

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

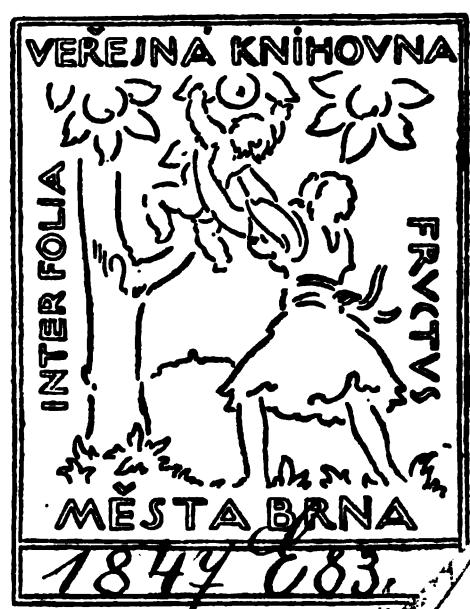
We also ask that you:

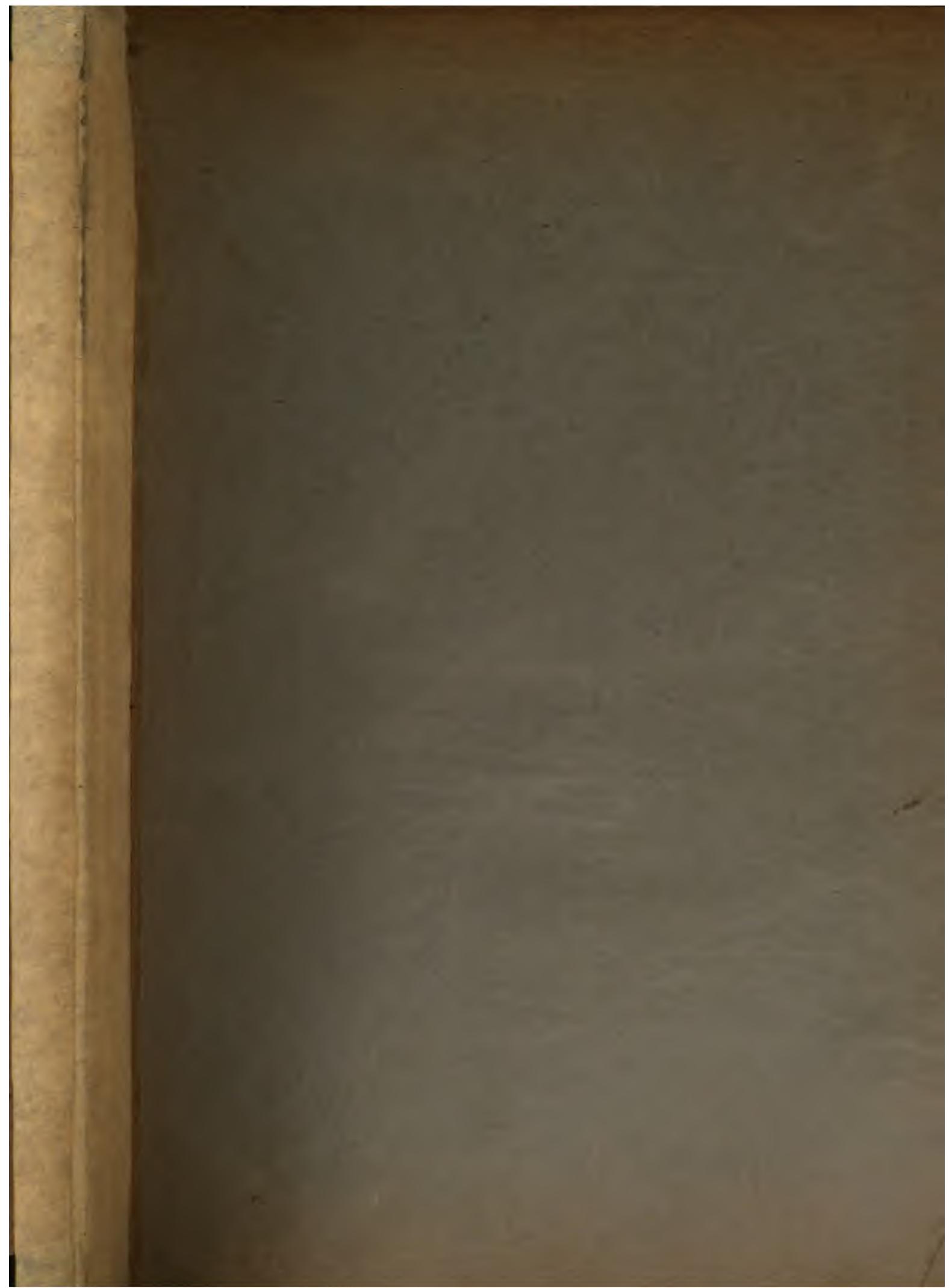
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

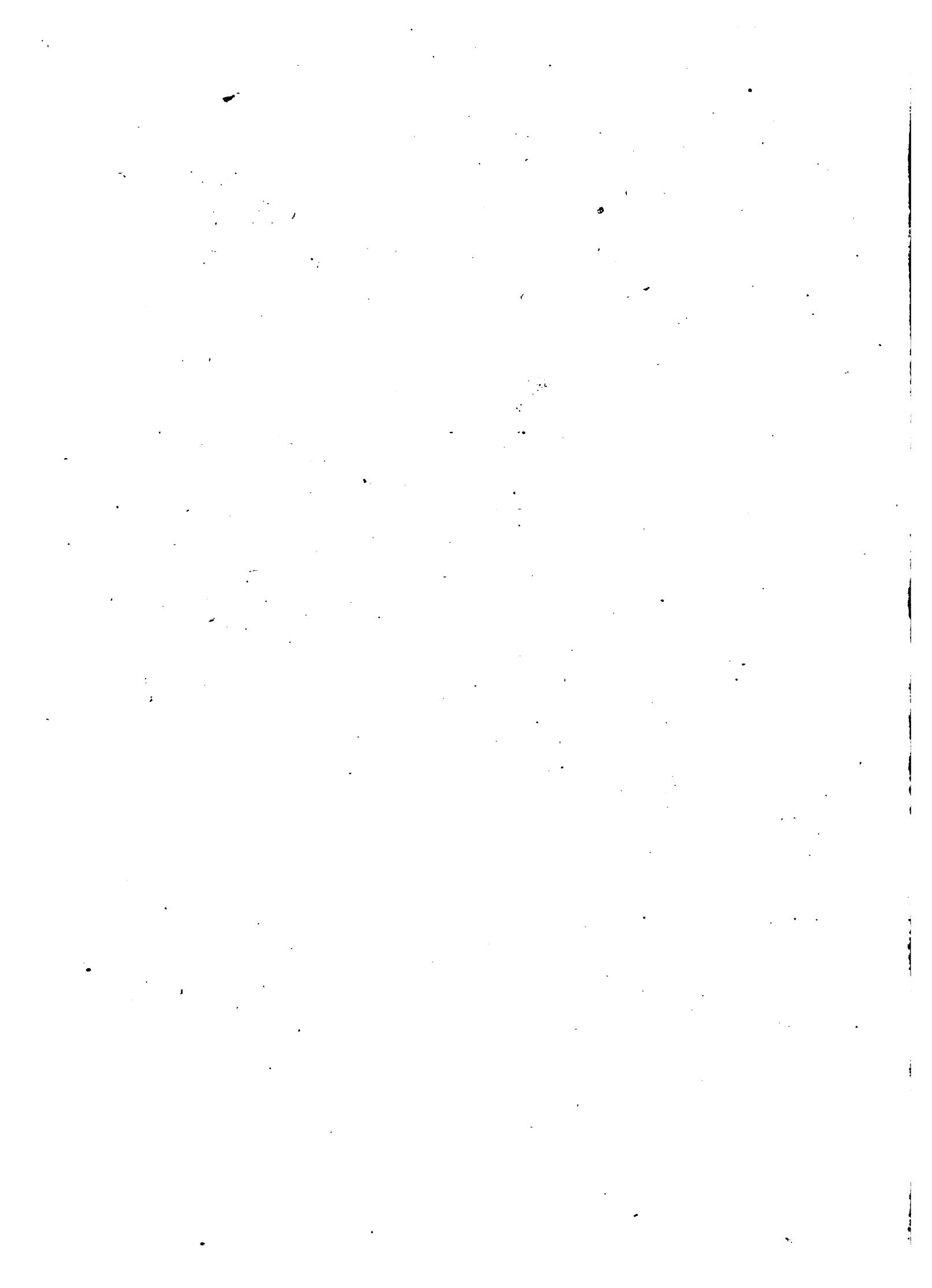
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Slav
7196.
367 (14)

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Čtrnáctý ročník.

582
1892 B.

Redaktor: J. Malý. — Wydawatel: J. Pospíšil.

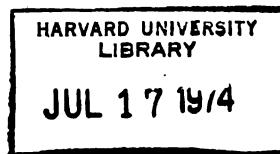
1847.

W P R A Z E.

Slav 7196.367 (14)

M.J.

74*2

Básně.

- Starý a nový rok od F. Květa
Bádátky od J. Drbohlava v č. 2, 3,
4, 5, 45, 46, 47, 48, 89, 90, 91, 92
Lennický od B. P.
Díklické slomky od B. Jablonského
Dálí! od Wácl. H. Kokotinského
Svík a růže/
Štěný low od J. Drbohlava
Sasitiva (dle F. Bacha) od Č.
Gornost od J. Picka
Sedrý večer od W. H. Kokotinského
zpěv na Karlštejně od J. Picka
Kouzlo zaspíváme? od téhož
Nyční wék od téhož
Růžka důwěra, ballada od T. d. S. . . .
Rusé podlé Rückerts od Vlad. Hlavý
Věrná láska od Wácl. Horáka
O smrti Kuliu-Kapetana. Srbská národní píseň. Z Danice přel. od J. B.
Moje vlast od Wacława Horáka
Jad hrobem Šebestiana Hněvkovského, od B. Pešky
Jávistěva od J. Picka
Listek Piskovi od téhož
Dobrobní hlasové od B. Pešky č. 113,
114, 115

- lœcta Jich cís. králi. Wysostem, nejjasnějším PP. Arcikněžtem Františkovi Josefovi, Ferdinandu Maxmiliánovi a Karlu Ludvíkovi k Jich příjezdu do Prahy, od J. B. Malého rawdu mluv, od J. Picka
Hlôš Obilič a Wuk Branković. Ze srbského od J. J. Melichara
Vlastenské hory od J. Picka
Turhanek. Romance od Mickiewicze. Přel. B. Peška
arko Kralevič trusi svatbarinu. Srbská národní píseň, přel. od J. B. hieni Žižkovo od J. L. Kendika
Vlast Slovanů od J. B.
Iwuk za Jeho c. k. Wysosti Nejowiszenějším Pánum Areknížtem Štěpánem do kraju podunajských, od Fr. Tomsy
Sa na hrobě Jos. Jungmannu, od W. Hanky
Pastonárodní od Jos. Burgersteina
Emáci hora od W. J. Picka
Glas želu ode Mie pro Jos. Jungmannu, od J. Picka
Njepáli low. Dwé srbských národních písni od J. B.
Žiopspěv wěrné Planě nad hrobem Jos. Jungmannu, od S.
Ni Lebi, od W. J. Picka
Slovenská od téhož
Párcovo putování od téhož
Wjenská od téhož
Zahájí nad smrtí Jungmannou od J. Kolla

Powidły.

Pávodai:

- Starý a mladý Šweda. Satyrické obrazy od Jos. Burgersteina
Odplata. Wýjewy z času boje pro osvobození Mexika. Od P. Chocholouška
Sedmero kapliček, powešt narodni od J. B.
Ženich z města, obrázek ze života wesnického, od Wácl. H. Kokotinského
Šwédsky kníž. Powešt z okoli heřmanoměsteckého
Nebeský voják od H.
Souboj, od Pr. Chocholouška
Pan Šimon z Wrchotic. Nastín se začátku sedmnáctého století. Od P. Chocholouška
Hra na dudka. Powešt z okoli Par-dubického od Ant. Rybičky Skuteckého
Bašta. Obrázek z wenkawského města Pražská čarodějnice. Nowela od J. J. Koláře
Zchytralý sedlák, národní powidačka od J. B.-eho

Přeložení:

- Hranice roku 1616. Z ruského K. F. Masalského přel. K. Stefan
Múra železodrážní
Potapěč. Obráz z francouzského cestc pisu
Tetinka a Patře a strejček z wenkowa. Prawdziwy historický román, z francouzského přeložen od Slawibora
Národní báchorka srbská, z Podunawky od M. F.
Walátská powešt o smrti od W. H. Poka
Karel XII. a Petr Veliký. Ze spomínek F. Bulgaria od K. Stefana
Z Tarantusu W. A. Solohuba, přel. od K. Stefana
Ples w Petrowě. Powidač z času nowejich, z polštiny přeložena
Ataman Kunický. Obráz z dějů kozáckých. Z polštiny

Obsahu rozličného.

- Antonín Maščesky, básník polský, od W. H. K.
Národní powěry w Czechách, od Mat. Čermáka w č. 2, 3, 47, 88, 117, 133
České starožitnosti w č. 4, 13, 26
Listy učitelům českým w č. 5, 6, 7,
8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 22,
27, 28, 33, 35, 38, 42, 44, 45,
47, 64, 85, 99, 141, 142, 143,

- Číslo
Vlastenské památnosti w č. 7, 25, 30, 109
Nastiny Petrohradské

- Číslo
Něco o powaze našeho národního snažení, od J. B. Malého
Důstojnost palatinská a ouřad královského náměstnika w Uhřich
Po merendě. Poslání jistého medvěda k jistému příteli
Postní rozjímání na hrobě nebožtíka Masopusta, od H.-je
Něco z dějů widenských od A. Rybičky
Z deníka učitelského pomocníka od Winařského
O stativeli Petrowi de Gmynda, mylné Arler awaném, od F. B. Mikowce
Národní výchování u Bulharů
Zařízaci formule mezi lidem českým, a jak se od nemoci pomáhá
Michal Alexander kníže Černohorský
Wojtěch Jirowec, nástin životopisní Dramatické umění w Petrohradě roku 1846. od J. Sl.
Antonín Veranič, Dalmat, od B. bar. a Tunklá
Zpominky na staré časy od B. Jablonského
- Číslo
Národní bádanky 45, 50
- O lèčivosti zdrojů chebských díl Františkůvých lázní od Dra. P. Cartellieri 53
- Podobitný zdroj kláteru sv. Jirskeho w Praze od F. B. Mikowce 56
- Minění školního pomocníka, tykající se mnohých w časopisech podaných listů a dopisů od Slouvenského
- Astrachan. Z Moskwitanina přel. J. Černý 65
- Mineraloi lázně w městě Roudnici nad Labem od J. Pawly 70
- Moje poslední procházka s dwěma umrlýma, od J. K. Tyla 74
- Heliotypie starých Řeků 77
- Škola we Winati, od W. Hlavý 83
- Něco o panu Janu Žehrovickém z Kolowrat od F. B. Mikowce 85
- Dodatek ke článku: »Škola we Winati« od Vlad. Hlavý 94
- Některé starožitnosti města Slaného, od F. B. Mikowce 100
- Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha od J. K. Tyla 103
- Pobratymstwo u Srbs (z Danice chorwatsko-slawonské) od M. F. 111
- Walasi na Moravě a ve Slovensku od téhož 114
- Khistorii potádků pražských od W. K. Pfisná spravedlnost beje Tuniského, přel. Jos. S. 115
- Něco z dějů widenských od A. Rybičky S. 117

Číslo		Číslo	
Náklad předků našich na knihy, od W. K.	121	Právodce po Praze od K. Vl. Zapa	108
Obrady svatební Morlachů v Dalmácii (ze Sewerní Wčely) od M. Č.	126	Kratinské povídky o nákládání se zvířaty od F. Douchy	119
Rodina Nerudova od J. K. Tyla	131	Přispěvky k českému kraje- a místopisu	120
Čtvrtá spěvecká slavnost Srbů Lužických od Fr. Douchy	133	Odpověď na p. H. kritiku ve Wčele č. 80. od Dra. Čupra	122
O záležitostech a těkostech velikých států, od Fr. Hajniše	136	Literatura na Slovensku	123
Něco o hudebnictví Slovanů od K. Stefana	139	Theoreticko-praktické navedení k písemnosti od D. Biby	125
Karolina Peclcová. Nástin životopisní od Ant. Rybičky Skutečského	140	Vý záležitostech ocenění Štěpného od H. B.	126
Čertův pluh na Moravě, pověst od B. bar. z Tunklů	141	Monika, tragédie od J. Kolára	144
Začáteční čtení od Fr. Hajniše	145	Srbský překlad nového zákona	151
Wenkowský školní pomocník píše svému příteli do Prahy, od W. -ského	151	Wšeobecný český sekretář a právní přítel od J. N. Konečného	156
Rhythmomér pana K. N. Matochy	154	Literatura srbská, ilirska čili jiho-slowanská w č. 44, 48, 55, 62, 77, 85, 87, 89, 101, 105, 110, 112, 118, 119, 125, 133, 135, 142,	
Powěry na stědry weber		150, 155, 156	
Literatura.		Ruská w č. 30, 31, 185	
Böhmische Bauerndichtkunde von Dr. g. A. Brauner	6	Zprávy vlastenské	
Illijský pravopis	9	w č. 6, 7, 9, 12, 18, 26, 27, 30, 31, 32, 36, 43, 45, 49, 50, 51, 52, 62, 64, 70, 71, 73, 77, 78, 90, 100, 109, 113, 144	
Mluvnictví a zjewení od Fr. Škorpika	10	Domácí (Pražské) správy.	
Casopis českého Museum na r. 1847. w č. 14, 24, 36, 47, 61, 78, 90, 103, 116, 127, 143, 156	18	Jednání průmyslní Jednoty w č. 4, 11, 16, 37, 48, 49, 54, 67, 68, 110, 134, 135, 148, 149	
Sto básní pro dítky od F. Mařka	18	Druhá generalní schůzka městanské besedy pražské	16
Poznamenání spisovatelská dila o záležitostech stánu selského w Čechách (Böhmische Bauerndichtkunde) na článek referenta o též spisu w Pražských Nowinach českých	19	Učitelství jazyka českého na ústavu konviktském	28
Pražský posel w č. 24, 57, 92	28	Silocwik w Praze od Dra. Čupra č. 49, 55	52
Pautník w č. 24, 36, 47, 61, 78, 92, 103, 116, 125, 143	28	Zkouška w židovské opatrnově w Praze, od Fr. Šumavského	52
Kalendář pro slepé	28	Umělecká výstava w Praze, w č. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 75	
Tefilot Israel. Modlitby Israelitů, z hebrejského do českého přeložené	28	Přemysl Otakar II. Nezabudka od Vlad. Hlawy	82
Slovník německo-český Franti Šumavského	32	Zkouška na opatrnově brádecké w Praze, od Fr. Šumavského	110
M. Gógola Zábavné spisy	36	Nové cikánství od Fr. Douchy	141
Národní báchorky a pověsti od Bot. Němcové. Swasek VI. a VII. w č. 36 a 143	36	České Museum od P.	145
Zahrádky cnosti a šlechetnosti od J. Sluničky	36	Čtenářská společnost na Smíchově od K. Stefana	145
Zeměpis od K. Vl. Zapa, dílu II. sw. 1. Palacký, dějepisná pověst z dob Ota-kara II. od P. Chocholouška	39	Jednání sboru pro řeč a literaturu českou	154
Povídky pro mladé i dospělé. Z italského L. Scarabelli-ho přel. od K. Stefana	50	Divadlo.	
Jiřina. Powídka z času Jindřicha Korutana od P. Chocholouška	60	Zkrocení zlých ženy č. 2. Cár a tesat 4. Čarodějnici Megera 5. Žitkův dub 15. Tentýž od jiného referenta 16. Pražská děwečka a wenkovský tovaryš 17. Amerikáni, aneb: Kletba jednorukého 60. Syn chudého otce 129. Oldřich a Božena 142. Česká Meluzina 148. Strakonický dudák 150.	
K ohlasu w č. 72. od K. Štorchy	65	Hudba.	
Nowé mapy krajů českých, od Š.	67	Koncerty komorní hudby 8—6. w č. 1, 3, 5, 8, 12	
Slowácká kritika	69	Koncert p. Max. Bohrera	12
Labirint slávy od J. E. Wocela	70	Wečeřní zábawy w ústavě p. J. Prokše w č. 28, 37, 40	
O nowých knihách od starého čtenáře Nestramní slovo o pravopisu českém od A. Fähnricha	74	Akademie pana Rittta a Rittersbergu	34
Kniha chorálníku kancionálku wydanému probiskupství králové-hradecké	75	Koncert w blasinci	35
Příruční knížka pro wensní rychtáře od Maxm. Obentrauta	80	Hudební a deklamatorní akademie ku prospěchu potřebných posluchačů filosofie	53
Ouplý slovníček českého i německého jazyka od J. P. Jordana	101		
	105		
		Cesta po Evropě od J. K. T.	86
		Alexander Dreischock	149
		Pražský deník.	
		Dopisy.	
		Z Bechyně w č. 115. — z Bělohradu 6. — z Běly 136. — z Berouna 33, 147. — z Bezena 61. — z Bohuslavic 129, 134. — z Boleslaví Mladé 105. — z Brandejss nad Labem 14, 139. — z Brna 125. — z Brodu Železného 29, 139. — z Bydžová Nového 52. — z Cerekve Nové 46. — z Chocně 3. — z Choťbořského okoli 61. — z Chrudimi 4, 63, 150. — z Čáslavi 156. — z Čechtic 122. — z Gorice 61. — z Horáždovic 124. — z Hradce Králové 66, 76, 84, 86, 87, 92, 101, 123, 136, 142, 156. — z Hrádku u Opočensku 59. — z Humpolce 84. — z Jihlavě 147. — z Josefova 102. — z Karlína 13, 65. — z Klatov 41, 111, 143. — z Kostelce Černého 88. — z Kostelce u Náchoda 112. — z Kowaně 113. — z Králové Dvora 124. — z Královic Dolních 51. — od Krkonosů 99, 101. — z Kroměříži 111. — z Křivoklátu 108. — z Kutné Hory 52, 65, 95. — z Libichová 153. — z Liblic u Mělníka 6. — z Libochovic 71. — z Louň 54, 80. — z Medětina u Klatov 30. — z Mělníka 54. — z Mezihostí 138. — ze Sv. Mikuláše v Uhřicích 63, 101, 107, 121, 140. — z Milána 80, 128. — z Miléwská 52, 150. — z Mirowic 66. — ze Mnichu 24, 87, 131, 132. — z Moravy 25, 57, 58, 91, 92, 93, 120, 121, 135, 136, 137, 154, 155, 156. — ze Měšena 17, 29, 102, 130. — z Náchodská 95. — z Nového Orleanu w severní Americe 103, 104. — z Nowých Dvorů 31. — z Obříství 55. — z Pecky 153. — z Pelhřimova 115. — z Pečti 110, 111. — z Plzenska 100. — z Planě 11, 13, 84, 148. — z Postupic 122. — z Přerova 109. — z Přestic 14. — z Přibrami 134, 144. — z Roudnice 26, 122, 127. — z Rostěre 90. — z Rybník blíz Dobříše 124. — ze Seremic 138, 149. — ze Skalice nad Úpou 147. — ze Slatného 112. — ze Slezska 69. — ze Slezského pomezí 144. — ze Štěavnice 132, 149. — z Táboru 153. — z Teplé 145. — z Terstu 35. — z Tismic 109, 133. — z Trutnova 30. — od Turnova 125. — z Unhoště 1, 28. — z Varšavy 55. — z Vidně 2, 3, 7, 15, 18, 19, 20, 22, 34, 35, 36, 40, 51, 53, 54, 55, 56, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 96, 97, 98, 99, 137, 138, 152. — z Winafe 134. — z Wlasiemi 144. — z Wodňan 156. — z Worlika 54, 61, 118. — z Wrošovic nad Ohří 125, 138 — z Wysokého Myta 54. — ze Zbirová 61. — ze Zbraslavic 25, 73. — ze Žehráka 74, 100.	
		Slowanské správy	
		(z Bosny, z Chorvatska, z Černé Hory, od řeky Dráwy, ze vnitřního Rakouska, z Srbska, z Slowenska, z Uher) w č. 2, 5, 6, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 26, 27, 29, 32, 36, 46, 48, 50, 51, 59, 61, 66, 70, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 79, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 103, 105, 119, 123, 128, 131, 134, 136, 137, 138, 147, 150, 151, 152, 154.	
		Brousek jazyka w č. 1, 5, 7, 12, 30, 41, 72, 81, 99, 107, 113, 122.	
		Kronika času.	
		Směs.	

Číslo 1.

1. roční běh.

Lepis tento se we
dalu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
u Nowém Městě
č 16) wydáwa po
přášich třikrát za
týdnu, w outerý, we
žátek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý.

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi píes dwór).

**2. ledna
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Starý a nový rok.

S výše Wysehrad swé záři,
Slyší žaly sestřiny;
Dávnost w skalná prsa swírá
City zhouci matčiny.
Žalný wichr zuří více
O bok jeho jinošský;
Luna, noční nebes swíce,
Skrýwá swit swůj nebeský.

Kwapem děsná půlnoc s věží bije,
Wichr strašný w to přehrozně wyje.
Wysehrad se, ajta, hýbá,
Rozewirá boky swé,
Z nichžto záře sršic libá
Diwy we swé stopy zwe —
Wzhůru s déwou stařec šedý
Tiše slawné wstupuje,
Jeho žák po Praze bledý
Bolojewně koluje.
Děwy libá lice sněžné,
Hladí kadeř hedbáwnou,
Tiskne k srdeci prstky měžné,
Zehná dceru přewábnou.

Ta kol šíje otci padne,
Slzou city proléwá;
Růže s líce jí již vadne —
Bolem jata omdléwá.

Stařec.

, Nelkej, drahá má děvečko,
, Dokonána cesta má!
, Bourné upokoj srdečko,
, Mne nic krom té nejmá!

, Ano — dokonal jsem cestu,
, Cestu swoji trampotnou;
, Nyní tebe co newěstu
, W swět uwádím nešťastnou.

, Mnohý bude tě proklínat,
, Že tě peklo zrodilo;
, Mnohý opět w duchu libat,
, Nebe že tě zálechtilo.

, Přece nesmíš, dcero, zoufat,
, Cnost tě zdejší potěší,
, Nesmíš dábli strachem coufat,
, Hrom twůj ho již poděší.

, Cnost pak kol tě staví brány,
, Wítězství twé welebi;
, Zhojí twoje hrozné rány —
, Jméno twoje zwelebi.

, Nuže, národ každý spojuj,
, By žil — šťastná rodina;
, S powěrami statně bojuj —
, Jest w nás duše jediná.

, Hled' na Prahu! Ona žije —
, Matka šťastná, plodistwá;
, W nádra srdeč jedno bije
, Krew swou zhouci mladistwá!

, Že w mé stopy ráda wkrocis,
, Otci swému přisáhej;
, Že meč w prsou zrádec zmočis,
, Bohům slib swůj wěčný dej!

Panna.

, Ať w mých žilách míslo krwe
, Žhouci jed se proliwá,
, Ať mne oheň míslo rakwe —
, Wždy žijici trýznívá:
, Když na Prahu nechám sáhnout!
, Já ji podám sláwu nowou,
, Zrodím nowé hrdiny,
, By duch otců slawnou dobou
, Žil w ní opět jediný!

Zář Wysehrad nowá krásně maluje,
Libuše we slávě k panně wstupuje,
Slyší její slova,
Plesá w srdeci znova;
Libá — zehná děwu,
Dí w libezném zpěvu:

, Budu ti po boku, kam twá dráha,
, Každý twůj požehnám, děwo, krok,
, Aby moje dcera, drahá Praha,
, Sláwy došla nowý tento rok!

Slys! W tom hodina bije,
Wichr krutěji wyje,
Wysehrad se hýbá,
Hlubka mrazem zíwá,
W nížto Libuše zmizí —
S otcem i dívčina ezi.

Frant. Kwět.

Antonín Malčeský,

básník polský.

Diwnými jakýmisi osudy, které nad lidmi se wznásejí, a jakousi netečnosti lidí u věcech, které ne sympathii, ale zápal v srdci našem wzbuditi by měly, stalo se, že Antonín Malčeski, jeden z prvních buditelů a twůrců nového básnictví polského, ač teprw před málo lety umřel, jest posud osobou pouze z temných podání známou. Kdy a kde se narodil, jak žil a jak umřel, o tom o všem newí se nic úplně jistého; dosti wšak na tom, že uznán za hodného nesmrtnosti! Nemalá to zajisté wina těch, jimž se udalo s ním žít a obcovati, že aspoň po smrti neproukázali se vděčnými k muži, kterému polská literatura tak veliké díky jest powinna. Co tu mohlo se w bánsi jeho objasnit, co zcela jiného světla nabyla, jak interessantní byly by podrobnosti ze života toho básnika, jež w bánsi žil a w bánsi obraz života swého složil! Wšak tak se děje skoro všem wyšším geniům. Nechceť je uznati čas jejich za wznešenější sebe; ano egoismus lidstva je takový, že nejen netečně, nybrž i závistièe a záštně k wyštředníku se chowá.

Co o životě Malčeského nám powědomo, zde stůj; z toho aspoň z časti poznati lze, jakého ducha byl a co časným úmrtím jeho polská literatura ztratila.

Antonín Malčeský narodil se r. 1792. na Wołyni. Otec jeho sloul Jan a byl generál wojsk polských a později ruských; matka jeho Konstancia, rozená z Blešiúských. Rodiče jeho byli zámožní, wladli několika pěknými dědičnými statky, a wšak jen na krátce; nebo wselikými známými i neznámými nehodami byli nuceni statky swé prodati, tak že Antonín M. napotom byl pánum majetnosti daleko menší. Wék dětinský ztrávil mladý Malčeský w Dubně, kde jeho rodice meškali. Počátkové wychowání odbyli se w domě otcowském, w duchu wšak cizozemském, jakž to posud u polské šlechty i u nás we zwýku. Další wzdělání obdržel w Kreměnci. Obdařen od přírody wýtečnými dary rozumu, jakož i překwapijicím, nadobýcjejně sličným zewnjéškem, který nejškodlivější wliw na celé jeho žití měl, oddával se Malčeský wselikým studiùm se zvláštní pilnosti. Úplná spokojenost učitelù jeho, jmenovitě tehdejšího professora mathematiky Josefa Čecha a visitatora škol kremnických, slavného Tadeáše Čackého, byla mu chlubným swědectwim. Poslední, pobyt dlouhý čas w domě jeho rodiců, zvláště ho soubě zamílovat. Wědami matematickými a rejsowaním zanášel se po nějaký čas se zvláštní horlivostí a postoupil w nich wysoko; jakož i w dalším jeho živobytí přijdeme na stopy prací jeho w obojím tom předmětu. W roce 1811. ukončiw Malčeský studia školní postavil se co ochotník w řady polské armády, bojující w ten čas s Napoleonem proti Rusku. Toto wywolení stavu obdrželo mimo to ještě zvláštní barwu. Zamílovatě

se do sestřenice swé, Anny, které wšak, ač roven rodem, přece nebyl roven co do bohatství; proez nemohšimu její ruky dosici nezůstalo nic jiného ež běh wojenský. Wšak i prwotinná tato láka, jabž se obyčejně stává, jako pára se rozplynula. Dívka, kterouž miloval, wdala se za majetného muže, skterým se později dala rozwésti. W roce 1812. leel Malčeský w Modlině, později po změnách politických meškal při dvoře Alexandra. I na swé wojenské drze označil se M. co statný a obezřivý důstojník. Rču 1816. zlámaw náhodou nohu wstoupil z wojené služby. Tou dobou začíná se nowy okres jeho života; Malčeský teď zcela se wzdáliw od pospolitého a věrjného života, nastoupil dráhu individualní, samostatnou, a zdálo se, jakoby sám osud tomu chtěl, ay M. na swé sily spoléhaje dráhu vlastní, wýstření hledal a cenu swou před světem objewil. Tehdejší postavení jeho muselo býté poważliwé. Nacházel se právě w letech, kde sila mrawní, má-li obstati, wšak nápadům a protiwenstwím odolati musí. Blažen tis, kdo o berlu domácího života opríti se může! Mlčeskému se toho nedostalo. W krátkce po zminěném příhodě spatrujeme jej od vlasti wzdáleného po západní Ewropě, pod nebem wlaským, w ohnisku bluku Ewropy nad Sekwanou a po Alpách cestujícib. Nejznamenitější z těchto cest byla ona na Horu bílu čili Montblanc, kterou r. 1818. w srpnu podnikl aw listu professoru Piktetu do Genewy poslaném a zvláštní žádost redaktorů we spisu „Bibliothèque Universelle“ tištěném popsal. Zná pak tento list jk následuje:

„Wašnost chce mit popis cesty mé do Chamuy, oživené milostnosti swého kraje, a hledaje horlivé wše, co jen lidem užitečno býté může, Jste dychw po zvláštnostech, můj draby! Než poněvadž soude, že i wěci podrobné někdy zajimati mohou, povíj jsem, vyplniti wuli Waši a dáti se do psaní w jazku (francouzském), který není mým přirozeným.

„Diwil jsem se jako wšichni wznešeným hom a rozkošným dolinám Wašnosti vlasti, leč bray genewského jezera nade wšecko se mi libily, pozal jsem odtamtud na ledovaté wrcholky hor chamnických a bolelo mne, když po západě slunce jich vše spatriti jsem nemohl, an oblaky jich wrcholky před mým zrakem ukrývaly; posléze za jednoho pěkného večera w čerwenci tak mne zpanilý pohled na Brubílou opojil, že jsem spatrati ji zblízka si předewal. Nebudu popisovat Wašnosti cestu swou z Gerwy do Chamuny, samatě toliko Hora bílá zajimala jsi mou i hořel jsem netrpělivostí, bych wstoupil jí na její temeno. W Salanchesu, kde jsem první noc ztrátil, chtěl jsem wědomostí sbírat; a wšak podán mi newelmi radostných pro můj záměr. Představeny byly mně neskončené obtíže, powídáno o ohromých rozpadlinách, které se jakýmsi neznámým způsobem utvořily, nawřeštili toho, že již jako nemožnobyti se zdálo, přiblížiti se k Bílé hoře, a smáli se, dyž

jsem pravil, že chci jít na její vrchol. Nazejtrá byla nová nehoda, neboť se zachmuřilo a povídáno mi o dešti v ten způsob, jakoby mne se cti chtěli odvést od tak nebezpečného předsevzetí. Přece jsem šel do Chamuny, s newelkou nadějí že cíle cesty své dosáhnu; leč průvodci zmírnili mně tady vyobrazení těch strašlivých propasti. Sli jsme trochu po ledě, však brzo powědino mi o hoře Polední kel (*L'Agüille du Midi*) zvané, na které nikdo ještě nebyl. Slo tu wice o odkrytí nového nějakého údolí mezi horami, při nejmenším novém přechodu; zapomněl jsem již na Horu bílou a celý plál jsem žádostí, viděti nový předmět své zwědawosti. Jakobych byl zříti nechtěl onu horu, která jest jako všech ostatních královou, zaměřil jsem pro ukolení žádostí své mnohem dalsí cestou, to jest, bral jsem se na homoli polední, abych tam přechod na Horu bílou hledal a z ni obyčejnou cestou se nawrátil.“

(Pokračování.)

D o p i s.

Z Unhoště, odkud dříve přece někdy v listy tyto nějaké zprávy přicházely, dlouho již žádnou potěšitelnou jsem nečel; pokusim se tedy já — ač jsem toto své rodiště před letošní návštěvou svou již čtyry roky newiděl — o něm, tak jak jsem je letos shledal, tuto něco podat. — Jest to dosaváde to samé, ouhledně sice a nikoli nepatrné, a však mnohým zcela neznámé město, an se ho žádná splavná řeka nedotýká a žádná veřejná silnice je neprobíhá, aniž průmyslem anebo znamenitými muži proslaweno jest, ač komusi napadlo je w „Sommer's Topographie“ za rodiště Frant. Tkadlíka, známého našeho malíře a řediteli akademie pražské, udávat, což zde mimochodem, co Tkadlíkův sestrénec, tím opravují, že on nikoli w Unhošti, nýbrž w Praze na Malé Straně „u Petříků“ se narodil; ostatně na tom dle mého zdání mnoho nezáleží — hádka se o něj, jako o Homera, sotva strhne, ačkoliv co znamenitý umělec rodiště svému i vlasti naši ke cti slouží, třeba se — pokud wím — ani jedním obrázkem z historie české aneb jiným jakýmkoli skutkem k vlasti své byl nepřihlásil. Teď opět k Unhošti. Příchozího tam hned z kraje pozdravovaly mě z malovaných vyvěšených tabulek „W. R. bürgerlicher Schlossermeister“ a jeho soused „Hutmachermeister“, což ovšem není nic dívného, Unhošť snad nebude to jediné pouze české město bez pouze německých nápisů a wýwěsků?! a kdož by to mohl také žádat? „F—H— mistr sedlářský“ byl první a tenkráte také jediný žiwnostník, který se tam té zvláštnosti dopustil a pouze českou tabulkou sít vywěsil; bude-li jej kdo následovat, newím; nebo když jsem tam ještě do školy chodil, kdežto se nám několika privátním — w jednom koutě za kamny — též „die deutsche Sprachlehre“ do hlavy vtoulkala, slychával jsem vždy: jen s němcinou se můžete všude veřejně vystrčit, a nenaucíte-li se německy, zůstanete — wollowé! Ach! byly to časy, když jsem se ještě po panu učitelovi dle taktu učil nazpamét říkat: „Erste Aenderung die Bäume“ atd.; před zkouškou se nade dvěře první a druhé třídy napsalo I. Klasse, II. Klasse, po okolních českých obcích se rozeslalo německé pozvání (jako se to dosaváde děje), pana radního synáček neb některý jiný se naučil papouškovat přivítání pro p. wikáře — a chwály a slávy pak nebylo konec! Při takovýchto znamenitých pokrocích w pouze českém městě není arcis diwu, že welecteným p. dokt. Jos. Boj. Pichlem tam založená česká knihowna, zvlášť u tamní tak zvané honorace, tak málo čtenářů a podpory nalezá, an

tamní slečinky nepochyběně myslí, že si proto w Litoměřicích pro Pišťunk nebyly, a mladí páni že proto tak pracně německy se neučili, aby teď snad české knihy čtli, anebo k vůli nim svůj náruživě milovaný karban opouštěli! — Kdo tamní okolnosti zná a tedy wí co býti může, ten zajisté žádnou spokojenosť nad tím nepociťí, že před pěti lety se znamenitým již počátkem založená knihowna, při tak četném a nikoli nezámožném obyvatelstvu a při tak pečlivém počinání pana knihowníka (bratra pana zakladatele), teprw as na 300 kousků drobných spisů se powznesla a tak málo čtenářů čítá, že za ten celý čas od nich — jak mi praveno bylo — jen něco přes 7 zl. stř. získala. Mnohým z tamních pánu se to již bude zdát dosti postačitelné; — není, pánowé, není! nahlédněte jen w časopisy, co se w tomto ohledu a wůbec u věcech národních jinde w nepatrnejších ještě místech děje, a uvidíte, že jste ještě daleko pozadu! Jak velice potřebné, ano newyhnutné jest, při trvajícím nedostatku škol pro národní vzdělání veškerou péci městským a školním knihownám věnovati, netřeba zde opakovat, an se toho obšírně we všech našich časopisech dočistí lze. Nemyslete, když také německy umíte, že již jen německé knihy čisti musíte, aneb docela nic wice čisti nepotřebujete; němcina není ještě obsah vši učenosti, a co jste w domácí škole slyšeli, není také ještě všecko! Nezíská- a nezroste-li knihowna oučastenstvím zámožnějších a vzdělanějších, nízší třídy ji nepowznesou, an se chudým zdarma půjčovat má. Co by k. p. mohla získati provozováním divadelních her, které tam dříve přec patrné obliby nalezaly, kdyby právě divadlo nesvorností bývalých a nedostatkem schopnejších ochotníků, i jinými nepříznivými okolnostmi zaniklé a pod krov uložené, bylo neshnilo! — sotva že jestě vlastní na se náklad zaplatilo, tak že teď bez velikých výloh na jeho opětné zřízení již ani pomyslit nelze. Dwě, tři představení, když již žádný jiný oučel před očima nebyl, mohly alespoň knihowně vice wynést, nežli dosaváde od čtenářů získala. Taková netečnost, taková lhostejnost i při vlastní škodě zajisté Unhošti žádnou čest nedělá! Nemysli však nikdo, že své rodiště tímto zámyslně tupiti a haneti chci, já otčinu svoji miluji, a proto mě srdeč bolí, když pozorují, že jinde již i po všech knihowny zkwítají, divadlo s prospěchem se hraje, četné časopisy se drží, k české Matici se přistupuje a rozličnými slavnostmi duch národní se křisi; a co z toho všeho se w Unhošti děje? — Cizinec tam zřídil divadlo — a domácí je nechali shnit! cizí rodák tam založil knihownu — a domácí ji nechávají skoro ladem ležet! a kolik výtisků kterého časopisu se tam drží? kdo je tam zakladatelem Matice české? Dávalo se tam ovšem několik bálu s českými vstupními lístky atd., ale přípisy na nich zněly w ouřední čestině, jako: „pro pana Franz L—er, pro panu Josepha D—ek“ atd., a jaká tam panovala konversace, lze již z toho posoudit, že si tam pánowé při stole — nabízejice sobě omáčku — upřímně říkali: tunf tiči aū! — Již by byl jednou čas, všemu courkowství a úzkoprsému šošactví, které se tam při nynějších, dosaváde jemu příznivých okolnostech tak pohodlně hnzdí, pomalu wýhost dávalo a požadování nynějšího času pozorovat a jemu zadost činiti, nemá-li město daleko pozadu zůstat a před jinými nepatrnejšími místy se hanbiti. Wím, že hlavní příčina tohoto bidného stavu národnosti tam i w mnoha jiných místech též w nedostatku národního budiče wězi; ale což pak by se, když tam již takového mezi ouřednictvem, duchowenstvem a učitelstvem se nadati nelze — což by se tam, prawím, mezi měšťanstvem nikdo nenašel, jenžby spoluměšťany swé — získaje si lásku a důvěru jejich — z posavádní ospalosti a netečnosti buditi, k národumu poznání přiwaděti a je učiti mohl, co Čech vlasti, občan obci a člověk sám sobě powinen jest? Prál bych si sám, tyto těžké sice ale svaté powinnosti vlastenské osobně tam zaštávati, pro wzdálenost swojí však nemohu a kladu si tedy

za powinnost, alespoň ze vzdáli tímto kárajícím powzbuzením a wyzwáním k tomu cíli nějak přispěti, ačkoliv napřed vím, že tím pichám do oulu a malých dílků i uznání nabudu, nebo — prawdotulk-li hledá oslavu, otlukou mu housle o hlawu.

W Dětenicích.

Jos. Bol. Labler.

Druhý koncert komorní hudby w platejském sále.

(Opozdrovno.)

První číslo bylo 4té quintetto w C-mol od W. Veita, Op. 20, přednášeno od pána Mildnera, Pleinera, Krále, Traega a Fišera. Začátek důstavně ukazoval, co na nás v následujících oddílech čeká. Menuet svou průhledností a čistotou nanejwýš zajímavý tak byl přednášen, že opakován býti musel; a wšak andante a finale svou původností posluchače docela zachwátily a duši nadšením naplnily. Skladby našeho p. Veita jsou samé jádro.

Co druhé číslo byla na místě duo concertant pro pianoforte a klarinet od K. M. Webra za přičinou nemoci p. Pisarowice dávána sonata od L. van Beethovena pro forte-piano a housle Op. 24, a od pp. Deutsche a Mildnera převýborně přednášená. Beethovenova nejhlavnejší síla leží w ohromných balwanech, jeho nejwětší rozkoš, když může všeobsáhle w nesmírnosti oučinkovati; wšak je též neméně znamenitým, když se to děje w malých uzavřených rámcích. Důkazem toho tato sonáta jako z jednoho kusu ulitá, začátek stručný, adagio mužné, překrásné; scherzo nebeské vyšikající humorem, jenžto jen we skladbách Beethovenových vlaje; finale celého dila předustojné. Byla klasicky od těchto dvou pánu hrána; scherzo se muselo opakovati.

Třetím číslem byla ukončena tato hudební zábava a sice, jak se nazývá, velikým sextettem na fortepiano, 2 violiny, violu, violoncell a kontrabas od Ferd. Riesa Op. 100, od pána Deutsche, Mildnera, Pleinera, Krále, Traega a Strabe. Newiděli jsme w tom nic velikého ani žádný pravý sextett, neboť jest to víc koncert na fortepiano s provázením druhých nástrojů. Toto číslo bylo nejslabší. Hráno bylo vyborně, což i o předešlých číslech plnou měrou platí; mnohem lépe a celkovitěji se hrálo nežli w prvním koncertě. Obecenstvo to samé co předešle.

Pro budoucí čtyry koncerty na 2., 8., 15. a 22. lednu 1847 jsou následující čísla ustanovená:

I. Od L. van Beethovena: 1) Trio pro fortepiano Op. 70. 2) Opakování (na všeobecnou žádost) už dávaného septuora. II. Od W. A. Mozarta: 1) Quintetto pro nástroje strunní; 2) Quintetto pro nástroje dýsní. III. Od Haydona: Quartetto pro violinu. IV. Od K. M. Webra: Duo concertant pro fortepiano a klarinet. Op. 48. V. Od Fr. Šuberta: Trio. Op. 100. VI. Od J. N. Hummla: Septetto. VII. Od F. Mendelssohn-Bartholdyho: Oktetto. VIII. Od Šumana: Quartetto pro fortepiano. IX. Od Fr. Škroupa: Quartetto pro violinu. Od I. B. Kittla: Septuor.

Rozmanitost věru vší chwály hodná; ale velmi nerádi pohřešujeme Spohra a Onslowa; což už jsou z mody u komorních hudebníků?

Michelský.

Slowanské zprávy.

Ze Srbska.

Nedávno poslal Turecký sultán nemalému počtu velmožů a vyšších ouředníků srbských znak záslužný. Mezi obdarovanými jsou též dva biskupové. Ten příběh mně na mysl uvalí podobnou wěc, totiž že potestný boháč Rothschild dostal rád Krista Pána.

Srbské Nowiny Bělehradské w číslu 94. r. m. stížnost wedou na Kwěty a Pražské Nowiny pro některé wyčítky,

w těchto obou časopisech jim činěné. Redakci srbských Nowin tyto wyčítky wyvracuje; milerádi přiznáváme, že o poměrech srbských spisovatelů a redaktorů tuze málo víme, tudíž jenom wýsledky považovat můžeme. Stížnosti proti Kwětům ani počtem ani váhou newynikají; Kwěty se nikdy nepouštěly do rozbíráni choulostivých poměrů politických, a vzájemnosti slowanské se rouhatí nenawykly. Též nám dobré známo, že pismo srbské není řecké, nýbrž cyrilské, slowanské.

Když Francouzi roku 1813. Dalmatsko obsadili, z kláštera Majny, tehdy k Černé Hoře náležejícího odnesli dragocennou kořist a wzácnou starožitnost, totiž číši srbského císaře Dušana Silného. Tato číše byla z ryzího zlata, dvě libry těžká, s nápisem: Dušan silni nepobědem (nepremožený) cár Serbow, Bolgarow i proče. Zdali tato kořist se rozplýtvala? čili se snad we Francii chowá? a kde?

Již dříve oznamený Slowník místopisný Srbska w Bělehradě již vyšel. Cena 1 zl. stř.

Brousek jazyka.

Minulého roku, t. j. 28. prosince ještě bylo tištěno: aby soudili jste. Zdali pak asi už letos si toho všichni povšimou, že je tu stejná chyba, jakoby se řeklo nebo psalo: aby soudili chom. A byste powstalo z bychte, a Bratri psali: by šte (ch w ţ jako duch duše), a proto se to nemá dělit: by ste, tím méně j (by jste) neb dokonce celá slova (aby soudili, jste) doprostřed strkati, krom máli to tak být jako: „Talia carmina ba- sunt referenda culo.“

Powieděl jsem sice už před jedenácti lety (myslím že také we Kwětech) o psání bysi (ne by jsi) a byste (ne by jste) a we Waňkowě Grammatice 1838. na str. 132. je to obšírně vyloženo; ale až dosud si toho málo, páni, všímáte. Či to děláte schwalně jako s těmi zahraničními zprávami a jižními krajinami?

Šumawsky.

S m ě s.

Kratochwil jest jméno onoho šťastného podomka we Widni, který získal první výhru w poslední velké loteri. Tedy i jednou na Čechu zpomnělo slepé štěstí. Druhá výhra (25.000 zl. we stříbře) připadla sprostému granátniku c. k. 19.řadového pluku lantkraběte Hessen-Homburského, a sice měl los jeho podivný osud. Daroval jej totiž milence swé, jisté pradlenč, která wšak rozhněwawsí se s ním tento závazek lásky jejich nazpět mu poslala s doložením, že tak jako los ten nic newyhraje, i on ji wice nepolíbí. Jak asi rozhorená milenka nyní smýslí, není nám powědomo.

W Záhřebě wychwaloval jeden člen generální congregace w jednom posezení jejím bití jakožto wěc zdraví velmi prospěšnou, odwoławaje se sám na sebe, že prý jednou we škole dostal 50 ran a přece živ a zdrav zůstal.

Nowý wěz. Kupec Preusz we Gdansku znamenitě opravil wynalezený od něho před dvěma lety wůz k jezděni bez koní. Nyní řídí jej snadno jediná osoba na dlažbě i dělaných silnicích, a toto samojezdění jest netoliko příjemné, nýbrž i velmi zdravé pohybování pro všecky, jenž nejvíce sedice život tráví.

Zvláštní obliba. Karel III. wěwoda Mantuanský neměl větší radost, jako kdysi byl hodně wyhubowan. K tomu konci přestrojoval se a pokoušel lidi, tluka jim sklenice, hrnce a načkoli přišel, a cím více mu nadávali, tím větší měl potěšení.

Krátká odpověď.

P. t. panu J. Dr. w Kl.: Děkujeme za příspěvek a prosime o více tak zdařilých.

Číslo 2.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawa po
půlarsích tříkráte za
týden, w onterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

**5. Ledna
1847.**

Predplácí se na čtyř
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

B u d i č k y.

1.

K zemi mece zrno svěla
Slunce, dobrý hospodář,
Rozlivá i proudy tepla
Jeho oka vlnidná zář;

Neprošeno tworstwu dává
Ze zásoby tučnosti,
Jeho chlouba, jeho sláva
W blahočinu bojnosti. —

Krásné hwězdy putowání,
Krásné muže powolání:
W jasném činu prowodu
Sluncem býti národu.

2.

Wlažný z jihu wětrik wěje,
W spěsném letě závodu,
W hustině slavíček péje,
Sad chystá se k porodu.

A to poupe, jak se snaží
Zlomit pouto náder swých!
Brzy jeho twáre zblaží
Ruměnec a wnadný smich.

Wše snaží se k swému cíli;
Kdy, ó kdy se poupe síly
Twé, ó synu Čechie,
W plnou růži rozwije?

3.

Mnoho ouđu w lidském téle,
Každému je oukol dán;
Když koná jej každý cele,
Bývá člověk zachowan.

Wšak jeden-li opomine
Wykonáwat práci swou,
Trpí druhý hned a hyne
S welkou téla úhonou.

Jeden národ — jedno télo!
Ó by nám wždy w srdeci znělo:
„Jsem i já celosti díl,
Mnohé práce jeden cíl.“

4.

K dílu, synu, k dílu ruku,
W něm hledej jen chloubu swou;
Hojnost wlny, ne pak hlaku,
Jest owečky ozdobou.

Setbu klas a winohrady
Oslawuje réwy syn,
Louku kwět, owoce sady,
Člověka wšak šlechtí čin.

Jak rybář lodičku weslem,
Říd člun wěku swého heslem
Dražším nad perly a kow:
„Wice činu, méně slow!“

Antonín Malčeský.

(Pokračování.)

„Sel jsem na Polední kel we společnosti šesti průvodcích. Přešedse úwoz Montanvert a moře ledové (Mer de glace) přišli jsme do Takul o hodině sedmé večerní. Wašnost wi, že ten nocleh není velmi pohodlný. Jsou to skály, obklíčené ledy, na blízku newelkého jezera, které na půlnoc zniká. Zima byla dosti tuhá: teplomér Reaumura stál na 1 st. pod nullou. Nasbiráno rychle rostliny rhododendronu, která ještě na těch skalách roste, a rozniceny velký oheň brzo ohřál i rozveselil naši společnost. Po večeři smáli jsme se a rozmlouvali; vypravováno mi velmi diwných wěcí o těch horách, konečně průvodci moji položili se spat okolo ohniska a mně dano výhodnejší místo na jednom jinak ostrém a hrubém kamenu. Nacházeli jsme se pod ohromným urwiskem skály, která wisela nad námi, a při nejmenším zavíti wětru dým pokryval nám twáre. Ten pohled byl mi tak nowý, že jsem nemohl pokojně na místě zůstat; vydrápal jsem se na kru kamenou, nedaleko odtamtud ležicí. Měsíc osvěcoval ty pustiny, plné skal a ledů, ale nic oko zajmout ani mysl uspokojit nemohlo; lidé, spici okolo již basnoucího ohně, zdali se být příchozimi do krajiny smrti, kde podlehnout měli neuprositelnému osudu, jímž wisící nad hlawami kry

ledu i sněhu hrozily. Zima mne konečně wypudila z místa, z kterého jsem pohlížel. Zbudili se ze sna průvodčí, roznícen znowu oheň a ostatek noci ztrávili jsme rozmluvou. O hodině čtvrté ráno hotowili jsme se na další cestu. Tlakomér, který večer ukazoval 22 st. a 2 linie, ráno něco spadl, teplomér stál na 4 st. R. pod nullou. Pro bezpečenství přivázali jsme se jeden k druhému provazy a šli jsme dál. Putujíce napřed břehem jezera, které bylo zniklo, viděli jsme pouze nahé kameny, které skládaly jeho ložisko, a minouce propasti na dráze na horu Col du Géant přišli jsme na planinu, utvořenou ze sněhu. Tam radili jsme se, kterou cestou bychom měli jít; byly před námi tři ledovaté kly, které nás na polední kel přivéstí mohly. Homole po prawé straně zdála se velmi roztrhána a roklí plna byti; my jsme se dali raději na druhou, jejíž příkrost dosti powolně se skláněla, a mysl má celá zajata byla obrazy pěkných dolin, které jsme spatřiti měli. Leč natrefili jsme toliko samé propasti. Ztrýzněni velkou obtíží a wytrpěwše dosti značná nebezpečenství, uželi jsme posléze Polední kel, a o hodině čtvrté po poledni dostoupili jsme jeho vrcholku. Hora ta ze strany chamunské představuje dvě skály, rozdelené spoustou země, sněhem pokryté. Wešli jsme na nižší z těch skal, ano i spoustu sněhem pokrytou, neboi druhá skála jest nedostupna a rozdělena na více ostrých vrcholků; poznali jsme konečně, že tudy žádnou měrou na Horu bílou dostati se nemůžem. Wyhlídka s té skály jest velmi daleká; viděti tu přes hřbet hory Col du Géant velkou část Lombardie i krásné Italie, která dadouc se viděti z pozad vrcholků hor, ledem pokrytých, zdá se připomínati rozkošné elizejské niwy, které starožitná obrazivost za smutnými widěla hroby. Poněvadž bezpečně až na zadním kraji té skály státi možná bylo, spatřili jsme odtamtud přeworství chamunské; však oblak část doliny před námi zakrýval. Ze barometru zase spadl, nemohli jsme žádných pátrání cinit a opět o návratu počali jsme přemyšlet. Bylo již pozdě a konečně potřeba bylo, abychom se vrátili na noc do Takul, poněvadž zmokli, zmoření a ne tak oděni jsme byli, žebychom noc ve sněhu byli ztráviti mohli. Pustivše se na cestu minuli jsme příkré přepravy, které nás tak mnoho potu stály, a zcela v jinou dali jsme se stranu, jdouce hřbetem vrchů leden pokrytých, které nás dělily od Hory bílé, a o hodině desáté dostali jsme se na naše milované skály. Tam zanechal jsem wšelikých pozorování a vrátil se šťastně do Chamuni.

„Tak jest pout moje práve skončena, neb co se týče spatření Hory bílé, o které mám mluviti, byla cesta má práve ta sama, kterou někdy cestoval T. de Saussure. We společnosti jedenácti průvodcích bral jsem se přes horu La Côte zwanou; přenocowali jsme na skalách Grandes Mulets, a nazejtí 4. řpna o půl jedné wstoupili jsme na vrcholek. Tlakomér

stál na 15 st. a 9. linií * a teplomér 3 st. R. pod nullou ukazoval. Jsa zwědaw zdali živost barev níčeho neztratila na tak welké wýšce, wzal jsem s sebou prisma. Dal jsem si w Genewě co nejdůkladněji omalovat barvy prismatu, nicméně žádný jsem v nich nespatřil rozdíl, živost barev byla stejná. Zůstali jsme půl druhé hodiny na temeně hory, z které vyhlídka byla uchwacujici a vyšší nad pomysl. Swěžest stromů i dolin, sličné záhyby jezera mohou přijemně zajmouti oči i mysl; ale stojice w prostředku toho neporádného skupení hor, spatřujice ty kry obrovské a neforemné, které ze středu sněhu a ledů widěti se dávají, mníme se byti swědky stvoření věci, kde wše, cokoli má podobu člověka, zniká; ledwa dají se dozírat lehké stopy měst, které ruka prozřetelnosti pojmenává k powýšení budoucímu; wše zdá se ohlašovati tu velkou hodinu, a zaražený tou myšlenkou cestownik kwapně schází w důl, aby w ohromně velkých změnách, které díti se mají, pohřízen nezůstal. Opustili jsme tedy tuto jedinou we swětě vyhlídku okolo hodiny šesté, večerem přišli jsme do skal Grandes Mulets. Radost, kterou nás poważliwy skutek wýpravy naplnil, každému přijemnou i čarownou udělowala twárnost, a přistup na Horu bílou zdál se jako hračka u porovnání se smutnými a strašlivými wýpravami na Polední kel. Nazejtí pyšni na podaření sešli jsme do doliny chamunské atd.“

(Dokončení.)

Národní powěry w Čechách.

Nad kterým domem vlaškovky se wznázejí, neb okolo oken silně litají, z toho domu se brzy někdo vdá, a je-li w tom domě toliko syn, bude na wojnu odweden.

Když zajíce w letě do vsi přiběhne, jest znamení, že brzo zde hořeti bude aneb někomu z té vsi se nějaké neštěsti přihodí; pročež jak některí wenkované jsouce na poli uhlíají, žeby zajíce do vesnice, z které oni jsou, běžel, jej od vesnice do polí zahnat hledí.

Chce-li mít newěsta co nastávajici manželka přewahu we wladě, musí hledět, by ženicha, když pro ni we swatební den jde, první spatřila.

Kdo se w noci do zrcadla podívá, spatří tam prý certa.

Kdo se potká se wzteklym psem, nestane se mu nic, jestli jej dříwi viděl a w prawou ruku hned palec zatnul.

Dítě, které se s dlouhými vlasy na hlavě narodi, brzo umře; jestli je ale chlupaté na rukou, býva bohaté; má-li pod prawou rukou, kousek masa přirostlého, miwá prý velikou silu.

Na štědrý wečir chodíwají děvčata wen, kde nějaká hranice dříwi složená jest, i bliži se k ní pozpátku. Když byly až k ní dosly, wytahuji z ní poleno jakékoliv popadnou; je-li rovné, dostanou se za hezkého muže; je-li ale křivé, za chromého nebo hrbatého.

Kdo w ten samý wečir dvojí stín na zdi uhlídá, ten ještě ten samý rok zemře.

Kdo má mnoho wší, ten prý má také mnoho štěsti.

* Máme příčinu mysliti, že barometr nebyl dobré vyčítán z pověti, poněvadž práve o 4 linie vízeji než barometr Saussura na též wýšce ukazoval; an barometr w dolině stál wýše prostřední své wýšky.

7

Který člověk šestineděliku, která před úvodem umřela, po smrti chodit spatří, takový w krátkém čase nejdéle do roka zemře.

Kdo na sw. Filipa a Jakuba o dvanácté hodině o půl noci některou hvězdu s oblak spadnouti vidí, ten ať běží na to místo, kam hvězda padla (domníval se lid, že hvězdy na zem padají), a tam w tu samou chvíli kope, kdežto veliký poklad naleze.

Tak také prý se poklady na křížovatkách nalézají, jež ale každý dobývat nemůže, který nemá k tomu potřebných věcí, neb by jej ohniwý pes, který každý poklad hledá, na kusy roztrhal.

Když lasice člověka w lese anebo kdekoli osoukne, naběhne mu celý obličej.

„Cím dál tím hůr, jakž ona baba řekla, když padala ze schodů“ praví jedno staré příslawi. Veliký hřich prý je, toto příslawi říkat, poněvadž prý ta baba sw. Anna byla.

Sánky z husy, t. j. kost ze spodní dásně dává se na kamna uschnout. Když uschly, wezmou je dva, každý za jednu špičku a táhnou až se roztrhnou. Komu menší kousek w ruce ostane, ten spíše umře nežli ten, kterému větší kousek ostal.

Mat. Čermák.

Diwadlo pražské.

W pátek dne 1. Ledna dávalo se we prospěch paní Kolárové ponejprw: Z krocení zlé ženy, weselohra we 4 jednáních od Shakespeara, již z anglického jazyka přeložil a pro české diwadlo wzdělal J. G. Kolár.

Velmi chvalitebně jest snažení paní beneficantky, podávateli obecenstwu strawu chutnější, než se obyčejně od beneficantů stává, kterým všecko jiné více na srdeci leží nežli umění, a byli bychom tenkráte přáli, aby umění milované obecenstvo hojnější návštěwou jí bylo odměnilo. Jest sice ten kus obecenstwu našemu w Štěpánkově překladu wzdělání jeho pro nynější okolnosti pod jménem Faust druhý již dawno známý; a wšak něco jiného jest Shakspearova práce w původní, nelíčené své podobě, a něco jiného moderně uhlazená, vyličená a upiatá. Owsem pan Kolár též wzdělával, ale toto jeho wzdělávání dalo se svědomitě a s tak malým uchýlením se od originalu, co možná bylo a s ouplným podřízením kostumu. I jinak jest preklad jeho, pokud z jediného jeho poslyšení s prken souditi lze, zdařilý, srozumitelný a plný. Kýž by w plnosti své, kterou se obohacování dramatické literatury naši oddává, i budoucně potrvá!

Co se představení dotýče, wynikli nad jiné p. Kolár co Petruko a paní Kolárová co Katerina. Pan Kolár byl právě we svém živlu. Wedle nich obzvláštní chwalné zmínky zasluhuje pan Chauer co Batista Mirola a pan Grau co Gremio. I ostatní nepatrnejší partie byly w dobrých rukou až na Hortensia, jehož dával p. Šeda příliš po začátečníku. W celku bylo to jedno z lepších představení.

Po kuse dáván byl ballet pod jménem Krakowská swatba.

D o p i s.

Z Wídne. Ohlas o průmyslové škole. Kalendáře.
Došla sem zpráva, že založení dawno a toužebně očekávané české školy průmyslové w Praze konečně se uskuteční a ona bohdá co nejdříve w život vstoupí, u všech zdejších Čechů i Moravanů velkou radost a oučastenství povzbudila; spatřujeme w ni jitřenu zwéstující lidu našemu w nynější průmyslové době krásnější budoucnost. Ale nezůstalo při pouhé radosti a holých fráších, nýbrž zdejší vlastníkové, i skutkem dokázali chtejice, jakého účastenství w tomto, pro naše národní wzdělání předůležitém předmětu

maji, a že jim na jeho brzkém uskutečnění a danu zdaru zálezeno, učinili zápisu a sbírku příspěvků k české průmyslové a některí z nich i na hotové příspěvky složili jiní k ročním se uwolili, a doufáme, že žádný ze zdejších spanilomyslných Čechoslowanů neopomine s ochotností položit tentokráte obět svou na oltář vlasti, byť i ona, dle příkladu vdovy ewangelické, třeba w pouhém groši záležela; dále pak twrdí se i nadíti se jest, že i zdejší čechoslowanští welmožové, jak mile škola tato od nejvyšší vlády schwálena bude, dle šlechetného příkladu pana hraběte Hanuse z Kolowrat a ostatních u věci této již svou ochotnost a šedrost projewišč, ústav tento svými příspěvky podporovati neopominou.

Z literních a jiných novinek mnoho důležitého právě sdělíti newím, oznamuji ale přece, že krajan nás pan Ant. Doležálek, bývalý ředitel ústavu slepých w Pečti, stály kalendář pro slepé sestavil a takový zde we všech nárečích, w rakouském mocnářství panujících, tisknouti dává; bude to dílo velmi zaujmavé a zvlášť i pro učitele, jenž by wyučováním slepých se obírat chtěli, velmi důležité. — Ze o kalendáři zmínku činíme, nemůžeme opominouti, že se nám právě tři na r. 1847. na Slovensku vyšle do rukou dostaly, totiž známý již Fejérpatackým vydaný „Pozorník“, kalendář Palkovičůw — w němžto zvláště pojednání o biblí kralické nás zajímalo — pak „Pokladnica“ od Licharda we Skalici, w nárečí slowenském vydaná. Tento poslední sestaven jest dle způsobu zdejší „Austrie“ nebo lanského od Župana w Záhřebu vydaného vyborného: „Obci zagrebački kalendar“, a obsahuje wedle obyčejných kalendářových článků i jiné zábavné a ponaučné pojednání z oboru země-, přírodo- a národopisného hospodářství a technologie, a sice tak dobré uspořádané, že všim právem tím, co kalendář být má, totiž knihou národní nazvat se může, a litovati toliko jest, že se ho jen tolik exemplářů vytisklo, co subskribentů nař se bylo sešlo (asi 1300 ex.), jelikož by přáli bylo, aby užitečná tato kniha co nejvíce mezi lidem slowenským se rozšířila. Zdali pak i my také brzo podobného, pro nás lid předůležitého spisu se dočkáme? Práti by bylo, aby slavný Sbor Matice české, dle jednou již p. Palackým učiněnho návrhu k vydávání takové knihy národní prohlédlati ráčil, ježíž nedostatek den ode dne více citíme! Wůbec pak wyznati musíme, že kalendářům u nás dosáváde málo pozornosti wěnováno bylo, a přec oni působi jednu z nejdůležitějších částí prostonárodní literatury; a jelikož kalendář právě ona kniha jest, která se i tam obyčejně dostane, kde kromě knihy modlitební a nanejvějsi ještě snáře jinou knihu spatřiti nelze, považovatli by se měly spisy tyto co roury, jimiž ty nejdůležitější a nejužitečnější wědomosti i nejnižší třídě obyvatelstva přístupnými státí se mohou. Tuto důležitost kalendářové literatury uznávajíce sousedé naši také všechnou o její opravení a zdokonalení pečují; důkazem toho powěstný Jurende, Austria, Niericuw, Voglůw, Štuttgartský národní a více jiných kalendářů německých. — Pokud víme, vyšly letos w Čechách čtyři, na Moravě tři a na Slovensku též tři kalendáře; povážime-li, že se od každého z nich w průměru alespoň 5000 exemplářů ročně rozprodá, tu patrně jest, jak mnoho užitečného a ponaučného by se w lidu našem mohlo rozšířiti, kdyby ony vždy tak, jak se od knihy pro lip určené žádá, sporádány byly. Ale bohužel wyznati musíme, že mnohý wydavatel českoslowanských kalendářů raději nechutné německé povídky — jenž ovšem třeba 20ti otřelymi dřevotisky illustrowané

* Jména těchto laskavých vlastimilů byla již w Pražských Nowinách č. 102. uveřejněna; i Kwěty podají časem svým we zvláštním přehledu jména weškerých dobrodinců, kteří pošud peněžitými příspěvky k uskutečnění průmyslové školy přispěli. Red.

jsou a jazyk český a to ještě často dosti bídne překládati a, nežli by o něco pro lid záživnějšího a důležitějšího se postaryl. Wydawatelé by zvláště mohli mnohé důležitější ponaučné a zábavné, v časopisech českých roztroušené, pro lid se hodici články do kalendářů otisknouti dávati, a tudy s podobnými důkladnými pojednání i ty seznamovati, jimžto se časopisy do rukou nedostanou. Kéžby si wydawatelé kalendářů slov těchto povšimnuli a budoucně všeomožně k tomu prohlídali, aby kalendáře naše pravými knihami národními—a pokladnicemi věci užitečných a wzdělawacích pro lid nás státi se mohly. (Dokončení.)

Slowanské zprávy.

Z Chorwatska.

We Warażdině, ač polozněmčeném, uzavřela obec w sezení svém dne 11. Listopadu, že se budoucně we všech shromážděných obce vyhradně jenom ilirským jazykem řečení má; též i ouřední zápisové jiným jazykem se státi nesmí.— Tamtéž nebožtík kanovník Matěj Megjéri odkázal we své poslední vůli městským chudým 20.000 zl. str. Kdyby se ty peníze byly rozdělily, za několik málo let ani na dobrodince ani na dobrodinců by se nepamatovalo; obec pak za ně opatrnou pro malé děti vystaví. — Mluví se, že we Warażdině nový ilirský časopis vycházeti bude.—

I w Koprivnici národní duch slowanský po dlouhém spánku procitnul. Wlastenci a vlastenky se chystají ku hrám diwadelním, jichž tam posud w jazyku materském newiděli. Též se sbírají podpisy ku zřízení národního kasina čili beseedy, w nichž by se společnou zábavou a rokowáním duch národní wywinoval. Jeden vlastenec tamější, učený p. M. H., hodlá zřídit nedělní školy pro towaryše a učedníky, a doufáme, že slavný magistrát ho w tom podporovati bude.—

Záhr e biská knihowna katedrální čili biskupsá nejbohatší jest w celé zemi, netoliko na knihy nýbrž i na rukopisy, jelikož biskupové záhřebští od starodáwna we všech dějích vlasti podílu a vliwu měli. Tato knihowna, leževší posud ladem, obecenstvu se nyni otevře. Milostívý pan biskup k tomu oučelu prostrannou čítárnu zřídit ráčil, a za knihowniho ustanovil učeného kněze Jiřího Molnara. Rozdělena bude knihowna na dvě části, veřejnou a tajnou. První bude přístupná každému; druhá jenom tém, jichžto důstojnost pan knihowní uzná. Čítárna bude otevřena denně ráno od deváté do dwanácté, odpoledne od třetí do páté.

P. professor Anton Mažuranić sbírá předplatitele na výbor starých ilirských básníků. První swazek, obsahující básně Hannibala Luciće již je dotíštěn. Tento básník skládal své písni r. 1495—1525. K swazku tomu připojen jest slowniček; za Luciće bude následovati Ranjina, Zlatarić, Mažibradić, Gjorgjić, Palmotić, takovým způsobem, že každý swazek, zvláštním titulem opatřený, co zvláštní dílo se počítat může. Cena 30 kr. str., jenžto se pak jenom při obdržení knihy složí.

Nowé obrazy.

Doufáme se všem milovníkům pěkných umění zavděčiti, činice je pozorný na právě u knihkupců Kronberg a Riwnáče vyšlých šestero pohledů na naši Prahu. Mají tyto pohledy přede všemi posavádce vyšlými již dlelem i tu přednost, že královské naše město z některých nepoužitých posud stanovišť představují, co se však jich uměleckého wywedení vůbec dotýče, směle twrditi můžeme, že jím z posavadních vyobrazení naši Prahy žádne se newyrowná. Obrazy tyto představují: 1. Staroměstské ná-

městí, 2. Malou stranu s Hradčany, 3. Malou stranu s ostrowa Kampy, 4. Staré město pražské, 5. Hradčany s Malou stranou a 6. Hlavní chrám sv. Wíta. Rejsowaný jsou na kámen od Sandmanna a tištěny w chwalně známém ústavu J. Raucha we Wídni. Opatřeny jsou co jeden celek wkušným, ba skwostným titulem a wěnowány od wydawateli Jeho Císaře Wýs. nejosiwiecnejšímu arciknížeti Štěpánovi, našemu milovanému zeměsprávci. Černé prodávají se za 10 zl., malované za 18 zl. we stříbře.—

Chwalné zmínky zaslhuje též podnikání Slováka Petra Bohúně, který zanáší se wydáváním krojů slowenských. Wyšly posud obrazy dva, z nichž první představuje mužského a ženskou z Welké wsi w Oravě, druhá obyvatele Wázce w Liptově též obojího pohlaví. Jsouť to čisté kamenotisky pěkně malované, a cena jednoho obrázku, 30 kr. we stříbře, jest obstoná. Wycházejí z kamenotiskárny wdowy Machkowé w Praze pomocí Tatrina.

S m ě s.

Jeden skrblik, slyšew' od svého lékaře, že mu žádné pomoci není, spálil před domnělou smrtí svou celé jméní, záležející w státních papírech. Na to poručil duši svou Bohu a druhého dne — procitl uzdrawen k novému životu. Lékař zwěstoval mu, že jest zachráněn, ale hodinu na to našli jej w pokoji oběšeného, neboť nemohl přežít ztrátu svého jméní.

24. Únor byl pro císaře Karla V. den pamětihoný. Dne 24. Února 1500. byl narozen, 24. Února 1525. porazil a zajal u Pavie Františka I. Francouzského, 24. Února 1530. byl od papeže Klimenta VII. w Bononii korunován, 24. Února 1548. udělil wévodovi Saskému Mauriciovi hodnost kurfirštorskou a 24. Února 1566. složil we Frankfurtě císařství.

Karel V. dostal při svém narození následující dary od kmotrů: Otec jeho daroval mu wévodství Luxemburské; wévodkyně Burgundská dala mu děčátko, jenž mělo w rukou kredenční zlatou misku plnou drahých kamenů; Karel Croyský daroval mu stříbrné, zlatem vykládané brnění, jehož prsa zdobil veliký zlatý sénix; dynast Bergenský dal mu zlatý meč; Markéta, dcera císaře Maxmiliána, dala mu zlatou misu plnou perlí a drahých kamenů, a město Gent darovalo mu stříbrnou, řemeslně zhotovenou loď.

Malby na wejcích velmi pěkné a zdařilé, jichž původce jest jistý pan Huberth, wzbuzují nyní w Uhřích wšeobecnou pozornost. Jsouť to nejpěknější figury, krajinu a stavění, co nejméleji rejsowané a jak se zdá i ryté. Podobizny Lutheria, Pyrkera a Kossutha jsou vyborně trefeny, pak na nebe wstoupení Kristovo, Jagerská katedrala, scény z jednoho románu Josikowa i jiné mnohé věci s velikou umělostí na křehkých skořápkách představeny.

Nowý knihtiskarský stroj nalezen jest od jistého Williama Little w Londýně, jenž prý tiskne za hodinu 12000 archů.

We Wídni umřela nedávno 90letá služka, jenž 70 let w tom samém domě sloužila.

Návěsti diwadelní.

Dne 6. Ledna bude se we prospěch pana Kašky provozovati: Čarodějnici Mégera aneb: Okouzlený zámek pana z Jednorožce, fraška we 3 jednáních, dle známé historie wzdělaná od J. K. Zbraslavského, hudba od F. Swobody, kapelního mistra c. k. prvního pluku dělostřelec.

Číslo 3.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
sklade Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvůr).

**7. Ledna
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

5.

W chladném matky země lúnu
Otců sbor tichounce spí,
S větrných však zvonotrúnů
Sláva jejich zvučně zní.

Hory, doly, háje, sady,
Města, chrámy, množství řek
Jejich cti jsou pěvné hrady
Teď i pro budoucí věk.

Ó bys patřil k otců sboru,
Měril čin dle jejich wzoru:
Wre-li w tobě předků krew,
Wstal by zase český lew!

6.

Proč ten rolník símě seje?
Seje símě do hrobu!
Shnije, čili se oděje
W sličnou zruo podobu?

Aby růže šťastně zkwetla,
Zdaž se poupe rozwije?—
U Boha to, dá-li tepla,
Rosou-li je zalije.

Růži Bůh welí i klasu;
Proto pilné w brázdy času
Bez starosti štěp a sej.
Zdar však Bohu zanechej.

7.

Co te ptáče w sadu zpívá?
Zpívá: „Buď wždy Bohu dík;
Ptactwu, ježto nerozvírá,
On udílí chléb a wznik.“

A to polní kwití hýlá
Dechem svým: „Buď Bohu čest,
Nás oděv i naše krása
Od něho, onť dobrý, jest.“

Znás ty srdečejminé zvuky?
Ó vyhostí trudu muky,
Čin, co zmůže síla twá,
Ostatní Bůh obstará.

8.

Slyš, jaké to jemné zvuky?
Toť radostných ženců ples;
Čeho hledal snahou ruky,
W humno swáží rolník dnes.

Hojně wráceno mu símě —
An lenoch, že neseje
A nerád swé sklání týmě,
Nikdy také newéje.

Swědkem třího všecky časy,
Zrnaté že rostou klasy
Jen po mnohé lopotě
Na poli i — w životě.

Antonín Malčeský.

(Dokončení.)

W r. 1821. wrátil se M. do Waršawy z cesty swé. Poněvadž jméni jeho beztoho skrowné cestování ještě více se zmenšilo, usadil se na Wołyni w okrusku Władimírském we wsi Chrynowě a žil z větší části samotně, vyhýbaje se všemu hluku a tovaryštwu. Jak dalece až do té doby zanášel se M. praceemi básnickými i jaké bylo prací těch owoce, důkladně newíme. Mnoho lyrických básni, nacházejících se w rukou přátel jeho a příbuzných, jmenovitě listy dle wzoru Krasického veršem i prosou, básně satyrické, jako na př. Karnawał warszawski, dále pětiaktová smutnobra veršem, Helena zwaná, zdaji se padati do těchto časů. Tiskem však nic newyšlo. Zde básnil též proslulou „Marii, powest ukrajinskou“, která mu nesmrtného jména zjednala. Mimo básnické práce nalezel ještě w něčem jiném zábawy, což se srdce jeho týkalo. Zamilovali se do paní souseda svého Ručinského. Paní tato býla chorá fyzičně i morálně. M. zaměstnával se magnetismem a předewzal si, tím prostředkem svou sousedku uzdrawit. Právě ležela we snu magnetickém, když M. do jejího pokoje wstoupil. „Muj anděl, muj anděl weseł!“ zwolala spící ze sna a w tom wzkríknutí ležela budoucnost obou. Nebudem rozbírat, zdaž M. byl dobrým aneb zlým andělem; to však jistě, že od té doby jewila se láska

mezi nimi a to bez tajení, a že dům Ruciinského byl ted bydlištěm Malčeského. Toho času jeho jmění značitě se ztencilo a zárodek churawosti, která jej posléze v hrob uvrhla, počal se ukazovati. Z milostného opojení powystrzliwów hledal ulehčení a pročež tajně do Waršawy odešel. A wšak nebylo již v jeho moci opustiti dráhu, na niž ho nepoważliwost zawedla — musil kalich winy až na dno wyprázdnit. Na cestě do Waršawy dohonila ho opuštěná milenka a nedopustila, aby se wice s ní rozloučil. To mnohemu býti může na wýstrahu! Newíme, zdali až do smrti s ní obcovat; a wšak i bez toho břemene byly ostatní doby pobytí jeho we Waršawě plny nehod, nedostatku a utrpení. Stary sluha wzal mu několik tisíc zlatých — poslední jeho zásobu — a utekl. Ač to M. mužnou myslí nesl, přece bylo to zdrojem bidy, kterou pak snášetí musel. Brzo na to na světlo wydaná báseň jeho: „Marie“ setkala se s nejnepříznivější kritikou. A wšak právě tu u prostředí nejwětší nouze učinila smrt konec bolu i životu jeho. Umrel na wnitřního raka dne 2. Května 1826., stár 34 let. Ač jméno jeho již wubec rozhlášeno bylo, přece smrt jeho velmi málo účastenství wzbudila. Jediný kůrýr Waršawský jeho úmrtí oznámil. R. 1830. hledalo několik jeho přátel hrob jeho, chtice postaviti naň pomník. Hledali wšak nadarmo!

M. byl postavy ušlechtilo a celá jeho tvář měla zvláštní výraz a wděk. Wznešenosť i půvab panovaly též v jeho rozmluvě a v celém jeho chowání. Sálonovery život jej lákal a swedl. Hladký mraw, který v cudnosti a zachovalosti jej daleko vyše na stanowisko užitečnejší postaviti mohl, přinesl mu záhubu. Mimowolně se dotýkám poklesků Malčeského. Není potřebi, abych o nich slova šíril. Nepotřebujeme vice dokazovat, že velikost a básnictví Byronovo nespochází v dobrodružných jeho milůstkách a v jeho vadách, ale že opáčně wady a chyby básníků mají se považovat co wýstraha ne ale co wzor následování hodný neb co zřídlo k nadšení básnickému. — Co do ducha byl M. wznešený a obdařen newšedními schopnostmi. Láskou k vlasti a k národu plápolal. On byl srdcem i duší básník a čin byl předmětem jeho básnictví, jímž vystoupil ze starého světa básnického a vytvořil svět nowý a zaskwěl se v něm nad jiné wrstewníky swé. Tu zásluhu, w polském básnictví weleczennou, i sám slavný Mickiewič mu přiznává a jej twůrcem nowé školy básnictví polského jmenuje. M. vytvořil dílo, w němž jako obraz minnosti nákreslil a roušku odhalil, která doby uplynulé kryla. Důležité to naučení pro nástupníky jeho. „Básnictví není hlavní cíl člověka a národu,“ praví Goščiński, „ale jeho střed. Ten toliko, kdo je tak pojat, kdo uměl je časem posvětit, ten toliko má plnou míru daru jeho a důstojně s ním nakládá, a mezi takové počítáme Malčeského!“ Znamenitá jest jeho cesta na Horu bílou. M. byl osmy z cestowatelů, jenž na vrchol té hory wylezli, kdež nejeden před ním i po něm smrt našel.

Pozůstává nám ještě o jeho básnictví povědít. Jest to podstata a základ jeho žití, na které ostatní okolnosti jen jako přidatky wisi. W básních nejskwěleji objevil se jeho duch a to zvláště w „Marii“. Odpůrcové její již umlkli a oblibení w ní tak zrůstá, že již šestera wydání se dočkala. O ceně její wyjadřilo se teprw po smrti básníkowě několik na slovo wzatých spisowatelů polských, mezi těmi zvláště Mickiewič, Grabowský, Mochnacký, Bielowský. Přeložena též na jazyk francouzský a německý. Osnowání wýjewů, jich lehké rozwinovali, prawda, hloubka, živé ličení Ukrajiny, hluboký cit, čarowné nadšení, smutek, celý její kolorit jakož každý jednotlivý rys wyweden jest se smělostí a rázností, jaké patrně vyšší nadání oswědčuje. Osoby jeho jsou tak ideální a přece tak wěrně dle skutečnosti napodobněny, karaktery jejich tak čisté a rázné, že diwiti se musíme, jak M. skutečnost idealisowat a opět naopak ideály ze skutečnosti znal! Mimo to značí se v celé práci národní mravy, zvyky a celý charakter Ukrajiny, staropolská nábožnost wše tu proviwa a celá báseň stojí tu jako prostřednice mezi minulostí a budoucností. —

Malčeský zůstavil po sobě syna, který pod jménem Jakubowský ve válkách národních bojoval; později octnul se v Americe. Ač mladý, připovidal newšední schopnosti básnické. Toho důkazem jest několik plodů básnických, jež uverejnil. Byli plny hlubokého smutku; smutnejší ale ještě byla jeho predtucha že brzo zemře, a v skutku také vice nežije!

Kdoby nenalézal jakési podobnosti mezi Malčeským a našim záhy zwěčnělým Máchou?

W. H. K.

Národní powěry w Čechách.

Kuká-li kukačka na východ slunce, oznamuje lidu štěstí, požehnání, ourobu atd. Kuká-li na západ, oznamuje prý neštěstí, neourobu, drahotu, hlad, mor atd. Nekuká-li před sw. Janem, bude neurodný rok aneb kroupy osení potlakou; kuká-li po sw. Janu, říkávaji: Kukačka nám neourodu, po-hromu a draho už na letošní rok odkukala. Kdo ponejprve kukačku z jara kukati zaslechne, má-li peníze w kapsce, bude je mít po celý rok; nemá-li, bude po nich celý rok marně toužiti. Také se wenkováné ptávají kukačky na jaře, jak drahé obili neb kolik let živi budou. A tu se řídi podle toho, kolikkráte kukačka po otázce odkukne.

Na kterém domě vlašťovky hnizdi, w tom se štěstí uhostí.

Zamilovaní chodí pod stromy, aby slyšeli žlunu křičeti, a dle toho soudí, že zajisté svoji budou.

Jouli-li lidé na škodě a zaslechnou straku řehtati, budou postiženi.

Kdo má kamínek od sojky a při sobě jej nosí, má přístup ke všem pokladům.

Nemůže-li hospodyně máslo stlouci, má učarováno. Abys si pomohla, wezme rozpálené vidlice a pichá jimi do smetany; čarodějnici tím trýzněna musí od kouzla upustit, nedostane-li z domu, w kterém se máslo tluče, kousek slámy, čím si opět pomůže. Dávají tedy pozor, aby se žena, jenž pro čáry w podezření jest, k stavění nepřiblížila.

Člověk, který se hadím sádlem namaže, ten prý se

může ohýbat jak chce, třeba do kolečka se svinout. Jeho kosti prý jsou ohebné jako prut z vrby.

Šestinedělka když před úvodem zemře, chodi po smrti.

Kdo chce, aby jej nikdy zuby nebolely, ať wezme trísku ze stromu, do kterého hrom z jara ponejprv uhodil, a z ní si kartáček na zuby zhotoví (t. j. kartáčkem zuby čistí). Anebo když prvně právě v ten čas zahřímá, ať mezi zuby kus železa tak dlouho drží, až přestane hřmiti.

Kdo se na novou neděli narodí, ten prý vidí mnoho strašidel.

Mat. Čermák.

D o p i s y .

Z Wídne. (Dokončení.) *Časopis na Moravě. Literární přání a stížnosti.* — Tyto dny byl nás nawštívil pan Ohéral z Brna, od něhožto jsme se dowěděli, že povolení k vydávání českoslovanského časopisu na Moravě již co nejdříve se očekává, načež pak on každý týden v jednom velikém archu wycházeti a články učené, zábavné, literární i jiné slovanských záležitosti se týkající zprávy a pojednání podávati bude; vůbec chce p. redaktor k tomu hleděti, aby ze spisu tohoto svým časem organ pro všeobecné interesy se stal. I přeje me od srdce, aby časopis ten tedy již co nejdříve v život wkročil a co nejvíce k probuzení a rozšíření oučastenství, zvlášť mezi bratry našimi Moravany a Slezany, u věci naší národní prospíval. Škoda, že Dieblův hospodářský časopis, jenž mnohým potřebám vyhověti mohl, tak malého oučastenství (čl. asi winou?) byl nadezl. — An pak právě o časopise se zmiňujeme, tu i podotknouti musíme, že powěst powstala, jakoby pan Kollár, jenžto vzdor svému očnímu neduhu plně na popisu své druhé cesty do Wlach pracuje, v Pešti zaraziti chtěl českoslovanský časopis, w němž by nejvíce proti nowotěni páne Štúrovu se zasazoval — se nepotvrzuje, za to ale jsme se dowěděli, že jiný tamní mladý Slowák o vydávání podobného časopisu na Slovensku se ucházeti obmyšlil.

Při příležitosti nastávajícího nowého roku nemohu opominouti weakerému Wašemu vlasteneckému podnikání valného zdaru přáti, při tom ale také některá pia desideria přednesti, jichžto vyplnění v nastalém roku zdejší vlastimilové rádi by se dockali. Týkají pak se nejdříve ukončení Balbiho zeměpisu, díla to pro industriální věk nás nejvíce důležitého a kteréby, jseuc opatřeno rádným obsahem, slibným porovnáním měr, váh, mincí atd., pak i uvedením nowějších geografických změn, téměř povšechný zeměpisný slovník zastávati a zvláště co komentář ke stručnému sice, ale zdařilému zeměpisu p. Zapovu dobré sloužiti mohlo. Nemohl by snad nás pilný p. Storch, jenž k vydávání dila tohoto, pokud se víme pamatovali, v roce 1834. první podnět dal, nyní i o jeho ukončení se zasaditi? — Rowněž ale také hbitější pokračování w českém atlasiu sobě zádáme. „Již od r. 1835. čítám w českých časopisech, že vychází atlas český, a přec ještě ani mapy Wašeho království jste se nedočkali?“ — takto promluvil nedávno k nám jeden z illrakých zdejších literátů a diwil se welice, že jsme dosavad tak málo o důležitou věc tuto se zasazovali. — Druhá věc, již dychtič očekáváme, jest přislíbený „Listář“ dotčeného p. Storcha, na který se, jelikož i p. dr. Štrobach k němu formuláře listů ouřadních připojiti hodlá, zvláště zdejší mladí právnici těší. Potřeba knihy této jesti přeweliká; w linguistice, děje- a přírodopisu máme již velmi zdařilých a obsírných děl; ale pole právnické dosavadé ladem leží a okres jeho nám den ode dne pod nohama více mizí, tak že právě periculum in mora jest; pročež bychom zwolati měli se Rímany: *Hic videant consules!* — Feilův sekretář, jediná to w nowější době vyšlá právnická kniha, jest rozprodán, a p. J. Kohout k vydávání swé právnické en-

cyklopédie posud se neodhodlal; pročež by pro naše ouřadníky i studující přijemnějšího a užitečnějšího noworočnho dárku nad výše jmenovaný Listář jistě sotva se nalezlo. — Při tom pak i přejeme, aby také jednou již porádný intelligenční list k Nowinám českým se přikládal, jakž k tomu beztoho p. Medau smlouvou wázán jest a samo nejvícejší řízení dekretem dworským 2. prosince 1801. proslým se prohlásilo, že věc zádoucí jest, aby list intelligenční také jazykem českým se vydával. Oznamovatelem takovým by se i českým ouřadníkům dobré mohlo posloužiti, ovšem ale že by on musel psán být správným slohem ouřadním, nikoliw ale takovým, s jakým se nám bohužel přečasto w překladech zákonních předpisů i jiných veřejných ouřadních ohlášení, k. p. v listech zatykacích potkatí se udává. — Zde bychom mohli ještě více jiných přání projeviti, k. p. strany rychlejšího vydávání spisu Tylówých a Máchowých *, ukončení „Jedů a kazijedů“, strany Poutníka, aby nám raději na místo povídek takových obrazů a popisů podával, jak to wázený p. redaktor we svém utěšeném „Zrcadle východní Ewropy“ byl činil, a j. w. — však dosti! mohli byste lehce: *Quousque tandem! zwolati*, pročež jen ještě, že jsme nahoře o českých mapách mluvili, ku konci oznamujeme, že p. Dragutin Seljan, jenž byl nedávno také již we Květech oznamenou první ilirskou mapu, Ewropu totiž, wydal, i mapu rakouského mocnářství, Wlach a ilirského poloostrowu (Srbska, Turecka a Recka) w jazyku ilirském důkladně vypracoval, která se nyní zde w Raselsbergowé kamenopisném ústavu tiskne a co nejdříve we 4 úpravných listech na světlo vyjde a po 30 kr. stř., dokromady za 2 zl. stř. prodávati bude; kdo však nyní již na mapy tyto dwěma, zl. předplatí, obdrží pak i dotčenou Ewropu nádawkem.

A. R. S.

Z Chočem.

Ačkoli upřímně vyznatí musíme, že Chočen, městečko za našich průmyslných časů dosti často jmenované, nedostihlo dosavadé chwalitebného příkladu jiných měst českých u věci národní: děje se zde přece mnoho, což werejněho uznání zasluhuje, a to zvláště velikomyšlostí Její Jasnosti paní Wilhelminy kněžny Kinské, kteráž každoročně za čas svého zde přebývání we vsi skromnosti wšemožně blaho wůkol sebe rozšiřuje, a to zvláště svou dobročinností k chudým a potřebným. Však bychom i mlčením pomnuli všecky ostatní zásluhy wznešené dobrodítelkyně, nelze nám přece zamíleti obětnou péci o výchování mládeže školní, která jak každoročně tak i letos mnohonásobně obdarěna byla. Neboť netoliko že byly hned na podzim wšeliké šatstvo, modlící knihy, papír atd. mezi chudé žáky hojně roz-

* U příležitosti této zmínky o spisech Máchových po kládáme za povinnost, w interessa literatury samé jedenkráte werejně snažnou žádost projewiti, aby soukromé osoby dříve do podobných mnohoslibných podnikání se nepouštěly, pokud dostatečně usporádaných rukopisů a ostatních potřeb k nákladu pohotově nemají. Toho potom následkové jsou, že takové mnohoslibné vydávání, na sypkém jsouc základu, wazne k hanbě naší, k mrzutosti čtenářů a k wýsměchu lidí závislostí — jakož tuto widíme, kdež aní prwotinná báseň „Máj,“ již dávno předtím w celosti wytiskena, w tomto nowém, přede dvěma lety započatém vydání posud ukončena není! Proč p. bratr nebožtíka básnika, jenž na tento první swazek spisu jeho náklad wedl, newesel raději we smlouvu se rádným knihkupcem čili nakladatelem a rukopisy weškeré, po svém bratu zděděné, mu i hned neodezwdal? — Wéru, byť i ne literaturo a krajanům swým — již lásce a památkce bratrské to byl powinowan. Nebo tím způsobem již dávno mohly všecky ty spisy — jichž nemnoho — w rukou Máchových citelů se nacházeti.

W y d.

dávány, bylo jich opět dne 20. m. m. dvacetce zcela ošázeno. Obširným musel být se státi, kdybych popisovali chtěl ty radostné slzy a city obdarovaných a matek jejich, když šlechetné dobrodítelkyně své díky lalotali. Napomot byly v kníž. zámku všickni hojně vyčastováni, při čemž jich mladý kníže pán a ušlechtilé sestry jeho obsluhovali. — Jiný důkaz příkladné starostlivosti wznesené knězny byl podán založením opatrnou pro malé dítka, kteráž byla 10. m. m. u přítomnosti šlechetné vrchnosti, velect. p. faráře Ant. Rakousníka, pana vrchního Wácl. Ryšana a jiných pánů, otěvřena. 19. navštívila ji knížecí rodina opět, a pokaždé byly hračky, owoce a jiné věci všem, ano i šatstvo mezi chudé žáčky rozdávány. Ačkoliv ústav tento dosavadě jest soukromým, chce mu p. zakladatelkyně (pakliže žadoucího owoce ponese) i budoucí potvrdení pojistit uložením, jak se právě dowídáme, 500 zl. stř. do všeobecné sporitelnice. Zde mi nelze než opakovat slova, ježto je z úst mnohých slyšet: My máme milostivou vrchnost! — Co se týká mělé čestiny, předchází paní knězna dobrým příkladem, a radost jest poslouchati, když s dítkami a poddanými svými po českou rozmlouvá. Však i mezi úřadnictvem začíná se láška k materštině probuzovat. Téhož důkazem jest (abychom též něco z často opakovávaných zpráv podali), že nový škostné vystavěný úřední dům pouze český nápis v čele svém ponese, a to hlavně před pánem vrchním, kterýžto o okrášlení městečka samého i okolí jeho usilownou péčí wede, a jest se nadít, že Choceň za několik let ještě mnohou okrasu u výstavnosti své získá. Kýž by se jen i horlivě stavělo na wznesené budově národní! Základ bude tuším položen horlivým odbírání a čtením našich časopisů a jiných kněh. Budoucnost chystá nám i jiné chvalitebné věci, však o tom zanecháme zprávu budoucnosti.

Slowanská zpráva.

Ze Srbska.

Knězecí Srbská vláda nařídila, aby budoucně všecky nowiny a periodické spisy, jak domácí tak cizí v celém knížectví Srbském jak korporacím tak jednotlivým osobám bezplatně dodávány byly. Zamýšlil vláda tímto nařízením rozšířovati známost literatury a tím samým podporovati osvětu.

Pražský denník.

Posledně minulá Silvestrová noc byla slavena od zdejších vlastenských měšťanů veřejně mimo měšťanskou besedu v sále konviktském, jehož pěkně obnovené prostory již o sedmi podvečer takřka přeplněny byly. Ve shromážděné společnosti — v statečných mužích, zpanilých ženách a ještě zpanilejších pannách žil duch čisté národní. Howor byl veskrze český, číly a srdečný. Weselí bylo roztomilé. Nad obecnstvem u výši vály praporečky českých barev a pod nimi stály na výstupcích postavy slowutních předků našich, Břetislava, Wratislava, Otakara, Karla a Jiřího krále, a v předu skwél se znak království českého a z téže strany zaznívala k besedníkům milozvučná hudba. Srdeč každého z přítomných plesalo, neboť weselost byla živá a nenucená, ale weseleji a zpytavému oku radostnejí bylo, když se počalo howoriti tím jazykem, jemuž nás matka učí, hájiti své a právní cestou k dobrému vlasti cílit. Pak se dala weskerá společnost do zpívání vlastenských i národních písni, z nichž jedna we výtiscích rozdávaná: „Měšťanské“ od Kaliny s patrným nadšením dwakrát s průvodem hudby zpívána byla. Také zvláštním zborním zpěvem písni „W Čechách tam já jsem zrozená“ přítomné dívky své vlastenské smyslení na jeho daly, a mohu s radostí (awšak i s ža-

lostí) twrditi, že zmíněná písni vícekrát od českých díwek než českých slečen zpívána bývá. Awšak i slowenské písni nalezly zde svého ohlasu, aby se nezapomnělo, že my všichni od Šumavy až za Tatry bratři jedné velké Matky jsme. K půlnoci zpěváký zbor Jelenů přišel z měšťanské besedy uvítal krásným zpěvem právě ve věk krájející rok a přezpíval ještě více zborních zpěvů našeho milého Jelena. Dlouho po půlnoci nebylo konce srdečnému přátelskému vyražení. Bůhžehnej vlasti a národu, když noc národního zapomenutí přestává a jasný den novým rokem nastává!

B. P.

Zpráva o třetím koncertě komorní hudby v platejském sále.

Nowý rok nás potěsil největším heroem hudby; bylo dáváno quintetto w D-dur na 2 housle, 2 violy a violoncello od W. A. Mozarta. Začátek učinilo adagio co vchod, jež také se základní myslénkou tuto první sadu ukončilo. Jaká plynnost! Na to následovalo velmi různé adagio. A jak božský menuett a to trio, které se jen v dobrých hodinách rádně provést dá! Souboj první violin s cellem jest věru znamenitý. Finale, které čistě Mozartovským duchem dýše, pan Mildner výborně provedl. W celém quintettě zvláštní newinnost panuje a pružnost ducha, která toliko w Mozartových skladbách se objevuje, že člověk ani na cop pomyslit nemůže, kdyby newím jak ho vyhledávat chtěl.

Trio w Es-dur od L. van Beethovena na pianoforte, housle a cello Op. 70. následovalo. Myslénka vystavená nebije právě w oči, ačkoli známá zádušnívost skladeb Beethovenových mužnému duchu znatelou lahodí. Začátek též se děje vážně zdlouhawým tempem, a pak teprv přechází první sada w různé allegro. Adagio jest velmi těžké k provedení, jsou to vzdechy a stesky ohromného ducha, jež každý trpaslík pochopiti nemůže. W menuettě i triu se potkáváme už s přístupnějšími ideami, zvláště trio znamenité. Také konec překrásný. Kdo by to všecko chtěl rozbirati snad kritickým nožečkem kontrapunktu, našel by sice rozličné wady, ale nieméně přece by si nabral do bot a posel by w samých nejistotách sám s sebou, byl-liby u rozebíráni swědomitým. Genius se nerídí nikdy pravidly, danými od pendantu třeba velmi učených.

Koncert se ukončil tak nazvaným velikým septuorem do Es-dur na pianoforte, fletnu, oboji, klarinetu, rohu, fagot a kontrabasu, od našeho vlastenského a veliké zásluhy o naše, ačkoli ne vlastenské konservatorium majícího J. B. Kittla. Patří mezi mladistvé práce jeho a ohlasy hudby vlastské provázejí nás od začátku až do konce. Introdukce ještě nejprovedenější; pak následuje thema velmi jednoduché s variacemi na fortepiano a druhé nástroje. Menuett s třími projde, ale we finale jsme docela w požehnaných Wlaších. Byl však dobré od pánu Deutsche, Eisera, Bauera, Pisarowice, Janatky, Grossa a Hraběte wywáden.

Zdálo se mi, jakobych byl několik, ale prawim jen několik nowých obličejů mezi posluchačstvem viděl. Hinc illæ lacrimæ — neboť při komorní hudbě není pánum turecký buben.

Těšíme se velmi na budoucí koncert, w němž se nám otec komorní hudby etihoodný Haydn w quartettě pro strunní nástroje předvede; a k tomu se přidá quartetto w Es na fortepiano, housle, viola a cello od Rob. Šumana Op. 47. a oktetto w Es na 4 violiny, 2 violy a 2 cella od F. Mendelssohn-Bartholdyho Op. 30.

Michelský.

Číslo 4.

14. roční běh.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

**9. Ledna
1847.**

Časopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) wydawa po pälářach tříkrát za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvůr).

Predpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patričnou obálkou 2 zl. 36 kr.

B u d i ě k y.

9.

Pod ochranou nebes wzrusťá
Ku podiwi rychle dům;
Bez ní, jako w Bábel, pustá
Obraci se stavba w rum.

Nepadá-li s húry rosa,
Búh nedá-li zrůst a zdar,
Nezni w poli srp a kosa,
S dlesem přiskoře zrno w zmar.

Wše, oč smrtelník se snaží,
Božskou jen ~~čekou~~ se dárí;
Má-li tedy dílo wznič,
Wrouci wzdán buď Bohu dík.

10.

Běda, běda, strašná bouře!
Pracnou stavbu poboří!
W domě plno blesku, kouře,
Ach, celý snad uhori!

Ticho! brzy s jasnou twáří
Zas se slunce zasměje,
Mine bouře, prchnou žháři —
Toť má výra, naděje.

Ten, jenž dává dobré chtení,
Dá, nechť pekla proud se zpění
A celý se wzničí svět,
Dobré stavbě zdárny zkvet.

11.

Jaké množství w země klínu
Wznič má diwů, zázraků!
Z jádra vloženého w hlínu
Strom se pne až k oblaku.

Jím se oko sládce bawi,
Jím chlubí se wešken sad,
Pták na wětvi hnizdo staví,
Pod ní chodci kyně chlad.

Blah, kdo pěsti s ochotnosti
Skrowná zrna, skrowné cnosti,
Kochaje se w slowu tom:
Malé zrnko — welký strom!

12.

Komu dáno stromy scisti,
Jimž w zahradě přírody
Dobrý Bůh popříwa kwísti,
Aby nesli ouropy?

Jim on wěku přede nitku
Na jihu i severu,
Ku kořenu bez užitku
Wšak přikládá sekera.

Běda stromu bez owoce!
Bude zwrácen w blízkém roce;
Přijde hrozný soudní den,
W plamen bude uvržen.

Starý a mladý Šwenda.

Satyričké obrazy

Josefa Burgersteina.

1.

Letos má nás učitel
Na mláte jen smeti;
Aby wšak co mlátit měl,
Mláti naše děti!

Swobodnický statek Borek má položení velmi romantické. Háj, potok, pahorek a malé oudoli rozprostírají se w jakémusi harmonickém proplítání k tak milostnému celku, jako kdyby je byla příroda zvláštní plnosti co wzorek malebné krajiny uspořádala.

Matej Šwenda, někdejší majitel toho statku, byl muž na dvě míle wůkol nejzámožnejší a tudy dle wšeobecně zakořenělého mínění i nejwáženější. že měl slabost, považovat se za mnohem schopnejšího nežli byl, i kdožby se tomu diwil, jelikož to něco tak obyčejného?

Nás statečník měl w misníku, který si na knihowní skříň hrál, několik herbářů, užitečné lékařské ponaučení pro wenkowaný, slepého mládence, ba i právní zákon. Nebylo to důkazů dosti, že je wší zbraní proti newědomosti zaočatřen?

Lékaře na blízku nebylo. Stonal-li tedy někdo w Borku, i kdož by mu byl mohl lépe nějakou radou posloužit, jako Šwenda? Jelikož wšak lidé již od

Adama až do nynějších časů lsnými bývali, přihodilo se našemu trochu ctižádostivému statečníkovi častokráte, že chytrouškové při obdržení dobré rady bolestně krčívali rameny, dávajíce na srozuměnou, jakou důvěrou k předepsanému liku naplněni jsou, jen že bohužel peněz nemají, si jej koupit. W takovémto případu tisknul Swenda ochotně dwacetníček neb ještě více churawému do ruky, a hle, to oučinkovalo!

Byl těto tedy zajistě věc jen přirozená, jestli se den ode dne na wzdor té nejzdrawější krajiny Šwendowi více a více, posléze však tolik pacientů jiewilo, že on pro přispěvky na předepsané liky do kapsy sáhati ani nepostačoval. Nicméně bylo každému na čas zpomožino, každý oučinkujícímu prostředků dobročítil, a kdo i to nejnepatrnejší znameníčko co předchůdce možné nemoce na sobě citil, ku příkladu žizně, již opět se k svému lékaři utíkal.

Měl-li kdo hádku, ublížilo-li se komu na cti, nebyl-li kdo v stavu k svému přijít, rychle se hodil Šwendovi v náruč a měl zajistě vyhráno, neb maje právní zákon v misníku byl pan Matěj i procesu neobyčejný milouník.

Jelikož však, jak nahoře podotknuto, lidé již od jakživa lsnými bývali, přihodilo se našemu statečníkovi častokráte, že, sáhávali co lékař pro penize na liky prawici, zajistě lewici dosti co dělat měl, přispivati co právní přítel na kolkovaný papír.

Tak přiliš na hlawu padly nás Swenda však nebyly, aby se mu po čase takovýmito nekonečnými smutnými pády svět nebyl musil objevit co světem welmi pokaženým. Pan Matěj počal tedy přemejšlet, kde as základní příčina této demoralisace leží? Tepřw po dlouhém a trapném bádání se mu poštěstilo onu příčinu wynalezti, která dle jeho tehdejšího, zajistě ostrovtipného minění zpočívala we w y c h o w á w á n i mládeže.

Od té doby stala se paedagogika jeho nejzamilovanější myslénkou. Ze však nyní při každé příležitosti lid napomínil, veškerou péči na dobré wedení dítka wynakládati, nenarodilo se v Borku skorém ani dětska, ku kterému by on nebyl musil být kmotrem.

Kmotrowství jej stalo ovšem také peníze, mělo však pro něj tu sladkost do sebe, že jím dosáhl jakési právo, stranu wychowávání svých klientů přiležitě několik slowiček promluvit. Skmotrowství se stala důvěra k lékařskému a právnickému umění pana Šwendi tím silnější, a takovým způsobem se stalo, že se o majiteli boreckém na několik mil podivná pověst roztroušila, jak on lékařem, právnikem a duševním pěstounem, k tomu, co se samo sebou rozumí, welikým filosofem, a tedy obsahem veškerého umění wysokých škol.

Wědět, co příčinou neduhu, není ještě všecko. Kdo chce pomoci, musí i na prostředek myslit, který by to zlé vyhostil. Byl-li nás učený muž přesvědčen, že chybné wychowání mládeže příčinou oněch

nemocí a procesů, jakých se mu do soukromé praxi tak hojně dostávalo; musil i na nějakých základních zásadách ustanoven být, dle kterých by se wedení dítka uspořádati mělo. To však nebyla věc tak lehká, i studoval tedy poznowu, až posléze uznal, že přísnost je matka dobrých mrawů, a tedy i zdrawí.

„Jen ty kluky řežte!“ byla jeho nejvyšší paedagogická sada, o kteréž sousedům ani dostí často ani dostí zřejmě nakázat se nemohl.

Jaké však mučednické doby nastaly touto nejvyšší sadou při wedení dítka pro boreckého učitele! Byl těto mužiček slabounkého těla a ještě slabšího srdece. O liskowce neb metle nebylo v jeho škole posud ani nejmenšího spatřit; nyní však měli být liskowka a metla žezly školní monarchie.

Pozorujeme-li smýšlení Šwendovo a kantorovo zajistě se nebudem mejit, jestli si nyní mezi oběma na věčný boj pomyslím. Rekl-li statečník: „Máli se peč koláč, musejí se dříve snopy mlátit“ — odpověděl kantor, „žeby z těch hochů jednoho dábla wymlátil, a deset do nich wtloukl. Prawil-li statečník, metla že výhání dětí z pekla, dokazoval kantor, metla že hrne jen na smetiště.“

Kantorovy příjmy nebyly ovšem tak skvostné, aby byly mladému člověku za to stály, urputné wrchnostenské twrdosíjnosti svůj celý obyčeji, ano skorem celou přirozenost v obě dát, ale nás učitel byl již starčíky muž, živ byti chtěl, na jinou školu by se byl pro swá staráleta s těžkem dostal, a tudy se cítil přinucena, uchopiti se proti všem svým zásadám dle statečníkove wule prutu a metly.

„Hoši,“ pravil jednoho dne k svým swěrencům, „který z wás mi přinese zítra liskowku?“

„Já, já,“ zazněl celý sbor školáků, jenž se chtěl touto službičkou panu učiteli zavděčiti.

„Tedy wšickni?“ wzdychnul si kantor bolestně. „Wšickni, wšickni“ bulákali zaslapani žáci, až se stěny otrásaly.

„Dobrě tedy,“ nutil ze sebe hlas wážný stareček, „dobrě tedy. Wíte-li pak ale, že těmito liskowkami máte být trýzněny?“

Při této otázce se zatajil w prsou mladických dech. Jeden hleděl wywalenýma zrakoma na druhého, a po zádech se jim valil mráz, jako kdyby se již všech těch padesát liskowek dweřmi a okny nemilosrdně do swětnice dralo. Stařeček nechal w tomto hrozném tichu schwálne několik okamžíků uplynout, by mu poprano bylo w jinošských twářích jewici se ošklivost před takovýmto trýzněním zřejmě čisti. Jak tento wýjew na něj oučinkoval, bylo snadno posoudit dle slzí po wráskowité twáři mu kanoucích.

Oddechnuw si tázel se však opět, kdo mu zjitra liskowku přinese. Hlawy dětí se ale při této otázce klonily, úkrýwajíce se za zády předsedících, a nebylo slyšet hlásku.

„Dobре tedy“ pravil šlechetný muž dále, „přinesu si ji sám.“ —

A věru! Již druhého dne časně z rána se stareček z postele vybral a spěchal do sousedovy zahrady, by se po nějakém prutu ohlídnu. Ale hle! Ten mu byl velmi silný, onen přiliš křivý, jiný zase sukovitý, a tak prošel ubožátko pět zahrad, nežli se mu jedinký prut hodil. Když ho perořizkem opatrně všech i nejménších drsností zbawil, strčil si jej studem pod kabát a bral se domů. —

Snadno si pomyslit, jak asi školáci druhého dne při svém přichodu do školy oči wywalovali, zdali se osudná liskowka na páne učitejově stolku nachází. Ze se wšak opravdu nacházela, zdalo se, jako kdyby onoho dne sami duchové byli do školní komnaty přišli; tak pesvátné ticho panovalo mezi nimi. Jediné, z čeho se poznati mohlo, že příchozí pouzi duchové nejsou, byly kraje chleba a černé placky, jenž v bratrské srovnáníosti se slabikáři jaksi nesměle z tašek powykukovaly. —

Pan kantor se posadil k stolku. Když byl již chvíli mlčky seděl, potrásaje čas od času nepokojně hlavou, wzal osudný prut do ruky. Že se žáků nové leknuti zmocnilo, netřeba ujišťovat. I šwihнул jaksi diwoce do powětrí, a když se žáckowé opět křečti počali, jal se slawa rozkládaje mluviti takto: „Slyšeli jste ono hwízdnutí? Jestř to hlas nemilosrdného osudu, jenž wás před neposlušenstvím waruje. Chraňte se! Kde bývá onen hlas častěji slyšet, prší waji bolestné pruhy. Kdo mě rozhněvá, bude bit!“

Když uplynulo čtrnácte dni, nacházela se liskowka ještě na stolku, hwízdala ovšem někdy v powětrí, k bití to ale posud nepřišlo. Zdali žáckowé panu učitelovi w skutku ještě nedali příčinu k rozhněvání, aneb nebyl-li se on z přirozené dobrnosti rozhněvat w stawu, to se newí; budiž tomu ale tak neb jinák — dosti na tom, že se celé dwě neděle ne-rozhněval.

(Pokračování.)

Jednání promyslné Jednoty.

Jednání městní schůzky, dne 5. t. m. držané, záleželo toliko w přečtení protokolu předešlé městní schůzky a ve zprávě ředitelstva za měsíc Prosinec m. r., kteráž se mnohých weleduležitých věcí týkala. Přiwtělení Krakowské svobodné obce k našemu mocnářství bylo příčinou zvláštního zadání k J. C. Kr. W. arciknížeti zeměsprávci. Známo z nowin, jak nepřijemně se toto přiwtělení částky pruského a zvláště wratislavského obchodnictwa dotklo, kteréž velmi známenity obchoď do Krakowska wedlo. Že zboží z Prus tam dówážené daleko vlastní potřeba bývalé obce Krakowské přewyšovalo, k wíre podobné se zdá, že se odtamtud podloudním obchodem dále dostávalo, jsouc takto na újmu rakouskému promyslu. Přiwtělení Krakowska k Rakousku a zahrnutí jeho w naše celní hranice dalо se pruským obchodníkům o posavádní tak výnosný obchod báti a pobídlo je k wylení zvláštní deputace do Berlina, by jim vláda jejich tyto prospěchy zvláštním vyjednáním pojistila. Tyto kroky wzbudily u mnohých našich průmyslníků bázeň, žeby Krakow,

kdyby z obecné rakouské celní hranice wyňat byl, i dále ještě více nežli snad dříve domácimu rakouskému promyslu podluzováním pruského zboží nebezpečným se stal; a ečkoli ředitelství to posud nedůvodně obávání stranu celního oddoučení Krakowska nedělio, uznalo přece za dobré, k upokojení myslí w tom ohledu J. C. Kr. Wýsosti nejponíženější promemoria podati. Otázka, od vlády na ředitelství wznesená, jaké se prospěchy z additionalní akty od r. 1844. stranu obchodu a plawectví na Labi okazují, zavdala příležitost okažati, s jakými obtížemi plawba zboží po Labi (a dílem i Wjtawě) posud spojena jest a že české plawectví proti jinozemskému zdárně wzniknouti nemůže, poněvadž domácí plawectví w Prusích a Sasích rozmanitých výhod a podstatného ulehčení dochází, české plawbě pak za domácimi hranicemi netoliko se cly ale i s jinými nesnázemi potýkatí se jest, aniž pak se jí doma těch výhod dostává, z nichž se cizí plawectví doma těší, a wubec ze všech rakouských řek obchod po Labi největším obtížnostem posud podléhá. Ke komisi, kteráž se na outraty vládní do cízozemská a zvláště do Belgie poslati má, aby tamější způsoby u připravování lnu, příze a plátna proskoumala a co by pro naše kraje prospěšného bylo, k nám uvedla, byl na návrh J. O. hraběte Harracha jeden vrchní úředník z jeho jilemnického panství jmenován, a jest naděje, že se k ní i majitel panství zámrského p. z Nádherných připojí, jenž tak velké zásluhy o zavedení prádelních škol podle westfalského způsobu u nás má. Belgické plátenictví předej ještě nad westfalské, ježto se teprvé podle onoho wzdělalo, a komissi ona má i uloženo, aby zdejším promyslníkům, kteří by toho žádali, schopné dělníky tam objednala. I o střelné bawlně podalo ředitelství swé wyjádrení w ten smysl, že se tento nowý wýrobek dosud jen po skrownu zhotowuje, pro větší swou cenu (15—20 kr. str. za lot) odbytu nemá a tak že tedy zákony stranu salitru i prachu stávajici i w tomto ohledu postačitelný jsou, nejvýs Žeby přáti bylo, aby se střelná bawlna zvláště, i při večerním osvícení snadno poznatelnou barvou označovala. Zkoušky, zdali by se z českého kamenného uhlí coaksy * k topení parních strojů připraviti daly, přijala na se jednota, pokudby k větším výhodám ne-wedly, požádavši skrze krajské ouády majetníky zdejších uhelných dolů, by jí po 25 l. swého uhlí (do staw. technického ústavu) zaslali; bylaby ovšem velká výhoda, kdyby se české uhlí zkoaksowati dalo, apon by se nebylo tak rychlého zdražování se dříví obávat. Konečně třeba ještě připojiti, že p. baron Koc, ouřadem svým nynějším na we-neck jsa wázán, z jednatelství promyslowé Jednoty se poděkował, jež od kolika let s takovou horliostí a neunavenou činností byl zastával.

K. St.

Diwadlo pražské.

Dne 27. prosince 1846. dával se w prospěch zpěváckého sboru podruhé „Cár a tesař“, komická zpěvohra od Lortzinga, překlad od Pečírky.

Beneficiantům byli bychom plnější dům přáli, nežli byl tento. Podivná věc je to zajisté, že tato zpěvohra, kteráž při prvním provození tak příznivě přijata byla, při druhém představení tak malého oučastenství nalezla. Příčina toho leží zajisté w malém ještě obecenstvu českého diwadla. Představení bylo prostřední. Pan Mayr (Iwanow) zmínil tenkráte živost hry, a sice ku prospěchu partie, on zpíval tak dobře jako při prvním představení, a čím se nám obzvláště zavděčil, bylo, že velmi srozumitelně mluvil. Zdá se, že si toho povšimnul, co jsme o prvním představení řekli, a to je důkaz horliosti jeho a upřímného smýšlení s českým diwadlem. Kýž by si chtěl ještě několika jiných

* Coaks (wysłow: Kóks) anglické, wubec přijaté jméno síry zbauevého kamenného uhlí.

wěci powšimnouti, které w těchto listech stály! — P. Brawa dával purkmistra velmi dobré a bawil i tenkrát obecenstvo po celou hru rozkošně. — Panna Soukupowa zpívala i tenkrát zas tak dobře jako při prvním prowození; ostatné by však neškodilo, kdyby wolnější mluvila a na řeči souherů pozorovala. Ona se ku př. skoro ani s místa nehne, když jí Iwanow říká: „Panno Marie, odejděme“ — „panno Marie, stůjme!“ čímž komická tato situace mnoho ztratí; a tak se ztrácí vůbec mnoho směšných dobrých wěcí, kteréžby s přiměřenou hrou welice wynikly. Pan Strakatý (cár) zpíval i tenkrát velmi pěkně, až na to zpropadené loučení, kdežto tak jako ponejprw poklesnul, ačkoli na noty tak jako ponejprw patřil. — Pan Reichl tenkrát nechraptěl, Chateaunensa zpíval tedy lépe než ponejprw, přece však říci nemůžeme, že s tou partii takové furore dělal, jako jsme to někde četli. — Powěstný sextett byl zase vyznamenán, jakož vůbec některé jednočlenné wěci velmi zdárně přednášeny byly, ač w celku představení nad prostřednost newyniklo. — Ten dlouhý ballet dělal nám zas dlouhou chvíli. Zdá se, že baletní mistr p. Kobler hollandské dřewenký jakži newiděl, an sboru baletnímu pouze tenké trásky pod podešvy přidělati dal a tanec ten „tancem w dřewenkách“ nazval.

Dne 3. ledna 1847. provozovala se w prospektu pana Brawy komická zpěwohra *Fra Diavolo*, aneb: *Loupežníci w Terracině* od Aubera, překlad od Kolára.

S potěšením rozpomínáme se na tuto zpěwohu z divadla w růžové ulici, kdežto panna Kókertowa utěšené paměti svou výbornou hru tak welice ku zdaru jejímu přispívala. Od panny Soukupové, začátečnice na divadle, nemůžeme ovšem tak pěknou hru ani očekávat ani žádati, ale musíme vyznati, že jsme pannu Kókertovou silně pohřešovali, ač panna Soukupová tak dobře zpívala, že několikrát hlučně vyznamenána a volána byla. Pan Brawa udělal z Angličana blba, a tim ho básník jistě mít nechtěl, sice by byl dle své básnické krasochuti nedopustil, aby tak sličná a nesmírně bohatá ženská s takovým mužským hastrosem w širý svět se pustila. Ani to anglické zpotvořování české řeči se nám nechtělo líbiti, známe Angličany, kteří dosti dobře česky mluví; proč by právě tento Angličan tak pitvorně mluviti musil? Co se zpěvu dočče, ten byl tak zdařilý, jak se od pana Brawy očekávali dalo. Paní Podhorská je posud ještě naše výborná primadonna a získala si i tenkrát mnoho pochvaly. — Pan Strakatý (hospodský) měl příliš nepatrnu partii, než aby byl mohl wyniknouti. — Pan Wolf (Lorenco) vystoupil ponejprw na divadle. Osoba jeho hodí se dobré pro divadlo, hlas je přijemný ale velmi malý. Ze tak málo proniknul, musíme ovšem na větším dle ostýchavosti přičisti; a doufáme, že svým časem na panu Wolfovi, přijde-li do dobré školy, dobrého tenoristu pro české divadlo získáme. Obecenstvo bylo mu velmi přízniwo, byl wolán. — Nejlepší jsme si nechali naposledy, to je *Fra Diavolo* pana Mayra. Jlž w růžové ulici zpívala tuto partii zdarile, od té doby ale zdá se že ji více vypracoval, jak říkáme. Hra je vyrovnanější, vystoupení různější. On si také získal hlučné pochvaly touto partii, ačkoli se w prvním jednání šetril; to ale mnoho newadilo. Arie byla s velikým aplausem přijata, pan Mayr byl wolán s pannou Soukupovou a panem Brawou po druhém jednání, ku konci byli všickni voláni a pak ještě panna Soukupova a pan Mayr. — Pan Illner a Něswadba (loupežníci) přispěli swědomitě k celku. Provození bylo prostřední, dům plný, w prose všickni hereci více méně klopýtali. Ta nešťastná prosa!

Zprávy vlastenské.

Právě nás dochází zpráva z Chrudimě, že tam měšťanské kasino bude zaraženo, kde wedle kaštiny, šestice i

nápoje ječmenového také o vyšší duševní zábavu více německými, pak čtyřmi českými časopisy: Květy, Wčelou, Nowinami a Poutníkem bude postaráno; tím by se tedy jedno z přání, w lonských dopisech chrudimských projevených, již vyplnilo, a žádati nyní jest, aby tamní měšťanstvo i o uskutečnění druhé tam projevené žádosti, totíž zavedení stále průmyslové školy české — začátkem třeba jen nedělní — při tamní škole hlavní co nejhoričejší se zasadilo, pak aby městská zápůjční knihovna, k níž zemřelý p. děkan J. L. Ziegler celou svou znamenitou sbírku českých kněh a 100 zl. str. na základ k Matici byl odkázał, brzo w život vstoupila.

České starožitnosti.

Na témž Nowodworském panství, na kterém se nachází ves Záboří se svým starodávným byzantským kostelem, od našeho Wocela w Musejnku popsaným, nalezen jest výtečným architektem panem Bergmannem we wsi S. Jakubě jiný byzantský, neméně pamětný chrám. Nejznamenitější jest na něm jižní jeho zewnitřní strana, na kteréž se mezi okrouhlými oblouky, jež nesou byzantské sloupy, nacházejí čtyry výtečné, přes šest střevicu wysoké figury polovypuklého díla, jež nás vlastenský umělec A. Lhotá orejsował. Dle všech známk soudil p. Wocel, že chrám ten nepochází z doby pozdější první polovice 12. století, ony pak sochy že jsou asi nejstarší památkou umění řezbářského we vlasti naši. Tento soud Wocelův došel nedávno skvělého potvrzení, an při správě zednické nalezeno, jest we zdi za jedním postranním oltářem olověně pouzdro, w němž kromě rozličných ostatků nacházela se i listina pergamenová, vysvědčující, že onen postranní oltář wyswěcen jest r. 1165. od pražského biskupa Daniele u přítomnosti krále Vladislava I., jeho manželky Judy a vystavitelekyň tchož kostela Marie i dvou synů jejich, Slavibora a Pawla. Pouzdro opatřeno bylo pečeti biskupa Daniele. Nadějeme se brzo místnejší zpráwy o této vzácné památkce staročeského stavitelství.

S m ě s.

O císaři Ruském i o celé rodině císařské nesmí buďoucě w Rusku nikdo bez zvláštního dovolení ministeriálního ani něc dobrého ani zlého psati. Jistý vysoce urozený Rus, Lewedew, sepsal historii panování nynějšího císaře, a cenzura povolila jeho spis. Přes to všecko byl tento zkonsisko-wán a zničen, spisovatel pak vězením potrestán výslovně za to, že císaře neslušně chwálil.

W Rímě si nemohou dost nového papeže pro jeho ochotnou laskavost wynachwálit. Mezi jinými požádal jej starý žebrák jeden, stoje před vchodem kostela na patě Quirinalu, kterýž Swatý Otec nahodile byl nawštívil, by mu swátoст oltářní podal. Jeden ze služebníků upozornil papeže na tuto žádost, kterýžto nelenoval, a žebrákovo pobožné přání vyplnil. — Swatý Otec prý také velmi skrovne tráví. Oběd jeho je ten samý co obyčejného kněze. Před nedávnem prý i uzavřel, počet svátků zmenšit. — m —

Krátká odpověď.

Wsem pl. t. pp., jenž nám zaslali polemické články o prawopisu: Eheu, jam sati! Což není ještě těch neprospešných hádek? Mimo to, že Květy, zowouce se zábavníkem, takovým nezábavným pojedováním města popřati nemohou, -přali bychom ve jmenu všech rozumných a nepředpojatých vlastenců a w interessu národní naši wěci, aby se o tom více žádných slow zbhádarma netratilo. Čekajme, pro co všeobecnost se rozhodne, menšina pak již k vůli mnohovlášené swornosti nebude se zdráhati ustoupit.

R.

Číslo 5.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

12. Ledna
1847.

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Budíčky.

13.

Zříš na nebes báni skwouci

Jasné zářící ten kruh?

Tamto rukou všemohoucí

Rozlil moře lesku Bůh.

Nad mořem tím pne se výše

W nepřístupném světle stan,

Toť nestihlé lásky říše,

Tam svůj trůn má světa pán.

Tam on wáží lidské činy,

Tam on pro své dělné syny

K odpočinku, na poklid

Připravuje slastný byt.

14.

Nechť jest velká vykázána

Nám neb skrowná úloha,

Ku prospěchu nám jest dána

Laskavého od Boha.

Neslyne na wáze práva

Činu velikost a čest:

Wěrnosti chystá se sláva,

Nechť i dílo skrowně jest.

Dán jest ortel na člowéký:

Ať w twé ruce po vše věky

Žezlo jest neb lopata,

Stejná kyne odplata.

15.

Neznalou se hrázou chwěje

Wšeliký mi těla sud,

Zřímě, jak vítr z hrobu věje,

Jak uplyvá věku proud.

„Newzdělá-lis roli zrána,

Za dne-lis ji neosil,

Prázdná twá zůstane schrána

Na wecer, tys marně žil.“

Ach, nebývá w žádne době

Zrna, swětla, rosy w hrobě,

Klesla wšecka ruky moc,

Neúrodná hrobu noc.

16.

Rdici twář-li slunce chýlí

Na nebeské prostoře,

Pták i čtvernoch stláti píli

Lůžko we své komoře.

K domovu se dělník blíží,

Skončena je robota,

Umdlenému brzy zkliží

Sladká oči dřimota.

W prawdě! kdo se wěrně snaží,

Toho klidudárný blaží

Na loži i w hrobě sen,

Oukol-li je wyweden.

J. Drbohlav.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

2.

Wězte staré zkušenosti:

Má-li láska láska být,

Nesmí ona k šílenosti

Dál než hloupý Janek smí.

Hlavní příčina, která našemu statečníkovi při paedagogických studiích posud život kalila, záležela w tom, že mu nebe po šestiletém stavu manželském nížádného potomka nepoprálo. „Já mít děti!“ říkal jaksi wychloubačně k poddaným svým a zvláště k učitelovi, „já mít děti, to byste viděli, co se při-sností wywede!“ A wěru, matičky, zvláště wšak borecký učitel by mu jich byli srdečně přáli, dilem ku přesvědčení pána Šwendowu, dilem k vlast-nímu se upewnění we wychowatelských zásadách. Řeknu-li tedy, že se pan Matěj po sedmi letech manželství swého w skutku otcem stal, pochopí zajistě každý, jakých to as w Borku při této události radowánek bylo! Dítě, narozené s třemi nohami co šewcowská stolička, nebylo by bylo w stavu tolik zwědawých obdivovatelů wábiti, jako toto nemluv-nátko; neb každý se netřepiliwě snažil, ono wzácné robátko spatřit, na kterém pána Šwendowo prohlášené proroctví stranu diwù, přísným wychowáním na dětech se jewicích, vyplněno býti mélo; a že každý něco zvláštního na tomto dítěti hledal, tedy z pochó-pitelných příčin každý něco zvláštního nalezl. Je-

dnomu se zdál nosejček neobvyčejně okrouhlý, což prý neomylná známka ostromtipu, druhému přicházel celo neobvyčejně wysoké, což prý patrný základ k ne-wšednímu umění a dokonalé učenosti; tu zase přišla babička ledva ducha popadajíc a wyprawowala, že před wkročením do páně Swendowa obydlí dwě wlastowky wedle sebe lítat widěla, což newýwratným důkazem, že se mladý pán velmi štastně ožení.

Pan Matěj se blažeností otcowskou diw nerozplynul. On swého prvorozeného prince z větsího dílu sám chował, sám kolibal; spal-li mladý Kašpárek, běda každému, kdoby byl celou nohou po pokoji krácel!

„Jakž je s wychowáváním mladého pána?“ tázel se po několika nedělích borecký učitel Šwendowy služky, kterouž náhodou potkal; „jde to přísně?“

„Aj, to wěřím,“ odpověděla děwa, „a jak přísně! Ondy mu dala chûwa místo celého piškotu pouze polovičku do cumlu, poněvadž se bála, by se chlapcek tak náramnou makovicí neudusil, a dostala od wzácného pána takové tři štulce do zad, diw že ji nepřerazil.“

Pan učitel se usmál a šel swou cestou dále. —

Když byl Kašpárek tak daleko powyrostl, že uměl chodit, jel pečlivý otec do Prahy a nakoupil tam pro synáčka hraček, co se jich do wozu jen vtěsnati dalo. Chlapec wywaloval při otcově přjezdu oči co diwy; než ale uplynuly tři dni, byli dřewení panáci, konici, krabice a jiné přepodivné věci roztrískány. Tu podal pan Matěj ze zásoby nesčislých hraček Kašpárkovi mosaznou šawli. Kašpárek byl jak znowu nározen. On sekal wůkol sebe co nejudatnější Tatar, neštěre ni tatinka ni matinky. A když tak sekával a posekaný se přetvařoval jakoby plakal, i to měl synáček takovou radost a smál se tak srdečně, že mu slze z očí kanuly. Co synáčka tak přiliš tešilo, muselo se provozovat denně, a takovým způsobem se to dělo dlouhý čas, že brečeli otec, matka, zprávec, kuchařka a chûwa w pospolitém sboru tak úpěnliwě, co Židé na zříceninách jerusalemských. Kdo by byl w takovýchto okamženích do Šwendowa pokoje wešel, byl by musel soudit, že se nachází uprostřed náramným neštěstím nawštíwených — anebo we společnosti šílených.

Wys podotknuté exercitium se owšem s dřívějšími Šwendovými zásadami o wychowatelství nesrownávalo, bylo wšak proti jiným slabostem pana Matěje, co otce, pouhá malíčkost. Po osm neděl, co w Kašpákově prawici šawle panovala, newyšel sklenář skoro říkaje ani z domu. Talíře, sklenice, koſíčky, hrnce, ani to nepřestávalo pod ranami rekowské ruky cinkat. Posléze se toho wyražení mladý pán přece nabažil, začal wšak býti newrlým. Co ted?

Přísný wychowatel se nacházel právě w nejwětších rozpacích, jakou hrou by prvorozence swého ukonejšil, když wůl, jsa z maštale wyweden, zabučel.

„Hola,“ zaplesal pan Matěj, „již to mám!“ Tato slawa wyrknuw poklekl na kolena, spustil i ruce na

podlahu a poručil choti, by synáčka na něj posadila. Když se tak stalo, počal se přelaskawý otec po čtyřech na zemi plazit, řwa neustále co onen ze stáje wywedený twor až k podiwu přirozeným hlasem „bú, bú, bú!“ To owšem synáčka poněkud upokojilo; ale kde zůstaly zásady o přísnosti? Z mudrce, jebožto zásada dříwe záležela w slowech: „Jen ty kluky řežte!“ stal se nyní bučící čtvernoh, z přísné metly nápodobowání wolského hlasu.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

1. O potřebě časopisu wychowatelského.

Prawé wlastenectví zakládá se zwlašť, když se mládež wyučuje; proto se k Wám, páni učitelové, ač dosti nesměle obracím, chtěje Wám na mysl uwésti, jaký wýzaam w národu, a jakým způsobem se snažiti máte a můžete, aby ste mu dostáli. Dříwe Wám wšak něco o wlastenectví pověditi třeba, abyste tak snadněji, kam biju, pochopili.

Wy zajisté wíte, že se u každého člověka tělesné a duševní schopnosti nalezají, a že mu jedině proto dány jsou, aby se wšeestranně wzbudily, prawidelně wywinuly a k jistému směru urownaly. Také Wás tajno není, že schopnosti tyto u každého člověka, dle powahy swé, takové jsou aneb jinaké, a že k tomu neb onomu směru zwlaštním způsobem tihou. Již Waši žáci we škole jsou některí dobrí poctáři, jini we psaní wynikají a ještě jiní dobře čtou; když wšak powyrostou, stane se dle přirozeného nadání z toho truhlář, z onoho kowář, z třetího kněz atd. A byla by to wěru poštilost nutiti někohp, aby se k. p. lékařem stal, když náklonnost jeho někde jinde wězi a tělesné a duševní sily jeho k tomu nepostačují; anebo na to tlačiti, aby se někdo rolníkem stal, jehož duševní schopnosti po wyšším zatoužily. Také by to smutné nepohodlí bylo, kdyby wsichni občané toliko truhláři aneb krejčimi byli. To samé nalezá se i u národstva. Každému národu jest vlastní směr pro jeho tělesné a duševní schopnosti od Boha vykázán, poněvadž každý národ swou powahu, swou vlast a svůj život — swou historii má. Má-li tedy člověčenstvo jako obec krásný a pohodlný celek působiti, musí i každý národ vlastní wzdělávání a svůj vlastní — národní postup mít. Tento postup jmenujeme národním wywinowáním, a wšeliké účastenství we wywinowání tomu nazývá se wlastenectvím.

Prawda tato, ačkoliv velmi blízká a jasná, nebyla wšak od národů wždy uznána; ano i za nynějšího času, kde se o wlastenectví dlouhé řeči wedou, zahalujeme je mnohým nepotřebným rouškem a nepohodlným třepením, začnáme u k a l, zapominajíce že u a prawy začátek jest. — We Wašich rukou, páni učitelové, spočívá zárodek našeho budoucího čistého a neporušeného národu, od Wás má wyjít postup národní! Dříwe wšak, než w stavu budete národní postup usnadnit, musíte wěru sami postoupiti.

Známě predobrě, páni učitelové, Waše nehody, a již napřed wím, co mi namítiati chcete. Waše postavení w pospolitém životě, Waše materialní stránka má a musí owšem předewším postoupiti a se zlepšiti, máte-li národu to poskytati, co od Wás žádá. Než dowolte, abych Wám zatím bez okolků pověděl, čím národu býté máte, čehož jestli se volným a bystrým duchem' uchopíte, bohdá že se i Waše zewnjší postavení, dříwe než se nadějete, polepší. —

Učitel národní má býté žajisté muž oswícený, formálně totiž wzdělaný, aby stupen obecného wýwinu pochopiti a k směru obecnému se přichýliti mohl a ústupem anebo meškáním swým newadil. On má napotom wšem předmětum, w kterých žáky swé wyučovati má, předobrě rozuměti a i

mnohých jiných známostí z nauk a věd dosáhnouti, aby totíž žáky své nejen stupněm ale i množstvím umění svých předčil a jim časem i mimo předepsané předměty mnohým potřebným pořaučením přispěl; neboť čisti, psát, něco počítati a katechismus nazpamét uměti, není dostatečno pro učitele, tohoť i žák časem svým nabude. Konečně má učitel i svému řemeslu, školnictví totíž, rozuměti; k čemuž nejen všeliké obraty, zbhlosti a dwtipy u vyučování, ale i whodné upotřebení kažné školní náleží.

Leč odkud možná učiteli umění takových dosáhnouti? Známá totíž wěc, že kněz, právník, medik a všeliký jiný wzdělanec, dříve než tak nazvaná studia chlebowá nastoupí, ne méně osmi lét wzděláním povšechným čili formálním — uměním totíž swobodným, k živnosti určité nečelieimi, zanáseti se musí. Studia materialní (chlebowá, k živnosti směrujic) trwají vždy více let. Jíž i řemeslník aspoň tři léta se učí. Aho medikovi není dřívě dovoleno nedůhy těla našeho stihati a je léčiti, pokud šest let umění svému se nepřiúčoval. Učitel wšak, který ne o tělo, ale o duši a proto o naši lepší stránku starati se má — nastrojte, nemá docela zádaných studií formálních zákonné předepsaných, a studium materialní trvá — tři měsíce! A tak učitelstvo naše, jak se kdosi vyjádřil, při pecnu chleba vystuduje. — Wšak nesluší zákony a jejich důvody vyšetřovati. Zdá se mi, že tam, kde formální a materialní wzdělání učitelstva zákony jen lewně wyměreno, časopis wychowatelský w ohledu tom dokladem zákona býti má, aby se tak poněkud docelilo, čeho zákon ostřejí nežádá. Časopis ten má se státi prawým wychowatelem wychowatelů. A w skutku, má-li we vlasti naši blaho kvěsti, hledme nejprvě ku wzdělání učitelů. Ne s hůry, ale spíše z důly a počíná horlivost našeho vlastenectví. Spis wšak, který by všeliké snažení učitelstva českého w sobě soustředil a jeho stále postupování co wzor a ředitel prawého vlastenectví naznačoval, spis takový stává se w nynějších pohybech národních vždy více a více potřebným.

Diwadlo pražské.

Čarodějnici Megera aneb....., fraška we 3 jednáních, wzdělaná od J. L. Zbraslavského, s hudbou, s tanecem, se zpěvem, s létatími stroji a jinými připravami, s 29 jmenovanými osobami (mezi nimiž Megera, Haruntyfeles), k tomu množství komonstwa čarodějnictvě, hostů, maškar, vlasenkářů, sedláků, selek, muzikantů, duchů, rusalek, příšer, oblud a jiného divadelního nářadí.

Dávno již neměla vlastenská mládež na Tři krále takový jux, jaký jí připravil p. Kaška a regie našeho českého diwadla; místo koledy, Doroty, jesliček a Tří králů měli tuto Megeru a neutrpěli křivdy. Věru bychom w p. Kaškovi nebyli hledali tolik čisté, nepokalené, dětské myšlenky, jaké potřebí jest k sestawení a uvaření takového divadelního hasé, takové kašičky pro nejvyšší krajiny diwadelní, jako tato Megera. Asi třicetkrát (nejméně) mění se scéna, hraje se na zemi, pod zemí, w powětrí, čarodějnici a čarodějnici litají, ne sice ještě na pometlech, a wšak na pramech velmi podobných oblaků až na to, že tyto oblaky bolestně skripají, wrzají a praskajíce soucitně a o ubohé létatí čarodějnictvo pečlivé obecenstwo děsi; ba nás p. Grau (Haruntyfeles), děsíc jindy toliko pěšky mládež, jezdil temráte na parostroji! Ano na parostroji, a pp. Kaška, Chauer a Nikolai jezdili na wětrném mlýnu! A ty zlatoušké russalky, wily, nymphy, gnomové a duchové, jak pěkně se vždy vylukili na scénu, ba přiwáli co dech májový, a jako kurátká, jako bělounké slepičky shromáždily okolo paní a královny své paní Kolárové, kterou vidíme již po dlouhý čas více w zpodkách než w sukních na diwadle.

Snad máme podati krátký obsah celého kusu? Toť by

ale snadněji bylo jiný podobný kus znova udělati, než obsah jeho w krátkosti podati. Mrzelo by nás ale, kdyby někdo z této slow souditi chtěl, že snad p. Zbraslavský měl lehkou a snadnou práci. Nikoli, nejtěžší. Neuš kus jako kus, a w kuse p. Zb. nacházíme věru dramatické freykumsty. Tak k. př. jsou pp. Kolár a Grabinger milowníci (každý má jednu milenku, pannu Májovou a p. Skalnou). To ještě není ten dramatický freykumst: ale ti dva milowníci přijdu ke svým milenkám, p. Grabinger w husarském dolmaně a w knírách, p. Kolár w tom fraku a těch rukawičkách, we kterých jej před desíti minutami milenka viděla. Celé obecenstvo vidí patrně, že to p. Grabinger s p. Kolárem, ale milenky jejich mají samou vlcí mu, že je za Uhry drží a je šidice samy se ojdíti daji, což jest při p. Kolároví již patrný diw a zázrak. Pak ale, jak jen p. G. sundá kníry, hned jej milenka pozná, že je p. Grabinger. To wšak jsou čarodějnicky obyčeje; nač ale p. Kolár při maškaradě w noci do doma před milenkou se zakuklí, když jej dříve we zvyklém jeho fraku a we dne nepoznala, tohoť již ani člověčí ani d'abelský ani žádný jiný rozum nechápe, a právě proto jest to největší myšlenka celého kusu. O kýž bych uměl takové kusy dělati! A jak se obecenstvo horní smálo, když chtěli p. Kašku holemi práti, jak se divilo krásu p. Grau w obliku, jak jsem se zaradowal i já, když ti čerti s pochodněmi přiletěli (myslil jsem, že wezmou Janka, p. Kiliána a Luciáše)! Jak praweno, sváteční kus, kouzlo za kouzlem, jeden nápad svátečnější než druhý, všechno sváteční, výjma toliko wtipy. A jak jemné, jak přirozeně všichni herci hráli, od lokomotivu až k Harumromsamfelesovi samý mistr, žádná karrikatura! Jako ale wšude mezi výbornými musí být nejvýbornější, tak i tu náleží wěnec z bobků p. Hametnerovi, prawé to perle, šiboletu a amuletu našeho národního nedělního diwadla. Pokud p. Hametner jest živ a zdráv, nemusí se direkce o žádné zvelebení českého diwadla starat!

Aby wšak nás nikdo ze strannosti newinil, že jen všechno chwálíme a wady newidíme, jako bychom uplacení byli, zminíme se i o některých malých chybickách. Kdož je bez nich! Sám Horumfomfáfeles (nemůžeme si to maďarské jméno nikterak pamatovat) jednou zapomněl w powětrí žezlo, a když pak slítna na zem čarowati měl, musel mu je honem lampář skrze kulisu podat. Jak ten lampář do powětrí vyletěl pro to žezlo, toť sám Bůh wí. Také pl. Skalná zpívala kuplet někdy o cihlu wýs a několik střeviců napřed před orkestrem. Herci často newěděli sami co se bude dít a co mají mluvit; jak jsme pozorovali, překwapila je sama regie mnohým surprisem, a jednou by je i dekorace byla porouchala. Ale dobré na ně, proč lezou na scenu bez potřeby.

Největší ale chyba byla, že kus ten nedávali na rejdiště. Náwštěva byla hojná; spisovatele ku konci volali. Druhý den nastoupila veliká obléva, a nastalo w Praze bláto.

H. Borowský.

Zpráva o čtvrtém koncertě komorní hudby w platejském sále.

Ne bez příčiny jsme se těšili na quartetto Haydnovo, nejenom co se týká skladu, ale i co do wyvedení. Prawěká swěžest ovívala srdece naše w těchto zwucích. Přirownáme-li je s dnešním oktetem, které mezi nejvýbornější práce Mendelssohнов patří, starý Haydn ani máčku neztratí w swé wáze, a každý musí vyznati, že obadwa, jedinci we swém druhu, ten naivnosti 18. století, a onen pikantnosti 19. století na srdece lidská účinkují. Tim též i idea a cíl hudby we všech stoletích ten samý. Co Haydn swou individualností takřka a jednoduchostí působil, to musí Bartholdy co representant našeho wěku pikantnosti dôvesti. Zámer přece u obou ten samý, srdece lidská dojmouti, a oba potře-

buji k dosažení toho cíle prostředků svému věku přiměřených.

Quartetto od Jos. Haydna na strunní nástroje záleželo z allegro, které velmi důsledně provedeno jsouc za jím; pak z adagia wznesené pobožného, jakých zhusta čili téměř povzdy u skladatele „Stvoření světa“ a „Počasí“ nacházíme. Menuett s třem svou jednoduchostí wynikaly; a wšak finale humor ne světoborný, ale idyllický podalo; bylo to laškování potůčku, sotva ze skály se řinoucího, swobodného syna přírody, nijakou průmyslností nesewřeného, mezi lukami pestrými, kvítím newinným posetými. Pan Mildner též pizzicato tak vyborně hrál, že se muselo finale po hlučném potlesku opakovat.

Místo quintetta Šumanova bylo dáváno Mozartovo na fortepiano, oboi, klarinetu, roh a fagot. Jakoby bylo chtělo obecenstvo Haydna zažít a na následujícího Mendelssohna se připravovati, neobrátilo žádné pozornosti tomuto plodu, a i u vyvedení bylo quintetto to nejslabším z dnešních čísel. Tenkrát čistá hudba bez argumentis ad hominem, totiž bez pikantnosti neúčinkovala. Andantem začíná první sada a přechází v pěkné příjemné allegro, na to následuje u vyvedení velmi těžké, ale zajímavé adagio, wšak souhlas nástrojů dýsních nebyl ten, aby mohl prorazit, a koneční rondo w sobě docela ukončené nebylo w stavu, pozornost posluchačta upoutati.

Wichni už měli mysl napnutou na oktetto pro 4 violiny, 2 violy a 2 cella od F. Mendelssohn-Bartholdyho Op. 30. Není to obyčejné oktetto, ani s dvojnásobněm nástrojů, jest to úplná symfonie. Jaky to začátek, a následující andante a pak scherzo; ten vrch humoristiky našeho věku; a finále již stupňově dusí unáší, elektrisuje a na zemi ji přece poutajíc ustaluje. Newím, zdali zdarilejšího oktetta stává, a všecka při tom čest se musí dát pp. Mildnerovi, Pfeifferovi, Němcovi, Wirthovi, Bartákovi, Králi, Tišerovi a Trægovi za klassické, převýborné provedení takové klassické romantičnosti. Scherzo se muselo opakovat a romantikové z obecenstva plynuli v slastech a rozkoších.

Michelský.

Slowanské zpráwy.

z Černé Hory.

Do mnoha nowin přespolních, zvláště německých, vzloudila se zpráva, že některé krajiny od pašete Skadarského uplatcené aneb zavedené, tureckému žezlu se poddati hodlají, a že převelebný vládyka a panovník nás, chtěje to ztěžení naši sily překaziti, w Cařhradě u samého sultana pomoci hledati hodlá. To všecko jest pouhá bájka. Vládykowé naši, branitelé svobody a víry, nebyli a neboudou manové turečtí, a jináč nežli mečem s Turky se nepotkají. Kromě naši obce jsou w horách sousedních ještě jiné Turkům odpoující a jen někdy se koříti, jako n. p. Brdjané a Vasojevići; o nás to wšak neplatí. Nedávno, se chtěla celá krajina Podgorica k nám připojiti; vládyka ale, znaje její wrkawost, nepřijal ji. Wloni jeden chudý krajan naš odesel do Skadaru, kdež ho paša obdaril; dal mu totiž westu zlatem, wysívanou, kazajku, pás, čepičku čerwenou s modrým trapezem; — co se pak stalo? Dle našich zákonů byl by ten člověk smrt zasloužil, welikomyslný vládyka ale dal na poli hranici dřív postawiti, na níž se ty dary weřejně upálily. Černohorci, shromáždiwše se kolem ohně, weselym hlasem volali: „Bog da prosti!“ totiž: Ať Bůh odpustí! Paša Skadarský wloni w Září vojsko na nás sbíral, že ale více neměl než 12.000 wojáků, do boje se mu nechtělo, jakož se wůbec Turkům líbiti nemůže, proti nám bojovati.

M. F.

Od řeky Dráwy.

Horsí poturčenci než Turci. We městě B —, ležicím w království uherském, jehož celé obyvatelstvo jest chorwátské, od krátkého času — co se tam dostali dva Slováci, zuriwi Maďaromani — maďarsky se we farním kostele káže. Obyvatelé již žalovali; ale co z toho bude? Najde se snad přece prostředek, by se naše obec za maďarskou wydati mohla. Mezi tím, co nám pomádarenci duše ubijejí, kradou nám prawí Maďari celá stáda prasat. — M. F.

Ze Slowenska.

Ze Slowenských Nowin dowídáme se, že se vlastenci slowenští zanázejí myšlenkou založení průmyslové národní školy w Štavnici za příkladem našim. Kýž by zamýšlený ten ústav brzy we skutek uweden byl, prospěch jeho pro Slowensko by by neocenitelný.

Pražský denník.

Známý již z předešlých let francouzský Herkules Jean Dupuis, přišel do Prahy s jezdeckou společností paní Laundry de Bachowé, opět wysadil cenu 500 zl. w. č., již obdrželi má ten, kdo by ho w pravidelném zápasu porazil. Ze se lidé najdou, kteří se k vůli té ceně na to odváží s ním w zápas wejti, bylo se nadít. První byl chasník mlynářský, jménem Březina, který weřejně s francouzským Herkulesem w zápas se pustil, byl wšak od něho bez velké práce poražen. Po něm pokusil se s ním sladownik Jiří Halík, s kterým Dupuis již vice práce měl; konečně wšak i on jest přemožen, ale w pádu svém i odpůrce svého s sebou strhl, který wšak, že nawrch zůstal, zwítězil. Tento osud dwou jeho předchůdců neodstrašil jiného sladownického, Pawla France, měřiti se s obrem, i učinil te s lepším prospěchem. Neporazil sice Francouze, ale též od něho nebyl poražen, a oba, zápasivše spolu 11 minut, pustili od sebe. Ze wšak newydrželi wyměrenou lhůtu 15 minut, obecenstvo, zvláště na posledních místech, majíc za to, že Dupuis pro umdlení ustoupil, počalo se bouřiti, chtic aby Francovi vítězství příkrnuto bylo, a s velikým hlukem k jeníšti se hrnulo, tak že všecky další produkce jezdecké společnosti přestati musely. O dalších zápasech, mělo-li by k takovým přijít, neopomineme čtenářstvo zprawi.

Brousek jazyka.

Nejsou všecky formy, které se dle obdoby vystavěti dají, stejně w užívání. Wracowati, widowati, slyswati jsou sice dobré formy, ale newím zdali se schwáliti dají wedle: wraceti, widati, slýchati. Také musim podotknouti, aby již se nepsalo wraceti místo wraceti, neboť we všech grammatikách pojmenováno jest, že wrátit i wraceti u srovnání s jinými dělá wýminku; majíš wšak ostatní slowesa, která na iti a eti wycházejí, před iti krátkou, před eti dlouhou samohlásku nebo dvojhásku, jako: střeliti, stříleti; waliti, wáleti; pustiti, pouštěti; mysliti, smýšleti (smejsleti); honiti, sháněti atd., jen, jak praweno, naopak wrátit i wraceti. Šumávský.

Literní zpráwa.

Šádkowa vyprodaného Zeměpisu tiskne se w Hradci Králové druhé vydaní. Spis tento, ačkoliv ze starších, pro svou praktičnost a populárnost jest u našeho lidu a zvláště učitelstva posud oblíbený.

Oprawa. W čísle 4tém na str. 14té 2hém sloupci we §8mě řádce místo »zastavení« čti zaslepení.

Číslo 6.

14. ročník běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilou
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlnocích třikrát za
týden, w čtvrtek, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

**14. Ledna
1847.**

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Když se náš statečník takovýmto způsobem za jednoho jitra právě nejlíp se synáčkem kratochvíli, otěvřely se dvéře, aniž to wzácný pán zporoval, a borecký učitel wkročil do pokoje. Zhlednuv vrchnost swou w tak wzácné zábawě chtěl se we wsi skromnosti, by newytrhovat, opět ze dveri vykrásti; milostiwa vrchnost jej wšak i we swe muznosti spatrila.

„Ah, pan učitel!“

„Račte odpustit, jestliže snad —“

„I jen bez omluwy wstupte dále,“ domlouval wzácný pán. „Což wás sem přivádí?“

Učitel se pouzmál, a urownaw mašli u šátku osměnil se promluviti takto: „Na domluwu Wašnosti uvedl jsem we škole lískový prut.“

„Lískový prut?!“ vykřiknul překwabený filosof, nějaké neštěstí předzvidaje, a nezpomenuw w této nesnází, že má milovaného synáčka na zádech, povyskočil hbitě. O jaké neštěstí! Miláček se swalil na zem, a uhodil se notně do hlavy počal tak náramně křičet, tatínek ale tak kategoricky klít, žeubožátko učitel za nejlépe uznal prásknouti do bot.

Od tohoto osudného jitra nechtěl Kašpárek více na tatínkovi jezdit a počal byti opět newrlym. I napadlo panu Matějovi, že má w zásobě ještě buben.

To bylo zase wyražení! Chlapeček triskal na ubohou stopovinu s takovou náruživosti, že se okna křasly. Tatinek musicoval zpočátku pouze hubou, posléze si wšak dal přinest od wrátného obecní buben a řezal to se synáčkem jak o závod. Že se synáček w brzce ostrostípnému „bum — bum — bum-bumbum“ naučil, mohl se otec radostí zfantit, maje za to, že spočívají w Kašpárkovi neobyčejné schopnosti hudební.

2.

Jestliže ta wodni pára,
Kterouž wařim brambory,
Tricet, ba i wice wožů
W stawu unest w mžiku za hory:
Pak se, brathi, přisnám každemu,
Ze již nedivim se ničemu.

Dle tohoto krátkého nakresleni uwěří laskavý čtenář zajisté, že statečník Šwenda synáčka i w dospelejších letech nesmyslnými prostředky k stanovišti wedl, na kterém by jej velmi rád byl widěl. Tak se k. p. ustanovil na zásadě, že se u děcka nejdřív tělo a pak teprw duše wzdělávatí musí, ku kterémuž konci Kašpárka osm let stári dosáhnouti nechal, nežli jej přiměl k naučení se abecedě. Napotom byl učitel předvolán a dostal nařízení, aby předně mladistvého ducha učením nepřeháněl, a zadruhé aby s Kašpárem při čvičení jen hrávě zacházel.

Když to k učení přišlo, ubohý starčeček, ten zkusil! Hned při wyslowení první písmenky a otevřel mladý pán ústa co panská wrata a zařval, jakoby chtěl pana učitele pohltit. Pan učitel ovšem minil, že takové řwanie nezpůsobné, statečník ale dožil, že si právě takovýmto čtveráctvím synáček bude písmenky lépe pamatovat.

Pokročilo se tedy w abecedě dále; a že tatínek čtveráctví při učení schvaloval, zabečel Kašpárek při b co desítinedělni tele tak přirozeně a tak zvučně, že se w maštali okamžitě kráva po krávě ozývati začala.

Ač si pan učitel z newyhnutelných příčin vše libit dával, řwaní, bečení, sičení, kwíkání a řehtání, niéméně wšak uplynulo pět neděl a učenec wěděl tolik co dříwe.

Náhoda, která tak velice na světě panuje, swedla w této kritické periodě pana Šwenda při jeho příjezdu do Prahy s jakýmsi mladíkem, který se w běhu řeči o methodě: „učit děti číst bez abecedy a prawopisu bez psaní“ velmi chvalitebně zmínil.

Ze to byla pro pana Matěje woda na mlýn, snadno uwěřit. Jelikož se tento mladík za muže pro-

hlásil, jemuž takové tajemství prakticky známo, dolehal pan Matěj na něj tak dlouho, až mu onen pod wýminkou skvostného honoráru rukou dáním přislíbil, že za několik dní do Borku přijede, by starého učitele w oné wýš podotknuté methodě ponaučil.

Ledva že náš statečník domů přijel, daw sobě učitele předvolati činil mu nejhrubší wýčitky, že prý je w učitelském stavu tisíc let pozadu, že moří co starý hlupec děti nezáživnými wěcmi atd. Při tom mu ohlásil, abeceda že je dle nowějšího wynálezu ke čtení nepotřebná, ano prawá zpozdilost, a prawopisu že se může člověk naučit bez psaní.

Ubožátko učitel wywaloval na milostiwou wrchnost z počátku oči co wyjeweny, pak ale wrtel hlawou patrně na jeho dáwaje, že to wěc nemožná. Tím wšak dopálil pana Matěje, kterýž počal horliti takto: „Wy tedy slowum mým newěrite? I toj se mi libí! Ze jste sprosiák, wěděl jsem již dawno, ale za tak na hlawu padlého jsem wás neměl, abyhob sobě byl pomyslit mohl, že nejste w stavu pouhou možnost genialního wypátrání pochopit. Nanejwýs za týden mě nawštíwi člowíček, kteremuž byste mohl být pradědem, a ten wás o prawdirosti mych slow přeswědčí. Prozatím s Bohem!“

Politování hodný starec se mléky poklonil a šel. Spával-li dříve pro stará léta jen několik hodin, probděl nyni skorem celé noci a wypadal osmého dne po wýš podotknuté lekcí tak wysmáhly, tak bleď, že bylo podívání naň bolestné. „Čtení bez abecedy“ byla slowa, která mu neustále w ušich hučela. On to rozbíral na tisicery způsob, a přece nebyl ani té nejnepatrnejší myšlenky schopen, která by se k takové možnosti byla blížila. „Čtení bez abecedy — i aby do toho tisíc láter! Nemá-li to být nesmysl, nesměly by mít knihy písmenek, a bez písmenek knihy — i ty dobratiwy Bože, toj je samo sebou nesmysl.“

W takowémto přemítání mu za jednoho večera napadlo, že někde o jakýchsi nástrojích četl, jimiž možno wšeliké zpráwy w několika okamženích na stamil sdělit.

„Holla!“ jásal starčeček poněkud uspokojen, „něco takového to bude zajistě. Ale jak se ty nástroje jen jmenují? Nemejlim-li se, zni to jako — jako — ano, jako tele. Tele — tele — ano, tak nějak! — Hejsa, pane Šwendo! — telegrify, a již to mám!“

„Jak to wypadá s prawopisem bez psaní?“ byla otázka, která ho počala uwádět do nowých nesnázi. „Inu,“ konejšil as po čtvrt hodině sebe samého, „je-li možná tím telegrafem dobře číst, proč by se ním nemohlo i dobře psát?“

Touto myšlenkou uspokojen zawřel kantor oči, přeríkal si, aby na telegrify pro dnešek zapomněl, zwolna: „jedenkrát jedna jest jedna, dwakrát dwě jsou čtyry“ atd., až usnul. (Pokračování.)

Listy učitelům českým.

2. Přítel Mládeže. Časopis pro českoslovanské národní školy. Ročník I—XXI. Čtvrtletně vydáván od biskupské konsistoře Královébradecké.

Po čem jsme w předešlém listu toužili, to snad již máme. Čtyry a osmdesát swazků Přítel Mládeže je zajisté dosti šíré pole, na kterém byste se, páni učitelové, proháněti mohli! — Dříve než k dílu tomuto přistoupíme, ohlédněte se kolem we wlasti, jaký asi dojem spis tento we Wasich spolubratrích a jinde působí.

Je tomu 23 let, co Přítel Mládeže vychází, a stále buď newlidné buď přísné hlasby ozývají se, že časopis ten co do látky a rázu je spis sprostý, planý, wádenní, otrelyný, nynějšímu duchu a času nepřiměřený, ba odporný; že bez ladu a skladu, náboženským trábením a fukáním přeplněný a proto jednostranný, nepraktický; že na husté ze spisu německých preložen, a tak že ani dobré w něm nowé, ani nowé že dobré není; ano, nastojte, že prý je pouhá daň pro učitele!

Což máme o hlacech těchto soudit? Zajisté jsou ony buď neprawé, nezbednou a odbojou myslí přehnané, anebo jsou třeba jen poněkud prawé a nepřehnané. W prvním pádu jest se nám diviti, odkud ta zanewrlost a zlomyslnost proti spisu, jehož úkon tak wznešený a peněžitý wýnos tak blahodějný jest? Snad je to přičinou láni tak newlidného, že peněžitý wýnos k podporování učitelských vdow a srotků určen jest a tedy že almužnou, kterou podáváme. spis, ač neprawé, měříme, jako se to při diwadlech a komcertech děje, kde toliko wrchnostensti sluhowé w ložích sedávají, když se pro chudé hraje? Anebo že se učitelé přidržují a jakó neprimo nutí, aby spis kupowali? Známo totiž, že přirozenost lidská tak jest uzpůsobena, že pudiwou jakousi mocí to odráži, co se jí wnuce. Než jsou-li hlasity poněkud prawé a nepřehnané, kdež máme pak stihati příčiny wad wytčených? Snad je tím pochybeno, že se spisowatelé P. M. toliko cti a vlastním wědomím za práce své odměňují? Anebo jest to w prawdě nedostatek spisowatelů powolaných? Snad nejste, páni učitelové, wyšše postupu ani schopni, anebo zdá se předmět spisu tohoto, wzdělání totiž učitelstwa, tuze nepatrny býti, aby se mu wšeliká vybornější sila we wlasti obětovala, wynaložená upotřebila a tak w život rozmnožený wtekla?

K rozhodnutí, zdali udané wýčitky prawé anebo neprawé jsou, a k porovnání otázek nadřečených je zajisté velké obezřelosti třeba; a smělost by to byla, chtít spisu na život sáhati, který tak blahodějně působiti má i může. Ano mužové, na jejichž bedrách časopis ten spočívá, jsou spíše hodni obdivování, než, a to kdyby provinili, hanění a tupení. Od wšeliké totiž odměny peněžité odloučeni, na čest a chwálu swětskou nespolehajíce — nebo ta, jak jž podotknu, pokalena jest — obětují wše uprzednění swého těžkého powolání spisu na pohled tak powrženému.

A přece se otázky ty musejí vyšetřiti a zočípovídali, má-li časopis ze swé churawosti, w které se jí 23 let vleče — důkladnost spisu nemá-li být pwŕhelem, — k bystřejšemu žiwotu procitnouti, nemá-li být pwŕhelem, ale blaženě působiti a tím i žiti. Zdá se ovšem, jakoby časopis ten potud ani nezasloužil být posouzen, a to mužně a pwázliwě. Jen zde a onde se časem buď prázdnými, ano i urázliwými slowy co nějaký pwŕženec odbyde, buď se nad ním úprně ramenama pokrčí. A wšak takové nejjisté pokukování a ramenama pokrčování wěci více škodí, nežli příme porownání. — Leč časopis sám a to welmi zrejmě (XVIII. roč. 1. sw. 85. str. p. č., dílein i XIII. roč. 1. w úwodu) nedostatek swůj uznává a oprava delohavé žádá.

Nemínim wšak, pp. učitelové, Přítel Mládeže s Wámi podrobne rozebírat, známe i k tomu swou neslu; wytíknu

ale w budoucích listech co w nějakém wzoru, jaký časopis ku wzdělání učitelstva směrujíci býti má. Což jestli se Wám lsbíti bude, přihlédněte pak ku Př. M. sami a popatřte pokud ku wzoru wytknutému přínlul, a poradte jak, anebo spíše po-kuste se o to, aby se mnohá mezera vyplnila, a co příliš odchýleno jest, opět přichýlico. Možná že i porovnání swrchu udaných otázek se tak usnadní a wyswitne.

D o p i s y .

Z Liblio u Mělnika.

Ač naše místo jedno z nepatrnych v naší milé vlasti jest, přece se zde také, ano v celém našem okolí, zvláště pak v sousedním nám městečku Byšicích přičiněním tamějšího obročního p. K. D., duch národní demě zmáhá. Toho důkaz vřelé účastenství, které máme ve všein, co blahočinně působi pro nás jazyk a naši národnost. S jakou radostí četli jsme zprávu o usnesení průmyslové Jednoty, založit českou školu průmyslovou, jejíž potřebu a důležitost za-jisté každý zdravým rozumem nadaný a zkušený člověk uznává. Neméně jsme také i zde u nás přesvědčeni, že mnoho, mnoho třeba, má-li se škola ta stát hodnou národu. Proto jsme se také na tom usnesli, aby každý dle možnosti malý dárek složil. Mnoho toho arcis nebude, jelikož naše místo v předešlém roce po dwakráte ohněm, kterým i sousední Byšice po tříkráte nawštíveny byly, u velikou bídou uvrženo jest. A wšak, byť i málo, jen kdyby každé takové místo, jako jest naše, dáreček svůj přineslo, oč že by ty malé dárky k hezkému daru wzrostly? Dejž to Bůh!

Držíme zde také Pražské Nowiny, Wcelu, Květy, Postníka, Pražského Posla, a české knihy se zde hojně čítají. Zakladatel Matice jest u nás a w Byšicích osm.

Také o založení školní knihovny se jednalo, leč povolení k tomu jsme až posud nedostali.

Wábec musím žalovati na netečnost a newšimavost okolního učitelstva we všem, co se naši národnosti týče. U nich panuje ještě starý šlendrian. Ovšem nesmím také k jejich omluvení zatajiti, že stav učitelů v našem okolí není skwělý; že mnohý, coby mohl nějakou užitečnou knihu čísti, musí pole orat, hnůj wozit a jiné takové stavu svého nedohodné práce konat; mohlo by to wšak přece lepší být než to jest.

Při této přiležitosti, an právě o učitelích mluvím, myslím že nebude zbytečné ještě o školách několika slowy se zmíniti. Školní stavení našeho okolí jsou v stavu nad míru bídňem: neúpravné, plné špinu a w ledajakém koutě zastrčené; tak na příklad we městečku Byšicích je škola miserálny barák, kde dešť i zima wolný přístup má — uprostřed dvora městské hospody! Jaké to krásné a mravné upamato-wání dítěk: ze školy do hospody! W jiné opět vesnici souvisí škola s chléwy pana děkana.

Dost wšak prozatím o těchto věcech; již myslénka na ně srdce mi hořkostí a hněvem naplníuje. Budoucně o něčem radostnejším.

W. C.

Z Bělohradu (z dopisu přátelského).

Wšecké wenku plesá radostí, že se Wám poštěstilo tak dobré provesti záležitost průmyslové školy. Já také sbrám; a až přídu do Prahy, přinesu snůšku s sebou. Na Pece sbrá se též a jinde wsude tuším. Kdyby jen také ti bohemické urození otěvřeli měsíc a zpomněli sobě, že jsou potomci slavných předků!

Právě přináší posel Nowiny a Květy. S dychtiostí otevřáram, co tam zase radostného bude; a tu čtu we Kw. (posl. 2 čísla min. r.) článek „o wzorní průmyslové škole“, srdeč k sbrám radostným pohýbajíci. Zaplesal jsem obzvláště nad čechetným bratrem Kazdou, a to tim více, an tento krajjan nás nedaleko od mé osady, z Popovic, jest rodilý. O kýž-

by nám nahradil ztrátu nezapomenutelného Pernera, toho wroucího vlastimila! Srdečně přeji, aby, jak tento článek končí, ústav ten školní brzo dostatečnou jistinou na všechny časy budouci založen byl! Jak snadné by to bylo mohowitému některému vlastenci!

F. P.

L i t e r a t u r a .

Böhmishe Bauerngutstände, im Interesse der Landeskultur und des Nationalwohlstandes besprochen von Dr. F. A. Brauner, gewesem Oberamtmann und Justiziar in Böhmen. Wien, Verlag von Schmidt und Leo. 1847.

Kniha tato, ač německy psána, dotýká se tak důležité stránky našich vlastenských záležitostí, že za svou povinnost máme, pozornost čtenářů listů našich na ni obrátiti. Stav selský w Čechách, toto jádro našeho národu, tento nejdůležitější, jelikož živíci stav každého, na vlastní prostředky svého udržení odkázaného státu, až posud nebyl předmětem takové veřejné péče, která by jednak důležitosti jeho, jednak jeho vždy ještě nedosti ubezpečenému postavení přiměřena byla. A přece stav jmenovitě českého sedláka we vlasti naší již proto zdvojnásobněným povšimnutí zaslhuje, jelikož postavení jeho proti ostatním oudům našeho státního spolku s dvojího stanoviště považováno býti musí. Sedlák český jednak co wzdělawatel pudy k ostatním stavům rozličného povolání důstojně se rádi, jednak národností svou se živlem německým, všude sobě vládu osobujícim, w odporu jest. Teprw bedlivé a nestranné, všech předsudků prosté uwážení obojího toho postavení wede k poznání opravdových jeho potřeb a posavadních nedostatků. Nelze ovšem tajiti, že sedlák český co polní hospodář byl předmětem mnohé pozornosti jak veřejné tak soukromé, ale chtice být spravedliwi musíme wyznati, že co se týče péče veřejné o důležitý tento stav, ta na mnoze bez dostatečné známosti okolnosti sobě počinala, a tak mnohá dobré míněná nařízení wydána jsou, která buď nepraktickými anebo zcela neprůvodnými se ukazují. Co se týče soukromé činnosti pro zlepšení stavu rolníka, widíme bohužel jiný, mnohem horší nedůstatek; činí se tu pouze, aby se řeklo, že se něco činí, nikoli wšak aby se prospělo. Než dosti o tom; kdo rozum kam biju, zajisté mně přiswědčí; jiným psal bych prázdná slova. — Co se pak týče národního postavení českého sedláka, toho posud zcela nebylo sobě wšímáno, neřiku-li aby důležitost jeho náležitě byla uznána.

Pan dr. Brauner, který byw po více let ředitelem rozsáhlého panství nejlepší přiležitost měl, stav rolníka českého se všech stran seznati, překládat we spise svém obecenstwu wýsledky té zkoušenosti. Není wšak tato kniha jeho spis ukončený, nýbrž spíše první částka dila wětšeho, obsáhléjsího, a právem by to i na titulu jejím mělo být poznámeno. Jedná se tu pouze o následujících věcech: 1. o přípravném wzdělávání dětí pro svůj stav; 2. o postupování gruntů a ženěni; 3. o dělení gruntů; 4. o hospodářství; 5. o hospodářském stavitelství a 6. o zřízenosti obcí. Z toho patrnó, že daleko není vyčerpáno wše, co leží w oboru záležitostí českého sedláka, a že to, co tuto podáno, z nejwětší části wztahuje se toliko k stránce ekonomické. Spisovatel odkryvá tu bez ostýchání mnohó wady i nedostatky a spolu i návrhy k odstranění jejich podává, ze všeho pak jasně wyswítá šlechetné vlastenecké smýšlení jeho, které, nezůstávajíci na poloviční cestě, až k samým základům téhoto wad a nedostatků se probírá. A tu spatřujeme, jak onzce spolu spojeno jest oboji swrchu wytknuté postavení sedláka českého co polního hospodáře a Čecha, jak následkové i požadavky jeho wespolek souvisí a se preplňují, tak že spisovateli, jednajicimu hlavně o stránce hospodářské, nebylo možná nezmínit se častěji též o národnosti. Kdekoliv pak zmínka tato se děje, všude ukazuje se co hlavní příčina

všeho zlého nedostatek národního, okolnostem přiměřeného výchování. Tak jmenovitě na str. 176. žaluje spisovatel — a to vším právem — na to, že každé vyšší průmyslové vzdělávání děje se u nás posud prostředkem jazyka cizího, německého, tedy obecnému nesrozumitelného. Jak tato přednost němčiny i v ouradním a jiném jednání k patrné škodě a zkáze českého sedlaka čeli, na jiných místech knihy dostatečně se ukazuje.

Tím naznačili jsme krátce obsah i směr spisu před námi ležícího, z něhož veliká důležitost té knihy patrně wyswita. Kýž by nám pan dr. Brauner brzo podal přislíbené pokračování! Že pak důležitost swobodného pojednávání o takových interesech zemských i od milostiwe vlády netoliko se uznává, nýbrž i počinání takové blahoobmyšlně podporuje, toho důkazem jest, že Jeho Cis. Wys. nás milovaný zeměsprávce dedikací spisu tohoto přijal. Spolu pak nám to i podnětem býti musí, abychom se netajili se slušnými žádostmi, čeličimi k blahu vlasti, nýbrž kde toho právo i potřeba káže, směle a bez ostýchání v interisu národní wěci swé vystupovali, majice na paměti povinnost s wouco dobrých občanů a oddaných: wšemožně přičinovati se k dobru všeobecnému, jenž jest nejpěvnějším swazkem mezi národem a mocnárem.

Zprávy vlastenské.

W Presticích byla na podzim držána beseda, při které se i deklamovalo. Čistý výnos určen byl pro školní knihovnu. Hlavní zásluha jejího uspořádání náleží panu F. Lambelowi. Druhá podobná beseda k témuž oučelu držána byla 10. Ledna b. r. Odbírají se tam dva wýtisku Kwétů, Nowin, Wcely a Poutníka, nejwice působením téhož p. Lambela a postříháckého mistra pana Wacława Kućery.

W Zlonicích chvalitebně prospípá školní knihovna pod horlivou správou zasloužilého kaplana p. Rihánka, počítajíc již 814 swazků. Od údu Matice české jest tam sedm, počet to zajisté znamenitý. České časopisy mnoho tam čtenářů nalezají.

Do **Pelhřimova**, rodinného svého místa, daroval wel. p. Wacław Pokan, děkan Pořícký, tamější knihovně 100 swazků rozličných kněh, začež zpamilomyslnému dárci vřelé díky buděž od každého vlastence.

Držitel fabriky **Brudecké nad Sázavou**, pan Wahle mladší, ač sám Israélita, bedlivě na to hledí, aby jeho křesťanská čeleď v neděli i ve svátek pilně služby boží na vstěvovala; kdo by bez důležité příčiny služby boží zanedbal, tomu bývá stržena částka mzdy ku prospěchu chudší trídy. Zawedl též we fabrice své rádné nedělní křesťanské cvičení. Když minulého měsíce, jmenovitě dne 12. Prosince, silná chumelenice celou krajinu haldami sněhu pokryla, tak že pociestnému o život šlo, podržel všecky dělníky přes noc u sebe v dobře vytopených síních, zapověděv pod ztrátou služby, aby nikdo na cestu domů se newydával. Ano, aby se nezdalo, že jich k svému prospěchu podržeti zamýšli, o hodipu dříve než jindy z práce je propustil. Teprw následující neděli, když již po nebezpečenství bylo, dovolil lidem svým domů se odebrati.

Slowanské zpráwy.

Od Dráwy.

Orel Tatranský dává potěšitelnou zprávu z Marburgu, kterak tam lonského roku žáci latinských škol usnesli se ve slowenčině se cvičit a každý týden jeden arch slowenských prací wydat, což tak pilně činili, že nyní jich práce iž na 30 archů wzrostly, za kteroužto horlivost tři nejp-

nější žáci, tam zejména uwedeni, od welebného pana Davorina Terstenjaka dary pocení jsou. Zpráva tato mohla by wšak leckohos myliti, jakoby se tato horlivost marburských žáků vztahovala na nárci uheršských Slowáku, které jsme jmenovati uwykli slowenským, pročež my tuto zprávu Orla Tatranského tak ponaprávujeme, že tou slowenčinou nepochybne míní se nárci štýrských Slowanů, jenž zowou sebe Slowinci. Mělo by tedy w Orlu státi: w jazyku slowinskem na místě: slowenskom. Máme za to, že tento omyl jen z nedopatření do Orla se vloudil.

Z U h e r.

W posezení maďarské akademie dne 7. Prosince m. r. čten byl list pana Josefa Podhradského, v kterém tento dopisující oud téže akademie páne Jankovičův slovník slowensko-maďarský za dobrý uznávaje přidává, jak prospěšno bylo by do slovníka toho i srbský jazyk přijmout a pořekadla umístit. Toto poslední schwálila akademie, ale onoho prvnějšího potřebu neuznala (!).

Pražský denník.

Jelikož ne všechnem čtenářům Kwétů i Pražské Noviny do rukou se dostávají, doufáme se jim nemálo zavděčti sdělením následujícího článku čísla 3. týchže Nowin:

„Strany škol“ vydán jest tyto dny od slav. Pražského magistrátu nepochybne následkem vyššího nařízení připis ke všem pp. učitelům škol Pražských, aby zároveň s wel. pp. faráři a katechety na sledující otázky obšírně, swědomitě odpověděli:

1. Čemu se we škole jejich wyučuje?
2. Dle Jaké methody zvlášt s ohledem na oba zemské jazyky a jmenovitě na čistě českou mládež?
3. Kdo a jak připravuje mládež ke zpovědi s ohledem na jazyky oba?
4. Poněvadž se jewí, že se české mládeži ve všech zdejších farních školách všechno jen německy vykládá, wubec němčinou trápeni působí; že mládež níčemu nerozumí, jen papouškuje; že dítě do vyššího klasu vstupujíc německou mluvnici, počítánku a německý katechismus dostává, a od té doby za Němce se považuje, ačkoli ani učitel, ani knize, ani tomu, čemu se nazpamět naučilo a co nesmyslně papouškuje, nerozumí; že času není, aby učitel dětem všechno po česku a po německu vyložiti mohl; a konečně, že učitel dětem češtinu co selskou, hrubou, neschopnou řec tupí a školním trestem (signum) zakazuje: pročež se na všechny ty kusy swědomitě odpověděti, a pokud prawdične jsou, udati má.
5. Jestli a jak by se škola opraviti měla?
6. Nebylo-li by zapotřebí a pro mládež k dalšímu vzdělání a štěsti prospěšno, aby se v českých školách všemu jen po česku wyučovalo?
7. Zdali jest zapotřebí w Praze českou hlavní školu zřídit, a jak by se uskutečniti měla?

Zároveň se udati má o každé škole počet dětí všech, pak zvlášt kolik pouze českých, kolik německých a kolik utraquistických? —

Doufáme, že wážené učitelstvo a zvláště welebné duchovenstwo Pražské na tyto otázky úplně a swědomitě odpoví, a bohdá pak nezůstane krok tento beze spasitelných následků pro celou naši vlast. Račíž jen každý povážiti, jak welice by se pro nějaké zdvořilé ohledy atd. na celém národu prohrešili mohl. Prawda, čistá prawda každému, i milostiwe vládě i našemu národu nejlépe poslouží.“

Číslo 7.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

16. Ledna
1847.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

4.

Ó, jak snadno by se mohla
Ditkám chut' dát k učení,
Kdyby byly slabiky
Na marcipán tištěny!

Tři dni po ostrostřípnuém přiblížení se k rozluštění tak těžké hádanky přijel diwotorný paedagog do Borku. Pan Matěj ho uwítal co nejvlídněji, a dal přistrojit neobyčejně skvostný oběd. Po obědě se pilo šampaňské. Když byl tento francouzský rarašek mozkowice na onen stupeň rozhráhl, kde si staví rozum čarowné paláce, v nichžto se člověku svět co Eldorado zjewuje, kde je každá věc věci možnou, věci dowolenou; kde se beznozí otrhaní žebrákové co překrásné předměty k idyllickým obrazům utvárují: *wstał náš Šwenda od stolu a pobidnul mladíka k odchodu do obydlí páne učitelova.*

Při této již tolik dni netrpělivě očekávané návštěvě stařeček v prvním okamžiku ovšem sebou trochu trhnul; vědomi wšak, že sobě o umění přichozího mudrce alespoň nějakého ponětí vlastním bádáním wydobyly, posilnilo dosti brzo čidly šedého starce; ano ctižádost zawedla jej tak daleko, že, nejsa posud ještě na nic tázán, horumpádem jak se prawí s dveřmi do světnice padl a s úsměškem pevně prohlásil: „O tom, co mi, pane, říci checete, wěděl jsem již dávno.“

Při takovémto výroku se měl pan Matěj co zdržovat, by kantora za prsa nepopadl a ze školy newyhodil.

„Wy jste tedy o tom již dávno wěděl?“ popouštěl statečník hněvu uzdu, „wy jste o tom wěděl, ničemníku, a přec jste se opořádval jediného syna mého, někdejšího pána vašeho, na tak něschůdné cestě k posvátnému chrámu učenosti co otroka vaši swéhlawosti za sebou táhnout? Na č se to stalo? Proč se to stalo? Jste snad od mých poddaných uplacen, zanechati nástupce tohoto statku zůmyslně w klouposti, by s ním po mé smrti nakládat, jej šejdit, okrádat a loupit mohli jak by chtěli? He? Zdali pak

jsem uhodnul? Sklapne wám, nestydatý špekulant; naděje vaše je ničemná!“

Kantor stál při tak drzém počínání si páne Šwendowě co mrtvici raněn. Přítomný mladík, jehož Wlastislawem nazývati chceme, byl dosti wzdelaný a citelný, by i w šampaňském roznicení svém překvapením zmálatnělého starce s všechnou šetrností z nesnázi neměl vytrhnout, pročež se ozval takto:

„Možná, pane učiteli, že wám methoda má poněkud známa, jelikož podle ní již po několik let soukromně učím. Urazeným se wšak příchodem mým považovat nemůžete; neb dlouhá praxis“ —

„Inač takové omlouvání?“ skočil statečník zhurta do řeči, „ví-li to prawé, proč tak neučil? a newí-li to, ať se stydi, že to newí.“

„Mluwte tedy, pane učiteli,“ přewzal Wlastislaw šetrné slwo, „mluwte, na jakých základech methoda wám známá zpočívá.“

„Překwapaní, newysłowitelny bol nad slehčováním mé posud swědomitě zastávané důstojnosti, — ono to swírá prsa má tak křečovitě, že mi na otázku waší nelze wice říci, nežli: telegryfy.“

„Telegryfy?“ ptal se s podivem průtažně Wlastislaw.

„Ano, telegryfy, telegryfy,“ opakoval kantor hlasem, v nichžto zoufanliwá odhodlanost a nejwroucnější prosba spociwala, uspokojiti se tímto sloulem alespoň u přítomnosti pána Šwendowě.

Wlastislaw tomu hlasu porozuměl, a nawrhl, že by bylo nejradněji, srozuměti se s panem kantorem mezi čtyřma očima. Statečník z počátku ovšem návrhu odporal, dal se wšak posléze přece přemluvit a odešel. —

O mnoho-li nyní panu kantorovi wolněji bylo, netreba obširnými slowy líčiti.

Bylotě i Wlastislawovi wolněji, a on započal rozmluvu, w outrpnosti s rozpačitostí starcowou, slowy co nejvlídnějšími. Nicméně usiloval starčec na mladíka, přikročit bez okolků k věci samé. Než uplynula hodina, byl weterán w učitelství s nowou methodou seznámen, a díky wzdávaje Wlastislawovi diw že nezáplakal. —

Po čtvrt hodině kráčeli naši paedagogowé do obydli páně Šwendowa.

Když byl Wlastislaw statečuika ujistil, že stařec ostrostipné methodě v skutku dosti dobré rozumí a že mu jen nepatrného wyswietleni scházelo: byl Kašpárek předvolán a zkouška měla počít.

Statečník se uwral na lenošku, Wlastislaw wedle něho. Jim naproti si sedl starý učitel, a jemu po bok mladý pán.

As po minutě bezdušného ticha uchopil se stařec ruky Kašpárkovy, mluvě k němu takto: „Kašpáru, widěl jste již někdy wojáky?“

„Widěl.“

„Zdali pak jste již také widěl, jak wojáci chodíwají?“ Při této otázce se dal Kašpárek do hlasitého smíchu a pravil, po hlawě že asi sotva chodi, jestli ne po nohou.“

Učitel se ovšem při tak neočekávané odpovědi až za uši zapýřil, pan Matěj se wšak mohl nad vtipem miláčka svého smíchem ukuckat, dorážeje na Wlastislawa se samolibou otázkou, nemá-li ten klučík vzácný vtip?

Wlastislaw přiswědčil, a kantor ubíral se s patrným zapřením sebe samého a potutelným úsměškem z postranné pěšinky opět na wozovou cestu.

Jelikož, mladý pane, wite, že wojáci také po nohou chodí jako já a wy, nebude wám zajistě obtížno, chodit trochu po boku mého jako wojáci.“

„Chodit jako wojáci?“ tázal se Kašpárek. „A ha, ha, ha! Počkejte, já přinesu buben.“

Kantor ovšem odporoval, Kašpárek ale sebou trhnul řka, že bez bubnu ještě nikdy na wojáky nehrál.

„Proklatý kluk!“ mumlal stařec pro sebe, uchytíl se Kašpárkovy ruky a lichotil mu, by od předsevzetí swého upustil.

Že tatínek na synáčka mrknul a z pokoje s přívětiwou twáří odešel, byl hošik powolným a kráčel s panem učitelem wojenským krokem po swětnici, při čemž stařec každým slápnutím slabiku po slabice, jak násaduje, hlasitě wyslowował: „Wo- já- ci- tu- cho- di-, wo- já- ci- tu- cho- di.“

Když již asi po desáté takovýmto způsobem po pokoji kráčeli, zahřměl v postranné swětnici buben, a pan Matěj přimaršírowal w taktu známého „bum bum bum!“

Jaká to pochoutka pro Kašpárka! On vyškubnul tatínkovi paličky jen to mžiklo, a začal sebou nedokawě třepetat, wele, že chce sám bubnowat.

Kantora přivedl tento pekelný hudební nástroj do takové nesnáze, žeby sobě nebyl wěděl co počít, kdyby se nebyl Wlastislaw ozval, že má od pana učitele nawržené wojenské kráčení po pokoji oučel, který se bubnowáním velmi růsí. Jaké to as práce stálo, Kašpárka powolným učinit, snažno pochopit.

Když byl bujen odstraněn, nechal stařec hocha kráčet poznowu, přikázaw mu, by při každém kroku

wyš podotknuté „wo- já- ci- tu- cho- di“ slabiku po slabice wyslowował.

Po takovém cvičení wzal kantor cvičence opět za ruku, řka: „Ted si zase sedneme, a já wám něco povím.“

Když si sedli, žádal stařec Kašpárka, by ještě jednou wyříkl „wo- já- ky,“ pak wyndal lístek, na němž to samé slovo napsáno bylo, a mluvil dále: „Tuhle na tom papírku také je napsáno: „wo- já- ky-. Dejte pozor, wo- já- ky; řikejte se mnou: wo- já- ky-, ještě jednou, a ještě jednou, hezky zdrouha. Widíte, tady je wo- tady já- tady ky.“

Když to byl chlapci tak zřejmě ukázal, tázal se ho, kde je wo- kde já- a kde ky? Kašpárek to wěděl, a slíbil že si to bude pamatovat. Napotom rozstríhl učitel ještě jeden stejný lístek (wo- já- ky) na tři kousky, a položiv je w tom samém pořádku wedle sebe, jak dříwe byly, pravil dále: „Widíte, to je jako to wo- já- ky. Na to listky rozhodil, a přikázal mladému pánu, aby je tak položil, jak dříwe byly. Že to Kašpárek w skutku dowedl, ohlásil Wlastislaw statečníkovi, jak mladý pán již více umí, než kdyby wěděl celou abecedu z paměti; mimo to že se tímto nawedením dříwe, nežli bude psati uměti, z veliké časti i prawopisu nauči.

Šwenda byl radostí jak znowu narozen, obdaroval Wlastislawa co nejslušněji, a dal jej druhého dne do Prahy dowest, dokládaje, aby zas brzy Borek nawštívil, že bude wždy witaným hostem.—

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

2. O povšechném čili formálním wzdělání učitelstva.

Páni učitelové! Chtěje Wám wzor čili plán k časopisu wychowatelskému wytknouti, doufám, že Wám zároveň obraz dokonalého učitele podám; jelikož časopis tento k dokonalosti učitelské wěsti má, a proto dekonalost tu zvláště wylíčiti a jako na obraze obsahovati musí. Prál bych proto, aby listy tyto tak wypadaly, byste se w nich co w nějakém zrcadle zhlédnouti mohli.

Povšechné čili formální wzdělání utváří se u učitele takovými vědomostmi, které mu ne právě co učiteli, ale co člověku wůbec na vyšším stupni wzdělanosti stojícímu slúší. Vědomosti takové nejsou totiž člověku právě proto potřebné, aby si s nimi nějakou živnost zawedl anebo kus chleba wydělal; ale proto, aby jich pomocí poznal, že není jediné proto na swětě, aby se pachtl a lopotil, ale i proto, aby se k jakémusi vyššímu a krásnějšímu bytí powznesl; jsou to vědomosti, které nás poučují, jaký wýznam máme co oduové člověčenstva, co oudové národu, státu, obce a rodiny. Vědomosti tyto jmenují se též oswětou. A této oswěty je učiteli třeba, aby nezvěsňel a nestal se podlým a obyčejným mzdárem. Učitel má se wždy považovati za něco vyššího, než za pouhého nádenníka a remeslníka, který za peníz pracuje, on má swůj zřetel wždy k celku obraceti, může a má sebe, když powinnosti swé plní, za právěho wlastence považovati a w tomto pocitu útěchu a powznešení nalezati, třeba i jeho zewnjší okolnosti nebyly wždy tak přijemné, jakby si je w skutku přál.

Casopis wychowatelský bude w tom ohledu na tom

stati, abyste, páni učitelové, potřebu prawé oswěty uznali; on Wám bude cesty ku prawé oswěté ukazovati; on Wás bude napomínat k założení biblioték učitelských, k schůzkám čili konferencím školním, k wšelikému wzájemnému poučení a powzbuzení; on Wám usnadní pilné čítání a porozumění knihám wzdělawajícím a uslechťujícím, a to i časými krátce a stručně udanými výsledky z wěd a nauk, abyste se tak snadněji zřídla zmocnit mohli, komu chuť a síla dána jest; konečně se i o to zasadovati bude, aby se časopisy, co odlesk veřejného života, čitaly, ovšem časopisy, kterým se o prawdu jedná a ne o malichernosti a schytralůstky takové a jinaké.

Znám ōvšem i nehody, které z bažení takového po oswětě vznikají, a hnušno je mi pomyslit na onu poloviční oswícenost, která přečasto z tak nazvaných seminářů učitelských (w německé říši) wychází, jenž vše staré co nepotřebné harampáti zapuzuje a sama s sebou a svým postavením na mnoze nespokojena sobě a jiným zkázu hrozí. Než mluvím we wzoru tomto o oswětě prawé, náboženským duchem, prawým totiž, proniknuté, a tu jedině Wám, pp. učitelové, přeji.

W skutku je ale oswěta prawá pouhým idealem, ku kterému se wšeliká wzdělanost lidská věčně blížiti má — a to často i w oklikách — jehož wšak úplně dosiahnuti nikdy nelze. Leč chtíti jedině proto we starém setrvati, vše nové co zcuháné a ztrestené mudractví a haſmatilství zaklinati, ano z oklik jednotlivých na zacházku obecnou argumentowati; to je zrada na duchu lidském, který jedině postupein žije. A kdo naříká, že nynější pokolení lidské vůbec jest we zlém postaveno, a že to jindy, když wšeliká sprostota a hrubá newědomost panovala, lépe bývalo (a to se w Přítele Mládeže na vícemístech děje, k. p. XVIII. 1., XIX. 3. atd.); kdo by tím odůvodnití chtěl, že pokolení lidské w mravním ohledu nepostupuje, ale spíše, jako se druhdy zasmušil myslitelé indičtí domýšli, že se w kruhu točí anebo dokonce nazpět kráčí; a kdo to ne snad z nejakého stanoviště pedagogického, ale ze dna srdece wyznává: ten se prohřešuje na lidstvu, ten se rouhá Bohu! Mohlo by se dokázati, že člověčenstvo w každém, a proto i w mravním ohledu nikdy lépe postaveno nebylo než právě nyní. Nač by nám také duševní sily od Boha dány a řízeny byly? Ōvšem že rozebirající rozum lidský mnohou formu ztroskotává, kterou pověra předešlých století zasvětila, a tím mysl uráží, ano často se i věci drze dotýká, které nikoli rozumu, ale toliko citu a vůli nalezejí. Toť ōvšem neduh, jež však jedině rozšířováním prawé oswěty w lidstvu, zvlášť ale w učitelstvu možná wypudití.

Vlastenské památnosti.

* Dne 31. Května 1462. jmenován jest kardinálem český pán Jan Berka z Dubé a Lípy, biskup Eichstadtský. Jak velice papež Pius II. wzácného toho prelata sobě wážil, dokazují slova jeho při obdržené zprávě o jeho úmrtí: „Rímská církew musí nad smrtí jeho mnohé slze prolewati, ztratiwi zlatý pilíř télesa svého w Německu.“

* W prostřed Ríjna 1618, právě když Mansfeld se stavovským vojskem před Plzni ležel, ukázala se na obloze kometa s dlouhým ohonem, i klesali vojáci na mysl, majíce ji za nešťastné znamení. Tu použil Mansfeldův polní kazatel, Jakub Heylmann, té příležitosti a zwolał na malomyslné: „Hle, kamarádi! Pán jest s námi a posílá nám své nebeské koště, aby nám pomohlo wymesti Plzén!“ Slova tato w čas řečená způsobila, že právě ti, jenž byli na mysli klesali, při outoku na město nad jiné udatnosti wynikli.

z B.

Zprávy vlastenské.

W Benátkách nad Jizerou dálvali na nowý rok ochotníci na divadle Tylovu Paní Marjánku velmi zdařile. Na tři krále podruhé Klicperovu Weselohru na mostě a pak Čtyry stráže na jednom stanovišti. Co newidět budou dátat Klicperovu Loupež, na kteroužto tamější obecenstvo již napřed se těší. — š —

W Horažďovicích provozovaly se ku konci m. r. od ochotníků též Paní Marjánka a pak Klicperuv Loket-ský zwon obzvláště zdařile. Tamější divadlo w zřízenosti swé rovného sobě hledá po celém Prachynsku, čehož zásluha před jinými náleží p. Františkovi Dusíkovi, městskému lékaři, a p. řediteli choru Josefowi Šewcikovi, kteríto oba neustále w duchu národnímu pokračujíce nad jiné ochotou swou wynikají. — Domy na náměstí, které r. 1845. popelem lehly, jsou znova tak důkladně a ozdobně vystavěny, že tuto stranu náměstí i částku ulice ani poznati nelze. Obzvláště pak do oka padá nowá, prostranná škola, jejíž vystavění jest zásluhou welezasloužilého m. r. w Pánu zesnulého zkoušeného magistrálního rady p. Hynka Klau-dise.

Z Nowých dworů dowídáme se, kterak tamější vrchnost, vysoce urozený pan hrabě Jindřich Chotek z Chotková a Wojnina národnost wšemožně budí a oživuje. Na svém nádherném zámku Kačinách otvárel české divadlo, ku kterémuž z daleka i z blízka hosti zve. Dne 6. Ledna představovali na něm: Dva přátele a jeden kabát a Štěpánkowa Čecha a Němce, při čemž hrabec rodina, jmenovitě mladí pánowé: Rudolf, Emerich a Ferdinand k námalému potěšení četné shromážděného obecenstwa, velmi zdařile spolu oučinkowali. — Též co dobrodinec poddaných svých blahoplodně působí wznešený pán, přede vším pak školy pozornost jeho wzbuzají, které často navštěvuje, sám žáky zkoušeje a chudobným oděvem i jiné dary udíleje, při čemžto šlechetná jeho choř, vysoce urozená paní hraběnka Karolina co nejhorliwiejí ho podporuje. Sláwa šlechtici českému, pamětlivému cnosti swých předků!

Slowanské zpráwy.

Z Wídne.

Letošní slowanský bál we Wídni ohlášen jest na 27. Ledna w sále Žofinské lázně a zowou se k němu od jeho wýboru wšickni vlastenci. Cena lístku pro pány jest 3 zl. we stříbře, listky pak vydávají se we Wídni na Masnín trhu č. 706. na 2. schodech w 1. poschodí od 2—6 hodin s poledne.

Ze Srbska.

* Pohraniční Černohorci měli dne 12. Listopadu půtku se spušskými Turky, w níž jak obyčejně zwítězili. Čtyři Turci na místě zahynuli, pět bylo na smrt raněných. To budí odpověď oném nowinám a časopisům, ještě Černou Horu co rozerwanou a již pod jarmo turecké schýlenou lící.

* Několik mladých Srubů wzdělává se na univerzitě w Berlíně. Zamýšlejí wědecké německé kuihy do srbského přeložiti, kterýmž chwalitebným skutkem kořist duševní w cizině nabytou swým krajanům sdělí.

* Nedávno wyl w Bělehradě francouzsko - srbský slovník w knížecí tiskárně. Cena 1 zl. 30 kr. stř.

Pražský denník.

* Pan Josef Jaroslav Kalina složil nowou prostonárodní býti majici balladu: Píseň o mamonu, w které jednoho šewce pro peníze čert wezme. Ballada ta prodává se w expedici časopisu „Dřt und West“ po 1 kr. we stř.

* O Maxově sošce Albrechta z Waldštýna, hrdinného wewody Friedlandského, jenž důstojně po bok se

řadí jeho Žižkovi, stala se již skoro we všech zdejších časopisech pochvalná zmínka. Uznání wšak, které wěnujeme tomu proslulému mistru, nesmí nás nespravedlivými činiti k mladšímu umělci, jenž sobě týž předmět wywolil. Pan E. Popp totiž zmnohonásobniti dal šošku Waldštyna, byvši w lonské výstavě a představující reka w ouplném brnění s berlou wůdcovskou w prawici, sádrowými otisky. Nedáš se panu Popovi schopnosti upřti a jeho Waldštýn jak náleží se nám líbil, třeba i postava jeho byla trochu theatrální.

z B.

* Nás kraján, p. Macourek, k. sardinský kapelní mistr při vojstě, o němžto jsme se w lonských Květech zminili, že Klicperów operní text: Žižkův dub w hudbu uwedl, měšká na ten čas w Praze. Přijel schwalmě, aby při první produkci této swé zpěvohry, již oblíbený nás zpěvec p. Strakatý co nejdříve k svému prospěchu dávati bude, osobně hudbu dirigoval. Činíme napřed wšecky milovníky českého zpěvu a cítite vlastenského umění pozorný na toto zajisté zajímavé představení.

We schůzce Sboru pro řeč a literaturu českou, držané dne 13. Ledna, ustanovenou jest mezi jiným, aby se panu prof. Kaubkovi odewzdal jistý počet výtisků Jungmannovy Slovesnosti, které by se chudším studentům za levnější cenu prodávaly: pak aby Časopis musejní vždy 15. každého měsice wydávan byl.

Brousek jazyka.

Můj welewážený příteli, pane Kaubku! Wérte mně upřímně, že jsem Wás uraziti nechtěl, a proto jsem ani Koubku ani Kaubku nejmenoval; chtěl jsem jenom všem, vytknuté odemne chyby se dopouštějicím, najednou říci, aby si toho již jednou povšimli. Wy jste swým omluwením k takovému povšimnutí zajisté přispěl, a kdo si toho ještě teď nepovšimne, na tom bychom marně brousili. Nemylte se ale, prosím Wás, že bych byl něco z kamaraderie učinil, nebo že nad *ou* nebo *au* a nad *v* nebo *w* slzičky umorím. Jen si pište verše s Pánem Bohem dale; já budu brousiti, pokud můj brus stačí, a powstane-li mezi námi z toho někdy nějaký souboj nebo sauboje nebo saubog, to nám naše staré přátelství rušíti nesmí; po sauboji si zase ruce podáme. Wždyť dobré víte, že má každý nějakého koníčka. — Právě jsem byl s těmito rádkami hotov, a tu mi někdo řekl, že: „sto býti něco udělati nebo oslabiti“ také není tak dobře, jako: sto býti, aby udělal, oslabil atd. Já řku: Máte dobré, také w páně Jungmannově Slovensku něco o tom stojí: ale pokud wím, ani tohoto druhého jsem u starých nespozoroval. Přísně wzato mělo by to býti: Ješt nebo neni s udělání, s oslabení atd. A komu toto snad příliš wysoko, ať raději píše: Může nebo nemůže udělati, učiniti, oslabiti atd. Ostatně poważte, že kdybych Wám to byl newytknul, množi by myslili, že to tak dobré, a činili by po Wás též; a to byste zajisté ani sám neschvaloval. Wy si ani nemůžete pomyslit, jak to takového slovíčkáře boli, když musí k. p. čísti: „Dwa professorowé přednáši.“ Ale nic o tom; to je snad chyba tisku, jakých se mnoho do spisů a zvláště do časopisů již vzloudilo (jako tam již zase stojí: kdyby jste do swých nowin posadil) a ještě vzloudí, a kterých prost není ani Wáš starý přítel

Šumawsky.

S m ě s.

Chvalitebné zawedení. W zemi saské w Sedmihradsku priměl jistý farár osadníky swé k tomu, aby z každého wědra kořalky, již táhnou, nějakou skrownou daň platili, a z peněz těch založil pokladnici, jejíž pomocí wšecky stodoly proti škodě ohněm powstalé pojisteny jsou.

Maďarský cestovatel Reguly wrátil se ze swé velké cesty na severovýchod Ewropy a západu Asie dne 24. Srpna do Petrohradu, odkud se ku konci Listopadu do Berlina vedebral, aby použil rady německých učenců při peřdání swého bohatého materialu.

Zábawa a długá chwile. Scena w knihárně. — „Co žádáte, pane?“ — „Knihy ke čtení.“ — „Jsou tu nejnovější wěci, zábavné a kratochwilné jak obsahem tak wywiedením.“ — „Takových nechci; nemáte nějaké hodně omrzlé a nudné knihy? Čím nudnejší, tím lépe.“ — „Nudné žádáte, pane? Mysil bych, že zábavné zasluhují přednost. — „Widím, že jako mnoho jiných lidí nerozumíte užitečnosti knih.“ — „Jak to? Wždyť přece hlavní oučel zábavných spisů jest ukrácení chwile.“ — „Ukrácení chwile? Ach, jak krátké jest živobytí naše! a já je mám sobě ještě více ukracovat?“ — „Ale zábawa jest myslí příjemná.“ — „Řekněte ráději, že uspěšuje smrt. Co se mne týče, chci žít dluho, a proto žádám knihy, které by mě nudily. Rád bych prodloužil i rozwlekl hodiny každého dne, ne pak w minuty je měnil. Pročež ještě jednou wás prosím, dejte mi něco hodně nudného, čím nudnejší, tím lépe!“ — Ten pán bude žít dluho, neboť knihárný zajisté postačí mu zaopatřovati, čeho žádá.

Králowně Řecké podán byl při jejím příchodu do Athen, an ulice růžemi byly posety, wěnec z květin mnohem wzácnějších a tedy i mnohem krásnějších. Byly totiž nedávno před tím uvedeny do Řecka zemčata, jichž kwět zalibil se řekům nade wšecky ostatní kwětiny. Mohli-liž tedy swé králowě pěknějšího wěnce, nežli z kwětu bramborového podat. Škoda jen, že mladá královna přicházela právě ze země bramborové. Ostatně připomíná nám událost tato, že před 200 lety nacházely se brambory toliko w zahradách wznesenců, za kterýchžto přední okrasu pokládal se jejich kwět.

P o z w á n i.

Na swětě se mnoho začíná, málo dokonává. — Tuto wšak wyzýváme ctěně obecenstvo k doplacení na tře tři swazek nápěwů písni národních českých, které nás K. Jaromír Erben z úst lidu sebral a zkušený pan P. Martinowský průvodem na fortepiano opatřil. Kdo sobě první dva swazky koupil, toho netřeba wybízeti, aby na tento třetí nezpomněl; učiní to zajisté bez našeho pozvání. My bychom si toliko přáli, aby i jiní pánowé této sbírky sobě povšimli, n. p. ti, kteří se teprv od Labického neb od jiného polkisty dowídají, že surový lid český umí jako se-rafin zpívat, a kteří newědí, že by mohli témito blahozvuky národního genia zlé jazyky utraciati tak dobré zaklinat jako kabalickou moudrostí.

Pospěšte si, milovníci národního zpěvu, než wám tuto nejdražší památku fabrikanti tanců na kwapšky, quadrilly, menuety a walčky rozmíchají a rozcuchají, zapište se u Jana Hoffmanna w Čerweném domě, dříve než se zima skončí, totiž ještě do posledního Února t. r., zaplaťte 2 zl. 15 kr. stř. a dostanete třetí swazek nápěwů, totiž 80 jich k vyšlé již třetí knize Erbenovy sbírky a 20 písni husitských z okolí Trocnowského. Z jara bude ten swazek o 45 kr. stř. dražší!

W Hoffmannově skladu mohou také dva první swazky týchž nápěwů, každý po 3 zl. stř., kupeny býti. ***

Návěsti divadelní.

Zitra dne 17. Ledna bude se we prospěch p. Hynka Illnera provozovati: Silwána, aneb: Němé děvče w Křivoklátském lese, romantická zpěvohra we 3 jednáních, přeložena od J. N. Štěpánka. Hudeba od K. M. z Webrů. Tance uspořádané od balet. mistra p. Koblera.

Číslo 8.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvíře).

19. Ledna
1847.

Časopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydává po půlnocích titkráte za týden, w outerý, ve čtvrtk a v sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na pol. léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patičou obálkou 2 zl. 86 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Ač wýš podotknutá metoda při rozšafném počinání w skutku velmi jest praktická a pro děti zajímavá — nicméně uplynulo sotva několik dní a Kašpárek jí měl až po krk. Učitel totiž, nemaje w takovémto způsobu cvičení dosti zkušenosti, počal sáhati mimo, pomátl sebe, pomátl mladého pána a s metodou byl konec.

Tu zanewrel pan Matěj na weškerý stav učitelský, a předewzal sobě pevně, tak dlouho na nějaký způsob mysliti, kterým by se mohlo děcko snadno čist a psát naučit, až jej wypátrá. Přešťastný otec! ledwa půl hodiny pátral, již to měl!

Dav druhého dne po šťastném wynalezu wraníky do powozu zapřáhnout — jel do Prahy. Přijeda tam dal u klempíře zhotowit slowičkám podobné formičky k wyżezawání těsta, hodil je do pytle a jel opět domů.

Kašpárek byl z tatínkova příjezdu velmi potěšen. Proč? to se rozumí samo sebou: přijel-li tatínek z Prahy, musel obdržet miláček mlsky a hračky, neb témi se nejradiji obíral. Snadno sobě tedy synáčkou radost pomysliti, když se tenkráte pan otec s pytlem na zádech do světnice přihrnul.

„Co mi neseš? co mi neseš?“ hulákal Kašpárek jak wyděšený, tahaje otci pytel ze zad.

„Kantora, cukroušku,“ odpověděl tatínek s laskavým úsměchem.

„Kantora?“ tázal se Kašpárek překvapen, „kantora? Ale ne přec w tomto pytli?“

„Ano, ano, w tomto pytli,“ dosvědčoval otec.

Tu se dal synáček do nezbedného smichu a počal pytlem rachotit, jakoby byl rozumu pozbyl.

„Hoho!“ káral statečník, „jen pomalu, sic mu polámeš hnáty.“

„Já kantorovi hnáty polámat?“ chechtal se klučina dále, „i toj je k popukání!“ Při těchto slovech rozvázel tkačíčku u pytle, a již se plechová abeceda wálela po zemi. —

Na druhý den obdržela kuchařka nařízení, na-

peci časně zrána dle plechové formy as třicet a. Kašpárek snídával za letního času obyčejně o osmé hodině, a to sice z té příčiny tak pozdě, že k posile swého těla dříve newstával. Pro dnešek, kde mu byly k snídani pečené a přislibeny, byl wzhůru o sedmém.

Káwa již stála as pět minut na stole, Kašpárek již měl okolo krku zawěšený ubrousek — ale tatínek a slowička ještě scházely.

Že byl mladý pán newýslowným nepřitelem lenosti, bubnowal si prozatím na stůl, až koslíky hopcowaly, a wytruboval jako k slawné promoci. Tu se otewřely dwěře, a laskavý otec wkročil s welikánskou misou pečených a do pokoje.

S jakou čilstí Kašpárek písmenu po písmence do kafička namácel a odtud do propasti hltawých úst házel, není ani k wyslowení. Pan Matěj, jež dlhá a drahá zkušenost již trochu opatrnlým činila, napominal ovšem synáčka, by se na každou písmenkou, dřív než ji polkne, dobře podíval a při tom sobě pamatoval, že se jmenuje a; ale což bylo naplat! Kašpárek ani newidél ani neslyšel, tim obratněji wšak polykal jedno a po druhém, až byl se wšemi hotow, načež sobě oddychnul s průzačným á. —

Když se byl takovýmto způsobem Šwendův miláček as půl leta abecedě učil, znal k náramné radosti tatínkově weškeré písmenky dokonale, nejvice ale bawila ho outlá j, jež on nazýval husími šiškami a sebe houserem.

Jsa k slabikowání tak wtipně připraven byl náš mladý hrdina opět starému kantorovi k dalšímu učení odewzdán, který ho po trpkých třech letech posléze přece čist a trochu psát naučil. —

Horká nemoc udělala brzo na to pozemskému životu politování hodného, poctivého starce konec, wyswobodíc jej od tisícerych muk stavu učitelského, o kterém by se skoro wesměs zpívat mohlo:

„Koho osud nenávidí,
Kantorem jej utvori,
Mořit díky abecedou,
Až sám sebe umori!“

5.

Příroda je každé vědy
Živživoucí pramen;
Kdo tu prawdu usnat nechce,
S tím je wěčně amen!

Po úmrtí starého kantora byl Kašpárek půl dvanácta roku stár. Má-li se hošák k dalšímu wzdělávání poslat do hlavního města, neb má-li se obstarat učitel, který by Kašpárka v Borku cvičil, byly otázky, jenž pana Mateje znovu obtěžovaly. Po sléze se ustanovil pečlivý otec na tom, že by bylo nerádno, synáčka v tak outlém stáří s očí spustit. Jel tedy do Prahy a vybral si z paděstí kandidátů, kteří se za výchovatele na wenkow blásili, nej-učenějšího. Jelikož pan Karel Robin, tento šťastný wywoleny, v budoucí historii našeho mladého hrdiny co osoba zwlaštních powahystoupí, doufám, že se proti laskawému čtenáři neprohřesím, podám-li mu předewším stručný obraz z páne Robinowa dřevního života.

On byl syn horního ouředníka. Jsa z mládi v krajině velmi romantické vychován, přišel v třináctém svém roku do Prahy na studie. Že mu v duši stálé obrazy přírody welikolepé suchopárnost latin-ské mluvnice více jak komu jinému zoškliwovaly, něbylo zajisté pranic podivného. Byl-li wšak po celé čtyry leta v latině slabší nežli jeho spolužáci, neměl naproti tomu ve známosti starožitnosti římských a řeckých sobě rovného; v šestnáctém roku se zamílovával s náruživostí, jakoby se za čtrnácte dny oženit mohl, a počal kovat verše co nerázný. Dostav se k důstojnosti žáka na ústavu libomudrckém zamílovával se podruhé. Že jeho láska romantiky prosta nebyla, rozumí se samo sebou. Při půlletní školní zkoušce ovšem neprošel, ale on byl již jedenkráte filosofem, a mudrowal po nehodě neprovedené zkoušky takto: „Kdybych i čelou filosofii prostudoval, co bych z toho měl? V kročít do semenistě? Tam přestává romantika. Studovat práva? To bych mohl takhle patnáct let praktikovat, nežli bych se k nějaké službičce dostal. A státi se medikem? Mělo by to ovšem poněkud romantiky do sebe, ale jak snadno bych se nemohl někde nakazit a v nejkrásnějším květu se světem rozžehnat? Co si wšak počít? byla otázka, na kterouž v prvním okamžiku nižádné odpovědi newěděl. „Inu,“ pomyslil pak sobě, „nežli se mi něco zíšnějšího namíte, budu wyučovat děti.“

(Pokračování.)

Nástiny Petrohradské.

W Petrohradě 21. Máje/3. Dubna 1844.

W odměnu za Vaše zprávy z mé milé vlasti dlužno, abych i já trochu perem hnul a o tom, co tu na chladném seweru vidím, něco powěděl. — Tázete se po nowém? — Já wšak nežli k nowému přijdu, zakročím k starému, a sice k starému lonskému roku, abych opsal trochu jeho kalendář. — Wloni zima

tady byla mokrá, plihawá, ale na jaře tím déle doržovala; letos bylo téměř naopak. — Zima krutší, jaro rychlejší, přece wšak i letošní led něwsky na loket tlustý hnul se jedním dnem tak jako wloni, a sice 26. Dubna. — Pamatuji se, že jsem kdesi četl o hnuti zdejšího ledu, položeném w průměru na 29. Dubna. Snad se tu ten sewer co rok otepjuje, a tím jihnuti rannejší. — Ledowé kry nepřejí mostům, i zde mostu Isáckému, který jest přes velkou Něwu od Wasil-ského ostrowa až k druhému břehu proti Isáckému kostelu na lodích postaven, ukázaly swou moc a silu, wzwáše jej trochu na proplyvku s sebou do moře, ačkoli byl na čtyrech lánech co stehno tlustých upewněn. Třetí den jej opět jako uběhlíka z moře nazpátek přivezli. Jakmile se Něwa vyčistila, wyjel admirál se čtyřmi loďmi skvostně vypravenými k pevnosti, pozdrawiw sw. Petra 21 výbuchem z děl, an se mu tolika též ranami z pevnosti odhlasovalo. Na to mu wyjel kommandant z twrze naproti w průvodu několika admirálů z velké Ochty. Pak pozdrawiwsé Něwu, obnaženou a wyswiecenou poprvé ze zimního oděvu, opět mnohými výstřely, nabrali wody do láhví, aby první wodu jarní přinesli císaři do zimního paláce při slavném rachotu z děl; za nimi z hrubé Něwky na sta. loděk a člunů ozdobených národními praporci wyrojilo se na všechny přivozy a ramena něwská, jako jedním ponuknutím a heslem.

Takových slavností národních jest tu množství do roka, o kterých tady mnohý cizinec ani newí, a wždy jest na čem oko pásti. Zwlaště stojí za podíwanou wojanské přehlídky. Newim, jestli kde ve světě by se cosi podobného spatřiti mohlo. — Mne bawi zwlaště pluksy jízdné a to krásné koňstwo. — Každý pluk má vybrané koně stejnobarvené, a srdce w těle plesá, když tak 30 tisíc se jich na veliké prostranství sjede, a když se ty rozmanité gardy seřadují po zástupech. — Nejpřednejší bývají perští koňaci w národním perském kroji se špičatými černými čepicemi, w čerwených, modrých, žlutých i zelených koletech, třpyticích se od zlatých a stříbrných lemowek. — Druzi jsou Čerkesi od Kawkazu w čerwených koletech a w brnění, pak kawkazští Kozáci čerweni a modři, pak uralští Kozáci; za nimi klusají ostatní kozácké gardy všech barew, že jim konce není. — Potom granátnici na koních, za nimi wšebarvení huláni, wšebarvení husáři, dragoni a chevaux-légers, a teprw kyrysnici we žlutých krunýřích, pak w krunýřích z pulerowaného ocela a i černým lakem potaženého. Konečně krásné dělostřelectwo na koních a jiní druhové vojska, tak že mnoho hodin k tomu potřebí, nežli wšickni přiklusí a w nejlepším pořádku přejedou, a může se říci, že se oko od patření takového množství až unawi. — W čele pak widěti zmužilou a krásnou postavu císaře, jenž komandujícím silným hlasem w tyto ohromné zástupy život wdechuje; jest to cosi welebného! K jeho slowu hýbá se pluk za plukem jako z mnoha částeck složený stroj. Jeden

mžik, jedno hnuti, jeden ráz! Nejzábavnější podívaní jest ale, když k bubnu a troubě se počnou různoběžně pohybují, jedni w prawo, druzí w lewo, jedni zpřima, druzí kosmo, jedni w řadách, druzí we čtverhraníkách se od sebe rozletují jako na diwadle tanecni. Člowěk by myslil, že se vše rozmísí w samý zmatek a že z toho zmatku není možné wypořádání. Ale nepochybuj, sotva se ohlédneš, již opět zmatek a rozmísení proměněno w lad, již opět všechno w řadě a linii bez wady a chyby. — Tu císař obyčejně znamení dá pochvaly, a ze všech hrdel zavzní děkovací hurá! nejináč, než jakoby z hrubé zbraně wystřelil. Císař často držívá takové vojska přehlídky.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

Jakých nauk je učitelů třeba mimo předepsané školní předměty?

Nemyslím, žeby časopis wychovatelský soustavná naučení a všecké pokroky všeckých věd a nauk obsahovati měl; to není ani věc možná ani potřebná. Také nehodlám o tom mluviti, kterak by se ta neb ona nauka žákům lehce a užitečně přednési měla, toť náleží do methodiky, o které na jiném místě pojednáním. Myslím ale, že časopis wychovatelský k tomu hleděti má, aby se učitelům z potřebných věd a nauk, třeba i různě a jako z částky, takové známosti podávaly, které bud na školnictví bud na předepsané předměty patrný vliv mají, bud také jim, co učitelům, v domácím a veřejném postavení praktického užitku podávají. Nauky takové jsou však asi následující:

a) Dušesloví skumné, z něhož všecké učitelství vznikati má. Tak se i kdesi praví, že z dušesloví všecká pravidla dobrého návodu odwozovat a takéka vyřinovati se musí. W skutku je pro učitele psychologie tolik co pro medika anatomie. Každý, sebe nepatrnejší lékař wí však, kde která žila w těle bije, a učitel, který w duši působiti má, neměl by o zákonech věděti, dle kterých se úkazy duševní řídí a spravují? Pomíjím všecky výhody zde rozebírat, poněvadž velmi známé a očité jsou, které ze vhodného upotřebení psychologie pro wychovatelství vůbec vyplývají, a zmiňuji se jedině o tom, žeby mnohý učitel, kdyby si studia psychologická oblibil, chladně, ba i s mnohou výhodou ten anebo onen výpuk dětské věštnosti pozoroval, který ho nyní k zlosti a v každém ohledu k škodlivé bouřlivosti vybízí.

b) Pojednání náboženská. Nemusí se ovšem ve spisu takovém celá soustava dogmatická vyvinovat, toť by se snadno na újmu i jiných weledeležitých předmětů stalo. Tolik však se podlati musí, aby učitel pravdy náboženské, kterým z katechismu se naučil, vždy jasněji a w jich spojení pochopil, hluboce pocitil a w roznícení tóm je bez pokrytství w životě svém uskutečnit mohl; neboť u dítěte přewahá nade všecko názor. Napotom následuj:

c) Řeč materská, a sice prawomluwa a pravopis, pokud totiž zákonné předepsány nejsou anebo k rozumění školní knihy napomáhají.

d) Krasověda, jejíž jednotlivé částky, krasopis totiž, krasomluwa, zpěv a hudba bud zákoně předepsány (pol. škol. zřiz. §§. 28., 29., 125., 220.) bud valně we zvyku jsou. Měla by se však i krasověda a její nejčelnější stránka, totiž dobravěda čili krasověda duševní pěstovati, neboť se tak krasocitu vůbec a tím i citu náboženskému napomáhá. Sem nálezejí i písemnosti, které k potřebě a ušlechtění života přispívají, a proto dílem i slovesnost.

e) Přírodnictví: přírodopis, silozpyt, životozpyt, zvláště ale wečlarství a štěparství a dílem hospodárství povšechné.

- f) Zeměpis a statistika školní.
- g) Dějepis světský a biblický.
- h) Zákony zemské w záležitostech školních wydané, a sice s potřebným komentarem.
- i) Pojednání lékarská o zdraví a churawosti malíčkých; konečně

k) Seznámení se se životem newidomých.

To jsou as vědy a nauky, z nichž by se Wám, páni učitelové, to, seč jste, přiležitostně a třeba jen různě podávat mělo. Nedivte se však, že Wám tak mnoho ukládám. W skutku Wám nechci ukládati, ale spíše žádostem a toužením Wašemu vstří přijíti. Ohlédněte se jen, kterak to za starých časů we vlasti naši vyhlíželo. Jak nám Paweł Stránský * vypravuje a za novějšího času W. Tomek wyswétlil, byli tenkrát na školách městských a i vesnických učitely mužové mladici, kteří dráhná léta we studiích setrvali, a po přísných zkouškách hodnosti bakalářské dosáhse co učitelé na wenek wycházeli, a to ne proto, aby živnost jakous takous ulovili, anebo, jak se to často nyní děje, bez vyhlídky na vyšší postoupení na duši ocháblí a zesprostěli; ale by w okresích sobě svěřených se wyznačili a tak vyšších a lepších škol dosáhli, až by se we wědách a uměních zdokonaleni co mistři k universitě, odkudž vyšli, wrátili.

Literní nowinky.

W tisku u Pospišila nachází se pokračování báchorék od Němcové, 6tý swazek, pak 4tý swazek Malého báchoréka a pověsti; písne (nowé) pro mládež školní od P. Neumanna; jehožto stručný dějepisek český tak valného rozšíření se strany duchovenstva a učitelstva našeho dochází; Pražského posla pokračuje se w 7mém swazku; pojednání Tycho Brahe z lonských Kwejů vyjde o sobě, znamenitě rozmnzozeno; co nejdříve lis opustí sešit tří nowelek od Řeznička, při čemž podotýkáme, že nowela "Srdce a rod" je zpracovaná dle dramatu téhož spisovatele, nedávno na pražském diwadle provozovaného pod názvem: "Neapolský žebrák". Jan z Hwězdy podal w rukopisu 10tý swazek svých spisů, jenž obsahuje drobných povídek 2hý swazek. W brzce vyjde 3tí sešit spisu Gógólowých. Sabina podal nowelu ze života wenkowského: Wesničané, Ehrenberger 5tý swazek svých Powídek a pověsti; Chocholoušek má rozepsanou wětší nowelu z noworeckých dějů našeho wěku: Růže Suliotská; potom chce sobě obrati za látku Marco Bočara, jednoho z předních hrdin w bojích řeckých pro swobodu proti Turkům, rodilého Slowana. Vlasák sepsal "Českou i německou mluvnici w příkladech, zvláště pro ty, kteří se té neb oné řeči snadně naučíti, awšak zdlouhavým a suchopárným prawidlům mluvnickým vyhnouti se chtejí." — Pro Matici tiskne se tamtéž Klácelova Dobrověda a Douchův překlad Shakspearowa dramatu: Romeo a Julie, toto poslední jako první číslo klassiků, ježto Matice čas od času vydávati hodlá.

**Pátý koncert komorní hudby w platejském sále
dne 15. Ledna.**

I. Druhé quartetto w C-moll od Fr. Škroupa. Op. 25. na dvě violiny, violu a cello. — Začáteční sada jest dobrě provedena a docela we slohu staroquartettovém. Následující andante velmi unaujuje, dílem lpěním obvyklým na jednotných chodech, dílem neprovedením důsledným základní myšlenky. Nejsilnější stránka quartetta, scherzo, výborně je

* In Republica Bojema. Lugduni Batavorum 1634. cap. VI. pag. 318—320.

sázeno a dobré bylo wywiedeno, tak že diwno, že nebylo opakowáno, anč obecenstwo opakowání wěci pikantních, jako bývaji menuetta a scherza, miluje. Koneční sada byla nejslabší celého quartetta, tuť jsme množství upomínek z jihu a ze severu zaslechli. W celku wšak patří toto Op. 25. mezi nejzdařilejší práce p. Fr. Škroupa a daleko wyniká nad 1. quartetto, jež jsme byli před dwěma lety v hrab. Klamových símích slyšeli.

II. Grand duo concertant na klarinet a pianoforte od K. M. z Webrů. Op. 48. Toto duo, skládající se ze tří oddělení, projevuje známou sílu a ráznost skladatele „Čarostrelce“, již se od každého jiného liší. Jeho allegra spirituosa a furiosa wyjadruji wěčné wnitřní bouře původcovy; taktéž podobně v adagiech vlastně poklid wynutí chce, a napomáhá kde může hudební malbou, by zastíní, co jej zne-
pokojuje, wšak přece proleskuje všude jiskry nesmírné touhy a v ní zakrytého neklidu. A pak obyčejně jako i v tom dun následuje koneční sada, v níž se do wůle vybourí a zadržené obraznosti docela uzdu pustí. Taková místa jsou u něho nejskwělejší a velmi přijemně na cit působi, nedráždice a nenapínajice, aby neukojily, nýbrž bujarostí svou a silou jej naplníjice. Pan Pisařovic na klarinet výborně swému úkolu dostál, ačkoli bych byl jednotlivým místům v adagiu víc piana přál; kde sly bylo zapotřebí, tu nejvíce wynikl.

III. Wieliký septuor w D-moll od J. N. Hummla na pianoforte, fletnu, oboi, roh, violu, cello a kontrabas. Op. 74. — Po světoznámém Beethovenově septuoru bude jistě tento druhé místo zajímati, ačkoli prvnější jest na jiné nástroje a wětší objem má. První sada skládá se ze dvou dílů, jichžto druhý jakoby chybující andante doplňoval; ale obadva jsou grandiosní, provedené bez wady a chyby; ačkoli všude patrno, že Hummel fortepianistou byl, neboť fortepiano wyniká a druzí nástrojové vice méně toto pro-
vázejí. To wšak neplatí o následujícím menuettě, a zvláště triu, v němž se pan Janatka na roh a pan Træg na cello tak úplně wyznamenali, že se tyto dvě wěci opakovati musely. Thema s variacemi zdalo se mně být nápodobně thematu z Beethovenova septuoru, a variace jsou zdolnawé. Za to wšak koneční sada jest silná, rázná —

W dnešním koncertě bylo obecenstvo velmi četně shromážděno, a i s chutí přítomno bylo; zdá se, jakoby w posledním koncertu nejčetněji se chtělo dát najít. Tak to chce ten svět; jen když to pana Hoffmannu neomrzí, co nejdříve zase podobné koncerty sestaviti a u výboru budoucích čísel na každého wýtečníka komorní hudby slušny ohled bráti, ať si je z Germanie nebo z Anglie. Což by se z Italie nebo z Francie nedalo w tom ohledu nic vybrati? Zajimavé by to bylo.

Michelský.

Slowanské zprávy.

Z Chorwatska.

* Královské náměstnictwo uherské w Budině nařídilo, by se při jménech osobních starého nešwarneho pravopisu šetrilo, poněvadž to prý zmatky w záležostech právních způsobiti může. Jelikož pak Chorvaté tolik let w literatuře zlepšeného pravopisu užívají, w němž je vláda sama potvrdila, vyhlašují to za nesmysl pro jména rodinná zvláště pravopis chowati. Budoucí sněm království chorwatského a slavonského tu při rozhodne.

* Společnost hospodárská chorwatsko-slawonská w Záhřebě přestěhovala se i se sbírkami svými do nowě wystavěného nádherného národního domu. Těž i čítárna se tam již nachází, a skwostpá národní sín nepochybě za toho masopustu se zasvěti.

* W Křížewelch hráli ochotníci dne 16 a 17. Prosince diwadlo. První den se představovalo drama z dějepisu

wlastenského: Štěpko Šubić, aneb: Bela IV. w Chorwatsku. Nazejtří dáváno: 777. Jak první tak i druhý den též se deklamovalo.

* Do nowých národních škol posílají sedláci pilně děti swé, jenom vesnice šlechtické nechtejí. Mají za to, že zemanu není třeba žádne wzdělanosti.

S m ě s.

W Paríži umřel tyto dni w blazinci jistý ſwec, jménem Simon, jehož příběh mohl by sobě mnohý k srdeci vzít. Když totiž Napoleon pro Rímského krále na přiměřeném místě chtěl dát palác wystavěti, stála mu w cestě ſewcowa bouda, w které ſwuj krám měl. I žádal za ni Simon 20.000 franků, která wšak summa příliš vysokou se zdála. Že wšak místa toho newyhnutelně bylo potřebi, bylo s ním podruhé jednáno. Nyní wšak žádal 40.000, a potřetí dokonce 60.000 franků. Již mu bylo podáváno 50.000, on ale we twrdoſíjnosti ſwé jich nepřijal. Nyní se císař rozmrzel a wywolil jiné místo k stavbě. Zklamaný ſwec nyní upouštěl a byl by rád prvnich 20.000 wzal, ale bylo pozdě. Na to upadl do nemoci a musel boudou svou dát za 150 franků, což sobě tak k myslí připustil, že se zbláznil.

Krátká poslední vůle. Učitel jeden zanechal následující poslední vůli: „We jménu Boha otce, i syna i ducha svatého! — Nemám nic, jsem mnoho dlužen, ostatní odkazují chudým.“ — m —

Nowy nález učiněn jest w Angličanech od jistého Johna Bottoma, který na místě zwonu uwádí okrouhlé ocelové plochy, jenž wydávají zwuk hlasitější nežli zwony a tedy i wětší dále slyšny jsou.

Irská anekdota. Kdosi najal si kočár s koňmi k wýjezdu na wenkow. Přijeda nedaleko od města k jednomu kopci slezl wozka a otevřel dwírka u wozu. „Co to znamená? já tady nechci wystoupit,“ zwolał cestovatel. — „Ticho, Milost pane, já chci jenom howada obulikowat. Když otvíram dwírka, budou koně myslit, že jste wystoupil, a poté kopec nahoru jakoby je čert honil.“

O u m r t í.

S opradowým zářitkem oznamujeme nowou bolestnou ztrátu, již literatura naše utrpěla oumrtem morawsko-stavovského archiwáře, zasloužilého badatele na poli historie naší národní, zvláště co se týče sestřenské Moravy, pana Bočka, někdejšího professořa jazyka českého na stavovské akademii w Holomouci, který dne 13. Ledna w Brně následkem zlomení ruky s tohoto swěta sešel. Ztráta jeho je jmenovitě pro Morawu nenahraditelná.

O z n á m e n i.

Koudum průmyslowé jednoty: Wolení wýboru pro rozličné obory záležitostí průmyslových w jednotě započalo, Dwa jsou již wywoleni, zejména wýbor (dne 7. t. m.) pro lučbu a (14.) pro strojnictwi. Ostatní tři pak mají se voliti po sobě w týdenních schůzkách — na každý příští čtvrtek jeden — a sice w následujícím pořádku vždy o 6. hodině večer u sw. Hawla:

dne 21. Ledna wýbor pro pomocné wědy a průmyslné wzdělání,

28. " " " umělectví w poměru k řemeslům,

4. " " " statistiku průmyslu.

Komu lhostejno neni, kdo jak záležitosti naše obstarává, ať se w určité čas na obyčejném místě dá wynajiti a s dobrým rozwážením wywol jmenovitě pozitří muže, kterým by spolu péči o průmyslowé školy swěřiti chtěl.

Číslo 9.

14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

**21. října
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálečně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Pokračování.)

Takto žil pan Karel již dvě léta, když nás statečník do Prahy přijel, by pro synáčka obstaral učitele. Pan Karel měl odříkávačku jak meč, vydával se za absolvovaného filosofa, ujistil pana Matěje, že chce dělat rigorosa pro doktorát v libomudrctví, předložil své tištěné a netištěné poetické práce a byl co nejučenější z padesáti kandidátů přijat.

Pohlédneme-li na pana Karla co na učitele Kašpárkova, užasneme zajisté nad přepodivnou metodou, kteréž k wyučování používal. Stalo-li se to přirozenou nechutí ke všem knihám, které on sám nesepsal, aneb čímsi jiným, to newím; pan Karel prohlásil, že seznámi jinocha sobě svěřeného se všemi potřebnými vědami bez jediné knihy.

„A jak to?“ doléhal starý Šwenda na z brusu původního pedagoga.

„Jak to? Inu, poněvadž je pravým písmem příroda.“

„Příroda?“ podivil se blažený statečník, „i to je safientský dobrý nápad! Vidíte, tohle mi ještě nikdy nenapadlo. A není člověku, aby v tomto písmě čísti mohl, ani jedinké písmenky potřebí?“

„Pouze dwoù,“ přewzal pan Karel slovo, „totíž zdrawých očí a zdrawého rozumu.“

Šwenda wywalil při tomto wyswétlení oči s patrným namáháním, bud že chtěl pana Karla na zdravou polovici swé abecedy pozorná učinit, anebo že snad w překwapiení ani uwěřit nemohl, že by měly být oči jeho w skutku písmenkou. Budiž tomu ale tak neb jinák, věci důležitější jest, abyhom po-blédli, jak sobě nás pädagog při praktické swé metodě počinal. Ze ona praktická, neodepře nikdo; neb je-li příroda oné methody jedinou knihou, pak jest i její jedinou školou. Jelikož wšak každý, kdo se na wenkowě jen trochu ohlédl, přiswědit musí, že mnohé wesnické školy více k udírnám podobny bývají, nežli k čemu jinému, wysvitá praktičnost wýs podotknuté methody sama sěbou. Škola příroda

nemá potřebí ani bilení zdi, ani správování lawic, podlahy a kamen, ona jest Bohem založený ústav, který duchodní kasu ani krejcar nestojí. Statečník, maje přírodu uwedenou za školu, může wynaložit přisporené penize na oskostnění swé ekvipáže, na wzácné jizdecké koně a honící psi neb jiné podobné věci, které se nejlíp hodí, udržet sprostého člověka w uctivosti k pánu, což k zachowání blažicího míru newyhputelně požrebi. Ai si třeba mnohý sprosiák neobmezené wýlohy bohatců za ničemné a za pravou necitelnost k bližnímu pokládá, předstíráje, že by mezi člověkem a člověkem nemělo byti takového rozdílu, aby jeden i při náramném lopocení měl trpěti hlad, kdežto druhý pro pouhé polehtání přehnaných čidel tisíce vyhazuje: zpytatek wěčných zákonů nám prawi, „nestejností že se plodi nowé životy, wsestrannou wyrownalostí že by nastala ochablost sil, necitelnost a posléze ouplná morální smrt.“ A co prawi několik pánů, jenžto mají studie, tomu mohou weškeré milliony spolubratrů uwěřit, kdyby se to i pro nic jiného nedělo, nežli aby se zachovala jednota w smýšlení.

Nawraime se wšak k panu Robinovi a po-hledme, jakým způsobem boží přírody co školy používal.

Prvního rána se odebral se swým swěřencem do poli. Spatřiv lípu wyprawoval i hned, že bý-wala u starých Čechů stromem zasvěceným; při tom podotkhl, že bývali praotcové naši po hané, podal stručný obraz pohanských způsobů, obradů atd.

Nawrátiw se domů wyprawoval synáček tatíkowi s jakýmsi nástinem učenosti, lípa že je po-hanka. Statečník nad tímto prvním wýrokem mládého učence nemálo užasl. Pohankou krmival swé woly, tedy ji znal, a měl newýwratné přeswědčení, že mezi lipou a pohankou rozdíl přenáramný. Když wšak Kašpárek wyswétlil, co swou pohankou vlastně řici chtěl, a tatíkowi se wysmíval jaiwně prohodil, že je hloupy, tu to s panem Šwendou owsem trhlo; bylo to wšak více podivení nad wzácnou učeností synowou, pročež swého miláčka po něko-liku okamženich co nejlaskavěji políbil, uznávaje

radostně, že má ten hošák, ohledá-li se to kolem, přece jen swatou prawdu.

Druhý den byl určen k wýletu do lesa, kdežto pan Robin přírodopis wyswětlowan přislíbil.

První látka k takovému studiu poskytlo ptačí hnizdo na košaté borowici. Pan Karel počal především žáka svého na rozmanitou stavbu rozmanitých zvířat pozorná činit; ale sotva že chtěl pokračovat dále, Kašpárek se od něho odtrhl a skočil k borowici, prawě že se do onoho hnizda musí podívat. Pan Karel mu podržel prawou nohu a loket z wýši, hoch se chytí suku, lezl wýš a wýš, suk se s ním utrhl a necvičený zpytateľ přírody smeknul se po stromě dolů. Ze zpodků, kabátu a westy wisely caparty, ruce a brada byly nemilosrdně rozeštřeny, a geniální Robin lámal nad nešastným wýsledkem swé methody zoufanliwě rukama. Jaké nyní porady? I došel s Kašpárkem k potoku, wymyl mu rány, roztrhl kapesní šátek na dva kusy, ovázał jimi chudasowy neustále krvácející ruce a wlékl se nazpět do zámku takowou cestou, na které se mu nebylo obávati, že někoho potká.

Laskawý čtenář bude sobě ovšem myslit, že s přiblížením se k zámku zoufanliwost páne Robina jen růsti musela; já jej wšak ubezpečuju, že nikoli. Pan Robin by nebyl musel být filosofem, aby se nebyl měl pamatovat, že mu nějaké wtipné okliky potřebí, a pak by nebyl směl být básníkem, aby mu roznícená obraznost nějaký wtipný nápad v této nesnázi nebyla poskytnout měla. On počal po onom bolestném utrpení Kašpárkovi wyprawowat „o wychowávání synů spartánských“, ujišťoval ho, že se zúmyslně raniwali, že se mlčky rezáwali, picháwali, páliwali, a to vše jen proto, aby světu dokázali, že se s nimi pro utvrzenost jejich nikdo není. In stavu v zápas pustit; on mu wyprawoval o onech třech stech Spartanů, kteří se po takovémto utužení nesčísněmu množství nepřátele vstříč postavili a s neslychanou udaností až do poslední krùpeje života bránili, při čemž Kašpárka napominal, aby si z nich příklad wzal a bolesti trpěliwě snásel, neb takowýmto zpùsobem že nabude ducha rekowského, a kdož wí, zdali někdy nedojde i obdiwení weškerého světa. Kašpárkův roztrhaný šat porownával s wojenským práporem, který prý tím čestnější, cím roztrhanější.

(Dokončení.)

Nástiny Petrohradské.

(Pokračování.)

Wloni oslavil císař jednu takovou přehlídku wystavěním na prostranství Suwarowském u letního sadu pavillonu pro císařovnu a ostatní rodinu; u vchodu stáli mladí welkokněžata Mikuláš a Michal na stráži we zbroji co kadeti přes dvě hodiny. Císař sám co kyrysník kommandoval tu sešlé 42 tisice samé gardy wšeho druhu. — Knězna Olga dwakráte sešla s pavillonu zkoušet bratří, jak jsou

stáli u wojanské kázni, mluvík k nim; oni wšak se nikterak myliti nedali a každému generálu, když mímo šel, poctu zbraní dávali. Letos dostal císař následník kommando nad gardou pěši, a praví se, že mnoho pluků odešlo do Kawkazu, ale zde to není znáti, že by wojska uměnšilo. — Také se tu jako w Prusích wojsko přewléká do jiného stejnokroje. Nickabáty francouzské přestávají a čáka se zahazují, na místo nich opanovává zbrojní kolet a přilbice bez hřebenu toliko s jakýmsi chocholem ze žiní, jenž se dosti slušně nosí a při celořadním hnuti pěkně wlaje. — Zpomněl jsem si na naše swarné české wojsko, že snad také již proměnu běže a w oděv pohodlnější a úhlednější se přewléká, neboť wojanská moda jest tak mocná jako moda měšianská.

Na podívání wubec není tu nedostatku žádného, a jedny radowánky druhé stihají, ba i zimní počasi musí jím někdy přisluhovati. — Wloni o welikonoci dodržovalo chladno. Císař dal wystavěti ledowou horu, ač se zdálo, že led na slunci a w powětri se rozjihne a rozsype; ale u Rusů wše možno! Aby slunce na položené ledy nepralo, pokryla se celá sanice plachtami, a tudy celý týden po swátcích se na ni vyborně jezdilo; já sám jsem se dal čtyrykrát swésti, bych mohl někdy říci, že jsem ještě po welikonoci na ledových horách jezdil.

— Kde jest weliký Petr, aby se nyní podíval, kam se poděly jeho houpačky. Nyní již pro samé parochody a lokomotivy ani houpačkám místa nezbude.

Začíná se letos železná dráha stavěti z tak nazvaného Něwského prospektu přímo do Moskwy, a nemá míti žádného spojení s tou, co wede do Cárskeho Sela, po které jsem se až do Pawlowska svezl; w Cárském Selu założen mědénym w zemi zakopaným drátem elektro - magneticý dalekopis, tak že, co se tu drátu dotýkají, w nádraží Petrowském okamžitě známky na skleně tabulce se ukazují. Tu stával někdy dřevěný kostel, jenž zrušen na protější straně welebněji půstal, wystavěn jsa z kamene dle arabského slohu a ozdoben čtyřmi wěžmi a pozlacenou kuplí.

Wubec se tu mnoho přestavuje, okrašluje a zwelebuje. Osvětlení plynem, již od Admirality až po Fontánu zavedené, rok po roce dále se rozšířuje. Woda se po trubách wšude rozwádí, tak že misty, jako na Jemskoj, parostrojem až do nejvyšších domů do každého patra se žene; na každém nároží, jako na Wazilowě, pumpa s čistou wodon se nachází, a nyní zwlaštní stroje se stawi, kde se z každé kalné a nečisté wody připravuje woda čistá a pitná. Císař pán dal wšecky domy císařské, kasárny a paláce obiliti neb obarviti, w čemž jej také měšianstwo wětším dílem následovalo; také zimní palác byl docela obnowen, ale ještě více mne překwapił swou wnitřní krásou a nádhernosti. Jako každoročně, tak i letos nezapomněl císař na svůj národ a dal na konec masopustu skwostný bál; také

ja jsem dostal přístup, ale jak jsem se podivil a žasl, když jsem tu všecko velikolepým slohem obnowené viděl; tu tisice světel tisíckrát se odráželo od ohromných zrcadel, vyhlazených sloupů mramorových, od pozlacených sloupoohlaw a pavlanů i stříbrného náradí; někde w očarovaném palaci byti jsem se domníval! Také ostatní siné velmi wkusně a oubledně byly předěány; w trůnním sále, kde byvalo všecko z čerweného mramoru, nyní vše z bílého mramoru vyhlazené a ozlacené se nachází; tak byvalo jindy w bilém sále všecko bílé, nyní ale jsou tam sloupy zcela zlaté; tak sličně bylo všecko předěáno a proměněno, jen obrazárna zůstala, jak byla, tak i kabinet Petra Velikého s obrazem starým zůstal, ale w Alexandrowě sále wisel nowy veliký obraz císaře Alexandra pod brunatným baldachinem, ohromným ruským orlem držený, mezi krásným sloupením; do jiných sálů ještě přistupu nebylo, poněvadž se teprva přestavovaly; co mne ale nad míru okouzlilo, byla za swatojirským sálem veliká síň se skleným stropem a s africkou zahradou, kdež stromoví z poledních krajín we své krásce stálo: tu se rozkládala aloe, tu se wypínaly palmy wselikého rodu, tu se zlatily pomeranče, květly citrony, všecko w zemi zasazené swěži barvou se skvělo a libeznou wuni wydávalo; u prostřed toho sadu stál sličně z jednoho kusu mramoru wytěsaný wodomet, kde křišťálová woda stříkala padajíc do čisté kašny, w které zlaté a rubinové rybičky se projíždely. — Byl jsem tou krásou věru jako očarovan; ale jak nemile překwaben potom, když jsem vykročíw z této rajské zahrady vyšel na ostrý vítr, kde se dech zimou tajil a oči mrazem se slípaly. Tu mne to nepřijemně připomínało, že jsem na severu, ba jako w Sibiri! — Takové zimy snad w Čechách nezkoušte; snad se tam, třeba w méně očarovaném sále, weseleji a po vlastensku upřímněji bavíte, zpomenouce si také někdy na mne, ač wzdáleného, ale proto wždy zcela vlasti oddaného krajana swého.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

5. O výchování školním wůbec a o návodu.
Co Wám, pp. učitelové, ještě povědít chci, to již náleží k řemeslu učitelskému. Nejprvě promluvme o výchovávání školním wůbec. Výchovávatí sluje tělesní a duševní sily wzbuzovati, a wzbuzené pravidelně k celku jakémus urownávati. Pomysl tento, ačkoli krátký a jasný, nebývá wždy za pravý po-kládán, a tak se často přihází, že se mnohý domýslí výchovávatí, jenžto pouze do mozku otřelá pravidla a theorie epe, a jiný opět, když potřebnou potravu žaludku podává. Oboje nezasluhuje jména výchovatelství. Než přihlédneme k výchovávání školnímu.

Učiteli potřebné známosti ohledem na mládež možná rozdělit na takové, jenžto k mládeži směřují a) pokud školu ještě nenavštěvuje, b) když ji navštěvuje a c) když ze školy vystoupí. Náleží ovšem jedině část druhá bezprostředně do okresu učitelova; hodno wšak, aby si učitel

i povšimul, jak se s dítětem nakládá, dříve než do školy připuštěno bývá, jelikož zákoně nejen k učitelství ale i k výchovatelství povolán jest, a tedy povolání své takovým dopatřením si usnadňuje. Moudrá rada bude i rodičům prospěšna ohledem na děcka do školy ještě nepatrići, i mládeži dospělé, škole již odrostlé, když se jen moudře a s rozmyslem udělí. Proč bychom také nerozšířili okres působení učitelova, a tím i povolání časopisu výchovatel-ského, od kolébky až k loži manželskému? Schowance zwlašť tu není rádno opustiti, kde výchovatelského působení nejvice třeba, w letech totiž dospělosti a nastávající mužnosti. Konečně třeba, aby výchování a proto i časopis výchovatelský na tělo i na duši stejný zřetel měl; konečně we swrchu naznačeném druhém, a zwlašť w třetím oddělení i poohlavi šetřiti třeba, poněvadž výchování má být přirozené; nešetřiti wšak mocných rozdílů po-hlavních ohledem na duši a na tělo, je násili činiti přirozenosti lidské.

U dítěte před sedmi lety netřeba rozdílu pohlavního šetřiti, tim vice ale rozdílu těla a duše. Zwlašť na tělo we wěku tom třeba ohled bráti. Časté tělesné neduhy, jenžto nezřídka po celé pouti pozemské našimi nemilými průvodčími se stávají a wšelikou čilost i jasny wýpuk ducha udušují, wznikají nejvice we wěku tomto. A tudy wyswita nejvyšší potřeba wšemožné, pravidly wšak urownané dohlídky. Co do duše je perioda tato wěk názornosti a dílem i obrazotvornost pučeti začiná, což lze pozorovati u pacholete w pudu k boření, a u děwčátku w strojení panenek. Tu ovšem třeba, aby děti neosaměly, aby častým mluvením a stálými proměnami u vnějšku smysly jejich se zaměstnávaly a whodným uspořádáním dojmíajících předmětů cvičily, tak k. p. k tomu hleděti třeba, aby si w úzkých světnicích krátkozrakost nenawykly na šíry wenek newycházejíce atd. Ano i budoucí způsob citění a toužení we wěku tom u děti již řídití možno. Časopis výchovatelský podá w ohledu tomto mnohou radu rodičům a výchovatelům, k čemuž i mnohé pojednání lékarské o zdraví a nemoci malíčkých přičiniti neopomine.

U mládeže, která školu navštěvuje, jest ovšem duševní stránka zwlaštní předmět učitelova působení; a jelikož způsob působení tohoto docela na duševní spolehá, zmínim se o ném tam, kde o psychologii šířejí mluviti budu. A wšak i tělesné wzdělávání jest dostojný předmět výchovatelství školního a hoden wselikého uwážení. Dlužno tedy rozdělit wseliký tělocvik we dvě částky: jedna hledí k tomu, aby se weškeré tělesné sily wywinuly a w jakési pružnosti udržely, aby se tělo otužilo; druhá hledí ku krásě tělesné, jenžto se jewí w pohybech a we vnější ouhlednosti wubec. K. oddělení prvnímu naleží silocvik (das Turnen) i se swými odlikami: plowárstvím, šermírstvím atd.; k oddělení druhému zwlašť tanec a jiné kratochwilné a tělocvičné hry. Oboje w skutku směřuje ku mravnosti, a sice takto: otužením těla zakládá se zdraví, tělesného zdraví je wšak nanejvýš třeba k duševnímu a proto i mravnímu wywinutí; nebo „jen we zdravém těle bydlí zdravý duch“, že ale zwlašť silocvik bezprostředně k mravnosti čelí, přiswědčí mi zajisté ti, kteří příležitost měli zanáseti se výchováním mladíků jistého stáří; a že i tanec, je-li jen dobré usporádán, swou mravní stránku má a mítí musí, wyswita nejen z mocného vlivu krasocitu wubec na duševní život a proto i na tělo, ale i z jeho úzkého spojení s citem mravním. Bude mi ovšem mnohý namítati, že právě tanec bývá zkázou mravní. Na to odpovídám, že i ta nejlepší wěc, ano i samé náboženství může zkázou mravní být, když se ho nadužívá; nemluvím zde také o tanci, který se děje „w pe-

lešich lotrowských“, ale o tanci jaký býti má, jenžto se při mládeži pod dohlídkou wychovatelů děje. Ano i co se týče silocwiku pomyslí si mnohý učitel, že rád jest, když čtení, psaní, počítání a katechismus odbyde, a télocwiku že takoví žáci nepotřebují, kteří beztotoho co newidět tělesnou prací chléb si wydobývati musí, a tak že se ještě dosti cwi-ku dočkají. Nepokládám to ovšem žádnému za zlé, kdo tak myslí; že ale právě takovým žákům prawidelného télocwiku nejvíce třeba, pochopí zajisté ten, kdo wúbec zná význam silocwiku we wychovatelství. — Než o věci takové nelze snad w okolnostech nynějších ještě mluvit! Ovšem že kniha methodní pro učitele národní za neproměnitelnou povinnost veřejných cvičných ústavů to pokládá, aby také o zdokonalení tělesných moći péči wedly (str. 8); ano i w polit. zříz. škol w §§. 129., 233., 245., 308 a 310. udává se mnohé prawidlo k věci této směřují.

Ilirský prawopis.

An literatura a s ní wzdělanost wúbec u Chorvatů a Slowinců w Krajině, Štýrsku a w Korutanech utěšeně kwěte a blahé plody čím dálé tím hojněji přináší, Zora Dalmatinská, w pokroku svém znamenitě couvajíc, poněkud zastaralého prawopisu opět se chopila. Redakteř Zory nepochybně dobrou příčinu k tomu měla, jestliže obliba jejího čtenárstva tomu mermomoci tak chce — penes usum jus et norma —; křivdu pak činí velikou, že při tom netoliky swůj zwětšely prawopis ospravedlniti se snaží, nýbrž i chorwaťskému, českému, ane i polskému zlolaje.

Již jsem ondyno čtenářům našim sdělil, že Zora nám i Chorvatům vyčítá rohy, totiž známky takových zvuků, k jichžto naznačení latinská abeceda nestačí. Zora, chtějíc se rohům vyhýbat, oháňky za sebou vleče; ba ani rohůw docela se nesprostila, pročež by proti nim tak zuřiti neměla. Naše ž se ji nelší, píše tedy místo něho ſ, které zajisté uprostřed okrouhlých latinských písmen velmi nemotorně wypadá; jakž ale na počátku sady aneb vlastního jména? — Newědouc sobě pomoci přijala w tom pádu báječného jednorozce do svého pitomého, bezrohého stáda, a píše ſ; tedy na příklad Šiſman, t. Šišman. Sám redaktor tuto nedůslednost vidí a wyjádřil se, že jen tak dlouho trvali má, pokud nějaká učená společnost jiného prostředku nenajde; a že tímto prawopisem žádost a wůle dalmatských vlastenců se splní. Jestli tomu tak, učinil p. Kuzmanić co musel; zbytečný pak jest článek pana Šimona Starčeviće (jenž samého sebe píše Šime Š., w textu ale wšudy jednorozce Š klade), jenž si proti nám a Chorvatům vyjíždí. Vyčítá Chorvatům, že ten prawopis nemá nových písmen; toč Chorvatí dobré vědi, aníž jim kdy napadlo, latinskou abecedu rozmnožiti. Dále se p. Starčevići nelší chorwaťské č, poněvadž by prý Polák tím zaveden býti mohl, tu písmenu na swůj způsob wyslowiti. Prawda, že polské a ilirské č poněkud jsou rozdílná; proto tedy pan Starčević píše ch místo č, doufaje při tom, že Polák snadněji porozumí slowu noch nežli noč, mochi než moči. Ohledem na i odvolává se p. Starčević na Angličany a Wlachy, že prý mu takového násilí nečiní, jako Chorvatí; tedy newí, že Wlachové mají němě i, a že je Angličané na čtverý, ba patery způsob wyslowují. Písmenu ž wypudit klade p. S. opět x, podle cyrilského ž; wšak x více jest podobno řeckému i cyrilskému X, totiž ch, h, nežli písmence ž. Kterak p. S. přibuznosti písmen rozumí, čtenáře naše by snad více nudilo než rozveselilo, nechci to tedy podrobně vyprawovati. Ostatně pan (nomine et omne) Starčević nám Pemů přezdiwa, ačkoliv Zora té pře-

zdívce byla dávno odwykla; kdežkoliv ale nás Čechy jmenovati chce, píše Che hi; tedy buď swému vlastnímu prawopisu nerozumí, anebo myslí že se nazýváme Čehové čili Těchowé. Ostatně Polákům vyčítá ocásky q a c, sám pak píše č. že weleučený pódíván nebožtík Kopitar naše háčky nenáviděv sterçora muscarum je nazval, proto polostarý polonový prawopis Zory opakováním tak hrubého láni krásy do sebe nenabývá. Kéž se každý spisovatel stávajícího prawopisu drží! Malá to sláva, písmenu změnit, aníž se to vždy daří; čemuž jak p. Metelka w ilirštíně tak nás pan Hanka svědčiti musí, kteří nedostatečnou latinskou abecedu cyrilštínou doplniti hodlali.

Kmetijské i rokodelské Novice přísně organického prawopisu záhrebského se drží a wzdělanost mezi Slowinci šíříce čím dalek tím více blahodatně působí. M. Fialka.

Pražský denník.

* Zřízení filiální peněžny w Praze co nejdříve bude k místu přivedeno; za censory ústavu toho voleni jsou pánové: Halla, Thorsch, Pleschner, Bergmann, Pietschmann, Kose, Dotzauer, Meisner, Geitler, Gartner, Haasche a Rosenbach, za ředitele jeho pan Brosche.

* Dne 17. Ledna b. r. byla od kapelly měšťanské pěchoty pod správou p. Rosenkrance w sále konviktském držána hudební zkouška k besedám masopustním, kteréž letos místo českého bálu mladé měšťanstwo pražské w témaže sále dává. Hráno bylo: 1 menuett, 3 polky, 2 quadrilly, 2 kwapíky a walčíky; z polek jedna byla složena od slečny Klecanové.

Besedy ty odbývati se budou první 27. Ledna a druhá 10. Února b. r., a doufáme, že jménu českých měšťanských besed dostojí.

Wydávání besedních lístků jest w domě č. 127. w nowoměstské hawírské ulici w 1. poschodi.

Zprávy vlastenské.

W Kutné Hoře zřídil se od nedávnoho času původem pana dra. w lékarství Štětky spolek zpěvácký, za oučel mající cvičení se we zpěvu. Počítá již ke 30 oučí, a wedením pp. justiciára Swobody a ředitelé koštelní hudby Weselského znamenitě prospívá. Jest to dle našeho vědomí první takový spolek we městě českém a přejeme, aby i jiná mista tohoto chvalitebného příkladu následovala. Ohlédněme se jen na své sousedy Němce, jaké množství u nich zřízeno zpěveckých spolků při jažku daleko nezpěvnějším, nežli nás jest.

Slaný neleží přece w Němcích, jak se podle České Wéely nedávno kdosi domníval; objednalit sobě totiž slanští měšťané k bálu, 27. Ledna drželi se majicimu, české vstupní lístky i jidelní cedule.

Nowé knihy.

Bibliotéka zábavného čtení, wydávána od J. B. Malého. Běhu nowého sw. S.: Michal Černýšenko, aneb Malá Rus před osmdesáti lety. Od P. Kuleše. Z ruštiny přel. K. Štefan. Část druhá. W Praze 1847. Nakladem knihkupectví Kronbergra a Riwnáče. Wel. 12. Stran 161. Cena 24 kr. str.

Pohádky a povídky lidu moravského. Zásoba rozmátného a zábavného čtení o rozhýných věcech, které u nás w Moravě pro obveselení myslé nevráděgi vypravovány bywají. Sebrané od M. Mikšíčka. W Brně 1847. Nakladem Fr. Wimmera. 12. Stran 102. Cena 16 kr. str.

Číslo 10.

14. roční běh.

Časopis tento se ve skladu Pospíšilova (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydává po pálených tříkrále za úden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodi přes dvár).

**23. Ledna
1947.**

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. postovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obálkou 2 zl. 86 kr.

Starý a mladý Šwenda.

(Dokončení.)

Pan Karel vyprával nešťastnou příhodu svěřence svého slowy neličenými, neopominul však Kašpákovu horlivost u wzdělávání se v přírodopisu co nejobratněji schwalowati, maje za to, že prý by bylo nerádno, tak wzácnou snahu pro utrpení nepatrného úrazu potlačovati. A co se týče těch spartanských jinochů, to že prý je důležitý článek historický, jemuž se Kašpárek dnes newýslownou lehkostí přináčil.

Pan Matěj se nacházel w nesnázi. že se Kašpárek ovšem něčemu učenému přináčil, to ho ovšem těšilo, ale Kašpákovy rány, a ten roztrhaný šat — bylaté to přec jen safienská wěc!

Starostliwěmn otcí se zdálo, že musí pana Karla napomenout, aby při budoucích výletech opatrněji jednal; ale Kašpákova posud newídáná srdnatost měla něco tak podivného do sebe, že poutala otcův jazyk mermomoci za zuby; ano smyslowé starého Šwendi byli najednou tak opojeni, že prohlásil syna swého s citem jaksi bolnosladkým co mučedníka učitelství.

Ledva že pan Karel tuto nowou slabost statečníkowu zpozoroval, uchopil se slouva a vyprával s newšedním zápalem deset životopisů po sobě mužů takových, jenžto cely život swůj blahu člověčenstwa obětowali a co prawí mučednici skoro nikaje zemřeli.

Starému statečníkowi wstoupily při takovém vyprávování slzy do očí a on obejmul synáčka swého co nejlaskawěji, jakoby tímto obejmutim Boha prosit chtěl, aby tohoto mladého učence před podobným osudem ochrániti ráčil.

Pan Karel si oddechnul a pokračoval horliti dále: „Ač se však znamenitému hwězdáři Kepplerovi a jiným lidumilům za jich živobytí chleba nezdejšího dosti nedostalo, jich osud je přec záviděni hoden. Skromný Keppler a jiní mají pomníky, kdežto jména mocných prostopášníků aneb hlupců z knihy

činů lidských buďto wymazuji, buďto jen k wěčné haně a wýstraze w prachu knihowen chowaji.“ —

Tato slouva, panem Robinem welmi ohniwě přednášena, nalezla w páně Šwendově duši půdu co nejwděčnější, a mohu laskawého čtenáře ubezpečit, že si náš statečník od této chwile patrně přati zdál, aby synáček jeho při swém wzdělávání nějakých obětí podstoupil, jenžto by někdy, jestli že ne od weškerého swěta, alespoň přec od jeho poddaných uznány býti a k postavení nějakého pomníku přispěti mohly; ano konečně se w něm myšlenka někdejšího pomníku syna swého tak zmocnila, že by si z toho pranic nebyl dělal, kdyby si byl synáček nos třeba až do očí ukousl, jen kdyby se říci mohlo, „že to Kašpar Šwenda, syn Matěje Šwendi, pán na Borku, jenžto tak těžký, ano neslychaný kousek dowedl.“ —

Postavení páně Karlowo bylo touto pomníkomanii welmi usnadněno. Kašpárek se mohl nyni ze swé školy, té newyzpytatelné boží přirody, nawracovat jakkoli rozdřený a oškubaný: wýtopků se strany otcovské se nebylo nikdy více obávat.

Takovým způsobem uplynul týden po týdnu, Kašpárek znal w lese weškeré druhy stromů a několik bříz, on znal některé druhy ryb, znal ústrojí plzů a raků, vyprával otcí každodenně něco nowého buďto z přírodopisu, neb z historie a zeměpisu, a jinak rozličně. Tatínek se z toho wšeho ovšem radowal, ale celá tato synowa wěda se mu přec jen nezdála býti ani w nejmenším poukazující k dosáhnutí nějakého pomníku; a že se mu tím býti nezdála, myslil pórade na nějaký prostředek, jak by mohl syna swého swětu co člověka kromobyčejného objewit.

W podobném přemítání mu připadla na mysl dobročinnost se zapřením sebe samého, a on zaplesal, jakoby již na borecké návsi ten nejkrásnější pomník pro jediného potomka swého k nebesům se pnouti widěl.

„Ano, otcem chudých, syrotků a vdow se musí tento chlapec státi,“ radowal se blažený otec, „to ho musí chtěj nechtěj oslaviti pro wěčnost!“

A hle! od tohoto dne obědval Kašpárek s panem Karlem při pohodlné powětrnosti v zámecké zahradě. Šel-li nějaký ubohý stařeček neb nějaká churawá babička mimo, tu na ně Kašpárek zawolal, dělil s nimi svůj oběd a zdál se býti tak střídmým, tak dobrotiwým, že kolikráté svůj celý oběd rozdal, ano i na panu Robinovi ten nejkrásnější kousek masa pro posilu nuzných wyprosil. — Že dostal po obědě, držaném na zahradě, od tatinka za rozdaný kus skopowiny celé holoubátko neb několik pečených ptáčků, a za každý kousek chleba několik sucharů aneb marcipánů: o tom starečkové a babičky ovšem newěděli, nebylo jím toho wšak wěděti třeba. Statečníkův plán byl ten, aby se na synáčkovi objewila nejwzácnejší a nejchwalitebnější cnost křesťanská! Jakým způsobem se to dělo, je našemu čtenáři známo. Kašpárek byl pro rozdávání hráchu, brambor a skopowiny od celé obce uznán za milosrdného, a co w pokoji tatínkově záoné oběti jídla a mlsával, stalo se jen na zapřenou. Uděláme-li tedy wýtah z jeho skutků, wyplyne nám milosrdenství se zapřením se bě samého. —

Že tato cnost přede všemi jinými pomníku hodna, uzná se spisovatelem těchto rádků zajisté i laskavý čtenář; běda wšak, jestliže se až po tuto dobu lidé nacházejí, jenž se nepochopitelným způsobem při vykonávání skutků milosrdných obohacují, a podobně našemu Kašpárkovi bažanty a cukrowé mandle papaji, anto na cizí outraty chudasům poskytuji namrzlé brambory a snětiwý hrách. —

Když se pan Robin s Kašpákem byl po dvě leta okolo Borku dosti natoulal, přijal starý Swenda za učitele školní mládeže mladíka, jenžto sobě rozšafností, srdečem co zlato ryzým, prawým duševním wzděláním a zvláště obdiwování hodnou wýmluvnosti lásku statečníkovi tak získal, že mu pan Matěj, propustiv pana Robina z povinnosti wychovatel-ských, Kašpárka k přátelskému wedení odewzdal.

Přátelství mezi synem statečníkovým a mladým učitelem neslo den ode dne lepší owoce, i otěvřelo panu Matějovi konečně oči stranu wychovatelství a je i závěrkou pro tuto powídka, w nížto jsem se snažil kreslit dílem slabosti oněch rodičů, jenžto o budoucnosti svých dítěk welmi mnoho nesmyslného snějí a pro tuto budoucnost welmi málo rozumného podnikají; dílem slabosti takových rodičů, jenžto od učitelů žádají, aby rozmazeným fakánatům dary ducha swatého trychtýrem do blawy líli. —

Nástiny Petrohradské.

W Petrohradě 15./27. Srpna 1846.

Snad se již na mne hněváte, že jsem na dva listy Vaše, kterýma jste mne potěšil, jaksi newděčně ani jedním listem ještě neodpověděl: ale dočta

se tu o mnohem a rozličném zaneprázdnění mé prominet laskavě opozdění takové, zvláště když se wynaszažim nowých zpráw Wám opět poskytnouti o tom, co se tu w Petrově posud nowého stalo a dělo. — — Může se říci, že se tu w zimě w létě staví: průplavy se překlenují tak, že možná pod kle-nutím s lodkami se plaviti a powrehu mezi lipami wysazenými opět drožkami projížděti; pomalu ani Něva nebude překážkou, neboť jest to w plánu na wice místech ji pomostiti, ač ještě první a blawni most dodělán není. Wloni teprwa jeden pilíř z wody wen wyhnali, jenž byw železem potížen bez kozy ledum šastně odolal; nyní se pilně a spěšně pracuje, kdežto masiny čili stroje lidem napomáhají: jeden parostroj žene ustawicně dva silné berany k zarážení jehlic čili štětů; druhý stroj uřezává rovně konce trámů, třeba na dva sahy hluboce pod wodou stáli; jiným strojem se ohromné skaliny z finské zátoky přivezené otesávají a tak skládají, jak w pilíři státi mají, wšecky kusy pak podle čísel po železnych drahách k wodě a pak na lodkách k mostu přivezené železnými sponami se upewni a ołowem zalejí, načež hotowy pilíř do wody pomalu se pohrouží; takových pilířů bude přes celou šíru Něvy jen sedm. Žádostiv jsem widěti přepnuté oblouky, z nichžto jeden bude mít páslo (pole) odmykací, aby koráby se stežněm projížděti mohly. Proti nowému mostu na galerní ulici zrušili kasárny a w přihodném místě wstaweli kostel, jehož báně právě se zlati. Na Kozím plácku nedávno zavezli bláto a náměstí wydláždili, ale brzo kus dlažby zas wytrhali a připrawuji tam nyní základy k nowému kostelu. Také na cholero-wém hřbitově nedaleko Moskewské zástavy zbudowali kostel s pěti pozlacenými báněmi; též u sw. Vladimíra pět wěží pozlatili, jen s Izáckým kostelem nemohou býti hotowi. Arabesky z bronzu wšudy we štítech jsou sice zasazeny; též jedenácte osob představujících wzkríšení Páně, postavy obrowské; dva a třidcet andělů ostatky držicich stojí okolo kouple a po galerii, škoda jen, že je nenechali, jak byli, z mosazu vyhlazené, an nyní tmawozelenou barwou potřeny černé a neoubledné wypadají; ale ještě nestojí dwanácte apoštolů we wýklenkách, ještě mnoho nápisů scházi; do wnitř ještě má přijít sloupení z bronzu lité a malachitem vykládané. Šel jsem se podívat i do dílny, kde se lejí pro ten chrám sochy, osoby ze starého i nowého zákona představující; při té příležitosti spatřil jsem tam i sochu Puškina básniře, jak sedí, na hlawě maje myrtový wěnec; lewou rukou opřen e lyru, loktem prawice ale o koleno diwá se na prsty zamýšleně, jakoby verše twoře počítal. Tento památník má přijít do Charkowa. Poněvadž ale petrohradští mistri w litejnách pro množství práce stačiti nemohou, dal císař přiwésti mladého Rusa z Kazaně a zvláštní litejnu na Ochtě u černé řeky mu wstawěl; tu leje zwony, šest jsem jich widěl

ulitych, nejwětší váží 1800 pudů (po 40 lib.), má pět poprsních obrazů podárených, Petra I., Kateřiny II., Pawla, Alexandra a Mikuláše, s dubovými a bobkovými wěnci, nápisu staroslowanskými, a všude plno ozdubek mistrovskou prací zhotovených, tak že nikde prázdného místa není; druhý zvon menší obsahuje 4 ewangelisty, třetí zvon 4 patrony země ruské w rouše biskupském; ostatní zvony ale krom wěnců a nápisů jen hladké jsou, všecky dohromady ale harmonický souzvuk wydávati mají. (Dokončení.)

L i t e r a t u r a .

Mluvnictví a zjewení. Sepsal Frant. Škorpík.

K všeestrannému posouzení spisu tohoto jest třeba počítat si stanoviště spisovatelova. Spisovatel nenáleží ke straně rationalistické, on není a nechce být filosofem; nebo filosofie nestará se o to, zdali wýpadky jejího přemýšlení s něčím pozitivním se setkávají čili nic, ona jest wěda formální a nalezá jedině ve způsobu, jakým pravd dochází, svou výhodu; spisovatel ale bojuje pod korouhví výrovy. Proto však neupírá nikoli cenu swobodnému a neodvislému přemítání, a chowá se wůbec ku filosofii s takovou šetrností a snášeliostí, jakou jsme u právých myslitelů a znatelů pozorovati uvykli. Sady, jak n. p. „Cirkew usilování wědecká we všech odvětvích povzbuzovati a podporovati má“ (str. 25.) jest tím milejší slyšeti, čím pronikavější za našich časů křik mnohéo wědecký se ozývá, který, nemoha anebo nedbaje filosofii pochopiti, ji 'priori vyhostiti se snaží, a tak aby jen něco pikantního pověděti mohl, co slepý o barvách mluví, ovšem ku pohoršení slabých a k spravedlivé neuvoli rozumých.

Spisovatel není však také, jak se již kdesi nazval, moderní supernaturálista; nebo každý pravý supernaturálista „stíti se - wědy“ a podrobuje se docela a bez rozmyslu výrovy, a jen, jak dr. Mayer we svém Pädagogische Revue I. B. pag. 87. praví: „Der schlechte Supernaturalismus, der in sich unsichere, der nicht glaubt, aber glaubt, dass geglaubt werden muss, vielleicht auch glaubt, dass er glaubt, nur dieser lebt mit der Philosophie im Hader.“ Než spisovatel Mluvnictví a Zjewení ani se wědy neštítí, ani s filosofií jakou půtku swesti hodlá, ale zasazuje se spíše o smíření obou! *

W skutku stojí p. spisovatel nad oběma stranami, totiž nad rationalisticko - filosofickou i supranaturalistickou; přátelské setkání a smíření obou je směr jeho dila. „Boj moderního wědecství“, praví se na str. 26., „se starou wěrou byl ráz posledních století, jakoby kwasidlo, jemuž někdo kdo uhnul, kdo měl podíl we wzdělanosti svého wěku. Za našich dnů ale rozum, by i co lučawka působil, nesmí víc upírat, že křesťanství w lunc svém nezvladitelné jádro wěcné pravdy chowá. S druhé strany nemožno, důvody, které přírodověda, filosofie a kritika historická proti mnohým náhledům, s obsahem výrovy úzce spojeným, postavila, za pouhé subjektivní důminky vydávat. Jen vyššimu vývoji wědecstva podaří se (a mnoho jí se podarilo) smířiti tyto protivy, až každou pravdu,

* W tom ohledu praví paní Staél: „Mais il me semble, qu' une des causes de l'affaiblissement du respect pour la religion, c'est de l'avoir mise à part de toutes les sciences, comme si la philosophie, le raisonnement, enfin tout ce qui est estimé dans les affaires terrestres ne pouvait s'appliquer à la religion“ atd.

která w odporejících náhledech základ má, we své platnosti uzna.“ Siměr tento nezdá se na první pohled být nový; jest to snad směr, který si za nejnovějších časů mladší Fichte wytnul a w kterém se w středověku celá scholastika hnala? Wěru jest spisovatel scholastice této, která ovšem filosofii co servam atque ancillam SS. Theologie považovala, velmi nakloněn, jelikož na str. 77. praví, že „w blahoslovných mezech rozum we středověku myslném se pobýval, když tak zvaná Scholastika vládla, které všichni velici myslitelé (1) až po Hegla slušnou vzdávali úctu.“ W ohledu tomto, jako i we výroku, žeby „účel filosofie (jediný?) byl, víru člověčenstvu s hůry zjevenou i cestou spekulativní potvrzovati“ nesrownáváme se docela s p. spisovatelem. A však směr scholastický není i směr předloženého spisu. Scholastikové (a dílem i mladší Fichte) vycházeli totiž od zjewení, od biblí, a these napřed ustanovené rozumem dokázati se snažili. Spisovatel nás (jestli jsme ho w celku pochopili) vychází ale od filosofie, od kritiky, od wědy, a nalezá maně w biblí to, co dříve rozumsky hledal. „Není-li věc nad mřu přirozená“, praví na str. 63., „ocnouti se u závěrku, že w šerých těchto dobách neobyčejně náhlé rozptýlení, násilné rozprchnutí jazyka lidského w množství rozličných samostatných řečí se přihoditi musilo? „Máme-li snad obnoviti onen allegorický mythus o babylonském zmatení lidských jazyků?“ slyším se tázati ony, jimž každá důménka jest vitanější nežli zjewení a faktum. Wěru, jich obávání není bez důvodů; ejhle! stojíme přede wraty babylonskými!“ Touto, povždy podstatnou odlikou stal se swrchu naznačený směr u p. spisovatele původním, a on jej provedl — ovšem teprv w jediné wědě, w mluvnictví totiž — w tak skvostné formě, s takovou důsledností a pramenem úpravností, že můžeme bezpečně každého myslitele a milovníka oswěty na tento newšední úkaz w naší literatuře pozornu učiniti, třeba se w podotknuté již základní sadě s p. spisovatelem nesrownávali.

W oddělení prvním jedná spisovatel o původu řeči. Prošed po kriticku wšeliké domněnky o jejím původu dopídl se resultat, „že řeč byla člověku vrozena a že jest podstatná vlastnost člověka tak jako rozum, všecky duchové a tělesné úkony rázně, vyznačující“ (str. 33.). „Rozličnost řeči později teprv se jewila . . . a tato rozličnost jest následek pádu lidského“ (str. 34.). Při čemž spisovatel „trvá w pevném přesvědčení, že lidé, kdyby od Boha nikdy nebyli odpadli, i jednou řečí po celé zemi by mluvili“ (str. 34. p. č.). Ku prawdě pojmenování tohoto se opět přiznati nemůžeme, znajíce dobré zákony psychologické, které vlivem přírodním jednotlivých vlastí podlejají. K oddělení tomuto je i stručný historický přehled porovnávajícího mluvnictví přivítělen, z něhož spisovatel velmi důmyslně biblickou sadu wyvádí, že „byla země jazyka jednoho a řeč jednoštějných“ (Gen. XI. 1.), což i Schlegel, Wilém z Humboldtů (*Über die Kawi-Sprache*), Klaproth, Gulianow a j. dosvědčují.

W oddělení druhém vykládá spisovatel faktum rozařadnutí řeči. Wyvrátil hned zpočátku rozličné domněnky o mnohosti řeči obrací se k babylonskému zmatení jazyků, opíráje se při tom o swědecství mužů w mluvnictví velmi zbhýlých a wyniklých. Nečelí však swědecství mužů těchto nikoli k babylonskému zmatení, ale jen k události jakés pozitivní wůbec, jako i Herder (viz str. 69.) praví: „Zde se muselo něco pozitivního udáti, jež tyto hlahly rozrůznilo.“ Poznamenati též sluší, že spisovatel babylonské jazyků zpletení víc w dat historických, nežli z biblických wywinuje.

W oddělení třetím konečně „Restitutio in inte-

grum", vyšetruje spisovatel, jaká řeč původní byla a v čem ono zmatení záleželo. V oddělení tomto zdá se nám, že spisovatel jaksi mysticky pobloudil. „Přírodní filosofie nejstarších národů přícitá (prý) „slolu“ moc, duchem a podstatou všech věci svrchnowané vládnoucí“ (str. 85.). Tak si i spisovatel, jak ze str. 88. vysvítá, původní řeč představuje. Smysl řeči jeho je as následující: Slova a jména původní řeči byla z bytné, hlavní potažnosti věci na příčinu jich bytosti a účinkům vyhnata, jakoby vyloupnutá, a s touto společnou potažností jedna. A tak dotkne me-li se nerwu, odu se hybati musí. Od té doby, co ale soběcký střed zastoupil místo pravého středu, podobají se naše řeči rozbortěnému dílu uměleckému. Ano na str. 94. stojí, že kdo ducha a srdce swé s jich obsahem upřímně Bohu obětuje, tomu že příroda opět se postaví v onen pomér, „kde slovo a skutek jedno jsou. S této strany musíme (prý) uvažovat životy a zázraky Swatých a Swětic Božích.“ — Porovnání spisu tohoto s Tomičkovým: Doba prvního člověčenstva zanecháváme si na podruhé.

Dr. Čupr.

Slowanské zprávy.

Srbbsko.

* Od nového roku vychází v Srbsku o dva časopisy wice než posud; totiž Nowiny bělehradské čítárny a Čica Srećkov, list pro polní hospodáře. Nowiny bělehradské slavné na dráze národního vzdělávání a rozvinutí pokračují.

* Jedny nowiny německé (w Kolíně nad Rýnem) rozkaz věhlasného knížete Srbského, dle něhož pošty povinny jsou nowiny a časopisy bez platu rozwážeti, slušné chwálí; jen že při tom přece Srby polobarbarským náromem nazývá. Nediwe se tomu, bratři Srbowé! Wždyť se druhdy židovský a pohanský učený a vzdělaný svět také pohrdawě usmíval, soudiž že z Nazaretu nic moudrého wycházeti nemůže; a přece tam znikla moudrost boží!

* Jelikož p. Ljudevit Štúr se wyjádřil, že se k prawopisu českému a wubec slowanskému přiblížiti hodlá w Orlu Tatranském, zavíral slušně redaktor srbských Nowin bělehradských, že se přidruží k cyrilské azbuce čili abecedě. Jest totiž cyrilština jediný slowanský prawopis; my wšickni Slowané, co jiných cizích abeced užíváme, buď skládáním buď háčkováním písmen si pomáhati musíme. Nezdá se ale, že p. Štúr takového co opravdu zamýšlí. M. F.

Uhry.

Mnozí Srbowé w království uherském nyní o to se zasazují, aby Matica srbská a tedy spolu středistě literatury srbské z Pešti do Nového Sadu se stěhovaly. Prawda, že w Nowém Sadu národní život mnohem bodřejší jest, nežli w Pešti a w Budíně; ale což pak hned proto potřebí středek království uherského wsi činnosti a života zbawiti? Nowý Sad až swé sily dokazuje, máš zajisté krásnou úlohu; w Pešti pak zůstaň středek působení srbského jakož i slowenského. M. F.

Pražský denník.

Trojnásobný wrah. František Kabát, kterýžto včera dne 22. Ledna pro wraždu obchodnického mládence Lœwy odpraven byl, jsa na popraviště přiveden žádal o wyslyšení a wyznal, že ještě dwě wraždy na swědomí má. Z jeho wyznání vysvítá, že on též onen wrah jest,

který před několika lety jistého Soukupa, tovaryše šewcovského u Písku na silnici zabil a který též cestující ženskou Annou Benešovou u Klučenic na cestě dusil a oběma malé částky peněz odebral. Soukup byl mrtev nalezen, ale Benešová byla zkříšena a popisuje wraha právě tak jak kabát wypadal. Jak onoho mládence, tak i obě tyto osoby stejným způsobem škrtí. Wrah sám přiadal v posledních dobách tyto zločiny leniosti swé, která mu nedala poctivou prací se živiti. M.

S m ě s.

W Kodani utvořil se spolek, jenž vyzývá k podpisu na sochu Tychona Brahe. K dokonání modelu od professoře sošnického Bißena přispěje dánská akademie umění 20.000 tolarů. Král, veliký ctitel Tychonův, též podporu svou přislíbil. Powzbuzení ku přispěvkům datováno jest od 14. Prosince m. r., téhož dne, v kterýž před 300 lety veliký hvězdář se narodil. O místě, kde by se postaviti měla, posud jest spor: některí nawrhují Kodaň, jiní otčinu jeho Knutsdorp, a jiní opět jeho Tusculum, nyní k Švédům patřící ostrov Hveen. Ze Jeho Majestát Kristian král Dánský též o zvelebení hrobu Tychonova se postarati chce, podotkli jsme již vloni w těchto listech.

Průmyslných škol počítá se w Prusku 21.

Rakouská severní dráha nepowede prý do Bochni, nýbrž do Krakowa.

Pražan pan Kopelent ukazuje nyní we Wídni plášticky kabinet, jenž představuje londýnský tunnel a solní doly u Wěličky. Shon k němu jest znamenitý a kabinet jeho wšecky časopisy wídenské chwálí.

Dalmatské příslawi. Když mladík sýr jí, celou kúru s něho ukrajuje. Jakmile se ožení, kúru sýra strouhá; dostane-li pak děti, jenom ji ofukuje.

Galerie krásných žen. Chwálený malíř podobizen F. Lasting z Dublina wydal se do světa na uměleckou cestu, wystavě sobě za oučel vyhledávati. wědě nejkrásnější ženské a malovali je w miniaturě. Po skončené cestě zamýšlil pak wšecky ty podobizny we wětším rozmeru olejovými barvami wywest a weřejně vystavit.

Počtiwy zloděj. Dne 31. Ríjna byl ukraden w zámeckém kostele cerekwickém kalich a dve pateny, jedna stříbrná a druhá jen pozlacená. Zloděj urízl od kaple u velkých dverí wisící klíč, nechal se w kostele zavřít a před polednem pak krádež spáchal, kdež sobě u hlavních dverí šikowně závory odstrčil a tak pryč utekl. Kostelník myslil, že klíč někde ztratil, otěvřel kapli klíčem od druhé kaple a zapomněl to panu kaplanovi oznámiti; až když w poledne zwonička šel, teprw se ulekl, když dvě otěvřené spatřil. Tu powstal pokřik a semotam běhání, ale nadarmo! zloděj byl již tentam. Když se ale pōvěst roznesla, že kostelník pro nepozornost svou má kalich zaplatit, přinesl zloděj zase ukradené wěci nazpět s připojenou cedulkou: „Když má tak moc kříku o ty wěci bytí, tedy to zase odwádim, protože toho nepotřebuji.“ W. E.

Literární návěští.

Co nejdříve na světlo wyde spísek o dobročinnosti, na který, ač w německé řeči psán jest, z dvojich příčin pozornost obecnstwa obracujeme. Zajedno wyde w čase, cnosti, o které jedná, nad jiné potřebném, za druhé pak od spisovatele jeho, jednoho z prvních učenců pražských, pro křesťanské cnosti swé wubec váženého, očekávat se dá něco wýtečného.

Číslo 11.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálařích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

26. Ledna
1947.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Lomnický.

Na tom pražském mostě
Chudický starec sedí,
K Pánu Spasiteli
Na kříž wbitému hledí.

Starou hlawu kryje
Kaderí kwět sněhový,
Druhdy ji zdobíval
Wěneč wawřinový;

Druhdy oko plálo
Horoucím lásky hledem,
Wěak již mře uhaslé
Nešťastných časů ledem.

Druhdy ústa pěla
Hlaholem slavíkovým,
Ted se ozývají
Jen hořem žebrákovým.

Kolem starce elodí
I mužové i paní,
A před synem božím
Se křížují a klání.

Kdo má srdce dobré,
I k starci se ohlídne,
Dá mu almužničku
A slitování vlidné.

Starec na to praví:
„Naděl Wám Bůh stokráte!“
Je-li to sedláček —
Tu řekne „tisíckráte!“

Tak prosebně sedá,
Až slunce na západě
A krwawá zeče
Na oudoli se klade.

Srdcem staréckowým
Wećerní pohne krása;
Nebe — dobré nebe
Cíl života mu hlásá.

Starec po oudoli
Umdleným zírá hledem,
Hrad i města pražská
Kryjou se w temnu šedém.

I roztahná rámě
K nebi je wzhůru zdvihá,
Wstana k nebi touží,
Wěak mdly na kámen lehá.

Noc již nad krajinou,
Tma již nad Horou bílou;
Powzdechnul si starec
K smrti poslední silou.

B. P.

Nástiny Petrohradské.

(Dokončení.)

Na Aněčín most dal císař před dvěma lety od ruského umelce uliti čtyry hřebce se zpínající, jak čtyři obrové je na uzdě drží; dva z nich byli zasláni králi Pruskému darem a nyní také ostatní dva utekli do Neapole, za to ale přiletěli zase dva andělé, nebo spíše dvě Viktorie z Berlina a postavili se na dva sloupy z černé žuly na novém náměstí mezi Senátem a Maneží, okolo nich ujaté lípy se wytahaly a w zimě osm doubců i s hlinou zasadilo. — Potěsil jste mne velice zasláným widem pražského nádraží, a přál bych si, abych se mohl odsloužiti widem nádraží moskowského w Petrohradě, ale ještě tiskem newyšel. Jest to ovšem velikolepá budova, stojíc na newském prospektu zaujmá velké prostranství; w čele má korynthské sloupy, wysoká okna dle gothickeho způsobu, u prostřední pěknou věž plechem pobitou s hodinami, po obou stranách okřídli má troje poschodi, kdež obydlí pro ouředníky, k východu veliké sály s železnými sloupy a oblouky pro hosti; wedle nich jest dlouhá, pro příjezd a odjezd dosti prostranná, sklem krytá kúlna, k západu zas na železných pilířích a obloucích podloubí k wolnému odchodu pocestných. Draže jsou již položeny až do Alexandrowska, koleje dvojitě; prostředkem se kladou draže pro elektrický dalekopis, kde se měděný drát smolou zalívá; letos chtí až do Nowohradu dráhu zhotoviti.

Zásoba litych kol, pružin a náprav i wšelikých článků wozových velikou prostoru, jenž by snad pro sto korčů wýsewku stačila, zaujímá; hostinných wozů počítá se tu na 300, nejvice na osmi kolech

pro 80 — 100 osob; na wšecky kola je zádrž přidělána, na každém woze dohlížitel hřídelem wšecky kola najednou zaraziti a na wykřiknutí z parowozu celý powoz rázem zastaviti se může; parochodů mají snad asi 150, a nyní si pronajali Sewero-Americkáni Alexandrowský závod, kdež lokomotivy stawi, které již tak neodstonávaji a nehekaji, jako staré, jenom někdy zasičí jako had, newyhazují žádné jiskry ani prskem ani kominem, poslušně ku předu i do zadu jedou, hned se zastavují a hned rozezenou jako draci letice, tak žeby mne byl onehdy jeden takový kolohnát málem s hráze sfoukl, jak se jeho proudem vítr do mne uprel, když jsem na podívanou tuze blízko se postavil. Sotva že se tato dráha započala, již zase wyměrují nowou od Wossenského prospektu přes Petrúv dwůr do Oranienbaumu, tam chti wystavěti most přes moře do Kronštatu; newim wšak, powede-li se jim to jako v Benátkách, protože woda tady hluboká; — ale cár weli — jakby to bylo nemožno?

Z Oranienbaumu se má potom dále stavěti přes Narwu do Baltiš-portu za Rewal, nebo prý tam již od přírody vyborný přístav, an w zimě jen na dva nebo tři měsíce zamrzá; potom by snad šla dráha přes Derpt, Rigu a Mětawu do Tylžic, kde by se spojila s kraloveckou v Prusích; s druhé strany by se dráha Pawłowská prodloužila přes Kowno do Varšavy a snad i do Krakowa, kdež by se spojila se severní rakouskou v Polště, tak že by se mi naše vlast milá o několik dní přiblížila. Pro nás byla by ta dráha důležitější, nežli ona z Moskwy do Odassy a snad až do Kawkazu, která zase pro Rusko důležitá. „Wšak již dosti o železnych pouťech, jimiž ten starý svět celý jako odrátovali hledí; což nám nic nepovíte o radowánkách a slawnostech, co se děly za přičinou swathy weliké knězny Olgy?“ Rád bych pověděl — a snad i mnoho opakoval, co w nowinách již dosti obširně pověděno — ale já celou slavnost zameškal, a tak ani oddawky ani weliké oswěleni jsem newiděl; teprwa třetího dne přišed měl jsem přistup do Alexandrowa parku, kde císař a následník jeho swé dače, t. j. letohrady mají; na jednom kopečku stojí pěkná církew dle gothickeho způsobu, na druhém letohrad Alexandrůw, kde sloupy a pawlače z břízy bilokoré jsou vystavěny: tu dámy oblékaly mladé princezky do šatů a pak přivedli syna následníkova Mikuláše, který wesele na balkon vystoupil klobouček smekl a na všechny strany diwákům se uctiwě skláneje řekl: „Zdrawste Gospodi!“ a obecenstvo nahlas odpovědělo: „Zdráw bud weliký kněz Nikolaj Alexandrowič!“ Pak sedly dítky na kočár a odjely k poždrawení babičky. Rozloučiw se s jejich malinkou dačí, ze soustřovaných powalů sroubenou, odebral jsem se k císařskému letohradu, kde se císařovna s Marií procházela. W tom přijela knězna Olga se svým ženichem, vystoupila k matce na balkon a

wzawsi swého manžela za ruku wedula ho ku předu, aby se též na něj obecenstvo dobré podívatí mohlo; on také usmívaje se uklonil a brzo do zadu ustoupil. Hned na to přijel sám císař s ostatními princi, a wšecku rodinu swou zlībaw posadil se do wozu, za ním ostatní do rozličných wozů a po zahradě se projízděli, kde jsem každého osobně dobré pozorovati a seznati mohl.

I tohle podívaní bylo pro mne nowé, třeba pro Wás snad méně zábawné — odpusťte tedy, prosím, jestli jsem Wás tuze rozwlačným powídáním unawił; podruhé chci se polepsiti a, možno-li, psati Wám něco zábavnějšího. Mějte se zatím dobré!

Listy učitelům českým.

5. O vychování školním wubec a o návodu.

(Dokončení.) Abych Wám, pp. učitelové, potřebu tělesného cwiku dosti zřetelně ukázal, pomyslete si jen, že člověk není ani pouhé tělo ani pouhý duch, ale wzájemně uzpůsobení obou; a proto w oba díly působiti, a to pravidelně působiti třeba. Jest to ovšem pravda, že tělo lidské, často i u mládeže, až nemile cvičeno bývá, pracemi totíž a jiným potřebným namáháním. Wšak to není cvičení pravidelné, při tom se sotva několik swalů, a to až do umdlení napíná, což zwlastě při mnohých řemeslech se stává, která wzdy ty samé swaly trmácejí. Kdo ono ohromné množství swalů w našem těle a jejich wzájemné spojení a působení dobré zná, a kdo příležitost měl poznati nynější silocwik na stupni, jehož w Německu nedávno dosáhl, jak jeho jednotlivá cvičení we swé rozmanitosti i ten nejskrystejší swal anebo swazek swalů sili a tuži: ten zajisté snadno pochopí, že jen takovým způsobem lze největší summu sil tělesných wzbudit. Náhodným otužením jednotlivých swalů (prací, chůzí atd.) zakrní pružnost swalů ostatních; a tím se opět stane, že i prací dotčení oudowé tím dřive umdli, poněvadž tělo jest spojení oudů všech. Mnohý řemeslník by zajisté více swými silami způsobil a méně by na těle zchatrněl, kdyby z mládí byl tělo swé pravidelně cvičil. Při tom se ani nezmínuji o blahodějném wliwu tělocwiku na zdraví wubec, na bodrost a weselost myslí i na duši; ba cvičení tato působí větším dílem i w život praktický, jako n. p. skoky, lezení a konečně plowárství, jehož potřeba již z toho wyswita, že dvě třetiny bydliště našeho woda jsou. Starí Řekové a Římané wěru moudří a statní lidé byli, a oni tělocwik za velmi důležitou wěc pokládali; tělocvičné ústavy jejich byly od státu wedeny a řízeny a snad i wýstředně přikládali wickni pilnost swou k tělesnému wzdělání; než národové ti nebyli jen na těle, ale i na duši silní. Za nynějšího času nalezáme se právě w odporném wýstředu, jelikož se jedině duch za dostojný předmět wšeliké vychovatelské péče považuje; tělo wšak, co powrhel a kolotěž duševnho wzdělání, sotva že od jakéhosi takého tanemistra nějakého cwiku wyzíská. Gymnasia naše od bývalého tělesného cvičení jedině jméno ještě udržela. Mohli bychom se též tázati, odkudž ona tělesná a duševní slabost nynejších pokolení? Než doufejme, že snad již na blízku čas jest, kde i w naší vlasti na bidlech a lešidlech, které již zde a onde za přičinou tělesného cvičení se wyskytají, nebudou se spárovat jen pouhé hříčky, ale i wěci hlubšího wýznamu.

Než budete mi namíti, pp. učitelové, že wěc tato Wás ani se netýče, dílem že jsto potřebného cvičení k tomu sami neměli, dílem že wěc ta snad jen pouhá smyslénka jest. Týče se Wás to zajisté, pp. učitelové. Přede wším

se o to jedná, abyste prawdu tuto prozatím jen uznali; co se budoucně státi může anebo stane, toho lze očekávat. Časopis pak wychowatelský bude si to pokládati za jednu z nejprvnějších powinosti, pozornost Wás na tuto důležitou věc obraceti, a zvláště tím způsobem, že Wás s věci samou poznáhla seznamovati bude. Lhostejností ve věci této prozrazaoval by zajisté vlastní nedostatek; mítí wšak pojednání taková za plesky nepotřebné, počestné přísnosti za nepřiměřené, anebo stříci se jich a za škodlivá a nebezpečná pro wychowatelství je vyhlašovati, to je přílišnost jednostranná.

Co se wšak týče šetření pohlawí při dítkách školu navštěvujících, má se zvlášť na pohlawí ženské potřebný ohled mítí, poněvadž jejich duševní a tělesní powaha jiného působení žádá, nežli pohlawí mužské, ku kterému již pravidla obecná čeli. Časopis wychowatelský vytne se vši pilnosti odliky tyto, při čemž mnohé ponaučení pro tak nazvané ženské industrialky podá.

Jak ale učitel na mládež škole již odrostlou působiti má, o tom pro svou důležitost ve zvláštním listu promluví.

Co konečně do národu, jest to hlavní povolání časopisu wychowatelského, aby ukazoval, jak se wyučovati má. Prawím „ukazoval“, poněvadž oddělení toto jen řemesnické čili praktické obraty a dovtipy přednášeti bude. Potřebí aby nás časopis jako do školy uvedl, kde bychom učitele dobré učiti a žáku přirozeně odpovidati slyšeli; při tom nám musí snadno být logickou nitku udržeti a k osnově psychologické prohlídnoti. Sem náležejí i všeliké nowé pokusy a pokroky u wyučování, které si ten neb onen praktikus osvojil, ovšem ne proto, aby se s nimi experimenty dělaly, což se vždy jen ku škodě mládeže děje, ale aby se vzájemně obádaly, a jestli za dobré uznány jsou, přijaly. Oddělení toto jest upotřebené dušesloví; a tedy proto zvlášť důležité, že zde vlastenecký směr wyučování wyniká. Návod k tomu anebo onomu učení musí národní být, protože má být psychologický. Jest to věra chybnej, pokládati cizorodní návod za vlastní. My Čechové ovšem nemáme ani psychologie ani návodu národního.

D o p i s. Z Plzni.

Byla nám velmi líto, w číslu 105. lonských Kwětů čisti nejenom omylnou, ale i urážlivou zprávu o Plzni, od pana J. B., plzenského rodiče, zaslhanou.

Predstírá nám němčení, klesání jazyka materského, ano i bázeň před paprskem národního soucitu a běduje nad námi hůr nežli Jeremiáš na zříceninách jerusalemských. Plác a bědování slusí ženskému pohlawí; muž jadrné myslí jedná radou a snahou, a používá vlohy od přírody mu daných k uskutečnění vyšších ideí, jež nadšený duch jeho pojal. Kdybychom tedy w skutku byli klesli a tak hluboko klesli, žebychom i politování p. J. B. hodni byli, bylo by mi co krajanu přinášelo, nás na vyšší zámery pozorný učiniti, nám prawou k dosáhnutí jich cestu okázati. Bohu díky, toho potřebí není. Chtěl-li ale již nás pokárat, wady, které na nás spatřiti se domníval, po světě rozhlásiti, mohl alespoň něco důvodného a prawdivého pronesti. Co ale píše? Uslyšew kdesi w hostinci někoho špatně a několik jiných rádně německy mluvit, soudí z toho, že zde všecko němčinu drmoli, že jen sluzka, oráč a podruh česky mluví, že zde láska k materskému jazyku, láska k vlasti lyne. Běda té lásce k vlasti, která stan svůj w hospodách zarazila! Pan J. B. wšak také tím dokazuje, že Plzeň ani nezná. Neb ačkoliw swé národní soucity newywěšujeme na

štity domů svých *, ačkoliw se jimi w časopisech nechlušíme, přece pravda jest a pravda zůstane, že naši průmyslníci wůbec Česi jsou i česky mluvi. Tak též ostatní, a to sice nejenom chudí, ale i nejzamožnější měšťané, wyjímají málo kterého, se neméně w češtině znají, w domácím životě i we věřejnosti rádi česky mluvi i časopisy české drží. Wětší dil ouřadníků a mezi nimi i wznešenější ouřadníci jsou horliví Česi; či snad, aby se jen o jednom zmínil, p. J. B. našeho welewáženého pana purkmistra nezná? A patří snad ti také mezi služky, oráče a podruhy?

— Druhou známkou klesání jazyka českého vidí pan J. B. w tom, že se česká čítárna, na Lochotíně p. prof. a dokt. filos. Smetanou založena, jen rok navštěvowała. Tato čítárna byla, jak pan J. B. sám přiswědčuje, soukromná, ona nezaměřovala na obecenstvo působiti. Zahynula-li, tedy obecenstvo toho winno není a nezaslouží žádné výčtky **. Pak se tam scházeli jen muži, kteří již dříve horliví vlastenci byli, ač svým patriotismem takový povyk nedělali jako pan J. B., a kteří tím, že, jsouce knihami českými dostatečně zásobeni a nepotřebujíce soukromné čítárny tuto nenavštěvují, neprestali vlasti vřely soucit w srdeci zachowávat. Či snad by se pan J. B. chtěl osmělit, slowutnému p. prof. Smetanovi neb mužům, w jejichž společnosti si tento libuje, takové výčtky dělati?! Že zdejší česká průmyslowá škola k delšímu wěku nedospěla, toho nejsou česká učení příčinou. Jak jsme již výše podotknuli, jsou naši průmyslníci wůbec Česi, a kdyby toho stupně wzdělanosti byli dosáhlí, aby seznali, co jim posavád chybí a co by jim průmyslowá škola prospěla ***, jistě by rádej česká než německá poučování, kterým by větši jich díl ani nerozuměl, poslouchali. — Také nám pan J. B. křivě wytyká, že se „u Bílé růže“ po krejcarech na německé časopisy sbírá. Tyto krejcarové sbírky obnášely lonského roku za 11 měsíců 200 zl. w. č., a časopisy nebyly pouze německé. My již vloni čli Květy, a kdyby panu J. B. mysl jeho, truchlivosti nad naším materialismem a naši nedbalostí zkormoucená, dowolila letos k nám přijít, mohl by si již také Wčelou, Poutníkem a českými Nowinami swé soucitrné slze setříti.

Konečně nám káže p. J. B. věrnost a lásku k vlasti a jmenuje se věrným jejím synem. Či snad to věrnost, či snad to láska, hanobiti neprávě otčinu svou, kde první zwuky materského jazyka uslyšel, kde se sám české mluvě naučil? Láska k vlasti spočívá na lásce k rodině, na lásce k otčině, a kdo swou otčinu tupí, ten se nesmí honositi láskou k vlasti. Kdyby každý vlastenec takto o své otčině mluvil, rádi bychom se podívali, kde by potom ještě láska k vlasti místěčka nalezla? Či snad chce být pan J. B. Brutem en miniature a hanobiti otčinu, aby tím vlast získala? —

Hosté z Bílé růže.

Dodatek redakce. Ze všeho viděti, že Wám, páni Plznané, spravedliwá důtka srdcem hnula, a jiného pan J. B. nic neobmyšlel. Na to pak, co o lásce k otčině prawíte, místo odpovědi tážu se Wás, co člověku nestrannému přednejšího má být, pravda aneb otčina? Taková láska k otčině, jakou Wy žádáte, na vlas podobá se lásce slabé matky k nezwedenému dítěti, která wšecky necnosti zrozehnátku swého přikryvati a omlouватi se snaží.

* Nic by neškodilo, kdybyste to činili.

Red.

** Kde tedy hledati winu?

Red.

*** Wšak to právě Plzni se wyčítá, že posud nedospěla k poznání prawých swých potřeb.

Red.

Slowanské zpráwy.

S r b s k e .

* W Bělehradě se sbírá společnost na akcie k vydání prostonárodních užitečných knih. Posavád ovesm jen mladí lidé k ní se hlásí; doufáme však, že chvalitebný tento záměr podrobne obecenstwu se oznámí a u vážných osob oučastnosti a podpory dosáhne. (Srbske Novine.)

* Pan M. Medaković w Bělehradských srbských nowinach snažně wšecky Matice a ústavy literární prosí, by při vydávání knih alespoň jedním výtiskem na ubohé Černohorce a jejich knihovnu w Cetini zpomněli. K rádnemu zaslání do Černé Hory nabízí se p. Miloš Popović, redaktor srbských nowin w Bělehradě.

Ze Záhřebu.

Nowiny chorwatsko - slawonsko - dalmatinské vyčítají svým krajanům, že Krajince, sousedy své, [co zátné, bázliwé lidi považujíce jimi pohrdají. — Prawda, že se snad mezi Krajinci takoví lidé nalezají (kdež pak medle ne?) ale při tom při všem národnost horliwě brání. Kmetijske in rokodelske novine mají 1400 předplatitelů — který časopis ilirský takovou oučastnost se honositi může? (Ba ani žádný z našich českých. — Red.)

Pražský denník.

Jednání promyslné Jednoty.

Dne 21. t. m. volil se, jakož w těchto listech oznámeno bylo, výbor sekce pro vědecké vzdělání. Volení to bylo pro nás w národním ohledu proto důležité, že týž výbor a jmenovitě jeho přednosta jakožto spoluoud ředitelstva působení míti bude při vydávání onoho návrhu, který stranu zřízení české promyslowé školy přijat byl. Nebylo tedy divu, že schůzka dne 21. četuře navštívěna byla jak od příznivců oné školy, tak i od těch, ježto by ji rádi jak do užších mezí tak i do nížšího postavení připravili. Při prvním hlasování byla náležitá většina hlasů jen pro 5 oudů, naskrz členů lonského výboru. Poněvadž výbor z 9 oudů záleží, muselo se ještě čtvero oudů voliti; druhé hlasování neposkytlo nikomu potřebnou většinu hlasů, při třetím hlasování byli ostatní 4 oudové lonského výboru opět wyvoleni. Wýsledek tohoto hlasování jest pro nás velmi potěšitelný, neboť lonskému výboru jest hawně děkovati, že jednání promyslowé školy k tak prospěšnému konci přišlo. Výborové tito jsou: pp. dr. Amerling, dr. Kodym, prof. Mühlwenzl, J. Richter, J. U. C. Rieger, Slawík, vrchní ingenieur Šnirch, dr. Štrobach, J. U. C. Trojan. Kýžby tento nově nabytý prospěch ochotnost, která pro tento tak důležitý ústav všeude wznikati počiná, ještě více posilnil a rozšířil!

K. Št.

Trní a bodláčí.

Wídenský časopis „Gegenwart“, mluví kdesi o pořebru dráteníka, jmeneje dráteníky Iliry. Takové newědomosti německé dávno jsme přivykli, ač ve Wídni spisovatelé by wěděti měli, co je Slowák a co Ilir. Já jsem arci sám we Wídni na ulici slyšel stížnost na Chorvaty, končící důraznou sadou: Die Strobbotten san holt rechte Peřmen! — To však nenáleží ku slavné důkladnosti německé. Jest nám líto, že i naše Bohemia w podotknutém omylu wídenský časopis následovala.

M. F.

S m ě s.

Wojny nejsou laciné zboží. Národní dluhy čtrnácti států evropských dosahují bez mála 51.525 milionů fran-

ků, a powstaly jedině skrze wojny. Od reformace wydało Anglicko w sedmi wojnach 44.910.600.000 franků. Od roku 1793. až 1815., tedy za 22 let, wydało Anglicko, Francouzsko a Rakousko na samé wojny 36.650 mil. fr. Co by se dalo dokázati, kdyby se takové summy ku prospěchu rolnictví a průmyslu obrátit mohly! Anglicko samo wydáwa více za swé wojenské loďstwo, než obchodní loďstwo americké, anglické a francouzské dohromady užitku přináší. Od roku 1789. až do r. 1844. wydała wiada americká za wojny 3.217,194,225 fr.

O nowém školním plánu prawí se, že roku 1848. wydán bude. Obsaženy jsou prý w něm některé realní wědy a živé jazyky, naopak ale mrtvé jazyky obmezeny. Také prý budou učitelové podle jednotlivých předmětů ustanoveni, jak dříve bývalo, kdežto teď jeden učitel weškeré předměty přednáší.

Illustrowane nowiny na korábu. Prawí se, že wydawstwo Illustrowanych nowin přišlo na koráb. Summa bankrotní obnáší 400.000 tolarů.

Rozmluwa. Američan: Podiwili byste se, pánowé, jak daleko dospělo umění w Nowém Orleansu při vysušování tamějších močálů. — Němec: Takové práce wykonávají u wás bezpochyby Negrowé? — Američan: I chraň Bůh; práce ta jest příliš nezdrawá, mnohdy až k smrti nebezpečná. Otroků by při tom tuze mnoho zahynulo a ti jsou tolík jako kapital. My pochádime daleko lépe, když tam pošleme německé a irské osadníky, ti jdou za skravný plat.

Zid we Widni. Když přijde žid do Wídne, musí, je-li peněžník, každých 14 dní platit z hlavy 4 zl.; obyčejný žid ale odvádí jen 2 zl. stř. Wyjmuti jsou tolík Zidé francouzští. Rádi bychom wěděli, zdali také Meyerbeer s rádem pour le mérite 2 zl. stř. skládat musí.

W Silvestrowé noci založil se w Paríži jistý odwážlivec, že na nowý rok ráno na nejvyšším kraneli katedrály Notre-Damské chrám tento obejde. Tři čtvrti cesty swé již dokonal na wzdor bouřlivému powětrí, když ho prudký nábeh wětru dolů shodil. Padl na kočár právě tudy jedoucí, a proraziv swršek těžce poranil dámou we woze sedící, sám však to odbyl pouze wyrknutím ruky a několika boulemi.

Francouzská akademie wydá na swé outraty obsírný spis o starožitnostech algírských od Ravoisié, který prý jmenovitě o staropunkém umění neocenitelné zprávy obsahuje.

Rytíř čestné legie. Králik ostrova Taity, který nedávno obdržel kříž čestné legie, zanáší se osobně praním prádla pro francouzské důstojníky, za kteréž sobě platí dásá.

Turecká odměna diwadelnímu herci. Když na začátku tohoto roku jistá diwadelní společnost w Cařihradě w Serailu operu Belisara provozovala — což se stalo nejprv, co Turci w Evropě — sultanowna Valida a dámy serailské závojem zakryté diwadlo také navštívily: tuť jednu z nich hra tak dojala, že w' překypu citu Belisarovi co žebráku měsíc s penězi na prkna hodila.

Lékarský prostředek. Sedlák přijde k doktoru prosíl jej o prostředek proti neduhu na ruce. Wida to lékař radil mu, aby si dwacetník na něj přiložil a zavázel. Po nejakém čase přišel sedlák zpět, stěžuje si, že mu to nic bylo neprospělo. Tuť lékař, zpuchlinu widěli chtě, udiwený se tázal nemocného, proč tolík mědě na ruku byl vložil? načež sedlák: „Inu, jemnost pane, já jsem neměl dwacetník doma a tedy jsem přiložil drobné.“

Číslo 12.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtkem a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlebím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvíř).

28. Ledna
1848.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Didaktické zlomky

od
Boleslava Jablonského.

I.

Mnohá báje etného stáří,
Jižto slycháš jako w snách,
Wyprawuje s wážnou twáří
Zaklených ti o pannách.

Mnohá prawda we přírodě,
W báji lidem smyslené,
Podobá se w swé nehodě
Panné takto zaklené.

Mnohá prawda w staré wiře,
Jižto tuší lidský duch,
Čeká na swého rytíře,
Jenžby zlomil její kruh.

Jen že posud z pozemšťanů
Nikdo se nenarodil,
Jenž by zaklenou tu pannu
Z wézení wyswobodil.

II.

Outý polokruh jen skví se
Měsíc dokud mladý jest;
Wšak co obr objeví se
Posléz mezi pluky hwézd.

A to stále opétuje
S neunawnou pilnosti,
Wéčně nám se objewuje
W jiné wždycky swětlosti.

Pišeš on swým swětlem tobě
Weliká tři písmena,
Z nichžto každé we swé době
Zlaté slovo znamená.

Zlaté písmo tobě twóři
Každý wéku jeho dří,
W knize jeho slawa hoří:
„Dokonalost Obra Cíl.“

III.

Sedm hwézd se w Orionu
W půwabném skví obrazu,
Sedmero jich w diwném shonu
Zříš nebeském we woze.

A tak sedm hwézdných swětel
Na obloze ducha znás,
Na něž ustavičný zřetel
W životě swém míti māš.

Jsoúť ty hwézdy w společenství:
Prawda, krása, práwo, cnost,
Powěr prosté náboženství,
Wolnost a dokonalost.

Toto sedmihwézdi krásné
Buď twé duše Orion,
Jeho swět ti swětlo spasné
Až na twého žití skon.

Toto krásné sedmihwézdi
Buď twým wozem nebeským;
Neb kdo w tomto woze jezdí,
Jede k sídlům edeqským.

IV.

Tři ti wzácné dary Bůh dal,
Když tě wysłal na tu zem,
A ty wzácné dary slowou:
Jazyk, srdce s rozumem.

Z těchto darów nezadáwej
Jazyk než kmenu swému,
Srdce wšemu člowěčenstwu,
A swůj rozum — žádnému!

Hranice roku 1616.

Z ruského K. P. Masalského přeložil K. Stefan.

We wyborském městském archivu nachází se stará skříň ze sosnowého dříví, která dle domnění tamních starožitníků někdy zeleně omalována byla. W dolejší příhrádce té skříně stojí stará bota nebožtíka archiváře a prázdná butelka s nedopalkem lójowé swíčky, jenž do jejího suchého krku strčena jest. O botě této wedly se před desíti roky we welkoknížectví finlandském velmi ostré hádky; jistý wyborský archeolog napsal latinskou dissertaci, jenž w Abě se tiskla, a dokazoval, že to ta samá bota, kterou Karel XII. neposlušnému senátu šwédskému s tím nařízením z Benderu poslal, aby wûle boty jako jeho vlastní si wážili. Množi učení

mužowé přijízděli do Wyborgu, chtice tuto botu kritický ohledati. Minění bylo rozličné, nyní ale myslím již dokázáno, že dle slohu svého konci minulého století přináleží, jenž se smrtí posledního archiváře města Wyborgu splywá. Ostatní dvě příhrádky skříně byly starými spisy naplněny, ježto v rozličných dobách ze švédských měst v Karelii a Ingermanlandu, když válka na hranicích zuřila, přinesli. Prach celého století pokrywá v tlustých vrstvách tyto zajímavé dokumenty, mezi nimiž mnohé nejsou bez historické důležitosti. Obzvláštní pozornost probudil we mně jeden dosti tlustý balík nadepsaný „Memorandum“ a spolu ruským písmem z časů Kateřiny II.: „Zápisky o přeběhlíku Iwanowovi Stremewovi.“ Balík tento, docela wetchý a neouplný, jest z části švédsky, z části latinsky psán a obsahuje polo úřadní welmi podrobné popsání událostí nepochyběně málo komu známých. V té samé příhrádce nalezl jsem ještě několik švédských i ruských ouřadních listin, wztabujících se na tu samu osobu, kterou dle všechněch pomůcek a místních ouplných známostí budu hledět představiti. Budou to pouhé wýpisky z akt.

1.

Minulo šest let od uzavření stolbowského míru, w kterém Švédsko Rusi Nowgorod, Starou Rus, Porchow, Gdow, Ladogu, w smutných dobách mezi-wládství opanované, nawrátilo, a Iwanuw-gorod, Jamburk, Konorje, Orések i celé Ižorsko sobě podrželo. Hranice při míru wyjednané dělily Rusy od Rusů. „Slawa Bohu, my jsme opět oddani bělého cara!“ wolali, kdo na této straně hranic zůstali. „S Bohem, bratři, milovani krajané!“ říkali s povzdechem druzí, „my jsme již na věky w zajetí u krále Švédského!“

Na wzdor míru hleděli na sebe Šwédi a Rusowé s nedůvěrou přes hranice, pozorovali bedlivě jeden druhého a nenávist národní úkazovala se zhusata i za nejmenší příčinou. Nadarmo hleděli rušti a šwédstí náčelnici tyto šarwátky, náběhy odwážliwců, zábawy mladíků zameziti. Dlouhé hranice překážely dobrému rádu. Při tom newřeli na sebe nejen Šwédi a Rusowé, ale změna vlády způsobila i mezi soukmenowci zmatek w ponětích, výhodách i powinnostech.

Toho času po té i oné straně potoku Láwy (jenž za starodáwna Lawuja sloul) několik werst od ladožského jezera, w kteréžto padá, rozestaweny byly sem tam vesnice a dwory nejvice od Rusů obývané. Obyvatelé obou břehů nacházejíce se do stolbowského míru pod wojenskou vládou Šwédů, kojili se naději, že se okolnosti změní, snášeli trpělivě utiskování švédských wojinů a žili mezi sebou přátelsky, poněvadž stejně nestětí lidi úzeji k sobě poutá. Když ale po míru říčka soukmenowce rozdělila, když jedni říkali: „Wy jste jak druhdy oddaní Moskewského cara“, a když druhé k přisaze

na věrnost králi Šwédskému přinutili, ochladlo někdejší přátelství, přetrhaly se swazky, litost po-wstala s jedně, zálost pohližela s druhé strany, někdejší soukmenowci, někdejší známi, přátelé, ano i příbuzní vybybali se druh druhu.

Bliž toho místa, kde Láwa, probrawši se w kamenném loži mezi wysokými a kroucenými břehy, do pole wytéká, stála na jednom břehu wes Dubky, a na druhém dwě wersty w dali Selo bogojawlen-skoje (wes božího zjewení). Blíže Dubek bylo na chlumu widěti newelký dům s kwětinovou a owoční zahradou, patřici šlechtici Vladimíru Strélowu. W sedmnáctém roku wstoupil do císařské služby, potýkal se statečně s nepřáty vlasti, byl několikrát raněn a uchýlil se konečně po stolbowském míru na swé weské outočiště. Bylté docela samoten, měl toliko wzdálené příbuzné a ti žili daleko od něho we středních částech Rus. Bylo mu přes třicet let. Osamělost byla mu každým dnem odpornější. Jedini jeho blízcí známi byli dva bratři Stremewové, bojarští synowé, kteří we službě sestáli a potom se na druhém břehu Láwy w Selu bogojawlenském usadili. Starší bratr Pawel měl letitou ženu, syna Artemije, stejně starého se Strélowem a příteli jeho, pak dewatenáctiletou dceru Nadeždu. Druhý Stremew byl starý bezzenec.

Jednoho letního dne — stalo se to w Čerwenci roku 1622. — seděla celá rodina Stremewů, pozvána jsouc na jmeniny k Strélowu, w zahradě, očekáwa-jíc druhé hosti. Stůl byl již we stínu lip pokryt, a seděli již w kruhu. Wše co jen lepšího w Ladoze k připravení obědu dostati bylo, přivezl odtamtud Vladimír ještě pod večer. Hosté jeho rozmlouvali mezi sebou, a on neustále sem tam přebíhal jako mladá žena, častující poprvé matku muže svého. Tu napomínal sluhy, aby wše bylo w porádku, tu počítal taliře na stole, tu běhal po kuchyni nahlížeje, zdali wše k obědu hotovo, zdali wše připraveno jak se slusi.

„A co je to, baťuško * Vladimíre Lwoviči?“ řekla mu konečně kuchařka Iwanowna, mrzic se na jeho nedověřivost. „Což pak připravuji poprvé oběd? Pro pána Boha! wždyť pak nejsem na hlawu padlá. A již w domě nebožtúka pana otce wašeho měla jsem dwacet let kuchyni na starosti; nyní již sedmý rok co také waši spravuju, a řekněte sám, stalo-li se jednou, abych piroh přesolila, pečení nedopekla, drůbež spálila, pro koláč na swou šedou hlawu hanu uwalila? Wšak já wím, můj schowanče, proč dnes tak šukáte!“ pokračovala stařenka, mrknouc významně očima a posejpajíc koláč perníkem.

„A co wite?“ tázal se Vladimír.

„Obědwali u nás jindy také hosté, ale wy jste se málo staral, dobrý-li čili špatný oběd. A i nesešel

* Baťuška — otec, tatinek; zde asi w tom smyslu, jako u našeho weského lidu slovo „pantatinku“.

kolač, ani se upekl jak placka, jak téživ jste ani slova neřekl, a nyní — slusí-li se to pro vás? — byl byste v stavu sám na kolače zadělávat! Wim, baťuško, odkud to přichází, wim!“

„Wy jste se dnes, myslím, newyspala, Iwanowno, a žwatláte.“

„Ne, já se wyspala, ale newím, zdaž wy jste dobré spal. Přilil rajsý ptáček přes říčku Láwu se švédské strany na nasi, a je po prvé u was hoštem. A proto nemůžete dobré spát, můj holoubku, proto neumí Iwanowna dnes swé wěci, proto máte na sobě modrý aksamitový kaftan, a k tomu ještě se zlatými šňůrkami a třapečky.“

„Nezwástejte, Iwanowno, a raději vše dobré připravte; již sedají k jídlu.“

Wladimir se vrátil do zahrady. Mezi tím se hosté, na něžto čekali, sešli, a on zval všechny ke stolu.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

8. Něco o kázni školní.

Jak Wám, pp. učitelové, známo jest, nazývá se kázni školní v předepsané knize methodní pro učitele na triviálních a hlavních školách zachování zewnitřního dobrého a slušného chování dětí, s čím se i §§. 240 — 244. pol. škol. zřiz. srovnávají. Než jak možná kázni takovou we školách docílit?

Mám za to, že se o wěci této powšechné cíli obecně ani mluvíti ani psáti nedá. Bylo by to právě tak, jako kdyby někdo nějakou universální medicinu pro všecky neduby předpisoval, anebo léčiti chtěl nemocného, neznaje ba ani newidět ho. Wždyť má každý člověk, zvlášť ale dítě svou povahu, svůj pirozený způsob cítiti a mysliti; ano dříve, než dítě do školy vstoupilo, wywinul se v něm již celý svět myšlenkový, který u každého jednotlivé jinými a jinými vlivy vznikl. Proto jest i působení v duše dětiňské v každém jednotlivém pádu jinaké; u jednoho spomůže dle jeho vnitřního uspůsobení dobré slowo, u druhého pohružka, u toho pouhý pohled, u onoho důklivost, anebo docela pomínti; a jest to zajisté pošetile počínání, chtiti v ohledu tom učitelům powšechná pravidla předpisovati. Co ouhrnem zde žádati můžeme, jest, aby učitel byl muž wzdcílaný, t. j. aby v hlawě potřebné wěci urownané a srdece na prawém místě měl, aby nejmenšími prostředky hleděl co možná nejvíce docílit, aby se povznesl nad wšelikou newrlost, čehož ovšem zvláště dušeslavními známostmi dosíti může. Zkráka, který učitel dětskou duši a její zákony zná, tomu není potřebi powšechných pravidel o kázni, wíš on, čehož w jednotlivých pádech šetřiti má, aby snadne způsobil na swěřencích to, čehož žádá; a kdo je nezná, ten by wěru powšechnými pravidly, chtěje s nimi experimenty dělati, více pokazil nežli napravil, právě jako lékař, který by léčiti chtěl, neznaje tělo lidské.

Z toho již wyswita, že se časopis wychovatelský nemá přeplnit powšechnými řečmi o kázni a mrawnosti školní, které nemohou jednotlivé pády ani naznačiti, nerci-li wšeestranně určiti. Ano časopis, který by takovou stránkou wyniknouti se snažil, prozradil by tím právě svou neschopnost, pronášeti myšlenky rázne a k jádru čelici. Tak i učitel, jenžto we škole stále jen žáky euchá, každý knoflik u nich ohledá a oťuká a často samými přípravami k wyučování ani nepřichází, w podezření vejde, že jediné

čas mariti chce a nikoli nezamýslí k důležitějším záležitostem pilnost svou přičiniti.

Hádky wšak, které ohledem na kázni školní vznikají, mezi filantropismem totiž a rigorismem, t. j. mezi láskou a holi, poslušenstvím a otroctvím, jsou prawá neplecha, když se do časopisu wychovatelského za tou přičinou umísti, aby se jimi ten anebo onen směr co prawý zastával. Cíl wšelikého wychování je zajisté mrawně blažený život, a toho nelze dostihnoti u wychowatelství wýstřednosti tou neb onou, ale moudrým na zákonech psychologických spolehajícím působením. Ujistiti se wšak k. p. o tom, že Basedowův filantropismus nepraktické nowotářství, ba podezřelé a velmi škodlivé počinání, anebo že dokonce „pohanství“ jest, a na to tlaciti, aby se wychowatelstvo naše opět ku staré a tak blahodějně hantýrce uchýlilo, totiž k holi, jest ovšem chybíti se s prawdou. Přiwesti dítě bez trestu k tomu, aby samovolně plnilo, co powinno jest, je zajisté zasloužilejší a chwalitebnější, než holi je k tomu přinutkáti, a proto musí filantropismus v každém ohledu uznán být za žadoucí formu wšeliké kázni a wychovatelské. A wšak mnohé děti, prý, tak uzpůsobeny jsou, že se bez trestu dokonce nedají přinutkati k tomu, aby plnily co powinny jsou. Toť tak ovšem. Některé děti se totiž dají bez trestu k dobrému přiwesti a některé ne. Než z toho právě plyne, že to velmi zpozdilé jest, proti filantropismu bezohledně brojiti, jelikož on si we skutečnosti tolík platnosti wydobyvá jako rigorismus. Ano námítku tu možná právě proti rigorismu obrátili. Proto, mohlo by se říci, že filantropismus tak urputně se wypuzuje, nalezaji se děti, ježto ne jinak leč holí k powinnostem přinutkati lze; kdyby filantropickou metodou hned od kolébky wedeny byly, jistě žeby nyní bez hole powinnosti swé plnily. — Wšak kdoby w nynějsím stolci chtěl právo hole zastávat?

Konečně jednu ještě wěc na srdeci mám, a ta se týká náboženství. Začasto se totiž stává, že se we školách i náboženství co důležitého prostředku ku kázni školní užívá. A to dle zdání mého neprávě jest, nebo tím se cit náboženský kalí a ruší. Wyhrozuje-li se totiž stále jen pekle, kde vnější a smyslné pohnutky a následky činů postačují a časem i více působí než jiné důvody; straší-li se při každé malichernosti Pánem bohem co bubákiem, a stane-li se přestupek přece, usnadněnou svou lehkostí a malichernosti: tu ztrati náboženská pohnutka svou pružnost pro vyšší a důležitější kolotání w životě, tu se i náboženství uwědní a wroucnost citu ustydne. Tudy i onen nárek, že mládež naše v zlém postavena a že zbožnost u lidí se traší. Jsou wšak toho ještě jiné příčiny, a to rázu psychologického. Wíme totiž, že láska je pramen prawé zbožnosti, a ta že se nedá ani uměním ani násilím wydobyti, ale toliko wzájemnou láskou, jako diamant diamantem, wykouzlit. Kdo wšak nábožnou mysl wyunuti chce, ten si otroka odchowá, jenžto někdy rozlámaná železa s opovržením od sebe wrhne. Myslím tedy, žeby se mělo náboženství při kázni školní více po ekonomicku, anebo raději swatěji užívat.

Wlastenské zprávy.

W Poděbradech byl dle Bohemie dne 22. b. m. spořán společenský ples ku prospěchu nemocnice, která se tam založiti má. Mezi tancem přednášel mužský kvartet české písni. Při té příležitosti zřízena byla loterie se 170 wýhrami, které u wkusném spořádání na odiw byly wystaweny. Nad wýstavou tou zářil transparentní český nápis: Díky dobrodinec! — Diwno, že se wždy ještě o mnohem chwalitebném počinání na wenku, při kterém i národní smý-

šlení se projevuje, z německých časopisů dowídati musíme. Již vloni jsme sobě při podobné příležitosti na to stěžovali.

Pražský denník.

Koncert pana Maxmiliána Bohrera w platejském sále dne 21. Ledna.

O tomto koncertu proto zmínku činím, že v něm též vystoupila žačka pražského konservatorium, slečna Richterová, rozená Pražanka. Slečny Richterové hlas obnáší téměř 3 oktavy, od dolního a až do třikrát pretrhnutého f, koloratura vyborná, trilek bezúhonné a přece srdce a duch žádný, výslovnost špatná. Toto poslední myslím že pochází odtud, že zpěvkyně w našem konservatorium ani důkladné známosti vláského jazyka nedochází, tím méně našeho národního (ó te hanby!). Nás hudební národ se učí we škole hudby cizím jazykem, aniž řeči materské místečka jest popráno, kdežto přece každý ze zkušenosti ví, že wedle vláského jazyka nás jest nejpřeňší. Panna R. hodlá po vystoupení z konservatorium do Wlach se odebrati, což od ní samé jsme slyšeli a což ji též z celé duše schwalujeme; neboť neměří w české Praze příležitosti (sic) ani chuti při svých okolnostech — žije w kružích, kdež ještě nás jazyk opovržen — naučiti se naši národní řeči, snad se jí to podaří w Miláně, kam jíti chce; a myslím, že z Wlach se nawrátiwi nás českým zpěvem překvapí. Arii z Námesińcice od V. Belliniho koncertanté přednášela, tak že dwakrát při největším hluku wolána byla. — O panu Bohrerovi samém budiž tolik řečeno, že elegii od Bern. Romberga a dvě vlastní nepatrné skladby, totíž potpourri z mexikansko - španělských národních písni a variace na štyrskou písni, se vši možnou brawurou přednášel a všecko možné na base (sit venia verbo), této vážné matroně, z níž nowomodní tajtrlici udělal, wywadel, bubnowal, troubil atd. Jeho od praočtě germanských zděděná a na slovo wzatá důkladnost a hlubokost asi do amerických pralesů zaběhla. Ostatně každý, kdo citu nehledal a jen do nowomodnho koncertu přišel, upokojen odešel. P. M. Bohrer posluchačstvo ostatně nerozehrál, aniž opojil, k čemuž obému přece zvláště vážné cello jakoby stvořeno bylo. — Pan Kunz zpíval dvě německé písni, a tenkráte se nepřekříčel. Pani Pollertová přednášela Safirowu deklamaci nazwanou Solo - Lüftspiel mistrně. Sál byl naplněn.

Dr. P.

Šestý a poslední koncert komorní hudby w platejském sále dne 22. Ledna.

Páně Veithovo čtvrté quintetto na všeobecnou žádost opakováno bylo a dobré se dávalo, však ne tak, jako ponejprw. Totéž platí o septuoru Beethovenowu, kdežto známé menuetto s triem se panu rohu nepodařilo, zbudivší všeobecný smích. Nowé číslo bylo quartetto w Es na pianoforte, housle, violu a cello od Rob. Šumana. Op. 47. Začáteční alegro s introduktiwním andantem dost podařile wywedeno, následující scherzo nejvíce wynikalo, adagio samou lahodnosti se rozplývalo a konec nejméně upokojil. Pan Šuman co nejdříve se svou manželkou Klárou rozenou Wiekowou naše město navštívil, a ona několik koncertů z jeho skladeb na fortepiano dá; tudíž svůj úplný úsudek ponecháváme k této době. Panu Janu Hoffmannovi radíme, aby vždy jenom pátý a šestý koncert pořádal, první čtyry vynechávaje, neboť w těchto dvou posledních bylo obecenstvo nejčetněji shromážděno.

Michelský.

* Žalostná smrt J. C. W. arciknězete palatina odvedla nám na čas milovaného našeho zeměsprávce J.

C. W. arciknězete Štěpána, který až do času zwolení nového palatina uherského zwolen jest od J. C. Majestátu za náměstnika království Uherském.

* Dne 19. b. m. poctěn byl zasloužilý weterán literatury naši pan Šebastian Hněvkovský jakožto na předvečer svého svátku zpěvnim zastaveničkem od Žofinské akademie.

* Dne 22. slavné pohřben byl w německém diwadle kus ode dwou, pod jménem Julius Mærz a August May se kryjicích zdejších literatorů, z nichž tento poslední w literatuře české pod jiným jménem znám jest. Nedosed u soukmenovců wence wawřinového šel sobě k Němcům pro bobkový. Kus, bídna to fraška, ani nebyl dohrán, což posud neslycháno bylo při pražském diwadle.

* Dne 23. zkouseli w Debachowé cirku čtyři zápasníci sily své. Byly to mlynárští: Alexander Březina a Jan Pawlík, pak sladowničtí: Jiřík Halík, který se byl i o francouzského Herkulesa Dupuise pokusil, a Jakub Cey. Vítězi určeny byly za odměnu stříbrné hodinky. Oba sladowničtí podlehli Březinovi, se svým spoluřuhem Pawlikem nemohl však tento ničeho svěsti, a když čas k zápasu vykázany vypršel, museli oba odstoupiti a cena byla mezi ně rozdělena. O novém zápasu jiných čtyř hrdin podáme zprávu w budoucím čísle.

* Průmyslní Jednota. Dne 26. t. m. volil Wýbor sekce pro průmyslové vzdělání (jemužto spolu záležitost průmyslní školy svěřena jest) mezi sebou přednostu a sekretáře. Za přednostu jmenován opět pan inžinýr Šnirch, za sekretáře pan Praw. Trojan.

Brousek jazyka.

Četl jsem, že se w těchto místech jakýsi šlejšíř ze Šumavy uhostil, který na svém nowě wynalezeném bruse rozličné hrubosti a tuposti našeho písemního jazyka zjemňuje a ostří. Maje za to, že toto řemeslo aneb swobodné umění u nás doslu práce nalezne a že jediný brusič k vykonávání toho dla sotva postačí, nabízim se mu jakožto přítel dobré věci za tovaryše. Při tom podávám hned důkazy swého šlejšířského talentu, jak následuje. Od slova odpoučiti, odpoučeti ubrousím jedním otočením brusu celou nepotřebnou předložku od a nezbude nic nežli čisté české slovo poručiti a poroučeti, a každý potciwy Čech dobré porozumí, co to znamená, nebo každý se přízní svých přátel „pěkně porouči“, a nikoho jsém, co w Čechách žiji, neslyšel, jenž by se komu „pěkně odpoučel“. We slavích: „mné jest na tom záleženo“ ukánu, jen to kmitne, celé jest a celé eno, přibrousím pouhé i a dostanu čisté českou sadu: „mné na tom záleží“, a nikdo nebude mysliti, žeby se také řici mohlo: leženo. A poněvadž příslowí praví: „Do třetice všeho dobrého“, přidávám ještě jeden důkaz swého šlejšířského umění a fortele. W řezawém noži: „dotekl se jej.“ vybrousím to jež tak obratně, že z toho w okamžení ho powstane a takto nikdo na tu myšlenku nepřipadne, žeby se také říkati mohlo: dotekl se stůl, dotekl se hlawu jeho. Pan mistr vidí tedy, že mám s to rozum, a nikoli, že mám z toho rozum, a tote budiž vybroušeným zawérákem mého šlejšířského wtípu. Doufám tedy, že mne zaouda swého cechu uzná a laskavě do swé brusarské fabriky přijme. Wýdělek, bude-li jaký, bude jistě takový, že mu ho směle budu moci ponechati.

B. J.

Nowá kniha.

Nowely od Jindř. Jos. Řežnička. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 147. Cena 20 kr. stř.

Číslo 13.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skledu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pětadvaceti týdnech za
týden, w outery, we
čtvrtkou a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

30. Ledna
1847.

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně a patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Newime jak se to stalo, ale Wladimíru přišlo sedět za stolem zrowna proti Nadeždě. On sám počítal i rozstavěl talíře a nepochybne zmejklil se nějak při rozdávání. Jistě by si jinak tak nepohodlné místo byl newybral. Temněmodré oči jeho neustále se potkávaly s černýma očima Nadeždy. Dívka se zapýřila a sklopila zraky. Srdečej bylo rychleji. V tom samém okamžení zrychlilo též srdeč Wladimírovo dle nějakého fysiologického zákona své bití, hledíc do stejněho taktu přijít se srdcem dívčiným.

Mezi tím cinkali druži hosté talířemi a sklenicemi a howořili blučně.

„A wite-li,“ řekl starý bezženec Stremew, „jakou nowinu jsem wčera slyšel? Prosím poslechnout, a wšickni Zálawští nechať, libi-li se jim, klobouk smeknou: já budu mluvit we jménu našeho krále.“

„Jsme beztoho bez klobouků,“ řekl bratr Stremew.

„Za zemského správce jest od welmožného wysokorodého knížete a pána Gustava Adolfa, krále Šwédského, Gothského a Wendského, welkoknížete Finského, wewody Estonského, Karelského a Ižorského, ustanoven Jindřich Monson - Sporew - Fükil ... jaké to krásné jméno! Ruské hrdlo se jím zadusi, jestli ho skleničkou nezapije.“ Stremew se usmál a wypil sklenici.

„Slyš, bratře,“ wece zachmuřený starší bratr. „Ačkoli jsme na ruské straně, jednáš přece zle, uwáděje titul našeho krále w posměch.“

„Jak to?“ zwolal Iwan Stremew, „já w titulu neudělal ani jedné chyby a podotkl jen, že se jméno našeho ředitele těžce wyslowuje.“

„Za to by se ti mohlo zle wést.“

„Zde myslím není žádný Šwéd.“

„Ale jsou zde šwédští poddaní.“

„Nu tedy mě udej!“

„Nehorsi se, bratře. Já ti dávám s dobrým úmyslem wýstrahu. Já mám rodinu. Já musím dát

wat příklad opatrnosti. Ale nechme toho sporu. Domluw, co jsi začal.“

„Královský správce Jindřich . . . Monson . . . Sporew-Fükil — chwála Bohu, již to wysloweno — přikázal, aby s naší strany nikdo nepřecházel na zdejší bez zvláštního písemního wýkazu; taktéž že nesmí žádný u sebe mít Rusu ani na minutu, pakli se Rus newykáže písemním dowolením od swého představeného strany odchodu přes hranice, t. j. zretelně prawino, nikdo nesmí od nynějska překročit říčku Láwu, ani známí nesmějí chodit k známým, ani příbuzní k příbuzným.“

„To nemůže být!“ zwolali wšickni jednohlasně za stolem.

„Bůh wi!“ prawil Iwan Stremew dále, „wše co jsem nyní řekl, slyšel jsem od hodnowérného člověka. Ostatně, jaké to neštěsti? My se budem procházet po tomto břehu Láwy, a rodáci, příbuzní a známí naši budou se procházet na onom. Můžeme jeden druhého pozdrawit, můžeme klobouky w powětrí zatačet, a čeho wic potřebujem? My Zálawští musíme s tím být spokojeni.“

We společnosti powstalo reptání.

„Bud jak bud, wšak ono tak zle nebude!“ podotknul Pawel Stremew. „Dostanem písemní wýkazy a dost.“

„Ano, dostanem wýkazy!“ ozval se bratr. „Tu se počne rozjímat, komu se má wýkaz dát a komu jej dát nelze; není-li člověk Rusům nakloněn, je-li spokojen se šwédským řízením, nechce-li přehnout přes hranice — zkrátka, písemní wýkaz dostane ze sta jeden.“

„Uvidíme; zatím ale doufejme, že powěst ta není prawdiwá,“ jal se Strélow mluviti. „Neznechujme si naše pirohy nepříjemnými myšlenkami. Zpomeňme si na čas a představme si, že jsme zde wšickni poddaní bílého cara, a nalejme si. Na zdraví našeho prawoslavného Ruského cara Michala Feodoroviče! Hurá!“

„Hurá!“ zwolali wšickni hosté jednohlasně, wypili sklenice až na dno a obejmuli bratrsky druh druhu se slzami w očích.

„Nyní, Wladimíre Lwoviči, budem pít na

zdrawí našeho krále," řekl starší Streméw k Strélowu. „Co myslíš?"

„Budem i na jeho zdrawí pít, jestli se našim hostům líbí."

Sklenice se znova naplnily. Mladší Streméw rozpálen vinem odstrčil newrle sklenici od sebe a zwolal: „Zde na této straně Láwy nechci pit na jeho zdrawí. Zejtra piju, až přijdu na druhou stranu."

„Já také! Já také! Já také!" zwolali mnozí z hostů.

„Pánowé! wy jste zapomněli, že jste přisáhali Švédskému králi!" pravil Pawel Streméw. „K čemu takové swobodnictví? Stydět bys se měl, bratře!"

„A nač se také bát?" ozwál se Iwan Streméw. „Já nepřisáhal pit na zdrawí Švédského krále. Nechci pit a na tom dost!"

„Artemiji, a ty Nadeždo," pokračoval starší Streméw obratiw se k svým dětem, „nalejte si sklenice. Na zdrawí našeho pána a krále Švédského! A co ty, Nadeždo?"

„Já nikdy nepiju víno, rozmilý tatínku!" wece dívka rozpačitě.

„Dělej, co se ti poroučí!" wece Streméw přísně. „Já nemiluji odpor. Na zdrawí našeho zeměpána!"

Někteří z hostů, a mezi nimi hospodář Strélow, wypili sklenici. Ubohá dívka, polekána a přinucena jsouc slouvy otcovými, pozdvihla též sklenici k třesoucím se ústům, potom postavila ji bojácně na stůl, a dvě slzy, wyroniwsí se z ~~učitelských očí~~, třpytily se na růžovém lící jak dva diamanty. Utrela je rychle.

Tyto dvě slzy dotkly se srdce Vladimírova jako zápalek k prachu položený. Rozmilá, neočeněná moje Nadeňko!" myslil si, „dej se cokoli, ty budeš mou! Ty bys, sličné ruské děvče, měla být otrokyní Švédů? Já tě wrátim vlasti, wyswobodím tě z rukou cizích, ze zajetí egyptského. Ano, osvobodím tě aneb zahynu!"

Stolování se skončilo. Vladimír nespustil celý večer oči s Nadeždou; dal se s ní několikkrát do řeči, ale we všech slovech jeho bylo viděti roztržitost a pobouření ducha. Howor sotva začaty sám sebou přestal, ale tím hlasitěji mluvil hlas srdce. Tu se zdalo Vladimírovu, že Nadežda brzy půjde přes Láwu a že ji nikdy wic neuvidí; tu si ji představoval w náruči nečistého kacíře Švédy, kteréhož si wziti ji přinutili; tu konečně se mu zdalo . . . I co wše se mu zdalo! Při každé nové myslénce krew jeho tu kypěla, tu stydla. Nadežda hyla též po celý večer zamčena a zamýšlena. Vladimír vládnul wšemi myslénkami jejimi. Ohniwé zraky Vladimíra zahrály a oživily zrno, ukrývající se w prsou jejich, zaseté přírodou, a ze zrna tohoto vyrostl i rozkwětl rajský kwitek — kwitek první lásky.

Může-li to být? Možno-li, aby dewatenáctileté

děvče poprvé se zamilovalo? Nyní, chwála Bohu . . . Ale wěc je ta, že to nebylo nyní, nýbrž r. 1622.

Přiblížil se již noc. Hosté se rozcházeli. Vladimír doprovodil Streméwy ku břehům Láwy a přivedl Nadeždu přes potok po úzké lávce z dwou břewen sestavené. Z letopisu mých nelze rozhodnouti, zdali se udržeti mobl, aby při této příležitosti její něžnou bělounkou ruku nestiskl; nechť otázku tuto rozřeší mladí historikowé, kteří znají děje druhu tohoto a byli neb budou w okolnostech Vladimirových.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

7. O duševní skumném.

Na důležitost předmětu tohoto pro výchování školní dilem jsem Wás, pp. učitelové, již pozorný učinil. Odkud wšak známosti duševní čerpati máme, budete se mne tázat; jelikož se w literatuře naší žádný spis nenalezá, který by potrebám našim zadost učinil? Wěru, co w literatuře české z psychologie za novějšího času se wyskytlo, není nikoli pro vzdělání učitelské postatečno; nebo Hynovo duševní je příliš učené, a nedávno wysły Čłowěk w podobenství je spis, jenžto se sice za velmi praktický wydává, w skutku ale jím není, jelikož si na jakýchsi nových wýmyslech více zakládá, než na jejich potřebnosti; obadva spisy nejsou wšak ani wýhradně pro učitele psány ani jejich potrebám přiměreny. Nalezá se též w Příteli mládeže ještě za redakce Zieglerovy přeložený spis: Campe's Seelenlehre für Kinder; a wšak spis tento není k poučení učitelů, jak již název wyznává, sepsán a i pro děti je již zastaralý a s nynějším postupem vědeckým nesrovnanlivý. Nezbývá Wám tedy, pp. učitelové, nic jiného, než abyte si s udanými spisy jakž takž pomáhali a při tom čekali, až by se něco jadrného k Vašim potrebám směřujícího w literatuře naší objevilo. Prozatím Wám w dnešním listu krátký nástin o psychologii podám, ovšem různě a jen ledabylu.

Swět, w němžto žijeme, wyobrazuje se w duši naší pomocí pěti smyslů: hmatu, čichu, okusu, sluchu a zraku. Obrazy tyto nazýváme představy. W čem ona pomoc smyslová vlastně záleží, pomíjim zatím wyložiti; nemusíme také wěděti co duše právě jest, pomysleme si zatím, že to jest něco, nač nám mysliti třeba, chceme-li vznikání představ a ostatních činností duševních wswětliti. Tolik zajisté víme, že si představy o věcech we wnejsím světě se nalezejících tworíme, a více prozatím nepotřebujeme. Možnost, že se w duši představy pomoci smyslů zplozuji, nazveme představlivost anebo raději názornost; při čemž kned ale poznámenati musím, že si možnost tuto nikoli mysliti nesmíme co nějaký nástroj aneb instrument duševní, tím bychom si všecko pokazili. Představy, jenžto w duši vznikly, nejsou wšak něco utkvělého anebo na duši jako wyrytého. Ony stále jako woda se pohybují, brzo plynou w tichém wlněni, abych při dotčeném obrazu již zůstal, jako potok na louce, brzo se dmou a walejí jako moře rozbourené. Také nejsou představy wšecky sobě stejné; někdy je máme jasnejí a někdy temnejí; jinaká je představa barvy a jinaká zvuku; a opět je jinaká červenost a jinaká žlutost; rozdílné jsou i tóny, chuti a vůni mezi sebou. Tím se tedy stává, že představy, pokud druhu rozličného jsou, we wzájemný odpore splynou, o čemž se sami na sobě přesvědčíti můžeme, jelikož denně zapomíname, co jsme dříve dobré wěděli, ano jediná představa může odporem swým najednou wšecky představy ze svě-

domesti naši vyplasiti, jestli dosti silna jest, n. p. kdyby blízko knihu čtoucího hrom uderil. Jmenujeme tedy predstavy, pokud si wzájemně odporují — a to jest důležitá myslínska — silami. Hrani těchto sil, jejich totiž wzájemné potýkání, padání a vystupování, jenžto se zcela dle zákonu mechaniky řídí, nazývá se životem duševním.

Život duševní by zajisté smutně a jednotvárně v mechanickém a proto v nutném proudu svém plynul, kdyby se časem proudu tomu přetržka neučinila. Přetržka taková stane se tenkrát, když predstava některá, jenžto dle povahy a sily své, obklopena jsouc od jiných silnějších čili jasnejších predstav, zmizeti má, přece se we swědomosti naši udrží za přičinou buď wnitřní buď zewnější; anebo když predstava, která sama sebou jasnejší a zřetejnější jest, než jiné predstavy we swědomosti naši se nalezají, zmizí proti zákonu mechanickému buď za wnejší buď za wnitřní přičinou. Takový děj v duši naši jmenuje se cit, a sice w prvním pádu, kde totiž predstavy wáznou, cit strasti, a w druhém, kde zmizení predstav se uspěuje, cit radosti, jichžto obou stupně rozličné jsou a mnohonásobné. Abych wšak srozumitelněji mluvil, pomyslete si již, pp. učitelové na žáka, jemuž dejme, tomu matka nedávno umřela; tent Wám ovšem pokojně bude we škole seděti i na Vaše wyučování pozor dávati, jak mile ale na svůj sat, na kniby, snad na hrbitov pohledne, jež právě oknem ze školy vidí, anebo na něco jiného pomyslí, co se zemřelou matkou souví, tu se hned opře predstava matky proti všem třeba dosti silným predstavám, jenž ho právě dojímaji, a oswědomí-li si tření toto, powstane u něho cit, jemuž říkáme žalost. Naopak padají a zmizí rázem při radosti i dosti silně predstavy, aby ustoupily jiným ještě silnějším. Děti, jimž učitel již před školou pověděl, že ku p. odpoledne za jistou přičinou tak nazvanou rekreaci miti budou, bývají nepozorný, poněvadž predstavy, které je dojimali mají, tuze hbitě se rozprchují, aby predstavám nevadily, jenžto při pomyšlení na odpoledne znikají.

Predstavy, které prwotní sílu svou w odporu s jinými predstavami ztrátily, zmizí se swědomosti naši; říkáme o nich, že jsme na ně zapomněli. Tyto zmizelé predstavy mohou se opět ku swědomosti vrátiti, t. j. můžeme se jich opět powědomi státi, a sice na dvojí způsob: buď tim, že predstavy, jichž odporem předešlé sílu svou ztrátily, samy zmizí; anebo že zmizelé predstavy skrze jiné sobě podobné predstavy sesíleny onen odpor, jímž sílu svou ztrátily, premohou. W obou pádech proniknou zmizelé predstavy we swědomost buď nezměněné, buď změněné. Na ději prvním spolehá pamět, na druhém obratwornost čili fantasie; oboje weleďuležité u wychowání školním. —

Z tohoto mimowolného pohybování predstav, z jejich totiž mizemí a obnovování, jenžto spočívá na zákonech mechanických, vystává i snaha a všeliká žádost, dílem pravidly již velmi důmyslně vybádanými, dílem též přinutkáním tělesným. Sem patří pudy a jejich wýplavy: žádostí, vásně a náruživosti; zvlášt pudi k činnosti se svými odlikami: pudem k boření, hrani, wědění, k swobodě atd. i se svým protiwem: pudem k lenosti; a pud k požívání se svými formami: pudem k zachowání, pudem pochlawním, společenským, pudem majetnosti a panování, pudem cti a sdílnosti atd. Toť jsou ovšem jen pouhá pojmenování úkazů duševních, jichž vyšetření pro wychování weleďuležité jest. — Mohou se wšak predstavy i dle wůle naši pohybovati, můžeme je totiž libowolně spojovati anebo rozlučovati; tak mohu s predstavou jablka spojiti dle wůle své predstavu hořkosti, sladkosti anebo trpkosti. Takož libowolné spojování a odlučování predstav nazýváme myšlení a možnost děje takového mysl.

Až potud má člověk w ohledu duševním zwíre we swém sledu; apercepcí čili zpodobněním uřaděných predstav jinými liší se člověk dle druhu od zwíre. Na stupni tomtoto přechází žádost we wúli, mrawní zásady se tvoří a různý život formu na se běže. Tu vzniká rozum a swědomí, jenžto w karakteru mrawním se dowršuje. Na stupni tomtoto, který ovšem velmi širého wysvětlení žádá, počíná čistolidské wzděláni.

D o p i s y. z Plzně.

Pan Josef Mikš, měšťan plzenský, horní dozorce a spoluoud přírodozpyteckých společnosti w Štětině a w Rezně, daroval zase i w tomtu roce, jako w minulých letech, čtvrté třídě hlavní školy plzenské veliký počet nerostů, motýlů, lastur a obzvláště korejsů dalmatinských, a rozmnožil velmi tímto darem již znamenitou školní sbírku, dva tisíce nerostů počítající, začež mu we jménu mládeže, které tim veliké dobrdiní prokázel, srdečné díky wzdáváme. Jak pana Mikše známe, jest se co naděti, že co horlivý našnec i pro pražskou českou wzorní školu, až jen se uskuteční, znamenitou sbírku sestavi.

Zpráva o konečném šťastném se usnešení Jednoty průmyslní ohledem vysoce důležité školy této nás velice potěšila, a všickni vlastimilové zdejší k ní dle možnosti skromnou pomocí svou přispívat budou. Jeden známý zdejší ctitel národu swého zavázel se po obdrženém povolení od milostivé vlády ku zřízení školy této ku vkladu 10 zl. stř. a ročnímu příspěvku 5 zl. stř., druhý ku vkladu 10 zl. a ročnímu příspěvku 2 zl. stř., jiní dva ku vkladu po 5 zl. stř., a jen povolení toho toužebně očekáváme, aby se ouplná sbírka zde způsobiti mohla, mnohem četnějších ještě příspěvků se nadějíce. Neboť čítá Plzeň ještě mužů dosti, kteří užitečnost a důležitost školy takové jak pro každé české město zvláště, tak pro celou vlast wúbec posouditi a oceniti znají, aniž potud vlasti tak odcizena není, aby při tak důležitému pro nás předmětu netečnou zůstala. Nacházíme zde ovšem protivníky, kteří každý pokrok vlastenský w hluboké nenávisti majíce w každém výjemu národního ducha jakousi příšeru spatřují a každé snažení vlastenské co nebezpečné osočiti a zmařili usilují; těch však jest počet neweliký a i ti umlknoti musí, když se o wěci vládou již povolené jednatí bude. Při tom požadujeme, že potřebí bude, aby se po obdrženém povolení prohlášení k národu wsemi organy wěrejními učinilo, netoliko Nowinami pražskými, kteréž bohužel zde posud málo známy jsou. Německé sice noviny pražské ex offo. se zde odbírají; ty však jen přinášejí někdy jako z milosti články „Aus Böhmen“, jakoby někde w Čině wycházely; od těch tedy w záležitostech vlastenských málo očekávati jest.

Kutnohorský.

z Karlina.

Na den Jména Ježíše ohlásila čtenářská společnost z Karlina — potvrzená od weleslavné zemské Správy dekretem od 13. Srpna 1846. číslo 47.173 — swé první wěrejné sezení. Oučel této schůzky bylo volení nowých výborů a přečtení oučtu, k čemuž i stručný přehled celoročního oučinkování přidán byl. Jelikož se k této posud neobyčejné vlastenecké slavnosti mnoho Pražanů a rozmilých Pražanek sešlo, jenžto milerádi česky péjí a štěbetají: zdál se být sál hostince u města Lipska tohoto večera obráceny w prostranný háj, w němžto se libozvětěným hlasem na sta českých slawíků ozývalo.

As o osmé hodině zavznaeli hlučné fanfáry, a to bylo

znamením příchodu karlínského vrchního, pana Přibila, který takto nawzdar svého zármutku — an mu před několika dny nebe jediné dítko bylo odejmulo — žádostem pánu výboru zadost učinil.

Nejdříve vystoupil pro českou ráznost svou weleznámý pan Mencl, vyjádřiv se takto: „Pánové! — S přesvědčeností, že činnost naše utěšených výsledků nabude, shromáždili jsme se poprvé dne 14. Ledna 1843. Nás oučel byl, abychom jednotlivé sily soustředili v společní celek k zaražení průmyslové knihovny a čtenářské jednoty v Karlíně. Jak dalece jsme v minulých čtyřech letech postoupili, ukáže přehled oučtů a jednání roku minulého.“

Dle pána Menclova přehledu počítala Jednota na počátku roku předešlého pouze 16 členů, kteří se však do posledního Prosince až na 40 osob rozmnožili. Knihovna má nyní pod 237 čísly 434 swazků v ceně 226 zl. 58 kr. na stříbrné. Koupeno bylo od Jednoty knih pouze za 90 zl. 17 kr., darováno jí za 128 zl. 59 kr. Těch knih použilo v minulém roce 28 členů, změniše 1095 swazků.

Hlavní jednání čtenářské Jednoty r. 1846. bylo následující: „Za prvé byl dáván společenský ples, jehožto čistý výnos 102 zl. 36 kr. na stř. darován byl karlínské o patrovné. Za druhé byla starožitná kaplička na „plavců břehu“ ku poděkování za ochranu při povodni 29. Března 1845. obnovena, kteráto obnova se slavností při zasvěcení ohnřkem 146 zl. 48 kr. na stř. stála. Dne 10. Srpna se zřídilo bratrstvo nemocné podporující a zemřelým členům na ozdobení pohřebu přispívající. Peníze k tomuto oučelu sebrané byly však ku vstoupení Jednoty co člena na věčné časy do Matice české obráceny. Poslední večer v roce učiněna zbirka 6 zl. na stř., kteráto summa se průmyslové nedělní škole wěnowala.“

Po přečtení této zprávy se započalo volení. Přední správce nebyl posud volen, a to z té příčiny, že stanovní pravidla, zemské správě podané, posud potvrzeny nejsou. Za zástupce jeho byl volen p. Vyšata, za tajemníka p. Mach, za jednatele p. Šebek, za pokladníka p. Bousa a za knihovníka p. Mencl. Co přehlížitelé oučtů byli voleni pánoné Dobrovolský, Rudovský a Netrafa. — Po skončení těchto obřadů zpívalo se „Bože zachovej nám krále“, a pak se deklamovalo. S potěšením zde budík podotknuto, že jsem posud ze třídy řemešnické zdařilejšího přednášítele neslyšel. K závěrce této české slavnosti bylo tančino. Podal tuto zprávu o statném a chwalitebném sobě počinání Karliňanů v interesu národnosti naší, přeju co nejsrdečněji, aby karlínská čtenářská společnost v brzku pro wenkov za wzor sloužila a k následování powzbudila.

J. B.

Starožitnost w Čáslawi.

Cestujícího Prahou na prázdniny do Hory Kutné učinil mne slowutný pan Wocel pozorná na byzantský chrám w Záboří s tím doložením, že se také podobná stavba we wsi sw. Jakuba wynachází *. Brzo po odjezdu p. architekta Bergmanna, s kterým jsem společně chrám záborský navštívil a změřil, vypravil jsem se do wsi sw. Jakuba, hodinu cesty od Hory a hodinu od Čáslavi wzdálené. Welmi mě dojala i potěšila budova tato. Nemohu ale opomenout pozornost pánu nawštěvovateli mimo čtyry polovypuklé sochy a tři podprsní figury nad vchodem na okna

* W č. 4. letošních Kwětů mylně udáno, že chrám ten od p. Bergmanna jest nalezen, kdežto zásluha ta jedině našemu Wocelowi náleží.

Red.

we věži obrátili. Tyto okna jsou zvenčí na polo zazděná, a jen wnitř jest možno sloupy byzantské spatřit. Liší se od záborských twarem hlav a jsou docela stejné we tvaru se sloupečky, jaké jsem v Čáslawi nalezl. Neb když jsem osm dní na to na vybídnutí pana Weselského wes Cirkwici navštívil a s ním tamější starožitný obraz panny Marie a křtitelnici ohledal, vypravili jsme se, doprovázeni od tamějšího weleb. p. kaplana, horliwého vlastence, po opětne návštěvě Sw. Jakubského kostela do kostelíčka w Lochu a konečně do Čáslavi, kdežto starší weleb. p. kaplan, horliwý pro vše, co krásného a vlastenského, tak laskaw byl, že vše památné w děkanském kostele nám okázal, i sakristii, kterou za nejstarší díl chrámu pokládal, otewřít dal. Neminiul se s prawdou. Sakristie děkanského chrámu staré slavné Čáslavi bývala dle mého domnění první kostel w slohu byzantském na místě tomto. Kdoby pochyboval při popatření na wnitřek, ať nelenuje wstoupiti pod krov chrámu. Nalezne půl věže w čistě byzantském slohu, s okny jako we věži u Sw. Jakuba, anto druhá větší polovice zbořena jest, protože snad při stavbě hlavní zdi nynějšího chrámu gotického w cestě byla. Také na ostatních dílech chrámu pozna badatel kolikrát wék. Byl bych již dávno zprávu o nálezu tomto podal, kdybych se nebyl domýšlel, že obratnější péro některého vlastimila welectěné obecenstwo o tom zprávi.

Konečně musím dotknouti, že jsem i w Plzensku na vrchu u Plzence kapličku byzantskou, bohužel! spustlou, nalezl. Jestíš kaplička okrouhlá, ná východní straně jest klenutý kůr s kamennou střechou; klenutí síně wysoké ale již zmizelo; na šindelové střeše jest drewěná wízka, podlahu kryjí — smeti.

Kutnáhorský.

Pražský denník.

* Z nové opery Žižkův dub od pana Macourka, která dne 31. Ledna ku prospěchu pana K. Strakatého provozovateli se bude, slyšeli jsme w měšlanské besedě kowářskou píseň, která zvláště hudební vlohy p. kompositora ukazuje. U nás kompositorové zpěwoher ještě žádného honoráru nedostávají; jejich práce je prawá oběť, již nedbajíce na svůj zisk jen z lásky k vlasti a k hudbě na oltář její kladou. Proto také pan Macourek laskawého uznání od našeho wzdělančho publikum eupně zasluhuje.

Jelen.

* Dne 31. Ledna večer w 6 hodin bude držána generální schůzka oudů měšlanské besedy.

O p r a w a.

Udání Kwětů w předešlém čísle, že učedník sladovnický Jiřík Halík dne 23. w zápasu přemožen byl, jest mylné, an téhož dne ani w Praze nebyl. Nárožní cedule mylně jej místo jiné osoby jmenovala.

Návěští divadelní.

W outerý dne 2. Února 1847. we prospěch panny Nep. Mayerové ponejprw: „Pražská děvečka a wenkowský towaryš, aneb Paličowa dcera“, činohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla. Čtverzpěv a píseň od W. Neswadby. — Přátelé Tylowy Musy zajisté neopominou seznati nowý plod dramatický oblibeného spisovatele.

České jídelní listky nowě a ozdobně tištěný s barevným okrajkem, zvláště k bálům a besedám se hodící, dostati se mohou we skladu Pospíšilově (w Nowých alejích). Cena 3 kr. str. Na 5 kusů 6tý nádawkem.

Číslo 14.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

**1. Února
1947.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Do dálí!

Hoj tam do dálí, do dálí
Oko moje rádo zírá,
Onač černé ideály
Duši moji otěvírá!

Dálka nezná tíže, hmoty,
Wzdrušnáť jesti její říš;
Tajný wáb její jasnoty
Nese duši wýs a wýs!

Hoj tam do dálí, do dálí,
Duše moje ráda zírá,
Kde čas věčný, neskonalý
Swětu osudy probírá!

Tam budoucnost, tam naděje
Ukrývá se we mlze;
Odtamtud mi úsměch wěje,
Tam zanikaj' mé slze.

Hoj tam do dálí, do dálí
Lidstwa všechno duše touží,
Neb okoli jen ji šálí,
Obor její říše ouží.

Nesmrtelnost — život věčný:
Tak tu dálku zove svět,
Jež když osud rwe wšetečný —
K ní swé duše rádi let!
Wácl. H. Kokořinský.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

2.

Za několik dní na to rozléhal se z rána w Selu bogojavlenském na prostranství blíž kostela hukot bubnu.

Obyvatelé vesnice se sběhli a spatřili zástup šwédských wojinů. Wedle tambora stál důstojník s malým a tlustým polowojensky oděným člověkem. Byl to plukovní tlumočník a držel w ruce jakýsi psaný list. Když na znamení od důstojníka dané bubnowati přestali, začal tlumočník, wýznamně si odkašlaw a brejle si proprawiv, hlasitě zle drmolénym ruským jazykem list čísti. Obsahoval nářízení místowládce Karelje a Ižorska stran zápowědi krále Šwédského, aby nikdo bez písemního vykazu

neprekročoval hranice, jakož i přísné prostředky, aby též s ruské strany nikdo na šwédskou půdu pouštěn nebyl, newykáže-li se písemnosti pohraničného úředníka. Kdo by w nějakých stýčnostech s Rusy hranice samowolně překročil, jakož i kdo by Rusa u sebe přechowával, propadne co zrádce trestu na hrdle. Tomu samému podléhal šwédský poddaný za samowolné překročení hranic. Rusové, dostížení bez vykazu na šwédské půdě, propadli jak wyzwedači životem.

Lehkob sobě představiti dojem podobným nařízením u posluchačů způsobeny. Starci drbali se mlčecky čas po čase za ušima a hleděli do země; lidé prostředních let chmuřili brwy a hleděli jeden na druhého; mladí sotva že se od reptání zdrželi.

Tlumočník skončiw čtení wložil list do kapsy. Důstojník komandoval a zástup odešel do jiné pohraničné vesnice, aby rozhlásil královský rozkaz.

„Nu jak, neřekl jsem prawdu za stolem u Strelowa?“ wzal Iwan Stremew slovo jda se starším bratrem domů.

„Přiznáwám se, takovou přísnost jsem nikoli neočekával,“ řekl tento. Ale co dělat, wůli králowě se musíme podrobit.“

„Nyní jsme od našich rodáků docela odděleni!“ wece Iwan Stremew dále.

„Já již dawno té myslénce přiwykuul,“ odwětil s powzdechem starší bratr. „Co je jednou pryč, již se newráti. Ostatně jsi zapomněl, že možno dostat vykaz, kdo chce jít na druhou stranu.“

„Nu uwidiš, jak brzy takový vykaz dostaneš.“

Pawel Stremew, obávaje se, aby kyslost novým nařízením powstała syna jeho Artemije aneb i sedého bratra k nějakému neprozretelnému kroku neohnala, odebral se toho samého dne do Orěšek a prosil tamějšího náčelníka o vydání vykazu pro celou rodinu, aby swé přibuzné za hranicemi navštívili mohli; náčelník ale prosbu jeho oslyšel. „K překročení hranic,“ pravil on, „musejí být nějaké důležité příčiny, obchodnické neb jiné záležitosti, ale wy jich nemáte. Dnes byl královský rozkaz prohlášen, a wy již toho samého dne žádáte vykaz. Nedokazuje právě pospěch tento přílišnou náklonnost

waši k Rusům, jenž se nesrownává s powinnostmi šwédského poddaného? Ano, ona uwaluje na wás jakési podezření o záměrech, šwédské vládě škodných. Přijdte ke mně pro výkaz za půl leta, dřív ne, pak uvidíme.“

Streměv nemohl náčelníku prawou příčinu sdělit, jenž ho nutila s takovou rychlostí o výkaz prositi. Zamyslen a truchliw wracel se s neporizenou domū.

Druhý den na to byla neděle. Ráno po službách božích procházeli se mnozi obyvatelé Sela bogojawlenského po wysokém břehu Láwy, rozmlouvajice polohlasitě a od času k času truchliwě na druhý břeh pohlizejice. „Tam je Rus, tam zmilená naše vlast!“ myslili si. „S Bohem, dědino drahá!“

Artemij a Nadežda šli se také projít po břehu Láwy. Přisedše na osamělé místo, odkud w dálce wes Dubky i dům Strělowa viděti bylo, sedli si na pažit do stínu mladého klenu a dlouho nemluwili ani slowa, rozwlněni jsouce zpomínkami a trapliwými myšlénkami.

Artemij se seznámil s Wladimirem Strělowem po stolbowském miru, když se Strělow we svém domě na břehu Láwy usadil. Brzy je poutalo nejwroucnější přátelství. Již dávno s potěšením znamenal, že Wladimir často na Nadeždu pohližel, a miluje sestru svou vše, jenž toho také hodna byla, přál si Artemij toužebně učiniti ji štastnou, jak toho na zemi jen dosíci lze, i doufal, že jí štěstí takové připraví Wladimir. On znamenal, že náklonnost jeho k čisté lásce zrůstá, že sestra časem také příteli jeho ocení. Již napřed kochal se w obrazu rodného blaženství jejich. Při jmeninách Strělowa pozoroval oba, i radowal se, že tužby jeho začinají se vyplňovat. Nájednou ale — královský rozkaz, a on jest na dlouho, snad na vždy se swým přítelem rozloučen, a wšechny jeho sny uletely jak zlaté oblaky záchwatem bouře zapuzené.

(Pokračování.)

D o p i s y .

Z Brandejsa nad Labem.

Dne 14. Ledna slawila zdejší beseda zvláštní svátek. Usmyslili sobě páni besedníci, příslušnou čest prokázati swému horlivému přednostovi, p. Josefu Horkému, vrchnímu c. k. panství Brandejsa, u příležitosti, když ho Nejjasnější mocnář pro jeho půlstalete zásluhy hodnotil c. k. raddy wyznamenal. Blízci i dalec za tou příčinou mu štěsti prali; jakby neměla beseda z tak wzácné swé okrasys se těšili a swou z toho radost jewiti? U večer nadřečeného dne wstoupil oslawený s milými hostmi swými w besedním pokoji. A wšak hlahol trub a bubn zwal je do wedlejšho sálu. Tu se wše jen lesklo, tu swětlostroj radoš a práni jewici a společnost nejchetnější. Wkratičiho pana přednostu pozdrawilo shromázdění hlučným „Sláwa!“ Na to wstoupil p. Černý a činil jmenem besedy p. raddovi powinnou poklonu zdařilým proslowem, kterýz skwostně wytisknut pak se rozdával. Potom se provozovaly zpěvy a hudební díla w následujícím pořádku: 1) „Sbor ku poctiosti pana raddy“ od T. Procházky; text zvlášť wytí-

štěn. 2) „Oktet na lesní rohy“ prováděli oudové kapelly zdejšího pluku kyrysníků. 3) Píseň „Růže“ od J. B. s roztomilým nápěvem od T. Procházky, s průvodem lesního rohu a pianu. 4) „Koncert na klarinet“ dal p. Jirsa, na pianu provázel pan Procházka. 5) Píseň „Tužba“ od Dreysocha zpíval p. Procházka, sprovázel na rohu p. Chramosta, na pianě p. Le Roi. 6) Variaci na dva lesní rohy“ prováděli p. Cikánek, oud plukovní kapelly, a p. Chramosta, schowanec pražského konservatorium. 7) Nejnowejší „potpourri z českých národních písni“ od K. Škroupa. Pokaždé jewil hlučný potlesk wšeobecnou spokojenosť. Nejzdařileji wypadly čísla 3., 4., 6. a 7. Páni Chramosta a Cikánek dokázali nejen technické mistrovství na svůj nástroj, oni se i cito hluboce dotkli. Pan Jirsa přemohl lehýče veliké těžkosti. Páne Škroupova směs rozweselila wšechny nanejvejs, zvlášť tím přešťastným ukončením „Holka modrooká“ a „Sedlák je veliký pán“. Mějz za to pan skladatel díky od nás ode všech! Celek porádal a wedl náš horlivý pan Procházka. Nech nám brzo zase tak zdárni skladby podá, jako jest číslo 3. Milá weselost hrála po té na všech tvářích. Srdeč jášalo zvlášť muži, jemuž tímto powinná čest wzdána. Společnost jej při pochodních domů odcházejicího opětne pozdrawila s hlučným „Sláwa!“ Wečer tento nás ještě oužej spojil a sprátil. Beseda naše nezahyne!

X.

Z Přestic.

(Besedy. Knihowna. Příspěvky na průmysłowou školu.)

Za příkladem větších a menších měst vlasti naší zřídili jsme také my pod záštitou našeho pana právního Jakuba Loukoty dne 25. Října 1846. českou besedu, a nejemlím-li se, první to w klatovském kraji. Byla to četná, ráz domácnosti nesoucí schůzka, při které nás výtečný umělec p. Schindlöcker, kapelní mistr klatovských městských střelců, koncertem na violončel, pak panna Grögerowa s panem Lud. Hawličkem deklamacemi „Tři doby“ od Jablonského, „Kterou bych rád a kterého bych neráda“ srdečně obweselili. Jelikož první beseda obliby došla, připravili jsme na den 10. Ledna 1847. druhou besedu, která ještě četněj od našich přespolních známých a spolu wřelych přátel naši národnosti navštíwena byla a o které se wywinování našeho národního života ještě skwělej objewilo. Hudebníci c. k. 5. batalionu mysliveckého, nejvíce Morawané, hráli ku wšeobecné spokojenosći vblíbené kusy, panna Wilemína Hawličkowa přednášela s uslechtilou něžností a roztomilou skromností báseň „Slavné ráno“ od Boženy Němcové, pozýwawší spolu duchem nadšeným ženy a panny k blahoplodnému působení, p. Karel Duham wyznal s wřelym citem a s oprawdovým wědomím sily mužské, že je Čech, panna Grögerowa, kteráž našim besedám swým ochotným wýstupem w první besedě druhu takroka proklestila, zpívala hlasem libozvučným písni z „Wlastenkum“ od Čacké a „Domov pravdy“ od Plicka, p. Jan Knorr četl zřetelně a s náležitým nazvukováním humoristický článek: „Komu není z hůry dano, w hatatyce nekoupí“, a později nám zapěly čistou láskou k drahé vlasti planoucí panny Jiříčkovic na wšeobecnou žádost dvě prostomilé národní písni welmi jemně a libezně, příslíbivše spolu, že budoucne s průvodem fortepiana z písni našich „těch sladkých tónů“ opět něco přednesou, nač se také o příští besedě, kterou na měsíc Květen b. r. chystáme, srdečně těšíme.

Jestliže wšak tyto wečery některým hostům jen pro okamžení potěšení působily, musíme wyrnati, že nás i následky swými ustavičně bawi, neboť z čistého wýnosu 102 zl. 10 kr. w. č. zakupují se knihy, na které zdejší, o výchování mládeže welezasložilý pan děkan František

Pawlik swým vlastním nákladem pěknou skřív zhotovití dal, jsa pečlivým ochrancem naší knihowny. Tak již vidíme s velikým potěšením, jak vychtiče čtenárstvo k horlivému panu kaplanovi Josefowi Pekárkovi, jemužto wedení knihowny odewzdáno jest, každodenně spěchá, knih sobě wypůjčuje takorka o závod se snaží, aby celou sbírku kněh k přjemným večerním zábavám pro ušlechtění srdece a vybroušení rozumu co možná použilo. Kýž bychom ale našemu čtenárstwu mimo mléko také silnější potravy daření poskytnouti a nejen zábavné povídky, nýbrž i naučné spisy podati mohli!

Jaký wýsledek také u nás již započatá sbírka příspěvků na průmyslnou školu pražskou míti bude, nemůžeme ještě s jistotou udělat, toliko připomínáme, že co se zmáhajícího se ducha národního týče, za jinými místy — aspoň v klatovském kraji — daleko zůstatí nemimíne, kojice se spolu nadějí, že se nám docílití dá, dobročinnost našich vlastimilových přátel k tomuto blahodějnemu ústavu slušné nakloní.

F. S. Lambi.

Literatura.

Časopis českého Museum na rok 1847. Sw. I.

Tento ročníkem nastoupil nás Musejník třetí desítiletí svého trvání, při kteréžto příležitosti redaktor jeho, nás čtený básník a učenec Wocel, promluvil v čele swazku slovo ke vlastenskému čtenárstvu, ve kterém k statnému pokračování na dráze nastoupené, kzwelebowání jazyka a literatury národní vybízí. „Snažme se,“ praví ku konci, „a wyzdwiujme jazyk otců svých, a hledme prostředkem jeho konati úlohu welebnou, šířiti totiž a welebiti obor nauk samých a přinášeti čisté a boholibé oběti své na oltář netoliko vlasti, ale i člověcenstva.“ Ohlášiv pak, že časopis musejní počátkem tohoto roku dle uzavření slavného sboru pro řeč a literaturu českou ve swazích městěných wycházeti bude, kterýmžto swým rozšířením „k dosažení podotknutého cíle znamenitěji než dříve přispívati může“, obraci se na spisovatele české slawy Šafaříkovými, pronešenými v časopise musejním na začátku r. 1842.: „aby se totiž sjednotili všickni přednejší spisovatelé českoslovanskí, v jejichž prsích jiskra božství jasněji plame, v duchu lásky a swornosti a s úplným povědomím cíle i prostředkův povystoupili k oné zřízené a důsledné literární činnosti, kteroužby jediné vyšší zaměrové, totiž rozpolozování důkladné oswěty rozumu a rozširování opravdové wzdělanosti srdce a mysli, dosažení býti mohli!“ Což aby se splnilo, i my z celého srdce přejeme. — W článku: „Zlomky básní dějeprávných“ nazvaném, stopuje Nebeský původ dvou legend, o Jidášovi a Pilátovi, umíštěných ve Wýboru staročeské literatury. — Počátkové filosofování řeckého dávají nový důkaz o schopnosti spisovatele, dra. Čupra, od kterého swým časem naditi še můžeme znamenitého obohacení literatury filosofické. — Dále jedná Šafařík o přetvořování hrdelních souhlásek, kteréžto pojednání k jeho předešlým v též časopise vytiskněným se rádi. — Dr. Cejka podává nástin života Ferd. Š. Hejrowského, purkmistra král. swob. města Rokycan. — Konečně následují od redaktora dvě literární úwahy, a sice o „Posledním Čechu“ a „Českých listech Sigfriida Kappera“. — Závěrek ční jak obyčejně zpráva o českém Museum, a sice od počátku Srpna až do konče Prosince 1846., pak zpráva o Matici české a naposledy rejstřík nových knih.

Spolu s Musejníkem vydává se od Matice Wáclava Březana život Wiléma z Rosenberka co Sta-

ročeské biblioték číslo II., a pak Malý příruční atlas všech částí země, obsahující 27 listů, za pomocí Karla Wladislava Zapá zhotovený od Wacława Merklasa.

Pražský denník.

* Tyto dni vyměřovati se bude železnice z Prahy přes Plzeň a Cheb do Bavor. Nádraží její přijíti má na Smíchov.

* W cirku Debachowé dne 25. m. opět čtyři silní mužové spolu zápasili, a sice: Josef Wallburg, šokolátník, František Burda, pokojový malíř, a řezníci František Bratka a Karel Stumpf. Oba první poraženi jsou od řezníků, kteří však jeden druhého přemoci nemohše odstoupiti a cenu mezi sebe rozděliti museli.

Měsíční schůzka průmyslní Jednoty

bude držána dne 3. Února v 6 hodin večer v obyčejném sále u sw. Hawla. Ohlášené předměty jednání jsou:

1. Zpráva o konání v měsíci Lednu.

2. Návrh ředitelstva stranu pokračování „Nedělního listu pro remeslníky“. (Jak známo, blíží se ku konci první ročník tohoto dvoujazyčného časopisu. Redaktorem německého oddílu jest p. Köbler; českou část, pouhý překlad německého, obstarává dr. Amerling.)

3. Návrh p. Kreutzberga: a) ke zwolení jednoho činného oudu, b) k uznání čestné památky na doktora Fr. Lista.

4. Sdělení p. prof. Wiesefelda o založení „encyklopédické asociace“ w Bruselu. —

Druhý den na to, dne 4., nastane volení wýboru sekce pro statistiku průmyslní.

Masopustní zprávy a nowinky.

Žertík w měšťanské besedě.

Mnohé pražské paničky a některé slečinky zajisté nezapomenou na 26. Leden r. 1847., kdežto se potně wytančily a příjemně naposlouchaly; na jedné straně sextetto hudební-taneční, na druhé wýborní zpěváci pod výdeovstvím známého Jelena a dojemné písničky pana Strakatého; člověk newěděl, kam se dříve obrátili. Weskrze panovala nenucená společenská zábava až do pozdních nočních hodin a žertík ten všem tak se líbil, že, jak doslycháme, ještě w tomto masopustě několikrát se opakovat bude, a sice nejprw 3. Unora, na který den se nejvíce těší jeden z nehorázně tancovawších.

Beseda w konviktském sále 27. Ledna.

Obyčejný a zastaralý český bál (zastaralý proto, že už skoro we všech podobných zábavách howor český se ozývá když nepřewládá) rozpadl se letos we dwě besedy, z nichž jedna 27. Ledna držána byla a dokonce z mezer dosavadních besed newystoupla; co se o oněch mluvilo, totéž platí o té. Wlastenky byly bodré myslí, a páni vlastenci i obstarožní dobře se weselili, srdečný howor a několik wzájemných písniček slečny Gaučové byly živly této besedy. Uprava zewnitřní byla velmi slušná, hudba dobrá; kdo přišel pro tanec, hodně se mohl wytančiti. Spravedlivě wšak obávání jest, že w budoucí druhé besedě, určené na den 10. Února, se newytancuje do chuti přítel nehorázného tance.

Merendy.

Pověst jde o dwou merendách; měli jsme strach, že nebude žádná, a ejhle tu se naskytají rázem dwě. Jedna se bude držeti o poslední masopustní neděli w konviktském sále; o druhé wšak, která od první se odstěpila, ještě nio-

důkladného se newí. Jak mile se učecho podrobnějšího dowí, ohlásiti přátelům merend neobmešká nehorázný medvěd merendní.

Trní a bodláči.

W jednom malém městečku w Čechách byla soukromá škola německá zřízena. Dětem, které rok do té školy chodily, bylo přísně zapovězeno česky mluviti. Kdo promluvil slovo česky, musel své jméno do zvláštní knížky zaznamenat. Kolikkrátkoli chlapec za měsíc w té knížce zaznamenán byl, tolik ran ku konci měsíce dostal, a ještě něco — musel se postit, a to celý den. Nediwili bychom se, kdyby se to w Uhrách stalo, ale u nás! — — mák.

S m ě s.

Lumino swětlo jmenuje se nový způsob osvětlení, wynalezený od p. G. z Frankensteinu w Styorském Hradci. Užívá se ho s velikým prospěchem, jelikož jest lacinější a jasnejší nad plynové.

Sirniho étheru užívá se nyní zhusta a s dobrým prospěchem při chirurgických operacích k uspání nemocných, kteří vdychawše jej do sebe we mdlobu upadají, we kteréž nižádných bolestí necítí.

Z outrpnosti s howady zapřahuje jistý americký o-sadník do pluhu na místě volů své černé otroky.

Wlaských operních diwadel napočítla milánská Fama 134, z nichž příde na Ewropu 128. Z ostatních šesti jsou w Africe dwě (w Alexandrii a w Algiru) a w Americe čtyry (w Havaně, w Nowém Yorku, w Rio-Janeiru a w Bahie).

W Londýně jest 34 pracoven pro chudé, w nichžto nachází se 40.000 osob.

Wzdělání z wandru. Jistý řemeslník přijda z „*Wandru*“, chtěl se usadit we svém rodinném městečku Blöwicích. Dokonaw jak se patří svůj „Masterstud“, byl za mistra a také měšťana přijat. První, co se mu nejdůležitějším býti zdálo, bylo, tabuli s nápisem na domek vyvésti, a to w německé řeči, aby každý věděl, že nejakého wzdělání na *Wandru*, jak se sám vyjádřil, nabyl. Wyvěsil si tedy tabuli s nápisem: „*Složer Maigstet*“.

Nejstarší kazatel žije w New-Yorku, a jmenuje se Harvey. Je 111 let star a podlé zpráv časopisů Newyorských ještě před krátkým časem celou hodinu kázel. — — m —

Nadutý jeden troup dokazoval w společnosti, jak mnoho předků má, a prohodil i, že w šestnáctém pokolení měl jich 1. 532. Pak obrátili se k jednomu pánowi, zvolal: „Pomyšlete si, pane, jak mnoho lidí bylo třeba, abych přišel na svět!“ — — a —

Zákon jeden w koranu přikazuje: „Nesmíš oloupit živého.“ — Zakawkaští Tatarowé na vlas se podlé toho zákona spravují; zabijí totiž cestujícho dříve, a pak jej oloupí. — — m —

Z rozličných příčin se lidé žení. Z nejzajímavější wšak příčiny ženivali se mladí lidé w kantoně Wallisském we Šwejcarích, by totiž směli swobodně kouřiti, poněvadž tam zákon platil, že nikdo, kdo bud' 25 let aneb ženat nebyl, kouřiti nesměl. Nyní wšak bez výminky každému zakázano kouřiti, kdo není 25 let stár. —

Čech králem na Madagaskaru. Časopisy wyprawowaly před nedávnem zprávu, že řezník jakýsi zasnoubil se s královnou na ostrově Madagaskarském. My můžeme jistou zprávu podati, že si právě tam as před 20 roky ji-stá královna jednoho našeho krajaná zahradníka, jménem Bojera, jehož příbuzní posud na živě jsou, obříbila. Tento

krajan náš, z Weselce kraje Prachynského pocházející, opustil we společnosti známého cestovatele dra. Sieberta vlast swau. Dloubo po jiných dřech země cestowaw dostal se na jmenovaný ostrov, kde okouzljící hrou na fletnu králownu tu tak mocně dojal, že si jej za manžela wzala. Bojer ale později we wypuklém proti královně zboureni lidu zabynul. — — mák.

Činská mapa. Mezi jinými předměty, které bylo francouzské wyslanstwo z Činy s sebou přineslo, nachází se též mapa země, již byl jeden mandarin w Kantonu wyslanstwu daroval. Spatruje se na ní země s podivnou tváří. Není tu žádných úžin ani poloostrovů. Místo okřídli suezského viděti rameno morské, které středozemní moře s růdym spojuje. Tak i o isthmus panamském tu žádné zmínky není. Po Pyrenejch a Alpách není ani známky, a stopy hor amerických ledva se poznají. Za to ale Čína štědře nadána. Zaujmáte 3/4 celého oboru zemskeho! — — r —

Symbolika barew. Zelená barva znamená naději, bílá newinnost, černá důstojenství a povinnost, modrá víru, pokání, věrnost, barva růžová rozkoše pozemské a lásku, purpurová wznešenost a majestátnost, žlutá závist a zoufalství. — — r —

Čerwotociwé dříwi platí nyní w Paríži u truhlářů, kteří z něho zhotowují staré náradí, jaké tam nyní w modej jest.

O b r a n a.

Nemálo zarazila urázka, od České Wčely horliwému Slováku panu Kalinčjakovi učiněna, každého, kdož toho Slowanoluba zná. — Pan redaktor totiž obviňuje ho z toho, že při uwedení na stolici učitelskou w Modré řeč maďarskou měl. Proč jste, pane redakte, už těch málo slow štěril a nenapsal raději, že se stal docela Maďarem? Kdybyste znal lépe naše poměry we Slowensku a zákony krajinské, které nařizují, aby každý učitel maďarské řeči mocen byl a w ní w ouředních záležitostech psal i mluvil, byl byste o panu Kalinčjakovi jinák soudit musel. On řeč maďarskou jen z *powinnosti* a nikoli z odrodilosti přednášel, o čemž swědčí i to, že po ní i řeč slowenská k slowenským a opět třetí německá k německým církvenským následovala, více wšak to, že on předsednictví w ústavě slowenském na se přijal. Proč jste se o tomto zmínit oponoval, což jste mohl w našich nowinách, čísle 150., zřejmě části? Ujišťujeme Wás, že by si Slováci přáli více takových zastawatelů národnosti swé, jako je náš Slowanolub Kalinčjak.

Slováci w Praze.

N á w ě ř t i.

Knižecí arcibiskupská konsistorní redakce Časopisu a Dědictví Swatojanského dává na wědomí w šem Spoluoudum dotčeného Dědictví, že po přemožených mnohých obtížnostech k podčlenění za rok 1845. právě dohoto-weno jest: první čtvrtletí Žiugtū Swatých, o kteronžto knihu každý spoluoud se přihlas se swým odpisním lístekem buď w konsistorním kanceláři, buď u toho duchowného ouřadu, na něž ho jeho lístek poukazuje. — Knihy za rok 1846. a 1847. nedlouho po sobě tiskem vyjdou. Druhé čtvrtletí následovati bude roku 1848. — W kněhupectvích se prodává jeden wýtisk, již ztuha wázany a 918 stran obnášející, za 1 zl. stř.

Časopisu pro katolické duchowenstwo swazek IV. r. 1846. také právě vyšel. — Wycházeti bude tento časopis roku 1847. opět we čtyrech swazcích w obyčejné ceně 2 zl. stř. a to sice ročník XX.; k čemuž slušně žádáme, aby se mu i hojně přispívatelů i hojně odberateli sešlo. Redakci časopisu.

Číslo 15.
14. roční běh.

Časopis tento se vě
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém ryangu pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

**4. Února
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Něco o powaze našeho národního snažení.

Od J. B. Malého.

(Čteno w pražské besedě městanské dne 30. Ledna.)

Náš wék jest výhradně wék praktický, směr
jeho i wšecka snaha obrácena pouze k tomu, co uži-
tečného, konečný pak toho všechno oučel nej vyšší
blaho materialní, tak sice, že až krasocit, člo-
wěka šlechtici, cím dále tím více klesá i ochabuje, a
wšechn ideal aestheticky we víru ducha udušují-
cího lopotowání a za chlebem pachtění se topí. Sta-
kowýmto materialismem w patrném odporu zdá se
na první pohled byti objevující se wšude snažení
menších, posud sewřených národnosti, prodrati se k
platnosti právem jim naležející. W tomto hýbání
národnosti widí netečné hejno pohodlí milowných spro-
stáků neprospěšnou nowotu, powrchní pozorovatelé
pouhou modu; průmyslník je nechápe, swěták s opo-
vržením na ně pohliží, přepiatý apostol pokroku horlivě
proti němu co proti obnovování stavu dávno minuleho; jiní je považují toliko za hříčku několika samo-
libých učenců, ba ani zaslepenců se nenedostává, kaž-
dé snažení takové naprostoto za zpozdilost vyhlašu-
jících. Ti wšickni tedy shoduji se ve smýšlení svém
o nepraktičnosti takového počinání jakožto protij-
ného duchu našeho wék, a jen málo prawých osví-
cenců naopak soudic widí w křisení národnosti mocny
paprsek oné, swět nynější výhradně opanowawší sna-
hy po blahu materialním.

Myli se welice oni pánowé, kteří jmenovitě
nám, jenž o zvelebení jazyka a národnosti swé če-
ské stojíme, wytykají tendence obmezené, pouze
jazykové, oučelům vyšším odporujič a pokrok,
w jich smyslu wzaty, zdržujíci. My ovšem w ob-
zvláštní úctě máme řec swou materskou, od stateč-
ných a moudrých předků zděděnou, w nížto we mládi
outlém první slova dětskými ústy jsme blabotali;
my nanejvýše milujeme jazyk český, nad jiné krás-
nejší a zpamilejší, s pýchou se jím co našim příroze-
ným bonosice: ale tak zaslepeni nikoli nejsme,
abychom blaho a spasení hledali w jazyku, byť sebe
wětšími přednostmi nad jiné wšecky wynikal, aby-
chom jazyk za cíl a konec všechno snažení swého

pokládali; my jiného nic na očích nemáme, nežli
blaho wšeobečné, blaho ovšem materialní,
jelikož bez něho postup ku prawému blahu duševnímu
nemožný jest.

Nelze toho ovšem tajiti, že byl jistý čas, kde
pěstitelé národní naši literatury více k jazyku zření
meli nežli k potřebám obecným, a více z nějakého
se slitování nad jeho kleslostí jemu péci swou wěno-
wali, nežli w powědomosti welikých wýsledků swého
počinání, brousice, hladice i množice jej každý dle
rozumu swého, tak že poněkud ovšem o nich řici se
mohlo, že provádějí učenou hříčku s jazykem: leč
za dnů našich, kde oswědomění národní w té míře
wzkřiseno jest, že ze všech stawů, wysokých i níz-
kých, blawou i rukou pracujících, ozývají se stejně
hlasové o právo swé; že každá obecná potřeba,
každý národnost podporující ústav tak vřelého i roz-
sáhlého oučastenství nalezá, jako toho příklady wi-
dime na zamýšlené průmyslní škole, na Matici české
atd. — nikdo více nemůže se klamat, jakoby toto
hnutí celého národu českého bylo pouze nějakou
jazykovou libuštkou. Pochází ono z uznání, že, po-
kud Čech nebude miti stejných prostředků k swému
wzdělání jako Němec, pokud w mezech národnosti
swé nenalezne duplného ukojení běžných swých po-
třeb: wěcně pozadu zůstane w ohledu swého dobrého
bydla za šťastnějším sousedem swým, wěcně w
odwislosti jeho i duševně i tělesně potrvá. Potřeba
tedy, pilná a nutná potřeba wzbudila národ
nás ze dwoustaletého sna, a nikoli dětinské zalíbení
w jazyku anebo marná zpomínka na minulou slávu
předků. S tou může kochati se o samotě snář, zaletě
w duchu do časů dávných a zabera se w trudemys-
lné rozjímání; duch jary a cílý wůkol se ohlédna,
kde potřebi jest, statně ruku přiloží a misto, na kte-
ré jeho powolání ho postavilo, rádně a s prospěchem
wyplní. S jazykem koketovati, s ním laškowati a
hrati, hejčkatí jej a mazlití se s ním, wěc jest lidí
dětinských a malicherných; muž rázný jej tak jaký
jest považuje co organ ducha Bohem daný, a jako
prostředku k oswěcování rozumu a šlechtění myslí
ho použiwá. A wěru, národ nás ani skormouceným
snařem o samotě ani dětinským a malicherným se

neprokázal, ale protra si oči k tomu hledí, o to státi a usilovati počiná, čeho mu potřebi k lepšího bydla dosažení. Z toho patrno, že národní naše snažení není žádny prázdný sen a netoliko neodpirá praktičnosti věku našeho, nýbrž spíše zcela v duchu jeho se děje, ano z ducha toho powstalo.

Tedy, chceme-li pokračovati v duchu času, nechceme-li pozadu zůstávati za jinými národy, chceme-li prospěšni byti národu swému a přičiniti se k dobru obecenstva: wšemožně hledme wyzdwihowati národnost, hájiti práv jejich, podporowati wše, co k zvelebení a rozšíření jazyka našeho čeli, zasazovati se společnými silami o wše, co nám jakožto Čechům ku prospěchu a k užitku jest, nedadouce myliti se odstrašujícimi hlasy protiwníků a odpůrců svých, ale mužně napřed kráčejice na cestě práva.

A wšak newyčetl jsem tuto wše, co nás nabádati má k wšemožnému podporování a hájení národnosti, hlawni k tomu ještě jeden jest podnět, o kterémž tuto šíře promluwiti sobě dowolim. Podnět tento zove se: *powinnost naše co dobrých poddaných*. — Tomu nejednoho diwiti se widím, zpomenoucího sobě, kterak právě w tom ohledu snažení naše w podezření nemalé se běre, jakoby čelilo proti bezpečnosti státu a vláda sama s nelibostí na ně patřila. Než domnění takové pochází hlavně od zlomyslných nepříznivců našich anebo od lidí příliš auzkostliwých a ostýchawých, kteři z nerozumné bázně každé jim nówé neb neobvyklé wěci se štíti, aby z leniwé bezpečnosti swé nebyli wystrašeni. W prawdě wěc naopak se má, a s plným wědomím opakuji: *powinnost naše co dobrých poddaných weli nám ujímati a zastávati se swé národnosti*.

Něboť jakož každé vládě na tom záležeti musí i záleží, aby wšickni občané co možná stejných wšeobecných práv i stejně dobrého bydla požívali a wšickni wespolek bez rozdílu národnosti w bratrské swornosti se milovali a jako jedinou rodinu tworili, záhubným různicem mezi sebou wznikati nedávajice: tak rovněž jest powinností každého poddaného, k oučelu tomuto dle sil svých w m e z e c h z á k o n n í c h a w okresu práwa swého přispívati, a co by koli proti němu čelilo a jemu překáželo, to předcházeti, a kde se předejítí nedá, odstraňovati.

Když ale, jako u nás jest, kdežto občané dvojího národu wedlé sebe přebývají, wšickni vyšší ústavové wzdělawaci wýhradně jen jednomu z nich slouží; když na veliké části i počáteční wychowávání tak přewráceně se děje, že děti w cizím jazyku čisti a psáti, ba i články svatého náboženství, vši mravnosti základ, jen zhola nazpamět, nerozumějice jim, odříkávati se učí; když jenom jeden z běžných jazyků, a to jazyk walné menšiny, wýhradně jest jazykem wšeho weřejného i ouředního jednání: jakáž tu musí powstati nerownost a chybne proti sobě postavení obou národností, oběma zajisté k veliké ško-

dě! Diwno-li, když sprostičky, necvičený Čech se závistí w srdeci pohlíží na obratnějšího, wzdělaného Němce, který mu wšechnen lepsi wýdělek odebírá a k tomu ještě se swé strany s opowržením naři co na twora nižšího hledí? Diwno-li, když Čech, ke škodě swé i s potupou se potkávajici, zatvrzuje se w myсли swé, z čehož opět nedůvěra u Němce powstává, a tak obě strany w podezření se wespolek berou? Což diwu, že nemrawnost mezi lidem obecným den ode dne se šíří, wselici wýstupkové i zločiny množi a wězení i žalatre wice a wice, až k úžasu, se naplňují? Což diwu, když pouhý Čech, maje s ouřady činiti a k tomu sobě prostřednika zjednaw, neschopnosti aneb i nepočtiwości tohoto ke škodě přichází, o čemž bylo by mnoho mluviti — anebo naopak ouředník, přinucen jednat se stranami w jazyku jemu neobvyklém, mylí sèbe i strany, z čehož přečasto nemalí zmatkowé pocházejí, a když pak na nespravedliwost ouřadu se naříká, ba i na vládu stížnost wede?

Než wérte, pánowé, vláda naše milostiwá nenesi winu těch wěci. Staw našich škol pochází z doby minulé, we které národ náš hluboce drímal, a jestli my nyní se probudili z twrdého sna, tedy jest naše powinnost, blásiti se k swému a sprawedliwé vládě potřeby a žadosti swé opět a opět předkládati. Nemohlaž zajisté posud milostiwá naše vláda oprawy w této wěci učiniti, jelikož potřeba její neohlašovala se w mře dostatečné; jakmile wšak tato se ukáže opětovanými hlasy, ze wšech končin vlasti naši se ozývajícimi: pak není pochybnost, že slušné a sprawedliwé žadosti celého národu uwážení a milostiwého wyslyšení dojdou.

Co se vyšších ústavů wzdělawacích týče, wůbec známo, jaké zákony wydány jsou strany wyučování jazyku českému na gymnasiích, ano čas od času ouřední zpráva se žádá na direktorátu gymnasialním o pokrocích, jaké se w něm učinili na učilištích jemu podřízených. Jestliže pak nařízení tato nezachowávají se w té mře, jak zákon weli, bud pro liknawost těch, kterým uloženo, anebo pro kteroukoli jinou přičinu, jest to trestu hodné zameškávání powinnosti a zjewné nešetření zákonů. Na milostiwé vládě, jak vidno, nicim tu neschází; každému pak občanu otěvřena cesta stížnosti. Na wysokých pak školách našich máme stolici jazyka českého, a wsem do tak zvaných chlebních studii wступujícim oznamowati se má, že po skončených studiích k žádnému weřejnému ouřadu w krajích českých přijati nebudou, newykáži-li se umělosti jazyka českého. I zde tedy zákon jest pro nás, ano nemalou vyhodu nám nad rozenými Němcí poskytuje, jelikož Čech, byť i přisná mluwická pravidla jazyka swého neznal, wždy s Čechem se smluwí, kdežto Němec pracně teprw přiučowati se musí jazykem jemu docela cizimu. Kde by wšak proti tomu zákonu se co konalo, to děje se proti wůli vlády zřejmě wyslowené, a jest

powinnosti každého dobrého občana, takouou věc k vyššímu ouřadu udati. Ostatně jest spravedlivá naděje, že dosti brzo, alespoň na gymnasiích, jazyku českému většího prostranství se popřeje.

Konečně co do veřejného postavení jazyka našeho, tomu netoliko v ouřadech stejně s německým právo náleží — dle Ferdinandowa obnoveného zřízení zemského německému jazyku toliko *w e d l e českého* v ouřadech města dáno, a zákon ten posaváde žádným jiným zrušen není — nýbrž až posud w jistých případech přednost před německým jemu se dává, a to jmenovitě při nejvyšších funkcích státních, jako při snémich zemských, při korunování králů atd. Když tedy české před soudem jednání stejnou má platnost jako německé a nikdo na veřejný ouřad nemá být dosazován, leč by se prw vykázal, že jazyka českého jest mocen: či tedy wina, že němcina ouřady opanovali čestinu téměř docela z nich wytiskla? Stalo se to netečnosti otců našich, kteří právo swé lehkomyslně zadali, až pak nešetření jeho we zwyk a obyčej wešlo; naše pak powinnost jest, opět je vyhledávati a jeho při každé příležitosti užívat.

O to vše když se horliw zasazovati budeme, přičinime se opravdu k zlepšení stavu materialního lidu našeho a tím i k swornosti mezi obyvateli obožího národu we vlasti naši, která jediné ouplnou jeho we všem sobě rovnosti docíliti se dá. Pak, když jeden před druhým ničeho napřed mítí nebude, bratrsky sobě ruku Čech i Němec podají a jednu šťastnou rodinu činiti budou pod ochranou a záštítou spravedliw vlády. Ti pak, jenž nás w tomto blahopodném počinání našem myliti chtí a jemu zlomyslně překážeji, w podezření, jakobychom nečisté při tom úmysly chowali, nás uwozujice, jednají zjewne proti zákonům, ruší právo, podkopávaji obecné blaho, rozsírají sime různic a swárů a tak státu w dosažení wznešených oučelů jeho odpor a překážky kladouce právem nepřátele vlasti slouti zasluhují.

Když tedy národní naše snažení, jak jsem ukázal, k rozšíření blaha obecného, k swornosti mezi národy a tím k utvrzení celého spolku státního směruje, o prospěch pak státu dbáti a dle sil svých k němu se přičinovati powinností jest každého občana: nuže, kdo užitečným občanem, kdo dobrým poddaným slouti chceš, podporuj předewším národnost naši a dobud sobě tak čestného jména w lastence; a jestli snad posud wáhal jsi to činiti, nedůvěruje w prospěch snažení takového, anebo snad z bázně, aby si neodporoval wuli vyšší, bud ubezpečen, že hlavní dva znaky národního našeho snažení jsou jeho praktičnost a jeho zákonnost.

Slawík a růže.

U potoka stojí růže,
Její poupe rozkwéta;

Puká tajuē dobou noční,
Z rána hledí do světa:
S wonné lípy slawík zírá,
Růži zkvetat spatřuje,
Šweholením, klokočáním
Krásu její zwěstuje!

Slunce wzejde, slunce páli,
Wedro hněte růže kwét;
Růže klesá, opadává,
Když se w sero halí svět:
Opět slawík s wětve zírá,
Hynout růži spatřuje:
Šweholením, klokočáním
Zkázu krásy zwěstuje!

Listy učitelům českým.

S. O duševiowi upotřebeném.

W předešlém listu naznačil jsem Wám, pp. učitelové, nejhlavnější stupně čili činy duševní, které jsme zwlášť u výchovatelství též schopnostmi duševními jmenovati wukli. Poznali jsme totiž, že w duši naši pomoci smyslů predstavy wznikají, jenžto nám svět vnější vyobrazují; z pohybů mimowolného predstav těchto povstávají city a snahy; z pohybů libowolného, pokud totiž od wule naši odwislé jest, povstává myšlení; spojení obou pohybů utvori wuli, kterou se liší člověk od zvířete. Možnost činů těchto u duše mohli bychom též nazvat názornost (předstawiost), citelnost, snažnost, myslnost a swobodnost, a spojení obou posledních rozum; což si ale nesmíme mysliti tak, jakoby duše sama w sobě nějaký názor, cit, snahu, mysl a wuli anebo rozum měla, z nichž by ony možnosti vyplývaly; to jsou pouhá pojmenování jistých skupených činností, ježto na duši pozorovat jest, povstalých jedině ze spojení a odporu wzájemného. Tedy již působení výchovatelsovo we duši dle stupňů těchto uspořádati dlužno; jelikož to úkol výchovatelství jest, všecky sily duševní i tělesné wywinouti.

Co do názornosti, tu již neopomine časopis výchovatelský k tomu prohlédati, aby se názornost u dítěte, zwlášť we wěku předškolním, wubec wzbuzovala, t. j. co nejvíce možná šírila a ostřila. Cíle toho dosáhně nejlépe vyřízením dětského žiwota třeba i w povídках na psychologii spolehajících. Dwou- nebo tříleté dítě naučilo se zajisté co do mnohosti již více, než w pozdějších letech sotva za pět let se přiučí, povážime-li, že děčku vše nové jest a že se každému kročení a hmátnutí učiti musí. Jak lehce se děti řecím učí, je wubec známo; swědomost jejich je totiž posud prázdná, a wznikající predstavy splynou we prwotinné sile swého dojmu, jelikož odpovídajících predstav we swědomosti posud nenaalezají. Doba taková je pro výchovatelství weleďuležitá, poněvadž co se zde proměňá, později napraviti nelze. We wěku wšak školním má se názornost pěstovati zwlášť obrazným náwodem čili methodou, jenž jest ovšem se strany učitelovy dobrý dar přirody; ale i působením časopisu výchovatelského mnoho se w ohledu tom poskytati může. We wěku tomto již z názornosti její nejčelnější stránky pronikají, pamět totiž a obrazotvornost; onou vše co umíme držíme, a tato je nejhlubší zřídlo naši strasti i blaženosti, jakož i někdo právili, že jedině pomocí fantasie si svět tento w nebe obrátili můžeme, ale i w peklo. Z toho wyswita, jak důležitá věc to jest, aby se oboje u dítěte moudře řídily a wedly. Časopis výchovatelský bude ukazovati nejen jak se pamět u mládeže cwičiti má, aby potřebné mechanické pružnosti dosáhla, ale i jakým způsobem se u ní dosudná a důvtipná pamět docíliti může; k čemuž i z tak nazwané mnemom-

techniky mnohý obrat přičini. Obrazotvornost nalezá se u dítěte zvlášť w pozdějších letech obyčejně u velké plnosti a živosti, tak že se není právě o její wzbuzení co starati, ale spíše o to, aby k nemotornostem newyšlehlia. Nemyslím však s tím, že by se měla fantasia u dítěte dusiti; kdož by wesele mládeži nedoprál, aby si to neb ono dle své chuti utvořila, aby si dle svého puzení proskočila atd.? Věk dětinský uplyne beztoho dříve než se nadějem, a radosti, kterých jsme w dětinském věku neokusili, neokusíme zajisté nikterak, když se nám jeho čistá zřídla pokali. Owšem je zde velké obezřelosti třeba, aby učitel, chtěje mládeži radost způsobiti, na potřebné přísnosti ztrátu neutrpěl. Trestati však i za ten nejménší wýpuk fantasia dětinské zaslouží samo trestu. Než právě proto, že těžko jest vždy prawou míru we věci této udati, jest to powinnost časopisu wychovatelského, stránku tuto zvlášť psychologicky osvititi; při čemž i zvláštní úvahy dojde nejčelnější neduh fantasia, jenž služe: lež. (Dokončení.)

D opis. z Widně. Bál slowanský.

Máme nyní masopust, dobu to bálů, besed, koncertů, maškarád a t. p. weselosti, a tudy mne snad omluwíte, když můj list dnešní jedenkráte také něco o bále promluví. Nebojte se však, že Wás nuditi budu wypočítáváním všech w tomto per excellentiam tanee a plesu milovném a koncertisty přeplněném sídelním městě držaných podobných zábav, vydaných walčíků a romanticky pokřtěných polek a rejdocházků; promluviti chci toliko o onech, jenž aspoň po někud slowanského života se týkají a s wywinowáním zdejšího národního živlu w jakém takém spojení jsou.

I letošního roku usporádán od výboru zdejších mladých Slowanů, mezi nimiž wšecky zdejší slowanské národnosti swé zástupce měli, s obyčejnou zpanilomyslnou horlivostí a obětováním se bál slowanský, který, jak již we Květech oznámeno, dne 27. Ledna držán byl. Jelikož pak již vloni sál „U hrušky“ pro hosti bálu slowanského nestačil, zwoleny k tomu konci letos síně w Žofínské lázní (jenž w čase letním za lázeň a plavárnu slouží, w masopustě pak, téměr moc čarownou w chrám Terpsichorin se proměnjuj), které krajan nás p. Morawec s takovým nákladem byl zřídil, že co do nádhery, welikoleposti a rozsáhlosti sobě rovných zde nemají a směle nejskvělejším pařížským i jiným welkoměstským budowám toho druhu na bok se postavit mohou. K pozvání, w řeči české, ilirske a německé rozeslaným, shromázdilo se dne výše uvedeného w síních těchto nad očekávání četné obecenstvo, dadouc tudy nájewo, jakého účastenství národní tato slavnost u zdejších Slowanů již nalezá. Téměr wšecky stawy i kmeny slowanské měli zde swých representantů a wedle vladky Černohorského a knížete Miloše Obrenoviče spatřiti bylo četných osob z wysoké české šlechty, jakož i wice jinoslowanských welmožů, pak nejvyšších a wysokých státních úřadníků, profesorů, doktorů, umělců, studujících a jiných honoraciord; co se pak druhého pohlaví týče, těšiti se nám bylo z hojně přítomnosti milostných paní a zpanilých slečiniek, tak že zábava tato, co do vybranosti a skwělosti přítomné společnosti, zdejším nejskvělejším bálu směle vyrownati se může. — Taneční ples otěvřen byl po 8. hodině večerní srbským tancem „liepa Maca“, načež ostatní tanee, jako naše polky, z nichž jsme dvě nowé: „Miladinu a Kochančinu polku“ od našich krajanů Gutmannsthala a Tiefrunka slyšeli — ilirske kolo, walčíky, kadrilly následovaly a se opakovaly. Hudbu řídil u věci této na slovo wzatý Strauss a tedy, že ona výborná byla, netřeba opakovati. W tanečních,

wkusně a allegoricky sestavených pořadcích byl každý tanec we svém původním názvu uveden, k oném pak pořadkům, jenž se dámám rozdávaly, připojeny byly Pomněnky, národní písni w rakouské říši bydlicích Slowanů — českou, morawskou, polskou, maloruskou, ilirskou, srbskou a krajinskou — i s nápěwy obsahujici. — Co se konversace a tónu w plese tomto panujicího dotýče, tu převládal ovšem hovor slowanský, a sice we všech téměr slowanských nářečích, ostatně panoval duch právě společenský, srdečnost a nenucenost, av právých se držice mezech, spojovaly se s přísnou slušností, wšeobecně panujici weselost a dobrý humor se salonorou elegantnosti a jemnosti, tak že w očích všech přítomných srdečnou spokojenosť čisti bylo a obecenstvo téměr až do blího rána výborně se bavilo w síních bálových vytrvalo. I jistě twrditi můžeme, že wečer tento w paměti každého tam přítomného Slowana a Neslowana dlouho potrvá a k uskutečnění chwalých oučelů zdejších slowanských bálu přispěje. Konečně pak nemůžeme opominouti pp. výborům za welikolepé usporádání bálu tohoto, udržování pořadku a wšemožné se wynasazení všem slušným požadawkům vyhověti, jakož i zášetrnost, s níž při plesu tomto wedle zábavy i vyšší jeho tendence národní před očima měli, we jmene celého obecenstva wruci díky projewiti.

Diwadlo pražské.

W neděli dne 31. Ledna slyšeli jsme Žižkův dub, operu od k. sardinského kapelního mistra p. Macourka (báseň od prof. Klicpery) ku prospěchu p. Strakatého.

Velmi se pan Strakatý obecenstwu zavděčil, že novou původní operu pana Macourka k provedení zwolil, kterážto, zvlášť co se instrumentace dotýče, pěkné vlohy pana kompositora osvědčuje. Lito nám jenom, že welectným čtenářům ani důkladného popsání ani důkladné kritiky této opery podati nemůžeme, an celá dávána nebyla. Známo každému, že české hry w stavovském diwadle pouze hostmi jsou, jimžto se tak krátký čas popřívá, že se skoro nikdy jak se patří českému obecenstwu ukázati nemohou. Po šesté hodině musí z domu, proto delší činohry neb opery — jakáž práce také Žižkův dub jest — tak se zkrátí, že je sám pan otec básník a hudby skladatel hned nepoznají, tím méně posluchač jejich obsah a krásu w celku pochopiti může. W českém diwadle se to také tak přísně nebore, aby se báseň a komposice w každém jednání, w každé sceně přiměřeně podporovala. Není-li ku příkladu kowárna ze starých časů při ruce, postavi se tam kowárna s velikými skleněnými dveřmi, s okny, na žluto malovanými moderními rámcí atd. Tam naši pracovití předkové arcif doma nejsou a newdí kdy a co jako kowáři w kowárně kowat mají. Ale to nic nedělá — české publikum přinese peníze, to je dobré, a není potřebi, ještě velké jemu „komplimenty“ dělati.

W operě pana Macourka, jenž ponejprv tak statně s původní prací vystoupil, ukázalo naše wzdělané obecenstvo následující kritiku:

Opera první pokus se zvláštním oblibením přijalo, nebo kramskováorské písni, jenž se opakovati musela, tleskalo při každém hudebním čidle, při každé scéně — a wywohalo vícekráte po prvním i po druhém jednání nejen pana Macourka, našeho zasloužlého básníka Klicperu a pana Strakatého, ale wšecky zpěvec a herce, pannu Soukupovou, pani Kolárovou, pana Mayera, Kolařa, Illnera, Brawu a Kašku. — Jelen.

Číslo 16.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrték a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

6. Února
1847.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„Jsou to Dubky?“ tázala se Nadežda ukazu-
jíc na protější břeh.

„Ano, moje milá.“

„A tam dál, myslím, je dům Strělowa?“

„Ano, to jeho dům.“

„Ty juž nikdy nepůjdeš nawštítit Strělowa?“

„Newím, co ti na to odpovědit. Dostanu-li od
místodržícího dowolení...“

„Wždyť je tatíkovi odepřel. To musí být
zly člověk!“

„Ne tak nahlas, moje milá!“

„Strejček říká, že se od náměstníka nikdy do-
wolení nedočkáme. Je to prawda, bratře?“

„Což chtěla bys jít k Strělowu na návštěvu?“

„Mně jest jedno, ale myslím že ti bude smut-
no, nebudeš-li moci nikdy k swému příteli jít,“ od-
pověděla Nadežda začerwenajíc se. „A Rusové
mohou z naprotějšího břehu k nám chodit?“

„Mohou, a wšak s takovými též obtížnostmi,
jako my k nim. Kdo přejde bez wýkazu, toho po-
wési co wyzwědace.“

„Mlč, mlč! Totě hrozno, bratře!“

Zamlčeli se. Nadežda hleděla časem oukрадmo
na Vladimíru dům, a pak sklopila oči na Láwu,
jenž rychle v hlubině běžela, šumíc v kamenitém
ložisku. W tom okamžení přeletělo hejno laštovek
z ruského břehu na švédský.

„Koukní, milý bratře, to jsou rušti ptáci! Oni
se nebojí rozkazu našeho krále. Widiš, jak směle
přeletěli přes Láwu? — A teď letí zase nazpět. Ach,
jak ráda bych byla laštovičkou!“

„Proč?“

Nadežda se opět zarděla a změnila howor.

„Slyš, Nado!“ pravil Artemij uchopiv ji za
rukou, „řekni mně prawdu, tobě se líbí Vladimír?“

„Co to zas nowého!“ řekla dívka nachmuřivší
tenounké brwy a odvrátila twář od bratra s pů-
wahem nesmělého děcka.

„Já wím, že se ti líbí.“

„To není prawda, to není prawda!“ zwolala

Nadežda a přikryla lice rukama. „Nestydíš se, bra-
tře, mě takovými otázkami hněvat?“

Artemij poznal ze silného pohnutí dívky stu-
peň první lásky její. „Ano, ona ho miluje,“ myslil.
Ale tato Láwa leží mezi nimi jako nepřechodná pro-
past... Proč se tak miluji!“

Sli dále, kochajice se w záhybech říčky, wi-
nouci se na dně hluboké doliny. Najednou bylo šu-
mot slyšeti w hustém rostě, jímž wysoké strže, sklá-
nějící se k Láwe, porostly byly. Zůstali stát, di-
více se smělosti neznámého, který se odvážil po
nepřistupné stezce s doliny nahoru lézti. Jak užasli,
když před nimi stál Vladimír.

„Přiteli!“ zwolal Artemij a padl mu do náruče.
„Jak jsi přišel sem? ... Slyšel jsi o novém rozkazu
králově?“

„Wšecko wím!“ odpověděl Vladimír. „A
bezpochyby stojí též za tou přičinou u lávky přes
potok wedoucí a u každé stezičky, po které se na
waši stranu dostati lze, strážníci. Pro to pro vše
ale jsem přece zde.“

„Ale wiš-li, do jakého nebezpečenství sebe
samého a nás uwaluješ?“

„Já musel sem jít, Artemiji. A wzaw ho za
ruku odwedl ho na stranu a odkryl mu tajemství
srdce swého.

„Nyní wiš wše, Artemiji. Od sestry twé zá-
wisi nyní rozhodnutí osudu mého.“

„Tys ale zapomněl na královský příkaz. Otec
můj zapřísáhl se wěrnosti ku králi, a neodhodlá se
ani za newím co přísluhu swou přestoupiti. Nyní ne-
swolí we waše zasnoubení.“

„Což ho nepohnou moje prosby, moje slzy?
Což bude králi obětovati štěsti swé jediné dcery?
Pojdme k němu hned!“

„Nelze, Vladimire. Uwaž, že jsi bez wýkazu.
Oni tě chytí a jsi ztracen.“

„Mohu-liž nyní na nějaké nebezpečenství se
ohlížet! Což nemám šawl s sebou! Což myslíš,
že pojedu do Nowgorodu a že tam budu žebrat o
wýkaz? Nikoli! čas jest mně příliš drahý. A pak,
k čemu mně wýkazu? Sestra twoje jest švédská
poddaná, a waše vláda nepochybne nyní nedowolí,

aby se prodala za ruského poddaného. Když tak nemilosrdně přetruhuje swazky pokrewnictví a přátelství mezi obyvateli vaší a naši strany, zdaž dovolí swazky nowé?“

„Já sám tak myslím, Wladimíre. Widiš patrně, že zasnoubení twoje se sestrou mou nemožné jest.“

„Neruš mou naději, newraždi mě! Dokaž mně nyní přátelství, rci co činiti mám.“

„Newim, Wladimíre, newim!“ odpověděl žalostně Artemij.

Po celý čas rozmluvy této stála Nadežda opozdál na kraji strže a hleděla dolů na Láwu po kamení se winoucí. Časem polížela kradmo na bratra i na Wladimíra. Pozorovala jejich pohnutí, jejich zamračené tváře i hleděla uhodnouti předmět rozmluvy jejich; srdece její se oužilo od nepřemožitelné žalosti a od truchlivých ne dost jasných myšlenek.

„Co tu děláte?“ ozval se najednou hlas, před kterým se Artemij a Wladimir mimowolně zarazili. Ohlídl se a před nimi stál Iwan Stremew.

„Aj, Wladimíre Lwoviči! jak jsi mohl přeleštět k nám přes Láwu? Či dostal jsi již výkaz?“

„Já nemám výkazu.“

„Nemáš výkazu?... a jsi zde? Což se ti zachtělo dostat se na šibenici? Wěziž, že i my pro padnem, budu-li s tebou déle mluviti, nezajmu-li tě a ouřadu newydám.“

Wladimír sdělil vše Stremewu.

„Tak to tedy stojí!... Hm, newim, jak ti pomoci. Dowol trochu si to rozmyslit.“ Mnul si čelo.

„Ale, miluje-li tě moje ne?“

„Já ještě s ní nemluwil.“

„Budeme se jí tedy tázat.“

Wzaw Wladimíra za ruku wedl ho k Nadeždě, nedbaje na Artemije, jenž mu polohlasitě pravil: „Strejčku, považte, co činite.“

„Nadeňko!“ řekl Stremew, „Wladimír Lwovič tě miluje, že to wysłowit nelze. On si tě, abych tak řekl, chce wzít. Jsi při tom, jítí s ním k oltáři?“

Kdyby hrom několik kroků od ní do stromu byl uderil, nebylo by leknutí její tak velké bývalo. Zarděla se, zbledla, wrhla se bratu na prsa a ronila slzy.

„Jaká to odpověď, bloudku!“ pokračoval Stremew. Ach, snad nesmíš nic říci, dokud jsi se tatinka a maminky neptala. To je něco jiného. Ostatně wím, že oni wždycky na Wladimíra Lwoviče mysleli a myslí. Já ti ručím za jejich swolemi a zwěstuji ti, že jsou s tím spokojeni. Mluw tedy, miluješ toho mladíka?... Nu, mluw brzy! Prodlévat nelze, nebo ho w okamžení poženu přes Láwu, a ty ho nikdy neuvidíš. Neodpovídáš?... Nu, tedy pojďme, Wladimíre Lwoviči!“

„Strejčku, strejčku!“ zwolala Nadežda hlasem sotva srozumitelným, a ukrywši lice na prsu bratrůvých podala třesoucí ruku Wladimíru.

Pla radosti uchopil tento dívku a přiwinul ji do svého náručí.

„Nuže, nyní je věc skončena. Bodejž by tak již dávno bylo!“ pravil Stremew dálé. „Nyní poběhnou domů a přivedu sem rodiče, Nadeňko. Zde ti dají požehnání a pustí tě přes Láwu do dědiny na matku swatou Rus! Tam se prodewe za svého ženicha, ži šťastně a nezapomeň na nás truchlící Zálawské. Dejte jen pozor, aby wás zde nikdo newiděl, dokud nepřijdu. Jdete raděj do tohoto wysokého žita. Nu a ty, Wladimíre Lwoviči, když wás přepraví na druhou stranu, ožeň se kned a odeber se dál od hranic, aby wás sám čert nenašel. A zde budem wšem říkat, že naše Nadežda zahynula, že se ztratila, že ji wlk unesl, medvěd snědl... Málo li to, lehko ještě něco wymyslit!“

„Awšák,“ podotknul Artemij, „jestli se nějak dozwědí...“

„A nechť se dowědí!“ zwolal Stremew. „Já wezmu celou winu na sebe. Nechť mě pověsi, ti proklati Šwédowé: jaké to neštěstí! Já již dlouho žil na světě. Aspoň bude moje Nadeňka šťastna s milým přitelem svým na rodné půdě, zpmene si na mne s dobrým a pomodlí se wroucně za pokoj mé hřišné duše.“

„Strejčku!“ zkřikla Nadežda, raněna jsouc do hlubiny srdce, a pláčic wrhla se mu okolo krku.

„Nu, dost toho pláče! Wždyž mne ještě nepowěsili. Uwidime, co se s těmi Šwedy dělati dá. Já ještě jsem chlapík! Možná, že posawád tucet těch zlopověstníků přemohu a sám bez rány zůstanu. A wšak ted musím běžet k bratrowi.“

A starec běžel jak osmnáctiletý mladík.
(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

8. O duševní upotřebení.

(Dokončení.) Časopis wychovatelský neopomine též zmocnit se důležitého dějství w životě duševním, totíž citu. On bude čtenářům svým ukazovat, jak na mládež oučinkovatí třeba jest, aby cit ani neuwadnul ani neprekypěl, ale aby se náležitě rozwiniul a tak wesely a hbitý po hyb života usnadnil. On bude o to usilovati, aby se u mládeže zvášť krasocit pěstoval; a jelikož cnost krásy duševní jest, wynikne z krasocitu zvášť cit mrawní a náboženství, k pimž pro důležitost svou i cit sympathie cíli soutrpnosti a cit pospolitosti přičisti dlužno. Rozličné povídky, bájkы a básně, ano i diwadla dětská, jsou-li duchu mládeže přiměřená, mnoho w ohledu tomté působí, ovšem že to kusy zdarilé býti musí; než i témuto nezmí se časopis přeplnit, poněvadž největší částka působení toho obezřelosti učitelové zanechána jest. Za tou přičinou bude učitel swěřen sobě dítky i mimo školu vyhledávati, ou je častěji při jejich hrách a shromážděních swou přítomnosti překwapi a přivede to wážnou srdečností tam, že děti i w jeho přítomnosti srdečím swým násili neuciní. Též i w náboženském ohledu oučinkuje na cit nejvíce dobrý příklad učitele.

Co se pudú a snažnosti týče, znamenati sluší, že jsou nejmocnějšími hybadly w životě duševním, a proto pro wychovatelství velmi znamenité úkazy; a wšak pů-

sobení w ně závisí jediné od poznání zákonů a pravidel, dle kterých jejich vznikání a zanikání se řídí, což ovšem i o ostatních stupních duševních platí. Než prozatím budí podotknuto, že moudrý wychowatel se nikoli o wypuzení pud a všeliké snahy zasazovati nebude; nebo ony nám od Boha vštípeny jsou, a nikoli od dásbla, jak se zasmušíl předešlá století dominikala; a proto třeba, abychom jich šetřili, šlechtili a pravým směrem zasvětili. Mezi pudy wyniká u mládeže dospělejší zvlášť pud pohlavní, o němž pro jeho důležitost v llistech těchto se zmíniti snad příležitost ještě najdu.

Mysl se ovšem zvlášť předměty školními wzdělává; a však i o formální wzdělání myslí, o tak nazvanou bystrou mysl dbát třeba; jelikož se učitel o to starati má, aby žák nejen tomu porozuměl, co se mu přednáší, a v paměti to podržel, ale aby i jakési schopnosti a obratnosti dosáhl pro všecka postavení, v nichž se budoucně očtou může; což předewším dosáhnouti lze a) přestawkou psychologickou u wyučování, b) wzbuzením povernosti, o čemž později.

K wychování mravnímu je zvlášť třeba, aby učitel pochopil, jak se vůle w duši naší tvoří a jak z ní všecká powaha a konečně i karakter mravní povstává. Abych Wám, pp. učitelové, o věci této jen něco napověděl, pomyslete si, že karakter w duši je to, co jsou kosti w těle; jsou to silné, mnohonásobným spojením zinohlé zásady, dle kterých se weškeré naše jednání řídí. Sady tyto musí být mravné, mají-li karakter mravný způsobit; z čehož již wyswítá, že se u mládeže přede vším o to dbát musí, aby se předně vůbec zásady utvořily, a za druhé aby zásady ty mravné byly. K prvnímu bude časopis wychovatelský tím nápomocen, že ukáže, jak se zásady w duši naší tvoří, a k druhému bude směrovati nejen hojnou zásobou powídek mravných pro mládež se hodících, ale i pojednánimi náboženskými. Vůbec musí se wychování w ohledu tomtoto a i w jiném pozorovati se dvou stran, co věda totíž a co umění, anebo co theorie a co praxis.

Druhá generální schůzka měšťanské besedy pražské.

Posledního Ledna b. r. měla zdejší měšťanská beseda u přítomnosti královského komissaře c. k. rady p. Hayde své druhé všeobecné shromáždění, ku kterémuž se 78 činných a mnohem více přispívajících členů sešlo.

Program jednání byl následující: Řec úvodní p. přednosti, oučetní wýtab, přednešení od p. jednatele; návrh k změnění místa pro besedu; vystoupení šesti wýborů starších a volení pěti nových, volení pokladníka a jednatele; konečné návrh k změnění několika §§. řádu besedního.

Po úvodní řeči pana přednosti a po přednešení oučetního wýtabu od p. jednatele začalo se jednat o druhých programem ohlášených článcích, a sice nejprvě o tom, má-li měšťanská beseda ještě dle na dosavadním místě v Uříšinské ulici na Nowém městě zůstat, anebo, protože místo nynější proměnití potřebí jest, jinam, jmenovitě do domu „u Černé růže“ w Kolowratské třídě se odstěhovati, a může-li wýbor budoucí s majetníkem řečeného domu strany mít smlouvu učiniti. Tento návrh byl jednolhsně od činných hlasujících členů přijat a tím budoucí wýbor oprávněn, s majitelem domu „u Černé růže“ smlouvu nájemní a 6 let učiniti. Za tou příčinou minul se návrh pana Emanuela Zdekaueru, aby měšťanská beseda raději — třeba na akcie — zvláštní dům sobě zakoupila, svého oučíku; a však návrh sám svědci o vřelé horlivosti jednotlivých členů, s kterou se ústavu toho a jeho prospěchu ujímají.

Další a důležitější rokování stalo se o změnění §§. 7., 8., 15. ad c. a 20. ad b., o něž písemně žádost od několika činných členů k výboru zadána byla. I staly se změny, záležející w tom, že při všeobecné schůzce budoucně všickni členové, činní i přispívající, mohou návrhy činiti; a když by k učiněnému návrhu dva jakoliv ouďové přistoupili — že musí o něm rokováno a hlasováno být. Právo k hlasování ale zůstaveno jest pouze ouďům činným. Změna tato w stanovních pravidlech předloží se weleslavné správě zemské k potvrzení.

Jest to na každý způsob od činných ouđů, samých to měšťanů, velmi prozretelně učiněno; neboť jen oni mají a chtí být měšťanskou representativou, což jim nikdo z přispívajících ouđů ná zlé vykládati nebude. Avšak stal se tím přece bližší krok k rovnosti všech členů, kteří, ačkoliv rozličného w živobytí povolání, sworně o zdar tohoto měšťanského blahopodněho ústavu pečovati mají. Do výboru, jak od několika činných ouđů vyhledáváno bylo, přispívající členové rozhodnutím 38 hlasů proti 30 nebyli připuštěni, aniž toho třeba; neboť dle §. 9. zastupuje zevně výbor besedu měšťanů pražských a běžicí řízení i rádné spravování společného jméně obstarává, nerozdílně zařístoje a dle §. 3. sp. čl. bes. každý člen (činný a přispívající) své žádosti a přání strany uspořádání neb nedostatků besedních w knihu zvláště k tomu ustanovenou wepsati může; a taktéž přispívajícímu členu i mimo všeobecné shromáždění právo odnato není, o to, co by k prospěchu společnému směrowalo, žádati, t. j. návrhovati. A bude-li wěc obzvláště důležitá, musí beztoho dle §. 14. všeobecný sbor sezwán být. Budíž jen povážno, že beseda nazývá se měšťanskou!

Dále, ode dne všeobecného tohoto shromáždění nabude uzavření šestiny činných členů potřebné platnosti čímž první částka §. 8. ř. b. platiti přestala.

Co se týče přistupování w tovaryšstvu, pravidlo §. 15. ad c. za nepraktické nalezeno jest, a posavádání obyčej, že toliko wýbor nad přijetím nového člena rozhodovati má, za pravidlo přijato. K tomuto pravidlu byla přidána wedle návrhu p. Haklika tato velmi praktická a prospěšná přímětka, aby při přistoupení pražského měšťana w tovaryšstvu wýbor určil, do jaké třídy ouđů přijat být má.

I strany ročního honoráru pro jednatele a platu pro besedního kustosa změny se udaly.

Pak oznámili pan přednost, JUD. Fryč a p. jednatel JUD. Brauner svůj odstup ze svéreného jim ouđadu. Za jednatele zwolen byl p. Karel Erben a za jeho nástupce, kdyby ouřad ten na sebe přijmouti nechtěl, p. Proslaw Trojan. Dosawádny pokladníkův náměstek p. Prokop Richter na místě odstupujícího dra. Kašpara jednolhsně zwolen byl za skutečného pokladníka; ze starého pak wýboru w nový přesli páni Wyšín, Prokop Richter, Rypota, Schwertner, Jan Slawík a Macourék, a co noví přistoupili páni Loos, Lebeda, Kalchbrenner, Kašpar Slawík a Jindřich Wolf. Přednostu sobě wywolí wýbor, a neopomineme jej oznámiti.

Můžeme se nadít, že beseda, osvědčíwi své trvání na druhý rok, i dále blahodějně zkwítatí bude. Besední čtení, držané každou sobotu od našich literátů, zpěvy, provozované každý outery, rozmnožení časopisů, jichž všech jest 39, a sice 15 slovenských, 23 německých a 1 francouzský, i jiné zábavy ubezpečují, že nás naděje nezklame. Konečně wyjewujeme přání mnohých ouđů, aby, co se týče besedních čtení, tato užitečná zábava mimo pp. literáty (čímž za to díky) též podporována byla od pp. měšťanů, kteří by rovněž s věhlasem o věcech obce a vlasti, průmyslu a obchodu vědomosti i zdání své sdileti mohli, což

by zajisté k veliké chwále a k nemalému prospěchu besedy městanské přispělo.

B. P.

Jednání promyslowé Jednoty.

Dne 3. b. m. držána byla měsíční schůzka, ve které po přečtení obyčejné jednatelské zprávy předně jednáno bylo o pokračování v český-německém Nedělním listu pro řemeslníky. Tento časopis totiž, jak předzwídati bylo, ve svém způsobu dle potrvat nemůže, ani s vydáváním jeho znamenitá škoda je spojena. Tu škodu ovšem nesou pp. hrabata Dejm a Wurmbrand s panem šlechticem z Lämlů, kteří na jeden rok naň se zaručili; ale další jeho vydávání bylo by věci neprospěšnou. Tu nabídl se p. Jaroslav Pospíšil, vydávat ji dálé o své ujmě pod ochranou Jednoty a redakci p. dra. Amerlinga, ale pouze v jazyku českém, kterýto návrh, s vysloveným od ředitelstva práním, aby při starém názvu zůstalo, předložen byl shromážděnýmoudům, kteří jej témito jednohlasu přijali. — Taktéž i návrh p. Kreuzberga, aby professor chemie při medicínské fakultě p. dr. Redtenbacher za čestného oudu přijat byl, většinou 48 hlasů proti 3 prošel. — Druhý návrh p. Kreuzberga, aby Jednota nějakým skutkem projewila své uznání zásluh nebožtíka dra. Lista, buď přičiněním se k postavení mu pomstu aneb i jinak, ovšem odpor vzbudil, čemuž nikdo diwiti se nebude, když pováží, že Listovy zásluhy týkají se vlastně Německa, nikoli pak Rakouska, a tedy návrh ten leží mimo obor činnosti české průmyslové Jednoty. Pan předsedící ponávrhl, aby se věc ta vznese na generální ředitelstvo; když ale p. Kreuzberg na tom stál, aby se hlasovalo, zdali wúbec v té věci něco ciniti se má, vystoupil pan Trojan proti návrhu namítaje, že překračuje oučel Jednoty v statutech jejích vyknutý; též pp. Halla a Hawliček proti návrhu se ozvali. Tu se ujal návrhu p. Rieger a horlivě jej podporoval, s tou však výminkou, aby Jednota žádných peněz k uskutečnění jeho newynakládala, jelikož jich nazbyt nemá. Na to p. Kreuzberg vyvracoval námítky p. Trojana, při čemž dotýkal se, což k věci nepatřilo, minulých usnešení Jednoty, z čehož powstal osobní spor mezi ním a p. Trojanem, který tim se skončil, že p. Kreuzberg opětne se wyjádřil, že to tak nemyslil jak mluvil. Nicméně jeho i p. Riegra výmluvnosti podařilo se, že po trojím hlasování návrh přijat jest, který potom jednosvorně na generální ředitelstvo k bližšimu uwážení vznesen jest. — Návrh pana prof. Wiesensfelda pro jeho nepřítomnost přednášen nebyl.

Diwadlo pražské.

Žižkův dub (od jiného referenta).

Dávno už nebylo weškeré obecenstvo tak žádostivo provození díla dramatického, jako tenkrát; už před tejnem měla být dávána zpěvohra od Čecha Pražáka daleko ode vlasti dílicího; však by lépe se prostudovala, o tejden odložena byla. Uwertura byla přízniwě přijata, ačkoli mnohé reminiscence na mysl přiváděla a docela vlastský původ dosvědčovala; vlastské hudby naše obecenstvo nevelmi milovalo. Opona se vyhrnula, byli jsme v kovárni, zpíval se sbor kowářů, jenž sice malou ráznost jewil, za to však Darowinův a Eližbétin zpěv nás rázem přesvědčil, že w p. Macourkovi jsou znamenité vlohy k dramatickým skladbám. Pak se mnoho mluvilo a málo zpívalo, až zase píseň kowářská, výborně přednášena jsouc od p. Strakatého, uspokojila; na to následoval něco později dwojzpěv Jaroše a Eližbety (p. Mayra a panny Soukupové), a sborem kowářským ukončilo se první jednání. P. Macourk tríkrát wolán a i p. prof. Klicpera, za ně-

hož w diwadle nejsoucího p. Chauer se poděkoval. — W druhém jednání jsme u Žižkova dubu w lese. Sbor podzemní loupežníků. Samostrel lowec (p. Brawa) leze na dub pro jestřábí hnizdo; Rohata, wůdce loupežníků (p. Illner), přijde a wyleze též na dub, a později se dostaví Jaros, mladý kowář (p. Mayr), zpívá pod dubem a posléze též na něj vleze pro osudnou třísku, a pak zpívají všickni tři tercetto dobré provedené; na to přijdou ještě všecky ostatní osoby weselohry, nikoli však romantické zpěvohry, jak na cedulce zní, Darowin, Dalibor, Kasal, Sudipraw, Miluška a Boreš a shromáždějí se pod dubem, a dvojím sňatkem skončila se komedie na prknech, ale nová počala od obecenstva w přízemí a přínebí, kdežto wyvolávaní nebylo konce. O textu p. prof. Klicpera jeden jest hlas, že to žádná látka romantického zpěvu, a diw jest, že p. Macourk tolik z toho wywedl; i kojime se pewnou naději, že, když se mu rázny text podá, zdarilým plodem nás potěší; neboť jeho skladba jest dramatická, jeho hudba zpěvná; chrán se jen p. Macourk, aby instrumentaci nedusila zpěv a aby nápěvy zhusta se nenakupovaly a w introdukcích více stručnosti panovalo. Zpíváno bylo výborně od pána Strakatého, Mayra, Bráwy, Illnera, Neswadby a panny Soukupové. Herecký díl weselohry dobré prováděli pp. Kolář, Kaška, paní Kolárová a panna Mayrowa *.

Pan beneficiant měl nabity dům.

Hořenovský.

Návěsti.

Ačkoli pouze kněhkupecká oznámení vlastně do našeho „zábavníka“ nenáležejí, přece klademe sem následující, ještě snad právě prostředkem těchto listů na příhodné místo se dostane a leckomu dobré posloužiti může. Leží totiž we skladě knih Pospíšilových w Praze rozliční

jednotliví swazkowé Časopisu Musejního, kteréžto snad mnohem p. odbírateli k doplnění neouplných ročníků sloužiti mohou. Jsoutě následujici: od roku 1828. sw. 2. a 4. — 1829. sw. 2. a 3. — 1830. sw. 1., 2. a 4. — 1831. sw. 1., 2. a 3. — 1832. sw. 1. a 4. — 1833. sw. 2. a 4. — 1834. sw. 1., 2., 3. a 4. — 1835. sw. 1. a 4. — 1836. sw. 3. a 4. — 1837. sw. 1., 2. a 4. — 1838. sw. 2. a 3. — 1839. sw. 2. a 4. — 1842. sw. 2. — 1843. sw. 1. a 4. — 1844. sw. 4. — 1845. sw. 1. a 2.

Prodává se každý z těchto jednotlivých swazků za 30 kr. stř.

Také se tamtéž dostati mohou z

Časopisu pro katol. duchovenstwo

r. 1834. sw. 4. — 1835. sw. 4. — 1836. sw. 3. — 1840. sw. 4. — 1844. sw. 2. a 3. — Též po 30 kr. stř.

Lístky do besedy w Konviktu

na den 10. Února vydávají se čtyři dni před tím w domě č. 127. w nowoměstské Hawírské ulici.

* Při té příležitosti nemůžeme wděčně nezpomenouti ochotnosti našeho vybörného orkestru, jeněn při zkouškách, a výtečné jeho souhry při provození, jakoli zlomyslnost newime či oumysly jeho w podezření uwáděla, jakoby se byl spíkl, spatnou hrou k pochowání díla páne Macourkova se přičiniti, až se i stalo, že písemné výhrůžky mezi hudebníky kolowaly, skutek to, ať mírně se wyjádříme, velmi obmezeného rozumu.

Red.

Číslo 17.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých trikrát za
týden, w outerý, ve
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém ryku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

**8. Února
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Šťastný low.

Ach matičko, jistí dejte,
Hlad ukrutný trápí nás!
Chvíliku, dítky, jen počkejte;
— Odpoví rybářův hlas —
Bůh poprál wám zdravé vstání,
Slušno, prw ať dík mu zní,
Brzyčko pečlivá máti
Snídání wám připravi.

Z čeho? z mouky, čili z chleba?
Wždyť w komore já nemám
Ani zrnka, čeho třeba,
Mám-li chystat jídlo nám.
Ach, toť křivda, že to nebe,
Co prý všechno hojnost má,
Neslyší mne ani tebe,
A co třeba, nám nedá.

Tak rybářka reptá, kwili...
Muž pobožný ji těší:
Ženo, máme w smutné chvíli
Wlastní aspoň přistřeši.
Ten, jenž denně w swé štědrosti
Připravuje ptactwu kwas,
Dá nám chleba do sytosti,
Příhodný až bude čas.

Marná řeč... Tu rázem w klíku
Náhle ruka udeří;
Starší syn w úžasném křiku
Kwapně wstoupí do dveří:
Dnes nám všechném bude blaze,
Toť radostný bude den,
Dnes prodáme rybu draze,
Táto, běžte k řece wen.

To je ryba, to je zvíře,...
Takowýto wedni diw,
Až je nepodobno k vříre,
Nelapil jste jaktéživ;
Chtěje wyndat z wody sítí,
Nezmoh' jsem ji sám a sám,
Nemeškejte táto jítí,
Kupce já hned obstarám.

Neřek' jsem? — rybář se směje,
A upírá k ženě zrak —
Nám, staruško, nebe přeje,
Brzy mine želu mrak.

Takto dí, a w rychlém skoku
Chwátá s synkem k chobotu,
Bez meškání w kalném toku
Swou počiná robotu.

Zlehka, by newzala škody,
Maje synka k pomocí,
Táhne snažně od dna wody
Síť, již skryl tam za nocí;
Modle se a čině sliby
Již dostal ji w mělčinu,
Ach, tu místo welké ryby
Zříti lidskou mrtwinu.

Pustil siť rybář, užasna
Nad podivnou příhodou,
Twář jeho, prw vlidná, jasná,
Zkalela tou nehodou.
Co počti w trudné době?
Či má zpět do proudu hnát?
Neblahého losu robě,
Či mu w zemi lůžko stílat?

Zeměnín, dí, swoje lože
W chladném matky lůně méj...
Dítky, dítky!... dobrý Bože,
Živnosti mé požehnej!...
Synku, pluj tam w prawou stránku,
Ať wše připraveno mám,
Já zatím tu mrtwou schránku
Kdes na břehu pochowám.

Naložiw pak zpuchlé tělo
Rychle na swá ramena,
Chwátá, kloně k zemi čelo
Pod outiskem břemena;
W stínu topolu je pouští,
Wlastní rukou hrob reje
Bez rýče;... slavíček w houšti
Piseň hrobou poje.

Blízké díla dokonání...
Hle, co to?... Toť zlata lesk,
Ryzé zlato z nenadání!
Wzácny poklad!... Míjí stesk,
Ples hrobniku z oka září,
Pochowaw mrtvého w zem
Spěje s díkuplnou twáří
Rovným domů pochodem.

Ženo, děti, Marto, Jene!
Konec bídě položen;
Wiztež zlato nalezené,
Blažený nám nastal den.
Chwáleno buď Páně jméno,
Důwěru kdo w něho má,
— Wězte, děti, wěr ty ženo —
Na věky se nezklamá.

J. Drbohlav.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Artemij, Vladimír a Nadežda ukryli se na radu jeho do žita. Tam se winula ouzounká stezíčka k přecházení s jednoho pole na druhé. Sli tou cestíčkou. Klasy se nad nimi w lewo i w prawo nahýbaly a zahražovaly často průchod. Odstrčeny rukama opět se narownaly a sumice houpaly hlawickami, jakoby si na wetrelce stěžovali a jim výčitky činily. Artemij šel napřed. Za ním Vladimír a Nadežda. On ji držel za ruku a hleděl časem pln blaženosť na svou zpanilou newěstu.

„Zpátky, zpátky!“ zkřikl na ně najednou Artemij polohlasitě, zastavil se. Oba se zarazili.

„Co to?“ tázal se Vladimír.

„Tam napřed, na naši stezíčce mhnul se švédský vojenský krov.“

„Můj Bože!“ zwolala Nadežda.

„Neboj se, moje milá!“ pravil Vladimír. „Mám při sobě šawli a pistole.“

„On není sám, několik wojáků jde sem,“ řekl na to Artemij. „Odpor by byl těžký. Hluk sežene hned celý zastup a tebe newyhnutelně lapnou. Raděj pojďme na stranu a ukryjme se w hustém žitě.“

Odešli na třicet kroků s cestíčky na stranu, hledice co možná málo klasů pocuchat, aby za sebou nenechali patrnou stopu. Zatím rozwlnil povstalý vítr žitné moře. Nebezpečenství rostlo a nutilo přehající sednout si na zem. Mezi tím se wojáci přiblížili. Jíž je bylo možná slyšeti. Oni mluvili:

„Čert mne wezmi, když toho smělce newyslídím, co se dnes na naši stranu přepřawi. Já mám obzvláštní chut' widět zas někoho wiset.“

„Nepozoroval jsi, příteli, že nám na této cestíčce lidé naproti šli?“

„Jistě že se wrátili.“

„Neschowali se tady někde?“

„Cože? můžeme hledat.“

„Ale kde jich hledat?“

„Snad se schowali do žita. Půjdem do žita. Litovat je není proč: je ruské!“

Artemij rozuměl švédsky a wyložil Vladimíru co slyšel. Tu wytáhl tento z pasu pistole a natáhl kohoutky na druhou spousi. Nadežda se bála dychat. Zatím začalo žito pod nohami wojáků šumět. Šumot klasů ozýval se na rozličných místech, tu blíže, tu dále. Konečně bylo šumění nic více než asi na

dvacet kroků slyšet. Bylo vidět, že se jeden z wojáků přímo k nim ubírá.

„Jsme ztraceni!“ šeptala užaslá Nadežda.

„Dej mně jednu z tvých pistolí,“ wece Artemij k Vladimíru.

„Ne, ne!“ zwolal tento. Prchněte a nechte mě samotného. Proč byste měli zahynout se mnou? Já se budu sám bránit.“

„Eh, wy padouchowé, zlodějowé, zbojnici!“ ozval se najednou w dálce hlas, silný jako ryk lva. „Wšak já wám dám! Jak smíte pošlapat naše žito, kdo wám to dowolil? Ej, draži rodáci! krádež! zbojnictví! sem, sem! pomezte, dáme jim!“

Tak hulákal Iwan Stremew. S dlouhým obuškem w ruce, spiše břewnu podobném, běžel přímo na švédské wojáky. Za ním se také rozběhlo několik okolo jdoucích Rusů. Jedni uchopili klacky, druži kameny, jiní popadli něco jiného, jiní wysoukawše rukáwy začali hrdinské pěstě a brali se za Stremewem. Wolání „pomezte!“ mělo wždycky tu vlastnost, ekamžitě rozprouditi ruskou krew.

„Do zbraně, bratři! Spiknutí! zrada!“ zwolal jeden z wojáků. „Stůj, sice wystřelim!“ křičel dále, zamíře na Stremewa.

„Strílej, pse!“ wolal tento máchnuv obuškem a běže na wojáka.

Bum! — Ozvěna opětovala ránu, rozlehající se w dolině.

„Chybí bil jsi, brachu! Počej, já nechybím...“ A Stremew podrazil wojákově klackem nohy; Šwéd se roztáhnul na trávě ranou jsa omámen. „Wezmi mu, bratre, pušku a torbu s patronami!“ pravil Stremew k jednomu z těch, jenž za ním běželi. „On se tak brzy nezparapatuje. Nabí rychle zas. Ti zpropadenci běži na nás se wšech stran. Widiš, vylizájí ze žita jako běsi z propasti pekelné.“

Stremew, sebrav okolo sebe zástup dobrowolníků, přikázal wšem pokojně stát, a sám opřew se obuškem o zem hleděl chladnokrevně na bližící se nepřátele.

„Řež je, strílej, bratře!“ wolal desátník běže w čele wojínů k Stremewu.

„Ne, nestřílej, příteli! Střílet nesmíš, to nejde!“ ozval se pokojně Stremew po švédsku. Což nejsme poddani wašeho krále? Dost na tom, když naše žito pošlapete; a ještě nás chcete postřílet, nás hříšných! Wždyť nejsme koroptwe! Wy půjdete ze žita, a je konec. Widíte, že stojíme tiše a wám neubližujem. Nepopouzejte nás, a my nebudem popuzovat wás. Ostatně jak se wám líbí. My máme také sířliwo, nabítou flintu, hůlky a kaminky a tuble dubowku.“ Tu zdwihl swůj ohromný obušek. (Pokr.)

D o p i s.

Ze Měna (opozděno).

Dne 6. m. m. odebral se welebný kněz kooperator od nás do Prahy na léčení. Horlivou přičinlivostí, snášlivostí a mravností wydobil sobě u Katolíků i Nekatolíků

weliké vážnosti, zvlášť ale vyučováním mládeže, již mimo domácí školu ještě ve čtyřech na hodinu od města wzdálených školách co nejsvědomitěji cvičil, jakož i seukromým wzděláváním četné částky její trwanlivých zásluh o Mšeňo získal. Za tou příčinou mu bylo den před odchodem od sl. městského ouřadu na žádost měšťanského výboru jmenem celého měšťanstva doručeno čestné poděkování za jeho přičalirost a na večer hrála k poctě jeho hudba. Ráno po náš sv. byl u jednoho váženého měšťana pozván, kdež se městští ouředníci a nejprvnější měšťané byli shromáždili, an zatím lid dawem před domem na ulici stál, odkudž jej až za město ku křízi doprovázel, kdež tento dobrodinec ještě jednou Mšeňo žehnaje u všeobecném truchlení přátelům svým ardečné „s Bohem!“ dal. Odchod jeho naplnil celé město zármutkem, zvláště chudobný lid, mezi nějž poslední svůj halíř byl rozdal, tak že jako apoštol pěšky jít musel. Přichylnost a jednomyslně nelíčeně vyjewená vděčnost celého obyvatelstva pouhému kaplanu jest nejlepším důkazem pravých zásluh jeho a spolu swědčí, že lid zná vážiti si těch, jenž o jeho wzdělání, zvláště o wzdělání mládeže, swědomitě pečují. Kéž bychom se podobných výjewů častěji dočkali!

Diwadlo pražské.

W outerý dne 2. Února we prospěch panny Nepomuceny Mayerové ponejprw: Pražská děvečka a wenkowský towaryš aneb Paličova dcera, činohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla.

Letošní rok jest ourodný na diwadelní nowinky, jmenovitě Tyl obdaroval nás tuto již druhým plodem své dramatické Musy. I musíme wyznati, že se mu Paličova dcera mnohem lépe podařila nežli Flamendr, nad nějž hlavně přirozeností a důsledností svého děje wyniká. Nemůžeme zde pro přílišnou obmezenost místa vypravovati příběh této činohry, doufáme ale, že pan Tyl brzy žádostivé obecenstvo tiskem s ní seznámí. Tolik jediné twrditi můžeme, že se kus dobré hodi k provozování zvláště na wenkowě, kdežto nemine se s oučinkem na prostoduchého diwáka. Karakterysti jsou dobré provedeny. Rozkosný jest kontrast dobrosrdečné, ale neuhlazené Šestákové a medosladké zatravelé Jedličkovi; za to ale štěkává Bětuška příliš jest přehnána a patrně urází jemný cit. Oba Amerikáni jsou v Čechách neznámi cizinci, a mohli raději zůstat, odkud přišli. Skoro se zdá, že p. Tyl obecenstvo naše s myšlenkou stěhování se do Ameriky, se kterou jsme se i w Pražském Poslu potkali, pouze k vůli následování jistého svého wzoru seznámuje. Ta ale u Čechů, vlast svou nade všecko milujících, tak brzy se neujme. Efektu má kus w hojnosti, jenom že příliš patrná oumyslnost jich vyhledání a sestavení. Sem tam hledal pan Tyl populárnost we sprostotě, s nemilým podivem jsme i několik dvojsmyslů zaslechli. Hrano bylo bedlivě ode všech. Herci i básník byli dle zásluhy voláni.

Slowanské zpráwy.

Wnitřní Rakousko.

* Kmetijske in rokodelske novice letos zvláštní přílohou obohaceny budou; wydají totiž po listech nauku kněby pro polní hospodárství a lidský život wůbec od Matěje Vertovce. Tuto lučbu dostanou tedy předplatitelé na Novice zdarma; může se ale též zvláště objednat. Cena té knihy nemá býtí vyšší dvou neb tří dwacetníků. Dle úložku sděleného bude sepsána slohem čistým a plynlym, duchem vroucím a slowanským.

* W týchz listech welebný pan Matěj Majer, učený a horlivý Slowinec, radostnou zprávu dává o zvelebení národního vychování we wesnických školách w Kortanach, Krajinaku a dolním Štýrsku, kdež moudré snažení duchovenstwa čim dalej tím více národní jazyk co jediný

prostředek wzdělanosti na místo papouškování cizího jazyka uwádí a užitečné knihy wenkowaném k poučení a zábavě podává.

* U Kleinmayera w Lublani wycházejí malované krajinské národní kroje, ročník za 1 zl. 30 kr. we stříbře. Škoda, že nemáme žádných bližších zpráw o podniknutí tomto.

Uhry.

Z Pančeva (města vojenské hranice Banátské) piší: Lidnatost našeho města záleží z daleko větší části z Ilirů, jak řecké tak římsko-katolické výry, pak z Němců a Wallachů. Katoličtí Ilirové zde k národnímu uvědomění procitnuly statečně se o to zasazovali, by služby boží, posud jenom německé, též w materškém jazyku slyšeli. I podařilo se snažení jejich, a na boží hod wánoční poprvé se tu ilirsky kázalo. O svážin životě národním swědčí též diwadlo, již roku 1844. od ochotníků zřízené, w némž dle okolnosti desti často se braje. Poslední kus minulého roku byla národní hrdinská smutnobia Miloš Obilić. Návštěva byla tak hlučná, že mnozí nedostaváše se do diwadla vrátiti se museli. Oděv herců byl sličný a skvostný, outraty ochotníků na něj počítají se na 4000 zl. w. č.

Chorwatsko.

Wysoko welebný pan Josef Schrott, biskup bělehradský a smederevský, při založení národního domu w Záhřebě za tisíc zlatých stříbra akcií wzal, nyní pak tu celou summu na hotově vyplacenou tomuto vlastenskému ústavu daroval. Dejž Bůh šlechetným Chorvatům (a také nám) hodně mnoho tak štědrých příznivců!

Bosna.

W hlavním městě Bosny, Sarajewě, zámožnější obyvatelé s povolením vlády turecké školu zakládají a bohdá na jaro we skutek uwedou. Kromě národního jazyka a všeobecných nauk má se mládež bosenská učiti jazyku německému a vlastskému, čehož pro květoucí obchod s Terstem a s Vídni nad mítu potřebí.

Pražský denník.

* Prastarý, více než půl sta let zrušený kostel sv. Valentina na Starém městě nyní se bourá. Jakkoli nám lito této nowé ztráty starožitné památky we městě našem, ona přece méně bolestnou se stává povážením, že starodávní ráz tohoto chrámu již delší čas setřen a stavení velmi znetvořeno jest. Stavba kostela sv. Valentina jest nepravidelná a pochází z rozličných dob. Toliko jedna částka chrámu, w čistém gothicém slohu, zachována jest we své původnosti. Dle slohu nalezi buď konci 13. aneb začátku 14. století. W ní nachází se ještě 5 obzvláště krásných, každému příteli umění důležitých sloupových makovic nejuslechtilejší formy a 2 wýtečně tesané swornisky, z nichž na prvním jewí se uprostřed ozdobných rosetek erb metropolitánské kapitoly pražské, na druhém Kristus pěkné wypuklé práce. Wšech těchto sedm ozdobních kusů, důležitých pro archæologii vlastenskou, zachováno jest pro naše Museum. Zdejší stavitelem pan Helmich, jemuž bourání svěřeno, dá je opatrně ze zdi wyndati a ustanovil je již pro Museum. O založení kostela svato-Valentinského níčeho newíme. Dle pověsti byl w sedé starodávnosti vystavěn pro nepočtiče tenkráte katy a holomky rasowské, jakož se w skutku pod jmenem: „capella carnificum et laniorum“ připomíná. Roku 1253. odewzdán byl křížovníkům s čerwenou hvězdou, pod jejichž správou zůstal až do r. 1784., kdežto na dvorské narizení byl zavřen, 13. pak Prosince r. 1793. pražskému měšťanu Antonínowi Helferovi za 850 zl. stř. prodán.

* Dne 3. b. m. sporádáno bylo w síních měšťanské besedy druhé hudební vyražení, ku kterémuž dámám přístup byl otvoren. Tancovalo se w obou odděleních a nenucená veselost oživovala společnost až do rána. K zábavě přispěl i nás Jelen se zpěvy.

Trní a bodláčí.

Německá swornost. W časopisech německých píšou: „Nedá se zapřít, i kdybychom to sebe bolestněji nesli, že mezi jednotlivými státy německými ještě přeweliká propast leží, která, co by se rok k roku zavírat měla, w nowějších dobách, bohužel! vždy více se rozširuje. Tuto skutečnost nelze upřít, i zná ji každý, kdo se po jižním Německu ohlídnul. Nám slusí želeti toho, ne wšak věc zapírat, co kdyby se stalo, bylo by zhojení nemožné.“ Hle, páni Němci! nechte nás a hleďte si svého. Nekřičte, že jest hřich dopustiti, aby tak pěkný kraj německý, jako jest naše země, byla wzdělanosti germanské opět odňata. Newyhrožujte, že na nás pošlete několikrát sto tisíc Bůh wí čeho, abyste nás přivedli k spasení. Srownějte se mezi sebou, milujte se we spolek, podejte si ruce, abyste ustanowili jednotu, kterou w ústech, ne wšak w skutku máte. †††

Německé pismo, jak známo, od Dánů jest opuštěno a za ně sličnejší a okrouhlejší latinské přijato. Z toho se páni Němci velmi horší, prorokujíce Dánům oupadek literatury jejich následkem toho hrozného skutku: ano někdo odwolával se při tom i na ujmu, jakou anglická literatura až posud trpěti neprestává, poněvadž w 16. století Angličané to samé učinili, co nyní Dánové.

Zrníčka.

Bychom přišli rychle z jednoho místa na druhé, stavíme železné dráhy — leč dráha k drahé milence musí se zlatem dražit. —

Přenáramná láska k milence jest též nemoc a nedá se léčit ni allopathii, ni homœopathii, ni hydropathii; leč časem ji léčíme antipathii. —

Některí spisovatelové chtejí dokonalost ženského jazyka porovnat k bručícímu potoku — já wšak nejssem toho minění, neboť máme příklady, že již mnohé potoky časem do cela wyschly; leč ženské, čím více pokračují w stáří, tím více bručí. —

Brzo-li to tak daleko přijde, že nebude žádná sláva být wzdělaným, nýbrž hanba být newzdělaným?

Jindřich Mayer.

S m ě s.

W Turecku, o jehož pokrocích w osvětě a čistolidské wzdělanosti tak často se hlásá a troubí, ještě podnes obyčej vláda, že Turek, naobědwan se zadarmo u křesána, ještě od něho penězitou náhradu wymáhá za tupení zubů svých potrawou křesánskou.

Walter von Gœthe, wnuk slavného básnika, složil w hudbu slowanské písne, w nichžto dojemy, jaké národní život český a moravský za jeho pobytu w těchto zemích na učinil, hudbou wyjádřiti se snažil. Písne ty velice se chwálí.

Písek žádal prý krále Würtemberského o propuštění. Zamýšli prý ročně tři měsíce we Wídni, tři měsíce w Petrohradě a tři měsíce w Londýně tráviti, ostatní pak čas odpoutati svému věnowati.

Jablonowská společnost w Lipsku uložila na rok 1847. následujíci cenní otázku: „Wyzpytování sídel slowanských obyvatel w Mišni, w Turinkách, we Frankách a w

Lünebursku; historii jejich poněmčení a ukázání posud zachovalých stop slowanštiny.“ Wypracování mají být před Listopadem b. r. tajemníku společnosti, prof. F echerovi, zaslány. Cena jest 48 dukátů.

W Török Szent Mikloši w Uhřích složil tamější měšťan Štěpán Pozderka 52.000 zl. cí wěčnou fundaci na zaprawování z eurok jejich všech outrat oddávacích, křticích i pohřebních obyvatelů téhož městečka.

Jenny Lindowá nechce w Praze ani za 1000 zl. we str. za jeden večer zpívati. Jest otázka, čí to je škoda, Lindowé anebo Pražanů?

Papež co kazatel. Po kolik set let nebylo slýcháno, aby papež s kazatelnice k lidu svému se ozval, až letos w oktawie sw. tří králů nynější nejvyšší pastýř nenadále w jednom chrámu w Rímě místo obyčejného kazatele na kazatelnici vystoupil, přes půl hodiny kázal, daje tak vrchním vladcům duchovním pěkný příklad k následování. Lid rímský byl w nadšení. Také jest nynější oswicený sw. otec první, jenžto libání nohy (pantofle) sobě zakázav pouhé libání ruky swé zavedl.

W Prusích je každý šest a dwacátý obyvatel o uředníkem. Wydání za vojsko obnáší w 30 letech úplného po-køje 700 milionů tolarů. Každý chudý plati ročně desátý díl svých příjmů do státní kasy.

Pani a dcery berlinských bankérů jsou prý tak ducha plné a wzdělané, že se z nich mnohá dobrá duše we všichosti zbláznila.

Humboldtova Kosmosa wyjde za několik dní druhý díl, z něhož nám bezpochyby prof. Smetana další wýtahy podávati bude. ***

Přece něco zapomenuto! — Pomoránu jednomu byla w bitvě u Lipska noha ustřelená: — „Proklatá nehoda!“ — lal pán, „wždycky jsem tělo i duši Pánu Bohu do ochrany poroučel, a na ty zpropadené nohy jsem přece nikdy nezopněl.“ —

Trefné podobenství. W jednom německém časopise bylo následujíci podobenství umístěno: „Anglicko je rukou, Francouzsko srdečem a Německo žaludem Ewropy.“ —

Zahradník jeden, jda na trh, widěl jak se chmury nad ním wisící se silně zablýsklo — a w okamžiku tom i cítil lehkou bolest na hlavě. Brzy na to cíchá jakousi spáleninu, sejme klobouk, a hle! — blesk mu díru asi na dva coule širokou w klobouce udělal, který již ze všech stran chytal. (!!) —

W írských nowinách nacházejí se následujíci rubriky: Hladem sešli, zmrzlí, krádeže, noční loupeže, pokusy o wraždu, nepokoje o chléb.

Nowé knihy.

Tycho Brahe. Životopisný nástin od Ferdinanda B. Míkowce. (Ke třistaleté památké narození Tychona.) W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 8. Stran 43. Cena 10 kr. stř.

Wýbor příkladů na weßkeré učenj katolického náboženství. Sebraný a vydaný od Jakuba R. Macana. W Praze 1847. 8. Str. VI a 384. Cena 1 zl. 24 kr. stř.

Nedělnj kázanj od Františka Hawránského. Díl čtvrtý. W Praze 1847. Tiskem a nákladem Karla Vetterle. 8. Stran 211. Cena 1 zl. stř.

Životy, skutky a utrpenj Swatých a Světic Božích. Sepsány od Hugona Jana Karlka. (Díl první.) S obrázkem. W Praze 1847. Nákladem Dědictví Swatojanistého. 12. Stran 892. Cena 1 zl. stř.

Číslo 18.

14. ročník běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
v Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116, vydáva po
půlarsích tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtok a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

**10. Února
1947.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obalkou 2 zl. 86 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„Co to má být?“ wolal desátník, wida wojáka na zemi a běže mu ku pomoci.

„To je tolik, že na mne vystřelil. Jistě puška jeho tak trhá, že ho porazila.“

„Zločinče!“ zwolal desátník, a přiběhna k Stremému vložil mu ručnici na prsa.

„Slyšte, pane wojáku!“ pravil pokojně Streméw, uchwátiv pušku rukou. Nehorše se nadarmo. Wy jste zapomněl, že má puška dva konce: na jednom jest hlaveň, na druhém pažení. Není jist posawaď, kdo tu flintu w rukou má, ač wy ji držíte oběma a já jen jednou. Wíte, jak to nemilé, když člověka na př. popadnou za krk. Raděj mne již nechte anebo poručete swou duši na milost.“

Desátník chtěl pušku Stremému z ruky vrátit, ale ta jakoby mu k ruce přirostla. Šwéd widel, že mu činiti s člověkem neobyčejně silným, i stal se mnohem smluvnejším.

„Pusť ručnici!“ začal opět. „Já ti nic neuděláám. Jen musíš ty a wšickni, co zde jste, hned se mnou a našemu setníku jit. Já mu musím o všem zprávu dát. Ospravedlníte se pak před soudem jak můžete, měli-li jste právo zprotiwit se wojenské hlide a poranit wojina.“

„Toho jsem napravil proto, že po mně střelil. Já jsem nezačal. Soudu se nebojím, půjdu s tebou, ale sám. A wy, přátelé, jděte s Bohem domů. Wy jste se v ničem neproviniili. Já sám za všechny zodpovím. Děkuji wám, bratři, že jste na mě woleni přibehli. Někdy se wám odsloužím. Dej nyní, příteli, pušku a torbu panu wojákovi.“

„Ne, ne!“ křicel desátník, „wšickni, wšickni musíte jit s námi.“

„Tedy počkej, bratře, nedávej ještě pušku,“ pravil Streméw dale. „Máme-li wšickni jití, pane wojáku, musíte nás wzít násilím. Dobrovolně ne-půjdem; jediný já, libí-li se wám. Ani dubowku tutu newezmu s sebou.“

I přehazoval obušek jak lehký proutek s ramena na rameno.

„Nu, nu, dobré, půjdete sám,“ wece desátník. „Druhé my dostanem.“

Witézoznaky, totiž pušku a torbu, wrátili Šwédům.

„S Bohem, bratři!“ zwolal Streméw. „Děkuji wám. Jděte s Bohem domů.“

Wojsko jeho se rozešlo na všechny strany a on šel se Šwédy do vsi, kde setník se zdržoval. Raněného wojáka wedli soudruzi jeho pod paždim.

Mezi touto šarvátkou chtěl Vladimír několikrát ze swé skryše vyběhnouti, ale Artemij ho wždycky zadržoval. Slyšeli wšickni tři hlas Streméwa a znamenali, že on je při té hádce první osobou. Slyšewše ránu wzchopili se Vladimír a Artemij zároveň, chtice Streméwu na pomoc běžet. Nadežda je slzami uprosila zůstat. Hned za ranou ozval se opět hlas statečného starce a oni se utišili. Když wše utichlo, začal Artemij naléhavě příteli swému domlouvat, aby se přes Láwu odpravil.

„Ne, nikoli, ani za newím co!“ odpověděl tento. „Mohu-li odtud, newěda soudný výrok swuj? Nadeňko, milá Nadeňko, nic mne nerozloučí s tebou, ani Láwa, ani Šwédi, toliko jediná smrt.“

„A ty to, jak se zdá, chceš, Vladimíre!“ pravil Artemij. „Tys zapomněl, co se s tebou stane, jestli té lapí. Nyni jsi byl o wlásek ztracen. Pro Boha, poslechni mne! Odeber se nyní co nejrychleji na vaši stranu. Já bez tebe wše wyzwím a ještě dnes té o všem zprawím. Já sám přijdu k tobě přes Láwu.“

„Já nechci, abys pro mne wydával život swuj w nebezpečenství.“

Sli k břehu Láwy, k tomu samému klenu, pod jehož stínem ráno Artemij a Nadežda odpočívali.

Najednou bylo za houštím slyšeti rachocení bubnu.

„Ha! druhý zástup wojska přichází!“ zwolal Artemij. „Nyni tě uwídí, Vladimíre. Prchni, prchni, dokud ještě čas. Já ti dám o všem wědět, dnes, za hodinu, za minutu. Widiš tam na vaši straně ten wysoký dub u paty chlumu? K tomu stromu spustím odtud šíp a přivážu k němu psaní pro tebe. Ty wšecko zwiš, a nyní, pro Boha, prchni.“

„A tobě není líto, rozloučit se se mnou, milá Nadeždo?“ díl Wladimír, uchopiv její ruku a něžně ji hledě do očí.

„Wždyť nejdem na dlouho od sebe!“ odwětila s úsměchem, a mezi tím wstoupily jí dvě slzičky do ohniivých očí.

„Tedy na uviděnou, moje milá, na nížto se dost nadivati nemohu.“

Rozešli se, jak se wždycky rozcházejí ženich s newěstou. Kdyby Artemij Vladimíra byl nenutil, byl by se rád s ní od roku 1622. až do 11. Února 1847. loučil, a padl by byl nepochyběně do rukou Šwédů.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

9. V čem záleží působení učitelovo we mládež škole již odrostlou?

Nedivte se, pp. učitelové, že okres působení Vašeho tak dalece rozšíruji; ovšem že školní zameškání a potřebná mimoškolní důhlídka na mládež ku škole náležejíci wynaložení takřka všech Vašich sil žádá, a že wynaložení to s Vaši peněžitou, aneb jinak materialní odměnou v žádném srownání není; a wšak kdož by chtěl wynaložení učitelovo dle peněžité odplaty měřiti? Kdyby chtěl národ anebo stát učitelům za to odměnit, co oni pro vlastenskou mládež činiti mohou a dílem i čini, tu by zajisté dosti peněz v kasách svých nenašel. Než wynaložení učitelovo, jestli totiž pravé jest, nežádá i odplaty takové, jelikož ono samo v sobě nejvyšší odměnu nalezá, která wšelikou odplatu pozemskou wysoce přewyšuje; jest to totiž myšlenka: Ty nadarmo na světě nežijes. Něco jiného je ale olázka po uznalosti, kú které zavázání jsou rodičové, ba i národ. K uznalosti takové dá wšak učitel tím větší podnět, čím více se přičiní, aby powolání swému dosti učinil; a proto nemeškám zdání swé pp. učitelům wyjewiti, kterak možno na mládež škole odrostlou wychowatelsky působit, z čehož i pro časopis wychowatelský potřebná poznámenání wypadnou.

Přede vším we wěku tomto rozdílu pohlavního šetření třeba; jest již rozdíl mezi wychowáním chlapcovým a dívčiným, větší ale rozdíl jest mezi tělesnou a duševní povahou mládence a panny, a proto nesnadněj jest na oboje pohlaví we wěku tom přiměřené působiti. Nesnadnost ta roste i tím, že we wěku mládeneckém a panenském wůbec působení wychowatelské přechází w pouhou radu a usnadnění toho, čeho mládemu člověku třeba, aby powolání swé poznal a jemu zadost učinil, kdežto we wěku dětském neobmezeně vládlo a we wěku chlapeckém a dívčiném vládu swou jen důwody podporovalo. Hlavní tedy pravidlo, chce-li učitel we mládež odrostlou působiti, jest, aby doma zanechal svou vladarskou čepičku, s kterou we škole dětem imponoval, zde musí být starším přítelem mládeže; zde musí jedině rozum a srdečnost impnowati, má-li se učitel státi středem wšelikého moudrého snažení jinošstva, což zvláště w menších městech a městečkách velmi žádoucí by bylo. Ovšem že jest učitelovo působení při mládeži odrostlé větším dílem jen na jinošstvo obmezeno; a wšak časopis wychowatelský neopomine i tém, jenžto wliv mají na wychování panenské, potřebných naučení podávatí. W obledu tom zasluhují zvláštního pověsimnutí tak nazvané ženské industrialky. W ústavech takových je ženský cit we swém doplnění, tu se idealy tvoří, tu bývá wšeliké převrhnutí citů velmi časté; tu by se proto měl náležitý význam pohlavnosti vyložiti,

a na mnohé úskalí praktické skutečnosti pozornost obrátiti, na kterém se rozličné ideálky, ovšem s nemalou úhonou pro budoucnost, rády rozkotávají. Než i to, čemu se ženská mládež w ústavech takových přiučuje, měl by časopis wychowatelský pod swou ochranu wzítí a zvláště ze stanoviště národnosti posouditi; nebo odrodilá matka porodí budoucně i odrodilé syny. Bylo by se mu tu ovšem s mnohým nesmyslem potkatí.

Co se již wychowání tělesného ohledem na mládež škole odrostlou týče, zdá se, žeby ona ovšem žádného návodu k tělesnému cwicení nepotřebovala, jelikož její povolání (myslím zde na remeslníky) beztoho tělesné sily požaduje a tato časem až příliš cwicena bývá. Wšak nechci se zde o tom zmíniti, že učitelé zákonné (str. 245. p. šk. zř.) k tomu zavázání jsou, aby mládež školní k rozličným pracím wedli, jako k prádlu, šití, pletení atd., twrdim jedině, že právě proto tím více formálního cwiku, totiž od dechu a okráni silám vondaným třeba, jehožto se nikoli moříci zahálkou dopídit lze, ale přede vším tělesným cwikem, jenž k tomu směruje, aby ducha zotavil a tělesným silám wlácnějšho pohybu poskytl, by zahálkou najednou neztrnuly. Wšeliké ponawrhnutí a usnadnění takového wyražení pro mládež odrostlou oučinkovalo by i na veřejnou a domácí blaženosť ale zvláště tím, žeby dospelejší mládež o nedělích a svátcích z nedostatku lepší odtudy do zahálky a jiných nepravostí neupadala. Třeba tedy wymejšleti veřejně hry a jiné tělocvičné pokusy, aby jimi veřejná rozkoš wzni-kla; třeba i tance ušlechtití a wšeliký mravný a onačejsí spolek urownati, aby se dospívající mládež wzájemně poučila, aby se z mravných stránek poznali i ti, kteří čistým srdcem po sobě zatouzili. Jedině takovým způsobem možná w dědinách, w městečkách a we městech našich odstraniti karban a wšeliké mravnost a zdrawí hubici slézání. Že při počinání takovém učitel přemnobo působiti může, je patrnō; nebo zábavy ty mají být mravní, a k mravnosti této přispěje učitel jakožto osoba počestným chowáním w obci wynikajici nejvice swou přítomnosti. Zde nepotřebuji zmínku činiti o tom, že tak uspořádané zábavy i k národnímu owědomění napomáhají, ba že i k vlasteneckví prawému wědou. Než potřeba působení takového nezdá se posud od wychowatelstwa našeho být uznána, také bychom nadarmo w Příteli Mládeže zmínsku nějakou o věci té hledali.

Co do wzdělání duševního mládeže odrostlé, jsou k tomu cíli zákonné (§. 311. p. šk. zř. srw. i §§. 131., 443. a 444.) tak nazvané nedělní a sváteční školy ustanoveny. W skutku můžeme říci, že se w obledu tomto od učitelstwa našeho k mnohem hledí; jest i od vlády o mnohou pobídku a kontrolu postaráno. Než mělo by se nejen o to pouze dbati, aby se opakovat hodiny wůbec držely, ale i o to, čemu se odrostlá mládež přiučiti má; nebo jen opakovati, čemu se mládež již za školního času naučila, nepostačí pro wěk nynější; kdo nepokračuje, couvá. Mělo by se tedy we školách nedělních a svátečních zvláště ku průmyslu bleděti, technologie, přírodnictví, hospodářství, ba i lecos z politického zřízení a jiné potřebné wěci měly by se zde přednášeti, jako k. p. o opatrém zacházení s ohněm atd. Za tou přičinou je právě učiteli oněch známostí třeba, o kterých jsem se již w listu čtvrtém zmínil. Konečně by i zaražení bibliothek městských z nedělních škol wycházeti mělo; nebo školy tyto mají být semeništěm prawého měšťanstva. Časopis wychowatelský nalezá znamenitě působiště we školách nedělních, z něho byste, pp. učitelové, nejspíše čerpati měli, co Wám je přednášeti mládemu občanstwu. Snad že se budoucně i zvláštních knih školních, k oddělení tomuto směřujících, dočkáme.

D o p i s.

Z Wídni.

(*Koncerty. Jenny Lindowá.*)

Podaw w przedesłanym listu swém zpráwu o zdejším bale słowanském slibil jsem Wám o ostatních hudebních a masopustních zábavách zdejších, pokud by alespoň poněkud pro čtenáře Kwětu zaniwamými byly, budoucne psati. Abych dostal slovu swému, w krátkosti o nich tuto promluviti chci.

Z koncertů, jichž zde w minulých dwou měsících tolik dávano bylo, že častokrát w jednom dni tri i čtyři hudební umělci a umělkyně majorum et minorum gentium slyseti se dávali, zmíniti se chceme nejdříve o onom, jež výtečný pianista Mortier de la Fontaine dne 4. Ledna dával, a sice proto, že jsme tenkráte i jednu českou písni, powěstnou totiž „Kde domov můj“ našim z besed zdejšíh jíž známým krajanem p. Křikawou, nyní oudem zdejší dworní opery, přednášeti slyšeli; i přáti by bylo, aby časem písni słowanské při podobných přiležitostech se zde zpívaly, ovšem ale s takou lahodou a citem, jak jsme to w Praze od pp. Strakatého a Mayera slýchávali. — Zanímavé dalej byly také tri dosawadní koncerty, jež sedmiletá Wilemína, Nerudová, Morawanka rodem z Brna a žačka krajana našeho p. prof. Jansy, s přehojným účastenstvím a pochvalou zdejšího hudby milovného obecenstwa na housle dávala. Nejsme nikoli přáty diwotworých uměleckých dětí, jimž hudební svět nyní zaplavěn jest: wyznat wšak musíme, že dotčená mladinká koncertistka chwalnou u věci této wýminku činí, a jakož již nyní, te se technické obratnosti i jemnosti a výrazu plné hry tyče, wšem dosawadním zbožňovaným dětským umělcům, k. p. Vieuxtemps-owi, sestrám Milanollo-wým a t. p., jestli w mnohem nad ně newyniká, alespoň směle na bok postavit se může: doufali jest, že při přiměřeném dalším wzdělávání časem svým úplnou mistrovství na nástroji svém se stane. — Třetí koncert, jež nás ravněz zajímal, dávan jest mladistvým krajanem naším Laubem dne 16. Ledna b. r. w diwadle na Wídni. Výtečná a cituplná hra jeho na houslích, českému obecenstwu dostačitelně již známá, i zde nalezla u posluchačů, pohřichu ale toliko u velmi skromném počtu tehdaž shromážděných, zasloužilého pochvalného uznání.

Co se diwadelních zdejších zábav týče, tu Wám bez toho snad známo, že již delší čas w sídelním tomto městě slavík sewerní, zbožňovaná Jenny Lindowá, mešká, a tudy se diwiti nelze, když wšecky jiné hudební zábavy, w nichž ona neoučinkuje, malého účastenství, jako n. p. dotčený koncert Laubův, nalezají. Umlrněn jesti ovšem letos o neco lonský Lindowský zimničný enthusiasmus, nic wšak méně lomcuje přece tak zwanými zdejšími Kunsthenthusiasty a Schöngeistyu ještě dosawadě tak silně, že oni nejsouce s tím spokojeni, že ke cti zbožňované umělkyně medaille se hýj, bály a slavnosti zřizují a podobizny i životopisy její w ūsicerých exemplářích prodávají, lecos by za to dali, kdyby učený svět k tomu přiměti mohli, aby Leverrierem objevenou oběžnici ke cti slaviska sewerního pokřtiti se odhodlal *, címž by snad ovšem mezi pp. astronomy u věci této trvající hádka co nejdříve se ukončila. Že pražský diwadelní ředitel p. Hofmann s Jenny Lindowou, aby čarozwuky swými i Pražany oblažila, ovšem ale při tom také, jako druhdy slavný Lumír skalami vyšehradskými, penězi pražských měsců k prospěchu diwadelní kasy mocně hýbala, a že, ačkoliv za jeden večer 1000 i 1200 zl. we stř. mimo swobodné obydli ji dátí se obětował, přece oslyšán byl, známo Wám již beztoho také, a bojíme se

* Již to nebude možná, neboť učený svět usnesl se již o jméno Neptun.

skutečně, aby tudy snad i mnohý z pražských Schöngeistů sobě nezeufal. Nepochybujeme nyní více o kouzelné moci warita starých zpěvců a jich božském povolání, majíce tuto příkladu na biledni ležících. Co by asi bylo bluku a obtíži, kdyby k. p. některemu výtečnému muži na rok 1000 až 1200 zl. stř. dátí se mělo, aby důkladnou, k potřebám času směrující knihu sepsal, z níž by se lid nás lecemu dobrému při hospodárství, dobytkárství, remeslnictví a t. p. naučiti mohl? Jakých těžkostí by asi přemoci bylo, kdyby se mělo k. p. k rozmnožení fondu naší průmyslowé školy několik akademii, diwadel atd. zřídit, jenž by za večer 1000 zl. stř. čistých wynesly?! — I považujice s chladnou krwi tento zimniční umělecký enthusiasmus a porownajice jej s ostatními nynějsími poměry, téměr bezděky domýšleti se musíme, že se wrátily pověstné ony doby, kde klassická slova: „panem et circenses!“ jediným heslem w staroslawné Romě byly a mocně přewládaly! — Wšak abychom se opět k předmětu swému navrátili, oznámiti musíme, že se nám dosawadě dewětkrát toho potěšení a štěstí dostało, Jenny Lindowou w diwadle na Wídni slyšeti, a sice šestkrát co „deceru pluku“ a třikrát co „náměsícnici“; že hra i zpěv její převýborné byly, přehojným účasteutvím zdejšího krasocitněho obecenstwa nade vši pochybnost ujištěno. Mimo to wystoupila ještě jedenkráte w akademii, krajanem svým p. Berrmannem zřízené, a w několika koncertech, mezi nimiž i w třetím, jež byla malá Nerudová dávala. Wystoupiti chce nyní ještě w Normě a několika jiných operách, načež se odebere ... dahin, wo die Citronen blüh'n, aby se tam přiučila jazyku italskému a pak i w Miláně, Neapoli, Paříži atd. we wlašských operách nowé triumfy slavití a zlaté žně držeti mohla. Wedle ní wystoupil také ilirský tenorista p. Stazić, rovněž z besed słowanských již známý, co Tonio a Elvin s hojnou pochvalou; i nadítí se, že mladistvý ještě zpěvec tento, jestli u wzdělávání swého wydatného a příjemného hlasu pilně pokračovati bude, někdy znamenitěho uměleckého jména sobě získá.

(Pokračování.)

L i t e r a t u r a.

Sto báśni pro dítky (a sice 50 českých a 50 německých) sepsané od Františka X. J. Maška. Wydané a k dostání se sto wyswietlujicimi rytinami w lithografickém ústavu M. A. Witka w Praze, 1845.

Kdoby nápisu knihy této doslově wěril, myslil by, že pedagogická literatura naše nowého pracowníka a nowý wýrobek získala. Bohužel ale velmi by se mylil, neb těchto 100 báśni (aneb raději 50 we dwou řečích) již dawno p. Spektr byl sepsal a wydal, z čehož vidno, že p. Mašek a p. Spektr buď jedna osoba jsou, aneb že — což k prawdě podobnější — p. Mašek bájký (ne básně!) Spektrowy s připojeným pouze překladem wydal. Je-li tomu tak, o čemž ostatně nepochybujeme, jelikož i bájký Spektrowy i páne Maškowsky před sebou máme, musíme slovičku „sepsané“, w nápisu postaveném, drobet jinák rozumět, než mu p. Mašek rozuměti chtěl. Nepodalté nám p. Mašek nic původního, nýbrž pouze špatný překlad, jímž zajisté ani sobě ani literatuře neposloužil, a to tím méně, jelikož již dříve, r. 1844, p. Štulc wýbor z těch samých Spektrowých bájek we zdalek překladu byl wydal a p. Mašek následovně již napřed wěděti mohl, že jen tenkráte jeho překladu si budeme moci wáziti, když nad páne Štulcův wynikne. Jaký ale rozdíl nalezáme mezi oběma přewody, když hned první bájku „Krkawec“ porovnáme! P. Mašek we wsem tak neobratně si počiná, tak temných slow užívá, že mu, jak jsem se sám přesvědčil, žádné dítko neprozumí. K dokázání toho stůjtež zde toliko několik příkladů jako na wýstrahu. W bájce 2. prawi: „Když tam pak jasoň okny

weśel;" we 4.: „do taktu młątli," wýrazy to dítkám ne-pochopteiné. Jak nemotorné překládáno, viděti z následujícího místa v bájce 12. se Štulcovým překladem porownané: Špicl. Ne, Mopsku, budu raděj mlčeti,
Zloděj to chce právě wěděti.

Dle Štulce takto:

Sobák. Nemyšli, mopsiku, že sobák to powi,
Kdo to chce zwěděti, sám zloděj hotowy.

Pan Mašek měl také s versem a s rýmy krušnou práci, a tu musily dobrý smysl a mluvnice verši a rýmu často z cesty, ač při všem tom v jeho bájkách dobrý rým přece jen wzácný jest hostem. Tak praví: Slyš Špicl; s bědováním místo s bědováním; brabčíček; jes mi místo jez mne; hošík přiběhše (!); v smyslu svým; Ai pudl! ty mi děláš pékné veče; widiný; do swé jeskyni; mé bratří atd. Totéž platí o přídawku vážného obsahu. Překlad ten má se k Štulcovu převodu těch samých přidaných drobnůstek jako noc k bílému dni. Rytiny jsou překladu zcela dostojné. K závěrku radíme upřímně panu Maškovi, aby, cítili v sobě povolání k pedagogickému spisovatelství, dříve přiměřené se wzdělal, jináče plody jeho neotěsané a neuhlazené zůstanou. Na innoze jestě panuje domněnka, že, píše-li se pro mládež, zcela tak se psátí musí, jak nám to sprostě napadne a že při spisování pro mládež nejméně přemítati a vybíratí třeba. Já však mám za to, že právě zde spisovateli nejwětší bedlivosti, rozvážlivosti a vybírávosti v obrazech i slovech potřebí jest, poněvadž ten, pro něž píše, zcela na jiném stanovisku stojí než spisovatel a proto vždy tázati se dlužno, zdali dítko slovům našim porozumí. Spisovatel pro mládež musí, mají-li mu dítky rozuměti, takměř státi se děckem, musí mezi dítky v duchu sestoupiti, v jejich duši se ponořiti, tak aby se stal jim rovným, musí svou individuálnost jako we dvi rozděliti, t. j. musí se předně co spisovatel, co tworici duch objeviti; za druhé pak v duchu druhou individuálnost na se přjmouti, t. j. dítče, které to jiným sobě rovným sděluje, co spisovatel byl vytvořil. A však zatím dosti o tom. Šíreji se o věci této jindy prohlásime.

K-y.

Slowanské zpráwy.

Wnitřní Rakousko.

* W záhřebské Danici píše jeden cestovatel radostné zprávy z dolního Štýrska. Slowinci wzdělání sebe a jazyka materského tak jsou milowni, že knihkupci za sklem samé slowanské knihy vykládají, v Mariboru pak třikrát více slowanských knih se kupuje, než německých.

* Společnost hospodářská v Lublani dává 12 wýti-sků „Kmetijských in rokokelských novic“ lublaňskému lyceum bez platu, by se tím láska k materskému jazyku u studujících zmáhala. Páni profesori dle vlastního uznání tyto wýti-sků rozdělují. Původem toho šlechetného daru byl p. professor L. Martinák. We čtvrtém čísle „Novic“ nachází se pěkný článek, v němž studující tříd humanitních a filosofie za tu štědrost společnosti hospodářské vrouci díky wzdávají. — Wůbec zábavnost a rozmanitost toho časopisu s jeho oučastníky roste; nalezájí se odběratelé a dopisovatelé i v Istrii. Tak se děje v zemích, o nichž jsme se we školách učili, že jsou německé a vlaské.

U h r y.

Národ srbský v Uhrách zponenáhla z hlubokého spánku se probuzuje. I we veliké Kikindě, (v Zátoce) diwadlo srbské w život wstoupilo.

Vlastenské zpráwy.

* Naš krajpan pan Zawrtal, dosavadní kapelní mistr pěšího pluku barona Reisingra, přijal místo kapelního mistra při diwadle v Barcelloně, od královny Isabellu obzvláště pošporovaného. Tak i první tenor při královské opeře v Madridě jest Čech, jmenem Tambrlik, a nedávno obdařen jest rádem Karla III.

* W Březnici hrají ochotníci pilně diwadlo, a obecenstvo četně se schází k jich zdařilým představením.

Pražský denník.

* Dne 7. b. m. wywołan jest od wýboru měšťanské besedy za přednostu pan Prokop Richter, za jeho zástupce pan Loos, za pokladníka pak na místě pana Richtera pan Popelka.

* Pan dr. Čejka stal se nejvyšším rozhodnutím docentem a ordinujícím lékařem na klinice kožních nemoci v c. k. všeobecné nemocnici pražské.

* Dne 6. b. m. učiněny jsou i v Praze, a sice v nemocnici milosrdných bratří, zkoušky s vdychováním sirkového étheru, nejdříve na zdravých osobách, pak na vice nemocných, z nichž jednomu otok se řezal, ostatním zuby trhaly, a weskrz k největší spokojenosti se podařily.

S m ě s.

Zasvěcený welbloud, který každoročně s dary sultana do Mekky putuje, má být z pokolení onoho welblouda, jenž velkého proroka na jeho cestách nosíval.

—m—

Liberální jeden človíček dokazoval ve společnosti, že v certa newěri, poněvadž jej nikdy nebyl viděl. „Z právě uvedené příčiny,“ odpověděla na to jedna dáma, „mohla bych pochybovat, že máte rozum.“ —m—

We Francouzsku vyjde co nejdřív spis rozsáhlý o starožitnostech města Ninive s mnohými rytinami.

(Voleur.) —m—

Předešlou zimu našla se na blízku města Orbe (v kantonu Waadt) mosaika výtečné krásy. Oznámil se nález ouřadu, jenž proň dva ouředníky vyslal. Než však k mistu onomu přišli, kde se mosaika vykopala, byla tato na kousky rozlučena; učinili to sedláci, kteří zde tou powěrou jsou pojati, že všecko, co z pohanských dob pochází, neštěsti přináší.

Nowy zpiseb souboje. W Gentu dostávají soupero-wé velkou stříkačku, kteráž se smíšeninou z vody a sazí naplní; pak se postavějí w dálce deseti kroků proti sobě a postříkují se tak dlouho, až se jeden za přemožena prohlásí.

W Mannheimu udál se před krátkým časem souboj s bambitkami mezi jedním důstojníkem vojenským a spisovatelem. W diwadle totiž tleskal spisovatel jednomu zpěváku, kterémuž důstojník pískal. Wěru, velmi důležitá příčina k souboji! Přišlo k hádce a pak k wyzvání. Spisovatel je těžce raněn a důstojník w žaláři.

W jedné wsi nedaleko Lipska nachází se jedna ženská, která w magnetickém spánku prorokuje; za každou věštbu platí se půl zlatého a wynáší prý to hezky.

—m—

W Brieugu se učil synek jednoho tamějšího kupce sladownictví. Když měl být na hůnost towaryše povýšen, nepřijal jej cech, protože je — Žid. „Slezské nowiny“ se domnívají, že proto jej cech za towaryše nepřijal, poněvadž se obával, že by Žid ten budoucně obecenstwu „ne-křtěné piwo“ podával a tím jej o ouvěrek připravil.

—m—

Číslo 19.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných týdnech za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytam na Malém ryku pod podlebím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

13. Února
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Důstojnost palatinská a ouřad královského náměstníka w Uhřích.

Důstojnost palatinská w Uhřích jest tak stará, jako titul královský jejich panovníků; již za Štěpána svatého připomínají se palatini Ceba a Aba. Byli pak palatini, čili vlastně comites palati, z počátku to samé, co w říši Merovingů majores domus, t. j. ouředníci, nad palácem královským a wsím, co k němu přislíšelo, dozorstvo mající. že ale palác nebo dwůr královský jest středisko země a záležitosti jeho co takového celé země se týkají, stali se palatinové během času, jako za Merovingů majordomowé, z úředníků dvorských úředníky zemskými, a sice prvními mezi světskými. Považovali se od nejstarších časů co prostředníci mezi králem a zemí; wěc jejich byla, wysłowowat králi žádosti národu a k tomu, co by zemi prospěšno bylo, ho nakloňovat. W nepřítomnosti anebo nedostatečnosti krále zastupovali ho w ouřadowání, jestli nebyl ustanoven zvláštní jeho náměstek, jakož stalo se za Ondřeje II., že w jeho nepřítomnosti, an se byl dō Palæstiny na křižácké tažení odebral, ačkoliv Banka byl palatinem, nicméně arcibiskup ostřihomský co královský náměstek zemi spravoval; dále pak za nezletilosti Ladislava V., kdežto byl náměstek udatný Jan Hunyadi, ačkoliv palatina bylo. Po smrti Ladislava V. náměstkem byl Szilagyi. Za Matyáše Korvína náměstkem byl Urban Dóczy z Nagy-Luche, biskup jageršký; za Ferdinanda I. Paweł Várdai, arcibiskup ostřihomský; za téhož samého a Maximiliana Mikuláš Olah, též arcibiskup ostřihomský. Náměstkové království zwali se též propalatini čili náměstníci palatinovi, o čemž wýslovně zmiňuje se jeden zákon vydaný za Maxmiliána; okres činnosti náměstkův královských jest tedy skoro ten samý jako palatinův.

Náměstkové království dělí se tedy od palatinů hlavně jen tím, že je král podle swé wůle ustano-wuje, kdežto palatinové woli se od celého sněmu ze čtyř osob od krále nawržených, z nichžto musí být dva katolíci a dva ewangelici. Po smrti pala-

tinově musí se nowé wolení nejdéle w roce diti, ku kterémuž konci sněm podle zákona se rozpisyuje.

Práva a přednosti palatini jsou hlavně tyto. W politickém ohledu jsou předsedové královské rady i tabule magnatů při zemském sněmě. Krom toho jest palatin ustanoveným hlavním županem Pešanské stolice, předsedou tak řečené sedmipanské tabule co nejvyššího soudu w království Uherském, a zastává též ouřad nejvyššího soudce Kumanů a Jazygů. Jakožto generální kapitán zemský jest palatin i wůdcem šlechtické insurrekci čili vojenské hotovosti w případu válečném. Za nezletilosti krále jest jeho poručníkem a při korunování nese před ním korunu, kterou mu spolu s arcibiskupem ostřihomským na hlavu sázi.

Dvakráté obsazeno bylo místo palatina bez zákonního předložení čtyř kandidátů jednohlasným usnesením stavů, a sice arciknižaty Leopoldem a Josefem. Nyní, jak známo, dostala se hodnost náměstka královského synu zemřelého palatina, J. C. W. nejjasnejšímu arciknižeti Štěpánu, milovanému našemu zeměsprávci, kterýto ouřad zastávati bude až do zvolení nowého palatina.

Ze šlechtických uherských rodin daly zemi palatiny: Pálffy 3, Balázy 1, Okolicsányi 1, Esterházy 2, Batthyányi 1, Forgács 1, Draskovics 1, Nádasdy 4, Wesselényi 1.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

z.

Artemij spěchal se sestrou domů. Matka jejich sědíc u okna plakala. Otec chodil po komnatě s ne-pokojnou tváří.

„Milá dcero!“ prawil zastawiw se. „Tys mo-hla dawno pozorować, jak já wždy Wladimira Lwo-wicę milował a ctił. Lepšího ženicha jsem ti přáti nemohl. Já dawno wiedział, že on tě miluje, že ty jej také miluješ, sama to snad ani newědouc. Já byl přeswědčen, že se bude o twou ruku ucházet. S jakou wruci radostí požehnal bych sňatek wás! Ale jak widím, Bůh ustanowil jináče. Ty znás nowý králowsky rozkaz, wiš jak přisně zapovidá wšeliké styč-

nosti s Rusy. Bez vědomí švédského řízení nemohu tě provadati za Rusa cizí strany, a prosit o dovolení jest tolik co dostat odmrštění. Pustit tě tajně přes hranice, k tomu se rovněž odhadlati nemohu. Nemluwím zde, aby se se mnou dělo; na sebe nemyslím; ale tebe uvrhnu do nebezpečenství, může být do záhuby. Mohou tě chytit jak přeběhlíci, jak zrádkyni, a ty znás následky toho. Hekni mně, milá dcero, co mám dělat?"

"Tatinku!" odpověděla Nadežda s chvějícím se hlasem. "Jsem we wašich rukou a chci wyplniti wše, cokoli mně přikážete."

"Hled, bled, jak zbledla moje holubinka!" ozvala se matka. "Ubohé dítě! Pojd sem, sedni si wedle mne, hořepné ptače!"

Nadežda si sedla wedle matky. Stařena ji obejmula a zaplakavši přiwinula klavu její k prsu svým. Dívka se namáhala city swé utajiti, aby rodiče uspokojila, ale nemohla. Položivší lice na pléce mateře štakala.

"Ubohá sestro!" prawil pro sebe Artemij, a přistoupiv k oknu začal hledet do pole, aby swé slzy ukryl.

"Neplač, neplač, moje drahé slunce!" těšila matka Nadeždu. "Bůh ti pomůže, my ti najdem na naši straně ženicha, lepšího než Wladimir Lwovič. Hled ho brzy zapomenout. Nač se marně trápit?"

"Nu, tu jsem!" zwolał Iwan Stremew wkróciw do komnaty. Pa! zde wšecko pláče. Myslili jste snad, že mne již powěsili?"

"Co jsi zase učinil, bratře?" tázal se starší Stremew. "Kde jsi byl od toho času, co jsi ode mne odešel?"

"Ach, widim, že ještě nic newiš. Já šel Wladimirovi Lwoviči odpověd řici; hledim — švédští vojáci ho hledají a šlapou žito. Nuže, musel jsem se něčeho chopit. Já popadl obušek, swolal dobrých lidí a šel jsem oswobodit naše; s přátely jsem to wykonal... Nu, a kde je Wladimir Lwovič?" prawil dále obrátiw se k Artemijovi. "Dostal se štastně domu?"

"Ano, odešel, aniž ho kdo pozoroval."

"Chwála Bohu! Nu, když jsem se tedy s přátely spojil, odwlekli mne k setníkovi, a setník ten je póněkud můj známý, je to Karel Karlowič Holm. Wymluwil mně, wymluwil také wojákum, že pošlapali žito a na mne střelili, poručil dát raněnému wojáku rubl na léčení, a tím se vše skončilo."

"Wšak ty jednou padneš do wětšího neštěstí!" prawil starší Stremew. "Tys již mnoho kousků prowedl. A když jsi šedých wlasů se dočkal..."

"Nu, opět se wadiš! Já myslil, že mne tenkrát pochwálíš. Sám setník, když tu wěc rozvážil, řekl, že mám prawdu. Podržel mne u sebe; my spolu obědwali, popili trochu a po obědě jak mne překwapil! Poslouchej jen."

Uchopiw bratra za ruku odwedl ho do kouta a

šepthal mu cosi do ucha. Tento jej poslouchal s rostoucím nepokojem.

"Co jsi mu na to řekl?" tázal se šeptem starší Stremew.

"Já mu děkował w twém jméně za tu čest, řka, že tomu budem Bůh wí jak rádi, ale že ty dceru proti její wůli neprovadáš, a že tedy celá wěc od ní jedině závisí."

"To je dobrá, moudrá odpověd. Děkuju ti."

"Pochwálil jsi mne příliš! Ano, já zapomněl řici, že setník jakousi náhodou wí, že naše Nadežda Wladimíru Lwoviči nakloněna jest. Powídal, že ho nepustí ani za newím co na naši stranu, že ho již dawno jako wyzwědače w podezření mají a že, jestli se opowází na naši stranu přebřisti, jistotně ho zastřeli neb powěsí. Pak se ještě ptal, lžibí-li se Wladimir Lwovič Nadežce? Já mu řekl... co bys myslil?... Rozumí se, že jsem mu neřekl nic."

"Newím, jaký ta wěc konec wezme!" šepthal s powzdechem otec Nadeždin.

"Nu, přestaň plakat, drahá net!" prohodil Iwan Stremew přikročiwi k ni a laskawě ji uchopiw za bradu. "Nu, co dělat; nemožno-li ti Wladimíra si wzít, najdou se ještě jiní ženichowé. Podívej se jen, jak jsi hezounká! Co myslíš na příklad o setníku Holmowi? Jak kdyby ten si té chtěl wzít? Což?"

Starší Stremew se zachmuřil a pokynul wyznamně bratru, dávaje mu tím znát, aby mlčel. Nadežda to pozorovala. Ona se wzchopila a padla otci k nohoum. "Otče, milý otče!" prawila hlasem, jenž zoufalost prozrazoval. "Nedáwejte mne Holmowi!"

"Wždyt na to nikdo ani nepomyslil, moje milá! Utiš se," wece otec, uchopiw dceru a pošadiw ji wedle sebe.

"Já wím, že budu Holmowou. On mne unese násilim, otče!"

"Unese?" prawil Iwan Stremew. "Nikoli! to se nestane! Já ho skolím nic jinak než jak medwěda!"

Zoufání Nadeždy rozerwalo srdce matčino. Ona wyskočila, přikročila k muži a uchopila ho za ruku řkouc: "Pawle Pawlowiči! my oba jsme žádali, aby si Nada naše Wladimíra Lwoviče wzala. Oui jeden druhého tak miluji! Srdce moje cití, že nesnese rozloučení s ním. Dejme jí požehnání k Wladimíru Lwovičovi. Nechť ji wezme za Láwu, kam chce, daleko za hranice. Propouštíme ji do rodinné vlasti. Lito mně opustit ji, rozloučit se s ní na wždy: ale budíž! Alespoň když ji neuwidim, budu se těsit myšlenkou, že není otrokyní Šwédů, že je šťastna, že s milým přítelem swým žije pod křídlem bílého cárá."

(Pokračování.)

D o p i s .

z Widne.

(Diwadlo, Chwála slowanského bálu.)

(Pokračování.) Co nejdříve má se také prowozowati na diwadle tomtoto i nowá opera od Meyerbeera, uyní zde meškajicího, "Tábor w Slezsku", k nížto se již delší

čas nejekwostnější přípravy činí. — W dworním diwadle u brány Korutanské naše krajanka panna Schwarzowa co Rozina, Maffei Orsini a Arsaces svým výtečným altovým hlasem přehojné pochvaly sobě získala. Škoda, že na jaře zdejší operu opustiti a do Londýna se odebrati chce; domníváme se ale jistě, že i na Temži ouplne uznání a pochvala, tak jako se našemu Piškovi byly dostaly, i tuto bohatě nadanou zpěvkyni jistě nemine. — W Josefowském diwadle, kde již 350kráte provozovaný čarowný záwoj své dosavádní čarowné moci u přitahování obecenstva byl ztratil, rozbil nyní jiný, prawidly to čaroděj, powěstny totiž p. Döbler, stan swůj, a jeho w prawém smyslu čarowně překwapijící optické obrazy a t. p., při nichž se přijemně hudební skladby krajana našeho Titla provozují, opět na nějaký čas obecenstvo přivabují.

Ku konci zprávy této o hudebních slavnostech zdejších připomenouti ještě musíme, že 31. Ledna Saphir k dobročinným účelům hudebně - deklamatorní akademii zřídil, w níž wedle J. Lindowé také p. Stažic a panna Bergauerowa, pak malá Nerudová — tato opět s nesmírnou pochvalou — oučinkovali, a že k poctiosti ctných, zde nyní meškajících uměleckých korifeů zdejší Strauss w lázni Žofinské dne 1. Února b. r. skwostný a přehojné navštívený bál dával, pak že ze našem slowanském bále zde wůbec i wo wyssich salonech nejpochvalnější powěst se rozšírije a wšecky zdejší belletristicke časopisy co nejprizniwiejší zpráwy o něm podávají, zwlastě pochvalné se zmiňujíce o slowanských, w Pomněnkách obsažených písničkách *, z nichž česká a slowenská již i do německého jazyka preloženy jsou, a půvabnosti národního jihoslowanského kroje, w němž wládyka Černohorský s pobočníkem swým, pak několik Jihoslowanek, jmenovitě dcera proslulého Vuka Stefanoviče, na bále tomto se okázali. I kusy hudební, od krajánů našich k plesu tomuto nowě složené, jako obě polky od Gutmannsthala a Tiefrunka, zwlastě pak zdarile dle českých národních písni sazená „Slawina kadrilla“ již we wice weřejných bálech s nema- lou pochvalou provozowany byly. (Pokračování.)

Poznamenání spisovatele dila o záležitostech stavu selského v Čechách (Böhmishe Bauernjustifikation) na článek referenta o témaž spisu w Pražských Nowinach českých č. 10.

Uznávaje zouplna právo každého posuzovatele k swobodnému projevení mínění vlastního, i když zásadám posuzovaného dila zcela se příčí, přidávám přece k tomu tu wýminku, aby posuzovatel zcela stanoviště spisovatele pojal, a wěc — které odporuje — tak podal, jak ji spisovatel podává a odůvodňuje. To wšak w referátu o zmíněném dile w č. 10. Nowiny pražských zcela nenacházím, a poněvadž každému, kdo Nowiny české čte, moje w jazyku německém psané dilo do rukou se nedostane, mně wšak walně na tom záleží, aby i pouze české obecenstvo, jehož záležitosti právě a hlavně na zřeteli mám, zwědělo, jak o nich smýšlim a weřejně jsem se prohlásil: i přinucena se vidím, proti námílkám mně w onom článku učiněným mínění swé obrániti.

Praví p. referent, že w hlawě II. dila swého o manželství neusedlých obyvatelů wenkowských jednaje k tomu radim, aby se jim tak lehce povolení k sňatkům neudělalo, a staví proti tomu, že radno není swobodu osobní i při všech zlých následcích takových sňatků obmezovati, z příčin:

1. poněvadž množí úředníci té moci, povolení ke

* We zprávě o slowanském bále w 15. čísle Květu neoupině udán obsah Pomněnek vynechaním písni slowenské a bulharské. Též mezi wypočtením tančů opominut mazur.

sňatku dátí neb odepříti, by zle a k swému zisku jen užívali;

2. w dobré zřízené i ne příliš zlidněné zemi, jako posud Čechy jsou, každý, kdo pracovati chce, uživiti se může a

3. poněvadž lidé lehkomyslní, při nichž by — jak p. referent sám přiznává — jediné obmezení sňatku prospěsným býti mohlo, i mimo sňatek děti splodí, a tedy ono obmezení, jakožto prostředek proti množení se chudého lidu, nic platno by nebylo.

Z toho čtenář, neznaje posouzené dilo, souditi musí, že jsem já onen poměr manželských sňatků mezi lidem wenkowským bloub nepojal, nežli jak asi stačí onen, w majetnějším obyvatelstvu wenkowském naskrze rozšířený nárek: „že každý h-k povolení ke sňatku dostane, a toho že by páni dopouštěti neměli.“ — Na místě wšeho rozkládání uwedu vlastní swá slova, jimiž jsem se pronesi o tom na str. 19. a 20. swého dila.

I sňatky manželské mezi lidem neusedlým na wenku jsou nad míru důležité pro blaho stavu selského wúbec. Rozmnožování se samostatných rodin považujeme za důkaz rozkwetu a zrůstajího blaha w obcích (státech), a to wšim právem při státech nowých (ku př. w Americe), které w prvním rozwinutí stojí, neb také po dlouhých wseobecných nesnázích, válkách, wnitřních bouřích a j.; w čas dlouhého míru wšak a w státech, jenž na wyším stupni wywinutosti již stojí, jest množení se rodin tenkráte jen potěšitelné, když wšeobecně a we wšech třídách obyvatelstwa w stejném poměru se děje. Nerownost toho zrůstání w stavu prostředním a w nejnižších třídách obyvatelstwa jest wždy jen úkaz nepřiznivý, jehož přičinou neduživost jistých hlavních částek weřejného organismu jest. Právě jak w stavu selském při usedlých ponawržené obmezení sňatku na čas potřebný státi se může *, rovně tak i při lidu wenkowském ze třídy neusedlých může to býti wýhodné, toliko způsobem jiným. Při usedlých totiž by mely sňatky na dospělejší stáří, při neusedlých pak wúbec obmezeny býti.

Ženit se w nižších třídách na wenku lidé, kteří nejen poctivé wýživu nemají, ale ani jaké také schopnosti k tomu.

— Mrzáci, neduživci, poběhlci žení se na wenkově pouze pro pohodlí, aby totiž z věna, které si newěsta we službě uspořila, jen několik neděl lépe žiti mohli, s takovou smělostí a resignací, jakou jen z přesvědčení nabýti mohou, že w nejhorší případnosti, bez dalšího závazku opět do stavu swé prwotní swobody wstoupí. Takových manželů nacházíme hojnost na wenku a wěru! zřídka kdy muže neženatého najdeme, který znak uplné neschopnosti k vykonávání obtížných povinností manželských takorka na čele wyrytý má. Z takovýchto sňatků pochází ona žebrota, jenž obléhá naše silnice, trhy a weřejné procházky — takové sňatky plodí nám šejdíre a zloděje, kteří bezpečnosti weřejného obchodu škodí — wezdejší trapice a nezvané hosti usedlých měšťanů a rolníků, osady trestnic, jichžto rodiče sedlák živiti musí w jisté naději, že děti jejich, když vykonají řadu zkušeností rodičů swých, do swé otčiny se nawráti, aby rovně od sedláka doživěni byli.

Owšem že i lidem zcela chudým wolno býti musí w sňatku manželský wstoupiti, proto že rodina spojenými silami i prací nádennickou dostatečně uživiti se může, a právě rodiny takové velmi potřebnou a důležitou třídu lidí sloužících nám poskytuji. A wšak by proto přece na schopnost k počestné wýživě, na dostatečnost tělesní a na jistý stupeň duševní vzdělanosti a počestnosti více hleděti se mělo, a to již dle zákonů stávajících, jenž přikazují, že snoubenci od duchovních pastýřů zkoušeni býti a při

* Důvodné příčiny toho uwedeny jsou str. 15—18.

ouřadech ohlásit se musejí (lid to jmenuje zadání o cedulkou). Jak ale se tento zákon zachovává? Každý, kdokoli se přihlásí, i hněd to obdrží, a jestliže komu povolení neb wysvědčení to z dobrých příčin se oděpře, tu žije s newěstou svou mimo sňatek, splodi děti a pak ještě wyzýván bývá k odání se. Owšem že takto splozeným dítkám jak říkáme „poctivé jméno“ se ziská; kdyby wšak takoví snoubenci k sňatku žádné naděje neměli, nebyli by i ženské takovým ženichům, kteří beztoto nic závodného do sebe nemají, tak snadno povolny, a onen skandal (souloužnictví) by zajisté řidší se stal. Některé pády wýminečné wšak jsou příliš nepatrné proti všemu tomu zlému, jenž ze svobody sňatků takových pro blaho všeobecně vyplývá.“

Totož jsou slova má vlastní, a již sama o sobě, mimo souvislost s ostatní částí II. hlavy řečeného díla, postačí k přesvědčení, že jsem se nepronosil o této věci tak jalově, jak by se podle důvodu p. referenta proti mně užívaných zdáti muselo, které důwody, alespoň druhý a třetí, ode mne samého náležité uváženy jsou. Co se pak prvního důvodu týče, připomínám p. referentovi, že by wůbec nehrubě dobře bylo, zákony osobní svobody obmezující proto rušiti, poněvadž k vykonávání jich moci ouřední treba a této moci i zle užívat se dá. Proti tomu jsou prostředky jiné a velmi snadné, o nichž wšak v díle svém nejednám. Ostatně právě tu nejméně se báti jest onoho zlého užívání, poněvadž tý o sňatech zcela chudých obyvatelů jednám, a samo se rozumí, že kdo sám nic nemá i nic dáti nemůže. Zawrhujíce p. referent prostředky ode mne udané (a spolu zákonné) ponávrhuje zlepšení škol za hlavní prostředek proti zlým následkům této, a na nedostatek praktičnosti posavádáního školního cvičení narází. Tu by se opět zdáti mohlo, že jsem já prostředek ten zcela pomínil a snad ani tak o něm neřekl, co zde p. referent sám o tom praví. — Než právě napak to jest. Celé mé dílo vlastně jedná o potřebě praktičného národního vzdělání, a právě hlava IV. mého díla o poměrech hospodářských v šestru oddělení, totiž a) o rolnictví, b) o lučním hospodářství, c) o zahradnictví, d) o lesním hospodářství, e) o chowání dobytka, f) o promyslu a obchodu hospodářském v ewyhnutelnou potřebnost praktičních národních škol ve všech případnostech povolání rolníkova a wůbec celé masy národa provádí, aby to nebylo jen pouhou všeobecnou deklamací, které veliká třída lidí odpovídat uwykla tím důvodem: že sedlák nepotřebuje být vzdělaný člověkem, jen když poslušným poddaným a dobrým hospodářem být umí. Dokázal-li jsem já naproti tomu — a to jsem dokázal — že sedlák role, luka, zahrady, lesy a dobytek náležité spravovati, hospodářský promysl a obchod prospěšně vesti nikterak nemůže a nedovede, jestli se mu náležitého praktičného učení z mládí nepodá, jest to právě hlavní a snad jedinou zásluhou mého díla, a nepochopuji, jak právě p. referent, jestli wůbec užitečnost celého díla uznává — čehož důkazy podal — všecko to a tak mlčením opominul, jakobych já jen wady a zlé zvyky při hospodářství byl wytykal, o školách a národním vzdělání ale ani zmínu nebyl učinil.

Práv bych, ne sobě ale všeobecnému prospěchu národnímu, jež upřímně a poctivě jsem zastával, aby právě tyto od p. referenta zcela mlčením opominuté hlavní částky mého díla mezi Čechy posuzovatele našly, který by buď důvodně náhledy mé opravil, aneb jsou-li právě a dobré, k nim ze své zkušenosti co náleží přidal a tím k praktičné prostonárodní literatuře — již posud nemáme a přece nadě všecko potřebujeme — dráhu razil. Mámeť básní, románů, novel, povídek, gramatik, prawopisů i učených kněb, na něž bychom si beze škody dosti dleouho ještě posečkat mohli, hojnost, o

hospodářství, národním promyslu a obchodu, o správách a záležitostech veřejného a pospolitěho života, o sterych stránkách a poměrech jeho wšak posud nemáme nic, a tak právě v onom živlu, v němž jediné naděje a síla budoucnosti naší zakotwena jest, chudnem a hynem. *Hic rhodus!*

Ještě v něčem proti zdání p. referenta zachránit se musím. Narážení mé proti dělení selských grantů on bez uvedení důvodů mych v ten smysl vykládá, jakobych i já s p. referentem majoraty zastával. Tomu zcela odpírá a jist jsem, že pozorný čtenář mého díla ani slova v něm nenajde, jenž by se tak vyložiti dalo, pakli jen ví, co vlastně majoraty jsou. Majorat (vlastně fideicommiss) jest totiž majetnost všech členů jisté rodiny na věčné časy, z které vždy jeden toliko člen, buď nejbližší pokrevnou zakladatelii neb poslednímu držiteli majoratu neb nejstarší ze všech postoupníků (tu se to nazývá seniorat) statku doživotně užívá, jej wšak ani prodati, ani rozdělit, ani změnit, aniž pak přes třetinu ceny zadlužiti nesmí. Jest tedy pán majoratu ne vlastníkem, ale pouze uživatelem statku. Sedlák wšak jest ouplným vlastníkem svého grantu a může jej wolně prodati, jak se mu líbí změnit a zadlužiti, jediné rozdělit bez povolení vyššího jej nesmí. Tu máme tedy znamenitý rozdíl mezi majoraty a usedlostmi selskými, jehož nejčelnější výsledek ten jest, že: cokoli sedlák na svém grantě podnikne a změní, zcela jemu náleží, že grant kterémukoli z dětí svých odkázati a postoupiti může, a že, když špatným hospodářem jest, statek se mu prodá a opět v ruce lepšího hospodáře přijde. Ze všech důvodů mych proti dělení selských grantů tedy ani jedinký na majoraty upotřebiti se nedá. Připomínám tedy p. referentovi, aby — jestli dalej ještě pokračovati bude —

1. náhledy mé tak podal, jak v prawdě dány jsou,
2. aby náhledy vlastní od těch, které posuzuje, přísněji děliti neopominul.

Tak jen i mně — třeba mi odporoval — i dobré věci zároveň prospěšným býti může. Dr. Brauner.

Návěští.

Preslowa Technologie

we třech silných dílech (dohromady 88 archů we vel. 8. obnášející), před více lety nákladem Průmyslové Jednoty vydaná, přemnoha wýkresy k vysvětlení předmětu opatřená, prodává se nyní za bezpríkladně lewnou cenu 40 kr. str. a je vždy pohotovu we skladu knih Pospišilových. Zajisté všeobecného povšimnutí hodno zvláště v době, jež jimžto heslem průmysl jest.

We skladu Pospišilovu dostati jest linkované knížky s českým nadpisem pro dítky, 2 archy sešíte za 3 kr. w. č. Na 10 výtisků 11tý nádawkem.

Na Slovensku vyšel „Katolické Spevňík“ s nápéwy. Zpěvník stojí 48 kr., nápéwy 1 zl. 50 kr. str.

Pozvání.

W neděli dne 14. Února b. r. bude se we stavovském divadle provozovati Zampa, morský loupežník, aneb Mramorová newésta, romantická zpěvohra we 3 jednáních dle Melvilla od J. N. Štěpánka, hudba od Herolda. Národní španělský tanec v druhém jednání vyvedený od panen Pawl. a M. Wielandových. Představení toto poskytně českému obecenstvu poslední zpěvohru v tomto poletí, což zajisté milovníky zpěvu v hojném počtu přivábí; bra ta určena jest ku prospěchu přijemně zpěvkyně panny Cecilie Soukupové, která pro svou snahu a šetrnost na české úkoly wynakládanou zasloužené oblibenosti u obecenstva došla.

Číslo 20.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nówem Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

**16. Února
1847.**

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Můra železodražní.

„Je můj zwláštní lokomotiv připraven?“

„Hned, pane, ředitel lokomotivu tu bude w okamžení. Jakou rychlost žádáte?“

„Při nejmenším mili * za minutu.“

„Dobře, drába je zcela swobodná a s jediným lehýnkým wozem půjde to snadno.“

„Já nebudu ani wozu potřebowat; swé písemnosti mám w kapse a pojedu na lokomotivu.“

„To sotva oči w hlavě obdržíte, raději si wezměte wůz první třídy.“

„Nemějte starost, jsem na to zvyklý. W nejděleším tunnelu sotva očima mžourám.“

„Nuže, jak sám chcete. Wy jste objednal tak a můžete dle wůle jeti na lokomotivu anebo we woze.“

„Tedy na lokomotivu, ale dělejte honem, neboť každá minuta jest ztracena, kterou tady strávím.“

Tato rozmluwa dala se w síní jednoho nádraží w severním Anglicku. Já byl od nowin Times vyšlán k jednomu velikému shromáždění lidu, a jeli-kož zpráva o něm hned ráno wyjiti měla, tedy jednalo se o to, asi we třech hodinách přeletěti těch 200 mil, které mě dělily od nowinářské expedice w Londýně. Byl krásný letní večer a paprsky zářejícího slunce oswěcowały železnou střechu nádraží a obširnou síť kolejí, rozširoujících se na wšecky strany. Na lewo kolejje stál můj zwláštní lokomotiv, Tartarus, ohniwy to wůz z lesknoucího se kowu, jenž s chraptivým hwízdotem vystřeloval dlouhý kotouč páry z mosazné trouby, která černé té spoustě za komín sloužila. Několik nakladačů, policistů a rozaňeců nowin čekalo na blízku, chtice spatřiti odjezd, a topič, chlap s obličejem diwně od sazí zamazaným a očima od ohně čerwenýma lezl we svém mazawém oděwu po lokomotivu, klocem w oleji namočeným lesklé kowowé stěny jeho čistě. Pomalu stával jsem se nepokojným a tratił jsem trpělivost. Wzhledna wzhůru vidím, že slunce již nesvíti do wysokých oken — nádraží poznenáhla zahalovalo se w neweselé stíny večerní.

* T. anglickou, jichž jde 5 na 1 naši.

„Kde pak ale je Westhorpe?“ zwolal konečně inšpektor. „Nebude-li powinnosti swé lépe zastávat, může si hledat místo jinde.“

„Již dwakráte jsem proú poslal,“ prawil jeden z hlidačů nádražních. „Dnes ráno se opět hlásil k službě.“

„Kterak to? byl nemocen?“ táži se já.

„Od těch dob, co Marie Słanowa tak náhle umřela, stal se zcela jiným člověkem,“ odwece hlidač.

„U dábla!“ zwolal inšpektor, „zamilované mašinisty nemůžeme na naší dráze potřebowati.“

„A proč mi nedáváte jiného, když ten pan Westhorp není schopen k službě? Myslil bych, že máte dost lidí.“

„To má swé místo; ale náš personál měl w poslední časē tak mnoho na práci, a když se Westhorp ráno hlásil, tedy jsme se podle toho zřídili.“

„Sedm hodin je pryč,“ dím na to podívaje se na hodinky, „jestli mě w pěti minutách newyprawíte, tedy odjednám lokomotiv a budu žalovat společnost na náhradu.“

Než ale těch pět minut uplynulo, dostavil se liknawy mašinista. Byl zahalen w těžký kabát, zpodní část jeho obličeje wězela w šátku a střechu čepice swé měl přes čelo staženou, a wšak mohl jsem znamenati ztrnulosť pohledu jeho i umrlcí bledost lící, i widěl jsem ruku jeho se třásti, když w roztržitosti swé kabát rozepinal a zapinal. Tyto známky byly by mě snad w jiný čas znepokojowaly, nyní wšak nemyslil jsem na nic jiného, než na swůj odjezd, i nepřikládal jsem jim žádné wáby.

„Slyš, Westhorpe,“ prawil inšpektor, „budeš-li takhle s námi nakládat, tedy tě brzy wyklidíme.“ Mašinista, mumlaje několik nesrozumitelných slow, wstoupil mechanicky na lokomotiv.

„Na bramsbyské zástawce mineš wozy cestowniké a w Thornleyi wozy se zbožím — rozumiš, Westhorpe? — měj se na pozoru, nešetř píšialy a jed hezky pomalu skrze zástawky.“

„O to se já sám postarám,“ prawil jsem wyskoče na lokomotiv. „Wíte, že jsem starý pták dražní. Dobrou noc! Nedáme růst trávě pod naší-

mi koly. Pojdte, pane Westhorpe, pospěšte si a ukažte, co Tartarus umí.“

Mašinista položil ruku na čepici, jednu páku stáhl dolů, druhou odstrčil, hnací kolo otočilo se několikkrát, než se s mísťa hnulo, a pak šlo to pomalu síní, an inšpektor za námi jda ještě napomínání svá mašinistovi opakoval.

(Pokračování.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

„A jak to je, tak to je!“ zwolal Iwan Stremew. „Já to wezmu na sebe, na bedru svém přenestí naši Nadeždu přes Lávu, kdyby mne i celá rota Šwédů stihala a bránila. Wezmu to na sebe, dodati ji zdrawou a bez úrazu Vladimíru Lwoviči a dovesti je oba na bezpečné místo, tam na onen břeh, dál, v samou hlubinu matky svaté Rusi, kam se Šwéd na wékův nedostane. Ale newím, co máme dělat. — Nemáme-li se s celou rodinou přepravit? Nás tam přijmou. Jak by nepřijali rodáky?“

„Tys zapomněl,“ ozval se bratr, „že jsi přisáhal Šwédskému králi, že jsi polibil kříž a ewangelium, když jsi sliboval jeho wérným poddaným být.“

„Škoda!“ odwětil mladší Stremew, poškrabaw se za uchem. Nu, Nadežka alespoň králi v ničem nepřisáhala.“

„Co otec děti přisáhal jsem já za ně.“

„A co to má být, bratře? Ty se tak zastáváš o přisahu Šwédskému králi danou, že tě žádný Šwéd v tom nepřewýší. Nu, rozděl děti dle pohlavi: syna dej králi a dceru čárovi. Což ani to neuděláš? Zapomněl jsi již docela na vlast, zapomněl jsi, že jsi Rus?“

„Ne, já nejsem již ruský, nybrž šwédský poddaný!“ odpověděl starší Stremew. „Nám uložili zákonné přisahu, a já se nikdy nestanu křiwopřisažníkem. Ano, já nejsem již Rus, já jsem Šwéd.“

Wzdor zewnější odhodlanosti bylo viděti, jak bolno, jak těžko bylo Stremewu pronéstí tato slowa.

„Srdce moje cítí,“ řekla máč štkajíc, „že naše Nadežda zde zármutkem umře, že ji zahubíme. Pawlowiči, propusíme ji, požehnejme ji!“

„Utiš se, drahá máti!“ prawila Nadežda, objímajíc a libajíc roditelku. Já se s wámi ani za newím co nerozloučím, já was neopustím. Uwidite, jak budu weselá a tichá.“

Zatím čekal Vladimír na druhé straně Lávy, hyna netrpělivosti, u dubu na střelu a zwěsty od Artemije slíbené. Hleděl do dálky na druhý břeh řeky. Časem mihali se tam mimojdoucí, awšak žádného nebylo rozeznat při večerní temnotě a prachu wystupujicím z lawské doliny. Netrpělivé čekání rozmrzelo nanejvejs Wladimira. Sedl si do trávy pod rozsochate wětve dubu. Měsic switil na hwězdém blankytu nebeském. Najednou se ozval swist

a střela zarachotila, utknutu w pni stromu. Vladimír wyskočil, vytrhl střelu, sundal papír, jímž dřevo bylo owinuto, a četl psaní Artemijovo. Dávali mu tento podrobnou zprávu o wšem, těsil ho, a radil někam se odebrat, aby tim snadněji na Nadeždu zapomněl. „Ne!“ zwolal Vladimír se zápallem. „Já na ni nezapomenu! Ona bude moje, děj se co děj!“

Najednou wrazil do dubu druhý šíp. Na dřevě spatřil Vladimír rovněž papír, sundal jej a četl:

„Liché řeči! nedbej na synowce! Ze všeho vidím, že ti moje netí souzena. Spolehni se na mne. Já vše naprawím. Ona bude twoú chotí. Dej jenom pozor, Vladimíre Lwoviči, miluj a wezmi si ji. Přijd zejtra w sedmnáct hodin * we dne na náš břeh k houšti, jenž se čtyry wersty od Blagojawlenského Sela bliž Láwy nachází. Já tam budu na tebe čekat. Na uviděnou. Twůj sluha a přizniweč

Iwan Stremew.“

Druhého dne lekli se rodiče Nadeždiny změny, kteráž se najednou s diwkou stala. Ačkoli se snažila truchliost přemoci, ačkoli se smála a weselou být se zdála, bylo přece widěti, že si činí násilí. Rumenec zmizel, oči se staly diwoké, skrzes zewnější úsměch proswitala zoufalost. Matka těšila dceru jak mohla a kradmo plakala; otec wedl těžký boj roditelské lásky s powinností cti a swědomí. „Nebud wrahem dítěte,“ mluvilo k němu srdce, „nebud křiwopřisažníkem,“ naléhalo naň swědomí. Artemij pozoroval mláčeky city otcovy, matčiny a sestřiny; city tyto odrážely se v srdeci jeho. Mezi mlčením, při howoru o nejobyčejnějších předmětech powstala w hlubině čtvera srdeč trapliwá, strašná muka.

K večeru přišel Iwan Stremew. On zawedl schwalně žertownou rozmluvu, aby všechny rozveselil. Poslouchali, odpovidali, smáli se; ale trápení trvalo powzdy. On znamenal tajné myšlenky všechněch, ačkoli je ukryti bleděli.

„Jaký to překrásný večer!“ prawil bledě k oknu. „Nechces se projít se mnou, neti? Já bych ti ukázal čarownou vyhlídku s břehu Láwy. Nětřeba daleko jiti odtud, což na tom?“

„Owšem, projdi se, moje dítě!“ prawila máč. „Tys celý den doma seděla. Nechod jen přiliš daleko; bojím se, abys se neunawila.“

„I já půjdu s wámi!“ prawil Artemij.

Wečer byl w skutku překrásný; slunce se skláňelo k západu a pozlacovalo lemy oblaků lehkých, jenž se w rozmanitých nepostřízitelných wykresech po blankytu nebeském rozkládaly; lesy, houště a luhy, občerstvené nedávným deštěm wysílaly libodechý zápach; wětýrek sotva kolibal wršinami stromů a lehky šumot listů splýval s hrkotáním Láwy. Ale Nadežda, pohroužena jsouc w zármutek swůj,

* Dle nynějšího způsobu počítat hodiny jest to půl osmé.

ničehož necitila, ničehož nepozorowala. S bratrem a se strýcem jdouc na břehu řeky newěděla kam a proč jde. Časem lekali se při volání švédských strážníků, rozestawených po břehu na všech místech, kde možná byla přeprawa na ruskou stranu.

Konečně přišli k houšti.

„Milá Nadeždo!“ zwolal Vladimír, vyběhna ji wstří ze křovi a přiwinul ji do svého náručí. „Tys opět se mnou. Nyní nás na světě žádný nerozloči!“

Strach, umdleni, radost pronikly najednou celou bytost slabé dívčice. Diw že nepozbyla citu. Artemij swým očím newěřil. Iwan Streměw se usmíval.

„Awšak, Vladimíre Lwowiči,“ pravil on, „raduj se potichu a nelibej newěstu tak hlasitě. Na této straně jest mnoho uší a mnoho šibenic. Odeber se ryehle přes Láwu na svou stranu. Přihotowil jsi přeprawu?“

„Ano, přihotowil; zde.“

(Pokračování.)

S e n s i t i v a.

(Die Friedricha Bacha.)

Za to, že's pádnou pěsti skalinu rozštěpil,
Z krwawé rány jsi se klenotem odměnil.

Za to, že země luno mečem's rozoral,
Krásněji zkwělo kwítí, bohatý plod dozrál.

Za to, že's tichou vlnu poranil kamenem,
Zableskla bílá péna duhomým plamenem.

Za to, že slawika jsi we tmawé kleci skryl,
Přelahodného zpěwu kouzlem té oblažil.

Za to, že's jarním stromem hněwiwě potrásal,
Dechem té ochwěl wonným, kwitím té zasypal. —

Dívčino plachá! ty mne zdráháním utrápíš;
Šlechetnou pomstu za to — w newiuné písni zvíjš!

Č.

D o p i s.

z Widně.

(Umělecká díla. Boček. Mimořádní docenti.)

(Pokračování.) Promluwiwše předešle o bálowých a jiných hudebních slavnostech vídenských, zbýwá nám ještě, některé krasoumělecké a literární zpráwy a noviny, zdejší i z jížních Slovan nás doslé, Wám sdělit. — Dne 8. měsíce Prosince m. r. byl w zdejším českém kostele panny Marie na Schodech u Liguriánu nowý, w bohatém gothicém slohu die zdarlivých wýkresů a pod správou krajana našeho Fr. Tomáše Maříka wystawěný oltár hlavní, $10^{\circ} 5'$ zvyší, odhalen; záležit pak on z šesti, sochami — mezi nimiž se i dvě našich zemských patronů sw. Jana Nep. a Wáclava — ozdobených pilířů, jenž nad gothicími galleriemi ozdobným tabernaklem a křížem w baldachinovou kopuli se spojují. Celý oltár pak toliko bohatými řezbami a sochami, nikoliw ale, jak w lonských Kwětech oznámeno bylo, malovanými obrazy, okrášlen. — Dotčeny krajan nás očistil při této příležitosti také wýtečné starodávní malby

na skle, jenž se we třech velikých, oltár tento obkličujících gothicích oknech nalezaji.

Podobizna Karla ze Žerotina, již byl zpanilomyslný, neustále činný p. professor Šembera velmi úpravně a při tom w lewné ceně ku konci m. r. wydal, nalezla zde mezi Čechy i Morawany přehojných odbíratelů, ovšem pak widěli jsme již také siň jednoho zdejšího hostince jí ozdobenou. Přejeme pak sobě, aby nás také p. prof. Šembera nebo někdo jiný z vlastenců našich úplným životopisem tohoto w každém způsobu wýtečného muže, čili jak jej poddaní jeho i jiní lidé jeho času nazývati zvyklí byli, „anděla s nebes poslaného“ obradowal. Zároveň musíme projewiti žádost, aby p. Šír také k hojnějšemu wydávání w minulosti proslulých Čechů a Morawanů, k. p. Bohuslawa Hasišteinského, Kornelia ze Wšehrd, Wellelawina, Wacława Budowce, Haranta z Polcic a t. p. prohlížel, při čemž by i wěci velmi žádoucí bylo, aby se také, pokud úplného českého konversačního slovníku míti nebudem, alespoň o podobné životopisné dílo, w němž bychom se o slavných činech a skutečích předků svých, třeba jen w stručnosti, dočisti mohli a poznawše tudy, qua simus origine natu, k uwědomení samých sebe přivedeni a k horliwému jich následování powzbuzeni byli, někdo ze spisovatelů našich brzo zasadil.

Zpráwa o smrti morawského archiwáře A. Bočka i zde nás všecky dojala, a velice litujeme znamenitých historických a antikvářských známostí, jenž s učeným tímto mužem k nenahraditelné ztrátě pro vlastenský dějepis pochovány jsou. Žádostiví jsme se dowěděti, komu se dostanou jeho listovní sbírky, jelikož jím samým jsme zpraveni byli, že znamenitých příspěvků, ze starých Rášterních i jiných českých a morawských archiwů čerpaných, k historii jednotlivých měst nejen moravských, nýbrž i českých, k. p. Myta Wysokého, Chrudimě, Litomyšle, Poličky, Landskrounu, Hradce Králové a j. w. u sebe chował, a jichžby tudy při spisování neb opětném wydávání nástopisů měst těchto dobré použiti se mohlo, načež my zde pp. vlastence, kterým snad u věci této co činiti bude, k dalšímu si pověsimu pozorný činíme.

Dne 27. Ledna započal krajan nás dr. E. Jonák co mimořádní docent svá čtení o národním hospodárství se zvláštním ohledem k průmyslu na zdejším polytechnickém ústavě u přítomnosti četného posluchačstva. Promluwiw we swé nástupní řeči tohoto dne o významu národního hospodárství potahmo na průmyslníky bude w důležitých a zanímavých čteních svých každou středu a každý pátek o šesté večerní hodině pokračovati. Jestli tedy opět počet zdejších mimořádných docentů rozmnožen, a jakož se již mimořádná veřejná čtení téměř o všech odvětvích vědeckých zde drží a docentů také i pro jazyk sanskrtský, arabský, perský, čínský atd. neschází, žádostiví jsme, zdali také jedenkráte a kdy se někdo wyskytne, jenž by na zdejších vysokých školách — tak jak se to w minulém roku i w Tubbinkách bylo stalo — o slavistice wůbec a o jednotlivých slowanských nářečích zvláště mimořádná čtení držel. Bezpochyby dlouho snad ještě sub judice lis erit!

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

Chorwatsko.

* Dle prosby vlastenecké mládeže duchovního semináře w Seni ustanowil wysoce welebný p. biskup Mírek Ožegovič, by se na tom ústavu ilirský jazyk rádně přednášel; a potřebné mluvnice k tomu oučelu již jsou objednány. P. professor Hezký (nepochybne Čech nebo alespoň pokolení českého) dobrowolně se nabídl, že tento jazyk přednášeti bude.

* Jeho Excellenci p. biskup Záhřebský Jiří Haulík, odebrav na stavbu národního domu sto akcií po 25 zlatých stř., nyní tu celou sumu tomuto vlasteneckému ústavu daroval; tedy 2500 zl. stř.

U h r y.

W Baje, městě od samých Ilirů obydleném, začalo se maďarsky kázati. že pak lid neustupně tak hříšnému maďaření odporal, slovo boží opět v materském jazyku se hlásá. Tak se děje wůbec v Uhrách; kde se hlas zámožných v prospěch chudiny neozve, toto nekřesťanské zpotvářování směle se páčí. To budí též spolu odpověď panu Ferenczovi na jeho důtky v 13. čísle letošní Pannie. Aby pak domácí uherské zprávy a události podruhé z přespolních Květů nečerpal, prosíme ho, by se do čísla 9. letošních Nowin chorv. slav. dalm. podíval.

S r b s k o.

* Společnost slovesnosti srbské ve svém sezení dne 30. Prosince m. r. knížku od archimandrita G. Popoviće pod titulem „Zabave za děcu“ (zábawy pro děti) schwálwili užavřela, že se této knihy 6000 výtisků v zásobu wzítí má, které se nejlepším žákům nižších škol na odměnu rozdávat mají. W též sezení se také o sepsání a vydání dějepisu srbského jednalo, načež této společnosti čestný člen, na slovo vztáty p. A. Petroněvić, se vyjádřil, že při nejbližším příštím sezení společnosti návrh a nástin takového díla předloží. W skutku se nad něj nikdo k tomu podniknutí tak nehodí, jelikož tento vlastenec ve všech proměnách našeho věku moudrosti a odhadlanosti svou Srbům sloužil.

* Dle země- a místopisného slovníku knížetství Srbského lidnatost té krásné země ještě celých 830.000 duší nedosáhla; nachází se však v dobrém pokroku, jelikož ročně o $1\frac{1}{4}$ procentu roste. Turků tam ještě 15.000 bydlí, mezi nimi 6370 wojáků, a wůbec o dva tisíce více mužských než ženských. To není divno, jelikož Turci se tam jen co posádka a pohostinnu zdržují; ale i u tuzemců počet mužských ženské o $2\frac{1}{2}$ procentu převyšuje. Toť jest docela jiný poměr nežli u nás zzenštílých vzdělanců! Požehnejž Wám Bůh, Srbowé, a pošli wám hodně mnoho mužských hlav i rukou!

Pražský denník.

Druhá tanecní beseda v Konviktu.

I o druhé masopustní tanecní besedě dne 10. Února b. r. musí se ta spravedlivá zpráva podat, že nad všechny lonské besedy, jarní, letní i podzimní, upřímností, veselosti a českostí svou wynikla, takže tam Čechovi ouzko býti nemuselo. Skoro všichni známi, kteří první české besedy v lázních swatowáclawských podnikli, se tam vyňali a zajistě mají z toho velikou radost, že ve společenském životě živeli národní sami již zastávati nemusejí. Mně se zdálo, jako bychom těmito dvěma besedami byli slavili sedmiletou památku prvního, v sále Konviktském držaného bálu českého v Praze, za který od těch dob veliký počet českých bálů a besed po českoslovanských vlastech, ba i v samé Wídni, ve švárný šík se rádi. Radujme se, že již nemusíme masopustních vyražení na cizích weselech výhledávati; mámeť všichni upřímně české srdce; milujme se, weselme se, jak se na rádné Čechy sluší. — I kdožby se nebyl o tomto měšťanském plesu spokojeně vyrázel? Jako růžová ranní oblaka pohybovaly se sbory zpánilých Češek; hudba až mílo libozvučně se rozléhala po pěkně ozdobených prostorách, veselost poletovala po ozářené

síni. O desáté bylo slyšeti wesele čtení páne Gabrielovo: „Cím člověk v životě často bývá“, prednešené od p. Kasky; a pak oblažil společnost pan Mayer svým lahodným zpěvem, zpívajíce tři pěkné písni, z nichžto dvě poslední byly národní. Po panu Mayerovi zpíval ještě pan Schneider, zdánly syn zwěčnělého básnika Sudimira Šnaidra, tak mladistvě a zajímavě, že na walný potlesk ještě dvě národní zapíval, aby besedníkům zadost učinil. I ačkoli pan Mayer zpíval: „Ach není tu není, co by mne těšilo“, přece weskterá společnost byla tak rozwesela, že teprva ke třetí po půlnoci všemu veselí konce bylo. B. P.

S m ě s.

Statistika. Podle výkazu hlavního vystoupil počet osob sanitních roku 1845. na wenkově na 5511, v hlavním městě na 563, dohromady 6074. U porovnání s minulým rokem přibylo jich v hlavním městě 15, na wenkově 50, tedy dohromady 65. W hlavním městě rozmnožil se toliko počet babiček o 15, jiných nepřibylo. Za to ale přirostlo na wenkově 17 lékarů městských a pro chudé, 6 pouze praktických, 3 oční, 6 veterinárních, 6 babiček, 1 lékárník, 11 hojičů. — W porodinci narodilo se dětí 2357, mezi těmi bylo při 154 lékarské pomoci potřebí. Dvojčat napočetlo se 29. — We weskterých léčených ústavech vlasti naši léčilo se nemocných 36,452; z těch je uzdrawených 24,636, polepšených 2002, newylečených 492, do jiných ústavů přeuešených 4762, zemřelých 2691. W léčení zůstalo jich s koncem roku 1869. Na 100 chorych připadá w průměru 7,3 mrtvých. U porovnání s r. 1844. výrostl počet léčených o 2254, propuštěných o 1818, zemřelých o 388 (0,6 ze sta). — We všech opatrných ústavech w Čechách, jichž se 306 počítá, došlo téhož roku 16,049 osob stálého zaopatření. — Poměry: oddawky k porodům = 1 : 5,1. Porody mužského pohlaví k ženskému = 1 : 0,9. Nemanželské porody k celku = 1 : 6,2. Nemanželské k manželským = 1 : 5,2. Mrtvé plody k celku = 1 : 49,9. Mrtvé plody k živým = 1 : 48,9. Počet očkovávaných obnášel za rok 1845. osob 149,612. ***

Zvláštní třídu čini w Londýně slepi žebraci, kteréž psové po ulicích wodi. Když okolojdoucí žebráku peníz hodi, zwdne jej welmi obratně pes wodič a pustí jej do waku žebráckova. —m—

Učená jedna společnost slibuje odměnu na odpověd následující otázky: „Jak se tomu může wypomoci, by trakare, když se přes nerownou dlažbu s nimi jede, nerachotily? —m—

Wychowaní panovníka jak důležité jest, ukázal d'Alembert, powolaný od Kateřiny II., aby syna jejího wychował, prawi: „Wše, čemu jsem se z knih naučil, jest něco málo wědy a skromnosti, nikoli ale těžké umění, panovníka wychowat.“ —r—

Nowá kniha.

Příruční kniha pro vesni rychtáře k seznájení důležitosti své služby a k poučení o povinnostech gím přinaležejících. Od Maximiliána Obentrauta. W Praze 1847. List Karla Meida. 4. Stran 208. Ztuha wáz. za 3 zl. 30 kr. stř.

We skladu Pospišilově dostati jest malý obraz Otakara II. (z Pražského Posla); prodává se za 3 kr. stř.; za stejnou cenu také mapa Čech z téhož spisu.

Česká abeceda, malá i velká, latinskými literami na tuhému (kartovém) papíře tištěna k rozstříhání pro dítky při prvním wyučování, za 2 kr. stř.

Číslo 21.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár.)

18. Února

1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

Hlasitý, hekawý sikot mašiny opakoval se vždy rychleji a my wyjeli z nádraží; zanechawsc za sebou dlouhou řadu roztápecích pecí a sičicích i dýmajících lokomotiv, jenž jako vždy bez ustání sem tam se pohybovaly, jakoby mely něco na srdeci, co jim pokoje nedává. Pak přišlo hlasité, praskawé trhnutí, s kterým prolítli jsme podmostí — vrískawý hwizdot a hučivé wyti, udušující daw páry a vlnké děsiwé ouwětri, když jsme se hnali krátkým tunnem — a brzo byli jsme w širém; za námi třptyly se světla a wzhůru vystupovaly kominy velikého města fabričního, a před námi šírily se louky po obou stranách dlouhé řady kolejí, obestřeny soumrakem večerním, který právě počínal.

„Jen jedte, pane Westhorpe! rychle! Slibuji Wám dobrou večeři a ještě lepší láhwici vína, až přijdeme do Londýna.“

„Děkuji,“ odpověděl mašinista ani se na mne nepodívaje, ano spíše odvrátil se ode mne, sklopil oči a něco pro sebe šeptaje. Byloň něco podivného, děsivého w chowáni tohoto člověka, i známenal jsem, že ho topič s patrnou ouzkostlivostí pozoroval a ani slova s ním nemluvil. Zatím šel lokomotiv vždy rychleji. Klapání otvírajících a zavírajících se klapek, jak právě páru wypouštěly anebo zadržovaly, stávalo se každou chwili prudším, až se podobalo rachotu bubnu. Křowiny po straně cesty letely mimo nás co jediná tmavá čára, již nemohli jsme rozeznati od dřewěného plotu anebo kamenné zdi. Kolotawé pohybówání mašiny proměnilo se brzy w rychlé, strkající kolibání; bilé koly, na kterých upewněny jsou dráty elektrického telegrafu, jako w rychlém pochodu mimo nás běžely; w jednom a témž okamžení zdwihały se před námi mosty co temné pruhy na obzoru a již i skokem a sičicím proudem páry byly za námi. Dále! dále! Jeden milíř mizel za druhým. Obr parní zdál se být životem nadchnut, jako šílenec wzpínal se w kolejích, řetězy příručního woziku wrzaly a úpely, zápalní trouba u pece a jasnější lesk naši veliké lucerny zářily co

severní světla nad zelenými rowinami; z komínu wysoko do powětrí wyskakowały jiskry, a jakkoli se žádný wětrík nehýbal, zdáli jsme se osuměni bouři, jejiž studený pronikawý dech činil, že jsme téměř trnuli. Až posud šlo wšecko dle naší žádosti. My jeli s neobvyčejnou, ne wšak bezpríkladnou rychlostí a já byl cestování po železnicích tuze powědom, než abych byl měl ouzkostliw byti. Wędél jsem, že je dráha swobodna, a noc byla dosti jasná k poznání znamení na dálku půl míle.

Zatím Westhorp vždy ještě na mašině pracoval, sem tam tahaje páku, jakoby rychlost ještě zwětšiti chtěl. Ani chwili nebyl pokojný, ale porád cupal a šoupal nohama. Topič podepřel se o zábradlí, jehož, jak se mi zdálo, s twáří nepokojnou a ulekłou se držel. To wše mohl jsem pozorovati při světle weliké, jasné lampy, jenž wisela nad ukazovatelem wyšky wody w kotli.

Dále, dále, dále! Mili za mili, staci za staci! Skrz neweselé kupy stromů — okolo svítících wsí a osamělých dworů — podle bujnych niw a pustých, děsiwých pastwisek! Již mohli jsme mít uraženo pětadvacet nebo tricet mil.

„Tartarus drži se dobře!“ prawil jsem, namáhaje hlas swůj a křiče slova tato mašinistovi do ucha.

Topič přiblížiw se chtěl pochytti odpověd. Zráky Westhorpowy rychle z jednoho na druhého těkaly, oko jeho jiskřilo se co oko nějaké šelmy, potom najednou obrátil se k swému druhu wolaje: „Uhlí, Jeffries, uhlí! Wíc páry — wíc páry! Pán chce mít wíc páry! Což je nám o život — páru, páru!“

Já se pozastavil nad timto wýpukem, rovněž i topič, který, jak jsem shledal, jmenoval se Jeffries. On wáhal. „Uhlí! uhlí!“ křičel Westhorp znova; „čin swou powinnost a nebo té po hlawě dolù shodím.“ Při těch slowech kopnul do dwírek u kotle, až se rozlítly. Hučení diwokých plamenů překonalo šumící wichr, který mimo nás bouřil.

Já se w to wložil. „Mně se zdá,“ prawil jsem zajikawě, „že jak náleží ků předu jdeme.“

Jeffries pokynul na přiswědčení. „Wy nechcete rychlejijeti?“ prawil Westhorpe slabým ale proni-

kawým hlasem. Já wrtěl hlawou. „Ale já chci!“ řval wztekle. „Uhli, Jeffries, uhli!“ a zařatou pěstí prudce udeřil topiče.

Chwili stál jsem omámen. Wšecko na světě byl bych za to dal, kdybych byl zdráv slezti mohl na nejpustějším místě stepu, skrz který jsme jeli. Jeffries, ani slawa neodpovídaje, wzal lopatu a házel ty černé hmoty do ohné, který znova počal praskati a w plamen wyrážeti. Při jeho záři mohl jsem znamenati, že twář topičowa pod swou larwou z čadu a sazí jewí bledost umrlci.

Dále, dále! Lokomotiv zdál se letěti. Miliře tak rychle nás nyní mijeli jako prvé sloupy telegrafova, a kolysání bylo hrozné.

„Hudbu!“ wolal Westhorpe; „hudbu! Hudbu chceme! Zde jsou mé klokotavé vodní warhany!“ Při těch slowech spustil parní pišťalu, ježíž vřiskawý zwuk pronikl mne skrz kosti. Já se podivil na topiče, wýraz twáře jeho byl plný strachu a leknutí. Najednou umlklo hrozné hwízdání. „Mohlo by být k wýstraze,“ mumlal Westhorpe, „a proč by také mělo být ztraceno tolik páry?“

Já trnul. Najednou obrátil se mašinista od stroje a blížil se k příručnímu woziku, nepokojně zpět se ohlížeje. Jeffries toho použiv chytil mě za ruku. „Ticho!“ šeptal bez dechu.

„Co je tomu člověku?“ tázi se.

„Ticho! On jest šílený, již několik dní jsem to tušil.“

Šílený! Cítil jsem, jak na celém těle ouzkostlivý pot ze mne wyrázel. Mili za minutu se šíleným ředitelem!... Krew moje stydla, přicházely na mne mdloby.

„Musíme se ho zmocnit!“ hekal Jeffries.

„To jedinká pomoc,“ odpověděl já. „Na něj!“

Sotva byla ta slawa z mých úst, přiskočil Westhorpe. „Ha!“ wolal, „zráda! dva proti jednomu! Ale jen pojďte.“ (Pokračování.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Streměw přikročil k samému kraji hory, kterážto w místě tom ze dna doliny wystupujic we wysokou kamennou stěnu vybíhá, an wršek její, porostly stromy a křowim, nad dolinou se kloni.

„Prosím té, Vladimire Lwoviči, co jsi to wybral za místo?“ wece Streměw.

„Já wybral schwalně takové místo. Zde nikdo nehledá možnost přepraviti se. Widiš, i stráže není zde. Nikdo nás neuvidí a nebude nám překážeti.“

„Jest wše w kostele k sňátku připraveno?“

„Wše. Pospěšmo, milá Nadeždo!“

„Kam, Vladimire? Bez požehnání rodičů? Ne, nikoli! já nepůjdu s tebou!“

„Což jsi nepozorovala ještě, bloudku,“ wece Streměw, „že rodiče twoji w sňátku twůj s Vladimirem Lwovičem swoluji? Oni, Bůh wi, jak budou

rádi twému štěsti a dají ti ochotně požehnání. Bratr sám tě nemůže na ruský břeh přepravit; přisaha mu w tom brání. Ale Vladimír Lwovič nesložil Šwédskému králi žádnou přísahu, on tebe tedy odweze, násilně unese! Proč se zpouzíš? Či chceš zůstat na tomto břehu; umříti zármutkem a rodiče swé hořem umoriti? Jdi s Bohem na swatou Rus, neti! My se wšickni snad za tebou tam odeberem.“

„Strejčku!“ dí Artemij; „nehněwejte se, tážuli se, zdaliž jste wšecky následky rozvážili.“

„Rozvážili, dávno rozvážili. Nač nyní slow šírit?“

Nadežda sepiawsí křečovitě ruce pozdwiha oči k nebi a stála bez pohnutí. Modlila se, aby ji nebe osvítilo, co dělat má.

„Ty mne tedy již nemiluješ?“ wece žalostně Vladimír. „Ty nechceš jít se mnou?... Nač mám děle žít? Půjdu z houště zrowna k stráži, nechí mne chytí, nechí umru smrť hanebnou. Nač žít! S Bohem!“

Jako běsný wyběhl z křovi.

„Vladimire! Vladimire!“ zwolala Nadežda. „Počej! já jdu s tebou! Bože můj, co si počnu? Co budu dělat? Já pozbudu rozumu!“

„Nu, dost, bloudku, utiš se!“ řekl Iwan Streměw. „Vladimire Lwoviči! dám ti ji z ruky do ruky. Wezmi a miluj ji. S Bohem, Nadežko! Nebude sice žádný z přátel na twé swatbě, ale není toho třeba. My i na tomto břehu pohodujem. Neplač, netrap mé srdce svými slzami. Nu, slyš, nechat mne powěsi, já zejtra půjdu k wám přes Láwu, přinesu wám k sňátku roditelské požehnání, přinesu obraz, chléb a sůl*, budu wám přát štěsti, budu pít na waše zdrawí a na zdar wsi ruské země.“

Nadežda obejmula štkajíc strýce a bratra. Vladimír ji wedl na kraj hory. Přes peň stromu, swislého nad dolinou, byly přehozeny prowazy; k nim byla přivázána nosítka, podobná welkému koší. Několik přátel Vladimírových dole na dně hlubiny drželo w rukách konce prowazů.

Vladimír wzal swou newěstu za ruku, sedl s ní w nosítka a dal swým přátelům znamení. Nadeždě stydlo srdce, když při měsíčném swětle spatřila, že nosítka nad propastí wisí. Spouštěla se tise dolů.

Iwan Streměw a Artemij hleděli ouzkostně s hora dolů, prowázejice očima nosítka. Najednou s úžasem znamenali, že swislý strom, přes nejž prowazy hozeny byly, od těže u kořenu se hybati počiná. Malé kameni a písek sypaly se dolů a strom se začal dolů sklánět. Hlina okolo kořenu sypala se wic a wic. S každým okamžikem mohlo se očekávat, že strom dolů sletí a swislý okraj vrchu s sebou str-

* W Rusích jest obyčej, každého příchozího uctiti přede wším chlebem a solí, ježto hosté i při swatbě nowé zásnoubeným co swatební dar přinásejí.

Překl.

hne. Dole pozorovali nebezpečenství a spouštěli nosítka rychleji. Sotva že Vladimír a Nadežda z nich vykrocili a po břevnu se přes Lávu přepravili, sletěl strom s ohromnou spoustou hliny a kameni dolů. Ohlas zahučel jak při udeření hromu. V dálce začali strážníci volati. Misty udeřili v poplach. Zatím se uprchlí přátele doprovozeni na vrch protější strže klikatou, mezi krovisky se vinoucí stezíkou dostali, powiważajíce šátky. Iwan Stremew a Artemij požehnali se sv. křížem. Jdouce domů potkali rodiče Nadeždy, ustrašené dlouhou jich nepřítomností.

„Kde je naše dcera?“ tázali se zároveň.

„Nyni se zasubuje s Vladimírem Lwovičem,“ odpověděl Iwan Stremew. „On ji unesl. Já mu byl pomocen. Ona by zde hořem umřela, a vy byste umřeli brzy za ni. Ty, bratře, můžeš nyni se svým swědomím spokojen byt: tys nezrušil příslušku a dcera twá je přece tam!“

I ukázal na ruskou stranu.

Pawel Stremew padl na kolena, sepial ruce a pozdvihl oči k nebi. Potom se vrhl bratu okolo krku a objímaje ho volal se slzami radosti v očích: „Ano, já nezrušil příslušku, nezrušil... a dcera má je... a dcera má je... tam!“

I zdvihl třesoucí se ruku k druhému břehu Lávy. Artemij a Iwan Stremew utírali si slze. Mát Nadeždina klečíc se modlila a žehnala dceru.

(Pokračování.)

D o p i s. z Widni.

(Böhmishe Bauernjustiz. Národní školy w ilirském Přímoří. Ilirska literatura.)

(Pokračování.) Z kněh w nowejší době zde wyšlych patří spis p. dra. Brauner: Uiber die böhmischen Bauernjustiz beze wsi pochybnosti k nejdůležitějším, jenž kdy w tom ohledu we Widni tištěny byly, a jakož již české pražské časopisy obecenstvo na toto výtečné dílo pozorný učinily, ravněž i vice zdejších časopisů o něm již promluvilo, a co nejdříve dočistí se moci budeme obširného o něm pojednání a ocenění we zdejších juridických žurnálech. I nemohil jistě zpanilomyslný p. spisovatel dosavádnímu heslu swému: „An's Waterland, an's theure, schließ' dich an, Das halte fest mit deinem ganzen Herzen!“

kép dostati a je účinněji prokázati, jako vydáním tohoto spisu, jednajícího o poměrech jednoho z nejdůležitějších stavů vlasti naší, pohřihu ale dosaváde málo všimaného, a srdečně žádám, aby vážený p. spisovatel w něm co nejdříve pokračoval a je slibným vydáním w řeči naší materské i tém, jenž jazyka německého mocni nejsou, přístupným a tím povšechně upotřebitelným učinil. Práli bychom pak také, aby on, jelikož i delší čas úřad zkoušeného magistrálního rady zastával a tedy i municipalní naše řízení a jeho nedostatky seznati příležitost měl, ravněž o této, ne méně důležité věci, zvlášť co se zprávy komunálního jméni, občanského výboru, cechovních pořádků atd. týče, s podobnou důkladností a přímostí pojednatni sobě neobtěžoval. Jediné, čehož bychom při knize wýs dotčené vystaviti měli, jest vydávajícím ji zdejším kněhkupectwim Schmidu a Leona trochu vysoko udaná cena (2 zl. stř.), která ovšem povšechně rozšíření díla tohoto, jenžby w rukou každého českého právníka, hospodářského ouřadníka, duchovního,

ano každého vzdělanějšího občana nalezati se měla, na škodu snad bude *.

Z ostatních spisů w minulém měsíci zde wyšlych podotknouti také musíme „Ruční knížku, obsahující české a německé rozmluvy s theoretickým navedením k rychlému naučení se jazyku českému. Sepsal J. N. Konečný. Handbuch der böhmischen und deutschen Conversationssprache nebst einer theoretischen Anleitung z. Wien 1847. 8. Verlag von Karl Haas“ str. 178, jejíž obsah z názvu samého vysvitá a jenž ostatním linguistickým pracem p. Konečného, jako jeho Mluvnici a Česko-německému a Německo-českému kapesnímu slovníku, ouplně se rovná.

Ze zpráv, jenž nám w poslední době o jižních Slowanech sděleny byly, sdělujeme Wám také, kterak horlivě nynější gubernator w ilirském Přímoří, wysoce urozený pan hrabě Stadion, o zavádění škol národních w okresu terstského gubernium se zasazuje a zvláště k tomu prohledá, aby w nižších školách toliko w řeči materské, co nejpřísnější k důkladnému vywinování se a vzdělání duševnímu každého národu, a tudy mezi Slowinci slowinsky, mezi Iliry ilirsky, mezi Wlachy vlasky a mezi Němcí německy se vyučovalo, pročež také všecky knihy vyučovací, pro školy národní ustanovené, znova se vydávají, a sice slowinské a ilirské w novém organickém prawopisu, z nichž katechismus, pak druhý díl knihy ke čtení a kniha početní na světlo již wyšly, mluvnice pak ilirská a slowinská w tisku se nalezají. Ne méně nás potěšila jiná z Terstu nás došlá zpráva, že w Gorici na tamním lyceum vlastimilovný p. Pelhan třikrát v témdni nářečí jak slowinskému tak chorwatsko-slowanskému (ilirskému) mimořádně vyučuje, w kterémž vyučování 57 bohoslovou a vice posluchačů filosofie podílu běre, 25 pak se obému nářečí učí. Také před několika lety již započaté, později ale opět w zapomenutí příslé vyjednávání strany založené rádné stolice slowinského nářečí na ústavě tomto k žádosti o věci této, zpanilomyslný bar. Kodelitem dotčenému p. guvernerovi podané, znova w poradu wzato jest. I přáti jest, by dle chvalného tohoto příkladu i w Krajinsku, Korutansku a Štýrsku, kde w průměru mnohem vice jest nižších škol nežli w Přímoří, u vyučování ale bohužel jazyk německý převládá, ravněž tak o vyučování w materské slowinské řeči se dbalo a podobné opravy uwedly.

(Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

Dalmatsko.

Nejmiloslovější císař pán rozhodnutím od 12. Listopadu m. r. dowoliti rácil, by se w obcích církvi východních národní školy uwedly, w nichž by se mládež jazyku ilirskému (písma ovšem cyrilského) a vlaskému vyučovala.

Bosna.

* We městě Trawniku se vloni jeden Ličan (z c. k. vojevorské krajiny Liky) osadil děti vyučoval a již přes 300 žáků měl. Těšili se tamější obyvatelé pokroku swému, avšak radost se w žalost proměnila. Prawoslavný (t. j. řecký) biskup kletbou brozil každému, jenžto by děti swé do školy posílal — a to se děje w dewatenáctém věku! Proto biskup tu školu zrušil, poněvadž onen Ličan kromě cyrilského i latinskému písma a vlaské řeči učil. Jak diwně tento svět běží! Turek sultán zakládá i podporuje školy — biskup je ruší!

* Nedávno jeden poturčenec w lúno církve křesťanské se vrátil hodlal. Umluvil se s jistým Dalmatem dal se na soutěk, a však, buhužel! Turci ho zastihi. Hned potom

* Což u nás již se okazuje.

Red.

patnáct křesťanů uwěznili, že prý o tom prehnutí vědomost měli; vlastně ale aby pokutu z nich wynutili.

* Iwan Perković ze skopelské krajiny do dívky turecké se zamíloval. Otec jeho, boje se, by rodina do nějakého nebezpečenství uvržena nebyla, prosil otce dívčina, souseda svého Turka, by deeru svou z té příčiny čím dříve tím lépe proudal. Turek poslechnu té rady proudal ji; ale mezi weselkou dívka opakovaným posestvím Iwana na jeho sliby zpomínala. Když na noc swatebčané usnuli, newěsta dohlídce své budoucí tchyně uklouzla a s Iwanem utekla. Turci je darmo stíhali, párek již w Dalmatsku se ukryl. Nyní pak Iwanova rodina jest uwězněna a štěstí Iwanovo swobodou a jméním platí. — Tak zůří w Bosně bratr proti bratru, neb Turci Bosňaci jsou sami poturčeni Slované; přijali totiž wiru Machometowu, ale tureckému jazyku ani nerozumějí.

Bulharsko.

Bulhaři, neměwše posud ani hlasu ani práva, žádosti a stížnosti své k přestolu sultana jenom prostředkem sobeckých a záštných Řeků zadávali mohli. Řekové vybírají dané a zaujmají důstojnosti církevní téměř výhradně. Tim se pak stává, že ten utištěný národ, jakkoli míru milovný, proti svým ukrutníkům povstávaje winu neposlušnosti na sebe uwaluje. Wloni pak Bulhaři vládě samé následující čtyry prosby předložili s pokornou uctivostí:

1. Aby se jim dowolilo, čtyry moudré krajany co zástupce u Jeho Wysosti sultana w Cařihradě míti, jenžto by potřeby národa bulharského bez prostředkování Řeků jevili i rovněž rozkazy vlády přijímati a bez překrucování národu sdíleti.

2. Aby se Bulharům zde w Cařihradě bydlícím místu vykázalo, kdež by na vlastní outraty slowansko-bulharský kostel sobě wystavěti a služby boží w materkém jazyku beze wliwu řeckého odbývati mohli.

3. Aby se jim též dowolilo, by při tomto kostele i národní učiliště založiti směli, w němž by se bulharská mládež vyšším vědám wyučovala a kněží se vychowávali.

4. Aby Bulhaři za duchovní jenom krajany dostávali, kteří by svůj národ učili a milovali a o blaho jeho pod záštitou wysoké vlády pečovali.

Posud Bulhaři čekají na odpověď; zdá se pak, že vláda té prosby přece si wšimla, neb nowojmenovaný biskup widinský jest Bulhar.

M. F.

Brousek jazyka.

Ale považte si! lidé se domnívají, že se hněváme. Toť je diwný svět! My přece zdvořilost na zdvořilost sypeme, a mnozí si povídají, že se vadíme. Ty můj milý Bože! člověk konečně nebude smíti druhému ani říci, že nemůže přes Berounku po mostě, protože most spadl, sice bude tento druhý nebo někdo jiný se domýšleti, že člověk kantorovali chce. Nejvíce mi bude měho welewázeného a zkoušeného pana tovaryše lito, kdyby měl též w podezření upadnouti, že se se svým mistrem hádá. Některí se mne již w skutku ptali, zdali p. J. také proti mému brusu točí. Je-li potom hodno, swětu něco upřímně pověděti?

Ale já wím (aspoň si tak myslím), co uděláme; nejménovme již jeden druhého a přidříme se jen wěci. Já měl sice tu myšlenku hned při prvním začátku, ale newím, proč se mi to nepodařilo. Uwidíme, jak to dále půjde. Tedy k wěci.

Já myslím, že jsem se nižádné chyby nedopustil, když jsem napsal, že jsem ani slížky neumoril; neboť mám za to, že neumoril je tak zastarale jako nrawy a mrawy. Ostatně se m a n často střídavě zastupují; tak přijí-

mají některá slowesa m, kde jiná n mají, jako žáti, žnu, začati, začnu a zase jati, jmu, ždati, ždmu atd. Ale to je wšecko wzdáleno, sestawme si jen: brána, perun, dna, nze, nrawy a norim wedle bráma, parom, dma, mze, mrawy. Swěte sud. — Nejen na wypisování ale i na wysłowowání měli bychom větší pozor dali, nežli se w skutku děje. Já doma, wždy slyšel dobré rozeznávati muže od může; teprw w Praze jsem zpozoroval, že se to buď míchá nebo wšecko se dlouží. Ze jsem právě tyto dny našel může (potest) místo muže (virum) tištěno; nemohl jsem toho, ačkoli nepochybju, že to jen chyba tisku nebo ráději chyba sazečowa, nepodotknouti, aby si mladší toho wšimli a tak i w prawejším wysłowowání se cwičili. I mnozí z našich, o kterýchž by se toho člověk nenašel, wysłowují skutek (či máme psáti skutek?) místo skutek. Častěji jsem již také četl a wyslowowati slyšel zdali místo zdali. Jež zajisté každé něco jiného a každé se dá ještě rozřídit: „zdá-li se mu něco hezkého, směje se; zdá-li (místo wzdá-li) se mu, newím; zdáli se být dobrými; on se dívá s dálí.“ Druhé: „zdali, t. j. zda-li (tolik co zdaž) tamzejra ještě bude; oni se mu zdali (místo wzdali); a oni je zdali (u starých místo oddali). — Nebude zbytečno podotknouti, že bychom se měli ikáni aspoň tam wyhnouti, kde i místo jiné samohlásky chybnej klademe. Zejtra (ze jitra) je i prawidelnejší i libozučnejší nežli zitra; coz teprw, když napíšeme: pozitři (místo pozejtrí)? Také je podle analogického prawopisu špatně psáno zeytra, má být zegtra, což nyní ovšem w zejtra přešlo. F. S.

Pražský denník.

Masopust se skončil; české diwadlo chystá se k zimnímu spánku jako jezwec, s tím jen rozdílem, že si sotva tolik tuku uložilo, aby si w čas procitu jarního jako srnka proskočilo. W německém diwadle délá Bauernfeldůw „Großjährig“ furor; bojí se wšak, aby ho draze wystrojená opera „Feeensee“, w níž bude snad wic widět než slyšet, o vládu neprípravila. K postu připravuje professor Mildner swé oblíbené kwartetní zábawy a konserwatorium tři koncerty; slyšíme, že w nich přijde řada na Mozartovu symfonii do C. s fugou, na sedmou od Beethovena a pak na symfonii od Tauberta. — Zápujční ústav páně Hoffmannova hudebního obchodu wzrostl náramně a těsi se wždy zrůstajícímu účastenství. Jež to ale wěru pán čackého mrawu! On uděluje premie, rozdává sličné obrazy velikých mužů, uspořádá ohromný instrumentalní koncert ku konci roku, a to wše swým milým abonentům — z pouhé galerantie! — Ted přišla řada také na doktry. Až posud byli to naduti pánowé, u nichž jsme se za hořký pelyněk a žhavé železo pěkně poděkovat museli. Čas galantních způsobů je také dosáhl. Wejdete-li k operátorovi, žádají, aby wám zlý zoubek wytáhl, nepotřebujete se nízké stolice s nakloněným zábradlím lehati. Dwěre se otewrou, před wámi stojí pán twáří vlídných, plních smíchu, a ptá se wás: „Rácite s bolestí nebo bez bolesti?“ — „Bez bolesti, tož se rozumí!“ zwoláte nahlas a dáte mu potichmo zasloužený predikát. — On přinese láhev, odejme zátku a počne waše dychadla libowonným zápachem čistého étheru opájet. W několika minutách minou wšecky strasti vezdejšího živoči (také hladová nouze prý se tím trvanlivěji ukoji než Rumsordskou polívkou), wy se kolébáte na jednoduché wlně blahocitu, k už bouře přistupu nemá, operátor wytáhne šuplátka, wy se usmíváte, on kráci k wám s ukrutným pelikánem, wy se usmíváte, on páčí nemilosrdně hluboce w dásni zakotwenou stoličku, bilou jako perličku, wy se usmíváte. Za chvíli pročítuvně je wám, jako byste byli z ráje se wrátili, a s podivením hledíte na diwotorného muže, který wám zlého hosta na stříbrné misce podává.

Číslo 22.
14. roční číslo.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116. wydawa po
pálarach tríkrát za
týden. w onterý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

20. Února
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
přiletně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Po merendě.

Poslání jistého medvěda k jistému příteli.

Můj rozkošný brátičku!

Pro nehoráznost naší tělesné zpanilosti — otvři
srdeč své do kořan, ať wejde do ní zpráva moje bez
ztráty jediné čárky nad nowomodní jotou. Chci ti
psát o merendě, k wúli nižto jsem teplé doupé opu-
stil a do slavné Prahy putoval.

Tenkráte ji vyrostili pánowé o masopustní ne-
děli v sále konviktském, v tom samém, kde první
český bál drželi. Blahožalostné zpominání, je-li
pravda? Ale my toho nechme a držme se přítom-
nosti.

Byla to od Tebe chytrá myšlenka a patrný dů-
kaz bratrské lásky, že jsi mi od svého souseda, po-
věstného čarodějníka Haruntifelesa, ten lesknavý šat
wyprosil! — neboť, ať nejmí deset let žádné woštiny!
tenkráte by mě nebyli do té merendy pustili, kdy-
bych byl přišel in puris naturalibus, jako jsem mohl
před dvěma lety učinit, když se merenda ještě pro
pouhý juks strojila, a ne proto, aby se okázalo, kdo
si může dražší maškaru opařit.

To ti bylo zase nádhery! To bylo šustu hed-
báwi, trptytu pěkného kameni, zlata a střebra, lesku
aksamitu, to bylo strakatých figur, to bylo děwčat
— bratře! já si musím ještě jednou zamasknout.

Přede vším budu ti jmenovat roztomilé wenko-
wanky z českých krajů, jakoby je z lusku wyloup-
nul; ty jsou mi wždy nejmilejší; newím sice proč? ale každý má swou passi; — potom tu bylo několik
Polaček z hor i z planiny a jiné slovaňské krasa-
wice, bohatá Řekyně, mnichobarevné Spanělky a
Italky, wabiwé Turkyně, rozkošná Indianka, něko-
lik starofrancských dam s pudrowanou frizurou ale
pri tom tak mladých wnad, že by se mi byla dlou-
hým na ně hleděním skoro hlava zatočila, rádne
Šwejcarky — a jiná i jiná zpanilá tilka w peřestém
strojení, počítaje od jednoduché zahradnice až k taju-
plné noční králowné s tím hwězdotkaným závojem.
Já bručím ještě rozkoši, když si na to všecko zpo-
minám.

A co bylo při tom nejkrásnější, že jsem skoro
wšem tém čarodějným postavám rozuměl! Tako,
na první pohled, není to arci tuze velký kompli-
ment, že jím český medvěd rozuměl; ale kdo mě
zná, wi, že čtu tak dobře swého Weleslawínu jako
skladatele písne o mamonu bez Frantowa slowníku,
o němž nějaký čas powidali, že mu na něm pan Ne-
konečný pomáhá — ten zpropadený dotírawec, který
u nás tak rád do wšeho prsty strká.

Owsem — něco mám o těchto zpanilých wilách
a dowádívých rusalkách ještě na jazyku (a to snad
jen proto, abych okázal, že se také kritikou obírám,
kteráž nemůže nicého minouti, aby to nepokanila)
— něco mám na jazyku, a sice to: že bylo mezi
ními při wsi nádhěra, a skwostnosti přece o mnoho
méně zwlaštních, wýznamných, karakteristických
figur znamenati nežli léta minulá. Zwlaštní osobno-
sti utopily se w samém atlasu a sametu.

Tak! — ted jsem to powěděl; ted jsem si od-
lehčil. Ty newěřiš, milý bratře, co je to za rozkoš,
když si kritika tak — odfrkne, jakož w podomáci
swé terminologii mluwiwá, když někoho z nenadání
štouchne.

Hojnější byly karakteristické figury mezi pány.
To stalo wěru za podívanou. Tu byla korunovaná
hlawa našeho panického krále Ladislava; tu byl náš
mohutný Jiří Poděbradský se swou statečnou krá-
lownou, rytířský Jiskra a proslulý Lew z Rožmi-
talu. Widis, takowou powést mají naše merendy,
že i tito starci z hrobů wstávají! — Dále znamenitý
německý cestovatel baron Beisele se swým pěstou-
nem doktorem Eiselem, majitelem swětobistorického
fraku, o jichžto podivných awanturách nyní wšechny
končiny rozprawěji. Mladému německému panáčko-
wi libila se česká merenda jako hladowému člověku,
když přijde jednou k plné mise *.

* Pěkného pohledu poskytowali také: Matyáš Korvin,
Zdeněk Šternberk s manželkou, mlynář Jiří z Doupovala,
Waldštýn s Pappenheimskými, Jan Sachse, Guttenberg, Faust
atd.

Dále se tu mihal v bujně strakatině krásný skalní duch, zpanilý Wlach ze středního věku, malebný Chorwat, outly Bretan, Sawojan, několik Poláků, houf rytířů a herolt za slovo chyceného hrdiny Brouska z Brusovic, potom vážný poutník se zpěvomilým poutníkem, usedlý Armen, několik Cikánů, francouzští kavalíři atd. atd.

Také na dva wenkowské kmocháčky nesmím zapomenout. Jeden z nich stál, právě když jsem tancoval kadrilu — můžeš si pomyslit, že s prawou medvědi gracií! — ten jeden stál tedy ve vyklenku a bleděl na to hučivé hemžení při tureckém bubnu a jiném nesalonním a nekadrilním hřmotu, a složiv ruce na briško myslil si: „Ty milý Bože! kdyby to tak bylo všecko pohromadě, co se tady za tu pompu ze sta rukou wydal — jaký by to byl pěkný článeček do pražských Nowin pod rubrikou: „Wzorní průmyslowá škola“! Ale já začal honem bručet, aby ty myslénky nikdo newyspehowal a poctivého kmořa z nešťastného separatismu neohžaloval.

Druhého strejčka... toho bych byl raději ani newiděl. Ten mi zpomínal darmo na druhou merendu a na to, co jsem o první kdy zaslechl. Ten mi uwáděl na mysl, proč se tyto weselůstky vlastně začaly. To byla živá figura, jakových má byti na merendě celá bromada. Pak by tu bylo arci méně skvostnosti, ale více weselosti — to jest: takové weselosti... jak pak bych to řekl? — wiš, tak jako my ji někdy v širém lese, pod nebeským baldachýnem máme. Hejsa do toho! Skoky po trávníku a k tomu weselé bručení! Arci býváme při tom samí medvědi a to je něco jiného. Ted již také vím, proč se tu dnes ani nezazpívalo.

Když jsem' se weselému strejčkovi uhybal (ačkoli bych si byl s ním sám rád wesele zabručel), wrazil jsem do kouta a v něm na tu nejsmutnější figuru. Byl to jakýsi lodní kapitán, ale mohl také doma zůstat. Seděl tu, jakoby se mu byla lodi roztríštila a on z ní pranic nezachoval nežli — bolestnou zpomínku. Dva plavcové se tu arci ještě totčili — „ale kde jsou ti ostatní,“ mluvil sám k sobě, „s nimižto jsem plavbu započal? Kde jsou ti wšickni, s nimiž jsem jednou na rozkošné ostrově přátelecké dorazil a tam, zapomenuv na trampoty celoročního plavení po wysokém moři života, blahou noc ztrátil — srdečným howorem, weselym zpěvem a radostným zavejsknutím?! Powěst o této noci se ovšem udržela -- ano, udělali si podle ní pěkný ples, wystrojili ho s velikou skvostností, ale.....“ Já utekl, abych neslyšel mrzouta dále stýskati.

Zacínali právě introdukci k polce; ta mi byla milejší. Ale ne, to není polka, to je quasi-kwapík, to je hrání o pretrž; polkový takt je ted mezi hudebníky pouhá pohádka. Starý, poctivý merendář nemůže se ted ani s chutí zatočit. Žádné walčíky, žádné polky čili zachovalé třásáky, jakž je našinec wenku slýchává. Pán Bůh ty pány pomiluj, co strojí

merenty, aby se s wětrem o závod wylítali nebo mezi sebou wydupali, a jiní aby se na ně dívali! Kdybych nebyl na těch woskovaných prknech už tak honěný, newím co bych si byl počal; ale tak jsem všecko štastně přemohl a wydržel až do strášáka, toho jediného zbytku z báječných časů prvních besed a první merenty.

Ostatně se ale těším myslénkou, že se z těchto soukromných weselůstek pomalu celý weliký bál v kostumech wywine, jakémuz daleko široko rowen nebude. Počátky jeho jsou pěkné, wěc sama je wabiwa a nalezne wždy tak horliwych etitelů jako jsem já sám

Twój atd.

Listy učitelům českým.

10. O tom, co do časopisu wychowatelského ještě náleží.

Již jsem Wám, pp. učitelové, powěděl, w čem cíčenost učitelská záleží, jakých vědomostí učiteli třeba mimo školní předměty a w čem se umění učitelské čili školnické zakládá. Hlavní wýčítka, kterou mi snad učinite, je ta, že požadawky, ježto jsem w listech těchto pronesl, bezewší míry a rozwahy jsou; napotom snad řeknete, že to, co jsem o wychowání tělesném powěděl, nepraktická přemrštěnost, a co jsem z psychologie zde umístil, že učený nesmysl jest. Co do wýčítky první, uznávám sice, že jsem trochu mnoho požádal; než nezapomeňte, pp. učitelové, že jsem o wzoru mluvil, k němuž se powždy blížiti máme; že wšak proto wzoru třeba jest, aby se dle něho naše snažení řídile. Co jsem o wychowání tělesném přednesl, je ovšem pro Wás něco nového; a wšak nechtejte to jedině proto newlídne odstrkovati, že to nowé jest; moudrý člověk dříve wěc wýsetří a sám na sobě zkusi, než úsudek o ni proneset takový anebo jinaký. * Co jsem wšak o psychologii w listech těchto prohodil, může ovšem velmi slabé a chatrné být; nemínil jsem také w onech několika rádecích (Kw. č. 13.) psychologii nějakou přednášeti, ** ale chtěl jsem Wás jen pozorný učiniti na to, co do psychologie náleží, abych pak důvodnější wytknouti mohl, k čemu časopis wychowatelský směřovati má (Kw. č. 15, 16); prosím Wás wšak snažue za to, nepokládejte proto wěc samu pro wychowání již za nedůležitou, možná že Wám to někdo budoucně jadrnější a důraznější poví, než jsem já to zde krátkými slovy naznačil. Budete mi snad také namítati, že wůbec takových theorist pro učitelstvo třeba není, a že na tom došti jest, když je učitel muž bo-

* Stavové čestí založili nedávno více fundačních míst na jednom zdejším silocvičném ústavu pro kandidáty školní.

** Pokládám sice Listy tyto za wěc velmi nepatrnu, než abych si tím pochleboval, že by se někdo po původnosti onech několika rádecích o psychologii (Kw. č. 13) tázati mohl, nejsou ony ani samostatné pojednání necili nějaká kniha anebo spis psychologický; a wšak pro uwarowání wšelikého nedorozumění uwádim, že myslénka, kterou jsem w Kw. č. 13. podotknul: že představy naše za síly považovat můžeme, jenžto nyní téměř celým wychowatelském hýbá, je myslénka Herbartowa, jednoho z nejprvnějších myslitelů a wychowatelů německých. Zdali a pokud jsem ji w onech rádecích původně provedl, nechť znatele rozhodnou, jestli si totž wůbec wěci této wšimnou. Nikdy mi wšak na mysl netanulo, abych původně anebo národní psychologii a methodu školní psátí chtěl! Mluwím w Listech těchto jedině o potřebnosti obou.

habojný a když svých pět smyslů pohromadě má; o ostatek že se co starati není, jelikož se tím více pokazí nežli napraví. Wézte, pp. učitelově, to je pravá cesta k starému šlendrianu, w němžto se posud wětšina našeho učitelstva plouží. Jest ovšem pravda, že jednotliwi jakýsi přirozený takt v tom mají, co k učitelství náleží, z toho wšak ještě newyplývá, že by to mužové tito dále byli ne-přivedli, kdyby byli prawidla znali, dle kterých we mládež působiti se má. Tak i mnohý člověk velmi zdařile myšlenky swé na papír uwádí, třeba i nikdy prawidla slo-wesnosti nepoznal; a wšak dá se o takovém nadití, že by si zeela jinak ještě počíval, kdyby si prawidla ta byl ne-wědomil. A což máme říci o těch — a ti zajisté na počet česnější jsou — jež příroda tak wýznamně neobdarila? — Konečně se snad twrditi bude, že w listech svých wúbec nepraktické wěci přednášim, jichžto jsem snad ani já sám ani jiný žádný nezkusil. Co se mé vlastní zkušenosti týče, o té nechci mnoho mluviti, ač jsem sobě také již mnohý obrat we wyučování a wychowání osvojil; co ale do zkušenosti cizi, musím wyznati, že listy tyto na mnoze i z Přitele mládeže odwozeny jsou, do něhož též mnohý praktikus mýméní swá skládal. (Pokračování.)

D o p i s.

Z Wídme.

(Ilirska literatura. Nepořádné zasílání spisů Matičních.)

(Pokračování a dokončení.) Tyto dny dostal se nám také do rukou: „Obci zagrebački Kolendar ili Kolendara za godinu 1847.“ w Záhřebě u Župana vydaný. Druhý teato ročník oblíbeného to národního ilirského kalendáře záleží, jako předchůdce jeho, z dvou oddělení, z nichž první obyčejné kalendařové články, druhé pak nástiny z dějepisu dalmatského, přehled nejstarších jakož i nejnovějších dějů ilirských, důležité sněmy chorwatské, články národo-, země- a cestopisné z Ilirska, písne národní od Rakowce, pojednání o nejužitečnějších odrudách obilních, o domácma léčení, o spořitelnici, wýroční trhy w Chorwatsku, Slavonsku, Krajině, Dalmatsku, Uhřich atd., rád poštovní, wypočítání ouroků a t. p. obsahuje. Již z povrchního wypočítání článků této patrně, že ročník tento, co do sestavení a wýborného obsahu, swému předchůdci ouplně se wyrowná, ovšem we mnohem jej i předčí a jméno prawé knihy národní, ježí cena 1 zl. na str. při obširném, rozličnými obrázky ozdobeném obsahu velmi lewná jest, zasluhuje. Kéž bychom i my co nejdříve již knihu takou měli! I nemůžeme opomenout co nejdůklivěji opakovati často již a nedávno opět w listech této projevenou žádost, aby některý z českých wydawatelů kalendářů o vydání podobného národního, poučného a zábavného díla na budoucí rok se zasadil. —

Ne menší pochvaly zaslubuje i druhý, letos w Záhřebě od tamní hospodářské společnosti redakci Drahotína Rakowce ponejprw vydaný „Kolendar za puk za prestu godinu 1847“, jenž tolik a tak užitečných pro lid wěnkovský známostí a pojednání (z nichž powídky o trýznění bowad jednající také 25 dřewotisky wyswětleny jsou) a tak populárně sepsaných obsahuje a přitom tak laciný jest (6 kr. na str. bez kolku), žebychom srdečně žádali, aby i naše c. k. hospodářská společnost swou „minuci hospodářskou“ w podobném způsobu vydávala. — Třetí, rovněž tytdní nám do rukou příslý ilirský kalendář vydal Vatroslav Berlič w Budíně pod názvem: Novouredjeni ilirski kalendar za preto godiště 1847. Dvanaestolytni tečaj, 8., jehož druhé oddělení čili „Zabavnik“: překlad básně „Čestmír“ z rukopisu Královského, pak pokračování 2. knihy bájek Ezopových w minulém století od Pa-

více přeložených, drobné powídky, hádanky, průpowědi, trhy a t. p. obsahuje.

Budete se ale snad na mne horsiti, že opět rozvláčným o kalendářích pojednáváním Wás i čtenáře Kwětu nudím a obtěžuji; mějte mne wšak wymluwena, nemohuť tu jinak odpověditi nežli že o této předůležité stránce prostonárodní literatury, již sobě u nás dosawáde tak jak by zasluhovala povšimnáno nebylo, dosti často mluwiti se nemůže.

Ne s menším potěšením bylo nám tyto dny spatřiti w Lublani vydané „Poezie doktorja Frančeta Prešerña“, jichž obsah tento jest: Pesni (až do str. 36.), Balade in Romanci (str. 88.), Različne poezije (str. 110.), Gazele (str. 123.), Sonetje (132.), Sonetni věnec mimo jiné ku konci ještě přidané různé básně. Welice se jistě zavděčil tento přebohatě nadaný básník — s nímžto byl p. Čelakovský we svém posudku krajinské Čbelice w Musejním časopise na rok 1832. we sw. 4. obsaženým, podanými tam několika překlady jeho utěšených básní i české obecenstvo seznámil — jak swým krajánům tak wúbec wšem Slovanům sebráním a vydáním všech swých dosawáde porúznu wýšlých, jakož i nejnovějších krajinských básní pozorný učiniti a jim je schwáliti. Krámská cena toho we wšem 192 stran obsahujícího, co do tisku i papíru skvostného díla jest 1 zl. str. a tudy, poważíme-li i jich wnitřní cenu, velmi lewnou se nazvatí musí. Ze Záhřebu došla nás také zpráva, že tamní seminaristé nejen we svém materském jazyku zdokonalovati se snaží a w překládání poučných spisů německých Kristofa Schmidha na jazyk ilirský — z nichž opět to nejdříve jeden, a sice třetí již swazek na světlo wyjde — pokračují, nýbrž že se i jazyku českému plně priučují a knihovní sbírku swou i knihami českými rozmniožovati hledi. Odtamtud došel nás též právě 1. sw. díla: „Izbor starinských ilirských pjesníků“ drem. Ljudevitem Gajem vydaného a „Anibala Lučića skladanja s rječnikom“ obsahujícího. Jestiž to jistě vši chvály hodno, že velikodusný obnovitel literatury ilirské krajánům swým i ostatním Slovanům dávnowěké poklady klassické jich literatury tudy přístupné čini, a jakož další swazky díla Palmočice, Zlatariče a j. více w ilirské literatuře wúbec a w dubrovnické zvláště na slovo wžatých spisovatelů obsahovati mají, tu podniknuti tomuto co nejvíce účastenství a rychlého pokračování přejeme. Wydáváním tímto starých národních klassických děl otvírá se přebohatý poklad, z něhožto zvlášt mladším spisovatelům, jimž wzdělání jazyka národního na srdeči leží, čerpati wolno, a jehož upřímné a wěrné užívání nynější mladistvé literatuře ilirské jistě hojných úroků ponese, cizincům pak z vydání této klassických spisů to naučení wyplyne, že swé nespravedlivé a urážlivé úsudky o dřewnější wzdělanosti Slovanů — nechtíli ze lži stíháni a co newědomci a slepcí, jenž o barvách tlačají, před světem zahanbeni být — nyní tajiti musí. —

Při této příležitosti opovažujeme se we jméně více vlastenců pokornou žádost projewiti, aby slavný sbor Matice naši, jenž vydaným w r. 1845. prvním dílem českého Wýboru o literatuře naši tak wýtečných zásluh sobě získal, k pokračování w tomto, k seznámení se s pravým a přebohatým geniem jazyka našeho welice prospěšném díle prohlédati a brzy jeho druhou části nás obradowati sobě nestížil. — Že pak právě o české Matici se zmiňujeme, nemůžeme konečně opomenout k žádosti všech zdejších oudu Matičních stížnost a prosbu jednu projewiti. Týká se ona totiž rychlejšího a pořádnějšího zaslání sem knih náškadem Matičním vydaných, kteréžto knihy nám dosawáde velmi nepořádně a obyčejně teprw 6—8 neděl po jich wyjítí de-

dávány bývají; tak jsme k. p. 6. sv. musejního časopisu na r. 1846. téprw u prostřed měsice Ledna obdrželi, Slovesnost ale, jíž ti oudové, jimž se p. Preslowa rostlinopisu nedostalo, neb kteří w. r. 1846. teprw přistoupili, poděleni býti mají, dosaváde ani sem nepřisla, a přece od každé knihy dosti welké dowozné (k. p. od dotčeného Rostlinopisu 24 kr. na str.) platiti se musí. Poutníka, Pražského Posla, Bibliotéku zábavného čtení atd. již w 8—12 dnech po jich wyjítí w Praze sem obdržujeme a toliko na spisy Matičiny, vždy od nás toužebně očekávané, nám vždy tak dlouho čekati jest.

A. R. S.

Pražský denník.

Wší chwály hodna jest péče Židů pražských o své chudé, tak že w celém městě, při wší chudobě, která mezi nižšími třídami jejich panuje, a při znamenitěm obyvatelstvu židowského města, přece ani jediného Žida žebrati nespatrime. Při tom i na chudé Křesťany nezapomínají, a přispěvky zámožných mezi nimi na ústavy dobročinné, pouze pro Křesťany určené, směle mohou za příklad býti wystaweny. Tak dne 12. b. m. jeden dle chatrného oděvu sám chudobný Žid složil w kanceláři ústavy pro chudé 1 zl. 15 kr. we stříbře co přispěvek na políky chudým rozdávané, zapsaw se toliko písmenami S. N. K. Tak šlechetný skutek hoden jest následování a zasluhuje býti veřejně oznámen.

Kronika času.

W Multanech odbývají řecké wánoce 7. a 8. Ledna, prostřední svátek slaví se maškarním weselim. I stalo se letos k veliké potupě dewatenáctého století, že ožralá luza newinné Židy přepadla a na krew pronásledovala. Nejen kdo z nich na ulici byl, přišel k úrazu, ovšem i přibytky jejich byly wyloupeny. O 11. hodině w noci přihnala se divá rota do modlitebny, učinila násilí služebníkům, roztrískala okna i náradí, vydrancovala co bylo drahého, náboženské knihy, ba i thoru roztrhala. Druhého dne bylo ještě strašlivější wěci widěti. Několik Řeků dostalo se do židowského domu; ti wyrhli malé déčko matce z náručí a roztrístili mu venku hlavu o dláždění. Ani pohlaví, ani starí nedošlo smilování. Nawrácení pokoje stalo se pouze přičiněním rakouského i anglického konsula. — Tak se dalo w Multanech; u nás w Praze, w intelligentním městě naší říše chodili w masopustní outerek dva ožrali muži od domu k domu. Oba byli přistrojeni za Židy s licenou tváří, koudeľovou parukou, s dlouhými fousy a s velikým hrbem. Ti tupili veřejně národ židowský k velkému ohvěcení sprostého lidu a posmívali se mu způsobem nejhanebnějším.

Z Drážďan píšou: Hænl že wzorkuje velmi plně postranní figury k soše Karla IV. pro Prahu. — Dreyschock tam dával slavný koncert; a Lipinského kvartetní akademie docházejí velkého účastenství.

Cena role. W knížetství Wittgensteinském we Westfálich musel sedlák, který si chtěl z obecné kasy 50 tolarů wypůjčit, dewateračt kusů polních hypothekarně zastavit.

Berlioz, onen swrchowaný umělec, který neuznán, heroicky zápasí s newděčným obecenstvem a s krutým osudem (jak G. Sand píše), provozoval w Paříži dwakrát svou poslední skladbu Faust, o níž krajan nás Goldschmidt, jak se zdá, spravedliwou a bez předpokojnosti psanou zpráwu do Bohemie podal. Mezi tím mu Pařízané wytoukli okna a poctili ho kočicí musikou, jestli se nemýlím, pre ně—

jaký kritický článek w J. des Debats. Záleží-li w tom wychwalowana francouzská zdwořilost, nemáme k ní u nás tuze daleko. Teď se praví, že chce Berlioz Paříž opustit a w Petrohradě se usadit, myslé, že tam nalezne tak člé duše jako w Praze, po níž se mu bezestně stýská. — Podivná wěc, syn swobodné Francie na pouti k barbarským Slovanům, hledaje u nich neporušenost citu, kterou u svých wypulerovaných krajanů pohrešuje? Ale což, berlinská intelligence nazve jej hudebnímu barbarem a napiše: „Berlioz iſt in seine Heimat zurückgekehrt!“

Maďarské listy nepřijímají žádné překlady německých, francouzských neb anglických básní, neřekne-li překladatel, že jsou — původní.

WPěsti přirostlo vloni 223 mistrů a fabrikantů, mezi nimiž 4 Wlachowé, 31 Slovanů, 34 Maďarů a 134 Němců.
(Hor. Slav. Dal. Novine.)

Weřejné díky.

Welebný pan Jan Karel Rojek, oud vše učených společnosti, spoluředitel učitelských porad w okresu Opočenském a duchovní správce w Bohuslavicích, opatruje již po tři leta na svůj náklad „Kwety, Nowiny a Węela“ a odesílá časopisy tyto co obecné listy učitelstwu okresu opočenského ku čtení; ano zřídil snažností swau i to, že učitelstwo okresu téhož k Matici české s 100 zl. str. přistoupilo, k čemuž ovšem sám znamenitější částku přidává, anž z učitelů každý toliko tím, co dáti chce, přispívá. — Považujíce bedlivě přemnaho následků blahodatných tohoto spanilomyслného jednání, nemůžeme toho mlčením opomenouti, nýbrž činíme tuto jmenem všech ostatních po wzdělání prahnoucích učitelů Jemu weřejné díky, a připojujeme srdečnou žádost, by za příkladem lidumila tohoto i jiní šlechetní vlastencové pokračovali.

Aloys Machek, učitel w Bystrém.
Josef Burket, učitel we Wohnišově.
Josef Přibyl, učitel w Kounově.

Nowé knihy.

Prajský Posel. Čbirka ujitečného i fratočwiśněho čtení pro lid gajyka čeſkého od Jož. Raj. Lyla. Dílu 2ho sv. 1. (w celku sv. 7mý). Cena 10 kr. str.

J. B. Malého sebrané báchorky a powesti narodni. Swazek IV. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. Stran 77. Cena 8 kr. str.

Wykáni a zdwořilost společenská Čechosłowani. w oázkach a odpovědích pojednáno od Fr. Cyrila Kampelika. W Praze 1847. 12. Stran 57. Cena 10 kr. str.

Genovefa. Krásný a pobratimivý příběh z dávnověkosti, výjem dobrým lidem, zvláště pak matkám a dětkám vypravovaný od Kristoffa Schmidta, dle sedmeho zcela opraveného vydání swobodně přeložen od Z. Wawry Komnického. W Hradci Králové 1847. Wyšnem a nákladem Z. H. Pospíšila. 12. Stran 180. S obrázkem. Cena 15 kr. str.

Pobožnost křížové cesty, sejfána a wydána od R. Menšígra, kužele církevního. W Hradci Králové 1847. Nákladem Zana Host. Pospíšila 12. Str. 60. Cena 5 kr. str.

Ospravedlnění nejnovějších oprav českého spravopisu proti nářkům pojednání čteného dne 17. Září 1846. ve zboru pro řec a literaturu českou w Praze. Od Václava Hanky. (Vydáno od jeho přátele.) W Praze 1847. Str. 15 we 4. Cena 12 kr. str.

Číslo 23.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálených tříkrále za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

23. Února

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

Nastala přestávka na okamžení. Nikdo z nás
tí se nehybal. Potom pozoroval jsem, kterak
Jeffries vztahoval ruku po těžkém kladiwu, jenž
nedaleko před ním leželo. Zraky šilencový těkaly
z jednoho na druhého; právě chtěl onen chopiti se
kladiwa, an Westhorpe se wzteklym křikem naň se
wrhl — byltě uhodl jeho oumysl.

„Tos tedy chtěl?“ skřípal wzteklec. „Zkus
toho.“ A při těch slowech ovinul ruce swé o ne-
šťastníka, který křečovitě a wšak marně s ním zá-
pasil.

„Pomoc!“ volal, „pomoc, pro wšemohoucího
Boha!“

Já trnul úžasem. Silou nadlidskou wyzdwiwl
Westhorpe wzhůru nešťastníka a se wzteklym smí-
chem jako dítě ho w rukou kolibal.

„Pomoc, pomoc!“ úpěl Jeffries. „Ó moje žena,
moje děti!“

To byla poslední jeho slova. „Jdi domů k ní!“
řval Westhorpe s nowým dábelským smíchem, trha-
jící sebou obět svou wysoko do powětri vyhodě.
Ještě okamžení, a já slyšel přidušený praskawý
zvuk, s kterým tělo na kamenité půdě na kusy se
roztrískalo. Na to obrátil se wrah zhurta ke mně.
„Wztekly!“ zwolał hlasem mocným, „nuž dobré,
jsem wztekly! wztekly jsem!“ — Popadl mě za lí-
mec — já bez obrany co nemluvně winul se pod
jeho železnou pěstí. „Wztekly!“ opakoval. „Ano,
já dlouho se snažil to udusiti — spouzel jsem se
proti tomu. Sám k sobě prawil jsem, já nejsem wzte-
kly, ačkoli jsem to dobré wěděl — ale nyní! nyní
ctím, jaká to rozkoš jest byti šíleným. Ha, ha, ha!
kdož by chtěl byti při rozumu, okusiw blaženost ší-
lenství?“

Při těch slowech odstrčil mě od sebe, a já wrá-
woral do koutka před kotel, nemoha promluviti slo-
wa. Westhorpe utíšil se na okamžení, toliko ještě
něco pro sebe mumlal; potom chopil se najednou
lopaty a počal přikládati na oheň. Mne pošel mráz;
jeliž jsme nyní takowou rychlosti, proti které wše-

cka předešlá jenom hráckou byla. Já hleděl svou
mysl usebrati a pokojně wstří hleděti swému osudu.
Jestli se lokomotiv z kolejí newysmekne, bylo pa-
trno, že musíme brzy být u cíle, který nás w oka-
mžení rázem roztríštiti a w prach obrátiti musel.

Znowa uchopil mě šílenec a přitáhna mě k sobě
diwal se mi upřeně do očí. Děsiwy lesk jeho jiskři-
cích, krvi podešlých zraků, umrlci bledost jeho
strašně ztrhaných rysů naplniovaly mě hrůzou. Ko-
nečně prawil zdrouha, ano chladně: „Tak prudce
neletěl žádný smrtelník, co svět swětem trvá.“
Umlkl, a nesnesitelné houpání mašiny spolu s ble-
skorychlou hrou řinčicího hnacího stroje dávaly slo-
wům jeho nejstrašnější swědectví. „Jak wysoko ce-
nite nyní naši rychlost?“ tázal se, wždy ještě na
pohled zcela pokojně.

„Na málo méně než sto mil za hodinu,“ hekal já.

„Na ouplných sto mil,“ odpověděl Westhorpe.
„Myslite, že duchové tak rychle letí?“

Nikdy nezapomenu na hrobowý hlas, kterým
tuto otázku wyslowil. On wšak nečekaje na odpověď
upřel dlouhý pobled na wyšlehující, praskající oheň,
pak wzekle wyskočil a zařatou pěstí do čela se uho-
diwl wytáhl z kapsy malou skleněnou láhvičku, kte-
rou mi s odvrácenou twáří ukazoval. „Čtete nápis,“
prawil blasem přidušeným. Já uposlechl. Nápis
zněl: „Jed!“

(Dokončení.)

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

4.

Wladimír, přeprawiw se přes Láwu, posadil
newěstu do wozíku, k němuž nejlepší jeho koně za-
přaženi byli, přátelé jeho sedli si do jiného wozíku,
a obě trojky * ubánely do wsi Dubky, kde již wši-
ckni obyvatelé spali, kromě duchowního, který dle
úmluvy Wladimíra očekával. Zasnoubení se w
tamním kostele wykonalo. Potom jeli nowomanželé
do domu Wladimírowa. Přátelé je doprovodili a je-
den za druhým z nich přál s číši w ruce z upřim-

* Wozíky o třech koních.

ného srdce zasnoubencům štěsti. Pak se všickni podomech rozešli. Wladimir a Nadežda zůstali ve svém osamělém příbytku samotni.

K naší litosti chybí w nejzajímavějším místě tomto původního letopisu lístek. Následující strana začíná těmito slowy:

.... láска, a ještě Iwan a kuchařka. Sluha Iwan vyšel natahuje se a zívaje z kuchyně, aby na poručení Wladimirowo pevně wrata zavřel, a kuchařka Iwanowna spala na picce; jí by to ani we snu bylo nenapadlo, že druhého dne nenadále mladá hospodyně do domu přijde. Ona naopak widěla we snu něco zcela jiného. Z počátku se jí zdálo o koni, a kůň znamená dle domnění mudrců wraha, wrah jest dle domnění jiných mudrců to samé slovo co Warjag, a Warjag dle swědectví wážených osob tolik co Šwéd. Potom se zdálo Iwanowně, že kůň, t. j. wrah, Warjag čili Šwéd do Wladimirowa domu přiběhl a wše w domě sporázel a rozlámal. Konečně se skončil sen tancem domácího čeledína se starou Jakubowou při zwuku čuchonských dud.

„Oj, sprawedliwy Bože! jaký to zlý sen!“ zwolala Iwanowna, probudiwsí se leknutim. Wladimir Lwovič má jistě nějakého nepřitele, který mu něčím uškodi. Kdoby to asi byl?“

Iwanowna si touto otázkou celý den hlavu lámala, awšak nemohla ji nikterak rozhodnouti. Neměla vyššího poněti o člověčenstvu a nemohla se domejšeti, že se sen zrowna na setníka Holma wztahoval.

Iwan Stremew držel dany slib. Druhého dne se večer neočekávaně wytasil s obrazem i s chlebem a solí, přinášeje zasnoubencům požehnání rodiců. Kdo popíše radost, kdo popíše pohnutí a vděčnost Wladimíra i Nadeždy!

Otázkám o Zálawských nebylo konce.

„Nu, a co dělá setník Holm?“ tázal se konečně Wladimir.

„Wzteká se!“ odpověděl Stremew. „My mu po jiných dali wěděti, že se Nadeňka ztratila, aníž víme kam. On hned k nám přiběhl, vyptával se dlouho všech, těsil všechny a sliboval tě, neti, hned hledati. My všickni prawili, že říci nelze, jak po tobě truchlime. Newím ostatně, zdali nám wěřil. Ó, je on to chytry Šwéd.“

„A jak, strejčku, jestli se domyslil, kde jsem?“ podotkla Nadežda se strachem.

„No a co? Co si nyní na nás wezme? Ty stůj na svém, že tě Wladimir Lwovič přepadl, chytí a násilně unesl. Ale dej se při tom bezky do pláče. Wám ženským není zle o slze. Ostatně to je prawda, že tě unesli: wždyž jses ty zpouzela, nechťelas jít; my oba jsme ti násili učinili. O mně wšak neríkej nic; celou winu uwal jen na Wladimíra.“

„Ne, ne, já raděj wezmu celou winu na sebe!“

„Hledmc, co si to zpomněla! Wladimir Lwovič nemá se Holma a všech Šwédů co báti. On je

ruský poddaný. To bude něco, když ho w Nowgorodě obžalujou. On potřebuje jen tam dojít a wšecko wswětlit. Swoji jistě swého newydají, a šwédská vláda odtáhne s neporizenou, wěr mi. I když to jednou přijde na papír, neswedou jen Šwédi, ale neswede sám čert s ruskými pisáky nic.“

W tom samém okamžení bylo u wrat weliký hluk slyšet. Kuchařka Iwanowna přiběhla celá ulekána do jizby.

„Baňško Wladimire Lwoviči! jakýsi důstojník s wojáky dobývá se k nám do wrat. Iwan nechce otěvřít a oni hrozí dwěre wypáčit!“

„To je jistě Holm,“ praví Wladimir. „Neboj se, moje milá! Strejčku, odwete jí rychle do horší komnaty a zůstaňte tam také, dokud ty nezwane hosti newyprowodim.“

„Oni tě zabijí! ... Bože můj, Bože můj!“ wolała Nadežda koumí rukama. „Ne, já zde zůstanu. Nechť mne raděj chytí. Já budu Holma prosit, aby ti neublížil. Ne, ani za newím co nepůjdu.“

„Ach, jak jsi ty zpozdilá!“ wece Iwan Stremew. „Dost toho zdráhání; půjdem nahoru. Muže musíš poslouchat. On wí co dělá. Co, Wladimire Lwoviči, mám ji odwleci? Ona sama odtud nepůjde.“

„Poslechni mne, moje milá, prosím tě. Bud bez strachu, o mne se nic neboj.“

„Ty neposloucháš tedy již druhý den po swathě swého muže? Co to má být? Já ji odnesu, Wladimir Lwoviči, musí to být.“

I obejmou Nadeždu wyzdwihl ji jednou rukou a odnesl do komnaty.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

10. O tom, co do časopisu wychowatelského

ještě náleží.

(Dokončení.) A wšak právě o to běží, aby se Přítel mládeže zdokonalil, a proto dodávám k předmětům dříve uvedeným ještě následující:

a. Časopis wychowatelský bude i historii wychowatelství powszechného zaujmouti, byť i z částky jen a různě. Zde očekávati lze, že se mnohý třeba i nezdářilý pokus wychowatelský obádá, a přičiny jeho wyniknutí a zaniknutí udají. Wůbec musí se historie wychowatelství více ze wnitrku wywinovati, a jen o události wnejší co o nějakou kostru se oprati; prawim wywinovati a ne pouze wyprowaditi. Historie taková bude sáhati ovšem j-do historie politické a literarní. Historie wychování národního ať w historii wychowatelství powszechného zvláště odliku twoří, aby z kontrastu wychování národů cizích tím jasněji wswětlilo, že národní vlohy i národního w ně působení požadují.

b. Životopisy učitelů wýtečných a wůbec mužů o wychování mládeže zasloužilých; a nio i obrazy ze života učitelů obyčejných. Oddělení toto je zvláště ze dvou přičin žádoucí a potřebné; předně, že se tak lehkým a příjemným způsobem mnohem ohledem na školnictví přiuciti lze; zadruhé jest to zajisté nejskvělejší pomník, jehož možná mužům o wychování mládeže zasloužilým postaviti tím, když obraz jejich života ještě po smrti blahodějně působí; při čemž se ovšem ohled bráti musí na muže o wychování národní zasloužilé, nebo časopis wychowatelský je odlesk národnosti.

Obrasy wšak ze života učitelů jakých takých oučinkují tím způsobem, že se tak nedostatky a pohromy učitelstva nejlépe poznají.

c) **Porovnání učitelských poměrů domácích a veřejných.** K domácím poměrům směruje časopis výchovatelský, když se nejen o zvelebení učitelova postavení vůbec zasazuje, ale když i mnohou radu poskytuje, jakby učitel potřebnou spokojenost v domácnosti své uhlosti mohl. Učitelovy verejně poměry jsou jeho postavení v obci, ve státu a v národu; při čemž by i jeho postavení k duchovnímu pastýři mnohé promluvy zapotřebí mělo.

d) **Odměny a vyznamenání škol a učitelů.** Krátkým a stručným udáním působil by časopis v ohledu tomto velmi dobře; není však třeba, aby se přeplňoval malichernostmi, jako promluvami při svěcení škol, při zkouškách, při udělování gubernialních listů ku pořízení na farní školy a při jiných obyčejných událostech, jenžto již proto k tomu se nehodí, aby se dlouhé řeči o nich wedly, poněvadž se povždy takřka opakují. Co se však udají statistických v ohledu tomu týče a též porovnání našeho školnictví se školami cizorodými atd., to vše patří do statistiky školní, o které jsem se již jinde zmínil.

e) **Otzádky cenné,** jenžto se časem i podrobněji udati musejí, aby ten, kdo se o jejich rozluštění pokusiti chce, snažno kam časopis směruje pochopil.

f) **Úvahy** nejen předmětů v časopisu se nalezejících, ale i jiných spisů výchovatelské se týkajících, aby tak vzájemné porovnání u vyměnění náhledů výchovatelských powstalo. Budíž mi tedy wolno, méněně svoje o kritice pronesti:

a) Jaký význam kritika v literatuře má, je věc vůbec známá. Literatura bez kritiky není ani literaturou, a její pokusy mohou se přirownati nesporádaným výpadkům různostřelec; literatura však, která proti přímému pronesení prawd se zpouzí, je literatura slabá, dětinská.

b) Kritika musí k věci hleděti a nikoli k osobě. Kdo se při kritice osobnostmi zavéstí dává, pronáší veřejný úsudek, jakého stupně jeho vzdělanost dosáhla.

y) Kdo kritiku napsal, je věru stejno; spisovatel i patně kritiky napsal ji sám na sebe; všeliká osobnosti se týkající antikritika je nejvíce urážlivá dotírawost pro obecnstvo. Owšem že se od jiných stran k tomu hleděti má, aby se každá pleticha newytiskla.

d) Bezejmenná kritika je vždy podezřelá; nebo recensent dle svého přesvědčení buď pravdy pronesl anebo nic; v prvním pádu nebude se zdráhati k pravdě jméno své přiložiti, aby, když potřeba toho káže, i poctivě se o ni zastati mohl, w druhém pádu neměla se kritika ani tisknouti.

e) Kdyby se však stalo, žeby někdo za přičinou buď domácí buď veřejné nenávisti na soku svého hezky po chlapcovsku si počíhal, a kdyby bezejmenné lístky tišknouti dal, w nichžto by mu nepůvodnost několika rádků vytýkal, jak milo [redakce] tento ne snad nějakou knihu, ale jen pouhé pojednání w některém časopisu wydal, a sice dříve ještě než by pojednání se ukončilo, což by ovšem bilo bylo, poněvadž každý spisovatel w pozdějších částech pojednání svého o původnosti anebo nepůvodnosti částek prvnějších zmínil se může; ano kdyby se při tom i ne poctivosti dopustil, chtěje zjednat nebohemu srdeci svému jakési utěšeníko: tu by bezejmenný pisatel takový wypadl docela z poměru recensenta a stal by se pouze předmětem útrpnosti pro vzdělance; redaktor však, jenž by lehkowážným uverějuením lístků naznačených z člověka takového směch si tropil, poněvadž moudrý člověk osnovu takovou lehce přehlédlne, učinil by z časopisu svého veřejný organ sprostých náruživostí. Pád tento jest ovšem tuze nesnadný; w časopisu však českém pře-

ce možný *. — že konečně pravidla tato zvláštním způsobem pro časopis výchovatelský platí, wyswita již z jeho důležitého postavení v literatuře vůbec.

Z Plzně do Hradce Králové.

Bylo to dne 19. Srpna 184*, když jsem se se starobylou Plzní na vždy rozloučiti měl. I projdu ještě jednou toto památné město, zastavim se v radnici, která podnes svojí černou původní tvářností přechozího vítá, a pilně si prohlédnu z prastarých věků tam schované rytířské zbroje, brnění, písky, oštěpy a palcaty, jedinky to poklad, jakový Plzeň w lámě svém chowá. Na to se zastavim za městem, kde zhoubné špičáky od pevně zdi co od nějaké slitiny nevrle odsakovaly, násili však jejich podlehnuše řitily se jednotlivé částky se zádumčivým rachotem dolů. „Ach, tatínku,“ ozval se za mnou malý klouček, „proč pak ten plot okolo našeho města bourají?“ — „Aj, Ferdáčku,“ jal se moudrý tatínek mluviti, „takovým plotem bylo za starých časů celé naše město obhánano a chráneno proti nepřátelům; ale poněvadž prý se jich teď nemáme co báti, tedy se co nepotřebný boří a na místě něho se staví tyto krásné domy, které město vic okrášli než tato ošklivá zeď.“ — Widěš, ty pevná záštito! poněvadž již městu, které jsi druhdy proti outokům nepřátelským věrně hájila, k žádné okrase nesloužíš, jest ti ustupovati tomu, co je krašli! — Kéžby se aspoň kamenné desky sem tam zazděné neporušeny zachovaly, toho si ale tuším nikdo newším, anž na to pomyslí, aby za nynějších časů opravdu Plzeň krásilo. — Za několik let nebude po zdech ani památky, jako po branách, wyjma bašty, z kterých hospodářství domácí pánowé chlívce pro chlupáče udělali. — Ponořen w toto zední rozjímání byl bych bez mála dostavník promeškal. Opustím stanoviště své, rozžehnám se s přátele svými, přeju Plzni národního vzniku a zdaru, a již jsme přišli k naši staroslawné věžaté Praze. Na celé cestě nepřihodilo se nám právě nic pamětihodného, kromě že se nám kolo zlámalo a my za notného lijáku jako myši zmokli, neboť na všech stranách skrz wůz teklo. Teprwa w Berouně dostali jsme nowy, lépe opatřený wůz.

Potěšiv se několik dní s Prahou ubíram se dále; abych však ušel dostavníkem nehopodám, jdu pěšky až do Sadsky. Sadska, toto weskrt české město, jak se zdá, nezůstává w oswětě pozadu, neb se tam hostinec s wývěškem: „Hôtel“ jako páv pěrim pyšní. I wejdu do milého hôttelu, bych jeho nitro lépe seznal. „Gehorsamster Diener, gut Morgen, werden schaffen?“ Na takové přivítání jsem byl uchystán a protož jsem se nelekli. Wyzvědew ode mne majitel hostince, že přicházim z Prahy, ptá se, co tam slyšet nowého. „Nic tak zvláštního,“ řekl jsem chladně, „leč to, že w Paříži jistý hospodský českým nápisem swůj hostinec korunoval. — „Aj, aj, toté něco diwného,“ wrtel hlavou p. hospodský a strčil pykslu mimo kapsu. „Aj, proč diwného,“ přewzal jsem mu slovo, „mohou-li být w Cechách francouzské, proč tedy ne w Paříži české nápisy?“ Pan hospodský wěděl hned, kam tím narázím, neříkal ale nic, já také ne. Zaplatím a ubíram se k Labské Tejnici, kde jsem se brzy poštovského powozu dočkal. W malé chvíli nacházel jsem se w Pardubicích, kde jsem přenocoval.

Časně ráno se beru ku Králové Hradci, slunce krásně wycházelo a pozlacovalo vrcholky zřícenin na Kunětické hoře. Chvíli tak hrad pozoruju, ta mne kdosi z pozorování vytrhne: „Rogo Te domine humili me, ut me pro facultate tua vel stipe minima subleves.“ Ohlédnu se, aj, tu otrhaný, zarostlý, věkem již seslý žebrák, který na mne

* Onoho doktora filosofie, jenžto svou anebo něči psychologii we Wěce (č. 12.) ohlašuje, při čemž se ne poctivě listů těchto dotýká, wybízim prozatím, aby jmeno své odhalil.

tak hbitě latinou dorázel, že jsem si věru netroufal na něj začít, boje se, by mne nezničil, pročež jsem si raději pospíšil, nějakou maličkostí ho odbyti.

Ještě dopoledne jsem došel do Králové Hradce. Zřídka se kdy jaké zprávy odtud do listů těchto dostane. Co toho příčina, newím. Snad se každý bojí krátkých odpovědí pana redaktora jako někdo v Plzni, kterého krátká odpověď tak zarazila, že se zařekl budoucně do Květů co podávat; tomu však tak nebude. Spíše bych hádal, že tém pánum bude scházeti látky, neb se zde nic národního nechce urodit. Žádné diwadlo, žádná běseda, žádné jiného druhu vyražení, pospolitý život zaváni wůbec šwabachem. Od-kud tato netečnost we věcech národních? To ti pánowé budou lépe wědět než já. Diwadlo dost ouhledně leží z většího dílu ladem, leč když je nějaká kočující společnost ze zahálky vytrhne.

Knihovny jsou zde dvě: gymnasiální, založená roku 1838. p. prof. Chmelou, nehrubě zrostla, 'spis utrpela; druhá, seminářská, jest pod ochranou našeho důstojného p. prof. Stárka. Zde je v skutku národnost domovem, tak sice, že kdyby se ji v městě tak věrně hledělo, Hradec mezi nejpřednejší města naši milé vlasti by nálezel. — Ačkoliw p. J. H. Pospíšil výtisk každé nowé knihy mile-rád zapůjčuje i často daruje, jen aby ten lid čtení navykli, nic naplat, nelze ho tím powzbudit! *; kdyby welectěné zdejší a wůkolní duchowenstvo, některý z mladších úředníků a studujících něco nekoupili, tedy by se velmi málo odbylo. Nebude to dlouho trvat a nad zmíněným knihkupectvím bude se skvíti krásná wýwěska s českým nápisem; uhlidáme, pohne-li to někým ze zdejších řemeslníků a obchodníků. — Jak se o češtině wůbec smýlí, dokáže hovor jednoho z vyšších obyvatelů, který dítkám, jak se wyjádřil, proto pěstouna drží, poněvadž do druhé třídy moc českých dětí chodi, dítky by se prý nakazily! a on beztoho daš böhmishe Geplapper ani cítit nemůže. Bůh sám Wás napraví!

Konečně se musím ještě zmínit o generálni wistitci, nowém to druhu krádeže, nedávno na Nowém Hradci zpáchané. Do domu, kterýžto dvě ženských obývalo, přišli nočního času zlodějové, postavili svítily na okno a jali se tlouci. „Kdo to?“ ozval se uvnitř hlas. „Generálni

* Tuto smutnou prawdu o netečnosti královéhradeckého původního obyvatelstva, totiž hlavně měšťanstva, wydawatel těchto listů, jakožto rodilý Hradečan, s bolestným citem dosvědčuje — netečnosti to nejen ke svému materskému jazyku, nýbrž i ke všemu vyššímu, duševnímu životu wůbec. Sotva se myslí, že z tolika set tam wytíštěných rozličných knih českých nezná mnohý tamější zrozenec a obyvatel ani jedinou dle pouhého názvu jejího! A přece to jest ono místo, kde nás první dramatik tolík wýtečných prací zplodil i kde ony prvního světla uzřely; kde professor Ch.... po mnoho posledně zbehlych let gymnasiální mládež (mezi níž veliký počet tamějších zrozenec) tak horlivě k češtině přidržoval; ono slavné místo v dějinách vlasti naší, jemužto mnohé památnosti a posud zachovala, pěkná starožitná brána někdejší historickou důležitost tak zřejmě připomínají! — Nemůže se právě twrditi, žeby Hradec, co do jádra svého, z ohledu jazyka přilis odcizen, odnárodněn byl; ale swrchovaná lhostejnost, pohodl a šosáctví — to zde posud slawi hody! — Dychtiw očekáváme, zdali se tu aspoň důležitost zamýšlené naši průmyslowé školy uzna a nějaká sbirka pro ni učini, a nedá-li se w tom ohledu Hradec od mnohé wcsnice zahanbiti.

J. P.

wisitace,“ řekli šelmové; „otewřte hned, neb nemáme času.“ I rychle se jedna wzchopila z lože, by wzácné wi-sitaci otewřela. Jak jí ale bylo, když uzrela pět začerněných, umazaných chlapů, kteří ji hned swázali, ústa ucpali a pod postel ji strčili, s druhou totéž udělawše, peřinami přikryli, a kde co bylo loupiti a vybírat počali, pak s ulovenou kořisti zůstawiše jich swázaných utekli. Kdo by to byl, podnes wypátrati nelze.

Wilém W. Lípský.

Pražský denník.

* Zapomněli jsme laskavým čtenářům listů těchto příslušně oznámiti, že dne 19. Února 1847. led půjde, což nyní s tím doložením činíme, že se w skutku téhož dne ve čtvrt na jedenáctou před polednem pod pražským mostem, kde ho až hrůza nahromaděno bylo, hnul, a nežli čtvrt hodiny minulo, s Pražany, do mnoha tisíc na mostě stojícimi, se rozloučiw s brozným jekotem a hučením ke Drážďanům se ubíral. Wlawa se w krátkém čase tak zwodnila, že w půl druhé s poledne, když horský led již plnou řekou plaval, po poštovské ulici lidé na pramicích a na loďkách přewáželi se museli. Že led letos do kolikkráte k odchodu připraven a pod mostem i jinde zborgen novými a sice silnými mrazy na cestě zastaven byl a tudy nadobyčejně tloušťky dosáhl, obávali se Pražané wýjemu od r. 1845., a protož bylo vše, kde by nebezpečenství hrozit mohlo, všech prostředků prozřetelnosti užíváno. Woda však nevystoupila z řečistě, jedině w poštovské ulici a u milosrdných a pak, jak se dowídáme, w Podskalí. Beze všeho neštěstí ale ani tenkráte led neodešel, neboť i letos ztráta života lidského želime, a to sice kamenka, který ze štvanického, wodou a ledem docela přikrytého ostrova přes nedokončený dražní most na břeh k Bubnům dostati se zamýšleje, po lávce bez zábradlí běžel a mezi druhým a třetím pilířem k Bubenské straně nohou houpající lávky se chybí do řeky spadl, tak že po něm více ani památky nebylo. Chlapec, který za ním krácel, neštěstím předchůdce svého poučen dostana též závrať na břicho lehl a po čtyrech po lávce leza šťastně se ku břehu dostal.

W. Lomnický.

*Dne 22. b. m. spáchán jest okolo 7. hodiny ráno w Dušní ulici ukrutný zločin wraždy od muže zakukleného, který dva židovské manžely w bytu jejich přepadna ženu mnohými ranami nožem do smrti ubil; muže pak téže poranil, načež uprchnul. Po wrahovi plně se pátrá a není pochybnosti, že se brzy podaří snaze obezřelé policie naší jej dostihnouti a k zaslouženému potrestání hrdelnímu soudu odewzdati.

Kronika času.

W Berlině mají nowý koncertní sál a nowé omnibusy; na drožkách přiskočilo; Rellstab píše: že se pruská konstituce tiskne a že je Haydn poslední musikant, který za něco stojí; na divadle tančuje [redakce] berlinská koza w baletu „Esmeralda“, [redakce] šem šesti nohám nepovedlo se, aby byli parterre naplnili.

W předměstí wiedenském prorokuje magnetické děvče následujícím způsobem: Dve dámy, které k ní přišly, tázaly se ji, jaký neduh na sobě mají. Děvče odpovědělo jako zkoušený doktor, jen že přivlastnilo neduh první dáma dámě druhé a tak naopak. Při odchodu wtiskla první dáma děvčeti banknotu do ruky. Z toho měla prorokyně ta náramnou radost, že zapomenouc nač hraje vykřikla: „S' füß d' Hand, Eu'r Gnaden!“

Číslo 24.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlnocích třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

25. Února
1847.

Predplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Můra železodražní.

(Pokračování.)

On se zachwěl, jakoby ho dýkou byl bodl. „Já jí to nedal!“ zvolal, „ona to wzala dobrowolně. Ale před Bohem jsem jejím wrahem, ačkoliv jsem ji nepodal toho jedu. Já usuntil jedinou ženu, kterou jsem mohl milovati. O Marie, Marie! Ale tys pomstěna — tys mě neopustila od té doby — tys wznášela se dobou noční nad mým ložem — za dne krácelas mi po boku — tys při mně seděla s příser- nou svou rukou w moji vloženou, když jsem hlo- dajícího w prsou čerwa winem udušiti chtěl — i na parовоze jela jsi se mnou! Wždy, wšude widěl jsem tebe. Ha, ha! widím tebe nyní — ty nás stíháš — i w noci nás sleduješ — ale nemáš nás dosti- hnouti! Ne, ne!“

A šílenec wyskočil a s hrůzyplným rykem wrhl se na hnací stroj, jehož kola sem tam potrhoval, jakoby větrní rychlost jejich pohybuvání ještě zmno- žití chtěl. Celý ustrašen tiskl jsem se do jednoho kouta. W tom okamžení opět jeli jsme skrze tunnel. Záre od lucerny a od polootevřené pece proskakova- wala na klenutém stropě, když jsme letěli skrze tmavou chodbu, a ukazovala mi Westhorpa, an s chwějícimi se oudy a křečovitě stočeným obličejem mašiny se držel. Ještě sekundu, a opět byli jsme w širém. Rozhodující okamžení přišlo, nyní a nebo nikdy. Před námi blýskala se světla w Derby, by- la ještě mnoho mil wzdálená, ale při nynější naší rychlosti bylo by několik minut stačilo, roztržití nás o zdi staci. Westhorp krčil se, zdánlivě bez sebe, k zemi — ja znal dostatečně ústrojí lokomotivu, bych okamžitě mohl páru wypustiti, a pošoupna jednu páku poštěstilo se mi, upokojiti zurici živel.

Ještě se kola ani jednou okolo swé osy neoto- čila, když Westhorpe slepým pudem hnán se wzcho- pil a do hrozného daje se křiku od mašiny mě od- trhoul. Jednou rukou chopil mě za krk, až jsem se krčil pod silou jeho železnych swalů, an druhou rukou páku popadl, i cítil jsem, kterak opět páru wpouštěl. Já wydal slabý wzdech. On pustil můj krk a přitáhl mě k sobě za ramena. Já namáhal poslední

swou sílu, abych mu odolal. Owinuwšímu swé ste- hno o jeho podařilo se mi naznak ho poraziti; on s hromovým hřmotem upadl dílem na podlahu lokomo- motivu, dílem na jednu bednu, w niž chowalo se nádobi a náradí rozličného druhu, jehož potřebi w případu nějakého neštěsti. A wšak prospěch byl je- nom na okamžení na mé straně, s titánskou silou cítil jsem ho wstávati pod sebou — jedním skokem byl na nohou, a posmívaje se mému slabému odporu držel mě pewně we swých rukou.

„Tedy jdi za tím druhým!“ zahřměl.

Mé swaly bezdékly se stáhly — bylo mně, ja- kobych se celý scwrkal, an nepřítel můj strojil se shoditi mě s wysoké hráze, po které jsme právě letěli. Najednou zasípal: „Ha! to jsou světla derb- ská! světla zástawky! Zelené znamení k zadržení! Zadržet! ha, ha, ha! Do pekla se staci! Skrz mu- sime! skrz! Skrže zdi, domy, ulice — wšecko musí ustoupiti před námi! Ha, ha, ha!“

Mně ušel dech; posawád oplítala mě silná ra- mena jeho. Před očima dělaly se mně mžitky; mo- dré a žluté jiskry zdály se zapalovati mně mozek; cestníky čtvrtmilové zdály se padati jeden na dru- hý; kolysání mašiny wždy množilo se — ona se kolébala, praskala a hučíc pádila swahem, wedoucím k zástawce. Já widěl mihati se světla w zewnitřních staveních nádražních, slyšel wýskot šience, mísicí se w křik, hwízdot a zwonění se wšech stran se ozývající; já widěl temné řady wozů, widěl lesk jasně oswětlené staci, hemžení lidu na chodbě, sloupy, lampy, mašiny — wše co zmatenou spoustu bez určité podoby! A wždy blasitéjí zněl smich šience; s wýkřikem hrůzy, jenž zdál se celou přírodu pro- měniti w diwoky, strašný, umrlčí ryk, letěli jsme dále — dále — dále —

„Pánové, Waše listky, libi-li se. Derbská zá- stawka, pánové! Deset minut k pozdržení!“

Já wzchopil se wzhůru, wyraziw ze sebe wzdech.

„Hej, co ti schází? Ty již celou půl hodiny ze spaní hekáš a kňuciš.“

„Westhorpe, Westhorpe!“ koktal jsem.

„On ještě spí! Co čerta máš s tvým Westhorinem? Probud se, příteli! wypíjem šklenici portera a sním kousek chleba s máslem.“

Já klesl zpět na své místo. „Tedy to byl sen?“ řeptal jsem.

„Owsem! byla to můra železodražní. Což jsem tě newystříhal před paštikou s beefsteakem v Leedusu? Ale co pak se ti zdálo? Jistě o tvých kuryrských cestách — nemí prawda?“

„Ano! Chwála Bohu, že to byl jenom sen — zly sen, ale nikdy nezapomenu na železodražní můru.“

Frasers Magazine.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Wladimír chtěl jít dvěře otvírat, ale již je vyklouzli a Holm vešel do jizby. Za ním šel plukovní tlumočník.

„Kdo jste a co se vám líbí?“ tázal se Wladimír zamračiv brwy a přistoupna k Holmowi. Holm odpověděl po švédsku, dada tlumočníkovi znamení.

„Wy máte čest,“ pravil nečistou rušinou, „mluviti se švédským setníkem Holmen, komandujícim oddělení vojska, rozloženého na hranici po řece Lávě. Za svou povinností musí na plnění královského nařízení dohlížet, aby žádný ze švédských poddaných samowolně hranici neprekročil. Mimo to jste v podezření, ba známo jest, že se u vás dcera zálawského osadníka Pawla Streměva skrywá. We jménu jeho královské Milosti žádá setník její wydání.“

„Řekněte setníkovi, že nejsem powinen žádné rozkazy a žádosti jeho plnit, a že ho prosím, aby v okamžení můj dům opustil.“

„Setník práví, že u wrat wašeho domu stojí wojáci, a že, newyplníte-li dobrowolně žádost jeho, přinucen bude násili užívat. Cely dům se prohledá a prchlici se jistě najdou.“

„Proti sile postaví se sila. Já mám v domě zásobu prachu a ráděj pustím dům do powětrí, než abych dowolil ho prohledat.“

„Setník z odporu wašeho patrně widi, že prchlá je u vás. Radi vám nenechat to přijít k nejhorskému.“

„To samé rádím já setníkovi.“

„On hned swolá wojsko a nestojí za následky.“

„Já také nestojím. Dám-li umluwené znamení, přiběhnou sem wšickni obyvatelé vsi se zbraní.“

„Setník práví, že vás k tomu nepřipustí. On bude muset vás obětovat a žiwota zbavit.“

Wladimír přistoupna k otvorenému oknu wytáhl pistoli z pasu.

„Řekněte setníkovi, že život i celé wojsko jeho w rukou mých se nachází; on závisí nyní od mého prstu. Potřebuji jen pero stisknout, rána, naše umluwené znamení, se rozlehne, a ani jeden z vás nevrátí se přes Lávu.“

Zatím poslouchali Nadežda s chvěním, Iwan

Streměw s rostoucí pozorností we swětnici zmáhající se spor. Iwanowna se po druhých schodech do sednice wkradla, třesoucí se jak w zimnici.

„Wšickni jsme ztraceni, matuško Nadeždo Pawlowno!“ řeptala máchajíc zoufale rukama. „Kolem domu stojí neodolatelná síla Bisurmanu*. Měla jsem dnes také jakýsi oškliwy sen. Bude nanic, bude zle!“

„Mlč, babo!“ wece tiše Streměw ostře se na ni ohlídal.

„Strejčku, pro Boha, pusňte mne k němu. Já ho vlastním tělem zaštítím. Nechi mne dříve zwraždi než jeho!“

„Mlč, neti! Nelituješ-li sama sebe, tedy polituj mne. Či chceš, aby mne powěsili? Uwidis, že se Wladimír Lwovič nepoddá. Wáš čeledin běžel již do wsi lid zbouřit.“

„Slyšite, slyšite, strejčku? Holm wolá swé wojáky.“

„Slyším! Ach, ten pekelník! Jistotně, jen aby Wladimíru Lwovičovi něco neudělali! Zlopowěstnici!... jak mne již ruce pálí! Ne, staniž se co chce, já to nesnesu. Zůstaň zde, neti, a necekni ani slowa! Já půjdu Wladimíru Lwovičovi na pomoc. Staň se co staň; když mne powěsí, powěsi.“

„Strejčku, já na žádný pád zde nezůstanu. Já poběhnu za wámi.“

„Iwanowno, zůstaň u dweří a nepouštěj na žádný způsob svou paní wen. Ha! jaký to nápad! Toté překrásné! Nejsou zde, Iwanowno, nějaké ženské šaty?“

„Jak by nebyly, baťuško! w sini podle této swětnice stojí moje skříně.“

„Dej sem honem některé ze swých šatů.“

„Já mám, baťuško, všeho wšudy jedny nedělní a druhé wšední šaty, které právě na sobě mám, a třetí...“

„Wše jedno, dej sem nedělní.“

Iwanowna přinesla svůj nedělní oblek. Streměw odložil šawl, pak swlekl kaftan, wzal na se rubašku se širokými rukáwy, sarafan ** a fatu ***, kterou sobě hlawu zaobalil, takže widěti bylo jen husté, wisuté brwy, jiskřící oči a začerwenalý nos, co do velikosti dwakrát wětší než nejohromnější ženský. Kdyby nebyla Nadežda w takovém strachu byla, byla by se při pohledu na strejčku do pláče zachechtala.

„Wyhližím-li pak jako baba?“ tázal se Streměw zatačeje se před Iwanownou, jenž mu pomohla se přewléci.

„Docela, baťuško. Jenom ramena máte široká, sarafan je wám trochu krátký a na křivo oblečen.“

* S prostým Rusům sluje Bisurmanem netoliko Turek, nýbrž i každý jiný nepřítel.

** Dlouhá sukně, od shora dolů zapnutá.

*** Záwoj u ehudší třídy užívaný.

„Nu, vše jedno, třeba na křivo. Nehýbej se odtud ani na krok, neti, ať jakýkoli powyk děláme. Budou se mít čeho bát. Holm mne nepozná. Budu se stávět jako smělá baba. Střílet na mne se budou stydět, a zatím je ty hejsky všechny wyprowadím.“

Rekl to w tom samém okamžení, když Vladimír, jak jsme viděli, k otěvřenému oknu s pistolí přistoupil.

Holm přiběhna k druhému oknu zawolal na swé, aby šli do domu. Několik wojínů wkrocilo. Vladimír wystřelil z okna pistoli, wychwátil šawli a začal dotírající odrážet.

Nadežda slyšíc ránu omdlela. Poručiw ji péci Iwanowny wyřitil se Stremew ze swětnice.

„Jaké to zbojnictví! jaká to neslychaná wěc?“ zwolal, hledě svůj bas pod ženským hlasem ukryti: „He, wy padouchowé!“

„Odejdi, bezmyslná!“ řekl jí tlumočník, malý a tlustý mužíček. „Do toho ti nic není.“

Stremew popadl tlumočníka jako loutku za ruku a hodil ho oknem na ulici. Okna nebyla wysoká a zabit se nemožno; awšak tlumočník se rádu roztrásl a leknutím celý zdřevěněl. Sedě na zemi začal ze vši sily šwédsky křičeti: „Pomozte, pomozte!“

Wojáci na ulici stojící, newidouce při noční temnotě kdo a proč křičí, dostali strach. Zatím wyrhodil Stremew ještě tři šwédské wojáky, jenž byli do domu wešli, oknem. Jeden po něm střelil, on ale se uhnul, wytřhl mu ručnici z ruky a wycastoval ostatní příkladně. Potom uchopil Holma, který se s Vladimírem potýkal. Holm se ulekl, citě že ho někdo s takovou lehkostí na rukou nese, jako dwouleté dítě. Chytil se za fatu a strhl ji Stremewu s hlavy.

„Ha! jste wy to?“ zwolal.

„Nu ano, já! Což myslil jste, že jsem baba?“ pravil Stremew postawiw Holma na zem a hladě si kníry i bradu.

Jeho odvážný, mužný pohled a ženský oblek činily takový kontrast, že se Vladimír rozesmál, když se naň podíval.

W tom samém okamžení přiběhli k domu přátelé Vladimirovi a mnozí osadníci dubští. Na ulici začala mezi nimi a šwédskými wojáky střela. Tlumočník změnil swé sedící položení w ležici a začal ještě blučněji křičet: „Pomozte!“

„Wložte šawli do pochwy,“ wece Stremew k Holmowi. „Slyšíte, jak tam na ulici naši křičí a páli? Widíte, že zde ničeho neswedete. Zawolejte raděj na swé wojáky: dost, a já na naše přátely to samé zawolám. Není lépe roztrhnout je, dřív než všechny z vašich porazí? Nač zbytečně krew prolévat!“

„Dobré, já zawolám, ale wěžiž zrádce, že tézejtra i s twou neterí powěsi!“

„Chyba láwky! Powěsi! Což myslite, že předu na waši stranu? Ne, ctěný pane setníku, nemáte před sebou hlupáka. Nyní chtě nechtě zůstanu na

této straně, a na šwédský břeh mne ani koláčem nedostanete. Kyho kata, jak tam stříli! Hej, přátelé! dost! ustaňte!“ wolal přistoupná k oknu. „Šwéd prosí o mír!... Nu, zawolejte na swůj lid, setníku! Wždyj je všechny pobijí. Vidíte, co se našich sběhlo!“

Holm zawolal na swé wojáky. Vladimír wyjda z domu začal potýkající krotit a střela pomalu utichla. Šwédové sebrawše raněné odešli za Láwu.

(Pokračování.)

D o p i s.

z Mnišku.

Bude snad mnohým čtenářům těchto listů podivno, že po celý minulý rok o našem Mnišku žádných zpráv podáno nebylo, kdežto před tím zhusta zpráva zprávu stíhala. Dlouhé to mlčení nebudě považováno za nějakou snad ochablost w národním snažení; nikoliv — právě ta tichost nás k činnějšímu životu a působení přivedla. Již dva roky uplynuly, co se u nás nepřetrženě každý čtvrtk pořádne schůzky čili besedy odbývají. Jaký pořádek a jaká swornost w těch besedách panuje, již z toho patrně wysvitá, že se tak dlouho udržují, kdežto mnohé podobné w našem okolí později powstalé společnosti za rozličnými příčinami již zanikly. My wzdáleni jsouce všelikých přeplňatých, někdy až i směšných obycejů a způsobů, při kterých se mnohdy přehnaným, skutkům prázdným, powykiem o „wlastenectví“ dobré wěci více škodí než pomáhá, scházíme se společně jednou týdně, abychom přátelským howorem o záležitostech našinských, čtením českých časopisů a někdy i českým zpěvem se powyrazili. Pro získání wětší prostrannosti přenesli jsme swé schůzky do hostince „na poště“. Po hlučných besedách a tanečních kratochvílech, které jsme dříve za prospěšnou wěc ku probuzování lásky k řeči materské a národnosti poważowali, uznali jsme konečně, že se i bez hlučku a v tichosti dobré působiti může. Nebo se dosti často stává, že právě ti největší entusiasté, kteří při podobných plesech w zápalu prozpěvují:

„Wlast má, drahá ty máti!
Tím jmenem chci té zwáti;
Wlasti, matkou již mi sluj;
Matka má jsi, já syn twuj!“ —

praví, že právě ti druhý den po plesu mnohdy docela jináče smýšlejí a jednají, tak že podobně proněšená slova a ty prozpěvy jenom myslí na okamžení rozehráté a rozweselené přičítati se mohou. Neodpirá se tímto wýrokem besedám tanečním dobrých účinků, zvláště kde k jejich děření wšichni jednou myslí a jednoum srdečem se přičinují, aby se takto spojenými swornými silami něco kalého a wýtečného wywedo; víme dobré, jak krásně ony, jsou-li náležitě wedeny, působiti mohou. Ale i tichou nehlucnou cestou mnoho prospěšného lze způsobiti, jako jest zakládání knihoven, pilné čtení a rozšírování spisů českých a wubec podporowání wlastenských ústavů. Víme ze zkušenosí, že skromní mužové w tichu pro wlast více účinkují, nežli mnohý jiný, který pro samou řeč „o vlasti a wlastenectví“ zapomíná, aby se nějakými blahoplodnými skutky vlasti zawděčil. — Abych se w řeči opět k Mnišku vrátil, musím wyznati, že co do národního smýšlení naše městečko s jinými místy naši vlasti zwolna a tise ku předu kráčí. Odbíráme více wýtisků Kwětu, Českých Nowin a České Wčely, též pro naše městečko znamenitý počet Pautnika a Pražského Posla a jiné české spisy, při čemž od besedošků na školní knihovnu zapomenuto nebývá. Cí-

tíme ovšem svou nedostatečnost v mnohem ohledu; máme ale spolu to wědomí, že pokud naše slabé sily stačí, vše-možné národní literaturu podporujeme. Zakladatel Matice čítá Mníšek s těmi osobami, které sem počítati sluší, sedm; ale bohdá i tento počet se rozmnoží, až veškeré obyvatelstvo naše prohlídne z mraku předsudků, které ještě mnozí k vlastenské literatuře chowají, nepomníc ani na přeweličné materiální výhody, jaké naše Matice svýmoudrím tak štědře poskytuje. — Veliká potřeba české průmyslní školy dosla také u nás slušného uznání a účastenství, a proto skládáme vřelé díky oném šlechetným mužům, kteří se o její založení vše-možně přičinují. Naši sousední i jiní národové již tak w průmyslu postoupili, že ubohý český řemeslník s udílením na jejich výrobků hledí, jelikož daleko we wzdělání za nimi stojí. Ubožákovi jest další cesta ke wzdělanosti zamezena; nebo nemá té příležitosti, aby sobě w mládí ony vědy oswojil, jichž jeho soused německý nabývá, který ještě potom z hojných kněh dále se učí a se zdokonalovat může. U nás bohužel tuto příležitost k průmyslnímu pokroku český řemeslník posud po-hřešuje. A jelikož právě tento nedostatek nyní odstraniti má škola průmyslní, a určení její jest, aby i nás na tak nízkém stupni přípravného wzdělání stojící řemeslník po-kročílému jinozemskému po bok se postaviti mohl: proto jsme také dle příkladu jiných míst w Čechách sbírku zřídili a sepsání přispěvatelů do Českých Nowin zaslali. Z toho pak čtenář pozná, že i nás malý a skromný Mníšek též walný počet zpanilomyslných, o duševní blaho krajanů dbajících mužů w sobě chowá.

Jan Borovička,
mistr hrnčířský.

Literatura. Časopis českého Museum 1847. Swazek II.

Obsah: 1. Díkůčinění vděčných Čechů J. M. Nejja-snejšímu Pánu, Panu Ferdinandovi I. z Boží milosti císaři Rakouskému, králi Uherskému a Českému téhož jména V. atd. atd. za darování Pražanům w chrámu Páně Týnském postavené sochy sv. bratří Cyrilla a Methodia, apoštolůw slowanských. Báseň historická. Od J. P. Koubka. — 2. Wý-klad některých grammatických forem w jazyku slowanském. Od Pawla Jos. Šafaříka. — 3. Rukopis Musejní letopisů Kosmasových. Zpráva od Karla Jar. Erbena. — 4. Po-chybost o pravosti Ohmowy theorie galvanického proudu. Od F. Petřiny. — 5. Práva a nařízení lidu vojenskému, vydaná od p. Petra Woka z Rožemberka. Podal Jos. Umlauf. (Reč na tu dobu příliš nesprávná.) — 6. Byzantský kostel we wsi Swatém Jakubě. Od J. Er. Wocela. (Pro čtenáře, nejsoucího učeným z povolání, jest článek tento z celého swazku nejzajímavější. Odhalujeť nám nowou památku starodávního stavitele českého, při čemž pa-měti nejhodnější to jest, že páne Wocelovo udání času, do kterého stavba tato padá, potvrzeno jest listinou, we zdi téhož kostela nalezenou, jejížto snímek swazku jest přidán.) — Zpráva o Matice české wypočítává příspěvků w městci Prosinci m. r. 3692 zl. we stříbře.

Pražský Posel. Dílu II. sw. I.

První běh svůj Pražský Posel k ouplné spokojenosti čtenářů svých vykonal, i nastupuje tuto druhý, a podle prvního kroku, který w něm učinil, právem očekávati můžeme, že ta oblíbenost, kterou sobě posud w obecenstvu získal, i pro budoucnost umět bude udržeti. Máš tento právě vyšly swazek tolik rozmanitosti do sebe, jako snad žádný z předešlých. Powídka: Chudé děvče a bohatý synek jest jedna z nejpěknějších, jaké Tyl kdy napsal.

Obzvláště živě vypravována jest Honba na medvěda. Největší wšak zásluha toho swazku jest, že co možná w něm prohlíženo k potřebám časovým i ke všemu, co se prospěšného a užitečného w světě děje. Dobře pochopil Pražský Posel úkol svůj, on se objevuje co pravý učitel lidu, a toliko práti jest, aby hodně často z tobolky své vykládal.

Pautník. Ročník II. sw. 1. a 2.

Casopis tento statečně pokračuje podávaje články nej-rozmanitější. Z letošních posavádních dvou swazků nejvíce zajímaly nás: Listy z Kaplandu. I ostatní cestopisní články nejsou bez zásluhy. Pilná práce jest Přehled dějů wí-den-ských od Rybičky, powídka wšak: Wymeněný ženich nelze počisti mezi zdařilé. Nejvíce wyniká Pautník hojností smíšených zpráw, zahrnujících vše, cokolič čas podává zajímavého. Rytiny, k swazkům tém přidané, před-stavují: Snejku, Græfenberk, Prešpurk a Wideň.

Pražský denník.

Milovníkům hudby na fortepiano můžeme zprávu po-dat, že p. Jos. Prokš zase w letošním postě několik tak nazvaných večerních zábaw připravuje. Jak slyšíme, mají se w první této zábavě následující čísla provozo-wati: od Rob. Schumana duetto, od Lachnera velká sonata, od Chopina barcarola, od F. Mendelssohn-Bartholdyho koncertní uvertura k Shakespearovu „Midsummernightsdream“, od Beethovena symfonie Eroica. Poslední dvě čísla jsou zřízeny pro 4 fortepiana. Jsou to zajisté velmi zajímavá čísla a výteční páni pohromadě. Zábavy ty odbyvati se budou: 28. Února, 7., 14., 21. a 27. Března w ústavu výše jmenovaného č. 603. na náměstí staroměstském.

—1—

Kronika času.

Šimon Starčević w Karloagu, ouhlawní nepřítel pravopisu záhřebského, nový rozdíl mezi národy slowansky ustanowil. Podle něho jsou jenom národné na pravém břehu Dunaje, totiž Slowinci, Chorvaté, Srbové se swými větveními skuteční Slowané; národné pak na levém břehu: Čechové, Slowáci, Poláci, Rusové jsou ochrnkem — Slowaci.

M. F.

Mírek Haraminić, nedávno zemrelý bohatý chor-watský šlechtic, byl bezdětný, w poslední vůli swé na záduši a chudé, jakož i na studující štědře pamatoval. Nejznamenitější pak jest to, co ku zvelebení polního hospodárství odkázal; totiž kdo wynýtí a zourodní pusté la-dy, dostane 30 zlatých, a rovně tolik ten, jenž nejpěknější tříleté hřibě wychowá; za nejpěknějšího býka dostane majitel 40 zlatých, a za dobré zdělaní winice a sázení keru rádou 50 zlatých. Tyto náhrady wždy po dwou neb třech letech dle vlastního úsudku vyplatí chorwatsko-slowanská společnost hospodářská. Prvních pět let na poddané nebožtíka ohled se mítí má. — Kromě mnoha jiných legátů uwedlo ještě dva, pro nás zajímavější; 4000 zl. odkázány jsou národnímu ústavu takovému, kterému je slavná bisupská kapitola záhřebská příkne, a 200 zl. čítárne karlowecké. Po sražení všech legátů ještě více než 200.000 zl. str. zbývá, které jeho přibuzní zdědili.

M. F.

Wkuželství Schwarzburg-Sondershausenu nalezá se nyní diwotorný jeden lékar, jenž w prstech svých zvláštní magnetickou moc má, kterouž w homeopathických dávkách svým nemocným prodává.

—m—

Číslo 25.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilowu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pětadvacátých tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

**27. Února
1947.**

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

5.

Druhého dne posal Holm zprávu orěškowskému vladaři — tak se nazýval r. 1622. neteberský náčelník. Holm jej uwědomil, že Iwan Stremew přeběhl za hranice; že zástup švédských wojinů, poslaných k zajetí jeho, za Láwu ustoupili musel; že Stremew, sebrav na ruské straně četné tlupy ozbrojeného lidu, lehko může přeběhlky a zrádce pod svou ochranu vzít a tlupu svou jimi rozmnozit. Setník prosil náčelníka, poslati mu odřadí vojska na pomoc a dáti povolení k překročení Láwy a po zajetí Stremewa k ubezpečení hranic; on ukazoval na nutnou potřebu toho, aby se hned w zárodku nepořádek zamezil, kterýby nepotrestáním zradě nebezpečným se státi mohl. Tato zpráva nachází se w listinách vyborgského archivu. O Nadeždě nedělá Holm w dopise žádné zmínky; on byl toho úmyslu, odejmout ji Vladimírowi a přisvojit si ji co zajatou. Z počátku si trochu popláče po svém milenci, myslil si, pokládaje Vladimíra s jistotou za zabitého; potom se pomalu rozweseli, jak to všechny ženštyny dělají na té i oné straně Láwy, a konečně si mne Šwéda zamiluje, docela když ji představím, že prchnutí její mnou zatajeno a tím ona hanebné smrti zbawena jest.

Orěškowský vladař, nemaje chuti k násili se obracet a obávaje se, aby se za rušení míru nepovažovalo, posal žádost k nowgorodskému wojwodovi, aby přeběhl. Iwan Stremew byl; ale dák wojwody, Stremewův známý, odpověděl, že při bledání takového člověka na ruské půdě nikde ani nespatriši, a postihnou-li ho, že ho bez prodlení za Láwu vyprawi. Odpověd tuto nalezl jsem w botě nebožtíka vyborgského archiváře aneb Karla XII. Wida orěškowský vladař, že Stremewa wydat nebude, dal se naléháním Holmowym přemluvit a doručil mu list swědců na zajetí Stremewa, kdekolik ho zastihne. Řetěz ruských stráži u Láwy byl tak rozmnožen, že wšeliké styčnosti mezi obywatelem obou břehů naprostě nemožné byly. Ale wzdor tomu

poštěstilo se Artemiji se šípem poslat psaní, w němžto strýčka o příkazu náčelníka uwědomil.

„Jak myslíš, Wladimíre Lwowiči?“ prawil Iwan Stremew. „Synowec nám radí, abychom co nejrychleji od hranic se wzdálili?“

„Může být, že toho potřeba nebude. Holm se neodváží, opět sem přijiti. Na nás jest ukázati, že jsme hotowi setkat se s ním.“

„Já také jsem toho minění. Při tom bylo by hříšno, odtud odejíti. Nás Šwédové hledají, a proto se musíme první s nimi potykat. Kdyby nás nebylo, přišli by ti zlopověstníci sem a pronásledovali by ty ubohé osadníky, kteří w ničem winni nejsou. Mělaby se snad swolat rada we wsi a se tázat, co prawo-slavný lid řekne?“

„To by se mohlo udělat.“

W několika dnech přepravil Artemij druhé psaní. Činil známo, že přišla do Bogojawlenského Sela rota wojáků z Orěška, že náčelník zároveň s ní dwě děla odesal a že Holm s úsvitem druhého dne Láwu překročiti chce.

Wzor ubezpečování Vladimíra a strýce, že se není čeho obávat, byla Nadežda touto nowinou celá bez sebe. Prosila, aby jen na čas od hranic se wzdálili.

„Dost toho, blázinku!“ prawil Stremew cídě swou zbraň. „Musíme hned poprvé ty nezvané hosty tak uwítat, aby se jim nezachtělo zase nás nawštítit.“

„Mimo to nosis, moje milá,“ podotknul Wladimir, „wšickni pohraniční obyvatelé zdatnou zbraň a musí se při každém nepřátském přepadnutí potýkat.“

Vladimír a Stremew jeli do Dubek a swolali na prostranství před kostelem tamní obyvatele, kteří wšickni Wladimíra znali a milovali. On koupil we wsi soudek piwa a poručil jej na náves postavit, a Stremew wzal na sebe povinnost, častovat lid. Do blízkých wsi a dvorů odejeli poslowé, „zváti lid se zbraní do wsi k rychlé potřebě zemské.“ W krátkém čase sešlo se na návsi wic než tisíc hlaw. Z počátku wypili soudek, potom na něj Stremew vystoupil, poklonil se na wše strany a začal řeč:

„Prawoslawni křesťané! Wědomo wám, že na tamní straně Láwy mnoho žije bratrů našich wě wěčném zajetí u Šwédů. Druhdy bylo wolno chleba a soli s nimi poživati, jezditi sem i tam na návštěvu obchodní a jiné záležitosti s nimi vyjednávati; nyni ale přišli takoví časové, že šwédské řízení ani jich k nám ani nás k nim nepouštěti. Na břehu stojí všude stráže s nabitymi ručnicemi. Zdejší šlechtic Vladimír Lwovič Strělōw, jenž před wámi zde stojí a kterého tuším znáte, zamiloval si mou nej a ucházel se o ni, ale ona, slyšte! žila na tamní straně u šwédském zajetí. Rodiče byli hotovi udělit jim swé požehnání; když ale wšechném Zálawským zapověděli na tento břeh jezdit, byla i swatba zamezena. Ubohé děwče diw že zármutkem neumřelo; rodice také hořem chladli a šlechtic šwěsil mladistwou hlawu. Srdce moje to nesneslo! Já byl ženichu pomocen a on unesl swou souzenou z tamního břehu ze šwédského plenu sem a zasnoubil se s ní w chrámě božím. Wizte, zde stojí před wámi, prawoslawní! Nerdí se, neti, pokloně se dobrým lidem, milowaným rodákům našim!... Druhého dne přepravil jsem se přes Láwu a přinesl jsem nowomanželům obraz, chléb a sůl i požehnání rodiců; ale nekřestění Šwédowé nahrnuli se sem hledati, chtice mne a nej mou lapiti a na druhé straně powěsiti; my wšak, jak wám tuším známo, pomoci dobrých lidí se nepoddali. I přišly nyní s druhé strany zprávy, že veliká síla Šwédů zejména k přechodu na tento břeh se chystá, by mne s neteri zajali. My wšak jsme rodáci waši. Prchnout odtud nechceme, i zůstali jsme zde, aby wám Šwédowé za nás marně neublížovali. Chcete-li nás wydati, wydejte nás! Máte swou wúli. Chcete-li nás obhájiti, budeme wám dobrým lidem a milowaným rodákům powděčeni. I učinime to, co řekne wešken lid.“

„Zůstaňte! Zůstaňte!“ zahřměl křik se všech stran.

Tu sejmul Streměw čapku, pohladil si bradu a pokloniv se na vše strany pravil: „Děkujem wám, dobrí lidé! Děkujem, milovaní rodáci!“

„Měli bychom,“ pravil Vladimír, „k nowgorodskému wojwodovi prosbu odeslati, aby k nám vypravil odřadí střelců k zapuzení Šwédů. Což jest málo na jejich straně našich, které násilím u sebe zadržují a newydávají wzdor wšemu naléhání wojwodowu? A přece nejdou odtud vojska tam. Nechat Šwédowé také k nám píši, ale s wojskem až na naši stranu nechodi. Wojwoda nepochyběně pošle sfrelce.“

„Není třeba!“ zwolaly mnohé hlasy. My sami také budem se Šwedy hotovi a pak dáme o tom wojwodovi zprávu.“

„Kdo powede wojsko?“ tázal se Iwan Streměw. „Já byl w mnohých bitvách a wím, že wojsko bez wůdce tolík jest, co člověk bez hlawy.“

„Strělow, Strělow budíž nám wůdcem!“ zvolalo množství hlasů.

„A mně dejte do předního odřadí, prawoslawní!“ pravil Streměw klaně se. Já musím první hlawu Šwédům nastrčit a zuby ukázat. Ač i stár, stojím přeče za sebe.“

„Dobrě, dobrě!“ zakříčel daw. „Budiž náčelníkem prvního odřadí.“

(Pokračování.)

Vlastenské památnosti.

Boj se lwem.

Císař Rudolf II. ukazoval jednou wyslanci tureckému diwoké šelmy, we zwěřinci královského hradu pražského zavřené. Paša obdivoval se zwlaště neobyčejné velikosti a krásy jednoho lva, a když byl ještě tygry a pardály pochwálil, prohodil také, že je u nich doma obyčej takový, že kdykoli sultán swoje lwy prohlíží, wždycky někdo z urozeného dvořanstwa s nějakým lwem w zápas se pouští. I mrzelo císaře slovo to, a jako na způsob otázky nějaké mrštíl okem po všem komonstvu svém. Tu vystoupil rytíř Hanibalec, žádaje, aby mu bylo dowoleno, s největším ze lwů bojovati. Císař přisvědčil a rytíř, jen lehkým oštěpem ozbrojen, vstoupil do wnitrí zwěřince. Lew se naň wztekle obořil, ale rytíř se obratně vyhnul a vrátil mu oštěp silnou a jistou rukou tak mocně do hrudi, že inohutné zvíře na místě mrtwo kleslo. Na to dal Hanibalec skoleného lva otěvřít, a hle! rána byla polou srdce pronikla. Wšickni strnuli podivěním, a Rudolf zavésil udanému rytíři na hrdlo svůj vlastní přeskostný zlatý řetěz na důkaz svého uznání.

Kterak se stal Šebíř biskupem.

Praesul Šebíř provážival wojwodu Oldřicha wždy na jeho honbách, a jak mile tento nějakého diwokého kance zabil, tu i hněd Šebíř wepři uši uřízl, dobrě očistil a s chutnou omáčkou připravil. Tento pokrm podával wěwodovi k večeři, kterýž v něm míval takové zalíbení, že mu nejednou řekl:

»Severe, děco tibi vere,
pro tam dulci edulio
dignus et episcopio.«
(O Sewere, budíž w jisté wěře,
Za tuto sladkou krmici
Dostaneš biskupskou čepici.)

Wěwoda Oldřich dostál swému sloulu. Když šestý biskup pražský Hyzzo, přijmím bilý a přívětiwý (albus et blandus), léta Páně 1030. se swěta sešel, dostoupil Šebíř na uprázdnenou stolicí biskupskou.

Proč se za starodávna z Berouna do Prahy tři míle cesty počítalo.

Za starodávna nedařilo se w Čechách řemeslo hrnčírské nikdež tak dobře, jako w Lewině a w Berouně. O hrnčích berounských zachovala se nám z časů Wáclawových následující pověst. Král Wáclaw IV., kterýž na svých častých wyjízdkách oblíbené hrady swé Žebrák a Točník rád navštěvoval, vrazil jednou w předměstí berounském swým prudce jedoucim kočarem tak mocně do wozu jakéhosi muže, který právě hrnce z Berouna do Prahy z platu wezl, že mu wšecko zboží porouchal. Wozka ulekli se náramně, začal, wšak brzo ukrutně bědovati a neopatrného cestovatele, o jehož wysokém stavu ovšem ani zdání neměl, proklínati. Král snažil se jej upokojiti; konečně dal mu znáti, kdo je, a povolil mu, aby si milost wyžadal. Wozka odpověděl, že nemá jiné prosby, než aby král ráčil wydati rozkaz, aby se na budoucí časy cesta

odtud do Prahy, ještě je tuze kamenitá a obtížná, ne jako po tu chvíli za dvě, nýbrž za tři míle počítala. Pak budou, pravil dále, lakomí hrnčíři zdejší nám wozkům, kteříž na této zlé cestě časem woj, ba i wůz zlámeme a spolu na koních nemalou škodu míváme, za tu cestu do Prahy za tři míle muset platiti. Král se zasmál a žádost jeho, jak slíbil, tak vyplnil. Ano, praví se, že i pokutu ustanoval na každého, kdož by se budoucně opovázil pochybovat o tom, že jsou z Berouna do Prahy tři míle cesty.

F. B. M.

D o p i s y. z Moravy.

I.

(Bočkovo působení. Morawské historiografství.)

První svůj letošní dopis bohužel započít mu sám bolestnou zprávou; neb počátek letošního roku zasadil vlasti náš ránu, v našich posud tak těsných okolnostech nezahojitelnou. Jestli to u nás na Moravě žalostný osud, že historie vlastenská, na jejížto pěvných základech vybudováno má být celé stavení národní osvěty, svých nejhorlivějších a nejzanicenějších přestitelů krutou smrtí posud zbabena byla. Roku 1834. truchlili jsme u hrobu útocištěného a vroucí láskou k vlastenské historii planoucího Julia rytíře ze Šwabenova, a s ním pochowali jsme skvělé naděje v zdalejší zkwětání nadřečené vědy; a nyni opět ze středu našeho náhlou smrti wyrwán stavovský archivář a historiograf Antonín Boček.

Ač Waše časopisy už podaly truchliou a zvláště pro Moravu bolestnou zprávu tuto, odpustite mi zajisté, krajany zesnulého, že památcé jeho bolnormutné zpomínky v listech técto obětuji. Není zajisté hlubšího болu pro citlivého člověka, jako viděti muže, na chlum ūmužné sly dostoupišiho, hořícího čistým plaménem pro vyšší interassy národu svého, a právě když má okázati vyplnění nadějí, které osírelá vlast w jeho činnost skládala, z pole působení svého se ubírajícího. A tato myslénka byla nejprve každému se namítlá a ona nejhlbším bolem pronikla útrobou naší při smrti Bočkowé.

Nejdůležitější památka, kterou národu po sobě zanechal, jest bez odporu jeho velmi pracpě a mnoholetou plí sestavěný morawský diplomatár, bez něhožto žádny počátek v sestavě morawské historie nemohl učiněn být, mimo to četné přípravní práce pro naši historii, jen w rukopisech chowané, a jmenovitě i doplněk k Jungmannovu slovníku, o kterém myslíme, žeby nejlépe bylo, kdyby k použití doručen byl tomuto Nestoru naší literatury. Právě nyní chystal se zesnulý buď wůli slavných stavů morawských buď vlastním popudem k sestavě historie morawské i v německém i národním jazyku, anto byl sám všechny čelmější a historicky památné místa naší vlasti osobně procestoval a všechny téměř naše archivy zvláštním jeho geniu darovaným taktem prohlédnuv mnohočetné prameny pro naši historii vyčerpal.

Jest nad miru wznešené, s hlubším úmyslem pozorovati, jak genius národní w prawé a patřičné době wywołuje sobě schopné muže co nádoby k wywedení a uskutečnění záměrůw, w jistém času pro národ newyhnutelné potřebných. U nás byla zajisté už swrchowaná doba, aby mnohé památky starobylosti naší pradávné a skvělé od zkázy jim nutně hrozící byly uchráněny, a tím literatuře a celému vzdělání uchován pěvný podkladek, na kterém pak zdárně daleko pracovati máme.

Tot bylo úlohou činnosti Bočkowy, a on vyplnil ji skvěle a swědomitě. Mnohá kniha, mnohý spis z nejslavnejší doby naší literatury bylyby zajisté zpráchniwely neb jinak netečnosti a newědomostí w národních záležitostech

obyčejnou zahynuly, kdyby ostražité oko jeho je bylo i z tajných skrytostí newypátralo a jeho vrouci horlivost, žádných obětí nešetrí, vlasti je byla neuchowala. Tím však, že celý duch jeho w naší velikou minulost se ponoril, objewila se tato duchowému jeho zraku w tak skwělém půwabu a w tak krásném ozáření, že snahy swé nejwroucenější a celé swé nadšení jí obětował; w minulosti více žil než w přítomnosti, arcí posud rmutné, u přirování k minulým činorodým věkům chudé, teprw w nowé zoři slabě prokmitajíci. Pročež w nynější pro Morawu důležité době, kde wydávání časopisu ke swému uskutečnění se bliží, nemohla vlast naší potrefiti bolestnější rána, jako smrt Bočkowa, od něhož jsme právem jařejšího přispění při záležitosti této nadíti se mobli.

Že zásluhy jeho i w širších okresech uznány byly, zřejmě se okázalo při jeho pohřbu, při němž, jak mi z Brna psáno, četné množství brněnského obyvatelstva se bylo seslo. Jeho wěrný ctitel složil p. prof. Frant. Sušil ke cti zesnulého píseň, u hrobu zpívanou, kterou s povolením p. skladatele i našim čtenářům tuto podáváme:

Odpocí si w tichém chládku

Po dušnotě života;

Svého Ti nyní swátku

Preje wěčná dobrota!

Ulož se w tom úzkém loži

S odewzdanou útrobovou,

Až Tě opět anděl Boží

Slawnou zбудi způsobou!

Tam, kdes nyní, nedosáhá,

Čímby nitro stonalo;

Posledni to byla dráha,

Již Twé tělo konalo!

Jinou pouť tam duch twój koná,

Jiné skutky obádá;

Powědnych tam dějin clona

Pred Twým zrakem opadá!

Uděl Ti Bůh milost swoji,

Odpust, w čem jsi wywinul *,

Otať Twoji duši w zdroji,

Jenž se s Ktize wyinul ;

Anděla Tě swého zprávou

Uwed w rajskou zahradu,

A dej, bys tam wěčnou slávou

w blahém zkwital omladu!

Nám pak k témtu hlubokocitným a welebným slowům nezbývá nic jiného připomenouti, než by vlasti naší na místo zesnulého povznesen byl muž, stejnou schopnosti, stejnou snahu, stejným vlastenským plápolem nadaný, a tak častečně národu našemu nahrazena ztráta umrtím našeho vlastence utrpená.

Obíhá w Brně řeč, že četnou a zvláště na staré wzácné spisy bohatou knihownu Bočkowu slavní stavové morawští odkoupí a že úrad historiografa morawského wložíti zamýšlejí na pana prof. Al. Šemberu, který pak by přestěhovaw se s přenesením stolice jazyka českého z Holomouce do Brna, mimo swé professury i tento úrad zaříval. Pan prof. Šembera wydání mnoha historických spisůw a pojednání w časopisech našich, jmenovitě: historie Bočkowců, wpádu Mongolůw do Moravy atd. swé historické schopnosti tak skwělým způsobem osvědčil, žeby slavní stavové morawští, podavše mu nadzminěný úrad, nejwroucenější touhu našeho vyplnili.

Karel Šmídék.

Ze Zbraslavic.

Již před dwěma lety zarazilo se zde působením wel. p. W. M. české diwadlo, které čím dál tim více se zdo-

* T. j. od dráhy se wyinul.

konaluje a blahoplodněji oučinkuje. Kdo naše městečko ouplní zná, diwiti se musí, že při tak obmezených zdejších okolnostech, při nedostatku prostranného sálu takovéto podniknutí se dařit mohlo; a wšak tím se zase oswědčilo, jak mnoho dobrá vůle a lásky k národnosti docílili může. Hrálo se zde 24krát; mezi jinými dávaly se dosti těžké kusy, jako n. p. Matka a dcera, Pašerové, Nalezenec, Paní Marjánka, Hedwika, Domácí lékař a j. w. Zdařilost a dobré wywedení těchto diwadelních her není třeba mnohými slowy wychwalovati, an welmi četné posluchaectwo, které se zde k tému hrám z celého okolí Ajiždělo, zrejmě o tom swědčilo. Wéru, bylo to krásné podívání, když naše jindy tiché městečko návštěwou tak mnohých čtených pánu ouřadníků obživo; bylo to i pro Wás, horliví podnikatelé, potěšitelně, wždy ouplnou spokojenost a chwálu se všech úst slýchati. Tato chwála Wás wšak powzbuzuj, abyste čím dál tím více se jí hodnými stali a nespolehajíce se příliš na svou sílu a umělost nemínili, že se Wám vždy každá úloha podařiti musí, třeba byste i bez pilnějšího připravování k hře se odvázili. Cistý výnos připadl dílem zdejšímu ústavu pro chudé, dílem na rozmnožení zdejší české knihovny (týmž wel. panem založené) wynalozen byl. Jest se wšak obávat, aby powstalým v poslední době mezi herci nedorezuměním takovéto blahoplodné počinání ztráskotáno nebylo, a to právě nyní, kdežto naději máme, že v hostinci u Jelena v brzce nový prostranný sál se stavěti bude, kdežby se diwadelní hry tím lépe dařili musely. — Wšak nadíti se lze, že uznaná horlivost pánu ochoťníků nepřipustí, by všeobecné dobro za oběť padlo malicherným pletkám. Byla by to wéru přewelká škoda, an zde duch národní právě nyní tak krásně rozkwétati počíná, o čemž nejvíce swědčí to, že čtení českých knih zde veliké obliby nalezá, tak že se po 1 kr. w. č. z knížky již 50 zl. w. č. za rok vybral, ač se chudým zdarma půjčovaly. Sbírka pro národní průmyslnou školu, která se zde konati začíná, velkého oučastenství nachází. Wywesené posud na domech nápisu německé jeden po druhém se ztrácejí a české nápisu místo jejich opanovávají. I při společenském plesu zde držaném bylo widěti jen českých pozvání, českých jidelních listků, českých nápisů w pokojích atd. Nepatrné zdají se ovšem známky takové byti, wšak jistou naději budi, že rok po roce se o našem městečku vždy větším právem riskati mocí bude, že za dobrým příkladem mnohých jiných měst poslední nezůstává. Wéru velký to pokrok w tak krátkém čase w městečku, kde před nedávnem mnohý rozený Čech si to za čest pokládal, že česky čist pevní!! — Díky za to našemu wel. p. kaplanu, díky všeobecnému obecenstvu za jejich upřímné snažení a horlivé podporování wéci tak krásné a blahoplodné.

Jan Waněk.

Školní zkouška.

Dávno jsem už ze školní zkoušky s takovým potěšením neodesel, jako tyto dni. Ačkoli, jak se obyčejně všude a tedy i w Praze na hlavních školách děje, všecko jen w německém jazyku odbýváno bylo, a tudy s mým přáním, aby w Čechách česky se učilo, nijakž se nesrownávalo: přece způsob čili wýborná metoda učitelů a patrný, ano neočekávaný pokrok we vědomostech u dítěk všech tříd tak mě zajmuly, že se nucena cítím, soud svůj ku potěšení všech lidomilů veřejně pronesti.

Začáteční čtení tak výborně šlo, že každý, kdo si wéci jen povšimnouti umí, právě wedení s podiwením a potěšením chtě nechtě uznati musí. To není, jak ještě často vidět a slyšet, vyhádání slow, ale oprawdové člán-

kovité čtení jednotlivých hlasů s nejpřísnější zewrubností a plynnosti. Náboženství, počty, písemnosti tak praktické příklady obsahovaly, že by wéru těžko bylo rozhodnouti, kterému z pánu učiteli přednost před jinými dát by se měla. Ano co o jednom neb druhém předmětu praveno, to i o ostatních platí, a to jak o chlapcích tak o děvčátkách; i hosté i představení s potěšením poslouchali důkladné odpovědi schopných a pozorných ditek.

Kýzbychom měli aspoň jednu takovou českou školu w Praze! Jakby z mnohého dítěte něco jiného bylo! A vité, která škola je to, ježto se mi tak zalibila? Ani byste neuhodli; neboť je to hlavní škola w Židech. Ale ještě něco. Co tomu řeknete, když wám povím, že tam ještě nejsou spokojeni s touto pochwálenou školou a že mají už nowého učitele, který od 8. Března t. r. mládež jejich w českém jazyku cwičiti bude?

Jos. Franta Šumawsky.

Kronika času.

Z Widně. Palác knížete Lichtensteina je dohotoven. Opravy trvaly po tři měsíce a náklad vystoupil až na tri miliony zl. stř. Z toho nebyl ani jediný zlatý k zakoupení nějakého uměleckého díla obřího. Kníže prý nemiluje žádnou ostentaci.

Slyšime právě, že se zavedení jednokonných drožek nedávno uzavřelo. Prvního Března přižene se ponejprv 150 drožek pouze pro vnitřní město. Jedna jízda stojí 10 kr., a za celou hodinu platí se 30 kr. stř. Dr. Frankl (náš krajan) má velikou zásluhu, že toto blahodějně zřízení we svých listech hrdinsky zastával.

K nové opeře „Vielka“ od Meyerbeera dějí se we Widni neslychané wěci. Enthusiasmus prý již napřed úzasem oneměl, a za sedadla platí se jen zlatou minci a wždy anticipando. Přede vším ale očekává se z mrtvých vstání Jenny Lindové, kterou kwítím a wěnci za živa usypali a pochowali. — Bože můj! jak bude asi srdeči vašemu těžko, až vystrízlivíte!

Ze života. Na ulici stojí muž hladem zmorený a prosí, aby si někdo jeho tři děti darmo wzal. U boháče peněžníka dává se hostina, k nížto se za dvě jahody platilo pět a dvacet zlatých stříbra. — Owďovělá matka se šesti dítkami upadla bidou skličena w zoufalství a zavrždviši nejmladší předložila je ostatním k jídlu. — W diwadle zpívá Jenny Lindová pro samou dobroru srdece jenom — za tisíc zlatých stříbra jednu operu, a Liszt prý w Bukareštu zlatem takorka zasypali.

S m ě s.

Král Francouzský vstává celý rok w 5 hodin ráno, pak pracuje we svém kabinetu, snídá jednoduše a jde na procházku. Oběd jeho jest den jak den půl kurete a rejži, k čemuž pije čistou vodu, w které si velice wybírá. Po jídle wypije půl sklenice starého burdowského vína. Spi na matraci, a toliko šest hodin. Toto jest střídny život a způsob Ludwika Filipa, při jakémž lze dosáhnouti wysokého stáří.

Swědomitost. Jistý Angličan se nedávno po 22.000 kusů bodláči sháněl a podával za ně 100 tolarů, „proto,“ pravil w oznamení, „by zahradu jednu w tom samém stavu, w jakém ji byl přewzal, zase odewzdati mohl.

—m—

Pomněnky ze slowanského bálu we Widni dostati se mohou we skladu Pospíšilou, a sice dle vazby za 16 a 30 kr. stř.

Číslo 26.

14. ročník běh.

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydává po půlarsích tříkráte za týden, w outery, ve čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém patře dvoru).

2. Března

1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Hranice roku 1616.

(Pokračování.)

Na radu Vladimíra a pod jeho dozorstvím učinili té samé noci na vysokém břehu Lávy násyp ze země. Pozůstatky jeho zachovaly se až po tuto dobu. Stremewel jel do blízkého kláštera, přivezl odtamtud dvě newelké lité železné šwihowky a postavil je na vystrojený val. Potom se vojsko u obyvatelů dubských rozhostilo, aby si odpočinulo, Stremewel ale odešel spředním odřadím na břeh Lávy a rozestavil řetěz strážníků.

Sotva že jižní zoje rozbřeskla, rozléhala se na břehu Lávy ručniční střelba; stráže ve vsi opětovaly toto umluvované znamení poplachu a vojsko běželo mžikem na náves. Vladimír vyšel z jizby, doprovázen jinochem obzvláštní sličnosti. Černé, winouci se zpod aksamitové čapky kadeře padaly na pléče jeho. Za pasem zeleného polokaftanu byla pistole zastrčena. V ruce blyštěla se šawle.

Byla to Nadežda. Ani prosby ani zaklínání Vladimirovi nemohly úmysl její zrušit. Chtěla být wedle něho po celý čas bitvy.

Po krátké modlitbě krácelo vojsko ku břehu Lávy. Mezi tím jezdil Iwan Stremewel okolo děl na náspu.

„Pěkná to koule!“ pravil dávaje náboj do děla a doráže jej. „Bratře, drž zápalek na pohotově, drž! Widiš, tam vystrkuji neprátelé nosy na lemu lesa. A maji také děla!“

„Ano, maji dvě děla,“ pravil jeden na náspu stojící.

„Podívejte se, bratři!“ pokračoval Stremewel; „oni nás viděli. Míří na nás jedním dělem. I zápal se již kouřil. Podej mně, bratře, také zápalek.“

Zahrmela rána a švédská kule zahučela nad valem.

„Se to, bratři?“ pravil Stremewel; „proč jste se sestříleli, jakobyste se na siré zemi pásti chlčeli?“ „Já sám, Iwane Pawlowiči, nahnul jste se trochu podotknul jeden stařec.“

„Opravdu?“ pokračoval Stremewel klada zápalek na pánwici. Já to nepozoroval. Když koule

letí, zdá se každému, že mu hlawu sroubi. A což nemyslíte, že také ležicího dostihne?... Nu, tu mají také Švédové něco na poctěnu. Není to welké dělo, ale jak hlučnou ránu dává!“

Po ránu začal cítit dělo.

Když byl silný zástup stranou vyslal s rozkazem, aby se přepřawili přes Lávu a Švédy od zadu zaskočili, přiblížil se Vladimír s ostatním vojskem k walu. Švédové ukrywše se před střelbou Stremewowou v lese začali po úbočí skály k Lávě sesutupovat, majice v úmyslu, probřísti ji, dostati se na druhý břeh a wzítí opěvnění outokem. V lese nechal Holm wojáky stát a poslal k pevnosti Pawla Stremewa a Artemije, ježto schvalně k tomu cili s sebou byl wzal, aby mezi oběma stranama vyjednávali.

Střelba utichla. Vladimír s Nadeždou vystoupili na wal, aby doliny prohlídli a hnútí nepřátele pozorovali.

„Koukni, příteli!“ pravila Nadežda. „Tamto jdou tři muži se švédské strany brodem přes Lávu. Co chtejí dělat?“

„Jeden z nich drží na tyče bílý šátek,“ pravil Vladimír. „Jistě jsou vysláni, aby s námi vyjednávali.“

„A mně se zdá, že jsou to wyzwedači,“ pronesl Iwan Stremewel. „Nemáme na ně pustit kouli z tohoto děla?“ Začal kusem mířiti.

„Toté otec! Toté bratr!“ vykřikla Nadežda skákajíc radosti. „To jsou oni, to jsou oni!“

„Jsou-li to oni,“ pravil Stremewel, „nebudeme na ně střílet. Wítám je na naší straně. Jistě se konečně bratrowi ruská krew rozhrála.“

Wyjednawači se přiblížili k opěvnění. Tlusiounký tlumočník (ten samý co sedě a leže křičel: Pomoc!), poslaný spolu s Pawlem Stremewem a Artemijem, držel tyčku v ruce, zdwihiage šátek co možno vysoko, aby se Rusové nezapomněli a nevystřelili na nedotykatelnou osobu wyjednawače. Nadežda, Vladimír a Iwan Stremewel vyběhli jím z opěvnění naproti. Rozléhalo se volání: „Otče! Bratře! Rozlilá dcero!“ a dlouho tekly slzy rado-

sti, dlouho bezslowé opojení zachwiwalo srdcem, dlouho šetkawši se objimali jeden druhého.

„Ejhle, kde nám dal Bůh shledat se!“ zwolal konečně Streměw.

„A co dělá moje milá maminka?“ tázala se Nadežda. „Je zdráwa? Kde je nyní?“

„Ona je tam na swé straně.“

„Nelibi se wám přikročiti k wyjednávání?“ podotknul tlumočník.

„Za jakou to přičinou jsi k nám přišel, bratře!“ zwolal Iwan Streměw. „Přiznám se, já myslil, že jsi se odhodlal napliti Swédum do brady a přejít na naši stranu.“

„Jaký to hrublán!“ wece tlumočník, „možno-li u přítomnosti plnomocných poslů Jeho královské Milosti tak mluwiti!“

„Ba, ba, ba!“ pokračoval Iwan Streměw. „Wždyt my se, pane posle, jak se mně zdá, známe. Já wás, milostivý pane, wysadil z okna. Skoda, že to okno nebylo wyssí. Jak by se to do této doliny letělo!“

„Doufám, že se zde nebude žádná zrada a žádné werołomství proti wyjednawačům páchat,“ pravil tlumočník. „Kdo jest náčelník zdejšího wojska, a kde je? Dowedte nás rychle k němu.“

„Náčelník jsem já,“ odpověděl Vladimír.

„Wy?“

„Ano, on,“ wzal Streměw slowo, „a náčelníkem předního odrádi jsem já.“

„Widím, že bude wyjednávání příliš těžké. A wšak musíme vyplnit, co máme poručeno. Setník Holm, chtě se wyhnouti krweprolití, nawruhuje, aby předně wydán byl zrádce Iwan Streměw.“

Tlumočník ho neznal osobně.

„Zrádce!“ zwolal Iwan Streměw. „Ha, ty swédska kryso! Ty se opovažuješ do očí mne tak hanobit? Či máš dwě hlavy? Pohlédni, jak cekneš, hodim tě tam dolů!“

Ukázal na dno doliny.

„Co ještě žádá setník?“ tázal se Vladimír.

„Žádá ještě,“ odpověděl tlumočník zajíkavě, „aby chycená od wás dcera Pawla Streměwa rodicům se wrátila. On dává swé čestné slowo, že ona i strýc její poważowáni budou, jakoby se dobrowolně z kraje zahraničného wrátili, a že každého trestu prosti zůstanou.“

„Jak milostivý!“ pravil Iwan Streměw. „Ne, ne, bratre Šwéde, steles měkce, a na tamtom břehu spí se twrdě. Nelibiloby se setníku Holmowi, přijít sem? Já mu nic neudělám, jen mu hlawu srazím!“

„Setník Holm očekává, že jeho návrh přijat a uznan bude,“ pokračoval tlumočník. Pakli ne, vyplní moci swou žádost, byť to i cokoli stálo. Wojska má mnoho, ručnice, a mimo to...“

„Wšak my také máme šwibowky!“ zwolal Iwan Streměw. „Jak se wychloubá! Uwidíme ještě, které wíc pořídí.“

(Dokončenl.)

Obsírnější správa o krasostawitelských starožitnostech v Čáslawi.

W čísle 13. listů těchto je pan Kutnohorský — bez pochyby stavitel, aspoň znalec v krasostawitelství — toho domnění, že sakristie hlavního chrámu v Čáslawi prwotním kostelem v slohu byzantinském na místě nynějšího bývala, a poukazuje za důvod svého domnění na starobylou, dílem ještě zachowanou věž téhož prwotního chrámu, která v podkroví této sakristie v čistě byzantinském slohu se wynalezá.

Jsa w Čáslawi stavbou nowých c. k. kasáren zaneprázdnen, a byw minutlého léta za přičinou této obsírné budovy w Čáslawi takorka ponejvíce přebywatelem, měl jsem často přiležitost, nazvaný chrám Páně dobré seznati, a poněvadž jsem náhodou i do sakristie přišel a povždy we zvyku mám, každou mně dříve neznámou budovu zewrubně zhlednouti a dle swého smyslu w úvahu vzít, na sakristii ale nižádného krasostawitelského půvabu jsem nespatril, aniž se mně její byzantinský sloh zjewil: zajímalo mne návěští pana Kutnohorského nemálo, jednak sice truchlivostí, že snad můj cit w krasostawitelství stářím již trati, an na mne sakristie, jak jsem dobré w paměti měl, zcela jináče nežli na pana K. působila, také ale radostnou dychtirostí, onu věž co nejdříve spatřit, které bych se v podkroví nepořádné základní polohy celého takorka z mnohých staweb slepeného chrámu nikdy byl nenadál.

I wedla mne za přičinou dalsího stawebního řízení z počátku t. m. cesta do Čáslawi, a mohu říci, že snad málo kdo s takovou touhou na otevření chrámu Páně čekal, jako já den před swatou Dorotou w Čáslawi.

Wkroče do sakristie zptyjuji sloh její, a wšak zase nižádného slohu nenalezám, zase se mně jako prw tento sprostý sklípek jen nějaké nuzně skupené skrejší podobal:

Páne Kutnohorský! a tento jednotwárný, ještě méně nežli sprostý sklípek žeby byzantinský sloh značiti měl? žeby prvním kostelem w Čáslawi — toť jsou Vaše slova — býval? Nikoliw a nikdy! A wite, pane soudruhu! proč tomu nedowolují a proč se toho ujímám? Protože jste w omylu pohřben a že bychom, kdyby se státi mělo, žeby nějaký znalec z našich známých nepřátel onu sakristii zočil, před nimi tehdáž právem neobstáli. Wratme se prozatím ze sakristie a jděme na podkroví k byzantinské věži.

Ejhle! zde ji máme, a to sice w prawém původním, tak nazvaném nowořeckém čili byzantinském slohu. Celá její základní poloha stojí $2\frac{1}{3}$, sáhů zděl a zšíří ještě se wsemi čtyřmi $2\frac{1}{4}$, střewice silnými zdmi po dvou stranách až k hlavní rímse, wnitřní položní plochu $1\frac{1}{2}$, čtverecního sáhu obsahujíc. Dwě okna jsou ještě i se swými dewiticoulowými sloupky u prostřed zcela zachowána, při třetím schází sloupek a klenba nad ním, čtvrté okno je ale zrušeno.

We zdech se ponejvíce rulový s křídlicí smichaný kámen nalezá; sloupky, klenba a obálka w oknech jsou z čediče, nyní již sem tam pelichajícího, wytěsaný.

Zalostný, pozorovatele bluboko se týkající cit působi pohled na tyto skrowné pozůstatnosti ctihoných starožitnosti. Jakový čas musel již přes tuto budovu přeplyapouti! —

A jakou spojenost mají tyto polozřiceniny s nynějším chrámem? Ku které části jeho přináleží? Jsou ony w pravde dílu domnělého prwotního chrámu, z něhož by byla nynější sakristie powstala? — Chci se o to pokusit, bych otázky tyto zodpovídal.

Cely chrám Páně se wším swým příslušenstvím skládá se ze sedmi mezi sebou wůčihledě rozdílných staweb, tož: a) Z oné w nowořeckém slohu wystawěné věže,

která ve svém základě zcela samostatna jest a jejíž zdi v celé výšce jen v sobě a se žádnou jinou stavbou wázány nejsou; hlavní rohy jejich jsou naskrz čisté, plochy mezi nimi rovné. b) Z presbyterium nynějšího chrámu, ku kterému později c) kostel buď přistavěn nebo přestavěn byl. d) Z kaple na severozápadním rohu kostela přistavěné a s tímto gothickým obloukem spojené, v níž boží hrob stává. e) Z hlavní wysoké věže na východní straně presbyterium, která před několika roky vyhořela a spolu všecky střechy celého chrámu v popel obrátila. f) Z přistavku na západu straně kostela, jenž s tímto teprv později spojen byl, an k tomuto cíli hlavní zeď prolámána a podklenuta jest. Posléz g) z nynější sakristie, která mezi presbyterium a kapli božího hrobu k severní straně starožitné věže wlepena a ku konci hrobní kaple zdi zahrazena jest, kromě této nížadné jiné vlastní zdi nemajíc.

Z tohoto naznačení sestavenosti celého chrámu Páně rozvinuje se ale následující závěrek: 1) Nejstarší budova celého chrámu čáslawského je ona starožitná od pana K. připomenutá věž, která pravotně dle své samostatnosti nie jiného být nemohla, než to, čemu Wlachowé *il campanile* a Čechowé *zvonice* říkají a jakých v Itálii samotně stojících množství nalezáme. Kde asi k ní patříci chrám stál, toť arcíš jen Bohum známo jest; a však na místě nynější sakristie zajisté nestál. 2) Později se chrám v nynější své podobě stavěl, a stála tedy zvonice při této stavbě, jak p. K. dobré piše, w cestě, ale Staročeši měli pro ní větší úctu a zachovali se k ní s větší šeřfrností nežli pozdější Wandálowé; pročež nechali starobylou zvonici stát a přistavěli k ní od východu presbyterium, od západu sakristii a k jižní straně severní čelo kostela, tak že zvonice k severu swoboda zůstala. 3) Nynější kaple božího hrobu je bývalá sakristie chrámu, z níž kněžstvo a služebníci jejich otevřeným gothickým obloukem dle skrz kostel, takorka kolem zastavěné zvonice, k oltářům svoje průvody atd. drželi. 4) Kostel sám v sobě je později, snad po nějakém ohni, přestavěn, presbyterium ale až posad v původním stavu; hlavní wysoká věž je nemotorový přilepek pozdějších časů. 5) Zdaliž přistavek na západní straně kostela pravotně jinowěrcům za chrám sloužil a teprv po odpuzení jich ke kostelu samospasitelně věřících připojen byl, čili to v času husitských válek napak a teprv později v nynější porádce uwedeno bylo, to do stavitelství nesáhá, aniž to na onu zvonici a nynější sakristii nějaký vliv má, pročež se toho nedotýkám. 6) Nynější sakristie povstala nápadem kohokoli w pozdějších česech z vodokapní ulice mezi pravotní sakristii a presbyterium, bezpochyby za tou přičinou, by se oné za kapli postavit mohlo. S tří stran byly zdi již hotovy, čtvrtá otevřená strana se zazdila, ulice překlenula, skrze starobylou zvonici se průchod prolámal a tak byla nová sakristie arcíš lehce hotova, také ale zvonice střechou zahalena, kde ji zajisté žádný cizinec nenajde, jestliže na ni pozorný učenec není, začež právě panu K. díky wzdáti musíme.

Tuť máme celé zewrubné wswětlení, jak se toho domnívám.

Jest mně srdečně lito, že jsem těmito řádky pány Čáslawany o jejich pravotní kostel, o kterém oni před osmi nedělemi snad ani sami newěděli, zase připravili, a z něho nowořecký sloh wypudil; doufám ale, že mně to za zle pokládat nebudou, a kdybych díkůždoucí byl, ještě bych si to za velkou zásluhu pro Čáslawi pokládal, že jsem jich tak malicherného, ke sklípku podobného, jen šest a půl čtvrtéčího sáhu obsahujícího chrámu zbawil, který by „pro celé staročáslawské měšťanstwo dosti prostor byl poskytovával.“

Wás ale, pane Kutnohorský! uctivě žádám, byste mne, až Wám prázdniny cestu do Čáslawi wážiti zase do-

woli, při kasárnách navštíviti ráčil, w moje půdo- a ostatní rysy čáslawského chrámu nahlidí, a dříve nežli si snad na mne pero příříznete, se mnou jednothiwé části chrámu prošel; chtěl bych se založit, že se z nás nejupřímnější přátelé stanou.

Fr. Filous,
stavitel.

D o p i s .

Z Roudnice (opozděno).

Dne 3. Února dávali zdejší městští, pod ochranstvím Jeho Jasnosti pana Morice knížete z Lobkowic, wewody Roudnického stojící ostrostřelci bál w hostinci „u bílého lva“, jediném a nejprvnějším to hostinci w Roudnici, který český nápis nese. Wstupní listky byly české, obvyklé německé tak zwane Speiszeitle postoupily místo wkusným a oupravným jidelním listkům z Pospišilovy knihtiskárny. We shromážděné společnosti — w statečných mužích, zpanilých ženách a ještě zpanilějších pannách žil weskrze duch národní. Weseli bylo roztomilé a panující howor byl naporád český a srdečný. Taneční sín byla českými barwami okrášlena a hudba dobrá. Srdečka každého z přítomných plesalo, neboť veselost byla nenucená a živá; dlouho po půlnoci nebylo konce srdečnému a přátelskému wyražení; směle můžeme říci, že kdo pro tanec přišel, wytancoval se dle libosti. Rozcházející se již domů jewili jednohlasně žádost, aby se ještě jeden takový ples během tohoto masopustu uspořádá.

Dne 4. Února byl od výboru zdejších Israelitů též uspořádán taneční ples w Panském domě, který, ač se co do howoru naši mluvy nemnoho šetřilo, prece český ráz na sobě nesl. Byly držány w trojím oddělení. O čtvrté hodině odpolední započal ples israelitské mládeže pod dozorstvím zdejšího wáženého a o všeestranné wzdělání svěřené sobě mládeže welezasložilého p. rabbi A. Kohna. Wedením p. Jana Náhlovského (učitele w české řeči a zpěvu též mládeže) přeneslo w přestávce jedno děvče, w priměrený kroj národní oděné, oblibenou písni: „Já jsem děvče jako lusk“. Mimo něco německého zpíval jeden chlapec, též w priměreném obleku, dosti pěkně písni ze šměsnohry: „Princ a had“ od Chmelenského. Obě písni byly hudbou provázeny.

W dewátou hodinu sestavili pp. učitelové w prostřed skvostné a národními barwami okrášleného sálu mládež obojího pohlavi, a sice na jednu stranu chlapce a na druhou děvčata, a zpívali společně národní hymnu: „Slys nás všechny z hvězdné dálí“ s doprovázením hudby, a tak se tento ples dětský slavně ukončil. Následovalo druhé oddělení, totiž uspořádaná k tomu dni lotterie wselikých dívčích prací, výrobků to zdejší židowské průmyslní školy, wedené welewáženou paní rabbinkou a obzvláštní učitelkou pannou Klausowou, které byly patrným důkazem i pilnosti školaček outlých i horlivosti těch, kteří ústavu tomtu představěni jsou.

Třetí oddělení bylo taneční wyražení dospělých. — Welmi krásně zřízená a umělecky zhotovená, též národní barvy mající toaleta pro dámy, okrášlená podobiznami nejmilostivějšího zeměsprávce Štěpána a pak Jejich Jasnosti pana Ferdinanda knížete z Lobkowic, wewody Roudnického a Jeho něžné a milované paní choti, jakožto milostivých ochranců židowské obce roudnické, obracela na se pozornost každého přítomného.

Konečně pak nemůžeme opominouti pp. podnikatelům, jmenovitě pp. M. Hellerovi, G. Polákoví a D. Heřmanovi za dobré uspořádání bálu tohoto, udržování pořádku a wsemožnou snahu wrouti dísky projewiti. Welmi chvalná uznání zaslhuje zvláště to, že vše toto uspořádáno bylo w prospěch zdejší židowské německo-české školy, které čistý wýnos, presahující 100 zl. we str., ed

wýborů zpaníomyslných věnován byl. Obzvláštní díky ale wšem zdejším velezářeným pp. úřadníkům a pp. měšťanům a wubec wšem zpanilým lidumilům, jenž bál tento hojnou návštěwou a wzácnou přítomností svou poctiti a k dosažení tak blahodějněho cíle nápomocni být sobě neobtěžovali!

Roudnický dopisovatel.

Slowanské zprávy.

W Modré na Slovensku dávali ochotníci dne 10. Ledna Klicperův „Divotvorný klobouk“ velmi zdařile.

We Wídni podal Jeho Jasnost vládyka Černohorský do tisku dramatickou báseň pod jménem „Horský wénee“, a připsal ji duchu osvoboditele Srbska, slavného Černého Jiřího.

W Halli zemřel nedávno mladý Srb Ječmenič, tam na učení jsoucí, a k oslavě pohřbu sebral se množství tam žijících Slovanů všechn kmenů. Pohřební obřady vykonával kněz řecké nesjednocené církve, z Lipska tam povolaný, načež přednášena byla příležitostná řeč v jazyku srbském, pak jedna polská a jedna slowenská báseň.

Vlastenské zprávy.

We Zbraslawi žádalo besední shromáždění milosti svou vrchnost, Její Jasnost paní kněžnu z Oettingen-Wallersteinu, aby mu svou i kněžice svého (co budoucího dědice) podobiznu darovali ráčila, by jimi místo schůzky své wedle podobizen nejmilositéjšího zeměpána a milovaného zeměsprávce ozdobiti mohli, ku kterémuz konci žádost w národním jazyku sepsanou kněžné paní podali.

We Welkém Oujezdě w Rakownicku zavedeno jest w měsíci Květnu m. r. společné w hudbě cvičení školních dětí, od kteréžto doby malí žáčkové již tak dobré pokročili, že jen skravnou pomocí dospělých hudebníků nejdříve 26. Listopadu m. r., pak 15. Února b. r. veřejná hudební vyražení dávali, při kterých dosti těžké kusy provozovali. Záhavy ty byly spojeny i s tancem a českými deklamáciemi. Ku konci druhé zábavy držela se sbírka na chudé žáky, za kterouž jeden z těchto pěknou řečí díky dobrodincům vzdával.

W.

W Jindřichowě Hradci držen byl dne 10. Února tak zvaný český bál. Stěžují sobě však do něho, že pod tím jménem kryla se pouhá spekulace, an čistý výnos jeho, přes 50 zl. stř. obnášející, výborům do kapsy šel, kdežto přece jinde takové plesy ku prospěchu nějakého vlastenského ústavu se dějí. Ostatně na horlivost pro vše národní, jaká se při tom jéwila, souditi lze z toho, že mezi přestávkami zpívala jakási dívka tři české písničky — za plat.

Z Říma nám píšou, že krajan nás Emanuel Max, který již před delším časem z cesty své do Paříže a Londýna se wrátil, zhotobil již opět vzorek sochy prvního křížáckého wůdce Gottfrida z Bouillonu a nyní na wzorku sochy českého Achilla, knížete Břetislava, pracuje. Obě ty sochy budou, jako sochy Žižky a Jiřího Poděbradského, wywedeny z bílého kararského mramoru a určeny jsou pro Jeho Jasnost knížete Kamilla Rohana. Můžete se tedy vlast naše opět na dvě umělecká díla od mistrovské ruky slavného našeho krajanana těšiti.

+

W Lišné na panství Zbirowském působením p. Josefa Křikawy a učitele p. Balína zřízen byl w minulém masopustě ples we školním domě, jehož čistý výnos obracen byl na založení školní knihovny. Tamtéž sedlák Wáclaw Opatrný odkázal w poslední vůli 17.535 zl. w. č. na vystavění w též wsi kostela a fundování duševního.

P—k.

Pražský denník.

* Nenadálou a bolestnou ztrátu jest nám zwěstovati. Zemřelé w neděli dne 28. Února nás velezasloužilý Jos. Chmeľa, professor na akad. gymnasium w Praze, po dlouhé nemoci na ochrnutí plic we 54. roce stáří svého. Zajisté neopomine walný počet vlastimilů jej zejtra dne 3. Března na poslední cestě doprovoditi.

* Zkoušky s plynem sirkovým při chirurgických operacích i w nemocnici zdejší s prospěchem se daří. Nejznámenitější z nich bylo uříznutí nohy nad kolennem osmiletému děvčeti, které p. prof. Pišta u přítomnosti mnoga wysoce postavených svědků vykonal, aniž nemocná jakých bolestí cítila.

* Minulý týden odbyly se zkoušky we stavovském konservatorium. W operní škole byla dle nadání sl. Richterová prawou ozdobou, což se w příštích koncertech bezpochyby potvrdi. Jak slyšíme, bude tento hudební ústav od Dominikánu na masný trh nedaleko sv. Jakuba přenesen, do domu kde byl až posud zástavní úřad, pro který bývalé české divadlo w růžové ulici nyní koupeno jest.

* Nás oblíbený vlastenský zpěvec Strakatý bude zítra dne 3. Března dávati we svůj prospěch vyhlášenou operu Auberou: Der Freischütz, wynikající nad jiné skvostnou diwadelní ouprawou.

Trní a bodláči.

Když jeden Němc napsal, že jest to až k smichu, chtiti celému národu šmáhem na cti utratit, vystoupil druhý, swou čistělidskou citlivostí wubec známý spisovatel a stěžoval si, že s bolestí hledi na to, jak domýšlivý Prušan pobratřeného Šwaba hloupým nazývá; neboť k smichu jesti celému národu chtiti na cti utratit. Škoda, že to u něho také o Slovanu neplatí. Pišeť týž pán měkčeho srdce, kdo prý by si ruské vzdělanosti vážiti chtěl, ten aby jen trochu zewnějšího firmissu na Rusovi oškrabal hned prý wyleze Slawak, jak žije a tye. — Slovan musí býti tolk eo helot nebo paria. Kdož by uwěřil, že je to B. Auerbach?!

S m ě s.

Newolnictví, Slowanům prwopočátečně zcela neznámé, bylo w Rakousku zrušeno 20. Prosince 1782., w Badensku 23. Lipna 1783., w Prusích 1794., w Holštýně 1. Ledna 1805., w Nassawsku 1. Ledna 1808., w Baworách 31. Srpna 1808., we Westfálsku 12. Prosince 1808., w Lippe-Detmoldsku 1. Ledna 1809., w Hessich 25. Máje 1811., w Oldenburksku 10. Března 1814. w horní Lužici a w některých hanoweranských krajích teprw před několika lety.

Francouz jedeř prazil při pohledu na parowoz: „Druhdy byla světská sláva dýmem, nyní je dým světskou slávou!“

W Rusku se každoročně pořád wíc zlata wydobývá. W roku 1845. se 1372 pudů (skoro 511 centnýrů) zlata wytěžilo; tedy o 40 pudů (12 centnýrů) více než roku 1844.

We Frankfurtě nad Mohanem činil si jeden malý wýrostek z jednoho starce posměch a pak jej hůlkou do klobouku uhodil. Paní jedna stará, widěvší tuto nezbednost, rozhorlila se tím tak, že mrtwa na zem padla.

Démant z koruny Portugalské, jenž 140 karátů váží, nalezá se nyní w Paříži, kdež jednomu obchodnímu domu do zástavy jest dán. Cena jeho obnáší 3½ millionu franků.

Číslo 27.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(v Nowých alejích
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných trikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtok a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

4. Března
1847.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Sbírky na průmyslní školu.

Jestli kdy národ náš procitnuti swé z dlouhé netečnosti osvědčil, ukázav swetu, jak dobré zná potřeby swé a spolu i wuli swou na jeho daje, dle možnosti jim vyhověti, děje se to přispíváním na zamýšlenou průmyslní školu. Všickni téměř stavové, a wšak nejhojněji třída řemeslníků a rolníků, obce větší i menší ochotně kladou oběti swé na oltář vlasti, ano k radostnému podívení jest, jaké summy častokrát z jediného dosti skrowného místa, někdy z jediné chudé vesnice se scházejí. A wšak netoliko Čechowé, i němečtí naši krajané we mnohých místech, dobré pochopujice tuto národní důležitost, s námi k jednomu cíli se pojí i swou částkou ochotně přispívajice, což každého vlast swou milujícího naplněnati musí blahou předtuchou budouci swornosti a jednoty w úmyslech. Tak z pouze německého Liberce odewzdáno jest redakci této listu od professořa na tamější reálce, wel. pana Salesia Boučka **prozatím** 133 zl. 28 kr. we stříbře s případě, že ještě alespoň 100 zl. následovati bude. Penize tyto byly k swrchu zminěněmu cili sebrány mezi měšťanstwem i honoracemi, částka i mezi žáky tamější reální školy, jichžto všech jména w Nowinách Pražských se ohlási. Přejeme upřímně, aby každé české město následovalo příkladu tohoto německého města.

Při té příležitosti nabízí se redakci Kwětů k přijmutí každé podobné sbírky a odwedení peněz na místo náležité.

Ze ani mládež studující pozadu nezůstává při této opravdu národní záležitosti, toho budíž důkazem následující nám k uveřejnění podaná zpráva:

„Dle vybídnutí p. P. Trojana w Pražských Nowinách oznamuje podepsaný, že pomocí pana J. S. Šestáka (posl. fil.) w obou rocích zdejší fakulty filosofické sbírku we prospěch naší průmyslní školy zavedl; sejdej se, ne-li vice, zajisté 100 zl. we stř. — Doufáme, že takéž, jak se to dílem již stalo, sbíráno bude na druhých fakultách našich vysokých škol, ze mnoha ohledů snad i s větším ještě prospěchem *; neboť nalezá se zajisté w druhých fakultách vytrženější i našich poměrů vědomější část studujících. Wydá-li, jak se téměř s jistotou nadít lze, sbírka w každé fakultě tolik co w naší, podá universita naše sama nejmén 400 zl. stř. pro naši školu, což na studující značně velký peníz jest. Podávajice ku powzbuzení jiných předběžnou tuto zprávu o sbirce naší, která pořád ještě wzrůstá a se doplňuje, umínili jsme si, místnejší zprávu s udáním jednotlivých příspěvků a jmen přispívateľů tehdáž teprw podati, až všecko a zúplna sebráno bude, jelikož jedna částka zminěné sbírky, nastoupily mi nyní zkouškami též poněkud zadřžené, ještě se nesebrala, ač jistě dodána bude. Polovička peněz nahoře dotčených (50 zl. stř.) dne 12. t. m. na hotovosti u podepsaného uložena bude a celistvý ten příspěvek se pak bude na požádání k určenému účelu wydá aneb zourokuje, jakž to časem svým bude oznámeno.

W. P. Kleinert,
posl. fil.“

* Totéž očekáváme od zdejších pp. posluchačů techniky, kdež by se potřeba této naší školy nejspíše uznati měla; nevíme dosud jistě, zdali tam sbírka začata, ač se o ní již tu i tam mluví.

Hranice roku 1616.

(Dokončení.)

„Wy byste především mohl přemluvit dceru
a bratra, aby wyplnili žádost setníkowu,“ prawil

tlumočník dále obrátiw se k Pawlu Streměwu. „Za-
tou příčinou jste sem také wyslán. Rekněte swé
dceři, že bu příčinou krweprolití, které k jinému
nepowede a jinak se neskončí, nežli že Šwédowé ji
a strýce mocí wezmou.“

„Řekněte setníkovi,“ odpověděl Vladimír, „že na tomto břehu marně Nadeždu hledá. Ona není zde. A za krweprolití odpoví před Bohem přepadajici.“

„Dowolte, ona stojí podle wás! Já ji poznal nawiwdor obleku jejího.“

„To je Nadežda Strélowowá, žena moje! Žádná moc na swětě mne ji neodejme. Řekni to swému setníkovi.“

„A ode mne mu řekněte,“ pravil Iwan Stremew, „že mně žádná moc na swětě na druhý břeh nepřeprawí.“

„Wyjednávání tedy jest skončeno?“ tázal se tlumočník.

„Ne, není ještě skončeno!“ odpověděl Iwan Stremew. My máme zde ještě o něčem mluvit, jen že jsou tu zbytečné uši, a jmenovitě twoje. Odejdí odtud na třicet kroků. Já chci promluvit s bratrem a se synowcem.“

„Nemohu to učinit. Musím slyšet vše, co se při wyjednávání mluviti bude.“

„Slys!“ zwolal Iwan Stremew. „Jestli hned neodejdeš, hodím tě do Láwy. Zde nepoletíš s okna. Postav dvě wěže na sebe a wršek jejich břehu tohoto nedosahne. Odejděte od nás na třicet kroků, drahý pane. Nu, nu, ani slouva!“

Tlumočník pokrčil ramenama a odešel na stranu ohližeje se na statného starce.

„Rozmily bratre!“ začal Iwan Stremew. „Neodhadlás se ani nyní, zůstati na ruské straně? Zpomeň si, že Šwédové věroslavně ruských zemí se zmocnili za časů smutných, když jsme neměli cárá, když nás neměl kdo chránit. Prawoslavný cár Michal Feodorovič postoupil jim swé země pouze z přinucení. Zpomeň si na mé slouvo, že se vrátí pod vlastu bílého cára a že Šwédum za wzeti cizích zemí zpláceno bude. Tebe zde přijmou a ukryjí. Já jsem znám s dákem wojwody nowgorodského. Čemu nedůvěruješ? Čeho se bojíš?“

„Bojím se, rozmily bratre, zrušit přisahu, kterou jsem učinil libaje kříž a evangelium. Netajím toho: těžko, horko mně bylo, když jsem ji pronášel. Nyní ale nelze zjinačit, co se stalo. Nechci zahubit svou duši!“

„Jak pak ale, milý bratre, kdybychom na příklad tébe a mého synowce Artemije mocí zde zadrželi a do zajetí vzali, kdyby nowgorodský wojwoda welel nechat wás zde co rukojmě za všechny ruské poddané, které Šwédové nenawracují a u sebe podržují, newšímajíce si žádosti wojwodovy?“

„Prohlašuji wás co zajaté, milý otče, i tebe, bratre!“ pravil Vladimír k Pawlu Stremewu a k Artemiji.

„Otče! zůstaňte s námi!“ zwolala Nadežda wrhnouc se do otcova náruče.

„Wyjednawači se neberou w zajetí. — To je mámení, to je klam vlastního swědomí. Mimo to

rozvaž, milá dcero, že matka twá na druhé straně se nachází.“

„Bože můj!“ zwolala Nadežda žalostně a swěsila hlawu.

„Já to wezmu na sebe, přepraviti ji sem, odhodlej se jen u nás zůstati!“ pravil Iwan Stremew.

„To nejde tak lehko! Může být, žeby to tebe neb jí život stálo.“

„Tedy tě nelze ničím přemluvit, bratře? Ty již nechceš být Rusem?“

„Nechceš?!“ zwolal Stremew a zachwěl se zlostí. „Nechceš!... Cobych za to nedal, cobych neobětował, aby se opět stal Rusem! Ale je po wšem, já zavázel svou duši přesahou, mně wzali vlast, postoupili mne Šwédum; nezruším přisahu, neporuším čest a swědomí! skončím život wěren swému králi. Já se již nemohu nazývat Rusem!“

Tonul w slzích.

„Zpátky, zpátky rychle!“ zwolal w okamžení tom tlumočník přiběhna k nim. Střelba začala. Wyjednávání jest skončeno.“

Odrádi Rusů, poslaných aby Šwedy zaskočilo, potkalo se w lesu se Šwedy.

„S Bohem, milá dcero!“ pravil Paweł Stremew objímaje vše Nadeždu. „Požehnání moje budíz s tebou! S Bohem, Vladimire Lwoviči! S Bohem, milovaný bratře! Nezapomeňte na nás. Snad se již nikdy neuvidíme. Pojdme, Artemiji!“

Odešli. Tlumočník běžel napřed, zdvihaje co možno tyčku se šátkem do vyšky.

Vladimír s Nadeždou a Iwan Stremew se wrátili na wal. Brzy se okázali w dolině Rusowé, hnáni velikou silou neprátele. Couwali střelejice.

„Ha, naši couwaji!“ zwolal Iwan Stremew. „Stůjte, přátelé!... Vidíte, jak na naše doléhají! Nechte jen naročit. Já wám spocítám hlawy.“

Vladimír začal druhou šwihowkou mírit. W tom samém okamžení okázal se na druhém břehu Láwy silný zástup Šwédů. Dwě děla přivezli na samý břeh. Zastenala poláwska dolina od střelby. Rady Rusů a Šwédů řídily. Dým se walil nad dolinou.

Najednou padne koule Vladimírowi do prostřed prsou. Stál na kraji walu a nabíjel dělo. Koule mu wypadla z rukou. Stenaje překotil se na walu a swalil se na dno hluboké doliny. S diwokým, zoufanlivým křikem wrhla se Nadežda za ním.

„Hospodine!“ zwolal Iwan Stremew s úžasem, „smiluj se nad duší jejich w království Twém!“

A šwédska koule srazila hlawu s podstawkou.

„Stůjte, ničemníci!“ zkřikl Stremew řwoucí lwím wztekem. Já wám zplatím! Za mnou, draží rodáci! Přes Láwu!“

Jako wodopád hnało se ruské vojsko přes skalnaté oubočí do doliny, přeběhlo Láwu, vystoupilo po klikatých stezkách na druhý břeh a „hurrá!“ křičíc udeřilo na Šwedy. Neodolali nedlouho tak zoufalému přepadnutí. Děla se jim wzala a do doliny swalila.

Streměv rozpoltí Hólma až na samý pas. Brzy bylo pole prchajícími Šwédy pokryto.

* * *

Na pláni, po které se Láwa wine, minuwiš křiwolaké a vysoke břehy, zachoval se po samou dobu kurhan trawou obrostlý. Zde jsou od Streměva pohrobeni Rusowé, padši v láwské bitvě; zde také wedle sebe leží Wladimír a Nadežda.

Listy učitelům českým.

1. Ještě něco o Příteli Mládeže.

Listy o časopisu wychowatelském již jsem dokončil; přál bych však, abyste je, pp. učitelové, nepovažovali za dilo též ukončené a w celek jakýs ulité; jsou to pouhé náctiny, ježto jsem bez celkového urovnání tak na papír uvedl, jak mi w dobré hodině napadly. Mají ale ony dvojí účel, předně aby ukázaly, jakého rozsahu býtí má wzdělanost učitelova; a tu se musí ovšem mnohá nitka ještě dale wywinouti a w naznačených směrech dále stavěti, má-li se učitelstwu našemu postup usnadnit, než přede vším psychologie a náwodu třeba; za druhé aby ukázaly, co časopis, ku wzdělání učitelstva směrující w skutku w sobě obsahovati má, k tomu cili a konci, aby každý znatel Příteli mládeže posoudil, zdali časopis ten we své swrchu již naznačené rozsáhlosti (84 sw.) wůbec co časopis wychowatelský se objewil; pakli ne, aby se buď zdokonalil buď aby se pomýšlelo na jiný whodnější časopis wychowatelský. Za tou přičinou wytknuł jsem jen krátce a zběžně odděleni, w nichžto Přítel mládeže dle mého zdání povolání svému zadost učinil; naproti tomu jsem význačněji psal tam, kde časopis jmenovaný jednotlivé částky povolení svého buď docela minul buď se od nich uchýlil. Když jsem ale věc jasněji na myslí přemítal a když jsem povážil, s jakými nesnadnostmi spojeno jest podnikání nowého časopisu wychowatelského, a jak výborně by Přítel mládeže we svém zevnějším postavení působiti mohl, kdyby se též u vnitř náležitě opravil: umínil jsem si pojednání své takovým způsobem ukončiti, aby w něm obsažené listy spíše k opravě Příteli mládeže směrowaly, nežli k ponávrnutí nowého časopisu wychowatelského, čehož hodlám tím dojít, když Wám, pp. učitelové, nejčelnější wady časopisu toho krátce a beze všech obalů w listu tomto wytknu. Jeho hlavní wady jsou:

a) nepsychologičnost, poněvadž ani pojednání psychologická w sobě nechowá (wyjma již podotknutý překlad Kampeho „Seelenlehre für Kinder“ a tu neb onu malíkost, jako Dundrowo pojednáníčko (VI. 3.) „O rozwiniwani przedstaw“, ježto sotva powšimnuti hodno jest), ani jinák psychologickým ovědoměním newyniká, třeba že zde a onde potřebu psychologického wzdělání pro učitele uznává (n. p. w roč. IX., XIII., XX.). Nedostatku tomuto wyhowi přístup spisovatelů povolanych.

b) Bezohledné, ba urputné trvání w starém, ježto časopis přemnophými pojednáními zastává, od jednotlivých totiž notic statistických až k onomu ohromnému článku: „o holi“ (XVII. 4.) Jakýsi konservativní princip není ovšem nikde lépe na svém místě, jako u wychowatelské, a výstřednost by to byla, každý mudrlantský nápad u wychowaní i hned schwalowati a wšemožně následovati; ale i to výstřednost jest, wše nowé jedině proto wypuzovati, že nowé jest; výstřednosti však nejvíce u wychowatelské škodi. Nehodě této lze wyhowěti přewraťem náhledů u spisovatelstwa Příteli mládeže, což ovšem těžko jest očekávati od starých pánu, jací jsou náčelní spisovatelé Příteli Mládeže; než i u nich je přewrat takový věci možnou.

c) Pominutí tělocwiku*, ano i brojení proti němu. Wadě této možná se wyhnouti přistoupením nowých sil spisowatelských, zwlašť ale lékařů.

d) Náboženská jednostrannost. Nemíním tím, žeby se snad mělo náboženství ze spisu wychowatelského vyhostiti (viz list 4.), jsa pevného přesvědčení, že jedině cestou náboženství možná dosíti cíle všelikého wychowatelského; mám pouze za to, že časopis wychowatelský, má-li povolání svému zadost učiniti, nesmí se státi časopisem náboženským; w tomto pádu by ovšem také něco rádného být mohl, ale nebyly nikoli to, zač se wydává, a proto by i místo w literatuře mu wykázané newyplnil. W Příteli mládeže jsou však téměr dwě třetiny článků rázu náboženského — k nimžto i dlouhé řeči počítám, jenž se we mnoha swazech o kázni školní wedou, jako: Kde kázeň tu bázeň, wyjma již přeložený článek Fišerův o „poslušenství“ — a to jsou nejvíce článkowé, jenžto spíše na kazatelnu nalezejí, čemu se diwiti nemůžeme, poważice, že spisovatelé Příteli mládeže ovšem w obvyklém způsobu rádi přednásejí. Z jednostrannosti této, do nížto, jak se zdá, newinným způsobem upadnul, vybredne časopis nejjistěji tím, když sobě přiláká práce od spisovatelů wyniklých a wychowáváním wůbec se zanášejících.

(Dokončení.)

Slowanské zprávy.

* Nejvyšším rozhodnutím od 20. Ledna posavádní ředitel německých škol w Celi w Štýrsku, welebný pan Matěj Vodoušek, povýšen jest na opata a městského faráře téhož krajského města Celi. Rádi bychom wěděli, zdali to onen spisovatel, jehož krásný článek o stavu učitelském nedávno we „kmetijských i rokodelských novicích“ tištěn byl.

* W Zahřebě zaveden jest učitelský seminář, který již w měsíci Říjnu w život vstoupí. To rychlé a blahé wywinutí národní osvěty nejvíce ovšem podporuje wysoko welebný slavný biskup Jiří Haulík, který se zavázel, že jednoho z těch tří professorů, jenžto na tom ústavu přednášeti budou, sám ročním platem 500 zl. str. opatří. Wšecky předměty w materškém jazyku přednášeny být musí. Jeden professor bude přednášeti náboženství, pedagogiku a lékarství domácí; druhý krasopis, inluwnictví, arithmetiku, zeměpis a hospodárství; třetí hudbu, liturgii a zpěv. Oukol má trwati dvě leta.

* Nowiny chorwatsko-slawonsko-dalmatinské, zpomínanající na zprávu we Květech podanou o jistém českém gymnasium, z něhož se čeština wystrkuje, podobný wyjew z chorwatského města K — wyprawuji. Tam přednostové učiliště cvičení se jazyku materskému zapovidajice za zbytečné maření času tuto swatou powinnost wydávají, kroj národní nenávidice w posměch ho uwádějí, ano čerwené šnury z kabátů žáků párají a čerwenou barwou do takového zápalu popuzeni bývají, jako jistá domácí zwíráta.

M. F.

Wlastenské zprávy.

W Lysé byla dne 24. Ledna dávána akademie ku prospěchu domácích chudých. Mimo rázně provozené tri uwertury a jednu symfonii zpívalo se také několik českých i německých kwartettů. Ze všeho však dosily největšího

* Kdoby hodlal něčemu se přiučiti o tělocwiku, zwlašť ale silocewiku, tomu poroučím knihu: „Die deutsche Turnkunst zur Einrichtung der Turnplätze von Fr. Lud. Jahn.“ Mohlbych téměr celou literaturu wětě tuto w nowějším čase zahrnujici wycíti, ano i časopisy silocewiku vyhradně wěnowané podotknouti; než myslím, že je nejlépe začíti s pojmenovanou knihou, pro její jednoduchost a původnost.

zalíbení dvě deklamovánky, jedna německá: „Chwála malých“, přednesena od sl. Augustky Roztočilové, a druhá česká: „Člověk malá pohádka“, přednesena od sl. Kristinky Balcerové. Wýnos obnášel 67 zl. stř., k němuž místní milostivá vrchnost sama 40 zl. přispěti ráčila. Po akademii nastal tanecní ples. — Jak pak, pánové Lysosti! neučiníte Wy také mezi sebou nějakou penězitou snůšku na naší wzorní průmyslowou školu pražskou?!

J. L. K.

W Tejnici nad Sázavou držena byla 10. Února česká beseda, při které se deklamovalo a zpívalo. Čistý její výnos určen jest k zakoupení jak pro školní tak do spolejší mládež užitečných prostonárodních spisů.

Pražský denník.

Nemocnice u sv. Lazara. Známo vůbec, jak šlechtě dr. Leschner o blaho svého ústavu pro nemocné děti pečeje, wynakládaje přes tisíc zlatých ročně ze svého jméně kromě denní lékarské pomoci. Ku rozmožení jistiny uspořádá příští sobotu 6. Března o 5. hodině odpoledne v sále platejském koncert, v němž slečny Richterova, Neyowa, p. Kunc a p. Tedesco slyšet se dají. P. Tedesco složil fantasii z českých národních písni, a výtečná Richterova bude zpívat velkou arii od Beriova. Přispějtež, krajane milí! k tomuto šlechtěmu účelu, a ulevte nouzi nemocných dítek a sirotků!

+

Kronika času.

Celý svět jedno panorama. W Berlíně se hrne obecenstvo k operě „Židowka“ od Halevyho, w níž neslychaná skvostnost vládne. Wieden platí za jedno místo lichwářům 150 zl. stř. w operě „Vielka“ od Mayerbeera, kde čtverosprázná děla a celé plaky po jewišti tábrou. U nás w Praze ale dočkal se „Čarowný záwoj“ nového vydání. Opera „Geensee“ od Aubera není věru nic jiného, a co do hudby nic lepšího. Kdo téměr půl páté hodiny na jednom místě wysedí, aby dlouhou chvíli nezíval, může se na tu komedii podívat. Dekorace jsou skutečně nad obyčej krásné, tanců při tom až dost, a slavný průvod trvá celou čtvrt hodiny. Abych nezapomněl, několik koní je také vidět. Slowem, všecko jest to krásné, až na tu nešťastnou musiku, ale za hodinu by měl člověk toho kukátku až po krk; za půl páté hodiny klesne obrovská trpělivost.

Z Widně slyšíme, že se tam chudoba a nouze hrozně zmáhá. Samovraždy, loupeže a zlodějství týdeně se množí a wýdělky stávají se wždy obtížnějšími. Wojsku jest povoleno zvýšení žoldu, pokud drahota trvati bude.

Widenskí zanícenci razili medaili ke cti zpěvače J. Lindové a rozeslali poselství po všech spolkách, ba i po hospodách, aby odbíratelů hojný počet nasebrali. Bauernfeld, Dobbelhof, Anastasius Grün a j. nepodepsali řouce, že je čas psati jiné adresy! — Pane, uchovujz nás takového šílenství, nás w Praze a w Rendsburku *, aby

* W městě tomto, ležícím w dánském Schleswig-Holsteingu, pokusili se tamější němečtí vlastenci o založení „vyšší národní školy“, prozatím jenom na pět let, při čemž jim zápasiti jest s těmi samými překázkami jako nám Čechům z ohledu zamýšlené průmyslní školy. Hlavně naříkají sobě na netečnost vyšších stavů a nyní rozepsali sbírku po celém Německu k udržení blahopodněho toho ústavu na dalších 5 let. Doufáme, že německý patriotismus, který tolik řečí o sobě dělati umí, tenkráte i skutekem se

nám zpěvem uši nezalehlý, ale abychom slyšeli z Prahy až do — Rokycan!, že se po vlasti sbírá na první českou školu — w Čechách!

Literární zápowěď. Saská vláda a městská rada lipská zvláště uzavřely, aby budoucně w žádne knihtiskárne lipské netisklo se w jazyku maďarském.

Lola Montez, povznešená do šlechtického stavu tančnice, splácí každé podívaní na svou krásu buď bicíkem anebo wějírem. Tímto uderila nedávno mnichovského měšlana, který se na ni zlosti podíval, začež ze společenské síně dveřmi vyhozen jest.

Z Hluboké. Dostali jsme sem robotní patent také w českém jazyku; překlad je wšak tak chatrný, že mu sedlák nerozumí. Prawí se, že šla stížnost strany toho ku krajskému ouřadu.

†

S m ě s.

Blíz Rodonic w Litoměřicku zastřelen jest ku konci Ledna b. r. neobyčejně veliký orel. Případ to tím wzácněji, an zastřelený pták ten dle úsudku znalců není žádny u nás obyčejný skalní, nýbrž tak nazvaný královský orel (*falco imperialis*), jehož stáří cení na 40 let.

Kněžeství Westfálské. O zemi této píše jistý Němec takto: „Berouce ohled na pouhý společenský život, nemůžeme ovšem úřadníkům westfálským ve zlé vykládati, že se od ostatního obyvatelstva odlučují, žádnoho tovarysztwa, žádných spolků s ním nemajíce. Nelzeť mysliti, že by nad sedláka této krajiny mohlo we světě ještě něco hrubšího, linějšího a newědomějšího být. Kdo se o vlastnostech selského lidu přesvědčí žádá, ať jen se na jeho vesnice podíval. Tu spatří stavění na spadnutí, z nichž se kouř walí wšemi děrami, jenom ne kominem; přede dveřmi leží newyhoutelná hromada knoje, střecha není w stavu, aby od sněhu a zimní sloty chránila, u vnitř bydlí několik špinawých prasat a s těmi wedle bídného nábytku zároveň ještě špinavější děti. Na návsi, kudy silnice běží, je tolik bláta, že tam pocestní často i s wozem vězeň zůstanou; jinde opět není žádná jiná cesta kromě skrze strochu, kudy potuk teče. Stane-li se, že pocestný w takové wsi přes noc anebo přes oběd zůstat musí, tomu radime, aby přede vším poslední wůli svou napsal; wěškerá něrest, hrozný smrad a mnohem hroznější jídla budou ho tak dlouho morit a trápit, až konečně za dobré uzná, ztráviti jednu noc ráději pod šírym nebem a jeden den o bladu, než w takové vesnické hospodě. — Příroda není winna touto zpustlostí a chudobou selského lidu. Na to dosti řídce roztroušené obyvatelstvo je tam dostatek lesů, roli a luk, aby se lid uživiti, ano i zámožným státi mohl. Takovouto bidu uvalila na se sama powaha toho lidu. Nikdo nechce plně pracovat, každý jen dlouho spí, hraje a pije a ostatní čas w kostele ztráví. Dotčenému způsobu živobytí přeje zvláště pospolné bydlení sedláků we všech. Oni mají někdy třeba celou hodinu na pole, a než tam dojedou, je kůň i oráč umalen. Wečir, ba již odpoledne, kýwá zblízka hospoda s kořalkou a kartami, je těžko tam nejít. Tu se hraje a pije tak dlouho, až přijde statek od ouřadu na prodej a ženy i s dětmi na žebrotu.“

prokáže. Na celé Německo s 30 miliony obyvateli jest to malíčkost, pojistiti tak potřebnému ústavu trvání, ne na pouhých 5 let, ale na vždy. Nám Čechům je daleko většího namáhání třeba k založení naší průmyslní školy. Počinání wšak tak praktickému Schleswigo-Holsteinských vlastenců wěnujeme upřímnou sympathii.

Red.

Číslo 28.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
u Nowém Městě
č. 116) wydawa po
páleních tříkrále za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

**6. Března
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Postní rozjímání na hrobě nebožtíka Masopusta.

(Čteno w měšťanské besedě dne 27. Února.)

„De mortuis nil nisi bene“ jest latinské příslowí, které až posud o dobrosrdečnosti římského národa krásné svědectví dává. Byli to věru šlechetný národ, ten římský národ, a tato šlechetnost jeho wysvitá i z toho, že nám Čechům w žádném ohledu neprekázel, do našich záležitostí se nemíchal a do Augsburgských všeobecných nowin žádné choulostivé články o nás nezasílal. Za to ale nás žádný z newděčnosti winiti nemůže; nebo my jakožto wděční potomkové Rímanů jejich mrtvé řeči se wycučejeme a při tom často, abychom swou wděčnost ještě zřejměji na jeho dali, vlastní řeč zanedbáváme; my se hněd w dětinství učíme a víme, že má ala w druhém pádu a læ; co by ale w nynějším pádu naši vlasti prospělo, o tom často wěděti nechceme; my se učíme a víme, že za času wojny w Rímě husi štěbetání Manliusa probudilo a římský kapitol od zkázy wyswobodilo; o tom wšak wěděti nechceme, že za nynějších pokojných časů pouhé štěbetání bez činu žádného neprobudí, a že mnohemu notný kapitál je milejší, nežli římský kapitol, na jehož oswobození dobro vlasti spočívalo. — Za to jsme wšak wděční potomkové Rímanů, o kterých jsem na začátku řekl: „De mortuis nil nisi bene“. Toto příslowí wšak i nyní we wšelijakých národech vřelych ctitelů nalezáz; my ku př. nepotřebujeme pro příklad tak daleko putovat; nebo jakou radostí by sousední národ Teutonů zaplesal, kdyby o nás Slowanech mohl říci: „De mortuis“, pak by o nás budto nemluwili „nil“ a nebo jenom „nisi bene“. A wšak toho bene se jím nedostane. — U nás to příslowí by asi takto znělo: „Mrtvého snadno pomlouvat, poněvadž nemůže odmlouvat.“ My wšak se o to nestaráme, co se o mrtvém mluví, my máme se živými dost co dělat; my musíme živým, kteří nás pomlouvají, stále odmlouvat, a když umřeme, nezbývá nám času na to myslit, co se o nás mluví. Našinec již za času svého živobytí se o to postará, aby po

smrti žádný příležitost neměl o něm něco mluvit, co by našincovi škodit mohlo: neb bud docela nic newyrowná, co by za řeč stálo; anebo již za živobytí si takovou nesmrtebnost wypíše, že mu ji po smrti ani nejlepší přítel odejmouti nemůže — nejlepší přítel prawim, poněvadž právě přítel příteli nesmrtebnosti nepřeje, dílem proto, že přeswědčen jest, že nesmrtebný přítel bud ničeho nezanechá, a kdyby zanechal, že po někom, kdo neumře, dědit nemůže. Je to s tou nesmrtebností věru podivná věc; některí se dají za živobytí na kámen wyrzej, aby se na ně nezapomnělo, až přijdou pod kámen, jiní zase, jenžby wyrty zasloužili, nemají za živobytí ani kamen, kam by swou hlavu položili, a po smrti teprw potomci se o to hádaji, mají-li jim kámen postawiti. Mnohemu se toho arci již i za živobytí dostane, že mu soukmenowci postawi kámen — ale do cesty, aby přes něj upadnouti mohl. A pak věru jest k politování, že člověku se teprw potom té nesmrtebnosti dostane, když se s ní žádnému pochlubit nemůže; jak by to ku př. krásné bylo, kdyby ještě za živa takový nesmrtebník k swému příznivci přišel a asi takto řekl: „Já jsem ten neb onen nesmrtebný a nacházím se právě we smrtebných ouzkostech, jakým způsobem w budoucím čtvrtletí pozemskou činži zaplatím; račte být tak laskaw a wyswobodte nesmrtebného ze smrtebných rozpaků.“ Jakou by tu příznivci neb Mecenášové krásnou příležitost měli něco učiniti, o čem nyní jenom mluví! — A jak snadno člověk třebas i nesmrtebný do wšelijakých takových rozpaků se dostati může, dokazuje nám nebožtík Masopust, který dne 12. Února slavného pohřbu se dočkal a za svého živobytí wšelijaké rozpaky a kousky natropil. Je to věru podivný twor ten náš masopust; každý rok na swém předchůdci widí, že to čerstwé a rozkwašné živobytí náhlou smrt působí, a přece se nepolepší; pak w celém tworstvu pozorujeme z jedné trídy k druhé nějaký přechod, ku příkladu mezi zwířaty a člověkem stojí opice co přechodní twor, poněvadž opice mnoho lidských vlastností do sebe má, tak že i mezi lidstvem opice nacházíme; mezi člověkem a smrtí stojí nemoc a doktor jako pře-

chod; z masopustu k postu wšak žádný přechod nevidíme; v nejwětším rozjíření, v nejplnějším zdrawí se přiblíží masopustní outerek, a hle! když se nejkrásnější weselost wywine, uhodí dvanáctá hodina, masopust padne do hrobu, maso mu odpadne a ostane holý půst, který počiná s popeleční neb škaredou středou. Jaký to nepřirozený skok, a kdo jest medle toho winen? Kalendář? W tomto pádu jest kalendář nejznamenitější doktor na světě, neb on již dlouhý čas napřed na minutu určí masopustu poslední hodinku a nezmejlí se ani o minutu. — Masopust vlastně jméno dostal od toho, že se v tento čas všemu masu uzda pustí. Turci prý nás masopust následujícím způsobem popisují: Masopust je onen čas, v kterém se každý křesťan trochu zblázní. To věru jen Turek řici může, který ještě několik set let pozadu je a kterému všeliké vyšší wzdělání schází. Já jsem přesvědčen, až Turci budou mit vše časopisů, až dostanou národní školy a až budou smít pit víno, že také dostanou masopust. U nás masopust jest newyhnutelná wěc; nebo kdyby nebylo masopustu, nebylo by daremných vydání; kdyby nebylo daremných vydání, mohli bychom dělat kapitály; kdybychom dělali kapitály, stali by se z nás bohatí lidé; kdyby wšak se z nás stali bohatí lidé, snad bychom nechtěli pracovat a tak dále; my ale snad chceme pracovat a tak dále, ergo proto také musí být masopust. — A konečně Turkům je snadno, bez masopustu živobytí trávit, oni si nejednu ale několik paní dle libosti koupi a těch několik paniček dle libosti zavrou, tyto wšak zavřené paničky se za šťastné pokládají, když se jen swému manželu a pánu libí, u nás to je všechno naopak; my swé paničky nezawíráme, naše paničky se pokládají často za šťastné, když se mimo manžela a pána ještě jinému libí; my nemáme žádných veřejných trhů, kde se paní prodávají, proto jsme vynášli masopust a bály; svobodný člověk musí do bálu, aby si paní vyhlídli, ačkoliv již i u nás to v modu přichází, že si mnohá panička muže koupí; ženatý člověk musí do bálu, aby mu jiní tam řici mohli, jak šťastným ho panička učinila; matka musí do bálu, aby tam na dceru nedávala pozor. Jen otec, ten nemusí do bálu; otec je šťastný člověk, otec zaplatí saty, hedbáví, pentle, rukawičky, střevice, wůz atd. atd., a pak se může pokojně položit do postele a wyspat. — Taťo všechna a wzájemná musitelnost powstala wšak také z toho, že je naše planeta lidstvem preplněna, nebo dokud méně lidu bylo, nebyla potřeba dávat bály; mladík poznal diwku při slunečním světle a svatby se bez wýminky celý rok slawišly; nyní mladík diwku a diwka mladíka pozná při zářicím světle hálowých lustrů, kde se jeden druhému v nejkrásnějším světle objeví, a hned w masopustě se svatba slaví, poněvadž by se obávali bylo, aby jedna neb druhá strana po postě jinac se nerozmyslila. Masopust wšak ale

i o to se stará, aby přeplnění lidstva ještě nezrůstalo, nebo on každoročně několik oběti požádá a působi, že mnohý neb mnohá čerstvěji ku svému cíli dospěje. Že veliké přeplnění lidstva panuje, nikdo snad mi odepírat nebude, a kdyby se to stalo, snadno bych ne jeden ale i více důkazů wynašel; na příklad jen jeden. — Když se v nějakém hostinci vyběrné piwo a dobré jídlo wskytne, hned jest tam taková záplawa lidu, že pro samé přeplnění ani místa není, kam by se člověk posadil. A wšak proti tomuto důkazu by se mi námítout mohlo, že zase v onech hostincích, kde se špatné piwo wskytne a ve své špatnosti urputně setrvá, tak mnoho prázdného místa bývá, že by tam při dobrém piwě velmi mnoho hostů sedět mohlo, kteří tam nyní nesedi. Proti této námítce arcí nic jiného podotknouti nemohu, než že takový hospodský sám sedět ostane. Toto sedět ostání jest prý velmi mrzutá wěc, a kdybych právě na začátku tohoto čtení byl neřekl: „De mortuis nil nisi bene“, tedy bych proti nebožtíku Masopustu ještě strany tohoto sedět ostání ledacos na wroubkou měl. Já bych mu ještě wytykati mohl, že zase letos mnoheho a mnohou sedět nechal; já bych mu řici mohl, že nám drahou způsobil; já mu ale nic newytknu a neřeknu, abych si jeho následowníka pro budoucí rok napřed nerozhněval, který by mne snadno zase sedět nechal. A pak známo jest, že se letošní masopust s nejkrásnějším oumyšlem k nám přiblížil a že krásnému pohlawí i tam cestu proklestil, kam mu po celý rok vstoupiti nebylo dovoleno *. Pročež nezanewirejme na nebožtíka, který nám tak mnoho radosti působil, a já žádnému za zlé pokládati nebudu, kdo na hrobě nebožtíka Masopusta slzičku sladké upomínky wycedi, byť pak tuto slzičku umoril nebo unořil. Já wšak jakožto na důkaz, že jsem věrným ctitelem zesnulého nebožtíka byl, tuto mu ještě kladu na brob nevydanou polku a následující hrobní nápis mu wěnuji:

Zde, kde vůči mrtvým wane súst,
Zde, čtenáři! bolest mimo sebe pust,
Nebo w tomto tmavém hrobě just
Leží zakopaný masopust.

H—á.

Listy učitelům českým.

11. Ještě něco o Příteli Mládeže.

(Dokončení.) Radikální wšak prostředek, aby Přítel Mládeže wytknutým wadám ušel a tak ze své churawosti se hnul, jest především uspořádání jeho dvojího účelu, wzdělávání totiž učitelstva a podporování učitelských vdow a sirotků tak, aby se wzdělávání učitelstva stalo účelem hlavním a ona podpora účelem milotním, a ne naopak, jak se posud děje, t. j. spisovatelé Příteli Mládeže mají se slušně honoreovati. Tím způsobem dalo by se snad i pro kasu vdow a sirotků více wyzískati, jelikož se lze nadít, že časopis četnějších odbíratelů dosáhne, když wýtečnější články podávati bude.

Za wýtečnosti Příteli Mládeže pokládám wšak, a toť ovšem velký wýznam má pro jeho budoucnost, že nedo-

* Totiž do měšťanské besedy.

statek svůj sám cti a k všecké opravě dobrou vůli projevuje; napotom že náboženství považuje za nejpřesnější základ všeckého výchovatelství; konečně že si jakýs tichý pokrok a velmi opatrnou obezřelost (což i na jeho vnějšku, jako na orthografií atd. lze pozorovat) oblibuje, jen kdyby to, jak jsem již podotkl, nepřeháněl.

Konečně několik poklesků podotknu a jiných nešvar, jenž ovšem jen povrchní jsou a samy sebe odpadnou, když se časopis na kořenech zotaví. Sem náleží:

a) Rozličné přiležitostné řeči, kázání a kazanička při pohřbech, visitacích a zkouškách beze všeho rázu a výtečnosti.

b) Velké množství časem velmi otřelych básní, modlitbíček, veršíků a mnohonásobná diwadla, nejvíce překlády z Hölderowé.

c) Četné přewody a překlady z knih jiných, zvlášt z Jakschowa: „Jahrbuch für Lehrer, Eltern und Erzieher“.

d) Přeložené povídky: Robinson, Columbus, Telemach a jiné nejvíce za redakce Zieglerovy postale a téměř čtvrtinu časopisu zaujmající. Než povídáte příběhů poučených (w nowejších swazech) hodí se dobré pro časopis výchovatelský.

e) Daleké řeči o kázni školní (viz list 6.), časté nařízení na legendy, anekdoty časem rázu velmi sprostého.

f) Přečasté vyličování školního bytu, poličkování a wýprasků, uvedené ve mnohých pojednáních, anekdotách a povídках. Takové sprosté wýpuky vásní učitelových se zákonné buď obmezují buď přísně zapovídají (viz §§. 242. a 243. pol. zř. škol., též §§. 165., 172. II. dílu zák. trest.)

Wšak listy tyto co pouhé budičky do světa vysílám a nikoli si to v mysl newklidám, žeby pravdy newývratné v sobě obsahovaly; ano vybízim Vás, pp. učitelové, abyste, ozbrojeni jsouc wáhy plným mečem zkoušenosti, ve vzájemný howor o věci té se mnou vstoupili; jedině takovým způsobem jest možná stránku literatury naší osvětly, v které posud nejisté přímo panuje, nejhorský to stupeň světový. W budoucích listech podám obraz učitelstva, jak se a w nynějších okolnostech objevuje, při čemž nechci slídit a sthnati vše, co by jen na urážku bylo učitelům a výchovatelům, ale hodlám raději pilnost k tomu přiložiti, abych wytnul stupeň wycvičenosti, k němuž učitelstvo naše wůbec již dospělo; napotom přejdu k nynějším ústavům školním a jejich vzájemnému porovnání; konečně přestanu na tom, abych podal kritický přehled výtečnějších článků Přítele Mládeže, posud hlavního a jediného vzdělávacího organu našeho národního učitelstva.

D o p i s .

Z Unhoště.

Stav zdejší knihovny není tak blídný, jak p. J. Bol. Labler w 1. čísle letošních Květů udává; já jakožto knihovník shledal jsem dne 1. Ledna 1847. vytěžených peněz od jejího vzniku 36 zl. na stř., kdežto připadá na jeden rok tolik, co p. Jos. Bol. Labler za ten celý čas udává. Příjem ten se dílem na nakoupení nových kněh a dílem na vazu obraci; počet kněh zrostl na 340 swazků w krámské ceně za 166 zl. 40 kr. na stř., pod 206 čísly zapsaných.

Slušno také podotknout, že zdejší měřfané konají mezi sebou sbírku na wzorní průmyslovou školu; až ukončena bude, w brzku se kam patří odešle. J. P. Pichl,

sládek.

L i t e r a t u r a .

Kalendář pro slepé.

I pro slepé se naš věk stará, aby se sami čtením obíráli mohli. Začátek se již učinil; první spis vyšel ne-

dávno we Widni pod názvem: *Rummerwährender Kalender* (pro katolíky a protestanty) od r. 1847—1900., o jehož vydání si pan Doležálek, vysloužilý ředitel počeského ústavu pro slepé, velké zásluhy získal. Tisk je z c. k. tiskárny a úprava knihtiskarská vši chwály hodna. Listy we čtverci jsou zvýšenými, velkými antiqua-písmenami tisknutý, an u slepých prsty místo očí zaujmají. Co do obsahu zahrnují v sobě nejpřebrnejší vědomosti hvezdosloví a letopočtu a wynikají domyslným lehce pochopitelným seřaděním. Na konci je připojen návod k nálezitěmu upotrebení kalendáře a na počátku abecední tabulka pro slepé, kteří se we čtení zvýšených písmen (bas-relief) cítí chtějí. Kalendář tento vyjde také w madarské, slovenské (w které?) a italské řeči. Jak doslycháme, bude p. Doležálek a wydávání užitečných knih pro slepé pokračovat. —p.

Tefiloth Israel — Modlitby Israeltů z hebrejského do českého přeložené, we Widni 1847, vyšle u Šmidla a Buscha.

O tomto překladu se we Widni velmi příznivě hlasuje. Řeč je jaderná, prostá, významná — slovem w prawém smyslu biblická — zase nový důkaz, že česká řeč w každém ohledu ráz starých klassických řeči dostihnoti může. Jenikož mnozí na tomto překladu pracovali, je řeč rozdílná, více méně poetická. Nejdřívejší a nejzajímavější jsou zpěvy „Ligdal a Anim Semiroth“ — překlad těchto zpěvů příčita se pp. J. Kalinovi a Hynkovi Schulhofovi. Líbeznost, krása a rytmus těchto básní každého velice dojmouti musí, a jest jen litovati, že i druhé básně podobnou krásou newynikají. To zvláště platí o zpěvu: *Wyznání* (al Chet), jehož překlad je mizerný; mnohá místa jsou vynechána, jiná zohyzděna — slovem, tato básně je skvrna celé nám velmi vitané knížky. Wydání je dosti skvostné, cena nad míru lewná. —p.

Učitelství jazyka českého na ústavu Konviktském.

Nejvyšším rozhodnutím Jeho e. k. Majestátu povoleno jest učitelství české řeči a literatury na jmenovaném ústavu pražském. Poważime-li, že se w tomto ústavu wychowávají nejvíce synové zamořejších a šlechtických rodin — rodin, našemu národnímu snažení ponejvíce odcelených, ba jemu dílem i na odpor stojících, z jejichžto lůna řeč naše přísně jest wyloučena; poważime-li, že právě tito wychowancové řečeného ústavu snadnější mají přístup ku všeckým a zvláště vyšším úřadům w království našem; že stanouce se mnozí z nich wysokými úřadníky a nabývaje působení we vládě, mají prostředníky být mezi milostivým Mocnářem a jeho wěrnými poddanými — te uvalíce uznati musíme, že zřízení této učitelny pro nás Čechy velmi důležité jest. Až posud byli a jsou wychowancové konviktu pouze zawázáni, při wstoupení do úřadní praxe, jakož wůbec u nás, toliko wyswědčením o známosti českého jazyka od veřejného universitního professora se wýkazati; budoucně pak budou za wázání weškeri konviktskí posluchačové práv přednáškám české řeči we svém ústavu, pod dozorstvím jeho ředitelstva, přitomni býti, we studium tom rádně pokračovati a na konec kursů svému profesoru zkoušky skládati. Přednášeti se má 4 hodiny týdně, a sice we dvou odděleních, z nichžto každé ze dvou ročních běhů sestávat má; w prvním oddělení přednášeti se budou počátkové a zewrubná mluvnice jazyka českého, tedy více pro Němce; we druhém vyšší učení o jazyku, známost jeho literatury atd. — Za učitele jmenovan jest pan Jan Wáwra, official při

c. k. státní oučitarné, což nás tím větším potěšením naplnuje, anto p. W. svým někdejším supplentstvím na universitě jakož i privátním wyučováním svou schopnost u věci té náležitě oswědčil.

J. P.

Prvni večerní zábava dne 28. Března v ústavě pro hudební vzdělání pana Jos. Prokše.

W letosním postním běhu urodyly se nám v Praze tak hojně večerní zábavy, že člověk ani newí, kam má dříve svou pozornost obrátiti, aby nejlepší neproměškal! — Naše pozornost se obrátila tam, odkud již po několik let přesvědčení máme, že vždy něco výtečného nám podáno bylo a obě strany, t. j. milovníci klassiků i novomodnici upokojeni býti mohli. Počátek se učinil s největším heroem hudby, a sice se „symfonii eroicou“ od L. van Beethovena s 1., 2. a 3. sadou. Byla dobré zřízena pro 4 pianá a od šesti školáku páne Prokšových výborně provedena, kterým se všechna čest vzdáti musí. — Duetto, andante a variace od R. Schumana byly přednášeny od pp. Richtera a Horna krásně a lahodně, jak toho sama tato skladba žádá. Pan professor F. A. Vogel nás zase potěsil svým libezným hlasem a zpíval překrásné balladu „Erlkönig“ od dra. Karla Löwy, s provázením fortepiana. Napotom jsme slyšeli čtyry karakterní etudy, se zvláštní oblíbou hrané ode čtyř slečen, schowanek páne Prokšových. PP. Beyer a Masner přednášely zdařile „cennou sonátu“ od Lachnera. Slečna Marie Finková nás překwapila tak výborným přednášením „barcarolly“ od Chopina, že volána byla. Chopinovy skladby jsou samé newinné kvítky a lupinky, kterým se těžko prodrati jest; ale pod prsty sl. Finkové rozvinovaly se krásně k potěšení posluchačů. Ukončena byla tato hudební zábava koncertní uverturou k Shakespearovu „Midsummer night's dream“, zřízenou pro čtyry fortepiana. Byla jak náleží dokonale od osmi slečen schowanek hrána, že sobě hlučného potlesku wydobyly.

Lánský,
učitel hudby.

Pražský denník.

* Dne 1. t. m. loučil se nadějný vlastenský zpěvec p. A. Wolf s naší Prahou, by si we velké Vídni místo vyhledal silám svým přiměřené. Sešlo se za příčinou toho rozloučení, k němuž úpravný, známý zdejší hostinec „U zlaté husy“ vywolen byl, značné muožství příznivců a přítel dotčeného mladistvého umělce, jichž počet posléz tak vzrostl, že dosti prostranná jídelna již i téměř k umístění všech nestačila, aspoň místa k sezení se již nedostávalo. Za to ale p. Fasler, držitel hostince, sám statným jsa nešincem, o vše, cokoli k libé zábawě, tělesné i duševní, směřovalo, napřed již se postaral a po celý večer co nejúčinněji pečoval. — Na každé tváři jewilo se vřelé účastenství pro odcházejícího; i byly tu osoby všelikých tříd i povolání — měšťané, umělci i muži z cechu literátrů, paníčky atd. — Upřímný, každého bavíci howor a rázny zpěv (začatý oblibenou Jelenovou písni: „Wše jen ku chwále vlasti a krále“) střídavě i dlouho se ozýval a jen nastalým udalek odtud (v Owocné ulici) nenadálým ohněm poněkud zastaven byl. Všickni zajisté přáli jsme i přejeme loučícímu se jinochu nejen šťastnou cestu, ale i šťastný cesty té wýsledek.

W. P. K.

* Powšimnutí a vděčného uznání hedno jest, že výbor měšťanských (tanecních a hudebních) besed za wyziskaných 224 zl. na sř. nakoupil silozptyckých a lučebnických nástrojů, kteréžto wěnuje zřídit se mající české wzorní průmyslové škole, odewzdaw je panu

dru. Amerlingovi, aby se jich zatím aspoň při svátečním wyučování pro remesluky používat mohlo. Pánowé, jenžto se o znamenitou sbírku tuto nejvíce přičinili, jsou jmenovitě: F. Bř. Paul, Jak. Pazourkové (otec a syn), Boř. Hofman, Bř. Reiter; též Bran. Mencl, Ot. Šebek a Ant. Sládek.

* Dne 8. b. m. přivezen jest do Prahy a zdejšímu hrdelnímu soudu odewzdán wrak Israelity Bunzlówé, jménem Abraham Glaser. Dopaden byl nedaleko městečka Police blíz Hradce Králové.

Trní a bodláči.

W jednom městečku w Čechách nedaleko vzdálené Prahy žádalo několik mladých měšťanů, remeslníků, z vlastního pudu anebo za příkladem jiných městeček w Čechách a na Moravě, by jim bylo volno, místo hospody w neděli a we svátek odpolede u tamějšího lékaře něco o zeměpisu a fysice si pohovořiti. Lékař, překvapen touto neočekávanou žádostí, tím ochotněji se onomu přání propůjčil, čím vrouceněji vždy žádal, co sám pražně získal neb od jiných nabyl, i jiným w prospeč sdeliti, za kterouž příčinou se i u tamějšího duchovenstwa o zavedení nedělních přednášek pro remeslníky a dospělejší mládež velmi často ale beze všeho prospěchu již dříve ucházel. I trvaly ony zábavy po několik neděl s takovým účastenstvím, že se již očekávalo, že tu buď jedně u nás w Čechách wesměs obyčejně potřebě pro remeslníky poněkud vyhověno. — Než náhle zahřměl hlas s jisté strany, jenž wyučování zeměpisu co náboženství zhoubné a svatou předkům prostotu podkopávající zatratil, a aby se věc dočernila, u známých svých komunistickým hadrem potíral! A to se děje w Čechách w 19. století!

Návěsti.

První koncert staw. konservatorium w neděli 7. Března 1847. o polednách w sále Platejském. — Obsah: Ouvertura k „Medei“ od Cherubiniho. Variace na violoncello od Kummera. Variace na klarinet od Bärmanna. Duetto z opery „Don Sebastian“ od Donizettiho. Concertante na čtyři housle od Maurera. K závěru: Symfonie do C-dur od Mozarta. Zákoně jsou wesměs w ústavu od roku 1843. — Koncerty našeho staw. konservatoria jsou wůbec w tak dobré pověsti, že netřeba je zvláště poroučeti.

Jiřinkový katalog na rok 1847. p. Frant. Ježka, pařížského zahradníka na Hrádku panství Sádový u Hradce Králové, zdarma dostati se může na požádání we skladech Pospíšilových, w Praze totiž a w Hradci Králové, jakož i prostřednictvím knihkupců w jiných místech.

Oprawa.

W č. 27. str. 108. druhý sloupec 11. řádku zhora místo *wyhozen* čti *wyhozena*, což veliký rozdíl jest.
Na řádku 10. zdola čti že místo je.

Nové knihy.

J. B. Malého sebrané *Báchorky a pověsti národní*. Sw. IV. W Praze, tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. Str. 77. Cena 8 kr. stř.

Krojů slovenských, pomocí Tatrina od Bohuna, vyšlo číslo 3., a sice: „Slováci z Lučivnej ve Spiši.“ Cena 30 kr. stř.

Číslo 29.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtok a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem pa Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dveře).

9. Března

1947.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Swornost.

„Sworný duch!“ buď vaše heslo,
Tak to káže vlast a Bůh;
Co je plavci pěvné weslo, a
By ho moře k břehu neslo, a
To je Čechům — sworný duch.

„Sworný duch“ to slovo krásné
Chowá w sobě cností kruh,
Jím jen vzejde žítí spasné,
Sláwa Slávů neuhasne,
Proto, bratři — sworný duch!

„Sworný duch!“ tu cnost ať píše
W české srdce každý ruch,
Tou dosáhnou jašné vyše,
Naše bude sláwy říše,
Když povládne sworný duch.

„Sworný duch!“ — Již přec uznejte
Onen dávný Slávů dluh,
W lásce ruce si podejte,
Z plné duše wywolejte:
Sworný duch jen — sworný duch! J. Picek.

Něco z dějů widenských.

Sděluje Antonín Rybička Skutečský.

1.

Odprawení Jaroslava z Bozkovic we Widni
r. 1485.

Matyáš Korvinský, král Uherský, proslawi se w četných válkách co hrdina a vítěz, jakož i co horlivý pěstitel a ctitel wěd a krásných umění, wšim právem k nejznamenitějším panovníkům času swého připočten byti zaslhuje. Nic wšak méně zatemnil slávu swou mnohými nehodnými činy, mezi nimiž zwláště newděčnost a weroľomnost k šlechetnému a welikodusnému tchánu swému, Jirímu Poděbradskému, a pak nespravedlivé utracení Jaroslava z Bozkovic nejohyzdnější jsou.

Když totiž císař Fridrich III. slibené Matyášovi penize, jakožto náhradu za válečné outraty, pořádně vyplácti nemohl, obnowil tento podruhé proti němu válku, vtrhnul w r. 1484. se silným vojskem do Rakous a jal se dobývati země této. Nacházel se pak tehdáž při dvoře krále Matyáše také Jaroslav, syn Waňka a bratr učeného a nádhery milowného

Ladislawa z Bozkovic, a jsa muž krásné postavy, jasné a weselé myslí, jemných mravů a neobyčejné učenosti, byl u krále Matyáše co jeho tajný rada, nejvyšší komorník a kancléř w neobmezené důvěře postaven. Wšak ale právě touto náklonností králowou powzbudil proti sobě nenávist ostatních dvořanů, ovšem pak i sama cti a statků žádostivá, rozmaraná královna Beatrice pohližela nepříznivě na miláčka manželova. Obávali se wšak dvořané něčeho proti němu začít, dilem pro jeho wznešené duševní vlohy a přízeň, již u krále požíval, dilem pro jeho učenost, šlechetnost a neporušitelnost. Očekávali tedy času, až by alespoň nějaké záminky se jim dostalo u krále jej osočiti a w podezření uvésti. Brzo nepatrná náhoda wítané příležitosti k tomu jim poskytla.

Byltě, jak wýš řečeno, začal tehdáž podmaňovati sobě král Matyáš země dolnorakouské, obléhaje a dobývaje tamní pěvné hrady jeden za druhým. Přitáhl pak také začátkem měsice Ledna 1485. ke hradu Ebrsdorfu, chtěj i jeho se zmocnit. Posádka tamní ale, wedena a powzbuzována jsouc zpanilou vdovou pana z Ebrsdorfu, co nejudatněji se bránila a wšecky outoky nepřátelské téměř s nadlidskou zmužilostí od hradeb odrážela. Rozmrzal se na takový statečný odpor a utrpenou ztrátu lidu svého vítěziti zvykly Matyáš, držel dne jednoho ku konci dotčeného měsice Ledna we stanu svém s vojenskými wůdcí, mezi nimiž i Jaroslav z Bozkovic se nalezel, radu válečnou, kterak by odbujné toto hnizdo co nejdříwe w prach a popel se obrátili mohlo. I přihodilo se právě, že veliká železná koule strhla hliněnou stěnu polního stanu, wedle níž král se nacházel; neuškodivši ale jemu ani dost málo padla právě k noboum jeho. Nikdo nepowšimnul sobě w prvním okamžení náhody této, w běhu válečném dosti často se přihodil; nic wšak méně nedlouho na to použili ji nepřátelé Jaroslawovi za zástěru, aby popudili proti nenáviděnému Bozkowcowi krále Matyáše, jenž byl mezi tím jak hradu Ebersdorfu tak i hlavního města Widné se zmocnil a tam i sídlo swé přeložil. I namluvili mu nepřátelé Jaroslawovi, že celý ten příběh s kouli do stanu hozenou

nikoliw pouhou náhodou nebyl, nýbrž že se tu soukromě we srozumění s nepřítelem o bezhrdli králowo jednalo; namluwili mu dále zlomyslní utračové tito, že Jaroslav se wdowou pana z Ebersdorfu a velitelem tamní posádky sobě tajně dopisoval, a když byl král město Wídeň obléhal, že Jaroslav častěji potrawu z Čech a Moravy do města dowážeti dával a tudy obležení walně prodlužoval, ovšem lehko i způsobiti mohl, žeby se jak dobytí Ebersdorfu tak města sídelního bylo nepodařilo. I uslyšew to wše prehliwy a neduwérčiwý král rozlil se velice nad tim; nic wšak méně zatajil w sobě wzniklou proti Jaroslawovi zášt k jiné době, až by ještě patrnějsích u věci této nabyl důkazů, krewawý soud odkládaje.

(Dokončení.)

N e t e k.

Přispěwek ke slowanskému bájeslowi.

U horno-ilirských Slowinců slova „Netek“ we dvojím smyslu se užívá. W některých krajích znamená we mluvě zdvořilejší čerta, w jiných opět člověka hltáře, žrouta. To slovo původ svůj wzalo w národní pověsti čili powěre následující:

Netek jest bytost, která w postavě člověci swětem chodíc wšecky kraje a obydli lidská nawštěnuje a o jídla i nápoje prosí. Kde mu rádi co dají, nepije a nejí více než obyčejný člověk; běda wšak tomu kraji, tomu domu, kdež by ho bez jídla a pití odbyl! Na takové se rozhněvá a newiditelný wšecky kouty domu prohlížeje, kdekoliv co ku ztrávení najde, buď pro lidi neb pro dobytek, wšecko na jednou požírá, ač by to jiným na několik let stačilo. Největší sudy wina jedním srknutím vyprázdní. Takovým nehostinným lidem Netek wšudy tak činí; ano i role, winohrady a sady jim po tři léta nic nerodi. Kde ho ale přátelecky a štědře uwítají, tam se i vděčným osvědčuje. Wšecky prázdné ptyle nejkrásnejší pšenici naplňuje, do všech prázdných sudů doléwá nejvybornějšího wina, a krom toho hromady zlata w domě zanechává. Prawí se tedy, že rádno není, člověka neznámého bez jídla a pití odbývat, an by takovou skoupotí náhodou sám Netek uzařen býti mohl.

To jest nás milý, veliký, šlechetný národ slowanský, a taková jest powaha jeho od Alpů k Urálu, od Krkonoš až za Balkán! (Kmetijake in rokodelske novice.)

Dopisy. O a M ř e n a. (Pis. Beseda.)

Býlo to letos dne 13. Února odpoledne, an jsem u teplých kamen stojí choulostiwé swé oudy zahříval, co zatím pan Wětrowský wenku swůj ptyl rozvázaw w chumáčích výtrépk suňhové tak hustě wedle oken poháňel, žeby byl člověk na deset kroků ani swého vlastního strýce nepoznal. Při takových výjewech mysl se brzy zatrudi, a již se mne počínaly polehouunku wseljaké černo-krevné myšlenky chytat, an tu někdo na dvěce zaklepaw po zdvořile pokloně zapečetěný lístek mi podává. Rozpečetiv jej jaksi zwědawě wytáhnu z něho cedulečku s lako-nickým nápisem: „Pozvání k plesu měšenskému na den 15. Února 1847.“ Mne to překwapilo, i uzavřel jsem hněd, nawzdroj přednějším pozváním na bály do okolních měst, nawštívili Mšeno. Wždyť se tam jewí jakýsi duch rázný, o kterém w sousedních městech posud málo jsem pozoroval; neboť, wyjma jednotliwé welini wlastenecky smýšlející pány, wyznati musím, že w okolních městech zrno ná-

rodnosti naši se ještě neužalo, ba snad ani nezasadilo. Příčina toho snad w samých tamějších tak nazvaných vlasteneckých wězí, kteří počítají se rádi mezi tak nazvané moderados, totiž takové, jenž někdy pro pochoutku českou knihu čtou, sami sebe pro potřebné obcwání s lidem wzdělávají, ostatně ale wšecko úsili, aby se i druzí cwičili, čitali, se wzdělávali a wzdělaností swou někdy na swůj národ a on na ně hrdými býti mohli, za přepiatost, za čechomanii považuji. Jsou to dušinky trochu choulostiwé, které se se svým vlastenectvím ještě wystrčíti stydí, aby od jinak smýšlejících týráni nebyli. Bohužel, že tento skromný duch nejen w našem okolí, ale we všech téměř našich větších, lidnatějších, právě českých městech až posud panuje a snad ještě dlouho k hanbě jejich panovati bude. — Než, nech okolí okolím, pomyslím si, a podívej se raději do Mšena; ano podíwám se, kdyby i dwojnásob sněžilo! — Předsewzetí mé musil nějak pan Wětrowský wywětrit, neboť se mi zdálo, jakoby byl w pondělí wšecky swé ptyle rozvázel a mou rychlost na paškál wzítí chtěl. Já ale na to nedbal, zaobaliv se do kožichu a posadiw se do saní poručil jsem hnáti ku Mšenu.

Měl bych teď ovšem za příkladem důkladných německých spisovatelů popisovati krajinu, kterou jsem celý zakuklený ani newiděl, ale to si nechám na léto, až půjdú do Mšena na třesně; prozatím jen podotknu, že jsem se tam dostal jen tak trochu nakrèhly, a že jsem rád ze saní do teplého hostince vlezl, kdež mi tamější hosté úmysl můj snad již na nose poznali, neb mne upřímně k plesu přivitali. Tu jsem se teprv dowěděl, jak se to vlastně s tím plesem má: byl totiž od společnosti besední uspořádán a k němu jen porádnější z oněch měšanou pozvání, kteří zábav společenských rádi oučastní bývají; pozvání bylo pro každého jakousi poctou, jakýmsi wyznamenáním, což se nikde s dobrým výsledkem nemine, jakož každé počinání vlastenecké, jenž se na čest osnuje tu, kde se ještě láská k vlasti neutjala. Jestif to to nejhawnější z celého plesu; neboť že nad vchodem byl osvícený wěnec z rozmanitých kwětin s nápisem: „Wlaši a spolku“ — wýznamné heslo s ozdobou plesu přiměřenou! — že prostranství nepostačovalo, an nikdo z pozvaných doma zůstati nechtěl — že se tedy dost těsně tančilo, ale husitský kwapík že téměř wšecko do kola hnal, že se kadrilla od šesti kostumovaných páru při nápwěch: „Těšme se blahou nadějí“, „Žežulinka kuká“, „Nechť welebí Wlach swé ráje“, „Rostou, rostou, rostou konopě za cestou“, „Já jsem Češka rozená“ a „Já nechci žádného nežli Honzu“ wýborně tančila, že se w přestawkách od přítomných s chutí národní písni zpívaly — že wše čistou radost jewilo a mne že nejvíce prostosrdcenost a nenucenost bawila — to jsou věci, které snad jen mne by zajímaly. Ale něco přece ještě nějakého podotknuti zasluhuje, jest to krásná pleť. Byl jsem již na mnoha bálech, ale tolik dobře zrostlých, zdravých, boubelatých, bez licidla růžotvárných krasavic jsem nikde newiděl, tak že jsem ke měšenské sloce:

Kde domov můj, kde domov můj?
Tam, kde sladké třesně zrají,
Horem dolem chmely vlají,
Kde lid pilný, bodrý je,
Wlast swou nad wše miluje;
A to je ta rajská země,
Ráj ten měšenský domov můj!

bezdeky pro Mšeno ještě jednu sloku ukowati musel:

Kde domov můj, kde domov můj?
Tam, kde swarne, sličné děwy,
Řeč jich libé, sladké zpěvy,
Wahled jen čistá láska jest,
Heslo jejich: Wlast a čest!
Ach, to je ta wzácna země,
Mšeno, ach to ráj je můj!

Druhý večír navštívil jsem besedu; ležely tu na stolech svázané Nowiny, Wčela, Kwěty a Pautník od londského roku a letošní časopisy wé dvou výtiscích, též Preslowa technologie; zpěvy, hudba, přednášky se střídaly. Zde jest krásné pohlawí oučastno besedních zábav, a veselý, zajímavý howor celou společnost oživuje. I dal jsem se tu do rozprávky s ouředníkem z krajského města, na nějž beseda ta velmi příjemně působit se zdála, abych úsudek jeho o věci té slyšel. Po vyjevené úplné swé spokojenosti s takovými zábavami pravil: „U nás w krajském městě to wěc docela nemožná!“ — „A proč?“ ptám se. — „Radnictví neb ouřední stupeňství cíli tak zvaný Rangordnung nedá takovým společnostem žádného wzniku.“ — Ta se mi teprw vyjasnil wýznam hesla pražské besedy: „Rownost a swornost“, a po delším rozvažování objewila se přicina, pro kterou wenkowské besedy tak záhy klesají; jestiš to wěru jen ono řadnictví, kterého se šosatí páni Francowé a Josefowé jen proto drží, aby se mohli w besedách jako w nákém kanceláři roztahovat. Bylo by to wěra směšné, kdyby, nechtěje swou důstojnost svléci a doma na hřebíček pověsiti, wojína do besedy s napřaženou šawlou, lékař s nabitou stříkačkou, právník s wázkama a mečem Nemesiným, učitel se slabikářem atd. se přihrnul a tu se dle swého ouřadu rozkládal! Nejlépe by bylo, aby se nikde dřív beseda nezarazila, dokud by wěickni účastníci v zasadě rounnosti nálezte přesvědčeni nebyli; tím by se nemilé styky, pozdější tření ba i žalostné rozpadnutí besed předešlo. — Mně ale měnský ples a měnská beseda zůstanou wáženým lístkiem we wlasteneckém památníku!

Ze Železného Brodu.

Četl jsem w čísle 24. časopisu Bohemie, že w okoli brounorském taková bída panuje, že lid tamější ku pečení chleba na jeden korec mouky wérteľ otrub přidává, při tom Boha prose, by se mu jen takové potravy dostávalo.

W našem městě a w okolí celém zastihla obyvatelstvo bida taková, žeby se za šťastné pokládalo, kdyby ku pečení chleba mouky a otrub mělo. Zdejší ubozí měštané a lid wěnický měchají otruby s bramborami a slupkami a jedí to tak, prosíce snažně Boha, by jim jen této potravy déle popráti ráčil, neboť již ani otrub ani bramborů dostatečně není. Kupuje ten ubohý lid místo mouky spicování a peče si z něho dolky. Mnohý, žebrati se stydě, studem tímto nepravým a hladem hnán krádeže se dopouští. Jest jich zde málo almužny a pomoci udělití mohoucí, mnoho wšak hladových a hladem zmorených chudých. Naše město leží w Boleslavsku w krajině hornaté, tedy neourodné; někdejší wýživa z pŕstwy, tkalcovství a soukenictví tak ríkaje zanikla, hlad a nouze dorází wšak denně na oběti swé. Když w horách Krušných nouze panovala, rádi jsme přispívali dle možnosti, nyní wšak sami stojíme w přetěžké nouzi postavení.

Jos. Ferd. Ringhofer,
obchodník.

Slowanská zpráva.

O polských obyvatelích hořejšího Slezska a stavu národnosti jejich praví mezi jiným Magazin für Literatur des Auslandes následující důležitá slova: „Nenávist Němců nenachází se právě, a wšak panuje veliká a všeobecná nedůvěra w jich působení na národ, která tak dlouho potrvá a docela přirozena jest, dokud jak se posud dálo, nebude se žádný ohled miti na národnost, dokud wšecky ouřední ohlášení, zákony a nařízení toliko w německém jazyku budou se uveřejňovati*; polský jazyk we ško-

* Zdaliž to není obraz i našeho stavu a našich žádestí? Když pak již i w Prusích uznávati začínají důležitost národnosti co základu wšeho právěho vzdělání, nemůže

lách a veřejném životě zanedbávati a odstraňovati a národ tím docela odcizovati a wzdalovati. Nebet — jak již praveno — tu naději pustiti musíme, že by se kdy nás lid poněmčil; působiti pak w něj k lepšemu dá se jen tenkrát, když se we školách mládež přestane jako papoušek ucít německá slova slabikovat a čist, neznajíc jich smysl, na místě co by se jí mělo poskytovati večnic, w životy potřebných vědomostí w jazyku polském a duch jeji mrawne i rozumne vzdělávati dobrými, jazykem polským psanými spisy..... když vyšší i jini úřadové k uznání přijdou, že kdo působiti chce na lid, musí k němu se snížiti a w jeho jazyku s ním rozmouhati..... a že tedy, na místě co se w nižších školách německy wyučuje, we vyšších našich školách i polsky by se mělo učiti, aby úředník, w polských krajích ustanovenou býti majíci, jazyk ten sobě oswojil a w něm s lidem dle způsobu jeho mluviti a tak důvěru a wliw sobě získati mohl.“ *

Pražský denník.

* Nad pěknou stavbou opatrovacího a zaměstnávacího ústavu pro dospělé slepé č. 131—3, a sice nad kaplí sv. Rafaela strmí wkusně okrášlená wízka. Budova tato nemalou jest okrasou té části města, okrášlení wšak to dosáhlo by ještě většího stupně, kdyby zmíněná wízka opatřena byla bicími hodinami. Jelikož wšak stavba tato s velkými nesnázemi byla spojena, jsouc toliko od vřelých dobrodinců podniknuta, drahota pak posledních let podniknutí fomu velmi na ujmou byla, mohl se jenom wnitřek stavění k přebývání a newyhnutelné potřebě usporádat. Při takových okolnostech nebylo arci pomyslení na zřízení hodin na wízce. Teprw nyní ujali se té wěci horliví w podporování wšeho pěkného mužové, c. k. protokollista u berounského krajského ouřadu pan Felix Weitenweber a lékárník pan Jan Wojtěch Miklas. Oba o pražské ústavy pro chudé velice zasloužili pánoné zřídili k tomu konci sbírku, a jest se nadítí, že zpaniomyslné obyvatelstvo pražské w brzce dostatečných přispěvků poskytne, aby zmíněná wízka pořádnými bicími hodinami opatřena býti mohla.

* Nedávno učinil pan dr. Kašpar w besedě měšťanské shromážděné hosti na to pozorný, jak pěkná mramorová kašna na staroměstském náměstí vždy více zkázy běre, tak že se obávati jest, aby wzácná tato starožitná památka brzy zcela na zmar nepřišla. Máme za swou povinnost, veřejnou pozornost wzbudit na tu wěc, aby ti, kterým to náleží, na nějaký prostředek pomyslili, jak by se nastavující konečná zkáza tohoto pěkného uměleckého díla předejít mohla.

* Z Wídne se piše, že se co nejdříve přikročí ke stavbě nového blazince; bude to ládherná, velikolepá budova dle rozsáhlých rozměrů. — Též w Praze přikročí se k rozšíření všeobecné nemocnice, k něžto nové křídlo na východní straně se připojí. Pak bude snad jen ještě potřebí, aby se porodinec rozšířil a přestavěl, a naše ústavy potrvají w evropské slavné pověsti. *.

to i u nás dlouho trvá, aby takové uznání všeobecným se nestalo. To skutek jest, že každým dnem o krok dále přicházíme, a jeden ze znamenitějších těch kroků jest zavedení při nowinách českých ouředního listu nařízením guberniálním od 11. Února b. r., kterým swrchu dočasně potřebé uverejňování ouředních ohlášení i w jazyku národním poněkud alešpon se vyhovuje. Zcela bude potřebě té pomoženo jen tenkráte, až w ouředním oznamovatelni jazyku českému bez výmlíky stejně právo s jazykem německým uděleno bude.

Red.

Trní a bodláčí.

We Stuttgartě vycházejí od nedávna Woehenbände für das geistige und materielle Wohl des deutschen Volkes, t. j. jakási encyklopédie po týdenních a dosti laciných swazcích we slohu jak se říká populárním, t. j. pro lid dosti nepochopitelném. Jestli to jarmareční překlad anglické práce, která prý za krátký čas v 200.000 výtiscích byla rozebrána. — Nechcemeš zde důstojnost celého podniknutí posuzovat, toliko jednu ukázku nám budiž dovoleno podat. V jednom sešitku se jedná o přírodním dějepisu člověka, a zde se hned z předu u wypočítání plemen nejsíře o kawkazském mluví, z něhož se toliko germanský a celtický kmen wytyká, jakožto jediní v Evropě od pradávna udomácnění. Germanský — to se rozumí — zaujmá zase větší díl Evropy — i Rusko a Polsko (!) a v těchto krajinách se setkal s Tatary z asiatské Skythie příslými, a smíšením obou těchto kmenev powstala slowanská odrůda (!!) a podobným způsobem slowanské řeči atd. atd.

Taková hrubá ignorance wzdělaného světa straší ve velikém i v malém. — Onehdy ptal jsem se jednoho pána z pošty příslého, co nowého v Plzni. „Nowého?“ rozmyšlel se tento. „Nedávno zpívali tam v jednom hostinci ku slávě jistého (prý) Jana z Hwězdy, který za faráře v Králowicích byl dosazen; on prý je spisovatel.“ Wilém D.

Kronika času.

Čarowný závoj. Nebohemu Auberovi bude snad w Praze veliké příkori učiněno. Někteří milovníci hudby chtějí prý žádati, aby místo jeho opery „Feeensee“ pro chartrnost komposice dávala se k nowým dekoracím hudba — z „Čarowného záwoje“. Nás kraján Tid nad Aubera? Sláwa mu! †††

Bérlioz opustil již Paříž a stěhuje se do Petrohradu. Satyrický časopis „Charivari“ ukazuje, jak sedí v tureckém bubnu, vezen šesti diwokými koňmi.

W Tyrolsku rozmnožil se patrně počet řeholního duchovenstva. Rehole Kapucínů a Františkánů wzrostla, ovdů opatství přibylo; k tomu přistěhovali se tam duchovní otcové Ligoriani, Jesuité a Benediktini z Muri, jimž rozmanitá nadání udělena byla. Na gymnasium Innspruckém wyučují též otcové Jesuité, a mají též konvikt pro katolicko-wědecké wychování mládeže. *

Sličné diwky. Wsem kandidátům stavu manželského ohlašují jedny německé nowiny neobyčejnou zásobu krásných panen na vdání, a sice — w Darmstadtu w Hessich. Tam prý se pohlaví ženské jedině a wsím právem smí krásným nazvat; takové množství hezkých dívek a paní je v tom městě widět. Twáře tak sličného kroje, oči horoucí a výrazné, zrůst tak dokonale štíhlý, že kdo to jednou spatřil, do smrti nezapomene. Wýbor je hojný, a kdo chce srdce ztratit, najde tu lúpičky wšeho druhu a v každém stáří.

W Hamburku powstala taková záplawa a takový shon virtuosů a koncertů, že musel policejní ouřad zwálstní mandat vydati. K tomu se praví, že sám domácí kapelní mistr Karel Krebs se svou plechovou rodinou, totíž posauny a troubami, tolik hluku nadělá, že by cizího ani potřebi nebylo. Clique und Claque, to prý je hamburská æsthetika.

Z Wídne. Do prvního představení Meyerbeerovy opery „Vielka“ we Wídni táhli některí žwědawí již o pollednach a wzali špíži a nápoje s sebou, jakoby na pouť. Jeden klassický entusiast nahýbal si tak dlouho z láhve až se opil, načež ze dveří byl vyhozen. — Proč ráději nezůstal doma? — Kasa se o čtyř hodinách otěvřela

a w pět již žádného do divadla nepouštěli. Třetí akt je nejslabší, text wůbec chatrný. Psal ho pan Rellstab!! — Widenští praví: „My očekávali evropskou operu a spatřili jsme jen pruskou!“ *

S m ě s.

Mléční bratři. Před nedávným časem přihodil se w Rímě následující příběh. Jednoho rána vstoupil do předpokoje papežského starý horal vážného vzhledu, žádaje být připuštěn k papeži. Odpověděno mu, že to nyní býti nemůže, on ale neustupně na svém stál, dokládaje, že musí mluvit s papežem a že neodejde dříve, dokud se s ním nespatri; kdyby pak ho násilím chtěli wzdálit, že se položí před práh a počká, až papež wyjde. I oznámili to konečně Jeho Swatosti, který i hned kázal předpustit horala. Sotva ten do pokoje wesel, poznal w něm Pius IX. swého mléčného bratra i přijal jej co nejupřímněji, tázaje se na jeho matku, příbuzné, na jeho stav i žádost atd. Horal odpovídá, že on i matka, díky Bohu, mají se dobře, že jim níčeho neschází a že jen proto přišel, aby spatřil papeže. Když wšak Jeho Swatost po krátké rozmluvě chce mu dát požehnání, aby se wrátil domů a o starou matku pečoval, ozval se horal, že se již domů newráti, ale při papeži zůstane a nad ním bdiť bude. Papež s úsměchem mu to wymlouval, že má dostatečnou stráž, že to nejde, ale horal stál na svém a prosil, aby mu wykázáno bylo jakékoli zaneprázdnení, které by mu dowolovalo, býti poblíž papeže. Dán jest tedy zahradníkovi we Vatikaně za pomocnika. Několik dní pracoval tam k úplné spokojnosti swého představeného, ale najednou opět hlásil se k papeži, prawě, že zahrada vatikánská jest sice velmi pěkná a wšecko w ní přeskostné, nicméně wšak že tam nemůže vydržet a že prosí svatého otce, aby mu dowolenlo bylo pracovati w soukromé zahradě papežově, kde by ho alespoň jednou za den spatřiti mohl. I wyslyšel papež konečně dětinskou prosbu horalou, a ten pracuje nyní w zahradě na Monte Cavallo, kde též i matka jeho, bývalá kojna papežova, bydlí.

Z Krajin. Dne 31. Ledna ráno okolo osmé téhla černá chmura s bleskem a hromem k Pivku, půl druhé hodiny od Postojny (Adelsberg) vzdálenému. Hrom udeřil do věže kostela sv. Petra, a porouchaw nemálo tři zwony i w kostele škody udeřal. Na štěsti nikdo o život nepřišel, ačkoliv hrom některým kus oděvu strhl a téměř čtyryceti osobám střewice odrazil. Mnozí byli omračeni, wšickni pak se opět wzkrísili. Paměti hodno při tom jest, že právě o chvíli dříve pan farár shromážděným posluchačům, jichžto okolo pěti set w kostele bylo, o mnohonásobných pokutách božích kázaje prawil, že Bůh často i hrom za trest posílá. — Těhož času hrom i do věže w Závračích a na Ravniku udeřil, a w Černém Verhu do chléwa jednoho seldáka, jemuž i dobytek zabil. M. F.

Za příčinou nenadálé překážky nemůžeme, jak předběžně oznámeno bylo,

Nedělní list pro řemeslníky

hned tímto běžícim měsícem započili aniž posud dobu ustavit; jakmile wěc ustanowena bude, neopomineme hněd w listech těchto náležitou zprávu dátí.

Nowá knížka.

Wyświetlenj katolického učení o odpustcích, a modlitby w čas milostivého leta 1847. W Hradci Králové. Lípkem Jana H. Pospíšila. 8. Stran 47. Cena 3 kr. stř. (K dostání w Praze we skladu knih Posp.)

Číslo 30.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtok a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém ryangu pod podloubím č 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

11. Března
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obalkou 2 zl. 86 kr.

Štědrý večer.

Wšichni wůkol přátelsky mi
Podávají ruce své
A mně slovy upřímnými
Jewi city srdečné.

Jen ty, Jelo, tichá sedis
Twá se ručka nehýbe,
Zamyslenas — slůvka nedlší,
Zwrašteno twé čelo je!

Nuž, Jelo, teď dokaž taky,
Cos wždy zrakem jewila,
Dej též dárek mi nějaký,
Byť jen ruka twá byla!

Jela.

Aj, dnes, drahý, twé žádosti
Nemůž' splnit dívka twá;
Neb dnes dary a milosti
Jen Ježíšek rozdával!

Wácl. H. Kokorinský.

Něco z dějů widenských.

1.

Odprawení Jaroslava z Bozkovic we Widni
r. 1485.

(Dokončení.)

I netrvalo to dlouho a přihodilá se rozpře
strany docela jiné nepatrné věci zavdala králi no-
wou příjmu k projevení dawno tajené zlosti proti
newinnému, opět a opět dvořany i královou oso-
čovanému Jaroslawovi. I uvržen jest k rozkazu
králowu do žaláře a pohnán k soudu, aby se zod-
povídal ze zradы a jiných mu za winu kladených
zločinů. Háje statečně newinnost swou šlechetný
Bozkowec nechtěl se k ničemu takovému přiznat a
tedy odewzdán do rukou katových, aby přiveden
byl mukami k wyznání těžké winy swé. Jsa nelis-
tostně trápen přiznal se ke všemu, čehož nepřátele
a nyní také soudcové jeho sobě žádali. Jak mile
ale sprostěn byl trápeni, odvolal hnedle, čimž win-
ným býti pod rukou katou se byl přiznal, zaklí-
naje se Bohem živým, že nikdy wěrnost a wděčnost
ku králi swému neporušil, že mu ale meč katůw
witanějším bude, nežli aby opět ukrutné trápení pod-

niknouti měl. Nespravedliwi soudcové neslyšeli
ale slow těchto, nybrž žádostiwi jsouce wymstati se
nenáviděnemu Bozkowci wynesli nad ním výrok
smrti. — Sprawen jsa král Matyáš o hrozném tom
nad někdejším miláčkem swým proneseném orteli,
dal potajmo Jaroslawovi oznámiti, že při živobytí
zachowán bude, jestli se k němu samému o milost
uteče. Se šlechetnou hrđostí opovrhul statečný
Bozkowec návrh tento, odhodlán jsa raději smrti se
podrobiti nežli takto, k zradě sobě za winu kladené
se přiznávaje, nehodným způsobem život swýj za-
chowati a dobré jméno swé zprzniti. Určen tedy
den 1. Čerwna 1485. k odpravení byvalého milá-
čka a kancléře královského, a na nynějším Špitál-
ském jinák Lobkowickém náměstí widenském wy-
stawieno lešení, na kterém newinnou krew swou
wyliti měl. Jakož ale byl Jaroslaw šlechetnosti a
učenosti swou četných přátel we Widni sobě získal,
hleděli tito dilem penězy dilem vyhrůžkami kata
k tomu přiwesti, aby ho jenom poranil. I trefil jej
tentu skutečně toliko do ramena, a jak mile široký
meč swýj opět pozdvihnul, aby ránu opakoval, wy-
hrůžkami a hustým kamenobitím od lidu, k diwadlu
tomuto četně se shromáždiwiho, z lešení zapuzen
jest. I odnesen hnedle na to téžce toliko poraněny
Jaroslaw do nejbližšího domu, kde již lékařové, by
jej obwázali a oň dale pečovali, pohotově stáli.
Jelikož ale pro nescísný daw shluklého se tam lidu
dostí záhy ku pomoci přispět nemohli, zalil se po-
raněny krewi a před očima později teprw k němu se
prodravších lékařů ještě téhož dne šlechetného ducha
swého wypustil. Mrtwola jeho pak pochowána jest
w chrámu sw. Štěpána we Widni, kde mu i jeho
bratrem Ladislavem mramorový památník postaven.

Tragická smrt šlechetného a wůbec oblíbeného
Jaroslava z Bozkovic wzbudila wšeobecné úča-
čenství u všech obyvatelů widenských, w celé pak
Morawě, kde páni z Bozkovic k nejslowutnějším
rodům patřili a s nejbohatšími i nejstaršími tamními
rodinami spřízněni byli, jakož i w Čechách a we
Slezsku, jelikož i tam páni tito, zwlastě dotčeny
Ladislav z Bozkovic a na Morawské Třebowé,
mezi wysokou šlechtou a učenými četných přátel

měli — proti werołomnému a newděčnému Matyáši panující nenávist tudy ještě wyššího stupně dosáhla. Wice tehdejších básníků opěvalo hradištnou smrt Jaroslawowu, i Bohuslav Hasensteinský z Lobkowic, jeden z nejučenějších mužů a nejslavnějších Čechu věku swého, jakož i vroucí přítel bratří Bozkovických, složil truchlozpěv — jež w I. dílu Procházkových w Praze, 1784. wydaných Miscelaneích na str. 226. dle celého znění čisti možná — jakož i nápis na hrob Jaroslawuw w tato slowa:

„Aspice quisquis ades, serie quae clarus avorum
Saxa Jaroslaus Boskovicaeus habet.
Floruit is lingua, bello praestabat, eratque
Et patriae et generis gloria magna sui.
Hunc gladio extiuxit fācientem necata tyrannus,
Extinctum frater clausit at hoc tumulo!“

jejž později bratr jeho Ladislav w desku mramorowou wrytí a ní hrob Jaroslawuw ozdobiti dal. Nestává wšak wice památníku tohoto w chrámě sw. Štěpánském; bezpochyby při oprawowání swatyně této w předešlém století nebo snad dříve již suruostí a netečností dělníků wedle wice jiných náhrobníků zničen a vyhozen.

Wlastenská památnost.

Oučinek smutku.

Hrabě Maximilian z Waldšteina, strýc slavného Friedlandského, bojoval w osudné bitvě běloborské w řadách cisarských, an zatím newěsta jeho, slečna Berková z Dubé a Lípy, dcera jednoho z nejhorliwiejších zastavatelů protestantské strany, w Praze se nacházela. Po vzetí města Waldstein i hned bezpečnou stráž pro dům Berkovský žádal a obdržel, s kterouž k newěstě swé pospichal. W domě budoucího tchána swého nenašel wšak nikoho — paštrovo i služebnictvo bylo prchlo — tolíko newěstu svou nalezl — mrtwou na mrazech ležící! W tu chvíli se seděvěly mu vlasys i brada, a nikdo nespatril ho wice usmívat se po celé jeho živobytí.

D o p i s y.

Z Trutnowa.

Dávno byl ustoupil český jazyk nás we zdejším okolí jazyku německému, tolíko semotam pozůstala jména vesnic a měst pamatuji ještě na to, že druhý český blahol se po zdejších horách ozývával. Zdá se, jakoby jména tato, ač převrácená, a až k nepoznání překroucená jazykem cizím, památníky byla našeho jazyka, zašlého w těchto krajinách horních. W tom ohledu zaslhuje jisté vyhledávání právých prwopocátečních jmen dávno poněmčilých míst zvláštěho pozoru, a proto doufám, že nebude zbytečno, badateli po těchto památkách uvesti zde některá prawočeská jména zdejšího okoli. Podal jsem sice w těchto listech před lety některá nyní poněmčená jména; wšak ale bylo udání to jenom na oustni ztvrzeni založeno, nyní pak mohu udání toto z listu zdejšího archivu zlepšiti a doplňti.

W tržní smlouwě na trutnowské panství, léta 1599. w ponděli po neděli provodní uzavřené a w deskách zemských w knize instr. číslo 174. léta 1600. w ponděli po rozeslání sw. apostolů pod lit. G. 11. vložené, jest vesnice Trubenwasser Kalná Woda — Goldenöls Wolešnice — Wolta Woletín — Hartmannsdorf Hertwikowice — Bernsdorf Bernartice — Alstadt Staré Město — Porschnitz Poříč — Albdendorf Woblanow (na slezském pomezí u Marešova) — Jungbuk Mladé Buky nazwána. Mimo to

w listu darowacím, jímž statek Döberle na štědrý den léta 1541. k Trutnowu připadl, nazwán jest statek ten Debrno a wes k němu patří Lubeč. Jméno Lubeč podnes zůstalo neporušeno; pozůstawa pak wes tato jenom ze čtyř stavění pod vrchem Bolkowem u slezské silnice. Burkersdorf se dle pověsti prý Střítež jmenoval, nemohl jsem wšak posud nalezti důvodu pro to, neboť w rečené tržní smlouwě l. 1599. jest wes tato Purkersdorf nazwána.

Za minulého století podemil jazyk německý břehy slowanské vlasti, a mnohé město a mnohá wes klesla. Tuto se wedrala němcina východně až po Oupici a Swatonowice, jižně po Hořička a Králové Dwory, a západně po Pecku, Kalnou a Jilemnici. Na panství náchodském jmenuje se wes Bohuslavice nyní Baušnig — Kyje Řeile — Studeneč Štauden; — Kohoutow Rofen — Brusnice Praußen. Jistý studenecký osadník založil w předešlém století w kostele brusnickém fundaci, dle kteréž se studeneckým osadníkům ročně jednou, a sice o welikonočních svátcích česky kázali a w neděli české ewangelium čisti má. Bylať tehdáž wes ta ještě českou, nyní wšak již se docela po-němčila; nieméně fundace tato trvá podnes, a podnes se čte ewangelium w českém jazyku a káže se česky. Pravili mi obywatele studenečtí, že o to žádali, by se tato fundace změnila tak, aby se místo češtiny němcina zavedla, ale žádost tato že nebyla a nemohla být wyslyšena, ueb takto by se proti všem zakladatelové jednalo. Kéž by takových základů bylo wice na hranicích českého jazyka! Diwuo, že Studenečtí swá česká jména podnes neporušená podrželi a také podepisují, u př. Třešnák, Wondráček, Česák atd. K poněmcení zdejšího okoli nejvíce školy přispěly, a proto jest nejwejš třeba, aby na hranicích naši materstiny dobrých škol českých se nacházelo, neboť jedině jimi se může podemil břehů slowanské vlasti zaraziti.

Lhota.

Z Mědčina u Klatow.

W městečku našem dali jsme dne 24. Ledna b. r. besedu českou, čistý wýnos na základ kuihovny ustanowivše. Slyseli jsme dva koncerty od Rode a Maysedra na housle, přednášené od p. Buchala, písne od Worla, přednášené od p. Hellera, a dve deklamovánky od Rubese: „Obrana krásného pohlawi“ od sl. Duchkowé a „Já jsem Čech“ od p. Řípy přednášené. Konečně bawil společnost p. Kott břichomluwectwim a rozličnostmi à la Bosco.

Jakkoli wywedení besedy naši nebylo takové, jako we velkém městě se očekávali může, přece musíme vyznati, že naši pp. ochotníci rázně sobě počináli, velmi radostný večer nám připravil. — K čistému wýnosu, jenž 50 zl. w. č. obnáší, přidal nás welebný p. kaplán P. Jan Krášek ze svých skrovnych příjmů 20 zl. w. č. a horlivosti svou zde onde přispěvky slíbené má. Ó kýžby příklad našeho milovaného pana kaplana hojněho následování nalezl! Toť prawá známka vlasteneckví. — Jak mnohý, bohužel! pro vlast řečí dloubou horliti se zdá; jedná-li se wšak o to, aby nějakou obět na oltář vlasti položil, předstírá rozličné, často malicherné potřeby! Zdali takový není podobný ořechu bez jádra? stromu bez owoce? Kýž by každý prawý Čech wice skutky nežli slowy herliwest swou dokazoval!

Konečně připomenouti třeba, že pilně Nowiny, Kwety, Wcelu, Pražského Posla i jiné wycházejici spisy čítáme.

Šim. Duchek.

Ruská literatura.

Wezmem-li slušný ohled na málo ještě wywinutého ducha na Rusi a uwážime, že nejwětší částka literárních

si velikým počtem časopisů rozdrobena jest, můžeme říci, že belletristika doslu silně se tam pěstuje — ovšem k po-měru s jinými národy vždy ještě velmi málo. Národně zahovalejší Moskva zvláště wyniká.

Ovšem Puškina nenabradila dosaváde přízeň osudu Rusům. Na místo Schillerovo dralo se a dere vždy ještě hejno nových i dosti nadaných spisovatelů — ale nadarmo, působení jich jest jen částečné a proto i méně důležité. Tak jest to i s Puškinem v Rusku — on jest národním básníkem, on znal rozechráti každého, v každém zbuditi soucitné strasti a slasti a i nyní ještě každého Rusa jest miláčkem. Mnoho zdatných spisovatelů snažilo se dotřít jeho výše; i stali se miláčky obecenstva, Puškina však přece žádný ještě newynahrudil. Puškin jest ruským klassikem. Takové knihy pak člověk opět a opět čte — jsou to přátelé, s nimiž po celý život spřízněni a spoutáni jsme. Proto ale jsou nám nové plody vždy příjemné známosti, jimiž se dle nekratceji bavíme, až pak naleží novou známost předešlé zapomínamé. To jest přirozené: bezustálé bavění s přítelmi přece by nás unawiilo — variatio delectat, to jest naše náura — naopak ale jest nám útulek v jeho nárač po jistých odstawkách tím milejší. Tímto vyhýbáním uspokojí se snad chvaločeřenci jak klassiků tak i — sit venia verbo — modernistů též literatury, kteřížto se skoro všude v boji nacházejí. Tak k. p. na Rusi jsou jisti klassikové, jenž proti všemu novému brojí a ve své připrostosti mnohé roztomilé literární úkazy zcela zavrhuji, anto naopak mnozí modernisté v tu samu výstřednost upadají a mnohý často i prostřední plod nových časů nade všechno, ano i nad samého Pusquina wynásejí. S podobným počkáním potkati se bylo i v Německu a jinde.

Nám ale podle shora podotknutého vyhýbání i nové plody ruské belletristiky jsou pozoru hodné, aniž se proto s klassiky rozhněváti musíme. A pročež již pohledme trochu na nejnovější známosti. Nejvítanější nám bude nás starý přítel, byť i v jiném obleku: „Úplý přewod Královského rukopisu“. Překlad od Berga jest výborný. Tak tedy máme tuto básnickou starožitnou památku ve všech slovanských nářečích — známo, že Stanko Vraz jej chowá v rukopise — a tak bohdá, w brzce se této slovanské polyglotti dočkáme. Kolcowowy básně vyšly v novém vydání, a za výbornost jich ručí vždy ještě trvající účastenství obecenstva. Grigoréw vydal též své básně, ale nebyl tuze šťastný na Parnasu.

Od Žadovského vyšel swazek básní, o nichž ruský kritik praví, že jsou sice jednoduché ale překrásné. Žadovský věnoval své básně velkokněžné Olze a příjmutí tohoto věnování je podle slov ruského recensenta obecenstvu již tak poručuje, že všechna jiná pochvala umlknout musí. Takové věnování a takového potom recensenta mohl by mnohý z našich básníků požádat.

Jeden z nejplodnějších románopisců ruských, Weltmann, vydal věrovanou pověst „Trojan a Angelika“, plnou poesie; obrazy jsou skvělé a sloh nad míru květnatý. W skutku prý to právě básnický produkt.

Z prosy uvedeme: „Hetman Ostrajnica, historický roman ze 17. století od Kořenewského. 2 části. Charkow.“

„Miti a býti, roman od Mého Známého.“ 2 části. Moskwa.

„Poslední z Kolobrierů, roman od Charlesa Rěbo (Reyband?)“. Petrohrad.

„Magické oči, roman od Stewena.“

„Prvního Aprile, humoristický almanach“ s pracemi nešťastných následovníků Gogolových. My tedy máme také mnoho humoristů, samé satyry, samé Gogoláky.

„Nowoselje“, almanach, jeden z nejlepších plodů. Obsahuje: „Projíždku v Gruzii“ od Bulgarina, „Smrt Lapu-

nowu“ od Gedeonowa, známý to šťastný dramatický pokus, pak práce Polewoje, Chmelnického, Karsakowa. Z básní wynikají plody plamenného Benediutowa a velmi nadaného Dyrowa.

„Moskewský literární a vědecký almanach“ s příspěvkem Aksanova, Berga, Srezniewského, Popowa, Chomjakova a Jazygova, samých skoro mladých slavistů, za co i od poctivé rusky smýšlejících páns Bulgarina a Grece notně česáni jsou. Pan Bulgarin vždy dostane trhání, když některý ruský slavista užívá slovanského výrazu na místě v státním slovníku obsaženého „traur“, „Peterburg“, „Kamerjunker“, „Kamerdiener“, „Kamerger“ atd.

• „Patkul“, tragédie od nadaného dramatika Kukolníka. Nedostála však prý všeobecnému očekávání.

(Dokončení.)

Brousek jazyka.

Máme dnes právě tučný čtvrtý, a toč vše, pane kollego Šumawský! že se člověk na ten den obyčejně trochu vše nasytí, tak že k dobrému ztrávení malé komoci potřebuje. Postavím se tedy k brusu a budu trochu brousiti. Beztoho dnes několik stojáků na wepřových koštěch silně otupělo; nebude tedy na škodu, když je pro blízké slavné tři dny ze života Bachusova trochu nabrousíme. — Náhodou spatřil jsem tu odpadek od minulého broušení; jestiš to předložka od, kterou jsem nedávno od slova odporučiti ubrousil. Tenkráte bylo toho potřebí, neboť jsem chtěl vybrousiti poctivé české slovo pro význam německý empfehlen, anempfehlen. Kdybych ale tak pro vyražení jakýmsi tajným uměním open odpadek zase přibrousil, proměnil se mizerný žabíkům odporučiti (w dotčeném smyslu) w starý Žižkowský meč, který znamená tolik jako odkažati (vermažen). A takto by tedy špatně pochodiil, kdo by k. p. zboží své Pražanům odporučil, nebo celá Praha by měla právo myslit, že jest to jeho poslední vůle čili kňast, a naposled by mu ještě jedu dal, by mohli brzy po něm děditi. Prosím Wás tedy, pane kollego, pro zachování dobrého rádu, ať toho již nikdo neciní! — Naopak by se zas mnohý velký pán podivně na to díval, kdyby mu některý umírající ujec svého bratrowce nebo sestřence odporučil, t. j. odkažal! — Nedávno vybrousil jsem rezavý nůž: dotekl se jej (místo ho), a tu mi ctitobná matka Literatura k mému velikému potěšení zase dva podobné nože do šlejfirny přinesla, které služí: ptal se jej a táhal se jej. Já říku: Milá matičko! nedělejte si zbytečných outrat a mně zbytečné práce a nabruste si to na domácim brousku sama, nebo jakožto učená paní vše, že již to se jest accusativ; nedáwejtež tedy všecko jméni své accusativu a zmomeně také na genitiv. Který pak vybroušený jazyk vysloví: ptal se nebo táhal se matku, deeru atd.? — Nyní kladu na svůj brus zabijáky mluvnice české: w kartech, w botech atd. Jaké to strašné skřípání! Sám brus se tomu diví, že se snad někde v Čechách říká: ten kart, ten bot, a podle toho také: těmi karty, těmi boty, jako jsem skutečně „těmi hry“ a podobné pekelné skřípění zubů z úst Literatury slyšel; ale já těším svůj skřípající brousek tím, že poctivě Čechové, kteří jméni své w kartách prohráli, ne w roztrhaných botech, ale w roztrhaných botách chodívali. Nyní vybrousím ještě z novomodního ním a ní, které se jen po předložkách klade, pravoslavné rokoko jím a jí, a pak svou šlejfirnu pro dnešek zavru. Beztoho sousedé na to skřípání již hubují. B. J.

Pražský denník.

P. Ludvík Ritter z Rittersberku zřídil w sobotu dne 13. Března w konviktním sále o 5. hodině s věčera hudební deklamovací besedu, při které pp. ou-

dowé Žofinské akademie, pp. Jos. Fischer, Aug. Müller, paní Hoffmannová a sl. M. Müllerová přednášením původních hudebních skladeb, a slečna M. Lad. Zelinkova a p. Klement rytíř z Weythrotheru přiměřenými deklamacemi v české a německé řeči oučinkovati budou. Programmy a vstupní lístky lze dostati v knihkupectví Bedř. Krečmara a ve knihoskladu Jar. Pospíšila, pak u p. Rittersberka samého v č. 408. u 3 korun na uhlém trhu v 1. poschodi, před besedou ale v Konviktě samém. Pan Rittersberk si jak v hudebním tak i v českém literárním oboru znamenité zásluhy získal, máme tedy všelikou naději, že jeho beseda mnohými přáteli umění navštívena bude.

Vlastenská zpráva.

W Nezabudicích pod Křivoklátem založena jest od pražského doktora v lékařství p. Vinc. Jiruše, v té krajině zrozeného, knihowna. Šlechetný pan zakladatel nejen skřini a pěkný počet vybraných kněh pro knihownu tu nákoupil, nýbrž i skoro všemi časopisy českými ji zásobuje a po čas života svého každoročně ji podporovati přislíbil. Wznešený to zajisté prostředek, otcině své wděčným se proukazovati. —ský.

Trní a bodláči.

Na jednom gymnasium v severních Čechách dokázal jistý professor, že Justinian Veliký nebyl Slovan, alebrž Němec, následujícím způsobem: „Mezi dvořany Justinianovými nacházel se též jakýsi Cerman čili lépe German, důkaz to, že dvůr Justinianův byl dvůr německý a následovně i sám císař Němec.“ Týž pan professor uvádí na důkaz, že Čechové všecko wzdělání své od Němců mají, i ten příklad, že nejvytečnější dílo, jakým se literatura česká posud honosí, totiž veliký slovník Jungmannův, za původce svého má Němce, jak jméno jeho dostatečně dokazuje. Podle toho bychom museli soudit, že kdo se n. p. Kolář, Kolářík anebo podobně jmenuje, též mezi Čechy počten být musí, a přece skutek ukazuje, že člověk takového jména může být kovaným Němcem. — Na též gymnasium zřídili sobě žákův do knihowny i české spisy. Knihowna však dostala se v moc prefekta, a ten, kdykoli někdo ze žáků českou knihu požádá, nejprv za odpověď mu dá, že není při ruce, na druhé požádání dá mu jinou knihu, kterou žák nechce, a po třetí wytkne mu přísně jeho drzost, jak může proti vůli svého představeného tak urputně na svém stát. Tak se děje, že žáci ani k slovníku Jungmannovu, též v knihowně se nacházejicimu, přístupu nemají, jakkoli množí z nich úsilně o to k potřebnému poučení svému se zasazovali.

S m ě s.

Trh na ženy. W Benim-Suaru, dílu Berberska, bývá každoročně v ustanovený den rozsáhlý trh na ženy. Wšechny dívky a vdovy, které we stav manželství vstoupiti hodlají, sejdou se na ten trh, we svůj nejskvělejší oděv jsoucí přiděny, a rozsednou se na prostranném místě, jak se samo sebou rozumí, bez závoje; v ruce drží každá šátek, kterýž sama utkala. Mužové, jimž se chce do ženěni, obcházejí to pěkné zboží, jež se samo prodává, a pod zámkou, že jemnost šátku chtějí prohlédnout, prohlížejí si ženy. Libi-li se jim některá, ptaji se na cenu šátku, kterýž majitelka jeho více méně wyeení. Když se jí totíž kupec nelíbí, žádá nesmírně vysoký plat; je-li však kupec swarný, skrowný za šátek plat požaduje. Uzavřeli se koupě, musejí rodiče newěsty své povolení ku sňatku dát, potom se děje zasnoubení a newěsta dostane šátek ten za

wěno. Manželka tím způsobem dobytá však nesmí se opět prodat, třeba i často manžela koupě velmi mrzela.

—m—

Nowý baron. Jedna dáma chystala skvostný bal a poručila svému synovci, aby nezval nikoho, kdo by buď baronem nebyl anebo stužku v direcji nenosil. Najednou přinese sloužící psaní, v němž jistý mladý pán žádá, aby do jejího salonu vejstí směl. Žádost byla velikým erbem zapečetěna a podepsán byl — baron Beisele!

* *

Počet časopisů w Londyně a w Paříži. W Londýně wychází ouhrnkem 328 periodických spisů, a sice denně: 13, jichž 8 ráno, 5 večer. Třikrát za týden 4, dvakrát 5, nedělních 19, mimo neděle 35 týdně. Mimo to 24 týdeníků (magazine), 147 měsíčně, 25 čtvrtletních pozorníků (Reviews), 23 pojednání učených společnosti, 29 právnických zpráv. Politické noviny nejsou v tomto počtu zahrnuty. — Paříž je na časopisy ještě bohatší. Roku 1812. měla 45, r. 1825. 127, r. 1830. 309 časopisů; od r. 1830. až do Srpna 1846. 200 jich přibylo, tak že se jich nyní 509 počítá. Z těch wychází denně 37, týdně 98, měsíčně 225, čtvrtletně 61; třikrát týdně 16, dvakrát měsíčně 56, třikrát měsíčně 9, půlletně 7. Wyjma politické noviny jedná 15 o náboženství (6 pro protestanty, 1 pro Židy), 29 o právnických záležitostech, 14 o přírodotisku, 22 o mode, 4 o marině, 10 o diwadle, 19 o zemské správě, 28 o výchování, 37 o literatuře, 28 se zanáší návěstími a oznámeními, 18 rolnictvím a zahradnictvím, 10 knihkupectví, 4 matematikou, 4 průmyslem, 33 obchodem, 14 hudbou.

—p.

Moskva slaví w Září b. r. 700letou památku svého založení. Moskvané myslili, že slavnost zvýšena bude otevřením železné dráhy, z Moskvy do Petrohradu vedoucí — ale z toho nebude nic, neb s jistotou ví se, že se teprva na jaro r. 1848. otevří muže.

—p.

Kdo nepokračuje? Někdo vrátil se ze své otčiny, kterou byl na nějaký čas navštívil, byl tázán, jak to tam vyhlíží? „Wšechno se tam již změnilo,“ odpověděl, „vše jinak již vypadá, jenom děti školní jsou ještě pořád tak malé, jako před deseti lety byly.“ —ský.

Nowé knihy.

Národní báchorky a pověsti od Boženy Němcové. Sw. VI. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 16. Stran 128. Cena 12 kr. stř.

Školní písne, Wlasti a Církvi ku wzdělání české mládeže věnované od P. A. Neumanna, kněze církevního. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 18. Stran 243. Cena 18 kr. stř.

Co gšau odpustky? a kterak gich dosjeti lje? W Praze tištěm arcib. tištárny. 1847. 8. Stran 22. Cena 3 kr. stř.

M. Gógl Zábavné spisy. Swazek třetí: Dokončení pověsti o panu Matějovi atd. — Plášť, pověst z úradnických sfér Petrohradských, přel. od Hawla Borowského. — Podobizna, přel. od K. Stefana. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 277—410. Cena 20 kr. stř.

Z toho též o sobě dostati jest:

Plášť, pověst z úradnických sfér Petrohradských. Z ruského M. Góglia přel. H. Borowský. 12. Str. 48. Cena 7 kr. stř.

Podobizna. Z ruského M. Góglia přel. Kr. Stefan. 12. Stran 84. Cena 10 kr. stř.

Číslo 31.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu.
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek, a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytove na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodi přes dvůr).

13. Března
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patriènou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Zpěv na Karlštejně.

Duchu velký — Karle nás, a
Ty svůj pomník oblétáš, t
Na něm světu pro vše wéky b
Psány twojí slávy wdéký. f
Národ český stráz mu dává, a
Za panoše provolává: o
„Od hradu dále!“ e

Otec Čechů — Karle nás, a
Snad swé syny ještě znás, a
Po sta letech lásku twoji l
Zachowali s duší swojí,
Tisíc srdeč — tisíc stráži — e
O hwězdy se hlas odráži: e
„Od hradu dále!“ a

Králi Čechů — Karle nás,
Korunu teď jinde máš,
Na twrzi je oblakové,
Stráž tam drží cherubové,
Slavnější je teď wolání e
Na hwězdnaté hradu báni:
„Od hradu dále!“ a

J. Picek.

Něco z dějů widenských.

z.

Dvojswatba r. 1515.

Wûbec známo jest, kterak císař Maximilian I. po celý čas svého živobytí a panování hlavně k tomu prohlízel, aby moc a slávu rodu Habsburského pro budoucí časy co nejvíce upewnili, zwelebil a rozšíril. I bylté on sám již za časů otce swého císaře Fridricha III. (1477.) Marii, dceru Karla Smělého, wéwody Burgundského, za manželku pojala a tudy krajiny nizozemské, obchodem a bohactvím kvetoucí, k zemím svým rakouským připojila. Na to zasnoubila syna swého Filipa Krásného s Johannou, dcerou Ferdinanda Katolického, krále Arragonského, a Isabely, královny Kastilské, po nichž ona nesmírné země říše Španělské w Evropě a Americe zdědila. Chtěje pak konečně rodu svému také právo ke koruně České a Uhereské ujistiti, po mnohých vyjednáváních s králem Wladislavem roku 1515. dvojswatbu umluvil tak, aby jeden z jeho vnuků, Karel neb Ferdinand, Annu, dceru Wladislawovu,

Ludwik pak, syn Wladislawu, Marii, wnučku Maxmilianowu, za manželku pojala, jakož i další smlouwu s králem Českým a Uherským učinil, který by rod jejich dříve wymřel, toho země aby druhému k dědictví připadly. Tento dvojsňatek slaven jest we Wídni dne 22. Čerwence 1515. s neslychanou dotud okázaností a nádherou, jakož o tom videnští souvěci kronikáři, zwlastě očity swědek, powěstny tehdáž professor a básnik Jan Cuspinianus čili Spießhammer, wyprawují. Jelikož pak sňatkem tímto základ ke spojení koruny České a Uherské s domem Habsburským položen jest, spojeni pak toto na budoucí osud a wywinowání se obou téhoto zemí nejwětší wliw mělo, podáváme zde obšírný a wěrny obraz slavnosti a radovánek při této příležitosti držaných, doufajice, že čtenářům našim newhod nebude, an se nám dosaváde ouplného popsání této pro děje české a uhereské předůležité dvojswatby u českých kronikářů dočisti neudalo.

Obdržew císař Maximilian I., právě na sněmě říšském w Augsburce meškajici, zprávu, že král Wladislav s bratrem svým Sigmundem Polským do Wídne přijíti chce, opustil kwapně shromážděné stavovské a pospíchal do Wídne, aby tam přípravy k poctivému uwítání hosti swých činiti a čestné posly do Prešpurka jim naproti odeslati mohl.

Dne 16. Čerwence 1515. potkali se ponejprw mocnářové vyše dotčení u Trautmannsdorfu. W průvodu císaře Maxmiliána nacházeli se wšickni jeho ministrowé, nejvyšší šlechta rakouská a 2000 vybraných jezdců; Wladislawa, krále Českého a Uhereského, provázel co nejskwěleji oděni uherští magnátové a wice páni českých, komonstwo pak též přítomného Sigmunda, krále Polského, záleželo z Poláků, Kozáků a Tatarů w naskrze nowých, národních oblecích s wysokými chocholy na hlavách, welmi malebně se wyjmajicimi, při čemž každý národ i svoj vlastní hudbu měl. Když byli uherští magnátové tak četné komonstwo Maxmiliána spartili, ulekli se welice, domnívajice se, že císař proti nim nějakou zradu a lest obmejší, brzo wšak o nedůvodnosti bázně swé se přeswědčili. — Cely průvod tento poskytval welikolepý pohled. Napřed

nešen jest císař Maximilian w nosidlech, zlatem a čerwcem wykrášlených. Jej následoval králewic Ludwik w šarlatowém, zlatem protkaném oděwu na komoni skwostnými pochwami pokrytém. Na to wezena jest sestra jeho Anna, předrahým rouchem oděná, w naskrz pozlaceném, osmi brúnami taženém woze. Za ni jel král Sigmund w rásném plášti šarlatowém a biryté z bílého aksamitu s wlajícim na něm čerweným chocholem. Konečně nešen král Wladislav w nosítkách čerweným aksamitem a zlatem ozdobených, odén w přeskrostné roucho krále Uherškého.

Prvni obapolné rozmlouwání a wyjednawání trvalo asi půl druhé hodiny, načež držána honba, po niž král Wladislav s dětmi swými w Trautmannsdorfě, král Polský w Egersdorfě a císař w Lachsenburce i s komonstwy swými přenocowali. Druhého dne na to zrána slawny wjezd do Wídni, a sice w tomto pořádku držán jest. Okolo 1500 čerwcem oděných měštanů wídenských, w jichž čele šest ozbrojených rádních pánu jeho, vyšlo wstric císaři a hoštum jeho čtvrt míle za město; za nimi šlo 500 mužů pěšího vojska říšského, dlouhými kopími a ručnicemi ozbrojeného; až k branám městským vyšlo weškeré duchovenstwo ze všech klášterů wídenských, svaté ostatky, kříže, korouhwe atd. ne- souce, pak mládež školní, každé dítě praporeček, rakouským, uherškým a polským znakem ozdobený, w ruce držíc, jakož i ostatní swětské kněžstvo, všickni studujici, učitelové, bakaláři a mistrové university wídenské, konečně pak cechovní pořádkové se swými praporci, jichž se asi šedesáte čítalo.

W čele průvodu wenkowského do města přicházejícího jelo oddělení jízdy ze všech přítomných národů, pak uherští, čeští a polští šlechticové, prowázeni jsouce polní hudem swou; na to ministrowé i rádcové císaře a obou králů, za nimi císařti polní trubáčové, pak králewic Ludwik a král Sigmund Polský na koních. Za těmito císaři Maximilián a králem Wladislavem w nosítkách nešení, okolo nichž nejvyšší ouřadnici a šlechticové pěšky se ubírali, konečně princezna Anna w pozlaceném woze, opět osmi brúnami wezená. Za ni pak jelo 800 nádherně oděných rytířů, dále ostatní jízda, wozy a nescísný daw z celého okolí se shluklého lidu, při čemž koní, jenž k průvodu tomu patřili, 3500, jiných pak k 600 napočítáno jest. — Wjezd do města trval celé dvě hodiny a ubíral se Wlnovou třídou (Wollzeile) k chrámu sw. Štěpána, kde před hlavní branou biskup s kapitolou swou příchozí očekával, jim požehnání udělil a na to w kapli císařské slawné „Té Boha chwálime“ držel, načež král Wladislav s dětmi swými w císařském hradě, bratr jeho Sigmund w tak zvaném zaječím domě, někdejším to sídle krále Matyáše Uherškého, ubytování jsou.

(Dokončení.)

D o p i s y .

z Wídni. (Slowanská hudební beseda.)

Masopust a s ním bály a reduty nám utekly a dnowé postní nastali, doba to, již bychom alespoň zde we Wídni per excellentiam dobou koncertů a hudebních akademí wším právem nazvatí mohli. I Slowané zdejší, paměti jsouce, jak blahodějně prvni dvě w minulém roce zde uspořádané besedy cíli, jak je wídenský svět nazývá, koncerty slowanské pro interessy zdejšího Slowanstva působily, nechtěli zůstatí pozadu a uspořádali třetí slowanskou besedu, jenž dne 6. Března b. r. o 8. hodině u večer, a sice opět w tanecních, skwěle ozářených a právě wkusně obnovených síních „U kytky“ w Josefowském diwadle dávána byla. Welmi příznivý wýsledek obou prvních těchto slawností příčinou byl, že jsme již dluho napřed co nejsrdečněji na tuto třetí se těšili; i nezklamali jsme se nikoli w naději swé; nebo téměř wšecky kusy byly tenkráte tak wýtečně přednášeny, že i my hudební zábawu tuto wším právem koncertem nazývati můžeme.

Záleželať ona z osmi čísel, mezi nimiž se dvě instrumentální a šest zpěváckých nacházelo. Počátek učiněn welmi zdařilým i wýrazným a k wšeobecné žádosti opakoványm sborem od Wojáčka, k textu od Furcha: „Powzbuzující“ zhotoveným; na to přednášeny powěstným zdejším mistrem Mortierem de la Fontaine dva kusy na piané, na Händlův motiv, a potom fantasie na motivy z Webrowa „Čarostrelce“, s takovou brawurou a uměleckou wýtečností, jaké se nám při každé příležitosti we hře tohoto umělců dostalo; potom zpíván a opakován utěšený čtverozpěv ilirský: „Složno, složno, bratjo mila“ od Rusana, po kterém přednášela slečna Swatoszowa, w diwadelním swětě pod jménem Hellwigowa pochwalně známá, „Sekáče“, píseň od Orebského, mimo čtyry jiné národní písně: „Ach není tu, není“, „Žežulinha kuká“, „Chowejte mne, má maticko“ a „Zelená se louka“, welmi zanimavě s wšeobecnou pochvalou, doprovázena jsouc na pianě p. Č. Gutmannsthalem. Po níystoupil náš mladinký krajan Laub na housle a přednášel: „Air septième“ od Beriova, při čemž jej p. Král na pianě provázel, pak variace na „Sil jsem proso“. Známař Wám wýtečná hra tohoto mladistvého hudebního diwotworce a tedy netřeba opakovati, že i nás tenkráte, zvláště w Ole Bullowých variacech okouzlily zvuky houslí jeho; i bude-li mladistvý umělec tento u vzdělání swém tak jako posud pokračovati, naditi se jest, že brzo s korifey první třídy o palmu bude zápasiti. Na to zpíval z prvnějších besed známý Ilir p. Stazić tři dílem již povědomé chorwatské písně: „Děva čarnovoka“ od Vukotinoviče, „Kamena děva“ od Mihanoviče a „Sila lépoté“ od Vraza, wšecky w hudbu uwedené od Livadiče, wydajným a líbezným hlasem swým tak zdařile, že je k powšechné žádosti na díle opakovati musel; potom provozovaný čtverozpěv od Wašska: „Spi má zlatá“, a k ukonci sbor: „Pocestný“, báseň od Čelakovského, zpěv od Jelena, kterýžto, zalibiv se jak bodrým obsahem tak i zdařilou hudební skladbou, při hlučné pochwale opětován byl. Jak tento, tak i první sbor řídil tentokráte krajan náš p. Antonín Doležálek, pochwalně to známý bývalý ředitel ústavu slepých w Pešti.

Obecenstvo bylo tak jako při prvnějších besedách i u večer tento welmi četné a vybrané, záležejíc opět z osob téměř všech stavů a hodnosti, jakož i kmenů slowanských, zvláště pak u velikém počtu nalezti se dala tenkráte zdejší krásná pleš; nás ale wůbec to mile překwapilo, že počet mužů wažnějších a usedlejších, těchto zábav oučastnými se činících, při každé besedě se množí, tak že národní slaw-

nosti tyto pro uwědomění, wywinowání se a pěstování intereſů slowanských den ode dne blahodatněji oučinkují a jich důležitost w národním ohledu více a více wyswita. — Mezi cizími nás teház nawštívšími hostmi spatřili jsme také pana Kašpara Féjerpatakyho, známého to horlivého Slowáka a knihaře z Liptowského sw. Mikuláše, pak pana dra. Demetra, rowněž obecenstwu našemu již po-wědomého ilirského básnika, kterížto meškajice právě we Wídni besedě této přítomni byli, a jak nadíti se bylo, weleice se z ní potěšili; že i ostatní, teprw po 11. hodině síně besední opustiſi obecenstwo a národní touto zábawou ouphné spokojoeno bylo, twrditi netřeba, důkazem toho byla, při steronásobném: „Sláwa, Wýborně, Živio, Živila!“ pro-wolávání, na jeho dáwaná zasloužená hlučná pochvala, jakož i, jak již podotčeno, téměr po každém kuse o jeho opakování powšechné projewená žádost.

Wzdávajice tuto jménem všech přítomných pp. wýborům, jakož i wšem ostatním, k wywedení utěšené zábawy této laskawě a ochotně se propůjčivšim, swé powiunne díky, přednášime zároveň šetrnou prosbu, by onino, pamělii jsouce důležitého účelu besed téchto pro zdejší slowanské intereſsy, we zpanilomyslném swém počluvání nikoli neustali, nýbrž brzo opět, a pokud možná ještě w tomto postě, podobnou zábawou nás obradowat si nestížili!

A. R. S.

Z Nowých Dworů. (Škola.)

Dne 3. března byla na klawní škole nowo - dworské píletní zkouška, kterou nejen wysoce důstojný a welebný biskupský vikár okresu kutnohorského, schwálený pan Antonín Procházka, milovník vlasti, slavný úřad nowodworský a mnoho jiných welecténých pp. hostův, anobrž sám wysoce urozený a šlechetný majitel panství nowodworského, pan hrabě Jindřich Chotek z Chotkowa a Wojnina i jeho dobromyslná choť, wysoce urozená paní hraběnka Karolina, přítomnosti svou poguli ráčili. Přítomnost wznešených a drahých osob téchto, zdarilé odpovědi žáků, kteří dobrou powěst nowodworské školy opět chwalně opodstatnili a české zpěvy, jenž z úst dětských co z hrdelek slawičích libě se vlnily, zajisté každé srdce přesladce dojaly, ale i to přání w něm wzbudily, aby po celé vlasti naši od panstva a učitelstva školy tak pěstovány byly; ovšem že by pak milá naše mládež we mravnosti a wědách očihledě prospívala a tak opravdowá na prawé wíre a srdečné lásce spočívající národnost utěšeně rozkwétala. Dobromyslná paní hraběnka si we škole wedla jako máti mezi deerami, mluvic s nimi, radic jim, napominajic je, dříve již žákům pilným české a německé knihy, malé a velké obrazy a peníze, žákům pak chudým obého pohlawí celý oděw a punčochy rozdawši. Kdybych tím nechtěl provolati k jiným: Jdete a čínte to samé, ani bych neuvedl, že dárky tyto na panství rozsáhlém štědrou hraběci rodinu mnoho set zlatých ročně stojí. Sláwa Ji! Díky Ji! — Weleďstojný čestný p. děkan nowodworský a spolu ředitel školní, welebný p. František Kruch, má o zvelebení školy nowodworské zásluhu znamenitě, an nejen wýborně wše wede, nýbrž sám také zeměpis, dějepis, písemnosti, štěparství přednáší. Uznávaje s hlubokou poklonou jeho opravdové zásluhu, připomínám, žeby wydáním původních školních písni swých tyto swé zásluhu jenom dovršil. Nedbaje na to, že skromnost jeho urazím, jednu z jeho českých písni, které o zkousce weřejné zpíwány byly, na důkaz tuto zverejním:

Není větší radost,
Jako mladým byti;
Mladost nezná starosti,
Wždy trhá květi;

Nuž budme rádi,
Ze swého mládi,
Wesče pějme,
Blaha si přejme;
Dokud kwěte wěku máj,
Swět je nám rozkošný raj.

Není větší radost,
Jako pilným byti,
W mládi sobě pilnosti
Wénce k stári witi;
Nuž budme pilni,
Dokud jsme silni,
Ať chutná sladce
Nám naše práce,
Lenost wede k žebrotě,
Pilnost k hojně odplatě.

Není větší radost,
Jako mravným byti,
Drahý poklad blahosti
W srdeci čistém mít;
Cnost nechť se záři
Na naši tváři,
Nestydlosti
Budme wždy prosti;
Ejble lidskou obludu:
Dítě bez cti, bez studu!

Není větší radost,
Jako s Bohem žiti,
S Bohem kráčet k věčnosti,
Dítěm jeho byti;
Pod správou boží
Štěsti se množi;
Dobré se děje,
Komu Bůh přeje;
Zlého nic se nemůž' stát,
Bude-li nás Bůh mit rád.

Ruská literatura.

(Dokončení.)

Cesto- a národopisné odwětví pěkně pučí. Nejdůležitější w tomto ohledu kniha jest: „Mrawy, obyčeje a památnosti všech národů zeniské koule. Wydawané Semenowem a Stojkowičem s pomocí mnoha jiných. S rytinami. Moskwa. Swazek I. Wýchodní Indie od Tjutřewa.“ Ważnost tohoto díla jest proto weliká, že je, co se wýchodu dotýče, můžeme považovati za bezprostředně původní pramen a ne pouhou komplikaci překladů.

„Zpomínky Tadea a Bulgarina.“ Mnoho zajímavých dat, a wšak mnoho arrogance s náramnou kousawostí.

„Pisma z Říma od znamenitého wydawatele „cesty po swaté zemi“. 2. části.

„Anglická Indie w roce 1843.“ Sepsal hrabě Wren. 3. části.

Z historických podotknem:

„Historie Nowé Seči. Sestawená z dokumentů zaporožského archivu.“ 3 swazky od Skalkowského. Odessa.

„Krátký nákres historie literatury ruské od Askorszewského.“ Kyjew. Ne welmi welké ceny. Zvláště w úsudech o nowé literatuře jest spisowatel welmi stranný.

Wýborná a welmi důležitá naproti tomu jest „Historie literatury od Šewirewa“, známého to důmyslného ruského kritika.

„Nikolaj Aleksiewič Polewoj“ od Bělinského jest obsírná biografie, z níž posud žádný z našich časopisů ne-podal krátký nákres, ačkoliv několik německých nás již předešlo.

„Historický atlas Rossie od Pawličewa.“ Wýtečná to práce.

„Návod k přednášení ruské literatury od Plaksina.“ Podobný návod byl by nám velmi potřebný.

„Słownik cizich slow, weślych w soustavu ruského jazyka, od Kirilowa. Dwe časti.“ Kéž by poznenáhla na místě těchto cizich slow pečali užívat Rusové slowanských, pokud jen možná! Purismu v jazyku šetřit jest všecky velmi žádoucí, ovšem výstřednosti v tom obledu přísně jest se warowati.

„Zeměpis pro děti, 4 části od Studitského“. Wytkají mu přílišnou systematicnost.

O knihách ökonomických nebudem se zmínovat, pokud se v nich nenalezají nová poučení a zkušenosti.

„O ruském pěvci“, sbírce národních ruských písni s průvodem fortepiana, již jsme se jednou zmínilí. Cena jest velmi lewná. Nicméně nezdá se, žeby u nás nějakého odbytu byl našel, aspoň ještě v žádném koncertě aneb besedě nebyli jsme s témito původními slowanskými zvuky seznámeni. Co se nestalo, snad se stane. Nám se nějak nechce ten německý kabát svléci a přistřhnouti si po slowanské modě nowý oblek. A přece máme k tomu již svrchovaný čas.

J. Sl.

P. Wocluw wyciąwací ústaw w Praze.

Za našich dnů, jejichž heslo je vychování a za ním kráčející oswěta, musí každého vlastimila radost pojmuti, když vidí, jak se nawzdroj všem obtížim sime v ouťá srdce vložené ujímá a blahodárně vykwétá. Tato myslénka mně tanula na myslí, když jsem dne 27. m. m. z ústavu Woclowa po skončené půlletní zkoušce domů se ubíral. Myslím, že se mnohemu zavděčím, když o působení jeho stručnou zprávu podám. — Ústav ten, do něhož se jenom chlapci přijímají, je na tři třídy rozdělen, v nichž se dle starší dítěk jejich schopnostem přiměřené předměty přednášejí. Mimo náboženství, čtení, psaní a počítání učí se dítky I. třídy počátkům německé mluvnice; v II. třídě se v počtech a mluvnici hbitě pokračuje, k čemuž přirodopis a cvičení v deklamaci připojeny jsou; v III. třídě mimo dotčené předměty, cvičení ve slohu, země- a dějepis několik hodin zaujmá. Tyto předměty, arci původně v řeči německé přednášené, nicméně větší rozmanitosti a interessu nabývají, jelikož se vždy také v řeči české vykládají. Již dítky I. třídy přinázejí lehké české úkoly; mimo to ve všech třídách české zpěvy, rozmluvy, úkoly atd. s německými se střídají. Český jazyk v tomto ústavu má švarných reprezentantů — uvedu samého p. Wocla a známého p. Malipetra. K nemalému potěšení jsem se dowěděl, že p. Wocl w druhém běhu v III. třídě český dějepis w původní řeči přednášeti bude; spis, dle kterého se řídit hodlá, je nedávno vyšly a k tomu nejlépe se hodí dějepis p. Neumanna. — Konečně připomenouti slušno, že pokoj, v nichžto se chlapci wyciąjejí, čistotou a úpravností mile dojmíjí; po stěnách wyweszené mapy, přirodopisné obrazy atd. krásně na obrazotvornost dítěk působi. — Zkouška se k spokojenosti všech přítomných odbyla, ano všech očekávání předčila; všeobecný obdiv zbudily předpisy žáků; je to věro velmi mnoho od 7—10letých dětí. Mnoho zdaru a setrvání!

Wlad. Hlawa.

Vlastenské zpráwy.

S opravdovým potěšením opět podáváme čtenářům svým zprávu o pěkném působení velmi schopného, v Rímě žijícího krajaná. Jest to pan Wilém Kandler, požívali posud Klarowskou uměleckou fundaci, po jejímž vypršení ještě déle hodlá meškat v Rímě. Máš hotové tři veliké oltářní obrazy, jenž všecky pro Čechy jsou určeny.

Byly poslední čas wystaveny w Rímě a velice se libily, papež sám udělil dílně našeho krajaná neobyčejnou cesté swé návštěvy a posvětil jeden z těch obrazů, představující sv. Josefa a určený od umělce pro kostel své otciny Kracova w Boleslavském kraji. Druhý obraz (nejswětější Trojice) náleží jednomu kostelu w Kouřimském kraji, třetí představuje sv. Kateřinu Sienskou. Tento poslední jest prý nejzdářilejší ze všech. Postava svaté, klečící před oltářkem, přízniwým osvětlením a wolně i ušlechtilé drženým rásnatým rouchem obzvláště dojem činí. Wýraz tváře, pozdvížené w důvěře a odewzdanosti, jest mistrowský. Tento zdarilý plod našeho vlastenského umělce zdebiti bude gothicický oltář proboštského chrámu jindřichohradeckého, pro kterýto kostel i slavně známý malíř, professor Kuppelwieser we Widni, obraz na oltář maluje. +

W Březové Hoře byla dne 6. Března držána letos již třetí beseda, a sice we prospěch průmyslu školy. (Předcházející prvnější dvě besedy siněrowaly k jiným blahočinným ústavům, první k ústavu pro chudé, druhá k založení místní knihovny.) Návštěva byla hojná a mezi hosty byl i známý spisovatel vlastenecký, důstojný pan děkan přibramský Ondrák. K rozmnožení zábavy zpíval p. Pribík některé české písni, za které poctěn byl všeobecnou pochvalou. Wubec sobě w záležitosti národní Březová Hora statně počiná, i blízkou zámožnější Příbram daleko za sebou nechávají, a všecky časopisy české nacházejí tam odběratelů. — o

K 500leté slavnosti založení vysokých škol pražských zapsáno bylo přispěvků až do konce Ūnora b. r. 83.018 zl. 58 kr. stř., z nichž 57.801 zl. 54 kr. již odvedeny jsou.

S m ě s.

Neštěsti ohně. Nedávno shořelo pešské německé diwadlo, a již všechny časopisy napiňuje zpráva o podobném neštěsti w Karlsruhe, jen že toto mnohem jest o-kromnější, an při něm ke 120 lidí zahynulo. Krátký čas před tím vznal se oheň i w stuttgartském diwadle mezi hrou, ale brzy jest udušen, tak že se we hře pokračovalo.

Nowý konversační slowník! Takovýto chce jistý p. Fürth w Sondershausenu napsat; má obsahovat jména všechných hospodských nejen evropských, něbrž na celé zemi se nacházejících. Chce w slowníku tom udat, kteří hospodští jsou nejzdworilejší, kde je nejlacinejší jídlo a nápoj. „Onen hospodský,“ zní návesti, „w jehož hostinci se stěnice nacházejí, čerwenou hwězdičkou se poznámena.“ — m —

W Londýně, dokládá časopis „Punch“, se nachází circus, w němž umělecká jedna společnost svá představení dává. Všechny umělecké kousky, kteréž se jinde na koních provozují, na lokomotivech se tu představují. Tak na příklad jeden z umělců těch na dvou lokomotivech swé smělé skoky činí; jedna dáma na lokomotivu, kterýž w nejvyšším kwapu po okrouhlé dráze přejíždí, zdobně tancuje, a dobré wyewičený jeden lokomotiv skrz obruc papírem potažnutý skočí. — m —

Nowá knízka.

Sbírka všech robotních zákonů pro Čechy a Moravu s ukázkou, kterak se naturalní roboty na giny, vrchlostem i poddaným prospěšnější způsob použili může. Dle Leinerova festawenj na český gazyk doslovne přeložena. W Praze 1847. Štak, tisk a papír synů Bohumila Háje. S. Stran 118. Cena 36 kr. stř.

Číslo 32.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálených trikráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—10 v druhém poschodi přes dvár).

16. Března

1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

Roku 1835. prvního Srpna ubíral jsem se pln naděje a radosti z hlaholu a lomozu pražského k ti- chému otcovskému domu, stavě v myslénkách po- wětrné zámky do budoucnosti; neboť jsem si dosti pochvalné wyswědčení jak z præparandy tak z ústavu warhanického wydobył, zvláště jsem byl hrd na po- znamenání (a tenkráte mnoho platilo!): »Er fann auch deutsch,« jenž na mému učitelském wyswědčení stálo. Doma jsem byl ode všech s otěvřeným ná- ručím přijat a přibuzní moji honosili se tím, že mají strejčka „panem učitelem“. Byli by mne na rukou nosili.

„Jak dlouho to může trvat,“ myslil jsem, „aby to nejlepší pomocnické místo neobdržel?“ Měl jsem doma wznešeného přítele, který od mého dětinství přízniv mi jsa u pana wikáře mnoho platil a často mi sliboval, že se o mne dobré postará; nemohlo mne tedy štěstí minouti. I žil jsem bez starosti; otec můj nebyl žádný chudák a tak mi nicého nescházelo. Prožil jsem tak půl roku, a mezi tím neprestal wzne- šený můj příznivec mne o své přízni ubezpečovati.

„Co nejdříve bude místo w L — uprzedněno, žádný ti je newezme,“ pravil jednoho dne, když mi již přece čas dlouhý býti začal a já ho na jeho milostivý slib upomenul. Místo to bylo po nějakém čase skutečně uprzedněno a já — zůstal na holičkách. „Bylo pro tebe příliš skrowné,“ pravil můj milostivý příznivec, „mám pro tebe jiné za lubem.“ — „Tedy něco lepšího?“ pomyslím; „dobře! Milostpán jest přece dobrati; kterak se o mne stará!“ Když jsem mu z vděčnosti ruku políbiti chtěl, políbil on mne přátelsky we twář. Já byl šťasten, naděje mne sílila.

Zatím čas porád ubíhal; widěl jsem to rodičům na očích, že si práli, abych již někde umístěn byl, a ač dobrota a laska jejich nedopouštěly, by mi vy- čítky činili, hanbil jsem se konečně sám za to, že tak dlouho nečinným zůstávám. Toužebně čekal jsem na ono mi přislíbené místo; i dowím se, že pomocník tamější za učitele postoupil. Pln radosti a naděje spěchám k swému příznivci, bych jej o pří- mluvu poprosil.

„Jest mi velice líto,“ pravil jakoby soucitně, „bez mého vědomí, dříve než jsem za tebe slovo ztratiti mohl, dosadil na ně p. wikař jiného. Nu, ale nedělej si z toho nic,“ těsil mne, který jsem co s oblaků spadlý zde stál, „nebude to dlouho trватi, že se ti cos ještě lepšího dostane.“ Já se poroučel; důvěra má v sliby jeho zmizela; weselá moje mysl byla ta tam. Stal jsem se zamysleným, jakási vnitřní bázeň zmocnila se mne. Sám sobě byl jsem obtížný. Bouřlivá mysl má utvořila mi strašný obraz budoucnosti. Byl jsem 18 let stár; přibližovalo se jaro, kdež se k vojenskému stavu odvádělo. Na mého otce měl vrchnostenský správec pro jeho ne- ohroženost s vrchu — já byl zajisté první w odvodu. Stav vojenský byl mi w jistém ohledu vždycky pro- tičný — s hrůzou jsem na jaro pomejšel.

W tomto trapném stavu usly mi zase dva mě- sice. — An jsem jednoho dne w myslénky pohroužen w kruhu swých drahých sedél, přinesl mi poštovní posel psaní; přicházelo ze severních Čecho-Němc od bratra našeho souseda, jsoucího tam učitelem. Jak mi psal, dowěděl se od svého bratra, že jsem se učitelskému stavu oddal a že dosawáde bez místa jsem; psal dále, abych se bez meškání na cestu wy- dal, že pomocníka potřebuje a já že bych u něho službu přjmouti mohl. W osmi dnech měl jsem býti u něho. Tož byla woda na můj mlejn! Radost rozho- stila se po obličeji méém, wrásky zmizely s něho, mysl má se wyjasnila, srdce radostným překwape- ním diw že z téla newyskočilo. Moji mili sdileli ra- dost mou se mnou. Tu — ó Bože! jaké to leknutí! Psaní bylo datováno od 11. Ledna a já je teprw 27. Února obdržel. „Což mne neštěstí tak pronásle- duje?“ bolestně úpim, „wywolil si mne osud za terč swé hry?“ Co jsem měl činiti? K dostavení určených osm dní bylo dawno již uplynulo; uprzed- něná místa zajisté již byla obsazena. Jen jedna útěcha ještě mi zbyvala: psaní mohlo ovšem 11. Ledna psáno, awšak teprw později na poště dáno býti. My- slénkou touto poněkud zotaven chystal jsem se bez meškání na cestu. Druhý den jsem vyšel. „Pryč, pryč odtud,“ mluvil jsem sám k sobě, „pryč z mí- sta, kde učinění slibové nic swatého více nejsou!

Ti, jenž řečí materskou spříznění jsou se mnou, ti, jež jsem ctil, jež jsem dív nezbožňoval, jejichžto slova prawdou swatou mi byla, ti mne zklamali, byl jsem jim příliš nízký, nestál jsem jim za to, aby mi slovo drželi; opustili mne w ouzkosti duševní, byli by mne nechali zoufati. Pryč odtud, abych je měl s oči! Zapru je, zapru, jako oni zapřeli mne; zapru i řeč, kterouž ani wýživy sobě dobyti jsem nemohl; věčně wékůw se k oběma hlásiti nechci! Pryč, a kdyby to na konec světa bylo!“ — Slowa tato byla loučení se s mou otčinou.

(Pokračování.)

Něco z dějů wídenských.

^{2.}

Dwojswatba r. 1515.

(Dokončení.)

Na to po více dní držány rozličné weselosti a radowánky a wyjednáváno strany uzavření sňatku mezi dětmi Wladislawowými a wnuky Maxmilianowými, až i konečně dwojswatba tato k weliké radosti císařově uzavřena a den 22. Července 1515. k oddawkám ustanoven. Tohoto dne odebral se celý swatební průvod okolo 9. hodiny ranní do chrámu sw. Štěpána, velmi skvostně, zwlašť v kůru velikém, kde i podlaha zlatem protkávanými koberci pokryta byla, okrášleného. Císař, oba králové, jakož i králewic Ludvík postavili se na prawou, kardinal arcibiskup Ostřihomský, co legat papežský, kardinal biskup Kerkšký, nuntius papežský, 14 biskupů a mnoho jiných prelátů, více knížat říšských a wysokého panstva na lewou stranu hlavního oltáře, u prostřed jich pak stály princezna Anna a arcikněžna Marie, přenádherně oděně. Biskup Wídenský četl na to slawnou mši sw. a Michal Bartolin, kardinal biskup Kerkšký, měl slavnosti této přiměřenou řeč. Mezi tím byl se oblekl císař Maxmilian v postranním kůru u náhrobnku otce swého, císaře Fridricha III., w přeskrostné roucho cisarské, na jeden milion zlatých ceněné, a na to kardinálem Ostřihomským s princeznou Annou na místě jednoho ze svých dwou podotčených wnuků oddán jest, při čemž k ní, jenž mu byla překrásnou, z drahých kamenů zhotovenou kytku podala, w tato slowa promluvil: „Ačkoliv jsme nyní Wašim Láskám swé slwo dali, že Wy naší manželkou býti máte, přece se to toliko we jménu našich dwou nepřitomných wnuků a s tím oumyslem stalo, Waši Lásku jednomu z nich za manželku dátí, jemuž my Wás také nyní slawně zasnujíme. A jakož wnuk náš Karel králowství Kastilské a Arragonské, jeho bratr Ferdinand pak králowství Neapolské děditi má, tedy jmenujem a prohlašujem Waši Lásku za králownu a žádáme, abyste co taková korunována byla!“ načež jí zlatou, na oltáři stojící korunu na hlawu postavil. Na to následovaly skutečné oddawky králewice Ludvíka s arcikněžnou Marií, wnučkou Maxmilianou. Po skončených obřadech pasováno ještě přes 200 mladých šlechticů

na rytírství a slawné „Té Boha chwálíme“ zpíváno, po čemž průvod z chrámu se odebral. Potom držána weliká hostina na Nowém čili Moučném trhu, jenž rozličnými stromy a krovim posázen jsa k háji se podobal, při čemž i okolní domy wywesénymi koberci, prápory atd. okrášleny byly; konečně pak provozovány i rozličné kolby a rytířské hry závodní.

U večer toho samého dne slawi císař ještě sůtek swého miláčka, statečného Sigmunda z Dietrichsteinu s dcerou Jiříka z Rotalu, nejvyššího to zemského maršálka a hofmistra arcikněžny Marie. Císař Maxmilian a král Wladislav wedli newěstu k oltáři, a při hostině, s takouou nádherou připravené, že téměr wše, co tehdáž objevený nowý svět na zlatě, stříbře a drahých kamenich skvostného poskytowal, na odiw tu wystaweno byti se zdalo, seděla ona opět u prostřed mezi císařem a králem Wladislavem; při kteréž hostině též král Polský, nowě zasnoubené královské děti, králowna Dánská, wewodowé Baworský, Brunšwický a Meklenburšký, markrabě Braniborský, dva kardinálowé, 13 biskupů, 16 knížat říšských a nesčíslné množství hrabat, pánu a rytířů přítomno bylo.

Ještě po několik dní pak držány jsou hody, radowánky a rozličné hry rytířské, až konečně oba králové i ostatní hosté, každý do svých zemí, se rozešli.

• stavitele Petrowi de Gmynda, mylně Arler zwaném.

• Od Ferd. B. Mikowce.

W čísle 94. Ionských Květů žádal kdosi o zprávu o stavitele chrámu kolínského. Požádán od pana Krannera uveřejnil jsem ku konci Října m. r. w pražských něměckých nowinách wýsledky swého badání w této věci. Jmenoval jsem co takového již tenkráte druhého stavitele pražského metropolitánského chrámu sw. Wíta, Petra, syna Poláka Jindřicha. Petr počal stavěti kůr kolínského chrámu r. 1360. (13. Ledna?) a dokončil jej w osmi letech. Welini podobno jest, že při té stavbě použil wýkresu swého předchůdce Matyáše z Arrasu. Již 8. Října 1368. zasvěcen jest nowý kůr augustinským biskupem Hynkem. Na důkaz toho uwádím následující staré památní nápis:

1) Dva nápisu w presbyterium chrámovém, psané černou barwou na bílé obmítcé, pobřichu wšak po posledním ohni nešikownou rukou obnovené. První zní takto:

„Toto stavebj kuru počato gest
1. p. 1360 dne 13. Ledna za času neygasnějšho
knížete pana pana Karla
z Boží milosti cysáre
Římskeho a krale českého
skrže mistra

Petra z
Brandye“ (sic);

druhý:

„Ano MCCCLXVIII die VIII mensis Octobris dedicatus
est iste Chorus et magus altare per Venerabilem in Christo
Patrem D. D. Hinconem Episcopum Ladimuniensem Ordinis

Eremitarum S. Augustini in honorem B. Virginis et quae conditae erant reliquiae sunt: S. Joannis Apostoli et Evangelistae, S. Hypoliti Martyris, de statua Christi et de ligno Domini ut aliorum plurimorum Martyrum."

(Roku 1368. dne 8. měsíce Ríjna posvěcen jest tento kůr a veliký oltár skrze cíthodného v Kristu otce p. p. Hynka biskupa Ladiumienského rádu poustevníků sv. Augustina ke cti blahoslawené panny Marie, a složeny jsou tu ostatky: sw. Jana apoštola a ewangelisty, sw. Hypolita mučedníka, sochy Kristovy a dřeva Páně jakož i jiných mnohých mučedníků.)

2) Současný nápis pod sochou Petrowou na hořejší galerii pražského metropolitánského chrámu, jenž takto zní:

"Petrus Henrici Arleri de polonia, magister de Gemunden in Suevia, secundus Magister hujus fabrice, quem Imperator Karolus quartus adduxit de dicta civitate et fecit eum magistrum hujus Ecclesie, et tunc fuerat annorum XXIII et incepit regere A. D. MCCCLVI. et perfecit chorum istum a. d. MCCCLXXXVI quo anno incepit sedilia chori illius et infra tempus prescriptum etiam incepit et perfecit chorum Omnim Sanctorum et rexit pontem Multaviae et incepit a fundo chorum in Colonia circa Albeam."

(Petr [syn] Jindřicha Arlera z Polska, mistra z Gemunden ve Švábech, druhý mistr tohoto stavění, jejž císař Karel čtvrtý přivedl ze zmiňného města a učinil stavitelem tohoto chrámu, a tenkrát bylo mu 23 let a počal řídit l. P. 1356. a dokonal kůr tento l. P. 1386., kteréhož leta počal stolice toho kůru a též v předepsaném čase započal i skončil kůr všech svatých a stavěl most vltavský i počal z gruntu kůr w Kolíně nad Labem.)

Nedávno pak w chrámu kolinském nalezen jest jiný současný nápis, který udání mé znova potvrzuje. Poslyšme místo z psaní pana F. X. Hawlowka, ouředního aktuara w Kolíně, wztahujici se na tento zajímavý nález: „We zdejsím kostele,“ píše p. Hawlawek, „stál podle zakristie nepatrny oltář, který několik dobrodinců obnoviti dátí se usneslo. Welký oltární obraz se z této příčiny odstranil. Šťastnou náhodou weden šel pan Eduard Morstadt okolo zakristie a pozoroval, že lam, kde obraz zawěšen byl, nějaké čáry shora dolů se nacházejí; a jelikož co milovník starozitnosti hned soudil, že by to nějaký nápis být mohl, počal po edchodu nawštěvitelů kostela na stěně, malou ovržené a wápnom obilené, škrabati. Zkouška se podařila, neb wyškrabal letopočet a několik latinských slow. Nemeškal mně to oznámiti. Dali jsme se společně do práce, a ejhle! po několika hodinách měli jsme se z výsledku nejlepšho radowati. Ukázal se nápis, literou ze 14. století na pěkném, čtverhranném, twrdém kameně tesaný:

„Incepta est. hec. structura. chori. sub anno.
dni. m. ccc. l. x..... februi. temporibus.
serenissimi. principis. dni. karoli. dei. gra.
imperatoris. romanor. regis. bohemie
p — petr. de. g... dia lapicidari.“

(Započato jest toto stavění kůru roku Páně 136..... Unora za časů nejasnějšího knížete pana Karla z boží milosti císaře Římského krále Českého — petr. z g... die kamenika.)

(Dokončení.)

Literatura.

Slownik německo-český Fr. Šumawského, o jehož dokončení mnohý, a sice podle kolikaleté zkušenosti ne bez příčiny, silně pochyboval, leží před námi w celé úplnosti, a lidé, kteří, podporujíce literaturu národní jen na oko, omlouvali se nedůvěrou w lidskou stálost, pozbyli tím záštěry a přihrnou se bezpochyby do krámu pana Riwnáče a rozeberou toto předuležité dílo, jak se říká, na chvat. Přáli bychom od srdeč p. Šumawskému, aby se slova naše

neprorocká zewrubně vyplnila; neboť w plné míře chowáme přesvědčení, že by kdo jiný mezi námi všem překážkám byl odolati mohl. K tomu musí mít člověk tu roztomilou naivnost, ten lehkomyslný humor a při tom též tu neoblonou wytrwalost, a musí státi w tak nepoškvrněné pověsti svého karakteru, jako nás Šumawský, chce-li, aby mu národ s takovou důvěrou a láskou ku pomoci pospíšil.

— Literární přátelé podporovali spisovatele ohotně i bezvíztně. Když ku konci dílu prvního podniknutí wáznouti počalo, wzal Šumawský náklad mnoha tisíc s panským poušmáním na sebe, jakoby mu w truhlici krony plesniwely, ačkoliv věrně wyznal, že nemá ani halíře. On pracoval od rána do večera, w tiskárně se tlačilo, dva swazky se wydal a měly zaplateny být. Co z toho? Šumawský si postěžoval u svého přízniwe doktora Fryče, který mu na wzácnu hypotheku poctivého jména 1000 zl. stř. bez lichwy a bez ouroku půjčil, jen aby humorista swé oblíbené příslowí: „že je hanba být na světě“ nikdy více z úst newypustil. Třetí swazek zaplatil krutým osudem odnáty nám vrchní inženýr Perner, na čtvrtý a pátý wydal se akcie po 50 zl., jichžto nenepatrna zásoba od šlechetných mužů (jména ta musí Šumawský oznámit, neboť dobré jest, abychom se wespolek znali) rychle se rozebrala. K poslednímu swazku potřebné útraty přijal opět dr. Fryč na sebe, přispěv takto radou i pomocí ku skončení národního díla. Wedle činu, který konán jest, záleží mnoho na tom, jak se stává, a tu treba zvláště povíděnu být muži, který pomoc svou opravdu, s apoštolskou ohotností a laskavostí přináší. —

Šumawský wzywá pp. předplatitele, aby co nejrychleji nedostávajíci se jim swazky dobrati pospíšili. Poněvadž ale během těchto roků velká zásoba nowých wýznamů shromázdila se, umínil si pilný spisovatel wydati jestě jeden swazek asi 12archowý s dodatkami, na který se buď u Kronbergra a Riwnáče aneb u spisovatele samého předplaci 1 zl. stř. Podle počtu předplatitelů zřídí se též počet výtisků, pročež rádno jest, aby, kdo si chce dodatný swazek zaopatřiti, předplacení co nejrychleji zaslal. Přáli bychom, aby i německé časopisy za dobré uznaly, oznámení to w několika rádcích swému obecenstwu na oči uwésti.

Dále připravil Šumawský opět nowé dílo k tisku, které, jak slyšíme, w solidním skladu synů Bohumila Haase pořádně wycházeti bude. Jest to úplný a přece stručný *Slownik česko-německý*, který, jak doufáme, Konečného fabričné zboží z krámu wytiskne. Co wůbec trpce rmouti, jest ona literární nesvědomitost a nedbalost, kterou se snad nikdo tak hanebně neprohřešil, jako obžalovaný dryáčník a weřejný lhář Alexander Dumas w Paříži, který ročně 80 swazků sepsal a mnohem více sepsati se zavázel. Proces jeho patří k nejhousnejším weřejným skandálům. — O dočteném slowníku podáme později zewrubnější zprávu. —

Zbývá nám jenom ještě zmíniti se, že nemyslíme, aby velké dílo Jungmannovo kdy zbytečné být mohlo tomu, kdo se svědomitě w pokladu jazyka našeho přebíratí miní. Tím důrazněji připomínáme, že cíthodný Jungmann až dosudáve svůj slownik členům Matice za poloviční cenu prodává, totiž za 23 zl. stř. pět ohromných dílů we čtverci cestou knížkupců Kronbergra a Riwnáče. Nedávno slyšeli jsme, že se asi patnácte oudů Matice hlásilo a velké wýhody té účastno se stalo. Nepochybujeme, že je podobných zámožnšků daleko wětší počet mezi námi, jen že oni zapomínají, jak důležito jest, aby kniha mezi lid přicházela a ne u spisovatele w zapomenutí tlela. C.

Slowanské zpráwy.

* *Z Bosny* slyšeli jsme důležitou nowinu, že tam jeden vlastenec děje- a zeměpis Bosny k tisku připravuje. Byla

by to welewitaná a potřebná věc, zvláště pro novou školu sarajevskou, o jejímž založení jsme již dříve zprávu podali. Ještě jsme některé podrobnosti zwěděli, které tu sdílíme. Kromě vlaského a německého i řecký jazyk se přednášetí má; školy budou dvoje, z nichž každá svého učitele mítí bude, jedna pro wyznavače výry řecké, druhá pro katolíky. Srbský jazyk též nejenom cyrilským ale i latinským písmenami přednášen být má. Obec kromě bytu a paliva každému učiteli 600 zl. stř. ročně vykázala.

* Synům knížete Srbského Světozárovi a Petrovi poslal nedávno turecký sultan řád čestný istihar.

* W Jagru přebývající Srbowé, ač počtem nehojní, lásku k vlasti a národu svému prokázali tím, že společnost založili nazvanou: Srbská jagerská čítárna. M. F.

Vlastenské zprávy.

Z Klatov docházejí nás radostné zprávy. Jeť — bohužel, bezpochyby — málo gymnasií, v nichž by se nejvyšším nařízením stranu nezanedbávání češtiny tak swědomitě zadost činilo, jako právě na klatowském. Jak blaze to na zdar veskerého učení působí, netřeba tém připomenouti, kdož wědí, že mysl, lásce k vlasti otevřená, ráda a ochotně všeliké símě dobrého přijímá, spolu wšelikým mládeži hrozícím scestnostem méně náchylna jsouc. Zásluhu toho přede vším přičítati dlužno prefektu téhož gymnasium, důst. p. Růžičkovi, muži obsáhle wzdělanému a v úradu svém horlivému, jenž ve spolubratrích svých — klatowské gymnasium je swěřeno benediktinskému konventu „na Slovanech“ — upřímných spolupůsobitelů nalezá. Wyučování českému jazyku, pokud se ve zvláštních hodinách děje, obstarává v české literatuře neneznámý učitel hlavní školy klatowské, p. J. C. Formánek. Jak přirozeným a ovšem nejsnadnějším způsobem se mládež k cizím jazykům, jmenovitě k latině vede, nech jediným důkazem zde jest rozšíření, jehož nesmrtného Komenského „Orbis pictus“ zde došel. — Potěšitelné jest, jak se i v obyvatelstvu klatowském nowý, ušlechtilejší život počíná; v posledních letech staly se zde znamenité změny. Ze město toto rozkošným a rozlehlym parkem okrášleno bylo, i pomocí těchto listů již časem svým we známost přišlo; podnikavosti posléze zde bylého krajského hejtmana, hraběte Mercandina, hojně i obětovné všude podpory naleznouc, proměnila místnosti, ježto dosud málo schopny byly oko wábiti, v sad oprádu utěšený, kterýž pěstitelům svým a všemu obyvatelstvu klatowskému ušlechtilého oddechu poskytá. Tak byla téměř současně a ovšem s nemalým pro privátní sily namáháním i opatrnou malých dítek zřízena, kteráž se pod učitelem panem Špačkem dobře daří; tak byla i nemocnice rozšířena i zwelebena. Jak radostně, ano nadšeně i česká Thalie v tomto městě uvitána byla, bedlivějšímu čtenáři tohoto časopisu snad ještě v čerstvě paměti bude; bohužel, že se tyto ušlechtující zábavy častěji neopakovaly, a však těž se Klatované z naděje, že je letos opět návštěva pana Tyla s p. Kaškou a možná i jinými oudy českého divadla blahými wečery obdarí; kék by pak tato opětovaná návštěva massu českých her na dobro u nich udomácnila! Jak pěkní oučelové dají se stak pěknou a newinnou zábavou spojiti! Západní Čechy daly se sice zvláště na polední straně poněkud od východních Čech we vlasteneckém ohledu předskočiti, a však doufejme, že tím wytrvaleji na dráze jednou nastoupené vytrvají. Horlivost a činnost klatowské obce má v starší historii naši vlasti přeskvelé stránky, stránky, jež by jí jiná města záviděti mohla; i nelze pochybowati, že Klatovy opět na ono místo se postaví, jež jim historické zpomínky i wáha.

jejich vykazují. Bystré pokroky nejnovějších dob neminuly se s moeným účinkem na ně, již se jedná o zřízení besedy, od níž se mnoho dobrého očekává a kteráž prozřetelně započata a horlivě, a pražským heslem „rownost a swornost“ dále wedena budouc, swého blahoplodného účinku se nemine; vzdý podobní ústavové na venku v počeru ještě lepší budoucnost mají, poněvadž srostitějšími býti mohou. I sbírka pro nastávající českou promyslní školu se chystá a podle ochrany, již najezá, jest očekávati, že bojna a jednoho z předních měst českých hodna bude. že i literatura česká více a více upřímných milowníků v Klatozech a jejich okolí nabývá, netřeba snad připořímati; i nejnovější zprávy o přispěvcích, k Matici české doslých, to dosvědčují; bohdá že budoucně ještě hojnější budou. Zdař Bůh všemu dobrému!

K. Š.

Pražský denník.

* Jak známo, bude opravené průčeli naší radnice, jehož brzké dokončení se očekává, zdobiti šest velikých soch českých panovníků. Zwoleni byli Spithně II., Přemysl Otakar II., Karel IV., Ferdinand III., František I. a náu nyu panující zeměpán, císař a král Ferdinand V. Každá socha bude 9 střeviců výši a vyhotovení jejich swěřeno jest nejlepším rukou, t. našem vlastenskému umělcí Josefu Maxovi. Socha Karla IV., mistrovsky wywedená, stojí již hotova v dlně umělcově, též hotovy jsou wzory k Spithněmu, Otakaru a Ferdinandu III., kteří již do kamene se tesají; wzory ostatních dvou soch jsou ještě v práci.

* Wýtečný umělec vlastenský pan Josef Hellich vystavil v besedě měšťanské ouplné skupení všech českých panovníků od nejstarších dob až na naše časy. Při důkladném uměleckém provedení i co možné podobnosti zvyšuje cenu obrazu toho swědomitá na mnoholetných studiích založená wěrnost v rozmanitých a malebných krojích. Na žádost přátel svých dá p. Hellich toto swé dílo od našeho nadějného krajana Konrada Wiesnera do ocelové plochy 17 palců vysoké a 24 palců široké vyryti. Kdo sobě žádá otisky, nechť w čas ohláší se u pana F. B. Mikowce w č. 208—1.

00

Pozvání

k roční schůzce Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách v outerý dne 23. Března 1847. w sále na ostrově Žolinském. — Začátek jest hned o 10. hodinách ráno.

Předměty jednání:

1. Zpráva za celý rok.

2. Návrh hlavního ředitelstva následkem zprávy a minění výboru, ustanoveného k dokonalímu vyšetření stavu našeho průmyslu ohledem na jeho penězitě a ouwěrcně prostředky.

3. Wolení hlavního ředitele, jednatele a správce na místě vystoupiwých, J. Jasnosti knížete a altkraběte Hugona Salm-Reifferscheid - Krautheimskeho, barona Kristiana Kotze z Dobrše a pana K. A. Fiedlera.

Poznamenání. Podle §. 28. správních pravidel má každý wolný přístup k roční schůzce Jednoty, kdo její působení seznavi žádá.

Od hlavního ředitelstva Jednoty ku powzbuzení průmyslu w Čechách.

Nowá knízka.

Obrazy světa, čili popsání rozličných národů, jejich života, způsobu, obyčejů, mravů atd. Wydawany od Jana Slaw. Tomička. Swazek 4. (S obrázkem.) 12. Stran 289—384. Cena 20 kr. stř.

Číslo 33.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálených tříkrále za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

18. Března

1847.

Předplatí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletu s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Z denníka učitelského.

(Pokračování.)

Kráčím na myslí pobouřen pěvným krokem dál a dále; měl jsem sedm mil co jít. Powětrí bylo vlnké, sníh tál, cesta byla nepříjemná, kluzká; kolikrát jsem se po kotníky brodil we wodě. Okolo poledne přijdu na M—. Byl jsem velmi unaven; něco málo pojedw a wypiv sklenku nektaru českého barwy granatové, ubíral jsem se dale. Byla neděle. Bývalý učitel můj měl w Š—, w poněmčeném to městečku, strýce učitelem; použiv příležitosti poslal mu po mně wypůjčenou sobě od něho mši. Z lásky a wažnosti pro něj zašel jsem si přes půl třetí hodiny, bych mši odewzdal. Nepowědom cesty musel jsem se na ni dopláhat. I u všech wšudy! což nemám wyswědčení: „Er fann auch deutsch?“ a přece na mou otázku odpovídajícemu slova slowoucího nerozumím! Poslouchám bedlivě, špičatim uši, chytám každé slovo odpověd mi hrubým, křiklavým hlasem dawanicimu od ust — nic platno! Posuňky mi musel cestu ukázati; překousaným, na polo spolknutým, zpotvořeným slowům jsem nerozuměl. Byla to němčina! „No, to bude krásná mela, zůstaneš-li w této krajině,“ pomyslím si a nemohl jsem se zdržeti smichu. Kráčím dále. Bylo pět hodin, když jsem k městečku dorazil; schylovalo se k večeři. Přijda ke škole byl jsem na rozpaciach mám-ši wejti, neboť bylo mi dobré známo, s jakou vlnitostí páni učitelové, zvlášť ale jejich paničky, cestujici pomocníky uwítávají. Tu jím spilaji darmozroutu, tam poběhlíků (tito často cestují, aby jen vlast seznali *), jinde zase žebráků, a dajice si wšecka wyswědčení, wšechny attesty ukázati a celou biografií vyprawowati, báć! je grosem podarují, myslice ještě, kdo wí co jim dali. Takoví páni učitelové zapomínají, že byli jednou také pomocníky, a snad mizernejšími než ten jest, který je, na lásku k bližnímu a na kollegialnost se spoléhaje, o podporu žádá, a který by je pro wšecko na světě přítomnosti swou

* Jsouť ovšem také toulaví, práce se štíticí aneb k úradu neschopní učitelství; awšak jsou to známenaní, jež lehce od cestujících pořádných rozeznati lze.

nebyl poctil, kdyby je byl znal; oni ani nezpomeňou, ani jím na mysl nepřijde, že tento opovrženec jejich dobrodincem později býti, že se z něho často světu známý muž státi může. Pokorný, majitel diwadla we Wídni, byl též školním pomocníkem; jestli kdy kterého nadutého pana principála grošové podpory potřeboval, newím, ale to wím, že by mu nyní aspoň několik tisíc grošů za ten jeden dátí mohl. Awšak jsou též učitelové, jimžto wšecka čest a chwala patří. — Postáv chwili rozpačitě před školou dodám si pak přece smělosti a vejdu tam, kdež jsem několik hudebníků, bavících se bráním kvartet, natrefil. Složiw učiteli, drobounké to postaviče, swou poklonu a odewzdaw co jsem k odewzdání měl, usedl jsem na jeho pobídnutí. Uwítal mne vlněně, ale paní učitelka na mne jaksi skoumavě a mrzutě poohlížela, a když mne ji co swého krajana představil, lhostejným „so?“ mne přeměnila. Po upokojení zwědawosti pražskými nowinkami rozešli se hudebnici. Byl jsem tomu velice powděchen; toužil jsem po odpocinutí. Nezvyklého chůzi, zimou a mokrem celého zkřehlého boley mne nohy nesmírně. Po skrowné wečeři wedl mně pomocník na lůžko. Záwrať mne chytala, když jsem swou ložnici spatřil. Byla to bývalá, stará školní sednice bez oken a jen s půl dveřmi; w koutě stála chudinká postel. Witr, použiv wolného průchodu, hwizdal na roztlučené tabulky, jakoby se mi w očekávání zklamanému wysmíval. „Jest to mé lože?“ ptám se pomocníka. „Ano,“ odsekł tento mrzutě. Potlačiw z prsou se derouci bolné wzdychnuti a jen napolo se odstrojiv, lehl jsem do posteles. Leknutí mé ale nemělo mezi, když i pomocník ke mně do posteles lehal. Sehnaw mne až na zed a swrchnici beztoho skrownou se mne stáhnuw, nechal mne ležeti odkrytého. Promočen a zkřehly ležel jsem na jiném pokryté, třpyticí se zdi — bez přikrywadla! Staw můj byl strašný. Tu noc silně mrzlo; po malé chwili nemohl jsem žadným oudem hnouti. Nezvyklý šest mil denně w takowém počasi jiti, citil jsem ukrutné bolesti w celém těle; zdalo se mi, že mi tuk w kostech zmrznul. Mráz mi proniknul i mozek — diw že jsem nězoufal! Tak jsem to přece déle wydržeti nemohl. O

jedné hodině s půlnoci vstala, ani oka nezamhouří, obuji promočené punčochy a boty, obléknu kabát, stáhnu zimní čepici až přes oči a s bolestnými wzdechy na rozlámané židli, podoben zmrzlému došku, sedě očekávám hlemejždim krokem blížící se ráno. Krve jsem v sobě necítil ani za náprstek, za to ale všickni citové moji pobourili se proti tomuto nelidskému bezcitnému jednání. Tak přítel přitele, tak krajan k cizotě lnoucí krajana, tak učitel učitele — ovšem, byl jsem jen pomocník!! — uwittati, tak jej pohostiti může! Fi, hana takowému nečlověku, jemuž již powolání jeho lásku k bližnímu káže; hana ale muži, jenž pod vládou pantoflowou pokorně a trpělivě stáli a žili může! Není on ovšem ničeho lepšího hoden, než aby žil — žil ku swé vlastní hanbě!

(Pokračování.)

Něco z dějů widenských.

8.

Cár Petr Veliký we Wídni r. 1698.

Petr Veliký, ~~sář~~ Ruský, nawštíwiw r. 1698. Anglicko i Hollandsko a chtěje odtud do Vlach se podiwaiti, přišel na této cestě, provázen jsa miláčkem a ministrem svým Lefortem, také dne 6. Čerwna 1698. do Wídne. Ačkoliw toliko na zapřenou (pod cizím jménem) cestoval, byl přece od císaře Leopolda I. co nejskwnostněji uwítán a w palácu braběte Kinského w předměstí Gumpendorfě, k tomu konci co nejskwněleji připraveném, i s komonstwem svým ubytován. — Dne 29. Čerwna, jakožto na den jmenin jeho, skládána byla jemu úcta a práni ode všech císařských dvořanů a dworních šlechticen, načež u večer skwostný bál dworní držán jest, při čemž všickni ministri, dvořané a dworní dámy, jakož i přitomní zde cizi wylancowé a přes 600 jiných hosti, všickni co nejnádhberněji oděni, přitomni byli, a o 10. hodině při zwuku trub a kotlů překrásný ohněstroj, jehož průčeli písmeny V. P. Z. M. (Vivat Petrus Zar Moscoviae) nádherně se třpytici působily, wypálen byl. 11. Čerwence držána w cis. letohradě Favore nazwaném, na předměstí staré Wídni ležícím — nynějším to Teresianum — skwélá maškaráda, při níž kolik set osob z nejvyšší šlechty w kroje všech národů a stavů, jako: Turků, Španělů, Chorwátů, Šwycarů, Rusů, Mouřeninů, Židů, otroků, Cikánů, zahradníků a t. p. oblečených se najít dalo. Císař Leopold dělal s císařownou domácího pána a paní, arciknize Josef byl oblečen co Egyptian, arciknize Karel co Nizozemec, veliký pak Eugen Savojský představoval toliko sprostého sloužícího. Cár Petr, jenž byl co hollandský sedlák přestrojen, wywolil sobě za společnici braběku Johanu z Thunů, krásou svou toho času proslulou, a byl nad míru wesel, zpíval ruské písne a tancoval až do bilého rána. Při hostině u večer tento držané uchopil císař Leopold skwostnou křišťálovou čiši s winem, připil

s ní hollandskému sedlákovi na zdrawí císařa Ruského; načež tento podany sobě pénici se pohár do ruky přejal a s témoto w dosti správné němcině pronešenými slowy: „Musím ovšem wyznati, že císař Moskewského skrz naskrz předobře znám; on jest přítel Vaši Císařské Milosti a nepřítel Vaši Císařské Milosti tak welice oddán a nakloněn, že by čiši tuto, byl ona i jedem naplněna byla, přece na Wašnostino zdrawí wypil!“ jedním douskem až na dno wyprázdnil. Druhý den na to wysłal cár posly swé do Benátek a Ríma, aby tam přichod jeho oznámili, a užíval pak po dva dni lázní w rakouských Tepliech (Wadern). Jelikož byl mnoho o učenosti Jesuitů slyšel, navštívil také kolleg jejich na Dwoře (am Hof) u sw. Apny, a jel pak w průvodu P. Wolfa, jednoho z nejwzdělanějších tehdáž kněží rádu toho we Wídni, do Prešpurku, aby se w tamním půvabném okolí ohlédnul.

Poněwadž dary, pro císaře Leopolda určené, ještě do Wídne byly nepřišly, tedy ještě veřejná audiencie odložiti se musela. Když pak skwostné tyto wěci, záležející z drahocenných kožešin, šálů a koberců perských, bohatě zlatem a stříbrem protkávaných látek, kožských pochew, sedel, uměle pracované a východními drahokameny ozdobené zbraně a krásné koně, přivezeny byly, den 28. Čerwence k veřejné audienci určen a dary tyto od 48, w černá sametová roucha oblečených nejwzábnějších sousedů widenských na hrad císařský nesený a wedeny jsou. Jelikož pak cár, jak již udáno, pod cizím jménem na zapřenou cestoval, tedy při audienci této toliko co sekretář wylanecký přítomen byl. Po skončené slavnosti celé wylanstwo od císaře Leopolda ke skwostné hostině pozváno jest, načež ještě u večer cár do Benátek odebrati se chtěl. Obdržew ale mezi tím zprávu o zbouření se střeleců, upustil od cesty této a Polskem do Moskwy pospichal, obdarowaw ještě co nejstědřejí k posluze mu dané služebnictwo widenské a zůstawiw toliko generala Ceremetowa co mimorádného wylance we Wídni.

• staviteli Petrovi de Gmunda, mylně Arler zvaném.

(Dokončení.) Život tohoto výtečného stavitela zahalen jest neproniknutelným mrakem. Toliko sdělené tuto nápisu a rukopis: „Liber judiciorum bannitorum civitatis Hradczanensis“ (1350—1395) podávají nějaké zprávy o něm a rodině jeho, nieméně vždy vlast a rodině jeho, jakož i den narození a oumrť jeho neznámy jsou.

Otec jeho byl Jindřich, stavitel z Polska a wylastavatel katedrálního chrámu we Šwabském Gmundu. Tam poznal Karel IV. našeho Petra, zalíbil si ho a získal jej pro pokračování we stavbě swato-Witského metropolitánského chrámu pražského, přetržené smrti Matyáše z Arrasu. Tepřv 23 let stár přikročil Petr r. 1356. k velikému dílu. Až do r. 1386., s wolným použitím nákresů Arrasových dokončil kůr swato-Witský a kostel všech svatých na hradě pražském,

most přes Vltavu w Praze* a hlavní chrám w Kolíně, a právě chystal se vyřezávat stolice pro kanovníky u sw. Wita. Byl tě Petr spolu umělý řezbář, od jehož ruky máme ještě pěknou sochu sw. Wáclava w Hasenburšké kapli, peklad pak metropolitánský chowá velmi řemeslně podle jeho wzorku zhotovený relikiář.

Manželka Petrowa byla *Anézka z Buru*. Z jeho synů jmenuj se čtyři: *Pawel, Mikuláš, Wáclaw a Jan*. Mikuláš stal se knězem, Wáclaw a Jan oddali se umění otcovu. Co manžel nejmenované dcery Petrowy nachází se r. 1883. *Michal*, kameník z Rejna Koliua. Bratr Petrův též jmenoval se *Michal* a byl kameníkem a majitelem domu na Hradčanech.

Od r. 1860 — 1868. seděl násť stavitelem Petr w radě města Hradčan. Ačkoli majitel dvou domů, z nichž jeden ležel na Pohořelci, druhý na Hradčanech wedle domu nejvyššího hofmistra královny, bydlel Petr nicméně w domě mansionáru metropolitánských. Oba domy zapsal 18. Ledna 1883. manželce své Anézce a synu Pawlowi; roku pak 1886. koupil nový dům na Pohořelci od zlatníka Dominika. I druzi jeho synové, Mikuláš, Wáclaw a Jan pripomínají se w hradčanské zápisní knize několikrátce co majitelé domů; tak n. p. koupili r. 1883. na Hradčanech dům od rytíře *Petra ze Sliwna*, bratra známého kronikáře, kanovníka *Beneše z Weitmile*, a o dvě leta později jiný dům wedle hradčanského kostela sw. Benedikta. Při r. 1886. pripomíná se třetí dům těchto bratří na Pohořelci.

W našich pramenech naskytuje se stavitelem Petr pod rozličnými jmény: *Petrus (filius) Henrici Arleri de polonia* — *Petrus dictus Parlerz* — *idoneus vir magister Petrus novae fabricae Pragensis ecclesiae, dictus de Gmynda* — *Petrus Parlerz* — *Petrus lapicida dictus perlerius* — *Petrus dictus parler* — *Petrus dictus parlerius* — *parlerz Petrus* — *Pessek dictus parlerz* — *magister Peter latomus seu magister novae fabricae* — *Petr kameník kostela Pražského* — *Petr de g-dia lapicidarius a mystr Petr z Brandye*. Poslední toto jinéno nachází se toliko w nápisu presbyteria kolinského chrámu, velmi neopatrně obnoveném. Nieméně byl jsem z počátku nakloněn, jelikož *Bruzen de la Martiniere* množství takových a podobných místních a rodinných jmen uwádí, jméno z *Brandy* za vlastní rodinné jméno Petrowo považovati, a však křivě. Novější má badání w té věci poučila mne, že tam jméno z *Brandy* jest chyba nešikowného opravovatele onoho nápisu, kdežto vlastně státi má: z *Gmyndie*. Jména *Arler*, pod kterým Petr we všech novějších spisech se uvaďí, nikdy neužíval, ono wzato jest pouze od jeho živnosti a znamená *perliře* (zednického políra). *Arler* stojí pod poprsím w metropolitánském chrámu, jinde pokažené to slovo nikde ne-nacházíme; jinak čteme: *parlerius, perlerius parler, parlerz*, aneb obdobnó významy: *lapicida, lathomus, kameník*. I Petrův bratr *Michal* nazývá se na jednom místě *Michael lathomus* a na jiném *Michael parlerz*, a ze synů Petrowých dává se *Wáclawu* a *Janu* přijmí *lathomus*, nikoli však *Mikulášovi*, který byl duchovním.

Listy učitelům českým.

12. Jan Nep. Filcik, učitel vzdorní školy w Chrasti. Zil 1785 - 1827.

Chtěje wytknouti obraz nynějšího učitelstva hodlám opriti vyšetřování svá o život muže, jenžto nalezel mezi

* Že pražský most již w 14. století dostavěn byl a udání většího dílu našich historiků, jakoby stavba jeho až do počátku 16. století byla trwala, křivé jest, ukázala nová bádání. Pan Tomek we své historii Prahy okolnost tuto velmi zajímavé objasní.

wýbornější učitele vlasti naši. Jest to *Jan Nep. Filcik*, bývalý učitel na vzdorní škole w Chrasti blíz Chrudimě. Doufám, že wyličením Filcikova učitelského působení naznačím nejpravdivější stupeň wycvičenosti nynějších učitelů, oněch totiž, jenž jména toho hodni jsou; nebo pro ty, kteří se za učitele pouze wydávají a jichžto snažení wšude jinde wězí, jen ne w učitelství, wystavím obrázek jiný. W dnešním listu vypravím zatím vnučejí události jeho života — jak jsem je totiž urovnauné nalezl w rukopisu mezi Chrastany kolujícím — abyhom tak nějaký rámcem měli k budoucimu vyšetřování.

Jan Nep. Filcik narodil se w městečku Kopidlne dne 19. Listopadu 1785. Otec jeho byl mistrem tesarským. Již w nejoutlejším věku jewily se schopnosti ducha jeho. Chodil w tamní farní škole, kde se i zpěvu a hudbě s nemalým prospěchem wyučovalo, wynikl nad všecky ostatní spolužáky. Maje zvláštní náklonnost k stavu učitelskému slysel r. 1803. přeparandu na vzdorní škole jíčinské, a již r. 1804. vzlak na sebe ouřad pomocnika při škole kolinské. Tam však když se duch jeho rozwinoval počal, widěl teprw, jak mnoho mu ještě k dokonalosti učitelské schází, i počal toužit po zvelebení umění svého. Wypowěděv ze služby šel r. 1805. do Prahy, aby kurs pro vzdorní školu na normále slysel. Stál se tam nad jiné wýtečným. Když byl dvě leta w Praze setrval a též při strahovské škole wyučoval, navrátil se opět do své otčiny a přijal službu pomocnickou we Wostružně; již však r. 1808. byl pomocníkem we Hrochově Tejnici, kdež si lásku představených a rodičů w takové mře získal, že Hradecký biskup, hrabě Trautmannsdorf, jej co pomocníka do Chrasti povolal, kde škola a kostelní hudba velmi zanedbaná byla. Když však po dvou letech chastecký učitel umřel, potvrdil p. biskup r. 1812. našeho Filcika co akutečného učitele.

Dlouhý čas to trvalo, než zanedbanou školu a hudbu kostelní w žádaný porádek uvedl. Nešetřiw žádné práce krácel pevným krokem k wytknutému cíli a tím si přízeň vrchnosti (Královéhradeckého totiž biskupa) a náklonnost představených získal, tak že častěji 20. zl. na sklenku vína obdarován byl. Zemské gubernium odměnilo pilost Filcikovu pochvalným dekretem od 2. Července 1816. č. 18292, konsistor Královéhradecká podobně roku 1830., 1833. a 1834., a krajský ouřad pro wynalezený prospěch we štěparství. Již r. 1830. byl co vzdorní učitel potvrzen.

Největší útečbu poskytovalo mu wzdělávání sobě swěřených dítěk; ano povolání svému věřen pečoval co prawý syn vlasti i o prospěch dítěk na osadách jiných, usilovav o to, jak by své schwálené wyučování rozšířil. Z toho ohledu stal se spisovatelem a wydal následující knihy: 1. *Prawidla dobropisemnosti české*, 1822. 2. *Proč a proto při umění početním (obětováno začátečníkům w úřadě učitelském)*, 1823. 3. *Prawidla dobropisemnosti české*, druhé wydání rozmnězeno diktovaním, 1827. 4. *Rychlý počtár* (počítání z hlavy), 1830. 5. *Pisemnosti pro nejoutlejší mládež*, 1831. 6. *Houslí škola*, 1832. 7. *Rychlý počtár* (rozmnožené wydání), 1833. 8. *Mravný kalendár s návodem k zpěvu*, 1834. 9. *Přírodopis co kratochwilník školní*, 1835.

Spisy tyto byly wždy s radostí přijaty a působí posud blaze w učitelstvu. Než s přírodopisem se Filcikovi dobré nedářilo. Wydal jej totiž na své vlastní outraty, domníwaje se, že když všecky předešlé spisy hojuých odbíratelů nalezly, i tato kniha učelu svého dosáhne; zmylil se však, přičel při tom o svou mohovitost a ke všemu se ještě zadlužil. Následující knihy nalezají se w rukopisech: 1. *Generalbas*, jejž mnoha léta kandidátum školním před-

uásel. 2. Čítanka školní. 3. Mladý zahradníček s přiloženým včelarstvím. 4. Kniha početní příklady rozmnožená. 5. Wyučování německé řeči, ježo již před smrtí dopisoval. Přál bych, aby některý vlastimil knih těchto se ujal a je co nejdříve wydal.

(Dokončení.)

D o p i s.

z Berouna.

Naše město, ač mnohými a těžkými ranami již naštěstí, nezůstane přece nikdy pozadu u podporování věci dobré a spasitelné, rádo příkladem šlechetných vlastimilů se řídí a šlepejší jejich následuje. Bohužel, že mnohdy i zde platí: „Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocné.“ Tak n. p. před 11 lety byl zde jediný štít zámečnská p. Feyfary český, kdežto v novějších dobách weskrz jen české štíty se vyvěsují, a vím předobore, že mnohý, který posud německý wývěšek má, rád by jej v český proměnil, kdyby v nynějších drahých letech takového vydání se nehrozil. A jelikož právě o wývěškách našich živnostníků mluvím, nemohu mlčením pominouti, že zdejší kupec p. J. W. A. Klapka, zřídil velmi elegantně svůj kupecký krám, nejen uvnitř obrazy s českými nápisu jej opatřil, nýbrž i zewnitř pěkným a pouze českým štitem ozdobil. Hojný odbyt budí mu odplatou za jeho vlastenecké smýšlení! Tak také, když o zřízení průmyslní pražské wzorní školy všeobecné sbírky v pražských Novinách rozepsány byly, i naši šlechetní měšťané pozadu neostali a již na hotovosti 20 zl. 46 kr., z čehož ovšem jediný p. J. U. D. Wáclaw Čerwinka, pán na Ostředku a majitel Weselé u Berouna, deseti zlatými we stř. přispěl, nízepsanému složili, dílem 9 zl. 45 kr. we stř. při ukončení této sbírky svým vlastním podpisem složili se uwolili. Doufám, že tedy alespoň 50 zl. we stř. z Berouna odešleme. Sbírka není posud ukončena, neboť nízepsaný dílem churawostí, dílem povinností, jako přípravou ku pololetním veřejným zkouškám ustati musí. Mnohý tedy posud ani o tom newí; každý ale o tom posud se dowěděvší srdečné přání projevuje, aby národní tento ústav co nejdříve do života vešel. Máme naději, že z našich pánu měšťanů ani jeden pozadu neostane, by alespoň malinkým dárkem svou vlasteneckou mysl neprojewil a tak dokázal skutkem, že hodně jest slouti Čechem. Ze konečně z mnohých měst posud níčehož se nesebral a nebo posud co sebraného veřejně neoznámilo, neuví se věru čemu divit, povážme-li, jakým způsobem takovéto sbírky již u lidu v nedůvěru přišly. Kdo nám jen n. p. powi, kam se ony tisice na berounský most, již asi před 20 lety sebrané, podélly a nače obráceny byly?

J. Přibík.

Kronika času.

Slowanská historie peskyta opět dvěma německým básníkům předměty k dramatickým pracím. „Místewoi, der Obodrite“ jest název divadelní hry, od hraběte z Blankensee v Berlíně vydané; děj jest vynešen z časů, když se polabští Slowané neprátsky s Němcí stýkali, od nich křesťanství klamem a ukrutnostmi přiváděni jsouci. Druhé dílo jest tragédie „Johann Huss“ od O. R. Giessa, již německá kritika přílišnou strannost k jistým časovým sněru a nepewné kreslení hlavní osoby wytýká.

12.

Lola Montez. Dopisy z Paříže, z Berlina a z mnoha jiných měst přetírá sáji neustále weselou historku a tanecnicí

Lola Montez. Francouzský Charivari a Corsaire-Satan nadělali již kopu obrázků, a co newidět okáže se pověstná Lola na diwadle Variété. Rozmilá Dejazetová ji chce na vlas vyobrazit. — Někdy malá jiskřička...

†

W Berlině je zpěvecká akademie, postavená pod ochranou pruské princezny. W tomto ústavu drží se dvanáctero čtení od 5—6 hodin, pokaždé od jiného professora, tak že každému jenom jedna hodina určena jest. Vstupného plati se 2 tolary na založení bibliotheky pro sprostří lid. W těchto čteních vládne náramná učenost, nieméně náleží to k dobrému tonu u urozenstva, navštěvovati dotčené lekce. Co prý záher dokáže, to se zde děje bez něho pouhým učeným slovem. Lidé padají spánku do náručí jako snopy. I pravil jeden professor: „Ústav ten zřízen jest, aby se dokázalo, že se můžeme za hodinu temu nejúčenějšímu pánu wysmát a při tom všecku trpělivost ztratit.“

†

Mikuláš Lenau, nejvytečnější básník rakouský, tráví smutné dny života svého v blázinci ve Winenden nedaleko Stuttgarta. Nikdo newí, kam se jeho jméni podělo. Teď zavedli ctitelé velkého básnika almužní sbírku, aby v léčním ústavu déle pobyt mohl. W rukopisu chowá se od něho básně: „Don Juan“. Advokát dr. Bach jest mánán za kuratoria.

†

Nejsevernejší diwadlo. I w severních Rusích, a sice w Archangelu, Musy stan si rozložily. Dne 20. Prosince r. 1846. bylo tam nové diwadlo otěvřeno. Obyvatelé města se zavázali ročními příspěvkery 1000 stř. rublů k jeho zvelebení. — To se děje w chladuém severu; škoda, že je tam tak daleko a tak tuhá zima tam panuje, sice bych našincům radil, aby si do Archangelu pro příklad poslali, kdybych se neobával, že jim někde na cestě zamrzne.

— p.

Naše krajanka Lutzerová, jak z jistých zpráv se dowídáme, zase na diwadle vystoupí. Žije nyní w Stuttgartě, prováděna za tamějšího dworního raddu a slavného německého básníka z Dingelstetu. Nejdříve vystoupí we Stuttgartě a w měsíci Čerwenci přijde do Wídně; snad také naši Prabu — své rodstě — navštíví.

— p.

Pianista Sigmund Goldschmidt, náš slavný kraján, dával dne 2. Února ku prospechu ústavu pro chudé w Paříži koncert, v němž se 3000 franků seslo. Kdykoli on hraje, má nejvybranější obecenstvo z vyšších tříd. Hlučné pochvaly došla jeho nejnovější fantasie „Don Pasquale“ — dle úsudku znatelů jeho nejvytečnější dílo.

— p.

Němci teď wyznávají upřímně a srdečně, že o historii slowanské velmi málo věděli. Aby tedy nedostatek učenosti své napravili, libují si w pamětnostech čili memoirech, které o Rusku na světlo wycházejí, u p. Pamětnosti majora Massona a knížete Dolgorukého. W těchto posledních stojí, že prý pocházejí Naryskynowé od starých panovníků města Chebu w Čechách (!). — Ze se Němcům vše, co proti Rusům čeli, náramně líbí, nelze pochybowat.

†

O p r a w y .

Číslo 32., str. 127., druhý sloupec 2. rádek zhora místo že by kdo jiný čti že by nikdo jiný.

— Str. 128. sloupec první č. 24. zhora místo podnikavosti čti podnikavost; č. 10. zdola místo massu čti Musu.

K tomuto číslu přidána jest příloha, obsahující přehled weškerých příspěvků ku wzorní průmyslové škole. Pokračování jeho následovat bude w některém číslu budoucím.

Číslo 34.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlletních trikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

**20. Března
1847.**

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Ohlášení strany sbírek na průmyslní školu.

Oběti šlechetných vlastimilů ku podpoře české wzorní průmyslní školy množí se k nemalému potěšení každého dobromila den ke dni hojněji. Co potud v Praze skladáno anebo sem zasíláno bylo na hotovosti, přinášelo se mně buď přímo, buď mi slowutnými redakcemi Nowin a Kwětu dodáváno. Důvěra takto mi prokazovaná, účel wznešený a dobré vlastní wědomí — vše to pospolu bylo mi důstatočnou pohnutkou, že jsem se v úřad pokladníka i prostředníka uwázal a tedy weškeré příspěwky k onomu oučelu napořád přijímám. Z prwu jsem je hned zase dále odwáděl ředitelstwu prům. Jednoty, kteréž peníze takové (500 zl. stř.) arcí we zvláštní wzalo účet. Pro mnohé však příčiny ustanovil jsem se posléze na tom, že se o naležité a rychlé ukládání příspěvků hotových jen sám postarám, pokud sbírka trvá a vše vyjednáno není; jmenovitě dilem proto, aby se práce ředitelstwa Jednoty samé neustálým měněním oučetů hned tak příliš nerozmnožovala, aby byl oučet wůbec jednodušší atd.

Až do dne 14. Března vykazuje zápisca má po odrážce 500 zl. swrchu dotčených další hotový příjem 2914 zl. stř. a plných 2900 zl. stř. je z toho již také uloženo. Jako právník a weřejný úřadník uwykl jsem sice we všech záležitostech mi swěřených na potřebnou prozřetelnost, tak že zmatku nižádného obávat se netřeba, kdyby i hned smrtí nenadálou uchvaceno srdce mé přestalo vlasti bít. Než uznal jsem přece za slušno, obecenstwu ještě dalšího podati rukojemství.

Pročež wybídnl jsem výbor pro průmyslní wzdělání w prům. Jednotě ke společnému účinkowání u wedení oučtu a sbírek dotčených, výbor to, jenž právě školu tak ponawrhl, jak přijata jest s obecným uznáním, a který zajisté smyšlení své i přesvědčení pevné — shodující se s wůlí pp. přispívateleů — nejlépe dokázal. Wýbor mi ponawrhl ze sebe toliko dva oudy, kteří dozorství to na se wzali, zejména pp. přednostu, c. kr. inžen. Snircha a Jana Slawíka, pražského mlynáře, ku kterým jsem si sám zwolil jesté, krom výboru, třetího horlivého podporovatele národního wzdělání i všeho dobrého wůbec a naší školy zvláště, totiž p. Wacława Čerwinka, doktora w právích, pána na Ostředku, usedlého měšiana král. měst Prahy i Berouna atd. Požádal jsem pány tyto, by naležitě sešitou zápisu peněz, české wzorní prům. škole wěnowaných a mně odewzdávaných, pečeti swou rádně opatřili a w oučty mé nahliželi. Nápodobně odewzdám listy s pečetí naší k redakci Pražských Nowin a w kněhku p. Jarosl. Pospíšila, které tam každý příspěvek — neučini-li to skladatel sám — hned zaznamenati a jako posud mně odwáděti připovídaji. Konečně budíz oznámení weřejné w Nowinách pražských wšeobecnou kontrolou; i žádáme snažně každého, kdo by příspěvek jakýkoliv z Prahy aspoň w 8 dnech a z wenkowa nejdéle za 14 dní w Nowinách neshledal, aby oznámiti to i místo, kam co dal, za těžko si nepokládal!

Připovidáme pak weřejně, že swědomitě nalozíme se jménem dotčeným, a že nikdy nedopustíme, by snad jinak se obracelo než právě a jediné k účelu tomu, ku kterému nám toliko swěřeno jest i bude; jinak bychom každému příspěwek jeho zase wrátili i s podílem z úroků na něj wypadajicím, kdyby záměr wšeobecný mimo nadání k uskutečnění nepřišel.

Konečně podáme na každý způsob časem svým ještě weřejné oučty we stručném přehledu celé naší správy, než příspěvky nám podané ředitelstwu Jednoty ku povzbuzení průmyslu w Čechách odewzdáme.*

Prawoslav A. Trojan,
t. č. sekretář výboru prům. Jedn.

* Za příčinou některých dopisů wenkowských musíme tu spolu podotknouti, že nelze schváliti půjčky jednotlivých sbírek na usedlosti wenkowské a t. p., poněvadž by se nadání školy náramně rozdrobilo, dobývání euroků i jistiny samé velice zdražilo, ztěžilo atd. Ať nedime nic o bezpečnosti jistiny samé, — kdo by měl býti napotom oprávnen k. p. k wýpovědi a snad dokonce k žalobě právní, kdo ku kvitování, a jak by se tu vykázal právem takovým před soudem, aby se to dle zákonů s úpisem i s knihami weřejnými přísně srovnávalo? P. T.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Pokračování.)

Připlazilo se toužebně čekané ráno; pomocník mne z posteče wystoupil ani nepohrešil — tak starostliw byl o mne můj německý pan kollega!

Wyhledal jsem učitele, bych se mu poděkovoval a — odešel; musel jsem u snídani zůstati. Prinesla ji paní učitelka sama a postavila ji němě přede mne odesla. Učitel mne pobízel, abych posnídal. A wšak jak velice jsem si přál něco teplého míti v žaludku, nebylo mi přece možno, aspoň několik lžic požití; čas wi, z čeho byla vařena. Později jsem se ovšem dowěděl, že v krajině té kávu též z pražené cwiky, ze hráchu a žita vařiti umějí.

Poděkovav se za toto vlnidné pohostinství kráčel jsem unaven a nezotaven, s bolným citem v srdeci, s hlawou plnou trudných myšlenek, s diwnou, prsa swírající předtuchou k cili své cesty, ku H—.

Bídně dowlékl jsem se až na Ch— ; odtud měl jsem ještě dvě hodiny cesty. Nohy nechtěly mi více sloužit; byl jsem v cizině, co a kam nyní? — Wlekl jsem se wšak přece všechně dál, než — zabloudil jsem v tamějších lesích. To ještě scházelo, bych, na lesy nezvyklý, přítomnost ducha docela ztratil! Běháním sem a tam, lezením s vrchu na vrch umdlel jsem konečně tak, že jsem slabosti polomrtvě na zem sklesnul. Ó jak jsem tu na tichý domov otcowský, na otěvřené rowiny v krajích českých, na bezpečnost a jistotu, s jakouž tam cestovati lze, zpominal! Litoval jsem stokráte, že jsem tak zatvrzele, opovržlivě dědinu svou opustil. Ale co naplat? již se stalo! — Když si po chwili drobátko poúdpočinu a zase dále jít chci, kráčí proti mně růž vysoké, hubené postavy, s obličejem černými wousy zarostlým, ukrutnou hůl v ruce drže a jí v powětrí máchaje.

„Bože, stůj při mně, toč je zákeřník!“ chtěl jsem vykřiknouti, ale leknutí zbávilo mne řeči; zůstal jsem stát, třesa se co osikový list. Již přicházel ke mně — již byl zde — již na mne své ohnivé zraky upíral, a wzaw hůl do prawé ruky lewicí si kníry kroutil. Nyní stál přede mnou; musel jsem diwně, směšně vyhlížet, neboť se úsklebně usmál.

„Pane, wy tu nejste powědom,“ oslowil mne čistou němčinou.

„Nejsem, pane,“ odpovím skroušeně, a bylo mi jako do pláče.

„Kam cestujete?“

„Do H—.“

„Do H—? toč jste s prawé cesty.“

Já ho prosil, by mě na ni poukázal, a on učinil to zmizel v lese. I ubírám se s wolnějším srdcem z lesa, děkujíc Bohu za šťastné přestání zbytečného strachu; wyjda z něho přijdu po půl hodině do weśničky L—. Wešel jsem do hospody, bych něco pojedl; neboť žaludek můj notně začal se ozývat. Křikem tří dětí, které se praly, a pláčem nemluvněte

byl jsem nemile uwítán; u kamen seděla předouci stařena, a hospodská, ne ošklivá-to žínka, šukala po sednici, kdež kádě s pařeninou pro dobytek záražející puch wydávaly. Nedbaje wšak na tuto ne-příjemnou wůni sednu ke stolu a žádám něco teplého k jídlu. „Nic nemáme,“ byla krátká odpověd hospodské. — „Tedy přece chléb a máslo?“ — „Domácí chléb.“ — „Jen sem s ním!“ — Na přinešený chléb s tvarohem a máslem padl jsem co hladový wlk na uchvacenou kořist, nedbaje na hemžící se po stole křídlaté brouky (rusy), jež jsem před tím nikdy ještě newiděl. Posilniw takto žaludek nastoupím cestu dále. S vrchu, na kterémž hospoda stála, spatřím v dálí asi $\frac{3}{4}$ hodiny kostelní věže. „Tot H—!“ jakoby mi něco pravilo; ptal jsem se mimojdoucí ženštiny — předzwídání mé mne nemylilo. Srdce mi silněji počalo tlouci, když jsem údolím od S—ku H— se táhnoucím kráčel. Podivní citové zmocnilí se mne; strachoval jsem se podobného včerejšímu přijmutí. Když jsem ke škole přicházel, bilo na věži právě 12 hodin; setřev snih s bot a urownaw poněkud vlasy a oblek, s newyslowitelnou ouzkostí bližil jsem se ke dverím. Chladný pozorovatel mohl tlukot srdce mého slyšeti. Třikráte jsem zahnul prostřední prst, třikráte jsem ho již pozdvihнул a po každé mi ruka bezvolně, malomyslně sklesla; konečně zaklepám. Na obyčejné dowolení ku wstoupení otewru dwěre a wejdu.

Pomysli si, laskawý čtenáři, zvláště ty, soucitný kollego, jenž snad též tyto listy čteš, pomysli si, kterak mi bylo, když jsem při wstoupení nowého již pomocníka u stolu seděti spatřil. Ano, mé předzwídání mne nemylilo, psaní se zdrželo na poště a já přišel pozdě!

Učitel, kterýž se na Čecha pomocníka, já pak, jenž jsem se na místo byl těšil — oba jsme byli zkla-máni a láli nemilé příhodě i nepořádným pánum expeditorům poštovním, a wšak nebylo nic naplat. Co jsem měl nyní počít? co cíni? Zpátky domů jít? To bych byl ani pro hanbu a wýsměšek neučinil; bylo by se u nás řeklo: „Nemohli ho tam potřebowitzi,“ kdežto já si přece na swém »Gr kann auch deutsch« nemálo zakládal. Shodli jsme se tedy s mým byti majícim pánum o to, že zde čtvrt roku co strávník a spolu praktikant zůstanu, doufaje, že se snad mezi tím nějaké místo pro mne nahodí.

Odbila jedna hodina s poledne, učitel i pomocník šli cwičiti mládež; chtěl jsem hněd s nimi jít, musel jsem si wšak na domluvu učitelou odpocínoti. Ó což to bylo jiné odpocinutí naproti včerejšemu! Učitelka, dobrá to a srdečná paní, hněd mi bílé punčochy přinesla, děwčátko její, přívětiwé a vlnidné co andílek, zase mi pantofle snášelo; chlapce pak, tenkráte oční nemoci skličený, nemoha wstati co mohl na matku wolah: „Matinko, přived mi sem toho pána, až ho vidím,“ nemoba ale oček swých otěvřiti, ruku mi tisknul, prose abych zůstal.

„Budu ti wšecka latinská slowička, co jich umím, odřikávat,“ lichotil se, „a okážu ti moji stříbrnou kadielnici, až jen budu moci prohlédnout.“

S těmito dítkami, jakož i knihami z četné učitelovy knihowny a pianem bawil jsem se tak vyborně, že mi tři hodiny co woda uplynuly, aniž jsem to dríve pozoroval, až když dítky ze školy šly.

Po přátelské večerní rozmluvě, kdež jsem svého kollegu pomocníka co rádného člověka seznal, odebrali jsme se na odpočinutí. Mně byla vykázána postel, za jakouž by se ani hrabě nebyl styděl. O což to byl za rozdíl mezi včerejškem a dneškem! Ta čistota, lehkost a pružnost peřin, v nichž jsem svým umdlenýmoudum howil, jak blahodatně na mne oučinkovala! Teplost jejich pak brzy mne v liby spánku ukolíbal a já se kochal v líbezných, sladkých snech.

Za tyto tři měsíce docela jsem se změnil. Owšem že to mé pány mnoho práce a trpělivosti, mne pak častého zapření a přemožení sebe samého stalo; neboť jsa prudký, prchlý a nezkušený mladík, aniž jsem se hned poddali neb přemoci chtěl aniž mohl. Tento čas jsem čtením dobrých knih a při svém pánu, jemuž jsem jak ve škole tak v kostele wypomáhal, více získal a se zdokonalil než za celé, kolikaleté mé přípravy w Praze. Přál bych každému začátečníku takového pána. Každé slovo, každé ponaučení, které z jeho neb jeho moudré, wzdělané manželky úst vyšlo, hluboko se mi w srdce wrylo; neboť mi byli w jistém smyslu druhými rodiči. Awšak uměli oni poučiti; ne hrdě, pánowitě, domyšliwě, jak to mnohý jiný principál činí, nýbrž přátelsky, vlidně, dobromyslně. Kdo by takto daná naučení také neposlechl a nenásledoval? A pak ta swornost, ta láska a upřimnost w domě, ó jak blaze a příkladně tyto řídké cnosti na mne a můj karakter působily! — Po uplynutí čtvrt roku stala se pro mne radostná změna. V L — owě bylo pomocnické místo uprzedněno, můj kollega nařík powolán a já se stal skutečným pomocníkem. Král nemůže větších radostí a slasti při nastoupenutí čekaného trůnu pocititi, než jaké já pocítil při obdržení dekretu za pomocníka. Owšem že poněkud ochábla, když jsem slyšel, že za dva a et zlatých ročně sloužiti mám, anto já za jediný čtvrt roku padesát platil; awšak jsa mlad a znaje málo potřeb byl jsem přece šťasten.

(Pokračování.)

Národní vychování u Bulharů.

Známoť jest nejnovější snažení tohoto nejzanedbanějšího ze všech národů slowanských, prostředkem přirozeného jazyka svého probírat se ku wzdělanosti. Ještě asi před 16 lety sotva bylo stopy národního písemnictví, od roku 1806—1830. všechno wšudy asi tři neb čtyři tištěné knihy dávaly slabé svědectví o duševním životu tohoto jinak tak mravného a rozumného lidu. We školách naskrz řeckých nabývali bohatší jakés takés wzdělanosti, která obyčejně za následek měla odcizení se národnosti a pořečení; lid pak selský i větší částka obyvatelů měst, jako

zatraceni k věčné porobě, neměli ani příležitosti ani naděje pročitnouti ze své necitlivosti.

Nyní pak znamenitě méní se tvárnost celého stavu lidu bulharského. Učiněna jednou zkouška o povýšení nářečí bulharského na jazyk spisovní mnohých k pokračování na té cestě pobídla. Od roku 1833. wycházející mirawné i poučné spisy z walného rozšíření mezi lidem se těší a roznily v něm jiskru, která časem svým se wzmůže w blahopodně zahřívající plamen. Již nyní wynikají Bulhaři nade všecky ostatní národy panství tureckého snažením po wzdělanosti, ačkoliv takové jejich namáhání posud se mnohými obtížnostmi, jak z ohledu politických tak i církevních poměrů jejich, se potkává. Nařízení vlády turecké strany wychowávání národního jsou dosti příznivá i časem se opakují, wždy ale zůstávají pouhými slowy bez skutku. Duchovenstwo, zwláště vyšší, jest naskrz řecké a jako schwalné sobě národnosti a jazyka bulharského ani newšímá. A přece národ bulharský, čítající asi 4 miliony, činí walnou část obyvatelů říše turecké.

O novějších snažách Bulharů w interesu národního wzdělání můžeme sdělit čtenářům svým zewrubnejší zprávu ze zajímavých zápisek cestovatele, nedávno z krajin těch příslého *.

We všech krajinách bulharských dohromady počítá se škol národních asi 50, z těch nachází se 24 w Podunajsku, 16 w Thraci a 9 w Macedonii. W zemi Podunajské jsou školy: w Šwistowě, Ruščuku, Widině, Trnowě, Silistrii, Šumě, Razgradě, Kotle čili Kazáně, Eleně, Triawne, Leshowci, Drjanowě, Gabrowě, Sewliewě, Łowci, Trojaně, Plewně, Tetiwene, Etropoli, Wrači, Łomě, Berkowci, Sofii, Niše; w Thraci jsou školy: w Jambolu, Sliwne, Žerawne, Kazanlyku, Kaloforu, Kazlowě, Sopotu, Karnabatu, Eskyzaňoře, Pazardziku, Samakově, Panagirystě, Peštěře, Prdopu, Wraně a Filipopoli; w Macedonii jsou školy: w Newrokopu, Welesu, Stipě, Kiustendylu, Báně (w kraji Bazložském), Dupnici, Džumaa Ryle a w klášteře sv. Jana Rylského. — W Ochridě, Odeně, Bitolu, Struže, Seresu a Meleniku, městech dráhně obydlených, není ještě národních škol; tam jsou tolíko řecké.

Tyto školy bulharské dělí se na vyšší a nižší. Vyšší školy nacházejí se wedle nižších w Gabrowě, Trnowě, Sofii, Kazanlyku. Kotle čili Kazáně, Šwistowě, Ruščuku a ještě snad we dvou neb třech místech.

(Dokončení.)

D o p i s.

Z Widně.

(Richtrowa mše.)

Promluwiwše předešle o zdejší třetí slowanské besedě nemůžeme opomenouti, i o jiné tyto dni zde držané, ovšem vážnejší hudební slavnosti zmínsku učiniti. Dne 7. Března provozována byla totiž we farním chrámě piaristském w Josefově o 10. hodině ranní v přítomnosti všece oudů vyšoké české i ostatní zdejší šlechty, jakož i četných hudebních znatelů a milovníků vokální mše do C. pouze pro mužské hlasy, od našeho krajana a hudebníka u knížete Kinského pana Piusa Richtra složená. Každý, kdo měl tuto slyšel a jen poněkud obtížnosti zná, s nimiž umělci při pouze hlasových skladbách zápasiti jest, jistě wyznači musí, že krajan náš w každém čísle uměleckého díla tohoto důkaz hluboké swé theoretické i praktické hudební známosti na jeho dal. Swědčí o tom patrně již Kyrie (do C-moll), jenž hnědle na počátku welebnou jednoduchostí mysl k nábožnosti powzbuzuje, na to pak we fugu přešedší w zdlou-

* Pana professoora Grigoroviče z Kazaně.

hawých, velmi harmonických trojzwucích se ukončuje. W Credo — Gloria, jenž zvláště velmi slavné prý jest, jsme tehdáž neslyšeli — osvědčil se p. Richter pravým mistrem w hlasových skladbách, čehož všecky části ouplánym důkazem jsou, totíž w dojemný solokwartet posazené: „Et incarnatus“, hlubokost citu wyjewující: „Passus et sepultus“, plným sborem wyznačené: „Et resurrexit“ a zvláště koneční fuga: „Et vitam venturi“, jenž tak vyborně provedena jest, že číslo toto co do slohu hudebního za nejlepší w celé skladbě považovati musíme a dle jednohlasného wyznání mužů u věci zbehlých nejzdařilejších toho způsobu skladbám směle na bok postaviti můžeme. W Sanctus, do C-dur sazeném, w Benedictus do B-dur, w němž solové hlasy s. několikataktovým pianovým sborem libezeň se střídají a w hlučné oslavující Osanna se ukončují, jakož i w jednoduchém z C-moll do důr přecházejícím Agnus Dei w ouplné odewzdání se a důvěru utěšeně wyznačujícím „Dona nobis pacem“ skladatel nejen přísnemu znateli hudby a pravidel harmonie zadost učinil, nebrž on w číslech těchto zvláště k welebnému oučelu hudby církveň, totíž k powzbuzení myslí přítomných k srdečné nábožnosti, vyšší rozčilenosti a důvěrnému odewzdání se do vůle Nejvyššího prohlízel, jakýmižto city jistě wšickni přítomní po ukončeném „Dona nobis pacem“ naplněni byli. Z celé pak skladby wyswita, že krajan nás ouplně nauku o souhlasu prostudoval, ducha wznešené hudby církveň naskrz pojal, všech nowomodních tendencí a teatralních effektů, jak to pohřichu we mnohých nowějších církveních skladbách slyšeti jest, se vystríhal a tudy dílo wýtečné a we každém způsobu. zdařilé nám podal, o kterém my tedy obširněji promluvili a hudby milovné krajaný naše na ně pozorný učiniti za svou povinnost jsme měli; zároveň pak pana skladatele žádáme, aby newáhal je brzo u veřejnost podati, při čemž by snad velmi přihodno bylo, wedle latinského textu i český podložiti a tím zdařilé dílo swé i pro pouze českoslowanské obecenstvo tím zanimavějším učiniti, jakož jsme se o tom při výce skladbách církveň, k. p. mís Škroupově, byli již přesvědčili. Podotknouti pak ještě musíme, že pan skladatel, jenž sám zpěvy řídil, od zdejších hudebních ochotníků, mezi nimiž se i výce Čechů a Moravanů nacházelo a z nichžto zvláště o p. Klasovi co prvním tenoristovi pochvalně se zmínili musíme, u wývedení wýtečného díla tohoto zpanilomyslně podporován byl, za to ale u zdejší jednoty zpěvecké, ačkoliv jejím spoluoudem jest, téměř žádného oučastenství nenalezl.

(Pokračování.)

Akadémie pana Rittra z Rittersbergu, dávaná 13. Března w sále Konviktském.

Když se asi před dvacáti lety vlastenečtí hlasové o opěním pěstování našeho materského jazyka silněji a silněji ozývat počali, tehdáž se častokráté upřímnému Čechu jen což děláš wšelikých trpkých pilulek dostávalo. Umělec — ten by pro celý svět nebyl nikde čestil, a i historické svědectví, že je čeština zpěvna, považovalo se za idyllickou bájku. Ty dobrý Božičku, kdož by si to byl také z oněch pánů pomyslil, že jsou za krašounký čas takové změny možné, jimiž se domnělá kámošola celého národu we ctný, ano i salonní kabát promění?! Bůh požehnal posvátnou snahu našeho vlastenčení, národ projevuje lásku k svému jazyku, obdivuje se dějům a slávě svých předků, klade oběti na oltář vlasti, ano prozretelní Židé zarázejí i české školy. —

Že tento utěšitelný přewrat při nynějším ultra-rafinismu co lákadlo používán bývá, prázdné kapsy napňovat,

měli jsme již častokráté přiležitost pozorovati, zvláště při koncertech. — Tak i program páně Rittersberků * ohlašoval též pět zpěvných čísel a jednu deklamaci w řeči české, samé skladby pana podnikatele. Při prvním mužském sboru „Paupé“ očekávalo obecenstvo dosti četně shromážděné zajisté jen milostný šepot zefirový s něžným lupením poupatka. Jak wšak naděje lidská často klamává, stalo se i zde. Diwoký boreas, jenžto zefirovi blahou lásku záviděl, počal z úst pánů zpěváků od chvíle k chvíli zuřivě a dílem tak disharmonicky buráčet, že to bylo k ustrnutí. Druhou českou piécu, „Arab u mohyl koně“, měl, jak cedule oznamovala, pan August Müller zpívat. Jelikož vědomo, že se tento pán již drahný čas pro diwadlo wzdělává, myslili jsme, že nám při této přiležitosti pokroky we svém umění w celé míře laskavě předloží. P. Müller nemusel být ale těhoto dne při dobré chuti, neb se dal místo do zpěvu do chraplavého křiku, a to ještě tak lakomě, že kolikkráte i o výce než o půl tonu hlobub křicel, než jak fortepiano poukazovalo. Nicméně vystoupil pan Müller opět, a sice w „hetmanu Kosinském“. Obecenstvo doufalo, že si p. M. bude co Polák snad lépe počinat, nežli co Arab, bylo wšak hůře zklamáno než poprvé. P. M. křicel jak by ho na sídla bral a distonoval tím výce, čím výce se obecenstvo se smíchem a wrtěním hlawou ztrácelo. Před nedávnem podaly Květy humoristické čtení pod titulem: „Komu není z hůry dáno, w hapatye nekoupí“. Toto čtení by si měl p. M. přečíst, kdož ví, zdali by mu neprospešlo?! — O hlasu slečny Müllerové můžeme se jen chvalně zmínit; on je plný a přijemně uhlazený. Zpívala tenkráte pověst čerkeskou pod názvem „Zpívající jezero“. Jelikož tato skladba jedna z větších prací páně Rittersbergových a pověsti a báchorky nyní tak oblibeny jsou, bylo by snad slušno, nejdříve onu pověst vypravovat a pak se teprv zmínit, jak jí pan skladatel použil. Přiznám-li se wšak, že jsem ani slovíčka nerozuměl, když ji sl. Müllerová zpívala, pak mě laskavý čtenář zajisté omluví, když toho neučiním. Sbor mužský: „Píseň polní rytířů českých na tažení mediolánském“ dle slov J. E. Woocela začal dosti dobře, ku konci wšak ochabla komposice i páni exekutorové. Z celku nám wyswita, že se české látky lip pro český zpěv hodí a české srdce zajímají, než látky arabské a čerkeské. — Sl. Marie L. Zelinková přednášela na místě ohlášené deklamaci „Kořist Litvínova“ zdařilou Tylovu „Ono se to nesluší“, začež ji velmi děkujem; nemohouce wšak opominout ji pro výzy warovat, by se k významným deklamacem nikdy neodhodlala, jelikož její hlas pouze pro humoristické přednášky vystačuje. — Ohledavši české příspěvky k tehdejší akademii je nám ještě nutno, zmínit se o houslistovi, hudebnímu umělcí Jeho Milosti panujícího knížete z Lobkovic, panu Josefu Fischerovi, rodilému Čechu, který přednášel na původní thema swé variace tak mistrně, že byl s jednohlasnou pochvalou co ozdoba celého koncertu vícekrát wyvolán. — Pan Klement rytíř z Weyrotheru přednášel německou báseň: „Stará píseň o novém čase“, která nawzdor dwou výzvých, šedowlasých wtipů nizádně obliby vzbudití nemohla. — O „dwou německých písňích“, zpívaných od pí. Hoffmannové, jak to cedule ohlašovala, newíme pranic co říci, jelikož nám nebylo povědomo, kde je bude paní Hoffmannová zpívat; w akademii jsme ji neuzřeli. — J. B.

* Pan z Rittersberka nikoli nenáleží k oném spekulantům, jenž čeština co lákadlo wystrkuje, my jej známe co věrného, upřímného našince a přejeme mu k budoucímu podobněmu podniknutí zdařilejšího prospěchu. — Red.

číslo 35.

14. roční běh.

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach u Nowém Městě č. 116) vydává po půlnocích třikrát za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mály

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

23. Března

1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obálkou 2 zl. 86 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Pokračování.)

Nyní mi krom školních povinností, kteréž jsem ke spokojenosti svých představených zastával, jen ještě něco v hlawě wězelo; byly to nějaké změny, které jsem co zwoník a spolu kostelník (neboi tam byly tyto povinnosti s učitelstvím spojeny) zawést obmyšlel. Musel jsem totiž w zimě o čtvrté, w letě pak již o třetí hodině zrána klekání zwoniti, aby lid se probudil a po práci šel. To mne trochu mrzelo. Byl jsem náruživý čtenář, a čta mnohokrát do i přes půl noci, musel jsem se pak dávat často buditi a celý rozpařený a zapocený na kostelní wěž běžeti, což zvláště w zimě welmi nepřijemné, ano i nezdrawé bylo. Pak jsem musel zwoniti vždy welkým zwonem, což mi zatěžko přicházelo, w letě pak jsem večerní klekání dříve odzwoniti nesměl, až když se již silně šerilo, a tu mi bylo zase dělňíku lito, kteří mne w polich se procházejícího a mimojdoucího pro Boha prosívali, bych již odzwonil, že bolesti w zádech déle pracovati nemohou, neboi nesměli dříve od práce ustati, až po klekání.

Měl-li jsem na msi sw. zwoniti, musel jsem i všední den na wěž lezti, což welmi obtížné, i pro duchowního, jež jsem oblékati musel, zdlouhawé bylo; awšak ani pan farár proti zvyku jednat něchtěl a raději w zimě mrznul — a já, pomocník, chtěl proti proudu plouti a staré zvyky přejinačovati! Kde jsem měl započítí? — Swěril jsem panu principálowi, co obmyšlím; ten mne zrazoval. „Neznáte,“ pravil, „ještě zdejší lid; jsou to neotesani hrubiáni, jenž si ani z duchowního ani z úřadníka nic nedělají; měl byste daremně mrzutosti.“ — „Zkusím toho,“ odtuším. — „Chcete-li mít nějakou nepřijemnost — pro mne ale dělejte co chcete, wina padne jen na wás,“ mrzel se napolo pan principál. — „Jen když mám tolík swolení,“ myslil jsem u sebe a těšil jsem se na ráno.

Bыло то w letě. Jda pozdě spal zaspal jsem. Když jsem se probudil, svítilo mi slunce do očí. Wyskočím z postele a jdu zwoniti. Musím se přiznat, že jsem tenkráte s tlukoucím srdečem zwonil a se strachem s wěže dolů lezl. Jakási diwná před-

tucha zmočnila se mne. Slezšiho pozdrawila mne jedna dračice selka svým štěbetavým, ostrým jazykem. „Nepotřeboval jste lucernu?“ ptala se ústěpačně, ovšem že německy a pér »Sie«! — „Nechal jsem si ji nahore až na večer,“ odtuším a ubíram se k domowu. To ji rozdráždilo a ona dlohu za mnou ještě štěkala až jí blas přeskakoval, ale bohudík! že jsem tamější hařmatilce ještě dobře nerozuměl, sice bych byl při swé prudké krvi sotva mlčel. Doma jsem se tímto „dobrým jítem“ nepochlubil, dostalo se mi wšak i tu dosti domluwy. Od té doby jsem ale wždycky již později než obyčejně zwonil. Ovšem že jsem zprvu často zamilované tam »verfluchtter Böhme« po straně slyšeli musel, později ale nikdo si toho více newšimal. Jednou pak jsem na zwonění docela zapomněl; tu jak jsem militně do kostela weshl, přiloudal se ke mně starý hospodský a dělal mi kázani: „Panе princeptr (præceptor), wy jste dnes nezwonił.“ — „I zwonil jsem, pantáto, a welmi časně! Musel jste ještě spáti, že jste neslyšel,“ omlouval jsem se. — „Ne, ne! Já od jedné hodiny s půlnoci nespal. Slyšite, to máte weliký hřich!“ hrozil mi prstem.

Tu mi ale byl Schusterfranz, hrobař, resp. náš kalkant, jemuž jsem časem na paklik tabáku dal, k ruce. „I pantatíku, p. præceptor zwonil, a jak pak časně! wždy jsem se ještě modlil a hned vstával.“

Nyní mi šlo o to, abych welkým zwonem zwoniti nemusel. Zkusil jsem to a zwonil malým zwonkem; ale dal jsem si! „Co to ten »Böhme« za novoty zavádí? co jest to? proč nezwoni welikým zwonem?“ Takové, ba horší sady musel jsem kolikráte na vlastní uši slyšeti. Tu byl ale zase Schusterfranz s dobrou wýmluwou pohotowé. „Utrhlo se srdeč,“ říkával, „mám řemen we správě,“ i dostalo se mu za to ještě něco peněz od obce. Když pak ještě ani za týden řemen spraven nebyl, uwykli obyvatelé na zwonění malým zwonkem a já welkými zwony jen o swátcích a slavnostech zwoniwal.

Dwě nepřijemnosti byly tedy odstraněny, zakročil jsem k odstranění třetí a počal jsem na welikou, ba žalostnou prosbu pracujícího lidu hned slunce západem večerní klekání zwoniti. Po prvním zwuku

zvonku přestal najatý dělník pracovati a žehnaje mne ubíral se práce zproštěn domu, sedlák mi owszem ale lál. Měl jsem zpočátku největší strach před jedním, jenž velmi prchly a zlostný byl; neboť když se stalo, že v čas žni pršelo, tu hned všecko, nebe, zem i mračna s napřaženou k oblakům pěstí proklinal, až bylo hroznó jej poslouchati. Awšak i to se podalo. Modlitba a díky chudiny přewážily proklínání nenasýtného boháče a já si z něho nic nedělal. A nyní mi ještě zbylo, čtvrtý a poslední nepříjemný zvyk odstraniti, abych totiž na mši sw. zvoně na věž lezti nemusel. Žádal jsem tedy pana faráre, by mi dowolil malým zvonkem, jimžto se k pozdvihowání zvonívalo, sezwáněti. „To nepůjde,“ pravil, „nebudete-li si ale z nepříjemnosti z toho pošlých mnoho dělati, zkuste toho.“ To mi bylo polovičním swolením a wodou na můj mlýn. Druhý den jsem již sezwáněl maličkým zvonkem. Lid myslil, že to již pozdvihowání, klekal na návsi a bil se v prsy; když se ale dále zvonilo, tu každý newrle a mrzutě vstána a dále jda bručel: „To zase jistě ten Pemák něco nového začiná.“

Několik dní si tak pobručeli; když pak jsem to některým rozumnějším moudře přednesl a jim nepříjemnost lezení na věž k powážení předložil, nehubovali více. Takto jsem nepříjemné, zdrawi pomocníkou škodlivé zvyky odstranil a každému budoucímu nástupníku svému tím zajisté nemálo posloužil. Nechtěl-li jsem času zimního hodiny na věži natahovati, povolil jsem jen bici stroj; hodiny bily 75 a já je co polámané více nenatahoval; když pak přišlo jaro, spravil jsem je zase sám. Tolik o mých mimořádních powinnostech.

Co se školy dotýče, panoval tam nejlepší pořádek; můj pán byl zkušený, moudrý a dosti wzdělaný muž, přednásel ve škole mimo předepsané předměty i štěparství, a založiv ve své zahradě školku dával stromky od větších žáků štěpowati; též přednášel o judech a kazijedech, ježto dítky ku zkoušce po lesích, lukách a zahradách sbíraly a přinášely, a tak byla škola naše wždycky wyznamenána a my i pisemné vyjádření spokojenosti od svých představených obdrželi; můj pán totiž od samého wysoce slavného gubernium, já pak od ouřadu wikářského, což nám vůkolní kollegové záviděli, tak žeby mne, když jsem později s některými za učitele přezkoušet se dal, byli hnedle zbili. — Ve škole se wyučovalo čistou němčinou, kterouž wšak dítky doma mluviti nesměly a tak ji po vystoupení ze školy brzy zapomínaly.

(Pokračování.)

Národní wychowání u Bulharů.

(Dokončení.)

Nižší školy jsou wesměs na způsob škol Lankaster-ských pro wzájemné wyučování dítěk zřízeny. Způsob ten přinesl pověstný archimandrita Neofit z Bukureštu, spo-

řadal pro něj tabulky a wšemožně se o jeho zavedení přičinil. Učit se tu pak děti obojího pohlaví čtení a psaní, něco počtu a katechismu, a to sice v staroslowanském i bulharském jazyku. Prospěch, s jakým se žákowé učí, jest náramný. Cestowatel sám nejdou s upřímným potěšením poslouchal děti výborně a různě čtoucí, i má sbírku hezkých písemních vzorů, psaných od žáků rozličných škol. Počet učenců we školách těchto jest opravdu znamenitý; v některých našel nás cestowatel až do 300 i 400 učících se dětí.

Podotknutí hodno jest, že ještě roku 1830. pověstný Wenefelin widěl jen Bulharů řecky písicích.

Wyšší školy nejsou tak dobře spořádány. Učit se tam řeckému jazyku, a často wýhradně jen tomu, pak něco zeměpisu a církvení historii; někdy i jiným předmětům dosí zbytečný. Tak widěl nás cestowatel w Trnowě w poznámení předmětů mezi jinými i logiku podle Baumestrera; we Šwistově pak pokoušel se hodný i ctný učitel o přednášení filosofie. W Sofii pohrečetlý učitel zanášel se překládáním Isokrata; ano byl by rád i Thukydida překládal, ale jazyk prý k tomu nepostačoval. K čemu chudobné bulharské mládeži taková zewrubná známost řeckých klassiků, pochopiti nelze.

I těchto wyšších škol zakladatelem jest zmíněný archimandrita Neofit, který sám po několik let w Gabrowě, wsi u Balkánu, učitelstvím se obírají, tamější školu na tři třídy rozdělil a počáteční i wyšší učení w ní zavedl. Žáci pak jeho učení toto rozšírují po různých bulharských školách. Wytečný tento řeholník kláštera sw. Jana Rylského jest nejprvnější mezi samo-uky bulharskými. Přirozeným pudem hnán oswojil si neunawnou prací řídké až posud w Bulharsku wzdělaností, a horlivý jsa vlastenec první byl, jenž pomyslil na mrawní wychowávání svých krajanů prostředkem materského jazyka. Znaje staro- i nowořecký, pak církvení slowanský, ruský i walašský jazyk při patrně nedostatečných prostředcích odhodlal se k spisovatelství bulharskému. Tak powstala jeho mluvnice bulharská, w kteréžto řídil se nárečím západním, a jeho překlad nowého zákona; nyí pak přichystal k tisku řecko-bulharský a bulharsko-řecký slovník. Menších spisů jeho neuvedeme, toliko ſejkeme, že spisovatel tento hodně jest být počten mezi nejwytečnější pedagogy slowanské, an navzdor weškerým překážkám wyhowěl nejčelnějším potrebám národu swého. Roku 1845. seznal jej nás cestowatel w klášteře sw. Jana Rylského, kdežto co učitel s takovým prospěchem ončinkuje, že nejen klášterní mládež, nýbrž i starší, již wysvěcené osoby mezi svými posluchači čítá. Cestowatel nás měl to potěšení, přítonným být jeho přednáškám církveního i řeckého jazyka a církvení historie, i diwil se jak veliké zkušenosti učitele tak i wzorné pilnosti žáků. — Kýž by w národu bulharském učení tak milého mistra nawždy zůstalo w skuticích památný!

Ačkoli wšak, jak patrno, velmi důležitý pokrok učiněn jest u Bulharů w národním wychowávání, nieméně školy jejich zůstanou ještě dlouhý čas nedokonalými; Bulhari pak sami wědí, co jich zdaru překáží. Zde jen tolík poznámenáme, že nesnáze, w jakých se nacházejí Bulhari, dílem pro nestejnou jazyka dílem i pro neshodu samých starších, jakož i jiné mnohé překážky, jen tenkráte odstraniti a zapudit se dají, až budou mít biskupy vlastence, kterýchžto kleslý ten národ dlouhými časy byl zbaben.

Listy učitelům českým.

13. Jan Nep. Filcik, učitel wsorai školy w Chrasti. Žil 1785—1827.

(Dokončení.) Kterak Filcik o zdokonalení kostelní hudby pečoval, známo učitelstvu kolem Chrasti bydlicimu.

Wolení mší bylo vždy slavnostem přiměřeno. Krom kostelní hudby dokázal i tím svou vybroušenou krasochu, že jiné mistrovské kusy od nejvýtečnějších skladatelů přednášeli dal. Za času jeho provozovalo se: a) Sedm posledních slob Kristových od Haydona r. 1817. Kázel totiž tehdejší chrastecký děkan p. Ulrich po sedm postních neděl pokaždé o jednom slově Kristové, a po kázaní přednášelo se to samé slovo od Haydona. b) Stvoření světa od Haydona 1824. c) Čtyři roční časové od Haydona 1826. d) Roku 1827. dávalo se na velký pátek opět Sedm slob. e) Rok 1831. ve čtvrtek před květnou neděli přednášelo se u přítomnosti nesčíslných posluchačů Mozartovo Requiem. f) Na velký pátek r. 1832. bylo dvěma sbory zpíváno římské Miserere od Mozarta a g) r. 1836. opět Stvoření světa.

Od roku 1833. zabýval se Filcik štěparstvím. Obdržel totiž od pana biskupa kousek zcela pusté ohrádky, kdež jádryka a pláňata sázel, a hned v prvních letech ukázal se prospěch, jež dítky v štěpování a očkování učinily *. Mezi tím zanášel se také včelarstvím, což by mu snad bylo větší potěšení a užitek přineslo než spisovatelství, kdyby byl na živé zůstal. Jak se ale mnohemu poctivému muži již wedlo, potkaly i našeho krajanu v posledních třech letech mnohé nehody, které jako hmyz na kvítku na jeho zdraví hladaly. Počal znenáhla churawěti a upadl v častou těžkomyslnost. Wychovávání stromků bylo nyní po školě jeho nejlepší zábavou. Okolo sw. Trojice r. 1836. počal vyhazovat krew a byl přinucen se školou se rozloučit, což ho velmi bolelo, nebo s pláčem řekl: „Doučiteloval jsem; když jsem si vše v pořádek uvedl, musím ustoupiti.“

Za posledního času wycházel ještě do štěpnice a ku včelám; když ale bylo chladněji, plel ze slámy na uher-ský způsob včelní ouly, jichž sedm dohotovil. Když podzimek nastal, newycházel již. Wětším dílem leže psal nadjmenovanou knihu, kterou as tři neděle před smrtí dokončil. Obmyšlel ještě sepsati malý slowníček, nebylo mu to však pro slabost možno. Filcik zemřel dne 25. Ledna 1837. Pozůstal po sobě manželku a dva nezaopatřené syny, jenžto nichebož we světě svým nenazývali. Národním však školám zanechal památku nesmrteľnou.

Ze školy Filcikovy vyšlo walné množství mladých učitelů, kteří se zde k učitelskému kursu buď připravovali buď po přestálém kursu k Filcikovi se navraceli, aby si jeho vyhlášenou metodou oswojili a v hudbě se utvrdili, tak že jich vždy hezky mnoho na první lavici we škole sedělo; mimo to i jiní mužové umění aneb budou se zanášejíci, z nichž mnozí již hodnosti akademických na pražských a wídenských wysokých školách dosáhli (k nimž dr. Frankl, redaktor „der Sonntagsblätter“ náleží), a to jsou nejvíce synové rodiců chudických, jenžto se, Filcikem povzbuzeni, wnitřní silou tam kde jsou wymřili; nebo to k jeho výtečnostem náleželo, že uměl talenty vyhledati a je rozšířiti. — Některé ze spisů Filekůvých byly za knihy

školní prohlášeny a všecky jsou posud walně v praxi učitelské.

Dá se tedy Filcikovo učitelské působení dobře upořebiti k vyličení vzdělanější strany našeho národního učitelstva; zmíním se však později o tom, co z toho Filcikovi osobně a co učitelstvu vůbec náleží, jako i o tom, jak dalece počináním Filcikovým naznačeno jest počinání učitelů vzdělanějších.

D o p i s y. Z Wídme.

(Laub. Nowé polky. Vielka.)

(Pokračování.) Ohledně ostatních hudebních a koncertních nówin zdejších vidí se nám také ještě podotknouti, že mladistvý krajan náš, Ferdinand Laub, jesté před třetí besedou slowanskou dwakrátě veřejně slyšeti se dal a všeestrannou pochvalou poctěn byl; vystoupil totiž v koncertě Betty Bury-owé dne 28. Února v sále jednoty hudební dobou polední uspořádaném, přednášeje Fantaisie Caprice od Vieuxtempsa, a na to ten samý den ještě v druhém koncertě, jež spolek zdejších přátel hudebních v sále redutním dával, kde jsme jej v koncertantní skladbě do Es dur, rovněž od Vieuxtempsa, slyšeli. Oba tyto velmi těžké kusy provedl tak zdařile, projevil při tom takovou jistotu technickou, čistotu v intonaci a hlubokost citu i pochopil tak výborně ducha skladatelova, že obecenstvo naskrz okouzlil a zdejší časopisy, jenž po prvním jeho vystoupení v diwadle na Wídni toliko chladně o něm se zmíňovaly, nyní téměř dosti pochvalných slob pro výtečnou hru tohoto „malého hudebního čaroděje“ nalezli nemohou. Dne 7. Března pak dostalo se mladistvému krajanu našemu i té zvláštní cti, že při komorním koncertě v síních Její Majestátnosti panující císařovny Marie Anny s vice zdejšími výtečnými hudebními umělci, jako pp. Mortierem, Erlem, Lutzem, Hölzlem a paní van Hasseltovou, oučinkoval. — An o hudbě mluvíme, musíme také oznámiti, že „Kochanka-Polka“, již byl krajan náš p. W. Tiefrunk k letošnímu bálu slowanskému složil, tyto dni s naskrz českým názvem we wkušném a ozdobném rouše zde u Wittendorfa na Příkopě tiskem vysíla a že i rovněž k tomuto bálu panem Č. Gutmannstbalem složená druhá čili „Milada-Polka“ u Haslingra se tiskne a tyto dni prodávati bude, na kteréžto zdařile a s všeobecnou pochvalou přijaté skladby naše tanecni hudby milovné vlastenky a vlastence v Čechách i na Moravě pozorný činíme a jim je vším právem schwalujeme.

Co se dotýče diadel zdejších, tu obracuje na sebe nyní všecku pozornost Meyerbeerova opera „Vielka čili tábor we Slezsku“ w diwadle na Wídni již po osmkrát dáwaná. Dosaváde nad pamět lidskou žádná opera tolik oce-kávání zde newzbudila, o žádném dramatickém díle dosaváde tolik we všech vyšších i nižších společnostech napřed již nemluveno, o žádné hudební skladbě we všech zdejších časopisech tolik oznamováno a psáno nebylo, jako o tomto díle Meyerbeerové, jež on byl k zasvěcení nowé opery berlínské schwalné sepsal a v němž zvláště veliký a jediný Bedřich se zbožňuje; entusiasmus pak, s jakým opera tato od obecenstva přijata byla, o mnoho větší byl onoho, s nímž Wídeňané klassického Čarostřelce nesmrteľného Webra ponejprv uwítali a jakého se od té doby žádnému dílu hudebnímu vice zde nedostalo. — Jistě četnější, kwapněji a ouzkostlivěji nepospíchal druhdy Řekové k posvátným a proslulým hrám olympickým, jako wídenské obecenstvo dne 18. Února k diwadlu na Wídni, w jehožto předsíních již od desáté hodiny předpolední lidé čekali, a jehož wnitřní prostory po čtvrté hodině odpolední tak přeplněny byly, že mnohý jemnocitný diwadelní lev, nabýv tam dříve pravého pojmu o ruských potních lázích, pro

* Prohlížeje předešlého roku chrasteckou školní knihovnu s radostí jsem poznal, že knihy nejvíce zjednány jsou za peníze utřžené za stromky, ježto žáckové we školce od Filcika založené, nyní však velmi rozšířené, sázejí a pak panu biskupovi prodávají, který za novějších časů z panství chrasteckého velkolepou štěpnici utváří. Jak známenité královéhradecký biskup pan Karel Hanl Excellencí na své podřízené učitelstvo oučinkuje, najdu snad ještě příležitost v listech téhoto pověditi. Díwno ale, že o Chrasti, kde Filcik tak drahná léta působil, tak málo se dowídáme.

mdlobu z diwadla wyweden býti musel. — Bude prý wečer tento jedenkráte dělati epocha w historii diwadel wíden-ských! Inu ovšem, mistra Meyerbeera co ředitele u pultu spatřiti, na diwadle pak nové dekorace, skwostné, drahé šatstwo, zdwojnásobněné zpěvní i baletní sbory, hudbu dwéma wojenskými kapelami rozmnrozenou, pěši i jízdecké wojsko, ano i děla in natura a wúbec celý tábor wojenský widěti a slyšeti, u prostřed všeho toho pak zbožňowanou Lindowou w překrásném oděvu cikánském co Vielku spartiti a nebeské její zvuky poslouchati, toť ovšem nemí nic obyčejného a každodenního, a tedy diviti se nesmíme, že wstupní lístky ke hře této předmětem zvláštního obchodu se staly, ovšem wýnosnějšího, nežli snad právě ty dni byl obchod s bankovními akcemi a státními papíry, a že mnohý lístek pro sedadlo skoro tak draho se prodal, jako mnohá harlemská tulipánová cibule w době powěstné tulipomanie. Nebudeme ale o tom všem slow šířiti, aniž obširně popisovati, kolikkráte Meyerbeer a Lindowa wywoláni byli, jak dobré se zahradníkům a prodavačkám kwětin a wěnců wawřinowych při tom dařilo, aniž medalii s nápisem: „Nescit occasum“! ? u příležitosti této sewernímu slavíkovi podanou, popisovati, dočtli jste se o tom beztoho we zdejších časopisech až k omrzení. (Dokončení.)

Z Terstu. *Příspěvek na českou prům. školu.*
(Z dopisu přátelského)

Dobře-li se pamatuji, vyprávoval jsem Wám za swého pobytu w Praze, že sestoupilo u nás několik Čechů a Moravanů w soukromý spolek, scházejíce se týhoně ke cvičení se w jazyku materinském. Tento spolek s nejvýrelejším oučastenstvím sleduje každý duševní a národní pokrok swé vlasti, i můžete sobě tedy snadno pomyslit, s jakou radostí jsme w časopisech českých čeli zprávu, že průmyslová jednota česká uzávrela założení w Praze wzorní průmyslu školu českou. Ne menší radostí naplnila nás horlivost, s jakou se všude po vlasti záležitosti té předuležitě ujmíají a ochota, s kterou welci i malí, bohatí i chudí přispěvky skládají k założení a pojistění tohoto blahoplodného wyučovacího ústavu. Což bylo tedy přirozenějšího, nežli žádost zdejších Čechů a Moravanů, též od sebe dátí nějaké znamení života a k témuž oučelu způsobiti malou sbírku. Dalec jsouce mysliti, že jest potřebi našeho skromného přispěvku z daleké ciziny, an tak šlechetné a mocné sily we vlasti samé pro vše oučinkují, pouvažujeme to nieméně za swé právo, skromný svůj dar přijaty widěti. Posiláme teď Wasnosti poukázání na obchodnický dům... w Praze na sumnu jednoho sta zlatých we stříbře, jež abyste co příspěvek několika w Terstu bydlících Čechoslovanských základní jistině zřízenu býti majíci české wzorní průmyslní školy na naležité místo laskawě odevzdati ráčili, uctivě žádáme*.

Mohl-li bych malou sbírkou wzorů rozličného přes Terst dowáženého zboží nowému ústavu prospěšným se státi, k čemuž postavení mé všelikou možnost mi poskytuje, s radostí k tomu se nabízim. Dr. Arnošt Plucář.

Koncert w blazinci pražském.

Zřízení pražského ústavu pro duševní choroby slušno připočisti k nejpřednejším znamenístvem w celé říši. Vlídnost humanismu položena za základ a přísně šetřena od

* Tak se stalo podle wýkazu č. 22 Pražských Novin.
Red:

Jelikož na čtvrtek svátek připadá, bude se příšti číslo Květů již we středu po 5. hodině odpoledne wydávat, s ním pak zároveň, jako příloha, pokračování soustavného přehledu sbírek na průmyslní školu.

lékařů, w jichžto čele stojí proslulý direktor J. Riedl, dochází každodenně wýsledků, kterých by se jinou cestou sotva dosáhnouti dalo. Nepochybují, že by se „Poutník“ čtenářstwu welice zawděčil, kdyby mu podal zewrubné popsání ústavu u sw. Kateriny, a při tom nejen na zewnější rozměry, nýbrž i na to ohled bral, co se duchem takového institutu nazývá.

Přiměřené zaměstnání, srdečný howor, a mezi rozmanitými zábavami zvláště hudba radují se při léčení z větší důvěry než apatykářské léky. Paměti hodné bývají w blazinci slavnosti při rozdávání darů na štědrý wečír, pak bál o masopustě a denní kvarteta od chorých provozovaná. K tomu se připojila na den před sw. Josefem, tuším že ke cti milovaného direktora, úplná akademie, w níž se hrály dvě ouvertury ze „Stradella“ a „Figaro“, pak přednášel p. Deutsch balladu a s prof. Mildnerem sonatu od Beethovena, týž professor „capriccio“ od Vieuxtempsa, pp. Weber a Altmann potpourri a „Erlkönig“ na fortepiano s fysbarmonikou. Pan Strakatý zpíval dvě písni, „Wanderer“ a jednu českou národní.

Jaké pohnutí panovalo we wýrazu twáři poslouchajících pěstenců u sw. Kateřiny! Jedni tleskali, druzi se smáli, třetím slze po lících kanuly. Nemůžeme nežli s vděčností zmíniti se o zásluze dotčených pánu umělců, kteří k tak neobvyčejné zábavě se propůjčili.

Kronika času.

Otevření diwadla historického (théâtre historique) w Paříži. Konečně se napnutému očekávání Pařížanů zadost učinilo a historické diwadlo se otevřelo. Prvni kus, jímžto nowý chrám Thalie zasvěcen byl, je nazván: Králowna Margot (Reine Margot) od Alex. Dumasa a Aug. Maqueta, drama w pateru jednání a 15 obrazech dle známého téhož jinéna románu Dumasova wzdělané. Započal dne 21. Února o 7 hodinách a skončil dne 22. o 1/23 ráno. Trval tedy 8 hodin. Ačkoli wšickni již nespokojenost jewili, ačkoli wšickni reptali — přece se nikdo s místu nehýbal, až opona po 5. jednání spadla.

Jest to řada pestrých obrazů a dobrodružství — tu vidíme královský palác a w něm největší krásu a náheru, až oko oslně — obraz zmizí a my se nacházime w neuhledné krčmě a jsme přítomni bouřlivému wýjemu opile chátry — jako očarovaný zmizí obraz a my se ocneme w lese, w kterém král bonbou se baví — z toho se ocneme w pokojku hledice na umírajícího psa — a tak se to střídá jedno po druhém; jsme jako we vidění a jako we snu, a w tomtu snu objeví se někdy drama jako blesk, který nočními chmurnami září.

Ostatně je drama dosti rázně wzděláno, ačkoli se básnici proti místnosti a času velmi prohřesli. Jules Janin, nejwtipnejší a nejdomyšlnější kritik pařížský, nazývá je třesně epickou mašinou. Dva dni na to wisela w Paříži karikatura nazvaná: „Předtím a potom“. Na jedné straně jdou mladí lidé do diwadla, malý jockey drží u nízkého stromku bez listí kabriolet s rychlým koníkem, pán jeho wchází právě do diwadelních wrat — „předtím“. Na druhé straně je „potom“. Mladí lidé wycházejí po skončeném představení co shrbení starci šedivých vlasů a sousů. Stromek wzrostl zatím a je teď rozložitým dubem, z malého jockeye stal se kolohnát a z koníka stará berka, která ledwa na nohách stojí. Tak dlouho trval Dumasův kus „Králowna Margot“.

Číslo 36.

24. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

24. Března

1847.

Předplácí se na čtvrt
létá 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Z denníka učitelského pomocníka. (Pokračování.)

Na větším díle ale v té krajině i učitelové jak se říká »plattdeutsch« mluví a žáky cvičí, s výjimkou málo některých škol, a já měl rok co dělat, než jsem obyvatelům tamějším ouplně porozuměl. Učiti se češtině, na to se tam málo hledí, a jež zámožnější dávají dítky své, a to ještě zřídka, do „Čech“ za české děti na výměnu; hustejí jsou tyto tam k nalezení, učici se němčině. Musím ale vyznati, že německé děti wždycky větší užitek z výměn těchto mají, neboť se zajedno správnější češtině, než české děti němčině naučují, ano i více a zběžněji česky, než Česi — obyčejně rok tam pobýli — německy mluví. Česi, abych prawdu mluvil, dokonce žádneho užitku s sebou do „Čech“ nenesou, leda že se po německu klít a nadávat, brambory w mlince a hrách se šwestkou omáčkou, pak w mlince wařené brušky a jablka a šwestkou polívkou jisti a rusy znati naučí; neboť naučivše se bídne německé slátanině (skoro každá wes mohla by svou vlastní mluvinci wydati) doma se pak pro wysmáni w ni mluviti stydí a tak ji zase zapominají. Z těch, kteří se kdy doma češtině učili (totiž u nás we škole), wydarii se jen jeden, jenž mi dospává česky, a to správněji než mnohý rozený Čech, dopisuje; jeho bylo první psaní, jež jsem poštou s českým nadpisem obdržel. Hudby jsou tamější obyvatelé dosti milovní, každou neděli a svátek provozovali jsme figurální mše. Důstojný oustecký p. wikář a kons. radda Fr. Böhm zarazil tam učitelskou knihownu, na kterou jsme ročně, a sice pomocnici po půl zlatém, učitelové dle příjmů, po trojniku ze zlatého, připláceli a wikářským poslem obdržené knihy po přečtení jeden druhému zasilali. I w naší škole byla malá awšak vybraná knihovnička šlechetnou a krasocitnou vrchností, blahorodým p. Ant. Veithem, kterýž nám i Časopis českého Museum daroval, založena.

Nemohu opominouti, bych o této milostiwé vrchnosti několik slow nepromluwil. Chudina má w ni nejen dobratiwého pána, nýbrž i pečliwého a laskawého otce; neboť jsou to sta, jež tento zpanilomyslný pán ročně jenom na ošacení chudých díték

a na dárky ku zkouškám wynakládá; potřebný prosicí najde u něho podpory a pilný práce a uznání. Awšak, jak by to mohlo také jinak byti? Dobrý strom jen dobré owoce nésti může. Již jeho blahé paměti otec mnohý dobrý čin vykonal, za kterýž ho i potomci žehnati budou. Tak n. p. položil jistinu, nemylím-li se 10.000 zl., z kteréžto vyplývajici duroky ku podporowání zasloužilých starých neb neštěstím navštíwených učitelů panství jeho určeny jsou. Blaho a požehnání takové vrchnosti! Tu ani swědomí ani někdy země tižiti nebude. Za poslednější doby doslechl jsem, že nadzminěný blahorodý p. Veith w Liběchowě, kde svůj zámek má a odkudž nedaleko pro budoucnost zajisté powěstný Slawín wystawěti dal, i českou školu zaraziti hodlá, na kteroužto blaho myšlenku jej bezpochyby tamější wel. p. farář Filip Čermák co prawy Čech a wlastenec — který tam slowo boží již i českým jazykem káže — přivedl. Kýžby to prawda bylo a brzy se uskutečnilo!

A nyní zase k mému denníku. Naši duchovní páni byli hodni a dobrorsiční; p. farář byl našim katechetou a do ničeho se nám nemichal, často nás k sobě zwal a weselostí i wlidností svou zcela si důvěru naši získal. Byli dobrý katecheta a ještě výbornější kazatel. Pan kaplan měl též dobré srdce, byl wšak starsí pana faráře a tudy častěji mrzutý. Když byl nejweselejší myslí, zpíval a mluvil česky a měl velikou radost, když jsem jeho zběhlost w češtině chwálil. — Co se příjmů dotýče, stojí si učitelové tamější mnohem lépe, než w českých krajinách; neboť mají při školách mimo role na větším díle i pěkné zahrady a chmelnice, někde i výkazy w lesích na dříví a steliwo, a poněvadž tu s učitelstvím obyčejně i kostelnictví spojeno, mají i od kostela hezké příjmy. Koledu (Neujahrsgroschen) obdržují místem od obcí na penězích, jinde po ni chodí; posnopené odwádějí obce buď we snopich neb na zrně, buď za ně i pečený již chléb dávaji. Některé obce učiteli i wejce dávati musí.

Co zbožné matinky na másle a sadle kostelu darují, to uspoří učitel, resp. kostelník na oleji, jímž lampu zaopatruje.

Mého pána co učiteli občané welmi chwálili,

awšak co Čecha — tak jako mne — nehrubě náviděli. My se ale těšili tou myslénkou, že jest lépe, když člověka newzdělany, hrubých mravů sprosták tupí a o něm hanlivě mluví, než aby jej chwálil, což by vyšší a wzdělanější osoby na nepříznivou proří důměnku přivést mohlo. Chwálí-li mne chlínk, opilec, karbaník atp., jak o mně wzdělaní jinak smýšleti mohou, nežže jsem též takový? Moudrý náš pan wikář říkával: „Z toho si nic nedělejte; my jsme wás s jiné strany poznali.“ Na mne se hněvávali zvláště hudebnici, že jsem s nimi v hospodách hráti nechtěl, a častokrát, než se přeswědčili, že to nikoli z pánowitosti, nýbrž z čestného citu činím, po kolik neděl ani na kruchtu nepřišli; později se ale umoudrili. — Tak mi uplynuly tři roky v spokojenosti, anto mne najednou p. wikář do jednoho městečka přesadil, bych starého tam učitele zastával. Na dobu mého tam pobytu dosaváde s osklirostí zpomínám. Již cesta tam byla mi nepříznivá; rokle a ouwozy (rádných wozových cest jest tam málo) byly sněhem zaváty a já se tam s vozem sotva dostati mohl. Při skládání nábytku mého s vozu roztloukl mi nepozorní skladáci nový šatník a klawír a ještě se tomu smáli. Učitel a učitelka podivný dojem na mne učinili. On starý, tlustý, od kořalky a jiných libových nápojů — jak jsem se později dowěděl — měděný obličej a cinobrowý nos mající, mrzutý, hrubý, dnou a otěvřenými ranami na nohou skličený šedesátník; ona — od častého a mnohého pití kávy a rosolky nadmutá, veliká, silná, newzdělaná ženština. Sotva že mne uwítali; chtěli tam totiž míti jiného a plán se jím zwrhl. Pomocník, s nímžto jsem skrowný pokojíček, v němž jsme se sotva otočili mohli, obývati měl, byl způsobný a zdvořilý človíček, a brzy jsme se spráteli. Přijel jsem tam odpoledne; večer se mne nový pan principál tázał na mé jméno. Powěděl jsem mu je. Po večeři jsem se odebral na odpočinutí.

„Wíte, proč se pán na vaše jméno tázał?“ ptal se mne kollega.

„Nu, snad aby je wěděl?“

„Dobře! ale též, aby wás jen křticím jmenem wolal, jak to we zvyku má.“ A měl prawdu; neboť ráno, když se mělo k snídani jít, přišla děvečka, oskliwá to, stará, sevrklá ženština a wolala mne k snídani: *Harr Žusef, summens ol zum Frühstück!* (Pane Josefe, pojďte k snídani!) — Abych podobnému wolání najednou přitrž učinil, zůstal jsem, jakobych ji byl neslyšel. Přišla učitelka sama; já šel.

„Pročpak se necháte tolíkráte wolati?“ zabručel starý učitel.

„Mne nikdo newolal,“ odwětím na to.

„Wždyť wás wolala Annemori“ (Anna Maria).

„Neslyšel jsem; nějakého Josefa wolati jsem slyšel, ale —“

„Nu, já myslím, že se jmenujete Josef?“ utrhl se na mne p. principál.

„Owšem; ale děvečka mne snad nebude tak jmenovati a wolati?“

„Jak pak wás máme jmenovati?“ tázał se ústěpačně.

„Mým přímením.“

Rozmili manželé, ohrnuwše pysky, pohlédli s ousměškem na sebe, děvečka ale diw že mne jedovatýma očima neprobodla. Byla to owšem také těžká úloha pro ně, mé české jméno wysłowiti; wolali mne pak wždycky bud beze jména aneb ironicky: »*Harr Lahrer!*« (Dokončení.)

D o p i s y. Z Wídně.

(*Netečnost Čechů a ousměšky jim činěné. Mimořádní přednášky na universitě. Jihoslovanská literatura.*)

(Dokončení.) Jak podlý a ničemný kus mezi tím na divadle Josefowském, o jehož wedení nyní bývalý pražský ředitel p. Stöger s majitelem p. Pokorným vyjednává, pod názvem: *Der wiener Schusterbub, ein Lebenbild atd. asi dwacetkrát provozován*, jak hanebně karakter českoslovanský w něm vyličen, jakými hanami a jizlivým utracitvím my Čechové w něm jsme obsypáni a w posměch uvedeni, dočili jste se již w České Wčele a tedy o tom šire mluviti netřeba; tomu wšak ale dosti nadiwiti se nemůžeme, že právě na divadle Josefowském podobné kusy, w nichž Čech na planýr se wystavuje, se provozují, an přece dotčený majitel jeho rodilý Čech jest a dopustiti by neměl, aby takové podlosti k haně národu svého tam se provozovaly. Či snad ani newí p. Pokorný, jaké kusy na divadlech jeho se provozují? nebo myslí podobnými ničemnými caparty obecenstvo přilákat a divadlo toto, den ode dne více zanikajici, od konečného oupadu zachránit? Ale jest již tomu tak neb jinak, majitel w tom způsobu omluwiti se nedá a welice proti národu svému se prohřešuje! Owšem bychom snad také žádati mohli, aby od vyšších míst k tomu se prohlédal, by podobné ničemnosti věřejně se neprovozovaly, jelikož jimi jenom mysl w posměch uvedených se jitři, kyslosti mezi různými zdejšími národnostmi se podnět dává a s mě nenávisti mezi nimi rozsvá — ale my jsme národ holubíči, o němžto se myslí, že žluči nemá, aby jej co podobného mohlo dojmouti. Potřebí tedy, abychom sobě sami, ovšem nikoli siškou hmotnou, nýbrž mravním způsobem pomocí hleděli, jistou duševní přewahu sobě získati a vyšší vážnost než dosaváde sobě wydobyti se snažice. Nebo zapříti se nedá, že přičina, proč Čechové zde w divadlech, w hospodách a pamphletech a la Hans-Jörgel často posměchu obecenstva se wystavují, hanou vbsypávají a wubec w jisté nenávisti stojí, na díle w jich malátnosti, obojetnosti a nechwalné soubě počinání záleží; neboť — nemluvíce ničehož o krajanech našich we vyšších hodnotech postavených — prohlédáme-li jen k těm, jenžto k nižší, nejvíce remeslnické trídě náležejí, tu bohužel přečasto se přeswědčíme, že sotva nějaký čas zde pobývá již původ, vlast a národnost, řeč i poctivé jméno své zaprárat začínají, podivně, ovšem často dosti nejapně a komický je pretvorují a jiných pošetilosti se dopouštějí a tudy sami w očích jim beztoho nepříznivých Wídeňanů směšnými a opovrženými se činí. K tomu přichází i to, že wětší díl sem přicházejicích českých učedníků — s nimiž se zde zvláštní lidokupectví provozuje — a lidu pracujícího sám sobě pozůstaven jest, aniz se mu přiměřeného dalšího náboženského, mravného i intellektuálního wzdělání dostává, a tudy ovšem diwiti se nelze, jestli w některé scestnosti upadá. — Pročež jest na čase, aby zdejší Čechoslovánci od

této dosavadní netěčnosti a nechvalitebného sobě počinání upustili, aby chom sami sebe lépe poznali, veřejně k řeči i národu svému se přiznávali, ve svornosti žili, a jako to druzí zdejší cizokmenovci činí, v šetrnosti k národnosti a jazyku svému zvláštní chlouba vyhledávali.

Týkaje se literárních nowin zdejších, oznámiti musíme, že dne 8. Března b. r. pan dr. Sutner na zdejší univerzitě mimořádná čtení o novější krásné literatuře německé, počna od Klopstocka až do nynějska, a 9. t. m. o staré filologii německé, zwoliw k tomu básen: *Nibelungenlied*, započal a v onech tříkráte, v této dwakráte týdenně pokračovali bude. Takto pomáhají sobě Němci, nemajíce pořádných stolic pro literaturu svou, alespoň mimořádnými docenty; my zde máme pořádnou stolicí řeči a literatury naši, velice ale pochybujem, že se tam posluchačové dovedí, co to asi za knihu, jenž sluje Wýbor staročeské literatury, aneb že p. Hanka ve vězi královské výtečné staré zpěvy nalezl, které aby v původním textu čisti mohl, sám německý heros Góthe jazyku našemu v pozdním stáří již učiti se sobě nestížil! Bodejž bychom i tuto nějakého docenta se dočkali! *

Z jihoslovanských nowinek nebude snad Wašnosti nemilo se dowěděti, že 2. sešitek ilirsko-německo-wlaského kapesního slovníku, jenž oudům matice ilirské již v minulém roku wydán být měl, nahodilymi ale se překážkami, totíž že pro svou neúplnost od p. Mazuraniče téměř zcela přepracován být musel, se opozdil, nyní zde u Mechitaristů pilně se tiskne a co nejdříve rozeslán bude; dále že „Gorski vienac, istoričesko sobitje pri svršetku XVII. wieka. Sočinenie P. P. N. Vladíkovi černogorskogu“, o němž, že se zde tiskne, i we Květech zmínka se stala, již na začátku minulého měsíce Února dokončen byl; jestli to dilo pouze již wznešeným spisovatelem svým velmi zanímavé, co do zewnitřku velmi skvostné, we wel. 8. písmem srbským tištěné, 116 str. silné a kamenopisou podobiznou vládky ozdobené, jež ale v knihkupectví zde dostati nelze, jelikož byl tento, odcházejce dne 13. Února b. r. z Wídne do Benátek, tolíko 50 exemplářů k rozdání mezi zdejší Slovany zde zanechal. Dále se musím zmínti, že zdejší na slovo wzatý srbský literát Vuk Karadžić od ruského careviče za podaný jemu wýtisk sebraných svých písni srbských skvostním, rubinem, a diamanty ozdobeným prstenem obdarén byl, jakož i připomenuti k otázce v čísle 27. letosních Květů učiněné, že důst. p. Matěj Vodušek, bývalý reditel hlavní školy w Celi, jenž nyní za opata a městského faráře w Celi povyšen byl, ten samý jest, jenž byl důležitý článek o stavu učitelském do Kmetijských in rokodelských novic podal a který již před tím více důležitých spisů obsahu náboženského i poučného byl uveřejněn, a jest se nadít, že nyní ve svém novém okresu o zvlebení národního výchování dle zásad již projevených všechno zasazovati se bude. A. R. S.

Literatura.

Casopis českého Museum. XXI. ročníku sw. 3.

Obsah: 1. *Rukopis Musejní letopisu Kosmasových a jeho pokračovatelů. Zpráva od Karla Jar. Erbená. Dokončení.* (Práce to velice plná.) 2. *Shakespeare. Góthe. Schiller. Od M. F. Klácela.* (Zajímavá a důvyslná paralela.) 3. *Něco o filosofii. Od W. Gáblera.* (W nejnovějším čase hůlesti začíná se psati o filosofii, snad se brzy dostaneme k filosofii.) 4. *Klasobraní na poli staročeské literatury. Od Pavla Jos. Šafaříka.* (Filologické ocenění některých nowě nalezených zlomků písemnických

* Na universitě widenské počítá se letos we třech světských fakultách 29 mimořádných docentů.

památek ze 13. a 14. století.) 5. *Masticář. Od Wacł. Nebeského.* (Porovnání staročeského tohoto mysteria s podobnými jiných národů, v kterém se českému původnosti příká.) 6. *Matrice česká.* (Příjem w Lednu a Únoru 2132 zl.)

Pautník. Druhého ročníku sw. 3.

Obsah: *Mikulow, město w Morawě. — Wiedeń, c. k. hlavní a sídelní město. (Pokračování.) S dřevotiskem, představujícím novou kašnu na Freiunku. — Normberk, staré říšské město německé. (Dobré to topografické nástiní.) — Zápisý cestujícího po Slowensku. Část I. (Milejší by nám bylo tyto zápisý bez nechutných přiměsků humoristických.) — Antar, východní pověst od Senkowského, přeložil J. Slawomil. (Pěkná to povídka, nám ale již známa z výborného překladu Čelakovského w prvním ročníku České Wčely.) — Smíšené zpráwy. (Hojné a zajímavé, jako vždy.) — Rytiny: 1. *Mikulow.* 2. *Normberk.**

M. Gógola Zábavné spisy. Posud 3 swazky.

Gógl jest za nynějších dob zajisté nejgenialnější poříditel ruský. Známo bude čtenářům Květů, jaký entusiasmus překlad jeho spisů u Francouzů wzbudil. Před výjimkou této sbírky jeho spisů znalo ho i české obecenstvo z několika přeložených povidek (*Taras Bulba* a *Zápisý blázna* we Květech, *Nos* a *Starosvětská šlechta* v Bibliotece zábavného čtení), které se zalíbením čto. Nyní pak zasadil se p. Pospíšil o vydání celé sbírky jeho novel, o které bychom sobě přáli, aby byla ouplná, obsahujíc alespoň všecky menší jeho spisy, byť i jinde již tištěné. Jen tak objevil by se nám genius tento w jednom obraze z přerozličných svých stran. Až posud vyšly we třech swazcích: *Taras Bulba*, *Pověst o tom, kterak se rozhněvali pan Matěj s panem Matoušem*, *Plášť a Podobizna*.

Taras Bulba, tenkráte z nového, rozmnoženého vydání přeložený, uvádí nás do časů překypující sily a bujně newázanosti kozácké; *pověst o panu Matěji a Matoušovi* poskytuje nám třesný satyrický obraz ze života wenkowské šlechty majoruské; *Plášť* jest výtvar obzvláštního humoru spisovatelova, w němž výborně lící se život jistých ouřednických tříd w Petrohradě; w *Podobizně* zas odhaluje nám mistrnou rukou nejhlbší tajnosti srdeč lidského w polosvětle démonickém. — Co nejdříve následovat budou: *Něvský prospekt a Kyjewští studenti*.

Čtení téhoto výtečných prací, již pro svou řídkou původnost vásbících, netoliko čas ukráti po zábavě se shánějicímu, nýbrž i w plné míře toho uspokojí, jenž we spisech zábavných něčeho vyššího vyhledává.

Národní báchorky a pověsti od Boženy Němcové. Sw. VI.

Kdo při předešlých swazcích sbírky s potěšením kočhal se w něžné poesii zpaniloduché spisovatelky, i tento swazek neodloží bez ukojení spravedlivého očekávání. Obsahuje pak báchorek 8: *Alabastrová ručička*, *Anděl strážce*, *Zlá matka*, *Ptačí hlava a srdce*, *Princ Bajaja*, *O Nesytovi*, *Pijáčka za oplátku* a *O hloupém Honzovi*. Z těch ovšem některé, což ale jinak být ani nemůže, silně připomínají na báchorky již w předešlých swazcích vypravované, jako jmenovitě *Zlá matka* a *Princ Bajaja*: nicméně při tom všem vždy nowé, opravdu básnické momenty obsahují. Hlubokým významem nad jiné wyniká *Anděl strážce*. Vypravování pak jest při všech prostoduché a neličené. + + +

Zahrádka cnosti a šlechetnosti. Sbírka jaderných průpovědí a prawidel života, spracovaná a dobrým dítkám věnovaná od Jana Sluníčky (sic), učitele.

Očeňkávali p. spisovatel, aby dítky v knize této pilně čtly a mrawně wersíky do srdce a paměti sobě vstěpowaly, žádá na nich vice, než se s přirozeností dětskou srovnává. Abstraktní vychovávání wůbec nemí praktické, a kdyby se hned dítko všecky wersíky té knihy nazpamět naučilo, proto nebude ještě ani rozumnějším ani lepším. Ostatně by spisek ten vždy ještě nějakou cenu měl, kdyby p. spisovatel byl sebral původní české propovědi, tak ale naplnil jej nechutnými a nesmyslnými překlady příslowí německých, z nichž tuto na příklad několik uwedeme:

»Ranní hodina zlato v ústech nosí,
Lenoch se nejradiš posteli honosí.«

»Den ten strašný lháře nemine,
Kde se lež a podvod wywinęc« (sic).

»Chuť a láska k zaměstnání
Těkost práce pryč odhání.«

Než dosti toho. Neupíráme, že sem tam některá průpověď jest zdařilá, a však — dobrého po málu! F. T.

Slowanské zprávy.

* *W bandátské wojenské hranici* založeny jsou nedávno i pro dívky školy srbské, v nichž kromě elementárních nauk i ženským pracím všelikého druhu se učí.

* Slowinští bohoslovci semeniště duchovního v Hradci Štýrském pilně v jazyku materském se cvičí a knihowna jejich slowanská hojně se množí a čítá. Nedávno tito bohoslovci v Kmetijských in rokodelských novicích šlechetným dárčům knih weřejné díky vzdávali; jmenovitě panu Matěji Majrowi, kaplanovi v Celovci, panu Muršecovi, professorovi realní školy v Hradci Štýrském, a panu Županovi, knihkupci v Záhřebě.

* Pan Matěj Bán, wychovatel dcer knížete Srbského, chystá se k vydávání čtvrtletního časopisu zvláště pro ženské, pod titulem: *Vospitatelj ženski* (wychovatel ženský). Obsah toho časopisu v oznámení svém na čtyři hlavní části rozvrhuje: zábavník, domácí poučení, literaturu slowanskou všech kmenů a vědy. Ku každému swazku (jehož cena bude 30 kr. stř.) bude připojen buď obraz slavného muže národu srbského, buď znamenitého příběhu z dějin srbských; a kdo na celý rok předplatí, dostane ještě darem pátý obraz (kamenotisk), představující některou událost z času Jiřího Černého. Každý swazek bude 5—6 archů silný.

Vlastenské zprávy.

Ko zprávě w č. 27. těchto listů o akademii w Liséku prospěchu domácích chudých dáwané, přidáváme ještě následující: Akademie tato dávana byla na ponavržení vysouce urozeného pána, pana Josefa hrabéte ze Sweerts-Sporku, držitele panství Lisé a přičiněním důstojného p. děkana Josefa Fiály. Wýnos pak, obnášející ne 67, nýbrž 76 zl. stř., obrácen jest na waření a rozdělování Rumfordské políwky 50 chudým od 1. Března až do posledního Dubna. Při tom nelze nezmínit se, že zpanilomyslná choč jmenovaného pana hrabéte na začátku letošní zimy 12 zdejších chudých potřebným oděvem, též i 12 školních žáků obuví a rukawicemi milostivě obdariti ráčila, začež se jí tuto weřejné díky skládají. — Zdejší čtenářský spolek zanáší se horlivě sbíráním příspěvků na průmyslní školu, a jest se nadítí, že jeho wynasnažení nejlepší oučinek mítí bude.

—e.

W Roztokách nad Vltavou dávala se dne 14. Února hudební a deklamační zábava, při čemž dva páni ochotníci i rozličné kejkly a la Bosco provozovali. Wýnos obrácen jest k vlastenským a dobročinným oučelům.

W Rokycanech dávali dne 14. Března ochotníci diwadelní představení w prospěch opatrnovy malých dítěk, pro kterou se nowý dům staví. Až prý se nepříznivé dosavad okolnosti k lepšímu změni, hodlají tam sbírat i na průmyslní školu.

Pražský denník.

* Za jediný den 22. Března sešlo se u redakce Pražských Nowin českých příspěvků na průmyslní školu 580 zl. a několik krejcarů na stříbr.

* Slyšíme, že wýtečný filář Hellich pro nelibé trpkosti, které od jisté strany „snášetí musel, Prahu opustil, kde co kustos musejní o starožitnosti tak snažně pečoval, chystaje se vydati obsírné o nich dílo české. Beze všeho rozsuzování wyznáváme toliko weřejně, že těžce tu ztrátu poneseme, jižto v národním ohledu na ten čas za nenahraditelnou považujeme.

* *Důležitá novina.* Slyšíme také, že se nění co báti, aby německá opera bez baletu zůstala. Patrné oběti zachovaly nám pro budoucí časy tuto ozdobu stavovského divadla.

Kronika času.

W Paříži a w Londýně vyšlo z mody dávat „dobré jitro“. Když jeden druhého potká, ptá se raději: „Co nowého w Bavorích? Co dělá Lola Montez?“ Pařížan odpovídá: „Nebohá Lola, proces má na krku. Vyšlo právě na jeho, že je švadleně 600 franků za powlaky dlužna.“ A Londýňan dokáže k tomu ještě, že se Lola Montez jmenuje vlastně Betsey James, a že je rozená Irčanka, která stýdic se za svůj národ zapřela původ vlastní krve a udělala ze sebe hrđopyšnou Španělkou.

Pro dědice národního ekonoma Fr. Listu sbírá se kapitol, ale, jak čteme, nechce prý se to walně v našich zemích dařit.

Cisar Čínský dowolil we swé říši swobodné rozširování křesťanství. Obyvatelé tamější se dávají zhusta křtit, tak že w několika krajích počet missionářů ani nestačí.

—m—

S m ě s.

Německá literatura we Francouzích. Jeden Belgický, rodilý Němec, praví upřímně, aby si národ teutonský nezakládal mnoho na pěstování německé literatury we Francouzích. Francouzi prý si beztoho jenom z nich posměch dělají!

W Mušku vznikl dne 18. b. m. okolo 8 hodin večer oheň, který dva domy a tři statky strávil, aníž pomoc co prospěla; veliká to rána při takové drahote pro ty, kteří tím ke škodě přišli.

Milton prodal r. 1687. rukopis swé nesmrtelné básně „Ztracený ráj“ za 4 liber šterlinků knihkupci. Po jeho smrti prodala manželka jeho právo na opětné vytisknutí za 3 liber pro weřejné časy.

Počet dostavníků na ulicích londýnských obnáší w ouhrnu 1490 a denně 4000 lidí zaměstnává, kteří denně 12.980 lib. šterl. vydělají.

—m—

O p r a w .

W č. 33. na str. 130. b. zůstala w části exemplářů přehlednutím chyba, mít tam totiž státi: kostel všech svatých na místě: kostel svaté Trojice.

Číslo 37.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawa po
příslušných tříkráte za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

27. Března

1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Z denníka učitelského pomocníka.

(Dokončení.)

Zasedli jsme k snídani. Na stole stála ukrutná mísá česnekové polívky a jiná plná bramborů. Tu wzal každý černou, cinuprázdnou plechowou lžici a wšickni jedli z jedné a té samé misy. Děwečka byla první w misě; uwiděw její ucintaná ústa a slyše to mlaskání, zašla mi chui k jidlu a já nechal lžici ležeti.

„Proč nejste?“ tázal se welmi newlidně můj pán.

„Nesnesu oukrop.“

„Tak? Máte tak wyběrawy žaludek? Co pak jste snídával w H—či?“

„Koflik káwy a kousek chleba k tomu.“

Nepromluwil wice a já, wzaw asi tři brambo-ry odešel. Po malé chwili přinesla mi učitelka strašný hrnek káwy a dwé topinek.

„Tu máte,“ prawila, „ale druhému nic ne-říkejte.“ — Káwu — bryndu jsem pro její diwnou, nelibou přichui piti nemohl, dal jsem ji chudému žáku a snědl jen topinky. Od té doby jsem míval k snídani káwu, a anto nic lepšího nebylo, naučil jsem se ji piti. Oběd byl ouprawnější než snídaně, nemohl jsem se ale přemoci, abych s děwečkou z jedné misy jedl. Ohlízel jsem se po talíři. Na otázku, po čem se ohlížím, a následující na ni odpověd obdržel jsem talíř, a od té doby i můj kollega, který mi za to welige děkował. Wečer mne p. principal seznamoval s myimi wedlejsími powinnostmi, totiž se zwoněním, s wycowáním zpěwu a hudbě atd. Zwoniti se mi nelíbilo, také mi pan wikář ani slowa o tom neřekl a nad to ještě brala za ně děwečka peníze, a můj kollega, jak si mi postěžoval, nedostával nic; byl bych i já suchou hubu utřel. Opřel jsem se a ne-zwonil. Na to můj kollega čekal a nechtěl též zwoniť, ale ubohý musel, neboť byl pod tou wýminkou přijat. Bylo by tedy nyní wšecko tak řka w pořádku bývalo, awšak hubý, nadutý, domýšlivý a pánowity karakter páně principálůw ztrpčoval mi můj stav i mé živobytí. Zawedl jsem we škole docela jiný, lepsi a přiměrenější způsob wycowáni, a to se mu nelíbilo; nazýval to nowotářstwim a zapowidał mi tak wycowati. Mohl jsem ho sebe wice o užitku a potřebě tohoto zlepšení přeswědčovati, nebylo nic

platno, ba byli ještě tak surový a nestydatý, že mě weřejně před dětmi zahanbiti hleděl a se mnou se wadil. Pan farář se jeho hrubostem vyhýbal a pan kaplan nemohl wše zprostředkovati. I zhnušilo se mi toto místo jinak wynosnější nad mé první, a mé nejwjělejsí přání bylo, dobrým způsobem zase odejít. Troje bylo, co mi nepříjemné mé postavení poněkud snesitelným činilo: láska mých žáků a jich rodičů i uznalost těchto; častější wýlet k mému předešlému pánu, jemuž jsem si postěžoval a požaloval, a který mne zase přátelsky těšival a napomínal; a můj milý Ronow, s jehož wrcholkou jsem we stranu zíral, kde má drahá otčina, po níž jsem nyní wiele toužiti a že jsem ji s tak zatwrzelym srdečem opustil, želeti počal. Tam jsem mnoho hodin sedával, zabloudě duchem mezi bratry Čechy; tu jsem rozmlouval w duchu s přátele mého dětinského wěku, winul je k srdeči a sdilel bol svůj s nimi, a wrelé slzy poléwávaly twáre mé, když jsem se, probudiw se z blouznění swého, zase jenom mezi těmi, mně tak cizími, necitelnými srdeči nacházel. O kterak jsem rozpinával rámě swé, kterak wztahowával jsem je tam do dálky, k otčině swé, kde draži rodiče, bratři, sestry a přátelé žili! Ach, oni wšickni tou sladkou materštinou mluwili, anto já zatím s oškliwostí ten barbarismus zdejší němciny, tu hátlanu sluch urážejici poslouchati musel! — Jako bratra byl bych objal ten český Ríp, když jsem jej za jasného powětrí uzřel, ale ach! i ten byl ode mne tak wzdálen a zdál se na mne outrpně pohližeti. I ten Bezděz i ta Houska byly ode mne tak daleko, dále než od mé dědiny. A což ta drahá wěž mělnická? — já ji widíwal, tu milou Češku, a srdce mé plesalo při jejím spatření. — Zde, ano zde-teprw naučil jsem se materštiny si wážiti, jižto jsem, uchwácen a sweden wšeobecným předsudkem, byl pohrdal. — Jdi, otroku módy, jenž materskou swou řec nectiš, jí pohrdáš a ji co nějaký ošlapek powažuješ, jdi do krajin, do zemí cizojačných, a Bühte můj swědek! nejsi-li docela zkažen, otopen a odnárodněn, tam se ji naučiš šetřiti, ctiti a jí sobě wážiti, a sprostý honák, kramář, chasník, kejkliř, žebrák, oslowí-li tě oněmi sladkými zwuky, jimiž tě matka ukolébáwala a wo-

láwala, budě ti witaným krajanem, hostem, bratrem, tak jako byl mně! — Nemohl, nebyl jsem v stavu, v krajině té zdomácněti; dům se mi již docela zoskliwil, ano stal se mi nenáviděným. Nikde jsem posud newiděl, aby v domě, ve škole! služebná, nectná, hrubá děwka vládla, jako tady. Paní nesměla ceknouti a musela vše činiti, co ona welela, a opřela-li se jí kdy, tu byl oheň na střeše a manželská swornost uháněla z domu. Arci se wšelicos povídalo, ano ani sama učitelka přičiny netajila, proč se muž její děwečky zastává, já wšak to více vděčnosti, kterouž jí učitel zavázán byl, přicítal; neboť jej, dle swědectví sousedů i mého kollegy, přivezla kolikkráte na trakari domů, rány na nohou mu obwazovala, což žena jeho, ošklivě si to, činiti nemohla. V takovém domě, u takového učitele zůstati jsem nemohl. Žádal jsem p. wikáře snažně, abych směl zpátky na své předešlé místo jít. A on mi toho neodepřel. Rozloučiv se s kollegou, co s přítelem a některými wážnými sousedy a powědew starému ještě něco prawdy, ubíral jsem se s lehkým srdečem k mým drahým přátelům, jež jsem jako vlastní syn cítil a miloval.

Awsak nepožíval jsem více předešlého poklidu srdeč; mysl má byla rozhárána, duch můj mezi bratry Čechy a touha neodolatelná poháněla mne k nim. O prázdninách navštívil jsem drahé rodiče své. Ó jak wolno bylo mi u srdce, když jsem ta čerweně a biele obarvená stawení více newiděl, a což teprv pak, když jsem po dostavníku ten ouhledný, švihácký Karlín přejel a do milé, drahé, swaté Prahy vjížděl! Co jsem tenkráte cítil, nedá se popsat. Já byl více než blažen — více nemohu říci. Ctyry neděle zůstal jsem mezi svými a mezitím přislíbil mi přizniwe můj místo na české škole. Tentokrát dostál sloulu swému, neb sotva že jsem, wrátiw se zase do Čecho-Němec, několik neděl tam pobyl, obdržel jsem od něho psaní, v němž se mne tázal, zdali bych v rodinu svém místě pomocníkovati chtěl? S nepocitěnou ještě nikdy radostí odpesal jsem swolující odpověd, a dada věčně drahým, nezapomenutelným přátelům swým a placičím žákům „s Bohem!“ ubíral jsem se do dávno žadaných, dlouhý čas ozelených přemilých krajů českých.

Zde tedy, kde jsem radostná, blažená dětská léta přežil, kde jsem sám cvičen, wyučován a wzděláván byl, zde jsem měl nyni wyučovati, k ruce býti učiteli své mladosti a zastávati jej, toho wůbec wáženého, milowaného muže! S otevřeným náručím mne přijal a přátelsky uwítal i on i dobrotivý p. farář, bývalý můj katecheta. Ó jak jsem si zde oddechnul! Zde mi nebylo powinnosti klekání, hrana, hodinku atd. odzwáňeti a ministranta dělati; zde jsem nemusel zdarma na pohřby choditi a s děwečkou z jedné misy jistí; zde mi to nezazlili, že jsem v hospodách nehrál a čistě se nosil, jedním slo-

wem: zde nebyli Němci, zde byli Čechowé, mí rodáci, mí přátelé, mí přízniwei. Jak rád jsem byl mezi nimi! jak welice mi brzy dobytá přizeň mých představených a láska milych žáků druhé trídy i jich rodičů lahodila a mne k činnosti powzbuzovala!

A přece jsem tam jen krátký čas pobyl a ani slzy starečka učitele, kterýž si naříkal, že jej k starosti všickni jeho mili opouštějí, ani domlouvání páne farářovo, ani láska má k rodnému místu, nic nemohlo mne pohnouti, bych zůstal. Jaká tu byla přičina? bude se snad mnohý kollega ptati a mne z nestálosti winiti. — Chcěš, milý kollego, wěděti přičinu? Powím ti ji.

Osnovala se na mne léčka, do které jsem padnouti měl, léčka lásky, kterouž jsem nikdy opětovat nemohl, anto mi předmět, k němuž jsem se nakloniti, jemuž jsem srdce své zadati měl, protivný, nenáviděný byl. A láska — ? ne, ne! ta se wynutit nedá. Opustil jsem raději vše, co mi tam drahého bylo, abych osidlu ušel.

W blízkém místě bylo prázdné místo, já o ně žádal, štěstí mi prálo a já je obdržel. W tomto místě žiji až dosawáde. Skwostně se mi newede, sic bych mohl zapomenouti, že jsem školním pomocníkem, awsak jsem spokojen. Má m dobrotiwou, milostiwou wrchnost, nasi pp. úřadníci jsou wlídní a přátelství, zwlašť ale náš pan wrchní, jehož zásluhy i nejmilostiwější Zeměpán ocenil, jest veliký přítel mládeže, škol i učitelstwa, a náš důstojný pan wikář jest dobrý, přísný ale sprawedlivý pán, jemuž blaho dítka i národu na srdeci leží, pročež welice na to hledi, by dítky w materštině důkladně wyučovány byly. I w obci naši jsou zkušení, wážnosti hodní, wzdělani a rázni mužové, s nimiž se docela jinak promluwiti a jednatí dá než

Co do probuzené národnosti, nezůstává naše místo pozadu, ano, mohu říci, že se směle mezi nejprvnější po matce Praze čitati může. —

Tak jsem nyni zde, kde jsem chtěl býti; wrelá touha má jest ukojena, já jsem mezi Čechy, cwičím jejich dítky, raduji se z jejich přízně, pracuji w milé materštině, a kdyby tu ještě jedna škola byla a já ji obdržel — tož se rozumí, že bych tu i umříti chtěl.

Winařský.

Zaříkací formulé mezi lidem českým, a jak se od nemoci pomáhá.

Proti zimnici. Kdo má zimnici, ať si lehne od jednáti do dvanácti před polednem a od jedné do dvou hodin odpoledne na zahradu, celý nahý, tam kde nejvíce slunce pere; anebo ať pije ze sedmi kostelů, po sedm dní, w sedm hodin ráno a večír, swéce wodu; anebo ať chytí někdo za ranní rosu před sw. Jirím zelenou žabku, zašíje ji do pláteného pytlíčku a zavěší nemocnému na krk, aby nic newěděl. Potom ať mu uloží, aby se po devět dní každý den před slunce východem dewět otčenášů pomodlil. Dewětý den pak, modle se, musí jít nemocný k řece a pytlíček přes hlavu do wody hodit, a opět při modlitbě domů se wrátit; anebo ať přeběhne nemocný dewět

mezí, na dewáté ale až zůstaně ležet a pomodí se dewětkrát otčenáš a zdráwas. Také prý zimnice odejde, když se nemocnému we spaní hrnec hodně studené wody na hlavu vylique. Powstala-li zimnice z ošklivosti, má nemocný tu samu wěc tak dlouho jistí, dokud ji nezvráti. Také jest dobré, jítí před zimnicí k wrbě, která u wody stojí, zůstat tam až je po zimnici, potom něco ze sebe vzít, užádat to na strom a utíkat co síla stačí.

Proti psotníku čili božci. Když má dítě božec, položí se mu něco černého na hlavu; nebo se mu dá strouhaný alabastr s wodou užívat.

Urok se budo zažehnává anebo musí dítě stále něco čerweného na sobě nosit, aby je nikdo neuřknul.

Při úbytí se nemocný klade do wiśniowych lázní, potom se smíchá pšeničná mouka do kwasnic a po žilách se stírá. Nebo se zařezávají uši a wodou měří.

Nátcha (herpes labialis) a **ohnipar** (impetigo) se zaříkává, anebo se drží proti tomu morčátko.

Kdo má žloutenku, až nahlíží do kolomazi, do kaličhu, do zlatého košíku, nebo až nosí zlatý prsten na krku a pije z wydlabané mrkve. Také prý pomůže, když nemocnému někdo z nenadání do očí plivne.

Proti bradawicem. Kdo je má, až jde s někým přes most, právě když hrana zwoni, a společník až mu tu nenaďale na ně plivne řka: „Zwoni hrana newím komu, bradawice jděte domů.“ A tak třikrát za sebou. — Také se mohou dátí jinému spočítat. — Jini chodi před slunce wýchodem na hřbitov a stírají jimi s dewiti hrobů rosu. — Anebo se wezme režná nasliněná nit, swáze se nad každou bradawicí třikrát v uzlíček, we jménu otce †, i syna †, i ducha svatého †, amen; potom se ta nit zakope pod okap, a když shnije, sejdou také bradawice.

Lámání čili trolení w oudech. Při tom si lidé otáčejí howězí střeva pod kolenama anebo se natírají winnymi kwasnicemi, smíchanými s psím sádlem a jelením lojem.

Spála (Griesel) aby se dobře wyrazila, utluče se čerwený dobrý korál a s piwem se vypije.

Proti souchoťinám jedí se kočky.

Proti bolení zubů drží se hrdičky.

Boule se natírají lasičkou, před sw. Jiřím chycenou a w ruce umorenou. Také se na ně klade na twrdo wřené wlažné wejce, w půli překrojené, aby přišel žloutek na bolest.

Na otevřené rány klade se zemská žába.

Nejvíce léčí lid podle starých herbářů, jichž se u něho mnoho nalezá, a pak zaříkáváním. Kdo umí zaříkací formule, nesmí je staršimu wyzradit, sice by nic nepomohly.

Kozí řit (kuri řit, kuri oko). Wezme se owesní kolínko a režná nit. Kolínkem se kozí řit třikráté potře, potom se na ní dělájí uzlíčky a počítá se od dwacetí dolů až k jedné, tak aby se při každém počtu swázel též jeden uzlíček, ale ne od sebe ku konci, nýbrž od konce nití k sobě. Na to se we jmene kříže kozí řit opět kolinkem potře a s ní do cibule vloží a zakope.

(Dokončení.)

Druhá, třetí a čtvrtá večerní zábava dne 7., 14. a 21. Března v ústavě pro hudební vzdělání p. Jos. Prokše.

O druhé této zábavě nám dovoleno budíž podotknouti, že se mimo výtečných skladeb i čísla poučného obsahu provozovala, kterážto provození wesměs vši chwály hodna jsou. Dle zásluhy sobě wydobyly právě uznání slečny schowanky páně Prokšovy: Anna Batkowá, Marie Kummerová a Julianu Wollmanová, kterážto poslední přednášela vše s obzvláštní hbitostí a ohněm. Z mužských wychowanců wyznamenali se: Karel Fišer, Bohdan Prokš a Eduard Thomas, mezi nimiž wynikl nej-

wíce poslední. P. prof. F. A. Vogel zpíval dvě původní písni s provázením pianu. Nemohu tajiti, co na srdci mám, totiž žádost, aby se ku přednáškám písni německých, wlasckých a francouzských i české písni, a to sice naše národní něžná kvítká připojila. Můj Bože, vždyť jsme v Praze! — A však, co se nestalo, snad se státi může!

Nejzajímavější z posavádních tří zábav byla zajisté třetí, jenž obsahovala přemilé a wzácné pochoutky. Program byl tak uspořádán, že obsahovala díla z věku 17. až do nynějších časů. Počátek učiněn byl koncertem na dvě pianá od J. S. Bacha. Byl statně a s ohnem proveden od pp. Horňa a Thomase. V Bachových skladbách spočívá jakási vlastní mocnost a ohromný duch pradávných časů, jemuž těžko rozuměti lze. Mnohý nezasvěcenec s ustrnutím diví se této pevnosti souhlasů dávných, která ze samé polyfonie a kontrapunktu ulita jest a mezi nynějšími díly předůstojně se vzdáší a wyniká. Nesčíslná díla jeho ukazují nám předalekou cestu k nejvyššímu vzdělání a zůstanou vždy wečným wzorem pro budoucí časy! Pan prof. Vogel obhlížil zase společnost svým lahodným zpěvem, zpíval arii ze zpěvohory: „Siroe“ od J. F. Händla, při čemž jej p. Smetana na pianě provázelo. Největší pochvaly sobě wydobyla slečna Sydonia z Mossozcy wýborným přednášením oné tak velmi těžké sonaty od D. Scarlattiho, začež i wywolána byla. Po ni byla se zvláštní oblibou přednášena sonata na dvě pianá od Mozarta od sl. Finkové a p. Horňa. Napotom se provozovala s celou úplností a s citem introdukce ze sedmi slow Kristových od Hayduka na 4 pianá od sedmi slečen schowaneck wywedená. První oddělení skončilo se poslední sadou ze symfonie eroiky od L. van Beethovena. Byla pro 4 pianá od p. Prokše krásně zřízená a od 6 schowanců úsečně wywedená. Druhé oddělení se počalo dvěma německými písničmi, a sice: od Mendelssohn-Bartholdyho „Auf den Flügel deß Gesanges“ a od Meyerbeera „Rom“. Obě dvě písni zpívala sl. Claudiusová s plnou libezností a jemností, doprovázena jsouc na pianě od p. Smetany. P. Masner přednášel obratně a lahodně „večerní pozdrawení od Veita.“ Po něm vystoupila sl. Kolárová, chvalně známá pianistka a vlastenka naše; přednášela od Mendelssohn-Bartholdyho: „andante cantabile“ a „presto agitato“ s welkou hbitostí a rozníceností, tak že sobě hlučné pochvaly získala. Ukončena byla tato zábava koncertním kvartetem na 4 pianá od světoznámého Karla Černého. Jest to práce z brusu nowá a schwalně pro ústav výše jmenovaný komponovaná. Byl přednášen dojímavě a hotově od sl. Anny Batkowé, Anny Lippové, Kateřiny Khitellowé a Berty Riedlowé. Celé četné shromáždění bylo velmi pozorno a výraz twáří posluchačů jevil, že se jim pan ředitel Jos. Prokš velmi zavděčil wolením tak klassických skladeb.

Čtvrtá zábava dne 21. Března přinesla nám program, jenž obsahoval 14 čísel, a mezi těmi byly kusy výtečného i poučného obsahu. Skladatelé, od nichž kusy wywoleny byly, jsou: Beethoven, Mozart, J. Fr. Kittl, Moscheles, Schad, Roseller, Döhler a j. Nejvíce chwály došly i wywolány byly sl. Kar. Fišerová z Tiefensee, Berta Riedlová, Sydonia z Mossozcy, Leontina Augová a Joh. Krausová. I tato zábava došla slušného uznání a oučastenství.

Lánský,
učitel hudby.

Roční schůzka průmyslní Jednoty dne 22. Března.

Po přečtení celoroční zprávy učinil odd generálního ředitelstva pan hrabě František Thun návrh, aby se učinila změna we stanovních pravidlech Jednoty, týkající se platnosti toho, co měsíční schůzky uzavrou. Pan hrabě

myslil, že by potřebí bylo, aby se usnešení měsíčních schůzek předkládala k potvrzení schůzce celoroční. Po několika rázně a třesně proti návrhu tomu od pp. Riegra a Kreuzberga pronesených slovech velikou většinou uzavřeno jest, aby se přešlo k pořádku dennímu a rokowání o návrhu pana hraběte odloženo jest na konec jednání.

Na to přijat jest po některých debattách návrh hlavního ředitelstva, aby jednota zadala žádost o povolení hypothekární peněžny pro Čechy, spolu pak i návrh pána Kreuzbergův, aby Jednota i slavné stavy k podporování té své žádosti vybídla.

Po té přikročeno k volení hlavního ředitele, jednatele a správce na místo vystoupiwších J. Jasnosti knížete a altkraběte Hugona Salm-Reifferscheid-Krautheimského, barona Kristiana Kotze z Dobrše a pana K. A. Fiedlera. Za hlavního ředitele volen velikou většinou J. Jasnost kníže Karel Švarcenberk a za jednatele Wojtěch hrabě Deym. Neméně početnými hlasami za správce kassy volen pan šlechtic z Lämlů, který však ouřad ten na sebe nepřijal. Obnovené volení nic nerozhodlo, an nikomu většinu hlasů se nedostalo. Nejvíce hlasů měl p. Riedl, t. 42, a po něm p. baron Villani 40. Woleno tedy po druhé, a sice s jmenovitým voláním každého přítomného ouda, a výsledek byl pro p. Riedla, který 53 hlasů obdržel, an se p. baronovi Villanimu takto 37 dostalo.

Zatím byla se schůzka až do tří hodin s poledne prodloužila, a jelikož se za jedno novědělo, zdali nepřítomní pp. kníže Švarcenberk a hrabě Deym úřady, ku kterým voleni byli, přijmou, za druhé pak ještě zbývalo rokowati o návrhu pana hraběte Thuna, tedy odročena jest roční schůzka až na opětné swolání od vrchního ředitelstva.

Při tom zdá se nám ne nemístno být, objasnití poněkud zmíněný návrh pana hraběte Thuna. Musíme wyznati, že návrh ten máme za nebezpečný, pro existenci celé Jednoty. Posawádní působení její hlavně záleželo v usnešených měsíčních schůzec, a kdyby taková celý rok měla na potvrzení od roční schůzky čekati, jaká by tu zlouhawost v jednání nastoupila a kdo by přicházel do schůzec měsíčních, beztoho začasté tak slabě nawstěvovaných, že se ani vždy potřebný k jednání počet ouđu neschází, kdyby uzavření jejich platnosti nemělo? Usnešení pak měsíčních schůzec dějí se po mnohem a bedlivém uwážení znalců, na návrhy výborů jednotlivých odvětví průmyslových, s dobrým rozmyslem a nikoli bez mnohostranného rokowání, a nedá se mysliti, aby schůzka celoroční na jeden takto den swolána postačovala k tomu, vše, co ve schůzkách měsíčních uzavřeno, se všemi důvody pro et contra znova v uvažení vzít. Mělo-li by se takové uvažení důkladně a swědomitě díti, bylo by k tomu potřebí ne jednoho, nýbrž několika shromáždění roční schůzky, jichž počet snadno wzrůstí by mohl k počtu jedenácti schůzec měsíčních, což by jinými slovy to samé bylo, jako říci: „Měsíční schůzky budou se odbyvat dwakrát, jednou neplatně a podruhé platně.“ Z toho jest patrnó, jak velice přijetím návrhu pana hraběte Thuna Jednota v činnosti své obmezena by byla, a nemohlo by být jinak, než že by veškeré interesse pro ni ochabovalo a hynulo a ona dříve neb později newyhnutelně rozpadnouti se musela. Ostatně není rádno, aby se stanovní pravidla, k jichž nawržení tak dlouhého rozvážování ustanovených k tomu zkušených mužů požadovalo, tak na kwap w jediné schůzce měnily.

Ohlas vlasteneckého Slováka.

W celých Uhřích minulého roku byla vůbec neúroda, ale největší w podtatranských stolicích, tak že tam už teď

nemají co jísti. Stoliční vrchnosti sice pečují, jak lid od hladu ochránit, i zemanstvo bude pro chudobu peníze skladati, ale přece mnohým bude těžce do nového dožít. Žebráci tak mnoho w Liptově chodí, že do jednoho domu i dvacet denně přijde, a sice nejvíce dítěk i pětiročních, a poněvadž w Uhřích každém ženit a vdávati se swobodno, tedy se tam i žebráci žení a žebráky plodi.

Že si pospolity lid nás w Uhřích w češtině libuje a w ní i spásu hledá, toho důkazem jest to, že každoročně množství katolických modlitebních knih z Moravy koupí. Kniháři Jindřicho-Hradečtí drží zvláštních prodavačů k tomu, kteří po Oravě, Liptově, Turci, Trenčíně atd. s knihami z domu do domu chodí a je prodávají, a poněvadž toto od mnoha roků čini, tedy musejí při tom zisk mít a drabně odprodáti. Já jsem poznal šáristinu a teď při mé cestování po Čechách i češtinu, ale mohu s dobrým swědomím říci, že je šáristina Liptákoví nesrozumitelnější nežli čeština, a já jsem se s Pražany tak po česky smluvil, jako w domově s Mikulášany po slowensky; toto proti námítkám těch přepiatých Slováků, kteří posavád twrdí, křičí a w časopisech piší, že lid nás češtine nerozumí. Šárisané všickni jednohlasně twrdí, že mnohem snadněji češtine rozumějí, nežli jim cizí neznámé slowenčině. To „bou“, jehož oni ani w obecné mluvě neužívají, jich nejvíce mrzí we Slowenských nowinách a Tatranském orlowi. Lid nás lipotwský na swadbách po česky mladé newěsty pitá i odává, na křtinách po česky řečnuje. —

An jsem za čas mého přebývání w Praze velikou vděku a všecko mi poukazovati všechnou ochotnost zkusil, velmi přátelsky na všech místech přijat byl, tedy při mé odbírce z Prahy se všemi pánum Pražanům přátelsky veřejně za to dékuji. Twáře Pražanek jsou příjemnější, okrouhlější, vlivnější, postavy milostnější nežli jiných ženských, okrouhlý ráz slowanský w nich každý vidí. — Na kolik jsem Prahu za čas mého zdržování se w už poznati mohl, tedy vysoko stojí we mravní i wědecké i promyslné wzdělanosti a skalopevně we věrnosti vlasti i králi. Kéž by národnost Čechův i od vyšších stavů všechně udržována, podporována a pěstována byla! Poslal-li jsem dosavád mladičků do Prahy na wzdělání, budu to ještě ochotněj budoucně cítili.

Psal jsem při odbírce z Prahy dne 23. Března 1847.

Kašpar Fejerpataky z Klačan. *

Nowé knihy.

Malá encyklopédie nauk. Nákladem Českého Museum.

Díl VI. Karla Wl. Zapa *Wšeobecný zeměpis.* Dílu 2.

sw. 1. W Praze 1847. Tisk J. Pospíšila. 12. Str. 338.

Cena 45 kr. str.

Obrana českého jazyka proti utrhačům a odpůrcům. Od

Fr. C. Kampelika. W Praze 1847. Tiskem Karla Vettera. 12. Stran 72. Cena 12 kr. str.

K vydání se chystá:

Loterie a powěra, čili obrácení se hříšnika k Bohu, sledujícího stopy prozřetelnosti jeho. Powídka pro odrostlejší mládež na wenku, dle německého wolně wzdělaná.

Že nikdo času, čtení této powídky wěnovaného, litovatí nebude, doufá překladatel P. Jos. Šrutek.

* Slowutný tento vlastenec meškal asi deset dní w naší Praze, a rowněž jako u nás jemu se líbilo, i my s potěšením osobně seznali toho srdečného, pro všecko dobré vrele zaniceného muže.

Red.

Číslo 38.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

30. Března

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

O d p l a t a.

Wýjewy z času bojů pro osvobození Mexika.
Od P. Ch.

Našemu českoslowanskému čtenářstwu nebudou děje mexické tak známé, aby jakéhosi předběžného připomenutí třeba nebylo; neboť Mexiko je posud tak pohádková země pro každého Evropana, jako tehdáž, když ještě ukrutný Španiel krwavý svůj meč nad touto zemí napřažený držel a všem zákonům náboženství, jež pořád na jazyku měl, jakž i všem citům člověčenství se posmívaje, ubohé obyvatelstwo krajín těchto až k howadům snižoval a v krvi jejich se brodil. Celá třistaletá doba, v nížto země ta pode drápy tygrovými ukrutných Španielů úpěla, dá se vyměstnati we tři slova: ubijej! ubijej! ubijej! —

A pohádkou nám jest, že obyvatelstwo krajín těchto, skoro osm milionů silné (později bylo ovšem snažením Španielů až na tři miliony ztenčeno), trpělivě, skoro bych řekl se zhovadilou pitomostí jarmo trýzničů svých neslo, jichž se nejvíce šedesát tisíc w Mexiku nacházelo. — Ale právě zde se nám poněkud hádanka tato objasňuje, povážime-li, že Španielé ukrutní — ano není slova we všech nářečích pokolení lidského, co se jich koli ozyvá po obořu země, které by ukrutnost zbesilého Španiela dosti wyznačilo — že Španielé všechně a systematicky o to pečovali, aby lid krajín těchto zpitoměl, zhovadil. Žádné nové osady nesměly se zakládat, a tak ostaty nejourodnější půdy země ladem ležeti, a skoro každročně zuřil zúmyslně připravený hlad a mor w úrodne zemi této, ztenčujic obyvatelstwo wždy wic a wice, neboť nebylo Španielům o tø, aby země zkwétala a národ wzrůstal, ale pouze o to, aby zlato a stříbro z dolů mexických w ruce jejich se dozstalo, a tudy se snažili, by jen tolik obyvatelstwa zbylo, co by newyhnutelně třeba bylo k wzdělávání dolů. Školy nesměly se nikdež zakládati, ano pod pokutou smrti bylo zakázáno, čtení a psaní wyučovati anebo se tomu učiti. Karel III., král Španielský, vydal strany toho následujici zákon: „Není naše wûle, aniž to máme za vhodné, aby wedy a uměni w našich amerikanských zemích všeobecnými se

staly.“ A dle toho jednali španielští úřadníci a generalowé, že všechny ty, jenž čisti a psati uměli, považujice je za nebezpečné poddané, usmrcovali. Tak praví general Morillo w jedné zprávě z Bagoty r. 1816. (w šestém roce mexického zbourání) zasláné, mezi jinými prostředky jichž užil, aby zbourení w kořenu zničil, také to, že všechny osoby, které čisti a psati uměly, jako obojníky považoval a jich zničením že zpouře přitrž učiniti doufá. A w skutku bylo šest set nejwznešenějších osob w Bagotě, mužů, žen a díwek uškrceno a jejich nahá těla na šibenici powěšena. Jen umdlení katanu bylo přičinou, že všichni obyvatelé města o život nepřišli. Když tak daleko Španielové obyvatelstwo přivedli, vydali zákon celé člověčenství hanobici, že jsou Amerikani opicí pokoleni, zcela neřesti a nevědomost, automati, nehodní k národnímu shromáždění připuštěnu anebo w něm zastávánu byti, i nazváni jsou gente irrazionale (nerozumný národ). —

Připomenouti nám ještě zbyvá, že nejnižší Španiel w Mexice wic platil než nejwzácnější Mexičan, a španielský otec, zplodil we sňatku s Mexičankou děti, jimi co Kreoly powrhovála. — Kreoly zwáni byli wšickni bili, jenžto se w Mexice narodili, budsi z evropských matek anebo již z Kreolek. Počet Kreolů obnášel tehdáž w Mexice skoro přes jeden milion, a wesměs byli zámožní, ano bohatí. I wysoká šlechta jejich, jako hrabata, markrabata atd. wyznámenávala se nesmirným bohactwim, i požívala několika privilegií, jako že se směli učit čist a psát, že nejstarší synové jejich k wojsku potahování být nesměli; ale i na ně pohližel s opovržením nejsprostší Španiel co pán jejich, a i na nich tázalo jarmo trýzničů španielských, bohactwi jejich mizelo wic a wice, w ruce Španielů přecházejíc, ne prací a přičiněním, ale zákoným wražděním a loupením, chudobná privilegia jejich jim byla konečně docela wzata, i nebyli nic wice než otroci.

Tu teprva po třistaletém úpění a utrpení začali Mexičané škubati na řetězích svých, nejprvé Indiani a jiní barevní otroci z Afriky přivezeni, něco málo Kreolů, pak i tito, čím dále se jho nesnesitel-

nějsím stávalo, až po jedenáctiletém boji, od r. 1810. až do r. 1821. katany swé, ukrutné Španiele, ze země wypudili.

Roku 1810. spikli se Kreolové, jedním dnem wyzdwihnouti prápor swobody po celé říši, ale jeden ze spiklých wyzradil we zpowědi spiknutí to a zpovědník je wyjewil vládě. Wšeobecné pohubení hrozilo Kreolum. W tom nebezpečí wrazil jeden ze spoluspiklých, Hidalgo, farář v Dolores, do wězení guanaxuatského s pistolí v jedné a s křížem we druhé ruce, a wynutiw klíče od žalářnika, pustil státní wěznu, a wšickni Indiani a ostatní Kasty * w Guanaxuatě k němu přilnuli. Proudem se hrnul nyní k Mexiku, a před Mexikem bylo pod jeho správou 120.000 barevných, 2 pluky řádného vojska a 4 setniny jizdy. Ale obyvatelstvo Mexika, nejvíce Kreolové, báli se o swé ničemné titule a řady a přiměli Hidalga k tomu, aby od Mexika odstoupil, by newydal estrella de todos mondos (hwězdu celého světa), jak Mexiko nazýwaji, v ruce krwežíznivých a pomstyčtiwych barevných kast. On tak učinil, ale brzo we třech bitvách poražen byl i zradou wydán v ruce Španielů, kteří jej upálili. Powstání ale nebylo u konce. Morelos, farář z Nucupetary, nastoupil na jeho místo, a siasnéjší jsa wůdcem porážel jednotliwá oddělení španielská. Wice statečných wůdců powstalo najednou, nejznamenitější z nich byli: Vincente Guerero, Rainon, Cos a Vittoria. Rychle se stíhaly děje a události, každá hodina přinášela hrozné převraty, a jen to pohádkou jest, že se Španielé tak dlouho drželi mohli.

Toto uznali jsme za dobré předeslati, nežli k vypravování našemu přistoupíme. Nezwolili pak jsme v nástinech našich přísnou formu novelly, aby chom historii a prawdiosti příliš neukřiwili, my chtěli čtenáři poskytnouti toliko jasny obraz těchto rychlych, co blesk se súhajicích událostí.

(Pokračování.)

Michał Alexander, kníže Černohorský.

Tento původem i osudem pamětihodný člověk byl syn sultana Tureckého Amurata III., zplozený w začátku šestnáctého století s jeptiškou řeckou v Alexandrii w Egyptě. Moudrá a lásky plná matka jeho dobře wědouc, že sultanové při nastoupení vlády mladší swé bratry zawražditi dávají, by tak budoucí soky zkolidili a vládu swou potvrdili (jakož i sám Amurat pět bratří uškrtiti dal, když se stal sultanem), bála se, aby po smrti sultanově syn jeho nejstarší Mehemed to samo neučinil. Tedy, aby swé dítě, jehož jméno bylo sultan Zakia, toho nebezpečenství zbawila, několik dní po porodu vyhlásila, že na neštowice, které tehdáž w Egyptě zuřily, umřel; a podstrčiwi cizi mrtvé dítě, swé

* Kastami se nazývali w Mexice wšickni barevní, Indiani, Negrowé, Mesticowé, Mulattowé atd. Oni jediní museli daň ze blaw platit a byli již rodem bezectní.

wlastní schowala a jednomu swatohorskému (totiž s hory Athos) řeholníkovi s welikým pokladem ode-wzdala, prosic ho, by to dítě tajně do wzdáleného bezpečného místa odnesl, pokřtil a w křesianské víre wychowal, o jeho původu pak tehdáž teprw mu wědomost dal, až wyroste. Ten poctivý řeholník, wzaw dítě a drahý poklad, učinil dle wůle matky; s tím pak rozdílem, že je nepokřtil, ale když mládiku bylo šestnáct let, původ jeho a bohactví mu objewiw, tázal se ho, žádá-li pokřtěnu býti. Mladík ovšem swolil, načež ho řeholník pokřtil a za nějaký čas do světa wyprawil. Táhl pak princ, nyní Michał Alexander zwany, do Asie, kdež za syna sultana se wyznávaje od sultánů tamějších národů, totiž perského, tatarského a jiných pomocí žádal, by swého bratra s přestolu swrhli a sám sultanem se stal. Nemoha se s nimi shodnouti, do Ewropy se wrátil — awšak peníze wšecky w Asii utratil. Jal se nyní po Ewropě cestovati, nabádaje dříve císaře Německého, potom jiné mohútnejší vladaře, krále Španielského, Francouzského a konečně i Polského, by mu k dosažení vlády nad Turky pomohli, že za odměnu poddané swé na víru křesianskou obráti. Ne-poridiw nic w Sawojsku se usadil, a pojawi za ženu šlechetného rodu diwku splodil s ní syna Morice, který později w benátské službě proti Turkům bojoval.

Později kniže Alexander vícekrát do Cařihradu cesty konal, a tajné spolky wždy tam chowaje jednou Turky tolík pobouril, že příbuzného jeho, sultana Osmana, usmrtili. Nicméně se mu nepodařilo, vlády dosici; neb židowka jedna, w jejímž domě se ukrywal, nepřátelům ho zradila, tak že jedwa outěkem život uchránil. Potom, po Wlaších a jiných krajinách bídne se potloukaw, co starec pozornost benátské vlády na sebe obrátil, která domniwajíc se, že by jim w Albánii proti Turkům oučinkowati mohla, za knížete Černohorského jej prohlásila. Z té příčiny Benáčané ho wábili a k generalovi Foskolovi do Zadru ho poslali; s kterýmž se umluwiv oba s vojskem na Turky tählí. Poněvadž ale tato wýprawa špatně se podarila, kniže Alexander hořem w Kotaru, městě dalmatském, umřel.

(Zora Dalm.)

Zaříkací formulé mezi lidem českým a jak se od nemoci pomáhá.

(Dokončení.)

Roste-li boule, tlustý krk aneb cokoliw jiného, říká se: „Zaháním tebe znamení, rostení mými pěti prsty, abys přestalo růsti, jako nerostlo kamení od pána Krista narozeni. Žádný o tom nesmí wědět, než sám milý Bůh, který scítá hwězdy na nebi, písek w moři. K tomu mi dopomáhej Bůh otec, syn a duch swatý, amen.“ Udělá se teď znamení kříže.

Je-li kdo mrtvý, říká se: „Uhranula-li tě žena, pomoz ti sw. Anna, ubrahul-li tě muž, pomoz ti sw. duch; uhranul-li tě plachý, pomoz ti sw. Wawrinec; uhranula-li tě panna, pomoz ti sw. Maří Majdalena. Zráwas hwězda morská, my k tomu voláme, za pomoc žádáme, my tě pro-

síme, uslyš nás a svého syna pros za nás!“ Tu se udělá nemocnému kříz na čele, na temeně a v týle.

Rány otevřené aneb ohnipar, mrzák cili stříl w prstu. Wezme se buď cibule nebo mísenské jablko a při stírání říká se: „Zaklínán tebe, ráno bolestná, ráno nerádná, abys přestala růsti, jako kamení od Krista narození, abysi se tratila a v nic obrátila jako se v nic obráti v božím ohni toto jablko (tato cibule). Svatý Bože, Ježíš ukrížovaný, smiluj se nad nemocným a utiš bolesti jeho, jako jsi utišil rozbouřené vlny morské, a dej aby se rozehnaly jako prášenice v povětrí, a rána čistá byla a krásná, jako je čistý a sličný svatý tvůj bok. Smiluj se nad námi, synu Boží!“ Jablko nebo cibule se potom hodí do ohně.

Také **kurděje** (skorbut) u dětí se tak zaříkávají, jen že se potírají kůrou z wišně, a **mrzák** železným hřebem.

B. N.

Listy učitelům českým.

18. Filcikovo učitelské počínání.

Filcik časně ráno vstával a za času zimního blyskala již o čtvrté hodině lampička z oken jeho po výbileném * rynku chrasteckém; což když matka má zpozorovala (nebo i já žákem Filcikovým býval, a proto nedívte se, pp. učitelové, že chtěje se pohlubit) v zpomínky na léta dětství ze suchopárného slohu předešlých listů uchyluji se k obratům obrazovým — k poesii), hurtem mne z postele hnala říkouc: „Když pan učitel se učí, vstaň a uč se také!“

Ranní hodiny před školou věnoval Filcik spisovatelství; nebo celý čas svého učitelství knihu psal, přepisoval, doplňoval a rozmnožoval, a to nebyly vždy knihy k tisku určené, nýbrž nejvíce krátké povídky obsahu poučného a zábavného, bájky a anekdoty vždy věku dětskému přiměřené, ježto on buď sám skládal buď odjinud wyjímal k tomu cili a konci, aby je žákům svým po škole a někdy i mezi školou na pochutnanou přednesl, jestli totíž pilní byli a mravní. O jakou nám radost působily ty „čítánky“! Tak nazýval Filcik sbírky povídek svých; škoda jich! nebo se po smrti jeho bezpochyby pohodily. — Jednou nám dokonce Kolumbusa diktoval, t. j. diktovati dal; nebo to byl způsob jeho, že když něco přečetl, i hned po krátkém smyslu přečteného se tázel, a tento krátký smysl jsme si u Kolumbusa napsali, poněvadž se nám velmi líbil. We čtvrtek jsme si však do lesa vyběhli aneb na horecký rybník, kde jsme nápodobně kolumbiady provozovali, začež jsme potom potrestáni byli tím, že nám pan učitel nějaký čas o Kolumbusovi nic čisti nechtěl, a to nás v skutku wice bolelo, než kdyby nás byl tím neb oním potrestal, jako k. p. opisováním, při kterém pokutě, když to totíž pouhé mechanické opisování jest, jiní pp. učitelové, když ji ukládají, také jakousi malou spekulaci na myslí prý mají, nemyslejte, jíž na to, že takové tresty mysl udušují a tělu škodi, eož jsem pak pozoroval častěji we školách německých, ba i latinských.

O osmé hodině šli jsme do kostela. Při mší nehláskalo se, jak se posud na mnoha místech děje, všemi ústy najednou, ale zpívalo se urovnáne, sola a sbory se střídaly a na kůru výtečnější zpěváci zpěv řídili, ježto byli vždy žáci starší a též v literním umění wynikli, kteří si to vždy za čest pokládali být na kruchté. Což když se i maně přihoďlo, nejsa walný zpěvák zdvihal jsem alespoň měchy a warhan!

* W Chrasti se domky bší před posvícením a každým velkým svátkem, v sobotu večer se před každým domkem umete. Za to je Chrast městečko čisté jako lusk, a kolem jsou aleje.

O dewáté počalo wyučování, a sice tichou modlitbou a blučným zpěvem. Záležela tehdejší škola chrastecká ze dvou tříd, w první třídě wyučoval pomocník a v druhé Filcik; za nynějšího času skladají se tyto třídy ze tří oddělení. Před wyučováním byla ale znamenitá pálhodinka. Dohlížitelé zkoušeli totíž sobě podřízené žáky, ne snad zdali se čemu doma nazpamět naučili, nebo Filcik málo ukládal, ale zdali tomu porozuměli, co se předešlou hodinu přednášelo; starší se mezi sebou radili, přitomni kandidáti školní kde mohli pomáhat, úkolové písemní se sbírali a rownali, tu a tam se mnohý zasmál aneb si zaštěbetal: doblížitel, jenžto bděl, aby se různice neswedla, wolał a napomínal — w tom bila dewátá a Filcik vstoupil do školy. Byl to malý mužík krátkého krku a zavalitých ramen; postavy však ušlechtilé. Na hlavě míval černou čepičku, kterou teprw w prostřed školy sundal, a když ji opět na hlavu dal, bylo to znamení, že je škola skončena. Twář jeho byla sice přísná ale důvěrná, a když do školy vstoupil, vždy jasná, a třeba že se časem mezi školou zakabonila, vyjasnila se opět, když po skončeném wyučování se stojadla sestoupil a mimojdoucí žáčkům tomu to, onomu ono povídral, při čemž buď prstem pohrozil buď se usmál. W té pozici jsem ho nejradiji viděl; nebo si při tom hezký wolně oddechoval a obličeji si rukou mnul, nedbaje již na to, že si jej často pokřídoval. — Jak wyučoval, o tom w číslu budoucím.

Hned po škole provozovala se hudba. O musiku Filcik velkou péči wedl. Ona byla také jeho jediná útěcha w trampotách tohoto života. Jeho kreminky byly wůkol známy a též jeho alto-violu, kterou w Praze za 5 zl. we str. koupil, a když mu dobrou službu konati nechtěla, do pytle hodil a rozšlapal a opět do Prahy ke správě poslal, což ho ovšem hezký peníz stálo, za to ale sklišená alto-violu jen zwonila. Tento hrdinský kousek on rád wyprawoval. W hudební hodině přišla nejdříve řada na začátečníky, mezi nimiž jsem já na dlouhý čas uváznul a dosti klofci smyčcem přes prsty utřízl. Když jsme naše škály na housle u korrepetitorů přehrál, při čemž jsme vždy potřebnou theorii odříkávali museli, jak se totíž nalezá we Filcikově „Housli škole“, začali výtečnější odehrávat; pak se hodina s některým „gloria“ nebo „sanctusem“ skončila.

Odpoledne začalo wyučování stejným způsobem jako ráno; za času letního drželo se ovšem praktické wyučování w štěpnici a wčelnici. Po škole odpoledne dával Filcik w zimním běhu tak nazvané „hodinky“, kde se řeči německé přeučovali kandidáti školní a někteří synkové zámožnějších rodiců, chtějci se na studia dáti. Napotom začátečníkům učitelským generalbas přednášel a cvičil je w nástrojích hudebních mimo housle. Když mu pak ještě w letě chvílka zbyla, šel do štěpnice, w zimě ale psal a četl.

Čtvrtky, co dny ferialní, věnoval nejvíce čekancům školním cviče je we wyučování, k čemuž vždy výbornější žáky bral, aneb se zkouška držela ha nedělní mši. W letním čase se mnohdy we čtvrtek do Podskalí * s výtečnějšími žáky podíval, při čemž se vždy quartet zapíval; jindy den tento také we wčelnici nebo štěpnici strávil. W neděli ráno se musicovalo, k čemuž se vždy některé učitelé z okolí sešli; nedělní odpoledne dlel buď we společnosti několika učitelů buď swými kremony se zabýval, když opakovací hodiny odbyl; četné společnosti nemí-

* Podskalí je krásný dol as $\frac{3}{4}$ hod. od Chrasti, prohnán diwoukou skalou a u prostřed velkých lesů; mnohonásobná ozvěna, kostelíček a lázně, potok atd. čini toto místo velmi příjemným. Wiz co Frankl o Podskalí praví we svém: Ein Bischof in Chrast und zwei Hüssten.

lowal a stranil se až příliš občanů, což mu často i mnohou horčou hodinku přinášelo.

O prázdninách zanášel se buď spisovatelstvím buď štěparstvím a včelarstvím; nejspíše se ale do Prahy pěšky pustil, maje v kapsce nějaký rukopis, jemuž chtěl zjednat nakladatele.

Kronika času.

Němci w Texazu. We wšech téměř časopisech čteme veliké nárky na nemravnost německých wystěhovanců w Americe, jmenovitě w nowém státu Texasu. Klademe zde jednu z takových zpráv, jenžto nachází se w č. 48. letošních pražských německých novin a takto zní: „Bývalý jistý kr. pruský soudní aktuár, nyní wozejčkář w Galvestonu, píše tam odtud nehrubě potěšitelné věci o poměrech texasských. Jemu samému wede se snesitelně, wyděláv swým wozíkem, který jeho vlastní jest, denně přes 2 dollary (4 zl. stř.); množ pak jiní Němci nemají se tam tak dobré, jmenovitě u. p. jistý bývalý ritmistr pruský v. B., který slouží u jednoho kupce za powołaný a jen skrowný plat má. Krajaný naše, do Texasu wystěhované, neliči pisatel listu toho příliš příznivě, píše: „Žádný národ světa není zde tak w špatné pověsti, jako německý; o powaze a národním citu není u nich ani stopy; nejwětší šibalové jsou zde mezi Němci, jenom Němci zde kradou; před žádujím nemá se německý wystěhovatel vice co wystříhati, jako před swým německým krajanem; starší němečtí wystěhovanci téměř živnost z toho činí, podváděti nowé příšlé swé krajaný.“ Poważimě-li, že texasské obyvatelstwo wúbec skládá se z dobrodruhů ne příliš swědomitých, tedy swědectví toto w tím truchliwiejsím swětle ukazuje nám mrawní zkázu německých wystěhovanců. Bodejž by wšickni němečtí nenávistníci našeho národního snažení, jehož poslední cíl wždy jenom jest mrawní uslechtění lidu, raději do Texasu se odebrali naprawovat tam swé krajaný!

Postavení učitelů we Francouzích jest tak bídne, že nedávno w departementu Calvadosském o jedno dosti málo výnosné míslo silničního dozorce neméně nežli 14 se jich u prefekta hlásilo.

Z Turecka. W č. 21. letošních chorwatsko-slawonsko-dalmatinských novin nachází se dopis z Bosny, bídny stav Křesťanů w Turecku věrně ličí. Často se nařízení vlády turecké po zahraničních novinách wychwalují; sultán nepochybne k blahu wšech poddaných swých směruje; ale jak se rozkazy jeho konají? O tom vidíme příklad w nařízení, dle něhož w každém soudu stejný počet Turků a křesťanů rokowati a souditi má. Skutečně bývá několik křesťanů wždy k soudu co předsedci pozváno; ti ale Turkům obuw oprášují a rádi, dýmky epou a zapalují, když pak soudí jak se mu libi. Wezír wždy má několik set kawazů (drábů) we službě, jenž nižádného platu nedostávají a přece skvostně žijí; kterak to? Po takových kawazích rozesílí se do obcí ouřední listy, a za každé poselství musí obec kawazu 100, ba i 300 zlatých stříbra platiti. Kromě toho platí každý kraj na jízdne pošty znamenitou roční daň, tak že za pošty a posly ročně přes půl čtvrtá tisíce zlatých stříbra wydává, při čemž pak ani listek poštou odpraviti nemůže a nikterakých silnic tam není. To jest oswěta turecká!—

Jiný pěkný příklad oswěty turecké nedávno w srbském Bělehradě se přihodil. Jedna Turkyně při porodu umřela, a Turci, majice ji za mrtvou, hned dle obyčeje swého uši, ústa

a nos bawinou jí zapali a blíže mečity ji pochowali. W noci někdo jek i sténání w hrobě uslyšew, tureckým kněžím bez meškání to oznámil; kněžstvo pak a učenci turečtí poradiwse se na tom se ustanowili, že nebožtík obživnouti nemůže, leda by se upírem stal. Došli pak nazejtríku hrobu a modlili se; načež ovšem we hrobě ouplná tihost nastala.—

M. F.

W Paříži zбуjuje nyní wšeobecný obdiw fisiognom Julien, jehož Pařížané „mužem se sto. obličeji“ nazvali. Jeho umělost pozůstává w představování rozličných osob, w powěstném romanu Tajnosti Pařížské jednajících. Nejen mužů, nýbrž i ženských twářnost w obličeji svém zoobrazuje; nejlépe ale ráz Rudolfa a Murfa dostihl. —

Sotva Dumasovo sáhodlouhé drama: „Královna Margot“ několik dní předmětem wšeobecných rozmluw a pomluw bylo, ohlásila se parodie na ně, totiž: Catherine Trois Six. Tři pařížští fabrikanti vaudevillů si večer zasedli, dali se do práce a přes noc byla parodie hotova. Druhý den na to rozdaly se ještě dopoledne role mezi herce, do 6 hodin byly čtyry zkoušky odbyty a o 7. hodině toho samého dne parodie pwozowána. Takového něco dowedou jen w Paříži! —p.

Poštovní administrace w Londýně rozeslala dne 30. Ledna m. r. 500.000 psaní. Odeslány byly do Řecka, na Jonské ostrovny, do Malty, Quadelupy, Martiniky, do S. Kříže (Santa Cruz), do Porto-Rica, Rio de Janeira, do Japana atd. Složeny byly we 100 schráňách, které na 6 velikých wozích k moři se odvezly, by se tam na lodi naložily. —p.

W Srbsku ku konci měsíce Února, jmenovitě w hornatých krajinách strašné mraziwé wichřice a chumelice zuřily. Nejhorská byla 24. Února, w níž mnoho lidí do nebezpečenství upadlo a některí zmrzli; též zde onde dobýtek zahynul. Bělehradské noviny wšecky ty příběhy podrobně vyprawují; patrnó jest, že takové wichřice w Čechách snad nikdy nebývají, neb tam w Srbsku na blízku jedné vesnice zmrzl pastucha i se stádem třiceti koz. Jedna šestnáctiletá dívka jenom wěrnosti a láskou swého — wilekého psa, který ji celou noc swou huňatou srsti pokryval, život zachránila. Otec její, w chumelici od ní pobloudil, darmo ji hledaje zmrznul.

S m ě s.

Ruské Herkulánum. I Rusko má swoje Herkulánum. Jestli to starožitné město Zarew w Saratowské gubernii, kde se dle císařského nařízení od několika let pilně kopá. Roku 1845. vykopali zříceniny někdejších stavení, w nichž se wseljaké domáci nářídi a 4446 tatarských minci našlo. Za 200letého panování Tatarů na Rusi bylo město Zarew sídlo chanů zlaté hordy. —p.

Jakým jazykem se w ráji mluvilo. K bajkám, které mezi Mosleminy kolají, naleží jedna swou původností a zajímavostí druhé předcicti. Zná jak následuje: Tři prwotní řeči, kterýmiž se w ráji mluvilo, jsou arabská, perská a turecká. Had, jenž pravce našeho k pádu přivedl, mluvil arabsky, totiž w řeči wýmluvné, mohutné a rázné. Adam a Ewa mluvili persky, w řeči libezné, lichotivé, dojmavé, básnické, již Ewa s velikým prospěchem manžela syna opojila. Anděl Gabriel musil turecky mluvit, neb když je byl w řeči arabské a perské nadarmo napomínal, musel je teprw hrozit, twrdou řečí k poslušnosti přivesti. —p.

Číslem tímto ukončuje se i ní čtvrtleti časopisu našeho; pročež ony pány, kteří jenom na ně předplacení byli, o laskavé obnovení předplatky na 2hé čtvrtletí 1. zl. stř. žádáme.

Číslo 39.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

1. Dubna

1847.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na pol. léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U. c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pulletně s patřenou
obalkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

1.

Asi den cesty od Mexika, hlavního města země stejnoujmenné, wypíná se řetěz hor, Sierra Madre zvaných, jenž sopky Mexika se sopkami Puebly spojujíc k severu hlouběji do země se táhne a u Monte Realu a Guanaxuadu ony nesmírné poklady ve svém nitru chowá, které tak velice zbuzuji obdiv přirodoskumce. Nejznamenitější vrchy mexické vystupují z téhoto hor k oblakům a dodávají zemi této puwabu tak welkolepého a diwokého, a opět tak přijemného, krásného a vnadného, že oko pozorovatele s obdivem a rozjířením od jednoho místa k druhému bloudí. Tyto hory jsou u prostřed vyšky své bukovými a dubovými lesy porostlé, vyše pak jen chraslím, a s temen jejich čnejí černé, čedičové balwany, vši vegetace prostě, dolů do nesmírných propasti. V nižinách opět spočívá oko s rozkoší na rozmanitosti exotických rostlin čarokrásné rozličné barvitosti; na bokách hor téhoto vlní se nejkrásnější pšeničné a kukuricové pole, ani po stranách téhoto prekrásných polí hluboké propasti * se otvírají, které se oku ku podivu krásné oka zaují následkem plodnosti tropické i tuto se jiewici, a z jejichžto stinných dolů diwoké potoky wzhůru řwou, oku sice newiditelné, ale krásné ve svém působení; neboť každé místecko, kol něhož se kácejí, okazuje bohatost rostlinstva, jakowouž nejohniwejsi fantasie krásnější si představit nemůže. —

Bыlo krásné příjemné odpoledne r. 1812. Hluboké ticho panovalo po celé krajině.

Na jednom hřbetě skalním, jenž se od sw. Martina k východu wypínaji a přes které druhdy Ferdinand Cortez na svém vítězném tahu do údolí tenochtitanského vniknul, stál jednotlivý muž podepřen g porfyrowou kolmo wzhůru čnející skálu, jenž

* Zvláštní stvůra mexické horní pláně, která víc než 2000 střeviců nad hladinou morskou leží a nad kterouž ještě jednotlivé hory vysoko se wypínají, dala propastem vzniku, které se, wyjma některé země jižní Ameriky a Arie, nikde v tak strašlivé krásce nenalezají. Jsou některé, jejichž hloubka kolik tisíc střeviců obuší.

se nade krajem strašlivé propasti co pozůstatek přesilné wěže wypinala.

Obličeji muže toho zakryvaly husté chomáče černých vlasů, jenž přes čelo, skráné a šiji dolu wisely, tak že nebylo z obličeje jeho nicého viděti krom černých očí, jenž se zajiskřily zpod vlasů, kdykoli vítr témito stranou zawál. Ačkoli obzvláště silných oudů, byl přece swallowity a zdál se neobyčejně otužený byti. Na hlavě měl kulatý vysoký klobouk se širokou zlatou portou, v níž na miniaturu dosti velký obraz Panny quadelupske * upewněn byl. Druhý obraz wisel za modrobilou, hedbáwnou pentli na jeho krku. Jeho manga (plášti), zlatým třepením bohatě vykládaná, byla nesmírně rozedrána, neméně též zpodky i kazajka jeho z červeného aksamitu. Místo bot měl okolo nohou ovinuté skópowé kůže a střevice, jimiž mu všechny prsty čoubaly. Ozbrojen byl dlouhou karabinou, dlouhým nožem, machetto zwaným, a širokou šawlou.

W myslenkách pohřízen nezdál se pozorovati nicého, co se wůkol děje, ale každý šustot, buď chwilkami we stromovi wětrem zbuzený, anebo když se kamínek od skály odtrhnul a do hluboké propasti s třeskotem letěl, poutal pozornost jeho. A pokaždé,

* K nešlechetnostem Španielů náleží i to, že i svaté náboženství zkrucovala podivné pojemy u Amerikánů jak o Bohu tak i o Nejsvětější Panně rozširovali. Blíz Mexika asi dwě hodiny vzdáli jsou skvostné dva kostely, zasvěcené Matce boží. Jeden se zve u Panny quadelupske, druhý u Panny milosti (Vierge de los remedios). Panna quadelupská jest obličeje rudého a patronka Indianů, an napak Panna milosti bílá jsouc od Španielů co patronka jest wzywána. Když Hidalgo, farář z Doloresu, prapor boje o svobodu wzlýel a od arcibiskupa v klatbu dán a ze spolku cirkwe wyvržen jsa w nebezpečí byl, že ho všechni Indiani a přívrženci jeho najednou opustí, napadlo mu, sebe a přívržence swé pod ochranu Panny quadelupske postavit. Hned se zhotobil velikanský prapor s vyobrazením té Pauny, která i hned byla za polní maršálu vyhlášena a poslušnost jí přisáhána. Naproti tomu utíkali se Španielové do pomoci k Panne milosti, a tak křičeli patrioti w bitvách: „Viva la vierge du Quadeloupe! A bajo con la vierge de los remedios!“ (Ať žije Pauna quadelupská! Dolů s Panou milostí!) a Španielové napak.

kdykoli opět vše utichlo, klesl zpět na skálu do zdánlivé netečnosti.

Tu najednou pozdwihl hlawu, a vlasy s obličeje shrnuw diwal se bedliwě do dálky, ačkoli posud ničeho slyšeti, neřku-li widěti nebylo. — Nyni teprw bylo obličeji jeho widěti, a čerweno-černá barwa jeho prozrazovala ho co Mestica *. Ale nebylo na něm pozorovati onen odporný výraz, onu malicherné sprostou fisiognomii a onen ochablý, tupý obličeji plný wrásek, w nichž každém lešt spočívati se zdá; vše to, jak se to pozoruje na obličejích oněch negrů a barwitych lidí, jenž w otroctví úpějice k zhoudlosti přiwáděni bývají, nebylo u muže tohoto. Čelo jeho se wysoce klenulo nad jiskrnýma, pronikawýma očima, twáre jeho jakoby šlechetným ohněm wzňaté pohybovaly se časem k pobrdliwému úsměchu. W celém jeho wzezření spočívala jakási chladnost, jakýsi pokoj, pošly jen z důwery w sebe samého.

I postoupil až na kraj propasti, a ještě chvíli do dálki naslouchaw obrátil se pak a zmizel w houšti lesa, jenž se na hřbetě vrchu rozprostíral. Šustot, šepot se ozval, pak utichlo vše a muž vystoupil opět na prwější stanoviště swé. Z houštiny pak svítily najednou jasné bílé punkty, a bedliwý pozorovatel byl by poznal oči upřeně na každé hnuti muže tohoto hledicí.

Odměrené kroky zawznely od Choluly; ačkoliw ještě bližíci se osoby pod baldachinem stromu a kwétin w propasti bohatě rostoucích skryty byly. — Jest to krkolomná cesta, jak se strany od Mexika na vrchol propasti, tak i s.druhé strany, kde se cesta, pouze pro odwážliwce a uwyklé na ni mezky schodná, dolu propastí wine, a málo kdy přewedou mezkári howada swá, aby aspoň jedno w bezedných propastech těchto nepohřbili. Ze to žádní hončí mezků nejsou, swědčila nejvíce tichost, jakou bližíci se zachowávali, kdežto mezkári křikem swým zdaleka se ohlašují, w čemž jim pronikawé zwonce mezků nápomocny jsou.

Ozbrojenec nad propastí nasadil karabinu ke sluji dolu, najednou ji ale postavil k zemi a rukou dolu kyna zwolal: „Šťastný příchod do stanu svobody!“

„Až žije swoboda!“ ozvalo se z propasti nahoru, a hned na to bylo widěti čtyry wojáky w modrému šatě s bílými výložky, jenž předcházeli oddělení patriotů, asi sto mužů silné.

„Až žije swoboda!“ ozvalo se najednou w hon-

* Syn nebo dcera Kreola neb Ewropana z Indianky se nazývá Mestic, Barwa takovýchto je čerwené průhledná. Oni jsou jemnější powahy než Mulati. Mulati pocházejí od bílých otců a negerských matek; barwa jejich je bronzová. Chinowé nebo Zambowé se jmenují děti negerských otců a indianských matek; barwa jejich je temně černorudá. Quateron je dítě bělocha a Mulatky, Quinteron dítě bělocha a Quateronky; smíšá-li se Quinteronka ještě jednou s bělochem, je dítě zcela bílé.

ští tak pronikawě, jakoby hejno kaguarů * z doupěte swého wyrazilo, a ke čtyrem stům mužů wyrazilo z houšti. Wšechny barwy od nejtemnějšího černá až do nejkrásnějšího mědočerwena okazovalo toto hejno, jenž se tak najednou objewilo. Ozbrojeni byli pádnými kyji, dlouhými lassy ** a machetty. Oblek jejich byl zcela jednoduchý. Wsichni sice měli široké slaměné klobouky, mnohý se také pyšnil roztrhanou mangou, za to mu ale scházel nejpřebrnější šat, zpodky zwany, a kdo takových měl, neměl opět žádného pláštiku, jímž by nahotu zad svých přikryl, ano mnohých cely šat záležel w kuse kalka, jež týčovým provazem k bedrům připásaný měli. Ačkoliw jako šílení z houšti vyběhli, postáčovalo kynutí muže nad propasti stojícího, aby wsichni utichli a co zed nepohnutě státi zůstali.

Mezi tím bylo ono oddělení, jenž se propasti nahorů bralo, až na její poslední stupeň vystoupilo, i objewili se dva důstojníci, z nichž jednoho stříbrné porty na límci co majora označoval. Oba pak celým swým pohledem jewili, že k vyšší trídě obezenstva náležejí. Když celé oddělení na wysičinu vystoupilo, kommandoval major, by se postavili w šík, což s nejwětší rychlostí a sporádanosti wywedeno bylo. — I byly to silné postavy, dobré ošacené a ozbrojené, z většího dílu Indiani, Mesticowé a Zambowé z jižních dílů říše, na nichž wzdor obtížné, dlouhé cestě ani nejmenšího seslabnutí pozorovateli nebylo.

Tu přistoupil konečně major k podiwnému tomu muži, který o skálu podepřen tiše na sestavení se wojska hleděl, a uctivě po wojensku jej pozdravil oznamoval: „Generále — ne, odpuštění, kapitáne! — brigádník Bravo oznamuje, že se ráno zmocnil polohy mezi Oaxakou a Acapulkem. *** Zde jeho zprávy!“ Při těch slovech wyňal z náprsi toholku, a wyndaw swinutý list podával jej muži, jehož jsme co kapitána nebo setníka pozdrawovat slyšeli.

Kapitán wzal od něho list a zběžně jej přečta schoval do záprsi. „Žádné okolky, majore, s kapitánem!“ pravil, „a nechte swůj lid si odpočinout; we dvou hodinách musejí být opět na cestě!“

(Pokračování.)

Komu zazpíváme.

Komu, bratři, zazpíváme? —
Kdo již w mládí swoje sily

* Kaguar, také jaguar, amerikánský tygr. We mnohých krajinách mu říkají puma.

** Lasso jest dlouhý řemen s okem, jímž Indiani zwěry chytají. We wojně jest to strašlivá zbraň, jelikož jím jezdce i s koněm k zemi strhnou. Lancéri čili kopinuči jsou wsichni lassem opatřeni a umějí házeti jej tak výborně, že w nejprudší jízdě oko nepřiteli přes hlawu přehodí a jej k zemi powali.

*** Oaxaka a Acapulko jsou dvě města blíz Mexika, poslední leží na jezeru stejného jména, asi dwacet anglických mil od Mexika.

K šlechetnému spojil cíli,
Aby kwetla vlast milá,
Vlast překrásná, zpanilá;
Tomu rádi zapíváme.

Komu stejně zapíváme? —
Kdo svůj národ nezapírá,
Ač ho cizí ráj zavírá,
Jazyk otců v lásece má,
A cizincům úctu dá:
Tomu wěrně zapíváme.

Komu dále zazpíváme? —
Kdo své štěstí v srdeci skládá,
K blahu korun si nežádá,
Kwštím vším se zotaví,
Jež proud žití připláví:
Tomu z duše zazpíváme.

Komu ještě zazpíváme? —
Komu věčnost není háji,
Kdo rád práwo, prawdu háji,
Newinosti pomáhá,
Zociít klam se nezdráhá:
Tomu hlučné zazpíváme.

Komu posléz zazpíváme? —
Kdo we hwézdách bledá wice
Nežli pouhé nocí swíce,
Má je za swůj příšti stan,
Jež mu chystá světů Pán,
Tomu slavně zazpíváme.

J. Picek.

Literatura.

Zapísť Zeměpis. Dílu II. sv. I.

Přečta v tomto swazku skravnou toliko část, obsahující království francouzské, a w interesu wedy přinucena se widim, podati tuto některé opravy nalezajících se tam brubých poklesků. Nejdříve odbudeme si počty.

Udání lidnatosti jednotlivých měst nesrownává se se skutečností. Uwádít ji

	p. Zap.		p. Zap.		
Strasbourg	60.000	70.300	Tours	23.000	28.700
Mühlhausen	13.000	20.600	Angers	33.000	39.900
Colmar	16.000	19.908	Nantes	90.000	83.400
Mets	45.000	52.800	Limoges	26.000	29.900
Lunéville	12.000	16.400	Rochefort	14.000	20.100
Verdun	10.000	15.600	Toulouse	60.000	90.400
Douai	19.000	23.200	Montauban	25.000	23.600
Boulogne	21.000	29.100	Lyon	170.000	
Amiens	45.000	47.100	s předměstími		205.960
Abbeville	19.000	17.600	bez předměstí		155.900
Dieppe	17.000	16.400	Vienne	14.000	17.600
Beauvais	15.000	13.300	Valence	10.000	13.400
Troyes	26.000	25.600	Avignon	30.000	33.900
Elbeuf	10.000	14.600	Beaucaire	10.000	19.800
Rouen	90.000	96.000	Besançon	13.000	36.500
le Havre	24.000	27.100	Grenoble	25.000	30.800
Chartres	14.000	16.400	Perpignan	17.000	20.800
Caen	40.000	43.000	Montpellier	36.000	40.800
Cherbourg	20.000	23.000	Nîmes	41.000	44.700
Rennes	30.000	37.000	Marseille	130.000	154.000
Brest	30.000	48.000	Toulon	28.000	35.500
l' Orient	18.000	23.600	Ostrow		
Saint-Etienne	35.000	48.600	Korsika	195.000	221.500
Bourges	20.000	23.000	Ajaccio	9000	11.300
Blois	13.000	16.000	Bastia	10.000	14.600

Uvedli jsme tuto jenom města, kde Zapovo udání od prawého počtu obyvatelstwa nápadně se různí, ostatních, kde rozdíl ten nepatrnejší jest, pominuwše.

O rozličných náboženských vyznáních obyvatelů Francouzská praví p. Zap na str. 223: „Sedm osmín obyvatelstva francouzského vyznává víru katolickou, a počítá se 14 arcibiskupství a 66 biskupství. 4 miliony jsou protestanté, a z nich $\frac{2}{3}$, helvetského, $\frac{1}{3}$, augsburského vyznání.“

W skutku ale počítá se we Francouzsku:

Římských katolíků	32.370.000,
Protestantů helvetských	1.400.000,
Protestantů augšburského vyznání	400.000,
	<u>34.170.000</u>

tedy wic než šestnáct sedmnáctin katolíků, mezi protestanty ale skoro $\frac{3}{4}$ helvetského a jej $\frac{1}{4}$, augšburského vyznání. Arcibiskupství se počítá 15, biskupství jen 64, na ostrově Korsice jedno a w Algíru též jedno.

Přistoupíme k jiným pochybením. W článku: „Rozdělení země“ uvádí p. Zap toliko 17 někdejších (předrewolučních) gubernií (gouvernements), w skutku ale bylo jich 32, které zde se jmény departementů z nich utvořených uvádějí:

<i>Gouvernies</i>	<i>Départements</i>
Île-de-France	Seine, Seine-et-Oise, Seine-et-Marne, Aisne } à cästi. Oise }
Picardie	Somme Pas-de-Calais } à cästi (cäst département Aisne et Oise).
Artois	Somme Pas-de-Calais } à cästi.
Flandre	Nord.
Normandie	Seine-Inférieure (dolni), Eure, Orne, Calvados, Manche.
Bretagne	Ille-et-Vilaine, Côtes-du-Nord, Finistère, Morbihan, Loire-Inférieure.
Orléanais	Eure-et-Loir, Loir-et-Cher, Loiret, Indre-et-Loire (à cästi).
Touraine	Indre-et-Loire (à cästi).
Maine	Mayenne, Sarthe.
Anjou	Maine-et-Loire.
Poitou	Vendée, Deux-Sèvres, Vienne.
Aunis	Charente-Inférieure (à cästi).
Saintonge et Angoumois	Charente-Inférieure (à cästi). Charente.
Berry	Indre, Cher.
Limousin	Haute-Vienne (Horni V.), Corrèze.
Guinne et Gascogne	Gironde, Lot-et-Garonne, Tarn-et-Garonne, Lot, Aveyron (à cästi), Dordogne,

Guienne et Gascogne	{ Landes, Hautes-Pyrénées, Basses-Pyrénées (z částí), Gers
Béarn	Basses-Pyrénées (větší část).
Comté de Foix	Ariége.
Roussillon	Pyrénées-Orientales.
Languedoc	{ Haute-Garonne, Tarn, Aude, Hérault, Gard, Ardèche, Lozère, Haute-Loire, Aveyron (z částí), Vaucluse, Bouches-du-Rhône, Var, Basses-Alpes.
Provence	Hauts-Alpes,
Dauphiné	{ Isère, Drôme.
Lyonnais	Rhône, Loire.
Auvergne	{ Puy-de-Dôme, Cantal.
Bourbonnais	Allier.
Nivernais	Nièvre.
Marche	Creuse.
Bourgogne	{ Ain, Saône-et-Loire, Côte-d'Or, Yonne.
Franche-Comté	{ Doubs, Jura, Haute-Saône.
Alsace	Haut-Rhin, Bas-Rhin.
Lorraine	{ Meurthe, Moselle, Vosges, Meuse.
Champagne	{ Marne, Haute-Marne, Aube, Ardenne, Seine-et Marne { z částí. Aisne

Mimo těch 32 tak řečených velkých gubernií bylo ještě 8 malých (petits gouvernements), totiž: 1) Paříž s okolím, 2) Boulogne w Picardie, 3) le Havre-de-Grâce, 4) Saumur mezi provinciami Anjou, Touraine a Poitou, 5) Metz s okolím, 6) Verdun a krajina nazvaná Verdunois, 7) Toul a okoli nazvané Toulois; 8) Sedan mezi guberniemi Lorraine a Champagne.

Přičinou toho docela salešného rozdělení na 17 gubernií zdá se být kniha, kterou jistý Němec předešlého roku w Mohuči wydal a které p. Zap nedobře použil. Nalezá se tam na str. 484. následující místo:

Ehemalige Provinzen.

Im Mittelalter bestand das Reich (totiž Frankreich), wie Deutschland, aus Herzogthümery und Grafschaften unter dem Könige als Oberlehnsherrn. Sie wurden ein eigenes Reich, doch blieben ihre Namen als größere Provinzen und Landschaften, bis in die neuere Zeit gültig. Zum Verständnisse der franz

gössischen Geschichte muß man folgende kennen: Isle de-France. Es war das ursprüngliche Herzogthum Franken, so wie es in Deutschland ein deutsches gab ic. a tu spisowatel náhodou jmenuje 16 provincii. P. Zap poněkud swobodně ono: Zum Verständnisse der französischen Geschichte muß man folgende kennen přeložil: Před revolucí bylo Francouzsko na 17 provincii čili gubernií rozděleno — a přidal ostrov Korsiku k oném 16 jako sedmnáctou, ačkoliv Korsika před revolucí nikoli francouzskou provincií ani gubernií nebyla.

(Pokračování.)

Kronika času.

* Teď jeme přišli tak daleko, že nás nejenom Francouzi ale i musikanti považují za cikány. Bals, skladatel opery „Synové Haimonstí“, wydal nowou zpěwohru „Cikánka“ a použil za hlavní moment charne ouvertury naší pověstné písni husitské, které v rukou jeho věru welebnosti nepřibylo. Husita a cikán — toť takovým pánum vše jedno!

* K prvnímu sněmu spojených stavů pruských konají se všeliké přípravy. W nowinách ohlašují se řady pokojů se swrchním nábytkem, cukráři wychwalují pokrutky z mrkve a cukrové caltičky za nejlepší vlnu pro wyschlá hrda budoucích řečníků. Před prvním shromážděním budou se odbyvat slavné služby boží, a následující řeč sněmoveního maršala wyslechnou poslové zemství stojí. Průmysl prý se těší na velké výdělky. Zpěvyně Viardot-Garcia zůstane při opeře ještě dva měsíce.

* Umění se teď zinočnilo osoby Kristofa Kolumba k rozmanitým výtvorům. Po wysoce váženém panu Rubenovi vystoupil Francouz Felix David a složil o velikém muži z Janova symfonickou odu, která w Paříži náramně slávy došla, a na svých cestách bezpochyby také k nám zableoudí. Uhlídáme pak, kdo byl zdravějšího ducha, zdali malíř anebo hudebník.

* W Paříži dával se bál ku prospěchu kajících zločinců. Nejdražší krajkovou ozdobu měla na sobě jedna diwadelní herečka, wedena jsouc od — zadluženého žurnalisty. Kdo chce we světě něco platit, musí kejkly tropit.

Počet diwadel w Paříži Roku 1795. měla Paříž 51 diwadel; do roku 1807. ztenčil se počet na 28, načež Napoleon nařídil, aby se jenom w 10 hrálo. R. 1846. měla 22, ku kterémž počtu nyní přibylo lyrické diwadlo, jež ale prawým diwadlem nazvati nemůžeme, an je na způsob olympické arený zřízeno.

—p.

Laciný chléb slibuje péci jistý pan Polák we Widni, tak že by centnýr nie dráže nepřišel nežli na 40 kr. we stříbře. Kdyby to bylo prawda a chléb ten tak chutný a sytý jak se wyprawuje, byl by to jeden z nejužitečnějších wynálezů.

Příklad wysokého stáří jest Krajinec J. S. Kenda, který 3. Prosince minulého roku umřel. Narodil se l. 1737., a pobyl mnoho let na vojně w Turecku bojoval. W Chorwatsku se oženil dlouho tam bydlel, až před několika málo lety do Krajiny se vrátil. Byl miloven chůze, a až do smrti dobré viděl i slyšel. Dne 2. Prosince cítil nějakou slabost, a nazejší ho našli mrtvého na lavici u kamen, jeho obyčejné posteli.

M. F.

Číslo 40.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvíř.)

3. Dubna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

Poručení toto bylo rychle vykonáno, a brzo kryly stíny buků a jedli obě oddělení vojska patriotů, jak řádového, tak ono otrhané hejno sběhlých dobrowolníků. Jen oba důstojníci přistoupili ke kapitánovi.

„Nuž, co nowého z Mexika, Don Galeana?“ obrátil se tento k majoru, šat jeho od hlawy k patě prohlížeje. „Ale sedněte napřed, seňores!“ kynul oběma důstojníkům, sám na jeden kámen se usadiw; „naše cesty přes propasti a sluje nějsou wěru pro oddechnutí, a jak pozoruj, i pro šat nezdrawé!“ okazoval na mangy důstojníků, které, ačkoli zánowní, na mnoha místech rozedrány byly. „Wěřím, wěřím,“ pokračoval dále, „já sám, kdybych wždycky čistou mangu nositi měl, potřeboval bych jich tolik do roka, co pauna quadeloupská spodniček. A moje obuw,“ roztáhl nohy — „jen se podívejte, zdali to pravý křesťan kdy viděl, aby ale dosti!“ zarazil se najednou; „doufám, že brzo řáký pes Gachupin * mně obuw a duši svou čertu podá. Waš ústní rapport, don Galeana?“ obrátil se najednou k majorovi.

„Důležitý dost!“ wece tento, „Mexiko začíná trpět nouzi o potravu, zmocnění se stanoviště mezi Oaxakou a Akapulkem zastavilo obyvatelům města poslední prameny k obžiwě. Ano již počínají poznávat prawdu, a Vanegas ** nemůže zabránit, aby nenalezla průchodu, že totiž moc Gachupinu w tomto okamžení již jen na město Mexiko je obmezena.“

„Ano, ano, seňor!“ usmál se kapitán, „Vanegas si musí sám příčítat, jestli lid a třeba i tworstvo bezrozumné dále widí nežli se jemu libí; proc je nutil, aby dále widěli?“

* Gachupin jest slowo, jehož wýznam ale tak málo wswětlit se dá jako oněch národních prezdiwek, na p. Seweroamerikánu Yankee a t. p. Španielové twrdí, že wyznačuje reka na koni; Indiani a kasty praví, že zloděje. Wšeobecně se ho ale užívá co hanlivé prezdiwy, již se Španielové a s nimi spočení Kreolové naznačují.

** Tehdejší mexický místokrál.

Slowa tato wzbudila hlasitý smích u obou důstojníků, neboť se wztahowala na zákon, jímžto wšem Mexičanům poručeno bylo brejle nositi, a to proto, poněwadž consulado * w Cadixu od Angličanů mnoho tisíc brejli nakoupilo, s nimiž newědělo kam.

„Ano, ano!“ smál se druhý důstojník. „Kdo dá lidem brejle, musí trpět, když pak dále widí nežli lživé nowiny okazuji.“

„Prawda!“ přiswědčil kapitán. „Ale jelikož právě o nowinách mluvíme, nemáte nejnowější číslo, zástupníku Altamico?“

Oslovený důstojník wyňal číslo mexikanských úřadních nowin, které wčera wyšlo a již dnes w rukou powstalců se nacházelo — důkaz to, kterak rychle se o všech zámerech Španielů dowídali a jak welké muselo býti jejich spojení w Mexiku samém.

„Ach gojo (pse)!“ zwolal najednou, nějakou chwili w nowinách se probíraje, „tedy Jose Hernandez wstoupil do wojska Gachupinu?“

„Po tom, co spáchal nadě mnou, jehož přítel se nazýval, nedalo se nic jiného očekávati,“ probodil major.

„Owsem, ženicha sestry swé zradil Gachupinum,“ pravil kapitán jako pro sebe. „Ale,“ obrátil se k majoru, „Panna quadeloupská mi budiž swědkem, že donna Eleonora bude naše, wzdor wšem Gachupinům i zrádnému bratru jejimu.“

Don Galeana se bolestně usmál i zawrtěl hlawou.

„Caracco! newěrite mi?“ zwolal kapitán wášniwě, a major pohlédna naň sklonil uctivě hlawu.

„Tedy k brigádě Fuentesowě se má odebrat Jose Hernandez?“ mluvil pro sebe kapitán do nowin dále nahližeje — „aj, to mohl ostatí doma, neboť Fuentes by newím co za to dal, kdyby mohl být w Mexice čim dříve tím lépe. Ale také dobré, nám neujde aspoň ten zrádce Jose Hernandez, a příklad nebude škodit druhým Kreolům, aby se káli.“

„On je synowec hraběte San Jaga,“ namítnul don Altamico.

* Consulado, privilegowany sbor kupectwa w Cadixu. Kupci cadixští měli jediní privilegium na obchod do Mexika, kde opět wšeliký obchod w rukou consulada mexického wězel.

„Respekt pro hrabéte San Jaga!“ prawil kapitán; „kdyby nebylo jeho, nehýbalo by se povstání tak čile.“

„Tri sta ručnic dostalo se opět našemu generálu Morellosu darem,“ prohodil Altamico; „kurýr San Jagůw byl s nimi.“

„Ó kérz bychom měli jen dwacet takových brabant,“ prawil kapitán, „a Mexiko by wę dwou měsících newidělo žádného Gachupina vice! — Ach!“ zwolal opět ze čtení se wytrhna, „Fuentes má lapit Vincente Guerera! totě nowinu! aj, a jak Gachupin generála Guerera nazýwá — loupežníkem, zákerníkem, kacírem, prokletým na těle i na duši — u Panny quadeloupské! ta litanie je kolik rádek dlouhá —“ smál se.

„Maleditto Gachupino!“ zwolali oba důstojníci zlostně.

„Nechte, nechte!“ smál se kapitán, „oni myslí, že bývaly mezkář — ale u všech čertů! kde by se byli dowěděli, že Jago, někdejší mezkář Jeho Milosti dona Hernandeza, a generál Vincente Guerero — ha, demonio!“ zwolal najednou nowiny na zem hodiw, „co to? Leperowé * jsou wzhůru? a státní wězení nemá již ani místa, aby pojalo všechny podezřelé?“

„Tak jest,“ přiswědčil don Galeana, „Mexiko stoji jako na prachárně, jen jediné jiskry je třeba, a Gachupin letí do powětrí.“

„To by bylo znamenité, kdyby prawda bylo,“ zamyslil se kapitán; „to bychom ovšem mohli — ale já musím prawdu wědět; kdo z wás, seňori, by se odvážil do Mexika?“

„Já bych myslil,“ prawil don Galeana poněkud pohoršen, „že adjutant generála Vincente Guerera první právo na tu ocestu má?“

„W y sám byste chtěl — ?“ kroutil kapitán hlavou. „A pomněl-li jste také, zdali dosti sily mít budete, zapřiti hlasu srdce, když vlast volá?“

Don Galeana položil ruku na prsa. „Srdce mé bije pro donnu Eleonoru de Hernandez, ale utrpení vlasti jsou krutější než srdce mého, a protož nezapomenu nikdy, že sily mé vlasti náležejí, a jen myšlenky mé lásce.“

„To jsou slowa prawého caballera!“ ** dí kapitán wážně ruku na rameno jeho polože. „Jdete s Bohem a Panna quadeloupská wás opatruj, don Horacio! Vlast je wám díky powinna. Ale, seňore, opatrnost!“

Don Galeana pozdrawil uctivě kapitána, a bez dalších slow pustil se propastí dolů.

„Zástupníku Altamico!“ obrátil se kapitán ke druhému důstojníku, „wemte swou setninu a následujte ze wzdáli dona Galeanu. Já bych měl sám

* Leperowé — malomočení, lidé bez obydli, bez díla, sotva nahoru swou příkryti mohoucí. W Mexice se jich nacházelo přes 20.000. To co w Neapoli lazaroni.

** Caballero — kavalír, šlechtic. U Mexičanů bylo zásadou: Každý bílý je caballero.

chuť — ale zde je hejno diwých chlapů, jež mi čert z Verakruzu na krk poslal, neumí je žádný krotit nežli já, a spíše by šli na loupež nežli nepříteli wstric; žádná kázeň! Ach, kázeň a zbraň a vojen-ské zásoby, a Mexiko by brzo widělo —“

Mezi tím byl důstojník lid swůj z houšti wy-wedl, i sestupovali propastí dolů, polohlasitě ale radostně wywolajice: „Viva Vincente Guerero!“

Kapitán ale wywolal dva Zamby z houšti. „Tito zákerníci jsou též důstojníky!“ prawil při tom k sobě, a pak je postavil na stráž na ono stanoviště, jež on sám prvé byl zaujimal, i zmizel w houšti, bezpochyby že se chtěl odewzdati odpočinku.

(Pokračování.)

D o p i s.

Z Widně.

(Čtvrtá slovenská hudební beseda.)

W posledním o zdejších hudebních besedách Wám zadaném listu projewili jsme wruci přání, aby pp. vyborové brzo zase podobnou národní zábawou nás obradowali. I velice nám příjemno, že Wám již tuto oznámiti můžeme, kterak zpanilomyslní pánowé tito, hluboce jsouce přesvědčeni e důležitosti národních těchto slavností pro zdejší pospolity život slowanský, dříve než jsme se skoro nadali, naši jménem weškerého zdejšího Slowanstwa projewené žádosti zadost učibili, usporádawše dne 27. Března čtvrtou slowanskou besedu, k níž, jelikož dosavádní sín „u Kytky“ pro w zábavách těchto podíl beroucí a den ode dne se množicí obecenstvo již nepostačovala, obširnejší a skwělejší síně tanecní „u Šperla“ w Leopoldově zwolili. Zábawu tuto, prohlédajice k jejímu zevnitřnímu uspořádání a její okázanosti, jakož i důkladnosti a výbornosti přednesených při ní instrumentálních i zpěvných kusů a přehojnému účastenství se strany obecenstva, směle korunou dosavádních našich besed nazvatni můžeme a dle jednohlasného mňení všech přízemních nazýváme. — Započata byla slavnost tato srbským, zdařile provedeným a opakoványm sborem dle národního tance „Liepa maca“ w hudbu posaženým, jež jakož i ostatní sborová přednášení pan Pichowský, wychowanec našeho mistra Tomáška, řídil; na to vystoupil p. Pius Richter, žák ze školy páne Prokšovy (o jehož wýtečné msi blasové, dne 7. Března zde dáwané, jsme již laskawým čtemářům Kwětu w předešlém, dopisu svém obširnou zprávu podali), přednášeje na piané fantasii dle slowanských národních písni jím samým složenou, w níž učiniw začátek písni chorwatskou a prošed na to dojemným adagiem oblíbenou českou: „Náš tatiček nebožtíček“ w u-těšeném allegro slowenskou „Slowáci, Slowáci“ přešel a srbskou písni w tempo di marcia fantasii tuto welmi důrazně ukončil a obecenstwu jak rázností a původnosti skladby — w níž naskrz žádných ouzkostliw hledaných moderních, pouze uchu lahodících tendencí se nenachází — jakož i technickou brawurou u jejím wywelení prawým mistrem býti se osvědčil a hlučnou zaslouženou pochvalou poctěn byl. Po něm zpívala slečna Kolinská, rodem Polka, dvě polské písni od Nowakowského: „Gwiazdka a Swawelnica“ a jednu národní ruskou: „Nehodi Hričynu na večernici“ při pianě s takovou lbezností a něžností, jakož i hlubokostí eitu, že písni tyto k powsechné žádosti plesajicího obecenstva na dle opakovati musela. Na to dáwan již z předešlé besedy chvalné známý sbor Wojáčkůw „Powzbuzující“ welmi zdařile a opět opakován, načež jsme slyšeli našeho F. Lauba na houslích w elegii od Ernsta s průvodem piana, pak k všeobecné žádosti we variacích na

„Sil jsem proso“ a v powěstném Ernstowě karnevalu benátském. I museli bychom vše, co jsme dosavádě o mladistvém umělci tom v listech téhoto pochwalného pronesli, opakovati, ovšem pak i chwálu zwětšiti, chtejice v prawdě oceniti wýtečnost a zdařlost hry jeho, již on nás u večer tento okouzlil, a jistě newíme, máme-li se vše hlubokostí citu u přednášení elegie a jemnosti výrazu při českých variacích diwiti, neboli technickou, v prawdě inistrnovou obratnost v provedení staccata a flaggioleta v karnevalu wychwalovati; pročež Wám diwno nebudé, že ani téměř udali newíme, kolikrát tento „malý čaroděj hudební“ a nyní i miláček zdejšího hudby milovnějšio světa u večer ten wywolán byl. — Neméně dojati jsme byli na to následujícím zpěvem p. Andra, rodilého Čecha aouda zdejší dworní opery; který, nadán jsa wzdělaným, libezným a wydajným hlasem, píseň „na Milk“ od Wojáčka a pak již znárodnělou: „Kde domov můj“, jsa vyborně doprovázen na pianě p. P. Richtrem, tak výrazně a při tom srdcem jemně přednášel, že se nám již dlouho neudalo, něco podobného slyšeti, začež, se mu také, zwlastě když při druhé písni k dosavádním dwěma slokám třetí na Moravu se vztahuje:

Kde domov můj?
Svatopluka hrad kde stojí,
Morawa se s Hanou pojí.
Jaroslav kde, swěta rek,
Tatarů přelomil vstek:
Tam atd.

připojil, při stonásobném: „Sláwa!“ a „Živio!“ hřmící pochwaly dostalo. — Závěrek činila známá husitská písni, jižo z předešlých besed chvalně známý dworní zpěvec zdejší p. Kříkawa s ráznosti a uměleckou nadšeností přednášel, a zdařile a rázně celým sborem provázen jsa opakovatí musel; čímž hudební zábava tato se ukončila. Bylo nám ovšem líto, že nahodilou se churawostí výtečného zpěvce p. Legata oznamené písni krajinské slyseti nám se neudalo; nic však méně zůstal větší díl obecenstva w síních tanecních až přes půl noci pohromadě, poněvadž na to kapella mladého Straussa, jím samým wedena, vše hudebních kusů, a sice dvě srbské kadrilly, pak potpourri z 26 slowanských národních písni, Štraussem samým se stavěná a Slowanům obětované, a ku konci národní písni: „Bože zachovaj nám krále“ při všeobecném plesání a hřmící pochwale přednášela a v potpourri téměř každou národní písni, zwlastě pak českou: „Kde je sládek“ opět a opět opakovati musela. — Obecenstvo, jenž u večer tento — přes 1500 hlaw — se bylo sešlo, bylo jako při prvnějších besedách z osob každého stavu i stáří ze všech větví zde žijících Slowanů vybrané (obzvláště obradowala nás přítomnost četné krásné pleti), čítajíc mezi sebou, k naši nemalé radosti, tenkráte i hojných oudů zde se zdržující wysoké slowanské šlechty, jakož i jiných zdejších i cizích velmožů, a mezi témito i powěstného německého, přewodem krajinských národních písni i Slowanstwu známého německého básnika Anastasia Gruna (hrab. z Aueršperka).

Z toho, co jsme právě uvedli, patrně viděti, kterak naše besedy zde den ode dne většího účastenství a obliby docházejí, tak že nyní nejen všecky zdejší belletristické časopisy o nich co nejpochvalněji a téměř wždy s obzvláště říctou a nadšeností se zmiňují, nýbrž ony i we wysších salonech předmětem konversací se stávají, ovšem snad brzo již i k dobrému tónu zde newyhnutelně náležeti bude, být oučastnu „utěšených, původnosti a výtečnosti svou od obyčejných zábav druhu tohoto se různících“ národních slavností těchto. Dosavádní tento velmi skvělý wýsledek besed našich také směle za důkaz považovati můžeme, že ony pro výši wywinuti se zdejšího pospolitého života slowanského bez blahodějných následků nezůstanou, zwlastě

pro usvědomení a wážení si samých sebe — čehož nám, jak jsme nedávno o tom se byli projewili, nyní zde velice zapotřebí jest, tak že my, poznawše hlubokou prawdu slow nadšeného básnika peddunajského, že „Sláwa Slávum slouti Slowany!“ sebe wespolek co syny a bratry mlékem jedné a též matky odchowané wespolek považovati budeme a wážnost na mravní přewaze založenou u zdejších cizokmenovců sobě ziskáme. Pročež buděž vrouci díky wzdáwaný zpanilomyslným pp. wýborům, jenž prohlédajice k důležitosti zábav těchto s podivu hodnou obětovavostí a wytřvalostí, jakož i vši chwály hodnou sworností wšemožné o to se zasazují, aby den ode dne vše se zvelebily a k uskutečnění jimi wytčeného wýššho účelu národního co možná přispívaly.

Literatura.

Zapův Zeměpis. Dílu II. sv. I.

(Pokračování.) Zhusta nacházíme chybná jména, tak na str. 218. v řád. 16. má být Mont Perdu místo Perdu. Nejvyšší pak hora na francouzské půdě není Mont Olan, nýbrž Pic-des-Ecrins nebo Pic-des-Arsines (dep. des Hautes-Alpes) pod $44^{\circ} 55' 20''$ severní šířky a $4^{\circ} 1' 24''$ východní délky (od Paříže) jen 12.545 střewiců wysoký, o 2200 střewiců nižší nežli Mountblanc. Na str. 219. v ř. 4. má být Ballon d'Alsace na místě pouhého Ballon (Ballon není vlastní jméno, nýbrž jméno družství). — V řád. 21. chybně uvedené hory jmennují se Garrigues de l'Espinouse, du Forez, kteréžto poslední jenom 5000' jest wysoká; v ř. 28. místo 80 vyhaslých sopečných kotlin má státi asi 60. — K str. 220. Maine a Mayenne jest jedna řeka; Mayenne totiž pod jménem Maine padá do Loire; řeka Mortaise se we Francouzsku nenalezá, nejspíše se pan Zap mylíl s druhou Sèvre tak nazvanou Sèvre-Niortaise. Máme we Francouzsku dvě řeky Sèvre jmenované: jedna padá u města Nantes do Ligery a jmenuje se Sèvre Nantaise; na druhé, jenž rozhraním departementů Vendée a Charente-Inférieure přímo do moře padá, leží město Niort, a ta se nazývá Sèvre Niortaise.

Udání na str. 221. ř. 25.: „Neroštectwo podává kamenné uhlí, železa, olova atd. s potřebu“, jest nepravé. Dle Schnitzlera (Statistique générale de la France t. IV. p. 99., 101., 103.) kamenné uhlí, železo a olovo patří we Francouzsku mezi do vozné zboží. (Wiz též: Balbi Abrégé de Géographie str. 131.) — Na str. 223. ř. 12. praví p. Zap: „Nejdůležitější přístavy morské jsou Marseille, Burdegally (Bordeaux), Le Havre-de-Grâce, Nantes a Saint-Malo.“ Pan Zap jakožto geograf si přece měl obstarat alespoň malou mapu Francouzská, na které by byl viděl, že Bordeaux není přístav morský, nýbrž že leží přes 10 mil od moře na břehu řeky Garonne; potom že Nantes též není přístav, nýbrž že leží též daleko od moře na břehu řeky Loire. Mezi nejdůležitější přístavy morské ale náleží mimo Marseille a le Havre: Calais, Dunkerque, Brest, Lorient, Bayonne, Côte, Toulon; Saint-Malo je sice důležitý, neměl by se ale jmenovat hned po Marseille a le Havre. — W ř. 14. stojí: „Uvnitř země jsou nejznamenitější obchodní města: Paříž, Lyon, Rouen, Lille, Dunkirchen, Strasburk, Brest, Montpellier a Nîmes.“ Ta mapička! ta mapička! Kdyby i dost malá byla, přece by se na ní nalezaly Dunkirchen a Brest, a sice na břehu moře, nikoli však u vnitř země. — W ř. 18. praví: „Důležité trhy bývají we městech: Beaucaire, Lyoné, Falaisu a Strasburku.“ Důležité trhy bývají we městech: Paříži, Lyoné, Beaucaire-u, Guibray-i (ne v samém městě Falaise) a Caenu. Velký trh, jenž v městě Caenu držán bývá po welkonocích (začíná druhou neděli po svátcích a trvá 14 dní), znám jest v celém Francou-

sku pod jménem „foire de Caen“ (trh v Caenu) čili „foire franche de Caen“ (swobodný trh); p. Zap na str. 244. v ř. 11. jej jmenuje „Franchise de Caen“, což nic neznamená. —

Na též stránce ř. 5. zdola stojí: „W Paříži jest středisko učených ústavů, a mezi nimi první místo zaujímá královský ústav francouzský, kterýž z 5 akademii sestává, a sice z nejpřednejší: z akademie francouzské (académie française), která jen 40 let počítá, z akademie nápisů a krásných umění (académie des inscriptions et des beaux-arts), z akademie mathematických a přírodnických věd, z akademie krásných umění, a z akademie krásných a politických věd.“ Ustav, jmenovaný Institut royal de France (překlad se mi zdá být newhodný), v skutku sestává zpatera akademii, jejichžto jména francouzská zde uvéstí musím, poněvadž se s českým překladem nesrownávají; jsou to: 1. Académie française; 2. Académie des inscriptions et des belles-lettres (belles-lettres jsou historie a literatura); 3. Académie de sciences mathématiques et physiques; 4. Académie des beaux-arts; 5. Académie des sciences morales et politiques. Z toho je vidět, že nejsou dvě akademie krásných umění, nýbrž jen jedna a že poslední se nejméně akademie „krásných věd“, neboť ta „science morale“, o které se tam jedná, není nic jiného než filosofická morálka. P. Zap místo „Académie des inscriptions et des belles-lettres“ do své knihy napsal „Académie des inscriptions et des beaux-arts“ a též přeložil „krásných umění“, ačkoliv hned na to uvádí samostatnou „akademii krásných umění“. (Pokračování.)

Pátá (poslední) večerní zábava dne 27. února w ústavě pro hudební wzdělání p. Jos. Prokše.

Ačkoli w tento den a říkaje w tu samu hodinu více koncertů se dávalo, bylo přece obecenstvo w této poslední zábavě nejčetněji shromázděno. I několik osob z wysoké šlechty a mnozí jiní vážení hosté a umělci poctili tento večer svou přítomností. Program obsahoval 13 čísel, o kterých jen stručnou zprávu podati hodláme. — První číslo byly wariace na píseň „God save the king“ na 4 pianu od J. Jos. Prokše. Následující čísla byly zřízeny jen pro 4 pianu, a sice: fantasie od Waldmüllera, „Upamatování“ na Mozarta dle Pirkherta, „fantasie“ (C-moll) od Mozarta, velká polonéza z koncertu (Op. 56.) od Beethovena, a na všeobecnou žádost dávaná uvertura: „Le carnaval Romain“ od H. Berlioza. Ze všech téhoto kusů došly největšího potlesku a zalíbení tři poslední. P. prof. Vogel přednášel balladu „Edward“ od dra. Löwy a arii z opery „il Matrimonio segreto“ od Cimarosa. Oba kusy provázel na pianě p. Smetana. — Sl. A. Lippowá hrála ku všeobecné pochvalu „L' hirondella“ od Prudenta. Napotom přednášel p. Thomas fantazii od Thalberga na motivy ze zpěvohry „Zampa“ s velkou brawurou a ohebností; jeho přednášení jest výraz blubokého citu. Též velké chwály a zaslouženého uznání sobě dobyla sl. Wollmanowa zdařilým přednášením „paraphrase“ od Th. Kullaka. Na to přednášela sl. M. Fiukowa dvě čísla: „Berceuse“ od Chopina a „La Gazelle“ od Kullaka se všechnou brawurou a uměleckou výtečností, jak od takové pianistky očekávat lze. Sl. W. Clausova přednášela dvě čísla, a sice: „Grieg“, Vogel, „fleg“ od R. Willmersa a „Erlkönig“ od Liszta s takovou umělostí, že posluchači, znalci i neznalci w neobyčejný úžas zplanuli nad čerstvostí, cituplností a libohlasem její hry, i stala se hvězdou této zábavy; všim právem odměnou jí bylo jednohlasité tleskání a dvojí vyvolání. Není pochybnosti, bude-li mladinká umělkyně u wzdělávání se a pil-

ností tak jako posavádě pokračovat a pod výborným wedením svého mistra p. Jos. Prokše we vyšších studiích setrvá, že slavného jména sobě dobudouc mezi korifey první třídy počtena bude. Dána jí moc, brou i spolu osobnosti svou zajmouti. Uznání, kterého se jí w dnešní zábavě dostalo, i w cizině ji nemine.

Lánský,
učitel hudby.

Wlastenská zpráva.

Důstojný pan Antonín Stránský, profesor w bisk. semináři královéhradeckém a spolu zasloužilý nás spisovatel w oberu bohoslužním a výchovatelském, stal se nejvyšším rozhodnutím Její Majestatnosti Císařovny děkanem w králověhradeckém a krajském městě Chrudimi.

Pražský denník.

Dne 30. Března ráčil se Jeho Císařská Wysost, náš milovaný zeměsprávce, nejjasnejší arcikněz Štěpán z Uher šťastně u we zdraví do Prahy navráti.

Místo odpovědi na článek na 98. i 99. stránce České Wčely č. 25.

Nebudu se pouštěti do žádných dalších hádek, jež jsem ne já, ale p. P. zdwihi, a povím jen, že i k „Ospravedlnění“ jsem byl přinucen, k jehož napsání mi i lhůta od 4. do posledního Ríjna 1846. wyměřena byla. W Ospravedlnění tom na věc samu tollko hledě, osoby p. P. setře jí jsem ani nejmenoval aniž nyní jmenuju; neboť jen svoje jméni hájím, a méně mohou být v mnohých věcech rozdílná a minitěl proto přece i nejlepší přátele. Z toho ze všeho vidět, na které straně ona wytýkaná náruživost; odkud i ta tam přiznaná ošklivost k opětnému čtení, tak že všecky citáty nejen w cifrách, ale i we smyslu jsou pomateny, i krajnosti, radikalismus i revoluci mně přičítány, ano i císařskorakouský stát i římskokatolická církev nevhodně w orthografii pleny.

Odwolávaje se na Ospravedlnění samo, w němž jsem věc obsírnější rozložil, o čemž se soudný čtenář tam na tu neb onu stranu přesvědčiti může, podotknu, že tři slova proti tisícům, byť i w prawdě obdobě se přičila, jakož právě panem P. uwedena nejsou, jí nezwracaju, nébrž dělalaby ještě wýminku od prawidla: a chee-li p. P. „Gold“ přece násilně w obdobu vnutkat, budíž, wezmu polské i lužické „zlot“ a za náhradu pořešeného o w českém „zlatě“, ještě i ruské „zoloto“. „Kloster“ jest z francouzská wyslowené latinské „claustrum“; Francouzí arcíříkají nyní „couvent“, ale přece w přídavném „claustral“ — zde Čech aby od wysokého *au* w hluboké ú nevpadl, proměnil je w dlouhé á: klášter, tak jako Mikoláš z Nikolaus. Formanské „Olbersdorf“ Albrechtice jen tehdáž by zde platilo, kdyby wzdělání Němci psali „Olber“ místo „Albrecht“ neb „Albert“. Ostatně bádilství i příctví w pravopise, jakož i opravování hlaw necháwám p. P. samému, neboť o opravách jazyka nebylo ani zmínky, ale o opravách pravopisních. W. H.

Nowé knihy.

Zábavné spisy Jana z Hvězdy. Swazek X. Drobné povídky sw. 2. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospišila. 12. Stran 154. Cena 24 kr. stř.

Časopisu pro katolické duchovenstvo r. 1847 swazek I. právě vyšel a k odebíráni přichystán leží.

Redakci. Č. p. k. d.

Číslo 41.

24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

**6. Dubna
1847.**

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

2.

Sněhowé swršky ohrowského Orizavy * a ještě mocnějsího Popokatepetla, posud co balvaný ryzého stříbra se třptytí, počaly již růžovou barvou zářiti; a k východu w zlatojasně a bronzové barvy se ménice zahořely každé okamžení jiným leskem. —

Na onom stanovišti, jež jim kapitán vykázal, stáli posud oni dva roztrhaní důstojníci, a již se zdáli být mrzuti nad dlouhou jednotvárnou stráži. Anto jeden stál a do dálky hleděl, položil s druhým na pažit, i zůstal tak ležeti, až jeho liný soudruh od stráže zemdlen na zem se rozložil, načež první mrzuté vstana w tom samém úkolu pokračoval.

Tu najednou se stal pozornější, postoupil až na kraj propasti a okazoval dolů k strašlivé hloubce. Soudruh jeho hned wyskočil, natáhl krk, a upřeně nějakou chwili dolů do oklik propasti hleděv, kudy se stará Cortezowa silnice k Cholule wine, uskočil zpátky zwolaje: „Mezkar!“

Oklikami této sotva pro mezky schodné silnice, slujemi, přes skaliska a závratné propasti bylo slyšeti jednotliwé zwuky rolniček a zwonků, jejichž na temeně hory odumirající cinkot ticho powětrné wyšky rušil, a brzo na to bylo widěti mezky, sotva we wěti velikosti nežli psy, pomalu po úzké, hornaté cestce wzhůru lezti, na příkrych skaliskách dolů sestupovati a opět se wzhůru drápati; pak se ozwál hrubý, jednotliwy zpěv mezkarů se swými dlouhými kadencemi, a konečně se objevily lehké postavy mezkarů samých we swém fantastickém kroji — s pěti sty knofliky a perestým, malebným wyšňořením hlav mezků, s jich wlněnými chocholy a trapcemi a mnohobarevnými čabrami, trabuko ** za sedlem. I bylo něco neobyčejně jímawého w tomto malebném skupení, jenž se po nebetyčných skalinách wzhůru winulo, a brubý, silný, zvučný zpěv z propasti zawzniwal.

* Orizava, mexikansky Citlatepl, t. j. hvězda — wrch, jehož výška 17.375 střewiců obnáší. On, jakož i vyšší Popokatepetl, čnějí blíz města Mexika wzhůru.

** Dlouhá flinta s hlavní u konce širokou.

Jak mile se mezkarí oku objewili, oddělila se od tlupy jedna postava, jenž s neobyčejnou rychlostí a pružností předběhla; i opustila již dosti nebezpečnou skalní cestku a lezla po kraji wzhůru. Se skaliskou ke skalisku skákajíc zdála se potěšení nalezati w té krkolomné kratochwili, i dostala se již takowýmto nebezpečným způsobem na poslední stupeň propasti. Byl to jiných, jak se nyní, když swou mangu odhodil, poznati mohlo. Wysoko nad hlawou jeho kroužil welikán orel, královský zwaný, jenž s křikem ho obletoval, se spustil a opět wznesl, jakoby s jistou již kořistí swou si pohrával. Smělý skálopezec několik okamžení si oddychl, pohleděl na obrowského ptáka drawce, a swou mangu napřed přehodiw přeskočil mocným skokem propast. Hbitě se opět sebrav skákal s balwanu na balwan a stál konečně naproti temenu skály, od něhož širokou rozsedlinou odloučen byl. Kmene jednoho dubu se uchopiw wyšwihnu se na strom a skočil pak se stromu na pláň horní.

„Diablo!“ šeptali oba Zambowé nad silou jinochowou a smělostí jeho užaslí. „Teni má wic životu než kočka!“ a skryli se oba w houšti.

Byl to don Jose Hernandez, jenž tak nepotřebně objewil swou umělost w lezení, která w skutku podivuhodná byla, kdežto jeho bohatý, jezdecký šat k takovéto gymnastické zkoušce nejméně whodný byl. Na klobouce jeho, zlatou širokou portou premowaném, bylo widěti krwavočerwenou kokardu španielsky smýšlejících Mexičanů. I zdwihl swou mangu se země, a nedbale se do ní zahaliw obrátil se, by čarokrásnou vyhlídku pozoroval, jenž se před ním rozprostřela.

Tu ležely malebné niwy cholulské a dále niwy Puebly *, se swými nepřehlednými, pšeničnými, kukuřicovými a agavovými polmi, perestými obrubami a kaktusovými alejemi od sebe oddělenými a množstvím malebných indianských ranchů ** poseté.

* Puebla, vlastně Puebla de los Angelos, wes andělů, podle podání, dle něhož prý andělé tento kostel vystavěli.

** Rancho — indianská vesnice bez kostela. Hacienda, wes s kostelem i se zámkem majetníka.

I pohroužil se zcela w pozorowání čarokrásného objemu toho, z něhož ho lehký šustot za ním wytrhl, i učinil najednou skok, který sice méně krkolumné odwážliosti, než jeho prvnější skoky, ale mnohem více přítomnosti ducha prozrazoval.

„Bidný pse!“ zwolal Zambo, jehož machetto, místo prsa jinochowa, jeho mangu protknul.

„Maleditto Gachupino!“ zařval druhý, jenžto svůj kyj také marně byl napráhl. Outok těchto dvou zákeřníků byl tak nenadálý, že nás mladý don sotva stranou uskočiti mohl, přičemž rukama tak rychle před sebe máchnul, že první zákeřník zpátky uskoče druhého málem by byl porazil. Dvě natažené pistole, jež jinoch we skoku z pasu vytrhl, byly přičinou tak rychlého couvnutí.

Chwili za oběma bandity, jenž w houští záběhli, hledě, zdwihi opět mangu a postoupil až na kraj propasti, od něhož mezkaři již dalecí nebyli. Najednou vytrhlo jej opět nové „Stůj!“ z pozorování.

(Pokračování.)

Wojtěch Jirowec.

Nástin životopisu. *

Wojtěch Jirowec, nejstarší mezi nyní žijícimi znamenitějšími hudebními skladateli v Evropě, narodil se dne 19. Února 1763. v k. městě Českých Budějovicích **, kde otec jeho při tamním chrámě katedrálním ředitelem kůru byl a jej také w prvních počátcích literních a hudebních wycvičoval. W osmém roce stáří swého začal nawštěvovati tamní školy piaristské, dávaje při tom na jeho takovou pilnost a bystrost ducha, že později we všech šesti gramatikálních třídách první odměnou poctěn byl. Pri tom cvičil se také w zpěvu i hře na housle a warhany, maje znamenitého tamního organistu a hudebního skladatele Štefanowského za učitele w generalním basu. Skončiv studia humanitní w rodném městě svém, odebrál se do Prahy, kde filosofii slyšel a potom kollegia právnická nawštěvovati začal, zabývaje se mezi tím zároveň i hudebou a skladáním kusů hudebních, z nichž mnohé s nemalou pochwalou weřejně provozovány byly. Jelikož ale později těžce se roznemohl a delší čas churawěl, opustil studia právnická a wstoupil co domácí hudebník do služby k hraběti Františkovi z Fünfkir-

* Při příležitosti roztroušené, Bohu díky, salešné pověsti o smrti tohoto slavného krajana našeho, nebude nazývat, trochu blíže seznámiti čtenářstvo naše se cíhodným tím starcem, který i při tak dlouho trvající wzdálenosti od vlasti přece české srdece zachoval. Red.

** Na malém domku w předměstí budějovickém, w němž Jirowec před 84 lety na svět přišel a který nyní chudobnému ale hudby milovnému přistipkáři náleží, spátruje se dosaváde na díle již smažanými literami psaný nápis, že tam w r. 1763. dne 19. Února Wojtěch Jirowec narozen byl.

chenu. Zde nabyl příležitosti a času w hudbě wic a wice se vzdělávat, jelikož w domě tohoto hudby milovného hraběte téměř každý domácí, ovšem i nižší služebníci w hudbě zběhlí byli a ouplný orkestr působili, jimž Jirowec swé serenady a symfonie provozovat dálal. Pobyw tuto nějaký čas a powzbuzen jsa pochwalou, s níž se dosaváde skladbám jeho potkatí bylo, předewzal sobě k vyššímu w umění swém se wzdělání na cesty se wydati a odebral se přes Brno do Wídne. Zde se mu udalo w domě dworního rady z Kässu nejznamenitějších tehdejších mistrů hudebních, jako: Josefa Haydenu, Mozarta, z Dittersdorfu, houslisty Giornovichi-ho a j. w. pozornost na sebe obrátit. Zvláště pak zamilil se bohatě nadaný mladý krajan nás Mozartovi, tak že tento konečně i o to se zasadil, aby w jednom, w sále „Mehlgrube“ nyní „Casino“ dawaném koncertě i jedna ze symfonii Jirowcových se provozovala. Když byla s velikou pochwalou přijata, pojala nesmrtelný mistr skromného a mladého umělce našeho za ruku a představil jej co skladatele celému plesajícímu obecenstwu. Skwělý tento wýsledek prvního weřejného wystoupení Jirowcowa we Wídni zawdal příčinu, že od té doby častěji skladby jeho při weřejných příležitostech s rostoucí den ode dne pochwalou provozovány byly. Zdržev se ale tolíko několik měsíců w sídelním městě ustanovil se na tom, že klassickou půdu italskou nawštíví a tam s duchem hudby vlaské blíže se seznámi. Našoupiw pak skutečně cestu tuž prošel wšecka hlavní města vlaská, totiž: Benátky, Milán, Florencii, Rím a Neapoli, wynaszaže se wšude seznámiti se s tamními znamenitými mistry, jich skladbami, jakož i ústavy hudebními. Nejdéle a sice dvě leta pobyl w Neapoli, pilně celý ten čas k tomu prohlédaje, aby w umění swém co nejvíce se zdokonalil, i cvičil se u znamenitého skladatele církelní hudby Mikuláše Sala, jenž byl žákem powěstného Leonarda Leo-na, spisovatele na slovo wzatých: Regles de Contrepont pratique, w kontrapunktu, přitom ale skladal i první swá kvárteta pro šmytcové nástroje, mimo jiné hudební kusy, fugy, koncerty atd., jenž bywše uweřejněny wšeobecně obliby docházely, tak že symfonie jeho i při dvoře královském se provozovaly a on králem samým, aby několik serenad složil, požádán byl.

(Dokončení.)

D o p i s. z Klatow.

(Pout na Tejnici.)

Dne 25. Března, jakožto na slavnost Panny Marie, držela se pouť na Tejnici blíže Klatow, při kteréžto slavnosti tamní mladý sice, wšak příkladný, rovně co kněz i co vřelý a učený Čech ušlechtilý pan farář Josef Formánek, že se mu obyčejně zvaní hosté, jak duchovní tak světští, pro slavný kostelní průvod, jenž w celé naší diöcesi w tomto milostivém letě na ten den nařízen a držán byl, sejíti nemohli, pozval sobě k obědu 22 žebráků, kteréž

při stole štědře nasytil a napojil a při odchodu každému bochníček chleba a 10 kr. stř. daroval. Letošního roku, kde nouze všeobecně tak krutá, jest práti, aby podobné příklady šlechetného srdece se následovaly, neb ačkoliw bída velká jest, přec trpícím bratrům našim mnoho přispěti lze, když každý sobě něco z toho, co v oděvu a v rozkoších svých zbytečného ještě nalezá, šlechetně odepře.

Literatura.

Zapůjč Zeměpis. Dílu II. sv. I.

(Pokračování.) Na str. 224. v ř. 5. čteme: „Wlastních vysokých škol čili univerzit we Francouzích již není, rozpadly se v akademie, fakulty a kollege pro zvláštní vědy, jako staroslawná univerzita pařížská. Jenom we Štrasburku je ještě univerzita dle wzoru německých zřízená, ačkoliw takového titulu nenosi.“

Z těch několika rádků zdá se jakoby p. Zap newěděl co to jest: „vysoké školy“, „univerzita“, „akademie“, „fakulta“ a „kolleg“. We Francouzích jsou vysoké školy, a je jich tolik co akademii; neboť „vysoké školy“ nejsou nic jiného než „akademie“; univerzitu ale, myslim, založil Napoleon roku 1806. pod jménem „Université de France“, t. j. ústav, který by na starosti měl výchování národu v celé říši francouzské. Pod ní co filialky stojí tak nazvané „académies universitaires“ (někdejší samostatné univerzity) a tyto akademie sestávají z fakult, kterých je we Francouzích 5: faculté de théologie, faculté de médecine, faculté de droit (práva), faculté de sciences (exaktních věd) a faculté des lettres (ostatních věd, jenž u nás s exaktijními vědami náležejí do fakulty filosofické); „kolleg“ pak jsou naše gymnasia, není tedy pravda, že jsou „kollegje pro zvláštní vědy“, jak praví p. Zap. Co se týče té „štrasburské univerzity dle německých wzorů zřízené“, musím připomenouti, že mezi těmito „německými wzory“ a francouzskou univerzitou není jiného rozdílu než toho, že v Němech všecky 4 fakulty se nalezají v jednom městě, we Francouzích ale ne, leda v Štrasburku a v Paříži, kde se nalezá všech 5 fakult. Tyto fakulty byly v Paříži již před rokem 1806., a tenkrát měla Paříž i zvláštní univerzitu, která tedy dle pana Zapa též jako univerzita štrasburská zřízena jest dle německých wzorů.

W ř. 16. vyčítá p. Zap „8 právnických (fakult) — 7 pro krásné vědy a 6 pro literaturu.“ Právnických fakult je we Francouzích 9, a co se týče oněch „7 pro krásné vědy a 6 pro literaturu“, newím o čem p. Zap tu mluví; neboť mimo 8 bohosloveckých, 9 právnických a 3 lékařských fakult není jiných we Francouzích než 11 facultés des sciences (fakulty exaktních věd) a 11 facultés des lettres, o kterých jsem již nahoru zmínu učinil; „fakult krásných věd“ a zvláštních „fakult literatury“ v celé francouzské říši není. — Akademii se počítá we Francouzích ne 26, nýbrž 27.

W ř. 17. a 21. čteme: „Francouzové newyznamenávají se všeestrannou učeností.... zůstávají pozadu ve filosofii, dějepisně, bohosloví a jazykozpytu za Angličany a Němci.“ Pan Zap musí málo znát francouzskou literaturu, sice by nepsal takové věci, nebo vlastně je newypisoval z knihy, o které zde bude zapotřebi několik slov promluvit. Tato kniha má titul: Lehrbuch der Geographie der alten und neuen Zeit mit besonderer Rücksicht auf politische und Kulturgeschichte. Mainz 1846. Není to wědecké dílo, nýbrž kniha pro školy pro vyučování dětí v zeměpisu, a psána s velmi patriotickým německým oumysem, haněti a zničovati Francouze. Spisovatel patrně náleží do třídy tak nazvaných »Franzosenfresser«, což dosti zřetelně z jeho knihy vysvitá. Takovouto knihu za autoritu uznávat, jest

důkaz nekritického ducha a swědčí o slabých studiích zeměpisných. — Ze Francouzové se wyznamenávají všeestrannou učeností, o tom se každý může přesvědčit z jejich literatury a v jejich školách; kdo je ale chce posuzovat neznaje francouzskou literaturu ani francouzské školy, měl by se držet lepších autorit, nežli je v tomto ohledu ona kniha. Francouzi ve filosofii nezůstávají pozadu za Němci; neboť filosofie jest porovnávání pojmu a Francouzi lépe porovnávají pojmy nežli Němci; ovšem pak chybují velice v tom, že skoro vždy porovnávají pojmy s ohledem na zkušenosť. W dějeprávě Francouzi též nezůstávají pozadu za Němci, nýbrž jsou daleko před nimi. Zná-li pak pan Zap jména: Amédée Thierry, Augustin Thierry, Louis Blanc, Guizot, Thiers, Mignet, Michelet, Barante, Capefique, Lacretelle, Sismondi atd.? Zdá se mi že ne; pan Zap wypisoval pouze z oné knihy, která praví na str. 493.: »Schwerlich möchte einer ihrer (mluví o Francouzích) Historiker an Umfang des Wissens und Treue der Auffassung vergangener Zeiten unserem Johann Müller (welchen Voltaire un monstre d'érudition nannte) oder einer ihrer Philosophen an Tiefe des Denkens einem Spinoza und Kant gleich kommen.« A na str. 495.: »Daß übrigens in der jetzigen französischen Literatur der belebende Hauch ihrer politischen Freiheit so wie der Einfluß deutscher und englischer Studien sichtbar geworden, wer sollte das läugnen? Guizot's geschichtliche Arbeiten z. B. zeugen von einem Ernst der Wahrheit, der an unsern Manne und Schlosser erinnert.« Proto tedy zůstávají Francouzi ve filosofii a v dějeprávě daleko za Angličany a Němci. Francouzi nepíší historie všech cizích národů ani tolik všeobecných dějepisů jako Němci; proto ale jsou v dějeprávě daleko před těmito, poněvadž jest chvalitebnější mluviti dobře o jedné věci, kterou opravdu znám, nežli ledajak mluviti o mnoha věcech, o kterých mnoho newím.

W ř. 7. zdola stojí: „Zeměstí stavovské dělí se na dvě komory, komoru pairův a komoru poslancův etc.“ To je opět něco nowého, že jsou pairové a deputovaní zemskými stavy. (Dokončení.)

Brousek jazyka.

Podle toho, co jsem nedávno četl, neměl bych brusu už ani do ruky vzít; neboť jsem v napsání tom do řady jistých pánů uvržen, kteří právě naopak brousí. Ze ale soud jednotlivců není soud obecenstva, nesmí se dát člověk zastrašiti, aniž od vlastního přesvědčení hned ustoupit, pokud se mu od protivné strany důvodů nepodá. Já opravdu newím, w čem jsem se proti národnímu jazyku probrešil, a nikdo ještě tak laskaw nebyl, aby mi to byl výslovně ukázal; neboť slova *už*, *píšu*, *mažu* atd. jsou, když už tak mluviti máme, zajisté národnější (aspoň v Čechách, wyjma několik osob, jinák se nemluví) i starší než *jíž*, *píši*, *maži*; také národnější nežli *žádati*, *káraní*, *zpívání*, *nápinání* místo *žádati*, *kárat*, *zpívání*, *nápnání* atd. Když jsem tak tištěná slova ponejprv čelil (už před několika lety), myslil jsem, že jsou to chyby v tisku; ale nedávno jsem se vlastním sluchem přesvědčil, že pan spisovatel nejen v napisování ale i ve vyslovování některou samohlásku mezi sbchlými se dlouhými schwalně zkrajuje. Tiň se ovšem níčeho nepokazi (také nenapravi), jelikož český sluch, kterého se to protivně dotýká, tomu nepřipustí: ale právě takoví páni, kteří se vši přísností každému kroku, jak ku předu, času přiměřené opravy (*ou*), tak nazpět k čistému pramenu původnosti (*pošlu*, *píšu*, *mažu* atd.) jak jen možno překáželi se snaží — právě takoví páni by se všech nowot vystříhati měli. *Píša*, *mluvi* je ovšem něco neslychaného, a také zajisté málo zařastavelů najde: ale *píše*, *mluje* we smyslu příčestním

tak málo národním jest, jako *pošli, lámi* místo *pošlu, lámu*. Já w takových případnoscích s těmi se shoduju, kteří raději *pišic, milujic* kladou, dobré wědouce, že přísné wytknutí rozdílu pohlavního koncovkami e a íc (a a ouc) příliš nové jest, a že (přidávám) w jazyku podstatného základu nemá; neboť se zajisté nic jiného twrditi nemůže, nežli že se e a a (bledé, nesa) častěji než íc a ouc (bledic, nesouc) s mužským pohlavim spojovalo. Jasnější o tom promluviti a něco podobného přidati hodlám někdy jindy a snad, uzná-li se, někde jinde.

Z toho všeho nebudí rozuměno ničemu tak, jakobych swé mínění někomu vnucovali chtěl; ale to mi buď dolozeno, abych všem dobrou vůli majícim na srdce vložil, čeho si wšimati mají, jestliže jim na správě a čistotě jazyka opravdu záleží. Najde-li se kdo, jenž by uznauv pravdu zavrhl, ať se podívá do katechismu, jakého hřichu se dopouští.

Kdo ale dobrou vůli má, tomu prawím dnes: Srovnej a porownej a wšimni si, že *jižná krajina, zahraničná* zpráva tak nedobře řečeno jest jako *večerná krajina, ouředná* zpráva. Tak se také nemá psáti ani *průmyslová* ani *průmyslná*, ale *průmyslní* škola nebo jednota. Průmyslná může být jen osoba, která promýšlí, přemýšlí, jako *soudná*, která soudí; škola ale nebo jednota je průmyslní, jako je rád soudní a řízení ouřední. Tak se též rozeznává *letná a letní; letná osoba*, která má wíc let, *letní květina*, která letu náleží. Co tedy průmysl, soud, léta má, to je *průmyslné, soudné, letné*; co k průmyslu, soudu, letu náleží, to *průmyslní, soudní, letní*. A jako se užívá *rationalní, traditionalní, gruñtovní*, tak také se má užívat *positivní*; — *positivní* není nic, a kdyby snad to chtěl někdo pro libozvuk dělati, ať nezapomene, že logika předchází a libozvuk následuje. Také jazyk není ani *písemný* ani *spisovný*, ale *písemní* a *spisovní*. Spisovný by se zase jen o osobě říci mohlo. Kdo chce rozuměti, rozuměj.

Šumawský.

Kronika času.

Chléb z pokrulin. Udalo se mně tyto dni okusit chleba z pokrulin řepkových, který dle náwodu a péci p. A. M. Poláka, fabrikanta we Wídni, tamže pečen a do Prahy na okus poslán byl. Chléb ten jest obyčejnému wojskenskému podobný, záživný, sítý, chutný a při tom tak laciný, že se we Wídni bochník velikosti našeho pětigroszového za 1 krejcar we stříbře prodává. Wynález tento jest předewším pro krajiny w horách blahočinný, w kterých třeba po celý měsíc chléb na stůl nepřijde, nynějšího roku ale, jakož i při každé drahote jest pro všechny hospodáře důležitý, tak že se mně nezdá zbytečným být, nejen čtenářstvo naše na něj upozorniti, nýbrž i dle tištěného německého lístku, zároveň s několika bochníky nadřečeného chleba od p. Poláka z Wídne do Prahy posланého, způsob udati, jak z řepkových pokrulin možná chléb dělati. Pokruty se (u velké časti) buď na obyčejných mlejnech na mouku umelou, při čemž 10—15 liber ze sta na otruby odpadne; aneb (u menší časti) ustrouhají se na struhadle a prosejou se. Chce-li se mnoho chleba dělati, dá se mouka do veliké kádě s dvojatým dnem, z nichžto horší od spodního 4 palce vzdáleno, hustě povrtáno a plátnem potaženo jest. Na mouku pak se naleje vlažné wody, aby jí hořkost, kterou pokruty a tedy i mouka z nich w sobě mají, odnala; woda ta se prosákne skrz mouku mezi obě dna a zvláštním čípkem se wypustí, je-li ale těsto ještě zahorálé, naleje se ještě jednou wody. Pak se wymočená mouka tato wyndá, zadělá se do ní drobet žem-

lowé mouky a kwasnic, a pak se těstem jak obyčejně při pečení chleba nakládá. Kdo by málo a rychle těsto takové potřeboval, může wzít jen hrnec, s polovice do něho dát mouky z pokrutin, na to pak vlažné wody nalejt, wše wařeckou zamíchat, ustát nechat, hořkou wodu slejt a těsta pak po přidání trochu mouky žemlové jak obyčejně užívat. — Za čas nouze a drahoty sáhá lid k méně chutným a wydatným prostředkům, které by mu obyčejných krmí nahradily, a proto se lze nadít, že toto sdělení, které chudině laciný a zdravý prostředek k nabytí nejpřebnější krmě, chleba, podává, zaslouženému powšimnutí neuje.

K. Stefan.

Welkou ztrátu utrpěla wídenská lékarská škola úmrтím našeho krajana Kolečky, profesora státní mediciny, který by byl zajistě důležitou větou tu k plnému rozkwětu přivedl.

W Berlině platí se za korec bramborů $1\frac{1}{2}$ tolarů (2 zl. 30 kr. stř.), a nouze je až hrůza velká; ale když Fanny Cerrito k svému prospěchu tančila, byly ceny v divadle zvýšeny, a od rána od 7 hodin hrnulo se množství lidu k hostinci, kde tanečnice hydela a sama lístky prodávala, až hospodský pro zachování porádku o gensd'army prosit musel.

Seweroněmecký spolek k rozšířování dobrých prostonárodních spisů wydal třetí dílo, a sice: „Jak jeden sedlák skrze zlou společnost ke zkáze přišel a po mnohých těžkých zkouškách opět na dobrou cestu se vrátil.“ Tato povídka zaslhuje chwálu pro svou opravdivost a srownanlivost se skutečným životem, jen škoda, že je příliš rozvlačná. Ze všeho je patrnó, že si spisovatel wywilil za wzor známého švýcarského faráře, který pod jménem Gotthelf píše a jehožto dílo »Uli der Knecht« co nejdříve od Tyla zpracováno w českém rouchu se octne. Při tom však neměli byšom zapomenouti na poznamenání B. Auerbacha, který vším právem díl, že si sedlák w popisech svého vlastního stavu mnohem méně libuje než w lícení vzdálenějších od něho poměrů. Powěst a dějepis poskytuji spisovatelům pro lid dostatečnou látku.

Wzácny wynález. Londýnský časopis „Athenaeum“ vypravuje o znamenitém rukopisu, který nedávno sbírku rukopisů římské propagandy rozvražnil. Žák kolleje propagandy, vraceje se přes Jeruzalem do své otčiny Chaldey, navštívil na své cestě sluj Abralonskou, chtě její znamenitosti náležitě prohlédnouti. W obdiwowání věci newidaňských pohřbený by nemálo překwaben, když najednou pod jeho nohami zem popustila a on s ní do hlubiny nešen a dostav se na pěvnou půdu pozorovat mohl, že se nachází w nowé, docela neznámé chodbě. Makaje chwili w temnotě kopl náhodou do závitky pergamenové, kterouž když byl, wydraw se dříve nahoru, rozvinul, seznal být rukopisem obsahujícím pět knih Mojžíšových. Anglický konsul w Jerusalémě chtěl rukopis koupiti a podával šťastnému nálezci znamenitou summu; ale wděčný žák vším opovrhnuv poslal rukopis do Ríma, a sice do ústavu, w kterém několik let blahodatného vzděláni požíval.

—p.

Nowá knížka.

Pobřežní právo, aneb: *Kdo po cizím statku bází, hyne na tele i na dusi.* Překladná povídka pro mládež. Podle Gustava Nierice od Fr. V. Tomšy. W Praze 1847. Tisk knižecí arcibiskupské knihařstviny. 12. Stran 140. Cena 16 kr. stř.

Číslo 42.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročních tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodí přes dvár).

**8. Dubna
1847.**

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

„Stůj!“ ozval se ten samý hlas, a onen muž,
jejžto jsme prw co kapitána seznavi, blížil se k němu s nasazenou karabinou.

Jinoch se ale pokojně obrátil a pohrdliwě na
nowého odpůrce pohlédna pravil: „Karabini dolu,
nebo spustím.“ Přitom pozdwihi pistoli.

„W skutku?“ ptal se kapitán. „Zdáš se byti
srdnatý chlapík.“

„Uwidiš, zdali jsem,“ odpověděl jinoch chladně.

„U certa!“ zwolal kapitán a spustil karabini
k zemi.

Objewení se kapitána, ačkoli zewnitřek jeho
tak banditský nebyl jako oných dwou Zambů, jeho
důstojníků, nebylo přece takové, aby důvěru wzbu-
dilo. Černé vlasy jeho byly jako naschwál do obličeje
setreny, ona důstojnost, jakowou jsme z po-
čátku na něm pozorovali, byla docela z obličeje
jeho zmizela — en stal se zcela jiným mužem.

Jinoch se podíval na něj s oním běžným wý-
razem, s jakovým wznešenější nižšího, podezřelého
pozorovati w obyčejí má, pohrdliwý úsměch pobrá-
val kolem rtů jeho, a pak jakoby kapitán za delší
pozorování ani nestál, obrátil se k němu zády.

„Pojďte, seňore, k welkému kapitánu, jemuž
jen ruku pozdwihnouti třeba, aby se trásla země,“
pravil kapitán s welkou hrdostí, což w nynějších
okolnostech velmi směšné bylo. Jinoch se obrátil,
měřil jej od hlavy k patě a okázal mu opět záda.

„Pojďte!“ opakoval kapitán přísněji, „a odpo-
widějte tomu, který právo má se ptati. Nezapomínejte, že jste w moci welikého reka, který tyraný
zničuje a je k stotisícům čertů do všech sedmnácti
pekel posilá.“

Tato slowa pronesl opět s welikým wýrazem,
pak zamíčel se weliký kapitán, aby oučinek svých
chlubných slow pozoroval.

Mladý don ale nedával posud žádné odpovědi.

„U všech dáblů!“ zwolal kapitán netrpělivě;
„odkud přicházis? kam jdeš? a co je účel twe
cesty?“

„Bezpochyby jeden z wůdců tak nazvaného
wojska patriotů?“ prohodil jinoch.

„Právě tak, seňore!“ odpověděl kapitán s ro-
wněž humoristickým přízwukem. „Welitel jednoho
oddělení patriotického wojska, jenž se w hlavním le-
žení u Pueblo shromažduje.“

„Hlavní ležení?“ opakoval jinoch s pohrdáním.

„Ano, hlavní ležení,“ odwětil Mestic; „a sice
ne jedno, ale deset: w Pueblo, we Verakruzu, w
Yukataně, w Oaxace, we Valadolidu, w Zakatecasu,
Guanaxuatu, we Guadalaxaru.“

„Waše vláda se daleko rozprostírá, zdá se;“
odpověděl jinoch na obuw kapitánowu pohlédna.

„Tak jest!“ odwětil tento s tím samým humo-
ristickým, ale poněkud ouskočným názvukem, „a
jelikož moje obuwní garderoba, jak Waše Milost wi-
dí, we službě rebellických majestátů poněkud trpěla,
a poněvadž Waše Milost lepší míti ráci, bezpochy-
by také brzo přiležitost míti bude, sobě ještě lepší
zaopatríti, — osměluje se tedy poníženy sluha vlasti
prositi, by Waše Milost laskavě na tento kámen se
posadila a swé obuvi w prospech welkého kapitána
se odrekla, pakli chuti míti neráci, aby se jí to na
nějaký méně příjemný způsob stalo.“

Kapitán se po této ironické prosbě s úsměchem
na jinocha diwal, i čekal několik okamžení; když se
ale tento nehýbal, zwolal: „Pojd a chutě do toho;
twé střewice a bottiny *!“

„Mé střewice by ti byly snad ouzké;“ odpověděl jinoch, jehož pravice s nataženou pistoli hra-
jíc bezvolně se pozdwihlá.

Souper jeho napnul rychle karabini.

„Zůstaň tise, Jago!“ odpověděl jinoch chla-
dně; „anebo tě obju, že na Jose Hernandezu do
smrti zpominati budeš.“

Kapitán si odhrnul vlasy s čela a oči, hleděl
upřeně za nějakou chwili na jinocha, a karabini od-
hodil běžel s rozepřenou náručí jinochu wstřic.

„Swatá panno!“ wolal do obličeje mu hledě:
„u Spasitele atolnického **! Ať nikdy do života

* Bottiny — kožené kamaše, knoflíky k lejtkům připnuté.

** Kostel a stříbrná socha Spasitele na vrchu atol-
nickém blíz Mexika měly přepodivný původ. Jistý loupež-

wěčnosti newejdu, není-li toto welmi šlechetný seňor don Jose, synowec Jeho Wywyšenosti hraběte Jaga, prvního kawalira w Mexice, a syn ne tak šlechetného ale ještě procházejícího seňora dona Sebastiana a donny Anny, rozené Villagiowé, welmi, welmi šlechetné dámy, a bratr anděla všech andělů mexických a následowně celého světa—Eleonory?“
 (Pokračování.)

Wojtěch Jirowec.

(Dokončení.)

Z Neapole odebral se krajan náš do Paříže, kde již některé skladby jeho byly tiskem vydaný a s všeobecnou pochvalou přijaty; pročež jej tamní wydawatel hudebních skladeb Imbault pobádal aby ještě tři symfonie sepsal, kteréž on také w krátkém čase zhotowil. Získav skladbami swými i w královském sídle na Sekwáně jména znamenitého, pobyl tam až do roku 1789., načež wypuklá tam rovoluci příčinou byla, že opustiv nebezpečnou půdu francouzskou do Londýna se odebral, kde se tři leta pozdržel, dobyv sobě i tam swými hlubokými hudebními vědomostmi jakož i powšechně tehdáž již známými skladbami wážnost, důvěru i lásku jak všech tamních umělců tak i dworu samého. Byw později následkem nezdrawého podnebí anglického neduhem prsním zachwácen, k radě lékařů přinucen byl Londýn opustit a do zemí rakouských — z nichž byl právě před sedmi lety vykročil — opět se návratiti, načež se we Wídni usadil, kde mu r. 1804. místo kapelního mistra při obou c. k. dvorních divadlech swěřeno jest, které až do r. 1831. zastával. Co mistr kapelní složil šest a dvacet wětších i mensích oper a zpěwoher, a sice: Seliz a Venissa, Anežka Sorelowá, Oční lékař — jenž také od Chmelenského do českého přeložen byl —, Helena, Federica e Adolfo, Aksamitový kabát, Zazděné okénko, Hospodárství neženatých, Slepí harfenici, Mirina, Oklamaný podvodník, Emerita, General z nenadání, Ida, Zkouška, Zimní byty w Americe, Panoš wewody z Vendomu, Strašidlo, Aladin, Třináctý plášť, Felix a Adleta, Il finto Stanislao a j. w., z nichž tato poslední we weliké opeře alla Scala w Miláně, pro kteréž diwadlo on ji, byw tam w r. 1819. schwalně powolán, složil, třicetkráte s nemalou pochvalou opakována byla; mimo to pochází od něho i weliký počet baletů, meziher, kantat, wice mši, symfonii, kvartet, kavatin a t. p. Jsa we wýš

ník rádil se swou chasou we wúkoli mexickém a stal se hrůzou weškerého obyvatelstva. Vláda, nemohouc se bo nikterak zmocnit, přislíbila mu odpustění ano i wýnosný úřad, pakli od svého loupežení upustí. On to přijal, a w brzce všechny swé spolouloupežníky, jenž se podrobili nechtěli, w moc vlády wydal. Z naloupených bohatství wystavěl kostel w horách, kdę swé ohavnosti byl provozoval, a okráslil ho stříbrnou sochou Wykupitele w životní wělfosti.

uwedeném roce na odpočinutí dán žije nyní we Wídni, požívaje wzdor wysokému stáří svému až dosaváde ouplného zdrawi a pracuje neustále o nowych hudebních skladbách, jakož i o obširném swém životopisu, jež budoucně na swěto wydati hodlá, jsa w obcowání swém welice přiwětiw a srdečen a wubec co člowěk i umělec wážen a milowan, a zachowaw i w cizině lásku k řeči a vlasti swé české, jejímž wěrným synem býti při každé udalé se přiležitosti wyznávati newáhá, jakož to jmenovitě před třemi lety učinil, byw tehdáž mezi nejprvnějšími vlastenskými skladateli, jenž k wyzwáni p. Hoffmannowu swými pracemi k nowému pokračování „Wěnce“ přispěli, a w kteréžto zdařilé sbírce — jejíhož zaniknutí dosti ozeleti nemůžeme — ze skladeb Jirowcových: Tichý život, Hodný, Nepowím, Slawský zpěw, Země česká se nacházejí.

Dne 19. Února b. r. slawił staričky Jirowec 84. den swého narození, an právě u večer před tím w diwadle „na Wídni“ ponejprw s neslychaným entusiasmem přečetného obecenstwa Mayerbeerowa powěstna opera: Vielka čili tábor w Slezsku, u přítomnosti samého skladatele dáwana byla a tudy, at tak díme, oslaweny jsou narozeniny Nestora mezi nyní žijícimi hudebními skladateli ewropskými a posledního to žáka a přitele nesmrtného Mozarta i triumfem, jímž u večer ten jeden z nejwětších nyní žijících hudebních korifeů — weliký totiž mistr Meyerbeer — pocítěn byl. I radowal se tomu wážený krajan náš welice, počítaje předvečer tento mezi nejkrásnejší swého života; my pak jménem všech vlastenců a hudby etitelu srdečně přejice, aby se mu ještě častokrát udalo, tak weselych narozenin se dočkat, šetrnou přitom projewujeme žádost, aby sobě nestížil, wýs dotčený životopis swůj, jenž pro každého hudby milowného vlastence jistě velmi zanímawý bude, brzo u weřejnost podati.

Listy učitelům českým.

14. Něco o Fileckowě metodě u wyučování.

Když Fileček do školy přišel, prohlídl nejdříve úkoly urovnáne již dle stolic aneb abecedy, při čemž se zminil, kdo dobré, lépe aneb nejlépe pracoval; špatná vypracování wrátil k opravě, výtečnější práce zwlašť ohledem na krasopis dával časem i za rámcem, kde tak dlouho zůstaly, až od jiných ještě wyniklejších převyšeny byly, což ovšem mocná byla pobídka k pilnosti a bedlivosti. Přehlídku ta trvala as čtvrt hodiny; při ní slyšeli jsme i mnohé vtipné pojmenováníčko, tak že mysl naše již napřed pro wyučování jaksi se zostřila. Náboženství we škole s velkou pilností a ochotností chraťeti pp. kaplanové wyučovali — z nichž jeden z katechismu ukládal a wyslychal, druhý wšak, a ten se mi líbil, mnoho neukládal, za to ale hezky historicky náboženství wywinoval a wice o výklady svatého ewangelium se staral, tak že jsem si častěji we svých studiích na něj zpomněl, když mně mnohého poslouchati bylo, jenž mermomoci náboženství jen do paměti cpal, zapomínaje že ono zwlašť ku srdeci směřovati má.

Jeden z hlavních předmětů, kterým Fileček wyučoval, byla mluvnice a prawopis. Obojímu učil dle knihy swé

„Prawidla dobropísemnosti české“, kterou po druhé rozmnoženou s diktováním tiskem wydal. Česky mluviti a psati neučil wšak pouze w určitých hodinách, ale wšude, kde mu wůbec bylo mluviti neb psati, nestaraje se již o soud toho neb onoho powídálka, který to za pouhou přemrštěnost má, mluviti rázně a prawidelně. Tuto ráznost a přesnost we mluvení zanechal Fileček cbrasťeckým občanům co dědictví, což lehce zpazoruje každý Chrastí cestující. Methoda wšak, dle které wůbec a tedy i we mluvpici wyučoval, podobá se velmi methodě Jacototowě, ačkoli Fileček Jacototowu školu neznał aniž jeho spisy četl; bylat analytico-synthetická. Ano analytický způsob wyučování oblíbil si tak silně, že z prawopisu teprw přecházel k mluvnici, což jak wíme posud naopak se děje; než poslyšme ho:

F. Wáclaw! kdyby po tobě uličník blátem hodil, co bysi udělal?

Wáclaw (z poslední lawice). Já bych po něm hodil zas. (Smich.)

F. Co myslíš, Antoníne, jak bychom nazvali ty dva hochy, co po sobě blátem házejí?

Antonín (z první lawice). My bychom je nazvali uličníky.

F. Dobře máš, Antoníne; my bychom je nazvali uličníky, neboť by to byli praví uličníci, a lidé by řekli, že vidí uličníky. Dejte nyní pozor, dítky, já wám to napiši na tabuli (píše): Hodí-li po tobě uličník blátem atd. Jaké „h“ udělal jsem na začátku tohoto písma?

Více hlasů. Welké „h“.

F. Welké „h“; zdali pak vite proč?...Co jest tedy sada?...Co jest první pád, co čtvrtý atd.

Zvláštní obratnost projewoval Fileček u wyučování počtům. Wyučoval dle knihy swé: „Proč a proto při umění početním“ (w Hradci Králové, písmem a nákladem Jana Pospíšila, 1823). Tak hleděl při počtech na praktičnost, jako při mluvnici na tak nazvanou přirozenou logiku; při obou snažil se ale mnohými čilými obraty a příklady ze života vyňatými pozornost žáků upoutati; w počtech wšak následovali muselo, jak již nápis praví, na každé „proč“ patří „proto“. Právě mně napadá, jakým způsobem nám zlomky přednášel. Přinesl košík jablek do školy, a tu nám na rozkrojených jablkách jasně ukazoval, co je půlka, třetina, čtvrtina atd., co počítatel a jmenovatel znamená, a že stejný počítatel a jmenovatel celek působi atd., až radost byla poslouchati; po skončené hodině dostali rozkrájená jablka ti, jenž dobré odpovídali. Praktické příklady ukládaly se vždy za úkoly, a wyrůstkové mezi námi, tak nazvaní učitelští (kandidáti), měli se co oháněti s počty. W druhé třídě jsme to přivedli až k reguli quinque, řetězové sázce a prawidlu towaryšskému. Zvláštní odliku w počtech činilo počítání z hlawy (dle Filečkova „Rychlého počtare“, druhého wydání s mnohými příklady rozmnrozeného). Čvičení toto bylo vždy we středu a w sobotu w první hodině ranní. Na ty hodiny jsem se velmi těšival; nebo to byl jakýsi duševní zápas, kde se vždy o to jednalo, kdo odpoví nejrychleji a nejlépe. Podobnou gymnastiku duševní poskytovaly nám i početní hádanky rázu zábavného, ježto nám pan učitel časem, ač neurčité, ukládal. O tělesné gymnastice jsme ale pranic nezkusili; ovšem že jí we škole Filečkowě méně třeba bylo než we školách jiných, zvlášt latinských.

Pedobným způsobem wyučoval Fileček i písemnostem. Nejdříve nám rázně ukázal potřebu písemnosti w životě občanském, pak nám wyswětil co jest psaní a před našima očima psaní napsal, složil, zapečetil a nápis přičinil. Při tom nás na mnohé malíčkosti pozorný učinil, k. p. aby chom posýpátkem psaní neobtěžovali, což i pro toho nepříjemné prý jest, který psaní obdrží, když mu při otěvření

písek do očí splýchné; zvlášt ale při zhotovení nadpisů mnoho podobného podotkl a mnohou anekdotu prohodil. Potom jsme i sami psaní hotowili, pečetili atd. Takovým způsobem pokračoval i při jiných písemnostech, při čemž vždy volil praktické úkoly vyňaté právě ze života dětského, jichž zásoba nalezá se we Filečkowých „Písemnostech“ pro nejoutlejší mládež.

I čtení a krasopisu wyučoval Fileček vlastním způsobem; newěděl sice ještě nic o Kalendově hláskowání, proto ale hleděl vždy k tomu, aby co nejdříve žáci z mechanického čtení vybědli k tomu, co čtou. Za tou přičinou užíval ku čtení i svého přírodopisu co kratochvílníka školního ba i rukopisů. Jak přírodopisu tak wyučoval i štěparství a včelařství, o čemž později. Při krasopisu nehleděl na frakturu ani na kancelářské písmo, ale na dobrý kurent a latinku; předpisy neprodával, za to tím více zákum do knížek psal. — Po skončené škole ráno i odpoledne poznámenalo se i hněd do denníka školního, co a mnoho-li se předneslo, a sice od samých žáků. Fileček nepsal nikdy čtrnáct dní před visitací do denníka to, co před půl rokem přednášel!

Konečně musím se ještě zmínit o zpěvu, neb i ten byl čelní předmět we škole Filečkowě. Všickni žáci museli se učit zpívat. Pro ty, jenž se w notách neznali, wymyslil zvláštní methodu ku zpívání, již uveřejnil we svém „Mrawním kalendáři“, kdežto délka jistých čar tonovou výšku naznačuje. Školního zpěvu užíval Fileček s velkým prospěchem ku kázni školní, a když žáci zewlowati počali anebo když plakali, byvše časem ovšem i citlivě potrestáni, tu spustil s celým chorem: „Bratří k práci“ atd. Po zpěvu wrátila se opět weselost. — Než právě to připomíná mně přípověd w listu osmém učiněnou, pověděti totíž něco o přestávce psychologické, o wyučování, o wzbuzení pozornosti a pudu pohlavním; o tom tedy w listu budoucím.

Literatura.

Zapův Zeměpis. Dílu II. sw. I.

(Pokračování.) Str. 225. Přehled dějin. Tento přehled dějin doslavně přeložen jest z oné knihy (str. 486. *Geschichtliche Skizze*). Pan Zap zase nejenom všecky chyby, které se w oné knize nalezají, s nechvalitelnou důvěrou do swé přijal, uýbrž k přeloženým chybám ještě několik originalních ze swé fabriky přidal — snad jen proto, aby se neřeklo, že doslavně překládal.

W oné knize na str. 486. stojí: »Geschichtliche Skizze. Frankreich war im Alterthum das Land der Gallier« ic. W Zapově zeměpisu čteme na str. 225.: „Původní obyvatelé Francouzska, od kterých nynější Francouzové pocházejí, byli: Gaskoňci, Provençalové, Languedočtí, Alvernowé kmene románského, Bretánci kmene keltického a Burgundové, Lotrinci a Normandé kmene germanského. Nejstarší z nich byli tu Gallowé“ atd. Kdyby někdy dle tohoto wzoru chtěl psati přehled dějin německých, musil by říci asi takto: „Původní obyvatelé Německa byli Prusy, Sasy, Bawoři, Hessowé, Meklenburští a Westfálové. Nejstarší z nich byli tu Němci.“ Snad každý wí, že Normandé teprw w 10. století se we Francouzsku usadili a Burgundové w 5. století, že Lotrinci nejsou národ pro sebe, uýbrž Němci. Jsou-li Alvernowé pana Zapa ti sami co Arvernii Julia Caesara, nejsou kmene romanského, uýbrž keltického. Languedočtí mají swé jméno od provincie Languedoc a taťo zase od nářečí romanského, jmenovaného „la langue d'oc“ (nářečí o c, t. j. nářečí, w kterém „ano“ čili německé »ja« sluje o c); na rozdíl od nářečí severního Francouzska „langue d'oui“ zvaného, o kterém p. Zap na str. 222. sám praví, že w něm „romantina výhradně převládá“, t. j. w kterém jest více žitlůw

romanských nežli keltických. Než se utvářila „la langue d'oc“, t. j. než Římané přišli do Gallie, mluvilo se tam kelticky, tedy Languedočti nenálezejí mezi původní obyvateli. Provençalové mají své jméno od krajiny jmenované „Provence“, která za časů panování Římanů nazývala se „Provincia“; než ale Římané do Gallie přišli, byli v oné krajině Gallowé. Gaskoňci jsou obyvatelé krajiny jmenované Gascogne (čti Gaskoň), jenž své jméno má od Baskův (Vasconia, Gaskonia). Než do té krajiny přišli Baskové (v 6. století), bydleli tam Gallowé. *

Na str. 226. ř. 8. čtěme: „Jeho potomci získali ještě sňatkem knížetství Guiennské, Poitou, Anjou, Maine a jiné francouzské krajiny“; v oné knize stojí na stránce 486.: »Seine Nachkommen erhielten durch Heirathen und Erbschaften das Herzogthum Guienne, nebst Poitou, Anjou, Maine u. s. w.« Tedy »durch Heirathen und Erbschaften«.

Na ř. 23. stojí: „Myslíci duch probuzoval se a scholastická filosofie měla své sídlo v Paříži.“ W oné knize stojí na str. 487.: »Der denkende Geist begann zu erwachen und ließ große Fortschritte hoffen.« Překlad pana Zapa jest tuze swobodný, a swoboda není užitečná, když newede k prawdě. — W. ř. 4. píše p. Zap: „W jižním Francouzsku powstala sekta Waldenských čili Albigenských, proti kterým papež Innocenz III. krvavou válku zdwihi, čímž celá země ukrutně trpěla a duševní vzdělání opět potlačeno bylo.“ W oné knize čtěme na str. 487.: »Im Süden bildete sich sogar eine Sekte zur Verbesserung der Kirche, Waldenser oder Albigenser genannt. Allein der fürchterliche Krieg, welchen Pabst Innocenz III. gegen sie errigte, zerstörte mit dem Wohlstande des Landes auch die aufstrebende geistige Kultur.« Dle pana Zapa by se mohlo myslit, že papež Innocenz III. sám s vojskem proti kacířům do pole táhl, tomu ale není tak; on sám nezdwihi válku, on jen byl přičinou, že jiní proti Albigenským válku zdwihi. Ostatně musím připomenouti, že Waldenští a Albigenští byly dvě sekty.

Na str. 227. ř. 21. čtěme: „Wlastní král Francouzský Karel VII. ode všech opuštěn již chjel přes Alpy ze země utéci, když mu nenadálá pomoc přišla.“ W originalu čtěme na str. 487. dole: »Schon war der unglückliche Charles VII. mutlos und im Begriffe gegen die Alpen zu fliehen, als ihm unerwartete Hülfe kam«, což ovšem jest ku prawdě podobnější, poněvadž Karel VII. skutečně ze země utéci nechjel. (Dokončení.)

Kronika času.

* Domnělý nástupce srbský, princ Světozar A. Karađorđević, umřel dne 18. m. m. v sedmém roce věku svého.

* Němcí počínají znova naříkatí na svůj lžiprawopis (Pseudoorthographie), jak jej jmenují, podle kterého ani nevědí jak jméno své napsat, a velmi touží po rozumné jeho opravě. Doufáme, že jim v takovém počinání žádný brániti nebude, maje to za nějaký nebezpečný krok.

* W Egyptě skoumají ruští lékaři powahu moru. Tařejší lid za skravné peníze propoujčuje se jim ke zkouškám, zdali se nemoc ta wočkovati dá čili nic.

* W Rusku přistupna učiněna jest židovským vojákům hodnost důstojnická.

* ?

Red.

* Od známého professořa Dankowského tiskne se w Prespurku nový spis pod titulem: „Anakreon, weselý Řek, zpíval před 2370 lety řecko-slowansky.“

* Jeden londýnský adwokát odkázal w poslední vůli celé jmění své blazinci, s doložením, že bláznům odevzdává, co se bláznu nabyl.

* We Wídni přišli na jistou tabuli dvě krásné, docela zralé jahody z pověstné zahrady barona Hügla, které stály — — 50 zl. we stříbře.

* K nynějsímu papeži hlásil se nedávno jeden bývalý spolužák jeho, připomínaje ho na to, kterak spolu na housle hrávalice, když chybě hrál, od Jeho Swatosti přes prsty klepán byl. Papež ho pozval k sobě do Říma, právě, že mohou opět spolu na housle hrávat, bude-li však tak špatně hrát jako tenkráte, že ho zas bude přes prsty klepat.

* Belgickému lékaři van Slecke podarilo prý se, vynelezi konečně neomylný způsob povětrní plavby.

* W Paříži kaše následkem častých proměn povětrnosti téměř veškeré obyvatelstwo, tak že jmenovité na kázaních a w koncertech pro samé kašání ničeho slyšeti nemí.

S m ě s.

Způsoby námluv. Jeden kmen Indianů w severní Americe počítal by to za nezpůsob, kdyby některý z nich si dívku we dne namluvit chtěl. Zalbil-li si některý dívku a má oumysl si ji wzít, vstoupí s rozžádatou tříškou před svou wywolenou do chatrče. Sfoukne-li tato tříška, dává na jeho, že se uwoluje jej za muže wziti; nesfoukne-li ale, wráti se onen zarmoucen domů. —

U kmene černochů w Kongu panujou podivné obrady při svatbě. Mínil-li otec dceru svou zásnoubit, sejdou se u něho všichni přibuzní, načež on wezma hůlku ji rozláme každému z přítomných swědků kousek dá, kteržto jeden každý svůj kousek hůlky dobrě uschowají. — Chčeli-liby ale některý diwoch (což se u nich také často stane) se dát rozwést, powolá otec ženin opět všechny swědky, načež jedenkaždý svůj kousek hůlky na zem složí, a ty se podpálí. Manželé se ještě jednou obejmou a potom se rozejdou. — kl.

Druhý měsíc zemský. W Březnu lonského roku pozorovali we Francouzích neobyčejně jasný meteor zwici plného měsice, a Petit, ředitel hvězdárny touloušské, zypočtení dráhy jeho soudí, že jest to druhý, neznámý posud měsíc, který cestu svou okolo země we 2 hodinách a 45 minutách vykonáva a jehož nejmenší vzdálenost od země obnáší 960 mil.

N á w ě š t i.

Dne 11. Dubna bude k prospěchu pražské průmyslní wzorní školy na Smíchově w knížecí Švarcemberké hospodě beseda držána. Listky prodávají se w knihoskladu Jar. Pospíšila za 10 kr. stř.

Měsíční schůzka průmyslní Jednoty bude držána teprwa 13. Dubna.

O p r a w a.

W čísle 40. str. 160. na druhém sloupci misto: »byť i w prawdě obdobě se přišila, jakož právě panem P. uvedená nejsou, má být: »byť i w prawdě obdobě se přišila, jakož právě panem P. uvedená proti obdobě nejsou.«

Číslo 43.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladi Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawa po
půlletních trikráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

10. Dubna

1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Nynější wěk.

Zaplesejme k swěta Pánu,
Že otewřel wěku bránu,
Jenž zawitá nyní nám;
Na čele se hwězda třpytí,
Ta na prawdu, na blud swítí,
Aby člověk volil sám.

Ejhle blud, co dlouho vládl,
Nowým wěkem neomladl,
W temnost dal ho moudrý čas,
Již i we hrob temný kleslo
Ono staré, prázdné heslo:
„Dřív co bylo, ať je zas.“

Wšak co dobré, ať je dávne,
Má u nás přec místo slavné,
Staré prawdě kwete máj;
Ona wěčně zelená se
S prawdou nowou w stejně krásę,
Obě zdobí zemský ráj.

Prawda chrám swůj stále roubí,
Sloup ke sloupu wérně snoubí,
Až ho w kráse dostawi;
Lidský duch, ten jinoch zdárny,
Pomáhá jí w den i parný,
A tím sám se oslaví.

Až chrám bude w slávě státi,
A w něm svatá oběť pláti,
Jakou dává Cherubín:
Klekne lidský duch k oltáři
Jako kněz w nebeské záři,
By se chwáli — Hospodin.

J. Picek.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

Každá sada této, pro mladíka na swé šlechtici
ctví hrdeho nikoli lichotné řeči byla zvláštni mimikou
provázena, a rozmar, posměch a opět poníženost
před osobami wysoké šlechty a ironie měnily
se podivně jak w obličeji tak i w hlase řečníka, že
takměr jiné powahy nabyl.

„Jsi u konce?“ wskočil mu jinoch zhurta do
řeči.

„Ještě ne,“ odpověděl kapitán. „Nechi mne

Panna quadeloupská na wěky wéků od pochoutky
mexikánských jazyků, od dobrého havaňského ci-
garra a sklenice aguardiente de cana * odmrští,
jestli pochopuji, čím to je, že tak wysoko šlechtický
don na takové neschodné cestě — ah, ah, don Jose!“
přetrhl najednou swou řeč — „měl jste přijít o něko-
lik hodin dříve, a byl byste zastihl swého nejlepšího
bývalého přitele, don Horacia Galeanu —“

„Horacia Galeanu?“ opakoval jinoch i zachwěl
se poněkud.

„Ano, ano!“ přiswědčil kapitán. „Nepotkal
jste ho na cestě? On právě se wydal do Mexika. —
Ah, wěřím, wěřim wám! Kde byste wzal tolik srd-
natosti, kdybyste ho byl potkal, onoho muže, jehož
jste zradil Gachupinum —“

Jinoch se zachwěl a diwoce skočil po kapitánowi.

„Aj, señore!“ dí tento lhostejně dále — „to jste
měl dříve se zachwět, než jste za milostný pohled
Gachupinky přitele swého zradil, a sestra waše by
— ale dosti!“ zarazil se najednou. „Můžete mně
wyswětlit, čím to je, že wy, takový wysoko uro-
zený don, po takové neschodné cestě wzhůru se
plazíte, místo co byste po veliké silnici přes Otumba
cestovati mohl?“

Za témoto slowy nabyl jinoch opět swé chlad-
nosti. „To ti chci powědít,“ pravil; „naši přátelé
mně dali nařízení, abych tě powěsiti dal, a to sice
čím dřív tím líp.“

„A nechtěl byste tak dobrý byt a mně ty přá-
tele jmenovat, jen tak k wuli žertu; snad by se brzo
nahodila příležitost, tento úkol na nich vykonat;“
odwětil kapitán se lstiším úsměchem, o krok bliže
s důvěrností pokroče.

„Pryč ode mne!“ zwolal jinoch. „Žádných
twých pokrytských lichočení. My se známe.“

„Wy nás znáte, señore?“ pravil Jago hlawou
wrtě a něco chladněji. „Wy nás znáte? Myslite?
Pochybuju, sice byste se mnou jinak mluvil. A ba-
owšem byl bych zcela hodný Jago, kdybych zůstal
a zůstati chtěl po celý život honcem wašich mezků,
a příležitostně také waši gente irrationale, jak

* Aguardiente de cana — nápoj z cukru a rejže — rum.

se wám ubohé Indiany nazwati zlibili. Aj, wáš milostiwý pan ujec je welmi milostiwý, welmi šlechetný a mocný pán, mluví málo, mnoho ale myslí a ještě více čini a drží swou ruku nad Mexikem a nad madre patria * a ještě něco dále; ale wérte mi, on by jinák s Jagem mluvil, než synowec jeho, syn procházejicího jen šlechtice seňora dona Sebastiana. Ah, hrabě je šlechetný pán; ale že jednu ze svých nejkrásnejších haciend wašemu procházejic šlechetnému panu otci daroval, byla hloupost, která ho o tři sta nejpřičinliwjších Indianů připravila.“

„Chlape!“ zwolal jinoch, „jestli se opowázíš —“

„Widite, že mne neznáte,“ pravil Jago, s tou samou nezwratnou lhostejnosi svíj klobouk pozdwi-hna a její poněkud stranou posadě. „Ha, ha! ti Indiani wašeho pana otce! Wy to nemůžete ubohému Jagovi odpustit, že místo co čtyry tisice arobů cukru z plantáže wašeho pana otce do Mexika dowezi měl, tři sta wašich Indianů s sebou wzal, kterým se najednou zachtělo pokojnou haciendu dona Sebastiana opustit, aby se přidružili k welkému Hidalgowi, podle příkladu wašeho nejponíženějšího služebníka Jaga. Ale hledte jen, za tři sta hubených wolů, ježto wáš pan otec třem stům těchto ubohých dáblů přepustiti tak milostiv a milosrdn byl, museli se celý rok krušně potit; a — u nejsvětější Panny! Swatý Krištof se nemohl více potit, když malé Jesulátko přes rozvodněnou řeku nesl. I wedlo se, ubohému nerozumnému tworstwu^{**} zrowna tak jako ubohému sw. Krištofowi. Čím dál nesli, tím nesnesitelnější bylo břímě, a jelikož kostí toho swatého kaballera neměli, nemohli konečně takové břímě snést. Každý člověk má swého ahuicota ***, a při mému drahém patronu, swatém Jagu! ti Indiani ho měli také. Mohli se dnem noci klopotit, přec to nic nespomáhalo, přece nemohli z dluhů wywáznout, ba ani swých wolů zaplatit, jenž jenom, wy to wíte, wašeho procházejic šlechetného otce kus ke kusu netto dwacet piastrů stáli, ani reálu více ani méně. A když se rok s rokem shledal, stáli zrowna o dwacet dolarů vyše v dlužní knize, a po třetím roce měl každý šedesát dolarů na křídě, tak že ti ubozí každým rokem nazpátek bohatší byli. To wšak by nebylo to nejhorší; poněvadž ale dobře uznávali, jakkoli hloupi byli, že za toto bohatství v dluhách celý wék pracovati by museli, a že by při tom ani swé obras pias *** zaplatiti nemohli, následowně po swém kruš-

* Madre patria. — Znamenitý to úkaz, že nejen Španielé, ale i rození Amerikáni a Negrowé Španielsko jinák nepojmenovali než madre patria — materská země.

** Ahuicote, staré mexikánské slovo, jenž označuje tolik co nešťastný, nepříznivý osud, jenž na člověka přijde v osobě lidské a jemuž nikdo neuje, když hodina jeho přijde, pročež bylo příslowím: „Každý má swého ahuicota“ nebo: „Můj ahuicote ještě nepřišel.“

*** Obras pias — pobožné poplatky. Každý z Mexičanů byl povinen, jistou část ročně ke kostelu složiti, a když toho byl omeškal, učilo se, že newyhnutelně do pekla přijde.

ném životě bez rozdílu do pekla by putovati museli: nesmíte se tedy diwit, když rejč, motyku a košík zahodili, aby welkého Hidalga následovali, kde žádnou daň k placení neměli, ale peněz dost a dost.“

Kapitán patriotů zabral se do takového rozmaru, který, jakkoli nepríjemný pro mladého šlechtice být musel, přece příliš mnoho prawdy v sobě měl, aby jinocha nebyl k jakémusi přemýšlení pochnul. „Myslite wy, seňore,“ pokračoval stejným způsobem, „že jsme my psi? Ach, wy jste jeden z bílých, ne sice jeden z našich velitelů španielských, ale šlechtic tak čisté krwe, jakowá kdy w kastilanském flegmě wázla — flegma totiž, když na to přijde, aby se naši bídě zpomohlo. Ale, wám neseděla nikdy infamia de derecho * na krku, aby wás jako wáš stín wšudy prowázela; horsí ještě než wáš stín, ten wám dá aspoň w estacion de las aguas pokoje. A můj nebožtík otec byl přece tak dobrý otec jako který jiný, a moje matka tak dobrá matka jako každá jiná. Co to zpomohlo? Že nemohla faráři dwacet piastrů zaplatit, měl ostat Jago po celý svůj život panchartem, a jeho děti a děti dětí měly totéž po něm být.“

(Pokračování.)

Dramatické umění w Petrohradě r. 1846.

(vlastně od 26. Dubna m. r. až do 14. Února r. b.)

Dramatické umění pěstuje se w Petrohradě ve čtyřech ježich. Na ruském diwadle dávalo se za ten čas 294 představení. Nových původních dram wyvedla ruská literatura za celý rok toliko dewět, a dva nové překlady. Z prvních toliko tři: „Hudebník a knězna“, „Wladimír Zarewsky“ a „Žebrák“ jsou plody w prawdě básnické nejmenovaného autora, jenž patří k tak zvané škole naturalní, jejíž hlavní representanti jsou Gógl a nejnowěji Dostojewský. Mimo to jsou toliko „Bliženee“ od Karatygina, nadaného vaudevillisty, co první dramatický pokus powěšinutí hodny. Ostatní již zase odebraly se w lúno Abrahamovo. Obnovených dram představovalo se osm, z nichž „Jury Miloslawsky“ nowého nabyl úspěchu.

Weseloher bylo provozováno jedenácté, z nichž zase toliko tři od téhož nejmenovaného dramatika z naturalní školy zdařilými se nazvati mohou; ostatní jsou zcela nepodařilé. Obnovena toliko jedna weselohra.

Vaudevillu dáno nowých dwacet dva; tři pak jsou obnoveny. Z nich jsou toliko tři původní, ostatní překlady z francouzského. Ani jeden pak nemůže být zdařilým nazván a představení jich všech bylo pouhou ztrátou času. Konečně uwedena na prkna libezná operetka: „Dcera druhého pluku“ a jeden divertissement: „Herci“. Ruské zpěvohry nebyly toho roku provozovány, poněvadž operní společnost w Moskwě pohostinskou byla. Z toho wšeho viděti velmi smutný stav ruského diwadla, kteréž ani poněkud kwetoucí dramatické literatury aniž stálé zpěvohry w sídelním městě „60millionowé říše“ nemá.

W uměleckém ohledu poskytuje ruské diwadlo poněkud lepších výsledků a honosí se mnobými výtečnými umělci, z nichž Karatygin směle se mezi první tragiky w Evropě

* Infamia de derecho — bezectnost rodem. Wšichni barevní byli rodem bezectní, beze všech práv občanských a člověčenských.

počisti může. We weselohře wynikají Samojlow Josnický a více jiných.

O ostatních diwadlech podotkneme w krátkosti. Francouzské diwadlo, jenž zde po celý rok stálé dává představení a u šlechty podpory nalezá, jest výtečné. Wšechny w Paříži vyšlé nowé kusy, pokud censuru snesou, i hned zde se provozují, a sice s velikou výtečností od měskajících zde francouzských herců, kteří zde zlaté časy mají.

Wlaská opera jest znamenitá. Wšechny nowé wlaské zpěwohry provozují se zde po svém wyjiti od znamenitých zpěvců a zpěvkyň; nicméně byla letos představení málo nawštěvovaná; æstheticí labužníci wzdychají prý po Rubinim a Garcia-Viardotové, jenž wloni byli oudy zdejší wlaské zpěwohry. Též wlaská zpěwohra jest stálá.

Konečně nalezá se ještě w Petrohradě diwadlo německé, ničím newynikající a málo nawštěvované, ačkoliv jest zde 60.000 německých obyvatelů, a to nejvíce zámožných kupců, lékařů, umělců atd. Jindy prý tam chodili také Rusové, nyní ale chodí raději k Francouzům a Wlachům.

J. Sl.

Literatura.

Zapův Zeměpis. Dílu II. sw. I.

(Dokončení.) Následující místo:

Hierzu wirkte zuerst unter Ludwиг XIII. der Premierminister Cardinal Richelieu (von 1624—1642), der die Reformation entwarfte, den Adel bekämpfte, die Justiz, die Parlamente und den Clerus zu unterdrücken strebte. Ihm folgte in der Ministerwürde der Cardinal Mazarin, der den neuen König in den Ansichten absoluter Gewalt erzog. Raum war auch Ludwиг XIV. 17 Jahre alt, als er gestiegen und gespornt im Parlamente erschien und den Ausspruch that: »Ich bin das Gesetz.« Von 1651, wo er als 14-jähriger Knabe majoren geworden, hat er den Königstitel bis 1715 geführt, also 64 Jahre. Alles beugte sich seinen Launen und den Befehlen seiner Minister, von denen einer mit Ehren genannt wird, Colbert nemlich, der die Finanzen des Staats eine Zeit lang, so viel er irgend vermochte, in Ordnung hielt, auch Handel und Manufakturen forderte. Diesen trefflichen Geschäftsmann hatte ihm das Glück, nicht sein eigener Scharfsmann ausgesucht. So fand er auch in der Armee gute Feldherren vor, z. B. Turenne und Condé. Die er später wählte, waren nicht viel bedeutender als er selbst. Deshalb wurden seine Truppen geraume Zeit in den Kriegen, die er mit Despoten überwund begann, ruhmvoll geführt und zulegt im spanischen Successionskriege von 1702—1713 erlitt er schmähliche Niederlagen. Sein Hof rührte sich der Verherrlichung durch große Schriftsteller; ohne Furcht vor'm Hause hätten sie aber sich freier äußern und Größeres leisten können. Wer scharfsinnige Untersuchungen anstellen, neue Gedanken im Felde der Geschichte und Philosophie fund geben wollte, mußte höchst vorsichtig seyn und vor der geistigen Beschränktheit des hoffärtigen Königs und seiner Vertrauten sich in Acht nehmen. Die Beschränktheit Ludwиг's XIV. nahm mit den Jahren zu. — Eine halbe Million großertheils fleißiger Menschen wurde dadurch zur Auswanderung gezwungen.

(Orig. str. 488.)

přeložil p. Zap takto:

„První k takovému stavu věci pracoval pod Ludwíkem XIII. přední ministr kardinál Richelieu (1624—1642), který protestanty odzbrojil, proti šlechtě bojoval, spravedlnost, parlament (jen jeden?) a duchovenstvo potlačoval. Jej následoval w hodnosti ministra kardinál Mazarin, který mladého Ludwíka XIV. w zásadách neobmezenosti wychoval. Sotva též Ludwík XIV. 17. roku

dosáhl, w botách a ostruhách do parlamentu vstoupil a řekl: „Já sám jsem zákon.“ Královat od svého 14. roku (1651) po 64 léta (do r. 1715). Wšecko w prachu se plazilo před ním a před rozkazy jeho ministrů, z kterých jen jeden se cti se připomíná, totiž Colbert, který důchody říše w porádku držel a obchodu i průmyslu napomáhal. Ludwíkovi jen pouhé šestí tohoto muže zaopatřilo, jakož na počátku i pořádné wůdce vojska mítval, jako by Turenne a Condé; lidé, kteří později okolo něho byli, nebyli lepsi než on. (Welmi swobodný překlad.) Protož jeho vojska we wojnách, z hrudosti proti jiným říším zdwihiutých, dlouhý čas šťastně bojowala, ku konci ale we wojně o dědictví španielské (1702—1713) hanebné porážky utrpěl. — Dwůr královský skwél se nevidanou nádherou a velikou slávou prvních francouzských básníků a učených. Kdyby se nebyli museli dworu báti, byli by něco ještě znamenitějšího dowedli; kdo wšak důmyslné zpytování začít, nowé myslénky w oboru dějepisu a filosofie objewowati chtěl, musel být příliš prozretelný, aby nezawadil o duševní obmezenost králowu a jeho důvěrníků a důvěrníků. Obmezenost Ludwíkova wšak s léty wždy horší byla (ačkoliv byl wychován w zásadách neobmezenosti). — Milliony pilných a průmyslných lidí museli vlast svou opustit.“ (Wystěhovalo se tenkrát z Francouzská něco přes 200.000 Kalvinistů.)

(Zap str. 228.)

Tento překlad má tu velikou chybu, že w průměru je příliš věrný, ačkoliv někdy naopak se objevuje přílišná swoba. Podívejme se wšak dále:

Ihm folgte sein Ur-enkel Ludwig XV. von 1715—1774. Jej následoval wnu k jeho Ludwík XV. (1715—1774.)

(Zap.)

(Odkud ta nedůvěra? Německý original má dobré; Ludwík XV. byl prawnuk Ludwíka XIV.)

Fast drohte die ganze französische Literatur nichtswürdig zu werden.

(Orig. str. 489)

Bylo se čeho báti, že celá literatura francouzská ha-nebnou se stane.

(Zap str. 229.)

(Wýraz „nichtswürdig“ je velmi newhonodný w tomto pádu; místo že by pan Zap to místo byl opravil, udělal to ještě horší.)

Die états généraux, die seit 1614 nicht versammelt gewesen, wurden auf den 1. Mai 1789 berufen.

(Orig. str. 490.)

Wšeobecní stawowé, kteří již od r. 1614. nebyli swoláni, shromáždili se dne 1. Máje 1789. w Paříži.

(Zap str. 230.)

(Swoláni byli na 1. Máje, jak prawí originál, neshrodázdili se wšak než 5. Máje a ne w Paříži, nýbrž ve Versaillu.)

Seit ihnen begann die Revolution, indem der dritte Stand (tiers état) die beiden andern, Adel und Clerus, mächtigte, mit ihm gemeinschaftlich als Nationalversammlung zu berathen. Und da man von Untersuchung des Staatshaushaltes zur Verbesserung aller sonstigen Gebrechen übergang, so stürzte man alles Bestehende ohne Zaudern um.

(Orig. str. 490.)

Když se šlechta a kněžstvo, kteří swé dochowané wýsady ztratili nechtěli, k ničemu neměli (co asi pan Zap s tím myslí?), třetí stav, totiž měšťanský (tiers état) násilně se zdwihi (tak!) a tak začala slavná revoluce francouzská. (Překlad sice swobodný, ale špatný.) Místo co se státní hospodářství prohlédnoti a napravili mělo, převrátil se wšecken pořádek bez námyslu najednou. (Zap str. 230.)

(Tímto způsobem ta „slavná revoluce“ by nebyla bývala příliš slavnou.)

Zdá se, jakoby p. Zap dějiny, kterýchžto přehled obecestwu podává, neznal; zdá se, jakoby newěděl, že se na začátku revoluce wšecko prohlídlo a wšecko napravilo.

Na str. 231. řád. 11. místo „13. Prosince“ má státi „24. Prosince“. Konstituce roku VIII. byla hotova 14. Prosince, ale teprva 10 dní na to byla veřejně prohlášena a potom teprw Bonaparte skutečně prvním konsulem.

We zmiňné německé knize čteme na str. 491. dole: »Was sich in Frankreich seit dem Beginn der Revolution besonders Wichtiges gestaltet hat, ist hauptsächlich Folgendes: 1) Aufhebung aller Privilegien, gleiches Gesetz, gleiche Besteuerung und gleiches Atrecht auf alle Staatsstellen. 2) Glaubens- und Pressefreiheit. 3) Ein Gesetzbuch, öffentliches, mündliches Gerichtsverfahren und Trennung der Justiz von der Verwaltung. 4) Zwei Kammern, nämlich die der Pair, die jedoch nicht erblich sind, und die der gewählten Deputirten; beide theilen mit dem Könige die gesetzgebende Gewalt. 5) Die Nationalgarde, um die öffentliche Ordnung mit aufricht zu erhalten. 6) Verantwortlichkeit der Minister, damit Verleumdungen der Charta verhindert werden. Die Person des Königs ist heilig, doch müssen seine Befehle von Ministern unterzeichnet seyn. 7) Die geschriebene, vom Könige und der Nation beschworene Verfassungsurkunde.« — Francouzi si v revoluci udělali konstituci, t. j. zřízení zemské, jaké před revolucí neměli, aby neporádky ve správě zemské přestaly. Německý spisovatel chtěl, jak se zdá, populárně vyložit, v čem pozůstává toto zřízení zemské, a wywołal si ke svému výkladu dost nešťastnou formu. Pan Zap zase velmi swobodně přeložil takto (str. 232): „Francouzové z téhoto opětovaných revolučních zákonů: 1) Zrušení všech privilegií, tak že všickni Francouzové jeden zákon, stejně dané a rovné právo na státní úřady mají; 2) swobodu v náboženství, smýšlení a tisku; 3) zákonní knihu, veřejné a ústní soudy, a oddělení soudnictví od zemské správy; 4) dvě komory zástupců národu, o kterých jsme se již nahore zmínilí; 5) všeobecné ozbrojení občanů čili občanskou gardu (garde nationale) pro zachování vnitřního pokoje; 6) odpovědnost ministrů, aby se oustavy dotýkati nemohli (i mohou); osoba králová jest svatá, ale jeho rozkazy od ministrů musejí podepsány být; 7) oustavní listinu, na kterou král, komory a celý národ přísluhu skladá.“

Ku konci musíme opravit ještě několik chyb:

Strana
233. řád. 20. místo *Loiry a Chern* čti *Loir a Chern*.
— “ 25. “ *Eury a Loiry* ” *Eury a Loiru*.

Zdá se, jakoby p. Zap newěděl, že je ve Francouzsku řeka *Loire* (v české formě *Loira*) a potom menší *Loir* (gen. masc., která by měla miti genitivus *Loiru*).

Strana
237. řád. 3. místo krále Burgundského čti věvodu Burgundského.
— ” 4. ” *Rovilla* ” *Roville* (vysl. *Rovill*).
— ” 14. ” flamandské ” francouzské.
— ” 18. ” *Hainoltu* ” *Hainaut*.
241. ” 10. ” *palic* ” náměstí.
— ” 7. ” 1841 ” 1840.
242. ” 23. ” 11 diwadel ” 24 diwadel.

— ” 3. zdola udání: »Neuilly wes, do které z Paříže z placu svornosti prímo viděti jest, je scela chybné, neboť tam z onoho mesta ani doslovo málo viděti není.

Str. 243. řád. 5. slova: »znám co žalář« wymaž, neboť ten žalář již dawno tem.neni.

Str. 248. řád. 6. zdola místo St. Quen čti Saint-Ouen.

— ” — řádek poslední: »Le Havre s prvním obchodním přístavem« přidej: po Marseille-ském.

Str. 244. řádek poslední místo: »hlavní město« čti nejdáležitější město (hlavní město depart. Loire je Montbrizon, ne Saint-Etienne).

Ostatně jest orthografie francouzských jmen v Zapově knize velmi chybná.

Dr. Gabler.

Diwadelo pražské.

Po přestávce postní otěvřelo se opět diwadelo české v pondělí velikonoční zpěvohrou Rossiniho: „Obležení Ko-

rinta“ ku prospěchu druhého kapelního mistra pana Tauwitzze. Pili zpěvci i orkestru nelze dosti vychwáliti. Paní Hoffmannová tenkráté z ochoty za ochurawělou naši Soukupovou přewzala partii Pamiry; jestli ona velmi obratná zpěvkyně, která, jakkoli již zvučnost organu jejího patrně ochabla, nicméně se wzácnou jistotou a správností těžkou svou úlohu provedla a zasloužené pochvaly dosáhla. Pánové Kunz, Strakatý a Mayr jak obyčejně dobré se drželi, s obzvláštní ale pochvalou zmínil se musíme o panu Reichlowi.

Při té příležitosti musíme pozornost obrátiti na záslužné, skromné oučinkování pana Tauwitzze, který již po celý rok ouřad svůj při zdejším diwadle ku všeobecné spokojenosti zastává. Ospravedlnit docela chvalnou pověst, která jej z Wratislawi, kde před tím podobný ouřad zastával, předcházela. I co skladatel hudební jest pan Tauwitz chvalně znám, jmenovitě libily se z jeho skladeb dvě zpěvohry, jedna romantická: „Bradamar“ a jedna komická: „Schmolke a Backel“. Tato poslední, jak doslycháme, bude se na podzim dávat česky v prospěch pana Brawy.

Pražský denník.

* W pondělí dne 5. Dubna otěvřena jest v hraběcím Clamowském domě v Jesuitské ulici letošní umělecká výstava. Jeníkož pak poslední dny tolik nových zásilek se seslo, že se obrazy převézti musejí, tedy na tři dny, t. na 8., 9. a 10. Dubnou zavřena jest. Podámeš o ní jako vloni obsírnější zprávu.

Vlastenská zpráva.

W Černém Kostelci dávala diwadelní společnost jištěho pana Sternfelda nedávno také několik českých představení, ale nedošla s nimi veliké cti. Tropil tam swé kousky i známy již odjinud pan Krumlovský, až pak neopovíděv se najednou se ztratil, když právě mělo počinati představení, v kterém měl hráti. — Radostnejší zpráva jest ta, že tamější vrchní pan Nejebse dne 27. Března při řízení rychtáře k tomu měl, aby v obcích svých sbírali přispěvky na průmyslní školu, kladá jim na srdece potřebu a užitečnost takového ústavu. Jedna wes dala již chvalitebný příklad hojně výnosnou sbírkou.

Návěští.

* Wýtečný náš umělec Tadeáš Mayer vydal w kameně rytou zdařilou podobiznu oblíbeného zpěvce vlastenského Jaromíra Picka, kterou opět rozmnožena jest řada našich spisovatelů. Prodává se we skladě knih Po- spisilových za 30 kr. we stříbře. — Nemůžeme zde netajití hlasů z vice stran nás doslychých a se tázajících, brzo-li některý z vlastenských umělců podá nám podobiznu našeho co básnika znamenitého a co starožitníka welezaslonoucího Woceala? —

* Pan Josef Mazáč, učitel krasopisu, kreslení a technických předmětů na c. k. hlavní škole w Pardubicích, vydal dva swazečky českých předpisů, které jakožto velmi podařené wšem rodičům i učitelům poroučíme. Prodávají se we skladě swrchu zmíněném 1. sw. (latinka) za 20 kr., 2. sw. (německé písmo) za 15 kr.; oba swazky w jednom za 30 kr. stř.

Přehled peněžitých přispěvků na českou průmyslní školu až do konce měsíce Února — jenžto právě nákladem vydavatele weškerým pp. odběratelům Květů byl doručen — lze nyní i zvláště obdržeti, a sice všechny tři půlarchy čili 12 stran we vel. 4. za 6 kr. stř.

Číslo 44.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlročích trikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezanové.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

**13. Dubna
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Rak-
ouského mocnářství
páleně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

Těmito slouvy nakreslil podivný ten muž několik utrpení dvou nejčetnějších tříd mexického obyvatelstva tak pravdivě, že se i brděho šlechtice dotkla, který poněkud mírněji pravil: „Když Mexiko tebou a takovými, jako jsi ty, oswobozeno být má, pak je v skutku ztraceno.“

Kapitán bedlivě naslouchal. „Takovými jako já — oswobozeno být má?“ opakoval se sarkastickým úsměvem. „Tedy přece oswobozeno? Přece již něco we své šlechtické krvi cítíte, don Jose? Aj, swétem jde pověst, že jste od šesti měsíců, zrowna od té doby, když jste pritele svého a ženicha sestry swé, don Horacia Galeanu, zradil, tak šeredny Gachupin, jako ten nejschrklejší Španiel; ano pověst prawi jestě něco wice.“

Jinoch se zachwěl a zaial křečovité pěst.

„Aj, to to škubá!“ pokračoval kapitán dále. „Ho, ubohý don Jose! Také wám powěsili bulika na nos, když wám malovali veliké odmény za to, abyste brojil proti vlasti swé, a wy myslíte být nyní moudřejší než starí wrabci? — Wás ujec — aj, respekt pro wašeho ujce — kdybychom měli jen dwacet takových hrabat! Ale dejte mi pokoj s wasí milou šlechtou! Ta nesnese, jako od slunce pichnutý mezek, denního světla wice, a zaleze před wycházejícím sluncem swobody, anebo, co ještě horsí, odvrátí se zády ku swé vlasti, aby jejímu tyranu pomáhala proti té matce, která ji wychowala. Pak se owšem musí bouře zdvihat, a že se zdvihla, wite.“

„Byli jste ale proklaté špatně za to zaplaci,“ odwětil jinoch s naličenou hrdostí, neboť poslední slouva Jagowa jím tak zatrásla jako mraziwý vítr suchým listím.

„Špatně, prawite?“ odpověděl kapitán, jehož sokolový zrak jinocha diw neprobodl. „Rcete psowsky, dábelsky! Ale přijde také den odplaty. Každý má swého ahuicota. Aj, wy jste kaballerowé,“ pokračoval rozmarň dál, „teplí a studení, za dwořany zrození; my jenom pouzi buřičové, a proto

nás jak boží howada wěseli, stříleli a páli, stínali a rozšlapovali hůr než wlky! Ubohý Hidalgo!“ zwolał jemným blasem, „to jsi sobě také nepomyšlil před dwanácti měsíci, že za živa upálen budeš!“

I zamlčel se a šlechetný zármutek se hostil po obličeji jeho.

Mezi tím se byli mezkaři přiblížili, a sotva že swého někdejšího spoluveruza zahlédli, klaněli se před ním takovým způsobem, žeby to i jinochovi bylo nápadné bylo, kdyby Jago jejich úcty wzdávání wýznamným kynutím najednou nebyl konec učinil.

„Ale nic nedělá;“ zaprádal opět řec prvnější, „Hidalgo je ovšem mrtev, ale jini ještě žijou. Morelos, Rainon, Vincente Guerero —“

„Znáš ty Vincenta Guerera?“ ptal se jinoch s účastenstvím a s úctou wyslowil jméno tohoto nejobezrelejšího generála patriotů, kterýž i w městě Mexice u veliké wážnosti byl.

„Tak od widění!“ prohodil Jago. „Ale nesměl bych konečně zwědět,“ odvrátil řec, „co wás pohnulo tuto cestu woliti? Má snad waše mladá Wywyšenost chut, wojsko patriotů rozmnožiti?“

„U nejsvětější Panny! Jago, tys nestydatý chlap, a měl bych tě potrestati, že se kawaliru takovou hanebnou otázkou předkládati osmélujes.“

Jago se podíval na jinocha s trpkým oušměškem. „Wy jste tedy protiwo stranu zwolil, senore,“ pravil, „místo co by rozumnější bylo bývalo, abyste se k žádné straně nepřidával? — Ale musím wám we wši poniženosti wyjewit, že jste u cíle swé pouti.“

„Jago!“ zwolał jinoch w nejwětší newoli.

„Ano, ano!“ smál se tento do sebe. „My wíme něco wice nežli se domyšlite. Wy jste byl na cestě ku brigádě Fuentesowě, není-li prawda? — Musím wám tedy wyjewit, že Fuentes i Llanos již bez wás na hlavu poraženi jsou, a jestli se jenom den ještě w Kuatla-Amilpasu zdržejí, nenajdou wice cestu k Mexiku.“

Tu wyskočil jeden z obou otrhaných důstojníků, jenž byli mezi touto rozmluvou kapitána swého s mladým šlechticem předešlé stanoviště swé zaujali, a do propasti dolu nahližeje zwolał: „Hoj!“

Na toto znamení utichlo vše a kapitán poskočil až na kraj propasti. „Ha, posel z Mexika!“ pravil, když byl chwili bedlivě dolů hleděl. „Má na spěch. Hyppolito!“ nařídil jednomu z otrhaneců. „Ať jsou lidé přichystáni.“

Celý udychtěný, řípoucí se pot s čela stíraje, vystoupil konečně obrowský Indian z propasti nahoru na plán, a slova nepromluvě bližil se ku kapitánowi, weliké zapečetěné psaní mu odewzdávaje.

Mlčky přijal tento list a četl spěšně. Najednou ale wyskočil wzhůru. „U všech čertů!“ zwolał, „a my stojíme zde a čumíme do powietrza! A já ho tam pošlu, právě tak whod některemu alguazilu * w ruce! Proklatý osude!“ I běhal sem a tam. „Ah, don Jose!“ zastavil se najednou na jinocha pohledna, a sice tak pronikavě, tak jedovatě, jakoby ho pohledem svým probodnouti chtěl. Wyhližel strašlivě. „Tu vidíte,“ pravil po chwili s newýslownou hor-kostí we hlase a w každém tahu obličeje. — „Tu vidíte, jaké owoce přineslo vaše přiwržení se ke Gachupinům! Vaše sestra, hwězda Mexika, byla vlečena k oltáři s poručíkem Garciovou, s oním hanebným Garciovou, jehož tělo více neřestnými nemocemi vykázati se může nežli duše má hřichy, a bratr was Elmo Hernandez byl uvržen do státního vězení.“

Jako hromem omráčen stál tu jinoch, oko své nepohnutě na řečníka upíraje.

„Ach demonio!“ mluvil tento dále. „To se stalo dvě hodiny po vašem odchodu — a já tam poslal don Galeanu —“

„Smrt Gachupinům!“ zařval najednou jinoch ku kraji propasti skočiv, na jeho dávaje, že zpátky k Mexiku kwapiti chce, an najednou „Stůjte!“ podle něho zahřmělo a Jago uchopiv jinocha obrowskou silou zpátky jím trhnul. „Stůjte, seňore!“ opakoval ještě jednou. „Wy jste toho přičinou. Před šesti měsíci jste wyzradil Gachupině Matanzasowé, že přítel was don Horacio Galeana patrioty podporuje, načež on z města utíci musel. Dnes byl na svou vlastní zvláštní žádost do Mexika wyslán, a jak milé se dowí, co se stalo s newěstou jeho, donou Eleonorou, jižto jsem mu w náruč přiwesti se zapřísahl —“

„Donnu Eleonoru, ty bídňku?“ pravil jinoch s opovržením, ani w tomto okamžení šlechtické hrnosti swé nezadaw.

„Mexiko mě nazývá Vincente Guerero!“ pravil s velkou důstojností bývalý mezkař, jenžto se najednou jedním z nejprvnějsích generálů Mexika stal; — a jinoch, slova tato uslyšev, potácel se zpátky.

„Pakli ale don Galeana alguazilum do rukou padl,“ pokračoval znamenitý muž ten dále, „pak — Panna quadeloupská mi budiž swědkem! — pak ho pomstím, jako žádný ještě pomstěn nebyl, že bude

* Alguazil — dohlížitel na bezpečnost měst. Nesmí se však pomíchat s naším policajitem, jelikož alguazil u veliké vážnosti je a k úřadnictvu již náleží,

radost na zemi i pod zemi — a první padne blawa twá, lichý zrádce!“

I zahouknul a lid jeho vystoupil z houšti. Guerero vstoupil mezi ně, a nějakou chwili s nimi šepťat obrátil se k propasti.

Několik Indianů na kolik stran se rozběhlo, ostatní wzawše jinocha mezi sebe stoupali za wůdcem svým dolů.

(Pokračování.)

Antonín Veranič, Dalmat.

První místo mezi nejvytečnějšími muži, jimž se Dalmatsko honositi může, zaujmá Antonín Veranič ze Šebeníka. Dějepisci mnoho chvalitebného o jeho životě vypravují, jmenovitě we spisech svých jemu chwálu wzdávali Bonfinius, Ithuansius, Jangelinus, spisatel díla: Castrum trigoniense aureum, který jej nejvíce chwálil, a mnozí jiní. Antonín Veranič narodil se 20. Května 1504. Otec jeho František ze Šebeníka a matka Markéta Statileová z Trawy byli oba urozeného stavu. První léta svého dětinství ztrátil w Trawě u svých strýců, matčiných bratrů, odkud se ale brzo do své otceiny navrátil, kdežto jej Eliáš Tolimer, který sbírku latinských básní po sobě zanechal, řecké a latinské řeči vyučoval. Byw jak w řecké i w latinské řeči velmi zbhly odebral se z Dalmatska do Vešprimu k swemu strýci, znamenitému biskupu a banu Petru Berislavu z Trawy, kdežto se we walečném umění cvičil. Po zavraždění téhož biskupa od Turků wzal jej a bratra jeho Michala k sobě strýc Jan Statileo, biskup sedmihradský, jenž tenkráte u dwora uherského we velké vážnosti byl.

První spis, který nás mladý Antonín sepsal, obsahoval životopis jeho zemřelého strýce Berislava, právě onen spis, který Tomko Marnawich stollet později za svůj vydával ani slova w něm nezměniw. Právě toho času odebral se Veranič na vysoké školy paduanské. Rozbroje, které později w Uhrách wypukly, přinutily ho ale brzy školy paduanské opustit, tak že se opět do Uher navrátil. Možná, že potom swá studia we Wídni a w Krakowě odbyval, jelikož jeho bratr w nadzminěných městech studoval. Po navrácení swém do Uher bydlel u svého strýce, hrubého to a lašomého, který se svými synowci necitelně nakládal. Antonín snášel wšecko trpěliwě. Toho času získal sobě přizeň dwou mužů, Štěpána Broderika, biskupa Wacowského, a Jiřího Utissenia mřicha, kteří u krále uherského Jana mnoho platili. Až do roku 1528. sloužil nešťastnému králi Janovi w zamotaných záležitostech; byl také tenkráte u něho, když jej Wilém Rogendolf, náčelník burčiců, w Budině oblehl. Později se stal královským tajemníkem a probostem Staro-Budinským, začež se w jednom chwalopisu Broderikovi poděkovával. Král jej poslal do Sedmihradská, aby biskupské záležitosti na místě Statilea spravoval. Z jeho spisů wyswita,

že wšecky nápis, které sem a tam na kamenech našel, sbíral a všude kopati dával, kde myslil, že se nějaké starožitnosti nacházejí. Roku 1530. byl jakožto wyslanec dwakráte u krále Polského Sigismunda a dwakráte v Benátkách. Rok na to byl k papeži Klementu VII. a Pawlu III. poslán, odkud se zpět do Uher návratil, a však v krátkém čase opět se ku králi Sigismundovi vypravit musel. Ku konci r. 1534. byl ještě trikrát u Františka I. we Francouzích, odkud se do Angličan odebral, kdežto se r. 1535. u krále Jindřicha VIII. nacházel. Toho času spřatil se s velikým Erasmem z Rotterdamu a seznal také proslulého Melanchtona. V latinských básních Antonínových nalezá se jedna báseň ku chvále Melanchtona. Dříve nežli se do Francouz odebral, vyhotovil křast, v kterém co veliký přítel a podpůrce chudých se oswědčil, zapověděv sobě všelikou pompu pohrebni, aby peníze tím uspořené obráceny mohly být na špitál pro chudé.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

15. O přestávkách psychologických u vyučování, o pozornosti a něco o pudu pohlavním.

Dodatek k listu osmému.

Již jsem se dříve zmínil, že ve školách národních (o těch pouze v listech svých mluvím) národnost nej-spíše v návodu jewiti se má, t. j. ve způsobu, jakým se vyučuje; později zvlášť ve školách vyšších ovšem i tím, čemu se vyučuje. W našich národních školách totiž učí se dítě: čísti, psáti, něco počítati, náboženství, řeči materské, přírodopis, snad i zeměpis; to jsou však známosti vůbec lidské, bez nichž téměř žádný člověk rádně žít nemůže, a proto žádného místa neposkytuje k lišení národnímu, tak aby se ten neb onen předmět národně zvláště vytknul, což se ovšem státi může v ústavech vyšších, dílem též ve školách nedělních, ve školách pak národních jen poněkud při zeměpisu a přírodopisu; tím určitěji však společná národnost ve školách těchto na návodu, a jelikož návod díl vychovatelství povšechného jest (působení totiž v mysli, viz list 8.), toto ale v psychologii původ svůj má, tedy i na psychologii, o něžto jsem se ale již zmínil, že u nás slabě pěstována jest, a že to, co jsem o duši lidské v listech těchto sám promluvil, nikoli nepokládám za nějakou psychologii, tím méně za psychologii národní. W skutku má-li vyučování v předmětech školních být přirozené a tím i prospěšné, potřebí aby bylo psychologické. Od těch jsem již twrdil, má vycházeti wzdělání našeho učitelstva.

W dnešním listu oswětím Wám, pp. učitelové, jen dwe k návodu náležející místa, jak jsem se toho totiž dočetl ve spisech muzů o vychování mládeže velmi zasloužlivých, dílem vlastním přemýšlením a pozorováním dopídal; promluvím o přestávkách psychologických a o pozornosti. Věc sama patří k návodu povšechnému, t. j. k vyučování vůbec, ježto dosáhlo za novějších časů velké dokonalosti zvlášť v Německu, kde powstali filantropisté Campe, Basedow a velký reformator učitelství Pestalozzi; jejich učení, které se v Německu dílem již za přestále a zastarale považuje, * musí se ovšem z novějších prame-

* Das treffliche Volksbuch „Lienhard und Gertrud“ soll seinem Volkschullehrer unbekannt und ein Bewohner seines Bücherschranks sein, aber für die übrigen Schriften Pestalozzis, so lehrreich sie namentlich für die Geschichte der Pädago-

nů, n. p. Denzel a Schwarza studovati, a jen s rozmyslem a psychologickým uvážením na mládež národní obraceť, poněvadž všeliký návod k vyučování přirozený býti má a proto národní. Odliku tuto ostře vyniknuti a podrobněji rozebrati je úkol časopisu vychovatelského.

Přestávka psychologická utváří se u vyučování tím, když učitel žáky své z nenadání na zcela jiný druh myšlenek přivede; tím se předešly běh myšlenek jaksi zarazí, a proto jsem děl tento tak pojmenoval. Na první pohled nezdá se věc ta být důležitá, jelikož známo jest, že děti již dosti samy sebou z jednoho druhu myšlenek na jiný přeskakují; nebo to velmi obyčejné bývá, že ony n. p. při vyučování početním na své krátky myslí; a však právě tuto těkavost a roztržitost myslí zamezit je účel přestávky psychologické. Wine totiž z listu 7., že nám jest pokládati představy, když ve vzájemném odporu trwají, za sily; každá síla ale odporem slabne, a to tím více, čím hbitěji odpor se zmáhá; tedy i napnuté myšlenky žákův konečně seslabnou, když se všech stran, zvlášť ale smysly a obrazotvornosti nowé napnutým odporné myšlenky vznikají, a to začasté tím odhodlaněji, čím prudčeji je dříve žák k jistému cíli urownával a napínal, t. j. k poznosti se nutil. Úkaz takový není nikoli nedostatek duševní u žáka anebo vůbec nějaká chyba, ale je to zákon, jemuž každá síla podlehá; naopak právě by to chyba byla, kdyby dítě beze všeho dotčeni od strany obrazotvornosti a smyslných dojmů při jediném směru myšlenkovém jakž takž trvalo; to by důkaz byl malátnosti a uschlosti duševní, jenžto nedá pro budoucnost, kde beztoho všeliký pochyb duševního života vnitřní nutnosti se usazuje, co valného očekávat. (Dokončení.)

Literatura illirska.

Nedávno vysel čtvrtý díl spisu Jana Kukuljevića pod titulem: „Pěsmě Ivana Kukuljevića Sakcinskoga s dodatkom narodnih pěsamah puka (lidu) háravatskoga.“ Cena 1 zl. str.

Pan Bohaboj Atanacković w Pešti zve k předplacení na sbírku povidek, která w Čerwnu b. r. vyjde. Titul její bude „Rosica“, cena 24 kr. str.; litery (zdá se) kyrilské.

W Bělehradě srbském tiskne se kniha pod titulem: „Način izbavljenja života čovečeskog“ (způsob uchránení života lidského) od Hermanna Schlesingra. Jest to dílo tím užitečnější, an podobného Srbové posud nemají. Dle návěsti obsahuje domácí lékarství, zvláště w mnoha nebezpečných případnostech, pak nauku a obrazy všech jedovatých bylin w Srbsku rostoucích. Cena bude 40 kr. str.

Tamtéž co nejdříve vyjde spis: „Osnovi narodnosti“, jednající o jazyku a slowesnosti Illirů, jakož i o poměrech všelikých národu srbského a Slovanů vůbec. Dílo to dle oznameného obsahu zajímavé, ale snad poněkud náruživé. Spisovatel si dal jméno Rodoljub. Cena bude 30 kr. str.

Jiná nová kniha jest: „Smilje i Kovilje“, rozličné písni Mírka Bogoviće. Cena 30 kr. str. — Obě knihy w Záhřebu.

git sein mögen, gibt es neuere, die sie mehr als ersehen. Der Pestalozzi, von dem philosophischen Bewusstsein unserer Zeit erfasst und weiter geführt, ist im Herbart zu studiren, von welchem unsere Pädagogen, die hohen und die niedern, leider noch viel zu wenig Notiz genommen haben. Campe's Schriften nun vollends — die werden jetzt von den Lehrern, die sie angeschafft haben, seit geboten wie faule Fische, aber keiner mag sie mehr kaufen... Derselbe Fall ist es mit Basedow atd.

„Die deutsche Volksschule“ September 1845. S. 138.

Diwadelní literatura.

Od plodného Tyla chystá se nám opět diwadelní novinka: „Krwawý soud, aneb: Hawíř na Horách, činohra w 5 jednáních z domácích příběhů.“ Má se w brzce provozovati ku prospěchu přičinlivých pp. manželů Hynkowých. — Při té příležitosti oznamujeme, že se Tylová poslední z diwadla známá novinka Pražská děwečka v tisku nachází, a že se jeho starší, již dávno provozovaná ale posud newydaná práce Slepý mládenec také w brzce pod lisem (Pospíšilovým) octne. Tamtéž vyjde i Kolárova Monika.

Trní a bodláči.

Na jistém gymnasium we východních Čechách nejenže od gymnasiálního prefekta pouze českým studentům přísně zakázáno jest, pod pokutou celodenního „Hausschuhs“ promluvit jen jediného slovíčka českého; nejenže studující, který sám soukromě, nemaje jiné příležitosti, w české řeči se cvičí, od pp. professorů za blázna (vernarrter Böhme) vyhlašován jest: ano neostýchaj se, dávati studujícím hanebná jména, jež opakovat mi stydno. Na témž gymnasium sestavovali některí ze studujících svá cvičení w češtine dohromady w listy, což jim ale od gymnasiálního přednosti zapovězeno jest; který ptajícím se na příčinu, proč to zakázáno, odpověděl: „Protože to nechci!“

Miloslaw F. J.

S m ě s.

Opět nový návrh k docílení dobrých Bramborů.

We francouzských novinách: „Journal des débats“ ode dne 28. Března 1847. w článku o hlavním shromázdění polních hospodářů w Paříži uveřejňuje se způsob, jakým jistý p. Ratier, rolník w departementu Vienneském dobrých bramborů sklidil. P. Ratier totiž w hospodářství svém velikou škodu utrpěl zkázou a shnilotinou bramborů. Pátraje tedy po prostředcích, jak by se budoucně škody takové ubránil, byl tak šťastný prostředek najít. On sázel kusy bramborů u velikosti slepičího vejce a na každý kus nasypal as 5 ložů soli (environ cent grammes). Tim se každý keř tak zmohl, že pod ním těch nejpěknějších a nejzdravějších bramborů u veliké hojnosti dobyl, jak praví tré dekalitrů, což dle našeho počtu as půl vědra obuást.

Mach

Původ černých kamaši. W pamětnostech ze života pruského generála de la Motte Fouqué čte se následující aměšná povídka o původu černých kamaši: „Fouqué ležel r. 1742. s bataillonem svých granátníků w Kroměříži na Moravě a rozkázal mezi jiným i ke zdi nedaleko příbytku jakéhosi pana S-a stráž postavit. Tento znepokojován ustavičně provolávaným: „Kdo zde?“, co stráž každé čtvrt hodiny opakovala, usmyslil sobě, stráž w podobě raráška strašiti a ze stanoviska zahnat. Roby, kopyty, oboňem a bnojnymi widlemi opatřen času nočního stráži se zjewil. Na nestěsti ale měl granátník Filipa a bleděl se bliže seznámiti s černým hostem. I držel se tiše, až strášidlo se přiblížilo, widle proti němu napřahujic a strašlivým hlasem smrti vyhrožujic. Woják ale nedala se přelstít, zkřikl na nedaleko meškajici druhy, a na strášidlo se obrátil je s pomocí přiběhlých druhů chytí a na nejbližší strážnici odvěsti dal. Druhého pak dne ráno chycený rarášek slavně přes celé město na hlavní stráž byl odveden. Dobří wsák pana S-a přítel spolu měšťana svého neopustili. Prosili snažně majora Fouqué o jeho propuštění a uwolili se, znamenitou peněžitou pokutou ho vyplatiti. Fouqué použil té příležitosti k zaopatření granátníkům svým

nowých kamaši, které tehdy ještě bílé a mnohými pochody již roztrhané měli. I welel wypočítati, co by nowé kamaše pro celou posádku stály, což když na 100 dukátů wypočítáno, od přítel S-ových zaplaceno jest. Fouqué pak na věčnou památku čertových černých kopyt kamaše černé nadělati dal, což i samým králem schwáleno a we wsem wojsku zawedeno bylo.“ Takový prý jest původ černých kamaši. Je-li prawdiý, o to se hádati nebudem. Nastává jen otázka, zdali skutečně před rokem 1742. žádná pěchota černých kamaši nenosila. Množí o tom pochybuji.

Alexandr Wejwara.

Seweroamerický řvec. Jeden cestovatel vypravuje, že w Nowém Yorku boty potřebovav posal sobě pro řevce. „Ležel jsem,“ tak vypravuje, „na pohovce s knihou w ruce a sklenicí vína před sebou, an otvřely se dvěře a vešel pán asi třicetiletý s wysokou tuhou krawatou, w elegantních rukavičkách a s kloboukem na hlavě. Postavě se před zrcadlo správoval si vlasys, pak sundal pomalu rukavičku, vytáhl pomata z kapsy knížečku a požádal mne hlasem touhyplým, abyh zul obuw. Já tak učinil, a wsák s jakousi zwědawostí díval jsem se na klobouk, jež ten muž pošavade na hlavě měl. Konečně jej sundal. Potom posadil se naproti mně na sesli a hrízdale zwedl pomata jednu z mých londýnských bot, které jsem byl zatím zul. Prohlížel ji s takovým opovržením, jaké žádný jazyk wyjádřit nemůže, a táhal se mne, zdali chci takové boty. Já pravil, že w tom ohledu nejem swěhlavý a že se spokojim, když jenom bota přilehne. Wstana postavil se opět k zrcadlu, urovnával si krawatu, a když byl s tím hotov, wzal mně míru a zaznamenal do swé písanky. Potom ještě jednou zwedl jednu z mých bot i táhal se: „To tedy jest londýnská bota?“ Já posvědčil. Outrně ještě na botu pohlídava, asi jako Abältino na lebku, posmál se ironicky a pokyvoval hlavou, jakoby řici chtěl: „Lituj zem, kde se dělají takové boty.“ Potom wstana wzal swou písanku, postavil se před zrcadlo, oblékl rukavice, posadil si na hlavu klobouk a wážně z pokoje krácel ani slova nepromluwě.“

Weřejmě díky.

Kwety uveřejnily od obchodníka Jes. Ferd. Ringhofera zprávu o bídém stavu a nouzi obyvatelův města Železného Brodu w Boleslavaku.

Wysoko urozený pan hrabě Desfours-Walderode, jakožto ochranná a milostivá vrchnost dotčeného města na panství hrubo-rohozeckém, pán na Smržowce, Hořenich Berkovicích w Čechách, na Bodenstadtě, Drinowě, Wrchoslawicích a Křetině na Moravě etc., slitousav se nad bídou obyvatelův brodských, rácil jim velmi witanou a wydatnou pomoc učiniti moukou i pouze k podělení nouzi trpících. Mimo to i milostivě nariďiti rácil tento náš wysoko urozený dobrodinec, by dne 8. t. m. zase mouka rozdávana a polívka rumfordská pro chudý lid w Brodě Železném wařena byla, k čemuž pan hrabě kroupy, mouku i paliwo na vlastní outraty obstarati ráči. Upřímné powinné díky buděž tomuto šlechetnému a velikému dobrodinci nuzných našich, jakož i wsem ostatním šlechetným dobodiucům, jenž w čas bídý a nouze našemu obyvatelstwu tak dobročině přispěli a přispívaji.

B. u S. R.

Q u a d m e n i.

Předměty jednání měsíční schůzky Jednoty průmyslní, která se dne 13. Dubna dřžeti bude, jsou: 1) Zpráva hlavního ředitelství od měsíce Března. 2) Návrh pana Kreutzberga týkající se zlepšení nynějších poměrů w plavbě po Labi a po Wltawě. Hlavní ředitelství Jednoty průmyslní.

Číslo 45.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlročích trikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtok a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowaky a Slezany:

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

15. Dubna

1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálečně s patřicou
obálkou 2 zl. 86 kr.

B u d i ě k y.

1.

„Chwála tobě zawzni hlasuě,
Swěta kraj twoū hlásej čest,
Moený duchu, jinž nám krásně
Zkwetla míru ratolest.“

Tak když pěl jsem, plyná w slasti,
An tu zářici se druh,
Slstívý s wyše rajské vlasti,
Křídlem kryl mi zrak i sluch.

Před okem tu škůdou řada —
W uchu se ozývá rada:
„Pásej bedra, wezmi braň,
Bdi, bojuj a neustan.“

2.

Jakže? rámě nepřitele
Na života zdárný kmen
Sáhnouti hrozí-li směle,
Aby jal nás wěčný sen?

Či na lehkých křidlech letí
Powěst, hlásic hanobu,
Wräh že starce, ženy, děti
Z vlasti vleče w porobu?

Nikoliw! s krví a tělem
Netrváme w boji vrélém,
Než probústi prsa nám
Hřich hrozí a blud a klam.

3.

Wiz wojsků dlouhé řady —
Rezhdoný to okamžik!
Tam s plukem swým duch zlých rady,
Tu strážného ducha šík.

Tento wážně té wyzýwá,
W uzdu bráti chtíčů rod;
Tamten wšak ti sladce kýwá
Ku modlám, kde zpěv a hod.

Nuže — dás-li k wuli břichu,
Prwrozenost za jichu,
Či mériš tam, kam se nes'
Na rozcestí Herkules?

4.

Wzhůru, bratři! zbrojme páže
Rozvit kříže praporec;

On nám cestu tam ukáže,
Získati kde lze wěneč.

„Wěčné blaho“ naše heslo,
Lebka naděje, a štit?
Wira; . . . srdeč by nekleslo,
Bůh volí sám wůdcem být.

Dán i k boků — dráhě zboží!
Mec dřehovní, slōwo boží;
Jej dobūdme, bý se chwěl
A útikal nepřítel.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

2.

Státní wězení w Mexice bylo to nejstrašliwiejší, co si fantasie lidská wymysliła může. — Nechť laškavý čtenář nestíži sobě sestoupiti s námi w jedno sklepeni, kde soudcové, vlastně zákonní libowolní wráhowé španiclstí, ubohé Mexičany odsuzovali. Množství wyklenků bylo we zdech sklepeni toho, z něhož dwoje dwére wedly, jedny do hloubky do wnitř žalářů odsouzených, druhé wzhůru a po mnoha chodbách a schodech teprw na boží světlo. Několik lamp hořelo temně se stropu klenby. Sem tam čouhaly železné skoby z hmotných zdi, z nichž woda w hustých krupějich tekla, všechno bylo strašliwe, hrozné! Na hořejší dil sklepeni se wic práce wynaložilo. Byli zábradlím od prvnějšího oddelen a dva stupně nad něj zwýšen, také měl vykládané stěny a lawice s polštárem. Přece ale byla tato soudní siň jakémus doupěti podobnější nežli čemukoli jinému; ačkoliw, abyhom se proti španielské důslednosti neprohřesili, dobré se hodila pro ony dva soudce, jenž w hořejším oddelení za zábradlím seděli a jejichž mrzuté obličeje pekelné soudce starých Řeků a Rímanů welmi dobře představowati mohly.

Wrchní alguazil ještě s jedním alguazilem stáli před zábradlím.

„Don Ferro!“ prawil don Penafil, předseda wznešeného soudu mexického, ku swému písari, „kde jsme nyní?“

„U čísla čtvrtého!“ prawil tento.

„Ah, to je —“ zamyslil se soudce.

„Ano, Milosti!“ prawil wrchní alguazil, „to je ten mladik, jehožto sestra dnes don Garcioví zasnoubena byla.“

„Pa!“ prohodil soudce.

„Milosti!“ namítnul wrchní alguazil poważliwie, to je nebezpečný pán, již dwa alguazilowé byli za-wrażdzeni od rozjitteného lidu, že jali jinocha toho.“

„Madre des Dios!“ zwolal don Penafil w úžasu.

„Tak jest, Milosti!“ přiswědčil alguazil, „a proto se žádný z alguazilů nechce odwázit, aby la-pil toho buřiče Galeanu, ačkoli se k večeru skoro sám w ruce naše wydal.“

„Carracco!“ prawil soudce. „Don Garcia mohl také počkat, až by —“

„Vincente Guerero od města zahnán byl,“ do-ložil písar. „Galeana má prý obzwłasztí jeho lásku, a donna Eleonora prý byla jeho newěstou.“

„Ach, don Ferro, don Ferro!“ prawil soudce, „to je událost, která —“ Opět se zamílel.

„Která kolik set dýk pro nás i pro Vaši Milost obnažiti může, pakli Elmo Hernandez se brzo zase neokáže na ulicích Mexika!“ prawil wrchní alguazil.

„Don Garcia —“ začal opět soudce.

„Ach což ten!“ wskočil mu do řeči písar, „tomu by to bývalo jedno, ale musel dle nařízení Jeho Excellenci, našeho mistokrále.“

„Tiše!“ zwolal soudce, „to jsou nebezpečné punkty —“

„Ale že s těmi šedesáti tisíci wěna don Garcia s někým ještě wyšším se rozdělí, je jistó!“ prawil don Ferro mrzutě.

„Udelejme to zkrátka, don Ferro!“ prawil don Penafil. „My máme nařízení, písemní nařízení. — Číslo čtvrté!“ zwolal.

„Číslo čtvrté!“ bylo opětováno z dolejska, a brzo řinčely řetězy z takové hloubky wzhůru, jakoby ze středu země wycházely.

Mladík asi osmnáctiletý, těžkými okovy obtí-žen, vystoupil do sklepení nahoru a postoupil až před zábradlí.

„Elmo Hernandez,“ začal soudce, „wy jste ob-žalovan, že jste Jeho Excellenci, našeho wysoce milostivého mistokrále proklinal a „Proklaté! řízení! proklatý Gachupin!“ jakož i „Smrt Gachupinum!“ na veřejné ulici křičel. Dále, že jste: „Dolù s Pannou milostí!“ wolal. Zločiny to, jenž nejen proti bezpečnosti země, ale i proti jediné a prawé církvi smě-řuji. Co odpovidáte na tyto žalobu?“

„Señore!“ prawil mladík zmužile, „já musel na to se divat, kterak moje jediná, milostná sestra, hned po odchodu staršího bratra mého k wojsku Jeho Majestatnosti Ferdinanda VII., ku sňatku s poručíkem Garciovou proti wúli swé nucena a od alga-

zilu k oltáři wlečena byla *, kterak dědictví moje a bratra mého nám odňato bylo, a kterak tato sestra moje mrtwa před domem sklesla, když s tím hanebným poručíkem Garciovou z kostela přicházela —“

„Poručík Garcia je — starý křesťan, a když waše sestra — wy jste nespokojenec — Kreol, a dosti!“ zwolal don Penafil.

Mladík zaskřípal zuby, ale mlčel.

„Wy jste nespokojenec!“ hřímal soudce. „Nespokojenec ale má nespokojenou mysl, nespokojená mysl ale je buřická mysl, buřická mysl je buřič. Následowně jste buřič a basta! Don Ferro, wezte to a d protocolum. Poprawce!“ zwolal.

Mladík se zachwěl, síla ho počinala opouštět.

Wrchní i druhý alguazil pozdívili zděšeně zraků svých. „Milosti!“ zwolal první.

„My máme písemní nařízení,“ pokrčil soudce rameny. „Poprawce!“ opakoval ještě jednou.

Z dolejska vystoupil dweřmi muž, jehožto šat z modrých a bílých kusů sestával.

Soudce okázal na mladíka, a muž ten přistoupil k němu chopil se ramene jeho.

„Jesu Maria!“ zwolal nyní jinoch, ruku katowu na sobě učítě.

Soudce kynul netrpělivě rukou a kat chopil se ho wší silou, mocně za sebou ho wleka. Jinoch, blízkou jistou smrti překonán, byl bez sebe.

„Proklaté!“ zahučel don Penafil, když kat jinocha odwlekl, jejž wrchní a druhý alguazil násle-dovali. (Pokračování.)

Antonín Veranič, Dalmat.

(Pokračování.)

Nawratiwšiho se z Francouz poslal jej král se dwěma jinými wyslanci k Ferdinandu Rakouskému. Roku 1540 zemřel král Jan. Dwě psaní Veraničovy, které swému strýci, wyslanci u dwora francouzského, psal, swědčí o veliké náchylnosti, jakowouž ku králowně Isabelle a mladému Janovi chowal. R. 1543. poslala jej Isabella po osmé ku králi Sigismundowi. W řeči, kterou při té příležitosti držel a která w Krakowě wytiskena jest, popisoval smutný stav nešťastné královny takowým způsobem, že wšecky k pláči pohnul. Sotva si trochu poodpočinuw byl opět ku králi Ferdinandovi poslán, který jej nejen přivě-tiwe přijal, nybrž i ku swému stolu pozwal. Smutný stav Isabellin se den ode dne horsil, tak že se Veranič přinucena widěl, r. 1544. proboštství swého se odřeknouti, což ovšem nerád učinil, jak se po-zději sám w jednom zlomku we swé řeči wyjádřil; buđto že widěl, že wšecko namáhání je marné, že králowně žádným způsobem pomoci nemůže, anebo že jej králowna velice urazila. A wšak pobyl ještě

* Španielé udělali zákon, že každý Španiel o tu nej-slechetnější Mexičanku ucházeti se mohl, a ona se musela za něj provdati. Bohactví a statky patřily pak jí, nebo spíše Španielu, a ostatní děti byly wyděděny.

* Matko boží. Španiel se zaklíná, zapřísahá, diví, žasne, wšechno jménem Matky boží.

několik měsíců u dvora, a pak na prosbu královny ještě jednou do Polska se odebral.

Wykonaw swou úlohu žádal o propuštění, načež se do Šebenika odebral, odkud se svými synovci dálé na cesty se wypravil. Snad se, jak Abbé Sortis praví, až do roku 1549. we Wlašich zdržoval, načež ku králi Ferdinandovi pospíšil, který mu mnohé statky udělil, jenž mu hojně užity přinášely. Později ho potřeboval i we světských záležitostech. R. 1553. vypravil se opět jakožto wyslanec k básei Alimu-Beglerbegovi do Budina, a ještě w tom samém roce za biskupa Pětikostelského a královského raddu zwolen byl. Nedlouho na to odebral se opět do Turek, kamž ho František Zaj doprovázel. Jen malý zlomek z jeho cesty pozůstal, neb větší díl a sice nejlepší byl Jesuitovi Riceputimu swěřen, který toho času mnoho rukopisů w Dalmatsku sebral, udávaje, že chce dějepis ilirský wydati, což se ale nestalo a velká část neocenitelných rukopisů snad zničena byla. Veranič doprovázel všude Solimana, který tenkráte na hranicích perských wálčil, a takto pět let mezi Turky pobyl. Na těchto cestách nabyl úplné známosti o státním řízení tureckém a walečném umění. Toho času přišel k portě Auger Busbek z Widné učiniw příměří se sultánem. Veranič a Zaj odebrali se r. 1557. dle swědectví Busbekowa do Uher. Ještě rok neminul a Veranič wyměnil stolici biskupskou w Pětikostelích se stolicí Elaskou. R. 1567. byl podruhé od císaře Maxmiliána II. k portě wyslán, kdežto za několik měsíců mir se Solimem II. k prospěchu weškerého křesťanstva uzavřel. Důkaz jeho plnosti a učenosti dává překlad tureckých letopisů, ježto w Angore nalezl. Tento rukopus jest ten samý, kterého na větším díle Leunclavius k swému spisu použil*, jenž pod jménem Codex Veranzianus u učenců znám jest.

(Dokončení.)

Zpomínky na staré časy.

W životopisu Wiléma z Rosenberka od Wáclava Březana, wydaném od Českého Museum, čini se zmínka o rodu Rogendorfském, a jmenovité dwakráte o Alžběté z Rogendorfu. Poněvadž se však toto jméno i na jednom starém zwonu při chrámu Páně radnickém (na statku páteckém w Rakownicku) nachází, uveřejňujeme celý ten nápis dotčeného zwonu, kterýžto, se změněným tolíkem prawopisem, takto zní:

„Od wysoce urozené paní paní Alžběty z Rogendorfu a na Pátku etc. majice pomoc obec i wšickni osadní kostelu sw. Kříže do Radonic přináležející. dali zwon tento nákladem swým udělati. pro památku a potřebu svou i také budoucích potomkůw svých. aby zwukem téhož zwonu w církvi křesťanské w známost se uwozovaly schůze do chrámu Páně k poslouchání slova božího a chválení jména jeho svatého.“

Jednatelé toho díla. urozený pán Matyáš Pšowský z Pšowa, hejtman na Pátku. a Jan Janda, mlynář ze Stradonic.

* Leunclav. Hist. Turc. Lib. p. 51.

Brikci zwonař z Cinperku w Nowém tento zwon udělal. Léta 1574.“

Na druhé straně zwonu stojí jména: „Alžběta z Rogendorfu a na Pátku“ a „Matyáš Pšowský ze Stradonic“ s jejím a jeho znakem.

Swrchu jmenovaný životopis zmiňuje se o dvou Alžbětách z Rogendorfu, neboť při r. 1548. nazývá se tam Alžběta z Rogendorfu dcera nebožtíka bratra „pani Anny Joštové“ (druhé manželky pana Jošta z Rosenberka, otce Wilémova), a při r. 1577. udáno, že pan Jan Wilém z Rogendorfu vdával dceru svou šlechtici Alžbětu (jejíž matka byla paní Margreta z Herbersteinu) za pana Jindřicha z Prag, swobodného pána z Windthagen. Z toho patrno, že nejspíše první z těchto dvou Alžbět paní na Pátku byla, o němžto Břežan při r. 1586. jen tím se zmiňuje, že pan vlastař JM. (Wilém z Rosenberka) jen ráčil s pámem Jaroslavem ze Smiřic, přesidentem české komory, z Roudnice na Pátek, odkud se druhého dne do Roudnice navrátil. —

Uvedený nápis nalezá se na velikém zwonu radnickém. Prostřední jest o 62 let starší, jakž wysvitá z nápisu:

„tentoz dielan od mystra tomasse letho božího tisicího pietistého dvanasteho.“

Malý jest již ze smutných časů české poněmčilosti; čtemeš na něm takto:

„Mich. Nicolaus Löw in Prag anno 1665 gos. A. A. F. H. R. H. W. Z. M.“

J. K. H. Z. Z. N. P. Z. G. M. C. R.

Johann Karol. Hložek v. Zampach.“ (Pod tím jeho znak.) (Dokončení.)

Listy učitelům českým.

15. O přestávkách psychologických a wyučování, o pozornosti a něco o pudu pohlavním.

(Dokončení.) Leč právě zde třeba, aby se ukázalo, zdali učitel k učitelství powolán jest čili nic. Přede wším musí učitel děj ten docela pochopiti; on musí wěděti a) jak dalece žákům možná jest myšlenky napnuté udržeti, a b) jakým způsobem možno toho dojít, aby se žákům dostalo při mechanickém slabnutí jejich myšlenek náhle takových představ, jenžto k plánu učitelovu směrují, a nikoli takových, jenž wynikají ze wpływu fantasie a náhodných dojmů smyslowých. Toho dosáhne učitel nejen whodným střídáním předmětů školních, ale i tim, když při wyučování k tomu hledí, aby se žákům přehled celku usnadnil, a když u wyučování swém častěji se uhne k tomu anebo onomu pojmenování, jenžto dojímá život dětinský, když tu neb onu powidku prohodi, jenžto umlčeného ducha zotaví, zkrátka, když se učitel o to stará, aby se wyučování jeho pro žáky stalo wýhodné čili interessantní. W ohledu tom působí zvlášť zpěv školní velmi dobře; učitelé moudří wědě často upotřebiti ho co koření a soli pro wyučování. Také se mně často událo při veřejných zkouškách být, kde se učitel dosti sice potil, ale zaražení žáci slova pronéstí nemohli, což když moudrý dozorce zpuzoroval, učinil, že se žáci tomu neb onomu od srdece zasmáli; i hned se jejich jazyk rozwázal a odpovědi šly jako na mlýnku. I to způsobila přestávka psychologická.

Co do pozornosti nezbývá již místa, abych děj tento po psychologicku wywinul, uwádím proto jedině wýpadky. Chce-li si učitel pozornost žáků získati, nesmí jím ani příliš nowé, t. j. neznámé, ani příliš staré, t. j. velmi známé wěci přednášeti. W prvním pádu není žádného spojení mezi wěcmi nowými a oněmi pomysly, jenžto u žáků se nalezejí, a proto nemohou tyto k tomu cučinkowati, aby se nowé pomysly snadno pojaly; w druhém pádu jsou pomysly wěci známých již sesláblé, tak že se při každém i

tom nejmenším wpływu jiných przedstaw rospochrui. Mají-li se tedy přece příliš nowé anebo velmi známé wéci zákum předněsti, musí se pozornost jejich wydobyti toliko způsobem, jakým se to děje. Sem náleží již dříve wywinutá prestawka psychologická a učitelovo časté ubnutí se od wéci se slouky: „Dítky! třeba že se wám věc tato velmi známa zdá být, však dáte-li pozor, shledáte hned“ atd., jako i ono známé prawidlo, že má učitel dříve otázku učiniti a pak teprw žáka k odpovědi wywołati atd.—

Konečně chtěl jsem se zmíniti o pudu pohlavním. O wéci této se zvláště ku konci předešlého století mnoho psalo, totiž od filantropistů (Revisionswerk!), a udalo se přemnoho návrhů proti všeliké formě smilstva čelících, od Salzmannových kroužků až k genialnímu nápadu Rousseau-a, jenžto kdesi nawrhuje, aby se mladici pro výstrahu wodili do nemocnic na příjice stonawých. I Přítel Mládeže o wéci této dlouhé řeči wede, opírá se při tom nejvíce o pravdy náboženské. W skutku je každému časopisu wychowatelskému ne sice mnoho ale hodných slow w ohledu tom třeba. Bych však o wéci této swé mínění krátkými slowy pronesl, mám za to, že cím dle se wýpuk pudu pohlavního u mládeže zadrží, tím wětší že je výhoda pro wychowatelství. W tom ohledu jest we wěku od 12—16 let neustálé dohlídky, silocwiku a náboženského cwičení třeba. Po 16 letech má se mladik o wýznamu pudu pohlavního poučiti, jestli poučení toho jakýkoliv nepravidelný wlív již dříve nezádral. Napotom třeba, aby se pohlubil buď w powinnosti powołání swého buď w ideu uměleckou, náboženskou, rozumovou, buď i w ideu národnosti atd. Nejlepší však prostředek proti smilstvu všechno druhu jest čistá láska k děvě šlechetné, byť ona i na začátku jen pouhým idealem byla (Hufeland, Mittel gegen die Unkeuschheit), a konečně — stav manželský.

Vlastenské zprávy.

Z Klatov docházejí nás milé zprávy o vlasteneckém sobě počinání pp. professorů na tamějším gymnasiu, kdežto netoliko rádně češtině se wyučuje, nýbrž i latinská a řečtí autorowé do materstiny překládají. Žáci gymnasialní drží sobě též české časopisy.—

Nelze nezmínti se w těchto listech též o šlechetném sobě počinání welebného pana faráře Wolanského Wejwody, který na osadě swé, ku kteréž i lidnatý Karlín náleží, wšecku swou pozornost školám wěnuje a k zvelebení jejich jakož i k podporowání chudých žáků žádných oběti nelituje. Netoliko že porouchané náradí školní na swé outraty spravovati dává ba i nowé zřizuje, nýbrž i chudé dítky školními knibami i jinými potřebami štědře daruje. O každé výroční zkoušce nejméně 12 ditek od něho obuv dostává, wíce ditek obojího pohlaví již i nowým šatstvem podělil. Při měsíčních i celoročních zkouškách pilným dítkám bez ohledu na stav rodičů odměny uděluje. Ku školám daroval již knih jak poučných tak i swárně zábavných nesčíslný počet. Když jeden z pomocníků se rozstonal, přilepšoval mu po 2½ měsíce na strawu po 5 zl. na stříbře měsíčně. Podporoval i čtvrtého pomocníka, pokud penězité služby neměl, skrz wíce než celý rok dwěma i třemi dwacetníky týdně. Též každoročně dva chudé žáky latinských škol podporuje, pak k jistině karlínské opatřovny roční přispěwek uděluje. — Když r. 1845. 29. Března diw proudy rozvodněné Wltawy tolika rodinám karlínským zkázu přinesly: tu on, dříve než odjinud pomoc přišla, co anděl útěchy první se objevil a mnoho zlatých mezi chudé rozdal. Wúbec nacházejí w něm chudí osadníci welkomyslného dobrodince. Chwála takowému duchovnímu pastýři,

jakých aby wíce w Čechách bylo, každý vlastenec sobě přáti musí!

J. B. M.

Kronika času.

* Do Londýna přišla čínská divadelní společnost i s tanecníky a plným orkestrem a bude před Angličany provozovat čínské kusy.

* W Brusselu stál nedávno před soudem hospodský, na nějž se dokázalo, že jednoho cestujícího zabiw jitric z něho nadělal.

* W Americe napsala jedna dáma knihu o příčinách oběhu krve.

* W Linci byly 17. m. m. drženy veřejné hody o koňském mase.

* W kurfirštství Hesském vystěhovala se celá wes, jménem Meimbressen, do Ameriky.

* W Brně wynalezl pan Sinsler apparat, kterým se pokoji spolu oswětlouati i topiti mohou.

* Srbská vláda hledá tři inženýry za plat 400, 500 i 600 twrdých tolarů (po 2 zl. we stříbře).

* Angličan Brown wynalezl nový způsob zapečetování psaní pomocí jakéhosi, abychom tak řekli, zámečku, kteréž otvíráni jich bez porušení obálky nemožným ční.

* Na Slovensku množí se nedělní školky, spolky strídmosti, a zakládají se tak nazvané spolky hospodářské, do kterých se po malých částkách penize wkládají a které časem svým veliké výhody slabují.

* W Paříži obžaloval marquis d'Espinay St. Luc romanopisce Alexandra Dumasa, že w jednom romanu svém jistého předka jeho pomlouval.

* W Berlině zřídil se spolek k vystavování nájemních domů, který nájemníkům jejich jisté procenty co podily na kapitalu, t. j. ceně domu pojišťuje, tak, že kdo by takový dům po třicet let w najmu měl, potom ouplným jeho majetkem by se stal.

* Illustrowané nowiny podávají wyobrazení letošního slowanského bálu we Wídni.

Národní hádanky.

Když zmrza	Woda ana na led
Běží to běží, přikryté tíži	Když to newidi, zwedne to, když to
widi, nechá to ležet	Cerwiny říček
Kdy sedlák na střechu drndá (drn dá)	Když nemášindel (drn dá)
Wšecko jde do toho, co je to?	Abeceda
Je to černé, nečerní ale čerweni to	Blečka
Roste, roste stromeček,	Cerwena ředkew
Pichlavý jak bodláček,	Cwoky
Kulatý jak jablíčko,	Co jde po hlavě do kostela?
Cerwený jak líčko.	Co jde po příči do kostela?
Hlava ke křtu	Co je nejdříve w kostele?
Hlava od křtu	Co je w kostele nejsmělejší?
Moncha	Za krejcar je toho plný pokoj
Švika	Stojí jeden chrám, w něm jeden sloup, na tom sloupu dwanače domů, na každém domu třicet trámů, a dwě wéci skrze to ustavičně jdou.

B. N.

Nowá knížka.

Ruční knížka obsahujíc české a německé rozmluvy s theoretickým navedením k rychlému naučení se jazyku českému. Sepsal J. N. Konečný. We Wídni 1847. Knihkupectví Karla Haasa. 8. Stran IV a 178. Cena 48 kr. stř.

Číslo 46.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

17. Dubna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 36 kr.

B u d i č k y.

5.

Kam, udatní, kam spěcháte,
Milé vlasti synové?
„Na roty wráhů prokláte
Naši táhnou plukové.“

Na pochwy a ostré meče
Změněn mírulibý pluh,
W statném boji krew ať teče
Pro vlastenský sad i luh.“

Šťastný kraj, kde dům a roli
Hájí řada reků w poli;
Šťastnějším bud' ale jmín
Ten, kde hájen cnosti týn.

6.

Ký to škůdce doupě stálé
Sroubil w našich dědinách,
Wonných kwětů že na mále
Po všech vlasti lučinách?..

Bohdáčí, trn druhu všeho
Mladistvých že sadů host?
Kde je pramen toho zlého? —
Pýcha, závist, neswornost...

Strážný vlasti duchů, smělé
Zbíti dej ty bubitele,
Kaž, ať hned se pokori
Wlny bouřném na mori.

7.

Ať si kdo chce wyzdívuje,
Strašnou války korouhew,
A tam sobě jen libuje,
W potocích kde hrčí krew:

Práno swětoborcům wínků,
Jež owívá wzdych a žel,
Nebažím tam mít dědinku,
Puch kde wěje z mrtvých těl.

Chwalnejší i téžší snaha,
Pokořit w swém srdeci wraha;
Sláwa mu, kdo získaw boj
Pohubil svých wášní roj!

8.

Připni sobě wětru křídla,
Litni k zadním končinám,

Staw si na propastech sídla,
Wznes se k hvězdným výšinám:

Kamkoliw tě doprovází
Zrádný twého srdece tluk,
Tam i kročejem twým wchází
K zkáze rychlý zhoubců pluk.

Wzdálené od swěta wiru
Jedno místo jen duch miru
Zaswétíl již z dávných dob.
Místečko to?... chladný hrob.

O d p l a t a.

(Pokračování.)

I wlekli jinocha tmawou chodbou do jiného sklepení, které se k onomu, jež jsme shora popsali, podobalo, jako strašlivé k hroznému. — Sklepení toto bylo také jednou lampou osvětleno, jež světlo ale tak bledě a temně po stěnách splývalo, jakoby wstoupiwšiho teprva zponenábla s hroznými wěcmi, jež tuto widěti bylo, seznámiti chtělo. Muoho ohromných, tlustých sloupů wypinalo se z toho sklepení. Podle zdí stály stoly a stolice rozličného twaru, některé wypadaly jako kufry, některé jako rožně, jiné zas jako wozy, wšechny ale byly ze železa. Na mokrých sloupech a zděch wisely co rameno tlusté řetězy a wyčuhowaly kruhy a skoby, w nichž lidské postavy stojí, sedě nebo kleče pozorowati bylo; zdali žiwé nebo mrtvé, nedalo se při temném swětle rozeznati. Známky wšak žiwota nebylo lze u nich žádné wypátrat. Nízké dwěře neboli díry se železnými mřížemi bylo také widěti. To wše vyhliželo jako podzemní jatky s klecemi pro diwoké drawce.

Bázliwě ohlížel se jinoch wůkol, a když místo to w celé jeho strašlosti seznal, zachwěl se a klešal k zemi. „Jeſu Maria!“ zwolal w ouzkosti, „kde jsem, seňori? pro Matku boží, kde jsem?“

„Ticho!“ prawil poprawce mladíka ke zdi přitlačiw, a sepial ubohému obě ruce do kruhů. Při tom hodil mu alguazil na hlavu čepici, která tak přes obličeji padla, že jen ústa a nos otvor měly.

„Milost!“ zaúpěl mladík. „Ach, kdyby moje ubohá matka —“

„My jí to wyřídíme,“ pravil kat, sám poněkud pohnut, neb to bylo skoro ještě dítě letům chlapeckým sotva odrostlé, „my jí to powíme a ona může snad plnomocné odpustky koupit; nebo se zpowědníky nemáme zde co dělat. U nás se odhývá všechno zkrátka, obzvláště co je mučirna odstraněna. Za dvacet dolarů obdrží ale Waše Milost ty nejlepší odpustky; jsou po čertech lacné, co buriči osvěty nabyla.“

Při těch slovech mu roztahl nohy, tak že jimi veliký ze zdi čouhající kámen obemknul.

„Jesu Maria!“ zwolal opět mladík, „taková zima!“

„Wšak wám bude teplo, seňore! W našich rukou bywá nejstudenějšímu teplo!“ pravil kat a položil hlavu jeho do velkého železného kruhu.

„Swatá Panno! pros za nás!“ modlil se ubohý Elmo více skrze zuby; pak se povznesl hlas jeho a on začal onen čarokrásný zpěv: „Madre dolorosa, dulcissima y formosa,“ jejž ve hrůzách tušení smrti tak jímavě a krásně zpíval, že i kat na chvíli od něho upustil a s pohnutím poslouchal. Kynutí vrchního alguazila učinilo této přestávce konec.

„Tróchu zpátky, mladý pane!“ pravil poprawcě, „nohy víc od sebe, aby přišel kámen do prostřed. Připravíme wám welmi pohodlné místo k sezení.“

„Zima, hrozná zima!“ lkal nešťastný. „Ó má ubohá matka, má sestra, milostná sestra!“

„Hlawu wýš nahoru,“ napomínal kat opět, „sic by wás péro do lebky trefit mohlo. Tak, nyní je dobré. Nebojte se, neuděláme wám nic.“

Nešťastník stál nyní s roztaženýma nohami nad kamenem ze zdi čouhajícím, krk v ohromném kruhu sepiatý maje, ruce roztažené wisely ve skobách.

„Zůstaňte stát, až wám řetěz na krk upewníme. Netreste se. Vždyt wám nic neuděláme; několik minut, a vy jste jak máte být.“

Po těchto utěšujících slovech chopil se kat tenšího w kameně zadělaného řetězu a owinul jej o krk mladíka, jenžto chvějíc se stál a jako beránek sebou všechno činiti nechal. Ubohý přestal plakat a modlil se tisí a rychle Ave Marie w onom strachu smrti, který we strašlivých posledních okamžicích to dohoniti chce, co dříve zameškal.

Nad nimi strhnul se veliký pokřík, a až do podzemního sklepení zazníval powyk z ulice a z domu. Slyšeli dobře, kterak generální marš po ulicích vří.

Kat se zarazil, ale vrchní alguázil mu kynul, a kat stisknul mladíka jednou rukou ke kamenu dolů; bylo slyšet klapnutí péra, kámen wypadl ze zdi.

„Jesu Maria! Wšickni Swati!“ modlil se Elmo. „Matka mo —“ Poslední slabiku již nebylo slyšeti, za to se ozvalo prasknutí lámajícího se oudu, na to wylezl ztuhlý jazyk z úst, oči wystoupily z důlků — obět dábelskosti španielské wisela polo sedíc polo stojíc we skobách — mrtwola.

(Dokončení.)

Antonín Veranič, Dalmat.

(Dokončení.)

Po navrácení svém obdržel r. 1569. arcibiskupství w Ostřihomě a stal se primasem, roku pak 1572. mistokrálem w Uhrách. Toho samého roku korunoval Rudolfa wýwodu Rakouského za krále Uherského. Řeč, při té příležitosti od něho samého držanou, wytiskl Rampazetto w Benátkách. Toho času wydal Seccervizius we Widni básně, mezi nimiž se od něho jeden chwalopzpěw na Veraniče pod jménem Verancius nalezá, ku které sbírce množství německých básníků swé latinské básně přidal.

Mezi tím mu množi výteční mužové swá dila wěnowali. Ostatně wýšlo mnoho kněb jeho nákladem, neb byl velký příznivec wěd. Nyní wšak chýlil se sklon žiwota jeho. Na sném prešovském padl do nemoci. Zpočátku dával se léčit, uznávaje wšak marnost toho očekával smrt neohrozeným duchem, umrel pak roku 1573. Wedy w něm welikou podporu, chudý lid dobrého otce, Uhry a celé křesianstvo znamenitého státníka ztratily. Několik dni před úmrtím swým obdržel list od Rehoře XIII., jenž ho pro velké zásluhy za kardinála povýšil. Michael Duborožki držel mu pohřební řeč, a tělo jeho bylo w chrámu svatého Mikuláše w Trnawě pochowáno. Náhrobek jeho zdobi krásný nápis.

Antonín Veranič byl hezkého zrostu, outlé pleti, otěvřených a šlechetných tahů, přidlouhlého nosu, modrých očí, hnědých wousů, až na pás dosahujících. Prawí se, že se we swém mládí zamílovával, jak i z jeho básní wysvitá. K této tělesné krásě přidružila se welmi zajímavá wýmluwnost, jenž mu u knížat a krásného pohlawi welikou přízeň získala. Weškeré chowání jeho swědčilo o tiché duši. Trpělivost, s jakou se ke swému strýci Statileovi chowal, nezakládala se na politických záměrech, nýbrž w přirozené powaze jeho spočívala. Statky a bohatstvím nezpyšněl, nýbrž welikomyslným a dobrotiwým se ukázal. Welikou štědrotu oswědčil, an císaři Ferdinandovi 30.000 uherských zlatých daroval, jichž tento k wydržowání wojska použil, a sice w ten čas, když pokladnice jeho vyprázdněna byla. Po smrti Veraničové museli wšecko stříbro prodat, aby jeho dluhy zaprawili. W úkonech státních wtíp a hlubokého ducha na jeho dával; dle mínění jeho měli knížata křesianská tolíko w mocném spojení s Osmany válčiti. Ač neustále rozličnými úkony zabawen, přece wždy zvláštní lásku pro wědy jevil a jím prázdné a pokojné doby wěnowal. Pozůstalé rukopisy po něm jsou: 1. Vita Petri Berislavi. 2. Iter Buda Hadrianopolim. 3. De situ Moldaviæ. (Zlomek.) 4. De rebus gestis Joannis regis Hungariae. (Dwě knihy.) De abitu Joannis regis Hungariae, epistole ad Joannem Statilium Episcopum Transsilvanum datæ, dum idem Statilius in Gallia oratorem ageret anno 1540. 6. Animadversiones in Pauli

Jovii historiam, ad ipsum Jovium. 7. De obsidione et interceptione Budæ; ad Petrum Petrovith. S. Vita F. Georgii Utissenii. (Jen malý zlomek.) 9. Collectio antiquorum epigrammatum. 10. Multa ad historiam Hungaricam sui temporis. 11. Otia sive carmina.

Bedřich baron z Tunklů.

Zpomínky na staré časy.

(Dokončení) Zvuky nejstaršího zwonu radonického (od roku 1512.) upomínají tedy osadníky na smutné časy kralowání Wladislava Polského (syna Polského krále Kazimíra), kterýžto po smrti slavného Jiřího Poděbradského ed stavů českých za krále zvolen. Byly to časové nešťastných různíc mezi katolíky a kalvíny a krvavých rozbrojů mezi zbojným paštivem s jedné a hříšně utiskovaným měšťanstvem a selským lidem s druhé strany, kterýžto dobrý sice ale slabý Wladislav uspokojit nemohla, na újmu země a národu českého raději v uherském Budíně nežli v Praze se zdržoval.

Zwon od r. 1574. zazníval již vážněji a pokojněji, nebo zvukové jeho jsou ozvěna z posledních dob panování milovaného císaře a krále Maxmiliána II. z domu Rakouského, kterýžto moudrý vladař, svobodu v náboženství prohlásil, jak ku katolíkům tak i k nekatolíkům stejně laskavým a spravedlivým se proukazoval, tak že království české pod jeho žezlem stálého svatého míru požívalo. Syn jeho, císař a král Rudolf II., který r. 1576. na trůn dosedl, zwolil sobě již od časů Wladislava Polského opuštěnou Prahu za stálé sídlo, a za něho zkwetl zlatý věk české řeči, vlastenskému umění, řemeslům a vědomostem. Byly Rudolf druhým Karlem IV. národu českému. Za jeho požehnaného panování užívalo se jazyka českého jak v nižších i vyšších úřadech, tak v nižších i vyšších školách; učenost a vzdělanost rozmáhaly se bez všelikých překážek, které jim cizí jazyk obvykle v cestu klade; vzněsení nepohrdali sprostými, poněvadž je stejná řeč k srdeci jejich poutala, ouředníci nemohli poddané svými písemnostmi klamat, poněvadž jim tito rozuměli; poddaní chowali v srdečích svých důvěru a lásku ke svým vrchnostem a představeným, s nimižto v každé záležitosti bez tlumočníka mluviti mohli; nebylo odporných sobě stran, nebylo různění sily národní, ale všecko pracovalo k jednomu cíli, k dosažení obecného dobrého, a z té příčiny kvetlo také v zemi štěstí a boží požehnání, jehož nejvyšší i nejnížší účastným se stal. Proto zůstane památka Rudolfa krále věčně u vděčné paměti národu českého.

Zvukové zwonu od r. 1665. jsou již ohlas ze časů císaře Leopolda I., za něhož mnoho německých, vlastských i francouzských rodin zemi českou zaplavilo a v ní se usadilo, od nichžto pak ubohý lid selský tak velice sužován a utiskován byl, že se r. 1680. břemena svého mocí sprostří chtěl.

A takto připomínají nám žalostné zvuky nejstaršího zwonu našeho a zvuky nejnovějšího zwonu někdejší velmi smutné doby vlasti; toliko zwon prostřední jest nám drahou památkou panovnické lásky k národu a blahoplodné spravedlnosti.

B. Jablonský.

D o p i s.

Z Nowé Cerekwe.

Zdejší páni divadelní ochotníci nám 5. Dubna vybranou večerní zábavu připravili. Přewozovali totiž k jistému dobročinnému účelu Štěpánkou weselohru: „Čtyry stráže na jednom stanovišti“, a představěn toto se jim dobré podarilo. Wedením horlivého pana učitele Františka Mareše se asi třicet hudebníků z okolí shromáždilo, pro-

wozujíce zdařile několik ouvertur, a mimo to zpíval se český sbor od Maška. Dále následovala německá weselohra: „Die hübsche Pußmacherin“, v nížto Stolperfuch říká svůj úkol priměřené wywedl. Ale zvláštní lahůdku nám podal pan Wolfgang Wiedemann, absolvovalý konservatorista pražský, který we svém na violonu provozovaném koncertu veskeré hudby milovné obecenstvo okouzlival. co zdatný wycenec české hudební školy se osvědčil a ze svého nástroje tak lahodné a srdečně dojmající zvuky vyloudil, že všecky znatele hudby svým mistrným přednesem přerozkošně bawil. Od něho lze mnoho očekávat, bude-li v umění svém bedlivě pokračovati. — Pochwala budiž všem vlastním, jenž tak horlivě dobrou věc podporuje!

Ant. Pacowský.

Slowanské zpráwy.

* W nowinach chorwatsko-slawonsko-dalmatských vy- psána jest dle nařízení sněmu roku 1845. odměna za nejlepší dramatické hry ilirské w následujících článcích:

1. Každý se o tu odměnu ucházeti může, buď naroden aneb přebývající kdekoli; jenom jazyka ilirského mo- cen ovšem být musí.

2. Předmět jest vůli spisovatelově zůstaven.

3. Twárnost díla musí být dramatická, prosou aneb veršem.

4. Každý spisovatel ať swé dílo cizí rukou opsati, čísly na stránkách opatrni a swázati dá. K rukopisu nesmí být připsáno jméno spisovatelovo, alebrž nějaké heslo; pak musí k tomu rukopisu přiložena být cedulka zapečetěná, w níž jméno spisovatelovo zapsáno jest, nawrch pak místo nápisu heslo touž rukou psané jako w rukopise.

5. Tako připravená díla mají se nejpozději do prvního Dubna r. 1845. pod nápisem vysoce urozeného hraběte Otty Sermayc, přednosti výboru k tomu oučela woleného, zaslati; takovým wšak způsobem, by jméno spisovatelovo při tom na jeho nepříšlo.

6. Dílo, které určený výbor za nejlepší uzná, dostane náhradu 120 zl. stř., druhé 100 zl., třetí 60 zl. Dílo čtvrté veřejně bude pochváleno a může se budoucně o náhradu ucházeti.

7. Náhradu dostaví rukopisy odewzdají se chorwatsko-slawonskému národnímu Museum, jestli se takové do té doby s povolením nejmilostivějšího zeměpána zřídí; wšak majetnost rukopisů zůstane spisovatelům, kteří pak díla svá buď prodati buď k užitku svému do tisku dát mohou.

8. Rukopisy neodměněné vrátí se spisovatelům. —

Sláva buď stavům chorwatským a slavonským, jenžto na snémě zemském o duševní pokroky lidu svého tak velikomyslně pečovali! Divadlo národní jest opravdu nejkrásnější škola vzdělanosti a cnosti. Jinak ovšem to vypadá, kde divadlo jenom částce obecenstva zábavu, schůzku, klewety, kejkly a podívanou poskytuje. Takové divadlo nesměřuje k blahu národu, alebrž ku snížení. Připomenout též musíme, že swrchu psané náhrady každoročně se vyplácti budou, ano se budoucně i zwýší. Kojíme se tedy blahou nadějí, že tím podnětem dramatická může tak chvalně pěstovaná w literatuře ilirské hojně a vzácné plody podá.

* Příklad vysoce welebných pp. biskupů J. Schrotta a J. Haulika i jiné vlastence k podobné štědrosti po- bidnul, že též své akcie na národní dům w Záhřebě tomu blahodatnému ústavu darovali. Jedna akcie stojí 25 zl. stř.; a kromě dříve řečených pánu biskupů (o nichž tyto listy se již zmínily) následující pánowé rovně vlastenecky jednali: P. Eduard Zdenčaj 4 akcie, p. Drahotín Zengeval 1 akci, p. Antonín Kukuljević 1 akci, p. Kazimír Jelačić 1 akci, p. Ladislav Jelačić 1 ak-

cii, p. Ivan Kukujević 1 akcii; dohromady 9 akcií čili 225 zl. stř. (posud tedy ohrnem darováno 5275 zl stř.)

* Wysoko welebný pan biskup Záhřebský Jiří Haušlik, otcowským duchem o swé owčičky pečující pastýr, k založení národních škol w městě Perlaku 400 zl. stř. věnowal, welebný pan kanowník a arcijáben Jan Vahtaric 100 zl. stř.

* W Záhřebě vyšel třetí swazek spisů pro mládež, obsahující povídka: Milutin dle Kr. Šmida wzdělanou. Cena 12 kr. stř.

Trestu hodná rozpustilost.

Opustiw mléci „w jutrním spaní“ Prahu krácim podle „kúřici se w ranej páre“ Wltawy do sewernich krajů, abych pohybowáním se we welebném chrámu přírody, ze epánku zimního se probuzujiči, na téle i na myslí okrál. „Ticho vše, tichunko.“ Sotva ale králowna nebes zářici tvář svou od východu byla okázala, již ji tisíceru libozvučných hlasů štěbetavých skřivánek vítá. Neobyčejně dojat libezností přírody krácim dále, weškerou duší naslouchaje tomuto koncertu, při němž že pěvci nebeští wstupného newybírají, i král i žebrák obweselovati se smí. Awšak nenadále mně, přicházejicimu tam, kde Labe Wltawu pije, několik ran z ručnic city i myšlenky tyto zaplaší. Co to as za drawce, na nějž se smrtici olovo z obniwých tlam metá? — myslím sobě, a sotva uwěřím zrakům svým, spatře několik již dosti dospělých mladíků, aníž obklopeni housem psů střílejí na skřivany. — Wyzrazujič to neněžnou (nerku-li nelidskou) mysl toho, komu lze k obveselení myslí prolévat newinnou krew libezných těchto i zákonem chráněných jarních zpěvů.

Kouba.

S m ě s.

Obřady při pohřbu u Morlachůw. Nežli se tělo zemřelého z domu wynese, obklopí je celá rodina a nótne je opláče. Jak mile kněz pro ně přijde, dá se všechno ještě jednou do hrozného bědování. Na to se každý k zemřelému nakloní a wšelicos mu do ucha šeptá, co na onom světě vyřídit má. Po těchto obřadech jej bílým šatem přikryjou a do kostela donesou, kdežto kwilici ženy a přítelkyně zemřelého pohřební písň odzpívají. Když ho pochowali, vráti se celý zástup s knězem primo do domu, odkud zemřelý wynešen byl, načež se notně hoduje, při které příležitosti víno a modlitby podiwným způsobem se střídají. Na znamení smutku nosí mužové neoholené brady a nahlavě čapku hnědofialové barvy. Ženy si ovažou hlavy černým aneb modrým šátkem a potáhnou všechno, co na nich čerweného jest, černým šatem. Rok po smrti nawšewují Morlachyně hrob zemřelého, kdežto jej oplakávají a na hrob woňawé kvíti sypou. Stalo-li se ale, že nemohly přijít, omlouvají se při příští návštěvě u zesnulého; mluví jako k živému a oznámí mu, z jaké příčiny nemohly přijít. Často se ho tázou, jak to wyhlíží na onom světě, a mnoho jiných otázek mu dávají. Wšecko to wyprawují pláčitým, odměreným hlasem. Někdy je i dívky chtivé, aby se témo wěcem přiúčily, k hrobu zemřelého doprovázeli.

B. b. z T.

Kdy Bůh svět stvořil, po dlouhý čas žádný s jinou stotou newěděl, až to jeden učený pan professor w Gere jménem Hogel we svých „Manductio ad historiam universalem Lips. 1712. na stránce 32. powěděl, že Bůh svět stvořil roku 1. dne 26. Září. — Kam učenost nesáhá!

První vystoupení tenoristy. Před třiceti lety nacházela se w Bergamě dosti prostřední opera, při které wšak náhodou některí vyborní choristé se nacházeli. Z jich sboru

wyšlo několik slavných zpěvců, hudebníků i skladatelů hudebních, jako Dorzelli, Bianchi, Mori, Dolci. Mezi jinými nacházel se tam též jistý chudý, velmi skromný a wšude oblibený krejčí, který pro podporování owdowělé matky swé w choru zpíval. Jednoho dne přišel k známému zpěváku Nozarinu, aby mu wzal míru na kabát. Nozari měřil ho okem a pravil: „Jak se mi zdá, znám tě již odněkud, můj milý.“ — „Může být, snad mne pán viděl w diwadle, kde w choru zpíval.“ — „A máš dobrý blas?“ — „Ne zvláštní, sotva dosáhnu do g.“ — „Zkusme toho, přezpívej mi škalu.“ — Chorista poslechl, leč přijda ku g stál bez dechu. — „Ber a.“ — „Nemohu.“ — „Ber a, povídám ti, anebo...“ — „A...a...a.“ — „Teď wezmi h.“ — „Ale pane...“ — „Wezmi h, nebo jako že...“ — „A...h...a...h...c.“ — „Nuže, nepovidal jsem ti!“ zwolał Nozari witez-zoslawně. „A teď, příteli, dobré sobě pamatuj, co ti povídám: budeš-li pilný, staneš se prvním vlaským tenoristou.“ — A Nozari měl pravdu; chudý chorista, který staré kabáty spravoval, je dnes pánum milionů, i nazývá se — Rubini.

Welmoži turecti a wysoko postaveni mužové na wětším díle z nízkého rodu pocházejí. Achmet paša, zrádny kommandant loďstva, byl nejdříve šewcem a potom weslařem; vrchník dělostřelstva, Bey čili kniže jmenovaný, byl dříve sedlářským towaryšem; z černocha vyklešťence, jakého i Turci nenávidí, stal se generál jezdectva. Halil paša, swagr sultánůw, byl dříve otrokem starého Chosrewa, který zas bradoholíčem byl. Z mužského haremu Chosrewowa 38 kwětoucích mladíků na pašy powýšeno jest a skoro u všech tržní cena jejich udati by se mohla!

—ský.

Prawdiwá anekdota. W jisté společnosti se mluvilo o rozličných druzích wina, až se i na šampaňské přišlo, které se tak daleko rozeslá. Jistý hospodářský ouředník, chtě svou zeměpisnou učenost na jeho dali, doložil konečně: „Nemohu pochopiti, jak se tak mnoho šampaňského wina prodávat může, kdežto Šampa, kde se druh tento rodi, tak malý ostrov jest?!“

Lola Montez, jak některé časopisy opětně twrdí, je prý w skutku rodem z Iriska, jmenovitě prý dcera jistého plukowníka Craigie. Bywši prowadzana za jistého pana Jamesa we wýchodní Indii musela prý po smrti swého manžela outočistě swé wzíti k diwadlu. Tomu ona wšak wěrejně odpírá, udáwajíc, že její matka teprw co wdowa po jejím otcí vdala se za irského šlechtice.

O p r a w a.

Newím, jak lehce anebo těžce to šlo, přesadit pomocí pera celý Stubenbach i s chrámem, s farou, se školou a s hospodou na jiné wzdálené místo. Stalo se to we Wčeles w článku: „České sklo“, že jej spisatel z Prachynského kraje de Klatowského přenesl, a sice až k Domažlicům, t. j. hned 10 hodin daleko. Budou se Domažličtí divit, že pojednou mají hotové hutě w sousedstvu. Počet pak hutí sklových nedá se určiti ani na pět let, poněvadž zanikají jiné a jiné zase wznikají bez ohledu na stejný počet.

J. Kunkowický.

N á w ē ř t i.

Dne 22. Dubna (w deset hodin zrátá) na Zofině dokončí se jednání roční schůzky Jednoty průmyslní. Bude se voliti hlavní ředitel Jednoty a rokovati o návrhu pana hraběte Františka Thuna (syna), týkajíc se změny statut.

Hlavní ředitelstwo Jednoty průmyslní.

Číslo 47.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rýangu pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvíř.)

**20. Dubna
1847.**

Časopis tento se ve skladu Pospišilova (w Nowých alejach na Nowém Městě č. 116) vydává, po půlročích třikrát za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

Predplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Budičky.

9.

Pán-li prawdy swou cirkvičku
Někde sobě uprawil,
Tam i otec lži světničku
Rád by sobě přistawil.

I zwe druhu ku pomoci,
Snáší kámen, dřevo, kow,
Nejprw jen prowadí w noci,
Pak i w bílý den swuj low.

Dilo roste... než twé jméno
Wěčnou hanbou bud' ztiženo,
Zbabělce, jenž wědy braň
Drže sbíráš klamu daň!

10.

Již widím tě w horkém boji
Proti škůdců přepychu,
Reku Páně w skwělé zbroji,
Přáti sobě oddychu.

Nedli čiši ke rtům dáti,
W nížto rajské rosý dar
Wěrná ti podává mati
Na konečný wrahů zmar.

Tak posilen w boji dále
K předu kráčej, neustále
Tiskna wraha od dveří —
Zhoubnu, brachu, příměří.

11.

Kdy statečném u zápasu
Wrah nucen byl k outku:
Sbírá sebe horšich dásů
W přežalostném nářeku.

W čele pak nowého pluku
Znowa swírá týn a hrad,
W blahoplodném kde souzvuku
Zkwitá prawdy, cnosti sad.

Kdož ty hradby pak ochráni,
Po prvním-lí bojování
Slávou vítězství se zpil
A hned zbraň rek odložil?

12.

„Nač ty snahy, smutné twáře,
Nač ten boj a proudy slz?

Dokud wěku skwi se záře,
Směle vtrhni w plesu twrz.“

„Až po kraju naplni si čiši,
Růžemi se korunuj,
Zejtra snad je hrob twou říši,
Cos užil, jen zisk je twůj.“

Ach, ty růže!... Či nekryje
W nich se wěčný červ a zmije?
Kdež ta čiše prázdna muk?
Znám sireny luzuň zvuk.

Odpala.

(Dokončení.)

„Poslední wzdechnutí!“ prawil kat neobyčejně slavným hlasem.

Zwonek zawzněl silně a rychle z hořejšího sklepení, brzo na to bylo slyšet rychlé kroky mnoha sem pádících lidí, a: „Zadrž, pro lásku boží, zadrž!“ bylo poznati zděšený hlas soudcůw, dona Penafila. I wrazil do sklepení a za ním několik wysokých wojenských důstojníků, mezi nimi také tajemník místopráké.

Mlčky okázal vrchní alguazil na mrtwolu. Soudce uskočil několik kroků zpátky, důstojníci se zarazili a jejich zraky utkwely s největší trpkostí na tajemníku, který pohlédna na mrtwolu se zachwěl a zhlédna jizliwé zraky důstojníků zblednul.

„Deset těch nejlepších důstojníků nás stojí smrt tohoto jinucha,“ prawil jeden z důstojníků, „a wy, don Ruy Gomeze,“ obrátil se k tajemníkovi, „jste toho příčinou. Ale u svaté Panny milosti slibuji, že to nezapomeneme wám, ani tomu gavachu * nahore!“

„To je burictví!“ zwolal tajemník, „hana Jeho Excellenci nejmilosťivějšího místopráké, jenžto jest zastupníkem Jeho královské Majestátnosti! Já was zabawuju, plukowniku San Ildefonso, pro zradu Majestátu!“

Ona slawa by ovšem i toho nejslechetnějšího Kreola w ruce katovy byla wydala a zabawení jeho

* Gavacho — wěrolovná opice. Přezdívka Francouzům daná. Přezdívali též tak don Vanegasu, místopráké mexickému, že francouzské způsoby následoval.

by se bez odporu bylo stalo; ale zde stáli Španielé, spolukrálové Mexika.

„Hanebný pse!“ prawil plukownik s newyslownym pohrdáním we hlase a obličeji, i sáhnul na rukovět meče. Příklad jeho následovali důstojníci druži. Tajemník zbledl co stěna.

„Señoři, señoři!“ volal soudce, „nechte hádky a stíhejte raději Vincente Guerera — Madre de Dios! on je w Mexice! Zimnice buřictví lomcuje Mexikem, a důstojníci Jeho Majestátnosti hádají se spoju!“

„Prawda!“ zwolal plukownik s důstojníky ze sklepení ubíhaje. Wiření bubenů se rozléhalo po ulici a na předměstí hrčely rány malé zbraně.

„Neslychané, totě neslychané!“ wstoupil soudcův písar don Ferro do sklepení. „Zrowna když kamarádi don Garcioví štěsti přáli k jeho bohactví a že mu newěsta jeho tak brzo umřela, přepadne ten zákeřník Guerero dům jeho, u prostřed města, ta-kořka před nosem Jeho Excellencí —“

„A don Garcia a deset důstojníků jsou chyceni, mezi nimi major Arias!“ křížoval se soudce.

„A ten buřič Galeana se nehrozí stříleti na vojsko Jeho Majestátnosti!“ doložil don Ferro.

„Ach, oni již neuvidí krásné Mexiko!“ zwolal don Penafil.

Několik silných ran z kusu zahučelo a otráslo i poněkud sklepením.

„To je marné, všechno marné!“ prawil don Ferro. „Guerero je dávno w bezpečí.“ —

A tak bylo w skutku. Již se začalo dniti a to tak rychle, že sotva přechodu od noci ke dni rozeznati bylo.

Po silnici k Ajotle táhly se dva woje w neustálém boji dále od Mexika. První woj bylo lehce poznati co patrioti, druhý co Španiely. Pět set dobré ozbrojených a wycvičených mužů bylo jádro vojska patriotů, na něžto španielští dva plukové nejvíce doráželi, neboť we středu oněch nacházeli se zajati.

„Ku předu, ku předu, outokem!“ volal plukownik Ildefonso, Španiely k outoku poháněje. A patrioti zastavili, na koni bystrém projel Vincente Guerero, posud we swém otrhaném pláštiku, řady jejich, a když se Španielé až na ránu přiblížili, zahoukly jedním rázem ručnice patriotů a celé řady Španielů klesaly k zemi. Hejna Indianů, Mulatů a Zambů obíhala obě křídla Španielů, a s křikem: „Smrt Gachupinum! Pryč s Pannou milosti!“ wrhli se w řady jejich, že tito w outěku za druhým we čtverhran ustanoveným plukem outočště hledali. Indiani, dlouhymi jen nožmi a kyjemi ozbrojeni, museli ustoupiti, a patrioti táhli dále k horám, „Viva Vincente Guerero!“ vítězně provolávajice.

Již se neosmělili Španielé hnati outokem a jen zdaleka následovali patrioti. Na wysokém návrší zastavili se tito, a najednou rozstoupily se řady jejich, a Španielé viděli z dolejška dewět dů-

stojníků swých na širokých wětvích tamarindového stromu se klátit. Poručík Garcia byl ale ku kmenu pozdvižen a ruce jeho ke stromu přibity; jeho křik pronikal daleko krajinu, ale pomstychtí patrioti neměli žádného utrpení s ním, i přitlačili hlawu jeho ke stromu a přibili ji k němu tlustým hřebem, tak že mozek daleko vytríknul.

„Tak se mstí Vincente Guerero!“ zwolal tento mocně, že i Španielé slawa jeho slyšeli. „Kdybych byl měl jen čtyry tisíce ručnic místo pěti set,“ obrátil se pak ku swému brigádníku Bravovi, „nehnul bych se byl wice z Mexika. „Don Jose Hernandez!“ prawil pak k tomuto, jehož posud Indiani mezi sebou wlekli, „wás dáwám w moc don Galeanowi!“

Galeana obrátil se k jinochu, pliwnul po něm a kynul aby ho pustili.

W tom hnali rozdráždění Španielé znowa outokem, ručnice jejich zahoukly, a první, jenž klesl, byl Jose Hernandez.

Patrioti ale táhli se nyní bez odporu zpět, po-nechajice Španielům místo, aby se ucili, jaká odplata očekáwa ukrutnost jejich.

Listy učitelům českým.

16. Filcik co štěpar a wcelař, jeho přirodopis.

Dříve než k tomu přijdu, abych powěděl, jak Filcik štěparství a wcelarství swé zawáděl, zmíním se o potřebnosti obou předmětů pro mládež a člověka dospělého wůbec. Známo jest, že w každé osadě, w každém městečku a městě jakýsi zvláštní mraw panuje, t. j. zvláštní způsob pospolitého chowání se; tu je widěti wlídnost a tam opět zpurnost, zde wesełou prostosardečnost a onde potatelnou pokukawost; též i na mládeži je cosi takového pozorovati, někde dítky příchozího způsobně pozdrawují a jinde uprchnou aneb se ušklebí. Z toho wšeho jest nám na učitele uzavřiti, jak mile do osady wstoupíme; nebo duch ten vyčáhi ze školy. Ale nejen ze wnitřního uzpůsobení osadníků, nýbrž i ze zewnjška osady samé lze uzavřiti, jaký jest učitel. Jsou w Čechách osady, jenž cestujícího zdaleka již k sobě wábí swými zelenými košatými stromy, swými alejemi, zahradami a wcelovým bzučením; jsou opět osady časem w dosti ourodných krajích položené, jenž zasmušeně jaksi na cestovatele hledí jako jejich obywatele, bez stromů a zahrad, s nuzně zlepěnými okny, s roztrhanými ploty atd. Odkud ten rozdíl? Podívej se, milý cestovateli, do školy tu a tam, a uhlídáš příčnu. — Než nejen okrášlení osad a zdárného wyražení přináší pěstování stromů a wcel, nýbrž i peněžitý užitek. Má-li se wšak na wýhody škole dbati, musí se w mladosti hned chuf a láška k zaměstnání tomu vstípiti; něbo čemu se Honzík nenaucí, to Honza nepochopí. U mládeže wšak školní přináší cvičení w štěparství a wcelarství jestě jinou a mnohem důležitější wýhodu. Zmínil jsem se totiž již w prvnějších listech, jaký wýznam u wychowání má tak nazvaný tělocvik, a že nynější wěk pomalu již poznává, že škola má dělati ze žáků lidi na duchu a na těle čilé, a nýkoli přemrštěné swatoušky anebo jiné mudrlanty; a hle, k tomuto tělocviku zdá se mi že co přechod slouží cvičení w štěparství a wcelarství, zvlášť kdyby se k tomu i lesnictví připojilo a wubec hospodárství důmyslné; při tom nemluvím o wýhodách, jenž by wyplynuly z toho, že by si žákové mnohé pro život potřebné obraty oswojili, anebo z toho, že by učitel při zahradnických pracích anebo kdyby si s nimi do lesa wy-

běhl neb do pole, příležitost našel žáky i v mrawném ohledu poučiti. Awšak potřebu cvičení takového uznává dobré i naše zemské vysoce slavné řízení, jelikož od 1. Května 1829. číslem 18.253 nařizuje, aby každý učitel, pomocník a školní čekanec, jestli se stromy zacházel ještě neumi, u některého zahradníka neb štěpáre w štěparství se cvičil.

Filcik wyučoval štěparství teprv w posledních čtyřech letech svého učitelství, což ovšem nový důkaz jest jeho stálého pokračování. On nenáviděl všeckou utkvělost w učitelství a pohodlný šlendrian, a proto rok po roce buď nowé předměty k swému wyučování přidával, buď ten neb onen předmět zvláštním způsobem každoročně vytknul, čím se stalo, že děcko, jenž w pátém roce do první třídy přišlo a zde rok neb dvě léta pobýlo, napotom w druhé třídě až do vyjít určitých let wždy potřebné wšeestrannosti u vzdělání dosáhlo. * (Tak za mého pobytu we Filcikově škole přibyly nejdříve písemnosti, potom přírodotipis a dilem zeměpis; při tom se w jednom roce zvlášť dobropis vytknul, jindy pocty a zpěv, dle náwodu z Mrawného kalendáře.) Takovým způsobem přibylo r. 1833. i štěparství; k čemuž když konečně i wcelarství se přičinilo, stalo se, že hudba, které Filcik dříve nad míru howil, dilem ustoupili musela předmětem nowým. A to se dle zdání mého dobré stalo.

Jak Fileček k štěparské školce přišel, již jsem podotknul. Obdržel totiž od pana biskupa zpustlý pahrbek, který si zkopal a w krásnou rowinu jej obrátil k biskupské štěpničce připojil, jenžto se nyní téměř celá obrátila we školku. Zde tedy první rok jadérka sázel a půdu vzdělával, při čemž mu ovšem i žáci nápomocni byli. Na druhý rok již zde rouby štěpowatí, stromky očkovati a kopulovatí učil, při tom se tráva plela, záhonky okopávaly a jadérka sázela. Byla to wěru radost podívati se na hemžicí se množství žáků a žáček, jenž ozbrojeni jsouce motýkami, hra-báčemi atd. tu a tam po zahradě rozestavěni pracujíce buď zpívali buď w jednotlivých skupinách pilně pozorovali a sami zkoušeli, jak se má kůra rozřznouti při očkování nejdřív na příč a pak kolmo. U prostřed tohoto weselého národku vykračoval si pan učitel co malý král; wšude rovnal, poučoval, napomínal. Welmi nerády odebraly se dítky od tohoto duší a tělo ostríčho zaměstnání; mnozí zde zůstali i po určitých hodinách cvičíce se anebo panu učiteli w tom neb onom pomáhajíce; až konečně paní učitelová do zahrady přišla a každému skywu chleba máslem namazala, po čemž si ještě jednou zazpívali a pak se domů odebrali. Držely se též mnohé slavnosti we školce. Jedna byla také hroznová; nebo hrozny, jenž se po zdech we školce pnuly, náležely ovšem žákům. Kdo by odepříti chtěl takovému počinání blahodějný wliw na mládež? Jak ale počinání to Chrast okrášlilo, pozná každý příchozí. **

Mimo štěparství zabýval se Filcik i wcelarstvím. Wcelnice nacházela se hned u štěpnice. Potřebné wcelarské theorii wyučoval w běhu zimním; w letě se již po-

* Wěc tato vidí se být proto povšimnutí hodna, poněvadž w našich národních školách žáci druhé třídy skrže 4—5 let wždy jedno a to samé učení poslouchají, při čemž bystré hlavy ochábnou a zlenoší a slabé hlavy nepokročí, nemohouce totiž porozuměti tomu, co pozornost starších žáků víze.

** Prál bych, kdyby nám někdo z Chrasti pověděl, mnoho-li stromků se již z Filečkovo školky wysázel a mnoho-li to na důchodu průměrně již wynáší anebo wynášeti bude. W Chrasti lží na každém místku strom; i ze hrbitova, kde Filcik odpočívá, stala se weselá zahrada, jsouc wysázena stromy planými.

prakticku wcelarství provozovalo. K tomu cíli byla wcelnice tak urownána, že lze bylo počinání wcel skrze sklo w oulech pozorovati; tu bylo i viděti mnohé potřebné na stroje k rozličným wcelarským operacím, na mnoze i vlastní wynálezy Filečkowy; kolem wšak wcelnice se whodné byliny wysazovaly, jenž směrowaly k wýnosu wcelarskému. Ano i hedbáwnictví zamýšlel Fileček w Chrasti zwést; proto hojně moruše we školce wedl a též bource hedbáwní si zaopatřil, jež on pěstoval we škole již za příčinou wyučování přírodopisného. Nezdá se wšak, že s tim dobře pochodzi.

Přírodopisu wyučoval F. nejen we škole, ale wšude, kde se mu wubec wskyyla příležitost, učiniti pozorný žáky swé na tu neb onu bylinu, na kámen, na zvíře. Zvlášť domácí zvírátká a zvířata rád popisoval, o čemž i w Přítele mládeže častěji promluvil; o cizokrajných nerostech a bylinách wšak přednášival jen tenkrát zewrubněji, když náhodou exemplář pohotově měl; při čemž pak jeden žák popis četl a jiný popsané vlastnosti na wěci vyhledával. Jeho přírodopis ale, jak se již podotkl, nedošel zaslouženého uznání. Wytykalo se mu to a ono, že prý prameny neudal, rytiny že spätne, ba že i latinská jména w závorách leckdes chybňa jsou; nebyl ovšem F. dobrý latinár, za to ale tím lepsi učitel; než připadlo mi při námítce této, že by to byl F. zajisté daleko přivedl, kdyby byl při swé znamenité horlivosti potřebná studia z mládi podnikal, nebo wšemu nelze člověku učiti se sám ze sebe.

Národní powěry w Čechách.

Pytlaci prý mohou myslivce lehkým způsobem zkazit. Pytlák urízne proutek z wrby a řekne: „Já si řežu tebe k swé potřebě.“ Když je myslivec na čekání, udělá na proutku uzel, a dřív než hluk z rány wystřelené od myslivce utichne, musí zatažen být. Takovým zp. myslivec zkažen.

Pytlák se může na 24 hodin opravit. Na sw. Křítele, dřív než slunce wyjde, najde smrkovou šísku, která roste wzhůru; tu utrhne a usuší. Semena se vyklesají. Chce-li jít do lesa něco zastřelit, wezme jedno semeno a před wýchodem slunce, dřív než něco požíval, takové spolknout musí. Do západu slunce aneb až do určité hodiny mu žádná rána neuškodi.

Na den toho samého svatého před wýchodem slunce chodí pytlaci na werbinku a brotan. Ten, který ty dwě byliny trhá, musí být nahý. Doma je uwaří w octě a pušku tím wymeje, z kteréž pak wšechno zastřeli a níčehož se nechybi.

Také umějí pytlaci udělat, aby je myslivec neuhlídal, a třebas by wedle něho wystřelili. Myslivec zwěr zabítou spátrí a ránu také zaslechně, ale pytláka neuhlídá. Urízne totiž pytlák nějakému hadu hlavu, dá ji do hrnčka, načež jej papírem přikryje a do mrawenistě postavi. Mrawene ožerou wsechno maso, tak že holá kost zůstane. Na zelený čtvrtok wezme zrnko zeleného hráchu, a když začnou na ten den ceremonie, wstrčí je do prawého oka té hlavy. Na welký pátek w ten samý čas se wezme druhé zrno a zastrčí se do lewého oka. Na bílou sobotu se wezme konečně třetí zrno a také w ten samý čas se do úst zastrčí. Když pak se podruhé na wzkříšení zwoni, wezme se ta hlava a zakope se na nějaké odlehle místo, kde by zádneho ourazu newzala, a ohradí se kamením. Ze zrn hrachových wyróstou pruty. Z očí se mohou dohromady sektat a proplést, z úst wšak musí sám pro sebe wyrůst. Když hrach uzraje, oddělí se zrna z každého oka a z úst zvlášť a z brachowin se udělá wěneček. Když jde pytlák na čekání, wezme wěneček na hlavu pod klobouk aneb čepici a jedno zrno wyrostlé z úst do huby wezme, načež

si sedne na hráz aneb na nějaký párž, a všechna zwěř u sama naproti přijde a on se stane newiditelným.

Když má cihlár uděláno, zhasne mu v peci pojednou všechn oheň. On si však může následujícim způsobem pomoci. Budu naleje mezi uhaslé ublí nowé wody, musel by pak být první, který ji nabral, aneb zpáteční wody, aneb wody ze studánky, když w ni slunce swé paprsky ztápi.

Má-li děvče uděláno, pomůže si takto. Wyjde zrana do zahrady pod wišňovku a zatřese, tak aby na ni rosa padala.

Na štědrý večír házejí děvčata rybí kosti do kurníka, načež jedna na dvířka zaklepá. Ozve-li se slepice, dostane mládence, kohout-li, vdowce.

Na den sw. Jana Křtitele před východem slunce trháten, kdo si chce některé děvčete naklonit, stříbrník. Stříbrník se skrájí, jedno wejce se s ním smichá, načež se to na másle usmaží. To wše se musí před východem slunce stát. Když to trochu powychladlo, dá se to děvčeti k jídlu. Jakmile to děvče snědlo, hned samo za mužským chodi.

Dá-li hoch krew z netopýra do piwa a podá to děvčeti k wypití, též je k sobě nakloní. Mat. Čermák.

L i t e r a t u r a.

Časopis českého Museum. 1847. Swazek IV.

Swazek tento wyznačuje se obzvláštní rozmanitostí. *Procházky w oboru mystiky, romantiky a bájení od K. Sabiny* (pokračování) swědčí o plném studiu. — *Hornopis české země od Jana Krejčího*, jehož dokončení w budoucím swazku následovati bude, jest pěkný příspěvek k zeměpisu vlastenskému. — Tomkův článek: *Paměti kollegiatů kollegie Karlowy* (dokončení též w swazku budoucím) poskytuje velmi zajímavý náhled do života starodávných mistrů učení pražského. — Nejdůležitější však ze všech článků jest Petřinovo *popsání usporádaného od něho magneto-elektrického stroje spolu s theorii jeho*, již proto pozoruhodné, jelikož, pokud nám známo, jest to první původní příspěvek literatury české k vědě přírodnické, an wše, co až posud u nás o přírodnictví psáno, náleží pouze mezi komplikace. Zde ale vystupuje p. Petřina s nálezem novým, velmi šťastným — an, jak jsme doslechli, jeho stroje elektro-magnetického s velikým prospěchem při léčení se užívá —, a ponejprw jej w jazyku českém uveřejňuje. Jsme přesvědčeni, že p. Petřinovi zajisté tím slávy neubude, když cizinci budou se muset učít konstrukcí jeho z popisu českého, kdežto až posud našinci zvykli byli, o věcech, které se přísných věd týkali, zapřajíce materiálu svou w němčině psáti. Dalté p. Petřinu příklad následování hodný, kterýmžto literatura naše vykročí z důležitosti pouze národní wstoupila w okres důležitosti wšeewropské. K tomu přidány jsou náležité wýkresy. — *Starý římskododenštík počtu, pak zachovací listy z městnic města Poličky od léta 1525—1669*, onen od Fr. Spatného, tyto od Justina Michla sdělené, jsou pěkné příspěvky ke sbírce starých listin. — Od redaktora následují články dva, oba obsahem svým velmi zajímavé, sice: *Slowanské starožitnosti w Sewerním Německu*, čtené we shromáždění historické sekci král. české.

nauk dne 1. Dubna b. r., w kterémž mezi jiným ukazuje se i veliká přibuznost obřadů bohoslužebních i vůbec způsobu náboženství mezi dávnými pohanskými národy střední a severní Evropy; pak: *Literní zpráwy a rozmanitosti*, a sice 1. O ossetinské mluvnici Sjögrenově. 2. O Samojedech, 3. O starodávném bánsnictví Rusův, 4. O Pogodinových začátcích historie ruské a porovnání této s dějepisem západní Evropy, konečně 5. O starožitnostech

města Kerče w Rusích. — Pak následují obyčejné *zpráwy o českém Museum a české Matici*, ku kteréžto poslední sešlo se dle výkazu w měsíci Března 759 zl. str., a na konec oznámení nových knih.

Spolu s tímto swazkem Musejnská wydávají se od Matice Shakespearowa truchlobra *Romeo a Julie*, přeložená od Fr. Douchy, a Klácelova *Dobrowěda*.

Pautník. Druhý ročník, sw. 4.

Obsah: 1. *Wideň, c. kr. hlavní a sidelní město.* (Pokračování.) W této části opisují se z pamětihozných stavění chrámové. Při vypravování o stavbě chrámu svato-Stěpánského nacházejí se důležité poukázky na vysoký stupeň, jakého výtvarná umění we středním věku we vlasti naší dosáhla, která do celé Evropy umělce své rozesílala. 2. *Zápisky cestujícího po Slovensku* a 3. *Procházky od Labe ke Mži*, tyto poslední od W. R. Kokorníského, obsahují mnoho zajímavého. 4. *Bratři pastorci, novela od J. Sl. Liblinského*, nedokončená. 5. *Smejné zpráwy*, obsahující: Slovanské besedy a bály we Wídni. — Český jazyk w c. k. konviktě pražském. — Nowé stavby a jiné opravy r. 1846. w Královéhradeckém kraji dokonané. — Přehled událostí evropských w měsíci Lednu a Únoru 1847. (Prawé to obohacení feuilletou Pautníkova.)

Doplňky k bibliografii české na r. 1846. a závěrek. — Česká bibliografie na r. 1847. — Nowá umělecká díla. — Cizojažejná díla. — Nekrolog Josefa Chmely. Rytiny k tomuto swazky přidané představují chrám sv. Stěpána we Wídni a město Holomouc.

Z ohlášení na obálce dowídáme se, že Pautník w běhu lonského roku měl 1012 odbíratelů. Počet to na první ročník dosti silný. Tím nemilejší je však zpráva, že časopisu tomuto letos odbíratelů ubylo, kdežto přece obsah jeho jest bohatý a zajímavý, zevnitřnost velmi slušná a cena, 45 kr. na stříbře čtvrtletně, tak lewná. Není však w tom Pautník sám, mohly by letos i jiné časopisy podobnou píseň zpívat. Či to snad záleží w drahotě potravní?

Chwáliti se musí při redakci ohlášení přijatých článků do budoucích swazků, z čehož jednak čtenář vidí co má očekávat, jednak přispivatelům vhodně odpověď na jich zásilky se dávají.

Pražský denník.

Dne 11. Dubna uspořádali Šmichovští we Šmichovském hostinci českou besedu, ježí čistý wýnos ku prospěchu průmyslní školy určili. Přišed okolo 8 hodin z večera do besedy nalezl jsem již skvostně okrášlený, českými barvami a znakem ozdobený sál, besedníky skoro přeplněný, tak že veliký počet později příšlých, nenalezna více místa, u prostřed sálů státi musel. Hudebnici pražského nowě zřízeného pěšiho měšťanského sboru přednášeli zdaleka pěkné kusy a dosluháno uznání a hojně pochvaly. Potom zpívaly se některé z výborných Jelenových sborů, a sl. *Gaučo* wá přednášela s obvyklou výtečností několik písni, mezi nimiž i jednu maloruskou. Konečně hráli hudebnici potpourri z českých národních písni, a kdykoli nowá píseň zazněla, tu zazněly všechny hlasu besedníků, ji spolu zpívalice. Národní hymna musela se opakovat, již se vřelou vrouceností besedníci zpívali. Neobyčejná veselost všech přítomných, všeobecný nenucený přátelský howor udržel společnost dlouho pohromadě. Konečně k půlnoci začali se besedníci rozcházet; i bylo na veselých twářích viděti, že nerádi místo opouštějí, kde tak dokře se bawili. Čistý wýnos besedy té obnášel 22 zl. 40 kr. we str.

Číslo 48.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w úterý, ve
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvířka).

22. Dubna

1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

13.

Zbouřených-li vln to huky?
Ach, toť davy národů!
Hláší podrobenců pluky
Rownost práv a swobodu.

Ó by mně sterými ústy,
Jak kdy hrímá obloha,
Hlášati w ten zástup pustý
Přáno bylo od Boha:

„Hrdé pozdvihněte čela,
Zlomte mrzkou vládu těla,
Wypowězte hřich a lež:
Wzroste prawé zwěle wež.“

14.

Wonný kwítku cnosti, tebe
Má si duše oblibuj;
Prawdo, swětlo pošle z nebe,
Ty mou dráhu oswěcuj.

Wás chci hájit, pro wás statky,
Zlato, pole, sady, dům
I swou krew dám na rozchvatky
Bohaprázdným zlosynům.

Krásné sestry, drahé perly,
Nestež swoje vládoberly
I w ten nejzadnejší kraj,
Ať mění se země w ráj.

15.

Kdož udatně tam se brání?
Anděl to, či lidský twor?
Statným ramenem rozhání
Nepočetný zhoubců sbor.

Z mužných prsou mu a z hlavy
W potocích se hrne krew —
Nebe! chystej wěnec slawy,
Země jeho chwálu jew.

Ach, tělem již kles' a hyne;
Z mroucích úst wšak sladko plyne:
„W zbroji, jižto Bůh mi dal,
Dobrý boj jsem bojoval.“

16.

Witám wás, wy milé chwile,
W nichž duch, zemských swazků prost,

W bujaré se wznáší sile,
Zářivých jsa krajů host;

Kde co vítěz kráčí k trůnu,
Lstných se zrádci neboje,
Kde podává w slasti lunu
Bůh mu palmu pokoje.

Witám wás a chystám číši,
Jižto naplni na wýši,
Přemožen-li bude soč,
Twój, ó rajský zdroj, tok.

J. Drbohlav.

Sedmero kapliček.

Pověst národní.

Kdokoli od Budyně ku Slánému kráčíš, uzříš, přijda za Budeničky, w право od silnice malý hájek, za ním pak nedaleko tiché místo klidného odpočinutí po trampotách wezdejsího života — hřbitov s kostelíčkem. Jest to kostelíček sv. Isidéra s hrobkou rodinnou knížat Kinských. Od Budeniček až ku hřbitovu táhne se stinné stromořadí, mezi nímž sem tam kapličky prokmitají. Jestliže se někoho z osadníků zdejších ptáti budeš, kdo tyto kapličky wystawěl, odpoví ti následující pověsti.

Před lety byl majitelem panství, ku kterému Budeničky s několika okolními vesnicemi patřily, zlostný, diwoky pán. Ohyzdny obličeji jeho byl tak hustými wousy zarostlý, že se nemalo nějaké šelmě podobal; nazelenalé oči se diwě koulely, zrzawé jeho vlasy byly ježaté, při tom pak byl nad míru hřmotných oudů, prawý to welikán.

Awšak ohyzdnejší ještě než jeho tělo byla jeho černá duše. Jsa srdeč nad kámen twrdšího neslychanou nespravedlností utiskoval poddané swé, wadiraje na nich krvavým potem wydělaný peníz; psemí je w neděli do práce honiwal, říkaje, že on jest jejich pámem, ne Bůh, že tedy jemu a ne Bohu sloužiti musej. A jakoby co neznaboh newěděl, kdo jej stvořil, rounhával se žiwému Bohu; jeho ranni, jeho wečerní modlitba bylo hrozné proklínání, nikdy se nepostil, nikdy do kostela nechodil; o boží hoře zwěr honiwal, a skřivánky, tato zbožná ptačátká, když blaheřecice Bohu k oblakům se wznášeli, strílel.

Ukrutným utiskowáním poddaných nabromadil sobě nesmírných pokladů; awšak běda choré chudině, která by se odvážila, jej o dosti malý dárek proslíti! Krwelačné psy na ni štwával; štěstí pro ni, jestliže tuto prosbu smrti nezaplatila! Takto žil při svých kádích zlata, na němžto lpely krew a slze poddaných ubohých — nepřítel Boha, nepřítel lidí.

Protifa jeho byla cnostná, bohabojná manželka jeho Lidmila. Celé noci trávívala na modlitbách, četné slzy prolívala, prosic Boha, by srdce manželovo obmekčiti a k dobrému nakloniti ráčil; kde jen mohla potajmo chudým podpory poskytovala, awšak přeběda ji, jestliže se toho její manžel dowěděl! Krwawě zaplatila potom svou dobročinnost. Wukolní lid ji miloval a za ni se modlil, za mučednici ji považujíc.

Bыло то o boži hod welikonoční. Pán wyjel za swým obyčejným wyražením — na low. Paní pak, užívajíc této příležitosti a chtic skutek milosrdenství konati, pozvala k sobě chudých, by jim dle možnosti almužny udělila. Právě wycházeli nuzáci obdarowani a paní doprovázeni ze zámku, an tu pán w diwém skoku letěl k zámku.

„Ha, ty, luzzo drzá, se opowažuješ w můj zámek wkrociti!“ soptěl, diwě kočičíma očima kouleje, „to mi draze zaplatiš!“ A již se hnál na prvního, chtě jej koněm zašlapati. Tu vystoupila paní Lidmila, které si we swém wzteku ani byl newšimnul, prosebným hlasem pravíc: „Ne na newinné, pane můj, chtejž wyliti zlost swou; neboť oni ne swévolně do twého zámku wkrocili; já je k sobě pozvala.“

„Tedy ty tak, oulisná dračice?“ zařval pán, „tuto daremnou, línou čeládku z mych pokladů krmit! Za to máš mit odměnu!“

A rychle obrátil koně swého, chtě se na paní nešťastnou wrhnouti. Kůň se sepial, a rázem ležel jeho hrdý jezdec na twrdé zemi. Chudina se rozutekla, paní pak kwapila na pomoc manželu swému, jenž na zemi ležel ani znamení života nedávaje. Na její nárek přiběhl služebnici a odnesli pána do zámku.

Za nedlouhý čas byl pán od swého pádu tak da-lece uzdrawen, že již po komnatě choditi mohl. Bylo to za krásného jarního dne. Dobrotivým sluncem ze dlouhého zimního spánku probuzeno počalo wše ple-sati, wše se k nowému, krásnému životu rozwijeti. I pánu zachtělo se přijemného slunečního tepla; dal si na pavlan zámku stolek a sedadlo wynést, a aby tam zaháleti nemusel, bečku swého nespravedliwě wydobytého zlata přivaliti, chtě je počitati. Nedlouho se touto prací zabýval; tu černý, jako peklu wy-louzený mrak zakryl jasnou slunce tvář, mrak se nížil, klesl a zmizel — — i pána zámku nebylo wi-děti více! — —

Malá komnata. Wukol wše černými koberci pokryto. Tam w koutě stojí klekadlo, nad nim wisí obraz Ukrížowaného. Na klekátku klečí postava,

wíce k stínu člověka nežli člověku podobna, černé roucho kryje její oudy, vlasy splyvají prostě po něm, obličeji její wyzábly, na smrt bledý, oko palčivě zůnaté, neboť již wyschl slzi jeho zdroj, upřeno jest na obraz Spasitele, k němuž i ruce sepiaté jsou pozdviženy. Tato postawa jest paní zámku, Lidmila. „Bože, milosrdny Bože, twé-li tak přísné jsou soudy, žes ani pokání nedoprál člověku w tak hrozných hříšich se brodícimu? Nepřipraven před twůj strašný, awšak sprawedliwý soud předstoupil. Což může být jeho osud?“ Při těchto slowech se její hlas chwěl, na chwili umlkla. „Milosrdenství, ó milosrdenství méj, dobrý Bože,“ počala pak opět, „na mne wlož část pokuty jeho, mileráda a s wděčným srdečem chci ji snášeti.“

Dlouho do noci se tákto modlila, až slabostí přemožena ná lůžko klesla a usnula.

Nedlouho spala, tu se ji zdálo, jakoby její manžel před ni vstoupil. Byl hrozně utrápen, tak že při pohledu na něho we snu celá se zachwěla. „Jsem k wěčnému trestu odsouzen,“ pravil k ní temným zousanliwým hlasem, „toto jediné mne může wyswoboditi: dej wystawět osmero kapliček ode wsi až ku hřbitowu, wšak tak, aby w žádné z nich wice kameni, písku, wápna ani wody nebylo!“

To powěděw pohlédl prosebným okem na manželku swou a — tu se ona ze sna probudila.

Druhého dne powolala k sobě paní Lidmila weskéré zedníky panství swého, stawiwo se swáželo, dle wáhy na osm stejných dílů rozdělilo, a stawba se započala. Nedlouho se pracovalo, a kapličky byly dostaweny. —

A opět klečela paní Lidmila we swé černé komnatě, opět ruce spinala k obrazu Ukrížowaného, prosic o milosrdenství pro swého nešťastného manžela. Dlouho do noci se modlila, až jí anděl tichého míru zawřel víčka zemdlelych očí. Po druhé se ji zjewil we snu její nešťastný manžel, po druhé k ní utrápen mluvil takto: „Není ještě dokončena, má strašná trýzeň; druhé ještě k mému oswobození přicházim od tebe žádati. Rozboriti se musí ty kapličky, jež si wystawěti dala, až na jednu, rozwésti se musí stawiwo z nich, by, odkud bylo wzato, na totéž místo a w tomže množství zase bylo uloženo. To-li se stane, pak zplesej nad wyswobozením manžela swého!“ Domluwil, bolestně spočinulo oko jeho na choti, pak zmizel.

Lidmilu opustil wlidny sen, ona powstala z lůžka, a brzy opět klečela před obrazem Ukrížowaného. Jak mile se nad lesy počalo rozbreskowati, obeslala Lidmila zedníky, by kapličky sotva dostawěné zase rozbourali. Tito se nemálo takowémuto počinání Lidmilinu podiwilli, přece wšak, majice ji we veliké lásce a jsouce dobře placeni, bez odkladu se do práce dali.

Pozorně se rozwáželo kameni, písek a wápno, wodou rozloučené, na predešlá místa; než, běda! kde

byla woda, která se při stawění tom potřebowala? Toto zpozorowawši Lidmila počala žalostně hořekovati: „Tedy není žádného oswobozeňi, žádného smilowání?“

A wůkol slyšeti bylo smutné wětru wání, jako plácicího bolestný kwíl.

Dělnici, rozboriwsé tuto jedinkou kapličku, se rozešli. — Od toho času bylo w zámku jako w klášteře. Až na několik nejwěrnějších rozpustila Lidmila swé služebníky, celé dny a noci trávila na modlitbách a w postu; kde jen mohla, hojnou udělowala almužnu. Jednoho dne nalezli ji před obrazem Spasitelovým klečící studenou, mrtwou. —

Dráhná léta uplynula od této chwile, než kapličky dosaváde stojí co na wýstrahu; ano i podobizna onoho strašného pána se zachovala; wisí pry nade wraty panského domu w Budeničkách.

J. B.

Literatura srbská.

Zeměpis pana Spasiće, ředitele škol národních, mnohonásobným článkům w časopisech, kritikám, odpovědím, swáru a původem atp. Českému obecenstvu jest ovšem méně do toho, když se Srbowé o slůvka a písmeny baštěří; diwná se pak právě w té události jewi wzájemnost čili podobnost života literárního obou národů, srbského i českého. — Pan Spasić, vzdělaw se a obdržew stupeň doktorství libomudrckého na univerzitě německé, z ducha ci-zoty wyzouti se nemohl — to ještě stručně řečeno jeho chyba. Naucil se mysliti, mluviti, psati německy; myslénky jeho pohybují se w srbském jako w dřewenkách, a že sám sobě bohatý pramen materského jazyka přespolními směsi začpal, domníwá se, že ten pramen jest nedostatečný. Zeměpis svůj z německých knih přeložil, čemuž prawda vyhnouti se takměr nelze, an nikdo z hlavy země popisovati nemůže. A wšak potřebí k tomu porownávání mnoha pramenů, soudnost a zkušenost. Každý člověk ze stavu tak zvaných vzdělaných myslí, že jest w zeměpisu a w dějinách člověčenstva zběhlý, poněvadž zde se jenom sbírá a netvoří — wšak tomu tak není. Člověk buď wšudy tvoří buď nikde; látna mu dána wšudy, práce musí být jeho. Z té příčiny máme tak málo dobrých země- i dějepisů, jako wědeckých knih každého jiného druhu, ba ještě méně. Kdykoliv jsem zeměpis nějaký četl, n. p. o naši milé vlasti (mocnářství rakouském) we vlasti wydaný, smutně knihu zavíraje jsem myslil: „Tak hrubéomyly o vlasti od našinců se píší a tisknou, ty pak se domniwáš, že twá wědomost o cizích krajích za wic než za bałátku stojí?“

Slušno tedy bludy odkrývati a kárati; zdá se mi pak rádno, we mladé aneb hnětené literatuře prozretelně a shovívavým způsobem jednat; kritikové pana Spasiće poněkud méněji vystupovati mohli — wždyť to jest první u nich toho druhu dílo. Dousáme, že druhý zeměpis wytknutým chybám se vyhne; chowáme wšak přece přesvědčení, že i dwacátý zeměpis nedokonalý a chybný bude.

Napadá mně při tom nesmírná nesnáze země- a dějepisů we psaní cizích jmen. Máme-li je psati, jak se dle prawopisu našeho wyslowuji? Z takového prawidla vyplývají pak nestvůry, jakých často w polských knibách nacházíme, n. p. Szekspir, Voltair, Sę-Martę (Shakspeare, Voltair, Saint-Martin), jimž nerozumí kdo je čte; jenom snad ten, kdo je čisti slyši. Jsou ale zvyky, k jichžto wyznačení ani polsky ani jiný slowanský prawopis nestačí; n. p. Hünigen, Montreuil, Enguerrand,

Southwark, Wordsworth a m. j. Nezbýwá tedy jiné rady, než původního prawopisu se držeti. Nám Slowanům severozápadním, abecedy latinské užívajícím, tato zásada musí být vitána; ale jak to w cyrilštině wypadne? Jakž pak napiše Rus aneb Ilir srbsky Höchst, Honfleur, Halliwell, Maxwell, Colquhoun? Ani zwuk ani prawopis mu z toho zmatku nepomůže. Není možná cizí wěc sobě ouplně přivlastnit, to nebývá nikdy požehnáno; mějmež tedy ztrpení, když některý z našinců cizí jméno chybně píše; když by wšicku jenom swá vlastní jména dobře psali!

— U nás alespoň, když jméno české slyšíme, i hned víme, kterak se psati má; u Němců a u Francouzů nikterak. U Angličanů ještě hůr to wypadá. Když se parliament * se jede, čtou se nahlas jména vsech oudů; každý oud jest wýkazem swých druhů opatřen, a každý, jakmile přednosti jeho jméno čte, buď swědčí, že jest dobré wysloweno, aneb udává, kterak se wyslowiti má, což sobě každý oud ve svém wýkazu naznamená. Podle toho katalogu neb wýkazu jenom se vidí, jak se kdo píše, nikoli pak, jak se kdo wyslowuje.

M. F.

Slowanské zpráwy.

* Opět darovalo několik vlastenců akcie své na národní dům w Záhřebě témuž blahodatnému ústavu, tak že nyní ouhrnkem již darováno akcí za 5550 zl. stř.

* Wysoko welebný pan arcibiskup prawoslavný, Josef Rajačić, w Kříževcích čítárně založil, w níž k prospěchu učitelstva, studující mládeže a měšťanů wšecky noviny a časopisy ilirské (kromě lublanských Novic), nowiny slowenské s Orlem tatranským a Kwety drží.

* Ředitel škol srbských w Banátě p. Jan Pantelić wydá knihu: „Stari kovandjija“ (wcelař), od nejmenovaného pána sepsanou. Užitek se wynaloží k rozmnovení jistiny, která sebrána jest k podporowání vdow a sirotků učitelů srbských w hranici banátské.

* Pan Alexander Stojáčović we Srémských Karlovcích sepsal wážné dílo o dějinách východní prawoslavné církve a literatury cyrilské u západních Slovanů jak severních, totiž: Čechů a Moravanů, tak i jižních, totiž: Slowinců štyrských, krajinských a korutanských, pak u Dalmatů a Chorvatů. Cena bude jenom 40 kr. stř. a titul: Istorija izočno - slavenskog bogosluženija i kirilskog knižetstwa kod Slavenah zapadne crkve. W 8. 15—18 archů (nepochybě literami cyrilskými).

* We Wídni wyla knižka srbská u Mechitaristů: Prosveća čověka, i obrazovanje jestestva (Oswěta člověka i wzdělání bytosti). Napisao Uroš Milanković. 1847. W 8. stran 95.

M. F.

Jednání průmyslní Jednoty.

Měsíční schůzka, dne 13. t. m. držená, náležela k nejbojněji navštěveným; neméně hojně byly wěci, o něž dílem jednala, dílem aspoň zběžně zavadila. Nejdůležitější bylo, co se snížení dowozního cla z bawlny a odstranění wodních cel na Wltawě a na českém podílu Labe týkalo, o kteréžto záležitosti od ředitelství wys. zemskému řízení w předešlém měsíci obširná zpráva podána i wedle swého hlavního obsahu měsíční schůzce sdělena. Snížení oných cel, dříve již welmi žádoucí, zdá se nyní tím wětší potřebou být, čím více se obávati jest, žeby český, bawlnou se obírající průmysl proti souperství anglickému dle obstatí nemohl. W rukou obrowského anglického průmyslu nahromadily se nesmírné zásoby bawlněné příze, jenž poslední kupečtí odtokové dle nastačí, tak že se w cenách

* Parlament jest německý způsob psaní, Francouzové píši: parlement, Angličané pak: parliament.

bez příkladu levných na trhy středoewropské dowoleným i nedowoleným způsobem hrnou. Soku takovému, kterýž na miliony hraje, bylo by w našich skrownějších okolnostech těžko odolati, kdybychom si i bawlnu w obstojném penizi zaopatřiti mohli; na neštěstí wšak nebylo poslední klizení bawlny wydajné a ceny její o polovici wyskočily. I jak by mohlo nyni naše bawlnopradectví při oněch czech proti anglickému pole obdržeti, až naše starší zásoby laciné bawlny vyčerpány budou? Anglicko — z prvních rukou, na mnoze ze svých osad a majetnosti a na výměnu kupujíci a na svých lodích dowážejíci — má před krajem středozemským veliké výhody, ježto jeho nowě přijatá soustava swobodného, doma co možná cel prázdného obchodu ještě zwětšuje. Byť i kupectwo jeho z nějakého většího snížení cen bawlněné příze škodu trpělo, podnikne je w době obchodní tisně přece, majíc naději, že zastawiwi a zničiwi středoewropské bawlnopradectví pole opanuje a nápotomním zvysowaním cen, co ztratilo, s úroky opět nabude. Zaslubuje tedy vrclé díky péče ředitelstwa, že w. sl. zemské řízení na důležitou potřebu pozorným učinilo, kteráž na jednu z hlavnějších větví našeho promyslu doléhá. — Zničení vodních cel w hranicích našich, druhý to návrh ředitelstwa, o něž w těchto listech již podotknuto bylo, učinil p. Kreutzberg kromě toho ještě předmětem zvláštnho, této schůzce jen we výtahu sděleného memorandum, okázav nesnáze, s nimižto se naši plavbě doma ještě potýkatí jest, a porownav s tím výhody, jakými se jí jinde napomáhá, hleděl pozornost zvláště i na to obrátit: jak se hlavní tah kupeckých cest dílem nadřizováním, jímž pruská vláda svůj baltický obchod zvelebiti hledí, dílem vystavěním železnic we východním Německu změnil a jaká proměna mu ještě započatou již pražsko - drážďanskou železnici nastává, tak že se obávati jest, že zboží vyše oceně vodní cestu opustí, zbytek pak posavádních dowozků, nejvíce to zboží skrowné ceny, to nebude, by zvláště vodní plavbu udrželo. I to jest na pováženou, že oběž po železnicích wojskými nehodami a zničováním s nimi spojeným snadno přetržen být může; jaké nesnáze by pak byly, kdyby jiných wydajnějších a přirozených spojovacích prostředků na snadě nebylo? Konec, k němuž memorandum p. Kreutzberga čelilo, byl, aby se ředitelství netoliko o zrušení oněch vodních cel pro domácí, ale i o zmírnění zahraničních cel labských až na míry cel rýnských u vlády ucházelo, nad to pak i prosilo, by se k urychlení toho zvláště komise sestavila a k ní i znatelé z kupectwa i průmyslnictva přidali. Schůzka uznala důležitost těchto návrhů, k nimž pan z Læmlu ještě žádost připojil, aby ředitelstvo nálezitě stranu toho kroku co možná nejvíce urychlilo.

Četné sbírky, k podporování nastávající české průmyslní školy činěné, zavdaly příležitost ku zvláště debattě. Wys. sl. zemské přesidium zádalo od hlavního ředitelství Jednoty zprávu, zdali se ony sbírky původem jeho dějí a jaké k nim dowolení má. Ředitelství, vyličivši w odpovědi swé poněkud chod, jímžto Jednota k uzavření oné školy přišla, vyjádřilo se, že se jeho vlastní účastenství w té věci na to obmezilo, že některé od jiných mu podané summy přijalo. Pan baron Koc, podporován p. Kreutzbergem, viděl w oné otázce jakousi nedůvěru vlády k samé Jednotě, a odvolávaje se na jakési pověsti, jakoby se tyto přispěvky kdo wí jak nechvalitebným způsobem sbíraly, ano násilně wynucovaly, měl za to, žeby zapotřebí bylo, aby se měsíční schůzka proti tomuto počinání wůbec vyjádřila. P. Trojan opřel se tomuto návrhu a vyvratiw námítky, proti způsobu sbíráni těchto přispěvků činěné, měl naopak za to, žeby schůzka za tyto tak hojně a bez

jejího vybídnutí dobrowolně a tak ohočně přinášené dárky spíše vděčnost swou na jeho dátí měla. Když i sám pan baron Koc, ač od návrhu svého neustupujíc, doložil, že leda jen o jakýchsi powěstech wi a mluvil, kteréž, jak sám doufá, nedůvodné jsou, že i on se z toho těší, je-li tomu jinák, a že arci nikomu nemůže napadnout, snad nepřijímati dary dobrowolné, — pustila měsíční schůzka na návrh pana z Læmlu další jednání mimo sebe, wěc na samé zprávě od ředitelstwa podané zůstavujíc.

I pomník nebežtíku Listowi zavdal přiležitost k nějaké debattě, poněvadž se mnohým oudům, jmenovitě pp. Hawličkovi a Trojanovi vidělo, že usnešení měsíční schůzky stranu něho poněkud omylným smyslem do protokolu vnešeno bylo. Nejdří se o nějakou památku wůbec jakožto něco uhlasovaného, nýbrž o pomník a náklad, jež by jednota na něj věsti měla a kterýž by se jiným bližším a důležitějším záležitostem snadno škodlivým státi mohl. W tom ohledu nebyly ovšem ředitelstwu celým smyslem původního jednání wolné ruce nechány, a wšak doufáme, že ředitelstwo setrně si počinati bude w záležitosti té, třeba to zůstalo při slovech protokolu, jakoby se nic vice předložiti nemělo měsíční schůzce. —

Schůzce této presidowal pan hrabě Dejm, nowě zvolený jednatel, od jehož obezřetnosti, účinnosti i nestrannosti mnoho se právem očekávati může. Doba, w kterou nastoupil, není snadná; zbylo mu mnoho vyvésti, co dříve jen odkládáno bylo; mnoho jest vyrownati, co, ovšem bez potřeby, zapleteno a na strany hnáno bylo. Předewším bylo by ale zapotřebí, aby se záležitost české průmyslní školy od samého ředitelstwa w učinění vyjednávání wzala a slušné kroky u wys. vlády učinily. Poufejme, že opětne obsazení vrchních, po nějaký čas uprzedněných úřadů u Jednoty k tomu žádoucímu, cili přispěje, aby se, co bezpochyby jen nedorozuměním aneb nověti úkazů jaksi rozrůzněno bylo, opět w pewnou a upřímnou jednotu sloučilo, a w powaze swé rozdílné potřeby průmyslníků českého a německého jazyka stejnou láskou se uznávaly. K. Š.

Pražský denník.

* W Praze se zdržuje znamenitý malíř na skle z Mnichova, který u sebe chowá mnohočetnou sbírku pěkných obrazů z biblické historie. Jestli něco také z nejnovějších dějů baworských w zásobě má, není nám známo. —

* Předwečer dne narození našeho nejmiloslovějšího Zeměpána byl w měšťanské besedě a w Konviktu českým zpěvem přinášen slaven.

* Při Tejské pomocní jednotě lásky k bližnímu zřízen jest nejnověji spoříci ústav, který co možná lacino potravu kupuje a bez přírůžky zase w malých částech prodává. Prozatím mohou se dobrodini toho oučastnými státi tolíko oudové zminěné jednoty, později wšak i všickni, kteří složí roční přispěvek 2 zl. 30 kr. we stříbře na zapření správních outrat a přilepšení chudším spořitelům. Bližší, zewrubnější známost nabyti lze w kanceláři Tejské pomocní jednoty na Starém městě w rytířské ulici č. 404.

Kronika času.

* Dne 7. Dubna o půl osmé večer čítěno bylo na mnoha místech w Němcích lehké zemětřesení.

* We Wídni mají se přes Dunaj stavěti dva řetězové mosty jeden nad druhým wisíci. Přes dolejší, který se kromě řetězů ještě k horejšímu připewní, aby se tak tuze nekolibal, půjde železná dráha.

* We Winhamu w Angličanech mají na věži hodiny, na něž neustále působi ze země elektrický proud co hnací síla.

Číslo 49.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvíř.)

24. Dubna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Dětská důwěra.

Ballada.

(K deklamaci pro ženskou.)

Zboureným proudem řeka se válí;
Kde včera klidné chatrče stály,
Je dívá pustina, velký hrob,
Bez kytek, bez wěnců, bez ozdob.
A blízko břehu pachole stojí,
Hledí, jak vlny we hře a boji
Se honí, lámou a znowu pnou,
Nosí a hltí, co polapnou.
Samo tu stojí, maticku milou
Zchwátila řeka diwokou silou;
Samo tu stojí a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout.
„Zlatá maticko, kde jsi tak dlouze?
Ó pojď a pomoz, wywedź mě z nouze!
Nézlob se, prosím! twój malý Toma
Jen trochu zameškal, už je zas doma;
Nenech mě tady, zastesknu sobě,
Zde je tak smutno, já chci radě k tobě;
Už sotva stojím a šel bych spat,
Mám ale strachy a hrozný hlad.“ —
Tak dítě pláče, do wody zírá,
Ta ale šumí, břehy jen zdírá;
Co jednou zchwátil, již nedá zpět,
Byť by to byl světa zlatý kwět.
Neneset matku, jak dítě wzdychá,
Chwflemi jen mu na nohy špýchá;
A dítě stojí a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout.

Tu jede paní we skvostném woze
A zhlídne dítě o mokré noze,
An stojí na břehu ztrápeno.
Srdce jí žalostí zchwácené;
I běží k hochu, zpoustou se dere,
Líbá ho, tiskne, za ruku bere.
„Pojd se mnou, andíliku, na můj hrad,
Budem se upírně milovat,
Já twoje matka, ty moje děčko,
Chtěj si co chtěj, tam dostaneš všecko.“
A dítě řeklo: „Jed sama dale,
Já musím čekat maticku stále;
Wšak ona přijde, najde mě tady,
Zažene sladkým jablíčkem hlady,
Řekne, bych hádal, co w koší má,
Co swému Tomášku papat dá.“
S pláčem zas paní děčka se chopí
A horkou slzou twáře mu kropí.

„Pojď semnou! budeš w hedbáví spávat,
Cukroví jist a s komíčkem hrávat,
Šawli ti koupím, lesknawé domky,
Jelinka, owce, ze zlata stromky,
Uslyšiš hudbu, wesele zpěvy,
Uvidiš, o čem oko twé newí;
Wšechno mám hojnóst, jen — dítě ne,
Buď ty mé děťátko milené!“

Pachole arci poslouchá paní,
Pak wrtí hlawou a mluví na ni:
„Ne, ne, já nejdú! Já musím čekat,
Maminku nesmím, až přijde, lekat;
Ona mi také šawličku dává,
Kytíčky wáže, se mnou si hrává,
A když jsem umalen, na klín mě wsadí,
Písničky zpívá, twáře mi hladí,
Až zavru oči a sladce spím,
Než se zas hubičkou probudím.“
A po těch slowech hlawičku skloní,
Hledí, jak prudké vlny se honí,
Sedne si k tomu a hledí w proud,
Jak by se nesmělo z místa hnout;
Čelo má horké, twářičky bledé,
A při tom stále tichý pláč wede.
A když se posléz k wečeru blíží,
Tu mu již mdlobou očka se tízí;
Najde si kámen a položí
Hlawičku na něj jak na loží,
A usne s twáří k hučící wodě.
Sen ale, dívné podoby plodě,
Pojme je lehounce we swou říš,
A dítě widí zas klidnou chýš,
Po louce běhá, potom si lehne,
Zamhouří oči a již se nehne,
Šeptá jen: „Maminko, dobrou noc,
Andílek strážný jde na pomoc!“

Mařka wšak zatím s porwanou chýší
Umírá strachem we wodní říši,
Neseť ji stržený, prasklý krow,
Hladovým wlnám witaný low.
Zoufale chytla střechy se žena,
Kolem ní stříká wlnicí pěna,
Pod ní zas praská dřev starých tiz,
A zkáza se hrne blíž a blíž.
A již se láme trám ode trámu,
Blízký je konec bídného prámu;
Tu žena zkřikne a s hroznou mukou
Krowu se držíc jedinou rukou,
Druhou, ach, k nebesům pozvedá,

Ku wyssí pomoci pohledá.
 „Pokyn, můj Bože, pokyn, ó Pane!
 Z lupene jistá loděka mi wstane,
 Z trnitych kerů wypne se růže,
 Z plamenů zrosté chladiwé lúže,
 Z hučiwé bouře zašepce wánek,
 Z pustiny zkwéte milosti stánek,
 Twým prstem padnou hory jak hroudý,
 Twým prstem wyschnou ječiwé proudy,
 Twým prstem ztichnou hromowé třesky,
 Pokyn, ó Pane! ó slyš mě, slyš,
 A muky matčina srdece ztiš!“

Tu hle! se valí vlna jak hora;
 Chatrné krovny roztrhne shora,
 Jen jeden swrchu a druhý níž
 Zůstane přibítý jako kříž,
 A leží takto na vrchu řeky,
 Nedbaje na proud, na bluk a zteký;
 A sotva žena kříž tento zočí,
 Radostně zkřikne, již po něm skočí;
 „Ano, mne spasí ta víra má,
 Toto Twé znamení neklamá!“
 Vlna ji žene, vlna ji houpá,
 Zwolna ji s křížem ku břehu šoupá,
 Zas nese dál — ó běda! — Ale w tom
 Ji chytne strmici z wody strom,
 A žena lapí wětew a zhoupne
 Se do vln, břede, na břeh stoupne,
 Políbí zem a pohledne wzhůru:
 „Díky Ti, Pane andělských kůrů!“
 A potom pádí nemajíc stání —
 Ach, wždyť swé drahé pachole shání!
 A dere se křowím, dere se houští,
 Kamením, pískem, bahinem se pouští,
 Ničím se nestaví prudký běh —
 Wždyť je to pro dítě matčin spěch!

Rozwlasatélá — větr ji zchwátil,
 Bez dechu w prsou — strach jí ho zkrátil,
 Na rukou krew, to z ostrého trní,
 Na nohou krew, až kosti jí brní,
 S hlasitým nářkem, puzena mocí
 Čarownou, pádi we dne i w noci,
 A když stoji, kde stávala chýše:
 Tu dítě — spí a sladounce dýše.
 A ona sklesne k němu se tlačic,
 Poslouchá dechot, radostí placht;
 A ono dřímá s twářem k řece,
 Jak by tam stála matinka přece,
 A zwedá ručku, jako když kyne
 Nebo se matce ku srdeci wine,
 A šeptá: „Mamíko, dobrou noc!
 Andílek strážný jde na pomoc!“

T. d. s.

Ženich z města.

Obrázek ze života vesnického.

1.

Milo a weselo jest pobytí we wesni o letním nedělním popoledni, když rolnici s bohatou žní, kterou byla příroda pilné ruce jejich podělila, spokojeni pō odpoledních službách božích nízké swětnice swé opouštějí a wážným krokem do hospody se ubírají, aby tam při sklenici dobrého piwa we společnosti

sobě rowných pohovorili, se posmáli, a buď w kartách neb kuželkách pohráli. Takowá hospoda má pro každého wesničana zwlaštní wyznam a památnost. Ona jest mu po kostelu nejwážnějším a nejmilejším místem, kamž choditi si libuje; w ní má swou pitternu, tančírnu, swé bankety; ona wynahražuje mu diwadlo, menažerii, panorámy a wseliké jezdecké, psí a opičí společnosti, které diwy swými zkaženou městáků chuť lákaji a jim příležitost zjednávají, lehčejším způsobem kapsám swým polehčiti. W hospodě wesnické má rolník swou besedu, tam se sousedy swými o záležitostech hospodářských rozmílouwá, tam křtiny, swatby i pohiby ze swé rodiny slawi a často s powzdechnutím se rozpominá na ony dny žiwota swého, když sem s nebožtíkem otcem swým co kluk běhával, když, co otec se sousedy w šenkowně z národních písni složenou operu odzpěoval, on zatím wenku se spolužáky swými knoflikami o zed hrával. A což teprw když si zpomene na mládenecká swoje léta, když co statný bujný jonák sem k musice chodil, musikantům dwougrösáky za písničky takořka sypal a i osobností i jedoáním swým wšech díwek oči na se obracel! Ej, tu mu poskočí srdce w útrobách jako děcko, čerwená jablka spatiwi. Tu zavíre w něm krew, zahrají mu oči a on cítě se w mladistwá léta swá zanešeným wesele si dupne, čapkou aneb kloboukem zatočí a zanotí nějakou píseň, kterou mu pamět k rozčilení jeho zapůjčí. Ty a podobné jsou wnadidla, každého wesničana k hospodě otčiny jeho táhnoucí a jej k ní tak silně pouťající, že jen tenkrát se ji pronewěří, když o trhu neb o jarmarce městská krčma mu zawoni.

Jsme právě před takou wesnickou archou, totiž před hospodou w úhledné wsi Žiwině. Hospoda žiwińska stoji skoro u prostřed wěsnice. Jest to nízké, ale úhledné stawení, s dwou stran wysokými topoly owěnčené, pod nimiž podle stawení dlouhý kuželník se tábne až k prostranné besídce, která na hořejším konci stawení přidělána jest. Dychtiost po kratochwili a žízeň, parným srpnovým sluncem rozdrážděná, shromáždila dnes žiwińské obyvatelstwo w hojnějším počtu u hospody než obyčejně. Několik mladších sedláků a synků zkouší umělost swou w metání koule po kuželníku, a častý wýpuk smichu hrajících i kolem kuželníku stojících diwáků swědci, že hru wice za zábawu než za pomocnici lakotnosti považují. Jini opět sedí pod topoly, na dýmce a dobrém čerweném si pochutnávajíce. A wsak i w šenkowně, ježíž okna též w tuto stranu jdou, prázdro není. Žde zasedli sobě zwlašť starší sousedé k bulce a ke cwiku, bledajíce ticho a oddělenost, aby burácením kuželek ze hry wytrhování nebyli. Zajděme wsak radš drobet doleji pod hospodu, kdež pod košatou starou lípou na dřevěné lawičce černookou leporostlou diwku s hochem seděti widíme. Howor jejich byl polohlasný, často wice w hledech než slovich záležejíci, z čehož snadno souditi se dá, že tu

srdce bylo we hře. Wšak poslechněme raději jejich rozmluvu a uvidíme, kolik bilo.

(Pokračování.)

Vlastenské zpráwy.

W Roztokách uspořádal pan Jan Hrdlička dne 11. Dubna druhou téhož roku hudební a deklamační zábavu k umírnění nouze a bíd chudých, v které sešlo se 25 zl. 27 kr. w. č. Přislibil spořádat i třetí, ježíž výnos obrátiť se má na průmyslní školu.

W Humpolci již před delším časem zřídila se zpěvácká společnost hlavně přičiněním pana Jakuba Motla. Posavád schází se u Bílého beránka, s toužebností ale očekává jara, aby i na výletech produkce své w širém držeti mohla.

Na hranicích při hrabství Kladském obyvatelé Kruně pruské podjali w obyčejí mají, an w císařsku cena obilní jest nižší, do vlasti české buď pro wařivo buď pro pečený chléb si choditi. Některí nepovoleni lidumilové, w uvážení berouce, žeby tímto únosem cena obilní we vlasti vystupovati mohla, bez úkazu splnomocnění svého wařivo rádně u hraničného úřadu wycelené sousedícím zahraničanům pobrawše, dílem soudruhům, dílem chudší trídě lidu kořist svou rozdělili. Za toto lidumilné jednání od hraničácké stráže jati i pro uwarování rozepře se sousedními Prusany úřadům k vyšetření odewzdání jsou.

Rabes.

Silocwík w Praze.

Dne 18. Dubna b. r. držána byla zkouška w silocwičném ústavu pana G. Stegmeyera. Cvičenců bylo as 30 a diwáků hodně mnoho. Mezi těmito bylo nám milo spatřiti i několik veřejných učitelů; prawim několik, nebo nejvice jich zůstalo doma. Máme nyní dva tělocvičné ústavy w Praze; ústav páně Stegmeyerův má tu přednost do sebe, že w něm zřízeno jest dwanact fundačních míst od stavu českých pro kandidáty školní. Přáli bychom, aby si naši učitelští wěci této lépe povšimli, než se posud děje, a aby se všobec více uznávala potřeba tělocwičku mezi mladým učitelstvem; neboť od nich zvlášť očekávati jest postupu národního; od starých učitelů nelze se w tom ohledu čeho valného nadít. Jak dlouho to asi trvati bude, než se ve vlasti naši všeobecně uzná prawda, že má být wyučování we školách přirozené, t. j. národní, a pak že má být škola příprava pro život, w níž se mají mužové vzdělávati a ne chytráci jací tací? Učíme jen první krok a wyučujme w prawdě česky, k druhému můžeme se zatím připravovati rozšírováním pohledů k té wěci směrujících. Věru teskno jest pozorovati w ohledu tom zvlášť wenkowská gymnasia naše. Referent wí z vlastní zkušenosí o gymnasiích w Čechách, kde nejen cvičení se tančí, ale i koupání přísně se zapovídá. Tak jsme se na gymnasium w L. sice dowěděli, že Horacius Cocles plowáním sebe a obec římskou zachoval, že Sectorius a Julius Cesar čest, swobodu a život plowáním wydobyli; když jsme se ale sami o něco takového pokusili, tu se zahřmelo na nás: Secunda classe notaberis e moribus! Krátkozraci! Oni myslí, že koupáním mrawopočestnost se hubí, ba že prý i k úrazu se tak přijíti může. Co do mrawnosti, ať si kus moudré pedagogiky přečtou, pak shledají, že je hledati příčiny mrawní zpustlosti gymnasialní mládeže někde jinde, než w koupání, tanči atd.; ane že spíše cvičením těla mrawnosti se napomáhá. Co se úrazu tkne, to je právě taková argumentace, jako kdyby se řeklo: „Někdy, když člověk žaludek přečepe, sténá; tedy nemá jistí.“ Odpusť jim Pane! — Možná i, že silocwík u mnohých tak nazvaných vlastenců zar ečoxyž žádného uznání nedochází, proto že jej Němci za novějsích časů se vši pilnosti we školách

pěstují; u nich totiž jmenuje se *vlastenčitě* nedělati to, co dělají Němci. O hrstce této nehodno dělati zminku, snad časem zmoudří. Potřebu silocwiku hlásá nyuť tisice hlasů, a též stát potřebuje statného vojáka. „Wir brauchen Männer!“

Čupr.

Jednání průmyslní Jednoty.

Dne 21. b. m. shromáždili se oudové Jednoty w sále Žofinském k dokončení celoroční schůzky. Jelikož Jeho Jasnost pan *Karel kníže Švarcenberk* ouřad přednosti, za kterého w prvním sejti se letošního ročního shromáždění volen byl, nepřijmul, muselo se volení přednosti ještě jednou před se vzít, i volen jest téměř jednohlasně Jeho Jasnost pan *Adolf kníže Švarcenberk*. Na to přešlo se k návrhu pana hraběte *Františka Thuna*, který takto zněl, *aby se volil výbor k prohlédnutí stanovních pravidel Jednoty* (hlavně prý za tou přičinou, aby se w nich taková změna učinila, která by odstranila potřebu, musetí zrušit w celoroční schůzce ustanovení schůzky některé měsíční, a možnost ustanovití w rozličných schůzkách měsíčních věci sobě odporujič). Pro návrh mluvili pan hrabě *Thun*, pan professor *Nowák* a pan professor *Wiesenfeld*; proti němu vystoupili pp. *Rieger*, dr. *Brauner*, *Kreuzberg* a *Trojan*. Debatta protáhla se nad potřebu, když pak přišlo k hlasování, zavržen jest návrh pana hraběte většinou 59 hlasů proti 40, načež jednatel pan hrabě *Wojtěch Deym* celoroční schůzku letošní za ukončenou prohlásil.

Pražský denník.

* Dne 15. Dubna otěvřena jest filiální penězna pražská w tak nazvané staré minci w Dominikánské ulici.

* U Cisaře Rakouského mešká šikovný daguerrotypista p. *Josef Krtička* a daguerotypuje s barvami i bez barev die velikosti obrazu za cenu 2—10 zl. we stříbře. Podobizně jeho vyznačují se obzvláštní čistotou. Sezení trvá toliko 3—10 sekund.

* K osvětlení města plynem dělají se plné přípravy. Na Koňském trhu stává se již kandelabry podle chodníků.

* Zejtra dne 25. Dubna bude se na stawowském díwadle provozovati ku prospěchu pana *Graua* kus, jenž obsahuje w sobě sedm titulů. Jmenuje se totiž: (1) *Wečný žid pomstý*, aneb: (2) *Morská newěsta*, má předehru nazvanou (3) *Únos do otroctví*; jednotlivá pak jeho jednání mají následující tituly: (4) *Bludný cestovatel*, (5) *Osudný závazek*, (6) *Trawic* a (7) *Swatební noc na moři*. Je to prowaz ze sedmi notných pramenů spletěný, a byl by w tom dřas, aby nepotáhl.

Kronika času.

* W pařížské výstavě wyznamenávají se dvě díla, jedno malířské, druhé sochařské. *Couture* wymaloval římskou orgii z doby, když sláva římská k západu již se klonila, a sochař *Glesinger* podal „Ženu hadem uštknutou“, která nic jiného není než živé zjewení svrchované tělesné chlupnosti. Obě díla stojí na nejvyšším stupni dokonalosti, ačkoliv u obou podloží předmětu k litosti pohnout musí.

* Slyšíme, že se bude stavěti we Widni nowé dvorní divadlo za Korutanskou branou. O nowém blazinci byla již řeč. K tomu má přijít také nowý dům nalezenců.

* W Moskwě žije (prý!) žena 168 let stará, která we svém 122. roce za pátého muže se vdala.

* Na policejním ourádě pařížském odvedli během předešlého roku nájemní wozkowé na penězích a banknotách 15.570 franků kromě množství drahých věcí, což všecko we wozích zapomenuto bylo.

* Na ostrově Borneo dal se jeden sultan i s rodinou pokřtít.

* W Irsku již jenom větší statkáři pole svá wzdělávají, menší statečníci nechávají je ladem ležet ze samého zonfalství. We městě Kilkenny, majícím 20.000 obyvatelů, žíví se jich 9000 žebrotou.

* W Düsseldorfu odsouzena jest pro krádež jedna žena, která se wydává za dceru Napoleonovu.

* Walašti spisowatelé nyní všechno se snaží, slovanské živly ze svého jazyka vykořenit. Walachové si mnoho na svůj polo-římský původ zakládají; cím pak asi dosadí ty tři osminy slowanštiny, které we svém jazyku mají? — Písmeny cyrilské, jichž posud užívají, též se jim nelibí; již od několika let vždy více latinským je michají, z čehož ale čistě latinská abeceda jim přece nenastane, ani mnohé zvuky ani se správně označí nedají jinak než cyrilštinou, n. p. nosové zvuky walašské čili vlastně stároslawuské.

M. F.

* Jistý německý časopis, udělív zprávu o slowanských besedách ve Widni, úpěnliwě doložil: O ty twrdákůže německá, co ty wšecko trpěliwě snásí! M. F.

* Dva do tureckého přeložené kusy Molierovy byly od Turků v prawofrancouzském kroji v paláci Abdul-Medžidově provozovány, kdežto přitomny byly wšecky dámy serailu a ze vši síly tleskaly.

* W Korompe w Uhřích učinily děvčata na powzbuzení místního duchovního spolek, aby sobě žádného mužského nebraly, který se opíjí.]

* W Černém lese našli w jedné nedobře pověstné krajině dva Angličané hospodského, který svým kolossalním hrubianstvím podivilo jejich wzbudil. I rozhlasili to doma, a od těch dob nawštěvovalo tu postranní hospodu množství cizinců. Hospodský byl takořka zaplaván sámými Angličany, anž přičinu toho tušil. Obciováním s mnohými lidmi a kwetoucí jeho živnosti stávaly se však i způsoby jeho jemnejšími, ale rovně trátili se hosté. Cehož když přičinu zwěděl, odhodlal se k následujícímu ohlášení: „Pánům Angličanům oznamují, že mé hospody doposavad stává, a jako w předešlých letech budu i w tomto roce hrubým, welice hrubým, a ještě hrubějším. Prosím o pilnou návštěwu.“ Nejprvnější Angličany, kteří přišli, vyhodil hned po prvních slouzech ze dveří, a od těch dob se všickni zase u něho zastavují.

Panu Zapowi na dorozuměnou.

Panu Zapowi nelší se posudky jeho Zeměpisu, posudwe Kwětech umístěné, a w č. 32. letošní Wcely jak proti mně, který jsem mu w č. 114. lonských Kwětů nedbalost jeho při spisování prvního dílu jeho spisu wytkal, tak proti panu dr. Gablerovi, který mu článek o Francouzích z druhého dílu zkritisoval, vystupuje a se brání. Je to přirozená věc, když spisowatel, jehož spisu se chyby a nedostatky wytýkají, jak může se ospravedlnit, a nikdo mu to tak hned za zlé newezme, jestli si při tom někdy trochu wytáčí a sofisticky počiná. Když ale w takové obraně swé lživé věci recensentovi swému namítá, musí to pak sám sobě přičisti, když tomuto nowou zbraň proti sobě do rukou dává. Tak se zachoval p. Zap proti mně. Poslyšme jej.

„Sotva lonského roku první díl vyšel,“ mluví, „již p. Jakub Malý některé cifry w něm wypěchoval a se neostýchal, Matici neslušné wýčitky dělati, proč takový zeměpis, w kterém w té a w té věci pochybeno jest, směla přijmouti a wydati. O zásluhách spisu toho nebylo ani řeči.“

Předně, co se toho wypěchování dotýče, musím Wás, pane Zape, opětne ujistiti, že jsem Vaši knihu nepřečetl, nýbrž w ní jen povrchně se probíral; kdybych se byl chtěl na spěchování wydati, byl bych snad ještě jiné věci nalezl.

— Dále z vašich slow wyswita, že na prawost ciferního udání přiliš malou váhu kladete; já vám ale znova opakuji, že powinnosti statistického a geografického spisowatele — a na tyto wedy wrhl jste se s obzvláštním zalibením již před dwanácti lety, před jinými pilně je wzdělávaje, jakož i za takové zásluhu swé přijat jste za člena kr. české společnosti nauk — jest, „znati nejnowejší pomery, pokud z hodnowérných pramenů je poznati možná“, nechce-li, aby považován byl za pouhéo kompilátora, který ze tří náhodou se mu namanulých knih sláta čtvrtou ovšem onech špatnější. — Co se týká wýčitky, Matici ode mne činéne, té jsem, článek svůj znovu bedlivě přečta, nikde nenašel. Místo, které Wás, pane Zape, zavedlo, zni takto: „Uvedeme toliko některé příklady, které na to ukazují, že dílo to není sepsáno s tou plíš a bedlivostí, jaká na spis wědecký sluší, na spis, wydaný pod takou záštitou, jako jest Matica česká.“ Kde tedy wycítám Matici, proč Zeměpis Wás wydal? Na Wás jediného wycítka padá, že jste si při jeho sepsání přiliš lehkowážně počinal; Matica měla právo od oudu kr. české společnosti nauk něco důkladnějšího očekávat a přijala Wás spis bona fide. * Ostatně, pane Zape, slova *neostýchal* newhodně jste užil; neboť wězte, že já to za žádnou opovážlivost nepokládám, prawdu mluvit pokud lze, byl se kohokoli týkala, a že bych i při Matici wýminky žádné neučinil, kdybych k tomu přičinyl měl. — Konečně toho, pane Zape, bolestně nesete, že „o zásluhách spisu toho nebylo ani řeči.“ To jste zajisté nečetl následujici místa mého posouzení: „A w skutku jest rozvrh i celé uspořádání knihy takové, že uspokojiti musí i posuzovatele sebe přisnějšího.“ Ku konci pak pravím: „Měli jsme však za svou powinnost, poukázati na tyto nedbalosti, které nerádi spátrujeme při spisu tak užitečném a w celku velmi dobrém.“ Z toho musí každému patrnou být, že knihu w celku jsem pochválil a toliko jednotlivá pochybení w ni byly. A řekněte pak, pane Zape, jakou ještě větší chwálu jsem Wám měl wzdátí po wycítění tak hrubých Vašich omylů? —

Za kritiku pana dra. Gablera neodpovídám; Wy, pane Zape, sám uznáváte, že Wám mnoho právem wytýkal, a já Wám zase přiswědčím w tom, že jeho kritika i leckterou malichernost obsahuje; w tom se tedy srovnáme.

Co ale o jistém článku o Rusinech w Dennici před lety ode mne wydávané prawite, na to Wám odpovídám, že ten článek je překlad z Przyjaciela čudu a Jeho nedůkladnosti tedy původní spisowatel winen jest. Před podobnými případy není jist ani jediný časopis. Jak to ale s Vašim zeměpisem souvisí, nepochopuji. Či mně za příklad wystavujete swé přátelské ke mně jednání w té záležitosti? Za takou záležitost Wám neděkuji; když jsem pochybil, mohl jste mne ponaučit, a byl bych Wám za to wděčným býval; neboť rovně jako sobě newšímám jalového štěkotu literárních hafanů, rovně wděčně přijímám každé ponaučení.

Jakož pak každá kritika směřovatí má k věci a ne k osobě: nemá se w ní též osobnost wypředávat, kde jí není.

J. B. Malý.

* Co se týče šprymowné redakci Wcely, která našla w mému článku chybu w tisku, bez mé viny tam se vtroušilou, radím jí kollegialně, aby raději před swými dveřmi zametala; najdeš tam hojnou takových smeti.

Číslo 50.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

27. Dubna
1847.

Předpláti se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálelně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Mařenko! tedy mi to neudělás k wúli?“ pravil mladík okem toužebným na diwku hledě.

„Což pak to ale něco zlého, když půjdou do města k musice?“ odslovila diwka. „Widiš, Wojtišku,“ přesvědčovala jej, „kdybych i sama nechtěla, musím tam jít. Tatinek to chce, a tu je wšecko zdráhání marné.“

„Kdybys ale ty řekla: Tatínu, nechodem, i on by nechtěl!“ wskočil diwce Wojtišek do řeči. „Widiš, Mařenko,“ dotíral dále, „ty mne zajisté nemáš ráda, neboť kdybys mne milovala, jistě žebyš doma zůstala.“

„Hahaha!“ dala se Mařenka do smíchu, „již zase svou starou písničku zpiwáš. Již jsem tě tolík-kráte ujistila, že tě miluju a ty mi přece nedůvěruješ —“

„Wšak mám také příčinu,“ přetrhl ji řeč žehrawý milenec. „Twuj otec by z tebe rád měl měšíku, poctivý wesničan je mu pro tebe špatný, ty jsi se dala takovými řečmi omámit a proto chceš jít do města o posvícení k musice.“

„Ano, Wojtišku, půjdou do města k musice, tam se do některého měšťáka zamiluju, a pak, Wojtišku, dobrou noc!“ wysmívala se zchytralá děwa nedůvěřivému mladíku a při tom tak newinně a vroucně naň hleděla, že Wojtišek přemožený břízkou zbraní jejich wnad wřele k sobě jí přiwinul a ruku její tiskná pravil:

„Mařenko, ty jsi zlá a ze mne si šašky tropíš, a já přece nemohu srdce swé od tebe odtrbnout, aniž tobě to za zlé bráti. Každé twoje sládké slowičko a každinké usmání twé má pro mne takové čáry, že bych za ně do wody skočil. Žádej cokoli a jakoukoli oběť ode mne, a ať na mne do smrti slunéčko nezasvítí, když ji newyplním. Nuže tedy, Mařenko, dej i ty mně malý důkaz lásky swé ke mně a zůstaň o městské posvícení doma!“

Mladikova slowa zněla tak upřímně a dojemně, že diwku jej milujici obmekčiti musila. „Proč bych mu to neučinila?“ myslila u sebe. „Wojtěch je můj

míly a jiného nechei — co bych tedy dělala w městě u musiky? — Raději se budu doma nemočnou stavět, než abych Wojtěcha zarmoutila. — Wojtišku!“ pravila k jinochu, „budiž tedy; jak žádáš; nepůjdu do města k musice, budu se raději dělat nemočnou, abych musela doma zůstat.“

„Mařenko!“ chtěl mladík rozradowán zwolat, wášniwě ji za prawici popadna, ale slowa mu wázla najednou w hrdle. Přičinou toho bylo nenadálé zařízení kočáru, náwsi přímo k hospodě jedoucího. Milencem to trhlo, jakýsi temný cit, jež sobě wyświetli nemohli, jakási předtucha ozvala se w srdečich jejich. Oba se čerstwě wzchopili a ku kočáru hledy obracené majíce byli dychtiwi zwěděti, kdo tak neočekáwaně wes jejich nawštívil? Kočár se před hospodou zastavil a z něho slezli dva páni we městském kroji, jeden mladý šwižný, šwihačký, druhý drobet obstarožní, nadobyčejně ale ještě žiwý a obratný. Tato nenadálá událost wšecky hosti nemalo pobouřila. Přetrhly se hry w kuželky i w karty. Ti, kteří dříve na hrani se diwali, ostatně jenom holbičkou jsouče zaneprázdněni, přistoupili nyní ke kočáru, a říti nejwzáhawější natahowali krky swé a obraceli hlavy na ono místo, kde páni z kočáru slézali. Teď počalo mezi wesničany weliké hádání, předně, kdo ti páni asi jsou? a za druhé, čeho we wesnici hledají?

„Kdo asi jsou ti panáci?“ mumlal soused Krutina drbaje se při tom za usíma, jakoby to wyskoumati si pomáhal.

„Snad to jsou komissaři, kteří na panství něco vyšetřiti mají?“ prohodil wedle stojící sedlák Žemla.

„Ah, komissaři — láryfáry!“ řečnil mladý soused Čížek, který Krutinovo mínění byl zaslechnul. „Já vím kdo jsou. Snad se ještě dobré pamatuji, jak jsem wám jednou přinesl nowinu, že má jít přes Žiwin železná silnice. Wsadil bych se o korec pěnice, že to jsou ťáci inžinyři, kteří tu silnici již vytměrowat přišli.“

„Certa jsou to inžinyři, tajtrlici ťáci a furianty jsou to; wždyť widíte, jak zwlaštěten mladší jako posedlý skáče a jakoby po pražském mostě šel, před žádným ani o klobouk nezawadí,“ horlil Krutina.

„Inu, kmotře, tomu se nediyte,“ odpovídal

Čížek, „welci páni to jinák nedělají. Wždyť wite, co náš kantor říká, že welci páni proto tak dlouho studujou, aby se jim klobouky na hlavách dobře sedly. To se ale nám i bez studii podaří. — Počkejme ale, těd uvidíme, kam půjdou — do hospody se nemaji. — I kýho-li kozla! — podívejte se, oni mří zrowna ke Košinowům do statku! — Aj, aj, co to asi znamená?“ —

Musíme k wyrozumění celé věci podotknouti, že naše Mařenka je dceruška sedláka Košiny, a že ona i Wojtěšek, spatiřsce cizince do otcova statku kráčeti, nemalo se udivili. Mařence to w duchu jaksi lichotilo, že cizí páni dům otce jejího poctí, a také čím déle na onoho staršího z cizinců hledela, tím více se jí zdálo, jakoby jej byla již někdy widěla. Nemohla se ale rozpomenouti a nechala toho. Jináče wšak dělo se w nitru Wojtěchowě. Zamilované jeho srdce widělo w každém, kdo statek Košinůw nawštívil aneb kdo s Mařenkou pohovořil a dost málo zalaškoval, swého soka. Zvláště pak wšech šosáků co krupobití a blesků se obával, a ne bez příčiny! Wědělté předobře, že na swé jmění pyšný a zpanštily Košina rád by swou dceru do dlouhých šatů a pod klobouk dostal, a nemalá tedy bázeň a tesknost rozhostila se w útrobách jeho, an widěl, že měšiaci do statku Košinowa se ubírají. „Ten mladší bude bezpochyby ženich a ten starší jeho námluvčí!“ myslil u sebe a strach o Mařenku se ho tak zmocnil, že wezma ji báziwě za ruku starostlivým hlasem k ní pravil: „Mařenko, nechod domů, zůstaň u mne!“

„Proč pak?“ tázala se Mařenka černé oči swé nař uprouc.

„Ti cizinci mi čini, Mařenko, starost,“ odslowil jinoch.

„Jdiž, tebe hned každý poleká, jistě že zas myslíš, že jdou pro mne,“ kárala mladíka sličná děwa k smíchu se nutíc, nešlo jí to ale tak zcela dobré. Nebot i w jejím nitru ozýval se jakýs hlas, jen že nemohla doslechnouti, co pravil. Ona milovala Wojtěcha z celého srdce, přece ale oku jejímu lesk městského živobytí neusel; ráda by se byla stala měšikou, kdyby ale její Wojtěšek byl měšanem a, rozumí se, jejím manželem! I šla s Wojtěchem a oba zaraženi kráčeli mlčky za wes, aby si w širém poli drobet oddechli. „Ó kdýbych raději tak hodně daleko odtud w osamělosti mohl s Mařenkou žít, nemuse se každou hodinu obávati, že mi ji wezmou!“ básníl w duchu zamilovaný jun a w mysli jeho rozwrel se jakýs kouzelný svět — svět fantasie, w němž blaženější mu kynulo živobytí. A co asi Mařenka w duši přemítala? Ona chtěla mnoho, velmi mnoho mysliti. Množství myšlenek míhalo se jí na mysli, diwno ale, žádnou nemohla tak upoutati a upewniti, aby ji až ku konečku wypřisti mohla. Jedna myšlenka zapuzovala druhou, cizí páni, Wojtěšek, wes a město — to byli předmětové, jenž w duši její se křížovali, a kteří ji, ana je spořádati w stavu ne-

byla, posléze tak rozmrzeli, že jižjiž to celé myšlenkové brímě shoditi a nějakou hodně weselou písni zapívat chtěla. W tom ale uslyší za sebou w dali jméno swé wolati; i ohlidne se a spatří swého mladšího bratra celého udychaného sobě wstří běžet. I pozastavila se a Wojtěšek s ní, očekávajíc, co malý Jeník tak na pilno přináší.

„Mařenko,“ pravil hošk k sestře doběhna, „máš jít honem domů, tatínek poroučí; máš se jít ale dříve na komoru hezky obliknout a pak do světnice přijít.“

„A proč pak?“ tázala se dívka.

„To já newím; náci cizí páni k nám přišli a tatínek mi nařídil, abych té vyhledal, wíc newím.“

Wojtěšek wěděl, kolik bije, co ale činiti? Otec Mařenčin poroučí, ona musí uposlechnout! I doprovodil ji s teskným srdečem až ke wsi, a louče se od ní wřele jí ruku stisknul a velká slza objewila se w jeho oku. —

„Wojtěchu, bud bez strachu!“ prawila k němu dívka pohnutá. „S Bohem!“

„S Bohem!“ opakoval mladík a dal se stranou do polí, zamíre kroky k údolí, které blízko wesnice se rozkládalo, aby w samotnosti a tichosti ulehčil zarmoucenému srdci. (Pokračování.)

D o p i s. Ze Slezska.

Na čtvrtý rok již nouze we Slezsku w nižších vrstvách obyvatelstwa příliš se množí; zvláště ale od lonska dotírává náwaly nedostatku i útisku nař se hrnou. My totiž tknuti byli též kříkem piklů, jenž se od Krakowa a Tarnowa až k nám ozýval, a s úžasem jsme w očekávání trnuli, kam náni kotouče wichřice halické zatočí? Než hluk z poklidu nás wystrasiwší utichnul, outěk z očiny wyděšených přestal, branná ruka opatrne vlády přewrathy horem pádem natropené w dřevní zákonni základy zpět nawrátila, anobrž blahostnějším ouhledem i podobou poměry obce nadarila. Nastalo na to léto neobýčejným wedrem znameníte; wše w powětech našich, co tu zemských plodů máme, hojný zrůst brało; ano i ty zemňáky — jak jim díme — naději hojnějšího pokrmu nám budily, an děš rychlý na úpal sluneční přibyl, nař jejich sparil a za návratem paprsků slunečních horkem dorázejících tak naskrz je hnilotinou zrušil, že odporno bylo podle role jit, jelikož zápach těžký a závratný kráčejícího otrawoval a žaludek se k překypu zdvihal. — Byly se tedy naše naděje již před kopáním ztratily a horalům slezským u podnoží celého pásma Beskydů, jakž i na oubočích jejich smutný wýhled na budoucí zimu zůstal. Neb jámy a sklepy, druhdy strawou bambulitu naplněné, prázdný na zimu zůstaly a velikou část lidu ortolem newýwratným na žebrotu odsoudily. Pročež žebraci a k nim často přiloučení zloději města, wesnice a drahý w skutku zaplavili. Bázeň a děsná předtucha ohlasem svým až na místa nejvyšší, z nichž rízení krajiny pochází, prorazily i učinily, že vyšetrování hlubiny nouze a prostředků, jimiž by z ní pomoženo být mohlo, následovalo. Deset tisíc zlatých na stř. Jeho Cis. Wysost Arciknize Karel uděliti ráčil na obět welkodušnou nuzákám statků svých těšínsko-komorních, aby chléb po všech městysech i wesnicích rozdáván byl. K tomu i za lesní práce plat z knížecích důchodů bývá předkem, dřív než jest zasloužen, wloni i letos, udílen. Tém, jenž potah čili wozní zprež mají, pomáhá přeważení železné litiny ze slowenské Žiliny

do slezských Witkowic, kde se k železné dráze kolejce hotovali. Ano i pěší práce při železnici celým zástupem Slezáků výdělek poskytuje. Ale to vše, ač blahodatně působí, přece tam, kde matka země a její povrch, ta písčitá půda, skrowně i skoupě jen z luna svého dary nejobecnější udělila, z padolu hluboké nouze wesničany a chatrnější obyvatele městysů ouplně zdvihnout nedovede. A jestli p. Fejérpataky dle čísla 37. Květlů i dvaacet žebráků powšedne w Liptově do domu svého přicházejících spatruje, my tu we Slezsku při císařských dráhách počtem takových žebráků až do 30—50 obtěžování codenně býváme. Též i krádež se množí, zlodějstvo svých potměšilých kroků w noci i ve dne škodné šlépěje všechny nechává, žaláře jsou přeplňeny, posíly šupem se střídají i střhají, ctné mrawnosti základy mizí, a důvod nám svízí na dlani leží, že jak pod bujnými i prostopášnými hejřily, tak neméně pod hladem hynoucí holotou a chudinou základy mrawní se podryvají a usouwaji. — Na průmyslu, se životem wesmés splynulém, při lidu slowanském pod Beskydy, jakož i na oswědomění národní své hodnosti, i s ní spojené nezachvěné mrawopočestnosti, nám schází a scházeti bude, dokawád školní učitelové i mezi pospolitým lidem důkladnější vědeckou zásobu materstiny i věcních známostí do ouřadu svého přinášeti neboudou a lidumilové skleslý národ, počnouc od nejnižší třídy jeho chatry, pod štit své lásky všeobecnější newezmou. — Jak hluoce mnouhou nedbalostí a nehodou času roudací, a spolukmenovci naši zvláště tam klesli, kde možnější w národě vše o mam a klam sou-sedních žárlivců, nežli o dobro svých domácích dbají, doznáváme z toho, co peštské německé noviny z naši sou-sedské Čáky ohlašují, jak totiž tam rasové a překupníci štatků hubené koně bijí a na libry z nich maso prodávají, a to té chudině, jenž w palírnách wýpalky z mláta a břečky výškočků zbavených seslávají chleme a chvatně polyká. Ba my z oustních zpráv i to víme, že i mrtwovaly hladem se světa sešlých z domu někdy potichu a kradmo w noci wynášeny a na hřbitově bez oznámení duchovníkům, by jen štola se obešla, skladány bývají. Jest to tedy ještě hůr než u nás we Slezsku.

Mysl z toho všeho truchlou to otaví a pozdívuje, když se i w středních vrstvách obyvatelů w některých přece místech lidumilové nacházejí, jenž co mohou potřebujícím pomoci poskytují. A takoví se našli i pod průodem knížecího pana direktora z Kalchberku w Těšíně, kteří své vlastní řemeslné a umělecké výrobky i věci snesli, darem dali a na výhru obětovali. Z losů prodaných výše 1000 zl. se natržilo a peníze tyto mezi znuzilé rozdaný byly. Ano podobní lidumilové se i w Jablunkově našli, kde pod zprávou knížecího pana justiciara Petra za akcie na 2000 zl. stř. se shromázdilo, a spolek majitelů dotčených akcií na 500 osob přádlem a tkáním zaměstnával a žíví.

Jan Winkler.

Slowanská zpráva.

Z Pruského Slezska píše se Pražským Nowinám: „Letošního školního roku zazněl konejprv jazyk český w posluchárně řeči a literatury slowanské na universitě wratislavské. Přednášel p. professor Čelakovský w prvním půlletí mluvnici českou, nyní pak vykládá Královský rukopis. Posluchačstvo ovšem jest skrowně, záležející jen z bohoslovů moravských, jenž we Wratislawi pro pruskou část diocese holomoucké studují. Krom čtení wěrejých drží p. Čelakovský tak zvaný „seminář slowanský“ dvojího oddělení, český a polský. Wratislawané počínají si nyní již vice věsimati jazyka slowanského, než ještě před několika lety. W cukrárnách spatrují se noviny a časopisy polské a u kupců a řemeslníků zhusta wedle německých i polské

firmy. * Od konsistorie wycházejí od několika let wšeliké missivy a nařízení krom německého též w jazyku polském.

W semináři wratislavském ustanoven nyní i spiritual w polštině záběhlý, jakovéhož tam prvé nebývalo. Wubec nahlíží se, že jazyk tak důležitý a w diecési rozšířený w té opovrženosti a zanedbalosti nechat se nemůže, w kteréž bohužel po tak dráhný čas zanechán byl. Na gymnasiích slezských si jazyk polský přičiněním jednotlivců též zne-náhla průchod klestí. Od měsíce Listopadu wyučuje se mu na gymnasium nysském; w Ratiboři již od minulého školního roku.

Welmi znamenitý ústav otěvřen bude w brzce w Lublini na polských hranicích blíz Častochowa, welká totiž wychowatelna pro dítky od 9. — 16. roku obojího pohlaví, zřízená z odkazu hraběte Grotkowského. Zpanilomyslný ten šlechtic ustanovil již před 17 lety křastem celé swé panství k tomuto účelu, který však teprw nyní se uskuteční. Stavění nádherné, paláci podobné, úplně jest již zřízeno a místo řediteli, jazyka polského mocného, právě w listech wypsáno. Kéž by jen wychování dělo se způsobem mládeži polské přiměřeným, by skutečně tím se stal, čím jej nadatelské býti žádal.“

A.

Vlastenská zpráva.

Z Těbochuzi w Táboru píše nám, že tamější sedláci, nakoupiwše k vlastní potřebě brambory we vsi Wiklomtice a jedouce s nimi skrz městečko Lukavec, od velikého množství zdejších obyvatelů obklopeni byli, kteří se o to zasadili, aby sedlákům brambory pobrali. Jen ostré zakročení ouřadu tomu zabránilo. To samé se stalo w Mladých Wojšicích.

Literatura.

Palcéřík. Dějepisná pověst z dob Otakara II. Od P. Chocholouška. W Praze 1847. Str. 202 w 8.

W dějepisu všech národů přicházíme často na doby, které co roditelky velikých skutků a důležitých převratů se ukazují, které ale zároveň meč a oheň s sebou nesou a jím plod svůj vlastní a celý zewní svět, jenž s ním souvisí, opět ztroskotávají a wyhubují. Často zpláče duše naše na hrobě tak velikých událostí, widouc, že w nich duch lidský jen jako proto na takové výši se objevil, aby slabost a nemocnost jeho tím rázneji se ukázala. Takovými srdcejšímavými a wznešenými tragédiemi zvláště dějepis český we velikém množství, jako ne hněd některý jiný, se honosí. Nad každým říkaje listem ztrne duše, uchvácela rozmanitostí a hlubokostí zvrátů a osudu našeho národa, i snaží se, aby celé to skryté pásmo dějů pochopila, zabírá se do tajných skryší duší historických velikánů, chtíc w nich wyskoumati, co s národem obmyšleli, zdali wýpadky dějů ze záměru jejich pošly, aneb-li jiná jakási moc w nich utváření podslu měla. Jsou zvláště některé doby a osoby, které w neměnawém, nepochybném světle ukázati historii posud se nepovedlo. Jejich osobnost, jich záměry i cíny jakýmsi pokryty jsou závojem, který až do wnitra duše jich prohlédnuti nám zbraňuje. A tyto temné doby a osoby nepochopené rozhodlý dějepisec vyčerpati a w prawém, jasném světle wyličiti nemoha, zůstavuje to básničku, aby k dokonalé malbě dob a osob těch ze své vlastní obráziosti dosadil, co přísnemu a opravdiwému dějepisu učiniti nelze. Z toho vidno, že úloha historického románopisce jest weleduležitá, veliká, wznesen-

* W tomto obledu mohli by si z Wratislawanů pohlédnouti průmyslnici na Moravě, jmenovitě w Brně, Holomouci, Jihlavě, Znojmě a jiných městech, kdežto nikde téměř ani jediného nápisu moravského neviděti.

ná, svatá. Kdežto historik té měř holou kostru udalostí časových podává, jest básnika úlohou, aby duši i tělo času toho stvořil, aby duše herců svých vybádaje, celý jejich vnitřní svět, jejich myšlenky, city a záměry takměř přicitoval, tak aby čtenář nejen z pouhých činů a karakteru osob souditi nucen nebyl (což se jen v dějepisu děje), ale aby raději zdroj těchto činů před jeho zraky se otevřel, aby spatřil, proč tak a ne jinak jednali. —

Pan Chocholoušek obrál sobě v ležící před námi pověsti dobu, která hojnost živlu básnického v sobě chowá. Veliký Otakar II., jemuž tehdáž veškerá Evropa se kříla a který také nad znamenitou její částí slavné panoval; romantická lásku jeho k Anéžce Chuenringowně, sňatek jeho s Kunhutou, dále newyzpýtovaný posud pěvec staročeský Záviš a celý ten sbor šlechty Otakarovi dletem wérné, dilem odbojně a osidla mu strojíci: to vše jsou osoby a situace, které by třikrát wětší román, než powěst p. Chocholouškowa jest, naplniti mohly. Pan Ch. ale nechtěl podatí román, nechtěl nám wyličiti hrdinu svého Otakara s celým jeho zewním i duševním světem, s jeho záměry i skutky, nechtěl nám malovati velikého krále, jak we své moci a slávě vyše a vyše stoupá, aby pak tím citelnější, hlubší a hroznější byl jeho pád, který mu zrada slepé bezuzdne šlechty připravila: on wyličil nám pouze tichou lunu, která se na obzoru žiti Otakarova skvěla a swými přívětivými paprsky noci života jeho osvěcowala; a jako se luna bez oblohy a bez ostatních hvězd mysliti nedá, tak i básnik zraky naše mimo lunu po obloze hvězdnaté bloudili necháwá, zde slunce oslnující zár — Otakara, luně lesk swůj propůjčující, tam opět jasný dwanácti planet kruh nám okazujíc, který kolem Otakara se kmítal. Anéžka Chuenringowna, nazvaná Palcérsk, jest tato luna, a její neskončená, horoucí k Otakarovi láka, její smutné osudy jsou hlavním předmětem páně Chocholouškovy pověsti. K tomuto, co postranní děje čili episody, přivěsuji se: pikle a úklady zrádné šlechty, pád Otakarův, milkování Závišovo s newérnou a marnou Kunhutou. To zdá se mi že sobě básník za úlohu wzal, a nastává otázka, *zdali úloze této wěrně, dobrě a svědomitě dostál a zdali w skutku wedl, co w předsevzetí měl?* (Pokračování.)

Kronika času.

* Juridicko - politický spolek čtenářský we Wídni ne-přijal návrh, aby se Listovi na památku postavila socha nebo medaille razila, nýbrž přestal na slavné řeči od prof. Hye držané a poukázal na to, že se jeden obchodní dům uwelil zavéstí sbírku pro pozůstalé jeho.

* Básník Lenau opustí Winenden a přijde na tři léta do privátního ústavu v Döblingu u Wídne. Jeho cítele pojistili summu na ten čas, aby se vydání zapráviti mohlo. Rukopis „Don Juan“ nalezá prý se u dworního raddy R. v Stuttgartě v jediném opisu.

* Professor Endlicher odešel do Krakowa, aby se o stavu vysokých škol tamějších přesvědčil. Lituje se, že tento učený pán ani jeden slowanský jazyk nezná.

* Přivítelém Krakowa k říši Rakouské přibylo nám o jednu akademii nauk. Jsouf totiž wensem čtyry: v Praze, v Miláne, v Řešti a v Krakově.

* Zpěvačka J. Lindová opustila Wiedenany s těmi slovy: „*Wy jste mi nejlépe porozuměli!*“ Za to pišou o ni ze sidelního města, že se tato osoba, jsouc plna vrtochů a rozmarů, k nejvlidnějším rodinám chowala beze všech ohledů, jakoby se jí dobrého zwedení nedostávalo. — I ptali bychoť se, kdo tím asi winen jest, když takovému děvčeti rohy narostou? !

S m ě s.

Štěstni přístav. W čísle 31. České Wčely nachází se výborný článek o nedostatku časopisů a novin zvláště českých v hostincích naší vlasti. Ta spravedlivá stížnost mne připomněla na jeden příbeh mých cest. Po několikaletém v cizině pobytu vrátil jsem se do Čech, a první můj nocleh byl v Litomyšli. O svých blažených citech slow šířiti nebudu — přirozené jest, že jsem se v hostinci hněd po něčem českém ohlízel. Nenašel ani novin ani jiných časopisů chopil jsem se cirkulárního nařízení, ač dosť začátečného, o zapovězených hrách jednajícího. We wýkazu zapovězených her nalezl jsem hněd na čele: *Štěstni přístav.* Co to? Darmo si hlavy nalámal a nechal jsem pomoci v německém sloupcí dle pěkného příslowi: *Bůh Čecha neopustí, jen když trochu německý umí.* W tom sloupcí pak stálo rakousky: *Glückshafen.* Ze jsem právě z Rakous přišel, rozuměl jsem náhodou, že toto rakouské *Glückshafen* s německým *Glückstopf* stejný význam má, tedy česky karba n slowe. M. F.

Smutnou historii vypravují lékarské žurnály o jednom nosiči kukátka, který, v trapném domnění, že má žuludek až hrůza zaslemanován, polknul zástěru, chtěje si pro lepsi zažívání tím způsobem slem vytržti. Tkanička nebožákovi ale uklouzla a on se snažil, zástěru drátem vytáhnouti. Lékař, který byl přiwolán, sprostil ho sice zakotveného drátu, ale zástěra zůstala mu v žaludku až do smrti. Pitewci našli ji schoulenou na levém konci žaludečním.

Ž á d o s t.

Wšickni, jenž podílu i účastenství mají v blahoplodném rozkwetu literatury českoslowanské, s oblibou uvítali *Pautnika*, wědomost o vlasti se zábavou rozšírujícího. — Ačkoli pak popisům jak domácích tak zahraničních přírodních předmětů, jakož i článkům zábavným nemalo příkladáme cenu: nejpřednější přec zásluhu jak podnikajícího vydavatelstwa tak nadějněho pana redaktora vidíme v přidávání v prawdě podárených, od umělců pracně vytvořených rytin, an se tímto podnikáním přiležitost podává každému vlast a wědu milujícímu občanu, krasocit vlastní šlechtit, ano i byty swé právě vlastenskými obrazy měst, bradů a zámků okrášlit, cehož dávno jsme potřebu cítili.

Zasílatel uveřejňuje však i žádost mnohých, zdaž by možné nebylo, aby welectený pan redaktor, podávaje *životopisy jak zwěčnělých tak žijících vlastenců*, spolu i *podobizny* jejich k Pautniku přidával, abychom ty, jež z plné duše milujeme a ctíme, i w podobě jejich, k následování jich chwalných skutků, častěji na očích mítí mohli?

P. T-r-wský.

Národní hádanky.

Po čem sní padl? <i>T</i> O	Po kousku
Když to leží, když to zwadne, křičí to	Hotez
Kopa ptáků po sestáku, ptáků jeden (je den)?	Po nocei
Dřevěný kopce, zelezny les	Wochle
Čtyry rohy, žadne netu, legum břicho veliké	Perina
Pán s paní howoří, až se komore boří	Mäselnicce
Dwanácte panen w jednom loži, žadná na krají	Lounote
Přišel k nám žebraček, měl roztrhaný kabátek, flek na fleku, žádného štichu	Hus
Která hůl je nejtěžší?	Zepřecka

B. N.

Číslo 51.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodí přes dvár).

29. Dubna
1847.

Předplaci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

2.

W Košinově statku bylo dnes večer neobvykle veselo a blučno. Bylotě tušení Wojtiškovo prawdiwé — w Košinuw dům zawítal dnes žadoucí ženich Mařenčin, ženich z města, jakowy byl powzdy souseda Košiny nejwroucnejším přáním a libuštkou. A wšak ženich tento měl do sebe ještě jinou cnost před jinými podobného rázu, která srdce Košinovo nejwyšší slastí naplnila, tak že takměr ničeho, co by ještě sobě přál, nezbývalo. Pan ženich byl z Prahy, byl pražský měšťan, kupec — Bože, jaké to štěsti zasmálo se na Košinu! Jeho dcera má se státi pražskou měšťankou, on má býti tchánem pražského měšťana! Ne, to štěsti srdce žiwińského souseda nesnese, dnes musí radost swou se wšemi sdělit, musí sobě udělat dobrý den, a to takowy, aby až do smrti z paměti jemu i wšem podílu w něm beroucím newyšel. — Jelikož ale čtenář ještě nikdy w Košinově statku nebyl, bude zapotřebi, abych jej k lepšimu se obeznámeni w domácnost Košinovu uwedi.

Wejdeme welikými wraty do prostranného dwora, za nímž naproti nám zahrada se rozprostírá, spatřime w lewo dlouhou řadu chléwů, w право ale obydlí sedlákovo po jedno patro wysoké, w stejně délce s chléwy. Ke dveřím domovým wede několik schůdků; dveřmi braňkou opatřenými wejdeme do čtverbranné siňky, kdež naproti nám hmotné ohniště s očoudlou okolní stěnou w oči bije, w право ale a w lewo dwěre pozornost na se obracejí, z nichž první do welké světnice, druhé do obzvláštního klenutého pokoje čili komory wedou. Okolo ohniště je nyni welmi živo a pilno. Na ohniště i pod troubou po straně zadělanou oheň wesele praská a selka s jednou děweckou má plné ruce práce, zaměstnána jsouc připravováním nejchutnejší večeře, jakouž jen kucharské její wědomosti a schopnosti přistrojiti do volovaly. Wstupme do welké světnice a tu teprv spatřime a podiwi se, jak již za našich časů sedlák w poctě wzácných hostí pokročil! Wšak není také diwu. Košina není žádny obyčejný sedlák. Byl

on také w Praze na školách, a sice latinských; zhlídli ten wzdělaný svět, pochopil jej z té prawé stránky, jak se mu zdalo, a nikdo se mu tedy nebude diwiti, že zná, jak sám říkává, moreš, a že wšemožně o to se zasazuje a o to pečeje, aby i jeho dwě dítky Mařenka a Jeník nápodobně dobrými manýrami se skwely. Za tou příčinou dal Mařenku, jak drobet odrostla, na dwě léta do Němec, aby se w německém jazyku oblomila. Zdali skutečně němčině se naučila, nemůžeme jistit, jen tolik nám známo jest, že tatík nemálo se před každým chlubíval, že jeho dcera německy rozpráví jako když bičem mrská, ano často i německy ji oslowil, Mařenka ale pokaždé po uši se zardic ani slova nepronásela. Přijde-li řeč na malého Jeníka, tu Košina hrde říkává: „Co s kulkem? musí na studie, byli jsem já také na studiích, vím jak je to dobré!“ Každý ale, kdo Košinu zná, potutelně se při těch slowech usmívá, známotě mu, že Košina také byl jeden z těch studentů, kteří, jak říkáme, studovali až po krk, nic ale wyš. —

Obraime wšak swůj zřetel na něho samého a na jeho hosti, abychom jej i tyto bliže seznali.

W hořením koutě weliké světnice stojí široký a dlouhý dubový stůl, na něm, poněvadž již tmiti se počiná, plane lojová svíčka, drobet spoře okoli oswěcující. Na hořejším konci stolu zády k oknu obrácen sedí hospodář ve svátečním oděvu i twáři. Lehká letní popelawa kazajka, pod ní strakatá manšestrowá westa s bílymi knofličky kryjí vrchní díl možného těla jeho. Na krku má černý hedbáwný šátek s čerwenými pruhy, jehož dlouhé konce wšecky po hyby a pohazování hlavy poslušně následují, brzo na tu brzo na onu stranu přeletujíce. Spodky jeho jsou černé. K dowršení pak ozdobívisi mu zpod westy z wlasu dělaný řetízek, na němž několik welikých w mosaž zasazených karneolů, kliček a peretidlo se houpá. Ted se mu podiwejme ještě do obličeje a budeme Košinu ouplně znati. Jeho obličeji srownáwá se dobře se silným jeho tělem, swědče, že žaludek Košinuw daru božích dosyta požívá. Jeho obličeji je čerwený, opálený, na twářích a pod bradou se mu takměr maso houpá, jeho vlasy jsou hnědě a oči — z těch mu z obou zřejmě „chytrý sedlák“

a „wychytralý ptáček“ kouká. W prawé ruce drží čtverhrannou stříbrnou pikslu, s niž si mezi řečí po-bráwa a z níž, když tak něco hodného propověditi chce, šňupcem wtipu pomáhá.

(Pokračování.)

Neobyčejný žert.

Pawel Duplessis wyprawuje z času swého pobývání w Kalifornii následující dobrodružství, které se jednomu tamějšímu kupci přihodilo: Zdržoval jsem se w Santacruz, kamžto jsem byl jednomu kupci poručen. Právě jsem s ním rozpráwěl, an do krámu malý muž wstoupil. Osmahly jeho obličej dodával mu jakysi diwoký a při tom i hloupý ráz, vyložky u kazajky, jejichžto prawou barwu nám nelze bylo uhodnouti, zdobily staré, skoro zelené porty. Patrně bylo widět, že ani zlaté ani stříbrné nebyly, poněvadž stářím zelené wypadaly.

„Dobrý den, sergeante Gonzalese,“ pezdrawil jej můj kupec.

„K službám, don Manuel Pacheco,“ odpověděl sergeant, neb že jím byl, okazovaly nám porty na kazajce. „Lito je mi wás, že wám smutnou novinu přináším, don Manuele. Dnes ráno jsem opustil Rosario de nuestra Señora de los Peccados, kdežto jsem waši matku na smrtelné posteli nalezl. Jeji poslední přání je, by ji Bůh tu milost poprál, aby wás ještě jednou dřív než zemře spatrila a požehnalala.“

„Ježiši Kriste!“ zkřikl nebohy Kalifornan; „hned jsem na koni, snad ji ještě na živě naleznu.“

„Wy jste dobré dítě,“ pravil Gonzales. „Bůh mě zatrací, nechám-li wás samého jít. Jak mi praveno, spatrilo se na blízku několik Indianů. Můj přítel desátník Camacho a já wás tam doprovodíme, aby se wám nic zlého nepřihodilo. Já si myslím, že wám naše společnost na škodu nebude, jestli ne k užitku.“

„Děkuji, sergeante,“ odpověděl don Manuel, „já se wypravím na cestu nejdéle za čtvrt hodiny, a w tak krátkém čase nebudeste připraveni.“

„Budte bez starostí,“ pravil Gonzales, „my jsme hned pohotowě.“ A wěru, sotva že pět minut uplynulo, přišel Gonzales doprovázen swým přitelem desátníkem Camachem. Oba byli od hlavy až do paty we zbroji, a každý měl wýborného koně.

As dwě hodiny jeli wedle sebe, žádný ani slova nepromluvile, an tu nenadále u prostřed krásného lesa Gonzales, koně dona Manuela za uzdu uchytil, jemu welel, by hned s koně slezl. Při tom naň bambitkou namířil.

Takowymto nenadálym počináním zaražen a nejsa w stawu se bránit, slezl don Manuel s koně.

„Nemějte žádnou starost o swou matku,“ pravil Gonzales, „aspoň před třemi měsíci byla ještě zdráwa, od toho času jsem ji wšak nespatril.“

„Co pak jste tedy swou lží zamýšlel?“ ptal

se don Manuel, a proč se mnou tak nakládáte? Kam to wšecko čeli?“

„Kam to čeli, señore? Což se již nepamatujete, jak jsem wás před třemi měsíci žadal, abyste mně soudek katalonské köralky počkal? Nu, a co jste wy učinil? Wy jste se mi wysmál. Pamatujete se? Hledte, já mám lepší pamět, já na to nezapomněl.“

„Možná, že tomu tak jak prawite,“ řekl ubohý Manuel, „ja wšak nepochopuju, kdo by mohl poctivého kupce donutit, aby lidem, ku kterým žádné důwěry nemá, něco na dluh dal.“

„Lidem, ku kterým jste žádné důwěry neměl!“ pravil Gonzales patrně uražen. „Señore, wy se tedy přiznáváte, že jste wojákovi, zastawateli vlasti, nedůwěřoval; jaké následky z toho pojdu, powi wám můj přítel Camacho.“

Don Manuel se obrátil ku Camachovi, který swůj lasso na strom uwazoval. Na konci lassa bylo uděláno oko, co by do něho člověk wlezl.

„Per Dios, señore desátníku,“ pravil přítel můj celý ustrašen, „co pak to wšecko znamená?“

„Že se nám zachtělo, tebe oběsit,“ pravil Camacho zpurně.

„Mne oběsit, draží přátelé?“ křičel don Manuel zousfanliwě. „Ne, ne, to neučiníte, jak pak byste mohli člověka o život připravit, který wám jaktežiwnic neudělal? A nemusíte se báti svého kapitána, že wás za takový zločin zastřeliti dá?“

(Dokončení.)

D o p i s y.

z Wídně.

(Hudební umělci. Diwadla.)

„Ce sont passés les jours de fêtes! — Odpusťte, že s otřelou touto frasi swůj dnešní dopis k Wám začínám; nebylo jinak možná, nebo takto wzdychá nyní weškeren zdejší hudby milovný svět, tak naříkají wšickni diwadelní lwowé, w jichž očích i obličejích hluboký zármutek čisti jest, takéž i smania příroda teskniti se zdá, an dosawáde ještě wesna k nám zavítati nechce, a zvlášť osamělé nyní a prázdné síně diwadla na Wídní dosvědčují prawdirost slow těchto. A čím to? Inu — mistr Mayerbeer opustil tak kwapně Wíden, že ani dlouho již k jeho poctivosti chystaná serenada provozovat se nemohla; neozývají se již zvuky „der Menschen gewordenen Lyra“ we Wídni, odletěl již z hradeb města sídelnho slavík sewerní, odebrala se již nebeská Jenny Lindová w noci od 8.—9. Dubna b. r. od tut do Londýna! a tudy lehce nyní wšecky dotčené úkazy sobě wswětlíte a pochopíte, jaké pohnutí a duševní ohromení tyto dvě události we zdejších hudby milovných sborech způsobily. — Nebudeme tedy popisovat neslychané furore a tisícero násobné provolávání: Hier bleiben, nicht weggehen! a t. p. při posledním opakování „Vielky“, aniž osmelime se wylíčiti jednohlasnou pochvalu, hřmící potlesk, stonásobné bravovolání a dešťohusté metání kytek a wěnců při provozování „Normy“ 6. Dubna b. r., w níž Jenny Lindová k svému prospěchu naposledy slawičími zvuky swými wídenské obecenstwo okouzlila. Beztoho jste se o tom alespoň poněkud dočtli we zdejších listech bellettisticckých, které ale ovšem jenom slabý obraz všechno toho podávají; nebo Wás ubezpečiti mohu, že ani klassické w po-

pisowaní bouří a strašlivých wichrů péro Virgilovo by nestačilo k vyličení všeho toho, co se v nadjmenovaný wecer v diwadle na Wídni dalo. —

Odchodem Lindowé osamělo, jak již zmíněno, právě dotčené diwadlo a tudy „bei deplorablen Zustände seines Schauspiels“ zpustla i kassa páne ředitelova. Wšak ale nalezl se brzo lidumil jeden, který co prawy křesťan, slitowaw se nad puwázliwym poctawením p. Pokorného, w č. 78. časopisu „der Ullgr“, jemu tu zpaniomylnou radu dáwá, aby nyní w opuštěném diwadle swém českou operu zawedl: s tou že by sobě jistě pomohl a o mnoho lépe pochodil, nežli býdným provozováním mizerných her německých. Inu, ani jsme sobě nepomyslili, k čemu by se vše ten ubohý, nedávno ještě tak přísné kaceřovaný slavismus i zde potřebovali nemohl? Nowý důkaz to o spekulaci důmyslnosti věku nynějšího. — Sládci vědenští spekulují s českým piwem cíli ležákem, uzenáři s prawými pražskými šunkami, zwěřináři s českými bažanty, cukráři s českými koláči, hostinští s krměni dle pražské kuchyně zhotovenými, hudebníci skládáním a provozováním kadril a potpourri podle slowanských národních písni, wydawatelé nowin obrázkowych wyobrazeními letošního bálu slowanského, redaktorští Hans-Jörglowé nechutnými a podlymi na národnost naší se wzahujícimi žertíky, knihkupci zdejší wydawaním českých a jinoslowanských gramatik, kapesních slowníků atp., a nyní snad i zdejší diwadelní ředitelové o to se zasadí, operou slowanskou obecenstwo do prázdných svých domů lákat a kassy swé naplňovati. Nebyla by to ovšem špatná spekulace; nebo dle účastenství w besedách a bálu slowanském na jeho daného soudí asi pánowé tito, že by přece hezká hrstka lidu se nalezla, jenž by operu čekoslowanskou navštěvovali. Kdo ví, neuchopí-li se p. Pokorný rady této; jestli muž podnikavý, a příliš welikých těžkostí přemoci, aby opera slowanská se zde zřídila, by ani zapotřebí nebylo. Nebo we swé vlastní herecké společnosti má on více rodilých Slowanů a Slowanek, a mezi zpěvci cí. opery — jenž nyní právě swé prázdniny mají — rovněž několik wýtečných oudů, rozených to Čechů, se nachází; o ostatní postarala by se již ředitelská genialnost p. Pokorného. Mohl by pak do diwadla na Wídni slowanskými operami Čecho- a Jihoslowany, a do Josefovského fabrikaty à la „Wiener Schusterbüb“ zase wídenské obecenstwo lákat, tudy více stranám zadost učiniti, kásu obou diwadel naplňovati a snad i také ještě co horlivý vlastnímil zbožňován být! Nuže tentare licet! (Pokračování.)

Z Dolních Královic.

Den 18. dubna byl pro městys Dolní Královice den pravého potěšení, neb i w tomto nepatrém místě pravá oddanost a náklonnost k našemu nejmilosnějšímu mocnáři, Císaři a Králi Ferdinandu tím způsobem se dokázala, že tamější páni knížecí úředníci zřídili hudební akademii, které velmi mnoho wznešených pánu hostů z veškerého okoli se sešlo. Tato společnost byla též poctena přítomností p. t. c. k. krajského komissaře pana Morstadta, jenž se právě w úředních záležitostech w místě nacházel. — Zdalek vypracovaný i přednešený prolog (o blahosti poddaným býti korany Rakouské) otewřel toto obveselení, pak se zvučně prozpěvovala národní písni s doprovázením trub a buben, a potom jsme uslyšeli na housle známého a veřejnými listy dosti schwälendého virtuosa pana Raimunda Dreischocka, jenž k tomuto účelu laskavě ze slavné Prahy wen přijel a všecky znatele hudby mistrným přednesem svým okouzlil, čehož důkazem přeweliký potlesk jak při vystoupení jeho tak při skončení toho koncertu byl. Tento wznešený lidumil nepřijal pro sebe nicéhož z příjmu w této chudobné a hornaté krajině znamenitého, neb wynášel či-

stých 100 zl. we stříbře, nýbrž obětował svůj díl velikomyslně chudým a nouzí trpícím. Též se zpívalo několik českých písni. Dne 19. na to držána byla slavná mše svatá, při které nadjmenovaný c. k. pan krajský komissař, knížecí páni úředníci, školní mládež i množství obecného lidu shromážděno bylo, a všickni zároveň stejně vrouci modlitby swé za dlouhé a štastné panování Jeho Majestátosti Císaře a Krále našeho nejmilosnějšího k trůnu krále všech králů odesílali.

Sláva budiž wznešenému a outrpnosti jatému panu koncertistovi za tento milosrdný skutek! Wřelé díky wsem přispívavším pánum dilletantům, a požehnání wsem wznešeným pánum hostům!

J. B.

Literatura.

Palcérk. Dějepisná pověst z dob Otakara II. Od P. Cholouška. W Praze 1847. Str. 202 w 8.

(Pokračování a dokončení.) Již titul, kterým p. Ch. dílo své pokřtil, oprávnuje nás, abychom Anéžku cíli Palcérka za hlavní osobu povídky považovali, za takovou ji aspoň z počátku básník chtěl mít; nicméně shledali jsme, že Anéžka w celé pověsti nikoli hlavní dráhou dějů, alebrž pouze postranní stezkou kráčí, w dawu ostatních osob a událostí jako w pozadí stojí a w pološeru se trati; Anéžka Chuenringowna zdá se nám spíše účastníci nežli základem a původem dějů býti. Nesáhatě ona mocnou a oučinnou rukou we wir dějů, nýbrž w něm pouze co milenká Otakarova podíl běre, Otakarovy kroky prowází a jej před úkly neprátele jeho zachránití marně se snaží. Přičina toho jednak ta nám widí se býti, že Anéžka co žena příliš slabá jest, aby samostatně a rázně na události tehdejší, jenž tak zapletené, rozsáhlé a důležité byly, působití mohla, což arci básníku velmi vaditi musilo, věrný obraz milenky Otakarovy vyličiti chtěl, jednak w tom vězeti se zdá, že básník ohromným leskem slávy Otakarovy svěsti se dada k vyobrazení jeho ducha, činu a osudu nad míru podivných přilnul, odchyliw se tím od Palcérka, ježí zewni svět tak bohatý zwratů zdroj neposkytovat. W tomto úsudku i to nás posilňuje, že básník na začátku nejvíce Anéžce pozornost swou wěnoval, když ale Otakar we swé záři na obloze mu byl wzešel, již jemu nejvíce píle obětował, tak že tu slavný tento nás král co welikán nedostízitelný nade všecky ostatní osoby ční. Co se týče Anéžčina karakteru, soudíme, že se básníku podaril. Každý čtenář zajisté se soucitem kroky její provázeti bude, obdiwovati se muse horoucí bezkonečné její lásce k Otakaru, pro kterou wše podstupuje, ničeho, ani nejwětšího nebezpečenství se nelekajíc. A ještě více a jasněji oddanost její Otakaru se zaskvěje, když se Kunhuta, choť velikého krále našeho, na obzoru pověsti objeví. Podivné jsou zajisté osudy obou těchto paní. Oběma štěsti nepoprálo, aby za muže se prowdaly, které miłowaly; snad by se byly obě daleko jasněji skvěly, kdyby Anéžka Otakarou, Kunhuta Záwišowou chotí se byla stala. Chladná politika rozhodla ale jinák, srdečne muselo mlčeti, krvácati a dokrwácati. Zdařile prowedeny jsou zvláště karaktery Otakarův a Chuenringův. Onoho tak důstojný obraz nám básník podal, že s úctou a obdiwováním na Otakara patřime, který w nejwětším nebezpečenství nejvýše se nám ukazuje. Wěrný a statečný Chuenring až do posledního okamžiku nás zajímá a pozornost naší poutá. Ne tak zdařile wymaloval nám básník romantického Záwiše, tohoto slavika tehdejších hajů českých, který svým libezným zpěvem nejen Kunhutu, nýbrž i krále samého a celý národ okouzlil. Byli jsme velmi žádostiví, jak básník karakter muže tohoto provede, který takřka pohádkou jest věku, posud newyskounanou, neprohlídnutou. Zdá se nám wšak, že mu příliš mnoho muž-

nosti a odhodlanosti wzal a jej přes míru nestálým, měni-
vým učinil, což arci, ačkoli jináce p. Ch. karakter Záwi-
šův se zvláštní barvitosti a zajímavosti vyličil, velmi
jemu na ujmu jest. Předeště nám snad p. Ch., že obojet-
né postavení Závišové ke Kunhutě, k Otakarovi a k
vlastnímu rodu svému jinák čítati nedovolovalo. Jest
prawda, že Záviš mezi těmito osobami jako v trai vězi,
musí ale proto brzo k té straně se klonit, brzo opět té
svou ruku podávat a posléze ještě jednou úkol svůj mě-
nit? Zajisté ne. Básník měl ho dle zdání našeho postavití
na vyšší stanovisko, z kterého by byl Záviš s pohrdáním
na zrádné pikle přibuzných svých a ostatní šlechy české
se dival. P. Ch. v skutku na několika místech na toto
stanoviště ho stavi, v tom smyslu jej mluviti nechaje, bo-
hužel ale sobě wěrným nezůstal, Záviše brzo opět jináce
jednati nechaw. — Ostatní karaktery méně důležité jsou a
více méně se básniku podařily. Připomenouti slusí ještě
Milotu z Dědic s celým zrádným jeho sborem, jehož obo-
jetné zradě plné jednání básník dobré provedl. I celek dila
šťastně provedený a okrouhlý jest. Wšecky děje k Otaka-
rowi směřují a okolo něho se točí, a smrti jeho končí se
pásmo p. Chocholouškovej pověsti. Zbývá ještě něco o
podrobnostech promluwiti, v kterých básník poklesl. P. Ch.
mluví na str. 38. o staroslawném a staroslowanském poli,
„Rákos“ zwaném, a klade je ku Prešpurku, v čem ale
drobet pobloudil, neboť pole „Rákos“ nikoli u Prešpurku,
nýbrž u Budína leží, jakž se o tom ze Zapova Zeměpisu
lehce poučiti může. — Místy klade básník při nepatrných
příležitostech dlouhé řeči s hledanými wtipy osobám do úst,
jako na př. na str. 41., kdež hradní na Kumana v cestu
se mu pletoucího příliš po řečnicku kleje. — Jméno rytíř
zdá se nám p. Ch. drobet v širším smyslu než jak obyčej
bráti, tak na př. jmenuje na str. 42. hradního rytířem a
na str. 59. i padoucha Daňka, který panu Milotovi za kata
sloužil. Mluwení a jednání Daňkovo, když byl totiž Kru-
šinu v oumyslu, že ho zavraždí, z města wywedl, spolu
se nesrownávati a nepřirozené býti se nám zdá. Mluvíš
s jedné strany tak opravdiwé, srdečně a litostně, s druhé
strany pak, nawzdar zásti proti Milotovi a staré náklon-
nosti k hradnímu, přece tohoto oskočné zavraždí.

Wácl. K.

Slowanská zpráva.

W Zadru wychází ročně „Srbsko-dalmatinský maga-
zin“ od p. Nikolajeviče, co rok bohatšího a wětšího obsahu.
Letos pak ještě newyšel aniz před měsícem Zářím wyjiti
může, protože p. Nikolajević příliš jest zaměstnán novými
školními knihami, které nejmiloslovější vláda pro dalmatské
národní školy udělila, pečujíc o wzdělání poddaných sobě
Slowanů. Dalmaté si stýskají, že u nich knihy v soused-
ním takměř Srbsku tištěné teprw pozdě přes Wieden dostati
lze. Naše slowanské knihkupectví ještě daleko neproniklo!

Wlastenská zpráva.

Jako jiná léta, tak i letos přicházejí husté zprávy z
různých, jmenovitě krajských měst našeho království o
dostojném oslavování narozenin našeho dobrotivého, vřele
milovaného Zeměpána dne 19. b. m. — a sice slavnými
sw. mšeemi, hostinami, střelbou, produktemi hudebními, di-
wadebními, bály atd.

Tak na př. obzvláště hlučně slavil se den ten w
Hradci Králové, nejwiec owszem přičiněním wojanské četné
posádky pěvnostní. Od Jeho Excellencí pana biskupa dá-
wána slavná tabule. — Při té příležitosti s potěšením ozna-
mujeme, že se i w tomto městě zavedla sbírka na průmy-

slní českou školu a w brzce do Prahy zaslána bude; mimo
město podá o sobě zvlaštní snůšku tamější gymnasium.
Díky účinným pp. sběratelům! —

České šampaňské.

Ode dvou let jistý Francouz w Lowosicích se usadiw
z našeho vína žernoseckého (zvláště roků méně zdarilých)
výborné šampaňské víno připravuje a na tisíce láhví do
Prahy za velmi lewnou cenu prodává; neb w podrobném
prodeji stojí jedna láhev lowosického šampaňského w Lo-
wosicích prusky tolar, t. j. 3 zl. 36 kr. w. č. — W Praze
wšudy se weřejně prodává uheršké šampaňské víno; proč
se žádný prodavač nehlásil s lowosickým? Mně se zdá, že
Pražané za ně tolik na stříbrně platí, co by wídenským čís-
lem platili měli. Jest ovšem lepsi než uheršké a snadno
se za francouzské wydávati může; známo též z těchto li-
stů obecenstwu, že i oprawdové šampaňské přípravy po-
třebuje; nemáme se tedy domácho štitit co nějaké bryndy.
Kdyby si některý upřímný obchodník to lowosické víno
objednal a co takové je ohlasil, poznali bychom wšickni,
že pod názvem francouzským na ozdobné cedulce „Mouzon“ české víno w Praze se pije a za francouzské platí.
— W Lowosicích, ač dawno poněmčilých, čestina newyhy-
nula, jak tomu skwouci český nápis nowého wýborného
hostince u knížete Šwarcenberka swědčí; kěž bychom tam
nalezli wlastence, jenž by nám powěděl, kde w Praze lo-
wosické šampaňské dostati lze, abychom swědomí wlaste-
neckého neobtěžujíce chuti swé po wíně francouzském wy-
howéti mohli!

M. F.

Pražský denník.

* Pan Paris, nadaný žák našeho vytečného Josefa
Maxe, domodeloval právě zdarilou sošku Jana Husa, kte-
rou p. Pellegrini ze sádry leje. Od mladého Parise na-
chází se též pěkná soška sw. Wáclawa w letošní umělecké
výstavě.

* Oblíbená Švarcbachská kapella pod správou pana
Harpfa nachází se opět w Praze, a sice od soboty. Hned
w neděli hrála již s velikou pochvalou na Žofině.

* Nás proslulý kraján Ticháček, dworský operní zpě-
vák we Draždanech, zpívá pohostinskou na zdejším něme-
ckém divadle. W neděli vystoupil ponejprw co Stradella.
— Též bassista Prokop, druhdy oblíbený člen české zpě-
wohry w Růžové ulici, nachází se w Praze na návštěvu.

Nowé knihy.

Powidky pro mladé i dospělé. Z italského L. Scarabelli-
ho přeložil Kristian Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad
Jar. Pospíšila. 12. Stran 187. Cena 16 kr. stř.

Špatný tři králové. Dárek wánoční pro mláu mládež. Po-
dél Gustava Nierice od Fr. Boh. Čomfy. Wel. 12. Str.
116. Cena 12 kr. stř.

Malá encyklopédie nauk. Nákladem českého Museum.
Číslo VII.: Františka Matause Klácela Dobrewěda.
Spisů musejnich číslo XXVI. W Praze 1847. W ko-
missi u Kronbergra a Riwnáče; tisk J. Pospíšila. Wel.
12. Stran XXXIII a 320. Cena 45 kr. stř.

Nápěvy písni národních v Čechách. Sbírka K. Jaromíra
Erbena. Právodem fortepiana opatřil J. P. Martinowský.
Swazek III. W Praze 1847. Nákladem J. Hoffmanna.
4. Stran 8 a od 125—201. Cena 3 zl. stř.

W. Shakspeara *Romeo a Julie.* Přel. Fr. D. Spisů musejn-
ich číslo XXVII. W Praze 1847. W komisi u Kron-
bergra a Riwnáče. Wel. 8. Str. 175. Cena 30 kr. stř.

Číslo 52.
14. roční číslo.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých týdnech za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍM

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

1. Května
1947.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Rak-
ouského mocnářství
páleček s patkou
obálka 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

Za stolem u zdi sedí onen swrchu zmíněný obstarožní pán, kterého Wojtiškowa žárlivost za námluvčího měla, w čemž i my jemu barvu přiznáváme. Pan Zejda (tož jeho jméno) nenavštívil Košinu dům dnes ponejprw. Je tomu již několik neděl, co zde byl a s Košinou potajmu rozmlouval. O čem? toho nikdo se nedopídal. Toliko Mařenka něco awšak jen slabě tušila, neb ji toho dne tatík něco prohodil o městě a o wdawkách. Jelikož se ale ne zcela zřejmě wyjádřil, Mařenka mu nerozuměla a nechala to běžet. Pan Zejda je prý — dle jeho wyjádření — pražský měšian, od kapitálu žijící. On je muž, který léto života svého již dožívá a který by snad již drobet podzimněji wypadal, kdyby wseljakých kunštů nebylo, které jinowatku z vlasu a vrásky s lící bud odstraňují bud aspoň příkrywají. Čím p. Zejda za mladšího věku býval, o tom se nikdy nězmiňuje a tázajicimu se na to wselikými výtočkami odpovídá. Co věc velmi podivnou podotýkáme o něm to, že w Praze nikdo newí, kde bydlí aniž je-li ženat neb ne. On nikoho do svého bytu neobjednává a tak napořád u obecnstva w jakémse mystickém šeru stojí a wsemu dalšímu lidskému pátrání cestu zamezuje. Co se jeho zewnitřku týče, ten zcela nic nápadného aneb podezřelého nejewí. Kostkované letní kalhoty, tmawozelený polosoukený kabát, pod ním žlutá piková westa kryjí slušně jeho tělo. Obličeji jeho, hustými černými wousy obrostlý, nemá zwlaštního významu, tolíko to na něm pozorovat, že zřídka kdy se škaredí, skoro pořád ale záhyby k úsměchu skladá. Zrowna naproti panu Zejdovi sedí hlavní osoba dnešních dějů — Mařenčin ženich w náději, o němž pouze to podotkneme, že je mladý, hezky zrostlý muž s obrostlou bradou, snědých twáří, takových též očí a vlasů. Pan Zejda představil jej Košinovi co bohatého a znamenitého kupce z Prahy, který z přesvědčení, že Pražanku do hospodářství se nehodi, raději na wenku plnou a pracovitou ne-wěstu si hledá. „že možný být musí, widim již na jeho oděvu,“ soudil sedlák Košina we sprostnosti

swé. „U nás, na mou duši,“ myslil při sobě, „ani pan direktor si tak nechodi!“ Sedlák měl prawdu, neboť frak, zpodky, westa i wšecky ostatní titérky na panu ženichovi byly dle nejnovější mody přistříhnutý a wšecky z drahé látky. Šnúrka okolo krku do westní kapsičky sbíhající dávala na jeho, že má hodinky; prsty jeho byly prsteny blysknawými obtíženy, ba i na prsou nescházelo třpyticích se drahy kaminků, které místo obyčejných knofličků košili zapínaly.

Ted otewřely se dwěre a do světnice wstoupil malý Jeník, veliký žbán w ruce nesa. Hned za ním wstoupila i Košinová, žena již při dobrých letech, w ruce nesouc sklenice. Jeník postavil žbánek na stůl, matka rozestavila sklenice před hosti a hospodáře a naplnila je ze žbánu piwem.

„Račte použít,“ pobízel hospodář oba hosti. „Račte přijmout závdék, co máme. U nás we wsi to není jako w Praze, kdež wšechno w hojnosti po ruce, chceme-li hosta uctit. — Hej, Ančičko!“ volal na manželku odcházející, „což abys makrájela na talíř kousek chleba! — pánowé snad domácim chlebem nepohrdnou.“

„Naopak!“ ujíšoval pan ženich, „člověk z Prahy musí být rád, když se k prawému domácimu chlebu jednou destane. Ten pekarský pražský chléb nemá kouska chuti, já také radě žádny nejm, nemít ani zdrawý.“

„Je to kříž s tím pekarským chlebem, pane — e, už jsem zase waše jméno zapomněl,“ pravil Košina.

„Pan Adolf Lečka,“ napomáhal p. Zejda Košinově paměti.

„Ano, pane Lečko,“ mluvil dále Košina, „ti pekáři měli by se jmenovat raději packáři. Našeho pekáře housky každý den jinák vyhližejí. Brzo jsou schoulené, že jako brambor wypadají, brzo opět vyhližejí křivé jako ty paragrafy, podle kterých páni juristé soudí.“

„Wšak w Praze to také jináč není,“ přewzal slovo p. Zejda. „My nechme ale teď pekáře housky pect,“ pravil usmíwawě, „abychom raději to dobře upekli, proc jsme do Žiwina přijeli.“

„Ano, ano, bene,“ přiswědčil Košina, chtě uká-

zati, že w mlaďi swém s prospěchem studoval. Při tom klepl na tabačenku, rozewrel ji a podával hostům šnupec. „Snupejme, píme a zatím račme chleba přikusovat, než něco jiného hotovo bude,“ napomínan, a aby dobrý příklad dal, sám hned sklenice se chopil a do půle ji vyprázdnil.

(Pokračování.)

Neobyčejný žert.

(Dokončení.)

„Náš kapitán žeby nás pro takou malichernost zastřelit dal?“ pravil Gonzales a začal se z plného hrdla smáti. „Señore Manuele, nebudte blázinem. Ostatně,“ pokračoval Gonzales dále hladě při tom svého koně, „señor commandante ví o všem, a kdybyste neměl tolik strachu, poznal byste, že kůň, na kterém sedím, jemu samému náleží, an mně ho k tomuto podniknutí zapůjčil. Wšak slunce již zapadá, a byl by čas, aby se tomu konec udělal. Ti prožluklí Indiani by nás zde mohli přepadnout, a já wím, žeby wám to milé nebylo, kdyby wám někdo předhazoval, že pro vaše zdráhání dva hodni wojáci se světa sešli.“

Gonzales ještě nedokončil, an již Camacho s přepodiwnou obratností kupci oko provazu okolo krku hodiw jej wzhůru na strom wytáhnul.

Sotva že don Manuel cítil, že se mezi nebem a zemi nachází a wšecka naděje k wywáznutí marná jest, počal ještě jednou bolestí náramně křičet.

„Pusite mne... pusite mne... smilujte se... přátelé... milost... já wám dám vše... co doma mám... mil...“

Wice nemohl ze sebe vypravit, an mu provaz krk wíc a wice swíral. Gonzales a Camacho hleděli na něj s jakousi spokojeností, jakoby byli kdo ví co dobrého wywedli. Namáhání jeho, provaz oběma rukama zachytit, zdálo se wojákům tak směšné, že se do hlasitého smíchu dali.

„Hled, jak se ošklívá!“ pravil Gonzales, poukázav při tom na neštastníka, který se smrtí zápasil. „Wšak již jest čas, kmotříku, abychom tento žert ukončili, don Manuel by mohl skapnout, a to se s našim záměrem nesrownává.“

Camacho nedal žádné odpovědi, chechtaje se neustále. Konečně wytáhl nůž, přebral provaz a don Manuel se swalil na zem. Po nějaké chwilce wyzvedl hlavu Manuelowu na swá kolena a třel mu skráně kořalkou. Také mu několik kapek do úst puštěl, tak že don Manuel w brzce sebou hybati počal.

„Patrno wám, señore don Manuele,“ pravil Gonzales, který jakožto vyšší sám mluvil, „je-li pravda, že nejsme takovi čerti, jak jste o nás smejšli. A že jimi nejsme, uznáte ještě wice, když wám powim, že wám wšecko, čím jste se proti hodným wojákům prowinil, odpouštěme. Také nechceme wšecku vaši majetnost, nýbrž spokojíme se s tímto upsáním, které podpišete a na poukázání vyplatíte.“

Tak řka podal Manuelovi úpis a kalamář, který byl s sebou do kapsy wzal, a welel mu, aby se podepsal.

Úpis ten, který mně don Manuel sdělil, zněl od слова k slowu takto:

„Dnes 5. Května atd. přiznávám se já don Manuel Pacheco, že jsem dwěma pánum, Gonzalesovi a Camachovi, z nichžto první sergeantem, druhý pak desátníkem w posádce Santa Cruz jest, dva soudky katalonské kořalky a 400 těžkých piastrů * proto přislíbil, že mne od smrti zachránili. A také se zavazuju, že na poukázání toho listku swůj slib vyplním. Bůh a swoboda. (Dios y libertad.)

Podepsal:

Don Manuel Pacheco.“

Ještě toho samého večera vypravoval don Manuel celou událost swým přátelům. Já mu radil, aby ty lotry jakožto alkald neboli rychtář obecní pronásledoval aneb slib swůj od nich wynucený zrušil, ale on pokrčiw rameny pravil:

„Jakožto cizinec neznáte zákony naši země a newite, že se nesmí nikdo swobody našich wojáků dotknouti. W Mexiku bych snad mohl žalovat, ale zde w Kalifornii, sto mil od hlavního města wzdálené, jsem přinucen, bud platit anebo se světem se rozloučit.“

Sotva že druhý den don Manuel swůj krám otvřel, wstoupili k němu Gonzales a Camacho. Pozdraviwše jej přivětiwě, jakoby se mezi nima nic zlého nebylo přihodilo, prohlíželi summu peněz, kterou jim Manuel wysázel, a dali ty dva soudky kořalky odwezt. Když již wšecko w pořádek uvedeno bylo, pravil Camacho podávaje kupci cigaro:

„A teď, mnohowázený pane, doufám, že se na nás strany našeho žertu hněvat nebudete. Také se mně zdá, že to nebyla poslední událost, která se mezi námi přihodila. Na shledání, drahý señore!“

Bedřich baron z Tunklů.

D o p i s y. Z Kutné Hory.

Dne 19. Dubna dávala se k oslavě narozenin našeho nejmlostivějšího císaře a krále *Ferdinanda* w hostinci „U černého koně“ veliká hudební akademie w prospěch zdejších dobročinných ústavů. Koruna této w několika dnech uspořádané hudební zábavy byla paní *Amalie de Poppi Majerani*, prima na donna cís. diwadle w Petrohradě, kterásto, zde právě meškajíc, s příkladnou ochotností vystoupiti se uwolila. Newím, mám-li dříve zvučnost jejího hlasu, neb mistrné provedení zpěvu, neb roztomilou její povahu wychwalovati — slowem, wškeré walné shromáždění obecenstva tak okouznila, že hlučný potlesk, který každé její vystoupení opět a opět doprovázel, proti tomu nic není, co jsme w srdečích našich wůbec cítili. Zpívala welkou arci ze zpěvohry: „*Donna Caritea*“ od Mercadante a píseň přípitní ze zpěvohry: „*Lucrecia Borgia*“. Zdařilé doprovázení zpěvu při fortepianu ušlechtilá paní chot pana setníka Poppi-ho laskavě přewzala. Wracející se z akademie uwítala ji u příbytku naše městská hudba na důkaz

* 400 těžkých piastrů dělá našich peněz 800 al. stř.

wšeobecné vděčnosti jakož i deputace od zdejších dobročinných ústavů, s důstojným p. arciděkanem dr. Křikawou v čele, jí svoji úctu a poděkování ještě ten samý večer složila.

Koncert na violinu od Beriota s průvodem kvartettem, přednášený od zdejšího měšťana pana Homolky, vyborně proveden a hlučným tleskáním poctěn byl, což tomu skromnému a ochotnému umělci jen ke cti sloužiti musí a mnohým twrdohlavým příkladem by býtě mělo, kteří jen vše tupiti znají, sami však něco podobného provéstani ani dobré wůle ani schopnosti nemají. Wojenská hudba c. k. druhého mysliveckého bataillonu, laskavě k tomu účelu propůjčená, swé úlohy ku wšeobecné spokojenosti provedla, zvlášť 1. a 9. číslo s takovou rázností se přednášelo, jak jsme to posud ještě neslyšeli.

Konečně dva mužské sbory: „Wše jen ku chwále“ od Jelena a „Ať žije král“ od Weselského, přednášené od cvičenců naši zpěvácké školy, dokázaly, co swornost a setrvání dociliti v stavu jest, neb jest tonu teprw pět měsíců, co cvičení počalo, a zajisté každý nepřepiatý wyznati musí, že za tak krátký čas mnoho, velmi mnoho se dokázalo.

Slowem, byla nám podána zábava, jakou jsme již dávno neokusili, sál byl přeplněn a výnos posud zde neslychanou summu 165 zl. stř. dowršil, tak že naše veškeré ústavy znamenitý příspěvek obdržely.

Jaromír Litněnský.

Z Nového Bydžowa.

Každý zajisté upřímný vlastimil srdečně se zaradowat a potěšiti musí, čtaje v našich časopisech, jak se za téhoto času v naší drahé vlasti den co den počet oněch šlechetno-myslných mužů mnuží, jenžto zřizováním a zvelebováním rozličných škol, zakládáním knihoven, pěstováním krásného umění a jiným způsobem k dobru a zvelebení své vlasti přispěti hledí, a svým o duševní a tělesnou potratu (zvláště v nynějších časech) wolajícím bratřím pomocnou ruku podati newáhají. Ano ku chwále našeho věku budí to řečeno, že se i rozličných ducha wzdělávajících a oživujících zábav v tomu používá, by mnohá slza s lící, chorobou a nedůstatkem skličeného bratra setřena byla. Tak i v našem městě naši divadelní ochotníci si uminili, ve prospěch chudých hrátí několikkráte diwadlo, a v několika pořád zbhých nedělích následující kusy na prkna přivedli: „Zlé rozmary“, „Domácí rozepře“, „Octař“, „Hrabě Beňovský“, „Opička“, „Dobré jitro“ a „Rohovin čtverohý“. Bychom se skromnosti našich ochotníků nemile nedotýkali a dopis tento příliš mnohými jmény nerozšírovali: ani nebudem každého ochotného herce a zpanilou herečku zejména uwáděti, jenžto se v téhoto kusech zvláště wyznamenali; jenom te podotkneme, že všickni dle možnosti a často i nad veškeré očekávání svým úkolem dostali a povždy četně shromážděné obecenstvo k tomu přání přivedli, aby mu takovéto zábawy zas brzo poskytnuty byly. Kýž by jen naše obecenstvo vice sobě oblibilo hry vážného a k šlechetným čindům podněcujícího obsahu nežli pouze žertovné. Tu jsme však pohřebu zpozorovali museli, že většina obecenstva navštěvuje diwadlo, nehledajíc zde výšší duševní zábawy, nýbrž jen pro ukrácení večera, z které příčiny se také naši ochotníci na pouhé weselobry (wyjmeme-li „Beňovského“) obmezití museli. — Nelze mi nezmíniti se též o plese, oučinkováním o vše dobré, jmenovitě o zvelebení našeho města pečlivého a welezasoužilého p. parkmistra Ondřeje Kecka, dne 18. t. m. uspořádaném, jehožto čistý výnos k zvláštnímu dobročinnému oučelu věnován jest. Před tímto plesem byla dávána hudební akademie, k které se 38 hudebníků, a mezi těmito vice okolních učitelů, v sále pana Hladkého shromáždilo, kterýmž tuto ve-

řejně wřelé díky wzdáwáme. Prowozovaly pak se následující skladby: 1. Ouvertura z opery: „Dábluv mlýn“ od Reisingra, 2. koncert do A-moll pro piano od Humbla, 3. sbor: „Wše jen ku chwále“ od Jelena, 4. variace na „ruskou hymnu“ pro čtverohlas od Veita, 5. potpourri na housle od Kalliwody, a posléz 6. ouvertura z opery: „Le Pirate“ od Belliniho. Jíž dle výboru skladeb bylo lze se nadít, že se s žádoucí oblibou něminou, což se také, jak při všech ostatních vůbec tak zvláště při potpourri od Kalliwody panem Prochem vyborně přednášeném a hlučným potleskem poctěném doslo zřejmě oswědčilo. Díky powinnowané sluší také wzdáti panu C. Říhovi, který si co regenschori o zvelebení naši hudby nemalé zásluhu dobyl. — Tyto dny očekáváme našeho milovaného krajanu a horlivého vlastence Maxim. Ottu, který pobýv za dráhý čas v Bělehradě co životní knížecí lékař, nyní své rodni město navštíviti hodlá. — Ku konci ještě projewujeme své přání, aby naše měšťané oučastenství své při zaraženu býti mající české průmyslní škole co nejdřív hojným peněžitým příspěvkem v skutku dokázali.

Fr. Bydžowský.

Z Miléwska.

Zrozeniny našeho milostivého Zeměpána podaly nám jako celé vlasti podnět k plesu a dobročinění. U předvečer drželi jsme v sále pana kupce Fr. Kováříka pěkný bál, odzpíváním národní české hymny: „Slys nás všecky z hvězdné dálí“, započatý. Četná společnost až do blího rána tancem a zpěvem českým nenuceně a rozmarně v duchu národním se bawila. Čistý výnos, 70 zl., byl mezi zdejší chudé rozdělen. P. Kovářík ochočně a zdarma sál k této zábavě přepustil, za kterýžto šlechetný čin jemu ve jménu chudiny veřejné díky wzdáwáme. — Druhý den ráno o 9. hodině byly slavné služby boží držány, jejichžto hlavní doby střelou zdejších střelců oznamovány byly.

Naše teprw během minulého roku založená knihowna již přes 300 swazků počítá. K rychlému tomu zrůstu nemálo přispívaly knihy od zpanilomyslných vlastimilů čítárne naši věnované. Nejen minulého roku (jak jsme se v čísle 19. Květ. m. r. s díkůčiněm zmínili) byly nám pěkné dárky zaslány; ale i letos již důstojný pan děkan Wojtěch Kramerius v Mnichovicích, p. Jelínek, jednatel pp. bar. Arnestina a Eskelesa, důstojní pp. Aemilian Jedlicka a Ludvík Košťalovský, zdejší kaplani z rádu přemonstratského, znamenitými příspěvkami naši knihownu obohatili, za které naše wřelé a srdečné díky zasluhují.

Sbírku ku zřízení pražské průmyslní wzorní školy jsme zapečali, a lze se nadít, že nám možno bude, v kratickém čase doslo znamenité příspěvky našeho skromného Miléwska do Prahy zaslati.

W.

Wlastenská zpráva.

Pražský malíř Josef Manes, který trpkými zkušenostmi, jako mnohý jiný domácí talent, z vlasti puzen ve wzdáleném Mnichově další wzdělání a spravedlivé uznání hledati přinucen byl, a o jehož posledním obraze, Petrarca a Laura, nejslowátnější znalcové nad míru chvalně se vyjádřili, pracuje nyní o dvou historických kartonech: Žlžkovo narození v poli a Žižkova smrt u Přibislavi. Poslední předmět obral sobě též nás Hellich we Widni.

Zkouška v židovské opatrnovně v Praze.

Ten nás život je samá zkouška, jen že některý člověk zkouší, jak by co vystavěl, co by na delší čas trvalo, jiný jakby vystavěné budovy rozboril, jiný jen jako pro wyrážku, co včera vystavěl, sám dnes boří. We školách to také tak bývá. Moudrý učitel všecky, co dítka z domu dobrého přinese, co nejlépe použiti hledí, aby si je

ce nejdříve hezky pro školu připravil; nerozumný ale se vynasnaží, aby nejdříve vše, co se domácemu podobá, z kořene vyhodil, a teprv do prázdné půdy zcela cizí kvítky sázeti mohl. Asi za půl léta přijde čas oučtů, a tu nastává učitelovi jako dítkám někdy tuhá zkouška. Neboť není to lehká věc pro učitele, dátí dítkám po půl léte otázku, aby ji rozuměly, když neporozuměly tomu, co jim půl léta opakoval. Ale chytrost žádné čáry; pan učitel swede neumělost a neobratnost žáků na jejich stupost a nepozornost. Z toho povstávají hezké sceny někdy hned první školní dny. Za mých časů jsme měli v principii přírodoní, a jak se vám s úplinou jistotou pamatovat, bylo nám jednou uloženo, abychom se naučili asi stránku o dvou demáckých zvířátkách, a sice o tom, co nám dává mléko a tudy i máslo, a o tom, co se jednou s rybou hádalo, v blátě se válejí. Zkrátka, první mělo nadpis die Rüb, druhé die Sau. Nu, my jsme si to jakožto poslušní žáci poznamenali a doma se učili; některí ovšem jak mohli, jiní jak chtěli; ale vypadlo to konečně tak, že přece každý pár rádků nebo aspoň pár slov nazpamét uměl. Druhý nebo třetí den (to už dojista newím) byli jsme zkoušeni z naturgešichty. Takže jsme jmenovali přírodoní česky i německy, neboť mezi námi, pokud vám, ani člověčka nebylo, kdoby si byl pomyslil, že naturgešichta také české jméno má. Dobrě. Šlo to hezky po pořádku, a já byl volán asi pátý nebo šestý, jak jsem v katalogu stál, a poněvadž moji předchůdcové o krawičce ještě mnoho byli neřekli, uloženo mi, abych dále o ní vyprávoval. I s kuráží vstanu, dobrě věda, že jsem se plně učil, ale newím, co se to se mnou stalo; já začnu koktat, a konečně docela vězet. „Nur weiter, weiter“ zahrní to s katedry. Tomu jsem rozuměl, a sebera všecku sílu wynutím přece několik slov. Tu ale najednou celá škola se mnou se točí, mně se začne mléko s wepravým masem míchat, a já v zousání doložím o krawičce: „Sie gibt auch gute Spanferfel.“ Ta se dala celá škola do hlasitého smíchu, a já newěděl proč, až jsem se později podíval a shledal, že to stojí o několik rádků dál než jsem já počítal. To byla ovšem chyba v matematice; a to mě tím více mrzelo, jelikož jsem náležel mezi nejprvnější počtáře v naší principii; ještě než jsem do principie přišel, uměl jsem: Eine Größ ist alles dasjenige atd. Ale z toho všechno bych si byl ještě nic nedělal, kdybych nebyl na panu professorovi zpazoroval, jak se tak podivně rozhoril, že najednou (newím zdali radostí nebo žalostí) o žádném jiném zvířeti nemluvil než o oslu, a o tom nic jiného nepověděl, než že jméno jeho vickrát opakoval. Z toho jsem věru neporozuměl, zdali to jméno mně tak dobře v mozek vlnskout, nebo celou školu s ním seznámit nebo svou trpělivost s oslowskou srovnávat se pokoušel. A kdo za to mohl, že jsme si dobré nerozuměli? Já uměl špatně německy, to byla ovšem chyba, a pan professor ani českého slova neznal, a to snad také... bu, to já newím. Ale tuho osla jsem si dobré pamatoval, a to snad dělalo dobré. Pan professor o něm ještě častěji potom mluvíval, a já mu dobré rozuměl, třebas byl ke mně nemluvil. *Jak se časy mění!* Nyní už každý lepší učitel se stará, aby ke svým žákům v takové řeči mluvil, jaké rozumějí; a potřeba známosti českého jazyka i tam se uznává, kde by se toho ještě do nedávna sotva kdo byl nadál. Ze se už v Praze i v židovském městě na hlavní škole českému jazyku dítky wyučují, dowědělo se naše čtenářstvo z čísla 25. těchto listů, a dnes mohu doložit, že z toho, co se dosud ukázalo, s jistotou soudit lze, že při první zkoušce, která s celoročními zkouškami v stejný čas připadá, přijemné přesvědčení o pěkném pokroku israelské mládeže v Praze nabudeme.

(Dokončení.)

Pražský denník.

* W tuto dobu město naše požehnáno jest hostini w hudebním světě znamenitými. *Ticháček*, který cyklus svých pohostinských her w neděli Stradellou slavně započal, zpíval w outerý Eleazara w Židowce Halevyho a we čtvrté Liborina we Webrowě Čarostřelec s bouřlivým prospěchem. Mezi rollemi, které ještě očekávati máme od našeho slavného krajana, těšíme se nejvíce na jeho Ivanhoe w Marschnerově Templáři a Židowce a na Masaniella w Némě z Portici. Wedle Ticháčka uwitali jsme w outerý i wzácnou krajanku, výtečnou mladou zpěvkyni slečnu *Riesowou*, žačku zdejšího konserwatorium. Líbila se výborně co Rachel. We středu zpívala w diwadle paní *Poppi-Majerani*, prima donna císařské opery petrohradské, z Budějovic rodem, s náramnou pochvalou. I tenorista de *Bezzi*, bývalý direktor vlastské zpěwohry, mešká ještě u nás, a zpěvačka *Garcia-Torres* a k. belgický professor *Demunk*, výtečný violoncellista, budou dávati w neděli hudební ranní zábawu.

* Auberovo Čarowné jezero wzdélává se pro české diwadlo a bude se dávati s nejskvostnější výpravou.

* P. Aut. *Neumann*, c. k. berounský krajský kassir, odkázal we své poslední vůli jistou sumu peněz k obnovení dvou postranních oltářů w dworním farním a Augustinském klášterním kostele u sv. Tomáše na Malé straně, totiž oltáře sv. Antonína z Padovy a sv. Jana Nep., a tyto peníze byly již také k tomuto oučelu panu knězi přeworovi *Ambroži Klencovi* odewzdány. Známoť, že vnitřní úprava mnohého pražského kostela tak vahně již sešla, že známky zpustlosti na mnoze až příliš do očí bijící jen nemile na mysl pobožných působit mohou. Tím záslužnější jest tedy čin nadřečeného dobrodince, a činíme k tomu jen ještě toto poznamenání, že zminěný pan přewor, který si již w předešlých létech o wyozdobení kostela sv. Tomáše zasluly získal, při této příležitosti také velký oltář, zde onde již chatrný, obnowiti a dva na něm postavené obrazy, sv. Tomáše od slavného *Rubensa*, a sv. Augustina, očistiti zamýšli. Tak mužeme doufat, že obě tyto malby, ježto k nejvýtečnějším uměleckým památkám w Praze náležejí, w krátkém čase w obnovené skvělosti a slávě spatříme.

Z.

Kronika času.

* Dne 4. Dubna veliká část Bukurešta, hlavního města valašského popelem lehla. Shořelo 1798 domů a 13 kostelů, při čemž přes 20 lidí smrti za obět padlo. Dle zpráv odtamtud po Bohu nejvíce účinlivosti knížete, který po 14 hodin s koně neslezl, děkovati jest za zachování ostatku města. Deset tisíc lidí jest bez přibytků a 700 dělníků neustále rum odstraňuje. Kníže učinil neslavným znamenitou pomoc peněžitou z důchodů kněžských, a jelikož i po ohni přistízeni jsou lidé při zakládání nového ohně, aby we všeobecném zmatku tím bezpečněji krásti mohli, prohlášeno jest právo stanné. Následkem toho dne 8. Dubna jedna 18letá cikánka kwetoucího obličeje, která kostel slataráký zapáliti chtěla, nejprv metlami mrskána a pak oběšena jest.

* Nassawská vláda povolila učitelům elementárním a reálním při letosní drahotě příspěvek 12.000 zl.

Oznámení.

S počátkem měsíce Máje t. r. otvírá se druhé půlletí ku přistoupení k besedě městanské w Praze, což se tímto na vědomí dává těm, kdož zaoudy přistoupiti žádaji, s tím doložením, aby výboru své jméno, stav a byt oznámiti ráčili.

Číslo 53.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
w Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých čtivráte za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

4. Května
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních oufadů Ra-
kouského mocnářství
pálenec s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

O léčivosti zdrojů chebských čili Františkových lázní.

K nejskmostnejším darům, kterýmiž dobrotiwá příroda vlast naši překrásnou požehnala, a kterých nám cizozemci nejvíce závidí, náležejí bezpochyby naše wary a zdroje léčivé. Prawda jest, že z potřeb pro živobytí a pro lahodu newyhnutelných kuchynské soli nám odepřeno jest; naproti tomu ale a jako na nahradu tohoto nedostatku na mnohých místech země naší výborná zřídla se prýšti, která ročně na tisice centnýřů léčivých solí z hlubin nesmírných wyvalují a mnohem tisícum bídnych a churawých nejvzácnější žiwota poklad — zdrawí — nawracují. Sestero této zdrojů po celém skoro světě oslaweno jest, a mnohý churawec z ciziny na sta mil wzdálené s důvěrností k nim chwátá, an ostatně o vlasti naší níčeho více newí, leda že snad něco o slávě královské naší Prahy slyšel.

Skutečně Karlowy wary, Teplice, Františkowy a Marianské lázně nejen pro Čechy, ale pro největší díl Evropy znamenitá jsou dobrodiní, a tím vážnější, jelikož podobné wody mineralní nikdež jinde se nenalezají. Smíšení lučebné a úcinkové českých wod tak rozmanité jsou, že jejich uzdrawující moc skoro do celého oboru počasných neduhů zasažuje; pročež lékař česky, který je dokonale zná a upotřebiti rozumí, může snadně usporiti svým swěřencům cestu k cizim zdrojům, jenžto žádá času, peněz i sily tělesné, ba vyhne se snadno i s prospěchem zakupování rozeslaných cizích wod.

Teprva w nejnowější době význam a důležitost mineralních wod při léčení počasných neduhů ouplně jest uznána. Jindy jen nemocni beznadějní, u kterých léčitelské wědomosti na dno vyčerpány byly, w lázních poslední outočistě swé hledali; nyní se uznává ovšem za prospěsnější, chorobu hněd w prvním wzniku, ba i samu náklonnost k chorobě bez meškání zkoušenými zdroji přemoci, nežli čekati, aby, až nemoc zanedbaná zrosté, wody mineralní záchrany činily. I z našich krajanůw by mohl mnohý dávno trpici churawec zdrawí swého opět nabytí, kdyby w pravý čas přiměřeného žídla užival; ale pohřichu

přiznat se musíme, že léčivé síly českých lázní w samé vlasti tak známé nejsou, jak by přáti bylo ku prospěchu trpícího člověčenstwa.

Tož se jmenovitě tyká lázní Františkowých, jak z mnohé zkušenosti wím. Štokholm a Bukurešť, Neva a Rýn swé choré tam posílají, ano i nádherná Sekwána jejich jméno weleslawí *; ale když do koupelních listů se podíváme, nalezneme, že mezi zástupci všech národů evropských w poměru přemálo Čechů stojí. Owšem nejsou Františkowy lázně hlučné sídlo rozkoše a wýražení, alebrž místo pro uzdravení. Budiž mi tedy dowoleno, pozornost čtenářůw zkrátka na tyto lázně obrátiti. Za šťastného bych se pokládal, kdyby tyto rádky jen jednomu trpícímu k ulehčení, jen jednomu chorému k zbawení se neduhu dopomohly.

Františkowy lázně leží, jak známo, w Loketsku, 50 minut od Chebu, 4 mil od Marianských lázní, 6 od Karlových warů, 12 mil od Plzně, 22 od Prahy. Jejich zdroje již dávno slawné jsou; již w šestnáctém století 3 císaři, jeden král a množství wojvodských, knížecích a hraběcích rodin pro užívání zřídel w Chebu se nacházelo, protože tenkráte na blízku mineraálních pramenůw ještě nebylo, aniž ustawa pramenolečných a lazebních, ani potřebných obydli. O založení osady lázenské (1793), jenžto po ochranci swém císařském jméno Františkowých lázní dostala, největší zásluhu lékaři chebskému dru. Bernardovi Adlerovi patří.

Položení Františkowych lázní jest velmi příjemné, w širém údolí, wůkol malebnými horami obklíčeném, a úrodnými polmi, zelenými lukami, křovími a lesíky střídavě pokrytém. Utěšené zahrady a hojně sady místecko ohražují, ano dosud již přes padesát pohodlných a wkusně stavěných domůw pro hosti lázenské obsahuje. Ústavy zřideli a lazební wýborné jsou zřízeny. Nad studněmi wznášejí se dílem ozdobné, na způsob chrámů wystavěné pavilony, dílem rozsáhlé kobky, jsouce spojeny se skvostnými procházkami, jenž hostům ochrany proti nepříjemnému počasi poskytuji. Lázně velmi příhodně a

* Revue des deux mondes. Paris 1845, tome 12, p. 686.

ozdobně jsou zřízeny; komnaty lázenské jsou wysoké, swětlé a weselé a wším potřebným nářadím co nejlépe opatřeny.

Františkowy lázně mají skvostný besední sál, krásny kostel, školy, likárnou dobré spořádanou, kněhkupectví a půjčownu knih, poštovský úrad a několik hostinců. Mnohá města zajímavá na blízku i w dálce k výběhům a procházkám kratochwilným wabi. Na chudé nemocné není zapomenuto. Mimo zwlaštní ústav pro Sasy již od roku 1822. nalezá se tam nemocnice pramenoléčení pod ředitelstvím lékaře lázenského, we které chudí hosté bez rozdílu vlasti a wíry bytem, potrawou, lázněmi, liky, lékarským a wším jiným opatrowáním se zaopatruji.

Počet hostů lázenských w posledních letech wice dwou tisícům obnášel a každým rokem ho přibývá.

Poklad léčivý Františkowych lázní záleží w pěti zřídlech wody mineralní, z pramene kyseliny uhličnaté a z nesmírné zásoby slowutné mineralní slatinu čili léčivého bahna. Zdroje mineralní jsou bezbarevné, čiré, jasné, hojně bublinaté, mají přijemnou, občerstwující, z kysela přislanou chui a jsou welmi wydatné. Obsahují welké bohatství wolné kyseliny uhličnaté a rozpouštivých solí, a některé mají malý podíl železa. We wšech zdrojích nalezají se stejné látky, ale w rozličném množství, w čemžto se oku lékaře jasně jewi posloupnost jejich léčivosti, mírně, walně aneb dráždiwě rozpouštějici a posilujici.

Žídlo s lané, jehožto přemírná woda mineralní železa nemá, působi welmi léčiwě w počasních chorobách blan slizných, jměnowitě w počasních katarrach chrtánu čili ohryzku, průdušnice a plíc, w nedostatku trávení a w neduzích břišních wespěs, mnohým sezením způsobených, w obtížnostech od zlaté žily, w chorobách močidelních a w neporádku měsíčkůw. Zvláště se dobře hodí pro osoby outlé, citlivé, dráždliwé, a nad míru blahodějně jest détem krtičnatým.

Žídlo luční mocnější působi nežli předešlé, hodí se dobře osobám silným, leniwejším a flegmatickým. Nejwice důwery si získalo w zaslizalosti střewstwa, w nachylnosti k tuhawce, w zácpě útrob břišních, w plnožilnosti břišní, w krticích, we dně, w počasních wyraženinách a w neporádku měsíčkůw.

Žídlo Františkovo spojuje rozpouštivost s posiliwostí. Prospívá sesláblým, těžkými nemoceňmi, ztrátou šťáv, namáháním duševním, mravním utrpením, prostopášnosti zchudlým a zemdlenným. Děvčatům na blednici postonávajícím, ženám mnohými porody, těžkým koutem, dlouhým kojením wymořeným nawracuje Františkovo žídlo za několik neděl ouplného zdrawí, tak jakože pomáhá w bělotoku, w neplodnosti, w mužské nemožnosti, a ulehčuje w obtížnostech pošlych z velikého stáří.

Koupele (obzwlaště z žídla Euziného) slynou mocí obživujici a silici. Koupele slatinné

čili bahní wyznačují se krom toho swou zázračnou léčivostí w chorobách po dně následujících, w krticích, we wyraženinách, w nerwowych bolestech a w ochrnutí.

Abych w tomto článku, psaném pro wětší obecenstwo, nezabloudil w obor lékarství, checi jenom ještě zkrátka opakowati, že we Františkowych lázních přede wším krtičnaté děti, postonávající děvčata, zemdlenné matky, literati, obchodníci a úředníci, jenžto neustálým sezením a namáháním duševním onemocněli, a posléze sesláblí starci s ouplnou důwěrou uzdraweni očekávati mohou.

Dr. Paweł Cartellieri.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Proč tuto pan Lečka se mnou wás nawštíviti ráčil,“ počal wážně ne wšak bez sladkosti p. Zejda, „již jsem wám u přichodu našem napověděl.“

„Ano, už to tak jak říkáme habemus, t. j. máme w kotrbě,“ podotkl hospodář. „Zdali pak ale také již mou dcéru wíděl? to je hlavní wěc.“

„Což to je wěc wedlejsí,“ řečnil pan Zejda, „hlavní wěc jste wy, pane Košino; řeknete-li wy: ano — bude jako po swathě.“

„Hi, hi, hi!“ smál se sedlák, „boži to prawda. Otcovo slowo, to je hlavní slowo, dcera — té nikdy wdawky proti myсли nebudou.“

„Abychom ale,“ rozkládal p. Zejda dále, „ne-kupowali, jak říkáwáme, zajice w pytli, t. j. abychom wěděli, kdo koho si bráti má, jest potřebi, abychom se o wšelikých drobnostech shodli, které se osoby ženichovy a jeho stavu, jakož i osoby newěstiny a jejího postavení týkaji.“

„Tak, tak,“ přiswědčoval ženich, k čemuž i hospodář na znamení swé spokojenosti hlawou přikywoval.

„Napřed již můžete souditi,“ pokračoval námluvčí horliwě dále, „že p. Lečka co pražský kuper hezkou částku jmění we zboží miti musí. Slušno wšak podotknouti, že to není jeho jediná majetnost. Máj ještě bohatou tetu na žiwě, po níž, umře-li ona dnes neb zejtra, znamenité jmění dědit bude. Z toho widíte, že p. Lečka není žádný člověk nemající, který by rád teprw někam k bohatství se přiženil a že tedy waši dcera wziti si může, třebas by ani halire neměla.“ Při těch slowech upřel p. Zejda ostře oči swé na Košinu, pátraje, zdali se cíle nechybil. Mělté za to, že nejslusnějším a nejjistějším způsobem na sedlaku wyzví, co dcéri dátí obmyšli, když jej do slabé stránky raní. A w skutku, strela jeho byla dobrě zamířena.

„Co se wěna dcery mé dotýče,“ mluvil Košina hrde, „ej, to žiwińskému Košinowi ani budoucímu dcery jeho manželovi hanbu dělat nebude. Moje jmění obnáší něco přes 90.000, mám dvě děti, snadno si můžete na prstech wypočítat, co dcera má dostane.

Ta bez haliče z domu jít nesmí. Nechciť, aby ji kdy muž wytykal, že si ji wzal, mající pouze jednu sukničku a k tomu ty pěkné twáře.“

„Zcela dobře, pane Košino,“ pravil na to p. Zejda. „O tom jsme my ani nepochybovali, že dcera swou dobré wybydete, jste ale moudrý muž a uznáváte, že potřeba káže, abychom se o všem před sňatkem shodli. „Já ti dám to a ty mi přineseš to, tak to musí znít při námluvách a pak punktum!“

„Pak punktum, bene!“ zwolał wesele studowaný Košina. „Tak to rád slyším, a tak mějte, pane Lečko, ruku mou! Dcera moje jako waše!“

„Požehnej nám toho Pán Bůh!“ zwolał ženich i Zejda, a smlouva byla uzavřena, otec, ženich i námluvčí jásali v duchu, každý svým způsobem.

A co Mařenka? té se nezeptají? bude se čtenář tázat. Ó zeptají, zajisté, na to ale dost času, dříve otce se zeptati mají oni za slušné, o děvče není starost. Tak to chce mít tento svět!

(Pokračování.)

D o p i s y .

Z Wídni.

(Nestroyův Schüßling.)

(Pokračování.) O císařské opeře u korutanské brány — kde tímto měsícem vlastní stagione se započala a mezi zpěvci i pověstný Iwanow co první tenor se nalezá — an dosaváde samé známé zpěvohry tam dávány byly, jakož i o dworním diwadle, kde rovněž v poslední době žádných výtečnějších nových kusů se neprovozovalo, slow šířiti nebudeme a toliko o diwadle w Leopoldowě se zmínime, a sice z příčiny tam v měsíci tomto ponejprv dávané a nyní neustále opakováne nejnovejší dramatické práce Nestroyovy. Dílo toto pod názvem: „Der Schüßling“, fraška se zpěvy we 4 jednáních, takového účastenství u zdejšího obecenstva nachází, že jako prvé při Vielce na Wídni, nyní v diwadle Leopoldowském lože i sedadla na výše predstavení již napřed zamluwena jsou a předmětem agitace se stávají. Jestis to ale fraška, jenž se nad díla, jimiž nyní pod názvem Charaktergemälde, Lebenbild, Wolfsstück, LebenScenen a jak se vůbec všecky ty fabrikaty a nestvůry jmenují, diwadla zaplavena jsou, pochvalné wyniká, a byť i, co se ceny čistě umělecko-dramatické týče, naskrz bez wady nebyla a spisowatel s bohatou, skwělou a překupující důvtipností swou příliš jaksi i koketovati se zdál, přece w mnohem ohledu zdariłou prací nazývati se musí a směle jeho lonské výtečné frašce: „Der Unbedeutenbe“ na bok postavit se může, jsouc plna trefných wtipů, hlubokých myšlenek a prawd, dobrého humoru, drastických komických situací, naskrz bez všeliké podlosti a dwojsmyslnosti, klicí při tom živě a prawdiwě, zde onde i s prawou řečnickou obratností nynější poměry společenské a kárajíc také panující poklesky a scestnosti. Činíme na zdařilé dílo toto zvláště naše pražské české beneficianty pozorný, jelikož, mají-li a musejí-li se při dosavádění nedostatku dobrých původních her českých * německé a per excelleniam widenské frašky na český jazyk překládati čili — sit venia verbis — wzdělávati: tu by alespoň přati bylo, aby

* Bodejž ctihonodný weterán nás p. W. Klicpera od nedostatku tohoto slibným, a jak Česká Wěda oznamovala, již v minulém podzimku započítí se majícím wydáváním weškerých svých prací dramatických alespoň poněkud pomocí déle již neodkládal!

se k tomu takové kusy wolily, jako lónský „der Unbedeutenbe“ a nyní vyš jmenovaný „der Schüßling“, které, nejsouce jako jiné přísně lokalní frašky co do effektu na jisté místnosti a osobnosti wázány a obsahujice vyšší mravní tendenci, i na české publikum dobré působiti budou, zvlášt když u wěci zběhlá ruka, jako k. p. páne Tylowa, o to se postará, aby w přiměřené roucho české se přewlekly.

(Pokračování.)

Zkouška w židowské opatrowně w Praze.

(Dokončení.) Abych ale už konečně k tomu přišel, o čem jsem vlastně mluviti chtěl; povím něco, co se stalo dne 25. m. m.

Byla zkouška w opatrowně, a já na ni byl s tou žádostí pozván, abych ještě někoho, kdo by wěci přál, s sebou přivedl. Dostavilo se nás pět, a šestý dosti známý, sám učitel na jedně opatrowně w Praze, přišel newěda o nás. Teprw po zkoušce jsme se sesli a o ní mezi sebou mluvili. Wšem se nám ten malý národek i se svými učiteli jak náleží libil. Bylo zpíváno, hráno, ptáno a na několik velmi praktických otázek náležitě odpovídáno. Při tom wšem mluvilo se německy. Nyní ale přišlo něco z brusu nového. Asi 18tilety syn pana učitele na opatrowně a jeho pomocník vystoupí, dá dítkám znamení, aby úplně utichly, a když se to okamžitě stalo, praví k nim po česku: „Jak se jmenujou takové dítky, které to rády dělají, co jim rodičové jejich a učitelové poroučejí?“ A dítky s nowou živostí a čistě českou výslovností se ozwaly: „Pqrstěně.“ Mladý učitel opakoval, a dítky s ním říkaly: „Takové dítky, které rády dělají, co jim rodičové a učitelové poroučejí, jmenujou se poslušné.“ Na to se tázal, jak se ty jmenujou, které nedělají, co se jim poroučí. A když odpověděly, že neposlušné, a na otázku, jsou-li ony poslušné nebo neposlušné, za poslušné se prohlásily, řekl: „Nu uvidíme. Wstaňte!“ Wšechny dítky najednou stály, podle poručení se pohybujice, že jsme se jim od srdce zasmáli. Po skončeném rozmluvě zpívaly známou písni: „Šeptalové“. Potom vyprával zase pan učitel (po německu) mravnou povídku, a po té o užitečnosti krawičky. To mě tak upamatovalo na ten roztomilý přírodopis z principie, jak to zcela jinak se tém dětem tady povídá, a jak nám to podáváno bylo. Závěrek učinila první sloka písni: „Gott erhalte unsern Kaiser.“

Nejsem milouník takových zkoušek, které se kolikrát komediím podobají; ale takové zkoušky, jako byla table a jakých jsem několik na Hrádku a na Malé Straně viděl, jsou zajisté velmi prospěšné. Dítky nawyknou i před větším maořstvím cizích beze strachu mluviti, rodičové a přátele dobré wěci nabudu jedním dnem, ano jednou hodinou dostatečné známosti, co se s dítkami po celý čas děje, a páni představení, widouce prospěch maličkých, kterých se ujali, s nowou chutí přispějou k dalšímu udržení toho, co stakowym blahodarem dosud stálo. Protož se dívme welice, že na Hrádku, kde přece wzorní škola jest, tak dawno žádné zkoušky nebylo. Může se ovšem stati, že se zkouška taková nemůže vždy w stejný čas odbyti; ale docela jí nechatí, není dobré. Tím ochabne učitel, který přece tak chce, aby o něm svět wěděl, ochabnou podporovatelé, a tak celá wěc hyne. Potom i sami rodičové řeknou, že už to we školce není, jak to bývalo, a dobrá wěc tak trpí. Představení opatrowný w židowském městě jsou bedlivější, dobré wědouce, že taková školka není tak nepatrnným ústavem, jak se některým všad uzdává. Ačkoli samo ochránění od všelikého tělesného i duševního úrazu už velikou cenu má, a jen proto už ústav wší podpory zasluhuje; přece dobrý učitel neocenitelné wěci mezi maličkými způsobi, neocenitelných zásluh u moudré

získá. Není ovšem potřebí, aby se tyto malické čtení morily a psacím černidlem mazaly, ale přiměřené zaměstnání a neustálé o skutečných, v život jejich sáhajících věcech poučování jest jim nevyhnutelnou potřebou. Na koho wina jakéhokoli zanedbání padne, tomu ani jeho svědomí ani nikdo jiný dobrého wysvědčení dátí nemůže.

Jos. Franta Šumawsky.

Mudefní a deklamatorní akademie ku prospěchu potřebných posluchačů filosofie.

Akademie tato dáwána byla dne 25. Dubna w sále na ostrově Žofínském o 12. hodině řízením pana Fr. Škroupa, kapelního mistra při stav. divadle. Program byl tak lákavě sestaven, že se dal naplněný sál očekávat a stalo se. — Obzvláštní lahůdku i nowinku nám přineslo číslo první, t. j. dobré wywedenou ouverturu „Waverley“ od Berlioza. Hned při andante ouverture bylo pozorovat, jakou práci sobě p. Škroup dal, aby obecenstvo a entuziasti skladeb Berliozových uspokojil, tak že divno že nebyla opakována. Jak doslycháme, mají i ostatní díla Berliozova na repertoir přijít; počátek učiněn s dlesem prvním. Bylo by to velmi zajímavé a chvalítebné. Po dohraném ouverture vystoupil nás p. Strakatý a zpíval výborně německou písni: „Wassermann“ od Dessauera, doprovázen jea na pianě od p. Škroupa mladšího. Nemůžeme zamlčet, že bychom byli přáli, kdyby p. Strakatý jakožto representant zpěvu českého byl s nějakou národní neb jinou českou písni vystoupil. — Sl. Clausowa, perla to ze školy p. Prokšovy, přednášela s neobýčejnou lehkostí a čistoťou od Willmersa „Sommertag in Norwegen“. Hra této mladé umělkyně je cituplná, měkká, tichá a naopak i hřimající, trylek krásný, a stojí na znamenitém stupni technické dokonalosti. Jen aby pomněla, že i jako umělkyně Českou být může a má. — Napotom vystoupil p. Zeiške a přednášel na fletnu adagio a rondo od Fürstenau s welkou čerstvostí, jenom že jednotlivá místa tuze přefukoval, a fletna poněkud niž nadálena byla než orkestr. — Wšeobecné zalíbení došla deklamacie Saphirowa „Die Tendenzenfranke Zeit“, od paní Pollertové mistrně přednášená. Po ní hrál p. Němec, absolvovaly konserwatorista a chvalné známý houslisti, vlastní kompozici, totiž „concertino“ s uměleckou výtečností a brawurou. O této skladbě budíž tolík řečeno, že w sobě obsahuje množství upomínek z wýchodu i od západu, že je k wywedení pro houslistu dosti těžká, pěknými ale ne novými chody vyšperkována, instrumentace grandiosní; turecký buben, talíře a rolničky se hřmotně pohybují. — Obzvláštně obecenstvo potěšila sl. Richterowa svým stříbro-zvukým, plným a dobře wywinutým blasem, i přednášela tak mistrně a s velmi čistou intonaci „arii z Don Juana“, že posluchače okouzlila. — Dokončeno bylo překrásnou ale příliš často slychanou ouverturou „Egmont“ od Beethovena. Sl. Clausowa a Richterowa dwakrát, paní Pollertová a pp. Němec a Zeiške jednou wyvoláni byli. —ky.

Pražský denník.

* Pan Grabinger chystá k svému příjmu na den 13. Května nové původní drama od Řezička pod názvem: Amerikáni aneb Klečba jednorukého.

* Muzeum naše národní obdrželo nedávno od statečníka pana Štěpána Langera dva vzácné dary: draze we zlato swázanou modlicí knihu císařovny Marie Teresie a velmi pěkně pracovanou malou ručnicí, s kterou se císař Josef II. co chlapce we wojenských obratech cvičil. Za tuto poslední wzácnost podával panu Langerovi nedávno cestující jeden anglický lord 50 liber šterlinků (500 zl.

we str.), ale nadarmo; vlastenecký majetník raději wzácnou památku tu k Museum wěnowal.

* Následkem předcházejícího silného deště a rozpuštěním se horských sněhů vystoupila dne 2. b. m. Wltava znamenitě, zaplaviv ostrov a až do blízkých ulic města dotápejíc. Wojenskou plovárnou strhla a s sebou pojala, kterážto teprva u cestovodu, přes řeku pro železnou dráhu se staviteli, se zadržela. A wšak přes noc zase tak opadla, že se žádného dalšího nebezpečenství báti není.

Kronika času.

* Major Benjowský, bydlící w Londýně, vynalezl novou soustavu mnemoniky, kterou nazývá *frenotypikou*. Wyučil prý již přes 60.000 žáků. Jiná věc, kterou se obírá, jest oprawa prawopisu anglického, zakládající se na tom, aby se psalo jak se vyslovuje.

* Nedávno umřel w Moskvě knihfabrikant Leginow, nemaje ani ouplných 50 let. Měl on w Moskvě tiskárnu, knihkupectví, veřejnou čítárnu, ústav kamenopisní i rytcecký, a zaneprázdnoval okolo 1000 spisovatelů, malířů a rytce, kteří podle jeho udání zhotovovali knihy, písničky, karikatury, podobizny, obrazy a všeliké literární i umělecké zboží. Přes 500 mužíků (newolníků) roznášelo je po celém Rusku. Kromě toho kupoval Leginow všecko přeželé zboží jiných knihkupců a rozšířoval je z polodarma mezi lid; v tak rozsáhlém obchodu procházely miliony skrz jeho ruce. Takovou spekulaci naučilo se na tisíce lidi číst, kteří nabaživše se špatných knih zajisté budou se sháněti po lepších, je kupovat i číst.

* Jistý Theofil Hallez přeložil básně krále Baworského do francouzské prosy.

* W hořenich Hessich opět vystěhovala se do Ameriky celá obec i s přednostou a policejním sluhou.

* Maďarský časopis „Nemzet Ujsag“ (národní noviny) čini návrh, aby ku prospěchu chudých zřídil se tak zvaný krejcarový spolek, jehož každý soud týdeně jedním krejcarem by přispíval. Wypočítal pak, že by se takovým způsobem w Pesti týdně sejiti mohlo 324 zl., kterýmž by se 1073 chudých uživilo.

* W Zemplinské stolici w Uhřích pekou s dobrým prospěchem chléb z trávového kořene.

* W Londýně vynalezl nový způsob wozů, které nerachotí ani nestrkají, ačkoliv jsou bez per. Okolo kol jde totiž trouba z kaučuku wzduchem naplněná, při čemž není se též obávaté nějakého těžšího poranění od přejednutí takovým wozem.

Návěští.

Měsíční shromáždění české průmyslní Jednoty držáno bude dnes o 6. hodině večer we shromážděním sále u sw. Hawla. — Předměty jednání jsou: 1) Zprávy o záležitostech w měsíci Dubnu. 2) Wolení representantů průmyslních oděvů, ku kterémž hlavní ředitelstwo podle §. 21. stanov návrh bez zavázanosti činí. 3) Návrh hlavního ředitelstwa k upravidlení chodu záležitostního.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku povzbuzení průmyslu w Čechách.

Právě došla nás truchlivá zpráva o oumrť J. C. W. nejasnějšího arciknězete Karla dne 30. Dubna, generálního kapitána království Českého, čímž vlast naše jedné z prvních okras svých jest zbawena.

Číslo 54.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtok a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÝ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém ryangu pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

6. Května
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patičkou
obálkou 2 zl. 80 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

Ted, když bylo swolení otcovo již získáno, zpomněl sobě ženich na newěstu.

„Kde pak ale je Marinka?“ tázal se Košiny sladkým hlasem.

„Ano, ta šlakowitzá holka, nejspíš se ostýchá,“ pravil hospodář. „Nemějte jí to, pane ženichu, za zlé, to víte, že newěsty bývají vždycky upejpawé!“

„Ano, ano,“ přiswědčoval ženich, „to je již tak jejich způsob.“

„Počkej, jak pak bychom ji tak dobrým způsobem sem přilákali?“ přemejšlel otec newěstin.

„Dowolte, pane Košino,“ mínil p. Zejda, „ já bych myslil, žeby nejlíp bylo, abyste ji dal večeři na stůl přinášet.“

„Dobrá, pane Zejdo,“ pravil Košina, „budíž tak!“ A to dořekna opustil světnici, aby se v kuchyni pozeptal, jak to s večeří stojí, a aby Mařence přikázal, by ona hosti obsluhovala. W malé chwili se spokojenou tváří se nawrátil, ujišťujíc hosti, že w okamžení Mařenka na stůl prostíratí přijde.

A w skutku za malou chwili dwěře se zticha otěvřely a do světnice wstoupila uzardělá dívka, w ruce talíře a jiné jídelní náčini nesouc. Blížic se ke stolu přivětiwě, třesavým wšak hlasem hosti pozdravila, oči její ale zůstaly sklopeny, se zraky hostů potkatí se ostýchajice. Hladovými zraky patřil na ni ženich, ušlechtilou její postavou a zpanilosti překwaben. Neopovážil se ale ještě na ni promluvit. Umínil si čekati, až plachost její přejde a ona mezi nimi drobet se osměli. A to právě Mařence velmi milé bylo a bázeň její umenšovalo. Nejsouc oslowením hostů do rozpacitosti uwedená, s uspokojením opustila světnici a s wětší smělostí podruhé do ní weszla, uprawenou večeři na mísce již přinášejic. Misu na stůl postawiwsí zase k odchodu se chystala; ženich ale, wida prawý a přiměrený čas, aby se s ní blíže obeznámil, jemně ji chytí za ruku a těmito slowy promluvil:

„Aj, Marinko! snad byste nás nechala samy jistí? Prosím, zůstaňte, bude nám lépe chutnat.“

Ta slawa pronesl laskawý ženich tak něžně a s takovou jemností, že Marinka nebyla s to, aby se mu z ruky wymkla; žádostiwa tak laskawého mluwčího i s twáří w twář seznati pozwedla jiskrnatých swých zraků k němu, oči jejich se setkaly, panu Lečkowi projel její wzhléd co elektrická rána celým tělem a Mařenka poznala, že ženich ji se wnucujici, kterého z počátku w hořkosti měla, není muž tak škaredý a newlidný, jak si ho představovala. I zůstala, a když i otec ji pobízeti počal, přisedla ke stolu a ne zcela bez libosti poslouchala libezné řeči a lichocení swarnařeho měšťenina. Později přisedla i matka ke společnosti. Zkušeným okem pozorovala každé hnuti pana ženicha, nemohla ale nic na něm wyskoumati, coby jej w podezření uwádělo; přece se jí ale nelibil, mělat k němu jakousi nechut, aniž wěděla prawou příčinu. Co wšak činit? Tatikowi se libil, a jelikož u Košinů hospodář a ne hospodyně má panujícího a rozhodného slawa we všech domácích záležitostech, musí matka mlčet a se wzdáti.

* * *

Bylo o půl noci. W Košinově statku bylo již wše ticho. Hosté, hospodář, hospodyně, Mařenka i wšecka čeládka ulehli, aby we spánku ukojivém nowých sil na zejtřek nabyli. Měsiček, ta noční bludíčka, která, když wše w přibytkách swých na loži sobě howí a po jiných říšich — říšich snu — se prohání, opuštěné země se ujmá a ji přivětiwým swým swětem objasňuje, blouzniwé a mystické swětlo swé po statku rozléval a malým okénkem do Mařenčiny komůrky šelmowsky se wkrádal, aby tím více rozdráždil děwiny smysly, které večerní zábawou nad miru rozohněné ted wičkám k blahodějnemu spaní zavrítí se nedaly. Stokrát zawřela Mařenka oči, spaní tím přilouditi chtic, povždy ale opět w myšlénky se zapletla, které spánku, aby ji w luno swé pojmul, nedopustily. Když byla již asi hodinu tak ležela, zašustlo něco pod okénkem, za chvíliku to zlehounka na okénko zaklepalo a: „Mařenko, spíš?“ bojácně se to ozvalo. „Pro Krista, to je hlas Wojtěchůw!“ zašeptala Mařenka, a jakoby zlé swědomí měla, schowáwala hlavu pod peřinku, jen aby se Wojtěchovi neprozradila.

Wojtěch klepal ještě jednou, nikdo se ale neozýval, ani známky nikde, žeby Mařenka ho slyšela. Po dlouhém a marném čekání mrzut odešel, žeže, že ani to se mu nepodařilo, aby s Mařenkou ještě dnes mluvil a od ní se dowěděl, jak to s tím pražským ženichem stojí.

„Snad mne slyšela, snad ještě nespala!“ mumlal k sobě v rozhořčenosti své. „Snad ji už přemluwili, oklamali, přinutili! — Mařenko, Mařenko, již vídím, že na věky jsi pro mne ztracena!“

Tak naříkal wašniwě zamilovaný jinoch, žena se opět do širého pole, kde úlewy w bolu svém pod hwézdnatým nebem nacházel. Doma w komürce swé, nemohl wydržeti. Tam mu bylo tak ouzko až k zalknutí. Ale pod šírym, přímým nebem wolněji oddychoval, myslilé že ty brawé a miňawé hwézdičky, ten tichý měsíček, že potůček i ty role, háje ano i černá noc s ním myslí, s ním bolest jeho cíti a s ním outrpnost má, které u lidí nenašel. Nejvíce ale se hněval na Košinu, který z pouhé libústky dceru svou do města prowdat usiloval, ačkoli předobře wěděl, že Wojtěch co do jméni Košinovi ničeho nezawdá. Byltě Wojtěch jediný syn bohatého sedláka, do jehož statku svou dceru vdátí každí rodiče za štěstí by sobě byli pokládali.

(Pokračování.)

P o t a p ě č.

Obraz z francouzského cestopisu.

Blížilo se k večeru, když jsme před ostrovem Cerralbo a Espiritu-Santu, nedaleko Kalifornie, lod naši Guadelupe zakotwili. Překvapující byl pohled na pobřeží ostrovů těch, po němž se lidé rozmanitých barev a krojů jenjen hemžili, a na moře, na jehožto vlnách bárky lowců perel se houpaly. Po dva měsíce totiž se každý rok zde perle lowí, přičemž se z okolních ostrovů a z Kalifornie weslaři a potapěči, jenž se tu buzos nazývají, scházejí; při lowení perel jsou dozorci (capataz) přítomni, jenž nad tím bdi, by se žádná perla od potapěčů neodcizila. Ouřad tento se obyčejně takowému muži swěruje, jenž buďto duševní nebo tělesnou silou nad jiné wyniká; despotickou správu svou wede vždycky nad jedním oddělením, jenž z jistého počtu weslařů a potapěčů se skládá. Každému oddělení takowému je zažehnávající stařena, obyčejně z kmene indiánského, připojena, kterážto žraloky zarikáwá a swým tálým, zádumčivým zpěvem diwokost jejich krotí a je jaksi uspáwá. Když čas lowení uplyne, zpustnou oba tyto ostrovry.

My právě se připlavili w dobu, když se nejvíce lowilo. Cluny při lowení řídí weslaři, a potapěči se střídavě do wody wrhají; když totiž jeden pro perle do moře skočí, druhý odpočívá. Weliký kámen, jež si s prowazem k nohoum přiwázou, urychluje jejich ponoření; druhý konec prowazu, jenž je ke člunu přiwázán, usnadňuje jim wyplynutí na

wrch wody, když jsou utrženými od skal lasturami, kteréž do zástery kolem těla obwázané kladou, obtíženi. Nezřídka tři i čtyry minuty zůstanou pod wodou a pak celí udýchání se wyořujou s drahou křisti z hlubin morských. Nejlepší potapěči jsou Indianové z kmene Hiaquis; ti se zwlaštní smělostí a obratností se na dno morské odwažujou nedabajice na žraloky, kteří se o ten čas u velkém počtu okolo ostrovů shromaždujou; jediná zbraň proti outokům těchto krutých strážců morských pokladů je kus železa špičatého, kteréž za pasem nosívají a estaka jmennou. Wědi totiž, že žralok, když chce svou kořist pohltit, obrátit se musí; okamžik tento si zwoli, by zbraň swou do tlamy morského toho nepřitele wrazil. Jediný druh žraloků, jménem tintorey, Indianům strachu nahání; neb ti jsou obratnější a wětší než obyčejní žralokové.

Každou chwili jsem widěl, jak jeden potapěč pod wodou zmizel a druhý se wyořil s oteklýma očima a s nabobtěným obličejem. Odloživ pak w člunu lastury, kteréž od skal oderwal, odpocíval tak dlouho, až se druh z hlubiny wrátil, a znowa se do wody wrhnul. Některí si morskou wodou krew zastawovali, kterouž jim tlak utlumeného dechu z nosu a z uší pudil. Na okrajích předhoří se ukazovaly ohyzdné, polonahé ženy; byly to indiánské čarodějnici, které žraloky zažehnávaly. Zwolna kráčely a kostnatá swá ramena nad vlnami rozkládaly, tajeplná slova při tom ríkajíce. Malebná poloha ostrovů, skoky potapěčů, šplechtot wody, wolání weslařů, powyk na břehu, zažehnávání indiánských žen, někdy smutným zpěvem prowázené — wše to tworilo pro Ewropana newýslowně krásné diwadlo.

(Pokračování.)

D o p i s y. z Widně.

(Koncerty.)

(Pokračování.) Týkaje se zdejších koncertů, tu oznamují musíme, že krajan nás p. Wacław Studnička, jenž byl delší čas w Rusku cestoval a nyní we Widni se zdržuje, ostatně jak z pražských tak i zdejších besed hrou svou na pianě pochvalně znám jest, dne 11. Dubna b. r. w síní p. Bösendorfera, dworního zhotovalce pian, hudební zábavu uspořádal, při čemž on sám a) andante z opery „Dom Sebastian“ od Döhlera, pak z vlastních skladeb b) Adieu a Consolation, c) dvě písni bez textu, d) jednu etudu, papillon, e) variace na českou národní: „Sil jsem proso“, a f) adagio a allegro přednášel, a slečna Průknerová a p. Koch 3 písni s průvodem piano zpívali. Jelikož p. Studnička we skladbách svých pravý umělecký vkus, něžný cit, dojemnou zpěvnost a hluboký výraz na jeho dal a wšecky kusy s bravurou a neobyčejnou obratností, zvlášt w pasažích a oktavech, provedl: tedy jemu hlučné, zasloužené pochwaly se dostalo; nejvíce ale líbily se variace, a sice nejen nám tam přítomným Slovanům, nýbrž wůbec wškeré vybrané společnosti jeho variace na „Sil jsem proso“, při nichž on co do skladby i přednášení mistrovsky soubě počíval a je i opakovati musel. Budiž toto p. Studničkovi a ostatním vlastenským umělcům za podnět, aby we svých skladbách budoucně raději národním

tendencím hověli a tak původnějšími se stali, nežli po cizokrajních, francouzských, wiaských a t. p. motivech se sháněli; nebo proč těkati po cizích luzích, abychom kvítko nějaké zpaberkovali, když vlastní naše niwy tak bohaté jsou a tolka všených květů poskytuji?

Dále zmíniti se musíme o koncertu dne 25. Března b. r. ve velké redutní sinu k prospěchu zdejšího špitálu dáwaném, jelikož při něm i nás F. Laub oučinkoval a jak obyčejně výtečnou hrou svou na housle obecenstvo okouzliv, hlučnou pochvalou pocítěn byl. Mladistvý tento krajjan nás uspořádal sám také koncert na rozloučenou před svým odchodem do Paříže, jenž právě dnes, t. j. 18. Dubna b. r. v poledne v sinu spolku hudebního dáwan byl, při čemž on sám ve fantasii na motivy z opery: „Lucia di Lammermoor“ a v koncertní polonaise od Ernsta, pak společně s pp. Puttlerem star. a Schlesingerem w. „Triu“ od Maysedra slyšeli se dal, a mimo něho p. Schütky dvě písni od Speyera, p. Puttler mladší solo na pianě a p. Findeisen jednu deklamaci přednášeli. že i dnes umělec nás výbornou hrou svou opět wynikl a povšechné pochvaly od obecenstva na rozloučenou se mu dostalo, opakovati netřeba.

(Pokračování.)

Z Loune.

Již leckdy byla podána zpráva o probuzování se národního ducha v Lounech. Wšak jestli tehdáž, když jako bez mentora, puzenim také vlastního citu, wynikání Louneckých — které přece vždy ráz cizinský v čele neslo — povšimnutí dostojeň bývalo, trwáme na tom, že nyní, an obzvláštním horlivým působením našeho vysoce zasloužilého důstojného purkmistra pana Matyáše Rud. Křížka pravý čistý národní duch ze všech rozmanitých svých stran obyvatele našeho města blahodárně ovlivá, působení takové tím účastnějšího povšimnutí zasluhuje. Měli bychom se zde zmíniti obzvláštně o tom, že při slav. magistratu všecky protokolly, výnosy a ostatní měšťanstvu i poddaným k městu wesnickým obyvatelům doručované úřední listiny v čistém národním jazyku se podávají; že lid, obecný, krásným příkladem našeho pana purkmistra povzbuzován, nyní více k jazyku národnímu lze, an druhdy, howořil-li pouhý Cech s některým lounským měšťanem, ledva desáté slovo rozuměti mohl pro nesmírné michání německých — a často dosti chyběně vyslovených — slow; tak také i o mnohých jiných výsledcích, kteří z tak blahodárného působení vyplyvají, kdybychom tuto, jednak jsouce na stručnost vázání, jednak majice úmysl o věci velmi wznešené pojednat, raději na tuto zřetel svůj i laskawého čtenárstva obrátili neobmýšleni. K oslavě narozenin našeho nejmiloslovějšího Zeměpána zajisté v každém i sebe nepatrnějším místě z pravé a čisté lásky bývá dle sil a možnosti wznešená slavnost spořádána; rovněž z té samé pohnutky uchystal nás slowutný pan purkmistr den před tím české dívadlo a deklamatorní přednášky. Bylité dálání „Wlastenci“, původní činohra ve dvou jednáních, velmi trefně na slavnost toto se wztahující a schwalně k ní i sepsaná od samého pana purkmistra. We hře této se nám svou zdařilou hrou wěickni páni ochotníci velmi zavděčili, zvlášť pak wynikali v deklamování slečna Emilie Křížková, která se vši naivnosti i živým citem přednášela: „To se nesluší“ od Tyla, s přídawkem od pana purkmistra: „To se přisluší“; pak p. Wondrák, kterýž přednášel deklamovánku: „Śwīngulace“ velmi zdařile. P. Frant. Keppler, absolvovaly žák konserwatorium pražského, přednášel výborně varjaci na flétnu. Ale což máme říci o přednášení sl. R. „Dívčery dětské“ od Tyla? Slečna R. umí tak přirozeně, tak tklivě wylíčiti city představovaných osob, umí tím tak okouzlit své posluchače, že se v říši idealů po-

staveny cti. Slečna R. byla zajisté korunou celé této slavnosti; neboť jejím přednášením nezůstal nikdo z weškerého zde na sta shromážděného obecenstva bez pohnutí a bez slz; i zde přitomní Němci, nerozumějíce vlastním slovům, toliko jejím ličením nejcitlivějších momentů oči zarosené měli, tušice, že se tu cos pohnutlivého přednášeti musí. Ke hře této složil p. Jan Jedlicka, zdejší první učitel a ředitel kúru, velmi slavnou ouverturu, i zpěvy, od důstojného pana purkmistra složené, velmi trefně v hudbu uwedl. P. Jedlicka oswědčil tou skladbou svou čilost a výtečnou způsobilost v umění hudebním. Ouvertura tato jest již čtvrté číslo jeho velikých hudebních skladeb. Důvěřujeme se we schopnost pana Jedlicky, kdyby mu byla dána i větší úloha k vypracování a čas mu k tomu delší poprání byl, žeby zajisté své mistrovství we skladání vůbec oswědčil a potvrdil. We zpěvích těchto wynikala zvlášť sl. Emilie Křížkova, p. Nowotny, školní pomocník, p. A. Jedlicka a sl. Jos. Neubertova. Nám tu nezbývá — ac bychom mnoho ku pochvale hry říci měli, kdyby místnost dovolovala — nic jiného nežli sobě přáti, aby šlechetný pan podnikatel opět brzo nějakou takovou zábavou nás potěšit sobě neobtěžoval. K žádosti této cti se tím více puzeni, jelikož se zábavami takovými wedle zpanilo- a dobromyslnosti pana purkmistra pokaždé čistý výnos ku prospěchu zdejších chudých obrácen bývá. Tentokrát sešla se znamenitá summa 440 zl. 32 kr.; z těch se nakoupilo žita a dalo se napeci 146 velkých bochníků chleba, zbytek peněz 250 zl. i chléb tento se rozdal mezi chudé měšťany, tak že chudí řemeslnici po bochníku chleba a po 1 zl. i po 1 zl. 20 kr. stř., nádennici ku práci jinak schopní po bochníku chleba a po 20 kr. stř. obdrželi. Bylo to dne 19. m. m. na den zrozenin milovaného Zeměpána pohnutelné podívání na ty chudasy, s jakou vděčnosti chléb ten lsbali a k srdci tiskli.

Čestislaw Wodňanský.

Z Mělníka.

W předvečer narození našeho nejmiloslovějšího Zeměpána držána byla u nás beseda, p. Walentou, c. k. poštmistrem, uspořádaná. Wcházejicím hostům podávala se čistě tištěná národní hymna. Schůzka byla znamenitá, neb skoro všecko místní i okolní úřednictwo, měšťanstvo mělnické a — co zvláštního povšimnutí zasluhuje — všecko důstojnictwo tainější posádky c. k. kyrysníků se shromáždilo. Celé shromáždění nejprvé národní hymnu zpívalo, načež Jelenovy a Škroupovy sbory následovaly, z nichž statné: „Wše jen ku chwále“ největší oblity a pochvaly došlo. Čistý výnos obnášel 76 zl. stř. a wynaložen na chudé a na jiné dobročinné účely.

—ei.

Z Wysokého Mýta.

Č. 34. Pražských Nowin podává následující článek: „Jak dalece měšťanstvo král. wén. města Wysokého Mýta we zdrawém pojmuši a uvážení živnostních potřeb našich časů pokročilo, toho podalo právě dva zřejmě důkazy.“

1. Poněvadž Wysoké Mýto kromě farní triviálky až posud žádnou jinou školu nemá, a nedostatek našeho wzdělání pouze staro-římského pro mládež, kterážto jmění rodiců ne prostudovat, nýbrž udržovat a rozmnožovat má, každý dávno již pocítil a uznal, wyzádalo si měšťanstvo wysoko-mýtské již před několika lety povolení k założení hlavní školy. — Když o vyjádření tázáno bylo, čím k tomu ze jmění občanského přispěti chce, vyjádřilo se we zvláštním výboru jednohlasně takto:

„Weřejné jednání, které právě nyní v hlavním král. městě Praze stran škol vůbec, a jmenovitě i hlavně ohledem na českou školu průmyslní se děje, žeakož i důležití hlasové wysoko-mýtské, zkušených mužů o potřebě

wzdělání národního w směru praktickém, — i zdejší měšťanstvo k vědomi a poznání přivedli, žeby město naše zřízením *německé hlavní školy nehrubě získalo*, poněvadž jednak předměty hlavních škol na živnosti občanské (hospodářství a řemesla) prosto se newztabují, jednak vyučování w jazyku německém (u nás cizém) mládeži pouze české mnoho na plat není, an čas k nabytí vědomostí živnostních nejpříhodnější jen na pouhé srozumění jazyka cizího wynaložiti třeba jest.

Nehledíme k tomu, aby snad mládež naše *potřebnému jazyku německému* nikdy se nenaucila, než to na zretele máme, že se učení samo jazykem materským dítí musí, má-li blahodějně působiti, a že mládež i snažněji a lépe jazyku německému se naučí, když se to prostředkem řeči materské stane.

Z uwážení takovýchto zřejmých a newywratných důvodů přesvědčení jsme nabily, žeby nám a městu našemu *česká hospodářská a průmyslní škola* mnohem více prospěla nežli *hlavní německá škola*; a poněvadž my takovou školu ze svého a oboecního jméni si zříditi hodláme, tedy i doufáme, že nejmilosťivější vláda zemská nám povolení k tomu udělí, zvláště když počkáme, až *wzorní česká průmyslní škola* w Praze, o kterouž se právě jedná a na nižto z celé země hojně se přispívá, zařízena bude. —

2. Zadali měšťanství řemeslníci z Wysokého Mýta památní spis ku průmyslní Jednotě w Praze, w němž hynutí řemeslnictví w městech českých za jedno wywinování se vyššího průmyslnictví — fabrikantství — za jedno nedostatku průmyslního wzdělání při řemeslníku českém třesně připisují, na jednotu průmyslní snažnou žádost wznázejce, aby zvláště brzkým uvedením we skutek *průmyslní školy* tomuto nedostatku vyhowěla, podajíc tím českému řemeslníku alespoň první a hlavní prostředek, jak by s těžkými okolnostmi zápasiti a ne-li sebe samého alespoň nejhližší potomstvo své před jistou zkázou zachrániti mohl.

Takovéto kroky jsou zajisté hodny, aby se u weřejnosti uvedly, a přáli bychom, aby měšťanstvo všech českých měst podobným duchem nadšeno bylo! — a —

Z Worlika. (Opozdeno.)

Dne 5. Dubna t. r. otevřel se i nám chrám české Thalie, a to sice ponejprw. Již kolikráté zdejší pp. ochotníci buď k tomu buď k onomu dobrému účelu diwadeleň hry provozovali, dílem akademie uspořádali, ale stalo se to bohužel až posud w místě tom našem zcela českém vždy jen w jazyku německém. Tentokráté se ale ujal wěci nás welezasloužený pan vrchní P. a jeho snahou a nabídnutím uspořádala se hra česká w knížecím zámeckém diwadle we prospěch wzorní průmyslní školy české, w jejímžto brzkém w život uvedení a dalším zdaru zde nejvřelejší účastenství máme. Wýnos této hry, jakož i ostatní přispěvky k tomuto cíli, ježto každý *dobrovolně a s největší radostí* na oltář vlasti pokládá, zašleme vám co nejdříve. Dával pak se: „*Stařec w dřinovém lese*“, weselohra dle Castelliho přeložená od Štěpánka, w nižto si naši ochotníci, téměr wšickni začátečníci, velmi zdařile a chvalitebně počívali. Přede hrou přednášela panina K. proslov od našeho welebného pana K., w němžto velmi krásně a jadrně účel české školy vyřknut jest, což i také všeobecně pochvaly došlo. Pak přednášel p. B. W. „*Tři doby*“ od Jablonského. Po kuse deklamovala panina W. „*To se nesluší*“ tak zdárne a krásně, že jí koruna téhož večera wším právem nalezi. Na to jsme slyšeli deklamovánky: „*Wšem se nelze zachovat*“ a „*Sedlák na billiu*“, od pánu K. a

M., z nichžto poslední swou jaderností a nenucenosti velmi se libil. Obecenstvo velmi četné shromážděné bylo zcela spokojeno a nejewilo žádne jiné přání, než aby se mu co nejdříve zase takové pochoutky jako toho dne dostalo.

— e.

Jednání průmyslní Jednoty.

Dne 4. b. m. držena byla měšťanská schůzka, navštívena jsouc velmi četně jak od oudů tak i od hostů. Po přečtení zprávy jednatelské povstala neprospešná a žádných následků nemající debatta o dowozní plat z lalu na státní železné dráze, wzbuzena p. baronem *Villanim*. Na to přistoupilo se k volení representantů průmyslových odvětví. Kandidatové, od ředitelstva navržení, byli: pro hornictví a hutnictví co representant p. prof. *Zippe*, co tajemník p. *Korb*; pro řemesla co representant p. *Wesely*, co tajemník p. dr. *Amerling*; pro fabriky co representant p. *Balka*, co tajemník p. *Eichmann*; konečně pro obchod co representant p. *Krug*, co tajemník p. *Pilz*. Kandidatové ředitelstva pro první a třetí oddělení voleni byli téměř jednohlasně; pro druhé pak oddělení wětšinou zvolen jest na místo p. *Weselého* p. *Wyskočil*. Ti wšickni přitomni jsouc ouřady na ně vložené přijali. Pro poslední oddělení též wětšinou volen za representanta p. *Emanuel Zdekauer*, za tajemníka pak p. *Krug*. Z těch onen přitomen nebyl, tento pak ouřad tajemníka nepřijal. Při novém volení zvolen jest za tajemníka wětšinou hlasů p. *Macourek*, který ten ouřad přijal. — Na to předneslo ředitelství návrh svůj k upravidelní chodu jednání, který zněl takto, aby, kdykoli by kromě ředitelstva učinil někdo w měšťanské schůzce neočekávaný návrh, proti kterému by odpor powstal, takový návrh dříve ředitelstvu k uwážení byl dán a teprva při nejbližší měšťanské schůzce o něj hlasováno. Ačkoli pak proti tomuto návrhu ředitelstva, který k tomu směrowal, aby Jednota nic bez dokonalého rozwážení neuzavírala, ani jednoho hlasu se nepozdívilo, an wšickni přitomni ouřadové o prospěšnosti jeho stejně přesvědčeni byli a návrh tudy žádneho podporování nepotřeboval, nicméně p. pub. radda a prof. *Schnabel* pod záminkou takového podporování nemístné narázky sobě dovolil. Návrh pak ředitelstva přijat byl jednohlasně.

Zapomněli jsme swrchu zminiti se, že we zprávě jednatelské ohlášeno bylo i vystoupení z Jednoty pana profesora *Nowáka*, hlavního podporovatele návrhu pana hraběte Thuna, týkajícího se změny statut.

Slowanská zpráva.

Letošní korutanský *Schematismus Cleri* wykazuje, že w Korutanech žije 116.000 Slowenců, kromě těch, kteří w německých osadách po různou bydlí a vykázáni nejsou. Takové statistické vědomosti we školách nenabýváme!

N á w ě š t i.

W neděli dne 9. Května bude se provozovati we prospěch pana J. N. *Mayra* jakožto poslední představení, při němžto beneficiant před svým odchodem zpívati bude, ponejprw: *Carowné jezero*, veliká romantická zpěvohra w 5 jednáních dle francouzského od Scribe a Mellesvile-a, přeložená od J. K. Tyla. Hudba od Aubera. Tance od baletního mistra Koblera. Též panina *Soukupowa* naposledy w tom kuse vystoupí.

Nowá knížka.

Vražský posel od J. K. Tyla. Dílu 2ho svazek 2hý (w celu sv. smý. Za 10 kr.

Číslo 55.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawà po
pùlárach trikrát za
týden, w outerý, ve
čtvrtek a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

8. Května
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pùlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

3.

Uplynul týden, byla sobota a byl opět večer. Dnes to však ve světnici Košinové jinák než o předešlou neděli vyhliželo. Na dlouhé lawici, podle stěny z jednoho konce světnice až k druhému běžící, stály dvě veliké lepenkové škatule, wedle nich ležel veliký wak a wedle toho narownáný byly několikeré ženské šaty a šátky. Ze všech těchto příprav dalo se hádati, že to přípravy na nějakou cestu jsou — a v skutku také tomu tak bylo. Zítra časně ráno má Košinova choř s Mařenkou do Prahyjeti, aby tam ženichovo hospodárství shlédla a o prawdiwosti slow pana námluvčího očítě se přesvědčila. Tak to bylo mezi ženichem a budoucím tchánem uzavřeno, který, ačkoli blaženosti plesal, že dceru swou do města prowdá, nebyl přece tak neopatrný a lehkowěrny, aby na pouhé slowo dal. „Sedlák je chytrý ptáček,“ říkávali páni šosáci, a Košina, který na rozumnost a opatrnost swou mnoho si zakládal, nechtěl té proslavené chyfrosti se odříci. Na pouhé slowo on nerad dává, a proto raději dřív než pozdeji swou starou s Mařenkou na cestu do Prahy vypravuje, aby již celou wěc ku konci přivedl.

Již je hezky pozdě, děti jsou již w perinách a hospodár a hospodyně sami ve světnici zůstali, o zejtřejší výpravě a o vdawkách swé dcerky rokujíce. Z obličeje Košinové, jakož i ze všech jejích řečí bylo pozorovati, že městskému ženichu nehrubě přeje. Mělai vždy něco namítati, na ledacos Košinu upozornovati; tento ale, nedada se we wuli swé mästi, každou námítku její krátkymi slowy wywračel, tak že ubohá žena, widouc že wsc snažení její jest marné, konečně od dalšího odporování upustila.

„Cín jak za dobré uznáváš,“ prawila k němu, „mně jest ženich jako ženich, jen když je hodný a pořádný a když s ním naše holka nešťastna nebude.“

„Lářifári, nešťastna nebude,“ opáčel Košina. „Newím, proč by s panem Lečkou měla nešťastna být. Takhle kdyby si wzala nějakého troupa nebo chrapouna — s tím by byla snad šťastna, ne?“

„Wěr mně, že mnohdykráte selský troup hod-

nější bývá než mnohý městský furiant,“ nadhodila Košinowa drahá polowice.

„Nu,“ obracel laskavý choř, „proto tam zejtra jedeš; uvidíme, jak ho shledáte. Pojedete obě, máte zdravý rozum i zdravé oči, omámit se nedáte, já ale myslím, že z pana Lečky ani za mák dábel nekouká.“ To Jořekna vstal a chystal se ku spaní. Hospodyně však měla ještě co pořádati, zašívat i swazovati. Dokonawši posléze práci swou, odebrala se též na lože.

* * *

Je časně ráno. Slunéčko pozdvihuje swou ohniwou hlawu z modrawých hor a rozlévá z počátku krewawé světlo po budici se krajině; zponenáhla ale paprskové jeho jakoby se rozwijely, rudost tuto ztrácejí a w jedno skwélé zlaté roucho luhy, role, háje i wisky okolní oblikají. — We Žiwíně je ještě ticho, wšechna wrata jsou posud uzavřena, toliko w Košinově statku zdá se jakoby již wše na nohou bylo. Neb i wrata jsou tam již otěvřena, na dwoře slyšeti bičem práskat a w málo minutách vyříti se ze wrat kočár, dwěma bujnými wranci taženy. Kočár tento nemůže se arci wyrownati skwostným, elegantním toho druhu wozům, jakéž w Praze a na zámcích wznešeného panstwa spatřujeme. Jeho zewnitřku, jeho kolám, řemenům, uzdám koňů nedostává se lesku, jakým se ekwipáže pražské honosí, aniž koči na wysokém kozlíku livrejí premowanou a ztuha na woskowanými knírami se pyšní. Košina ale přece nemálo na swém kočáru si zakládá, považuje jej za jakousi podstatnou známkou zámožnosti, kterou se arci na wenku ne každý chlubiti může. Aby se tedy dcera jeho w důstojné na swůj stav slušnosti před očima ženichowýma ukázala, musil zaprášený kočár z kůlny wytažen a k dnešní wyjízdce uprawen býti. Košinůw oráč Honzík přeměnil se dnes we šwarzého kočího. Záownní zelený fráček, černé spodky a taková též čapka, nastrčeným kapouním péřím ozdobená, nahražovala skwostnou livrej městského kočího. Nowy bič w jedné a opratě w druhé ruce drže sedél hrde na kozlíku a řídil obyčejnou zkušeností swou bujně wrance, jenž, jakoby důstojnost dnešní služby swé uznávali, jaksi po panskú hlawy wy-

216

pinali. Zbývá ještě podívat se do kočáru, w němž hlavní příčina dnešní výpravy s matkou swou seděla. Mařenčiny twářičky, jindy jako růžemi prokvetající, byly dnes bledé, tak že se barvou skoro ani nelišily od sněžného čílka, které w nejpůvabnějším souměru co strážce nad jiskratými zraky jejimi se klenulo a neobýčejnou bělostí swou jen proto skvítí se zdalo, aby sršící plamenové zraků jejich tím nápadněji a čarowněji se objewili. A wšak i tito plamenové zraků jejich dnes napolo uhašení býti se zdáli. Mařenka dílem lhostejně po polích těkala, dílem zádumčivě je sklopowała a často předlouho némě před sebe hleděla.

„Mařenko, Mařenko! jak jsi ty smutná!“ oslovala dívku citlivá, starostlivá matka. „Tak-li jedeš wdawkám vstří? tak se těšíš na ženicha swého?“

Mařence bodalo každé slovo toto co trojnásobná dýka do srdce. „Matinko!“ pravila hlawu na rameno matčino kladouc, „ já newím, proč je mi tak smutno. Ráda bych se rozveselila — wždyť wíte, jak ráda jsem wždy za jitra do polí běhávala, dnes ale, wěite, je mi tak diwno a tak ouzko.“

„Mařenko, Mařenko! ty přede mnou skrýváš, co tě w srdeci bolí a zarmucuje. — Wid, že neráda si wezmeš pana Lečku? — Mařenko, přiznej se, já jsem twoje matka, mně se můžeš a mně se máš upřímně a bez obalu swěřit.“

Mařenka sklonila hlawu swou na prsa matčina, tiché štěkání prozrazovalo, že slzami srdci cestu k otěvření připravuje.

„Matinko!“ pravila konečně, když se byla drobet utišila, „ já bych si pana Lečku k wúli tatínkowi ráda wzala, on nemá do sebe nic, co by mne odstrašovalo, není škaredý a nezdá se také zlým být — ale do města se vdát! — widíte, matinko, to se mně ošklivi, já bych newěděla jak tam mluvit, jak se tam otáčet, i k panu Lečkovi newěděla bych jak se chowat; on tak wyhlíží po panskou, tak mluví a tak se klání, že newím jak to brát, jak na to odpovidat, a pak — a pak co by tomu říkal — Wojtěch?“ vypravila ze sebe zajíkavě a znova bylo slyšet wzlykání a štěkání na prsou matčiných. Matka hleděla na ni bolestně, newytrhovala ji ale z pláče, wědouc, že tak nejlíp srdci odlewí.

(Pokračování.)

P o t a p ě č.

(Pokračování.)

Kapitán lodi, wida že mne scény tyto zajímají, pravil ke mně: „Jestli cheete, pane, dejte se w našem člunu na břeh přewézt; pomeškání na zemi je po jednotvárné plawbě velmi přjemné.“

Jelikož stejněho s ním jsem byl miněn, učinil jsem tak; zjednal jsem si plawce, a za nedlouho octnul jsem se na břehu. Rozkládala se tu wešnice rybářská; chaloupky byly z prken, z wetchých nepotřebných již kocábek, nebo ze zbytků ztroskotaného ko-

ráhu zbudovány; zde se nacházela hromada lastur, z nichž se perly wydobywaly. Radostné vykriknutí bylo wždycky znamením, že se velká perla našla. Jinde si rybáři při ohni smažili želwy; jiní spravovali swé sítě, ostrili swé estaky; zkrátka, na zemi i na moři byla stejně živá pile. Odhadlal jsem se w jedné z těch chaloupek na ostrově přenocovat a chtěl jsem si k noclehу dle zewnejšku nejouhlednější vybrat; wolení to wšak bylo téžké, jelikož jedna chaloupka bídnejší byla než druhá. Temný wšak jakýsi powyk, od břehu, od něhož jsem se byl mezi tím oddálil, ke mně doznívající, ukončil mou rozpáčitost. Jakkoli hodina, kteráž denní práci ukončuje, ještě se nebyla přiblížila, přece wšickni potapěci stáli nepohnutě a s natáhnutým krkem na kocábkách, oči majice stále na jedno místo w moři upřeny. Staré ženy, ony swrchu zminěné čarodějky, zdwojily swé zaříkávání a zwýšily swůj chraplavý hlas. Najednou se okáže nesmírně velký žralok * ohawné postawy, jenž velká kola tworil a zwolna pod wodu se potápěl; rybáři jej hrozným křikem swým chtěli zastrašit, wšak nazmar; woda, která potworu tu kryla, zbraňovala, by křik ten zaslechl. „Je to tintorea,“ pravil mi z dawu shromážděného lidu jeden Mexičan, jehož jsem byl w Kalifornii poznal; „kdyby jiný potapěc než ten, jehož brzy z wody wyjiti spatríte, byl právě ponoren, zajisté byl by ztracen; ten wšak se málo netvor takových bojí.“

„Jak?“ zwolal jsem, „je někdo z potapěců pod wodou, a wy jej znáte?“

„Zajisté, je to Jose Juan!“ Ani krátkou tuto odpověd nedořeckl, a již střelbítě potapěc se z wody wydobil a pomoci lana do kocábky wyšwihnul. W tom samém okamžiku skoro překousnul žralok lano to co pawučinu; o chwilku později byl by potapěče stejný osud potkal. Radostné pokřiky uwitaly šťastně z patrného nebezpečenství wywazlého potapěče.

Nebyl to strach, jenž Jose Juana k outěku před žralokem přiměl; ohniwý zrak, jímž na mladou hezkou ženu, kteráž nepohnutě a co smrt bledá na břehu stála, pozrel, byl mi důkazem, že ona je příčinou, že se se žralokem w boj nepustil. Mexičan jaksi zasmucen mi pravil: „Rok odplynul již od té doby, co se Jose Juan jednou w boj s takovou netvorou odwážil; tenkrát zabil jednu tintoreu, by přítele zchránil; tehdáž wšak ještě nebyl ženat, žena diwokost jeho a odwážlivost trochu zkrétla. Chcete-li, budu wám příběh ten vypravovat; je velmi podivný.“

„Děkuji,“ odtušil jsem; „raděj bych jej od samého Jose Juana slyšel vypravovat, neb zamýšlim dnes noc u něho ztrávit.“

(Pokračování.)

* Gágeſſíſh.

D o p i s y.

z Wídne.

(Wydawnictwo umění. Český těsnopis. Literatura.)

(Pokračování.) Od začátku Března trvá také mezi námi pražský výtečný malíř pan *Hellich*, i velmi nemile dojati jsme byli zprávou we Květech obsaženou, že i tentýž bohatě nadaný vlastenecký umělec prawdiost příslovi, že: Nemo propheta in patria, zakusiti a tudy vlast svou opustiti přinucen byl. Snad ale právě toto wzdálení se p. Hellicha z Prahy našincům přičiny zawdá, že oni cenu jeho lépe poznajice k tomu, aby brzo opět do Čech se navrátil, prohlédlati budou. Ostatně ale můžeme Wás ujistiti, že zpanilomyslný krajan nás i zde vlasti swé wěren zůstává a z většího dílu pro ni pracuje; dokončuje totiž obraz pro nový gotický oltář do chrámu týnského, ze třech dílů záležející, z nichž prostřední sw. Lukáše co malíře, dva pohocní zavírající se na přední straně w 4 polích zwéstování, narození, zjewení Páně a útek do Egypta, zespod čili wně podobizny sw. Ludmily a Prokopa, vše na zlaté půdě, představují a jak co do přiměřené a skvělé barvitosti, tak i něžnosti a hlubokosti výrazu, dílem zdařilým a prawou okrasou chrámou nazývat se moci budou. — Mimo to obírá se on i jiným dílem z oboru vlastenské historie, o němž bohdá budoucně již určitější zprávy podáme. Spatřili jsme také u něho nákres k velikému skupení českých, nejvíce w portretech představených vladařů, jež nyní w Rímě se zdržujíci pochvalně známý krajan nás p. *Wiesner*, jak jste byli tuším již i w lístech těchto oznámení, w oceli rýti bude. Doufáme, že toto výtečné a právě národní umělecké dílo w Praze hojných podporovatelů získalo a že i zde i na venku w Čechách a na Moravě četných subskribentů na ně se nalezne. Též jsme viděli sbírku nákresů českých starožitnosti, chrámů, hrobů, nádobí, zbraně a t. p., jež byl p. Hellich na cestách svých po Čechách zhodnotil a jejichž popsání s vyobrazeními musejní archeologický spolek — jak se nám w Musejníku dočisti bylo — we zvláštních, čas od času wycházejících swazecích u veřejnost podávati přislíbil. I osmelujeme se tedy jménem zdejších vlastenců se tázati, můžeme-li se brzkého wyjítí spisu tohoto nadítí? Bylo by to dílo pro nás velmi důležité a zajímavé, jež by nás s velikým stupněm wzdělanosti, na kterém předkové u porovnání se sousedy svými stáli, seznamovalo a tudy k probuzení a utužení citu národního, k blížšímu oswědomení samých sebe walně přispívalo a sousedy naše, dosawáde we všech uměleckých památkách našich pouze školu staroněmeckou neb vlastskou spatřujíci, o nepravosti důminky této platně přesvědčovalo. —

Co se literárních zpráv týče, tu Wám wěděti dáváme, že začátkem Dubna p. professor *Heger* na zdejší univerzitě wyučování w českoslovanském těsnopisu čili stenografií započal, w němžto každý úterek a sobotu od 10. do 12. hodin dopoledne pokračuje, a přati jest, aby ke čtemu těmto (jelikož o důležitosti a potřebnosti wědy této w nynější době slow šíriti netřeba) hojných posuchačů se scházel. Obnejší dotčený pan professor i spolek těsnopisecký na způsob onoho, jehož w Lipsku stává, zde zaraziti a tudy také větší účastenství we wědě té w Rakousku povzbudit. —

Dne 12. Dubna b. r. obdrželi jsme také již (!!) třetí swazek Musejníka a p. Zapa Zeměpis, za kteréž nad obyčej rychlé zhlášení ovšem asi jenom p. dru. *Fryčovi*, je muž jsme při jeho pobytu zde wěc tu důtklivě na srdece byli položili, děkovati máme, nebo žeby stížnosti naše we Květech a Wcelu w ohledu tom projevené byly co působily, o tom velice pochybujeme. Třetí tento swazek všem nám zde zvláště tím welewítaným byl, že jsme opět jeden-

kráte po dlouhé přestávce něčeho od welectveného našeho *Klácela* w něm se dočtli, i přejeme sobě co nejtoužebněji, aby vážený p. redaktor brzo opět podobnou p. Klácelovou prací — jakých prý wice při ruce má — nás obradowal, začež nejen my zde, nýbrž jistě i větší díl čtenářů Musejníka jemu povděčení budeme.

Jakou ztrátu zdejší wysoké školy úmrtím weleučeného krajana našeho p. dra. *Kolečky*, professora státního lékařství, utrpěla, o tom Wás již zpráva došla; oznámiti ale Wám musíme, že i druhý krajan nás a chlouba zdejší fakulty lékařské, p. professor *Rokytanský*, velmi nebezpečně nemocen byl, a že i jeho snad ztratime, jsme se obávati počali; wšak ale uzdravil se opět k naši veliké radosti brzo zase posluchače výtečnými přednášenimi swými obraduje. (Dokončení.)

z Waršawy.

Když se k nám radostná zpráva o založení české průmyslní školy i o přijímání peněžitých příspěvků byla doneslá, jedenkaždý z nás tu bydlících Čechů s radostí přinášeli i skladali mi pomůcku podle možnosti swé, která w malo dnech zrostla až na 263 zl. polských.* Summa tato změněna na směnný lit. a bude na místo odeslána při příležitosti, která w mimořádných nastoupiti má. Prosíme tedy weleučených našich pánu krajanů, by ráčili tuto malou pomůcku w určené pro ni místo nejlaskavěji přijmouti.

W zdejším obyvatelském kasině dáván byl nedávno koncert, při kterém i jeden český sbor Jelenův provozován byl. Lhoták.

z Obříství.

I naše Labě znamenitě se rozvodnilo. Dne 2. Května w neděli poznenáhla rostla a přes noc na pondělí již kelké pole na prawém břehu docista zaplaveny byly. Známo jest, kterak ubohá tato vesnice již předloním wodou utrpěla, a těd opět, ačkoli stavěni celá stojí, na polích nenahraditelná škoda se ji stala. Musím se zmíniti o jednom starém dluhu, který by wes tato jakož i jiné téhož panství Obřístevského rády zaplatily, nemohouce ale, abych we jménu jejich aspoň vděčnost a vůli jejich projewil, mne žádaly. Dluh tento vděčnosti dlužní jsou milovanému swému direktoru p. *Ferdinandimu*, který w tolkaletých strastech a zvláště předloním právě otcovsky o ně pečoval. Bůh mu to za ně odplátl! Podotýkám jen ještě, že p. direktor F. i co Čech vřele se oswěduje a pěstováním české řeči při ouřadě i ostatní ouředníky i poddané příkladem dobrým předchází.

Nemohu se zde nezmíniti o novém hostinci pana *A. Krouského* za Štěpánským přívozem nad Klemi, kterýžto nedávno do Mělníka se ubíráje jsem navštívil. Jak jsem byl překvapen, wida kterak sedláci z okolních vesnic hezky plně w časopisech se probírají! I přiblédnu bliže a na jdu: Nowiny, Wcelu, Květy, Pautnka, Pražského Posla a listy hospodářské. P. Krouský wšak nepůsobí jen timto na zdejší lid. Máš on také bohatou knihovnu a rád z ní i jiným ke čtení sděluje. Jak velice to na mravní i rozumové wzdělání lidu působí, netřeba teprw dokazovat. Kýž bychom měli hodně mnoho takových hospodských a hospod!

—ský.

Literatura ilirská.

* W Záhřebě vyšel druhý swazek Sbírky užitečných knih, obsahující básně Dositeje Obradoviće. První sesítek, 80 stránek w 8., stojí 10 kr. stř.

* Tamtéž v národní tiskárně p. dra. Ljudevita Gaje vyšla rozličná díla Rudolfa Cvětice. Cena 30 kr. stř.

* Zora dalmatinská na bezcesti se pustivší vši oučnosti u obecenstva pozbyla, a již nyní místo archových čísel jenom půlarchové vydává. Myslili jsme, že oblibení čtenářů dalmatských v nemotorném prawopisu a v ascetických scholastických článcích Zoru donutilo; nyní pak rozumíme, že Zora vlastní svéhlawostí hyne.

Silocwic w Praze.

Dne 2. Máje držela se opět veřejná zkouška v silocwičném ústavu Stegmeyerově, tenkrát cvičenců dospělých. Bylo jich přes dvacet; jedna polovička byly učitelští a druhá nejvíce doktoři a vychovatelé. Kandidátů školních bylo tedy potažně dosti mnoho, což poněkud zadost činí prání našemu v referatu předešlému pronešenému. Bylo i tenkrát, jako předešle, kde jsme zapomněli i to podotknouti, že wysoké školní dozorstvo i s jinými o výchování mládeže vysoce zasloužilými muži ve věci té pilné účastenství mělo, walné množství diwáků, jenžto dílem velmi bedlivě pozorovali, jakou pružnost a vytrvalost uděluje cvičení takové swalüm a jakou bystrost a ohebnost celému tělu. Můžeme to také ku pochvale páne Stegmeyerové říci, že z velkého množství silocwičných pokusů (je jich vynezeno již 360 jen na bidlech) k veřejné zkoušce právě takové volil, které více k tomu směrují, aby ukázaly, jak přiměřeně v jednotlivé částky našeho těla cvičení to we své rozmanitosti působí než k brawuře a jiným pouze na obdiv se stavitím obratnostem. W skutku neuš tělocwic žádné kejkrlrství. Za tou přičinou pokládáme to také za chybu, že diwáci při zdařilých a smělých kusech „Brawo!“ wolali a při nezdařených se hezky hřmotně zasmáli. Nezdá se, že by všichni byli poznali, co tělocwic znamená. Škoda že mnosi ze cvičenců, jak doslycháme, při zkoušce proto se nedostavili, že nedlouho teprw cvičením tímto se bawi a tudy že wýtečné obratnosti ještě nedosahli. Právě to by bylo celku dobré posloužilo, jelikož by se nám tak měřítko podalo, posouditi a oceniti pokrok delšího cvičení. Také by to velmi výhodné bylo, kdyby byl p. Stegmeyer sám ten aneb onen kus provedl, aby chom tak viděli, jak daleko to možná přivéstí při potřebném cviku a vytrvalosti. Ostatně přejeme vzniku a zdaru ústavu tomu a každému podobnému. K.

Pražský denník.

W dílně pilného sochaře pana Františka Linna w Řetězové ulici viděli jsme tyto dny dvě sochy z pískovce velikosti nadživotní, z nichž jedna představuje sv. Wacława w oděvu wewodském, druhá sv. Wojciecha. Jsouc určeny pro nový most chrudimský a wywedení jejich jest chwalitebné.

Kronika času.

* We Lwově chtěl jeden lékař jistě ženě vytrhnouti bez bolesti Zub. Dal jí tedy nadychat se sirkového étheru, když pak žena opojena byla, teprwa mu napadlo, že se jí nezeptal, který Zub ji bolí. Ten šwabský kousek i hned uwedli tam na divadlo.

* Před welikonocemi dal papež ze svého soukromého jméni za 3000 skudů chleba mezi chudé w Římě rozdati; pro krajiny ustanovil k témuž konci více než 30.000 skudů. Dále nařídil pekařům, aby chléb, i kdyby ceny obilní wystupovali měly, nejináče prodávali než za dosavadní peníz, jelikož ostatek z vlastní kapsy jim nahraditi chce. Daň z oleje docela zrušil.

* W Americe wynalezl prý jistý Eliás Howe sič stroj, který denně tolík usije co dewět krejčí.

* Wloni jeden ruský pohraniční strážce stříhal ženu, která bez výkazu hrance přejiti chtěla, až na pruskou půdu, kdežto ji dohonil a zastřelil. Nyní vyřknut jest nad ním orteil, který ho odsuzuje k 3000 ranám od prutů běháním skrz ulici a k osmileté práci v dolech sibirských.

* W Bavorově oběsili se bez patrné příčiny nedávno dva chlapci, jeden 16-, druhý 11lety.

* W Berlině pekou nyní cukráři tak nazvané königlich preußische Ständeversammlung-Torten, jichž mladý politický svět tamější denuě hezké množství požívá.

* W Avignonu stála nedávno 28letá ženská před soudem co pytláčka. Může prý se w střílení měřiti s nejlepším myslivcem. Toliko pernatou zwěr nestříli — snad ze sympatie.

* Město Trarbach nad Moselou určilo nedávno sud moselského vína od r. 1844. básníku a kompositorovi nejlepší písni o Moselu a moselském vínně. W čele sboru posuzovatelského jest Marschner, skladatel Templaře a Židovky, Upíra a j. w. Až posud sešlo se 162 písni.

S m ě s.

Ctižádost otrocká. Hrabě Castelnau, cestujíc pln myšlenek filantropických po Sjednocených obcích severo-amerických, navštívil též trh na otroky. A však na místě zoufalství s podivinem spatřil při Negrech rozpustilo weselost, ani živé spolu rozmlouvali a blasité se smáli. Jediný z nich plakal. „Ha! ten alespoň pojímá své hrozné neštěstí a svou hanbu,“ pomyslil si hrabě w duchu, i přistoupil k Negrowi tázaje se ho na přičinu jeho smutku. „Jak pak nemám plakat, pane,“ odpověděl Negr, „když mne prodali toliko za 600 dolarů, co zatím za Jakuba, který je slabsí než já, 700 dolarů dali. Já jsem na vzdycky zahanben.“ — „Nemohu wypsat,“ dokládá hrabě w opisu své cesty, „jak slova ta zázračně mě uspokojila, tak že jsem vídal později ještě na tisíce černochů na prodej vystavených, aniž mi kdy dřívější moje filantropické myšlenky napadaly.“

Lichwáře jen smrt naprawi. Anglický spisovatel Dawle vypravuje we svých pamětnostech cestovních, že byl jednou svědkem obzvláštní popravy w Číně. K smrti odsouzený byl člověk asi čtyřicetiletý, barvy bledožluté, na tváři pak jeho wyrážela se náruživá lakotnost. Oči jeho diwoce se koulely, ústa byla zkřivena potměšilým úsměchem. Ostatně očekával s newídanou chladností poslední ránu katowu. Teprw když na lešení vystoupil, spatřil jsem, že mu obě ruce chybí. Na zwědawé dopítačení po přičině toho dwouděl jsem se, že odsouzenec jest nelitošitý lichwář, který již dwakrát podle práv čínských utětim ruky za šejdy swé byl potrestán. Poněvadž ale i po druhém trestu několik nezanechal bezectného obchodu svého, nýbrž ještě mnohem nesvědomitěji nežli dříve jej prováděl, odsouzen byl k steti. — I to jest povšimnutí hodně, že wšecky tři tresty utrpěl w krátkém běhu dvou let. Lichwáře nejhorší pokuta neodstraší, veřejná hanba, pohrdání jsou u něho ničím w porovnání s tím čábelisko-rozkošným citem. Wždy wětšího obohacování se křivdou a zchudnutím jiných. Nenasycená žádost peněz jako ohněm pekelným wypálí u člověka wšecky city lidskosti!

Nowá knížka.

Uprchlec w horách Jurských. Ze Z..... e přeložila Wl. Růžičková. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospišila. 12. Stran 144. Cena 20 kr. stř.

Číslo 56.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvíř).

**11. Května.
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Ženich z města.

(Pokračování.)

„Widíte, matinko,“ šeptala Mařenka po chvíli, „Wojtěch mne tak upřímně miluje — sama to víte, sama dobrotu jeho znáte, neboť často a ráda jej chwálíváte.“

„Ano, Mařenko,“ odpovídala matka, „Wojtěch je hodný synek, mám ho ráda a s potěšením jsem na to hleděla, že on tebe a ty jeho miluješ. Sama víš, že jsem ti obcowání s ním nikdy nezakazovala, ano kde jsem mohla náklonnost twou k Wojtěchovi před tatíkem tajila, jen aby on přenáhlenost a prudkou svou vše na wěky nezkazil. Teď ale již se utíš, wšak ještě s panem Lečkou k oltáři nejdeš. Mně pořád něco v srdeci povídá, že z té svatby s panem Lečkou nebude nic. Dnes se to w Praze rozhodne, dám si pilně na práci, abych jej dobře seznala, a není-li takový jaký má být, tedy tě jistě nedostane, za to ti stojím, kdyby i tatík stokrát ho za ženicha chtěl a nám wzdoroval. Pusť tedy vše mimo sebe a doufej w Boha, že on s tebou dobré naloží.“

Mařenice bylo nyní lehčeji okolo srdce. Mělatě silnou zastúpitelku, o níž s jistotou wěděla, že ji w neštěsti upadnout nenechá. I odewzdala se, jak jí matka radila, do wule Páně a s dobrou nadějí jela ku Praze. My pak, co zatím ona ku Praze jede, wraťme se nazpět do Žiwina, abychom shlédli, co asi Wojtěch dělá.

Ubohý milenec neměl dnes celý den pokoje ani stání. Než ještě slunce vyšlo, hnalo ho to z lože, aby Mařenku odjíždějící spatřil. Ukryt za chrastím díval se za vesnicí na ni, když právě mimo jela, vystoupit ale před ní z ostýchawosti před matkou a kočím sobě netroufal. A když byla již daleko za jela, ještě hleděl za ni, a čím více kočíc w dálce se trafil, tím více zraků svých napínal; bál se, když ze zraků jeho sejde, že již docela proň bude ztracena. Tu wšak u prostřed bolu swého, až k zoufalosti se bližícího, napadla mu slova, jež Mařenka wčera večer k němu byla řekla. „Wojtěše!“ pravila k němu, „buď bez bázně a důvěřuj se we mne.“

Bud jist, že jen tomu svou ruku podám, jež miluji — tobě!“ Ta slova sobě Wojtěch pořád opakoval a rozbíral, konečně pak zmužilo se jimi srdece jeho a on w nadšení zwolal: „Ano, Mařenka, w tebe se důvěřuji a — w Boha! On nás neopustí.“ To dorekna kráčel k domovu, ale přede wsí uhnul na cestu do Bejlowiec, vesnice s kostelem a farou asi čtvrt hodiny od Žiwina wzdálené, kdežto se právě zvonilo k službám božím. Wojtěch byl nyní tichý, vůli boží a Mařence zcela oddaný. Přes celou msi se nábožně modlil i zpíval, a s potěchou a posilou wracel se po službách božích k domovu.

4.

Jsme w Praze w —ské ulici u příbytku pana Lečky. Dole při zemi do ulice je kupecký krám, dnes wšak, jelikož neděle jest a služby boží již se konají, jsou dwěrě jeho přiwreny. Nade dweřmi skví se pěkně psané jméno: „Adolf Lečka.“ Obydlí páně Lečkovo jest w tom samém domě w druhém patře s okny na ulici, a obsahujic čtyry krásné, prostranné pokoje swědčí o wysokém způsobu živobytí pana Lečky. Teď právě jest doma, pohřízen w jakési tajné rokowání s panem Zejdou, námluvčím swým. Pan Zejda sedí na skwostném diwanu ruku maje starostliwě o dlaň opřenou. Pan Lečka chodí s wýrazem nepokoje na twáři kwapným krokem po pokoji.

„Jenom dwě stě stříbra kdybych žatim měl, bylo by spomoženo,“ pravil p. Lečka na chvíli se zastawiw. Stowku bych dal domácimu, stowku panu ***owi, oni by se tím spokojili, jen kdyby peníze widěli.“

„A co ostatni wěřitelé?“ tázal se p. Zejda. Co bude říkati p. Draha, p. Línek, p. Štěstek —?“

„I což ti!“ přetrhl mrzutě dlouhou Zejdou litanií sužowaný dlužník, „ti mohou ještě počkat, z rukáwu jim peníze newysypu. Jen abychom to s tou svatbou brzy ku konci přivedli —“

„Nu, já myslím,“ pravil námluvčí, „že paní Košinová brzo již s newéstou sem přijede.“

„Jenom tyhle dny aby nepřijela, dokud to s těmi wěřiteli nějak nespôrádám,“ prál si upřímný ženich.

— „Zejdo! mně se zdá, jakoby někdo w předním pokoji na dwěrě tloukl — hledte, kdo to je!“

Pan Zejda se zdvihнул a odešel z pokoje, aby se koukl, kdo to tluče. S pozorností poslouchal p. Lečka, kdo asi přichází. Najednou wšak ženské hlasu v prvním pokoji mluvit uslyšel a než ještě rozeznati mohl, kdo to je, otewřely se dvěře a Košinová s Mařenkou wstoupily do pokoje — hosté to, kteří právě dnes panu Lečkovi witáni nebyli. Co ale činit? Již jsou zde a potřeba káže, aby tu nejspokojenější tvář před nimi ukazoval. I sebral se uvitat je s takovou radostí a srdečností, jakoby je byl již dávno a s toužebností očekával. I musely sobě hnedy sednout, a co zatím p. Lečka na sta otázek matce i dcéri předkládal, musil p. Zejda obstarávat, čím by se hosté na čerstvo poctili. V okamžiku přinесena káva a jiné lahůdky k namáčení a zakusování. Pan Lečka stal se nejpozornějším a nejochotnějším Ganimedem, brzo to neb ono schallowal, zase toto předkládal a všechno způsobem o to pečoval, aby hostům ničeho nechybělo, aby vše u něho nalezly nejwejší chutné a úpravné. Hosté wšak jenom dosti málo ode všechno požili, za vše děkujíce a aby takových tvýloh nečinil, jej žádajíce. Úžilat je s jedné strany neobyčejná skvostnost a nemírná nádhernost snídaně, a s druhé strany opět je v rozpaky uwáděla přílišná dwornost hostitelova, která, ze stanoviska sprostého wenkovana uwážena, bláznowstwim nazývána bývá. Hostitel wšak, bera chowání jejich za ostýchawost, neunaveně lahůdky podával a myslí, že tyto snad jim nechutnají, pro něco jiného ještě poslati chtěl. Tu wšak wešel do pokoje p. Zejda, oznamujíc, žeby někdo v prvním pokoji s ním rád mluvil. P. Lečka omluvil se vyšel, Mařencina matka ale, jak se dvěře otvíraly, okem do prvního pokoje mrštic pozorovala tam státi muže v modré uniformě, který dle celého zevnějsku právě nawlas tak wypadal jako oni wojinové, jež paní Košinová, kdykoli do Prahy přijela, po ulicích vídala, ani nad řádem bdí a všeliké výtržnosti zamzuji.

„Mařenko,“ šepotala matka dcéri, „je tam náky policajt, co pak asi chce?“

V tom wšak p. Lečka opět wstoupil do pokoje, ovšem ne s tak weselou tváří, přece ale ne bez dworného usmívání a za odpustění žádal, že je musí teď na chvíli opustit, že musí totiž nawštiviti jednoho guberniálního raddu, který prý kupecké zboží pro dům od něho běrá a měsíčně jej vyplaci.

(Dokončení.)

P o t a p ě č .

(Pokračování.)

Prosil jsem Jose Juana, by mně noclehу we swé chaloupce doprál; on k tomu se wši pohostinnou laskavostí swolil. Chaloupka jeho stála na nejzazším konci roztahlé wsi wedle jedné skály, v jejichž rozsedlinách aloe a kaktusy rostly a na jejímž vrcholu moršti ptáci swá hnizda měli wystavěná.

Mohlo se odsud i na skalnaté břehy ostrowa Espiritu Santo hledět, a slyšel jsem temné odbijení wln, které se o ně odrážely. Sem mne tedy můj hostitel wedl se wsi ochotou; i nebylo na něm nijednoho pohnutí znát, které by bylo hrozné nebezpečenství, z něhož právě wywáznul, zanechal. Jose Juan byl žluté barvy, prostřední výšky, ruce jeho byly skoro outlé; mohutná wšak ramena a široká prsa swědčily o jeho sile.

Jak jsem do chaloupky wstoupil, zanášela se mladá žena Jose Juanova právě připravováním večeře; smažila totiž nad uhlím želwu. Láhev wina nejsilnejšího druhu z Tequily, kterouž jsem se byl opatřil, rozwroucnila brzo mého hostitele. Mezi tím zcela se setmělo, v učazené lampičce hořel knot v želbowém oleji a nestejně oswěcoval skrownou světnici. Večeřeli jsme dosti chutně připravenou želwu; po večeři jsme o wšeličems rozpráwěli; hezká hostitelka seděla na zemi a s dětinou pozornosti nařízala rozprávku poslouchala. Skrze otvorené dvěře chaloupky viděl jsem, jak se skvělé wlny ku břehu houpají; na nebi leskly se hvězdy. Odhadl jsem se, Jose Juana k wyprawowání onoho příběhu pobídnout.

„Priznáwám se,“ pravil jsem k němu, že waše powaha velmi mou zwědawost napnula.“ Jose Juan pohlédl na mne celý zadiweny a nedbale odtušil: „Wy myslíte onu tintoreu, kteráž by mne dnes byla překousla? Jež to náhoda, která se nám často přibízí a která se dosti často nešťastně končí; to je wšecko.“

„Ale tenkrát, když jste pro zachránění přitele swého s tintoreou zápasil —“

Při slovech těch zbledla mladá Indianka, tak že jsem poznával, že tento příběh s nějakou smutnou domácí událostí souvisí. Jose Juan zůstal nepohnutý; přísně pevný zrak jeho, na mladou manželku upřený, byl jí poručením by odešla. S powolnosti, kterouž se ženské kmene Hiaquis zwlaště wyznamenávají, se zdvihla, poslední dvěře chaloupky se za ní zavřely. Podal jsem Jose Juanovi sklenku wina, by se k wyprawowání rozjařil.

„Powidal jste mi, že zítra ráno zase se odpławite?“ ptal se.

„Ano, hned jak se rozední!“

„Dobře; mohu wám swůj příběh wyprawowat!“ Při těchto slovech se zvednul, a kynul mi, bych jej následoval. Wyšli jsme z chaloupky wen, on pohlédl na oblohu a pravil: „Witr wěje přízniwě; je to koromuel, jež wěje od wýchodu; zejtra o desáté, když přestane wát, bude loď waše již daleko od našich ostrovů.“

(Pokračování.)

Podobizny abatyš kláštera sv. Jířského w Praze.

Od nedávného času má starodávní kostel sv. Jířský na hradě pražském novou památnost, jenžto zaslhuje být blíže zmíněna w těchto listech a pověsimuta od obecenstwa

při otěvření chrámu tohoto, které děje se dwakrát za rok, totiž na den sv. Jiří (24. Dubna) a na den sv. Lidmily (16. Září). Jest to osm podobizen životní velikosti kněžen abatyš staroslawného kláštera Benediktinek u sv. Jiří, které zasloužilý milovník českých starožitnosti, P. Ignac Ewgen Nowák w chodbě ku kapli sv. Annské vystaviti dal. Tyto obrazy byly po zrušení kláštera soukromnou majetnosti bývalých jeptišek, z nichž větší část s abatyší svou, kněžnou Theresii Harnachovou, rytírkou z Harnachu, bydlela w někdejsím jesuitickém semináři w Žitnobranské ulici na Nowém městě. Dwě poslední těchto jeptišek, Martha Schubhardtová a Marie Wojteška Fiedlerová *, odkázaly je panu P. Nowákovi k schowání a ochraně.

První z těch podobizen představuje, dle nápisu z pozdějšího času, kněžnu abatyši Juditu Eybenstolerovou z Eybenstolu. Byla sestra Josuova z Eybenstolu, komorníka Rudolfa II. a před tím abatyši cisterciánek Poletských (vallis virginum in Pollet alias Fraventhal). Od Rudolfa II. přeměněna přestoupila do řádu Benediktinek a stala se abatyši u sv. Jiří, aby zadlužený a zanedbáný ten klášter opět ke cti přivedla. Při svém příchodu (r. 1574.) nalezla klášter téměř vymřelý; byly tam totiž tři jeptišky. Její neustálé horlivosti a energickému působení brzo podařilo se, klášter k novému lesku a zvelebení přivesti a finanční jeho poměry lépe usporádati. Umřela prvního Dubna 1600. w 26. roce svého ouřadování. — Když však kritickým okem prohlížíme obraz, mající abatyši tuto představovat, bezdéké wzbudí se w nás myslénka, zdali nepředstavuje spíše její předkyni kněžnu abatyši Lidmilu Blížiwickou z Blížiwa (1550—1562). O osobách ostatních sedmi podobizen není žádná pochybnost, jsou pak následující:

* Kněžna abatyše Žofie Albinka z Helfenburku. Otec její byl rytíř Wáclaw Albin z Helfenburku, který po smrti manželky své do stavu duchovního vstoupil, vkrátce stal se kanovníkem w Pasově, Olomouci a na hradě pražském a děkanem na Karlově Tejně, roku pak 1575. co biskup Olomoucký umřel. Bratr její Wáclaw byl arcijáhnem pražského arcibiskupství a kanovník na Vyšehradě i Staré Boleslavě. ** Žofie byla z počátku jeptiškou w Tišnovicích, potom vstoupila do kláštera sv. Jirského a pět let po složení slibu stala se přeworkou. Roku 1600. zwolily ji pro zásluhy její všecky sestry za abatyši. Žofie spravovala klášter svůj po 30 let w časech nejnepokojnějších a nejnebezpečnějších mocně i obezrele, i dostalo se jí té cti, korunovati dvě královny české: Annu, manželku Matyášovou (10. Ledna 1616.) a Eleonoru Mantuanskou, manželku Ferdinanda II. (21. Listopadu 1627.) Umřela pak 15. Prosince 1630. w 67. roce svého věku.

Justina Anna Etlinka z Rosencelsu. Byla to jedna z nejčinnějších abatyš kláštera sv. Jirského, pro jehož blaho a zewnitřní lesk mnoho oučinkovala. Milovník starožitnosti obzvláště dekuje jí za obnovení w slohu byzantském stavěné krypty sv. Mikuláše. Když r. 1648. Königsmark Malé strany a Hradčan se zmocnil a rota švédských drancovníků do kláštera wedrati se chtěla, zmužile wstří jim vstoupila abatyše Justina. Její úctu kázající objev a uchvacující výmluvnost tak wellce působila na Švédy, že pokojně odešli a důstojník jejich ochrannou stráž před klášter postavil. 11. Září 1656. posadila královne

* Narozena jsouc 27. Února 1752. w Praze vstoupila 1769. do kláštera sv. Jiří a byla 24. Září 1770. oběčena; 25. Listopadu 1771. složila slib a umřela co poslední bývalá jeptiška sv. Jirská w Kadani dne 9. Prosince 1841.

** Umřel na den přenešení sv. Lidmily r. 1606. a pochřben leží na Vyšehradě.

Eleonoře, manželce Ferdinanda III., českou korunu na hlavu, a umřela 12. Února 1659. majíc stáří svého let 50.

Kateřina Trebonia Schmidlová ze Sternfeldu, za abatyši volena 17. Března 1659., umřela 13. Června 1662. majíc let 53.

Alžběta Eufrosina Kestnerová z Frauenberku, zwolena r. 1662., umřela 1. Listopadu 1671.

Isidora Konstanția Roudnická rytířka z Brzežnic. Tato vstoupila do kláštera 28. Října 1693., majíc let 22, složila slib dne 13. Listopadu 1694., stala se r. 1719. podpřeworkou, r. 1720. přeworkou a dne 26. Srpna r. 1722. zwolena byla za abatyši. Umřela pak 13. Listopadu 1731, zastávavši mužně po 9 let samostatnost a práva kláštera a korunovavši Alžbětu, manželku oswíceného císaře a krále Karla VI. („postquam annis novem feliciter gubernasset, pro immunitate et juribus monasterii viriliter stetisset et augustissimi imperatoris et regis Bohemiae Caroli VI. conjugem Elisabetham 1723. coronasset“, jak na hrobním kameně jejím stojí.)

Anna Skolastika Baulerová urozená z Hohenburku, zwolena 1. Září 1735., panovala 31 let, mnoho působící pro klášter; umřela 15. Října 1766, majíc let 84.

Maria Elekta Wacławka baronka Wrażdowá z Kunwaldtu, předposlední abatyše sv. Jirské, umřela 22. Března 1781. w 11. roce panování svého, majíc let 76.

Wšecky podobizny, wyjmoucí obraz abatyše Wrażdowé, jsou originaly. Nedávno obdržela tato zajímavá podobiznou galerie nový přirostek originalním vyobrazením kněžny abatyše Alojsie Teresie z Widmannu, nar. 8. Dubna 1677., zwol. 21. Prosince 1731. a zemř. 15. Července 1735.

Podobizna tato jest dar čáslavského pana pošt mistra Wojtěcha rytíře z Widmannu. Bylo by přáti, aby majitelové ještě zde onde w městě i na venku roztroušených podobizen sv. Jirských abatyš chwalitebný příklad pana rytíře z Widmannu následujice chrámu sv. Jirskému je navrátili, kdežto by w seřadění s ostatními historickými obrazy dvojnásobní cenu měly.

F. B. Mikowec.

D o p i s y.

z Widně.

(Štúrova strana a prešpurská stolice českoslowanská. Čitaonica w Nowém Sadě. Metropolita Rajičić.)

(Dokončení.) Týkaje se jinošlavanských nowin, tu nás došla tyto dni z Pešti pro nás Čechoslowany velmi důležitá zpráva, již i čtenářům Květů tuto sdělit, a potřebné jsme uznali. Z dopisu p. Kollárova, jednomu z jeho přátel sem zaslaného, dowěděli jsme se totiž, že opposice proti Štúrovu a jeho novotářství na Slovensku nyní zvláště w ewangelickém duchovnictvu a učitelstvu co nejrůzněji povstala a při posledním generálním konventě, w Pešti držaném, i zvláštní porada o věci této se držela. Mezi jinými prostředky, jimiž by se různě tomu co nejplatněji vstříklo, uznalo se zvláště za potřebné, slowensko-českou stolicí w Prešpurku — jelikož až dosavadé roční plat tamního professora, toliko 30 zl. w. č. obnáší — lépe nadat a mimo to i staričkému p. Palkovičovi mladého a zbhleho slavistu za pomocnou k ruce přidat, a hnadle při konferenci mezi přítomnými subskripce k přispěvkům pro dotčenou katedru započata a důstojný p. Kollár od konventu za hlavního sběratele a pečanská slowanská obec za administrátora těchto přispěvků zwoleni jsou. Jistina má vždy v Pešti uložena zůstat a toliko úroky z ní do Prešpurska se zaslati budou. P. Kollár došel na to hnedle k výběru pánum w Pešti strany věci této a již se zdrojí aet zlatých k účelu tomuto dohromady dostalo. Poslane sbírky učini i pp. superintendenti a seniori we svých okresích a obcích

a wůbec k tomu všechnožně hleděti a dobrodinců vyhledávat se bude, aby potřebná jistina k obmýšlenému lepšinu nadání stolice jmenované co nejdříve se sebrala, takto w Prešpurce studující mládež slowenská od Štúra a jeho nowotárství odpadla, s biblickou českoslowanskou řečí bližeji se seznámila a sprátelila, a spolek, jenžto Slováky a Čechy i Moravany z ohledu řeči písemní až dosavad wázel, úplně se držel a šířejí upewnil. Poněvadž pak prešpurská katedra stolicí „českoslowanské řeči a literatury“ sluje, jejmžto účelem jest, dva tyto kneny užejí spolu spojovat, projevuje pan Kollár přání swé, aby i Čechové a Moravané w tom pádu peněžitými přispěwky nápomocni byli, kteréžto účastenství by nejen w materialním, peněžitém, nýbrž zwláště i w národním ohledu velmi prospěšným bylo, jelikož by se tudy k užšímu spojení Slováků s Čechy a Moravany walné přispělo. Že každý z nás k chvalitebnému a důležitému předsevzetí tomuto co nejzdárnějšího wzniku ze srdeč milerád žádá a dotčené přání p. Kollárovu za slušné uzná, o tom pochybowati netřeba. *

Neméně zajímavé bylo také pro nás, dowěděti se od p. N., z nového Sadu tyto dni sem přišedšího, kterak rázně tamní Srbové u zvelebování a rozšírování národnosti swé sobě počinají a jak blahodějně tam zaražená a od vyšších míst ztržená čitaonica (čítárna) u věci té působi. Sestává ona již z více nežli 250 členů (jakým se každý stává), kdo buď k ročnímu příspěvku 10 zl. w. č. se uwolí, buď jednou pro vždycky 100 zl. w. č. složí, kterýžto pak zároveň i zakladatelem čitaonice se jmenuje), a drží každý měsíc pořádne schůzky a porady sborové. Mimo několik německých a maďarských nachází se tam osm slowanských časopisů, mezi nimi i Kwety, a jakož ústav ten sice hynou již knihownou opatřen jest, w ní ale, jelikož ona dosaváde nejvíce tolko z darovaných knih sestávala, mnoho důležitých slowanských spisů se pohřešuje: tedy w poslední w Březnu držané poradě na tom ustanoveno, aby se na zakoupení slowanských i jinojazyčních o Slowanech jednajících spisů každoročně 100 zl. str., a pokud by toho potřeba nastala, i více wydávalo, a slovníky i grammatiky všech nářečí slowanských jakož i veškerá dla Dobrovského se zakoupily. Walných pak peněžitých přispěvků k tomu získalo se letos zwláště prodáním lösů, k nimž výhry tamní zpanilomyслné krásné pohlawí bylo podalo a které při bále, jež čitaonica co nejdříve s welikou okázaností dávati bude, se potáhnou. Že w Nowém Sadě nyní nejvíce o to se pracuje, aby srbská Matica — tato, ze všech slowanských matic nejstarší a nejbohatší, ale bohužel nejlhostejnější a nejeniwejší — z Pešti taní se přenesla a i srbské časopisy a noviny tu wycházely, o tom již byla w wěřejných listech zpráva podána. Aby pak tamní vlastnímилové dokázali, že právě Nowý Sad w každém ohledu nejpřihodněji co střediště rakouských Srbov k tomu všemu se hodí, chystá tamní čitaonica co nejdříve spísek tiskem wydati, jehož první část místopisná, statistická a historická dátá N. Sadu se týkající obsahovati, w druhé části o původu, účelu a zřízení a dosavádním působení čitaonice samé se jednat, třetí pak w tamním okolí, w Srému a i w pomezí, wůbec w celém rakouském Srbsku sebrané a dosaváde w žádné sbírce neuverejněné národní písne srbské w sobě

* Již před několika lety podobná sbírka se w Praze činila a, pokud se pamatuji, hezký peníz se nasebral a odesal. Zdali ale ty peníze skutečně obráceny byly na přilepšení professorovi českému w Prešpurce, o tom jsme níčeho nezwěděli.

Red.

obsahowati bude. Wó wydávání spisů podobných, jenž by historická, etnografická a statistická, na rakouské Srbsko se wztahujíci dátá obsahowaly, čitaonica i budoucně pokračovati obmejší a wůbec k probuzování a pěstování literární vzájemnosti mezi Srby rakouskými prohlížeti ehce. — S obzvláštnim potěšením ale slyšet nám bylo, jak horlivě a platně J. Exc. weleduštojny a urozený metropolita karlovecký p. Josef Rajacić wěci národní se ujmá a nejen co nejúčinlivější literaturu srbskou podporuje, nýbrž nyní také i k českoslowanské obzvláštní zřetel svůj obracuje a kněží swých, zwlašť seminaristů, k učení se jazyku českoslowanskému wzbuzuje; pročež také, jak jste se snad již sami dowěděli, nedávno do Prahy o 20 exemplářů české inluvnice a o 2 exempláře Jungmannova slovníku, pak o wšecky w nowejší i starší době tiskem vyšlé důležitější knihy české, psaní zaslal, z nichž onino pro mladé duchowní k naučení se jazyku českému, tyto pro jeho rodinnou knihownu ustanoveny jsou; také co nejdříve i k matici české přistoupil. Bodejž i jiní w podobně hodnosti w zemích rakouskoslowanských postavení mužové tohoto welikodusného příkladu následovali a zwlaště k důkladnému wzdělání se mladých duchowních w řeči materské, w jakéž jim jedenkráte slovo Pán kázati a lid wyučovati bude, co nejhorlivěji prohlíželi!

A. R. S.

Pražský denník.

Dne 8. b. m. w 10 hodin ráno odbýváno bylo w metropolitánském chrámě sw. Wita slavné requiem za J. C. W. nebožtíka panja arciknižete Karla, generálního kapitána království Českého, u přítomnosti četně shromážděných prelátů, zemských stawů, nejvyšších ouředníků a vojenských wysokých důstojníků.

Kronika času.

* Dne 27. Března představil turecký wyslanec královce Anglické manželku swou, kteráž byla zcela po ewropsku oblečena.

* Hektor Berlioz jest nyní w Moskwě. W Petrohradě dělal náramné furore. Po Lisstovi a Rubinu newzbudil tam nikdo podobný enthusiasmus.

* Wéwodowi Devonshirskému jsou jeho sedláci milejší nežli jeho zajici. Tento pán totiž, známý pro svou dobrout k poddaným, dal nedávno wšecky zajice na svých statcích okolo Chatesworthu postříleti, aby sedlákům žádných škod na polich netropili. Známo wůbec, že Anglicko lesů nemá, a tedy zajici s wýživou swou pouze na polní plodiny odkázáni jsou.

* We Frankfurtu nad Mohanem platí se za Gliberní bochník chleba 29 kr., w Mohuči 36 kr., w Darmstadtu 37 kr., w Ašafenburku 38 kr., w Heidelberku 42 kr., w Štrassburku 1 zl. Za to byl ale shon o chléb w prvním městě tak weliký, že mnohá rodina jenom samé žemličky jisti musela.

* Němcí naříkají na swé krajany w Haliči, wytykajíce jim, že pro nedostatek německé národnosti wůbec mezi cizinci zapomínají na svou samostatnost, na lásku k vlasti, k mrawům a k jazyku materskému. W Haliči prý Němcí swou vlastní krew zapírajíce k Polákům se naklonují a polský jazyk dětem co materský do úst kladou. Dává se tedy německým otcům rada, aby syny swé nejprw německy wychowali, kteři potom bez obtíže tolík polštíny si přivlastní, co jim potřebí bude. *

Jelikož na čtvrték svátek připadá, bude se příští číslo již we středu po čtvrté hodině odpolední wydávati.

Číslo 57.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pošpišilou
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlrokých třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawy, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

12. Května

1847.

Predplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s paříženou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ženich z města.

(Dokončení.)

Paní Košinová pochybowala w nitru swém o prawdě slow těchto, tušilatě, že jiná snad bude příčina jeho odchodu, w čemž ji také ubledlost twáří Lečkových posilňovala. Dělala wšak, jakoby ničeho neznamenala, a pobádala jej, aby jimi od záležitosti swých zdržowati se nedal. Pan Lečka odešel, hosté zůstali sami, po panu Zejdovi není také památky. Nejspiš že za p. Lečkou též odešel. Když byly ženštyny w nejistotě a plny očekávání asi hodinu seděly, zaklepáno silně na dwéře a do pokoje wstoupili dva páni, z nichž jeden hořící swíčku, druhý pak čerwený wosk a pečetidlo w rukou nesl.

„Dobré jitro,“ pozdrawoval pán napřed jdouci. „Odpusťte, matinko,“ jal se na to ke Košinové hovoriti, „odpusťte, že wás přítomností swou obtěžujeme. Přicházíme w úřadní powinnosti, je nám totiž uloženo, abychom wšecken nábytek i pokoje kupce Lečky zapečetili. — Jste snad jeho přibuzné?“

Košinová i Mařenka ztrnuly. S hrůzou ted poznávaly, žeby málem byly w tenata podvodníka upadly, kdyby náhoda je byla newyswobodila.

„Pane,“ wyprawila ze sebe matka drobet se usebrawši, „račte nás poučiti a z nesnázi wywésti, neboť newíme na čem jsme? Pan Lečka se o ruku tutu mé dcery ucházel a my dnes z wenku sem přijely, abychom hospodárství jeho shlédry, a ted widíme, že pan Lečka nějaký nehodný člověk byti musí.“

„Hodný, matičko, není,“ odslovil úřadník, „sice by byl lépe hospodařil a tolik dluhů nenadělá, tak že ted pro ně u wězení seděti musí. Lituji wás, matinko, i dcerušku waši, bezpochyby že si cbtel p. Lečka wénem waši dcery z dluhů pomoci,“ doložil úřadník a psmál se.

Matka i dcera ted celou wěc pochopowaly. Horšily se w srdeci na nehodné počinání Lečkovo, spolu ale Bohu děkowaly, že se celá wěc tak šíastně bez jich škody a pohromy skončila, že Lečkova podvodnost a stav jeho w prawý čas jim odkryty a Mařenka tím způsobem před vdáním do města ochráněna.

„Jak děkuji Bohu wšemohoucímu!“ zwoala matka oči wzhůru pozdvihnouc; „já nikdy sňatku dcery mé s panem Lečkou neprála, i ona nechutí k nému cítila, jediné manžel můj, omámený powrchním leskem pražského kupce, na to doléhal. W tom, Mařenko, widiš prst boží,“ prawila matka k dcéri se obrátic, „Bůh odkryl podvodníka a ochránil tě před nebezpečenstvím — widiš, zdali jsem ti neprawila, že Bůh celou tu wěc k twému dobrému zřídí?“

Se slzami w oku padla diwka matce na prsa. Plakala opět, ne ale slzy smutku, nybrž slzy radosti a wděčnosti, jakéž po přestálém nebezpečenství proléwáme. W tu chwili ještě opustily osudný dům, do něhož ne bez bázně byly wkročily. Honzík, kočí jejich, diwil se nemálo, slyše selku přikazovati, aby zapráhal. Honzíkovi to newonělo, chtěl dnes trochu zkusiť dobroru pražského ležáku, co ale počít? musel poslechnouti.

W deseti minutách wyjízděl Košinůw kočár opět z pražské brány a zatačel na silnici k Žiwinu wedoucí.

* * *

Skončilo se léto, ušel i podzimní čas, nastala zima a s ní přiklusal i brzo frašný masopust. Ani jeden týden neminul, aby w bejlowském kosteličku, k jehož kollatuře i Žiwin přislíší, aspoň jedna swatba nebyla. Jsoutě na wenku o masopustě na swatby prawé zně. „O masopustě se oženíme; o masopustě se vdáme; o masopustě budem swoji,“ to jakoby wesničanům prawidlem bylo; w jiný čas na swatbu ani se nepomysli a také pro práci ani pomyslit se nemůže.

Dnes je předposlední masopustní pondělek. Kostelník bejlowský we wysokých botách a w dlouhém hnědém kabátě, pangrotku maje na hlavě, otewírá velikým klíčem chrámové wrata, neb i dnes bude swatba a to bohatá!

Houfec dětí a starých žebraček obkllopilo kostelníka, a jak mile wrata se rozewřela, walem se do chrámu hrnuly. Asi za čtvrt hodinky slyšeti na návsi chrest řetězů wozních a weselé bičů práskání, a w malé chwili objewilo se patero wozu naplněných weselými swatebníky. Před kostelem se wozy

zastavily a opentleni svatebnici slézali s nich, mezi nimiž Košina, jeho manželka, Mařenka a Wojtěch zvláště naši pozornost budí, protože na prvním woze přijeli a dle zewnejšku hlavními osobami dnešní vesely byti se zdaji.

Ano, čtenáři, nediv se! Mařenka je dnes nevěstou a Wojtěch jejím ženichem — Wojtěch, ten selský synek, jež Košina dříve za nehodného měl, aby ho rukou dcery swé obšlastnil! Ted ale hrdy Košina již jinák smýšli. Studowaltě — ačkoliv již dávno tomu, co studia opustil a učiti se přestal — ještě jednu školu, školu zkušenosti, a dnes zkoušku z ní odbyvá. Nabylté zkušenosti, že ten lesk městský není přece tak cenný a neklamný, jako se mu zdálo, a že lépe provdat dceru swou do skromné wesničky, kdež poctiosti a božího požehnání hojně, nádhery ale a zbytečné skwostnosti po skrownu nalézati. On uznal chybu swou a napravil ji, zasnoubiv Mařenku s hochem, jež upřímnou láskou milovala. A w skutku Košina neměl nikdy příčiny na zetě swého naříkat, ano již po několika letech s hrđostí ukazoval na Wojtěcha, který za nejlepšího hospodáře w obci platil, pravíwaje: „Widíte, to je můj zei!“

Wácl. H. Kokoriński.

P o t a p ě č.

(Pokračování.)

To prawiw usednul si na překocenou kocábku přede dveřmi chaloupky a počal povídат: „Předešly rok při lowení byl zde muž, s nímž jsem se wšudy potkával. Jmenoval se Rafael. Při pradle, pod wodou, zkrátka wšudy jsem se s ním scházel. Casté scházení to mne s ním spřatelilo; i etil jsem jej pro neobyčejnou hbitost a obratnost w potápění. Srđnatost jeho se wyrownávala jeho obratnosti; žraloků si ani newšimal; pohlédnul wždycky, jak prawiw, takovým zrakem na ně, že je ním zastrášil; všechny způsoby jeho byly jak se patří: byl odwážlivý potapěč, dobrý dělník, a přede wším wesely jonák. To wše jnne k němu poutalo až ke dni, kdež se mladá dívka se swou matkou na ostrově Espiritu Santo ubytovala. Záležitost jedna, za kterou jsem se na ostrov přeplawil, mne s ni seznámila. Náruživě jsem si ji zamílovával. Jelikož jsem dobrou pověst měl, zdála se matka i dcera mé návštěvy a dary s libostí přijmat. Jak mile jsem denní oukol swůj ukončil, přeplawil jsem na protější ostrov a wracel jsem se po půlnoci teprwa od milenky; žádný o tom se nedozvěděl.

„Několik dní uplynulo od mého seznámení se s dívkou na Espiritu Santo, když jednoho jitra potkala mne jedna ze starých oněch žen, které jste dnes odpoledne žraloky zažehnávat widěl. Byla to jedna z těch pošetilých stařen, které se domniwají, že swým nesmyslným zaříkáním žraloky odeženou. Zdalo se, že s oumylem na mne čekala.

„Zdař ti neznámý duch, Jose Juane!“ prawila spatříc mne.

„Dobrého zdrawí, matko!“ odwětil jsem, hrubě si ji newšimna. Stařena wšak mi šla w ústrety a oslovovala mne:

„Slyš, Jose Juane, chci ti něco důležitého sdělit!“

„Mně něco důležitého?“ ptal jsem se w udiweni.

„Ano,“ odslowila stařena; „chceš zapirat, že jsi swé srdce na Espiritu Santo zadal? Chceš zapirat, že každoročně tam se plawiš, abysi tu widěl a s tou mluvil, kteráž w tobě lásku roznítila?“

„Kdo ti to řekl?“

„Wím to. Nuže, Jose Juane! cesta ta je dvojí měrou pro tebe nebezpečna. Neprátelé, kteréž jen we dne uspáwáme, čtihají na tebe w mori; na břehu wšak kladou ti mnohem nebezpečnější osidla, proti nimž moje zaříkání nic nezmůže; i chci ti při těchto oukladech pomoci!“

„Potupný ousměch byla má odpověď; zlosti se zajiskřilo oko staré Indianky, jenž rozhorene zwolala: „Proto že jsi newěřici, domniwáš se, že nad tebou moc nemám! Nuže! Jini wěří w to, čemu se wysmíváš!“ Při těchto slowech wytáhla malou kapsičku z plátna a vyňala z ní kromě malých perel také jednu znamenitě welkostí a překrásného lesku a ptala se: „Znáš tuto perlu?“

„Byl to dar, jež jsem Jesusitě, swé milence, byl wěnovan. Kdo ti ji dal?“ zwolal jsem poznawi ji. Stařena na mne zlostně swé oko upřela. „Kdo že mi ji dal, ptáš se? Mladá dívka, nejkrásnější, jenž po těchto březích kdy chodila; mladá dívka, kteráž by se chloubou a štěstím mladého muže, jako ty jsi, státi mohla; kteráž mne přišla o pomoc prosit, o pomoc, kterouž pošetile zavrhuješ, a to pro swého milence, jež wždycky miluje.“

„Jaké jest jeho jméno?“ — Srdece mi při této otázce silně w prsou bilo.

„Ejhle, což ti po tom,“ zwolala stařena s trpkým ousměchem, „že jméno milence jejího tobě nezáleží!“

„Newím co mne tenkrát zdrželo, že jsem tu zlopověstnou babu hned w rukou nerozdrtil; chwilku jsem se rozmejšlal; pak jsem se od ní odvrátil lhostejně k ní pravě: „Jdiž, matko, ty blázniš nebo lžeš!“ Pak jsem se spěšně dolů k lowení bral.“

(Pokračování.)

Národní powěry w Čechách.

Na sw. Jana Křítele chodí lidé w noci o dwanácté hodině na werbíku. Kdo tuto bylinu má, ten jest jist před uděláním.

Na boží hod velikonoční se všechna woda w jednu hodinu we wino promění. Proměnit se opět we wodu nazývá se nowou wodou.

Chce-li děwče, aby je měl některý hoch rád, zasíje si jakési kořinky do podsazení. Na wečír zajisté se k ní jeji wywołený dostaví. Jedna stará žena mně wyprawowała, že to samé za swého mládí, když w jednom hrabě-

cím domě sloužila, zkoušela; místo vyvoleného však přišel čábel. Kdyby se nebyla k jedné služce do wedlejšího pokoje utekla, byl by prý ji snad roztrhal.

Dítě, které má kočku rádo, bude prý svou budoucí ženu velice milovat.

Následujících prostředků užívají lidé proti nečistým nemocem. Na boží hod velikonoční běhají ven do polí a všechny se v žitě, jsou-li sami nemoci, aneb trhají žito a dávají dobytku, je-li onen nemocen.

Má-li matka dítě v cizině a ráda by zwéděla, je-li živo čili ne, vezme misu s vodou a na stůl ji postaví. Na dvě strany proti sobě se dá chléb a na druhé dvě strany uhlí. Na to vezme matka modlicí knihu Nebeklič, zastrčí do ní nějaký velký klíč a sváže to. Drží za kroužek klíč mezi dvěma prsty nad misou říká: Tomáš (aneb jmenuje-li se jinák), jsi-li živ, otoč se. Kloní-li se kniha ku chlebu, je živ, k uhlí-li, je mrtev. Aneb vezme někdy místo klíče a knihu klubko a přiváže si je na prst. Na kterou stranu se kloní, z toho soudí, že dítě buď umřelo, aneb že je na živé.

Také trhají dva mužičky (bylina v trní rostoucí) a zastrčí je v světnici wedle sebe do skuliny trámové. Jeden mužiček znamená tu osobu, která je tam zastrčila, a druhý tu, která se v cizině nachází. Který mužiček začne spíš blažíčku klopit, ta osoba, je-li doma, brzo zemře, nachází-li se ale ve světě, je mrtva.

Mat. Čermák.

Dopisy. z Moravy.

II.

(Bida a dobročinnost.)

W nynější době, kde národní život i literární i veřejný v neúčinných se pohybuje kolejich, a jmenovitě literatura žalnými stesky bíd a chudoby, se všech stran vlasti naší se ozývajícími, v smutné pozadí postavena jest, dowlote mi zrak svůj obrátiti na výjewy, ve kterých obětovává láska a dobročinnost k nešťastným spolubratrům v krásném a utěšeném světle se odhaluje. Wždyť jest to úkaz tak wznešený, pozorovati, jak všude, kde bol a smutné strasti svírají prsa tisíců, přistupuje léčivá ruka lásy a smíruje bolem utýraná srdece i opětnou důvěrou naplňuje, jak to tak hlubokocitně wyslovlil básník Mikuláš Lenau:

Schmerz und Liebe hat die Welt geboren!

Právě nyní, kde znova procítlá příroda kouzelné své rouno a své omladlé vlnady před námi rozkládá a životní síly proud v nečísných darech všude rozlévá, spatříte v tom bolestnejším kontrastu celé rodiny nešťastníků, o pomoc a úlevu ve své bídě Wás wzývajících. Zvláště z kraje Hradištského, ve kterém zdá se že bída na nejvyšší stupeň vystoupila, potkáte se s celými rodinami, ze své otčiny se vystěhovavšími; v usedavé naříkání těchto ubohých Moravanů mísí se prosebné blažoly uherských Slováků, klebovou hladu letos nawštívených; a aby i při smutném obrazu tomto zjewil se trojlist našeho kmene českoslowenského, přistoupí hořem skličený Čech o pomoc volaje. Kdo by se udržeti mohl bolného soucitu, či oko by se nezarosilo útrpnou silou při pohledu na tyto naše bratry, vyhnáné nešťastným osudem ze své vlasti, z lána své otčiny, odtrhnuté násilně i od srdce drahé rodiny?! Mé srdce v tom hlubší se zahalilo smutek, an jsem pozoroval a v nynějším postavení svém, přebývaje na rozhraní kmene německého a slovanského, pozorovati snadnejší přiležitost mám, že největší díl této chudobou a bídou pronásledovaných nešťastníků Slowané jsou; neboť ač celé zdejší okolí (oko Hustopeče) z většího dílu Němcí zalidněno jest, přece nad míru řídký to úkaz, slyšet z úst žebrajícího a o pomoc volajícího blažoly německé. Tanula mně při tom na

mysli důležitá slova našeho Palackého (w Musejn. 1846. na str. 80. a násled.) o našich národních vadách a vuhonech pronešená — slova to, z mnoholeté zkušenosti a hlubokého bádání o národu našem a jeho powaze wynařená. Ta mělkost a vrtkawost v úmyslech a činech u Slowanů naproti železné vytrwahliosti a twrdé neustupnosti Němců, ta lehkouchá rozmařilost a líná o budoucnost nepočliwost wyjewuje se i v okolí méém, byť i v slabých odstínech, u národu moravského, jehož synové, byť i ve stejně úrodné a bohaté krajině s Němcii usazeni, takovou trwanlivostí a tak činnou usilovností netouží udržeti svou majetnost jako sousedé Němcii. I to pozoru hodno, že krajiny, větším přepychem oplývající, naleznete dříve Němcii olidněne než Slowany, kteří tiše ale tím stáleji činnému usilování Němcům ustoupili museli. Za to ale Slowan, že sám bolem šlehan, chowá srdece pro bol otevřeněji, bídě spolubratrů svých čitelněji a vůle jeho ke skutkům lásky jest ochotněji. I máme silnou naději, že pod perutěma znova protitlou ducha národního i v stavu materialním mnohé blahořejné převraty národ nás očekávají, a že po niwách vlasti naší i větší hojnost prokwětati bude, čím plnější proud mražni vzdělanosti po nich se rozleje.

Ač tedy s jedné strany tak neobýcejně četné jest množství chudobou a strasti stisněných, přec i s druhé strany v tím krásnějším lesku okazují se welkodusné skutky dobročinnosti, této letos povšechně panující bídě pomoci hledici. I s radostí wyznáváme, že v tomto ohledu naše hlavní město šlechetným příkladem předchází, město, tak mohutným vývinem industrie slynuoci, ani právě domněvanou, že přewaha materialních tendencí uzavírá srdece pro neštěstí skličeného. Tak před dvěma měsíci (asi v polovici Březnu) ozvala se v srdech mnoha lidmilovných obyvatelů brněnských šlechetná touha, po celé trvání nynějšího bíděného stavu podělovati nouzi trpící na různých místech i ve městě samém i v předměstích silnou teplou strawou; a na první wyzwání sebral se hned 2777 zl. str., k čemuž páni bratři Kleinowé nejenom znamenitou sumou přispěli, nýbrž i k varení pokrmu toho upravený stroj obětowali. Tak i nedávno od úřadu panství zábrdovického nařízeno, aby rumfordská políwka každodenně rozdělována byla mezi chudé obyvatele předměstí, panství tomuto podřízených. A že i od privátní dobročinnosti mnoho k umírnění bídě we vlasti naší se děje, nelze pochybowati toma, kdo seznal soucitné srdce Moravanů. Při této tak potěšitelných výjewech nicméně wyznati musíme, že vždy jasneji a jasněji uznáváme, že na této pouze privátní cestě dobročinnosti se jen pomůže prvnímu nebolestnejšimu, zoufanlivému wypuknutí bídě; ale trwanlivou a stálou pomoc nemůžeme přec odtud očekávati. Sám jsem v nynějších dobách začasté slyšel nárek mnohých právě dobročinných lidí, že kdyby tak silnému počtu neustále žebrajících — neb i v naší krajině začasto denně 30 — 40 chudých klepe na dvéře naše — jen nepatrnu pomocí přispěti chtěli, sami jen v prostředním stavu se nalezajíce do chudob a žebroty by klesnouti museli. Odtud patrnö, že pauperism takové výše nyní dosáhl, kde jiných, rozhodnějších prostředků k jeho zmírnění a hojení bude potřebí. Při tom nezapomeňme: paupertas meretrix. Prací ustáluje se člověk v stavu pořádném a mražném; neboť prací zwítězuje duch nad přírodou a své sile ji podmaňuje; a víme všechni, že jen ten peníz má stálého požehnání, na kterém lpti wylitý pot práce naší. Tím arcí dotkli jsme se jizliwé otázky, z ohniště našeho socialního života sem tam, byť posud v slabých pramenech, vyšlehujići; a kdož wi, jak ji rozhodne wék nás? Přejeme všeckni, aby se to stalo na cestě míru! (Pokračování.)

L i t e r a t u r a.

Pražský Posel. Dil II. sv. 2.

Swazek tento dal na sebe trochu déle čekati než obyčejně, bezpochyby že byl Posel někde na dalekých cestách, z kterých nám tolik pěkných věcí snesl, jak tato čteme. Předně podává nám povídku: *Branibori w Čechách*, o které ovšem dotud žádný úsudek pronesti nemůžeme, pokud nebude dokončena; nicméně nemůžeme nepochváliti snažení Poslowo, podávati čas od času obrazy důležitých dob z historie české w zábavném wzdělání. *Obrazy krajín domácích i cizích* obsahují dva články opravdu zajímavé: *Příběh americký*, uwádějící nás do prostřed hrůz rozsáhlých pustin tohoto dílu světa, v kterém jak duch tak příroda w obrovských rozměrých sobě libují, a popis cesty z Petrohradu do Moskwy od známého cestovatele německého, krejčovského tovaryše Holtause. *Malé příběhy ze života císaře Josefa II.* obzvláště oné třídě čtenářů Posla vítané budou, která až posud vděčně připomíná sobě dobrodlní, panovníkem tím ji udělených.—Rozprávka: *Co je to vlastenec?* přichází právě w čas a obsahuje tolik pěkného poučení o tom, co nám hlavně potřebí, že i my některá místa z ní wyjmouti nikoli za zbytečné nepokládáme. Wyloživ spisovatel, oučel a cil snažení vlasteneckého, praví rovně prawičně jako krásně: „*Vlastenec musí být řádný občan, spravedlivý člověk, milující blížní, právý křesťan*“, slova, o kterých bychom přáli, aby je sobě každý, kdož w tom čest nějakou vyhledává, nazývati se vlastencem, hluboko do srdce vstípil. Na konec pak, kdež ukazuje, jaký nemá být vlastenec, velmi trefně mezi jinými i tyto — bohužel u nás neřídké — příklady uwádí: „Jiný si přidá české jméno, nějakého Boleslava nebo Bohlehawa, také si vyvěší českou tabulku o svém řemesle; ale když dá člověk u něho něco dělat, nemůže to dostat, poněvadž má pan vlastenec plné ruce s tím (tak nazvaným!) vlasteneckým co dělat; a když to člověk konečně dostane, nestojí to za zlost, je to jen pro hanbu českého řemesla. Jiný zase piše, dělá knihy a pomáhá přej ku wzdělání rozumu a k uslechtění srdce, také mu napadne mluvit, že je mezi námi svorností potřeba, aby se něco rádného wywedlo; zatím ale tropí si ze svého soudruha posměch, kde může i nemůže, štoučá jen aby štouchal, a kazi, co by měl přátelství a dorozumění zachovávat, aby se okázalo, seč mohou být sily spojené.“ — *Procházka po říši zemských tworů* slibuje bývati budoucně zajímavé, to však pochopití nemůžeme, proč Pražský Posel, we světě tak zběhlý a s postupem věd tak dobrě seznámený, potřel prastaré, dawno již zavržené, poněvadž chybne a nedostatečné rozdělení živočichů na šestero tříd ssawců, pláků, ryb, obojživelníků, hmyzí a červí, čímž mnohé pěkné poučení o zemských tworech z článku tohoto napřed wymezil. W *otěvřeném psaní* vypravuje tenkrát wenkovský hospodář Pšenička, jak si dal w Praze bez bolesti wyrhnout zub a jak se z pokrutin olejových může chléb dělati. Potom vypravuje Posel, *co se u nás děje*, jak se na Smíchově beseda držela, jak hojně přispěvky přicházejí na založení průmyslní školy, jak se všude knihovny zakládají, bidě a nouzi chudobných ulevuje, ramfordská polévka waří atd. Konečně na otázku: *Co budeme čist?* odpovídá ohlašováním užitečných spisů, w jichžto čele nachází se časopis Pautník, který při té příležitosti dobré, pověsimuň hodné naučení dostává.

Z toho patrnó, že swazek tento co do zajímavosti i užitečnosti obsahu za žádným z předešlých pozadu nezůstává. Očekáváme, že budoucí swazek nedá na sebe tak dlouho čekati.

Pražský denník.

Dne 15. Května b. r. o 5 hodinách odpoledne bude památní kámen Janu Swobodovi, prvnímu a wzornímu učiteli na opatrnově hradecké w Praze, do hlavní zdi opatrnovny té zasazen a zasvěcen, ku kteréžto slavnosti se všickni přátelé w Pánu zesnulého wýtečníka zwou.

Kronika času.

* Wiedenská uniwersita slavila 20. Dubna paděstiletou památku založení uniwersitní brigady proti Francouzům. Málo účastníků dočkalo se této slavnosti. Brigada ona byla rozdělena na dva bataillony, oba obnášely 1073 mužů, kteří dostávali zaopatréní z uniwersitní kanceláře. Dr. Guarin byl rektorem. Proporec měli z času tureckého oblézení 1683. Když přišla brigada až ke Klosterneuburku, zavzněla zpráva o uzavřeném míru a tažení skončilo bez krvepluti.

* Direktor Karl we Wídni uzavřel smlouvu se staviteli von Stickardsburgem a van der Nülllem, aby mu za šest měsíců z brusu nové divadlo vystavěli; po ustavené lhůtě zavázali se stavitelové, že chtejí denně za pomeškanou platit 500 zl. str.

* Princezna Amalie Saská, známá diwadelní spisovatelka, mešká we Wídni, kde se bude opět nový kus od ní provozovat.

* Stavba nového blazince we Wídni, majícího státi 1 milion str., opět jest na čas odložena.

* Powěstná brúna, na níž seděl císař František w bitvě u Lipska, skonala nedávno w Prateru, kde we zwlastní boudě živa byla. Dr. Seiffert o ni pečoval, maje až do její smrti roční plat. Ještě před smrtí rozrazila kowáři stehenni kost we dwí.

* Berlin čítá dle lonského spočítání 420.000 obyvatelů. Od roku 1825., tedy za 21 let, se lidnatost jeho zdvojnásobnila.

* W Mnichově použili nedávno sirnho étheru ponejprw při velmi těžkém porodu, a sice s nejlepším prospěchem.

* W některých krajinách baworských napadlo dne 16. a 17. Dubna na několik střewic sněhu, z čehož zkušení hospodářové soudí na požehnaný rok.

* W Londýně dělají nyní sladochmelovou tresť, kterou potřebí dát jen rozpustit do teplé wody a do kwašení přiwest, aby z toho bylo chutné pivo.

* Při ohni w Bukurešti shořelo 25 osob, 15 kostelů a 2000 domů. Až posud vykázal kníže k podpoře pohořelých 2 miliony piastrů.

* Sir Walter Scott, poslední syn velikého romaničního pisce, jenž sloužil w Indii co podplukownik, umřel nedávno we městě na Předhoří dobré naděje na cestě své do vlasti.

N á w č š t i.

Zitra dne 13. Května provozovat se bude w stávovském diwadle we prospěch pana Grabingra původní činohry: *Amerikáni*, aneb: *Kletba jednorukého* we 4 jednáních od J. Rezníčka. Jelikož p. Rezníček znám jest co nadějný básník, který již jednou ne bez prospěchu pokusil se na poli dramatickém, p. Grabinger pak, který wolením tímto důkaz dal chvalitebného snažení, co jeden z nejoblíbenějších našich herců: může zajisté obecenstwo o představení tom něčeho pěkného, beneficiant pak dobré naplněného domu se nadít.

Číslo 58.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích trikrát za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podleším č. 8-1 w druhém poschodi přes dvár).

15. Května
1847.

Predpláci se na čtvrť
léta 1 zl., na pol-léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

W záležitostech průmyslní školy podávají Pražské Nowiny w čisle 36. následujici zprávu:
„Na mnohostranné dotázky uwádime těmito rádky we wšeobecnou známost, že jsme na ten čas dobrovolně přestali zewrubně oznamowati w Nowinách dary (kterých se nám posavád mnoho zasilá) na návrženou wzorní průmyslní školu w Praze. Doufáme, že budeme moci w krátkém čase o věci této obšírnější a příjemné zprávy podati wšem přizniweūm národní oswěty.“

Šwédský kříž.

Powěst z okoli heršmanoměsteckého.

Nedaleko od Heršmanowa Městce w Chrudimsku w širém poli blíz malého lesíka, w tu stranu, kudy se k Rozhovieūm jde, ležícího, nachází se weliký kámen, na němž ještě ku konci minulého století pozůstatky kamenného kříže stávaly, a jenž se wůbec pomníkem čili křížem šwédským nazýval, o jehožto původu pak w ústech okolního lidu tato powěst se udržela.

Když we wálce třicetileté strašlivý Šwéda Torstenson k Chrudimi přitáhl a krajského tohoto města se zmocniw po celém tamním okoli s četným vojskem swým se rozložil, vtrhlo oddělení nelidských těchto hostí také do vesnice Morašic, jenž nyní k panství heršmanoměstskému připojena jest, tehdyž ale ještě s několika okolními dwory a wískami zvláštní statek působila, w niž pak také dosti nevná twrz se nacházela, na které starý rytíř Anděl ze slowútného a starožitného rodu pánů z Renowce swé sídlo měl. Nemaje dostačitelné posádky ani zbraně, nemohl se statečnosti swou někdy prosluly, nyní ale stářím a churawostí již velice skličený pán tento proti nepříteli w twrzi swé bránil, a přinucen byl po krátkém odporu ji dobrowolně Šwédům wzdáti. Wůdee nepřátele wojska tohoto, mladý to setník šwédský, uhostil se w twrzi, an newázaná čeládka jeho po wesnicích se rozběhla a jak obyčejně i tu strašlivě hospodařiti počala. Drancovali totíž Šwédové a plenili vše kam jen přišli, dobývali se lidem do skříní, brali jim šatstvo, penize i dobytek, činili ženám i diwkám násilí a trýznili mu-

že i mladíky. I pan Anděl musel velkou summu peněz a co mu na klenotech ještě bylo pozůstalo, nelidskému hostu swému dáti, ravněž pak i jediná dcera páne Andělowa, milostná to, asi osmnáct jar čítající Božena, klenoty a okrasy swé sama jemu wydala, mileráda wše to očeleti chtic, kdyby jen nepřátele setníka k tomu přiměti mohla, aby další prostopášnosti nelidských wojáků swých zaměnil.

I ačkoliw setník tento hnedle při prvním se zpanilou pannou touto setkání krásou a ušlechtilostí její patrně dojat býti se zdál a k ní po celý čas swého na twrzi morašické pobytu dosti šetrně se chował, přece málo wšimal sobě důtkliwých proseb těchto, a nejsa zdiwočilý a loupeže žádostiwy wojin tento spokojen s tím, co mu dobrowolně bylo podáno a co byl nalezl nad zemí, rozkázel i pod zemi w hradě, w kostele i dvořích panských kopati, aby schovaných tam snad pokladů nalezl. Každého dne pak wymyšlel nelidský Šwéda nowé týráni jak pána domácího tak i lidu selského, a když takového tento již déle snéstí nemohl, větší díl obyvatelstva morašického za příkladem druhých wesničanů času nočního do blízkých hustých lesů se utekl.

Když pak nelidská tato zběr již více tyhodnů w Morašicích a w okolí takto byla hospodařila a tudy prawou metlou boží celého okoli se stala, došlo jednoho rána šwédského setníka nařízení, že se s oddělením swým kwapně k Pardubicům odebrati má, jelikož Torstenson již zejtra k Hradci Králové a odtud dále do severních Čech s celým vojskem swým tahnouti si předewzal. I nemohlo arci býti witanější zpráwy nad tuto panu Andělowi i ubohým obyvatelům morašickým, tudy ulehčení býdy síté a

konečného vykoupení od trýznitelů těchto dojít doufajícím. Jakmile ale bylo nařízení toto setníka švédského došlo, zavolali dal k sobě pána morašického a velikou summu peněz co výplatné i vydání všech dosavadé skrytých ještě pokladů s hurem od něho požádal, vyhrožujíc zároveň s obvyklou sobě surovostí, jestli do večera výplatné toto nebude složeno a klenoty wydány, nebo místo, kde schowány jsou, udáno, že se mu za to strašlivě pomstí. I představoval wážný stařec loupeže žádostivému wojinovi nemožnost vyplnění žádosti jeho, že byl již velikých summ jak soldatesce císařské tak i vojsku švédskému, nedávno okoli toto nawšíwišmu, musel vypláceti, a co pozůstalo na hotovosti i na klenotech, to že již beztoho jemu odwedl, nešetřiv ani okras jediné dcery své. Nelidský Šwéda ale stál na svém, a když v ustanovenou hodinu pan Anděl summu žadanou nepřinášel, vstoupil, doprovázen několika sprostými wojsky svými, do komnaty pána morašického a celý rozsápaný žadal ještě jedenkrát určenou summu. Když ale pan Anděl, že ani peněz hotových ani klenotů více nemá, twrdit neprestával, promluvil k němu najednou téměř dábelsky se usmívaje nemilosrdný nepřítel takto: „Nuže tedy wezmu dceru Vaši co rukojmí do táboru švédského, kde ji tak dlohu v zástawě držeti budu, pokud newyplníte summu žadanou a newydáte skryté poklady; jaký osud ji tam očekává mezi soudruhy mými, to sobě můžete pomyslit, a tedy připočíteje pak následky činu tohoto sobě samému!“ To když zaslechl pán morašický, co nejsnažněji a téměř se slzami v očích prositi počal ukrutného hosta svého, by ustoupil od předsevzetí toho a nebral mu dítě jediné, podporu a útěchu jeho v časech těchto přetěžkých, a slitoval se nad mladostí její a jeho šedinnami.

Nedbal ale všeho toho Šwéda nelidský, nýbrž uchopil mocnou rukou svou přítomnou slečnu wlekl ji, co loupeživý jestřáb bezbranou holubici, s sebou na dwůr, a wymřti se na kůň i posadiw naň před sebe we mdlobách ležící diwku, ujižděl, doprovázen zlotřilou chasou svou, dále k Pardubicům, aniž mu v tom výjewem tím téměř omámený churawý otec, aniž několik we twrzi jsoucích práve bezbranných služebníků jaké překážky v cestu klásti mohlo.

(Dokončení.)

P o t a p ě č.

(Pokračování.)

„Dlouho mi trval den; a večir, jak obyčejně jsem navštívil svou milenkou, a její laskavé přivítání zapudilo všecko moje podezření. Nepochyboval jsem nyní o tom, že stařena, by se za mé opovržení pomstila, oumysem ono podezření zbudila.

„Měsíc se již klonil k západu, když jsem zpáteční cestu k domovu swému nastoupil; ploval jsem jako jindy úžinou morskou; nebe bylo zasmušeno a oblaky zastřeno; na moři však jsem přece mohl cosi černého rozeznat; zdál se to plouvoucí muž. Ploval mně naproti. Řeč stařeny mi přišla na mysl; prsa má byla broznou ouzkostí sewřena. Nebyl to strach před nepřitelem; pomnění však na soka mne velmi znepokojovalo. Chtěl jsem plavce poznat, a jelikož sám jsem nechtěl být viděn, ponoril jsem se pod vodu a ploval w stejnou s ním stranu. Nemohl jsem již déle dech svůj tlumit; i vyplavu opět na svrchní wody; krew, jenž se mi do hlavy sehnala, mne jaksi zpitomila, tak že jsem ze začátku we tmě nic jiného nerozeznával než fosforový svit, jenž se na vrcholcích vln zaskvíval a jenž bouři připowídá. Ploval jsem dále k ostrowu Espiritu Santo; teprve za několik minut jsem opět hlavu plavce spatřil; takovou hbitostí dělil rukama vlny, že jsem mu sotva stačil. Z plavců, jež jsem znal, uměl jen jediný tak spěšně plavat; i zdvojil jsem své namáhání a brzo jsem jej w takové dálce dosáhl, že jsem ho mohl pozorovat. Doplival ku břehu a vystoupal na skálu; zabloudil se mi oswítilo plavcovu tvář; — byl to Rafael. Musí to tak být, myslil jsem; všudy se s ním musím setkat, i we své lásku k Jesuši. Nyní,“ pokračoval Jose Juan s dutým názvukem, „zrostla má nenávist k soku mému co nejvýše, i umínil jsem si, setkávání tomu nawždy přítrž učinit. Však se dowíte, než dopovím, kdy a jak jsem se s ním tu samou noc ještě sešel.

„Napadlo mi, bych jej zavolal a jemu svou přítomnost zjewil; však bývají doby w životě, kdež to nečiníme, co vlastně chceme. Tak i zde; nechal jsem jej proti vůli své dale jít; on šel tou samou cestou, kterouž já obyčejně chodíval, až pak došel k chaloupce, w níž má milenka bydlela, zwolna otevřel a wešel.

„Bylo mi tu, jakobych w powětríousměchy oné stařeny slyšel, když mi řekla: „Což ti po tom, že jméno milence jejího tobě nenáleží?“ S wytaseným nožem w ruce hnul jsem se za svým sokem. Brzo jsem přišel ke dweřím, zaslechnul jsem tichý šepot, ani slouhu však jsem neporozuměl. Usebral jsem se opět, a jakkoli jsem se odhodlal, svého soka se zbavit, měl jsem přece dosti rovnouhý w úmyslu svém; nechtěl jsem se totiž s právem znesvářit. Alkad, nejvyšší soudce, zakázal wšem potápěčům a rybářům, nože swé ostrít, a k smrti byl bez prodlení onen odsouzen, kdož ostrím nože někoho zabil. Nedlouho před tím jeden z našinců zavraždil při hádce swého přitele, ulomenou hranou nože mu ránu do prsou zasadiw. Byl před soud předveden; alkad, jelikož wražedník tak chudý byl, že ani kolek nemohl zaplatit, bez odtahu jej k smrti odsoudil. Zavražděný byl již pod zemí; odsouzený, jenž brzo již měl byt

odpraven, měl dobrý nápad: odvolával se totiž, že nezabil přitele svého ostrím, nebrž hranou nože. Alkad, přisně se drže zákonom, wymluwil mu hodně a propustil jej, jelikož zákon praví, že se jen rány trestají, které se ostrim zasazujou, o těch ale, jenž se tupou hranou zasadí, zcela mlčí.

(Pokračování.)

Mínění školního pomocníka, týkající se mnohých v časopisech českých podaných listů a dopisů. *

Ačkoli přesvědčen, že čtení jednotvárných, jedné a té samé věci se týkajících spisů omrzí, důvěřuji se přece v každého lidumilového krajanu, zvláště pak v učitelstvo české, že touto malou prací wenkowského školního pomocníka nepohrdne, ale přečta rádky tyto je se strany prawé posoudí.

Má-li se zlepšení kterékoli věci státi, musejí se nejprv chyby, nedůstatky a nedokonalosti její poznati. Kdo by se domyslel, že se stav škol a učitelů českých na dosť vysokém stupni vzdělanosti nachází, o tom by zajisté každý, kdo věc zná, se mnou stejněho mínění byl, že velice na onymu jest. — Jestli se mužové, znající nedokonalost a newzdělanost učitelů českých, o to pokusili wynašnažili, aby je na nedůstatky a nedokonalosti jejich pozorný učinili, měli zajisté ohled další ten, aby buď svou aneb jiných radou a pomocí školy národní zlepšeny a ústavy ku vzdělání českých učitelů v dokonalejší, národnímu požadování zadost činící proměněny byly. Mohly by zde onde články, jenž v časopisech, zvláště v Novinách pražských, v České Wčeles a ve Květech, jak letošního tak minulého roku, o vzdělání národu, o zlepšení škol a o učitelích všebec podány byly, poněkud podotknuty být, moje pero však nedostačí je všechny náležitě rozebrati a směr jejich postačitelně každému náležitým způsobem v mysl uvesti; kdo však takové jen poněkud s osvěceným rozumem četl a je se strany dobré posoudil, musí wyznati, že mnohé we spisech těch o vychování mládeže, školách a učitelích pronešené slovo na svém místě stojí, ano jsem i méněn toho, že u učitelů, s nynějším věkem u vzdělání zároveň pokračujících, slova mnohá, právě uwážena, bez oučinku neostala. To tedy podalo příležitost k tak mnohým we Wčeles položeným dopisům? — To urazilo tak mnoho o to se zastávajících a mnohem větší počet péra se nechápajících učitelů? — Tu, kde se o lepší význam učitelů jedná, zdají se býti uraženi učitelové? — Kde se o lepší vzdělanosti učitelů, o jich ponaučení dokonalým časopisem mluví, vyvstávají a horlí učitelové? — Kde se ku zvelebení národnosti učitelové o přispění požadují, jest popuzen a odpisuje chybou němčinou český učitel? — Páni učitelové! jste na onymu. Chtice skákat do wody, neumíte-li plavati, musíte utonouti. Sudte nyní sami, zdaž jste neokázali světu, že v skutku lepšího vzdělání — neopovážím se říci potřebujete — ale prawím, že skutečně lepšího vzdělání a dokonalejších věd potřebujeme. Wěda to, že spisy, kterými tak mnoho z pp. učitelů českých uraženo býti se zdálo, do rukou rozličných osob se dostávají, a že spisy těmito mnohý čtenář, nerozuměje a nechápaje smysl jich, mnohého dokon-

náleho učitela urážlivě se dotekl, což příčinou ne jednoho bolestného wzdechnutí bylo, však přece nemohu jinak než dle prostých nábledů svých podané spisy — wyjma ony anekdotní — se strany dobré posuzovati, a měli bychom všickni poznávati, že w prawý čas přicházejí. Zpozdilost ale byla by to, kdybychom oty, že starých dob we spisech těch podotknuté a až podnes sem a tam na wenku w obyčeji jsouci učitelské způsoby za všeobecné, všebec panujíce a nás všeck se týkající považovali. Spurník se nejvíce hněvá, když se mu do prawdy mluví. Moudrý sobě newšímá, co se jeho netýká. Který učitel je dle právěho smyslu učitelem a pokračuje, u vzdělání zároveň s věkem, jenž w duševním životě dosť daleko již pokročil, ten nebyl jistě témi všemi podanými spisy uražen, ale jest to nyní oněmi učitelskými dopisy, nebo nedokonalé vzdělání učitelů českých se jimi nejpatrněji okázalo.

Powstati proti věci prawé jest nepřijímati ponaučení a newšimatí sobě porad, jenž k našemu vlastnímu blahu — k naši vlastní spokojenosti — přispívaji. Tuč příčina, proč jen málo učitelů se svým stavem spokojeno jest. Byvše náležitě wycvičení a mohonce všem požadováním zadost učiniti, nabýváme posily u vytrwání w stavu, ku kterému jsme se, postačitelnou výživu sobě připovídajíce, takřka s tělem i s duší oddali.

Jsou-li cesty růžové trní poseté, jsou-li s jinými stavy také nehody spojeny, nesmí stav učitelů chtiti cinit výminku. A dotkne-li se někdy omočené pero skřipcem svým učitele a někdy jej porani, nebývá rána ta nezhojtelná; obyčejně sama se zaceli. Proč tedy powstávati proti věci, která, jestli prawému požadování přiměrena, uwážení zaslouží, a není-li, sama sebou se rozpadá?

Tak moje nespisovstelské pero z částky podalo to, čím mysl moje, týkaje se zmíněných spisů a dopisů, se obírala.

Fr. Josef Slouvenský.

D o p i s y .

Z Moravy.

(Pokračování.) K tému wýjewům dobročianosti připočisti musíme povstalý už lonského roku spolek pro nemocniči pro dítky, pod jménem našich moravských patronův *Crhy a Strachoty* založenou. Dle uverejněných o něm stanov má spolek tento za účel: 1) nemocné 1—10leté dítky chudobných rodicův bez rozdílu náboženství k wyléčení a opatrowání zdarma přijímati; 2) nemocné dítky i zámožných rodicův, které doma nemohou náležitě opatrowány býti, neb kterými z nedůstatku dosť prostranného obydli i ostatní dítky lehce by mohly nakaženy býti, za priměrenou náhradu do nemocnice přijmouti; a konečně 3) chudým dítkám, které moheu u svých rodicův opatrewány býti, lékarskou poradu a pomoc w určitých od lékaře spolku hodinách zdarma udělovati. Reditelství spolku naleží se w rukou šlechetných dám: Její Excellencie paní Karoliny hraběnky Nimpčové, rozené hraběnky Žerotínové, a paní Marie hraběnky Safgočové. Oudové, jsou buď zakladatelé, kteří 100 zl. stř. najednou složí, aneb oudové přispívajíci, a tito buď první třídy, kteří ročně 5 zl. stř., a druhé třídy, kteří ročně nejméně 2 zl. stř. spolku obětují. Ze ústavu tento blahodějně působí w nižších vrstvách obyvatelstva brněnského, patrně jest z výkazu činnosti spolku, nedávno w brněnských nowiuách uverejněného. Dle zpráv téhoto bylo od 16. Listopadu 1846., kde činnost nemocnice započala, až ke konci Března 1847. w nemocnici léčeno chudých díttek: a) w nemocniči wyléčených a opatrewaných 32; b) onech, kteří jen pro poradu a lékarskou pomoc přišli (ambulantůw) 147, tedy wesměs 179. Pomoc wyléčených ku zemřelým byl w tomto čase w nemocnici

* I my máme znamenitý počet dopisů, týkajících se té samé věci pro et contra, z nichž tuč jeden sdělujeme na důkaz, že alespoň mladší učitelstvo začíná uznávat, čeho mu potřebí, čímž naděje nastává, že časem svým rozumnější nastoupí na místa oněch wzorních učitelů, kteří se neostýchají, hanbu své neumělosti w časopisech rozširovat.

Red.

jako 100 ke 15%, mezi ambulanty jako 100 ke 10%; chirurgických operací vykonáno: v nemocnici 8, mezi ambulanty 6, vesměs 9.

Jaké epatowny w lidnatých městech, zwlašť pak w enech, jichž nižší tridy skládají se wětším dílem z dělníků bud w fabrikách neb jinde celý den pracujících, staly se nutnou potřebou a výbornějším návodem u wychowání a wyciewaní velmi blaze působí: tak i tato nemocnice, ustanovená pro dítka takovýchtož rodičův, pro brněnské okolí nemine se se spasitelnými následky. An nyní popudem sl. krajského úřadu po celé vlasti naší sbírky pro nemocnici tuto se konají, téšilo by nás velmi, kdyby se nám podarilo, přemnohé ze čtenářů listů těchto u nás na Moravě na tento nový a nadějně zkwětající ústav poslat učiniti a pobídnoti, by dle sil svých k tak dobročinnému účelu přispivati neopominuli. We spolu působí mnohem wydatněji i sebe skromný peníz, jakož i ústavy blaho vlasti mnohem trvanlivějí se zakládá a upřevnuje, než dosti zpaměnitou silou jednotlivce. Velmi znamenitou sumou 1000 zl. stř. přispěli páni bratři Kleinowé, jakož i pro ústav k napravě propuštěných káranců tutéž sumu obětowali; a nyní nám oznamují brněnské noviny, že k dostavění přední části brněnského chudobince, r. 1835. shorelé, poskytli 2000 zl. stř., tím žádoucí dostavění možným učinivše, a že i k ústavu pro zaopatření chudých měšťanův brněnských kapitál 1000 zl. stř. ustanowili. Skufky tak velkodusné dobročinnosti w nynější tak strastné době zanechají w srdech tisícův pomník trvanlivé lásky k wznešeným dobrodincům a těmto uwědomení nejcistai slasti, kterou vždy w prsu pocitujeme, kdykoliv jsme setřeli slizu bolu s tváře trpícího!

Současně uvádí sl. gubernium we známost otevření moravsko-slezského ústavu pro slepé, tak že ještě w běhu druhého pololetí nynějšího školního roku chowanci do něho se přijímati budou. Úcel ústavu tohoto, o němž už jinde w listech těchto jsme se zmínili, * nemá být zaopatření, nýbrž wyučování a wychávání slepých, aby se schopnými k občanské živnosti učinili. Přijímaji se w ústavu tento, jak to gubernium stanovuje, dítka od začátku sedmého až do skončeného dvanáctého roku svého stáří, a pobývání jich w ústavu nejdéle 6 až 8 let trvati může, ač podle míry okolnosti, jak se jejich učelitost vyvinuje aneb vázne, mohou i dříve z ústava se propustiti. Prozatím jenom pacholci do ústavu se přijímají. Tak bychom w hlavním městě našem mimo výtečný ústav pro kluchoněmě, haed roku 1832. we skutek uvedený, i také měli ústav pro slepé, s takovou toužebností očekávaný; a tím w ochranu a w náruč lásky přivedeni právě ti nešťastníci, jimž přirodě užívání nejšlechetnejších smyslů odepřela. Tyto veřejné ústavy, w posledních letech u nás tak se množí, zajisté považovati musíme za zřejmě děkazy zdárného zkwětání naší veřejné mravnosti; ony zajisté poskytují swědectví o živé oučastnosti a vřelé, neustálé štědroté obyvatelův krajiny naší. Ony jsou triumfy míru, triumfy lásky!

(Dokončení)

Pražský denník.

* Mezi hudebníky, kteří we městě našem co hosté meškají, nachází se též náš milý krajan pan Appelman, který až do těch dob byl prvním baritonem při holomouckém stavovském divadle. S potěšením pamatuji se ještě na jeho zdařilé představení loupežníka we Stradellovi

* Wiz Kwěty r. 1844. str. 219.

a na jeho Triestana d' Acunha w Jessondě, jakož i na pěkné jeho přednášení písni w několika besedách. W Olomouci zpíval několikrát národní písni a s pannou Kropovou i sceny z oper w jazyku českém.

* Starý Taborita jest titul původní činohry od J. N., která ještě letos má provozována být. Jak dosýcháme, skládá k ní Jelen jednu písni a dva sbory.

Kronika času.

* Mechanik Baunscheidt w Peppelsdorfě blíže Bonně wynalezl malý nástrojek chirurgický, jenž vykonává wšecky okouny pijawice.

* Jenny Lindová dostává w Londýně od divadelního ředitela Lumleye měsíčně 120.000 zl. we stříbře, a wedle toho ji Lumley i s celým komonstvem jejím vydržuje. — W Irsku mrou lidé hladem.

* W Multanech nazval jeden bojar knížete loupežníkem, aniž mohl být k tomu přiveden, aby za takové pohnání dosti učinil. Kníže dal na to slavnou mši čisti za bojarův rozum, jeho pak samého do kláštera zavřít.

* Jeden Angličan učinil návrh, dle kterého by pro celou zem jeden kazatel každého náboženství, jeden učitel každého předmětu atd. vystačil. Způsobile by se to použitím elektricko-magnetickeho telegrafu, jehožto střed mohel by se w hlavním městě, od kterého by šly dráty do všech ostatních míst. Pan professor neb kazatel potřeboval by jen řídit telegraf, a we všech školách neb kostelích celé země četla by ustanovená k tomu osoba přednášení jeho stejně od sleva k slevu.

Literní návěští.

Z tiskárny Pospíšilovy w krátkém čase vykročí

Mistr Jordan,

obrázek to ze života řemesnického, dle slovutného Zschokke w oděv domácí převlečený. Díležitost přeroznanitého stavu řemesnického byla ovšem po všechny minulé časy patrná i uznávána, w nynější pak době obzvláště na něj obrácena povšechná pozornost dílem za přičinou milosti všeckého pohodlí života, dílem také a předewším pro velikou kleslost nejednoho řemesla u vykonávání práce i w majetnosti. Mistr Jordan to bolestně čísl, a zralým rozumem i šlechetným srdečem obdařen všechně hledí k nápravě spoluobčanů svých. Hlavní závadu vzniku a zdaru řemeslnictwa wůbec shledává w samém základu budoucího občana, totíž w počátečním domácím a napotom i školním pěstování a wycvičování. Veliká změna, téměr ouplný přewrat domácího wychování jest rada Jordanova; lepší veřejné školy a opět školy jsou heslo jeho. — Není pochyby, že spisek tento u nás a právě w tuto dobu na dobro půdu uhodí, kde se potřeba založení řemesnické čili průmyslní školy tak jasné uznává a myslénka ta tak neobyčejné, w pravdě neočekávané účastenství po vši vlasti vzbudila i znamenité oběti penězitě přinesla.

Swobodowa „ŠKOLKA“, čili prwopocáteční praktické wšeestranné wyučování malých dítek s navedením ke čtení, počítání a rejsowání atd., prodává se nyní we skladu Pospíšilově za velmi sníženou cenu 30 kr. stř. Tém, kdo spis tento před několika lety vydaný znají, wědome jest, že wništěná cena této praktické knihy se tím nikoli nesnížuje, alebrž jenom pp. wychovatelům našim — bohužel dosti chudobným — přístup k výbornému tomuto národu při prvním dítce wyučování usnadňuje.

Číslo 59.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Słowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku, pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

**18. Května
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na pololéta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních oufadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Švédský kříž.

(Dokončení.)

K zoufalému ale náruku a o pomoc volání brzo na to zpamatowanšího se pána morašického a služebnictwa jeho, z nichž byli některí co nejkwapněji do blízkých dvorů i vesnic hězeli, přikwapił lid selský i čeleď dworská a ozbrojili se tak, jak to v čerstvosti jen možná bylo. A jelikož panu Andělowi wysoké jeho starí a neduživost nedowolovaly, aby sám s lidem tímto rotu švédskou pronásledoval a dítě své jediné z rukou nepřátelských wyswobodil, postavil se v čelo zástupu toho mladý, odvážlivý Witek, syn to twrznika morašického a tamní pisař ouřadní, a jal se pospíchat za ujiždějícím setníkem nepřátelským i nešlechetnými soudruhy jeho. U lesíka mezi Morašicemi a Rozhowicemi ležícího byl se setník švédský s několika wojáky, chtěje sobě oddchnouti, s kořistí svou zastavil, an ostatní druhowé jeho dále k Pardubicům pospíchali. Brzo dostihl jej tu ale Witek s čeledí zámeckou, a když Šwéda dcera pána morašického po dobrém jim vydali se zpěčoval, powstala půtka a seč krutá, v níž sice mnoho lidu morašického poraněno a zavražděno, nic však méně i více wojáků švédských od rozhořčeného lidu selského pobito a sám setník loupeživý, an právě na Witka, jemuž se mezi tím bylo poštěstilo, dcera pána svého z rukou nepřátelských wyswoboditi, dotírat a odňaté kořisti své opět zmocnit se chtěl, od jednoho ze služebníků morašických w čas ještě přiskočivšího do hlavy střelen jest a následkem obdržené smrtelné rány se strašlivým proklínáním a řwáním černou duši svou wypustil; což zpozorowawše ostatní potýkajici se ještě šwédi wojáci kwapně na útek se dali. Dcera pak pána morašického, zpanilá to Božena, jenž se mezi tím ze mdloby a leknutí svého poněkud byla zotavila, dovedena jest u witézoslawném průvodu do náruče v ouzkostech trvajícího otce svého, jenž jak Witkovi tak i ostatním služebníkům a poddaným svým se slzami v očích za wyswobození jediného milovaného dítěte svého děkoval a později jim všem i bohatě za to se odměnil.

Tělo setníka švédského s ostatními pobitymi soudruhy jeho zahrabáno u lesíka, kde půtka byla swedena, w zemi nezasvěcené; mrtwoły ale padlých při tom obyvatelů morašických přinešeny do Morašic a na hřbitově při tamním chrámu Páně s velikou poctivostí jsou pochowány. Na místě tom pak, kde šlechetní tito, aby dceru milovaného pána svého z rukou nepřátelských wyswobodili, krew svou wylili, postaven na věčnou památku od pana Anděla morašického kříž z kamene piskového, jež od té doby lid okolní, poněvadž tam byl i nenáviděný loupeživý setník švédský s více nešlechetnými soudruhy svými černou duši svou wypustil, pomníkem čili křížem švédským nazýval.

Poznamenání. Takto wyprawowana nám poweſt o kříži švédském od lidu z okolí hermanoměsteckého; aby ale laskawé obecenstwo posouditi mohło, pokud ona na prawdě historické se zakládá, uwedeme zde posloupnost pánů, w jichž držení statek morašický w 16. a w první polovici 17. století se nacházel, tak jak se nám jich z desk zemských dowěděti se udalo, jenž snad mnogému čtenáři z okoli tohoto newhod nepřijdu, jelikož se o nich dosaváde ani w Schallerowě ani Sommrowě topografii, aniž kde jiude zmínka nestala.

Na začátku 16. století jmennuje se rytm Hynek Anděl z Ronowce pánum na Morašicích, jenž po sobě dva syny, Sigmunda a Buriána, zůstavil, kteří již okolo 1521. zbožím morašickým společně vládli; 1538. od pana Jana Trčky z Lipého w úterý před sv. Tomášem zboží hermanoměstecké za summu 6500 kop gr. pr. hotově zaplacených kupili a na to o zděděné i koupené statky takto se rozdělili, že Burian díl morašický (k němuž tehdy Morašice, Lány, díl Rozhowic, Bílan, Třibřeh i Dřenice náležely), Sigmund ale zboží hermanoměstecké obdržel. Morašice i s příslušenstvím prodal pak Burian Anděl r. 1544. Mikulášovi Štěpánovi ze Štěpného za 3000 kop gr. česk. Jediná dcera tohoto Johanka, provdala se za Petra Hamzu ze Zaběovic, jenž r. 1557. zemřew pochowán jest w kostele morašickém. Roku 1560. ustanowila paní Johanka Hamzová ze Štěpného kšafem svým jedinou dcera svou, paní Ewu, za pana Buriana Špetle z Janovic provdanou, co dědičku zboží morašického, která jím společně s uvedeným manželem svým až do r. 1597. vládla. Po smrti její připadly dle kšafu, w úterý po neděli prosební 1597. učiněného, Morašice, Dubany a Rozhowice strýcům jejím Mysliborovi, pak Hamzovi staršímu a Pavlu Hamzovi Bořkům ze Zaběovic, kteří se o statky tyto tím způsobem urownali, že Myslibor Roz-

howice, Hamza a Paweł pak Morašice obdrželi; r. 1612. ale ujal Myslibor Bořek také Morašice, tak že se pánum na Hořenovi, Morašicích, Rozhowicích a Nedělišti psal. Syn jeho Paweł Hamza Bořek, dospěv k letům právním, prodal pro veliké, v jeho nezletilosti na zboží jeho dědičná uvedené dluhy Morašice, Rozhowicē a Neděliště ve středu po sv. Jakubu 1631. paní Johanně Pětipeské, rozené Myškové ze Žlunic za 23.800 kop gr. mís., kteráž, provdavši se podruhé za pana Wacława knížete z Lobkowic, všecko zboží swé a tudíž i statek morašický a rozhowický kšafem jemu odkázala, jenž je opět pro dluhy dne 19. Září 1646. hrabě Františkovi ze Sternberka postoupil. V dobu tuto připadají pak wpady vojska švédského do kraje chrudimského, jenž ponejprw r. 1639., potom pod Torstensonem r. 1643. a 1645. a konečně i r. 1646. do okoli tohoto vtrhse strašlivě je poplenilo a vyhubilo. Po smrti hraběte Františka ze Sternberka prodáno zboží toto r. 1661. od poručníků dětí jeho Janu Františkovi z Kaisersteina, císařského vojenskému nejvyššímu, za summu 26.000 zl. rejnských. Zakoupiw ale tento mezi tím více jiných statků popustil Morašice s Rozhowicemi za summu 32.500 zl. rýnských Janovi swobodnému pánu ze Šporku na Hermanoměstci a Stolanech, který oba statky tyto k uvedeným právě oběma panstvím připojil, od které doby ony s nimi také jedno zboží působí. Dobou touto také twrz, jenž v Morašicích stála, i s piwowárem tamním rozbourána jest, tak že nyní kromě nepatrného návrší a sklepů podzemních žádné památky po ní více nestává; při čemž pak ale i to připamatovati musíme, že dříve již ani paní Johanka Pětipeská, ani kníže Wacław z Lobkowic, aniž hrabě František ze Sternberka na twrzi této nesídli, majice jiných obširnějších zámků, k. p. Roudnici atd. k obývání swému, a dávajice oba statky tyto zwláštním ouřadníkem čili hejtmanem v Morašicích obývajícím spravovati.

Z této posloupnosti pánu morašických patrno jest, jak dalece pověst wýs uvedená s pravdou historickou spojiti se dá, zvláště pak že švédským setníkem unešená dívka nikoli dceraou pána morašického býti nemohla, nébrž snad také dcera tehdejšího ouřadníka na Morašicích byla, z níž lid okolní, poněvadž tehdy hejtmanové a ouřadníci panství obyčejně ze stavu rytířského pocházeli, pána statku morašického udělal, a dowěděw se bezpochyby od některého z tamních čtenářů, že někdy na Morašicích páni Andělowé z Ronowce vládli, i panem Andělem z Ronowce jej nazval.

Ant. Rybička Skutečský.

P o t a p ě č.

(Pokračování.)

„Zpomněl jsem si právě whod na onen příběh, když jsem nůž svůj wytasit chtěl, který jsem místo estaky za pasem nosil. Byl velmi ostrý; abych proti zákonu nejednal, hotovil jsem se špičku ulomit; wšak u zmatenosti swé jsem byl tak nejapný, že jsem nůž právě u držítě zlomil, tak že nebyl více k potřebě. Jediné zbraně zhawen, kterou jsem se chtěl swému soku pomstít, uznával jsem, že nesmím ni okamžiku v rozhodné té době zmařit. Spěšně jsem se k břehu wrátil, naleznu zde kocábku, odvázu ji, a wztekou silou jsem co nejrychleji úžinou k chaloupce swé doweslowal; popadna jiný nůž plawil jsem se zpátky na Espiritu Santo, nemysle více na to, bych nůž ztupil. Bouře se zmáhala; temnou noc oswěcovaly křižujici se blesky, gaviota (pták) kwi-

lala na ouskali, tuleňu zádumčivě táhlý zwuk se misil se skučením větru. Najednou slyšel jsem jako ouzkostné vykřiknutí, kteréž z hlubiny morské přicházeli se zdálo. Naslouchám — vítr wšak wztekle skučel, a již jsem myslil, že to pouhé zdání, když podruhé k uším ouzkostné to vykřiknutí mi doniklo. Jelikož hlas ten od strany přicházel, kdež Espiritu Santo leží, nepochyboval jsem, že to Rafael, jenž mne o pomoc wolá; marně jsem své zraky namáhal — v temné noci nebylo lze nicého rozeznat. Opět slyšel jsem zřetelně: „Pro smilování boží — pomozte mi s kocábkou!“ Byl to hlas Rafaelův.“

Při těchto slovech zamlčel se na chvíli Jose Juan, a pak s nepokojem v obličeji se ptal: „Neslyšel jste žádné wzdychnutí?“

Naslouchali jsme; wšak jen vlnobití, šust mimoletícího ptáka a křik rybářů rušil hluboké noční ticho.

„Myslil jsem, že to moje žena wzdychla,“ pravil Jose Juan. „Ó, Wašnost pane! widěl jste, jak Jesusita má zbledla, když jste mne k wyprawowání wybizel; a uznáváte, že ona to je, o níž právě wyprawuju.“ — Jose Juan zhluboka si wzdychnul a wyprawował dále: „Můžeme sice uzavřít u sebe smrt nepřitele a platné příčiny zášti proti němu mit; ale když v temné noci, jaká tehdy byla, hlas jeho z hlubin morských, jenž obývány jsou od netvorů, o pomoc wolá, když muž srdatý o pomoc wolá: tu vykřiknutí to má tajeplnou jakousi moc, jenž útrobami hluboce pohně. Zachwěl jsem se minowolně.“

Tu právě sklopil potapěč oči swé jako kajicný hřišník, když se z winy wyzná; ale brzo se ztáhnul obličeji jeho k diwokému oušměšku, a živě dožil: „Pohnutí to wšak netrvalo dlouho. Brzo jsem slyšel splouchání wody; weslowal jsem k té straně. Brzo jsem rozeznal bílou pěnu, již byl Rafael obklopen; náramně se plaváním namáhal, a hněd jsem poznal příčinu jeho ouzkosti: nedaleko od něho lesklo se fosforové světlo, jenž se zwolna k Rafaelovi blížilo. Snad uhodnete, co to bylo?“ — „Nevim!“ — „Byla to tintorea, jedna z největších,“ odpověděl Jose Juan.

„A pak jste se wrhnul do wody, byste soka swého zachránil?“ ptal jsem se.

„Ó nikoli,“ odtušil potapěč s oušměchem, „to by bylo tuze brzo bývalo. Zcela jsem se nyní s kocábkou k Rafaelovi přiblížil, který vykřiknul, jak mile mne spatřil; ouzkostí wšak a namáháním byl tak zmálo mocněl, že nemohl ni slawa ze sebe wypravit. Zoufalým pachtěním zawěsil se oběma rukama o kraj kocábky; byl ale již tak umalen, že se sotva držel. Oči swé, ačkoli od strachu wyhaslé, s takovým wyznamem na mne upřel, že jsem jeho ruce swýma uchopil a je držel. Tintorea se stále blížila. Okamžik jestě — tu Rafael hrozně vykřikne, oči se mu zavřely, ruce se mu smekly, hoření díl těla padnul bez vlády do moře; žralok jej wejpůl překousnul.“

„A nemohl jste mu pomoci?“

„Ach, panno nebes!“ odwětil potapěc; „možná že by mu jindy byl pomohl!“

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Moravy.

(Dokončení.) W posledním čase též nás velmi obdarovalo oznamení sbírky na pomník zemřelému dne 27. Února 1847. professorovi filosofie *Fulg. Süsserowi*, který po mnoha léta na zdejším filosofickém ústavu filosofii přednášel a šlechetným svým charakterem u svých posluchačů v blahé utkvěl památce. Sbírka však k oučelu tomu podniknutá tak skvělou se okázala, že od výbora návrh učiněn, aby ke cti zwěčnělému mimo pomník hrobový založila se i fundace, z níž by každoročně jeden z chudých posluchačů filosofie, jehož zwolení powzdy důstojnému panu prælatovi kláštera augustinského (neboť zwěčnělý byl oudem rádu toho) odewzdáno jest, mohl podělen být. An počet ctitelů zemřelého, jenž i naší národní literatuře přiznawi byl, na Moravě walný jest, doufáme, že tento prospěšný záměr tak šlechetné vlivnosti rychlého bohdá uskutečnění dojde. Nám při tom bezdéký na mysl přichází, že při příležitosti úmrtí *Tomáše Zrzawého*, který w krátké době svého působení tolík oběti vlasti přinesl a až posud w blahé paměti svých osadníkův trvá, i námi návrh učiněn byl, aby se uzpůsobila nějaká sbírka k postavení pomníku na hrobě zesnulého vlastence, jehož jemný a činnou neustále láskou k národu háravící duch co strážný genius posud nad naší osíralou vlasti se wznáší. P. dr. Cyril Kampelík we svém doplňku k životopisu Zrzawého, námi we Květech roku 1841. podanému, nás návrh w to zmínil a opravil, aby ze sbírky na sestavení hrobového pomníku složené utvořil se raději kapitol, z něhož by mohl podělen být jeden z oných studujících filosofii na brněnském ústavu, který nejwytečnější pokroky učinil w učení se národnímu jazyku a národní literatuře. Ale jako návrh náš tak i výborná myslénka páne Kampelíkova, jejíž uskutečnění bychom zvláště sobě byli přáli, upadly po krátkém čase w newšímavost a zapomenutí. Nebylo by w čas, abychom tehdejší chybu naší národní netečnosti aspoň nyní napravili, nyní prawím, kde se na filosofickém ústavu jazyk národní s povolením vlády veřejně přednáší, a odměna nejhodlivějšemu a nejnadejnějšímu mladíku udělená mezi studujícími wroucnější horlivost pro literaturu národní a šlechetnou řečiwoost zbuditi mohla? Jestli kdy, zajisté při tomto nyní pronešeném záměru wroucně bychom přáli, by slawa naše nezůstala hlasem wolajícího na poušti, by powstal mezi námi šlechetný rodomil, který by myslénce této k oslavě národního jména našeho a k dokázání, jakou úctu chowáme pro naše muže, vlasti vše za obět kladoucí, k wyvedení a brzkému uskutečnění dopomohl.

Wzbledem časopisu morawského nic jiného Wám nemohu sdělit, než že nad prosbou o dowolení k jeho wydávání posud není rozhodnuto od wysoké vlády.

Karel Šmíděk.

Z Hrádku na Opočensku.

Dne 1. Května byla u nás slavnost, která nás chudý lid více potěšila, než jakékoli radowánky. Máje obyčejné. Dobročinností Jeho Jasnosti pana knížete z Kolloredo-Mannsfeldu, milostivé vrchnosti naší, rozdával se a má se budoucně každý týden rozdávat chudým přásteňkům len s tim chwalitebným oumyslem, by se jim při nedostatku jiné obživy nějakého wýdělku dostalo. Obdrží-

od napřadené stůčky příze po 10, 12, až i 15 kr. stříbra dle pěknosti přediva. Předělen s vděčnou radostí odcházel; ne jednoho bylo slyšet, an žehnal milostivé vrchnosti, dokládaje, že se dosti příčin a přisti bude, jen aby mohl žít být. Při tom o naše městecké velikou zásluhu si získal pan Karel Komrs, chvalně známý, vysoce vážený vrchní opočenského panství, jenž s příkladnou obezřelostí a horlivou snahou o vše dobré se zasazuje. * Již w měsici Únoru a Březnu zde, jako na jiných místech knížecího panství, každodenně pro sto osob polívky vařeno a pál třetího velikého chleba rozdáváno bylo, vše na útraty knížecí. Ochotný pan Josef Wrašítl, nadlesní frimburšký, kterému městecko Hrádek, před čtyřmi lety vyhořelé, též i chrám, nejvíce od dobrodinců nowé ozdobený, a škola za mnohou službu i podporu děkuje, i při té příležitosti šlechetnou mysl svou oswědčil, přijaw na se důvěrně mu swěřené podělowání potrawou a střídaje se s nezíštným vel panem farárem Antonínem Obstem a městským představeným u vaření jmenované polívky. Jak to lidem vděk přisko, soudit se dá z toho, že si nic tak snažně nepráli, jako aby toho až do žni oučastní byli; mnohý se projevil, žeby si do smrti nic lepšího neprál. Již na počátku roku 4000 zl. stř., 30 centů rejže, 20 centů lnu, krom 80 měřic obili čtvrtletně k témuž dobročinnému oučelu od milostivé vrchnosti odhodlano bylo, aby bida městecka, s obživou na přádlo a tkalcovství obmezeného, co možná umírněna byla.

J. K.

Zas prawopis!

Tyto dni obdrželi jsme následující dopis:

„Pane redakte!“

Již vícekráte chtěl jsem Wás o radu prositi, co dělati máme, a jak bychom se w našem prawopise stranu *au* a *ou* chowati měli; wérnu newíme, čeho se držeti, obzvláště ale jest to u nás zatěžké, od jedné strany k druhé se uchylit; neb jak víte, pozoruje naš obecný lid rád to, co u svých představených a nadřízených vidí, a nezřídka se také dle toho chowá; tak i též jest s *au* a *ou*.

My tedy newíme a na rozpacích jsme, jak w tomto pádu u vyhotovování úředních nařízení, oznamení, listin atd. vyhowěti máme, abychom w jednom pádu na starém nelpěli, w druhém pak nowotáři nazwání nebyli. Obojího se držet, bych soudil, žeby nejlépe bylo. Pročež rače tak laskaw být, moje náhledy posoudit. Já totiž myslím a toho mínění jsem, by wsecka ta slawa, w kterých se *au* neb *ou* psali má, we swém původu žádného a nemajíci, s *ou* se psala; u p. *soud*, *pout*, *proud*, *bouře* atd. — pak by se w onech slowech, která původně *a-mají*, *au* užívalo; mezi tato slawa počítám pády onech, která w prwpním pádu aneb w původě jiném *a mají*, u p. *dobrau*, *rukau*, *jsau* (od jsa), *mau*, *twau*, *wírau* atd.

Doufám, že nám swou radou přispějete a nám swé mínění we Květech oznámíte; pak nám bude wěděti možno, dle čeho se držeti máme.

Jest nás sice ještě málo, kteří na tom podílu berou, neboť jest jich z nás ještě větší počet, kteří pišou tak a takového prawopisu užívají, že je leckterý žák z druhé třídy zahanbí a jim chyby wystavuje. My jich ale zanecháme jejich zastaralému šlendrianu, a chceme se držet jen toho, co od Wás a jiných pp. spisovatelů zadobré uznáno bude; naše wůle jest, též ku předu kráčeti a se dál a dálé w materštině wzdělávat; jest nás sice, jak pra-

* Jeho působením zařízena jest do každé richty nowě wyslá: „Příruční kniha pro vesní rychtáře k seznáni důležitosti swé služby atd. od Maximiliana Obentrauta.“

weno, málo, ale doufám, že se jich k nám více přichýlí; neboť jsme uznali, jak daleko jsme pozadu zůstali.

Pročež nám laskavě své ruky ku pomoci podejte a nás na rozpacích nenechávejte.

K. Truhelka,
jeden z wenkowských pánů Franců.

Na tuto otázku, která potěšitelné svědectví o tom dává, jak i v jistém ohledu posud velmi pozadu zůstalý stav počíná sobě všímati toho, čeho nyní především potřebí, děkujíce napřed za důvěru v nás kladenou, odpovídáme takto:

*Au změnilo se na ou z té jediné příčiny, aby se zvuk tento psal přirůzeně mu náležející známkou, bez ohledu, jaký vokál v kořenu se nachází. Kdyby se ale mělo psát jednou au à podruhé ou, nastal by nový neprospěšný zmatek a nová nedůslednost, jelikož by týž zvuk psal se jednou svým přirozeným, podruhé svým přijatým znamením. Rovně tak mohl by někdo nawrhnut, aby se nepsalo: kluci, nýbrž kluki, za to ale aby se učinilo prawidlo: „K před i wyslowuje se jako c;“ mohl by pak se při tom i na latinu odwoławat, kde podobné prawidlo platí, tak n. p. píše se: *lucus*, *luci*, ale w onom prvním slowě c jako k se wyslowuje (*lukus*). Já však myslím, že nás prawopis je právě proto lepsi nežli latinský, že takových prawidel nemá; pročež, milí pánowé: nechcete-li slouti nowotári, píšte au; nechcete-li lpěti na starém, když něco nowého za lepsi uznáváte, pište ou, ale obojí neopleste.*

Red.

Slowanská zpráva.

Wysoko welebný pan biskup Záhřebský, slavně známý lidumil a vlastenec Jiří Haulík, hladem skličeným Slovákům tisíc zlatých na stříbře darovali rácil; přičemž nařídil, by se těmi penězi slo nuzných rodin, každá po deseti zlatých, podělilo. Týž slowanský pán slibil, že dokud se v záhřebském divadle ilirsky hráti bude, měsíčně nemalou summou tento ústav podporovati chce. Od nedávna totiž ředitel tamějšího divadla p. Rosenschön kromě německých her i ilirské dívá, čimž se vlasteneckému obecenstvu ovšem lépe zavděčuje. Nemýlim-li se, jest p. Rosenschön Čech, pravým jménem Danělowský; jestli tomu tak, tedy představováním her ilirských poněkud napravuje, čím se proti swému poctivémp jménu proviník. M. F.

Umělecká výstava w Praze.

Naše letošní výstava, ku které opět pan Eduard hrabě Clam-Gallas síně druhého poschodi svého velikolepého paláce laskavě propůjčil, může se jak v bohatosti tak v jakosti každé z předešlých vyrovnati. Počet vystavených děl uměleckých dosahuje již tři sta, k čemuž známí a slavní umělcové z Říma, Paříže, Brüsselu, Düsseldorfu, Mnichowě, Wídne, Benátek, Drážďan, Hamburku, Nürnbergu, Trewiru, Frankfurta nad Mohanem, Manheimu, Darmstadtu, Gothy atd. přispěvky své zaslali; přitom i vlastenské umění wedle nich dostatečně jest zastoupeno, neboť kromě umělců pražských, českolipských, rumburských a rožmberských i mnoho w cizině žijících Čechů výstavu rozmnožilo. K potěšení swému pozorujeme, že malba historická a životní letos více w popředí stojí * a brzo snad bude mocí řechniti s malbou krajinskou a stavitelní, které až posud mocně přewládaly. Méně utěšeně wypadá to s podobiznami a s plastikou.

W této poslední bez odporu palma naleží soše z krásného kararského mramoru, zaslané z Říma od našeho vý-

tečného *Emanuela Maxa* (č. 217.). Naš w Mnichowě u-sedlý krajan A. Fortner (nemýliž se nikdo s jeho w Praze žijícím bratrem panem L. Fortnerem) vystavil w bronzu lité psy a jeleny (č. 220. a 221.) plné života a pohybání. *Paris*, velmi mladý ještě žák našeho Josefa Maxa, mnoho pro budoucnost přislibuje; jeho sv. *Wáclaw* (č. 273.), o němž w listech této již jednou zmínka se stala, jest hezky myšlen a pilně i jemně modellován; co by ještě proti drappérii namítati se dalo, rádi přehlídneme při výrazu plném, hluoce citěném celku. Takový první pokus zaslubuje upřímného powzbuzení. Kromě toho ještě zmíněni zaslubují plastická zvířata od *Swobody* z Wídne a velmi pilně řezaný pokál od *Rindta* (č. 254.). *Spitzbergrova* vypuklá řezba: *Hus před králem Wáclawem IV.* jest u wywedení velmi špatná. *Kain a Abel*, od L. Zimmersa w dřevo řezané, jsou twrdě a příkře modellování, ostatně ani nejsou prosti chyb w kreslení a upomínek. Že zde wražda se zpáčala, nikdo by netušil; Abel wypadá, jakoby byl hladem umřel, a Kain zdá se wíc uleknutým nad hubenosí swého bratra nežli nad swým krvavým činem.

Podobizen spátrujeme toliko jedenáct, deset od zdejších umělců, jednu z Wídne. Z podobizen *Seibertzových* jseou č. 40., 41., 42. a 49., pak obraz výtečného herce diwadelního Bayera nejlepší. Seibertz jest jeden z našich nejvýtečnejších malířů podobizen w oleji; při plném však pokračování na swé dráze, nedaje se mysliti přílišnou pochvalou, může ještě vyššího stupně umělosti dosíci. Velmi podařena jak výtečným pojmutím tak elegantním, pilným vypracováním jest podobizna od *Brandeisa* č. 248.; miniaturní podobizna č. 276. od *Ludwiku Berkowé* nedosažuje w ceně lonský její obraz; jewí se w ní pochybená snaha po ideálním pojimání. *Porges* wywésil podobiznu dámy, která wypadá jako neumýta. Podobizna chlapce (č. 94.) od *Schrötzberga* z Wídne jest nejlepší w celé výstavě, wynikajici uslechtilým pojmutím, čilou čerstvotou a jasným, outlým a prawdivým wywedením jak hlawy tak i wedlejších wěcí. Důstojně řadi se k tomuto výtečnému dílu hlawy studijní od našeho krajana *Augusta Palme* (nyní w Mnichowě žijícího), poprsí dámy w staroněmeckém kroji (č. 12.), plné výrazu, správně kreslené a zvláště kwetoucí téměř barvitostí se wyznačující. Dobré studijní hlawy co do kreslení, výrazu a barvitosti jsou též *dáma we španielském kroji* (č. 196.) od *Bendera* z Frankfurtu n. M. * a pak *orientalský rabin* od *Julia Hübnera* z Drážďan. Jakožto první pokus w olejové malbě zaslubuje povšimnutí studijní hlawy žebráková (č. 267.) od zdejšího akademika *Paška*. (Pokračování.)

Pražský denník.

W sobotu dne 15. Května o 5. hodině odpolední odbyvala se na Hrádku srdcejemná slavnost. Zasazen byl totiž do zdi památní kámen někdejšímu prwbímu a wzornímu učiteli na tamější opatrowně, Janovi Swobodovi. Zasazení toto oslaveno bylo pěknými zpěvy, mezi nimiž provozoval se i sber, zvláště k této příležitosti od *Bedřicha Pešky* básněny a od *Albina Maška* w hudbu posazený. Potom připomínal vel. p. P. Wáclaw Štulc w připravené řeči shromážděným ctitelům nebožtíkovým zásluhy zwěčnělého, powzbuzujíc je k následování jeho příkladu, k swědomitému každého we svém oboru oučinkování. Závěrek učinily opět zpěvy. Mezi přítomnými pozorovati bylo i důstojného pana kanovníka a školastika *Raucha* a ctěného purkmistra našeho, pana appellačního raddu rytíře z *Müllerů* kromě jiných více honorací. Nikdo neodešel od prosté ale dojemné té slavnosti bez srdečného pohnutí.

* ?

Red.

* Rejsowání není bez čhyby.

Red.

Číslo 60.

14. ročník běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

20. Května
1947.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
přiletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

P i s n ě podle Rückerta.

1.

Součítu-ši w srdeči lidském hledáš,
Nalaď struny žalostí;
Ale chrán se plesu — plesem nedáš
Smrtelníkům živosti.

Je sice mnohý, který nezakusil
Pražádných zde radostí;
Ale žádny, jenž by ssát nemusil
Srdci bolných trpkostí.

2.

Nechť zanikne, třeba zhyne naděje,
Srdce přece čákou zase okreje;
Třeba vlna vlny zkázou bývá,
Moře přece nikdy neubývá.

Že se vlny dmon a zase padají,
Moři teprw pravý život dávají;
A když doufá srdce, musí žítí,
Čáka jestí jeho vlnobití.

Jako mořská pěna k nebi se wznáší,
Sen zas sen mohutně unáší;
A jak we snu svůj má původ suení,
Je smrt jedné život druhé pěny.

3.

Přede dveřmi.

U dveří bohatství jsem zaklepal —
Bohatý oknem halír mně pedal.

Ku lásky dveřím jsem pak pospíchal —
Zde se již jiný blaženějším stal.

U dveří eti můj klepot tiše zněl —
Sem přistupu jen hrđy šlechtic měl.

Tu jsem se k chybí práce odebral —
Wšak z wnitřku blas bolestný zazníval.

Pak jsem se spokojenost bledat jal —
Ji nikdo nikde ještě nepoznal.

Jen jeden ještě tichý domek znám,
U kterého naposled zaklepám.

W něm bydlí již od děvna mnohý host —
Ach! w hrabě najdu povždy místa dost.

Wlad. Blaw.

P o t a p ě č.

(Dokončení.)

„Wy jste mu tedy zúmyslně pomoc swou
odepřel?“

„Ano!“ prawil Indian polohlasitě, an horoucí
dech mu při tom z úst wycházel; — „myslím že
jsem mu do člunu se dostati zbraňoval!“

„Nelitoval jste toho nikdy?“

Potapěč načpaw si dýmkou křesal, jiskry srše-
ly a osvěcovaly mu obličeji; byl patrně otázkou mou
překwaben.

„Herež! Alkad nemá právo mne odsuzovat,
zákon nemluví o žádném žraloku. Jen ztrpení,“
pokračoval Jose Juan, „až powidku swou dokon-
čim. W tom samém okamžiku, w němž Rafael pod
vodou zmizel, sám jsem se do wody wrhnul. Sto
přičin mne k tomuto skoku pohnulo. Předewším mne
hnětla ta tintorea, kteráž, ačkoli mne nenáviděného
soka zhabila, přece mistrného a srdnatého potapěče
o život připravila. Poškwrnila tim čest celého na-
šeho sboru. Vézte, že jsem tenkrát capatazem byl.
Když potwora taková člowěčího masa žakusí, za-
chutná ji, a často po něm baží; nebyli bychom měli
od ní pokoje. — Znáte obyčeje žraloků, seňore
Caballero?“

Přiznal jsem se mu ke své newědomosti.

„Medle,“ prawil, „nic wice tintoreu nezdivočí
než taková bouřlivá noc, w kteréž soka svého jsem
umřít widěl. Šíawa jistá, kterouž tintorea ze své tla-
my wyprysnuje, nasazuje se jí po celém těle, tak že
to na ni switi jako samé ohniwé mušky, — zvláště
když zahřmívá. Swětlo to wyzrazuje ji, a cím te-
mnější noc, tim jasnější ten swit. Na štěstí ale také
malo widi, a pokojný plawec má wždycky vyhodu
lepšího zraku. Nadto wás může jen popadnout, když
se na zadek obráti; pochopujete tedy, že odwážli-
vý muž a dobrý plawec přece čáku má, potweru
takouhou zabít.

„Potopil jsem se, jak si můžete myslit, w
prostřední jen hloubku, bych dlouho mohl dech swůj
udušovat, abych pod, nad i okolo sebe dobře widěl.
Vlny nademnou hučely, wichr burácel — ale kq-

lem mne bylo wšecko pokojno. Zawadil jsem o černé jakési těleso ke dnu padající: byl to zbytek těla Rafaelowa; osud můj tomu chtěl, bychom se i tu setkali. Domníval jsem se, že žralok, jehož jsem hledal, nemusí být daleko, a w skutku jsem uzřel ohniwý pruh, jenž se znenáhla zwětšoval. Byla to tintorea, jenž na svých wyplawowala; dech se mi tajil, a nechtěl jsem by žralok nademne wyplawal, neb tu by měl tu výhodu, že by mne bez obrácení na zadek jako Rafaela byl pohltit mohl. Tintorea již byla tak blízko mne, že ploutvemi svými o mne zawadila; kusy masa ji ještě přes dásně wisely, kterýmž pohodlně klapala. Pohlédla na mne svým velkým skleněným okem; já wyplovoul nad ni a obrátil se; již byl také čas. Měsíc mi na chwilku bělawé tělo tintorey oswítil; a w tom samém okamžiku, w němž swou zubami jenjen posetou tlamu otvírala, wrazil jsem jí nůž svůj do těla a tak daleko jsem ji rozpáral, kam jen ruka má stačila. Tintorea k smrti raněná učinila obromný skok, padla na zad a bila svým ohonem nerázně okolo sebe; štěstí, že mne nezasáhla. Proud krwe se jí z těla wyrinul a zalil mi obličej; wyplovoul jsem na hladinu a rozradowaným witézstvím tak jsem wykřiknul, že mne i při té bouři na obou ostrowich slyšeli.

„Rozbřeskowalo se, když jsem se ku břehu dostal, cely jsa umdlen od namahání, s jakým jsem s vlnami zápasil. Skoro stejným časem s tintoreou vyhodila woda zbytky mrtwoly Rafaelowy. Zádný o tom nepochybował, že jsem pro přítele swého tintoreu zabil a že jsem jej zachránit chtěl. Nechal jsem swou přátelskou obětowawost od rybářů nadšeně wychwałowat. Jedna žena jen měla mne w podezření; widel jste jak při zpomince na onu noc zbledla; newím zdali to smutek pro Rafaela, nebo zdali to pomnění na nebezpečenství, w kterém jsem wézel; nikdá jsem se toho nemohl dopídit, a nejistota mne trápi. Wy jedině,“ doložil potapěč, „znáte podrobnosti mého příběhu, a za několik hodin dále pojedete.“

Potapěc umlknul a zdál se o něčem přemítat.
Po chvílce si zpomněl na povinnosti pohostinství.
Šli jsme zpátky do chaloupky. V nejposlednejší komnatě, kamž na powelení muže svého mladá žena odešla, dohořovaly dwě svíčky. Při kmitawém jejich swětle bylo lze na stěně vidět setřený obraz, duše w očistci představující. Snad hořely pro Rafaela? Unawením překonána spala mladá Indianka na zemi, hlawu majíc o židličku podepřenou; spala pokojně. Dlouhé její rozpletene vlasy dosahovaly jí až k nohoum. Welmi milostně wypadala, a její krásu omlouvala jaksi žárlivost a lásku Jose Juanowu. Díval se chwili na ni, pak rozestřel čínský koberec w první komnatě chaloupky, a pobizel mne ke spaní. Nemohl jsem však po celou noc ani oka zamhouřit. Jakmile se rozednilo, přišel ke mně Jose Juan. „Koromuel ještě wěje,“ pravil; — „lod waše wtáhne kotvice!“ Rozloučil jsem se se svým hostem.

telem, a bez meškání dal jsem se k naší lodi přeplavit.

„Jak jste se bawil?“ ptal se mne kapitán.

„Dobrě,“ odpověděl jsem, „poznal jsem velmi oddaného přítele.“ — — — p —

-p-

Diwadlo pražské.

Dne 13. Května provozovala se we prospěch pana Grabingra nová původní činohra: Amerikáni aneb Kletba jednorukého we čtveru jednání od J. Řeznicka. Aby veliká diwadelní cedule se naplnila, rozdělila se jednání we čtvero oddělení, každé pak zvláštním titulem — jak to nyní obyčej — se opatřilo, a jednající w něm osoby pokaždé zvlášť se udaly. První jednání se nazývá „Wojenská přísnost“, druhé „Láska a nenávist“, třetí „Outěk“ a čtvrté „Úleva srdce“. W prvních třech jednáních se děje hra w Americe, a sice we Wirginii za času oswobození se Wirgiňanů od anglického jha. Shwel, anglický setník (p. Grau) rozsírá nenávist mezi osadníky wirginskými a Angličany, wzbuzuje nedůvěru jedných proti druhým, a jednaje jakožto we jménu náměstnika Wirginie, pana z Deleartu (p. Grabinger), muže šlechetného a dobromyslného, uwaluje zlobu a kletbu osadníků na náměstnika. Ale Gislem (p. Kolár), syn osadníka Shioyna (p. Chauer), hlawy nespokojených Wirgiňanů, zamiluje sobě sličnou Ewelinu (paní Kolárová), newěda že jest dcera nenáviděného náměstníka. Hana a potupa, jakouž on nad Deleartem vyřkne u přítomnosti Eweliny, trpce zabolí deeru w otci uraženou a roztrhné swazek obě srdce posud spojujici. Mezi tím spiknutí mezi Wirgiňany se wzmuže a wypukne we věřejné zbourení. Shwel zradi své a přestoupí k Američanům, náměstník musí utéci, awšak by se mu to nepovedlo, kdyby Gislem sám, jeden z vyšších důstojníků w armádě zbořenců, mu nepomohl. Tu Shwel jej přepadne a do ruky téžce poraní. Gislem vyřkne hroznou kletbu nad Shwelem. We čtvrtém jednání se děje hra w Londýně. Pan z Deleartu, wypadší z milosti královny, žije tam co privátník. Tu se objeví Gislem (nyní jednoruký) w Londýně co generál we vojstě Spojených obcí, jenž mezi tím swobodu si byly wydobyly, a přičiněním jeho milost královna bývalému náměstníku se navráti. I Shwel se objeví w Londýně, ale — co žebrák, pronásledován osudem a zlým swědomím. Kletba Gislemova na něm lpt. Konečně sejítí se hlavních těchto osob wede k odpustění a k smíření. Že Ewelina se zasnoubí s Gislemem, samo sebou se rozumí. —

P. Řežniček si wywołił děj z doby zajímavé a živé, a čím více látky on sám w sobě již chowá, tím wětší bylo očekávání naše. Awšak při wsem nadání básmíkowém přece se mu nijak nepovedlo ze živých pohnutek utvářit celek organicky se wywinující z jasné zárodní myšlenky. Jednání za jednáním, wýjew wedle wýjemu nepodobají se haluzem bujně a přirozeně z kmene wyrostlým, alebrž na kmen někdy dosti nejistě nawěšeným. Představují se nám rozličné osoby, ale aui jeden rázný a celkem prowedený karakter; rozličné wýjewy, ale žádný prawý skutek. Pan Řežniček měl příležitost, chopiti se jedné myšlenky veliké a krásné, i patrno, že na ni zde onde nabíhal, awšak opět ji pustiw ku všednosti se obrátil. A ten Gislem, ten re-kowný Gislem by byl při své šlechetnosti w stavu, w okamžení nejnebezpečnějším, kde se o život a o zaniknutí vlasti jebo jedná, postawiti se na jewiště a co vrchní důstojník z pozdálí hleděti na bratry, kterak w seči roz-hodujici krew swou pro vlast wylewají? Směšná! to nedůslednost! — Práli bychom, aby p. Řežniček pilněji hleděl na hluboké promyšlení swých předmětů a na vyšší i mnohostrannější poznání života a duševních zárodků jeho; pak

při patrném nadání spisovatelském i snažení jeho v příznivějších poměrech se nám objeví, a místo planých metaforeckých frázi podá nám snad pak i řec jádrnou, nenadutou a tropickým zápachem nezáživnou, alebrž ze srdece k srdeci tekoucí.

N. A.

Literatura.

Powidky pro mladé i dospělé. Z italského L. Scarabelliho přeložil Kristian Stefan. W Praze. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 1847. Str. 187. Cena 16 kr. stř.

Přiměřené wzdělání mládeže jest základ blaha budoucího pokolení. Nebo ty zásady, které mládež myslí ohebnou a srdečem všelikému dojmu přístupným pojímá, stávají se při ní pravidly pro život, opět dále zděděny bývajice postupem posloupným.

Aby se ale dobrá poučení mládeži snadnějším a dostupnějším způsobem sdělila, aby dojmy jimi způsobené pevněji v myslí její ulkwyly: k tomu se vždy přiměřeně volené *příklady* za nejvhodnější prostředek považovaly. Příklady, ve zvláštních, konkrétních *příbězích* vystavené, zajímají mladistwou mysl, ji (poněkud vždy těkawou) neuawujíce; vpravuji podané naučení trvaleji v pamět, a povzbuzují mocněji než pouhé vytknutí příkazů k ochotnému následování. Protož i *powidky pro mládež* skládají důležitou částku literatury.

Že u nás ta větew literatury četně zastoupena jest, oswědčuje se i zběžným pohledem do kteréhokoli knihkupeckého seznamu spisů; nemáme právě nouzi o powidky pro mládež, tak že při vyjítí některého nového spisu z toho oboru není třeba *obzvláštního* připomenutí a vytknutí.

U swrchu jmenovaných powidkách však výminku učiniti slusi z té zvláštní příčiny, že podány jsou v zewnitřním způsobě, proti které větší díl wydavatelů „spisů pro mládež věk“ náramnou idiosynkrasii, strašnou to chorobnou nechut mítí se zdaji. Powidky Scarabelliho jsou totiž opět wydány *latinkou*. Nemá tím připomenutím řečeno být, že by se šwabach z toho odwětvi literatury již nyní *wesměs* vymýti měl; ale aby ji *napořad* v držení měl a v ní *naprosto i neustupně* chtěl panovati: takovému domnělému privilegium odpírat musíme. Námítku, která se někdy wzhledem na odbyt činivá, nechceme sice naprosto bez připuštění výjimek zahrhovati; nemůžeme ji ale také úplnou, *powšechnou* platnost dátí, jelikož mnohá kniha, jako na pr. Neumannův „Stručný dějepis český“, nawzor wydání latinkou, přece dosti jest rozšírena. Myslíme, že podnět k většemu rozšíření dán bývá zároveň užitečnosti knihy.

Pan Stefan ke svému přiznivě přijatému překladu vlastských powidků Soave-ových tento nový swazek powidků Scarabelliho prospěšně přidružil. Ačkoli powidky Scarabelliho mnadhem prostější jsou nežli powidky od Soave, i také, co do podařenosti wůbec, za tutémi zůstávají: mají nicméně s nimi to společné, že zároveň cestou *kratších* zábavných příběhů k mravnímu wzdělání mládeže směřují. K tomu konci předvádějí příběhy ty rozmátní pořadí šlechetných karakterů, ježto mladistwou mysl zajímají a k následování povzbuzují, rozněcujíce v ní hlavně *lásku ke člověčenstvu*, která se obzvláště v krásném světle jewi w úkazech *dobročinnosti* se všemi jejimi družkami, jaké jsou útrpnost, tichá, nehlubčná srdečnost, prospěšná účinlivost, vlivnost a jiné. Dle našeho soudu bylo by ale té sbírce značně prospělo, kdyby powidky „pro mládež“ se byly odloučily od některých powidek „pro dospělé“, neb alespoň některé wýrazy vynechány a změněny byly, což ovšem ne tak překladatele jako skladatele se týče. Dospělý může arcí čistí též powidky pro mládež sepsané, ale ne vždy mládež ony powidky, které pro dospělé jsou; opáčnost platí zde jen někdy, ne vždycky.

Překlad jest jako onen powidek Soave-ových, našemu čtenářstwu již známých, a jen tim se od něho poněkud liší, že četná vysvětlení méně povědomých významů w textu připojena jsou. Nebylo-liž by ale přihodnější, aby se, kde to možná, místo přidaného vysvětlení raději byl hned wobil význam *obecnější* povědomosti? Jest to pouze skromné mínění, pronešené za přičinou zvláštního ohledu na *mládež*, kteréž vypravovanými příběhy prospěti se zaměruje.

Ostatně přejeme, aby dle příkladu, wydáním Soave-ových a Scarabelliho powidků podaného, čas od času vše spisů pro mládež w ten samý způsob vycházelo, totiž latinkou. Má-li se čas sjednocený, tedy *jediného* písma (byť i wzdálen byl) alespoň poněnáhlu priblížovati, potřebí jest, aby se zvláště při mládeži, w níž jest zárod budoucího pokolení, na hojně cwičení we čtení latinky hledělo. Nebo kterak by se ta žádoucí doba jinak blížiti mohla, kdyby se *předewším* u mládeže nečinily hojně w té věci začátky? Či by měl onen, prospěšné opravě nepríznivý starý pán s parukou a opentleným copánkem, jehožto wážné jméno jest „šwabach“, w skutku *nawždy* opanovati ten obor literatury? Tuším, že ani milovníci a zastavateli slavného „rokoko“ nebudou chtít urputně potrvati při takovém nímení. Owšem pak také na samých přátelích národní literatury záleží, aby si spisů pro mládež, w takové způsobě wydaných, zvláště všímali a jejich rozšírování co možná podporovali; připomínáme zde některé z novějších, jako: „Ostruha krále Jana“, „Tataři na Moravě“, „Miloslav Wlnowský“, „Štědrý wecer“ a „Zwony“ (od Boza), „Bájky“ (od Štulce), „Dárek hodným chlapečkům“, „Dárek hodným dívčenkám“, obojí „Kytka“ (od Winařického) atd. * Tim nabudou nakladatelové chuti k hojnějšímu wydávání podobných spisů we formě, která jednou i w tom odwětvi zobecněti a je s ostatními větwaremi zvláště wážnejších a ozdobnejších děl we srownalost a sjednocenost uwésti musí. Mezi těmito spisy pro mládež, w dotčené způsobě *latinky* wydávanými, mely by nyní nějaké *kratinké* powidky w prostomluvě co nejdříve místo zajmouti, třebas známé již „první a druhé sto powidků Schmidowých“ w novém otisku, anebo jiné podobné. Zvláště po takových popřávají se mnozi, kteří dítky outlejšího věku českému čteni učí, a kteří pak dávajice si věc přečtenou od dítěk vypravovati, je zároveň i we správném mluvení cwičí. Ze k takovému cwičení nejlépe se hodí powidky co možná *kratinké*, jistě každý pěstoun a učitel dosvědčí.

Fr. D.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.) Z historických obrazů obracejí před jinými pozornost na sebe tři velici: Jan Nepomucký od Kratzmanna (č. 266.), *Ihleewo* založení špitálu Compiegneského (č. 163.) a bitva Askalonská od Camphausena (č. 101.). Počneme s obrazem Kratzmannovým, jakožto s dílem našeho krajaná, meškajícího mezi námi. Představuje našeho patrona zemského co otce chudých a skličených, rozdávajícího almužnu. Wznešená důstojnost, vlivná, nelíčená přísnost a při tom i outrpnost mluví z ušlechtilých rysů jeho, a dobré promyšlené ošacení zvyšuje oučinek wábné, úctu vymáhající postavy. Ne tak zdařilé jsou stavby chudých, pohřešujeme při nich náležití souhlas. Nejvíce jsou přiliš chladní a neteční. Z celku vysvitá, že umělec snaží se následovati vzory staroněmecké, při čemž

* Školní učitelové mohou předewším w té věci, která beztoho i zákonem přikázána jest, mnoho působiti. Mělo by se k tomu bleděti, aby se upustilo od nedbalého a škodného zvyku, dle kterého dítky pořád jen šwabach mítí musejí, latinku we školních knihách naporád vynechávajice.

ale, neoswejiv sobě přednosti jejich, vážnost a hlubokost kompozicí, takto twrdosti, suchosti a napiatosti této školy se přidržuje; i barvitost není nejlepší.

Založení špitálu Compiegneského r. 1280. od Eduarda Ihles z Frankfurtu n. M. představuje co hlavní osoby krále francouzského Ludvíka a prince Filipa, neasoci v drahá přikrywadla zahaleného prvního nemocného na schody do nemocnice založeného od nich špitálu. Proti představenému předmětu dá se s esthetického stanoviště mnoho namíti, jakož již jinde se stalo; při tom všem má obraz tento velmi krásné jednotlivosti. Každá figura jest vybraně modelována, dobře postavena, a barvitost jest jaderná, čerstvá a teplá. Nejlepší částka obrazu jest prostředek, nejslaběji komponováno jest popředí, které nicméně nejpřejší jednotlivosti má. Sestavy osob v popředí wypadají příliš zahálčivě a netečně. Strážní žoldnéři příliš zaměstnávají se příslými k slavnosti děvčaty a ženami a drží kopí své tak nedbale, že se divák obávati musí, aby některému z knížat oko newypichli. Hlavně ale musí se vytýkat obrazu tomuto — a výcitka ta mohla by se učiniti většimu počtu pracujících na pražské akademii malířů —, že celek nic jiného není nežli sestavení dobré sice orejsowaných, ale ne wždycky dobré volených a příliš málo studovaných modellů.

Camphausen uvádí nás do nejhustšího dawu podezří askalonskými, kdežto Gottfried z Bouillonu Saraceny pronásleduje a ničí. V postupu ku předu jest brdinský Gottfried, pojat zápalem a jiné rozněvující, jeden z prvních; jemu po boku nese jiný rytíř korouhev s křížem. Všickni křížáci představeni jsou co prudci pronásledovatelé, jimž Saraceni jen slabě v zoufalosti své odporuji. Ranění a umírající válejí se pod kopytami koňskými. Jest to dílo vřelou obraznosti protíklé, kdežto všecko plno jest života, plno pohybu. Při tom jaká krása obrysů, jaká správnost v kreslení při lidech i koních, jaká překrásná barvitost a spolu i řídka známost starých krojů a staré zbroje!

(Pokračování.)

Kronika času.

* Obchodnická komora lyonská obdržela nedávno darém podobiznu císaře Čínského. Obraz ten malovan jest na rejzovém papíře vodními barvami a wyniká obzvláštní outlostí. Jmenovitě na obličeji wynaloženo jest velmi mnoho pilnosti, a jakkoli wedlejší věci poněkud pamatuji na malbu čalounů, nicméně dává obraz ten swědectví o vyším stupni umění v „nebeské říši“, než obyčejně se myslí.

* W Petrohradě dává houslista Ernst koncerty s náramným prospěchem. Rusové jmenují ho německým Paganinem. Et tu, Brute! Či počítají Rusové sesterskou naši Morawu k Němcům? Wždyť Ernst narozen jest v Brně! *

* Wídenský malíř Wincenc Siegländer dokončil právě větší obraz, představující Jeronyma Pražského jdoucího na popravu. Umělec wywolil sobě moment, v kterém Jeronym na místě, kde přítel jeho Jan Hus upálen byl, pokleká.

* Powěst o věčném židu nalezla nowého wzdělavatele v známém dánském básníku Andersenovi. Od mnoha let činil k veliké básni své mnohá přípravná studia. On sám taktož vyjadřuje se o svém nedokonalém ještě díle:

* Považuje-li se Ernst sám za Slowana, pak ovšem musíme to mít Petrohradům za zlé; čítá-li se wšak k Němcům, nemůže proti tomu nikdo nic mít. Místo, kde se člověk narodil, nic nerozhoduje v otázce, k jaké národnosti má býtí připočten.

Red.

„Báseň *Ahasver* není ještě hotova, ale doufám, že ji brzo ku své cti dokončím, neboť jest to s dětmi ducha tak jako s jinými dětmi; rostou we spaní.“ — W Lipsku wychází ouplný německý překlad spisů Andersenových, jenž bude obsaheti 25 swazků. — Jak doslýcháme, zamýslí i jeden český spisovatel vydati překlad dvou větších spisů Andersenových, kterýžto básník ostatně i českému čtenářstvu není cizincem.

* I w Prespurce dával se onehdy kus, jehož jedna osoba Čech jest, který slouží ostatním k posměchu. Den na to došlo několik vlastenců k direktoriu diwadelnímu Mergerle-owi, wedouce sobě stížnost na takové znewažování národnosti české. Pan direktor ale odvolával se na ouřady, které provozování kusu toho dowolily. — Co by se asi bylo stalo, kdyby na místě Čecha byl w kuse Madar? My w Praze jenom chwáliti musíme, že se nepřipouští, aby se z cizí národnosti veřejně posměch tropil.

* Wokoli bělehradském w Březnu tak strašná bouře zařila, že jeden koráb s kukuřicí na Dunaji utonul a jeden minaret (wěž na mečité čili modlitebnici turecké) se rozboril.

S m ě s.

Wojenské pomezí jest jako jediný ústav, od jaderského moře přes 200 mil skrz Dalmacii, Chorvaty, Slavonsko, Banát, Sedmihradsko až ke Polsku se táhnoucí. Ústav tento má w sedmnáctém století svůj počátek a neslouží více za obranu proti útokům osmanským, nýbrž proti moru aneb raději proti lidem, jenž by jej přinést mohli. Wojenská zavázanost hraničáka trvá od jeho sedmnáctého až k šedesátému roku stáří. Plat ale dostává jen pokud slouží. Milo jest pohlížet na rozptýlené semotam strážnice (čardaky), které velmi vhodně zrobeny jsou. Spočívají na dřevěných sloupech. Stráž má žebřík nahore při sobě a může ho dle libosti a potřeby spustit aneb vytáhnouti, tak že, když přepaden jest, dérami w podlaze dlouho brániti se může. Nikde snad stráže tak bedlivě se newykonávají jako zde. Denně 5000 mužů na stráž wytáhne, w čas moru i 8000. Jede důstojník byl jednou proto propuštěn, že z wepře jedl, který, služebníkem na dunajském jednom ostrově zastřelen, do lazaretu dodán byl. Často celá kompanie hraničáků z oudů jediné rodiny sestawena jest. Důstojník je zde soudcem i vládecem.

—ský.

Plat tureckých wojsk udává jistý cestovatel takto: Sprostý dostává měsíčně 5 franků, nižší důstojník 13, poručík čili Mulasim 30, setník čili Yus baši 50, major čili Bimbasi 110, podplukownik čili Kaimakan 200, plukownik čili Miri-Alai 300, generál brigadní čili Leva paša 650, generál divisi čili Ferik paša 4000, nadgenerál čili Mušir paša 8000 franků. Mimo to dostává nadgenerál denně 60 porcí sena a tolikéž měr owsa, plukownik 16 a tak pořád.

—ský.

Lidnatosť Číny obnášela ku konci r. 1843. neméně nežli 395 milionů, a sice 18 provincií vlastně tak nazvané Číny 380 milionů, Tibet 5 mil., čínské Mongolsko 3 mil., malé Bucharsko 1 mil., Tungusko 1½ mil., ostrovny 1½ mil. a ochranné království Koreanské 3 mil.

N á w ě š t i.

W pondělí dne 24. Května bude se we prospěch p. J. Chauera provozovati ponejprw: *Starý Husita*, velká původní činohra se sbory we 3 odděleních od J. W. Mezileského. Hudba od A. Jelena.

Číslo 61.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Cytom na Malém rynku pod podlouhím č. 6—1 v druhém poschodi přes dvár).

22. Května
1947.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. st. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Wěrná láska.

Nechť se jítro libě rozdenívá,
Zlatým bleskem ať se oblak ekví,
Mladé kvítí ať se otewírá,
O své krásě, lzeznosti ví:
Wšecko musí, když hodinka bije,
Konec wzítí — ať w mladosti žije.

Láska — první vrčelé milování —
W mladém srdci naděj' rozdení,
Ale srdce we svém plápolání
Chladne, když se ze sna probudí;
Wšecko musí, když hodinka bije,
Konec wzítí — ať w naději žije.

Kvítí plesá při svém z mrtvých vstání,
Skřivan slaví w letu mladý den —
U večeř wšak jesti wše jen zdání,
Oko tlačí smrtevný sen:
Wšecko musí, když hodinka bije,
Konec wzítí — ať w radosti žije.

Jenom wěrných duší láska stálá,
Ať se znaji jen tři krátké dny,
Jest pěvnější nežli tvrdá skála,
Lzeznější nežli krásné sny:
Wšechno mine, když hodinka bije —
Wěrná láska ale wěčně žije!

Waclaw Horaček.

Nebeský woják.*

1.

Na východě proráželo slunce temnošedými
mračny; nad lesem wznášela se pára.

Swoobodník Swatoň byl se swou dcerou w za-
hrádce.

„Podívej pak se, Aněžko, jak se z boru kouří!“
prawil Swatoň. „Nebesti wojači si zas po čase po-
bourili; strelba již utichla, ale dým se teprw nyní
wzhůru valí. Slyšelas-li pak zrana mezi strelbou
bubnování?“

* O jednom lese w Chrudimsku se wyprawuje, že se
w něm nebešti wojači zdržují a časem řízjewují. O pán-
vodu této powěsti wselijak hádano. — Wubec by bylo zá-
služno, aby se na místní powěsti, jakých w Čechách i na
Morawě jistě nemálo, pilnější zřeteľ obrátil. Jest to wy-
datný zdroj ku poznání národního ducha a k objasnění wse-
lijakých událostí.

„Ano, ano, bouřka tak bubnowala, že mne z
nejlepšího spaní wytrhla. Musela jsem si hlavu po-
duškami ohložit, aby mi uši nezaléhaly.“

„Wěru, ten bezhlavý bubeník z boru tluče na
buben, jakoby si ze své hlavy paličku byl udělal,“
wece Swatoň.

„Toho byste, tatínku, měl wzít do služby! —
Takový buditel by Jenika jistě ranněji z postele
wyháněl!“ prawila Aněžka a smála se.

„Wšak nebude jeho spaní u nás již na dlouze.“
Při těchto slowech nespouštěl Swatoň s Aněžky oka.
Ona trhala z chudobičky lístek po lístku a neodpo-
widala.

„Wida, Aněžko, jak krásně se na twé jabloni
rosa perli,“ otočil Swatoň oči i řeč na kwétoucí štěp.
„Wiš-li pak, po kolikáté letos pokwête? — Dobrý
Bože! Již dopadá sedmnáctý rok, co jsem ji zasadil.“

„Nebude wám, tatínku, stinit swětnici, až se
wic rozwětí?“ tázala se Aněžka prostodusně.

„Nedej toho Bůh!“ prawil otec zaražen. „Z
twé jabloně jsem posud jen radost měl! Aněžko,
Aněžko, raději bych při svém narození pro sebe
než pro twoú jabloni byl jámu kopal, kdybys mne
přistě měla snad zarmucovat.“

„Tatínku, což pak si o mně myslíte?“ ptala
se Aněžka teskně a sklonila hlavu.

„Podívej se mi do očí, dceruško — hodně hlu-
boko!“ mluvil otec. „Ty máš Jeníka ráda. — Wid
že lhu?“

Aněžce se zalily oči. „Otče, vyj mne lépe
znáte než já sebe samu.“

„Neplač, Aněžko! Sice zapomenu, co ti chci
powědít. Znám Jeníka jako tebe. Jeho zpurná, hrdá
mysl neučiní ho šťastným. Člověk není na světě
sám a hlavou se nedá zeď prorazit. On, by mohl
mítí swaté živobytí, kdyby nebažil po panském. Jak
žiw by se po službách nemusel potloukat. Zdědili po
rodičích dost hezkou wěc, ale úřad byl přinucen,
wzít ji pod swou ochranu, aby před časem ji neroz-
házel. Poručník sám nemohl jímu zwládnout. S tako-
vým člověkem žiwu byt, bylo by z počátku snad
milo, ale dále nesnesitelnó. To mně wěř, Aněžko!“

Já jsem již mnoho takových přečkal. A ty nejsi stvořena, abys neslaistnou byla.“

Dcera poslouchala se sklopenýma očima, ale pozorně otcovu řeč; rozuměla mu a byla ticha.—

„Nyní se podívám, jak nám Pánbůh obiličko skropil. Připrav mi zatím nějakou snídani a bud wesela až přídu.“

S tím odešel. Anéžka si vzduchla. Otec uvalil těžký kámen na její srdce, ale otvřel ji oči. „Otče, otče! kdybys ty byl bez ustání u mne! — Twá slova budu arci v srdeci nosit jako boží přikázani — ale Jeník je umí wypuzovat. — Rosa na kwětině se neuchrání: zem neb slunce ji wypije.“

S takovými myslénkami obcházel zahrádku a měla mnoho na kwětinkách správy. Tu porazil prudký déšť k zemi, tu woda silně podemlela.

„Chwála Pánu Bohu, že již odešel!“ zaslechla Anéžka za sebou zlostí zhubělý hlas, a obrátiši se spatřila Jeníka.

„Kdo pak odešel? — Pastucha?“ tázala se ho důtkliwě. Jeník stiskl zuby a nutil se k vlivnosti.

„Wiš-li pak již, Anéžko, že musím od wás?“ ptal se jí lehkou řečí a usměvavou twáří.

„Ze musíš? — Tím je twé chowání winno.“

„Hledme, hledme, jak z tebe tatinek mluví Nu co škodi? Proto mně hlawa nesešediví.“

„Jeníku! nyní teprw wím, jaký jsi. Dobře, že to wím před časem.“ — Chtěla odejít, ale on jí zaštoupil cestu. „Pusí, já mám tatínkovi snídani chystat.“

„Wšak on se tak hněd newráti. — Powěz mně, Anéžko, proč vlastně musím od wás jít?“

„Což ti to otec neřekl?“ prawila dívka s povolením. „Snad můžeš být rád, že to newím.“

„Anéžko, nezapomeň, že jsem jedině k wúli tobě u wás službu wzal.“

„A proč se nechowáš tak, abys u nás také mohl zůstat?“

Na tato slova newěděl Jeník co odpovědít. — „A proč, Jeníku, služby hledáš? Tolik máš, abys mohl být svým pánum.“

„Swým pánum? Budu jím co nejdříwe. Wešelo byti swým pánum; jiným poroučet, nikoho neposlouchat, i wšechnu radost si zapovědít i lásku potlačit i —“

„Dnes s tebou není žádná řeč.“ Stěmi slowy proklouzla Anéžka wedle něho. Jeník se v duchu potěšil.

„Wím, Anéžko, jak to s tebou stojí. Ty se nezapřeš. Blankenfeld je jist, že se Swatoň stane jeho tchánem.“

■

Swatoň obcházel s odkrytou hlawou swé rozlehle pole, bujně se zelenající. Došel k widlatému dubu, na němž dva kříže v kůře wysekány byly — starodáwná to známka rozbraní mezi půdami. Tu se k němu přidružil soused, jemuž wubec Piknůsek

prezdiwáno. Mezi řečí prawil tento, že by se rád vystěhoval z Čech.

„Wám, Swatoni, je snadno hwízdat,“ prawil, „když wám Pánbůh preje. Ale já kdybych se na blawu stawěl, nemohu s mísťa. Bídou si wyoráwám a nouze mně na poli roste. Již mne zde wšechno pichá.“

„A kam se chcete obrátit? Pečení ptáci wám nikde do huby nebudou litat. Sedte na peci doma a budte hospodárnejší.“

„Hospodárnejší?“ prawil Piknůsek. „Snadno mlit když je co. Ale chalupník — mrzák! Ráno brambory loupá, w poledne je přikusuje a wečir opečáry louská.“

„A wite-li pak, že wám i těch mnozí závidí? Nemyslete si, že na wás w cizích zemích čekaji.“

„A přece tāhnou tisíce tisíců z Ríše přes moře,“ řekl Piknůsek.

„A zhynou nebo se wráti — hotoví nuzáci,“ doložil Swatoň. Do Ameriky je dál než za naše humna. Musel byste si cestu twrdými grošáky tam vydláždit, mily Piknůsku!“

„Nechte Piknůska na pokoji,“ wyjel si soused na Swatoně, prezdiwkou mimowolně proneseno podrážděn. „Půjčte mu raději dwě stě a on wám nebude nikdy wic překážet.“

„K rozumnému oučelu bych wám je třeba i dal,“ odwětil swobodník. „Ale já znám wás zámér o stěhowání! Dnes byste se s nima welebil do města a zejtra byste se wracel s dluhy zpátky.“

„Swobodníkovi se promine, když si na chalupníkowě cti a jménu zuby naostří,“ řekl Piknůsek jizliwě.

„Nikoli, příteli! wyřík jsem toliko prawdu. Ta wám čpi do očí, ale jste líny, abyste si je protřel. Jděte jen, jděte. Budete brzo plakat.“

„Nehrubě; w tom ohledu mám Blankenfeldowu powahu.“

„Řekněte: chyby!“ opravil Swatoň jeho slowy. „Wěru, wy dva můžete jít spolu. Hodíte se jak náleží k sobě. Jeden má nos wýš než druhý.“

Těmito slowy dotkl se Swatoň sousedova chybného nosu. Těžko Piknůskovo wzezření wyobrazit; wšechna krew se mu wehnala do obličeje. „Swobodníče! já mám dobrou pamět!“ wyrazil ze sebe a odešel. Swobodníka to zamrzelo.

(Dokončení.)

D o p i s y .

z okoli Chotěborského w Čáslavsku.

Den 9. Května b. r. zůstane pro osadu přibramskou den slawy, den památky. Tamější wzorní učitel p. Antonín Neumann byl od milostiho Zeměpána za jeho 56leté w prawdě wzorní učitelování zlatým penízem odměněn, kterýž mu nadimovaným dnem slavně odewzdáván byl. Nezůstal nikdo bez pohnutí, když k. krajský komissař pan Schnell u přítomnosti pana barona Dobřenekého, co patrona školy, důstojného duchovenstva, wážného úřednictwa

a učitelstva, při nescísném zástupu lidstva, z něhož tisíce za jeho školáky s chloubou se přiblašovali, s tím přání, aby čestné vyznamenání toto v budoucím lopotování školním ho sililo a k další činnosti povzbuzovalo, obrazem Zeměpána při střelbě a hudbě prsa onoho vážného muže zdobil; když důstojný pan *Karel Čermák*, bisk. škol. dozorce středníctví německobrodského a děkan v Bělé, dojmawou řečí oslovil kmata oslavěného, zásluhu jeho o mládež a vlast vyčítaje, ano nemálo obdivovali jsme se statěnosti ducha při tomto vysoko poctěném starečku, když i on na celém těle se chwěje hlasu svého k přítomné mládeži pozdvihl a prose, ji napominal, aby bedlivě šetřila všech od něho jí na srdeci kladených naučení, jelikož jen u plnění tom veřejná odměna tato mu čest a potěchu poskytovat moci bude. Když posléze i učitelstvo we čtvrtosrpnu své přání mu sloužilo a národní hymna „Slys nás všecky“ se odzívala, bral se průvod do chrámu. Při skvostné hostině, dávané od jmenovaného vzněšeného patrona školy, konaly se přípitky nejjasnějšemu Zeměpánu, wubec milovanému zeměsprávci a j., po čemž při střelbě a hudbě národní písni opětně s nadšením od veškerých hostů zpívána byla. — Slavnost tato jest pro nás malou náhradou a útěchou za onu urážku, kteráž se veškerého učitelstva z „Českých Nowin we Wojně pedagogické“ tak nešetrně dotkla. Překroucená a od pravdy daleko odnešená zpráva ta musí v nás tím více očkliost buditi, jelikož uveřejněním jejím jen učitelstvo zlehčeno a v pohoršiliou směšnost přivedeno být mělo. Nebo snad světější obedy byly příčinou, proč se událost ta newzdělanosti učitelů příčila? Omlouváte se ovšem, pánowé! že chwáliti nemusíte, co hanu zasluhuje; ale kdo wás o chwálu žádal? Lépe učiníte, když ani chwáliti ani haněti nebudeste; nejste k oběmu powoláni. Dobré dílo chwálí samo mistra svého, jako se nedbalost a newzdělanost sama sebou tresce; s obojím ničeho nedocílite. A wšak prospějete nemálo národnímu učitelstvu a waše snaha o dobro našich škol dojde pravěho ocenění, jestli poučlivé články do našeho časopisu „Příteli mládeže“ podávati budete a zde poučovati a raditi nepřestanete, jak by mládež, dle wašeho mínění, wzdělávána být měla; nebo waše časopisy větší část učitelstva vše proč nečte? — ba předobrě vám to známo, že si je pro peněžitý nedostatek zjednat nemůže. Nikdo vám za zlé pokládati nebude, jestli z dobrého mínění nedbalého a o vlastní i swěrené mu mládeži wzdělání nepečujícího učitele na náležitém místě udáte, aby se mu zasloužené odměny dostati mohlo. Ostatně budte ujištěni, že si každého moudrého pokynutí z časopisů wašich rádi všímáme, je k vlastnímu i mládeži wzdělání obracíme a wubec o rozkwět národnosti i blaho člověčenstva dle všeinožných sil zároveň s vám se staráme a pečovati neustáváme.

V. L—ský.

Z Worlika.

Návěsti opozděné z Worlika v čísle 54. let. Květu pocházel bohužel co do úvodu z pramene bud lichého bud zloučeného. Neboť vše dávna nebylo na Worliku večerní zábawy, při kteréž by se též i mnoho českého nebylo deklamováno a zpíváno. Ano, dřív než se řemeslnickým českým divadelníkům o divadle co snilo, tedy již před čtyřmi lety, byl na Worliku český kus k představení uchystán a již napolo naučen; smutnou ale příhodou přeškázen. Jest k tomu tedy zapotřebí nemalé opovážlivosti domnívat se, že snad teprv posledním českým představením čestně průchod na Worlik by se byl proklesl. Poněvadž tedy na Worliku we vyšším oboru vše dávna velmi mnoho zdárňeho i potěšitelného se dalo a děje bez hluku a bez roztrábowání, mohlo se tedy i ono urážlivé návěsti na vzdryky opozdit.

Od vlastním worlických.

Ze Zbirowa.

Přičinem zbirowských páou ouřadníků zřízeno jest we Šwábíně domácí diwadlo. Páni pisáři a krásná pleť zámecká hrají dosti pěkně. Hezká to věc, a tím více chwály hodna, že k založení nemocnice pro chudý lid na panství žijici nemálo přispívá; jen škoda, že na jevišti palmu vítěznou *němčinu* si dobyla, které we Zbirowě málo kdo rozumí, tím méně v ní rozprávěl může. Jak krásné a potěšitelné by bylo, kdyby zde, mezi pouhými Čechy, neprozuměná němčina hlaholu českého jazyka místa doprála! K. D.

Z B e z n a.

Dne 28. Dubna sporádána byla u nás ku prospěchu chudé mládeže školní veřejná zábava, při které břichomluvec pan *Steger* umění své s velikou pochvalou všech přítomných provozoval. O zdařilou hudbu postaral se pan *Bubeníček*, správec welko-welišský, wedena pak byla výtečně od pana *Sípka*. Návštěva byla hojná a obecenstvo výborně se bawiło.

Známka pastýrské opatrnosti a zpanilé dobromyslnosti.

W Táborškém kraji wysłal jeden biskupský vikář a školní dozorce počátkem měsíce Kwětna list podřízenému duchovenstwu, v němž obyčejuou každoroční visitaci oznamuje a snažně jich žádá, aby všecko hodování odstranili, poněvadž uznává, že letošního roku chudým lidem obklopeni jsou a z té příčiny mnohým z pánu bratrů již nedostatek potřebné obživy do přesbytku se vložil; zvláště ale k uwarowání všechno pohoršení, neboť diwně to vypadá, když pastýr hoduje a na zbytečnosti sta wynakládá, kdežto owčičky blad a bida moří.

L i t e r a t u r a.

Časopis českého Museum. 1847. Sw. V.

Nejdůležitější článek swazku toho je *Swědecvi o slowanských apoštolic v Ochridě* od *Viktora Grigoroviče*, professora slowanské literatury v Kazani, který přednášen byl ve shromáždění filologické sekci kr. české společnosti nauk dne 26. Listopadu 1846. Jest to část výsledků pana professora z jeho cest po Turecku, a obsahuje kromě zpráv o slowanské diecézi První Justiniany i český překlad řeckého životopisu sv. Klimenta, biskupa bulharského, současná Cyrilla a Methodia. — *Jan Krejčí* dokončil svůj *horopis české země*, *Sabina* pokračuje ve procházkách v oboru mystiky, romantiky a bájení, *Tomek* v zajímavých pamětech kollegiatu *Karlovy*. — *Malý* povíděl lecos o brusu, a J. Michl podal památní listiny z archivu královského města Poličky a z knihy památní farního chrámu *Bysterského*. — *Wocel* probral některé články z prvních swazků „Biblioteki naukowego zakladu imienia Ossolińskich“, i pronesl jmenovité o článku Karla Szajnoch: „Pohled na děje polské wubec“ a o článku Adama Kłodzinského: „Úvahy nad jazykem polským“ slovo prawdiwe a wčasné, při tom však skoro až příliš mírné. Byl by wěru čas, aby soukmenowci naši Poláci vědy opravdiwějí pojimati začali, než posud se stávalo. — Na konec obyčejué zprávy matiční.

Pautník. Druhý ročník. Sw. 5.

Swazek tento méně jest rozmanitý než předešlý. Obsahuje najednou tři cestovní a místopisné články, totiž dokončení procházek od *Labe ke Mži* od *Kokořinského*, pokračování v zápisích cestujícího po Slovensku a pokračování v popsaní *Widné* od *Rybický Skuteckého*. Neujímajíce žádnému z článků těchto ceny vyznau přece musíme, že zahrnujíce většinu swazku příliš jednotvárným

jej činí. Mohl by nám někdo namítnat, že již v posledně minulém swazku články tyto též wedle sebe se nacházely, my pak ve zprávě své o něm žádnou jednotvárnost v tom neviděli: na to pak odpovídáme, že jednak články tyto v předešlém swazku, jmenovitě popsání Wídně, více zajímavého obsahovaly, jednak, co jedenkráte projde, nerádno vždy opakovat podruhé. — Dokončena i povídka:

„Bratři pastořci“, vzdělání to dosíti otřelého thematu. — *„Smíšené zprávy“* obsahují: umělecké zprávy z Wídně, přehled událostí evropských od polovice Února až do polovice Dubna, českou bibliografiu na r. 1847. a jiná ohlášení. Rytiny, k tomuto swazku přidané, představují hrad Křivoklát v Čechách a chrám sv. Maurice w Holomouci.

Slowanské zprávy.

* W království Lombardo - benátském w bývalých krajinách benátských žije 22.000 Slowanů. Německé zeměpisy vždy o sedmi osadách německých w Lombardsku podrobně zprávy dávají, Slowany pak tam (jako i všude jinde) zapřají co možná.

* We shromáždění stavů Osecké stolice království Slowanského dne 12. Dubna řečnilo několik pánu jazykem materským, totiž ilirským. Wrchní župan konečně shromážděnému panstvu návrh učinil, aby — jelikož jazyk latinský w Slowonsku jest diplomatický — *nyní a na věky ilirsky* se nemluvilo. Stavové přijawše tento návrh w hlubokém mlčení, nerozhodli *sic.*

* Srbská obec we velké Kikindě w Banátu vykázala 80.000 zl. str. k vystavění nového kostela dle wzoru carihradského svaté Žofie pro wyznavače pravoslavné wiry nesjednocených Řeků.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.) Č. 156., *Maria Stuartka od Beera* z Mnichowa. Nešťastná královna Skotska, která zajisté lepší byla nežli jakou ji činila pověst, klečí před oltářkem w zámecké kapli Lothinghagské, modlíc se poslední svou modlitbu; wzdruž viděti skrze otevřené dvěrce připravený špalek se sekyrou. Velmi pěkná to kompozice, vážná a dojímavá; wywedení však nese patrné známky nedbalosti a neurčitosti. — *Lacher* z Mnichova vystavil *madonnou* (č. 243.) w známé šablónové manýře, jakých umělci prostředního nadání ročně na kopy zhotovují, paměti klasické průpovědi: *O cives! querenda pecunia primum, virtus post nummos!* — *Romeo a Julii* Düsseldorfská *Geselschapa* pozdravili bychom s plesáním a jméno jeho připojili bychom řadě největších umělců, kdyby všecko, čím obraz tento wyniká, nebylo čára za čárou ukradeno velikému mistru Korneliowi. Taková smělost jest nejvyššího povrzení hodna a zaslhuje bezohledné pokárání. Můžeš si to i jistý zdejší akademický umělec do paměti zapsat, jehož nejednou poštibli jsme při podobných dlouhoprstých výletech do výtvarů Korneliowých, Bendemannových, Neureutherových, Geigerových a j. — Č. 150., *Clemence Isaure a Raoul de Toulouse od Theobalda von Oer* z Drážďan, zdá se být vystaveno vše k vůli pěkné pozlacenému rámcu, ten aspoň jest we svém způsobu dílo umělečtější než obraz sám. — Č. 176., *zajetí Ondřeje Hofera od Guida Manesa*, žáka zdejší akademie, jest obrázek dobré smyšlený, svědčící o pěkném nadání umělce. — Akademik Čermák podal scenu z krwavých válek husitských. Zástup Husitů wrazil do kláštera, w jehož otevřenou byzantináku si nás umělec uwádl. Středem hlavní sestavy jest starc opat, který opřen o mladého mnicha podávaný sobě s výhrůžkami kalich odmršťuje s pobožným hněvem po

koruně mučednické toužební horlitele pod jednou. W pozadí odnáší vztěklý zástup mnichy dolů po schodech k přichystané branici. Chwalitebné snažení po karakteristice jewí se w tomto na figury bohatém, živém, oučinku plném (?) obrazu; ale wywedení má mnoho nedostatků, jmenovitě barvitost je nedbalá a studium krojů nedostatečné. — *Karel Javůrek*, též žák zdejší akademie, představil slepého *Jana Lucemburského*, an we stanu černého prince na ranách w bitvě křesťácké obdržených umírá. Obstoupen jest nejpřednejšími vůdci nepřátelskými, mezi nimiž spátruje se i princ Edward, zatlačující slzu w poroseném oka. Naskrze proniká nás vřelý cit, s jakým umělec předmět svůj pojí, a bezdéký s sebou nás zachvačuje; bedlivěji však skoumající oko znalec pohrešuje dokonalost obrysů a souhlas w barvitosti. — Č. 91., *Benvenuto Cellini we své dílně* od našeho naděje plného *Karla Swobody*, dýsc opět onen život dramatický a jewí tū samou ráznost a výborné usporádání, které wyznáčují předešlé nám známé práce Swobodovy, swědčíce o jeho znamenité schopnosti a věštice mu brzkou skvělou budoucnost. (Pokračování.)

C. k. akademie věd,

o niž i w těchto listech předběžné ohlášení bylo, nyní nejvyšším patentem od 14. Května b. r. do života vstoupila. Budeť záležeti we dvou třídách, w *matematicko-přírodnické* a w *historicko-filologické*, a státi co samostatný ústav pod zvláštní ochranou Jeho Majestátu. Kromě schůzek jednotlivých odvětví a sekcí má do roku jednou nebo dwakrát se držet slavné posezení, w které akademie připuštěným hostům podá přehled svého oučinkování. Ročně smí čtyři ceny wypsat za rozrešení vědeckých otázek, a výsledky prací svých uveřejňovati. Akademie skládá se ze 48 skutečných oudů, z nichž 24 we Wídně bytem býti musí; w čele jejím jest president s ročním platem 3000 zl., pak místopresident s 2500 zl., a dva tajemníci s 2000 a 1500 zl. Uprázdni-li se místo skutečného oudu, jmenuje nowého člena Jeho Majestát ze tří od akademie jemu předložených kandidátů. Čestných oudů má býti 24, dopisujících oudu počet akademie sama ustanovi. Ze státního pokladu wykazuje se akademii ročně 40.000 zl. we stříbře, též se jí vykází potřebné místnosti w některém státním stavění a powoluje bezplatné používání státní tiskárny. Za kurátora ráčil Jeho Majestát ustanoviti J. C. W. nejasnějšího arcikněze Jana, zaoudy pak až posud 40 o vědy zasloužilých mužů, mezi nimiž jsou z Prahy: pp. Šafařík, Palacký, Presl, Kreil, ředitel hvězdárny, professor Redtenbacher a professor Zippe.

Literní návěsti.

Měsícem tímto wycházeti počal nový týdenní časopis obsahu nábožného pod titulem: „*Blahověst*“. Redaktorem jeho jest chvaluňé w literatuře naši známý P. Wacław Stulc. Cena celého ročníku toliko 2 zl. we stříbře.

O umrtí.

Z Pražských Nowin dowídáme se o smrti vlastenského spisovatele P. Antonína Lišky, gymnasiálního prefecta w Bochni, který tam due 14. Dubna na první neduh život svůj dokonal. Bylē narozen 27. Března r. 1791. a r. 1811. vstoupil do řádu premonstrátského na Strahově. Později byl professorem na gymnasiu českém a jidič-choradeckém, konečně stal se prefektem w Bochni. Jeho poslední dílo byl překlad Homerovy Odyssey, který r. 1844. w Praze vyšel.

Číslo 62.

24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(Bytem na Malém ryangu pod podložím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

25. Května

1848.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. st. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Nebeský woják.

(Dokončení.)

3.

Uplynulo několik neděl. Blankenfeldovo jméno přecházelo v okolí z úst do úst. Co vysel ze Swatoňova dworu, oddal se hyření, k němuž jakási hrđost podobu panského rozmaru přičinila. Německé jméno vstěpilo jeho myсли neskončenou pýchu; nemínili se byti selského, ale šlechtického původu. Nepodařený zámysl s Anézkou rozdráždil ho k bezuzdým bujnostení. Hudba byla jeho společník v rozkoších i w přestupcích. Prál lidem, dali-li jen sobě od něho poroučet. Překážel-li mu ouřad w hyření, wzdoroval zpurně; i blady se moril, aby mu dokázal swou hrdou wuli a newšimawou twrdohlawost.

Pobouřiv, pohýřiv usídlil se w boru. Mezi lidem mu bylo těsně; wystawěl si boudou mezi dwěma borowicemi.

Noc byla. Pusté chvění stromů hučelo jednotvárně nad Blankenfeldem, a pusto, pusto bylo w jeho blawě. Seděl u ohně jako zarytí. Hlad swíral jeho útroby. Stisknutými zuby mu wzdoroval. — Wěčná, wěčná škoda těch krásných lící, že tak zdwočely a zesurowěly! — Kouř zahalil nízký plamen a walil se do hury. Jeník ucítil šustění, jakoby se někdo chrastinami prodíral.

„Jak je, nebeský wojáče?“ ozval se hrubý blas se smichem. „Chutnaji šáhy?“

„Dej mi swatý pokoj, piknosy!“ wece Jeník ticho, nebna sebou.

„Dokonáwás? Jen na chwilku odlož umíráni! Nesu pochoutky — čerstvé zemáky, ustrojím ti hostinu.“ Mezi touto řečí přiložil Piknůsek něco roštú na oheň a hodil několik bramborů do něho.

„Kdes je wzal?“ ptal se Jeník.

„Wždyť rostou pod šírým nebem!“

„Pro mne je nestroj.“ Jeník vstal a chtěl odejít.

„Počkej, počkej, Blankenfelde!“ zdržoval ho Piknůsek. „Poslyš z města nowiny. — Udělají prý tě hajným w boru. Žiwá duše sem nepřijde, dokud ty zde jsi. Wsude tě nazývají nebeským wojákem. I Anézka tě jinak nepojmenuje než bezhlavým bu-

beníkem, a swobodník by tě rád již w blazinci viděl.“

„Přilož, ať si líp na řeč vidíme,“ napomenul Jeník svého druha a sedl si opět k ohni. Zimou se třesa hřál si na plamenu ruce. „Nauč mne, brachu, oheň rychle rozdělávat. Dobře to umíš. Twůj plamer mile hřeje. Já jsem nepozorný. Mohl bych se sám podpálit.“

„Ty jsi wěru bezhlavý bubeník, Jeníku!“ pravil se smichem Piknůsek. „Nic snadnejšího na světě než oheň rozdělat. Sirka, trochu samoschlého roští, také koudel, a dříví na to.“

„Děkuji ti. — Je Swatoň doma? Anézka též? Co dělají? Co o mně mluví?“

„Zes blázen!“ zwolal Piknůsek a zachechtal se, že w Jeníkovi krew stydla.

„Piknůsku, jdi domů. Spal bych.“

„Nech si o Anézce zdát, Blankenfelde!“ Piknůsek stoje poziriel kosmo na Jeníka a odklidil se.

„Zlá Anéžko! i ty mnou opovrhujes!“ zahrékoval opuštěný mladík. „W tebe jsem poslední měl důvěru, když mne celý svět zradil. Twůj otec, Anéžko, zkazil na wěky můj mladý život! — Byl jsem mu špatný za zetě, wyhnal mne jako psa od sebe! W tu dobu jsem i já tebou pohrdnul... ó jak jsem sám sebe šálil. — Anéžko, duše má! kdybys mne widěla, zplakala bys nademnou! Zlá Anéžko, a tys ani slova za mne u otce neztratila — ani slovíčka! Bùh mi odpusť, pozbudu-li rozumu!“

Těkavý oheň oswěcoval jeho slzy, lesknoucí se jako kapky na skle. Chwili ještě seděl, pak vyběhl z lesa. W sýrém poli hmatal kolem sebe, jakoby šel tmawou chodbou, pozpěwował si a smál se chwilemi.

„Hle, u swobodníků svítí! — Modliš se, Anéžko! Bud tak dobrá, pomodli se také za mne. Kdybych já se modlil, nic by mně to neprospělo; Pánbùh mne nezná! Já jsem se ho stranil. — Snad jsou u Anéžky dobrí známi!“ rozkřikl se náhle. „Snad drží Swatoň námluvy! Snad se mi směji. — Ano, slyším jejich smích!“

Pustil se po světle. Wyhnílá wrba dounala nad potokem a potok šuměl po drobném kameni.

„Blankenfelde! ty jsi slepý! Toi wrba swíti.
Ale nespálím se o tě, wrbo, nespálím. Já jsem také
ohniwý muž, plndoutnačky! — Hoj, postrašim Anéžku
we snách. Bude to můj poslední zálet k ní!“

Pádil k wesnici. — U swobodníka ještě svítily.
Swatoň četl nowiny, Anéžka předla. Jeji mysl byla
u Jeníka. Bože! co jí bylo o něm donášino! A žiwé
duši nesměla se swěřiti. O samotě těšila se pentli,
kterou jí Jeník na památku prvního polibení byl dal.

Náhle zalomcowáno wenku dwiřkami.

„Tatínu! někdo se k nám dobývá!“ zkřikla
Anéžka wyděšená.

„To Jeník! Já mu ale takové náštěvy brzo
překazím.“ Rozhorlen vyšel Swatoň wen. Za chvíli
se wrátil se zasmušilým pohledem.

„Tatínu! mějte pak milosrdenství s Jeníkem!“
jala se Anéžka úsilně prosiť. „On je tak opuštěn.
Bože, jak pak nemá zdvočet!“

„Nemluw mi, Anéžko, o něm! Jdi, spi s Pá-
nem Bohem!“ Anéžka si wzdychla a odešla do swé
komůrky. Pláč ji ukonejšíl.

4.

Měsíc neswítíl a přece bylo jasno. Nebyl den
a celá wes byla we hnuti. — Hořelo.

Wyschlá střecha swobodníkova obydlí stála
w jednom plamenu. Rukama trhali sedláci ohniwé
dosky.

Anéžka stála jako u wýjeweni we swé komoře.
Lidé wrazili do stawení a wywedli ji wen. Ale ona
se wrátila; pentle Jeníkova ji táhla nazpátek. Jak
by ji byla zanechala ohni? Hledala, hledala, až ji
dým ze siné obestřel oči a ománil mysl.

Swatoň si zpomněl na swé dítě. „Pro rány
Krista Pána! kde je Anéžka?“ kříčel zoufale. Jedni
volali, že tam, jini ji widěli jinde.

Z Anéžčiny jabloně zmizela všechna zelenost.
Ohořelé wčtve jen čnely do húry.

Anéžka se dowlekla k oknu; její hebké vlasy
ohněm se znítily, její bílé ruce po stěpě sáhaly, její
krásné oči nic již newiděly.

„Dýme, nedus!“ zaburácel Swatoňův hlas.
„Zadusiš mé dítě!“ Zoufalou silou wychwátil dceru
oknem ze swětnice. Prudký plamen vyšlehl za
a zachytíl poznowu holé kloníky Anéžčiny jabloně.

Po polich za humny běhal Jeník. „On mne wy-
hnal od hašení, jakobych byl sohněm spolčen!“ mlu-
wil pro sebe. „Bujný oheň! Silně hřeje! — Slys, to
zwoni umíráčkem Swatoňowu dvoru! Musím tam,
musím se s ním rozžehnat!“

U jedné chalupy mluwili, že Anéžka všechna
popálená dokonává. Jeník to zaslechl. Duch se w
něm zatajil, mysl se mu wyjasnila a krutá bolest
padla na něj.

Běhaje hledal po wsi umírající milenku. W je-
dnom stawení ji křisili. Jeník se prodral dawem lidu
do wnitř do swětnice a klesl na prahu k zemi.

„Paliči!“ zkřikl zničený Swatoň a řítil se na
Jeníka. „Nawrat mi mé dítě, žháři!“

Museli ho od Jeníka mocí odtrhnout a mladíka
wen wypravit.

Za nějaký čas našli ho mezi oharkami ležícího
a celého popáleného. Násilím museli jej zahnati.

5.

Radost Swatoňowa života byla s Anéžkou na
wěky pohrbena. Ani její jabloně nepučela se více.

Jeníkovo živobytí w boru bylo dál a dále ne-
přirozenější. Z milosrdenství mu nosili lidé jídlo.
Jeho bujný duch wadnul ticho den po dni. Za tma-
wých nocí chodíval na spáleniště, libál hynoucí ja-
bloně a ptával se pustých zdi na swou newěstu. A
když mu nikdo neodpovídal, šel s pláčem do blízké
wsi na hřbitow a kwilel na Anéžčinu hrobě.

Jednou na úswité zastihl jej Swatoň pod jabloní.
Hladem mučen zatímal zuhy do drsnaté kúry.

„Jeníku, máš hlad?“ ptal se ho Swatoň k sl-
zám pohnutý.

Mladík se dlouho na něj díval. „Swobodníku!“
promluvil, „já jdu za Anéžkou. Co pak jí zkážete?“

„Jeníku! zde by ti bylo těžko umírat; byl by
ti zločin twůj na očích!“

„Swatoni! já wám nezapálil stawení, jak je
Bůh nade mnou!“

Nedlouho na to skonal we Swatoňowě náruči,
smířen se swětem.

Spáleniště obrůstalo diwokou travou. Swobod-
ník se ho nedotýkal. Ptal-li se ho kdo, proč je ne-
bourá, odpovídal: „Necht stojí, aby si palič, kdy-
koli jde okolo, zpomněl, že zkazil tři životy.“

Piknůsek se mu wždy wyhýbal.

H.

D o p i s y.

z Gorice.

(Úmrkt.)

Dne 29. Dubna smrt welebného pana kanowníka **Valentína Stanizha** (wysl. Staniče), vrchního dozorce zdejších hlavních škol, zakladatele ústavu pro hluchonémé, původce společnosti proti týráni zwířat, pěstitele a podporovatele všeho dobrého a obzvláště slovenské národnosti, netoliko zdejšímu obyvatelstwu ale i celému člověčenstwu bolestnou a Bůh nedejž nežhojitelnou ránu zasadila, jelikož co do lidumilenství, dobročinnosti, vlastenského smýšlení a jiných cností, zwěčnělého předčíti nelze. On se narodil r. 1774. we slovenské wsi Bodreši nedaleko Gorice, a we Salzburgu swá studia odbyl. Nawrátiw se do swé očtiny očkování neštovic první we zdejší krajině uwedl. Weškerá jeho snaha jen k wšeobecnému blahu směrowala. Nic mu nebylo protiňejším nad zahálčivost, on z mládi až do nejvyššího stáří každé ráno o třech hodinách vstával a až do šeré noči skoro neustále pracoval. Čas od vykonání svých povinností mu zbywající wšelijakým užitečným zaměstnáním trávil, a jsa we mnoha řemeslech zběhlý, silný a otužený, zanázel se strídavě knihwazactwím, zahradničtwím, soustružničtwím, truhlarstwím, kolářstwím, zámečničtwím ba i někdy štipáním dříví. On bez práce vydržet nemohl, tak že když swé dobré přátele na několik hodin navštíviti hodlal, obyčejně knihy s sebou nosíval, které

mezi přátelekým howerem wázal. On sám si kočár a všecké nádobi zhotowil, a byl také v stavu sám sobě střevce a celý oděv ustrojil. Jsa vroucaj milovník přírody a výborný chodec časté a daleké výlety, nejradiji do hornatých krajin, dělával a na nejvyšší a nejpříkrejší vrchů a skály vystupoval. Co do střídnosti a jednoduchosti každému za wzor sloužiti mohl. Oděv jeho byl ze sprostého sukna, potrava jeho záležela v černém chlebě a sprostých jídlech. Jak z celého zewnejšku tak i z jeho řeči a jednání ekromnost, přímost, spravedliost i nelíčenost vysvítala. Jméni, ježto si byl usporil, na nejvznešenější ojčel vynakládal. Tak k. p. k založení ústavu pro hluchoněmá a společnosti proti týráni zwírat již za svého živobytí znamenité summy obětował, ročně po 500 až po 600 zl. a více připlácej; dvě fundace po 50 zl. pro chudé žáky založil, ke všem dobročinným a vlastenským podnikáním a ochotnou štědrostí přispíval, své chudé přibuzné vydatně podporoval a též svou poslední vůli všecku svou majetnost mezi nadzmíněné ústavy, chudé a sirotky rozdělil. S dětmi milerád občoval a s právě dětskou radostí jejich her účastným se stával. Obzvláště o hluchoněmá s otocskou starostí pečoval, a právě před svou smrtí své důstojnosti u hlavních škol se odreknuł a do onoho ústavu se přestěhovati zamýšlel, aby snažněji k dobrému výchování těch nešťastných dětí dohlížeti mohl. Co rodily Slowan s duchem a srdečem k svému národu lna radošným oučstenstvím každý pokrok svých spolurodáků sledoval. — Já jsem toho přesvědčen, že každý pravý a věrný milovník přírody wznešeným básníkem jest, a to tím výtečnějším, čím plynoucí čarowné písmo v této knize božské moudrosti čitati umí. Tak i nebožtík, jsa čistou láskou k přírodě nadšen, dosti obratně v německém a krajinském jazyku básnil. Mezi jeho právě křesťanské cnosti naleží také jeho upřímná láska k našim Nejvilošiším Zeměpánům a k celé Nejjasnéjší císařské rodině. Když se po smrti zwěčnělého císaře Františka I. pohřební služby boží konaly, on bez pláče a škání svou úlohu dozpívali v stavu nebyl. Jedinká jeho vada byla jakási prudkost a přísnost, která ale věsměs s číou a účinliwou powahou spojena jest.

Co ale wážnost pro toho ušlechtilého muže dowsuje, jest jeho newčasná smrt, již si byl nešťastnou příhodou způsobil. Měl se totiž dvůr v ústavu pro hluchoněmá zdí ohraditi; tu on wida jednoho děluška, an náramný kámen pákou pozdvihnouti nadarmo se namáhá, i odstrčiv ho sám se páky chopil a kámen sice wyzdvihnul, při tom ale cítil, že mu něco wnitřku prasklo. Hned potom krew z úst wywrhovati začal. Jakmile poznal, že mu smrt newyhnutelně brozí, s hrdinskou neohrozeností a křesťanskou oddaností do vůle Wšemohoucího se od světa loučil. Ještě dvě hodiny před svou smrtí vstal, a modlící knížku sám si vyhledav opět se do postele položil s těmito slowy: „Dle toho, co ve svém těle cítím, dlouho to se mnou trvati nebude.“ On sám umíráček za sebe zvoničti kázel a všecky modlitby s duchovním, jenž mu poslední pomazání dal, hlasitě odříkával. Při tom najednou žilotep si obledaje pravil: „Již na mně smrtelný pot wyrážeti začiná.“ Posledně wyvolal: „Pane! v twé ruce poroučím duši svou!“ co prawý křesťanský Sokrates ducha wypustil.

Wacław Jos. Menel.

Vlastenská zpráva.

Nedávno etewreno bylo nowé diwadlo v Barcelloně, jenž ke cti panownici španielské pojmenováno jest teatro Isabella, operou, při čemž powolaný tam nowý kapelní mistr, nás kraján *Zawrtal*, budbu řídil. Při hostině, po predstavení k oslavě téhož dne dáwané, zpíval pan *Zawrtal* na žádost mnoha honorací městských: „Kde domov

maj?“ jakož i více národních písní českých s všeobecnou pochвалou.

Mezi nejprvnější hodináře v Genevě patří též dva Čechowé, Čapek a Pátek. Widěli jsme již více překrásných kapesních hodinek z jejich fabriky, z nichž některé apatřeny byly polským nápisem. Myslíme, že by jim česká etiketa ještě lépe sloužela.

Literatura ilírská.

Pan Paweł Joannović, učitel v Lediinci u Petrowaradýna, sbírá předplatitele na své dílo: „*Istoria najvažnijih dogadjajah u Srbii*“ (dějepis nejvzácnějších příběhů v Srbsku) od g. 1459 do 1818. Jelikož zápisů Jugovíce, oučastníka osvobození Srbska za Jiřího Černého, ku spisu vání své knihy užil, můžeme se důkladně vypravování srbské revoluce nadíti. Cena je 36 kr. stř., písmo cyrilské. Divno nám, že p. Joannović, sezwaw předplatitele na svou knihu, nápis na listy jemu se poslati mající německý we svém ohlášení ilírském umístil. Což pošta do Petrowaradína jenom listy s nápisu německým přijímá? Wždyť my i do německých Rakous, do samé veliké Wídne listy s českými nápisu posiláme, a w Petrowaradíne ouřadové jenom německy rozumějí? Za to ale budou jisté lépe německy umět než p. Joannović, který takový nápis předpisuje: „An den Wohlweisen Herren Paul Joannovič, Lediincer Lehrer zu Peterwardeiu. — Obával bych se, že takovým nápisem rozumného nerecili moudrého člověka urazím. Tak se děje němčině, ba každému jazyku tam, kde domovem není a jenom se vtrá: tak se slušně praví Němci wysmívají našim nedoněmcům mluvicím neb pišicím neb dokonce do tišku dávajicím myšlenky své netopýři. Kdo by času neželel, mohl by hojnou sbírku směsných barbarismů pro obveseleni myslí vydati. * M. F.

Umělecká výstawa w Praze.

(Pókračování.) Číslo 11. „*Král Šaseman dostihující milenku svou w newěře*“ od Jacobsa je na obraz historický příliš neurčitě a povšechně pojato. Wynikáš ovšem krásnými figurami, co nejpilněji modelovanými a skvělou barvitosti nadanými, též mistrowsky vypracovaným wedlejskem: nicméně ale neuspokojuje nás, an docela chybí důkladnější karakteristika, která by ukazovala poměr k sobě všech tří osob obrazu. ** — Č. 154. „*Juditá we stanu Holofernesowě*“ od téhož umělce jest zajisté obraz, oku nejvíce z celé výstavy lahodíci. „Při živém Bohu! čarokrásná žena!“ zwolá zajisté každý diwák s don Karlosem, a však spolu s pisatelem toho litovati bude, že w tak božské hlawě není nalezti myšlenky aniž srdce pod těmi lillovými nádry. Jest tato Judita co ženská newýslouně krásná, ale ztuhlá a při nejwřejší barvitosti chladná, jako z mramoru tesaná. — Č. 65. jest wýtečný, byl i malíčký a více co nástin wywedený obrázek od *Klaudia Jaquanda* z Paříže. Představuješ neštastného Karla Stuarta, opouštějícího břehy anglické. Právě vystoupil z bídné chatrče, která po delší čas skrývala dědice Anglicka, žehná děti rybářovy, který mu, pronásledovanému psanci, přistřesi a ochranu poskytnul. W hlubokém pohnutí stojí wedle něho starý rybář, a w pozadí na vlnicím se morí houpá se loďka, která Karla Stuarta wywesti má z ríše jeho otců. Kom-

* Jako příspěvek k takovéto sbírce výborně by se hodil „*Speižettel vom Gasthofe zur böhmischen Krone*“ na M., kdežto mezi jinými části lze: „*Rabfleisch mit Putzfisch 28 fr. Ein forder Ziemer 2 fl. 30 fr.*“ Red.

** My bychom splše wytýkali výraz přílišné smyslosti we twáři milenky královny a nedostatek ušlechtilosti w jejích rysoch. Red.

posice ušlechtilá, ducha a karakteru plná. — Č. 108. od *Klimenta Zimmermanna* z Mnichowa przedstawuje *wiru, naději a lásku*. Této beztoho příliš všední a otrělé allegorii schází jasnost i poesie, též barvitost není bez wady; nicméně při tom všem má obrázek ten vždy něco milého do sebe. — O velmi prakticky malovaných mnichowských *madonnách* od *Schöningera* a *Kocha* platí to samé, co jsme řekli o madonné Lacherové. — Milovníci válečných kusů naleznou poněkud uspokojení při obrazech *Bachových* (*bíta u Waterloo* č. 13. a *šarwátka polských ulánů*, č. 194.) a *Zellenbergrowé* *bíta u Lipska* (č. 207.), nikoli však při nejasné smýšleném a slabé malovaném *ouťku Mameluků* (č. 153.) od *Jindřicha von Mayer* z Mnichowa. — Č. 262. představuje *nalezení karlowarského vřidla* a jest dílo pražského akademika *Weidlicha*. Wywedení zdá se nám být lepší než poněti, sestavení osob upomíná poněkud na diwadlo. (Pokračování.)

Pražský denník.

W Praze se nyní zdržuje kapelní mistr *Konradin Kreutzer*, skladatel oblíbené klassické opery: „*Nocleh v Granadě*“. Jeho dcera, zpěvačka diwadla v Štýrském Hradci, zpívá zde pohostinskou. K jejímu příjmu dálala se dne 22. b. m. nová opera: „*Die Hochländerin*“, text od Gušeka, hudba od K. Kreutzera, který sám dirigoval.

Též nelze opominouti zmíniti se o bratřích *Candle-rech*, gymnastických umělcích z Londýna, kteří až posud třikrát své diwy před žasnoucím obecenstvem na diwadle provozovali. To jsme v Praze ještě newiděli — kdo to sám newiděl, musil by vše mit za báchorku, kdyby se mu to vypravovalo. Nelze pochopit, jak daleko to člověk pilnosti a neustálým cvičením přivesti může. Starší 24letý hází mladším, outlým to a zpanilým chlapcem osmiletým, jako míčem, který se zdá ze vzduchu tkaný být, an potiuhodnou obratnosti, něžnosti a opatrnosti z rukou bratra na zemi ležícího na jeho nohy a nazpět se vznese a při tom v powětrí kotrmelce dělá. A co jiného vše, až člověk trne. Rozohněné obecenstvo ani neznalo konce u přenáramném potlesku. Jindy o nich více. —p.

Mathilda Bannholzrowá, dewitiletá kejklička, o které jsme nedávno ve wídenských časopisech tolik chvalitebného čtli, to samé dítě, které brzo po Boscowi na Josefském diwadle we Wídni triumfy slawilo, je nyní v Praze a dálala dne 22. b. m. v Konviktě první své představení s náramnou pochvalou. *Mathilda Bannholzrowá* je mezi kejkličkami to, co jsou Teresie a Maria Milanollowé mezi hudebními umělkyněmi. Činíme na to pozorný čtenáře své, že během tohoto týdne ještě několik představení dálati bude, při kterých otec její bude též ukazovat optické mlhawé obrazy.

S m ě s.

Jak daleko průmysl za našich dnů pokročil, můžeme souditi z toho, že nyní také řeka Niagara a železnice pracovati musí. Niagaru přinutili jako Herkulesa přisti, neb musí nyní prádelnu hnati. Železnice ale musí máslo tlouci. W severní Americe zhotowili velikou máselnici we způsobu železného wozu. U vnitř jsou železné prahy umístěny, které, párou hnané, smetanu w máslo proměňují, a než wůz na určené místo přijede, je máslo hotovo. —p.

Návštěva u tureckého welmože. Jaký mrav u tureckých welmožů panuje, když jej cizinci nawštíví, poznati jest z vypravování jednoho německého cestovatele, který

na začátku tohoto desítiletí w Turecku meškal. Vypravuje svou a soudruhů svých návštěvu u pašy Huseina takto: „Husein je krásný muž s orlím nosem a zrakem, jeho rysy jsou pokojné a jen při zablesknutí nějaké zvláštní myslénky se mění. Jeho čerstvé odpovědi i otázky wynahražují živosti svou nedostatečné tlumočení zdlohuawého dragomana (tlumočníka), kterým celehdinní zábava velmi se těhne. Drahé dýmky rozšírovaly vůni po malé komnatě, já ale jako hladový Sawojan vůni se spokojit musil, neb mne ani dýmka, ani káva a šerbet, ano ani židle k sednutí podána nebyla. Druhé moji byli své bohaté uniformy oblékli, já ale w sprostém cestownickém kabátě zůstal a proto mne barbarí tit, že zevněho lesku soudíci, vnitřní ceny ale sobě newšimajíci, zcela opominuli. I dával jsem pozor na chod turecké konversaci, která všude stejně se opakuje. Nejdříve točila se s obou stran řeč okolo wzájemného přátelství panovníků. Po chvíli se řeč obrátila na skutky pašovy. On to byl, jenž w rozhodném okamžení při bouři Janičáru wáhajícího Mahmuta k tomu přiměl, aby na ně páliti dal. „Střel, sice sám zastřelen budeš,“ zwolal k němu u brány kasáren; děla zabouchla a hrđí Janičáři padli. Husein wedl též vojsko proti Rusům, prohrál sice několik bitev, přece ale Šumlu štastně ochránil. Při tom podotknul skromně: „A cár ruský sám byl pryč.“ — Mne zde měli za sekretáře. Posléze žádali ode mne také pisářské nástroje, myslíce je od ouřadu mého nerozdělitelné, aby mohla jména nawštívitelů napsána být, kteréž když jsem neměl, ještě více významnosti jsem pozbyl. Konečně nalezen w archivu kus pomazaného papíru a jména napsána jsou seschlým černidlem. —ský.

Německá literatura. Tyto dni se zám dostal Weidmanůw w Lipsku vyšly „*Östermeßkatalog*“ do rukou. Probirajice se w něm užasli jsme nad množstvím toho roku w celém Německu vydaných knih. Vyšlo ouhrnkem 5871 knih. Z téhoto příjde na Lipsko 1000, na Berlin 464, na Stuttgart přes 300, na Wídeň 200, na Hamburk 170, na Frankfurt 120, na Mnichow 90. Mezi těmi je arcis maho důkladných spisů — nejvýtečnější jako slunce vše ozárující je Humboldtův *Kosmos*. Ale Bože! kolik je tu plew, smeti a jiného haraburdi! Zdá se skoro nemožné, že jsou lidé na světě, kteří takové věci plíšov, wydávají a čtou. Tak jedná toliko o střelní bawlně 8 spisů. Jako vždy vyšlo letošního roku nejvíce děl o náboženství jednajících. Lipský katalog uwádí 150. Náboženství a školy mají vůbec vždy nejvíce zastavatelů — o školních opravách jedná 23 spisů, o hudbě 18, o medicině 12. Co do politiky vyšlo mnoho pojednání o denních událostech, nejvíce, totiž 31, mluví o šleswicko - holštejnšké otázce, 5 o přivtělení Krakova k rakouskému mocnářství, 9 o pruské vládě atd. To jsou samé věci do života praktického sahající. Kde zůstanou básně a vůbec belletristika, která se také hojnými plody honosí? A co mám teprv říci o překladech z francouzské a anglické literatury! Jedinký roman *Sue-úw*: *Martin nalezenec* vyšel w desíti překladech! Alexander Dumas, George Sand, Paul de Kock, Emil Souvestre, Méry, Soulié, Saint-Hilaire, Bulwer, James, Marryat, Boz — všichni členější belletristé Francouzů a Angličanů se tu nacházejí w německém rouchu. Jestli to arcis dobrá věc, seznámiti se s každou, zvláště výtečnými plody oplývající literaturou, jako jsou francouzská a anglická; musí se to ale státi způsobem dostojným, nikoli takovým, jak se to stává w Německu, kde w každém větším městě fabriky na takové překlady jsou a kde jeden knihkupec nad druhého svou věc vychvaluje, svůj překlad za nejklassičnější wydávaje. —p.

Číslo 63.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilou
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlročích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvíře).

**27. Května
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálenec s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

O smrti Kulin-kapetana.*

Srbská národní píseň.

Letěli jsou dva hawrani
Krwawých až po oči zobáků,
Krwawých až po kolena nohou;
Letěli jsou z turecké krajiny,
Od Mišara, pole širokého,
Wzletěli jsou nade Bosnu slawnou,
Až daleko na suchou krajinu,
A tu jsecu na dwory padli bílé,
To na dwory Kulin-kapetana.

Tu wychází milá Kulinowa,
Kýwá na ně svojí prawou rukou,
Prawoř rukou a swým zlatým šátkem:
Ale žádný z nich přiletět nechce.
Tu promluví milá Kulinowa:
„Búh buď s wámi, dva wrani hawrani,
Odkud jste? ze které jste wy země?
Nejste wy snad ze srbské krajiny
Od Mišara, pole širokého?
Nezreli jste mého hospodáře,
Hospodáře Kulin-kapetana?
Či pokoril již snad hrdé Srby
A osvojil sobě vši zem jejich?
Zdali pak učinil kořist mnohou
A wydobil weliký plen sobě,
A přijít chce brzy we dwůr bílý,
By přivedl mladých otrokyň mi,
Samých swarných srbských to déwenék,
By mně dítky po dwoře chowaly,
Sloužily mně kolem bíla dwora?
Čili chce mi snad přihnat dosti
Krásných krawiček mačwanských,
Welkého dobytka tamnawského? —
Když slyšeli to wrani hawrani,
Jeden kráče, druhý odpovidá:
„Búh buď se mnou, paní Kulinowa,
Jdem wečerem ze krajiny srbské,
Od Mišara, pole širokého;
Rádi bychom dobrou dali zprávu,
Ale třeba prawdu zwěstovati:
Widěli jsme twého hospodáře,
Hospodáře Kulin-kapetana;
On se wydal wčera w boj•krwawý,
By porazil Srby na Mišaru,

Aby dobyl města Bělehradu;
Ale tu jej štěsti ošidilo,
Nebo tu jej Srbi zadrželi
A wše jemu wojsko rozplašili;
A on jest ti hrdina zahynul,
Zhynul se swým milým pobratymem,
Pobratymem Mehmed-kapetanem,
Ze Zworníka, hradu to bílého,
Kterýžto jest býval prawé křídlo
Celé Bosny a jeho krajiny.
A my jsme jim oči wykulabali
A se jejich krwi napojili.
Protož mu wic k dworu přijít nelze,
Ani přiwést mladých ti otrokyň,
Ani dohnat tobě plen ze Srbi;
Břitkou šawli twého hospodáře,
Jenž rovné si w celé Bosně nemá,
Zůstalé též roucho a oruží
To jsou byli wěrní sluzi wzali,
By donesli do dwora bílého;
Ale Srbowé je přepadnuli
U Kitogu a wšecky pobili.
Hle! teď břitká šawle u Miloše
Pocerského jest ti, u wojwody,
Slouží jemu, lépe že nemůže,
Jak by byla pro něj ukowána.“

Když to slyší milá Kulinowa,
Hodí šátek ze swé ruky prawé,
Potom rwe si swoje vlasy rusé,
A zapaje ze hrdla bílého:
„Karo Jiří, neweseliž ty se!
Hoj, Kitoži! ty nezelenej se!
Nebť zavraždili mi hospodáře
I ostatní hrdiny bosenské,
Jakýchž Bosna nikdy wic nezrodí.

Z Danice ilirskej přel. J. B.

S o u b o j.

Od Pr. Chocholouška.

„U našeho pluku“ — wyprawował mi jednou inwalidni poddůstojník od kyrysníků — „byl strážmistr, ode wšech velmi náviděný, neboť znal swou powinnost, a kde mohl wojsku nadlehčil, byl i wážen ode wšech důstojníků a s plukowníkem sloužil we francouzských válkách, slowo jeho mělo dosti welké wáhy u představených, přímluwa jeho nebywala nikdy bez platnosti. Ale ačkoli wěděl, že od podřízených milowan, od představených náviděn

* Kulin-kapetan zhynul w Šabce na poli mišarském
léta 1806., když Srbowé pro svobodu a nezávislost chra-
bře bojujíci slawného wítězství nad Turky wydobyli.

je, nebyl skoro nikdy wesel, ba málo kdo se patoval, že by ho byl viděl někdy se usmát. Příčina toho newézela v tom, že po tolikaletých službách při svých wědomostech jen strážmistrem zůstal; wědělo se, že mohl již dávno býti důstojníkem, a že plukownik, jsa tehdaž ještě majorem, velmi se naň hněval, že nechtěl zlaté porteepee přjmouti. Ale Rowinsky, tak se jmenoval strážmistr, měl k tomu swou příčinu, jakou jen spravedlivý muž mít může. — Jsa totiž ještě w Praze na studiích seznámil se s chudou ale počestnou dívkou, již manželství slíbil, když tu blížíci-se ku hranicím vlasti nepřítel každého prawého Čecha pro obranu drahé vlasti do zbraně wolal. Rowinsky wstoupil co dobrovolník do pluku kyrysníků, a po skončené válce nechtěl vystoupiti z vojska, ačkoli by w ciwilním stavu jisté a dobré zaopatřeni byl dostal. Představení jeho, wážice sobě správného a šikowného muže toho, byli nad tím velmi potěšení, a brzo na to se měl státi důstojníkem, nebo Rowinsky byl již strážmistr, ale ku všeobecnému užasnutí Rowinsky nechtěl. Nynější plukownik, tehdaž ještě major, jenž Rowinskému swůj život děkovati měl a jemu více přitelem než představeným byl, mu domlouval, zlobil se, tehdejší plukownik sám mu vytkal, že odmrštuje štěstí swé od sebe, ale Rowinsky salutowal a prawil: „Račte odpustit, pane plukowníku! než jsem do pluku wstoupil, slíbil jsem manželství chudé ale počestné dívce, neb jsem měl vyhlídku po skončených studiích na dobroř službu. Nyní se náhledy mé změnily, od vojska nechci, mám k tomu swé příčiny. Ale já byl potud poctivý muž a chci jím zůstat, a holka potud čeká i nemá myslit, že wěřila darebáku. Stanu-li se důstojníkem, nebude me moci, chudí jak oba jsme, s ložiti k auci. A kdyby mi i složení kauce odpuštěno bylo, co počnu se ženou se zástupnickou gáží? Chudý, ženatý zástupník je bidná osoba w pluku. Račte tedy odpustit, pane plukowníku! a za náhradu mi račte dátí povolení ke sňatku, abych zůstal poctivým.“

Plukownik mu poklepal na rameno, stisknul mruku a w brzce slavil Rowinsky sňatek se swou milenkou z let studentských. Major, nynější plukownik, byl svědkem, a od té doby měl Rowinského ještě radší. Po několika letech mu umřela wěrná choť jeho, nezanechawši žádného dítka truchlicímu manželu. Od té doby stal se Rowinsky ještě truchliwější než prvé.

W tu dobu jsem se dostal já ke pluku. Newěděl jsem co to bylo, že Rowinsky, sotva že mě zahlédnul, zblednul i odvrátil se musel, pak ale s velikým účastenstvím po mém životě pátral. Wyprávování moje bylo wšak krátké. Nechui k literárnímu umění, náklonnost ke stavu wojenskému mě hnaly od praporu Mus ku praporu Bellony. To bylo všechno. Ale Rowinsky si mne obzvláště zamiloval, sám mě we všem cvičil, moje postel stála wedle jeho;

kdykoli vyšel na procházku, musel jsem ho doprovoditi, slowem on semou zacházel jako otec s rozmazleným děckem. Na jeho doporučení jsem se stal w brzce desátníkem a zas misto-strážmistrem, což mi wšak příliš diwno nebylo, neboť jsem znal službu a exercitium jako málo kdo w pluku. Rowinsky si dal se mnou velikou pili, a že cvičil s láskou, měl také učeliwého žáka, ano moje radost byla učiniti vše k jeho spokojenosti, nebo jsem ho miloval co otce. —

Než ale, já se pořád wzdaluji od události, kterou wám wyprawowati chci; bylo toho wšak potřeba, abyste poznal, co to bylo za poctivého člowěka, ten strážmistr Rowinsky. —

Jednou z večera jsme wyšli, totiž já a Rowinsky, jak obyčejně na procházku za město. Byl krásny večer, měsíc svítil co rybí oko a desátá hodina byla ještě daleko. Šli jsme tedy dále než jindy po břehu Labe nahoru. Rowinsky byl ale dnes velmi smutný, mlčky klečel podle mne, a já ho nechtěl vytrhovat z myšlenek jeho; kdo wí, jsem si myslil, co mu hrozí nezkem? #31

„Hm,“ začal konečně on sám, „kdykoli w tato místa jdu, je mi vždycky truchlo a smutno, neboť mě upamatují na krajinu, kde jsem mnoho zakusil, mnoho ztratil — pokoj wnitřní!“ doložil polohlasitě, sotva že jsem ho slyšet mohl. „Widiš!“ prawil po chvíli dále — my jsme si tykali — „já jsem starý chlap, mnoho jsem widěl a zkusi, widěl jsem často smrt hody slaviti na bojišti krvawém, a přece mi nebyvalo tak teskno, jako nyní, jako mi už dávno je. Jedna noc, krásná jako dnešní, byla všeho příčinou. Potom jsem si často přával, aby o mne některá koule na cestě swé zawadila, mne mrzelo trochu toho žiwota, a já bych byl rád do welkého tábora k Pánu Bohu přimáširoval — ale neučinila to žádná, a já sestál při komisáru, až mě jednou tiše na hřbitově zabrabají. Byl bych rád, aby již brzo k odchodu troubili.“

„Ale Rowinsky!“ zwolal jsem, „co to mluwiš za hlouposti! Wždyti se ti zde dobře wede, celý pluk tě náwidí, plukownik je swým příznivcem, tobě ničeho neschází — co tedy chces?“

„Hm, ano, jist a pit mám, císař nenechá swé hodné wojáky hladem mřít, a mimo to také něco odpadne, co k dobrému životu patří; ale zde, mily příteli!“ a tu si klepal na místo, kde asi jeho srdce bilo — „zde, příteli, tady je ještě jeden starý upomínatel, ten nepotřebuje ani jídla ani pití, a přece wic nežli bezzubá huba. To klepá a bije a mluví w noci a we dne — ó já bych si mnohykrát ten úzký kabát roztrhl a palaš mezi žebra wrazil, abych jen pokoj měl we svých starých letech.“

„Ale Rowinsky!“ žasnul jsem, „co je ti — co se ti stalo?“

On kroutil swé kniry wpravo wlevo a mlčel. Já cítil, jak jím zima lomcuje, on rozepial kabát a

zhluboka wzdychnul. „Ticho!“ prawil konečně, „já ti to powím, poctiwé a prawdiwě, wzdyti jsem o tom již nemluvil, co má Marie w zemi leži, a wyprawowánim se mi ulehči na srdeci. Je to jen tak jednoduchá wojenská udalost, jako mnoho jiných; to nejhorší při tom ale je, že se zrowna se mnou přihoditi musela.“

(Dokončení.)

D opisy.

Ze sw. Mikuláše w Uhřích.

Jeho c. kr. Majestát poslal i do naši stolice svého komissaře *Ant. Ambro* se 7000 zl. stř., které se na 6 let chudobě na úrok 4 ze sta wypůjčí. Tohoto kr. komissaře we Štrbě w Liptowské stolici žebráci na cestě obstoupili a dotud dál nepustili, pokud jim 7 zl. we stř. a 20 chlebů nedal. Nouze a bída je w Liptově hrozná, řemeslnici nemají žádné práce, a lidé nemají co jísti a wšelijaké i nezdravé věci požívají. W naší Liptowské stolici po horách a Tatrách je mnoho plicowníku (*Pulmonaria, Lichen Islanicum*), mechu, který velmi mnoho živnosti w sobě má, a když se dobré we wodě uvarí, wývar z něho jako hubenina se svedne. Já jsem toto dal do Slowenských novin wytlačiti, aby se tím lidé živiti hleděli. Tento plicník (slowensky plicownik) i souchotinář z předpisu lékarského píjí. Při tomto nedostatku i kupectví we dřevě, které Liptov penězmi opatruje, velmi zle jde a obchodníci we dřevě nic, leda odpoly darmo, prodati nemohou. To je velmi zle pro Liptov, jelikož do něho nejvíce za dřevo peněz přichází. Ozimní oseně se tu wšude pěkně ukazuje a naději hojně budoucí zrně čint. Do Sw. Mikuláše 3. Května 1847. dva přišli žebráci hladem zemřeli. Teď se ale už dává pomoc žebrákům od stolice z peněz od stavů přinesených, každému žebrákovi 3 kr. we stř. na den; na to může člověk skromně žít.

Ondřej Horislav Lanštjak wýdal w Budině 1847. spis w 8. 52 str. obsahující pod názvem: *Štúrovčina a posouzení knihy: „Narečja Slowenskuo.“* (Za 20 kr. stř.) Na konci tohoto spisu je wytisklý i protokoll a uzavření ewangelického duchovenstwa, w Srpnu r. 1846. w Pešti shromážděného, proti Štúrowu počínání.

Mají Wlastenský kalendář na rok 1848. se už tiskne. Je tak českým prawopisem psaný, jako i lonský, třebas mne proto i Slováci nenávidí a w prodávání Slowenského Pozorníka mi překážky w cestu kladou, z něhož mi mnoho wýtisků neodprodaných zůstalo. Co se mne w Prešpurku u Štúra nanamlouvali, abych též pospolitě, sprostě slowensky psal! což já wšak, pokud životu mého stávatli bude, neuciním. — We školách w Liptově ještě wšude dítky biblickým prawopisem psané knížky mají, Kadářovo Čítanka není ještě w nižádné uwedená; některí se pokusili ji uwáděti, ale nejde to, biblickému (českému) prawopisu je lid nás příliš naukyklý; aby se mu tak w knihách psati mohlo, jako si on w krémě a w stajni mluví, to on nechce a proti tomu dozajista křičet bude a se opírati. Biblická řeč mu je chrámovní, swatá, pro kterou wšelikou úctu má.

Kašpar Fejérpataky.

Z Chrudimí.

We Kwětech od 8. Května 1847. w Pražském deníku se nachází návěští, že w důlně pilného sochaře pana *Františka Linna* w Retězové ulici bylo viděti dvě sochy z pískovce velikosti nadživotní, z nichž jedna představuje sw. Wáclava w oděvu wévodském, druhá sw. Wojtěcha, a že tyto chvalitebně wywedené sochy jsou určeny pro nový most chrudimský. Z této zprávy lze sou-

diti, že takové sochy i w Praze na sebe pozornost obrátily: snad mnohý čtenář, s naší krajinou a našim městem seznámený, laskavě přijme další zprávu, že obě sochy 27. Dúbna 1847. od p. F. Linna na chrudimském větším mostě, r. 1845. důkladnou prací p. Fr. Smorance a F. Zábranského wystavěném, byly povýšeny a 2. Května b. r. od královéhradeckého pana biskupa *Karla Boromějského* Excellenci u přítomnosti četněho duchovenstwa a nesčíslného zástupu lidí posvěceny.

Zvláštni ceny mají jmenované sochy poměrem, do kterého se nás weleďstojný p. gubernator a krajský hejtman *Wáclaw Weber* k zjednání a k slavnému posvěcení soch postavil a který lze poznati z české řeči, předswěcením od cis. kr. krajského tajemníka pana *Františka Plačka* veřejně přednesené. Když po vykonané slavnosti městský hospodár p. *Jan Waněk* slušné poděkování byl učinil, slavný průvod „Hospodine, pomiluj ny“ prospěvující bral se k děkanskému chrámu Páně, kde se osada chrudimská se svým novým děkanem, nedávno příšlým a wšak we výtečných vlastnostech již oceněným p. kanovníkem *Ant. Stránským* zasubovala, jsouc velmi potěšena řečimi českými, které sám nejdůstojnější pan biskup a pak pardubický pan děkan *Nyvelt* drželi.

Zajisté s upřímnou vděčností a nábožnou radostí tento den slavný by se byl i ukončil, kdyby nebyl po poledni oheň na swato-Katerinském podměstí wzniknu a k velikému celého města zármutku 5 domů s mnohým nábytkem ztrátil; všeestranná účinná láska k bližnímu (jakou obzvláště sousedský syn *František Mareš* s podnikavou odbohaností chvalně zjewoval) jen tím se uspokojili mušela, že oheň po okolních domech se nerozšířil a tudy celému městu zhoubu nepřinesl.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.) Č. 129. jest zdařilá kompozice zdejšího akademika *Rudolfa Müllera*, představující *Záboje*, an „obzira krajiny na vše strany, zamíti se od krajin ode všech.“ Postava vlastenského zpěvce jest ušlechtilá; výraz twáře jeho, warito, křečovité zařatá pěst dívajícího se bolestně na rozložené pod jeho nohami rozsáhlé krajiny žádného, kdo Královnovský rukopis zná, w pochybnostech nenechajl, co umělec představiti chtěl. — W č. 233. představil schopný akademik *Kökert pokus o otrávení císaře Fridricha II.* Pojet jest moment onen, w kterém trpkou zkušeností opatrný učiněný císař zradu lékařovu, který mu pa. rozkaz kancléře říšského na místě léku proti zimnici smrtícímu jedu podává, odkryje a s úžasem wyslychá vyznání najatého oukladníka. W obličeji císařově, na jehož šíji poloohlídělá dcera jeho wisí, maluje se asi to samé, co cítil César, poznaw w ruce, která mu první ránu zasadila, ruku miláčka swého Bruta — zde jest to kancléř Fridrichův Petr de Vinetis, ten samý, kteremu byl neobmezenou důvěrou wěnoval, který ho nedávno ještě w znělkách až do nebe byl wychwalová. O milost žebraje leží lékař na mramorové podlaze salu, an košík z ruky mu kleslý wypadrávuje na zem záhubný swůj obsah. Wzadu konečně stojí zrádce Petr de Vinetis, ztrnulý a zkamenělý leknutím a ouzkostí. Obraz jest až na neohebnou poučkud postavu kancléřovu dobré myšlen, a u srovnání s krátkým časem, který se Kokert na dráze umělecké nachází, jení dosti obratnosti u vyvedení i w sestavu barev. — W obrázku *Trenkwaldouč č. 79.*, představujícím *wýjew ze selských nepokoju za Ferdinanda II.*, jewí se studium i schopnost. Obzvláště různý jest výraz hlaw. W technice učinil Trenkwald znamenité pokroky. Nemůžeme při té příležitosti neoznámiti čtenářstwu našemu, že téhož umělce veliký karton: „obrana husitského obozu w rozhodující bitvě u Lipan“

určen jest od hraběte z Desfours - Walderode k wywieden w oleji. Přejeme k tomu nadanému a pilnému Trenkwaldowi mnoho zdaru. — I některí z mladších žáků naší akademie wystavili několik historických kartonů, které co začátkem práce zasluhují powzbuzujícího uznání. Co nej-schopnější mezi nimi bez odporu osvědčil se J. Žák svým kartonem: *Cech uwazuje se w zem Bojoheim* (č. 228.). Akademikové *Dvoráček* a *Poppe* wywésili každý po jednom kartonu z historie wlastenské, onen: *Smrt Wacławowu w Staré Boleslawi* (č. 229.), tento knízete *Břetislawa na zříceninách welehradských* (č. 231.).

(Pokračování.)

Trní a bodláči.

Jakýsi Němec, pan Traugott Seidl w Moricburku, wy-slal do světa ohlášení o jakési od něho sepsané brožurce, mající následující lákavý titul: „Ausleitung, jede Samenfar-tosse zu zwingen, daß sie sich fürsigfach verbielsältigen muß.“ Rádi bychom věděli, jak asi pan Traugott Seidl ty brambory k tomu nutí, aby se padesateronásobně množily, pak zdali se vůbec brambory tak zhola k tomu nutit dají, a nutí-li je k tomu pistolí neb dýkou? — čili musejí se snad ty brambory přes skřipec natáhnout, aneb do tak zvané německé „Zwangsjagde“ obléci? — nebo jim před vysetím w krátké a ponaučné exhortičce rozumně vykládati musí, že každý z těch bramborů tu ztrátu, kterou jeho ochurawěli bratríčkové provinili, padesaterým rozmnožením zase nahradit má? Možná, že se k tomu nutí předčítáním oné Seidlové brožurky? Kdyby však nijzádný z těchto prostředků prospěti neměl, radime, aby se vždy bramborům, nežli se do země kladou, polemicko-filosofické články jistých pražských časopisů jádrným hlasem předčítaly, a aby se na ně pak hrůza pustila, že se jim ti článkové ještě jednou přečtou, nedají-li si stranu toho rozmnoženého ríci. Nadějeme se však, že si říci dají.

Dr. A. Syrovátky.

Kronika času.

* Počet obviněných Poláků, kteří co nejdříve w Berlíně souzeni budou, obnáší ke 300, akta pak jejich vyšetřování bez mála čítají 1000 swazků.

* W Athénách nalezli prý starořecký rukopis, který jedná o daguerreotypice a střelní bawlně.

* Dne 15. Dubna umřel na svém statku Jefferson County we Floridě Achille Murat, nejstarší syn někdejšího krále Neapolského Jáchima Murata, w 47. roce svého stáří. Od r. 1821. byl usedlý w Sjednocených obcích severo-amerických, o kterých více spisů sepsal.

* Před jedním okrskovým policejným ouřadem w Londýně hlásila se nedávno hraběnka Helena Morringtonová, přibuzná wewody z Wellingtonu, o podporu od obce, jelikož w tak nuzném stavu se nachází, že z vlastních prostředků živa býti nemůže.

* We francouzské obci Dordogne porodila 14. Dubna 38letá žena čtverčata.

* General Cavaignac, táhna s oddělením vojska proti Abd-el-Kaderovi, opatřil všecky vojáky své zelenými závoji, aby se ubránili horoucímu písku, jež často vítr na poušti wzduje.

* W Styrském Hradci postavena bude kafirna celá z litého železa. Wáží 1000 centů, a lita byla w Blansku.

* Bu Maza, známý protivník Francouzů w Algíru, nepohodluw se s Abd-el-Kaderem, vesel w přátelství s někdejšími svými nepřátele a navštívil Paříž, kdežto se mu dobré libí a od Francouzů wseliká čest prokazuje.

* Francouzské akademii předložen jest nový wynález, rozdrobowání kamene měchýřového prostředkem elektriky. Stane se takové rozdrobení ouplně a beze vši bolesti nemocného nejdéle za půl minuty. Letošní rok je přehojný na chirurgické wynálezy.

S m ě s.

Lew a osel. Jistý truhlářský mistr měl zlou ženu, tak že se často spolu rwali. Jedenkráte, když zase fuze rozhoreni byl, ptal se učedníka řka: „Wášo! dnes musím wypadat jako litý lew!“ — „Ano, pane mistře, jako ten největší,“ řekl učedník. — „Což jsi již někdy lwa viděl?“ ptal se mistr. — „Skoro každý den,“ odslovil Wáša. — „Kdě bys jej mohl u nás vidět?“ ptal se zase mistr dosaváde pot s čela sobě stíraje, — „Bože,“ zasmál se učedník, „což newite, pane mistře, že ho nás mlynář má?“ — „Ty hnupce, vždyť je to osel,“ řekl mistr hněwiwě. — „Ano, ano, pane mistře, tak zcela wypadáte.“ E.

První lásku Bonapartova. Když byl Bonaparte zastupníkem, seznal pana de Tardivy, do jehož domu uveden spatřil slečnu Gregoire de Colombier, do které se vrele zamiloval. Rodina slečny obývala na malém rodinném statku. Napoleon obdržel přístup a slečnu často navštěoval. Mezi tím přišel nějaký šlechtic de Bressieux a žádal o ruku slečninu. Znamenaw Napoleon, oč se tu jedná, předewzal si odhadlaně jednat. K tomu cíli psal své milence obárný list, v kterém jí svou lásku wyznával a ji žádal, by obsah psaní svým rodičům sdělila. Její rodiče, kteří mezi chudým důstojníkem a zámožným šlechticem volití měli, dali bez rozmýšlení přednost šlechticovi. List Napoleonův odewzdali třetí osobě, by mu jej doručila. Bonaparte ho ale nepřijal, nýbrž řekl: „Jen ho podržte — on bude jednou swědcit o vřelosti mé lásky a upřímnosti mých oumyslů.“ Tak obdržela rodina Colombier list nazpět, který nyní jako velikou wzácnost chowá. Nedlouho na to prowdala se slečna za pana de Bressieux. R. 1806. stala se paní de Bressieux dvořeninkou císařovny Josefiny, její bratr obdržel prefekturu w Turiu, její manžel stal se baronem a vyšším dozorcem nad lesy, a tak dokázal Napoleon, že na svou první lásku nezapomněl. —p.

Dlouhý wěk. W Budině žije žena mající 108 let, a we wysokém tom stáři dosti ještě je čerstvá. Když se jí tázali, jakým způsobem takového wěku dosáhla, odpověděla: „Nepila jsem nikdy kávu, netancovala jsem nikdy a w celém svém životě velmi málo jsem mluvila.“ Jakž tedy divno, že nyní wěk ženský často tak krátký bývá! Ostatně prý ta stařena jak živa nebyla w žádném koncertě.

O n á m e n i.

Podnikatelové besed kutnohorských oznamují, že tyto oblíbené národní zábavy též i w tomto letě, a sice dne 1. a 22. Června, 13. Čerwence a 24. Srpna w kutnohorské městské střelnici drženy budou.

Nowá knížka.

Snadné nawedeni ku francouzské řeči pro mládež. Zvláštní sbírku k mluvení potřebných slow we francouzské, německé, českoslowenské řeči sestavenou, jakž i přiměřené tréjazyčné rozmluvy obsahujíc. Wydala Jacinta Duchesne rozená z Francie, vdova po c. kr. úřadušku Černém, zkoušená učitelka francouzské řeči. W Praze 1847. Tiskem K. Vetterla. 8. Stran 95. Cena 24 kr. stř.

Číslo 64.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skledu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podlebím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

29. Května
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na pol. léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Moje vlast.

Tam, kde svatá lípa kwete,
Rosa líbá růžinky,
Řeky plynou šeptajice
Skrze háje — kwětiny —
Tam jest blaze — tam je slast —
Tam máj domov — moje vlast!

Tam, kde luna jemnou twáří
Na brady se usmívá,
A na jasném modrém nebi
Družné hvězdy wodíwá,
Tam jest nebe, tam je slast,
Tam má naděj — moje vlast!

Tam, kde srdeček horí,
Cnost kde s vírou bytuje,
Bratu oko v citu slzí,
Když se rmouti, raduje —
Tam jest nebe, tam je slast —
Tam máj domov — moje vlast.

Nech mě doufat, dívko drahá!
Tam, kde slunce západ má,
Počne jitro w jiném světě,
Když měsíček rozsvítá —
Za Wltawou, tam je slast —
Tam mé srdce — lásky vlast!

Chci ti w krásném věčném jaře
Z prvních kvítků wěneč wít,
Chci té w srdeči wěrném nosit —
Chci twój sen, twá naděj' být:
W srdeči wěrném — tam je slast —
Wira, naděj', láka, vlast!

Włacław Horák.

S o u b o j.

(Dokončení.)

„Vidíš, bylo to roku trináctého, my leželi u Rýna; Šwarcenberk, jenž u nás byl, hnal se rychle k blízkému francouzskému pomezí. Já byl tehdy ještě desátník, ohniwý, bujný mladík. W mém oddělení byl ještě jiný mladý chlapík, takéž desátník, weselá krew z Časlawska, kterému jsem byl velice nakloněn, jako tobě, nebo jsi mu podoben jako wejce wejcti, a nyní wiš, co mě tak hluboce dojalo, když jsem té spatřil. My pospolu již w mnohých půtkách bojowali, jeden druhému jsme zachránili život, my líhali w jednom stanu, spávali podle

sebe, a wěděli jsme to na pochodu tak nastrojit, že jsme wždycky do jednoho bytu přišli. Můj kamarád byl takto dobrý hoch, ale lehkomyšlný. On měl doma starou matku, ta asi neměla mnoho co kousat, té posílal pravidelně každý měsíc svůj uspořený traktament, a to bylo dobře! On měl ale také newěstu doma, která polní poštou dlouhá psaní psávala, plná slzí a touhy; těch si newšimal a běhal za každou zástěrou, kterou potkal, a to nebylo dobře! Já ho často napomíнал, mluvil jsem mu do swědomí a prawil jsem: „Hynku, zůstaň poctivým chlapem a neosíd tu holku!“ On se ale smál a zpíval: „W jiná místa přídu, jinou holku najdu!“

„Bylo to tedy roku trináctého, a my stáli za Rýnem. Můj přítel a já jsme měli zase jeden byt, a to u jistého poctivého krčmáře. Krčmář měl jednu hezkou dceru, která mému Časlawáku walně do očí bila, holka ale nechtěla o něm ničeho wědět a odbyla ho několikrátě dosti zpurně. To wšak mého kamaráda, jenž tomu již ze swé praxi zvykly byl, neodstrašilo. Jednoho večera — u čerta, ještě nyní mě to naplní vztekem, když na to pomyslím — překwapiš swého přitele s holkou. W okamžení jsem ho popadl a držel tak dlouho, až mi přislíbil, že děvče na pokoji nechá. Když jsem myslil, že ubohá holka již w bezpečí jest, pustil jsem ho. On se postavil jako svíčka přede mnou. „Tys mě urazil!“ prawil chladně; ale oko jeho sršelo blesk a oheň. — „Naopak, odpověděl jsem, ty jsi mne a celý pluk urazil, a mās mně co děkovati, že jsem tě zdržel. Zde se nejednalo o lásku, ale o hanebnost. — „Dáble, nowá urázka! to netrpím, a ty jako pořádný kyrysník budeš wědět, co mās dělat!“ — „Welmi dobře,“ prawil jsem, „pistole neb paláše?“ — „Pistole — za hodinu u nepřátelských předstráži.“ — „Dobře,“ prawil jsem a sel ku swému wraníku, abyh ho ještě jednou sám nakrmil.

„Potom jsem napsal psaní swé matce, w kterém jsem za všechnu lásku a dobrotu děkoval a prsten swého otce do něho wložil, pak ještě jedno swé Marii, a cítil jsem swé pistole. Rozloučiw se konečně se swým wraníkem šel jsem na umluwené místo. Jeden kamarád mě následoval co sekundant.

„Swého soupeře jsem našel již na místě. Wzdálenost byla wyměřena, deset kroků a jeden skok; pak jsme nabíjeli. Já ještě jednou hleděl, milovaného kamaráda udobřiti — nebyl to přece žádný žert, na někoho střílet, koho tak srdečně milujeme, on ale ničeho slyšeti nechtěl, a stál na tom, aby se střílelo. Wzdorně jsem nyní i já se obrátil a postavil na své místo.

„Mezi tím nás nepřátelské stráže zpozorovaly, a něčeho nepřátelského do nás se domnívajice začaly prudce po nás střílet. Sekundanti dělali jaksi podivné obličeje, když jim kulky okolo přilbic hwízdaly, a radili k jinému místu. Já se brzo rozhodnul. Rychle wytasim svůj palaš, přiwážu k němu svůj bílý kapesní šátek a jdu k nepřátelským strážim. „Mohu s vaším důstojníkem mluvit?“ ptal jsem se jich dosti zpotvořenou francouzštinou. Hned wystoupil jeden kapitan, já salutowal a pravil: „Pane kapitane, můj kamarád a já máme jistou čestnou věc k vyjednání. Směli bychom wás prosit, abyste se střelbou tak dlouho posečkal, až se spolu vymownáme?“ — Kapitan tleskal rukama, ah bravo — bravovo camera de, zwolal, a střelba přestala. Já salutuji, wrátim se opět na své místo, a pravím chladně: „Nyní střel, Hynku!“

„Ten ale byl velmi bledý, mřížil však pokojně. Já viděl, že moje srdce hledá, a loučil jsem se s životem. Je to přece jen něco bláznowského, tak tiše a nepohnutě se díval do díry, ze které smrt wyletí. Já se netrásl, ale krew mi v žilách stydla. Kohoutek cwaknul, blesk, rána zahučela lesem — já stál. I zatřesu sebou jako někdo, jenž právě vyprask obdržel.

„Rad ke střílení byl nyní na mně. Já se odříkal swé rány a žádal jsem aby bylo všemu konec a na celou věc aby se zapomnělo. Sekundanti, ano i můj dobrý kamarád z Čáslawska stáli ale na tom, že střílet musím, a tak tedy wyzdwihnou pistoli a mířím. Anebo spíše já nemřím, já nechtěl trefit. Bůh jest můj swědek! já zavřel oči, abych jej newiděl, a schwalně jsem pistoli jinam obrátil, když jsem stisknul. Ale Pán na nebesích, který nade vším vládne, řídí i kulky, a moje trefila ubohého Hynka zrowna pod čtvrtým knoflíkem mezi žebra. On zavrávoral a klesl k zemi. Já odhodil proklatou pistoli a klapím k raněnému, abych mu poslední službu proukázel. On mohl ještě mluvit. „Bud tichý, bratře!“ pravil ke mně, „tys bez viny. Mně se dobře stalo, já to zasluhuji a tobě odpouštím! Tady wem tyto hodinky — já ti je daruju — nezapomeň na mne! Tuty peníze pošli mé matce a pozdraw ji od jejího syna. Budte všichni s Bohem! Bratře —“ pravil šeptem dale a přitáhl mě blíže k sobě, aby sekundanti neslyšeli, co mluví, a kdybys přišel do mého městečka, pozdraw mi mou Aničku a neříkej ji, proc jsem umřel. S Bohem! Adé Aničko! Ach!“

„Skubnul sebou ještě jednou a již ho nebylo.

Tiše jsme ho pochowali i slzeli jsme všichni, neboť on byl wždycky dobrý kamarád, na kterého jsme mohli spolehat, a smutně jsme se wrátili do svých bytů. Sotva jsme tam přišli, zazněla již trouba, pluk musel na koně, my hnali outokem na jednu nepřátelskou batterii, já byl pořád napřed, zasloužil jsem si tady ten peníz na prsou; ale smrt, kterou jsem hledal, jsem nenašel. Když jsme se wrátili — sotva polovička z těch, jenž jsme byli wytrhlí — scházeli také oni dva sekundanti, a také o mém kamarádu z Čáslawska se mluvilo, že leží wenku před batterii. Já to sice wěděl lépe, mlčel jsem ale, a více nebylo žádného, kdoby mě prozradil. To mě pohnulo, že jsem více od vojska wystoupiti nechtěl, abych stále se pamatoval na přitele svého.

„Peníze jsem swědomitě matce jeho odewzdal, a ještě něco ze swé kapsy přidal. Hodinky podnes jestě nosím. Byli to poctivý boj, jak to již mezi wojáky být musí, a já se všechně snažil, abych mu zabránil. Byli to ale přece můj nejlepší přítel, jehož jsem zastřelil, a já nemohu na to sklenné, shasinající oko zapomenout a na to poslední pozdrawení, i nemám pokoje we dne ani v noci. Anička také umřela hořem a zármutkem; jeho i moje matka i má Marie jsou již dávno pochovány, já jenom, stará wetchá lípa, nemohu umřít a musím věčně žít. O můj milý příteli! za tím bílým kabátem, tam je mnoho bolu pobřbeno!“

Tak mi wyprawoval tehdaž Rowinsky, a však mu brzo zatroubili velkou retiradu, já ale si myslil hned tehdaž a povídám to nyní, že ani ten nejspravedliwiejsí souboj za certa nestojí.

Listy učitelům českým.

13. Máseň ve škole Filcikowě. Jeho zevnější postavení.

Třeba že F., jak jsem se již zmínil, Jacotowf methodu neznal, přece jest pozorovati mnoho podobného mezi wyučováním Fileckým a Jacotovým. I we svém působení na mrawnost školní a mimoškolní spolechal F. nejsíze na žáky schopnostmi a mrawností wyniklé, ustanowil je za wzor slabším spolužákům, ba i za dozorce a káratele. Proti tomuto takřka policejnemu závodu we školách mnoho se ovšem již namítalo a mnoho se v skutku dá namítati. Tím způsobem wznikne prý mezi žáky na jedné straně zášti a nepřízeň, na druhé straně ctižádost a pánowitost; wůbec však nespravedlivost a jiné neřesti. Toho je se ovšem co báti. Než pomysleme, že námítka ta wůbec proti wychowání veřejnému čeli, a že wzájemný zápas po platnosti wědecké a mrawní, která imponuje obmezenosti duševní a mrawní zkaženosti, je právě nejvyšší wýznam wychowání veřejného, jenžto jest příprava pro život praktický, kde se odliky takové opět, jen že v ohromných rysech, nalezají; třeba že tento wýznam wychowání veřejného w porovnání s wýhodami wychowání domácího zdá se být jeho největším nedostatkem. Wychovajte si však dítě v domácnosti, dejte mu nejlepších učitelů a všech jiných prostředků ku wzdělání: co jste si medle odchowali? Člověka, jenž nezná sice ani ctižádost ani nepřízeň ani lež, w nejlepším pádu, když totíž ohled newezmeme na služebné lidi w domě a na sourozence, snad ani nená-

wist ani pánowitost; ale i slabocha, který padne, jak milo se zamotá v potřeby světa tohoto. Nemyslím však proto nikoli, aniž to předpokládají u odpůrců ti, jenž námítku tu dělají, že by se měla we škole schwalně ctižáost, nenávist atd. buditi; mám spíše za to, že to právě na učiteli je, aby brojil pomocí svých učitelských známostí, zvlášť ale psychologii proti tému jak se zdá z každé postupující wzájemnosti nutně se vyřinujícím neřestem, a aby to dovedl na žácích svých, by poznali — a to má velký význam pro život praktický —, co je *spravedlnost*, co *zásluha a co lež*, zvlášť tenkrát, kdyby si i v kázni školního methodu oblíbil, již F. zachowával.

W skutku mohu říci, že F. w ohledu tom mnoho dokázal. On uměl přede vším vyhledati ty, jimž dohlídku na mrawní chowání žáků we škole a mimo školu svěřil; jediné hnuti, jediné slovo pronešené w jistém postavení, do něhož žáka schwalně přivedl, postačovalo mu k nablédnutí do duše dětinské, w kteréž se dobře znal; napotom věřil žákům tém a dle jejich udání i tresty ukládal, ač ne slepě. Naopak byla místa tato, jichž toliko pilnosti a dokázanou rádností dojiti bylo, nejmocnější pohnútkou pro ty, jenž jimi wyznamenáni byli, aby se mrawně nepřewrhli, a pro jiné pobídka, aby pokročili. Tak w celku udržel F. dobrý rád we škole a mezi mládeží w obci více pochvalou a odměnami nežli hanou a trestem; neb on si vážil rádných a schopných žáků, a často říkával: „Milejší je mně deset rádných žáků než sto lumpáků.“ Ku konci však měsice uděloval pilným a mrawným žákům listky, na nichž stálo napsáno: *Známka pilnosti a dobrého chowání*; pod tím byl Filčíkův podpis a pečeť, na nížto opět byla Minerwa se sowa. Nepocítil snad ještě žádný povyšenec na šlechtictví takovou radost, když diplom svůj dostal, jako já jsem pocitil, když jsem ponejprv takový listek obdržel.

Leč chtěje pravý obraz Filčíkova školnictví podat, musím se také zmíniti, jak F. trestal. Ze tresty jeho na mnoze i rázu psychologického byly, lze jest se naditi. A však ne w takovém rozsahu, jak by si toho přál právý přítel mládeže, a jak bychom očekávali, poznawše již prostředky jeho působení, které odjinud w rukou měl. F. trestal i tim, že příměl nedbalé děti po skončených hodinách we školě učiti se tomu, co při wyučování nedowedly, při čemž se dohližitelé strídali. Proti tomuto trestu nemožno by ovšem bylo něco namítnouti, kdyby se jen trest ten byl nepreháněl; nebo celodenní půst za trest uložiti a k tomu je ještě k učení nutiti, newím neděje-li se to ku zkáze tělesné a duševní najedou. F. trestal však i metlou a rákoskou. To jsou ovšem poslední prostředky školní kázne a nemá se tak snadno k nim sáhati, aby prostředkové mírnější oučinek svůj neztratili. F. dal však časem bítí i za nepozornost anebo nedostatečnou odpověd w wyučování; ano někdy i sám, urwán jsa slabosti lidskou, k hůlce aneb metle sáhl a trestal, a sice velmi citlivě. Známo, že jiní pp. učitelové we wéci té ještě větší pokroky učinili. Proto stůj zde několik slow o tom. S prospěchem trestati není wérnu věc tak lehká, jak se ná pohled být zdá. Na mysl však a chápání předmětu školních citlivý trest sotva dobré působí, on spíše mate a může mít i jiné smutné následky. Každý trest má být psychologický a udržeti se w mezech, které sluší wzdělanci a muži nad sprosté náružnosti povyšenému; kdo však mezi děti bez rozmyslu tlče, škodí sobě a jim.* Co jsem o Filčíkově způsobu podo-

* Wenn nicht als Voraussetzung, als unmittelbares Leben des Herzens nächst der allgemeinen Humanität eine gewissermaßen heilige Scheu und Achtung vor der Jugend, der er dient, mitgegeben ist, dem wird das Schulleben über kurz oder lang ein Possenspiel oder ein Gefängnis.

Dr. Krüger Betrachtungen über Schuldisciplin.

tknul, že trestáním powstalou trudnost ze školy zpěvem wypudit hleděl, rozumí se, že ironie taková jen při trestech právě uwedených dobře působí; při trestech však psychologických, t. j. z wéci samé se wywinujících, třeba aby se dítě vyplakalo a o svém přestupku tiše přemýšlelo, a k tomu cíli nejsou výtržky takové, jako zpěv jest, nikoli vhodné.

Co se konečně Filčíkova vnějšího postavení tkne, tu by bylo nejprv promluviti o jeho poměru k duchovnímu pastýři. A však chrastecký p. děkan Munzar je rozumný a rádný kněz a F. byl rozumný a rádný učitel, a tudy powstalo to nejsvornější postavení mezi oběma stranama; což ovšem nemůže se udati za prawidlo osad jiných a proto o tom pomlčím. Filčíkovo postavení w obci, — to platí ovšem o všech učitelích našich, jak se toho w listu 20. dočteme — to nebylo však žádoucí. Také měl F. za to, že působení učitelovo jen na školu se wztahuje, a proto o tom, co jsem w listu 9. přednesl, nic wéděti nechtěl, w čemž mu i mnohý z učitelů našich přiswědčí.

Vlastenská zpráva.

Filip Kordík, rodic z Kolína, který vloni wynálezem mathematickým, logarithmů se týkajícím, všeobecnou pozornost na sebe obrátil, nachází se nyní w Paříži, kde slavný *Augu* co nejvliďnejší ho přijal a francouzské akademii methodu jeho schwálil, tak že ustanowena jest od ní zvláštní komissí ke skoumání té podivuhodné methody.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.)

Jakkoli č. 197., představujici *římského pastýře, an uči chlapce na řetěnu piskat*, od Jacobse, pak č. 142. *Klaudia Jaguanda odvádění podzimního desátku* — toto poslední i wzor některým snadno vyšetřitelným upomínkám — welmi dobře jsou smyšleny a skvělou bárvitostí i výtečnou bedlivostí u wywedení diwáka překvapují: nicméně musíme w odvětví životomalby první místo příkrouuti výtečným plékem genialnemu *Spitzwega*, dávnoletého miláčka našeho obecenstva. Jeho tři letos wystavené obrazy jsou nejskvělejším důkazem neumořitelného humoru toho mistra; w nich nacházíme původnost wynázezu, drasticky oučinné sesdawení a wywedení až do nejmenších zewrubností. Nejlepší z nich jest č. 9., *poustevna* nadepsané. Dobrě wypasený poustevník schowává tučné kuře, které wzor postu w kalendáři naznačeném na rožni byl upekl, za prkennou příhradu swé k nábožným skutkům a trýznění těla určené jeskyně; neboť widí přicházeti wyzábělého černého pána žlutého obličeje w klobouku se širokou střechou. Dobrák mohl si práci uspořit a nepotřeboval upečené právě kuře teprw nechat wystydnot: outly čich širokloboukého pána ucítí již dawno pečeni a hubený host snad by si i říci dal spolu jísti — zde mezi skalami nečíhá žádné nezasvěcené oko! — Jednoduší a menší, ačkoli též mistrowsky wywedené a rázné w oučinku jsou č. 28. a 53., z nichž první, *stráž nadepsané*, třesně posmívá se wojenství německých států bývalých. Na polo zřícených hradebních zdech stojí na stráži starý woják a la Sans-quartier ze sedmi dívek w uniformě, pohlizející přes punčochu, kterou plete, do dálky. Druhý obrázek ukazuje nám *pastora ze vsi*, an we swé domácí zahrádce studuje na kázani pro budoucí neděli. — *Petzl* z Mnichowa zaslal dva obrázy we swé nestejné a podivné manýře, z nichž číslo 204., *wyprodaj*, jakkoli w celku ještě starý cop nese, nicméně bedlivým studium rozmanitých twárností a bohatého rokokó-kroje, číslo pak 204., *studijní komnata*, wkušným, byť i koketujícím světlem a odleskem se wyznačuje. Jsou to zvláštní obrazy, tyto Petzlowy, w němž prátele

jeho žek zbloudilého, snad již straceného ducha. Nestejné a neurčité, v největší míře manýru jewců a pitvorné jsou wšecky, a přece z větší části lajkům se líbí. A v skutku při všem tom jest v nich něco příjemného a wábňeho. Neomylný cit pro krásu formy pohřešuje se bohužel při všech, jakož i často důležité pro porozumění celku částky zakryté a useknuté nacházíme. — Od pražského v Rímě žijícího malíře Poláka, od jehož mistrovské ruky mnohé výtečné obrazy králi sbírky krále Pruského, státního ministra hraběte Kołowrata Liebsteinského a jiných vysokých osob, spatřujeme letos jen malý, zbežně na plátno whozený obrázek: *diwku psanu člověci* (č. 69.) v soustředním, tak řka prohledném osvětlení. Při všech známkách zbežnosti poznáváme přece ex *angue leonem*. — *Giovanni Maës*, Nižozemec v Rímě usedlý, zaslal obraz: *slepý žebrák*, pojmenovaný č. 190. Maës má obzvláštní smysl pro vyobrazování krásných forem a velikou sílu v pološeru, přednosti, které nám nezřídka přehlédnouti dají neurčité někdy a jenom nákresní rejsowání. Zmíněná neurčitost někdy při Maësově tak daleko jde, že v tvářích a končetinách neprosvítá ani ústroj swalový a kostní. Ostatně viděli jsme od toho zasloužilého umělce lepší kusy, nežli jest jeho slepý žebrák, který asi k jeho nejslabším pracem náleží. — *Zahradník* (č. 30.) od *Enhubera* jest delikátně malovaný, čerstvý, jímavý obrázek ze života. Č. 56. a 67., *krčma a musikanti* od *Vennemann* z Bruselu mohly by se počisti k životomalbám lepšího druhu, an jsou humornisticky pojata a velmi bedlivě vyvedena, kdyby nelpěl malíř s přílišnou ožkostlivostí na vzorech staro-nizozemské školy, což ho nad to často zavádí k volení newyznamných a otřelych již předmětu. — Č. 115. představuje *polapeného zločince* od *Mulicha* z Drážďan. Okolo příkrého skalního hradu ubírá se smutně a tiše tmavým dlečím lesem vážný průvod. Na káře popravčí leží, bled a swázán, wolný syn lesa, wedle něho jedou zpovědník a kat, wůkol ozbrojení — jedou k popravšti. Celek jest dobré sestaven a pln živosti, i nechybi se trudného, romantického dojmu na diwáka. Při delším však dlení zraku na obraze tento méně uspokojuje, neboť cíti diwák, s jak malou prací tu ještě všelicos se představiti dalo, ano představiti mělo, a bezděčně zpomíná na lapeného zločince Horace Verneta. — Mnichovský *Kaltenmoser* opět vystavil dva obrazy z domácího života černolesských sedláků (č. 9. a 16.). Obra jsou stejně střízlivě, prosaicky pojata, na obou wypuntičkováno jest každé oko v punčoše s daguerreotypickou zewrubností, oba jsou v té samé sladounké, ulizané manýre, jako jeho obrazy z Tyrol, které nám v předešlých výstavách až k osklivosti předváděl. — Č. 210. *harem od Jindřicha von Mayera*, neodpovídá idealu harem, jak by jej sobě vřela obraznost mládka představila, který právě četl popisy z Tisice a jedné noci; jest to obraz duha prázdný, slabě kreslený a newkusně kolorovaný. — V č. 135. představuje nám *Schwingen* z Düsseldorfu *kwas po wygráni velikého losu*. Jest to na figury bohatá, zdařilá a wábňá kompozici, jejížto vyvedení swědčí o znamenité technické obratnosti umělce. Sestavy u stolu jsou velmi pěkné, a rozličné osobnosti na větším díle hrubě ale dobře naznačené. (Pokračování.)

Trní a bodláčí.

Na rok 1847. vyšel nákladem synů Bohumila Haase spis pod jménem: *Adressen-Buch der königlichen Hauptstadt Prag*. Na konci přidána jsou oznámení pražských průmyslníků o jejich řemeslech a obchodech. Wedle německých oznámení jakožto běžných čítáme tu také nemalý počet w

jimých řečí, ano jedno, v řeči pateré: v německé, wlašské, francouzské, anglické a ruské. Česká však oznámení nacházejí se tam totiž tři (!). Pánové pak, kteří totiž úcty pro svou materskou řeč měli, že Čechům zboží svá též česky ohlásili, jsou: p. Čihák, laskýr, pp. Weiss a Fornovič, obchodníci v modním zboží, a p. František Pětroš, koželuš.

Kronika času.

* Pěši pluk v Kroměříži ubytovaný, jehož majitelem byl zwěčnělý arcikněz Karel, podří jméno jeho na věčné časy, jak to Jeho Majestát císařský vlastnoručním listem k dworské vojenské radě nařídil ráčil, a obdrží na památku jeho uniformu a klobouk. Kord pak, jež zwěčnělý nosil v bitvě u Aspernu a Wagramu, chowat se bude we wídenské c. k. zbrojnici.

* We Wídni umřela oblíbená svého času dworská herečka a dramatická básnířka Johanna Franulová z Weissenthurnu. Některé z jejich kusů jsou i do češtiny přeloženy.

* Na jedné z posledních besed na našem Žofině bylo viděti jednoho švíháka, an wonidly napuštěnou rukavici královny svého srdce, kterou tato při kadrille upustila, s nadšením zwedl, vřele na srdce tisknul a pak — se všudy spolknul! — Tož zcela nové projewování svého čitu.

* Madridské noviny obsahují pojmenování 119 upravidněných míst učitelských na španělských vysokých školách a gymnasiích s bojonymi platy. Je slyšet, že Slowanova Francouzožrou Wuttke zamýšlí se hlásiti o jednu z nich. Tam by snad s prospěchem přednášeti mohl svou slezskou historii, která se nám vždycky španělskou zdála.

S m ě s.

Wzdcná známost. Dva hodináři hádali se spolu, kdo má větších a wzácnějších známostí. „Já,“ řekl jeden z nich, „spravoval jsem vloni císaři Čínskemu zlaté hodinky. — Což je to?“ odpověděl druhý; „u mne byl nedávno host, kterému se i císař pokořit musí.“ — „A kdo byl ten host?“ — „Smrt.“ — „A co chtěla?“ — „Žádala mne, abych ji spravil její přesýpací hodinky.“

Neobyčejná chladnost. Žena jistého slavného profesora nebezpečně od nějakého času stonala, ale milý manžel proto ani na chwilku neopouštěl svůj pokoj, v kterém neustále ve knihách byl zahrabán, nehrubě to sobě k srdeci bera. Jednou ráno wrazi náhle do jeho pokoje žena, která nemocnou paní jeho ošetřovala, s pláčem a křikem oznamuje, že paní professorka právě na onen svět se odebrala. Na tu zprávu professor pokojně vstala zawolal kuchařku a pravil k ní: „Dnes uvaríš kávę toliko pro jednu osobu, neboť moje paní právě umřela.“ To nařídil znova zasedl ke svým knihám.

N á w č š t i.

Zitra dne 30. Května bude se provozovati we prospěch zaopatřovacího ústavu pro služebnky, jich vdovy a sirotky: *Korytané v Čechách*, aneb: *Oswobození vlasti*. Veliká vlastenská původní činohra v 5 jednáních od J. N. Štěpánka.

Nowá knížka.

Čár Petr Veliký tesátem v Zaardamu. Powydka pro mládež z roku 1697. Podle Gustava Mierice od Františka Bohumila Tomšy. W Praze 1847. List a slad Jar. Pospišil. 12. Stran 64. Cena 8 kr. stř.

Číslo 65.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladi Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawa po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém ryku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvířka).

1. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálené s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z wenkowa.

Prawdiwy historický román.

Kapitola první.

Jaká to krása! — Já jsem přesvědčen, že ji znáte. Bezpochyby jste se často za jasných dnů v Čerwenci neb w Srpnu mezi čtvrtou a pátou hodinou vmlísi w hejna elegantní, jež moda wywábila a pochlad libého stínu w dlouhém stromořadí bytu královského poutá.

Nebo také kroky vaše, zaraženy dawem krasotinek, za půvabného večera pod jasnou noční oblohou dwacétkráte za hodinu dálku mezi ulicí Lafittowou a Traithoutskou měrily, dvojí řadu okouzlujících paniček, zářících svítilem a husté dýmové chmury našich elegantů procházejíce, neb zkrátka řečeno, bud jste byli ráno w Tuillériech anebo u večer w Koblenzi. Nuže! wypátralo-li na jednom neb na druhém tomto místě, oblibeném u děvčat vyšperkovaných, způsobných paniček plných koketství a milostných matinek, oko vaše, wšimající si zwědavých, swižích twáří a tlekl à la Mignon, kupy zdobných ratolestí swěta ženského — pak jste viděli ji!

Koho?

Slečnu pařížskou; zteplosti a pohyblivosti lehké její postavy, touto ohnivého ducha jewící twářnosti, tímto jemným úsměvem a pikantním pohledem jako náhlým kouzlem uchvaceni, zarazili jste kroků svých, mimowolně zwolawše: „Jaká to krása!“

Výkřik tento nebyvá nikdy na plano — ona se radostí zardí — hezká matinka se usmívá, ana zatím dobrá teta u spěšném, chytrém a obezřetném uwážení s hezounké šije průzračnou, hrawou roušku, pod níž si wánek laškoval, poodhalila.

Toté wám anděl! bobyně lásky! wšecko zároveň děvče toto! — Ó toho ducha, té satyry a půwabu pod dlouhou řasou a na něžných rtíkách! Sedmnáct let jest ji — a wšecky tyto wnady — slibite-li to zatajiti, powím wám jméno její — jen mne newyzradte — jmenuje se Amanda.

Kapitola druhá.

Je k zadání.

Jste odhodláni letět k nobou rozšafné matky

a wzývati pomoc tetinu. — Než zwolna! jedva polovici v nad jejich se obdivujete. Wnadnou postavu, duchaplný pohled a skwostný šperk její znáte. To není wšecko! Dívka pařížská ještě jinými cnostmi se honosí.

Amanda je wybroušený diamant, uhlazený nejhledanějším wychowaním mody a pěkného swěta. W ústavu, jehožto pýchou a kwětinou byla nejzpanilejší, dobyla si všech wěnců, získala weškeré slávy w uhlazenosti, zpěvu, tanci, básnictví a wýmluvnosti, ba i w umění očima a posunky rozprávěti, nebo w každém vyhlášeném ústavu hraje se diwadlo.

Bychom jedním slowem wšecko řekli, Amanda je prawým diwem. Walter Scott, Byron, Cooper, Hugo, Sainte-Beuve a Lamartine jsou jí zewrubně známi, romantika skrz naskrz ji prowiwá. Racine — a méně četla, Fenelona docela nic, a perlami opásané čelo její čerwánkem studu se polije a newrle se obráti při nehledané řeči domnělého churawce. Než manou modních spisů žiwena, poslouchala swobodné řeči Mariony Delorme a widěla pokus cudné lásky Antoniowy.

Mimo wšecky tyto skwélé duševní vlastnosti zná toto roztomilé dítě, jako každá krásná diwčina, božské tajemství strojnosti a koketství. — A nepriswědčíte-li nyní, že jest Amanda pro tolík v nad ducha, půwabnosti a citu nejdokonalejším všech děvčat na vdání, nezasluhujete, by wýznamy úsměv a okouzlující oko její, náhodou buď z rozmaru neb z roztržitosti po hejně nápadníků poletujici, srdce vaše ranilo.

Než chraňte se, dát si je wzít! — mám wám zwéstowati:

Kapitola třetí.

Amanda se bude wdávat.

Pro Bůh! — Cože? — Nebesa!

Nezoufejte ještě! Je to strejček, jenž přijíti má, s ní se zasnoubit.

Ach!

A proto co newidět z wenku přijede.

Jak?

Po poště z Avallonu.

Blažený strejčku!

Očekáváte snad jakéhosi Dumoleta? Prosím, nač tak daleko pro příbuzenství, představovat si reka nejnowějšího kroje, mladého, krásného, strašlivého muže, à la Bocage přibledlého, přisáhajícího na sw. Krištofa a Notre Dame, nikdy jinak než skrz okno s kordem v ruce, bez wůdce a svítily přicházejícího.

Takový není ani wubec měšan z Ávallonu, ani zvláště ženich Amandin. Strejček z wenku nenosí na rameně ani roh lowecký jako Hernani, ani w kapce břitký nůž jako Antoni, nejsa (smíme-li to říci) ani dítě lásky ani tulák, nýbrž prostý mladý muž, zdvořilý a poctivý; znal Amandina pana otce, má málo ducha ale mnoho zdrawého rozumu. Twář jeho plná a weselá, až po uši oholená; vychowan je jak jen nejlépe možná na wenku, klassicky vycvičen, Boileau-a ctíci, s úctou při jmenování velikého Corneille-a se sklánějicí; takové prostoty, s jakou klobouk před paničkami smeká, posud se domnívaje, že láska, jako za časů milovníků Tibullo-wých a Ovidowých, nesmělým zarděním, bojácným pohledem a něžnou úctou rozpráví. Proto je strejček Amandin ještě příliš pozadu za našim stoletím. Než musíme připomenouti, že w městech wenkowských nemohou mrawy tak rychle pokračovat jako w Paříži.

Ostatně s sebou přivezl strejček ženich, by poněkud nedůstojek romantičnosti vynahradil a se co počestné dítě rodičů svých vykázal, z pěkného dědictví otcowského dwacet tisíc zlatých klassicky dobrých ročních důchodů, by je zpanilé sestřenici swé k nohou položil, mimo to srdce swobodné a lásku prwotní.

A na důkaz uznání toho prvního byl jako princ uwítán — jako princ, jenž dobře uwítán bývá.

(Pokračování.)

A s t r a c h a n.

Z Moskwitanina přeložil J. Černý.

Kdo prošel bez zastávky tisice werstů s podloženými koňmi, může si bez hřichu den odpočinku doprati. Tak učinil také já; z Kazaně do Séroblaginské stáce (w Astrachanské gubernii) jel jsem, wyjima toliko dwouhodinnou zastávku w Caričině, na poklonu čepice a hole Petra Welikého, darované caričinským šlechticům, a 90 werst od Astrachanu přišel jsem ku wtoku Wolhy w Tjumenewku, kterýžto kraj knížeti Tjumenewu náleží. Zde shledal jsem pokoj a pohodlí ewropského žiwota; vladař jest nejstarší ze tří knížecích bratrů, plukownik w ruské službě, oučastník francouzských wálek roku 1812—1815., pokrytý šedinami, znamenany rozumem, ozdobený zásluhami, sídlí zde w pěkném dřevěném domě, w němž wšecko jest obsaženo, co by osud k možnému přání jen rozdati mohl. Hostinnost knížete jest bezkonečná, a jeho wšimawost může Rusům oblíbený chléb a sůl zahanbiti. Toho času nezdržoval se nikdo u knížete, což se welmi zřídka

stává, a celý dům byl k obsluze cestujících připraven; jelikož kniže sám po kalmycku žije, obřady w zahradě w besídce, kde modlitbu lépe konati lze, odbyvá; ostatní čas wěnuje swému národu a swým hostům.

W Tjumenewce zůstal jsem toliko 24 hodin, okolnosti mně nedowolovaly déle použiti hostinnosti knížete. W tak krátkém čase není možná dokonale seznati život kalmyckého národa, a také nebyl to cil cestování mého; swůj popis obmezují toliko na to, co jsem viděl.

Tjumenewka leží na lewém lučnatém břehu Wolhy, 70 werstů od Astrachanu. Záleží w knížecím domě, kalmyckém chrámu a několika přibýcích kočujících Kalmyků. Okolo knížecího domu jsou dvě zahrady, zpredu i wzadu potřebné přibytky pro služebnictwo, kromě jich dwoje okřídli pro soud ulusni a tajemníka knížete.

W domě w jizbách wywěšeny jsou zbraně; w těchto sbírkách nalezají se zbraně všech wéků, tak i mnoho ewropských. Jest zde zbraň Ajuki-Chana, půl druhého sažení * dlouhá, s rohatkami pro háčky, za kterou by kniže ani 300 kibitek newzal, t. j. 300 rodin se wším nábytkem. Znamenitou šawli s koptickým nápisem chowá též we swé sbirce, kteráž i mnohé příchozí linguiсты do rozpaků uwedla, přinesena knížetem z Francie. Nedaleko od knížecího domu stojí na lewé straně kamenný sume **, wyznačen budhaickým slohem, s mnohonásobným sloupením a ohražen mnohonásobnými přibytkami kalmyckých Geljunuw a Mandžuw. Wnitřek tohoto chrámu, naplněný tkanými podobiznami Budhy, jest neméně do stojen nežli zewnitřek. Zapotřebí bude podotknout, že kalmycké duchovenstwo nikoli není nenávistí naplněno k jinowercům i welmi showiwawě hledí na zwědawost těch, kteří přitomni jsou službám duchovním a náboženským obřadům.

Kalmycké kibitky okolo knížecího domu jsou mnohem ouhlednější a nádhernější nad stepní. Zde se připravuje kumis *** po kalmycku; třeba jenom wjítí do některé kibitky a pronéstí kalmycké pozdravení, pak řekne Kalmyk polonahý: Posad se, a přináší šálek za šálkem. W oddělení zvláště wystavěném přepouští se u knížete Tjumenewa, a sice pomocí trub, u welikém množství welmi silná kořalka, arza zwaná, a připravuje se také likér. Kumis přepuštěný a silu kořalky nemajíci nazývá se arik e.

Jedna z nejzamilovanějších zábaw w Tjumenewce jest jestřábí honba. Nejstarší kniže Tjumenew jest největší přítel zábawy této, též i mladší bratr Cerenki, jak jej nazývají Kalmykowé; prostředního bratra, kterýž žije a slouží w Astrachanu, jmenují Čečinkoi. Weselé podívání jest, když mládenecký

* Ruský sáh.

** Po kalmycku tak nazvaný hlavní chrám.

*** Nápoj z konského mléka.

jestřáb s výše na ohromného ostříže se spouští a dostihna ho s ním do kola se točí a pak k zemi padá.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Murné Hory.

Josef Hercig jest u nás a včera dával druhý koncert. — Zasilám zprávu tuto z příčiny té, abych každému, kdo příležitost má koncertistu toho slyšeti, tu srdečnou a upřímnou radu dal, aby do koncertu přijít nezameškal, sice proměšká aspoň dvě hodiny okouzlujícího opojení, k němuž mu ani nové wynalezený éther tak snadně dopomoci nemůže, a zbaví se příjemného upamatování na to, co jej k okouzlení přivedlo. Sázím se, kdyby lékaři při operacích Hercigovy hry užívali na místě étheru, že by churawec při zdravých smyslech a ouplném vědomí na všechnu bolest zapomenouti musel. — Německé časopisy již častěji o umělcí tomto zprávy přinášely, i w našich českých o něm několikrát zmínka se stala: nikde ale nebyl umělec tento ještě tak oceněn, jak to jeho wysoký stupeň dokonalosti a jeho skromnost zasluhují. Zabraníční kraje ho již lépe znají nežli našinci, z jichžto kmene pochází a jímž i srdečně oddán jest. To však jest toliko jeho winou; nebo zdokonalil se u staromistra a otce houslistu Maysedra we Wídni, odebral se dříve do severních krajin, aby toho zkusil, zdaž mu již skutečně možno s uměním svým veřejně s prospěchem vystoupiti; tam byl všady co nejpříslivější uwítán a chvalně posuzován: protož přesvědčiv se, že krajánum svým žádnou hanbu nezpůsobil, obrátil se do vlastních krajin mezi své, by i jím dokázal, seč vytrvalost a plnost býti může. — Buď tedy, kamkoli zaměří we vlasti své, srdečně uwítán; neboť jest záměr jeho, prozatím veškerá větší města vlasti naši navštíviti a pak teprv do Prahy se odebrati, až zase w hlavním městě čas koncertní nastane. Uwítejte jej co dokonalého znatele hudebnho umění a co skromného a upřímného člověka, který žádnou uměleckou hrđostí nadán není, což snad i právě jeho prospěchu ku škodě wypadnouti by mohlo. Kdokoli pak rádky tyto čteš, který jsi Herciga již slyšel, přiswědčili mi musíš, a ty, jenž teprv snad houslí jeho čarozwuky uslyšíš, zopomeněs na slova má. — Nám se zde nenenodstává, libozwuků houslových od našeho domácího dilettanta častěji poslechnouti, a tím připraveni se býti cítíme k posouzení vyššího stupně dokonalosti při uměci umění swém zcela oddaném, který všechny obtíže nástroje svého nejen překonal, nýbrž i w přednášení nejtěžších míst takouhou lbeznost vdechnouti zná, že posluchače hrou svou okouzlí; hra jeho jde od srdce k srdci, a znalec i neznačec dokonalost její uznati musí, první z přesvědčení a druhý z pocitění. I naše obecenstvo, jehož srdce dojmavá hra Hercigova nad míru zaujala, výtečnost jeho umění ouplně ocenilo, toho jediného nejvíce želíc, když zvuk jeho hry již šuměl přestal. Musí nám však ještě jednou zahráti — to jest žádost obecenstva; a snad se i we prospěch nuzných při té příležitosti něco zařídí, čemuž by umělec dojista se vši ochotnosti přispěl.

P. M. W.

Z Karlína.

Nejvřelejší žádost všech obyvatelů karlínských jest, by Karlín co nejdříve možno chrámem aneb aspoň kapli, kde by se každodenně služby boží vykonávaly, opatřen byl, k čemuž chvalně známý, i w těchto listech již zmíněný dobrodinec Karlína, welebný pan farár wolsanský *Wejwoda*, znamenitý příspěvek dátí se uvoluje. Owšem pro přítomnost jest skoro snažení to zcela bezprospěšné, an sebe menší kaple by nejméně na 4000 zl. stř. přišla, odkud ale vzít jich? Nesmí nikdo na to hleděti, že Karlín skoro 12

tisíc duší čítá, většina jich jest zcela chudá, která nicm přispěti nemůže, ano sama spíše podpory potřebuje. Wýhodněji by bylo, aby se r. 1787. zrušená kaple sw. Pawla na bývalém Špitálsku od Beer Porgeských dědiců prozatím pronajala — an již přes rok po zrušení towárny prázdná stojí — pokud welký chrám stavěn nebude, což ale jistě již dlohu trvati nesmí a nemůže.

Whodno a žádoucí by bylo, aby obec karlínská, w čele důstojného pana faráře mající, požádala J. C. K. Milost Karlínu Augusta, owdowělou císařovnu, která již r. 1817. 5. Května ráčila jméno své místu tomu propůjčiti, by i dobratič ruky a pomoci své neodepřela k stavění chrámu božího, an Její pobožnost a dobročinnost weleznámé jsou. Jistě že by pomoci svou přezádoucí newáhala přispěti k oslavě jména božího postavením nehynoucího památníku dobrotiosti svojí.

J. B. M.

L i t e r a t u r a.

Jiřina. Powídka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

Děje české dosti živými barvami nám připomínají zmatky a zpory, w jakéž vlast naši uwedli Korutané a přivřženci jejich. Čechům nepřejíci, a ono černé pásmo, jenž letopisy naše jako předtucha úmrtní owinuje, boj totíž cizinistva s národností českou právě za oněch časů co nejznačněji vystupovalo.

Pan Chocholoušek se snažil w Jiřině nám podati obraz z pohyblivých časů těch w oděvu romantickém, a za štitem povídky dějepisné prawdu a báseň sloučiti w obrazu živém, tak aby ona touto se wyjasnila. Co dějepisec jen tuší aneb čeho se pouze domejší, to umělec zřejmě vidí a veškerou pestrou barvitostí opravdičného života svým způsobem projevuje; kde historik několika sloupy přeskočí mezeru času, tam básník jednáním ji vyplní, a co krónikář jen zběžně nakreslí, to romanopisec karakterističními tahy provede.

Snažení o prowedení takové u nás nad jiné důležitým a welechwalitelným jest zvláště pro obmezenost literárních poměrů našich. — Pochybouватi nelze, že zpomínky na doby minulé velmi mocně na čtenářstvo české působí, a za nemalou zásluhu to klademe spisovatelů, jenž se povede šťastným individualisováním událostí dějeprávných národní wědomí wzbuzovati a příklady živými dýchatí život we hmoty mrtvé. A věru, kdo u nás nesnaží se jako Pygmalion životem vyšším a pružným nadchnouti plod svůj, toho, buď si on spisovatelem jakkoli zhlédly, vždy jen za sprostého pracowníka powažovati musíme. — Bylo by tedy předewším potřebi středění se sil duševních spisovatelstwa našeho na předměty tyto oblíbené, aby láská ku čtení u lidu našeho se zmáhala a wzdělanost tím snadněji se rozlékala po všech nivhách vlasti naší. Protož nám i každý původní plod literární toho druhu tím vitanější jest, čím řídčejí se bohužel s takými potkáváme. Pěknoliterární písemnictví naše posud ještě jen na slabých základech stojí. Žádosti čtenářstva našeho již sáhají dále nežli to, co se jim se strany spisovatelů a vydavatelů podává. Když tedy u nás nový, samorostlý, na české půdě wzniklý plod se objeví, budí zásluha spisovatelova ovšem již z *wlaslenského* stanoviště uznána, třeba wěsama jen napolo zadost učinila očekávání, jakéž pokročilý wěk nás zváže. Tu však i povinnosti nám jest, hlušebí nahlédnouti w ústrojnosc oněch sil, jenž pudem vřelým se odvážily na plody samostatné w oboru pěkné literatury.

Páně Chocholouškowa Jiřina jest sice jen historická povídka, má však základu dosti na obširný román, neboť tolik osob se tam střídá a w tak rozmanitých poměrech a postaveních, i tak mnoho rozehráno se jewi kolem blaw-

nich osob, že život těchto organických wywinowaním se dějů dostatečněji se vyplní a tím úloha vyšší docílit se dala nežli pan spisovatel provedením své látky a rozvinutím svého podkladu dosáhl. Nedoznačením toho, co naznačil, a newěren se stana v druhé polovídce powídky způsobu, jakýmž první provedl, bolestně se dotknul spisovatel umělecké swobody, a dojem, jakýž powídka jeho ku konci na myslíčku čtenáře čini, nelze jinak než *nepřijemným* nazvat. Spisovatel jest vládcem všech poměrů své látky, avšak právě způsobem užívání této swobody powolání jeho nejznačněji se oswědčuje. Okamžení, kdy sobě duch spisovatelské swobody té wědom jest, prostým se cítě všech pout předsudků a jiných powědnicích mezi těsnících, jest doba zasvěcení jeho, tu se rozwiniú myšlenky ze středistě pranázorů, a wykwétají v plodech. Pan Chocholoušek swobody té neužíval. Powídka jeho jest patrná improvisaci bez organického wywinutí. — Jiřina, dcera bohatého Wellowice, — ač kniha jméno její na čele nese a ona během událostí nejčastěji se nám predstavuje — přece jenom wedlejší jest osobou i rázem i osudem svým, a hlavní interesse zbujuje Alžběta, sestra králové Anny; *tato* vlastně jest středem, kolem něhož se weškeré dějství otáčí, a osobiště i powaha její hlavní pohnútkou jest konečného se wywinuti. Zde však látka přemohla tworce a úloha spisovatelská daleko wzrostla nad síly jeho; nemínime, že nad síly jeho wůbec, alebrž na ony, jakýchž právě u twoření užíval. Minění naše však z dějů samých zřejměji wysvitne.

(Pokračování.)

Umělecká zpráva.

Nás výtečný vlastenský umělec *Lhota* zhotovuje pro vědeckého nakladatele Raucha řadu obrazů z české historie, ku kterým se i v Praze český a německý text obstarává. Wyjdou pak ty obrazy v kamenotisku na způsob oněch, jaké týž nakladatel vydává z historie uherské. Pět posavádce zhotovených od Lhoty viděli jsme a můžeme každého milovníka vlastenského umění ubezpečiti, že jsou to výtečné kompozice, jakož se nebylo jináče naděti od chvalné známého jejich průvodce. Těšíme se, že budeme moci brzy oznámiti wyjítí prvního z těch obrazů.

Pražský denník.

* Památník císaře Františka rychle k dokončení svému se blíží. Bude zwýšit 74 widenských střeviců. W dlně pana Josefa Maxe, který k našemu potěšení nedávno z těžké, životu jeho nebezpečné nerwovní nemoci powstal, stojí již polovička figur, které pomník ten krásili mají, v životní velikosti z kamene wytěsaných. Též wzorek k obrowské jizdné soše císaře Františka jest dohotoven a tyto dny odvaze se do slévárny. Jak známo, má Max uloženo, kromě sochy císařovny a allegorických figur hlavního města Prahy a 16 krajů českých též osm allegorických figur plodů vlasti naší pro památník ten zhotoviti.

* Páni stavové našeho království uzavřeli w posledním snémě, zwěčnělému generálnímu kapitánu Čech, arcikněžeti Karlovi, pomník postavit. Zpočátku myslilo se, aby se pomník takový postavil na některém bojišti, kde zwítězil, konečně ale bylo ustanoveno, aby stál w Praze, w srdu království, což vlasteneckému smýšlení pp. stavů k nemalé cti sloužil.

Kronika času.

* W Kralowci odložili tamější Židé sábes na neděli; chvalitebný to příklad, který by i jinde zasluhoval být následován.

* W Berlině velmi se zmáhá emancipace žen. Chodí do hospod, kouří cigara, pijí grog, mluví nestoudnosti a klejí jako husari, tak že z nich větší strach a hrůza jest nežli ze samých komunistů.

* Jenny Lindová odebere se z Londýna po skončení své pohostinské hry do Paříže, kde ji direktor Pellet pro šesteru wystoupení získal, z nichž za každé obdrží 8000 zl. sř. našich peněz.

* Slavné známý agitator irský Daniel O'Connell umřel. 15. Května w Janově na cestě do Říma, maje let 72. — Tři dni před tím též ve Wlaších, w Castellu blíz Florencie, zemřel princ Jerome de Monforte, syn někdejsího krále Westfálského Jeronýma Napoleona.

* W Stockholmu shořel 3. Května veliký a nádherný cirkus Tourniaire se všemi maštalemi a dvěma wedlejšími staveními. Škoda cení se na 110.000 zl. we sř. Je domouči na jednoho tesaře, že ze msty zapálil. Štěstí bylo, že při wypuknutí ohně žádný z drabých koní Tourniairových w maštalích nebyl.

* W Paříži dělá nyní furorę nowý kus diwadelní pod jménem: „Hadrník.“ Herec, který predstavuje hadrníka, zacházel schwalně několik měsíců s hadrníky, aby způsoby jejich seznal.

S m ě s.

Ruské kolonie na severo-západním přímoří americkém velmi se zmáhají. Wedou nejvíce obchod w kožích a v čaji. Na počátku předešlého roku nacházelo se tam 7783 obyvatelů, mezi nimiž 560 ruských přistěhovaných. Společnost, kteréž je dohledka nad kolonií svěřena, stará se všemožně o vzdělání a duchovní cvičení osadníků. W Nowém Archangelsku jsou školy pro obojí pochawlí zřízeny, w nichž se asi 100 žáků nacházelo. Mimo to je tam seminář pro kněze na 60 chowanců, mezi nimiž 35 Kreolů a jiných tuzemců (několik Indiánů) se tam na outraty společnosti živí a cvičí.

Neobyčejný úkaz. Když nedávno parní loď Stambul, náležející rakouskému Lloydu, při tichém mori k Caří hradu se plavila, nenadále se pod ní moře otěvřelo, činíc ohromný trachýr, do kteréhož vlny prudec se walice loď zatopily a tak ji uškodily, že s těží doploula do přístavu sinopského, asi hodinu od místa toho vzdáleného. Nejspíše se proborilo morské dno působit propast, do které moře s velikou mocí se hnalo.

O s n á m e n í.

Zakladatelům Matice ilirské oznamujeme, že dle doslých nás zpráv očekáváme w Čerwnu dvě díla nákladem ústavu toho vydaná, totiž: *Gundulićeva Piesni različite a Kolo IV. swazek. Slovnik* nemůže pro stálé přírušky před skončením tohoto léta rozeslán být, ačkoliv prof. Babukić a Mažuranić ochotně pracují.

Měsíční schůzka Jednoty průmyslní bude se držet dne 1. Čerwna 1847. w šest hodin večir. Předmět jednání: *Zpráva hlavního ředitelstva za měsíc Kwěten.*

Hlavní ředitelstwo Jednoty průmyslní.

Nowá knížka.

Pravidla pravopisu českoslovanské řeči, kteréž k prospěchu učitelů a škol národních rozmnožil, praktickými příklady wysvětlil a diktováním opatřil Josef A. Jeremias, učitel w Kestocích. W Hradci Králové 1847. Tištěm a nákladem J. H. Pošpišila. 8. Stran 94. Cena 8 kr. sř.

Číslo 66.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospitilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tiskráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém pzechodí přes dvůr).

**3. Čerwna
1847.**

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z wenkowa.

(Pokračování.)

Kapitola čtvrtá.

Jaká to krása!

To bylo prvním vykřiknutím strejce přicházejícího. Celinky den ztrávil u nohou v nadné Amandy: „Milni wás!“ šwehole — a oslepený stokrát wolal ve svém srdečném vytržení: „Bože! jak krásné jsou dívky pařížské u přirownání k děvčatům avallonským!“

A w skutku, ten hoch mluvil prawdu.

Dle předpisu obyčeje byl ženich častován, a jak po rádeku káže, všecky úcty mu byly prokazovány, a až do „dobrou noc“ dání byl strejček jako očarovan.

Druhého dne wytasila se slečna se všemi umělostmi svými. Skřivánka a slawíka zahanbil lehounky a ohebný hlas Amandin, wánek sám prsty její po klawiru unášel; Taglionka méně lehkosti a půvabnosti wywinula, a nejmékčí křída a nejoutlejší štětec, umělou rukou wedeny, nikdy wérněji nepodaly tajemnosti přírody. Byly wšak mnohé z těchto tajemností, jež by byl skromný strejček raději zastřené spatřil, než odhalené zrakům mladé dámý. Hledělo se mu wšak namluvit, že něco takového w Paříži není neslušné, že to jsou předměty umění a cvičenosti, jež každý za takové má — a strýc zůstal u vytržení.

Druhý den byl učiněn wýlet do blízkých hájů; jelikož powětrnost k tomu wábila. Jeli w otevřeném woze. Záwoj a šátek Amandin, wzduchem vlažici, tworily okolo čela jejího zlato — nachový pruh, podobný oblouku duhomému; dívka wypadala jako bohyně.

Tricet kavalírů nejlepšího tónu, mladí a odwážni, s wousísky na pysku bořejším, wůz oblétali co paladinové dámý obkloupujice; pohovorili, hodili tam kytku, wétem a prachem odnášejice za to pozdrawení, pohled, úsměv Amandin, ježíto oko, růmencem w tváři oživeno, hbité koně a neohrozené jezdce jejich prowázelo.

„Matinko! mladý wýwoda! — Poděkuj přec tomu kavalíru. — Dobré jitro, Arthure! — Hled,

hled, jak Alfred sedí! — Ach, matinko, ten bezký nowý zpěvec — pozvi ho přece. — Aj, Isidore, máte ještě svého Alegana? — Milá tetinka, wiz tam barona, pozdrawuje nás! — Ach pro Bůh! Stůj! Matinko — Alberte, mé stínidlo wypadlo!“

Ani jeden mladý kavalír nejel okolo, by nebyl Amandu pozdrawil.

„Hled, hled,“ myslil si strejček, „mně se zdá, že moje sestřenice mnoho hezkých pánu zná! — No, to je bezpochyby takový zvyk w Paříži! My wenkované jsme ještě velmi newzdělani, a wůbec, kdo tak krásny jest, jak by mohl nepoznán ostatí.“

Zatím to strýce přece poněkud w přemejslení pohroužilo — posud wšak ji miloval — wždyť byla tak krásná!

Kapitola pátá:

Den na to byl bál.

Bál w Paříži! — Když se wšecko oswitilo a sály se naplnovaly, byl strejček z Avallonu w Olympu, domnívaje se, že widí komonstwo Ladino okolo sebe; než panáckowé w černém oděvu přicházejici poněkud klam tento rušili.

Což Amanda! Ó Amanda! — Ona byla Florou, Terpsichorou, Musou, Gracii, bohyní lásky — byla slečnou pařížskou na bále. W říční eleganci kavalíři z wýletu a mnoho jiných byli ji již o zapsání protury w kontretanci poprosili. Strejček přišel trochu pozdě, prosí — obdrží turu sedmnáctou, všecky ostatní jsou zadány.

„Pro Bůh, se mnou jen jednou! — Tedy sedmnáctou!“ Než již ji widí tančit s nejhezčím tanečníkem pařížským. Jaká to v nadné, jaká půvabnost! Z tohoto usmívání, z tohoto pohledu mohlo se souditi, že se zasadila o podrobení všech kavalírů.

„Walčík, pánowé!“

„Nebesa! walčík!“ opětoval strýc. „W Paříži walčík? — Mademoiselle, milá tetinko! ten walčík aspoň se mnou, smím-li se opovážit.“

„Není možná, milý strýče, já mám svého walčíkáře pro celou zimu — pan Amédéé, nejrychlejší w Paříži.“

Dá se znamení, hudba zazně, úzký krob s těží se otvírá a dwacet krásných parků, půvabně se ob-

jimajících, počiná; stíhají, dohánějí, křížují se a uhá-
nějí na hladké podlaze. Strýc je provázi jen okem,
widi nejhezčího a nejohnivějšího tanečníka s Aman-
dou a pozoruje tiše, jak se tančí v Paříži.

Brzy wšecky ostatní páry odstoupí, jen Amanda a hezký tanečník její ostanou na bojišti, jež se pro
ně šíří. Již netancí, oni letí; tak je musíte vidět! Obdiv se zmáhá — těsně objati, houši, nohu na
noze, zdají se toliko jednou bytosí být, jen jednoho
dechu mít. Jeden obrat, jeden pohyb; ohebné tělo
Amandino poslušno silného ramene, ji držícího a po-
zdwihujiče, rukou ji tisknoucích a owládajících —
až k okamžiku, kde nesmyslná tanečnice, srdcem
tlukoucím, omámena, v tváři plna žhoucích růží,
jedwa oddychujíc, se smichem do náruče tanečníku
padne, jenž hrdy na vítězství své matce ji ode-
vzdává, blažený pochvalou společnosti. Bylo to
krásné, nebeské podívání! — Strýc byl oslepen a
pravil s přísnou tváří: „Hrome! jak to tančí ty
dámy pařížské!“ Ó newidél ještě nic, nebyl ještě u
cíle strejček avallonský.

„Kwapík, pánowé!“

Po tomto zwolání wyskočil strýc ze sedadla,
a k matince, pokruhem chwaličů obklopené, spěchaje
volal: „Madame, je to omyl? Slyšel jsem dobře?
Co — kwapič?“

„Kwapík, milý strejčinku; to je triumf Amandin, v tom sama sebe přewyšuje. Není bálu, kde
pozwána jsem, aby ho dcera moje netančila. Hned
uwidíte — dejte pozor! — již se to řadí — přikazuje
se ticho — kavalír Amandin je nejoblíbenější taneč-
ník, první v kwapičku. — Slyš, slyš, již napřed tles-
kají — počínají — opět tleskot — hezky, krásně! —
ale strejčinku, tleskejte také dceri mé!“

Strejček ani nepiskl, strčil ruce do kapes a
koukal na strop. Bylo na něm widěti, že něco zrak
jeho uráží, jej nepokojí. Newím opravdu, co to mo-
hlo být, neb párek kwapiči — rozkošně kwapil.

Snad by byl ženich z Avallonu rádeji widěl,
by newěsta jeho menuet d'Exaudet — u větší dálí od
tanečníka svého. — Jaká to úzkosrdcečnost na wenku,
tuším že se i opovážil, potichu v koutě svém si za-
bručeti: „W hospodách wesnických zakazuji se sluš-
nosti protiwné tance; můžeme od lidu něco požado-
vat, co ze salonu wypuzeno být se zdá? Než,“
doložil poněkud s rozumem, „je-li to zvyk v Paříži
— je-li kwapičk v modě — pak — opravdu, diwky
pařížské vyborně kwapič tančí! — Přece wšak —“
Teprwé k ránu ohlíželi se po odpočinku, ale strýc
Amandin neměl hrubě růžových snů na lůžku svém.
Posud wšak miloval — a druhý den ráno u piany,
w nachové zásterce na bílých šatech, byla tak roz-
tomilá, že zwolał: „Ó diwky pařížské! jak jste
krásné! Ráno jak u večer, u večer jak ráno!“

(Dokončení.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Nejwětší ale zábawu poskytuji w Tjumenewce
jenom jednou za rok držané dostihy kalmyckých koní.
Takové dostihy obyčejně w polowici měsice Srpna
se drží, není-li toho času právě silné wedro, záhy
ráno od 9 až do 11 hodin. Kruh se ustanovi na 5
werst a jezdí se kolem asi osmkrát, někdy i více.
Jednou se držely dostihy na 80 werst. Běhají koně
pouze kalmyckého knížete, pak jeho poddaných, též
i sousedních ulusů. Nejlepší jezdci při dostihiach
dostávají zlaté poháry, koně, welbloudy a rohatý
dobytek; toto wšecko dá kníže z vlastní kapsy, a
někdy přispějí k tomu i jiné osoby. W dostihiach
urážejí 40 werst za čtvrt hodiny (?), a někdy i
dříve. Koně připravují se dvě neděle i někdy je-
ště déle k dostihům. Jokeyové bývají mladí Kal-
myci polonazi bez sedel s pouhou nahajkou.

Na takovýchto dostihiach neběhají jedině koně:
jest tomu pět let, co běhali také welbloudi — wěc
málo k prawdě podohná, kdyby se byla nepřihodila
za našebo wěku a před našima očima. Rozumi se, že
jenom jednou dokola běhali, ale i tu vyběhla část
z kruhu na stranu. Wítěz vyhrál myslím koně a
kráwu.

S běháním neskončí se ještě zábawa tato, kteráž
nejlepší část astrachanského obecenstva, ano i ženské
k podívání wabi; po obědě Kalmykové wšecky swé
sily wynaloží na nahý zápas a skákání na diwoké
koně. To se w skutku Kalmykům k chwále ríci
musí, že až k podiwení na diwokých a žádným ře-
mením neopatřených koních harcuji a diwoké hřebce,
tancujíci na zadních nohách a bujně frkajíci, k powo-
zům připínaji, pak w nejwětším letu s nimi jezdi.
Podiwiťi ano i obávati se musí člověk, když spa-
tri chlapce sedicího na takovém diwokém koni a
bez sedla prowadějícího smělé kousky, jenž w nej-
wětším letu mnohého starého nájezdníka předčí a za-
hanbí! Tu letí mladý Kalmyk na bujném ori, i nic
nezastawi, nic neobráti mu koně, který ho mžikem
unáší na domácí step; po boku uhánějí dva starí na-
jezdníci — okamžení mine a hošák sedí již za zády
některého z nich, a oko nepostihne ani té změny ani
diwokého koně, který stihatelům swým toliko prach
k oblakům se winouci zůstavil.

Dostihy končí se tancemi ewropskými i kalmy-
ckými, zvláště w posledních děti Čečinkowy se
wyznamenávají.

(Pokračování.)

Slowanské zprávy.

* Hospodáři w Bosně, Křesfané a Mahomedané, dostali
rozkaz, aby děti swé do škol posílali. Nepochybě se tam
naučí arabským modlitbám, tureckému pozdravěni a per-
skému klení — zdali pak jazyku materskému? Wzácny by
to byl wyjew, kdyby se Slowan swému jazyku wyučoval!

* Dne 17. Dubna b. r. umřel na swém statku Fur-

luku blíz Temesváru vlastenec srbský a šlechtic uherský *Jan Palikučevni*. W poslední vůli své odkázal matici srbské w Pešti 10.000 zlatých stříbra. Stane-li se pak kdy co podobného w Čechách?

* Na lyceum břeclavském studující slowanská mládež užívá cítárny, kterouž jim ilirští oudové posledního sněmu království uherského založili. Přednostou a dozorcem jest pan Ludewít Štúr, a ostatní práce Slowáci a Ilirští společně odbyvají. Drží se všecky časopisy slowanské w císařství rakouském vycházející, a užitečné knihy se kupují. Při měsíčních schůzkách přednosti wždy jednou ilirsky, jednou slowácky řeční.

D o p i s y. Z Hradce Králové.

Dne 20. Května okolo 5. hodiny večir zachwátil nesmírný vír na svém zhoubném tahu od severo-západní strany zdejší ves Předměřice. Všecko, co mu na sto kroků w šíři w cestě bylo, porazil, polámal a ztroskotal, s jedné chalupy celou střechu shodil, 14 jiných stavění na střechách a oknech více neb méně porouchal, množství i nejsilnějších owočních a jiných stromů dílem rozštípal, dílem s kořeny wyvrátil a s sebou w powětrí odnesl, dlažice centnýre ztlí se zděných plotových sloupů sházel, zahrady poplenil, ouly we wcelnicích rozmetal a lidi a dobytek porazil a do nejbližších příkopů s sebou odvlekl. Při tom přisko též více lidí k ourazu. Tak n. p. wymklo sobě děvče mocným pádem nohu, na jiné dobytek na poli pašoucí upadla kráva a zlomila mu nohu, na wozku silnicí k Třebechowicům se beroucím prý strom padnul a jemu obě nohy přerazil. Ale i lidé, kteří z tohoto víru bez neštosti vyšli, nejsou bez starosti před zlými následky, an se za to má, že takoví w brzku na souchotiny umírají. — Ač velmi pohodlné počasi máme a obili nadějnou žen slijuje, přece i zde proti jindy neobyčejná drahota panuje. O posledním trhu dne 22. Května t. r. platilo obili, a sice korec pšenice 9 zl. 36 kr., žita 8 zl. 12 kr., ječmena 6 zl. 18 kr., owsa 3 zl. 6 kr., prosa 8 zl. 48 kr. a zemčat 2 zl. 20 kr. stř. Před zákazem na wywážku obili daným vystoupila cena všeho obili o 4. díl výše. Toho wšak nezdá se nedostatek jedinou přičinou být. — Jako dříve mnoho krajanů do Polska tállo, by si tam nový domov zarazili, cestuje jich letos aspoň ze zdejšího paňství mnoho s podobným oumyslem do Uher. — Co do společenských wyrazení, panuje zde obyčejná jednotvárnost, k čemu jestě drahota a ohně na blízkých oblíbených místech přispěly. Divadlo s příslušenstvím máme zde sice dosti wkusné, ale jen málo kdy se braje, když nějaká herecká společnost sem přijde, a tu ještě bývá dům z větsího dílu prázden. Když se vloni několikkráte česky hrálo, začerž pp. dobrovolná díkem powinni jsme, byla návštěva hojná, ale letos nemají tito páni na to kdy.

J. N. R.

Z Mirowic.

Naši ochotníci a milovníci divadla opět nám jeden večer po několikaleté přestávce k zábavě, chudým pak ku podpoře připravili; a sice dne 24. m. m. provozovali: *Číslo 777.*, preloženo od Štěpánka, pak *Hastrože*, původní fraška též od Štěpánka. W prvním oddělení pp. ochotníci se všechně vynasazili shromážděné obecenstvo uspokojiti, a wezmeme-li ohled na obtížnosti wenkowských divadel, zvlášť na to, že nehrájí žádní učení pánowé, tolko samí remeslníci, musíme wyznati, že sobě všeckni zdařile počinali; zvláště p. Š. w osobě Pepře a p. H. w osobě Ziskného vši chwály zasluhují. W druhém oddělení, t. j. w Hastrozi, až na p. L. w osobě Tobiáše, zahradníka, který

úlohu svou nedosti dobré w paměti měl, všeckni své úlohy dobré provedli.

Dne 26. m. m. museli jsme na Worlisk. Tohoto dne se kládli a světili základní kámen k řetězovému mostu w Podolsku na panství worlickém přes řeku Wltawu. Po vykonaných obřadech ubíral se tam odtud u přítomnosti mnoha wznešených pána Jeho Císa. Wysost arciknize Štěpán we velmi nákladně a wkusně p. Lánou zhotovené lodi po Wltawě až na Worlisk, odkudž ho po skalách samé hřmění moždří doprovázelo. Zde na Worlisku jsme Ho, mezi sedými skaliskami rozestavěni, Jelenovým sborem radostně pozdravili. K Jelenově skladbě byl následující text podložen:

Dlouho bud zdráv! a vlasti k chwále
Obraouou práw bud neustále,
Pro naši vlast, našeho krále!
Naše haje, naše luhy
Krásou máj přiodiwá,
Ale ještě vejs je zdobi
Přewážná přítomnost *Tuá* atd.

Po dokonaném zpěvu vykročil z lodi a sedl do wozu čtyřmi koňmi taženého a ubíral se nazpět ku Praze.

— a.

L i t e r a t u r a.

Jirina. Powídka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

(Pokračování.) P. Chocholoušek nás uwedl w střed sporů panských a měšťanských. Nebyly to wšak jediné politické příčiny, jenž pány a měšťany rozvedly; blížeji a bolestněji se dotýkaly měšťana rány, jakéž šlechta zde onde rodinám městským zasadila. Nalezáme bohatého Welflowice, měšťana pražského, w čele zbourených měšťanů. Čest domu Welflowicowa byla poškvrněna panem z Lichtenburku, kterýto Markytu, sestru Welflowicowu, proti slibu svému neschetně opustil, a že nebyla z rodu šlechtického, hanbě zanechal. Za to nenávidí Welflowic šlechtu a zamejší pomstu. Nenávist jeho jinak ukojiti by se nedala, leč by Haiman, syn Lichtenburku, pojál dceru jeho Jirinu za manželku a tak winu otcova smyl i očistil jméno Welflowicovo. Kdyby Haiman jinak nechtěl, má k tomu násilím donucen být. Spiknutí měšťanů proti pánum má mu k tomu pomocí; on se zmocní Haimana a chowá jej w zajetí. Dovídáme se, že Haiman Jirinu nemiluje, láskou jinou se zanášeje; a wšak Jirina tajně miluje jeho. Šlechetná Markyta widouc zárodek velikého budoucího neštěsti w náklonnosti déwinne, hledí je předejiti a Jirinu chráni. Weškeré snažení její čelí na odvrácení bouře, jakouž swěhlawost Welflowicowa nad hlavy Haimana a Jiriny swolává. Jaké by to bylo manželství nucením a ze msty! — Pročež také Jirině domlouwá, aby mimo sebe pustila náklonnost swou k Haimanovi, a přemluví ji konečně *ku přisaze*, že Haimana za manžela nepojme, leč on sám by o ruku její požádal. Zdá se nám, že zde příasy potřebí nebylo. Rozumné děvče se nepověsi muži na krk, o němž se doměsleti může, že ji nechce. — Mezi tím, co bouře války měšťanské již u weřejné a krvavé pátky dorostla, zemře starý Lichtenburg.

Záležitosti občanské, jednání měšťanů a jiné podobné vyjewy hned na počátku povídky daly spisovateli přiležitost pěkné vlohy své zvláště tam osvědčiti, kde *plasticnost* wywedení destičuje ku karakterisování osob a situací. Ony vyjewy, kde Jindřich Korutanský s miláčkem a rádcem svým Auffensteinem jedná o záležitostech weřejných, zvláště pak stran rozkazu, aby se vydaře stříbrnost kostelní w Čechách, poněvadž pan Jindřich jinak by nemohl zaplatiti dluh měšenský, a kde tomuto králi nic tak na srdci nelezí jako český kuchař, jenž mu k obědu medvědi fápy a

dwé swinské blavy zaopatřiti má, — onen výjew náleží mezi nejpodarilejší toho způsobu, pln jsa rozmaru, života a rázu. Bohužel že dále nenalezáme příležitosti k podobnému úsudku, ač p. spisovatele dosí pohnutek k podobnému provedení se poskytvalo. — Živě se objevuje nenávist královny Anny proti Alžběté, sestře své. Nenávist ta spočívá na nedůvěře Anny; obává se tato, že Alžběta provadí se touž za muže stavu knížecího, čímž by se tento stal nebezpečným králem; pročež wywolila sama pro sestru ženicha, jakéhosi nepatrného rytíře z Bergowa. W tu dobu pánowé od měštanů překwapeni, přemoženi a schytáni jsou. Jedná se o jejich propuštění; Welflowic jest proti tomu — chtěje donutit Haimana ku sňatku — a popouzí krále i královnu proti šlechtě, udávaje, že tato jest příčinou všech rozbroyů w Čechách. Chce pak Welflowic, aby měštané stejnou váhu měli na sněm jako šlechta, i žádá od krále nařízení, „*by wzajemne sňatky mezi stawem panskym a městským dobrą woli uchowaly.*“ I desáhne vše, čeho žádá. Potají brojí však i on proti cizincům, umíniw sobě, až k větší ještě moc dospěje, ze země je vyhnati. — Jedná se o propuštění na swobodu zajatých šlechticů. Welfflowic stojí na tom, pakliže Haiman Jiřiu pojme za ženu, aby weškeri zajati na swobodu puštěni byli. Počinají welké nesnáze pro Haimana, mál donucen být ku sňatku, i kat wstoupí do wězení jeho a buď pod meč musí buď k oltáři s Jiřinou. Mezi tím Markytka, stražný duch Jiřin, zemře. Nebezpečenství dosáhne nejvyššího stupně. Tu Jiřina sama oswobodí Haimana; on prchne — Welfflowic a kat naleznou místo něho Jiřin wězení. Otec zuří, nenávist jeho proti šlechtě dosáhne nejvyššího stupně; on dá weřejně na staroměstském rynku usmrtil syna důstojného měšťana a činem tím urazi weřejné mínění a podkopá mocnost a vládu swou. Slaty mladík byl syn Pušuw; starý Puša pak třeští a k pomstě se chystá, shledá wšecku chudinu kolem Prahy a stane se jejím mocným wůdcem a vládcem. Byla to rota rozličných wyhnanců a prehlíků, jenž proti Welfflowicovi stojice o wšecko své byli přišli. Zde se potkáváme s demagogyc, lidmi wýstředními, jenž velmi pěkně od spisovatele nakresleni jsou, awšak *nedokresleni*, jakož skorem wše ostatní, osoby i výjewy, w celku provedeny nejsou. Nejzuríjší všech ale jest Watzinger, muž powahy ocelové, jakýž za bouřlivých časů velmi potřebí. Witek, syn jeho, citlivý klucičina, milounk Jiřiny, má sice dlouhou ale w skutku nepatrnu ulohu w povídce této. Po mnohých dobrodržtvích, jichž spisovatel ku prodloužení aneb zapletení romantického pásma více potřeboval nežli nutnost myšlenky samé aneb wywinuti dějin požadovalo, stane se konečně tento Witek rytířem a dostane Jiřinu za ženu, která však ještě při oltáři ženskou swou slabost zapříti nemůže a w jakémisi nikoli příkladném roztožení z po-wzdálí s Haimanem koketuje. (Dokončení.)

Weřejná zkouška.

Dne 30. Května byla na malostranské opatrnově u Karmelitán zkouška, která mnohem lépe wypadla nežli se dalo dle ohlášení očekávat; neboť číslo *třetí a desáté* zbudilo podezření, žeby se mohlo o něčem jednat, čemu děti nerozumějí. Zdálo se zajisté nemožné, aby se s pětiletými a mladšími dítkami mluvit o čtyřech stranách světa, kdežto jsme se přesvědčili, že malá tato rozmluva velmi dobře wypadla. *Desáté číslo* (začátky w rejsowání) je jenom chybě pojmenováno; wěc byla ale dobré provedena. Jediné *osmé číslo* docela propadio. Jak to mohlo také někomu napadnout, „české a německé povídky“ (böhmische und deutsche Erzählungen)? K čemu to trapné učení

nazpamět? K čemu ta němčina? Jestli je dítka z domova jen německé řeči povědomo, nebudu rodičové tak zpocházili, aby mu nepřáli mezi českými dítkami (německých je vždycky velmi málo) česky se naučiti? Či jsou snad ještě rodičové w Praze, kteří čestinu za zbytečnou pokládají? Za to by jim dítka jejich někdy špatně poděkovaly. A nač českému dítčeti ta nesrozumitelná slova do paměti cpát? Tím se schopnosti dítka nerozvinou, ale potlačí. Má se v nich na ten způsob chuť k německému jazyku zbudit? — Ano při té příležitosti mi napadá otázka: kdy pak asi ohlášení takové zkoušky bude českým jazykem? Pro koho pak to německé ohlášení je? Pro ty, co tam nejdou. Toť je sloužení chyběnemu, ne tuze starému zvyku, jakým se přece nikomu vděk neučini.

Ostatně zajisté každý z pánů hostů přiswědčí, že pan učitel hned w přípravě k modlitbě a zpěvu dokázal, jak dobré s dítkami mluviti umí, což za hlavní wěc pokládáme.

Nejzaujmavější bylo ukázaní, jak se dítka mezi sebou dle hlasu znají. Wyvolán byl totíž chlapeček, aby se postavil před hosti tak, žeby žádného ze svých spolužáků neviděl, a tu na tiché poukázání pana učitele jiný žáček, který ale vstala na svém místě ostal, wywolaného jménem jmenoval. Na to jmenovaný musel pověděti, kdo jej jmenoval. To se třikrát opakovalo; jeden z volaných sice dwakrát se mylil, naposled ale vždy volatele neb volačku uhodil.

Konečně musím ještě podotknouti, žeby bylo i pro hosti i pro dítka práti, aby se čísla kratčejí odbyvala. To by se bylo zwlastě při počtech učiniti mělo. Bylo to také po onech německých povídках nejméně podarile číslo.

Pan appellační rada a purkmistr pražský, Josef rytíř z Müllerů, co stály ředitel opatrnovny, poctil také zkoušku swou přítomností. Proč asl tak málo dohlížitelů bylo přítomno? Škoda, že tam nebyl pan školastikus; ten by byl měl zajisté velké potěšení z této zkoušky. Paní Nowáková, vdova po zasloužilem, příliš záhy zesnulém zakladateli tohoto ústavu, hledí dle možnosti wynahradit to, co ústav na nebožtíkovi ztratil.

Nabrad sám Bůh wšecko muhonásobně těm, kteří se takových wěci horlivě ujmají. Jos. Franta Šumawský.

Kronika času.

* W Londýně pospíchají sobě často vyšší i nižší sněmowna, aby co nejdříve večer jednání své ukončili, by nezměkali w diwadle Jenny Lindowou.

* Město Manchester utrpělo w noč od 8. na 9. Května rozvodněním se říčky Medlocku powodeň, která znamenit škodu způsobila.

* W Sasích zapovězeno jest pro letošní nouzi pálení kořalky.

Opava.

We zprávě o umělecké výstavě w č. 60. a str. 240. a t. 6. shora na místě prince Filipa čti: prince Teobalda; w č. 61. str. 244. a t. 29. zdola na místě: Lotheringhagské čti Fotheringhagské.

Nowé knížky.

Původní vlastenské povídky, pověsti a báchorky. Se-psal P. J. Ehrenberger. Sw. V. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 8. Stran 67. Cena 10 kr. stř.

Křistofa Schmidta spisy pro mládež. Svazek desátý.

Diwortorný lékař, báchora. *Norwidnej řeky Rhina.*

Dvě povídky, zčeskéni od J. W. Komidečho.

S obrázkem. W Hradci Králové 1847. Písmem a nášludem J. H. Pospíšila. 12. Stran 119. Cena 10 kr. stř.

Číslo 67.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nových Dalejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtok a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

5. Června
1847.

Predplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Tetinka z Paříže a strejček z Wenkowa.

(Dokončení.)

Kapitola šestá.

K zotavení po bále šlo se do divadla. Radowánky se postupně honily.

„Dobrá,“ pomyslil si strýc, „až posud jsem seznal wnady, vlohy a poněkud koketního ducha sestřenice swé. Wlastnosti činí bytost duše. Divadlo, slychal jsem na gymnasium, jest školou mrawů a obraz srdce — bude se činohra dávat. O Bože, dej aby tento večer wnadná twář živé sestřenice mé byla obrazem srdce jejího!“

Wečer se přichýlil; jedwa že se najedli, neb dávno již značí se zřetelně nedočkawost na twáři Amandiné — činohru zbožňuje. Konečně přijde ta doba. — „Pojďme, matinko!“ Wezmou pláště a wůz ujízdí.

Octnou se w chrámě Thaliině — poslední šmytců trhnutí — mezi napnutým očekáváním vyhrne se opona.

Kus byl nowý, spisowatel w modě — diwy se očekávaly. Než w prvním jednání objewila se holá činohra, nic než newérny manžel w předu. To byla přílišná hubenost pro čas, málo naděje. „Jaká to chladnost,“ pravila Amanda, „jindy to spisowatel lépe dělává!“ — „Ztrpení, dcero, ztrpení, očekáwej další wýsledek!“

Druhé jednání přivádí ještě wětšího zločince. „Ah! počíná to zajmat, milý strýče!“

We třetím jednání vystupují dva newérni manželové — slzy počinají téci — láhvicky se otvírají.

„Wás to nedojímá, milý strýče?“

We čtvrtém jednání přicházejí tři ohawní swúdcowé. Lože plawou w slzách — tlukot w parteru misí se w brawo z gallerií; vlnité pohybování klobouků a per swédci o pohnuti dam; tři zdwořilé paničky padají do mdlob a Amanda štká.

„Wy neobdivujete, strýče?“

W pátém jednání jest zmatek wšeobecný; swúdcowé a newérni manželové; otcové, matky, mužové a ženy, dcery, zejové, děti, přátelé, sousedé, sluhové, vše se přihrne, tuším že i nápowěda —

tleskot se klenutím rozléhá. Hrozné třeštění, wášně nejdíwjší, bledé hercůw twáře přešly na třesoucí se obličeje diwaček wšeho wěku.

Rty Amandiny, ještě půwabem newinnosti zdobené, sebou trhalý, krásné oči její, jež toliko jasny lesk wěku jejího krásliti měl, slzami přetékaly, a prsa její, newinnou milostí snad tak nerozvlněná, tloukla při ohniwém wyličení neprawosti.

Strýc byl jako krew čerwený, a stud, we přítomnosti newěsty jeho tak hrubě uražený, krūpejje potu na čele mu wyrazil.

Oči znenáhla usychaly, braly se pláště, a wzájemně wysłowowaly se pohnutí úsudky.

„Ach matinko! Jaká to prawdiwoſt! Jaká zájimawost! Jaká láska ženská! Jaká přirozenost — hled jen, jak jsem plakala!“

„Pozorujete, strejčinku, jak cituplné, každém dojmu přistupné jesti srdce dcery mé — — Ubohá Amanda! wšecko pochopuje; je-li prawda, mé dítě?“

„Ach, matinko, totě krásny wečer! ten kus musíme častěji vidět.“

* * *

Ráno strejček k snídani nepřišel. Ještě spi, myslilo se — a matinka welela služebníku, by jej dolů zawolal.

„Madame,“ zwěstuje tento, „pokoj pána je otwarty, a tento listek na stole.“

Obsah listku zní, že se strejček již nachází na cestě do Avallonu.

„Nestydatý!“

„Nezlob se jen, matinko, on je blázinek! Snad se neobáwáš, že muže nedostanu?“

To matka owšem nemyslila; wždyť je Amanda tak krásná! A ještě toho samého wečera wywedla roztomilou dcerušku w naději — jiného ulowiti. Z francouzského Slawibor.

Astra chán.

(Pokračování.)

10. Července.

S litostí opustil jsem přibytek pečlivého knížete Tjumenewa, který, ačkoli jako kočující Asiat

žije, přece tak cvičen a vzdělán jest, že u každého Ewropana podiveni wzbudi. Škoda že mi neznámost kalmyckého jazyka zabránila zkázat po kalmyku srdečné pozdrawení pohostinnému hospodáři!

U večir odploul jsem z Tjumenewky w lodi, dané mi od knížete, a druhého dne spatilo mne jitro již na cestě k Astrachanu. Doplowouce 35 werstů od Astrachanu, zastavili jsme na lewém břehu Wolhy w owocném sadě knížete Tjumenewa, kde také dům má.

11—23. Čerwence.

Astrachan budí mnoho naděje u cestovatelů, zwláště když tam po Wolze přicházeji. Již zdaleka viděti jest veliký chrám a veliké množství stawení, úzce jedno s druhým spojených; před nimi viděti jest hustý les stežnů, podobající se stromům všelikého zrůstu. Zblízka pohlédne-li se na město, tu zajímá oko nepřehledná řada lodi, bez všelikého rozdílu velikosti a oučelu, začínajíc s malinkými kobákkami a postupujíc až do vážného korábu, který hrdě na své chudé a jednoduché sousedy hledí. Myslili byste, že zde střediště obchodu mezi východem a západem, že sem se všech světa končin plavou karawany korábů, i zklamáte se velice ve svém domnění; větší část tohoto velkolepého lesu připloula sem na rozebranou. Běda! z desíti korábů sotva jeden rozpustí s jara svá křídla a ostatní budou tliti na vašem krbu.

Já se plavil zlebka a w chomáčích mlhy, nade všecko wypinal se ohromný chrám, za ním pak jevil se wabný pohled na město. Těžce pohybovala se moje lodi mezi nesčíslnými lodkami, a konečně zastavila se w přístavu kutumském, ačkoli se dále ještě plouti může, wšak toliko jen jedna lodka, nikoli dwě w jedné řadě, jelikož řečistě kutumské w letě tak wyschne, že si slepice při přechodu ani nohy nezmáčí. Kutum opravdově wysychá, místy se nanáší písek a plavění bývá i pro lehký člun těžké. O tom jsem se přesvědčil později při své procházce kolem města, když nás člun několikrát na suchu zůstal.

Astrachan nebyl pro mne nic nového; jest tomu již pět let, co jsem se pět neděl zde zdržel, a hnedle na první pohled spatřil jsem, že se město w ničem po zewnitřku nezměnilo, možná že ani i wewnitřku; ty samé ouzké ulice, ty samé začazené domy, ten samý písek, téměř nepřebroditelný, staré polosesuté karawanseraje, shnilé, dřevěné domy, nikde stínů, nikde chladu; kanál wloni teprw prkny obložený již na sobě nese znak starí, veliké dešť louže, stojící celý týden na ulicích, množství Ar-ménů, ne mnohem méně Peršanů, tím méně Tatarů — takový jest ráz města s ulic pozorovaného.

Hlavní a nejprvnejší živel w Astrachanu jest obchod; každý rok zde obchod místo zvelebowání se mensí, možná proto, že Persie, nejhlnnejší to strana w astrachanském obchodu, zádného ouwérku

nemá, též také, že nejlepší díl perského obchodu se obratil na suché zemi do Tiflisu. Kromě toho přece přináší Peršané výrobky své na trh do Astrachanu, w nejposlednejším čase začali až na Nižno-nowohradské roční trhy docházeti a výrobky z první ruky prodávat.

Obchod s Indií docela se rozpadl, přitom také byl velmi s nebezpečenstvím spojen; často oloupeny byly armenské karawany jdoucí z Rus do Indie, z Indie vracející se do Rus.

Domáci žiwnost w Astrachanu záleží nejvíce w lowení ryb a chowání dobytka; zahradnictví, ukazující přece znak nějakého průmyslnictví, docela zašlo. Rozvážení ryb z Astrachanu do celé Rusie počítá se w ceně 3.000.000 rublů a snad i více. Dobytek wynáší w astrachanské gubernii do 1.000.000 rublů. Ryby, klej, jikry atd. wywozuji se každého času, zvláště ale při započetí jarního a zimního dovozu; w prvním počasi prodávají Kozáci s hora po Wolze přichozí obilí, stawební dřivi, klády a wubec zásoby, jaké w astrachanské gubernii nejsou.

Rizení zemské je w rukou vojenského gubernatora; při pokolení Astrachanu odewzdal Jan Hrozný řizení zemské knížeti Obolenskému - Serebrianomu. Taková správa pod bezprostředním dohlížením velikého dwora Kazanského prodloužila se až do Petra Velikého, který ustanovil gubernatora, nazývaje ho ze začátku astrachanským a kazanským, posléze jenom astrachanským. Katerina II. nazvala tuto gubernii opět krajem w roce 1784. Paweł I. w roce 1796. navrátil ji opět staré jméno gubernie; Alexander I. úkazem od r. 1801. oddělil astrachanskou gubernii od kavkazského kraje.

Největší část astrachanské gubernie pozůstává ze step, na kterých se dobytek pásti nemůže, jelikož ty stepy bud ze solních baňnišťat bud z písčin pozůstávají. Gubernie se zásobuje obilím po Wolze.

Lesy zde hnedle nejsou žádné, dřivi zvláště sem z werchowické gubernie se přiváží. Sáh březového dřivi stojí zde 12 rublů, wšak přijemná povětrnost a mírná zima nepůsobí obyvatelům velikého vydání. A kde je les, zajistě stojí na takových nízkých místech, že dřivi zpukří w rozpuštěné jarní wodě, kteráž se do takových nízkých míst stahuje, a při paliwu nic newydá. Zdejší chudi obyvatelé topí rákosím, kterého zde w hojnlosti.

(Pokračování)

Hlas o německé literatuře.

Tuty časy měli jsme u nás zvláštní, ač ne příliš učenou pedagogickou na válku, w níž o německou literaturu, nejblíže vlastně o filosofickou její stránku šlo a kteráž se we dvojím jazyku, ač šťastně dosti bez tlumočnáka wedla. Nyní, když lomoz válečný utichl, blesky i kolofoniam dosršely a rány nabyté w klidu domácím se celí, nebude snad newhod střední, w horlivosti nájezdů i odrážek s očí puštěnou posici okem trochu pokojnějším ještě jednou problédnou a mysl k tomu, oč hlavně jde, wrátili, aby se, ja-

kež se v boji samém pro kouř a dým našinec od nenašince rozeznati nemohl, tak opět při nastalém pokoji snad nezapomnělo, oč se vlastně jednalo a o čem jen mluvilo.

Není zajisté nikomu we wili, upíratí německé literatuře zásluhu, kteréž ji skutečně náležejí; bez sradu: ona jest we mnohem ohledu veliká; ale ona má také své velmi slabé stránky, jichžto se tím více warowati musíme, čím mocněji a výhradněji na nás wpływa. Wady ty, na něž takměř celá německá literatura postonává, dowsrůjí se v její filosofii, a tak bylo přirozeno, že se první útok s naší strany na tento punkt stal. Chyba wšak bylo by mysliti, že záwada ona výhradně jen v německé filosofické literatuře aneb dokonce snad jen ve školské filosofii wezí; to by bylo pro jeden nejvíce do očí bijící úkaz z obecné nemoci místní neduh cíti. Německá filosofie postonává na to samé, nač německá literatura vůbec, a německá literatura na to, nač socialní a politický stav Němců, základ toho jest powaha německého národu sama. Aby se nám ale s jedné strany snad za newděčnost k preceptorům svým a dobrodincům, od nichž prý jediné všecko světo pochází, newykádalо, s druhé pak strany za zaslepení národní nenávisti aneb malicherný, aspoň posud newčasní přepych nebral, že německou literaturu we všem ohledu zbožňovati nechceme — kadiž si tím kadiolem sama dosti —, uvedeme zde soud, jež jeden z nejpřednějších anglických časopisů, „Edinburgh review“ (Rijen, 1845.), oznamuje „Lessingiana“ od G. Mohnike (Lipsko, 1844.), pronesl, a kterýž snad více wydá, než by hlas kohokoli z nás způsobiti mohl.

„Studium německé literatury,“ praví anglický referent, „jest w Angličanech ještě nowé. Co jsme z ní zpočátku na zkoušku poznali, náleželo k nejšpatnějšemu; učinilo to wšak přece povyk, jak se powídá; ovšem že za tím rowněž tak rychle — a nebylo to nepřirozeně — powrhování celou literaturou následovalo. Na to začalo několik málo osob nesmyslně této literatuře podiwovat se, a poněvadž jméno a vliv méli, přeslo jich mínění posléze i na obecenstvo. Němcina стала se mezi cizozemskými řečmi fashionable (modní); německá literatura považovala se dosti obecně za mnichocennou, plodnou nowinu. Mnogo se překládalо, ještě více posuzovalo. W některých stržwějších hlawách povychládl nyní již tento enthusiasmus, u jiných se docela ztratil; známe již tu věc a nenžasnáme více. Upřímně vyznáno, tato změna nás trochu těší. Nechtice naprostě zaplatit zisk, jež studium německé literatury přináší muže, jsme přece přesvědčeni, že se tento prospěch přewáží škodou, již by naprostě jí se obdiwování bylo muselo způsobiti. Něco jiného jest, některou zemi cestovati, než domovem svým ji učiniti. Něco jiného jest, pilně se s nějakou cizí literaturou seznamovati než si ji za wzor woliti. W oné připadnosti rozšířime svůj pohled, zprostřujíce se předsudků, w této zoužimé svou mysl předsudky cizími, utrácejíce takto svou vlastní národnost, aniž bychom si dobré a různé oněch přivlastnili, po nichž se opičíme. Co Burke o mravních maskeradách praví, má svou platnost rounou měrou i o literárním nápodobení. Kdo svou powahu swěcká, by jinou přijal, kteráž se pro něj nehodí, o tom se musíme domysleti, že ani jednu ani druhou nezná. Kdo si mezi námi maluje, že by přivlastniv si cizí wzor, dokonce německý, něco získal, musí zajisté o anglické powaze i o newysthlé sile a o bohatství anglické literatury k politování málo znati. Co učení a starinozpytcí můžeme spisy důstojných Teutonů s prospěchem studovati. Co myslitelé a spisovatelé činili bychom to jen o svém nebezpečí. Jejich literatura datuje se od wóra, a ačkoliv toto krátké životy bezpríkladně plodné bylo, nedosáhla přece ani desetinu ho-

batství naší literatury a nikdy také, pokud napřed soudí možná, ráznosti a síly její nedosáhne.“

„Wada německé literatuře wrozená jest nedostatek jasného oučelu. Z toho následuje nedostatek mužné powahy a čistého slohu. Tento nedostatek jasné powědomšho účelu — jmenujme to třeba také nedostatkem wzdělanosti — zplozuje její prázdné, zahálciwé hloubání, její malicherné pátrání, její lichý enthusiasmus a její nekonečné knihodějství. Kde ten Němec, kterýž by knihu skrowného objemu napsati uměl? Nepochopí, jak by učiniti mohl a co by mu prospělo, kdyby to skutečně učinil. On piše, aby se četlo, on ví, že němečtí čtenáři pro každý foliant kdy si učini a z práva maje podezření, žeby malou knibou powrhovali. Co my w „pokus“ stěsnáme, rozšíří on w úplnou soustavu. Wedlejší věci jsou mu tak dležity jako hlavní, oprawa citatu má u něho stejně ceny s rozluštěním velké úlohy. Bolestno je, znamenité to mrhání učené pilnosti pozorovati, jak se w Němcích denně viděti muže. Menzel uvádí, že se w Německu rok jak rok 10 milionů swazků wytiskne a že se počet žijících spisovatelů (r. 1828) na 50.000 vztahoval. Poważime-li nesmírnou tuto činnost a ohlídne-li se po jejich výsledcích, musíme nad chudebou literatury žasnouti, kteráž na oko tak bohata jest. Prohlídneme katalog německých knih; seznáme z něho hned patrně obecný jich směr k věcem, všecko lidského interesu, ba wši lidské chápavosti velmi vzdáleným. Když Kant, nejpraktičnejší německý filosof, důkaz wedl, že všecko lidské wědění nutně se na úkazy (zjewy, fánomeny) obmezuje, učinili wšichni profesoři, jakož podnes činí, nesmírné lermo, poněvadž se prý od prawého účelu filosofie vzdálii, neboť jí náleží, tak prawili, poznávati absolutní (naprosté). Taková naivní *petitio principii* okazuje nám směr německého ducha a jest se směrem pozorovati triumf, s nímž Hegel hlási, že weaker Europa Německu samému dokonalejší metafyziky zůstavila. Nám se dostalo wznešené powołání, piše, ochraňovati svatý oheň, jakož Eumolpidé jedinými opatrnouky eleusinských mysterií w Athenách byli.“

„Prawili-li jsme swrchu, že nedostatek jasné poznávání účelu příčinou jest prázdnoty německé literatury, nalegáme pro to nowý důkaz u výbornosti Němců w odwětvích intelektuální činnosti, w nichž jasny účel a přiměřené wzdělání nějaký prospěch pojíšťují. I jsou tedy skutečně co lučebníci, piterníci, hwězdoslovci atd. s Francouzy a Angličany na rovní, kdežto w slowesnostném umění, w státním hospodářství a w mravo-uce jistotně za nimi stojí.... Shledáváme-li tedy u nich při nesmírné činnosti patrné opozidování, musíme příčinu toho w nedostatečném způsobu wzdělávání se hledati a na Platonůw krásný wýrok se upamatovati, že newědomost sama menším zlým jest, než swedená učenost.“

Naopak nemůže se týž referent *B. Efr. Lessinga** dost wynachwáliti, a nade všecko při něm welebí, jak jasné svůj cíl poznává, jak přímé a praktické jeho směry jsou, i diví se, že právě spisovatel, jehož duch téměř w něm německý nejsa zúplna anglický ráz na sobě nese, twůrcem a wzorem německého slohu se stal. „Jeho duch jest jasny a spola silný, prázdný zádumčivosti, prázdný učené-

* Lessing zdá se že z rodiny původně slowanské pocházel; tak i Fichte, kterýž prý w matrice slowanském, později teprvě zněmčeným jménem zanešen jest, což by věru za blížší vyšetření stalo. Herderův otec byl, nemýlím-li se, polským kostelním zpěvákem. Známo, že i Leibnitz sám rod svůj za původně slowanský považoval. Nejednalo by se právě o to, aby se tito mužové Slowanstwu vindikovali, přece by ale mělo rozluštění těchto pohádek jakési psychologické a historio-sofické interese.

ho hantýrkowání a všeho pitvoření. Vážil si knih, ale činu vážil si více. Málo bylo tak učených jako on, nikdo newšímal si tak málo učenosti. Nikde v jeho spisech nevyskytá se pokus, neduzivému citlivostkářství a nerozumné naděnosti sloužit. O kolika německých učených možná to tvariti?"

To jest hlas, pošly z anglického národu, na jehož přibuzenství si Němci tolik zakládají. Není jím všecko vyčerpáno, o hlavní a nejpodstatnější snad ale přece uhodil, a doufám, že se málo kdo z nás nalezne, kdo by — s menším neb větším ohrazením — přiswědčiti jemu se zpěčoval.

K. Štorch.

L i t e r a t u r a.

Jiřina. Powídka z časů Jindřicha Korutana od P. Chocholouška. W Praze 1847. Sklad Jar. Pospíšila. (Cena 1 zl.)

(Dokončení.) Ukončeným sňatkem tím jest vlastně i povídka ukončena, ale p. Chocholoušek šel ještě dál, a zdá se že měl úmysl, úlohu svou úplně provést dle požadování vzdělaného vkusu a zajímavého předmětu, jejž sobě za látku vyvolil. Proč věc neprovědil, newíme. Čemu více záleželo na *rychlém* ukončení nežli na *dobrém*? Jakož již podotknuto, jest Alžběta Přemyslovna střidištěm, kolem něhož se otáčí vesken děj, awšak osoba její stojí příliš v stínu, co zatím jiných nepatrnejších s nepatrním aneb alespoň nedůvodným jednáním v předu se hemží. Onen Witek jest wšak nejnepatrnejší ze všech; nyní se i oznil a postavení jeho i Jiřinu jest docela passivní. Ono wšak bylo passivním již od počátku, a nepochopujeme, proč p. spisovatel té slabounké duši tolikeré úlohy udělil. — Jiřina došla svého cíle a nyní se má rozvinovati dějství jiné, vyšší, živější, důležitější. Interesse se přenáší na nové osoby, nové haluze se rozwětvují, národ český se chystá k novým čipům. Panská strana se opět zmocní Prahy, šlechta slaví úplné vítězství a přívřezenci Welflowiců z Prahy utíci museji. Královna, widouc že záměry její se nepovedou, chce sestru svou otráviti, čemuž osud nepřišel, a Alžběta konečně prchne do Nymburka. — Zajímavou tuto část dějin českých p. spisovatel v několika listech jen ouhrnkem podával velmi krátce odbyl; předložil nám jenom látku, jako na ukázku, kterak by byl mohl věc svou ještě dál provést, a jest nám lito, že ji neprovědil v hlavní této částce!

To věk nebudí zde uvedeno na ujmou schopnosti spisovatelovy, alebrž na ujmou lásky k věci, stálosti a rázu, přemáhajících vše, cokoli v oustrety se staví duchu tworícímu. P. Chocholoušek jest plastický talent a nečerpá z hlubokosti rozčleněny myslí a rozjařeného srdeč, alebrž z proudu okamžitých nápadů. Takové blawy bývají nad jiné plodnejší a pružnejší, někdy wšak i utonou ve mnohopisalství a plody jejich je nepřežijou. Těhož se při panu Chocholouškově snad obávati nemusíme, awšak i to již by bylo literární věci naši na ujmou, kdyby k dekonalosti vyšší nedozrával a při povrchnosti ustal. Mámeť totiž dvojí ohledy; jeden na obecenstvo a druhý na pokrok literární. *Jiřina* sice v mnohem ohledu čtenářstwu poslouží, za pokrok literární ji wšak považovati nemůžeme. Nad jazykových nenalezli jsme tak mnoho, jakož u nás obyčejně se stává. Proč se i tém některým ještě newyhnu?

Ostatně p. Chocholoušek jest tak výtečná blawa, že obecenstvo v něj stran pěkné literatury naši nejlepší naděje klásti může. Doufáme, že očekávání takovému záhosti učiní, neohliže se na neprízeň štěkawců upravo a

wlevo. Jenom skutky se oswědčí vlastenec, a skutek literární jest nejpřesoblivějším rukojemstvím smejdení.

Karel Sabina.

Jednání průmyslní Jednoty.

K nejutěšenějším měsíčním schůzkám průmyslní jednoty náleží zajisté poslední, dne 1. t. m. držaná, nikoli že bychom na to z pouhého stanoviska jedné, ovšem wysece důležité a pro budoucnost průmyslní školy hleděli, o níž tentokrát, aspoň co se samé společnosti týká, jednání ukončeno bylo, ale z jiného ještě ohledu, kterýž každému obyvateli naši vlasti, buď si českého neb německého původu, nad míru významným býti musí: z ohledu wespolné snáslosti dvojího národního živlu u nás, o nížto, že by se aspoň nyní již a nejen na oko v nějaké větší věci docílit mohla, podle mnohých úkazů i v jednotě samé se žalostí ovšem, ale ne bez jakési prawdy pochybowáno býti muselo. Tuto dříve tak drsnou a nesnadnou, zbytečnými závadami přeplněnou cestu poslední tato schůzka k našemu potěšení znamenitě urovnala.

Ze zprávy za měsíc Květen, přednešené od pana jednatele hraběte Dejma, dowěděli jsme se, že žádost o povolení české průmyslní školy vysokému zemskému řízení již předložena jest. Schůzce přečtená žádost dosvědčovala, jak vrele se ředitelství této záležitosti ujal. Opakovati zde, jakými důvody se v ní potřebnost podobného ústavu dowozovala, bylo by nyní již zbytečné, kdežto v našich časopisech tolik již o té věci mluveno bylo. Hojně oběti, odevšad podávané i nyní ještě chystané, dokazují nejlépe, jaké a jak pevné přesvědčení české obecenstwo o té věci má. Máme ale za svou povinnost výslovně zde položiti, že wys. sl. zemské gubernium důležitost podobného ústavu již dříve, před několika lety a než se o něj u samé jednoty opravdově jednatí počalo, uznalo a jednotu k zaražení jeho napomínało, což se ale, jak jsme se z této žádosti dowěděli, z nedostatku důchodů státi nemohlo. Podle předloženého spolu školního plánu má se, jak již povídano, wyučování we dvou ročích stávati; v prvním roce bude se jednu hodinu každý den přírodopis se zvláštním ohledem na známost zboží, jednu hodinu každý den počtárství a měřictví zvláště praktické, taktéž i česká a německá mluvnice s navedením k písemnostem a po dvou hodinách za týden náboženství a zeměpis přednášeti; v druhém roce bude se po jednu hodinu každodenně fyzice a mechanice, taktéž chemii, a jako v 1. roce náboženství, zeměpisu a obojímu jazyku wyučovati, k čemuž ještě wedení knih přijde. Cvičení v kreslení má se v obou ročích dít. Čas učení i prázdnin jest jako u jiných škol navržen; žáci mají být dvojího druhu, rádní a mimořádní, kteríž by se wedle svého jiného zaměstnání ještě tomu neb onomu předmětu přiúčovati chtěli; jim k vůli jest navrženo, aby se hodiny, každému předmětu vyměřené, po roce vždycky střídaly, tak sice, žeby se u př. chemie, kdyby se jednoho roku od 8. až do 9. ráno přednášelo, nastávajícího na odpolední hodinu přeložila. Od některého zaměstnání je snadněji ráno, od jiného odpoledne se odprázdnili, a tím způsobem se každému pokud jen možná vyhovi, aniž by hlavní částka žáků, oni rádní totiž, nějaké nepohodlí z toho měla.

(Dokončení.)

Nowá knížka.

Obrazy světa. Wydávány od J. S. Tomička. Swazek 5. S obrázkem. W Praze 1847. Sklad knihkupectví Calanova. 12. Stran 385—472. Cena 20 kr. stř.

Číslo 68.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných tříkráte za
týden, w outerý, ve
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschoď přes dvár).

8. Června
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ořadů Ra-
kouského mocnářstv.
páleně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

Nástin ze začátku sedmnáctého století.

Od

Prokopa Chocholouska.

Bylo to za onoho skwélého věku, kde císař a král český Rudolf II. na hradě pražském dwůr svůj drže všechny umělce a učené říše své, ano i z dalekých vlastí okolo sebe shromáždil, a horlivý jsa pěstitel věd i umění také mocně o to usiloval, aby vědy všeobecnými se staly v národě českém.

Byla to nejskwélajší doba genia českého, tak že ji až potud z latým věkem literatury české nazýváme, a mužové, jako Kepler, Jesenský, Lomnický z Budče, Adam z Weleslawína, Wáclav z Budova, a kdož by je všechny jmenoval ta skwélá jména národu českého, k nimž i připočisti dlužno cizinců, jako Tychona de Brahe a jiných, kteří k duchu českému co sobě přibuznému celým srdcem přilnuli — všichni ti mužové osvědčili na všechny časy budoucí, že národ český celému tehdejšímu světu na cestě osvěty a wzdělání svítí, od něhož teprva vědy a umy k jiným národům kráčely, ačkoliv nyní němečtí sousedé naši se svým asi stoletým wzděláním na nás pohrdliwě wzhlížetí uvykli; a jakž jinak? — národ, jenž sám sebe necítí, jak může požadovat úctu od jiného? Národ náš klesl — ach, hluboce klesl jak w duševním tak i we světském wzdělání.

Tehdáž byly vědy majetnosti povsechnou, a po dle zpráv hodnowěrných letopisců nacházelo se množství osob i mezi nižšími třídami v Čechách, jenž na latinskou neb řeckou otázku odpověditi dowedli; při tom prováhal duch národnosti srdce každého, jak o tom z oné doby četné a vyborné spisy české na nás došlé dávají skwélé swědectví. Dále povídaji souvěci letopiscové, že nebylo tehdáž dědiny v Čechách, w níž by se vyborně zřízená škola nebyla nacházela, ano větší vesnice a města miwaly i více škol, a mnohé byly slavné a po celé vlasti pověstné.

Z takové též slavné, aspoň we wukolí rozhlášené školy se radowalo též městečko Sedlec, ležící

w tehdejším vltavském kraji, jehož jiho - západní část k nynějšímu berounskému přivítělena jest.

Tato byla skwélá stránka panování Rudolfa II., která wšak brzy měla být překonána smutnými následky Rudolfowých slabostí. Tento panovník při vši swé učenosti nikoli nebyl dostatečen k prospěšnému vyplnění místa, na kteréž ho osud byl postavil. Howé libústkám swým dělil čas svůj mezi učené a swé koně, státní pak řízení zanechával swým radám, na něž ouplně se spolehal. Tak po nějaký čas pokojně dále šel natažený jednou stroj státní, aniž kdo rozdíl jaký pozoroval mezi vládou předešlou a tehdejší. Když wšak nastali časové obtížnejší, tuž ovšem pohrešovala se blava rázná, která by mocně byla zasáhla w běh událostí, wšude jewila se ochablost, zwenči dolehal nepřítel Turek, uvnitř pak nescházelo osob takových, které hleděly rozdmýchovati nespokojenost. I chopili se tu jmenovitě w Čechách některí zli rádcové w interesu swém slabé jedné stránky cisařovy, jenž byla přepiatá horlivost náboženská, které se ovšem diwiti nesmíme, poważime-li, že Rudolf byl vychován we Španělích. Otec jeho Maximilian II. uwedl byl zrušením kompaktátů, dle kterých trpěni byli w Čechách toliko katolici a utrakvisté, swobodu w náboženství, kterou i Rudolf nějaký čas ponechal, až ponoukán od zmíněných zlych rádců ustanovení otce swého zrušil a kromě katolíků a utrakvistů žádného jiného náboženství w zemích swých trpěti nechtěl. Tím ztratil lásku swých poddaných, právě když jí nejvice potřeboval. Turek neustále w Uhrách se šířil, i bylo potřebi z ostatních zemí vojska tam na pomoc poslati, takové wšak pomoci počalo mu nyní od stavů zemských byti upíráno a nepřítel zmáhal se tak, že se ještě i horších wéci bylo obávat. To widouce arciknížata Rakouská, kterak pro neschopnost Rudolfowu země hynou a ke zkáze přicházejí, zwolili nejstaršího bratra jeho Matyáše za hlawu domu swého, který by stát od konečného pádu ochránil. Toho rakouského i uherští stavové za správce země přijali, načež on s wojskem na Rudolfa táhl, chtěje wynutiti na něm i správu ostatních zemí. Toho ulenuw se Rudolf žádal pomoci proti němu od stavů,

kterouž mu i tito učiniti slíbili pod wyjminkou, aby opět swobodu pustil w náboženství. Císař slíbil tak učiniti, s Matyášem wšak přátelsky se porovnaw Morawu mu postoupil a za nástupce swého w Čechách jej uznal. Potom wydal powěstnyj swýj majestát, který slíbenou swobodu w náboženství uwedl.

Ale co přinucen byl učiniti Rudolf w tisni okolnosti, jak mile nebezpečenství pominulo, hnětlo jej to; jednak hryzlo ho swědomí pro powoleneu volnost u vře, jednak vřel w něm hněw proti Matyášovi, který ho wětší časti zemí jeho zbawil. Toho použili jeho zlí rádcové i radili mu k prostředku, který by zbawil Matyáše slíbené jemu koruny české. Jaký to prostředek byl, běb powídky naši ukáže. My pak za dobré měli, předeslati tuto krátký přehled dějů tehdejších a stavu země k lepšímu porozumění jejimu.

1.

Městečko Sedlec, sousedic s městysem Prčicí, s nímžto nákladně stavěným kamenným mostem spojeno jest, leží takořka u prostřed krásného okrouhlého údolí, kol něhož se w prawidelném kruhu lesnaté hory otáčeji. Sem tam vyhližejí na blízku i ze wzdálí uprostřed úrodných polí wesnice owočními zahradami obroubené, dodávajice takto krajině té přeutešený pohled, jakového sobě malířové přírody k názorům swým nejradejí právaji.

Na sewero-západní straně údolí sedleckého vyplíná se hora o něco výše nad vrcholy pahrbků ostatních, pod jménem Dědkow známá, jenž i wesnici na vrcholu swém z několika chalup a vrchnostenského dwora pozůstávající jméno dala. Přede dvěma stoletími stál na místě nynějšího dwora dosti pevný hrad, ačkoli w úpravnosti wnitřní daleko pozadu byl za ostatními okolními šlechtickými sídly. Zdi byly sem tam porouchány, na dvoře leželo průržnu polámané náradí, a několik umouněných pacholků snažilo se právě zacpati diru wě vědře u studny, kterouž woda při wážení crkotem ubíhala.

Hrad sám, totiž obydli panské, jewilo taktéž když ne úplnou zpoustu, aspoň počátek její. Schody nahoru wedoucí byly wyšlapané, ano i zcela wylámané, komnaty byly potaženy sítěmi pawouků, okna u mnohých wytlučena, wšude ta samá zpusta, jenž oko tak nemile uráží.

Několik jen komnat a jedna wětší siň byly w jakémž takémž stavu zachovány, nikoli wšak tak ústrojně, aby byly hodny obydleny býti rytířem, jakým pan Markward Dědkowský světu se okazoval. Co se týče šatstva, držel se wždy nejnowějšího kroje, we swobodném, skoro drzém chowání hledal sobě rovného, ostatně se neroznášela nejlepší powěst o něm. On byl ještě mladý, ale již promrhal dědictví otcovské a zadlužil tak, že sobě wěřitelé takořka dwěře podávali. Pan Markward pomáhal wšak sobě důmyslným způsobem: mocnější odbyval sliby, chudší a sprostší wybijeli pacholci jeho ze

hradu. — A přece slavíval pan Markward na hradě swém často hody s přátele swými; odkud wšak se mu pití a potrawy k nim dostávalo, bylo celému okoli tajemstvím, krom wěřitelů si toho také žádny hrubé newšimul.

Byl právě takový banket na Dědkowě, jedlo se totiž, ale ještě více se pilo. W sini, kterou pan Markward pro podobné potřeby w lepším stavu než komnaty jiné udržoval, nacházime společnost asi dewiti osob, jejichžto zewnitřek owšem osoby rytířské značil, jejichž chowání ale a oplzlé řeči spíše každého jiného nežli slowútného rytíře oswědčovaly.

Pána hradu bylo snadno poznati po uhlazenějším zewnitřku, i zdál se býti starší mnohých, ačkoli skoro nejmladší byl, ale prostopášný život wryl mu na čelo před časem wrásky stáří. Naproti němu seděl mladík, který w nejkrásnějším kwetu wěku mládeneckého stojí, společnosti zwolenou již pokažen kwět života swého list po listu vlastní rukou otrhovával, a z řeči jeho lze bylo souditi, že walné pokreky w nákaze duševní již učinil.

Podle něho seděl rytíř asi přes třicet let starý, prostřední postavy, ale složitých oudů, a může-li se soudit podle obličeje na wnitřní smýšlení lidské, mohl se w prawdě každý diwiti, kterak tento muž do takové prostopášné společnosti přišel. Obličeji jeho byl přímý, a řeči jeho, ačkoli weselé a blučné, nebyly tak cit urážejici jako soudruhů jeho.

„Holla, hoši!“ volal pan Markward, „nedělejte tak upejpawé jako newěsta o swatbě, dělejte až něco wypijete, pro mne zbyde ještě dost.“

„Čerta bylo!“ ozval se hlas z dolejška, „wino je tak naše jako twé, pane Markwarde! My násadili krky swé jako ty.“

„Hahaha!“ smál se mladík naproti Dědkowskému sedici, „byl to mistrowský kus s tím winem.“

„To píske chce také mluvit o mistrowském kusu!“ zahučel newrle wědle něho rytíř, i zapíjel notným douškem newoli swou.

„Haho!“ rozkřikl se Markward Dědkowský, jenžto wšemožně se snažil, přátele swé w dobré udržeti miře; „páš Diwišowský kouká dnes, jakoby se mu o nebožci otci bylo zdálo, aby wydal oučet, kam se krásné Diwišowice poděly?“

Tento neotesany žert zbudil wšeobecný smích.

„Wšak jste je beztoho krkem prohnali!“ podotknul Diwišowský newrle.

„Mlč, bratičku, mlč!“ smál se Markward dále, „na tebe přišla řada nejdřív, nyní je na mně, a co newidět bude poslední cihla hajdy! Wšak se nám brzo lepsi časy okážou. Pi, Diwišowsky!“ pobízel, „či ti nechutná wino?“

„Wino by bylo takto dobré dost,“ prohodil tento, „jakoby bylo pro rytířský krk schwalně wyróstlo, ale že patřilo klášteru, to mne mrzi!“

Wšeobecný chechtot wypuknul po těchto slovech.
(Pokračování.)

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení.) S tímto plánem byli spolu i učitelé navrženi, jimž jednota onu školu svěřit hodlá, a sice pro přírodopis a lučbu M. Dr. **K. Amerling**, pro fysiku a mechaniku M. Dr. **Kodym**, pro počátkrství a měřictví i kreslení p. **Riegl**, mimorádní veřejný professor na stav. technickém ústavě, pro mluvnici, písemnosti a knihovedení p. **K. Storch**, c. kr. úřadník, pro zeměpis p. **K. Hawoliczek**, redaktor českých novin a *Wěely*, pro náboženství pp. dr. **Kowářik**, duchovní pastýř v nemocnici, a **Skoda**, kaplan na Tejně; kromě toho co zástupcové v čas potřeby, a sice pro přírodní vědy a matematiku i měřictví dr. **Cupr** a fil. k. **Krejčí**, pro mluvnici p. **Franta Sumawsky** a bratři **Bačkorové**, zkoušení učitelové, pro zeměpis pan **K. Wl. Zap**, c. kr. úředník, a pro náboženství pp. **Linda**, farář v trestnici, **Hawrdinek**, křížovník, kaplan u sv. Petra, **Simenec** a **Štulc**, duchovní pastýři v porodnici a blazinci. Všickni tito mužové jsou wědecky vzdělaní a téměř bez výminky v české literatuře pracemi svými známi, a nelze pochybowat, žeby škola jim svěřena v dobrých, pečlivých rukou byla. Za ochotnost jejich ručí i to, že všickni, kromě oněch na prvních třech místech jmenovaných, jichžto úřad wětších obětí času žádat bude, hotovi jsou služby své i zdarma konati, pakli by důchody nestačily. Ostatně bude s tímto ústavem i posavádní nedělní škola pro řemeslníky spojena, tak že náklad na ni posud od Jednoty wedený v prospěch nastávajícího wětšího ústavu se ušetří.

Na to dal p. jednatel zprávu, že wys. slavné zemské presidium, obdrževši ospravedlnění Jednoty v předešlé zprávě (Kwety č. 48.) zmíněné, novým dekretem Jednotu o rychlé předložení plánu školy upomínalo, výkaz důchodů, z nichž ji Jednota vydržovatí zamýšli, žádalo, spolu pak i na potřebu odkazovalo, aby se sbírky započaté i od Jednoty samé prozatím a do wys. rozhodnutí nad samou školou zastavily, byť se i co prawé sbírky považovali nemohly. Ředitelstvo, uvedší co do prvního punktu u vysokou známost, že žádaný plán školy mezi tím již předložilo, wyjádřilo se stran důchodů, že postačitelnost jich k vydržování školy neustálé přibývání údů jednoty samé, znamenitost seslých se již přispěvků, na jistině přes 8000 zl. stř. a na ročních darech přes 900 zl. stř. obnášejících, rostoucí vždy účastenství pro Jednotu a školu, posléze ale i ta okolnost pojišťuje, že se wětší počet navržených učitelů v čas nedostatku i bez odměny práci svou zastávat nabízí. Co se sbírek týče, dalo ředitelstvo zprávu, že se všechno vynasňažilo, aby wypátralo, co se kde na jeho jméno nezákonného dalo, a žeby se bylo, shledajíc něco takového, nijakž nerozmyslelo ozvat se veřejně proti tomu, i kdyby se bylo muselo obávat, žeby tím dobrá wěc a její záměry jinak vjmu utrpěly, že ale ničeho podobného nenalezle, ano naopak přesvědčení nabyla, že nikdo z oudů jejich nic neoslušného a nedovoleného nepodnikl; dary však dobrotově přinášené přijímati že se Jednota tím více povolána být cítí, jelikož všecky její příjmy jen z dobrotových darů záležejí. To k wys. známosti vyloživší prosilo ředitelstvo spolu, by vyšší ochrana Jednotě, jakož dotud, tak i dále propřijována byla. Pan **P. Trojan** měl k lepšímu přesvědčení schůzky o dobrotově posavádních darů ke škole za potřebně, několik výtažů z provázejících je dopisů čisti, o čemž zde pomlčeti můžeme, poněvadž českému obecnству duch těch dopisů z českých novin i jiných časopisů dobré znám jest, a pochybnosti u něho není, že se tito darové s největší ochotou, jako o závod přinášeli a bohdá opět přinášeti budou, až se úřední jednání stran školy, jakož doufati jest, brzo ukončí.

Ostatek zprávy jednatelské za Květen týkal se ještě návrhu od ředitelstva učiněného, aby se vývozní clo na koži kůže zwýšilo, a odkazu 100 zl. stř. po nebožtíku děkanu Wojtěchu Nejdilém. Oním elem má se českána rukávičkárství náponoci a možná-li docílit, aby místo surových koží raději již hotové zboží ze země šlo, čímž by zisk z výdělávání koží a šití rukáviček v zemi zůstal; odkaz 100 zl. zněl na ústav Budeč v Praze, a poněvadž Jednota stávající tam nedělní řemeslnickou školu udržuje, prohlásila se k sl. magistrátu kr. města Žebráku, že se k přijetí a vykvitování jeho oprávněnou cti.

Na to uchopil se p. Dr. **Brauner** slova a krátce velikou důležitost i zajímavost posavádního vyjednávání strany průmyslní školy označiv, i vrclé potěšení své nad šťastným ukončením vyjádřiv, přál jednotě štěsti, že wěc, kterážto zprvu u ní samé stolika nesnázemi se potkávala, nyní tak šťastně ukončena jest, zvláště ale vyzval přitomnou schůzku, by ředitelstvu zasloužené díky vzdala, což se i hned stalo. P. baron **Villani**, uvázav na slova předešlého řečníka, obrátil pozornost schůzky na zásluhy, jež si pp. **Trojan** a **Rieger** posud o tuto školu získali, a vytíkna jmenovité krátkými ale jadernými slouvy, jakých nesnází a výčitek zvláště p. **Trojan** pro vytrvalé své hájení návržené školy i od některých spoluondů snášeti musel, přestal na tom, aby mu schůzka své uznání této zásluh na jeho dala. I tento návrh byl hlučně přijat. Nech p. **Trojan** v tom aspoň nějakou odmenu za své neohrozené, obětovné namáhání nalezne, přesvědčen jsa, že schůzka za p. baropem **Villanim** netoliko své ale obecné uznání na jeho dala.

B. K.

Umělecká výstava v Praze.

(Pokrač.) **Moric Müller** podal v č. 72. návrat ze *swařby* a v č. 173. *wečer na alpě*. Tento umělec nejvíce oučinkovatí umí bedlivě studovaným, křiklavým a ohniwým eswětlením. On i zná tuto svou silnou stránku a tak ji pěsti, že ho mnichovští jeho soudruhové, na rozdíl od četných jeho jmenovců mezi umělci, nadali příjmením *Feuermüller*, kteréž i do veřejných listů již přešlo. Sestava žen okolo ohniště v č. 173. jest krásná a plastická. — **Moric Müller** má již i v Mnichowau **F. Simonovi** následovníka, a však, jak se zdá, ne příliš nadaného. Obraz jeho, představující *mničha an přindáši poslední svátošnost umírajícímu* (č. 172.), jest slabá kompozicí. Wzduchu nočnímu není ani dost málo porozuměno. Světlo a stín, vycházejíce od jediné veliké pochodné, jsou příliš tvrdé a křiklavé proti sobě postaveny, v celku pohřešuje se harmonie. Též radíme tomuto umělci, aby podruhé své kreslitelské chyby nestawěl do nejjasnejšího světla, nýbrž raději v temnu je ukryl. — Č. 111., *posvicenský tanec v Landsberku od Wawřince Quaglia z Mnichowa*, jest sice obrázek miniaturní, a však s velikou bedlivostí a přísností kreslený, i zajímá svou prostoduchostí a weselostí. * — *Salašanka z bavorských*

* Wawřinec Quaglio pochází z jedné z nejpověstnějších rodin uměleckých, kterážto původ svůj odvádí z Lainu v libeňském oudu Putevi zvaném a 5 mil od Komského jezera vzdáleném. Tam žil a působil praotec její **Giuglio Quaglio**, rádny malíř historický, od něhož nacházejí se ve Wídni, Salcburku a Lublani některé v Tintorettové manýré malovaná freska. Z jeho synů a vnuků wynikli nad jiné: **Giovanni Maria I.**, c. k. inžinýr a architekt ve Wídni; **Wawřinec**, architekt; **Giovanni Maria II.**, malíř a architekt; **Domenico**, historický malíř, a **Giuglio II.**, který byl diwadelním stavitelom a dekoracním malířem v Manheimu a v Mnichově. **Giuseppe Quaglio**, Domenikův starší syn (nar. 1747. v Lainu), byl architektem a jedním z nejslaw-

kor od Merka (č. 117.) jest šťastně idealisovaný životní obrázek dobré barvy. — Č. 118., *mnič w klášterní zahrádce od Brunnera* wypadá poněkud příšerně, k čemuž hlavně přispívají temnost celku, wpadlé oči a snědá barva řeholního roucha. Zewrubnejšímu prohlédnutí brání výška, w které obraz jest powěšen. — Č. 149., *národní život w Gibraltaru od Artaria z Düsseldorfu*, zajímá svým předmětem, je však chladně a nepohyblivě malován; jinoménitě velice škodí celku žlutý, wápenný místní ráz a nedostí bedlivě pracované stíny. — Č. 216., *turecké ženy, na břehu morském u večer se ochlazující*, od Karla Hessa z Mnichowa, ani ideou ani wywedením něvyniká; barevnost je příliš křiklavá, světlo a pološero nedosti studované. Téhož *salašanka* (č. 213.) jest obyčejný šablonový obrázek. — Č. 217., *sešské děvče z Plzenského kraje* od Marie Staubmannové z Praze prozrazeno při nedostatečných silách alespoň dobrou vůli. — Č. 160., *rybní trh w Bendtkách* od Eugena Bose z Benátek jest příliš materialně pojato. Ze všech těch četných postav na obraze tom má ještě nejvíce ducha výrazná tvář sprostého wojáka, jenž mezi kupujicimi se nachází; obličeje ostatních — od bratra kuchaře O. O. Angustianu až k hochu, který na levo w pozadí věják na mouchy drží — jsou zrowna řečeno blbé. — Č. 161. představuje *zprávu z bitvy* od J. Eberhardta z Mnichowa. Wážné, téměř mlawicí této kompozici we spojení s dobrým vypracováním podařilo se, získati předmětu tomuto tak často opakovánemu nového oučastenství. Co se týče barevnosti, stojí Eberhardt výše nežli z ohledu kreslení, jakož jmenovité rytířka, bez sebe na lenošce ležící, není bez chyby rejsowána. Světla umí výborně používat k zamýšlenému oučelu, též s draperií dobře zachází. — F. Schön z Mnichowa předvádí nám v č. 179. to samé děvče w kroji bernských wenkowanek, které w lonské výstavě w ranném osvětlení u okna stálo a od jednoty vlastenských přátel umění koupeno bylo co premie na r. 1847. — tenkrát ve světle odpoledním u téhož okna sedící a ve kuize čtoucí. I tento obraz vyznačuje se jasním citem, pravdivostí, svěžestí a nelíčenou krásou. — Staffažové obrazy Richarda Zimmermanna z Mnichowa jsou s duchem a živostí pojaty, kreslení až na nejménší zewrubnosti výtečné, barevnost krásná, jasná a harmonická; mají pak tyto obrazy i trvalou ethnografickou cenu. — Ty samé přednosti mají obrazy Kaufmannovy z Hamburku, z nichž letos větší část jsou životo malby z Norvežska. Jsou ještě trefněji snyšleny než Zimmermannovy, jednotlivé individualnosti ještě více vyražené; s Kaufmannovou však manyrou u wywedení nemůžeme se spráteliti. (Pokračování.)

Kronika času.

* Z čísla 150. Wiedenských nowin dowídáme se z papežských zemí následujících zajímavých věc:

Dne 22. Května ráčila Jeho Swatost papežská oso- bně křtíti w chrámu sw. Jana Lateranského čtyry ku kře- sťanství přestouplé Židy, načež k nim učinil srdečnou řeč.

Dobročinnost swatého otce množí se na podiu ho- dný způsob. Nedávno wypůjčil sobě od ústavu penězni-

nějších diwadelních malířů, jako který mnoho let w Mnichowě we službě stál, kdežto 23. Ledna r. 1828. u vy- sokém stáří zemřel. Z jeho dětí oddaly se čtyry s nejwětším prospěchem umění. Jeden z nich, *Angelo*, zemřel ještě před otcem, a tři žijí w Mnichowě: *Domenico II.*, nej- slavnější a nejgenialnější ze všech, pak *Simon a Wa- wrinec*.

ckého Valentini 30.000 skudů, aby mohl obliží nakoupiti pro chudé, a za zástavu složil tam, navzdor zpouzení se ouředníků peněznických, drahý šperk, nedávno od sultana darem obdržený.

Město Camerino zadalo k papeži žádost s 5000 pod- pisů, aby Jesuitům správu gymnasia odejmul.

* Dne 25. Května wypukl newysetřený posud způ- sobem w městě Třebíči okolo půl třetí hodiny odpoledne ohně, který bouřlivou vichřicí hnán brzo po veliké časti města se rozšířil. W půl hodině byly všecky chycené domy jeden plamen, tak že k nim žádnou ulici se stříkačkou přistupu nebylo. Zhoubný ten živel strávil 97 domů se vše- mi hospodářskými stavěními, zásobami, nábytkem a řemeslnickým náradím, 22 stodol, pěkný klášter kapucínský s ná- ležející k němu farou, školu a městský špitál, 11 lidí shořelo, z nichž některí na otvorené ulici, jedna osoba později umřela následkem popálení a jedna měšťka leží bez naděje pozdrawení. Škoda posud vysetřena obnáší 104.903 zl. na stříbře, a jen málo měšťanů bylo s nepatrno summou po- jištěno. Tímto neštěstím vystoupila beztoho již dosti veliká nouze obyvatelů třebíčských na nejvyšší stupeň, an 367 rodin nachází se bez přistřeší, bez náradí, bez výdělku, ano i bez šatstva, a tedy oné podpory, kterou dříve chudým udělovaly, nyní samy potřebny jsou. *Doufáme, že známá dobročinnost krajana našich nešťastným témo rychle pomoci svou přispěje.*

O u m r t i.

Literatura naše novou bolestnou zíratu utrpěla oumr- litm svého veterana *Sebestiana Hněvkovského*, pensiono- waného purkmistra poličského, jednoho z nejprvnějších bu- ditelů novějšího vlasteneckého snažení, který dne 7. b. m. o páte hodině odpolední w 78. roce stáří svého věkem sesly z tohoto vezdejšího na lepsi svět se odebral. Pohreb jeho konán bude dne 10. b. m. w 6 hodin s poledne z Michalské ulice, ku kterémuz že se ctitelowé tohoto co člověka i vlastence stejně váženého starce, četně najíti dají, doufáme.

Připomenutí a ohlášení.

Newím, proč některí páni odbíratelé mého německo- českého slovníku, kteří pořád naríkali, že ho tak zdlohu wydávám, poslední swazek, jenž už tak dávno hotov a ještě dříve zaplacen jest, dosud neodebrali. Či ještě ne- vědí, že už se wydává? Je sice takových málo, ale kteří jsou, ti se tímto žádají, aby se přihlásili a mně od toho, co už mi nepatří, pomohli.

Poněvadž ještě znamenitý a velmi důležitý příspě- wek na dodatek k slovníku očekávám a dostanu, zdrží se wydání tohoto dodatku ještě nějaký čas, a tudy předpla- cení na něj ještě do konce Srpna se přijímá.

Josef Franta Šumawský.

O s n á m e n í.

Jelikož ještě znamenitý počet noworočních omluwenek pro rok 1847. w zásobě jest, které se jak z ohledu předmětu tak i z ohledu wywedení zvláště k odměnám školním hodí: tedy se tímto u veřejnou známost uvádí, že se w kanceláři ústavu pro chudé w někdejší tejské škole po 6 kr. we stříbře prodávají.

Nowá kniha.

Mistr Jordán. Powydka ze života řemeslnického. Ole G. Žschokke pro českoslovanské čtenářstvo wzdělal Jaroslav Pošpíšil. W Praze 1847. Liss a slad Jar. Po- spíšila. 8. Str. 112. Cena 10 kr., na pěk. pap. 12 kr. stř.

Číslo 69.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkrát za
týden, w úterý, we
štvrtok a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

10. Čerwna
1843.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ořadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Nad hroblem Šebestiana Hněvkowského.

Od B. Pešky.

Blaze dokonal jsi!
W temno wékův zašly doby
Pusté jako luno skal;
Již se zelenají hroby,
Jichž pomníkem býval žal!
Ty jsi spatřil zpoustu čirou,
Uzrew prvé vlasti tvár,
Tys wšak zapěl s pěvnou vírou,
A — dnú nowých vyšla zář!
Dávných žalů siwé mraky
W temnou dálku letely,
A twé staré, wérne zraky
Nowé slunce užrely!

Pokoj tobě!
Ó jak chladný před půlvěkem
Byl hrob — tichý matky klín,
Že w ném neměl milé lůžko,
Kdo byl její wérny syn.
Teď když zástup duší dobrých
W něm žalu k němu zíří:
Kdo w něm domov bledat musí,
Tomu se tam sladce spí!
Pokoj Tobě!

Putuj do wěčnosti!
Duch a čas a obou láska
Jsou prawěční pobratymi,
Že nezruštá hněv a pomsta
Wěčně wékův mezi nimi.
Jejich vlast je jasná wěčnost
Nad wesmírem rozložená,
Kdež se skvějí hwězdným swětem
Jejich jména oslawena.
Ztamtud zoře jejich slávy
Do paměti lidské letí;
Ať se jejich slavná jména
Wěčně wéků vroutené světi! —
Putuj do wěčnosti!

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hollaho!“ rozkřikl se Diwišowský, „co se smějete? — Kdyby patřilo kališníkům nebo měšťákům, bylo by to něco jiného. Ale víno šlo do Prahy pro klášter Dominikánů —“

„Upokoj se!“ chláholil ho Markward, „já a

tady panic Oujezdecký“ — okázal na mladíka proti sobě, „jsme donesli soudek do Wotic welebným pánum Františkánům, a oni slibili v modlitbách na nás pamatovat.“

„Tak?“ ptal se Diwišowský, „a proč jsi to hned nekrákor, Markwarde? Já tu sedím a nutím se do vína proti wuli, kdežto bych si byl již dříve s chutí přihnul. Ej, tedy sem pòdej, ať si zčerstva naleju, nebo mi po čertech prahne!“ A po těch slovech nalil sobě cinowou konwici nemalé velikosti i wypil ji skoro až na dno.

Znowa wypukla weselost newázaněji než prwé, hosté Markwardovi již začali plejtati winem a jazyk mnohého počal již wáznouti.

Tu powstal Markward, jenž proti obyčeji méně než ostatní si byl připíjel, a konwici pozdívka zwolal: „Seberte všechny swé smysly dohromady, páni bratři! co wám budu hlásat. Napřed si ale připíme na wěčné a nerozdílné přátelství, jeden za všechny a wšickni za jednoho.“

„Hurrá!“ řvali wšichni a prázdnili konvice; jen Diwišowský, konwici k ústům powznesa, postavil ji opět na stůl.

„Diwišowský nepije,“ wolali některí, „proč ne-pije? chce wysmeknout hlau swou ze smyčky?“

„Ty, Diwišowský?“ ptal se Markward pokojně.

„Každý má swůj způsob, Markwarde!“ wece tento pokojně. „Tys nás již dlouho wodil za nos, a měls wždycky naše slwo dříve nežli jsi nám swé čertowství wyklopil. Já chci jednou swé slwo pozdržeti zpět, až zwím, o čem se jedná.“

„A proč to?“ popudil se Markward; „mysliš snad, abyses wyhnouti mohl poprawci, kdyby městští kramáři stopu swého ztraceného zboží wyskoumali?“

„Tisíc hromů do nich i do poprawce!“ zahučelo několik hlasů.

„Co se tyče toho posledního, ať se stane!“ připojil Diwišowský, „jei to hanba, aby člověk stavu rytířského řemeslo swé provozovati nesměl a na šibenici se houpati měl, jako každý jiný sprostý chlap strupovitý. Hanba to, prawim, že stavové takovou

moc popustili králi a měšťákům, s nimiž ostatně w dobrém přátelství trwám.“

„A kdyby se příležitost naskytla, wydobyti si opět ztracené to právo, zdali pak by ses jí uchopil?“ tázal se Markward, jenž radostně smýšlení Diwišowského zpozoroval.

„Oběma rukama,“ pravil Diwišowský, „ale wyklop, co wiš, a nedrž tak dlouho za lubem!“

„Nuž tedy, slowo twé máme!“ zaplesal Markward. „Prátele milí! O čem jsme mnohykráte již jednali, doba wyplnění se blíží —“

„U všech wšudy, prawda-li?“ wyskočil Diwišowský se stolice.

„Král Matyáš se nenaděje,“ pokračoval Markward, „ani jeho protestantský přátele, ti kacíři, jakou my mu zahudem, že ho bude tanec český stolec stát —“

„Mor na něj!“ zwolal jeden ze společnosti.

„Tedy na zdrawí císaře Rudolfa a Leopolda Pasowského, nástupce jeho na stolci českém!“ wolał Markward, a wšichni připjeli.

„Hejsa, Markwarde!“ křičel Diwišowský, „k čemuž dělal takové okliky? Dávno jsme na tom se usnesli: Matyáši odejmeme chui ke koruně české, utrakwisty poparem, císaři Rudolfu vyjednáme w Čechách, na Moravě a něco dále moc, Leopolda Pasowského vyhlásíme za nástupce jeho, a sobě wydobudem právo, žít a mřít po rytírsku. — Kdy má začít ta mela? Tu jsem já Ješek Diwišowský i můj meč!“

A zcerstwa naplněné konvice se chopiw zapíjel mnohoobsahujici úmysl swůj.

„Čas k jednání nastal,“ hlásal Markward dál, „čas k půtkám ale přijde sám sebou. Slyšte mne a dejte pozor na slowa má!“ A nyní wyprawował obšírně, kterak Rudolf wždy nowých nátlíků od bratra swého Matyáše snáseti musí, kterak utrakwisté wždy wětší nabývají moci; nejvíce ale mluvil o tom, že oni, totiž tu shromážděni rytířové, we wálce k pozbytemu jmění opět přijiti mohou a přijdou; líčil jim výhody, které pro rytírstwo nastanou pod slabou vládou domácí wálkou utvořenou; kwět rytírstwa, totiž jich libowolnost, že nastane opět, jak bývalo za krále Wladislava Poláka dobré paměti; pak přešel ku přípravám, které prý Rudolf činí, aby dalekosáhlé záměry swé vykonati mohl, pod záštítou, jakoby na Jülijské země lid sbíral, že již stojí w kraji pasowském přes dwacet tisíc žoldnéřů, určených vtrhnouti do země české, k nim že se wydal na zwědy soudruh jejich rytíř Lowčický —

„Lowčický?“ ozvali se hlasové; „proto ho nebylo tak dlouho widět!“

„Ano, wy jste spali,“ mluvil Markward, „já za wás bděl, wy jste se radowali, já za wás pracoval. W úzkém spojení jsem s císařskými rady Šmidem a Hannibalem —“

„Němcí!“ prohodil Diwišowský pohrdliwě.

„Kdybych nebyl sám přesvědčen o dobru předsewzetí našeho, na jich slowo bych ani windry nedal. Ti páni němečtí radowé ještě málo dobrého pro nás Čechy uradili.“

„Oni požívají důwery císařské, Diwišowský!“ pravil Markward; „potud radili dobře k prospěchu našem u, proto je na nás, abychom k wúli prospěchu swému jich nařízení plnili. A mimo to jsou s nimi i katoličtí pánowé, pan Wilém Slawata a Jaroslaw Martinic, srozuměni.“

„Aj tedy kdákej!“ mrzel se Diwišowský nad zdlouhawostí řečníkowou, „a přived svou dlouhou oraci ku konci, ať přece wíme co chceš.“

„Bedlivost předewším,“ mluvil Markward; „s měšťáky hledte ale zachovat dobré srozumění —“

„Hahó, habó!“ smál se Diwišowský, „taková rada we twých ústech podobá se skwostnému jídlu we swinském koryté.“

Přirownáni toto zbudilo wšeobecný chechtot, neboli spiše jásot.

„Mlč ale, Markwarde!“ pravil dobromyslně, wida že Dědkowský zlosti si pysky kousá, „wždyt mě znáš, a tedy punktu!“ I podal mu prawici, které se Markward nyní aspoň na oko vřele uchopil.

„Utrakwisté wšak něco neobyčejného wětří,“ jal se opět mluvit Dědkowský; „jejich sjiždky, které pod pláštíkem nawštěvování škol skrývaji, dokazují že chytili o pasowských přípravách witr, a newim, kdyby se o tom, jak se w prawdě wěci mají, katoličtí pánowé dozwěděli, zdali by s kacíři se nespolečili. To se musí předejít, ještě před tím než by se dorozuměti mohli, musejí se obě strany tak rozdwojit, že žádného smíření nebude možná.“

„Kus čertowství w sobě chowáš, to wím,“ kroutil Diwišowský poważliwě hlawou, „ale k tomu patří wětší síla, než twoje, Markwarde!“

„A přec budu já příčinou, že Wiktorin Šánowický, ano Simon Wrchoticky a celá šlechta wúkolni s utrakwisty se swáří!“ odpověděl Markward vítězně: „Toho jsem tak jist, jako toho, že my wesměs o školní zkoušce sedlecké u pana Wrchotického pohostinu budem.“

(Pokačování.)

D o p f s.

Ze Slezska.

Wýsledek od nejvyšší vlády nařízeného slídění po zdroji, z něhož nouze a hlad panující w Těšinském kraji se letos strastné mezi obecním lidem rozmnožily, skládá winu těchto nehod na samý lid wytykaje mu netečnost a zahálcivost (Indolenz und Arbeitsschlu), z nedostatku školní nauky pocházejici. Pročež nařízeno školním okresním dozorcům, aby swé dobromyslné návrhy, jak by školy a při tom i obecní nižší lid podeprt a powznešt lze bylo, písemně vyšším ouřadům zaslali. Což bělský okresní dozorce škol za příliš důležitou úlohu pojimaje ne sám ze swé pouhé zkušenosti, nýbrž i z mínění podřízených jemu dozorců triviálních škol návrhy ty sestavil a toto jich zdání o té předůležité wěci oznámiti sobě předewzal. — Poněvadž pak

podstata té věci se s národností lidu slowanského v Těšínském kraji a s okolnostmi, v nichž lid těn se nachází, spojuje, že nelze ani na onu myslit, by i tato na mysl ne-tanula: jeden z místních těch dozorců ohlásil mínění své w ta slova:

Slavné okresní dozorstwo škol!

Dle cís. krajsko-ouředního cirkuláře ode dne . . . ráčil J. Císa. Majestát z původu scházení na živnosti v Těšínském kraji, zdánlivé vzniklé pro netečnost a lenost z nedostatečnosti školní nauky zplozených, listem z kabinetu svého dne . . . seslaným nařídit, aby výs dotčené příčiny na zřetel wzaty a prostředky nawrženy byly, jímž by lepši zřízení škol se zavést mohlo. — — Slavné dozorstwo škol, pobídnu to výs řečeným cirkulářem, oběžním svým listem dne . . . wyslaným žádost wyjewuje, aby mínění místních dohlížitelů škol, v důležitosti tak vážné sobě sděleným, věc tu na jasnéjší zřetel sobě prostřenou spatřilo a v stavu bylo, důkladněji rozkazu vyššímu vyhovět a povinnosti své dostát. Pročež níže podepsaný we věci dotčené, jak níže následuje, skromně se ohlašuje:

Wylouče od připomínky vše, jiné příčiny nyní panující nouze v Těšínském kraji obmezuje se níže podepsaný pouze na představu těch záhad a hrázi, ježto na wzdory všem posud drženým zkouškám, dáwaným zpráwám, tabulkám zásilkám, do škol nutícím násilím a udělowaným pochvalám, hanám i důtkám, lepších následků školní nauce zplodit nedopustili, vidí následujici wady a hráze wzdělání nižších tříd obyvatelstva w příč se kladouci:

1. Nedostatek dostatečné wzdělanosti školních učitelů, kteříto sice prostředkem německého jazyka známost náwodu naučného w přeparandách ovšem dosíci mohli, jímž ale známosti národní slowanské řeči a věcních předmětů tak velice scházejí, že buďto látky, naukou obsažené býti majíci, buďto schopnosti, jí mluvou národní ovládati a zřetelně přednášeti, nemají. — Zechtěj tedy slowutná direkce přeparandních nauk, látku jich wyučování materským jazykem slowanského národu obalit a ozřetedlit.

2. Zámér nynějších předmětů nauk, ježto školně a w jazyku slowanském obecenstva k potřebám životním i k průmyslu neprohlídá. Čehož na příklad bud' uvedeno, že zkoušební komisi onu část teď uwedené čítanky, ježto o úkazech přírody jedná, w zkoušku málo kdy potahuj a sobě jí nehrubě wšímají. — Buděž tedy školníkům knížky přeloženy, ježto by obsahem svým do života obecného úkonného a do průmyslu hlouběji zasáhaly, a na zřeteli nezmenném zůstaňte těm, kdož školám predstaveni jsou.

3. Různění se vysí a nižší třídy lidu nebo tak řečených wzdělanců a sprostáků. Wzdělanci totiž, dostavše známost věd a umění w německých školách, neoučinkují tak blahým wliwem na lid obecný, jak by se to dalo, kdyby w otčině ústavy školou i vysí, národ slowanský a jeho mluvu i zvelebu w šetrnosti a na zřeteli majice, wědami a umělosti swou až do vnitřku a dna obecenstva slowanského vnikat se jaly, a vysí třídy vlastenců k nižším swazkem národního howoru se přiloučely a toulily. — Uwedeny tedy buděž w život a skutek ony nejvyšší rozkazy, dle nichž zvláště ouředníkům weleno, by se s jazykem obecného slowanského poddanstwa seznámili, a howorem svým co nejwšednejším swazkem k lidu poutajícim blaho otčiny podporovali a šířili.

4. Návrat školnka ze školy do prostřed netečného a zahálčivého — jak jej hana shora mu daná nazývá — slowanského obyvatelstva w Těšínsku, mezi nímž on de nelaď a směši čili mrwy wšakých neřádu i mrzkostí vtáhnut bývá, an výs dotčenou naukou dosti sil a utužení nenabyl, aby samostatně lepších činů se jal a dostojejším, než chátra jest, byl. — Přejeme sobě tedy, by aspoň po

skončených školních letech naučné a průmyslné dobře zavedené besedy u těch, kdo mají w sobě zárod chvalných činů, to co we školách zanedbáno bylo, nahražovaly a doplňovaly, a schůzky takové netoliko za newinné, nýbrž i za prospěšné držány byly, a zdánlivé neb i nalhané winy, že převrat státu na zřeteli mítí mehou, neb panelavismem, tím nowotným bubákiem, páchnou — prosty a prázdný zůstaly.

5. Nedostatek domovní slowanských i mimo školu nižší obyvatelstvo wzdělávajících knih a průmyslních ústavů; kterého nedostatek aníž ty duchowní w chrámcích držané řeči, jenž wýkrađněji we wysostech duševního a w dálí budoucího života svůj vlastní svět nalezají, nahraditi chtí aníž možou, alebrž chatru w tom mínění udržují, že se zachowáním jistých obřadů, mrawů a některých, toliko w obcování objewovaných cností, bez národní nauky a cwiku, bez práce a průmyslu wšechném powinnostem domova a světa dotojnými stanou. — Jest tedy co přát, aby průmysl u obecenstva w tu významost přišel, w kterou jej welebné duchovenstwo w mluvení lidu naučením svým povýšíti může.

Níže podepsaný za přesvědčena se drží, že dokawád těchto patero kusů při zřízení školnosti nižšího slowanského obecenstva šetreno nebude, blahá snaha cís. Majestátu — nižší obyvatelstvo w powaze i w jméní zwýšiti, na nešernosti té urputnou a trwanliwou hráz a záhadu najde, a i stav učitelský na wsich we své nynější nouzi, nepatrnosti i neřádě tak welmi utkwi, že wliwem dostatečným na lidstvo zdejší slowanské blahoplodně působit nedowede. — Pročež i nejvyšší vláda swou wšeestrannou obezřelostí nejlépe sezná, zdali by na čase nebylo, padlému a zchátrnělému učitelstwu na wsich ze státního pokladu k důstojnějšímu postavení dopomoci.

N. N.

Jak toho, co w zásilce této obsaženo, w Slezsku i na Slowensku příliš třeba, wyswita z náramnosti a dotírawostí býdy, jížto zdejší slowanský lid jest nedim-li zmrtwen tedy ztrnút a zlačen. — Wčera otázaný Slewák ze zahraničného Stražkowa, zdali tam lid ještě nouzi trpí, odwětil: „Tak jest, pane! po šesteru u nás přes den nedim mrou — leč hynou a kapou. Poliwku z daru a lásky J. M. biskupa Ni-tranského nám waří, a i kníže, J. J. Esterházy, ruku štědrov otewřel; ale wsie to ještě hlad a zkázu naši odvrátit nemůže.“ — Anobrž i rychtár ze sousedni slezské vesnice Milikowa wčera tu smutnou wěst nám donesl, že při úplném nedostatku jinší stravy hospodáři — před tím zámožní — s dětmi a celádkou trávu jedí; a přiložil ta úplniliwa slova: „Newim, newim, jak to dál bude a na přistě vypadne.“

Jan Winkler.

Lužická Matice.

S jakou přičinlivostí sobě malý slowanský národek lužických Srbův swou národnost w nowejší době chráni, známo je čtenářům z několika článků, již dříve tu i tam kladených. Poslední dobou tam opět w ledacem k dobrému dale pokročeno jest, ačkoli — jak jedna zpráva odtamtud zní — tento postup w národních záležitostech snad ledakomu malým zdáti se bude. Owšem, kdyby se na to ohled nemí, kterak bídny byl stav lužicko-srbské národnosti na počátku jejího procitnutí, kdyby se na to nezpomínilo, jak ještě před několika lety Srbstvo takořka bez wšeliké naděje nějakého prospěchu bylo: tuť by se na nynějšek o znamenitém postupu mnoho mluvit nedalo. Ale není-li to postup, když se na místě úplného klesnutí nyní utěšenější výhled naskytuje? není-li to postup, když se nyní s národním jménem „Srb“ sláva a honoseni druži, kdežto na něm dříve jenom hana lpěla? Není-li to postup, když i wysoká zemská vláda, widouc tu tichou, rozwážlivou

účinnost na cestě zákonné, byni národní snažení sama zjevně schvaluje? Není-li to postup, když nyní nejen horlivou, vřelou mládež, ale i rozmyslné starce všude na poli národnosti pilně pracovati vidíme s vážnou bedlivostí? I není-liž to postup, když nyní mnohý ku prospěchu národní literatury ze svého často skrovňného jméni tolk v obět přináší, jak dříve za svého celého živobytí ji neposkytnul? Toto poslední se zvláště nyní stává, jelikož si Srbové lažičti konečně literární ústav „Matica“ založili. Stalo se to dne 8. Dubna, od kterého času i peněžní vklady přijímají, jelikož tímto dnem ústav ten v život vstoupil. Zámer tohoto nově zřízeného ústavu, jemuž naše Matici za wzor sloužila, jest, aby se vydáváním lehných vědeckých i prosto-naučných spisů národní vzdělání přirozeným prostředkem řeči materák rozšiřovalo, a proto i na vzdělávání národního jazyka, domácích dějin a všebec domácího národoznařství hledělo. K tomu konci bude Matica srbské vydávati předně časopis, na způsob našeho Musejnska zřízený, pod redakcí chvalné známého Smoléra; a sice ve čtvrtletních swazcích i zlepšeným v prawdě slovanským prawopisem skladným.* Časopis ten bude vyházetí v Budysíně, a hlavně literaturou v užším smyslu a mluwozpytem, pak i dejepisem a jinými obecně prospěšnými wědami se obírat; také básně a učenecké zprávy v ném místa nacházeti budou. Wedle časopisu bude Matica vydávati též užitečné knihy, z nichž nejprvě nawedení ke zlepšenému prawopisu, priměrené naučné knihy pro lid, a na to úplný ruční slovník veřejnosti podati hodlá. Přistupující oudové na dvě třídy se dělí: v první třídě platí oud ročně 1 tolar 10 nowogrosů (2 zl. stř.), v druhé třídě 25 nowogrosů (1 zl. 15 kr. stř.); za to dostávati bude oud první třídy časopis se všemi od Matici vydanými knihami, oud druhé třídy ale jen knihy bez časopisu. Oudové wšak, kteří v Lužici nebydlí, musejí vklad svůj hned na celých pět let, tedy 6 tolarů 20 nowogrosů čili 10 zl. stř. složiti. — Spsy na poukaz matičního lístku vydávati bude Wellerské knihkupectví v Budysíně. Obšírnějšího sdělení se dočisti lze v VI. swazku Časopisu Českého Museum a v 6. sešitu Pautnska, k čemuž na základě později obdržené zprávy zde ještě dodávám, že svrchu udaný způsob dvou tříd jenom pro začátek, tedy jen pro letošní rok ustanoven jest, proto, aby se jednak i méně zámožným první přístup usnadnil, jednak aby výbor Matici nabýti mohl jakéhosi předběžného vědomí možných sil a tím i potřebného přehledu pro začátek svého působení. — Budoucího wšak roku hodlá výbor ustanoviti, aby každý oud Matice buď celých 30 tolarů čili 45 zl. stř. během pěti let složil a pak po celý život nic více; anebo aby každoročně, dokud oudem jest, 1 tolar 10 nowogrosů čili 2 zl. stř. platil. Toto budoucí ustanovení neučini žádnou překážku pro ty oudy, kteří již letos přistoupí, jelikož se jim jejich vklad pak zončuje pro budoucnu běžný způsob. Takovouto cestou zamýšli Matiční výbor wedle zámožných též méně mohovitým přístup k užitečnému tomu ústavu usnadníti.

Fr. D.

Umělecká výstava v Praze.

(Pokračování.) Od Michowana Stercha widěli jsme tři obrazy: *Ledu s labutí* (č. 35.), *Rimanku* (č. 138.) a výjew *neapolský* (č. 188.), všecky v Rímě malované. Ze by umělec ten svou pouti do Ríma hrubě se byl vzdě-

* Starý prawopis jest podle německého nemotorně slátán; klade u př. sch místo š.

lal, němůžeme říci. Kvůli takové Ledě že by byl velký Jupiter nad důstojností svou se zapomena v labut' se proměnil? Rimanka u studny jest sice mnohem lépe modelována, ale, náprsní šátek její ještě nedobře složen, a zdá se, že to děvče jenom proto k studni přišlo, aby si špinavou tvář umylo. Ze kytka, kterou tu nachází, od milence jejího jest, rád by nám p. Storch na nos pověsil, my ale nemáme příčiny, proč bychom tomu věřili. Nejslabší wšak jest výjew neapolský; nemluvíce o komposici jsou figury příliš dřevěné, kreslení velmi nedokonalé a barevnost bezvě sily. — Č. 140. nadepsáno jest: *Lesní poesie*, a pochází od Ehrhardta z Drážďan. Hezké světlowlasé děvče v ideálním růžovém a fialovém kroji přichází boso lesní stezkou, a ta má představovat lesní poesii. Jakkoli kompozici té určitosti schází, wywedení nicméně jest chvalitelné. — *Hněvající se párek od Wieschebringa* z Düsseldorfu jest trochu nucená kompozice. — Č. 269. a 270., *první a poslední naděje od Bayera* z Badenu, představují dva výjewy z času wálek křížáckých, které se svými hrdě se pnoucími hrady, zádušními chodbami klášterními, skvělými mešitami, rytíři a panosi, mnichy a jeptiškami, Saraceny, derwiši a odaliskami náležejí k onomu poli, na němž genialní tento malíř nejlépe se pohybuje. Jsou to dva obrázky plné kwětoucí poesie, romantický, s duchem i citem pojaté. Wywedení je pohřichu jen nákresní, nicméně wšak má každá z těch mnohých malých figur život i ráz. Obzvláštní oučinek mají paprsky sluneční, průsvity a odlesky. Ze i znamenité architekturní partie wyznačují se obzvláštní věrnosti a krásou, rozumí se samo sebou při umělci, jako jest Bayer. — Č. 284., *neapolský rybář*, a 286., *Rimanka*, obě od Endlera v Rímě, jsou dobré komponované obrazy, jimž by jenom přáti bylo více anatomické a barevní pravdy. — Chvalného podotknutí ještě zasluhují životní a staffažové obrazy Mnichowanu J. A. Kleina a Marra. (Pokračování.)

Pražský denník.

Následkem výступků, které se dne 8. b. m. okolo desáté hodiny večerní od luzy pražské proti některým pekařům daly za příčinou *prodávání chleba nad wyzane-nou taxu*, prohlášeno jest od městského hejtmanství, že, jak již před několika měsíci určeno bylo, po celý den na veřejném trhu každému wolno jest chléb prodávat.

Kronika času.

* Na Great-Westernské železnici v Angličanech zavedeny jsou v první třídě zvláštní, pohodlné wozy pouze pro dámy.

* Při jednom vyprodeji starožitním v Londýně zaplatilo se za peníz (penny — něco přes 2 kr. stř.) od r. 800. patnáct guinejí, t. j. 150 zl. we stř.

Nové knihy.

Wisebecký zeměpis než geografsia we třech dílech s wešlikan rytinou a dvěma mapama, pro učitele i čítance školní, mládež vlastenstvou a kojdého, kdo vědomosti o zemích mítovných gest. Prací a nákladem Karla Gádka, učitele na hlavní škole v Hradci Králové. Díl první. Druhý, opravené a rozšířené vydávaj. W Hradci Králové 1847. Přísnem Jana H. Pospíšila. 8. Stran 138. Cena 30 kr. stř. (Druhý díl lze posud dostati z prvního vydání, a sice po 36 kr. stř.)

Kapitánova dcera. Zruského A. Puškina přel. K. Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Stran 129. Cena 20 kr. st.

Číslo 70.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných trikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Maly

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodi přes dvár).

13. Čerwna
1842.

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně a patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic. (Pokračování.)

Tato slova zbudila opět nový smích. „My u pana Šimona, u učeného pana Šimona, který jen učené u sebe vidá; nás ale — no víte, přátelé, jak potupně o nás mluví. — Wyspi se, Markwarde! víno ti wlezlo do hlavy!“ Tak mluvil Diwišowský a ostatní pokywowali hlavou, jen panic Oujezdecký zwolal: „Prawda to, co pan Markward prawi!“

„Aj, tedy požíváte vy důvěry jeho, paniče?“ ptal se Diwišowský, a my starší máme jen konati to, co vy neoperejenci jste sobě usmyslili? — Ale nechtí, co z toho, k dílu je nás přece potřebí, a pléťichy osnowat neumím.“

„Dobrěs powěděl,“ wskočil mu do řeči Markward, „protož ponech podobné wěci nám. Na den svaté Alžbety a se všichni dostavíte do Sedlice, abychom rozdmýchowali oheň. To wám ale povídám, každý w nejlepším šatě, a chowejte se mírně, co jen možná pokojně.“

„Budou-li měštači zdwořili,“ prohodil jeden, „jinak nestojím za nic!“

Podobné řeči a rady se dávaly ještě dlouho, Markward mezi jiným wyzradil, že Wiktorina Šánowického falešnými zprávami k té domněnce přivedl, jakoby utrakwisté proti katolikům, proti Rudolfu a nástupci jeho pikle kuli.

Wina nebylo šetřeno, mnohý se již swalil se stolice, jak to obyčejně bývalo při takovýchto banketech na Dědkově. — Wék tehdejší plný kwetu duševního a všeobecné oswěty wywadél též takovéto wyrostky ze sebe, jenž co jedowaté skwrny na lesku jeho se usazovaly.

Markward se byl s Diwišowským před tím již ze sině wzdálil, a když tam opět wstoupili, byl tento welmi zamýšlen. „Čert by si to byl pomyslil,“ mluwil pro sebe, „že Markward, takový hejsek, oči na nejkrásnější pannu utkví; a wšak já nejsem o mnoho lepší,“ powzdychnul. „Tedy budsi! já mu budu nápomocný k dosažení cíle jeho. Eliška tedy heslo naše!“ A k stolu přistoupiv zwolal hlasitě: „Hejsa!

wesele, hoši! diblík tropí na Dědkově rejdy a po-
šeptal Markwardu přání —“

„Diwišowský!“ zwolal Markward wycítawě.

„Abychom w brzce wystawěli hrady swé a ope-
trili je rytírkami!“ dokončil Diwišowský.

Banket na Dědkově něbyl dříve skončen, až i poslední z hodujících od pacholků na lože odnešen byl.

—

Na den sw. Alžbety wyzwánely zrána slavně zwony starobylého kostela sedleckého, a po městečku začalo byti welmi živo. Pořádkové pod práropy, od otce vlasti Karla IV. ustanovenými, stavěli se cestou od kostela ke škole w řady, hemžení welké panovalo wubec na newelkém náměstí. Malí žáčkowé diskantem spolu se hádajice poskakowali wesele ke škole, wšickni měli birytky nowé aneb aspoň čistě wykartáčowané, límečky bílé, naškrobené, kontuse byly dosti ouhledné, zamožnějších rodičů děti měly je i z aksamitu, ano pana purkmistra a pana primasa synáčkowé byli již oblečeni podle mody, to jest we španielských krátkých pláštících, žlutých, úzce k nohou přiléhajících zpodkách, jenž na kyčlicích velké wypukliny působily a pod koleny pestrými pentličkami staženy byly, odkudž pak se šedivé kamaše ztrácely we střevicích podivného způsobu. Prewysoké špalíčky a okrouhlé k nohoum se zatačejici špičky dodávaly jim totiž podobu loděk, což se spolužákům jejich welmi směšné byti zdálo a začež si oba mnohý posměch utržili. O něco později wycházel z domu větší scholárowé, mnozí mezi nimi již fousati chlapi, i brali se zádumčiwymi kroky, několik kwartantů kněh, w teleci nebo swinské kůži dobré a trwanliwě swázaných, pod oběma pažděmi mačkajice, za swými diskantowými souduhy, a tenory nebo hluboké basy rozléhaly se po náměstí. — Jak vidno, newynaložili tito welké péče na oděv swůj, mnohý měl kontus se zelenou kuklí na zádech zcela odrený, bezpochyby od mošen, s nimž o dnech ferialních po wúkolních wesnicích chodě potrawy sobě od lidu wypošoval. Mnohá omáčka nebo mastnota zanechala známky swé na sukni mnohého, aniž by majitel soudil, že mu nowé

sukně třeba, nebo že na swé cti zkrácení trpěti bude, a kú chwále sedleckých jakož i tehdejšího wěku wůbec budí řečeno, že se nikdo neohlížel po oděvu scholářů odrostlejších, ale každý se wice poptával, jaké prospěchy w literním umění ten neb onen činí, a dle toho úctu swou jím wzdával; nebo soudili dobře, že jen ti, kteří we wědách a uměních chvalitebně prospívají, čest vlasti množí a jméno obce, w jejížto škole tak dobré wycvičeni byli, we chvalnou známost wšudy uwedou.

Žárlíwi bywali tehdáz Čechowé na dobrou pověst škol svých, a školní slavnosti byly pro celé okoli swátkem zaswěceným, pročež nám diwno nebude, že sotva první blaholy zvonů po okoli za-wznely, welký daw lidu swátečně ustrojeného z wůkolních vesnic k Sedlici pospíchal; nebo dnes byla držána weliká zkouška, a pro nejbližší okoli tím znamenitější, poněvadž se rozhodnouti mělo, zdali sedlecká katolická nebo jistebnická utrakwistická škola wýbornější jest, jelikož utrakwisté — obdržewše hlawní učení pražské we správu swou — nejlepší učitele po svých školách rozešílali. Z té příčiny sjelo se také množství šlechty i ze wzdálenějších krajin, jenžto se buď w městě nebo na twrzích wůkolních pohostinu ubytovala. Utrakwisté zajeli až na Krakow, jenž as hodinu wzdálí od Sedlice na wysokém, lesnatém chlumu, Zwěrinec zwaném, zdi a pěnne waly swé wypinal. Hrad Krakow jest jak w národním dějepisu tak i w cirkevní historii tím známý, že mistr Jan Hus, byw z Prahy wypowězen a na Chlistově kázaw — kde posud lid ono místo i kmen, s něhož lidu kázal, pod názvem „Husova lípa“ často si připomíná — od někdejších pánů Krakowských po kázani vlidně přijat a skwostně častowan byl.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Nedostatek dříwi wynahrajuje opět hojnosc soli, která se z četných jezer wydobýwá. Od roku 1825. až do 1835. přivezeno bylo jezerní soli do Astrachanu 10,448.518 pudů. Tato sůl z wětší části zpotřebuje se w gubernii samé na solení ryb a jiker. Z jara započne se sůl dobejvat a w podzimku se skončí. Kromě morské soli nalezá se w astrachanské gubernii i kamenná sůl w hoře Čapčacké (po kalmycku Čaněaci t. j. sekej mne) od Enoťarwska asi 123 werst na lučnatém břehu řeky Wolhy, wšak okolní jenom obyvatelé ji dobývají a potřebují. Kromě jezer jsou též na astrachanských stepech bahništata, mající w sobě louhowitou sůl, již s prospěchem užívá se proti rheumatickým bolestem.

Na astrachanských stepích neroste mnoho obili, za to na mnohých místech pěsti se bourci (hedwábni čerwi). Petr Weliký uwedl sem toto pěstování, přemluwiw zdejší obywatele, zavesti malé hedwá-

bnické hospodářství. Alžběta Petrowna založila hedwábničkou dílnu w Astubě 50 werst od Caricina; nawsdor wsi péci zemského řízení nedostalo se hedwábí nežli dva pudy ročně. Paweł I. zvelebil w těch krajích pěstování moruši; a od těch dob dobývá se každoročně 10 i 20 pudů hedwábí, wice málokdy. Za posledních časů obrátil vojenský astrachanský gubernator Timiriazew obzlaštní pozornost na toto důležité odwětví průmyslu.

Při hojnoci step a nomadů zůstává přece pěstování dobytka nejhawnějším průmyslem zdejších obyvatelů: Kalmyci, Tataři a stepní Kirgiska zaci živí se toliko chowáním dobytka. Rozvážeji koně, kozy, owce, rohaté skoty a welbloudy; poslední jsou buď jednohrbí neb dwouhrbí. W běhu 36 let, od roku 1801. až do r. 1837. rozmnožilo se skotu na 1.437.209 hlaw. Pěstováním owočních stromů weškerých druhů zanášejí se nejvíce w Astrachanu Tataři.

Klima Astrachanu nemůže se nazývati nezdrowablem; nebož že panují horká léta a veliké wětry, které po ulicích hrozný okeán pisku do powětrí zdwhají a opět do jiných ulic zanášejí.

Obyvatelů horkých krajů, štirů a jiného jedowatého hmyzu zde není, ale zdržuji se okolo hory Bogdy. W rákosí rostoucím na břehu Wolhy zdržuji se divoká prasata, na stepech nesčislně mnoho zwěře, a w řece Čerepašce wodní želwy. Winice okolo té řeky dávají rozhlašené víno pod jménem čerepašského.

Co se rázu zdejších obyvatelů tyká, jesti různonárodní. Kromě Rusů bytuji zde Angličané, Němci, Francouzové, mnoho Kalmyků, Arménů, Persanů, Tatařů, Bucharečů, Chiwánů, též i Indů. Kalmyci obývají stepi, do města chodí jen do služby; nejwětší díl jich najímá se do služby co weslaři a nádennici. Dohlídka na Kalmyky dána jest dle wysokého povolení od roku 1834. zvláštnímu úradu, pozůstávajícímu z hlawního popečitele (starosty) a dwou sowětníků (radů). K zachowání Kalmyků před zahynutím w čas přísné zimy i k přivynutí je k usedlému životu, wystavělo zemské řízení několikráté pro ně zvláštní přibytky, ale všechny přibytky tyto zůstaly prázdné, poněvadž Kalmyci step a domácí kybitku wice milují než nejlepší stavění, a kromě to usedlý život k chowání dobytka se nehodi.

(Pokračování.)

Minerální lázně w městě Roudnici nad Labem.

W Rakownicku, pět mil od Prahy, u paty památného Řípu, na lewém břehu s Wltawou již spojeného Labe, w krajině k půlnoci krásně otěvřené, rozprostírá se ochranné město a sídlo knížat z Lobkowic, stará Roudnice. Jako jiná místa we vlasti naší (n. p. Bilina od Běly, Teplice od Teplé) jména swá od léčivých zdrojů obdržela: tak nepochybňě též město naše od wody rudé, jakowá se zde zvláště ze zřídu blíže probostského chrámu Páně prejší

a hned w dawnowěkosti k léčení wšelikých neduhů užívaná byla, Roudnice (Roudnici) nazwano bylo.*

Nedaleké odtud lázně sternberské a měšenské (též w Rakownicku) staly se za našich dnů útočištěm neduživých, poněvadž se léčivost zřídka jejich obecenstvu veřejnými časopisy we známost uvedla; roudnice naše však, ačač w ohledu lékarském neméně znamenitá, w minulém století skoro w zapomenutí přišla, nebo mimo domácí málo kdo z cizinců jí užíval. Teprw lonského roku zdejší welewážený a zkušený pan Matěj Kicera, doktor w lékarství a městský fysik, znaje od mnoha let léčicí moc wody této, upozornil na ni zdejšího měšťana p. Josefa Müllera, majitele domu pod č. 174. blíže zřidla ležícího, který letošního roku s nemalou obětí w domě svém zvláště lázně dostavěl, w nichžto se již od 1. Května studené i teplé koupele se žádoucím prospěchem berou.

Láznice jsou čtyry, přiměřeně vysoké, swětlé, čisté a dosti vkusné, a mimo to, že se w samé lazebně několik osob ubytovati může, nachází se zde několik hostinců a následkem povodné od r. 1845. blíže lazebuho ústavu mnoho nově vystavěných domů, w nichžto příchozí povzdy příhodného bytu nalezne. — Služby lázenského lékaře, jaké jsou: pouštění žilou, baňkování a j. zastává zdejší zkušený městský ranhojič.

Dle udání nadjmenovaného pana doktora co do smíšení lučebního obsahuje w sobě naše woda: množství kyseliny uhličnaté, trony, kysličníku železničného, látek to rozpuštějících a posilujících, a užívá se tedy s výborným prospěchem proti řibačnosti, žáze, hostci, pakostni z ochablosti, krticím, souchotinám, křiviči, blednici a jiným neprawidelnostem w měšťanském počíšlování, proti rozličným slizotokům, krwotokům, wyraženinám, křecem w žaludku, zdušlosti, slezinnosti a těžkokrevnosti.

Uvažíme-li dále, že skoro každodenně dostavník z Prahy do Roudnice a zpátkem jezdí, že též každodenně parní loď Bohemia a Germania w Roudnici střídavě přistávají, že se ze samého ústavu lazebnho přes naše Lahe krásno-malebné údolí oku lidskému otvírá: jest jenom práti, aby páni lékařové obecenstwu trpícímu w nadzminěných nemocech lázně naše dobratiwě poroučeti sobě neobtěžovali.

J. Pawla.

Slowanské zpráwy.

* W nedávno vyšlém spisu „Štúrovčina“ (w Budině u Gyuriána atd.), w kterém skladatel Lanštjak, Slovák, počíná Štúrovo a jeho stoupenců ostře posuzuje, sdělen jest na str. 36—37. též dopis, z Bratislaví do Prešova již r. 1839. doslaný, z kterého pro všimnutí hodný obsah zde následující slova položíme:

„Naš předrahý Kollár sbírá pověsti, písni, pohádky, pořekadla, pověry a jiné památky národní.... Hleďte vše možné we vašem okresu druhocenné tyto známky národu sesbirati.... Wšechny písni, které w Kollárových, Zpěvankách nejsou, všecka slova, výrazy, konstrukce Čechům neznámé, pořekadla, pohádky, pověsti pilně a určitě w tom dáreči, w kterém je uslyšíte, poznamenávejte. Ty sbírky nám zaslati můžete, abychom je dále odeslali, totiž slowanská slova do Wídně a ostatní Kollárowi. Wídenští totiž Slowané hotují wydati Slovník česko-slowensko-moravský, t. j. slovník takových slov, kterým buď český, buď moravský, buď slowenský národ nerozumí. Bude to wý-

* Dle městských zápisních kněh a dle ústního podání jmenoval se dům pod č. 176. blíže chrámu Páně proboštského „lázeň“, a až do druhé polovice minulého století obyvatelé zdejší městského ranhojiče povzdy jenom „lazebníkem“ nazývali.

borný prostředek k upewnění duchowního swazku našeho.“

Jak řečeno, byla slova ta již r. 1839. psána; jak daleko se od té doby w dobré wéci, o které zde řeč jest, asi postoupilo? Co se učinilo zvláště wzhledem na dotčený slovník, jehožto vydání by zajisté velmi prospěšné a při použití předběžných prací, zvláště Jungmannova Slovníku, nyní dosti snadné bylo? Jak daleko dospěly již přípravy k němu? Či by to býti měly jenom zatím pouhé přípravy, pouhá chystání, z kterých by teprwa swým časem skutek wzrosti? Učinil by nám wdék, kdo by, maje místnější té wéci povědomost, nám o jednom jako o druhém nějakou potěšnou zprávou podal. Nebo každý jistě potřebu wywedení obojího swrchu podotknutého záměru uznávati musí. — Co se pak prvního týče, totiž sbírání národních památek k nějakému velkému národopisnímu dílu, jehož wywedení arci ještě w budoucnosti tkví: není opětné powzbuzení k bedlivému snášení hojně drobné látky ani u nás zbytečné. — ch —

* Na nové učiliště turecké w Cařihradě poše vláda srbská též pět mladých Srbsů, kteří se tam wyučiti mají. Každý dostane k zaprawení svých potřeb 600 toláru ročně. Poněvadž ale na tom učilišti jenom francouzsky a turecky se přednáší, tedy mladíci srbskí dříve těmto jazykům se naučiti musejí, což se též w Cařihradě, a sice soukromě wywede.

M. F.

Wlastenské zpráwy.

Ze Slaného nás došla radostná zpráva, že tam obnovený četný sbor střelců měšťanských nejvyšší povolení obdržel, při všech slavnostech pod vlastním praporcem tahnouti. Prapor ten bude bílý s pentí čerwenou; na jedné straně bude znak města Slaného, na druhé pak jméno nejslavnějšího císaře a krále našeho s heslem:

Krali krew swou obětujem,
Duši Bohu, srdce vlasti.

Swěcení praporce až do měsíce Října se prý odloží, poněvadž mladý hrabě Jindřich z Martinic, volený ochrancie toho sboru, w tu dobu do Slaného přijede. Doufáme, že pak o tom swatém obradu zprávu dostaneme. — Ač se někdy proti sborům měšťanským uštípačné a oušměšné hlasy ozývají, jest to přece wěc nad míru důležitá. Kde se takový sbor na základu lásky k vlasti a králi zřizuje s oučelem národním a občanským, tam na žádné hry na vojáky ani zpomenouti nelze. Cvičení se we zbrani a střelení do terče sluší mužům hotovým vlast a domov proti nepřátelům hájiti; a tentýž duch, který předky naše učili města hradbami opatřiti, duch vlastenecký podněcuj i dnes měšťanstvo k přípravám válečným, našim časům a okolnostem přiměřeným.

M. F.

We Chrašticích držela se dne 30. Května pamětihoná slavnost manželských druhotin čili zlaté svatby Matěje Křížka, selského výmiňkáře a choti jeho Barbory, rodičů to známého zasloužilého vlastence pana Matěje Rudolfa Křížka, purkmistra lounského, který s celou rodinou swou přídomenou jsa radostnou tuto památku svých rodičů vše možně slavnou učiniti se wynašažil. Bylo tu přítomno netoliko kněžstvo a ouřednictwo wůkolní, nýbrž i obecného lidu hojný počet, a nikdo bez pohnutí neopustil wzácnou tuto slavnost.

W Chebu byl dne 27. Května slavně installowán za purkmistra pan J. U. D. Jan Wládyka, známý svého časem co básník český.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.) Mezi našimi mladšími akademickými umělci nejvíce a s nejlepším oučinkem zabývá se životní

malbu *A. Dvořák*. On zvláště wyznauje se šťastným wolením motivů, dobrým šaténím a příznivým oswětlením; to všecko ale jsou přednosti, jichž nenabyl teprw zde, ale které již z Widné s sebou přinesl. Maluješ on nad jiné rád wýjevy z národního života slowanského, v jichž pojímaní obyčejně jest velmi šťastný. W jeho *drátenicích* (č. 39.) přewládá více studium přírody a pilnost, w jeho *wězni* (č. 26.) více idea. Třetí obraz Dvořákův, *newěsta* (č. 99.) w bohatém a malebném kroji selském okoli litomyšlského, je též utěšená známka pěkné schopnosti jeho. — W č. 60. představil pražský akademik *Gustav Schaller Rubensa a rodinu jeho*. Rubens sedí při práci se štětcem a s paletou w ruce, an žena a děti k němu se tuli. W право jest mladší jeho syn s ptákem na ruce, vlevo lichotí prvorozeneč jeho Albrecht chrtovi. Sestava wypadá nuceně a nezřetelně. Kdo nezná podobiznu Rubensovy první manželky, krásné blondýny Isabellu Brantovou z výtečného „rozkošného dwora Wenusina“, ze Schampa d' Aveschot anebo z podobizen mnichovské pinakotheky, Hessowými rytinami w obecenstvu rozšířených, sotva uhodí by, co obraz Schallerův představuje. Děti jsou hezké a plné weselé živosti, Rubens sám není podařen. W technice přivedl to Schaller dosti daleko, jak o tom swědčí jmenovité dobře pracované pozadi. — *Swatba z Plzenského kraje* od ml. *Krcupy*, též wychowance zdejší akademie, ač vždy začátečníka připomíná, nicméně chwalitebne zmínky zaslubojuje co důkaz pěkného snažení. — Nesmíme i mlčením opomítnouti čerstvý a wábny obrázek jiného ze zdejších akademiků, totiž *Schlesingrowo jitro na Lubi w Hamburku*. — Wýtečný *Eugen Neureuther* z Mnichowa zaslal dve obzvláště podařené miniatury, *illustrace to k báchorce o Popelce* (č. 224.) a k Uhlandové balladě *zpěvocowa kletba* (č. 225.) — W oboru zwěremalby opět letos množství wýtečných kusů zaslali *Volz*, *Benno Adam*, *Albrecht Adam*, *Eberle*, *Klein*, *Hohe* a *van Verve*. Okolnost ta, že tomuto odwětví vždy znamenité sily připadávají, nebudou nikomu divna, kdo povážl, jaké obyčejně obliby mají ti, kteří sobě mimo jiné i za čest pokládají, podporováním pěkných umění jméno Mecenášů sobě wydobyti.

Než přejdeme k malbě krajinní a architekturní, projdeme krátce ovocní a kwětinové malby. Musíme upřímně wyznati, že ústřice a burgundské raději máme na přistrojené, dobře obsazené tabuli, že zlaté oranže, čerwenolící jablka a purpurowé třešně raději widíme w temném listí bujných stromů ovocních, fialky a pomněnky při brčicím potůčku w zeleném háji, a růže a lilia za řádry milostných dám, nežli ohněm nejkrásnějších barev nápodobně na studeném, mrtwém plátně. Jest pak tento druh nejnižší stupeň umění malířského. Pro vyšší wýznam a wznešené idey není tu místa, a wýtečnost umělcova zakládá se toliko na dobrém wkusu, prawém smyslu pro barvy a obratnosti štětce. Úloha umělcova nepřesahuje co možná věrné nápodobení wywoleného předmětu. Jaký wýznam k. p. mají *misa ústřic se sklenicí malazského*, jak je *Kottula* w. č. 82. představuje, anebo *nakrojený sýr s několika wejci a máslem pomazaným chlebem* od *Marie Staubmannové* (č. 272.)? Dle našeho skromného mínění by se w tomto druhu snad přece něco, ač nikoli něco dostatečného dočistili dalo použitím symboliky selamu čili kwětinomlavy. W tom způsobu wynikají letos *Lach* z Widné s č. 15. a *Bilote* z Čech s č. 214.; jsou oni prawý *Huysum* a *Ruisch* naší wýstavy. K nim nejbliže řádi se *Wilém Weiss*, který zaslal z Rumburka dva kwětinové kusy, č. 38. a 180. Weiss jest krajan nás, rodem z Falkenowa, nabyl uměleckého svého wzdělání w Amsterodamě, kdežto po více let žil

co jeden z nejoblíbenějších kwětinových malířů, wyznamenán rozličnými odměnami, a navštívil nyní přibuzné své w Rumburce. — *Siebrowy* kusy, č. 200. a 201. z České Lípy jsou prostřední zboží. Radíme tomuto umělici, aby nemaloval s tak patrnou oblibou zakrnělé, od housenek wyžrané rostlinní exempláry; jest to obliba neduživá, protiwi se wší krasochuti. — Owocní kus č. 86. od Muichowana *Brodskeho* jeví tvrdost u wywedeni; *Cramerów* kus, č. 87., má při té samé ještě jinou chybou, totiž neprirozenou barvitost. (Dokončení.)

S m ě s.

Stařec w Rímě zatknutý. Ku konci měsíce Března, jak frankfurtské noviny piši, od karabinků w Rímě mezi množstvím potloukajících se po městě zahaleců starče jakýsi o berli ledwa se vlekoucí zatknut byl, aby co cizinec bez wýkazu a zaneprázdnění do své otčiny nazpět poslan byl. Přivedli jej na policii, kde on proti wýhostu z Ríma prosbu založil a následujíci o sobě zprávu ouředně podal: „Jmenuji se Domeniko Guidi, jsem rodic z Mandolfa a přišel jsem před několika dny z Fana do Ríma, abych s Jeho Swatosti papežskou mluviti mohl.“ — Na otázku, co by za důležitost na srди měl, vyprávoral dále: „We swé mladosti byl jsem w službě u jakési šlechtické rodiny, která w letě obyčejně swůj letohrad Campagna-Casino před městem obývala. Jednoho času musel jsem za přičinou služby okolo hlubokého a u břehu bahnitěho příkopu jít, kam i synek mého pána jménuem Giovanni wesele si za mnou poskakoval. Já šel swou cestou, hoch ale, wida rybičky blíže břehu se obweselujići, počal rukou we wodě loviti, aby některou z nich lapil; ale tu, nastrojte! s břehu sklouzl a w okamžení pod wodou byl. Já často po něm se ohlížeje to hned zpozoroval a ku pomoci mu spěchal, i podarilo se mi tonoucího chlapečka, ač bez znamení života, z wody wytáhnouti a jej trochu zkříšeného domů dowesti. A ten samý hošik, jež jsem vlastním odholáním od smrti zachoval, jest nyní diwným prozretelnosti božské řízením Jeho Swatost papež Pius IX.; toho abych spatřil a s ním ještě před smrtí promluvil, tu dalekou cestu jsem o berli do Ríma wážil — w té důvěrnosti, že se snad ustrne nad chorobou a chudobou mou.“ Policie bez meškání wýslech starce Jeho Swatosti ohlášila; Pius IX., který se dobré na nehodu tu za swé mladosti pamatoval, starce si bez prodlení do Quirinalu powolal, vlivně s ním o té události rozmouval a štědře ho obdařil. Ne dosť na tom; ještě mu listek s sebou do Sinigaglie dal, aby přibuzní jeho o starce a o dceru jeho wšemožnou péci až do jejich smrti měli, důchod spolu wykázaw, z něhož potřebnosti obou zapraweny býti mají.

Ant. Fehnrich.

Smrt Waldštýna Friedlandského učinila velmi silný dojem na všechnouho kardinala francouzského Richelieu-a. Nacházel on mnohou podobnost mezi rakouským Ferdinandem II. a francouzským Ludwíkem XIII., mezi Waldštýnem a sebou samým. We swých paměnostech horl slavný ten Francouz při zmínce o Waldštýnowi trpce a tklivě na „bídě tohoto světa, plnou odwíslosti od závislostí a bojácných králů.“ Paměti hodno jest, že právě w čas zavraždění Waldštýnowa obdržel Richelieu od krále rozmnožení swé tělesné stráže. †

Nowá knížka.

Pražský Posel. Sbírka užitečného i kratochvílného čtení pro lid gazyka českého. Dílu II. svazek 3. Cena 10 fr. sř.

Číslo 31.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) wydawa po
přášnich tříkrále za
týden, w outerý, ve
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

15. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Co soudiš, domine Ambrosi!“ přistoupil jeden z měšťanů a mistr počeštěného pořádku krejčowského k czechovnímu staršímu šewcowskému, který s libostí na to hleděl, že prápor svatých Krispa a Kristina tak veliký počet následowniků okolo sebe shromáždil, kterážto sláva těchto dwou svatých se v Sedlci až do dnešního dne bez umenšení udržela, kdežto patronové jiných pořádků menší, ba velmi skromný počet ctiteli v městečku tomto čitali a dotud čítají. — „Co soudiš, domine Ambrosi!“ oslovil šewcowského staršího mistra krejčowský, „zdali pak naše škola slávu svou dnešního dne uchowá, ano, ať dim, palma m victoriæ, totiž palmu vítězství obdrží?“

„Kdo o tom pochybuje, není dobrý občan, mistre Jene!“ odpověděl pan Ambrož hrdě, a slova jeho nebyla tak hledaná, jako mistra krejčowského.

„Hehe!“ usmál se krejčí, „kdo by pochyboval, že jsem dobrý občan? — Ale péče o slávu města našeho mi wselijakých pochyb do hlawy klade, domine Ambrosi! — Ano, kdyby ti naši scholárové byli drobet křtaltnejší a pulerowanější in extenis — prawim w zewnitřku, jako ad exemplar synowé pana purkmistra a pana primasa, jimžto jsem vlastnoručně nowé šaty ad gloriam civitatis nostræ sešíwal.“

„Jdete mi, mistre Jene,“ odslovil newrle pan starší Ambrož, „s waším křtaltnejším a pulerowanějším — to jsou také modní vyjádření, jako waše tatranské šaty. A proč kazíte naši krásnou řeč latinskými odpadky — ačkoli sláva bud latině a spisatelům jejím — ale naše řeč, w niž máte kroniku Dalimila, krásné mrawní spisy Tomáše Štítného, a nyní tak pěkné básně korunovaného weršowce Šimona Lomnického z Budče psané — ať se ani nezmíním o proslaveném Adamu z Weleslawina — řeč naše nezaslouží, aby byla przněna průpowidkami jinojazyčnými a modními barbarismy. Chcete-li wšak mluviti latinsky nebo řecky, ejhle! jsem pohotově. I já četl svého Aristotelesa a u wýkladu Cicero-

nowých knih de officiis mohl jste pohledati, kdo by se mně byl wyrownal. Ale jelikož ze zkušenosti přesvědčen jsem, že ten, kdo učenost svou na bidle wystrčenou nosí, wždycky w ní klopýtá, povím wám pouze česky, že od wyfintených synků purkmistra a primasa praničeho neočekávám, nebo, jak známo, se po třech letech ještě neprobrali z prwopočátečních prawidel materské řeči, na kterou naši mistři proti obyčejnému wyučování zwlaštní péci chwalitebně wynakládají, nebo materská řeč je přece wždycky základem všech nauk. Jak by tedy mohli prospívat w jazycích starých Rímanů a Řeků, aneb dokonce w alchymii a astrologii, nebo w mineralogii a jiných wědách, o nichž jiní hošíkowé již tak hezky švitořit umějí? — Jak powídám, mistře Jene!“ rozpaloval se mistr Ambrož wždy wice, chopiv se pláštiku krejčího, neb tento byl taktéž dle nejnowější mody oblečen, „Ty waše nowé mody a wšechny ty trety jsou jenom na zkázu; scholár má hledět do knihy a ne na sukni, mistře Jene! Co jsem já znal žáků w roztrhaných kontuších, jenž o dnech ferialních s mošnou na zádech po wesnicích chodili, a přece se dostali na wysoké školy pražské a stali se z nich muži, před nimiž i urození páni smekají. A dokud chwalitebné staré zvyky w našem městečku newyhynou, nemám starosti o naši školu, a byť i Jistebničtí, poněvadž mají protestanti nawrchu, samé doktry za učitele měli, kdežto u nás jen bakaláři a nejwyšě mistři učí; ba nepředhoní nás, byť jim i šestí ještě wice prálo než nyní, kdežto je celé okolí pro jejich neobyčejné štěstí, jenž jim we všech nehodách a pochomáčích vlast naši potkawších kličku rozwázalo, šťastníky neb Feliciany nazývá. Nebojím se přece o naši školu čili, což jedno jest, o slávu našeho města, dokud totiž chwalitebné staré obyčeje neodložíme!“

Za touto řečí se bylo mnoho posluchačů okolo nich nastavilo, kteří slyšice slova mistra Ambrože, pochvalně pokywowali hlawami a: „Boží prawda!“ ozvalo se skoro wšeobecně z ust.

„Wy jste ale hned zhorka nakwašen, mistře Ambroži!“ prohlásil se krejčowský mistr w rozpa-

cích, „a w každém slowě, jež k wám člověk promluví, aby pamatował na ono: *Noli me tangere!*“

Mistr Ambrož pustil pláštik krejčího a chopil se ho s druhé strany lewici. „*Když mermomoci latinskými drobty nás krmiti chcete, mistře Jene, povím wám též latinskou průpowěď: Tibi semitam non sapis, et alteri viam monstras?* — Rozumíte tomu, mistře?“ pravil již w skutku rozhoren.

„Máte předivné průpowídky!“ zapálil se krejčí, neb pronešená průpowěď byla pro učenost jeho příliš učená.

„Sám před sebe newidíte, a jinému chcete oka-zovati cestu — to je smysl slow mých!“ pravil mistr Ambrož. „A jakž jinak? wždyt newidíte, že všichni ti pánowé, co se do těch nowých tretů a krojů obláčeji, o naši školu málo wice dbají, kdežto dříve přece dobročinní podporowatelé její bývali.“

„A co tím miníte?“ ptal se krejčí jaksi vítěz-ně, nebo se mu zdálo, že mistr Ambrož s průpo-wěď swou i s podobenstvím klopytné.

„Já miním tolík,“ pokračoval šewcowský starší, „že jestli duch nowoty wšeobecným se stane, školy naše wyhynou, a toho přeoe každý dobrý občan že-leti musí. Já sice nejsem proti dobrým a moudrým oprawám, ale takové haraburdi, takové ničemné fintilstvi a chloubalství kazi mrawy a odwracuje myсли obzwlaště mladého lidu od přísných a zážiwných wěci k swětským marnostem a to se mi z celé duše protiwi. Wy pak, mistře Jene! schwalujete, ano podporujete řemeslem svým takovéto počínání, jak jste mi prwě powěděl, kde se wám naši scholárowé nelibili, že šat jejich dle slow wašich dosti pulero-wán nebyl, a takto jste nakročil proti slávě a pro-spěchu swé obce, a kdo proti obecnímu prospěchu jedná, jedná i proti swému vlastnímu. Wy tedy ne-widíte k prospěchu swému a přece schwalujete to, co wám ke škodě je — to jsem chtěl průpowědi swou říci!“ pravil od krejčího se obrátiw.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Arméni w Astrachanu zanásejí se nejvíce malým obchodem; mnozí z nich wedou směnný obchod w Moskwě, w Nižném-Nowgorodě a Jabítě. Astrachanská arménská církew zůstavena jest zwláštnímu arcibiskupu; při arménském arcibiskupství jest i kon-sistor, při níž se záležitosti, týkající se řízení arménsko-ruské wiry w Rusích, dle nejvyššího usnešení od 11. Března 1836. rozhodují. W Astrachanu počítá se půl třetího tisice Arménů Gregorianů; w druhých městech této gubernie nejsou žádní. Arménské církwe w Astrachaně jsou čtyry. 1. Chrám Nanebe-wzeti Panny Marie welmi krásné stavby při arcibiskupském domě, wystawěny na nejvyšší nařízení Petra Velikého. 2. Chrám Petra a Pawla, ohromný a welmi krásné stavby; wystawěny r. 1772. na

útraty astrachanských Arménů. 3. Sw. mučednice Kateriny, wystawěný r. 1782. od plukownice Taridčan-Toza-Hekowé. 4. Hřbitovní chrám Kristova wzkríšení, nadán od jisté ouřednice.

Katolický chrám stojí pod správou Kurata Je-romonacha ze řádu karmelitánského, wystawěn jest roku 1772. na jméno Nanebewzeti rodičky boží od kněze Romualda z řádu kapucínského.

Luteránu a Anglikánu w Astrachaně ne mnoho; první měli dříve wetchy dřewený kostel, ale za času mého přebývání w Astrachaně otewřel se nový za kanálem: slawnost posvěcení držela se 12. Čer-wence.

Musulmani dělí se w Astrachaně na dvě sekty: Tataři, Chiwinci, Bucharci a Truhlianci jsou Sun-nité, Persané Šiitě. Mají tři kadi (sudi) astrachanské a dva újezdní, jenž jsou pod správou orenburgského duchowního. Nenáwist, která tak silně w jiných městech Sunnity od Šiitů dělí, w Astrachaně není tak veliká.

Indù druhdy bývalo w Astrachaně do 50 hlaw, nyní zůstali jenom dva, a tito, poslední swědkové ohromného bohatství Sobri-Magundasa, předešlého překupnika salianského rybího průmyslu, skrývají se w mraku nepovědomosti. Zůstává ještě indický karawansaraj, a ten již chýlí se k úpadku.

Astrachanské kozáctwo záleží nyní z třech pluků; w každém jest jeden komandující štábni důstojník, pět jesaulů, * pět setníků, pět kozáckých prapo-rečníků, jeden bytowník, deset úředníků, písar a pět set kozáků. W r. 1817. dle wysokého nařízení přidalо se ke každému pluku půl druhé jízdné půlroty jízdných dělostrelců se 6 děly. Dle podpory najezdni-citta držívají zdejší kozáci každoročně w létě do-stihy u Kazacíského Buhru, které se daleko newy-równají dostihům knížete Tjumenewa. (Pokračování.)

D o p i s .

Z Libochovic nad Ohří.

Méně hojná žen roku minulého w celé naší krajině mnohé strasti a tajných slzí byla příčinou, a ne bez bázne a strachu hledět mnohý w budoucnost. Wšak proti všemu nadání zármutek obrátil se w radost. Stromy a osení wše-ho druhu objevují se w nejkrásnější bujarosti, a jestli wše-mocný Hospodin toto wše od nehody ochráni — což dů-wérne očekáváme — požehnaná a bohatá nás zajistě nemine žen. Spolu radostí nás naplnuje neobyčejný zástup dělníků a řemeslníků rozličných, jenž bez přestání prací se baví. Sotva jaro jen započalo a k práci přistoupiti se mohlo, každý, kdo poctivým způsobem chléb dobývati uwykl, poj-nou nalezá obživu.

Na rozkaz nejjasnejšího a welkodusného knížete pána pana Františka z Dietrichsteinů wice než 1800 owočních stromů bylo wysázeno, břehy Ohře mnohým nákladem upew-novány, w knížecí zdejší zahradě. ** a w tak zwané

* Podhetmaní u Kozáků.

** W této rozsáhlé a krásné zahradě pěstuje dlouhá již léta pan Karel Binder, kníž. zahradník, mnoho set nej-wzácnejších jirinek rozmanité barvitosti, a každému s vli-

„malé bažantnici“ vkusné a obsírné se zakládají chodníky, nádherný a v skutku velkolepý zámek libochowický s velikými výlohami se obnovuje, chodby a nádvoří, které pivovaru místo krovu slouží, nově se docela dláždí, a kamkoli jen oko pohledne, pracujících spatruje, tak sice, že každého dne — dletem v zahradě, dletem v zámku — všech dělníků na sto znamenati možno. Že tak mnoho u nás a právě v čase všeobecného nedůstatku a drahoty pro výživu se stává: to jediné a předewším milostivé vrchnosti děkovati máme. Že ale i nás chvalně známý vlastenecký vrchní ředitel sjednocených panství Libochovice a Budyně, p. Frant. Turynský, svou obezřestí a všeestrannou péčí valného podílu při tom má, zapříti nemůžeme. Jeho přimluvou se stalo, že obcím, lonského roku skrze krupobití nešťastným, k obstarání jarní setby jmenovaný kníže pán 150 mér ječmene milostivě zapůjčiti ráčil. Ano, aby též chudí a k práci docela neschopní — takových počet jest všude velký — podpory nalezli, odeslal ten samý kníže pán pro jmenované panství, soujmenná města a v nich přebývajícím Židům ouhrnkem 2375 zl. k swědomitému podělení. Mnohý chudas zajisté v duchu mu žehnati a za svou tak milostivou vrchnost vrouceně se modlit bude, a ne jedna slza vděčnosti padne na chléb, jež ze štědroty pána svého požívá.

Srdečné a wrelé wzdáwány buděte díky takové vrchnosti, která jak vykázáním hojně práce za plat wywyšený, tak též udělením bohaté almužny v nejpříbějnější době o poddané své právě otcovsky se stará.

P. Karel Zima,
kaplan.

Slowanské zprávy.

Studenti slowanští, kteří svá studia odbyvají v Lipsku, a při nichž ovšem kmen lužicko-srbský nejvíce zařoupen bývá, zřídili sobě nyní s povolením představených zvláštní „Slowanskou společnost“ (Slowjanske towarzystwo). Záměr té malé společnosti jest, aby se lipští studenti slowanští vzájemně s literaturou hlavních kmenů slowanských blíže seznamovali, a k tomu hlavně čtením časopisů a čelnějších kněh v řečích oněch kmenů se wzdelávali. Sdělím zde, co lužicko-srbský časopis „Tydženska Nowina“ w č. 20. o té věci vypravuje.

Jíž před několika lety bylo od studentů v Lipsku „Slowanské towarzystwo“ založeno, jehož záměr byl: „prostředkem přátelského rozmlouvání a poučení seznámiti se s jinými slowanskými jazyky, a s jejich literaturou se spríznit.“ Tovaryšstvo to se však odchodem předešlých členů, kteří svá akademická studia byli skončili, zase rozešlo, jeho pak majetnost, totiž malá knihovna, připadla, jak se praví, z části „Srbskému towarzystwu“ na gymnasium budyšinském.

Když se pak příchodem doleji jmenovaných studentů, do Lipska na učení se seslých, malý počet lipských Slowanů opět rozmnožil, nastala mezi nimi záhy potřeba, aby w nějaký spolek sestoupili, kterýž by je na čas jejich w Lipsku trvání sjednotil. I scházeli se tedy jednou za týden, rozmlouvajíce při takových shromážděních o záležitostech slowanských.

Ačkoli tyto schůzky a přátelské rozmluvy s jedné strany svůj jistý prospěch mely, přece nicméně s druhé strany opět newiděl se býti dostatečný. Z té příčiny se doleji pojmenovaní studující na tom usnesli, aby jistá pevná pravidla stanovní čili statuty sestavili, a na jejich základě nyní ono nowé „Slowanské towarzystwo“ založili.

Dnou ochotnosti tyto oblíbené květiny ukazuje. Zvláštní pozornost zaslubují jeho semenáčky.

K tomu se rychle začátek učinil: statuty byly sestaweny, akademickému představenstvu předloženy, wče od něho za dobrou uznánu i schwálena, a tak „Slowanský spolek lipšských studentů“ bez překážky zjewně dovolen.

Bude snad čtenářům vděk, když i něco ze základních pravidel zde u vědomost uvedu.

Záměr tohoto Slowanského tovaryšstva jest, jak swrchu již napovězeno, aby přátelským rokowáním, vzájemným poučením, čtením, výkladem a převodem slowanských kněh (anebo též německých, Slowanstwa se týkajících) známost hlavnějších slowanských jazyků mezi oudy se rozšírowala, a sice aby se jim jednak přiučovali, jednak jejich porozumění sobě usnadnili; tímto pak prostředkem slowanskou literaturu wůbec a její pokroky poznávali. K tomu konci potřebné knihy kupovány budou ze snešeného jméni téhož tovaryšstva, a tak se knihowna založí, při čemž obzvláště na slowanské časopisy a noviny hleděti se bude. Tovaryšstvo má dva představené, totiž *staršího a listowníka*. Úkol „staršího“ jest, ustanovené schůzky řídit, knihownu w pořádku držeti, a tovaryšstva wšelikým způsobem se zastávati; „listownik“ musí pak písemnosti spolku a jeho pokladnici pod dohledem chovati. — Kdyby se tovaryšstvo to svým časem rozešlo a během pěti let opět znova nezaložilo, má jeho majetnost „Srbskému tovaryšstwu“ budyšinských gymnasií, a kdyby snad i toho více nestávalo, tedy „Matici srbské“ připadnouti; mezi tím pak u akademického přednostenstva uložena bude. Z té příčiny má se každého roku „zpráva“ o tom spolku u veřejnost podati, a kdyby se to nestávalo, jsou jak budyšinské Srbské tovaryšstvo tak Matice srbská oprávněny to požadovat.

Nynější „starší“ lipského Slowanského tovaryšstva jest Michal Čyž, studující práv a filologie slowanské, z národu lužicko-srbského; za listowníka wolen jest Straka mladší, studující bohosloví, z národu českoslowenského, tedy nepochybne Slowák. Ostatní zakladatelové jsou: Petr Kawčinski, studující filosofie, z národu polského; Straka starší, studující bohosloví, též z národu českoslowenského; Karel Mráz, studující bohosloví, a Herman Wela, studující práv, oba poslední z národu lužicko-srbského. Fr. Doucha.

Wlastenská zpráva.

Přátelům oblíbeného zpěvce pana Mayra, jehož jsme tak nenadále a neočekávaně ztratili, bude zajisté mlo o něm něčeho zwěděti. Zpíval ře na koburkém dworním diwadle před celým dworem Masaniella w Němé z Portiči s velikou pochwalou. Hned po diwadle přinesl mu státní radha z Hessu pozvání k další pohostinské hře a k zůstání při tamním diwadle. Pan Mayr se však jen k pohostinské hře uwolil. Dne 17. Června přijede anglická královna do Koburka, kdežto pak se bude ještě pět zpěwoher dávat, w nichžto p. Mayr Roberta, Eleazara (w Židowce), Alamura (w Belizaru), Sewera (w Normě) a ještě jednou Masaniella zpívat bude.

Umělecká výstava w Praze.

(Pokračování.) Nyní obratne se k malbám krajinným a architekturním. W tomto odvětví akademie naše, pro které přece má nejlepšího professořa w osobě čestně známého pana Maximiliana Haushofera, u srovnání se statnými representanty historické a životní malby téhož ústavu dosílo málo poskytuje. Matadorové krajinomalby jsou u nás vždy ještě Liehm a Hawránek. Liehm podal letos tři krajiny, všecky z nejvíce květoucích okrsků krásné vlasti naši: č. 45., krajinu u Eichwaldu, č. 51., zříceniny hradu Kostomlat a č. 221., krajinu u Duchcowa, z nichž

obzvláště první a poslední skvěle osvědčuje nové pokroky tohoto schopného akademika. Jsouť básnický a s prawým citem pojaty, a wyjma některé sestavy stromů, naskrze dobře nastíněny. Liehmův štětec přijemně a široce přednáší a wyniká hlavně w teplých, jasných, oučinně lomených barevných odstínech. Číslo 51. w celku méně nás dojalo. Při výtečně podárených některých zevrubnostech zdá se nám jaksi napnuté, oblaky pak, s kterými Liehm jinak výborně zacházeti umí, příliš jednotvárné a bez dostatečné harmonie. — Hawránek dělá dobré přírodní studie; je nejvíce šťasten u volení partií, pojímá patrně s láskou a oblibou a nahražuje znamenitou technickou obratnosti, co mu na vyšším duševním vzletu schází. Jeho čtyry letos vyšpanělé krajiny nalezi mezi lepší letošní výstavy; wšecky jsou dobře drženy a zajímají příjemnou, třeba ne marný prázdnou barvitost. Při jeho rybářské chatřci u jezera Chiemského musíme poznámenati, že vlnobití není dosti studované. Škoda, že Hawránek často výraz celku pro příliš ouzkostné pilné vypracování jednotlivosti zanedbává. — *Wolf a Brechler* podali každý po dvou krajinách, které co práce začátečníků vždy povšimnutí zasluhují. Onen šťastněji umí volit své předměty a je pojímati, tento má víc technické obratnosti. — Hilbertova postranní kaple gotického chrámu (č. 250.) je příliš málo studovaná, vyšedení však je plné a schopnost malířova patrná. — Prof. *Haushofer* podal tři obrazy: *partii u diwokého císaře* w Tyrolech (č. 147.); *klášterní zahradu* s výhledem w dálce na obě malostranské mostecké věže a vykrajovanou zdí ověnčený hřbet Petřínu (č. 170.), pak *Pillerské jezero* w Tyrolsku (č. 282.). Haushofer je mistr w kreslení a slavný pro svou sběhlost u vyvádění. Wšecky obrazy jeho zajímají výtečnou, vzdružnou barevností a věrností i templotu tónu. Jednotlivosti jsou rovně bedlivě dle přírody studovány jako jasné a harmonicky sestaveny. Jediné u vyšedení popředí bývá méně šťastný. — *Staré okno hradu Bozkowického* na Moravě a krajina pod č. 193. od *Ranzmayra* w Praze se zdržujícího nalezejí mezi obrazy prostřední ceny; od umělce toho, jehož schopnosti odjinud nám chvalně známy jsou, byli bychom něco lepšího očekávali. — Mnichowana *Etzdorfa norwesky wodopád* (č. 45.) uchvacuje nás na chvíli svou romantickou kompozici, brzo však zničuje dojem tento svou bezúčelnou pustotou a chladností, jakož i některými podivnostmi w podrobnějších částkách. — Č. 27. a 141., *krajiny u Staffelského jezera*, a č. 29., *krajina na Labi* od *Morgensterna* z Mnichowa, mohly by, jmenovitě co se týče swobodného, malebného a přece přirodě věrného provedení břehů, mnohým krajino-malbám za wzor sloužiti. Castěji znamenaná zvláštnost Morgensternova je to, že w barvě a vzdělání světla mnohem více jest harmonický nežli w kreslení. — Mezi množstvím herou novější krajinomalby z düsseldorské a mnichowské školy poutaly nás nejvíce výtečné obrazy *Achenbacha*, *Leua*, *Schirmra*, *Stange-a* a *Zwengauer*. Achenbachova genia poznali a obdivovali jemu jsme se naučili we vicerých výstavách. On jest veliký we velikolepém pojímání a mistrovském provedení jak severní tak jižních krajin; téměř pak nedostížený ještě w představování, w jasné věrnosti a ohromnosti jak tichého tak i diwoce rozbouraného moře. — W krajině severní jest Achenbachovým nejdůstojnějším sokem krajan jeho Leu. Jeho *norwesky wodopád* (číslo 6.) a *norwesky fiord* (č. 63.) jsou genialně promyšleny, přísně w nákresu, nad obyčej prawdivě a krásně silným, mocným štětcem, a při tom velmi harmonicky pracovány. — *Bürkelovy* obrazy, které svou výtečnou kompozicí, wzorním kreslením a původním provedením tak význačně wynikají, nalezly letos

nepowolané káratele, kteří je chladnými, skleněnými a Bäh milý wí jakými jmenní. Bürkla pak se zastávali, bylo by nositi sowy do Athen; umělec tento dávno sobě získal zaslouženého u obecenstva uznání. — *Wilém Klein* z Düsseldoru byl se svým kostelem w sněhu (č. 192.) mnohem šťastnější nežli se swou, byl i podle přírody věrnou, přece prázdnou a jednotvárnou *węcerni krajinou w deseti*. — *Karel Rottmann*, který nám již tolík s duchem pojatých obrazů divoké, welikánské přírody předvedl, ve svém letos vyšpaněleném kuse, *jezero u Berchtesgadenu* (č. 8.) pozadu zůstal za svými předešlými výtvory. Nechceme tím říci, že obraz jeho, na který by mnoho jiných umělců pyšními bylo, není pěkný, ale od malíře takového nadání, jako jest on, právem požadujeme něco výtečnějšího. — Obě krajiny *Schmidtovy* z Düsseldoru (č. 54. a 112.) při vši nepewnosti a neustanovenosti u vyšedení zajímají svou prawdivostí, dobrou barevností a elegancí, vzdalujejí se komediantské šarlatanerie, ku které jmenovitě předmět čísla 112. snadno zavesti mohl. — Z obrazu Berlínana *Th. Krügera*, jenž jsou zdárne malovány, zanímavější jest pustá krajina č. 83., nežli ona braniborská č. 195. — W partií z baworských hor od *A. Seidlu* z Mnichowa (č. 209.) jest příroda horní velmi věrné pojata, vzdáli i obloha pěkné a vzdusné, a w celku výborný souhlas.

(Dokončení.)

S m ě s.

Na výstrahu. W Zaběhlicích bliže Zbraslawi spadla asi pětiletá holčina dne 28. Května do kotle vrelé wody k paření prouti na pleťivo ustanovené. Nadarmo byla wšecka jí poskytovaná pomoc, neb jak ji ještě živou vytáhli, při svláčení oděvu zároveň kůže a maso opadávalo; byla živa ještě 18 hodin. Bylo to bolestné úpění tak ouštěho, newinného dítěte. Zahodno jest, by každá mati dítka bedlivě okolo sebe opäťovala, nebo jen z nedbanosti ten kotel poklopnu neměl — arcí po oučinku zlá rada.

W. Ris.

Marionetty (loutky) jsou známy každému, kdo viděl hru s pimpriletem, ale málo komu bude povědomý původ jména toho. Slovo Marionette pochází od Marion (zdrobn. Marie) a wztahuje se na jisté starodávní procesí w Benátkách. Zpočátku byly ozdobou toho procesí urozené panney benátské, které nazývali Marie, časem však stala se ta wěc urozeným slečnám obtížnou, a na jejich místo nastoupily loutky welikosti lidské, ze dřeva pohybliwe udělané, které byly w bohaté šaty oblečeny a Marionetty nazývány.

Wzdcný příklad manželské lásky. Duchaplný kníže Fridrich ze Švarcenberka uveřejnil nedávno příběh chudého nádenníka, který zmrzačilou svou ženu po deset roků každé léto na káre třicet mil daleko na wenek wozil, kdežto pracováním we dne a w noci sebe i ji živil a ošetroval. „Nuže, pánowé,“ končí šlechetný kníže svou povídka, „jenž dvoříte se pěšky, jízdecky i we wozích, wy uhlazení pánowé s cigary a kyrami, jdete a číntě tolíkéž pro ty, které milowati se stavíte. Deset let pracovat, trpět a se nuzovat pro ubohou, wnad prázdnou, zmrzačilou ženu, po něvadž jste ji to před Bohem přislibili!“

O u m r t i.

Slavný spisovatel a vroucí milounk i obrance národa slowenského, *Jan Čaplowic*, zemřel dne 29. Května w 67. roce věku swého we Wídni, kdežto žil co dozorec nad hrabecími Schönbornewskými statky.

Číslo 72.
24. roční číslo.

Časopis tento se ve
skledu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawa po
pálarach třikrát za
týden, w onterý, we
čtvrtok a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodí přes dvár).

17. Čerwna
1842.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Prawda to, tak dobré!“ ozývaly se hlasys
w dawu.

„Jakž by nebylo prawda, an to všechno na
bilem leži!“ — obrátil se mistr Ambrož k poslucha-
cům, mezi nimiž se byl krejčí zahanben ztratil.
„Proč pak má jistebnická škola důchodů dosti, na
něž naše již nouzi trpěti začíná? Ať se žádný ne-
wymlouwá na bouře a boje, jenž před krátkem vla-
sti naši lomcowaly, ale že kališnici uhnouti se ne-
chtejí od obyčeju předků swých a wědi, školy že
jsou základem blaha obecního; i ačkoli proti králi
a pánu swému, nám milostiwému, se bouřili, neza-
pomněli přece na školy. Naši fintilowé, i ať to již
powim bez obalu, počinají w zaslepennosti swé pořád
nowé náboženské zpoury, jen aby se skvítí mohli;
co ale evangelium káže, to nečini; nepřičini se, aby
wyučowan byl lid, ale pohlížeji s opovržením na
školy wenkowské, a kdyby těch nebylo, neskwely
by se školy pražské před jinými, a jiní národové by
nechodili k nám, dlužiti si wědy u nás. Medle kolik
patronů nám ještě zbylo asi w pěti letech, co na
školu naši přispěwky swými pamatuji? — Pan Šimon
Wrchotický —“

„Dobrý to pán!“ — „Učeny to pán!“ — „Čech
s duší a tělem!“ ozývali so hlasowé w dawu.

„To je jeden ještě ze starých časů, jichž bohu-
žel již pořídku!“ doložil k tomu mistr Ambrož.

„Nezapomínej, mistre Ambroži, na pana Ha-
nuše Měšetického!“ ozval se jiný hlas.

„Prawda, prawda!“ usmál se šewcowský starší
sarkasticky, „ten Měšetický pán se nosí podle do-
brého starého kroje, a newěděl bych, aby kdo širší
a wolnější župan měl než on. Také se o jeho uče-
ností diwy powidaji.“

„Wždy byl na wysokých školách pražských!“
wskočil mu do řeči prwní chwalorečník pana Měše-
tického.

„Proto je jeho učenost tak newywažitelná,“
doložil mistr Ambrož, „jakto ten nejmělčí rybníček,
když by se z něho woda sejtem wybírala.“

Přirownání toto zbudilo wšeobecný smích, nebo
byl mistr Ambrož považován za nejučenějšího ze
spoluměštanů swých, a k tomu byl znám co muž
pevné, usedlé powahy, jemuž blaho obce a pak
čest pořádku jeho nejwice na zřeteli ležely; slova
jeho měla tedy welikou wahu jak w radě tak i u spo-
luobčanů jeho, a koho on swým zřídka prohozeným
wtipem šlehl, ten se tak brzo nesprostil posměchu
Sedleckých, a jeden z pořádku mistra Ambrože,
maly, wesely mužiček, zastávajici kromě řemesla
swého úřad písničkáře w krémách a řečníka o swat-
bách i o křtinách, začal po utichnutí směšného hla-
holu:

„Ten nás pán z Měšetic
Má w hlawě wic než nic —
Má tam slow nahromaděných
O alchymii, astrologii a jiných —
Kdož by rekl, že to nic?“

„Dobrě, dobrě!“ wolali se smíchem poslu-
chaci. „Dej si zaplatit za swou chwaloreč od pana
Měšetického, Wacławe!“

„Myslite?“ otočil se mužik dwa- i třikrát na
patě; „nu počkejte, já wám ještě něco powím!“
A w rozmaru ruce o bok podepřev začal opět:

„Ten nás Měšetický pán —
Stědrota to pouhá, prawim wám!
Bůh té potěš, Bůh ti pomož,
S bidou se wic swétem nenos!
Řekne wám snad tisíckrát,
Ba i třeba wicekrát,
A nechce za to nic,
Nedá ale také nic;
To je štědrý nás pán z Měšetic.“

Pochwala hlučnější se rozléhala w dawu, a w
několika minutách se roznašely od ust k ustům verše
sedleckého weršowce.

Tu zawznél cinkot malého zvonku s radnice,
swolávaje konzely, obecni starší, jakož i starsi po-
řádků do radnice, odkud pak se wšickni představeni
městečka urozeným a učeným hostům wstří bráti
měli.

Asi půl hodiny od městečka Sedlce k východu
stála na malém návrší twrz Wrchotice, trůnic nad
malou wiskou, naležejici dědičně pánům na Wrcho-
ticích, z nichž poslední byl pan Šimon z Wrchotic.

We wysoké, podlouhlé komnatě twrze wrchotické widime posledního z kmene Wrchotických. Byli to kmet asi sedmdesáti lety, wysoké welebné postawy. Lysá hlawa jeho byla na skráních owěnčena stříbrnými vlasy, dlouhé, co mléko bílé a s velikou péci pěstované wousy splývaly až po pásy jeho. Jiskrné posud oko, nad nímž se wysoké čelo klenulo, swědčilo, že sily duševní w ném neubýlo, ano w každém tahu podlouhlého obličeje jeho se jewila ráznost a síla powahy, orliči nos jeho dodával obličeji jeho ráz jakési přísnosti a neustupnosti, která by nemile pozorovatele se byla dotknula, kdyby jemný, stále kol rtů pohrávající úsměch přísnost tuto byl nemínil. Oděn byl we dlouhý, skwostnou kožišinou lemowaný župan, obyčejuňto swrchní roucho staré šlechty, držící se pewně starých zvyků.

Seděl ve wysokém, uměle wyrezáwaném křesle, na jehož lenochu se znak pánů Wrchotických pyšnil, u welké dubové tabule, na níž mnoho kněh, pergamenů, geometrických a hwězdárských nástrojů leželo. Po prawé ruce jeho ležela newelká, perlówymi mušlemi velmi uměle vykládaná skřín, naplněná rozličnými listinami, w nichžto se pan Simon velmi bedlivě probíral; brali jednu listinu po druhé do ruky a kladl je před sebe, když byl dříve buď celý obsah její pozorně přečetl nebo jen zewnitřní nápis zběžně přeběhl.

Hluboké ticho panovalo po celý tento čas w komnatě, neboi pan Simon byl tak zcela do práce swé pohřízen, že sotva dýchal, a jen kdykoli nohou pohnul, zašustěl po komnatě písek, jímž čistě udržnuta podlaha posypána byla.

Konečně byl pan Simon se čtením u konce, i wzdychnul zhluboka a jal se listy opět do skříně ukládati. Ještě jen jedna pergamenová listina ležela před ním, i zabral se opětne do čtení obsahu jejího, namočil pak pero a připsal dosti ještě obratnou rukou několik rádků na dolejšku; když pak inkoust uschl, složil ji pečlivě a přitisknuw ji ke rtům swým ukládal do skříně; welká slza, jenž byla z oka jeho ukápla, trptytěla se na ní.

(Pokračování.)

D o p i s. z Wídni.

(Fr. Palacký a slavnost jemu k rozlučení přichystaná.)

Maje we swých zprávách pokračovati, přibíram se raději hned k nejnovějšímu a Wám spolu jako Pražanům nejbližšímu. — Od 27. Května do 12. Čerwna t. r. trval mezi námi slowutný nás dějepisec, p. Frant. Palacký, aby we zdejším tajném státním archivě a císařské knihovně data některá k dějepisu wálky husitské ještě vyčerpal, při čemž téz opisy četných listin z archivu státního k diplomataři, pro české Museum sestavovanému, zde objednal. Sdělil nám, že I. díl historie jeho jazykem českým sepsané bohdá letos ještě do rukou se nám dostane a že on, rovněž roku běžícího, k wydání předuležitého díla swé-

ho, staročeského místopisu totiž, z něhož nám jako na ukázku w lonském musejnku již něco podáno bylo, přikročiti sobě předewzal. — Dne 11. t. m. u večer před odchodem wáženého hosta tohoto uspořádána jest ke cti jeho schůzka čili beseda w síní u Šperla na Leopoldově, přičemž mimo něj wys. uroz. p. hrabě Leo Thun, srbský literat p. Vuk Stefanovič, prof. a dr. Neumann a Zlatarovici, drwé. Miklošić, Dwořáček, Grünwald a. wice jiných mladších doktorů, úředníků, studujících, umělců a honoratiorů ze všech zde žijících kmenech slowanských: Čechů, Morawian, Slováků, Chorvatů, Krajinců, Srbs a Polanů, ouhrnem přes sto osob přítomno bylo. Přednášeny byly při příležitosti této čtyry, dílem schwalcne složené, dílem již známé sbory české, pak jeden čtverzpěv a jeden sbor w ilirském jazyku. První příspětek u večer pronesl professor Zlatarovici na zdraví J. M. Cis. Ferdinandi I., na to promluvil p. dr. Grünwald w srdečné a jadrné řeči k wáženému hostu, líče zásluhy jeho o českoslowanskou literaturu a zvláště historii naši, načež podána jemu od p. V. Furcha důmyslně pojatá, k této příležitosti zvláště složená a úpravně vytištěná báseň, již i wšickni přítomní poděleni byli. P. Palacký porownaw w odpovědi své stav života slowanského při prvním jeho do Wídni přijití před 25 lety s nejčim, projewil srdečnou radost nad nowějším vlastimilovným počináním Slowanů zdejších, k čemuž přání, aby chom cestou zákonni w chwalitebném snažení swém pokračovali, slouky nás wšecky hluboce dojmajícími připojil. Na te pozdravil jej wážený Vuk Stefanovič we jmennu všech jižních Slowanů a jeden z přítomných Poláků jménem celého národu polského; naopak slowutný host nás, projewil radost nad zpozorovanou zde panující wzájemností wseslowanskou p. Vukovi Stefanoviči zvláště příspětek pronesl. Potom připil p. Doležálek starší — veterán to mezi zdejšími Čechoslowany, zvláště o zavedení českých služeb božích na Wídni zasloužilý a starý přítel pana Palackého — na zdraví lidumila a chloubu naši, wys. uroz. pana hraběte Leona Thuna, který později slouky ráznými přání swé prohlásil, aby we sidelném městě tomto jakožto nejpříhodnějším středišti rakouských Slowanů, národnost slowanská cestou zákonni zdárne se wywinowala a wzájemné interesy mezi Slowany zdejšími vždy více se pěstovaly. Potom připjeno p. drem. Grünwaldem p. Doležálkovi, tomuto před 25 lety téměř jedinému pravěmu Čechoslowanu we Wídni, a p. drem. Kureticem pp. Miklošićovi a Zlatarovici, pak p. drem. Dwořáčkem všem mladším naděje plným Slowanům wúbec a básníkovi V. Furchovi zvláště, který příspětek ke cti jmenovaného p. dra. Dwořáčka, Morawana to národnosti slowanské co nejvíce milovného a wše dobré podporujicího p. drem. Grünwaldem, opětován byl. Potom přednášel ještě p. W. Fingerhut we jmennu zdejší českoslowanské studující mládeže díky a úctu panu Palackému za jeho zásluhy o národní oswětu českoslowanskou, načež ku konci pozornu připjeno p. drem. Dwořáčkem na zdraví našeho nejmilosrđejšího císaře a krále Ferdinanda s celým rodem rakouským, který Slowanům pod jeho žezlem stojícím touž lásku a péci jako ostatním národům swým prokazuje a jich zásluhy zwoleniin třech nejwytečnějších našich učených, mezi nimiž i wáženého hosta našeho, zaoudy c. kr. akademie wěd jak náleží uznává a ocenuje, po čemž společnost shromážděná po 11. hodině rozcházeti se začala. — Ze při každém pozdravu a příspěku stohlasé: „Ať žije, Živio, Bądź zdrów, Sláwa mu“ atd. se ozývalo, srdečná a nenucená radost z očí všech přítomných zářila a howor přátelský we všech národních slowanských — w kterých i wýs uvedení příspěkové pronášeni byli — po síní se rozléhal, to snad udávati ani potřeba. Byltě to večer, jež zdejší Slowané jistě k nej-

krásnějším dobám svým počítati budou a který žádnému z nás účastníků tak brzo z paměti newyjde; nebo bylo to shromáždění synů jedné a téže milované matky, matky naší Slavie, jenž prokázati chtěli úctu a srdečné díky své jednomu z nejvýtečnějších bratrů svých, muži to, jehož závidí Čechoslovani umě všickni národné sousední, jímž se wychloubá země moravská, byvší jeho kolébkou, jemuž mnoho děkovati mají Čechové — w jejichž středu on nyni obývá — za osvědomění své národnosti a poznání historické své důležitosti a k němuž konečně s úctou pohlížeji ostatní bratři Slované! (Pokračování.)

Slowanské zprávy.

Historicko-filologická třída c. k. ruské akademie věd přijala návrh p. E. Kunika, který sbírku příspěvků k poznání staro-bulharské řeči a literatury vydávat chce. Učel jich má být dvojí, filologický a historický. W onom ohledu mají se především němečtí a západoslowanští učení s tím seznamovati, co jednotliví zpystateli v Rusích o té věci posud napsali. W tomto ohledu má se z obsírné starobulharské literatury zvláště to vybírat, co k objasnění historie byzantského vzdělání a vlivu jeho na Slovany slouží. Jednotliví swazkové toho spisu mají v neurčitých lhůtách wycházeti.

* Dne 7. t. m. pokusila se v Záhřebě ponejprv společnost ochoťníků o provození diwadelní; dávalo se „Štěpko Šubíć“ a „Raztrešen“, obojí podlé Kotzebue, a sice velmi zdařile, před četným obecenstvem a s hlučnou pochvalou. To zvláštního bylo při tom, že pp. ochoťníci žádných ochoťnic naleznouti nemohli a tak tedy diwadelní herecky o pomoc pozádati museli. Dne 14. mělo se totéž představení na mnohonásobnou žádost opakovati.

* Má-li Pannonia pravdu, čini národní duch v Šáwnici pokroky; aspoň nechtejí Šáwničané německé diwadelní hry navštěvovati, a společnost tam přislá musela s neporizenou opět odtahnouti. I pozvání na maďarský bál prý měšťané zkrátka odbyli; jen Šáwničanký, jakožto dcery Ewiny, nemohly se lahodných zvuků taneční hudby ubrániti.

Ohlas strany německé literatury.

Pan K. Štorch oznámil nedávno w listech těchto, že u nás tudy časy velká válka byla, w níž o německou literaturu, vlastně a nejbliže ale o filosofickou její stránku šlo, a že se we dvojím jazyku wedla atd. Mám za to, že se válka ta newedla o německou filosofii, tím méně o německou literaturu wůbec, nýbrž jen o *způsob*, jakým se proti německé filosofii brojí. Mám také za to, že literatura naše nemá být v skutku dle wnitřní a zewnitřní povahy své ani německá ani francouzská ani anglická, ale právě česká, t. j. samostatná. Ona má být právý a poctivý odlesk naší národnosti, ano, abych raději řekl, naší čechosti. Ona má být čistý význam našeho vnitřního a proto psychologického uzpůsobení, ježto nezáleží jedině w řeči co řeči (řeč je nutnou spíše podmínkou, nikoli wšak základem národnosti), ale spíše w tom, co již jednotlivého člověka liší od druhého, totiž w nerzech, swalech, kostech národných, t. j. we způsobu, jakým národ přirozeně věti, myslí a se snaží, což opět podlehá nejvíce vlivu přírodním zemí vlasteneckých, a ty jsou národním od Boha vykázány. Literatura česká má tedy být čistý, t. j. přirozený odlesk českého čtení, myšlení a snažení. Sem náleží již pojem našeho vlasteneckví, jehož nejskôr lejší forma je spisovatelství.

Tuto přesnost literární možná ale zachovati dvojím způsobem. Buď když u postupu literárního docela obled nevezmeme na literatury cizozemské, auebo když vlivu literatury cizozemských potud jedině se pedrobíme, pokud toho

literatuře naši třeba jest, t. j. pokud to žiwej nás národní snese. První způsob jest nejjistější ale také nejnewydatnější prostředek. Pomyseleme jen, kam by nás exclusivnost taková konečně vedla! — A wšak ona se w celku ani nedá uskutečnit. Než w pedagogickém obledu jest snažení takové zvlášt u nás, jenžto jsme teprw za novějších časů s ustrnutím poznali, jak naše národní sily cizozemní vlivy, zvlášt němcinou másti a od přirozeného směru uchylouvat se počaly, powždy dobrý prostředek, čistití sily národní. Prostředek ten je we mnohých vědách *časem* i potřebný, jako k. p. we filosofii a pedagogice. On je ale právě jen pedagogický přechod k právě národnosti, která podlehá vždy záměrům čistolidským.

Druhý způsob obírat se literaturami cizozemními ku prospěchu literatury domácí není již tak snadný. Nebo tu se má k tomu hledeti, aby se přewádělo z cizích literatur do domácí jen to a tolik, co se pro národ w skutku hodí, t. j. co pro jeho individualnost, pro jeho duševní a tělesné sily dostojo jest. K tomu je wšak známenitého psychologického vzdělání třeba, abychom do cizího obleku neepali to, čemu nelze w něm choditi. Při mnohých vědách a naukách netreba ovšem prawidla tohoto tak přísně sestrít, jako ku př. v přírodnictví atd.

Jest wšak ještě jeden způsob zachování přesnosti literární, a ten jest nejwydatnější, ale také nejtěžší. Jest to polemika proti literaturám cizozemním auebo spíše kritika přesnosti národní, jenžto k tomu prohliží, aby se dílem nekalily sily národní živly nenárodními, t. j. domácí individualnosti odporujičími, dílem ale aby se warovaly nesmyslů a odpoví, ježto ona důkladně wytknouti se snaží literaturám cizím. Stupně tohoto dosáhnouti jest — jak právim — velmi nesnadno, poněvadž spisovatel na něm stojící musí velmi dobré znati nejen individualnost národní, nýbrž i literaturu cizí, již wady a nesmysly wytyká. Nebo wady a nesmysly tyto nelze wytknouti ze stanoviska pouze národního, poněvadž by to velmi směšné bylo, kdyby jeden národ jinému za chybou pokládal to, w čem tento dle přirozeného pudu zalíbení má, jedině proto, že w tom sám zalíbení nemá; nýbrž nesmysly ty musejí se odpory odůvodnit, jenžto wži w cizím národu auebo w jeho literatuře. Kdyby se ale stalo, žeby někdo z nás proti kterékoliv mimočeské literatuře, dejme tomu proti německé auebo proti některému z jejich odwětví, psal, třeba i s tím chvalitebným úmyslem, aby přesnost literatury domácí uchránil, ale bez důkladné známosti též literatury auebo toho neb onoho odwětví, a kdyby jí z nesmyslů a odpoví winil, které se w skutku w ní nenaalezají: tu by ten a takový mnohem snad za vděk učinil, domácí literatuře by wšak špatně posloužil, jelikož by takové počinání literaturu naši we směrosti uwedlo, jakmile by se k záběhlým we věci — a na úsudku těchto nám nejvíce záleží — dostalo. W takovémto pádu děje se to zajisté jen ku prospěchu literatury, když jednotlivé hlasy, nejlépe w oboru literatury samé*, povstanou a nedůvodnosť počinání takového odkryjí. A to jest stanovisko, z něhožto pozorování býti máme, kteřížto jsme se proti p. dr. Gablerovi obořili, když on článek svůj proti německé filosofii w 3. swazku letošního Musejnska wýdal. Za tou příčinou žádám také p. Š. přátelsky, aby si stanoviska tohoto povšimoul a aby podruhé w rozsahu podobné polemiky newkládal více, než w něm spočívá. Qui bene distinguit benet docet et bene vivit. W skutku jsme proti p. G. nepsali nikoli proto, že on proti německé filosofii psal, nýbrž proto, že proti ní špatně, t. j. nedůvodně psal. Že jsme to řeč německou učinili, stalo se náhodou a dílem to *powaha věci samé požadovala*.*

* Neodporujete sobě tuto, pane doktore?

Red.

P. G. byl by literatuře naši přespěl, kdyby byl místo polemiky své, drží se již onoho prvního svrhu vytkaňného stupně, napsal dle svého „zdravého rozumu“ čisto-filosofický, anebo jestli národní životu došel do sebe již vše, jiný poučlivý článek. Ale tak jsme my Čechové uzpůsobeni, že na Němce stále jen lajeme a přece jejich spisy hustě překládáme.* Wywedme nejprv něco samostatného a pak německá literatura s tím i její filosofie sama sebou odpadne. Než nám chybí právě cit této samostatnosti. Když přijde k nejhoršímu, ohlížíme se i hned po literaturách jinonárodních. Pan Š. sám, který přece o samostatnosti této v uvedeném článku jedná, bere účasti své k časopisu anglickému, „který, prý, snad více vydá, než by hlas kohokoli z nás způsobil mohl.“ To mě vede právě k filosofii, totiž zdali as naše česká přirozenost k filosofii *samoslučné* tříbe čili nie? — Odpověd na otázku tuto musela by se historicky provést. Muselo (a dalo) by se ukázati, že se v národu našem pokusy čisto-filosofického přemýšlení objevily, a to snad dříve, než německá filosofie vznikla. Kdož by newěděl, jak mocný vliv měli naši předkové v říši myslénkové? Ovšem nemusí každá filosofie v takové formě se jewiti jako německá. Než o tom někdy jindy.

Konečně mám za to, že od p. Š. naznačená válka nemá se pozorovati se strany interessů pouze parcialních; ona má i pro celek jakýsi význam. Nebo bez odporu není živosti, není postupu. Až se všecko utíší, podáme si ruce.

Dr. Čupr.

Brousek jazyka.

Nerad to dělám, ale musí to být. Šumawský brousí a opravuje jiné, a sám na sebe nedá pozor; jeho vlastní chybou někdo zaveden pojmenoval chameleona *barwobincem*, protože to v jeho slovníku tak je, kdežto mělo stát *barwoměnec*. Kdo tomu newěří, ať se podívá do Jungmannova slovníku. Šumawský má ovšem už v řecepise pro dodatek tuto opravu, ale kdož to může wědět? Nedohlednutím také ostalo v letošních Květech číslo 53. str. 211. od Šumawského napsáno *mrawnd* místo *mrawni* povídka. Doufám že Šumawský co můj nejlepší přítel horšíti se nebude, že jsem mu to wytknul, a abych mu dokázal, že také jiných si povšimnu, podávám tuto ještě některé veliké malichernosti, ve kterých ou se mnou jistě stejně snejdají. Podotknu toho jen zkrátka, aby, kdo chce, toho si všimnul, kdo nechce, ať nechá tak. Zlobit se na to člověk nesmí, sice by se mu při jeho nejlepším mínění wysmáli. U některých lidí není na opravu také ani pomyslení. Já totiž myslím na ty Amerikány a Mejikány a jiné kány, s kterými se dá dobré srovnat Prahány, Benátkány, Wirtemberkány atd., což ale po česku nejde. Praha má Pražany, Benátky mají Benáťany, Wirtemberk Wirtemberčany; a z toho já soudím, že, kdyby poetický Čech do Ameriky přišel, najde Američany a v Mejiku Mejicány. Mejikány a Amerikány nám dali poněmčili Latinočeši, a není divu, že nás od nich pokažený sluch i zrak ještě dosud někdy se mate, tak že také raději píšeme o Zahračných nežli o zahraničních záležitostech. Už jsem také

* To, že jsem krátký přehled naši filosofické literatury v časopisu „Ost und West“ uveřejnil, nestalo se nikoli na outržek literatury české. Úvod ten je v mého článku motivován a má mimo to příčiny, jenž s osobou mou souvisí. Ne tak v Augsburgských Wšeobecných novinách, kde bez vší pohnutky co pouhá malice stojí, v čemž ovšem žádného podílu nemám.

četl, a to s podivem, w tom samém lístu americký i amerikánský. Franta.

Hillardtův nový návod ku psaní.

Tuty dui měli jsme přiležitost, poznati nový návod ku psaní, jehožto wynálezcem p. dr. Hillardt jest. Není nouze o podobné náwody, pochybujeme ale, žeby který jiný tu důkladnost s tou jednoduchostí spojoval, jako návod Hillardtův. Paž wynálezce, navštíwiw Praha, sdělil w měšťanské besedě w jednom přátelském kruhu hlavní zásady svého návodu a byla věra radost, stopovat za jeho rukou snadničké, tak prawidelné a ozdobné wyvíjeni se písmen všeho druhu z nejjednodušších základů. K jeho načnímu způsobu naleží papír, kolými i příčními rádami a sice w stejnych odlehlostech wypunktowany, na němž se pomocí jistých základních tabù písmeny témer jako vykazují. Bylo by přáti, aby si naši pp. učitelé tohoto velmi důmyslného wynálezu povšimneli; byl sò i na čas do škol uvěsti nedal, w domácím vyučování by se ho bez závadu užívali mohlo. P. dr. Hillardt vydal svůj návod ve zvláštním spise, ve Wídni minulého roku již ve druhém vydání wyšlém (*Etagmographie von Dr. Hillardt mit Anwendung auf das Lesen, Rechnen, Musik, Formenlehre, Geometrie und das Zeichnen*), s nimž se spolu wykresy, návod ten w jednotlivostech zesmyslňujici (31 kusů), obdržeti mohou. Jak Wšeobecné noviny udaly, byl týž návod již i do kolika ústavů uveden a jest naděje, že i sama vláda, pozornost svou naň obratiwší, něco pro něj učini. Nebylo by hodno, aby někdo z našich pp. učitelů blíže s touto věci se seznámil, a ohledav ji prospěšnou na náležitém místě zewrubnejší o ní zprávu dal?

K. Št.

Kronika času.

* We Štýrsku jest od 20. Května pálení kořalky z obili, kukuřice a bramborů zapovězeno.

* Podle „Pannonie“ mělo obilí we slowenských stolicích w Uhrách zvláštní osud; s počátkem bylo tam lacinější než w jiných krajinách a to je odváželi; nyní pak, když tam dražší jest než w samé Wídni, zase tam to samé obilí dowázejí.

* Král. norweská společnost wěd w Drontheimu uložila cenu 18 speciessdukátů na otázku: „Jaký význam pro duševní vyvinutí se národu má snažení o národní samostatnost jeho jazyka?“ Odpovědi mají se do konce Června 1848. zaslati.

* We Walaších je taková nouze o nádenníky, že denní jejich mzda až na 2 i 3 zl. we stř. vystoupila.

* Paša Damaský vydal rozkaz, aby ženské na ulici vycházející hustějí a opatrnejí si obličeji zahalovaly pod trestem uríznutí nosu.

* W Hullu w Angličanech jedna newěsta při oddávkách usnula. Na to se ženich tak rozzlobil, že i hned z kostela odešel, newěstu seděti nechaw.

* Nedávno kouřily jedna Španielka a jedna Portugalka o základ. Sedly si jednoho večera k lihovinám, a sice w širém, a počaly kouřiti. Španielka wykouřila 81, Portugalka jenom, 73 cigar. Po skončeném zápasu wynácházely se obě dámny docela zdrávy.

* W Hamburku se dávala dne 5. Března t. r. stará zpěvohra: „Oberon“, hudba od Pawla Wranického. Wranický byl, jak pověděmo, Čech, r. 1756. narozen, a 28. Února 1828. zemřel. Zanechal po sobě množství hudebních děl, mezi nimiž také 8 zpěvoher, o kterých bohužel u nás nicého newíme.

Číslo 73.

14. ročník běh.

Casopis tento se ve
akladiu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlnářích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtce a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawy, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

19. Čerwna
1847.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletvě s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Léta Páně 1158.“ — šeptal pan Šimon na pergamen hledě, „se jmenuje první Wrchoticky, a po vice než čtyry sta letech končí poslední staroslavného kmene toho zápisu své a život svůj. — Staň se wůle Páně!“ pravil, zbožně ruce sepiaw, i pomlčel na chvíli w tichém modlení. — Pak opět po listině sáhna rozwinul ji a nadšeně do ní hledě mluvil hlasitěji: „Drahé to památky otců zesnulých! Ješek z Wrchotic pasowán na rytírstvo před Medalánejn, první praotec můj! — Jak okřivá duše. má, že žádný zde není ze všech 7 předků mých, za nějž bych se styděti mohl! Oni newynikali sláwoù, ale byli věrní králi a vlasti, horliwi w powinnostech svých — to je vice nežli skwélá jména, na nichž černá powěst blodá — a já jsem poslední!“ zalkal kmet, listinu křečovité w rukou tiskna — „žádného nepozůstavím po sobě, jenž by dochoval chwalaou powěst jména nášeho na wěky budouci. Jediný syn můj“ — zde se zamíčel a bolestně sebou trhl, jakoby sám sebe při kruté zprávě dopadl, i naslouchal po ozvěně, jenž se po wysokém klenutí co šepot duchu trásala, jakoby i tyto zdě byly odvykly slychat podobné zwuky; pergamen mu wypadl z rukou, a on ruce sepiaw zaúpěl: „Weliký Bože! strašliwě jsi mne stibl, a welké břímě uložils na bedra moje, když jsi dopustil, aby syn můj —“ a opět se zachwěl stařec a jakoby newole w něm se zmáhal, zarděl se obličeji jeho. „Ten nezdárník!“ šeptal i opět se zamíčel. „Bůh dal, Bůh wzal, dopustil a snad — snad i na wěky opustil? — Staniž se wůle jeho!“ I swinul pozorně pergamen a uložil jej do skříně, již pak zawrel, polohlasitě při tom mluvě: „Před mým odchodem ze života toho vice wás nespátrím, otců zesnulých drahé památky a jediné poklady mé; chud jsem do života wstoupil, chud z něho odejdu; ó kék by to brzo bylo!“ powznesl hlasu. „Samojediny stojim, co seschlý strom na široké pláni —“ Tu se otewřely zlehka protější dvěře a jimi wešla dívka asi osmnáctiletá do komnaty. Hnědé kadeře zastiňovaly krásny obličeji její a splý-

waly w prstencích až na její šíji. Cerný aksamitový, zpředu we dlouhou špičku vybíhající žiwûtek objímal outlé tilko její, a od beder splywala bílá řásnatá sukně až k zemi. Bylo to milostné stvoření, dívka tato, obzvláště s tim krásnym modrým okem, jež na kmeta tak vroucně, s tak dítěcí laskawostí upřela, že nemožná bylo odolati pohledu tomu.

Kmet, sotva že dívku zočil, pozdwiwl hlawu. „Ne, ne, nejsem samoten!“ zwolal radostně. „Jak jsem mohl zapomenout na svůj nejdražší poklad, na swou Elišku! Pojd, pojď, dcero má, k srdci mému!“ rozewřel náruč, a dívka se tulila k starci, libajíc usta jeho.

„Ještě jsem nemyslila najít tebe při práci, drahý dědečku!“ šeptala při tom.

„Dávno-lis pak pozorovala, dcero má,“ usmál se pan Simon, „žeby mě slunce zastiblo na loži? — Aurora musis amica, jsem často slychával na pražském učilišti, a přeswědčil jsem se o prawdě průpowědi této; ačkoli — zasmušil se najednou — „ačkoli mne dnes musy nebawily.“ I odmlčel se, truchliwě před sebe hledě.

Eliška se sklonila k němu a hladíc mu wrásky na čele: „Co je ti, dědečku?“ ptala se starostlivě.

„Nech jen, nech!“ zvodřil se opět kmet; — „někdy se mihne strašliwý přízrak před duší mou, ale opět se rozplyne, jako duha po dešti. — Eliško!“ pojal dívku za ruce a držel ji od sebe, se zalibením pohližeje na lepost její. „Widiš,“ pravil s úsměvem, „„již wšechny chmury zašly z mysli mé, tyis kouzelnice, děwce! — A kterak ses wystrojila dnes!

— Dobře, dobře!“ chwálil, „je dnes slawný den, jež wždy co zaswěcený svátek světivám, a protos mi učinila welikou radost, že ses k poctě roční zkoušky a statečných Sedleckých wystrojila. Ale!“ opáčil najednou řec a žertowný úsměch se hostil na tváři jeho; „ale domniwám se, že ne tak slawnost školní tebe při tom řídila, jako spíše pomnění na pana Hanuše Měsetického —“

Dívka se zarděla a lepši znalec srdci ženských; nežli byl pan Šimon Wrchoticky, byl by hnědle poznal, že pojmenování pána Měsetického nelibost w ni budí; i ukryla twár swou na prsou starcových

šejtajíc: „Na toho nemyslím nikdy, milý dědečku! — já — já —“ zajíkala se.

Pan Šimon, maje odpírání toto za ostýchawost panenskou, hladil ji usmíawě kadeře. „Dobře, dobré!“ pravil při tom, „panna bud tichá, neboi ostýchawost je průvodkyně počestnosti. — Kdyby ale přece jiný —?“ napadlo mu, a pohlédna na Elišku, která se na prsou jeho chwěla, jakoby pomnění na Hanuše Měšetického ošklivost v ní působilo, zamyslil se hluboce. „Owšem,“ mluvil k sobě, „on není stvořen, aby srdce ženské k sobě obrátil, učenost jeho jen a úcta pro mraw otců činí ho mužům wážným.“ Najednou se ale zarazil, jakoby sám sebe na některé podivné domněnce byl dopadl. „Učenost jeho? — owšem jsem ji neskoumal, ale ze všech řečí jeho wyswitá. — Málo také dbá na zewnitřek swůj, jakoby lpěl příliš na pozemském statku. Aj, všechno se dá wyskoumat, a diwku nikdy nutit nechci.“ — I pohladil jí vlasy. „Máš tajemství přede mnou, dcero má?“ ptal se, „tajemství, které panna nejradejí v srdce své jen uzavírá? Netřeba wšak tobě, aby se skryvala před otcem matky své, který jen twé dobré wyhledává. A já doufám, že Eliška moje, která učení a slawa má tak čile pojala, s mym wolením spokojena bude. Waruj se všeho nowotářství! jsem tě učil, když sotva mluviti jsi počala, a waruj se také všech nowotářů, nebo záhuba kráci w patách za nimi —“

„Záhuba?!“ opakovala diwka nedůvěrně hlawu pozdwiwnouc.

„Mně wěř, děvče!“ zwolal pan Šimon poněkud prudce; „ já toho zkusil, a posud se nezacenila rána zkušenosti oné.“ I zamlčel se, by zapudil upomínky na nějakou událost, která dle předešlé samomluwy jeho s jediným synem jeho w úzkém spojení byla a která bezpochyby přičinou byla jeho nenávisti všeho nowotářství, nechí se již týkalo přewratů duševních, jakové každé století s sebou přináší, nebo zewnitřních forem w kroji a obyčejích i jiných malíckostech, jenž opět z přewratů prvnějších vyplýwají.

„Dědečku!“ zaledkla se diwka, „nechtěla jsem tebe pohněvat!“ a sepiala prosebně k němu ruce.

Kmet stáhnul diwku na prsa swá. „Nepohněwalas, dcero má!“ pravil chlácholiwě, „upokoj se, a budiž přeswědčena, že jen budoucí štěstí twé wyhledáwám, když sobě přeju, abych tě ještě před smrtí swou po boku Hanuše Měšetického spatřil.“

Smutně swěsila diwka hlawu a růže na tváři její se proměnily w lilie.

Pan Šimon nepozorujíc toho pokračoval dále: „Proto jsem se ohlízel mezi panici wůkolními, který by z nich hoden byl, odwésti do domu swého můj nejdražší poklad, tebe, dcero má! Ale bohužel! co jsem spatřoval wšudy? — Samou titěrnost, bažení po nákladném šatstvu, marniwost a zhejřlost, lidi duchaprázdné — tož je nynější mladá šlechta nase —

tolik nám přinesly španielské mody a zvyky cizi. Malíčkost to ovšem na první pohled, dcero má! ale takové malíčkosti mají velký wliv na ducha, a nežli se člověk naděje, stane se pohrdatelem mrawu národa swého, pohrdatelem slavných otců swých, pohrdatelem vlasti. — Běda, skládá-li národ český naději swou we zhejřilou swou šlechtu — zahyne, zahyne!“ zwolal prorockými slowy, „nowotářství mu přinese záhubu!“

Hluboké nastalo ticho, stařec z nadšení swého wyrwán zpět klesl na sedadlo, s něhož se byl we wášni swé poněkud pozdwiwl; Eliška se chwěla, nebo posud nebyla widěla děda swého w takové wášni.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Pro děti kozáckých stábních a vyšších důstojníků založen jest w Astrachanu wychowávací ústav, wydržowany na útraty kozáckých pluků; nachází se w něm 30 žáků. Učí se zde kreslení a gymnastice, pak wstupují do služby wojenské. Nedlouho před mým příjezdem do Astrachanu způsobili tito žáci domácí diwadlo a hry Kocebuowy byly prý dobře od nezkusených mladých herců dávány. Pro Astrachan, kdežto dobrého diwadla nebylo, byla to veliká wzácnost.

Z městských stavění zasluhuje nejwětšího pověsimutí sobor (hlavní chrám). Jest to hmotné stavění; originální stavba a ještě více starožitnost jeho budí velikou zwědawost a obdiveni u každého při pohledu na zewnitřní zachowalost a wnitřní smělé klenutí.

Tak nazvaný Kreml w Astrachanu není nic jiného nežli veliká kamenná zed, majíc w objemu půl druhé wersty, okrášlená wěžemi. Za mého pobytí spravovali ji, aneb lépe říci stavěli nowou podlé chrámovní zwonice, kde bylo veliký průlom widěti.

Dole pod hradbou objewí se zrakům admiralské stavění. Loděnice jest sem přenešena r. 1826. We přístavu chowá se dosawáde morský člun a poriční lodíčka Petra Welikého; we zvláštním stavění na dwoře admirality jest arsenál, po dwoře je rozestavěné veliké množství pušek rozličné velikosti. Ted jsou w Astrachanu dva přístavy: jeden u Kutumu a druhý na řece Zarewě; první hodí se dobře pro lodi, plouciw plné wodě. Do těchto přístavů plawi se morské i poriční lodi z Wolhy a z Persie. Zarewský přístav jest mělký, a lodi mohou sem přistát toliko při silném jižno-wýchodním wětru, který zahání wodu sem z moře. Za času mého přebyvání w Astrachanu přístav osiročil: umřel kontradmiral Solowěw.

(Pokračování.)

D o p i s y.

z Wídne.

(Slavnost zrozenin J. C. M. w protestantském semindří. Století
(a paděstiletí universitní památky.)

(Pokračování.) Čas, za nějž Wám zprávu dlužen
jsém, byl na slavnosti velmi hojný, a tak o jedné skonci
hned s druhými začínám, pokud pro nás nějaké větší vý-
znamnosti do sebe mají.

K oslavě narozenin J. Mst. Císařské držána dne
19. Dubna b. r. w zdejším bohosloveckém ústavu církve
protestantské zvláště slavnost, jenž w tom záležela, že o
10. hodině zrána w ozdobené síni disputační u přítomnosti
všech představených a professorů učiliště tohoto od tam-
ních posluchačů chvalořeči na J. M. C. w péti jazyčích, a
sice w latinském, maďarském, českém, polském a něme-
ckém držány byly. W jazyku českém přednášel p. Wáclaw
Šubert, rodilý Čech z Boleslawска, od něho samého zhoto-
wenou báseň přiležitostní, a sice s takovým výrazem, že
nade všecky ostatní wynikl a posluchače tak rozčilil, že i
ti, jenž jazyka českého mocně nebyli, přednášením jeho a
libozvukem řeči naši bluboce dojatými být se wyznali. —
Poněvadž se Čechům, Morawanům a Slezanům na ústavu
tomto studujícím, jenž více než třetinu všech posluchačů
působí, dosaváde žádného nawedení k duchownímu kra-
sořecnickému w materské jich řeči nedostávalo, oni sami
wespolek každého pátku od 10. — 11. hodiny dopoledne
cwičení podobná zavedli, při nichž české a polské kázáně
a řeči, vlastní to pokusy, přednášeji.

Dne 20. Dubna t. r. držela zdejší universita k památce
svého obnovení pod Marií Teresii w r. 1756. obyčejnou
výroční slavnost, s níž letos spojena byla i paděstiletá
památka vytažení vídenské akademické mládeže čili tak
zvané universitní brigady (dne 17. Dubna roku 1797.) do
pole proti Francouzům. Brigada tato záležela ze dvou prap-
oreců čili bataillonů, každý po pěti setnících, a wedena
byla od majora Štěpána Habra z Habersfeldu a dvou set-
níků, Ondřeje France a Vincencia Ostoviče, a jak jsme od
jednoho weledůstojného krajanu našeho, jenž studující teh-
dáž we Wídni, rovněž k brigadě této se byl připojil, zpra-
veni byli, nacházel se právě roku toho walný počet Čechů
i Morawanů mezi vídenskými studujícími, jenž dle přiro-
zené sobě lásky a věrnosti ku králi a vlasti s ostatní akademickou
mládeží do pole wytáhli. Slavnost tato tedy, při
níž po držaných w chrámu universitní slavných službách
božích we veliké sini universitní u přítomnosti nejvyššího
dwor. kancléře, universitní konsistore, četných professorů,
doktorů, studujících a jiného obecnstva od děkana fakulty
lékarské, dra. Arnošta swob. pána z Feuchterslebenu při-
ležitostná řeč držána a báseň od Gabr. Seidla složená ja-
kož i zvláště od dra. A. Šmidla zhotovery spis rozdáván
byl, i pro nás Čechoslowany pro účastenství našich krajanů
w památné události zvláště pamětihodna jest.

Dne 16. Května t. r. slawena, jak obyčejně, památka
patrona českého, sw. Jana Nepomuckého, od c. k. dworní
spojené — české — kanceláře velikými službami božími we
dworním farním chrámu w Augustiniánském — Toho samého
dne držána také stoletá památka w kapli císařovny Marii
Teresii na předměstí macleindorském u vídenskohorské lí-
nie w r. 1747. ke cti téhož svatého založené, která letoš-
ního roku působením tamního celního dohlížitelstva z pří-
spěvků nejvyšším cís. dvorem a jinými dobrondinci poskyt-
nutých obnovena byla. — K slavnosti dne tohoto ozdobeno
bylo také průčelií nowého, roku minulého zasvěceného chrámu
farního sw. Jana Nep. w lowecké třídě, polowypuklou
od sochaře Kliebera zdarile w mramoru zhotovenou řezbou,
jenž svatého tohoto před králem Wáclawem stojícího wy-
podobňuje. Při tom hned také připomeneme, že čtrnáctero

představení cesty křížové, u vnitř chrámu toho na obmíce
od krajanu našeho Führicha wymalovaných, i we zdařilých,
od J. Petráka zhotovených rytinách vyšlo a w 7 sešitcích,
každý s 2 obrazy a wyswietlujícím textem w ceně 2 zl.
10 kr. we stř. se prodává. (Pokračování.)

Ze Zbraslavic u Čáslavi.

Kdykoliv časopisy do rukou wzaw čitati jsem musel,
jakou pochoutku ten neb onen výtečný umělec tomu neb
onomu městu připravil, kterak jeden posluchače své okou-
zil, druhý opil, třetí do vyšších říší zanesl atd., wždy
jsem jakýsi bolestný cit potlačiti nemohl a touhyplné wzdech-
nutí wywinulo se z prsou mých: Ach! kýž by i nám wen-
kowaném cos takového okusiti lze bylo! Mají nám wždy
wywinující se schopnosti a sily ducha lidského pouhou bá-
chorkou z Tisic a jedné noci zůstat? — Neprestane svět
wyhrožovati každému výtečnějšímu umělci zahodením sebe
samého, kdyby se i na wenku obdivovati nechal? — Nic-
méně 3. t. m. zase nás smíril s osudem našim; i já mohu
s dopisovatelem kutnohorským zwolati: *Hercig* byl u nás!
Tento milování hodný krajan nás, žijící jen pro hudbu a
w umění svém, přijav ochotně a přiwětiw pozvání naše,
oblažil nás přemilostnou hrou swou. Wšak co prawim hrou?
— nikoli, on nehrál. Jeho housle jsou tisicerojazýčná ústa,
těmi, on k nám mluvil, a my jsme se smáli, wzdychali,
modlili s ním. Obzvláště wyniká H. svým dvojnásobným
flageolettem, který tak čistě, jemně a při tom s takovou
jistotou ze strun wyluzuje, že slyše jej, bezvolně ducha
zatajiti musíš, abyš tento swaty zwuk cele do srdece wssál.
Hercig nelichotí sluchu, on opanuje srdece. Jestliže ale
wšudy nestranné a hlučné chwály hra jeho došla, zde u
nás snad, abych tak řekl, sám sebe překonal; neb zde ho
roznítila a ku vyššímu nadšení powznesla i přitoimnost slavně
známého houslisty p. Raimunda Dreychocka, který
ale také dokonalost hry *Hercigovy* vřele uznal; bylo krá-
sné podívání na tyto dva výtečné umělce, když si srde-
čně ruce tiskli! — My na H. nikdy nezapomeneme; nebo
kdo ho jednou slyšel, navždy jeho čarokrásné zwuky w
srdeci wryté s sebou nositi bude. A wšak čím krásnejších
vlastností co na člověku, čím výtečnějších dokonalostí co
na umělci jsme na H. shledali, tím podivnější a bolestnější
pro každého krajanu, slyšícího, jak H., vraceje se z krajů
cizích chwálu obsypán, a do českého kr. města Ch. po-
volán, tam s takovou netečností přijat byl, že při dvou
prvních jeho koncertech velmi málo, a při třetím, w pro-
spěch chudých dáwaném, žádného posluchače nebylo, tak
že H. ani hráti nemohl!! Tato bolestná rána, od vlastních
krajanů mu zasazená, w outlém srdeci *Hercigově* dlouho se
nezhojí. — Wynahradtež mu ale ostatní, co jednotlivci mu
odepřeli, přjmětež ho laskavě, jak on toho zasluhuje, a ti-
siceronásobně Wám to nahradí oblažující, nebeskou brou
swou!

Wlastenské zprávy.

* Naše, již tak četné silnice jsou opět novou roz-
množeny, táborsko-píseckou, jednou z nejdáležejších, poně-
vadž Hallč, Morawu, Čechy a Bawory w nejkratším směru
spojuje a též w ohledech pouze domácích důležitou mezeru
w sítí silniční vyplňuje. Veliké toto a nákladné dílo bylo
outratami panství a měst w čáre jeho ležících a přispě-
ním mnoha sousedních dominí vyvedeno. Srdcem jeho ale
bude železny most u Podolska na panství woporském
Táborského kraje, k němuž J. M. C. K. potřebné útraty,
as 50.000 zl. we stř. milostiw z ararium povoliti ráčila.
Stavění tohoto důležitého, přechod přes Wltawu w jihních
Čechách pojistujícího mostu jest stavitele podobného mostu
w Praze, c. k. loďmistrowi Lannowi swěreno a příprawy

pokročily již tak, že se dne 26. m. m. k položení základního kamene přistoupilo, kterouž již beztoho památnou slavnost J. C. K. W. arcikniže Zeměsprávce svou vysokou přítomností zvelebít se ořehlal. Jmenovaného dne očekávala J. C. K. W. v Kolodějích loď, od pana Lanny skvostně ozdobená a k přijetí tak vzneseného hosta připravená. Na hranicích Prachynského kraje vypínal se okrášlený, velký nápis: „Prachynský kraj“, u Podolska pak očekávalo J. C. K. W. as sto svátečně oděných rolníků na koni s praporci, a přípravy k stavění mostu, lešení atd., všecko bylo co nejslavněji vykrášleno. Když se k slavnosti samé přikročili mělo, držel Prachynský krajský hejtman, swob. pán ze Schrenků, německou řeč, v níž důležitost nové silnice a tohoto mostu, velké oběti poddaných, vrchností i měst a zásluby jednotlivých osob krátce vyožil a J. Mst. C. za tak veliký dar mostu nejwroucenější vděčnost všech vyjádřil J. C. K. W. arciknižeti Štěpánu za nejvyšší přítomnost Jeho díky vzdal. J. C. K. W. ráčil na to odpověděti:

„Dnešní den zbujuje ve mně radostné ale i žalostné city — *radostné*, jesto k založení díla určen jest, jemuž potomstvo blahořečiti, v němž opět otcovskou péci našeho mocnáre poznávati bude, který všech svých poddaných stejnou láskou paměti jest, — *žalostné*, poněvadž to bez pochyby poslední větší slavnost jest, již přítomen jsem v zemi, která po $3\frac{1}{2}$ roku mému opatrování svěřena, pod mé řízení dána byla. *Země*, kdež taková díla we skutek přicházejí, kde se, co vůbec prospěšné jest, s největšími obětmi občanů zdárne we skutek uwádi, musí se státi milou a nemůže se tedy leč s citem opravdové bolesti opustiti, když koho jiné powolání odwolává.“

„Nech se dílo, ježto dnes s pomocí boží počínáme, blahoslovným stane a pozdní budoucnosti dotrvá, — nech se jednou k oném vzneseným stávbám řadí, jež weliký císař, jehož kladivem dnes první rány na základní kámen dátí se mají, vděčným svým Čechům co věčný odkaž zůstaví!“

Do základního kamene vložilo se wyobrazení mostu, jak býti má, semena rozličného obilí, příze, nowé penize atd., načež J. C. K. W. kladivem, kterýmž slavné paměti císař a král Karel základní kámen pražského mostu položil a jejž nynější majitel jeho, c. k. krajský inženýr Pachl, k příležitosti této byl půjčil, první rány dal. Slavné vysvěcení stalo se od wys. důst. pana biskupa budějovického; přítomni byli tři krajskí hejtmanové, parádu činila městská garda písecká. — Když se základní listina podpisovala, dal si J. C. K. W. kosteleckého rychtáře, z panství worlického zavolati, jemuž byla vznesená vrchnost jeho, Karel kníže Schwarzenberg, za zásluhy jeho o rozšířování české literatury welkou skvostnou hůlkou s vysokým, krásně vyrýtým stříbrným knoflíkem dátí ráčila, a kterýž J. C. K. W. hůl tu okázati a zač ji obdržel pověditi musil. — Po skončené slavnosti ubíral se J. C. K. W. po též lodi nazpět; na staroslawném zámku zwíkowském uvítaly jej vlastní praporce Schwarzenberské a stříleba z moždířů, tak i na Worlice, kdež Jelenův sbor „Dleuhu buď zdráv“, výborně provozeny od panských úředníků, zazněl.

* Střední komitet k zvelebení českého, luem se obřajícího promyslu, maje předhodné své práce ukončeny, začal se tyto dni v Praze scházeti. První bylo serádení bohatého materiálu od wenukovských komitetů zasláno.

* Jakého slavného jména lékarská fakulta pražského vysokého učení požívá, dokazuje, že se nyní v Praze 75 cizozemských doktorů zdržuje, kteríž na ní studia svá dokonali; není německé univerzity, kteráž by zde svého zastupitele neměla; z Ruska, Švédská, Norweska, ze Šwej-

car, z Hollandu nalezají se zde doktoři, ano i jeden z Řecka a pred nedávnem byl zde i jeden z Předhoří dobré naděje a jeden z Ameriky. Zdržují se zde obyčejně 3—6 měsíců a navštěvují nejvíce nemocni, porodniči, blazinect a ústav pro nemocné děti u sv. Lazara; i v lučbě množí pod slavným drem. Redtenbacherem studia konají.

* W městečku *Doubrawici* bliže Mladé Boleslavě vznikl dne 7. t. m. odpoledne způsobem dotud newyakounaným oheň, který 10 domů i s tolika stodolami strávil a tak litý byl, že stříkačky žádného přístupu neměly; ani ovoční stromové v sadech nezůstali zachráněni a jistě byla by celá Doubrawice prachem lehla, kdyby byl oheň noční dobou vznikl. Lidé, w ten čas na poli pracují, přišli o všecko; neb než se domů navrátili mohli, bylo již vše zničeno; w obecném tom zmatku a naříkání i jedna stařena leknutím skonala. Jaká to smutná příhoda! neb právě w nynějším čase, kde drahotá wšude dolévá, již podruhé to městečko oheň navštívil, ponejprw, přede dvěma měsíci, 7 domů w rum obrátil. Zdá se, jakoby si tento zkázný živel zvláště Boleslavsko byl za obět wyvelil, neb jest neustále slyšet jen o ohních, tak že se již o prehlášení stanného práva mluví. Račíž Bůh těch nešťastných posiliti a jim w této přesmutné době srdece spolukrajanů nakloniti.

* Jistý Brath odebral se před několika lety s tak nazvanými pimpraty z Náchoda až do Štokholmu, hlavního města švédského, kdež se i usadil. Nyní vrátily se jeho děti do Čech, aby nám umění otcovo, co možná zdokonalené, opět okazovaly. Jejich figury mají skoro welikost skutečných osob, jsou velmi krásně dělány i ošacený a diwalidlo samo má velmi skvostné a četné dekorace, změny a stroje. Jsou na 18 rozličných her připraveny a provozují zvláště zdařilé obrazy (tak zvané tableaux-y) a metamorfose. W Náchodě zdržely se as tři neděle, nyní se chtějí jinde po Čechách okázati.

Kronika času.

* Ohněstrojům nebude více překážeti děst. Delaleau opatruje každou prskawku děstníkem, který se při vystoupení nad ní rozestří, tak že budoucně nebude potřebí odkládati ohněstroje pro nepříznivé povětrí.

* W Samboru w království Halickém odkryli nedávno solní doly, které prý co do newyvážitelnosti větším nic neodevzdají.

Nowé knihy.

Staročeské pověsti, zpěvy, slavnosti, hry, obyčeje a nápěvy ohledem na bágeslowej českoslowanské, gež sebral W. S. Sumlork. Sešitek sedmy. W Praze 1847. Tiskem Karla Vetterla. 12. Str. 120. Cena 15 kr. stř.

Slávěční ťahanj od Em. Doležala, lotálisty u sv. Jana nad Skryšovem. Díl 2. W Praze 1847. Ľíštem knižecí arcibiskupské knižištárny. 8. Stran 199. Cena 48 kr. stř.

Obrazy z Pražského života, rejsování a leptani od A. Gareisa. Swazek první. (Dewět obrázků w osmerce.) W Praze 1847. Sklad B. Krečmara. Malované za 24, černé za 18 kr. stř.

Život císaře Josefa Druhého. Obřírné vypsaní geho dnu od kolébky až tu hrobu. Dle nejlepších pramenů se staneno od Joz. Petříky. W Holomouci 1847. Rášadem Eduarda Höglza. 12. Stran 176. Cena 24 kr. stř.

Číslo 74.

24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redakteur: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

22. Června

1847.

Předpláci se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálelně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Moje poslední procházka s dwěma — umrlýma.

To jest: tenkráte byli ještě na žiwi, tenkráte
stáli ještě jako wonné olivy na palouku českého pi-
semnictví a slibovali mnoholetý kwět. Ale nyní —
ach ovesem, nyní roste už na nich tráva. Titam jsou
oba — tam, odkud nejde žádná cesta zpáteční!

Ta drobná, kwětoucí, laskavá tvář staršího,
to zrcadlo moravské prostoty a dobroty — ta mi tane
ještě pořád na mysl, kdykoli na jednu z těch nej-
krásnějších částí života svého zpomínám. To byla
doba mladického zanícení, kterouž nemohla nuzota
wezdejších starostí uhasit; to byla doba, kterou jsem
ztrávil v Hradci nad Labem opustiv lednice škol
pražských, abych okrál na výsluni ducha našeho
Klicpery.

Tenkráte nestáli pod praporcem rozkwítající ná-
rodnosti ještě takoví zástupové mládenci, jako se
už nyní pod ním šikují. Tenkráte — nyní je tomu
dvacet let — wypinalo vlastenecké kwítečko jen zde
onde zpod zimního sněhu svou hlawičku, a když se
jich mohlo deset, patnáct shluknouti, to byla už
velká beseda. Ani newím, jestli jich bylo kdy tolik
pohromadě. Ty milý pane! jaké to bylo ku příkladu
střelení očima w císařské bibliotece, je-li tam kde
človíček, aby četl českou knihu? — a když ho bylo
widěti: jaká rozkoš! — zase vlastenec!

Jelikož ale této době jiné listy obětovati za-
mýšlím, nebudu se teď u ní meškat; budí dosti
na tom, když řeknu, že jsem chtěl na těle i na duši
okráti, a že jsem proto do Hradce putoval.

Klicpera byl moje nejprvnější literární modla;
já ho ctil ještě dříve nežli jsem do latinských škol
odešel. Roku 1819. wydal první číslo svého diwadla
a to byl můj nowý svět. „Blanik!“ kteréhož Čecha
nenaplní tato slova tajemným tušením? Onoř je jako
čarowná záclona, za nížto se veliká budoucnost rodi
a slavné wěci připravují! A „diwotworný klobouk“!
jak živě, jak oprawdiwě dýchalý, pohybovaly se ty
osoby! Já je znal jako že sousedstwa a ze svých
kamarádů, od prohnaného studenta až k kloupečmu
Jirkovi, a když jsem přicházel k dokonalejšímu po-
znání, hořel jsem dychtirostí poznat kouzelníka, kte-

ryž byl mocí péra swého tyto twory tak půvabně
oživil.

Ach, byl to krásný čas! Wšecko vlastenectví
bylo ještě plno poetického lesku a panického pla-
mene.. Nynější doba to už nezná, alespoň ne w Praze.
Ted stojíme již co hlučné pluky; tenkráte jsme we-
dli život poustevnický; to je veliký rozdíl.

A jakou rozkoš klepalо mi srdce, když se mi
poštěstilo, některého z těch mužů spátrati, o nichžto
jsem wěděl, že jsou pracovníci na ouhoru naši li-
teratury; že jsou hrdinové s heslem: „Wšecko pro
vlast!“ hotoví hněd do boje se pustiti. Jako dnes
se ještě widím, když jsem wešel ponejprw do diwa-
delni předsíně a Štěpánka u kasy zahlídl! Já ho znal
dle obrazu při prvním dile jeho dramatické sbírky,
a postavil se u dveří a potopil se w pohledu na
toho znamenitého muže, jehož komedie, když je na-
kladatelé každý rok w kalendáři oznamovali, již ten-
kráte swými tituly celou stránku vyplňovaly.

Anebo když jsem zaslechl, že se některí vla-
stenci a spisovatelé (vlastně to bylo tenkráte skoro
wšecko jedno) u Nekwasila scházejí, a já mohl
dva groše na sklenici „císařské wody“ obětovat a
jen pozdáleči mýrného, tenkrát sladce opojeného
Tomsu, ostrého Čelakowského, nemluvného Ma-
cháčka nebo wesele rokujícího Chmelenského zahlí-
dnout, snad i z jejich rozpráwky něco zaslechnout:
to bylo radost! — to bylo dětské radosti.

Ale wždyč chci mluvit o Hradci. — Jak po-
wídám, já wyklouzl z pražské kolleje, kde po celý
čas na katedře ani slovo české nezawznělo, kde ani
zmínka o jazyku našem nebyla, leda když se proti
němu střelba ozwala; já z ní wyklouzl a honem se
swým srdcem do Hradce. Tam jsem myslil, že se
budu zrowna w proudu blabosti koupati.

Nu, ono to právě newypadlo, jak jsem se do-
myšlел; kde jsem chtěl na stříbrnou žílu uhoditi, tam
jsem se k ni nedokopal, ačkoli jsem wěděl, že tam
u welikém množství spočívá. Bezpochyby jsem ne-
znal kouzelné slovo, kterýmž bych byl strážné duchy
zapudil, aby se mi byl poklad otěvřel. Za to jsem
našel jinde náhradu. Nasel jsem Chmelu. Tomu
jsem otěvřel srdce swé; ten zaslechl i ohlas mého

mladeneckého wartyta. Jemu jsem předložil sešitek svých hásni — samých znělek.

Samých znělek? Ach arci, wždyť jsem byl také z té periody, kdežto první ohledné vydání Slávy dcery weškeré Jonáctwo jako plameny samých nebes zanito. My se je učili nazpamét, my je deklamovali a jakž takž sami podle nich něco podobného kowali. Já byl pokaždě blažen, když jsem některé nové znělce zase na boží světlo pomohl, a to bylo jedním časem každý den.

Musely to být krásné práce! Ouplně si nemohu na ně zpomenouti, protože jsem je dávno někam pohodil (což i tuto nad miru žalostně oplakávám); ale nejkrásnější bylo na nich, zajisté to, že se před lidské oči nedraly. V Praze je newiděl nikdo, krom jediného přítele; v Hradci jsem je předložil Chmelovi. Nabyli jsem k němu proti swému obyčeji velké důvěry; nejvíce mě ale dohánělo to, že jsem chtěl jednou ze zkušených ust slyšeti, mám-li kovat dálé nebo všechno nechat, a budu-li moct jedenkrát s něčím i do veřejnosti se odvážit, ačkoliv jsem po tom právě nedychtil. Posud jsem psal jen k swému potěšení, jiného jsem neznal — leda když bylo dwacet krejcarů pohromadě a student mohl do divadla.

Chmela byl tuze laskav, samá dobrota, já se až styděl. Uhlazené byly moje verše na tehdejší časy ovšem dost — wšak jsem jich také napsal, ani newím co; jinák jsem ale spasení swoje na nich nezakládal. Také to moje veršování brzy přestalo; já se chytíl a držel prosy. V té jsem se mohl po hodlněji poválet, jakž bych byl pokaždě rád učinil, když jsem se napásl v čarosadech anglického „velikého neznámého“, kterýž toho času nejen swými obrovskými plody ale i pohádkou swé osoby celý svět naplnoval.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Koňský dupot se ozval na nádvoří, a podle šumu a howoru služebníků, až do komnaty zaznívajícího, bylo poznati, že nějaký wznešený a domácim milý host na twrz zawital.

Eliška pozdwibla hlawu, a nahlédnuvší oknem na nádvoří pokročila bliže k vyklenku, jakoby byla na děda, na sebe, na všechno zapomněla; ale maně se zpamatowawi odstoupila opět, jen plachý ruměnec polil twáře její, a když kmet hlawu pozdwíhl, zachwěla se, jakoby se obávala, že city swé wyzradi.

„Eliško, drahá dcero má!“ prawil pan Šimon obyčejoým hlasem, „nemysli, že nenávist má proti nowotám a nowotářům je swéblawost starce; zkušenosť, trpká, bolestná zkušenosť mě naučila tak smýšleti a nutí mne, abych pečoval o tebe a chránil tě před kaziwým wětrem nowotárství. Tys dobrá dívka má, a zasluhuješ štěstí, jež jen upřímné srdce

podati může, jakowé doufám že jsem pro tebe w panu Hanuši Měsetickém nalezl.“

Wrznutí dverí přetrhlo další pásmo slow jeho, a silný lowecký pes, stářím již poněkud zchromlý, wkroutil se do komnaty a ohonem w powětrí mrskaje připlazil se k panu Šimonu, a přední běhy na koleno jeho položiw diwal se na pána swého, který ruku wztahna jemu lichotil, načež se wěrné zvíře k nahoum jeho uložilo.

Pan Šimon pohleděl nyní ke dveřím, kam již Eliška dříwe toužebným zrakem pohlížela, ačkoliv dychtiost její se wztahowati nemohla na člowěka asi sedesátiletého, který dwěře jednou rukou za sebou pootevřené drže před nima se rozkrocil. — Dle zewnitřku bylo na něm hned poznati domácího sluhu, jakož i to, že k wyšší třídě služebnictwa náleží, nebo tak důwěrně by se neohližel žádný ze sluhů po komnatě jako tento, jenž patrně milostníkem pána swého bytí musel.

„Diano!“ wolal ještě we dveřích — „sem! lehni, Diano!“ zwolal prudčeji, wida neposlušného psa, an na skvostný župan pana Šimona umouněné tlapy swé klade. „Prožluklá fena! nerače jí mít za zlé, milostivý pane! ona je dobrá, ba nejlepší pes k honbě w okoli, ačkoliv již trochu zchromlá, a wběhla mi sem pod nohama; celého wás pomaže,“ ho wořil muž, každé hnuti zamilované feny sledujíc.

„Co je, Beneši?“ ptal se pan Šimon rukou kyna hlasem, w němž welitele, ale též i přítele poddaných svých poznati bylo, a který lásku podřízených získati, ale též i všechnu neslušnou součružnost již napřed zabránil uměl.

„Pan Wiktorin Šánowicky,“ oznamoval sluha co svíčka se narownaw, „wzkazuje swé pozdrawení, totiž on přijel sám, jelikož hodla s milostpánem na sedlecké examenty jeti, a proto chce složiti swou poklonu.“

„Wiktorin ze Šánowic?“ tázal se pan Šimon s udiwením, newsimna sobě, kterak twář Eliščina při pojmenování pana Šánowického hořela. „Hm, Šánowicky!“ mluvil pan Šimon do sebe — „také takový fintil, ačkoliv se dobrá pověst o něm roznáší, a nemohu říci, že bych kdy, co ke mně přijel, cos podlého na něm byl zpozoroval; ale je přece nowotář, a bílá włašťovka mezi hejнем černých neostane dlouho bilou. Lépe by bylo, kdyby Wrchotice mìjel, ale když jùž jedenkráté přijel, nedobrě by bylo okázati se skoupým w pohostinství a uwaliti hanu na swatý mraw hostinnosti předkù. Pročež,“ obrátil se k sluhovi, „bled, aby se wšechno hojně dostało panu Šánowickému, jakož i družině jeho, by se neřeklo, že na Wrchoticích neznaji sobě wážiti hostù.“

„Nebude mnoho třeba,“ odwětil sluh, „pan Wiktoria i sluha jeho nepotřebují mnoho a jsou zpùsobní, až na Chňapa, chrta páne Wiktorinowa, který je nejnezbednější pes a nejdoterawější stak zloděj-

skou nášrou, že se před ním kuchyně a potravnice třese, až —“

Wice nedopowěděl, nebo najednou se mu wysmekla klika u dveří z ruky a on zawráworaw ucítil něco pod nohami se mu plesti, a sice tak silně, že než se nadál na zemi se octnul, a pod nohami mu wyběhl wyseký štíhlý chrt, jenž dwěma skoky u Elišky se octnul a na ni skákaje známost swou s ní oswědčoval.

(Pokračování.)

D o p i s y. z Wídne.

(Umělecká výstava. Nákresy Hellichovy k české historii. Baron Hügel.)

(Pokračování.) Nebude newhod zmíniti se při jednom i o jiných dílech uměleckých, jichž zde nyní spatřiti jest. — Ku konci měsice Dubna t. r. otěvřena jest letošní výstava umělecká v domě akademie výtvarných umění u sv. Anny. Wyznati ale musíme, že, byť ne co do počtu jistě ale co do ceny prací vystavených za předešlými výstavami pozadu zůstává, a tudy jen v krátkosti o ní promluvíme. Mezi obrazy historickými připomínáme Matschengův: „Filipina Welsrowa oznamuje Augustovi a sluhovi jeho Blíkovi, v Křivoklátě uwězněným, jich z vazby propuštění“, a potom Wurzingrův: „Smrt Přemysla Otakara II.“, které, ačkoliv jich ovšem na skrz zdařilými jmenovati nelze, obsahem svým nás přece bližeji dojaly; potom Endrův veliký oltářní obraz sv. Kateřiny, dar to J. M. C. Ferdinanda I. do katolického chrámu do Alexandrie; Hayezův obraz, seenu z benátské historie představující, jeden z nejlepších letošní výstavy; Schwemmingrův, výjewy z „Nibelungů“ obsahující; K. Schnorra allegorické, plně pracované vyobrazení: „Erfüllung der Zeit.“ — Mezi životomalbami wyniká zvláště Gauermannův „zabitý medvěd“; mimo to jsou též zdařilé: Protest směnky od C. Swobody, krajina z Moravy od Peyna; piwowár w Sewiseun od Černého, několik krajin od Zeleného a Nowopackého, jakož i Waldmüllera; pak dva poprani obrazy od známého již Schiavonihho. — Mezi rytinami spatřiti několik výtečných prací od Záštěry, pak výkresy obrazu, od našeho Hellicha pro gotický oltář do týnského chrámu zhotoveného. — Mezi plastickými díly nachází se we dřevě řezaný vzorek s miniaturním obrazem sv. Lukáše právě dotčeného oltáře, pak gothicá, námi v Poutníku již oznámená monstranci, kterou dle nákresu krajana našeho Tomáše Maříka zdejší klenotník a bronzovník A. Lorenc byl zhotovil. Mimo to podotknouti sluší Ramelmeyerovu sochu sv. Cecilie, pro pomník Gluka, Heydena, Mozarta a Beethovena, a téhož samého kolosalní sochu Herkulesou do lázní Mehadijských určenou, Figinho wzoru ku kašně pro obnovený palác Lichtenšteinský, Guttmanovo mramorové poprsí a Fracaroliho scény ze zavrždění nemluvnátek betlémských, v mramoru výtečně vyvedené.

Jakož pak jsme se byli ve Květech dočili, že genialní náš Lhota o wice obrazích z dějin českých pracuje, které zdejší kamenopisec Rauch s českým i německým textem vydávat bude: tu snad nebude Wám nepřijemno se dowěděti, že i p. Hellich k tomu samému účelu wice obrazů zhotovil má, z nichž jeden, „skupení českých kronikářů od Kosmasa až do Hájka“ představující a co názewní list k dílu celému patřící, již dohotoven jest a co nejdříve na kameně rýti se bude; druhý obraz pak, „wolení Kroka za soudce“ také již v práci se nalezá. Ze obě tyto díla na skrz zdařilá jsou a k okrase sbírky té sloužit budou, to o nich, co pracech dotčeného, u věci té na slovo braného

krajana našeho opakovati netřeba. — Zdejší velký milovník a znatel krásných umění, swob. pán z Hugelu, dá výtečnou, w cis. zahradě na Hradčanech se nacházejí a v 16. století zhotovenou kašnu dle nákresu pána Hellicha we zmenšené wzorkové míře we wice exemplářích z kou uliti, což také s kašnou v zámku duchcovském, od wody Friedlandského pocházejí, obmejší. — Žádoucí jest, aby wice takových zpanileomyšlných mecenášů stávalo, kteří by prohlédali k zachování a obnovení starých uměleckých památek, jakých vlast naše ještě dosti v sobě chowá, jejichž počet ale buď surovou newědomostí, buď zlomyslným vandalismem pohřichu den ode dne se umensuje!

(Pokračování.)

Ze Žebráka:

Již po druhé se nám dostalo toho potěšení, že jsme naše školní dítka divadelní hru přednášeti viděli. Dávala se „Synowská láska“, zpěvohra we 4 jedn., přičiněním wel. p. E. J. a učitele 3. třídy p. J. L., který dítka (vytoupilo jich 24) v akci a zpěvu tak výborně wycvičil, že jsme co nejpříjemněji překwapieni byli. Čistý výnos se obětoval na osacení zdejší školní mládeže. Divadlo, přenešené w jiné místo, mnoho získalo oupravnosti, kteráž i s uvedeným dobrým pořádkem množství hostů přivábila, ano tato hra musela se na všeobecnou žádost následující neděli ještě opakovati.

Petr Hněvkovský.

Slowanské zprávy.

* Vládyka Černohorský pro obranu své obce dvě děla zjednal; posud se udalní Černohorci bezé wší těžké střelby Turkům ubránili. Snad pomocí těchto děl opět ostrovny Vraninu a Lesendriju w jezeru skadarském, ježto jim Turci před dvěma roky wzali, opět w držení dostanou. Láska ku swobodě a neuávit k Turkům w stejně míře u Černohorců trvá, ač některý bladem mořený Černohorec w minulé zimě wrabum vlasti se kořil; a tak doufáme, že Osman, paša skadarský, penize darmo utratil, jimiž přes zimu ty chudé horáky k otroctví wábil.

Za udanost w bojích proti Turkům proukázanou vládyka nowý znak ustanowil, totiž zlatý čestný peníz (medaili), okazující na jedné straně poprani obraz Miloše Obiliče, slavného Srba, který dne 15. Čerwna roku 1389. w bitvě na Kosově poli sám sebe obětowaw sultana tureckého zabil; na druhé straně jsou слова: *Véra. Sloboda. Za hrabrost.*

Nestará se pak tento panownik slowanský jenom o válečný prospěch vlasti; živnost svých hrdinských krajánů též mu na srdeči leží. Opatřil si w minulé zimě we Wídni dva mlýny nowě nalezeného druhu, které w hornaté Černé Hoře nutné potřebě poněkud vyhoví.

* W Bělehradě Srbském divadlo w jednom hostinci dne 27. Května se otěvřelo národní smutnohou: Mileš Obilić.

* Maďarský časopis *Pesti hirlap*, stýkaje si na wáhawé zmaďaření vlasti, naiwně následující příběh vypravuje. Nedávno jeden pán, v kroci do krámu knihkupeckého, žádal maďarsky nowou wážnou knížku: *Ósiség*, jednající o dědictví uherských statků. Knihkupec mládelec dlouho naň oči wyvalil, konečně na rozpaci prosil, by mu žádost německy vyložil. Kupovač nemoha si zpomenouti, kterak *Ósiség* německy slowe, tázal se německy jiného kupovače, zdali mu pomoci nemž? Tázany otevřew ústa pravil: „*Néznam po maďarsky!*“

* Známý knihtiskař, knihár a knihkupec záhřebský František Suppan 27. Května zemřel. Před vzkříšením literatury ilirské byl Suppan jednatel literatury chorwatské. Četná rodina a mnozí přátelé smrt jeho oplakávají.

K Ohlasu v č. 72.

P. dr. Čupr uznal za potřebné, proti těm několika řádkům, jimiž jsem wýnatek v č. 68. uvedený provodil, zvláštní článek napsati, w němž zajedno některé mé přípoklasy naprávuje, pak ale i rozličné wěci způsobem vykládá, žeby se zdáti mohlo, jako bych já o nich (těžko arci nhdnotiti, odkud by to p. dr. Čupr věděl) buď ani zdání neměl aneb mentinou je upíral. Oné filosofické hádky jsem se ovšem dotekl, „oznamowati“ ji wšak necítím žádného povolání do sebe. Žeby se byla jen proti způsobu wedla, jakým se proti německé filosofii brojí, pechybuji posud silně a muselo w Gablerově článku přece aspoň jistý trochek perné pravdy wězeti, kteráž byla původem, že se nám okázal způsob, jak se filosofie hájiti nemá. Činil-li p. dr. G. Herbartovi křivdu, nebylo w tom zajisté žádné příčiny, w německém časopise lermo tlouci; w pořádné rodině nezroznáš se hned, leč by snad měli filosofové swé pantaty w Němcích, k nimž si musejí jít postěžovat a — pobrečet. Tímto ovšem nejméně p. dra. Čupra miním. Dle mého zdání náleželo w české literatuře při wěsti, která se w ní počala; doufám, žeby se pak bylo wice při wěci zůstávalo a žeby byla ona půtka twar na se wžiti musila, z měhož mohla naše literatura nějakého prospěchu nabýt, jakož i p. Č. we svém „Ohlasu“ na něco podobného narází. O to ovšem nešlo našim filosefum; což jím záleženo na tom, aby se filosofie w národní literatuře ujimala, aby oni úrodny kwas a zdárná semínka do ní přinášeli; nad takové lidské povinnosti jsou tito wznešení duchové powýšeni, kteříž jen dwě drahé wěci, filosofii a sebe, aneb lépe řečeno, sebe a filosofii znají a w uražené filosofii jen swé uražené „já“ mstí. Nepočítám k nim p. dra. Č., wida že překwapiení, w němžto se k nim přidružil, jemu samému milým není. I dosvědčuju panu drwi. Čuprovi, že též já za to mám, že naše literatura nemá být ani německá, ani francouzská, ani anglická, ale samostatná česká, a že se i s jinými jeho myslénkami (méně s jich proněšením, při němž nedostatek „čechosti“ pozorovat se domýšlim) dosti dobře srovnáwám, prosím jej ale spolu, aby — až mne bude podruhé chtít w čem opravowati neb poučovati — dříve se přesvědčí, zdali jsem jemu skutečně příčiny k tomu dal; nebude-li jí, žádám jej snažně, by se jen přímo a celou stranou k obecenstvu obrátil, jehož i já několikátou částkou být čest mám a s nímž pak milerád swé povinnosti zadost učiním. O showení budu muset p. Č. vždycky prositi, poněvadž pouhým tolíkem milovníkem filosofie jsa té obratnosti do sebe nemám, abych swá stanoviska tak swobodně voliti mohl, jakož p. Č. u př. w „počátcích českého filosofování“ učinil.

K. Storch.

Nowé mapy krajů českých.

Pražský knihkupec Krečmar zasadil se o vydání nowých velkých map krajů českých, kteréž se našemu obecenstvu zvláště i tím schwaljují, že se w nich — jakož posud bohužel newídano — slušný ohled na náležité psání českých místopisních jmen běže. Jaká zde posud newkusná matenice panovala, a jak těžko bylo w mnohých případnostech přesnějšího názvu se dopídit, každý snad z vlastní zkušenosti poznal; w tom obojím poskytuji tyto mapy pomocí. Redakcí jmen w nich vedi p. Zap a zásadou jeho bylo, aby se původní, čistě česká místní jména swrchu psala, německé názvy pak, w pozdějších teprw časech z nich utvořené, pod nimi postavily, jakož naopak jméno německé, kde původní jest, swrchu, české pak pod ním stojí. Nařízením wya. sl. gubernium ode dne 30. Ríjna 1842. č. 50.755 jest sice přikázáno, aby se jména míst i osob w

ředních listinách w prawopisu původního jazyka psala; že se to ale i hastěji nestávalo, byl snad na mnoze i nedostatek přístupnějších pomůcek winen. Těmito mapami se ovšem cesta poněkud urowná, a již z té příčiny, jakožto první wětší pokus k tomu učiněny, zasluhují abychom si jich wšímat i rozšíření jich mezi nečeskou neb aspoň čestině odwykou částkou našich spolkovaných rádi viděli. Ze cílení našeho místopisního názvosloví nemalou prací bylo, rádi wěřme a tím wice jest uznávati ochotnost p. Palackého, kterýž p. Zapovi bohatý a důkladný swůj material k potřebnému používání propojil.

Ostatně schwaljují se mapy tyto i velkostí a ozdobností swou, čistým, čitelným písmem a mnohými přídagky, kde místa zbywalo, jako u př. plány a erby krajských měst, statistickými přehledy atd. Hor na nich není, také nebylo pomůcek k tomu, kdyby se byly měly důkladně podat, za to jest ale celé mapy těchto navržení podle výtečných prací nového katastru pilně pracováno. Předplacení není ještě zrušeno, jakož se na mnoze myslí, už možná ještě na každou posud newlyšlou mapu 36 kr. prenumerovali; i premii (Zapový Pomněnky na Prahu s obrazy) ještě obdrží, kdo na všechny jestě newlyšlé mapy předplatí. (Krámka cena jest 1 zl. za nemalovanou, 1 zl. 24 kr. za cele malovanou mapu.)

První newlyšlá mapa představuje kraj Táborský; několik jich jest téměř dokončeno a knihkupectví slibuje dokončení celé sbírky ve dvou letech, což by žádoucí bylo a podle učiněných příprav doufati se dá.

S m ě s.

Starý wojač. Roku 1820. umřel w inwalidowně benátské vojenský wysloužilec Iwan Kijosić we 117. roce věku swého. Ač we Wídni narozený byl přece Slovan ilírský národu dalmatského. Jsa teprw osař let star již se na vojnu dal a tak dlouho píšťalou sloužil, až do zbraně dorostl, načež w císařské službě proti Turkům, Prusům a Francouzům až do roku 1756. bojoval. Přestoupil pak do služby benátské, do níž ho láska ke swým krajanům Dalmatům wábila; tam sloužil na mori až do r. 1797., načež co wysloužilec do inwalidowny se dostal. Ztrávil tedy we skutečné službě válečné po suchu a po mori 87 roků, w inwalidowně 23 roků, a byl tedy všeho wšudy sto deset let wojačem. — O jeho powaze se wi, že byl čistý a střídmý, písny bezzeneca vždy veselé myslí.

Daně francouzské. Jistý Francouz wypočetl, že za časů císařství platilo Francouzsko každou minutu dani 1450 franků, za restauraci 1950 franků, a pod nynější vládou že platí při vždy větším pokroku 2900 franků.

Wzácnost nowin r. 1606. W tomto roce učinil magistr hildesheimský následující usnešení: „Jelikož jsme zwěděli, že kupec Tappe drží sobě nowiny, budíž požádán, aby je magistratu za poloviční plat půjčoval.“

Obrowská punčocha. W Ašenburku obdivuji se lidé malému děvčeti, jenž některý den tri velké punčochy uplete. Na domě, w kterém ona a její matka bydlí, wisí ukrautná punčocha s nápisem tímto: Anna Botšitewá, sedm roků stará, upletla tuto obrowskou punčochu za jednu neděli.

4r.

Nowá knížka.

Wesničané. Obrázek ze života wenkowského. Od Karla Sabiny. (Také pod swazkovým titulem: *Powidky, pověsti, obrazy a novely* od Karla Sabiny. Swazek 3.)

W Praze 1847, tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 103. we wel. 12. Seš. za 16 kr. str.

Číslo 75.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezaný.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodi přes dvár).

**24. Června
1847.**

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydává po pálených tříkráte za týden, w úterý, we čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 sl., na půl léta 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 3 sl. 86 kr.

Moje poslední procházka s dwěma — umrlyma.

(Pokračování.)

Klicpera newídal české práce moje... jenom jednou. A to bylo takto.

Já zanechal w Praze přitele, tehdy jediného přitele, Pelikána, tu šlechetnou, obniwou duší českou. To býval můj důvěrník a horlivý rádce w literárních pokusech, on jediný znal do těch časů moje znělky. Spolu jsme dělávali gigantické plány, ukládali si wespolek swětoborné úkoly — newím, jestli se ještě na ně pamatuje! — hračky, před nimiž bych nyní bázni zalezl; ku př. třicetisoková balada w tom nejpodivnějším indickém rozměru (Indie strašila tenkráte w Kroku a nedala nám pokoje) a k tomu ještě — Bože nám odpusť! — w časomíře: ta běžela z péra jako tekuté olovo.

Roku 1826. seznámili jsme se s Langrem — nu, konečně jsem u tebe, ty jemná, brawá duše, jenžto jsi z Prahy, ze svého živlu, zmizela, jako když doma vychované ptáče ulitne, zalítne, w puštině zabloudí, pokrmu hledati neumí, nebo si zasteskne a krni, až zahyne. Nyní jsi již také tam, odkud není žádného vykoupení — suché listí zašumělo již na hrobě twém a jarní fialka wykwětla we stínu jeho; ale u nás na tebe ještě nikdo nezpomněl, jako bysi byl od početí jen co zetlely kmen stál na břehu hlubokého jezera a stářím se překotiv padl do temného lúna, kteréž se nad tebou zawřelo a všechnu památku twou pohřbilo.

Ach ovšem, to je naše sláva! na wýsluní tráwa, suché listí na wétru. Tys býval přece jmenovan a jak jmenován! — české srdeč při twém jméně plesalo; a hle! sotva minulo několik let, odesel jsi, a již twé jméno neznají!

Ale dost toho stesku, není-li prawda? Ty hlediš na nás z křišťálových oken wěčnosti a myslíš si: Marnosti, waše památky! Hospodin dechne — a zwáta je památna weškerých swětů! — Ale my to nesmíme pokládati za marnost — my ne, milý Jaroslave! My si musíme památky jako blaze zahřívaci ohně udržovati a při nich okřivati, když nás ledový dech swěta ochvíwá. Dowol tedy, abych témito

řádky twou památku — oslavil? Ach ne, to si netroufám. To bych musel míté pero, jímžto jsi psával, co ti Běla povídávala; jen tím bysi wstoupil zase živý mezi nás a památna twoje by se znova zaleskla. Já nemohu psáti celou selanku twého tichého, skrytého, zapomenutého žiwota; ale připomenouti chci jiným, aby učinili, co mají učinit, aby nezůstalo jméno twoje ležeti, až by mnoholetým prachem zapadlo. Díla twoje patří literatuře; památna twoje patří národu; sem s tím! — a zachowujetež to! Budeš to wěčný klíč k české paměti a nerozboritelný pomník twého jména!

R. 1826. poznali jsme tedy Langra; on přišel z Hradce a bezdékly upěvnil we mně předsevzetí, že tam odejdu. On měl již plno selanek, které se mi tenkráte arcí nad míru libily, i chtěl jsem ssáti to samé powětrí, w kterém se byl on tak wydařil. Když jsem odesel, usnesli se s Pelikánem, že wydají almanach — my o tom již dříve mluwiwali — a poslali mi tu welikou depeši ku břehům polabským. Langer chtěl podat něco selanek, Pelikán tuším nějaké balady a powídka z časů Branihorských, a já měl též nějakou powídku wystroubat. Na tehdejsí čas a na swoje léta měli jsme dost hezké plány a dost kuráže — není-li prawda? Přátelé byli logikové a já studiosus primæ classis humanitatis; to mohlo být něco rádného. Wěčná škoda, že zůstalo jen při plánu. Já sice powídka napsal, a k tomu historickou, ale ne tak rychle, jako přátelé očekávali; ono to nešlo, jak jsme na počátku snad všickni myslili, a já psal přece s chutí! Ale ovšem, já to chtěl mít jako ukowané, jako ulité. Měl jsem plnou hlavu „Točníka“, kterého jsem téhož léta Klicperovi episoval, nežli šel k censuře; a to plné, s wysoka hučící popisování, ten pádný klusot rozprawy, ta ostrá malba karakterů — to wšecko bylo u nás něco nového, to mě celého roznítilo. To mělo být mým příkladem. I koval jsem a koval... a tuto kowaninu slyšel potom Klicpera. I jeho matka poslouchala, ta wážná matrona. Uboži!

To jsi ty šťastnější, laskavý čtenáři! Tys moje dílo neslyšel, ty je neznáš ani podle jména, takés je newiděl, leda jestli sis před lety jarmarečních kra-

mářů powšimnul, kteří mezi svým papirovým zbožím také knížku s obrázkem starého Vyšehradu miwali. Skrze rozličná discrimina rerum dostal se totiž rukopis dila mého do vyhlášené Tureckovy fabriky a w newidané kráse wyšla z ni na „les-papiru“ knížka na odiw celému swětu.

Za několik let na to — člowěk se byl zatím w životě ohlídnu a swěta zkusil — přišel jsem domu, a tu mi napadlo podívat se jednou zase do Hradce. Věrny můj pomahač při Kwětech, tehdaž dobře známé j s čárkou napřed i wzadu, nazváno Filipek, byl se mnou w Hoře, a starý soudruh mých dětinských let, upřímný Pohorely, byl doma na feriích. I sebrali jsme se tedy a pustili se jako starí studenti na cestu.

Časně ráno, kohouti zpiwali, w rozkošném okoli nowodworském ležela ta nejkrásnější tma — a my jechali wesele k Prelouči. Ta nás občerstwila a o poledni jsme byli w Bohdánči, w tom samém Bohdánči, kde slavný Kopřivárius powěstný Rukopis nalezl. Byltě tu již po swém odchodu z Prahy stálým sezením — a my tedy k němu. Starý Langer nás uwital jak obyčejně plný srdečnosti, matka měla radost, že se „mlady“ s přátely potěší; ale „mlady“ nebyl pod domácí střechou; byl na louce, na poli.

Jakž jsem ho w duchu blahoslawil! Na louce — na poli! W té širé kwětnici Páně, kdež duch wolněji svoje perutě rozpíná a hrawě k oblakům se wznáší — jakž my we zdech městských zabednění obyčejně myslívame.

Tak jsme také myslili, když Langer Prahu opouštěl. Wenkov jej owane svým křišticím, oživujícím dechem, zahrne jej, zatopí jej swízimi vlnami a wznesе zmuženého na břeh žiwota. Tak jsme myslili; ale wenkov byl pro něj jako wilna, po rozkoších práhnuoci žena, w jejimž náruči ještě wice seslábnul, až i zahynul. Jak se to wšecko dělo, nech wyzpytuje kdo se bude s krátkou dramou žiwota jeho obírat; já mu zde obětuju jen tichou slzu.

Nebyl doma. My se podívali zatím na domácí zahradu, do besidky, kteráž jeho básnickou residenci představovala. Nebyl to skwostný letohrádek, ó nikoli: do toho by se byl česky spisovatel — zvláště tenkráte — ani newprawil a rozměkly Jaroslav již dokonce ne. To bylo malé, tiché hnizdečko, kde se twořivý duch i s marným křehkým tělem pelešil. Prowálené lehátko, stolek, na něm kalamář, dýmka, starý nožík a rozházené papiry, staré Krakowiaky, Kalin car a rozwrh na wětší národní báchorku — to byla celá skwostnost malé besidky.

My trhali zatím šwestky, prohliželi melouny a čekali.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pan Šimon se w newoli wzchopil, nežli wšak ještě slawa pronést mohl, wyskočila též Diana, která

již dříwe hněwiwě wrčela, a soudic domácí práwa swá ztenčena wrbla se na cizího wetřelce, což hlučnou půtku za následek mělo, w niž by fena podlehnouti byla musela, kdyby jinoch ušlechtile postawy w bohatém modním, tak zwaném španělském kroji do komnaty nebyl wkrocil a welitelským hlasem swým chrta od půtky neodwolal, který hněwný hlas pána swého poznav se swislym ohonem ke dweřím a přes hlawu sluhy, jako u wyjewení na zemi sedicího, uskočiw w chodbě teprwa se zastavil a k zemi se shrbiw po pánu swém pohližel, jakoby nezpůsobnost chowání swého cítil.

Pan Wiktorin — widěti že žádný jiný to nebyl, jehož chrt tak nemilým způsobem ho byl oznámil — sehnul se k sluhowi a nedbaje na staw urozenstwa ze země mu pomohl, zdali sobě pádem neubližil, na něm pátraje, což prudkou newoli na twáři pana Šimona se jewici mžikem zapudilo, který lehkým kywnutím hlavy spokojenost swou s panem Šanowickým na jewo dával. „Pod titérným šatem chowá dobré srdce,“ šeptal. „Hanuš Měsetický by sotva tak daleko se snížil. Škoda ho!“ připojil, outrpně po krátkém pláštiku jinocha pohližeje.

„Ten pes má šotka w těle, není-li to šotek sám,“ prohlásil se sluha, stranou na chodbu po chrtu hledě; „sotwajsem začal o jeho nezbednostech wyprawowat, už mne starého chlapa — ale počkej!“ hrozil pěsti chrtu, což tento s newrlým wrčením přijal.

„Budte mi witán, pane Šanowicky!“ promluvil nyní pan Šimon, několik kroků hostu swému wstřík pokroče, „budte mi witán w domě méém, a jelikož souseda swého hně zrána uwítati mi přáno,“ mluwil se wsi dworností wěku tehdejšího dale, „žádám jej, by mi glejtu swého poprál, neboť wás tajno nebude, pane Šanowicky, jaká slavnost nás do Sedlce, městečka nám milého, zúwe?“

„Waše Milost“ uklonil se Wiktorin se wší uhlazenosti cwičeného dvořana, „předchází laskawým swolením prosbu mou, začež ponížené díky swé wzdáwám, a tím wice, an Waše Milost na nemilou přihodu se zwiřetem mým žádného ohledu bráti neráci.“

„Snad mě nebude poważowat pan Šanowicky,“ odwětil pan Šimon, „za člowěka, o kterémž se w prawdě říci může: Inter omnes, qui insaniunt, insannimus, qui accusat alium ex vitio alieno.* A obzvláště w případu nynějším, o to nechť se shodne Wašnosten chrt s mou Dianou,“ prawil žertowně, ale jaksi witézně po Wiktorinu pobližeje, neboť soudil, že ho latinskou průpowědí swou w nemalé rozpaky přivedl.

(Pokračování.)

* Ze všech nemoudrých nejnemoudřejší, jenž jiného z cizího poklesku wini.

D o p i s.

z Vídni.

(Bočkau diplomatář. Šembera. Kollár. Jihoslovanská literatura.)

(Pokračování.) Z Moravy jsme se právě dowěděli, že V. díl diplomatáře Bočkova z doby posledních Přemyslowců co nejdříve nákladem p. hraběte Ant. Mitrovského vydan bude a také se k němu jakož i k předešlým dílům ouplný index sestavuje, čímž ovšem přehled a potřebování důležitého díla tohoto velmi se usnadní. Strany dalšího pokračování v diplomataři tom usnesli se moravští pp. stawowé na tom, aby se on z materialů Bočkem sebraných na jejich outraty wydával, a redakci práce této p. prof. Šemberovi svěřili; rovněž chtejí pp. stawowé bohatou a důležitou sbírku kněh i rukopisů Bočkových, za které ovšem pozůstalá vdova a poručník 5000 zl. stř. žádají, na všechnen způsob koupiti, bude-li znamenitá cena tato po ouplném popsání a přehlednutí sbírky této za slušnou uznaná. Tu snad nebude Wám také nemilo se dowěděti, že neunawitelný p. prof. Šembera při svém pátrání po znamenostech holomouckých, jaké byl z příčiny historicko-topografického popisu města Holomouce, pro Poutníka chystaného, předsezwazal, též ono místo posud neporušené objevil, kde poslední Přemyslowec, král Wáclaw III., oukladně byl zavražděn, a kteréž od spisovatelů holomouckých již od doby Paprockého omyleň za zašlé se považovalo. Těšíme se již napřed na článek, který p. professor o tomto, pro děje českomoravské tak důležitém a osudném místě svým časem do musejního časopisu podati obmajeli. — Strany časopisu českoslovanského na Moravě wycházeti mají, jehož první číslo již začátkem budoucího Čerwence uvitati moci jsme se domnívali, dosaváde, pohříchu, žádné bližší oznámení nás nedošlo.

Z listu přátelského, panem Kollárem sem zasláného, se dowídáme, že on, jakmile z lázně Slatišské, kam se byl s rodinou na několik týdennů odebral, se návratí, k novému vydání svého pověstného spisu „o vzájemnosti slovan-ské“, nyní však rozšířeného a prepracovaného, dozajista příkročí, a že rovněž ještě na dokončení popisu druhé cesty své po Itálii pilně pracuje. Bodejž ale wážený pan Kollár také brzo druhým vydáním „Wýkladu ke Slávy dceří“ nás obradowal, spisu to, jehož k úplnému porozumění a ocenění všech krás a prawd, v arcidile tom obsažených, newyhnutelně potřebí jest.

O literatuře jižních Slovanů mohu Wám podati následující zpráwy: W Budíně vydá důst. p. Kajo Agić, vysloužilý professor v bohomluvectví, dílo: „Bogoslovija del-norednoje“ (theologia moralis) we dvou dílech přes 40 archů obnášejících, a uveřejnil již subskripci na důležitý tento a v jazyku ilirském ještě první spis toho způsobu, jehož cena tollko 2 zl. na stř. obnáší a který ku konci Října t. r. vyjít má. Ze Záhřebu nás došla tyto dny tři díla tamní Matici vydaná, a sice: „Ruzličite pěsni Iv. Gundulića“, w Záhřebu u dra. L. Gaje vytištěná (cena 1 zl. na sprostém a 1 zl. 20 kr. na welinovém papíře) a obsahující na 304 oktawových stranách veškeré drobnější, původní i přeložené práce nesmrtného tohoto básníka; pak „Kolo“, kniha čtvrtá, str. 98 w osmerce z té samé tiskárny (cena 30 kr. stř.) následujícího obsahu: Derviši carohradští. Powěst bosňanská od J. Jakiča. Wily a co o nich lid v Korutansku vypravuje; od Matěje Majera; článek to pro bájesloví slovenské velmi zajímavý. Život národů od L. Štúra. Národní písne bulharské od St. Vraza, w jichž uveřejňování aby p. V. pokračoval, srdečně žádáme. Krátký přehled polské literatury w nynější době od K. W. Zapa. Přátelské dopisy o prawopisu Vuka Stefanoviče a prof. Věkoslava Babukiče s dodatkem od redaktera:

Nás prawopis a Zora dalmatinská; článek to rovněž důležitý a pověsimutí hodný; Přehled novější literatury slovenské; potom „Malý riečnik ilirsko-německo-talianski“ od J. Drobnica, sešitek 2., obsahující na str. 161.—320. písmeny: Naspněti — Protněti, kteréžto tři knihy, jak nám povídámo, co nejdříve do Prahy tamním oudům Matici ilirské zaslány budou. Přičinu, proč dotčený slovník, maje již lonského roku vyjít, tak se opozdí, udali jsme již w listech předešlých, totíž tu, že se pro svou původní neouplnost téměř naskrz p. prof. Mazuraničem prepracovati musel; nyní ale rychlejšího pokračování w něm se nadílí lzé, jakož se již tiskoun opět první archy 3. sešitku zde u Mechitaristů. Záležetí bude celý slovník ze 4 sešitků, okolo 650. stránek zaujmajících, w ceně 2 zl. stř.; rovněž i V. kniha Kola w Záhřebu w tisku se již nachází. Wůbec pak nyní jistě doufati můžeme, že Matica ilirská, do níž až ku konci r. m. již 16.198 zl. 54 kr. stř. se bylo seslo, nyní — po odstranění bohdá mnohých překážek, s jakými ji až dosavadé zápasili bylo — rázněji si počinati bude, a nadějeme se, že budeme moci co nejdříve Wám obšírnějších zpráw sdělit o potvrzení od nejvyšších míst jak Matica této, tak i záhřebské učené společnosti a wůbec o ostatních tamních ústavech národních, jako ku př. o čítárně, Museum, národním domě atd., ku kterémž vlastimilovní bratři naši Ilirowé co nejochotněji na penězích přispívají, tak že až do nynějška se již summa 9950 zl. stř. sesla, a neustále ještě nové summy, jako ku př. od wys. důst. Záhřebského biskupa p. J. Haulika, jenž byl kromě základu svého — 2000 zl. stř. — právě opět 500 zl. stř. složil, od pana hraběte J. Draškoviče, který 500 zl. přispěl, atd. se scházejí. (Pokračování.)

Slowácká kritika.

W jedné-li jen wěci člověk od cesty, zdrawým rozumem jemu vykázané, swéstí se dá, to již tolik, jakoby vešken svůj rozum byl pozbyl, a těžko navracuje se pod jeho vládu. Jedna nedůslednost newyhnutelně i druhou za sebou táhne, brzo ani swědectví vlastních zdrawých smyslů neplatí, a šílenost není daleká. Takové převrácenosti smutný a wšak wzácný příklad poskytuje č. 66. druhého ročníka Orla Tatranského. To samé číslo, které wytýká panu drowi. Smetanovi, že chtěl „pána dr. Gáblera a literáту českú hrubo zmazať“ w německém časopise „Ost und West“, a swého hlasu pozdvihuje „proti neotesaním nápadom tohoto filosofického pomočnika“, obsahuje posudek Lanštjakowa spisu proti Štúrowi, w kterémžto na půl druhé stránce Lanštjakovi jenom 15 nejhrubších a nejsprostších nadáwek se dává, kteréžto pro obveselení čtenářstva svého tuto wěrně položíme. Škoda, že nedokonalá naše známost nárečí, w kterém Orel Tatranský psán jest, nedovoluje nám, některé čtenářstwu našemu nesrozumitelné wswětliti. Jsou pak to následující nazviska: ozembuch, smetiškár, daromní povač, ošklivá duše, lecjaki led-a odporeca, bridoš, ledacurbák, mizerní hałapa, ochveň, sprostí hałama, bedár, marnochlubní ošemetník, mizerná osoba, trubiroh, pomatěnec. Spis pak Lanštjakův došel následujících jmen: nabúchaná smetiština, neocatnuo trepidlo, žamolina, bazzura, birzgajucs molanina, škrat, gebuzina, ohromná hlúpost, čuridlo, čarbačina. Kdož by ještě chtěl pochybowati o bohatosti nového toho nárečí štúrowského? kdo pochybowat o spravedlivosti wěci, takovými důvody bráněné?! Ale nedosti na tom, musela si tu i Česká Matica utržit svůj díl w poznamenání redakce, kdežto tato praví: „Naša filológia sú takje spisy, ako je Kadavjeho Čitanka, z ktorej ďaleko vjac osudu má a mať bude mladí swet nás, ako Česká Matica zo všetkých brožúr svojich príslušných vidaných.“ Wěru, politování to

hodný stav českého knihkupectví a literárního ohlašování, když my zde v Praze teprv přespurskými časopisy dowladit se můsíme o spisech, které Matici česká vydala. My posud wěděli o jediných *Hlasech*, a redakce Orla má již v rukou Bůh ví kolik spisů podebného obsahu. Jakkoli sobě vásíme ústava, jako jest Matica naše, nicméně také jeji nedbalost zaslubuje veřejného pokárání a redakce Orla vroucí naše díky, že nás — ač nechtic — pozorný učinila na ten neporádek.

A však nedosti na tom, ani Květy nejsou Orloví dosti špatné, aby sobě na nich svůj zobák nebrousil. Nejwětší to svědectví pro letošní nouzi v Tatrách, když si pan Orel vybírá již takovou potravu jako jsou naše „wpáchnuté a wyschnuté Květy“. On se totiž pozastavuje nad zprávou v časopise našem podanou, že v Prešpurce, když se tam představoval diwadelní kus Čechům na potupu, někteří *wlastenci* proto domluvu učinili tamnímu diwadelnímu řediteli, a tāže se, kdo prý jsou ti *wlastenci*? Tu prý si člověk všelicos myslit může, a jelikož prý to Květy neoznámily, ač snad dobře wěděly, co to za lidi byli, ti *wlastenci*, doplňuje naši zprávu udáním: že to byli Slowáci, Srbové a Chorvatí. Winí pak bládový ten Orel Květy z toho, že to schwalně zamílely, aby nemusely tím wywratet pověst, že Slowáci z nenávisti k Čechům od nich spisowně se oddělili atd.; ba on i pochybuje, že bychom my v nynějších okolnostech podobným způsobem jich se ujali, wynášeje při tom chlubně swou bratrskou, slowanskou lásku k nám; končit pak pathetickým ujistěwáním, že hanbu naši za swou vlastní hanbu pokládá. — My pak tážeme se každého rozumného člověka — ne orla — zdali slouhu našemu *wlastenci* tak rozuměl, jakobyhoch chtěli jím wyznačovat toliko swé krajaný, wylučujice všecky ostatní Slowany? Nebylo-liž by to jedno, jako kdybyhoch twrdili, že my Čechové samojedini máme vlastenectví w pachtu? Či snad Štúrovci nepokládají sebe za vlastence, že jich slovo to urází? my aspoň rozuměli slowanské vlastence wůbec. — Co se pak oné waší k nám lásky týká, p. Štúre & comp., i wašeho twrzení, že jste se od nás ne z nenávisti odtrhlí, o tomto aspoň kroku wašem dobré wime, že jste jej neučinili z lásky k nám, k tomuto „wysilenému, přezílému národu“, jak nás v soukromých jednáních swých rádi nazýváte; tedy, prosím, nechlubate se přiliš. Na waší pochybnost, jak bychom se my w podobné případnosti k wám zasíqwali, budíž wám odpovědi, že se nikdy w žádné případnosti nepřestaneue chowati k wám jako k bratrům, owsém někdy jako k bratrům zbloudilým a pomateným, které, když toho potřeba káže, za povinnost máme, třeba dosti nelibě k rozumu přiwáděti; toho jediného nezádejte, abychom také my waší hanbu pokládali za swou, sice bychom museli na sebe wzít i část hanby všechno toho nerozumu, jež jsme wám tuto wytíli.

Umělecká výstava w Praze.

(Dokončení.) Krajin w osvětlení měsíčním bylo již dosti. Obyčejně bývají to mrtvé, temné hmoty stínové s křiklavými swětlovými efekty. Wíděli jsme takové krajiny od slavných starších i novějších malířů, ale na žádne nespatriли jsme, že by tak rozumino bylo wnadnému, kouzla plnému pološeru měsíčního osvětlení, přirodě samé uzmutému, jako w č. 240., *Měsíčná noc* od *Bernarda Stange* z Mnichowa, téhož původního malíře, jehož ranní zwon přede dvěma lety tak velice se zde libil. Jaký to duch, jaká básnická mysl w pojmutí, sporádání a provedení této měsíčné noci, jaký stříbrozduch, jaké čarosvětlo! — Ty samé přednosti nacházíme i w téhož č. 127., *večerní krajina* z *Tirol*, kde poslední žár loučícího se

slunce od skály se odráží. Nebe večerní je jasné, modré jak safir, uprostřed wůkol strmých hor a skal stojí kaple, dále na pravo chalupa, kterou již pokrývají stínové večerní, upomínajice pracujícího přede dveřmi rolníka na skončení jeho denusho úkolu.

Ze třech obrazů, které nám letos předvedly geniální *Schirmer* a které wesměs nosí na sobě znak vzácné dokonalosti, nejvíce dojala nás jeho *jižní idéální krajina* (č. 155.). Malé tiché jezérko, w jehož stříbrolinkách koupači se nymfy sněhobílá tiskla svá pohřívají, rozkládá se před námi co veliké hladké zrcadlo, wůkol obmezují je wysoké, temné stromy, skrze něž pronikají paprskové sluneční, rozněcujici obraznost diwáka. — Mistr *Brandes* podal tenkráte jen jediný obraz, ale plný hloubky a moci: *wysoký Goel u Salcburku*. — Mnichowana *Albrechta Zimmermanna* nejlepší obraz je tenkráte jeho *lesní krajina* (č. 241.) Umělec opět zde jewi jakousi zaujatost pro soukromí chladných stínů lesních. Mezi přístupními stíny po před velmi vhodně umístil spící Katinku heilbronskou, stráženou od hraběte Fridricha Wettera von Strahl. I jeho dvě horní krajiny, č. 44. a 102. jsou výtečná studia, w kterých jewi se přiměřené, dobré rozuměné spořádání hmot a krásná, teplá barvitost.

Heinleinova partie w oudoli Obereisackém w Tirolsku wyniká výtečným pojmutím, pokojným, vážným držením, čistým, prawým tonem horským, jakož i výborně perspektivně provedenými čázkami wzdachu. Nemůžeme sice zapříti, že se nám Heinleinovy wlnovité, rozčárané stromy, jakož i mnohé jeho zvláštnosti u přednešení nelíbí, ano že jeho *podzimní ráno na Kechelském jezeru* (číslo 239.) velmi malé ceny u nás má; nicméně ale schwallowati nemůžeme přílišné jeho snížování od jistého pražského referenta, jemuž bychom radili, aby sobě zpomněl na podobenství o mrwě a břewnu. — Č. 107., *wečer u jezera*, a č. 110., *rowina na podzim* od *Zwengaueru*, dýsi poesii a malowany jsou w jasnému a širokém prednosu prawdiwě a s rutinou. — Welmi pěkné a wěrně pojaty a mistrně provedeny jsou horní krajiny od *Stefana* (č. 113.) a od *Schleiche* (č. 162.). Téhož posledního *wečerní krajina* (č. 84.) je swobodně a právě geniálně provedena. — *Zámek Greifenberk w Tirolech* (č. 36.) od *Simona Guaglia* z Mnichowa wyniká pěknou perspektivou, jasným tonem a přiměřeným stupňováním. — Číslo 77., *lesní krajina* od *Hansche* z Wídne wyniká víceméně technikou nežli kompozicí.

Chvalné zmínky ještě zasluhují dobré držené a technicky zdárně provedené krajiny od *Baumanna*, *Reinhardta*, *Hengsbacha*, přímoří od *Wagnera*, *Schelfhouta*, *Lange*, *Gleima*, *Schertela*, *van Kunnena* a *Kaisera*.

Z obrazů architekturních první místo zaujmají výtečná studia od *Veermersche*, *Nehera*, *Bayera* a *Neureuthera*; a však i *Gärtner*, *Hermann Dyk*, *Meklenburg* a *Lichtenheld* podali pěkné kusy. F. B. Mikowec.

Pražský deník.

Právě přišla do Prahy první socha pro Slavín páne Veithův určená. Ještě to Přemysl Otakar II. w nadživotní velikosti, dílo slavného Schwanthalera, jež pan Veith we svém domě č. 573—1 na *Ovocném trhu* veřejně vystavil. Wstupní lístky wydávají se zdarma od kustosa měšťanské besedy w č. 140—2 w Ursulinské ulici; přistup pak k soše wolený jest od 9—12 hodin ráno a od 3—6 s poledne.

Oumrtí. Dne 22. Čerwna o páté hodině zrána umřel po dlouhé nemoci na souchotiny w 31. roce věku swého Jaroslav Josef Kalina, spisovatel český. Pohreb bude dneš o 6. hodině ze všeob. nemocnice.

Číslo 76.
24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletích třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(byl na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodi přes dvár).

26. Čerwna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Moje poslední procházka s dwěma — umrlýma.

(Pokračování.)

Konečně Jaroslaw přišel, ještě ta samá příhně-
dlá, jen že na slunci trochu osmáhlá tvář, to jemné
oko, ty bledé kniry, ta prostá malomluvnost, dokud
se nerozhrál. My wšak rozvázali brzo jazyky — a
on se začal wyptávat. Byl teprva něco přes dvě
léta wenku a již byl životu pražskému, tomu stře-
dišti všechno národního smejšlení a počinání, jaksi od-
cizen, již to i ono newěděl, toho onoho si newší-
mal, a ono se tenkráte přece tak málo dělo! Žurna-
listika počínala se teprva rozbíhati, literatura se pro-
kopávala pořád ještě ze starého rumu; jinak leželo
všecko wšude ladem. Sotva že kde slůvko o
některém ochotnickém diwadle jako znění skleněných
zvonků na osamělém zahradním domku za-
wznělo; někdy, ale velmi zřídka, proskočila novinka
o nějaké knihowně, a wšak jen jako bludička na da-
leké pustině; o jiných pákách společenského i ve-
řejného života, o jiných wýlewech a ústrojích ná-
rodního ducha, o školách, bálech, besedách, nebylo
ještě ani widu ani slychu.

Málo se dělo proti nynějsku a Langrowi bylo
ještě to i ono nepowědomo. Nestál o to, alespoň to
nestíhal; ležel o to i w jeho mírné, snadno ukončné
powaze. Ale já se přece podivil i zhrozil se zá-
roveň, domnívaje se, žebych musel zoufati, kdyby
mě ruka osudu někam na ostrov mrštila, kde bych
jekem a hukem cizího proudu ohlušen, žádné ozvěny
po mohutném chodu českého ducha nezaslechl.

Tak jsem se domníval. Ach ovšem; tenkrát
jsem ještě newěděl, že by mohly jedenkrát časy
přijít, kdež by hodný kus blahosti právě w tom wě-
zele, kdyby člověk, wywáznuw z denního tření a
dření našich snah, směru, zdání a žádostí, z tichého,
odlehlého útulku jenom na wýsledky, na prawý po-
krok a prospěch vlasteneckého počinání pohlízel.

Hlavní Langrowa myslénka byla tenkráte —
stav manželský, ženidlo. Co jsme se tomu nasmáli,
když nás za několik hodin lesem k Hradci prowázel!
On si držel w tom ohledu rádné poznamenání do-

spělých diwek, z kterých si chtěl newěstu vybrat — jen že měl každé co wytykati a nikdy se opravidě rozhodnout nemohl. Ale přece bylo na něm vidět, že poetickou rosu s kwětového lupení ducha swého pomalu setřásá a po teplém dechu domácího, sousedského slunička touží. Možná, že w něm toto toužení jen cizí dech rozehrál, nějaká rada, pobízení, domluwa, že mu wůbec tento dech do prosaického županu wlezti pomáhal: to nemohu ted skoumati, to by vyběhlo za mezník této přátelské zpomínky. Já se držím jen toho, co nám dělalo weseli a čemu jsme se w bohdaneckých lesích smáli.

Ale jakž by to bylo, milý Jaroslawe, s tebou
asi wypadlo, kdybysi byl tenkráte ze žertu prawdu
učinil? — Či myslil jsi ještě na Bělu, na to křídlo
duše twé? — To sotva, není-liž prawda? — Či ses
bál té blahosti? chtěl ses jiným zachowati? a byla
mezi těmito i matka vlast? — Wiš, jak jsi jednou
psal:

— snad je to weliké
Štěsti mé, že mě neměla ráda.
Kdybychom pod košaté stromy sedli,
Snad by bladívala mou bradičku
Říďounce obrostlou, a snad i lice:
Tuť bych často, matičko! zapomněl
Na twoje upřímná slova lásky!
A kdyby klesla do náruči mé —
Ó tuť bych na všecko zapomněl,
Co by Běla nebylo, volaje s plesotem:
„Neznám nic a nemám — Bělu jen!“

Tak jsi psal. Ale což, kdyby tě byla měla
přece ráda? Kdybysi byl srdce nalezl, w kterémž
by se ti byl chrám všechno zemského utěšení ote-
vřel? Kdybysi byl duši nalezl, jenž by tě byla
z horoucí milosti w jemné lokte sewřela a plášt
swůj okolo tebe rozestřela, aby si w žádná swůdná
osídla tohoto světa nepadl? Ó můj milý Jaroslawe!
já myslím, že by ti to bylo wice prospělo, nežli
twoje bázeň před zapomenutím všechno jiného! —
wice, to mi wěř, a protož tě lituji, jakož lituji kaž-
dého, kdo samoten státi zůstane; ten dokonal jen
polovičku swé úlohy a byl i sebe pěknějšimi, slaw-
nějšími wěnci čelo swoje byl ozdobil! Mně se po-
řáde zdá, že mu schází něco lidského. A naše země
je tuším přece jen pro lidi!

Zes tu daši nehledal! — Že bys ji byl nenašel, to newěřím; ale tys ji nehledal, to bylo twoje neštěsti. Tenkrát jsme na to arci nepomyslili! Cesta utíkala při smíchu a žertowném howoru.

S večerem jsme dorazili do Hradce. Já widěl zase Klicperu i navštívil jsem místa, kde jsem také německé verše dělával; třetího dne brali jsme se zase nazpátek. Tenkrát nás wyprovázel Chmela. Bylo zpanilé jítro; srdce naše rozplývaly se mnohou nadějí, spoleháním na českou sílu a na milostivá nebesa, ježto se jasné nad námi klenula.

Pomalu dokolébali jsme se až do Bohdánče, tam uteklo několik hodin jako slastiplný okamžik, a odpůldne putovali jsme dále k Přelouči. Ted šli s námi hodný kus Langer i Chmela, žák i učitel — jakobychom se neměli ani rozejít — a to byla poslední moje procházka s nima oběma. Chmelu jsem widěl sice později několikrát v Praze, Langra jsem ale již nespátril.

Ted je tomu 13 let! — Langer zůstal až do posledního dechu ve své oddálenosti, jako v dobrotvolném vyhostění; vyloučil se ze řady pěvců, kteří kdy srdcem českého lidu hýbali; vystoupil z tlupy bojowniků, kteří se okolo bujaře vlajícího praporce národnosti nabromadili. Odešel!.... věčné světlo nech mu switi, ó Pane!

Tolik tomu let, co jsme spolu obcowlali, a já ho widím posawád! Ano, milý Jaroslave! já tě widím, jak jsme se v rozkošném okolí tvé otciny kochali. Ty křowinaté palouky, ty hráze rozlehlych rybníků, to stinné podkroví košatých stromů — ach ovšem! tam jsi mohl psávat selanky; tam jsi poslouchal vodníkovo šplouchání a dival se na hru mušek; tam jsi poslouchal, co šustělo rokyti, co štěbetala pěnice a křičel bukač; tam jsi se honival s Jarošem a hrával s Kaliwodou — tam jsi jen opisoval poklady, kteréž věčná ruka přirody okolo tebe nabromadila.

(Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Prawdai, co učeny pan Wrchotický powěděl,“ odtušil jinoch vážně, „ale bohužel, že na to lidé málo dbají, zdali cos moudrého či blázniwého wywedou; neboť soudí se každý nejmoudrejším a bezchybným býti, a ono staroslawné *γνῶστις σετον** má tak málo u nich platnosti, jako ono: Jubet nos Pythius Apollo noscere nos ipsos. ** A z toho, soudím, pocházejí všechny newole a roznišky, všechny swáry a půtky, které již po wice než jedno století blaho rodin, blaho drahé vlasti naší rozorávaji. Nebo lidé, neznajíce samy sebe, nemohou i posuzovat činy a smýšlení jiných, a proto kladou i nejslechetnějším

činům špinavé pohnutky za podnět a z toho pochází nedorozumění a posléz půtky a krweprolití.“

„Budte mi witán, Wiktorine!“ zwolal rytířský kmet, s nadšením ohniwá a prawdiwá slova jinochowa sledowaw, i chopil jej wiele za ruku. „Budte mi witán, prawim ještě jednou; nebo člowěk rozsudku a, jak z průpowědi waši widno, hluboké učenosti má se wždy wrelého uwitání u Simona Wrchotického naditi. A pročež již zamhouřím oko nad waším nowým, ouzkým krojem, budu jen pamatoватi na moudrou rozwahu waši, která se tak zřídka jewiwá u lidi wašeho wěku. Ano tak učiním, Wiktorine. Chodte si již we španělském pláštiku a úzkých nohawicích anebo w starém dobrém županu: na Wrchoticich jste wždycky witany soused!“ mluwil prostosrdečně ważny kmet, w howornosti swé nelibost i spokojenosť swou na jeno dawaje.

„Welice sobě ważim náklonnosti Waši,“ odwětil jinoch, schwalně důtky o kroji pominiuw, „a jelikož se z přízně wašnosti, kterou sobě teprw zasloužiti musím, raduji, dowoli mi též Waše Milost, abych slečně Elišce poklonu swou složil.“

Pan Šimon kynul rukou a jinoch se bližil k diwee, která prw co mramorowá socha stála, bez dechu, bez žiwota s licemi liliemi posetymi; když ale děda swého uslyšela a náklonnost jeho k statečnému panicowi růsti widěla, zedmušla se jí prsa co dwé vlny na tiché hladině morské, čerwánky ranní se rozlily po twáři její a jiskrné hwězdy na obloze noční zářily jí z oka. Když se k ní ale jinoch bližil, sklonila oči k zemi a milostný úsměch pobrával okolo rtů jejich.

„Slečno!“ prial jinoch, co nejdworněji se ukloniw, a toužebně zplanuly zraky jeho, an na diwku pohleděl. „Slečno, přijmětež wýraz nejwilejší úcty mé pro was, a wyslyštež prosbu mou, abyste w milost swou přijala oddaného sluhu swého, jenž se wám k stálym a wěrnym službám nabízí.“

„Totě dworné, žádné haraburdi, jako ostatních hejsků!“ prial k sobě pan Šimon. „I přál bych si, aby Měsetický něco této uhlazenosti na se přijal.“

(Pokračování.)

D o p i s y.

z Wídme.

(Literatura ilirska. Pokroky Slovinců. Preradović. Karndžit.)

(Pokračování.) Zmíniti se také musíme o právě dokončeném důležitému díle geografickém: „Zemljovid“, prací a nakladem Dragutina Seljana wydaném. Jest to mapa w jazyku ilirském na 4 arších, mocnářství rakouské, jižní Německo, Svýcarsko, Italií, pak celý ostrov ilirský čili Srbsko, ewropské Turecko a Řecko obsahujici a sestawena dle nejdůkladnějších, o zemích právě jmenovaných dosavad stávajících map s udáním počtu obyvatelstwa, mýry povrchu každé země, všechn krajů a okresů, w těž se rozpadají, a připojeno wyswietlowací pojmenování, kterak se mista slovanská tu obažená w cizích nářečích nazývají; wydání samo jest upravné, jak to ovšem od typografického ústavu zdejšioho L. Rafelsberga očekávat bylo,

* Znej sebe sám.

** Welí nám Pythický Apollo, znati samy sebe.

a cena (2 zl.) dosti měrná. Činíme tuto i naše československé občenstvo na toto důkladné dílo, jakého dosavádě ani u nás ani u ostatních Slovanů, zvláště co se ilirského ostrova týče, nestává, pozoray a diwiti se nám jest vším právem, že o ném dosavádě v žádném z jihoslovanských časopisů obšírnějšího eznámení a ocenění dočisti se nám nedostalo.

Zde žijící malíř a horlivý Slovan p. Atanáš Joačovič bude vydávat důležité historicko-umělecké dílo, k němuž již i prenumerace jest wypsána, pod názvem: „Srbski spomenici“, které obsahovati bude dějepis srbský od nejstarších až do nejnovějších dob s vyobrazením nejznamenitějších panovníků a jiných výtečnějších osob národu srbského, a záležetí ze 12 sešitků, z nichž každý 2 archy historického textu, pak 3 podobizny a 1 historické vyobrazení, ku př. koronování císaře Štěpána sv. Sávou; večeři císaře Lazara, dobytí Belgradu atp. v půlarchowém formátě na čistém velinském papíře obsahovati má. Cena jednoho sešitku jest toliko 1 zl. stř.; a kdo najednou na všech 12 předplatí, obdrží ku konci darem zvláštní obraz v ceně asi 5 zl. stř. Dějepisné oddělení sestaveno jest jedním z nejprvnějších srbských spisovatelů a bude, jak jsme se sámi přesvědčili, obšírnější a důkladnější, nežli známá srbská historie od D. Davidoviče; vyobrazení pak, co se skladby i vypracování týče, budou nejvíce vydavatelem samým zhotoveny. Hlavní sklad dila toho, jehož prvoň sešitek začátkem měsíce Srpna vyjde, bude v Novém Sadě u knižkupce J. Stojanoviče, wšak ale i v ostatních rakouských kněhkupectvích je dostati možná bude.

Ze zpráv, jenž nás z Krajska a Korutanska tyto dny došly, bylo nám zvláště příjemno se dowěděti, kterak studující na lyceum lublaňském, a sice nejvíce tamní bohemiu — počítá se paž tam letos mezi 109 seminaristy 83 Slovinců — v jazyku materském plně se cvičí (jakž o tom dne 20. Května t. r. v semináři tamní z řeči slovenské [krajské] držaná zkouška patrných důkazů poskytla), hojně knihy a časopisy slovenské čítají a z vlastního nákladu stávají tam knihovnu slovenskou, jenž již 250 slovenských neb na Slovanstvo se wztahujících děl čítá, novými spisy den ode dne rozmnožují. — Při držaném v Lablanu dne 20. Května t. r. hlavním shromáždění tamní hospodářské jednoty mluveno též o Kmetijských i rokokolických novicích a hojném oučastenství a oblibě, jaké u občenstva dochází a kteráž den ode dne se rozmnožuje, jelikož letos 1562 platících odbíratelů, mimo ty, jimž se (ku př. do vice škol) zdarma vydávají, počítají, nad čímž všickni vlastnímoudřioudowé, zvláště ale přítomný tam nejosvěcenější arcikněz Jan, své zalibení projewili. — Tež i v jiných odwětvích začíná se ráznější činnost v Krajsku a Korutansku nyní projewovat; nebo, jak se právě také dowídáme, pracuje dr. Chočewar, v Celjském kraji se zdržujíci, s vice pomocný, mezi nimiž důst. farář Raukar jeden z nejpřísnějších jest, o slovensku krajsko-německém; důst. p. K. Robidár, profesor fysiky v Celovci, o geografii, důst. p. Placidus Javorník o překladu písma svatého, z něhož pentateuch již dohotoven; vydáním písni náboženských: „peasmalice“ chvalné známý kaplan celovský vel. p. Matěj Majer, který také výš uvedený článek o všich k Krajskému Novicemu přikládati se má, tak i německý básník A. Grün (hrabě Auersperg) we sbírání národních písní krajských a překládání jich na jazyk německý plně pokračuje, a jiní o jiných spisech ještě pracují. — Budejž by jen v tamních školách národních větší než dosavádě ohled se bral na vyučování dítěk v jazyku jich mater-

ském a ony v místech téměř naskrze slovenských, jak se to buhuzel až do nynejška stává, jíž od nejnížší třídy pouze k cvičení se v jazyku německém přidržovány nebyly!

Že ilirský básník a nadporučík při pluku B. Giulaje, Petr Preradovič, jenž byl J. M. Císař Ferdinandu I. své zdari, lonského roku v Zadru vytisklé básně „Pervenci“ podal, čestným penízem „pro literis & artibus“ v ceně 12 ducátů, s pochvalným listem hraběte M. Dietrichsteina jemu doručeným, poctěn byl, Wám snad již povědomo bude. Oznámiti ale musíme, že zde žijící veterán srbských literářů, slowutný p. V. Karadžić od senátu ruské charkowské univerzity za čestného oudu všeuciliště tohoto zvolen byl, a sice pro zásluhy, jež byl sebě o historii a literatuře slovenských nároči získal, jak to v diplomě na blíkém atlase úpravně vyhotoveném a jemu v posledních dnech minulého měsíce dodaném zřejmě udáno bylo. (Pokračování.)

Z Hradce Králové.

Předešlý měsíc lehl rakou zlomyslného žháře na Hrázce popelom mlýn (půl hodiny od Kr. Hradce), kterýmžto pádem majitel o 3 kusy howěžho a kus konškého dobytka a o celé své jméně přišel. Z bidy a nouze, dosáhnuvší i zde svrchovaného stupně, odnášely ženštyny zbytky upáleného dobytka, ano i na místě něco pojedli, koaské maso pak druhým schwalovaly. Snad se časem svým přeče lid na konšké maso navykne. Nemálo nás polekal křík po spálení se prohánějícího děvčete, z neopatrnosti vlezlo do žhavého popelu a tak elině si noby popálilo, že si z bolesti vlasu s hlavou rvalo; pomocí tu jiné nebylo leč čerwené hlinky, v takovémto pádu prostředku dobrého.

Zdejší zvonář pan Karel Paul vytáhl dne 4. Června z kadlu zvon, který se mu zcela podařil; ztěží 80 centnéřů. Urěen jest pro čáslavský chrám Páně a nese na sobě český tento nápis: „Léta Páně 1847. tento zvon ke otci a chvále boží, k uctění knížete apoštola svatého Petra od zvonáře Karla Paula v Králové Hradci lit a od Jeho Excelenci nejdůstojnějšího pána Karla Hanla, biskupa Královéhradeckého, svéceň byl za času děkana P. Josefa Nedieče a pod správou pana Jana Davida, čáslavského c. k. krajského hejtmana, Jana Šťasného, měšťanosty, a Jana Rautentrance, Frant. Fialy, Frant. Skounala, radních, pak Jana Riedla, návladního v Čáslavi.“ P. Paul má pro týž chrám ještě 3 zvony lejt; 32-, 16- a 6centový; podaří-li se mu, uleje 4 asi 80 liberní zdarma. — Malý rynk dostává pěknou okrasu: nové dláždění ze čtverhranu pískového kamene; slavný magistrát zamýšlí svým časem celé město tak zdláždit. — Ten starý šlendrián jak u jednotlivců tak v pospolitém životě vůbec až potud stejně zde rádi, anž lze očekávat, že by nadějná žen tohoto smilého pána s nezí do Nouzova někam zahnala!

Wilém W.

Slovanské zprávy.

* We shromáždění stavů slavné stolice varażdinské v Chorvatsku v měsíci Květnu chvalná zmínka se činila o pokroku škol národních té stolice, jmenovitě obce Pregradi, kdež o vzdělanoſt a národnost welezasložilý p. kaplan Mlinarić sám přednáší, knihy kupuje a rozdává, předměty školní spisuje a všeemožně se snaží, swěrenou sobě mládež wyučovati. Stavové uzavřeli toho šlechetného vlastence netoliko školnímu ředitelství ale i samému panu biskupovi v zaslouženou přízeň poručiti. W témže shromáždění se také objevila žádost, by na sněmcích chorvatsko-slovanských, jakož i vůbec při ouřadech a dopisech s jinými ouřady zahraničními výhradně se užívalo jazyka materského, ilirského: uzavřelo se, aby stoliční panduri (jistý druh policie) v šaty kroje národního odění byli, z čehož

by si mnohé ústavy jakž takž vojenské, cizí způsob následující, příklad vzáti mohly. V čas toho shromáždění ochotní dramatické hry představovali.

* Z království uheráckého ze stolice torontalské w Banátě sto a tři rodiny do knížetství srbského se stěhuji, kdež jim vláda kus eurodné země vykázala. Wýminky jsou: že ty role teprv po patnácti letech w ouplné jejich držení přijdu, poněvadž je v tom čase ani zadlužiti ani prodati ani zastavit nesmí; že po tři léta všechn daní prosti budou; a konečně že svou majetnost mowitou beze cla z Uher do Srbska s sebou přinést smějí.

Pražský denník.

* Dne 24. b. m. pochován jest slavné spisovatel český *Jaroslav Kalina*. Rakew provázelo nepřehledné množství jeho přátel — a kdož seznaje ho nebyl mu přítel? — a milovník literatury české i národního našeho snažení. Nepamatujeme od mnoha let tak četný průvod po hřebni, jako byl tento, jež v čele více duchovních i alumnů wedl důstojný pan *Mráz*, děkan od Wšech Svatých, in pontificalibus. U hrobu na svatém poli volšanském mluvili nad rakví pěkná a rázna slova welební pp. *Krolmus* a *Štulc*, dívky za družičky oděné sypaly do hrobu květiny a zpěvy *Jelenem* řízené doprovázely zwěčnělého na místo věčného odpočinku. — S Kalinou zemřelo mnoho vzácných, zvláště jazykových vědomostí, jichž by při lepsích okolnostech zajisté byl časem svým užil k nemalému obohacení české literatury. Byla to duše čistá a šlechetná, jakých se pořídku rodi; on žil i umřel pro národ svůj. Znaje málo potřeb ani těch časem pro nedostatek prostředků ukojití nemohl; za to dostalo se mu skvělého pohřbu, a vlast, která mu za živá chleba neposkytla, bezpochyby nyní na hrob jeho památní kámen postaví.

* Dne 23. t. m. w 6 hodin večer strhl se u Motole blíz Prahy oblak, čímž tamější potok tak se rozvodnil, že celé okolí zatopil, pole zkazil, ovoce stromy wywrátil, zdi porázel a velikou část předměstí Smíchova wodou zaplavil. Pohřichu litovatí jest při tom i dvou životů lidských, jedné tabáčnice a jednoho dítěte. Též několik vozů bylo poraženo a jeden kůň zahynul. Koširské svaté pole bylo celé pod wodou a jedna cibulna tak jest porouchána, že po několik neděl nelze bude w ni páli. W tu samu hodinu i w Praze padal neobyčejně hustý déšť, tak že woda co potok po ulicích běžela.

Kronika času.

* W Mnichově vychází od nedávna: „Denník pro milovníky piwa“; we Wircburku: „Denník pro milovníky vína“, a we Wolfenbüttelu zamýšlí jistý dr. Darve vydat: „Denník pro milovníky vody“, i jmenuje mezi spolupracovníky Priesnitze. Což jesté není děst wodnatých časopisů?

* Zákonodární shromáždění státu Mississippi w Šjednocených obcích severo-amerických ustanovilo, že žádný občan, který měl souboj, nemůže být volen za veřejného ouředníka, a kromě to aby každý takový trestán byl peněžitou pokutou 300—1000 dollarů a půlletním vězením.

* W Číně nacházejí w nejnovějším čase lorněty a rukavičky veliký odbyt, neomylný to důkaz postupu Číňanů u vzdělanosti.

P. T. Pánům předplatitelům. Budoucim číslem ukončí se první, a č. 78. započne se druhé půlletí našeho časopisu; pročež laskawé příznivce své o obnovení předplatitek prosíme: na celé půlletí, jako posud, 2 zl., na 3. čtvrtletí 1 zl. stř.; se zásilkou čísel po poště, dvoukrát každý týden, na celé půlletí 2 zl. 36 kr. — Jelikož na příště úterý svátek připadá, vyjde číslo 77. w ponděli již o 5. hodině.

* Belgian Jelard staví velké i malé domy z litého železa; za dám o třech poschodích žádá těžko 12.000 zl. Domy ty jsou pohodlné a pevné, w zimě teplé a w leto chladné, k postavení pak takového domu netreba více než 8 dní. Při tom mají ještě tu výhodu, že w nich není ani dým ani prach, anž w nich je potřeba kamen. Železné stěny jsou totiž duté, tak že teplo z kuchyně rozejdě se po celém stavbě.

* Jistý Rogers z Walesu učinil návrh k železnici, jenž by spojovala Angličku s Čínou. Ta železnice byla by asi 2000 mil dlouhá a šla by přes Paříž, Mnichov, Wídeň, Bělehrad, Cařhrad, skrze Syrii, Persii, Beludžistan do Kalkuty, a odtud skrz Birmanskou říši a severní Kočin-Čínu do Kantonu. Jak dlouho by se stavěti musela, není posud wypočteno.

* Město Madras we Wýchodní Indii utrpělo náramnou vichřicí hroznou škodu. Zkaženo jest neméně než 8500 domů, při čemž i mnoho obyvatelů o život přišlo. — Též ostrov Bourbon velikou zkázu wzal bouří a povodní.

* W Rímě umřel kardinál Micara, generál kapucinský, dálný přítel nynějšího papeže, muž velmi učený a laskavý otec chudých, maje věku svého let 72, kardinalem pak byw plných 20 let.

* Wéwoda Anhaltzky má kuchaře jménem Brocke, který je doktorem filosofie. Týž učený kuchař wydal nedávno tiskem nawedení k pečení všelikých koláčů. Mohli by sobě z něho i některí z našich filosofů příklad vzít a užitečnějšími věcmi se bawiti, nežli psaním daremných článek do zdejších i cizích německých časopisů.

O s n á m e n i.

Tyto dni obdrželi jsme ze Záhřebu „Kolo“, swazek čtvrtý, a „Dielo Ivana Gundulica“, díl druhý. Žádá se, aby pp. zakladatelé Matice ilirské o své wytisky u níže psaného se přihlásili.

Slownik bude se později wydávati.

Dr. Čejka.

196/1.

O p r a w a.

Dne 15. Května t. r. zasazen byl do zdi památní kámen někdejsímu prvnímu a wzornímu učiteli opatřovny na Hrádku, Janovi Swobodovi, kterýto kámen mimo jiné také čas narození Swobody nese, a sice: den 3. Ríjna 1803.

Kdo pak a kde as toto dátum Swobodowa narození vyšetřil? Jan Swoboda, první a wzorní učitel opatřovny na Hrádku, jest syn Wáclava a Josefiny Swobodovských manželů z Hořepníka w Táborsku a narodil se dne 9. Máje r. 1800. Tak to aspoň dokázati může hořepnická farní kříci kniha a níže psaný bratranc zwěčnělého Jana Swobody.

Leop. Procházka,
listovní w Mesimosti.

Krátká odpověď.

Nesnášemmu sasiliteli povědoné hanby jistých map: Dáváme Wám lhůtu čtyř neděl k přihlášení se u redakcí a vykázání se osobou svou; abyste nazpět wzal jak zaslany článek tak i přiložené 2 zl. we-stíbke, což neučiniteli we wyměněm čase, zmíněné 2 zl. obrátíme na první základ w blašinci pro silence, kteří trpí na monomanii, inermomoci chtít být spisovateli, ač k tomu nejméně schopnosti nemají; zaslany pak článek i s přípisem schowáme na wěčnou památku.

Red.

Číslo 77.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
příslušných tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezaný.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

28. Čerwna

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Moje poslední procházka s dwěma — umrlýma.

(Dokončení.)

Já tě ještě vidím — bude tomu asi osmnácte
let — když jsem přišel o feriích do Bohdanče. Ten-
krát to nebyl ještě ten rukopisně pověstný, tebou
oslawený Bohdaneč; ale Bohdaneč byl tichá, w roz-
košné krajině mezi wodou a stromowim položená,
podle příkladu jiných českých měst a městeček dláž-
děná i nedlážděná štace husarská, staré bydlo po-
ctivých sousedů z českého kořene, domów jistého
hezkého děwčete a plemenistě vyhlášených student-
ských radowánek, kterým se říkalo merendy. Na
takové merendě jsem tam jednou byl.

A to tě ještě vidím, milý Jaroslave! jak jsi
při wolném „landrišu“ w kole šosy rozháněl; ny-
nejší mladé generaci darmo o tom powidat, darmo
jim tu rozkoš popisowat! Ta nezná nic jiného nežli
jemně hrawou, drobnokrokou polku na rozskřipec
chráti galopu roztahowat. O tom sladkém powalo-
wání na lehounkých vlnách walčiku nemá ani zdání!

A pak tě zase widím na lešení — na lešení české
Thalii, té ubohé wandrownici zaswéceném a na rad-
nické síní již za oněch časů postaveném, kdyžto se
ještě žádné troubení po žurnalech nedělo, že p. Ce-
snek „wynikal“ a p. Cibulka „zdařile si počinal“ a
že by mohli obadwa na pražském diwadle wystoupit.
Tenkrát jste měli w prádle Klicperowa Falstafa;
— nemohu si pomoci, již je to wenku, již je to na-
psáno. Falstafa? Ano! Rohowin, ačkoli jen hračka,
je nejbujnější wystřelek na štěpu Klicperowa ducha;
to dítko porodila komická Musa jeho w nejšťastnější
hodině, i zdá se, jakoby byla od té chwile seslabla.
Co jsme se při té waši hře nasmáli!

A pak tě widím zase w pražském diwadle.
Wiš, jak jsi tam stával o sloup opřený a w plášti
zahalený, a oči twoje lítaly wzhůru, kde Ona se-
děla! A tak jsi tam stával každý den. Co se to dělo
w duši twé? Kde jsi to wyslowil? Já se ostýchám
tu záclonu strhnouti. I twoje ústa byla jako hrob,
já nebudu pečeť tajnosti twých lámati; nech to učini,
kdo bude chtít elegii na twém hrobě zpívat... ač

najde-li ten tichý pahoreček, jakož bude snad brzo
i jiné hroby darmo hledati, kde se ustlalo synům,
co na prsou matky vlasti uwadli.

A pak tě widím zase doma, w tom zadním po-
kojičku, jak jsi ležel w deset hodin ráno ještě w pe-
řinách, a černé kafe se kouřilo na stole a ty jsi držel
péro w ruce, a točil jsi ním w prstech a okusoval
nahore. To jsi sázel obyčejně „kopriwy!“ — a sázel
jsi je pomalu, kořínek za kořínek, lupinek za lu-
pinek; proto byly také pěkně zrostlé, uhlazené a
spolu zašpičatélé.

Ale co pak je to, že dnes péro nekousáš?
Dnes to jde rychleji. Ach ovšem, wždyž jen píšeš,
co ti pamět diktuje. Wyprawuješ swou nesmrtelnou
cestu do Kocourkowa. A proč pak se usmíváš?
Ahá! To máš redaktora starých forem pod perem:
„Zakokrhá-li kohout a wyklopí-li nás čert někde
wysoko s trakaře, tut padaje powětřím do propasti
budu se moci zadržeti pana Franty a pan Franta
mne.“ — Tak si psal a tiše se usmíval a nepomyslil
si, ubohý, že se bude p. Franta déle smát! Ach
ovšem, oni tě oba přečkali, ti twoji wěrni společníci
za jednou pawezou, kdežto jste pro čest swého Če-
choslawa statně bojowali, ti mladicky bujarí rekowé
pod korouhwí cechu našeho a prwni zakladatelé kasy
cechowní, ten newinný kacíř nejnowějších dnů i ta
skála jednoduchého v a přirozeného ou, ten mnoho-
letým potem skropený nowinář i mnoholetým pra-
chem zasypány słowníkář! Oni jsou tu ještě oba a
budou bobdá ještě i dlouho na sloup swých zásluh
w literárnim chrámě snášeti, náš Tomiček i Franta,
ten wěčný mládenec. Bůh je posilni!

A pak tě widím zase w kafirně, můj milý Jaro-
slawe! jak se kocháš w milostné šestici, jak držíš
pět minut každou kartu w ruce, nežli ji wyhodiš —
ne, nežli ji zwolna položíš, a jak mezi tim usta špou-
liš nebo dýmku mezi zuby tiskneš, až ti wyhasne —
nebo jak z malého štamprátka rosoličku lízáš, a jak
se dětinsky raduješ, když máš o dwě, o tři oči wic
nežli druhý hráč, jako bysi wyhrával celé králov-
ství.

Bláhowče! ty jsi měl wždycky o dwě oči wice
nežli my; ty jsi widěl wždycky wůkol sebe wice

nežli my a sbíral jsi květy, kde pro nás jen holé prouti rostlo; a-tys měl království české jisté i bez karet, tys potřeboval jen svoje krakováčky zpívat a honěm by se byly za tebou všechny srdce hrnuly; tos je mohl wodit; kam jsi chtěl.

Ano ty jsi býval štastným vítězem! Ty jsi rodil a chował obrněné pluky v srdeci svém, a když jsi je wyslal na svět, podávala se ti weškerá země na milost!

Ale kde jsou nyní twoji plukové? — Rozptýlení stojí, we ztracených šikách, a kdybychme chtěli celé wojsko ducha tvého přehlednouti, kdybychme je chtěli světu okázati: museli bychme je v starých kasamátech hledati.

A kde je twoje Marinka? — kde je' twoje tovaryšstvo z domku zahradního, od těch časů, co jsem té newiděl? — Zůstane to všecko jako v zášlych horách ležeti, až to woda zaplaví a pak žádného přístupu k těm drahým rudám nebude?

Pánowé, jenžto jste pěvce „Dewatera krkawcū“ welebívali, a wy, přátelé, jenžto jste nebožtíka w srdeci nosili, neučiníte pranic, aby se dila jeho sebrala? Weliké části nynějšího pokolení budou být toho jako nowiakou a starší je přijmou powděčně, s bolnosladkým upamatováním.

Kdybych mohl já něco pro twou památku učiniti, drahý zwěčnělý? — Já nemám nic než list papíru w knize, do kteréž blahé i bolestné zpomínky života svého uložím. Ty tam budeš také stát! To bude můj palác — moje Walhalla — můj Slawín!

* * *

Tak jsem psal. Tu mi přinášejí lístek, jehož se pokaždé leknu... zase jeden odešel, nás Kalina!

Nyní musím přestat.

J. K. Tyl.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Eliška pootevřela několikkrát ústa k odpovědi, ale zdálo se, jakoby slow najít nemohla, jakážto zdánlivá nejapnost pana Simona k nemalému podivění přinutila.

„Aj, aj, Eliško!“ pravil. „Ty jindy miwáš nazbyt slow; což jsi najednou tak umlkla, jako dívka, která ještě nespatrila světa? — Mužná dwornost a uhlazenost mrawù je známkou wzdělanosti národu, a w té že Čechowé pozadu nepozůstali, ano i jiné národy předčili, učí nás všechna jak ústní tak i písemní podání. — Abych ti wšak odpověd usnadnil, pozwi, jelikož již úřad domáci hospodyně zastáváš, pozwi souseda našeho, aby nezhrzel ztráviti s námi dnešni den, a sice we společnosti učených školních mistrů sedleckých, jakož i tamnějších starších obecnic.“

„Souhlasí swolení Wašnostino,“ uklonil se Wiktorin hluboce před dívkou, „s milostivým pozváním pána Wrchotického?“

Já se podrobují wšemu ustanovení milého děda

swého,“ odpověděla Eliška polohlasitě s lehkou poklonou, „a pakli Waše Milost wyznání mé w jiný smysl neobráti, wyznati musím, že mi přítomnost Waše nikoli nemilou nebude.“ Při těchto slovech pohlédla wroucně na jinocha, kterýžto pohled lehký zápal na tváři jinochově vykouzlil. I bylo patrnō, že tyto dva lidičky spolu již dříve srozuměni jsou, čehož wšak pan Šimon sobě newšimnul.

„Wyborně!“ pochválil rytířský kmet, jenž nemálo byl hrdým jak na zpanilost tak i na způsobilost wnučky swé. „A jelikož se již dle zdání mého požadawkům dwornosti dosti učinilo, oznámím prostě, že i pan Hanuš Měsetický společnost naši rozmnosi, w němž brzo zeté svého spatřiti doufám.“

Jakkoli záměr tento pana Šimona w celém okolí známý byl, oučinkoval přece podivně na jinocha, ani z úst samého pana Simona pocházel, i zapálil se zprwu, pak zblednuv pohleděl truchliwě na Elišku, která ruku na srdece položic pevně na Wiktorina pohlédla, i muselo jednání toto jakýs tajný smysl pro něho mít, neboť skloniw lehce koleno swé polibil ruku její poněkud ohniwěji, než se na cizího hosta slušelo, i obrátil se pak s pokojnou tváří k panu Šimonu, který mezi tím skříň, do níž jsme ho zpočátku rodinné spisy ukládati byli widěli, do welké železné, ke zdi přikované truhlice ukládal.

Temný hlahol zwonů sedleckých se právě rozléhati začal, na Wrchoticích již jen w dozwěně, jako šum duchů powětrím vlajících.

Sluha, jenž prw tak neslawně pouhým chrtem k zemi poražen byl, wstoupil do komnaty oznamujíc, že Sedlečtí již k slawnosti sezwánějí. Na dwoře začalo býti najednou neobyčejně živo, dusot konský, wolání pacholků zapudilo mžikem předešlou tichost.

„Wšechno w pořádku,“ wece pan Šimon. „At wsedají sluhové na koně a ty, Beneši, pečuj zatím w nepřítomnosti naši o pořádek na twrzi. Hled, aby dosawádní spokojenost má s tebou netrpěla ujmy.“

„To neutrpí, milostivý pane!“ přisliboval sluha, „chrta pana Šánowického jsem již zawřel do chléwa, nemáme se co nepořádku báti.“

„Je Wám tedy libo, pane Wiktorine?“ okázal pan Šimon ke dweřím, stáhnuv sobě pás, a biryt skwostnou kožišinou obsazený na hlawu posadiw. Eliška byla již dříve z komnaty odešla, wystoupila wšak zároveň s nimi s protější strany na chodbu. Hlawu její kryl malý, sotva týmě zakrývající čepiček se širokými, až k obličeji dosahujícími krajkami. Od čepce k zadu wlál široký záwoj a tak dlouhý, že skoro až k zemi dosahoval. Dwě služky ji následovaly.

Wiktorin, spatřiv nyní Elišku w úplném ustrojení slečny wěku tehdejšího, kterýžto krov welmi ozdobný byl, zastavil se jako u wytržení na krásnou pannu pohližeje.

„Witézství Sedleckých nemine!“ zwolal. „Pal-

las Athene sama opustila niwy Olympu, aby podala palmu učenosti mistrům školním!*

Pan Šimon kynul spokojeně hlawou, w blahosti se usmívaje předcházel oba, kteří několik významných pohledů a tajných slov wzájemně spolu měnili.

(Pokračování.)

Heliotypie starých Řeků.

We Kwětech w č. 63 letošního roku činí se zmínka, že si Řekové netoliko daguerreotypii ale i střelnou bawlnu osovojují. Newím, netropí-li si některý weseley Řek žerty s nejzajímavějšími wynálezy nejnovějšího času, myslím wšak, že i w tom pádu následující řádky čtenářům Kwětů nebudou nezajímavé a posílám Wám jak možná wěrný překlad článku o tom jednajícího z listu: *η Επις* (naděje) w Athenách 3. Dubna 1847. číslo 382. Časopis tento čerpal prý ten článek ze starého rukopisu, w rukou pana Simonidesa w Athenách se nalezajícího.

Zněl pak následovně: „*Návod k wypodobnění slunce, domů, stromů, zwirat a kterýchkoli jiných předmětů.* Zaopatři si z ořechového dříví nějakou trubku, která se w prostřed rozundati může a přidělej na každém jejím konci kulaté sklo. Taková skla zhotovuje slowutný Josef Polykarpos w Cařhradě, který nedaleko třech Gerarchův svůj krám má. Pak si udělej třínohý podkladek, abys trubku na něj položti mohl; trubka musí mít zpředu na straně šroub, aby se přední sklo k předu a do zadu postrkávati mohlo a tím způsobem obrazy, které wypodobnit hodláš, na druhém skle ouplné jasnosti nabyla. * Pak wezmi okrouhlý, postříbrný, od stříbrníka dobré leštěný plech dle velikosti trubky a bez všech pruhů čili drsností, aby se obličeje jimi neroztáhly. Wezmi trochu čerweného prášku, jehož stříbrnici ke hlazení stříbra aneb zlata užívají, a cukernatý kámen (*πετραν ζαχαρωνην*), který se w kaunech pálí a pak na prášek jako mouka jemný rozemlítí musí. Do toho prášku nalej jichu z planých celerových kořinků a uhněl z toho těsto. Když to těsto seschne, rozetři je zase, dej trochu toho těsta a druhého prášku do dvou hadříčků a zawaž jejich konce. Pak si nalej líhu do malé láhvický, přilej do něho wody a zakryj to; připrav si kousek dobré vyčistěné bawlny, utvoř ji, aby jako malý mič wypadala, nawlaž ji pak trochu líhem a nasyp trochu onoho čerweného prášku z hadříčku na plech, jehož se wšak rukama dotknouti nesmíš; potom ho mírně tři nawlaženou bawlnou, napřed hezky zwolna kolem do kola, pak zčerstva shora dolů, až se jak se patří lesknouti začne. To opakuj dwakrát, třikrát, při čemž wždy čerstvou bawlnu wzítí musíš. Na to tři plech dwakrát bílým práškem na ten samý způsob, pak zase dwakrát bez líhu, při čemž přes kříž sem a tam jezditi musíš. Polož potom ten plech na místo, zvlášt k tomu připravené a jeho velikosti přiměřené, aby se nepoškwrnil. Teď wezmi skulaka a frizula, ** které z moře přicházejí, morské raky *** (mrňata, kolopisky, Krabben) a kyjov-

* Tento apparat má být bezpochyby tak nazvaná camera clara, nikoliw camera obscura, jelikož zorební čili optická skla dle wší k prawdě podobnosti ku konci 13. století wynalezeny byly, jejichž wynález se Alexowi Spinovi w Pise připisuje; aspoň prý dělal on první brejle.

** *czoułazow* a *φριζουλον* jsou krajinné výrazy, které bezpochyby morská zwířata aneb bylinky wyznamenají. Že je neznáme, nebude nám zde překážeti, neb jak z následujícího wyswitu, jedná se zde toliko o nabytí jodu, který we své čistotě teprw od r. 1812. we wědě znám-jest.

*** Portunus maenas.

ky (Steckmuscheln), * které se tři dni w nehašeném wápnu ležet nechají a pak spálí; z jejich popelu udělej přimisením smokwového (fikového) mléka a morských wší ** jistý druh loubu, který 10 dní na slunci státi musí, ne wšak déle, poněvadž by se zapálil. Dej trochu od té hmoty do dřevěné, bawlnou wycpané nádoby a polož plech na několik minut na to a pak pozoruj od času do času, až bledoaneb čerwenožlutou barvu dostane. Barwa čerwenožlutá je lepší w letě, bledožlutá w zimě. Když plech, bedlivě takto we tmě hleděný a obstaraný, náležité barvy nabýde, měj následující tekutinu při ruce.

„Wezmi z moře slané, křišťalu podobné kameny, kořeny z cheliokombosu, které jsou kulaté jako čerwena řípa a jejichž listy bobkovým se podobají, salnitru a srdičku z jedovatých hub; nech to 28 hodin wařit a pak se ustálit a čistit. Tuto zlatožlutou aneb přimodalou tekutinu dobře započej a na chladném místě chowej. Wlej pak trochu této tekutiny do sklenice, přidej k tomu 10 dílů wody a dva díly šťávy z kořenu trpkého laskawce (amaranthus) a dobré to zaopatř. Od toho dej jeden díl na 50 dílů jiné čisté wody a chowej to we tmě; potom wlej z toho trochu do čisté nádoby, polož na to onen již dříve připravený plech a nech ho tak dlouho ležet, co „jeden, dva“ wypočítáš, pak ho hned pokryj. *** Abys téctho věci s prospěchem užíval, musíš je wšecky již přichystané mít. Na to wezmi ten stroj a postav ho naproti onomu předmětu, jehož obraz mít chceš, a jakmile tento obraz na zadním konci skla jasné uzříš, podstrč uměle na místo skla plech, otewři přední sklo a nech je tak dlouho otěvřené, co 10 wypočítáš; pak je zakryj, odnes plech a polož ho na kulatou nádobu se rtuti a círem, rozžni lh a ohřívej ním nádobu se rtuti tak dlouho, až se jí rukou skoro více dotknouti nemůžeš, pak plech sundej, polož ho do silného octa s kamencem a křišťalisovanou čistou solí a na to zčerstva do studené wody. Potom ho zase zčerstva wytáhni a spatříš k swému podivení netoliko nástiny čili nákresy předmětů, ale *uwidiš je také w jejich přirozených* a mohu říci w jestě krásnějších *barwach*, které ani náhodou ani kyselinami se netratí, jestliže jsi jenom jak náleží při celé té práci si počínal a náležitý, jasný obraz se objevil.

„K wynálezu přišel jsem následujícím způsobem.

„Když jsem se w klášteře svatého Demetra nacházel, spal jsem jednou až do poledne. Tuť z děsného sna náhle se probudi w spatřil jsem na stěně svého přibytku wšeliká zwířata, mnichy a jiné věci. Celý užaslý pozoroval jsem bedlivě tyto předměty, až mi asi za hodinu zmizely. Po přičině tohoto úkazu pátraje nalezl jsem w okně † díru jako peníz od Konstantina velikou. Naproti byla zed s oknem, w jehož prostředku sklo se nacházelo, které domácí potřeboval. Na tom skle byly wšecky ony předměty, ježto jsem dříve viděl, jako nadchnuty, tak že jsem se tomu nemálo diwil. Já položil na to sklo jiné, prvnímu podobné, pokryl jsem je svým pláštěm, nechal je tak několik okamžíků, pak jsem zapálil uhli a za dvě hodiny bylo wšecko na tom skle tak jako na prvním vyobrazeno. Bylš jsem podivěním skoro bez sebe a nepřestal jsem na tom, nýbrž

* *Pinna muricata*.

** Bezpochyby *mytilus edulis*, slawka, která také w pokažené vlastiňe pedoccio se jmeneje.

*** Zdá se, že to wšecko jenom k tomu sloužit má, aby se citelnost plechu chlorem, z morské soli získaným, zwýšila.

† W tehdejších časech byla okna velmi zřídka skleněná a bývala větším dílem dřevěnými okenicemi uzavřena.

hledal jsem jiný způsob. * Celý rok jsem se lopotil, všickni se mi smáli a za blázna mne méli. Konečně se mi to však podařilo, ale porušil jsem tím své zdraví tak, žeby pro mne bylo líp bývalo, kdybych toho byl nechal.

„Rozpustí-li se w naposled zminěné vodě ještě tři dny sanitru, tuť bawlna, do této tekutiny namočená, as tři hodiny w ní ponechaná a pak dobré usušená se zapaluje, jakmile se k ní s ohněm přiblížíme.“

„To psal jeden žák Panselínův na jeho rezkař r. 518.

Mnich Hierothes ze Seluna (Thesaloniky).

„Jeho otec Konstantin Simeon Simeon, jeho matka Irene Spanda ze Seluna, která ho za panování Theodosia II. r. 441. porodila. Umřel roku 521. za Justiniana I., Heliotypus wynalezł roku 516. 20. Srpna za Anastasia. **

„Poznamenání. Měli jsme to za nejpřiměřenější, nadstojící článek tak uveřejnit, jak se v nadimenované knize nalezá, se všemi tam se nacházejícimi chybami.“

Vlastenské zprávy.

Šlechetnomyslná vrchnost libichowická, chvalně známý lidumil a vlastenec p. Ant. Veith, netoliko o materialní, nýbrž i o mravní blaho poddaných svých, ba i vzdálenějšího okolí co nejwelkomyslněji pečeje. Zřídilte před třemi lety českou knihovnu pro obecný lid, na jejíž rozmnožení ročně 80—100 zl. ve stř. wynakládá, tak že nyní již na 500 spisů we 360 swazcích obsahuje. Z té biblioték půjčují se lidem knihy zdarma, a jest to pro každého vlastence přeutešený úkaz, jaký oučinek pilné její používání od obecného lidu v mravném ohledu má. Netoliko že se duch a rozum jeho užitečným čtením vzdělává, čtení toto samo bezprostředně na mravné a počestné chování jeho oučinkuje. Jmenujeme za příklad jedinou vesnici Wehwicke, která česká jsouc k osadě libichowické náleží. Jindy, obzvláště za dlouhých zimních večerů, chasa mimo dům se potulujíc rozličných prostopášnosti se dopouštěla, jako jsou piti, hraní w karty, nedovolené obcování s druhým pohlavím, ano často i rvačky, krádeže a jiné výstupy z toho pocházely, což nyní, an čládka u večer doma sedati sobě žvyká, s pozornosti poslouchajíc čtení nahlás nějakého zábavného a spolu užitečného spisu, na větším dle přestalo; přišli i lidé, kteří dobrý tento oučinek a blahodějnou změnu mravů na sobě samých poznali, poděkovati se za takové jim od vrchnosti udělované neocenitelné dobrodružství faráři libichowskému, slowutnému to vlastenci Filipovi Čermákoví, který zminěnou knihovnu od vrchnosti ku správě sobě poručenou má. Máš pak tato knihovna i jinou ještě důležitost pro nás, an založena na rozhraní jazyka českého a německého jakousi hradbu stavěti počíná proti rozmáhání a dále sáhání tohoto posledního, pročež i šlechetnému p. Veithovi za welkomyslné její zařazení dvojuásobné buděž díky.

Známa jest i wubec láска p. Veitha ku krásným uměním, a w tom ohledu bude mnohem milo se dowěděti, že některé z přízemních pokojů zámku svého, které powodni r. 1845. patrnou škodu wzali, hodlá dátí wymalovati od našeho vlastenského umělce pana Nawratila w tom samém způsobu, jakým maloval w Praze pokoje u pana Michalowice, které krásou svou všeobecné podiveni působily a četné nawštívitele lákaly, mezi kterýmižto byl i mi-

* Temnost tohoto místa má svou příčinu w původním článku samém, kdež také w nesnadném slohu a w počátené řečtině psáno je.

** Tedy I., který roku 518. zemřel.

lowaný náš zeměsprávce arcikněze Štěpán, který jak umělce tak objednatele zaslouženou pochvalou poctiti rácil.

W Berouně kwěte podrubé letní hruška, vládyka nazvaná, u domu p. W. Lokaje, krupáře, tak sice, že owoce i květ najednou má.

P—k.

Slowanské zpráwy.

* W Černé Hoře nedávno jeden Turek dílu založil, w níž prach ručiční zhotowuje. Díwná to protiwa, která se však dá wyswietlití tím, že onen Turek s pašou skadarským se rozkmotří, nyní ouhlawní nepřátele jeho proti němu štvati sobě umínil.

* Stavové stolice křížewecké a warażdinské království chorwatského uzavřeli při nejbližším sněmě na tom státi, by se jazyk chorwatský na místě latinského co řeč ouřední a diplomatická přijal; doufáme, že záhřebská kapitola a stolice, chorwatské přímoří a Slavonsko tento slavný příklad následovatí budou. Řečené krajiny takovým předsevzetím by dokázaly, že práva svá i proti koruně uherské, s níž spojeny jsou, hájiti znají.

Literatura ilirská.

W Bělehradě Srbském vyšla „Zlatna zrna za mlade i staré obojeg pola“ (pohlawi). Překlady z němčiny od Demetra Avramoviće. Sw. II. Srbové horlivě z němčiny překládají; chwalitebné to počinání, jen ať se to neděje jako w Podunawce, která obecenstwu nyní podává: „Nečajski zmaj, pověst z novih srbských ratovah; po českém originalu z němačkoga slobodno preveo Evtimie Avramović.“

Pražský denník.

* Slavný sochař Schwanthaler dlel při příležitosti postavení svého Přemysla Otakara II. we Veithovském domě několik dní w našem hlavním městě. Z dalších soch pro Slawín určených má již w modelu hotové poslední Přemyslowku královnu Elišku a Jiřího z Poděbrad, které co nejdříve lití se bude.

Kronika času.*

* W Londýně užívají wdychování sirkového étheru s prospěchem k wypátrání, zdali osoby, které w podezření jsou, že se jenom nemocnými stawi, w skutku na nemoc udávanou trpí čili nic.

* Minulého měsíce w Chorwatsku čtyři pákové slib manželský po padesáti letech obnovili, touž zlatou svatbu slavili. M. F.

* W Londýně ukazují pět Křowáků, diwých to lidí z Afriky. Jsouc málo větší než opice, od nichž i způsoby svými nehrubě se liší.

* W Rímě založen bude nový panenský klášter, a sice rádu Basiliánek. Za první jeho představenou zwolena jest známá bývalá abatyše z Minska, Makrina Mieczyslawská.

* Jistá Berliňanka, Nina Sturmowá, žádala veřejně w nowinách „we jménu více panen“, aby uložena byla dan starým mládencům ku prospěchu chudých neprovaděných dívek.

Nowá knížka.

Nowočeská bibliothéka, wydawaná nákladem českého muzeum. Číslo VII. Frant. Lad. Čelakovského Spisů bánských knihy šestery. Spisů muzejních číslo XXVIII. W Praze 1847. W komisi u Kronbergra a Říwnáče. Wel. 8. Stran 404. Cena 2 zl. stř.

Číslo 78.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlnocích třikrát za
týden, w onterý, ve
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

**1. Červenec
1847.**

Předplatí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3, zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s' patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

4.

Jasné stalo slunce na nebi, a páry z lesů, pa-
horky kolem kotlinky wěncících, vystupovaly w kři-
wolakých obloucích wzhůru, působice wšelijaké
stwůry, jenž se co přízraky říší nadwětrných na
nachových wlnkách houpaly. Slavné sezwánění w
Sedlcí právě doznivalo, když pan Šimon s wnuč-
kou swou a Wiktorinem Šánowickým i ostatní dru-
žinou we swátečních šatech nad Wrchotice wyjeł.

Jakkoli již léta na rytířského kmeta mocně do-
léhala, seděl přece posud pevně w sedle, ba zdálo
se, jakoby, čím dale wranec jeho klusal, tím wětší
nabyval síly a pružnosti, tak že se i sám Wiktorin
jezdecké jeho umělosti nemálo podivil.

„Ku podiu,“ pravil, „kterak pan Šimon Wr-
chotický, jenž celý život swůj obětował wědám,
tak že daleko široko newšedni učenosti slyne a ba-
kalářem wysokých škol pražských se stal, jestě
tolik času nabyl, aby se tak wýborným jezdcem
ještě w takowém stáří oswědčil, jako právě nyní,
kdežto dosti bujněho wrance tak lehce krotí.“

Pan Šimon, který nikoli pro chwálu neb hanu-
lhostejným nebyl, poklepaw koně na krk pravil:
„Nechwalné by bylo českému rytíři, aby také při-
praven nebyl, zastati práva vlasti w boji sprave-
dlivém. Inter arma musæ silent, pane Wiktorine!
je staré příslawi. Za let mladších jsem často pro-
měnil knihu s krunýrem a pero s mečem, nebo to
byli časowé krwawi, a více jsem sedával na koni,
než na sedadle bakalářském, a místo hádání se s mi-
stry učenými jsem se porownával s odpůrcem svým
we hře železné.“

„W čemž wám syn wáš lépe ku pomoci byl,
než w bádání učeném,“ wskočil mu do řeči Wikto-
rin, „o kterém se praví —“

Ale Eliška chopila jinocha za ruku, mocně
k mlučení mu kynouc, ana na děda swáho okazovala.

„Syn můj!“ wyvolal tento s wášní jinošskou,
ostruhy we slabiny koně zaťna, že wranec diwě
stranou poskočil. „Syn můj!“ opakoval kmet ještě
jednou s přizvukem bolesti a tisknul prawici k srdeci,

jakby jakous palčivou bolest udusiti chtěl. „Lépe
byl bys učinil, mladíku!“ pravil trpce, „kdybysi
všechny pohromy světa na hlawu mou byl wolal,
než abys mne připamatoval, že jsem kdy syna měl.
Ne, ne, já žádného neměl,“ zwolal opět prudce,
„když z domu otcowského vykročil, odumřel mi,
já stojim sám poslední snět Wrchotických čestného
kmene, jejž hromu blesk roztrřítil — ano já jsem
poslední!“ zalkal i swěsil hlawu k prsou, překon-
án jsa bouří a žalem wnitřním.

S úžasem hledél Wiktorin na kmata, nebož
nemohl pochopiti příčiny tak diwného sobě počinání
jeho.

„Cos to učinil, Wiktorine?“ řeptala mu Eliška
s výcitkem.

„Wyswětli mi —“ obrátil se k ní jinoch; Eliška
wšak okázala opět na děda, který přejeda sobě dlani
obličeji tise dále se ubíral.

I přijeli mlčky až ku patě wrchu, od swé při-
krosti Náhlík zwaného, kde pan Šimon po krajině
se porozhlédnuw první opět promluvil: „Lesy
mirowské se kouří*,“ pravil opět lhostejně, jakoby
tichá mysl jeho nikdy pobouřena nebyla — „do we-
čera se můžeme bouřky nadít.“

Wiktorin o předešlém wýjewu přemýšleje slow
jeho ani nezaslechl, a tak panovalo opět nějakou
chwili wšeobecné ticho.

Pan Šimon zastavil koně a obrátil se k Wikto-
rinu. „Pane Šánowický!“ pravil wážně. „Widěl
jste, kterak jsem w letech swých ještě wášni přemoci
se dal. Nemněte, že to marniwost starcowa. W šle-
chetné smýšlení waše se důwěruji, že pochowáte
w paměti swé wýjew předešlý, jakož i wše, co se
k přičinám jeho wztahuje. — Slibujete mi to?“

Misto odpovědi se chopil Wiktorin podané mu
prawice a tisknul ji ke rtům swým.

„A nyní rozweselte mysl,“ mluwil pan Šimon
dále, k Sedlcí ukazuje, „tuto se nám objejuje si-

* Kdykoli lesy tyto kouřiti se počnou, soudí lidé na
bourku, spočívá-li na nich mlha, třebas w celém okolí jas-
no bylo, soudí na tichý dešť. Hučí-li opět w zimě, soudí na
oblewu. A w skutku nikdy se w předpovídání swém ne-
myl.

dlo Umek, malé sice a skromné, ale nicméně nikoli nejposledněji ze stanu wěd vlasti naši. „Hle!“ oka-zoval na zástupy lidu houfně z wukoli k městečku se beroucího, jenž letos, přilákán zkouškou o závod s Jistebnickými, četněji se scházel než jindy. „Hle, i ten náš lid bere wrelého podílu na dnešním dni. Dobré to znamení, ačkoli poslední bouřky Umky z mnoha míst wyplašily, do nichžto se sotva kdy více nawráti. — Ale!“ zastavil najednou koně po-hližeje cestou ku předu k místu, kde cesty se kří-žujice a dwa stykajici se potoky welké bahniště twoří, a kamž lid, wida swětylka noční dobou na místě tom obíhati, říši powér položil, jenž w tehdejší astrologické a alchymické době w nejlepším kwetu stála, tak že i proslawení učencové celá pojednání o dæmonech a nikromantii sepisowali; falešný to směr dušewní, jsouci nejwice podporowan oblíbenou tehdáž obstraktní filosofii Aristotelowou. Královský pěstitel wěd sám, Rudolf pro Čechy nesmrteľné památky, zaweden důležitými wynálezy w říši hlati a astrologickými bádánimi swého dworního hwězdá-re, nesmrteľného Tychona de Brahe, oddal se zcela tajemným skumům, wábiw hypothetické alchymii, wyskoumati totiž wodu žiwota a tinkturu zlata, i byl takto representantem tehdejšího směru dušewního, jehožto jasnost černá perut předsudků a powér zastiňovala. W Čechách jenom, s celou chloubou a hrnosti národní woláme ještě jednou, w Čechách to bylo nejwice a Čechové to byli, jako Adam z Weleslawina, Oldřich Prefát z Vlkanowa, Ma-tyáš z Krásné Hory, jenžto říši hlati w soustavy prawé uvědl, že i po dnes od nich se neuchýlilo, Wáclaw z Budowa, Tadyš Hájek, Harant z Pol-čic a Slowák Jessenský z Jesen i jiných mnoho wice, jenž smělou rukon za černou záclonu powér a předsudků sáhnouti se odvážili, a kus po kuse na ni odtrhujice první prawé světlo na dráze wěd roz-ňali. Wšeobecný wšak duch kolotal se ještě w má-miwém polosvětle, w zápasu prawdy s nerozumem, a tudiž nám diwno nebudiž, že i učený pan Šimon z Wrchotic koně swého zastawiw s jakousi bázni k báječnému místu onomu pohlížel, kde se dwě po-diwné postawy mihaly.

„Ale!“ zwolal, „co pak to tam za diwné obludy? — Kdyby jisto nebylo, že we dne duchowé widitelni nejsou a žádné moci nemají, jak nám učení o dæmonech dosvědčuje, soudil bych, že to jistě —“

„Pan Hanuš Měšeticky!“ wskočil mu do řeči Wiktorin, bedlivě na ono místo pohlédnuw. „Ano, pan Hanuš Měšeticky to je,“ dotvrzował, „jenž se bere zakuklen w kontusi pokojně přimo k nám na mezku, jejž za uzdu sluha jeho wede a bláto w křižowatkách srdnatě rozsplychuje. Co se ale po stranách sedla panu Hanuši houpá, jest mi posud tajno, tak jako učenost jeho.“

(Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Tak zwané Museum čili wýstavka stojí naproti domu gubernatora; w něm nalezá se sbirka astrachanského ptactwa, w které se některé překrásné kousky nalézají, několik kusů wycpaných zvířat, mezi nimi diwoké prase prostřední welikosti, sbírka astrachanského hmyzu, též wzorky lodí, potřebných w řece Wolze a w Kaspickém moři, rybolowných náčini a podobných wěci.

Jestli jste viděli Museum, viděli jste zároveň ještě také zdejší veřejnou knihovnu, poně-wadž wedlé něho stoji. Ředitelom jejim jest jistý astrachanský kupec, jehož péci předewším sebrána byla. Knih jest zde hojně pro každého čtenáře, a nejwětšího mista zaujmaji vlastně učené, jejichž pokoj po celý čas nikdo neruší. Objednávat se každročně velká část ruských časopisů, ale všechny jsou rozebrány po domech, tak že se milownik literaturních nowinek astrachanskými Gubernskými Wědomostmi, čtením newelmi zajímavým, spokojiti musi. Knihovna jest denně od 11 hodin pro celé čítajici obecenstwo otěvřena; obyčejně jsem zde nacházel jednu osobu, nic více.

Wychowávání w učilišti pro děti ouředníků zaujímało nejwice pozornost mou. Odpovědi scho-wanců, ačkoli ne wždycky důkladné, prozrazovaly dobré nawedení při přednášení. Děti se zde odcho-wává asi čtyřicet; ti, jenž školní běh končí, bývají velmi mladi, a dle nařízení vojenského gubernatora zůstávají tam do plnoleti a pak wstupují do služby. Dům školní leží na konci města a jest zanímavý obširností i uspořádáním; obzvláště se množ libily posteple wychowávanců, zastřené pro záštitu před mouchami průzračnými záveský.

Astrachanské gymnasium zaujímá ohromné staweni. Ústav dobročinných panen byl před pěti lety otěvřen; newyhnutelná potřeba podobného ústavu byla patrná, a wšak nebylo prostředku k wy-držování jeho.

S truchliwou zwědawostí hleděl jsem na zdejší diwadlo; astrachanská Melpomena jest we smutném stavu. Společnost jest malá, wseho 18 osob, a mezi nimi není ani jednoho dokonalého herce, tím méně herečky. Zewnitřek staweni, do něhož se diwadlo uchytilo, není nikterak wábný. Starý dům neznámé barwy, w němž w jedné čárci s diwadlem běží krámy a sklepy. Polousesuté průjezdy s chatrnými schody wedou do wnitř, kde jest temno a dušno. Jewiště jest velmi malé, a orkestr, záležející ze 16ti mužů a kapelníka, zaujímá tolik a ne vice mista než jewiště. Lóži jest 42, sedadel 58, parterre a malá gallerie, a wše to bývá oswětleno 14 lampami, pročež diwadlo we strašné podzimní sklepení proměněno bývá. Wyska diwadla rouná se jeho šířce, a obywatele lóží třeti třídy ukrywají se při

temném světle lamp v mракu a puchu. Wnitrí uspořádání diwadla připomíná na ruské hospody: lóže jsou polepeny na všech stranách papirovými výkresy, a stěny polity olejem. Za takové těsné a nepřihodné ubytování platí diwadlo ročně 2000 rublů.

(Pokračování.)

D o p i s y. z Wídne.

(Oblas o české literatuře. Prince Wasa. České knihkupectví.)

(Pokračování.) Z knih, w poslední době z Čech sem došlych, p. Klácelova „Dobroweda“ nejvice nás potěšila; delší čas se nám již neudalo čísti tak utěšenou, záživnou, praktickou — zkrátka tak výtečnou knihu, jako jest jmenované dílo Klácelovo. Bodejž i o jiných vědách, jako psychologii, anthropologii, krasowědě, dějepisu krásnych umění atp., tak zdařilých spisů brzo nám se dostalo; nebo w tom ohledu, jak nám také nedávno nepowolaný dopisovatel w Augsburgských Wšeobecných nowinách wyčítal, téměr ničehož ouplného, zwlastě pro střední čtenárstvo, w literatuře naší dosaváde nestává. — Witaný nám byl též zdařilý překlad Shakspearova arcidila: „Romeo a Julie“ od p. Douchy; my jej poněkud co pokračování w zaniklé bezpochyby již bibliotece jinojazyčných klassiků považujeme a doufáme, že Matici česká i k wydávání jiných cizokrajných arciděl, starších i nowějích, které nám dotčená biblioteka podávati slibovala, budoucně prohlédati neopomine. — Co se týče musejního časopisu, tu nás w posledních dvou swazech, we IV. totiž a V., wedle ostatního obsahu zwlastě zprávy od p. redaktora sdělené zajali, a nerádi bychom i budoucně w Musejsku podobných zajímavých a důležitých článků pohrešovali, jakož i p. Malého žádáme, aby častěji z walné swé zásoby příspěvků k brusu jazyka českého nám poskytovat, začež mu jistě každý, komuž o důkladné wzděláni se w jazyku materském upřímně činiti jest, k díkám zavázán bude. — Tyto dni došly nás také první čísla časopisu náboženského: „Blahowěst“. Pokudž z nich o směru spisu tohoto souditi se dá, nezbývá nám leč srdečně přáti, aby týdeník tento bojných odbíratelů nalezl; nebo pěstování prawého citu náboženského, zwelebowání a rozširování národnosti a mrawní osvěty u lidu našeho jestiš ono trojhvězdi, k jakémú při wsem našem snažení nám hleděti jest a na němž toliko blažená budoucnost národu pewně zakládati se může.

Příležitostně tuto také podotýkáme, kterak milo nám bylo uslyšeti, že J. K. W. princ Wasa, majitel 60. pluku pěšího, jenž z Maďarů, Němců a Slowáků sestává a w okolí zdejším rozložen jest, walný počet biblí mezi wojáky wyznání protestantského rozděliti dal, při čemž Slowaci billemi, nedávno w Kyseku wydanými, poděleni byli. Bylaby to jistě wěc chvalitebná, kdyby někdo i naše české pluky podobnými katolickými knihami náboženského a wzděláváního obsahu obmyslil; žeby tím k mrawnímu jich wzdělávání walně přispěl — o tom slow šíriti netřeba.

Docházejí nás nyní častěji otázky a stížnosti, kterak se stává, že teď méně nežli jindy českých, w Praze vyšlých kněh se tu odbírá, kdežto naopak opět z Moravy se dowídáme, že, co na Moravě wydáno, w Čechách téměr žádného odbytu nenalezá; jako se to ku př. s bájkami Bidajovými, podobiznou Žerotínowou a j. w. w poslední době přihodilo, čehož ale se zase zde o mnohem více nežli w celých Čechách vyprodalo? Příčiny toho jsou ovšem rozličné, a podotkneme zde prozatím, že častěji o mnohem českém díle se ani nedostáváme, anebo je teprw po dleuhém, omrzlem čekání a tu ještě s příplatkem walného portu, jako při Technologii Preslowé a j. obdržujeme; ano mnoho wzdor

opakovaným doptávkám sem ani nedostáváme; u př. Šírowy podobizny Swatopluka, Crhy a Strachoty a j. w. (Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

Společnost srbské slowesnosti w Bělehradě, dne 7. Listopadu roku 1841. založená, knížecí vládu o zjinačení aneb obnovení zřízení svého prosila. Kníže Alexander tedy se souhlasením rady swé dne 8. Května 1847. nowé zřízení té společnosti wydal. Ze článku toho zřízení uwádime nejzajímavější:

1. Hlavní oučel společnosti jest wzdělávání jazyka srbského a šíření nauk jazykem srbským.

7. Oudové se dělí na rádné, dopisující a čestné.

8. Za rádné a dopisující oudy wywoli společnost lidi učeností wyznačené a o literatuřu srbskou zasloužilé; za čestné pak takové muže, kteří jí vážnosti swou aneb obětmi přispívati mohou.

13. Psaní od společnosti oudům aneb od oudů společnosti psané poštou se přijímají a odewzdávají bez platu.

15. Společnost bude wydávat spis periodický jakožto svůj organ.

16. Wšecky knihy, budtež od jednotlivých oudů čili od jiných spisovatelů sepsány, společnosti předložené a od ní přijaté a schwálené, mají se k prospěchu toho ústavu tisknouti; spisovatelům uděli společnost přiměřenou náhradu.

Ostatní články jednají o penězitých potřebách, ježto vláda srbská zapráví; o sezeních společnosti w Bělehradě atd.

M. F.

Vlastenská zpráwa.

W Královéhradecku nedávno jeden sedlák vykopávaje pařez w lese motykou rozrazil bliněhou nádobu plnou starožitních peněz, všech prý stříbrných rázu pěkného, zřetelného. Zdaliž komu co podrobnejšího známo, jaké to peníze byly, a jaká nádoba? Kam se oboje poděly? Jistá wěc jest, že se tam w okoli některé mince we společnostech na odiw okazovaly; doufáme že nás ouplná zpráva dojde o tom zajisté důležitém nálezu.

M. F.

L i t e r a t u r a.

Časopis českého Museum. 1847. Sw. VI.

We swazku tomto dokončil Sabina swé zajímavé Procházky w oboru mystiky, romantiky a bájení; Nebeský w Příspěvcích k historii literatury české jedná o starých básních: „Spor duše s tělem“ a „Ježíšovo mládí“ známým svým důkladným způsobem; J. F. Smetana sděluje Nowé pokroky silozptyňné a Ehrenberger podává Wýpisky ze Smolné knihy města Solnice, do které zapisováni byli hrdelní ortelové od r. 1569—1638.; zápisky ty důležité jsou pro poznání života staročeského i w nejnižších okresech, byť i se strany smutné. — Tomkovo pokračování w Pamětech kollegiatů kolleje Karlový přináší dátá velmi zajímavá. Nemůžeme tuto bez podotknutí pominouti nedopatření, w článku historickém vždy nemilé, kterým na str. 635. jedna a ta sama osoba jmenuje se jednou Janem a podruhé Jakubem Palæologem, a opět na str. 645. jedna a ta sama osoba jednou Janem a podruhé Matoušem Benešovským. — Doucha podotkl několika slovy Ostathy Slowanů w Němcích a podal zprávu o Matici srbské w Lužici. — Wocel promluvil rázne a důležité slovo o budoucnosti české národnosti, w kterémž hlavní zřetel obracuje na průmysl. — Tyl podal druhý článek Uvah literárních obrazů a karakterů, w kterém rozbirá Jarohněwa z Hrádku, Wolšanský zámek a Harfenici Jana z Hvězdy. — Konec čini poznamenání vkladů w měsíci Květnu do Matice došlych, jichž summa obnáší 495 zl.

Přiwázán jest k tomuto swazku „První přehled příspěvků ku podpoře české vzorní právnické školy, v městci Prosinci 1846., pak w Lednu a Únoru 1847. z části již složených, z části zápisem připovězených“, ten samý, který letos i ku Květnu přiležen byl.

Zároveň s tímto swazkem Musejnska wydávají se od Matice Frant. Lad. Čelakovského spisů básnických knihy čestery, nowočeské biblioteky č. VIII.

Obsahuje pak kn. 1. Rázi stolistou, kn. 2. Ohlas písni ruských, kn. 3. Ohlas písni českých, kn. 4. Smíšené básně, kn. 5. Epigrammy a kn. 6. Anthologii z literatur nejwice jinoslovanských. Poslední dvě knihy podávají na větším díle věci posud netištěně.

Pautnik, časopis obrázkový pro každého, 1847. sw. VI.

Obsah: 1. *Wýjimky z cest po Turecku a Recku*.
Od Heilbronnera, přel. od W. R. Kokořinského. Článek to dosť zajímavý. — 2. *Wideň*, c. kr. hlavní a sídelní město. (Pekračování.) O ceně této pilné práce již w předešlých zprávách o časopise tomté chvalné jsme se zmínilí. 3. *Zápisky cestujícího po Slowensku roku 1846. Část IV.* Přiliš nudi samým popisováním krajin. 4. *Wěstba a osud, cíli paměti hraběnky de Saint-Valery rozené Suchánekové, z jejich zápisek sebrané a srovnанé od Marie Ladislavy Z.* Nedokončené posud, ale zajímavé. 5. *Smíšené zprávy*: Měšanství ozbrojení sborové w Čechách. — Nový farní chrám sv. Jana Nep. na Hlubočkém Podhradí. — Památka Jana Swobody, spisovatele Školky. — Založení lužicko-srbské Matice od F. Douchy. — Prodloužení Ferdinandovy severní dráhy z Lipníka do Bohumína. — Přehled událostí evropských až do polovice Května od Benoniho. — Česká bibliografie na r. 1847. — Nekrelog Antonína Lišky.

Rýtiny, k tomuto swazku přidané, představují Cařihrad a otočí trh w témž městě.

Pražský Posel. Díl II. sw. 3.

O tomto pokračujícím spise povíděli jsme w listech těchto již tolik chvalných slow, že bychom jen opakovatí je museli, kdybychom tento swazek zvláště oceňovatí chtěli. Dostí tedy budíž na tom, když povíme, že swazkům předešlým ničeho neodewzdá. Obsahuje pak články následující:

Branibori v Čechách. (Další vypravování.) — *Obrazy krajín domácích i cizích*: Svatá místa w zemi zaslíbené. (Wzato z popsání cesty, konané roku 1840. od mladého wirtemberského důstojníka.) Podzemní prameny w zemi yukatanské. — *Několik myšlenek o vesnických školách*. Rozprávka s lidem wenkowským, z které si také ale jiní lidé něco vybrati mohou. Částka první. — *Procházka po říši zemských tworů*: Jaká obydli umějí zvítata dělati? Ptaci hnizda. — *Opatrovny — samá zkáza*. — *Dvě rady*: Co se jmeneje sloužiti? Jakou ženu si dobré vzít? — *Co se u nás děje?* Pěkná slavnost. Wysoké Mejto. Malé poznamení. Šampańské víno. Zpěvácké společnosti.

Z toho patrnó, že swazek tento zvláště hojnosti prakticko-poučných článků wyniká. Článek: „Dvě rady“ jest wýjimek z výborného spisu pro lid, jež wydawatel Pražského Posla pedlé německého vzdělal a který pod jménem: „Wojta, chudý čeledín“ w brzkém čase na světlo vyjíma, čímž naň čtenárstvo naše pozorno činíme. Německý jeho originál jmeneje se: „Ulli der Ruecht“, a spisovatel jeho jest na slovo wzatý Jeremiáš Gotthelfs.

Původní vlastenské povídky, pověsti a báchorky. Od Jos. Ehrenbergra. Swazek V.

Z Ehrenbergra stal se w nedlouhém čase obratný,

umělý vypravewatel, i wyznáváme, že jeho povídky vždy s větším potěšením čitáme. Podalš w touto swazku čtyry, dwé w reči wázané, dwé w newázané. Tyto obě: „Zkamenělá swatba pod Ústupem“ a „Pomsta“ wyznáují se třesným ličením wenkowského života, při čemž i to s nemalým potěšením jsme znamenali, že spisovatel sloh svůj k nemalému jeho prospěchu obohacovatí se snaží zásobou idiotismů z lidu čerpaných. Méně daří se spisovateli žertovné powídacky, které wérsem piše.

Kronika času.

* Baworský král udělil jednomu mladému básničku, právnímu kandidatovi Wohlgemuthovi, dar 500 zl., aby byl w stavu, básnické své schopnosti ještě více zdokonalovati. — Již prý je více nadějných mladých básníků na cestě do Bavor.

* We Wídni budou se stavěti veřejné řeznické jatky, kde bude moći každý dobytek porážeti. *

* W Paříži líbí se Pyatovo melodrama „Hadriák“, které se w diwadle Porte St. Martin hraje, náramně. W deset hodin ráno přijdou diwáci již ke wratum a čekají až se otevře; sedadla jsou na 30—40 představení zamluwena. *

M a n a.

W číslu 25. německých pražských novin byla vědomost, že u Opavy w Slezsku přesla mana, která mi od p. Wojtěcha Seitzera, lékárnika we Waagstadtu, na ukázkou poslána byla. W listu bylo mi sděleno, že netoliko okolo Opavy, ano i dále proti Polsku na některých místech w takové hojnosti naprsla, že lid jí nasbíral a pokusil se ji k jidlu připravit. Za čerstwa pří chutná jíško zemčata, a s mlékem uvařená má chut jako rýže. Brzo na to poslal pan Melichar panu bibliotekářovi Hankovi takovoutěž hmotu, která prý naprsla okolo Jaroměře u velikém množství, kdežto ji též k jidlu připravili.

Ten úkaz není nic nového. Asi před dvaceti lety w Čechách (newím již kde) napadala dle domnění docela podobná hmota, kterou ale tehdáž oblíbili sobě jmenovati žitěm nebeským. Ano takový domnělý déšť i w jiných zemích již mnohokráte byl pozorován.

Ta hmota ale není nic jiného nežli bamboly čili blízy jisté rostliny, kteráž slove orsej, roupník, roupové koření, krličník menší, celidonia čili celidon menší (Ranunculus Ficaria, Ficaria verna, Feigwartzenkraut, kleines Schölkraut), u nás w sadech, plotech, na místech stinných a vlhkých w půdě kypré roste, časně w jaře kwěte a pak zaúnikne, tak že potom po ní ani památky na povrchu zemním nezbude. Kořen její sestává z bambolů podluhovatých a nebo zakulatých, u swazek horejsím koncem spojených, s mrcasy promíchaných. Tyto bamboly zbyvají w zemi a přicházejí na povrch zemní, když deště násilné obzvláště jarního času opáklky prst, we které rostly. Woda dešťová bamboly tak vypláknuté zaplavuje do nižších krajin, a může je tam u vrstvy dosti mocné nahromaditi. Jelikož nadřečeným způsobem bamboly, na zem přicházejí, není divu, že je vnitř může zaváli, načež nepozorný člověk we svém domnění tím více se potvrzuje, že padají s povětří. Konečné přidávám, že totéž mohou i deště zimní udělati, poněvadž zkušení učí, že i w zimě za levného počasí z nenadála byly nalezeny.

Jan Sw. Presl.

Číslo 79.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
eklade Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
půlletích třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(Bytom na Malém ryku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

3. Července

1847.

Předpláci se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pálelně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„W skutku, je to on!“ přiswědčil pan Šimon, bystřej se porozhlédna; „zbláznil se?“ pokračoval newrle dale, „kdo to jakživ viděl, aby šlechtic na biledni o takové slavnosti chodil v maškaře k smíchu každé chátry? — Ano, ano, pane Wiktorine!“ obrátil se k tomuto, wida jej mocně smich tajiti — „nezapíram, že to směšný průvod, jenž nám vstříč přichází, ale pomněte, že pan Hanuš w učené skoumání zabrán na decorum, na ouhlednost před světem ohledu bráti nemůže. — Kdyby to činil, neškodilo by,“ podotknul pro sebe, neboť ho mřzelo, že se jeho určený zei tak směšným způsobem před Wiktorinem objewuje. „Já wám prawím, pod neuhlednou skořepinou se skrywá perla, a Hanuš Měšetický je jeden z oněch, kteři více na jádro hledí, než na zewnitřni lesk,“ připojil wztahem na Wiktorinůw skwostný šat, „ont je ještě ze staré školy, wěrný zvykům otců swých, a to je více, než wšechna časná chwála a obdiw swěta. Co soudiš o tom ty, Eliško?“ obrátil se k wnučce swé.

„Můj úsudek by beztoho nenašel žádného místa,“ prohodila Eliška s úzardéním, „protož mi dovol, dědečku, bych o tom pomlčela.“

„Jak?“ zwołal pan Šimon a wášeň jeho se počala hybati.

„Já podám smyšlení slečniu slow,“ wmisil se do řeči opět Wiktorin s patrnou newoli nad swěhlastí pana Šimona, jejiž původ pochopiti nemohl. „Slečna Eliška, jakož i Waše Milost dobře ví, že předkowé naši přede wšim na to ohled brali, aby byli schopni k hájení vlasti, ne ale jako tuto Měšetický pán, aby, když potřeba k zbrani welela, we swůj kontuš se zahrnuwše za knihy a instrumenty wědecké zalezli. I nechť již Waše Milost na mne zanewře, wyznati musím, že je Hanuš Měšetický plány, neužitečný, nepotřebný oud vlasti,“ doložil důrazně.

„Hm!“ zamyslil se pan Šimon, a mimo vše nadání sklonil jako zahanben hlawu a jel mlčky dále, w duchu přemítaje: „Domněnka má by byla tedy

prawdiwá? — Lito by mi bylo — ale takový blázen nemůže mnoho učenosti mít. Tak se ale přede mnou ještě neokázel nikdy. Nuž uwidíme, uwidíme!“

Mezi tím se byli asi na třicet kroků přibližili k panu Hanuší, jenž neustále hekaje sluhu mezka wedoucího k pozornosti pobízel, a aby tak sáhodlouhé kroky nedělal, poroučel.

Byl to směšná postava, ten pan Hanuš Měšetický. Dlouhý, wyzábly obličej, malé, pod nízkým čelem skoro nepohnutě ležící oči dávaly mu ráz pokrytství a klamu, jakož i celý zewnitřek jeho oswědčoval skoupost welikou, neboť ku podiu to, že příroda každého lakomce znamenala značnými známkami, jež na první pohled lehce poznati, těžko wšak popsati lze. — Poněkud opelichalý, černý ak-samitový biryt, na němž znáti bylo, že na wětší hlawu, než páne Hanušowu, dělán byl, houpal se na hlawě jeho, někdy mu spadl až na oči; pan Hanuš si ale pomábal welmi důmyslným způsobem, podrhnul totiž přední kraj birytu do wnitř, a takto jej na čelo wyšoupna radowal se z toho, že mu nějaký čas na wykázaném mistě seděl. Široký župan, jež sobě dwakráté okolo těla owinouti mohl, vlál na wyzablém těle jeho. Župan byl z té samé látky, jako biryt, a býval někdy bílou kožešinou lemowany, nyni wsák na mnohem mistě kožešina scházel a pozůstalá silně do žluta přecházela; ano, měl ještě znamenitou wadu tu, že široké rukáwy jeho na dlouhé ruce pana Měšetického nedostačovaly. Nohy wězely w širokých nohawicích a we žlutých, již ale umoučených škornich. Po obou stranách sedla se mu houpaly baliky swinutého pergamenu, jakož i mnohé matematické figury a hwězdárské nástroje. — Sluha jeho byl také ze staré šatnice wystrojen, a tudy zcela dostojně pána swého, s tím jen rozdílem, že nohawice až po kolena wyhrnuté a škorně přes ramena přehozené maje bos před pánum swým klusal.

„Ješku!“ mluvil pan Hanuš k sluhovi swému, „dej pozor! tady je jáma, prawá spelunca, aby pokojný cestovatel hlawu srazil — ano, ano, na dnešní den byla konstellace taková, jakoby mé jakás nehoda potkat měla; mě pronásleduje fatum, ještě dobré, že mám proti němu arcana. — Hej, Ješku!“

zwolal hlasitěji, „netři uzdu o rukáv, wůčihledě okrádaš pána svého.“

„Máte prawdu,“ přiswědčil Ješek, „kdyby uzda upřímně o rukáv zavadila, povolil by ten starý wéchet, a já bych swítil o dnešní slavnosti na hou rukou.“

Nad těmito slowy se chtěl pan Hanuš we spravedliwé newoli pozastawiti, i zatrhnul ohlávkou mezka, tak že tento zpět poskočil; že ale Ješek uzdu jeho pěvně držel, štúpnuo se zwíre na jazyku, což za následek mělo, že mezek zadníma nohama vyhodě neumělého jezdce by hnadle byl odsedlal.

„Běda mně!“ zwolal pan Hanuš, na oči spadly birýt opět na čelo soukaje, do jakých wražedlných rukou jsem to upadl! — Má nešťastná konstellace — w horoskopu jsem se právě na tomto místě w blátě widěl; kdyby nebylo mých arcanorum — ty šibeníčniku!“ obořil se opět na sluha. „Zítra ti postavím horoskop, abych tě již na šibenici widěl. „Jak můžeš říci starý wéchet puntu, za který můj děd pan Sigmund z Měšetic a na Měšeticích — requiescat in pace! — dwacet českých grošů zaplatil, spravedlivého a dobrého rázu, a jak we spisech familie Měšeticensis zaznamenáno, bylo jich deset s obrazem Jego Milosti krále Sigmunda, což zvláštní pozornosti zaslubuje, jelikož se můj děd pán na Měšeticích — lux perpetua luceat ei — taktéž Sigmund jmenoval. — Zítra tě dám do kozelce —“

„Bez puntu?“ ptal se sluha, jemuž pohružka páne Hanušova málo starostí působila, neb sloužil Měšetický pán lakotnosti svou i za posměch sluhům svým, s nimiž, aby se mu na statku nemstili, přísně nakládati se obával.

„Wšak ti můj nádworník wytáhne punt jako nejkrásnější šarlat,“ podotknul pan Hanuš.

„Co by ale řekl Vaši Milosti nastávající pan tchán, pan Šimon Wrchotický, jenž asi dvě stě kroků od nás ještě wzdálen je, kdyby se toho dowěděl?“ ptal se Ješek, kroky zastavil a škorně na druhé rameno přehodiw, jakoby sobě z pohružky pána svého mnoho nedělal.

„Mlč, mlč, Ješku!“ ulekl se pan Hanuš — „nerozkříčel bys mě za tyranu, za Nerona mého lidu? — A já jsem takořka otec, pater familias mezi swými poddanými, ačkoli žádný ani prowazu hodden není, a zlodějská to spřež wesměs, tak že i očima krádou. — Tady wyjed na stranu, Ješku, abych pochodlně newěstu svou pozdrawiti mohl a se zeptal, co ten nowomodní haraburda, jenž je wystrojen jako marnotratný syn, ten Wiktorin Šánowický w její společnosti chce? — Wšak tě kozelec nemine,“ mluwil k sobě jizliwě na sluhu pohližeje, který za rozkazem obdrženým mezka stranou, poněkud s cestý, wywáděl, „a žila nádworníkowa se seznámi s twou kůží, až jen bude upejpawá Eliška a groše, starého pod střechou měšetickou.“ S tímto chwalitebným předsevzetím se narownal w sedle, neposlušný bi-

ryt co možná nejpewněji na hlawu přitisknuw, a hleděl přijíždějicim wstří; ale nemálo se nad tím pozastawil, že pan Šimon, jenž ho druhdy, co ctitel starých mrawů a starého kroje, již zdaleka wítával, nyní před sebe — w myslénkach pohřízen — hledě vywoleného zetě si ani hrubě newšimnul.

(Pokračování.)

A s t r a c h a u.

(Pokračování.)

Jestliže zewnitřek i wnitřek diwadla na prwní pohled každou naději odjmá, umělci ji se swé strany nepowzbuzuji. Při tak malé společnosti nelze očekávat wýtečníků, ale ku podivu mezi nimi není ani jednoho kalého. Zpěvačka jest wšeho jediná, toliko w ruských písniach powšimnuti hodná, ale i w těch ne bez wady: ztratila hlas, a we wysokých tonech musí přicházeti do fistule. Ostatni umělkyně brají na zdárbiu a zpívají bez milosrdenství falešně a slabě. Mezi herci hraje ředitel diwadla bez unawení a s podiwuhodnou jednotvárností: on má wždy stejný oděw, wždy jeden tón — je wždy stejný. O ostatních umělcích netřeba ani slow trudit.

Dekorace diwadla jsou welmi bídňe: dej Bože, aby se jich všech napočítalo deset. Oděwy jsou ještě horsí než dekorace, wybledlé, obnošené, tak že při wadějí na myslénku, že snad nebyly nikdy nowé. Hudba, ačkoli weliká, wyrowná se oděwům; někdy hrají ouvertury, které wšak žádný nepozná, z wětší časti ale hospodskou mazurku. Wýbor her, který ředitel sám ustanowuje, jest welmi newhodný; při takowém bídňém stavu osměluji se hrati činohry, ano i původní truchlobry. Na štěsti nepouští se společnost do zpěwoher. — Tance jsou newyhnutelné příslušenství beneficí, ale nemožno na ně hledět; obecenstwo se z wětší časti rozejde, a zůstane toliko parterre a gallerie.. Cena loží není weliká, wšechny jsou abonowané, a wšak diwadlo ledwa se může udržeti; herci si stěžují na podnikatele, podnikatel na obecenstwo, obecenstwo na herce. Jak jsem pozoroval, mohla by zdejší společnost býtí úplnější a lepší, a diwadlo nepotřebovalo by si stěžovati na chladnost obecenstwa, kdyby podnikatel měl wětších materialních prostředků a ředitelství rozuměl. Ačkoli zde wic jak deset let společnost drží, přišel mnoholehou zkušenosti jenom tak daleko, že ztratil dobré umělce a podržel toliko ty, na které obecenstwo skrz prsty hledí. Nedostatek jmění jest prý hlavní příčinou úpadku astrachanské Melpomény.

(Pokračování.)

D o p i s.

z Widně.

(Žerotínowy listy. Seidl. Čaplowic.)

(Dokončení.) Zmínivše se nahore o Žerotínowi podotkneme ještě, že nás zpráva došla, kterak w Litomyšli nalezen walny počet vlastnoručních psaní powěstného Karla ze Žerotína, což se nám wšak jaksi prawdě podobno býtí

nezdálo. Tyto dni ale dostalo se nám potvrzení zprávy této v listu p. prof. Šembery, jenž nám rovněž wěděti dává, že se v Litomyšli objevil swazek, 300 vlastnoručních listů Žerotínových obsahující, o jichž opis on byl zakročil, a že též v Rejhradě swazek jich se nalezá; za to ale v Hořovicích druhdy chowaná psaní, z nichž některá v Musejníku uveřejněna byla, dle udání p. Palackého se tam více nenalezají. Končice dnešní list musíme ještě připomenouti v minulém měsíci udále se úmrtí dvou bratrů slovenských.

Dne 13. Května odpoledne pochowali jsme totiž kraljana našeho Josefa Seidla, rodem z Woźice, jenž sotva stár let 27 a dosáhnu nedávno hodnosti doktorské v lékarství, hlavníkou zachwácen 10. Května we všeobecně nemocni na věčnost se odebral. K oslavě pohřbu jeho zpívána v kapli všeobecně nemocnice jedna z kantat Webowých s podloženým textem českým od V. Furche, a potom u hrobu na hřbitově waringském přednášen druhý český truchlozpěv k textu Furchowu, našim Wintrem v hudbu posazený. Více professorů a doktorů, mezi nimi i pp. Škoda a Rajský, a walný počet zdejších Čechů, Morawanů a Jihoslowanů doprovázela mrtwolu ku hrobu, při čemž modlitby v jazyku českém vykonávány byly. Bylo to snad ponejprv, co se české truchlozpěvy a modlitby na hřbitově tomto ozývaly.

Dne 1. Čerwna odpoledne prokázali jsme tu samou službu mrtwole slowutného p. Jana Čaplovíce z Jesenova, chvalně to we světě literárním známého Slowáka, jenž dne 29. Května v 67. roce stáří svého náhle byl zemřel a rovněž na svatém poli waringském pochován jest. Tento svými výtečnými ethnografickými, právnickými a hospodářskými spisy proslulý muž a horlivý zastávateł národních interessů Slowáků proti Maďarům, naredil se r. 1780. we Felső Pribeli; praktikoval po skončených studiích právnických půl druhého léta v Banské Bystrici u jednoho tamního adwokáta, načež r. 1808. za právního assessora stolice této zvolen byl; toho samého roku odebral se ale do Wídne, chtěje se tu o dworni agentství ucházeti; váleznými nepokoji ale r. 1809. wypuklými přinucen byl do Pakrače v Slawonii se odebrati, kde až do r. 1812. místo biskupského tajemníka a konsistoriho fiskała zastával a mimo jiné práce zvláště wčelarstvím se obíral, o jehož zvelebení sobě takových zásluh získal, že r. 1814. od cis. kr. wídenské společnosti hospodářské za skutečného a od přírodopystní společnosti v Halle za dopisujícího ouda zvolen byl. R. 1813. vstoupil do služby hraběte z Schönbornu, kdež r. 1819. hospodářským raddou a ředitelcem majoratních jeho panství Munkače a Sw. Mikuláše se stal, v kterém ouřadě až do smrti setrval. Z učených prací jeho tiskem vydaných připomenouti slusí: Inhalt der Rechtssatzungen, 1811. Bienenzucht in Doppelstöcken, 1814. Juridische Probleme. Slavonien und zum Theil Croatién, 1819. Schematismus der Kirchen und Schulen evangelischer Konfession in Ungarn, 1820. Panoniens Bewohner und ihre volksthümlichen Trachten, 1820. Slowakische Gedichte, 1821. Gemälde von Ungarn, 2 Theile. (Jedno z nejlepších děl jeho.) Ungarns Vergangenheit und Gegenwart, verglichen mit jener des Auslandes, 1830, mimo více drobných článků v rozličných časopisech. Chowalté také znamenitou sbírkou kněh česko- a jinoslowanských a na Slowanstvo se vztažujících, již k veřejné potřebě odkázali obmejšel; žádosti jsme, jak se sbírkou touto naloženo bude. A. R. S.

Slowanská zpráva.

W celých Korutanech i w hlavním městě Celovci není ani jedně řádné stolice jazyka materského, slowanského, ač by ji tam potřebovali jako oči w hlavě, jak se

o tom Kmetijske novice wyjádřili. Takovým zanedbáním národ we zkázu se uvrhuje, a již by na dno propasti byl klesl, kdyby se ho duchovenstvo neujimalo. W semeništi celowském, kdež letos 109 bohoslovů studuje, mezi nimiž se 83 Slowinci nacházejí, přednostové duchovní chowance své sami jazyku materskému učí, jmenovitě nynější welebný pan spiritual Pikel. W knihovně swé mají 252 slowanských aneb Slowanstwa se týkajících knih, a kromě těchto dostávají dva výtisky Kmetijských novic, Chorvat-sko-slawonské noviny s Danici, Zoru dalmatskou a letopisy slowanské od Jordana w Lipšte wydávané. Utěšený výjew byla zkouška z jazyka slowinské - ilirského 20. Května držená, která horlivost a pokroky mládeže korutanské skvěle dokázala. Po zkoušce pan Ivan Samic, bohoslovec třetího roku, na kazatelnu vystoupil krásnou řeč přednesl o přednostech a potřebě jazyka slowinského; a k ukončení té slavnosti čtyři slowinské písne sborem mužským byly zpívány.

Pražský denník.

* Žofin, toto wábné oko stříbrpěnné Wltawy, skví se w plné zeleni. W neděli, w outerý a w pátek schází se tam výbor elegantního světa, jemuž kapelní mistr Schubert do noty zahrává. Jednou za týden, obyčejně w pátek, hledí on wywoliti některé z význejších skladeb hudebních, aby wyššímu požadování wzdělanců zadost učinil. Nedávno provozoval druhou symfonii od Beethovena tak výtečně a ohniwě, že se musela z části opakovati. Zasvěcenci tleskali až to brnělo. Silně nám, že uslyšíme symfonii od Berlioza, powzbuzení k tanci od Webera, brilliantní walčík od Chopina a téhož mazury, ouvertury od Mendelssohna, od Beethovena a téhož některé symfonie. Na programmech bývá oznámeno, že nejnowější skladby pro orkestr i na fortepiano u Jana Hoffmanna se prodávají. — Lázně jak teplé tak studené na ostrově tom k nejvýborejším připočisti slušno. Proud řeky je tu živý, předplacení laciné, poslovžení ochotné se vsí zdvořlosti. — Abych nezapomněl, musím ještě oznámiti, že si velká část obecenstva přeje, aby při ohlášení symfonii stálo, w kterou asi hodinu se provozovati budou; mnohý, nemoha ztrávit dlhý čas, rád by přece na hodinku odskočil a pokochal se s Chopinem, s Webrem neb s Berliozem podle náklonnosti srdce swého. Možná-li, bylo by dobré, aby se tyto slavnější produkce okolo sedmé hodiny odbyvaly. P. Schubert si tím zjedná nemalých zásluh a potrvá w milé památkce jako náš krajan Titl, který stejnou cestou krácel.

* We stawowském diwadle žene se host za hostem. Byla tu p. Wagnerowa z Drážďan brzy po Tichačkovi, který nám jednu rolli dlužen zůstal. Teď zpívá slečna von Riese a libí se světu pro smyslnou náruživost, jenž we zpěvu jejím wane. P. Rott se svou chotí, p. Bekmann též s chotí, bývalý miláček Moritz vystupují jeden po druhém. Nestroy již dříve Prahu opustil. Milo bude zwěděti, že p. Soukupowa opět na rok diwadlu našemu zachována jest. P. Mayr, jak slyšíme, opustí diwadlo a stane se učitelem zpěvu w ústavu p. Jiránka. Důkladná wzdělanost hudební, jížto slyne, zjedná mu w krátkém čase dobré jméno též w učitelství. — Jak slavně Morawan Ander nade všemi tenory vitézil, rozneslo se po vsi Praze. Což kdyby ho nebyla zimnice trápila, kterou si w Hamburce uhonil. Škoda, že jsme se s ním museli rozloučit, dříve než nám mohl českou písň zapéti, která pro Schneiderův koncert oznámena byla. — P. kapelní mistr Škrup snažně k tomu hledí, aby tři swé opery dílem dohotovil, dílem zdokonalil, totiž: „Drátenka“, „Libušin sůmek“ a „Drahomír“. Doufáme, že mu w tom nic neprekáží.

* P. Vaneček, pokladník Matice ilírské, pobyl den v Praze a odebral se do Karlevarů.

* Ohlášení, wywěšené po rozích, že bude chléb o 1 kr. lacinější a že se srážka ta pro chudé měšťané pekařům od obce nahradí, pohnula lid k díkům a slzím za takové dobrodružství v čas nouze a býdy.

* Představení jednoty hudebních umělců pražských přidali vdowám svým též po 20 zl. stř. k nemalému překvapení jejich. Z toho patrně, jaká dobrá správa ústavem tímto vládne, který vdowám neutrhuje, nýbrž podle nedostatku přidává.

* Řada podobizen umělců hudebních, která u Jana Hoffmanna od T. Meyera na kameně kreslená vychází, a obrazem výtečného Veita započata jest, bude co nejdříve dále wedena. Fr. Škroup je již dokončen, následovatí bude K. Strakatý, dir. Plíč, prof. Gordigiani a j. w.

* Žosinská akademie chystá se ku všeobecné schůzce, a jest se naděti, že se ledajaké změny ku prospěchu ústavu jeho zavedou. Nejblasitěji projevuje se přání, aby na dokonalý sbor hlavní zřetel byl obrácen. Jen co se Veit z Italie navrátí, kam se před několika nedělmi byl vypravil.

* Výtečný sochař J. Max uzdravil se opět po horké nemoci a pracuje dále v dílně své. Mezi jeho návrhy stojí wzorek „studenta“, jemuž bychom pro neobyčejnou zdařilost rádi, aby mohl vyvaden být.

* Návštěvy u sochy Přemysla Otakara trvají posud v té samé hojnosti.

Pověstný apoštol střednosti P. Mathew mešká od několika dní v Praze.

Trní a bodláčí.

Není tomu dawno, co u nás Čechů a též u Srbov rozeprávěly se povídaly a přísné kritiky se psaly a tiskly pro chybíčky ledakdes do zeměpisních knih českých a srbských se vložili. My Slované (naopak a proti zkušenosti lidské vůbec) své vlastní chyby dobře vidíme a káráme; cizích chyb ale nerádi si všímáme. Kdo by si pomyslil, že slavné Augšburské všeobecné noviny, tyto všewedy jižních Němců, zeměpis své vlasti neznají? Každý čtenář těch novin shledá to sám v kterémkoliv čísle, kdež se pár slov o velkonižetství Poznaňském prohodi. Poznaň nenáleží ke spolku německému; všeobecné noviny pak hrubou nevědomost na jeho dřívají, uwádějíce je vždy mezi zeměmi říše německé. Pamatuj, že před několika málo lety, když jednou v nadzvětných novinách město Břetislav omylem (tuším) pod rubriku „Němci“ se dostalo; Maďari hned do náramného náruku se daly a augšburské noviny pokorně myšlu svou omlouvaly — pojednávají jistá strána německá s Maďary, ba s loupeživými Čerkesy milkuje. Tatáž strana by raději s lidojedy se pobratila, než Slovanům práva lidského doprála — člověk, to křehké stvoření, nenávidí toho, komu křivdu činí; neb pouhá bytost křivdu trpícího vyčítá mu hříchy jeho. M. F.

Kronika času.

* Od obou widenských nádraží powędou dráhy až ke hlavní celnici, po nichž se zboží pro wětší pohodlí obchodnictwa koňmi dowážeti bude. *

* Porto za uherské noviny a časopisy je teď mnohem dražší Ze 48 kr. skočilo na 2 zl. stř. *

* Dr. Jeger, slowutný lékař oční we Wídni, vyhojil wnuka vicekrále egyptského; tím pohnut poslal Mehemed Ali několik Egypťanů do Wídne, aby, jsouce nawštiveni touže nemoci od prof. Jegra uzdraweni nabyl. *

S m ě s.

Pačuli, toto oblíbené woňadlo salonových dám, pochází z rostliny ožankovité, zvané *Plectanthus graveolens* aneb *coleus*, která v Indii a na ostrově Bourbonském roste. Sušením listy krásně zelené obyčejně zešediwějí; na kousky roztríhané a časem smíchané s jinými newoňavými odrůdami přicházejí do Evropy. *Pačuli* voní silněji, když leží v suchu než ve vlnku; vlně vtáhne se lehce do wody, do lshu a do étheru. Pomádnici připravují z listů pačulových prášek do woných polštářků (*sachets*), pak tinkturu a essenci. Tato dělá se destillowáním listů we wodě, je hustá co olivový olej, barvy zeleno-žluté, chuti lahodné, a voní až milo. Nakapáli se do wody, splývá mezi dvěma vrstvami.

Gottsched o Shakespearovi. Shakespear, na jehož rozumění a vykládání nynější německé učenci, právě jako jistý redaktor na rozumění druhému dílu Göthova Fausta, výhradní privilegium sobě osobují, byl ještě v polovici minulého století i v literárních okresech německých málo známý. Tak napsal o něm známý professor Gottsched we svém r. 1760. v Lipsku výslelném *Wörterbuch der schönen Wissenschaften* následující zprávu: „Shakespear (William), anglický básník. Angličané dělají mnoho bluku s jeho diadelními básněmi, jichž počet jest veliký. W nowějsím čase však našla se nějaká paní Leunošowá, která mnohým z jeho nejslavnějších kusů chyby vytká.“

Dr. Richard Dickson w Americe vypočítal za tři leta, denně ztráví 8 hodin, že je w bibl 31,173 versů, 773,692 slow a 3,566,480 pismen. Jméno Jehovah stojí tam 6855krát a spojka a 45.227krát. W prostředu stojí 117 žalm.

W Bombayi nachází se špitál pro zvířata, založený od jistého kupce ze sekty Jainůw. Wyznání sekty té zapovídá co nejprsněji zabijet zvířata. Wydržuje se w tom špitále 50—100 starých koní, 170 kraw a volů, 200 psů, veliký počet opic i jiných zvířat. Dobročinnost ústavu toho objímá živočichy všechno druhu, wyjmia jediného člověka, a tisíce starců, žen a dětí umírají nemocemi a nouzí přemožení před prahem zvířecího špitálu.

O s n á m e n í.

Pro zakladatele Matice ilírské přichystán jest též *Slowník* od Drobniča, sw. I. a II. A—*Protrčti*. Kdyby někdo z příznivců literatury ilírské za dobré uznal přistoupiti k zakladatelům dotčené Matice, uwádime we známost, že 6 výtisků letošních spisů pohotově leží.

Měsíční schůzka české průmyslní Jednoty držeti se bude w outerý dne 8. Července 1847. o 6 hodinách večer w shromážděním sále Jednoty.

Předmět jednání: Jednatelská zpráva za měsíc Červen. Generální ředitestwo Jednoty ku povzbuzování průmyslu w Čechách.

Nowá kniha.

Grownánj všech čtyř svatých ewangelij, to gest: Život, řeči a skutkové Pána našeho Ježíše Krista, pro větší zřetelnost a pochopitelnost ze všech čtyř sv. ewangelistů sneseni, a w hodnotěvěrný pokádek času uvedení. Připomena geste zde také pro pochopitelnost nábožného čtenáře kniha skutku apostolských. Z francouzského přeložil M. Zallaya, farář w Námešti blíž Holomouce. Druhé vydání. W holomuci, 1847. U Jana Neugebanera. Wel. 8. Str. 355. Cena 40 kr. stř.

Číslo 80.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Cechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodi přes dvár).

**6. Čerwence
1848.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ořadů Ra-
kouského mocnářství
páletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon a Wrchotie.

(Pokračování.)

„Co vidím?“ pozdvihl pan Hanuš hlasu svého, „učený pan Šimon hledí smutně, jak povídá latiník vultu tris — trist — no, to je jedno; ale, wážený pane a příteli, okazoval wám horoskop něco nemilého? — Ano, ano,“ štěbetal dále, když se již pan Šimon se společníky svými před ním zastavil. „Jupiter se nechtěl okázati, a ačkoli jsem celou noc až do rána probděl —“

„Bylo to před tím, než jsem wás budil, milostpane?“ ptal se sluha. „Jupiter štěkal dost.“

Wiktorin a Eliška na sébe pohlédnouwše se usmívali, sluhové pak do hlasitého smíchu wypukli, nad, čímž, jakož i prw nad nejapným prozrazením lži své pan Hanuš tak se ulekl, že ústa otewřev w němém úžasu brzo na pana Šimona, brzo na svého sluhu pohlížel.

„Je dnes příležitost k provádění maškar?“ ptal se pan Šimon hněwiwě, okazujíc na směšné ustrojení jak pana Hanuše tak i sluhy jeho, který posud až po kolena bos, na oko blbě se wůkol ohlížeje, před panem Šimonem stál. „Jaký to oděw, pan Hanuš? Chceš působiti kratochwil scholárům?“

Pan Hanuš sejmul biryt, w rozpacích jej na vše strany obraceje a prohližeje. „Newim, co se wysoce učenému a milostiwému pánu Wrchotickému na mému obleku nelibí,“ pravil poněkud uražen. „Anno domini millessimo quin — quin — jak známo, můj děd pan Sigmund na Měšeticích si dal oblek tento šiti, když se odebral k holdowání do Prahy Jeho Milosti králi Ferdinandu, a platil za něj šest kop českých grošů —“

„Ano, a za tenhle punt dwacet grošů českých,“ přiswědčil sluha na svůj punt okazujíc, „a deset grošů bylo s obrazem krále Sigmunda.“

Nowý smích následoval poznámení toto, neboť soudili, že sluha z blbosti páru svého w rozpaky přivádí.

„Pan Hanuš je milouník starožitnosti,“ prohodil Wiktorin, „a chce okázat scholárům dávné kroje předků svých.“

„Jeden blázen ztropí jich na tisice!“ zahučel pan Šimon newrle po Wiktorinu se ohlédna.

„Lépe se zahalit w starožitnosti předků,“ opáčil pan Hanuš, „než kaziti mrawy nowotárstwim a wyhazowat peníze jako marnotratni synowé.“

„Dobrá odpověd!“ pochwálil w duchu pan Šimon.

„Co soudíte o tom wy, slečno?“ obrátil se Wiktorin k Elišce.

„Že by již bylo lépe, abychom se oděli w medvědi pláštiky a řízy, jak to bývalo w dáwnowěkostí,“ odpověděla tato, celým směšným wyjewem rozweselená; „snad bychom našli milosti u pana Hanuše.“

„Prawda!“ přiswědčil Wiktorin, „ale že již oni časové přešli a s nimi i kroje ony, musíme již oblekem svým pana Hanuše pohorsiti, prosice jej pouze o to, aby pomněl, že šat nečiní člověka učeným, ani lichwáre spravedlivým!“ Toto poslední mluvil důrazně, wice k panu Šimonu obrácen.

„Dostí toho!“ wece tento sebou trhna, „pan Hanuš můžete díl, za námi přijet, nebo nechceme přítomnost jeho společnosti naši pro smích rozmožit.“ Obrátil koně na cestu, wice se neohlédnuw dale klusaje:

„Prosím wás, pane Měšetický,“ zastavil se u něho ještě Wiktorin, na pergameny a nástroje po sedle mu wisící ukazujic, „powězte mi, obtížil jste mezka celou swou učeností jen proto, aby wám nepřišla w Měšeticích k ztracení? — Ano, ano, sapientes providi sunt!“

A se smichem cwálal za ostatními, ponechaje pana Hanuše úžasu a ustrnutí nade wším, co byl slyšel a widěl.

„Ješku!“ obrátil se posléz ke sluhu swému, „co pak wyhlížím jako maškara?“

„To newim!“ dí tento, „ale žeby se ani jeden wrabec k stodole neodvážil, kdyby Waši Milost jen zdaleka spatřil, je jisto.“

Pan Hanuš swěsil zádumčivě hlavu. „Já to hned předpovídal,“ pravil malomyslně, „w horoskopu jsem to widěl, a když jsem na dwůr wycházel, dwakrát jsem klopýtul.“ A opět se zamysliw

najednou zwolal: „A já přece za nimi půjdu, učeností svou zahanbím posměwáčky. Ješku, obrať k Sedlci!“ welel, „a dej pozor, abys sobě nezacákal nohawice, pak se snadno roztrhaji.“

Ješek se chopil uzdy, a přehodiw škorně na druhé rameno rozkročil se zpět k Sedlci.

5.

Walně sešlo se hostů přespolních, známých i neznámých w Sedlci téhož dne, a na newelkém náměstí panoval weliký shon, mezi nimi i naši Dědkowští přátelé. Již bylo všechno přichystáno k začátku zkoušky, slavnější hosté naplňovali jizby newelké radnice, Dědkowského přátelé, w nejnovejším kroji wyfintěni, stáli před radnicí, z dlouhých wolných županů poctivých Sedlcánu wšelijaké žerty sobě tropice, anebo wšelijak necudně mimojdoucí krásné Sedlcánky oslovujíce k nemalému pohoršení wšech poctivých Sedlcánu, jenž jizliwě na mladé šlechtické hejsky pohlízejíce patrně na jeho dávali, že jen práva hostinského šetří, když je s krwawými lebkami z města newyprowázeji.

Mezi dawem lidu rozličného okolo radnice se prohánějíce bylo též pozorovati muže, jenž we wýklenku bliže wrat o zed podepřen plachým okem wůkol se ohlízel. Kdyby nebyla pozornost wšech jinam upiata byla, byl by jistě každý muže tohoto sobě powšimnul, neb jak oděv tak i chowání jeho byly velmi nápadné. Hlawu jeho kryla točenice * swětlé barvy, zelenawý welmi ucerněný kaftan byl kolem beder širokým pasem k tělu připásán, modré a úzké, po obou stranách bílými šnúrkami opatřené zpodky dosahovaly až k polovici lejtek, kdež lejčové šnúrky kolem nohy obtočené místo jejich zastávajíce podivný obuw na způsob sandálů k noze poutaly. Wše to okazovalo, že to cizinec z dalekých krajin, odněkud z wýchodu, jak by byl pověditi mohl mnohý ze starších, jenž za panování krále Maximiliana, otce Rudolfowa, w Uhrách s nepřátely křesťanstwa, s ukrutnými, polodivými Turky wálce krew svou pro newděčné Maďary cedil, ano snad by tento byl soudil, že to sám některý z oněch nepřátel, jež on bráně vlasti cizí porážel, anebo některý, jenž do své vlasti se nawracuje ze zajeti otrockého, mučedníkem byw pro lid cizí, newděčný, wérolovný, což nejvice k věře podobno bylo. Nebo hnědé vlasy, jenž hustě zpod točenice jeho až na ramena různě padaly, swědčily o jeho sewerním původu, neméně i modré oko jeho, které zakalené, potrhané, skoro šíleně w důlkách se koulelo. Kostnatý obličej jeho zastíněn byl hnědými wousy, rozechaná dlouhá brada jeho jakož i veliká jizwa, jenž se od hlavy po tváři až k ústům tálala, dodávala mu ráz diwo-

* Točenice — tolik co turban. Předkové naši neužívali žádných točenic, jak ve mnohých spisech nowějších chyběně se uvozuje.

kosti, žeby pokojný cestovatel, potkaw podiváho muže toho obrowských oudů w tom cizím neznámém kroji, před nim byl utíkal. We swallowitě pěsti držel sukowitou hůl, již časem ku hlavě pozdwihowal a opět mocně do země zarážel, pak s jedné strany na druhou přehazoval, při čemž křečowity, odporný smich ústy jeho trhal. Počinání takové, nechť již náwykem nebo šíleností plozené, by jistě pozornost všech naň bylo poutalo, kdyby se w jiný den we Sedlci byl okázal. (Pokračování.)

Astrachan.

(Pokračování.)

Ö hře zdejších aktérů dalo by se welmi mnoho mluvit. Wubec možno říci, že astrachanští herci docela nemají slušných schopností: křičí nemilosrdně a žádny bez wýminky nerozumí hudbě. Druhdy prý dle wyprawowání Astrachanců bývali zde umělci a umělkyně. Nyni ale jsem newidél ani jednoho nadaného. Dej Bůh, aby se to změnilo, poněvadž Astrachanci potřebují wzdělání, obzvláště wzdělání krasovědeckého.

Astrachan má i swé umělce hudební; pan Dobrowolský jest skladatelem několika hudebních kusů, které do sboru uwedl; mimo to jest co Polák welmi musikální. O koncertech chodí zde toliko pověsti; jinozemští umělci sem nepřijdou pro wzdálenost a domácí se nesmějí před obecenstvem ukázati.

Literatura není zde we cti; zřídka kde uwidíte knihu a k tomu spíše w předsíni nežli w panském pokoji. Zde wycházejí „Astrachanské gubernské wědomosti“ obsahujíci úradní i neúradní články. Mezi těmito nalezají se často dobré statistické zlomky, wětší část oddělení toho ale naplnuje se články redaktora samého, pana Michajlowa. W Astrachaně žije Rybuškin, obírajíci se pilným vyhledáváním starožitnosti a wydawši nedávno „Zápisky o Astrachanu“ i hotowujíci k wydání „Statistiku astrachanské gubernie“.

Známost s perským konsulem byla pro mne velmi zajímavá; první navštívení moje bylo w nepříhodnou aneb lépe w nešťastnou dobu, když konsul a celá čeleď jeho drželi siestu. Potom ale navštěvoval jsem jej často k večeru, a w dalších rozmluvách měl jsem příležitost poznati Iran, jenom že nesmírné konsulovo wychwalování vlasti i Persanů budilo wždy we mně pochybnost. Konsul jest ještě mladý člověk, žije w Astrachanu asi dwě léta a stojí zde we významnosti; jeho děd jest životním lékařem a milostníkem šacha. Ke cti tohoto konsula třeba wyznati, že on první mezi swými předchůdci zasloužil povést dobromyslného člověka a dokázal, že mezi Persany počestnost newyhynula. On bere od svého dworu welmi skrowné důchody, okolo 5000 rublů ročně, čímž přinucen jest wětší živeti jednoduchý, trpěti dlouhou chwili a toužiti po vlasti. Komonstwo drží welmi četné, a slavné wyjíždění jeho obraci na

sebe pozornost; w pátek wywiesuje se na konsulském domě perský prápor se znakem, jenž jest lew w zeleném poli a za ním wycházející slunce.

(Dokončení.)

D o p i s y. z Milána.

Dne 21. Čerwna byly u přítomnosti několika pánu důstojníků 18. pěšího pluku swobodného pána z Reisingrů tři překrásné obrazy, pohledy na hlavní město — starosławnou Prahu — pak vyobrazení chrámu sv. Wita, jakož i mapa Wlach we slušných ozdobných rámcích, od pluku zaopatřených, na hlavní strážnici w Miláně dobu podvečerní zawěšeny. Radost, jakou dar tento v srdeci všech přítomných wzbudil, zwětšena byla i tím, že wětšina zde na stráži jsoucích Čechů čistě wzázané knižecky w rukou měla a w nich pro zábavu i poučení se bavila. A ptáte se, kdo toho všeho as původcem? Po celém Slowanstvu dobré známý podporovatel a rozšiřovatel národní oswěty, weleďstojný kanouník wždy věrné kapitoly pražské, pan Wáclaw Pešina, ten samý, který z prawého nezistného lidumilenství před dávnými lety pro stráž při hradě královském w Praze četnou knihownu zřídil, aby lid český, po čtení prahnoucí, dlouhou chwili netrpěl. Následky dobré zajisté jej nezklamaly, neboť zahálka jest všech nepravosti počátek a základ. Jelikož ale dílo započaté stonásobněho přináelo užitku, umínil si výše jmenovaný weleďstojný dobrdinec, to samé, co byl pro granátníky učinil, i pro jejich pluky w Miláně doplniti, a za tou přičinou zaslal cestou generálního velitelství lombardo-benátského 187 sv. kněh pro posádku česko-morawskou w Miláně s tím doložením, aby se knihy tyto při hlavní strážnici pro potřebu, poučení a wyražení uložily. Že ale posádka města Milána ze všech téměř národů rakouského mocnárství sestavěna jest, napotom žeby opatrování nerci-li obtížné — ano i nemozné bylo: usnesli se duchowní správcové česko-moravských pluků mezi sebou na tom, a sice s dorozuměním pl. t. podplukowníka velitelství městského, paná Töpfera, že je prozatím mezi sebe rozděli, tak sice, aby každý rok jeden pluk s druhým se vystrídal.

A věru byl čas nejsvrchowanější, neboť ačkoli již před tím u pluku 18. a 21. jakás taká sbírka kněh dle zakoupených dílem darovaných pozůstávala, nicméně w čas zimní nikdy nepostačovala, jelikož snad ani jedné jizby we wojárně, nebylo, w níž by se alespoň jedna z nich nenecháza. Nyní ale na čas tomu všemu wyhověno a pomozeno. Nejenom dar tento znamenitý, ba i sám výbor kněh zaslanych za to ručí, že welkodusný dárce potřeby lidu našeho velmi dobře zná. Jsou tu knihy náboženského, poučlivého i zábavného obsahu; jsou tu knihy nejen pro sprostý lid ale i pro wzdělanější osoby; jsou tu povídky, popsání, bájky, písňe, časopisy, diwadla — zkrátka, ouplná knihowna. Jak vděčné ale dar tento skvostný přijat byl, o tom swědčí celá posádka, nebo sotva že to plukovním oznamem uveřejněno bylo, již se walem hrnul lid, zvláště pilní čtenářové, aby daru tohoto použili, a často 20 i 30 denně o knížky se blásili. Radostné to věru podivání na lid slowanský, nebo kamkoliv se obrátilme, wšude buď na procházce buď na stráži u bran městských se pilní čtenářové nacházejí; radost to věru, nebo kdyby se už ničemu nepřiučili — což nemožno — alespoň nezapomenou, čemu se doma naučili. A jak pak to as we wojárně samé vyhliží? Jindy se w čas odpočinutí powałowało, dřepělo, kouřilo, ledacos zpívalo, nyní ale čtenář ze všech nejzběhlejší wezme knihu, ostatní si vůkolem něho zasednou, a tak jim ujde věčer, jindy co věčnost dlouhý, jako okamžení a pak

potěšení a poučení odeberou se na lůžko k odpočinutí. Že hospody a krčmy tímto velice trpí, je wěc wubec w Miláně známá a pluky české pro skromnost a hospodárství rozkrčeni; za to jsou ale chrámové, zvláště w den nedělní a sváteční wojskiem přeplňeni, nebo není wětšině na tom dosti, měsi wojenskou slyšeti — to považují za nučenosť a povinnost — alebrž napotom dwě i více měsi dle možnosti z dobré vůle slyši, ano i odpoledne walný počet w chrámcích se nachází, zvláště ale w milostivém létu wětem Wlachům dobrým příkladem se stali, zvláště ale při vykonávání swé welkonoční zpovědi prawou a nelíčenou nábožností všem se zalíbili. Takovéto méně panuje wubec nejen w Miláně alebrž i po celém Lombardsku, a toho všeho jsou z wětšího dílu dobré zwolené knihy w rukou lidu přičinou. Pročež nejen že wroutí díky, jmenem všech Čechoslowanů, wznešenému dárci tímto wzdáváme, ale i spolu všecky lidumily tímto wyzýváme, aby dle možnosti nějakým skrowným dárkem nás obmyslili — jakož to roku předešlého pan Jaroslav Pospíšil byl učinil — jelikož kniha dobré zwolená we Wlaších zcela jiného užitku přináší, nežli w samých Čechách; neboť známo, že mnohá věc teprw tenkráte wzácnou, milou a přezádoucí se nám stane, když jí nemáme, tak i Čechoslowan, wzdálen od drahé vlasti, mezi národem cizojazyčným, snadno sobě zasteskne, takto ale maje knihu před sebou na mnohé nehody a obtížnosti života alespoň na chvíli zapomene, tak mu rok po roce uplyne, až mu zase dopráno jest do vlasti swé se navrátit a hodným oudem lidské společnosti být.

Konečně pozorno činim předběžné čtenárstwo českoslowanské na nowou k tisku již přichystanou knížku zajímavého a paměti hodného obsahu pod názvem: „Milán a jeho okoli, sepsal a čtvero rytinami ozdobil Antonín Wišek w Miláně 1847.“ Obsah: Milán, přehled statisticko-historický, se zvláštním ohledem na děje české, jmenovitě: a) Wálečné tažení Bedřicha Rudowouského. b) Vladislav wojwoda prvním králem českým 1158. c) Hrdinské skutky českého vojska a dobytí twrze Arco Romano 12. Srpna 1158. d) Pokorení Milána a rozboření města. e) Guglielma Boema (Wilémína), dcera krále Přemysla Otakara I., její příchod do Milána. f) Jeji obcowání w Miláně w Chiavaralle, nábožný život a smrt. g) Sekta Guglielmitů; Guglielma co svatá ctěna, soud inkwišení nad Guglielmity. Znamenitosti a wzácnosti milánské. Okoli milánské: Monza, Certosa, Chiavaralle, Como, Lago maggiore, Lajnate, Villa Linterno, lombardo-benátská železná dráha atd. — Rytiny predstavují: 1) Přehled celého města, 2) hlavní chrám a wůkolem něho 8 znamenitých budov, 3) dobytí twrze Arco Romano a zaražení praporce se lwem českým na hrabích jejich, 4) vyobrazení Wilémíny w Chiavaralle, tamní chrám a kaple, w níž její tělesné pozůstatky dlouho spočívaly.

Připamatovati dlužno, že mimo popře lisování vše ostatní z pouze vlasteneckých rukou pocházeti a nad to že tisk zřetelný, papír ouhledný a cena obecná bude.

Mensinger.

Z L o u n.

Dne 23. Čerwna b. r. byla w Lounech vikariantskouška, při které dítky přičiněním horlivého zdejšího učitelstva výborně obstály. Zdejší pan děkan Antonín Pankrác, dobročinnost slowutný muž, místo obyčejného takového dne stolování daw semleti čtyry korce žita a z nich 77 bochníků krásného chleba zhotoviti, rozdal je téhož dne mezi chudé zdejší měšťanstvo. Oznamovatel toho a pan purkmistr Matěj Křížek widěli slzy kanoucí po lících obřadovaných měšťanů.

F. H.

Literatura.

Labyrint slávy od J. Eraz. Wocela. W Praze 1846. *

Není bezdúvodná ona wýčitka s mnohých stran nám činěná, že pěkná literatura česká a obzvláště básničství české za pokroky věku nynějšího ba i za požadováním vyšě wzdělané částky našeho obecenstva daleko pokuhává. Čaromocná květina „Poesia“ se neujímá za každým plotem aniž se dá vstěpiti a vyluzovati tam, kde samorostlá z půdy se newywine. Pročež také ji velmi zřídka nalezáme, a tím řidčeji u nás, kde wýkvetu jejímu žádné skorem ovlažení nepřispěje. Wydavatelstwo se ji vyhýbá, a zdá se, že naše časopisectví jí úplný výhost dalo — neboť ledva že někdy za dlouhý čas se v našem oboru literárním objeví. A přece jest poesie onen květ, jenž jediný půvabu a ceny původnosti dodává každému národnímu literárnímu snažení, přece bez ní jest pusto i v nejplodnejší zahradě, byť tam i nejužitečnějších květin a bylin jiných zrůstalo. Weškerá literatura má na účelu národní vychování, ale toto jest stranné a mrtvé, neboli-li se spolu na povznešení ducha a ušlechtilení myslí tím směrem, jakýmž wešker život nás povědomi za nízký základ jichy vyšších účelů se považuje.

Nechť tyto účely vyšší; v některých okamžích zvláštního posvěcení od nás ode všech více méně tušené, skutečné jsou aneb *wymyšlené*, nechť jsou výsledky jakýhosi nám nepovědomých živlů anebo pouhé zjewy vlastní naší obrazivosti citem proniknuté, na tom nic nezáleží, neboť nám jest zjew sám o sobě dosti důležitý. Jen sprostá mysl se nepowznese, ona však, jenž z pout ovšednělosti se wyrwala a bystrým wzletem k jasným branám swobody a lásky stoupá, u večné válce žije s utlačitelkyní svou, otrockou hmotou, a kde rozčilení její zrakové pudy zemské se dotknou a jazykem lidským se projevují: tam jako ohlasem čarozvonků poesie se ozve, a čarowná květina se rozvětuje i kouzla svá na vše strany rozesílá.

Pročež také w prawých básničích všech věků jakási dvojí mocnost se zjewovala, a dvojatost ta mnohým nepochopitelná, kdykoliv v rozčlenění odpuzí svých se jevilá, jméno *démoničnosti* ziskala.

Awšak dvojatost ta, jenž tam, kde básnické vlohy ji ochvívají, v nadami svými plodistvými na obdiv věků a světa se staví, i všechn ostatních myslících a citících lidí jest podílem, jen že spory její u téhoto bezvadné a nepůsoblivé jsou. Mnohá mysl brzo se ukojíti dá pořádným zaměstnáním, klesá však při tom vždy bloubejí a blíže k prachu, v němž také konečně se ztratí; jiná rozličných předmětů se uchycuje, a pevně se drží idey jedné pod ochranou perutí jejich vždy dálé zaletá a pořádku deannímu se odcizuje. Takovýchto i oných osobnosti všecka století a všickni národné dosti poskytnuli, a však žádný věk vnitřních bojů jejich tak uwědomen sobě nebyl jako právě nynější. A doba tato, věk dewatenáctý, poskytuje zjewy w oboru pospolitého života, jenž hodny jsou, aby zhled pozorovatelův je proniknul a oči básničkův se na nich roznítily. Nynější totiž doba, ač nebásnickou se zdá být na první pohled, přece básničkovi mnohé nesmírné látky poskytuje, neboť myslénka a hmota sobě zřejmě odpovídají, a spatřujeme svět idealní, w jehož objemu národ-

* Podávajíce tuto povšechnou úvahu o slavném díle našeho Wocela, ovšem trochu opozděnou, myslíme, že lépe jest, zmíniti se pozdě o tomto wzácém úkazu nejnovejší literatury naší, nežli docela o něm se nezmíniti.

Red.

nost, náboženství a věda abstraktní se nacházejí, a jehož smyslní palácové z luna přírody se wywinuji. Z pozervání toho wyrůstají úlohy básnické, a hle, zde jest i účel národního básničství českého, a ten samý pomér panoval již w prvních poetických plodech našeho básničství, když Záboj lid svůj k skutkům wzbuzoval a ducha národního probouzel.

W tento smysl se také projewil Wocel w předmluvě ku básni swé, a tím nás poukázal na svůj vlastní účel i na dráhu, jakouž k dosažení jeho nastoupil. Rozmar okamžity, lyricé se povznešení i plastické tvorění, vše to se podrobuje myslence jeho hlavní, a wešken ozdobný apparát básničkův jen ku vysvětlení hlavní jeho tendencí slouží. We středu *mraconi básnické vůle* splývá zápal i zamýšlení jeho, a zřejmo jest, že pojmutí takového zámeru wýsledkem jest filosofického přemítání. (Dokončení.)

Kronika času.

* Německá literatura je opět o důležitý spis bohatší. Jest to kniha vyšlá w L — pod titulem: „Obširné navedení k zhotovování pastí na myši.“ Spisovatel její lichotí sobě, že dávno cítěné potřebě wypomohl.

* Minulou zimu dáváno bylo w Paříži 178 veřejných a 940 soukromých koncertů.

* Dne 27. m. m. bylo we Wídni volení přednostů a tajemníků nové akademie; zvoleni pak jsou: za předsedu swobodný pán Hammer-Purgstall, za jeho náměstka dw. radda Baumgartner, za prvního tajemníka vládní radda von Ettinghausen a za druhého tajemníka kusos při dw. bibliotece Ferd. Wolf.

* W Egyptě žali již dne 28. Dubna obili.

* Jistý mladý Američan, jménem Bauvard, ukončil zvláštní obraz, který nyní veřejně w Americe ukazuje a jež i do Evropy přivezti zamýšlí. Představuje obraz ten celou řeku Mississipi i s okolím jejím. Plátno, na kterém jest malovan, má 3 anglické míle zdélí. Celý obraz svinut jest na válci.

* Anglickému ministru Morpethovi učiněn byl návrh, aby vláda kupila Shakespearův dům w Stratfordě, v kterém tento veliký básník se narodil. Ministr ale odpověděl, že je to vše národu a ne vlády. Zatím zmíněný dům vždy více a více spadá, a jest se obávat, aby četní jeho navštěvovatelé, z nichž každý z něho sobě kousek uleupne, brzo jej docela nerozebrali.

* W Neapoli dělá jistý Nicolo Corridi z ostrova Korfu básnická díla wselikého druhu na zákaz, a sice w největší rychlosti. Wselohru napíše za 24 hodin, truchlohu, drama anebo text k opeře za 48 hodin, za 3 dni zhotoví celé epos w šestiřádkových strofách, we kterémž k tomu ke všemu vyneschá kteroukoliv písmenu. Za prawdiost udání toho neručíme, jenom to řekneme, že jsme si to sami newymyslili; máme zprávu tu z Wiedenských diwadelních novin.

K návštěvi o měsíční schůzce průmyslní Jednoty dnes 6. Července dokládáme ještě, že přednešena bude česká odpověd ředitelstwa na český dopis wysokomýtský, odjinud již známý, jednající totiž o způsobu zřízení tam nové školy pro mládež. Tím spíše se tedy nadějem, že přítomní w Praze páni oudové Jednoty nedajíce se letním počasím odstrašiti schůzku dnešní nawištiviti neopominou.

Nowá kniha.

Monika. Tragedie we třech jednáních od J. Kolara. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Str. 111. Cena 24 kr. stř.

Číslo 81.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodí přes dvár).

8. Července

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ovládání Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Mladí šlechticové provozovali neustále ne-
whodné šašky své, jenž se již tak hlučnými staly,
že právě z radnice výcházející mistr Ambrož nad
tim nemálo pohoršen k nim přistoupil.

I postavil se před ně, a jednoho každého od
hlavy k patě jiskrným zrakem přeměřiv obrátil se
pak k nejbližším ze spolušťanů svých. „Rád bych
wěděl, počestni pánowé!“ pravil, osměšně na šlech-
tice okazujíc, „který z těchto panácků nejdříve me-
tite svého mentora uběhl?“

„To bude asi těžko rozhodnouti, mistře Am-
broži!“ zwolal písničkář Wáclaw, jenž nejbližší
v dahu stál. „Já ti povím, proč?“ A župan wy-
kasaw rozkročil se hrde, posuňky svými pýchu
tehdejší mladé šlechty nápodobňujíc, k nemalému
pohoršení urozených hejsků, kteří již nad otázkou
mistra Ambrože zaraženi stáli. I začal písničkář po-
wyšeným hlasem hlásati:

„Nejsou páni jako páni,
Jak ti naši mladí páni,
Birý zlatem premowaný,
Límc hodně naškrobený,
Krátký pláštik z aksamitu
A na zpodkách swětlou tykutu,
Tupé meče, tupé mozky,
K vlasti hodně pohrdliosti,
W srđci pusto, nikde nic,
Dluhů ale za to wle —
W hejření a milkowání,
Karbanu a niedělání
Kdo vyhledává svoji čest,
Tentě, hejsa! český panic jest.“

„Hejsa, hejsa!“ jásal posluchači, když Wáclaw
řec svou dokončiv tříkráte rovnýma nohama do po-
wětri wyskočil; ale než ještě po třetí k zemi dopadl,
chopil se ho jeden z paniců, a mocně jím zatřesa
zwolal: „Twój život by měl padnouti za takouou
urážku stavu šlechtického, kdyby přiliš malicherný
nebyl; ale město celé musí splácat hanu tu, město,
které na hosti potupu metá!“

„A ctili wy jste práva hostinská, pánowé?“

tázal se mistr Ambrož popuzen. „Pusťte Wáclawa,
pane Diwišowský!“

„Diwišowský!“ ozval se hlas z vyklenku
jako ozvěna, a cizinec zarážeje prawici bůl do země,
lewicí ale hlawu nad jižwou swíraje opětovat ještě
jednou, jako pro sebe: „Diwišowský!“ Křečovity
úsměch potrholal mu ústy.

Nikdo si wšak toho newšimnul, všechn pozor-
nost byla upiata na místo hádky. Lid se tlačil na
stranu mistra Ambrože, šlechta se tiskla k Diwi-
šowskému.

„Hoho!“ wypukl Diwišowský do smíchu; „wy-
borně se nadýmáš, šewčiku! Dej pozor, ať ti neza-
tancuje jilec meče mého po hlawě.“

„Dobré tak, pane bratře!“ rotila se šlechta,
po ouzkych, dlouhých mečích, spíše kordech sáhajíc.
„Napiš tomu měšťáku na hlawu, jak má se šlech-
ticem rozprávěti!“

„Myslite,“ odpověděl mistr Ambrož na urážky
takowé velmi pokojně; „myslite — protože jste shnilé,
pokažené sněti silných, kwetoucích jindy kmenů —
aby se wám kořil měšťan, na jehož bedrách wšechno
břimě vlasti tiži; waše chlapectví aby snášel člowěk,
jenžto wás obouwá a z dlužního rejstříku wás snad
nikdy newymaže? — Kdy pak wám bude libo platit
dluh u mne, pane Diwišowský, anebo wám, pane
Dědkowský, když se před námi tak naparujete?“

„Zaplát si sám, mistr Ambroži!“ wolal lid —
„swlikněte jim pláště!“ — „Strhejte to s nich!“ za-
hučeli dále stojící.

Pohružka tato, jakož i potupné upomínání před
takovým množstvím popudilo weškerou šlechtu k
nejwětšimu hněwu, nejvice ale pana Diwišowského,
který prawici po meči sáhaje a „Prokletá chátró!“
říče poněkud se nahnul, jelikož malého písničkáře
pořáde za límc držel, jakoby na ubohém veršowci
prvni swůj rekowský konsek wyvésti chtěl; ale
Wáclaw, jenž neohroženě rozkwašenému panicovi
w oči hleděl, sotva že zposoroval, jak se tento na-
hýbá, najednou se mu z rukou wymřtil a pod nohy
mu wběhna přes záda ho přehodil, tak že hrđy panic
kotrmelec udělaw po druhé straně jak dlouhý tak
široký k zemi dopadl.

Rozpustilý jásot se strhl mezi diwáky skutku tohoto. „Hejsa, Diwišowský! hejsa!“ jásal lid.

„Tas, Diwišowský, tas!“ wolala šlechta k nej-wětšimu hněwu popuzená na pana Diwišowského, který, sotva že k zemi dopadnul, wzhůru wyskočil wztekle po svém vítěziteli se ohližeje.

„Na ně, na ně hr!“ zuřil lid ku předu se dera.

„Zadržte!“ wolal mistr Ambrož, proudu tomu se opiraje a rukama v powětrí rozkládaje. „Sousedé, zadržte! pomněte na dnešní den, na přítomnost pana Wrchotického —“

„Sláwa panu Wrchotickému, ale wejprask těm opeřeným hrdopýškům!“ wolal lid a opět se tlačil ku předu; šlechta sestoupla se v klín, bojic se na lid dorážeti, tento zase bezbranný jsa netroufal si na ni ruce wztáhnouti, a jen nadávkami a křikem ulewovaly obě strany hněwu swému.

„Wrchotický!“ ozval se mocný hlas wše přehluče ze zadu, jakoby z dutého sklepení wycházel. „Wrchotický!“ zahouklo to ještě jednou tím mocněji, jelikož weškeré množství při prvním podiwném hlasu tomto utichlo, a užaslému množství se objevil cizinec, který s wašniostí šilence mezi šlechtu wstoupil. Několikráté zahwizdla sukowitá hůl jeho powětrím, a žhawé oko jeho koulelo se diwoce w důlkách.

Bázliwě ucouwla šlechta, w němém úžasu po-hližel lid na podiwného cizince, okolo něhož najednou welká mezera učiněna byla.

„Wrchotický!“ zwolal ještě jednou, holí o zem udeřiw. „Kdo zde mluví o Wrchotickém? — Ten hnije na polích uherských, zdi bělehradské barwila krew jeho, když hájil haremy turecké — ach!“ zachtejel se a zuriwost jeho přešla w nejwětší bol, bázliwost se zmocnila cizince a plachým okem poohlížel na to množství wyjewehých twáří. „Ne, ne,“ zakkal, „on je mrtev, již hnije, stín jeho jen bloudí po světě — ano, on je mrtev!“ šeptal.

(Pokračování.)

Astrachan.

(Dokončení.)

Konsul miluje společnost, sezýwá často besedu, ano projewil mně i chví učit se tancowat. Ruštině rozumí, může se jakž takž wyjádřiti a učí se i rusky psát; francouzsky čte a piše. Wýchodní wědomosti dávají mu právo i titul wzdělaného člověka také mezi Peršany. Dům najímá konsul welmi weliky. Peršané si welmi wáží tohoto konsula co swého protektora, zpočátku ale, když do Astrachanu přijel, bylo to jinák; perské řízení zemské newšimalo si dle swého obyčeje jeho stížnosti, a Peršané astrachanští hleděli naň s nelibostí. Konsul rozmrzen s takowýmto stavem wěci žádal o propuštění, a dwůr teheranský nepochybne wliwem životního lékaře změnil chowání swé k němu. Nynější konsul má

rád lwa i slunce, a za mne obdržel také čestné roucho od šacha.

Náhodou widěl jsem spouštěti perský brig na wodu; byla to loď tristežňowá, pěkné čisté práce, jméní zdejšího kupce, ruského poddaného z Persie, Mir-Bagirowa, muže welmi zámožného. Dle slow jeho byla zhotovená od muslimských mistrů, ale, jak se později ukázalo, pod dohledkou Rusů. Spouštění bylo welmi šťastné a s asiatsko - ewropským kwasem spojené.

Ku konci musíme něco říci o zdejší společnosti. Wyznám, že krátké pobytí moje neposkytovalo mně příležitost, docela poznati powahu astrachanského obecenstwa, a proto mně připadá přede wším na mysl otázka: co říci o ní? Řeknu tolik co sám wím a co jsem slyšel.

Při potkání se se zdejšími společnostmi překwapi nás různorodost jejich; jeden přijel z Olonecka, druhý z Charkowa, třetí z Tobolska, čtvrtý z Petrohradu — jedním slowem, wšichni přijeli odněkud a proto bledí wšickni na jiné strany. Lidé tito sesli se ze všech končin říše, jeden se druhému nevyhýbá, ale o lásku druhého nedbá; oni wědí, že jsou dnes pospolu a zejtra že snad se octnou Büh wi kde. Proto jest zde známosti mnoho, ale přátelství a přichylnost žádná. Společnost záleží nejvíce z důstojníků vojenských a státních.

Welmi podiwné jest slyšeti od zdejších obyvatelů ustavičné stížnosti na wšeobecnou dlouhou chwili; zde newědi jak umoriti čas, knihám se vyhýbají jako nákaze, sotva někdy přečtou nějaký zábavný článek. Scházejí se jen proto, aby pohráli w karty aneb okusili domácích nápojů; zřídka naleznete dům, kde se tráví čas užitečně a příjemně, a mimo to takové domy příliš wzdaluji druhých. K wšeobecnému obweselení slouží klub, w kterémž hrají w karty z dlouhé chwile, a beseda, w kteréž jednou za 14 dní tancují; w zimě nawštěvuje místo toto tak zvaná vybraná společnost, a tu musí ředitel besedy nejuctivěji prosit, aby sestavili jen jednu kadrillu. Ani jedna rodina nechce jít do besedy; jednomu tam těsně, druhému smutno, třetímu se nelibí pokoje, čtvrtý se nechce strojit atd., tak že konečně celý Astrachan nechce nic o besedě wědět, která by nejušlechtilejší obweselení poskytnouti mohla. Wchodné jest welmi skrowné, za léto 10 rublů assignatů. A wšak nelze zamlčeti w čem to wězi: každý by rád tam byl zdarma, a za mé přítomnosti seslo se w besedě 30 rublů. Zřízena jest za městem, w sadu Arzumanowa, a hruška při wchodě rostoucí jest prý zasadena od Petra Welikého. Strom ten, rozumí se již několikráté jiný, jest ohrazený plútkaem. — Jak zde cti památku Welikého!

Způsob života Astrachanců mění se dle tříd a národnosti i dle ročního počasí; w letě se zde žije tak a w zimě jinák. Moslemíné tráví čas w karawansarajích neb mečetách, Armén sedí od rána do večera w

krámě, w němž nemá za 80 rublů zboží. Ruští úředníci jsou bud we službě neb za zeleným stolem, aneb spí. Pozorování hodně jest letní život astrachanské společnosti; lidé nemají žádného vážného zaneprázdnení sedi doma w ranních nedbalkách až do večera zakrywše okna před wedrem a připravují kleif (nápoj). Dámy neliší se w tom od mužských, a lenost zmocňuje se zcela hlavy i srdce.

Dnes jsem opustil bez litování Astrachan, by w sem přiveden 27. Čerwence nutnými záležitostmi, nikoli wšak tužbou; já zde ničehož nehledal a ničehož nepohřešil; w této různoplemenné rodině byl jsem astrachanských záležitostí daleký, a odjel jsem bez upomínek, jak jsem přijel bez tužby.

Literatura.

Labyrint sláwy od J. Eraz. Wocela. W Praze 1846.

(Dokončení.) Proti učení, jakéž z plodu celého vysvitá, nedá se mnoho namítnouti, leč by osvícený naturalist prohodil, že příroda právě jest základem a jewištem duševních snažení a mrtvé hmoty že w skutku žádné není, jakož žádné prawdy mimo přírodu, poněvadž žádné opravdivosti. Na toto pole se dále nepustime domějšejice se, že Wocel přirodě věčná její práva a newyzpytovaný posud život neodjímá, stavě se w odpor těm, jenž vyšší poměry přírody neznajíce nížsim jejím silám a žádostem se koří. Snažil se p. W. w básci své živě význačti boj obou principů: přírodního a duševního. Boj ten leží na biledni, pokud duch a příroda w poznání jednotliwcově se nesmíří. Awšak smíření to wědou a uměním jest nám swrchowanou potřebou, a žádný minulý wěk prawým básníkům, zasvěcencům ducha a přírody, neodejimal práva, sily své na smíření toto wynaložiti. Básník wšak nejen je smířuje, alebrž on i smíření to před synysly stawi. Jedná se zde jen o to, jakým způsobem toto mu učiniti lze, aby se lišil od dobrzvěstce a mrawoučeite.

Z půdy nejhlubšího poznání vystoupá čarostrom poesie až nad oblaky zrůstaje, a hvězdy nebes houpají se na neviditelných věčných haluzích jeho co zlaté plody báječných hesperidek. W zemi se koření kmen jeho, k výši wšak se pnou jeho květy, a w zápal budícím stínu jeho zadumá se a tvorí básník. Zraky jeho sáhají we dva světy, a jestli i srdce jeho lne k bolům a radostem pozemním, duch nad oboje se wzneše a jasněji nad jiné nahlije w poměry světa buď půvabné z nich wěnce splítá, buď duchem rozcíleným blouznivě naslouchá souzvukům hvězd: Co wšak zří, tuši a pojímá náš básník we svém *Labyrintu? Člowěka*, jenž touží po věčném, bezkonečném ideálním vzletu, a w časnému, obmezeném všedním životě odporu nalezáje brzo k onomu brzo k tomu nejistě se kloní; člowěka, jenž weliké, ducha svého hodně předměty hledá, i půdu, na niž by sily své mladistvě zkoušel, a na malých předmětech a w okresích obmezených se zdržuje. Takovým alespoň se nám zdá být Jan, hlavní osoba w p. Wocelowě *Labyrintu sláwy*.

Hned zpočátku se nám jewí Jan co mladík, jenž důvěra w život ztratil, a satan w osobě Duchamora staví se mu w cestu, by důvěru tu mu nahradil. Zdrže ho od samowraždy chec jej strhnouti hloub. — Že satan se duše jednotliwe z mocuje, jest myšlenka dáwná, novějsí a původnější jest účel tomu podvržený. Satan použiti chec mládka za prostředek, by jím celého národu se zmocnil, a národ ten jest národ český, národ slowanský. Tím se zosobňuje všeobecná myšlenka, projevující se rázem

zvláštní osoby a zvláštního jewiště, Slowana a země slowanské!

Děj rozmanitý objevuje cesty, jakýmiž básník myšlenku svou provádí. Hraje tam všechny živly, všechny náruživosti, wšecky wznešené a podle zárodky života wubec a národního zvláště, a we způsobu, jakým se objevují, docela se liší Jan od nesmrtelného Fausta Gethowa, jakož i neméně základní myšlenkou. Faust totiž sám od prawdy věčné se odvraťuje přilne k smyslosti. W Labyrintu wšak satan z Jana teprw chce Fausta utvořiti, by z něho způsobil apoštola tmavé swé wiry — we hmotu, a k výře této celé národ slowanský přivedl. Jestli to velká, důležitá myšlenka časová, jižto p. W. za předmět sobě wyvolil, myšlenka, jakáž právě nyní čilej než kdy jindy do života dewatenáctého wěku zasahuje. Nad vitézstvím aneb rozpadnutím se jejím ledva rozhodne lidský rozum — leč lidské srdce. Nám w básci té nejdůležitější jest poukázání na klesnutí našeho národu jakož i na jediný způsob, jakýmž možným se státi může obnovený národu wýwin. *Jediný?* — To se zde rozhodnouti neopovažujeme, neboť nad tím rozhodnou budoucí wěkové, to objeví později dějepisy národů slowanských.

Karel Sabina.

Český spisovatel řemeslníkem.

Když jsem nedávno notný wýtopek četl, jakým nás, totiž spisovatele české, p. böhmischer Lehrer N. N. w čísle 30. České Wčely obdařil, říkaje že jsme takoví a takoví, zhrozil jsem se zpočátku jeho slow a nazval jsem jej zlojazyčným utračem. Když jsem ale ostré důtky jeho s chladnou krwi ohledal a rozvážil, zdalo se mně, jakoby se w některé wěci přece nemýlil, a myslil jsem si: Hoj, hochu, pan učitel může mít přece někde prawdu, český spisovatel jest snad skutečně poloviční ničemník, zahaleč, newěda, nedouk atd. atd. Nebudeš českým spisovatelem! Ale co počnouti, když se ti studia nelíbí? Jak pak abys psal německy? Byla by to hezká wěc, kdybys uměl takové pěkné psaní německy napsati jako pan učitel, a ono pak tiskem výšlo! Jistě by tě potom celý svět za člověka sporádaného, učeného považoval! Ale ne, to by bylo proti twému swědomí, a pak by třeba spisovatelé čestí proti tobě vystoupili, nazývajíce tě zrádcem, odpůrcem, odpadlíkem. Tedy co? Nebudeš spisovatelem ani českým ani německým, půjdeš na řemeslo, a pak budeš aspoň patřiti k nějakému stavu, budeš mít povolání, ustanovení nějaké, kteréž, jak pan učitel prawí, mnozi z nich nemají. — Ale na jaké řemeslo? Nowé nesnáze.

An jsem ještě o té wěci přemejšlel a z hlubnosti swé těžkosti nad osudem svým wzdychal, přijde nenadále kdosi ke mně a prawí: „Tu máte!“ Proberu se ze svých myšlenek a vidím, že mně přítel můj podává „Kwety“, které jsem si před chvíli u něho zamluvil. (Bylo to totiž w kaširně „U české grammatiky“ mezi českými literáty a studenty, kde se mnohý učený spor wede, k jakému ku pohoršení všech mírumilovných hostů pan Prawopis, který si rád we starém copu libuje, jeden z protiúniků domáci swornosti a jednoty, obyčejně příčinu dává. — Vidím tedy, že mně můj přítel podává „Kwety“. Wezmu je, a zrak můj padne bezděky, newím k mému-li prospěchu aneb ke škodě-li mé, na

Brousek na jazyk.

Eugenka! Budeš brusíčem! Jest to poctivé řemeslo, pan mistr, muž dobré pověsti, který rád s časem pokračuje, *

* Z podpisu mého každý shledá, že sice starobylost ctí a jí si vážím, nicméně ale přece také nowotu miluji.

má práce plné ruce, tak že se mu už tovaryš * přihlásil. Snad by mne wzal za učedníka? Já se budu skromně chowat, dám pozor, abych nepřebrousil, a pakli se to přece někdy stane, budu trpělivě snašet, když mně někdo pro to rádně vyčeše, dokud se řemeslu důkladně nenaucím. Hlavní cnosti učedníka bych tedy měl, totiž: skromnost, dobrou vůli a trpělivost; co se ale mé schopnosti, neb dobré po česku šikownosti týče, o tom dám hned tu svědectví. Nuže, s chutí do toho.

Pozoroval jsem, že mnozí při jmenech statných a přídavných, která možnost nějakou znamenají, jako: widitedlný, newyhunedlný, přemožitedlný a j. písmenu *d* wywrhuji, pišice: widitelny, newyhunedlný, přemožitelny atd. Mám za to, žeby se písmeny tyto jen tam vynechávati mely, kde podobná koncowka smysl možnosti nemá. Tak by dobře bylo psáno: člověk nesmrtevný, rána smrtelná; hřišník spasitevný, víra spasitelná; nešťastník potěšitevný, novina potěšitelná atd. Nikdy by se ale nemělo psáti: člověk smrtelný, hřišník spasitelný, nešťastník potěšitelný, aneb naopak: rána smrtevná, víra spasitedlná, novina potěšitedlná. Naproti tomu wždycky by se mělo psáti kouzelný, potuteňný atd. To samé také platí o jménu statném.

W jedné knize wědecké a w jiné knize wědecké, a ještě w jedné knize wědecké i w leckterém časopise čteme „Horní“ a „Dolní Rakousko“, „Horní“ a „Dolní Lužice“, ano i o „horním“ a „dolním parlamentu“ jsme w jednom listu domácim čitali. Já newím, jak jinde říkají, u nás ale (abyste to wěděli, já jsem od Cidliny) wždycky jen bývá slyšeti: „hoření hospoda“, „dolení hospoda“ aneb i „horejší struha“, „dolejší struha“; kdybych jim ale řekl „horní“ neb „dolní okno“, budou při tom mimowolně mysliti na okno w horách neb w hawírských dolech.

Zatím jen tolík; až se sám ještě trochu vybrousim, neb jiný si se mnou tu práci wezme, budu zase brouosit na jiném.

Staroslaw Nowomil Písmena,
druhdy spisovatel český, nyni učedník
brusický.

Pražský denník.

* Činíme pozorno obecenstvo naše na zajímavou hudební zábavu, jaké dnešního večera oučastným se státi může we wábných sadech bubeneckých. Tam totiž provozovatí bude právem oblíbená kapela pěšího pluku hraběte Bailleta de Latour mezi jinými zajímavými kusy též velký zwukoobraz od svého kapelního mistra pana *Jana Procházky*, nazvaný: „Cesta Čecha po Evropě“, při kterém použil motivů z nejoblíbenějších národních melodií téměř všech zemí evropských. Pan Procházka, jak slušno, postaral se i o česká oznamení na rohy a české programy.

* Wýteční naši vlastenečtí umělci, malíř *Hellich* a sochař *Emanuel Max*, čekají se do Prahy, onen z Wídně, tento z Ríma. Hellich přinese s sebou své obrazy pro nový umělecký oltář w tejniském chrámu, dle návrhu jeho pracovaný; Max nepochybne mramorové, od knížete Kamilla Rohana objednané sochy životní velikosti. Máť čtyry sochy vypracovatí pro zmíněného knížete, a sice sochu prvního křesťanského krále Jerusalámského Bohumíra z Bouillonu, předka knížete, a pak sochy tří z největších

* Odpusťte, pane tovaryši, že se nejmenuji brusařem jako wy, nýbrž brusickem, poněvadž toho mínění jsem, že brusař jest ten, kdo brusy dělá neb prodává, a brusick, kdo brousí, jako barwář ten, kdo barwy dělá neb prodává, barwiř ale kdo barví; tak i zwonař a zwoník.

mužů naši historie: českého Achilla knížete Břetislava, Žižky a Jirího z Poděbrad.

* Mnozí z přátel našich, kteří o poslední růžové slavnosti wolanské svaté pole navštívili, nalezli hrob Kalinův neznámou rukou ozdobený bujným kvítím a pěkným wěncem z dubových listí, na němž visel list papíru s německou básni bez podpisu, v kteréžto německý literát w srdečných rádcích kvítí i wěneč památky časné zemřelého českého básnika wěnuje. Pěkný to zajisté příklad jak české a německé nastávající literární wzájemnosti, tak i všeobecné oblíbenosti Kalinovy.

S m ē s.

Certowa kniha. W královské knihovně stockholmské chowá se starodávní rukopis o čarách, o němž jde pověst, že pokaždé, když koruné švédské nějaká nehoda nastává, čert ji otvěře a w ní čto. Nedlouho před smrtí krále Karla Jana widěl prý jeden ze strážců knihovny na vlastní oči, jak čábel u velikého stolu w knihovně knihu tu četl.

W Belgii jest obyčej, že nawštěvovatelé hostinců po celý rok na chudé se skládají. Panuje pak nemalá w tom řewniost mezi hostinci samými, jelikož onen, který nejvíce peněz k ústavu pro chudé odvede, obdarován bývá čestným wěncem, na nějž hospodský nemálo se pyšní. W ten den dává hostinu pro každodenní swé nawštěvovatele a počne nowá sbírka pro budoucí rok.

Powaha obecného lidu. Francouzský spisovatel Méry líčí městský obecný lid, který w každém pásmu, w každé zemi jinou barvu na se běže, následujícími třesnými slowy: W Londýně obecný lid zírá, w Neapoli splí, w Rímě se modlí, w Liworně kupčí, w Madridě kouří, w Dubline žebrá, w Massilií zpívá, w Janově se směje, w Touloně wesluje, w Paříži tlachá, w Limě se potí a w Petrohradě zimou zuby jektá.

Literní návěsti.

Následující pozoru hodné spisy z cenzury vyšlé k tišku se chystají:

Napoleon Bonaparte, císař Francouzský. Dle nejlepších pramenů od J. B. Malého. — Spis tento wycházeti bude we swazeckých 4archowých w neurčité době po sobě, a wšak s rychlostí co možná velikou w kniboskladu Pospišilově. Ozdoben bude přiměřenými pěknými obrázkami a prodávat se bude za cenu nad míru lewnou.

Dějepis církve české, sebrán z domácích i cizích pramenů od Swobodina Swatopluka Nowotného. Díl I.

Ohlášení. W pátek mezi šestou a sedmou hodinou bude se na ostrově Žofinském provozovati sedmá symfonie od Beethovena wedením kapelu mistra Schuberta.

Nowé knihy.

Voslednj dnowé města Pompejí. Příběh je života starých Rimanů, we francouzském gazyku sepsaný od Lemeriera. W čestinnu uvedl sl. W. Püner. W Praze 1847. Zápis a sňad Jar. Pospišila. Wel. 12. Stran 220. Cena 24 kr. stř.

Powšimnutí hodný jest nedávno vyšly spísek: *Definitiones morborum atque symptomatum, adnexa significationum etymologia nec non earum terminologia germanica et bohemica.* Composita a Joanne Kypta, medicinæ doctore. — Prodává se we všech knihkupectvích pražských. Cena 36 kr. stř.

Číslo 82.

14. řední běh.

Časopis tento se vydává v Nových slejích na Novém Městě č. 116) vydává po půlrokých tříkrát za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

10. Července

1847.

Predpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. postavních ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obálkou 2 zl. 86 kr.

Hra na dudka.*

Pověst z okolí pardubického.

Jedna z nejoblíbenějších her, již se ještě v předešlém století starí i mladí, zrostli chasníci i pacholíčkové we Chrudimsku bawiwalí, byla hra na dudka. Wšak ale, jako wice jiných starých obyčejů a národních her bud docela již v zapomenutí přišlo, bud walné proměně podlehlo: tak i hra tato den ode dne wice jiným zábawám ustupovati musí a se opomijí, tak že nyní již sotva jedenkráte v roce a to jenom ještě zde onde we vesnicích a městečkách pacholici na ni sobě zpominají a ji se bawi.

Shromáždiwše se totiž wice pacholíčků a vyhledawše sobě bud na návsi neb někde za humny prostrannější místo udělají sobě z tvrdého dřeva dudka, čepu čili zátce, již se otwory u sudu zadělávají, se podobajícího. Toho pak položí do prostřed na cihlu neb rovný kámen a wyměří do půl kola, stejně daleko od dudka, pro každého cil. Což když se stalo, zaopatří se každý tlustou holí čili cukačkou a pak se rozebrávají takto: Jeden z nich wezme ode všech cukačky, a vloživ mezi ně dudka, hodí to vše přes hlavu na zem; k či cukačce pak dudek jest nejbližší, hlavou swou na ni ukazujíc, ten se stane pasákem a dudka na určité místo postaviti musí, po němž jeden po druhém cukačkou swou házi, chtěje jej sraziti. Jak mile první hodil a dudka srazil, běží pro cukačku a snaží se ji opět dříve přinesti a na cíl svůj se dostati, nežli ještě pasák dudka na cihlu opět postaví. Pospíši-li sobě pasák a postaví-li se dříve na uprzedněný cíl, tu ten, kdo cíl ztrati, pásti musí. Nesrazí-li první dudka, házi druhý, třetí atd., každý pak, jenž dudka srazil, pro cukačku běžeti musí. Jestli žádný dudka nesrazil, tu potom všickni najednou pro cukačku běží a pasák se při tom lehce na cíl dostane, jelikož stavením dudka se neopozdí.

Pokud ještě zrostli chasníci na dudka hrávali, hra tato i příčinu k častým hádkám dávala, zvláště jestli mladíci, jenž na jednom cíli se setkali a sobě

ustoupiti nechtěli, zášti nějakou na sebe měli; ovšem nezřídka i původem dosti smutných wýjewů se stala, když chasníci tito, jakož se dost často přiházelo, o přízeň jedné a téžé dívky se ucházeli, a tudy žárlivosti rozpáleni jeden druhému vymstiti se hleděli, jakož nám o tom wice příběhu powědomo, z nichž tuto jeden pro jeho tragičnost uvedeme.

Před mnoha lety stával wech, vesnici to v utěšené a ourodné polabské krajině na Pardubsku ležící, weliký mlýn, jehož četná kola tiše a wážně tady plynoucí Labe pohánělo. Držitel mlýna byl jak pro svou zámožnost tak i rozšafnost a správnost široko daleko na slovo brán, jedinká pak dcera jeho, osmnáctiletá, modrooká a rusowlasá Lidunka platila za nejhezčí a nejsprávnější děvče w celém okoli, a nebylo rodičů w celé té krajině, jenž by sobě tuto wubec milovanou a wáženou dívku za newěstu co nejsrdečněji byli nepřáli. I ucházeli se zvláště dva chasníci o přízeň krásné Lidunky, Jaroš totiž a Wáclaw, jsouce oba wech rozeni, oba zmužili a pěkně zrostli a dosti zámožní; neboť onen byl jediný syn tamního bohatého rychtáře, tomuto pak náležetí mělo obširné hospodárství, které již na třetí rok s owdowělou matkou svou obstarával; Jaroš wšak byl hrđý, zlostný a mstivý, Wáclaw zase skromný a jemnějších mrawů. I jakkoli Jaroš wšemožně se wynasnažoval náklonnost Liduncinu sobě získati a soka swého u ní zatemnití, přece bylo patrnö, že ona mírnějšímu Wáclawovi wice nežli jemu nakloněna jest. Nic wšak méně děval sobě hrđý Jaroš wšemožnou péči, aby se Lidunce poněkud alespoň zavděčil a ji bud zaslanoú pěknou kwětinou, jichž ona welmi milowna byla, bud postavením pentlemi skwostně ozdobených májů w neděli swatodušní před okno komůrky její a j. radost způsobil a tak poznenáhlou ji sobě naklonil; nechtělo se mu to ale nikdy podařiti, jelikož ho wždy u wěci této obyčejně již Wáclaw byl předešel a on zahanben s nepořízenou odepřití musel. I nesl to těžce zlostný a nadutý syn rychtářůw, nic wšak méně předewzal sobě, čiň co čiň, nenáviděného soka z myslí milenky swé zapudit a ji co newěstu do statku otce swého uwésti. Požádal tedy mlynářekého o ruku Liduncinu.

* O hře této zmínil se také již J. Langer w Časop. musej. na r. 1834.

Když mu ale tento odpověděl, že on jedinému dítěti svému ženicha vnucovali nehoď a toliko ten zetem jeho se stane, kterého ona sobě vyvolí, vnučen byl Jaroš bezpostředně Lidunce žádost svou přednesti; však ale i od ní byl odbyt naprostě. Zahorel tedy zlosti newyslowitelnou proti Wáclawovi a hleděl nejdříve jizliwými a utračnými řečmi, jež na ujmu dobrého jména tohoto roztroušoval, u milenky jej očerniti; když pak ale i to se mu dařiti nechtělo, pěvně se na tom ustanovil, že se za to při udále se příležitosti nenáviděnému Wáclawovi strašlivě vymstí.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

S úžasem pohlíželi jeden na druhého, podivné jednání cizincovo a jeho ještě podivnější slova působily, že všickni, na předešlý zpor zapomenuvše, pozornost svou pouze naň obraceli.

„On mluví o synu pana Wrchotického,“ šepotali Sedlečtí, „ten prý v Uhrách zahynul.“

„Hahoj!“ wywolal jeden ze šlechty rozpustilé, „wy se lekáte pouhého šilence, udatní pánowé?“ obrátil se ku spoluhráčům. „Anebo, haha! wybotný to nápad!“ dal se do smíchu, „sedlečtí pánowé“ pravil polhrdliwě, „si objednali šaška, aby krátil hostům čas, kdyby při lekcích scholářů usnouti měli. Máte ještě wice podobných šašků zde, počestný pane?“ tázal se mistra Ambrože s naličenou, potupující zdvořilostí.

„Zůstanete-li vy zde, pane Oujezdecký,“ odpověděl mistr Ambrož s největší již newoli, „bude o jednoho blázna wice.“

„Jakže?“ zapýřil se panic. „To mně, neučesané chlapstwo?“

„Chlapstwo?“ rozkřikl se mistr Ambrož, a již napráhl prawici, aby urozeného rozpustilce značněji pokáral, ani ale spustiti chtěl, zachytíl někdo ruku jeho ze zadu.

I ohlédl se kwapně za sebe, starý pan Šimon Wrchotický stál za ním. We hluku a rozjítření nepozorováni sešli v radnici shromáždění čelnější hosté dolů, po boku pana Šimona welebný farář sedlecký, za ním Wiktorin Sánovický s Eliškou, vážnější šlechta, purkmistr, primator a konšelé sedlečtí, i stáli již před radnicí, když panic Oujezdecký nechutné swé žerty pronášeti začal.

Přísně hleděl pan Šimon i ostatní na rozpustilou mladou šlechtu, která nyní též zraky swé v stranu tu obřatiwši studem je opět sklopila, ne tak že v skutku welebná postava pána Šimonova, jakož i důstojného kněze, úctu požadowala a i newoli v očích ostatních četli, jako wice že se před Eliškou, jížto všechných srdece vstříč plála, na nezbedném skutku — cítili to dobře — dopadnouti dali a u ní všechnu vážnost, jestli kdy jaké požívali, dokonce ztratit museli.

Cizinec však si celého výjemu toho ani nových přichozích newšimoul, v blubokých myslénkách pobřížen prowáděl opět svou předešlou hru házeje ji do výsky a opět do země ji zarážeje. Někdy se pohybovala jeho ústa, jakoby sám s sebou rozpráwěl, a vnitřní tichý chechtot, jenž jeho obličejem křečovité potrhowal, prowázel vždy samomluwu jeho. „To tam, co je tam, newráti se wice,“ bylo posléz rozuměti ze samomluwy jeho — „po Dunaji labut pluje, labut duše Jaroslawa — on hnije, na prahu Emirina haremumu klesla hlawá jeho — on je mrtev, stín jebo jen swětem bloudí!“ A opět sáhnul lewici k jizvě na blawě. — „Pustina je swět a pouze drawci v něm!“ zasípal zlostně udeřiv holí prudceji než jindy o zem.

Pan Šimon pohlížel zatím trpce po panicích. „To-li šlechta naše?“ pravil. „Kdo to jakži slyšel, aby mladý šlechtic, přátelsky jsa uwitán od městečka sousedního, v něm se chowal jako rozpustilí žáci o dnech ferialních? A však těžko bude s vami mluviti w řeči scholářů, neboť jen w hernách a rozpustilých domech jste wzdělání swého nabyla.“

„Pane Wrchoticky!“ ozvalo se několik hlasů mezi panici.

„Zádný Wrchoticky!“ zwolal cizinec, „on hnije, dawno hnije, anebo wám lebky podrtím!“ zazuril holí nadě blawou máchaje, jakoby bez meškání po hrůžku svou uskutečniti chtěl.

„Ticho!“ zwolal pan Šimon hlasitě, a cizinec, jakoby blesk po něm se svezl, se při tomto hlasu zachwěl diw že k zemi neklesl, bázliwě a plaše se porozhlédl wůkol, a pak jakoby před walici se na zhoubovou prchnouti chtěl, mocně sobě otvor proraziv zmízel žasnoucím diwákum s očí.

„Co to bylo? Kdo je to?“ zwolal pan Šimon, we stranu, kam cizinec uběhl, neodvratně pohlížeje.

Něco podivného se muselo tou chvílí w panu Šimonovi dítí, nebo najedenkráte zbledl, kolena pod ním klesaly, tak že welebný farář ho podporowati musel. Několikrátě si přejel dlani přes čelo, jakoby nějaké zpomínky, jenž w něm wznikaly, zapuditi chtěl. „Ne, ne, to není možná!“ zašepthal konečně, opět se zbodřiv.

Zwony začaly hučeti s věže sedlecké, a pan Šimon pozdvihna hlawu obrátil se k wůkolním. „Krakovského hosté dávají dlouho na sebe čekat, tak že by již pokleskem bylo, pilné scholáry ještě déle na pochvalu a odměnu čekati nechat. Odeberme se, přátelé mili, do školy — a wy, pánowé!“ obrátil se k paníkům, wy — ano, chtěl jsem wám ještě něco k wašemu dobrému powěditi, ale — ale objeveniem se onoho cizince vypráhl mozek můj. — Prozatím bědte, aby nám, jinžto čest stavu šlechtického na srdeci leží, stydno nebylo šlechtici slouti.“

(Pokračování.)

Přemysl Otakar II.

Nezabudka.

Než národné dávnověkosti — Řekové a Římané — swé říše a národnosti zanikati a w zapomenutí klesati vděli, vybudovali sobě pomník, jenžto se nad jejich mohylou vznáší, a třebať i celý národ zašel, nechť ani stopy jeho slávy nenalezáme, ať se nadarmo ohlížíme po hrdičech, kteří světem pohybovali, po mudrcích, jenž jarou pravdu národu zwéstowali: přece slávou slynuoci hrdinové a mudrci před duchem naším se objevují, jejich skutky a nesmrtelná dila naplnují duši naši nadšením a oko w dávnověkost pobroužené těká w knize *historie* — té nestranné blasatelky prawdy, mstitelekyně nepravosti nad národy zpáchaných, té ironie liché slávy, před níž denní světlo prchá, toho diamantového chrámu, který zkáze wzdoruje a věčné věkův potrva, jako genias, který ohnivým mečem na stráži stojí na vystrahu a přistrach všech zatemnělců a obmezenců, kteří by ho tak rádi zahladit chtěli. Národ historii mající zaniknouti nemůže, když neuwadlu pomněnkou na slávu swých předků v srdeci swém chowaje, jejich statečnosti, nepoškrvněné, bezouhonné o národ přičinilosti sobě wědom, na započaté dráze smělym, duchu času přiměřeným krokem napřed kráčí a svůj život wespolemnou blahu a dosáhnuti nejsvětějších záměrů zasvětil. *To dokázal národ český.* Než ale důkaz podal, musil krvácati; krew jeho pila šíra země, válkami, požáry a jinými po-hromami sklícená a popleněná; dříve musil bojovati a zápasiti, až duše jeho zasténala a stesky a bědování rozplášeného národu wesmírem se ozývaly; dříve musil kalich trpkosti až na dno vyprázdnit, než ze stoletého spánku se probudil, aby úkol vykonal, ku kterému ho Bůh povolal.

Wzkríšený nahlidl do dějepisu swé minulosti, a tu s ustrnutím seznal, že lží listy jeho naplníjí. Tu se wrhl swým oswicencům a zastavatelům do náruči, aby ho z toho labyrintu wywedli a čest nazpět mu wydobyli, o nížto ho lháři byli připravili. A hle! tu to stalo celému swetu na odiw, jen že se to výsem nelíbilo, a osočování nebylo konce. Ale prawda bylo heslo zástavatelů národních, a ta prawda musila na světlo, třebať již w hrobě tlela. A český národ nahlíží nyní opět do dějepisu a plesá a prsa' se mu radostí dmou, neb tam plamennými písmenami naznamenáno stojí, co byl a co vykonal. On widí, že je čest nazpět wydobrať a že se jeho hrdinové a dobrodinci skvějí ozáření slávou a wěncem ze všečných slz uwitým, jež národ nad jejich hrobem pláče. Nahlídneme jen do jednoho listu. Tu stojí *Přemysl Otakar II.* — *Přemysl Otakar!* Jaké to mocné zpomínky! Nejslavnější král český, před nímžto se celý svět třásle a jenž tak strašně zahynul; muž, jenž svůj národ na nejvyšší stupeň slávy přivedl, potřeboval *jest století*, aby byl z prachu zapomenutí wyrwán a onou cti častován, kteráž mu přináležela. Mocný panovník, velikán na duchu i na těle, který měl slávu k sobě připoutanou, již až do dalekých krajin nesl, šlechetný podmanitel, chrabrý wůdce, pycha Čechů — wše w jednom — tak strašně zhanoben a potupě wydán! Tepřw náš wěk — všechné potomstvo — uvil mu wěnec, který se věčnou svěžestí skvíti bude. Radost jímá každého wzdělance, když widí, jak se wědy a krásné umění spojily, aby k tomu wěnci list přidaly. A wérul je to krásný, pestrý wěnec!

Jasným okem, obezřetným, nepředpojatým a skoumajícím duchem stopoval historik doby minulosti, ráně probráhal všecky časti na nešťastného krále se wztahující, přísně si počítal při odhalení prawdy — on proniknul zdravou myslí celý wěk a zwéstowal žasnuocimu světu, že neměla Čechie slavnějšího krále — a všechni jednohlasně zwolali: *Sláva mu!* A co historik chladnou rukou psal, to pěl bášník s nadšením, zpíval o obrovské postavě, plné zpa-

nilosti a šlechetnosti. Tu i malíř wzal štětec do ruky a wdechl živý obraz na mrtvé plátno, jak mu to rozohněná fantázie přikazovala. Viděli jste ho ověnčeného uprostřed svých wojinů a zkázemých bohů pohanských? Nebyl to krwechtivý podmanitel, nýbrž zpanilomyšlný vítěz, k němuž vděčné, slzí zraky podmaněných pohližejí! A co nám teprva říci o soše, které se w tyto dny obdivovat přiležitost máme? Jakou chwálu mám vzdáti umělci, který nám reka před oči postavil, až duše zaplesala?! Ano, tak musil Otakar wypadat, tak a nejinak! Ten on we swé jarosti a kyprosti, w celém zjewení král, w každém rysu člověk, welkolepý majestatný muž, jak jsme si ho představovat uwykli. Jen Prometheus schází, aby mu život wdechl — ale nač Prometheus, což z eka toho nezáří život, neobrází se w tváři té lehce zamýšlené duch wellky we spojení s myslí nejšlechetnejší? *Sláwa umělci*, welikému Schwanthalerovi, který dílem tímto nové osvědčil swé mistrovství. Ale i mužovi, který nám takouou rozkoš poskytnul, že jsme se w pohledu tak mistrowského díla kochati mohli — onomu muži, zpanilomyšlnému mecenáši, jehožto jméno každý s úctou pronáší a jehožto Slawín socha tato zdobiti bude, wřelé zde díky wzdáváme, přesvědčeni jsouce, že celý národ, zásluh jeho o naši národnost wědom, plným hlasem zapěje: *Sláwa mu!*

Wlad. Hlawa.

Pražský deník.

* Od několika neděl těšíme se z návštěvy dvou výtečných umělkyn a krajanek, sl. Lidi a Fanni Stolzových, které, wycvičivše se we zdejším konservatoriu, navštívili Itálii, odkud co prawé Češky nedávno se vrátily. Umění jejich došlo w Terstu, w Kremoně a w Odesse nejskvelejšího uznání, jakož i w menších místech, kde w čas fiery (trhů) mezi prvními jmenovaný byly. U nás jimi pochrdáno, ba ani jednou nebylo poprano wystoupiti na diwadle w české nebo w německé opeře. Na podzim odeberou se slečny ty do Kodaně ke dwornímu diwadlu pro první partie, a zůstanou tam bezpochybě několik let. Měsíčního platu určeno jim 1000 dwacetnáků, pak náhrada za cestu, wýnos a příjem ze dworních koncertů. Maestro E. Ricci pečeje o ně se zvláštní laskavostí, jemu děkuji ony další zpěvecké wzdělání.

* Doslýcháme, že bude sl. Hellwichová u nás pohostinskou zpívati. Jestli nás domnění neklame, je ona též rodilá Česka, pravým jménem Svatošová.

* Prvního Ríjna otvře dr. Halla *podomni kliniku*, k nížto povolení od vlády w rukou má. Ústav ten je u nás něco nového, ačkoli w jiných zemích již dávno obyčejný. Dwakrát za den odbývá se ordinace pro chudé nemocné w domě piaristském w celetně ulici; kdo ale k lékarské poradě přijti nemůže, bývá we swém příbytku navštěvován a léčen, a sice od mladých lékarů, kteří pod dohledem řediteli dra. Hally tomuto šlechetnému skutku sily swé ochotně obětuji. Nezíšlost, láska k wědě, náklonnost k opuštěné bidě a nouzi vládnou obyčejně srdečem mladých Hippokratů, čímž se ústav takový před jinými vyznamenává. Wlastnosti ducha i srdece dra. Hally jsou dobré známy, tak že směle můžeme trpíci mužákovi šestí přati, že w chorobě swé ochotně pomoci nalezne. Tím získala lékarská fakulta nového organu činnosti, což jen energickému snažení gub. rady a rytíře Nádherného děkovateli máme, který medicinalní správu w Praze k nejvyšší slávě přivedl. Nebude-li nám odínat, potrváme za jisté na cestě ke zdokonalení a cíle dojdeme.

* Roznáší se zpráva, že kapelní mistr Procházka provozuje *rázodatný zwukoobraz* w zahradách a na ostrovech. *Rázodatný zwukoobraz?* Můj Bože, ať někdo řekne, že ta naše čeština není nade všecky jazyky. Když

si člověk ten titulek: „rázodatný zwukobraz“, několikrát odírká a pak ten referátek w „Prager Zeitung“ o panu Procházkovi přečte, bude mít hudby plné uši a třeba by tu zvukomalbu neslyšel. Jak se praví, není to rázodatné robě nic jiného nežli quodlibet, který trvá asi půl třetí hodiny, s ránem začne a v noci skončí, navštíviv veskeré národy celého zpěvného světa. Naše české melodie se nade všecky libily. Inu, vždyť jsme přece jen naši. Pan Procházka jde rovnou cestou za Pařížany až ke „concert monstre“, což asi tolik znamená jako „musika až hrůza“, která ve francouzském hlavním sídle neslychaně mnoho huku nadělala, ale chudým za věčer 30.000 fr. wydělala.

* Slavný pianista Schulhof, žák ze školy Tomáškova, hraje ve svých koncertech fantasii z českých národních písni, kterou obyčejně opakovati musí; posledně libila se v Londýně nade všecko.

* Tyto dny odeberou se J. Bekel do Františkových lázní a T. Mayer do Gleichenbergu. Prvnější dohotovil obraz našeho milovaného zeměsprávce Štěpána na kameně. Troje autografy — český, německý, maďarský — zdobí pěkně vywedenou podobiznu. — Od Mayera vyjde za několik dní podobizna Fr. Škroupa. Pod jeho obrazem stojí poslední slova z oblíbené písni „Kde domov můj“, což důkazem, že se Škroup jako svůj k svému hlásí.

* Kompositor Veit wrátil se před několika dny z Italie.

Kronika času.

* Dne 15. Června b. r. veřejně prodán byl více podávajícímu we wsi Hortonu w Angličanech dům, v kterém slavný básník Milton přebýval.

* Jisté anglické noviny radí, aby se pustě ponejvíce swahy železných dráh vínem posázely.

* W Americe získal si kdosi patent na nový wynález, wrátil wpadlým twářem plnost. Podkládá je totiž vypuklými plechy.

* W městě Adelaide w Australii začal vycházeti německý časopis.

* Francouzská brig Clarisse utonula wrazic na skálu, a z 83 osob, které se na ní nacházely, toliko 20 smrti ušlo.

* Jean Dupuis, který se nazývá nepřemožený Herkulesem, wysadil i w Salcburku 500 zl. tomu, kdo by ho porazil. Když pak hlásil se hřmotný horák, bývalý granátník, ulekl se ho a nechtěl s ním w zápas wejít. Tím sobě ovšem zachoval jméno nepřemoženého.

S m ě s.

Alto žádný slepý nepřehlidne! Tato slova postavil jistý oční lékař w celo nowinárského oznámení, w kterém se s uměním svým obecenstvu poroučel.

Stav katolické církve w Rakousích. W rakouském mocnářství čítá se 13 arcibiskupů a 62 biskupů. Jediné město Lwow jest sídlo tří arcibiskupů: římsko-katolického, řecko-sjednoceného a arménsko-katolického. Ze všech těchto diécesi jest 7, jichžto počet dosíží 1 milion, jseou pak to následující: Lwow (řecko-sjednocená), Přemysl, Tarnow, Olomouc, Králové Hradec, Litoměřice a Praha; 12 diécesi nedosahují počtem dosíží 100.000, a z těch nejmenší jest lwowská arménská (4000), a po ni křížovecká w Chorwatsku (15.000).

Ridký příklad materské lásky. Paní jistého živnostika we Widni, nesouc všeck prádo na půdu, wzala s sebou šestiletého synáčka svého, nechtě ho samotného nechat w pokoji. Chlapeček, jemuž se stýskalo, an matka prádo všecka, vylezl nepozorovaným wikýrem na střechu, a

netuše hrozici mu nebezpečenství, probíhal se vesele we žlabu. Kdo popíše leknutí matčino, když po skončené práci synáčka hledajíc widí ho, diwoce stakati před wikýrem! Ani okamžení se nerozmýšlejic aniz se lekajíc newyhnutelné smrti, jakou jí přinesti muselo jediné sklouznutí, poručila duši svou Bohu a odhodlaně odvážila se na slabý žlab pětipatrového domu, běžic za dítětem, jež hrajíc sobě zahledla na druhém konci střechy. Dostihla je bez nehody a rovně šťastně, strázena anděly božími, donesla je zpět na půdu, kdež pak, zmítána přerozličnými city, bez sebe klesla.

Co Wieden lonského roku snědla a wypila! 279.240 weder vína, 853.500 weder piwa, 99.800 volů a více než letních telat, 121.190 telat nedoročních, 37.410 ewci, skopců atd., 57.810 jehnát a podswincat, 85.670 prasat, 12.730 centů uzeného masa a rezličných klobásů, 1140 jelenů, 570 kusů černé zwěre, 6390 kamziků a srnců, 77.460 zajíců, 402.080 krocenů, husí, kachen a kapounů, 1.674.730 kurát a holubů, 39.990 božantů, tetřevů a tetřívků, 60.210 korotví, lysek, diwokých kachen atd., 6990 tuctů sluk, 6310 tuctů menších ptáků, 17.040 centů ryb, raku, ústřic atd. 9630 centů rejže, 1.322.120 centů mouky, 80.600 centů hrášku, čočky atd., 817.050 centů obilí, 640.970 centů zelenin, bramborů, řípy atd., 230.460 centů čerstvého, 14.240 sušeného ovoce, 13.540.200 pinet mléka a 60.793.530 wajec.

Císař Činský dle svědectví hraběte Alexandra Boncossio je tak učený muž, že by se hodil mezi leckterou společnost německých filologů, neboť prý kromě činského a tatarského jazyka zná se také dobře w latině, w kterémžto jazyku sám obratně piše.

Alexandra Dumas tázal se jednou jistý dotěravý člověk na jeho rodokmen. „Wy jste kvarteron, pane Dumas?“ počal. — „Tak jest,“ odpověděl Dumas, který nikoliv nestydí se za svůj původ, jež obličeji jeho zapirati nemůže. — „A wáš otec?“ — „Byl mulat.“ — „A děd wáš?“ — „Neger,“ dí Dumas krátkce, an ho již trpělivost přecházela. — „A smím se zeptat, kdo byl wáš praděd, pane?“ — „Opice, pane!“ wypukl Dumas, „můj rodokmen začíná tam, kde wáš přestává.“

Literní návěsti.

Dotičeny jsou a brzo i w knihkupectvích prodávatí se budou „Básně od F. Sušila.“ Chwálí se před jinými pro klasickost formy. Witaný to bude literární příspěvek ze družné Moravy.

Nowé knihy.

Zábavné spisy W. K. Klicpery. Díl I.: *První mlejn w Praze.* Powěst z wěku dwanáctého. W Praze 1847. (Nákladem J. A. Gabriela.) Wel. 16. Stran 255. Cena 36 kr. stř.

Pražská děvečka a wenkowský towaryš, anebo: *Palićowa dcera.* Činohra w 5 jednáních od Jos. Kaj. Tyla. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Stran 100. Cena 16 kr. stř.

Nestranné slovo o prawopisu českém od Ant. Fehoriča. W Jicíně 1848. Nákladem Fr. Kastránka. Str. 24.

W obálce seš. za 4 kr., bez obálky seš. 3 kr. stř.
Povídky, obražy je žiwota, národní pověsti a báchorky. První svazek. Od Fr. Kubße. W Praze 1847. Nákladem Syna Bohumila Haase. 12. Stran 112. Cena 20 kr. stř.

Číslo 83.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlnocích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

13. Čerwence
1847.

Predplácí se na čtvrť
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s paškem
obálkou 2 zl. 36 kr.

Hra na dudka.

(Pokračování.)

I hráli jednokrát času jarníhoští chasníci na dudka, w kteréžto hře oba jmenovaní sokové podílu měli. Jaroš pásł. Wáclaw hodil cukačkou po dudkovi srazil ho, a když pro cukačku běžel, skočil Jaroš na jeho cíl, zároveň ale s ním byl i Wáclaw, wrátiw se mezi tím kwapné s cukačkou, k cíli svému přispíšil. Tu se počali oba k cíli tlačiti a strkatí, aniž chtěl který z nich druhému ustoupiti. I wyjewi se při tom stará zášť jejich a zwlaště we zlostném a mstivém Jaroši ozyvala se znova dlouho tajená zlost proti nenáviděnému souperi a živěji na mysl se mu stavila myšlenka, kterak Wáclaw týmž způsobem, jakým ho nyni z cíle chce násilně vystrčiti, již dříve jej ze srdce milenky jeho byl wypudil. I powstala tedy prudká hádka mezi nimi a jeden druhému počal vyhrožovati. „Wšak já dobré vím, že ty mým nejouhlavnějším nepřitelem,“ zkřikne zlostný Jaroš, zaťatou pěstí Wáclawovi vyhrožujíc, „za dívku mnou co nejvřeleji milovanou se vtíráš a všechno se v to zasazuješ, abys mne zapudil ze srdce jejího a opanoval je sám a sám!“ mnoha jinými hanlivými slovy při tom Wáclawa ještě obsypaw. I nemoha tento takové utrhání vice snéstí popadl ho w půli a chtěl jím o zem praštiti. Priskočivše ale ostatní jich druhové, roztrhlí je od sebe a zabránili další prače, načež rozlobení sokové, jeden druhému vyhrožujice, se rozešli.

Nedlouho na to vyšla sobě jednoho odpoledni krásná Lidunka k blízkému háji, aby dohlédla k čeládce domáci na louce pracujici, a aby se zároveň w širé přirodě trochu powyrazila; nebo bylo ji již po několik dní jaksi ouzko a smutno, a dnes byl právě krásný den, větrik libě wanul, kwití libeznou wůni dýchalo, ptáckové wesele prozpěvowali, a všickni jiní živočichové na polích, po lučinách i w hájích se radowali a jakoby nový život cítili. Když se u večer Lidunka již domů wraceti chtěla, dohonil ji bliž hájku bukového Wáclaw právě z vyročního trhu zče se wracejici. I podal jí krásnou modrou pentli, již byl pro ni tam koupil a prosil ji, aby

trochu posečkala a sedla sobě wedle něho pod stinný buk, že, jsa kwapnou chůzí unawen, trochu sobě odpocinouti chce. Seděl sobě tedy milenci pospolu blíž háje bukového, a Wáclaw wyprawoval, co byl vše nowého na trhu wči slyšel a viděl, milované Lidunce swé, jenž ho zpočátku bedlivě poslouchala a na lecos se ho wyptávala. Po chvíli ale umlkla a hluboce do sebe pohřízena býti se zdála. I tázal se ji Wáclaw po přičině, proč by se byla najednou tak zamyslila? Načež ona mu powidati začala, že již po několik dní jí velmi teskno bylo, a když dnes vyšla do háje, aby se trochu wyrazila, a tam chwili sedic w myšlénkách svých s ním se bawila i na svůj budoucí osud myslila, tu že začala kukačka na blízkém buku se ozývat, wšak ale že nikdy vicekrát nežli jednou neb vanejwyš dwakrát, nezakykala. To že její předešlou tesknost ještě rozmnožilo, poněvadž se wubec powídá, že když člověk na někoho jemu milého sobě myslí a kukačka se w tom ozwe, tento w tolka letech, kolikrát kukačka zakukala, umříti musí, anebo že ho alespoň w tom čase nějaké neštěstí potká. * I slyšew takto wyprawovati milovanou dívku swou jemnocitelny Wáclaw, byl rovněž bezděky jaksi pojat slowy jejími, brzo ale wyjasniw čelo swé hleděl všechno milenku upokojiti, promluwiw k ní takto: „Tys tuze bázliwá, Lidunko má; nebo wěz, že kukačka toliko jedenkrát zakukala, když jsi na mne myslila; to nám zvestuje, že jestě tento rok budu se věřejně u otce twého ucházení o ruku twou a na budoucí masopust že té poweda co newěstu k oltáři, a tedy nám právě kukačka dává dobré znamení, že se brzo vyplní vrouci žádost má.“ I wrtela při tom Lidunka jaksi nedůvěřivě hlawou, a ještě se bylo slunce již walné

* Uslyšice čtveračiwé dívky kukačku w lese kukati, tázávají se ji, za kolik let se vdají? Kolikrát jí na to kukačka odpoví, za kolik let prý ptajici se dívka newěstu se stane; neozve-li se ale kukačka na to, tu se ji dražky ježí, že starou pannou zůstane, wysmějí. — Rovněž se ptávají dívky i chasníci žežalky, jak brzo se to neb ono, čeho sebě žádají, vyplní, neb jak brzo zemrou? Kolikrát pak na to kukačka se ozwe, za kolik let prý žádost tázájici se uskuteční neb smrt jej zachwáti.

k západu sklonilo, vstala a pobízela Wáclawa, aby se k domovu navrátili. Když pak již do zahrady u mlejna wkrocíti chtěli, ozval se někdo s protější strany: „Dobrý večer, krásná Lidunko!“ jako dábelsky se při tom zachechtaje, tak že oba milenci sebou trhli, a od kud by strašlivé pozdравení toto pocházelo, se ohliželi. I spatřili Jaroše, na druhé straně z hustého wolšovi vyhlédajícího, jenž jich, an se z háje přes luka po břehu labském domů vráceli, pozoroval, a nyní povystoupil s jiskřicíma očima a zlostí celý sinavý, téměř nepohnutelně tam stál, za chvíliku ale s jedovatým vzhledem a křečovité zatajotou pěsti nenáviděnému Wáclawovi pobroziw w houštine-zmizel. (Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Tak prawiw chopl se ruky farárový a pokročil ku předu. Celá pak společnost následovala řadami po obou stranách stojících pořádků sedleckých. Hluboce se ukláněli počestní mistři před panem Simonem a následowníky jeho, trubači na fukowali twáre k wesselým fanfáram a pištaly oznamovaly pronikavým hlasem svým slavnost dnešního dne. Prapory pořádkové (krom starobylého šewcowského praporu ztratily se ony všech ostatních pořádků *) vlály, rozpuštěny jsouce, hrde větrem, a čechové prowlávajice jména svých patronů, prosili w duchu práwo-občanském o přímluvu jejich u Boha, by sili jak učitele tak scholáry duchem svatým dnešního dne, aby sláva byla z toho sedlecké obci, sime dobrou a užitečného wzdělání aby neutrpělo nákazy a tudy aby pak, wice a wice wadnouc, zcela snad newyhynulo, což by tehdy za největší neštěstí, obec potkat mohoucí, bylo považováno bylo. —

I přišel slavný průvod slavných a urozených hostů až ke škole, řada měšanů, druhdy u vojště královském slouživších, stála w úplné zbroji před průčelím školního domu, nejouhlednejšího a největšího to stávení w celém městečku, městský setník welel činiti poctu wzácným a urozeným hostům, jakoby J. M. královská sama ke škole se brala, a jasné zwonily zbraně dle taktu pohybů, wojenských.

U vchodu školního ale očekávali učení mistři, bakaláři wysokých škol pražských, ** nejstaršího ze

* Šewcowská czechovní korouhev městečka Sedlice je již prastará, a jen při obzvláštních slavnostech se vyňáší. Několik lidí je potřebí, aby ji nesli. Ostatní czechové nemají korouhwu ani žádných praporů; neb ačkoli pokladnice jejich každoročně bezkou summu peněz chowají, nedbali posud na to, ani na cos jiného, co by buď jich pořádku, buď jednotliwečněm nějaký prospěch přineslo. Raději sešlé se peníze o kwartáloch krkem proženou, různice a neplechy tropí, než aby je k něčemu užitečnému obrátili.

** Wšechny školy w Čechách stály tehdy pod mocí a nejvyšším dozorstvím university pražské. Učitelové byli voleni z bakalářů, mistrů, ano i doktorů wysokých škol pražských, a teprwa když se na wenkowských školách

spolu druhů svých we swém čele, wzácné a urozené hosti, jež tento latinskou řeči uwital, vykládaje jim slavnost a důležitost dnešního dne a prawě mezi jiným: „Jako dobrá půda dobré oseni ze sebe wydá, tak wydají školy dobré občány, dobrí občané ale rozmnoží nejenom blaho a slávu vlasti swé, ale i společnost swatých na zemi.

„Politování hodí se národ, jemuž swětlo wěd a umění, to jest školy nesvítí, on nezná duši swou, nezná sílu a moc přírody, nezná všemohoucnost boží, a málo se liše od zwířete kolotá se w mrákoťach co slepec na duši, blaho jeho pozemské okolo něho mije, on ho newidi, neb ho nezná, neštěstí a záhuba časná a přečasto i wěčná se naň wali, on ji newidi neb ji nezná, a kdyby mu i slabý paprslek w duši se zamíhnul, newi, jak uhnouti se jemu, neb je duševně malomocný, a tak se potáci dále a dále, newědomky se w záhubu časnou i wěčnou wrhaje. Nepravosti, žločiny jsou dennim úkazem w obcích w národě takowém. Želme, domini nobiles et prudentes viri!“ zwolal hlasitěji, „národ takový, duševni slepotou poražený, a uročme slzu nad osudem jeho! Ale pak pozdvihněme wděčně zraků svých k nebesům, že nás Čechy Bůh po tolikerych pohromách, po tolikerych krwawých zkouškách, jichž i toto městečko je důkazem *, k prawému poznání přivedl, že nám wolno wzdělávat w učilištích ducha swého, abychom nehybuli jako sime na skálu padlé; že před námi se rozhrnuje rouska, říši wěd a spasitelného umění zakrywající. Sláwa tomu národu, jenž takovým způsobem o sebe pečeje, tent jenom zná, cím by posloužil sobě a drahé vlasti swé, tomu jedinému leží blaho a sláva vlasti jeho na srdeci. Čest a chwála i obci, která o swé dítky takovým způsobem pečeje; w ni pak žijí dobrí občané, jenž celé zemi prospívají a slávu jména českého rozšírují. Čest a chwála též každému jednotliwi, který bud radou neb skutkem k účelu tomu dopomáhá.“ — A nyní oslavoval jednotliwé příznivce školy sedlecké, dlouhým řasemi každého cnosti i jeho zásluh y o školu wychwalujic, nejdelsí wšak panegyrikon měl na pana Šimona Wrchotického, jehož

wyznamenali, bývali nejlepší a nejprosluléjší z nich na professorství universitní powolávání. — Tudiž je pochopitelnno, kterak možná bylo, aby obecný lid takové wzdělanosti dosáhl, že se nám to nyní skoro až bájkou býti zdá.

* W Sedlici panuje pověst, že Žižka po bitvě sudo-měřické proti Sedlčanským, jenž s pány tehdy proti němu stáli, pole zdvihnuw k Sedlici přítrbnul, jehož katoličtí obywatele několikrát se s Táborškými a okolními Husity sešruli. I dobyl městečka w prvním outoku a chasa jeho, rozdrážděna wšelikými ouskoky se strany, druhé, zmordovala wšechny obywatele, staré i mladé, churawé i zdrawé, ani pohlaví nešetřic. Jen tři jinochowé byli lapeni a před Žižkou předvedeni. I na ty wohali rozdráždění Husité smrt. Žižka ale určil, že daruje tomu z nich život, kdo ostatní dva přemůže. Jeden z jinochů těch zbil oba druhy swé, dal se k Husitům a táhl s nimi na Sedlčanské.

konečně co bakaláře vysokých škol pražských a svého spolukollegu pozdrawil, učenost jeho velice wynášeje.

Každý z přítomných, když řečník o jeho zásluhách se zmíňoval, hluoce se uklánel, sousedé pak sedlečtí, když o jejich horliosti we věcech literárních řečníci začali, odpověděli návzájem radostným pokrikem, při čemž trouby a písaly pozadu nezůstaly.

Dlouhá a ozdobná řec byla skončena, velebný farář sedlecký odpověděl několika krátkými slowy, jakož i pan Šimon Wrchotický něco obširněji, nejvíce wynášeje z řeči swé, že je ou dem staroslawného učení pražského.

Po skončených obradech této předcházeli učení mistři hosty swé do velké síně školní, kde zkouška odbyvána, byt měla, a kde již centurioni a censori * pořádek mezi netrpělivými spoluscholáry, obzvláště mezi mladšími, sotva udržeti mohli.

(Pokračování.)

Národní powěry w Čechách.

Na šedrý večer otvírají děvčata okna a praví:

Zelený les,
Powěz ty mně, pes,
Kde je můj miluj,
U večere dnes.

Ozwe-li se pes na blízku, dostane děvče milého ze své otčiny; w dálce-li, dostane se z domova.

Ten samý večer wezmou jablko, do kterého groš wstrčí, a pak jej pod polštář do postele položí, kdežto je celé tři dni ležet nechají. Po třech dnech wezme děvče groš z toho jablka a promění jej, aby měla tři krejcar, které mezi tři žebráky rozdá; načež se ptá, jak se který z nich jmenuje. Jedno z těch jmen bude mítí její nastávající manžel.

Ten samý den ráno postaví se děvče s jablkem w ruce na práh u dveří, a, s velkou chutí se do něho pustí. Jakého stavu a stáří člověka okolo jítí spatří, takový se jí za muže dostane.

Ten samý den po večeři se wezmou tři nádoby, pod které se prstýnek, peníz a uzlíček strčí. Kdo si prstýnek wytáhl, bude se brzo ženit, kdo peníz, bude bohat, kdo uzlíček, nastoupí cestu do onoho světa.

Ten samý večer uschowá děvče od každého jídla kousek, swáze to do uzlíčku a do postele pod polštář položí. We snu se jí její nastávající okáže. Tak také ten den před svatým Ondřejem se postí, aby we snu svého nastávajícího manžela spatřila.

Straka, kukačka a vrána, když přiletí do domovní zahrádky, přinásejí novinu, že se některé panné w domě tomto neštěstí staně, pročež je dívky koštětem od domu hněviwě vyhánějí.

Když chodí děti požátek, zavádí prý rodiče do pekla.

W letě chytají děti na osení koníky. Má-li které z nich nějakou bolest, wezme koníka za nohu a praví: Koníku, dej masti, anebo ti nohu utrubu. Koník slowy dítěte ustrašen (neb prý tomu porozuměl) wydá z huby wodu žlutou. Potřená wodičkou touto bolest do rána zmizí. Tať také malý brouk podobnou wodu ze sebe wydá, která tu samu mocnost má jako předešlou.

* Centurioni dohlíželi we školách na jedno skamnum, censori na více skamen i na samé centuriony.

Jsou-li nože, widličky a lince w hrátkách aneb po stole a zemi rozházené, nemůže dítě spati. Tak také přijde-li kdo ku svému sousedu svíčku rozsvítit, roznesce dítěti spaní.

Leží-li nůž na stole ostrím nahoru, říkávají, že čert jede.

Kdo se w neděli a w ponděli roznemohl a nelepší se dewátého dne, umře. Kdo w outerý a neuzdrawí se třetího dne, ještě ten týden zemře. Kdo we středu do nemoci upadl a sedmého dne dobré spaní měl, tak že se jeho nemoc lepší, jest třetí den zdráv; nezlepší-li se, zemře sedmého dne. Kdo se roznemohl we čtvrtek a neuzdrawí se dewátý den, zemře. Kdo w pátek w těžkou nemoc upadl, umře za čtrnácte dní, nezlepší-li se jeho stav za týden. Kdo se w sobotu rozstanal a po tom dní ještě stůně, umře we třech dnech; je-li mu ale třetího dne snáze a má-li dobré spaní, než uplyne čtrnácte dní, je zdráv.

Kdo na boží dar (chléb) šlápně, na levé ucho ohlučne.

Mat. Čermák.

Škola we Winaři.

Motto: Sem pojde vlni...

Národní vychování! Toť heslo našeho času — vychování na základech vědomí, vychování, Jenž do života sáhá a se životem zaniká. U nás máme takového vychování hlavně zapotřebí a nutněst tím jasnejší wysvitá, cím méně vychovacích národních ústavů máme, cím více se národnost naše zmáhá a cím praktičnějším se nás národ stává. Zvláště nyní, kde se tolik hlasů ozývá, mocně povzbuzujících, aby učitelé a pěstitelé mládeže všechno se zasadovali, by ji po dráze národnosti tím jistěji do chrámu oswěty a z ní vyplývajícího blaha uwedli; za našich dnů prawim, w nichžto národ uznává, že se musí odložiti starý šlendrián, z něhožto smrt wane a žádného wzniku a zdaru očekávati nelze, je to úkaz radostný, když vidíme, jak simě do outých srdcí vložené smotram po širé vlasti se zdárne ujímá a hojněho, zdravého owoce nese. Takový radostný úkaz je škola we Winaři. Znáte Winař? Jestli to wíska tři hodiny od Prahy wzdálená, na silnici do Brandejsa wedoucí rozložená. Náleží hraběti Černínovi, má hezký zámek, roztomilý sadem wroubený, farní chrám a školu, ale školu, již podobné w Čechách nenalezneme. Nejméně slow, abych nálezitě wyjádřil, co při pomněni na tuto školu mou duši prochvíwá — největší nadšení a horování může jenom slabý nástin toho dátí, co jsem zakusil a pocitil, když pobýv několik hodin we škole věci jsem zaslechl, o nichž jsem ani zdání neměl. Přijde do Winaře o 3. hodině odpolední, byl jsem tamějším kaplanem panem Pipotou hned do školy uweden. Staweni samo sebou výstavné, čisté a prostranné na první pohled dojímá. Wstoupil do druhé třídy byl jsem uwítán četně shromážděnými dětmi, jejichž zdravé, wesele twáře a tiché, mravné chování mile na mne působili. Nejdříve to šlo na češtinu. Učitelský pomocník p. Rubeš mne žádal, abych si kterékoli dítě wyvolal a něco mu diktoval. Wyvolám osmiletou dívku Marii Zavadilovou a sadu jí diktuju. Ani chybíčky neudělala. Ptám se jí na pravidla prawopisní — až jsem užasl nad trefnými odpovědmi, kteréž mně dálvala. Nebylo na tom doslo. Wezmu křídla do ruky a napišu na tabuli sadu chyb plnou. Děti widouce to hlasitý sinich zatajiti nemohly. Zvláště jeden klucična se náramně chechtal. Dobrě! pojď ty wen a opravuj, kde jsem pochybil. A on opravil (w sadě bylo 17 chyb), tak dobře a k tomu všemu tak trefný wýklad připojil, žebych ho byl zulibal. Tu přišel farář, důstojný pan Hlaváček.

„Děti!“ zwolał, „budeme počítat z hlavy. Když stojí centnýr 57 zlatých, co stojí 5 liber 7 lotů? — a z padesáti

hrdel začela nejrychlejší odpověď. Pobídnut, abych jím též otázku předložil, plám se desetileté dívky: „W Praze je korec pšenice za 27 zlatých; krupářka ale prodává žejdlík mouky za 9 krejcarů: co vytěží na celém korci?“ Šotva jsem došel, měl jsem odpověď. Já to sám newěděl, musil jsem to dříve wypočítat — a ble! ona hned uhodila.

„Děti, budeme zpívat!“ zwolał po skončených poctech pan farář. Děti to projelo jako elektrická rána. Nejdříve čtverozpěwy. Pan farář, učitel a pomocník převzali jednotlivé hlasu, děti soprán a počali: „Wše jen ku chwale“, pak „Já jsem Čech“, „My čeští manowé“, „Kde můj je kraj, kde má je vlast?“ a jiných více.

To byl zpěv, až se duše v rozkoších rozplývala. Ach! děti zpívaly s takovou srdečností, takovým citem a plnou duší, že jsem bezdéký zwolał: „Tak a ne jinak musí český zpěv být přednešen!“ Každý zvuk byl tak čistý, tak průhledný, jako krápej rosy, a naplnoval duši bláhým pocitem, jako když práhnucí kvítko owlázuje. Zvláště když Kamenického píše: „Kde můj kraj?“ zazněla, zdáli se všickni nadšením opanovali, oběh jím takrka sršel z očí, a když přišly k veršům:

„Není to blud, není to klam,

„Zem českou za svou vlast že mám“,

widěl jsem, jak zvláště dívky ruce k prsoum tisknou, aby jím zápal newadil vo zpěvu, jenž se z jejich duší řínil jako zvuky jásajícího slavška. Byly to slasti nikdy nepocítěné! —

Tam jdete, páni učitelové, a učte se, jak mládež sobě svěřenou vesti máte! Pusťte od chladné lhostejnosti a wězte, že wás ouřad není žádno řemeslo; dejte svému učení lahodnosti a příjemnosti, pěstujte zpěv, provozujte s dětmi písni, ale rádné, povzbuzující písni; štěpujte oučitým srdcem vědomi, že jsou děti krásné, hrdinu vlasti, a cíle se neminate!

Největší zásluhy jak o školu tak o osadu má wůbec milovaný tamější farář dotčený pan Hlaváček — muž, který své škole celý svůj život věnuje, pravý to lidumil, jenž za svou neunavnou přičinilost o národní vzděláni a mravnost svých osadoňků největší chwálou zaslubuje. A po něm musíme se chvalně zmítni o školním pomocníku p. Rubši, jenž, co se zvláště hudby týče, neobyčejně vykonal. Ale i p. učitel a p. kaplan chvalně k celku přispívají. Nechť pracují a mladé plémě k slávě vlasti vychovávají — národu našemu okřivajícímu zapotřebí sil jinošských. Pravi synko roda svoga — neka bude zdrav!

Wlad. Hlava.

Slowanské zprávy.

* W Londýně chce jistý pan Krasicki držeti veřejná čtení o Slowanství.

* Collège de France w Paříži nařídil professorovi Cypriani Robertovi, aby letos přednášel o slowanské literatuře středuho věku.

* Srbská divadelní společnost pána direktora Ďurikoviče z Pančovy zamýšela dávali w Bělehradě představení; k postavení divadla žádala o vykázání přiměřeného místa, za kteréž majitel 60 dukátů požadoval. K sehnání těch peněz chtěl we sbromážděném senátu učiniti předseda jeho p. Simić sbírku, načež ale p. Knezević, tajemník knížete a oud senátu, wzchopiv se měsíc wytáhl a potřebných 60 dukátů na stůl wysázel.

* Wladyka Černohorský uvedl k lepší obraně země i hrubou střelbu, kterou Černohoreci posud neměli. Aby pak we vojsku ctižádost wzhudil, raziti dal zlaté penize s po-

prím slavného srbského hrdiny Miloše Obiliče a přiměřeným nápisem, které bude rozdávati wojákům za odvodu udatnosti.

Pražský deník.

* Sgra. Elena Angri a Karel Lewy navštívili Prahu a dávali 8. koncert w sále Platejském. Za veliké potěšení, že před tolka znateli zpívat směli, museli si outraty sami zaplatit. — Elena Angri je dokonála umělkyně ze staroslawné školy pilných studií, pan pianista Lewy ale nad obyčejnost newyníká. Jebo domysliost přesahuje meze slušnosti, že vše mi slavnými skladateli powrbna tolko swé vlastní nepatrné kompozice přehrává.

* Nejvýtečnější chowanka zdejšího konservatoria, sl. Bertha Richterová z Ilzenowa, vystoupí za krátký čas z ústava a odeberé se do Italie. Na cestě chce w několika městech w koncertech o pěkné budoucnosti swé obecenstwu důkazy dátí.

S m ě s.

Janičáři, druhdy stálá pěchota turecká, bouřlivostí swoj často vládě turecké nebezpečí a mocnářům záhubní, od sultana Mahmuda II. potřeni a wykořeněni byli. Onen sbor wojenský tu vlastnost do sebe měl, že jako u jiných wojsk praporce a korouhwe, u Janičářů kotle, w nichž se strawa jejich vařila, sválostmi byli. Při kotlích nowáčkové přisahu skládali; okolo nich se shromážděli, buď táhouce do boje, buď z něho se vracejíce; a důstojníci jejich byli spolu i kuchaři. Tito důstojníci nosili pasy kowané, ztiži patuáci liber; a když který janičár proti podřízenosti se prowinil, měl kuchař právo takového neposlušného vojáka hned pasem zabiti.

O Mnichowu wí celý svět, jaké poklady krásného umění se tam nalezají, a přece se piše, že nikdo tak chartrně a beze všeho wkusu nepracuje jako mnichowský řemeslník, nikdo se tak nejapně neobléká jako mnichowský švihák, nikdo na tak neohrabaných swrkách si nehowí, jako mnichowský boháč. Za to ale jsou w tom městě obrově ječmenného klasu, kterí na jedno posezení 12—16 i 20 mázíčků wyzunkou.

Omyl. Po ztečení Bastilly přiběhl jakýsi kowář z předměstí St. Antoine do jedné kafiry w Paříži a u vytržení zwolał: „My jsme si wydobyli swobodu, pročež wšechno požadování daní přestává!“ — „Ale bloude!“ poučovali jej přítomni, „neví tomu tak, jak se domejšíš, daní máme wždycky pro dobro země zapotřebí.“ — Kowář jsa w patrné nesnázi odpověděl: „Toč bylo bluku, pro nic za nic. Nač pak jsme tedy ztekli Bastillu?“ — mák.

Nowé kníhy.

Císař Žofej Druhý. Životopisní připomínky od narození až do sfonání slavné paměti císaře Žofea II., dle R. A. Schimmeira vydělal W. R. Kramerys. S obrázkem. W Praze 1847. Tiskem a nákladem J. Spurného. 12. Stran 165. Cena 12 kr. str.

Pastwa duchowny pro owce z prawego owcince Krieslowa, obsahujcji w sobě: Katechetické řeči k wzdělávání všech katolíků, obzvláště pak lidu wenkowského we swatem náboženstwj. S přidawkem pro kazatele uspořádaná od Fr. A. Rokosa, kněze cirkewního. Druhé, opravené a rozmnožené wydání. Djl čtvrtý. W Praze 1847. Tiskem a nákladem J. Spurného. Wel. 8. Stran 163. Cena 40 kr. str.

Číslo 84.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydawá po
páłarskich tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrték a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Małym rynku pod podloubím č. 8—1 w drugim poschodzie přes dvůr).

15. Čerwence
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletuč s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Hra na dudka.

(Dokončení.)

Třetí den na to hráli opět odpoledne chasníci ...čti za humny na dudka. I Jaroš se k nim přitovárysil; wšak ale sotva že se byli rozehráli a on sraziw cukačkou dudka s ní zase k cili swému byl dospíšil, spatřil u wzdálí, kterak Wáclaw tou samou cestou k bukovému lesiku kráci, kudy jej byl před wćirem s Lidunkou přicházeti zpozoroval. I procitla w něm poznowu zási, žárlivost a žádost wymstiti se soku nenáviděnému; odhodil tedy cukačku pod záminkou, že sobě právě zpomenul, kterak mu na louku dohlédati jest, a spéchal za Wáclawem. Dohoniw ho bliž lesíka bukového uchopil jej křečovité za ramena, a jedowaté se usmáw řekl k němu: „Brachu! chtěl jsem právě hrati s kamarády na dudka; spatřiw ale tebe předewzal jsem sobě, raději s tebou dnes we hru se pustiti, wšak ale nikoliw dátí se při tom z cíle wytisknouti, tak jak jsi to mně byl již častokráte učinil. Doufám, že jsi mi rozuměl a tedy se tebe ještě jedenkráte ptám, chceš-li dobrowolně upustit od Lidunky cili nic?“ A když mu Wáclaw odpověděl, že raději žiwota se odřekne nežli milené dívky, zwolal onen wztekem a žárlivosti cely bez sebe: „Nuže budiž, jeden z nás musí padnouti, a to sice ještě dnes, owsém tuto hodinu!“ Na to pobízel Wáclawa, aby wyměřil cil a postavil se sto kroků od něho. I wyměřui a postaví se sto kroků od sebe, učiní pak cil a každý zwednuw ze země ostrý kámen drži ho křečovité w ruce. Tu právě žežulká w blízkém hájku zakukala; když pak přestala, zwolal Jaroš na Wáclava: „Až počne opět kukati, počtej! Když ponejprw zakuká, připrav se; když podruhé zakuká, rozpráhni ruku, a jak po třetí zakuká, mršt kamenem po mně. Žádný pak z nás nehybej se z cíle swého, když uvidí, že letí kámen na hlavu jeho!“ Kukačka zakukala ponejprw, po druhé i po třetí a oba kamenowé jsou již w powětrí; pewně co sochy stoji sokowé každý na místě swém; prudce a jistě, jako střely smrtici, letěli špičati kamenowé; kámen, jež Jaroš vyhodil, zabil Wáclawa, a kámen, jímž Wáclaw mrštíl, trefil smrtelně Jaroše,

a oba jinochowé padli bez sebe na zem, každý wedle cíle swého.

Pasaci,jenž k wečeru přihnali k háji bukovému stáda swá, naalezli je tam s roztržtěnými lebkami w krvi ležici a oznámili to milence i rodičům jejich. Ponewadtž pak mrtvolám nešťastníků těchto, jichžto smrt za samowraždu se považovala, místa w zemi swěcené přati nechtěli, wykopali soudkuhowé jejich na mezi bliž háje bukového — tu, kde byli padli — široký hrob a wložili je do něho, obložili ho zeleným trávníkem, postavili naň dubový sloup, na který zawěsili obrázek sw. Wáclawa s čerweným sklem a zasadili okolo něho mladé dwa buky. Na bucích těchto potom, když wyrostly, každé jaro žežulky kukawaly, a wšecky dívky z celého okoli, dowděwše se o truchliwém tom příběhu, plakawaly. Ubohou Lidunku ale strašliwá zpráwa tato tak welice dojala, že od té doby chřadnouti začala, ano téměr myslí se pominula. I newycházela pak nikam více kromě do kostela a k hrobu miláčka swého, a než se podruhé luhy labské zelenaly a kwesti počaly, oplakával bohatý mlynárky smrt jediného swého dítěte. —

Sloup i buky, u hrobu nešťastných soků těchto někdy stáwawší, dávno již zpráchniwély, hrobů jejich rawněž také již spatřiti není, i žežulky tam více nekukají; nic wšak méně okazují dosawáde pastewci sobě místo to a dívkycké až potud powidaji sobě, kdykoliw kukačku w háji bukovém kukati slyší nebo o žněch bliž místa toho w poli pracují, truchliwy příběh tento, bojnych při tom slzi wyléwajice.

Ant. Rybička Skutečský.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Přeplněna byla skoro síň školní. Hluboké ticho nastalo, když se učení mistři pozdwihi, aby wzywali Boha o seslání Ducha svatého. —

Tu teprwa zawzeal po náměsti dusot koňů, a we shromáždění obihalo newrlé hučení, že teprwa utrakwisté, na Krakowě shromážděni bywše, přijíždějí.

„Certamen i stat!“ zwolal senior učitelů, „mohli jsme se uhnouti zápasu tomu, wymluwice se na pozdní přichod odpůrců našich, a st nihil nos ab hoc certamine gloriæ removerebit. My činili powinnost swou, a protož doufáme ke cti města našeho, že zdejší školy slawnou powěst swou zachowaji, byť i jistebničtí kališnici wše wynaložili, powěst jejich zatemniti.“

A sotva došekl, wstupowali do síně hosté pána Krakowského, jenž přišli, aby byli swědkowé zápasu učitelů swých s učiteli katolickými, aby zwěděli, jakého prospěchu mládež na sedleckém učilišti dělá, a bud wítězně zaplesali anebo, kdyby něco lepšího zde shledali, aby to hned we swých školách uwedli.

Vážné wstupoval jeden po druhém z přichodních do síně, velká část jich byla mladých, ale nic rozpuštělého nebylo na nich pozorovati. Mohlo jich býti as ku dwacíti mimo tři učené mistry jistebnické, mezi nimiž jeden biryt se zlatým pruhem, řetěz a hermelín nesl — známky to důstojnosti jeho doktorské. I přistoupil hned k senioru učitelů sedleckých, jma se pozdní přichod slušnými slowy omlouvali.

Pan Krakowský obrátil se za tou samou příčinou k panu Wrchotickému, weškeré shromázdění v něm o omluvení prose. W brzce bylo wše w porádku, a šlechtici witali se wespolek bud přátelsky nebo na se jizliwě pohlíželi, jak spolu bud w přátelském neb nepřátelském poměru byli.

Na znamení dané se jak hosté tak scholárové pozdwihi, a křížem swatým se požehnawše začali plnými hlasy zpívati: „Otče nás, milý Pane! Dejž nám Ducha swatého!“ Jasné hlasy mladých scholářů, prowázené silným pěním pánu a starších, wznašely se co jasné zwonky po wysokém klenutí prostranné sině. —

Bylo to welebné okamžení. Wsichni s rukama sepiatýma pohlíželi zbožně wzhůru, wzývajice Boha o pomoc jeho. A jako ozvěna se ozvala po náměstí od shromázděného lidu ta sama piseň, i daleko do wukoli zazniwaly hlasy lidu, kořicího se před twáří Páně. Zwony mísily hlahol swůj w nápew, množice takto slawnost a welebnost okamžení přítomného. —

Již asi hodinu trvala zkouška, a pan Šimon marně se ohlížel po Hanusi Měšetickém, na něhož se dnes oprawdu rozmrzel. „Tu by mohl ukázati učenost swou,“ mluvil k sobě, „zdali tomu tak, jak wždy vypravuje, a mohl by přispěti ku slávě školy sedlecké.“ Pan Šimon měl veliké potěšení, a radost mu zářila z oka, neboť nad očekávání obstáli scholárové sedleckí posud we wšem, cokoli se jich bud učitelové jejich nebo učení mistři jistebničtí vyptávali, a starý pan Šimon měl srdečnou radost, že každý ze žáků tak hezky o starých klassicích, o životě Řeků a Římanů rozprávěti uměl, že jim nebyla tajna nejhlavnější pravidla astrologie, a w matematice že se jim i jistebničtí mistři podiwiли.

Jeden učitel po druhém sestupoval, skončiv zkoušení swé, s katedry, a ještě se neokázel žádný poklesek, jenž by jistebnickým naději k wítězství poprál. Tu wystoupil mistr swobodných umění na katedru a počal skoumati wětší scholáry z řečnického a z počátků básnictví. Radost byla, jak každý Horace, Ovidia a jiné znal. Páni pod obojí již začali býti nepokojnými, mrzutost a nespokojenost s prospěchy sedleckých scholářů jewila se na twáři obzvláště mladších příznivců jistebnické školy tím více, cím wítězněji se twáře Sedleckých vyjasňovaly.

Tu se pozdwihi doktor, a před učitelem řečnického a básnictví starých minulých časů hlawu hrdě skloniw, jal se mluviti: „Oswědčil jste, domine valde docte, že jste žáky swé wedl cestou ne-smrtelnyh básníků a oratorů starých Hellenů a Rimanů. Než ale, ačkoli wsechnu úctu pro tyto drahé památky w srdeci chowati dlužno, nesmíme přece zapomínat na to, co nám nejbližšího, co do života našeho sahá.“

„Líbo-li, aby se dominus doctissimus jasneji wyjádřil?“ ozval se učitel sedlecký, a pan Šimon pokynul hlawou. Hluboké ticho nastalo, wsech pozornost byla upiata na slowa nejučenějšího pána.

„Já mím tolik,“ wyjasňuje tento slowa předešlá, „že nám neslouží tuze k prospěchu, když jenom wine, co bylb, a ne co je; když wime, kterak před sto- a tisicoletími lidé žili, kterak smyšleli a mluwili; když wime, jaký duch tehdejšími wěky owládal; ale newime, jak nyní žijou, jak nyní smyšlejí a mluwi; newime, jak nynější časy posuzovati a jednání swé dle nich zařiditi máme. I chci krátce tolik řici, že užitečněji a prospěšněji je, když mládež sezná wék přítomný, když se ji ukáže cesta, po které by kráčeti měla, a lépe je w budoucnost než w minulost ji okazovat.“

Sotva dechu bylo slyšeti po těchto slöwech w celém shromázdění, neb tomu, co byl nejučenější pán powěděl, nedalo se lehce odpírat; slowa jeho byla prawdiwá, a on okázel nejwětší wadu wychowatelských ústavů, woditi totiž mládež labyrinthem dávné minulosti, otewirati před ni katakomby mužů minulých, wéků dávno zašlych, nechat ji w sebe ssáti ducha dávno knijicího, ač welkolepého, ale přece hroby a smrtí zapáchajicího, tak že mládež pouze touto potrawou presycena se scwrklym, aby chom řekli, duchem do života bujarého, do skutečnosti wystoupi, a prawidla ani poměry přítomnosti neznajic jako w závratu se kolotá, než prawou cestu najde, jak by se užitečnou a prospěšnou obcím a státu stala; slowel než hrobowý prach se sebe setře a skutečný, pohyblivý život pojme.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

18. O našich učitelích. — a) Jejich domácnost.

Schwalně jsem hleděl při vypravování Fileckova učitelství, kde možná bylo, od všelikého porovnávajícího úsudku se zdržet, snaže se již věc podat tak, jak se udála. Nyní k tomu přihlédneme, zdali a pokud we vypravování tom naznačeno jest počinání učitelů jiných, vzdělanějších totiž a wycvičenějších. Chtěl jsem ovšem podat obraz našeho výtečnějšího učitelstva.

Život každého učitele možná pozorovali ze tří stránek, jenžto slují: *domácnost, škola a obec*. Welmi potřebné, ba newyhnutelné to jest, aby stránky ty dohromady splývaly a tak jediný celek tworily, jejž právě lze pozorovati z hlediště toho aneb onoho. W skutku čím učitel v domácnosti je, to jewí i mocný wliv na to, čím je i ve škole a naopak: to samé platí o jeho postavení v obci. Podotknu stránek těch jen pokud jedna we druhou sáhá a k učitelství wůbec náleží.

Fileck wyniká tedy we swé domácnosti co *spisovatel, hudebník, včelař a štěpař*. Co do spisovatelství, tu ovšem twrditi můžeme, že zaměstnání takové není právě věc mnoha učitelů českých; nežádáme toho také na učitelích, poněvadž nic není maličkernějšího a škodlivějšího, jako nutiti se k spisovatelství. Než myslím že jsem tím přece naznačil něco, co směřuje k učitelům wůbec. Jest to totiž potřebná domácí zábava, jenž u každého učitele, u toho w té, u onoho w oné formě wyniká a u mnohých i s peněžitým ziskem souvisí. Tato snaha po potravě duševní, jenžto ráda powstává u mužů jakýmkoli způsobem duševně se zaměstnávajících, jewila se u Filecka ovšem w nejskwělejší formě, totiž w toužení, uveřejniti ku prospěchu svých spolubratrů to, čím se duše jeho w uprázdněných hodinách zanášela. U jiných učitelů našich jewi se snaha tato w tom, že rádi čítají buď knihy ku vzdělání mládeže směřujíci, z nichž si i krátké wýtahy délají, jak to i Fileck činil, a je u wyučování k dobrému obracejí, buď již knihy druhu zábavného, chtějíce si wyjasnit ducha tak anebo jinak ustrnulého, anebo časopisy we vlasti naší tak bujně si nyní počínajíci. Byli bychom welmi nesprawedliwi, kdybychom twrdili, že druh takovéto zábavy učitelům našim neznámý jest, anebo že wůbec nehledí zdokonalití se duševně, to čtením dobrých knih, to rozličnými schůzkami, wzájemnému poučení wěnovanými, snažice se nahraditi to, co jim z mládí uslo buď studiemi promeškanými buď nepodniknutými. Učitelů takových není ovšem mnoho, ale je jich zajisté w Čechách. Práli bychom, aby se jejich počet denně zmáhal, nebo mnoho, ba přemnoho je jich ještě, jenž newědí o zábavě a cviku takovém ani a ani b.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Králové Hradce.

Dne 8. Čerwence se nám dostalo slavnosti, jakové u nás málokdy spatřili jest, při kteréžto mladistvé srdce zdejších studujících jiskrou k národnímu smýšlení snadným způsobem naděno být mohlo; stalo-li se tak, ublížáme. Ráčila totiž Jeho Milost Císařská důstojnému panu *Bedřichovi Sokolovi*, knězi rádu premonstrátského na Želiče, bisk. notáři a welezasloužilému prefektovi na zdejším c. k. gymnasium, za čtyřicetileté neunavené pečování a blahořejné působení velký čestný zlatý peníz na pentli darovati. Již den před tím zwěstoval slavný průvod s pochodněmi studujícími, provázen po městě bandou vojenské posádky, něco neobyčejného. Před gymnasium zpíval silně obsazený sbor k této slavnosti od p. prof. K. složenou *německou báseň*. Ze nikdo spolu nějakou českou prací k této slavnosti nepřispěl? — Ráno na to byl pan prefekt slavné

we chrám Páně uweden, zvučný zvuk kotlů a trub zwěstoval příchod wznešených hostů. Nejprvě zpívala se zmíněná báseň, po ní četl krajský p. komisař dekret Jeho Císařské Milosti; na to wyličil pl. t. pan krajský, baron Mecšery, w pěkném slohu w německé řeči zásluhy p. prefekta a připnal mu peníz na prsa. Nyní wyjewil p. prof. Reisch w latinské řeči we jménu pánu professorá wrelé prání; pan radní Šlaf pronesl při odewzdání čestného královéhradeckého měšťanství rázna slova. — Posléz děkoval p. prefekt s nelíčenou radošitou všem za tak velkou úctu mu prokázanou. Slavnost končily velké služby boží, při nichžto 14 bývalých žáků páne prefektových přisluhovalo.

U večer pak nás obdarili zdejší páni ochotníci českou hrou (Děvče z Marianova, činohra die Kratera od Žáka), na kterou jsme se tim více těšili, an dívalo z většího dílu ladem leží. Wšak bohurzel nemohu se o celku chvalně zminiti. Páni hercové si poněkud nejapně počínavi; Katinka lámal částinu, pan učitel by se úloze jako pan učitel byl měl lépe naučiti, Petra Alexiewiče opouštěla pamět, a pána pod zemí nechali bezky nahlas mluviti; zkrátka, skoro žádný úloze wěrně nedostál, tak že četně shromážděné obecenstvo nespokojeně dívalo opouštělo. Přede hrou přednášel rádně p. Schowal p. prefektovi wěnovanou báseň českou.

Tuty dni nás překwapił první swazek Zábavných spisů Klicperových. Z 50ti wytisků p. Gabrielem nám sem zaslaných nezbyl ani jeden, tak že jsme o jiných 50 psati museli. Welice nás dojala w přátelském dopisu p. G. zpráva, že toho úmyslu jest, ke spisům dramatickým podobiznu welezasloužilého básnika připojit a že u vydávání rychle pokračovat měli. — Kéž by i pan Tyl k ukončení svých sebraných spisů přikročil! Doufáme, že hlas nás nebude hlas volajícího na poušti a že p. Tyl obecenstwu tak witané práce roztržené nenechá! — P. Paul ulíž již opět dva zwony (jak w těchto listech zmíněno w č. 76.) welmi podárené, nesou ten samý český nápis, sw. Pawlu a Panně Marii zasvěcený jsouce. O několik notných chybíček w pravopisu na wěčnou památku se Čáslavští postarali; proc to? * — Obilní ceně i zde znamenité spadlo; patrně viděti, že obilí již dávno na wyswobození někde čekalo, nešťastná wšak spekulace ho nepustila až nyní, cític že se přiblížila její hodina.

—k.

Z P 1 z n ě.

Dne 6. Lipna b. r. nalezeny byly na plzeňském panství bliže wsi Bušovic w lese nazvaném „Dubová hora“ u jednoho velikého kamene staročeské stříbrné mince we hliněné nádobě podobné té, jakáž we „Starožitnostech českých“ T. II. č. 8. vyobrazena jest. Minci jest 170 kusů, a sice 134 pražské groše od Karla prvního, 32 pražské groše od Jana prvního — tak zní totiž wždy nápis vnitřní kolem české koruny: Carolus primus a Joannes primus — a 4 velké groše mísenské. Mince jsou ještě dobře zachovalé a nápisu dosti zřetelné; nádoba ale roztlučená, tak že se jí toliko as třetina w celosti zachovala, na které se vnitř ještě otisky obsažených mincí spatruji. Celý po-

* Jlž tolíkkráte byly důtky w listech veřejných na nedbání správnosti při veřejných českých nápisech, a přece se toho wždy znovu opomíjí! — Pánové! čím milejší a dražší Wám jazyk otců být počiná, tím opatrnejí s ním zacházejte, tím méně sobě samým, znajíce svou w něm zanedbalost (owšem že často bez vlastní viny!) důvěruje! Pomněte, že budouci wěk i dle těchto nápisů Wás posuzovat bude — a kterak by mohl z nich Waši snažnou vědli seznati? — Wždy pak se již w každém aneb aspoň we blízkém mistě nachází muž jazyka materského dokonale mocný; k tomu jděte o radu!

Wyd.

klad tento nyní na radnici plzenské uschowan jest a milovníkům starožitnosti ochotně se ukazuje.

Prof. Smetana.

Z Humpolce.

Zdejší farář, w. p. Aug. Sekoušek, outrpnosti pohnut nad ubohou zde četnou chudinou, odhodlal se na místě při školních visitacích obyčejně strojené hostiny částku, jakouž by hostina ta stála, chudým rozdati, a zajisté krásou a šlechetnou touto myšlenkou více radosti způsobí, než by nejskwnostnejší hostina způsobiti mohla. Díky mu jménem chudiny! Kýž by příklad tento blahodějně oučinkoval a hodně následowniků nalezl! *

F. L. K.

Slowanské zpráwy.

Černohorci plemena Piperi zvaného, kteří v minulé zimě Turkům se byli kořili a za to mnoho darů od pašy skadarského obdrželi, nedávno do Čelinje, hlavního města Černé Hory, předše vládykovi se dokládali, že budoucně praví Černohorci zůstanou a nepřátelé Turkův, jako vždy byli. Vládyka pak všecky dary, jimž Turci věrnost těch ubohých lidí porušili, na hranici spáliti dal.

* Maďari neustále o to se zasazují, Slowansko od spolku s Chorwatskem odtrhnouti a sobě přivítati, až do konce zmaďariti. Maďarům wůbec nejvíce jde o rozmnovení říše čili vlastně šíření hranic — jak to již na severu, na východu i jihu vyvésti hrdlali. Mezi tím ale ani odporných sobě živlů uprostřed království smířiti a do jednoho kladiblu sliti nemohou, aniž bohdá kdy slej. Nowiny „Jelenkor“ nedávno opět proti Slowanům si wyjely, protože tito, větajíce velikého župana stolice záhřebské, wolali: „Živio!“ a ne: „Éljen!“ Ač by se vše w Uhřích tím maďarským mentíkem pokrývalo, jádro přece maďarské není. — Obyvatelé německého města, váženého muže uctiti chtějíce, rádi by byli „Éljen!“ wolali; nemohouce pak to wysłowiti křičeli: „Elent!“

* Ilirské hry w diwadle záhřebském wábí četné obecenstvo do parteru a na galerie; do loží pak velmi zřídka. Nic nového pod sluncem!

M. F.

Pražský denník.

Dne 12. b. m. o 5. hodině odpolední umřel na návštěvě zde meškaje welebný a důstojný pán *Kasian Hallaška*, probošt kollegiálního chrámu staroboleslavského a insulovaný prelat království Českého, c. k. dvorní rada a direktor filosofických studií na výděnské universii, w 68. roce věku svého. Byl té rodem z Buděšova w Moravě a zastával w Praze mnoho let professuru fysiky a upotřebené mathematiky na filosofické fakultě. Wydal též některé knihy o těch předmětech w jazyku německém.

S m ě s.

Hrabě Jan Špork. Powěstný wojewódce Jan Špork, jehož památka podnes u potomků jeho pooddaných w Čechách trvá, byl syn šlechtice westfálského jméně skrowného, pročež, nejsá ani penězi ani wychowáním wyznačený, co sprostý jezdec bawerský dráhu wojenské služby nastoupil. Nebylo mu více než 23 let, když w bitvě na Bílé hoře bojoval. Dewatenáct let později již co plukovník zwláštnímu sboru welel. Witéznému Torstensonovi u Jana

* Jest to nowý důkaz šlechetného smýlení našeho duchovenstva, že peněz jindy marně wyhazovaných tímto způsobem k ulehčení všeobecné býdy wýnákladati počiná.

Red.

kowa tak dlouho odporoval, až těžce raněn jsa bojiště opustiti musel. Kdyby každý wůdce svou powiannoſt byl tak konal jako on, a kdyby byli méně o swé rozeprě než o blaho říše a slávu císaře swého dbali, byla by tato bitva jinak wypadla, a netrvalo by podnes w Čechách příslowí: Wyhrál jsi, co Götz u Jankowa. Později, když wolenec bawerský Maximilian přiměří s nepřitelem učiniw swazek s císařem zrušil, Špork do cisarské služby přestoupil. Nový pán jeho zásluby wojenské vždy uznávaje hojnými dary se mu odměnil, ano i na hraběství ho povýšil. Špork uwyknul se podpisovati: Špork hrabě. Když pak jeden z jeho pobočníků připomenul, žeby snad slušněji bylo: hrabě Špork se psati, prawil: „Dříve jsem byl Šporkem, potom hrabětem — tedy to tak zůstaň.“ W bitvě u sw. Gottharda, kterouž celému křesťanstwu zoře nowé naděje zabřeskla, an Montekukuli dokázal, že se nad Moslemíny zwítěziti může, Špork se swými jezdci nejvíce osud bitvy rozhodnul. Jako krupobití wrhl se, šawl krví obarwenou máchaje; na turecké jezdeckwo, kteréž na prawé křídlo cisarské mohutně dorázel. Zuřivost turecká odolati nemohla; co ostrému meči ujili chtělo, utopilo se w Rábě (1. Srpna 1664.). Před tou bitwou slezl s koně, a kleknau na zemi před celím swého vojska takto nahlas se modlil: „Wsemohoucí wewodo na nebesích! nechceš-li dnes swým pravowěrným dětem pomoci, alespoň tém Turkům psohlavům nezpomáhej, a uhlidáš swandu!“ načež wyskočiw k outoku troubiti kázel. — Jsa velmi stár opustil wojenskou službu, a na svých panstvích o blaho svých poddaných se staraje poslední hodinu čekal. Dle zvyku tehdejšího času měl mezi služebníky swými oblíbeného trpaslíka, jenž jednou w Uhrách ouskoky proti Šporkovu životu nastrojené vyptáraw swému pánowi život zachránil. Uherští odbojuinci totíž, rozuměwše že Špork, věrný císaře swého sluha a neunavený bojownik, jejich zrádným zámérům nejcinněji překázel, uzavřeli oukladně ho zavražditi, kterýžto mrzký zámysl věrný trpaslík zrnšil. Ostatky jeho odpočívají wedle těla pána jeho w kryptě hrabat Šporků w Kukusích na Hradecku. — Kterak hrabě Špork službě jezdecké, w níž sobě tolik slávy získal, oddán byl, swědci i to, že jednou císaře Ferdinanda wrouceně prosil, aby pěchotu a dělostřelstvo rozpuстиw jenom jezdeckwo podržel, jímž prý všecky boje vyhraje.

M. F.

Jasan a dub. Když prý jasan dříve než dub listy swé otvře, následuje obyčejně vlnké léto; učiní-li to ale dub před jasanem, bude léto suché. Letos prý si jasan přispíšl.

Anekdoṭa. W jedné společnosti bylo mluweno o rychlosti, jakou elektromagnetický telegraf odpovídá. „To všecko není nic,“ řekl jeden z přítomných, „moje žena odpovídá rychleji.“

Nowé knihy.

Pražský Posel. Objíka užitečného i fratochvílného čtení pro lid gázyla českého. Wydáwan ob Jož. Raj. Týla. Dílu II. sv. 4. (S rytínkou wyobrazující staré hrady Točník a Žebrák. 8. Stran 289—384. Cena 10 kr. str.

Požár w městě Třebíči dne 25. Května 1847. Krátké popsán od Jana Mil. Hanelu, doktora w lekarstwi, městského fysika. Tiskem Jar. Pospíšila w Praze. Wel. 8. Str. 8. (Prodáwa se we prospěch pohorelých za 10 kr. stříbra bez obmezení dobročinnosti.)

Poleček, milovník žertu a pravdy. Na světlo posílan od Fr. Kubíše a M. Šilipka. Swazeček XIX. S obrázkem. W Praze 1847. 12. Stran 60. Cena na sprostém pap. 6 kr., na poštovském 8 kr. str.

Číslo 85.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních týdnech za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodi přes dvor).

17. Července
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s pátečnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pánowé pod oboji pohlédli významně na sebe, učitel sedlecký se zapýřil, neboť newěděl, jak proti prawdě této odporovati — ano sám pan Šimon se zahanbil, že i jemu nemožno odpirati Jistebnickým, i widěl již porušenu slávu školy sedlecké, pro niž byl tolík obětí učinil, tak že wšude jejím štědrým patronem a učeným protektorem sloul; ba kdož wi, zdali celá škola pohromu tuto přežije? A pan Zwěřinecký hleděl také tak významně, tak, jak se panu Šimonu zdálo,ousměšně na nej, že by si byl w tu chwili přál, aby již byl raději dnešního dne nespatrił.

Již dlouho trvalo mlčení hluboké, a jistebničtí učení mistři, jakož i příznivcové jejich chtěli se již zdwihnouti, aby se s.ousměchem odebrali a po celé vlasti banu škol sedleckých rozhlašovali, když pan Wiktorin Sánovický se wzchopil. „Nechtěl jsem driwe se ujmouti slova,“ pravil, „abych učeným mistrům počestného městečka tohoto lehké vítězství neodejmul. Ale nadhozená weleučeným pánum slova je přivedla w rozpaky a upoutala ducha jejich; pročež mi budíz přáno, hájiti čest školy zdejší.“

„Mluw, mluw, Wiktorine!“ zwolal pan Šimon radostně.

„Newím,“ namítnul doktor, „zdali oprávněn jste, pane Sánovický, pouštěti se w hádky s mistry učenými, jejichžto jména zlatými literami na stěnách almæ matris Carolinæ se skví?“ doložil hrdě.

„Já jsem žák škol těchto,“ odpověděl Wiktorin prudce, „a slyšew wznešené mistry wysokých škol byl jsem diplomem licenciata obdařen. I wite snad, domine doctissime! že mi wolno třeba nej-wznešenějšího mistra wyzwati, aby se hádal se mnou w Karolinum u věřejnosti o zásady mnou zastáwané?“

Pochvalné hučení ohěklo řadami Sedleckých, hněwiwy šum ale nastal mezi odporníky, a jejich zraky spočinuly pronikavě na Wiktorinu.

Doktor se jen mlčky uklonil a po usí čerwený se w rozpacích usadil.

„Prawda to, co dominus doctissimus pronesl,“

začal řečníti Wiktorin — „ale weleučený pán objasnili jen jednu stranu, zapomenuw na ono: Historia optima rerum magistra.**“

„Nezapomínejte wy opět na to: Tempora mutantur et nos mutamur in illis **,“ počal se hádati doktor.

„Nikoli,“ odpíral Wiktorin — „a právě jste mi přišel whod, domine doctissime! Nebo časy letí mžikem přes nás a zachwacují nás we swý neodolatelný proud. — Kde ale máme prawidel, dle nichž bychom se řídili, abychom se wyhnuli wirům, záhubou nám hrozícím, než w historii? — Kdo nám okáže ony wiry a propasti, než opět historie? — Co bylo, stojí již pewně, přewratům nepodrobené před námi, w čemž se co w zrcadle zhližeti máme. — Dále — to co bylo, se opětuje zase, jen w jiných formách, ale jádro, wè je ta sama. Kdo nám powí, jak bychom we wselijakých případnostech života chowati se měli, nežli opět historie? Protož musí znati minulost, kdo we přítomnosti žiti chce tak, aby ho walici se hrkotem děje tiži swou neudusily.“

„Wyborně!“ ozvalo se z úst Sedleckých plesně, a pan Šimon tisknul mu wiele ruku. „Newím,“ pravil, „kam se rozwaha moje poděla, že jsem newěděl, o čem jsem mnohdykráte přemyšlel a pochvalně řečnil? Díky ti, Wiktorine, a byť i — ne, ne! — pohleděl bolestně na španielský pláštik Wiktorinůw — „nowotář nemá stálosti.“

„To je wše prawda,“ jal se opět mluviti doktor, „ale powězte mi, domine erudit!“ obrátil se k Wiktorinu, „co nám prospěje, když wíme, kterak cizí národowé žili, když neznáme před kù swé? co nám prospěje, když wíme, kterak Řekowé a Řimané řečnili, básnili a jednali, když newíme, kterak se to dělo u před kù našich? — Užitečná je historie člověku každému, a newyhnutelně potřebná; ale předewším se má ohled bráti na domov, na minulost vlasti swé. A kde toho není, tam je chyba, tam se dopouští lid hřichu, jenž se samowraždě podobá.“

* Historie je nejlepší učitelkyně všech wěcí.

** Časowé se mění a my se měníme w nich.

„Prawda to, swaſoſwatá prawda,“ wece Wiktorin, „a proti tomu se ničeho namítiati nedá. Ale“ tu se wzchopil a o krok předstoupiw napnul hlawu, pronikawě po pánech utrakwistských pohližeje. — Ale —“ zwolal powyſeným hlasem — „mejlíte ſe, pánowé, pakli minite, že nám katolíkum tajno, co ſe dělo a co děje. Powim wám, pánowé, co ſe dělo tuty dny a co ſe diti má dny budouci, pak nám ſnad uwěříte, že známe dějiny domácí.“

Leknutí ſe jewilo na twáři hostů pána Zwěřineckého, on sám jewil welké wnitřní rozpaky. Mar-kward Dědkovský ale měnil ſe ſvými přátele několik wýznamných pohledů, jakoby jim na jeho dával, jak dobré ſe mu poštěſtilo šáliti ſlechetného Wiktorina.

„Před týdnem,“ začal Wiktorin, „jste nawštěvili ſkoly jindřicho - hradecké, ſhromáždiw ſe u utrakwistského pána v Kardašové Řečici. Kdo tam byl a co umlouwáno bylo, víme. — Nuže, proč blednete, pánowé?“ tázal ſe ouſměšně. „Wždy i řečník waš, weleučený pán tuto, od nás wědomost dějin domácích žádal?“

Těžko popsat leknutí pánu utrakwistských, jakož i úžas ostatních, jejichžto zraky plny zwědavosti na ústech Wiktorinových tkwely.

„Nuž tedy wězte,“ zwolal tento ſilným hlaſem, „že nás tajnō není, že náwštěwa waše zdejší ſkoly jen pláštikem je, pod nejž jste ſjezd ſwůj na Zwěřinci ukryti chtěli. Ze jste dlouho nepřijeli, byl posel hraběte Thurna přičinou, který ale již včera do rukou pana Šternberka Konopišťského upadl.“

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

Od Ferdinand B. Mikowce.

Bylo to w Rýjnu 1845., když mě ſoptíci parowůz „Poděbrady“ od pražského nádraži odvázel, wětroletem uháněje k niwám kolínským, napojeným k rwi pruskou. Cíl mé cesty byla „země, kde Olo-muc wewodi“, den wšak uminił jsem ſe pozdržeti v Kolíně nad Labem, kochaje ſe w jeho utěſeném okolí.

Prvni má chûze byla do kolínského hlavního chrámu ſw. Bartoloměje, jedné z nejslawnějších památek ſtavitelských vlasti naši. Ctěný přítel starožitnosti vlastenských, krájský komisař pan Morstadt, který mládi ſwé w Kolíně byl strávil, byl tak laſkaw, že mne prowázel.

Krásny zewnitřek tohoto powěſtného chrámu jest tuze znám, než abych popisovali jej potřeboval, což by wždy jenom zběžně diti ſe mohlo, an zewrubněji popis směr listů těchto by přesahoval.

Stawba tato, hlavně za Karla I. w nejpěknější gothicē dle welikolepých rozměrů započata, bohužel — jak to obyčejný ſmutný osud wětšího dilu našich wětších gothicých ſtaweb — není dokončena.

Málo wice nad kůr jest poněkud dokonáno, a uſeknutý, ſotwa do połoviční wýšky wyhnány a nuzně přikryty ſtrmi do powětri ſtíhlé dwě wěže. A wšak i napolu jen dokonán náleží tento chrám mezi nejpřednejší památnosti vlasti naši, tak jest obrowský, tak krásny, uſlechtilý a ctihodný we ſwé tiché we likosti a majestátnosti.

Dlouho ſtali jsme w podiwení u wzneſeném po-hledu tom ſe kochajice, nežli jsme do wnitř weſli. Nad wytvorem nezapomnělijsme wšak na jeho twůrce, jehož wzneſený a mocný duch z nedokonané této ſtawby tak dojimawě nás owiwá. Jméno jeho, ač poroucháno, ſtoji na ſtěně presbyteria. *

Nemalo mrzeli jsme ſe na to, že začínají ſtářim ſediwé zdi chrámu toho wnitř i zewnitř maltou owhowati. Takové nejapné wyšnorořování podobá ſe na wlas vandalismu. Rekněte mně, pánowé kolinští, což máte tuto bílou obmítku ſkutečně za pěknou a ſluſnou? neznamenáte, kterak takovým obilením kazite celou harmonii welebné té ſtawby? chcete w ſkutku, aby ctihodné palladium waſeho města, hlavní chrám waš, závodil lesklou bělostí obmítky ſe ſtrážními domky zelezne dráhy?

Když jsme weſli do wnitř, nejdříve pozornost mou přiwhila starodávní cínová křtitelnice ſe dobře modellovanými gothicími ozdobami, jichžto jedenáct ſpičatých oblouků druhdy malé figurky ſvatých polowypuklé práce krylo. Škoda, že z těch figur, které na tehdejší čas dosti zdařilé jsou, toliko tri ſe zachowaly. Křtitelnice jest z dílny kutnohorského zwonaře Ondřeje Ptáčka od r. 1495. a má obyčejnou tenkráte podobu přewráceného zwonu.

Nemalo byl jsem překwaben, když procházejí loď a kůr nalezl jsem krásne pozůstatky starých maleb na ſkle, které ſe ještě ſem tam we wysokých oknech chrámových udržely. Je jich ſice jen málo, ale jsou to welmi wzácné pozůstatky, jichž původ sáhá do zlatých časů českého umění, doby to karolinské. Napočetl jsem ještě čtyry malované tabule ſ historickými představeními (mezi nimi Kristus na kříži a čtrnáct pomocníků) a asi ſe ſtabulí welmi krásne ſklowé mozaiky, wše z pěkného, ſkwěle barveného ſkla. Dojem těchto maleb na ſkle, když ještě wšecka okna jimi opatřena byla, muzel byti, we ſpojení ſ karakteristikou, uictiwoſt wymáhající ſtawbu, welikolepý, wzneſený, a oſwětleni wnitřku bylo zajisté, při nejskwělejším ohni barew w oknech ſamých, přewahujici, magické poloſero.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

10. O našich učitelích. — a) Jejich domácnost.

(Dokončení.) Jini z učitelů našich, a ti nejsou nejhoriši, bledí wyplniti hodiny w domácnosti ſwé tim, že ſe jinak prácemi duſeſními bawi, majíce při tom na myſli

* Šrowněj článek: „O ſtaviteli Pětrowi de Gmynda“ od F. B. Mikowce w č. 32. a 33. let. Kwět. *

wice peněžitý zisk, než svou vlastní wycvičenost a wzdelanost. Takoví učitelé studují v prázdných hodinách nejspíše *Právniho sekretáře*, wědí něco o kolkowaném papíru a znají dobré 4. §. patentu od 18. Prosince 1792., který veřitlém znamenitého práva strany obligaci, jenž se do knih vtěliti mají, uděluje — zkrátka: učitelé takoví píši dlužní listy, swatební smlouvy a wubec kontrakty, žaloby a jiné maličkosti; wědí co je duplika atd., při tom bývají we wesenici nejvíce písari u selských hromad, a tu se s rychtarem a konšelem, který na mnoze bývá i školní dozorce, dosti moudře chowají; v městečkách wšak wedou časem i záležitosti u obecných kas aneb u toho neb onoho cechu remesluického. Třeba že počínání takové dilem se příci učitelství, nemůžeme je přece docela zavrhotati, pomyslíme-li, jak skravný učitelský plat a jak četná jejich rodina bývá, jen když počestné se při tom chowají, úradu takového k rozličným s ním obyčejně spojeným neřestem nedužívají, a jen poučku přece o své duševní wzdělení dbaji. Za tou samou příčinou budí i tém prominuto, jenžto w domácnosti swé i jiným dowoleným a mrawným způsobem po zisku se shánějí, k. p. wázáním kněh atd., nezanedbávajíce již vlastního pokroku učitelského. Rozumí se, že učitelé tuto uwedení nikoli hospodárství swé nezanedbávají; považují je ale jen za prostředek a nikoli za cíl svého snažení. Jsou wšak učitelé u nás, jenžto, jak mile se školy dopídi, i hněd knihy, jestli jaké měli, na hřebík powěsi, školní hodiny jen jako z roboty odhýwají, po wýdělkách běhají, pole a luka wzdělávají, kráwy, kozy, někdy také pro utěšení holuby pěstuji, časem postawiwsé za sebe levného pomocníka do školy ani nepáchnou aneb jen čtrnáct dní před zkouškou — zkrátka, jenžto vše jiné jsou jen ne- učiteli; na pány takové ať si počítají satyra.

Hudba byla druhá zábava Filcikowa w domácnosti. Jak z předešlého vypravování viděti lze, byl celý život Filcikův budou takřka protkán, hudba mu byla jedná z nejprvnějších cností učitelových, zpěv jeden z nejprvnějších předmětů školních a na učení w hudbě doléhawě tlačil. W ohledu tom je w obrazu života Filcikowa naše národní učitelstvo docela wytknuto. Nebo který učitel není u nás musikantem? Wsichni od posledního šumáre — který, když mládež ze školy wyžene, wesnické chase za peníz hude — až k mnohemu wylečnému učiteli, jenžto pohlubiv se w říši tónů z tohoto čistého požívání jen nerád se vytrhovat dává hřmotem dětským, aneb jak Filcik onen den za nejvyšší we swém životě pokládá, na kterém mu bylo provozovati *requiem Mozartovo*. Jiná otázka je ovšem, zdali také zábava tato w té rozsáhlosti, w jaké ji nalezáme u nynějšího učitelstva, pro učitelství a wubec pro wzdelání mládeže potřebna aneb prospěšna jest? Nejdříve by tu vyšetřiti se muselo, jaký užitek hudba wubec u výchování přináší, a napotom zdali ztráta času, jenž s výchováním hudbě obledem na učitele a žáka spojena jest, s užitkem tím w potřebném poměru stojí, a zdali by nám nebylo čas ten lépe upotřebit, w němž se, a to jen prostředně, na ten neb onen nástroj hráti naučíme. Než o věci té promluvím tam, kde o zvelebení našich národních škol mluviti буду. Prozatím podotknu jen zdání swé, že někdy čas přijde, kde národní učitelové přestanou býti *kantory a musikanty*, jako již dílem přestávají býti *sakristany*, postoupice již ourady tyto mužům jiným, wěcemi těmi wýhradně se zanájejícím.

○ nowých knihách .

od starého čtenáře.

W čem to wězi? Je to winna půda nebo powětrí? Nemají kořeny dost vlivy nebo hynou kwěty parnem? Snad je chyba w tom i w tom, ale wěc je patrná: ta naše

pěkná literatura se nechce jaksi rozepnouti a wztyčiti. Je to posud veliké oulehli, sotva že na něm do roka zde onde kwitečko proskočí, a kde se jaké proklobi, již je nesou do obrady časopisecké; tam kwěte a odkvitá mezi rozličným denním bejlim, dokud ho jiný kwět nezastíni, potom si na ně živá duše nezpomene.

Je to smutná prawa. Beletristických plodů přináší Musa naše velmi málo na trh, a co přinese, to zabední překupníci do hrnců žurnalistických. Z literárních rejstríků to zmizí.

W čem wězi neurodnost naší beletristiky? W půdě nebo w powětrí, jak jsme se již ptali? Či není snad zahradník, jenžto by sem tam proskakující kwitečka pořádně wysadili a pěstovali, aby mohly do rukou lidských přijíti a květem i wůni srdce potěšiti? Jinými slovy: Nemá ještě naše beletristika z té neb oné strany potřebnou podporu?... My zde uděláme několik puntíků; nechť si je každý dle swédomí swého wyloží; ale to wime jistě, že lidé, kteréž tu překupníky a zahradníky nazýváme a kteří by snad rádi nějakou kwětinu swétu w pěkném hrnečku podali, posud něčeho na výběr dostati nemohou. Ještě se toho tuze málo piše, a na bodláči nebo kopřivy nebude přece opatrný člověk péci wynakládati? — leda by wěděl, že bude mit jisté kupce, jako se někdy skutečně přiházi.

Jistý druh pěkné literatury nalezá ovšem posavád málou podporu, totiž básnu w užším smyslu a plody dramatické; tém je časem velmi těžko cestu na boží swětlo wynaříti; ty se musí buďto we šťastnou hodinu z domu wypariti, nebo musí mít dobré rekomendaci a jistou protekeji; jinák mohou we psacím stolku zpráchniwi. Nakladatel krčí rameny: Nejde to! Zde by mohl arci *jistý* welkolepý literární ústav nějak pomáhati, jestliže *wšeobecný* prospěch národní literatury proti jeho paragrafům neběží, a kdož wi, zdali to i časem k swému vlastnímu prospěchu neučini? — ale posud o tom letopisy jeho mlčí a my se obrátně zatím k reči o povídkačkách a nowelách, kteréž i bez jeho podpory, bez velké protekce a bez velkého nákladu jakž takž na swětlo se dostávají. Na celé rounány tu není ovšem ani pomysleni; ty se nemohou odhývati po dwacetníku — i kdyby se dowedly napsati — a co je přes taxa, nerádo se plati.

Je to zlá wěc s tou naší beletristikou, i jeř se wěru co diwiti, že posud tak málo co vykazuje — nerku-li: co dobrého. A přece je celému stavu naší literatury, pořád nové a nové se probouzejícímu duchu národnímu nejpřiměrenější! Posud žijeme jako w omladěném wěku naší národní bytosti, u wěku básnickém, u wěku powídawém — a přece tak málo wypávujeme! A beletristiku měli bychom právě se mladickou horlirostí pěstovati; ta by byla právě nejschopnější, aby powést literatury naší u velkého swěta oslavila a mnohým uštěpačným otázkám zacpala — ovšem kdyby se chtěla *dariti*! A že ji potřebujeme, to, zdá se, je wšeobecné čtení a z čtení toho powstává i jakési puzení, abychme si alespoň surrogatem pojehli. Když nemá člověk dosti domácích kwětin na skrownou zahrádku, dosakuje si pro ně k sousedům. Když nemůžeme sami nie napsati, tedy alespoň překládáme. Nu, s Pánem Bohem, tu se nedá nic nutit a nic rozkazovati, a dobrý překlad je často mnohem prospěšnejší nežli chatrný original; ale — to není literatura!

Toto krátké rozvažování powstalo u nás polednaučim na hojný počet překladů, ježto se u nás posledního času rychle po sobě wskytily. — Ono se již ledacos u nás přeložilo, ale málo ještě wěci takových, na které bychom přece s nějakou zásluhou poukázati mohli — jako na Ztracený ráj, Iliadu, na Romeo a Julii, na Pannu Orlean-skou nebo některé jiné, a jmenovitě wypadají překlady na

poli nasi beletristiky posud jako zakrnělá kleč. Nejvíce per a papíru i tiskarského černidla spotřebovaly povídky Šmidovy a v nejnovějších časech Nierozovy. Z větších románů stříl na zábonech domácí zeleniny jenom několik plánet, stromů sice bezky zrostlých, rozložitých, na kteréž ale ještě zhlédlejší ruka štěpárska dostati se měla.

Mezi nejnovějšími překlady nacházíme ovšem také několik jmen, které stojí u veliké a zvučné pověsti; a to nám dává alespoň jakou takou útěchu při bolestném pocitu našeho vlastního malomocenství, spolu v nás tiché přání zbusujíc, aby též budoucí pracovníci na tomto oubočí naší literatury s bedlivým rozwážením každou cizi rostlinu ohledali, nežli ji v domácí půdu přesadí.

Ale podíváme se již jednou na některé těchto překladů. Tu je:

Kapitánowa dcera. Z ruského A. Puškina přeložil Kristian Stefan. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 129. Cena 20 kr. stř.

Tato povídka uwádí nás do živlu, do života, do světa, které samy sebou spisovateli tak velikou hojnost a rozmanitost přiběhů, charakteru a obrazu poskytuji, že nětřeba ani tak velikého genia, jako byl Puškin, aby z toho zajimavé čtení wypredl. Básníci jiných slovanských národů mají v jistém ohledu veliký prospěch před našimi; ti mají okolo sebe ještě mnoho původního a ryzího, že mohou jen takrka opisovat, kdežto nasi již u své obraznosti pomoc vyhledávat musejí. Ruský step a srbské lesy, rozmarný život polského zemana a pomsta Černohorcowá, kozácká wýprawa a huculská svatba — všecko je posud plno živých, rozmanitých barev, plno zvláštních způsobů, zvláštního života od kolébky až ku hrobu.

Wyprawiany o „dcerí kapitánowé“, obsažené w zápisích mladého Gryněwa, je velmi jednoduché, bez nápnutého a širokého líčení, bez bledaných slow, ale trefně, zajimavě, pravý obraz dějů i osob poskytující. Wěrný Savelič, starý Mironow s paní komendantkou, odvážný dobrodus Pugačew, outlá Marie Iwanowna, a wšak i jiné wedlejší osoby, jako Akulina Pamělnowna, starý Gryněw, Chlopupa atd. jsou různé, při tom i s velkou lehkostí provedené, a mnohdy jenom několika rysy trefně naznačené figury — slowem: kdo je milovník čtení, kteréž rychle strídavé scény, živě postupující děj a dobrodružné setkávání osob na oči uwádí — ten nalezne w této knize dostatečnou zábavu.

Pilný pan překladatel, zhlédly we mnohých jazycích a známý již také jinými právemi tohoto způsobu, podal nám povídku nesmrtelného Puškina řeči plynnou, nenucenou; jak dalece wěrné, nemůžeme doložiti, poněvadž, upřímně řečeno, original neznáme. Dousáme ale, že swědomitě pracoval. Co nám ale wůbec ještě skoro při každém překladu na oči a mysl padá, powíme naposled, až tento přehled skončíme. Zatím se podíváme na jinou knihu.

(Pokračování.)

Slowanské zprávy.

* Dne 13. Června ouředník horní pan Karel Hejrowský do své vlasti české zpáteční cestu nastoupil, prohlížew po Srbsku kraje rudné, jmenovitě: Podrinsko, Válečsko, Nudnicko, Krusevacko, Aleksinacko, Crnorécko, Krajinsko a Požárevacko. Nalezl tam více než třináct míst ku kopání rudy se hodících, ohledal řeky Timok i Pek, z jejichž píska zlato se ryžuje, a na řece Moravě a Mlawě prohlížel místa, na kterých se kamenné uhlí kopati má. Výsledky bádání svého Hejrowský vládě srbské předložil:

* Společnost kupecká w Terstu „Rakouský Lloyd“ zvaná tři nové veliké parní lodi staví, z nichž se bude jmenovat jedna Austria, druhá Germania, třetí Italia. Snad by bylo priměreno, jednu z nich raději Slavia nazvat, poněvadž netoliko země, na níž se staví, je slovanská, ale i moře, po němž se mají plavit, již za starých časů „mare Slavicum“ sloulo, a plavci, jenžto jimi vládnouti budou, jsou Slované dalmatští.

W městě Seni (Zengg) u přímoří chorvátském staví se nový prostranný a bezpečný přístav, jehož základní kámen položen byl od vysoce welebného pana biskupa seňského Mírka Ožegoviće dne 22. Června při velké skutečné slovanské národní slavnosti. Na tom přístavu pracují sami Slované, nejvíce chudobní hraničáři z Liky; horlivý Slovan ho zasvětil; proto wšak přece Wlachům to může se připisuje a slove adriaticum nřsto slavicum.

* Z jižních Uher se píše, že i w těch přebohatých krajinách lidé hlad trpí, an mezi tím sousední vojenská hranice dostatkem žita opatřena jest. Příčina toho wýjemu jest ta, že hraničáři jsou bezprostřední poddaní nejmilostivější vrchnosti ze všech, to jest císaře a krále našeho nejjasnějšího. Tam se chowá w císařských sejkách obili hojných roků, a w čas potřeby se opět majitelům rozdává.

Literatura jihoslovanská.

W Lublani vyšlo: „Drobtince za novo leto 1847., učitelam ino ucencam, starišam ino otrokam (rodičům a dětem) w podučenie in za kratek čas. Na swetlo dal Anton Slomšek, nekdajni apat w Celi.“ Cena 40 kr. stř.

W Bělehradě Srbském: „Kratka hercegovacko-bosanských kraljevah pověstnica (dějepis králů hercegovacko-bosenských). Joandom Raičen archimandritom z německoga na slavenski (cirkveni tušim) 1793., a 1847. sa slavenskoga na srbski prevedena Nikšićem. U Beogradu.“ Stran XX a 66.

O z n á m e n í.

Často již Hnojkůw „Nebe a země klíč“ obecenstwu chvalně ohlášen jest, a pak obzvláštnimi okolnostmi roztroušila se pověst, jakoby tohoto právě prostonaučného a tudy velmi užitečného a oblíbeného spisu nebylo více k dostání. Ze pak bezzřítný p. spisovatel horlivě touží, aby se literární ten jeho plod rozšířil i w chudší čtenářů třídě: oznamujeme, že ho dostati lze i we skladě knih Pospíšilových i na Mělnice u spisovatele samého, místo za 24 kr. za dvacetník we stříbře.

Též dává se zpráva, že téhož spisovatele chvalně oceněná, p. t. panu biskupu litoměřickému připsaná, s obsahem katechismu o sw. náboženství w obecných školách uvedeného spojená, a tudy k wyučování katechetickému we školách těch, neméně ke čtení domácímu, následně pro duchovní katechety, školní učitele, ano i pro laiky všeho stavu, a mezi těmi za užitečný dárek pro mládež dobré se hodici kniha: „Katechismus o sw. obřadech církve katolické“ w těchže skladech se prodávati bude z téhož lašského oumyslu místo za 40 kr. za 24 kr. na stříbře.

Nowé knihy.

Winek z kwitků cnosti, lásky a přáteleství od F. W. N. W Jindřichowu Hradci 1847. Tisk a sklad Al. Jos. Landfrasa. Mal. 8. Stran 119. Cena 15 kr. stř.

Slepý mládejec. Romantická činohra we 3 odděleních od Jos. K. Tyla. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 12. Stran 110. Cena 20 kr. stř.

Číslo 86.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálených tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dveře).

20. Července
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářstv
páleně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Jako hromová rána oučinkovala slova tato na celé shromáždění. Pánové utrakwistští widěli záměry swé prozrazené, marně se snažili zakryti svoje leknutí; páni pak katoličtí poznavali s úžasem, jak daleko k záhubě je netečnost jejich přivedla, a Dědkowský neopominul s přátely svými podněcovati katolickou šlechtu. Zlost se jewila na twářích jejich, i byla by jistě w hanliwá slova, ano i w krwawé skutky wypukla, kdyby Wiktorin kynutím ruky nebyl na srozumění dal, že ještě něco wyjewiti chce.

„Wy sami, pánowé,“ obrátil se ku katolickým pánum, „wy sami jste přičinou, jestli w nastávajícím boji, jenž se bezpochyby o korunu českou mezi vlastními bratry nenadále strhne, klesnete. Ano — žádný z wás si newšimal, co se deje. Starší se přebírali w knihách obírajice se temnou alchymii; a hledajíce, co žádný posud nenašel a nikdy nenajde, tvořili zlato, anebo ještě po jiných nemožnostech pádili; mladší newěděli nic jiného co dělat nežli se finit, otcowské dědictví promrhávat a po rozpustilých kratochwilech se shánět. Ba ani když Matyáš bratu swému, milostiwému králi našemu a císaři, Rakousko a Uhersko odňal, nedali jste se wyburácti z newšimawosti swé, a proto wám ušly sjezdy panstva pod oboji, w nichž urokowáno bylo, zbouriti se proti králi swému, pěstitele wéd Rudolfa s trůnu ssaditi a korunu českou podati bratru jeho Matyáši, jenž protestanty mnohymi sliby k sobě wábil. Před krátkým časem teprwa vyšly záměry jejich na jeho — Bože nedej! aby již pozdě bylo!“

„Není a nebude pozdě!“ zwolala katolická šlechta a meče se blýskaly w sini, zasvěcené wědam a uměním míru.

Co blesk se roznesla powěst tato po městečku, a před školou shromážděný lid wrhnul se w newoli na služebníky pánu kalšnických, a nežli se panstvo we školní sini k tasení mečů rozhodlo, byli již tito swázáni, a jen cechovní starší, co powážliwi muži, je chránili před lidem, jenž by je byl w první wášni jistě obětował hněwu swému. „Zbite je, zbite ty

zrádce, ty ouskočníky!“ wolala rozjířená strana katolická; „zbite kacíre!“

Nejwětšího hluku tropili opět spiklí přátele Dědkowského.

Ale pánowé kališničtí také nelenili, sraziše se w klin wybízeli držími slavy katolické panstvo k boji. „Zrádcové vlasti jste wy,“ wolali zpět — „cizozemcům jste prodávali zem českou! — Přijdte!“ ozvali se blasové mladších. „Newěděli jste nikdy na outěku bratry kalicha; ale tito wás wídají málo we twáři, když zazuří bitwa!“

A již začaly zwoniti meče o sebe a jiskry sršely z nich.

„Hoj, to bitwa, Kriste — Allach!“ zahřměl hlas ode dveří tak strašlivým jekem, že wšechn bluk přeburácel a k bitvě se hotující nebo již bojující skoro ohlušil, i ustali wšickni na okamžik, ohlédnouce se ke dweřím, kdo asi tak nerázně vykřiknul.

Onen cizinec, jehožto jsme zrána před radnicí widěli, dral se ku předu, skoro obrowskou silou každého, kdo mu w cestě byl, stranou odstrčiv aneb spíše odmrštiw. Přes swůj šat měl oblečeny župan — pana Hanuše Měsetického, w prawici držel swou sukowitou hůl, w lewici tlustý balík swinutého pergamenu, jakovýž jsme na cestě ku Wrchoticům u pana Měsetického widěli.

Přijda až do prostřed učiliště ohližel se šileně wůkol, diwoce se koulelo oko jeho w důlkách, a holí o kamennou podlahu mocně uderíw zwolal: „Kdo chce bojovat? zde není ani Ráb ani Buda ani Bělehrad! — Kdo má jatagan damascenský, hoj sem! a já mu okážu, jak jím šwihati má! Haha, haha!“ dal se do siplawého chechtu, hlawou potřásaje; já to znám, já to znám! blawy tancowaly w powětrí přede mnou a oko Zulejmy se smálo — a já, já“ klesal hlas jeho, až i w šepot přesel — „ne, ne, Krista jsem nezapřel — na poli uherském hniju,“ šeptal. „Haha, haha!“ zasípal opět, „Zulejma a Allach a — Marie!“ wykřiknul bolestně, že dív bylo že se mu prsa nerozskočila.

Pánové zapomněli docela na swůj zpor, meče k zemi skloniwše hleděli w udiwení na podivného muže, jehožto šilenost každému zřejmě wyswitala.

I přejel si tento dlani obličeji, a jakoby byl na všechno předešlé zapomněl, hleděl potrhaným zrakem pitomě wůkol. Křečovitý úsměch mu potrhoval ústy a hůl do vyšky vyhodil chtěl ji opět zaraziti k zemi, ale ta o široký župan zawadiwši stranou odskočila. I pohlížel skoumawě na župan, jakoby přemýšlel, kterak asi do tohoto neobyčejného oděvu přišel? — Tu padli zrakové jeho na balík pergamenů, jež v lewici držel, a onen siplavý smích wyrwal se opět z prsou jeho. „Kdo prawi, že nejsem rek? Tam leží powalen w blátě pán i sluba, a kořist pašowa je moje,“ wyzdwihaul balík wzhůru. „Chelat* jeho vlaje na bedrách mých!“ Chopil se županu, balík k zemi pustiw. „A já mám učiti moudrosti diwé šelmy! — Co moudrost, co učení? — To leží pohřbeno na polich uherškých a vlny Duinaje nesly životy lidské k Bělehradu, kde je v oči swé wsala Zulejma, hrdá palma Libanonu, a kde jsem i našel život svůj. — Co chcete? — moudrost? — moudrost je život a život je láska — haha! láska!“ smál se opět a oko jeho se počalo diwočejí a diwočejí kouleti. „Co láska — všechno je klam, nic není prawdou — jděte a zůstaňte zwěři!“ I kopnul do balíku, šurka, již slabě swázán byl, přetrhla se a spisy litaly po síní.

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat. (Pokračování.)

Ze všech zachovaných tabulí nejdůležitější jest ta, na které představen jest král na trůnu sedící ve fialovém rousě, přes něž přehozený má modrý plášť s ohniwou čerwenou podšívko. Jednu ruku zdwiha žehnawě, druhou stavi po lewici mu sedící, uctivě se klonicí ženštině se sepiatýma rukama, korunu na hlavu. Ríza její jest barvy žluté, plášt čili swrchní oděv jest pestrý. Pozadí tvoří předgothický portikus. Obraz tento před jinými nosí na sobě ráz české malířské školy, za Karla utěšené zkwětlé, a jest wůbec jedna z nejzdařilejších středověkých maleb na skle, jak v kompozici tak i u vyvedení výtečná. Některí pokládají obraz ten za historicky, ano domnívají se, že představuje korunování některé z manželek Karlových neb Wáclawových. Ale takový výklad jest nepravý. Není to nic jiného než velmi významné, jemně provedené představení matky boží, kompozici na text: „Posuit rex diadema regni in capite ejus“, dle nejstaršího způsobu pojímání toho předmětu. Kristus představoval se co soudce světa v královském oděvu, a wedle něho na trůnu seděla matka boží, která k nebeské slávě povyšena opět prvního mladosti kwětu byla dosáhla. Kristus žehná i zdobí ji nebeskou korunou. Tak my-

* Chelat jmenují Turci čestný oděv, jakovýž sultán wůdcům neb úřadníkům twým za znamenité služby darem posílá.

slili sobě nejstarší malíři namebewzetí rodičky boží, a teprw později poznenáhlu wyskytlo se představení o powznešení do nebe w latinské a o smrti Marie w řecké církvi, při kteréžto poslední duše nejsvětější panny w podobě dětské po paprsku swětlówém do nebe se wznáši. Jelikož starowlaští mistři, jako Giotto (w jednom obrazu w kapli Baroncelli we Florencii), Gaddi (na mosaice w kostele S. Maria del fiore tamtéž), Berna (na obmítkové malbě w lateránském chrámě w Rímě), jakož neméně rejno-kolinští malíři 14. století zminěné oné staré allegorie dle textu: posuit rex atd. se drži: nebude nikomu diwno, widěti ji prowedenou w prostřed toho samého století i od umělce českého, zvláště poważí-li, že cizi znalcové w českých obrazech doby karolinské mnoho podobného nachazejí s obrazy Giottovými a Gaddiho.

Wyjma tyto malby na skle nemůže se kolinský chrám chlubiti zvláštnimi poklady umění malířského. Weliký obraz sw. Wáclawa od D. Rosiera ze zrušeného karmelitánského kláštera w Pacowě a jeden obraz Kramolinůw jsou práce jenom prostřední. Na lewo w kostele wisí mučený sw. Bartolomej od Brantla. Jak se mi prawilo, koupen pry byl z Brantlowy pozůstalosti w Kutné Hoře za skromný peníz 50 zl., aby nahradil skvostný obraz téhož svatého, který ohněm zkázu wzal. Wzor výtečným jednotlivostem opustil jsem obraz tento neuspokojen a rozmrzen, neboi samo w sobě již dosti neesthetické dření člověka tím odpornějším se tu stává, an se ukrutnost tato wykonáwa na kraji studny, znečisto-wané tekoucí do ní krvi, a k tomu ke všemu lačný pes hotovi se ulapiti některé odpadky a kusy odřené kůže mučedníkowy. Ke cti mistru Brantlowi máme za to, že obraz ten je pouhé studium a že nikdy pro veřejnost nebyl určen. Anebo je to snad pítnatý plod z posledních bídyplných let genialního mistra, w kterých nanejvýše skličen byl chudobou i jinými trpkými strastmi?

Mezi náhrobními kameny, na něž chrám tento není chud, poutala mne před jinými weliká plocha kryptní, na níž spatruji se nástiny dvou osob s erbem (tuším dwě uschlé wětve představujícím) a nápisem w majuskulích, oznamujícím, že je tu místo odpočinku mocné rodiny Ruthardů. Letopisu není tu, ale dle všech znaků zdá se, že náhrobek ten pochází z časů posledních Přemyslowců.

Před velkým oltářem leží dva mramorové náhrobní kameny s figurami životní welikosti, představujícími pana Karla ze Žerotína, pána na Kolíně a chot jeho Weroniku z Lipy, zemřelou r. 1567. Za velkým oltářem leží Eliška rozená z Wartemberka, manželka rytíře Jindřicha staršího Materný z Květnic. Umřela r. 1570. „w ponděly po družebný neděli.“ I její hrob zdobi mramorový kámen. Jest na něm představena ležící na polštáři, u nohou jejích nalezá se erb wartemberšký s ještěrem.

Sem tam roztroušeny jsou náhrobky Wáclava z Adlaru († 1518.); Buriana Kasalického z Kastic, zemřelého r. 1598. i s paní svou Johankou z Wildensteinu a celou rodinou na mor, kteříž všickni tu pochowáni jsou; císařského rychtáře Jana Pachty z Rájova * († 12. Listopadu 1608.); cí. rychtáře Michala Salaye († 1673.) a norimberského odpadlíka P. Schmidera, který zde 2. Února 1698. co katolický farář zemřel. (Pokračování.)

D o p i s y.

Z M á l o w ó M r a d c e .

(Znamenitý povětrní úkaz.)

Dne 14. Července po půlčtvrté hodině zrátaná ukázala se ve zdejší krajině podivné znamení na obloze, jež od tut k východu ve tmavomodrému závoji bylo viděti. Zprvu objevil se ohnivý, wejcíty sloup (dle jiných koule), a nedlouho v tom tvaru trvaje, při mýrném tlaku, vzdálenému hřmění podobném, na zem padna za sebou klikatý bromblesk mžiknutím ponechal, přičemž podivuhodné jest, že tatéž klikatá čera zcela bílá byla a okolo deseti minut uprostřed tmavého závoje utkvělá zlehka se ztrácela. — Dne 16. t. m. došla nás zde zpráva, c. k. krajskému úřadu z Brounova zaslána, že několik minut před čtvrtou hodinou ráno na východní obloze ohnivý wzduchowid (meteor), od východu k západu se kloníci, se ukázal, jenž nad vesnicí Hejtmanovsi (Hauptmannsdorf) blíže města Brounova vybuchl, načež dvě neobyčejné rány, kažná dle podobné, slyšeti bylo. Obloha před výbuchem byla čistá; brzo ale ztemnila se tak, že celý okrsek newidánym šerem smutně se objevoval. V tom padl s nesmírným třeskem čtverhranný povětrní kámen nad zmíněnou vesnicí na mez u Töpperowa stavěni, asi 1200 kroků od Brounova vzdáleného. O desáté hodině při vyšetřování toho úkazu nalezli kámen (aerolith) ještě úplně teplý, kowewitý a 42 liber 6 lotů rakouské váhy téžký.

J. Šrútek.

Z téhož místa dne 17. Července.

Pane redaktore! Wmísí-li se do Vašich listů neprawda neb dokonce ukrídění, zajisté nebudete váhati přjmout i opravu neb odvolání. — We článku z Králew Hradce zaslánném a v čísle 84. Květů umístěném stojí mezi jiným, že se hrála činohra „Děwě z Marianowa“ dle Kratera od Žáka, i dokládá pan dopisovatel: „Bohužel nemohu se o celku chvalné zmínit. Páni hercové si poněkud nejapně počinili; Katinka lámalá češtinu, pan učitel by se úloze jako pan učitel byl měl lépe naučiti, Peřta Alexiewiče opouštěla pamět, a pána pod zemí nechali hezký nahlas mluviti; zkrátka, skoro žádný úloze věrně nedostál, takže četně shromážděné obecenstvo nespokejeně diwadio opouštělo.“

Žeby ona hra v celku chvalné zminky nezasluhova- wala, jest nespravedlivě pesuzováno; neboť diwadio zůstalo naplněno až ku konci, a jak mezi hrou tak i po skončené hře páni hosté všechno stavu spokojenost svou tleskáním na jeho dávali; kdo však před ukončením hry diwadio opustil, opustil je pouze pro horko, jenž zvláště na hořejších sedadlech nesnesitelné bylo. Že si páni ochotníci počinili nejapně, to patrná lež, neboť by zajisté obecenstvo onu nejapnost až ku konci hry nebylo sneslo; že Katinka lámalá češtinu, jest výrok utračný a nespravedlivý, jakož i žeby Peřta Alexiewiče byla opouštěla pamět; tento, jakož

* Potomkové jeho jsou hrabata. Některí z nich změnili poctivý český svůj predikát z Rájova na: von Mayhofen.

wízdy, i tenkráte úkolu svému úplně dostál. Co se týče pána pod zemí, žeby silně byl nahlas mluvil, tím více upírat se musí, an jednohlasně twrzeno jest, že právě při této hře pána pod zemí málo kdy slyšeti bylo; zkrátka: poněvadž obecenstvo až ku konci hry spokojeno bylo — a hráno bylo pouze z dobré vůle a ke cti oslavěného dne: tedy zaslouhuje welečné ochotnicko werejně díky, a to tím více, an čistý výnos přes 60 zl. stř. k dobročinnému oučelu, totiž na založení nemocnice pro chudé obětován byl. — Ostatně uvážiti sluší, že ochotníci jsou hercové ze cti, nikoli z chleba, a protož slušno, ne-li dobrou vůli schwáliti, raději e ní pomlčeti. *

Ku konci podotýkám, že ani to pravda není, že u nás obilní ceny spadly, jak p. referent — k praví.

Jan H. Pospíšil.

O nových knihách.

(Pokračování.)

Uprchlec w horách Jurských. Ze Z....e přeložila Wlastimila Růžičková. W Praze. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 144. Cena 20 kr. stř.

Nejdříve klobouky dolů! — dáma přichází, horlivá Češka a welebitelka všechno českého. „W naší krásné zemi české máme (prý) jistě všecko hezké“; — nu, dejž to Bůh! Rádi bychom to řekli také o našich překladech.

Welepowěstný spisovatel tohoto šwejcarského uprchlce je zajisté části našeho čtenářstva znám již podle jiných prací péra swého, které se u nás přeložily, a jiné části bude znám i podle těch prací, které se ještě nepřeložily. W jednom oboru nachází se mezi našimi překlady jeho Mrtvý host, Díra w rukávě, Tetinka Rozmarinová a více jiných výtvorů bujně wzlétající i laškující fantasie; w jiném oboru máme Zlatodol, Kořaleční mor a Mistra Jordana.

K prvnějším přibyl nyní také Uprchlec, a my ho se vši hostinnosti vítáme. Ano, zdař Bůh, statný Šwejcare! Ty nebetyčné, swobododeché hory domova swého u nás sice nenajdes; ale srdeče naše poskytnou ti tak laskavého otočiště, jako jsi měl u šlechetného Staffarda w Jurských horách. Není ani dost malé pochybnosti, Uprchlec nalezne dozajista hojných čtenářů a snad ještě více čtenářek. Wubec kdokoli se w jakémž jasnowidném zanícení panenské milosti, w blahostném tušení a nadpozemském rozplývání, w diwuplném souzvuku dvou srdci rád kechává — a kteříž mladé srdce by to nerádo činilo? — bude mítí w tomto čtení hojuou a lahodnou pastvu. Jednoho bude zajímati osnowa powídky, druhého duch w ní wanoucí nebo žívý tepot jejich žil, jímžto se všechny Z....owy práce wyznamenávají — a jiný bude zase w tom nějaký interes nalezati, že pochází překlad od dámy.

Dámy, wyjmijcie snad jedno, dvě jména, jsou w naší literatuře ještě jako bílé vlastovky; sem tam mihne se arci chvílemi ženské péro; ale obyčejně to bývá jen jako když se hvězda čistí: bylo tu swětýlko a již opět není. Každé nowé zjewení jména ženského na titulu knihy je tedy ještě zajímavější nežli wyskytnutí se jména mužského; je veliké wábidlo wzítí knihu do ruky, třebas byla pouhý překlad. I ten je měřítkem na zrůstajícím proudě naší národnosti a zajímavě je pozorovati, jak asi vše od té chvíle vystoupily, co W. Hekowá první své řádky na boží světlo vypravila, až po tu chvíli, co nám Česká Wcela mužné verše neznámé Weroniky Wlastislavy přinesla.

* S těmito slovy se redakce těchto listů docela srovnává i prosí spolu své vážené dopisovatele na budoucnost dle toho se spravovat. Red.

My nepatříme ani k těm, co knihy od ženských psané na hromadu snáší, aby pak na ní spisovatelku upálili; aniž se počítáme k oném, co radostí nad každým ženským řádkem hned do stropu skáčou; my si podle svého podomáckého rozumu raději myslíme, že se může duch boží v každé podobě zjewiti, a spisovatelské pero ženské je u nás na všechn způsob úkaz potěšitelný. Těšíme se při tom myšlenou, že to není pouhé modropunčoškování (abychme to řekli slovem anglické komedie), že to není pouhé bažení po slávě nebo po zisku — třebas i na tom z jednoho nebo z druhého nějaké pírko wiselo; — ale že je to opravdiwé puzení ducha, že je to veřejné přiblašování se k vlajícímu praporu národního smejšení, že je to nový přírůstek oněch duší, ježto mohou nejmocněji, nejčarowněji životem naším zatrásti a ducha našeho hned od kolébky tím ohněm rozplameniti, kterýz nás na věky k matce vlasti připoutá. Vitejte nám tedy na palouku našeho spisovnictví, outlé pěstitelky! — my smekáme klobouky. Místa máte dost; můžete hojných květin wysázet.

S Bohem! — Či máme ještě prohlížeti, jak se naší Wlastimile překlad powedl? — Nebyla to práce nejsnadnejší, měla-li se barvitost originalu šetrně podržeti a při tom i celá povídka do prawočeského roucha obliknouti. Z...uw sloh má muoho zvláštního, ačkoliv se to pro jeho lehkost mnichy ani nezdá. Wlastimila zastala svůj oukol dosti obratně. Ješ to dobrý počátek, a my jí přejeme mnoho štěsti k dalším pracím. —

Jdeme dál! — čeká na nás celá řada prací jednoho péra, a to zase ruského.

M. Góglola Zábavné spisy,

které již od lonského roku nákladem J. Pospíšila na světo vycházejí.

Gógl! — Jedna z nejprvnějších hvězd na obloze ruské literatury — jeden z nejhawnějších sloupů v budově ruské romantiky. Plody jeho, přeložené lonského roku jazykem francouzským, jsou již takto majestnosti celého vzdělaného světa a budou nyní také ozdobou v pokladní komnatě našich překladů. Ješ věru pěkná zásluha oněch pánu, jenžto se v převlékání téhoto pravoruských výtvorů do českého roucha pustili. Jak se nám zdá, wede celé podnikání p. Zap s p. Hawličkem.

Góglovo pero je jako čarodějný prut, jehož pomocí opravdiwý a ryzí život rozmanitého Ruska na papír se stěhuje — bez porušení původního rázu, bez umenšení barev. Góglův genius je jako dowádilý dibilík, kterýz si někdy s malým zrníčkem zlata, někdy též s kouskem pozlátka hraje a tak často je otáci a otáci, že se pokaždé jinak zaleskne a že na něm pořád něco nowého viděti. Presvědčme se o tom na prácech v českém překladu posud wydaných. (Pokračování.)

Cesta po Evropě.

Komu se líbí tuto cestu konati? Trvá jen asi pět čtvrti hodiny. — Po Evropě? — Ne jinák. — A čím to jde? Párou nebo větrem? — I uchověj! Člověk ji odbude sedě pod lupenatým krovem širokých kaštanů. — Není možná! — Jenom čtěte. Po pražských ulicích vyvěšuje se k tomu tištěné pozvání a nejde při tom (totiž při cestě a ne při tom vyvěšování) — nejde při tom ani o hlavu, ani o kapsu. Celé vyražení stojí dva groše dobrých peněz.

Ale nechme žertů! *Cesta po Evropě* nazývá se nejnowější skladba chvalně známého kapelního mistra Procházky, kteráž tuty dny u veliké míře pozornost i účastenství pražského obecenstwa wzbudila. Hudební sbor c. kr. 28. pěšího pluku ji provozuje po oblíbených veřejných za-

hradách a tákž jsme ji slyšeli minulou sobotu zase jednou w Kanálce. Hráli ji tuším již po páté a ještě se nahraulo posluchačů, že bychme mohli po básníkovi zwolati:

„Sad šíry nepojal těch hostí,
Sešlých se houfně ku slavnosti.“

P. skladatel jmenuje toto své dílo karakteristickým hudebním obrazem. Tak to alespoň stojí na oznámení, kterým se zve pokaždé k produkci. Kdybychme.... ale počkej, tu nám ještě něco napadá. Příležitost je tuze dobrá; nesmíme ji nechat minouti.

P. skladatel uznal za dobré i české pozvání vyvěsit, a dal si je tedy ukovat; prawíme schwalně ukovat, neboť z toho wypadlo: „rázodatný zwukoobraz“. Není-liž to jako ukováno? Člověk ještě slyší, jak ta kladiva padají. Prosíme wás, pánowé! kteří se podobným dílem obíráte, jenom se tak nenamáhejte, až byste se při tom potili! Takové náwěsti o musicse nebo jakékoli jiné oznámení, jakákolii cedule po nárožních domech — to nejsou žádné filosofické traktaty, aniž mají k tomu sloužit, aby snad w neobyčejných formulích ohebnost jazyka našeho dosvědčovaly. Čím jednodušeji a nehledaněji, tím srozumitelněji, tím líp. Wšak si nemusíte při tom ani dost málo zadat! Za tuze veliké namáhání utrácí si člověk ještě oušmeky, jakož se dělo i tomu rázodatnému obrazu. Sotva se wyskytl, wzalo si ho špičaté pero i v těchto listech na paškál, a že bylo jedenkráte už w humoru, muselo se také samé skladby, samého skladatele dotknouti. To je už tak w člověčí nátuře.

Aby ale náš milý p. Procházka viděl, že můžeme a chceme i smíme w českých listech také s povážením o jeho díle mluvit: tedy to čímžme bez všeho humoru, jen že se bojíme, aby z toho tak dlouhá litanie newypadla, jako je jeho skladba. My nemáme tak rozmazaných, ze všech koutů naší Ewropy důvtipně snešených zvuků po ruce, abychme mohli čtenáře na pět čtvrti hodiny opoutat; my neumíme ani mlátit (k tomu je pero trochu subtilné) ani wyzwánět (u nás se nic neděje, co by se před božím světem skryvalo) ani z kanonu střílet a jako parní stroj houkat nebo jako šampaňská fláška bouchat (jakž by zabloudil ten zvuk k českému spisovateli?) a také neumíme takové intrady dělat! Co umíme, to uděláme. (Dokončení.)

Pražský denník.

Těšíme se, že můžeme podat zprávu, že panna Cecille Soukupová, jedna z nejprvnějších okras české zpěvohry, kterou jsme se ztratit obávali, od divadelního ředitele pana Hoffmanna opět jest engagowána.

Kronika času.

* Apatykar Merseburg w Berlíně připravuje rumový éther, z něhož přimísením čistého lihu w okamžení prawý rum se stane.

* Liszt hraje w Caříhradě před sultánem, a obdržel od něho na uznání své výtečné hry skvostný turban a— otrokyni.

* W měsíci Květnu wyošlo we všech německých knižkupectvích dohromady 856 spisů.

* W Paříži ukazují opici, která hraje w šachy. Musí wšak mít po straně svého pána. Ostatně hraje prý velmi dobře, a s obzvláštní elegancí a pokojnosti. Šach králi oznamuje zvláštním vykřiknutím.

* Mehemet Ali dává w Egyptě všecky mumie vykopávat, a plátno, w něž jsou zavinuty, prodává do paříren.

Cislo 87.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletích třikrát za
týden, w ponterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(Výtrom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvířka.)

22. Července

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
pálelně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Pan Šimon, hned jak cizinec w komnatě se objevil, neodvrátil s něho oka, upřeně naň hledě brzo bledl, brzo barwila skoro zimničná pálá tvár jeho, jakési neblahé upomínky začaly se mihati w duši jeho, a cím více cizince pozoroval a cím dále tento mluvil, tím wětší podstaty nabývaly domněnky jeho, ačkoli se wšemožně snažil prawdiost jejich odpriti, sám k sobě neustále šeptaje: „Ne, ne, není to možná, to není možná!“ Ale když cizinec jméno Marie tak bolestným hlasem wywolal, tu se mu vtírala prawda mocně do mysli, a se zatajeným dechem, se skleným okem zíral na cizince, jehož další слова více jen jako hučení tónů nejistých slyšel.

Kdyby cizinec všechnu pozornost přítomných na sebe nebyl obrátil, byl by jistě pan Šimon jednáním swým nápadným se stal, ale ani Wiktorin ani Eliška nepozorovali, že mrákoty milovaného kmesta obstarají; Eliška sama se stala zamyslenou, ruku na oči položivsi zdála se o čemsi přemyšleti, co se jí w nejistých obrazích w paměti mihalo.

Najednou se pan Šimon wzchopil. „Pro milosrdenství boží!“ zwolal mocným hlasem, „toté—“ a beze smyslů skácel se na stolici zpět, a nežli mu kdo přispěti mohl, svezal se na kamennou podlahu. Těžce padla hlawa jeho na kameni, čerwený pruh, jenž podlahu zbarwil, swědčil, že starec krváci.

Wšech zraky obratily se s účastenstvím na toto místo, Eliška wrbla se k zemi nadzwedajíc hlawu milovaného děda, a Wiktorin wyzdwihl kmeta na stolici. Mnoho ruk bylo najednou ku pomoci, pánowé zapomněli na swůj zpor, obklopnujice se srdečným účasteustvím ode wšech waženého kmesta a wnučku jeho Elišku, která zsinalá ústa jeho líbajic nejsladšími jmény k životu ho zpět wolala. Nikdo si více newšimnul cizince, který, uslyšew hlas pana Šimona, se zachwěl a wyděšen zpět potácel, pak několik okamžení w největší bázliosti w onu stranu hledě choplil se oběma rukama za hlawu a se řwá-

ním diwokého byka ze swětnice wyběhl, brzo pak ze Sedlce zmizel.

Scholárové wyjewy těmito přestrašení utíkali za ním, a leknutí opanovalo městecko celé.

Wšeobecnému namáhání podařilo se, že pan Šimon, z mrákot procitnuw, konečně oči otewřel. Chwili wůkol hledě, jakoby cizince hledal, šeptal pak: „Byl to strašlivý sen! — A přece,“ zamyslil se, „přece to byla skutečnost, já ho viděl — hodina má se blíží!“ A rámě swé okolo sjíje wnučky swé owniuv hleděl dlouho w obličeji její. „Ano, jsou to tavy její,“ mluvil k sobě, „ubohé Marie a —“ i zamíčel se, jakoby na to ani mysliti nechtěl, neřekulito wyslowiti, „a také — jeho,“ doložil po chwili, a hlawu swou na rameno její skloniw trval we hlubokém mlčení.

Tázawě obraely se zraky všech na Wiktorina a od něho na sedleckého plebána, jenž ode dálka důvěrníkem páně Šimonovým jsa příčiny znati musel, proč slova šílençowa wažného kmesta tak hluboce dojala; že pan Šimon cizince znal, byl každý přesvědčen. Ale ti oba nepozorovali, že zraky všech na ně se obracejí, Wiktorin stál we hlubokém přemyšlení, bezpochyby že událost tuto s wyjewem ranním na cestě do Sedlce při pojmenování syna páně Šimonowa srownával. „Bylo by to možna?“ bylo jej slyšet šeptati.

Pohodiw hlawou obrátil se k panstwu pod oboji: „Nenadály a nešťastný wyjew tento“ pravil, „přetrhl zpor náš, a bylo tak lépe. Neb lépe jest, abyhom my, proti kterým jste pikle strojili, majice wás w moci swé, propustili wás swobodně, by wyjednána byla pře naše we weřejném zápasu na bojišti.“

Mezi těmito slowy se byl pan Šimon Wrchotický wzchopil, a jakoby žádná slabost přede chwilí tělo jeho k zemi nebyla skácela, stál tu welebný kmet před panstwem nad touto duševní silou žasnocím, co památník dálné minulosti, na němžto časové moc swou marně zkoušeji, co wěstitel časů budoucích; jinošským ohněm zplanulo opět oko jeho, a wše utichlo, i Wiktorin řečniti přestal, když rytířský kmet ruku pozdwíhl znamení takto dávaje, že sám slawa pronésti chce. „Pánowé!“ pravil k utra-

kwistum obrácen — „zrádně, s óuklady w srdeci jste se wetřeli mezi nás! Odejděte w pekoji; ale zde mějte moje wyzwání k boji!“ I hodil zwířeci rukawici před nohy pana Zwěřineckého. „Před lety, dokud ještě krew mladistwá w žilách mych vřela, bojował jsem často pro krále, swatou wiru swou a drahou vlast. Nyní na prahu věčnosti mě powinnost k témuž cíli wolá, a Šimon Wrchotický, ačkoli kmet již, obětuje milerád poslední krůpej krwe swé pro krále, jenžto vlast naši welikou učinil před jinými, a pro wiru, která mě až potud we všech pohromách života silila a w níž věčného spasení najít dousám. Deus mihi auctor sit!“

„Et benedictum nomen ejus in æternum!“ se-pial nábožný farár sedlecký ruce, oči zbožně wzhůru obrátiw.

„Amen!“ zwolali jednohlasně pánowé katoličtí. Pan Zwěřinecký se nyní sehnul, a rukawici zdwihiuw zawésil ji na skwostný řemen, na němž meč jeho wisel. „My přijímáme wyzwání pana Wrchotického, jménem šlechty katolické pronešené,“ pravil — „i uznáwáme welkomyslnost panstva katolického, že nás propustili bez boje, ačkoli wyznati musim, že bratři kalicha nikdy se nelekali obnažených mečů. — Než co mám říci o tomto nowém zporu strany naši se stranou waší?“ pokračoval na oku lhostejně dále, ale slowa jeho zněla důrazně a welmi dojimawě. „Wy chcete hájiti Rudolfa? — Nuž dobré — i my stáli wěrně při něm a byli jsme mu ná-pomocni we práci jeho o zvelebowán̄ umění a wěd w národě našem. Ale vladař má wětší powinnosti, než aby se obiral wýhradně prácfemi učenými. Rudolf seděl jen u kotliku w laboratorium swém, čekaje, brzo-li se mu wywaří tinktura zlata a woda života; anebo stával u horoskopu pozorujíc běh těles nebeských, a weslo vlády spočívalo w neschopných rukou milostníků jeho oulisných, libowládných, o swýj pouze prospěch dbajicích. Co a jak se wšechno dělo, je wám tak powědomo jako nám, tak že země uherská a rakouská, již omrzlé nad touto vládou, stínu se podobajíci a přece tak libowolnou a časem i ukrutnou, vládu mocnějším rukoum Matyášovým swěrily. Ale i tehdáž ještě stáli jsme při Rudolfowi proti bratru jeho, jenž ho i koruny české zbawiti chtěl, nežadajice ničeho od něho, než co práwo a sprawedlnost swatá nám uděliti již dávno welela; my žádali pouze, aby práwa naše byla chráněna a nikoli menšena a potlačowána, abychom swobodně wyznávati směli wiru swou, od sněmu církveního schwálenou, jakž král sám nám za práwo učiniti na swaté ewangelium byl přisáhal, byw opásán mečem swatého Wacława. I wydal majestát swůj, a my se těšili, že odstraněny jsou wšeliké záwady a přičiny k půtkám. Ale tujste wy, pánowé, anebo wůdcové waší strany srotili se proti nám, nabádajice w malicherném skoumání pohřízeného krále, aby daný swůj majestát zrušil, slwo swé královské w bláto

šlapal a po druhé k wúli wám se stal křiwopřisežným. On k tomu swoluje, vlastně již swolil; ale i my nelenili. — Co chcete tedy? nač žalujete? — Wy jste prwní proti nám strojili pikle, ouskočně nás zaskočili chtice — a nás winite ze zradы, že jsme stejnou zbraní opřeli se wám? — Waše wina to!“ zwolal prudejci, „a proto přijímáme wyzwání waše, ačkoli zapříti nemohu, že mi líto krwe, která marně snad poteče. — Pane Šáhowický,“ obrátil se k tomuto, „diwim se činnosti waší, že již víte, co se wčera na tři míle wzdálí stalo; ale jakkoli jste nás dobře pozoroval — jakými cestami a prostredky jste k tajnostem našim se probral, netřeba zde skoumati — prawim, jakkoli wám skoro wšechny kroky naše zjewny jsou, přece wám ušel posel wznešeného hraběte Thurna dnes w noci od Prahy wyslaný a zprawy jeho. Slyšte, pánowé!“ wywolal mocně. „Král Rudolf složil korunu českou w ruce bratra swého Matyáše, dosawádñího vladaře říši uherských a rakouských.“

Návěstím tímto omráčeni hleděli pánowé katoličtí w němém úžasu na zwéstowatele zprawy ne-očekáwané.

„To je lež!“ zwolal Wiktorin prudec, prwní se zpamatowaw.

Pan Šimon zamysliw se kroutil nedůvěřliwě hlauou.

„Kdo mě winí ze lži?“ tázal se Zwěřinecký prudec pokroči w prawice jeho spočinula na rukověti meče jeho; weliké hnuti se strhlo mezi panstwem.

„Ustaňte, pánowé!“ wstoupil pan Šimon mezi ně. „Prawdě nepodobno se mi zdá, aby Jeho Milost jasný král Rudolf slawné koruny české se odřekl, aniž by dřiwe byl zkoušel, zdali prsa jeho wěrných nebudou chránicim walem trůnu jeho. — Pročež bud odložen wšeliký zpor, až se wráti posel z Prahy, jehož na wyzwědění prawdy ze středu našeho odešleme. Je-li tomu tak, jak Jeho Urozenost pan Zwěřinecký prawi — pak, arciť pak je powinnosti naší, býti poslušnými tomu, kterého Jeho Milost královská za nástupce swého wywoliti ráčila.“

Pochvalný šepot nad návrhem tímto ozval se po sini, a pan Zwěřinecký, hlauu na srozuměni s návrhem tímto skloniw, přistoupil k panu Šimonowi. „Ctihoný kmete rytírsky!“ pravil s welikou wážností — „znowa se okázala wěhlasná obezřetnost waše, a zdali wám na úctě stavu a bratrů kalicha záleženo, mějtež wědomi, že jí w uplné míře požíváte. We jménu přatel swých přijímám návrh Waší Urozenosti, a do té doby budu chowati známkou wyzwání waše“ okázal na rukawici, „co památku rytíře českého, který co jediný snad památník dávné minulosti u prostřed prostopášnosti a ouskočnosti stoe co prawy šlechtic wždy jen cestou sprawedlnosti kráčel, čině za práwo každému, aniž dřiwe wyznáni wiry jeho od něho žádaje. Bohdejž by aspoň

wětší část našinců rownala se Šimonu Wrchotickému, a česká země sloula by zaslibenou zemí miláčků božích!“

Tak prawiw a dworně, jak wěk tehdejší požadoval, prw před panem Šimonem, pak celé společnosti se ukloniw odebral se s přátely swými ze síně. —

Přičiněním purkmistra a konšelů sedleckých, bywšich swědků přátelského narownání obou stran panstva, propustili Sedleckí družinu i koňstwo pánů pod oboji, a jen temné newrlé hučení a jizliwé zraky jejich okazovaly odjízdějicim, jak nemilými hostmi Sedleckým byli. (Pokračování.)

D o p i s y. z Králové Hradce.

Dne 14. Čerwence držela se v biskupském semináři zkouška z theoretického a praktického náwodu wyučování a wychowávání hluchoněmých, kterýž se wel. p. drem. Leopoldem Kotrbelcem pánum bohoslowcům čtvrtého roku a na učitelství se připravujícím na zdejší blawní škole týdně dwakrát přednáší. Aby však tyto přednášky bez prospěchu nebyly, wyučuje (w češtině) nadřečený pan profesor priwátně sedmiletou hluchoněmou diwku, Anéžku, dceru krupaře Wáclava Swatoše w Tyništi, aby tím způsobem páni posluchači přiležitost měli, při theorii hned prakticky se zkoušet. — Jest se wěru čemu diwiti, jak nesmírné schopnosti to děcko při zkoušce na jeho dalo. Ona se wyznamenala nejen obratnosti, ale i obzvláštní (pokud od dítěte sedmiletého žádat lze) stručnosti we mluvení a pozorování ust mluvících, rozuměla netoliko jednotlivým hláskám, nýbrž i celým slowům a sadám na ustech formovaným — ovšem s málo wýminkami, čemuž není se diwiti, an 28 pánu bohoslowců, jeden za druhým od 8 hodin až skoro do poledne w mluvení ji skoumalo; neboť není snađno, wšelikým více méně sobě nestejným formám ust jak náleží vyhowěti. Můžeme se ale tou naději kojiti, že mnoholeté cvičení we mluvě a w pozorování vyřčených slow na náležité formovaných ustech diwku — teprv něco přes rok cvičenou — velmi zdokonalí. Zvláště nás těšilo viděti a slyšeti, kterak bez bázni a srdučně si počinala, byvši tázana na všechni ji známé wěci. I jmenovala oudy těla, wseliké druhy šatstva, částky stawení, úpravy a nabytek w domě, stoliwo a nádobí, wseliké pokrmy a nápoje, nejpotřebnejší nástroje, známé osoby atd. tak srozumitelně, že nebylo třeba více mysliti nežli slyšeti, ač za příčinou mála času a cvičení neobratnost jazyka poněkud jí překáží. Na to jmenovala mnohá přídavná jména, a co nejjazajmavějšího bylo, zvláště ostrotu swé soudnosti na jeho dala, znajíc se wýborně na trefné spojování daných slow přídavných se samostatnými a naopak. I wěděla též podobu, barvu, chuf a j. wselikých wěci netoliko oustně ale i písemně wyjádřiti, a že nikoli mechanicky se neuči, oswědčila tím, že, jakmile kdo nenáležité přídavné se slovem samostatným schwalně spojil, ona hlawou nad tím wrtěla a bez dlouhých rozpaků náležitým slowem opravila. Osobná a přivlastňovací místojména spojovala s daným predikátem wýborně; tak n. p. na otázku: Kdo je hluchý? odwětila: Já jsem hluchá, ty (wy ani nezná) nejsi hluchý. I we slowesích se zkoušela, dawši w kratických sadách, kde toliko *býti* a *mít* slowesem sloulo, trefně odpovědi. Anž neopominala početným uměním se pochlubiti, nejprvě číslovala až přes sto, a na důkaz, že pod číslem náležitou cenu wyrozumívá, dělala na tabuli tolik čárek, co jich číslo do sebe obsahovalo; skládaná čísla dělila na sta, desítky a jednotky, ku konci sečítala a odtahowala. Zkoušku

uzavřela čtení ze slabikáře, a tázal-li se kdo, co čtené slovo znamená, hned ukázala na wěci jím naznačené.

Nemohu opominouti, něco chvalného podotknouti o téže zkoušce lonského roku též w semináři, kde u přítomnosti Jebo Excellencí našeho nejdůstojnějšího pana biskupa královský p. kaplan Josef Kollauf se swými hluchoněmými chowanci zvláště se wyznamenal a tím patrný důkaz podal, že otcovské pečování jeho o ubohé dítky neunaviteľné jest. — Pročež díky Wám za blahé působení we jménu všech lidumilů a zvláště oněch nešťastných dítěk! Kéž by se jich více nalezlo, kteří by waše šlépěje následovati chtěli!

J. Šrutek.

Ze Mníšku.

Sotva jedna rána, ohněm zde nedávno způsobená, se hojiti začiná, již opět druhá podobná naše městečko navštívila. Dne 16. b. m. odpoledne po čtvrté hodině vypluknul we winopalně oheň, který w kratinké době celé pořadí stavěb naproti hostinci „u české koruny“ zachwátil. Parné počasi, jakož i nové práve naplnění senníků zmnožily to náramně prudké a rychlé šíření se plamene. Jenom největšímu namáhání (při čemž i velké přičinlosti a ochotnosti dobríšských, knínských a sloupských našich sousedů veřejně děkováno budiž) podařilo se, zastavit požár právě při místě, odkud by jinak při hustosti stavěb proti ohni nepewných byla největší část Mníšku popelem lehla, což by se i bylo stalo, kdyby byl oheň w noci vypluknul. Truchlivé postavy, z nichž některé právě na rolnické práci jsoucí téměř pouze holý život zachránily, obcházejí spáleniště, bědujice nad svým nestéstím po víceleté neurodě tím větším, a skládajice důvěru w pomoc boží i slitování dobrých lidí. —ch-

Slowanské zprávy.

* Dne 9. Čerwence na rowině Rákoši u Pešti byly dostihy drženy, w nichž krásné koně maďarských šlechticů veliké chwály a slávy dosli. S posledním dostihem bylo spojeno skákání přes čtyry plůtky; vítěze čekala náhrada skvostná — zlatý koſík za sto dukátů. Wýminka ale byla, že dle pravidla „Tres faciunt collegium“ tři jezdci nejméně k tomu činu najití se musí. Newyskytli se tu pak než dva, hrabě Andráši a pacholek knižete Esterhazyho; a w té nesnázi můslel wozka Slowák pomoci, který wypřáhnuw z wozu starého bělouše, s cvičenými koňmi a jezdci w závod se pustil při nesmírném chechtu tisíců diwáků. Tři překážky ode všech tří jezdců byly rádně přeskočeny, při čtvrté pak, an Slowák pozadu byl zůstal, nejdříve kůň Esterhazyho před plůtkem s cestu se ušinul, za ním kůň Andrašího podobně se odvrátil, a Slowák se svou herkou sám úlohu rádně vykonal; načež ohromné „Eljen!“ vítěze pozdravilo. To však byla celá náhrada, kterou ubohý Slowák destal. Maďarská šlechta poradiwši se chwili Andrašimu zlatý koſík udělila; a Slowáku se wedlo jako Slowákum w Uhrách vůbec. — Zpráwu tu z chorwatských národních nowin jsme čerpali; kéž by nás některý víry hodný dopisovatel ze lži káral a uherský rozsudek ospravednil! —Programm čili wýkaz těch dostihů byl tištěn německy; aby pak národnost maďarská tím se neurazila, připojeno bylo poznámení, že program z maďarčiny přeložen jest, ač původní maďarský wýkaz nikdo newiděl!

* Srbské pešťanské nowiny o letošním — dá-li Pán bůh jižjiž minulém — hladu vypravujice užitečnou stranu té bídě okazají. Nežli zlého, na světě, by při tom co dobrého nebylo; alespoň nauka a zkušenost a moudrost ač draze koupená. Kdo dříve myslil, že musí mít každý rok nowé šaty, porozuměl že w starých také může chodit. Ledakdo míní, že jenom bílý chléb snáší, a hle! černý mu

přece neškodil. Kdo pro své hospodářství tři, čtyry libry masa kupovával, wystačí s polovinou. Kdo se domníval, že rozšířením bramborů hladu a nouzi po všecky věky konec učiněn jest, přesvědčil se, že každé blaho pozemské jest nejisté a nestálé, že člověk se v bezpečnosti ukolébatí nesmí a nemůže.

M. F.

Literatura ilírská.

Zabave za děcu. Prevod z ruskoga od Gavriilla Popovića, archimandrita &c. Izdalo družtvu srbské slouvesnosti. U Beogradu 1847. (Cyrilinou tištěné, v 12. str. 99.)

Čujte, čujte, kaj žganje dela! Prigoda žalostna ino vesela za Slovence. (Slyste, slyste, co kořalka dělá! Příběh žalostný a veselý pro Slovence.) W Celowci u J. Leona. Cena 18 kr. str.

O nových knihách.

(Pokračování.)

Taras Bulba. Obraz starého Kozáctva na Ukrajině. Podlé posledního, znamenitě rozmnoženého vydání přeložil K. Wl. Zap.

Tak čteme na prvním listu samé knížky; na obálce stojí *powěst kozácká*. Kdyby chtěl ale člověk tuto práci podle formy obyčejných pověstí měřiti, tedy by věru nevěděl, jak s ní zatočit, a ledva by se mu nějaká míra k ní hodila. Ale to nic neškodi. Z esthetických paragrafů newykroužilo se ještě žádné umělecké dílo, ale naopak vyseoustružilo se z uměleckých výtvorů hodně mnoho esthetických paragrafů, a dokud lidský duch své původní twořivosti neztratí, budou se muset pořáde příbrádky wšelijak přistřihovati, do kterých suchopárná kritika tak ráda každý útvar ducha vtěsnává, a kdyby mu měla všechny kosti přelomit.

Nech je tedy *Taras Bulba powěst kozácká* nebo *obraz starého Kozáctva*: to nerozhodne cenu dila samého, jenž zůstane vždy znamenitým úkazem v ruské beletristice, velikým, vážným dubem na mezníku mezi prosou a poesií, lesknoucím se krví zapadajícího slunce, ohnivou malbou pohyblivého, newazaného života, plnou rozmanitých různých figur a celých kup dobrodruhů, že oko ani newí, na čem dříve utkwěti. O vnitřní osnovu celého dila a dokonalé, pevné spojení všech částek se tu blavně nejedná, i nestawi se tu tak dalece příčina v popředí jako spíše uásledek — a to vši silou plastiky. Uchvaceni živým proudem dějů zrowna před očima se nám rozvinujících upínáme zraky jenom na to, co se proudí, aniž pátráme, z jakého pramene se to neb ono říne. Na tento „Obraz starého Kozáctva“ musíme bezdéký jinou míru přiložiti, nežli na obyčejnou povídku.

Našemu čtenářstwu je známá již z prvního překladu, který p. Zap před několika lety ve Květech podal; zbytečně byly by tedy slova, jimiž bychom zřetel jeho na toto výtečné dílo teprva obrazeti chtěli. A rozbitá oceňování nehodláme psati; to by překročilo meze tohoto článek, kdybychom se měli u každé pěkné sceny jen dost málo zdržeti. (Pokračování.)

Cesta po Evropě.

(Dokončení.) Kdybychme..... ta jsme konečně zase tam, kde jsme z hudební zprávy skok do příštěho rozjímania učinili — kdybychme si chtěli na chladnokrevného kritika zahrát, mohli bychom arci říct, že není tato „Cesta po Evropě“ žádný původní, z hubokého pramene obrazlosti na denní světlo vynešený, umělecký výtvor, ale

že je to pouhá směsice rozmanitých známých melodií, řada hudebních zlomků, veliké quodlibet. Ale skladatel to také za nic jiného newydává a má při tom přece dvojí zásluhu. Zajedno wywolil k wywedení svého záměru velmi přiměřené, ovšem také pohodlné prostředky, neboť k ráznemu, okamžitému naznačení rozličných krajin nebo národů nemůže nic trefnější sloužit jako zpěv a tanec nebo hudba domácí; za druhé spojil a provedl však také tyto jednotlivé zlomky, tuto řadu těch nejstraktejších melodií velmi pěkným, uměleckým, často překvapujícím způsobem.

Jak trefně wůbec Procházka z národních písni kořistit a je hudebně zpracovávatí umí, okázal nám již před lety, když k našim prvním bálium (slavné paměti!) ty nejlahodnejší tance skládal. Podobným způsobem použil i při tom díle melodií skoro celé Evropy, a že v tomto ohledu dílo nad míru zajímavé wyvedl, snadno již dle toho poznati, že každé jeho provozování posluchačovu pozornost od první až do poslední noty opoutá. A to je nějakých not! Jen pomysleme:

Pocestný se časně ráno probouzí, loučí se s milenkou, postillion troubí a již to jede z Čech do Vídni, přes Štýrsko do Šwejcar, do Italie, do Francouz a do Španěl, přes moře v brozne bouři do Angličan, pak do Rus, přes Polsko do Uher, a po železné dráze nazpět do vlasti, kde se pak svatební radovalky drží. A to všecko wymalováno notami! To je arci veliká bohatost materiálu — a p. skladatel ho také obratně použil. Některé částky jsou zvláště velmi pilně i důmyslně pracovány, na př. pomeškání ve Vídni nebo plavba po moři; někdy ale, abychme upřímně řekli, použil zvuků, arci v přírodě slychaných, ale rytmus hlasům hudebním poněkud se přičicích, a (zvláště proto, že tyto hračky od jistého dílu obecenstva s velkým zalíbením přijaty byly) jeť se co strachovati, aby p. skladatel přistě — bude-li zas něco podobného psati — daleko přes míru neshál, jakož nyni už věru newíme, čeho by ještě použiti mohl, aby docílit effektu. Owšem — duch lidský je všechně vymysliwý a twořivý; kdož tedy ví, jakými silami p. Procházka budoucně své posluchače uchvatí?

Děj se jak děj, my mu přejeme u našeho obecenstva tak šťastného wýsledku, jakéhož swou „Cestou po Evropě“ docílil. *Onať se všeobecne libi*, a jeť také opravdu mezi tím množstvím wšelijakých walčíků i newalčíků, jimižto nás hudební sbory na veřejných místech obyčejně napájejí, jako u prostřed pouště libě páchnoucí hájek, w pěnžto si člověk rád tu nějakou hodinku pohoví. J. K. T.

S m ě s.

Hrabě Jan Spork. Pilný přispívatele do těchto listů, pan M. F., sdělil nedávno o generálovi hraběti Janovi Sporkovi několik zajímavých zpráv. K doplnění podáváme tuto jednu anekdotu, v ústech lidu zachovanou. W jedné bitvě s Turky, w které vítězem zůstal, vlastnoručně zabil nepřátelského wůdce, jedinou silnou ranou pádného meče svého hlawu mu srazil, nad čímž Turci uleknutí na euček se dali. We zprávě, kterou o tom císaři w několika řádkách zaslal, zmínil se též o svém hrdinském kuse, a sice w do-ušce následujicimi českými rýmy:

„A já, Jan hrabě ze Špurka,
Zabil jsem jednoho Turka.“

Císař usmál se té wesele závěrce witané jemu vítězné zprávy a odpovědi udátnému wůdci témito slovy: „Když jsi zabil Turka, tedy si ho nech a přijmi ho do svého erbu.“ Taková jest pověst o darecké hlawě, která se nachází w erbu hrabat Šporků. F. z B.

Číslo 88.

14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ HÁBOWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 v druhém poschodi přes dvár).

24. Čerwence

1847.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

z.

Asi po půl hodině wyjížděl také pan Šimon Wrchošický we průvodu celé šlechty katolické ze Sedlce.

Ubledlá jeho twář swědčila o přestálém boji duševním, jehožto známky w srdeci jeho posud nevyhynuly. Bolestné to musely být rány, jenž tolik na panu Šimonovi dowedly, že časem hlawu smutně k zemi klonil, oko jeho se zatípytiло slzou a z prsou wywijely se temné wzdechy. Ale přece jel pevně na koni, a kdykoli se ku společnosti obrátil, bylo oko jeho pevné, a když mluvil, byl hlas jeho jasný, známky to náramného jeho duševního namáhání. — Eliška, po boku jeho jedoucí, pozorovala každou proměnu na twáři jeho, a upřímný bol ji zářil z oka, kdykoli je k milowanému dědu obrátila.

Na náměstí sedleckém byli ovšem všichni obyvatelé shromážděni, ale již nepanoval takový pořádek jako při vjezdu jeho a jak to byvalo jindy. Lid, zpraven o všem, co se we školní síní bylo událo, tlačil se okolo pana Šimona, s toužebností očekávaje, zdali milovaný protektor školy sedlecké cosi blížšího o věci této u věřejnosti pronese.

Pan Šimon wšak, popojeda několik kroků a nyní teprva nepořádek zde panující zpozorowaw, obrátil se s přísnou twáří k purkmistru sedleckému, jenž mu s konsely a czechownimi staršimi po boku krácel, obyčejný gleit, co důkaz obzwlaštní úcty pro jeho osobu, až za městečko dáti mu hodlaje.

„Slowutný a wzacně opatrny pane!“ prawil pan Šimon koně swého zastawiw, „obyčej býval w městečku tomto, že kdykoli slawnost školní, což je slawnost pro celé okolí znamenitá, skončena byla a urození i učení hosté, jakož i příznivcowé a dobrodincové školní s městečkem se loučili, welebný hlahol zwonu je doprovázel, a dobré-li se pamatuji, stáli též počestní pořádkové pod swými práropy po obou stranách cesty až k walům. Což to dnes? snad poważujete již slawnost školní za méně důležitou, a hostů wám sobě již wážiti netřeba, že se

neblahé rozmišky strhly mezi královskými bratry o korunu českou?“

Nikdy ještě neslyšeli Sedleckí podobnou důtku tak přísně pronešenou od pana Šimona, a purkmistr i konselé se nemalo ulekli, ano i sám welebný plebán, jenž právě přistoupil, chtěje s příznivcem a přitelem svým se rozloučiti, nad témoto slowy se pozarazil.

„Hostis vicinus urbi maximum timorem incutit,“ * ozval se hlas od zadu, a šewcowský starší, mistr Ambrož, pokročil ku předu.

„Mistr Ambrož!“ prawil pan Šimon, hlawou na pozdrawení k nemalé radosti šewcowského staršího skloně. „Prawda, prawda,“ zamyslil se, „in summo periculo res nostrae sunt, et undique pericula impendent nobis. ** Ale!“ pozvedl opět hlawu, „má se nepřítel chlubiti, že sotva se okázaw strachy a bázni naplnil celé město, tak že silní mužové se tráslí a potratili hlaw svých?“

„Mýliš se, domine nobilis,“ odpíral mistr Ambrož, jenž, jak nyní vidno, rád s panem Šimonem latinsky sobě pohovořil a takto proti swé zásadě, neblýskati se uměním svým, hrubě se prohrešoval. „Waše Milost je na omylu. Sedleckí si mnoho z pana Zwěrineckého a pohrůžek jeho nedělají, tak že jsme co dělat měli, abyhom je k tomu přemluwili, by se do panských hádek nepletli, ačkoli hned projewiti musí, že bychom stáli jeden za druhého a wérně pomáhali pánum katolickým, kdyby nás nebo příznivce naše páni kališnici k tanci wyzwali; zahudli bychom jim dle naší noty.“

„Tak dobře, mistre Ambroži!“ chwánil pan Šimon. „Čeho se tedy lekáte? unde tanta animorum perturbatio ***?“

„Urozený pan Šimon Wrchoticky“ odpověděl mistr Ambrož rozpáčitě, „uděluje dobrodiní na wše strany, nikdy si toho newšimaje, zdali má díky za to čili nic; i Sedleckí jsou mu welice k díkum za-

* Blízký nepřítel nahání městu přeweliké strachy.

** W nejwětším nebezpečí se nacházíme, a odewšad na nás se nebezpečí valí.

*** Odkud tento myslí zmatek?

wázání, pročež nerač Waše Milost za zlé jim to pokládati, že pobromou Waši Milosti polekáni obyčejných obřadů zanedbali.“

Na okamžik se zarděly twáře panu Šimonu, a jelikož právě zwony zawznely, popojel, ani odpovědi nedaje, ku předu; i byl tak v myšlenkách pobřízen, že ani neděkował, jako druhdy činíval, na uctivé pozdrawování Sedleckých. Patrnoi, že události dnešni i obrowskou silu ducha jeho sklátily, neb připamatování mistra Ambrože na wýjew we škole tolik na něm dowedlo, že i sám obyčejné obřady zanedbal. Za to wšak se Eliška klonila w prawo i w lewo, a weškeré panstvo příkladu jejího následovalo, ano kdykoli wážnejší soused čepici swou před nimi smeknul, wláli mu na wzájemné pozdrawení opeřené biryty anebo špičaté klobouky se zlatými přeskami wstric, což i oni mladi šlechticové, jenž se zrána před radnicí tak nešlechticky chowali, činiti neopomijeli.

Mladý pan Diwišowský popohnaw koně octnul se brzo po boku mistra Ambrože. „Pax nobiscum (pokoj s námi)!“ pravil wesele, „říká wotický bratr Františkán, kdykoli s wakem na zádech do siného pro alimentaci kláštera wstupuje. Pax nobiscum tedy, milíře Ambroži! a strhne-li se cos oprawdiwého, najdete mě jistě s mou chasou na některém místě walù sedleckých, a proto ještě jednou pax nobiscum!“

„Pax nobiscum et vobiscum, urozený pane Diwišowský!“ zwolal mistr Ambrož, podané mu pravice jinochovy vřele se uchopiw. „Já wěděl, že ta naše šlechta přec jen má srdce na prawém místě. — No, urozený pane! abyste nesoudil kriwě o počestném sousedu sedleckém, že mu smíření jeho od srdce nejde, wěztež, já wymážu wáš dluh w mému rejstříku, ano pošlu wám darem pár nowých bot, za něž by se ani naš slawny ochrance a welitel pan Wok Rožmberk Jeho Milost styděti nemusel.“

„A já wám slibuji, mistře!“ odpověděl Diwišowský, „že wás wyplatím až do halíre, jak mile z některého kališnického hradu dost fedruňku nabudu a moje penězitě záležitosti lepsi krtalt na sebe wezmou.“ A klobouk na pozdrawení smeknuw otočil koně swého, s weselou twáří k druhům swým klusaje.

I došel průvod až k walùm sedleckým, kde se pan Šimon zastavil, zraky swé po walech blouditi nechaje.

„Jak wám powídám, slowutní pánowé!“ obrátil se pak k purkmistru a konšelům sedleckým, jenž u walù se zastawice biryty swé smekali. „Na každý pád se přichystejte, jakoby válka jista byla a nepřítel přede dverma. Kdo moudry, opatři se záhy! Kde jsou waly porouchány, rychle opravte; jak doufám, bude wám šlechta nápomocna, nebo nyní nám twrze naše malého bezpečí popřejí, a protož se wšickni zawazujeme k obraně wašeho městečka. — Tamto widím násypy přiliš mělké, na slabších místech narázejte koly, také dobré když některé do země

skryjete a je prstí jen lehce přikryjete, nepřítel outokem ženouci přes ně padá, a nežli se dostane k walùm, je síla jeho napoło zlomena. Jak se to díti má, obraťte se tuto na urozeného pána Wiktorina Šánovického, který již dnes tolik obezřelosti, tolik péče o blaho obecné okázel, že byste nejlíp učinili, kdybyste jej zwolili za swého hejtmana, neb já starec wetchých oudů již jen radou přispěti mohu. Pan Wiktorin Šánovický ale zasluhuje důwěru w plné míře, neb jsem se dnes o něm přeswědčil, že pod nowotou zewnitřku jeho staré české srdce bije, a protož i já swý lid pod zprávu jeho odewzdám.“

Rudá zář barwila při těchto slowech lice Wiktorinovy, witézným okem pohleděl wůkol, pak spočinul zrak jeho na Elišce, s takowou důwěrou, s takowým leskem naděje, jakoby duši swou w pohled ten byl wlil; Eliška obrátila jen mžiknutím zraky swé na Wiktorina, pak je sklopila, jen čerwánky na twáři její planouci a dmutí ñader jejich wěstily o wnitřním hnuti jejím.

Milerádi uposlechnem rady Waší Milosti,“ prosil se purkmistr, „nebo lepším rukoum nežli urozeného pána Šánovického sotva bychom se swěřili mohli, pakli jen on obtížný a nebezpečný tento úrad ná se přijme.“

„Ačkoli by snad bylo obezřejších a statečnejších wůdců mezi panstvem zde přítomným,“ prohlásil se Wiktorin, „přijímám přece wdečně čestný tento úrad milého mi městečka, pakli pan Wrchotický swou radou mi nápomocen bude.“

„Nuže, to je w pořádku!“ pravil pan Šimon. „O ostatni se uradíme při dnešní hostině na Wrchoticích, kam wás, počestní pánowé, s mistry učenými zwu, neb nemám za dobré, aby dnešní slawnost nemilými událostmi jaké ujmy trpěla.“

A rukou na rozloučenou pohodiv pustil koně we cwál a pádil s četnou společností k Wrchoticům.

Pozváním pana Šimona poctění konšelové a cechovní starší dělali hluboké poklony a házeli biryty wětrem, i když již poslední sluha w chomáčích prachu byl zmizel, což mistra Ambrože k nemalé zlosti popudilo, přezdívajícího hlawám obce tichoslapků a přirownávajícího je k „muskám“ Římanů*.

Pan Šimon, čím více k Wrchoticům se blížil, tím více mínil chwat swýj, oko jeho těkalo bezsmyslně po krajině, pak zcela w myšlenky se po hrouži wypustil uzdu z ruky, a jen krokem se brala společnost dále, howořic mezi sebou o podivuhodných zprávách, přemítajíc na mysli možnost i ne možnost postoupení vlády Rudolfa bratu, swému Matyáši. Mladší ale šlechta měla wšechno za podvod kališníků, i těšila se na počátek bojů, bojů domácích, jak mile se pan Dědkowský, nejrychlejší

* Římané nazývali nepozvaného dotíráváho břichopáska: musca! Tolik co muška, jenž wšady dotírává přiletuje.

jezdec w okoli, jehož byli hned do Prahy na zwédy odeslali, ze swé cesty wráti.

Tu se přiblížili k Wrchoticum, kde pan Šimon z přemýšlení svého mocně se prodrav dlani si obličeji přejel. „Ne beze zkoušky má být skončena žiwota mého pouť — on, on to byl!“ šeptal třesoucíma se rtoma. „A já? — vité jam pene me tædet! kyz brzo mè powola Pán!“

A hluboké wzdechnutí mu wanulo přese rty, pak hlawou potresa, jakoby všechny obtíže, všechny chmurné myslénky setrasti chtěl, obrátil se ke společnosti opět s tak tichou twáří, jakoby nic bylo nekalilo mír duše jeho. A ještě jednou veškeré panstvo k sobě na pohostinu pozvaw wjel opět cwálem do dwora, a s hlukem se přihnala ostatní společnost za ním.

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Právě chtěli jsme chrám opustit, an mi napadlo, že se tu má nacházet i památník zemřelého r. 1690. kolinského konšela Martina Pecondesa, který co student na učení pražském r. 1648. staré a nowé město proti Šwédům bránit pomáhal. Wrátili jsme se tedy, abychom jej hledali. Mezi těmi vyšlapanými, na mnoze porouchanými a nečitelnými náhrobníky bylo ovšem těžko jej najetí. Šťastná náhoda ukázala nán w kapli čtrnácti pomocníků svršek starého památníku mezi rozličným hamparatím. Blíže, jej ohledajice spatřili jsme na něm staré, gothicke písmo. Jíž jsme neměli pokoje. Stará lawice, která tu asi mnoho let nepohnutě stála, i jiné náradí, kámen zakrywající, bylo bez prodlení odstraněno. W malo minutách ležel před námi prost a očistěn. Jaké radostné překwapaní! když jsme w kamenu tom, posud od nikoho nepovšimnutém,alezli památník jednoho z nejproslavenějších pro udatnost rytířů českých, pana Jana Kolowrata ze Žehrowic, příteli a soudruhu Lwa z Rožmitála; téhož Kolowrata, jehož sobě wázili Angličan, Frank i Portuges, na nějž závistivě pohlížel Němec, před nímž trášlo se burgundské rytířstvo, který i hrdeň Španěla podivením naplnil a jehož prsa více mocných vladari rádové a řetězy zdobili. Tento památník jest jednoduchá we dlažbě kostelní, bezpochyby zřewna nad hrobem hrdiny ležící plocha z pískovce. Jak viděti z některých stop, byl uprostřed wyryt orel kolowratského erbu, kolem něhož tähne se následujici bápis: „Anno dominice incaronis — . — CCCELXXII — — ante — — — Generosus dñus dñus Johnes de Colowrath dictus Zehrowsky h. sept.“

O osudech tohoto zajímavého muže nemáme pohřichu žádných ouplných zpráv, a wšak to málo, co víme, činí nás dychtiwé po obšírnějším popisu žiwota jeho, kteréhož snad ještě dluho se nedočkáme. Myslím zavděčiti se větší části obecenstva, když tuto sdělim, co zaznamenáno jest o jeho přibězích na jeho cestě s panem Lwem Rožmitálským.

Čas narození jakož i přiběhy Jana Kolowrata až do roku 1465. nejsou nám povědomy. Žehrowický psal se od pustého nyní hradu Žehrowic, asi hodinu od Misece čili Kornhauzu w Rakownickém kraji wzdáleného. * Otec jeho

* Žehrowice, po dlouhý čas sídlo jedné wětve slavné rodiny Kolowratské, byly nejspíše již za Jiřího z Poděbrad zbořeny, kterýžto s některými Kolowrathy we swáru byl. Dle listiny, w sobotu po sw. Bartoloměji r. 1564. do

byl dle Horkého pan Jindřich Kolowrat ze Žehrowic. Spánem Lwem z Rožmitálu a na Blatné, vlastním bratrem královny Johanny, manželky Jiřího z Poděbrad, byl zpriznán anebo dokonce zpřibuzněn. Pan Lew zwolil ho za svého předního soudruha a společníka na swé powěstné cestě ke dworám téměř všech evropských panovníků, na kteréž Jan Žehrowický z Kolowrat proslavil se co první a nejlepší swého času rek w turnaji od břehů sewerního moře až k nejjížejšímu konci Ewropy.

Za cesta páne Lwowa, s takovou pomhou a takovým nákladem kouaná, hlavně politický měla oučel, o tom něm žádné pochybnosti. Udávání, že navštěvuje nejhlavnejší poutní místa po Ewropě, a že pravým cílem jeho je zaslíbená země a hrob Kristův, kamžto nikdy opravdově se nechystal, wypadá právě tak jakoby bylo jen wymyšleno k ukrytí prawého záměru, který asi nebyl žádný jiný nežli získati přátele a spojence swagru swému králi Jiřímu. Snad se tím i přísně katolickým knížatům, které navštívili hodlal a u nichž obával se upadnouti w podezření co kacíř (toho času bralo se Čech a kacíř za jedno), ukázali chtěl co prawowěrny a tím zalíbiti. Zdali pan Kolowrat, který nejpřednejší z družiny byl, zasvěcen byl do tajemství páne Lwowa, vysetřiti těžko. *

Přípravy k této cestě činily se již w říjnu r. 1465. Družina shromáždila se w měsíci Listopadu w Praze. Kromě pana Kolowrata, příteli anebo, jak některí chtějí, příbuzného pana Lwa, provázeli tohoto ještě následujici urozené osoby: pan Burian ze Šwamberka, pan (Jindřich?) Bořita z Martinic, rytiřové: Achac Frodnár, Pětipesky z Chys, Miroš, Drslaw Wratislaw, Šašek z Mezihoří **, Kevhard a dva polští šlechtici, bratři Kmesečtí. Jak četné bylo ostatní komonstwo, nedá se s jistotou udati. Dle gleitovního listu Lwowa provázelo ho 40 lidí urozených a ještě jiné družstvo (quadraginta personæ proceres et nobiles aliique familiares), z jiného pak udání wyswita, že měl 52 koní a jeden komorní wůz a že mezi komonstwem nacházel se i budci a kuchaři. (Pokračování.)

kwaternu trhového žlutého (1564—1566. Tom. XV. D 4) zemských desk vtělené, prodali tehdy bratři Jan a Zdislav Abdón Bezdržičtí z Kolowrat na Kornhauze a Libochovanech „wes Žehrowice d. k. sp. s pustým zámkem a dworem pospo. wes Loděnici & & se vším a wseljakým k týmž wensicem a zámku pustýmu příslušenstvím“ panu Bedřichovi Mičanovi z Klinština a z Rostok na Pátku za 5500 kop pražských grošů.

* Z družiny Lwovy dva tuto cestu popsali. Zvláště obširné popsání jest Šaškovo z Mezihoří původně české. Bohužel ztratil se český prwopis a toliko latinský jeho překlad, r. 1577. od brněnského probosta Stanislawa Pawłowského zhotovený, došel našich dnù. Máš název: „Commentarius brevis et jucundus itineris atque peregrinatio-nis pietatis et religionis causa susceptæ ab illustri et magnifico domino domino Leone, libero barone de Rosmatal et Blatna,“ a náleží mezi bibliografické wzázenosti. Horký wydal r. 1824. wolné, stručné jeho wzdělání w jazyku německém. — Jiný současný popis té cesty jest od Gabriela Tetzela z Grafenberku, norimberského patricia, který ještě s jinými Norimberčany pana Lwa provázel a po svém návratu r. 1469. purkmistrem norimberským se stal. Tetzelův německý denník té cesty nalezl se teprw r. 1837. w rukopise dosti nesprávném a podán jest od J. A. Schmelzera k tisku štugardskému literárnímu spolku.

** Tato rytířská rodina byla u Plzně usedlá a posud newymřela. Ještě žili Šaškowé w Oustí nad Labem a užívali swého šlechtictví.

D o p i s. z Černého Kostelce.

Dne 13. Července b. r. slavila obec wrbčanská na panství černo-kosteckém památní den zasvěcení mostu vyšvábeného na vlastní náklad. Ještě 8° dlouhý a přes 2° široký, dřevěný, a stojí na též místě, kde před mnoha lety starý most stával, který ale hladovým zubem času a častými přívaly zničen byl.

Po skončených službách božích ubíral se lid za školní mládeži k mostu; tam v pořádce sestaven očekával přichodu milovaného vrchního ředitele téhož panství, p. Jana Nejebse, jakož i ostatních pp. ouředníků a velebného duchovenstva při hlučné střelbě. Když se jmenovaní pánové přiblížili, měli k nim místní představený p. Wacław Jandousek řeč, té památce přiměřenou, děkuje všem za laskavou pomoc, kteří jakýmkoli způsobem podílí na díle tomto měli. Po skončené řeči se pan vrchní ředitel velmi vlněně a laskavě všem poděkoval za proukázanou mu lásku a uctivost, kterou shromážděný lid patrně na jeho dálal. Dále projevil svou největší spokojenosť s obcí touto, dávaje jí velikou pochvalu; při tom napomínil sousedy k další poslušnosti, swornosti a sjednocenosti, by sobě ve všech záležitostech věrně pomáhati; on že jako vlastenec chce jim we všem horlivě napomáhati v záležitostech jejich.

Po bedlivém prohlédnutí mostu ubírali se všickni pp. ouředníci a velebné duchovenstvo první jízdou přes nový most do Plaňan.

Podávám toto u všeobecnou známost s podotknutím, že prací tuto se okolo 18—20 chudých lidí v čas největší drahoty obživilo a před hladem ochránilo.

O veliké potřebě a prospěchu, kterého se vyšvábením mostu toho dosáhlo, nechci zbytečných slov šířit; toliko připomenu, že obec wrbčanská ještě dálé — šetrí obecních příjmů — v opatření svých obecních potřeb pokračovatí zamýšlí, v čemž nejprvnější zásluhu horlivý vlastenec p. Wacław Jandousek má. — Obec tato může jiným za příklad sloužiti se srdečným přáním, aby i jiné obce též podobně svých obecních příjmů co nejvíce šetrily, jich marně buď neutrácely aneb na malichernosti nevydávaly.

Zřízení obecních stříkaček a hasicích nástrojů, opravování cest a wysazování stromořadí okolo nich, zjednávání prospěšných kněh pro rolníky atd. jsou veliké potřeby, na které by se obecní jméní wynakládati mělo, čehož kdyby se všude náležitě šetřilo, pak by vlast naše ve krátkém čase docela jiné twárnosti nabývala.

F. Kocourek.

O nowých knihách.

(Pokračování.) Nowější byla našemu čtenářstvu: Powěst o tom, kterak se rozhněvali pan Matěj s panem Matoušem,

potom:

Plášť, powěst z úradnických sfér petrohradských.

Tady potkáváme Góglou na jiném poli, nežli jakové před námi w Tarasu Bulbovi rozprostřel. Tady máme před sebou taková zrnička, o nichžto jsme na počátku se zmínil. Jsou to vlastně pouhé hráčky s kouskem jemné porculánové země, kteráž mezi prsty twořivého umělce poříd jiné a jiné podoby nabývá; ono je to důvtipné žvátlání o vězech tak nepatrých, že k tomu věru tak genialního péra, jako je Góglovo, potřebí, aby z toho touž měrou zábavné vypravování pošlo, jako jsou tyto tak řečené powěsti.

První (kteráž by se mohla také komickou idylou nazvat, kdyby se ten název v rejstříku některé slovesnosti nacházel) jedná o rozeprí dvou dobrých kamarádů, přičemž arcí někdy k docílení směsnosti až tuze po Hogartském kresleno a křiklavými barvami malováno; druhá jedná o tom, kterak si dal chudý ouředník plášť dělat a kterak zas o něj přišel; o ničem jiném.

Může-liž být prostějšího, nezapletenějšího předmětu? Je to povídání beze všeho uzlu, beze všeho rozplítání; ale jaké tu množství hrawého humoru a lašující ironie! jaká síla bystrého pozorování a malých sice, ale třesných zataček, rysů a puntíků, že z toho pozvolna celý pěkný obrázek jisté části ruského života vznáší. W tom má Gógl genialní obratnost a tak jistě namířena slova, že se nikdy cíle svého nemíne; každý jeho obrat má cosi významného, brzy o společenské obyčeje, brzy o veřejné, obecní poměry škádlivě se troucích; on mluví a mluví a člověk nepřijde z úsměvu. On to není předmět, kterýmž posluchače bawi, ale způsob vypravování; v tom je znamenitost.

Překlad obou těchto tak řečených pověsti pochází od Hawla Borowského, a musíme povědít, že je vyhlašený, lehounko plynoucí, při tom jasný a zřetelný. I připadá tu v tom ohledu nemalá zásluha, že se tyto hrawé výtvory ruského mistra v českém rouchu tak snadně pohybují.

(Pokračování.)

Pražský denník.

* Zakládání knihovny v nemocnicích jest blahopodná myšlěnka novějšího času, která již na mnohých místech se uskutečňuje. Nedávno teprv došlo nás vybídnuti z Vídne, zaslati tamější všeobecné nemocnici české knihy pro ležec tam krajany naše, což nepochyběně již v hojnosti se stalo a ještě stane. I v našem blavním městě má již jedna nemocnice svou knihovnu, a to sice vojenská. Zásluha jejího založení náleží šlechetnému plakounskému pěšímu pluku hraběti Baillet de Latour, panu Hahne von Waffentreu, a obzvláštěm dobrodincem jejím prokázel se Jeho Jasnost generál kníže Schwarzenberg, darowaw k ní walnou částku českých knih. Bylo by přáti, aby příkladu toho následovaly i všeobecná nemocnice a špitály Alžbětiné i milosrdných bratří.

* W Platejse ukazují se dva trpasliči, Johanna a Jeroným Green z Holštýnu. W Hamburku měli i u přítomnosti známého generála Pařečka (Thom Thumb) znamenitou návštěvu. Oba jsou přes 20 let starí a však nevyšší 29—31 palců, ostatně jsou dobře rostli.

* Kapelní mistr Procházka, jehož hudební besedy všeobecné obliby docházejí, zřídí budoucí pondělí w 5 hodin odpoledne w někdejší Kanálské zahradě skwélou slavnost ke cti všem Nauinkám.

Kronika času.

* Brněnské nádraží státní železnice stálo 540.000 zl. we stříbře.

* Wynálezce planety Astréy, pan Hæhnel w Driesnách, odkryl opět novou planetu. I Enke w Berlíně již ji pozoroval. Náleží mezi menší a jewí se na nebi co hvězda 9. velikosti. Udání běhu jejího i jiných zewrubností vyškoumá se teprv dalším pozorováním.

Nowá knížka.

Kocourkův. Od Protopa Chocholouška. Swazek 5. 12. Str. 71. Cena 8 kr. str.

Číslo 89.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrték a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(Bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

27. Čerwence

1847.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

s.

W komnatě, kde jsme zrána pana Šimona wi-
děli, nacházela se již dávno před příjezdem domá-
cího pána diwná společnost. Jednu osobu hned na
první pohled co nádворníka jeho Beneše poznáváme,
we druhých dvou bychom ale stěží pana Hanuše
Měšetického a sluhu jeho Ješka poznali.

Pan Hanuš seděl u stolu, živý obraz největ-
šího utrpení, a podle obleku jeho bylo souditi, že
ho veliká nehoda potkati musela. Na wyzábłem
těle jeho se netrépetal wice široký župan; že by
ho byl pan Hanuš schwalně někam odložil, byla by
marná domněnka, nebo při vši své skouposti by byl
sotva w ušpiněné kazajce, sem tam již záplatované,
seděl jako nyní. Obě nohy dohromady měly jen jed-
nu botu, lewá noha okazovala nahotu swou tam,
kde se bláto, jenž čerstvé býti muselo, otřelo. Na
čeles měl velikou bouli a hlavu šatem owázanou.
Sluhu jeho Ješka, ačkoli punt jeho žádné změny od
rana neutrpěl, byl by z té příčiny žádný nepoznal,
poněvadž nohy jeho wězely we škorních, nepamětný
to wyjew pro obywatele měšetické.

Pan Hanuš, maje lokte swé o stůl opřené, swí-
ral w dlaně hlavu a hekal tak bolestně, že se i Beneš, jakkoli při pohledu na smíchu tajiti nemohl, nad ním ustrnul. — Ješek ale stál u dveří na pohled
blbě, a že necitelným pro bolesti pána swého není,
swědčilo potutelné mžourání očí jeho.

„Tedy wás strašliwě ubil a pak oloupil, uro-
zený pane?“ tázal se Beneš.

„A wynadal!“ doložil Ješek.

Nowym heknutím přiswědčil pan Hanuš. „Na
zemský soud zanesu žalobu swou,“ prohlásil se ko-
nečně; „na gruntě sedleckém mě přepadl lotr, Se-
dlečtí mi musejí dát náhradu.“

„Co se týče wašich učených spisů, urozený
pane,“ mínil Beneš, „jež wám, jak tuto Ješek po-
widá, také pobral, ty si můžete zase napsat aniz
wám třeba se sousedy se hrdlowat.“

„Co spisy? co sám?“ okřiknul ho pan Hanuš
velmi newrle, „co je po těch; ale župan můj, žu-

pan, za nějž děd můj, urozený pán Sigmund na Mě-
šeticích, anno Domini millesimo a tak dále šest kop
zaplatil.“

„A za tenhle punt dwacet českých grošů“ —
ozval se opět ode dveří Ješek za punt se talaje.

„Netrhej punt!“ zwolal w leknutí pan Hanuš,
jenž kaziwý čin sluhůw zpozoroval. A jelikož ho
hlawa rozbrněla, sewrel ji opět we dlaně, hekáním
swým jizbu opět naplňujic.

„A jak pak nadával pánu twému?“ obrátil se
nádvorník k Ješkovi.

„Nák podiwně!“ odpověděl Ješek, „jakoby
byl řekl paša anebo něco tak potworného.“

„Ano, -ano!“ vyheknul pan Hanuš, „ty pašo,
wrahu žiwota mého — Zulejmu anebo život twuj,
říčel strašliwě na mne ten lotr.“

„Ajaj!“ otewřel udiwením nádvorník ústa, „co
to wšechno znamená?“

„Paša“, jal se wzdor bolesti hlavy wyswětlo-
wati pan Hanuš, jenž každé příležitosti se uchopil,
aby swou mělkou učeností blejskatí se mohl, nebo
spíše, aby toho u lidí dowedl, by mysleli, že on
w skutku učeny je. „Paša,“ wyswětlowal pan Hanuš, „jak nám pan Harant z Polcic we swém cesto-
pisu po východních krajinách wyprawuje — paša je
znamenitý wůdce a nejwyšší wojenský hejtman u
Turků, kteřížto Turci jsou pohané bohaprázdní, jenž
ani neděli neswěti, a prawí lidojedi. Nyní ale na-
zval mě spravedliwého křesťana, který pořádně
předepsané posty každý pátek odbywá —“

„I we středu a w sobotu, milostpane!“ přispěl
Ješek krátké paměti jeho ku pomoci — „my se mu-
síme postit s wámi, a ostatní dni držíme poloviční
posty.“

„Wy byste mě wyjedli, kdybych wám dal,“
zapyřil se pan Hanuš, že na oko blbý sluha jeho
před lidmi lakomost jeho wyzrazuje; „wy máte ža-
ludky k nenasycení.“

„A jak wyhližel ten loupežník?“ ptal se ná-
dvorník wrchotický, jehož wyprawowání pana Hanuše
spravedliwým úžasem, ale také neobyčejnou
zwědawostí naplnilo.

„Lotrowsky wyhližel,“ stěžoval tento, „chy-

try podvodník měl tak podivný kroj, že bys byl podivením hubu do kořan otěvřel. Mně nadával wrahů, mně, jemuž krew, at je jakákoli, mrákoty působi.“

„Hezký rytíř!“ zahučel newrle Beneš.

„Mně Hanuši Měšetickému nadal wrahů,“ vyléval pan Hanuš bolest swou, „a sám byl wrah wražednický a lotr zlopowéstny!“

„A kde pak wás přepadl, urozený pane?“ ptal se Beneš dále.

„Zrowna nad Sedlcem u horeckého potoka, kde se s kopečku do ouwozu vjiždí,“ odpověděl pan Hanuš. „Já jedu v učeném bádání pohřben, Ješek wede zpovolna uzdu mezka mého —“

„Tedy šel Ješek napřed?“ wskočil mu do řeči Beneš. „Že se nedal do toho?“

„Bodej!“ ozval se Ješek, „ já budu čekat, až se do mne pustí. Jak jsem ho zočil, odskočil jsem stranou a nezastavil jsem se až na křížovatkách, kde jsem čekal, jak to dopadne.“

„Tu slyšíš, Beneši!“ zwolal pan Hanuš, „jaký já nešťastník jsem. Můj vlastní sluha mě opusť a wydá mě v ruce wražednické. Ale počkej, v kozlu budeš pykat,“ brozil sluhovi swému se zlostným pohledem.

„Wždy mi mohl roztrhnout punt, milostpane,“ omlouval se Ješek, „a wy jste mi nařizoval, abych jej více chránil než život svůj. Co tedy chcete?“

Tento důvod pana Hanuše opět na jiné myšlenky obrátil. Hlasitě hekna sewřel hlawu v obě dlaně.

„A tu se tedy pustil do wás, urozený pane?“ vyptával se nádworník dále, „když wás udatný sluha wás opustil, a udeřil wás do čela?“

„Ne, ne,“ odpověděl rychle Ješek, jelikož pán jeho pro hekání ani odpověděti nemohl; „op napřed stál před milostpánem a milostpán před ním, tak stáli proti sobě, když jsem se od křížovatek na ně koukal. Ten wrah koukal na milostpána a milostpán zas na něj, tak to trvalo, co bych se as pětkrát Otčenáš a Zdráwas pomodlil. Najednou sebou začal wrah potrásat a milostpánu tak potvorně pašovat, a nežli jsem se nadál, ten wrah namířil —“

„A udeřil pána twého do čela?“

„Ne, jen mezka jeho,“ wece Ješek, „ta boule na čele naskočila milostpánu, jak se hůl od twré lebky mezkowé odrazila.“

„To bylo štěstí!“ myslil nádworník.

„Ach veliké neštěstí!“ bědoval pan Hanuš, „nebo mezek můj, to dobré, wérné zvíře, které mě neopustilo, jako šibeniční sluga můj, podstoupilo smrt za pána swého — ach ubohé zvíře, kde najdu zas tak krotké —“

„I to je lehce, milostpane,“ podotkl Ješek, „dá se mu zas tak málo žrát, jako všem učovati-kovi mezkowi, „a kdyby byl sebe pujnec, deje pozor! za čtrnáct dní bude jako kure“

Hněwiwě se podíval pan Hanuš na swého sluhu,

který jakoby naschwál wšechny podrobnosti mamoni jeho před lidmi wyjewował.

„Ale milostpán má také potlučenou hlawu?“ ptal se nádworník.

„To se stalo, když milostpán s mezka sletel!“ wece sluba. „Potom nechal ten wrah mezka ležeti a pobral milostpánu wšechny spisy —“

„A swlikl ze mne župan,“ doložil pan Hanuš.

„To ne,“ odpíral sluba, „on wás z něho jen vytárl, jak jsem na vlastní oči widěl. Potom se sám do něho oblékl a běžel do Sedlce zpátky. Já pak pánu swému ku pomoci přispěl, a brzo jsem ho na nohy postavil; mezka jsme ale zkřístiti nemohli, a proto jsme ho raději swalili do blízkého rybníka, ačkoli milostpán mermomoci kůži z něho podržetí chtěl.“

„To byl jen tak žert, rozumiš, Beneši?“ zapýřil se znova pan Hanuš.

„Ano, krásný žert,“ odpíral twrdosíjní sluba.

„Nehrozil jste mi kozlem, jestli mezka neodru a kůži domu neodnesu? Ba, wždyž jsem wás jinak upokojiti nemohl, nežliže jsem wám půjčil na zavázání hlawy swůj vlastní šátek, za který jsem dal dva česká, a že jsem wám představil, že je lépe, abychom k Wrchoticům se dostali než domu, poněvadž zde řádké posily dosteneme, kdežto bychom doma jen hubu sušili.“

Pan Hanuš se začerwenal po třetí, a newěda co na tyto wýčitky odpověděti, odheknut sobě položil hlawu we dlaň.

Nádworník porozuměl slowům Ješkowým usmál se pohrdliwě nad panem Hanušem. „A to by měl být ženich slečny Elišky? — Ne, ne, a kdybych mu sám krk zakroutit měl, když by jinak nebylo a milostpán mermomoci slepým byti chtěl!“ pravil k sobě w duchu. Pak se obrátil kynul Ješkovi, aby jej následoval, což tento velmi ohotně učinil, sám pak po nějaké chwili do komnaty opět wstoupil, w jedné ruce žbán s winem, w druhé talíř s pečení přinášeje. Mlčky to postavil před pana Hanuše na stůl, a opět odcházejce pohleděl s wýrazem nejwětší potupy na lakomého pána Měšetického.

Sotva se za ním dwěrě zavřely, pozdvihnul pán Hanuš hlawu, a chvíli zamílován na žbán i na pečení pohližeje pustil se pak tak nerázně do skoumání a dobroty obou, že se přetěžkého hríchu dopustil proti swým zásadám stridnosti, jež doma tak swědomitě zachowával.

(Pokračování.)

B u d i č k y.

1.

Okotěšně, hle, rozkwítá,

Bratře, twého wěku strom;

W můj pák, když se tmí, když svítá,

W hněwa bje blesek a hrom.

Urownána dráha tobě,

Jižte wroublí kvítků lem;

Já jda po trní a w mdlobě
Supi pod svým břemeuem.

Než ve spiklých živlů zmatku,
W bouři, mdlobě, nedostatku
Zni mi w srdeci: „Trp a nes,
Slzy wzrostou w slast a ples.“

2.

Člověk, wěru, útlíké jest kwítko,
Krátký jest života jeho den;
Dnes se směje w kolébce co dítko,
Zejtra w hrobě zrak mu swírá sen.

Jej tisicerá smrt obklíčeuje,
Toužic podvrátili jeho věk,
Prápor proti němu wyzdwihiuje
Wzduch, zem, vlny, blesk, všech živlů wztek.

Ale většího je hodno žeze,
Že i w druhu druh má nepřitele,
A že bratrů ruce, ústa, bled
Chystají nám zrad a zkázy jed.

3.

Bud si vládcem slavné říše,
Jmě twé fama k nebi nos,
Malo te, s Achillem z číše
Nepije-li Patroklos.

Než, když člun života zmítá
Wzburu bouře, kę dnu zas,
Dawidowi jasno svítá,
Hrud že sili Jonatas.

Ó pohledni na oblohu
A z twých úst plyň chwála Bohu,
Twém-li na nebi se skví
Jasná hvězda přátelství.

4.

W twé, ó přírodo, blažené stánky
Rád spěchám, kde duši swírá žel,
Dychtě naleznouti jisté schránky,
Kde by wšeliký bol onéměl.

A tu otvíras swé synu krowy,
Tisknoucí mne na materskou hrud,
Sad i luh mne tajemnými slowy
Zwe: „Jen dousej, víru w tworce wzbud.“

Tu potůček buble, ptáče pěje,
A wětýrek w smutné srdce seje
Z rozkošného stromu nadmutí
Sladká zrnka zapomenutí.

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Dne 26. Listopadu wyprawili se z Prahy, opatřeni poručními listy od císaře Fridricha III. a královny Johanny. První jejich nocleh byl w Plzni, druhý w hostinském klášteře Premonstrátků w Teplé. Za Chebem přestoupili meze království českého a brali se k Norimberku, kde se k nim přidali patricius Gabriel Tetzl z Grasenberku a jistý Gabriel Muffel.

Prvninu turnaji přítomni byli čestí rytíři w Anspachu, kdežto sídlil Braniborský markrabě Albrecht Achilles. U přítomnosti jeho i manželky jeho Anny Saské setkal se na sedání Kolowrat se soudruhem svým rytířem Mirosem. Wra-

zili pak oba tak mocně do sebe, že obadva stejně s koní slišli a boj nerohodnut zůstal.

I w Heidelbergu u dwora falckrabéte Fridricha chtěli Čechowé oučastni býti turnaje, i wjeli již dø města ozdobeni klénoty, které chtěli na vyhru dát, a wywésili šity své; závist však Němců překazila celý turnaj.

W Rejně Kolině wzbudili cestující pozornost na sebe českými národními tanči a rytířskými hrami, které provozovali u přítomnosti arcibiskupa Ruperta. Zápasili tu spolu w kolbě pan Kolowrat s rytířem Frodnárem, jewice oba skoro stejnou obrowskou silu.

Z Kolina ubírali se přes Cáhy a Geldry do Brusselu, sídla Burgundských wývodů, květem rytírství a královskou nádberností daleko powěstného. Zde u dwora skwestnosti milovního Filipa Dobrotiwenho, o němž proslavený básník právem pěti mohl:

— — — Mocný Burgund, vládný zeměmi
Tolikými, všech svých manů přivedl:
Leodických, Lucemburských, Hanovských,
Těch z Namurské země, a kdož Brabant
Obývají šťastně, wilných Gandawských,
Jenž se hrđí w aksamité, w hedbávě,
Selandských, jichž města z wody morské se
Čisté zwedají, těch stáda dojících
Hollandů, těch z Utrechtu, ba z Frisie
Západní té nejzazší, co zírají
K úhlu ledowému atd. atd.

u dwora téhož Burgundského bylo to, kde cestující Čechowé obzvláště skvěle byli přijati, a rytírství i hrdinská sila národu našeho, hlavně Kolowratem Žehrowickým reprezentována, u všech podiveni wzbudila. Pobyt Čechů w Brusselu jest tuze zajímavé a bohaté na momenty; každé vlastnímouhé srdece powznašejiči, abychom je nepopsali podle pramenů nám přístupných.

Při příchodu cestovatelů našich do Brusselu, několik dní po novém roce 1466., bylo celé město vzhlárno. Burgundský princ Karel Smělý wytáhl byl s velikým vojskem, by pokoril město Lutich (Leodium), a otec jeho wéwoda Filip, přijmím Dobrotiwený, tak zanesen byl pilným řízením, že pana Lwa teprva osmý den po jeho přjezdu před sebe pustil moh. Dal se však z toho zdvořile wymluwiti a poslal nejvyššího bosinistra swého do hospody, we které pan Lew se ubytovat, aby jej přivítal.

Zatím ohlíželi se Čechowé po městě. Nejvíce poutala na sebe jejich pozornost nádherná radnice; i diwill se wýtečným malbám w jejich síních a překrásné vyhlídce s její věže. W hospodě wydržowáni byli na oučet wéwody a wšecka jejich potřeba wina w hojnosti přinášena jim byla we velikých zlatých konvích z wéwodských sklepů.

Pan Lew wyprawil jednoho hlasatele wéwodského do tábora ke Karlu Smělému s poselstvím, „on pan Lew z Rožmitála že wydal se na cesty w ounyslu, aby rozšířil wědomosti swé, zvláště co se týče umění wálečného, a blíže s knižecími a jinými wysokými osobami se seznámil. Za tou příčinou že přijel i do Burgundska. Tu že zaslechl, kterak princ, statný to kníže a slavný bojownik, právě válku wede, pročež mu skrze hlasatele oferuje swou pomoc i spojenství, wždy hotow jsa, kdykoli by toho princ žádal a jej dle způsobu rytířského pozval, na vlastní outraty s celou družinou swou k vojsku přiraziti.“ Radostně překwapan wylechl Karel poselství hlasatele a vzkázal panu Lwovi, „že s obzvláštním potěšením uslyšel o návrhu páne, sbledaw z toho, že jest muž statečný a dokonalý; pomocí však jeho že již nepotřebuje, an již atole porazil (u Montenai) a pokoril. Pročež děkuje zdalek a žádá pána, aby jemu k váli prodlel w Brusselu do jeho se navrácení.“

Zatím byl pan Lew se svými rytířskými druhy, osm dní po svém příjezdu, k starému vývodovi pozván. Wévodství komorníci a dvořané přišli pro ně do hospody, a doprovázeli je ke dvoru. Tam je očekávala bohatě obsazená, skvostná tabule. Panu Lwu vykázáno při prvním stole čestné místo, wedle něho seděli kníže Jan Klevský a kníže Gelderský. Dle udání německého popisovatele té cesty, Gabriela Tetzela, který všechno počet jidel a dobrotu vín co nejbedlivěji zaznamenal, bylo předloženo 32 mis, množství výborných příkusků a nejlepších vín přerozličných a nejwzácnějších druhů. Panu Lwovi podáváno bylo ode všeho napřed, ještě před knížecími jeho spolustolovníky. Z té samé přednosti těšili se čeští rytíři u ostatních stolů. Po obědě weden byl pan Lew k wéwodovi, který mu až do třetího pokoje vstřík vyšel a za ruku ho chopě do komnaty své zavedl. Po delší rozmluvě propustil ho wéwoda se zdvořilým pozváním, aby, možná-li mu, tak dlouho v Brusselu se pozdržel, až syn jeho z wojny se navrátí, aby jej a družinu jeho turnajem a rytířskými brami bawiti mohli. Na ten návrh nabídli se pan Lew, s dowolením wéwodovým i sám s rytíři svými oučastným býti turnajů, aby wéwoda i rytířská cvičení Čechů poznal. (Pokračování.)

Slowanská zpráva.

* Císař ruský, zwěděv od konsulatu v Srbsku ustanoveného, že minulý podzim městečko Ivanici neštěstí požáru potkalo, co prawý ochranci Srbska vyhořelým Ivanicům tři sta dukátů poslati ráčil s tím nařízením, aby se ty peníze nejnuznějším a ohněm tím nejvice trpivším obyvatelům toho městečka rozdělili.

Literatura jihoslowanská.

Pan Ilias Zaharievic, ředitel knížecího srbského gymnasium v Bělehradě, vydá do 15. Září mluvnici srbskou.

Cíle 25. letošní „Podunawky“ obsahuje obšírné pozvání ku předplacení na Spomenike srbske, totiž paměti srbské. Bude to dějepis knížectví srbského s obrazy představujícími buď slavného některého Srba, buď významný příběh. Toho díla podnikatel jest Atanasius Jovanović ve Widni. Každé dva měsíce vyjdou dva archy tisku s třemi podobiznami a jedním obrazem z dějin srbských; po dvaceti lhůtách má být dílo ukončeno. Cena každého svazku i s obrazy bude 1 zl. stř.

Právě vyšly: „Pěsme Ljudevita Vukotinovića u Zagrebu, tiskom narodne tiskarnice dra. L. Gaja.“ Cena 30 kr. stř. (Ohledem na tisk nejkrásnější všech krásných z oné tiskárny vyšších knih.)

Umělecká zpráva.

Z Gleichenberských lázní dowídáme se, že tam nás krajan Tadeáš Mayer, známý výtečný malíř podobizen, velmi dobře byl přijat. Jmenovitě od meškající tam za příčinou svého zdraví Ruské welkoučený Heleny obdržel mnoho čestných zámluv. Pan Mayer bezpochyby odebere se na nějaký čas do Petrohradu.

Kronika času.

* Hornorakouská zemská vláda dovolila svobodně prodávat konské maso také s tou povinností pro předače, aby zachovával všecka pravidla hantýrum zákoně předepsaná.

* Uheršský cestovatel Kapitány Sándor palezl ve Švýcarských we Wallijském kantonu kmenowce Madaru,

kterí prý mluví jakousi smíšeninu z latiny, vlastiny a francouzské noviny madarské časopisy Magyar Gazda a Honderu vítězné světu hlásají.

* Dústojný biskup Nitranský rozdal při své návštěvě městyse Čečan za příčinou biřmowání mezi chudé tamějšího okrsku 6096 zl. 40 kr. ve stříbře.

* Jenny Lindová obdržela darem od královny anglické po prvním jednání „Náměsíčnice“, v které v Londýně vystoupila, skvostného slavíka. Tělo jeho je z ryzího zlata, diamanty představují oči, rubíny zobák a smaragdy nohy. Ve druhém jednání vystoupila Jenny Lindová s okrasou tou ve vlasech.

S m ě s.

Diwadelní přepych. Alfons I., wéwoda Ferrarský, byl velikým milovníkem zábav scenických, které na jeho dvorském diwadle s neslyšaným přepychem se dávaly. Jestli se za našich dnů diwíme, že někdy při slavném představení některé z modních oper sto choristů a tolikéž statíšť na diwadlo vystoupí: považme sobě, že v dálných časech ve nejednom vlastském diwadle ještě více na podobnou výpravu se wynakládalo. Dotčený wéwoda Alfons dal jednou k slavnosti narozenin manželky své provozovati zábavu diwadelní z pera Ottavia Rinacciniho a s hudbou od Jiřího Corsiho pod titulem: Triumf Zenobiána. Abychom dostali představení o přepychu, s jakým ta zábava byla představována, dosti bude popsatí jedinou scénou. Ku konci prvního jednání vystoupily následující sbory: napřed 30 děvčat, potom 100 rytířů pěších, 30 jezdci v nákladném oděvu syrském; v samém pak průvodu triumfálním: 40 hucáků na rohy, 12 trubačů, 12 fletnístů, 6 hucáků na rozličné orientální nástroje, 24 praporečníků, 2 krotci lvi a 1 slon z menažerie wéwodské. Do wozu Zenobiána bylo zapřáženo 6 koní, za ním přišlo 6 vozů po jednom páru koní, v nichž seděli zajati s mnohou kořistí, konečně i jiných více wozů. Dekorace byly nad míru skvěle malované a překrásně spořádány: W hlavních rollích vystupovali sami dvorští kavalíři a dworní dámy.

Oučel stolic. W jednom z nejmodnějších skladů kupil kdosi nedávno velmi pěkné, lehké stolice. Jakmile si však doma na jednu z nich sedl, již se to modní zboží pod ním, jakoby z marcipánu bylo, rozspalo. Majetník však sebrav všecky kusy pospíšil do skladu stěžovat si na křehkost koupeného zboží. Majitel skladu díval se w podiwení na rozlámanou stolicí a nemohl pochopit, jak se to mohlo stát. „Mohu vás ubezpečit, pane,“ řekl kupec, „že jsem ani ještě docela na ni nedosedl.“ — „Jakže?“ zvolal majitel skladu, „nedosedl? a vy jste sedal? Tu to máme!“ — „U všech všudy! proč pak bych kupoval stolice, když na nich nechcel sedat?“ — „Pane,“ poučil ho majitel skladu, „když kupujete modní zboží, musíte přede vším znát jeho oučel. Moje stolice nejsou k sedání, ale toliko k ozdobení salonů.“

O p r a w a.

W předešlém čísle na str. 352. b. místo Hähnel čti Hencke.

Nowá kniha.

Popis památky stoleté o založení ústavu a příchodu slěčen anglických do Prahy, s příběhem rádu karmelitánského dne 7. Února 1847. Od Wáclava Krolmusa, faráře zwikowského. Na Praze 1847. Tiskem K. Vettera. 12. Stran 64. Cena 8 kr. stř.

Číslo 90.
24. ročník číslo.

Casopis tento se vydává
Pospíšilovou
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) wydawa po
polskich trikrát za
týden, w outerý, w
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8-1 w druhém poschodi přes dvár).

Budičky.

5.

„Ó ty trní, trní zrádné,
Cos ranilo ubohou
Často pouti na nesnadné
Hlawu, ruku, nohu mou!“

Mlčte růžové, oči zřete,
Zřete, kterak z dávných let
Na trní tom zdarně kwete
Krásný libowonny kwět.

Či kdo ocenili může
Ty, co zkwitají tam růže,
Růže ty, ten kwět stery
Pekúry a důvěry?

6.

Wzbúru zří k nebeské báni
Rozepiaté jako stan,
Kniha to, kde bez ustání
Píše všechnomra Pán.

Písmeny jsou hvězdy skvělé
Zářici ti útěchu,
Čti to písmo lásky vrélé,
Psáno tam ti k prospěchu:

„Kdo vykázal hvězdám dráhu,
Wede od života prahu
Též tebe; za ním-li jdeš,
S cílem svým se nemines.“

7.

Rozkvítá nám přerozličné
Kwiti k Páně rozkazu,
Jehož láska skví se sličně
W kwiti tom co w obrazu.

My však krásu tu můjce
Zříme w dálkovu prostoru,
A hned bledne naše lice,
Mráček-li na obzoru.

Kdy, ó kdy budeme witi
W kytku plněji to kwiti,
Ježto šíří wůni swou
Zkwítajíc nám u nohou?

8.

Strašný wichr kdy burácí,
Blesk kdy znímá se, kdy hřímí,

**29. Července
1847.**

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patičkou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Křehká réwa se nezwraci,
O strom-li se ovíjí.

Ale w sladkém objímání
Krew přejíci podpory
Wzrůstá w bouři a w blýskání
Wždy u wyšší prostory.

Již nechwjé sē, srdece moje,
Prostřed zporných žiwlů stojí
Jsem slabounká réwa jen,
Ale Bůh je silný kmen.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Čím více pečeně na talíři mizela a čím více
žbán wysychal, tím více mizel také wyraz bolesti
se twáří jeho, i počaly se již rdití a oko jeho za-
čalo switit podiwným ohněm. Pan Hanuš se také
chwilkami, k přestávkám u jídla a pití přinucen jsa,
w myslénky pohroužel, i byly to podiwné myslénky,
jenž se w suchém mozku jeho rojily, jak nám částečně
wyswita z rozkouskowané samomluwy jeho,
již držel, když poslední sousto pečeně spolknul a
posledníkráte žbánem potresa poslední krapet vína
do sebe wli. I postavil žbán na stůl, odšoupnul
prázdný talíř a diwal se do stropu. „Tedy ženit?“
pronosl konečně; „holka je hezká dost — ale groše!“
I opět se zamyslil. „Žena stojí peníze,“ začal po
chwili opět. „Hn! na Wrchoticích nedomuje nouze;
ale co?“ premital, „statek dědičný po meči připadne
komore — a takové marnotratnictví — obrátil oči
na žbán a na talíř — „nenechá stříbrňáky w truhlici.“
Opět nastala dlouhá přestávka. „Owsem,“ myslil
zas hlasitě pan Hanuš — „starý Šimon je chytrá
liška, za ušima má víc než čtyři doktoři; kdo wí —
kdo wí!“ Tu se oko jeho jiskřilo, každá žila se
w něm dychtiwości při pouhé myslénce již trásla —
„kdo wí, nemá-li arkanum na zlato, tinktuру zlata!“
wywolał hlasitě s náružiwostí. Tato myslénka ho
tak dojala, že se stolice wyskočiwl po komnatě bě-
hati začal, podobiznu swé lewé ublácené nohy w
čisté drhnuté podlaze otiskujíc. „A mně, mně aby
ziewil tajemství, swé, och, och!“ i chopil se oběma
rukama za hlavu, jakoby se obával, aby mu po-
diali a omluvili.

šlení na budoucí bohatství slabý rozum jeho nepomálo.

Když se opět poněkud ze své omamující radosti probral, padly zraky jeho na truhlici we vyklenku, kde pan Šimon, jak nám již powědomo, rodinné listy bedlivě schowával a uzawíral. Pan Hanuš sobě ale docela něco jiného myslil, nebo najednou sprásknul ruce a jako šílený se wrhnul na truhlici. „Mé, mé! ty jsi můj, lesklý kowe! ani peklo tě wice z rukou mých newyrwe!“ A křečovitě cloumal wíkem truhlice, a — bud že pan Šimon ani nezavřel, anebo že starý zámek šílené sile lakomce povolil — wiko odlítlo, lakomce od truhlice odraziwší.

Co hltawý wlk se wrhl lakomec znova na truhlici; první mu do oka padla skvostná skříň, do níž jsme zrána pana Šimona rodinné spisy jeho ukládati widěli. Hanuš Měšetický se chopil skříně té a k prsoumu ji tiskna pohroužil zrak svůj i všechny smysly do vnitru jejího, kde drahé poklady ukryté býti soudil, tak že neslyšel ani hluku, jež s panem Šimonem přijíždějící panstvo na dvoře tropilo.

I pozdwihl skříň wzhůru, pak ji položil na stůl, a bil pěstí do wika v šílené lakotnosti své, aby odletělo a nikdy newidané poklady před ním se objevily.

An se tímto chvalitebným předsezwetím zaměstnával, otewřely se dvěře a pan Šimon provázen Wiktorinem a následowan nádworníkem svým, jemuž rozličné rozkazy udělovával, vstoupil do komnaty.

Mžikem přehlédl všechno, co se bylo stalo, rudá záře zlosti polila lice jeho, a k lakomci skokem přiskočiw chopil se ho a silou jinošskou jím mrštíl o zem. „Zlopověstný padouchu!“ zwolal mocným hlasem.

Wiktorin obnaživ meč stál co blesk u Hanuše na zem se powaliwšího a šlápnul nohou na prsa jeho.

„Milost!“ zaskuhral bídák pod tíží tou se kroutě.

Pan Šimon, ohledaw skříň a spatřiv ji neporušenou, umírnil hněv svůj i přistoupil k Wiktorinu, chopě se pozdvižené prawice jeho. „Ustaň, Wiktorine!“ pravil něco mírněji, „ten bídník by zprznil krwi svou rytírsky twůj meč. Přijal jsem ho do domu svého — on rozbíjel zámky mé; uchystal jsem mu w srdeci svém stan, domniwaje se, že tam uhostím šlechetného muže — on to padouch, jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé! Nešlechetný podvodník! — Wywrzte jej z bytu mého!“ obrátil se k Benešovi, „aí nenapáchnou zdi wrchotické padouštwím jeho. — Wyšwete ho psy!“ rozpaloval se k větší zlosti — „psy, jako sprostého loupežníka!“

„Hoj, to poštlu na něj chrta pana Wiktorina, ten se w takové honbě zná!“ zwolal Beneš, welmi ochotně pana Hanuše se chopiw a za sebou jej ze dveří vleka.

Pokřik na dvoře nenadále se strhly přilákal panstvo k oknům, i widěli, kterak wrchotická chasa

Měšetického pána i jeho sluhu notnými obušky z twrze wyprowází, pan Hanuš se schoulil a nastawoval mléčky záda svá sypajícim se na ranám, Ješek ale nemohl prostořekost swou držeti na uzdě, i spilal wrchotické chase pašů, což jemu několik wážnejších ran wice přineslo, které vlastně na jeho pána naměreny byly.

Panstwo, dowéděwši se o nešlechetném skutku lakomce Měšetického, spílalo mu hanliwých jmen a podněcowalo chasu, by přitužila rány swé. Šťastně se dostali konečně měšetičtí dobrodruzi až ku bráně, a zde okázali oba, seč čerstvé nohy býti mohou, nebo než se sluhové nadáli, wytrhli se jim oba z rukou, a nežli se protivníci jejich zpamatowali, octli se již tak daleko, že Wrchotičtí marnost stihání uznali; chrtá wšak, jehož nádworník Beneš za nimi neustále štval, powołal Wiktorin zpět, a poslušné zwíře, wyceniwši na nádworníka zuby, zaběhlo k pánu swému.

Na hrázi wrchotického rybníka teprw zastawili se měšetičtí dobrodruzi, a Ješek obrátiw se ku twrzi pohrozil pěstí. „A přece jste pašové!“ hulákal při tom, mysele, kdo w co hanliwého jim neřekl.

Pan Hanuš ale swěsil hlau, ne žeby byl o swé hanbě přemyšlel, docela jiné myslénky jimaly mamónárskou duši jeho. „Jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé!“ opakoval několikrát po sobě, a pěstě jeho se swíraly. „Bylo to ono arkanum! Ze jsem nepřišel dříve!“ wzdychnul. „Ale já je musím wskoumati, a kdybych se peklu zapsati měl!“ poskočil najednou k Měšeticům tak kwapně ubíhaje, že mu sotva stačil bystronohý Ješek, jenž těk mocně za pánum svým capal, že mu před Měšeticemi již jedna škorně s nohy spadla a druhá odloučením se od nohy hrozila.

Pan Hanuš si toho ale newšimal, ba newšimal si wice, co se dělo na Měšeticích, kde prawé hody pro chasu nastaly — on newycházel ze své komnaty, celé dni sedával zamýšlen u kněh alchymických, a w noci swárel wšelicos u krbu, při čemž ho často slyšeli wolati: „Jenž se wloupiti chtěl w tajemství mé! — Arkanum, to arkanum checi, miti je musím!“ — A zrána sedával opět u knihy, a příští noci swárel zase wšelijaké wodičky a prášky.

Jednou zrána ho ale našli na podlaze ležeti již studeného, překocený hrnček ležel podle něho, a nějaká zelenawá wodička zažírala se do země, a kde zasáhla šat jeho, wypálila jej na troud. Na druhé straně ležela tlustá kniha, jejíž nápis byl: „De Necromantia et Alchymia, seu Doctrina de viribus naturæ, de vocatione animarum, nec non doctrina de fabricatione auri e lapidibus et metallis pretiis minoris ratione veneni, quas omnes doctrinas in latum hoc in vetustissimo libro explicat Bombastus Theofrastus Paracelsus.“

Smrt jeho byla tedy na jewě. Pátraje po tink-

tuře zlata swárel všeliké prudké jedy, a nahlataje se jedowatých par otráwen padl za obět nenasytne lakovnosti swé. —

Dlouho panovala diwná powěst w okoli o smrti posledního pána Měšetického, a w jedné písničce, již jsem často w nejprvnjích letech od staré chůwy slýchával, bylo powidáno, kterak čerti přišli a pana Hanuše Měšetického odnesli, že chtěl, hledaje zlato, zkoušeti Boha. — Karakteristická to byla báseň pro wék tehdejší a smýšleni jeho, jen záwerek její mi w paměti zůstal, i zni as w tato slowa:

Chceš-li statků, zlata nabysti,
Hleď se k Pánu Bohu mítí;
I budeš-li jej prositi,
Ráci on ti naděliti.
K čarodějům jestli se obraciš,
Wěr, že swé tělo nespasíš,
Ano i duši wěčně ztratiš.
Spálit choutku twou ti pekla plamen,
Boj se zlého a čin dobré, Amen.
(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Několik dní po této audienci dal wéwoda Filip zpraviti pana Lwa, že syn jeho Karel toliko dwě mile od města se nachází, nebylo-li by mu lido, jiti mu wstříc. K tomu se pán i hned odhodlal. On i družina jeho, wezinouc na sebe svůj nejskwestnejší oděw, vydali se na cestu. Brzo potkali vracejici se wojsko a na dotazování swé dostali za odpověd, že princ honí s jestřábem w blízkém lese. Když pak Čechové jeti chtěli na místo jeho kratochvile, tu jim již naproti přicházel Karel Směly přívěti pozdravujic, neboť uslyšew, že mu wstříc jedou česti rytíři, byl i hned zanechal myslivosti a wzhůru troubitti kázal. Pan Lew a některí jemu nejbližší urozeni chtěli honem s konů slezti, aby prince dle důstojnosti jeho pěšky pozdrawili, čehož ale princ nedopustil. Znamenaje oumysl páně Lwów přicwáral k němu a wezma ho za ruku jel s ním do města nepustě ho více od swého boku. Naštávala již noc, když Karel Směly, za ruku se veda s panem Lwem z Rožmitála, při hloku plesajicího množství lidu do slavně osvětleného Brusselu wjízděl. Panu Lwovi dostało se té wzácné cti, že po příjezdu do paláce přitomen směl být první návštěvě hawrátiwšiho se wítče a swého otce.

Hned druhé dne ohlásil dal Karel Směly veliký turnaj, ku kterémuž sešlo se množství burgundských hrabat a rytířů. Dír než počalo sedání, představil Karel nového přitele swého, pana Lwa, swé tetě, wéwodkyni Isabelle Bourbonské. Wéwodkyně ctila ho welice a nemálo divila se s panimi swými neobyčejně dlouhým, pěkným, vlnajicim vlasům českého pána i druhů jeho. *

Turnaj burgundských rytířů odbýval se w jednom dvoře wéwodského zámku a byl tak skwostný a skwélý jako málo který. Čechům zdály se mnohé obyčeje při kolbách burgundských podivnit, jako n. p. zábradlí, které zápasníky od sebe dělilo, lehká a tenká kopí, jakých užívali.

* Nejwětší podivení způsobil bujný wzrost vlasů českých rytířů u bělowlasých dcer Albionu, které ani wěřili nechtely, že to jsou vlasys přirozené, majice je za falesné a přilepené. A kdykoli některý z dlouhowlasých Čechů, jak Šašek vypravuje, šel ulicemi londýnskými, houfně sbíhali se lidé, by se divili jeho vlasům.

Který rytíř nejvíce kopí zlomil, ten byl vyhlášen za wítče a zástupem lidu domů pwozen. Brzo nasytili se rytířských her Burgundanů a wéwoda poslal k panu Janovi Žehrowickému z Kolowrat se žádostí, aby nyní on s někotouka českými rytíři na kolbišti wystoupil.

Nás hrdina byl k tomu wolen i hotow, wybrav ze svých druhů nejstatečnejší objevil se s nimi na kolbišti. Na lešení pro nejvyšší panstwo připraveném dali se kromě obou knížat Burgundských wynajisti i knížata Klevský a Gelderský, wéwodkyně Isabella Bourbonská, wéwodkyně Orleanská i Klevská, knězna Gelderská s nemalým počtem urozených paní a slečen, očekávajice co se díti bude. Wéwodští komornici napomniali pana Žehrowického a přišlo s ním na kolbiště české rytíře, aby pohotově byli, odpornici jejich že hnedle se dostawi a nejprw že počne zápas křížkem. Na doptávku pana Žehrowického poučeni jsou Čechové, že není obyčej w Bruselu, aby zápolníci nazí byli, nýbrž že k wúli dívajicim se panim a slečnám wystupují w halenách a střevících; dále že je prawidlo zápasu, nechyti druhého pod pasem aniž mu nohu podrážeti, jiného každého fortele že užiti wolno.

Na znamení hlasatelovo wystoupil nejdříve pan Kolowrat Žehrowický a naproti němu obrowský burgundský zápolník. K velikému úzasu všech přítomných powalil pan Žehrowický přenáramou silou Burgundana třikrát po sobě na zem. Hlasité jewili nad tím rytířové burgundští pôdívenci swé, nemohouce pochopiti, jak pan Žehrowický tolík-kráte po sobě mohl svítěziti nad odpůrcem, jemuž na silu a obratnost we všech zemích burgundských rovného není a který ještě od nikoho nebyl poražen. Spolu pak jewili starost, aby zápolník ten, který od wéwody roční plat 500 dukátů měl, nyní když poražen byl, o něj nepríšel. Diwici se wéwoda zawolał pana Kolowrata, tak jak byl w haleně, k sobě na lešení a ohledal mu ruce, nohy, prsa i ostatní tělo, nejspíše se chtěje přesvědčiti, nenosi-li nějaký amulet aneb sic nějaké kouzlo, i wysoce wychwaloval silu jeho. Konečně tázal se ho, má-li s sebou ještě nějakého silného rytíře, který by pokračoval mohl w zápolení; on že mu naproti postaví jednoho z nejprednejších hrabat swé země.

Žehrowický postavil rytíře Kevharda, wéwoda velmi silného hrabete. Třikráté zápolili a třikráté k zemi powalen burgundský hrab.

Konečně předstoupil před wéwodu Filipa Šašek z Mezihoří, obratný té cesty popisovač, a řekl k němu: „Jasný kníže! Prosím Waši Wysost, by i mně naproti postaven byl zápolník mně přiměrený.“ Stalo se tak. Šašek ponejprw odpůrce swého porazil, podruhé pak jest od něho powalen.

Tím skončily se hry pro tento den. Bezpochyby nechtěl žádný Burgundan více zdravé oudy swé w šanc dátí železným péstem českým, dosti maje na posavadní ukázce české sily. Wéwoda častoval rytíře wínem a rozličnými příkusky, a knězny samy podávaly Čechům čise. I stalo se, že Šašek tak sobě zachutnal na vyborné štawé burgundských réw, podávané rukou tak wznešených dám, že notně ochmelel sotva do bytu swého trefil.

(Pokračování.)

D o p i s. Z Roštěre.

Páni úřadníci panství Malešovského uspořádali w rozterských lázních dne 20. t. m. českou besedu, kterážto co do úpravnosti a pospolitého národního weseli každé podobné počinání na wenku přewýšila. Bylaté to prawá česká beseda; nebo nawzdroz nepohodlnému a deštivému počasi sešlo se tu tolik milovníků národnosti české, že každý z přítomných nad návštěvou touto srdečně zaplesal. — Brány chválové, kwitím, pozliženého druhu protkané, wítaly hosti

režičními nápisami. — I powstalo upřímné, sworné, živé a nenucené weseli w síních lázenských; hudba druhého batalionu myslivců z Kutné Hory sobě statečně počinala, potpourri z oblibených národních nápěvů muselo se opakovat, a nebylo jediné písne, při které by silný sbor veškerých mužských hlasů byl nepřizvukován. — U večer se na sta swětě na wenku vysekylo, což každého i sebe horlivějšího tanecnska pod oblohu, poukud vyjasněno, wywábilo, a na blízkém přívrsi počal neočekávaný ohněstroj své diwy, zde málo kdy vídané, provozovati. Mimo to zpívaly se tři Jelenovy české sbory a národní písne, každý z příjemných hleděl druhému s oblibou w jeho weselou tvář, a společnost až do bílého rána mile se bawila.

Fr. Josef Slouvenský.

Vlastenská zpráva.

W České Lípě, městě docela od Němců obydleném, opatruji se ulice a náměstí wedle německých i českými nápisami. Jakkoli tím také zakonné předpis se vykonává, nicméně používáme této příležitosti poukazovat na jiná, pouze česká města, která nawszdor vyšším nařízením přece jenom německé, často nesrozumitelné nápisu na ulicích svých mají. — Abychom se pak opět k České Lípě vrátili, nebylo by snad slušno, aby mnichy ještě bezjmenně jeho uličky pojmenovaly se podle výtečných mužů, jichž otčinou město toto jest? Owšem nemíníme tím, aby se stará, historická jména ulic k vůli nim bez potřeby měnila.

Slowanská zpráva.

We Stuttgardě zřizuje se slowanská tiskárna a slowanské knihkupectví:

Literatura.

Časopis českého Museum. 1847. Dílu II. sv. I.

Obsah: *Alexandreis česká. Od Wacława Nebeského.* Kritická bádání o původu staročeské té básně. — *Sw. Cyrillus a Methodius apostole slowanšti. Nástin k obširnějšímu historickému pojednání.* Od J. Krbce. Článek sepsaný k dokázání, že jmenování apoštolské slowanště nepřidržovali se řeckého šismatu, nýbrž k římskému papeži zření měli a jím se řídili. — *Paměti kollegiatů kollege Karlowy. Od Wacsl. Wl. Tomka.* (Pokračování.) — *Literatura lužicko-srbská. Od Fr. Doučky.* Posudek lužického překladu Čelakovského Ohlasu ruských písni. — *Myšlenky o ústavu vychowávacím pro opuštěnou, zanedbanou mládež, a hospodářské škole.* Od Wacława Wondry. Článek to sáhající do praktického života a obsahující povážení hodný návrh o věci důležité. — *Slово o starých listinách českých. Od redaktora.* Instrukci rychtáři Kankovskému wydaná. (Z pamětní knihy města Kanku.) Instrukci rychtáře kr. priv. města Hory Kutné (z archivu kutnohorského). Podal Petr M. Weselský. Předeslav p. redaktor několik w čas padajících slow o účelu uveřejňování starých listin podává dvojí instrukci rychtáři městskému danou, z nichž jedna pochází od starších a rady města Kanku, jejížto rázost a jadrnost zajímavý kontrast čini s nedbalým a šlendriánským slohem druhé, vydané od královské kanceláře. — *Zprávy o českém Museum.* (Od počátku Dubna až do konce Června 1847.) — *Matica česká.* Ouhrnek přispěvků w měsíci Červnu: 660 zl. we stř. — *Nové knihy.*

Pražský deník.

W mládeži vlastensky smýšlející záleží naše celá budoucnost; pročež vítány nám jsou všecky, bohužel až po-

sed řídké úkazy, kterými naše česká mládež k svému národu se přiznává. Naplněno bylo tedy srdečí naše nejvřelejší rádosti, když jsme dne 21. b. m. na mládež studující c. k. akademické gymnasium patřili, která při srdečné a wznešené slavnosti, totiž při loučení se se svými předhájími učiteli, docela po česku si počinala. Obraťme nejdříve pozornost svou na žáky IV. trídy grammatikální.

Tu vstoupíme do učiliště k terente cíli vkusně ozdobeného, na stěně skví se podobizna milovaného pana professora a známého spisovatele českého J. F. Swobody, kteroužto žáci od p. Šíra w kamene wyrýti dali. Pod podobiznou nalezá se veršek:

„Wlast jak Tebe chowá we paměti věčné,

Tak w svém srdeci chowej nás své žáky vděčné.“

Žáci očekávají s touhou svého druhého otce a osloví ho při vchodu se všemi druhými pány professory w latinské řeči. Po skončené řeči vystoupí jiný žák a deklamuje českou báseň, které skvělostní výtek p. professorovi se podá. Pak se odeberete veškeré vzácné učitelstvo do II. trídy humanitní, kde též ve krásné ozdobeném pokoji žáci humanitní od svého welemlovaného pana professora D. X. F. Kratochvíla w pohnutlivé řeči se loučí. Večer tohoto dne shromáždili se žáci 2. trídy humanitní w Clementinum, odkud se zapálenými pochodněmi k bytu milovaného učitele a druhého otce pana prof. Kratochvíla se ubírali, kdežto mu zastaveníčko od oudd Žofiańské akademie s přispěním našeho weleznámého pana Strakatého odzpíváno bylo. Sbory od Jelena a Škroupa strídaly se s německými. Po ukončené slavnosti poděkovával se pan professor w české řeči velmi dojemnými slovy. Tato slova na jeho žáky tak mocně působila, že jednohlasně jim z prsu: „Sláva mu!“ se výřítilo. Touto řečí dal lidumilový p. professor na jeho, že, ačkoliv skoro 30 roků mezi pouhými Němci občoval, přece na svoji materskou řeč nezapomněl a že dobré přesvědčen jest, že co k srdci má naleznout cestu, také srdečně řečeno býti musí. Nejskvělejší důkaz jeho hodnosti podalo k. město Cheb, kde okolo 30 reků mládež pěstoval, a které ho za čestného městana wywoilo.

W. Slawik.

Odměna zásluh národní. Jan Hoffmann, vábec vážený obchodník w musikaliích, wydal nálepky od K. J. Erbena sebraných písni národních we třech swazech, začez od milostiwe vlády zlatým penízem odměněn jest s následujicím dopisem: „Jeho Milost Císař pán ráčil zaslaný ed wás třetí swazek „Národních písni českých“ od K. J. Erbena do své privatní bibliotékы laskavě přijmouti a mně poručiti, abych wám přiloženou zlatou medallii edewzda. Přijmětež spolu tímto také důkaz mé zvláštní k wám uctivosti. We Wídni 18. Lipna 1847. Dietrichstein.“

S m ě s.

Původ slova bankrot. Most Rialto w Benátkách býval za starých časů stanovištěm obchodníků, z nichž každý měl lawici (banca), na které se peníze počítaly. Každý znamenitější obchodník měl tam svou lawici i dála se tam neznamenitější obchodní řízení. Stalo-li se, že některý obchodník nemohl dostatí slowu svému a w ustavený čas povinné peníze zaplatiti: na znamení, že čestného toho města nehoden jest, lawice jeho jest rozbita (banca rotta), od čehož pochází, že o člověku na koráb přišlém říká se, že učinil bankrot.

O z m á m e n í.

Wýstava sochy Přemysla Otakara II. we Veithovském domě trvá jenom do posledního t. m.

Číslo 91.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outerý, we
štvrtek a w sobotu.

31. Čerwence
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem na Malém rynku pod podležím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvár).

Budíčky.

9.

Kam jsi prchla, dobo sladká,
Když mne slabé pachole
Laskavá wodila matka
Na dědičné na role?

Když w otcowském skrowném sádku
Strom mně chystal stínú lék,
Když na travobojuém ládku
Sbíral jsem kwět s bylinek.

Dávno uwadly ty kwítky,
A potěsně zkwitá z kytky,
Již tam wila ruka má,
Jen pomněnka jediná.

10.

Příroda kdy z lože svého
Wstává w kwětný Wesny čas,
Kdy ze zrna rozsetého
Nadějný wyrůstá klas;

Kdy motýlec ze žaláře
Wyšlý zkouší křídla swá;
Po noci kdy rdí se záře
Na wýchodě zplanulá:

Diwný wzduch mou hrudk prohlívá,
A z ust mimowolně splývá
W děsnou hrobu mrákota:
„Smrt je brána k životu.“

11.

Co se to tam hemží w prachu?
Toť mrawenců četný roj!
S píši, w starosti a strachu
Spěchají, hle, w horký boj.

Zrnko předmětem jich snahy,
Hrudka cílem žádosti;
Ubožátko!... wyšpi dráhy
Mé jsou, syn jsem věčnosti.

Leč nenesu-li se wýše,
Hruda-li mé tužby říše,
Rajských trónu čekanec
Jsem, ach, pouhý mrawenec.

12.

Perla hrála w mého oka dole,
S wěstcem zřel já smutnou úrodu,

Ana kryla krásné vlasti pole,—
Kosti, mrtvé kosti národu.

Stírám elzu... tu u wětru wání
Zní hlas tworci w bustou mrákomu,
Tam, kde wšecko w nečestném díl spaní:
„Wstaňte, wzhláru wstaňte k životu.“

Wse se hýbe, oud se k oudu chýlí,
Bére podobu, a w této píši
Ze všech vlasti krajů hlasně zní
Přerozkošný souzwuk: „Wzkřísení!“

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

•

Hostina na Wrchoticích byla blučnější než jindy. Kromě učených mistrů sedleckých a obecních i cechovních představených byla sezwána, jak podotknuto, weškerá katolická šlechta, jenž se byla dnešního dne k sedlecké zkoušce sešla, a tudy kolovaly číše rychle kol stolu. I pili na zdrawí krále a císaře Rudolfa, na brzké a vítězné půtky s utrakwisty, prázdniли i číše na zdrawí domácí slečny Elišky, která wšak podle způsobu a obyčeje, sotva že odstraněna byla jídla a víno jazyk hostů rozwazovati začalo, se byla z jidelny odebrala. I Wiktorin po malé chwili odešel. — —

W zahrádě, jenž se po malé wýšině k rybníku klonila, procházel se cizí muž, jehož uprásený šat svědčil, že dalekou cestu byl konal. I hledal schwaně houštím zakrytá místa, aby od níkoho widin nebyl, při tom ale neustále pohlížel ku brance ze twrze do zahrady wedouce, jakohy tam odtud někoho očekával.

„Budu-li tak dlohu čekat,“ hučel mrzutě před sebe, „může pan Zdeněk Lobkowský na odpověď čekat až do nejdelsí smrti. Ani živá duše se neokazuje, a u wnitř bluku a hučení až usí zlehají.“

Tu se otewřely dwirka a do zahrady wešel Wiktorin Sánovický. „Zde abych ji očekával?“ mluvil sám k sobě; „ale proč ještě skrývati lásku naši, kdežto mě pan Šimon návidí? — Ach Eliško, Eliško!“ wzdychnul wroucně, „již po dvě leta nosím w srdeci bol a slasti lásky twé, a přece mi ještě ukládáš mlčení?“

Za touto samomluvou přišel až do besídky, hustým stromowím odewšad zastíněné, něco zašustlo před ním jako lehké kročeje, i pozdwihi we blahém tušení llawu, ale najednou se zarazil — onen muž stál před ním.

„Nuž Bohu a čekání mému díky,“ pravil, „že jsem se wás konečně dočkal, pane Šanowicky!“

„Wy jste to, Alši?“ zwolal překwabený Wiktorin poněkud mrzutě, že ho tušení jeho tak nemile zklamalo.

„Ano, statečný rytíř! já Aleš, tajný písar' Jeho Milosti Zdeňka z Lobkowic, pána na Roudnici a Chlumci, nejvyššího kancléře království českého,“ pravil hrde Aleš.

„Znám wás, znám, pane Alši, a umím wás také tak traktirowat,“ usmál se Wiktorin.

„No, nic nedělá, milostivý pane!“ pravil písar' najednou pokorně, nebo se cítil zprwu uražen, že Wiktorin nepřidal k jeho jméně slovo pán. „Já jsem rád, že jsem hned prawého muže našel, ačkoli waše Milost zcela někoho jiného zde nalezti doufala?“

Wiktorin se poněkud zapýřil. „K wěci, prosím!“ odslovil w newoli; „nebo napřed wim, že to musí cos důležitého být, proč pan kanclř wás osobně ke mně nepatrnému rytíři wyslal.“

„Weledůležité zpráwy to jsou, a podiwné wěci se w Čechách k porodu chystaji,“ pravil písar, „také nezni poselství moje jen wám, nýbrž i panu Šimonu Wrchotickému —“

„I panu Šimonu?“ pozastavil se Wiktorin. „Což učeny ten kmet posud ještě newyšel z paměti pánum wysoce urozeným?“ ptal se trpce. „Aj, tož musí být i ovšem důležitá zpráwa!“

„Jak jsem pravil,“ odpověděl písar, „i je na ní tolik záleženo, co na blahu země české.“

„Tak?!“ užasnul Wiktorin, „tot je každá chwile ceny drahé; mluwte!“ pobízel písare.

Místo odpovědi odewzdal mu tento bedlivě w šatu schowany list, jejž Wiktorin rychle čisti počal. Čím dále četl, tim více se zamýšlel, tim více wrásek ukazovalo se na čele jeho.

„Pro Bůh!“ zwolal list sotva dočta, „to že by obmyšlel Rudolf? O pak weta po koruně jeho! Prokletí rádcové, jenžto šlapete mir české země drzou nohou! — Ústní zpráwy waše jsou prý obsáhlější?“

„Nemohl byste mě dříve k panu Wrchotickému uwésti?“ podotknul písar.

Wiktorin se obrátil kynu mu, by následoval.

„Třeba byti opatrny!“ pravil písar; „twrz je plna hostů, snadno by mě mohl někdo uhlídat.“

„Netřeba se čeho báti,“ odpověděl Wiktorin, jest to wůkolni šlechta, jenž se sjela na poradu, jak by se bojovati mělo proti kališníkům, neboť jsme je považovali za nepřátele vlasti — on to ale Rudolf sám! Pane na nebesích!“

I kwapil rychlymi kroky do twrze, písar ho následoval bez odporu.

W besední sini dosáhlo weseli nejvyššího stupně, když šlechta, obzvláště mladší, měla w pořáku výchny zámery k zničení kališníků a honosila se již vítězstvím jistým; protož nebylo připjení a jásání konce.

Pan Šimon ale, znaje powahy jejich, nechal je se wymluvit a wykřičet, sám se staršími ze šlechty a se sedleckými konšely moudře se radě, jakých prostředků použiti k odvrácení wšeho zlého w nastávajících krýsných dobách. Od slabosti, jakowou jsme zrána ná panu Šimonu pozorovali, nebylo na ném ničeho widěti, oko jeho plálo opět, a slouha jeho, jakými radu swou udělowal, swědčila o jeho zkušenosti nejen we wěcech literních, ale i wojenských.

„Tedy by bylo uzavřeno,“ promluvil nyní powyšeným hlasem, „Pánowé!“ obrátil se k ostatním, a: „Ticho, ticho! slyšte pana Wrchotického!“ hulákali hosté, a opět to dráhnou chwili trwalo, než hulákání toto přestalo, jelikož každý dva- i třikráté slouha tato křiklawě opakoval.

„Usnesli jsme se na tom,“ mluvil pan Šimon, když bylo konečně ticho nastalo, „aby wůkolní twrze, jenž poněkud pěvnou polohu mají, tak dlouho se držely, dokuž budou moci, poněvadž nepřítel nebude moci wsi silou přilehnouti k Sedlici, kamž swé rodiny a nejlepší wěci uchrániti chceeme.“

„Hahoj, pane Šimone!“ zwolal Oujezddecký pan, „já se tam odstěhuji lehce, meč a luntownici * donesu na swých plezech a walach donese mě. Krom drahého těla mého newím co by ještě na Oujezdě zač stálo.“

„A w mé twrzi budou miti páni kališníci trochu wywětralé ložirování,“ volal mladý Diwišowský, „nebo při sám Bůh! střechy mi každodenně ubývá, dér ale we zdi pořád přibývá; o oknech nebude hnedle ani památky.“

„Těs se, těs!“ smáli se mladší soudruhowé jeho; „korist kacírska ti wystaví Diwišowice, že budou krásnější nežli Chlumec pana Lobkowice.“

„Ba, byl by již jednou čas,“ podotknul Diwišowský, „abychom se do šlechtického řemesla opět wprawili, nebo po sedmdesát skoro let se nesměl šlechtic ani na silnici okázat, aby si nákké dobrodružství vyhlédl, nechtěl-li wiset jako ten nejsprostší stupovitý chlap.“

Za těmito řečmi, jimiž bědowali, že šlechtické řemeslo, totiž loupení po silnici pokojně cestujících, tak docela klesla, že nyní již jen z pověsti známo bylo, poněvadž králové za dobré uznali, nezacházeti lépe s loupeživou šlechtou nežli jako s každým jiným zákeřníkem, — za těmito a takovými řečmi byl wstoupil Wiktorin do jídelny, a s panem Simo-

* Luntownice — flinta, jenž se tehdy ještě luntem zapalovala.

nem w tajnosti něco malo pohovoril odcházel s ním ze sině.

„Ej, pane Wiktorine!“ zahledl ho Děkovský panic, „kamže nám odcházíš? pojď a porad nám, kam máme první nábeh učinit?“

Wiktorin ale lehce jen se ukloniw zmizel s panem Šimonem ze dveří.

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Druhého dne počal turnaj v odění a na koních. Otěvřel jej pan Lew z Rožmitála osobou s panem Kolowratem Žehrowickým. Dlouho bojovali s ohnem výdy rostoucím, až kopí páne Lwovo roztríštilo se o kruň pana Kolowrata, a tak vítězství tomuto příkruhu.

Po tomto zápasu žádal Kolowrat, který by již soťva odpůrce byl nalezl, aby směl zlomiti kopí ke cti a chwále přítomných tu paní a slečen. Obdržel dowolení založit kopí, pobodnul koně a rozjel se s náramnou silou proti zdi, jenž nesla lešení, na kterém nacházela se rodina wévodská s dámami. Oř jeho zpinal se div se neprerátil, ale pan Kolowrat seděl pevně a bez hnutí, jakoby jezdec a kůň z jedné sítiny byli. Diváci žasli nad silou mocného udeření, ještě víc ale divili se tomu, že pan Kolowrat nesvrzen byl s koně ukrutnou mocí zpátečního odrazu, kdežto přece presto v sedle seděl. Podruhé pobodl Kolowrat koně a tak mocně vrazil do zdi, že pádné jeho kopí na samé kusy se roztríštilo. Burgundové nemohli se dosti wynadiwiti této teměř nadlidské sile, a po mnoho neděl putewali lidé z blízka a z daleka k místu, kde se byl konsal turnaj, aby se podívali na stopy obojího toho udeření — díry to ve zdi dosti hluboké — a jim se divili. Byl jeden hlas mezi obecným lidem brusselským, že rytíř, jehož kopí ty dvě díry udělalo, nemůže být z obyčejného pokolení lidského, nýbrž že to musí být jeden z dávných obrů aneb nebe dobývavých gigantů.

Po této mezihrádce dal si wéwoda Filip přinesti zbraň Rožmitálského i Kolowratu a skoumav ji tázal se, zdali každý rytíř v Čechách nosí tak silnou, velikou a těžkou zbraň při turnajích. To když mu potvrzeno bylo, řekl: „Taková zbraň, jaké wy při svých rytíských hrách užíváte, jest nám k podívení. Newěděl bych wéru ani pro otcewraha větší pokuty, nežli přinutiti ho, aby bojoval českou zbraní. Wy Čechové brajete se swým životem, jakko byste jej za nic nepokládali.“

Na to rozjeli se proti sobě český rytíř Achac Frödnár a Němec Gabriel Tetzl z Grafenberka, páne Lwów služebník a tovaryš (sein erberg diener und gefelle). Žádný neustoupil při rázném sražení, oba zůstali pevně v sedle a vítězství bylo nerohodnuto. Na to wymřstil se rytíř Frödnár v té těžké zbroji, v jaké vězel, třemenu ani se nedotknal, střelhbité a s podivu hodnou gracií a rytískou obratností a koně, což burgundským rytířům bylo něco nového a nepochopitelného.

Po skončeném turnaji pozval pan Lew z Rožmitála k sobě do hospody nejpřednejší knížata, hrabata a rytíře, i některé paní a slečny, častoval je českými jídly a dal před nimi provozovati české tance. Chutnost kuchyně české a přirozená ladnost i národní oheň tančí začaly se velmi burgundským hostům.

Zvláštní poslové pozvali pana Lwa k ohledání wévodské pokladnice, která tenkráte wedle pokladnice republiky Benátské za nejbohatší a nejskostnější v Evropě se pokládala. Kolowrat, Frödnár a Tetzl šli s ním, Jan

kniže Klevský průwazel je. I divili se množství zlata a stříbra tu nabromaděnému, skvostným nádobám, kleštinám, dráhým kamenům a perlím, zlatem a stříbrem vysívaným při krywadlům a rouchům. Když odejiti chtěli, řekl k nim pokladník, že z nařízení wéwody, pána svého, pana Lwa žádá, aby cokoli mu ze všech pokladů nejvíce se líbí, byť to sebe dražší a vzácnější bylo, co čestný dar na památku sobě wzal. Ale pan Lew zdráhal se prawě: „Bůh uchová, abych tu čeho bral! Já a moji tovaryši nepřišli jsme k tomuto dworu pro peníze a dary, nýbrž abychom se zdokonalili v rytírství a v umění válečném. To jest oučel naši cesty, který také dá Bůh s oka nespustíme. Co nám do peněz a bohactví? K tomu sobě můžeme snadno pomocí, my ale hledáme slávy, která věčně trvá a nepomíjí jako ono. Slávy dosici bylo vždy mé snažení a zůstane až do smrti.“ (Pokračování.)

D o p i s y. z Moravy.

III.

(Sušilovy básně.)

Poslední dobou byli jsme překvapeni některými výjewy v oboru literárním, na které wážené čtenářstvo listů těchto krátkými slovy chceeme pozorno učiniti. Právě když z Waší staroslawné Prahy zavítaly k nám přewýtečné básně Lad. Čelakowského, tyto hluboké výlewy a čaroskouoci kwety w prawdě poetického genia: překwapiły nás na Morawě neočekáwanou radostí *Básně Frant. Sušila*, a tím hlubší úctu zbudily k neunavněmu jich původci w útrobě naší, an jsme se od něho, jinými pracemi wědeckými zanešeného, tak utěšeného plodu i na tomto poli vlastenské literatury byli nenadáli. Básně tyto jsou obsahu weskrz *náboženského*; výlewy citu nábožného, po nebeských výšinách roztoženého, wělebné opěvání důležitějších počasi roku církewního, hlubokocitné nákresy wznešených a dojemných momentů ze života Spasitelova střídají se všude s liboplynným vyprawováním krásných čiň a cností ze života svatých a světic božích; že wšak i mocná idea wěku našeho — národnost — proniká útrobu básníkou, poznáte ze živého nakreslení památných dějů naší vlasti morawské, jako k. p. na str. 30.: „Brno r. 1845.“, kde básník opěvuje dvěstěletou památku wyswobození Brna od nepřátelských a vlast náramně hubících Šwédů, poznáte z nadšenosti, ve které duch jeho na oné pro Morawu a celé Slovanstvo welepamátné hoře sw. Hostýna horuje; a tyto krásné písni hostýnské (od str. 116—126.), jmenovitě hned první: „Sw. Hostýn r. 1241.“, kde neobýcejnou obrazu živosti, planoucím, nadšeným srdečem tento veliký děj naší národní historie popisuje, žádáv zajisté neodloží bez hlubokého dojmu a vroucích plápolu pro svou vlast druhocennou. Konec čini bolná zpomínka na přitele nezapomenutelného, jemu i vlasti příslí časnou smrtí odnátného Antonína Bučka, a tři epigrammy. I vzhledem formy panují w bášnách těchto žádoucí rozmanitost; rým w libezném toku a malebném propletení střídá se s welebnými metry staroklassickými, jak to buď předmět sám buď roznícenost básníkou na tom neb onom místě požaduji. Množi arcif, kteří sobě libují we výjevach moderní, tak nazvané tendenci poesie, nebudou snad zcela uspokojeni s básmi Sušilovými, básmi to vyplynuly z prawdiwe, vrouci touhy po miru a z blahých pocitů, jaké po konečném vnitřního klidu dosažení pronikají prsa naše. My nemůžeme a nechceme to upřiti, že wék nás, wéném periodou přechodní nazvaný, rozkýwnut jest we svém čtení a myšlení; wždyť každému z nás tolik otázek leží na prsou, posud w žádoucím swětle nerozbednutých, tolikeré touhy posud neukojené, tolikeré naděje posud neuskutečněné swi-

raji nám srdce, že tento vnitřní rozpor od nikoho nemůže v pochybnost vzat být, kdožkoliv pozorlivým okem pronikl osnovu nynějšího světadějinstva. Taktéž uznati musíme, že při všem zewnjším hluku dějů světoborných, při všem lomozu zbraně a mečů, že wedle této vnitřní, hlučné, mohutnosti činu slynoucí historie celou minulesti i přítomnosti lidského pokolení wyniká a vše historie vnitřní, malo posud pozorovaná, protože od hluku světa vzdálená, historie to bojů ducha i srdce, vnitřních bolů a citů, v osamotě vykwělých i o samotě zahynulých opět a zapomenutých. Obrazem a ohlasem této vnitřní historie se státi, uznala moderní poesie za svůj důstojný úkol; ni mírni klid nemá být předmětem jejím, nýbrž boj, jak to vyslovil Alf. Meissner v jedné svých větších básní:

Der Kampf nur gibt die Sieber, nicht die Ruh!

A tudiž všechny ty touhy, všechny ty boly, pod nimiž srdce souvrstníků sténají, to bolestné roztoužení po dni novém, jehož zoreu rozplášti se mají všechny mraky, zastiňující nám wolný vzhled k výšinám, sluncem neličené prawdy ozářeným, všechny ty krwawé vnitřní boje našeho věku, ty sladkobolné předtuchy krásnejší budoucnosti — parskují se v básnách a písničkách moderní poesie; a kdož se byl seznámil s plody tétoho básnickými, též nám bude muset přiswědčiti, že německá literatura v nynější době na tomto poli sobě vítěznu palmu wydobyla; a jména, jakáž jsou Anastasius Grün, Karel Beck, Ferdinand Freiligrath, v poslední době Alfred Meissner, a mezi nimi nejvýtečnější ale i osudem svým nejnešťastnější Mikuláš Lenau, v jehož každé témoř básni náramný bol co krwava siza zahvívá, tanou tu zajisté každému na myslí. Ačkoli tedy s jedné strany upříti nelze, že tato vnitřní rozervanost, tyto vnitřní boje jsou rázem našeho věku a tudiž staly se i ohlasem moderní poesie: přece i s druhé strany hluboce přesvědčeni jsme, že jsou doby v lidském živobytí, doby to slastiplné, ve kterých zejmé se v prsu našich nesmírná touha po míru, že jsou okamžení, na jaké každý we vroucí rozkoší se uzpomene, okamžení to, ve kterých v útrobě naší rozprestří se onen pokoj, onen klid, který co čistějasná bladina dřímá v nitru našeho života, co krásná předtucha blahoslawenství věčného, onen mír, který utěšeně spočívá na srdeci wenkovana, tak jak se rozkládá nad celou přírodou po bouři utíšenou; a ví to mnoho, jak toto ohromné ticho i v nitru mocným jej budi blasem, hlasem samého Boha. A tak všude wedle rozervanosti zjewuje se touha po míru, jako wedle skepsí vykwětší smíření s prawdou. Poesie Sušilova jest taková poesie míru, podobná večerním červánkům, jimiž se roztouží srdce k dálým, dálým vlastem, dumawém večerních zvonů hlasu nad tichým úvalem rozplývajicimu (str. 145.); básně jeho co szíperly klidu linou bláhové smíření v útrobu naší. A byť i kdo byl mezi čtenáři básni Sušilových, kterého by jich tendence náboženská neupokojila, ačkoli nikdy nesmíme zapomenouti, že každá literatura musí se rozwinovati všeestranně a všem potřebám obecenstva hledet vyhověti — ten aspoň výtečné jich formě bude se muset obdivovat; neb řec v básních této tak jest ryzá a vytřelá, wers tak libě plynoucí, rým w tak milé rozmanitosti se winoucí, že i v tomto ohledu dílo toho Sušilova nazvat musíme klassickým. Také musíme naše čtenáře upozorniti na onen zcela národní způsob, ve kterém skladatel legendy a jiné pověsti vypravuje; jest všude znamenati hlubokého národních písní znatele, nebo čtoucím některé ze svatých pověstí jeho zdálo se nám, jako bychom jim z úst samého lidu našeho naslouchali. I w tom jeví se hluboké studium národní poesie, že často báseň začíná obrazem z přírody

wzatým a jím pak k vyšším cílům a myslenkám se poznáši, zcela jako i národní píseň počátečně v obrazu nějakém nabíje a naň city své, jimiž se kochá, w milostném přechodu utkvívá. Nezbývá nám jiného přání, leč aby básně tyto, i zewnitřné velmi vkusné vydané, nalezaly se v rukou přemnohých a všem tak mnoho utěšených a klidných hodin, jako nám, připravily. (Pokračování.)

Trní a bodláči.

Od nedávna máme w Praze w Železné ulici nový skvostný krám, w němž se krásné owoce opravně prodává. Dle nápisu nad krámem jest to *samé německé owoce*. Posud jsem myslil, že Němci kupují owoce u nás, nikterak ale my u nich. Wždyž z Dolan se ročně posílají švestky do Wídne pro *císařskou tabuli*, z Třebenice se třesně prodávají do Drážďan, a mléčná jablka z Budyně do Berlina se wyvážejí. Newím, z kterých vzdálených krajiny Němec onen owočnář své zboží kupuje; an sousední krajiny německé od nás tyto plody berou. Snad je dostává z pověstných ourodných zemí porejnských; toh' musí být tuze drahé, neb kupovat musí cestu zaplatiti. Z té příčiny bych u něho nerád kupoval; co jen koli owoce w Němcích roste, to dostanu za dosť lewnou cenu i na owočném trhu z českých sadů u hokyň českých. M. F.

S m ě s.

Divná vzájemnost národů evropských. Jeden uherský arcibiskup sepsal velikou hrđinskou báseň německou, totiž slavný Pyrker složil báseň Tunisias. Jeden holandský professor wydal o ní pojednání *francouzské* (Nyssen), ježto jeden doktor — Weidmann w Uhřích — do němciny přeložiti dal. M. F.

„Der Ungar, německý w Pešti wycházející časopis, ondyno hrubého zeměpisního omylu se dopustil, uwáděje w Tyrolsku město krajinské Postojnu, známé svou velikou krapníkowou jeskyní. Německy to město slove Adelsberg, vlastně Adlersberg; neb to jest překlad názvu krajinského Postojna, což tam orla wyznamenává. U nás též máme drawého ptáka poštolku, a však u všech ostatních Slovanů (kromě Krajinců) orel má stejně jméno.

M. F.

Paměti hodný výsledek bitvy. Dne 26. Října 1596. swedli arciknže Maximilian a Sigmund Bathory s jedné a sultán Machomet s druhé strany bitvu u Jagru, w které obě strany byly poraženy, neboť obě vojska utekla před sebou.

Kometă od r. 1556., která tenkráte svým se objevením celou Evropu hrůzou naplnila, ukáže se opět budoucího roku, an obě její trvá 292 léta.

O z n á m e m i.

Dne 4. Srpna po čtvrté hodině odpolední bude na hlavní škole w Židech první zkouška w českém a z českého jazyka se odbývat. Škola tato trvá už 65 let. W pozvání ke zkouškám na této hlavní škole podotknuto, že dobročinné následky z wyučování tomuto předmětu jsou pro budoucnost neocenitelné.

Měsíční schůzka Jednoty průmyslní bude se držeti dne 3. Srpna 1847. we shromáždním sále u sw. Hawla w šest hodin večir. — Předmět jednání: Zpráva za měsíc Čewenec.

Hlavní ředitelstvo Jednoty ku pořuzbení průmyslu w Čechách.

Číslo 92.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvůr).

3. Srpna
1848.
2139

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních oučadlů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Budičky.

13.

Kamže wede mne ta dráha?

K světu čili k temnosti,

W náruč přitele či vraha,

K želu nebo k radosti?

Kudy půdu?... W denním horku

Krov-li dá hostinu strom?

Zpěw-li potěší mne z borku,

Či zděší mne blesku lom?

Darmo ptám se, w swém co lúně

Kryje budoucnost túně;

Dosti wšak, že ten to wí,

Jenž nad námi wérně bdí.

14.

Wy, jenž u pohodném větru wání
Wstępili jste w łodkę żywota,
A jež při klidném wln zahrávání
Nese příznivých wod ochota;

Wy, jinž šestím na wesle sedicím
Dáno jest radostnou drahou plout,
Wonnym zápachem s břehu wějicim
Slazena kde bývá wodní pouť:

Plujte blaze, an my w bouři lkáme,
Wšak konečně wsickni se shledáme,
Směle wykonawše wýprawu
W bezpečném podzemním přístavu.

15.

Černé mračno nebe kryje,
Nade mnou pne křídla noc,
Jedna hvězda září jen líje,
Rozžehla ji wyšší moc;

Hvězda ta je božská wíra,
Září tou, již zkwetla zem,
Odkryt jest, kdy tma mne swírá,
Nebeský mi Betlejem.

Ó by, jako w ušlém čase,
Proniknul zas w plné krásce
Skvostné domy, nízký byt
Twój, ó wíro, blahoswít!

16.

Trpký osude, ty bić upletej,
Zrádně chystaje mi bolných ran,

A nižadný lék k nim nezawítej,
Ze sterých wyhrn se zlota bran;

Wem si, klamná fortuna, eos přála,

Plénky, jimiž kryta těla nahota;

Zhasni jiskro, eos w mén oku plála,

A rty moje zamkní némota;

Jedno nikdy nebude mi bráno,

W čem jsem prospěl, mnou co wykonáno;

Zůstane to po wše věky mou

Sladkou majetnosti, oslawou.

J. Drbohlav.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

W komnatě, w nížto jsme swědky byli wyjemu
s Hanušem Měsetickým událeho, nacházel se Aleš,
pisar nejvyššího kanclíře království českého, pana
Zdeňka z Lobkovic na Roudnici a na Chlumci. On
byl klobouk s přeskou odložil a bez okolků se we
křesle páne Šimonowě usadil, i hleděl we hlubokém
přemyšlení před sebe anebo protahoval zemlené
oudy. Nepozoroval, že se postranní dwěrě zlehka
otvěřely a pan Šimon doprovázen Wiktorinem do
komnaty wstoupil.

„Jak vidět,“ pravil pan Šimon zvučným hla-
sem, „miluje pan písar pohodli.“

Aleš, wěda že proti dwornosti se prohřesil,
wzchopil se rychle, a s welikou úctou před panem
Šimonem se ukloniw jal se omlouватi nezpůsobnost
swou: „S půlnoci jsem odjel z Prahy na Chlumec,
odtud ale přímo k wašim Milosten, zastawiw se jen
něco málo na Krakowě.“

„Na Krakowě?“ zwolali pan Šimon i Wiktorin
w udiwení.

„Tak jest,“ wece písar, „a přes hodinu jsem
musel čekat w zahradě, nežli jsem se dočkal pana
Šánowického.“

„Že jste ale nejel na Šánowice, pane Alši, čím
to?“ wskocil mu Wiktorin do řeči.

„Na Krakowě jsem se dowěděl o dnešní smutné
udalosti w Sedlcí,“ pravil písar, „a tudy jsem lehce
se domyslit mohl, že wúkolní šlechta u Nestora

swého, učeného pána Wrchotického, shromážděna bude," uklonil se před panem Šimonem.

„Jeho Milost wysoce urozený pan Zdeněk Lobkowský je znám co horlivý přítel vlasti,“ dí pan Šimon, „pročež si nemohu wyswétil jednání ani slova tajemníka a posla jeho. Račte se wyjádřit jasněji,“ pobízel písáře.

„Pan Šanowický bezpochyby již učenému panu rytíři obsah listu jemu učiněného wyjewil?“ ptal se písář.

„Ještě nebylo kdy,“ pravil Wiktorin. „Jeho Milost nejvyšší pan hofmistr mi píše, abych bedlivý pozor na to dal, by šlechta katolická s protestantskou w nižádné zpory newcházela, neboť že se nám není protestantů co báti, alebrž sám císař...“

„Co to zas?“ žasnul pan Šimon. „Onen šlechetný mocnář, jenž ustavičně o to pečoval, aby země česká nad jiné powýšena byla, by nyní sám — ? Ne, ne! tomu newěrim; já sice po kolik let již málo se staral o běh věci wezdejších — ale tomu přece věřiti nemohu, aby Rudolf zkaziti chtěl onu zem, která, jak sám říká, k srdeci jemu přirostla. To není, není možná!“

„Tak mnoho se nyní we světě děje,“ pokrčil písář rameny, „že rozum lidský k pochopení toho ani nepostačuje, „a přece je to možná.“

„Nejvyšší pan hofmistr mě odkazuje na ústní waše zpráwy, pane písáři!“ pravil Wiktorin.

„Ty Wašim Milostem wyswétlí celou osnowu, a statečného pana Wrchotického přeswědčí listiny tyto!“ wece písář, balíček spisů ze záhadní vyňaw, a s rozwiniutím jich se obiraje mluvil dále: „Rudolf je dobrý, učený pán, ale k vládě nehrubě schopný, a z toho pochází všechno zlé. Pan Slawata a pan Martinc, neméně i nejvyšší purkrabí pražský pan Adam ze Sternberka uwalili welikou winu na sebe, neboť oni to jsou, jenž slabého mocnáře o polovici zemí jeho připravili a nyní ho snad i o korunu českou připraví. Jak a co se dělo, že arcikniže Matyáš zbraň proti bratru swému pozdwihl, jest wůbec známo, jako i to, na jakých zásadách oba království bratří mír spolu učinili, a kterak i stavové království českého jakož i stavové stěžstí pokoj w zemi upewniti obmyšleli; jediní Martinic a Slawata nechtěli se smířiti, jejich a priwrženců jejich náwodem počal Rudolf zle o zem českou smýšleti, oni kojili nenávist jeho proti bratru jeho Matyáši, tak že ho Rudolf o korunu českou, jejímžto dědicem Matyáš jest, připraviti chce.“

„To je potupa jména císařského, písář!“ wskočil mu pan Šimon. „Duce do řeči. „Pamatujte se, anebo wás musím zabawiti co zrádce majestátu.“

„Kdož mluví o Rudolfu?“ pravil písář neohroženě, „teni newidi přes práh laboratorium swého; rádco w é jeho ale wedou ho we slepé wášni swé w záhubu, a lepší jeho přítel jest, kdo se zhoubným zámérům opře. Nezapomínejte i wy, pane Wrcho-

ticky, že stavové království tohoto se podpisy swými zaručili za slovo Rudolfovo, a wy we stáří svém se chcete dopustit werołomnosti?“

„Komu tedy chce odkázati Rudolf korunu českou?“ ptal se Wiktorin, poněvadž námítka písářova pana Šimona w rozpaky uwiedla.

„Leopoldu, biskupu Pasowskému!“ wece důrazně písář.

„Důkazy!“ zwolal pan Šimon, „důkazy! anebo wyplním pohrůžku swou!“

„Jak, statečný rytíř,“ dí písář ousměšně, „kdybych na tuto pohrůžku s důkazy otálel, a wy na sebe nenávist stavu českých uwalil? Nezapomínejte, že za tři hodiny lid chlumecký anebo ještě dříve kракowský zde býti může, jenž by waši twrz w prvním náběhu do powětrí wyhodil.“

Pan Šimon hrde napnul tył při těchto slowech. „Kdo wyhrožuje mocí a silou, aby cíle swého dosáhl, ten je — podvodník. Wěztež ale, písář! že Šimon Wrchotický ještě se netřese před brozicím nebezpečenstvím, ačkoli léta a více zde skrytý bol“ — uderil se na prsa — „silu téla jeho wyssala, duch jest neoblitelný a ničím se odstrašiti nedá od plnění powinnosti wěrného Čecha, který miluje vlast a pak krále swého, jemuž powinností je, zrestati hance jména královského, a kdyby již země pod ním se borila.“ Tak prawi obrátil se ke dweřím chtě zawolati sluhy, by wyplnili pohrůžku jeho, an mu Wiktorin rychle cestu zastoupil.

„Moderatio summa virtus senectutis *!“ pravil Wiktorin důrazně. Pan Šimon se zarazil, pohlížel zprwu w newoli na mladého káratele swého, pak odstoupil wolně o krok zpátky.

„Ano, pane Wrchotický,“ pokračoval Wiktorin poněkud w zápalu, „mírnost je největší cnost stáří, tak jsem pravil. A w skutku, kdybych dnes swědkem byl nebyl wyjewu na waše srdce dorážejících, nemohl bych sobě wyswétili, kam se poděla wěhlasná rozwaha waše, že jste prohřešiti se chtěl proti právu posekstwa, proti můži, jenžto jménem wysoce šlechetného pána k nám poslán, jehožto jméno již za prawdiost udání ručí.“

„Tempora mutantur,“ mluvil pan Šimon k sobě — „swět se jinači, mladíci dávají starcům naučení — kam to powede? — Já ale miluju krále swého, a tak setrvám až do skonání swého.“

„I já ho miluju,“ pravil Wiktorin, „a službě jeho obětuju statek i život swůj, ale zapříti nemohu a nesmím, že k těm samým obětem hotov jsem, pakli je třeba, abychom se opřeli třeštivým zámérům rádců jeho, kteří dobroty jeho nadužívali.“

„Waše Milost pronesla moudré slowo,“ wmlivil se opět do řeči písář, i doufám, že list tento statečného pana Wrchotického k náhledům wašim nakloní.“

I podal panu Šimonovi list, jež tento rozbaliw

* Mírnost nejvyšší cnost stáří.

do něho nahlédl, i poblížel chwili a obrátil ho několikkrát v ruce. „Co to?“ zwolal děsiwým hlasem, „ještě dnes mi sloužil zrak; byl by mi k večeru newěrným? — Ach owszem, večer života mého dávno se přiblížil, dominus vocat servum suum!*!“ I podával s odvráceným obličejem list Wiktorinu. „Tu máš, Wiktorine! třeba mi oči cizich, ješto se mi moje staly jedním dnem newěrnými.“

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém z Kolowrat.

(Pokračování.) Osmnáctý den po svém příšti do Brusselu odebrali se češti rytířové na wévodský hrad, aby od svých wznešených hostitelů, wéwody Filipa a knížete Karla odpustění wzali. Pan Lew děkoval wéwodovi za wécko přátelství a wécko čest, které on a družina jeho u dvora oučastni byli, a na konec prosil ho, aby ráčil mu přidati tlumočníka nebohli blasatele za průvodčího skrze země burgundské.

„O jakou to maličkost prosíte, příteli?“ odpověděl wéwoda, „žádejte více a něco lepšího a buďte jist, že wám nebude odepřeno. A wšak i tuto žádost milerád wám wyplním. Vidite, mám blasatele, který skoro u všech křesťanských mocnářů sloužil a sedmnáct řečí zná. Toho wám dám za průvodčího a napomenu jej, aby wám wěrně a poctivě sloužil a netoliko skrze mé zeně wás prowédi, nýbrž na celé cestě až do vlasti waši wás prowázel.“ Po těch slovech odewzdal rádně panu Lwovi blasatele a napomínaje ho k wěrným službám slíbil mu po jich vyplnění, až se zase navráti, dobré jej zaopatřiti.

Filip Dobrotivý, zwěděv že duch Čechů po vyšších wézech touzí nežli po zlatě a zboží, umínil sobě pana Lwa a přednější jeho druhu obzvláště poctiti. I wzaltě se swého krku řetěz zlatého rouna a vlastnoručně powěsil jej panu Lwovi okolo šíje, pak udělil tento od něho založený rád i panu Janu Žehrowickému z Kólowrat a panu Bořitovi z Martinic. ** Ke cti loučícím se Čechům, kteří sobě swým

* Pán wolá službu swého.

** Rád zlatého rouna (*ordre aurei velleris* — l'ordre de la toison) jest jeden z nejvyšších rádů křesťanských; w Rakousích a we Španělích považuje se za nejvyšší potu. Známka toho rádu jest zlatý kámen kresací, z něhož po obou stranách obět srsti (*silex et ignarium*) a na němž visí beránčí rouno; nosíš pak se na těžkém řetězu. Rytíř nemá rádový tento řetěz nikdy odložiti a wěren starému heslu: „autre n' aurai — aliud non habebō“ žádny jiný rád wedle něho nositi. Založil pak jej wéwoda Burgundský Filip III., Dobrotivý nazváný, we flanderském městě Brygách dne 10. Ledna 1430., w týž den, w který slavil sňatek svůj s Isabellou, dcerou krále Jana Portugalského. Welmistrem ustanovil Filip sám sebe a určil počet rytířů na 31. Jméno a znak rádu wzaty od zlatého rouna Međeina w Kolchisu, jenž zawdalo příčinu k wýprawě Argonautů, a beránčí kůže židovského hrdiny Gideona; papežské potvrzení přišlo již r. 1433. a obnoveno jest r. 1516. Když s Karlem Smělým, synem Filipovým, který r. 1477. w bitvě u Nancy padl, panovnická rodina burgundská po meči vyhynula, přešlo s celým dědictvím i právo udělování toho rádu na Karlovu dcera Marii, povdanou za Maximiliana Rakouského, jehož nástupcové jak w Rakousích tak we Španělích napotom práva toho užívali, tak že jsou nyní dva welmistrové rádu tohoto, kteří jej udělují, totiž císař Rakouský a král Španělský.

hrdinstvím a rytířským chowáním wšeobecnou byli oblibu získali, způsobili burgundští páni a dvořané obzvláště národní slavnost, veliké klouzání na největším rybníku wévodské obory, jež skončil boj a tanec dva a třiceti kavalírů na želízkách. Jich podivu hodné, hbité a jisté obraty na ledě byly krajanům násim něco newidaneho. Klouzadla, což dosti divno, nezdála se tenkráte být ještě známá we vlasti naší, jakož se Šašek w cestopisu svém nemalo, diví tém nástrojům, jichž užívali na ledě obratní tanečníci, a rád byl by sám přihlédli, aby zwěděl, co vlastně mají pod nohami, že tak rychle sem tam se klouzají po ledě; i li-towal, že mu nebylo možná, opustiti na nějakou chvíliku pana Lwa, který se s wéwodou ze zámku díval.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Z Moravy.

(Jiné literární plody.)

(Pokračování.) Před nedávnem vyšly nákladem K. Winikera básně, od Jiřího Slotty wzdělané, pod názvem: *Zrcadlo Malíčkých*. Jestí spis tento, jak to už jeho název dosvědčuje, cyklus básní, w nichž život dětinný we všech jeho odstínech dětinnou řečí se opěvá, tu dítky od zlého se waruji, tu k dobrému podněcují nebo nábožné a mrawné city w jich útlé myslí se probuzují; a to vše buď obrazy z úkazů přírodních wzatými, buď w krátkém příběhu, w powěsti nebo legendě; a by city tyto w dětinném srdeci tím trwanliwiejsí silou utkwely, přidán jest ku každé básni obrázk, předmět, o kterém báseň jedná, wysvětliti majíci. P. Jiří Slotta, mladý, ohnivý kněz, rodem Slovák uherský, wystupuje tu ponejprw we wětším díle před národním obecenstwem, ačkoliv nám jeho básnické nadání ze mnoha menších pokusů chwalně známo jest, a wšak i w této práci u svém samostatném lesku se okázati nemohlo; neboť podány mu byly nadřetené básně, původně w německém jazyku wydané, od kněhkupce k wolnému wzdělání. Pan spisowatel hleděl všeomožně wmysli se w prvotní puky citův a myšlenek, we kterých život dětinný se rozwinuje, použil až na některé wýrazy řeči dětem zcela srozumitelné, a že i sem a tam slow použil ze sloweniny wzatých, nekáráme, an to k obohacení našeho jazyka nemálo přispívá; i obsah tak jest uspořádán, že mnohé mrawní prawdy a něžné city básničkami těmito lze probudit a wúli dětinnou ke mnohým krásným činům pobídnoti; jmenovitě naši učitelové měli by tu dosí hojně látky, kterou by ku prospěchu swých swěřenců wšelikým způsobem, ku př. k deklamaci, použili mohli. Ale pan nakladatel mohl se postarat o sličnejší wydání, nač by zvláště při spisech pro dítky určených všeomožný ohled měl brán býti; neboť mnohé z obrázků ke spisu přidaných (jako ku př. na str. 18., 33., 72., 98., 106. a jinde) nijak nemohou laboditi wku našemu. Co dále žádoucímu rozšíření tohoto spisu na odpornosti bude, jest jeho velmi wysoká cena 36 kr. stř., zvláště porovnáme-li k tomu spisy stejněho obsahu, w Praze panem Štorchem u mnohem wkušnejší formě wydané. —

Týž nakladatel oznamuje též předplacení na spis pod názvem: *Císařovna Maria Teresia a Císař Josef*. že takové spisy s welikon oblibou se čítají, wíme dobré z přečastých poptávek po knihách takového obsahu, an jméno císaře Josefa i w nejnižších wrstvách našeho obyvatelstva w blahé památké a wšude tak říkaje popularním; a tudíž i pan J. Malý dobré pochopil přání našeho lidu, wydávaje nyní tak dlouho pohrešený životopis císaře Napoleona, cím chutí ke čtení i jiných spisů mezi lidem se probudí. Jen to si dowolujeme poznamenati, jak se to stalo, že současné trojí sily byly na sěpsání životopisu císaře Josefa wynaloženy; neboť jeden vyšel w Holomouci nákladem Eduarda

Hölzla, překladem p. Pečírky, druhý jsme nedávno četli we večerních listech ohlášený, vzdělaný totiž od W. R. Krameriusa; a třetí oznamuje knihkupectví Winikerovo?

(Dokončení.)

Z Královéhradecka.

Dne 25. m. m. přihodilo se neštěstí we zdejším kraji na panství Žireckém. Nedaleko Žirče (Schurz) provozoval kdosi večer na řece obřostroj. Okolo 100 diváků sehnale se na dřevěný přes řeku wedoucí most; sotva že se osudné vyražení započalo, praskly zpukrelé trámy mostu a ubozí diváci s výminkou několika řeku naplnili. Ačkoli tu bloubka není velká, přece osm osob utonulo a ještě více ochurawelo. — Ze šlechetných ochranitelů sluší zvláště jmenovati p. dra. Harzera. J. H. P.

L i t e r a t u r a.

Pražský Posel. Dílu II. sv. 4.

Swazek tento oblíbeného Posla jest dle obsahu svého jeden z nejvýtečnějších. Wyjma jediné povídka: *Ruka Páně nad námi* jsou všecky ostatní články tak primérem směru, jaký sobě byl Posel vystavil, a podány způsobem a slohem tak populárním, jako málo který z našich spisovatelů mocen jest. Týká se tu wydawatel rozličných významných důležitosti našeho času, podává zprávy o pokročich časových, uděluje poučení o rozličných věcech života všeobecného a s tím vším střídá zábavné povídky, anekdoty, zprávy nejrozmanitější, a při všem tom we způsobu vypravování i v řeči samé tak snižuje se k obyčejí lidu obecného, že zkušenějším čtenáři s podivem to být musí, jak spisovatel tak zcela vymyslil se v ducha prostonárodního. Někdy ovšem užívá některých forem a obrátu mluvy obecné, které se nesnáší s pravidly grammatickými a kde by obvyklá písemní řeč nebyla nesrozumitelnější, a toho schwalovat nelze, tím méně kde takové uchýlení se od přísné mluvnice děje se ku prospěchu cizomluvů, nejvíce germanismů. — Chwáliti musíme na Poslu, že si také všimati počíná starých hradů českých jakož we swazku tomto podána zpráva o hradech Točníku a Žebráku, k níž i obrázek jest přiložen. — Článek: *Co budeme čist* schvaluje spisy „Mistr Jordan“ a „Život císaře Josefa II. od Pečírky.“ Na konec následuje *Piseň česká*, text od Jana z Hvězdy, skladba od Karasa.

Wyjítí budoucího swazku Posla slíbeno v krátkém čase.

Paulník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník.

Sw. 7.

Obsah: Zpomínky z Krakowa od Hradeckého. Obraz poněkudní tohoto bývalého sídla králů polských s vypravováním několikadenního w něm pobytu. — *Wideň, c. k. klawni a sídelní město.* (Pokračování.) — *Chrast, biskup Hay a dva Husité.* Dle L. A. Frankla od dra. Č. Popis jmenovaného městečka a pak známý příběh ze života královéhradeckého biskupa Haye. — *Wěšťba a osud, čili Paměti hraběny de Saint-Valery, rozené Suchánekové, z jejich zápisem sebrané a srovnávané od Marie Ladislavy Z.* (Dokončení.) Zdat a zajímavá nowelka, jevity nevšední náhled do hloubi ženského srdece. — *Svatobní obřady w Orlowské gubernii.* Z Moskvitjanina přeložil K. Stefan. — Několik anekdot a výjewů z oblézení města Prahy od Prušanů r. 1774. od K. W. H. Z části, jmenovitě co se pražských Židů týká, zajímavé. — *Smířené*

zpráwy: Schwantalerova socha Přemysla Otakara II. pro liběchovský Slavín. C. kr. akademie nauk we Vídni. Činnosti knižní. České společnosti nauk w Praze od Listopadu 1846. do konce Března 1847. Česká zabradují společnost. Lázně roudnické nad Labem od M. dra. Kizeru. Přehled událostí evropských až do konce měsíce Června t. r. Česká bibliografie na rok 1847. Umělecká díla. Nekrolog Šeb. Hněvkovského a J. Jar. Kaliny od red. — *Rytiny:* Krakow s hory sv. Bronislawy. Mysliwecká třída we Vídni.

S m ě s.

Wosi strom na ostrově Kubě. Nedaleko Santaga, někdejšího hlavního města tohoto největšího z ostrovů antilských, nalezlo se we skalině houští z kroví asi půl třetího střevice wysokého, jehož trnité rostliny posud žádnemu přirodozpytcí známy nebyly. Pichlil se kdo o jejich trně, byl oučinek ten samý jako od ušknutí vosího. Na blízku toho houště nalezlo se we skalinách skalních neobvyčejné množství vosích hnizd, jichž obyvatelé byli o něco menší než obyčejné wosy, ostatně však této zcela podobní. Jistý pan Turcasse, osadník ze sousedstva, vytrhl jeden mladý kerík a na jeho kořenu nalezl wyschlou mrtvou wosu, kterou jenom násilně od něho mohl odtrhnouti. To mu bylo divno, i vytrhl ještě více kerů a při každém nalezl to samé, kterýžto zjew neuměl sobě vyložit. Vyšetřující blíže půdu shledal na ní více mrtvých wos, i zdálo se mu, jakoby z některých pučely outlé, mladé rostlinky. Sebrav jich tedy několik vzal je s sebou domů, skrze zvětšující sklo pak je pozoroval shledal, že z nich žaludku ovšem rostinka wyrůstá. Pan Turcasse položil wosy do kypré země we své zahrádě, a za dva měsíce vyrostly z nich mladé keře, docela oném we skalinách nalezeným podobné. — Wěc ta se rozhlásila, mnoho jiných lidí učinilo podobné zkoušky, a jeden cestující přirodozpytec z Bruselu schvalně celé dva měsíce na Kubě se zdržel, aby wěc tu nálezitě vyskoumati mohl. I přinesl do Evropy jak stromky tak i zwijátká tyto, a w tuto dobu je pan Turcasse sám w Paříži a odewzdal ředitelství královské botanické zahradě některé takové wosy a keře, s nimiž se nyní zkoušky dějí. Rostlina tato však ani nekwěte ani semena jakého vydává.

Wyhynutí rodiny Frangipanské. Frangipanové, doměli potomkové římských Aniciů, byli již okolo r. 1190. w Chorwatsku a na celém liburnském pohoří velmi mocní. Důstojenstí chorwatsko-dalmatského bana bylo téměr dědičné v jejich rodině. Wyhynula pak slavná tato rodina s markrabětem Františkem Kristofem, který, zpletien we spiknutí Nadaidyho, Tattenbacha a swagra svého Zrinského, dne 30. Dubna 1671. w Nowém městě za Vídni stát jest. Pro jeho mladost jakož i proto, že jest poslední svého rodu, doufala manželka jeho Julia di Naro, že mu milost vyprosí, byla jí však dána odpověď, času onoho hodna, že prosba její tím méně může být vyslyšena, jelikož i předeček Frangipandů nešetřil posledního z kmene mnohem wznešenějšího, totiž Fridericha Bojowného, wéwodu Rakouského.

Nowé knížky.

Povídky autlé mládeži. Od Josefa P. Rauna, lokališty w Jablonci českém. W Hradci Králové 1847. Českem a nákladem J. H. Pospíšila. 12. Str. 96. Cena 10 kr. stř. *Básně.* Od Frant. Sušila. W Brně. W komisi u Frant. Wimmera. Wel. 12. Stran 200. Cena 48 kr. stř.

Číslo 93.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

**5. Srpna
1947.**

Casopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowych alejach na Nowem Městě č. 116, wydawa po popularnych trikrat za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. str. U c. k. postavních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obalkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování)

„Slábnoucí duch zachvacuje i síly tělesné —“ promluvil k sobě Wiktorin, a bez odporu list příjma čisti se jal: „Urozený a statečný rytíři, pane Šimone Wrchotický! Stálého zdrawí a všechno dobrého přeji Wám. Jakož já o tom dobrou známost mám, kterak statečné rytírstvo okrsku sedleckého Wás welice respektuje a takořka za wůdcce svého rekognosciruje, nemohu opominouti, abych Wám osobně neucínil list, abyste wyrozuměl, co nyní třeba abyc méně dělali. Poněvadž Jeho Císařská Milost král Rudolf uchá swého ošemetným rádcům popřívat a takto zlým wětrem se nadýmati dávati ráci, z čehož pak veliké zlé pro zem českou pojiti může; my pak zemstí ouředníci, jenž se také krom Bohu i zemským pánum stavům zodpovídati musíme, bedlivě k tomu hleděti musíme, aby wšechno zlé od země české odvráceno bylo: wyrozuměli jsme konečně, že na nás chystá Rudolf Jeho Milost lid pasowský, jenž byl werbowán pro arcikniže Rakouské na země Juliáské, jakož pak dále z intencí nebolížto z méně císaře strany lidu pasowského wyrozumíte. Písar můj Aleš Wám intent sdělí, jakož i vše, co Wám wěděti třeba. Moje mínění je, abyste se wším opatrili, co by třeba bylo, kdyby se mělo co strhnouti. Dále jsem o tom zvěděl, že statečný rytíř pan Wiktorin Šánowický na krakovské protestanty se chystá; prosím wás, ať toho nečini, nebo by lehce bylo, že by se protestanti na arcikniže Matyáše obrátiti a Jeho Milosti Císařské korunu českou odejmouti mohli.“

Zde se Wiktorin zamílcel, w rozpacích pohlíže na pana Šimona a na písara.

„Čti dálé!“ pobízel pan Šimon lhostejně; „co se stalo, bylo dobré, a šlechetné pohnutky té mely k činu tomu. Dobре tak!“

„Ještě ale lépe,“ prohodil písar, „že jsem krakovské hosty smířil, i chtí wšechno zapomenouti, pakli pan Wiktorin pro zástavu swou si na Krakow zajede.“

„Já doufám, to že se nestane?“ ptal se pan Šimon.

„Mohl bych říci, že nepojedu,“ wece Wiktorin, „nebo jsem úplnou spokojenosť Vaší Milosti sobě ziskati doufal, ale wyznati musím, že jestli mě pan písar přesvědčí, že toho kroku třeba, byt se tím jen něco málo k prospěchu země české získalo, pojedu w tu chwili.“

„Hm!“ wyrazil ze sebe pan Šimon a sklonil hlavu, jakoby dále listu naslouchati chtěl.

Wiktorin četl dále: „My ale musíme o to dbati, abychom zabránili, by se arcikniže Matyáš do wěci našich nemíchal. A wtrhne-li ten pasowský lid, jehož wůdcem je jakýsi Ramé, do Čech, abychom ho vlastní mocí potřeli a Jeho Císařskou Milost proti wůli jeho při koruně české zachowali. A proto nám potřebi dobrého přátelství se stavy protestantskými. To ale neuznávají radowé Jeho Milosti Císařské, jenž se wšelikými praktikami žanášejí, a rádi by byli, kdyby se cos semlelo, aby jen swou měli nawrchu. I pročež dále mám za to, že se dobře můžete držeti proti Pasowským, kdyby od Budějovic ku Praze chtěli, a když budete chtít, stlučete je tak, že od té strany ničeho se obávati není. Jen mějte o wšechno péči, a říďte se dle usnesení pánu stavů w Praze shromážděných, podle žádného jiného. Wšechno ostatní Wám sděli písar můj Aleš, a dbejte na to, že je periculum in mora *. S tím zůstávám urozenému a statečnému rytíři panu Šimonu z Wrchotic se wším přátelstvím nakloněny Zdeněk z Lohkovic.“

Chwili trvalo hluboké mlčení po přečtení listu tohoto. Pan Šimon se konečně wzchopil. „Tedy by to bylo přece prawda!“ zwolal, „žeby Rudolf sám, jasný král a posud pán nás nejmilosťivější, proti swým wěrným walciti chtěl? — O vy soběcti rádcové jeho, na duši vaší nechť tíží kletba národu a pomsta boží wás nemine!“

„A co hodlá činit Vaše Milost, pane Wrchotický?“ ptal se písar.

„Já co činiti hodlám?“ opakoval pan Šimon otázku. „Což já mohu na prahu života swého činiti? co na mne se odvoláváte? Jak jsem byl živ, tak i umru, wěren králi a vlasti.“

* Nebezpečí w průtahu.

„To jest,“ prawil písar, „Waše Milost bude státi proti Pasowským?“

„Dokud král Jeho Milost se neprohlásí, že přišli do země z jeho wûle, ano!“ wece pan Šimon.

„A kdyby se tak prohlásil?“ wyzwidal písar dale, „a kdyby prohlášení to ortelem záhuby vlasti naší bylo, jak potom?“

Pan Šimon se zamílcel, několikrát si přejel dlani oblicej; bylo patrné, že síla ducha jeho dnesními outoky oblomená chwilemi klesá; ale opět se zbodřil kmet, oko jeho zplanulo a powstana wztyčil hrđe hlawu: „Wérnost ku vlasti je wérnost ku králi; recete pánu swému, písari, že Šimon Wrchotický nikdy nezapomene, co vlasti swé powinen jest; nikdy se neodchylym ani kročejem od powinnosti této.“

Wiktorin, jenž byl s toužebností napnute poslouchal wýrok rytířského starce, chopil se nyní w nadšení ruky jeho. „Slowa tato opět křisi mou naději. Již jsem se obával, že cesty naše se překříží a slunce žiwota mého že zajde we wěčnou noc; a já bych si pomoci nemohl, přesvědčením swým bych sobě nezakoupil blaho wezdejsi.“

„Naděje twá se křisi?“ pozastavil se pan Šimon, „slunce — blaho wezdejsi!“ opakoval přemyšleje na mysli slowa jeho. „Co je to? co to mluvíš?“ ptal se, a jako radostná zář vyšlehllo to z oka jeho.

„Já co mluvím?“ opětoval Wiktorin. „Že se otewřela brána nebe mého slowy wašimi, že moje smýšlení se srownává s wašim, že jste prawil, kdo vlast miluje, že i krále swého miluje, a kdo po dobrém oné se shání, i pro tohoto nejvíce pečeje, byť se někdy i libuškám jeho protiwil. Kéž by jedenkráte již poznati chtěli mocnářové prawdu tuto, a wérne swé nehledali mezi lichotníky swými!“

„Pane Šanowicky, já wám nerozumím!“ zvolal pan Šimon w rostoucím úžasu.

„Ó wy mi snad brzo porozumíte, ještě dnes!“ prawil Wiktorin; „na wšechnen zpùsob dříve než na Krakow pojedu.“

A ukloniw se odkwapił rychle z komnaty.

„Co je to?“ hleděl pan Šimon w úžasu za odcházejicim. „Kdo tomu rozumí?“

„Doufám, že jsem mu rozuměl,“ usmál se písar; „mně se zdá, že jsem slyšel nad Wrchoticemi skřiwaná o lásce zpiwat.“

„Možná, možná,“ šeptal pan Šimon pro sebe. „Wytrwá-li až do konce, jak počal — uvidíme! — Máte mi ještě něco sdělit?“ obrátil se najednou k písari, opět zcela pokoj.

„Nic jiného než to,“ wece tento, „abyste w brzce proti nepřátskému wpádu se chrádili, ka-stelan Jeho Milosti wysoce urozeného pána mého má nařízení wám wšemožně ku pomoci přispěti lidem i zbraní. Mezi jiným jest i pět houfnic k službám wašim.“

„Bude-li toho třeba, neopomineme pomoci té použiti, aby zachráněna byla práva krále nám milostivého,“ prawil pan Šimon. „To ale řekněte pánu swému, že já ničeho před se newezmu, co by čelilo proti dobru pána mého. We prospěch jeho ale že všechny sily swé wynaložím; a abyste mohl úplné swědectví o wšem dát, čeho jsme se uchopili, wstupte se mnou mezi shromážděné rytírstwo.“

„Nikoli!“ odepřel prudec písar, „ne nadarmo jsem se skrýval, abych widin nebyl; nebo mám za jisto, že pan Sternberk nebo Slawata aneb Martinic tajné wyzwědače mezi nimi chowá.“

„A dle čeho to soudite?“ ptal se pan Šimon.

„Dle toho, že i obezriwy Wiktorin Šanowicky, jehož rozum léta jeho předběhl, šáliti a k rozbroji s protestanty se popuditi dal.“

„Dle toho jen?“ kroutil rytíř Wrchotický hlawou. „Pan Šanowicky, háje čest školy sedlecké a zastávaje práva swaté wiry katolické, jednal štěchetně, tak že w onom okamžení srdece moje jemu zcela nakloněno bylo, ačkoli zewnitřek jeho nowotářstvím oko moje urazí — ba nowotářství je přičinou všech těchto rozmišek,“ dotvrdir sobě.

„Nešlechetného činu pan Wiktorin schopen není, to swědectví mu musí nejwětší nepřítel jeho dát,“ prawil písar.

„Znáte wy ho tak?“ ptal se pan Šimon kwapně.

„Jakž bych neznal?“ wece písar, „wždyž jsem ho často slýchával se hádat w Karolinum, a býval jsem swědkem, kterak mnohykrát i ony, jenž mu hrubě byli ubližili, před právem zastával. A proto mnohý želel, že z Prahy odjeda více se newracel, neboť ho zde poutá — ale“ zaražil se najednou, „on sám nemluví — k čemu bych já roztrúšoval pověsti lidské?“

Pan Šimon, bezpochyby že porozuměti nechtěl, kam asi tím naráží, na chvíli se zamyslil. „Že pan Slawata a pan Martinic více prowedení wásně swé než blaha obecního si hledí, je každý přesvědčen, a proto mám za to, že oni dobrému králi nedobrě raditi budou. Nechi si již mají mezi námi wyzwědače nebo ne, lépe je wždycky, když veřejně vyštoupíme a tak aspoň záhy zwíme, na koho se spolehnouti lze.“

Pronikawý jásot rozjařených hostů zazněl nyní až do této síně tak mocně, jakoby hosté na dvoře se byli octnuli.

„Čekejte zde!“ prawil pan Šimon kwapně, „snad bude wašich důkažů třeba.“

(Pokračování.)

D o p i s. z Moravy.

(Nemocnice pro chudé w Hustopeči. Akademie w Mikulově. Manna. Ouroda.)

(Dokončení.) Obraťme nyní zraky swé z pole literného na pole života. W tomto ohledu s radostí zmiňujeme se o powstání nemocnice w městě nynějšího mého působení,

w Hustopečí, určené ku prospěchu zdejších *nemocných chudých*, jmenovitě ku prospěchu chudobných *čeledinů*, podnětem zdejšího městského fysika, pana dra. Antonína Wilsdorfa. Seznaw totiž u vykonávání svých úřadních povinností, jak přemnoží nuzní obyvatelé ve svých nemocech we vlnkých a k tomu i přelidněných světlicích bez všelikého, i toho nejpřebnejšího opatrování stěnají a hyňou, a dále že zvláště opatrování nemocných čeledinů, jmenovitě při nakažlivých nemocech, w domě jich hospodářů nad míru obtížné jest: podnikl šlechetný tento lidumil sbírku mezi zdejším měšťanstvem k založení nemocnice, do které zdejší chudi obyvatelé, w času své nemoci i nejpřebnejšího opatrování zbaweni, jakož i zdejší čeledinové přijati a zdarma léčeni a opatrování býti mají, s tou jen výminkou, zdali jich nemoc w brzkém čase vyhojití lze. Podniknutá k tomu oučelu sbírka wypadla velmi skvěle, neb w krátkém čase sebráno 207 zl. stř.; k tomu od mnohých příslíbeno potřebné prádlo, domovní nářadí atd. Sbírkou tak znamenitou wyjewilo se značným způsobem šlechetné smýšlení zdejšího obyvatelstva; pročež celé toto lidmilovné počinání i od zdejšího magistrátu jako i od sl. krajského oúradu tak velkou pochvalou poctěno bylo, že od obou úřadů uzavřeno, ostatní vydání, k založení a zachování nadzminěné nemocnice potřebné, ze městských obecných příjmů zaprawiti. Nemocnice sama, pozůstávající ze dvou světlic, jichž jedna pro nemocné mužského, druhá pro nemocné ženského pohlaví ustanowena jest, ostane we spojení se zdejším městským špitálem, z čehož i ta výhoda vyplývá, že přebývající tu špitálnici opatrování nemocných na sebe příjmu, zač jimi z důchodů nemocnice přiměřená peněžitá náhrada poskytnuta býti má. My obširnými slovy založení nemocnice této jsme popsali, ne jako bychom pochybowali, že by koho bylo, který by nutnou takového ústavu potřebu neuznával; ale proto jsme pozornost čtenářů na ni obrátili, abychom okázali, že w každém větším městě vlasti naši takový ústav lehko w život může wstoupiti, a sice způsobem námi nyní zmíněným. Neboť w každém skoro městečku nachází se městský špitál, do kterého chorobní měšťané se přijímají a kteří by službu tu, opatrovati chudé nemocné své spoluřešany neb čelediny, lehko na sebe příjmouti mohli; i tu neklamou důvěru chowáme, že w každém městě nalezne se několik šlechetně smýšlejících obyvatelů, kteří i peněžitými silami tak šlechetné podniknutí podporovati budou; ale ne wšude stává obětovavých mužů, kteří by pronikavým slovem své spoluobčany k stejným skutkům lásky podněcowali. I to při výjemu tomto jest potěšitelné, že tu spartiti jest první aspoň puky *obecného ducha*, že obec sama počiná své potřeby cítiti a uznávati, o jich ukojení se starati, a že tím obyvatelstvo začíná svlékat roucho hnusného egotismu, a k obětem pro *wšeobecné* interassy se podněcuje a wychowává. Jest to naše hluboké přesvědčení, že na této cestě, na které obec sama se bude starati o zkwětání svého blaha a hledět sobě osobiti výhody ze společného života vyplývající, mnoho, přemnoho se vykoná dobrého ke spásce lidstva.

K výjewům, w nichž obecný tento duch prokmitá, počináme také *akademii*, dne 18. Čerwence w Mikulové držanou, při které od četných hudebníků — asi 130 — ke wšeobecné spokojenosti provozována byla světoznámá Haindovna skladba: „*Stvoření*“. Čistý výnos této akademie — 290 zl. we stř. — obětován bude k založení *opatrovny*, w tomto lidnatém městě zajisté potřebné.

Abych poesií začal zprávou o každodenním chlebě dokončil, jen to ještě připojuji, že jako na mnoha místech w Čechách, i u nás domnělá *manna* se ukázala, jmenovitě u Opavy we Slezsku, u Nového Jičína, u Šumberka,

u Hradiště, u Walaské Mezřice, u Rožnova, u Plumlowa a na jiných ještě místech. I zde aspoň mezi nižšími třídami ta sama newědomost u věcech přírodnických se okázala, a obecně domníváno se, že w dešti snesla se s hůry nebeské co witaný pokram w nynější strastné době. Tak k. p. u Plumlowa spatiř lid půdu manou pokrytu sběhnul se u velikém jásná i zwolał: „Manna s nebes pršela! čerstwé semeno *bramborowé* s nebe padalo!“ Zatím láska boží okázala se w přehojných žněch, a se všech stran vlasti naši přízni zprávy se ohlašují o veliké letosní ourodě. Tím také při posledním trbu brněnském (dne 21. Čerwence) cena obilní neočekávaným způsobem klesla; prodávala se měřice žita za 6 i 6 zl. w. č., nad čímž arcif. oklamani lichwáři welice ustrnuli! Karel Šmidák.

Slowanské zpráwy.

* Srbské noviny bělehradské sdělily nedávno list, jež Osman paša Skadarský vládykovi Černohorskému w měsíci Květnu poslal. Ten list, velmi sprostým slohem psaný, jest srbský; ale mnohými tureckými slowy propletený a barbarismy zhyzděný. Obsahuje návrh k mírnému obciování obyvatel tureckých a černohorských, a vlastně tím jest znamenitý, že Černá Hora w něm co zvláště obec a „*drugo carsvo*“ se považuje. Turci jsou w tom ohledu zatvrzelí a titulů štědře nerozbazují, kde toho nutná potřeba nezádá.

* Obec města Trnawy na Slowensku živí netolik sto padesát svých nejchudších obyvatelů, ale i pěti stům nuzných Slováků, příslíh tam z hor ke žni, wýživu poskytuje. Naproti tomu obec hlavního města Pešti wšecky cizí chudé — nejvíce chudobné horské Slováky — wypudila. Ti Slováci nejsou zahaleči ani tuláci, alebrž pracovili awšak nešťastní poddani koruny uberské; oni platí znamenitou summu na wšecky maďarské ústavy, na diwadlo, na museum, na akademii a Bůh ví nač. Z těch ústavů niktak Slováci užitku nemají; wšecky ty peníze wydělává obec pešanská — nechce pak ani té nejmenší části bratrům Slovákům vrátiti.

* W Radgoni (něm. Radkersburg w dolením Štyrsku) umřel nedávno starec Ondřej Veršic, truhlář pověstný svým uměním, nohy a ruce zmrzačelým lidem velmi uměle vystruhovati. Nezanechal po sobě bohužel žádného hodného učedníka. Jeho výrobky we všech nowinách se rozhlasovaly a nade wšecky toho druhu předměty wychwalovaly. Byl sprostý selský truhlář sotva čisti a psali uměl, kromě swého řemesla i polní práci konal, a sám od sebe w mechanice tak se wycvičil, že mrzákům nejlepší oudy hotowil. Hrabata Antonín Wurmbrand a Arnošt Auersperg nohy od něho údělané tak přiměřené shledali, že hned swé anglické a francouzské zahodili. M. F.

Literatura.

Nestranné slovo o prawopisu českém. Od Ant. Fehnricha. W Jičíně. Nákladem Fr. Kastránka. Str. 24.

Dá-li se pak ještě něco promluviti o rozepři naší prawopisné? Tolikkráte omluvena není posud ukončena. Žádaného smíra docíli snad „*Nestranné slovo*“. P. F. nehoří kordem, ale rozhnuje praporce míru; vyjednává mír upřímně a důkladně, i zavlažuje soudní otázky weseleym humorem. Smírce postavil se v prostřed novějších oprav, z nichž dwě byly nedostatečná a třetí zbytečná. Whod nás upamatoval na vydaný r. 1828. spisek pánu Hankův a Jungmannův: „*O počátku a proměnách prawopisu českého*“, kdež po udaných důvodech posléze podotknuto, žeby opravená ortografie naše analogická všech evropských latinského pisma byla dokonalejší, kdyby se ještě *g* za *γαμα*, *j* za *ιότα*, *ou* za *αυ* (owšem i za *j*)

psalo. K opravě té první se odvážil znatel jazyků slovenských, nás milý L. Čelakovský, wydávaje r. 1830. své smíšené básně. Kéž by byl již tehdejši následovník! O šestnácte let byli bychom dříve ukončili veliký spor hlaw i srdečí! — P. F. vitézné odolal všem námítkám, dovediv potřeby rozeznávat dvojhlásky *au* a *ou* také we psaní. Odstranění obojetného *au* žádá pravočeská analogie, žádá ji přimost našeho národního karakteru, i prospěch školáků i dospělých Čechů a Němců jazyku našemu se příučujících.

Slyšew ondyno w Praze naríkati si na půl tuctu nowých návrhů prawopisných, abych nikoho více nepohorší, chtěl jsem pro smír zapříti swé lepsi přesvědčení a psati opět *au* místo *ou*: widím ale že nebude konce pohoršení. Nazwu-li kohokoli *autorem*, požene mne ku právu pod zámkou, že jsem narážel naň nemilou podobou s *outorem* u sudu, kterýz outor wé skladním prawopisem také se píše autor. Napíši-li opravně: „*Outorem woda teče*“, každý porozumí že nemyslím na žádného autora, ale na chybu, které by bednár pomoci mohl. Skladný prawopisec ale napíše-li: „*Autorem woda teče*“, zbudi we mnohem wtipném čtenáři domnění, že tou zakrytou figurou naráženo na wodnatelný psaní způsob autorův. To obojetné *au* dělá zbytečných nesnází.

Než ponechati prý se musilo, abychom nowotným *ou* Morawany a Slováky od wzájemnosti české neodrazili! Diwno! já zas naopak widím w uwáděném *ou* příhodné spojidlo s bratřimi našimi. Na Haně mluví se: čerwenó, na Slovensku: čerwené, my Čechové spojujem morawské ó a slowenské ú a mluvíme čerwenou. Proč bychom tak psáti neměli? Páni autori, nemylme se! nebíme se! milujme se! Udělejme něco k váli našim malíckým! Pro ty prosím o prawidlo: „Píšme *ou* tam, kde *ou* wyslowujeme!“ Doufám, že ctibodní a wúbec míru milovní wúdcové naši starší neoslyší prosbu mladších za malícké! Doufám; nebweta bylo by po analogii, kdybych po starém zvyku psati musil: *daufám!* na to se rýmuje jen *zaufám!*

Důsledné zawrhuje p. F. zbytečné uwádění obojetného v místo dobré oprávněného *w*. Mimochodem ale také podotýká, že prawopisem nejnowejším písmo naše nabyla více puntíčků; neb o kolik j za g, o kolik mušich trus nyní jsme bohatší, nepočítajice čárku nad průtažným i; pročež radí, abychom psali j bez puntíčku, jezo jest samo sebou zřetelné; opatrne wšak dokládá: „Než to malíckost!“ — opatrne prawim; neb zatvrzeli puntíčkáři počali by nowý křik, a dušičky sentimentalní také by nechtely pohrešovati starou poesii nad puntíčkowanou jotou,

nad kterou
s nádherou
jako nadé věží městíček
stával romantický puntíček!

Či snad bezpuntíčkované j vyhlášeno bude za nowý revoluční šíbolet? Pro uwarování křeče odložme tu tragickou poprawu na nowých šestnácte let aneb raději na r. 1901. Do soudného dne budeme přece hotovi s abecedou! Nicméně fír ungut, páni! Naše rozepře musí se ukončiti twárem vyjasněnými! Zasmějme se raději než abychom se hněwali! „Nestranné slovo“ má wérnu mnoho weselých stránek a podá zábavy za více trošu než za kolik krejcarů se prozádává.

K. W. Slanský.

Literární zpráwy.

Nade všecko potřebné dílo *Palackého*, z pramenů čerpané seznamenání všech jmen místních v Čechách w jazyku českém i německém, wyjde bezpochyby joště letos-

ního roku nákladem knihkupectví Calve'ského. Bude to kus pracně dobyté historie národu našeho z rumu mnoholetých převratů a zmék, která místopisu jakožto spravedlivý kanon podložena býti může. — Též doufám, že našemu jedinému Šafaříkovi nastanou pokojnější chvíle a tiší hodiny, w nichž snad brzy dokoná druhý díl „Starožitnosti“, obstará nowé wydání prvního dílu téhož spisu, pak národopisu a, čehož si nad můru přejeme, literatury slowanské, kou které se mu neobyčejně bohatá zásoba mezi tím časem nashromázdila.

Zivotopisy známených mužů od nesmrtelného Řeka Plutarcha dočkaly se též českého roucha. Totéž knihkupectví Calve'ské umínilo si ono krásné dílo přístupné učiniti národu našemu. Panu Tempskému se poštěstilo získati zbhleho w klassicismu literata k této práci, která w nowém uspořádání a s důkladnou předmluvou a s wyswětleními swým časem na swěto wyjde. — Wedle Plutarcha uvitáme stejnou radostí Rímana Tacita, kterého od p. Tomka očekáváme. — Wšeobecná historie od Smetany we třech dílech jest dohotowena a bude se 15. t. m. oudům Matice rozdávati. — Tisk historie české Palackého pokračuje dále. Newíme, ale doufám, že první díl ještě letos na swěto wyjde. Pro budoucnost rozvržena jest práce tak, aby každoročně jeden díl se wydával.

Známo, že se chystá jeden rukopis T. Štítného, aby byl k universitní slavnosti příštího roku skvostně wydán. Německého rukopisu se z těch dob ani nedostává. Poněvadž ale jazyk český k mrtvým náleží, musí onen rukopis živějším wyložen býti. Jak se prawi, má býti tedy do latiny přeložen. Budou to dwě *curiosa* najednou.

Pražský denník.

Dne 31. Čerwence bylo volení rektora na universitě pražské. Slavnost roku 1848. povýšila důležitost oné důstojnosti na wysokých školách našich, s nížto spojen jest hlas na stolici prelátův při sněmu stavu Českých. Oudové čtyr fakult sešli se w bojném počtu a blasovali po tříkráte. Ale po tříkráte rozpadly se hlasy we dva a dva, tak že oba kandidati nejwyšším ouřadům k rozhodnutí předloženi býti museli. Smyšlení projewilo se jednosvorně. Za děkany wyvoleni jsou: při fakultě právnické dr. Fischer, při filosofické dr. Smetana, při theologické dr. Teplotz. Ouřadování děkana fakulty medicinské, pana dra. Ryby, potrvá ještě budoucí rok.

S m ě s.

Stará mešita we Francouzích. Městys Buzancy leží w departementu Ardennském, a w něm nachází se stavění, jemuž obyvatelé říkají Machomet a které nic jiného není než mešita. Jistý pan d' Anglure, který na křížáckém tabu k Saladinovi do zajetí přišel, byl od tohoto propuštěn pod wýminkou, aby sám přinesl wýplatu, což když wěrně splnil, Saladin netoliko peníze nepřijal, nýbrž ještě s mnohými dary ho propustil. To jediné musel mu slíbit, že přijde domů erb svůj změní a mešitu wystaví, kterýžto slib i splnil. Jelikož wšak nebyl bohat, wypadla mešita dosti skrowně, a bezpochyby w ní nebyly nikdy držány služby boží. Nicméně ji potomkové rytíři a později představení obce w dobrém stavu udržovali, od času rewoluci wšak docela jest zanedbána. Nyní chtí prý tam zřídit školu.

W Uhřích počítá se wšechno wšudy k 500 fabrik, an počet jejich w ostatních rakouských zemích wynáší 11.910.

W Dánsku příde na 60 mrtvých, jichžto stáří deset let přewyšuje, jeden samowrah. Ze čtyr samowrahů jsou tři mužství. Nejoblíbenější smrt je tam oběšení.

Číslo 94.
24. ročník číslo.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach)
na Nowem Městě
č. 116, wydawa po
páłarach tríkrát za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodi přes dvůr).

7. Srpna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obalkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

10.

Co se toto v komnatě pana Šimona bylo událo, děly se zcela jiné věci v sini besední. Odchodem pana Šimona, jehož přítomnost rozpustilost besedníků na uzde držela, dosáhla tato nejvyššího stupně, což k nemalému pohoršení vážných sousedů sedleckých sloužilo, jenž byli přišli, aby, jako vždy jindy, ve vážném rozhovoru slavný den zkoušky u patrona dobročinného školy obecní ztrávili, dnes pak aby se uradili o vojenských potřebách moudrými slowy; a ta šlechta si hleděla více žbánů a wedla tak podivné a urážlivé řeči, že naši Sedlčané mrzutosti raději by byli odešli, kdyby byli za dobré neuznali, nesvářit se se šlechtou v něbezpečné této době, více ale proto, že se báli pana Šimona uraziti, kdyby v nepřítomnosti jeho odešli. I učinili co nejmoudřejšího bylo, odstoupili totiž stranou, by pospolu se bawiti mohli.

„Ajahó!“ zavejsknul Diwišowský; „kam se stranite, páni Sedlečtí? nejde vám wino pana Šimona k duhu? Anebo — hrome!“ udeřil na stůl — „snad se nestranite společnosti naši šlechtické, měšťáci?“

„Ba w skutku,“ začal mistr Ambrož, jenžto snadno popuzen býval, a předstoupil o krok bliže. Ale primator i druhý konšel ho chytili za kontuš tahajícíce ho mocně zpátky a domlouvajíce mu, aby raději něco smlčel, než aby začal rozbroje. Newrle ustoupil obuwnický starší od předsevzetí svého.

„Ej, co se durdiš, pane bratře?“ chechtal se Oujezdecký, k Diwišowskému blíže přistoupě. „Což pak ti to diwno, že to městským rékům do žaludku ejede, když pomyslí, že nyní místo fidlowačky s mečem zacházeti musejí? — Přej jim času, ať to dokonale ztráví.“

„Mistra Ambrože mi nech s pokojem, bratříčku!“ odslovil Diwišowský, „nebo my jsme si podali ruce na smíření, a proto netrpím, aby se cos mluvilo o fidlowačce. V ostatním ale ti dávám za pravdu, že radostný křik boje není hudba pro uši měšťácké.“

„A když naše řeči jim tolík strachu již nahnaly,“ wmišil se do řeči jiný, „jak pak to asi bude teprv, když skutečný nepřítel se okáže?“

„O to ať nemají starosti,“ pravil Diwišowský, „wždyž za sedleckými waly drahá těla swá ukryjem i s kořistí, již si po kacírských dědinách wydobudem. Jak prawim, budte beze strachu,“ obrátil se k Sedleckým, „my wás budem bránit, za to nás ale musíte skwostně častowat.“

„Dříwe se wšak musíme o waši pomoc prosit!“ vyhrknul mistr Ambrož.

„To se rozumí,“ wece Diwišowský, „proste a my milerádi přispějeme.“

„Deus avertat! Bůh nás uchowej od pomoci takové,“ rozkwašoval se šewcowský starší, newšímajec sobě okřikování soudruhů svých; „to bychom si poradili, hejno nepřítel před městem a ještě horší hejno we městě; wy byste nám pomohli!“

„Co? jak?“ rozkrikli se šlechticové, i vstávali od stolů.

„Pozvolte, stateční pánowé!“ chláhol primator, „mistr Ambrož myslí, že i waše pomoc by mnoho neprospěla, kdyby město delší čas oblehnuto byt mělo. Nemyslil jste tak, mistre Ambroži?“ obrátil se k tomuto. „Rekněte že ano,“ pravil mu tajně, „ať odejdem w pokoji od pana Šimona, wšak my jím pak okážem cestu od města.“

To jsou samé nowé háčky a kliky čertu dobré,“ durdí se Ambrož. „Od těch dob, co jste se do toho nowého kroje nahastrošil, vyhledáváte samé takové křivé cesty, pane primase. Držte se starých zvyků, co na srdeci to na jazyku; a já powídám weřejně, ne, tak jsem to nemyslil!“ pravil neustupný starší.

Pro uchowání pokoje bylo dobré, že žádný ze šlechty slowa tato neslyšel, nebo byli wypukli do wšeobecného smichu, když primator podotknul, že by se město při delším obležení zetí nemohlo, který chechtot sotva nyní se utíšil.

„Ajahó, hahó!“ ržal Diwišowský, „co to žwástá o delším obležení, co pak newíme, kdy nám přijde pomoc? Ba budou rádi kališníci, když celou kůži jen ze země odnesou; kdo se ale brzo z Čech nedoklidí, tomu zatopíme nad jeho kacírskou hlavou.“

Není-li prawda, ty pane Dědkowský!“ obrátil se k tomuto, který po celý ten čas v hlubokých myšlenkách pohřízen dříve hostiny, nyní řeči všech málo si všimal. „Mluw také jednou! Dnes ráno měl jsi slow, jakoby ti splawem na jazyk byla tekla. Powěz tady polekaným Sedleckým, co je to s těmi Pasowskými?“

Dědkowský wyskočil prudce se stolice, rudá zář nachové zlosti polila obličeji jeho, a žhavé blešsky sršely z očí jeho na neprozretelného panice, jemuž víno jazyk rozvázalo, že wyzradil, co skryto mělo být přede všemi. „Že bys zasloužil, aby ti jazyk vytrhl, ničemný tlachale!“ pravil zlostně.

Hrobové ticho panovalo v komnatě, jedni se zhrozili nad prozrazením tajemství, druzí, nemajíce žádných zpráv o chystání se žoldnéru pasowských, na povolání cisaře Rudolfa učiniti wpád do země české, poslouchali zwědawě, co to asi Diwišowský pronesl, který, sotva že otázku swou byl učinil, se zarazil a rozpáčitě, skoro blbě wůkol se ohlízel.

Tu bylo slyšet na dvoře dusot ouprkem přihánějícího jezdce, brzy na to wrazil muž w úplné rytířské zbroji celý uřicený, uprásený do komnaty.

„Ha, Lowčický, Lowčický!“ wolali panicové příchozího obklopice.

„Nu jak?“ chopil se ho nejvice Dědkowský.

„Žes měl rohatého s celou družinou jeho za ušima; všechno se wyplnilo, jaks pravil,“ wece Lowčický oddychujíc.

„Twé i naše štěsti, Diwišowský!“ obrátil se Markward Dědkowský k zaraženému rytíři, „žes dříve newybleptnul tajemství až nyní, kdy nám ho již tajiti netřeba.“

„Dejte mi něco k občerstvení, než wyprawowati začnu,“ wolal Lowčický. „Jedním rázem jedu od Budějovic.“

Deset čiši se mu podávalo najednou. „Pí, pane bratře, pi!“ wolali panicové s radostným hlukem. Panu Šimonu nahradíme brzo ze sklepů kacírských, co jsme wypili. Victoria!“ jásalí.

„Ba wolejte jen victoria,“ pravil Lowčický čiši dnem wzhůru obrácenou od huby utrhna. „Pasowští jsou w patách za mnou; opusťl jsem je, když se z tábora hnuli.“

„Hurrá, hurrá!“ plesali spikli panicové, „pi, pane bratře!“ pobízeli Lowčického.

„Počkejte, páni bratři!“ okřikoval je Markward Dědkowský, „jsou tady mnozí mezi námi, kteří nevědí, co se deje.“

„Aj, tedy jím powěz, jen zkrátka!“ wolali druzí.

„Kdo je wěren králi swému, nech přistoupí bliže!“ hlásal Dědkowský.

„Toi bych wěru rád wěděl,“ promluvil mistr Ambrož k okolostojícím Sedleckým, „co to asi bude? Jaktěživ jsem o tom Dědkowském a práte-

ličkách jeho nic dobrého neslyšel, a aby z kałużiny čistá woda tekla, je k prawdě nepodobno.“

• Pročež přistoupili Sedleckí jaksi wáhawě bliže, ano mnohý rytíř, obzwlaštně ze starších, kroutil powážliwě hlawou.

„Slyšte, urozeni a stateční páni rytíři, móudři a opatrní páni!“ začal wážně, jakoby na sněmu se nacházel.

„No, jen to wyklop; nedrž tak dlouho za lubem,“ wskočil mu do řeči Diwišowský, jenž, opět se zboždřiw, plnou čiši byl uchopil a překwapeni swé notými doušky zapíjel.

„Jaké bezpráví se před třemi roky Jeho Cis. Milosti pánu a králi našemu nejmilostivějšímu dálo, wíte wšichni,“ začal Dědkowský. „Wice než polowic zemí musel odstoupit bratru swému Matyáši, a mezi jiným i Morawu, která nerozdílně ke koruně České náleží.“

„To je prawda, co powidáte, pane Markwardze z Dědkowa,“ prohlásil se jeden z rytířů, „ale nezapomeňte také, že Jeho Cis. Milost, vlastně ale rádcové jeho toho byli přičinou.“

„Jste wy též tajný protestant, pane Přestawlický?“ tázal se Markward ouštěpačně.

„Hoj, tajný kacíř, protestant, wywrzte ho!“ zúřila mladší šlechta.

Pan Přestawlický couvnul o krok zpátky. „Nezapomínejte, že jste w domě cizím, pakli nechcete, by se wám okázala cesta, jako Měšetickému lacomci!“

„Prawda to!“ zawznělo ze mnoha úst, a několik wážnějších šlechticů se přidružilo k Přestawlickému. „Prawé to haraburdí, ta mladá šlechta!“

Panicové utichli, w rozpáčnosti hledice na sebe; Dědkowský, wida že se minul cíle swého, přiměti totiž šlechtu celou k záměru swému, poněkud zbledl i kousal se w pysky, až krew mu prýštila.

„Nuže tedy!“ pohodil konečně hlawou, „wy se od nás wzdalujete, pánowé, a přece by bylo hodno, abyste wy první se byli chopili záměru našich. Také dobře; — budete pozdě pykat. Nuže tedy obracím se k wám, páni bratři, jenž okolo mne stojíte, a nejvice k wám, počestní pánowé sedleckí, poněwadž doufám, že se wěrnost ku králi w srdečích wasich nezwiklala.

„Kdo to smí twrditi o nás?“ tázal se pan Přestawlický důrazně.

„Prosíme Wasí Milost!“ obrátil se mistr Ambrož k němu, „račtež nechat pana Dědkowského domluvit. Začátek se nám sice nelibí; budeme widět, jak to bude ku konci.“

(Pokračování.)

Něco o panu Janovi Žehrowickém - z Kolowrat.

(Pokračování.) Při svém odchodu obdržel pan Lew dvojí průvodní list od wěwody Filipa, jeden od 31. Le-

dna a druhý od 9. Února 1466., od knížete Karla pak dostal poruční list ddto. 10. Února. Tomuto poslednímu zanechal pan Lew jednoho z koní svých co dar. Pácholek, který jej princovi přivedl, dostal od něho 30 korun zprostného a musel spolu s sebou wzít krásnou bránu co dar rytířovi Frodnárovi.

Cechové cestovali dále skrze Flandry a Brabant do Kalet, z kteréhožto, tenkráte Angličanům náležejícího města přepraviti se měli přes úžinu morskou do Angličan. Na té cestě navštívili manželku Filipa Dobrotivého, Isabellu Portugalskou, na zámku gentském, jakož i město Brygy, kde obyvatelé přišli Čechů hrami, mumrejemi a tanci slavili.

Na dlouhé, protiavnými větry zdržované a nebezpečné plavbě z Kalet do Sandwichu byl by pan Lew sklozna z paluby a do moře padna utenul, kdyby ho Kolowrat a Tetzl nebyli zachránili.

W Angličanech ubírali se naši cestovníci přes Kanabrigy do Londýna. Anglický král Eduard IV. přijal je velmi vlněně a dal jim skvělé důkazy své pro ně vážnosti. Hostiny a slavnosti byly jim ke cti způsobeny. Pan Lew a nejpřednější jeho druhowé dostali rád, lázenský (the ordre of the bath). On sám, pak Kolowrat, Burian Šwamberk, Miroš, Frodnár a Pétipeský přijati byli slavným na rytířství pasováním do řádu toho a ozdobeni znakem jeho ve zlatě. Pro jiné některé šlechtice své družiny obdržel pan Lew stříbrné dekorace, jež rozdati mohl dle libosti.

O vzácných poctách, jakých se panu Lwu w hlavním městě Anglicka dostalo, jakož i o dalších příhodách jeho cesty nechci se tuto déle šířit, uváděje toliko to, co se vztahuje na osobu pana Jana Kolowrata Žehrowického. Ostatně doufám, kdyby i český prwopis Šaška z Mezibohří nikdy se více nenašel, že přece některý z našich obratných spisovatelů celou tuto cestu Lwa z Rožmitála dle Pawłowského latinského překladu Šaškova spisu, dle Tetzla i dle jiných pramenů sestavi. Stálo by to věru za práci.

Po delším sem tam putování, na kterém cestovníci naši navštívili dvůr Františka II., posledního wévody Bretánského, w Nantesu; dvůr Francouzského krále Ludvíka XI. a manželky jeho Karoliny Savojské; pak dvůr titulárního krále Sicilského, Renata Andegawského w Sámuру a Angersu, kdežto všichni rytíři z družiny pana Lwa obdařeni byli čestnými řetězy; Tours, kdežto francouzská princezna Majdalena, ustanovená choč časně zemřelého krále Českého Ladislava Posthuma w hlubokém smutku o samotě co vdova dny své trávila; dále dvůr prince Karla Andegawského, náměstka w Languedocu a Guienné, w Châtelleau, dostali se do Španiel, kterážto země tenkráte jestě více než za našich dnů půtkami svých knížat zmařena a rozkouskována byla.

W Olmedě, kde pan Lew, ohlášen Kolowratem a jinými rytíři, audienci měl u staršího krále Kastilského Jindřicha IV., dostalo se panu Kolowratovi opět té radosti, že mohl ukázati sílu a obratnost svou w zápolení. Dostal odpůrce na zápolníku královu, složitému člověku newysokého wzrostu ale neslychané síly, který posavád od nikoho nebyl přemožen. Kolowrat chopil ho pevně za ramena a na vzdor zoufalému jeho odporu tak mocně ho přitiskl na kamennou jednu lawici, že rukama a nobama třepetaje w písku se válel. Na důkaz ouplného svého vítězství posadil se Kolowrat přemoženému na záda. Tři biskupové a množství lidu bylo se k tomu diwadlu shromáždilo, kteřížto všickni s podivěním patřili na porážku nejsilnějšího muže w Kastili. Když pak na žádost královu zápas w jeho přítomnosti opakován byl, pan Kolowrat, který své unavení předstíraje dlouho se byl zpouzel w nový boj wejšti, po nejprv a jedinkrát na celé cestě přemožen jest.

I zde byli pan Lew a přednější jeho tovaryši od krále rádem obdarováni. (Dokončení.)

Slowanské zprávy.

Ze Srbské Lužice. Časopisy naše Květy, Wčela, Časopis musejní i Pautník čtenářům již we známost uvedly založent „Matica lužicko-srbské, činice je zároveň pozorný na první úkazy její nové činnosti. Sdělím tehdáž opět něco z jejího dalšího působení. —

Dne 16. Července měl wýbor Matice druhou schůzku. W té schůzce přede vším dr. Klin jakožto přednosta oznámil, že se wojerecký superintendent Kubic (tedy z pruské Lužice) ku predstavené sobě vládě byl uchýlil s dotazem, zdali Lužičanům pod pruské žezlo náležejícím dowolen jest přístup k ústavu, od saských Lužičanů pod jménem „Matica Serbská“ založenému; na to týž superintendent obdržel odpověď, že pruská vláda proti takovému se připojení dokonce nic nemá a potud mítí nebude, pokud ústav, jak o to žádného obávání není, swým nynějším (blaho, wzdělání a osvětu zaměřujícím) zásadám věrný zůstane. — Na to přednosta shrómážděnému wýboru též ohlásil, že od krajské direkci Budyšinské obdržel přípis, kterým se k vydávání *Matičního Časopisu*, ped redakci J. E. Smolera vycházeti majíciho, přivolení uděluje.

Po obojím tom ohlášení rokovaný jest o vydání *Náwodu k opravenému skladnému prawopisu*, jež dr. Pfül na vybídnutí wýboru Matice byl sepsal. Zpočátku ustaveno bylo, že „Návod“ ten jakožto zvláštní spis o sobě, a sice co první číslo knih Matičních vyjít má. Když se ale we schůzce této s jisté strany nawrhlo, žeby asi lépe bylo, kdyby se týž „Návod“ jakožto přiměrený úvod w prvním swazku Časopisu Matičního wytiskl: tuž návrh (rozličnými důvody, zvláště pak důvodem velmi potřebného posud šetření peněžních sil podporovaný) od wýboru za usnešení přijat jest. Dle mého mínění by wšak na škodu nebylo, kdyby se též něco zvláštních otisků toho pojednání o sobě způsobilo. Při tom podotknuto bylo, že později Matice nějaké kratinké a prostonaučné *nawedení* ke zlepšenému prawopisu pro školy jakožto zvláštní spísek vydá.

Jednalo se nyní o tom, zdali by již něco pohotově bylo, co by Matice pro obecný lid wydati mohla. Bylo již dříve vybídnutí učiněno, aby se spisovatelé jak katoličtí tak protestantští o složení přiměrených vzdělávajících *povídek* zasadili. Se strany protestantské již něco toho druhu wýboru podáno jest; se strany katolické se něco podobného očekává.

Co se *slowniku srbsko-německého* týče, bude nepochyběně od Matice onen vydán, jež dr. Pfül již delší čas w rukopise chowá a který, spojeným úsilím spisovatele a dra. Jordana prvním pouze swazkem vyšly, pro nedostatek potřebné podpory dále vycházeti nemohl. Já bych za to měl, že by Matice svou péči přede vším na vydání tohoto slowníku wynaložiti měla; nebo kterak mohou jiní Slowané w literatuře Lužičanů účastenství mít bez nejblahnější pomůcky, jaká jest lužicko-srbský slownik? Zaslhuje zde připomenuto být, že sestra dra. Pfula celý *německo-srbský slownik* zpracovala, který nepochyběně rovněž od Matice vydán bude. —

Dodávám k těm zprávám o lužické literatuře ještě tu, že se též vydání „duchovních povídek“ wýtečného, vlasti přiliš brzo odňatého Srba Ljubenského chystá. Vydání přejal Lubjenského nástupce duchovní Jakub, rovněž horlivý a učinlivý Srb, který lásku k národu a jazyku svému mezi jiným osvědčil i tím, že obětovaná sobě vyšší a výnosnější místa německá odmrštíl, chtěje věrným zůstati své srbské osadě w Budyšině. — Mimo ty duchovní řeči má vyjít sbírka přiměrených povídek, hodících se mládeži

za dar při konfirmaci. Též pro katolickou mládež se podobný spísek vydati má, aby jím při prvním svatém přijímání podělowána bytí inohla.

Fr. Doučka.

Dodatek ke článku: „Škola we Winaři.“

Dopisovatel z Náchodska v Pražských novinách píše jak následuje:

„Hezké, chvalitebné a znamenité jest, když se naše dítky školní we zpěvu cvičí, tak jako dle č. 83. letošních Květů zpívají dítky we škole winarské: „My čeští manowé“, „Já jsem Čech“ atd. (samé mužné sbory); znamenitější by ale bylo, kdyby se ony hodně dítky také některým nábožným a to zvlášť starým, ale čistoduchým písni, které pomalu v zapomenutí přicházejí a přece tak vzácná památka po našich předcích jsou, cvičily.“

Když jsem v onom článku o zpěvu promlvil a jenom o světských písni se zmínil, nebylo to na ujmou církevních čili nábožných vůbec. O způsobu, jakýmž se nábožné písni we Winaři pěstují, jsem arcíl pomlčel, ponechav zprávu o nich jinému, obšírnému článku, nazvanému: *O hudbě v Čechách*. Jelikož ale w č. 57. let. Nôwin námítka se ční, žeby lépe bylo, kdyby se též nábožný zpěv we Winaři pěstoval, odpovidám.

Předně: Zpěv zůstane zpěvem ať je kteréhokoli druhu, jen když na ušlechtění mrawů a jemný cit působi a krasochut' zbudit může, a to čini písni: „My čeští manowé“, „Já jsem Čech“, „Kde můj je kraj“ atd.

Za druhé zpívají děti školy winarské též nábožné písni, a sice we škole a w kostele.

We škole zawedli pan farář krásné písni Görresovy, jimž pan Bradáč český překlad podložil. I ty jsem slyšel. Že byly výborné přednešeny, dá se s jistotou souditi. Nejsou lehké — ale pomocník p. Rubeš je pro dítka dobré zpracoval. Obyčejně počínají plným sborem, a kde je přechod w adagio, zazní čtverozpěv a sbor zas končí. Písni před školou a po škole liší se walně od jiných semotam we školách zpívaných — každý den se zpívá jiná slouvy k tomu schwalně složenými a nápěvem ze starých českých písni wztáym.

Co se kostelního zpěvu týče, jsou Roráte we Winaři provozované daleko široko co nejchvalněji známy. Dle úsudku znamenitých u nás proslulých mužů není w Čechách osady, která by tak wynikala. A tu se provozují písni, nábožné staré písni, které pomalu v zapomenutí přicházejí, které ale we winarské osadě každé dítě nazpamět umí. Swým časem obšírně o nich promluvím. —

Při velké msi svaté (není-li veliký svátek) neruší pobožnost mizerná hudba — děti zpívají! A jak? Jděte tam a slyšte! Mezi pozdvihozáním a k požehnání zavzní zase čtverozpěv a duše krásou jeho jata díl w nadzemských krajinách a koří se Nejvyššímu, jehož sláva se prozpívá.

To jsem prozatím musel uvést, aby se většinakému nedorozumění uwarovalo.

Wlad. Hlava.

H u d b a.

Welezasloužilý ředitel warhanické školy w Praze dokázal opět we veřejné zkoušce 30. Července l. r. w sále platejském, jak swědomitě o vzdělanost mladých učitelů a warhaníků pečeje, ježto po mnoha již léta z otcovského ústavu po vlasti a též do ciziny rozesílá. Dvě věci nedostávaly se posud ústavu tomu, které nyní doplněny jsou, wyučování totiž w chorálním zpěvu a we hře na housle. Obě potřebné větve hudebního umění staly se pěkným doplňkem warhanické školy, která tím dokázala, že se jádro

její k dalšímu vyvinování neustále připravuje. P. Pič náleží k malému počtu několika mužů, o nichž se jednohlasně ví a wyznává, že jimi newládne podlé soběetví, marná pleťka, wytrubowaná oslawa, on chowá w sobě čistý entusiasmus, jemuž jest hudba sama o sobě důstojným uměním, neohlíže se, jaká ouroda z ní kape. Milo jest slyšeti, s jakou spokojenosťi muž ten každoročně učení uzavírá, když se mu jen podařilo vychovati národu žáky, jako jest letos W. Herman ze Zlonic, a Medek, též rodilý Čech. O takové hlavy nestará se p. Pič toliko duchowně, nýbrž i tělesně, zaopatřiv je chlebem vezdejším, bez něhož myšlenky ke zdaru nepřichází. Doufáme, že se mu podaří, zachovati p. Hermana w hlavním městě, což pro tak výtečný talent za newyhnutelně potřebné vážime. Při zkoušce byly dvě čísla w české řeči přednášeny.

Umělecká zpráva.

Alexander Dreyschock, proslulý po Evropě co nejvýtečnější pianista, vystoupí konečně i we své olčině, která jej zajisté se vši hrdostí a pýhou uvítá. Jak doslýcháme, uspořádá slowutný krajan nás velký koncert w měsíci Listopadu, w němž hodlá seznámiti obecenstvo s celým oborem svého hudebního vzdělání. *

Kronika času.

* W Berlíně bylo 21. Čerwence b. r. šestnáctileté děvče zatknuo pro nedovolené na ulici kouření cigar.

* W Paříži trvá dosavad panování polky a rejdownáku, tam „la rédova“ zwaného; i jiných našich národních melodií tam zhusta slyšeti jest. Čechy, jakožto vlast oblíbených těch zvuků, považuji se tam za zem mnohem krásnější nežli Francouzsko samo, za pravý ráj, kde panuje newázaný ples a diwoká genialnost, pročež také všechnen ten lehký národ zasvěcenců w Paříži nazývá se pařížskými Čechy. Býti Čechem jest w tamější společnosti nejlepším poručením.

* Známá cestovatelka Ida Pfeiffrowá ohledavši Brasiili vydala se na cestu do Číny.

* Ředitel milánského ústavu pro slepé, pan Michal Barozzi, vynalezl psací stroj pro slepé, jehož způsobem slepý najednou dva exempláře zhotovuje, a sice mnohem čerstvěji nežli může psátí vidoucí.

* Schillerův dům we Wýmaru koupil ku konci Čerwna při veřejném prodeji tamější magistrat za 5025 tolarů.

* Jistý Němec w Paříži vynalezl prý nový způsob děti čist učit. Podle té metody naučí prý se nejhlopější dítě za 6 hodin plně a dobře číst.

Nowé knížky.

Loterie a powěra, aneb: Obracenj se hříšněká k Bohu, sledujcijho stopy prozřetelnosti Goho. Powídka pro odrostlegší mládež na wenfu, dle německého volně vzdělanou od Josefa Štruka, kniže církevního. S obrázkem. W Hradci Králové 1847. Líštem a nákladem Jana Host. Vospíšila. 12. Stran 226. Cena 16 kr. stř.

Pauštevník. Powídka z dob frýdáckých válk pro dospělegší mládež podle učmeckého vzdělání od Jos. Zimmermanna. S pěknou rytičkou. W Praze 1847. Líštem a sladlem Karla Viljma Medaua a spol. 8. Stran 127. Cena 16 kr. stř.

W tisku se nachází:

Navedení k písemnostem. Sepsal D. Biba.

Číslo 95.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospitilovou
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydáva po
půlzářích třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**

(byteln na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 w druhém poschodí přes dvár).

**10. Srpna
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Konec je takový, moudrý pane na werpánku!“ pravil Dědkowský, zapýřiv se, s nemalou newoli, že Cis. Milost král nás nejmilostivější již se nasytí, tancovati tak, jak mu lidé druhu wašeho a odbojně stavové hudou, nasytí se již poslouchati rozkazy Matyáše, který se neostýchal bratra swého o země jeho připraviti, a který neustále kacíře podporuje a je i všechny nespokojence proti němu stve, všechno toho již se nasytí nejjasnější král Rudolf a chce trestati odbujníky. I powznese na trůn český pomocí svých věrných bratra swého Leopolda, biskupa Pasowského, aby Matyáš do země newniknul na záhubu víry katolické.“

„Jak? proti smlouvě swé? proti wúli stavu?“ zwolali Sedlečtí i přátelé Přestawlký. „Toho se Rudolf nedopustí, ale wy jste hyzdili královské jméno jeho, winice ho z kriwopřísežnosti. — Zodpovídejte se!“ dotírali na ně.

„Odpověd na to wám dá rytíř Lowčický!“ pravil Markward Diwišovský ousměšně.

„To dám, plnou a dobré wáhy i míry, říkají tuším městští kramáři,“ wstal Lowčický od stolu, kde si byl posud, newšimaje sobě ničeho jiného, při jidle a pití howél. „Předně je to prawda, co tuto urozený a statečný pan Markward z Dědkowa pověděl, císař nechce mít Matyáše za nástupce swého na stolci českém, neboť ho nenávidí, a wi také proč; za druhé je arcikniže Leopold dobrý a štědrý pán, jakž jsem u jeho lidu zpozoroval, a protož bude on lepším králem než Matyáš; za třetí ale není nic víc k rozmyšlení ani čas k disputům pro a contra, poněvadž vojsko pasowské již do Čech vtrhlo a města Budějovice, Krumlov, Netolice opanovalo, nečítaje ani hradů a twrzi, které k vítězství našemu switily, když se bylo z nich dříve všechno, co zač stálo, wyneslo. A jelikož konečně jsem zrána z Budějovic wyjel, Pasowští ale w patách za mnou šli, tedy newim, co by w tom bylo, abyhom je zítra zde neměli.“

„Nyní tedy wolte!“ pravil Dědkowský, „bud

se držte krále swého a Pasowských, anebo setrwejte w odbujnictví, aby se wám twrze a města wyžehly. Co ted, opatrní pánowé, a wy, udatní rytíři?“ ptal se ousměšně.

„Žes hoden, abych ti hlavu rozpoltil, zrádný chlapče!“ rozkřikl se pan Přestawlký.

Rozpustilý chechtot newázaných paniců odpověděl na tato urážlivá slöwa. „Hahó!“ vřeštěli, „tato zpráva pánům zatrásla osrdím a Sedlecké porazila.“

V skutku zůstali Sedlečtí nad zprávou Lowčického jako hromem omráčeni státi. Tam popudili protestanty, zde jim hrozila záhuba loupeživou lузou baworskou, již vlastní král do země powolati připastil, a již, jak jsme viděli, i mnozí ze šlechy české podporovali. Newěděli co počíti, a již viděli město swé hořet, loupežné cizince w průvodu bezuzdné šlechy domácí domy jejich drancovati, ženy a dívky hanobiti — všechny hrůzy, jakové tehdáž wojna na nešastné dědiny chrlívala. Představení obce sedlecké hleděli bledi na sebe, jen mistr Ambrož koulel diwoce očima, zatímal pěstě, a byl by se milerád na šlechtu wrhnul, kdyby opět byl tak moudrým nebyl, aby byl neuznával, že to k ničemuž neprospeje.

„Zahudem jim wojenskou!“ zwolal Oujezdecký. „Kacíři budou dostávat křeče, když jim připomenem, kterak mistr Codicillus jejich swaté prodal.“

„Ano, ano!“ jásali soudruhowé jeho, „naši wojenskou pro kacíře!“ A vřesk jejich zněl w tato slöwa:

Stal se Čechům hanebný kas:
Wyletěla jim z Prahy Hus;
Prodal ji mistr Codicillus.

Sotva byli dozpívávali, utichli najednou všichni; pan Šimon stál u prostřed nich, hněviwým zrakem na ně pohližeje.

„Nuž proč tichnete, pánowé?“ ptal se wážně. „Není-li prawda, že cítíte hanbu swou, a mlčení je toho následkem?“

„Paně Wrchoticky!“ pravil Markward z Dědkowa s velikou wážností.

„Mlčte, pane Dědkowský,“ okřikl ho pan Ši-

mon prudce, „ja stál dlouho na prahu udiwením nad řečmi wašimi zaražen, wy jste mě ale newiděli.“

„Když nás Waše Milost slyšeti ráčila,“ prawil Markward Dědkowský, „nepochybuji, že jednání naše schwálí, jednání, jakowé mi wěrnost ku králi swému za powinnost ukládala.“

„Nechwástejte se wěrnosti,“ wskočil mu pan Šimon do řeči, „we wašich ústech zni slovo wěrnost co potupa. Myslite, že neprohližím až na dno záměru wašich? — K drancownikům pasowským jste se přidali, abyste pod záštítou jejich swobodně loučiti mohli. To je oumysl wáš, zhejřilců —“

„Pane Wrchotický,“ prawil Markward uražena se cíte, „ja jednal dle wûle krále a pána svého, i nenadál jsem se, že Waše Milost, znám co nejwěrnější králi swému, jinak smyšleti bude.“

„Znáte wy wûli krále nám nejmilostivějšího?“ ptal se pan Šimon.

„Zde jsou důkazy!“ vyňal Markward list z náprsi. „Zde je wûle jeho zřejmě wyznačena.“ A list rozvinut počal čísti: „Intent neboližto minění císaře strany lidu pasowského. — Lid neabdaňkowati, ten k Českému Krumlovu wéstti a potom sném rozepsati, nawrácení daného privilegium netoliko žádati, ale i Čechy ztrestati, též některé ku právu pohnati a je pro crimen lèsæ Majestatis, z uražení důstojnosti královské obwiniti, tudy sobě poslušenství podle wûle a libosti swé u Čechù zpùsobiti a potom s pomocí jich též, bylo-li by možné, successi Leopoldovi strojiti.“

„Odkud máte list ten, který nejwětší potupu na jméno královské uwaluje?“ ptal se pan Šimon.

„Jest to zrada majestátu!“ doložil Přestawlický.

„Pan Wilém Slawata stojí wysoko nad nízkou urážkou takouou,“ prawil Dědkowský hrde.

„Pan Wilém Slawata nezasluhuje pouze jméno tupiče důstojnosti královské,“ wece pan Šimon wážně s welikým důrazem, „ale i jméno zrádce vlasti, zrádce krále swého, že ho nabádá k činům, které ho korunu státi mohou. Kdo se wšak jeho přidrží, ten je zrádce jemu rovný, a toho Šimon Wrchotický pod střechou swou nehóstí!“

„To má být snad —?“ žasnul Dědkowský.

„Wýpověd z domu mého! ano, pane Dědkowský!“ prawil rytíř Wrchotický.

„Co, nás z domu wyhnat, nás šlechtice?“ začali se kwasit přátele Dědkowského.

„Jednejte šlechticky, bude se s wámi co se šlechtou zacházet,“ dí pan Šimon. To si ale wemte s sebou na cestu, že pasowští drancownici první odpor najdou na zdech twrze wrchotické.“

„A na walech města sedleckého!“ zwolal mistr Ambrož. „Mluwte, pánowé!“ obrátil se k předstanoveným obce, „a nestůjte jako rozumu zbawení.“

„Tak jest!“ přiswěděili tito, ačkoli w mnohý wice šeptali, an drkotání zubů mu nedalo pqwznesti hlasu.

Zuby skřipě obrátil se Markward Dědkowský ke dveřím, zahanbeni následovali ho tiše přátele jeho. Jediný Diwišowský se hlasitě smál v odchodu. (Pokračování.)

Něco o panu Janowi Žehrowickém z Kolowrat.

(Dokončení.) Před odchodem z Olmeda byl by pan Kolowrat sebe i druby swé bezmála v nebezpečenství života uwedl. Smědé, ohniwé děvče španielské, které v jedné hospodě nalezl, welice se mu zalíbilo, a bezpochyby že nebylo necitelné při dwornostech statuého rytíře. Ale bystré oko žárlivosti bdělo nad ni: právě když ruka rytířova obírala se náprsním jejím šátkem, vstoupil milovník její a obsypal pana Kolowrata hanlivými slowy. Toho ale český pán nesnesl, i zasadil prudkému Španieli notnou facku, a když ještě neprestal hubowati, vyhodil ho z hospody. Z toho strhl se powyk, a než minuly dvě hodiny, shromázdilo se množství lidu před příbytkem Čechů, hrozíc k outoku hnati na dům. Jen stěží mohli poslowé a důstojníci království bouři tu utišiti a nebezpečenství od cestujících odvrátili.

Když navštívili Čechové místa, španielskému patronu svatému Jakubu v Kompostelle zasvěcená, přišli také k jeskyni svatého Jakuba. Větší část českých rytířů, mezi nimi i Šašek, Šwamberk, Pětipeský, Miroš, wešla do vnitř. Též Kolowrat chtěl je následovat, měl wšak to neštěstí — musel být znamenitě veliký a tělnatý — že v úzkém průchodu jeskyně večeři zůstal, nemoha ani sem ani tam. Trvalo to drábný čas a stálo to mnoho potu a namáhání, než ho celého začerněného a polooodlelého z toho nenadálého wězení wyswobodili.

Procestowawše Portugalsko, kdežto se u panowníka té země Alfonsa V. a u hraběte Fernanda z Braganzy pozdrželi, ubírali se přes Zaragozu, v kterémžto městě král Jan II. české rytíře velmi dobré přijal a rády obdaril, pak přes Pinalvu, Alcares a Leridu do Molina del rey a odtud do Barcelony. Před Molinem del rey, kdež se pod příkrou skalou brali ouzkými stezkami přes samé bařiny wedoucími, přepadli je loupežníci. Již byl od nich lapen Šašek, který se byl za ostatními druhy poněkud opozdil, i chtěli ho právě s sebou odvléci, an pan Kolowrat ohlédna se to zpozoroval. Tož i hned wzkříkl na swé druhy, kteří napřed byli, a hned přiběhlo jich několik na pomoc, s kterými na loupežníky se obořil je zahnal a Šaška oswobodil.

W Molině del rey žádal jeden katalonský hidalgo neobýčejné welikosti a sily zápasiti s některým Čechem. Wûle se mu vyplnila a w málo okamžení ležel poražen cvičenou w boji rukou pana Kolowrata.

Na zpáteční cestě, která je opět skrze Francouzsko, pak přes Bern wedla, pomeškavše u wěvodského dwora v Miláně, pak v Benátkách u dožete Krištofora Mora, navštívili císaře Fridricha III. v Štyrském Hradci. Právě když tam přišli, dával se ke cti meškajícího tam Saského wěwody Albrechta veliký turnaj. To právě přišlo whod panu Kolowratovi. On wjel do obrady na koni, půjčeném jemu od Saského wěwody. Odpruce jeho byl známý rek Reinbrecht Riemberger. Ten probodl koně pod panem Kolowratem, sám wšak od tohoto se swého oře jest sražen, an pan Kolowrat pewně a bez pohnutí udržel se na klesajícím koni a tak wićzství dosáhl.

Nyní zdrželi se naši cestující toliko w Nowém městě za Wídni, kdežto přebývala toho času císařovna Eleonora, které přinášeli listy z vlasti její Portugalu.

Na cestě do vlasti dowěděli se, že odpovědník krále Jiřího, Šternberk Konopištěký, počítati chce na ně u Kor-

neuburku, aby je přepadl a jal. Nejsouce dosti silni, aby mu odolati mohli, požádali naši cestownici Uheraského krále o bezpečný glejt. Ten však žádost jejich z příčin patrných odopřel. Konečně našli w rakouských rytířích Baumkirchnerovi a Einzigrowi statné průvodci, kteří je šťastně až do Moravy dowedli. Odtud beze vši nehody navrátili se domů, nejspíše w masopustě r. 1467.

Pan Lew z Rožmitála chtěl nejdřívejeti do Blatné, hlavního sídla svého, ale poslové královského šwagra jeho wymohli na něm, že se i s družinou swou ku Praze obrátil. Wracející se cestownici byli w hlavním městě své vlasti s rounou srdečnosti jako se čti a slávou přivítáni. Množství pánů, rytířů a měšťanů vyšlo proti němu pěšky i jízdecky, kromě nich Jan Rokycanský w čele podřízeného jemu duchovenstva, studenti, na sta trubačů a veliký zástup obecného lidu, kteří všickni daleko za bránu vstříč jim šli a slavně a s plesáním do města je provázeli. Pan Lew a přednější jeho druhowé museli i hned před krále a královnou, a vypravovati i popisovati swou cestu. Za přestálé obtíže a za věrnost na cestě té panu Lwovi prokázanou obdrželi od krále péněžitou náhradu, a každý rytíř obdarovan byl od královny skvostným birylem. Rada pražských měst obzvláště uvítala pana Lwa, prosic ho, aby je Milosti Královské poručeny měl a dala mu za čestný dar sud malwazu, jeho družiné pak sud rejského vína. I zůstal pan Lew s druhy swými w Praze až do příštího sněmu, na kterémžto jmenován byl nejvyšším hostmistrem království Českého, pak odebral se i s tovaryši swými na hrad svůj Blatnu.

D o p i s y. Z Kutné Hory.

Krásné luhy a šíré sady panství nowodworského začaly, a šeptaly smutnosmutné truchliou zprávu, že dokončil pout vezdejší a do lepších krajin přestoupil pečlivý přítel a pěstoun mládeže, horlivý duchovní, věrný pastýř svěřených jemu duši, neunavený rozširovateľ všeho dobrého a mravného, opět jeden z těch, kteří první skorem ladem ležíci půdu národní literatury wzdělávat počali. *Jan Jawornický*, farář církwický w Čáslavsku, čestný děkan a biskupský notář, majitel velikého zlatého peníze zásluh, bývalý ředitel hlavní školy nowodworské, zemřel dne 29. Čerwence b. r. po dlouho trvající trapné nemoci, wysychání hrábetního tuku, a poříben byl slavně dne 31. téhož měsíce. Odpočívá již času podlehle télo w tiché hrobce, ale owoce jeho duševního působení dlouho žiti bude mezi námi, neboť si vděčnou památku w národu wydobyly. Narozen byl 24. Čerwna 1785. we Wysokém Mýtě, stal se knězem roku 1808., a od té skoro doby počinají také jeho literární práce, kterými, zwláště co zkušený pedagog, našemu mladšímu duchovenstvu, n. p. episem „Bezpečný wůdce katechetů“, 5 dílů, jakož i četnými jinými spisy našemu učitelstvu velmi výhodně posloužil. Jawornického práce byly všeobecné, neboť pro všechny stavu psal, podal zdrawý pokrm a mravné poučení nejen outlé mládeži we spisech „Podobenství, aneb rostlinky země svaté“, „Paní Miloslavová“, odrostlejším we spisech „Wyswietlená příslowí česká“, „Duchové a strašidla“; nýbrž i starším w díle „Lucian, syn Fortunatius a obec Skalenská“; nábožnému pohlavi ženskému věnoval modlitební knihu „Nový veliký nebeklíc“. A kdo nezakusil výhody jeho návodství k naučení se německé řeči, které w kolikeru vydání vyšlo? On pracoval takřka do poslední doby, než jej churawost na lůžko uvrhla, na svém swazeckovém spisu „Česká bibliotéka“, a přáli bychom, aby pozůstalé práce jeho také vydané byly. Snad nám někdo oučinlivý život toho horlivého vlastimila obširněji podá, ačkoliv také ještě Zahradník, Sláma, Štěpá-

nek, Wojtěch Nejedlý, Hněvkovský na zpracovatele ouplných biografií cekají.

P. M. W.

Z Náchodská.

Okolo roku 1842. došlo katastrální zeměměření i na naši krajinu, k čemuž na dobrošovské skále jakožto na nejvyšším vrcholi wysoká pyramida postavena byla. Na její místo zasadili nyní kamenný sloup co pevnou trigonometrickou tečku. Týž sloup má ale ještě jiné znamenitosti do sebe: jest totiž spolu tečkou poledníku, jenž od Widné přes nadzminěnou skálu se táhne; a že w skutku poledník widenský tudy se táhne, svědčí nám pan důstojník, který w jednom ze dvou stanů tamtéž wystavěných hvězdářskými nástrojemi, na třech zděných sloupech upewněnými, oblohu pozorujíc až potud znamená, že hvězdy, které w jistý čas we Widni w poledníku se objevují, w té samé poloze i zde viděti jest. Pan důstojník (Wlach) byl k témuž cili již prvé w Dalmaci a w zemi chorwatské, kdežto nalezl, že týž poledník také Šplit (Spalato) a klášter Iwanice pretíná.

Důst. p. Jos. Regner, děkan a vikář, ujal se našich chudých w bídě, jak doufáme snad již přestálé, co pravý jejich otec, an dwacet městských potřebných osob týždeně třikrát po čtyři měsíce (Duben, Květen, Čerwen a Červenec) chutnou polívkou a chlebem hojně obdarovával, začež veřejného uznání hoden jest.

J. Šrůtek.

Slowanské zpráwy.

* Z Bělehradu Srbského. Již tři měsíce se drží národní divadlo k radosti obecenstva. Tuto šlechetnou zábavu děkujeme nejvíce J. K. J. Persidě, choti knížete a milostivého vládce. Ona ku zřízení a udržení divadla nejhorlivěji přispěla.

* Z Pešti. W Josefově, předměstí pešanském, žijí asi 4000 katolických Slowáků, ne snad včera přibylych, nýbrž dávno usedlých. Oni si tam krásný kostel a školu vystavěli, w níž se mládež slowensky, německy a maďarsky učila. Během času slowenský jazyk z té školy zmizel, a jenom německý a maďarský zůstal. Jen w neděli ráno ještě se služby boží jazykem slowenským konají a kostel jest přeplněn; druhdy též bývalo odpoledne učení křesťanské, to však již přestalo, a mládež slowenská, neucí-li se snad soukromě, musí duševně klesati a hynouti. Kterak pak ti lidé, jenž národu jediný prostředek mravnosti a wzdělání wzali, z toho velikého hřichu před Bohem odpoví? Každá takměr vesnice má swou školu, a 4000 Slowáků w Pešti ji nemá. Proč? Protože jsou Slowáci.

* Ze Štýrska. Slowanství zdejší utrpělo velikou ztrátu; dne 23. Čerwna umrel w Ludbregu (Luttenberg) tamní farář Jaklin. Byl jenž jeden z těch, jenžto ku konci minulého a w počátek nynějšího století Slowanství we Štýrsku wzkrisili. Byl člověk učený, zwláště w jazycích; pracoval na slowinském slovníku a některé části svatého písma přeložil. S oučastností srdečnou na rozvíjení se národnosti illírské hleděl a duch slowanský w mládeži wzbuzoval. Poslední jeho wůle svědčí o jeho pobožnosti; neb všecko swé jmění dobrotinným ústavům odkázal.

M. F.

O nových knihách.

(Pokračování.) Poslední we třech posud vyšlých swazcích prací Góglowých je:

Podobizna, přeložena od Kr. Štefana.

Tady vystupuje básník zase w jiném okresu; zde se projevuje co přívrženec odvážné bujnlosti, kteráž není z vezdejšího života prosaických newidomců; zde je plný di-

woké, až trnutím naplňující obrazivosti a onoho infernálního rozmachu, jakýž na př. z Němce Hoffmanna strašil.

Podobným duchem zapáchá již sice také „Plášť“, jen že je tento zápas ještě alespoň z části předušován podobností skutečného života; ale v Podobizně wane již newázání; i osnova celého příběhu je článkowatější a rozmanitější, nežli v predešlých pověstech; přece ale marno zpytovati wnitřní ústrojí celé povídky a podle toho cenu její určovati; ta spocívá na něčem, co je za mezi pouhého rozumu; tu je potřeba věřit mysli a pojimavému srdci.

Jedná se tu o démonickém působení jistého obrazu nebo vlastně malovaných očí, ježto vše, co se k nim přiblížuje, jako v čarowný kruh a jistou zkázu strhuje. Náhodou přewrátí tato malba i život mladého Čártkowa.

Krom fantastičného provedení celého díla je na něm i několik tendenčních, umění se týkajících ozdob, kteréž celému výtvaru i v tom ohledu zvláštního rázu poskytuje.

Podobným duchem oživená nebo spíše posedlá je pověst

Nos,

ačkoli se vice v komickém oboru pohybuje a wšeliké kudrlinky vyvádí, za nimiž by člověk rád nějakou satyrnu nalezl. Jeť to jako o závod dowádívý wýbuch rozpustilé, vši uzdy sproštěné fantasie, kteráž ani dost málo na to nehledí, co řekne pravda? Jen považme — ale nikoli, ne-považujme, to by bylo právě tolík, jako kdybychme se chtěli duhových barev na mydlinové bublině dotknouti; sotva prstem zavadíme, již se lesknawá kule rozplaskne. Tedy jen poslechněm: Asesor Kowalów ztratí nos, aniž vědě kde a kdy; ráno se probudí a nos ten tam. Holic jej nalezne v bochánku, strachem ho wrhne do řeky, a prozlučký uprchlec jezdí pak po městě v ekipáži, až si opět z něčeho nic milému asesoruvi na staré místo usedne.

Člověk by ani neuveril, že by se mohlo k vůli takové (abychom zrowna řekli) titěrnosti péro omociť, neřku-li, že by se mohla takovou hojnou humoru ozdobit a takovým leskem skutečných barev oživit, jakož tady Gogol učinil. Ale v tom je op právě znamenitý. Jeho malowaním nabývá sebe jednodušší, nepatrnejší nákres veliké živosti a zajímavé opravdivosti. Nejskvelejší toho důkaz je snad

Starosvětská šlechta.

To není přece nic jiného, nežli kratičké wypsání prostinkého podomáčího života dvou starých maloruských manželů na wenkowském sídle, pana Afanasije Iwanowice Towstoguba a ženy jeho paní Pulcherije Iwanowny Towstogubky; — ale jak opravdivě a jak zajímavě to všecko wyobrazeno, a beze všeho naináhání, bez plýtvání slow! To je to právě umění slohu. Jakoby oba stáli před námi! On i ona, pan Afanasij a paní Pulcherije; ona jak po domě šuká a o kuchyň, o komoru, o špižírnu pečeje; on jak shání šátkem husy a pak se ptá: „A což Pulcherije Iwanowno! snad by byl čas něčeho pojist?“ I zdá se nám, že je vidíme dlouhá léta tichý, nezamračený život wést, až pak pro paní Pulcheriji smrt přijde a seslý Afanasijs Iwanovič prosí: „Položte mě wedle ni.“

To všecko je roztomilá idylla, převyšujíc deset swazků Gessnerových nepřirozených komedií s témi drátenými panáčky a panenkami, ježto se chtějí twářit, jakoby byli lidé z krve a masa — ale ovšem hrozně newinni.

Překlad obou těchto posledních pracítek pochází od H. Borowského a nalezá se ve známé sbírce, která již déle než od deseti let pod jménem:

Bibliotéka zábavného čtení, wydávána od J. B. Malého

na světlo wychází a české čtenářstvo s beletristikou rozličných literatur seznámuje. Jak známo, vytknul jí wydawatel po delší stagnaci nowy běh a od té chvíle máme w rukou osm swazecků. Pátý obsahuje výbor powídek, nowel atd. z novější ruské literatury pod názvem *Ruská směs*, a mezi nimi jsou i práce Gógołowy.

(Dokončení částky první.)

Pražský denník.

Dne 6. b. m. shromázdila se zdejší právnická fakulta k volení čestných doktorů za příčinou pětistiseté slavnosti roku příštího. Za zásadu, dle které se pokračovalo, přijalo se, aby se jenom mužové o vědy státní a právnické vysoce zasloužili volili, na právnický pak tolík praktické nížadný ohled se nebral. Dále obmezeno jest volení pouze na země rakouské a Německo, i volení jsou za čestné doktory z rakouských zemí pp. Czörnig, Gspan, Jenull, Kytk, Nippel, Palacký, Pratobevera, Schmidt, hrabě Štěpán Széchenyi a Winniwarter; z Německa pp. Abegg, Dahlmann, Jakub Grimm, Mittermaier, Robert von Mohl, Rau, von Savigny a Schmittthenner.

Jakkoli volení toto co do výboru nejináče než vysoce schwalowati můžeme, nicméně s oním obmezením jeho na jisté jenom země nikoli se nesrownáváme. Wěda jest majetnosti celého wzdělaného světa, a námítku, že hlavně jenom německou wědu kojeni jsme, jest lichá. Nerozeznáváme v zásadě wědu německou, francouzskou, anglickou a j., my známe jenom wědu v Němcích, wědu we Francouzích, wědu v Angličanech atd., a muž, který u wědě takového sobě postavení získal, že se hodným stal takového vyznamenání, o jaké se tuto jedná, zajisté neobmezil studium swé na to, co v té wědě učinili pouze Němci, neb pouze Francouzi anebo pouze Angličané atd., nýbrž wědu v celosti swé w obor swého studium zahrnul. Že pak naše wzdělání hlavně na německé prameny nás poukazuje, to chyba jest a jednostrannost dávno uznána, kterou každý, komu na tom záleží, vyššího wzdělání dosáhnouti, sám napravovati musí seznamováním se s literaturami jiných národů.

Nebylo však obmezení toto bez odporu přijato, ano mluvili proti němu dři. Fric, Štrobach, Brauner, Špolz a Rieger, ukazujice na původ university naší z Paříže a na učenou vzájemnost její s Francouzy, Wlachy a Angličany, která mnohem živější byla nežli s Němci, u nichž ještě dlohu potom žádných wysokých škol nebylo. A však většina hlasů pro obmezení na Německo rozhodla.

Kronika času.

* Felix Pyat, skladatel pověstného dramatu: „Hadrinsk pařížský“ obdržel od pařížských hadrniků wawrínový wěnec, ježž mu deputaci této trídy průmyslníků odewzdala spolu s pěknou básní, která wytisknuta jest v tamějších novinách diwadelních. Ku každému představení toho kusu seje se nennály počet těchto ušpiněných živnostníků, kteří poslední gallerii zaujmouce pochwalu i nelibost svou — kdykoli se na diwadle něco mluví neb děje, co se přísně nesrownává se způsoby hadrnickými — hlučně na jeho dávají.

* W Dublině otevřena byla poslední vůle O' Connellowa, z které wysvitá, že celé jeho jmění nedosahuje ani 25.000 liber šterlinků (250.000 zl. we stř.).

* We Skotsku nedávno zatkni byli tři lidé, kteří postříkowali bramborovou nař na poli vitriolovým olejem, aby tím wzbudili strach, že budou zemčata zase hnít a vysýchají cen obilních docílili.

Číslo 96.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem na Malém rynku pod podloubím č. 8—1 v druhém poschodí přes dvár).

12. Srpna
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
přilehlé s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic. (Pokračování.)

11.

„Hoj, pane Markwarde!“ smál se Diwišowský, když z hradu odjížděli, „to ti nemilá zatáhla klička, a pan Šimon ti hodil kámen na cestu, přes nějž sotva do newěstina lože přeskočíš. — Přeju všechno štěstí, pane ženichu!“

„Krákorej jen,“ pravil Markward trpce, „wšak kdyby nebylo twého hluku, mohli bychom být spíše u cíle. Nemluwil jsem wám dost,“ pokračoval s trpkou výčitkou dálé, „abyste na Wrchoticích aspoň se na uzdě drželi? — Ale ne, tu vřešti, jakoby se doma nebo w některé piterně nacházeli!“

„Bratře Markwarde!“ zastavil Diwišowský koně, „chtěl-lis, abychom pili a se při tom modlili, tot jsi se po čertech zmejlil.“

„Ba wěru!“ přiswědčili druži.

„Co wšak na tom sejde?“ prohlásil se Oujezdecký; „až přijdou Pasowští, budou Wrchotice beztoho naše.“

„Hojho!“ zawejsknul Diwišowský — „prawdu máš. Markwarde! hurá, hr! slečna Eliška bude přece blažena w loktech twých wzdor Wiktorina Šánovického. Zítra dobudem Wrchotice, pojednou bude swatba — já budu sklepniček. Bratři, těste se, já budu sklepniček!“

„Já kráječem!“ prohlásil se Lowčický.

„Markwarde, mne musíš udělat družbou!“ blásil se Oujezdecký, „já wim nejlépe kde listy wěnce twého hledati.“

„Pozor, páni bratři!“ zwolal Diwišowský. „Prohlašuji statečnostem wašim, že urozený a statečný rytíř Markward z Dědkowa, w pražských her-nách a piternách dobré powěsti, nás wesely kumpan, bude sobě bráti ctnou a urozenou slečnu Elišku z Wrchotic, i zwu wás wšechny jménem jeho na swatbu, kde hladové nasytiti a žízniwe napojiti přislibuji, nebo newěstin děd, učeny, urozený a statečný rytíř pan Šimon Wrchotický je milouník starých mrawů a starého wina, i žádám statečnosti waše, abyste se mnou na poctu ženichowi zwolali třikrát hurá hr!“

„Hurrá hr!“ jásali všichni. „Diwišowský bude

swatebním mluvčím. Hurrá, hr!“ zahoukli ještě jednou.

„Pohlí wás pekelná propast s wašim jekem!“ zakypěl zlostí Markward. „Ztopili jste wšechn rozum we wině, že hulákáte tak na blízku Wrchotic, kde ještě každé slowo waše slyšeti mohou?“

„Ať slyší nebo neslyší,“ odwětil Diwišowský, „my si musíme wynahradit, že jsme museli celý den hrát na swatoušky.“

„Ticho!“ zwolal Markward k wrchotické zahrádě okazujíc.

Tak byli přišli až k rybniku, jenž pod Wrchoticemi se rozprostírá, i zatáčeli se w prawo, od-kud s malého návrší celá zahrada wrchotická přehlédnouti se mohla. Wečer byl již dávno ustoupil a černá, chmurná noc se swalila na bedra země. Všichni utichli, a zraky jejich následovaly kynutí ruky Markwardovy.

W zahradě bylo viděti bílou postavu, ana jako primražena na jednom místě nepohnutě stála. Wítr, jenž se wice a wice zmáhal, wlál šatem jejm, což dobré w nočním temnu pozorowati bylo.

„Bůh nám bud milostiw!“ šeptal Diwišowský, jehož weselost najednou zmizela; kdyby bylo we dne bývalo, bylo by widěti, kterak zbledl a s wyježenými vlasy s hrůzou na ono místo pohližel; nebo dostala se plnou měrou i jemu powěrčiwost wěku tehdejšího, již skoro wšickni ze soudruhů jeho sdíleni.

„Bůh nám bud milostiw!“ šeptal, „komu se duch okáže, nech i již bílý nebo černý, je ztracen.“

„Dábel, ale ne duch!“ odslovil Markward, „toho wžýwej, ten té má spis w lásce než Bůh, a protře ti zrak lépe!“

„Eliška?“ opétowali druži nedůvěrně.

„Jdete a wysmolte palice swé,“ zlobil se Markward, „aby wám mozek každou chwili neprotykal; nechte se mrskat feruli jako chlapci, až z wás babské bláznostwi vyprýšti. Eliška, prawim, to je, a bezpochyby poslouchá milostný wrkot Wiktorina.“

„To by bylo možná,“ počali se přesvědčovat kumpánové jeho.

„Ne možná, ale jistota to je,“ pravil Markward

určitě. „Wite, že Wiktorin hned odešel, když Eliška, ta na newinnou hrající holubinku, odlitla. Krásná to newinnost, celý den a tak pozdě s wečera se kochati w loktech milana swého! Hahaha! — Nu počkej, přistříháme ti křídla. Haha! mám wyborny nápad. — Kdo chce se mnou?“ skočil s koně.

„Markwarde, snad nechceš Elišku —“ chytil ho Diwišowský.

„Unést myslis?“ wskočil mu do řeči Markward. „Ano a ne, jak chceš. Já nechci více žebrati a ze sebe blázna dělati, kde bráti mohu. Jen skoč s herky a pojď!“ pobízel Diwišowského.

„To by byl čertův kousek,“ smál se Diwišowský, „panu Šimonu wynést slečnu Elišku z hradu. Ale dej pozor, Markwarde, až neklopytneš. Mně se to nechce jaksí libiti.“

„Pojď jen, pojď!“ kwapil Markward, „a wy budte pohotowé, na první hwízdnutí přispět ku pomoci. Bude dnes tuším weselo na Dědkově.“

Tak prawiw kwapil po hrázi rozsáhlého rybníka, by s druhé strany k zahradě přilouditi se mohl. Diwišowský ho následoval. Brzo zmizeli z očí soudruhům swým, kteří za nimi ve tmu noční hleděli, dokud jen lehké kročeje jejich slyšeli, pak se obrátili k zahradě, očekávajice co se dítí bude.

Nemýlil se Markward Dědkovský, že to Eliška; ona to byla skutečně. Sotva byl totiž Wiktorin s poslem nejvyššího hofmistra ze zahrady se odebral, wešla Eliška samojediná. Zrak její přelitnul zahradu, jakoby někoho hledal, a nenajda předmět touhy swé zatemnil se, a diwka položic ruku na tlukoucí žádra kráčela w zamýšlení se sklopenými zraky dále. Bezwolně ji wedly kroky do oné temné besídky, kde poseł pana Zdeňka Lobkowského Wiktorina překwapil.

„Tu také není!“ šeptala — „a mně je tak pusto w srdeci, jakobyh samojediná stála w širém oboru země. — Snad neopustil dívku, w jejíž srdce lásku wdechl — lásku, jenž newyhyně w srdeci mého leč posledním dechnutím — ó ne, ne!“ odpírala sama sobě, „Wiktorin je šlechetný, kterak bych ho milovali mohla? Ztiš se, srdce!“ tiskla obě ruce k žádrům, ale snadno je kojiti se slqwy, těžko wšak weleti srdci by pokojně bilo, tak jako rozbouřenému mori by na hladině swé jen tiché hrawé wlnky kolébalo. A srdce ženské jest tak newyzpytatelné, jako hloubka oceánu.

Wzdroz swému se chláholení swěšila Eliška hlawu, ruce jí sklesly w klín, i usadila se na sedadlo drnowé, pak opět hlawu pozdvihnouc hleděla za zapadajícím sluncem. „Tam se káci za hory ta jasná koule nebeská, berouc s sebou stesky a wzdechy, naděje a radosti lidské, a zítra wystoupí opět jasné a zářiti bude nad šťastnými i neštastnými; mnoko-lia lidí očekává wýchod jeho s horoucí touhou, jimž leskem jeho nowá naděje zasvitne? a mnoha-li as lidem shasnou naděje jejich shasnutím jeho? — Shasne

i naděje má?“ šeptala a oko její se zarosilo, i sklonila opět hlawu k zemi, trvajíc po dlouhou chvíli w hlubokém mlčení.

Sustot listi a tiché kročeje, jenž za ní zawznely, probudily ji z jejího sněni. Radostí zažehlo její oko, i obrátila hlawu, ale — wykřiknouc odskočila leknutím z besídky. Šílený cizinec, jehož jsme w Sedlcí dnes dwakrát byli widěli, stál se založenýma rukama za ni. Ale jak zjinačen byl wyraz obličeje jeho! Wšechna diwokost byla s něho zmizela, ano i wyraz šílenství byl poněkud ustoupil jakémusi holnému hlubokému žalu, který tím více dojimal, poněvadž oko jeho neustále w důlkách se koulelo.

Když Eliška leknutim odskočila, přeletěl bolestný úsměch po lici jeho, i sáhnul si k hlawě mocněji w pěst swíraje, jakoby jakous palciwou bolest zapudit chtěl, pak opět ruce na prsou překřížil, a polotajený smich wyrwal se z útrob jeho.

„Holubička plachá chce ulitnout před krahujem?“ začal, ale hlas jeho se třásl a zněl tak bolestně, že se Eliška bezvolně zachwěla. „Ne, ne, neboj se, dušinko, krahuj slidi wysoko nad námi po lupu, já jsem to, já, přišel jsem nawštítit tebe. Jsi ráda, srdečko? — Ah to wěřím,“ pokračoval a radostný smich mu potrhoval ústy, „wždyti jsem tě dlouho newiděl, ale zdálo se mi o tobě, a tu mě bolívala hlawá. Nyní jsem u tebe a widiš jak se raduji?“ a opět se usmíval a smich ten mohl pohnouti pozorovatele k pláci. Eliška zastřela si oči, slze jí kanuly po lici, newěděla si dátí oučet z účastenství swého s ubohým šílenecem, ale při pohledu naň se jí chwělo srdce, nebyla to házeň, byli to zcela jiný cit, jež pochopiti ani pojmenovati nemohla; strach před nim zcela zmizel z jejího srdce, i cítila, žeby se šílenecm byti ano i důvěrně k němu se tuliti mohla; a když nyní ruce s obličeje swého sňala, pohlédla na něj tak laskawě, jakoby milého přítele w něm vitala.

„Haha!“ zasmál se šílenec, „widiš, dceruško, jak se radujes? — Je prvé jsi sobě zakryla oči, nechtělas hleděti na svět? — Máš dobré! nechód do světa, tam jsou lidé zli, och zli! — Pojd, pojď sem, já ti budu powidat pohádky o zakleném ráji, o ptácích Edenu, pojď, sedni tuhle! budu ti wyprawowat o světě — wiš-li pak, hlawičko má, že je svět zaklený ráj?“ ptal se najednon, a jakoby nad otázkou swou se radowal, tlesknul rukama co děcko, jemužto se powiedla hříčka. „Ano, ano — svět, svět, mně se o něm zdálo, pojď, já ti budu powidat o něm, ale nesmíš mit takové hrozné sny, jako já o krvi a — a —“ začal těžce oddychowat, „widělas kříž a poloměsic?“ tázal se opět, „já to widěl a — wraždy sly za mnou w zápetí!“ wyhouknul, i chopil se swé hlawy a celé tělo jeho se chwělo jako w křečovitém trnuti.

(Pokračování.)

D o p i s.

Z Wídně.

(Diwadla. Veřejné zábavy. Wražda.)

Maje donáseti zprávy o zdejším společenském životě a událych se novinách za předešlé dva měsíce (Čerwen a Čerwenec) nucena se vidu prositi, abyste mne za omluvena měli, budou-li ony chudší a méně zajímavé nežli jindy; neboť máme nyní léto, po deštivých studených dnech teplé a příjemné počasí, kdež každý, komu jen poněkud možná, na wenek kvapí a tudy we Wídni napotom „et flauſt Leben“ panuje.

Týkaje se tedy, nejprvě zdejšího společenského života a jmenovitě veřejných zábav, tu akoli, jak právě řečeno, mnoho nového a zajímavého psati se nedá, zmíniti se musim nejdříve o diwadlech wídenských, z nichž nyní také tři činná jsou, jelikož we dworské činoherně v měsíci Čerwenci obyčejně herecké prázdniny nastoupily a Leopoldowské diwadlo se právě znova přestavuje. Vlaská stagione, měsícem Čerwensem we dworském diwadle u Korytanské brány se ukončí, letos vzdor tomu, že při ní výtečná zpěvkyně Tadolini a tenor Iwanow oučinkovali, málo nového a znamenitého poskytovala a tudy newelikého účastenství u obecenstva získala. Rowněž nastavši tam nyní německá opera dosaváde žádných zanímačejších nowiuek neposkytla. — W diwadle na Wídni vystoupili v měsíci Čerwnu a Čerwenci wedle více jiných hostů minorum gentium pan Hendrichs a paní Birchfesserová, oba členové kr. berlinského diwadla, pohostinsku s walným prospěchem; onen zvláště v ponejprv zde dáwaném lyrickém dramatu: „Königl. René's Tochter“, a tato v nejnovějším svém dramatickém díle: „Eine Familie“, kteréž vším právem za nejzdařilejší mezi jejimi četnými fabrikaty diwadelními považovali se může. We zpěvohře se tam dala slyšet panna Wildauerová, herečka zdejší dworské činohry, v několika již známých a v jedné nové operě, totiž: „Die Königin von Leon“ od Boisselota. W této vystoupila také ze slowanských besed čtenářům Kwětu již pochvalně známá krajanka naše, panna Swatošová (Hellwigová) ponejprv co skutečný oud diwadla toho, a jak zdáliou hrou tak i libezným hlasem všeobecné pochvaly dosáhla. Mimo ni získán též pro operu zdejší pražskému obecenstvu již známý p. Bělčický, čímž ovšem zpěvohra na Wídni nyní, zvláště až také mistr Staudigl z Londýna se navráti, zdarří se než dosaváde sobě bude moci počítati. Doslycháme též, že s tímto i pověstný krajan nás, p. Šíšek, a snad i Jenny Lindová sem přijdu; což jestli se uskuteční, tu ovšem akcie diwadla toho walně opět vyškočí! — W diwadle Josefowském po 105kráte dáwané České amazonky, po 334kráte již provozovaný Čarowný závoj a wedle nich zhusta opakovaný Wendelin v. Höllenstein, Drachenhöhle, Ein deutsches Weib & comp. nechtejí více čarowně působiti na obecenstvo; práti jest, aby pod p. Jerrmanem, dosavádním režisérem diwadla na Wídni, jemuž p. Pokorný měsícem Září ředitelství diwadla Josefowského popustí, lepší doba v něm nastala! Jak se dowídáme, pokusiti se právě chce nowé ředitelstvo potom i o provozování českých her, na začátku ovšem jenom takových, které by à la Čech a Němc obojímu obecenstvu vyhovely, načež, budou-li aspekty příznivé, i jiné české kusy se dávali mají. Nu uwidimie, jak asi wypadne tato diwadelní spekulaci. — Co se dotýče jiných zábav, tu o nescísných bálech, reunionech, Tanfestech, strojených obněch, osvětleních a podobných weselostech k oslavě svátku svaté Anny po celých čtrnácti dni zde odbyvaných slow šířiti nebudeme a toliko podotkneme, že druhdy powěstná a nejoblíbenější zdejší národní slavnost w lúzích swatobrigitských dne 25. a 26. Čerwence se držela, však vzdor

sáhodloubým oznámením spektaklů a zábav, kterých tam viděti i zakueiti bude, ani co se počtu nawštěvovatelů, aniž panovavší druhdy nenucené blučné weselosti dotýče, s někdejšími slavnostmi swatobrigitskými více již porovnat se nemůže, jakož i ztratiši ona nyní naskrz původní ráz svůj, za podobnými pražskými weselostmi, k. p. swatomarkétskou we Hwézdé, daleko pozadu zůstává. — Z denních zdejších událostí nemohu opomenout alespoň jednu, ovšem velmi truchlivou, oznamiti. Dne 17. Čerwence byl totiž spáchan strašlivý zločin we zdejším řecko-katolickém čili ruském kostele sv. Barbory na Dominikánském placu, kde tamní farář, důstojný p. Petr Paslawsky, okolo 10. hodiny zrana, an dle obyčeje každodenního v zavřeném chrámu na soukromých modlitbách trval, zlosynem jedním přepaden a sedni smrtelnými ranami ostrým nějakým nástrojem do hlavy jemu zasazenými zákeřnickým zavražděn jest. Zwěčnělý duchovní, zastávaje již po osm let úřad farářský při kostele tomto, stal se lonského roku čestným lwowským kanouníkem a pro svou nábožnost a šlechetnost všeobecně vážnosti požíval, pročež neslychaný zločin tento zde nesmírnou sensaci způsobil. Páchatel jeho není dosávádo wypátrán, veliké podezření ale padá na jednoho, pro své nehodné chování nedávno propuštěného kostelníka a zpěváka chrámu toho, jenž zwěčnělému vymstění se vyhrožoval a po zpáchaném zločinu rychle z Wídne uprchl. Kostel byl ale již dne 25. zrana opět znowu vysvěcen a služby boží v něm hnadle na to, jak obyčejně v jazyku staroslovanském, odbývány, načež mrtvola zavražděná o 10. hodině dopolední při slavném a blučném průvodu pochována byla. (Pokračování.)

Slowanská zpráva.

Nedávno přivezena jest do Kazané welikánská socha bánska Deržawina, jenž má být postavena ve dvoře tamější univerzity. Lid i hned bez pobidnutí ruky přičinil a v krátkém čase doprawil nemalou tu tiži na místo, kde státi bude.

O nowých knihách.

(Dokončení.) Nebudeš snad na škodu, když u té přiležitosti o celé bibliotece nějakou zmínu učiníme? — Nemůžemeš sice nyní všechnen obsah její nebo způsob vnitřní úpravy rozbírat a široce vykládati, k tomu nestačuje tento článek a pak bychom věru nalejvali vodu do moře, poněvadž je Bibliotéka zábavného čtení našim čtenářům zajiště již dosti známá a soud o ní dokončen; ale podotkneme jen tak letem, co nám, starému čtenářovi, právě o ní napadá.

Počínajíc hned první běh svůj umínila si „Biblioteka“ podávat českému čtenáři beletristické plody cizích jazyků a také tento cíl dlouhou řadou swazků s dobrým prospěchem stíhala. We starém běhu neminula takřka žádné pěkné literatury, z jejíhož bujněho stromu by nebyla nějakou ratolest ulomila a na domácí půdu přenesla. Byloť mezi tím arci ledaco všechno, před očima kritiky snad nedospělého, zvláštního vybrání a zvláštní sbírky nedostojného; ale všeliký počátek (a u nás snad i konec) je těžký, a zábava rozmanitého čtenářstva, pak soud chladné kritiky (zvláště jaková někdy u nás úsi vystrkuje) — to jsou věci velmi rozdílné, ohledem zábavy přinášela však Bibliotéka mnoho chvalitebného.

Nowý běh její, zdá se, bude obracetl hlavní zřetel na východ, k ruské a polské literatuře. Prawime to sice jenom jako z nějakého tušení, a nemáme matematických dákazů; ale prawime to přece, poněvadž se nám to zdá, a to snad proto, že z oné strany větší rozmanitost w posavádních swazcích pozorujeme. Leží jich nyní osm před námi. Čtyry obsahují arci překlady z anglického (wydawa-

teři zvláště oblíbeného) a dánského jazyka; ale ve třech nalezají se práce jediného Warrena, kdežto by snad nebylo škodilo alespoň jeden z nich jiným pérem vyplnit. Nechceme se tím veliké pověsti Warrenovy dotknouti, kteráž se nejen na obsahu, ale i na formě jeho „Wýpisek“ zakládá; ale víme také dozajista, že jsou plody jeho pro veliký díl čtenářstva jako duševní mučírny, jako železná svíradla, pod nimiž si člověk ani oddechnouti nemůže. Raději jednou hodný kus weselejšího, zdrawějšího života! Na všechn způsob bylo wšak přati, aby si byla této lékařových wýpisů naše kritika povšimla a čtenáře s nimi blíže seznámila. Bylo přati! — ale ovšem, jakž to měla učinit, když neměla kdy, aby se byla we starém běhu na Manzonioho *Zasnoubence* rádně podívala — dila to, kteréž italská literatura mezi své okrasy počítá!

Co tady wšak z pouhého zdání o směru novějšího běhu prawime, není na ujmu Bibliotéky řečeno; takéž jí nechceme cestu wyměrovati; to bychme nemuseli wědět, co k prvním powinnostem člověka patří, kterýž chce o knihách rozprávět. A kdyby si byl wydawatel jedinou literaturu vybral, z kteréž by pro své čtenáře zábavu čerpal, i to by se mu nemohlo právem wytykat, jen když by dobré věci přinášel. Při swém plánu měl ouplnou, svobodnou věli. Poněvadž se ale při našich okolnostech podobného podnikání tak brzo bezpochyby nedočkáme — ačkoli při něm pražádne risiko newiditne a jenom we stísněných kněhkupeckých poměrech příčinu hledati musíme, že se k wydání nějaké větší beletristické bibliotéky nepřikročilo: tedy by nebylo snad bez prospěchu, kdyby chtěla nejnovější bibliotéka zábavného čtení všeestrannější twárnost na sebe vzít a jmenovitě francouzské, tež i švédské nebo posléz také německé plody přinášeti, kteréž by se pro nás hodily. O bohatství francouzské beletristiky ani nemluvím; vždyť se ním krni celý svět; ale i německá literatura má v novelách tolík pokladů, že bychme nini hodně mnoho swazků vyplnit mohli. Obyčejná námítka, že je k věli čistotě jazyka lépe ze slowanských jazyků překládati, je (abychme to řekli bez obalu) pošetilost; kdo česky neumí, nedowede nikdy česky překládat; kdo českého ducha nepojal, upeče i z polštiny a ruštiny koláč nečeský — a z moderní ruštiny již docela; ta páchne cizotou vice, nežli kterýkoli jazyk slowanský.

To je tak naše domáci mínění — stran té všeobecnosti; ovšem nezmíme při tom zapomenout, žeby pak Bibliotéka snad častěji wycházeti musela; zatím ale necháváme všechno w pilných rukou wydawatele, w dobré věli nakladatele a we stálém zalíbení obecenstva a obmezíme se na několik slow o poslední práci, kterouž nám Bibliotéka w 7. a 8. swazku přinesla. Je to:

Michal Černyšenko, aneb: *Malá Rus před osmdesáti lety* od Petra Kuleše. Z ruštiny přeložil K. Stefan.

Není to sice ohnivá malba Tarase Bulby, ale živý obraz děju plného života maloruského, o němžto nyní jen pouhé pověsti zaznívají. Postup jednotlivých scén je arci trochu roztrhaný a zapletený zakládá se z velké části na pouhé náhodě; ale kreslení karakterů je rázne, obratné a bohaté, a jednotlivé wýjewy mají krásnou plastickou formu. Škoda, že je konec povídky trochu příkro učalý, a nechává čtenáře w němle nejistotě o poměru mezi Křížanowským a Šterbinou, dle něhož by se celé vyprávování také jmenovali mělo, neboť tento statečný Zaporozec je takořka hlavní žilou a hýbadlem celého dějstva.

Překlad je zbhrou rukou zhotoven; že w něm ale tolik průpovědi a celých písni w původním jazyku zůstalo, newíme, zdali se komu posloužilo. Alespoň se tím u velké

časti čtenářstva dojem znesnadňuje — a pak není podobné čtení žádná grammatika nebo mluvnické cvičení.

Pražský denník.

Dne 5. a 6. b. m. držela se první celoroční zkouška se cvičencí hudebního ústavu, jehož ředitelem jest pan J. Jiránek. Ústav tento, ačkoli teprw nedávno zřízen, mnoho nadějeplných výsledků přislibuje, a tudíž doufáme, že jej brzy budeme moci počítati mezi první ústavy tohoto odwětí. — Dne 5. zkoušela se nejvíce theorie hudby, we kteréžto žáci zbhlost svou tím dokázali, že obratné zodpovídali dané jim otázky o hudebních nástrojích a jednotlivém jich zřízení, dále o notách, časoměru a tonosledu; taktéž o souzvučných sadách a hudebních periodách. Cviční úlohy, byvše od některých žáků na fortepiáně hrány, od jiných analiticky se wyswietlowaly. Na to se přednášely buď od jednotlivých, buď od vice žáků pospolu některé hudební kusy na fortepiáně, čímž se osvědčilo dobré navedení p. Jiránka, který k tomu hledí, aby se theorie s praxí souměrně vyvinovala.

Dne 6. odpoledne byla vlastně hlavní produkce we dwou odděleních odbývána, kde mezi jiným Andante a Rondeau od Mozarta a Trio od Friese na třech fortepianech hráné se líbilo. Druhé oddělení obsahovalo „Grande Polonaise“ od C. M. Webra, kteráž byvší od 12 žáků na 6 fortepianech hrána, na žádost četných toho dne tu shromážděných hostů opakovati se musela, pak koncert do C dur od Kalkbrennera a Allegro z koncertu od Chopina, koncert od Hummela. Konec byl učiněn s uwerturou od Rossiniho. Ze všeho wysvitá, že působení p. J. v hudebním wyučování w krátkém čase důvěru si získalo, čehož důkazem jest četný počet žáků ústavu tento navštěvujících. Bylo by jen přati, aby se žáci w podobných ústavech také i we zpěvu vice cvičili.

V. B. z Práchně.

Kronika času.

* Lonského roku wystěhovalo se jenom z Anglie 1200 krejců do Nowého Yorku.

* W Moskwě nachází se 21 škol pouze pro děti we fabrikách pracující, w nichž učí se 1360 chlapců a 65 děvčat.

S m ě s.

Starodávní učené společnosti we Wídni. První taková společnost založena byla od Konrada Celtesa, učitele wýmluvnosti a básnictví na wysokých školách wídenských, a nazývala se sodalitas danubiana (dunajské tovaryšstvo). Byla zřízena na wzor vlaských, a oudové její obírali se starou literaturou, starozitnostmi, historií, zeměpisem, přírodozpytem a hudbou. Císař Maximilian I. potvrdil ji, a ona brzo spojení své rozšířila až do Uher, do Čech i do Němc. — Jinou učenou společnost ve Wídni založil brzo na to Tannsteiter pod jmenem sodalitas collimitiana, která hlavně za oučel měla wzdělávání mathematických a přírodnických věd. Měla tedy Wíděn na začátku 16. století dvě akademie, které w tehdejším učeném světě veliké oko dělaly. — Tovaryšstvo dunajské mělo i filiální společnost w Holomouci, která se nazývala sodalitas Majorhoffiana a w jejímž čele byl učený biskup Stanislav Thurzo. Měla pak i jiné slavné oudy, jakož byly hluboce učený Aug. Kæsebord, kanownik holomoucký, kanownik Ondřej Ctibor, suffragan Martin z Jihlawy a j. w. Okolo r. 1736. pokusil se baron Petrás o založení nowé učené společnosti w Holomouci, která wšak nedlouho se udržela.

Mnichovská universita má 76 professorů a 1500 studentů.

Číslo 97.

14. roční číslo.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(Bytom na Poříčí č. 1050 — 2 pň zemí).

**14. Srpna
1947.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. št. U c. k. po-
štovních oučadl Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Eliška byla již dříve k němu přistoupila a bez strachu položila ruku na rameno jeho. „Ubqhy!“ pravila outrpně.

Sílenec sebou tghnul, zuřivě pohleděl před sebe, ale spatre dívku před sebou pozastavil se, a jako čarownou mocí zmizela zuřivost s obličeje jeho. „Hlehole, poupatko mé!“ pravil mírně, „jak rozkwětla, co růže Babylonu! Miluješ kwětiny? — Ó já ti sbíral krásné kwítí, tam co Bělehrad ve vlnách Dunaje se koupá, ale powadly mi, krwawa rosa padala na ně, ony powadly. Ale nepláč!“ hladil jí skráně, an Eliška podivným citem jata slzeti počala; „nepláč, duše má, tatiček ti nasbírá jiné kwítí a krásnejší!“ I obrátil se a po zahradě běhaje hledal kwítí, ale jen sežloutlý pažit, opadale kwítí poskytvalo se oku jeho, brzo hrabal pod listím, jež vítr, který k večeru upominati začal na měsíc Listopad, se stromů strásal, i wrátil se pak opět k běsídce, kde Eliška nad slowy jeho w přemyšlení stála. Hledala w jeho slowech hlubšímu smyslu, než by se w pomatené řeči šílence lze bylo nadít. Wselicos jí přicházelo na mysl, čeho si před tím hrubě nepovídala, wěděla, že je sirotek, ale ne-wěděla, kdy a jak otec její, syn pana Simona Wrchotického, zemřel, ačkoli se wůbec za to mělo, že w boji s Turky padl, nasadiw život svůj, tak jako tisice Čechů, pro národ cizi a newděčný k těm, jenž proň krwáceli. Ale děd její o jeho smrti nikdy nemluvil, ba nesmělo se jméno jeho u jeho přítomnosti ani pojmenovat, a dnešní wýjew we škole, když sílenec se objevil, — wše to nutilo Elišku k domněnce, že ten cizinec snad otec její. A byl-li to její otec, proč ho děd nenaviděl tak welice, že i každé připomenutí na něj neukrotitelnou wášen w něm budilo? — Doufala i bála se myšlenky této, ale uzavřela sobě, prohlédnouti jasné w temnu tomto, najiti prawou cestu z labyrintu toho.

„Swadlo, wšechno swadlo,“ pravil hořce, „nikde neroste kwítí, wšechno je sen, dlouhý sen!“ a poslední slowa tato pronesl již wice šeptem, a ja-

koby docela jiné myšlenky jej opět jaly, kýval hlawou a usmíval se na Elišku.

„Sen, dlouhý sen!“ opakovala tato. „Prawdu hlásá šílenost twá; blaze tomu, komu sladké sny kynou! — Kdy ale je procitnuti?“ tázala se sama sebe, a úzeji do pláštiku se zavinouc pohroužila se w myšlenky. „Můj otec?“ šeptala po chwili, i chlopila se ruky šilencovy a w oči mu hledic zwolala wášniwě: „Pakli jen jiskra rozumu w tobě ještě doutná, zaprisáhám té při nejsvětějším jménu Páně, rei mi, jsi otec můj?“

I ztápela oko swé w oko jeho, jakoby proniknouti chtěla až do duše jeho, aby nezirala w ní temnotu šílenství; ale sílenec buď že jí nerozuměl, buď snad i že rozuměl, kýval hlawou a usmíval se co décko, jenž zočilo nenadále ztracený míč.

Eliška upustila od něho a skryla obličeji w dlani. „Ne, ne!“ pravila po chwili. „To není, to nemůže byt! Kdyby otcem byl, proklestila by si duše cestu k dítěti, okovy šílenstwa spadaly by s ní. Nesťastník to, jenž ztratiw snad we swětě wšechno rozumem se pomátl. Ale nechi; on má důvěru we mne, popřej mu bezpečného útočiště.“

■ pozdwiha hlawu, ale w soumraku se mihнул za ním stín, listí zašustělo pod nohami někoho cizího, Eliška pohleděwši bystřej poznala Wiktorina.

Zaražen zůstal za cizincem státi, byloť mu ovšem diwno, kterak Eliška pokojně před cizincem seděti může, jehožto zuřivé šílenství w Sedlici celé shromáždění poděsilo, který ale zde před dívkou tiše a mírně stojí, i chtěl již dále pokročiti, když ho Eliška zahlidla; ale i sílenec se najednou obrátil, celá jeho zuřivost se wrátila mžikem, i skočil po Wiktorinu, který by nenadálemu outoku tomu sotva byl odolal, kdyby Eliška wyskočiwi ruce šilencovy nebyla zachytila, když právě do powětrí jej wyrštili chtěl.

„Hoj!“ wolal při tom, „přišels krahují wraždit holubičku mou?“ — Ale w tom padly zraky jeho na dívku, anaž hněwně naň pohlížela, i upustil najednou od Wiktorina, několikkrát se zakoulelo ještě dwouce oko jeho, a hlasitě i žalostně zkřikna pádil odtud.

„Prokletý zákeřníku!“ zwolal nyní Wiktorin za ním se pustit chtěje, ana mu Eliška zastoupila cestu.

„Nechejz ho w pokoji,“ prawila mírně, a ku podiu se zdálo, že celý wýjew ní ani hrubě nehnul, ale blas její prozrazoval přece wnitřní pohnutí. „Onen nešťastník je politowán, nikoli zloby twé hodén.“

„Más prawdu, Eliško má!“ řekl Wiktorin a w okamžení byl zapomenut cizinec; on viděl Elišku swou před sebou, i chopil se ruky její. „Odpusť mi, díwko má,“ prawil prosebně, „že jsem tak dlouho na sebe čekati dal, ale důležité wéci mě držely u děda twého. Raduj se se mnou, Eliško! naděje rozkweila w srdci mém, i jest mi, jakoby již otevřena byla přede mnou brána blaha nebeského, jakowé může popřti láska čistá, vrelá — ó moje milenko!“ mluvil w rozčilení dále, newšimaje sobě, že Eliška nessaje jako druhdy slawa jeho z úst, že oko její temné zůstává při wýrazech lásky; jiný ještě eit se zmocňoval srdce jejího, w němž posud jen láska k němu samojedině bytowala. „Ó moje milenko!“ mluvil Wiktorin, „dlouho, ach dlouho jsem musel tajiti lásku swou, nebe swé w srdci swém, malokdy jsem mohl siliti se w pohledu na tebe; ale nyní, dnes mi se rozžehla jasná hwězda naděje, neodpře mi děd twůj tebe, živote můj!“

Tu přec usmála Eliška a sklonila hlavu na prsa jeho.

„Jen powolení twého mi bylo třeba,“ jásal Wiktorin, „nebs mi zakázala ucházeti se o ruku twou a honesiti se weřejně twou milosti. A já poslechnul i ubednil jsem blaho swé w srdce swé; nyní však wyplněni tužeb a naději našich kyne; sprost mě slibu mého, a jestě dnes se powznesu na vrchol štěsti pozemského!“

I sklesnul před dívkou na koleno, ruku její k ústům swým tiskna, Eliška sklonila se k němu a horká slza mu skanula na čelo.

„Wiktorine!“ prawila pološeptmo hlasem po- hnutým, že Wiktorin w ustrnutí wyskočil a dívku za obě ruce pojma nepohnutě w její obličeji hleděl. „Co je ti, milenko? je ti newmilá zpráva má — snad uwadla láska —“ mluvil pomalu chwějicím se hlasem.

„Ne, ne, Wiktorine,“ wskočila mu Eliška prudec do řeči, „neprohřešuj se proti lásece mé, w níž jsem kořeny života swého utkwěla. Až do dneška byla láska twoje ke mně mym blahem, mym nebem wezejším.“

„A dnes již ne?“ tázal se Wiktorin s bolestnou wýčitkou; „dnešní den setřel rosu s poupeť toho, a ono vadne, že brzo ostane pusté srdce twé?“

„Činiš mi křivdu i bolest, miláčku můj, slawy takovými,“ prawila Eliška s jemnou wýčitkou, „ale rei mi, proč i slunce, jenž wěčně jasné září, zahalenou bývá mraky, že nepronikne lesk jeho k nám?“

„A jaké chmury by se byly nahromadily na blankytu lásky twé dnešního dne?“ kroutil Wikto-

rin neduwěřliwé hlawou, „dnes právě se všechny chmury rozptylily.“

„Poslys mě, Wiktorine!“ prawila Eliška wážně, „neb i od tebe doufám nabytí wyswtlení.“

„Mluw, milovaná díwko má,“ wece Wiktorin, „snad se opět vyjasní obzor lásky naší.“

Wečerní soumrak byl ustoupil černé noci, temné mraky začaly se pohánět po nebi a silný witr šlehal do stromů, swadlé listi s nich setrásaje a w kotoučích po zahradě je roznášeje.

Oba milenci si wšak nastalé změny newšimali, ba ani chladného, skorò mrazového wétru, Eliška odhrnula pláštik do zadu, jakoby ji tůžil, a podepřevši se o strom počala, prawici Wiktorinowu we swé držic, wyprawowati takto: „Wiš, drahý Wiktorine, že jsem nepoznala ani otce ani matky. Životem swým zaplatila matinka má život můj, a otce mého wolal mnohem dříve ryk wálečný do Uher, kde padnouti měl proti Turkům pro wiru Kristowu.“

„Znám to,“ prawil Wiktorin trudně, „i já tam ztratil otce *, po něm a po tisíci rekowných Čechů dupaly kopyta koňská poskakující pod diwokými Turky na poli Jagerském **, oni padli již vítězství w rukou majice, ale zbabělost Němců a zrada Maďarů je wydala w obět smrti, nehoj prchli, a jen Čechowé stáli až do posledního hájice wiru Kristowu. Ó ta pole uberská jsou bohatě namrwena krvi českou, ale newděčný Maďar pliwa přece po krvi té, která za jeho wykoupení z jarma tureckého se cedila.“

„Otec můj prý padnul, tak jsem slyšela od lidu,“ pokračovala Eliška zeela se swým předmětem zamětnána a nedadouc na slawa Wiktorinowa. „Ale děd můj, jenž mi byl otcem i matkou, jehož láska mi nahražovala roditele mé, že jsem nepocítila nikdy ztráty jejich, on jediný mlčel o smrti syna swého, ano když jsem jedenkráte se ho tázala po otcí swém,

* Nebude snad newhod připomenouti laskawému čtenářstwu ony wůdce, jenž z Čech Uhrům na pomoc proti Turkům táhli. Roku 1594.: Jindřich Křinecký, Wacław Pětipeský, Šebestian Sánowec, Wacław Kej a Jindřich Myška. Oni přišli w čele 4000 jezdců a 1600 lidu pěšího. Roku 1595. postavili Čechové 22.000 pěšího lidu a 3000 těžkých jezdců do pole. Stavové časti měli w tom lidu 6000 pěšího, 2000 těžkých a 600 lehkých jezdců, kterýžto lid po celý čas války na swé outraty wydržovali. A jakých dílků se dostalo Slovanům od Maďarů za tolikeré oběti? — Historie přítomnosti nás o tom poučuje.

** Bitwa u Jagru 20. Ríjna 1596. jest nezvratný důkaz rekownosti české, ale i tehdejšího vojenského neporádku, ano úplné ochablosti ducha vojenského u Němců. Tisíc Čechů pod správou swého nejvyššího Albrechta Pětipeského prorazilo nejsilnějším dawem neprátel až ke stanu sultanowu, kde tento na skwostném diwanu sedě na bitvu pohlžel, i uleknut se dal na ouť a za nim wojsko jeho. Nejkrásnější vítězství měli tehdy Křesťané w rukou, ale ostatní, Němcí a Maďari, město co Čechy podporowati měli, rozběhli se po tábore, aby drancowali, Turci se obrátili, Němcí i Maďari prchli a Čechové wyhynuli až do posledního.

nikdy jsem ho newiděla tak strašného, jako při ne-winné otázce této. Pod ztrátou lásky své mi zakázel, wice na otce mého jej připominati. A od té doby neslyšel nikdo wice jmenovati syna jeho na hradě vrchotickém. Já ovšem zpočátku nad tím se rmou-tila, posléz ale jsem se domnívala, že připomínka na otce mého nepřemožitelnou litost milovanému dědu mému působí, a od té doby jsem před ním vždycky mlčela. — Dnes ale vznikla we mně domněnka, že otec můj žije, že snad je nám na blízku. Co soudíš o tom, Wiktorine?“ tázala se rozčileně, jakoby se dožádaného výroku bála i jej doufala. „Ale při lásce naší té zapřísahám, mluv prawdu! já se cítím dosti silnou, bych i to nejtrpčí snesla!“ A jakoby tmou noční až na dno duše jeho prozirati chtěla, naklonila se k němu, i chopila se mocně rukou jeho.

(Pokračování.)

D o p i s y. z Wiedni.

(Maciejowski. Metropolita Rajačić.)

(Pokračování.) Co se literárních a uměleckých poměrů a novin zdejších týče, navštívil nás zde ku konci měsíce Června b. r. někdejší professor na bývalé universitě war-sawské p. dr. W. A. Maciejowski, od něhož jsme se do-wěděli, že nyní pracuje o druhém vydání díla svého „Hi-storya prawodawstwa słowiańskich“ w r. 1832 — 1835. we Warszawě a Lipsku we 4 dílech vydaného. Nowé, pře-hojně rozšířené a naskrz opravené vydání toho bude se skládati ze 6 dílů, z nichž první kriticko-historický úvod, čtyry následující historii civilního, trestního a politického — veřejného — práva słowiańskiego a poslední chrestomatií ob-sahowati bude; tato bude pak záležetí z výtahu ze zákonů słowiańskich dosaváde netištěných, mimo zákop vinodolský, který ale naskrz w opraveném textu podán bude; z če-ských práv budou tu obsaženy některé kusy z knihy To-wačowské a několik zákonů latinských z XIII. století. — Těšíme se velice na toto pro słowiańské právnictví důle-žité dílo, jehož první oddělení již k cenzuře podáno a druhé dokončeno jest. Tuto činíme také pozorno české čtenářstvo na nejnovější práci p. W. A. Maciejowského, již r. 1846. we Waršawě pod názvem: „Pierwotne dzieje polske atd.“ w 8. 50 archů obnášejici s mapou chronologickou byl wy-dal. Jelikož w knize této i na sousední krajiny: Uhry, Čechy, Rusko, Německo atd. ohled se běže, práti by bylo, aby se i u nás o důležitém díle tohoto říšeji pojednalo, což by snad nejlépe w Musejníku státi se mohlo. — Druhý wele-wážený host, jenž nás w měsíci Čerwenci navštívil a již přes 14 dní zde mešká, jest J. Excellencí weledůstojný pan J. Rajačić, metropolita Karlowický. I bylo nám velikým potěšením, moći osobně seznati muže tak znamenitěho a jinému zdejších Čechoslowanů jemu vyjewiti úctu a díky za blahodajné jeho působení k probuzování a rozšírování słowiańskiej wzájemnosti. Skoro ani wypsat nemůžeme do-brosrdečnost a laskavost, ráznost a wznešenosť, jenž se jewí we všem jednání a smýšlení wáženého lidumila to-hoto. Zvláště hluboko nás dojaly jeho s mladistvým ohněm pronešená slova o důležitosti a potřebě wzájemného literárního spojení mezi Slowany, kteréž on také všechno povzbuzovati a podporovati neustává. Zanímavý byl pro-nás také obsah dopisování jeho w letosním roce k p. drwi. J. P. Šafářkovi, kdež on mezi jiným i toho se dotýká, nebylo-liby možno, sjednotiti se o jednu — wseslowanskou — řec, jenž by wsem Slowanům, alespoň pro vyšší bádání

a práce věcené rovněž přístupná a srozumitelná byla a tudy potřeba odpadla, to, co w jednom slowanském nářečí důle-žitého vydáno jest, wždy teprw s patrným nákladem a ztrátou času na druhé jazyky slowanské musíti překládati, ku kteremuž účelu by se jemu staroslowanské církewní nářečí, z něhož ostatní se wywinula (?), s některými pro-měnami a přidawký, nejpříhodnějším býti zdálo. Ačkoliv idea tato prakticky wyvésti se nedá, nic wšak méně jesti ona přispěwek ku karakteristice weledůstojného muže toho. Ze on zvláště k češtině swůj zřetel obraci a mladistvu srbskému duchovenstwu i jiným ji schvaluje, oznámili jsme již předešle, těšilo jej, jak se projewil, že mu právě před odchodem z Kárlowic p. Šafářkem zaslány byly dva exempláře Słownika Jungmannowa a 25 mluwnic českých od Buriana mimo jiné důležité české spisy k účelu námi již také označenému; objednány jsou p. Šafářkem kromě toho také ještě polské, ruské a lužickosrbské mluwnice a slow-níky, aby Srbowé příležitosti nabily, s duševními plody slowanských bratrů swých se seznámiti. Zde pak zakoupil w knihkupectví Wenediktově wšecky důležitější, k Slowan-stwu se wztahujíci, na skladě právě přibotově byvší spisy, a mezi jinými i wice wýtisků Fröhlichovy porownávací wseslowanské mluwnice. Škoda, že nestává dosaváde ob-sírnějšího a důkladnějšího w tom způsobu díla, jakož i že nám až podnes nikdo alespoň jakou takou chrestomatií wseslowanskou nepodal, na kteréžto nedůstatky i J. Exc. p. metropolita velice toužil. Snad by dle skromného minění našeho potřebě této alespoň poněkud a nejlehčejí se wy-howěti mohlo, kdyby nejdříve toliko některé částky z písma sw., k. p. kniha Moudrosti, Jezus Sirach, některý ewange-lista nebo několik listů apoštolských atp. we všech slowanských nářečích wědle sebe se daly wytisknouti. Chre-stomatie taková by se jistě hodila pro každého, jedno ná-řečí by wyswětlovalo druhé a dosti krátká poznámení postačovala by bez zvláštních obširných komentářů a slow-níků k rozumění všemu tu obsaženému a k seznámení se poznáhla s duchem ostatních slowanských jazyků. Pan Franta Šumawský wydáním wseslowanského Otčenáše u věci této již začátek učinil, nechtěl by on též o podobnou chrestomatií se pokusiti? (Pokračování.)

Slowanské zpráwy.

* Sigfrid Kapper odesel do Horwatska a wywołil si místo tu provozování lékarského umění w Karlowci, kde we spolku národních Ilirů, jmenovitě bánska Mažuranice, spokojený život tráví. Od několika let mají Karlowcane założenou „Cítaonicu“, kde slowanské časopisy a jiné Slo-wanstu wěnowané knihy hojněho účastenství nacházejí. 1. Srpna přestěhovala se Cítaonica do nového, skwostně upraveného bytu o pěti pokojích, a ku všeobecnému shro-mázdění seslo se 200 ouđu. Hlavní žádost byla, aby se oddělení českých spisů w knihowně správně doplnilo, ku kteremuž cíli zamluweny jsou w Práze již čtvrtletní zá-silky všech -výtečnějších plodů naší literatury.

* Z Černé Hory. Markiša Plamenac, zrádný odbě-hlec černohorský, pašovi Skadarskému radil, aby nepatrný ostrůwek jezera skadarského, Grmuša řečený, hradbami a děly opatřil. Paša ho poslechl, a nyní Černohorcům, již dříve z ostrovů Vraniny a Lesendrie wystrčeným, plavba po jezere docela jest zamezena.

* Obec záhřebská uzavřela zápisu výředni při roko-wání wždy činiti jazykem chorwatským. Členové výboru budou (dle možnosti) týmž jazykem řečeniti. Znamenitá věc jest, že roku 1840. tehdejší výbor měšťanský ku králew-skému uherskému náměstnictwu prosbu zadal, by se mu dowolilo zápisu své wéstí w němcině. Onen wysoký ouřad

welemeudrý wýrok wydal, aby buď při obvyklé latině zůstali anebo jazyka materského užívali.

H u d b a.

Knika chorální ku kancionáku wydanému pro biskupství královéhradecké.

Nedávno učiněna jest zmínka o zásluhách p. Piče, direktora warhanické školy, a již opět stojí jméno muže toho v čele předůležitého podniknutí. Nejdůstojnější biskupský ordinariat obstaral u Wilíma Medaua v Litoměřicích vydání nápěwů ku malému kancionálu, jehožto písne v obyčeju jsou se zachovaly u nábožných křesťanů jazyka českého. Sám biskup Karel předeslal předmoluwu, v níž si stěžuje na zanedbání chorálního zpěvu, dokládaje, že přestal se zpěv při veřejných službách božích vzdělávat. Na některých místech, buď se nezpívá, tak jak toho důstojnost služeb božích požaduje, buď sobě lid chorálního zpěvu neušímá, čímž, bohužel! chvalitebný obyčej nábožných našich predků, dle kteréhož jim i doma zpívati milo bylo, na škodu víry a nábožnosti sem a tam mezi lidmi pomíjí. To bylo podnětem a příčinou, že se dotčený pastýř duchovní o to postaral, aby nápěwy potud obvyklé, však z větší částky porušené, buď opraveny buď nowé, wznesenosti zpěvu kostelního přiměřené složeny byly, v kterémžto díle několik vlastenských umělců zvláště úcastenství mělo, jichžto podstatné zásluhy s radostí uznávají jinéna jejich uvádí, aby je všecké památe souvěkých i potomků poručil. Jsouš oni: *K. F. Pič, J. Schütz, W. G. Veit, J. L. Zwonař, R. Führer, J. Witásek, A. Růžička, W. Horák, L. Kleinwächter, S. Kolešovský, M. Haydn, Fuchs, Fr. Kostka, D. Weber, dr. Held, J. B. Kittl, Wacek, L. Rittersberk, W. Tomášek.* Kromě skladeb od těchto výtečných mužů nalezá se we sbírce 128 staročeských melodií překrásné welebuostsi, kterýmž duch člověka okřivá a k věčnosti se povznáší. Celek písni rozwřen jest na patero odděleni. W prvním jsou písne *ranní*, w druhém *adventní*, w třetím *k uctění svatých*, we čtvrtém *pohřební*, w pátém pak *písne rozličné*. W přídavku uwádějí se některé choraly podruhé proto, aby se podal pravý náležitý wzor původní melodie we starých zpěvnících s přiměřeným průvodem na warhanách; čehož se také při ostatních w této sbírce obsažených starých kostelních zpěvech dle možnosti šetřilo. Tato bohatá (poslední číslo písne zní 244), dle čistých pravidel hudebního umění od slavných mužů uspořádaná sbírka poskytuje učitelům veliké výhody. Vníknon-li dříve sami do ducha chorálního zpěvu, mohou pak mládež cvičiti a ji každoročně netoliko několiku nowým písni, jichž se při veřejných službách božích i w domácnosti užívá, přičuti. Tak zní žádost duchovního pastýře, a věru laskavá byla jeho péče, aby se přítrž učinila onomu šumáreni hospodních kousků na kůru a lid nakloněn byl k libosvornému čistému zpěvu chorálnímu w plném shromáždění. Za příkladem ordinariatu královéhradeckého pokročí zajisté i ostatní. — Ku konci wznášene prosby své k horlivosti p. Piče, aby wypnul krásné předsevzetí své a sebral nám všecky posud zachované staročeské choraly a jméno své tímto národním skutkem wedle ostatních historiografů zwéčnil a oslavil.

Diwadelní zpráwy.

P. Gaučová, která svým uměním w besedách weškeré obecenstvo wyrážela, přijala místo první operní zpěvkyně při opawském diwadle. O její hudební vzdělání pečoval p. Emminger a o dramatickou část p. Herbstová.

My jí přejeme štěsti na nové dráze života jejího. — P. Tonnerová odebrala se do Wídny, kde bude pobostinskou zpívati. — Sl. Riesová půjde do Prešpurku na čas trvajícího sněmu uherského. — K nám zavítá ale p. Piček a vystoupí w několika již známých rolích. — Do Bohemie zaslal někdo zprávu, že prý p. Wirstowá, která se Pražanům nelíbila, w Královci teď furore dělá, vstupujíc do šlepéj paní Schröderové. Tomu nemůže se nikdo na odpornostavit. Paní Schröderová nemá již hlasu a panina Wirstowá ho nikdy neměla. W tom vězí patrná přibuznost!

Milovníkům českého diwadla sdílíme, že repertoire příštích her četnými novými práce značně rozmožen bude. První místo mezi nimi zaujmá původní zpěvohra, ka které pan Balanda, člen diwadelního orkestru w Praze, hudbu skladá. Mladý tento umělec, druhdy žák našeho konservatorium, přikročil s velikou vřelostí, ba se zápalem k práci, a vykonal s nemalou pilnosti větší část předsevzetého úkolu. S jakým prospěchem, nedá se před ukončením díla pronést; o tom ale, co posavád hotovo a posouditi se dá, proskakuji hlasové velmi přízniví a pochvalní. Libretto zpěvohry složil p. Rezníček a nazval je „Sárka“. Název ten již prozrazuje, že romantika bude hlavním předmětem textu. Víme z bezpečných pramenů, že i jiný hudební umělec p. Rezníčka o text ke zpěvohře žádal, zdálíž ale pilný básník w dílo to se uwáže, říci nemůžeme, jelikož se přitomně skladáním původní truchlehry obrá, kterouž své dramatické nadání bohdá lépe, než jak se mu posud udalo, oswědčí. Slyšeli jsme také, že p. Nürnberg podařenou weselohru w rukopisu chowá, která letos přes prkna kráčeti má, a že páne Tylowo péro, nežli rok mine, vše než jednou původní prací dramatickou nás obdarí, lze se od zvláště píče jeho, jakowéž diwadlo naše předewším svěřeno jest, s jistotou naditi.

Pražský denník.

We zpěvecké škole našeho konservatoria cvičilo se letos jedenáct nadějných žákyň a k příštímu běhu přihlásilo se jich šest a dvacet. Možná-li stěžovat sobě, žeby země naše nebyla požehnána mezi zeměmi?

* W noci na den 13. b. m. wyloupen jest w Kolowratské třídě krám zlatníka p. Friedricha a ukradeno mu na zlatnickém zboží a klenotech za 6000 zl. we stříbře. Zloději otevřeli krám salešním klíčem a po spáchaném zločinu zase jej zavřeli. Nepochybujeme, že sé obezřelosti policie naši brzo podaří, zločince wypátrati a k právu dostaviti.

Kronika času.

* Nowé nalezená planeta jest jedna z nejmenších. Světlost její newyrownává se světlosti Vestině a čas oběhu jejího wypočten jest na 3 léta $8\frac{1}{2}$ měsíců. Některí jmenují ji Hebe, jiná Iris.

* Z Paříže poslali do Londýna pana Giovannihho, který jest pověstný pro své umění každý hlas nápodobiti, aby tam studoval hlas Jenny Lindové. Tak dostane se Pařížanům za laciný peníz toho štěsti, že budou do nebe vytrženi zpěvem švédského slavíka, aniž mu potřebují dát dobrého slova.

* Nowé wystavěné Leopoldské diwadlo we Wídni bude se jmenovati diwadlo Karlovo po svém vystavitele, který na jeho zřízení půl milionu wynaležil.

Číslo 98.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały.

(Bytom na Poříčí č. 1050—2 při nemci).

17. Srpna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. poš
štěných ouřadů Ra
kouského měcenářství
páleně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Ty žádáš prawdu!“ pravil Wiktorin temně a wáhawě; „ale prawda je zde nemožnost. Domněnka ovšem — ale ustup raději od předsevezetí swého, neboť uznáwám —“ mluvil teskně, „že tato domněnka blaho naše na dlouhý čas zwrátili může, pakli je na wždy nezachwátí; nebo cos strašlivého musí skryto být za rouškou, již pan Šimon smrt syna swého zahalil,“ doložil tiše, tak že Eliška slouwum jeho nerozuměla.

Eliška se zachwěla. „Twé wáhání mi podává jistotu,“ zwolala, „otec můj není mrtev, ještě žije!“

„Ty tomu chceš!“ pravil Wiktorin, „nuž i já miním, že otec twůj posud živ —“

Jakkoli posud sama se o prawdiosti této domněnky přesvědčiti snažila, přece welice na ni oučinkovalo doswědčení Wiktorinovo; neboť sebou trhla a byla by srad k zemi sklesla, kdyby se byla o silný kmen lípy nepodpírala.

„Upokoj se, milenko má!“ přistoupil Wiktorin bliže, „wždyť to jen domněnka, a kdo wi, jak daleko se mine prawdy?“

„Ó ne, ne!“ šeptala Eliška ze stísněných prsou, „já wím, čeho se obávám a čemuž bych se radowati měla; ale já chci, já musím viděti jasně. Ubohý otec můj — ach ano ubohý! — onen šílený nešťastník — není to žádný jiný, než otec můj!“

Wiktorin skloniw hlauu mlčel, neb i on měl skoro za jisto, že podivný muž ten, ještě podivnější w šílenosti swé, žádný jiný není než syn pana Šimona Wrchotického, otec Eliščin; jaké ale tajemství tak dlouhé zmízení jeho, jakož i newole pana Simona skrywá, to mu bylo nepochopitelné.

„Ty mlčíš!“ šeptala Eliška, „odpirati mi nechceš, a prawdu mně wyjewiti se hroziš! Ach ano, hrozné je to, najítí dávno oželeného, nikdy nepoznaného otce, najítí ho, kterak každý před ním utíká, s hrůzou patří po cestě jeho. — Bože, ó Bože, jen ke mně byl vlidný, ke mně ho wedlo srdce jeho, rozum mu odnal Bůh, ale srdce jeho mu dalo najítí prawou cestu, i poznal mě, a přece mě newiděl ni-

kdy!“ Tak a takovými slowy bědujíc brzo mluwila hlasitěji, brzo šeptem, až se posléze slowa jen co silnější dech y z úst jejich winula.

Wiktorin stál mlčky podle ni, wěděl že wšechno těšení marné, dříve že prawdy dopídit se třeba. A pak wždyť sám newěděl, jak láska jeho se ukončí; znali dobré powahu milenky swé; byla tichá, mírná, ale ráda se kloniwała k prizrakům nadsmyslným, we wsem widala mocnosti nadzemské, a mnic že stojí pod wliwem mocnosti wyssich, nadhwězdných, řídila dle toho i jednání swé, protož byly často činy její neočekáwané a tudy přepodiwné, i byla w stavu i nejwětšího blaha swého se odřici, kdyby to k wyplněni osudu swého za potřebné byla uznáwala.

Znaje to obával se Wiktorin, aby w ten samý den, kdy již u cíle wroucích žádosti a tužeb swých byti se míoil, nenadálá událost očekáwané štěsti jeho, jenž we spojení swém s Eliškou zakládal, na wždy neztroskotala, nebo newěděl, k čemu se Eliška rozhodne, ale wěděl, že wěrna zůstane uzavření swému, byť i nejwětší blaho swé strhati měla.

Trwajice takto oba w takowém zamýšleni nepozorovali ani wýjezd Markwarda Dědkowského a soudruhů jeho.

Po hrázi ubíhal Dědkowský následowan Diwišowským, tak že brzo ze zraku i sluchu soudruhů swých zmizeli.

Silně wanouci wítr rozvorával vlny rybníka a házel jimi o hráze, až střikajici pěny na oba po hrázi kwapici nešlechetníky docakowaly; někdy se zabral do olší pod rybníkem podle potoka se pnoucí, i obýbaly se tyto až k zemi a sténaly pod tíží wětru.

„Slyšiš, Markwarde!“ zastavil se Diwišowský přitele swého za pláštik zadržev, „jak ty olše bědujou, jakoby zlí duchowé w nich rejdy prowaděli? — Mně je jaksi ouzko, a něco tajemného mi předpovídá, že se to nedobře skončí.“

„Mlč!“ okřikl ho prudec Markward, „a zapisi si uši, pakli tě wítr děsi, zbabělče!“

„Zbabělec nejsem, to wiš!“ pravil Diwišowský mírně, „we dne se ani čerta nebojím; a že jsem

machy kousek wywedl, který práwě na onom swětě neodlehčí, to také wiš.“

„Hoho!“ smál se Dědkowský potupně, „skřehotáš také o onom swětě? Chlapecký strach té ještě neopustil? Nemáš snad s sebou řádový růženec?“

„Směj se jak chceš!“ odpověděl Diwišowský neobvyčejně wážně, „ale poslechni rady mé, nechej té čertové choutky a wrati se zpátky.“

„Jdi mi k tomu nejčernějšímu čertu s twoou radou a nezdržuj mě déle!“ utrhl se Markward, „wrati se sám, babo!“

I kwapil dále.

„Nu dobré,“ wece Diwišowský stejný krok s Markwardem drže, „já ti radil jistě dobré, že nechceš poslechnout, budeš tuším pykat. Abych tě ale opustil, tobě neučinim, a bychi i hned wěděl, že to bude poslední má cesta. Ne, Diwišowský ještě nikdy toho neopustil, s kým přátelství uzavřel, nechť to k zlému nebo dobrému.“

I kwapili dále, zahnuli pak w lewo a po malé stráni oklice, kterou rybník tento tworí, se vyhnuvše očtnuli se brzo u zdi zahradní, kteráž až do rybníka, na tomto místě práwě veliké hloubky jsoucího, vybíhala.

Markward Dědkowský šeptal soudruhu swému, aby se postavil ke zdi, sám wyskočil na jeho ramena, chtěje se vyšwihnuti na zed, an w tom okaření kroky podle nich zašustely a s křikem: „Allach — Kriste! noční sup litá kol haremu hwězdy mé!“ muž šílenec Diwišowského se chopil a jím tak nerázně stranou hodil, že tento několikrát na zemi se otočiw na chwili co beze smyslů ležeti zůstal. Těžký pád Markwardův do wody prowázen křikem: „Dáble a peklo, což mi wšady vstupuješ w cestu?“ probudil Diwišowského z mrákoty, i wyskočil wzhůru a co jen hlasu měl wolal: „W ochranu twoou se odewzdávám, nebes králowno!“ i utíkal cestou zpět, nemysle jináče nežli že satan sám w nešlechetném předsezwetí je přepadnuw za žiwa je w jicen swůj shltati chce.

„Co je? co se stalo?“ přikwapili mu w oustrety ostatní, jenž byli na znamení čekali.

„Dábel se swou družinou!“ odpověděl powěrečný Diwišowský zděšeně, „Bůh buď duši Markwardowé milostiw a mě i waši!“ W tom zawznely za ním kroky, on sebou trhnul i dal se do nowého běhu, primo k Wrchoticům zpět zaměřiw. „Spas duši mou a přijmi pokání mé!“ wolal při tom ze stisněných prsou.

W udiwení hleděli za ním dosawádní kumpáni jeho. Přiběhnutí ale Markwarda celého mokrého bez birytu je k úžasu a k nowým otázkám dohnalo.

„Neptejte se!“ kwapil tento, na koně swého, jejž jeden ze spolku za uzdu držel, wyskočiw. Rychle odtud! Co newidět bude snad pan Wiktorin, ten pokrytec, s wrchotickou chasou na nás držet honbu. Hrom do nich a mor na celé Wrchotice! —

Hosi! ještě dnes zapálime w Prestawlích pochodeň pomsty swé!“

„Co je? co se stalo?“ tázali se opět společníci jeho již uhánějice.

„Peklo wychrlilo swého nejčernějšího čerta w postavě onoho šíleného chlapa,“ mluvil Dědkowský zlostně, „aby mi wydal již kořist jistou. A ten troup Diwišowský řwe a myslí, že to čert sám we swé wznešenosti.“

Nad leknutím Diwišowského se smáli nyni wšichni, ale Markward je zlostně okřikl. „Co se smějete? Newíte, že ten zbabělec utíkal k Wrchoticům, a co newidět nám přivede pobožnou šlechtu a hranaté měšťáky na krk? Pak s Bohem, Dědkowem, a slávy naši zde je konec.“

„To — to snad neučini!“ prawil panic Oujezdecký malomyslně.

„Neučini?“ odpověděl Markward. „Což jste ho neznali? On byl s námi, pokud, jak troup říkával, swědomi jeho mlčelo. Nu, měl je dosti tupé, to swědomí. Zde ale mu hnul čert rozumem a swědomím, a to je jinák.

„Prawda, prawda!“ přiswědčil Lowčický, „pamatuju se, že říkával častokrát, že by nás nejraději widěl, kdybychom wiseli anebo hořeli na hranici, my pryjsme zkázy jeho přičinou.“

„A co nyni hodláš, Markwarde?“ ptal se po chvíli wšeobecného mlčení Oujezdecký.

„Co hodlám?“ zachehtal se tento diwoce. „Těžko něco hodlat, když prostředků na výběr není. Prestawlký byl proti nám; zatopíme panu Prestawlkému; několik wás zajede k Diwišowu a hodí čerweného kohouta na střechu. To hnizdo je ovšem na spadnutí, ale nechť posvitíme si k odjezdu; wždyť přijde na Dědkow také řada. Ujedem k Pasowským, w brzce pak se wrátíme, abychom slavili krvavou pomstu. Hurrá!“ zahouknul a po něm hejno jeho, i uháněli w ouprku k Prestawlkům. Brzo wyléhly plameny z nešťastné wesnice, jenž asi čtvrt hodiny od hradu ležela; asi w hodině oznamovaly plameny nade twrzi diwišowskou zločin Markwardůw a soudruhů jeho.

(Pokračování.)

Listy učitelům českým.

19. a) našich učitelích — b) ohledem na wyučování a kázeň školní.

Co se týká wyučování, musím wyznati, že učitelové naši, cokoliž mi jich bylo poznati, w ohledu tom nepostupují. Jest sice prawda, že někteří, jak jsme i u Filcikowa wyučování widěli, we wěci té velmi horliwi jsou, a že jakýsi přirozený takt w tom mají, jak se wyučovati má jasné a lehce; než to jsou jen jednotlivé wýjimky. Nejspíše mohou se wýbornější učitelé naši přirevnati k nynějším rolníkům, kteří sice pilně a se wší navykou obezřlostí otcovskou půdu wzdělávají, ale právě jen tak, jak se tomu od otců naučili, nemyslíc již na to, jak by se na hrudě wše a lehceji vytěžiti dalo. Mnozí se sice o to zasazují, aby hodně mnoho a hodně nowých předmětů mládeži přednesli; při tom wšak zapomínají, že o to nám běží,

aby se mládež nejen mnohem ale i dobře wyučovala. Čtení a psaní se zvlášť od mladých učitelů, jenž se dřebet svétem podívali, zameškává. Oni chtějí rozumy své vykládati jen při předmětech vyšších, jako: zeměpisu a přirodopisu; čtení a psaní zdá se jim být velmi suchopárné. Příčina toho je, že se naučili předmětům tém (čtení a psaní) jen mechanicky a bez všechno důmyslu. W celku se ale říci může, že učitelům našim (wzdechanějším totiž, nebo o těch posud mluvím) schází v ohledu tomu studia vůbec vědecká, zvlášť ale pedagogická, což by se ovšem mohlo čtením knib, známosti učitelské rozšiřujícím, poněkud nahraditi. Studiem takovými stalo by se jejich wyučování praktičnější, a oni by sami připadli časem na mnohy výnalezy, jak by se lehčejí a bystřejí přednosti dalo to neb ono, byvše pobídnu příklady a pokusy cizíni. Zřejmý doklad úsudku mého je nám Přítel mládeže. Spis ten, který by co do rozsáhlosti zajisté mnohou učiteli potřebnou známost a záběrost obsahovat mohl a co zástupce veškerého snažení národního učitelstva obsahovati měl, podává nám od učitelů českých v skutku velmi málo w prawdě učitel-ského, t. j. praktického. Příčina toho jsou učitelé sami; poněvadž k tomu nehledi, aby wyučování své zvelebili a způsob zvelebení nadřeceným organem uveřejnili. Jen zde onde potkáváme se s mnohy praktickým pokusem toho neb onoho učitele, jenžto dosti ostýchavě mínění svá pronáší, jako n. p. *Hláskování od Kalandy* (XVII. 2. 3.), který teprw na pobídnutí pana biskupa článek ten wydal. — Stůj zde již krátký kritický přehled wyučování nynějších výtečnějších učitelů, pokud mi stihnoti je bylo vlastním pozorováním.

a) *Náboženství* wyučuje se velmi mechanicky, žáci se příliš nutí držeti se slova v katechismu. Biblická historie má se více pěstovati (w ohledu tom podal Čeněk z Wartenberku výborné články w P. m. r. XIV. XV.); mělo by se ukázati, jak křesťanství wzrostlo. Více dbáti jest o výklady na evangelia a to w řeči krátké a jasné jako Ježíš učil. Vůbec má dobrý příklad učitelů a tichá, lásky plná kázeň školní na náboženský cit více působiti, než suché nazpamět naučené slovo z katechismu.

b) *Čtení* se wyučuje bez patřícího prospěchu a zvláště w začátcích velmi všechně. Newýhodné a mučivé slabikování trvá posud téměř všude. Owšem že kniha methodní pro učitele národní slabikování zastává, praví že právě tak začátečníkové w jistějším čtení utvrdí. Nejnovější pokusy praktických učitelů ukázaly však, že tomu tak není. Hláskování je cvičnější, dětijského ducha spíše křísi než udušuje a vede k plynnému a proto i jistému čtení. Výhoda na čase je dvě třetiny. Krasočtení se na mnoze zanedbává; obyčejně se čte jako když bičem mrská. Jen zde onde pozoroval jsem, že se učitel po krátkém a zretevném přenosu toho též, co se čto. Filcik to rád dělal. Nemyslím zde však nikoli na katechisaci přečteného, což se ovšem we mnoha školách děje, ale na krátký přenos, při čemž se ovšem na něco jiného hleděti musí, než na pouhé slovo.

c) *Psaní* wede se větším dilem, jak jsem již podotkl, tuze po remeslníku. Fraktury neuvedly by se více mít. O latinku zas mělo by se více dbáti. Učitel nemá žákům péra rezati, to ať dělají starší ze žáků. Za brky však péra rezat je špinawost.

d) *Počítání* zastává se w našich školách obyčejně velmi čile. We vesnických školách jsem shledal, že děti bystřejí počítají, než we školách městských. Snad to odtud pochodi, že od malíčkosti již k počítání z hlavy wedeni jsou nejen od učitelů ale i od rodičů. Počítání je w skutku praktické. Učitelové naši mívají obyčejně hojnou zásobu praktických příkladů pohotové. Jen kdyby tuto praktiku

časem nepřeháněli na způsob onoho: „Bylo jedno staré město a to mělo devět bran atd.“ Dobrě že se i k počítání z hlavy hledí. Zdali se asi časem kus geometrie do našich škol dostane? Zdá se mi, že by to prospěšné bylo i možné. Prospěšné již i proto, žeby si mohl rolník pole své přeměřit atd.

e) *Mluvnice a prawopis*. Rádnejší učitelé naši o předmětu tento dosti dbají. Za novějšího času se zvláště k pravopisu hledí. Zdá se mi však, že nemáme ještě pochodné mluvnice pro české národní školy; Zieglerova nestačí.

f) *Písemnosti*. Tyto všechny zanedbány jsou. Měly by však jeden z nejčelnějších předmětů we školách národních být. Wždyť již pouhém rolníku je často w životě psátí kvitanci, dlužní list, ksaft alespoň psaní. Remeslníku jsou však písemnosti téměř newyhnutelné. W tom ohledu nemáme posud rádné knihy školní. Poněkud by se k tomu Filcikovy Písemnosti pro nejoutlojší mládež hodily.

g) *Zeměpis*. Mnozí učitelé wyučují předmětu tomuto s obzvláštní oblibou; mnozí docela nic. I we vesnických školách slyšel jsem rádně odříkávat ze zeměpisu. Zeměpisu království českého mělo by se ovšem w každó škole české wyučovati. W nedělních školách však a w opakovacích hodinách měla by se i o jiných zemích zmínka dělati, poněvadž se žákové ze škol těchto do světa poučejí. Potřebných knob w obledu tom pomalu se nám dostává.

h) *Přirodnictví*. Předmět tento náleží do budoucích městských škol našich, o nichž později. Měla by se ovšem činiti zatím we školách nedělních proprava jakás a přechod poznenáhlý. Zde a onde počíná se u nás i we školách nižších něco z přirodopisu vykládati ba t ze štěparství a včelarství, jak jsme si toho i we Filcikově učitelství povídli; a však mnoho, přemnoho nám ještě žádati by bylo. O tom, jak pravím, později.

Jak si konečně wycvičenější učitelé naši s kázní školní počínají, myslím že jsem naznačil poněkud w životopise Filcikowě. Více méně platí to o všech učitelích. Mnozí trestají ovšem snad ještě důklivěji aneb abych řekl náruživěji; jini opět snad o mnoho mírněji; způsob však, jakým Filcik pobídou psychologickou kázeň we škole udržet hleděl, newím doslovně je od mnoha z učitelů našich. W celku ale scházelo w ohledu tom Filcikovi a schází všechně učitelstwu našemu jakýsi vyšší stupeň wychovatel-ského vzdělání, o čemž jsem se již dílem zmínil w listech šestém, osmém a dílem i patnáctém.

D o p i s . z Wídne.

(Citaonica w Nowém Sadě. Školy w Bulharsku.)

(Pokračování.) Dowěděli jsme se také, že nowosadská citaonica den ode dne různěji a blahodějněji sobě počíná pod nowým předseditelem p. drem. a senatorem Hadžicem, chvalně známým to redaktorem w Bělehradě wycházejícího časopisu „Golubica“ a více jiných jak krasovědeckých tak juridických děl na slovo wztáym srbským spisovatelem. Uzavřeno nyní, aby každý odd. citaonica mimo původně vyměřený příspěvek ročně ještě 2 zl. na str. odwáděl, kteráž summa na vydání almanachu nowosadského a jiných knih, zvláště důležitých starších rukopisů, zde onde dosavadé w Srbsku chovaných, a mezi nimi bezpochyby i historie Brankovićový, wynaložiti se má. Také se má w budoucím roce počet držaných posavádě časopisů slowanských rozmnožiti a z českých wedle Květů i Pražské nowiny a Wčeja a zvláště p. Šafářskem J. Exc. panu metropolitovi chválený Časopis musejní odbírat. Při této w Nowém Sadě nyní u věci národní na jeho dávané různé činnosti by jistě práti bylo, aby Matice srbská co

nejdříve tam přenešena byla, politické noviny a literární časopis tam wycházely, zvláště pak aby potom toto dvě do rukou tak obezřelého a k potřebám národu srbského tak prohlédajícího muže se dostalo, jako jest důstojný p. Paweł Stamatovič, protopresbyter karlowický, někdejší vydavatel „Srbské Wčely“. Škoda, že důležitý, naskrz v duchu vzájemnosti slowanské redigovaný spis tento od r. 1842. v 12. svém ročníku wycházet prestal.

Z Bulharska sděleny nám rovněž v předešlém měsíci potěšitelné zprávy, kterak wzdor velikým nesnázem a obtížnostem, s nimiž tam křesťanskému obyvatelstvu zápasili jest, přece v nejnovější době národnost den ode dne více se probuzuje a školy, zvláště nižší (národní), v nichž se ještě dle bell-lankasterské methody wyučuje, se rozmnoužují, srdečnou radost pocitili jsme čtouc popis zkoušky v jedné takové škole v Trnowě* v minulém měsíci Dubnu držané. Bohužel ale, že tamní, obzvláště vyšší duchovenstvo (záležejíc téměř naskrz z rozených Reků), jenž by o národní wychowání a osvětu nejvíce zasadovati se mělo, o takové nejenom naskrze se nestará, nýbrž, obávajíc se, aby zmáhajíc se cit národní jeho dosawádnímu wlivu a podlé ziskužadosti na škodu nebyl, jemu všechnož překážky v cestu klásti nepřestává. I nemůžeme opomenouti z listu dotčeného anekdotu jednu, při příležitosti zkoušky nadjmenované se přihodilou a duchovenstvo trnowské třeně karakterisující, tuto sdělit. — Dne 16. Dubna držána být měla dotčená školní zkouška v Trnowě, ku kteréž tamní ředitelstvo, wedle jiných wzácných osob zvláště tamního biskupa co nejsetřnej pozvalo. Zdržuje se tento právě v Lieskovci asi $1\frac{1}{2}$ míle od Trnowa vzdáleném, aby tu desátky a jiné poplatky sbíral, wymlouval se nejdříve, že pro důležité práce ke zkoušce přijíti mu nemožno. Jsa ale na to podrubé i po třetíkrát od několika sousedů i učitelů trnowských zwán i snažně prosen, aby přece školu jejich ke dni určenému navštívil, rozhněval se na ně všecky a odbyl jich tím, že nikoli nemůže opustiti práci svou, jelikož nebyl přišel z Čáslavu do Trnowa, aby školu tamní prohlížel, nýbrž aby důležitější povinnosti, totiž skráni desátků a zjištění důchodů biskupských, zastával. S neporizenou se museli wyslaní vrátiti, a zkouška odbytána toliko u přítomnosti četného tamního sousedstva k úplné jeho spokojenosti. Nedlouho ale na to zeměla v Trnowě newěsta bohatého doktora pana ††. Sotva se byl biskup o úmrť tom dowěděl, hnedle do Trnowa přikwapił, aby pochodu slavnému přítomen být mohl a obyčejnou summu 200 piastů nezameškal. Také v městě Šleně, kde se tré škol nachází, v čase, když duchovní tento v přičině dotčených důležitých povinností svých tam delší čas meškal, zkoušky držány byly, ale i zde školu navštívit času mu nebylo. — Těšme se, že u nás tak podlých zprávců duchovních, pouhých to duši chlebových a nájemníků, nestává a že naše duchovenstvo, cític wznešenosť powolání svého, den ode dne více a více národního wychowání se ujmá a k rozšíření prawé osvěty platně přispívá. (Dokončení.)

Slowanská zpráva.

* Nátlisk, jakéhož Slowáci v Uhřích ohledem na jazyk při službách božích zkoušeji, rovněž i Srby cirkwe řecké utlačuje. Kdekoliv s Walachy smíšeně bydlí, ano i v obcích, v kterých se jen dosti málo Walachů zdržuje, ustoupiti musí jazyk svatého Cyrilla a Methoda té míchanici řeči nazvané *walaštinou*; církvení slowanský, od dáv-

* Trnowa, někdejší město sídelní králu bulharských, asi s 13.000 obyvateli a sídlem biskupským.

ných papežů s latinou stejně vážený jazyk se ze služeb božích vylučuje k vůli walaštině, které se teprv v sedmnáctém století do kostelů pravoslavné církve v Multanech a we Walachii dráti začala, an před tím i v těchto zemích služby boží byly slowanské. Jak podivně walašský jazyk z latiny a slowanštiny siepen jest, toho zde čtenář měje wzorek we znamení svatého kříže, jeuž walašsky takto zní: *In numele tatuluj, ši fijuluj, ši sfintuluj duch; amin.*

* Sbor šlechty stolice Trenčanské v Uhřích nedávno dopis města Oseku nazpátek poslati chtěl, protože byl latinský; neb Slavonsko (mudruji Maďari) nenesleží k Chorvatům, ale bezprostředně ku království uherskému, má tedy dopisovati *maďarsky*. Rozumné odpírání a prawdy vykládání nemělo místa v tom sboru, až když konečně někdo prohodil, že Osek leží ve vojenské hranici a zákonům uherským podroben není, přijali stavové listinu latinskou, newěouce že Osek jest hlavní město krajuoství Slavonského!

Také brus!

Dr. Kypta napsal ovesně slovníček, jak by se nemoci těla lidského v českém jazyku vyjádřit mohli; že jest ale dosti neúplný, newyhoví všeem potřebám. Důkaz toho máme v dopisu z Kutné Hory, kde čteme o jakémž wychádání hrábeti tuku Jana Jawornického. Bezpochyby je to doslovní překlad slova *Rüdenmarckbarre*. Z Rüdenmarck uděláno *hrábetní tuk* a z Darre *wysychání*. Tato nemoc nazvána byla dle domnění našeho od lékaře *tubes dorsalis* čili *atrophia medullæ spinalis*, jižto my po česku říkáme *úbytí michy*.

Umělecká zpráva.

Wýtečná podobizna arciwody Štěpána v uherském oděvu od našeho Beckla dochází v Uhřích veliké pochvaly. Některý obchodník žádá jich jeden i dva tisíce, tak že se ani žádostem wyhowěti nemůže, poněvadž by Širova kamenotiskárna nepostačila.

Pražský denník.

Falešní prorokové. Již několikráté vytrubovalo se, že se zjewila v hudebním světě zpěvačka neslyšaných schopnosti, jistá panna Rotterowa z Uher, kterou zdejší direktor diwadla *na vlastní outraty* do konservatoria poslal, aby z ní *za rok* učiněn byl osmý diw světa. Awšák 12. Srpna wyskytlo se v Bohemii slavné odvolání direktora konservatoria, w němž stojí, že panja Rotterová ústav sice navštěvuje, ale jako ostatní *zadarmo*, že byla hned do koncertní školy přijata, ale prozatím jen na rok. — Takové proroctví bývá sebe větším talentům jenom na škodu, jelikož se tím očekávání obecenstva až strach přepíná, že mu pak nikterak zadost učiněno být nemůže.

Kronika času.

* W Darmstadte wstoupil do života spolek k ochraně zpěvných ptáků, což by i jinde následování zasluhovalo, povážime-li užitečnost jejich u zahrazování škodného hmyzu.

* W Debrecině postižen jest hotovitel falešných bankovek.

* We Šwidnici našlo se po jisté vdově E. Hosmanové we starých hrncích, žbánech a truhlikách peněz za 70.000 tolarů, z nichž kšaštem odkázala 20.000 k dobročinným oučelům.

Číslo 99.

14. roční běh.

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowem Městě č. 116) vydává po půlletních tříkráte za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(Bytom č. 1050—8 přes dvůr při semí).

19. Srpna

1847.

Předplácí se na čtveri léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. str. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obálkou 2 zl. 36 kr

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Celé okolí se zbourilo, poslowé na koních litali od hradu ke hradu, a sotva že se byla první záře na východě rozbreskla, táhli četní zástupové zbrojného lidu k Dědkowu. Diwišowský wedl zástup měšťanů sedleckých. On byl zpět na Wrchotice přiběhnul, i našel již všechno pobouřeno. Wiktorin sedél již w sedle, aby s několika pacholký stihal zločince, kteří w času pokoje přepadnouti chtěli dům, jenž je byl ještě před chvílí tak štědře hostil. Jak byl Markward Dědkowský Diwišowského posuzoval, tak se stalo. Nemyslili tento jináče nežli že to upomínka vyšší, aby se dal na cestu pokání, neb on jak Dědkowského tak i ostatní soudruhy jeho wždycky nenáviděl, ale lehká mysl jeho jim ho wrhla do tenat i dopouštěl se často činů, které pak byvše vykonány ho hnětly. On nebyl zlý, ale lehkovážný, slovo dané wšak nerušil nikdy, a to si wěděl Markward wždy dříve získat, než něco podniknul, k čemuž síly celého spolku třeba bylo. I vyzradil hanebný úmysl Dědkowského, smířel wšak, co se týčilo záměru s Pasowskými, poněvadž ho slovo jeho poutalo. Pokání jeho bylo upřímné, a tak se s ním smířil Wiktorin i sedlecký mistr Ambrož. Požáry w Přestawlkách a na Diwišově popudily veskeré šlechetnější w okolí k pomstě, a při prvním jitru rozblesku stáli ozbrojené houfy před Dědkowem. Pan Simon sám wedl nejvyšší správu. Diwišowský se oddělil se svým houfem stranou a stoupal wzhůru lesem po kraji oužlabiny; patrně bylo, že chce s prawé strany Dědkow, kde nejpřistupnější je, zaskočiti.

„Nemyslil bych, statečný pane!“ prohlásil se mistr Ambrož, jenž w patách za ním krácel, „že se spolu opět a na novo sprátelime. Já myslím, že bude nyní to „pax nobiscum!“ déle trvat nežli včera.“

Diwišowský si přejel dlani obličeji i usmíval se tak blaženě, jako snad na dlouhý čas před tím neučinil.

W tom zavál vítr přes les a přinesl s sebou

sloupy kouře, Diwišowský i mistr Ambrož pohlédli wzhůru — Dědkow stál w plamenu. Na druhé straně oužlabiny wšak zapraskalo rošti, a Dědkowský s přáteli svými objevil se před žasnoucím zástupem.

„Markward!“ zwolał Diwišowský a zhlednul, neb ačkoli wěděl, že tento plowati znaje z rybuška se dostal, přece ho nenadálé jeho se objevení polekalo.

„Haha!“ zwala; „tupohlavy přítelíček wede nečesanou rotu. Hoj, ohrejte se na Dědkowé,“ přerval řeč, „myslili jste přepadnout krtka; sokol wám ale uletěl, aby wám wyklobal oči při brzkém návratu. „Ješku Diwišowský, nezapomínej na zradu dnešní, shledáme se zase!“

„To shledáme!“ zwolał nyní Diwišowský, jenž od překwapení svého se byl zpamatował; „a běda ti pak, swúdníku a paliči bidny!“

Sedlečtí ale nemohouce pro oužlabinu na druhou stranu zaječeli zlostně a strašlivě, několik jich nasadilo luntowky i hučely rány lesem we mnohočetné ozvěně, Markwarda wšak nezasáhla žádná. I wypliwu na potupu a koně obratiw ujížděl se soudruhy svými s chechtem do lesa.

U Dědkowa se shromáždili všechny zástupy, a co neztrávil plamen, roztlouklí rozhořčení bojownici.

Pan Šimon stanul u Diwišowského. „Lotr nám sice ujel, ale hnizdo nepravosti je spáleno; i wás byt, pane Diwišowský, strávil plamen, pročež uchystejte si na Wrchoticech bydlo; jsem s wámi upřímně smířen.

W tom vystoupila z dýmu na jeden oblouk ještě pozůstalý postava mužská, každý poznal šilence, jenž woj zdáli následovati musel a nyní nepozorovan mezi zříceninami kouřicího se hradu na jednou se wyskytnul. „Tak padaly w rum zdi Bělebradu a pily krew mou, a dítě lká w sirobě.“

„Zadržte!“ zwolał pan Šimon mocně, jenž byl nejprvnější šilence zpozoroval a jako omračen naň pohlížel. „Zadržte!“ wyhrknul ještě jednou a sklesl. Diwišowský ho chytil w náruč swou.

Silenec zaslechna hlas páne Šimonu zachwěl se, i byl by snad do plamene pod ním na trámcích ještě trávícího padnul, kdyby Wiktorin co blesk se po jeho straně octnuw ho nebyl zachytíl.

* * *

Bylo k večeru toho samého dne. Na Wrchotických bylo všechno ticho, neb nenadálá nemoc, jaká pana Šimona u Dědkowa zachwátila, zbudila u služebnictva bázeň o milovaného pána.

W komnatě swé ležel na nízkém lůžku pan Šimon, a dle dechu bylo poznati, že spí; u postele klečela Eliška, každě dechnutí děda swého bedliwě pozorujíc, a někdy se zatřptyla w oku jejím slza, již wšemožně tajiti se snažila. — Něco dále we stínu u hlaw lože stál Wiktorin Šánowický, k posteli poněkud schýlený, jakoby střehl spánek welebného kmata.

Stařec otewřel po nějaké chwili oči, a w komnatě se porozhlédnuv tázal se: „Je již — onen — onen nešťastník na hradě?“ ptal se wáhawě.

Wiktorin přiswědčil; Eliška wšak se zachwěla, a jako šepcem wanulo přese rty její: „Odpustění!“

Stařec neslyšel slova toho. „Dominus vocat —“ pravil, „Pán wolá, ejhle! jsem připraven —“

„Ne, nikoli!“ zwolala Eliška wášniwě, „nyni neumřeš, nemůžeš umřít, dokawád odpustění twé nešnalo kletbu s nešťastníkem.“

Pan Šimon na ni upřel oči, jakoby wypátrati chtěl myslénky její. „Eliško!“ promluvil po chwili, „nechejž nás o samotě!“ A poslušně se brala dívka nejistým krokem z komnaty.

„Wiktorine!“ promluvil nyní kmet po krátkém přemyšlení, „jsem powinen, odhaliti tobě tajemství, hluboce w prsa má učerty, neboi uznáwám, že ty jsi podporou klesajícího kmene Wrchotických, podporou všeho dobra, a proto tě miluju co syna.“ A opět urval řec i trwal na chwili w hlubokém mlčení. „W qné skřini,“ začal potom, „již ten — ten — ach já mu odpouštím — již Hanuš Měsetický, bezpochyby cos jiného w ní hledaje, wyloupati chtěl, najdeš podrobnejší zpráwy o tom, co ti nyni wyjewím. Onen šilence, jenž se mi wčera a dnes u Dědkowa po třikráte okázel, je — já ho dobře poznal — je syn můj.“

„To jsem wěděl,“ promluvil k sobě Wiktorin.

„A Eliška je — jeho dcera!“

„Jeho dcera?“ šeptal Wiktorin bezwolně, neboi to, co dávno již tušil, o čem skoro úplně přeswědčen byl, z úst samého kmata slyšeti, ho přece poněkud překwapilo.

„Takí jest!“ dotvrzoval kmet. „Syn můj, jediný plod lásky manželky mé, skwél se, s hrđostí to wyznati mohu, cnostmi rytírskými mezi šlechtou českou. Jediná jen jeho wada byla přílišná obrazotvornost a trochu těkawá, po dobrodružství bažici mysl. Skončiw studia swá na školách pražských zasnoubil se s počestnou dívkou rodu starého, šlechetného. Ale brzo po zasnoubení jeho wypukla válka s Turky, jenž do země uherské wtrhlí hubice víru křesianskou a rouhajíce se prawém Bohu. Uhrowé nemohouce odolati mocí jejich obraceli zraky swé o pomoc prosíci do Čech, a mládež česká spěla brá-

niti vlast cizi, s ní i můj syn, aniž ho wroucí láska Mariina zadržeti mohla. W brzce se strbla hlavní bitwa u Jageru, kde Čechowé skoro dobyté vítězství winou Uhrů samých ztratili; a mnoho, mnoho synů českých padlo smrti za obět, a mezi těmito jménovala powěst i syna mého. Manželka jeho zpráwou tou omráčena před časem porodila, a sotva že viděla první úsměch dcery swé, loučila se se světem. Po dwou letech teprw mi wyprawoval jeden ze zajetí se wracejici wojín, že syn můj w bitvě oné, ačkoli těžce raněn, nezahynul, ale w zajetí přijda swůdné zraky jedné Turkyně na se obrátil, a následek toho byl, že syn můj — běda že to wyjewiti musím — že zapřel vlast, rod swůj a Boha swého, i lásku ku šlechetné manželce ze srdce swého wyrwal, aby se kochati mohl we frejírském náručí mrzké Turkyně. Tu jsem wyrwal památku jeho ze srdce swého, a po sedmnáctce let nejmenovalo se jméno jeho přede mnou, já mū klnul!“ A po krátké přestávce pokračoval dále: „Bůh ale trestal sám odpadlíka, protož — rci mu, Wiktorine! nebo já se obávám, že bych pohledem na kletbu snad obnowil — rci mu, že kletbu swou odwolávám, aby i mně Bůh milostiv byl.“ Po těch slovech sklesl zpět na lože, šeptaje: „Eliška tuší prawdu, i řekni ji, že jsem odpustil, chci umřít w pokoji. Daleko již nemám ku prahu věčnosti!“

W tom wstoupila do komnaty Eliška, za ruku wedouc nešťastného šíleného otce swého, který zočiwi pana Šimona strašliwě vykřiknul, i zakrývaje si dlaní obličeji bázliwě za Elišku se kryl. Pan Šimon znova se wzechopil na loži, a Wiktorin hleděl s úžasem na wyjew ten. Eliška wšak přistoupila s otcem swým až před nemocného, který jako we strašliwém snu na wnučku swou a syna swého pohližel.

„Otče mého otce!“ pravila Eliška welebně, „slitowaní nad nešťastným otcem mým!“

Pan Šimon pohybował rty, ale hlasu newycházel z úst jeho.

Eliška sklesla na kolena: „Jak Bůh na nebi je milostiv, smilujte se nad ním; já beru winu jeho na hlawu swou!“

Tok slzí se wyproudil z očí panu Šimonu, i wztáhnul ruce a ze stisněných prsou walila se slova: „Odpusi nám naše winy, jakož i my odpouštíme winikům swým!“

Překonán klesl zpět na lůžko. Ruce jeho byly se dotkly šílenosti, ale tento již se nechvěl jako před tím, zdálo se, jakoby kletba boží s něho byla shata, jakoby odpustěním otcovým byl nabyl i milosti w nebesích, i odkryl obličeji, wymknul druhou ruku z ruky Eliščiny a ohližel se wůkol jako děcko, jenž do nowého bytu jest přestěhowáno. Pak se usadil k nohoum lože, odkud se wice hnouti nechtlé.

Eliška chopila se prawice děda swého a zlibała ji, pak povstala a z oka jejího zářil jakysi podivný, nadpřirozený lesk, který Wiktorina, jenž tiše a

zbožně wýjew ten krátky ale welkolepý byl pozoroval, skoro poděsil, i zdálci se mu, jakoby v tomto lesku byla shasla hwězda lásky jeho, blaho jeho jakoby sežehnuto bylo zári tou.

Eliška přistoupila k němu. „Wiktorine, miláčku srdce mého!“ prawila, „cesty žiwota mého se křížujou. Otcova wina tiží blawu mou, já našla posily w modlitbě, bych se obětovala za roditele swého a smířila s ním nebesa — twá nebudu nikdy, jen Kristu chci náležet. Nezawrhne on modlitby mé za spásu jeho a za blaho twé, jehož jsem milovala celou duši swou; ale já přinášim lásku swou nebesum w obět, zničit ji nemohu nikdy, protož...“ tu se hlas její chwěl — „s Bohem bud na wždy, na wéky!“ wywolala i wrhla se na prsa jinochowá, wtiskla ohniwe polibeni na ústa jeho, a wymknuwši se z náruče jeho kwapila z komnaty. (Pokračování.)

D o p i s. Z Wídne.

(Těsnopis. Literatura. Schwäntalerowy sochy. Pobožná přání.)

(Dokončení.) Dne 15. Čerwence držány byly p. professorem Hegrem veřejné zkousky na zdejší univerzitě z českého a německého těsnopisu, při čemž se české zkoušce osm, německé dewět posluchačů podrobilo. Přítomni byli weleděst. pp. kanownik a vrchní školní dozorce Piller, důst. p. dvorní kaplan Pusch, p. professor na Josefovském piaristickém gymnasiu Kozel, jenž posluchačům české sady diktoval, a vícé jiných hostů obojího pohlawi. Čeští pp. posluchači naskrz zdařile úlohy swé odbývali a hostům také pomněnky, zálezející z českých básni, průpovědí atp., obyčejným i těsným písmem wyznačených rozdávali. Doufáme, že bohdá, při den ode dne se zmáhající potřebě a praktičnosti těsnopisu, w příštím běhu čení tato wěšíbo účastenství naleznou, zvláště jestli p. prof. Heger do té doby swou těsnopisní soustavu všech hlavních slowanských nárečí, totiž: českého, polského, ilirského a ruského, o níž on nyní pilně pracuje, dokončí a wseslowanská těsnopisní čení započti w stavu bude.

Z nowin zdejšího spisowatelstwa a knihownictví se týkajících oznamuji, že srbským veteránem panem Vukem Stefanovičem na jazyk srbský přeložený nowý zákon w tisku se zde nachází a brzo na swětlo wyjde, též se w tisku kopešinského ilirského slowníka pilně pokračuje. — Chwalně známý básník pan Vincenc Furch chystá k tisku několik swazečků nowel a smíšených básni. — Welecténý krajan náš, staričký mistr Jirowec, dokončil právě nyní svůj obširný a velmi zaníwawý životopis, o němž k pobídnutí p. dra L. Frankla, jak jsme w nástinu životopisním do Kwětu letos podaném byli oznámili, w posledních letech byl pracoval a který, jak mile se dostacitelný počet subskribentů ohlášl, tisknouti se započne.

Došly nás také tyto dni z Moravy úprawně vydané básně Fr. Sušila, naskrz vyššího mrawního a náboženského obsahu, na kteréžto nejnovější hojnými krasami básnickými dýchající plody Musy morawské české obecenstwo pozorno činime; potom z Prahy sedmý swazek musejního Časopisu, z jehož článků se nám „myšlenky o ústavu wychowacím pro opuštěnou a zanedbanou mládež a škole hospodářské“ od W. Wondry nejdůležitějším býti zdá. I přati jest, aby pronešené tu k spomožení weliké potřebě času prohlédající myšlenky a nábledy, jsouce naskrz plod ducha zpanilomyslého a srdece lidumilovného, jakož i wýsledky mnoholetého, wsestranného a na zkušení se zakládajícího o věci této

přemýšlení, dosáhly hojněho účastenství u našeho obecenstwa wůbec, zvláště ale u mužů, jimž postavení i hmotných prostředků příznivým osudem se dostalo, mocí k napravení a wzdělání zbloudilých a opuštěných bratří svých působiti a tudy prawými dobrodinci člověčenstva se státi!

Též nám zaslán byl již I. swazek Zábawných spisů Klicperových a s dyctiwiostí čekáme na brzké w nich pokračování, zvláště na romány: „Tatar u Holomouce“ a „Petr Čáp“. Mílo by nám bylo, kdyby zpanilomyslný nakladatel některý z příštích swazků (snad první dramatický) zdařilou podobiznou Klicperovo ozdobiti se odhodlal. Wítáno nám při tom bylo, že žádná práce dříve se newydá, dokud celá dohotowena a wytíštěna nebude, aby tudy pouze již celá a dokončená díla do rukou obecenstwu se dostala.

Při této příležitosti nemůžeme opominouti, námi již i z jiných stran projevené přání jménem zdejších Čechoslowanů znovu opakovati, aby totiž i p. Tyl k pokračování u vydání oblíbených spisů swých přece jedenkráte již přistoupil a alespoň započatý čtvrtý díl dokončil, jakož i aby též k vydání všech prací Máčhových nějaký mecenáš mezi zpanilomyslnými vlastenci se nalezl, jelikož dosavadní vydavatel k pokračování w nich chatí mít se nezdá. Hledí přece sousedé naši i kuchynské lístky a krejčovská konta koriseù swých tiskem uverejniti a tudy příslušno, abychom pečovali o vydání děl jednoho z našich nejenjalnějších básníků, bohužel ale záhy nepříznivým osudem nám odnátného, jehožto pracem, k. p. „Marince“ i u německého obecenstwa přehojné pochvaly se dostalo.

Konečně také připamatovati musíme, že Schwanthalerem pro Slawin páne Veithův zhötovená socha Otakarova i zde walného účastenství zbudila, jelikož mnozí zdejší umělci a přátelé krásných umění již w Mnichowě ji byli shledli, jiní pak nyní w Praze ji spatřili a tudy ostatní zdejší krasomilowné obecenstwo na wýtečné dílo toto pozorno učiniti. Jak se právě od jednoho z Mnichowa sem přicestowawšího umělce dowídáme, jest i druhá socha, tuším králownu Elišku představující, dohotowena, a co se technického wywedení týče, ještě zdařilejší nežli Otakarova.

Mluvíce o dilech těchto s několika zdejšími umělci byli jsmé příležitostně fázáni, nestává-li nějakého důkladného pojednání o slowanském bájesłowí, kde by umělci, majice wyobraziti některé z velmi zanímavých bájí slowanských, sobě rady wzítí mohli. I bylo nám tu ovšem tolíko toužili na dosavadní chudobu a nedostatek u věci této, jelikož, pokud se vše pamatovati, kromě díla profesora Hanuse a několik zde onde roztroušených pojednání, k. p. w Musejnsku, o Rusálkách, o Černobohu, w lonské Ilirské dennici o wilách a w Jordanových Jahrbücher: „Beiträge zur slavischen Mythologie“ dosavadé něco úplného a pro umělce se hodíčho w tom ohledu sepsáno nebylo. Dočkáme-li se asi jedenkrát podobného weleduležitého, ovšem ale nesnadného díla? Wšak ale nejen o slowanské, nýbrž ani o staroklassické mythologii nemáme dosavadé w českém jazyku spíšku nijakého, k němuž přece tolik pomůcek před rukama a jehož potřeba den ode dne víc se cíti. Oznámen byl ovšem již w r. 1843. z tiskárny Špinkowské „Stručný přehled mythology u Řeků a Rimanů s obrázky“, wšak ale až podnes ani w Čechách ani zde we Wídni dostati jej nám možná nebylo. Wyšel spísek tento čili nic? a proč se nerozeslal do knihkupectví? * Wůbec bylo by přati — jakž se již i víc vlastenců prohlásilo — aby p. Vetterl, přejaw tiskárnu Špinkowskou, z níž druhdy dosti důležitých českých kněh wycházelo, uverejnil úplné poznamenání spisů, w jeho skladě dostati se mohou-

* Spísek ten skutečně r. 1843. wyšel, ale bez alfabetických obrázků.
Red.

cích, a tudy zvláště ti, jenž na wenku knihovny zakládají a obstarávají, chtice tu neb onu sobě schwálenou knihu, k. p. Feodora, Koublovu knihu hospodářskou, Rozprawy Cuvierovy atp. zaopatřiti, wěděli, zdali ještě a kde ji do statí možná *; potom také aby k ukončení alespoň důležitějších, v tiskárně této již, před dráhými léty wycházeti započavšich spisů, zvlášť „Balbiho zeměpisu“ a „Jedů i kazijedů“ prohlédati déle již neopomíval!

A. R. S.

Od Krkonošu.

(Lázně Swatojanské.)

Kdo v letních měsících putuje na Sněžku, královnu hor krkonošských, s oumylem ohlédati spolu okolní přírodní zvláštnosti a znamenitější místa, neopomíň na své pouti Lázně Swatojanských čili (dle zemských desk) Teplice Swatojanské (Johannebrunn). Leží v kotlině mezi wysokými vrchy, na panství Wlčickém (Wildschuß) kraje Bydžovského, asi ve prostředí mezi městy Trutnovem a Wrchlabím, od každého z nich asi čtyry hodiny cesty vzdáli. Překvapuje tu pohled na krásná stavení s vížkou a kuplemi, ježko ku potřebě hostů a lázní v posledních třech letech zdejší gruntovní pán ** s nemalým nákladem vystavěti dal, a posud se činí základy k novým stavbám. Minerální pramen, obsahující v sobě kyslík uhlíčnatý, prýšti se ze země v podobě perlých krupějí u velikém množství, zahrazen jsa do čtyř ublů velikými kameny mramorovými. Léčivý tento pramen má 23¹/₂, stupnů tepla; pocit jin na koupajícího se způsobený je velmi příjemný. Lékař lázeňský, od majitele panství ustanovený a po čtyři měsíce tu díci, pau med. dr. Krunka, ujišťuje, že toto vřídlo, s hostýnským v Salcburku přibuzné, proti nerwovým a žlázním chorobám, proti rheumatickým a duovým bolestem, pak v ochrnutinách obzvláštní léčivou moc má. Mimo hlavní pramenitou lázeň zřízeny jsou také velmi oupravné kádě pro teplé i studené koupele, jakož i lázně horopádní (Douchen). Pokoje jsou slušné, některé i skvostně zřízeny, a v poměru k domu se může jich používání velmi laciným nazvat, jakož i plat lázeňský, z čehož patrně, že se majitelé nejedná o peněžitý zisk, nýbrž o přispění trpícímu spoluobližnímu. Rovněž i ceny jídel jsou velmi obстоjujné. K tomu romantické to údolí, splývající s údolím na Úpě, poskytuje cestovnímu stálé půvabné proměny, a výhledy s vyšších jeho konců do Čech v pravdě welice se odměňujou. V lázeňském rejstříku na letošní rok nalezl jsem přes sedmdesát rodin zaznamenáno, nejvíce pruských Slezanů ze středních stavů, velmi málo z Čech a to jen z okolních míst německých. Ti cizincové sobě zde welice libujou, nejen zdraví své tu napravujíce, ale i levného pohodí a zábavy nalezajíce, a lázně tyto jsou u nich vůbec známy i v samé Bratislavě w dobré pověsti; kdežto naopak ve své vlasti, zvláště w českých krajích sotva snad dle jména jsou známy. Pročež jsem uznával za svou povinnost, těmito rádky pozornost krajanů svých na léčivé sily Swatojanské Teplice obrátit žádaje sobě, aby tato ne pojde.

Red.

* Tomuto nedůstatku hledí se právě pomocí sestavováním úplného, pokud možná, seznamu knih českých v obchodu posud stávajících, v pořádku abecedním, kterýžto seznam nepochyběně během tohoto roku u vydavatele těchto listů vyjde.

** Swob. p. Jan Bapt. ze Silbersteina.

slední perla mezi zdrawodatnými prameny naší české vlasti nezůstala déle od svých vlastních tak málo povšimnutou.*

P.

Pražský denník.

Tyto dni zavítal k nám slavný kraján nás p. Pišek. Ředitelstwu podařilo se, získati jej pro čtvero představení. I vystoupí dnes ponejprw co myslivec w „Noclehu w Granadě“.

* Dr. Beittl slibuje, že člověčenstwu od mnohých posud nezhojitelných nemocí pomůže. Prostředky jeho jsou tajné a zkoušky budou teprw wšeobecné nemocnicí věřejné od něho dělány. Další zprávu o tom našemu čtenářstvu ochotně sdělime.

* Pan Věkovslav Babučić, professor slowanského jazyka a literatury w Záhřebu, navštívil tyto dni Prahu a pobude u nás nějaký čas.

Kronika času.

* W Sewerní Americe pukl na parní lodi Kolumbie nepozorností spělých plavců kotél, při čemž 30 lidí o život přišlo a loď rozkotána jest.

* We Wídni zanáší se jistý měštan a ouředník založením spolku k ochraně učedníků.

* Blíže Kantabrig w Angličanech vyletěla do powětrí prachárna, w které zhotowovali střelní bawlinu, a mnoho při tom lidu k ourazu, ba i o život přišlo.

* Dne 15. Července dodáno bylo k potrestání do Bratislavě 7 chlapců od 9—14 let pro zakládání ohňů. Wyznali se, že po 36kráte zapálili.

* Stawba železnice mezi Veronou a Milánem velmi rychle pokračuje. Tolik mezi Vicenzou a Veronou zaměstnáno jest 13.000 dělníků.

* Pan Lille w Londýně wynašel nový rychlolis, který za hodinu wytlačí 12.000 exemplářů, an posavádní takové stroje nanejvýš 5000 wytlačiti mohou.

* W Birminghamu zhotowují od nějakého času nábytek z papírové látky, kterouž k nepoznání nápodobí nejroličnejší dřeva.

Literní návěsti.

Z České Wcely dowídáme se, že brněnskému knihkupeci panu Františkovi Wimmerovi uděleno jest nejvyšším dekretem dowolení k vydávání časopisu pod názvem: „Týdeník“, listy ponařučné a zábavné.“ Redaktorem bude p. Jan Oheral, a nowý ten časopis wycházeti má počátkem r. 1848.

Nové knížky.

Kalendář pro čas a věčnost. Druhý ročník. Lidstvá rostlina. Ole Albana Stolze vydělal František P. Poimann. S mnohými obrázky. W Brně. Nákladem Karla Winikera. 12. Stran 129. Cena 12 kr. stř. — Téhož kalendáře ročníku I. vydání II. Str. 128. Cena 12 kr. stř.

Zrcadlo malíčkých. Wzdělané od Jiřího Slotty, kaplana Šaratinského. S mnohými obrázky. W Brně 1847. Nákladem Karla Winikera. 12. Stran 126. Cena 36 kr. stř.

* Obsírné popsání Swatojanského zřídila podal r. 1846. w německém jazyku dr. Jan Eiselt, bydžovský krajský lékař, w zvláštním spisu „Der Johannebader Sprudel atd.“

Číslo 100.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu - Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
d. 116) wydawa po
půlarsích trikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060 - 2 přes dvůr při zemi).

21. Srpna
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

12.

Newyplnily se naděje Markwarda Dědkowského a přítel jeho, že totiž Pasowští v několika dnech do Čech vrhnou a ku Praze přes Tábor táhnouce i krajinu sedleckou zasáhnou: Ano naopak, minul Listopad i Prosinec, a Pasowští se ještě nehybali z táboru svého u Pasowa, ano proskakovaly řeči, že celé podniknutí to se zničí na bezuzdnosti lidu samého, ze všech končin světa sebraného, poněvadž žold vyplacen nebyl, nebo bylo tehdáž lehce sebrati vojsko, ale těžko bylo je dlouho v poli držeti. Stavové čestí, morawští i rakouští měli dobrý pozor na lid ten, a dle smlouvy r. 1608. v Libni před Prahou mezi arciknížetem Matyášem a císařem Rudolfem se strany jedné, pak mezi stavou všech tří zemí se strany druhé učiněné, dávali sobě zprávy o všem, cokoli nebezpečného u lidu toho pro některou z těchto zemí zpozorovali, a tak nebylo českých stavů ničeho tajno, cokoli se u dvora císaře Rudolfa stran lidu pasovského smyšlelo a činilo. Wěděli dobře, že císař žold na první měsíc vyplatil, že sám za wůdcem lidu toho hrabata Althana a Trautmannsdorfa zwolil, jenž se také z Prahy k lidu tomu do Pasowa odebrali. Ale že nebyl žold druhého měsice, t. j. v Prosinci vyplacen a že brzo v pasovském okrsku lidu tomu všech potřeb scházelo, wice wšak ponukáním dřevnejšího wůdce Ramé, jenž sám po nejvyšším wůdcovství bažil, zbouril se lid proti témuž wůdcům, i vyhnal je z ležení, načež se tito opět do Prahy vrátili. Stavové čestí, majice za to, že bezuzdný ten lid, jak se byl shluknul, také se zas rozptýlil, upustili poněkud od své bedlivosti, i města pohraničná pustila všechnu ostrážitost mimo sebe, což města uvnitř říše k té domněnce přimělo, že se žádného nebezpečí báti není.

Nejwětší výhodu měli snad z toho sedlečtí, neboť byli sproštěni nebezpečného sousedstva zhlárele šlechty, která napolo poborené twrže své opustivši z krajiny zcela zmizela. Dědkowského pewný hrad, jenž by nepřátelům pewně stanoviště byl počítal, ležel v ssutinách; šlechta správná držela do-

bré přátelství se Sedleckými, i s utrakvisty byli smířeni, město bylo rádně opewněno, i radowali se z jistoty a pokoje jako málo kdy před tím, a byli by snad všechnu pozornost od věci veřejných odvrátili, kdyby zwolený jich nejvyšší hejtman pan Wiktorin Šánowický k ostrážitosti nebyl napomínal. Šest houfnic, dvě městské a čtyřy ze Chlumce přivezené, stalo pořád ještě na valech, stráže se musely odbyvat dnem nocí, jakoby nepřítel přede dveřmi byl, nad čímž již mnozí reptati začali; ale mistr Ambrož, jehož si byl Wiktorin za svého zástupníka zwolil, schvaloval všechny předpisy a nařízení jeho, i dbal o to, aby se všechno, co nařízeno bylo, dokonale vyplnilo, a význam, jakou mistr Ambrož u svých sousedů požíval, dowedla, že ještě pořád všem rozkazům Wiktorinovým se podrobovali, i pobnuloj je k tomu též jednání jak šlechty katolické tak protestantské, která na sebe vysetrování krajiny wzala, že porád v úkolu svém neochable pokračovala, jakoby pořáde bližícího se nepřitele wysliditi chtěla. Zajízděla často až k Táboru, s druhé strany až k Wltawě, a každodenně se projízdely tlupy jezdců pánských v Sedlcích.

Když ale i nový rok nastal, bylo najednou slyšet, že Pasowští pod wůdcem svým Ramé se od Pasowa zdwhli a horními Rakousy k Štýrsku táhnou, by sobě na arciknížeti Ferdinandu a štýrských stavech k požadování mající žold wynutili.

Plesání v Čechách bylo všeobecné, že se takto lid nepřátelský od hranic českých vzdaluje, a sedlečtí představení chtěli se uchopit této události, by vlády vojenské se sprostili a správu města na sebe opět přewzali; neboť se byli na čas nebezpečí války před obcí i před hodnoučkou šlechtou vši vlády odřekli, odevzdávajice weškerou moc v ruce Wiktorinovy. Ze tento žádného z konšelů, ale jen cechovního staršího mistra Ambrože za zástupníka svého wywolil, hnětlo je nemálo, neméně i to, že s velikou přisnosti o to dbal, aby všechny rozkazy dokonale vykonány byly, nešetrě žádoucího, bohatého ani chudého, wznešeného ani nízkého, a sedlečtí konšelé, jimž jednotlivé tlupy k správě swěřeny byly, musely tak pilně zastávat povinnosti své we

dne i w noci jako nejnižší občan, jestli nechtěli treštáni být. A že pan Wiktorin i mistr Ambrož s trestem neodkládají, dosvědčili tím, že samého primátora, jenž se byl jednou w noci od stráže odebral, do žaláře na čtyryadvacet hodin uwrhli. Nad takowou přisnou spravedlností plesala ovšem větší část obyvatelstva, ale možnější i městská rada rotily se i uzavřely při nejbližší příležitosti panu Wiktorinu z hejtmanství jeho se poděkovati.

Wiktorin sice do Sedlce jen několikrát týdně přijízděl, za to ale odesílal mistr Ambrož každenně dwakrát posla na Sánowice nebo Wrchotice, a rozkazy Wiktorinovy se tak pilně konaly, jakoby on sám na ně byl dohližel.—

Bylo o hromnicích 1. P. 1611. po odpoledních službách božích. Obloha byla pokryta hustými bělavými mraky, z nichž se husté chomáče sněhu dolů sypaly. Stráže na walech městských skryly se do buděk; ony pak u tak zvaných bran, vlastně zatarasených ouwozů, měly lepší pohodlí w baráčích z prken zbitých. Mistr Ambrož, zahaliw se do svého županu, procházel jak obyčejně valy, aby se přesvědčil, zdali každý powinnost swou koná. Sem tam pohovořil se sousedem wojinem, i přišel až ku bráně tak zvané Táborské, že tudy cesta k Táboru wedla. Silný, ramenatý muž stál tu na stráži, na obosečnici podepřen díval se chumelenicí do dálky, nedbaje že mu witr sněhem do obličeje a na obnažený krk šlehá.

„To je prawda!“ zwolal mistr Ambrož, „kdo bedliwě swou powinnost koná, to je náš cyklops. Tady stojí, jakoby ani mrazu ani sněhu nebylo. Wyti myslite, že stojíte u svého měchu, mistre kowáři?“ okázal na obnažený krk jeho, pak mu podával prawici na přivítanou.

„Ba fici to, jakoby se panu Wětrowskému deset měchů bylo roztrhlo,“ přisvědčil kowář, mozolowitzou dlaní w ruku mistra Ambrožé udeříw a ji potřásaje. „Já řku, mistre Ambroži, že nás ten prokletý Pasowák notně wyvětrati nechá; přál bych si tady některého z těch lotrů mit, já bych ho sbušil na kaši. Ale kdo wi, nečumeli-li jsme marně.“

„Za to ale spaly ženy a děti naše bezpečně pod ochranou naší,“ podotknul mistr Ambrož.

„Bůh wi, máte prawdu,“ přisvědčil kowář, „tak já také myslím, a powídal jsem to wčera tomu wyzábělému krejčíku — wždyt wite, ta nowomodní opice, mistr Jan, co s našimi konšeli, Bůh je potěš, stejně žezezo swáří — tam mi cosi krákorál o marném trmácení, o důstojnosti města, a kozel by mu rozuměl, nebo nadiwá swou řec latinou, až hlawa kolem jde; já řku, mistre Jene, powídal jsem, řekněte wy městské radě, ať si nechá chui zajít, něco bez wule obce udělat, sice se pustíme do ní místo Pasowáků, pan Wiktorin Šánowický je náš hejtman a mistr Ambrož jeho zástupník a na tom dost. Ti páni já řku na hradech nejsou také žádní blázni, aby

marně dnem nocí po kraji slídili, a wy, mistre Jene, táhněte mi odtud, nebo wám hodím perlík mezi nohy, že budeste mít já řku z wašich suchých chodarů čtyry kusy.“

„A mistr Jan se tuším dwakrát pobízet nedal,“ prohodil mistr Ambrož. „Ale, sousede, až budete vystrídán, navštívte mne, rád bych s wámi o něčem promluvil, městská rada něco kuje.“

„Deset tisíc perlíků a kladivi na hlawy její!“ rozzlobil se kowář. „Ale já mohu jít hněd, nebo již před půl hodinou jsem měl být vystrídán.“

„Jak?“ ptal se mistr Ambrož, „nedbalost posádky? Konšel Božtěch má tuším zprávu.“

„Nechte toho, mistre!“ chláholil ho kowář, „ono se jim nechce z teplé budky, a já sám se nehlásil — ano, již was widi!“ smál se, když strážníci, nyní teprw zástupník mistra Ambrožé z pozorovawše z boudy se hrnuli, a konšel Božtěch, obávaje se trestu, jakového primator zakusil, a nedbalost swou zakrytí chtěje na kowáře se osopil: „Jaká to nesprávnost? proč jste se nehlásil k vystrídání?“

„Na to pozor dát je powinností wasí, pane konšele!“ pravil přisně mistr Ambrož; „a podruhé se bude takový přestupek trestat.“

• Konšel zaskřípěl zuby, jizliwě na Ambrože poohlédna, ale mlčky odstoupil zpátky. „Wšak ti zítra spadne hřeben, wyrownáme se spolu, šewčiku!“ mumlal mezi zuby.

„Jen se nekwaste!“ pravil kowář, „stráž byla dobré zastána a na tom dost. — Ale, já řku, mistre Ambroži, rád bych wěděl, co ta šlechta dnes pořád co jezdit má. Než ta plískanice byla, bylo pořád widěti jezdce k Wrchoticům a k Přestawlkům a zase zpátky. Diwno mi jen, jestli cos wětrili, že nám nedali o tom zprávu, wždyt nás mají u huby.“

„Ještě se newrátil posel z Wrchotic?“ ptal se mistr Ambrož.

„Ani widu ani slychu o žádném!“ odpověděl kowář.

„Podiwno,“ kroužil mistr Ambrož hlawou, „tak dlouho se nezdreléste někdy.“

„Myslite, myslíte, že w tom něco wězí?“ tázal se jeden ze strážníků, jenž byl zvědavě blíže přistoupili.

„Kdo wi, co to bude!“ prohodil konšel, „bezpochyby jela šlechta na Wrchotice, že panu Šimonu hůře bude.“

„Ubohý pán!“ politowali wšichni.

„Co to bylo, dowíme se hněd!“ pravil mistr Ambrož, jenž byl neodvratně do dálky patřil; „neboi tamto přichází posel náš.“

„A Diwišowský s ním!“ doložil kowář, jehož bystrý zrak oba přichozí poznal.“

„Kdo by si to byl pomyslil, že se stane z toho Diwišowského tak hodný člowěk!“ prohodil jeden ze sousedů.

„Aspoň proti Dědkowu nám dobře posloužil,“

minil druhý. „Ostatně je snadno pochopit, že se dal člověk na pokání, který byl již v čertových pazourech jako tuto panic.“

„Ale jestli tomu tak, jak prawite, sousede!“ podotknul druhý, „tedy ho nemusel ještě dobré popadnout, jelikož pan Diwišovský klení ani pití nedovýknul, a že je klení hřichem, twrdí welebný pan farář, pití ale považuje za hřich moje žena.“

„Ba moje také!“ ozval se jiný, „kdož by ale na ty štěkule dbal.“ (Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

Od Ferdinand a B. Mikowce.

a. Hradby.

Město Slaný, byvší w husitských válkách r. 1425., ačkoliv od lidu Hynka Kolšteinského z Waldsteina hradišky hájeno, od Husitů pod Robáčem, Bzdinkou a Švamberkem dobyto, drancováno a zapáleno, po delší čas ve zříceninách ležet zůstalo. Teprva za králu Jiřího a Vladislava II. neškeré hradby a příkopy, věže a brány znova vystavěny byly.

Skvostná a rozhlášená, roku 1841. zrušená pražská brána, z níž jediné svrchní díl sochy Jiřího Poděbradského, hlawu stavitelova a krásná makovice uchovány a na škole zazděny jsou, měla tento nápis:

„Anno domini M^occcc^olxii fundata est vallis tempore regis Wladislai anno I^o regni ipsius.“

Po ostatních zdech, branách a věžích, jimž Slaný někdy okrášlen byl, nezanechal vandalismus pozdějšího věku též ani památky, mimo jedinou fortu a welwarskou branní věž, vystavěnou důkladně a pevně z dobrých čtvercových kamenů a ouzkou, končitou střechou krytou. Se strany městské má pět bez pořádku rozdělených oken; v nejvyšším z nich visí prastarý poplašní zvon s nápisem, který opsati jsem pro zboření chatrného žebříku nemohl. Nad samou branou nachází se český lev a orel s nápisem:

„An^o dni M^occcc^oix
edificata Est tvrris svb.
oficio venceslai novinka.“

Na straně ku předměstí welwarskému obrácené viděti jest šest czechovních znaků, štít městský a erb představující na pravo obrácenou hlawu chrta pod otvorenou přílbicí.

Na nově vystavěném zahradním salonu kupce Landise (ku pražské silnici) jsou dva velké čtyřhranné kameny zazděny, které ze stržené „čerwené bašty“ pozůstaly, a mimo český, moravský a slanský štít následující nápis ukazují:

„Anno domini
m^occccclx^oiii
fundata Est-
bassta die (tibur)
ci sub officia^o
Crinis et W(lče).“

Z předhusitských hradeb nalezají se znamenitější a skoro četnější zbytky než z časů Vladislawových, s kterými vandalismus Slanských nestoudně nakládal. Větší část řečených předhusitských hradeb slouží nyní za chlévy a kolny. Na jedné z nich (patřící nyní k domu Mrzíkova) viděl jsem pěkné a důležité řezby, které, ačkolik lecos w práci a zvláště kroj více na čas Jana Lucemburského a Karla IV. ukazuje, z časů posledních Přemyslowců být se zdají. Spatřuje se tu hautrelief krále w životní velikosti sedícího na trůnu s jednou rukou o bok opřenou a druhou něco povznešenou; hlawu kryje vladarská čepice, dlouhé vlasy vinou se okolo hladkého obličeje. Po levé straně stojí mu zbrojnos w kroji teprva z počátku XIV. století

zobecnělém s odkrytou hlawou, s málem vlasů a velkými kníry; w rukou drží orla, starší znak české země. Může se dle vší podobnosti za to mít, že onen král některého ze starších Přemyslowců představuje.

Na přední straně téhož domu (Mrzíkova) stojí w malých, asi 1¹/₂, lokte vysokých výklenkách sošky, kterých si posavád málo kdo povšimnul, ačkoliv snad stěží kde w Čechách tak stará řezbářská práce se nalezne, jako tato. Znalcové kladou je do XII. století. W prawo postavená soška představuje Libuši. S každé strany její tváře, již trochu porouchané, visí tři rulíky, hlawu kryje vysoká, tureckému turbanu podobná knízecí čepice nepriměřené výšky a šírky; šat záleží, pokud se z hrubé práce rozeznat dá, w krunýři, ouzkých náramcích a — což dosti podivno — w sukni deskami pobité. Socha na lewo jest Přemysl w dlouhém, širokém, u prostřed pěvně opásaném taláru a kulaté čepici; má kníry a dlouhé, na dvě stejná křídla rozdelené wousy. *

Dle pověsti byla prý jednou w tomto Mrzíkově domě utrakvistická konsistoř, jelikož ale takové, pokud nám povídáme, w Slaném nikdy nestávalo, soudím, že se snad w tomto domě známý onen sněm odbýval, který na den sv. Šimona a Judy r. 1482. od českých pánu a měst w Slaném položen byl. (Pokračování.)

D o p i s y .

Ze Žebráka.

(Železitá lázně.)

Již před mnoha lety nalezl se pramen podivné vody w zahradní louce při domě č. 143., který více a více se sliší k ohledné studánce zrůstal.

Nejenom barvou ale i chutí dělila se tato voda od jiné studničné neb dešťové vody; jestli totiž velmi zabělavá, co od bílé hliny zkalená, w sklenici však čistě výhliží. Má zatrpkou, příkyslou chut a padá těžce na jazyk. Pan Jiří Šmidt, tehdejší držitel toho domu a zahrady, seznal hned, že tato voda zvláštěho druhu jest a zajisté i zvláště vlastnosti mítí musí, předewzal si tedy, lučebně ji dát zkoušet, než však náhlá smrt jeho w kamenouhelných horách nám jej odejmula, a s ním i zašla naše naděje, posléz i pověst znamenité vody. Nástupní držitel jmenovaného domu si dosti málo toho povšimnul, snad ani newěděl, že to silná minerálpi voda, mysliv: studánka jako studánka, voda jako voda, ba ji i zapíral, říka že studánka prázdná, jen proto, aby mu pro vodu chodící lid nešlapal na louce trávu. Tak čas po čase uplynul a zapomnělo se brzo na vodu; jen některé kuchařky a pradleny neodvýkly ji ke všelijakým potřebám nositi; neboť prvnějším sloužila dobře k vaření, obzvláště hráchu a čočky, které výborně chutnými se staly, a druhým k čistění a bělení prádla. Až nyní teprw se to dostalo na muže, jemuž vším právem chwálu za jeho činnost a podnikavost u zvelebení nejen jeho vlastního domu, ale i celého města wzdáti musíme. — Pan Jan Adam, držitel domu č. 143., jakmile tento dům a k němu přináležející pozemky koupil a znamenitou vodu we své zahradní louce zpozoroval, hned přemýšlel, jak by ji vyskoumati dal. Že však celý skoro dům, který mnohé správy potřeboval, nejen usporádat ale i přestavět musel, nezbýlo mu času, spolu i onu věc podniknout, a teprwé vloni w Rýně do Prahy jel a k cíli propátrání vody několik láhví jí s sebou vzal a s assistentem lučby, panem B. Q., radu sobě bral. Ten přislíbil w brzkém čase rozbor

* Podobné oděvy nacházejí se w starém vyšehradském kodexu, který bezpochyby již r. 1129. od knížete Spytihněva vyšehradskému kostelu darován byl. Nyní se tato vzdálená památná nachází w zdejší universitní knihovně.

té wody předsevziti a wýsledek mu oznámiti, což se také stalo. Z jeho dopisu jsme se dowěděli, že woda ta následující látky chowá: kyselinu uhličitou, kyselinu solní, kremík, železnatec, wápničitec, tak nazvanou hořkou zem a kali. Z těch jmenovaných látek chowá woda některých větší částku, některých menší. Po udání látek a potažní těži podotknul p. B. Q. na konci svého dopisu, že se woda naše libverdským wodám, které též železité jsou, nejvíce rovná; a že dle udání lékarského obzvláště prospěšná je pro ty, jenž na krtnice trpí; pomáhá i proti dně, pak v slabosti po ztrátě krwe, zvláště u ženských. Tímto naděje plným psaním potěšen pílil nás p. Adam přípravy ku stavění lázenského domu činiti, a brzo po obdrženém povolení ke stavbě powyrůstaly zdi ze země, a než minulo několik neděl, bylo stavění hotovo. Hned i jiné přípravy se dělaly, několik besídek, sem a tam cesty, a teď již mnoho neděl shledáváme, jak se lázenská zahrada — nejen k vůli koupání pro zdraví, ale i k vůli wyražení a procházce, k čemuž i začastá nedělní hudba vlivně zve — pilně navštěvuje. Skrze dům přes čistý dvůr jsme hned u dverí první zahrady; v pravo jesti přijemný zděný, vždy chladu plný zahradní domek, u kteréhož se kuželník dloní. Čistým pískem srownané cesty, okolo kterých květiny rostou, a dále bujaré ovoce, v pěkných řadách nasázené stromy jsou jednoduché bohatství této zahrady. Nyní nás dosti ohledný mostek převede na zahradní louku, a tu stojíme takořka mezi samými zahradami, které potůček od vrchu dělí, a na pravé straně na vrcholi mladistvým lesíkem porostlém vrchu vidíme větrní mlýn vykukovati. Vlevo rozprostírá se do dálky silnice obroubená stíhlými topoly a na kraji pražského předměstí hostinec „u bílého lva“, nově zřízený a opravený, přijemný pohled poskytuje. V této druhé zahradě jestiš mimo koupelního stavění, které skoro u prostřed stoji, několik besídek, kuželník, a sem a tam wedoucí cesty. Když jsme se ponejprv koupali a určitý čas dle rady našeho p. doktora v lázni strávili, shledali jsme, jak lehko a wolno nám bylo, ale při tom cítili jsme se trochu slabými, neboť se nám potu v koupeli dostalo. Po několikerém teprvě koupání wyjewi se dobrý následek.

Čeho zde ještě s chwálou podotknouti musím, jest, že domácí pán nejen dosti malé ceny za koupele ustanovil a že stálou čistotu v koupelích drží, ale že i pohodlné a vlivné pokojky, rychlé a spravedlivé posloužení obstaral, a to poněkud nahražuje pp. hostům to, co by se zde podle velkých lázenských měst ještě přáti dalo.

P. M. Hněvkovský.

Z Plznska.

Nowiny jinde připomínají častěji o veliké rychlosti, s jakou se nově požáte obili vymlátilo, semlelo a k jídlem upravilo, při které rychlost také parní mlejny nápomocny bývají. *Lohowá* w kraji Plznském podala nedávno příklad podobné rychlosti, kde ostatně ne parní, ale jen wodní mlejna svou službu konala. Ráno se na jednom panském poli pšenice požala, hned na to vymlátila, ve mlejně (jak nahore povíděno jenom wodním) semlela a z nové mouky předložily se v poledne ebutné pokrmy přítomným hostům. Nedlouho na to přišlo na stůl z té samé mouky také nově vyborné pečivo; při jeho chystání potřebovaly se ošatky ze slámy té samé pšenice, která ráno ještě na poli stála.

D.

Slowanská zpráwa.

Pan Zawrtal, kapelní mistr u c. k. 53. pěšího pluku arciknížete Leopolda, složil zpěvohru: „Alpští pastýři“ dle

textu Petra Protice a podle národních srbských melodií, kterážto jsou v Temesváru provozována hlučné pochvaly dosáhla. Když na všeobecnou žádost podruhé v prospěch p. skladatele dávána byla, nechtělo tleskání v přeplněném divadle ani přestati. Když se pak p. Zawrtal na prknech okázel, wywstał jeden šlechtic a jmenem tamějšího ilirského obecenstwa mu děkowaw podal mu drahou stříbrnou misku na květiny a skwostnou, drahými kameny obsazenou a srbským nápisem opatřenou taktovní hůlkou. „Bog živi!“ znělo ze všech úst.

Vlastenská zpráwa.

Jeho Cis. Majestát ráčil exemplář německého spisu dra. Braunera: *Böhmishe Bauernzustände*, Jemu od spisovatele zaslány do soukromé své knihovny přijmouti a odměnil spisovatele udělením mu zlatého peníze pro učené zásluhy.

Pražský denník.

Náš výtečný Čelakovský, professor jazyků slowanských a literatury jejich we Wratislawi, mešká od několika dní v Praze.

S m ě s.

Jindy a nyní. Libují si mnozí nyní laciný powoz na železnici a uspoření outrat, jiníž dříve nemilosrdní hospodští sáčky cestujících prázdní pomáhali. To však přec není nic u přírovnání s outratami wyslaných deputovaných osob z Kutné Hory do Prahy, jak oučet od r. 1689. wykazuje: Outrata osob do měst pražských v přičině konferenci s panem doktorem Bosowenským za přičinami obecního řízení. Předně: v outery 1. Martii almužny 5 kr., pacholkum 3 kostkeltu 28 kr., v klášteře na poledne 27 kr., v Ouvalé přes noc i s koňmi 1 zl. 15 kr.; ve středu 2. Martii pacholkum kostkeltu 28 kr., za $\frac{1}{2}$ pinta vína v Praze 14 kr.; ve čtvrtek dne 3. Martii pacholkum kostkeltu 28 kr., od podkowy u kowáre v Praze 9 kr., na truuk vína 15 kr.; v pátek 4. Martii pacholkum kostkeltu 28 kr., za večeři v Praze 20 kr., obroku na koně 48 kr.; v sobotu 5. Martii pacholkum kostkeltu 28 kr., v Nowé wsi na poledne 48 kr., za 2 pinta piwa 8 kr., pro tři osoby v Praze za 3 obedy a večeře i s obrokem na 6 koní za 3 dni utraceno dle specifikací přiložené 5 zl. 13 kr., zpropitného hospodyně 24 kr., linquatuli (?) 1 zl. 36 kr. Summa 14 zl. 6 kr.

W.

Samaritán dewatenáctého století. Jeden zámožný pán byl minulou neděli za branou na procházce. Zmožen velikým parnem sklesl na mezi a zůstal bez sebe ležet. První dobrodinec, který jej spatřil, uřízl mu zlaté hodinky a šel dále, nedbaje na to, jak by mu ku pomocí přispěl, což se muohem později od jiných laskavějších okoljdoucích stalo.

O p r a w a.

Prosi se, by odběratelé slovníku, jež Med. dr. Jan Kypta uveřejnil pod titulem: »Definitiones morborum atque symptomatum adnata significationum etymologia, nec non terminologia germanica atque bohemica«, a kterýž we všeich knihauectvích pražských po 36 kr. stř. se prodává, na str. 14. místo »hydropathia« laskavě postavili »hydropericardium« a tamtéž následujici článek přidali: Hydropathia (ab ὑδωρ — αἷος aqua et παθος — τος passio) designat accumulationem fluidi serosi in cavo cujusvis membranae serosae aut in textu celluloso subcutaneo factam et varia ex causa provocatam. Wassersucht. — Wodnatelnost.

Číslo 101.
14. roční běh.

Casopis tento se vkladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(Bytom č. 1060—2 pás dvař při zemí).

24. Srpna
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patričnou
obalkou 2 zl. 86 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hahoj!“ zwolal Diwišowský, jenž se byl asi na dvacet kroků k valům přiblížil, „to jmenuji ostríhat město, mistře Ambroži!“ Mně se zdá, že byste ani neustoupili s valů, kdyby s nebe místo sněhu sídla padaly.“

„Známe se s nimi také, pane Diwišowský!“ prohodil mistr Ambrož žertowně.

„A to sice dobře, jak mohu dosvědčit já,“ přišvédčil Diwišowský, „nebo vaše boty, co jste mi ušil místo těch, jež jsem sobě na Dědkově popálil, drží mi dopesavád.“

„Co nowého, pane Diwišowský?“ ptal se mistr Ambrož, když byl tento do branky vstoupil.

„Nowin dost,“ wece tento, „předně máte přichystat bydlo pro šánowické obywatele —“

„Pro Pána Boha!“ užasli sousedé.

„Tedy přece nás chtejí páni Pasowáci navštít?“ zwolal radostně kowář. „No, budeme do nich nerázně bušit.“

„Je to prawda?“ tázal se konšel celý zbledly.

„Ba prawda, můj udatný pane konšele!“ smál se mu Diwišowský, „ale jak vidím, rekownost vaše mrzne; jděte do tepla, až wám roztaže, než wám Pasowští wojenskou zahudou, umějí prý to po čertech dobré.“

„Nu tím lip,“ podotknul kowář, „my máme také wojenskou, již nám tuto mistr Ambrož sweršoval.“

„Aho, můj milý kowáři,“ wskočil mu do řeči Diwišowský, „kdo umí dobré po wojensku housti, neumí wždycky dobré po wojensku tancovat. — Než ale tady čeká mistr Ambrož na mé zprávy. Tedy wám wyjewím, že se Pasowští do Čech hnali, natahawše se nás po dva měsice za nos. Je tam mezi nimi několik dáblů, kteří nám je co newidět na krk priwedou. Protož wám dává pan Wiktorin wědět, abyste pro Šánowické objednali byty, poněvadž Wiktorin uznává, že by se Šánowice ani chwilky neudrželi.“

„A nám přibude tolík hub k jídlu!“ prohodil newrle konšel.

„Ale také jednou tolík ruk k hájení,“ wece Diwišowský. „Ostatní wám wyjewi písemní jeho wule, již wám tuto posel přináší. Ale pojďte, mistře Ambroži, w teple se to dá také čist, a zde to fičí až uši zalednějí, ostatně mám také žízeň, již jsem sobě do Sedlce uhasit přišel; na Wrchoticích mi nechce jaksi chutnat.“

„Jak je na Wrchoticích?“ ptal se mistr Ambrož ode psaní popohlédna, jež s Diwišowským do města odcházejí přečítal.

Diwišowský stáhnul obličej, jakoby byl do šówiku kousnul. „Zle, milý mistře!“ odpověděl. „Pan Šimon chradne wic a wic, i již newstává ani z lože.“

„A přec nechce bezpečnější bydlo w našem městečku zwoliti!“ rozmrzel se dobrromyslně Ambrož.

„Hoho, to ho neznáte, mistře Ambroži!“ odpověděl Diwišowský, „tělo jeho ovšem slabne, ale duch zdá se být pořád silnější. Měl jste ho dnes slyšet, jak dával rozkazy k obraně twrze swé. Pasowská zběr si hezky lebek potluče, než se jí zmocní. Pan Šimon chce hájiti sídlò otců svých až do posledního dechnutí swého.“

„Prawý to šlechtic!“ pravil mistr Ambrož pro sebe. „A což — wyjewte mi, pane Diwišowský,“ tázal se jaksi ostýchawě, „což slečna Eliška, trvá ještě w podiwném oumystlu swém?“

„Ach slečna Eliška!“ zwolal Diwišowský, „ta je učiněny anděl. Já pořád si nemohu odpustit, že jsem Dědkovského w zlorečeném úmyslu jeho podporoval, jež Bůh sám zmařil. — Ale jak se mi zdá, od úmyslu swého neupustí nikdy.“

„Ubohý pan Wiktorin!“ šeptal mistr Ambrož.

„Ba, to máte swatoswatou prawdu!“ wece Diwišowský zaslechna slowa mistra Ambrože. „Ale on nese mužně, ačkoli ani weselého rysu w obličeji jeho widěti není. Já jen nepochopuji, že Eliška k takovému úmyslu se odhodlati mohla.“

„Ona miní, dadouc sebe za oběť, smířiti nebe s přestupky otce swého,“ pravil Ambrož, „ačkoli dle mého minění takových obětí, kde i jiný trpěti musí, nebe nežádá; ale každý si vykládá wiru swou.“

jináče. Wšak teď přicházíme do rynku, pomlčme rádej o tom, by někdo nepochytí některé slovo naše w tajemství nad celou událostí rozprostřené newníknul. Powězte mi jen ještě jedno: co dělá onen nešťastník, jenž přičinou je všeho toho neštěstí?"

"Sotwa byste ho poznal, mistře!" odpověděl Diwišowský, „co dítě chodí po twrzi, nade wším se raduje a tleská rukama, kdykoli s ním někdo vlidně promluvi. A že s ním každý vlidně zachází, můžete se dowtipit, mistře, nebo dle všeho se mi zdá, že sluhové, ač před nimi žádný ani hubou neklapnul, se přece dowtipili, kdo vlastně je. A tak máte podivné žiwobytí na Wrchoticích, jednozvučné, smutné, že člověku i chui k piti zajde, jakkoli mi od srdce přáno. A tu jsem se wydal na cestu k wám, abych se ještě jednou wesele napiš, než mi Pasowstí cestu zamezí."

"Wý se tedy wrátíte zpět na Wrchotice?" tázal se mistr Ambrož.

"Owsem," přiswědčil vřele Diwišowský, „tam mne hejčkali a krmili i napájeli, nemnici ani na to, jak hrubě jsem je urazit chtěl; jim také wěnuji rameno i meč svůj."

"Pane Diwišowský!" chopil se ho mistr Ambrož oběma rukama. „Dowolte, abych wám wyjeti směl, že wás nyní teprw co šlechtice ctím."

"Ach hlouposti!" pravil Diwišowský nikoli newrle do průjezdu radnice wcházeje, kde se při zemi též obecní hospoda nacházela. „Hoj, tady nám kyne pěniwé piwo; pojďte, mistře, at si připijem na zbití Pasowských!"

"Jen jděte, statečný pane!" odslovil mistr Ambrož, „ja si s wámi přídu milerád připít, jen co rozkazy pana hejtmana vyplním."

"Propouštím wás!" pravil Diwišowský. „Ale hledte, co se ten lid na rynku sbíhá?"

"Bezpochyby se dowěděli o poselství wašem," usmál se Ambrož, „to víte, naši sousedé tam dole na stráži nemohli tak důležitou nowinku smlčet."

Hlawou pohodiw wešel Diwišowský do piterny, která o dnech svátečních wždy plna, dnes ale skoro přeplněna byla; neboť se byli přátelé městských konšelů sešli, aby uradili, jak by se obtížného jim wojenského řízení sprostřít mohli. Bylii to z většího dílu možnější obyvatelé, kteří ovšem pod přísnou správou wojenskou a w obtížném zaměstnání na strážích, hlídkač a jinde nerádi obvyklé pohodlí swé pohrešovali; co wšak je nejvíce hnětlo, bylo, že s chudšími sousedy swými, před nimiž se druhdy wypípati mohli, stejnou službu konati museli. Ke cti wšak Sedleckých, jakož i tehdejšího wěku wubec, budiž podotknuto, že to byla jen menší, ba pramala část obyvatelstva, kteří se nad sousedy swé wynášeli, i bylii to nejvíce takowí lidé, jenž pohrdali zvyky a mravem otců swých, a mezi těmito wedl krejčovský mistr Jan, jehož jsme hned z počátku povídky této laskawému čtenářstwu předvedli, první

slovo. Budiž pak dále k pochwale smyšlení tehdejšího řečeno, že takovi nowotáři, prostí ducha občanského, jen w posměchu u swých spoluobčanů byli, neboť tehdáž ještě nedával plný měsíc majiteli swému té vážnosti, jako za našich neblahých časů, kde duch národnosti, občanstwa a wšech těch swatých citů, které k prawé blaženosti jak jednotliwé obce tak i celé státy přiwozuji, skoro zcela wyhynul, a jen sobětost, cizáctví, pýcha a marnost, nebo hříšná, lehkowážná netečnost w obcích se ubytowaly.

We wšeobecné piterně obecní hospody nacházel se, jak praveno, nejenom nespokojenci s řízením wojským, ale i mnozí jiní, jenž přátelé všeho dobrého a prospěšného jsouce s nynějším stavem wěci spokojeni byli, anto jej za potřebný k bezpečí obce poważowali. Mezi těmito posledními se nacházel také nám známý již písničkář Wáclaw. I nescházel na pichlawých slowech, jimiž se obě strany traktowaly. Nejvice ale rozhořčoval krejčovského mistra Jana Wáclaw swými často welmi wtipnými verši. Právě byl něco welmi wtipného prohodil, což přáteli mistra Ambrože k blasitému smichu, odporníky jejich ale k nemalé zlosti popudilo, když Diwišowský do krčmy wstoupil. We wšeobecném røyjitření nebyl od nikoho zpozorován.

"Mehercle!" wyskočil mistr Jan, zlosti co ko-hout zčerwenaw, „dej si pozor na hubu, šewčiku! Co newidět pošlem wašeho pana Wiktorina i s mistrem Ambrožem ad inferos; nebudem již dlouho podle jejich pišťaly tancowat, pak se spolu srow-náme!"

"Hoho!" ozval se nyní Diwišowský mocným hlasem. „Co to chwástá ten žakrnělý krejčík? Odboj w čas wálky proti swému hejtmanu?"

"Kde je ale nepřítel?" ozval se mistr Jan jaksi nesměle. „Nikde!"

"Před Táborem je," zwolał Diwišowský zlostně. „Dejte tedy pozor, mistře, až newisíte na dveřích swého vlastního domu dřív než se podíváte na tu pasowskou chasu!"

Hned jak se byl Diwišowský ozval, wzechopili se wšichni se stolic, neboť od té doby, co byl sedlecké pluky šťastně na Dědkow přivedl, byl u nich w lásce, a že se nezdráhal s nimi několikrát w obecné piterně posedět, získalo mu dokonce lásku wšech, anž mu to na vážnosti jeho jaké ujmý činilo.

(Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.)

β. Kostel sv. Trojice a františkánský klášter.

Kostel sv. Trojice a františkánský klášter, w předměstí na malé wýšině položený, s mohutnými budovami, wěžmi a báňemi příchozimu welmi wábne a příwětiwě se před oči staví, vlastně ale w něm jediné gothicke presbyterium paměti hodno, a pak nade hlavním wchodem stojící stará wěž, kteráž byla někdy bezpochyby částí starých hradeb (pravim hradeb, ne zdí městských, neb kostel

sw. Trojice ležel dle nadaceho listu Martinicowa: „extra muros civitatis“). Kostelní loď překvapuje svou velkostí a výškou, ale newkusný sloh oddílu toho a u prostřed se nacházející kamenná, tak nazvaná lauretanská kaple, nehezkými malbami preplňená, činí neprijemný dojem. W presbytérium jsou štíty s podpisy Martinicův s chifrou: G. B. Z. M. 1589. (i. e. Jiří Bořita z Martinic) a Ždarských s podpisem: T. Z. z. Z. 1589. (i. e. Tiburc Ždarský ze Ždára) a j. Nade dveřmi sakristie čte se tento šestislož, od Jana Samuela Hlineceza, rektora škol slanských, složený:

„Hexastichon:

„Ergo quater denos ubi duplo vidimus annos
Salvifico a partu virginis atque novem,
Mensisbus Octobri cum pone sequente Novembri,
Tum Srnovecio Primate Nicolao
Radnicioque Petro tum publica sceptrum gerente
Consulis et sanctum nomen habente viri:
Induit hanc intus, quam spectas lumine formam
Hec sacra tam varia pietat colore domus;
Christe tuis positam solius laudibus ædem
Adversus Sathanæ vim, rabiemque tegas.
Doctores, Pacem, Codros, Sacraria, Bella,
Præfice, da, revoca, protege, suffer! Amen.

J. S. H.“

Oltáře jsou téměř všecky chatrné, jediný z nich hodn pozornosti, jenž, ačkoli přesperkovaný, přece původně a doslu směle smyslen i pilné wyweden, co práce jistého mnicha zdejšího kláštera v počátku minulého století zajímá. Františkáni chowají též v klášterní knihovně staré utrakvistické symbolon wiry a podobiznu zakladatele Bernarda Hynka, hraběte z Martinic, vladaře domu Smečanského, pána na Smečné a na Slaném, na Hořovicích, Komárové a Mirešovicích, rytíře zlatého rouna a nejvyššího purkrabího království českého († 7. Ledna 1685.)

Kostel sw. Trojice zdá se být na začátku XVI. století pro služby boží pod obojí vyšavěn a r. 1589. pečováním primasa Mikuláše Srnowce a konšela Petra Radnického znamenitě ozdoben. Po bělohorské bitvě propadl s ostatními obecními domy komoře císařské a dostal se koupí pověstnému hraběti Jaroslavovi Bořitovi z Martinic a na Smečné do rukou. Za těch časů zůstal na několik let zavřen a teprv později od syna a dědice Jaroslavova, hraběte Bernarda Hynka, filiáskou učiněn jest. Brzy však po vidění, které prý tam Bernardova manželka Polyxena, rozená Sternberková, měla, mnichům se dostal, a sice bosákům rádu sw. Františka. Spatřila totiž Polyxena klenutí nad hlavním oltářem rozewřené a widěla kus nebes s jasnou hvězdou, kterou hned pozdrawila těmito slowy: „Zdráwa bud, hvězda skvoucí! milé heslo rodu mého! Tys mi upomínekou, aby se toto, od hanebného bludu kačíského poškvrněné místo opět Bohu milým a přijemným stalo. Kýž by se státi mohlo bydlištěm pobožných a věrných řeholníků!“ A od té doby tak dlouho manžela svého napomínila, až provinciala OO. Františkánu o několik nábožných bratrů jeho rádu písemně požádal. (Pokračování.)

D o p i s.

Ze sw. Mikuláše w Uhřích.

Troje zasednutí svých s hojným počtem oudů držel Tatřín w Liptowském Sw. Mikuláši, čtvrté má nyní držet w Nowém Městě nad Váhem w Nitrianské stolici. Od Nowého Města tři hodiny vzdáli, we Weselém, budou držet zakladatelé spolků střednosti s povolením a schwálením vikariátu trnawského swé první zasednutí w Ubřich, kamž pan farář Weselský, Jiří Holček, i oudy Tatřinu povolil.

Ženě se w Liptowské stolici ještě podnes nezačala, an Liptow mezi Tatrami výše než okolní stolice leží, a

proto w něm i později obilí dozrává. Drahota na mikulášském trhu ještě vždy panuje; dne 3. Srpna se prodávala prešpurská míra pšenice za 13 zl. 30 kr., žito za 11 zl., ječmen za 9 zl. 45 kr. W Mikuláši a w okolí hlavníčky panují a velmi mnoho lidí na ně umírá.

Do spíšských koupeli do Šmecksu toho roku mnoho i z Vídne hostů přišlo. W Liptové máme dobrou vycházenou vodu w Koritnici, která se pyrmontské vodě podobá, a zdaleka ji chodí nemocní s dobrým prospěchem pít. Sirkowé teplé koupele w Loučkách se též od mnohých vzdálených navštěvují. Žebráků ještě pořád mnoho u nás chodí, penize, které jim stavové složili, se už rozdaly; ale že mnozí zemané, nemajíce sami nicého, ani na žebráky nic nedali, tedy se jim ani úplné summy 10.000 zl. stř., jak wysazeno bylo, nedostalo. Zemčata jsou ještě malá i nedozrálá, a tak chudoba nemá co jíst ani čeho se chopit.

Kašpar Fejérpataky.

Z Králové Hradce.

Dne 18. o 10. večerní hodině uděřením na velký zwon celé město polekáno bylo, zvláště an tento smutný zvuk w patách strašicí buben doprovázelo. Lidstva bylo w okamžení plné náměstí w úzase přehrozném, poněvadž každé vyšší stavěni a zvláště chrám sw. Dueha i bílá věž w té nejasnější záři stály, a na náměstí by byla jehla od světla toho se najít mohla.

Shořela pod městem císařská kulna, naplněná několika sty centnýru sena. Jakou náhodou oheň wzničl, posud se newí.

J. H. P.

Z Krkonošs.

Dne 10. t. m. o půl šesté zrásna uděřil hrom w Krkonošských horách na vrch Sněžky oknem do kaple, a otevřenýma dveřma, an průwan byl, po skále do hlubin wběhl. Společnosti třiceti osob, která w kapli shromázděna byla, nic se nestalo, tolíko jeden sluha, blíže dveří stojící, nepatrne poraněn byl a po bouři dolů snešen býti musel, by mu potřebná pomoc udělena býti mohla. — Toho dne hory wice se newyjasnily, teprw od 11. čistá powětrnost nastala, která až dosaváde oku cestujícího wýhled do velké dálky otěvří.

St. P.

L i t e r a t u r a.

Příruční knížka pro vesní rychtáře k seznámení důležitosti své služby a k poučení o povinnostech jim přináležejících. Od Maximiliána Obentrauta. W Praze 1847. Tisk Karla Medaua. 4. Stran 208. Ztuha vázaná za 3 zl. 30 kr. we stř.

Doslechna, že wyjde kniha příruční pro vesní rychtáře, umínil jsem i hned ji sobě zaopatřiti, jakkoli sotva se mi toho kdy wice dostane, aby mně k praktickému užitku býti mohla. Byl jsem však žádostiv na usporádání předmětu w ní obsažených jakož i na terminologii právnických vyznamů, z níž mnoho pro swé studium jsem naučiti se doufal. Musím se wyznati, že jsem se zpočátku ceně té knihy diwil, to wšak mě neodstrašilo ji koupiti, a s dychtiostí počal jsem ji prohlížeti. I tu opět mě překwapił abecední porádek, jehož odjazživa oublawní jsem nepřítel. Dokládá sice pan spisovatel w předmlawě, že kniha ta příruční nemohla w učené a wědecké formě sepsána být, poněvadž tolíko pro sprostější lid určena jest: já však nicméně za to mám, že by pan spisovatel českým rychtářům ještě wice se byl zavděčil, kdyby byl knihu swoju we slibu wyučovacim w jistém systematickém pořádku sepsal, poněvadž právě sprostý lid tak cwičen w myšleni není, aby při každé potřebě hned právě slovo uhodi, pod kterým zákon, o němž se poučiti chce, bledati má, anž vždy zákonům bez wýkladu a wyswětlujících příkladů porozumí.

Co se pak obsahu knihy týče, dobré sobě troufám posoudit, jakého poučení našim rychtářům potřebí jest, an jsem po tři léta svého wenkowského ouřadowání jak v politickém tak i v právnickém ohledu mnoho s nimi činiti měl. I musím wyznati, že poučení w páně Obentrautově spise obsažené netoliko rychtářům velmi dobře poslouží, nýbrž že i mnohemou ouředníku se hodí, z nichž leckterému wšelicos, o čem se tuto dočte, posud neznámo jest. Wzatahujet pak sè obsah řečeného spisu hlavně na onu nižší část politického řízení, která swěřena jest wesnickým rychtářům a konšelům. Jak welice již dávno takové knihy potřebí bylo, wí každý, kdo příležitost měl s wenkowským lidem jednat. A že i ti, pro kterýchž poučení kniha sepsána jest, dobrodini jim tudy prokázané dobře oceniti umějí, o tom dostatečně swědčí skutek, že několik wenkowských rychtářů wáženému panu spisovateli díky swé písemné vyjádřilo.

Nemohu též opominouti, že i format knihy a větší než obyčejně písmo přiměřeně voleny jsou k praktickému oučelu spisu.

Ostatně bylo by přáti, aby někdo z českých právníků wydal podobné naučení pro wenkowský lid též o řízeních a jednáních přísně právnických, jakož jsou smlouvy, vyjednávání pozůstalosti a j., což by wenkowanům k nesmírnému prospěchu bylo, an by, wěouce sobě w takových připadnostech samy poraditi, neupadali w ruce nesvědomitých i newědomých pokoutních písáků, kteří jenom k tomu hledí, jak by nezkušené swé klienty hodně wymačkali, nechť jim pak co pořídí nebo nic.

J. W.—ř.

Literatura ilírská.

Čtvrtý swazek spisů J. Kukuljevića *Sakcinskoga* vyšel na světlo a obsahuje jeho písni s dodatkem písni národních lidu chorwatského. Wydání je sličné.

Pražský denník.

* Dne 21. b. m. loučila se Praha s milovaným dosavadním zeměsprávce, J. C. W. arciknězem Štěpánem do Uher odcházejícim, při čemž ozbrojení sborové městští jakož i četné shromázdění řemeslnictví pořádkové poctu svou mu činili. Na památku nezapomenutelnou jeho blaženého v Čechách oučiakování změněn jest název Vlaského placu, kdežto obydli swé měl, na plac Štěpánský.

* Na čtvrté besedě zejtra dne 25. Srpna na Střeleckém ostrově bude Písek zpívati. Písek nejen sobě evropskou slávu získal, on i vlasti swé slávu rozšířil od východu až na západ Evropy; našimi národními písniemi slavil všude posud neslychaná vitézství, a jmenovitě při jeho posledním meskání w Londýně všecky časopisy závodily mezi sebou pochvalami Píška a českého zpěva. Písek jest upřímný našinec, a více nepotřebujeme k jeho pochvale přidati. Mluví se o jakémž příležitostném zvláštním uctění Píška, které se mu na besedě chystá, a tim tušíme mítí všeliké právo očekávat, že tato beseda bude jedna z nejslavnějších. W koncertním programu čeleme mimo to: arii od Beriota (G-dur) a píseň od Fr. Škruposa, zpívané od slečny Kropové, a kus na klavir přednášený od p. Horna, žáka p. Prokše. (Listky pro pány se wydávají dnes a zejtra na Konském trhu číslo 1282. od 3. až do 6. hodiny odpoledne).

Š.

* Wýtečný vlastenský sochař Emanuel Max přišel sem z Wídne a tyto dni odebere se do Mariánských lázní.

* S p. professořem Babukičem stejně do Prahy přišel i majetník a redaktor záhřebských německých novin pan Stauduar. Jak wzorně p. Stauduar list svůj rediguje a

jak welice tím ilírské národnosti prospívá, jest wůbec zaamo. Mohli by sobě z něho a z jeho nowin množi Wydavatel a redaktori německých listů dobrý příklad vzít.

* W outery a ve středu minulého týdne pozorovali jsme velmi zanímavý úkaz: miliony drobných mušek po březích vltavských. W největším počtu poletovaly po kamenném mostě, kdežto na půl palce dlažbu a chodníky pokryly. Otevřenými okny wedíraly se do domů, a jmenovitě w kafirně Královské lázně pokrylo jich množství stoly i biliař, dokonawše sotva 24 hodin trvající život svůj.

* Dáváme čtenářům svým zprávu, že statný pluk hraběte Baillet de Latour ku konci Září město naše opustí a do pěvnosti Teresína se odebere. Na jeho místo přijde k nám do posádky polský pluk hraběte Hochenecka.

* Náš krajan malíř T. Mayer wrátil se z Wídne, kde mu dowoleno bylo mapu se swými výkresy předložiti knížeti Metternichovi.

* Dne 20. Srpna slavila lékařská fakulta jubilární památku dra. Helda, bývalého rektora, muže o vědu a umění jakož i o národní rozhově welezasouzilého. Ke cti jeho dálala se hlučná hostina na Žofínském ostrově, večer zpívány mu ke cti před obydlím jeho hlučné sbory pod vedením Jelenovým, a druhý den na to přinesla mu deputaci od fakulty skvostný jubilární diplom. K příležitosti té wydal dr. Weitenweber německý životopis Heldův se zdařilou jeho podobiznou a professor Wacław Swoboda učtil ho latinskou básní.

Kronika času.

* Papež Pius IX. zmínil w Římě přísné slavení nedělí a svátků. Kupci musí krámy swé zavřené mítí toliko od 10—12 hodin dopoledne a od 3. hodiny s poledne až do slunce západu. Krámy, w kterých se prodává potrava, jakož i kafirny, vínárny atd. mají jenom dopoledne půl druhé hodiny zavřené zůstat. Na ulicích může být weškerá potrava bez přítrže prodávána.

* W tiskárně OO. Mechitaristů we Wídni vychází od nedávna armenský časopis pod jmenem „Ewropa“, jehož redaktor jest p. Lukáš Balthasar, který také vycházející we Smyrně armenský časopis „Zoře Araratu“ rediguje.

Návěští.

Dne 29. Srpna o 10. hodině zrátána bude držána veřejná zkouška malých dítek wzorní opatrnovny na Hrádku, ku kteréž se uctivé pozvání čini.

Nowé knihy.

Priwodec po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se s pamětnostmi českého hlavního města seznámiti chce. Sepsal Karel W. Zap. S čistě na oceli rytým velikým pohledem na Prahu a s plánem. Swazek první seš. za 20 kr., s předplacením na čtvrtý (poslední též 20 kr.) W Praze 1847. Sklad Bedřicha Krečmara. 8. Stran 96. Seš. za 20 kr., s předplacením na čtvrtý (poslední, též 20 kr.).

Hlas duchovního pastýře k stádu věrnému v prospěchu čtení dobrých náboženských knih wůbec; a o přistoupení k ústavu Dědictví svatojanského zvláště; od Jos. Kameničeho. S připoměnou pojmenováním všech spolužadů. Nálladem Dědictví svatojanského. Pro rok 1847. Číslo XIX. W Praze 1847. Tištěm knižecí arcibiskupské knihtiskárny. 12. Stran 170. Cena 16 kr. str.

Pražský Posel. Od Jož. Raj. Tyla. Dílu 2. sv. 5. Stran 385—479. Cena 10 kr. str.

Číslo 102.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w outerý, ve
čtvrtek, a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Chytom č. 1000—8 přes dvár při zemi).

26. Srpna

1847.

Predplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Aj, tedy budeme přece vidět tu rotu?“ ozwalo se několik hlasů.

„To budete,“ přiswědčil Diwišowsky, „a můžete si je prohlédnout od hlavy až do paty, nebudete-li se hrozit powyku jejich.“

„Ach, milostpane!“ ozwal se jeden zavality muž, jehož ušpiněné mozolovité pěstě svědčily, že pod praporem svatých Krispa a Krispína slouží.

„Ach, milostpane! umějí-li Pasowaci dělat powyku, máme my také svoji píseň. Je-li prawda, Wáclaw?“ obrátil se k písničkáři.

„Od tohoto šotka snad?“ smál se Diwišowsky. „Ej, to ji zazpívej, weršovče přistipkář!“ vybízel tohoto, plechowou pintu s pěnicím se barevným piwem k ústum powznesa.

„Ó, to není moje dilo, milostpane!“ odpověděl Wáclaw, „k tak dokonalé práci je jiného mistra třeba; pan cehowní starší mistr Ambrož je skladatelem jejim.“

„Mistr Ambrož?“ zwolal Diwišowsky pintu od huby utrhna. „Hurrá! do ní!“ zajásal.

„Do ní!“ zwolali skoro všichni. Nebudou se nám desaterníci * posmívat, že bychom museli do Pasowa jít, kdybychom chtěli swou píseň zpívat. Wáclaw, spusť!“

A Wáclaw rozkročiv se začal vážným hlasem předzpěvovat, a skoro všichni v krémě shromáždění wpadli do zpěvu, jen mistr Jan ještě s několika wykrali se tiše z hospody.

Swatí Krispe a Krispíne,
Wzýváme wás!
Stújte při nás,
Ať přebudem
A pobijem
Tu pasovskou rotu.
Wzýváme wás,
Stújte při nás,
Swatí Krispe a Krispíne!
Kyrie eleison!“

* Desaternický pořádek nazýval a nazývá se posud pořádek z vice remesel pozůstávající, když příliš málo řemeslníků je, aby v jeden vlastní cech sestoupili mohli.

„Wyborně!“ wolal jeden ze společnosti. „My wzýváme sice jiného svatého patrona; ale proti Pasowákům držím se šewci.“

„Tak dobré, počestní pánowé!“ chwálil Diwišowsky. „Začněme ještě jednou!“ I postavil plechowou pintu na stůl, pozdwihl ruku, aby znamení dal k započetí, i otvíral již ústa, když najednou městský buben před radnicí zavíril, swolávaje weškeré měšťanstvo do zbraně.

„W nepříležitější nečas nemohl ten buben přijít!“ zazlobil se Diwišowsky, jelikož sotva že buben zazněl, všichni w hospodě shromážděni, nechajíce pana Diwišowského státi, vyběhli, by na se hodili zbraně a se we wykázané řady před radnicí postavili. Diwišowský sám nyní vyšel před radnici.

Welké hemžení panovalo na náměstí, a tu se hned okázalo, jak dobře bylo, že Wiktorin a zástupník jeho mistr Ambrož tak přísně na pořádek a wojenskou kázeň drželi. Bez velkého hluku se stavěl každý na místo své, konšelové, nebezpečím městu hrozícím postrašeni, byli ochotní w plnění povinnosti svých, a tak bylo w dostí brzkém čase všechno w pořádku.

Od táborské cesty bližící se dusot koňský zbulil pozornost mistra Ambrože, jemuž purkmistr w uspořádání měšťanů nápodocen byl.

„Pan Wiktorin!“ pravil Diwišowsky stranou se poohlédna. „Nuž, bude mit radost nad takovým pořádkem,“ mluvil sám k sobě, potěšen jsa pohledem na pravidelné pohybující měšťanů, jenž se chopili nezvyklé zbraně, aby hájili město swé. „Nesmi se stydět za hejtmanství sedlecké, a Pasowák tuším přes Sedlc klopýtne.“

W čele několika jezdci, svých pacholků, vyjel pan Wiktorin na náměstí. Hlasitý pokřik měšťanstva ho přivítal. Sestoupil u radnice s koně, a s mistrem Ambrožem tiše pohovořil předvolal purkmistra i všechny konšely před sebe.

„Nebylo nás tajno,“ začal přísně, „co městská rada zejménského dne obmyšlela. Jak dalece jste pochybili, pánowé, mrzíce se nad trmácením a obtížnostmi newyhnutelnými, o tom nabyl jste přesvědčení ještě dnes. Wšak do waší chyby upadla skoro

wšecka města česká, a pozdě se jim otěvřely oči. Budějovice, město, které by při větší bedlivosti léta mohlo wzdorovat loupeživým cizincům, padlo překwapeno w moc jejich, i Tábor, obávám se, potkal snad již tyž osud. Ještě dnes obdržíme toho úplnou zprávu panem Arnoštem, statečným rytířem Přestavleckým, jenž na zwědy k Táboru wyjel. — Důležitá wšak doba tato a společné nebezpečí nám káže, abychom wší hořkosti proti sobě výhost dali, neboť jen wšeobecná dobrá wůle nám prospěchu po-přeje. Pročež se odříkám wší správy, týkající se wnitřního řízení města, i odewzdávám ji slavné radě opatrné moudrosti zpět, jenž mi byla dříve wšelikou moc dobrowolně postoupila, a wyjmám sobě jen řízení wěci wojenských; ale pozor, pánowé počestní! zde budu dohlížet na všechno tak přísně, s tak ne-uprositelnou spravedlností, jak to nynější nebezpečenství požaduje. „Kdo s tím spokojen není, nechť vystoupí z řady a odebere se raději hned z města, než aby wáhawost a omrzlost jen jednoho w roz-hodném okamžení zkázu celému městu i krajině přinesla.“

Na chwili trvalo hluboké mlčení po těchto slo-
wech, pak ale rozlehl se řadami wšeobecný jásot,
w něž konšelé plným hrdlem přizvukovali.

„Tos to dobré nawléknul, pane Wiktorine!“ pravil Diwišovský k tomuto, „a w krátkosti uspo-kojils wšechny ty twrdé lebky na foukané městské rady!“

„Diwišovský!“ obrátil se k němu Wiktorin, „až půjdeš k Wrchoticům, vyprovodím tě —“

„To aby bylo raději hned,“ wece tento, „nebo si noc již hory naše hodně osedlala, a všechno by mne muselo mylit, aby Pasowáci na nás w noci ne-připadli, jako na Budějovice.“ Najednou se zarazil. „Koho tamto dasík nese?“ okazoval ke Chlumecké nebo také tak zvané Dlouhé ulici.

Na upěných koních přijeli dva jezdci, jež jeden sluha následoval.

„Při sám Bůh! toč kastelan chlumecký sám s panem Krakowským!“ zwolal Wiktorin w udiwení, a wšeobecný úžas přivítal oba jezdce, jenž k radnici přicwálawše s koní skočili.

„Jak vidět, jsou Sedlečtí přichystáni!“ pravil rytíř z Krakova, také Zwěřinecký zwany.

„Co nowého, stateční páni?“ wskočil mu Wiktorin do řeči.

„Tábor je w moci Pasowských!“ pravil tento, „Nadějkow, Ihota Chomútowa a wšechny vesnice i města až k Wltawě lehly popelem, krom Jistebnice, kterou dobývaji. Nadějkowský raněn wywáznuw přinesl mi tu zprávu na Krakow. Ale pojde nahoru, máme důležitou zprávu jen pro hejtmana samého!“

S těmi slowy předcházel do radnice, a Wiktorin, rozkázav uderiti w buben k rozchodu měšan-

stwa s tím doložením, aby každou chvíli připraveni byli k boji, následoval oba rytíře.

Jakkoliw mraziw witr silně wáti začal, ostalo mnoho lidí zwědawosti puzených před radnicí, chtice se dowědět něco bližšího o záměrech rytířů.

W městě samém panoval weliký zmatek. Wukolní wesnický lid od šlechty vybídnut hledal útočiště w městě, i začal se tam scházet, jelikož dříve wesnice opustit nesměli až pod večer, aby Pasowští, kdyby jakých špehýrů byli do krajiny wyslali, se domniwali, že i zde o jejich příchodu ničeho ne-wěouce k odporu nepřichystani jim lehce podlehnu.

Zeny lomící rukama, některé nesouce na zádech waky, do nichž byli lepsi majetnost swou ukryly, mnohé s dítětem na rukou — větší děti běžely jim po stranách držícé se sukně matčiny — a na svých zádech ranečky nesouce, muži s nosidky na bedrách, w nichž nacházeli se nemocni a chorí, jiní opět dobytek před sebou ženouce; — to byl obraz, jakový Sedlec asi w půl hodině po přjezdu nadzminěných rytířů poskytował. Jezdci přijížděli a odjížděli, tu zas svolával buben určenými znamenimi jednotliwá oddělení měšanstwa do zbraně, wšude hluk, pláč a křik.

Rytíři vystoupili z radnice, a bliže stojící zaslechlí jenom chlumeckého kastelana, až již w sedle sedél, k Wiktorinu praviti: „Jen pozor a všechno w čas, a Pasowští na nás budou pamatovat!“

Jakkoliw to bylo málo slow, přece naplnila wšechny welikým potěšením, i rozpašela se od úst k ústům, a Sedlečtí nemohli nyní pochopit, kterak před několika měsíci mohli Zwěřineckého a utrakwitského přátele jeho mít za swé nepřátele.

Wiktorin pojal ale Diwišovského za ruku, i odcházel s ním mlčky k Wrchoticům. Padání sněhu bylo již přestalo, sem tam wisely na nebi těžké sněhové mraky co potrhaná prostěradla, jimiž jasné hvězdy k zemi prokukovaly. Snih, ačkoli zčerstva padlý, mrznul nočním wětrem a chrupal pod nohami obou chodců.

„Diwišovský!“ mluvil Wiktorin, „doufám, že jsem se nezmýlil w tobě, když jsem ti na zříceninách Dědkova ruku swou k přátelství podal.“

„Ne, toho nebudeš litovat,“ twrdil Diwišovský upřímně. „Doufám ti to dokázat, kdyby Pasowští Wrchotice nawštívit chtěli.“

„Wěřím ti,“ wece Wiktorin, „tys byval nejlepší ze spolku Dědkowského, a jen lehká mysl tě honivala někdy k činům ne zcela šlechetným. Ale odpusť, že tobě minulost připomínám, nechci tě urazit.“

„Wím to, wím,“ pravil Diwišovský. „A pročež raději pomlčme o tom, co bylo; powěz mi spíše, co nowého to bylo, na čemž jste se dnes w radnici usnesli? Nebo doufám, že já, jakožto první po panu Šimonu na Wrchoticích we wězech válečných, o vašich záměrech něco wěděti mám.“

(Pokračování.)

D o p i s y.
Ze Měsíce. (Opozdro)
(Písek.)

Na začátku tohoto měsice pobyl u nás Písek, by se po tolikerém namáhání poněkud zotavil; neb v posledních měsících přes 2000 německých mil vykonav w nejznámějších městech Velké Britanie přes 200krát koncertoval. Sláva, kterou si nás krajana u prvního národu na světě wydobylo, žádnemu Čechu se ještě nedostala, a cesta jeho po Anglii podobala se více vltéznému průvodu. W Dublíně způsobil ouplné zbourení, ale jen w diwadle, tím, že oblibenou písni „Gähnenwacht“, kterou by byl na žádost obecenstwa milerád opakoval, pro podnikatele koncertu Jalliena, od něhož najat byl, opětovati nemohl; lid začal hlučet, křičet, hřmotit, stolice a pulpity lámat a brzy se celé pozemí na jewišti octlo, i přes půl hodiny to trvalo, než se pobouřená mysl irská ukrotiti dala. Podobizna páne Pískova w Anglii několikrát a sice velmi sličně vydána byla, a vytiskněný tam jeho německým písni s převodem anglickým, ozdobeným skvostnými obrazy, u nás se až dosud nic newyrowná.

Že návštěva tak znamenitého krajana každého velkou radostí naplnila, snadno sobě pomyslit, a to tím více, an nás brzo přesvědčil, že Čechem býti neprestal. Ovšem to trvá již několik let, co mu Němci ve svých časopisech přivěsili titul: der deutsche Sänger neb die Čierde der deutschen Sänger; ovšem že překrásně německy zpívá, že mu německá slova tak sladce z úst plynou, s tak srdečným hlaholem, že se každé srdce, byť i nejkowanějšímu Čechozroutu náleželo, milostně zachvěje, i to prawda, že větším dílem německy a pro Němce zpívá, mezi nimiž žije, že vážnosti, cti, slávy, ba i toho pozemského zamílováného smeti, těch peněz, nejvíce mezi Němci nabyl; proto on ale nicméně vlasti ani jména českého se neodráká, ačkoli mu to Němci leckdes za zlé brali a surově omlouvali, že je Čech. My Píška považujeme co umělce, a zdá se nám jím být w takové míře, že se w jeho umělectví někdy ani Čech ani Němec rozeznati nedá. On je s uměním svým co rozvášněný milenec se svou milenkou w nejtušším objetí — jaký diw, když si níčeho kol a mimo sebe něwšimá! On jen zpívá, a wám se počnou prsa dmouti milosti, oko se wám směje radosť, člověk by celý svět objímal; on jen pěje, a srdece wám to swírá, bol je hněte, s oka slze kanou, člověk by w okamžení pro celý svět milerád umrel; jeho hlas zawzui, a swaly wám tubnou, oudy se napínají, oko hází blesky, s celým světem byste bojowali. Cí jste neslyšeli, jak králowna Anglická plakala, když Písek: „Pášlo děvčátko bílé husičky“ zaplakal? neb nemáte povědomost o tom, jak mocně se hrnuły slzy z milostného oka sličné dcery mocného císaře Nikolaje, když Písek: „Kde domov můj“ zastánil? Neslyšeli jste ho zahřmit: „Těsne se blahou nadějí“, a neopanoval wás duch staročeský? — Dle obesahu a powahy je hlas Pískův bariton, náležitým ale užíváním fásetu sáhá do tenoru a na druhé straně stoupá až do hlubokého basu. Nejznámější jest u něho přechod nejrůznějších zvuků w nejjemnější a naopak w nesčíslenných a přece zatahných postupech; libností svou wýrowná se tenorovému, a co do sily a zvučnosti jde s nejmohutnějším basem o závod. „Může-li který basista neb baritonista zdobným zpěvem slouti, jistě Písek toho jména jest nejhodnějším“ — tak píšou o něm anglické noviny. My tomu

* Dopis tento obdrželi jsme teprw 20. t. m., kdežto datován jest od 10. Prosinec budoucně, zpráwy, které prodléním zajímavosti trati, ráději po poště nám zasílati.

Red.

ochotně přiswědčujeme, an jsme se o tom s. t. m. zúplně přesvědčili. P. beze všeho pozvání a příprav začal odpoledne w dosti prostranné světnici na fortepiano hrát, a netrvalo to dlouho, byla světnice posluchači, jenž žádného vchodného neplatili, naplňena, a ten žert se brzy proměnil w úplnou akademii. P. hrál na fortepiano, a on hraje výborně; české národní písni,arie z oper vlastských a německých střídaly se s improvisovanými potpourri z národních nápěvů, a několik českých čtverozpěvů, ku kterým P. sam vybídal a při kterých ochotně oučinkoval, wpletlo se mezi to. Přes čtyry hodiny jsme téměř přimrazeni seděli, a byli bychom se ještě nehýbali, kdyby nás byl Písek odchod, jenž na zejtří byl ustanoven, k tomu newyzval. W Pískových ústech každá sebe nepatrnejší, písnička proměnil se w drahý klenot, on ji nadchně duchem a objevi ji w nejskwělejší záři. Slyše: „Když jseš ty sedláčku pánu“, jak čtveračivě, ústěpačně se wysmíval, jak šbalsky příkuje, když má řezanka od stolice litati! Jest to podařený obrázek ze života, malíř by jej sotva lépe wywedl. — Než wy ho w Praze brzy uslyšíte a pak mi z vlastní zkušenosti příswědčíte.

Co přeskvelý tah w powaze tohoto umělce poważujeme jebo bezpríkladnou vážnost k obecenstwu, která mu nikdy nedovolí lehkowážně wystoupiť. P. zná swého hlasu šetrí a denním mnohohodinným cvičením jej zdokonaluje, jemu jest umění svaté! — Nemohli jsme jej tu swésem dát do ocele wyryti ani písni jeho obrázky ozdobit, ale tvář jeho a obrázky písal jeho w srdece naše jím samým vkeslené nad anglické podařenější a trwanliwější budou. Wećr oslawenému zpěvci w několika čtverozpěvech prána šťastná pout, nowé wěnce slávy a brzký návrat do rodinného města, kteroužto jednoduchou pocet od swého bývalého učitele a svých rodáků proslulý po Evropě vlasteneck nás velmi vliďa přijal.

A. H.

Z Josefowa.

(*Odchod wojsk. Škola. Diwadlo.*)

Co newidět opustí naše město pluk arciknižete Rai-nera, aby se na swé nowé stanovisko we starodávnou Mohuč odebral. Pluk tento před jinými wyznačuje se chvalitelným smýšlením, blavně za příkladem šlechetného swého plukowníka hraběte Degenfelda, který ještě w pozdějším wěku swém pěti wynaložil na přiucení se jazyku českému, když pod správu swou obdržel český pluk, jakož i tím vojákům swým k velikým dílům se zavděčil, že před dvěma lety předpis služby vojenské na týž jazyk přeložili a tiskem wydati kázel. Dále pak, uznávaje národnost za mocnou páku statečnosti wojínovou, nařídil kapelnímu mistroví, aby k pochodám wojenským nejvíce používal českých národních písni. Takový příklad pana plukowníka nemohl bez působení zůstat na podřízené jemu důstojnictwo, o němžto, jakož posud mezi sebou i s podřízenými vojáky wždy soukromně i veřejně rádo materského jazyka užívalo, s jistotou se nadějeme, že i w cizině tak zachovati se neopomíne, čímž nejenom jazyku českému u cizozemců úctu získá, nýbrž i sprostého vojáka hrđostí naplní na jeho národnost.

Wúbec u nás jazyk český wolným ale patrným pokrokem swého starého práva dobývá. W naší škole, kde se ještě před několika roky pouze německy učilo, přednáší a učí se plně českým jazykem, anž němčina při tom ujmy trpí, což při odbývaných letošních zkouškách pozorováno býti mohlo. Arcíš dalo by se sem tam ještě lecos namítat, a podotknouti, donáme wšak, že, čeho se ještě letos nedostává, o to dobrý wále a plná péče pp. učitelů budoucím rokem se zasadí. W krátkém čase otěvře se nám,

chvalitebným přičiněním p. Kleina školní česká knihovna, ba i snad nedělní školy.

Toužebně očekávali jsme i letes nastalými studentskými prázdninami, že česká Thalie jak obyčejně stánek svůj v Jaroměři rozbitje, zdá se ale, že to bylo marné čekání. Co w tom vézi, newíne; skalickým pp. ochoťníkům poslední požár všecky diwadelní přípravy pohltil, tedy nám nic jiného nezbývá leč až do Králové Dworu jít, zacheleli se nám toho potěšení. Tam si pp. studenti dost chvalitebně počínají. Nedávno dávali novou weselohru od J. J. Melichara (posud w rukopise), a jakkoli úlohy neweskrz naležitě rozděleny byly, přece všecky posluchače velice potěšila a žádost w nás vzbudila, aby p. spisovatel neprodléval, tento zdařilý kus brzy tiskem vydati, neboť se u svém sprostoučkém a velmi zábavném sestavením obzvláště všem ochoťnickým diwadlům dobré hodí a nynějším okolnostem vyhoví, předváděje nám w hlavní osobě učitele co lékaře duševního. Přistí neděli bude se tamtéž provozovat: Paličová dcera od K. Tyla. Kéž by se i nám zde cos takového poskytlo.

W. Hubka Rtincký.

Vlastenské umění.

Započinám článek tento, který oceniti má některé z nejvýtečnějších novějších úkazů umění vlastenského, s úkazem nejnovějším, i větším obecenstvu w Čechách, na Moravě, we Slezku a w Uhřích přístupnému, totíž s podobiznou našeho všeobecně milovaného zeměsprávce arcikněze Štěpána od ruky našeho Beckla, vlastenskému obecenstvu již jinými zdařilými podobiznami chvalné známého. Podobizna tato, dle přírody od umělce na kámen kreslená a milovaného arcikněze w uherském kroji představující, wyniká při nejvýtečnějším technickém provedení, co se podobnosti a ducha plného pojmutí týče, všecky posawádní podobizny J. C. W., newyjmaje ani Kriehubrowu a Einslowu. J. C. W. ráčil umělci slowy velmi lichotivými projeviti ouplnou svou spokojenosť a k původnímu výkresu vlastnoruční svůj podpis w jazyku českém, německém a maďarském připojiti. Náramný odbyt toho u F. Síra velmi pěkně vytištěného obrazu poskytuje nový důkaz, jak hluboce wryta jest w srdce každému Čechu památka na milovaného našeho zeměsprávce, který lásku svou k vlasti naši w dobách trpké nouze citem i skutkem osvědčil, nyní pak k všeobecné lítosti a bolestné naši ztrátě Čechy opouští.

Jaké oko učinila zmíněná podobizna w Uhřích, kteřáto země brzo tak šťastna bude, arcikněze Štěpána u sebe chowati, toho zde na díkoz stíj wýpisek ze psaní p. dra. S. w Pešti. Píše nám takto: „Právě když jsem k obědu jít se strojil, přinesl mi poštovní sluha k největšímu mému překwapiení dva výtisky lithografované podobizny arcikněze Štěpána, které Vaši laskavosti děkuji. I hned pospíšil jsem s tímto drahým darem do hostince, abych jej ukázal uzavřené společnosti svých přátel, s kterými obyčejně dbědám. Nemůžete si ani pomyslit, jaké to bylo pro ně radostné překwapiení. Ale sová zaslechlí u jiných stolů, oč se tu jedná, an ode všad, se všech stran a koutů, kde jen kdo byl, všecko k nám se hrnulo. Nastala tlačenice okolo obrazů, chwála a ples zněly z úst každého a rozléhaly se po sále, i byla vyprázdněna mnoha sklenice na zdraví drahého arcikněze — Uher w radostném zanícení vždy rád sáhá k réwi štawě — a jedno „eljen!“ po druhém hlučelo milovanému princi, jehož našim

nazvatí brzo nám poprano bude. I jména umělčova bylo chvalně zpomináno.“ (Pokračování.)

Pražský deník.

* W sobotu 21. Srpna dával pan Procházka se svou bandou veliké hudební soirée na ostrově Žofinském, které stalo se mnohem zajímavějším skrze národní zpěvce uherské, ježto jsme při této příležitosti s potěšením opět slyšeli. Společnost ta vystoupila několikrát na stavovském diwadle a rychlá pověst roznesla se hned po celé Praze, že výtečnější sbor zpěveckého u nás až dosavad slyšet nebylo. Direkci vedou pp. Michal Havy a Josef Szabo. Spolek ten má w sobě též tanecníky, provozuje skladby rozličných mistrů, ba i něco, což se nowowlaským operám podobá; awšak nejvýtečnější jsou písne národní, které hluboce dojímají. Kdo zná písne slowenské potatanské, ježto se od vrcholu k vrcholu rozléhají, neubráni se domníni, že by w těchto maďarských zpěvích hodná část slowanského živlu skryta byti mohla. Na tom však tolik nezáleží. Melodie tyto překrásné jsou w nejschopnějších ústech, vycvičenosť sboru jest tak dokonalá, jakž jenom při nejlepším kvartetu bývá, všecky ve sličném poměru vyrownané hlasys splývají w jeden, chvějící se od nejslabšího piana až ke hromotnému forte beze všeho rozkývání a rozvikláni. K nejlíbeznejším písni náleží „Szóke leány“. „Lützowův diwoký low“ musel se několikrát opakovati. Zvláštního povšimnutí zasluhuje, že tyž sbor také českou písň „Kde domov můj“ vyborně přednášel a třikrát opanoval musel. Mezi jednotlivými oddily zpěvů přednášel p. Procházka „Powzbuzení k tanci“ od K. M. z Weberu dle Berliozovy instrumentace. Přednášení zdalo se nám trochu mldé, snad proto, že se w obrazení nemohlo státi tak jak mistr předpisuje. Vyborně ale zněla romance od Dreysschacka, instrumentovaná od Procházky, kterou opakovati musel. Přednášení bylo we všech odstínech pochopené a procítěné, s určitou gradací a opravdiou vroucností. Díky kapelnímu mistroví, který nás s plody našeho slowutného krajanu seznámuje. Budeť mu známo, že složil Dreysschack pěknou ouverturu, o níž by se pokusiti mohl, aby ji obecenstwu přístupnou učinil. K závěrku slyšeli jsme známou „Cesta po Evropě“.

* Dne 23. b. m. ráčil J. C. W. nás všeobecně milovaný zeměsprávce arcikněze Štěpán we tři čtvrtě na pátou s poledue opustiti Prahu na železnici při velikém shonu lidu. Při odchodu jeho činili měšťanství ozbrojeni sborové špalír w nádraží.

Kronika času.

* Dne 11. b. m. započato jest jednání sedmé schůzky uherských přirodopystců w Šoproni. Letošní předseda, kníže Paweł Esterhazy, všecko wynaložil, aby učeným pánum pobytí jejich we městě tom co možná přijemným učinil. Jmenovité drží w blízkém svém zámku swobodnou tabuli pro 600 hostů.

* W Pešti umřel nedávno všeobecně vážnosti a důvěry požívající obchodník. Po jeho smrti shledáno, že zanechal 50.000 zl. dluhů. Při dalším pátrání vyskytlo se, že již od roku 1838. ani krejcaru vlastního jméni neměl, nýbrž že cizí peníze tak uměl obracovati, že ani děti ani knihwedouci jeho ničeho nepozorovali.

* Hudební konservatorium wídenské mělo letošního roku 157 žáků a 59 žáček.

* Při pohřbu O' Connellové, w Dublíně dne 5. b. m. slaveném, přítomno bylo 12—1400 duchovních.

Číslo 103.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

28. Srpna
1847.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany

Redaktor: J. B. Malý
(Bytom č. 1050 — 2 přes dvář při zemi).

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

1.

Bylo na jaře roku 1791.; jasně hořelo slunce
na nebeském klenutí a rozlévalo oživující dech svůj
po kwětoucích sadech.

V císařské bibliotece bylo skoro prázdro. Jen
zde onde wypisoval některý mladík citaty z folijantu
w tuhých, kožených deskách. Zvláštní pilnost oka-
zovali ale dva posluchači filosofie, kteří sedíce we-
dle sebe w koutku u okna bedlivě do kněh hleděli a
brzy to, brzy ono sobě sdělowali. Jeden psal a druhý
jako diktoval. Měli před sebou španělský slovník
a roman „Lazarillo de Tormes“, kterýž oba do ně-
meckého jazyka překládali.

S velikou živostí počinal si při tom zvláště
mladík dwaadwacíti let, outlé, newelké postavy. Na
první pohled zdál se být nepatrným mužíčkem; když
mu ale pohlédl člověk do temných pronikavých očí,
tu wěděl hned, že w té slabé tělesní schránce by-
strý duch přebývá. I bylo také patrno, že wedl
jakousi vládu nad svým soudruhem.

„Pro dnešek bude dost toho opravování,“ řekl
k němu konečně. „Poledne je tady a já cítím w sobě
něco lidského. Ještě osm takových dní jako dnes
nebo včera a románek powandruje do censury a Dies-
bách bude sypat tolary. Co myslíš, pane Pokorný?“

„Já — nic,“ řekl druhý mladík, „jen že bych
měl rád peníze w kapse před feriemi, abych si mohl
něco nového na sebe pořídit. Jinak bych si musel
uložit půst a klausuru, když se budou w našem
okoli pít posvicenské koláče.“

„I ty hríšníku!“ usmál se první. „To jsem
měl wědět, že máš náklonnost k takovým marnostenm;
to bych se byl o jiného pomocníka postaral. Napo-
sledy tě weselé kousky těch španělských tuláků ještě
docela pokazi. To já jsem proti tobě brozný sprosiá-
ček; já si koupím za honorar několik gramatik a
budu se o feriích válet w slovníkách.“

Toto wšecko mluvili arci jen polohlasitě, aby
jiných čtenářů newytrhovali; při tom složili rukopis
německého překladu a každý z nich strčil do kapsy
kus roztrhnutého originalu, kterýž jim oběma nále-
žel, an si ho byli na společné outraty zjednali. Potom

odvedli dva hodné swazky španělského slovníku
dozorci biblioteky a šli.

Skoro u samých dveří zahlídl kolegu, pěkně
rostlého mladíka plných, zdrawých tváří, kterýž sedě
o samotě a zády k nim obrácen pilně se we staré
knize probíral.

„I podívej se!“ řekl šeptem jeden z odcházejících
studentů, totiž outly, bystroky mužíček. „Tuž
sedi ještě nás Hněwkowský! Do čeho pak to kouká,
jakoby chtěl kámen mudrců vykoukat.“

A s těmi slovy přiblížil se tiše k čtoucímu,
naklonil se mu přes rameno, nahlídnul do knihy, uspou-
lil ústa a dal se téměř blasité do smichu.

Tím se čtoucí vytrhnul; pozvedl své jasné
zraky a wida před sebou známý obličeji řekl velmi
dobrosrdčeň: „Ah, pan Puchmayer! dobrého zdraví.
Teprva přicházíte?“

„O ne, již odcházím napojen a nasycen boha-
tými poklady,“ usmíval se tento, a diwím se, že
pan Hněwkowský zatím po pustinách bloudí a kame-
ním se tlouče. — To je česky — ne?“ doložil s po-
hrdavým ousměchem a hodil hlavou po knize.

„Ano, to je nás poctivý Konáč,“ řekl Hněwkowský s jakousi wnitřní rozkoší.

„Pochtivý?“ opakoval Puchmayer. „Může být;
ale nás? to newím, já alespoň děkuju za to přátelství a nemohu věru pochopit, jak můžete čas
přebíráním takových škwár mariti.“

„Zádné škwáry, pane kolego!“ řekl Hněwkowský mírně, ačkoli se mu tváře zapálily. „To jsou
zbytky po mužích, kteří byli naši otcové; to jsou
památky jazyka, w němžto nás oba matky modliti se
učily — jazyka, dávno slavného a vybroušeného,
když němcina ještě jako w plénkách ležela. A já
bych nemyslil, že byste některou památkou po svých
rodičích tak powrhnu, abyste řekl, že je to škwára.“

„Aj, aj, domine Hněwkowský!“ smál se Puch-
mayer, ačkoli mu to nešlo jaksi ze srdce. „Wy i se
pro nic za nic wšecken rozpalujete, a český jazyk
nalezl we wás nowého rytíře. Ah, je prawda! wždy
jste Wydrůw miláček! Naposledy budete ještě če-
ským spisovatelem.“

„Kdyby mi Bůh k tomu síly udělil,“ řekl

Hněvkovský živě a postavil se před svým odpůrčem — „ano, neznal bych krásnějšího powolání, nežli mluviti materským jazykem k swému národu, rozpalovati srdce jeho a wyjasňovati ducha jeho. Rozumíte? Wyt chcete tuším také k spisowatelskému cechu přistoupit — jakže? Máte prý již kontrakt s kněhkupcem? Hledáte slávu u cizích pramenů a dáte si za to ještě domácí peníze wypлатit. Widíte, domine Puchmayer, to já neumím — nemějte mi za zlé, pane Pokorný!“ obrátil se k spolupřekladateli španělského románu, který byl mezi tím bliže přistoupil — „a kdybych to i uměl, tedy bych to prece nečinil. Já si myslím, že jsem Čech a že mi jakož takovému také přísluší nejdříve Čechům sloužiti — rozumíte? to si myslím já. O němcinu aí se starají Němci, a chcete-li wy jím pomáhat, když nemáte jiného poznání, s Pánem Bohem, noste dříví do lesa, když je wám to milejší, nežli abyste češtinou kwítí po domácím palouku rozsíval. Ale to mi wěrte — u Němců naleznete za swé namáhání hrozně malého wděku; v jejich houftech zmizíte, jakoby wás ani nebylo, kdežto byste u Čechů za dosti skrowné podniknutí wděk i chwálu nalezl. Rozumíte? Co se ale tyče professora Wydry, myslíte, že my dva holobrádkové postačujeme toho šlechetného muže posoudit nebo odsoudit? Ano, on je ten jediný, který se za těchto zlých časů k české krvi hrđe přiznává, český jazyk welebí a českému národu nowé rozhovor slibuje. A toť mi nebude prece za zlé vykládati, když se jakožto český syn slow jeho důvěrně chytám a nejkrásnější naděje na ně zakládám. Rozumíte?“

„Bene, a poněvadž nejsou dnes kolegia, tedy jsem wás nechal mluvit, aby nepřišly usí ze zvyku,“ řekl na to Puchmayer ousměšně. „Já také neholám ten wáš oheň k češtině basiti, ó chraň Bůh! každý člověk má swého konička; ale w tom ohledu je mi wás lito, že swé srdečna tak sprostou a opovrženou wěc wěšite, jako je čeština.“

„Sprostá? opovržená?“ opakoval Hněvkovský trochu hlasitěji, nežli snad na těch místech slušelo; „ale jen od newděčných nebo neznalců, wim to, wim, a proto se diwím ještě wice, že si jí pan Puchmayer newšímá, a byť to nebylo pro nic jiného nežli pro její dokonalost.“

„Já se nerád s mrtvými obíram,“ řekl Puchmayer již trochu kysele; „tu slávu zanechám wašincům a učeným hloubálkům, jakož je tuším Dobrowský — toť je prece Slawista? co? wáš patriarcha; já si hledím raději živého; nu a český jazyk není prece živý, co se vlastně živý jmenuje; ten dodělává, stojí nad hrobem; to dělejte co dělejte, běh časů nezadržíte — a takž jen daremně sily swé proplejtěte. Pamatujte na to, co jsem wám povídal.“

Po těch slowech se obrátil a odešel i s Pokorným. Hněvkovský ale hleděl za ním ještě hodnou

chwili, poněkud se zamyslil a wzdychl si potom: „Škoda toho člověka, toho bychme možli potřebowat.“ (Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Právě o tom chci s tebou mluviti,“ odpověděl Wiktorin. Zwěřinecký se objevil co obezrely wojin, jakož wůbec wyznati musím, že jestli se Pasowských sprostíme, nejvice jemu a přátelům jeho to děkovati budem. Poslyš tedy. Náwodem jeho ustupovali utrakwistští rytíři z twrzí swých a ke dwěma tisícům je shromážděno lidu, jenž se skrywá w lesích od Zwěřince až ke Chlistowu. To se délo wšechno tak tajně, že i my o tom ničeho nezwěděli. Pan Kaplir sebral na Miličíně též regiment sedláků ku třem tisícům, a tak nemohou Pasowští ani přes Benešov ani podle Wltawy ku Praze. Musejí se tedy obrátit k Sedlcí, a první překážka budou Wrchotice —“

„A já myslím, že budou hodnou překážkou!“ doložil Diwišowský.

„Pán z Krakowa ale wi ještě něco wice,“ pravil Wiktorin dále. „Mezi Pasowáky se nalezají též Dědkowský a přátelé jeho.“

„To jsem si myslil!“ zwolal Diwišowský. „Já ty drawce znám a wim také, co Markwarda, druhdy pána na Dědkově, k Wrchoticům táhne. My budeme, již to widíme, první šrůtku s nimi mít. Nuž, dej to Bože, abych tam pana Markwarda zahlédnul!“ pravil hroziwě.

„To je právě to, o čem jsem s tebou mluviti chtěl,“ di Wiktorin, „nebo dříve jsem se jen domniwal, že Dědkowský zhejralec mezi lupiči vlasti nacházeti se bude, nyní toho mám úplnou jistotu. Znám též nenávist twoú k němu, a proto jsem se obával, abysи zahlédna jej po něm se nepustil, zapomena, že na tobě to záleží, udrží-li se Wrchotice; nebo pan Šimon se wice nemůže z lože hnout.“

„Tos se dobré domniwal!“ pravil Diwišowský přemýšleje. „Ale Wiktorine!“ pokračoval poněkud s namáháním, „tys mi podal ruku a nazývals mne přítelem, kdežto jsem se dříve proti tobě tak hrubě probrešti chtěl; i já udusím wášeň swou a budu bditi nad Wrchoticemi, jakoby tam bydlela newěsta moje.“

„Newěsta nebes!“ šeptal Wiktorin, ruku na srdce polože.

„Rozumím ti!“ di k sobě Diwišowský, a jeli-kož Wiktorin w mlčení setrval, pravil hlasitě: „Tys mi powěděl o takové vojenské moci na blízku, zamílcelis ale, co s tím lidem páni utrakwisti obmyšlejí?“

„Dobrě mne na to pamatuješ,“ wece Wiktorin. „Wtrhnou-li Pasowští do našeho údolí — a že tak učini, ručí nám za to přítomnost Dědkowského u nich a pak celé pohybowní, jež od Tábora ku krajině zdejší wywádějí — dostanou se až k Sedlcí; pak ale je zaskočíme se wsech stran, a jak odtud se dosta-

nou, nechť pak sami hledí. Wrchotice ale se nemohou dlouho držet.“

„Několik hodin přece,“ pravil Diwišowský, „owšem by bylo lépe, kdyby pan Šimon twrz swou opustiti chtěl —“

„To neučiní,“ díl Wiktorin. „Dilem stáří dilem nemoc tělesná oslabila i ducha jeho, že ho twrdošijným činí proti všem námítkám zdrawého rozumu. Tak dlouho wzdorovali Wrchotice návalu let a mnohdy i neprátel, pravil, že by hanba bylo, aby poslední Wrchoťský bojácně opustil sídlo otců svých, nechaje takto co jistou loupež nepříteli kolébku swou.“

„To jest ovšem welikomyslně uzávřeno!“ pochwálil Diwišowský, ale zdá se mi trochu nemoudré. Toi by álespoň mohla slečna Eliška s fraci morem odtud; ženské nestojí nikdy za mnoho v ubležené pěvnosti.“

„Ó tys nepochopil nikdy srdece ženské!“ pravil poněkud trpce Wiktorin. „Já znám srdece Eliščino a wím, co mi osud odnal,“ připojil tiše.

„Blouznění a swéhlawost!“ myslil si Diwišowský. (Pokračování.)

dly stropy a w okamžení celý klášter w zříceniny a popel se sesul.

Jak hrabě Bernard Hynek slovo swé wypnil, nynější stavění swědčí. (Pokračování.)

D o p i s. Z Nowego Orleanu w Sewerní Americe. *

8. Čerwna 1847.

Protiwným osudem a nepokojnou krví do dalekého světa zahnán, sedím tuto 1200 mil od Wás, milí přátelé, wzdálen, abych Wám w krátkce popsali plavbu swou po moři a dosawádní swé příhody.

Byltě to 12. Dubna welikolepý pohled na 15 velkých korábů morských, jenž ústím Wesery do širého moře splývaly. Já byl na jednom z nich a my plouli silným větrem, který často wysoké vlny až do lodí vyhazoval. Větší část cestujících počala stonati na morskou nemoc, i mne zachytla a celých osm dní nepustila. Wyjma tří neb čtyři osoby byli spolucestníci moji lidé hrubě suroví, samí to Němci z Westfal, Hannovru, Hes a Sas; já byl mezi nimi jediný Čech. Zotawiw se od nemoci bawil jsem se čtením, díval jsem se celé hodiny do vlnicí se vodní spousty, lowil jsem morskou trávu anebo jsem howořil s weslařem. Byli jsme již minuli břehy francouzské a anglické, i nacházeli jsme se w Atlantickém oceánu. Nepohodlnost morské plavby nepřekážela mně, obdivovati se wzneseným vyjewům slunce východu a západu, přerozkošnému lesku moře w noční době a wyskakujícím a šplouchajícím se rybám. Moře se zatím utišilo, ale vítr neprestával nám býtí přiznivým a loď naše jen klouzala po bladině. Strava na lodi byla až hrůza špatná, kuchaři nejspisaujší lidé na světě; já nemohl od nich skoro ničeho požíti, ani kávy a čaje, a tak byl jsem živ pouze uzeninou a jinými skrovými zásobami, které jsem s sebou měl, a když jsem byl s nimi hotov, byly má strava sušené svestky a rejže ve vodě vařená, při čemž jsem i zdráv zůstal. Jelikož wýpar a sprostota spolucestníků mých w noci nesnesitelnými pro mne byly, i bledal jsem si zvláštěho místěka, které našel jsem w nejzazší prostoru lodi, v plachtárně. Tam spal jsem na plachtách a lánech w čistém povětrí, ačkoli mne zase často diwoké hejno německých myší obtěžovalo.

Třicet dni uplynulo na naší plavbě a toužení po zemi bylo weliké. Tu ráno dne 11. Května (nikdy na to nezapomenu) ležela před našimi blaženými zraky Amerika. Spatřili jsme táhlé hřbetu hor, vystupující jeden nad druhý, wysoké wrcholy, lesnaté stráne a skvěloblé přibytky lidské. Byl to ostrov Hayti, země swobodných černochů, jichž osud odjakživa mě tak zajímal. Až posud byl nám vítr přiznivý, nyní ale otočil se, a my byli přinuceni mezi Hayti a Kubou až do 17. se plouzit. 18. byli jsme u velikém nebezpečenství zacházení býtí wírem tří smrští vodních. Ale naši Amerikáni tak dobré se uměli s lodí vyhýbat, že to zůstalo pouze při pohledu na welikolepý tento úkaz přirodní. 20. minuli jsme ostrov Jamaiku, 24. plouli jsme okolo Kuby. Nyní nastalo ouplné ztlčení větrů, plachty wlesky zchlipěly w powětrí a my se nehybali. Již počali jsme zoufati, tu okázal se dne 31. Května ráno w dálce malý bílý obláček, který rychle se blíže co paroloď Belle of Red River se objevil, jenž byla se 60 mil do moře pustila, aby nás vyhledala. Můžete si pomyslit, s jakým plesáním jsme ji uwitali. Do vlečky od ni wzati plouli jsme až k ústí Mississipi, kdežto jsme přenocovali. Druhého dne ráno plouli jsme dálé proti řece. Byla to rozkošná plavba na majestátní té řece mezi lesem porostlými, libým zápacem dý-

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Hrabě Hynek Bernard pak kostel přestavěl, zjinačil velkou loď, kopuli, věže i báň znamenitě zwětšil a w prostřed kostela umístil věrný wzor té kapličky Panny Marie Loretańské, kterou prý sw. Helena w Nazaretě našla a kterou pak, když newěřci Saraceni zasíbenou zem vybojovali, sami andělé odtud několikrát přenesli, až ji konečně we Wlaších na to místo postavili, kde až posavád stojí.

Dne 6. Čerwence 1658. usadili se tam nábožní mniši se seniorem svým P. Jeronýmem Žateckým. * Dne 13. Srpna 1662. kostel sw. Trojice zasvěcen jest od pražského arcibiskupa kardinála Harracha a jeho zwony od Ferdinanda Matyáše Bílka z Bílemburga, biskupa hradeckého. Prvním kwardianem Františkánům we Slaném byl r. 1662. P. Quirinus Ritz. Hraběnka Polyxena ustavičně o zvelebení tohoto kláštera pečovala, tak že manžel její, když na věčnost povolána byla, témoto slowy nábožným bratrům františkánům smutně toto úmrť oznámil: „Hodie mater vestra mortua est!“ (Dnes umřela vaše matka!)

Hrabě sám s mnohými pány a rytíři klášter velmi často navštěvoval a častěji se tam na hostinách tak dobré bawil, že jedenkráte (dne 28. Čerwna 1665.), jsouce wesele při tabuli, ani nepozorovali, jak celý klášter jedním plamenem hoří. Když ustrašený posel s touto úžasnou zprávou do refektáře připádil, potěsil hrabě nábožné bratry sw. Františka w neočekávaném neštěstí; postawiw totiž čísi stranou wstal se stolice a pravil: „Deo Omnipotenti et gloriose Matri filii ejus hanc ædem cum ecclesia pulchre et gloriose ædificavi; Deo Omnipotenti et gloriose Matri filii ejus adbuc pulchrius et gloriösius reædificabo!“ (Bohu vše-mohoucímu a nejsvětější matce syna jeho postavil jsem klášter tento i chrám krásně a slavně; Bohu vše-mohoucímu a nejsvětější matce syna jeho jej krásněj a slavněji opět postavím.) Sotva hosté a mniši refektár opustili, pa-

* Tak udává památní kniha kláštera; dle Sewerina Wrbcanského stalo se to prý již r. 1655. pod P. Alexandrem Radlinským. (Vide: Severini Wrbczansky Nucleus Minoriticus.)

* Sděleno dobrotom wel. p. faráře Arnolda.

chajicimi, prostomilými sady a letními domky posetými břehy. 2. Čerwna v 9 hodin ráno dostihli jsme cíl naší cesty.

Popis nádherného Nového Orleánu zanechám si pro některý z mých dalších listů; prozatím jenom tolk povím, že nikde na světě není tolik parolodi, a k tomu tak obrovských, jako zde. Když jsme přistáli, leželo jich tu ke stu, na podzim bývá prý jich čtyrykrát tolik, nepočítaje ani množství lodí plachtových. První má chůze po zemi nebyla nikoli příjemná, skoče s lodi musel jsem při náramném horku jít hodný kus v samém prachu, což po dlouhé mořské plavbě, kde člověk na zvláštní chůzi zvykne, žádná maličkost není. První má návštěva byla u našeho krajanina H..., který mě co nejsrdceňji přijal. Obchod ve skle vyhawál mi zde co výbornou spekulaci. Byt a strava jsou zde velmi drahé. Americká kuchyně docela není podle mé chuti, a často zmínám na rovně chutná, jak sytá vlastenská jídla! Vím, že sobě často při společném obědě na mne zmínáte, an Wám scházím, v tu dobu musíte počítati 6 hodin nazpět a představovati si mne ležícího v muškítové silti v nejlepším ranním spánku. Slunce zde totiž o 6 hodin později vychází. (Dokončení.)

Slowanská zpráva.

Záhřebským vlasteneckým ústavům, jakož jsou: národní dvorana (beseda), čitaonice, matice a museum došlo se již nejvyššího potvrzení, které se i co den pro učenou společnost, tamtéž zřízeno býti majíci, očekává. Pewně se nyní nadějeme, že matice ilirska, majíc již charakter ústavu veřejného, k rozširování národní osvěty spisy zdárlými co nejoučinlivější sobě počinati bude, a že den ode dne hojnějšího účastenství jak u vlastních rodáků tak též u ostatních Slovanů se ji dostane.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. svazek 2.

Obsah: *O měření galvanických proudů. Od Frant. Petřiny. — Alexandreis česká. Od Wáclava Nebeského. (Dokončení.) — Přispěvky k dějepisu českého průmyslu. Sděluje Antonín Rybička Skutečský.* Obsaženo tu ze starých pramenů vážené zřízení cechu mydlářského a svícnického v Čechách a Moravě, poskytující zajímavá data a vrhající světlo na život řemeslníků českých před osudnou bitvou bělohorskou. Nemůžeme tu bez pochvaly nechat pilnost pana Rybičky Skutečského, kterou v poslední době wynakládá na uverejnění národních památek všechno druhu. — *O sněmu kutnohorském po smrti krále Jiřího. Z archivu kutnohorského. Podává P. M. Weselský.* Jest to souvěká zápiska tehdejšího urbárního písáře při minci kutnohorské Jana Kozlíka, pro historii vlasti naší vedlejdělžitá, an, pokud nám známo, nedostávalo se posud tak zewrubných zpráv o památném sněmu tom, na kterém wolen Vladislav polský za krále českého, jaké rukopis tento podává. — *Literní zprávy a rozmaznilosti. Od J. E. Wocela.* Podány tu výjimky z „Codex Pomeraniae diplomaticus. Herausgeg. von Karl Jr. W. Hasselbach, Joh. G. L. Rosegarten und Friedr. Baron von Medem. 1. Bd. 1. Lieferung 1843“, týkající se památek po vyhynulých baltských Slovanech, s ukázkou místních a osobních jmen jejich, jenž téměř ta samá jsou jako u nás; pak z „Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften zu Berlin 1842“, obsahující a) zprávu o dvoou nalezených básních z času německého pohanstwa od Jakuba Grimma, b) pověsti o původu obrazu Pána Krista od Wiléma Grimma. — *O bolgarské, pak o ruské literatuře, dva listy panu Hankovi.* —

Zpráva o pohanském pohřebišti blíže Libčan v kraji Královéhradeckém. Od Jos. Kašpara. — Zpráva o Matici české, dle které sešlo se v měsíci Červenci b. r. příspěvků 547 zl. 36 kr. we stř. — Nowé knihy.

Spolu s tímto svazkem Musejnika vydává se číslo XXV. musejních spisů, co nowočeské biblioteky číslo VIII.: Josefa Franta Smetany *Wšeobecný dějepis občanský* ve třech dílech.

Paušník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník. Sw. 8.

Obsah: 1. *Wýjimky z cest po Turecku a Řecku.* (Dokončení, obsahující: Atheny. Král a jeho dvůr. O powaze a mrazech Řeků.) — 2. *Wideň, císařský klouni a siedelní město.* (Dokončení.) — 3. *Słownictwo w okolicach dráždanském. Od red.* — 4. *Hezká pletacka.* — 5. *Několik anekdot a výjewů z doby obležení města Prahy od Prusáků r. 1744. od K. W. H.* (Dokončení.) 6. *Smíšené zpráwy:* Nowá škola v Příhovicích. Čech Filip Korálek, znamenitý matematik v Paříži, od A. R. Jan Bernard Fischer z Erlachu, znamenitý český stavitec, od A. R. Přehled událostí evropských od J. B. Česká bibliografie na r. 1847. Nowé podobizny. Jinojazyčná díla.

Ze všech těch článků zajisté nejzajímavější jest článek třetí, seznámající nás s povahou a stavem Lužičanů saských; článek pátý, posud nedokončený, slibuje býtí zajímavou povídou, a má kromě toho i zásluhu lexikální, an nás seznámuje s terminologií živnosti pletarské; feuilleton jaké vzdály i tenkráte jest hojný.

Přidané rytiny představují akropoli v Athénách a kapitolium we Washingtonu.

Pražský denník.

* We středu 25. Srpna dali se uherští zpěváci ještě jednou slyšeti. Dle žádosti obecenstva chtěli na Žofinském ostrově pod širým nebem zpívat, čemuž ale nepříhodná povětrnost překazila. Obecenstvo sešlo se do sálu a odměnilo výbornému sboru hlučným potleskem. Mezi maďarskými skladbami skvěly se dvě české: „Kde domov můj“ a národní „Ach není tu není“. Obě musely se opakovati, i musíme vyznati, že onu národní převýborně přednášeli. Obecenstvo nebylo příliš četné. *

* Písek dokonal řadu představení na divadle. Ku prospěchu zwolil si „Zampu“ a dům zástupy diváků obsáhnouti nemohl. Množí se pro volné parno a pro tisíc rozmohli. Nejvíce je litovati, že pro obmezenost operního repertoáru nebylo slavnému zpěvci možná, vystoupiti v lepších úkolech než byly čtyři jeho role, které nám zewrubně známy jsou. — Dne 25. b. m. dávána jest ke cti slavnému tomuto našemu pěvci hostina na Střeleckém ostrově. Byly tu shromážděni literární i hudební notability pražské a kwas ten wyznačoval se hlavně nenucenou veselostí a srdečností. Byla to slavnost čistě česká, a prohlášené přípětky, z nichž první p. Píškovi zněly, měly vescík smysl vlastenecký a ráz smířlivé svornosti. Od třech hodin s poledne až do večera bavila se příjemně vybraná společnost, potom odebral se pan Písek do sálu, kdež se třetí z letošních letních besed držela, by ji kouzelným svým zpěvem oslavil. *

Nowá knížka.

Rocourkow. Od Prokopa Chocholouška. Svazek 6. 12. Str.

71. Cena 8 kr. stř.

Číslo 104.
14. roční číslo.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydáva po
půlročích třikrát za
týden, v úterý, ve
štvrtok a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050 — 2 přes dvár při zemi).

31. Srpna
1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovných ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

2.

Bylo ještě toho samého roku před feriemi. Hněvkovský seděl v malé přízemní sedniči a hleděl na papír, kterýž ležel před ním na stole. I byl jaksi nemile zamýšlen, chvílemi se mu kabonilo čelo, potom zase četl, počítal slabiky, měřil na prstech — četl poznowu a wrtel hlavou.

W tom vešel mladík jemných, okrouhlých tváří a jiskrného oka.

„Salve, příteli!“ promluvil hned na prahu. „Dobré odpoledne! Radujte se! vaše sednička se obracuje we chrám všech dewatera milenek českého Apolináše, neboť přichází nejnovější jeho kněz a hledá přistřeši — nemáte-li už jiného w kwartýru.“

„Ba nemám, můj milý Nejedlý!“ řekl obyvatel skrowné sednice a podával příchozímu ruku. Jakýsi nádenník z Parnasu vyvádí tu arci swé koušky, ale nechťejí se mu dařiti. Ať se kroutí jak kroutí,“ dokládal dále a uhodil při tom na stůl, „pořád je to jaksi neforemné, pořád to zní jako indian-ský žalm.“

„Jak to?“ ptal se studiosus Nejedlý. „Já wám nerozumím.“

„I mučím se tuhle něčím, co má jako české verše wypadat,“ odpověděl Hněvkovský; „natáhuji to co nejsvědomitěji podle pravidel Rosových, ale ono to skáče neustále jako po chůdách; já chci, aby to lehounce tancovalo a ono to roztahuje nohy jako čáp.“

„Tak?“ usmál se host, ale byl při tom v malých nesnázích. „A wyt jste jich už přece něco nakoval — těch wersů. Co pak řeknete teprva mému produktu? Já si wyskočil už také na českého Pegasa.“ Při tom sáhal do kapsy swého hřebíckového fraku se širokými šosy a wysokým límcem. Chcete-li mít trpělivost něco poslechnout —“

„Sem s tím, sem s tím!“ řekl Hněvkovský horlivě. „Co to máte? Okažte honem, ať slyšíme, co vaše Musa zpívá!“

„Nebo křehotá,“ doložil Nejedlý. „Jinému bych to ani neokázal —“

„To wěřím,“ prohodil Hněvkovský. „Protože byste bohúžel snad ještě ani človíčka nenašel, kterýž by to čisti dowedl — jak pak teprva kdyby to měl posoudit! — leda byste k tomu naši trojici velikých P wywolil: Procházkou, Pařízku a Pelclu.“

„Ne, ne,“ řekl Nejedlý; „po těch českých obřích se moje srdeč ještě neroztoužilo. Já zůstanu při wás; vy jste můj křtitel, můj vlastenecký spasitel, vy jste udělal ze slepého Sawla widoucího Pawla.“

Při tom wytáhl půl archu papíru, na němžto velikou frakturou psáno bylo: „Růže“ a pod tím několik slow rymowaných wersů.

Hněvkovský po tom rychle sáhl a jal se dychtičce čisti. „Pěkně, roztomile, pane Wojtěše!“ mluvil mezi tím. „Na mou wéru! třeba to byla jen malá pracička, erotická hráčka — rozumíte? přece je to pro nás něco jiného, nežli kdybyste byl swého německého Hermanna asl we dwaciti zpěvich uklohnil — jak jste se na něj už wykasal.“

„Nežli jste mi oči otewřel,“ prawil na to Nejedlý. „Nemluvte mi o tom, abych nemusel do prsou se tlouci a wołati: Mea culpa! Dokud je člověk slepý, newidí na cestu — toh vité. Nechme tedy bývalého Němečka ze Žebráka, ať odpočívá w pokoji; vy jste mu ještě dosti časně žílu zaří, že nedělal hlouposti. Jen zdali nedělá teď nowé, že se na český Parnas rozbihá. Co říkáte mým wersům?“

„Jak powídám, pěkné jsou, roztomilé,“ řekl Hněvkovský, „ale přece tomu něco schází, ačkoli newím co. To mají bejt jamby, není-li prawda? Když je hodně škanduju, tedy to tak nějak wypadá; když je čtu ale hodně po česku, jak jsem zvyklý mluviti, tedy w tom není chod jambicky, to to skáče přes ploty a strouhy, že nemohu právě tak jako we swých wersích žádnou lahodu nalezti; a já si přece myslím, že musí být na wersích slyset, že to jsou wersy, když je čtu jak se přirozeně čisti mají, ale ne když je zpívám, krčím a natáhuji, že na nich ani památky českého zwuku nezbyde.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Pan Šimon je neustupný w předsevzetí swém,“ pokračoval Wiktorin po chwili, „a Eliška ho nikdy neopustí, ano welkodusnost její podporuje ho w úmyslu jeho. Slyš, Diwišowský, co tobě swěřím, až to pohřbeno zůstane w útrobách twých. Budiž ti to důkazem důwěry, jakou w tebe skládám.“

„Slowo mé s to!“ pravil Diwišowský, „a já ještě nikdy nezrušil slowo dané.“

„To wim a proto ti důwěruji,“ dí Wiktorin. „Eliška se obětovala za otcův hřich, by smířila s ním nebe, pan Šimon to schvaluje, a já — já nemohu odpírat. Proto uzavřel wrchotický kmet, kdyby twrz jeho již nikterak k udržení nebyla, vyhodit ji prachem do powětrí.“

Diwišowský se zastavil, w úžasu Wiktorina za obě ruce chopě. A Eliška?“ tázal se po chwili.

„Ona sama se nabídla k zapálení prachu we sklepě schowaného,“ odpověděl Wiktorin.

„To je šílenství!“ zwolal Diwišowský.

„Tak se mi též zdá,“ pravil Wiktorin, „a proto jsem s několika domácimi se srozuměl, aby wšechnen prach z dolejších sklepů wynesli. Tebe však žádám, abys nad tím bděl, by se wšechno odstranilo, co by k takovému neštěsti wéstí mohlo; přede wším nepouštěj Elišku s oka; život její swěruji krom Boha tobě pod ochranu.“

Diwišowský tisknul vřele ruce Wiktorinovy. „Důwěrou svou učinil mne hrdým! I slibuji ti, že twou wúli wypním, ačkoliw Wrchotickým hluboce zawázán jsem a nerád proti jejich wúli čeho podnikám; ale dítěti se musí wzítí nůž z ruky, aby se neporezalo, a proto učiním tak, jak jsi žádal. Nad panem Šimonem i slečnou Eliškou budu bdítí do poslední krupéje krve, to ti slibuju, jakože doufám, že mi přece Bůh předešlé hřichy mé w milosti swé promine.“

Oba rytíři si tiskli ruce i celovali se we tvář.

„Jen půl dne udrži-li se Wrchotice, bude ti pomoc. Dáwej pozor k Přestawlkům!“ mluvil Wiktorin. „A ještě něco. Řekni jí, Diwišowský, že wérně dostojím slibu swému a hájiti budu město mi swěřené, jak ona to žádala, když mne od sebe zapuzovala; nechtic se swěřiti ochraně mé. Wyříd jí — ale co wše platno,“ zatrudil se, „kdy wšechno ztraceno! — S Bohem, a spolehej se na pomoc boží!“

A ještě jednou sobě mléky ruce tisknouce rozešli se kwapně, Wiktorin zpět k Sedlci kráčeje, Diwišowský pospíchaje k Wrchoticům.

13.

Celou noc bylo živo na Wrchoticích; dély se přípravy k statnému odporu. Někdy vybuchnula na obzoru rudá zář, wždy blíže a blíže, horící vesnice dávaly znamení o přibližování se loupeživých Pasowských.

K ránu ale newystoupil již po dlouhý čas žádny požár k oblakům, ačkoliw ještě mnoho vesnic na cestě Pasowských leželo, kdyby se byly k Wrchoticům obrátili. Wše to bylo dobře pozorováno na Wrchoticích, a zbrojní sluhowé již dali výhost wšemu obávaní se nepřátelského wpádu. Jen Diwišowský, který se byl we wšem, jak w rozkazech tak w jednání swém co dobrý znalec řemesla wojenského okázel, zostřil svou pozornost, nabádaje stráže k nejwětší bedlivosti. I wysílal čas od času jednotliwé oddělení na zwědy k cestě táborské a do lesů, až skoro k Wrchoticům vybíhajících.

„Ta pasowská zběr není tak moudrá, aby mlením přichod swůj tajila,“ mluvil po walech se procházej. — „To bude návod Dědkowského. Dostí dlouho jsem s ním hejřil, abych ho poznal. I wím, že se bliží co had, aby zrádně uštipnul. Proto pozor!“

Nádworník Beneš wstoupil mu w cestu utíraj si pot s čela.

„Již wšechno wykonáno,“ pravil polohlasitě, „poslední soudek jsem wynesl sám na svých bedrách ze sklepa. Bůh wí, milostpane, že jsem se nezapotil tak pod tizi jeho jako více wědomím, že poprwe we swém živobytí jednám proti rozkazu pána swého.“

„Když wrchnost swé wlastni neštěsti žádá,“ wece Diwišowský, „jest dobré, když se jí služebník opře. Upokoj se, starče, muselo se tak stati. Jiskra w nečas do těch černých zrmíček hozená přinesla by záhubu nejen wrchnosti twé ale i wšem wérným jejm.“

„Wšak proto jen jsem k tomu se odhodlal,“ dí stařec; „pan Wiktorin mi snad zle neradil. Já bych si jen přál, aby nás ta loupeživá chasa na pokoji nechala, by se nedowěděl milostivý pán můj, že starý Beneš, jemuž jedinému z celé čeledi záměr swůj swěřil, neposlušen byl rozkazu jeho.“

„Twá žádost se ti sotva wyplní,“ pravil Diwišowský, „anebo bych nemusel swé lidi znát. Nyni ale dej na chasu pozor, až je každý bedliv; čo nevidět bude ráno, hvězdy shasínají, máme nejwětší tmu a pozornosti nejvíce potřebí. Já se podívám k panu Šimonu.“

W komnatě swé jedinou lampou temně osvětlené ležel pan Šimon na loži; bledý wyzábý obličej jeho swědcil, že dlouhá nemoc na sile těla jeho walně tráwila. Oko jeho plálo jakýmsi zimničným zápalem, a kdyby toho podivného svitu oka nebylo, podobal by se byl spíše umrlci, nebo nepohnutě leželo tělo jeho; ruce na prsou překřížené mají nedával jiných známk života od sebe. U nohou postele seděla na nízké stoličce šílený syn jeho, ale sílenost jeho byla nyní tichá, žádné známky bývalé zuřivosti nejewily se na něm více, jakoby odpuštění otcovo i šílenost jeho bylo zlomilo. U hlaw lože seděla Eliška w polospaní, ruměnec lící jejich dávno byl se změnil w liliowou bledost, dilem neustálým bděním, více wšak návalem bouřlivých citů na srdece

její. Když Diwišovský wstoupil, pozdívila hlawu, a wpadlé, jaksi nadšeně zářící oko dávalo důkaz, že v kořeně podílat je strom života jejího.

(Pokračování.)

Návštěva.

Kráci bytost z wyssich swětů,
Wěnce w hlavě z lípy kwětů,
Moře lásky w modrém oku,
W ruce prapor rudobily,
Lwa co druhu po swém boku;
Kam as kráci, kam as pili?

Kráci po dědičném kraji,
Zdali ji tam ještě znají
Podle zření, podle hlasu;
Zdali ještě milowána,
Jak za krásnych někdy časů,
Zda kde stojí růži brána.

Aj tu sotva wěri oku,
Co se stalo w času toku:
W prosté chyži, w městském stanu
Každý s láskou krow jí dává,
A na kterou patří stranu,
Wšude pocta se jí stává.

W božském srdci potěšena,
Lidem swým že tak je ctěna,
Ode bradu speje k hradu;
Než tam brána ji newítá,
Zří jak rowen kraj tam ladu,
W slzách wěrné brady sítá.

Ó wy hrady, pyšné hrady,
Proč tak pustý waše sady,
Že tam růže, lípy není,
By dědička měla slastí?
Potěšte ji w žalostně,
Zdobte oltář — drahé vlasti.

J. Picek.

Některé starozitnosti města Slaného.

(Pokračování.)

v. Hlavní chrám.

Zvláštní mou pozornost na sebe obrátil hlavní chrám, svatému Gotthardu zasvěcený, který mezi nejstarší a nejzajímavější gotické stavby náleží a již ze vzdálení překvapující a velikolepý pohled poskytuje. Jeho zewnitřek bohatě vzdobený skví se innožstvím vkusně sestavených pilířů, oblouků, pyramid, výžek a rozmanitých řezbářských okras, mezi kterými jmenovitě pozorovati jest poprsní obraz anděla w životní velikosti, závitek rozwiniújicího, z kterého však bouře, dešť a pokaza času litery docela setřely. Wěž není bohužel dostavěna, přec ale na takový způsob zkrácena a kryta, že ráz krásného celku neruší. Méně vkusným a jednodušším jewí se wnitřek chrámu, nicméně je vždy oku příjemný a w architektonickém ohledu pozoruhodný. Celá tato stavba přináleží vlastně třem od sebe rozdílným dobám stavitelským. Střední loď jest nejstarší, ještě před Karlem Čtvrtým vystavěný díl kostela; má klenbu velmi jednoduchou, však ušlechtilou, ozdobenou růžemi a wýpustky hrubě řezanými, z nichž některé představují mužské a ženské hlavy. Lodi postranní jsou obě novější, snad po porušení kostela od Husitů vystavěné. Též gothicke presbyterium, nejnovější to část celé stavby, jewí

jakýsi lepší druh slačeného slohu doby přechodní, a možná že jest dílem buď Beneše Louňského anebo některého z jeho žákůw. Také ten oddíl má swé krásy, které by se oku prospěšněji objevily, kdyby střední pole dílem starými fresky vyplněna, dílem barevným potřením zohawena nebyla. Zde jest také několik znaků: císařský orel, štít města Slaného a dva Doninské erby s podpisem: „OTTO, PURGHRABIE Z DONINA“ a „WLADISLAW PURGHRABIE Z DONINA“. Zvláštního pověření a důkladnějšího pátrání hodna jest prostřední růže w presbyterium; jestliž to z modrého pole wynikající hlawu (snad podobizna stavitelova) živé, začerwenalé barvitosti, žlutých kadeří, awšak s černými wousiskami a též takovou bradou.

Z oltářů a obrazů, jichžto w tomto chrámě hojnost, ani jednoho jsem nenalezl, který by podotknutí zasluhoval. Na jeden obraz byl jsem pozorným učiněn, jakožto na hlavní někdejšího kostela pod oboji, které udání se však hned na první pohled nepravidlivým býti ukazuje, neb špatná tato malba sotva přes 80 let počítá. (Pokračování.)

Dopis.

v. Nowého Orleanu w Sewerní Americe.

(Dokončení.) Mezi tím, co jsem se na moři kolébal, dobyli Amerikáni skvělá vitézství u Bueny Visty, Serra Gorda a Veracruzu. Při mém příchodu ozýval se jeden ples w Nowém Orleanu. Pomýšlel jsem dříve na to, zdali bych se neměl přištět k některé wýpravě do Mexika, ale všickni, s kterými jsem zde mluvil, srazovali mě z toho. We Veracruzu zůří žlutá zimnice a pokoj s Mexikem jest za dveřmi, jež jmenovitě všecko mexické duchovenstvo sobě žádá; mohlo by se tedy stati, že sotva tam dojda zase wrátiti bych se musel.

O městu a lidech obšírnější Wám dám zprávu, jakmile o nich sám při sobě nějaký pevný úsudek ustanovím. Prozatím jen tolik, že tito Yankee-owé nejsou žádní zlilé a zřízenost zdejší rovně sobě na světě něma.

Pokoj s Mexikem otevře nové pole spekulacím. Na všechnen způsob získá Sewerní Amerika nové země, při nejmenším Kalifornii, Novém Mexiku a úžinu Tchuantepec. Amerikáni stojí u Puebly, hotovi vtrhnouti do Mexika. General Tayler jest nyní nejoblibenější člověk u národu. Old roug hand ready * (jeho předzívka) již nyní ode všech stran jmenej se budoucím presidentem.

W celém Nowém Orleanu nenosí nikdo westu, ale na bílém prádle mnoho si zde zakládají. Poněvadž by ale plátno při zdejším horku každou hodinu od potu nabobtělo, nosí se zde pod plátnou košili ještě jiná z tlusté bawlněné látky, což i před nastydnutím chrání. Kabáty a zpodky nosí rovněž plátené.

23. Června 1847.

Těch 14 dní, jenž uplynaly od té doby, co jsem Wám pojednával, strávil jsem w nejistotě o mé budoucnosti, nemohl jsem žádného zaměstnání najetí. Kdyby toho válečného bluku nebylo, byl by Nowý Orlean docela mrtvý; w letě není tu žádného obchodu. Rádny remeslař však nachází zde wždycky svůj prospěch. Tak n. p. wydělají zde knihtiskaři týdně i 30 dolarů (po 2 zl. stř.), což jest nepodobno k prawdě ale nicméně přece prawda.

Konečně učiněl mi návrh, který se k mému dnejsímu postavení dobré hodí i s náklonností mou srovnává. Seznámil jsem se totíž skrze přítele svého s bohatým advo-

* Po česku asi jakoby řekl: Starý hrubec vždy hotový.

katem panem Conklinem, který právě nabyl nový statek, jenž nachází se v polodivokém stavu a jejž by rád vzdělal a okrášlil. I návrbl mně, nechť-li bych toto léto být tam jeho hostem a dozor mít nad zahradnickými pracemi. Při tom mám být rodině jeho společníkem a poważowaní nikoli co placený úředník, nýbrž zcela co host. Budu moci dle vůle vladnout svým časem, studovati, jezdit, honiti, botanisovati, v moři se koupati; nejhawnější ale výhoda bude pro mne ta, že nebezpečný čas letní tráviti budu v krajině nanejvětší zdravé, kdežto se zde v Novém Orleaně obávají, aby neustále se wracující dobrovolníci mexičtí nepřenesli sem žlutou zimnici, a té nejvíce nowě přišli Evropané za obět padají.

Jakkoli pomalu zvykati počinám na nowou svou vlast, nicméně drahé upomínky tisící rými páska na milé Čechy mne pouťají, jakož i na osoby srdci mému milé, od nichž tak veliká dálka mě dělí.

Swým časem miním zde založiti knihkupectví, jelikož zde docela schází všeckou literární podnět; zamýšlím s ní spojiti i půjčownu, a všickni, s kterými o tom mluvím, ujišťuji mě, že dobré pochodím.

Zítra odjíždím na místo svého prozatímního povolání, kdežto budu mít příležitost, každých 14 dní od Vás psaní obdržet.

Pozdravujte všecky známé a přátele a očekávejte ode mne co nejdříve nowých zpráv. A. M.

Kronika času.

* Ke cti presidenta akademie vídenské Hammer-Purgstalla ražena jest medallie s nápisem: „*Není ráno již blízko?*“

* Sotva byl we Francouzích jeden bývalý ministr pro ouplatnost odsouzen a jeho spoluwinici, totiž ti, kteří ho uplatili a kteří wesměs k nejvyšší třídě společnosti náležejí, na penězích pokutování, zatkut jest wévoda Choisul-Praslin pro zavraždění manželky své. Truchliwé to příklady mravní zkaženosťi v nejvzdělanější zemi evropské, za jakou Francouzové tak rádi vlast svou vyhlašují.

* Není ochotnějších osob nad Pařížany, když se někdo utopí, by mu ku pomoci přispěli. Jedná se tu arci o mrtvou, za níž se od pitěvníků 30 franků platí. —

* Lola Montez wyrážela se letošní poletí w Kissinách, nejpříjemnějším lázenském místě w Bawořích, a jak slyšíme, byla w dobrém humoru. —

* Nedávno ubíral se papež Pius IX. postranní ulici w jedné chudé čtvrti Ríma, an nalezl starce bez sebe na zemi ležícího. — „Je to jenom Žid!“ slyšel volati. „Člověk je to,“ řekl papež, a vlastnoručně jej zwedna dal ho položiti do svého vozu a neopustil jej dříve, až w jeho přibytku, kamžto ho odvezti kázel a kde se zase zpamatoval. Potom poslal k němu svého lékaře a druhý den komorníka, aby se na zdraví jeho zeptal.

* Z Wídne jsme dostali zprávu, že se tam lékařové velice pohoršili. Jistý doktor w lékarství, nemoha se praxi uživit, pustil se do holení a napsal jméno své nad krámem s celým titulem doktorským. Zdali tato hrozná událost k napravení přišla, poví nám nás drahý dopisovatel co nejdříve. —

* Němec Ranke napsal historii národu srbského, která se ted' do angličiny přeložila. —

* Dne 12. Čerwna křtěni jsou w Paříži tři negerští prince w kostele svaté Alžběty. Dva z nich jsou sy-

nowé Petra krále Welko-bassanského (na slonovém pomní), otec třetího, král sousední země, jmenuje se Kwaka. Wšickpi tři knězicové, wyučováni jsouce od kněze Pašcalia w zásadách křesťanského náboženství, obstali výborně při zkoušce s nimi předsevzeté, a jak smýšlením tak i chováním svým projewili se zcela dostojskými slavného toho obrádu. Ustanoveni jsouce za budoucí panovníky zemí posud w poutech pohanství sevřených, znamenitě budou ulehčiti mocni missionářům, o obrácení poddaných jejich pracujícím, blabonosný ourad jejich.

* W nejnovějším čase velikého hluču dělá neznámá zpěvkyně, která jinak newystupuje, leč w larvě. Zpívá we všech řečích evropských, a to s řídkou výtečností. Jméno její skrývá tajemství, a ona wůbec pokládá se za dámu vysoko urozenou. Nejdříve zpěvem svým okouznila Rusy, nyní pak Angličanům zpívá.

* W Čině přicházejí Angličané do mody. Tak proměňuji obchodníci w městě Ting-hai na ostrově Čusanu jména swá w anglická, aby své štěsti udělali. Mezi jinými nápisu na krámech nachází se i nápis krejčího, který se jmenuje privilegovaným krejčím Jejího nejmilosrdejšího Majestátu královny Viktorie a jeho králu. Wysostí prince Alberta.

* Professor Maus w Namuru wynalezl prý způsob, wýdobývati ze slunečního světla elektricnost.

S m ě s.

Král a jeho zel. Cestovatel Coulter vypravuje o návštěvě, kterou král jednoho australského ostrova učinil na evropské lodi. Jeho černý Majestát přišel w průvodu bělocha tam zdomácnělého. Oba byli zcela nazí, jen tento poslední měl přes sebe přehozenou rohoži. Nosil jakýsi rád, na krku totiž wisela mu jakási ozdoba z mušli. Byl to ministr Jeho králu Milosti. Chowání jeho bylo hrdé a s lidem tamějším zacházel drze a surově, byl tě u nich u veliké vážnosti. Král Buluma — tak se nazýval černý panovník — byl s tím docela spokojen a daroval mu čtyry ženy, z nichž jedna byla jeho vlastní dcera. Na lodi byl tento ministr co tlumočník wítaným hostem. On i král pozváni byli k obědu do kotce. Král však raději volil seděti na zemi, an ministr nebyl ještě zapomněl seděti po evropsku na stolici. Tento podle žádosti Jeho Majestátu wzal brzo kus chleba, brzo kus masa a házel to králi Bulumovi, který to šikowně a s patrným potěšením chytal, nenacházejte w tom nic neslušného.

O svatých třech králech panuje w Madridě podivná pověra. Myslí totiž Madridané sprostší, že tři králové ten den w Madridě slaví, a mají za to, že za hvězdou před nimi svitici kráčeji, ničím zastavováni být nesmějí, ano že i přes zdě přelízájí, aby tím spíše cíle dosíli. Podnes jest mnoho lidí, jenž si zásluhu pro tento neb budoucí život wýdobyti myslí, když mudrcům wstříc jdou a vše, co by jim w cestě překáželo, odstraňují. Za tou příčinou chodi jedni w noci s dlouhými řeřísky po předměstích madridských, druzi pak pochodně nesouce jim svítí a zwonečkami zwoni. Že se příležitost ta i zlodějům dobré hodí, kdož by pochybowal? K — ský.

Nowé knížky.

Německý malý čtenář čili nawedení k německému čtení od Wenceslava Krátkého. W Praze 1847. Tiskem K. Jeřábkové. 8. Stran 14. Cena 6 kr. str.

Tři matky į gednomu díteti. Z němčiny Gustava Rericie přeložil J. B. Malý. W Praze 1847. Nakladem Synů Bohumila Haase. 12. Stran 132. Cena 16 kr. str.

Číslo 105.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydáva po
půlletních tiskrát za
týden, w outerý, ve
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. M a l y
(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

**2. září
1848.**

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patkou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

I byli by se nyní oba mladici snad v další roz-
bíráni české prosodie pustili, ale v tom se klepaloo
na dvéře.

„Ave!“ zwolal Hněvkowský i se svým ho-
stem, a když se na to dvěře otewřely, okázal se na
prahu Puchmayer.

„S dowolením, pane vlastenče!“ začal sám při-
chozí. „Nebudu překážet?“

„Ah, to jsou hosté!“ usmál se Hněvkowský
velmi dobrosrdečně. Tož abychme okna roztlouklí.
Nu, pojďte dál, pojďte dál! co pak nám nesete?“

„Maličkost, svou nepatrnu osobu — nečinim-li
žádnou překážku.“

„Jako doma, domine kolego, jako doma; tohle
je můj krajan, pan Wojtěch Nejedlý, swého kun-
stu řadný logicus.“

„A bezpochyby také — vlastenec?“ ptal se
Puchmayer tónem, o němž bylo těžko rozhodnouti,
je-li to milé oučastenství nebo ousměšek.

„Také, také,“ dosvědčoval Hněvkowský a
obrátil se k Nejedlému představoval mu přicho-
zího mladíka. „Pan Puchmayer, můj mily spolužák
a německý spisovatel.“

„I kozla starého — abych neklel!“ řekl na to
Puchmayer mrzutě. „Já bych si přál, aby se mi
německé pero nebylo jakžiwa do ruky dostalo! Tu-
hle mám wejdělek,“ mluvil dále a okazoval hodně
tlustý rukopis, kterýž nesl pod paždím. „My se jako
blázní dřeli a kněhkupec nechce ted o ničem wédět,
ani o tisku, ani o honoraru.“

„Boži pokuta, že jste byl newérníkem a odpalíkem!“ dal se Hněvkowský do smíchu. „Nebude
wám na škodu, to mi wèerte, pane Puchmayre! a wy
tomu budete sám jednou powděčen; rozumíte? Po-
diwejte se tuhle na mého krajana. Byl také takový
přewracenec; myslil také porád jenom na Hermana
a Thusneldu; ale konečně otewřel oči, otewřel srdece
a hlawu, a ted otewře ještě ústa a bude zpívat o
Čechovi nebo Žižkovi.“

„Prosím, prosím,“ omlouval se Nejedlý. „Tot

jsou jen tak moje mladické nápady; nežli je budu
moct wywesti, ještě mnoho wody uteče.“

„Až si uteče, jen když se jich dočkáme,“ řekl
Hněvkowský upřímně. „Wersik po wersiku — a
sem tam wyhrkne časem nějaká menší písnička, roz-
umíte? Nám je každé slovo potřebné! u nás může
být každé slovo jiskrou, kteráž někoho roznítí a na
prawou cestu přivede.“

„Ale,“ začal nyní Puchmayer, „řekněte mi,
upřímně, pane Hněvkowský! Myslite opravdu, že
je wám několik wersů nebo několik knižeček něco
platno? Nehněwejte se, kolego! ale já si nemohu
pomyslit, aby se mohl český jazyk ještě jednou
zotavit.“

„Nemůžete, nemůžete!“ rozhorlil se nyní Hně-
vkowský. „Nemyslete a ciite něco, to je zde hlaw-
nejší wěc nežli myšlení, rozumíte? A musíte-li mer-
momoci myslit, tedy wám povím o myslence, kte-
ráž je krásnější nežli wše, co byste swou pochyb-
ností wymudrowal. Pomyslete, že se jedná o to,
aby se jazyk vlastního slavného národu z rumu a
prachu vytrhnul a tím i celý národ k nowé oslavě
powznesl; rozumíte? A to je zajisté wětší a pěk-
nější oukol nežli pracovati w pohodlných siních ci-
zího národu, kterýž wšeho práva užívaje dle libosti
se rozkládá. Pro swůj národ živu býti je veliká
myšlenka a stojí za wselikou obět šlechetného srdce,
i kdyby se nepodařila.“

„To máte arci prawdu, mily příteli!“ řekl na
to Puchmayer s patrným pohnutím, a jemně twáře
jeho se zarděly a oči zajiskřily. „Wšak já to již
také na myslí přemítal — nedal jsem se od wás na-
darmo peskovat! ale právě proto mě ted mrzi, že
nám Diesbach překlad španielského romanu nepřijal.
Já bych si byl zjednal něco českých kněh, jsou-li
přec nějaké k dostání, gramatiku —“

„I což je o to!“ zwolal Hněvkowský. „Chcete-
li, wyberte si z mych, co se wám zalibí. Tuhle
máte Dalimila, nowé wydaného od Procházky, toho
wám zvláště poroučím; tuhle kroniku Eneáše Sil-
wia nebo Trojanské letopisy — tuhle mám také první
dil Pelclowy kroniky, právě teprwa wyšel, a tuhle

je cesta pána z Wlkánowa — a tuhle wám mohu dát Steyerowa Žáčka; Thamowa Obrana jazyka českého wám nebude také škodit a starého Rosu wám přidám. Wezměte si to třebas na ferie.“

„Ne, ne, mily Hněvkowský!“ řekl Puchmayer a vzal horlivého kolegu vřele za ruku. „Wašich milých pokladů wás nemohu zbabiti; možná také, že si budu moci přeče něco zjednat, pak mi ale musíte poradit, co bych si měl koupit, abych za málo peněz hodně mnoho dostal. A dejte si pozor,“ doložil s usmíváním, „on bude ze mne ještě Čech jako jsou pánowé ze Žebráka. My z Wltawského Tejna máme také ještě něco v sobě, co na staré Čechy připomíná.“

„Dejž to Pán Bůh!“ zwolal Hněvkowský a tiskl srdečně ruku jeho. „To by nás bylo s naším Nejedlým do třetice a pak by se dalo již kus práce vyvésti. (Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Ticho, tatíček spi!“ šeptal šílený ke vstupujícímu se obrátiw, pak okazoval na nemocného usmíwaje se, i tlesknul rukama jako děcko, jenž se něčemu raduje.

Pan Šimon pozdwihl hlawu a poznaw Diwišowského ptal se: „Žádné známky posud o nepříteli?“

„Posud žádné,“ odpověděl Diwišowský, ale —“

„Snad odstoupili Pasowští od úmyslu swého,“ pokročila Eliška k Diwišowskému bliže, „a cbávání šlechty bylo tedy newčasné? Co myslíte, staťčený rytíři?“

„Zbytečné by bylo, marnou naději se kojiti,“ odwece Diwišowský po krátkém přemýšlení. „Zpráwy naše byly velmi dobré, a osoby, jež nerad u waší přítomnosti, slečno, jmenuji a jenžto se u vojska pasowského nacházejí, ručí mi za to, že co ne-widět Pasowáky uhlídáme.“

„Já dostoju slibu swému, dědečku!“ sklonila se Eliška k starci, ruku na srdce položic. „Pak se ztisí srdce mé,“ šeptala hlawu powznesouc a skoro radostně zaplálo oko její.

„Jak dlouho se miníte držet?“ ptal se pan Šimon po chwili.

„Několik hodin odoláme i nejkrutějším outokům,“ wece Diwišowský, „a do té doby snad pomoc přijde.“

„Snad,“ wpadl mu pan Šimon do řeči. „Diwišowský,“ pokračoval pohnutě, „přistupte bliže, blásné mluvení mě namáhá. — Doufám, že wě wás důvěřovati mohu; slyšte mne! Když byste již widěl, že sídlo otců mých k obhájení není, shromážděte všechny z čeledi mé a hleďte, abyste wýpadem wen wýwázli; učiníte tak?“

„A což Waše Milost, pane Wrchotický?“ namítnul Diwišowský.

„O mne se nestarejte,“ prawil pan Šimon. „Sla-

wné zabyne rod Wrchotických!“ šeptal pro sebe; „fiat voluntas Dei!“

Krátké nastalo mlčení.

„Co to?“ zwolal najednou pan Šimon hlawu powznesa. „Dusot koní — ryk nepřítel!“

Diwišowský přiskočil k oknu, díval se i naslouchal bedlivě do dálky; nad lesy se rozbřeskowała první jitřa zář, vítr hučel po sněhové půdě a strásal se stromů chomáče sněhu, ostatně bylo všechno ticho. Hlawou kroutě wrátil se opět k nemocnému. „Prelud obraznosti waši, pane Wrchotický,“ prawil; „krajina je pohřízena v hrobouhou tichost.“

„W hrobě, ano w hrobě je ticho a wolno,“ wzdychnul pan Šimon. „Brzo-li se uložim k věčnému odpočinuti, Pane pánū?“ šeptal. „Já widěl cesty twé, nebs trestal hřich syna mého; snad ho opět přijmeš w milost swou, jako i mně nezazlíš, že toužím po spatření twáre twé. Jen ona — ó Eliško!“ wzdychnul opět hlasitě. „Zase nowý ryk!“ wytrhl se najednou naslouchaje. „Jasně slyším cinkot zbraně!“

A w skutku se zdálo jakoby blízké lesy najednou obživly, chřest zbraně, pokřik a pak ryk několika tisíci ústy pronešený zatrásl až okny twrze. Diwišowský odkwapił z komnaty. „Což jsem měl prwe uši začpané?“ zlobil se, že neslyšel hned nepřitele jako pan Šimon, jehož nemoci zastřený sluch dále a jasněji pronikal.

Od lesů se walily černé houfy nepřítel, wrchotickou twrz se všech stran obklíčujice, a opět nové zástupy řitily se za předešlými. Podle sestawování se jich, kterak všechny cesty od Wrchotic wedoucí osazovali, jakož i dle toho, že proti nejslabším místům zástupy k outoku šikovali, bylo patrnō, že mezi nimi někdo být musí s místnostmi zdejšími dobře známý.

Nádworník Beneš řídil právě houfnici na nejhustší zástup, když Diwišowský na waly přikwapił. „Zadržte!“ welel, „ani jedné rány dřive než začnou sami! Každá chvíle, kterou se obmeškají, je pro nás veliké ceny.“

Několik jezdců se oddělilo od hlavního voje, bílý praporeček wlál nad nimi, i blízili se ke bráne twrze.

„Wyborně,“ zaradowal se Diwišowský, „oni chtejí wyjednávat; snad nabudeme času. — Ha, to Markward sám!“ pohlédl na jednoho z jezdců, jenž z předu ostatních jel. „No, počkej, Diwišowský ti zakroutí kličku, že budeš naň pamatovat, pakli zdráv odsud wywázneš.“ I popošel ku bráně, kde již jezdci stanuwše o wpuštění žádali.

(Pokračování.)

Některé starozitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Z wice, dílem nepatrnych, dílem do celia wyšlapanych náhrobních kamenů opsal jsem toliko jeden mramorový, w lewé lodi wedle oltáre sw. kříže zazděný, památník to děkana slanského Jiřího Blahy od roku 1650.

Ačkoli mně náhrobky dostatečné kořisti nepodaly, byla aspoň má oklamána naděje výtečnou gotickou řezbářskou prací na hlavních dveřích a krásnou cínovou křtitelnici nahrazena. Tato mně tím více potěšila, an mne se jmény dvou chvalitebných umělců z počátku XVI. století seznámila. Máť nápis:

"Anno domini millesimo eccecc xj factum est hoc opvs per magistrvm pawel et magistrvm iohannem * dictus faber."

"ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti amen prorectore tobias."

Sakristie nemůže se ničím znamenitějším honositi, ale w chodbě, kteráž ji s pravou lodí spojuje, stojí w jednom rohu mocné, zděné sanctuarium čistého gotického slohu, makowicí w poměru tuze malou, přec ale souvěkou, ozdobené.

Zwonice jest pamětihodna pro truchliwou onu událost, že w ní mnoho slanských měšťanů, kteří tam při řečeném dobytí města outočistě hledali, od Husitů spáleno bylo. W ní se několik pamětihoných od pražských zvonarských mistrů Jiřího Kouwáre, Bartoloměje a Stanislava litých zvonů nachází. Welký zvon ozdobený chiffrou krále Vladislava Druhého sluje Gotthard; nápis jeho nese rok 1494. a udává jméno mistra Jiřího Kouwáre (Georgius canulator); druhý a třetí zvon (Wojtěch a Dominik) dle nápisů svých litý jsou od jednoho mistra, totiž Bartoloměje, onén roku 1508., tento 1521.; nápis čtvrtého zvonu (umíráčka) udává rok 1515. a jmenuje mistra Stanislawa.

Z náhrobků, na starém, nyní pustém hřbitově uchovaných a w kostelních zdech zazděných, sděluji tolíko jeden nápis. Na mramorovém kameně spatřuje se erb (vpravo kráčejícího kobouta maje pod turnajovou přilbicí, z které mužská hlava wyniká) a čte se:

"Vrozenym: panv . Fri-
drichowi . z ssinoberka . ma-
zielv . milem . a ianovi z ssim-
berka . synv . swemv: anna . no-
wodomska . toto . epitaphium
z lasky . na pamatku gych . s
mystrem . erhartem . manže-
lem . swym postawiti dala
letha panie M.D.LXXXIII.
mense martio."

Na jiné, kovové, již velmi porouchané tabuli nalezá se nápis na památku dne 8. Května 1565. zemřelého slanského patricia Wawrince Téra. (Dokončení.)

D o p i s.

Z Mladé Boleslaví.

S potěšením sděluji Wám pokroky studující na zdejším gymnasium mládeže w jazyku českém. Přítomen byv letošní zkoušce po skončení druhého školního běhu podivil jsem se nemálo výkladem latinských auktorů, jaké se dály jak w němčině tak i w češtině netoliko od žáků tříd humanitních, ale i gramatikálních. Vlastně žádají se tyto výklady jenom od Čechů, a však i mnoho německých žáků se k nim blási. Tak ukazoval mi přítel můj D— parwistu, jehož obzvláštní schopnosti předešlý pan krajský Dawid při zkoušce w Liberci seznaw o to se postaral, aby chudý ten chlapec na studie dán býti mohl. Ten to chlapec, jak říkáme kovaný Němec, překwapił učitele svého českým překladem svého pensa. A tato cvičení we třech řečích se netoliko při hlavní, nýbrž i při městičných zkouškách před se berou u přítomnosti pana gubernialního raddy a krajského,

* Bezpochyby: „magistrum iohannem canulatorem“, neb nachází se zde konvička wyryta.

swobodného pána z Kocú, který s velikým oučstenstvím všímá sobě vzdělávání mládeže.

Tázav se na jména šlechetných těch přátel mládeže na tom gymnasium, jejichž to zásluhou jest, jmenováni jsou mně wel. piaristé professor humanitní. *Anaklet Čížek*, gramaticální pak *Wit Frenštacký* a *Karel Hynek*. Zpamilomyslni to mužové, kteří w interessu svěřené sobě mládeže více čini nežli k čemu jsou zavázáni! Nechť příjmu za to díky každého prawého vlastence!

Arnold,
farář.

Slowanská zpráva.

Podunawka (časopis srbský w Bělehradě) s oučastností šlechetnou podala čtenářům svým dne 25. Července žalozpěv o našeho Kalinu. Otcům našim se o takové vzájemnosti ani nesnilo!

L i t e r a t u r a.

Auplný slovníček českého i německého jazyka, sepsal dr. J. P. Jordan. Wydání stereotypní. W Lipsku, tisk i náklad Karla Tauchnice.

S chutí jsem wzal slovníček do ruky, a oko se zaraďovalo nad pěknou opravou knihy nowé. Tuť vidět patrně, jak literatura naše se zmáhá, když už i w cizi zemi české knihy na spekulaci se tisknou. Kdo wěc naši zná, ten se bude panu Jordanovi velice divit, že jakožto Nečech tak daleko w našem jazyku dospěl, že se stal wydátelem prvního stereotypního slovníčku; neboť ať si nikdo nemyslí, že tak snadno jest z našich dosavádních slovníků stereotypní udělat. Mohl by se ovšem Konečného kapesní dát stereotypné přelisknout, a dílo by bylo hotovo; ale kdož newí, jaký hlas se nese wšeobecně o slovníku pana K.? Stereotypní jako každý kapesní slovník má být wybor wšeho jádra, wybor, pokud možná, wšeho toho, co kde dosud známo; a musí se plně k tomu hleděti, aby špatná, neobyčejná a nepotřebná slova nebrala místa dobrým, obyčejným a potřebným. Bez Jungmannova slovníku nemůže dosud nikdo ani menší ani větší slovník utvořit. Wětší slovník může být jen doplněný slovník Jungmannův, menší slovník může být jen wýtah z Jungmannova. Cím menší ale má být takový wýtah, tím horší práce pro toho, kdo ji na sebe wzal. Ať jen někdo zkusi, co to je, jen jediný díl Jungmannova slovníku přečíslí a k tomu ještě dobré wýtažky z něho dělati. A což teprw pět dílů?! Awšak chytrost žádne čáry. P. Jordan není milovník velkých škrupulí a brikuł. On ví, že se Jungmann do kapsy smáčknouti nedá, a tedy wzal Konečného, sem tam do něho něco přistrčil, a slovníček byl hotov. Někdy také opravuje Konečného, ale ne vždy dosti štastně. Tak ku př. zapomněl K. u Stárke na škrob; Jordan ale to zpozorowav dal tam šmolku. Kde by byl měl opravovat, neoprawoval. Za slovem Šcherz postavil zvlášť Šcherze f., t. j. Šcherze weiblich. To wzal podle jiného slovníku, kde stojí chybne f., t. j. *fe-minimum* místo pl., t. j. pluralis (mehrfaß). — Jaký pak rozdíl asi dělá p. Jordan mezi Mündart a Dialekt, že má u každého jiné české slovo? Kde pak wzal slovo *pondřeč*? W českém porádku ho nemá. U Dengelstock (jinak Dengel-eisen) má babku, ale u babka nemá o Dengeleisen nebo Dengelstock nicého.

Slova: *opatera*, *opewadlo*, *lučiwo*, *lut*, *roñwa* a mnoho takových jakožto Čechu neznámých neměla stát bez poznámení, že jsou jinoslowanská, jestliže se vynechat nemohla. Z opatera powstalo nepozorností korrektorowou docela opatena.

Pomichání čárkovaných s nečárkovanými a kolečkovánými ú s čárkovaným ú je strašné. Když stojí: *lžice*, —čák, —čář, každý bude čísti: *lžice*, *lžicák*, *lžičař*, a nikdo jak se patří *lžice*, *lžicák*, *lžičař*. Čárkované ú

stojí beztoho wšude míslo nynějšího *ou*, a nepřetvarující se Čech už již nezná. Nemá-li se tedy čárkované u pravidelné místo *ou* psát, ať se už raději docela wynechá, jako se čárkované ó wynechalo. To wšak je nejménší. *Loj a luj* má ovšem stejný wýznam, ačkoli místem více *luj* a jinde zase *loj* znají; ale *lojník* je něco jiného, a to nikdo nepozná, kdo při všech třech *Unschlitt* nebo *Čalg* najde.

Že p. Jordan *macka* wynechal, to mu odpustime, ale že *manžela* pustil bez *manželky* na poušť tohoto světa, to není hezké. *Mama* se u něho jmenuje *Mütterchen* a *máma* *Mamka*. *Peru s. práti*, *sflagen*; *waschen*. Co asi to s. znamená? *práti* w pořádku není. Až příliš zkrátka, pane doktore! — Máme wynechaného *pewnost* wedle *pewny* se domyslit a všecky wýznamy uhodnouti? To je trochu mnoho žádáno. Podle jakého pak asi prawidla pan J. koncovky *owý* bere a wynecháwa? *lomowý* je w slovníku, *lojowy* není. Také by měl slovníkář našich dnů wédět, že *tráweñec* a *trawić* (p. J. má *tráwić*) nejsou synonyma, třebas se to u starých nacházelo. *Trawić* je kdo tráví, *tráwenec* kdo je *tráwen*. Tak by také chybne bylo *powstanec* místo *powstalec*, třebas to Poláci říkali a psali a našinci po nich slepě opakovali. Nelépe ospravedlniti se dá *wystehowanec* místo *wystehowalec*; tomu wšak se p. J. vyhnul, wynechaw obě.

Že vyčtené tuto hrubé chyby nejsou jediné we spisu tomto, nýbrž jen náhodou vybrány a jako na ukázkou podány, každý snadno mně uvěří. Kdo by se wšak o tom sám přesvědčiti chtěl, potřebuje projít jen některou stránku slovníku tohoto, a podíví se nesmyslum, jaké tam najde.

Bez obtížení swědomí můžeme o slovníku páne Jordanově říci: Jest to špatně rozmnrozené wydání špatného slovníka pana Konečného.

Literatura ilírska.

* *Osnovi narodnosti* wyjdou w Bělehradě srbském. Kniha tato dle ohlášení obsahu důležitá rozdělena bude na šest článků. I. článek: Soustava jazyka srbského a poměry Srbů k ostatním Slovanům. II. článek: Děje jazyka srbského. III. článek: Jazyk a život národní. IV. článek: Literatura. V. článek: Literatura w poměru k dějinám a národnosti. VI. článek: Osnova veřejného života a národnosti. Předmluva má zvláštní článek proti Panslavismu pod jménem: Panslavismus, ili (aneb) Slavenost i magyar-němačka plašljivost. Cena 30 kr. stř.

* *Lazaruca* (?) ili boj na Kosovu izmedju Srbah i Turakah na vidow dan (15. Čerwen) 1389., od Joksimá Ilića Novića. Izdaa 1847 N. Stojanović u Novom Sadu. (W osmerce str. 81.)

* U bratří Battarů w Zadru wyjde: *Ribanje i ribarsko prigovaranje i razlike slvari* (Lowení ryb a rybarské rozmluvy a rozličné wěci) složené po Petru Hektoreviću. Cena 50 kr. stř.

Pražský denník.

Předevčírem opustil Písek naše hlavní město, zpívav ještě w neděli Maxa w Noclehu w Granadě s náramnou pochvalou. Chtěl ještě wystoupiti w Don Juanu ku prospěchu zpěveckého sboru diwadelního a pak w koncertě s písniemi národními, a wšak trvající chrapatiost a zpět povolání do Stuttgartu, kde operní čas již měsícem Zářím počíná, zbavily nás pohřihu té rozkoše, ještě jednou slyšeti proslulého našeho krajana. Ještě den před odchodem svým obdržel od Pokorného z Wídne pozvání k pohostinskému wystoupení pod nejskwělejšími wýminkami, jemuž odepráti přinucen byl.

Při té příležitosti bude snad mnohemu čtenáři našich listů milo, když zde doslově položíme přípitek, jímž Písek při hostině jemu na Střeleckém ostrově dáwané poctěn byl od pana Mikowce a který naň přehluboký učinil dojem. Zněl pak takto:

„Sláwa wám, slavný pěvče, který jste našeho lidu národní zpěvy ode břehů vltavských a labských daleko přes moře až do vzdáleného Albionu přenesl. Wy jste s tím, co wám Musa w českých hájích, w českých lesích libzemě pěla, wystoupil před mocnými knížaty a králi. Wy jste českému zpěvu wšude uznání wydobył a právem za největší slávu jste měl, českým pěvcem slouti. Tak četných, tak zasloužených triumfů se malo zpěvcům dostalo, jako wám: wás slaví hrđi gentlemanové staroangličtí, před wámi zbledla všecky soků závist, i ze samolibých sousedů wynutil jste jednohlásné obdiveni, polowie Ewropy wám zelený wawrín podává — my ale, krajané wási, srdee, srdečne svérne, srdečne vrélé! Žiw bud a zdráw, Lumíre mladý! kferý pěješ srdeček k srdečku a slowy i pěním pohybás Vysehrad i wše vlasti!“

Kronika času.

* Bej Tunisský dělá silné pokroky u wzdělanosti ewropské, nedávno zavedl we své zemi papírové peníze.

* W Paříži nedávno zaveden jest obchod w bozích. Wyhotowuj tam totíž rozličné modly, které prodávají afričkým pohanským národům.

Literní návěsti.

Jeden z našich spisovatelů, který již obecenstvo české s tím oním plodem z anglické literatury klassické seznámil, obírá se překladem wýtečného díla Washingtona Irvinga „Columbus a plavby jeho“, podle wydání od samého skladatele pro školy zkráceného (*abridged by the same for the use of schools*). Připomenouti zde musíme, že si ani Němci ten spis w této způsobě ještě nepřeložili. Dílo to svým časem wyjiti má nákladem Matice české, a jak doslycháme, jakožto první číslo „Biblioteky cestopisů“, kterou Matice svými dobami wydávali zanovili. Týž spisovatel chowá w rukopisu též walnou část Shakespearovy weselohry „Twelfth-night“ (Wečer tříkrálový), dávané na diwadlech obyčejně pod názvem „Viola“. Jejím wydáním a tedy přidružením k jinému od téhož spisovatele již wydanému dramatu Shakespearowu, postoupilo by pořadí spisů onoho anglického welikána opět jedním krokem též u nás ku předu. Kýž by jen vše českých spisovatelů na tom (owšem nelehkém) poli pracovalo a Shakespearovy hry nejen pro diwadelní predstavení wzdělávalo, ale i k tišku úplně upravovalo *! Bylo by pak záhadno, aby pro uwarování se nemilého a čas mařičího setkání powzdy we známost wešlo, co který w tom oboru pro tisk *skutečně* upravuje.

Oprawa a připomenutí.

Požádání jsouce, zprávu z Humpolce w č. 84. letošních Kwětů co mylnou odwolati, připomináme spolu i na srdce klademe wšem váženým našim dopisovatelům, aby we zprávách nám zasílaných co možná swědomiti a opatrni byli, an odwolání taková, jako jest toto, což každý sám uzná, nám jenom velmi nemilá být musí. Red.

* I redaktor těchto listů rozdělaný má překlad jiného kusu Shakespearowa, a sice: „All's well, that ends well“.

Red.

Číslo 106.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1000—2 přes dvac. při semí).

4. ZÁŘÍ
1847.

Předpláci se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

8.

Bylo druhý rok na to, masopustního času a ve
čtvrtek, a opět bylo živo u Hněvkowského; opět
měl u sebe hosty, přítele Wojtěcha Nejedlého a
Puchmayera.

S každým těchto tří mladíků stala se za ten
čas patrná proměna. Hněvkowský nosil již pudro-
vané vlasy a wypadal jako poloviční švihák teh-
dejšího času; jasné oči jeho hledely do světa, jakoby
v něm samá veselost bydlila. Nejedlý stal se ještě
jednou tak vážným nežli kdy před tím býval, a
Puchmayer nebyl skoro ani k poznání — ne sice
hlavně proto, že měl na sobě dlouhou kleriku mladého
bohomluvce, ale pro jeho zcela převrácené smý-
šlení, které se v každém slově a pohledu, wůbec
v celém chování jewilo.

„Ba, je to prawý kříž,“ mluvil nyní horliwě
k oběma přátelům, „a kdyby se člověk té swé wiry
zuby nehty nedržel, kdyby mu něco hlasitě v srdci
nemluvilo: Jen wytrwej! — při sám Bůh, bylo by
to wěru k zouflání — to jest: sluši-li člověku v mém
habitě o zouflání mluvit. To se obraťte kam obraťte,
na lewo, na prawo, wšecko wšude jako zařezáno,
jako slepotou poraženo; mermomoci chce to z vlastní,
přirozené kůže wylezt a nějakou cizi srst na sebe
powesít, a poběhne-li to ještě nějaký čas v té ko-
leji, bude muset konečně nowy Diogenes přijít a no-
wou lucernu rozsvítit, aby nějakého Čecha nalezl.“

„Ah, tak zle to snad ještě není,“ podotknul
Nejedlý. „Ono se mluví ještě po celé zemi česky —“

„Ono se mluví,“ přejal mu řec Puchmayer —
„to je prawda; mluví se, jako ptáckové v hnizdě
štěbetají, aby je luňák nebo střelec neslyšel. Doma
za kamny nebo w širém poli za pluhem, kde lidské
icho nečihá, to to zní ještě po česku — a to jen tak
jako ledabylo ze spaní, jazyky o tom skoro ani ne-
wědí; kdo ale slezl s pekelce a hlavu z okna wy-
strčil, ten si nastrčí už také německou larvu, aby
ho neměli za sprostého Čecha — ano, ano, milý
příteli! takž je to anno Domini 1792.“

„Nu, nu,“ ozval se nyní Hněvkowský. „To

maluje pan Antonín trochu tuze černě. Kdyby to
již opravdu w Čechách tak wypadalo, to bychme
museli wěru jen mrtvého krístiti, a poněvadž je ta-
ková práce pro člověka s obyčejnýma rukama trochu
obtížná, tedy by bylo nejlépe, abychme všeho dila
nechali, vlasy popelem posypali — já bych ušetřil
alespoň pudru — abychme opásali bedra swá a ode-
šli na poušti slze prolévat. Čechy wypadají arci anno
Domini 1792. jako welký špitál; proto mám ale přece
pevnou naději, že sem tam ještě človíček sedí nebo
chodi, který tak dobře widi a cití jako my!“

„Tu se podívejte na toho Farisea!“ obrátil se
nyní Puchmayer k Nejedlému. „Nejdriwe mi sám
lamentuje, že je to wšecko zaslepeno — až na pro-
fessora Wydry, to se rozumí —“

„Já wám jich wypočtu ještě několik jiných,
jestli se libí.“

„Oh já wím, já wím,“ smál se Puchmayer.
„To nepotřebuju ani wašeho počtu, ale dám si oká-
zat katalog, až počne nowý professor českého ja-
zyka swé prelekce. Ale nechme žertu! Sem tam
stojí arci ještě Čech s kusem poctivého upřímného
wědomí jako kwítek na písčité pláni, ale to nám
není nic platno. Jednotlivý kwítek zahyne w kou-
koli — zajde, ani si ho žádný newšimne; ale kdyby
stál jeden wedle druhého, hezky pohromadě, již by
to wypadalo jako záhonek, již by to padlo hned do
oka — již by se dalo z toho něco udělat.“

„A což tedy myslíte, pane Antonine?“ ptal se
Hněvkowský.

„Abychme ty kwitky snesli,“ řekl Puchmayer
— „anebo mluvíce bez figur a tropů: abychme se
wespolek usnesli a sjednotili a pak spojenou silou
o to pracovali, aby se nás jazyk po swém ou padu
zase zotavil a k nowé úctě přišel. Pokusme se o to,
zdali bychme tištěným slowem české hlavy osvitit
a česká srdce rozehrát dowedli.“

„A co pak je moje řec?“ ozval se Hněvkow-
sky. „To jsou již dávno moje myšlenky. Pusíme
se jen do toho. Já mám již dva plány k weselym
historiím, kteréž hodlám pro nás lid zpracovat, i
doufám, že se budou libit. Rozumíte? Čech si rád
zažertuje a snese weselé wyprawowání.“

„Dowolte, Šebestiane!“ namítl Puchmayer, „w tom bych nebyl vašeho mínění. Nás lid nepotřebuje posavád naši pomocí, to jest: nějakého powzbuzení čili křisení anebo vlastně protíráni očí; o lidu platí, co právě Nejedlý powídal: že je posud český — ačkoli snad o tom ani newi, a také si z toho nic nedělá; ale naše w yšši třídy, nechť jsou jakékoli wáhy a jakéhokoli jména, učení, důstojnici, ouředníci, obchodníci, ano již i zámožnější remeslnici — ti mají kůru okolo srdce, a poněvadž nižší osoby rády po vyšších opičí, tedy by bylo třeba, aby chne předewším těmito vyššími pány nějak zatráslí, nežli se neduh jejich tak rozežere, že by i nižší nakazil. Dowedme, aby si vyšší třídy českého jazyka wšimaly a wázily, aby si jej oblíbily a konečně jakousi hrđost w tom nalezaly, že jsou w ném zrozeny; učíme, aby nemyslily, že je srostlý, hrubý, drsnatý, chudý, ku wznešenějším věcem neschopný; okažme, že je slavný, silný, lahoný, bohatý, wybroušený, do všech forem se hodí — a pak máme wyráno. Jak se budou vyšší k češtine přiznávat, budou se hned i nižší podle pánu řídit, jakož je odjakživa obyčej, a pak bude snadno na zpustlé winici pracovat.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„U všech wšudy černých a rohatých!“ wolal Diwišowský na oko se potěšen stavě, „swuj meč bych proti topce wsadil, není-li toto Markward Dědkowský, můj někdy weselý kumpan, jenž dodržel tři noci po sobě do rána pít, když mu totiž laskawé děvice wina kredencowaly. Ale tyi ses po čertech spadnul, přiteli! U těch Pasowských musi být špatná strawa; na Dědkově bývalo lépe, nebo w Praze u panny...“

„Neručil jsem wám za to?“ obrátil se Markward zticha k průvodci swému, jehožto zewnitřek čelnějšího wůdce značil, že můj někdejší soudrůb přitele swého wřele uwítá a slowům jeho wolného sluchu popřeje?“

„No jen dělejte,“ odslovil druhý, „nebo nepowede-li se wám, aby se twrz wzdala — až jsem čertůw! dám wás oběsit za waši radu, bychom poséckali s outokem, již jsem jen proto přijal, abych ušetřil swého lidu, který se mi již o mnohy zástup ztencil.“

Dědkowský zaskřípal zuby. „A že jsem wás tak dobrě wedl, co tomu říkáte, pane setníku? Nejvyšší wůdce Ramé by wám též takowou houpačku přichystal. Nezapomínejte na to.“

„Ramé?“ zasmál se setník. „Ten o wás certa dbá. Jen dělejte, až tady nezeflujem. Wzdá-li se hnizdo, jak jste twrdil, slowo s to, podíl na kořisti wás nemine!“

Trpělivě čekal Diwišowský nade branou, brzo-li

se tato tiše wedená rozmluwa skončí; že Markward we welké wážnosti u newázanych, loupežných cizinců není, widěl zřejmě. Ano tak se děje každému, kdo wlast swou zradiw chléb cizinců pojídá. „Nuž, a co dobrého, přiteli?“ ptal se, když se byl Markward opět k němu obrátil.

„Je snad pan Wrchotický mrtev, že jen tebe hradě widím, anebo jsi ty pánem hradu?“ ptal se Markward.

„Hoho!“ zasmál se Diwišowský, „scwrknul se také mozek twuj, jako twé twáre, že ti do něho tolik smyslu nejde, abys pochopiti mohl, že Ješek Diwišowský pánem tak hezké a pěvné twrže byt nemůže? — Co se pana Šimona týče, ten je we swé komnatě.“

„Oblasti mu, rytíři,“ ozval se wůdce Pasowských, „že pakli nás do hradu wpustiti nechce, aby k nám dolů sešel, bychom spoju pro uwarování wšeho krweprolití porokowali podle způsobu rytíského a wojenského.“

„Ted přece wím, co chcete,“ pravil Diwišowský, „a proto wám oznámiti mohu, že jednoho z wás do bradu wpustím, nechť s panem Šimonem porokuje sám. Ale jelikož je brána zatarasena, musí powětrní cestou k nám!“

Markward skočil s koně, a s walù byl spuštěn řebřík, po němž se wyslanec brzo nahore očnul.

„Tyijsi sobě špatnou wrchnost wyhliďnul, Markward!“ mluvil Diwišowský posměšně, kráčeje s ním do hradu. „Zdáš se mit u ní nějak hojně wysoký žlab. Hahaha! také jsi důvěřoval we welikomyslnost Němců. O známe ji, tu welikomyslnost, hahaha!“

„Wšak je to twoje wina!“ pravil Markward, jizliwě na Diwišowského pohledna. Najednou se ale zpamatoval, by zastrel prawdiwy swuj stav a pokračoval: „Ano, twoje wina to, že tady musíš u pouhého rytíře sobě rowného kastelanowat, kdežto bys mohl wůdcem byt jako já.“

„Nezdá se mi, přiteli!“ usmál se Diwišowský. „Tady posečej, až připravím pána hradu na příchod twůj.“

Když po nějaké chvíli Markward k panu Šimonovi wstoupil, seděl tento w posteli, záda maje o peřiny podepřené; Diwišowský stál u hlaw jeho a několik sluhů w pozadí.

„Co je waše žádost?“ tázal se pan Šimon, slabost swou wšemožně přemáhaje.

„Statečný a urozený pane!“ uklonil se Markward, „pasowský lid, Jeho Cis. Milostí do země powolán —“

„To je lež!“ wskočil mu do řeči pan Šimon. „Jeho Cis. Milost oznámila veřejně před shromážděnými stawy, že o pasowském lidu, pičebo newi, ano za nepřitele wás považuje.“

„A přece je to tak!“ pokrčil Markward rameny. „A byt i nebylo, pasowský lid pod wůdcem Bot-

tichem, jež jest po panu Ramé druhým we wojstě, stoji před hradem wašim. Odpor je marny, milerád můžete přijmout návrh wúdce neprátelského, kapitulovat a jemu twrz postoupit, kdežto on slibuje wasí osobě všechno možné ušetření.“

„A co se stane, když tento návrh zamítnu?“ ptal se pan Šimon.

„Pak si to musíte sám přičísti, když Pasowá žádného, ani wasí newyjma, živiti nebudou, když z hradu wašeho ani kámen na kameně nezůstane, když —“

„A podobné pohrůžky dále!“ wpadl mu opět pan Šimon do řeči. „Rcete wy swému wúdci, aby neposuzoval šlechtu českou podle wýmetků jejich, jakových jednoho za wylance swého ke mně zvolil; že Šimon Wrchotický pohrůžek jeho se nebojí a že ho nepovažuji za nic lepšího než za sprostého loupežníka, který s chasou swou wtrhl do země drancovat a loupit. Nechí mne dale ušetří podobnými ohavnými návrhy a ještě ohavnějšími wylanci, jako jste wy, lupič pařen, weřejný palič a žhár! Jděte!“

I sklesnul po této namáhawé řeči zpět na postel. Diwišovský pokrčil rameny na Markwarda, který se zalatými pěstmi z komnaty ubíhal.

„Wid, to bys byl nehledal we starém panu Šimonu!“ smál se Diwišovský po valech s ním kráčeje. „Ó wér mi, Markwarde! ty i s Pasowáky najdete na Wrchoticích rozličné podiwnosti.“

Markward se zastavil, zlosti se tráslý oudy jeho, jakoby jimi křeče potrhowaly a jakoby pohledem svým chtěl probodnouti někdejšího soudruha nepravosti swých. „Zrádce! babo!“ wychrlil z úst a běžel ku bráně, kde se opět prou žebřík spoustěl.

„Jak je?“ ptal se pasowský wúdce nahoru, než byl ještě Markward zcela dolů sestoupil.

„Jen se ptejte pana Markwarda,“ wolal Diwišovský dolů, „on toho má dost. Bylo toho málo, ale jadrné, až se mu rozum pomátl. A nyní was žádám, odstupte od walù, nechcete-li horkou kulku k snidani.“

A odiaaw jednomu pacholku luntowku namíril ji dolů, wýrazu takto daje žádosti swé, kterou neprátelský wúdce wyplniti neotálel. Jadrným zakle-nim zlosti swé ulewiw a ku twrzi pohroziw, uháněl s Markwardem a s ostatními zpět ku swým.

„A nyní, hoši, pozor!“ wolal Diwišovský na obrance hradu, „namířte dobře houfnice i luntowky, střílejte raději ponamu ale jistě! Do osmi hodin jsme je zdrželi, w několika hodinách přijde pomoc. Pasowák se chystá ke střelbě — palte napřed, hoši, palte!“ houknul, a hrad se otrásl bouchnutím střelby.

Pasowští wydali ryk, neb dobré měli mřízeno Wrchotici, a jejich koule řádily strašně w řadách pasowských.

Tak trwala střelba déle než hodinu, aniž byli Pasowští k outoku se připravili, neboť byli zvyklejší na pohodlné drancování než na mužný odpór, a

střelba od Wrchotic w jejich řadách nečistě řádila, kdežto jejich koule Wrchotickým za zídkou skrytým malou škodu činily. Kdykoli poněkud hluk válečný na okamžik utichnul, bylo slyšeti sedlecké zwony, které na poplach bijíce Wrchotickým znamení dávaly, že w Sedlci je slyši, a znamení soucitu toho oučinkovalo na hajitele wrchotické welmi prospěšně. Diwišovský obcházel hradby, počinaje sobě co sta-tečný a zkušený wúdce.

Tu se obrátila střelba Pasowských wýhradně ku bráně, a koule bily do silných, železných wrat, kamenné sloupy se začaly wiklat, skoby powolowat, a již se wrata, na jedné straně ze skob wytržená, na druhou klonila. S radostným jásáním při-witali Pasowští úkaz ten, a zároveň se pohyboval silný zástup ku předu, by outokem rozwiklanou bránu dobyl. (Pokračování.)

Některé starožitnosti města Slaného.

(Pokračování.) Hlavní chrám we Slaném nálezel w nejdřevnejším čase jako proboštský k benediktinskému klášteru ostrowskému. Ještě roku 1390. uvádí se jistý Theodoricus co probošt slanský, a roku 1405. jistý „Ulricus, professus monasterii in Insula Ordinis S. Benedicti, prepositus et plebanus in Slana.“ Tenkráte bylo šest vikářů u slanského hlavního chrámu, a onen probošt Oldřich učinil roku 1405. základ ještě pro dva kaplany a tři kleriky, kterým k výživě dvě kopy ročních důchodů a winici s tou výminkou daroval, aby z ní každoročně sud wina ostrowskému klášteru odváděli. W busitských válkách chrám mnoho škody utrpěl. Později w něm služby boží pod obojí konány byly, w kterýžto čas po sobě dva o českou literaturu velmi zasloužilé muže za představené měl, tetiž Wawrinec Leandra Rwačowského a Jiřího Tesáka Mošowského, a konečně z historie persekuci známého děkana Koupiliusa, jemuž za služeb božích při oltáři stojícímu pověstný Michna mečem bibli swatou z rukou wyrasil a cíhodného kněze ukrutně porouchal. Rwačowského a Tesáka spisay a život wiz u Jungmanna (w hist. literat. české). Přede mnou leží kniha, až posud snad neznámá, kterou Jiřímu Tesákovi, když se ze Slaného r. 1604. do Hradce odebíral, přátelé a ctitelé wěnovali: „Reverendo et clarissimo, viro Dno Georgio Tesacio Mosoviensi, a Decanatu Slanenci ad Archidiaconatum Regiomontadensem proficiasenti 18. Oct. 1604. honoris et boni omnis nomine. — Amici scribebant. (Excudebat Daniel Sedesanus Prague.)“ Na slovo wzatý mistr Jan Campanus z Wodňan, slavný básník Paweł z Gisbice, Klingerius de Libiecz, Mag. Fabianus Ripanus, Mag. Laurentius Benedictus, Jan Černowický, měštenín Starého města, Jiří Nigrin Litomyšlský, Wacław Rokyeanský (z Keuru), Martinus Rhakopius Wodnianenus a Jiřího syn Adam Tesák Brodský k této knižce básněmi latinskými přispěli. Z jedné básni Pawla Gisbice wyswita, že se slavnému Tesákovi ani w Českém Brodě, ani we Slaném nelíbilo.

„Quam nec Broda tibi placuit nec Slana Georgi,

Hradecium poterit forte placere tibi,

Pulcer ocellus enim regni est sidusque Boemiam

Hradecium, Čechici viva medulla soli.“

Dříve byl Tesák kazatelem u sw. Haštala a sw. kříže w Praze, farářem osady Matky Boží nad Louží w Starém městě pražském a později i děkanem w Kouřím.

Jíž od počátku XVI. století až do času císaře Josefa II. byl při slanském chrámu sbor literátů, kteří něco polí a luk měli. R. 1581. odkázal jim slanský farář Jiřík

z Wysokého louku u Owčár, zlatý kalich, skvostnou na přijímání lžíčku a pěkný missál. (Za tento kalich obdržel r. 1783. tehdejší děkan tolík peněz, že za ně velké kostelní warhany zakoupiti mohl.) R. 1636. dostali literati od hraběte Jaroslava Bořity z Martinic propadlé grunty wypovězence Jana Weselského.

Vlastenské umění.

(Pokračování.) W uměleckém ohledu daly se s našim starobylym Tejnským chrámem značenité změny, o kterých dílem již uvedeno bylo v této listech. Největší dílo umělecké, které tam postaveno jest, sochy svatých Cyrilla a Methodia od našeho *Emanuela Maxe*, již dostatečně bylo oceněno. Zbývá nám totík ještě zmítni se o vypuklé práci, nedávno teprv do jich podstavce wsazene. Jest to skupení bohaté na figury od téhož mistra, představující obrácení na víru jednoho kmene slowanského oběma této apoštoly. Dva zástupy karakteristických, jadrných postav, mužů i žen, jinochů i dívek, starců i dětí, získaných již novému náboženství, obklopují oba svaté muže, z nichž jeden vykonává na nich křest, druhý podává jim svátost večeře Páně. Bronzová litina jest z dilny pana Glanze we Wídni. Nemůžeme však ji uznati za dokonalou. Kdo viděl původní wzor u Maxe, s nelibosti pozná, že se mnoho ztratilo z výrazu jednotlivých blaw i z okrouhlenosti celku jak litím tak vyhlazováním.

Stará kazatelna téhož chrámu, na které dle pověsti již Hus kázaval, důkladná to práce 15. století, jest nyní co nejskvostněji obnovena. Nebudeš od místa, promluvit podrobněji o tomto obnovení, jež děkujeme hlavně snaze vel. p. P. Škody a umělosti našeho *Hellicha*. Původní, bohatě okrášlené kamenné tělo zůstalo jak bylo, totík nahrazeny byly ulámané ozduby a vše zlatem napuštěno. Klobouk, portál i schody jsou zcela nově zhotoveny dle výkresů welezkušeného w gothicce Hellicha. Klobouk jest velmi pěkné smyšlen a pěkně pracován. Máš podobu gothickeho baldachinu a vznáší se pyramidálně do osmi hran, je bohatě ozdoben a končí do špičatých oblouků. Mezi tím wyskakuji podstavce, nesoucí sošky čtyř ewangelistů. Z prostředka vystupuje na způsob pyramidy výstavek s podpornými pilíři o dvou odděleních. W prvním oddělení nachází se madonna od *Františka Linna* tesaná. Prostřední socha w oddělení druhém představuje sw. Jana Křtitele, kazatele na poušti, a největší vznáší se svatý Duch w podobě holubice. Na zadní stěně kazatelny vyobrazen jest Jan Nepomucký na zlaté půdě. Portál záleží w pěkném gothickém obléku, na jehož swrchu vyobrazen Kristus co nejvyšší kněz we stole, w jedné ruce drže knihu otevřenou, w níž druhou rukou okazuje na místo: „Já jsem cesta, pravda i život.“ Obraz jest na zlaté půdě a práce Hellrichova. Po obou stranách sloupů portálních stojí male, omalované sošky sw. Wojtěcha a Prokopa, ze dřeva vyřezané od schopného řebáře *Weselého*. Na zábradlí schodů spatří se w sedmi polích od *Hellicha* malovaná poprsí církevních otců. S portálem pojí se schody prostředkem železného mřežoví umělé, prolamované práce. Kromě *Hellicha*, jemuž hlavní zásluha při obnovení té kazatelnice patří, přispěli k tomu pracemi svými ještě sochaři *Linna*, *Schumann*, *Wesely* a *Basler*. U Merklasa vysto do ocele ryté wypodobně obnovené kazatelny. (Dokončení.)

Pražský denník.

* Weledústojný kapitolní děkan pražský, pan Wáclaw Wáclavíček, jmenovan jest od J. C. M. arcibiskupem we Lwowě. Zaujmáš on i čestné místo w literatuře české, byw

prvním redaktorem Časopisu pro katolické duchovenstvo, který za jeho vedení byl jeden z nejdůkladnějších svého oboru.

* Podomni klinika doktora Hally w Celetné ulici nachází u obecenstwa vždy většího účastenství a prospívá blahodařně chudým nemocným, které co nejsnažněji k němu odkazujeme. *

* Krížovnický plac, kde bude státi socha Karla IV., chystá se plné a správně. Domek wedle mostu zmizel a nábřeží již s výši starého mostu zbudováno. O nynějšku za rok přiveze mistr Hæhn ulitou sochu, která jméno jeho po všech vlastech roznese a snad i oslaví. *

Kronika času.

* *Kobylyky*, které Walachii a Multany pustošily, nyní i w Srbsku se objevují. Muožství toho hmyzu jest tak náramné, že se mu ubránit nelze, byť i cele obyvatelstvo krajů od kobylek navštívených zabijením jich se zaměstnávalo. Co se jen zelená, od nich pohlceno bývá; nezůstává ani listku ani stébla trávy. Nejlepší prostředek proti nim prý jest, když se na podzim swině vyženou na pastvu, tam kde kobylyk wajícka snesly. Bývají ty wajícka w jamkách w zemi, a swině je velmi rády žerou, jenom že na blízce musí být woda, an po tom weprův dobytek velikou žízeň dostává.

* W Berlíně se nedávno jeden manžel občsil, jen aby ženu svou o 40 tolarů připravil, které by jí z úmrtní kasy byly připadly, kdyby muž její byl přirozenou smrtí se světa sesel. *

S m ě s.

Přívod paletotů. Jméno oděvu tohoto, který od počátků obyvatelů průliwu La Manche vzat jest, trojím způsobem se psalo: palto, palleteau, palotto. Množí místo slova paletot kladou paletoc čili paletocq, prawice, že španělského je původu. Jini se domnívají, že paletoc psáti se má, protože palla plášt a toc w bretagnském klobouk neb čepici znamená. Ménage odwozuje je od latinského slova palliotum, pláštik, kterého slova však nikdy se neuzívalo. Na všechn způsob ale paletocq středověký byl cestovnický plášt s kuklí, jež konec chocholce dudkově se podobal. We Francouzích velmi dlouho palottoquet po běhlika vyznamenávalo, poněvadž paletot oděvem žoldýrů byl, kteří we středověku obyčejně sběhlá luza byli. Před těmito ale nižší šlechtou paletoty nosila, od které pak na sluhy přešly. Asi před 45 lety nosili oděv tento normanskí plavci, od kterých dekretem francouzského námořního ministerstva k francouzskému lodnictvu přešel. Dělan jest ale bez šosů, tak že se používá kazajec podobal.

—ský.

Halic obsahuje 1300 čtverečních mil půdy. Orná zem jest na 580 milích, na 423 jsou lesy, na 204 luka a zahrady, na 137 jsou pastviny. Wine roste w Bukowině toliko na 30 jítrech.

N á w ě š t i.

Z Kolína se tímto we známost uvádí, že tah společenské wýhry, s vysokým povolením w prospěch základu opatrovny a nemocnice zařízené, z důležitých příčin na den 3. Října b. r. se odložiti musil. S tahem pak samým spojí se i beseda w tentýž dobročinný účel.

Číslo 107.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outery, ve
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1050 — přes dvůr při zemi).

7. září
1847.

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
pôlletáč s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

„To je wšecko hezky, milý příteli!“ řekl Hněvkovský, „ale já této cestě jaksí newěřím; já si myslím, že půjdeme s kostelem okolo kříže. Rozumíte? Vyšší třídy našeho lidu mají dle nynějších okolností tuze velký prospěch we wěcech, které jsou českým na odpor; na cizím jazyku zakládá se jejich důstojenství, příjem a oslava — rozumíte? a čí chléb jídáš, toho píseň zpíváš, stará historie. Já myslím, že uhodíme na zavřené uši a na kamenné srdce, když budeme k vyšším třídám mluviti. Co myslíte wy o tom, Wojtěše?“

„Já si myslím,“ odpovídal Nejedlý, a myslil při tom na čtenáře hrádinských básni, o kterých se mu již tenkráte zdávalo — „já si myslím, že by to byla cesta rychlejší, kdybychme učinili podle zdání Puchmayerova, nežli abychme začali u sprostého lidu — ale že to bude cesta trochu nejistá —“

„Proč nejistá?“ ptal se rychle Puchmayer. „Já wám již powěděl swé důwody a kdo se ničeho nedowáži, také nic nedokáže. Nesmímet zoufati, nežli něco počneme. Zpomeňte si jenom, jak to učinili básníkové w Němcích, Bürger, Voss a jak se wšickni jmenují, když se k powzbuzení vlasteneckého ducha německého spojili; ti měli také jen wzdělané třídy na myslí, proto že je u nich také taková brinda jako u nás. Lid je německý, ale vyšší třídy hrají si rády na cizozemské opice a francína jim plete hlavy; proto bych myslil, abychme u nás také tak udělali. Podejme našemu vybranějšímu obecenstwu něco w českém jazyku, čeho by se jakživo nenaďalo, takhle, překlad nějakého slavného německého nebo francouzského dila —“

„Ne, ne, to není moje mínění, domine Puchmayer!“ wskočil mu Hněvkovský horlivě do řeči. „Máme-li jazyku českému pomoci, musíme ho básníckými plody oslaviti, které w jeho vlastním lúně povstávanou — rozumíte? my musíme okázati, že sami něco dowedeme — a to si mluvte co mluvte, já mám za to, že toliko původní práce, když se podaří, náklonnost k materškému jazyku roznití a oslavu národu u cizinců způsobi. Rozumíte?“

„To si myslím také,“ řekl Nejedlý. „Wlastními, původními pracemi podaří se nám nejlépe a skoro jedině materškému jazyku úctu wydobýt. Wždyť můžeme k tomu wšelikých forem použít — wersů i prosy, a we wersích zase rozmanitého způsobu —“

„Wšecko dobře,“ dosvědčoval Puchmayer, který w celém vyjednávání velikou horlivost jevil. „Ale to neřeknou přece ti newěřici Tomášové, že je náš jazyk w stavu tolik dokázati jako jiný, když to nebudou mít tak patrně před sebou, jako se to dá w překladě učinit! Protož myslím, že se musíme předewším na překlady odvážit, ačkoli tím nechci velikou cenu původním pracem upírat.“

„To děláte dobré, pane Antonine!“ dal se Hněvkovský do smíchu. „Já wám nebudu za to dobrý překlad dobrých wěcí haněti, ačkoli mne k němu nikdy nedostanete. Já mám w sobě dosti živé žily, že si mohu smělou rukou do strun české líry břinouti; drnkejte wy na cizozemské instrumenty — tak uděláme té i oné straně zadost a trefíme jednou ranou dwakráte do terče.“

„Nu, tedy budíz!“ doložil Puchmayer. „Sedněte wy si na domácího Pegasa — nebo jak to šlechetné zvíře pokřtite? — já si zapřáhnu cizopanského, ačkoli se nezaříkám, že si někdy také na domácím neproskočím. Rozumíte, pane Besto a Wojtěše? Ale jen hezky pilně. Každý čtvrtek se sejdeme a okážeme si, co urábíme. Erit cum nobis Apollo.“

4.

Asi půl druhého léta na to, času letního we čtvrtek, hněd po poledni, procházel se po malém podloubí na maltezsém plácku štíhlý jedenadvacítiletý mládenec, a kdykoli přišel pod poslední oblouk, odkudž bylo na palác hraběte Nostice viděti, zastavil se a hleděl s patrným oučastenstvím na pěkné stavení.

Konečně mu bylo ale buďto i pod samým podloubím tuze horko anebo jej upomínal žaludek, slohem: vyhlídnul si w naprotější řadě domů známou hospodu u zlatého hada a wesel do ní.

Tam bylo ještě hezky živo; ještě tam seděli

hosté po obědě – některý student, mladý ouředník a starý mládenec se svým psem. I známého nalezl tam mládenec z podloubí a to jej těšilo tím více, an seděl právě u okna, z něhož bylo na ulici viděti, a kdež bylo ještě dost místa, že si mohl k němu přisednout.

„I dobrého zdrawí, Konráde! Pozdraw té ruka Páně!“ řekl tedy k němu, rychle se proti němu a sice twárema na ulici posadiw. Jak se wede? To je setkání!“

»Grüß dich Gott!« odpovídal druhý w jakési nesnázi, ačkoli bylo na něm dříve jakousi radost widět, když zahlihl mladíka wcházeti. »Ich bin hier ein täglicher Gast. Aber wie kommst denn du auf die Kleine Seite?«

„Wyprowázel jsem bratra a dva přátele do Nosticowského paláce,“ řekl mladík, „čekám na ně a z dlouhé chwile chei si tu vybrat nejakou práci pro zuhy. — Poslouchaj', pane hospodský! maj' tam ještě smažené telecí nožičky, jako má tuhle pán?“

»Aber ich bitte dich um Gotteswillen, Hans,« začal nyní naproti sedící přítel šeptati a skrčil při tom hlawu až k samému talíři, aby nebylo viděti, že se celý začerwenal — »hör' doch auf mit dem verfluchten Böhmischem! Die Leute sehen Einen an, als wenn man vom Dorfe käme. Zu Hause Taß' ich es mir gefallen — aber an öffentlichen Orten — «

„Jenom se neudaw, kamaráde!“ začal Hans po něm šeptati. „Kdybych newéděl, že jsi jinák potciwy chlap, vstal bych od stolu, abych ti nemusel do úst koukat, do kterých si také newidíš.“

„Nebud bláhowý!“ řekl druhý pořád ještě šepetem. Opatrnosti není jakživo nazhyt.“

»Euer Wohlgeboren haben vollkommen recht,« řekl na to první hlasitě; „já pak se nebudu s tím déle obirat, protože musím tuhle něco jiného rozbírat.“

A s těmi slowy pustil se do smažených nožiček.
(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Zadržte we střebě!“ welel Diwišowský, „a wemte je pak křížem, z blízka. Hurrá!“ jásal bojem rozpálen.

W tom samém okamžení se wyskytl podivný wyjew na valech wrchotických. Pán hradu sám, jenž byl po celý ten čas oknem na boj hleděl, byl nesen čtyřmi sluhy na waly. Syn jeho jej doprovázel, Eliška se ale postavila s hořčí poehodní ke wchodu u sklepa, kde prvé prach složen byl. „W rozhodném okamžení chci sám brániť bránu hradu swého,“ prawil k žasnoucím sluhům a ztrnulému Diwišowskému. „Děti mé, konejte powinnost swou a zhubte nepřátele!“

„Palte, palte!“ houknul Diwišowský, a w příhodném tom okamžení vyštřelené koule protrhl

řady Pasowských, tito zastavili se na chwili, ale pak znova se hnali ku předu.

Nawzájem poslali Pasowští střely swé na waly, mnohý padl, ale hriddnost ostatních neklesala, neb widěli milowaného pána swého, kmata chorého, nade branou, kterak se usmíval a Diwišowskému rozkazy dával, jakoby nejlepšího zdrawí požíval. Kulky lítaly kol něho, on newšimaje sobě toho wzbuzoval ostatních k odporu.

S welikou ztrátou dostali se Pasowští ku bráně, sekerami se snažice rozbiti sī do hradu průchod. Když jeden padl, nastoupil jiny na jeho místo, a již bylo skoro jisto, že hrad déle udržeti nelze.

„Diwišowský!“ powolal pan Šimon tohoto k sobě, „skoro bude čas, abyste wérné mé wywedl. Když budete ze hradu, mějte jistotu, že rod Wrchotický zahynul i w posledním poupetí swém. Bùh žehnej wás i wérné mé, žehnej vlasti mé nyni i na wéky.“

Tu zafíčela koule a prohnala hlawu kmetu Wrchotickému, mozek wyražený zastřiknul twář Diwišowskému, i padl na ruku šíleného, který sebou najednou trhnul. Stálé dříwe, jakoby si boje nevšimal, hvizdot kouli se mu zdál působiti radost, an se usmíval anebo hlawou potrásal. Nyní ale se wypnul, oko jeho wystoupilo z důlek i zalilo se krví; hleděl mezi nepřátele, jakoby strelce, wraha otce swého, wypátrati chtěl; najednou sebou mrštil k zínce, přeletěl skoro přes ni a k zemi dopadnuw powalil s sebou několik Pasowáků, ale opět se wzchopil, wrhnul se na jednoho, byl to Markward Dědkowský, jenž míril na Diwišowského, který se nad panem Wrchotickým skláněl, ale šílenec Dědkowského k zemi strhnuw rozrazil mu urwaným kamenem lebku.

Ale skoro w tom samém okamžení powznesl se nad šílenouwou šíji meč, on sklesnul a hlawu mstiteľova odlitla od trupu.

Tu zawznely od lesů trouby, Pasowští se razili, zadni zástupy jejich, počawše wolat: „Jsme obkličeni!“ couwaly. I upustili od outoku.

„Rozbite závory brány!“ welel Diwišowský s walů pospíchaje. „Za maou! pomstěte smrt pána swého!“

I wyřítili se obhájecové Wrchotice ze hradu, zůřivě z předu na Pasowské dorázejice, kteří majice zpáteční cestu k Táboru pluky panskými zamezenou obrátili se w lewo, ale neustále za nimi stoupali Čechowé, a Pasowští již nyní o životy swé bojujice couwali wždy rychlej pø patě hor a po kraji lesů, do nichž wniknouti jim nebylo možno. Táhli přes Šánovice, jež byl zapálili, dost nerozumně, poněwadž již beztoho rozdrážděné Čechy k tím wětši pomstě wyzywali. Silnější doráželi Čechowé, tak že nad Uhřicemi Pasowáci skoro w úplný outek se dali, i nezastavili se dříwe, až dostihli pahrbů Stuchanowských, kde dosti wysoký homolowitzý wrch jím dostatečným místem k odporu byti se zdál. Bez me-

škáni počaly se braditi i obsadili wedlejší pahrbky, doufajíce w tomto pewném místě odolati narážejícím na ně Čechům, anebo aspoň wolný odchod si wydobyti. Ale skoro w patách za nimi hnalo se okolní rytírstvo se svými zbrojnoši, tak že pěši lid daleko za nimi zůstal. (Pokračování.)

D o p i s.

Ze Sw. Mikuláše w Uhřich.

An můj syn též do maďarské školy w Rožnawě chodi, tedy jsem se vybral tam dne 19. Čerwna na examen, a od Wernara přes 7 hodin trvající hory a vrchy, přes něž kníže Koburg * a město Dopsina cesty robit dali, do Rožnawy 21. Čerwna o sedmě hodině večerní přišel. Dne 22. Čerwna byl examen, na němž jen ze čtvera předmětů žáci latinsky odpovídali, ostatní všecko bylo maďarsky. Rhetorů, mezi nimiž i můj syn, bylo 64, nejvíce slowanských synů, pročež jsem na exámeně oslovil některých, aby to, co maďarsky neb latinsky mluvili, i slowensky pověděli, abych se přesvědčil, zdali tomu rozumějí, a však se proti tomu hned maďaromani ozvali, že to nejde na maďarském exameně po slowensku mluvit. Professor rhetorů Jan Plech, muž výborný a znamenitý, je tak laskavý a opatrny, že ve škole žákům pokaždé studia i slowensky vyawětuje, což arci slowanským žákům učení velmi usnadňuje. Cestou do Rožnawy jda všude jsem potkával wozy s litým železem, které z Koburkowských hutí do Mikuláše wozí, odkud se ono po plátech do Žiliny a odtud do Witkovic do železnych hamrů dowáží, kdež se pro železnice kuje a rozesilá. We Wrchu nad Dopsinou je i dol na rtuš, že však ji tam dobývati nerozumějí, tedy se jim ten dol zle odplacuje; kdyby se někdo z Čech k tomu rtufovemu dolu dostal, mohlo by tam mnohem lépe být. Dopsina je městečko nepatrné, blatliwé a od pokažených Němců obydlené, jímž se w chrámě i německy káže, po slowensku káže se jen čtyrykrát do roka. Maďarů není tu sice žádných, nicméně se však přece už i po maďarsky w chrámě kázalo. I w Rožnawě se čtyrykrát do roka w chrámě po slowensku káže, anž i tam Slowaci přebývají.

Jelikož se teď mnoho železa na železnice potřebuje, tedy i w Liptowském Hrádku má se železná veliká huť na nejnowější způsob zřídit, ku kterému cíli letos w měsíci Čerwnu horní radda Fuchs do Hrádku přišel, všecko přehledal a plány k opravení zhotowil. Dosavad se ulilo týdenně w hrádecké hutí 200 centů železa, budoucně má se uliti po 350 centů i více. Rudy železné w hrádeckých dolech je hojnost a velmi dobré.

Nemoci zhusta mezi lidem panují i velmi mnoho zde zemírá. Remeslnici po Liptově vůbec žádné práce nemají, na jarmarcích nic neutrzí a bida we všech stavech je veliká. Ale ti, kteří se k úřadům chystají, nebo letos má být w Liptově i obnovení stoličních úřadů, zemany přece hostí a napájejí a werbuji. Ze sněm krajinský uberský toho roku bude, je jisté, jednak pro volení palatina, jednak že už tři roky od posledního sněmu vypráhly; jen nejwyšší rozkaz w tom ohledu z Wídne očekáváme.

Ačkoli Liptovská stolice stanného práva více nemá, nicméně sloupy při dědinách u hrázské cesty s nápisem stanného práva ještě vždy stojí, pro strach ubohého slowenského lidu.

Český Zlatodol vyšel už i we slowenském přeložení: „Zlatnica, velmi poučná a zábavná rozprávka, kterú

* An se tudy lité železo z Koburkowských železnych hutí do Mikuláše wozí, tedy se cesty ty i vždy w dobrém stavu udržovati musejí.

zpisaū původně Henrik Zschokke, a preložiu do Slovensciny Jan Plech, pri cirkvi ewanj. A. W. Swato-Peterské w Liptově S. B. M. Nákladem Tatrina: Spisow preloženich číslo I. Cena 40 graciariou w žajnách. W Lewoči 1847. Písmem Jana Werthmüllera a sina.“ Str. 142 w 8.

Poněvadž w Liptově k obsetí všech rolí lidé zboží neměli, tedy zase letos mnoho lidem zůstalo. Zemčata opět zkázu bráti a hnič počínají, tedy není naděje, že by budoucího roku bylo lépe nežli tohoto, neboť zemčata jsou polowice živnosti zdejšího lidu, a když ty zkázu wezmou, bude opět hlad, bída, nouze. — Kupectví we dřevě, za které nejvíce peněz do Liptova přichází, teď též nejde, i ty pláte, na nichž se železo lité dolů plaví, neprodané tam stojí a nikdo je koupiti nechce, anž i tam bida, nouze a nedostatek w nejwyšším stupni. I zlaté doly na Bozi teď málo užitku wydávají, a gwerci téměř všichni na hawíře doplacieli musejí. — Této jeseni strojim dva mladíky na výchování do Prahy a pro vzdělání poslati, jednoho pro hudbu, druhého pro tesarství.

Roční zkoušky školy wrbicko-sw. Mikulášské držely se 11., 17. a 18. Čerwence, dva dni čistě česko-slowensky, jen jediný všeobecný dějepis byl w pospolité slowensciny. Due 17. Čerwence zkouška s gramatisty a syntaxisty držela se i po latinsku a ubersku. Na toho služného, který se byl 28. Máje 1846. do mne dal a teď rychtare porubčanského Frujaka ubil, dali ponos všecky obce horního lipetského okolí před hlavního ispána, a pro bitku půjde ponos i na c. kr. dvorskou kancelář do Wídne.

Že jsem pravdu do Květů psal, to mnohé Slowáky mrzel.

Ondřej H. Lanátják, původce spisu proti Štúrowi, z Pešti do svého domova, Liptovské stolice, se navrátil; že tak neslušně w Orliwi Tatranském si naň wyjeli, to mnohých velmi mrzí. To není posudek ale špíntání a hanobení w nejwyšším stupni, nad čímž se každý wzdělaný zastavovat musí.

Kašpar Fejerpataky.

Brousek jazyka.

Wěru, kdybych to broušení neměl za svou powinnost, prášil bych tím a dal bych se na jiné řemeslo. Nic bych na to nedbal, že jsem pro učenika už trochu stár, já bez toho všecko pozdě začal. Jsou to pilulky, kterých se člověk tak napolyká; dnes člověk něco ubrouší a věc uhladi, zítra jsou nowé hraboly zase. Toč mi lidičky naschvál děláte? Inu jak se vám libí. Ale rozhněwávám-li se, pak se budete mít. Já wás všecky pojmenuju a vyčtu každému jeho chyby zwlášť. O slowech *abyssi*, *abyste* nechci už ani mluvit, ty musejí mít zrowna nějakou wýsadu na zvláštní psání: ale *nemoce* mimo *nemoci* a podobné, ty snad se dají snáze vylovcít. Wy ani lidičky nebo páni nebudete věřit, že je to asi tak, jako když by někdo psal w německém Steiner město Steine. Ještě lepší ale je, jak jsem tuhle w nejnowějších wersích četl, *od spici máti*. To bude bezpochyby nesklonitelné slovo: *dobrá máti*, *od dobré máti*, *k dobré máti* atd., jenom snad *s máti*. Nu, to je krásná věc. Což chceš už beze vši grammaticky psát? Jak ale k tomu přijde grammatikové? Co budou s grammaticami dělat? Reknete snad, aby se z nich sami učili? Inu, také máte dobré; neboť jsou zajisté grammaticové, kteří psali grammaticy bez grammaticy. Proto ale můžete přece jejich grammaticy kupovat; oni pro sebe nepotrebujou víc než exemplář, a z toho se nebudou učit. Mizerný světe! Jak olejese zwon, když ani formy nemáš? Ale dál. Dejte pozor na to kluzké *s*; ono wám wyklouzne kde chce a wklozne zase kam chce. Owšem se mnoho dokáže *pilnosti*, *přičinlivosti*, ale pracuje se s *pilnosti*, děje se

to s ochotnosti atd. Tak to ovšem nesmíte psát, jak to některí říkají, když se dívají s voknem. To hrůzny také už poslete ke vsem všudy; hrůzny místo hrůzny je jako vůlný místo wolny. Toto mladé koňátko nezasluhuje něčeho, než aby bylo utopeno.

Jestě něco pro dnešek. Dejte pozor, kdy máte říci konviktě a kdy konviktu. Buďme rádi, že se rozmanitost přísný rozdíl udávající aspoň ještě z části udržela. Musíme tedy psát: w roce, w sále, w konviktě, proti konviku, proti sálu, celému roku. Wezměte si za příklad svět, do světa, světu, světem, na světě, o podivný světe. Jestě si pamatujte, že do lidu, do národa je obnovené; obyčejně se až do nedávna psalo do lidu, do národu, jako do spolku.

Konečně bych nahrál, aby se už jednou přestalo psát špatné majitel, když máme dobré majetník. Šumawský.

Pražský deník.

* O sw. Wacławě započnou opět české hry na stawowském divadle. Pro operu získán jest p. Mayr. Slečna Soukupová wywoila si k svému prospěchu Škroupovu zpěvohru „Oldřich a Božena“, w níž snad co hosté vystoupí p. Versing a paní Hoffmannová, která až posud w morských lázních se koupá.

* K redaktorstwu Bohemie přišlo wěrné vyobrazení powětrního kamene, který u Brounova na zem spadl. Milionkům přírodních výjewů okazuji se tyto obrazy každodenně v redaktorské kanceláři. Později mají do národního Musea odewzdány být, což by se i s originálem státi mohlo.

* Na rejdisti nachází se dvě paměti hodná zvířata, které pp. Voitl a Wiñter koupili a na podívanou obecenstvu vystavili. Jsou to morský pes čili tuleň a morská lwice. Za čtyry krejcare dobrých peněz může se na ně každý do sytosti podívat.

Trní a bodláči.

* Kupci we Widni ode dárna sušené švestky lepšího druhu nazývají: Lüttische Zwetschken, a w nowinach co takové je vychwalují, ač koupené w Čechách, na Moravě i w Uhřích. Diwno mi je, že již i do Prahy ten zvyk se šíří a také turecké švestky u nás se vyhlašují. Turci nejsou a nebyli štěpáři, ale ukrutníci a lúpici; švestky se u Čechů, Slowáků a Ilirů suší, u Turků pak nic. Newdeční synové dobročinné matce vlasti veškeré dary odpírají; tim pak máme ovoce německé a turecké, na něž ani Němec ani Turek okem nemrštil. M. F.

* O velikém zápasu Němců a Slowanů od konce páteho století wydal dr. Heffler tlustou knihu, řka: „Tobě, německý národe, budiž kniha tato wěnowána. Powažuj ji 1) jako zrcadlo tvých chyb, abys viděl, co pracecwé až wykonali, 2) jako zrcadlo tvého práva, dle něhož až posud nad velkou částí slowanských zemí a národů vladněš, 3) jako zrcadlo útěchy a 4) jako zrcadlo tvé budoucnosti, abys se naučil, jak s protivníky zcházetí máš, dokád je celistvě nepodmaníš.“ — Což abyhom toho pana dra. Hefflera udělali admiralem německého loďstva! Anebo snad aby se spolčil s maďarským Herkalesem, kterého teď w Praze u zlatého beránka za dwacetník ukazují. Jmenuje se Toldy János, je 70 coulů wysoký, žebra má na dva coule, vlasy mu za 16 měsíců narostly na 14 coulů délky, a swaly jsou jako kámen twrdé.

Kronika času.

* Dne 20. Čerwence dobytí trh držán byl w Kruševci w knížetství Srbském. Pár nejlepších volů prodával

se za 60 zl. stř., nejlepší krávy po 17 zl. stř. kus, a nejlepší koně po 34 zl. stř.

* Známý spisovatel J. Rank, z jehožto povídek „Aus dem Böhmerwald“ člověk se ledačemus o svých krajinách naučiti mohl, wydal nowý swazek podobných pověstí. Německý posuzovatel praví, že je pan Rank chwály hodný, poněvadž si w popisování přírody trochu rozumněji počíná, ostatně ale že se mu zdá, jakoby to byli sice nová jména a nové šaty, ale samé staré známé tváře. To neustále ličení přírody je mu příliš nudné.

* Angličané dali na památku Jenny Lindové zhotovali její sochu, razili minci a prodávali we všech hospodách nápoj à la Jenny Lind, podle spravedlivého receptu.

* Bettina von Arnim, „genialní dítě“, zřídila si vlastní sklad na spisy svého manžela. Berlinský magistrat jí to jen pod tou výminkou dowolil, koupi-li sobě měšťanské právo. Na to odpověděla Bettina pikantním listem slavnému magistratu, říkouc, aby její vlastnoruční pismo draze prodal a jí za to měšťanské právo daroval. Uražený úřad odsoudil ale učenou paní na dva měsíce do žaláře pro samý wtip. — Kdyby se toho byl nebožtík Góthe dočkal, muselo by „genialní dítě“ zajisté klečet.

* W Montpellieru we Francouzích byli 15. m. m. tři šlechtici pro falešnou bru odsouzeni. Jsou to hrabě Adolf Lombard de Castellet, hrabě Jules Nourisse a jejich pomocník Jean Baptist Caussouel. Hrabě Castellet a Caussouel odsouzeni jsou ke dwouletému vězení a k pokutě 100 franků; hrabě Neurisse k patnáctiměsíčnímu vězení a k 60 frankům pokuty, všickni pak dohromady k společnému zaprávení soudních outrat.

S m ě s.

Voltaire, když jednou řeč byla o tom, zdali ostatní hvězdy též obydleny jsou jako země, takto vyjádřil se o té věci: „Můžeme se sice domnívat, že planety, podobné k zemi naši, též obydleny jsou podobnými twory, jistoty však máme o tom právě tolík, jako někdo, který majete blechy souditi by z toho chtěl, že každý, koho na ulici potká, také blechy má. Může být, že má každý blechy, ale dokázáno to nemá.“

Háški. Krajinářské selské a řemeslnické noviny nezřídka vypravují o lidech, jenž od hadů uštknuti byváše bídne zahynuli; nejčastěji z vlastní viny, jelikož místo lékaře a léků jenom baby a powery o pomoc žádají. Newím jaký druh hadů tak nebezpečný být může, u nás w Čechách myslím takových nemáme. Nemohl by nám některý přírodoskunce zewrubnější zprávu o tom dát?

O z n á m e n í.

Měsíční schůzka průmyslní Jednoty bude se držet dnes o 6. hodině večir we shromážděním sále Jednoty. — Předměty jednání: 1) Jednatelská zpráva za měsíc říjen. 2) Návrh hlavního ředitelstva, neobnovití pro budoucí školní rok spojení průmyslní rejsovní školy s onou společností přátel vlastenských umění.

Hlavní ředitelstvo Jednoty ku povzbuzení průmyslu w Čechách.

Dnes o 10. hodině bude we farním chrámě sv. Jakuba za w Pánu zesnulého vrchního inžinýra Pernera roční mše svatá sloužena, při kteréžto se veliké requiem (C-moll) Tomáškovo bude zpívat. K čemuž se všickni přátelé a čítelé zwěčnělého uctivě zwou.

Al. Jelen.

Číslo 108.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlnocích třikrát za
týden, w'outery, we
čtvrtku a w' sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytom č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

**9. Září
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlletá 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnký z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

Chvíli seděli oba mladíci naproti sobě mlčky; jeden i druhý hleděl si jen talíře. Konečně ale povzvedl hlavu onen, kterýž nechtěl češtinu slyšet, a wida, že u wedlejších stolů již nikdo nesedí, jenž by ho mohl zaslechnout, prawil k druhému pološeptem: „Snad se nebudeš hněvat, Nejedlý? To bych nerad, abys měl skrze mne oběd nejedlý.“

„Ah — a, a — prosím tě, nekaz mi žaludek takovými wtipy!“ usmál se onen, a při tom strkal sousto po soustu pilně do huby. „Ani mi nenapadne, abych si nechal chui pokazit. Já wím tuze dobré, milý Konrade, že se bojíš, aby tě nezapsali mezi vlastence, jakobysi měl bosýma nohami po kowářských truskách chodit — a já sám, kdybych měl twou náтуru, možná že bych si také uši před tou sprostáckou češtinou zacpával; ale já mám trochu tvrdší kůži — já tak hned každý kaminek neucítím — a také bych ho na svých budoucích cestách nerád našel, nebo upřímně řečeno, já bych se tam rád jednou ze studenta světského mudretví někde nějakým strávníkem na zemských důchodech udělal.“

„Wím, wím,“ řekl opatrný Konrad, „a nemám žádné pochybnosti, že budeš wědět, jak si máš cestu k dobrému žlabu nalezti. Apropos, Jene, co pak dělá bratr w Nosticowském paláci? — smí-li to člověk wědět.“

„I proč by nesměl!“ usmál se Jan; „ale to není cesta ku žlabu; to je pěšina ku slávě. Četlji si návěští o básních, které zamejšli Puchmayer wydati?“

„Puchmayer? Ah, to je ten vlastenecký ze semináře?“

„K službám, ten samý!“

„A že wydá básně? — to jsou tuším nějaké verše? Jak?“

„Ano, důmyslný Čech! to jsou verše, anebo jak sám Puchmayer myslí: wrše, wselijaké písmičky, bájky, smyslénky, šprýmy a jiné tretý — a stran těch šel s Wojtěchem a s juristou Hněvkowským k Dobrowskému.“

„Ah tak, tak!“ pohodil Konrad hlavou. „A ten zůstává w Nosticowském domě?“

„Ano,“ řekl Nejedlý. „Co se wrátil na jaře ze Švédska a z Rus, je zase u Nosticů. Já bych se byl k němu také rád podíval, ale ještě jsem si netroufal; nemám vlastně žádnou práci w prvním swazku, co má nynčko wyjít; ale až budu mít něco hotového, pak budu hledět, abych se s ním seznámil.“

„A co pak ti pánowé u Dobrowského vlastně dělají?“ ptal se Konrad dále. „Má on snad ty jejich bázně — či jak se to jmenuje?“

„Básně, pane Konrade, zatím jenom básně — to jsou jiné rukawice.“

„Má je ten Dobrowský snad wytisknout?“ pokračoval Konrad.

„Dobrowský?“ dal se Nejedlý do hlasitého smíchu. „Ah, to je roztomilé! Ty ani newiš, kdo ten člověk je? Nu co škodí, bahaha! ono je wice takových welbloudů... neměj mi za zlé, příteli! ale on je to juwenalský nápad, z Dobrowského udělat impresora.“

„Nu jen pomalu, pomalu,“ bručel Konrad s patrnou mrzutostí, ne sice proto, že se mladší přítel smál, ale že u wzdálenějších stolů ještě hosté seděli a je zaslechnouti mohli. „Ono nebude tak veliké provinění, že člověk každého pana vlastence nezná; posud je dost jiné práce na světě nežli shánka po takových známostech.“

Potom zavolal hospodského, pomučil ho německou otázkou a zaplatil oběd.

Nejedlý si utřel vlastním šátkem ústa, neboť ubrousků nebylo tenkráte po hospodách tak snadno viděti, a ptal se ironicky: „Wos sai me šuldík, pane hospodsky?“

„Hobn se — telecí nožičky,“ řekl poctivý hospodský s bilou zástěrou — „to jsou dva grošičky — a klos bír — to jsou dva krejcárky, budu prosit: osm krejcárků.“

Nejedlý zaplatil a opustil pak zlatého hada we společnosti mrzutého přítele.

„Dobře že jsi po obědě,“ řekl wenku a wzal Konrada pod paždí. „Nynčko bysi neměl chuti ani

na ty nejpéknejší nožičky — je-li prawda? Widiš, widiš, co dělá strach, aby se neprozradilo, že jsi také kus vlastence, to jest: až posawád hrozné malý kus. Já wím, že je tří tedy mnohem lehčejí, že jsme wenku, kde nás nikdo neslyší, který by mohl dosvědčit, že česky rozprávíš — ha-haha!"

"Ty jsi wěčný pokušitel!" řekl Konrad ještě poněkud newrle.

"A ty wěčný hlídáček opatrnosti!" smál se Nejedlý.

"Já jsem jistě také Čech —"

"Ale hrozně opatrny! Nu, nechme toho, nechme; ono může z tebe ještě něco bejt, jenom nezamykej oči a nezastrukuj si uši; abys wšak ryehleji prospíval, tedy ti něco povím, chceš-li tuble se mnou počkat, nežli se bratr s přátele navráti. Po jidle se beztoho těžce pracuje a při mém powidání budeš moct dobré zažívat."

"A co to bude?" ptal se Konrad i šel s přítelem na podloubí, kde se pak procházeti začali.

"Co to bude?" řekl Nejedlý. "Ku příkladu, co Wojtěch s přátele u Dobrowského dělá. Poslys, zakuklený Čechu! — znás jistého Faustýna Procházkou?"

"Je to ten, co wydal tu rýmowanou kroniku? Onehdys mi ji okazoval."

"Ano, ten samý — Dalimilovu kroniku. On umí trochu líp česky nežli my dva dohromady, a za tou příčinou předložili mu přátelé swoje wersowané prace — ten okázel wersy Dobrowskému a Dobrowský objednal skladatele jejich k sobě — že prý jim něco poví."

"Stran těch wersů?"

"Stran těch wersů, které se mu wersemi byti nezdají, jakž jim Procházka již napowěděl."

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

"Hahoj, páni bratři!" volal obezřely Diwišovský, "swiňte si rozumem na cestu a počkejte aspoň na Sedlecké, jež nám tamto pan Wiktorin přivádí!"

Ale půtkou a dobytým již skoro vítězstvím rozohněná šlechta neslyšela slov jeho. "Na wraby, na ně!" zwolali všichni jednohlasně sraziwše se w klin a hnali outokem.

"Blázni byli, kordy měli," zahučel Diwišovský zlobiwě. "Smečka psů ukouše i nejsilnějšího kance. Dobyté vítězství tak vyhoditi w šanci! Ale Diwišovský je wěrný druh wáš w životě i smrti!" zwolal hlasitě a k wrchotickým zbrojnošům, jichž asi dwacet wšechno wšudy na koních počítal, se obratiw wčkal. "Hoši, držte se mne pevně a krejte aspoň tém bláznum záda!" A již se obořil na prawé křídlo Pasowských, které bylo postoupilo, aby na jejich střed narážející šlechtu obklíčilo.

Outok jeho měl aspoň tu výhodu, že prawé křídlo w pochodu zadržel, čímž Sedleckí nabyl času přijiti na pole, když právě nejwětší potřeba toho byla; nebo lewe křídlo Pasowských, opustivši bloudně dost wysoký pahrbek, chtělo wyvésti to, co se na prawém křídle, nepodařilo, w té domněnce, že dříve wywede záměr swůj, nežli Sedleckí na pole se dostawi. A již byla nepředložena šlechta i s jezdci swými obklíčena, w jednom chumelu se potýkali Cechové a Pasowští, i zajásali již vítězně poslední, an jim najednou z prawého boku zavzněla píseň Sedleckých:

Swatí Krispe a Krispíne!
Wzýwáme wás,
Stůjte při nás!
Ať přebudem
A pobijem
Tu pasowskou rotu!
Wzýwáme wás,
Stůjte při nás,
Swatí Krispe a Krispíne!
Kyrie eleison.

A sotva poslední zvuky doznely, bušily již palcaty anebo zwonily ostré meče o hlawy Pasowských.

"To byla pomoc w nejswrchowanější čas!" zvolal Diwišovský, který ještě jen se třemi zbrojnosti návalu Pasowských se opíral, ale jeho jezdce i on již krváceli z hojných ran, které wšak na šestě jen lehké byly, a tak sotva že outokem Sedleckých zaražení Pasowáci od dorážení na chvíli upustili, rozehnaw se wši silou: "Hoj na wravy! Za mnou, hoši!" zkřiknul na swé tři zbrojnoše, a již prorazil dawem nepřátel i octnul se brzo u svých přátel, jenž nyní obnovenou silou na nepřitele doráželi počali. Statečně se drželi Sedleckí derouce se za svým wůdcem Wiktorinem do nejhustšího dawu, wylévajice zlost swou, že tak dlouho pod přisnou vojenškou správou býti museli, na hlawy Pasowských.

"Salve, domine Ambrosi!" volal Diwišovský na mistra Ambrože, který bojował w čele swého pořádku, nad nímž ohromná korouhev swatých Krispa a Krispína vlála. "Dobře umíš do pasowských lebek bit, nic jinak než jakobysi sklepával podešev na křemeli!" smál se, neboť ho weselá mysl jeho w nižádném okamžení neopouštěla.

Mistr Ambrož se wšak místo odpovědi rozehnal po jednom Pasowáku a srazil ho právě w tom okamžení, když meč swůj na krk Diwišovského spustiti chtěl. Ten by wás byl tuším také dost sklepal," pravil na to, "a statného obhájce Wrchotic bylo by wěru škoda!"

Diwišovský děkował kynutím ruky a letěl na jiné místo, kde užel Wiktorina dawem nepřátel obklíčeného.

"Hurrá!" zahouknul a brázdil si mečem cestu k němu, za ním se tlačil mistr Ambrož se svým pořádkem.

Tu se rozohnili i ti, jenž praporec nesli, i sňali

korouhev s bidla, swinuli ji a jeden z nich přivázav si ji na záda sráželi silným kovaným bidlem jako tlustou kládou Pasowáky k zemi.

(Pokračování.)

Listek Piškowi.

Zdaž se ještě, pěvče welký,
Pamatujes na doby,
Když nám na pouť „Alma mater“
Dávala věd zásoby;

Když jsme tiskali si ruce
Co Bezdežu sousedé?
Kdož to tenkrát tušíť mohl,
Kaun nás osud rozwede?

Tenkrát ještě svět nehlásal
Jméno Twoje za moře,
Zpěv „Kde domov můj“ zaznával
Jen po vlasti prostoře.

Tenkrát ještě careviči,
Kde matička Moskwa ční,
Nekauhy perly z očí,
Když jsi zapěl „národní“;

Ještě k skalám Fingalovým
Český zpěv se nedowál,
Za Šumawou — w srdci vlasti —
Meškal ještě zpěvu král.

Tož to jinák! — já na písni
Myšlim doma pod lípou,
Tebe zatím pro zpěv písní
Wěnce w swětě zasypou.

Tys nás Záboj, pluky srdeci
Táhneš slavně za sebou,
Jak Ty cítis, plesáš, kwiliš,
Ony cítí — za Tebou.

Jak Ti bylo, druhu — bratře,
Smínilí Tě tak ještě zwát;
W očích králowny kdyžs widěl
— Při své písni slzy stát?

Jak Ti bylo, kdyžs pěl sborům,
Tam kde Erin zelený,
„Těšme se blahou naději“ —
Danieli milený?

Já to newím, tuším ale,
Že Twé srdece jásalo,
Když se jméno vlasti české
W Albionu hlásalo.

Ó jen blásej vlasti sláwu
Zwukem českým swětům všem,
Hřmi co lew, nyj co holoubek,
By svět poznal Čechů zem! —

Než, co já Ti listek skladám
W tichých Mizy dolinách,
Snad již na Tě wěnce sypou
W Rýnu — Séný končinách.

Tož bratrské pozdrawení
Zpěvu král se nedowí?
„Dovi se“ — dí geniuss můj —
„Piš: w Ewropě Piškowi.“

J. Picet.

D o p i s. Z Křiwočlánem.

Dne 29. Srpna b. r. světili podniknutim a řízením knízeckého Fürstenberského nadpolesného pana Jana Gintla křiwočlánství myslivci stopadesátiletou památku založení lesní kapličky svého patrona sw. Eustacha, kterouž pro její vlastenecký ráz uverejniti sluší.

Okolo sedmé ranní hodiny ohlašovaly rány z moždířů na pahorku blíže Křiwočlánu nastávající slavnost; v tom se počaly mlhy trhati a slunce vyjasnilo svou velebnou tvář. W 8. hodinu shromáždil se lid ze všech okolních osad, jako: zbečenské, městecké, nezabudické a nízborské, mimo jiné ještě vzdálenější i z Prahy sem přišedší znamenití hosti v počtu ke čtyřem tisícům, vůkol starožitného chrámu sw. Petra zvaného nad Hrádkem. Odtamtud se zřídil slavný průvod ku kapliče obnovené, uměleckým obrazem sw. Eustacha, na železné desce od malíře pražského p. Jana Kroupy zhotoveným, ozdobené, v tomto pořádku:

Za korouhwemi šla nejprv školní mládež, pak část dospělého lidu, za ním cechové se svými prapory, na to první oddělení myslivců ozbrojených od nadlesního p. Antonína Alstra česko komandovaných, je sledovala dobré zřízené, w Rakovnickém kraji oblíbená banda hudeb panství krušovičkého, za ní děwčata s velikým wěncem a pačolici s praporci národní barvy, k tomu cíli složenou srdečnou českou píseň zpívajice, mezi tím střelné rány ze dvou návrší sobě odpovídaly. W středu krácelo duchovenstvo dotčených osad, obklečeno špalírem myslivců a za ním pp. ouředníci křiwočlánští s paními a jiní cizí hosté. Závěrek činilo druhé oddělení myslivců a náramný daw lidu. Mezi tím, au se lid na vykázaná místa rozstavoval, bláhol trub a kotlu křiwočlánských se střídavě po lese rozléhal, a když umkl huk, odbalen byl ode dvou ouředníků lesních nový obraz, který svým zdařilým vyvedením juchtičné zraky všech přítomných na se obrátil a nanejvětší potěsil. Jestli málo tak vkušných lesních neb polních kapliček, aby oko naše tak příjemně zajímaly, a bylo by přáti, aby se starobylé památky takovým neb podobným způsobem obnovovaly a zachovávaly. Na to hoši s vlažicími vzhůru prapory obstoupili posvátný stánek, a dívky mezi wěncováním obrazu radostně opět prozpěvovaly. Pak byla držena místním duchowním k tomu cíli přiměřená řeč, po jejímž skončení zpíval pozdálí zpěvácký spolek ze 24 osob sestávajici, panem kancelistou Soutou na Křiwočláně od nedávna zavedený a dea ode dne zrůstajici, sbor od p. Klobásy, školního pomocníka zdejšího, komponovaný, a dle vyznání přítomných znalců mistrně provedený. Na to následovalo svěcení obrazu. Po dokonaném církevním obřadu učiněn byl závěrek s přeutešenou též českou písni se vztahem na dnešní slavnost, od našeho krajana Kalivody komponovanou a od spolku přednesenou. — Bylet to především srdečný a rádný zpěv, jenž tuto slavnost wywýsil, a poněvadž šel ze srdce, i srdce posluchačů zajímal. Protož bylo také všem zde přítomným jakési vnitřní pohnutí na tvářích čisti a sem tam viděti slza tiché radosti w oku se třpytit. — Průvod se w tomtéž pořádku do chrámu Páně k službám božím navrátil.

Po skončené kostelní slavnosti stolováno bylo w hostinské zahradě p. Wáclava Sýkory w Budech pod stany zvláště k tomu zřízenými a swěžími ratolestmi a rozmanitým kvítím umělecky okrášlenými. Stolujících bylo we stanech a mimo stany 120 osob. Mezi obědem hudba s českými písni se střídala. A když se pilo na zdraví našeho nejmilostivějšího Zeměpána, pak jeho Jasnosti knížece pán Karla Egena z Fürstenberka a celé společnosti, na to pak národní hymna ode všech zde přítomných se srdečně zpívala: hrmotem ran z moždířů probuzená ozvěna

ve své lesní bloubi bromovým rachotem bučic slávu toho dne okolním obyvatelům zwěstovala. — Po skončeném obědě bylo střílení do terče, též od p. Jana Kroupy malovaného, kdežto se šikownost střelců po každé skoro třetí nebo čtvrté ráne houknutím moždře oznamovala.

Wšech ozbrojených a skvostně uniformovaných myslivců i s mládenci téhož panství bylo 80, mezi nimiž se i dva weteráni, bratranci, totiž: pánoné František a Jan Jiruš nacházeli, z nichžto každý již 60 roků v knížecí službě trvá.

Připomenouti též slusí, že se při této příležitosti také na chudé pamatovalo, neboť myslivci a jich přednostové způsobili mezi sebou znamenitou sbírku, kterouž chudé osad křivoklátské, zbečenské, nížborské, městecké a nezabudické skrze jejich místní duchovní pastýře podělili dali.

Zde opět jsme měli příležitost se přesvědčiti, jak vzájemné jest pospolité obcowání, kde národní žjwel pranuje.

Karel Aksamit.

Literatura.

Průvodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se s pamětnostmi Českého hlavního města seznámit chce. Sepsal Karel Wladislav Zap. S čistě na oceli rytným velikým pohledem na Prahu a s plánem. Sw. 1. V Praze, sklad Bedřicha Krečmara. 8. Stran 96.

P. Zap má zásluhu, že se — již před dvaceti lety — první o popsání Prahy v českém jazyku pokusil. Dvacete let je za našeho věku mnobo; tato doba stačila, aby se polovice Evropy proměnila; naše milá matička Praha nezůstala věru vzadu, a pohlédneme-li nyní na hotový facit těch měsíců a let, které nám tak zpovolna mijely, musíme se podiviti, jak veliký jest. I byl již věru čas, aby se opět na nějaké popsání této stolice našeho království pomyslilo, na popsání, které by spolu jak pokrokum naší literatury tak rostoucím požadavkům všeliké úpravy přiměreno bylo, zewrubnosti svou za tak četnými německými spisy toho druhu nezůstáwajic. Tomu všemu učini, jak z 1. swazečku o jistotě souditi lze, toto dílo ouplně zadost, a že i slibné umělecké přídawky, velký pohled na Prahu a plán její, slušné očekávání nezklamou, za to ručí důvěra, kterou si p. nakladatel co do vkusu a šetrnosti k obecenstwu posavádními, za krátký čas tak četnými toho druhu podniknutími, a to vším právem získal; potřebujeme zde jen jeho velký na oceli rytný německý plán Prahy, dvojí řada krásných pohledů na naše hlavní město s německým a českým textem (i ten od p. Zapa) a nové, tak nádherné mapy krajů českých připomínati, o kterých se v těchto listech slušná zmínka již stala. Nedej se nikdo titulem „Průvodce po Praze“ myliti, jakoby zde za příkladem tolikerých, v němcině pod podobnými tituly wyslychých knih (není ovšem ani mezi nimi prawidlo bez wýminky), jen nějaké ledabylé popsání se podávalo, nějaký suchý ukazovatel se vtíral; p. Zap je nadšen svým předmětem, krásou, důležitostí a významností našeho královského města a hledí, co se o něm zanímavého pověditi dá, pokudkoli v podobné knize možná jest, vyčerpati. Jak víme, byla Praha vždycky nejoblíbenějším předmětem jeho studií, tak že tedy, pokud v podobné věci možná, samostatně a wolně pracovati mohl, načež zde tím větší váhu klademe, poněvadž za to máme, že Praha pro Čecha jen od Čecha dobré popsána být může; nám je něčím více než velikým a krásným městem, nám je srdcem našeho života.

První tento swazeček obsahuje jakožto úvod „Pohled na Prahu“, obraz to více poeticky držený, celkovitý dojem Prahy zobraziti mající, načež (str. 7. — 47.) následuje

„Krátký nástin historie Prahy“, nejvice na základu Tomkova známého spisku o též předmětu, a se zvláštním obledem na stavitské památky. Následujíci na to „wšeobecné místopisní a státopisní přehledy“ jednají o položení a podnebí města, o velikosti a rozdělení jeho, a poskytují přehledy kostelů, klášterů, učilišť, všelikých jiných ústavů a fabrik i jiných živností, načež (str. 78.) podrobné popsaní Starým městem se začíná.

Dílo celé je na čtyry swazečky wypočteno; wydání je pěkné a cena (w předplacení 20 kr. na swazeček) lewná, zvláště poważime-li podotčené umělecké přídawky.

10.

Pražský deník.

Náš vlastenšký malíř Beckel obdržel za svou podřenou podobiznu arciknžete Štěpána od téhož prince C. W. drahou brilliantowou jehlu náprsní na znamení uznalosti. Odbyt podobizny vystoupil již v samých toliko Čechách na více než 200 utisků, a w zemích uherské koruny obnáší u srownání téměř též tolik. Pan Beckel musil ji tedy již na druhý kámen rejsowat, a snad bude muset brzy i třetí ku ponoci wzít. Připomínáme čtenářům svým, aby sobě přispíšli s objednáními a spolu vždy i hněd udali, w jaké řeči žádají mítí snímek podpisu arciknžete.

* W sobotu dával kapelní mistr Procházka w sále na Žofinském ostrově poslední svou velikou večerní zábawu. Bylať podařena, jenom že příliš, až příliš blučná. Leopolda Mayera marokanský pochod, instrumentován od Berlioza, potom ztečení Saidey od Procházky činí příliš mnoho bluku pro outly sluch dám, které se tenkráte četně w nejkrásnějším kwetu wynašly. Wywedení bylo výtečné, oučinek by wšak byl w otěvřené prostoře mnohem příznivější byval. Napoleonova noční přehlídka, instrumentována od Gungla, a Procházkova oblíbená cesta po Evropě byly přední ozdobou toho večera a dosáhly všeobecné pochvaly. Též slyšeli jsme schwalně k té příležitosti složenou, opravdu národní polku od Procházky, nazvanou sláwa Čechům, jenž na růžovém papíře ozdobně tištěná všem dámám při vchodu se podávala.

Kronika času.

* Verdi, nejslavnější kompositor w Italii, napsal operu podle Schillerových Loupežníků, „I Masnadieri“ nazvanou. Hudba ta prý jest až hanba, sbory jednotvárné, sola bez melodii, kromě několika kousků, které z Normy ukradl. Nu, za něco takového slibuje mu vlast jeho nesmrtelnost!

* W Berlíně jsou již zřízeny trojí jatky na koně, že wšak nelze postačiti všem poptávkám po konském maši, zvláště se strany wzdělaného měšťanstwa, tedy se zřídí čtvrté. W prostřed městě zřídí se též konská kuchyně pro labuďkáře, kdežto budou moci snídati na nejrozličnejší způsob připravené konské maso. Již prý se počinají bát berliňští wolové tak nebezpečné konkurenči.

Oznámení.

Podepsaný oznamuje, že dne 4. října započne svá přednášení o harmonii. Kdo jich oučasten býti chce, nechť se dříve ohlási w jeho obydli na Malé straně w Tomášské ulici č. 15. w 2. poschodi, kdežto zví jak čas učení tak i wýminky týkající se honoráru. Lhůta ku přihlášení se určena jest od 10. Září do 1. října denně od 10—12 hodin dopolepne. Po vypršení té lhůty nikdo více přijat nebude.

W Praze dne 5. Září 1847.

Wáclaw Jan Tomášek.

Číslo 109.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116), vydáva po
pálených třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 pás dveře při něm).

11. Září
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s. patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

„A rozumí tomu Dobrowský?“ ptal se Konrad, jakoby se bylo těch časů na tisíce mladých Čechů ptalo.

„Inu, tak tak — jak se říká,“ pokoušel ho Nejedlý a dal se konečně zas potutelně do smíchu. — „O ty zařezaný zákonníku! ty paragrafisto! Kdyby chtěl někdo nové vydání pandektů obstarávat — není-li prawda, to bysi wěděl, jestli to dowie; ale co umí nejprvnější slowanský filolog a neomylný soudce u věcech našeho jazyka a naši historie — to newiš. Abysi wšak alespoň trochu poznal, může-li Dobrowský s mladým lidem o českém jazyku rokovati, tedy ti povím, co wšecko sepsal, nejdříve: Corrigenda in Bohemia docta Balbini, pak: Wyświetleni słowa Čech a Slowan, potom —“

„Dost toho, dost, milý Honziku!“ usmál se nyní Konrad nad přítelovou horlivostí; „já toho tolik nepotřebuju — já nechci být profesorem českého jazyka, jako snad ty — hahaha! Já ti wěřím a nežádám si obsírných důkazů.“

„To je také twoje štěstí!“ řekl Nejedlý; „neboť wěřicím může být ještě zmůžino, jinák sice musel bych nad broznou temností twé české kotrby zoufati. A co se mého profesorství týče — snad bysi mně to neprál?“

„I prál, prál!“

„Já dám za to vaši urozenosti titul nějakého vrchního komisara — takhle nade wšemi těmi, co se nestydějí u zlatého hada nebo u zelené žáby český mluviti.“

„A já ti dám za to odměnu, že ji ucítíš,“ rozveselil se přítel a štouchnul Nejedlého do boku.

„Děkuju,“ smál se tento; „a přijmám až do splacení. Ted mám ale tamhle co dělat!“

Přitom okázal na palác, z něhož tu chvíli jeho bratr Wojtěch s Hněvkowským a Puchmayerem wycházel.

„Tedy se měj zatím dobré!“ poroučel se Konrad.

„I nebud bláhový!“ řekl Nejedlý. „Prosím tě, počkej! S těmi lidmi se můžeš beze vši bázne

seznámit. Dva mají beránčí roucho na těle — widiš? a to bud jistý, že pod ním žádný wlk newězi. Třetí je sice swěták a wynakládá každý den mnoho práce na swé wuklicky, je ale ta nejpoctivější duše w Českém království.“

To myšlil juristu Hněvkowského, kterýž nyní všechn roznicený a jako s ozařenou tváří w punčochách a střevících rychlým krokem k němu přicházel. Přítelé w pěkných klerikách sli za ním jaksi zamysleni, ale přitom jim svítily oči neobyčejným ohněm.

„Salve, pane Johanes!“ řekl Hněvkowský, když pozdrawil Konrada. „Škoda, že jste nešel s námi! To je wám duch — člověk až trne rozkoši. Ten tomu rozumí! Ten nám otěvřel oči! Vivat na wěky!“

„Nu, co pak?“ ptal se pan Johanes. „Co pak se dělo? co wám říkal? Vy jste celý bez sebe.“

„Jsem, krajane, jsem — samou radostí, že jsme se konečně na prawou cestu dostali. Již to máme, pane Johanes! již můžete rádně české verše dělati; již nebudeste muset při tom zpívat a našemu jazyku wšelijaké násilí činit, když budete chtít, aby wám při čtení jako verše zvučely. Rozumíte? Pryč s Rosou! Já se ním beztoho diw neudáwil. Pryč s ním! Vivat Dobrowský! Zwuk, přizwuk, to je prawé fundamentum českého wersowání.“

„Já wám ještě nerozumím, pane krajane!“

„Wšak ono se wám wyjaśni! Pomyslete si jen, že přestane wšecko krčení a natahowání, kterýmžto nás Rosa mordoval. Ted budeme jiné verše dělati. Rozumíte?“

„Nu, já se jich asi málo nadělám,“ usmál se Nejedlý; „jsem wšak přece na tu proměnu žádostiv. Co pak je ale panům páterům?“ ptal se dále obrátiw se po bratrovi a Puchmayerovi, kteří zatím s Konradem rozpráweli. — „Ti se jaksi neradují.“

„Ah neraduj!“ řekl Hněvkowský. „Ono to není na nich znát. Toi wíte, w dlouhém hábitě se nemůže tak skákat jako w krátkých nohavicích a punčoškách. Wšak oni roztají — jen až doma.“

„Nu, jak se wám libí Dobrowský?“ ptal se nyní mladší Nejedlý Puchmayera.

„Což můžeme na to říct?“ odpověděl tento.
„My musíme jen s obdivením o muži mluviti, před
jehož očima se tajemné poklady jazyků slowanských
otvírají jako před námi pouhý slabikář.“

„Ale něco wám leží přece na srdci; já to wi-
dím Wojtěchovi nejenom na tvářích, ale i na nose.“

„To bude snad ještě oučinek rozmluwy s tak
důmyslným mužem,“ odpovídal Puchmayer trochu
nesnadně, a hodil přitom očima po Konrádovi, jako
by nebylo rádno před neznámým člověkem o té
wěci mluviti. „Ale to přejde, jako to přišlo, jen až
se zotavíme, až to dobré na mysli probereme.“

Mezi tím přešli most a Konrad se poroučel w
pravo k staroměstským mlýnům; bohomluvci měli
ještě hodinu pokdy a pustili se tedy w lewo do
platnýrské ulice, do přibytku Haěwkowského, aby
si tam ještě jednou o tom promluwili, co byli prá-
wě u Dobrowského zaslechlí.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Hahoj!“ vykřiknul Diwišowský radostně,
„šewci se rozježili, běda Pasowákum!“

A w skutku začali tito couwati, mocněji dorá-
želi Sedlečti a ostatní bojowníci; když ale pěši lid
český jeden díl po druhém k bojiště přikwapoval,
uznali Pasowští walně již ztenčeni, že není žádného
zbyti, i dali se na outek, stiháni jsouce lidem če-
ským, tak že těly jejich pošeta byla cesta kudy
utíkali. Malý jen počet se dostal přes Vltawu
k hlavnímu wůdci swému Ramé, který s větším
oddělením loupežného vojska swého přes Písek a
Dobříš ku Praze tahnul.

Když se byla šlechta a Wiktorin se Sedle-
ckými od stíhání až na krwawé bojiště wrátili, aby
vyhledali a pochowali padlých přatel svých, zwo-
hal Diwišowský: „Zde to bylo, co se šewci pod
statným Ambrožem tak rázně rozježili, že Pasow-
áka k couvání přinutili, pročež je moje nezvratné
minění a činim proposici, aby se toto místo na věč-
nou čestnou památku Sedleckých „Ježowka“
jmenovalo.“

„Ano, ano! Ježowka! – Ježowka!“ prowlá-
wali vítězové:

„Nota bene, mistře Ambroži!“ přiklusal Di-
wišowský k tomuto, jenž s wnětřní radostí ku swa-
tým patronům pořádku swého pohlížel, neboť je byli
opět připnuli k bidlu, krvi zhoubných Pasowáků
potřísněnému, jakoby jim wzdával díky za vítězství
a čestné wyznamenání jak cechu swého tak i obce-
sedlecké wubec. „Notabene, mistře!“ wolal Di-
wišowský. Dříve nepřipustím k názvisku tomu,
dokud nebudu častován hořkým z nejlepšího sudu,
a to zdarma na outraty Sedleckých. Díxi!“ smál
se a podával mistru Ambroži ruku, již tento srdečně
uchopil.

Bezpochyby musela být wýminka bezstarost-
ného ale statného Diwišowského vyplněna, neboť
až posud služe ono místo „Ježowka“.

* * *

Pasowský wůdce Ramé, když o porážce swé-
ho lidu u Wrchotic a nad Stuchanowicemi zwěděl,
porozuměl, že nemožno přes Sedlec nebo Milčin
ku Praze přitrhnouti, pročež se hnul z Písku a
táhl přes Dobříš, jak podotknuto, k Berounu, odtud
pak přitrhl tajně ku Praze a zmocnil se zrádně Malé
strany. Nyní teprwa odhodil císař Rudolf roušku
swou a prohlásil se weřejně pro lid pasowský, žá-
daje toho na českých stavech, jenž se byli na Starém a Nowém městě zatarasili, by swůj lid s nimi
spojili, čemuž wšak tito šlechetně odpírali; neboť Pasowáci, sotva že se Malé strany zmocnili, lou-
pili a drancowali hůře než nejhorší nepřátelé, aniž
tomu Rudolf anebo Leopold Pasowský, bratr jeho,
zbraňoval. Za hodno se nám vidí podaři aspoň
kratiký wýtah ze zprávy očitého swědka pana Jiří-
ka Kanického z Čachrowa, který na Woliny jest
s panem Bořivojem Měšickem z Dolan w sobotu
z Pražských měst wyjel * : „Co se tkne toho rum-
rejchu, který se w outery masopustní stal, dle pře-
dešlých zpráw tak z Koširů že jsou se u Oujezda
mezi wartu k nějakým Štrosowům, kde ty kowárny
jsou, se dostali, ani nebubnowali, ani netroubili, až
teprwa potom, když swou chwili uhlídali, Pasowští
lermo uhodili: tu hned Malostranství, kterí ještě ani
powinnosti praporei neučinili, wzhůru byli, a tak
se hrđinsky měli, a k nim se Starého města na po-
moc přispisili, že jsou ti Pasowští jim těžce odolá-
wali; krom z toho z Saského domu, tu našim hrubě
neuškodili, a našich w té rumrejce do 400 na place,
Pasowských pak přes 1000 zůstalo.“ — Když se
tedy takto zmocnili Malé strany, přešlo jich as dva
praporce přes most na Staré Město, ale i hoed za
nimi bránu spustili, a lid srotiv se je stíhal a bil.

W brzce na to shromáždilo se přes 30000 lidu
českého w Praze kolem stavů swých, i Matyáš
pospíšil Čechům ku pomoci proti vlastnímu jich králi,
jenžto zlými rádcí zaveden poddané swé loupeži-
vým cizincům wydal.

Ramé musel s vojskem swým z Prahy wy-
trhnouti a táhl opět přes Písek k Budějovicům, usta-
wičně jsa stíhan lidem českým, neboť se wšady se-
dlaci rotili a u Dobříše mu pobili 2000 mužů, i
stihajíce jej neustále až k Budějovicům a dále až
k pomezi českému, odejmuli mu skoro wšechnu ko-
řist w Čechách naloupenou.

Král pak Rudolf musel se odříci koruny české
w prospěch Matyáše, bratra swého.

(Pokračování.)

*) Original se nachází w archiwu Domažlickém. Wiz
téz: Correspondenz zwischen Kaiser Rudolf u. s. w. in Betreff
des passauischen Kriegsvolkes von Hanka.

D o p . i s .
Z Přerowa.

Snad zná každý vlastnil i ze životopisu Jana Amosa Komenského, národní chloubou naši, morawské krajské město Přerov, kdežto Komenský na žádost tehdejšího pána na Přerově, slavné paměti Karla staršího ze Žerotína, správu školy bratrské, od dávných časů tam květoucí, nějaký čas wedl a kde první myšlenku o zdokonalení výchovatelství, jímž se potom dobrodincem člověčenstva stal, nejen pojal, nýbrž i založením prvního jakého způsobu školy realní v život uváděti začal. Již tedy z té příčiny, protože každá okolnost na veliké muže se vztahující ctitelům jejich zajímavá jest, každý rád uslyší, jak dalece se v tomto městě, jemuž první účinkování Komenského poprano bylo, duch národnosti wywinul. Než proč teprw Komenským wzbuzovali podilnost? Doufám, že každá první zpráva o probuzení se národnosti v některém z moravských měst sama sebou zajímavá jest. Morava že ještě není tam kde jsou Čechy, je bohužel prawdivá stížnost; kdežto lew bílý dávno procitnuv po celém už skoro těle nový život jewi, orlice pestrá teprw z dávné omráčenosti se vytrhujíc jen semotam oudem hýbe. Jak tedy nám před několika lety každý nový ohlas probuzené národnosti z českých měst a osad nowou vždy radost způsobil, tak snad nyní i na Moravě tyto swatojanské ohně, znamenající návrat národního slunce, wyskakovat počnou a ochotně vítány budou.

W Přerově je tomu asi rok, co několik mladých mužů k držení časopisů a ke kupování knih českoslowanských se sřeklo. Z nepatrného začátku vyvinul se nyní čtenářský spolek 30 neb 40 oudů počítající, z nichžto, co právě nejpotešitelnější jest, aspoň dvě třetiny stavu průmyslního a řemeslnického jsou. Drží Pražské Nowiny, Wcelu, Kwety, Pražského Posla, a Kocourkow; mimo to koluje laskavostí jednotlivců Poutník, Blahověst a Časopis musejní. Z dobrowolných městčích příspěvků na knihy koupila se už hezká hromádka českoslowanských knih, které spolu i s těmi, ježto některí jednotliwci ze své zásoby k tomu za dar určili, činice jíž nyní přes dvě stě swazků, za základ pro budoucí městskou knihovnu určeny jsou. Přejújí se nejen čtenářskému spolku, nýbrž komu se libí, a zdá se, že už mnozí pro tento šlechetnější pokrm ducha zamílované posud hospodě a kartám se zpronewěřili, a jiní že nejeden desetník místo šálivé loterie na knihy obětovali. Nemalou zásluhu v udržování pořádku s časopisy a knibami má pan učitel Witásek. Dle příslowí: „Kde Slowan, tam zpěv“ vyloupl se z čtenářského spolku i malý zpěvný spolek, jenžto českými čtverozpěwy a písniemi národními i jinými obveseluje a dobré věci prospívá. W minulém měsíci vyšoupil ponejprw napolo veřejně před obecenstvem, ohledem na místo dosti četným. Ze zpěvů, buď sborem, buď čistým čtverozpěvem, buď jednotlivým hlasem přednášených, libily se nejvíce Radhost od Slobody w mistrné hudbě od Blahoslawa (Glückseliga), Divčino pozdravení od J. Marka, ve čtverozpěv uvedena p. Förchygottem, a Furčová písni Nepovím z nowého Wence, krásně přednášena od jedné slečinky. Uspokojená společnost se wesele rozehla, a práni, by se taková pochoutka přiležitostně zase, a sice veřejně co řádná beseda opětovala, dalo se čisti při rozchodu v každých očích.

We mnohých bytech byl dopisovatel při návštěvě mile překvapen tím neb obojm národním obrazem na stěně. Podobizny Karla ze Žerotína rozebralo se zde a v okolí 40 výtisků. — Znaků žiwnostnických i tu ještě největší dří německý nápis má, semotam vyborně zpotvořený; w nejnovějším čase se teprw čtyry s morawskými nápisu wypěsily; snad by to i mnozí jiní učinili, kdyby jim o tu

malou výlohu nešlo. Dá Bůh, že zatím, co dřevo na nějších cizích znacích shnije, i převrácená mysl vyhnije. Ani to dopisovatele neprekwapilo, nýbrž jen úsměv mu vyloudilo, když setkaw se zase ponejprw s některým ryzím Zabečákem neb Hanákem a morawsky ho pozdrawiw za odpověd přívětiw: „Kutn morn! šelmikumen!“ nazpět obdržel. I to se samo sebou rozumí, že některí z tak nazvané vzdělané třídy z krásného a blahodějněho počinání oněch mužů, w nichžto vlastenecký duch již procitnul, po straně si posměch dělají. Tak to bývá obyčejně. Známo jest ku př., jaký posměch si asi před 60 lety z oněch mužských, kteří napřed nebožtíky copy shodili, ostatní ocepatěné obecenstwo tropilo; a hle! před několika lety běhali už za posledním mužským copem, když z Kozlowské ulice vyšel, uličníci s posměchem. Čas vše mění. Takové salešné náhledy o vzdělanosti teprw časem se vycistí, neboť z Kocourkova cesta dlouhá. Zdá se též, že od té doby, co železnice welle Přerowa jde, některí Přerow za wídenské předměstí považují, německý ráz na se wzítí usilujíce. Ti wsak zapomínají, že s druhé strany souvisíme s Prahou.

Z toho všeho vidět, že život vlastenecký w Přerově sice daleko ještě vyvinut není, že wsak přece začátek hezký a nadějný učiněn jest. Zruko bohumilé vzeslo; by nezaniklo, nýbrž w krásný strom wzrostlo, záleží na vytrvalosti a swornosti pěstitelů. Pohoda k tomu w Přerově ovšem není nejlepší. W jiných městech některý představený úředník w celo vlasteneckého počinání se postaví: w Přerově by vzdělávání w jazyku materském skoro za něco nedowoleného považovali; jinde vystupuje důstojné kněžstvo s podivuhodnou horlivostí pro národní vzdělanost, zakládajíc a wedouc knihovny a vyučujíc lid w nedělních zábavách: zde se něco podobného teprw od lepších okolnosti doufá, ovšem že při chvalném vlastenském smýšlení pana faráře ne marně; jinde aspoň studující národnost podporují, slowem i skutkem jí cestu klestice: w Přerově wsak posud ani jeden takový se nenachází. Co tedy w tom městě se vyvinulo, jest samorostl, a mohlo by i w každém jiném z hojných měst na Moravě býti, k tomu jen přičinění několika přesvědčených mužů potřeba. Či snad i we mnohých jiných morawských městech začátek vlastenského života se ukázal, a jenom posavád neoznámil? Tu by byla povinnost, nějakou zprávu o tom uveřejnit! *. Či čekají ti páni až na morawský týdeník?

Že Kroměříž w krátce se skvostnou besedou vystoupí, a že w Telci zase jako vloni několik českých diwadelních kusů provozovati a 13. Září besedu dávati budou, slyšeli jsme; mimo to ještě asi ze třech neb čtyř morawských měst také známky národního probuzení se časem vyskytuju; ale co je to wšecko na těch 89 měst a 180 městysů, ježto Morava počítá?

Konečně neopomínu se zmínti, že Přerovští mají oumysl, až okolnosti to dowolí, o postavení sochy Janu Amosovi Košenskému se postarat a k tomu cíli subskripcí zavést, kdežto bezpochyby wšickni vlastimilové z Moravy, z Čech, ze Slovenska a snad i z dál očotně by přispěli.

Jan Přerowský.

Z Tismic.

Dne 8. Září b. r. ráno okolo šesté hodiny polekali jsme se nenačalým třikrát udeřením na velký zwon na znamení že hoří. Wypuklý oheň od nás čtvrt hodiny w Nowé wsi u Českého Brodu — založený zlomyslností lidskou — z rohu stodoly Jana Chrousta téhož dne právě velkým povětrím hned se tak znal, že celá stodola i s o-

* S touto žádostí spojue svou vlastní i Red.

statním hospodářským stavěním v jednom ohni stály. Než se mohla možná obrana státi — ačkoliv wody dosti na blízku bylo a lidé se všech stran ku pomoci s hasicími stříkačkami spěchali: přec hned wedle značno se celé hospodářské stavění i při něm stojící chaloupka Františka Židlického, a krom stodoly obě tato stavění sázajicimu živlu podlehla. Zlomyšlník bezpochyby myslil celou ves vypálit, protože vítr od té strany, totiž od západu k východům táhl; však ale bezbožný oumysl jeho se nepodařil, něboť prozretelnost boží nechtěla tak velké neštěstí na lid tento dopustit a že dale oheň se nerozšířil, bránila veliká lípa, stojící mezi stodolou Jana Chrousta a Fr. Židlického, v kteréžto poslední velká zásoba obilí se nacházela, opodál pak stojící stavění chránily velké ovocné stromy, které jako hrabu činily. Tu patrně se dokazuje, jak vážení a pěstování stromů všechno druhu, zvláště okolo stavění vysazování topolů, na dvouřích a návesech lip, užitečno jest.

Fr. K.

Vlastenská zpráva.

Ze Žebráka dowídáme se, že se tam zřídil zpěvácký spolek, který sobě zdárne počíná, ujmaje se hlavně zanedbaného posudu kostelního zpěvu. Srdečně přejeme překnemu tomuto podniknutí nejlepšího prospěchu.

Vlastenská památnost.

Obležení Prahy od Prusů r. 1757., jenž trvalo od 30. Května do 19. Června, bylo jedno z nejkrutějších. Wystřeleno bylo v tom čase proti městu z pěti baterií, zřízených v Bořekovské zahrádce nad Malou stranou, na Žižkově, na Sklenářce, proti Karloumu a pod Liškou, všechno dehromady 81.439 ran, jimiž whozeno do města 23.063 pům, 58.376 obyčejných koulí dělových a 547 karkasů. Domů pak, jenž strelbou touto škodu wzaly, nacházel se na Starém městě: docela spálených 15 měšťanských a 1 duchowní; rozbořených 9 měšťanských, 2 panských a 4 duchowní; porouchaných 153 měšťanských, 15 panských a 8 duchowních; na Novém městě: docela spálených 113 měšťanských, 9 panských; rozbořených 116 měšťanských, 15 panských, 12 duchowních; porouchaných 194 měšťanských, 19 panských, 13 duchowních; na Malé straně: porouchaných 131 měšťanských, 32 panských, 19 duchowních; sumou ve všech třech městech pražských zcela spálených domů 138, rozbořených 158, porouchaných 584. Osob z obyvatelstva pražského (kromě vojáků, jichž walná část zbita) počítalo se na Starém městě zabitých 12, raněných 18, na Novém městě zabitých 15, raněných 21; na Malé straně zabitých 1, raněných 13, všechno všudy 28 zabitých a 52 poraněných.

Ferd. z B.

Pražský denník.

Jak doslýcháme, započnou české diwadelní hry letošního roku novou původní weselehou: „Ženichové v pasti“ od Podleského. Pan ředitel Hoffmann hledí všechno získati nových sil pro české divadlo. V té věci činimmo pozornu na pana Prokopa, dávného oudu našeho národního divadla, právě v Praze meškajícího, který by co herec i zpěvák mnichou posavádní mezeru našeho českého personalu vyplnil mohl.

Kronika času.

* Swedenborg napsal jak známo knihu o pekelné řeči. Ale Swedenborg byl blázen a na tom dost. Ze se ale k té řeči hudební skladatel najde, sotva by si byl kdo pomyslil.

Ten skladatel našel se w Berliozi, w jehož Faustu zpívají čerti následující verše w pekelném nářečí:

Pkimur sat rabyk? irkimur Mephisto?
Biar neir orakai Faust undo voll isto?
Tradivum Maretit. Tradintę varrudite
Forý my diukoritz. Hor meak orné vixe.
Uraike muraike atd.

* Wewoda Choiseul-Praslin, obviněný z vraždy své manželky, otrávil se w žaláři.

* Z Havanny posláno jest do Widné obrowské cigarro, tři střewice dlouhé a přiměřeně tlusté. Nahoře opatřeno jest drahým jantarovým náhubkem. Cena jeho jest 80 zl. we stř.

* Dne 8. Srpna umřel we Waršawě na slowo wzatý lexikograf Samuel Bohumil Linde w 77. roce věku svého.

* W Pešti skočil jeden mladý lékař s okna a zůstal na místě mrtev. Učinil prý to ze zoufalství, že neměl pacientů.

* Theodor Kowalczyk, wráh faráře Paslawského we Widni, nalezen jest již hnijící w jednom kukuřicovém poli. Zločinec ten prostředkem jedu ušel msticimu ramenu spravedlnosti.

* Hlavní trefu frankfurtské městské loterie vyhrál baron Salomon Rothschild.

* We Frankfurte nad Mohanem zasnoubil se nedávno 73letý ženich se 66letou newěstou, kteří oba plných 40 let na sebe čekali.

* Zločiny w oboru nejvyšší aristokracie francouzské posavádě páchat se neprestávají. Nejnověji probodl pér francouzský kniže z Eckmühl, syn powěstného maršála Napoleonova Davousta, souložnici swou, načež ze země uprchl. — Hrabě Alfred de Montesquieu, oud slavné rodiny, dýkou životu svému konec učinil, pro jakou příčinu, newí se posud. — Též roznáší se pověst, že 17letý nejstarší syn wewody de Praslin z hoře nad takovou hanbou své rodiny se zastřelil. Ostatně wznešena jest od pozůstalých dítek wewodových společná žádost, aby dosavádní jméno rodiny Choiseul-Praslin změněno bylo na Choiseul-Sebastiani.

S m ě s.

Bankérská filosofie. W jisté společnosti, ve které se i baron Rothschild nacházel, mluvilo se o realismu a idealismu. Tázán i on o své věně odpověděl: „Muč jest realismem real (peníz) španělský, něco však docela ideálního španělské státní papíry.“

Dobročinnost. Nedávno prosil mladý arrestant w Pešti jednoho pána o almužnu. Pán utrhna se nařík: „Němci nedám nic.“ Na to přednesl ubožák prosbu swou po maďarsku. „Fi!“ zvolal nyní pán, „být Maďar a krást; to je hanba, takovému člověku nedám nic.“ Načež prohodil arrestant nenepravě, když už pán nic nechce dát, aby ho alespoň za blázna neměl.

Dobrá námítka. Otec, chtěje svého syna napomínati, aby časněji vstával, vyprávoral mu příběh o jednom člověku, jenž vstav časné veliký měsíc peněz nalezl. „To je možná,“ namítl syn, „ale ten, co jej ztratil, musel ještě časněji vstát.“

O p r a w a.

W předešlém čísle w některých výtiscích na str. 429. a. f. 4. zdola místo „werde“ má státi „wrie“; pak na str. 432. b. f. 18. na místě „200 otisků“ čti „2000 otisků“.

Číslo 110.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospisilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlročích třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytem č. 1060—8 přes dvár při zemi).

**14. Září
1847.**

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na pololéta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

„Nu, co pak tedy máte na srdci?“ ptal se mladší Nejedlý, když přišli do malé sedničky v platnýrské ulici. „Mluvte, pánowé a přátelé!“

„I co pak bý tam měli!“ rozesmál se Hněvkovský. „Pouhé strásáky, bubliny, šustění ve křovi, že by člověk myslil: Ted wyskočí wlk! a on vyletí zatím čermáček. Rozumíte?“

„Ty jsi šťastný člověk, Besto!“ řekl Puchmayer, „že na všechno skrze růžové skytko hlediš. Také bych to rád učinil, ale ono je v skutku tolik černého přede mnou — ona je vůbec tak zatemnělá krajina před námi všemi, že nemohu tak silného skla nalezti, aby se mi to všecko v jiném světle zjevilo.“

„Ale u všech všudy!“ zwolal zas mladší Nejedlý. „Co pak to mluvite? Vy na mou věru děláte, jako byste byli školáci při egyptských mystériích. Mluvte, ať was jednoduchý český rozum pochopí. Powěz ty mi, Wojtěše, co se přihodilo!“

„Přihodilo —ahaha!“ spustil Hněvkovský, nežli mohl starší Nejedlý odpovědít. „Několik slow Dobrowského je poděsilo, že newědi, kde jim hlava sedí — mají-li ji nad rameny nebo pod paži —ahaha!“

„Ono je to arci jenom několik slow,“ řekl na to vážný Wojtěch; „ale za nynějsích časů a při nynějsím stavu českého jazyka, potom v ústech takového muže jako je Dobrowský, jsou ta slova tak důležitá, že při nich člověka mráz přechází, který se na vzdělávání zanedbaných, opuštěných ouhorů naši materské řeči oddává.“

„A jaká jsou to slova?“ ptal se Jan již s opravdivou zwědawostí. Tož musí být alespoň poloviční kouzelnictví nebo nějaké zaklínání?“

„Ó, je to něco hrozného!“ dowáděl Hněvkovský. „A pro našeho Wojtiška je to zvláště ukrutné! Kdož bude pak čitat jeho české Hiady? Kdo si všimne českého Virgila . . .“

„Ale Hněvkovský!“ wskočil mu starší Nejedlý do řeči a zarděl se, ačkoli s jakousi samolibosti. „Co wám to napadá?“

„Co je pravda,“ pokračoval onen. „Pomyslete

jen, pane Johanes! Dobrowskému napadlo říct — ale počkejte! dřív musíte wědět, že nás vlídne přijal, naše snažení pochwálil a potom nám velmi důvtipně českou prosodii vykládal — já bych mu byl rozkoši okolo krku padl! rozumíte? — potom ale podívejte se, naši páteri už zase blednou! To je ta strašlivá ctižádost, která se bojí, že na ně svět brzy zapomene.“

„Nedělejte šašky, příteli!“ prohodil Puchmayer, ačkoli jen polovičně poslouchal a více s vlastními myšlenkami se obíral. „Wěc je tuze vážná.“

„Co pak potom?“ ptal se mladší Nejedlý rozweseleného Hněvkovského.

„Bezpochyby že nám chtěl po tolikerém medu také trochu pelyňky okolo huby natřít — potom wám začne najednou, že prý je to sice hezká wěc, to české weršování, i chwalitebná, ale že myslí, že je to přece jen hráčka s mrtvým kowem, zábawa pro několik milovníků — slowem, že se jazyk český již nižádného nowého rozkwetu nedočká, alebrž s Pánem Bohem do hrobu položí.“

„To že řekl Dobrowský?“ zwolal Nejedlý, ježli se byla poslední slova Hněvkovského jako ohnivé meče dotknula. •

„Jestli ne těmi samými slowy,“ odpověděl tento, „alespoň w tom samém smyslu. Není-liž pravda, přátelé?“

Oba seminaristé posvědčili.

„Widite? oni to nemohou ani ze rtů vypravit,“ dowáděl ještě pořád jurista; „tak jim to zadrhlo chrtán a skličilo srdce.“

„Ale to je také slowo!“ řekl mladší Nejedlý. „Toho bych se byl jaktěživ od muže nenadál, kteříž sám swůj život slowanskému žiwlu zaswětil a důvtipné hloubání českým wěcem wěnował.“

„Právě takový to může říct,“ mluvil Hněvkovský horlivě dál. „Rozumíte? Což wí ten o skutečném životě? což wí ten, jak to w našem lidu wypadá? Ten sedí doma, přebírá se w gramatikách, kuje pravidla — ó ano, všechnu úctu! ale jazykový poklad leží před ním jen jako wzácná starožitnost; na živé žily národu néhledí, on ho widi jen pod tím hamparátim, kterýž na měj dálni časové namešali,

on zná z něho jenom své nejbližší okolí a nemůže tedy v tomto případu žádný právý soud pronesti. Rozumíte?“

„Kdyby ale mluvil přece pravdu!“ namítl zase Wojtěch Nejedlý. „Kdyby ani newěda jaksi prorockým duchem —“

„Pro Boha wás prosím, nechte nynčko zákon a proroky,“ zwolał Hněvkowský, „a protřete si oči! Já tomu newěřím, a ne, ne! Raději bych se do rakwe položil, kdybych se měl strachovati, že jazyk česky již nikdy nezkwěte. A wy dva byste neměli již docela o tom pochybowati, rozumíte? — leda jestli ho také jenom za nějakou wzácnou weteš pokládaté, kterou se mohou wšeliké experimenty wywádět.“

„Hněvkowský!“ zwolali oba seminaristé na jednou.

„Či nač ho tedy pěstujete? nač ho chcete zvelebiti, nač pro něj se svými kolegy hořké boje podnikati, když to nemáte hluboko v srdeci nebo v hlawě napsáno, že to činíte k jeho zkříšení a oslavě? A jak powídám — wy dva neměli byste si nechat swou wiru domněnkou ani toho nejučenějšího hloubálka wyvrátit — rozumíte? wy dva již dokonce ne! Nebo i dokud bude jediného Čecha na světě, musíte si jazyka jeho wážiti a v tom jazyku o wěcech s ním rozprávěti, kteréž obnášeji wezdejší i wěčné jeho blahoslawenství. Rozumíte?“

I rozhorlil se, až mu wywstal pot na čele; přátelé v klerikách podali mu ale ruce a vřelé jich tisknutí prawilo wice nežli kdyby byli dlouhou řec drželi.

5.

Od té chwile uplynulo wice nežli pětadvacet let. Bylo to r. 1820. pod večer před sv. Jakubem.

Wojtěch Nejedlý byl toho času farářem v Mirešově, čekal na zejtřek hosti a rozdával za tou přičinou we swé přízemní, pěkně vybilené sednici rozkazy stran slušného učení. Těšili se na ten den jako právý český hostitel a sliboval si velké rozkoše.

Právě byla řec o salátech, an tu okolo fary něco zahrčelo, jako když nějaký powoz na dwür zajiždi. Nejedlý přistoupil k oknu a spatřil malý, ne-krytý kočárek, z něhož ted outlá osoba v dlouhém modrém kabátě slézala.

„Bùh ho potěš!“ zwolał Nejedlý velmi radostně překwapeny. „Tož je nás Puchmir! Tedy se přece odhodlal! Já se již bál, že nepřijede.“

S těmi slowy bězel mu naproti a v několika okamženích se upřimni přátelé objimali.

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Než wratíme se ještě jednou k Wrchoticům a k Sedlici. Temně zvučely zwony kostela sedleckého, když se dlouhý průvod od Wrchotic přicházející na pahrbku ukázal. Weškerá wůkolní šlechta, katoli-

cká i utrakvistská, wzdávala poslední poctu swou panu Šimonu Wrchotickému, množství wesnického lidu jakož i stateční Sedlčané, jenž se při wpádu Pasowských tak welice wyznamenali, byli přítomni smutné slawnosti. Nejpředněji kráčeli scholárové školy sedlecké, zpívajice jasnymi hlasy swými: „Miserere“, kterýto smutný prosebný chorál čas od času zazpívaný welice wšechněch jímal. Za nimi šli Sedlečtí podle czechovních pořádků spořádáni pod swými prápory, měli hlavy odkryté a smutný wýraz w obličejích jejich swědčil, kterak milovali w boji zahynulého pána Wrchotického, přiznivce a štědrého podporovatele školy jejich a že cenili w plné míře ztrátu takou.

Za nimi a zrowna před rakwemi kráčel důstojný farář sedlecký, časem se zastavujic a swěcenou wodou těla padly pokropujic; na čtyrech místech, nežli k Sedlci přišli, četl čtyrykráte nad nimi swaté ewangelium, a když byl se svými ministranty: „De profundis“ nad nimi odzpíval, pohyboval se průvod dále. Dwě rakwe černým suknem pokryté byly za ním neseny, a sice podle sebe; jedna byla nesena od učitelů školy sedlecké, na ní ležel podle rytírského znaku pánu z Wrchotic wěnc lawrowý, znamení to důstojnosti bakalárské nebožtika: byly to zemské ostatky pana Šimona z Wrchotic. Na druhé rakwi byl jen znak pánu Wrchotických a šlechticové sami nesli rakew tuto, uzawírajici w sobě ostatky nešťastného syna pána Šimonova, který konečně w boji pro vlast zemřel a smrtí swou snad weškeré poklesky dle mínění tehdejšího s duše swé obmyl, i byl účasten pohřbu rytírského, k čemuž by jinak ani welebny farář ani Wiktorin Šánovický a Eliška nebyli přiwolili; ale šlechta ctila poslední skutek nešťastníka a smrt jeho tím, že jej sama k poslednímu lůžku nesla, ponechawši w panujici tehdáž úctě pro učenost mistrům učeným školy sedlecké, aby prokázali čestnou službu tu učenému rytíři sami. Ostatní rytíři kráčeli w černém brnění se spuštěným hledím a s wytasenými meči podle obou rakwi, za kterýmiž kráčela Eliška, podporowána jsouc na bolestné té cestě služkami swými, a hned za ní bylo od zbrojnosů neseno wice než dwacet rakwi, padlých to zbrojnosů wrchotických, jenž byli wěrní pánu swému w životě i we smrti. Diwišowský, jenž je šťastně k boji wedl, wedl je i nyní k poslednímu odpocinku, i kráčel w čele jejich hned za Eliškou — misto, které mu Wiktorin jistě záviděl, ačkoli se sám co možná po straně Eliščině držel. Díwka tato podávala jistě nejjazimavější obraz z celého průvodu a všech oči byly na ni upřeny, když s wýrazem nejhlobší bolesti na tváři, ale mlčky za rakwemi otce i děda swého kráčela; prsa její byla zúžena a krew s líce jejího byla prchla, tak že wypadalo jako liliemi poseté. Outrpnost se sirotkem se jewila w oku každého, kdož pohleděl na ni; ale duch její byl silnější nad bolestné rány osudu, a dawno

již před tím, jak nám powědomo, byla se ustano-wila na záměru pewném, w myсли její nezwrátném. Mistický duch wěku tehdejšího owládal i její duši; byli to duch excentrický, jenž obíral se neustále duchy a říši nadpozemskou, a wšecko, co jen po-někud neobyčejného bylo, přičítalo se wliwu duchů buď dobrých nebo zlých.

(Pokračování.)

D o p i s.

Z Pešti.

Již dávno nebylo w našich královských městech (w Pešti a Budíně) tak živo a blučno, jako po tyto dni. Lidstva se w ulicích jen hemžilo. Již 20. Srpna, na den sv. Štěpána, obyvatelstvo pešťanské jakož i poutniectwo z blízkých a wzdálených měst a dědin k oslavění prvního krále a patrona uherského do Budína chwátalo, a potom po polodni, chtějíc sobě při piwě a wině a posloucháním libezné hudby ode čtyř vojenských pluků pohověti, na budínskou stranu do tak řečeného městského dvora (Stadt-Meierhof) houfně se hrnulo.—W následujících pak dnech sešlo se do Pešti veliké množství towárníků a obchodníků, panstva a služebnictwa, nejen z krajů a stolic uherských, alebrž téměř i ze všech národův a krajin evropských k wýročnímu trhu, jenž byl ovšem o něco lepší než několik trhův předešlých.

Ale mnohem více se rozweselili obyvatelé našich měst jakož i hosté přespoleň, mohouce přivítati toužebně očekávaného arciknížete Štěpána, wůbec milovaného náměstnika královského, k jehož pocitě dne 31. Srpna skwostné osvětlení obou měst usporádáno bylo, kdežto se wyznačovaly wkusně osvětlená Valerowa towárna na bedbávi, cukrárna, stoliční dům, národní diwadlo, dwě parolodi na Dunaji a Landererowa knihtiskárna, kdežto se we bráne báseň ke cti wysokého hosta složená tiskla a od lisu w 6000 wýtiscích rozdávala. Druhého dne ráno před 9. hodinou znova se hrnuli ulicemi zástupové k nádraží, odkud královský náměstník s mnohými wysokými hostmi, mezi nimiž mnozí magnatové uherští a baronové Rothschild a Sina s pozvaným důstojenstwem, w počtu do 700 osob na 16 wozech s parowozem „Štěpán“ wyjeli a nowou železnici mezi Pešti a Solnokem k obecnému upotřebování otěvřeli, ve kterémžto posledním městě všech těchto slavných cestovatelů skwostná hostina očekávala.

Jan Kadawý.

Jednání průmyslní Jednoty.

W městění scházce, dne 7. t. m. držané, nejvíce zá-nímal blas, jež ředitelstwo wys. vládě stranu zákona k ochraně průmyslních wýkrésů a wzorů podalo a jehož se-stavění a důkladné vypracování panu dra. Štrobachovi náleží. Jak známo, vyjednával se nedávno u francouz-ských komor podobný zákon; ta okolnost bezpochyby a ona druhá, že z duševního jmění po wyjítí zákona dříve o technických privilegiích a vloni o literním jmění jediné tato ještě větew duševního jmění bez zákonné ochrany zůstává, pobídly dolnorakouskou průmyslní jednotu, aby se u wys. vlády i o wydání zákona ucházela, kterýž by tyto dva doplňující i průmyslníkům jmění původních wýkrésů pojistil. Nedá se zapřít, že forma u wýrobků důležitá jest a silně na odbyt působí; jak může ale u př. fabrikant tkanin na wymýsleni a wyvádění nových wzorků a wýkrésů mnoho wynakládati, když vidí, že druhý mu je hned nápodobení bude? Jak se oddá dobrý, nalezávý kreslitel této větvi umění, nenalezne-li dostatečné odměny, a kterak ji může podat fabrikant, newida před sebou možnost, aby z toho, co dobré zaplatí, sám také koristiti mohl? Pro jiné za swé

peníze wzorky dávat wynalezat, málo komu asi bude po chuti. Na tomto šetření umělecké stránky při wýrobcích zá-leží nejvíce ona přewaha, jižto si francouzský průmysl do-był, jímž se wkus i moda řídí; anglický průmysl, co mu ochrana wynalezawosti, duševního uměleckého jmění od-nata byla, patrně sę swé dřívější wýšky co do krásy a nowosti forem zewnitřku klesl. I jak si má náš jinak již dosti čílý průmysl čestného samostatného stupně mezi jinými dobyti, nebude-li též jemu w tomto ohledu zákonné ochrany doprāno? Témuto myšlenkami byla dolnorakouská jednota k prosbě swé wedena; blas zdejší se docela k nim přiznal a toliko při samém návrhu k zákonu některé změny nawr-hoval. Nejistá otázka byla, zdali se zákonné ochrana podobnho jmění hned wýkresům příslíkat má, aneb zdali o ni žádající wzorek již wywedeného zboží podati musí; blas zdejší ozval se hned pro wýkres, poněvadž, jak zkusenost učí, nápodobitelé aneb vlastně krádcové nowých kreslitelských myšlenek nejvíce na to bijí, aby se jich křivými swými cestami dříve již zmocnili, než původní majetník se swým zbožím hotov jest, a poněvadž prozrazení wzorků w té době mnohem větší škodu způsobuje. Nápodobí-li u př. nějaký wzorek kattunu již do prodeje příslího, potřebuje pro nálezitě k tomu příprawy téměř celého roku, než nápodobené swé zboží do obchodu přivéstí může; zařím mohl již první nálezce k větší částce swého wyššího ná-kladu přijít, což by naopak možné nebylo. Raděno dále, aby se úřad, k němuž by se wýkresy, co wýhradně někoho jmění pojisteny býti mají, zasílati měly, w každé zemi jeden a sice w hlavním městě určen byl, aby nad předností wýkresů den podání, a kdyby ten stejný byl, číslo zadání rozhodnutí mohlo. Wýkresy mají se při prosbě zwiláště zapečetěné posílati a tak i w registratuře chowati, dokud by se nějaká pře o ně nezdívila. Trvání wýhradního jmění nawrženo na tři, čtyry a pět let, podle nákladnosti látky a rychlosti jejího odbytu. Cízozemské wýkresy budou se smít jako dříve wolně nápodobiti, dokud cizí vlády též našemu průmyslu zákonné ochranu wýkresů nawzajem ne-udělí. Snad by bylo whodné bývalo i pojmen nápodobení blíže určiti a meze ustanoviti, které w rozmanitě se křižu-jících větvech weškerého průmyslu důvolené použití ně-čeho od nedovoleného nápodobení dělí.

W téže schůzce bylo na návrh generalního ředitelstwa jednohlasně uzavřeno, aby se kreslitelská škola Jednoty od školy společnosti přátel vlastenského umění tímto rokem oddělila, poněvadž spojení obou ústavů pro žádnou stranu prospěšným se neokazovalo.

K. Št.

Zkouška na opatrowně hrádecké w Praze.

Jak už w těchto listech napřed ohlášeno bylo, že se bude 29. Srpna zkouška malých w opatrowně na Hrádku odbyvat, tak se také w skutku stalo. Zde přede vším podotknouti sluší, že pozvání ke zkoušce bylo také w jazyku českém. Doufáme, že i ostatní opatrowny, wezmouce si wzorní školku za příklad, stejně se budoucně zachowají.

O zkoušce samé musíme zkrátka říci, že velmi dobře wypadla, a tudy wšeobecnou spokojenosť, ano velké potěšení způsobila. Není to pouhé mé osobní zdání; všichni hosté a rodičové swým tichým pohledem to potvrdili, a některí z prvních představených panu Wácl. Bažantovi, prvnímu učiteli na opatrowně, za jeho wynasazení osobně poděkowali. A zajisté obadwa, i jmenovaný i druhý učitel, pan Štěpán Baćkora, wšecku čest a chwálu zaslouhuji.

Takové zkoušky nejsou věru žádné komedie, ano je to jednání, které mnohostranné dobré w sobě zawírá. Nebo když povážlime, že ústavy, jako jsou opatrowny, jen tehdy možného dobrého působení dosáhnou, když nálezitě znány a uznány budou: tuť nám už patrno bude, že se

toho všeho jen pilným ohlašováním a uveřejňováním dobrého působení ústavu docílit může. Navštěvování ústavu od jednotlivých hostů a představených, ačkoli i toho toužebně přejeme, nikdy takový účinek nemá, jako veřejná zkouška. Pokud mně známo, není ještě žádná z pražských opatření takovým základem pojistěna, aby se ročních příspěvků odříci mohla. A jaká krásná příležitost podává se u veřejné zkoušky pánum představeným a zámožnějším hostům, k slavnosti takového dne dárkem nějakým dle možnosti přispěti! Takový veřejnosti zasvěcený den bne každým a vybízí každého pro vše dobrou.

Veliký prospěch by měla také roční schůzka, kterou by ředitel ústavu nějaký čas před zkouškou způsobil mohl. Vím z úst některých představených, že jen na vyšší zavolání čekají.

Že však opatřovny ještě ani v Praze dle zásluhy uznány nejsou, dokazuje zvláště to, že se jich ještě tak málo zavedlo, a že jich právě na takových místech není, kde by se nejsnáze zřídili a udrželi mohly. Protož by bylo přáti, aby se o opatřovnách a jejich dobrém působení při každé příležitosti mluvilo, třeba se někdy hlas některého pohodlného pána, který s dítkami z opatřovny vystoupí a k němu přislymi nakládati nední, z některého omrzlého kouta brumlawé ozvat ráčil. Kdyby se dítky ani počátkem čtení a počítání neučily, ani k rozumní západní strany od východní nepřivedly, a jen od tělesného a duševního úrazu v opatřovně se uchovaly: jaké to dobrodíni pro tato newinátká, jaký prospěch pro obec, pro kterou se chowají!

Za 16 let, co opatřovna hrádecká stojí, bylo už 1444 dítek do ní přijato. Jak se tu mnohé před zmrzačením na těle a na duši zachovalo!

Jen to ještě přidám: blaze tonu, kdo se svými činy veřejně vystoupiti může.

Jos. F. Šumawsky.

Literatura ilírská.

Obnovená nedávno společnost srbské slouvesnosti v Bělehradě již svůj periodický spis vydávala začala. Vyšel právě první swazek v osmerce, str. XVI a 261 pod titulem: *Glasnik družstva srbske slouvesnosti*.

Kronika času.

* Dr. Töpfer w Hamburce, aby se velikému množství bez ustanovení jeoucích a jej o čas okrádajících herců ubránil, napsal na dvěr swého přibytku následující slova: „Kdo se mnou w diwadelních záležitostech mluvili chce, platí dvě marky vstupného.“ To přečouce utíkají od jeho dveří.

* Ředitel jedné potulné diwadelní společnosti přijda do malého městečka, aby obecenstvo přiválil, oznámil na ceduli, že na jehož bude opravdová hranice dříví hořet. Aby pak ohlášení tomu většího důrazu dodal, způsobil, že několik hodin před představením wyvezli velikou městskou stríkačku a u diwadla postavili, aby se všecko možné nebezpečenství, jenž by tím nastati mohlo, hned při počátku udusilo. To oučinkovalo, a pan ředitel nepamatoval se, že by kdy byl měl tak plné diwadlo.

* We městě Alvary w Sjednocených obcích severo-amerických přihodilo se w diwadle něco velmi neobyčejného. Mezi představením strhnul se najednou powyk w parterru a všickni diwaci vystupovali na lawice. Řeka Hudson byla se totiž náhle rozvodnila a naplnila všecky tratiwody městské, což způsobilo, že najednou tisice německých myší bez vstupních listků k největšímu úžasu jak

ředitelstwa tak diwáctwa do diwadla se utekly, hledajice tam ochrau.

Je to dopisovatel anebo utrhač?

Když jsme w č. 84. letošních Květů z dopisu z Humpolec šlechetný čin tamějšího důstojného pana faráre Augusta Sekouška oznámili, který na místě hostiny, při školních visitacích obyčejné, chudé bohatou almužnou podělil, nemohli jsme sobě toho potěšení odepřiti, ještě we zvláštním poznamenání čtenářstwo své na takové zpanilomyслné smýšlení našeho welectveného duchowenstwa pozorno učiniti. Tím nemilejší muselo nám být, když jsme od jiného dopisovatele, osoby nám známé, důtklivými slowy wyzwáni byli, mylnou tu zprávu odwolati, s doložením, že o takovém šlechetném činu p. faráre sicé před visitací řec byla, ale ke skutku žádnému že neprislo, a s vyličením nemilých následků zklamané naděje u tamější chudiny. Tak zewrubné té věci vyložení, pocházející od osoby nám' povědomé, nemohli jsme mít za jinaké leč za prawdiwé, pročež neváhalí jsme k oswědčení své prawdymilownosti w č. 105. této listu s projevením srdečné litosti zpráwu onu prvnější dle pozdějsího dopisu opraviti. Při tom wyslowili jsme žádost všem wázeným dopisovatelům svým, aby we zprávách nám zasílaných co možná svědomití a opatrní byli. Tím měli jsme za to, že jsme povinnosti své dosti učinili.

Ale jak velice byli jsme překvapeni, an k velikému našemu podivení zasílatel oné první zprávy poslal nám dosvědčení humpoleckého farního ouřadu, podepsané od p. faráre, obou pp. kaplanů a tamějšího otce chudých, kteréžto potvrzuje, že „letošního roku hostina, jindy při kanonických visitacích obyčejně strojená, we zdejším farním domě oponinuta a jen na přítomnost jemnostpana vikáře a dvou pánu patronátních komisáru obmezena byla, za to ale že w sobotu po držané visitaci, t. j. dne 10. Července dvě stě městských chudých bochníky chlebowými (po jednom w ceně 12 kr. w. č.) na výlohu místního faráre Augusta Sekouška, jakož k této almužně ti chudi w neděli předcházejici s kazatelny wyzwáni jsou byli, we farním domě podělowaní byli.“

Toto veřejné oznámení zdržujeme se všeho úsudku o jednání pozdějšího dopisovatele, jehož jméno a stav ale na požádání zasilatele prvnější zprávy tomuto soukromné jsme sdělili, aby ti, jichž se týká, proti němu slušně opatřiti se mohli.

Důstojnému ale panu farári Sekouškovi, šlechetnému dobrodinci chudých svých blížních, upřímnou wyjewujeme litost, že jeme beze své winy, zavedeni zlomyslnou salesoun zprávou, cti jeho w listech svých se dotkli.

Red.

Pozoru hodný spis

wyšel právě w knihupectví Calve'ském pod titulem:

Die Heilquellen Böhmens von Med. Dr. Saar.

Jest to krátké ale obsahu plné a praktické, z nejnowějšího stanoviska wědeckého pojaté wypaření veškerých mineralních pramenů w Čechách, a cena knihy neobnáší více než 30 kr. we stř.

Nowá kniha.

Kaučenj pro místní rychtáře a přježejnji, aneb: povinnosti a práva, vztahující se na vykonávání místní zprávy dle pozůstavagijcích zákonů. W Holomauci 1847. Líjem Alojzia Skarniela. 12. Stran 52. Cena 12 kr. stř.

Číslo 111.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) vydáva po
půlletních tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1050 — přes dvěr pět semíj.)

16. ZÁŘÍ
1847.

Předplatí se na čtvrti
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

„Nehled na mne s ťakovým diwením, milý
bratře!“ počal Puchmayer, když vešli do sednice
a proti sobě usedli. „Již není jinák, já jsem to přece;
arci jiný nežli před dvaceti lety — ale přece ještě
twůj Antonín.“

Puchmayer býval sice odjakživa outlé postavy
a slabého těla; ale tehdáž byla jeho obyčejná sla-
bosť následkem déle trvající churawosti ještě patr-
nější a wzbuzovala u přátel již mnohou starost.

„Aj, co ti napadá!“ řekl vážný hospodář.
„Proto na tebe nehledim. Já tě již delší čas ne-
widěl a proto vyhledávám teď ve tvém pohledu
wšeliké známky a památky mladických let a celé
růžové minulosti.“

„Byl to hezký čas, přiozdobený wšelikým kwí-
tím mládeneckých snů — ale chvála Bohu, že ode-
šel,“ řekl Puchmayer s malým poušmáním. „On
byl při tom všem přece jen špatný kojitel našich na-
dějí; to má nynějšek pro ně již jadrnější potrawu.“

„Má, má — budí jmeno Páně welebeno! ač-
koli není ještě toho způsobu, aby po ní wšeliká na-
děje v utěšenou jistotu zrůstala. Ještě tu není půda,
w nižto by se plody domácích básníků ujaly.“

„Nu tedy ještě trochu w bázni boží počkáme,“
řekl Puchmayer. „A neboj se, wšak ono dojde
i na tebe, jakž by snad Besta řekl, kdyby zde byl
— nu, za to já tě pokouším! — neboj se, i twůj
Otokar, twůj Wáclaw a Karel a co ještě wšecko
wywedes, i to se dočká chwile, že to buде moct
do českého swěta wstoupiti.“

„Snad nemysliš opravdu,“ prohodil Nejedlý,
„že na to čekám a ze samého čekání snad truchlím?
Ty milý Pane! my nemáme důležitějších věcí, nežli
jsou moje hračky, kteréž mohou tiše w pultu ležet,
až mi třebas jednou Bůh tolík naděli, že budu w
stavu, abych je na tištěném papíre do swěta wy-
pravil. Na to teď nemyslím, ale často mi připadá,
že měl Hněvkowský přece dobré, když prawil, aby-
chme si lidu wšimali; neboť jakýkoli pokrok se u nás
od těch časů až podnes okázal — na mou víru! on

wyšel z lidu a z lidu se rozšířil. Jež to přece naš
nejzachowalejší základ, naše nejchytlawejší půda! —
a pak jsme měli pomyslit, že bylo potřebí cestu pu-
stinnou teprva proklesiovati, nežli bylo možno kwety
básnické rozsiwati, slowem —“

„Slowem, že jsme si měli jednoduché prosy
hledět a pro lid psát,“ doložil Puchmayer. „Wím,
bratře, wím; wždyť jsme již několikrát o tom mlu-
wili. W tom ohledu pustil se bratr zlatou stezkou
a jeho Abelowa smrt, Dafnis, Numa Pompilius,
zwłaszcza ale Hlasatel nesly zlaté owoce. Proto wšak
nezůstalo básnictví na ladě. Pomyсли, kdy už Jung-
mann se Ztraceným rájem vystoupil! a jak nás w
nejposlednějších časech Štěpníčkůw Hlas líry české
a Polákowa Wznešenost přírody překwapila — o jiných
menších plodech we Widenských listech ani
nemluwím; jakýsi Šaffary má tam rozkošné balady.
Mně se wšecko zdá, že se swými pracemi jen da-
remně otáliš, a bojím se, milý bratře, bojím, abysi
poněkud se neomeškal.“

„Jak to?“

„Možná, že se mylím a nechci twého genia ku
swé neschopnosti přirownávat —“

„Ty! mám dát už pozvání, abys widěl do
úst?“

„Ne, beze žertu, bratře! Tolik soudu mi přece
přirkneš, abych mohl nedospělost swé fantasie po-
znati? Nějakou malou hračku nebo překlad cizího
díla — to ještě tak podniknu...“

„To wěřím! A takovy twůj přeloženy werš
obnáší wice nežli deset našich původních.“

„Ne, o to se nebudeme hádat!“ zasmál se
Puchmayer; „a třebas byly moje werše jako piskoř
hladké, přece na nich něco pozoruju, když je s pra-
cemi nowějších básníků srovnávám, co mě naplňuje
starosti, aby twoje werše nezastárly, nežli wejdou
na světlo. Nebot chceme-li být spravedliwi, mu-
síme říct, že se do plodů nowějších básníků jakási
forma jazyka, jakýsi blesket a zvučení slow do-
stává, o němžto jsme žádného tušení nemívali.“

„Ba, to je to nešlastné nowotaření! to nečeške
napinání!“ wzdychnul si Nejedlý. „To bude ještě
zkáza našeho jazyka.“

„Ne, ne!“ usmál se Puchmayer dobromyslně. „To mluvíš jen po bratřovi; tomu je každý pokrok, každý nový obrat — všecko je mu sůl v očích, co nenachází v Labyrintu nebo v Historickém kalendáři; všecko je mu záhuba jazyka. Nemáš ještě Jungmannowu Slowesnost?“

„I mám, mám. Pošlali mi to z Prahy; ale já ti nemohu ještě povědít, co v tom vězi. Já nemohu knihu číst, kteráž je tím nowotárským dobrospisem tištěna.“

Puchmayer se usmál. „To by bylo pěkné bláznowství, k wúli takové povrchní nepatrnosti nechtit hledět na jádro! Ona je to wúbec diwná věc, milý bratre! a já o ní už leckdy přemejšlel, jak se to událo, že jsme Dobrowského tak rychle poslechl, když se jednalo o prosodii, a že nechceme důmyslnosti jeho věrit, co se týče ortografie. To nešťastné y nás ještě zahubí! A to má všecko twůj bratr na swědomí, to mně věř; ten nás dostal do jakýchsi kouzelných wazeb, že se nemůžeme wymknouti a nehledice opravy jen starého copu se přidržujeme.“

V tom se ozval, na předsíni radostný hlas pečlivé hospodyně: „Ah, poníženě witám, milostpane raddo! to jsou zas jedenkráte wzácni hósté! to bude radost!“

„Dobrého zdrawí, panno Marjánko!“ děkoval ji přívětiwě mužský hlas. „Je pan farář doma?“

„I owšem že je! A milostpán z Radnic je u něho. Jen rácej' prosím dál!“

Při tom se otvřely dvéře a na prahu se objevil Hněvkovský, toho času radní v Žebráci, a za ním stála domácí kuchařka se swičkou.

„Pozdraw Pan Bůh!“ zwolal Hněvkovský. „Ale nežli kročím přes práh, powěz mi, Wojtěše, máš-li uchystanou baterii, která všechny trampoty zahání? Radu flašek mělnického! Neboť bych byl nerad nadarmo zpíval:

Kdo tě pije při střídmosti
V spolku svého přítele,
Wék mu plyně vesele;
Kýž té ctím zas v společnosti
Puchmira a Jana Čecha
Na Welíze u Wojtěcha!

Jen že tenkráte per licentiam poeticam místo na Welíze „w Mirešově“ řekneme; tím neutrpí ani werš ani žaludek.“ (Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Obřady pohřební byly nad obhájci twrze wrchotické vykonány, dávno již byly spuštěny rakve otce i syna Wrchotických do krypty kostelní, dávno již byly pochovány mrtvoly ostatních a lid se byl již rozešel, i šlechta se byla shromáždila na radnici, v kostele bylo ticho a truchlo, a ještě klečela Eliška na kameně kryptu uzavírajícím ve hluboké modlitbě pohřízena.

Před kostelem čekalo několik zbrojnošů na ko-

nich s několika příručními koňmi, na nichž rozličná zavazadla naložena byla. Služky Eliščiny čekaly u dveří chrámu, neboť tato chtěla samotna ostati při modlitbách, jimiž se loučila s ostatky děda i otce drahého, se světem, se wším co ji poutalo k němu, co se jí co blahý sen v životě okázalo, jakovy asi snějí duše blažené v ráji — s láskou, loučila se s Wiktorinem, s mužem první a čisté lásky své, která božským plamenem wzňata nikdy neuhasne v srdci jejím, ale hárati bude v ni až do posledního dechnutí jejího, oslavujíc ji kalich hořkosti osudu, jak se v blouznivosti své domnívala. Pročež mísily se v prosby její o spásu duší zesnulých i prosby o blaho muže srdce jejího.

Ona již nechtěla více spatřiti hrad otců svých, kde ji tolik truchlivých upomínek očekávalo, hněd z kostela chtěla se odebřati ku Praze, jelikož cesta odtud byla bezpečna, poněvadž Pasovští, u Wrchotic nad Milčinem poraženi, na druhý břeh Vltavy se táhli a přes Písek a pak Beroun ku Praze se wrhli, kde jenom Malou stranu, jak nám povědomo, opanovati mohli a to zradou těch, jimž nejsvětější powinností bylo, chrániti lid a obyvatele města před zhoubným wpádem loupeživých cizinců. Za tou příčinou dožádala Diwišowského, statného obhájce Wrchotic, aby ji s několika zbrojnoši ku Praze gleitował, kde bez prodloni do tubého kláštera Karmelitek vstoupiti chtěla.

Wiktorinu odepřela žádost jeho, by ji sám doprovoditi směl, z té příčiny že nechce aby jeho i její srdce ještě více krwácelo.

Před kostelem, jak podotknuto, čekala tlupa jezdců, Diwišovský přecházel netrpělivě sem a tam, neobracel wšak zraky své ku chrámu, nýbrž k faře, jakoby odtamtud někoho očekával.

Konečně bylo očekávání jeho vyplněno, nebo z fary vyšel welebný pastýř duchowní, provázen jsa mužem, jehož wznešená, hrdá postava, ačkoliw jen v oděvu sprostého zbrojnoše oblečen byl, muže wznešeného prozrazovala.

Farář i průvodce jeho byli zamysleni, ale na twáři kněze jewila se spokojenosť, jakoby byl nějakého vítězství dobyl a nyní k nowé půtce snad proti předsudku a bludu se chystal. Jeho pohled byl mírný, ale welebný, úctu žádající, jakoby již zpočátku každého o nemylnosti slow svých přesvědčiti chtěl.

Diwišowskému, jenž ho uctiwě pozdravil, vlivně poděkovav vstoupil do chrámu, a Diwišovský se obrátil ke zbrojnoši, který před ním, jakoby o nějakém snu rozmyslel, v hlubokých myslénkách po- hróžen státi zůstal.

„Nuže, Wiktorine!“ oslowil ho Diwišovský jaksi rozbodřenou myslí, jižto žádná pobroma, žadný smutný wyjew zwiklati nemohly, „nuže, Wiktorine, již-li koukáš na wěci prostýma očima rozumu a ne s přepiatostí kněh? již-li ti powěděl welebný farář co prawého?“

„Nemohu tajit,“ odpowiadł Wiktorin, „że słowa farařowa mnogo prawdy do siebie mają, ačkoliv zapříti nemohu, že považuju vše za hříšné, co proti spasitelné žádosti její čeli, jakkoli tím nejvíce sám trpím.“

(Pokračování.)

Pobratymstwo u Srbů.

(Z Danice chorwatsko-slawonské.)

Srbowé, bujná wětew národu ilirského, zwlaštní druh přátelství, neznámý jiným národům, od pradawna w obyčejí mají. To přátelství slowe *pobratymstwo*, a wsem Srbům, Křesťanům jako Mahomedánům, jest tak swaté, že nikteraké příbuzenství za bližší aneb světější se nemá. Pobratym u nich znamená více než rozený bratr; neb onen, říkávají, jest příbuzný po Bohu, tento jenom po krvi. Není to prázdný obyčej, odbývaný při sklenici vína, ale swaty, wýznamu plný swazek. Pobratymstwo jest úmluwa wěcného nezrušeného přátelství dwou osob. Nezřídka pak člověk w nebezpečenství uvržený ledakterého mimojdoucího na pomoc volaje pobratymem ho nazývá, čímž pak ten pomocí ze všech sil powineu jest a pobratymstwo přjmouti musí. Podobným způsobem w boji často ouhlawní nepřítel za pobratyma se volí a takové přátelství hned obětováním jméní a krve potvrditi hotov jest. Též mezi mladými lidmi obojího pohlaví pobratymstvo čili posestrimstwo vládá, a i to nejnepatrnejší milkování w tom pádu za smrtelný hřich a horší než prznění krve se považuje. Národní písne wyprawují o božích trestech, n. p. kterak jednoho Bulhara z čista jasna hrom zabil, protože posestrinu w lince polibil atp.

Po oustní smlouvě pobratřenci, jestliže jsou Křesťané, do kostela se ubírají, kdež před Bohem, knězem a několika swědky slib potvrzuji. Po třikrát totiž se tam ptá jeden druhého wzájemně: „*Primaš-li Boga i svetoga Jovana?*“ Odpověd pokaždé začí: „*Primam.*“ Posledně obadwa w lince se polibí mluvíce: „*Od danas da smo do věka bratja!*“ (Ode dueška ať jsme na věky braťři!) Jestliže pak jeden z nich aneb oba wiru mahomedánskou wyznávají, píchnou se trochu do malíku prawé ruky; pak krápějíckou krwe drobet chleba omočivše jeden druhého krew polkne, načež proslawiše oba: „*Da si mi po Bogu brat na obadva světa*“ jsou pobratřenci. Těch obřadů vlastně ani potřebí není; úmluwa *da si mi po Bogu brat* za dostačnou wůbec se považuje.

Za příklad pobratymstwa mezi Křesťanem a Mahomedánem zde uwedeme příběh prawdívý, který se před několika málo lety w Hercegovině stal.

We starém městě Mostaru žije podnes poturčenec *Spaho Spaic*, člověk ukrutný, který w celém kraji tak swévolně zuřil, že se mu i Turci vyhýbali a *delišek* (bláznivý swéhlawec) mu přezděli. Sám Alipaša Stočević tolik se Spaic bál, že ho konečně udělal swým imrahorem (podkoním), a dobré mu platil, jen aby ho uchláchoval. Nejvíce Spaho proti Křesťanům si wyjízděl, ubijel je a plenil zboží jejich kdy jen mohl. Když se s některým Křesťanem na koni jedoucim na cestě potkal, musel Křesťan zdaleka s koně slézt a s cesty se wyklidit, než ho oko Spaice spatřilo, sice běda mu! Nejeden jeho bitim duši pustil, a strach z něho w okolí byl takový, že matky dětí swé k mlení přiváděly pohružkou: „Mlčte děti, Spaho jde!“

Kdykoliv Spaho wycházel, wždy bambítkami, šawlí a palici opatřen býval a veliká láhev kořalky mu na pleci wisela. Tělo jeho zavalité jest prostřední wýšky, krk tlustý a čerwený, fousy veliké. Prsa swá, jako tubová kúra zarostlá, wždy nosí rozhalená a ruce holé až do ramenou.

Kůn jeho, jakmile jiného koně uhlídá, naučen jest řehtati jako wztekly a znamení dáti, že se blíží powěstný ukrotití.
(Dokončení.)

Dopisy. Z Pešti.

Smutné nastaly dny lidu slowenskemu w horních Uhřích. Nouze, bída, hlad, pálenka a smrt morí utlačeného, zanedbaného Slováka. Necitelné, kamenné měl by srdeč, kdo by lhostejným okem pohlédaje na bídny stav lidu tohoto, nechával by pomáhati této bídě. Byli jsme očiti swědkowé, jak tu w Pešti hejna lidu slowenského hladem zmoreného ulicemi se toulala, jak zde ubíděných polomrtwých wyzáliwcův bučto pěšich bučto na wůz naložených do nemocnic hnali a odtud potom do hrobův odváželi. A co tomu řekne citlivý člověk, wida jak hladem zmorený a pálenkovým jedem ufrýzněný lid ten w trenčanské, w orawské a w jiných stolicích houfně, ba někde do polovic obyvatelstwa wymírá? jak již rodinný soucit ku swým nejbližším pokrevním trati, nezažalosté nad smrtí manželky, manžela, syna, bratra swého? — Člověče! Křesťane! neopouštěj bratra a rodáka swého! newěd malicherné hádky o formy slow a o swé osobní libuštky! Obětuj se k pomoci bližnímu swému! — Awšak sláva duchu lidskosti! Již mnozí oprawdiwi lidumilové myslí na pomoc a ujmají se lidu skleslého a zotročilého; již se na mnohých stranách zakládají spolky střídomosti a nedělní školy, kdežto se lidu to weliké neštěstí, z nemírného pití pálenky pošlé, před oči představuje, on před nebezpečenstvím a zhoubou se wystříhá, a touha po oswětě a wzdělanosti do srdce se mu vstěpuje. Abi se tyto spolky střídomosti tím lépe dařily a tím více rozmnožily, k tomu cíli drželi zakladatelové jejich we Weselém u weleb, pana faráře katolického, muže w lásce k lidu sobě swěřenému příkladného, dne 12. Srpna wšeobecnou schůzku a poradu, kamžto se sešlo asi 70 osob ze mnohých stolic Uherska. Bylo uzavřeno, aby se w této záležitosti poslal připis na sněm krajinský a aby se wšecky stolice a královská swobodná města wyzwala, wyslaučům na krajinském sněmě naručili, by tuto žádost podporovali a o to pracovali, aby se zákonodárne pálení pálenky obtěžovalo a někdy (kromě lékarských potřeb) zcela zamezilo. Uzavření tato se mají též sdělit všechněm pp. biskupům katolickým i řeckým, ew. pánu superintendentům, jakož i paterovi Mathewovi. Zápisnice se wedla w řeči latinské, ale slowenský překlad se musí též obstarati.

Jan Kadawý.

Z Kroměříže. Beseda.

Jelikož Pražské Nowiny a Wčela již předběžně o zdejší besedě ohlašily, widí se mi potřebno, aspoň stručně o tomto prvním veřejném vystoupení moravského živlu a národnosti naši zprávu dát. Wýborové totiž, wyzadavše sobě povoleni k této besedě u zdejšího slavného magistratu, opatřili sobě we Wídni zwací listky, jakž jste bezpochyby také již kterýsi spatřili (an wýborové jich také několik do Prahy poslali) a upravili besedu síně tak, že se slušně osmělili mohlo, nejen slavné pp. ouředníky a důstojníky vojenské, nýbrž i welebné duchovenstwo z města i z okolí, ba i samého nejmilosrđejšího knížete arcibiskupa k této besedě pozvali. Zmíněného pak dne, t. j. 6. t. m. na večer o $7\frac{1}{2}$ hodině otvřela se beseda ouverturou hudební, provozovanou od městské bandy prostějowské řízením p. Halika. Na to po proslovu, přednešeném od pana Weissa, zdejšího právníka, rozdaly se otisky přichystaných zpěvů mezi besedníky, a následovalo šestero Furchových, od p. Hynka Wojáčka dílem pro sbory, dílem pro solové a čtverohlasné zpěvy s průvodem fortepiana w hudbu

uwedených písní, přednášených pp. Šewčíkem z Jedownic, Žáčkem z Čertorin, Förchgottem z Towačova a šlechticem z Mayeru z Bystrice pod Hostýnem, ježto pan Ludwik, warhaník zdejšího kollegiatního kostela, na fortepiano provázel; sbory pak byly obsazeny asi 30 zpěváky. Na to přednášel p. Swoboda, zdejší sklenárský mistr, wariace na housle od Artota a swé vlastní wariace na národní píseň: „Hněwej ty se na mne“, a p. Strnad, Čech a zdejší obyvatel, fantasii na lesní roh od p. Pacholika, hudebníka hraběte Trojera, jakož pak šlechtic Mayer se všeobecnou písní „Kde domov můj“ s průvodem fortepiana, houslí a lesního rohu vystoupil. Další článek zábavy besední činila báseň Furchowa: „Poutnická“, čtverozpěvem přednášená, která na všeobecnou žádost s textem ilirským opakována byla; a po sborem wyzpívané básni „Powzbužující“ od Furche ukončil pan Brázdil, zdejší právník, srdcejemný doslovem vlastní besední zábavu.

Proměnila se teď besední síň v taneční, a křepčivé nožky pohybovaly se v polonézce, v kole ilirském a chorwatském, v polkách, mazurkách a v kadrillách, upravených z náspů národních, střídavě až do bílého rána; mezi odpočinkem pak byla zpívána píseň od Čelakowského: „Za dnů mladosti kdo radostné“ a jiné. Slowem, byla to beseda, jaké se v Kroměříži nikdo nenadál; nebo nejen že se všecky besední kusy co nejdražileji provedly, tak že v tom ničeho si přáti nezbývá a protož ani jednu skladbu před druhou wyznačovati nelze; ale i co do tanečního pořádku a celé společenské zábavy a mravnosti nemůže ani největší nás nepřítel této besedy čeho vytýkat. Za řízení pak sboru p. Šewčíkovi, za nawedení v tancech p. Weissovi a za obstarání pozvání p. Brázdilovi díky vzdáti slušno jest. K tomu ještě douršila se radost mnohoho vlastence osobním se seznámením se sprízněnými sobě dušemi; aspoň já jsem této blaženosti bojně zakusil. Ještě mi podotknouti dlužno, že tato beseda čestnou stráží osmi statečných hanáckých chasníků opatřena a průsvitným obrazem oslavena byla, na němžto mimo jiné četly se slova Klácelova:

„O matko naše, hleď na svoje děti,
Slyš, jak se věrně dnes twé jméno světi!“

Že se tu wesměs jen po morawsku hovořilo a že naše krásenky wesměs národními barvami se skvěly, snad ne-
třeba zmínovati.

Fr. Mirowit Lorenc.

Z Klatow.

Dne 4. t. m. ráčili Nejjasnější pánowé arcikněžata, synové Jeho C. Kr. Wysostí arcikněžete Františka Karla, naše město svou přítomnosti poctiti. Že i měšťanstvo klatowské svou úctu a oddanost na jeho dátí neliknowalo, oswědčovaly mino jiné dvě brány. S jedné vítala tato slava: „Sláwa Wám, libé ratolesti ze kmene Habsburškého!“ Druhá rozzehnala se tímto též českým nápisem: „Ochrana boží s Wámi, ušlechtili wnuukové králův našich!“ — Ač se mileni ti a wznešení hosté jen asi čtvrt hodiny zde zdrželi, získali si přece srdce všech přítomných (a kdož by tě byl scházet?) v takové míře, že bylo skoro v každém obličeji čisti jakési blahostné vytržení, jež w nich jak blahé wzezření Jejich Cis. Kr. Wysostí, jako i to způsobilo, že Tito jak mezi sebou tak i s přítomnými česky mluvili ráčili.

Že Nejjasnější arcikněžata i naši národnost cti, ráčili i tím na jeho dátí, an zřice i na druhé bráne český nápis w ta slava se wyjádřili, že Je welice potěšilo být zde po česku přijatu, an posavád ani newěděli, že jsou w Čechách. Tu jste měli vidět měšťany ta slava uslyševši,

jak jeden druhému je adilet. Pak se mileni hosté ráčili dále odebrat do Plzně, kdežto též česky uvítáni a českou kantatou poctěni byli.

Pražský denník.

Dne 13. b. m. táhl skrz Prahu první batalion pluku arcikněžete Rainera, ubíraje se do Mohuče, kamž do posádky jest určen. J. C. W. arcikněžete Karel Ferdinand očekával jej s generálstvem na Josefském place, kdežto w nejpřeknějším pořádku defiloval. Byla to rozkoš, dívali se na ty swarné, jaré wojiny, jenž naskrize Čechové jsouce tvoří jeden z nejkrásnějších pluků rakouských. Jmenovitě chvalného zmínění zasluguje přísná a zachovalá jejich kázeň.

* Dne 14. t. m. ponejprw hlavní naše město plynem jest osvětleno. Wýsledek byl pro prvníkráte skvělý. Množství dívalků až do pozdní doby večerní naplněvalo ulice, přede vším ale Konský trh, w jehož ohromné prostoru osvětlení toto obzvláště pěkný dojem působilo.

S m ě s.

Wzácna ručnice. Jeden myslivec koupil sobě ručnicu wracel ji za krátký čas puškari, že prý má hlaveň křivou. „Tomu-li tak,“ pravil puškari, „měl jsem za ni mnohem více žádat.“ — „A proč?“ tázal se myslivec. — „Protože taková ručnice okolo rohu střílí.“

Čestný dluh. Anglický ministr Pitt měl mnoho dluhů. Jednoho rána přišel k tému jeden jeho wěřitel z dluhu jej upomínal. „Nemám peněz,“ odbyval ho Pitt. „Wždyť tam na stole leží hojnost spočítaných peněz,“ namítl wěřitel. „Ty jsem včera prohrál a to je čestný dluh, na nějž jsem žádnoho zápisu nedal a který neprodleně musí být zaplacen.“ Wěřitel přikročil ku krbu spálil svůj dlužní list a pravil: „Nyní můj jest také čestný.“ Pitt překwapen bez dalšího prodlení zaplatil.

Anglický herec Keely zamazal si nový kabát olejem, a jelikož prostředky jeho mu nedovolovaly, aby jej hně zase za nový vyměnil, nemálo ho to mrzelo, že, s kýmkoli se poškal, i hned první slovo bylo: „Wy jste si zamazal kabát olejem.“ Konečně přesla ho trpělivost, a od té doby začal wždycky sám, když někam přišel: „Já jsem si zamazal kabát olejem, ale teď mluvme o něčem jiném.“

Potomek Džengischana, jménem Sahib Geraj, jest pážetem u ruského cara, který mu udělil dědičné důstojenství knížečí w ruské říši. Rodina Geraj, která od 15. až do polovice 18. století nepřetrženě w Krimu panovala, pochází rovnou posloupností od jmenovaného dobyvatele mongolského.

To není pravá příčina. Kdosi pravil o sobě: „Piju-li večer dvě neb tři sklenice bavorského piwa, tedy spím na to jako vůl.“ — „Nemyslete, že je to od piwa,“ řekl mu na to jeden wtipáček.

O z n á m e n í.

Dne 19. Září 1847. o 11. hodině bude se w opatrově malých dítek w Karlíně w křížovnické třídě číslo domu 123. zkouška držeti, ku kteréž se wychovatelové a přátele malíčkých uctivě zwou.

Nowá kniha.

Wacław Nowák, aneb: Sedlák, jak by měl být. Sestavil a vydal Josef Pečírk. Díl druhý. W Zugmě 1847. Nakladem G. J. Fourniera. Wel. 8. Stran 265. Cena 45 kr. stř.

Číslo 113.
14. ročník běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(bytem č. 1030 — přes dvě píš zemí).

18. Září
1847.

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowem Městě č. 116) vydáva po půlletních tříkráte za týden, w outerý, we čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřičnou obálkou 2 zl. 86 kr.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

„Nu, wejdí jen dál, poctivý kanonýre a milovníku láhwicových baterií!“ wítal ho Nejedlý. „Já i wédél, že budu muset tedy dny skutek milosrdenství učinit, a zaopatřil jsem sklep a kuchyni, tak žeby všickni duchové twého Děwina zásobu našli.“

„Naděl Pán Bůh!“ řekl Hněvkovský a objal milého přítele; potom přistoupil k Puchmayerovi. „Dobrého zdraví, welebníku! Tos hodný, že jsi zase jedenkráté přijel. Já měl už starost, že tě z domu nepustí — rozumíš? a tu bych byl zejména radost mirešovské kuchyni udělal. Jak se máš?“

„Jak vidíš, pane raddo!“ řekl Puchmayer s povzrušením. „Tak mi k duhu nejde jako tobě; tyti bysi mohl skály odnášet! Nu požehnej ti Pán Bůh!“

„Wšak on na tebe také zpomene a zas bude wšecko dobře!“ pravil Hněvkovský. „Já bych wěděl pro tebe dobrý prostředek.“

„Ty? Jak pak je tomu dávno, co sáháš Aeskulapovým žákům do remesla?“

„Jen ty se posmívej! — posmívej, ale udělej, co poradím. Pracuj méně, zahod péro; to stálé sezení a namáhání ducha musí w tobě poslední zdrahou žilku pokazit, rozumíš? Kýho šlaka ti napadá i s Cikány se obírat a zlodějské slowníky skládat?“

„Já nemám takovou fantasií, abych uměl figury wymejšlet jako nás Besta, aby byly potěšením všech weselych i neweselych vlastenců,“ řekl Puchmayer; „musím tedy s opravdivými osobami zacházet, kterež poněkud romanticky páchnou, aby se mi zdálo, že se také s poesíí obíram. Ostatně co se práce týče, vím, že také nezáháliš.“

„Ach což já!“ odpověděl Hněvkovský. „To je velký rozdíl. Já polykám kancelárský prach, rozumíš? a wersík mi vyklouzne z pera jen tak jednou za milostivého léta. Abysi ale widěl, že skutečně nezáhálim, tedy se podívej.“

Při tom wyndal z kapsy dvě nově vázané knížky a podával je přátele.

Puchmayer zwědawě otevřel a četl název: „Zlomky o českém básnictví, zvláště pak o prosodie, w šesti listech, od Šebestiana Hněvkowského.“

„Právě jsme to dopekli,“ usmíval se Hněvkovský velmi rozkošně, „a já si dělám čest, pánům bratrům a vlastencům, respective pomahačům při okopávání domáci winice, po wytisku předkládati, aby mi swým časem řekli, co se jím o tom uzdá.“

„Tedy ses o to prece pokusil?“ řekl Puchmayer. „Já myslil, že jsi ten nápad již dávno z blawy pustil.“

„A ono se to zdá být obšírné pojednání,“ prohodil Nejedlý w listech se probíráje.

„To si také myslím,“ dokládal spisovatel. „Já jsem toho nečeského časoměráka s jeho Počátky tak na hlawu porazil, že nebude více wstávat.“

„Tak?“ ptal se Puchmayer. „Ty zawrhujes tedy časomíru naweskrz?“

„No jen čti,“ usmíval se Hněvkovský; „wšak uvidíš. Hlavně se zastávám přízwuku a tu myslím, že mohu triumf slavit. Co se týče Rosey prosodie, to se držím twého minení a zákonů professorowých.“

„Ah, to máš slabé držadliště,“ řekl Puchmayer.

„Nu, nu, jen se nedělej jako bysi ani české abecedě nerozuměl,“ mluvil Hněvkovský dále. „Wšak já také skoumal a zpytovat, a co se týče mého konečného úsudku, podívej se tuhle...“

Při tom mu wzal knihu z ruky, vyhledal stránku 106. a četl: „Od spojené přízvučné prosodie s časoměrou mnoho se očekávati dá, poněvadž se taková k wšeobecným pravidlům bliží.“

Puchmayer kroutil hlawou. „Newím, newím; já tomu spojení jaksi newěrim; to jsou dva docela rozdílní žižlowé a nenechají se nikdy w jeden sloučiti; byla by to jen strakatina. Budto přízwuk anebo časomíru, ale čistě a přísně, to je moje nejposlednější uznání. Každé nowé romantické metrum wywáděl bych přízwukem, a kdybych chtěl veršovat po řecku, užil bych časomíry.“

„A jak bysi to četl?“

„Podle přízwuku, to se rozumí,“ pokrčil Puch-

mayer ramena; „jako holou prosu, jiné pomoci newím.“

W tom strčila hospodyně hlavu do dverí. „Ponižené prosím — jestli se bude líbit, už je prostřino!“

„Ah, to je moudré slovo a w prawy čas!“ ozval se na to hospodář. „Pojdte, pánowé, k wečeři! Nechme teď přízwuku a časomíry i dlouhých a krátkých slabik, a podívejme se, jakou míru budeme mit na stole!“

„Bravo, můj vážný pane krajane!“ usmál se Hněvkovský, kterýž o svém zamilovaném předmětu dost nerád mluviti přestával. „Škoda, že jsem tě s té strany dříve neznal; byl bych ještě několik čárek na tvém obraze přidělal.“

„Na jakém obraze?“ ptal se Nejedlý zwědawě.

Hněvkovský se usmál a ukázal na své Zlomyky. „To ti okážu až při druhé láhvici! Nynčko jděme! sice bude panna Marjánka hubowat.“

(Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

„Tu je vidět učenost z kněh,“ pravil Diwišovský jaksi pohrdliwě, „awšak jsem o tom slýchal, ano sám jsem se tomu učiti museł, když mě wůle nebožtíka otce na školní škamna wázala, wim tedy, že moudrost mnahých mistrů učených w tom pozůstává, že o té samé věci bud pro ni neb proti ni se hádati wědí, jak jim napadne; jak se pamatuji, jmenovali jsme to sofistika. Aby na ni hejno Passowáků! Což pak i ty, Wiktorine, patřiš k nim, že nemocnou a jinak takto chwalnou žádost Eliščinu schwaluješ a snažení odvrátit ji od zpozdilého úmyslu toho —“

„Diwišovský!“ zwolal Wiktorin, prostými výrazy, jakých Diwišovský užíval, poněkud uražen.

„Já newím, jak bych slova medem mazal,“ odpověděl tento, „a jak mi slova na jazyk přijdou, tak musejí i wen, hrubá a neotesaná, ale bez klamu a lsti, to swědectví mi dá každý i za dnù mého zblouzení.“

Wiktorin mu podal ruku a Diwišovský chopiw se jí zwolal opět rychle smířen w prwějším rozmaru: „Nu dobré, ale toho nepochopuju, že ty učeny a rozumný muž poważujesz za hřísné odvrátit Elišku od takového zpozdi...ne, tak nerozumného“ — zlepšil první výraz — „úmyslu, a na zřejmý zákaz její, abys ji nedoprovázel, ohledu neberes, ano w oděvu zbrojnošském ji i klamati hodlaš, abys ji nepozorowán přece doprovodil. Když to není sofistika, newím co by to bylo.“

Nad tímto poznámenáním se Wiktorin pozarazil, and snad účinkowala naň prostá neličenost, jakowouž mu Diwišovský protiwy smýšlení a jednání jeho w té samé věci bez obalu a krátce okázal; wice nežli wšechny prwnější řečnické a pi-

smem swatým ztwarzowané důwody farářowy, anebo aspoň, jestli kněz ctihoný nábledy jeho zwiklal, Diwišovský je zcela podwrátil. Dlouho stál němě, oči maje pewně na Diwišovského upřeny, jakoby najednou jiné myslénky w hlavě se mu křižovaly. „Což námi vládne dwojí duch?“ zwolal posléze.

Diwišovský se hlasitě zasmál. „Což musí být wšady duch?“ zwolal; „já ti povím, Wiktorine, co to je — přepiatost, bludná obraznost nemocného mozku, a jestli jsem neuhodnul, až nikdy mě více neblaži pinta hořkého anebo čerwený tok réwy mělnické.“

Wiktorin se nezdál slyšeti, w hlubokých myslénkách polřížen přemítal na mysli, jak to možná, že srdce tak často odporuje rozumu. „Prawda to wšechno,“ mluvil na to wice sám k sobě — „ale přece člověk tak milerád tkví na obrazech přeludných obrazivosti rozohněné, a třebať srdce pukalo, nechce spusitit jich z klamného nadšení, anebo snad jen“ — zamklél se na chvíli — snad jen z marnosti?“ zašeptal posléze, a jakoby za tuto poslední prawdu se styděl, zapýřil se a skloniw hlavu powzdychnul: „Ano, ano! mnohý rekowný skutek, mnohý šlechetný čin pochází jen z marnosti!“ I powztyčil hlavu, a jasným okem wůkol hledě obrátil se k Diwišovskému: „Přiteli! našel jsem pramen rozličných skutků lidských; tu máš mou prawici, že se více podmaniti nedám obraznosti svou. Měls prawdu, jakož i důstojný farař — Bůh jenom dej, aby slova jeho našla průchod i do srdce jejího!“

„Hejsa!“ zaradoval se Diwišovský, „raduj se, Wiktorine, a doufej, slova farářova slynou moudrosti a Eliška nemá ucho rozumu zabedněné. Nic nebude z cesty naši ku Praze, hoši!“ obrátil se k zbrojnošům; „bohdá než mne rok a den, budem slavit swatbu weselou, jako nikdy předtím; notandum est, Wiktorine, bude-li dost vína k zahnání žizně!“

Co tito spolu před kostelem mluwili, měl farář sedlecký důležitou rozmluvu s Eliškou.

Když byl do kostela wešel, spatřil diwkou ještě na tom samém místě klečet, i přistoupil zpolohu k ni a lehce se jí dotknut probudil ji z jejího se zapomenutí.

„Dobře mítí w paměti předky zesnulé na modlitbách swých,“ pravil wážně, „ale nesmíme při tom zapominati na skutečný svět; třebať abychom časným blahem vyhledávali wěčné. Ty jsi, dcero má, mne žádala,“ opáčil pak řeč, „abych ještě dnes wyslyšel zpowěd twou a ulehčil swědomí twému podle powolání swého a mocí Pánem mi udělenou. Ejkle! tu stojím co zpowědník twůj, co rádce twůj duchowní!“

Po těch slowech jí kynul, aby ho následovala, i wstoupil do welké zpowědnice bliž since se nacházejici a před hlavním oltárem skryté, podle starobylého obyčeje, aby jen ti, jimž hřichy odpustěny

jsou, wstoupili do welké klenby chrámu a patřili k posvátnému stolu, kde se láme a uděluje chléb života věčného. (Pokračování.)

Pobratymstwo u Srbů.

(Dokončení.) Gorance jest vesnice křesťanská čtyři hodiny od Mostaru vzdálená. V té vesnici žije suad po dnes Gérge se svými udatnými sousedy, všickni známí po celé Hercegovině co Jonáci swobodného srdce, jenžto se ani Turků tak snadno nebojí; neb Turci wědí, že kdyby koho z nich zabili, druzí se pomstí. Stalo se pak jednou, že Spaho na cestě Gérge potkav řádně ho sbil. Gérge o tom mlčel, aniž živé duši powěděl, co se mu po cestě přihodilo. Po nějakém čase Spaho ke svým poddaným na weneck se ubíral, cesta wedia na Gorance, a w tom náhodou i Gérge se do jedné sousední vesnice byl vyprawil ku přátelům, swátek patrona slavit. Gérge byl skvostně oblečen ve sváteční šaty; maje bambitky a nůž za pasem, ručnici a pletený běc přes rameno zavěšený, jel na svém dobrém koni. Po cestě potkal Spalče, jež po réhtání arabského koně dříve poznal než widěl; i hněd při sobě uzařvěl, že se mu newyhne, nýbrž že bude zahynouti jednomu aneb druhému. Spaho, wida že Gérge s koně neleze, přitáhl uzdu koni nad něj wzteklyšinu, wolaje: „Slez s koně, křesťane, či jsi na můj wýprask zapomněl?“ W tom pobádaje koně palice se chopil a blasité vykřikl: „S koně dolů, křesťane!“ Gérge nepohnutě sedě zastavil koně a pokorně pravil: „Prosím tě, ago (zde asi tolík co milostpane) milý, jdi svou cestou; já jestli jedu, na svém koni jedu, tobě nic nedělám, jdi s pokojem, odkud jsi přišel!“

To Spalče rozništělo; jako rozdrážděný lew palici wztáhnou rozjel se na Gérge; ale Gérge hbitější a rychlejší než on skočil s koně a w okamžení za bukem se octnul, kdež strhnuv ručnici s ramena na Turka zaměřil a volal strašným hlasem: „S koně dolů, ago!“ — Spaho, který se již těsil, že Gérge strachy utíká a jemu koně s příslušenstvím nechá, myslil, že Gérge žertuje, a obrátil se k němu pravil: „Co chceš, křesťane?“ — Ale Gérge neznal více žertů ani rozmluv, nýbrž opět zaměřiv vykřikl: „Rychle s koně dolů, sic weta po tobě!“ Turek wida že zde žertů není a slyšew kohoutek na ručnici lupnout, slezl s koně, a Gérge, jak mile ho Turek poslechl, zase kázel, aby sedl na kůn; když to Spaho stracobem a zlostí se třesoucí učinil, opět volal: „Dolů!“ a tak ho dewětkrát po sobě nutil na kůn sedat a slézat. Konečně se Spaho ovšem celý omámený rozvrzel, jal se tedy Gérge zaklinati: „Da si mi po Bogu brat na obadva světa; ili mi se prodij, ili me ubi!“ Gérge drže ručnici pořád k twári napřazenou odslovil za bukem: „Já Boha znám jak ty, a pustím té; ale dříve se musí zaklíti, že žádného křesťana více nebudeš trýznit, mrskati ani s koně nutili, kdekoliv se s kterým po cestě sejděš!“ — Spaho přijal úmluvu, a Gérge za bukem předsahu předříkával tureckou.

Gérge. „Dina ti!“ (Boží milost ti, t. j. budí udělena.)

Spaho. „Dina mi!“

G. „Imana ti (milosrdensví)!“

S. „Imana mi!“

G. „Ramazana ti!“ (Ramazan, sváteční měsíc mahomedánský.)

S. „Ramazana mi!“

G. „Korana ti!“ (Koran, kniha zákona mahomedánského.)

S. „Korana mi!“

G. „Čabe ti!“

S. „Čabe mi!“ (Čaba, vlastně Kába, nejswětější chrám mahomedánský w arabském městě Mece.)

Po složené přísaze Gérge Turka propasti w svým přátelům odejel a nikomu nepovídal co učinil.

Minul celý rok, co si Gérge do města netroufal, boje se, že ho Spač z pomsty tam zabije. Nemoha déle vydržeti pomyslit si: „Buď co buď, umrít jednou musím, bez pomsty pak neuumru.“ Oblékli se skvostně, osedlal koně a jel do Mostara. Právě tam některé potřeby pro dům kupoval, an ho někdo od zadu za rameno popadnou pravil: „Wítám tě, pobratyme!“ Gérge sebou škubnul, a náhle se obrátil spátril ozbrojeného Turka, pro něhož po celý rok do města byl nepříšel. Po krátkém úžasu se zpamatoval a pravil: „Dobré štěstí wám, ago!“ Ta odpověd se Turkovi nelíbila, zamračil se trochu a pravil: „Jaký to aga? Pustíš pak ten nesmysl mimo sebe, já jsem twůj pobratym.“ Tato slova Gérgeovi srdece dodala; pozdravili se dle obyčeje, na zdraví se vyptávali, a Spaho pobratyma svého k sobě dowedl. Jíž tu byla hostina připravena a hosté Turci sezwáni; Gérge seděl na prvním místě a ostatní s nohami křížem okolo něho. Celých osm dní trvala slavnost a častování; ku konci Spaho svému hostu dary udělil pro jednoho každého z jeho domácích i s čeládkou, a manželka Spačová dala Gérgeovi krásnou košíli, zpodky a punčochy; pak mu Spač předvedl koně, sám s několika přátele též na kůn sednul a tak hosta wyprovázeli stříšející z ručnic a bambitek a zpívajíce rozličné písni, všecko jemu na slávu; a tak se Gérge wesele se svým pobratymem rozloučil.

Nawrátiw se domů povídal krajanům svým nad míru se diwícím, co se bylo dálo; a osmý den vypravil pár velikých krásných volů, pokryl je až do kopyt tenkým čerweným sukнем, nastrčil každému na rohy pozlacená jablka a poslal je darem pobratymu svému do Mostaru. —

Tak žijí obadva podnes jako dva rozeňní bratři w láse, jeden druhého navštěvuje, a Spaho Spač žádného křesťana více netrýzmí. —

M. F.

D o p i s.

Ze Slaného.

Ač jest to wěc sama w sobě dosti podivná, když našinec se raduje, že se w českém městě česky hrálo: má přece skromná radost tato w sobě něco původního, něco newysłowně sladkého, co oceňí ten, jehožto pozornost na čas nás obrázena jest a jemuž patrné zkwetání literatury naší závažným je důkazem, že strom života národního nezhynul ještě, nýbrž bujně se zotavuje a zelená. Aby pak život tento národní se udržel, kweti a prospíval, rozličné cesty, rozličné prostředky se volí. Jeden z nejzasloužilejších veteránů našich wyjádřil se w ohledu tom asi w ten smysl: že by nám diwadlo národní snad více prospělo a podporowání většího zasluhovalo nežli školy samé. A má pravdu! * Nejen proto, že škol potřebnost všude jest uznána, jak skutek ukázal, diwadla však méně, nýbrž z většího dílu proto, že diwadlo jakožto pouto společenského života má do sebe tak něco lákavého, což u nejwýbornějšího učiliště nadarmo bledáme, a že by tudy tím se jako prostředníkem mezi lidem obecným a mezi literaturou řídicí státi mohlo. Této kotwice nejen bujarého společenského života, nýbrž i středistě tolka tu se křížujících živlů by se mělo hustěji používat k rozsívaní semene blaha národního.

Toto předeslawé přistupujeme k wěci, o níž — mnohemu třeba nepatrné, nám ale radostné — krátkou zprávu dátí jsme sobě umínilí. Hrálo se totiž dne 12. t. m. we Slaném, a jak se samo sebou rozumí, něco pořízeného, tedy i weselého. Bylaf to „Ze sedmi ta nejkaredější“ a

lívila se tak, že obecenstvo hojně shromážděné velice spokojeno bylo. Důkaz to, že wšecka zásluha výborného toho představení hercům samým náleží. Neslušno by bylo, aby chom do podrobnosti zabíhal, jednak bychom se čtenářům, neznajícím zdejší okolnosti, málo zavděčili, jednak setrnost k ochotníkům samým toho nedovoluje. Bětuščino srdce jí to samo říci muselo, že byla přezpanilá, v přednášení roztomilá, a však i babiček hra byla tak výborná, že člověku to brzy srdce oužilo, brzy zase prsa sladkou rozkoší plnilo, když slyšel ty lahodné české zvuky tak dobré, tak srdečně ústy dívčimi pronešené. I pánowé téměř všickni zdařilou hrou wynikali.

Slaný jest město české, a přece zábav českých zde málo. Kdo zná poměry měst krajských, ví, jak těžko se čeština prodíratí musí. Osud nás jest již takový, že si každý kousek země, na které se radowati smíme, pracně dobývatí musíme. Karakteristická jest skromnost Čech, že se k mojenímu výdy zdvořile chowá, a slušné by bylo i od tohoto, aby nejen lahůdek našich nám doprál, nýbrž i sám jich oučastným se činil. Tak by se docílila wzájemnost, při které by žádná strana nicého neztratila, nýbrž obě wyziskaly. Snáseliwoст měla by být heslem času našeho.

Z veřejných zábav, působících na wzbuzování citu národního, zdá se mi diwadlo nejdůležitější býti. Knihy i svaté prawdy v sobě chowající nečítá každý, ale do diwadla si zaběhne chlapec i stařec. Slysí-li tu mrawy a cnost welebit, literaturu a jazyk nás etí, zamílují to všecko, ano i newědoucimu se zásady takové vstípi. Když při dnešním představení herec, představující Jeremiáše, mluví o vlastencích powěděl, že v Praze jest mnoho a různých takových mužů, newěděl mnohý v českém místě, co by to bylo vlasteneck! Protož mám za to, že kus, který by šlechetné snažení a počinání naše živě lici, wenuku často provozovaný, by věci naši více prospěl a ji rozšířil, než mnohé folianty welikým nákladem vydané. Což by se nedalo wyvésti, aby několik oudů pražského českého diwadla v letě, kde se v Praze česky nehraje, na wenzkow vyšedše vyšší vlastenský život z místa na místo přenášeli, stanouce se takto oprawdovými nosiči národnosti, důstojnými kněžmi mrawnosti, lásky k vlasti a prawého umění? Či to je pouhé blouznivé snění? O mnohem místě se myslilo, že není možná aby se tam cos českého ujalo, ale přišel z dálí kdosi a howořil, uši nepokažené poslouchaly ty krásné zvuky, tu se srdce zachwělo, zahřálo, a mnohý poznal, že přece jest hezké, wděčným synem milé vlasti býti.

Dr. Jan Melichar.

Z Hostelce u Náchoda.

Dne 28. Srpna šli bratr a sestra — newím, zdali s vědomím a dowolením rodičů — na pole, a vezli sobě na trakaři něco rostí, chtice u pasení dobytka při ohničku se ohřívat a snad — jak obyčejně — zemčata péci. Než neúčastná to chwile: dívka asi třináctiletá rozfukuje ubli, a když počalo jiskratěti, žhavá jiskra do šatů bawlněných se dostavši v okamžení zplápolala, nad čímž dívka nemálo uleknuta honem domů běžela; což lze snadno pomyslit, že čím dalek běžela, větrem rozdrážděný plamen tím více ji šlehal. Mysliwec tamější, zdaleka pochybující se ohniček zpozoroval, nepřemýšlel dlouho, nýbrž přímo k němu si zaměřil a přiblíživ se ubohou dívku ohněm zaobalenou spatřil, již hněd všechně plamen udusil, tak že ještě vlasy, kterých na sobě s hlawou rukama chránila, ji ušetřil. Neprodělaje rychle dívku celou bolavou a až hrůza na peblec skličenou na osudný trakař položil a

stavení Hanušowu, kdež rodiče její bydlí, wezl, neslyše nic jiného krom bolestného wzdychání a ustavičného dotažování, zdali umíti musí, což zřejmě o její přítomnosti a zdravosti ducha swědčilo. Nicméně myslíwcowa ochotná a chvalná pomoc neprospěla; již pátého dne po té smutné události skonala uprostřed tisicerých bolestí k největšímu zármutku ubohých rodičů. — Budíž to opětnou wýstrahou pro rodiče a wychovately!

J. Šrůtek.

Literatura ilirska.

Nákladem Matice ilirske vyšel pátý swazek *Kola*. Tento spis periodicky druhdy od p. Stanka Vraze vydaný nyní živější pokračuje; jest tomu několik měsíců, co se ho Matice ilirska ujala, a již obstarala swazek čtvrtý i pátý.

M. F.

Kronika času.

* Na průmyslní výstavě v Bruselu ukazují kapení šátek z krajk pro královnu Španělskou, který stojí 6000 franků.

* W Paříži nedávno zatkнуto 7 polských Židů, jenž dělali falešné pruské a ruské bankovky.

* W Sewerní Americe počítá se 335 veřejných knihoven dohromady s 2.351.260 swazky. Z těch připadá na Nowy York 33, na Pensylvanií 32 a na Massachusetts 30 knihoven, z kterýchžto jedině tyto poslední obsahují 203.000 swazků.

* Lola Montez učiněna jest od krále Baworského hraběnkou z Landsfelsu a uděleny jí roční příjmy 20.000 zlatých.

* W Bonouii vstoupil i Rossini k městské gardě a učiněn kapitánem.

* Kobylky arabské, jichžto roje letos Walachii a Bulharsko pustoší, již i do Uher a Sedmihradská přeletely. Mluví se, že proti nim plukové vojska vypraveni budou, by je bubnováním a střílením zahnali. Kromě nesmírné škody, kterou kobylky ničí, sezerouce obili, trávu, ano listy a měkčí kůru stromů, jinou ještě záhubu působí: pohynulé totiž na podzim kobylky ovšem pro množství nelze zakopati, i hnijí na polich a wýparem a smradem tím nastávají nákažlivé nemoci.

S m ě s.

Jistý slavný ušní lékař wylečil jednu jak přežhluchou paní tak dalece, že v málo dnech uslyšela o svém muži, w Australii, mnoho tisíc mil od ní vzdáleném.

Naučení pro ty, jenž se rádi soudí. Dva Holanďané w Americe usedli, jichž statky spolu sousedili, užívali společné jednoho dřevěného můstku. Když pak tento správu potřeboval, nepobodli se strany té věci, a jeden z nich rozlobiv se došel do nejbližšího města k adwokátovi, jemuž doručil deset dolarů prawě: „Tyto penize jsou vaše, s tou výminkou, abyste souseda iného k tomu přivedli, by mně za právo dal. — „Mnoho-li bude státi celá správa toho můstku?“ tázal se adwokát. — „Nanejvýše pět dolarů,“ odpověděl Holanďan. — „Dobře,“ řekl adwokát schowav do kapsy pět dolarů a druhých pět mu na vráte, „wezměte ty penize a dejte za ně most sám spravit; lepšího nemůžete nic udělat.“ — „To je prawda,“ odpověděl Holanďan povážlivě, ale po celé cestě domů neprystal vrátiti hlawou, jakoby to přece ještě jak se patř neuznával.

Číslo 113.
14. roční běh.

Casopis tento se ve skladu Pospíšilovu (v Nowých alejích na Nowém Městě č. 116) vydáva po půlročích třikrát za týden, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1060—2 přes dvír při semí).

**21. září
1847.**

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na polletá 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. postavných ouřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obálkou 2 zl. 86 kr.

Pohrobni ohlasy.

Od B. Pešky.

Swému zesnulému příteli F. F.

On:

1.

Hájem březovým
Zdrawá vůně se kolibá;
Můj ret bledý každý jeho pel
Přehoroucně libá,
Jakoby to medowé
Byly rty milenky mé.

Hájem březovým
Čerstvý větrík se ubírá,
Křídélkama lehýnkýma
Mrtvý pot mi s čela stírá,
Jak by lehce sáhlo na mne
Milencino bílé ráme.

Tu ležím — a — slabě dýchám,
W duchu w náruč jí pospíchám; —
Daleká, daleká, touha je mý!
Wezmi, wěterku, touhu horoucí,
Dones ji w srdece žádoucí.

2.

Že nádra twoje bolestí raněna,
Panenko sličná, wěřím rád;
Když vadne haj a chrast zmařena,
Jak by neměla filomela lkát?!

Sewerní wětry stromu tělo v nadné
Okrasy pestré zbawují,
A horský důl we sněhoroucho chladné
Před mrazem smrtícím zahalují.

Ó nelkej, nelkej, Wesna neumírá,
Jen w krátký sen ji ukolibá čas;
Až přejde sen — i tobó ráj zotvírá,
Wesna té přijme w kwětnou náruč zas!

3.

Koho srdece aspoň jednou
Neželelo prvních tluků,
Že se ubohé očnuto
W diwě bouři světských hluků?!

Rád bych wěděl, zdali růže
Swého rozpuku neželi,
Když jí nádra čas užírá,
Její krásy lupil směly!

Rád bych wěděl, jaké slze
Uzardilá třešně pláče,
Když jí tváře růžokrásné
Rozpustilé trhá ptáče.

Rád bych wěděl, proč se potok
Bublaje žalostně pění,
Když wodívá jasnou vlnku,
Swou milenkou, přes křemeni.

Arci růže, třešně, potok
Prvni swé chwílenky želí,
Wšak zpomínka na poslední
Chwilkū je zas obveselí.

Hoj, wesel se srdece moje,
Jako potok, třešně, růže;
Wždyť ten plamen žbawých bolů.
Hořet na wěky nemůže!

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Pokračování.)

•
Druhého dne bylo na mirešowské faře welmi živo a weselo. Hned od božího rána — a to bylo w skutku boží ráno, tak jasné, tak čisté, tak utěšené, jako lesk na předsini nebeské! — hned od toho božího rána přižděli hosté z nejbližšího okolí i hosté na několik mil. A wšickni přinášeli k sňichu wystrojené twáře a k přátelskému žertu připravené srdece.

Starý trojlístek, totiž domácí hospodář, pak Hněwkowský a Puchmayer, procitli také s myslí rozkošnou, tonouce ještě w blahostech, kteréž byli minulého večera užili.

Byl to ale večer! W kouzelném zrcadle zpomínek objevovala se jím celá řada mládeneckých dnù se wšemi bujarými zámysly. Tu se také ledáčemu smáli. Puchmayer učinil zmínu, jak pilně tenkráte swé i jejich nejprvnější básně opisoval, jak myslil, že na nich už ani puntíku něschází, pro kterýž by je Musa na Parnas nepustila; jak plesal, když je měl konečně w jednom swazečku pobromadě, a jak myslil, že hlawou zrowna do nebes dosahuje, když je nesl k Procházkovi; jak mu ale hlawá sklapla, když Procházka sem tam nahlídnul w mladého seminaristy i přátele jeho sice po-

chwálil, předewším ale radil, aby na wydání těch prací ještě nemyslili, alebrž aby se dříve gramatici učili.

Hněvkovský se dal při těch slozech srdečně do smíchu.

„Tenkrát se panáček nesmál,“ mluvil Puchmayer dále; „to wěsel nos, neboť myslil, že kdo wi jak celou češtinu již spolknul, protože čítal Konáče! Ale wěšení nosu nebylo by nic pomohlo, kdybychme se nebyli dali do práce. A což bylo také wíc? Za několik měsíců byl swazek básní již zase opsaný a ten přišel až do rukou Dobrowského — nu, wždyť wite! Ale tehdejší slávu nepráli nám ani živlowé, a tolikrát opisovaný, dávno ohlášený, konečně tištěný swazek neměl se do mnohých rukou dostati; neboť sotva mu knihař kousek roucha udělal, wyšel právě o mé primicii oheň, a kdybychme nebyli skoro nelidsky bránili, byli by se otisky našeho básnického ducha v popel rozpadly a páni vlastenci byli by si ním mohli hlavy posypat.“

Hněvkovský vyprával o svém Děwínku, jak se ho lidé nazpamět učili, když wyšel na světlo, a jak prý se musel častěji usmát, když šel o trhu v Klatovech po rynku a domácí lidé po něm okazovali: „Widíte, tohle je nás pan radda!“ — a jak cizí na to dokládali: „Ten, co ty kudrlinky piše?“ A potom swěřil přátelům, že má oumysl, z Děwínu velkou romantickou báseň napsati, což Nejedlý také hned pochválil, ale Puchmayer zrazoval a raději druhé wydání prvního Děwína obstarati radil.

Nejedlý četl potom zlomky svého Otokara a přátelé.... nu, slowem, byl to přeutešený večer pro tři muže, kteří byli před pětadvacíti lety s mečem plamenné výmluvnosti u prostřed českého národu powstali a jej buditi začali. Byl to přeutešený večer a blahé následky jeho jewily se na těchto třech mužích ještě druhý den ráno. Wsickni měli wesele twáre a rozezářili je takořka blahou rozkoší, když přijelo přátel a vlastenců, že počalo být v domě ouzko. Tak hlučnou pout domácí lidé ještě nepamatowali.

Byl tu i mladší Nejedlý s přítelem Konradem, kterýž byl dobrým prorokem; neboť pan Johannes a doktor weškerých práv byl již na dewatenácte let professorem jazyka českého, i wyplnilo se w prawdě, o čem byli dva mladici žerty tropili.

Byli tu i hosté ze Spálené Poříče, hosté z Plzně a mezi těmi zvláště zawality mužiček s kulačtýma twárema a w bílé klerice, kterýž swou životí wšecko ještě wice rozněcował; nežli beztoho již wsickni sami sebou, tak žiwou schůzkou a přátelským setkáním rozníčeni byli. Ríkali mu: „Pane professore!“ a co byli dobrí známi, wolali na něj: „Sedláčku!“

A když bylo po veliké mši, táhlo na faru celé procesí pánu páterů nebo ouředníků z blízka i z dálečí; a na fáře stály we welkém pokoji stoly w po-

době hodné podkowy a na nich se lesklo již pěkně náčiní a leštěné sklenice a láhwice dvojího vína a moučné pečivo, strojené cukrowí, dorty, skwostné saláty a mezi tím veliké strakaté kytky — jen si zpomeňte, přátelé! jak se takové dny na hostinských farách slawi! — a w kuchyni se točila panna Marjánka jako zkušený generál pozor dávajíc na domácí čeleď i na tři zkušené děwčata, které si byla na ten den ze sousedstva přibrala.

A když si potom celý průvod zasedl a misa mísu wystřídala a jídlo po jídle zmizelo, zaděláwané, moučné, pečité, a když se zotvíraly láhwice a šlechetný duch z nich do srdci a trochu snad i do hlav hodouníků vstoupil: oh! jaké to bylo rokovaní, jaké srdečné povídání, jaký smích, jaká veselost!

Že byly vlastenecké záležitosti a materský jazyk mezi věcmi, o kterých se nejdříve a nejvíce mluvilo: samo sebou se rozumí. Tenkráte byl ještě čas těch nejkrásnějších nadějí — ba skoro jen samicích nadějí. Nízké bylo ještě osení na půdě nowého pisemnictví, a wšeliké doufání, wšeliké blaho spočívalo w lúně budoucnosti. Tenkráte potěšil wšak také každý, byť i sebe menší kvíteček srdce vlastenecké, když se w některém koutečku wyskytnul. (Pokračování.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Pokračování.)

Mlčky jej následovala Eliška, nejdále z modlitby a z přemyšlení svého wytržena nemohla hned srownati myšlenky swé a obrátili je k předmětům dnejsím, duše její se pnula kol rakvi w kryptě ukrytých, pnula se celou silou swou kol lásky její k Wiktorinu, ku krásnému životu, jenž ji po tolika utrpeních plnou čisti blaha podával, ale slib její odtrhoval ji mocně ode wšeho, co ji bylo milé a blžiti ji mohlo, powěrciwa fanatičnost, která we wěku tehdejším i nejušlechtilejší duše we swůj wír schwacowała, ohradila slib ten nerozbornými překážkami, i měla za to, že není pomoci jiné, než že se státi musí obětí slibu swého, a právě nad hroby otce a děda se začal život tak libezně na ni usmívat, nebo wěděla, že smířen byl otec její s vlastí, Bůb sám že trestal šílenstvím zpronewěření jeho, ale slib, ten brozny slib! — Jakž tedy diwu, že nepamatowala na odloučení se od hrobu, kde jistě wšechno ji poutalo ku krásnému životu, nežli se w brzce sama pohřbí we zdi klášterní. Jako nad mrtvolami se zavrel kámen krypty, tak se za ní zavrou dwěrě klášterní, budej za živa pochowána se srdcem touhyplným. — Jako newědomky krácela za knězem, w posud trwající pomatenosti smyslů poklekla na klekádko před zpovědnici, a jako u wytržení bleďela před sebe, jakoby si nebyla wědoma, co se s ní děje.

Kněz pozoroval dobře wnitřní bouři její, i po-

showěl chwili, když ale widěl, že Eliška posud plaché myslénky nesebralá, promluvil: „Pohlédněte k Bohu, obraťte se k němu se srdcem skroušeným, dcero má, i wleje se útěcha v raněné srdce vaše!“

Jakoby najednou do wnitř holu jejího těmito slowy byl sahnul, zachwela se Eliška a slzy se vyprýstily z oka jejího. Ctihoný kněz wěda, že takto si sněným prsoum úlewy přibywá, počkal až se Eliška sama zmužila, což brzy se stalo; neboť jakoby silný wichr plamínek byl sfouknul, zmizela všechna naděje, nawrátit se zpět ku štastnému životu, v duši její; slabí jeji, wýdati se za obět hřichu otcovského, wstoupil co neprekonatelná newyhnutelnost před duši její i chopila se ho vši silou fanatické horliosti, nacházejíc právě w této blouzniwé obětovnosti posily k překonání všech bolestí, jež ji krok tento způsoboval a které ona za hříšnou slabost považovala.

To vše mihlo se v několika okamženich w prsu jejích a ukotvilo se pewně w její hlavě, pročež pozdívbla tuto a již newlažila žádná slza oko její, které háralo ohněm nadšené blouzniosti, ona pak pewně, určitě se prohlásila: „Ano, otče welebný, než navždy s klamným světem se rozloučím, ráda bych všechny skvrny se sebe smyla, pakli w tom wůle Páně a milost jeho se mnou, abych hodnou se stala za obět Bohu, čistá, nepoškvrněná newěsta jeho.“

„Úmysl wáš je dobrý,“ odpověděl kněz, „ale já otec duchovní na místě božím postavený musím se tázati, zdali z dobrého wědomí, užíváním celého rozumu úmyslu toho jste se chόpila; nuže tážu se wás na waše dobré swědomí před Bohem živým a wšewědoucím: pochází tento úmysl wáš z dobrého wědomí wašeho a z úplného přesvědčení, anebo jen z pouhé wášně a klamné blouzniosti?“

Eliška otevřela k odpovědi ústa napolo, ale newěděla co odpovědít; takové otázky se nebyla nadála, a teprva po chwili prawila skoro nesměle: „Já zaswětila život svůj Bohu, a kdež jinde mohu swaté přísaze dostát nežli we zdech klášterních?“

(Dokončení.)

D o p i s.
z Kowané. (Opozděno.)
(Prof. Helfert.)

O stát i církew wysoce zasloužilý c. k. pan professor církevního práva i arcib. rada konsistorní dr. Josef Helfert odebral se mimo nadání 9. Září t. r. o 2. hod. s poledne na věčnost. Nedávno wrátiw se z lázní Mariánských do Prahy, wyjal otec laskawý pro swou dcera do Sedmihorek u Turnowa, odkudž dne 9. t. m. přijew do Mladé Boleslawi zdráw, jen poněkud od cesty mdly, procházel se o poledni po boku swé dcery městem; na ulici wšak nenadále omdlew klesl, což wida měšťan p. Schmilauer s tovaryšem přispěl ku pomoci úzkostí ustrnulé dcéri a omdlelého odnesli do nejbližšího domu p. Hesa. Powolany k němu dr. Himmer i druhý p. doktor vrchní lékar wojenský prohlásili, že p. professor mrtvicí raněn jest; on sám několikráté zwolaje: „Geistlichen! Geistlichen!“ předvídal nebezpečen-

ství žiwota a zároveň oswědčoval zbožnou mysl swou až do posledního dechu swého. Marno bylo všemožné pomáhati: sotva že swátostmi p. kaplanem Witákem opatřen usnul w Pánu. Z úcty ku zwěčnělému prohlásil se hned w. d. p. děkan a b. vikář mlado-boleslavský p. Jan Dardík, že přijme tělo do domu děkanského, dokudž by zatím z Prahy powolaný pan syn nebožtíkův nepríjel; načež odebrali se obadwa pp. kaplani Pařík i Witák s drem. filosofie p. Kabšem a se mnou — k tomu žalostnému příběhu se přihodilymi — do Hesovic domu, a uloživše tam tělo ctěného swého bývalého professora na mány odnesli jsme je na děkanství, co zatím b. p. vikář k útěše pobyl a dcery p. professora w newýsowném hoři pohřben.

Druhého dne s poledne přijel syn w Pánu zesnulého, nedávno ustanovený za professora církevního práva do Krakowa, a přítomen byw slawnému officium defunctorum we chrámu Páně děkanském ohlásil, že o šesté hodině večerní tělo otcovo ku pohřbu do Prahy odvěsti míni. Přičiněním p. adwokáta dra. Endlera a p. radního Pfeifra oznámilo se to hned ke všem úřadům a po vykropení počal při slawném zvonění, zpěvu a zwuku pazoun průvod pohřební, weden b. p. vikářem s assistencí městského duchowenstva i p. rektora piaristického a pp. professoru z tamějšího kollegium. Rakew neslo osm mladších pánu ode všech úřadů, osm druhých k vystřídání šlo mimo, wedle nich czechowé s lucernami a pochodněmi, za rakví pak mladý doktor Helfert s drem. Endlerem, za nimi p. gub. radda, krajský hejtman, p. kameralní radda i c. kr. major a komendant posádky mlado-boleslavské, a ostatní početné úřednictwo s neobyčejným zástupem lidu. Důstojně se pochyboval průvod pražskou branou až k mostu na Podolec, kdež zarmoucený syn tělesné ostatky otce swého na wůz přijav ku Praze je odvázel.

Při této příležitosti připomenouti slusí, že zesnulý mimo swou wůbec známou duchovní činnost obzvláštní zásluhu měl o uvedení do žiwota českého časopisu pro katolické duchowenstvo r. 1828.; bez pomoci a zkušenosti jeho by ústav ten, ku wzdělání mladého duchowenstva českého velmi prospěšný, sotva ku wzniку byl přišel. Sláva blahé památky jeho! Smírce uděliz mu korunu zásluhu na věčnost!

Karel Winařický.

Slowútnemu panu brusiči.

Již jsme mysleli, že jste se, milý pane a příteli, kdo wí kam poděl, a Wy jste se nám zatím najednou zase w č. 107. opět okázal; inu, hory se ovšem nescházejí, ale lidé, a že Wáš hlas i přes hory ke mně došel, to Wám tento ohlas dokáže. Wěřím Wám rád, že je „to ono“ krušná práce, brousit a brousit a neustále brousit a přece nic newybrousit. Proč jste ale také tak všetečný? či newíte, že kdo chce, i bez Wás se dobrě psáti naučí a tudy se swými zuby na Wáš brousek nečeká, kdo wšak nechce, že Wám nawzdory se newtípi? Wy jste si to s těmi pány zkazil a teď tu máte to nadělení; bručte si co a jak bručte, oni Wám to naschvál naopak dělají. Jen hezky po dobrém a kde nemůžeš přeskočit, podlez; to jest má vlastnoruční průpowěd. Wy se smějete, Wy myslíte, že není možná wěc, abych já měl swou vlastnoruční průpowěd, ale když jiní lidé něco podobného mají, proč pak bych já to také nemohl mít? Aspoň bych Wám mohl černé na bílém okázati, že „vlastnoruční průpowěd“ přece mezi skutečné twory náležejí; nechcete-li mně uwěřiti, mějte si je třeba za wýtwory pouhé fantasie, přidati mně wšak musíte, že „okouzlujíc“, ba oprawdu „čarowné“ jsou. Teď jsem se ale posadil u Wás! „Ha,“ woláte, a widím, jak ti mra-kowé spravedlivého hněwu Waše jindy tak jasné čelo „zastíňovat“ počínaji, — „ha, ty zarputilý hříšníče, což

nečetl jsi, co grammaticy powídají a já opakoval, že „císari“ dawáme „cisařovati“, „králi králowati“, a tak neustále se stupně na stupeň, až tam nejúze, kde musí „slouha“ a kdokoli „slouží, posluhowati“? — Sopte se jen, sopte, mne tak hned nezastrašite. Má spravedlnost wojskowy nos, nebude snad miti grammatika jiuý twrdší sorty. Hned Wám povím, jaký je toho loket; způsobuje-li něco malé čary, je to „čárowné“, dělá-li velké, nazývá se „čárowným“; malý stín „zastiňuje“, velký ale „zastiňuje“; o píd se něco „prodlužuje“, o stó sáhů wšak „prodloužuje“, a je-li jaké pochybnosti při tomto prawidle, jímžto jsem Wám ná vzdory tak štastně českou mluvnici obohatil, může se jen míry týkat, až pokud nějaká činnost za malou, a odkud za velkou jmína být má. Dokud se této důležité potřebě našeho večku newyhoví, nezbývá ovšem jiné pomoci, leč aby lepší spisovatelé, jichžto mohutný brk až k čárownosti wznáseti se dowádí, kdežto se perutička špatnejších okolo pouhé čárownosti potřepává, jako na mapách neb musikaliích měřítka neb tóny udávali, po kterýchž by dvojnásob vděčný čtenář smysl jejich stopoval. Jaká to bude nová, krásná ozdoba našich spisů, ozdoba původní, čistě česká, národní, již nám právem ostatní svět záviděti bude. O žehnám té, zpaníš myšlenko, nenaděj se ale, že bez odporu zwítězíš; i proti tobě wyskytnou se „zvěři“, ale čeho tím dokáži, leda jen že i toto ubohé, pronásledované záření měšťanského práva si dobude, k němuž již nedávno zvláštní jakousi autoritou přistupu obdrželo, a slušné: což je pouhé „zuriti“, kde se mnoho, tuze, urputně, zápalčivě zuří? tam se nezurí wice, tam se již zuří, tam zuření w zoři, rozumíte w zoři zlosti přechází. Stojíte tu jako zkamenělý, jak jsem Wám zazářil? O věrte mně, že Wás proto přece ne sice „zádný“, ale nikdo „do řezb Fidiášového dláta“ newpoče, ba ani mne samého ne, ačkoliv jindy „mydláři mezi nejzámožnější sousedé“ nejen patřívali, ale i „obyčejné patřívali“, a s bohatstvím, to wite, i krása spojena jest. To byly ovšem „bájoslovne“ časy, které se u nás s dějepisem již w pouhé bájeslovne proměnily, dost wšak možná, že se do nich ještě jednou aspoň na chvíli wrátíme. Ostatně by by šelma, kdo by si na nás čas stěžovat chtěl, jeť to čas, „nad něhož si lepšího nepřeju“. Wám, milý pane brusíci, dowolim opět, kdo wí jaký poklesek, zde bledati a ze svých prawidel světu dokazovat, že jsem si „nad něj“ a nikoli „nad něho“ lepšího přáti neměl, poněvadž čas ani plíci ani ploutvi, ani noh aneb jiných takových ocásků nemá a tedy mezi živé nenáleží; pro Wás pismínkáře možná, pro mne wšak a pro jiné je čas, který parou litati učí, z kyselého wina dobré šampaňské dělá a za prawé prodati je důwede, čas konečně, který, když mu na zemi přátelství w kursu klesne, chutě si na nebi tucet nowých tetiček, paní matky země sester nalezne; ten čas prawim je pro mne živým, a nic mi není ne sice „nad něj“ ale „nad něho“.

To by bylo tak něco, w čemž jsem Wás mimo jiné věci sebrati chtěl; že upřímně myslím a co uznám rád učiním, můžete z toho poznati, že jsem „mimo jiné věci“ a nikoli „mimo jiných věci“ napsal, kdežto bych se i stranu toho posledního dobré proti Wám ohraditi mohl, an to i u učených pánu nalezám. Za to mohl byste ale i Wy moudřejším býti a předewším pro wzájemnost dobrou radu ode mne přijmoti. Neboje se jí, je velmi krátká a záleží jediné w tom: nechtějte příliš mnoho, nechtějte wšecko najednou. Tu nemáme psati „aby jsi“, tu zas ne „aby jsme“ a „aby jste“, „oni shání“ je u Wás chyba, „byť by“ a „byť by by“ také nechcete, a kdož wí co ještě wšecko jiného. Ano, milý příteli, to tak šmahem a mentinou neje;

widite, hezky pomalu s tou flintou a předewším pořádně. Napřed jest „ja“, pak „ty“, potom „on“ (neb „ona“, těch je ale ještě málo), potom opět „my“, až to i na Wás dojde; tak tomu pěkně po pořádku a jednomu za druhým učitel dítky učí, a — probatum est! jen žádnou náhlost, žádný skok! Prvni rok udělejte, aby se nesmělo psati „aby jsem“, nýbrž wšude jen „abych“, a když bude to jedno skrz 365, a ještě lépe, připadne-li přestupní rok, skrz 366 dní rádně pro-, na- a doopakováno, pak přikročte k druhém a tak ustavičně dále, a co pro krátkost lidského života zbyde, to můžete w kšastu odkázati budoucím pokolením. Tak to zaonačte, můj milý příteli, a uvidíte, že budete, až nás obou už dawno wice nebude, ještě tomu okamžení blahorečiti, w němž jste mou dobrou radu přijal. Tím také nejlépe pomůžete zachowati našemu národu slávu, na kterouž si plným právem tolík zakládati může, slávu, že je národ filologický, ba abych tak řekl, národ filologůw. Kdybyste neustále o svých malíčkostech škemral, co by si svět posléze o nás pomyslil? ale tak každý rok něco, to proklouzne, a nikdo si toho hrubě newšimne.

Wás upřímný atd. atd.

Vlastenská zpráva.

Wýbornost českého skla skvěle osvědčila se při plynom osvětlení w Miláně. Zpočátku brali k lucernám benátské sklo, to ale popraskalo a jenom české sklo, které tam nyní u velikém množství jde, mohlo být potřebováno.

Pražský denník.

W stavovských sadech bubenečských zastřelen jest dne 14. b. n. drawý pták největšího druhu, tak zvaný jehnětník čili kán největší (Lämmergeier, vultur barbatus. Lin.) Téhož dne vyšel totiž arciknížecí myslivec Rumpler s arciknížecím životním lokajem Urbanem a dvěma pražskými měšťany na korotwe. Wracejice se domů spátrili nad Letněmi w nedostihlé wýši velikého drawého ptáka, který za chvíli kolem se toče s mocným štětem mohutných křidel snesl se na vrchol jednoho z. nejvyšších topolů w oboru bubenečské. Pan Urban byl vybídnut, aby dal na něj první ránu, což mělo za následek, že pták opět se wznesl, po němž nyní střelili pan Rumpler a jeden z měšťanů ze svých dvojek korotvimi broky. Drawý pták přehodil se jednou w letu, perí z něho lítalo i zamířil patrně očabujícím letem k cisarskému mlýnu, za ním bez dechu hnali se lowci. Kán usadila se na jeden strom blíže silnice, po níž tu ještě jednou střelil pan Urban, a velikánský pták wálel se we swé krvi. Kdo vlastně z těch tří střeleců ptáka zabil, nedá se s jistotou určiti; jen tolik jisto, že jeden by ho nebyl mohl zastreliti pouhými broky. — Jest to jeden z nejpřekrásnějších jehnětníků, jaké kdy viděti bylo w Čechách. Od konce nocného zobáku swého až ku konci ocasu měří dobrých pět střewlů; od konce jednoho křídla až ku konci druhého má plavých sedm střewlů. Perí je do zlata nahnědle a neporušené, tak že na první pohled viděti jest, že pták tento neuletěl ze žádné menažerie, nýbrž že je na swobodě zrozen a na swobodě zahynul. Roztažené jeho drápy měří osm palců. Hlawa a krk jeho až k prsoum porostlé jsou krátkým, kadeřavým, wlnovitým, nažloutlým prachowím. Znalci cení stáří toho jehnětníka na dvě leta. Nejspíše že wzácná tato lowecká kořist se vypce a do Museum odewzdá.

Číslo 114.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních týdnech za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(Bytom č. 1060—8 přes dvůr při semí).

23. září

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních oufadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pohrobní ohlasy.

4.

Až budu umírat,
Zpomeň si, má milá,
Že jsi ty mne bleskem černých očí
Sama usmrtila.

Až budou mé tělo
Do čtyř dešťek skrývat,
Přijď se na mne, moje potěšení,
Posledné podívat.

Až se moje hrany
Ozwou smutným zvonem,
Dej i Ty mně, moje potěšení,
Ještě jednou s Bohem.

Až se zem powali
Na mou rakew w jámě,
Hoď i ty, mé drahé potěšení,
Hrstku země na mne.

Na mne hrstku země,
Na zem rozmarinku,
Aby brobař s ní zasypal
Poslední zpomínku.

5.

Nechť chodit nā hrob plakat,
Co mne bude skrývat;
Budu nā mne slzy rosni
Nebesa wylivat.
Spálila bys ohněm slzí
Swé růžové líce,
Spálila bys můj zelený
Hrobek ještě více.

Nechť sadit na můj hrobek
Růžinek kej mladý,
Samy na něm poloí kwítky
Powyrostou wšady.
Kdybys se nad krásou růží
Radowala,
Snad bysi i spáče w hrobě
Milowala!

6.

Poslední píseň pěju wám,
Domáci kraje krásné,
Když se již od wás loučit mám;
Mé loučení tak časné!

Když tisíc ramen růžených
O blaho tvé pečuje,
Když tisíc ruk ozbrojených
Té chránit se hotuje:

Leb má na věky může spát,
Mé rámě odpočívat,
Můj hrob se bude zelenat
A růžemi zardívat.

Na hrob můj bude sazena
Bratrem malá lípenka,
Růže mi na hrob sestra dá
A wěnec z nich milenka.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. (Pokračování.)

Ó byl to rozkošný čas! Tenkrát se neprohlízel každý kwíteček, má-li nakřivenou šípici nebo trochu bledý lupinek; tenkráte těšilo již pouhé jeho zjewení; to bylo znamením blízkého jara, kdežto lidské srdce s weškerým stvořením okřívá.

To wšecko bylo znamenati na hojném připíjení, které se tu dělo k poctě a na zdar všech vlastenců a vlasteneckých pokroků, které se tenkrát arci jenom na meze literatury obmezovaly; to bylo znamenati na zapálených twářích, na trptycích se očích a na hlučnější řeči všech přítomných, což byli arci mužové, pod jichžto očima první osení wycházelo a kteří měli také wšecko právo nad svým dilem se radowati.

Konečně powstal i Puchmayer, jehož duch na wzdor sesláblému tělu dnes nad obyčej se zanítil, a pozwednuw sklenici mělnického vína prawil: „Panowé a přátelé! zpomínejme vděčně na wšeliký kročej, kterýž se k prospěchu jazyka našeho učinil od těch časů, kdežto se jako noční pták jenom v temnotách ukryval a na swětlo si netroufal. Mnogo stalo se od těch časů k jeho zvelebení a uwedení na patřičné místo; hlučná řada mužů stojí na vinici opuštěné a brzo bude se réwa pod jich rukama zelenati a sladké owoce wydávati. Brzo prawim — ačkoli čas wypočítati nemohu a ono do té chwile ještě mnoho práce nastane; ale s námi je naděje, kteřáž nezklame a při kteréž se dá dobrě čekati. Wažme

si jen každého přispění; zachowejme wespolek onu vlasteneckou lásku, kteráž nás na počátku provázela a naše počinání oslazovala a bez níz bychme byli sotva tam dospěli, kam jsme dospěli. Já se alešpoù přiznávám, že bych snad nestál mezi wámi, w kole tak wážených mužů, kdyby nebylo mých přátel, tuhle našeho rozkošného pěwce Hněwkowského a našeho wlidného hospodáře bývalo, kteří mě až na toto místo dowedli. A protož piju we jménu vlastenecké lásky a snášeliosti – we jménu wděčného uznání piju na jejich zdraví!“

I líznul na okraji sklenky swé, ale po jeho slovech powstalo hlučné prowlávání: „Vivat Nejedlý! Vivat Hněwkowský!“ a mělničina zmizela z plných sklenic až do poslední kapky.

A mezi tím radostným hlukem wzchopil se také Sedláček a zwolal svým hřmotným hlasem: „Vivat láska a uznání! Vivat každý vlastenec, a byť i hory a doly od nás dělily, byť i mezi ním a námi veliké moře leželo! Vivat nás Polák, který nám dal příklad nejkrásnejšího uznání...“

„Pane bratře!“ prohodil Puchmayer prosbným hlasem, neboť se těch slow jaksi ulekl i zárděl se nad nimi. „O tom si powíme jinde...“

„A proč pak?“ zwolal Sedláček. „Což nejsou k tomu srdce naše připravené? Nesnesou tak rozkošnou nowinku? Jen poslechnete, pánowé a přátelé, kteří o tom snad ještě newíte, ačkoli jsem se dost přičinil, aby to přišlo k wědomosti všech vlastenců. Wznešený orel na Parnase českém, znamenitý skladatel Wznešenosti přírody, nás Milota Polák, uznávaje zásluhu našeho Jaromíra, posal mu z Italie, zrowna z hrobu Virgilowa, wawřinový wěnec. Co myslíte, zaslhuje to nějaké vivat?“

„Vivat!“ wolalo se po něm ze všech hrdele.

„Já měl tento dar nejdůmyslnějšího uznání“ mluvil Sedláček dále, „na čas wypůjčený, abych jím zde onde přátele potěšil, a wracím jej ted na patřičné místo — což mi wzácná společnost také dosvědčí.“

Při tom pokynul hlawou a mladý kaplan jsa s ním srozuměn přistoupil pozadu k Puchmayerovi a posadil mu wěnec na hlawu.

Puchmayer sáhl si rychle na hlawu a sundal ozdobu, zaslanou mu z půdy klassické, zwolal srdečně: „Ne, ne — uchowejž mě spravedlivý Bůh, abych se domejšel, že je wawřín na mé hlawě na prawém mistě. To byste měli spíše tuhle pěwce Děwína nebo tuhle hlasatele Posledního soudu korunovati; ale moje slabé drkotání na domácí lyru nestojí ani za zmíinku, a bez cizozemských partesů byl bych se snad ani do toho nepustil.“

„Komu čest, tomu čest!“ začal opět Sedláček — „a Hněwkowský i nás milý hospodář wědí dobré, jak o nich soudíme, ale nebudou se na mne horšiti,

když řeknu, že se mnoho jenom popuzením našeho Puchmira stalo, a nechce-li ted první weřejný buditel českého ducha wawřín jako básník přijmouti, zasloužil ho mnohonáctým způsobem na jiném poli vlasteneckého snažení — a protož sláwa mu a tříkráte vivat!“

A opět powstal radostný hluk okolo stolu a cinkání sklenic misilo se w hlasité prowlávání.

„Draží přátelé!“ ozval se konečně Puchmayer, který chtěl mezi tím několikráte promluvit, ale dilem pro weliké pohnuti srdce, dilem pro hlučení hostů nemohl — „draží přátelé! jestli jsem co učinil, co jiné powzbudilo, děkuji za to Bohu w pokore, ale nemohu si wšechnu zásluhu připisovati — to nemohu, a cokoli se ze mne we chrámě vlasteneckého snažení stalo, stalo se jedině skrze mého Hněwkowského. On zkřísil jiskru poznání w mysli a srdci mém — on ji užíval a ukájel pevnou nadějí, když zhasinala ledovým dechem pochybnosti — jemu patří zásluha, on je nejstarší Čech wěku našeho, jméno jeho zaznamená vlast plamenným písmem do řady swých oslavitelů a okrášli hrob jeho newadnoucími pomněnkami!“

A wesely Hněwkowský tu seděl tiše a hleděl před sebe a w očích se mu leskly dwě velké slzy — a kolem se rozhostilo posvátné ticho, kteréž pak teprwa zas w hlasité wolání propuklo, když si Hněwkowský a Puchmayer okolo krku padli.

A to bylo poslední jejich obejmouti!
(Dokončení.)

Pan Šimon z Wrchotic.

(Dokončení.)

„Wy a my wšichni wyznawaći wiry Kristovy,“ odpověděl farář něco mirejí, „zaswétili jsme život svůj Bohu hned tehdáž, když jsme křtem swatym stali se oudy společnosti swatých; nemožno wám a nikomu, aby úzeji byl spojen s Bohem, wice byl zaswécen Wykupiteli swému; kdo koná powinnosti swé, ten nerovzáhal posud swazek ten, jímž se zaswétil Bohu, a wětší zásluhu má, kdo uprostřed pokušení života stojí wěrným zůstal Pánu, nežli onen, jenž ohradiw se hradbami přiležitosti ku zhřešení ušel, ale spolu i ušel přiležitosti vykonat úkol, k jakémho ho Twürce na svět powolal, ušel přiležitosti pomáhat bližnímu bratru swému, on pamatoval jen na sebe, zapomenuw, že Pán pravil: Pracujte a modlete se! — A tak hřesí wice mnohý tímto krokem, než kdyby se mnohých poklesků w životě dopustil. Opakuji tedy ještě jednou, že zaswécena jste swátostí křtu Bohu a Wykupiteli swému, zaswécena jste k vyplnění všech powinností swých a k bohobojněmu životu, a wětší zásluhou bude, obstojite-li we zkouškách života weřejného, nežli kdybyste klášter za místo swoje zwolila. Rozuměla jste mi?“

Eliška poněkud mlčela, tak nikdy o tom ne-

přemýšlela. „Ale,“ namítl již skoro bázlič, „proč se schwalujou kláštery a život kajicný v nich?“

„I to se děje wším právem,“ díl kněz, „ale kláštery nejsou místa pro myslí blouznivé, jež oka-mžitá wášeň jímá, kláštery jsou útočiště těch, jimžto wšechn květ života opadal, každá naděje poswa-dla — kláštery je chrání před zoufláním.“

„I mně poswadla naděje každá!“ wskočila mu Eliška do řeči.

„Nelži před Bohem živým!“ zahřměl duchovní a Eliška zbledla i zachwěla se. Po malé přestávce pokračoval kněz umírněn dale: „Já vím, dcero má, že ze šlechetného srdce wášeň plynul úmysl ten, wy sama se chcete dát Bohu w obět za winu ot-cowu.“

„Tak jest, welebný otče!“ zašeptala dívka.

A nyní jí začal kněz rozkládati, jak bludné je smýšleni takové, ohniwymi slowy jí líčil, kterak takový směr právě proti čistému duchu náboženství čeli, mluvil důkladně, ozbrojil se wšemi důkazy jak z písma swatého tak i z rozumu plynoucimi; a jaký následek řec jeho měla, nejlépe se dowíme z toho, že po dlouhé době Eliška s welebným farárem z kostela vyšedší zbrojnošům obrátili kázala — k Wr-choticům.—

A což bychom ještě dále powídali? — Ještě nebyl jeseň u konce — arci jaro bylo tak krásné, po bouři spočíval nad vlastí mír, Rudolf se byl koruny odrekł a Matyáš uspokojil aspoň na čas, wšechny strany — wšechno se zdalo být tak šťastné, novým jarem procitnulo wšechno k nowému životu — a Eliška nepomněla víc na zdi klášterni, za to ale widala Wiktorina tak často, jak jen panenská čest dowolowala, a nežli se jeseň ku konci schýlil, slawila se, jak byl Diwišovský předpovídal, na Wr-chotických swatba, a byla-li weselá, mohlo se to pří-cisti hlavně Diwišovskému, jehožto rozmar právě dnes w nejlepším byl kwětu.

Walaši na Moravě a wě Slowensku.

Národové welikého druhdy kmene celtického od pradávna od Slowanů nazváni bývali Wlachowé, Walachowé; u Římanů slouli Galli, u Němců Wälsche. Slowané i Němci přenesli později to jméno na Celty odrodilé, se Římany smíšené, a konečně na wšechn lid kmene roman-ského. Celtové aneb Wlachowé, národ bojovný, hrůzou a strachem svět naplnivše, národnost swou témněr docela ztratili; nepatrne ostatky jich zachovaly se w severozápadní Francii, w západním Anglicku a w Irsku. Ostatkové dawno poslowaněných Celtů jsou také Walaši w horách západní Moravy a Slowenska, kromě a poněkud i pod-řečím od ostatních Slováků se liší. Živí se nejvíce chowáním dobytka na tučných pastvištích hor, a jsou lidé upřímné prostoty, milouní pradávných obyčeju otců svých, otrli a zmužilí. Jíž záhy busitství u nich se wkořenilo, a když po bitvě bělohorské témněr celá koruna česká na katolickou víru obrácena byla, Walaši dlouho wšemu domlouvání missionářů odpovádali; zde onde se stavěli katoliky, awšak tajně při swé víře trvali, od niž kardinál Dítrichstein násil-

ně je odwrazel. Když tedy ku konci r. 1643. Šwédové pod Torstensonem do Moravy vtrhli, Walaši spiknuwše se u-mínili sobě, že Šwédům nadřízou budou. We wysokých horách a hlavně w salaši hejtmana swého *Roman* schůzky miwali. Darmo jim Roman wšemožně domlouval, by se takových přestupků vystříbali a pírozené vrchnosti wěrni zůstali; wše nadarmo! Jeden z nejhorlivějších buřičů, jménem *Kowář*, stal se wůdcem jejich se svým synem a rozdělil je w houfy, z nichžto každý měl svůj vlastní praporce s heslem: „*Za boží slwo a vlast*.“ Šwédové byli tehdy Olomouc opanovali a Walaši takovou hojností špíže je opatřovali, že w městě velmi lacino bylo. Dne 13. Února 1643. přišlo na noc 250 dobré ozbrojených Wala-chů do Olomouce, nesouce z okoli wsetinského Šwédům máslo, sýr a jiné potřeby potravní a slibujice jim wše-možnou podporu. Welitel Šwédský *Patkul* ovšem vlidně je přijal, Šwédové jim kořist swou lacině prodávali, a po dvou dnech opět se Walaši domů wrátili, jsouce provázeni ode dvou set Šwédských jezdců. Wůdc těch Wala-chů poslal Torstensonovi darem krásnou ručnici, Torsten-son pak jemu nawzájem kord skwostný a ostruhy. W měsíci Čerwnu Walaši počtem pěti set do Olomouce ke Šwé-dům přitáhnuwše, opět špíže přivezli a pomáhali jim při jejich wýpravách, n. p. při dobývání Kroměříže. Nadarmo se ourady císařské snažily zaslepence odvrátit; ani slibování milosti, ani přísné tresty a popravy nepomohly. Kdekoliv je wojsko císařské zastihlo a přemohlo, Walaši ži-wotem to zaplatili, a jednoho dne jsouce obklopeni druh druha na nejbližší stromy wěseti museli. To wšecko jenom ještě vice roznitovaly Walašy, kteří pak hůr než sami Šwédové hospodařili. Jednou Kowář se třemi sty švarných mládenců waláských do Olomouce přitáhl, žádaje do Šwédské služby přijat býti. Tři dni je welitel Šwédský čekati nechal, čtvrtého dne pak jim pravil, by dříve dokázali, zdali jsou hodni pod Šwédskými korouhwemi sloužiti. Dvě míle od Olomouce, blíže vesnice Hlubous, byl starý twrdý hrad Hluboký řečený, w němž se zámožnejší obyvatelé kraje s jménem swým byli uschowali; toho hradu měli Walaši dobyti a za náhradu wzítí kořist a službu we woj-šte Šwédském. Walaši tedy s podporou setinny Šwédů a několika důstojníků tam se wyprawili, a dobývše toho pew-ného stanoviště wšecko wydrancowali a zbořili; a wšak při navrácení se do Olomouce od zástupu císařského voj-ska pod plukovníkem Puchhaimem na hlawu poraženi a dílem pobiti dílem zajati jsou, tak že jenom třicet mužů do Olomouce se vrátilo.

Mezi tím císařský komissař hrabě Rottal rozkaz ob-držel, aby Walašy zkrotit. Tábl tam s plukovníkem Puch-haimem a několika tisící wojáky, maje s sebou tolik katů co jen sebnati mohl. Také jeden kněz katolický z Hradiště s ním šel, aby odsouzené opatřil, kdyby který před smrtí swých bludů se odrekł a katolickou víru přijal. Jméno to-hoto kněze bylo *Pawel Kempa*, aneb nepochybne vlastně polské Kępa, an po wyhnání kněží pod obojí a ustanovení katolických farářů w Čechách i na Moravě pro příbužnost jazyka kněží polští do far usazováni bývali. Wraziwše do hor tito mstitelé práv císařských do strašného krweprolití se dali. Otcové pro hříchy synů, synové místo otců svých smrt podstoupiti museli, a za pár dní tam několik set žen owdowělo. Wůdcové té bouře, mezi nimi Kowář se synem, do Brna odwezeni a tam na koly strčeni, kolami lá-máni a stínáni byli. O té poprawě se prý podnes dve pí-sně národní udržely, zpívané nápěwem truchliwým. Podá-wáme je obecenstwu tak jak nás došly, přejice při tom, aby některý vlastenec morawský text nepochybne z hyzděný z lepších pramenů napravil a w podřeči původním uve-rejoil.

Pásli kozy Walaši
W Romanowé salasi.

Nedobře se jim wede,
Bucham ráno přijede.

Při stádě w budách sedí,
O neštěstí newědi.

Rebellantuw zjimali,
Třebas wšechny neznali.

Newinným se dostalo,
Zhynulo jich nemálo.

Ó Romane, Romane,
Ty walašský hejtmane!

Tys nám k tomu neradil,
S námi se o to wadiil.

Wšak ta chasa swéwloná
Nebyla w tom powolná.

I.

Mnohých zbili w ty časy;
A tu máte, Walaši!

Co zůstalo, pobrali,
A do Brna zahnali.

Strkali je na rožně,
Tyto lidi pobožné.

Kolamí je lámalí,
A jiných čtwrtowali.

Měli mistři dost práce,
Mordujice ty zrádce.

II.

Že se takým nedáři,
Co jsou proti císaři,

Ku příkladu nechť mají,
Co nepravě dělají.

M. F.

Pražský denník.

* Na německém diwadle vystoupil několikrátne pan Baumeister ze Schwerina a libil se náramně pro svou přirozenost we hře a půvabnost we hlase. W konversačních kusech byl zcela dostatečný, ne tak we vyšší drámě, jako je Faust, kde jen s polovicí uspokojil. Naproti tomu se ale hra p. Rottmeierowa den ode dne obecenstwu více hnusí. — Opera slabne, nemajíc zpěvkyně pro kolorované partie, aniž tenora pro francouzskou operu. Jistý p. Fischer nápodobí mistra Ticháčka místo co by měl napřed se slabíkářem do školy chodit. Je to jakoby si školák posadil paruku na hlavu, říka: Já jsem kantor! — Pro churawost p. Grosserové nemohla p. Margotowa dosud pohostinskou vystoupit, čekajíc u nás na příhodnou dobu již po delší čas. Ona i p. Wak byli dříve u lwowského diwadla. W takových okolnostech musíme wyznati, že je p. Soukupová jedinou podporou w jenském táboru německé opery. — Slečna Gaučová odebrala se k operní společnosti do Opavy, odkud o ní co nejdříve zprávu zaslechneme. První představení budou prý Puritané.

* Na Jagellonskou universitu w Krakowě dosazeni jsou sami pražští doktorové práv za professory. Pan Jonák pro politiku, p. Helfert pro církvení právo, p. Michl pro občanské právo a p. Makovička pro statistiku. Při lékařské fakultě bude snad jen pro pathologickou pitvu nowé místo zřízeno. Ostatní katedry jsou obsazeny.

* Šlechtic Haasner von Artha, doktor w lékařství, wydal wýbornou knihu o chorobách očních w jazyku německém, w níž se powznesl na vrch nynějšího wědomí lékařského.

* Oswětlení plynem poskytuje wesele podívání na večerní Prahu. Nejvíce zastavuje se lid při rozsvěcování luceren, neboť myslili mnozí, že se w Karlíně připravuje hořící látka, která co plamen trouby probíhá a při otočení kohoutku jako živý plápolék vysehně. „Tu to máme,“ praví mnohý, „aby se to chytilo, musejí k tomu leprw sirku přistrčit. Cistá wěc to!“

* Dnes dává se velký koncert, spořádaný od kapelního mistra Schuberta, w němž velkou symfonii a jiné skladby Berliozovy uslyšíme. Bude-li pohoda, rozlehne se hudba ta na ostrově Žofinském pod šírým nebem, neboť

do sálu wedrali se zlí hosté. Jsou to houby, které podlahu pokazily.

* S elektromagnetickým telegrafem, který z Wieden až do Praby dosáhá, daly se tyto dny u nás zkoušky, které co nejskvěleji se podařily. Odpovědi následovaly na otázky téměř w okamžení.

Kronika času.

* W Hamburce založili wychowaci ústav dle pravidel Pestalozziho pro zanedbané dítky z nižší třídy lidu. Původem té myšlenky jest dr. Dettmer, jižto se jemnocitné paní a panny před jinými co nejhorliwieji ujaly.

* W Londýně přivázala žena svého manžela za ruce a za nohy k posteli a polévala ho wařicí vodou, až skonal. — Podobné ukrutnosti opakují se častěji a zbuzují nárek, že se Anglicku až dosud národního wychování nedostává.

* Palác Buckinghamský dostane nové průčeli. Anglický parlament povolil k tomu 20.000 liber šterl. Prawi se, že hlavně proto, aby nuzáctwo došlo na čas obživy. Také prý se bude stavět 36 nových kostelů.

* Jistý Henry Evans z Bristolu musel státi celou neděli w kostele w bílé košili za trest, že pojál dvě ženy najednou.

* Anglické telegrafovy uběhnou za sekundu 360 mil. Teď se jedná o novém wýmyslu nazvaném zwukopis, jímž prý se slova ledva wyslowená hned otiskují.

* Sestry Millanolové jsou teď w Čáchach, kde při sjezdu učených velký koncert dávají budou.

* Na místě ocelových per dělají teď zlaté, které nebezplatně lehceji přes papír klouzají a dle trvají.

* W Nowém Sadě w Uhřich je 100 okurek za groš w. č., zeleniny pak mají tam tolik, že ji dávají krawářům.

Literní návěsti.

Wrouci touha naše jest wyplněna. Nedělní Nowiny pražské přinesly ohlášení morawského Týdenníku, časopisu to, jehož naši sousední zemi potřebí bylo co wezdejšího chleba. Wyznejme weřejně, že si za swatou povinnost ukládáme, důležitý krok tento ze vsí sily swé podporowati. Podle skrowného míněni našeho je wšak ustanovená cena 5 zl. stč. příliš wysuká, rownajíc se nejpřednejším časopisům německým.

W tisku se nachází: Obecní řád soudní a řád konkursní Čech, Morawy, Slezska, Rakous nad Enži i pod Enži, Sýrska, Korutan, Krajinska, Gorice, Gradišče, Triestu, Tyrol a rakouských předměstí, též i nejvyšší rozhodnutí dne 18. Října 1845., ježto se dotýče stručného řízení w rozepráích o právo civilní. (S ouplným německo - českým ukazatelem a krátkým ukazatelem česko-německým.) — Zbytečnost byla by dokazovati důležitost spisu tohoto, jenž welikou mezeru wypněl w naši právnické — nechceme říci literatuře, an takové z nowějších časů posud nemáme, ale — terminologií, kterou posaváde každý ouředník jinou sobě dělal. Pracovališ pak o překladu tom na slovo wzati právnici, jmenovitě pp. drwé. Frič a Strobach, pp. Erben, Hawlík a Neupauer, slovník pak k němu přidaný zastaven jest prací našeho wýtečného Erbena, což wšecko ručí za důkladnost spisu, který, co se právnických wýrazů týče, bude se moci u nás považovati za wzor a prawidlo. — Tolik prozatím co předběžné oznamení; až kniha wyjde, podáme o ní obširnejší zprávu.

Též nachází se w tisku sedmý swazek Báchorek Boženy Němcové.

Číslo 115.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pöspíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w utery, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Malý**
(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

25. Září
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

P o c t a

Jich Císař Krále Wýsostem, nejjasnějším PP. Arciknížatům

**Františkowi Josefowi,
Ferdinandu Maximilianowi a Karlu Ludvíkowi**
k Jich přjezdu do Prahy.

Osírelá wýjasní Práho twáře,
Swá prsa wzedmí plěsem bújárym;
Nowá náoblóze twé wzěšla záře,
Obléwajíc tě svitem něznánym.
Wýše se wzhlíru pyšné wěže pněte
A chwalozpěvy hlučně k nebi zněte!

Ze wzdáleného mocných cárů sídla,
Kde trůní Otec wděčných národů,
Oblažujíc laskawost pohlidla
Na statné syny chrábrých hrdinů,
A slavných Caesarů wznešené plémě
Wyslano spatřit wěrných Čechů země.

Toť ratolesti štěpu králů rodnyh,
Jichž jména powěst swětum hlásala;
Toť dědicové skutků slawoplodných,
Ewrópu druhdy jenž potrásala.
Jich zděděné pak po praotcích cnosti
Jsou pewnou kotwi naší budoucnosti.

Ta wřelá, vroucí k drahé vlasti láска,
Jenž w srdcích českých mocně plápolá,
Wše spolu wižic přesilná co páška,
I w Jejich nitru ohlas nalezá;
A wše, co národům je drahé, swaté,
Cti srdce Jejich pro wše dobro zнатé.

Milé materské mluwy naší zwuky
Jak libezně, hle, ze rtů Jejich zní!
A českých srdcí welemocně tluky
Po vlasti s jásotem to zwěstuji:
Že jazyk otců po swém z mrtvých wstání
U wýši trůnu již došel uznání!

Nuž stawte čestné brány, pleťte wěnce,
Nechť wšechných ústa ples náš hlásají!
Uchwáceny, hle! i nezaswěcence
Nezwyklé prsty k lyře sáhají;
Jedním nechť hlasem Praha provoláwa:
Wznešeným hostům Sláwa! Sláwa! Sláwa!

J. B. Malý.

Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha.

(Dokončení.)

7.

A opět uběhlo wice než pětadvacet let — a w Praze v Michalské ulici shromáždili se zástupové lidu před pěkným domem, u jehož wrat po hřební wůz stál. W tom měl byti na svaté pole wywezen Šebestián Hněvkovský, bývalý purkmistr kr. věnného města Poličky.

Dokonána byla vezdejší jeho pout a dokonáno dilo jeho; odešel k Hospodinu dne 7. Čerwna 1847. — tiše a spokojeně, s radostným vědomím, že se vyplnily jeho mládenecké naděje, že nepracoval nadarmo na zpustlé winici materškého jazyka, že bylo proroctví Dobrowského pára a dým.

A blažený úsměv pohrával okolo úst jeho, když zavíral oči k poslednímu spánku, neboť vystupovaly před ním v pelesté směsici rozkošné obrazy časů přicházejících, a země, kterouž opouštěl, odívala se stříbrným květem a duch jeho wznašel se lehounkým letem nad touto skvostností a plesal nad utěšeným diwadlem.

Já stál také mezi hlučným zástupem, kterýž přišel, aby nejstaršímu Čechu poslední úctu prokázal, a jakž to w ouzké ulici rozmanitým howorem okolo mne hučelo, zabral jsem se do tichých myšlenek a probíral některé momenty z posledních let nebožtíka, kdežto jsem ho znal osobně.

Poprvé jsem ho widěl r. 1836. w Šochowě čítárni; to přišel právě po mrzutém ouřadowání na odpočinuti do Prahy. Tu jsme se pak skoro každý den scházeli. On se probíral pilně w politických novinách, máje živé oučastenství s každou událostí veřejného života.

Tu jsme mluvívali o Faustu, kterého měl již pod pérem; tu povídával již o svém Otakaru. Cílost ducha jeho byla ještě ku podivu veliká.

Také diwadlo jej welice zajímalo a vroucí přání jeho bylo, aby se jeho Jaromír provozoval — tož je přirozené přání dramatického básnika! — ale w té swé vroucnosti zapominal, že je nemožno tu báseň na prkna přivesti a že wšeliká překážka w ní samotně spočívá.

Ale chatrná příčina rozwedla naše besedování. On wydal swé „Námluwy w Koloději“, a mně napadlo několik slow o nich w České Wcèle napsati. Ját ovšem nemohl tu pracičku chwáliti — ale čtenářstvo naše bude wédět, že nepokládám kritiku za dryáčnici, kteráž by si cizim člověkem hubu vypłachovala, a že ji nemám za nezwedeného hrubše, kterýž by okolo člověka jdoucího po veřejném trhu poskakoval, blátem po něm házel a z některé wady jeho surový smích si střápal; já poważuju kritiku za něco docela jiného a také jsem to tenkráte, jakž myslím, s oči nepustil.... ale dobrý, starý muž nemohl ani těch několik upřímných slowiček snesti a — rozhněval se.

A já nechtěl tenkráte přece nic jiného docílit, nežli aby se we svém stáří od dramatických, k ničemu newedoucích hraček odvrátil a z velikého pokladu swých z pomínek a přátelských dopisů nějaký zábavný obraz onoho wěku wyličil, kdežto stál mezi prvními, co opásali bedra swá a wzawše hučící trouby do ruky w tiseň veřejného žiwota se pustili a ku zkříšení materškého jazyka wolati začali. To jsem chtěl — a on se později k tomu také uchystal, urownal již dříve připravované materialie, snad i něco dokonal.... ale kdož to wi? a kdež to je?

A s touto myšlenkou obíral jsem se u jeho po hřebního wozu nejživěji. To dílo mohlo býti nejpěknějším závěrkem jeho literárního žiwota.

Přátelská otázka: Nepostarají se o ten pomník alespoň jeho dědicové? —

Zwuk posónu a zpěv chorální wytrhnul mě z myšlenek; průvod se hnul a unášel wážným proudem tělesné ostatky milovaného otce z luna truchlící rodiny; unášel nejstaršího Čecha k nejstaršímu příteli, k Antonínu Jaroslavu Puchmírowi, s nímžto se byl w Praze seznámil, a s nímž i w Praze v tichém loži odpočíwá!

Bodež se jen místa neztratila, kdež tuto dva slavného noworozeni očekávají, aby u nich vděční potomci kroky swé zastavili a památku prvních křištitelů nowého českého žiwota srdečným powzdechnutím swětiti mohli!

Wůkol a wůkol zkwitá owšem množství newadnoucích pomněnek, ježto sama vlast na hroby swých zdárných synů sázíwá; ale nezaswěcené oko jich newidi. I osmělil jsem se několik jich utrhnoti a malou kytici z nich uwinouti; přijměte ji, kteří památku našich mužů rádi w sobě oživujete!

J. K. Tyl.

Pohrobni ohlasy.

7.

Praho ži! Buď sláwa tobě,
Mých mladých snů hwězdo zlatá!
Mojí lásky wěčná touho!
Písceň z lúna srdce wzatá!

Když jsem prvníkrát tě spatřil,
W pohřebním jsi byla kroji,
Panna bolů, jak nad vlastní
Rakví w němém pláci stojí.

Opět jsem tě bledou mlhou
Jako budoucnosti šatem
Zahalenu spatřil — věže
Jen se leskly bání zlatem!

A zrakoma planoucima
Zulíbal jsem twoji krásu,
Bych zbudil twé staré wnady
W kwětném jaře nowých časů.

I tu wěčné slunko Páně,
Když nad zaslým sluncem stálo,

Na sta jisker dávné slávy
W rumech nader porozplálo.

Já byl také w rumech slávy
Malou jiskrou, swětlem malým;
Ach teď, když se nás den blíží,
S bleskem svým se we tmu walím.

Nuže s Bohem! Ži na wěky,
Město! snů mých hwězdo zlatá,
Mojí lásky touho wěčná!
Lásko má mně z srdce wzata!

Ona.

8.

Na podzim se stěhuje
Každý ptáček domů,
Na zem žluté listecky
Padají ze stromů.

Kdo máš ještě přátele
A střechu domácí,
Neprodlíwej w cizině,
Když se zima wraci!

Třeba doma nehrály
Kamínka horonci,
Rozhřejou tě přátelé
A srdečka vrouci.

Ach srdečko, srdce mé,
Ty jsi bez domovu,
Newěř, newěř, bláhowé,
Wábiwému slouwu.

9.

U hrobu F. F.

(Zpíváno dne 12. Srpna 1847.)

Kyne Pán — a tělo wadne,
Kyne Pán — duch odléta;
Tau kde ráje wěčně wnadné,
Jeden z nich Pán Tobé dá.

Tichý hrob Ti dala země,
Jižs wěnowal život svůj;
Vlasti blaženost tajemně
Oblaží i spánek twůj.

Až nám zemská swětla shasnow,
Pán nám wěčné swětlo dá,
Wšichni najdem vlast tu spasnow,
Kamž tě w mládí Pán wolá.

Kynul Pán — w hrob tělo padne,
Duch na wěčnost odléta!
Blaze jí, kde ráje wnadné,
Jeden z nich Pán Tobé dá!

K historii pořádků pražských.

Že se již před 437 léty w pondělí lenilo, dokáže následující wýtah z pražské nowoměstské knihy na r. 1399. ze stránky 267., na kterou nález a ustanovení proti tomu obyčeji magistratem stvrzený vtělen jest:

„My Jan Humpolecký, tehdy purkmistr, Wáclaw Kněz, Mařík Myška &c. &c., přísežní konšelé a měšťané nowého města pražského, chceme aby wědomo bylo každému, že přišli před nás počestní lidé přísežní a wšecko řemeslo pravazníků mistrů měšťanův města našeho žádajice a prosíce, abychme jim těchto podepsaných kusův potvrdili pro obecné dobré a pro jich užitek a počestné. A my slyšewše

jich počestnou a rozumnou prosbu obci neškodnou potvrzujeme těch nálezův a ustanovení jich mocí tohoto listu. Nejprwé, aby pacholci služební ten týden, kterýž žádného swátka nemají — swětiti kromě neděli mají mít odpustění — aby od nešporu pondělního swětili a swé potřeby dělali, což jest jim potřebí. Také o tento kus swolili jsou se, kterýž týden jest swátek nebo dva a pacholci by chtěli od nešporu swětili w ponděli, tedy má jim sražena býti jich mzda, ten ponděli i těch swátkův k tomu; nebo podle Boha a podle počestnosti jest každému lépe dělati a pracovati nežli se na které marnosti westi. Také jakož pacholci měli obyčej tento, když který pacholek málo se s mistrem pohněval, tehdy, když jiné pacholky obeslal, nedaly jinému nižšádnému u toho mistra dělati; ale že se to šibalstwu rovná a nepočestný to swazek jest, skládáme jej jim a chtice, byl-liby kdy který pacholek w tom potom shledán, aby byl pokucen pěti groši a podruhé deseti groši, třetí panskou pokutou a čtvrté aby nebyl na řemesle a w městě trpěn, leč by chtěl těch obyčejův protiavných ostatí. Také aby jeden mistr druhému, čeledi ani pacholkův neodluzoval pod pokutami napřed psanými, tak kde by který mistr měl dluh na klášterích nebo kde jinde a to ohlásil jiným mistrům, tehdy aby druhý mistr swého dila tudíž nedával, dokawádž prvnímu nebude zaplaceno, ale nepohoršuje w tom městskému právu. A kdožby koliwék těchto napřed psaných kusův kterého nedržel, ten aby pokucen byl pokutami, jakož se napřed píše, buď pacholek nebo mistr, dokawádž by co lepšho nebylo budoucími konšely nebo obci nalezeno.“

(Actum feria urbani a. dni Mill^occcc^ox^o, t. j. 25. Května 1410.)

W. K.

D o p i s y.

Z Bechyně.

Dne 16. Září provozovala se w našem staroslawém městě akademie od zdejšího hudebního spolku, ku které se četné duchovenstwo, úředníci, měšťanstvo, školní učitelové a pomocníci, též i jiné hudebnici vikariátního okresu bechynského, a znamenité kusy: ouverturu (Elverhoi) od Kuhlowa, variace na fletnu od Böhma, deklamowánku: „Komu zazpíváme?“ od Picka, píseň od Máchy s hudbou od Skřivana, mars-potpourri od Ballina a jiné vyborné přednášeli. K tomu chwalnému cíli a konci častěji se w roce scházejí, w hudbě se zdokonalujíce a s tím cvičením wzdělávání materškého jazyka zpěvem, deklamováním atd. spoujíce. Zmíněného dne zvláště zpěvem nad jiné předčila a wynikla panna Aloisia Kwétowa, jenž na žádost knížecího p. raddy Jana Weitlofa nejednu píseň českou opakovala.

Wchodné wynakládá se na opatření hudebních nástrojů a musikalií kostelních, kteréž opisováním zobecňovat každému wolno. Že tímto způsobem umění hudební w táborském kraji se zdokonaluje a láska k materškému jazyku rozněcuje, nelze pochybowati; a to byl právě úmysl zakladatele tohoto spolku, jehož soustavu, jak mile weleslawné řízení zemské prawidla potvrdí, we známost uvedeme.

W čele zřízení tak blahoplodného stojí w. p. František Hieber, děkan a vikář bechynský, p. radda Jan Bayer, w. p. František Felix, farář woporanský a tajemník bisk. vik. okresu, jenž jakožto ředitel hudby se zvláštní obratnosti vše spravuje. Kéž by w každém vikariátním okresu naší přemilé vlasti ústav bechynskému podobný rozkvetl!

J. A.

Z Pelhřimova.

Radostně mne při mému příbytí do tohoto starodávného města překwapila zpráva, že se zdejší obyvatelé hor-

liwě ku své národnosti hlásí. Založená na děkanství česká západní knihovna pod dozorstvím nového vlastence bohdá wždy vřejšího účastenství najde. Tyto prázdniny zosnowali studující zároveň s několika ochotníky tré diwadelních představení, weskrz k dobročinným záměrům. Dávala se (29. Srpna) Raupachova „Šnupka“ a „Dva přátelé a jeden kabát“, pak (5. Září) „paní Marjánka, matka pluku“ od Tyla, a konečně (19. Září) „Srdce a svět“ dle Gutzkowa od Tyla. U posledních dvou her byl jsem přítomen, a mohu říci, že pruwozování ku všeobecně spokojenosť před se šlo. A však musím upřímně wyznati, že se dle mého minení Gutzkowovo „Srdce a svět“ s nowomodním, sentimentalním bloubáním ku představení na wenkowu nevelmi dobré hodí. Zajisté by nějaký kus od našeho Klicpery obečenstwo více zajímal. W „Paní Marjánce“ se nejvíce wyznamenal Kilian a šikowatel Sedláček; též desátník (Mariin syn) a hospodský všecku chwálu zasluhují. Starý učitel, ačkoliv ostatně plně představovaný, mluvil (uze patheticky, kdežto veškeré jeho duševní smýlení v knize zcela dětinsky pojato jest). — „Srdce a svět“ šlo ještě lépe dohromady, poněvadž hlavní osoby dobře obsazeny byly. Jak Wilém tak i Julie svou úlohu chvalně vykonali; jejich představování by i kritičnějšímu soudu zadost učinilo. Chwalitebně si též tajemník Wlkowský, pak Herman (Wilémův přítel) i paní Čermáková počíinali. Přejeme srdečně, aby pelhřimovští vlastimilové na této započaté dráze pokračovali, neohlížejice se po několika (ačkoliv nečetných) nepříznivých hlasech, které o zavedení německé hry se prohlásily.

W.

Pražský denník.

* Zítra bude v konviktském sále kapella pluku Lator pod wedením *Procházkowým* dávat na rozloučenou hudební večerní zábavu. Obracujeme na ni pozornost proto, že posledníkráte uslyšíme netoliko všeoblibenou „cestu po Evropě“, nýbrž wůbec ryzé české zvuky této kapelly, která obzvláště a s výtečným prospěchem zanášela se náprawy národními, což hlavně přičisti se musí energickému wedení a schopnostem pana *Procházky*. Uslyšíme při té příležitosti nowou ouverturu od *Alex. Dreischocka*; jinou též nowou od *Procházky*, pro jistou českou weselohru ustanovenou a nazvanou: „Pomněnky české země“; pak Marokkana, Vielkamarš, nowý mars od *Procházky*, „Loučení s Prahou“, nowý valčík od *Straussa*: „Wlasowky“, polku: „Sláwa Čechům“, kwapík: „Šwingulant“ od *Procházky* a „noční přehlídku“ od *Gungla*; a máme tedy očekávati velmi příjemný večer.

Z poslední večerní hudební zábavy tak velice oblíbenou polku: „Sláwa Čechům“, kterou již všecky v Praze stojící hudební vojenské bandy hrají, dostanou při vchodu dárky pro klawír uspořádanou.

K. G.

* Ku konci tohoto měsíce anebo na začátku příštího oznamuje se nám zajímavá návštěva. Roztomilé diwotvorné děti, sestry Nerudové z Moravy, které v hudebním umění tak rychlé slávy dosly, jako obě Milanollowé, přijdou do Prahy s otcem a budou zde dávat několik koncertů. Všecky časopisy roznášely oslavu jejich. Nyní se zdržují we Wratislawi.

Od výboru vlastenských přátel umění v Praze.

Každá speciální škola, obzvláště každá taková, která za oučel má, schowancům svým udělitи vyššího wzdělání

we věci a přivéstí je k nejmožnějšímu zdokonalení v jich povolání, žádá jakési předcházející wzdělání a obyčejně čini je [wyminkou] přijeti těch, jenžto se ku wstoupení blásejí.

Jedině naše akademie činila wýminku w ohledu tom. Něstávalo při ní posud ani wýminek přijeti, aniž určen byl jistý čas trvání akademických studií. Přirozený toho následek byl, že mezi schopnými a wzdělanými mladíky též mnoho dílem w letech ještě docela nezralých, dílem k umění docela nepowolaných, ano i z jiných škol odstraněných a duševně neb tělesně ku každému jinému powolání neschopných do akademie se hrnulo a pak mnohá léta w elementární škole a w antikovém sále seděti zůstávalo, až, na wětším díle pozdě, k smutnému uznání přišli, že se pochybili s cílem svého života — že jimi po celé své životy zápasiti museli s nedostatkem potřebného všeobecného wzdělání — že pak výbor žádného prostředku neměl, takovému zlu přitrž učiniti.

A však přítomný čas již dávno uznává, že k uměleckému powolání nestačuje, právě jenom rejsowat umět; již přešlo minění, že k němu žádného dalšího wzdělání potřebí anebo že umění poskytovati může poslední oučiště pro ty, jenž duševně neb tělesně ku každému jinému powolání neschopni jsou — oně wždy jasneji cití, kterak naopak málo jiných powolání žádá tak věstranného, právě lidského wzdělání, jako powolání umelce.

Tyto úvahy pohnuly výbor společnosti, navrhnouti nová pravidla pro navštěvování elementární školy a akademie společnosti vlastenských přátel umění, která ustavením společenské schůzky od 27. Března b. r. přijata jsouce tímto pro budoucí počínající školní rok u všejnovu známost se uwádějí.

Pravidla pro návštěvu elementární školy a akademie společnosti vlastenských přátel umění v Praze.

1. Chowanci společnosti platí w přípravných třídách školní plat, a sice měsícně: w elementární škole 30 kr., w antickém sále 1 zl. we str. Jednatelství však může při obzvláště pilnosti a patrné schopnosti chudé žáky od platu toho oswoboditi.

2. Navštěvování obou těchto tříd nemá trvatí přes dvě léta.

3. Kdo do vlastně tak řečené akademie, t. j. do antického sálu, do uměleckých dílen anebo do stavitelské školy wstoupiti anebo přestoupiti chce, musí se vykázati: a) že již má dostatečnou zábělost w rejsování (doshlu buď w elementární škole anebo jinde); b) že při nejménším s dobrým prospěchem absolvoval čtvrtou gramatikální třídu anebo reální školu.

Elementární rejsovnická škola společnosti nachází se w domě pod č. 57—4, antický pak sál jakéž i dílny a stavitelská škola w kollegi Klementinské č. 190—1.

Hlášení se k přístupu jak na začátku školního roku tak i w jeho běhu děje se u řediteli akademie, pana Ch. Rubena w kollegi Klementinské č. 190—1.

W Praze dne 19. Září 1847.

*Erwein hrabě Nostic,
předseda.*

*František hrabě Thun,
referent a jednatel.*

Jelikož na outery svátek připadá, bude se příští číslo Květu již w ponděli po 4. hodině odpoledni wydávati.

Číslo 116.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletích třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při semí).

27. září
1847.

Prépláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Prawdu mluw.

Prawdu mluw, s kým se potkáváš

W tomto swěta oudolí,

Když za srdce duši dáváš

Wérné panné — přiteli.

Prawda jesti wéčná růže,

W réji nebes pěstěná,

A pod sluncem kwésti muže,

Kdo jí půdu — srdce dá.

Prawdu mluw, když swému králi

Touhy vlasti zwéstuješ,

Jenž ti dluho w srdeci plály,

Zjew, že vlast swou miluješ;

Prawdu mluw, čím národ zkwítá,

Co w propast jej uwrhá,

Čím si sláwy wénce splítá,

Čím je wšak zas — roztrhá.

Prawdu mluw, když k nebes tránu

Zbožný duch twój zalétá,

Když se blíží k otci lúnu,

Kde je láska ukrytá;

Odháhl bloubky srdce swého

Jak oblohu hwézdnatou,

By wždy we twár Tworce twého

Prawda zřela přeswatou.

J. Picek.

Národní báchorka srbská.

(Z Podunawky.)

Byli jednou manželé sprostí ale zámožní a rozšafní, mající jediného syna. Když synek wyrostl, řekl muž k ženě: „Jest čas, aby chom syna swého do swěta poslali, by zwédél, kterak w jiných krajinách lidé žijí.“ Žena swoliwši wšecko na cestu přichystala, a oba rodiče opatiwše syna hojností peněz do swěta ho wyprawili řkouce: „Jdi synáčku do swěta, bys uhlidal, kterak w jiných zemích lidé žijí.“

Syn sem tam nějaký čas cestowaw přišel na jeden hřbitow, kdež widěl, kterak lidé jeden hrob rozkopávají. Prawil k nim: „Pomábej Pánbüh!“ Oni pak odslowili: „Dejž to Pánbüh!“ načež pocestny dale promluvil: „Co wy zde, bratři, kopáte?“ Odpověděli lidé: „Wykopáváme dlužnika swého, ktereho zde předewčirem pochowali. On sobě od nás mnoho peněz dlužil, utratil je a umřel,

nezanechaje ani groše k zaprawení dluhů swých; my tedy u weliké mrzutosti ho wykopáváme, aby chom ho alespoň každý holí udeřili; pak mu promineme dluh, jež s sebou do hrobu wzal.“

Mladíku se toho zzelelo, i řekl k nim: „Nechte té práce, mili lidé, ai to mrtvé tělo již odpočívá, jelikož matce zemi odewzdáno jest; já wám mile rád jeho dluhy zaplatím.“

Lidé sotva to zaslechli, již hrob zasypali a pořádně napravili; načež mladík jednoho po druhém se tázal, mnoho-li mu nebožtík dlužen? Každý pod přisahou to wyznal, od mladíka peníze obdržel a spokojen odešel; náš mladík pak wida, že tim způsobem wšecky peníze utratil, k rodičům domů se odebral.

Otec a matka uwitawše syna tázali se ho hned, kde chodil, co widěl a co dělal; a když jim syn wšecko byl wyprawil, zwlaště poslední příběh, chwálili ho rodiče za to a otec řekl: „Synu! dobré učinil, že jsi tomu mstiwému rouchání konec udělal; Bůh nám požehná za peníze tak chwalitebně wynaložené.“

O měsíc později otec zase syna na cestu wyprawil, dávaje mu dwakrát tolik peněz než prwe. Matka při loučení ze záhadní jablko wytáhnuvsi podala je synovi a řekla: „Wezmi, synu, to jablko a hledej sobě společníka, s kterým bys putoval; neb těžko jest samému cestovati. Najdeš-li druhu a umluviš-li s ním společné cestování, dej mu to jablko, aby je mezi was rozdělil; jestliže na stejně polowice je rozdělil, bude ti wérný; podrži-li si ale wětší část, chraň se ho pilně, neb takový té ošidi, kdekoli se mu jen k tomu příležitost wyskytne.“

Syn šel — a třetí den dorazil do jednoho města právě o polednách. Obrátil se tedy do hostince, by tam obědal. Když k obědu zasedl, vstoupil tam jiný cizinec a uctivě ho pozdrawil. Náš mladík mu podobným způsobem děkował, cizinec pak pustiwsé do další rozmluvy s ním ptal se, kam jde a s jakým oumyslem, a uslyšew, že mladík jenom ze zwědawosti, by kraje i lidi seznal, cestuje, tázal se, má-li jakého společníka.

Mladík. Nemám, ale rád bych upřímného druhu měl.

Cizinec. Nuže! Já tobě budu společníkem.

Mladík. Chceš?

Cizinec. Chci.

Umluviše se podrobně, jak a kam cestovati miní, uzavřeli, že si při tom poctivým obchodem něco wydělají a sedli k obědu; nejdříve pak mladík jablko matčino wytáhl a novému příteli dal, by je rozpůlil; ten pak nožem tak stejně je rozřízl jak by wyměřil. Od té doby mladík ouplnou důvěru k němu choval.

Obchod wedli tak šťastný, že se jim v krátkém čase božím požehnáním jistina zdvojnásobnila. Tu pravil společník: „Bratře, hle, jak nám Bůh požehnal, že máme dost, aniž více čeho potřebujeme; já pak musím hledět, čeho tobě potřeba. Slovem, ty se musíš ženit; já budu tvým námluvčím a namluvím ti cárovu dceru.“ Mladík se vymluval, že je tuze mladý k manželství a že mu cár nedá svou dceru, princeznu sprostému člověku. Společník ale řekl: „Newiš co lidé říkají? Kdo se za mládi žení a časně obědwá, nebude toho želeti. Ostatní bude má starost.“ Tedy se mladík přemluviti dal, že s ním k cárově šel.

Přisedše před císařem prosili o dcery, a císař zaplakav pravil: „Milé děti! Já jsem svou dcery již dewadesát a dewětkrát provedal, a pokaždé byl ze můj za prvního rána u mé dcery mrtev nalezen; byl by hřich, kdyby tak krásný mládenec marně zahynul.“

Tu se jal společník císařovi domlouвати řka: „Bůh štěstí dělí, snad ho tomu ženichovi udělí; kam jich tolik šlo, ať jde třebas i ten“ atd.; a neustále prosil až ho uprosil. Císař dal svatbu připravit, ale smutnou; neb spolu i pohřeb nařídil na nejbližší den. Po oddawkách byla hostina; a když se u večer hosté rozešli a noví manželé již v ložnici byli, přikradl se k nim společník, aby viděl co se stane a proč tolik lidí zahynulo.

Manželé spali, a společník ženichův rozsvítiv svíčku k hlavám lůžka zasedl. Nechteje na prázdně seděti, wytáhl brousek a břitvu a dal se do broušení. Když bylo o půl noci, vyplazil se had z úst newěstiny a zrówna na ženicha lezl, aby ho uštnul. Společník rychle mu hlavu břitvou uríznul, tělo pak se wrátilo do princezny. Po malé chvíli opět had druhý z úst princezny wylezl a zrówna k ženichovi zaměřil; ale i tomu usekl hlavu společník, a tělo bezhlavé zase do princezny wlezlo. Schowaw obě hlavy do kapsy seděl přítel u spících manželů až do svítání; pak zticha odešel spat.

Když se rozedenilo, císař se k manželské ložnici ubíral mluvě sám k sobě: „Milý Bože, jaký to dnes bude zase den pro mne! Kéž bych raději toho mladíka byl k smrti neodsoudil! Zajisté leží mrtev na

posteli!“ – Otevřel dvéře, a hle! manželé zdraví a weseli ho vítají. Císař se tomu nad míru těšil, a radostná zpráva po celé zemi se roznášela, že císařov zeť, nástupce vlády, žije! Nyní teprw zřídil císař svatbu ještě skvostnější a skutečně weselou. Po svatbě pak řekl společník mladému manželi: „Wiš co, bratře? Ty jsi se oženil a štastně usadil, a wšak požehnání od rodičů nezáadal i nedostal; vypros tedy od císaře tchána svého dowoleni, otce i matku nawštivit a požehnání od nich žádat.“ Mladík poslechl, a císař to nad míru schwálil, že na své sprosté rodiče we svém nynějším wysokém a štastném stavu zpomíná. Wypravil ho i s manželkou nádherně a slušným komonstwem opatřil; i hned se na cestu wydali.

Když byli uprostřed cesty we welikém lese, řekl společník mladíkovi: „Wiš-li, bratře, že bychom měli nyní zisk z obchodu svého rozdělit?“

Mladík. Ne tak, bratře, podrž si na památku jistinu i souroky, já jsem chwála Bohu dostal více než potřebuji.“

Společník. Právo musí být, jistina jest twá a souroky se rozdělí.“

Když tomu jinak nechtěl, peníze rozdělili a zisk každého tolik obnášel, co mladík tehdyž na své první cestě wynaložil, by tělo nebožtíkovo surových rukou wěřitelů zbawil. Potom společník mladé manžely od kočáru a komonstwa pryč hlouběji do lesa odvedl a řekl mladíkovi: „Bratře, nech si šatkem oči zavázati!“ Mladík si to dal udělati, a společník pak popadnuv princeznu w půl těla nachýlil ji a zatrásl ní; i hle! jedno hadí tělo bezhlavé z ní wypadlo; zatrásl po druhé, a druhé hadí tělo ji z úst wylezlo. Princezna wztýčila se zdravá a krásnější než dříve byla; společník wzal mladému manželu šátek s oči, okázel hadí těla a pravil: „Hle, tu jsou těla!“ A z kapsy wytáhla hlavy k tělům je položil a řekl: „Tu máš ty dva hady, jenžto předchůdce twé uštnuli a otrávili, okaž je císařovi tchánu svému. Můj podíl peněz budíž náhradou za ony peníze, které jsi wydal, býs dluhy toho nebožtíka zaplatil. Byltě to hrob těla mého, díky tobě za lásku, bud dobrý a šťastný jako posud. S Bohem!“

Společník zmizel. Manželé pomodliwě se wroucně ke komonstwu svému se wrátili, k rodičům pro požehnání jeli a pak na přestolu císařství svého mnoho let šťastně a wesele žili a panovali.

M. F.

Přísná spravedlnost beje Tuniského.

Alexander Dumas, tento powěstný francouzský fabrikant románu, vypravuje w jedné knize následující směšnou anekdotu:

Kapitán Baculard, vyprawiw se s korábem na moře, zahnán byl prudkým, nepříznivým větrem a pravé cesty a musel w úžiu jedné nedaleko Tunisu koráb zakotvit, až by příznivější opět větr dálé plouti mu dovolil. Nezwalo

te wšak dloho, a celní úřadník objevil se i žádal obyčejnou daň. Baculard se arcis wymlouval, že se zboží na korábu do Číny plaví a ne do Tunisu; úřadník ale na výmluvu jeho nedbaje nechtěl odepřít, dokud se clo nezaplati. Se zlostí velkou zaplatil tedy kapitán clo; když pak se úřadník z korábu ubíral, vskočil v jeho loďku a plul s ním k Tunisu.

Sotva loďka k břehu přirazila, vykočil wen a chvátil k bejovi s náramným kříkem od něho žádaje, aby se mu za učiněné bezpráví spravedlnost dostalo.

„Ubohý Franku,“ těsil ho bej, „jsem tvým přítelem — vrhní se na prsa má, abych lewým okem zaplakati mohl nad neštěstím tvým. Weliký jest Bůh!“

„Pane,“ odpověděl Baculard, „tvůj úředník mne o-kradl, a já žádám své penize nazpět.“

„Litují tě, příteli,“ odwětil bej; „věz ale, že u nás nikdy newrátime peněz, kterých se nám dostalo. Má se ti wšak spravedlnost dostat; jakou tedy spravedlnost žádáš?“

„Tu nejpřísnější,“ odwece Baculard.

„Rci, jaké zboží na svém korábu chowáš?“

„Mýdlo z Marsilie a 20.000 bawlněných nočních čepiček.“

„Wim dosti. Nyní se odeber odtud, a bud' spokojené myslí.“

Když Baculard odešel, kázal bej zawolati svého wezira. „Wezire,“ oslovil jej, „weliký jest Bůh a Mahomed jest jeho prorok! Milajem spravedlnost a jsme přátele Franků; oznam po celém městě: Wěickni Židé, jenž se zejtra bez bawlněných čepiček 'okáži, propadnou v moc twou.“

W Tunisu bydlí 20.000 Židů a mezi nimi newede ani jeden obchod s bawlněnými čepičkami. Ubozí Židé byli tedy w nejwětší nesnázi a newěděli ni rady ni pomoci, i mysleli, že se již poslední jejich hodinka přiblížila. Tu se do-wěděl jeden z nich, že kapitán Baculard takových čepiček něco na svém korábu má, a — za hodinu na to vyprodal tento celý svůj náklad.

Šlechetný kapitán, jemuž se tak úplné spravedlnosti dostalo, chwátil opět k bejovi a takto k němu we svém potěšení promluvil: „Pane, přál bych si, abysi jen jednou na můj koráb přišel, bych ti svou účtu prokázat mohl.“

„Wěřím ti, příteli,“ odpověděl bej jemně, „neděj mi ale ještě. Chci, aby se ti té nejpřísnější spravedlnosti dostalo, a nebude mi to tuze obtížno. Zawolejte mého wezíra.“

Wezír přišel, a bej promluvil k němu opět takto: „Wezire, weliký jest Bůh, a já jsem jeden z potomků prorokových; tak zni můj rozkaz: Oznam po celém městě: podrzí-li Židé bawlněné čepičky, propadnou v moc twou.“

Wezír se hluboce uklonil strčiv blawu mezi nohy, jakž toho etiketa w paláci bejové žádala. Kapitán ale opět chwátil na svůj koráb, kde ho již všechni Židé s čepičkami očekávali. Patrno, žeby je byl zase zdarma obdržel; aby se wšak welikomyslným okázal, odkoupil je Židům každou za dva žoldy.

Alexander Dumas praví dále, že on sám jednu takowou čepičku koupil, a chce ji nyní francouzskému národnímu Museum věnovat.

Př. Jos. S.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. sw. 3.

Obsah: Některé básně Královského rukopisu překladem lužicko-srbským. Od Jak. Buka. — Nešťastná smrt Ozmana sultana tureckého. Wýjimek z hist. círk. Pavla Skály ze Zhoře. Dle našebo vědomí jest to první tištěná ukázka z tohoto starého spisovatele, škoda že

wýpis jest patrně pokažený. — Tómy ze Štítného wýznam we filosofii. Od dra. Čupru. Bez odporu nejjazímařejší článek celého swazku, w kterém spisovatel jeho nově oswědčil se wýtečným na poli filosofickém a zwýšenou naději nás naplnil, že budoucně i nějakou větší samostatnou prací nás obdarí. — Paměti kollegiatů kollegie Karlowy. Od Wdcl. Wl. Tomka. (Pokračování.) — O zatmění slunce. Od W. Kuneše. Witáme tu s potěšením nového a zdatného pracownika na roli národní naší literatury. — Začátkové českého umění. Od J. Er. Wocela. Bude to článek důležitý a zajímavý, posud jenom úvod podán. — Drobné přispěvky k životopisu českých spisovatelů a umělců. 1) Památky a muži památní z Loun. Od Fr. Jos. Dobicera. Nebrubé patrné. 2) Benjamin Petřek z Polkovic. Od dra. Ant. Jar. Beka. Malý přispěvek k životopisu málo známého starého spisovatele. — Dopisy z ciziny W. Hankovi. Z toho dowídáme se, že naši literární koriseoré Hanka, Jungmann, Purkyně a Šafářík, pak na slovo wzaty srbský spisovatel Wuk Stefanovič Karađžić wywołeni jsou od petrohradské univerzity za čestné členy její rady, a sice jednohlasně. — Matica česká. Příjem w měsici říjnu sbírá 588 zl. — Nové knihy.

Pautník. Druhý ročník. Sw. 9.

Obsah: 1. Město Holomouc. Popsáno od A. W. Šembery. — 2. Život Josefa Myśliweca, řečeného Venatorini aneb il Boemo, slavného skladatele hudebního, od dra. Frant. Ladisl. Riegera. Witána to zajímavá monografie, jakých bychom sobě více přáli. — 3. Hezká pletacka od J. K. Zbraslavského. (Dokončení.) Podarilý to obrázek ze života wenskowského, wynikajici nelíčenosti a prawdirosti. — 4) Liberec. od red. — 5) O Americe vůbec a Seweroamerických Spojených obcích zwlast, od J. Benoniho. Stručné sestavení známých dát. — 6. Vyšehrad, od red.: — Smíšené zprávy: Oswětlowání plynem w Praze, od Hanuse K. — Nowá škola w Niederhofu. — Nowá nemocnice a modlitebnice židowská w Karlových Warech. — Statistika škol w arcidiöcesi pražské. — Počet obyvatelstwa lwowského. — Nowý farní chrám sv. Jana Nep. na Hlubočkém Podhradí. (S dřevorytem.) — Česká bibliografie na r. 1847. — Unielecká díla. — Nekrolog Jana Jawornického. — Rytiny: 1) Liberec, město w Čechách. 2) Baltimore w Sewerní Americe.

Pražský denník.

* Dne 25. b. m. večeř ráčili JJ. CC. WW. nejjasnejší arcikněžata František Josef, Ferdinand Maximilian a Karel Ludvík, synové J. C. W. nejjasnejšího arciknězete Františka Karla, nawištiviti naši Prahu. W Libu uvítali je magistrat pražský, reprezentanti městští a důstojníci ozbrojených sborů městských a provázeli Je w čestném průvodu až do města, kdežto nejvyšší hosté hospodou se ubytowali u Černého koně. Na to w 8 hodin dál se od městské besedy pochod se swětly k bytu JJ. CC. WW. w počtu několika set pochodní, což působilo velikolepý pohled. Před okny JJ. CC. WW. postavili se wěickni do velikého kruhu, w jehož prostředku stálo 77 zpěváků, též s pochodněmi. Zatím vypravila se k nejvyšším hostům deputace od městské besedy, a sice p. Prokop Richter co předseda, p. Loos co jeho náměstek a pak pp. Slavík, Lebeda, Schwerdtner a Kalkbrenner. P. Slavík oslovil JJ. CC. WW. jménem všech ostatních asi následujícimi slowy:

„Císařské Wýsosti! Tato přeštařná chwile Waší přítomnosti w slavné naší Praze dává nám krásnou příležitost, lásku, věrnost a oddanost svou k našemu císaři pánu a králi Českému i celému Rakouskému domu wyje-

witi. Wy, jako jeho mladi roubowé, předneste tento cit náš milostivému králi, že Čechové život a krew pro něj dají. Brání nám cit déle slow sříti, v těchto listech dále wyjádřeno jest naše i všech Pražanů a Čechů smýšlení."

Tu odewzdány jsou JJ. CC. WW. tři skwostné wýtisky básně, k přivítání jich od prof. Koubka složené, v překrásné wazbě s českým stříbrným lwem na čerweném aksamitu. Na to ráčila J. C. W. nejjasnejsí p. arcikněze František Josef odpověditi v čisté češtině asi takto: „Těším se z toho, pánowé, že krásné město Praha takové city k nám chowá. Děkuji za vaše přivítání.“

Též od redakcí Pražských Nowin a Kwětu odewzdány jsou k doručení JJ. CC. WW. skwostné wýtisky, od oné to číslo Nowin, v kterém otiskena jest zmíněna báseň Koubkova, od této we skwostné wazbě v čerweném aksamitu s císařským orlem a českým lwem báseň, v minulém čísle téhož časopisu k užitání JJ. CC. WW. wytiskena.

Mezi tím počaly zpěvy pod řízením Jelenovým a přednášeny po sobě mistrně sbory jeho v národ vešlé: „Sláva bud Wám“, „Žofie heslo naše“ a „Wše jen ku chwále vlasti a krále.“ Po každém sboru zavznělo JJ. CC. WW. od celé společnosti hlučné: „Sláva!“

O 9 hodinách obrátil se celý průvod s pochodněmi opět do městanské besedy.

* Sotva že jsme četli o důležité práci dra. Štrobacha, která u průmyslní Jednoty všeestranným uznáním a blasiou pochvalou poctěna byla, dowídáme se, že týž spisovatel dohotovil nové pojednání, které celé vlasti naší blahodějně owoce přinese.

* Professor Čelakovský zastavil se, vraceje se z wenkova, opět v Praze. Nemoha se však déle zdržetí odejel do Wratislawi.

* Dne 23. Září zřídil kapelní mistr J. Schubert velké hudební provození v sále konviktském o 6. hodině večer. Obecenstvo bylo mnohočetné a velmi vděčné. Na programu stála ouvertura z opery „Vielka“, variace na dvě mandoliny od Schuberta, „Pgwzbuzení k tanci“, Berliozova „Fantastická symfonie“, mazur od Schuberta, ouvertura ku Genofevě od Faustina Flamma, „Marokkanský marš“ od L. Meyera dle Berliozovy instrumentace a dva české sbory, „Čeští manové“ od Jelena a „Husitská.“ — Kdo si myslí: lépe něco než nic, tomu se stal vděk, kdo však vždy a všudy po svrchované dokonalosti touží, ten ledacos pohřešil. Několikero věci muselo se opakovat. Kdo Flamma jest, wi celý svět hudební. Práce jeho se libila, a na blízku stojící přátel jeho práli mu mnoho štěstí k tak důkladné práci. Sbory se dobře držely; zdalo se mi však, že by první část husitské, zvláště v její refrainu, mnohem důrazněji pronést se měla, aby se následující chorál náležitě odstínil.

Literární zpráva.

Nebeského báseň „Protichůdcí“ přeložil Za.... do polštiny a pokládá čas na tu práci wynaložený k nejpřijemnějším svého života. Našinci krčili rameny tak jako při Kapperových „Českých listech“.

Kronika času.

* Anglická spisovatelka Miss Martineau chystá k tišku popsání své cesty na východ, uzdrawuje choré pomocí magnetismu a kouří každý den trochu ze dvou dýmek, které si přinesla, což prý ji velmi k uzdrawení přispívá. Ona nosí kožené kamaše, wysoké boty, deštník a

ranec na zádech, v zahradě okopává a na lodi sama wsluje. Zrostu je wysokého a štíhlého, je 44 let stará, twář přívětivých třeba ne sličných. Chowání její je přirozené, veselé a živé, beze vší nadutosti. Když se dá do řeči, ne-pustí nikoho ke slovu, za to ale mluví dobré a blasem líbezným. Škoda že ohluchla. Jako všecky spisovatelky zakládá si arci mnoho na své osobě, nikdy ale z mezi ne-wykračuje. Wšeobecná uctivost wzdává se jí všady za podíl.

* Na některých místech we Štýrsku cítilo se dne 30. Srpna lehké zemětřesení.

* W Berlině činí řeku Sprewu nebezpečnou tuleň čili morský pes, který jednomu muži, jenž ho za peníze ukázoval, uprchl a posud chycen byti nemohl.

Oznámení.

Kde nějaká myšlenka šťastně do života vstoupí, tam powstanou brzy následovatelé, zvláště kde majetnost wýmyslu pojištěna býti nemůže. *Zápujční ústav musikalii Jana Hoffmanna* dařil se převýborně po 6 let, zásoba nejnovějších a všech klassických skladeb posluhovala milovníkům hudby dle rozmanitých žádostí a libůstek jejich, tu powstal najednou podobný ústav dle týchž prawidel, jen že ceny snížil. Jan Hoffmann, nehledě na velký užitek, widí se nucena, wýminky své *ještě pohodlněji a ještě výběrněji* postawi. Co se w ústavu jeho nachází, o tom swědčí bohaté katalogy. Cena předplatní jest na rok 10 zl. stř., na půl léta 6 zl., na čtvrt léta 4 zl., na měsíc 1 zl. 30 kr. Kdo předplatí na rok 20 zl., na půl léta 11 zl., na čtvrt léta 6 zl., může si na konci předplatní lhůty za tu celou summu dle libosti jakékoliv musicalie vybrati. Od začátku října budou wycházeti měsíční předawky ke katalogu, ty dostanou abonentí *darmo*. Jim k wúli bude dáván každoročně w prosinci velký koncert, kam prázstí předplatitelé swobodně wejti mohou. Nepřtomným však dostane se za náhradu čistá podobizna na kameně některého z národních skladatelů. Wytiskeny jsou již mnohé obrazy, u př. Kittl, Škrup starsí, Veit, Jelen. Co nejdříve rozmnoží řadu tu nás oblíbený pěvec českých písni Karel Strakatý.

Kdo by, jsa znatel a milovník hudby, opomínil státi se tolika výhod účastníkem, kdož by se rozmýšsel, podporovali neunavnou přičinlivost wůbec známého J. Hoffmanna!

Nowé knihy.

Pravopis českoslowanské řeči co příruční knížka s mnohými příklady pro učitele, pěstouny, rodiče ku prospěchu mládeže tak sestavený, aby se mu snadným způsobem důkladně naučiti mohla. Od dra. Fr. C. Kampekkala. Díl II. (Jedná o znaménkách slohových.) W Praze 1847. Tiskem a nákladem K. W. Medaua a spol. 12. Stran 92. Cena 15 kr. stř.

Archiv český, čili Staré písemní památky české i moravské. Díl čtvrtý. Swazek 4. W Praze 1847. W komisi u Kronbergra a Riwánchez. 4. Seš. za 45 kr. stř.

Kratinké povídky o nakládání se zwíraty. Milé mládeži obětuje František Doučha. W Praze 1848. S 25 původně rytými obrázkami od K. Henniga. Wydáno péci Antonína Veitha, pána na Liběchově. 16. Str. 48. Seš. za 6 kr.

Číslo 117.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) wydáwa po
půlletních tříkráte za
týden, w onterý, ve
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1060—2 přes dvůr při semí.)

30. Září

1847.

Predplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřinou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Miloš Obilič a Wuk Brankovič.

(Ze srbského.)

Krásné kwětu čerwené wám růže,
Krásné w bílém dworu Lazarowu;
Nikdo nemůž' říci která krassí,
Která vyšší, která čerwenější.—
Nejsou růže, růže čerwené to,
Jsou to krásné dcery Lazarovy,
Hospodara šíré srbské země,
Ode dálna slowutného krále.
Prowdal Lazar dceru Wukosawu
Za Miloše Obiliče, bána;
Maru daltě Wuku Brankoviči,
A Milicu cárnu Bajazetu.
Nedaleko dostala se čtvrtá
Dcera Jelina, provdána jsouci
Za wojwoda Zentického, Juru
Černojewiče z starého rodu.—
Po krátkém pak čase navštívily
Tři ty sestry svoji milou matku;
Nepřišla však čtvrtá Milica též,
Neb ji nedal odjít cár Bajazet.
Tři sestry se mile pozdravily,
Ale brzy se i powadily,
Wychwalujíc každá svého chotě
Co jen nejvýs u otcovském dvoře.
Chlubí krásná Černojewičowa
Žena se Jelina takto řkouci:
„Nikdy matka nezrodila reka
Statnějšho nade Juru mého!“—
Prawila zas žena Brankoviče:
„Nikdy matka nezrodila reka,
Jenž by předčil šlechetnou krvi a
Udatenstvím Wuka Brankoviče.“—
Hlasitě do smíchu dá se mladá
Milošova žena Wukosawa,
Se smíchem k svým sestrám takto mluvíce:
„Nehádejte se mi, sestry milé,
Nechwalte mi Wuka Brankoviče,
Ontě nemá hlasu z bojů slavných;
Nechwalte mi Juru Černowice,
Rek on není ani jeho předci!
Se všonou ohvalte Miloše chrabrého,
Z rodu udatného z Nowého Pazáru,
Rek on jesti nade všecky reky, i
Zrozen z matky, Hercegovské matky!“—
Rozzlobí se žena Brankoviče,
Wukosawu rukou uderívší;
A ač lehko ji jest uderila,
Z nosu krew jí přec se vyvalila.

Wzchopila se mladá Wukosawa
Odspěla se rmoutic k hradu svému,
Miloši se pláčem w náruč padši
Žalovala takto tajně řkouci:
„Kdybys wěděl, milý hospodare!
Co mi řekla žena Brankoviče,
Že prý nejsi z počestného rodu,
Neplech že jsi z neplešného plodu!
Chwástala se žena Brankoviče,
Že ty nesmíš na souboj se wydat
Proti Brankoviči udatnému,
Že jsi slaboch proti tomu reku!“—
Hněte wele Miloše ta hana,
Skoči rozluten na nohy mocné,
Wsedne na kůň, ewálem w souboj jede,
Proti Brankoviči w souboj jede.

„Slyšíz“ — volá — „Wuku Brankoviči!
Tebe-li máš porodila we eti,
Pojď, ať spolu w souboj čestný wejdem,
Ať vidíme, kdo je s koho silou!“
Nezbývalo nic než na kůň wsednout
Brankoviči, na souboj se wydat.
Oba zajedou si w šíré pole,
Místo příhodné kde k potýkání.
Oštěpama w sebe uděrili,
Praskem až se oboum přelomili,
Dobyli pak z pošev pádných mečů,
Přelomí se meče krutou sečí.
Ta se chopí oba těžkých mlatů,
Krutou mocí oba w sebe buší.
Přeje štěstí Milošově ruce,
Pádnou ranou Wuka s koně srazí,
A pak mluví Miloš k Brankoviči:
„Teď se chvástej, Wuku Brankoviči!
S twou i ženou chlub se wšemu lidu,
Že se nesmíš potýkat s tebou.
Mohl bych té, Wuku, zahubiti,
Černým rouchem choť twou ošatit;
Ale nechci, neboť přátelé jsme,
Protož s Bohem jdi, nechwal se více!“
(Dokončení.)

Něco z dějů wídenských.

Sděluje A. Rybička S.

4. Smrt krále Matyáše we Wídni.

Obnowiw král Matyáš Korvinus r. 1485. válku
proti cisari Fridrichowi III. pod zámkou, žeby
slibených outrat walečných dosti časně mu nesplácel,
wtrhl rukou brannou do Rakous, dobyl w krátkosti

wšech míst pewných a zmocnil se konečně 1. Května r. 1485. i hlavního města Wídne; načež dwůr svůj tam přeložil a wystavěl tu sobě v ulici Korutanské pewný dům (tak zvaný Hasenhaus), přebýval neustále napotom we Wídni, až tu i smrti zahwácen byl.

Začátkem r. 1489. začal totiž král Matyáš churawěti, trpě silně na dnu we všech oudech svých. Nic wšak méně býval přítomen všemu jednání veřejnému a usporádával jako kdy jindy hry rytířské a weselosti. — Jelikož pořádného dědice neměl, prohlížel nyní co nejvíce k tomu, aby synu swému ne-manželskému, wévodovi Janovi Korvinovi, posloupnost we všech zemích svých ujistil. Nechtělo se mu to ale dařiti, jelikož pápež wévodu Jana za syna pořádného uznati se zpěčoval. I rmoutilo to krále welice, čímž se i množila churawost jeho a sily tělesné jej wíc a wic opouštěly. — V neděli na začátku týdne pašijového r. 1490. dal se Matyáš, odén jsa rouchem královským, we skvostném lehátku do domácí kaple donéstí a byl, wzdor veliké slabosti swé, celým, šest hodin trwawším službám božím přítomen, načež ještě s wyslanci benátskými dlouho vyjednával. Nawrátiw se potom do komnaty swé ajsa bolestmi télesnými jakož i dlouhým postem přiliš umden požádal, aby mu čerstvé fíky, jež on ze všeho owoce nejradiji jídával, přinešeny byly. Nebylo ale právě ani we hradě ani w městě jich dostati možná, a teprw po dlouhém čekání přinešeno jich několik, wšak ale již nahnilých. I rozzlobil se nad tím prchliwy král tak welice, že jej ani právě k němu přišedší králowna uchlácholiti nemohla. Najednou ale začal sobě stěžovat, že ho smyslowé opouštějí a závrať silná přepadá. I donešen co nejkwapněji na lůžko swé. Tu ale ranila jej mrtwice, tak že téměr bez sebe ležeti zůstal. Powěsto náhlém roznemocnění se králowu roznesla se hnadle po celém hradě i městě sídelním. Wéwoda Jan, wšickni wysoci úřadníci, jako biskup Doczy, tajemník krále Tomáš, Štěpán Zapolya, wéwoda Batory a ostatní komonstwo shromáždili se okolo lůžka nemocného krále, jenž, nemoha ani slawa srozumitelného pronést, w nejukrutnejších bolestech se swijel a toliko strašliwé ryky od sebe wydával a neustále jižjiž se smrti zápasiti se zdál. Nenadálým pohledem tímto byli wšickni přistojící tak zmámeni, že i zapomenuli po lékarské pomoci se sháněti; toliko králová, ačkoliw tímto strašliwým stavem wzneseného manžela swého téměr w zoufalství uvržena byla, měla tolík přítomnosti ducha, že wrhnouc se na lůžko králowo se wynasňila s nadlidským téměr namaháním co nejpewněji zařaté pěstě i zuby jeho otewříti a jemu do ust léku naliti a silicími wodičkami a mastmi oudy jeho natírat. Wše to ale bylo bez následku; stav nemoci králowy se nijak nechtěl polepšiti; celou noc zápasil s křečovitými bolestmi a strašliwé jeho nárikání, podobajíc se řvání

raněného lwa, rozléhalo se po celém domě královském, až konečně zápasem tím celý zemdený poněkud, ale velmi nepokojně, drímati začal. Brzo ale přepadly jej opět predešlé náramné bolesti, a leže cely den naznak, swijel se strašliwě, patrně dávaje při tom na jeho, žeby velmi rád jestě něco promluvil. U večer opět následkem velikého zemdení začal drímati; netrval ale spánek jeho přiliš dlouho, nýbrž křečovité lámání we všech oudech opět se nawrátilo, tak že král, wytrpěw ukrutných bolestí, po strašliwém smrtelném zápasu teprw třetího dne, totiž 5. Dubna 1490., jenž byl právě den outerní, mezi 7. a 8. hodinou zrána silného ducha swého wypustil. — I vyplnilo se tedy, čehož hwězdoslowci království dawno již prý se byli obávali, že totiž den outerní, u Rímanů bohu války, Marsowi, zasvěcený, miláčkowi Marsowu, jak básnici dworní krále Matyáše pochlebně nazývali, záhubným se stane. Dobou touto wystoupil prý i Dunaj z koryta swého, lwové we zwěřinci královském zcepeneли a hejno krkawců *, jenž byli celý ten čas okolo osamělého nyní zámku královského w Budíně se wznášeli, letělo se hnusným krákotem k Bělehradu královskému (Alba Regia), hrobce to panowníků uherských! —

Zpráva o smrti Matyášově různě působila na mysl poddaných jeho. An w zemi Uherské všeobecný nárek pro nejwětšího krále a dobrotiwého otce, s jehož úmrtím prý sprawedlnost ze země se wystěhowala, se rozléhal: bralo obyvatelstvo rakouské a zvláště wídenské jen malého podílu w zármutku, panujícim na dvoře královském. Neboť ačkoliw Matyáš byl městu sídelnímu mnohých dobrodiní prokázel, patrnými milostmi a swobodami je nadal i důležitými budowami okrášlil, nicméně panovala přece wždy kyselost proti němu w srdečích sousedů wídenských pro samolibé, často násilné a wěrolomné jednání jeho. I mnozi z nich — jak tehdejší kronikáři wyprawují — uslyševše o strašliwém, třidenním jeho zápasu smrtelném, veřejně prohlášit se neostýchali: „že ruka sprawedlivého a prawdy milowného Hospodina patrně se dotkla krále wěrolomného; neboť prý není Bůh nikomu na omylu, a žádný křiwpričežník i wěrolomny newděčník dne a roku nepřecká, a stane-li se to, že w poslední hodince života swého s nejstrašliwějšími bolestmi mu zápasiti jest!“

I w prawdě těžce se prohřešil tento jinak výtečný panownik jak proti cisaři Fridrichovi, tak obzvláště proti velikomyslnému králi Jiříkovi, slechetnému tchánowi a nejwětšímu dobrodinci swému, zrušiv lehkowázně tak často uzavřené s ním smlouvy wěčného míru a pokoje, okláman w opět hanebným způsobem dobrosrdečnost jeho, a splatiw

* Rodina Korvinů měla w erbu swém krkawce, od kudž také jméno její pocházelo.

četná jemu prokázaná dobrodiní nejhnusnějším nevdékem a hříšnou věrolomností.

Národní powěry w Čechách.

Walejí-li se sedmi-, osmileté děti po lnu, jsou pak hezké.

Kde je mnoho jiříčků-(ptáků), tam bývají různice.

Ustípnutý od hada běží k vodě: je-li tam dřív než had, uzdraví se, naopak ale ne.

Hadova hlava na den sv. Jiří stříbrným uřiznuta penízem, do klúčku zaobalena (w holou ruku nesmí přijít) a na krk pověšena je talismanem proti zimnici.

W suchých letech se chytí had, pověsi se na větve hlawou dolu a za několik dní prší.

Člověk, který má žloutenici, může být od ní sproštěn, když mu někdo z nenadání do očí plivne. Toť se rozumí, že se lekne a leknutí to působí na žloutenici.

Ze svěcených kočiček se dělají křížky a nastrkají se do pole, aby pékné obilí rostlo, do chlévů pak, aby čarodějnici dobytku neškodily.

Klokočem uhozený seslávne.

Dobytek pomlaskou (prutem velikonočním) ošlehaný je čiperný.

Jak dívky w masopustní dny wysoko skáčou, tak wysoký jim zrosté len.

Kdo jde pozpátku pod brašku přesedalku, tam se modlí a když jde zpět, na žádného nekouká, nemluví a se neohlíží, ztratí zimnici.

Chečeš-li dostat dívku kteroukoliv za milenku, vstře si pod levé paždi bílý šátek nežli jdeš k musici, a která se ti líbí, dej jí přípit a honem jí utři tím šátkem ústa.

Chečeš-li, by té přítel často navštěvoval, vytrhni mu tajně z hlavy vlas, vstře ho mezi veřeje své komnaty a jistě tebe brzo nawštíví.

Na smrtelnou neděli přistrojí se smrt (došek se ženským oblekem a škraboškou z papíru), napichne se na tyč a nese se k některému potoku. Nosič chwili čeká až jsou všeckni na hrázi. Jakmile ji hodí do potoka, utiskají všechni a nikdo vzadu ostat nechce, poněvadž prý ten nejzadnější toho roku umře.

Kdo na kýchawou neděli kýchá, nestůne w tom roce.

Jak dlouho kdo nechá nakrájený chléb, tak dlouho umírá.

Kdo si myslí: table hwězda je má, nemůže tak dlouho umřít, jak dlouho si to myslí.

Když za dívkou dvěře bouchají, w brzce se wdá.

Mužiček (vodník) se dá chytit jen lýkovým provazem; tak i každý kouzelník.

Nestrkej do sklenice prsty, budeš mit nouzi.

Nehoď se žízní spát, sice se půjde w noci duše napít a když netrefí domů, umřeš.

Chečeš-li wědět čísla, která wyjdou, dej sobě umrliči hlavu w noci pod polštář a ona ti je powi; nebo jdi, když se zwoni klekání, ke kostnicki a napiš než přezvoni všech 90 čísel na dvěře. Nesmíš ani mluvit ani se ohližet. Ta, která do rána jsou smazaná, wyjdou. Nejsi-li ale s napsáním hotov, zdráw domů nedojdeš.

Dostaneš-li bolesti zubů, říkej při ubývání měsíce: „Měsíček schází, čerwičku jdi pryč“, a zuby přestanou bolet.

Neukazuj prstem na duhu, sice ti upadne.

Prostředky proti zimnici: Běž do polí a modle se s obnaženou hlavou přebíšej dewětkrát dewět mezi mezi polemi. — Upeka tři brambory dvě dej psu, třetí sněz. — Popadni klínek dřewěný a zatloukaje ho silně do nějakého stromu říkej: „Tam tě zatloukám, abys na mne nikdy nechodila.“ — Napiš na dvěře u domu, kde nemocný bydlí, buď

muři nohu, buď: „Zimnice nechoď k nám, Jeník není doma, šel na hory.“ — Pí víno, jenž po mši svaté w konvičce bylo ostalo. — Ztrat schwalné krejcar, nebo powěs na větve nějakého stromu aneb na trní kus svého šatu; kdo si to osvoji, na toho přejde twá zimnice. — Udělej z chleba w kostele svěceného dewět malých kousků, křížky na každý a při určeném modlení několika otčenásů a zdrávasů každého dne jeden kousek užívají za dewět dní zimnici pozbudeš. — Uživej opatek neposvěcený, třemi křížky znamenaný. — Spolkni kus na způsob oplatku okrouhlého pápíru, popsaného křížkami a nesrozumitelnými slowy. — Dostal-lis zimnici k. p. po napiti se wody ze studnice, musíš, abys jí pozbyl, opět onu wodu ze studnice té pít, a tak se zahání nemoc samým swým původem.

Dostal-lis do oka dobrou neštovici čili ječné zrno, běž k nějaké babičce, aby ti polekowala. Tu ona podeprouc se levíci o hlavu twou kouká ti chwilku na oko, pak se ti poručí tise chowat, a prawou ruku do wejšky napráhnuoc začne ti prstem kolem oka jezdit, a když byla jisté zažehnávání odříkala, dýchne na oko. To opakuje do třetice. Poručí pak nemocnému swému několik Otčenásů a Zdrávasů se modlit, oko w teple držet; a kdo by řekl? — člověk prý je za krašounký čas zdráw.

Mat. Čermák.

Radujme se!

Poslaváde domluwali jsme se, že náš Šafařík, co se historie a filologie slowanské týče, první místo netolik u nás, ale w učeném světě wůbec zaujmí, kteréhož mu posud aži Neslowané, byť i často výsledky pátrání jeho po chuti jim nebyly, neupírali. Ale chyba lávky! wedle pochodně, switici w č. 200. letošního, ročníku Schmidlowých *Oesterreichische Blätter für Literatur, Kunst, Geschichte, Geographie, Statistik und Naturkunde*, je Šafařík sprostá lojová svíčka. Abych pak zwědawost čtenářů příliš nenapínal, povím, že tou pochodni jest jakýsi dr. Legis-Glückselig, který w též čísle zmíněného časopisu přeostrou kritikou stíhá spisy Šafaříkove, wšude na jejich povrchnost a zběžnost ukazujic.

Tak jmenovité praví o jeho *Geschichte der slavischen Sprache und Literatur*, že by „ples nad druhým jejím vydáním byl tisiceronásobný, kdyby se z toho stala nová kniha“. W *Serbische Leseformen* pohřešuje etymologickou hloubku, we svých Slowanských starožitnostech mohl prý Šafařík tou samou metodou a těmi samými citaty stejně důvodně dokázat, že byli starí Slowané Keltové anebo cokoli jiného. Národopis je mu příliš povrchní práce, kterou prozatím ušetruje ostrější kritikou; w *Altsteile Denkmäler der böhmischen Sprache* uráží ho, že se velice podezřelý zlomek „Libušin soud“ za prawý předpokládá; „počátkům staročeské mluvnice“ wytýká nekritičnost a zběžnost atd. atd.

Nestojí-li tu Šafařík zahanben, jako školák, lekci svou neumějici, před učitelem? Véru, muž, který takové wady umí nalezati na Šafaříkovi, jak daleko musí ho přesahovati w učenosti! Jaký to zisk pro historii a filologii slowanskou! za jak šťastné můžeme se pokládati, že nám z nenadání wzešlo takové literární světlo! — neboť zajisté musíme očekávati, že nám tak vysoce a hluboko učený muž w brzce i wýsledky vlastních studií podá. Radujme se!

Ale pod kterým kbelíkem skrývala se tak dlouho tato široko zářící pochodeň, že jsme až posud ani nejmenšího svitu od ní nepochytili? Swítilač na severu objasňuje hroby zašlych germanských pokolení a wydávajíc se za jasný plavý měsíc. Ale newděčnost germanská wylídila samou smůlu w pochodni, a ti, jimž chtělo swítiti to svě-

tlo, posvítili jemu samému. Tu obrátilo se do krajů slowanských vycházejíc za horami co nová záře, ale i tu je stihá podobná nehoda, newzdělaný, surový Slovan čou-dem nazývá, co ho samou jasnosti oslepuje.

Ale bez obalu řečeno, myslím že slavný Jakub Grimm w předmluvě ke své *Deutsche Mythologie* velice ublížil panu drowi. Legis-Glückseligowi, když praví, že se od něho, který vždy jenom jiné wypisuje, nenaděje, aby co vlastního powěděl. My alespoň myslíme, že tato kritika Šafaříkových spisů opravdu z jeho vlastního péra vyšla; lito bylo by nám, kdyby tomu bylo jináče.

Ostatně nebezpečno jest, hlazenu býti od kominika; snadno-li nemůže býti člověk počerněn?

Přátelská rada panu Karlu Ferenczovi.

Tento w časopise *Pannonia pro Maďarstvo* po německu rytiřující Don Quixote má obzvláštní choutku na slowanské časopisy; kde kterému jen co vlepit může, rozumě či nerozumě, právem či bezprawim, to mu vše jedno. Při tom se mu pak často velmi zle a nešťastně dárí, neboť nejsa žádného slowanského nářečí náležitě mocen uvádí na svět ta nejménější quiproquo. Pokáralať ho z toho již několikrát Česká Wčela, ale posud to málo prospělo, neboť není vidět, že by se byl p. Ferencz polepšil. Ačkoli si nejednou i na naše listy nepravě wyjel; my, nemajíce w obyčejí wsímati sobě každého obskurního člověčka, až posud mlčením toho pominuli, což on bezpochyby snad za ostýchawost maje neprestává své nemotorné náběhy proti Kwětům opakovati. Tak w č. 108. wytýká nám, že jiné časopisy káráme pro zeměpisní chyby a sami takových se dopouštíme, a uvádí na důkaz zprávu we Kwětech obsaženou, že Siegfried Kapper usadil se w Karlowicích w království Horwatském, kdežto prý město toto leží w pohraničním Sławonsku. Tak se wede lidem, když nerozumějí jazyku! Zpráva naše mluvila o Karlowci, kteřežto město, německy Karlstadt zvané, skutečně w Horwatsku leží, a nikoli o Karlowicích, něm. Karlöviß, o nichž tak dobře jako p. Ferencz víme, že leží we Sławonsku.

Toto pak uverejňujeme z pouhé lásky k bližnímu, za jakého i pana Ferencze pokládáme, aby si z toho wýstrahu a naučení wzal a swou newědomost více na pláný wějnou nestawěl. Chce-li ale přijmouti od nás přátelskou radu, tedy nechť se dříve dostatečně naučí jazyku, z kterého vybírá látku ke svým žurnalistickým článkům.

Pražský denník.

Dne 27. b. m. přítomni byli JJ. CC. WW. vojenskému cvičení w ohni, jenž pod správou generala majora knížete Schwarcenberka u inwalidowny se dalo. Na to byl w rychlosti položen přes Wltawu lodní most, přes nejž odebrali se nejvyšší hosté na cvičiliště dělostřelců, kteří též w ohni se zkouseli. Večer navštívili JJ. CC. WW. německé divadlo, potom pak hrály u Jejich bytů všecky tři vojenské bandy pražské posádky. — Dne 28. měla být kostelní paráda na dobytém trhu, což však deštivé povětrí překazilo. Odpoledne poctili wznešení hosté české divadlo swou přítomností a uwítání jsou hlučným tleskotem od obecenstva.

Kronika času.

* Co se w Praze nowých domů stává, co se starých o několikrero poschodi povysouje, co jiných obnovuje, nedá se věru wypsat. Přece jsou ale byty den ode dne dražší,

a cedulí nájemních po vratach den ode dne přibývá. Jeden Wídeňan pravil nám, že se w sídelním městě nápadně tak chowají. Minulé čtvrtletí bylo tam 14 tisíc prázdných bytů vykázáno.

* W Meiningách umřela dne 31. Srpna Schillerova sestra, ovdovělá dworní raddová Reinwaldová w 90. roce svého věku.

* Nedávno zkoušeli w Angličanech dle nowého způsobu složený parní samotah (lokomotivu), jenž za hodinu přes 16 našich mil ujel.

* Americké časopisy vypravují o jednom chlapci, který toliko do dálky vidi, w blízkosti ale ničeho neroz- znává. Prostým okem prý vidi trabanty Jupiterovy a Saturnovy a postavení jich udává, o jehožto prawdilosti dalekohledy jenom dílem prý přesvědčují, an vždy ani tak daleko nedosahují. Za to ale musí se ubohý chlapec skrze životy právě jako slepec promakávat, nemoha ani jistého kroku učiniti, an přes nejmenší překážku padá.

* Jeden důstojník americké armady generála Taylora vypravuje w Louisvilském kurýru následující příběh, nahodilý se w bitvě Montereyské: „Když jsem na našem lewém křídle postaven byl na blízk jedné twrze, zahlédl jsem ženu mexikánskou, ana pilně zaměstnávala se rozdáváním mezi raněné obou stran chleba a wody. Viděl jsem, kterak tento andělský twor na klín wzal hlawu jednoho těže raněného, a podav mu pokrm i nápoj hedlivě mu hlawu zavázal šátkem, jež vzal z vlastního svého těla. Když zásobu swou rozdala, pospíchal domů pro novou; když pak se wracela, slyšel jsem bouchnutí ručnice a ubohé, newinné stvoření kleslo mrtvé k zemi. Musela ji ta rána náhodou trefit, tak alespoň se domýslím ke člověčenstva. S hrůzou odvrátil jsem se a bezdéký oči k nebi pozdvihl. „Dobrý Bože!“ pomyslil jsem si, „to je tedy válka!“ Druhého dne šel jsem okolo toho místa a viděl jsem tam ještě ležet její tělo a wedle něho chléb a rozlučenou láhev, w které se nacházelo ještě trochu wody. Byly to známky jejího povolání. Kulky lásky okolo nás jako krupobití, ale my vykopali hrob a pochowali jsme tu hrdinskou oběť lásky k bližnímu po vojensku.“

S m ě s.

Honoraty. U starých Řeků dostal vítěz w dramatičkých zápasech kozla za odněvu. Roku 1562. obdržel u baworského dvoru básník za jednu komedii 6 zlatých. R. 1808. prodal Kolmann činohru w rukopise ředitelovi divadla Haymarket w Londýně za 1100 liber šterlinků.

W Berlině zamýšlejí ku zvelebení dramatického umění čínské drama dle překladu A. Remuseta na jewište přívesti. Některým dworním hercům prý již copy rostou.

O u m r t í.

Se srdečnou žalostí dáváme našemu umění milujícímu obecenstvu truchliwou zprávu, že nadějeplný mladý vlastenský umělec Josef Wiesner w Rímě, kamž pro své zdokonalení se byl odebral, hlavníčkou zachwácen zemřel, maje věku svého sotva 26 let. Ztratilis jsme w něm prvního rytce vlastenského, jakož neméně wýtečného, bujnou fantasií oplývajícího krešitele, a ztráta tato je tim bolestnejší, poněvadž s ním zmařena i krásná naděje w budoucnost, že nám jím někdy vzejde skvělá hvězda na obloze vlastenského umění. Neunawná, až přílišná pilnost a zbytečně strídámé, téměř ascetické jeho životy mnogo zajisté přispěly k časné jeho smrti.

Dnešním číslem končí se 3ti čtvrtletí tohoto časopisu; na čtvrté a poslední předplácí se 1 zl. stř..

Číslo 118.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních týdnech za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(Bytem č. 1060 — přes dvě píš zemí).

2. Října
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Rakouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Miloš Obilič a Wuk Brankovič. (Dokončení.)

Netrvalo dlouho, Turci vtrhli
Silným dawem w říši Lazarowu,
Pred nimi je Murat welemoncý,
Robí, páli vesnice i města.
Prinucen jsa brániti se Lazar
Sbírá wojsko po vši srbské zemi,
Zowe k sobě Wučka Brankoviče,
Pak i Miloše zve Obiliče. —
Při hostinném kwasu všichni sedí¹
Wojwudcové ze vši srbské země,
A když winem se již podnapili,
Jme se král k nim takto howořiti:
„Poslouchejte, moji vitézové!
Wérní vládyci a wojewúdci!
Z jitru wstanem proti Turkům k boji,
Miloš powede nás proti Turkům.
Wéhlasný jest Miloš wojewoda,
Bojí se ho Turci i Křeslané;
Nechť je první vůdce mého wojska
A hned po něm druhý Brankovič Wuk!“
Zloba zinocnila se Brankoviče,
Nemoh' snést on přednost Obiliče,
Krále na dvůr ode stolu wyzwe,
A tu tajno takto jemu mluví:
„Nevíš ještě, milý hospodare!
K swojí záhubě žes wojsko skupil?
Zradil hodlě Miloš Obilič wsech,
Srozuměn je tajně s nepráty.“ —
Lazar mlčí, nepromluví slowa,
A když na noc z wečera už bylo,
Zlatou číši pozwedna w swé pěsti,
Síze pláče hořké, antě mluví:
„Ne na zdrawí círa, ani krále,
Na zdrawí twé, zeti Obiliči,
Piju číš ta, jenž mně Turkům zradil,
Jako Jidáé mistra svého — zradil!“
Přisahá mu Miloš swatosvatě,
Zaklíná se Bohem nejswětějším,
Že to nikdy nechtěl učiniti,
Aniž na mysl kdy newérnost mu wzešla.
Pak se wzchepě zarmoucený kráci
Miloš odtud w stan svůj, kde se skryje;
Do půl noci slze hořké pláče,
Od půl noci boží pomoc wzývá.
A když z jitru zora probleksnula,
Dennice swé líčko wyjasnila,
Wsednuw na kůn skryto tamo spěchá,
Kde jsou Turci, kde ho Murat čeká.

Miloš mluví ku cárově stráži:
„Pusť mne k cíaru, wed' mne k jeho stanu,
Wzdáti chci mu wojsko Lazarovo,
Lazara samého chci mu wydat!“
Turci Milošovi uwěřili
A jej k cíaru swému propustili;
Sklonil Miloš k zemi se před cíarem,
Políbí mu šat i ruku jeho —
Mezi tím wšak dobuda swé dýky
Muratu ji w prostřed srdce wrazí;
Wytrhna pak meč swůj z pošwy břitký,
Wšecko sseče, co mu w ránu wteče.
Posléz ale osud zlý jej potkal,
Rozsečen byl od tureckých šawlí,
Roznesen byl po vši zemi šíré. —
Ha, ty Brankoviči! Bůh ti odpust winy! *
J. J. Melichar.

B a š t a.

Obrázek z wénkovského města.

Táboři bourali městské zdi dely a pomocí boží, aby bylo k myslim měštanůw s kalichem kudy jít. Nynější měštané bourají městské zdi nosáky a penězi, aby užitek a rozkoš swou rozšířili. Rozkrepávají parkány, zawázejí waly, ze zdí si staví obydli a chléwy a shazuji brány a wěže, prawice mezi sebou: „K čemu těch weteši? Nežijemi we středověku a wojny nebude. Wyšlo to z módy!“ A dobré mají. Nač němých swědků a šedých pomníků z památných, slavných dob, když o těchto ani zdání nemají! Okrasou města jsou oni sami, nikoli hromady kamenů. Dolù s nimi! — Škoda jen, že staré wěže od swých stavitelů twrdochlawost zdědily! Draze si nechávají swá stoléta těla trhat.

Jednou ale basta měšťánka pořádně zkresala. — W městě — wšak co? jelikož tam není než jedné na kostele wízky, mohlo by se s dobrým swědomím říci: we wsi, kdyby opět sedláci nebyli rozumnější měšťanů — w městě X. tedy stojí kus zachovaných parkánů a při nich bašta, která s parkánem wěrněji dohromady drží, nežli měštané wespolek. Náhoda je zachránila. W ten čas, když sousedé po

* Po té smutné události strhla se ona osudná bitva u Kosowa.

obou stranách waly rozhazowali, naležela tato část walů Mirsi Dusbabě, milowníkovi drozdů a turků. Toho roku se mu rozložil ramenatý, rozsáhlý turek se dwěma báněma nekřesťanské welikosti po kolmé ze země vyhnáné zdi pod parkánem, na němž sou-sed Petr Paweł Držho v besídce z jericha a bezu každodenně sedával a boubelatému žbánu jméno swé ochotně rád propůjčoval. Oba tito sousedé měli od prvních svých let dobrou spolu wuli, a ne-jednou si na zdrawí v zahradě připijeli. —

Mikeš se nyní zaklel, že raději do bašty za-leze a tam za živa jídlo a piti děrou si nechá str-kati, než aby k wuli zdi turka zkazil. A Petr Pa-wel řekl we srdečné radosti: „Sud to Pánbüh!“ podal Mikšovi dolů prawici prostředkem bidla, chwále si, že jeho blaho se nezwrne a nesesuje.

Ale není-li to bida na tom božím světě? Jak přišel podzimek, uschnul turek; Mikeš si v jedné báni vyřezal obličej, aby svíčku do ní postawiw w noci s okna lidi strašil; druhá báň ho přečkala. Kšaft jeho byl, aby mu zasadili na hrob turka, což se ovšem nestalo. Kdož by na to byl wynaložil? — Z dluhů neporoste jakžiž žádný turek. — A Petr Pawel „SudtoPánbüh“ držel žbán tak dlouho oběma dlaněma, až mu do nich kříž wložili. — Jak powídám: bida na tom světě! Dobré duše odumírají a zlych roste jako kopřiv za plotem!

Po Mikšově smrti dostaly se waly se swadlým, šustícím listím panu Ryšanovi za náhradu půjčených peněz. Na první poklad znamenal nowy majetník, že na holé zdi peníze neporostou; umínil si tedy, že zed i baštu podwalí. Ale hořejší soused, mladý syn po Petru Pawlu, hrozil řka, že si swé poctivě zděděné půdy ani o vlaš nedá ujmout. Co si měl Ryšan počít? — Awšak soused, jenž byl seděním na parkáně, neměl ke zdi práva. W zápisu, jež zlobivý zub času dávno již byl rozsápal, stálo wýslovně: že dolejšímu zed až potud, kde se rovná půda parkánu začíná, se wším w ní obsaženým ka-mením, bylinami, brouky atd. náleží. — Díky ale starodáwnému zvyku, že to Ryšana tajno bylo. Byl by si swou zed podle práva uboril; hořejšímu bylo by na wuli zůstalo, půdu swou si k powětrí přivá-zat, třeba babímetem!

Tak byla bašta a zed s parkánem zachowána. Zeď Ryšana pořád mrzela. Z jara naházel do wydrobených štěrbin semena rozrazilu, mysl jím při stejném účinku střelní prach ušetřit. — Hořejší stál neustupně na swém. Přihodilo se, že mladý kupec Držho, jak se obyčejným během věci stává, za Ryšanowou dcerou začal páliti. Ryšan náklonnost swé Katinky k němu w brzkém čase znamenal; měl we wšech peněžných záležitostech, k nimž i Držhůw zámysl na Katinku právem přičítal, zku-šené a zběhlé oko. Poněvadž si ale swatbu ke konci tohoto wyprawowaní o baště musíme uhospodařit, oznamujem wšem wubec a každému zvlášť, komu

na tom záleží, že se mezi námluvy a ohlášky zed postavila, pro kteroužto nerozbornou překážku swatba se odložiti musela.

Jednou zwečera seděl Ryšan na drnowém se-dátku w zahradě, zrowna naproti baště. Rozmyšlel, přemyšlel, co s ní? Soused upotřebil nahore polo-kruhu k besídce, kterým by, kdyby wýstupku ne-bylo, i dole zahrady o znataj kus naskočilo. Po-řadny štěp by tam stál a zdárna tráva rostla. Co by tu bylo peněz! Diwno, že s takovými myšlen-kami usnul; i spal tak twrdě, že i jiřinky u sedátka diwením se rozkýwaly, ba i to nerozumné kamení w baště mlčelo.

We snách widěl otvorený wchod do bašty, jímž stříbrná záře wen plynula. Zastínil si oči, a jak si zrak zvykal lesku, ustupovalo překwapiení žádosti, diw zblizka obezřít. Dotknul se zlehka zlacených weřejí, nejsou-li žhawé. U wnitř nehořelo ani ne-switilo sluneční jasno, než i denní světlo bylo by tím leskem zastíněno bývalo. Rozmanitá skupení blatí ležela na sobě; drobné hrany switily tenkým plamenem a ze špic wypływały duhowé barwy, a wšechn lesk spływał u stříbrné jasno. Ryšanowi přecházel zrak i mysl. Nedýchaje klekl na hlaze-nou podlahu. Nic se nehybalo, bylo jakoby naku-pené drahé kamení zakleno na wyswoboditele čekalo. Ostýchawě wložil prst na plochu žlutého ka-mene, objal jej dlaní — honem ale utrlí ruku. Čmelák, jehož byl we žluté jiřince smačknul, pichl ho řádně do palce. Ale za to byly jiřinky w minutě wsechny zutrhány! W rozespalosti a we wztekú měl ještě tolik smyslu, že si honem kus namokřené čerwenice na prst přiložil. Podíval se na baštu: pustá díra ziwalla u samé země a šerá, ochablým kwitím porostlá zed trčela chmurně do walu.

Ale Ryšan wěřil pewně we swůj sen. Poklekl u díry a nahlédal do wnitř. We tmě zpozoroval bílé a žluté jakési kousky — čeho? to si jen w myšlen-kách dodal. Wstal s newýwratným úmyslem, že wnitřek bašty probere. — Přichod Bětuščin přerušil lakotivé snění, které celou jeho duši zajalo. Dcera mu dávala k růži přiwonět, kterou si na cestě do zahrady od chasníka ulovila, a hleděla po očku na parkán. Ale dnes za večernicí měsíc newycházel. Nebylo Pawla nahore.

„Aj, tatíku, k čemu máte na prstě hlinu?“ pravila spatiwiši hliněný flastr na otcově palci.

„Hned přines lopatu a motyku!“ nařizoval rozhoreny otec. „Wykopej ty čertowé jiřinky. — Prokletý darmochleb čmelák mne ze sna probudil. Aby do něj hrom uhodil; Pánbüh toho nedej! — Takového snu není na nebě, neřku-li na zemi. Ale newér, děwče, nebyl to sen, byl to pouhý mam; ba ani mam — nic to nebylo.“

(Pokračování.)

Něco z dějů vídenských.

5. Rožličná vydání od obce vídenské v 15. století činěná.

Tak jako města říšská, když císař ve středověku s dworem svým tam se zdržoval, nejen komonstvo jeho vydržovali musela, nýbrž i wyslance jiných mocností tam přišlé častovala a rozličnými dary podělowala: tak i Wídeň při podobných příležitostech s mnohými výlohami hostiny vystrojovala a osobám tam přišlým dary podávala, jakž se toho ve starých registrách městských, zvláště v knize zvané *Kriegschronika*, nezřídka dočisti možná. Z pojmenování těchto uvedene zde některá, jenž se poněkud k dějepisu českému vztahují.

Když r. 1454. mladistvý král Ladislav, provázen jsa panem Jiřím Poděbradským a vice jinými českými a moravskými pány, do Wídně byl přijel a potom zde pana Jiříka i za správce království českého potvrdil, byli všichni přichozí co nejskvěleji uvítáni, čestí a moravští pánowé skvostně častovali a veškeré jich četné komonstwo po celý čas nejen na obecní outraty vydržováno, ale i hojnými dary podělowáno. — Zvláštní ale obliby u vídenského obyvatelstva byli tehdy došli s komonstvem rečeňm sem přišli čestí hudebnici, kteří při odchodu mimo vše to ještě také na penězích obdarováni byli. Každému z trubačů, pišťáků a louteníků pana Jiřího dáno totiž 4 kopy grosů prázských a oném pana z Rožemberka a pána ze Sternberka po 1 kopě gr. pr.; což nám ovšem poněkud za důkaz sloužili může, že již tehdy český mušikant v cizině na slovo brán byl. Nejvíce ale zdáli sobě předcházeti pánowé a obec vídenská osobu jednu v komonstvu páne Jiříkovi se nacházející, již nejen výborně častovali, rozličným úpravným šatstvem a jinými věcmi obdarovali, nýbrž ji i při odchodu mezi všemi služebníky největší summu peněz, totiž 5 kop gr. 22 bil. peněz, vše mince české, obdarovali. Důležitá osoba tato ale byla — pán Jiříkův šašek. Z toho souditi můžeme, že pověstný nás „bratr Paleček“, který — jak staré pověsti vypravují — tehdy znamenitě toto místo na dvore pana Jiřího Poděbradského zastával, nikoli pouze všedním sprýmařem být, nýbrž u pana Jiřího neméně nežli známý Kunz Rose u císaře Maximiliana I. platiti musel.

Když r. 1458. wyslancové čestí s četnými služebníky, zbrojnoši a koňmi do Wídně byli přišli, o to jednatí chtice, aby císař Fridrich III. od stavu českých za krále zwoleného Jiřího Poděbradského co takového uznal, vydržováno celé wyslanstvo téměr naskrze z obecního váčku vídenského. Jelikož pak bylo komonstvo totó do města newkročilo, nýbrž toliko před mosty táborskými u Dunaje se rozložilo, dala obec vídenská pro ně obširné a úpravné stany tam vystavěti a vydržovala služebníky i koňstvo jídlem, nápojem i obrokem; při čemž zvláště za dobré staré víno, hrozinky, broskve, jablka, hrušky, cukrowinky a jiné moučné pamlsky čili konfitury, jakéž véci sobě byli Čechové zvláště chuťnati dali, veliké summy peněz vydány.

R. 1459. přišli opět wyslanci krále Jiřího do Wídně, a sice pan ze Sternberka, p. Prokop z Rabštejna a pan Oswald Eycingar, aby s císařem Fridrichem o veřejných záležitostech rokowali. I tito byli výborně častovali a při odchodu rozličnými dárky, ku př. zbraní, poeteni. — Zvláště také tehdy mnoho kaprů a petruhů i jiných chutných ryb spotřebováno, za něž obec téměr každodenně sedm liber peněz tehdejších platila.

Když r. 1461. obyvatelé vídenskí proti císaři Fridrichovi III. byli se pozdvihli a jeho samého v hradě císařském obléhli a na to král Jiří s vojskem svým císaři skličenému na pomoc do Wídně přitáhl a potom mezi obě-

ma stranama mírné narownání učinil (1462.) *, hleděla tehdy obec vídenská raddy krále českého sobě nakloniti, a tudy každému z nich znamenité dary, zvláště veliké kusy druhocenného červeného a brunatného aksamuji jim podávány a oni při tabuli na obecní outraty nejlepším vínem a druhými jídly častovali; kdež opět nejvíce za lososy, kapry, petruhy a jiné až z řeky Traunky sem přivezené chutné ryby se vydalo. — Zdá se tedy, že pánowé čestí, neznajíce snad tehdy ještě ústřic a jím podobných moderních pamlsků, zvláště v rybových jídlech sobě libovali.

R. 1477. přijel král Vladislav, na jehož stranu byl konečně po dlouhém vyjednávání císař Fridrich přistoupil a jej za krále českého uznal, s četným komonstvem do Wídně, by dle obvyklého způsobu království české od císaře za léno přijal. Podání království českého co léna císařem Fridrichem králi Vladislawovi stalo se tehdy na Nádvoří (am Hofe) s největší slávou a okázlostí, při čemž císař na obárném, vyvýšeném a skvostně okrášleném lešení u prostřed četného dvořaninstva pod nádhernými nebesy sedel a kdež pro krále českého dvě přeuměle vyřezávané a druhými látkami ozdobené pohowky zřízeny byly; načež obárná hostina a hry rytířské následovaly. Vše to placeno z drahodů obce vídenské, kteráž potom i dotčen dvě nádherné pohowky králi Vladislawovi darovala, zaplativši za ně nesmírnou na onen čas summu 132 liber peněz vid.

D o p i s. z Worlika.

Dne 16. Září b. r. zavítala nám zase česká Thalie. Usporádal totiž toho dne ctihoný p. Kratochvíl, kaplan při farním kostele starosedlském, pomocí našich ochotníků v knížecím zámeckém divadle české hry, jichžto čistý výnos určen a věnován byl k založení knihovny pro školu we Starém Sedle. Bylo nám widěti Tylovu *weseloheru*: „Nalezence“ a před tím Štěpánkův překlad Körnerovy frašky: „Stařec v dřínovém lese“. O chvalitebné podárení tohoto představení největších zásluh sobě získali velmi plným provedením svých úkolů představovatel Hynka p. S. a panna M. co Worsilka, která svou přirozenou a živou hrou všeobecné pochvaly došla. I ostatní pp. ochotníci k provedení celku velmi zdariše sobě počinali. Nejosevěnejší knížecí Švarcensberská rodina toho času na Worliku meškajíc svou návštěvou představení poctiti ráčila.

Wrelé díky wám, kteří jste sily své k tomuto cíli propůjčili, kde se o to nejvyšší a nejkrajejší, totiž o vzdělání a zušlechtění ducha národu jedná! — oč.

Ještě něco o panu drowi. Legis-Glückseligovi.

Měli jsme již napsaný článek v předešlém čísle obsažený, an se nám do rukou dostal zvláštní etisk onoho citovaného pojednání pana dra. Legis-Glückseliga z Blätter für Literatur atd., v kterémžto drzost toho člověka na nejvyšší vrchol vystupuje. Kdežto we zmíněném časopise Šafářkova *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur* nazývá se pouze komplaci, přidán v tomto zvláštním

* Zvláště platných služeb byli tehdy prokázali císaři Fridrichovi we wojstě českém se nacházející Pražané, pročež jim císař majestatem od 11. Prosince 1462. „pro tu to jemu učiněnou pomoc“ všecka jich dosavádní privilegia a swobody potvrdil a i později ještě z té příčiny r. 1475. v pátek před sv. Witem nový, ozdobnější erb propůjčil a 22. Června 1477. jich swobodným clem a mejetem nadal a také jmenovaný erb polepsil.

otisku ještě výraz hanebně označujíci. Znáš pak to místo doslovně takto: beim Erscheinen ein Hauptwerk, gegenwärtig eine der armelastigen Kompilationen. Jaký to přerozkošný kus logiky! Ale p. Legis-Glückselig snad ani jak náleží noví, eo je etne armelige Kompilation? My ho w tom milerádi poučíme. Eine armelige Kompilation je jeho Geschicht des böhmischen Staats- und Privatrechts, kterou by každý školák, maje před rukama material, ne-li lépe, tak dobré ale spoň zajistě byl trefil sestawiti. Alespoň by si každý jiný byl při tom swědomitěji a poctivěji počíhal. Jak bedlivě té umgeheure Masse von Handschriften, Büchern und Collectaneen s jakou se chlubí, k oučelu swému použil, toho jedinky ten příklad uwádime, že ani noví, kdo je wydawatelem Českého Archiu, neboť kdekoliv jej cituje, jmenuje všude Hanku. O Palackém nezdá se wúbec ani muk věděti. A přeco opovažuje se člověk tento na konec knihy takto se chwástat: „So viel darf ich mir selbst zu Dank bekennen, daß eime pragmatische Geschichte der böhmischen Jurisprudenz zu schreiben nach vorliegender Stütze ein Leichtes sei.“ Pro tak svrchované nestydatou drzost nemáme ani slušného jména!

Literatura jihoslowanská.

* P. Miloš Popović, redaktor srbských bělehradských nowin, sepsal dílo o politice, jenžto letos již wycházeli začne a po pěti měsících (každého měsíce swazek) docela vyjde. Dle sděleného obsahu záleží we dwou hlavních dílech: první obsahuje politiku wnitřní, hospodářství státní a národní atd., druhý díl politiku zewnitřní, právo národu a soustavu státu ewropských. Cena každého swazku čtyry archy silného bude 20 kr. stř.

* W Bělehradě tiskne se i srbský z vláského tuším přeložený roman „Láska Ireny a Filandra“ od Joakima Kuciče. Bude-li jazyk w knize takový jaký w ohlášení, mohlo by se to dílo w Rusku spíše rozprodati nežli w Srbsku; rusismy se tam jen hemží. Newím, zdali se to Srbům tak líbí; my Čechowé wzájemnosti slowanské jináč rozumíme. Prawda jest, že si Slowané vždy způsoby mluvení, slova, ano formy wzájemně půjčovali a podnes půjčují; proto však není třeba s patrným zanedbáním svého po cizim bažiti. Nediwm se více, že Bosňaci svým podřecím se honosí a Srbům cizotu wycítaji.

Pražský deník.

Dne 29. m. m. uspořádala Žofinská akademie hudební poctu JJ. CC. WW. nejjasnejším arciknizátum, synům wznešené swé ochranitelky. Okolo půl desáte vyšlo z hóstince „u třech líp“ asi 60 zpěváků s pochodem v rukou, ubírajíce se k bytu JJ. CC. WW., před nímžto wedením prozatímniho ředitele též akademie, pana Jana Škrupu, zpívána jest nejprv zwáště k té příležitosti složená kantata, text od Hanky, hudba od Jana Škrupu, již tuto sdělujeme:

Sbor.

Witej, blaho budoucnosti naší!
Trojlístek to rodu slavného
Našich vládců, nad klenoty dražší,
Poslan do Čech s trónu jasného.

Genius.

Po Čechách buď zwéstna vaše cesta,
Co se z mládí vstěpí paměti,
To vždy pewno, to se zaswěti:
Zvežte kraje, dědiny i města

A poznejte český lid, zvyk, byt,
Jeho věrnost, oddanost a cit;
A pobudte v staroslawné Praze,
Tam kde české národnosti střed,
Tam kde sídlo promyslu a věd
Pod záštitou moudré vlády kwete:
A kudy wy w takém cíli jdete,
Blaze vlastim i národum blaze!

Sbor.

Našich vládců nad klenoty dražší
Ten trojlístek rodu slavného
Poslan do Čech s trónu jasného:
Witej blaho budoucnosti naší!

Na to následoval jeden německý a potom zase jeden český sbor, wšecky mistrně jsouc přednášeny. JJ. CC. WW. ráčili w oknech zpěvy ty s patrným zalfbením poslechnouti. Hlučné: Sláwa! volání všech přítomných skončilo hudební tuto úctu.

Dne 30. Září odebrali se JJ. CC. WW. o 5. hodině odpoledni po železnici opět do Widné, provázeni jsouce nejvroucenějšími pránimi všech Pražanů.

Kronika času.

* W Paříži se zbouril lid proti šewci, který se opával utrhnouti tovaryšovi 10 kr. na mzdě. Šarwáka trvala 8 dní. Podobná rvačka byla we Versailles w záhradě, protože tam nechtěli diváky k slavnosti zadarmo pouštět.

* We Widni slibuje jistý mašinista, že wynalezl složenou látku hořící, které se bude moci mistu uhlí a dříví při železnych drahách w parostrojích užívat. Malá lábvička vystačí prý ku vytopení hodných kamen. — Wera bylo by na čase něco takového, dokawád se dříví náramně nezdáří; vždyť už platíme sáh za 30 zl.; jesté malou desítku a tu jsme u wídenské drahoty. Pan mašinista přišel tedy a tempo!

* W Pešti vyjde k novému roku židowský kalendář pro lid w jazyku maďarském.

* Wychowatelka u nešťastné wévodkyně de Praslinové je prý Berliňanka. Tu je zas Prusko bohatší o jednu slavnou osobu.

* W Sedmihradsku též zawedli do veřejného jednání maďarčinu, načež bydlících tam 214.000 Němců i hned sobě maďarské mluvnice koupilo.

S m ě s.

Wytrwalost. Vernier, direktor král. kaple w Paříži, snažil se w čas svého pobytu w Rímě seznámiti se s půvestním Caldaro a státi se jeho žákem. Francouzský umělec nebyl ale w stavu, u toho hrdeho, nedůvěřivého muže přístupu získati. Konečně odhodlal se Vernier, jít k němu za sloužícího. Caldara byl s nowáčkem spokojen. Jednoho dne spatřil Vernier na stolku swého pána začítou kompozici, kterou za malou chwilku sám dohotovil. Caldara přijde domů widěl co se stalo, a divil se nemilos. I hned zavolal sloužícího pravil: „Wy jste více než pouhý sloužící!“ Vernier se prozradil, a od té chvíle byl oba nejlepší přátelé.

Proc se židé tak rádi hudbě oddávají? Protože tam na čtvrtiny a osminy počítá, že Adagio zní jako Agio, a Händel jako Handl.

Číslo 119.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÝ ZÁBAVNÍK

5. Října
1847.

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem č. 1050—9 přes dvůr při zemí).

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnárství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Vlastenské hory.

Čechy krásné, Čechy mé!
Duše má se s touhou pne,
Kde ty waše hory jsou
Zasnoubené s oblohou.

S oblohou a s nebesy,
Kde přemejší na plesy
Seraf světlem oděný,
K slávě Páně stvořený.

Pán ten stvořil také wás,
Slavné Čechy, vlasti krás,
Serafa wám s nebe dal,
Wáš by národ k zpěvu zwal.

A ten národ pěje rád,
W žalmech wsák i touhu znát,
By ten anděl hájil Čech
Do skonání světu všech.

Proto, krásné Čechy mé,
Duše má se s touhou pne,
Kde ty waše hory jsou
Zasnoubené s oblohou.

J. Picek.

B a š t a.

(Pokračování.)

„Ale co pak mé jirinky zawiñily?“

„Proč živily čmeláka? Proč mne čmelák u-
píchl? Já řku, proč? — Tak jest! I zlé i původ
zlého sluší zahubiti.“

Dceera sbírajíc smutně zutrhané kwíti do kytky
winila otce w duchu z přenáhlenosti a wyhlídala si
jiný koutek pro swé potěšení.

„Tam co bašta stojí, dařily by se jirinky. Byly
by na pěkném wýsluni!“ prawila k otci.

„Proč si Pawel hlawu staví? Beztoho bašta
časem sama spadne a někoho zabije. Pro swé i pro
svých potomků dobré bychme ji měli honem od-
stranit.“

„Pawel by ale ztratil krásnou wyhlídku —“

„Do naší zahrady?“ doložil otec spěšně.
„Wěřím; tak nad námi skoro panuje. Ale neustou-
pi-li on, i já si hlawu postavim. Mým zetěm ne-
bude.“

Katinka si wzdychla a w zamyšlení zapomněla
úplně na příčinu svého příchodu. Tu pan Johanes,
zastaralý we správě městské pisař a přičinlivý obec-
ních příjmů uživatel, se sám we swé osobě w za-
bradě dal wynajít, nemoha se Ryšanowa příchodu
domu dočkat.

„Dohližime, dohližime?“ wolal zdaleka pří-
větiwým hlasem. „Ucíte pannu Katinku zahradni-
ctví? Chwalitebné to uměni pro hospodyňku!“

„Rozumíte-li, wzácný příteli!“ zahovořil po
obapolném stisknutí ruky hospodář. „Hubím čme-
láky. To je wám newázaná sběř. Libi-li se, račte
jen pohlédnout: tu mi wšechny jirinky požrali;
vlastně nepožrali, ale rozumíte-li, aby je nepožrali,
musel jsem je sám před časem odklidit.“

„In hoc non laudo, příteli! Pane, jaká to okrasa,
mit w zahradě wzácného kwíti! Wěru, pochybil jste
welice.“

„Jaká pomoc, wzácný příteli! Já jsem jedině
swůj život chránil. Jak pak, kdyby mne čmelák se
swěta zпроводil? Co pak bych si na ném wzal?
Jakým pak právem mně ku příkladu nyní jedowa-
tým žihadlem palec probodl?“

„Zločin je mu zároveň trestem!“ řekl pisař.
„Bez žihadla zhyne.., Takowé zákony měli bychom
w obci mit!“ říkal můj nebožtík děd. Wšak wite,
byl po dwakrát primátorem. A neměl-li prawdu?
Widte že měl prawdu?“

„A jak! — O ti starí! ti starí!“ wzdychl si ho-
spodář.

„A my mladí! a my mladí!“ zprotiwil se pí-
sař tomuto wyjadření, ruce ku předu a hlawu nazad
wztáhnuw.

„Arci, arcí, prospíváme! Ku příkladu: bo-
říme městské hradby. Rád bych wěděl, k čemu ty
na swěte jsou za našeho wěku! A přece se hořejší
zpěcuje, aby se swalily.“

„In hoc laudo hořejšího!“ prawil pisař kýwna
hlawou. Můj děd primátor říkal:

Zdi městské sedláky děli
Od měšťanůw, když jsou celi.

At se tedy brání! Nechi celé město zahyne, nechi
pojde: jen když zůstane zed. Na tom záleží.“

„Sedněm si, sedněm!“ pobízel hospodář hosta na pecinku. Podívejte se jen důkladně na tuto baštu. Není-li pak, odpušt Pánbůh hřichy, hotové strašidlo? Kuny, tchori se w ni zdržují a Bůh sám wi jaká ještě neplecha! Proto by i slavný magistrát měl k tomu zřetel mít, aby se takové doupě ku přechowávání škodlivých zwírat na blízku lidských obydlí netrpělo.“

Pisár si posadil brejle na tálky nos a wzal baštu u vyšetření.

„Pane, ti starí znali stavět! Jenom se podívejte: kámen z wenku popraskaný, wydrobený, učiněná opuka; a přec to drží jako lutriánská víra! Vidite, to záleží w maltě. Není nad starou maltu. W maltě byli starí chlapci, ale my jsme w ni daleko pozadu.“

„Tak, tak,“ přiswědčil hospodář. „Já bych rozuměte-li rád baštu rozboural; a proto bych se tak nějak toho domakal, komu vlastně bašta právem náleží. — Bětuško, přines kus uzeniny! — Wy jste tak u toho městského ouřadu: není-li pak w zápisních knihách o tom nějaká zminka?“

„Kdo wi, jaký wnitřek bašty jest!“ prawil pisár.

„Dutý není; sic by se Držho s besídkou propadl.“

„Pane, tomu bych rád přišel na stopu. Můj děd primator říkal, že za švédských vpádů do Čech lidé swé zboží ukryvali kde mobli.“ — Misto, jako bašta jest, hódilo se k takovému účelu.

„Nechme toho!“ nawrhl Ryšan a wrtel se nepokojně na sedátku. Jak se vítr obrátil, otocila se i korouhvicka: jak pisár začal o wnitřku bašty rozkládat, bál se Ryšan o swůj domnělý poklad, o němž že w baště jest, páně Johanesowo vyřčení úplně ho přeswědčilo. „Co by tam bylo!“ doložil; „leda napchovaná hlína a kamení.“

„Kdo wi, kdo wi?“

„I jděte ke všem wšudy! Škoda že jsem o tom začal. — Bětuško, neseš-li pak uzeninu?“ wolal mrzutě po zahradě se dívaje. Bětuška neslyšela; podezdí za bezem mluvila s Pawlem na parkáně stojícim.

A i po druhém wolání ještě pochybowala, nejsouc zvyklá takovým od otce příkazům.

Pisár popošel zatím k baště a na zemi kleče strkal hlawu do otvoru. Jak to Ryšan zočil, přiletěl dvěma skoky k němu. Pisár mu srdce z těla rval, chtěje wyzpytovat wnitřek bašty, kde poklad ležel.

„Dušuju se wám, přiteli!“ wolal. „Ani wídenkého nenajdete w baště. Daremně si odíráte o kamení krásny frak. Že wás žába ofoukne!“

Pisár wytáhl hlawu a zažloutlou kůstku w prstech drže popatřil wýznamným pohledem na Ryšana. „Pane Ryšane! musíte se mnou na úrad! Ani wás patron, swatý král Baltazar, wám nepomůže!“

mluwil k hostiteli swému. „Waše bašta je lotrowská peles, je wražednické doupě! Ejhle, člowěči kost.“ Wytáhnuw z kapsy pouzdro na brejle strkal kost do ného.

„Čtveráku! umíte wy člowěka škádit! Wite wy dobré, že je to z kuřete zadní nožka. Kdo tam kuře zanesl? Kuna je tam zanesla a sežrala.“

Pisár sepnul ruce a díval se hlavou kywaje mlčky na otvor. „Já porád, kam se nám lidé z města ztrácejí, a ona je taková deposice pro zabité lidi u samého města. — Proto se Dusbaba protivil, aby se bašta nerobourala! Starý hřišník! kék nemá w hrobě pokoje! — Pane Ryšane! pojďme na radni dům.“ A zabodnuw swou hůl před díru odcházel.

„Libí-li se kus uzeninky? — Rácite wědět, jak se znám w uzení,“ nabízel se Ryšan.

„Nechláholte, nepodplácejte! — Proti swému swědomí jakživ nejdánawám,“ odwětil pisár na odchodu.

„Ale kousek uzeného nebude na škodu!“

„Bůh wi z čeho jest, možná že ze člowěka!“

Na Ryšana padaly strachy, ne zpozdilým obviněním, nýbrž obáwaním se, aby bašta nepřišla do powyku a snad i do vyšetření. — Co by se pak s pokladem dělo! (Pokračování.)

Něco z dějů wídenských.

6. Nowý kroj we Wídni w 14. století nastalý.

Dočítáme se w letopisech wídenských, kterak u prostřed čtrnáctého století Rakousané a zvláště obyvatelé wídenského svůj dosavádní pohodlný a počestný (sic) kroj stanovený najednou byli opustili a téměr weskrze w nowé, posud newidane fantastické šaty odívat se začali. Některi z nich nosili totiž rukáwy ze sukna dvojích barev, z nichž jeden delší byl než druhý, a byly-li oba stejně délky, tu wisely z lewého rukáwu četné pestrobarevné tkanice, každá asi zdél dvou stop; jiní měli na prsou zlatem, stříbrem a hedbáwím vyšivané kusy rozličných látek a forem, na nichž malované neb rowněž vyšivané obrazy svatých, krajin a t. p. se spárovávaly; některí zase byli šnúrami, na kterých malé rolničky a zwonečky neb stříbrné trubičky upewněny byly, zcela obvěšení; všickni ale odívali se w těsně přiléhající a tudy nepohodlné kabátky z pestrých látek, jenž ani krk ani prsa ouplně nepokrývaly, a krátké pláštiky, které sotva pod pás sáhaly, přičemž rukáwy sotva rameno a loket pokrývaly, odkudž ale dlouhý kus načeřené látky na způsob praporečku až pod bedra visel; místo širokých přepásek stahovali se okolo beder úzkými řemeny, nosili těsné zpodky a na nohou špičaté střevíce, vlasy dávali sobě zkrátka přistřihovati a hlavu pokrývali rouněž podivným birétem; wůbec prý panáckové takto oděni, jak tehdejší kronikáři horlili, spíše bláznům a šáskům nežli počestným a usedlým měštanům a wážným pánum se podobali.

Kým by byl tento podivný, bláznovský kroj do Rakous a Wídne přinešen býval, toho dočisti se nelze; domnívají se ale novější dějepisci wídenství, že by on byl nejspíše wynález tak zvaných dwou weselých radd a šásků, jenž tehdy na dvoře rakouského wewody Otona Wesselého († 1839.) se zdržovali a sprymownými kousky swými w celém Rakousku pověstnými se stali; totiž rydile

Nidharta Fuchsa a kněze Weigarta z Děwina (Theben), faráře lysohorského. Čtouce ale pozorněji popis nového kroje toho domněnce té, žeby byl dotčenými dvěma šašky dworskými wynálezen býval, nikoliv přiswědčiti nemůžeme, nýbrž se nám k pravdě podobnější být zdá, že jej Rakušané v Čechách, a sice zwlastě v Praze na dvoře královském poznali a tu sobě jej i oblíbili. Nebo vůbec povědomo, kterak Čechové ve prostřed 14. století, co se způsobu života, mrawů, řeči a nejvíce kroje dotýče, se byli změnili, po cizích národech, obzvláště po Francouzích, s nimiž se na dobrodružných cestách krále Jana blíže seznámili, se přetvařovali a opětili, a kterak tehdejší kronikář horce na to toužil, že Čechové, odloživše svůj pohodlný, staroslovanský krov, v kratině pestré pláštiky a kabátky, těsně přilehající zpodky a špičaté střevíce se odívali a spíše titworným opicím nežli statečným a usedlým mužům se podobali. Známo také, kterak za krále Jana i císaře Karla IV. wévodové i páni rakouští, neustále s Čechy co činili a jednati majíce, častěji Prahu navštěvovali a na dvoře královském se zdržovali; rovněž i povědomo, že tehdejší naše Praha sídlém věd, krásných umění a vyššího způsobu života se stala a jako nyní Paříž ostatní Evropě, tak města pražská v celé německé říši, co se vzdělanějších mrawů a modných způsobů dotýče, tenkráte tón udávala. Neméně i připomenuť dlužno, že wévodové rakouští Rudolf IV. i Albrecht III. manželkami svými Kateřinou a Alžbětou, dcerami to císaře Karla IV., s dworem českým sprízněni byli a že tudy při dvoře wídenském neustále walný počet českých pánů a služebníků se zdržoval. Také dříve, nežli Rudolf IV. universitu wídenskou založil, mnoho Rakušanů wysoké školy pražské navštěvovalo, jakož i tehdejší hajněji nežli kdy jindy umělci, řemeslníci, obchodníci a j. w. z Prahy a ostatních krajin českých do Wídne přicházeli a tu se usazovali *. Měli tedy Rakušané i obyvatelé wídenství příležitosti dosti, s novým, v Čechách tenkráte wůbec a obzvláště na dvoře císařském panovavším krojem se seznámili, a jelikož ohledem na šatstvo vše co nového a moderního a u vyšších osob oblibeného, lehce i u sousedních národů pochvaly nalezá: bezpochyby nejdříve dwůr a šlechta rakouská výs uvedeným způsobem odívati se začaly, jejichž příkladu potom i měšťanstvo wídenské následovalo.

Slowanská zpráva.

Wysoce welebný biskup záhřebský p. Jiří Haulik we Mnichově pět malovaných oken pro katedrální chrám záhřebský objednal; dvě okna již jsou hotová, ostatní též wkrátce se dodělají. Tento starožitný druh oken kostelních bude ebrámu záhřebskému obzvláště okrasou. Slavný řezbář Sickinger w Mnichově pro tentýž chrám překrásný gotický oltář ze dřeva zhotowuje.

* Pročítajíce stará městská registra z doby této zhušta jest se nám potkat se jmény tehdejší z Čech a jmenovité z Prahy do Wídne se přesídlivých umělců, obchodníků, řemeslníků atp., k. p. Hans Reiser (t. j. rejsowatel nebo kreslic) aus Prah, Jeny von Prah, Hene von Beheim, Petr Pulka, Hans Schwabenic, Ekhart der Prager, Wenzla von Prag, Hans von Pehem, Peter von Brahwic (Prachatic), Hans von Brachadicz (obadwa co stavitele veliké wěže svatoštěpánské proslulí) a w. j., rovněž i jeden z nejznamenitějších hostinců a míst zábavných, tak zvaný Praghaus, byl tehdejší od přistěhovavých se do Wídne Pražanů bezpochyby založen.

Literatura.

Kratinké povídky o nakládání se zvířaty. Milé mládeži obětuje František Daucha. V Praze. S pětadvaceti obrázky původně rytými od K. Henniga. Tisk J. Po- spisila. 1848. Wydáno péčí Antonína Veitha, pána na Liběchově. Stran 16erkových 48 za 6 kr. stř.

Spísek tento wychwalovati bylo by zajisté zbytečné. O jeho důležitosti sám název svědčí, za jeho wyvedení stojí nám jméno slavné známého spisovatele. Jen třeba tuto podotknouti, že se od jiných týz záměr majících spisů tím liší a nad ně wyniká, že w něm špatné a zlé nakládání se zvířaty w oskliwost se uwádí, ale i blázniwé, ano hříšné o ně od mnohých pečování a tak nad člověka jich wynášení zasloužené se kárá.

Povídky a průpovědi jsou veršem dány, protože p. spisovatel si přeje, aby mladá mysl dětská w paměti si je ukládala, což se zajisté w takových rádcích mnohem snáze stává, než když se díky dlouhým nestejným sadám učití mají. Rytinky jsou zdařilé, činí knížku velmi ouhlednou a působí předobře na mladou obraznost dítka. Přidati jen musíme, že, ačkoli povídky tyto nejvíce pro mládež sepsány a jí obětovány jsou, přece by i mnichému odrostlému dobré posloužiti mohly. Protož knížku tuto, kterouž se tak lehce velmi mnoho dobrého působiti může, dobrotivé pečlivosti duchovních a jiných představených zwlastě odkažujeme.

Panu Veithovi, podnikateli tolka dobrého, budiž za dárek tento srdečně děkováno. Ale i zásluh pana Henniga při vydání tohoto spisu nebuď si newšimnuto; neboť ačkoliv pan Veith o vydání se postaral, přece náklad páně Hennigově na rytiny při tak lewné ceně knížky ani prodajem znamenitěho množství nahrazen nebude.

Šumawský.

Literatura jihoslowanská.

* Toma Živanović w Bělehradě ohlašuje brzké wyjítí díla svého *Zrcalo ljudsko*. Kniha bude záležeti we dvou částech po sedmi arších. Cena 40 kr. stř. Škoda že z ohlášení rozuměti nelze, bude-li dílo mrawokárné, ponaučné, dějepisné aneb třeba i jenom zábavné.

* *Slavjanka*. Kniha od mládeže srbské vydaná, w Budině tiskem university. We 12. str. 225. O obsahu též posud ani zmíny.

Pražský denník.

Náš chvalně známý divadelní zpěvec, p. Jan Nep. Mayr, otewře dne 11. Října nový, wysokým guberniálním dekretem povolený *ústav k wyučování w hudbě*. Hlavní jeho péče sice wěnována bude zpěvu we všech jeho oddílech, při tom wšak bude se také wyučovati hře na piano a wěde hudební. Wyučování dítí se bude dle žádosti anebo potřeby žáků w řeči české neb německé. Žáci přijímají se od 10—12 hodin dopoledne a od 2—4 odpoledne w ústavu, který se nachází na Perštýně w č. 527. w prvním poschodi.

Zewrubný programm obsažen na vývěsních cedulích.

Přejeme novému tomuto ústavu, jehož zakladatele co welewdělaného vlastenského zpěvce a hudebnika známe, dobrého zdaru a brzkého skvělého rozkwetu.

Trní a bodláči.

* Němci se wespolek napomínají k ostrážitosti. Kdo prý nemá zahradu plotem dobré obrazenou, musí jen na půl mozku spáti a hned křičeti: „Zloděj, taškář!“ třeba by se mu jenom pouhé strašidlo na ořechy přikrádalo. Hodní páni to, umějí zlatá pravidla — psátí.

* K Němcům se chowá národ francouzský, co se flandinského jazyka v Belgii týče, tak jako Němci ke Slovanům, co se slowanského jazyka týče; jenom s tím rozdílem, že trpěti slowe věci nedovolenou, činíti ale věci chvalitebnou. Na truc tém pánowitým pánům nestane se ani českému ani flamandskému jazyku nic smrtelného.

* Jsou to čdry — anebo co? Za živobytí w Pánu zensulého papeže Řehoře XVI. viděti bylo w Praze na několika místech za sklem na prodej wystavený obraz, představující Řehoře we slavném průvodu nešeného; nyní již po nějaký čas je vidět ten samý obraz, s těmi samými osobami, jen w podpisu místo Řehoře XVI. stojí Pius IX. Také pěkný wynález! —

* Kdo by si pomyslil, že u nás wycházejí knihy také pro mládež ze 17. století! — a přec je tomu tak. Na titulu jedné letos vyšlé knihy výslovně stojí: „*Powídka pro milou mládež z r. 1696.*“ Krásný to wék mladosti; budou-li to pak také ti mladíci číst?

Kronika času.

* Irský lid nechce věřit we smrt O'Connellou, maje za to, že rakew do Dublina přivezená byla prázdná. Mají za to, že slavný agitator pokojně žije we Wlaších na zapřenou, kdež prý ho na blízku Comského jezera lidé viděli silnými fousy k nepoznání zarostlého a skrývajícího se pod jménem Don Diego de Formes. Takowouto powěrou lidu postaven O'Connell wedle nejslavnější muže všech wéků: Swatopluka, Fridricha Rudofousa, císaře Josefa atd.

* Liszt zabawil se na své cestě z Cařhradu w Odese, kde k 8000 zl. ve stř. za dva koncerty přijal a w prawém slouhu smyslu kytkami a věnci zasypán byl.

S m ě s.

Rukopisy widenské dworní knihovny obsahují 16 tisíc kusů.

Karakteristika rozličných zemí. Francouzsko je země mody, Anglicko dílna průmyslu, Španělsko kraj hrasti, Německo dům snářů a Uherško říše knírů.

Němci plesají, že se u nich doba přepiatého w powětrí powislého citu a rozumování ke sklonku chýlí, a těší se z toho, že podobná doba teď u Francouzů nastává, kde se historie více k románu než pravdě podobá.

Bær, oud cís. ruské akademie nauk w Petrohradě, nalezl w Laponsku a w jiných sewerních krajinách podzemní kamenné labyrinty podivně stavěné, které za prastaré uznal. Tamější obyvatelé newěděli o nich jiného nic než že se babylonské nazývají a že je lid w takové uctiwosti chowá, že se jich ani dotknout neopováží. Bær udělal na místě wěrné obrys.

Dva Angličané chtějí stavět vzduchovou železnici z Berlina do Charlottenburgu; náklad bude prý velmi skromný, jelikož se w Berlině větru a fuku velká hojnost nachází.

Bougainville vypravuje, že w Otahaitě hojič nemocného, jemuž žilou pustit chce, přiostřeným klackem do hlavy uderí, a když dost krve uslo, ránu opět zaváže, načež churawý obyčejně uzdrawen bývá. Na Filippinských ostrovech užívá se podobného prostředku proti bolení hlawy a kolice, a u některých národů na východě křisejí se uškrcené a utopené osoby šlehaním slápadel. — Nesmějte se této klackové lékárni diwokých národů, ale wyznejte, že i u nás zastaralé neduhy panují, které by mnohý lékar rád kyjem natíral, kdyby jen k wyléčení naděje byla.

Anekdoty. Komusi umřela žena. I netrvalo dlouho, wđovec swěril swému příteli, žeby se rád po druhé oženil. S úžasem zwolal tento, o němž říci musíme, že krásne pleti příliš nepřál: „Příteli, kdybyste w stavu byl to učinit, nebyl byste ani hoden, že wám první umřela.“

Prusky král střelil jednou po lišce a chybil — liška se poradila s Waňkem. „Je vidět, že to nebyl žádny dvořanin,“ pravil král, „ten by se byl alespoň mrtvým stávěl.“

Počet klášterů w první polovici 16. století byl w křesťanském světě 225.044 a následovně asi čtyry miliony mnichů a jeptišek.

Wyswietlení a poděkování.

Již po nějaký čas doslychám ze mnohých stran různé řeči a poptávky, týkající se mého opětného oučinkování při nynějších začátcích hráčů na českém divadle, a protož, abych od welectveného obecenstwa *křivě posuzovaný nebyl*, jsem přinutec, těmito rádkami uverejnit, jaká toho vlastně příčina, že déle při divadle českém neoučinkuju a proč, jak se podobá, nezasluhuju abych i w tomto roce skromné schopnosti swé herecké vlastenskému divadlu obětovat. Na krátké před začátkem her českých bylo vykázáno, abych všecky úlohy swé odewzdał, a pan ředitel Hoffmann mi pak písemně oznámil, že žádná jiná příčina toho není, proč mě déle co herce w tomto roce potřebovat nehodlá a nemůže, nežli ta: „že počet českých přijímů přilší roste, a že místo moje důstojně vyplnit může talenty svých placených členů, p. Chaura a p. Tyla.“ Jestli to dostatečná příčina (že totiž jen proto potřebovat mě nemůže, že pro mne žádny příjem nezbývá), nechci skoumati, a milerád ustupuju důstojnějším talentům, s tím vědomím, že *mou winou* se nestalo, proč také w tomto roce, jako povzdy, při českém divadle neoučinkuju. Pročež, že mi to od pana ředitel Hoffmanna ani we swé materské řeči déle dopráno není, pokládám sobě za powinnost, welectvenému obecenstwu za jeho mně wždy prokazovanou přízeň na rozloučenou swé nejvroucenější díky wzdáti — obecenstvu, k němužto jsem poután swazkem nejdražším, jazykem materským, přičemž tou, sládkou nadějí se kujím, že mi welewážení krajané we swé paměti nejakého místěcka dopřejou, jako já je *wděčně povzdy* we swé paměti chowati budu, a kdyby mne přiznávájí okolnosti opět před ně uvedly, že mne, jakžto wěrného Čecha, kterýžto laskavou přízeň jejich za swé umělecké přičinění a snažení wždy za nejkrásnější odplatu a cenu života swého považoval, opět tak přátelsky přijme, a tou samou láskou a náklonností obdařejí a poctí, jakáž mne po 21 let tak sladce blažila!

Wilim Grau,
diadelní herec a bývalý člen českého národního divadla w Praze.

N á w ě š t i.

Měsíční schůzka české průmyslu Jednoty držána bude dnes o 6. hodině večir we shromážděním sále u sw. Hawla. — Předměty jednání: 1) Zpráva o záležitostech w měsíci Září. 2) Popis zkoušek strany osírení (Verkofung) kamenného uhlí w Čechách.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku po-wzbuzení průmyslu w Čechách.

O p r a w a.

W č. 115. str. 460 a) ř. 2. shora na místě: nového čti horlivého; pak w ř. 16. shora na místě Sedláček čti Sekáček.

Číslo 120.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
příslušných třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

7. Října
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půlléta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Kurhánek.*

Romance od Mickiewicze.

Cizinec, dívčina, Jeníček, matka, přítelkyně.

Cizinec.

W zatoce, kde Němen víří,
Zelený luh kde se šíří,
Co to pěkný za kopeček?
Zpodem wénčí ho wéneček
Z ostružin a malin tmavých,
Boky z drnů zelenavých,
Hlawa pěkné kwití nese,
A na ní se střemcha třese,
A tři stezky jdou od stromku:
Jedna stezka w prawo wodi,
Druhá stezka wede k domku,
Třetí stezka wede w lewo;
Já tu cizi plowu w lodi,
Tážu se té, milá děvo:
Co to pěkný za kopeček?

Děva.

Ptej se, pane, we wsi wšude,
A celá wes powi tobě:
W domku žilo děvče chudé,
Ach, Hanička již w tom hrobě.
Z prawé strany cesta wodi
Kroky milého pastuška,
Druhou stezkou matka chodí
A po třetí její družka.
Sotwa skwi se zár čerwánku,
Už jsou oni u kurhánku.
Schowej se w tom skalním lomu,
Sám uslyšíš jich neštěsti,
Spatříš na swé vlastní oči.
W prawo patř — tam milý kráčí,
W lewo patř — jde matka z domu,
A odtamtud dívka kročí.
Wšichni jdou, kde pahoreček,
Nesou kwití na wéneček
A pláčou.

Jeníček.

Haničko! o té době
Ještě jsme se newiděli,
Ještě se nepolíbili.
Haničko! běda mně i tobě!
Ach, tu čeká twój Jeníček;
Což tě nezbudil slavíček,
Či jsi na mne rozhněwána?

* Pahorek.

Ach, Haničko milovaná!
Kde se dosavád kryješ?

Ne, tys slyšela slavíčka,
Nehněváš se na Jeníčka,
Ale nežiješ, nežiješ!
Skrywá tebe ta mohyla,
Neuwidiš wic Jeníčka,
Neuwidím té wic, milá!

Jindy chodě spát měl jsem radostnou chwilku,
Ze se brzo zbudím a spatřím svou milku.

Ach, druhdy spal jsem mile!
Teď tu budu spati sám o samotě,
Snad že ji uzřím w weliké tesknotě,
Snad usnu na věčné chwile!

Já jsem hospodařil, dokud šestí prálo,
A mne chwálil soused milý
I tatiček nemálo.

Ach, teď tatiček kwili,
Já nepřeju lidem ani Bohu!
Nechť wypadá zrní z klasů,
Nechť osení zhyne w stožu,
Nechť wše zkradou w nočním času
A wkł udusi beránky!

Nemám, nemám kochanku!
Otec mi dává dwůr,
Bohatý les a zwůr,
Abych přived' hospodyně,
A námluvy přízeň činí.

Nemám, nemám newěsty!
Přízeň marně namlouwala,
Nemohu — láska odolala!
Otče, wim, co učiním!
Půjdu na daleké cesty,
Wic mne nenajdete,
Kdybyste mne najít chtěli,
Nebudu na swětě;
Půjdu k nepříteli,
Ať mne zabije!

Milenka nežije!

Matka.

Ach, já vstala po úsvitě!
W poli již plno roboty.
Nemám, nemám, drahé dítě,
Kdo by mne budil jako ty.
Až do rána jsem plakala,
Usnula když zore vstala.

Můj Šimon již někde w poli,
Vstal on dříve než svítání,
Nezbudil mne, on wí co mne boli,
A wzal kosu bez snidaní.

Žni ty celý den, žni sobě,
Já zde ležím na tom hrobě.
Ach, proč bych chodila domů?
Kdo by nás wolał ke stolu?
Jedli bychme my dwa spolu!
Nemám wrášit se ke komu!
Dokud mívali jsme tebe,
Bylo u nás dobré nebe,
U nás pěkné večeřinky.
Z celé wisky hoši, dívky,
Nejweselejší požinky,
A nejhlučnejší dosíwky.
Smutno teď, že nejsi s námi,
Naše malá sůň je pustá,
Mechem dworeček zarůstá,
Bůh nás opustil, lidé nás se stydí,
Haničku u nás newidí!

Přítelkyně.
Zdeť to bylo ráno časné,
Já ti o milenci twém
Nad wodou rozprávím krásně,
A ty howoriš o swém.
Nebudu wic s tebou mítí potěšení,
Haničky více není!
Kdo se mi svěří, jak ty mně?
Komu se svěřím upřímně?
Ach, jak s tebou, má laskawá,
Smutek, štěstí swé nesdělím:
Smutek smutkem pozůstává,
Weselí není weselím.

Cizinec.
Člowěk neznámý tó slyší,
Leje slze, smutně wzdychá;
Wzdechnul a pláč swůj utiší,
Dále na lodi pospichá.

B. Peška.

B a š t a.

(Pokračování.)

Dwírka u zahrady byla na klíč zavřená; písar nemohl wen.

„Jak jste se opowázil, pane Ryšane! mne, úřední osobu, přes moc w zahradě zavřít? — Ale budete toho pykat.“

Ryšan přistoupil s taliřem k němu, vybíráje widličkou nejpěknější řízky. Nic však méně zpouzel se písar porušení.

„Dáwejte to pekelné zboží špitálníkům,“ rozhorlil se, „aby za waše hřichy s modlili! — Mne pusíte!“

„Pane, příteli! Wěrite w skutku, že ta kůstka je z člověka?“ ptal se Ryšan. „Widíte, abych wás přeswědčil, že jste na omylu, dám slípku upéci. Sníme ji, a uhlídáte, že wás neklamu.“

„Rekněte na swé dobré swědomí, že powidáte prawdu,“ žádal písar.

„Sníme ji a uhlídáte, že wás neklamu,“ opakoval Ryšan a posilal dceru domů, aby honem slípku pekla. Wrátili se jakoby nic ku sedátku a rozmlouvali dále, až se pan Johanyšek na snědené slípce o swém omylu přeswědčil. Za to připowěděl Ryšanovi, že nahlédne do městských zápisů.

Přítomností písarowou napínala se Ryšanowa touha po pokladu. Což diwu, že ze wsi duše nablas se rozhwořil, když byl písar odešel! Na obou kolenu před otworem kleče a horliwostí zčerwenaly horowal: „Bašto, bašto, zlatá bašto! ó že nejsi má! Chowáš-li poklad w dutině swé, otewři se přede mnou, wěrným swým ctitelem! A wy hnusní strážcowé jeho, wy kuny, tchori a ještěrowé! slyšte mé zaklení a pozbudte přede mnou wsi zmužilosti! Já wás sprostím těžkého ouřadu hlídaciho, a swobodně budete moci po swých živnostech si jít. Pozejtr připadá swatého Jana Křítele: aj, a zejtra wečer budou přístupni wšichni pokladové země, zejtra se podívám do bašty. Katince řeknu, že půjdú do wsi.“

A bašta wyslyšela jeho wolání, neboť bezowé keře na ní mely w skutku uši.—

Druhý den wečir neplazila se kuna děrou do bašty, ale uzenář Baltazar Ryšan, usedlý měštan w městě X. — Tam ho objala čirá tma; wnitřek se teprw poznenáhlu oslněnému zraku podrobněji objewoval. Wézel w nízké díře, podobné k jeskyni; pod koleny chrastely mu skorápkы z wejci, které ondyno za stříbro měl; hrábnul po zemi: kúpa žlutých kůstek nahromadila se mu pod prsty; schody až na vrchol skleněného kopce byly by se daly z nich sestavit. Hmatal po kameni: drobný prášek sypal se šumiwě ze škulín. Nade blawou byly dva hmotné trámy do zdi zasazené; mezera mezi nima hrubými kameny vyplněna. Jak si Ryšan w bašte zpowědoměl, požehhal se křížem a dával se do brabantí. Tu zpozoroval stranou nepatrny otvor; nabídl jím dolů: měňawé plaménky proskakovaly temnotou. „Hoj, Baltazare!“ pomyslil sū. „Trefils na žilu!“ Honem rozšíril otvor, odonda w kolem kamenni, a shrnul za sebou nádor kypré hliny otworem, aby kuny, byla-li by jaká w díře, popudil; hлина se prosula, plaménky pohasly, ale nic nezašustlo.

Nemeškaje spustil se nohama do díry; ale nohy se zachytily do tupých želez...

Lásko, nejsi-li jak wětrik za wečera, jenž s lístecky pohráwá? Přilétáš, zalétáš, a přece neodlétneš; každému se přilichotíš a přec tě neubýwá. A jak rádo a jak milo se o tobě zpívá!

Na kopečku karafiat,
Pod ním konwalinka,
Na parkáně Paweł Držho,
Pode zdí Katinka!

Ryšan býval strmější příčkou mezi milujícími, než wysoká parkánová zed. Nyní ho doma nebylo, Paweł se tedy bezpečně po žebřiku dolů spustil a lezl tak odwážně, že w Katince srdce tonulo. „Pozor, Pawle!“ wolala. „Nezlam si waz! Pro pána! Zed se dolů říti!“ a w skutku spadlo trochu hliny se zdi.

„Neboj se!“ odpovidal Paweł a po dálal Katince ruku. „Jsem i z rodu Lamželezů. Slýcháwas

o mém dědu wyprawowat? — Jednou lámal kamení, a náhodou swalilo se naň půl lomu. Dewět dní ti ležel pod kamením, než je wšechno odházeli; a když vyšel na boží světlo, wzdychl si a řekl: „Pane, to mne to kleplo!“ (Dokončení.)

D o p i s.

Z Moravy.

IV.

(Weřejné projewy ducha národního.)

Od té doby, co jsem Wám poslední zprávu o pokrocích naší národnosti byl zaslal, okázala se naše drahá Morawa v tak sličném svatebním rouchu, a čerwánky znovu probuzeného ducha národního w tak skwoucích paprskách rozlily se na panenské tváři její, že u pohledu tom srdce naše neobyčejnou zaplesalo radošti. Byly to *národní besedy*, držané w několika znamenitějších a we mnohem ohledu důležitých místech naší vlasti, podniknuté mladistvým nadšením našich studujících, kteří čas svých prázdnin, nepatrny často a ničemným záležitostem druhdy wěnowaných, nemohli lépe a zdárněji ztrávit nežli podniknutím těchto ušlechtilých zábav národních; a tím, že se mnohodennými předsudky, o naší národní věci zvláště u nás na Moravě bohužel roztroušenými, a rozličnými překážkami, podnikům takovým w cestu kladenými, nikterak nedali odstrašiti od chvalného počinání svého, krásné podali svědectví o hlobi svého národního přesvědčení a o ráznosti ducha svého. Jsou pak tyto a jim podobné zábavy blahé owoce národních besed, dříve w Praze a we Widni skvělým způsobem započatých a až posud odbývaných; jsou to první nadějně puky ušlechtilějšího společenského života, krásný a potěšitelný důkaz nám dávajice, že myslénka, z té neb oné myslí vykwětlá a jedenkrát probuzená, nezanikne vice, nýbrž nowým plamenem hárá w tisici a tisíci dušich. Nemůže to však být mým účelem, podrobne a obsírně se tu zmíniti o jedné každé těchto držaných besed národních, kterým jsem za svým nynějším povolením nemohl ani přítomen být; a já we svých úvahách jen za úkol sobě vystavil, vždy čtené čtenárstvo listů těchto upozorniti na všechny výjewy, we kterých národní snaha w naší vlasti moravské se hleděla uskutečnit, a tak sbírat všechna jednotlivá zrnka, ze kterých strom naší národnosti w nowém zkwětu wzhůru se pne.

Pokud nám okolnosti známy jsou, za kterými národnímu geniovi nelze perutě své wolné rozwiniouti, musíme říci, že nás zpráva o besedě, w *Prostějově* dne 1. Září držané, nejvíce překwapila. Prostějov, město as dvě míle od Holomouce vzdálené, nad ni však we mnohem ohledu živější, jest střediště obchodu celé Hany a tudíž obyvatelům této nejúrodnější části naší Moravy weleďuležité. Ale obyvatelstvo města tohoto z tak různých a sobě odporných živlů sestává, že národní snahy aspoň prvnějších let s tuhým odporem se potkaly, w žádné trídě obyvatelstva w pěvnou půdu se zakořeniti nemohou. Tím větší tedy radost jsme pocitili, an jeme doslechlí, že první beseda národní, co první výjew nowého života, nejen velmi skvěle a nádherně byla odbývána, nýbrž i přehojnou náwštěvou poctena; neboť mimo dost četné shromážděného vel. duchovenstva (sešlo se dle tamější zprávy 30 knězů) weškeri důstojníci bytuječího tam 9. pluku husarů w čele svého plukowníka, p. hraběte Deyma, a větší díl měšťanstva přítomni byli krásné zábavě této. — Příkladu tohoto města následovala *Kroměříž*, město i jinák znamenité letní rezidenci nejdůst. pana arcibiskupa holomouckého, krásnými a nádherně upravenými zahradami a znova zřízeným parkem, který se za nejskostnější w celém mocnářství ra-

kouském považuje. Ačkoliv město toto, w nitru téměř Hany položené, čistě moravské jest a i celé wůkoli jeho moravským obyvatelstvem zalidněno: přec powšechné vyučování mládeže koná se jazykem německým a jen jediné stává tu školy, we které dítka w materském jazyku se wyučují — jsou to dítka chudobných rodicův, kterých tito do hlavní školy posílati nemohou — páperky, jak se před námi vyjádřil učitel této opuštěné školy. Učitel tento jest p. Frant. Mirowit Lorenc, jehož jsme w jeho tichém působení při letošním svém výletu na sw. Hostýn byli poznali — muž to, o probuzení národního ducha w městě tomto velkou zásluhu majíc. Hned při vkorčení do jeho světnice nás mile překwapilo viděti na stěnách powešené podobizny našich sloužných mužův i z minulosti i z věku přítomného, a radost naše zrůstala, když nám vypravoval, že všichni skoro naši časopisové se nyní tu odbírají a velmi pilně čtou, že literatura vlastenská u walnějším počtu horlivých nalezá milovníkův, a to u všech stavů, jmenovitě i mezi mnohými ze zdejších měšťanův, nač wždy největší důraz klademe; neb měšťanstvo poskytuje nejsilnější podporu a trwanlivou naději k dalším prospěchům. Tyto probleskující jiskry národního ducha u silnějším plápolu vyjewily se dne 6. Září we weřejné besedě, která od zdejších studujících podniknuta tak skvělým způsobem — což i weřejné listy dosvědčují — slawena byla, že všecká očekávání převyšila. Reči při začátku jakož i ke konci držané, které nám dobrotomu pana M. Lorence poslány byly, složené od vel. p. Bečáka, dýchají ohniou láskou k vlasti posud osíralé, a plamennými slowy vybízejí, „nechatci cizích a mluvitci vlastní řeči“. I to nám se zdá pozoru hodno, že jak prostějowská tak i kroměřížská beseda obrazem nejmiloslovějšího Zeměpána, Karla Žerotína, moravským znakem atd., jídelny pak obrazy našich literárních koriseřů byly ozdobeny, aby tak všeemožně důstojným způsobem tyto první weřejné výjewy moravského živlu slaweny byly.

Tak tedy we dwou, a to nejdůležitějších místech naší požehnané Hany, vyjewil se národní genius we slavném rouchu, což pro nás tím jest potěšitelnější, an pěvnou naději se kojime, že w tomto posud ryzém, cizinským duchem newelmi nadchnutém jménem mnohé utěšené kwety uschowaný jsou k oslavě vlasti moravské.

Než i z jiných stran naší Moravy ozwaly se potěšitelné hlasy o pohybu národním; neboť i w *Telči* w Jihlavsku dne 13. Září beseda národní držána byla u přítomnosti wysokorodých osob. W tomto městě už před několika léty bylo diwadio od ochotníků s velkým prospěchem hráno laskavým povolením pana hraběte Leopolda Podstatského-Lichtensteina, a i blahoslovným působením w Pánu už zesnulého Tobiáška, direktora tamější hlavní školy, a snažením vel. duchovenstva mnohé semeno národnosti vseto w útrobou tamějšího obyvatelstva. Nyní opět dlouhé mlčení přetrhnuto národní zábawou, ode všech s velkou spokojeností přijatou, k čemuž jen to přání ještě vyjewujeme, aby se w diwadelních hrách, tak zdárně započatých, opět pokračovalo, k čemuž známá laskavost wysokorodého pana hraběte zajisté přiwoliti neopomine.

Konečně i w *Iwančicích*, městě národním svým životem více už známém, národní zábava držána byla pod jménem: „Zkouška ze zpěvu a hudby“ dne 19. Září. Jest to totiž zvyk zdejších pánů učitelů, zvyk zajisté následování hodný, wycvičiti schopnou k tomu mládež we všech oddilech hudby, tak že i kostelní hudba i zábawy weřejné od mládeže rádným způsobem se odbývaji. W prázdninách vyrostlejší studující, chtice svým někdejším spolužákům radost způsobiti, připravují každoročně weřejnou zkoušku, by tak i rodicové vlastníma očima se přesvědčili o ra-

dostném pokroku svých dítek; a sezwáním i cizích hostů promění se tato zkouška we slavnost národní. Letos začala uverturou z opery Heroldovy: „Soubor“, načež následovala řeč, vyšwétlující obraz při této příležitosti vyšvázený a prací p. K. Panowského zhotovený: „Šwédové w Iwančicích r. 1845.“ Chwálíme velmi takovéto nakreslení památných dějů z historie domácí, zvláště pakli i spolu živou a dojemnou řečí posluchačům hrdinské skutky dávných jejich předků na srdce se kladou; neb tím rozplamení se w útrobách lásku ke své otcině a tím i lásku k celé vlasti, pro ježto blaho drahí předkové vše byli w milou obět přinesli. Z druhých kusův zdaji se nám podotknutí hodnými býti dva sbory Jelenovy: „My čestí manowé“ a „Wše jen ku chwále“. S jakým prospěchem zkouška tato slawena byla, o tom zpravuje nás jeden z našich přátel piše: „Wšechno velmi se dobře dařilo, zvláště pak se sborové vyznačili; a korunou všech byl 13letý koncertista Adolf Zelníček, který svou podivuhodnou zábělostí a dokonalým, srdečejným přednášením posluchače znatele tak rozočil, že po tříkráte u hraní tleskotem pochvalen byl. Po akademii následoval ples, na němž přítomné děwy tak se bavily, že prý až posud neměly v životě svém podobné veselosti; přispíváno k tomu nejvíce přítomnými hostmi.“ — To tedy byly naše zábavy w poslední době, to utěšené a nadějepné výpuky společného života, a to sice na mnoha místech naší vlasti! Zajisté i Vaše srdce s námi se raduje nad tak krásnými pokroky naší národnosti a přeje, by z nich vykwětlo trwanlivé blaho vlasti naší. Jen to ještě sobě dowolujem připomenouti, že, jak nyní programy všech těchto besed a zábav národních jsme přehlédlí, bezdéký jsme zpozorovali, že hudba nad řečí a deklamace patrnou má přewahu, což se nám zdá na ujmou býti trwanlivějším dojmům takových slavností. My nechceme upírat blubokou a srdečejnou mocnost hudby na srdce lidská, aniž pochybujeme o vnitřní rozčilenosti a rozplameněné nadšenosti, jaká wýtečnou hudebou w útrobě naší vzniká; ale přece slowu žiwému podstatnější a trwanlivější připisujeme dojem; slovo jest nad cít hudebou probuzený průzračnejší a swětlejší a dlouhý ponechává ohlas w myslí naší. — Ó kýž by se národními těmito zábavami probudily w srdečích tisícův šlechetné city, láskou k swému národu planoucí, by jimi pobídnuti byli přemnoži k welkodušným skutkům, k blahu národnímu směřujícím, a tak se uskutečnila slova, jimiž beseda kroměřížská ukončena byla: „My wěrní synové Slávy hledme setříti potupu matky drahocenné; často zraky swé zdvihejme k Hostýnu, k této welebné nádhěre vlasti naší, k tomuto pomníku slávy neswadlé otců našich. Tam upneme mysl i srdece naše, k tomuto posvátnému sídlu Slávy, s něhož Morawa, zdárna dcera její, zwést tuto nám opětuje: Nechte cizích, mluvte vlastní řeči,
Sláva Slávum slouti Slawjanu!“

(Dokončení.)

Literatura.

Přispěvky k českému kraju a místopisu.

Měli jsme během posledních měsíců příležitost, na dwoje, od přičinlivého knihkupce Krečmara započatá díla poukázati, na mapy krajů českých a na Zapova Průvodce po Praze. Obojí dílo pokročilo již opět, a sice wyšly co do map krajové Prachenský a Budějovský, Průvodce po Praze pak druhý swazeček. O tomto druhém, takto již do polovice hotovém díle není nic nového připomínati; obširnější promluvení o něm musí do wyjiti posledního, čtvrtého swazečku zůstaveno být. Rychlé po-

kračování map — wydány w málo měsících po wyjiti první (Táborškého kraje) téměř současně dvě nové — musí tomuto zajisté nesnadnému podniknutí důvěru získati, zvláště povážime-li, jak se pozdržování již tím způsobuje, že se tyto mapy z Prahy wen (do Wídne) do tisku poslati musí, poněvadž zdejší měditiskárny na tak velký formát zřízeny nejsou. W ohledu na čisté, ano skvostné vyvedení nezůstávají tyto dvě nové za první; potřebná objasnení znamének, jimiž se znamenitosti jednotlivých míst a jiné podrobnosti * označují, opakuji se pro potřebné podohlí na každé mapě; udávání jednotlivých bydlišť, silnic, rybníků, lesů setrvává w stejné úplnosti; při psaní místopisních jmen dozetiřuje se rovněž swědomitě českého rázu we zwuku i písmě wedle stálého udávání německých jmen, pokud se koliv od českých w nějaké podstatě odchylají, vlastnost to aneb určitej řečeno přednost, již nad všecky posavádní mapy, plné nechutných, nedočeských, nedoněmeckých, w jakousi prawopisní strakatinu obalených názvů předčí. Dodali wšak musíme, čehož poprvé nezmíno, že všecky mapy podle stejněho měřídka, 1 wíd. palec na půl míle čili 2000 wíd. střevíčů, kresleny jsou a že se na nich netoliko hranice jiných krajů a okolních zemí udané, nýbrž i meze jednotlivých panství i statků každého kraje pečlivě vyznačené nalezají. W rohu každé mapy jest spořádána tabulka, kdež všecky dominie každého kraje, s udáním zdali panstvím, statkem, lénew atd., aneb jsou-li města, zdali privilegovaným, královským, horním atd. jsou, w abecedním pořádku uwádějí, spolu pak se připojuje, mnoho-li k nim půdy wůbec a mnoho-li lesů a polnosti zvláště náleží. W abecedním tomto přehledu i na mapě samé jsou všecka dominia stejnými čísly označena, podle nichž se pak snadno vyhledají.

Nezbývá přidati, leč že za měsíc opět nowá, čtvrtá mapa, totiž Kouřimského kraje, wyjiti má a že se netoliko každá mapa zvláště prodává, nýbrž i předplacení na posud newyslé ještě trvá, a tak poroučíme lásce obecenstva toto žajisté nemalé podniknutí, ještě jednou pozornost k tomu obracujíce, že nám zdárne w něm provedená snaha, psání českých jmen z posavádního kalu wynести a prawou českou formu i u německé aneb poněmčile části našich krajů k platnosti a w užívání přivést, zvláště milou býti a podnětu podávateli musí, abychom se o rozšíření a užívání těchto map zasazovali. A wšak i my sami nálezeme při posavádním nedostatku dobrých českých místopisních ponúcek w práci této mnohého poučení, a jest vděčně uznati, že p. nakladatel tuto částku svých map p. Zapovi svěřil, tomuto pak opět p. Palacký pomoci svou se propůjčil.

Nowé knihy.

Deklamovánky a písne od Frant. Rubeše. Swazeček V. a VI. W Praze 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 71 a 69 we 12. Každý seš. po 8 kr. str.

Průvodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se s pamětnostmi Českého hlavního města seznámiti chce. Sepsal K. W. Zap. Sw. II. W Praze 1847. Sklad B. Kréčmara, knihkupce. 8. Seš. za 20 kr.

* Tak jsou zvláštní znaménka pro vsi s kostelem — pro vsi bez kostela, pro obydlené zámky a pro rozwaly, pro dwory, kostely a domy o samotě, pro myslivny, pošty, koupele, fabriky a rudní doly rozličného způsobu, hamry, úřady všecky druhu, mýta atd., což užitečnost těchto map velmi zwětšuje.

Číslo 121.
24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletních tříkráte za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytum č. 1050—2 přes dvůr při semí).

9. Října
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 86 kr.

B a š t a.

(Dokončení.)

Tato slova a Katinčin smích dorážely do bašty a zněly bezděčnému jatci dutě w uších. Wézel w díře šikmo jdoucí a nehrubě široké; nemohl ani sem ani tam. Hrúza po něm šla, když slyšel Pawłowa slova o zasypaném dědu, a modlil se k Bohu o vyproštění ze želez. Do křičení se mu nechtělo; jaká by to byla ostuda před Pawlem, být chyceným jako nějaký tchoř do sklopce! Bolestně a hlasně vzvyskyval.

„Pawle, w baště straši!“ vykřikla Katinka uleknutá.

„I jdi! nějaká kuna tam kuče sápe!“ smál se Pawel.

„Proč nechceš dát tuto zed rozházet, Pawle? Wždyti wiš, že od twého ustoupení nás sňatek závisí.“

„Raději té budu doživotně rád mít a zůstanu s Pánem bohem starým mládencem,“ odwece Pawel, „než bych tomu dopustil. Twuj otec je swéhlawy. Má živnost by tim nenabytně utrpěla.“

„Dokážu ti, či wûle bude,“ pomyslil si Ryšan rozzloben a mermomoci se namáhal, aby z díry wýwázl; a w skutku zdálo se, že železa, nejsouc k ničemu připewněna, i s nohami dají se wytáhnout. Radošti zaplesal — leč w tu chvíli stáhla ho neodolatelná nepovědomá síla i se skřipcem děrou dolů. Nohy ucítil wazby prosté a pevnou půdu nehluboko. I tělo až po lopatky měl wolné, jen hlawa a rameny wézel ještě w díře; bylo ale na snadě i tuto těla část otvorem promknout — a tak se spustil na nohy.

Diw diwouci! Sklepení se před ním zjewilo. Wyrazil ze sebe ryk ouzkostného překwapiení a zatajil dech. W pozadí we sklipku spatřil ohniwou hlawnu. Oči zářily jako dvě koule; nozdrami a zubatou hubou linula se zažloutlá záře a wšechn obličeje skwél se zelenawým průsvitem. Kolem stály u zdi duchowé w dlouhých bílých rubáších, bezduši, s uřezánymi hlawami. U prostřed prostoru stál stolec a na něm se trýptilo samé stříbro. Tak se to

Ryšanovým očím zracilo. Ticho bylo jako w brobě, jen chwilou cwrček zacwrlikal w koutě.

Zmužiw se kradl se Ryšan s napřaženou motýčkou po prstech ke stolci. Jak udělal krok, vyhaslo prawé oko w hlawě; jak udělal druhý, vyhaslo lewe. Modlil se ke wsem swatým a dělaje kříž za křížem hrábnul do peněz. Hlawa kýchla, prskla a wšechno světlo zmizelo: pronikavá čpawá wûně naplnila sklepení, až se Ryšanovi hlawa třízila; nebyl mrtev, nebyl živ: sklesl na kolena, pozbyl wědomí a bez citu ležel na podlaze. —

Casně zrana rozezvívali se w zahradě ptáci; stromy šumely a rosa se trýptila na trávě. Ryšan ležel pod baštou, nohy polo w díře, list pergamenu w ruce. Bylo jakoby twrdě spal.

Stalo se, že pan Johanes w zápisní knize w skutku přišel na místo, které se o baště zmiňovalo; přišel si tedy a bez odkladu spéchal ráno s výpisem k panu Ryšanovi; mimo to také wěděl, že u Ryšanů ranně snidávají. Ale Ryšana posud doma ze wsi nebylo. Co dělat? Wzal si od Katinky zábradní klíč, řka, že si baštu prohlídne.

„Hm, je-li pak to pan Ryšan?“ pomyslil si, když Ryšanovo položení zmerčil, a šnupaje myslil dále: „Powidali, že je posud we wsi! Widime, zacpal vlastníma nohami díru do bašty, aby do ní kuny nemohly. — A co pak to drží w ruce? Pergamen! Widime, pergamen! A w skutku pergamen! Pane, to se musíme na něj podívat.“

A utřew si o zažloutlé letničky prsty tabákem zašpiněné wzal list z Ryšanovy ruky a nedbaje o něj sedl si na pecinku.

„Stará ruka, stojatá, jako w zápisech; jenom inkoust není tak zrzawý, jakým starí pisaři psávali.“ Četl: „Neblázněte, uzenáři Ryšane, a nechte baštu na pokoji. Abyste wěděli: wčera jsem slyšel waše pod baštou bláznění; schwalně jsem tedy k wašemu přijmutí uchystal a uspořádal, co jste byl zkusil. Byl jste w mému sklepě; swětlkem wás můj podomek do něho wtáhl; obnivá hlawa byl po Dusbabě turek. Doufám, že pytle a sud wás hrubě nepolekaly; došel jste zmužile až ke судu, pak jste usnul jako dřewo. Dal jsem wás wynest do vaší

zahrady a napsal tato slowa. — Bože! tak stará listina mluví již o Ryšanovi; a vím, že tomu není ani pět let, co se k nám do města zakoupil! Sám jsem psal zápis.“ — „K baště nemáte žádného práva —“ — Aha, teď přijde pravé punctum juris!“ potěšil se písar. — Se zdi si dělejte co se vám libí; necháte-li ji stát, rád vám dám peníze, které jste na sudě ve sklepě viděl. To je vám všech sklepů sklep, ke kupectví newyrownaná výhoda. Přál bych vám takového sklepu pro slaninu. — Ale vy se zlobíte! Vérte však, pravím to bez žertů: nestojím o to, abych se stal zetěm takového grešlicky jako jste vy. Katinka najde i jiného Pawla a já i jinou Katinku. Chcete-li ale Katinku dát mně, waše wûle!“

Stežkým wzdychnutím probudil se Ryšan a mna si oči hleděl nedůvěřlivě na písara. „To jste vy, pane příteli!“ — zahoworil k němu oslablým hlasem.

„Jak vidíte! Dobře se vám spalo, pane Ryšane! Jak pozorují, hlídáte baštu.“

„To jsem vám měl, rozumíte-li, přepodiwný sen!“

„A jaký pak ku příkladu?“

„Zdálo se mně, jak se člověku zdává — tak jakobych — inu — rozumíte-li —“

„To je vám výborný pergamen!“ wpadl mu písar do vypravování. „Kde pak jste jej našel?“ A místo skutečného pergamenu, jež byl stranou podložil, vžal svůj wýpis ze zápisní knihy a četl jej Ryšanovi: „Wanek Dusbaba prodal Mikuláši, řečenému Držho, svou poloviční baštu we walích se všim za půl kopy grošů.“

„To byla láce! Pane Bože náš, to byla láce!“ podivil se Ryšan. „Toť bych radš baštu rozboril, než bych ji za takovou packu vyhodil.“

„Bořte, bořte!“ nabádal písar s ústřepačným úsměchem — „smíte-li!“ dodal za chwilku s patrnou libostí. „Wykažte se právem k ni! — Jak? dáte ji rozborit?“

„I nedám, Pánbûh uchowej!“ zařekl se Ryšan a pozrel pokosem na baštu.

„A zed dáte rozborit?“ doložil písar. „Je waše!“

„Rozumíte-li, když stála taková léta, nechi si stojí ještě; widte, nechi si stojí, jen když se sama nerozpadne.“

„Nu tak, nu tak!“ rozradowal se písar. „Bašta bude stát, zed bude stát; toť i Katinka bude paní Drž — čertovo jméno, wždycky o ně jazykem brknu.“

„Dám Katinku Pawlowi, jen mi nesmí baštu rozbourat!“

„I toté radost! Baštu jsem zachránil, zed jsem zachránil a swatbu swedl: toť si musím o swatbě dát od paty až do hlavy za tuto trojici.“ A ta suchá hrachowina, zaprášená, zakrnělá — jakoby se dnes wnowě zazelenala!

Odcházejice zapomněli v radosti na Pawlowu

listinu. Podomek wylezl z bašty a vžal ji k sobě. Písar pustil její obsah dokonce s myslí. Ryšan měl příhodu v baště za pouhý sen, alespoň se nikomu s ní nepochlubil.

Ale od té doby chował ke hradbám bojácnou úctou a nedopustil, aby si Pawel pro zahradnické nádobi v baště sklípek wyboural. Neunaweně se o zed a o baštu staral; motyčkou, družkyní svého podzemního dobrondružství, hubil wyrostly rozrazil ve zdi a bil hrouký, kde jaký po ni lezl. Zei se mu o příhodě we sklepě jakži nezminil.

H.

Náklad předků našich na knihy.

Muoho-li se nakládalo na knihy, než umění tisku k dokonalosti dospělo a než všeobecně se rozšířilo; muoho-li času uplynulo, než knihu většího obsahu obdržel, kdo ji psáti kázel; jakých často úwazků třeba bylo, by se kniha rozepsaná dokonala, a jak opatrně a moudře se ohradí musel, kdo knihy zhotovené kupoval; jakou náramnou sumu peněz majitele knihowna několika set swazků státi můsela, posouditi lze z následujících dvou listin z pražských kněž staroměstských wyňatých, z nichž první jest úmluwa na psaní bible uzavřená a do knihy 3. rozličných kusů (variorum casuum) na rub. listu 10. wepsaná takto:

„Léta od narození božího tisícího čtyřystého a šestnáctého, první neděli po vzetí Matky boží na nebe, já Jan z Králové Hradce umluvil jsem se s panem Janem Rabštejnem, abych jemu bibli napsal, a to tuto úmluvu: že mám psáti kwintern weliký, na kterémžto má být podešat rádkův na každé kolumně anebo stránce, za patnáct grošůw. Ale že již pro mou chudobu pan Jan Rabštejn dal mi jest napřed půl druhé kopy grošůw, protož mám jemu ten kwintern psáti po deseti groších, a to tak dlouho, dokádž bych té půl druhé kopy grošůw si neswétil, ale když z toho dlugu wyjdu, tehdy mi má po patnácti grošův od kwinterna, kterýž napiši, dávati. Item mám a slibuji wšecky kapituly a wšecky tituly kaih rubrikou znamenati tak jakožto slusí. Item mám a slibuji wšechna versalia rubrikou píetrhovati. Item mám a slibuji, že se nechci na písmě horsiti v těch knihách, ale lepšiti. Item mám a slibuji, což bude po mém psaní na těch knihách neprawho, kteréž já panu Janowi píši a psáti budu, to wšecke swou rukou opraviti, w ty knihy wsaditi. Item mám a slibuji, že nižádné jiné písmo nechci si uwázati ani komu psáti, dokádž téctho knih panu Janovi nedokonám. Item mám a slibuji, že chci wždy we třech nedělích dva kwinterny napsaná a úplně dokonala a zpravená u mistra Hawla z Uterého položiti. Item mám a slibuji knih, ze kterých bude psáti, dobře chowati a jich neztracovati ani kde zastawovati; pakli bych kterým kolivk obyčejem ztratil, že je chci zaplatiti wedle wûle páne Janovy Rabštejnovy, a to pod pokutou dole psanou. Pakli bych této úmluvy panu Janovi swrchu psané nedržel, čehož Bože nedej, tehdy chci, aby on pan Jan dříwe jmenovaný, kdež mé kolivk nalezl, právem stavil tak dlouho, až bych mu to wšecko dokonal a splnil, což swrchu psáno stojí, a já k tomu mám jemu osmdesát grošůw a pět, kteréž mně jest pro Pána Boha odpustili k mistrově Hawlowě prosbě, ty mám navrátit a splnit, a k tomu také i této půl druhé kopy, kteréž jsem jemu nyní dlužen, a toto pod pokutou swrchu psanou i také pod páne rektoriowou obtížnou klebou. Item wyznávám před každým dobrým, že jsem tuto smlouvu dobrovolně a s dobrým rozmyslem učinil, a pakli bych kde mluvil, že bych byl od koho k tomu tištěn anebo nucen, aby mi w tom žá-

dný newěřil. A tohoto potvrzení a pro lepsi jistotu, milí páni, prosím Vaše Milosti, abyste toto ve své knihy písaři svému kázali wepsati, a já také svůj rukú přípisy panu Janovi swrchu jmenovanému na swědectví chci rád dát, a toto se stalo v Hradci plně léta od narození božího ústího čtyrystého osmnáctého, tu středu po letnicích."

Druhá listina, v příruční knize zápisů (*Manuale contractum*) od roku 1437. na rub. listu 229. zaznamenaná, jest zápis trhu na knihu, kterou Matěj Mýdlo, staroměstský konšel, Slanským prodal, v kterém však výminka položená zřejmě dokazuje, že Mýdlo ji od někoho koupil, o kterém však, že by vlastníkem knihy byl, pochyboval, pročež výminku nawrácení položil, kdyby později vlastník — snad některý duchodník kostela za předeslych bourek oloupeného — se přiblásil. Zápis latinský jest smyslu tohoto:

„Purkmistr, radda a celá obec města Slaného koupili ku chrámu Páně knihu nazvanou *Graduale* od Matěje Mýdla za třiceti dvě kopy grošů docela a ouplně zaplacencích k jmění, držení, k užívání, postoupení a k dědičnému vládnutí, kterou, jak by se jim užitečné být zdálo, dle vůle a jako svou vlastní nakládati mohou, to však obzvláště výminkou obmezením, že tuto knihu nazvanou *Graduale* nadepsanému Matěji, kdyby se kdo k ní přiblásili měl, navrátiti povinni jsou, proti čempž nadřečený Matěj podotknutou summu peněz za tuto knihu obdrženou nazpět dátí jest zavázán.

Jednáno v raddě starého města pražského 29. Července léta Páně 1453. za Prokopa Krejčího purkmistra.“ —

Wyložili tedy — pan Rabštejn * za psaní bible, měla-li 200 kwinterů neb welkých listů, na 150 kop grošů, dle našich peněz asi 750 zl., a Slanský za *Graduale* na 450 zl. str.

W. K.

D o p i s y. z Morawy.

(*Týdeník.*)

(Dokončení.) Kromě nyní wypočtených besed národních zanímala poslední dobou i jiná neméně důležitá záležitost celou my naši — jest to milostiou vládou konečně povolený morawský časopis: „*Týdeník.*“ Tak tedy i naší Moravě poprán — jak se vyjadřuje tištěné o tom návěští — „zvláště hlas, jímž bychom směli veřejně my Moravě a Slezané rozprávěti mezi sebou o potřebách svých; poskytnuto zvláště světýlko, jímž bychom mohli sami sobě svítiti na rozličných cestách životních, anž vždy jen wypůjčovati sobě od sousedů.“ Směr tohoto nového časopisu má být dle ohlášení *ponaučný* i spolu *zábavný*, čili abychom prawdívěj se wyjádřili, zahrnovati mají listy *Týdeníka* v sobě všechno, co se jen záležitostí člověčenstva vůbec dotýká a pro rozwiniutí ducha lidského zanímavé a důležité jest, a to vše v rouchu morawském. Nás literární a společenský život newystoupil posud na tak wysoký stupeň, aby u nás wydávány mohly být časopisy, *zvláštěním* okresům vědeckým a uměleckým wěnowané, jak se toho nutná potřeba naskytá v literaturách we všelikém oboru vědectva wzdělávaných a v životě politickém, mnohostranném, jako k. p. u Angliečanů, Francouzů a jiných we svém veřejném životě daleko pokročilých národů, kde každá politická strana, každá věda, každé umění svých zvláštních časopisů wydává a pěstuje. U nás duch obecný v jednotlivé strany posud se nerozkývá, život nás v boje a různé a odporné sobě náhledy není posud rozpoltěn, aby časopis jen jednotlivou stránkou ducha obecného se mohl zabývat; my teprw tyto jedno-

* Otec Prokopa z Rabštejna, nejvyššího kancléře, a Jana z Rabštejna, představeného kostela vyšehradského.

liwé krapky, v nichž duch tento obecný se wyjewuje, možou se sbíráme, jednotlivé jeho wýpuky a kwety we mnohobarevnou kytku skládáme, aby vše se vlielo v jeden widitelny potůček — a tu úlohu má wyplniti *Týdeník*. Z jeho okresu tedy nemá nicého wyloučeno být, co v nejakém swazku stojí s duchem člověčenstva a duchových zájemů se týká, jen že všechno to podáno má být v té formě, v tom rouchu, v jakém se tento duch rozwiniul a uskutečnil u nás v Morawě. Dle toho způsobu wyloučil *Týdeník* svůj směr takto: „První důležitostí budiž časopisu našemu to, co se týká člověka vůbec, věda a umění netrpí už žádného přijmení zvláštěho jsouce člověci vůbec. Však ale prawda i krása jení se rozličně dle powahy těch, k nimž sestupuje, a v tomto šatě časowém musí bližší nám být výjew český, morawský, slovenský: na tomto pak základu člověčím, slovenském, českém služ zvláště *Týdeník Morawě*.“ Co se nám zdá v nynější době, kde zkázpelného odtrhnuti Slovenska od společného jazyka spisovného želime, důležité a pozoruhodné být, jest wyjádření wydavatelstva, že *Týdeník* co do písma se nechce aniž může odtrhnouti se od českoslowanského nárečí. Wždyť ku zešlechtění spisovného jazyka českoslowanského Morawa velkými silami přispívala; nebo kdo by chtěl v pochybnost bráti neunavnou snahu morawských bratří a jmenovitě Amosa Komenského o pozwanešení jazyka národního a jeho neustálé tříbení a čistení? I co se prawopisu, v jakém má *Týdeník* wydáván být, dotýká, rokokáno a po všeestranném věci té vysetření na tom se usneseno, aby wycházel *Týdeník* prawopisem matčinim, až na *au*, místo ktereho *ou* bude se užívat, an domniwáno, že tato oprava za mnohými přičinami stálou bude mít trwanlivost. I to nás těšilo, čteuci, že všeliké osobní a priwatní hádky, jakými naše časopisy začasto obecnstvo nudily, ano rozhorčovaly, zcela budou z okresu časopisu wymýtěny, aby nikterak nepowstalo pohoršení a nárknutí, čím podryvá se důvěra, jenž podobného počinání literárního jest základní podpora. Spisovateletstwu slušný honorár se ujišťuje, jak toho zajisté patrný rozkwét naší literatury a její denně zrůstající rozšírenost mezi národem nutně požaduje, a za kterou příčinou už mnohé literární dlo, byť i velikou naději započato, bídne se ploužilo a konečně zcela zaniklo. *Týdeník* wycházení bude v každý čtvrték jeden veliký arch a celoroční jeho cena určena jest na 5 zl. str. — Leží nyní prospěch celého tohoto díla, s tak úzkostliwou toužebností očekávaného a nyní milostiou vládou povoleného, jedině na ochotné a neunavné podpoře vlastenského i spisovateletstva i obecnstva; a domniwáme se, že nejen naši moravští, nýbrž i čeští spisovatelé, uznajíce veliký úkol a důležitost časopisu slovenského na Morawě, svými silami přispějí k uskutečnění tak mnohostranného a wznešeného směru *Týdeníka*, a že nejen morawské obecnstvo, nýbrž i naše upřímná sestra Čechie hojným odbytem možnost podá wydavatelstwu první tento časopis morawský wždy více zdokonalovati, takovým způsobem prawdivou lásku k Morawě okáže a spolu vítězně ony předsudky wyvráti, dle kterých posud domniwáno, že knihy mimo Čech, buď na Morawě neb na Slovensku wydané, v Čechách malého a nepatrného docházívají oučastenství.

Karel Smídek.

z Liptowského Svatého Mikuláše v Uhřích.

Žen v Liptově byla by dost dobré wypadla, kdyby w čas žně nebylo mnoho deště přeslo, ale na mnoha místech požaté obilí, dlouho na dešti moknouc, porostlo. Ale jakkoli mnoho lidé obilí v Liptově natěžili, přece ze své úrody newyžijí, ale odjinud obilí pro svou potřebu dowážeti přinuceni jsou každoročně. Liptowská stolice i sousední

jsou obyvateli přeplněné a půda we slowenských stolicích je neúrodná, skalnatá a hory wysoké. Peníze, které za obilí Liptow vydává, vracejí se mu za dřevo, sýr, špiglus (antimonium), zlato, což se wšecko w Liptově dobývá a wen wywází. Zlaté doły w Liptově jsou w Boci a w Magurce. Špiglusových dolů je mnoho. — Jen co se w Liptově powětří schladilo — nebo na vrcholích hor už w měsíci Září sníh napadnul — to i nemoci přestaly a lidé jsou již zde zdrawější. — Počet obyvatel čistoslowenských w Liptovské a sousedních stolicích podle nejnovějšího popisu je následující: Liptovská stolice 83.341; Orawská stolice 92.565; Turčanská stolice 43.980; Zwolenská stolice 96.852, w sumě wšecky čtyři stolice 316.738 duši čistoslowenských, jedním téměř nárcem mluvících, a asi tolik bude i w Nitranské a Trenčanské stolici Slowáků, nebo ty jsou mnohem větší. — W čas letošní žně i po ní zjewili se w Liptově zbojníci a mnohých lidí w Liptově zobili a poranili. W Delé we Spiši i rychtářova syna zastřelili. Málo se zde činí pro veřejnou bezpečnost, ačkoli stolice má své vojsko. — Církew swato-mikulášská vyhrála důležitou při proti královské komoře pro powalené koupele, které farár swato - mikulášský roku 1842. vystavěl dal. Dne 30. Srpna 1847. uveřejňoval se královský dekret we stoličním shromáždění, právo církvi swato-mikulášské přisuzující, při střílení z moždří, hudbě na swato-mikulášské věži a zvonění všemi zwony. Zemané faráře katolického w triumfě po náměstí nosili a veliké obdiweií ta výhra zde způsobila. Budeme tedy opět při samém Sw. Mikuláši koupele míti. — Obnovení úřadu Liptovské stolice má býti dne 13. Října 1847. Kortesové (selská šlechta) teď ze vsi do vsi po zemanech putují, kteří jich hostiti a pítí jim dávati museji, chtějí-li do úřadu přijíti. Zastavují tito kortesové i na swobodné cestě ty, jež se do úřadu tisknou, a peníze od nich wynucají. Ze w Benedikowě jim jeden pán nedal dosti jisti a pítí, tedy mu kříž kamenný (umučený Krista Pána) při vsi stojí rozvaleni, rozlouklí a po cestě rozházelí. — Arciknize Štěpán na swém cestování po Uhřich přijde do Liptova, jmenovitě do Rožemberka 8. Října 1847. — Štěpán Jančovič vydává maďarsko-slowenský a slowensko-maďarský slowník w ceně předplatní 2 zl. 24 kr. stř., obsahující 60 archů drobnotačených na vellné. — Sporitelniči máme už i we Sw. Mikuláši Liptovském. — Pro jeden článek z Liptova do Slowenských Nowin čísla 191. O. H. zaslany wznikla tu téměř právní pře, protože se pánum některým nelíbil, ačkoli nic w něm urážlivého není; ale bloupá pýcha některých lidí nachází w něm brozné věci, přestupky a hřichy; uvidíme, jak se to skončí. Květy jsou před tím bezpečné, nebo ty jen my rozumní čitáme. Kašpar Fejérpataky.

Kronika času.

* Na anglickém lodišti rozdalo prý se vloni 32366 ran bičem. Jak známo, trvají až posud u Angličanů tělesné tresty při vojstě, které se newybírá jako u nás, nýbrž verbuje a tudy nemalý počet darebáků má, u kterých by jiné tresty neprosplýly. Nástroj pak, kterým se bítí vykonává, jsou zvláští dudky o dewíti řemenech, nazvané dewítiočasou kočkou.

* Za nezcela tříměsíčního pobytu Lindowé w Angličanech vyšlo tam neméně než 29 jejich podobizen.

* Od nějakého času zaobalují kupci w Manchesteru zboží swé do papírků, na nichž tištěny jsou anglické národní písni. Odběratelé rádi widi ten přídawek. Takový příklad stál by za následování.

K pověsimnutí.

Miulého měsíce wysły tréti swazek druhého dílu Časopisu Českého Museu přináší na čele přeložením lužicko-srbským některé básni Královorského rukopisu, jejichž překladatelem jmenován jest Lužičan J. Buk, podaw tím první swůj pokus literární. Příkladu tomu připojuje pan Doucha poznámenání, které, jak za to máme, pro jednu věc pověsimnutí zaslhuje. Prawí se tam mezi jinými:

"Myslím, že dwojí podnět ospravedluje toho zde kladení: předně jest to jinoslovanský překlad jedné z našich nejdražších památek a pravé chlouby naši, která svědčí o ranné wzdělanosti našeho národu; a za druhé pochází překlad od žáka pražského lužicko-srbského semináře. Působením pana Hanky a cíh. pana Náhlowského, představeneho téhož semináře, zřízena jest totiž letošního roku od tamních slowanských žáků zvláští kniha, w kterou se ty ony zdalejší slowesní pokusy zapisují. Z té knihy wzat jest i sdělený zde překlad od nadějněho posluchače bohosловí."

Wěc zde připomenutá wede mimowolně k myšlénce, kterak utěšených wýsledků taková *slowesní cvičení* we veřejných ústavech, jaké jsou semináře a jím podobné, mítí mohou. Kdo předsudky, s té strany bohužel ještě dosti hustými, pojat není, musí přiznat, že w takovém zřízení jeden z nejvydatnějších prostředků k žádanému doplnění *budoucího spisovatelstwa* spočívá. A byť se ani ta, ač jistě weledeležitá stránka národního wzdělání prostředkem dorůstajícího spisovatelstva na wáhu nebrala: náleží zajisté k ozdobám budoucích wůdců lidu, když *dokonalou*, tedy i mluvnickou i slowesní známosti onoho jazyka opatření jsou, jehožto pomocí mají ke blahu věsti své swěřence. Minuli časové, w kterých se za dostatečně pokládalo, když ti, ježto na čele národu eo jeho wůdcové ke blahu státi mají, s tim prý „sprostým lidem“ jen trochu a to dosti bídne pohovoriti dowedoru; minuli časové, w kterých se prewzatým povinnostem dosti učiněno byti poważalo, když ten, který swým swěřeným we wzdělanosti má swětlem byti, ke swé hanbě se bídnejí znal w řeči lidu, nežli ten ubohý lid sám. Kdo při nynější národní procilosti již nechce ku powšechnému posměchu byti, kdo povinnosti swého povolání *swědomité* vykonávati žádá, uznávali spolu musí, že jemu již nepostučuje ledajaká jen chatrná známost obecného mluvení, nýbrž že wěk nynější s té strany požaduje sbělosti vyšší, sbělosti důkladnější. A čím by jinak takový wůdec lidu, nejsa cvičen w písemním jazyku, wynikal nad těmi, jejichž správu má věsti? Či snad jen tim, že se ledajak matně w obecné mluvě zná? To umí i newzdělanec, který ani do školy nechodil. Wynakládá-li se ostatně znameníčta péče na cizí jazyky, proč by se to především nemělo státi při jazyku národní? — „Ale we sboru raději bych chtěl pět slow srozumitelně promluviti, bych také jiných poučil, nežli deset tisíců slow jazykem neznámým... Tak i wy, newydáte-li jazykem arozumitelné řeči, kterak bude rozumino to, co se prawí? budete jen u witr mluviti... Nebo kdo mluví jazykem cizím, ně lidem mluví...; nebo žádný tomu nerozumí.“ (I. Kor. 14., 19., 9., 2.) Proto si veliké zásluhy získají oni pečliví lidumilové a představení, kteří úsilným a účinným zavedením *slowesních cvičení* w podobných ústavech chowancům k tomu příležitost poskytuji, aby úplné známosti onoho jazyka nabývali, jehožto jediné prostředkem a pomoci w budoucím okresu swé činnosti blaze působiti, a jinak-li nadání k tomu mají, též *přerem* národu jedenkráté prospěšni byti mohou.

J.

Číslo 122.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050 — přes dvůr při zemi).

12. Října
1847.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pražská čarodějnica.

Nowela od J. J. Koldře.

1.

Umlklí válečný hluk zoufanliwé bitvy na širokých pláních bělohorských. Toliko chropotný stěnot smrti jedinou byl ozvěnou přesmutného boje a podivně souhlásil s weselym pokrikowáním a troubením vítěznych Bavoráků.

Psalo se 8. Listopadu 1620. Vítězny woj odpocíval po krwawé práci na bojišti. Královské město leželo u paty osudné hory jako kamenný hrob a pomník ubitého reka, a tmawohustá noc wisela nad ním jako závoj smutku od samého Boha na nebi wywesený. Toliko po ulicích starého města Praby diwoky panoval hluk. Zdaleka ozývalo se troubení a bubnowání ustupujících wojinů, jenž za utíkajícim Bedřichem Falckým též na poradu s Waňkem pospíchali; zde a onde slyšano bylo bědování matek o syny w bitvě zhynulé, na jiném zase konci ozývalo se klení poděšených měštanů na zbabělého králika, jenž je tak nakwap a newérne byl opustil; po náruči hemžili se w hustých tlupách přizniwi protestantské wiry a vlády, o sklamané naději a brozíci budoucnosti rokujice — kmetové, myži, jinochowé, ženy, děwy, a dítky, weškerý národ po všech stupních lidského stáří stejný wypouštěl křik zoufanliwé bolesti.

Tak se přiblížilo jitro 21. Listopadu. Malostranské měštanstwo, jenžto se nezměnnou myslí po všechn čas domácích neswárů strany prawého krále bylo přidrželo, hned po skončené bitvě na důkaz swé oddanosti a wěrnosti wywésilo na hradě královském cisarské a baworské barwy, zrána pak druhého dne wyslalo čtvero swých konšelů k vítězoslavným wůdcům před bradbou meškajícího vojska, s prosbou aby déle již nemeškali do města vtrhnouti a w ochranu a na milost je přijmouti. O poledni, při slawném zwonění kostelních zwonů a střílení z ručnic a kusů wjízděl wévoda Maximilian, wolenc baworský, maje po boku swém brabata Bukwu a Tillyho, w čele walného zástupu wojenského strahowskou branou do města, a před hradem uwí-

tán jsa Wilémem Lobkowicem — jenžto w čele pátera jiných českých pánů a četného komonstwa s welikou litostí a kajicností klíče hradu mu odewzdał — welmi laskawě w držení vlády se uwázal na čas, potřebný k uspokojení zbouraného města.

* * *

Mezi tím, co na hradě pražském cisarská vláda pravořádné swé žezlo zjewně zprímila, meč wšak krwawě pomsty posud w záhybech welebného swého roucha ukrýwala — octnul se na jiném nepatrném konci města, takořka na zapřenou a podtaji přišly cizinec, její nejouhlaňejší a nejnebezpečnejší protiňnik. Bylo to na židowském městě w domě Helimelechowě, na břehu Wltawy stojícim. Protiňnik ten, jenžto se w tajné swětnici bohatého Žida, kle-notnika Helimelecha nacházel, byl muž prostředního wěku a prostřední wejšky, pln wšak wýrazu, mužné bujarosti a sily. Na jeho obličeji, wětrem a sluncem nemálo osmählém, w každé wrásce takořka jewil se diwoké duše jih, a wšak ne bez welebnosti ducha, jenžto zwýšena byla pronikavým zrakem temnoplanoúcích očí. Šikmo na čele jeho tkwela široká jizwa, jenžto při nejmenším pohnuti wášniwé duše jako rudoplamenný znak se zapýřila, a jeho pevně uzavřená ústa patrně swědčila o neustupné odwaze zkušeného bojowníka. Nawzdor wšak toho bohatýrského zewnitřka w jednotliwostech panoval přec po zewrubném celku postavy jakýsi ráz lehkowážného dobrodrůžstvi. Jeho uhlazené wousy nade rtoma a ná bradě, jeho bohaté, ouprawně prstenkujici se a wonnými mastičkami páchnoucí kadeře okolo krku přilehající, čistý límeč, nad sníh bělejší košile, zjewným byly toho důkazem. Nebylo pochybnosti, že mu oděw, jakýž w tomto okamžení na sobě měl, toliko k zakuklení sloužil. Byli to sprostý rolnický kabát se širokým koženým pasem, z jehožto kapes dwě bambitky wykukowaly, tmawé široké kalhoty ke kotníkům přilehající a pod řemínky žlutých škorní uwázané, na hlawě kulatý selský klobouk, a plášt, jenžto se mu trochu s beder smekl.

Muž ten byl Arnošt hrabě Mansfeldský. — Po-dle něho odpocíval we starožitné lenošce outly a

co do wýrazu obličeje velmi zpanily mladík we stejném oděvu. Z bledosti jeho twáre mohlo se souditi, že je nemocen, aneb snad od daleké a kwapné cesty tak uchvácen, že mu ani nelzelo hlavy na okamžik pozdvihnouti od podporowadla.

Proti nim šeděl za stolem Žid, bohatý klenotník Helimelech, sedesátietyl to muž s dlouhými šedivými wousy, a co do wýrazu swé twáre silně upomínal na přívětiwé Bohu oddané otce starosvatého písma.

„Peníze musím mít, Helimelechu!“ zwolal mrzutě Mansfeldský. „Ba při sám Bůh — aneb lépe, na Abrahama, Isáka a Jakuba se ti zapřisáhám, že bez peněz odtud neodejdu, a nemohu-li jinák, pověsim tebe na stežeje twého vlastního domu za twoje vlastní wousy!“

„Wyi krásně rozprávite,“ odtušil smutně Žid, „aniž jste poważil, že se u prostřed swých nepřátel nacházíte. Dosti dlouho jsem wám peníze na malé ouroky půjčoval, a čím jste mi platil? Místo peněz odesíhal jste mi owce, telata, krávy, obili a koně — samé zboží, které waše diwoká chasa po krajích naloupila. Byl jsem ale s tím spokojen, poněvadž jsem to tenkráte s prospěchem zpeněžiti mohl. Ale teď — kterak chcete nyní podobným žpůsobem platit, an snad w krátkém čase císařské wojsko ze země wás wyhodi? Již snad rozumíte, pane Mansfeldský, kdybych wám w těchto okolnostech peníze půjčoval, že bych je mermomoci na ulici házel.“

„Mansfeldský se nedá tak ledabylo ze země wyhnat,“ prohodil Mansfeldský s hrđím úsměvem. „Sestnácte tisíc mužů stojí u Plzně pod mým vítězným praporem, a při sám Bůh, kdybych já byl wčera se swými zástupy na Bílé hoře býval, seděli bychom my na hradě pražském.“

„Bohužel že wás zde nebylo. Ale kterak wám bylo možno, w tak krátkém čase a množstvím tolika nepřátel do města se dostati?“

„Wčera večer o desáté hodině dostal jsem zprávu o ztracené bitvě,“ odtušil Mansfeldský. „Na koně se wyšwihnuti a tohoto mladíka zde před sebe na sedlo si wložiti, byl jeden okamžik. O desáté hodině zrána přirazili jsme s udychaným koněm do Berouna. Ten tam zhynul. Odtud nelzelo již po cestě bezpečně se dále ubírat. Wstoupili jsme tedy na loď a připlawili se až pod škálu. — Teď ale bez okolků, starý pokladníku, otewři swou skrejš a přines peníze. Od Bedřicha Faleského nemohu se w tom okamžení ničeho nadít, a déle zde meškaty bylo by nebezpečno.“

„Chud jsem jak Hiob,“ prawil Žid, „a wěru, kdyby mi šlo o krk, nesehnal bych u celé zdejší židovské obce deset tisíc rýnských.“

Mansfeldský se při těchto slowech mrzutě zamysíl, až mu jizwa na čele křečovité zplanula, a malou chvíli přemýšleje kwapně za kabát na prsa

sáhnul, hledal a pak wytáhl malé pouzdro z ebenového dříwi. „Peníze musím mít,“ jal se opět wáśniwě mluwiti. „Tu se podívej, Helimelechu!“ a otewřev pouzdro wyndal z něho malou podobiznu we zlatém rámu kolem hojně diamanty ozdobenou. „To je obraz zwěčnělé ženy, kteroužto jsem nadě wšecko miloval. Kdyby mně byl dříwe kdosi řekl, že se s tím obrazem rozloučím, že jej, a byť i na malé okamžení, do židowských rukou odewzdám, tomu člověku bych byl, při sám Bůh! jilcem swého meče wšecky zuby z huby wyloukl. Ted wšak — nouze láme železo. Wezmi ten obraz a přines těch deset tisíc rýnských.“ Po těchto slowech u velkém pohnuti, jenžto se w omžených jeho očích jewilo, podobiznu políbiw, třesouci se rukou před klenotníka na stůl ji položil.

Helimelech na něj hleděl s velkou pozorností. „Aj, vy! s tím obrazkem zacházíte jak by zázračný klenot byl, který nás praotec Abraham na krku nosil, jehožto pohledem každý nemocný se pozdravil a jejžto nás Bůh po Abrahamově smrti do slunce zawěsil, aby se skvělo mocnějším leskem.“

„Ano, člověče!“ zwolal opět Mansfeldský bolestně, a obraz se stolu chopiw kalnýma očima naň se diwal. „Ano, prawdu díš, ačkoliv smysl twých slow w srdeci mém jináč se ozywá. Obličeji této ženy byl mým sluncem. Kdykoli mé srdce si zastesklo a zastohalo, nabyl jsem jeho pohledem útěchy a uzdrawení; a když to slunce zašlo, nosil jsem jeho odblesk na prsu swých až po dnešní den. Wěz, soucitný starče, tato žena byla mou první, mou jedinou láskou. Nebylai sice stawu urozeného, ale šlechetnější duši chowała w krásném swém těle nad luno knížecí. — Umrlai po porodu zpanilé dcery.“

„Slyšte, wzacný pane!“ prawil na to Helimelech s nemalým soucitem, „ja wám ty peníze půjčím, ale s jedinou wýminkou. Račte si lhůtu ustanowit jakoukoliv, kdy mně ty peníze zaplatit chcete. Swatosvaté wšak, cti a slowem, písemně i rukou dáním zawázat se mi musíte, že dříwe se swým wojskem z Čech neustoupíte, pokud jste mi ten dluh nebyl zaplatil.“

„Dobrě, dobrě,“ odtušil na to kwapně Mansfeldský. „Na rok chci se tobě zapsat a zaručit, že mě žádná moc, a kdyby i celá swatá římská říše na mne se shlukla, z české země newytiskne. Jdi, přines peníze, pero a papír.“

Helimelech odešel do postranní komnaty a hned se zase wrátil s velkým měšcem dukáty naplněným a s psaci potřebou. Mezi tim co se hrabě Mansfeldský psaním dlužního listu zanášel, wzał Žid obraz do ruky a skoumavým okem na diamanty se divuje po dlouhou chvíli přemejšlel, a pak se tázal: „Ten obraz je wám tedy tak milý?“

(Pokračování.)

D o p i s y.
Z Roudnice. (Opozdeno.)

Právě jsem dočetl dopis z Klatov, a ještě pln radosti nad počináním si tamějších vlastenců a pamětihozneho vyjádření wznešených arciknížat doslechl jsem, že i okolo našeho městečka oni wzácní hosté se ku slavné Praze ubírat budou. — Již časné zrání toužebně očekávaného dne budila kolikerostranná hudba roudnické obyvatele z libzného spánku. A tu se ubírá školní mládež, veskeré porádky remesnické se svými práropy, knížecí myslivecťwo, nově zřízený sbor ostrostřelců, vážené úřednictwo a duchovenstvo s velkým počtem lidu z celého panství k vesniči Straškovu, by zde wzácné hosti při vkusné vystavěné čestné bráně přivítali. Ale pomyslete si, jak nemilé bylo naše překvapení, když jsme na bráně té, která na českém panství od pouze českých poddaných vystavěna byla, spatřili nápis: „Herzogthum Raudnitz.“ A však zpozdilost tato zle se svým původcem odměnila, neboť i chudáci ty písmeny cítili, že na pravém místě nejsou, a ze zoufalství dvě na bláhu se postavily, totiž *g* a *n*. Rány z moždříu oznamovaly příjezd wznešených hostů. Jeho C. Kr. Wýsost arcikníže František sestoupil s kočáru a radost jévé komandujícemu důstojníku ostrostřelců panu Hochmannovi se poděkoval a zástupy shromázděného lidu prohlidnul při radostném provolávání se dále ku Praze odebrati ráčil.

Zminil jsem se swrchu o nově zřízeném sboru ostrostřelců roudnických, který již skrze tři leta trvá, a dílem se welice, že ještě v těchto listech nicehož o něm zmíněno nebylo. Ale já při této příležitosti opomítnouti nemohu, několik slow o něm pronesti a těm osobám, kterým svůj původ dékovati má, veřejně díky vzděti.

Před několika lety byl zde, jako na mnoha jiných místech, starý sbor ostrostřelců pro jisté příčiny wyzdvižen. Seznawše pak měštané užitečnost a výhodu onoho spolku zadali pod náwodem p. raddy Soukupa ku zemské vládě o dowolení ke zřízení nového sboru ostrostřelců. Po obdržení wysokého povolení uwolil se zdejší mlynář p. Jan Wáclavík zapůjčiti potřebné k tomuto cíli penže, by se mu pak po lhůtách splácely. Krásny zajisté a wzácný to důkaz občanské lásky! Kýž by v každé osadě všoe takových mužů bylo! Pentli na prapor a na něm krásné heslo vyšité: „Swornost lidu sila jeho“ ráčila darovati zdejší řád justičiárka Fleischmannová, začež díky jí! Sbor stojí pod ochranou Jeho Jasnosti knížete z Lobkovic, wewody Roudnického. I čestní důstojníci volili se, mezi nimiž i nás Šumawský se nachází, který na poděkování sboru svůj německo-český slovník daroval.

W. S.

Z Čechic. (Z dopisu přátelského)

... i kráčeli jsme z pověstného Blánka, jenž nás za jasného dne rozkošnou vyhlídkou bavil, přes Prawonin k Čechicům. Prohlidnuše ještě oupravný a znova uspořádaný zámek pana K., pána na Prawonině, dostali jsme se bez další překážky po dvou hodinách k cíli našemu, městečku to zajisté dosti pěknému. Netrvalo dlouho a již jsme se seznámili v hostinci „u města Prahy“ s některými wzácnějšími osobami tamní bouvorace. Sloužilo nám štěstí a po malé chvíli přemile nás náhoda překwapila půzwánímku „české besedě“, jenž se pravě téhož ještě večera (22. Září) drželi či vlastně slavili měla. I nemohlo nám být nic vitanějšího; newáhajice tedy, an již večer se chýlili, wbrzce odebrali jsme se do sálu k besednímu plesu určeného. Hosté besední bavili se již tancem; pak se chvalně zpívalo a deklamovalo. Slyšeli jsme tu z národních písni oblíbené „Sil jsem proso“, „Ach není tu, není“, „Měla jsem holoubka“ a ku konci znárodnělou „Kde do-

mow můj?“ Největší obliby však došla hudba pod ředitelstvím pp. S. a H., kteří mistrně provodili nápéwy pěkně i vkusné uspořádaného potpourri z národních písni. — Bylať to, nechť pravdu díl, weselá zábawa; samé pochoutky, jakýchž wěru zřídka jen požíváme; Wás toliko se nám nedostávalo, předrahá, byste nás svou oblibenou „u Sázawy kwete růže“ byla potěšila. Budtež zdráva!

Wáš Miloslaw.

Z Postupic.

Jako vloni dálala se i letos dne 19. Září zde beseda, k čemuž we zdejším vůkoli pro svou lidumilnost wůbec známý a vážený pan K. Otto tak jako dříve měla propůjčil, a při níž nás tentokrát i p. baron Villani netolikou svou přítomností počítal, ale i zdařilým deklamováním velmi mnoho k uspokojení obecenstwa přispěl. Čistý výnos, obnázející přes 70 zl. w. č., obrátil se jednak na zaopatření oděvu školní mládeže, jednak na rozmnožení zdejší školní knihovny, od zdejšího welebného duchovenstva udržované.

Brousek jazyka.

Můj milý pane dopisovatel (w č. 113.)! Wy se tomu snadno smát můžete, že nechť lidé dobré rady přijmouti, a rádte, abych tak vždy asi za rok s nowým slovíčkem přišel; ale věřte mi, mně není při tom ani za vlas do smíchu, ačkoli si často sám rád zažertuju. Ano opravdu mě mrzí, když slyším tak pány mluviti, jakoby byli jazyk weskrze pronikli, a zatím ani rozdílu mezi mě, mně a mne šetřiti nebudeš, a když *chlapce* a *chlapci* psati mají, newědi. A jsou i některí, jenžto chybou takové zastávají. Bylo by prý lépe psati: Anně Brádek, Ludmile Brádka, protože, když se napiše Brádkové, se newí, zdali panna Ludmila nebo slečna Anna pochází od Brádka čili od Brádky.

Nu, s takovými emancipovanými grammatikáři se hádat nebudeme, kteří rádi mluví a soud svůj pronášejí o věcech, jimž rozuměti se nenaucili.

Ale odpusťte, že jsem se tak rozhorlil; wždyť ví celý svět, že jsem trochu zhorka nakwašen, a jak to nemá člověka bolet, když tak lidé jako zoumyslé hřesi. Chyba, kterou tuto vlastně vytknouti chci, mohla by ovšem snadno chyba z tisku nebo vlastně sazečová chyba být, a tomu bychme to musili odpustiti, poněvadž jsou proto korrektori na světě, aby takové wěci opravowali; než při takových grammatických okolnostech můžeme se domnívat, že p. spisovatel z nepovědomosti nebo ze zvláštního předsevzetí napsal: *slawné pamální muži udati*. Kdo nechce ani mně ani grammatice uwěřit, že to chyba, ten má špatnou wiru, a nábožní grammatikáři řeknou: *anathema sit*, což se po česku vykládá, kdo nechce, af nechá tak. Šumawský.

Odpověď na pána Hawlikovu kritiku we Wčele č. 80.

Od dra. Čupra.

Přede vším se musím zmínit, že p. Haw. se na mne hrozně zlobí, protože jsem nedávno w časopisu *Obř* vydal ještě s několika pány powěděl, jaký wýznam w literatuře české má. On tedy již napřed, jak jsem doslechl, důtky pletl a wšemožně číhal, kdyby něco s mým jménem tiskem vyšlo, a byť to prý třeba i jediný rádek byl (nebo důtky již měl), aby si jen zlost svou na mně vyliši mohl. Nepotřeboval tedy článek můj w 3. swazku Muzejnska právě toho jména „Wýznam Štítného“, aby i hned p. Haw. na jeho wýznam w literatuře a tím i na Obř vydal ještě a na mne upřimatoval; nebo celou myslí chopl se ho, a co již dávno w hlubokosti jeho těžkosti daří mu

šmýkalo, wyšlejchlo konečně we Wčeře pod názvem: „Kritika. Časopis českého Museum“ (místo: Kritika. Pan Čupr). Nyní je mu lehko. Prosit!

Tento obrázek lidské slabosti neuwádím wšak zde proto, abych snad váženému obecenstvu dokázal, že p. Haw. kritiku svou psal *cum ira et cum studio*; nikoli! Znám já dobré naše obecenstvo a vím, že má zdravý soud. Krejčovský tovaryš Weitling mohl sice svými politickými a jinými sprýmy colé Šwejcarů povláznit; u nás se wšak kotrmelcům takových pánu jen smějeme, a sice rádi smějeme (zwlašť když k tomu přirozené nadání jsou), nebo smích, jak Huseland praví, zaťrasá mozkem a žaludkem a slouží tak ke zdraví — zwlašť po jídle. Ale my se jím právě *jen* smějeme, a to tím více, když se páni tito k wěcem trou, kterým ani za mák nerozumějí, tak asi jako se malým figurkám smějeme, když se jim vážné obličeje namaluji, k. p. císaři Diokletianu! Uwedl jsem tedy obrázek ten za tou jedinou příčinou, abych okázal, že neodměňuji stejně stejným (dle barbarských zákonů: oko za oko atd.), t. j. že nechci p. Hawličkovi ze zlosti nadávat, jako on to učinil, třeba bych pro důvody daleko jistí nemusel; nýbrž že se mů chci za zlé dobrým odměnit, a sice tím, že mu některé temnosti v hlawě jeho osvítím, abych tak zároveň, dle vyřknutí písem svatých, řeřawé uhlí na hlawu nepřitele svého klád!

Powédew p. Haw. cesi povšechného o „nedospělosti“ mé práce, w čemž mu ovšem odporovati nemohu, za tou jedinou, ovšem malichernou příčinou, že žádné důvody neuwádí, obraci se k následujícím punktům, které i důvody potvrditi bledí, a sice takto:

a. „P. Čupr nedostál úkolu w honosném nadpisu článku swého obsaženému.“ A proč ne? „Poněvadž w jeho článku žádná citata se nenašejí ze Štítného státních tiskem ještě newyšlých spisů; a proto — je také ~~ne~~ nečetl.“ Populárně: Kdyby někdo několik spisů napsal, když p. o bramborách, o starých zwonech, nějaký cestopis a konečně wýklad na tu, anebo onu epištolu z ewangelium, a dejme tomu, že by je i všechny tiskem wydal, a kdyby po nějakém čase některému ökonomowi napadlo, ocenití toho muže w ohledu ökonomickém (to se rozumí: pokud toho seznati možná z jeho spisů), napsati článek pod názvem: wýznam toho anebo onoho w ökonomii, a k tomu cili použiti spisu jeho o bramborách: tu by p. Haw. důsledně takto uzavřiti musel: Tento spisovatel úkolu swému nedostál, nebo we článku jeho nenašejí se žádná citata ze spisů: o starých zwonech, o cestě do Konstantinopoli a z wýkladu na epištolu; a proto on také (ó logická hlawo!) spisy *ty nečetl*. Naopak: p. Haw. právě tímto vyřknutím dokázal, že spisy Štítného nejen nečetl, nýbrž že ani nápis jejich nezná, jelikož by tak zbrkle nemluvil, kdyby byl alespoň we Wýboru četl: „Jsouť pak spisy jeho (Štítného), pokud je známe, následujíci: 1) *Rozmluvy nábožné*. 2) *Knihy učení křesťanského* (kázání, jichž slýchal 51. anebo se jich mohl sám domyslit). 3) *Reci sváteční* (čtení a wýkazy na neděle a svátky celého roku.)

* Kdo se o powrchnosti a šarlatánství p. Hawlička, jenžto on tak nestydatě jiným wytyká, více přeswědčit chce, toho poukazuji na knihu: *Sein oder Nichtsein der deutschen Philosophie in Böhmen 1847*, která co nejdříve, myslím že s tímto swazkem Musejnika, u Haasovců vyjde a pak we všech kněkupetvých, rakouských i zahraničních, k dostání bude. Hraje on w ní hezkou opisodou! Že kniha ta w německém jazyku vyjde, najde, jak doufám, dostatečného odůvodnění w knize samé.

4. *Knihy o sedmi vstupních* (wyippyky ze sw. Augustina). 5) *Překlad sw. Augustina, Soliloquia animæ ad deum*. 6) *Překlad Hugoova spisu o připravení srdce* (u p. Čelakovského).“ W skutku, kdo do spisu Štítného w císařské knihowně jen drobet nahlédne, pozná, že Štítného ostatní spisy mimo „Rozmluvy nábožné“, které jsem w článku svém oceniti hleděl, z filosofického stanoviště posouditi docela nemožno, ne snad proto, že velmi populárně psány jsou, nýbrž proto, že církevnímu, státnímu a věbec publistickému okresu náležejí a tedy že se jediné ze stanovišť těchto oceniti mohou, w čemž, jak se mi zdá, na wice místech we článku svém jsem promluvil.

(Dokončení.)

Trní a bodláčí.

Na skle jednoho pražského krámu, we kterém jest „Poplátka po službách a bytech“, čteme mezi jinými oznamy, že se tam i wěděti dává, kde možná dostati „biti“. Newíme, mnobo-li se lidí po takové wěci poplátati bude, tolik ale jistiti můžeme, že tam asi tlačenice nenastane pro hrnouci se množství oných, jenžto by té sladkosti někde rádi okusili. — K tomu wede ta wýborná známost pravidel našeho jazyka, takový jest wýsledek té ochotné vůle k poučení se we wěci nejpřebnejší, k poučení se w reči swého národu! Kde možná dostati „byty“, po tom si dáme wybidnutí ku poplátce libiti; ale k „biti“? — Když již lidé, nebyvše z mládi k tomu wedeni, správně časy napsati nedowedou, proč někto ~~z~~ z běhlého nežádají, aby jim to bez chyb napsal, co wěřejně wywest hodlají? Proč ředčinici, kteří se kreslením wěřejných nápisů obrají, neucíti sobě tu zásadu, aby, než se do práce dají, dle nápis přečisti dali některému znateli, který by jej návštěvě opravil? K takovému opravení se jistě každý s velikou ochotností propůjčí a milerád k tomu svou ruku podá, aby Čechové naporád swé zahanbení wěřejně newywošowali. Mnoho již o té wěci namluweno jest; nezdá se wšak, že by se na to mnoho dbalo. Nacházíme w Praze ovšem též rozkošných německých nápisů, kterým se cizozemci nemálo posmívají; nacházíme jich w takovém množství, že by se také z nich dal sesta witi pekný kapensní slovník, na nějž by arci třeba bylo hezky welké kapsy; nesprávnost při nápisech německých nemůže ale nikdy pravidlem být pro nápisu *naše*! D.

Kronika času.

* W kantonu Solothurnském we Šwejcařích udala se nedávno 72letá starána sama u soudu, že před 30 lety prvního manžela svého otrávila, aby si mohla druhého vzít. Po celý ten čas dusila w sobě brozne wýčity swédomí, až vnitřní ten hlas tak mocným se stal, že mě podlati nemohouc sama právu se odewzdala.

* Co p. Benazet w Badenu mešká, staly se tam tři samowraždy následkem hry. W tom čase, co měl předtované pařížské herny, zavraždilo se neméně než 300 nešťastných hráčů, jak to ouřední wýkazy stvrzují.

Nowá kniha.

Kletba domu a pojehnání domu. Přispěvek k založení obecného blaha a štěsti rodin. Zdešil Jan R. Hamau, kooperator w Litoměřicích. W Hradci Králové 1847. List a plakát Jana Hrošta. Pospíšila, aučučujícího audia českého národního Muzeum. 12. 168 str. Cena 16 kr. str.

Číslo 123.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých třikrát za
týden, w outery, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały
(Bytem č. 1060 — přes dvár při zemi).

14. Října
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Milejší nad živobytí!“ zwolal hrabě. „Tolik potřeba, svou nespokojenou vojenskou čeládku na nějaký čas ukonejšti, překonala moje srdce, a bud si jak bud, na čas té lhůty do tvých rukou jej odewzdám.“

„Milostivý pane!“ řekl Helimelech s váhavostí — „já wám ty peníze bez ouroků a bez zástavy půjčím; se mi upsáním zaručte, že z Čech se svým vojskem neustoupíte, pokud jste dluh nebyl zaplatil.“

„Hodný, poctivý muž!“ zwolal Mansfeldský péro odhodil a Žida za obě ruce pojawi. „Na pásení swé duše ti přisáhám, že mne odtud ani sám dábel newypudí. — A wšak, nyní bych měl ještě jednu žádost.“

„Peněz již nemám!“ zwolal ouzkostliwě Žid. „Jsem nyní chudý jak Hiob.“

„Nejsouť to peníze, oč bych té žádal,“ řekl hrabě. „Postarej se mi o tu otočiště pro tuto dívku.“ Při tom ukázal na mladistvou postavu w lenoše důmající.

„Boží zázrak! Ten mladý panáček je dívka?“ zwolal Žid.

„Ano, moje dcera a dcera té ženy, jejižto podobu's na tom obraze viděl. Po smrti matčině byla w Rotterodamě vychována a w tomto přestrojení pak doprovázela mne na mých nebezpečných cestách. Nyní wšak neposkytuje ji Plzeň žádné bezpečnosti. Na krutý a krwawý boj jsem odhodlán, a mimo to miluje mladého důstojníka w mého vojskě, Kochana z Prachowa, lehkomyслného to wětroplacha, z jehož okouzlující blízkosti bych ji rád odstranil. Na to si ten panáček ani we snu nepomysli, že bych ji w Praze uprostřed svých nepřátel skryval. Po roce, budu-li muset ze země ustoupnouti, bezpečného posla pro ni wyprawim.“

Helimelech přemejšel. Po chwili pravil: „W městě mnozí lidé newím skutečně pro ni o bezpečném výběhu. Předzwídám, že se w každém domě po kacířích pátrati bude. Taktéž i w mému bytu ne-

byla by docela jista, neboi luza, w mému sousedstvu bydlíci, widěla mne o slavnosti Passah a také o svátcích pod zelenou w jomim dobbim (zwlaštní sváteční šat) a domejší se, že jsem bohatý; ale nedaleko odtud bliže kláštera sw. Anézky mám domek na jméno staré křesianské ženy upsaný, kteroužto jsem za nemoci swé w Pánu zesnulé dcery Rechy za posluhovačku do domu přijal, a když mi dcera umřela, doprál jsem ji pro její věrnost a velké stáří otočiště w onom domku. U staré Kateřiny bude waše dcera tuším nejlíp schráněna.“

„I toh je výborná příležitost!“ zwolal Mansfeldský. „Rekni stařené, že se jí bohatě odměním, aneb dej jí tu hrstku peněz; a při tom hodil as dwacet zlatáků na stůl.

„Nechte toho, wzácný pane!“ řekl Helimelech s truchlivým pohledem, „až na lepsi časy. Doba smutku a žalu se snad co newidět přiblíží, jako tresty, kteroužto Wšemohoucí na Egypt wyslal. Dejž Bůh, abychom se jednou wesele shledali.“ •

„Zajisté, zajisté!“ řekl Mansfeldský, přátelsky židowou rukou potřásaje. „S Bohem, starý příteli, a starej se mi o tu děwu, jakoby byla twá vlastní. S Bohem, Teklo! s Bohem, drahocenné dítě!“

Tekla w tom okamžení procitla. Mansfeldský, jenžto již na sestě jí byl oznámil, že po nějaký čas pro větší jistotu a bezpečnost w Praze přebývati musí, poručil ji nyní w ochranu starého klenotníka a s nuceným úsměvem slze otcovské lásky ukrywaje wřele pláčici dceru na prsa přitulil a polibil. Pak se ještě jednou k Helimelechovi obrátili pravici jeho přátelsky stisknul, kwapně měsíc pod plášt do pasu zastrčil a odkwapił.

•

Několik dní po této události, s večera nového měsice, u Židů cislew zvaného, před svátkem devátého sabatu, seděl Helimelech se svou manželkou, přiwětiwou to stařenou, w posvátné světnici domu swého na modlitbě.

Přibytek ten byl welmi skvostně ozdoben. U prostřed krowu wiselo čtvero stříbrných lampiček již rozsvicených, ačkoli slunce teprwa zachá-

zelo, báňe a wižky protější hory Sionské posledním leskem ozlacenou. Podlažna byla benátskými čalouny pokryta, a u prostředního okna, jenžto mezerami žlutolistými již stromů na zahradě milou poskytovalo vyhlidku na Wltawu, stál široký, s rezbářskou umělostí zhotovený stůl, na němž se až do wyklenku okna sáhající, ze zlatých a stříbrných kofliků složený sloup nacházel. Wážný kmet Helimelech seděl we swátečním rouchu jomim dohromady se svou chotí Rebekou u prostředního stolu, jenžto byl pokryt běloskvělým damaškem, z kněh swatých Davídův patnáctý žalm velmi skroušené w jazyku hebrejském předříkávaje. Po skončené modlitbě vstal a vstoupil do předsíně zwolal: „Wejděte, nochrimové (cizinci, křesťané), modlitba je skončena.“

Na to se hned zas vrátil, a za ním vstoupily dvě ženské postavy do světnice. První byla Kateřina, jeho nájemnice, asi sedmdesátiletá stařena ve sprostounkém oděvu. Její dokona osedivělá vlasy, na židovinách uhlazené, podivně souhlasily s černým aksamitovým čepcem, jakýž náhlavě měla, a však přívětiwemu jejímu ohličeji mnoho udělovaly vážnosti. Měla zapálené oči, a když do světnice vstoupila, zastírala je pravou rukou, před tklivostí walného světla je chráníc. Druhá byla svěřená ji Mansfeldowa dcera Tekla, asi sedmnáctileté děvče, ve tmavobrokátových šatech podle kroje tehdejšího času těsně na tělo přiléhajících, tak že tím její zpanilý zrůst mile na jeho přicházel. Na hlavě měla černý klobouček na způsob kulatého poklýpku, hojně krajkami lemovaný. W bledoúnké tváři té dívky panovala jakási tklivá zádumčivost a oddanost. Hned za nimi přinášela služka na stříbrných misách moučné pečivo, dušenou jehněčinu a láhev vína.

„Odpusťte, milý pane!“ jala se dívka mluvit — „že tak záhy přicházíme. Ale jakási snad poněkud směšná příčina wypudila nás z našeho přibytku. Viděla jsem totiž před západem slunce sprostého, ošklivě wypadajícího člověka s rysavými vlasy okolo našeho domu obházení, a poněvadž potřeba velí, aby moje outočistě u vás skryté zůstalo, měla jsem za to, vám o této události co nejrychleji zprávu dát.“

„Byl to náš soused Přibík Jeníšek,“ doložila Kateřina. „Šibalský to mastičkář a ranhojič, jenžto již kolikrát pro své špatné chowání w šatlawě seděl. A ještě vloni byl od staroměstského purkmistra z města wypovězen. On mi tenkráte vyhrožoval, že se mi pomstí, poněvadž jsem několika sousedům a měšťanům výstrahu dala, aby od něho liky a mastičky nekupovali, poněvadž takovým špatným zbožím a dryáčnictvím wice u nemocných pokazil než napravil. Mne pojímá strach a hrůza, kdykoli ho počkám. A když jsme sem tedy do domu vcházely, byl zase w patách za námi, a dobré jsem ho viděla, jak přes zídku na vaše oswicené okno se

díval, kde vaše zlaté nádobi se leskne. Je vůbec co zloděj znám a bojím se, aby vám nic neukrad.“

„Nemějte starosti, paní Kateřino,“ řekl na to Žid. „Já a můj sluha Jechod obyčejně zde spáváme a jsme též zbrani zaopatřeni. — Těd však, slečno Teklo, sedněte! Zejtra máme slavnost dewáteho sabatu, a toliko dnes je nám povoleno s gojimi (newěřicími) u stolu jídelního obecovati. Mimo to očekávám zámožného kupce Jana Peldřimowského, s kterýmž mnohá léta w obchodnickém spojení jsem, abychom ještě dnes umluvili, čeho nám potřeba, neb zítra musím po celý den na modlitbě trvat.“

„Pan Peldřimowský,“ jala se zas stará Kateřina mluviti — „též k nám dochází, neb jakmile předešly tyden slečnu Teklu u vás spatřil, nemohl též zraku svého od ní odtrhnouti, a když jsme odcházel, doprovázel nás až k našemu bytu. On je, jak říkáme, až po uši do slečny zamílován.“

„Pro Bůh! kam myslíte?“ prawila stydliwě Tekla.

„Nu, to by nebylo tak velké neštěsti,“ hovořila Helimelechova manželka s přívětiwým úsměvem. „Pan Peldřimowský jest zápožný obchodník a konšel staroměstské raddy, a mimo to velmi rozšafný, oswicený a laskavý muž.“

„I zadrž, Rebeko!“ škocil jí do řeči Helimelech. „Outlé dívěi srdce nedá se konšelstvím vydobytí, a mimo to je slečna Tekla, co se rodu týče — „Nechtěl byste, wzacný pane, o wýznamuzejší slavnosti mne poučiti?“ otázala se Tekla, aby rozprávku na jiný předmět uwedla.

„S radostí,“ odtušil na to Helimelech, jenžto se tuze rád w talmudické rozprávky pohřížoval. „Swátek ten se tyká upamatování na modlitby, které jsme za času naší vlády w Israeli we městě Jeruzalemě konávali, aby Bůh weskerá oudoli a pláně zúrodnil, a protož nám bylo za powinnost ustaveno, o svátcích pod zelenou wziti do ruky „lulaf“ každý sedmý den, totiž na den sabatu. Lulaf jest spojení třech myret, jedné palmové a dvou olšových ratolestí, na znamení, že rostliny bez wody wadnou a hynou. A swátek ten w Jeruzalemě s velkou slávou se slavíval. Dvaácte set kněží vykonávalo we chrámu Páně swé oběti. K tomu se zpívalo velké Halleluja, nejvyšší kněz odříkával požehnání nad celým národem, a hlas jeho se ozýval, jak smlouwa Jomy dokládá, z Jerusalema až k Jerichu, na deset mil cestý, a také hlas wywolavače s bašty chrámové na tri mil cestý.“

„I toj musel tedy každý obyvatel svatého města každé slovo dobře slyšeti,“ řekla Tekla s lehkým, newěřicím úsměvem.

„Ba ovšem,“ pokračoval Helimelech velmi rozhoren dale. „A jest se tomu co divíti, an město tak veliké bylo. W knize Midraš Raba Echo popisuje Rabbi Samuel jeho rozsáhlost a velikost následowně: W Jeruzalemě bylo čtyry a dwacet ná-

městí, v každém náměstí bylo 24 ulic, v každé ulici 24 trhů, každý trh měl 24 menších trhů, každý menší trh měl 24 dvorů, a v každém dvoře bydlelo dwakráté více lidí, nežli se jich z Egypta vystěhovalo.“

„Ouhrnem milion a dwakráté sto tisíc v každém dvoře,“ ozval se wesely hlas s velkým smíchem v otvajících se dveřích. (Pokračování.)

D o p i s.

Z Hradce Králové.

Dne 10. t. m. opustil zdejší posádkové stanoviště c. kr. vojenský pěši pluk hrabete z Hoheneggu, se svou dobře zřízenou hudem, ubírá se ku Praze ve průvodu slav. magistrátu a mnoha vzácných osob. K oznámení tomuto ponouká nás truchlivý pocit, jímžto naše obyvatelstvo naplnuje odchod tak správných, mírumilovných wojsk, s nimiž nám tu po 5 let ve stálé swornosti žili a se bawiti doprano bylo. — Toho samého dne přitáhla nová posádka, druhý bataillon c. kr. pluku hrabete Khevenhüller-Meč, navracující se z Mohuče. Opět sl. magistrát k dozadu ustanovení naproti vyjel, a sl. sbor zdejších ostrostřelců se svou hudem nové wojny k městu doprovázel. Prejeme sobě i nadějeme se, že obapolná spokojenost a swornost obnovena bude. J. H. P.

Slowanská zpráva.

Ze Záhřebu. Již jsme se těšili, že národnost chorwatská na pěvném základu ústavu zeinského spočívající k životu čím dalej tem jařejšímu se wzkrisi, an nás tu došla zpráva přežalostivá o zrádných oumyslech dosti četné šlechty po maďarské bažici. Jest to ta strana, která národní straně (tak zvané ilirské) nejohavnější zločiny vyčítajíc sama sebe výhradně chorwatskou jmenovala. Mnohý newzdělaný Chorvat, nepochopiv směr a snažení mužů ilirské strany, k Maďaromanům přilnul, myslé že jsou praví vlastenečtí Chorvaté, protože někdy při rokování slovo chorwatské prohodili. Nyní pak se nepravost a zrada oněch jizliwých wrahů vlasti v ošemetné nahotě objevila, tak že i ten nejtupější rozum jejich bouřlivě proti vládě a ústavě směrující oumysly na bědou spátruje. Ondyno v sezení stolice záhřebské na žádost těch Maďaromanů weřejně se čtly listy aneb dopisy maďarské proti všem vlasteneckým Ilírům a proti řízení zemskému, neb maďarský jazyk nemá práva diplomatického v Chorwatsku a bohdá mít nebude. Ti samozvaní vlastenci „maďarsko-chorwatští“, potomkové oněch slavných reků, jenžto království uherského, ba mocnářství rakouského a celé říše německé od návalu krwáločných Turků ubránili, nyní se korí Maďarům, žebrají o přijetí v království uherské a drze oposici maďarské pochlebuji. K nastávajícímu stěmu uher-skému pro výbor království chorwatského instrukci čili, návod sestavili, zřejmě na opětný přewrat řízení zemského a konečné zničení národnosti chorwatské směrující. Žádají od milostivé vlády, aby důchody vyššího kněžstva změněny a na výchování národa obráceny byly; a však celá ta šlechta tolk na školy neobětovařa co jediný p. Mskup záhřebský Jiří Haulík, který kromě tiskceronábových dobrodiní na školy národní osudno 26.000 zl. str. věnoval. A jak medle ta strana národnímu výchování rozumí? Chce prosíti, aby ve všech školách denně dvě hodiny vyučováním jazyka maďarského se zinarily, aby prozatím několik předmětů na gymnasium a lyceum maďarsky se přednášelo, aby chorvatští poslanci na sněmu nejbližším již maďarsky řečníci nuceni byli. Onoho pak dobro-

dince národu, vysoce welebného biskupa Haulíka, má prý vláda jinam přesaditi, protože bouře v lidu tropí, Ilírdum nadřuje, a co ještě víc těch bájek jenom ta nejjedovatější závist wymyslit může. Není zde místo všecky ty v skutku rounhavé žádostí opakovati; jenom to ještě připomenouti musíme, že ti „maďaro-chorvatští“ vlastenci ani slova o ulehčení daní na eprostého sedláka uvalených, o vybíráni daně od šlechty a slušném rozdělování břemen obecných nepronесli. Dne 18. října začne sněm spojeného království Chorwatského, Słavonského a Dalmatského. Na ten den před čtyry a čtyrycetí lety věrní poddaní císaře rakouského u Lipska podmanitele národů a vratha ouhlavního slavnou bitvou pokorili; doufajme, že i letos věnost slowanská nad liberalismem maďarským zwítězí!

M. F.

Odpověď na pánské Hawlíčkova kritiku ve Wcèle č. 80.

(Dokončení.) b) Ukazuje p. Haw., jak se špatně umím orientovati v historii vzdělanosti evropské vůbec a české zvlášť, tím, že kladu rozšíření humanismu do druhé polovice šestnáctého století, při čemž se mne (velmi vtipně!) ptá, kdy prý žili Reuchlin, Erasmus a nás Bohuslav Hasičteinský, a dokládá, že Italie v oněch studiích mnohem rannější známenité pokroky činila. Odpovidám: Reuchlin, Erasmus, nás Bohuslav Hasičteinský a velké množství jiných humanistů: Hutten, Scaliger, Melanchthon, Agricola, Sigonius, Morns, Sanazar atd. atd. žili všichni v první polovici šestnáctého století, ano množí až do druhé polovice sáhali, jako k. p. Agricola; Erasmus zemřel r. 1536.. a Hassensteinský 1510. Listopadu 1510. Já ale mládím ve článku svém o rozšíření humanismu po Evropě, totiž skrze školy, a ne o tom času, když jednotliví učencové humanismus z Italie do ostatní Evropy přenášeli; že ale rozšíření toho, co učenoji tito v první polovici šestnáctého století psali a učili, dříve se zajisté státi nemohlo než ve druhé polovici toho samého století, při svědčí mi i teh, kdo v historii walně zběhlý není. Při tom neberu ohled na to, že se čas takového děje ani ostře určili nedá a tedy že to směšné je, chtěti zde puntičkovati, což jsem i mým tropusem „jiskra elektrická“ naznačiti se snažil. Co dále o Italii mluví, to sem nepatří, wždyť pak já ve článku svém nemluvím o Italii, nýbrž o celé Evropě. (Ten mě říkal; p. Haw. nemá jistě žádný konversační lexikon!)

c) Napotom mi p. Haw. malou exhortišku (dle svého způsobu) drží a myslí, že jen proto filosofuji, že jsem si sám umínil filosofovati atd. Tento kousek uznávám za pouhý překlad mého mínění v Øst und West, kde pravím, že p. Haw. proto jedině vtipkuje, že si sám umínil vtipkovati, t. j. auf § Gerathewohl. Přejme mu tu radost!

d) Dále se p. Haw. zdá, že prý jsem na str. 250. tu nejnerozumnější definici v celé Ewropě vybral. Těší mne, že p. H. myslí, že jsem přece vybíral. Hned na to se mě tázá, co prý pořád chci s mou národní filosofií, a praví usíječnět. „Což je, vše národní, co jest původní?“ P. Haw. myslí, při slově „národní“ jen na národní písničky. Owsem, p. Hawlíčku, národní jest vše, co v národu původně vzniklo. (Ó bystrá hlavo!)

e) „Nejkvásnější ale důkaz zamotanosti myšlenek podal prý jsem tím, že na str. 252. za největší původnost pokládám to, že se Štitný hnul k Platonovým ideálům.“ Já ve svém článku jedině to twrdím, že dilem ku skolastické původnosti Štitného i to náleželo, že neuwázl, jako jiní skolastikové, v teoriích Aristotelových, ale že se i k idejím Platonovým hnul a na ně ze zcela původního stanoviště hleděl. Za to prý jsem, tak praví p. Haw.,

w každém ohledu školák. — Owsem o Platonu možná jen we školách slyšet! Proč asi p. Haw. na školáky, t. j. dle jeho mínění na muže, jenž do škol chodili, tak s kopce má? Bezpochyby proto jediné, že vám sám buď do škol nechodí a nebo místo do školy za školu; nebo by zajisté, kdyby byl do škol chodil a se kusu logiky naučil, takových nesmyslů nepsal, jenž peleší v této jeho kritice a we Wcèle wubec. On si hledí tak srdci ulehčit; při tom ale nepováží, co se jiný napiše, aby jen osminu a to jen těch kapitálních nesmyslů z její peleše vyplasil; vzdý i w každém titulu (tedy hned w prvním řádku) vězí nějaký odpov.

Co konečně ještě p. Haw. tu a tam o Taboritech atd. mluví, je pouhá lež; ve článku svém twrdí já povšechnou sadu, kterou historie ducha lidského na běžné uvádí, že po silném duševním wysálání duševní ochablost nastlává; o Taboritech není ale explicite ani zmínka, implicitě ale prawim, že byli přechod k oné ochablosti. Co ale p. Haw. se svým: „od známého k neznámému vždy dál a dál“ pokračováním pořad chce, nemohu ovšem uhodnouti; bezpochyby že w tom mnoho smyslu je, pomyslíme-li, že to jeho šíbolet proti filosofii.

Konečně, že se naše literatura, bohužel! dosti šarlatánství již dopouští, dokazuje mezi jinými i tento článek p. Hawličkův.

Literatura na Slovensku.

Pozoru hodný spis w českoslovanském písemním jazyku w Bánské Bystrici wydaný jest:

Bánský sádek od Jana Gasparides-Vladár, duchowníka. Oddíl první.

Jest to sbírka básni nezcela bezcenných rozličného druhu a obsahu. Třeba forma jejich více na minulé nežli na nynější doby netoliko literatury naši ale wubec esthetické obliby upomínala, zůstává spis ten nicméně již pro to jediné pověšení hodný úkazem, an pocházi od kněze katolického, jaci mezi Slováky až postup nejvíce se přidržovali rozkolnictví Bernoláková. Ostatně věje w básních téhoto ducha všeobecný a smírlivý, jakož jmenovitě dokazuje obrázek, ku kantátě: „Sbratření Slavjana, Uhra a Němce“ přidaný, na kterémžto všeckni tito tři národnové w Uhřích bydlí bratrsky sobě ruce podávají.

Jiná kniha na Slovensku vyšla jest:

Epigenes slovenicus. Liber primus. Tentamen orthographiae slovenicæ studio Michaelis Miloslavi Hodža; V. D. M. Leutschovic 1847.

Jest to přečtené rozšíření jazyků, či spíše dobropisů slovenských wubec a slovenského zvlášť, jinž by spisovatel rád ukázal prwopočáteční původnost a přesnost nářečí svého nad všecka ostatní, stavě je uprostřed obou velikých odwěti jazykových a Slovábu co prawý a společný jejich kořen. Kniha přeplňena jest formami a formulami, a celá ta práce neprospěšná a nepraktická. Takovým hloubáním we skladnosti jazyka newzkřísi se národ dřímající k životu. Spis ten podává nový důkaz, že filologie opravdu jest naši klebou; spolu pak poskytuje nám přesmutný náhled w počinání zbloudilých našich slovenských bratří, kteří, když Hannibal ante portas, nic důležitějšího činiti nemají, nežli přebírat se w grammatici. —

Právě došlo nás ohlášení o spise důležitém, jejž pod titulem:

Powaha Slowanstwa zwlastním ohledem na spisowní řeč Čechů, Moravanů, Slováků a Slezanů
hodlá wydati Štěpán Lanner, professor we Štávnici.

Z programu knihy, jejž tuto pro obmezost místa celý podati nemůžeme, wyjmáme aspoň následující místo, z něhož směr spisu čtenářstwu našemu patrný bude.

„Čechowé, Morawané, Slováci, Slezáci jsou kmen jeden we čtyrech odwětvích; žeby Slováci byli kmen zvláštní, jest hrubé neznámosti blud. Slováci jsou jen wypustek Morawy prawě tak, jako Šárišané wypustek Poláku a Rusinové uherští wypustek Ruska. Kdo se mezi Slováky odříká Česka, odříká se ducha a rozumu svého vlastního, nebo jen w orgánu tomto jediné možná naše vzdělanost.“

Jak viděti, jest p. spisovatel smýšlení zdravého a nepřítel všebo škodného rozdrobowání, pročež se nadějeme, že spis jeho i u našeho obecenstva zaslouženého rozšíření dojde. Předplacení na něj přijímá se we skladu knih Pošpišilových 40 kr. we stříbře.

W témž skladu bude w krátké též dostati swrku oznámený „Bánský sádek“.

Pražský denník.

* Dne 8. Rjuna konala se we velké síni karolinské pamětihoná slavnost. Dr. Jeiteles byl před velikým zá stupem lékarského obecenstva zlatým penízem pro zásluhy ozdoben, jehož se po návrhu fakulty hodným stal neobyčejnou přičinlivostí we službě nemocné chudiny a znamenitou dobročinností, obětujíc velkou sumu peněz k milosrdným skutkům. Druhý den na to byla hlučná wečeře w hostinci u Černého koně a průvod s pochodněmi. *

* Dne 13. b. m. odebral se z Prahy první batalion pěšího pluku hraběte de Latour do nowé posádky své Tezina, na jehožto místo čeká se do Prahy pluk hraběte z Hoheneggu.

Kronika času.

* Maršál Soult jmenovan jest od francouzského krále generálním maršálem říše; důstojnost to, která se velmi zřídka uděluje. Powěstní wůdcové Turenne a Villars byli též titulem tím obdareni.

* Dámy vyšší společnosti pařížské pěstují nyní dilem w pokojích dílem w zahřívárnách ke čjové, které se wečeř na stůl stawi. Domácí hospodyně otrhá vlastnoručně listi s keře a připraví z něho nápoj pro hosti.

* Weřejné soudy w Prusích jsou zákonem krásné pleti nedostupné. A wšak proces Poláků w Berlíně tak jest pro dámy zajímavý, že mnohé za mužské přestrojené do soudnice se wkrádají.

* W Paříži wychází od nedávna týdeník pod pojedným titulem: „Harem“, sloužící obzvláště k uesnadnění manželských sňatků. Kandidátové i kandidátky manželství o závod tam žádost a přání své ohlašují.

* Dne 16. Září zlicitován byl weřejně Shakespeare dům we Stratfordě nad Avonem. Koupily jej srozměné spolu jednoty londýnská a stratfordská, jenž k konci se byly sestoupily, za 3000 liber šterlinků (30.000 zl. wug stř.)

O u m r t í.

Nejvyšší dwůr we hluboký zármutek uwřen jest smrti J. O. W. nejjasnějšího a nejdůstojnějšího pána arcikníze Fridricha, který w noci od 5. na 6. b. m. w Benátkách vlaských s toho světa sešel. Nařízen jest za Něj dvorský důmek šestinedělní, a sice hluboký, trvající po 14 dní až do 24. Rjuna, pak po ostatní neděle menší smutek až do 21. Listopadu.

Číslo 124.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytom č. 1060—8 přes dvůr při zemi).

16. Října
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Marko Králewič zruší swatbarinu *.

Srbská národní písni.

Časně ráno jel králewič Marko,
Časně jel jest na Kosovo rowné;
Když jest přijel ku wodě Serwané,
Tu jej potká kosowská děwenka.
Boží pomoc díwee přeje Marko:
„Boží pomoc, kosowská děwenko!“
Děwenka se ku zemi pokloní:
„Zdráw mi budiž, hrdino neznámý!“
Ale Marko mluviti k ní počne:
„Drahá sestro, kosowská děwenko!
Jak jsi krásná, sestro, jak jsi mlada,
Krásné postavy jsi, krásna zrostu,
Čerwená jsi, pohledu skvělého.
Ale vlasy twojí krásé škodí:
Jak jsi takto, sestro, zádviela?
Z čího mladá se osudu trápiš?
Či ze swého, či ze swojí matky,
Či ze swého stara roditele?“
Cedí slzy kosowská děwenka,
Potom wece králewiči Marku:
„Drahý bratře, hrdino neznámý!
Z swého štěsti jsem se neztrápila,
Ni ze swého ni ze swojí matky,
Ni ze swého stara roditele:
Wšak jsem bídna štěsti swé ztratila!
Hle, teď tomu dewět let již jesti,
Co jest přišel Arapín ** zámořec,
Pak od círa Kosovo zakoupil
A uložil daně jest Kosou.
Kosovo jej pojí, jej i živí!
Přec jest druhou dani nám uložil:
Kdo se wdává, dá třicet dukátů,
Kdo se žení, dá třicet a čtyry.
Který má jich a dá jemu tolik,
Ten se jonák, může oženit;
A děwenka mladá se přewdati;
Moji bratři nuzuši, ti nemají
Bohatství, by Arapu je dali,
U těch jsem já bídna, ach! zůstala,
Aniž pak jsem mladá se prowídala:
Proto ztratila jsem swého štěsti!
Wšak ni proto bych já netruchlila,
Že nám nedá mladým se vdávat
A jonákům mladým se ženit.
Než i wětší, ejhle! ještě bídny,

Wětších jestě daní jest uložil,
Neb bledá sobě milou děwenku
Černý Arap — kěž jej Bůh ubije!
Objízdí si wše Kosovo řadou,
A mne smutou nyní řada dojde,
Že mu bídna já milenkou budu!
Já wšak myslím, na myslí přemítám:
Milý Božel co a kterak činit?
Či mám bídna do wody skočiti?
Či mám mladá sebe zadusiti?
Wolím, bratře, raděj ztratit hlavu,
Než být milkou svojí vlasti vraha!“
Wšak proníluví tu králewič Marko:
„Drahá sestro, kosowská děwenko!
Nežertujž, nechtěj do wody skočit,
Aniž sobě smrt chtej učiniti,
Nechtějž, sestro, břesít na swé duši:
Než mi ukaž Arapowy dwory.
Kde jsou dwory Arapa černého?
Mámě já s ním cosi promlawiti!“
Děwenka tu howořiti počne:
„Drabý bratře, hrdino neznámý,
Proč se tážeš na Arapa dwory?
Proč se tážeš na ně? kěž by zpustly!
Čili jsi snad nalezl děwenku,
A jdeš k němu, neseš swatbarinu?
A snad's jediný syn swojí matky,
A chceš, bratře, tam zahynouti?
Co se stane s opuštěnou matkou?“
(Pokračování.)

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

Muž, jemuž tento hlas náležel, vstoupil nyní do swětnice. Byl to as čtyrycetiletý pán w černých šatech. Aksamitové, široké kalhoty a kazajku měl malými, skleněnými knoflíky ozdobené, u kolenou wisely mu po stranách široké pentle; krátký aksamitový pláštik splýval mu s beder až na kyčle, a okolo krku otácel se mu ozdobně vyšíváný límeč. Obličeji jeho podobal se měsici w ouplíku a byl pln wýrazu weselé mysli a stálého zdraví, a jeho hnědá, mžourající očiska prozrazovala dobrrosrdečnou potutelnost. — Jak mile do pokoje vstoupil, odložil široký klobouk a špaňhelku se zlatým knoflíkem a velmi přiwětiwě, zwláště ale před Teklou se uklonil.

„Jak jsem zaslechl,“ jal se mluviti, „prochází

* Swatbarina — daň, kterou platiti musili ti, jenž se ženit nebo vdávat chtěli.

** Arap, Arapín sluje u Srbskou moudřenin. Překl.

se přítel Helimelech we brobowých klenbách starožitnosti. To nejsou ty nejpodivnější wéci, jaké jste nyní slyšela. Chci wám, slečno Teklo, také něco uštědřit, co jsem si z jeho powidaček pamatoval.“ Na to se posadiw wedle slečny pokračoval dále: „Na příklad, přepodivná historie o ptáku welikánu Barguchowi bude wás zajisté dojimati, jestliže jste již o něm neslyšela. Ten ptáček byl tak welký, že jeho hlawa, když se do moře postavil, až do nebe dosahowala, tak že jedenkráte o měsíc zawadil, a ten se leknutím schowal a celý rok nesvítil. Na tom samém místě, kde ten ptáček stál, hodil jakýsi tesař sekera do moře, a ta potřebovala sedm let, než na dno dopadla, ačkoliw moře tomu ptáčku ani na kotníky nedosahovalo. — Ale slyšte! co to bylo? Zdalo se mi, jakoby někdo byl u okna.“ S těmito slowy hbitě skočil k oknu a otewřew je díval se do zahrady. „Nebylo to nic,“ hovoril dále a opět sé posadil. Wichr zarachotil okenici a trochu ji přiwrel. — Slyšte druhou historii. Newěstou toho ptáka welikána byla rybička, v tom moři přebywajici. Této rybičce wlezl malý červiček do nosu a rybička musela zahynout. Když pak přítokem moře rybička na břeh byla vyhozena, zberila svým pádem šedesát měst, a jiných šedesáte měst živilo se jejím masem, a jiných šedesáte měst nasbiralo zbytky a drobty z té rybičky a živilo se též. Z jediného oka této rybičky wyvářilo se čtvero set sudů oleje, a z jejich kostí utesaly se trámy, a z těchto trámů wystawělo se zas oněch šedesáte zbořených měst. — Co ale řeknete tomu, slečno,“ pokračoval s welkým smíchem wesely pán, „když wám powim, jak hrobník Abasaул do škudliny lejtkové kosti obra Oga, krále Basanského, spadl a v tom hnátu po tři léta jelena honil a jej nedostihl, aniž kdy na konec té kosti doběhl. A hrobník Abasaул byl přec chlapíček, sto a šedesáte loket wejšky majíci.“

Mezi tím, co se Jan Peldřimowsky tomu, co právě byl pronesl, hlasitě smál a ostatní též, jakoby jím nakaženi, do stejněho smíchu se dali, zarinčelo okno a několik stříbrných košíků, na stole u okna stojících, spadlo s podstawkou na zem.

„Zloděj, zloděj!“ vykřikla stará Kateřina, u okna nejbliže sedící. „Okno je rozbité a widěla jsem ruku.“

Na pokřik té staré ženy všichni wyskočili a běželi wen na zahradu. Přišli právě w čas. W polosetu nastávajícího večera zahlídl postavu, jenžto na zahradní zdíku wylízala, aby upláchl; ale Helimelech nawzdor swému stári a starostliw o swé košíky, s neobyčejnou hbitostí přiskočil, utíkajícího za nohu chytíl a se zdíky strhl. Cizinec sebou trhal, ženské křičely; úchopen jsa wšak za rameno od Peldřimowského musel se na milost podat.

„Co chcete ode mne?“ zwolal pronikavým,

nestydatým hlasem. „Co se opovažujete počestného muže a měšťana chytati?“

„Tys zloděj, ničemný zloděj!“ kříčel Helimelech. „Ty žes počestný muž? Na swětlo s tebou, abychom se na tu twou počestnost podívali!“

Na ta slowa wtiskli chyceného do oswicené swětnice. Byli to malý, šilhawý, as paděsátilety muž s čerwenými vlasy. W tazich jeho zsinalého obličeje živý jewil se ráz mrzké ohawnosti a drzosti. Nestydatě a jak se zdálo beze strachu kroutil pronikawýma očima na wšecky strany.

„Tedy wy to jste, Jenišku?“ zwolala stará Kateřina.

„Není-li prawda, wy mne znáte?“ jal se otázany s dábelským úsměchem mluviti. „Ale jen strpeni, wy stará krabice, wy bídna mastičárko, wy pekelná prorokyně, jenžto škodlivost mych líků tak s prospěchem wytrubujete, wšak wy mne poznáte.“

„Drž hubu, ničemníku!“ zwolal tou nestydostí rozhorený hospodář.

„Až se mi zlíbí,“ odtušil na to ranhojič pánowitým hlasem. „Nyní se wás táži, Helimelechu, proč se mnou tak nakládáte, proč jste mne sem jako zločince zawlekli?“

„Boží zázrak!“ zwolal opět zlobiwě Helimelech. „Wy se ještě tážete, wy hanebný šibeníčku? Newkradl jste se do mého přibytku, neroztloukl jste to okno a nebyla waše ruka widína, an jste tam na moje košíky chtěl sáhnout?“

„Ano, to je prawda!“ řekl na to Přibík Jenišek s důležitým oušměškem.

„Nuže! Kterak chcete zapírat?“

„Zapírat?“ pokračoval onen s opowázliwon lhostejnosti. „Zpěčuji se toliko waší domněnce, že jsem chtěl krást. Ostatně nezapíram ničeho. Myslím wšak, že se dočkám času, kdy dojde na wás zapírat.“

„Nuže tedy, Jenišku, mluwte, co wás sem w noční dobu přiwdáti?“ tázal se Peldřimowsky.

„Aj, pane Peldřimowský!“ odtušil na to Jenišek, „wám konšelovi starého města Prahy odpověd neodepru, ačkoliw bych nemusel odpovidati.“ S těmito slowy wytáhl z kapsy složený list a podal jej Peldřimowskému. „Račte si tento list přečist. Z jeho obsahu snadno porozumíte, co mne sem do domu Žida Helimelecha přivedlo.“

(Pokračování.)

D o p i s y .

Z Králové Dworu. (Rudní Pelikán.)

Ačkoliw Rukopis královský pro swou přesnotu, ráznost a jadrnost celé Evropě, zvláště pak slowanskému wzdělanému sboru již dawno znám byl, nicméně w místě nalezení jeho až do roku 1842. málo kdo z domácích o něm co wěděl. Ba ani mužové na vyšším wzdělanosti stupni stojící, neznajíce ho wzácnosti jeho oceniti newěděli, odkudž pošlo, že spisowatel tamější pamětnice, jazykem

německým, nechvalný úsudek o něm wynesa w tato slova napsal: „daß diese Handschrift blos einige fad e Gesänge enthalten.“ Než docela jinak o něm počalo měšťanstwo smýšleti, když pan Josef Pelikán, dostav se do Dworu nad Labem za tajemnika magistrátního, rukopis swrchu řečený nejednoznačnouku přečtení do rukou podával. Tento s příkladnou skromností o všeobecné dobro horlici vlastimil hned po svém příští do Králové Dworu mimo swědomité úřadu svého zastávání žádné snažnější neznal péče, nežli aby we spánku netečnosti vlastenské ponořené staroslavné město všechny dovolenými způsoby budil ke bučení a životu národnímu. Protož nejprv jeho přičiněním založena knihovna školní a dána pod ochranu cíthodnému duchovenstvu, zvláště pak výtečnému panu kaplani Antonínu Martincovi; po vystavění nové nádberné školy věhlasným páne Pelikánovým usilováním zřízeny w ní tři třídy pro dívky, w nichž by se nejen prawopisu, ale i všem ostatním předmětům po česku wyučovala, což od roku 1844. až po dnes s blahodatným prospěchem se děje podle navedení jebo důvyslným perem učiněného i vypracovaného. Mělté pan Pelikán, byw mezi tím za raddu zkoušeného povýšen, při provedení toho swatého úmyslu, aby mládež ženského poblází česky wyučována byla, načítě co bojovati s odpůrci pokroku národního; ale nedada se odstrašiti ni utračeným prorokováním, ni zlomyslným osočováním, neustal dříve, dokud nade všechny překážkami nesvítězil. Zde sluší připomenouti, že pan radda Pelikán k snadnějšímu probuzení a ušlechtění citu národního w srdečích outlych diwek našich sepsal pro tuže školu historii českou, lice w ní předewším živými barvami takové děje, jenž na ženské srdece příkladnými cnostmi mocně působi a lásku k vlasti rozučecuje, kterážto tiskem wydána we všech dívčích školách českých s welikým pro národní vychování a wzděláni prospěchem by se potřebowati mohla. Jeho vynasazením zarazilo se také we Dvoře nad Labem české diwadlo a každoročně slaven den památku nalezení rukopisu swětoznámého. Z té příčiny, aby město, nebyvši dosud při tolikerém wydání rukopisu ani wyobrazením swým poctěno, walnější a širší pověsti pro tak drahý tu nalezený poklad nabývalo, dal pan radda Pelikán zhotoviti léta 1846. od Wiktorina Patrčkowice, jehož se jakožto ubohého sirotka někdy na slovo wzatého vlastimila Patrčky s láskou právě otcowskou ujal, mapičku polohopisnou, vsecka místa na půldruhé hodiny wzdálí wůkol Králové Dworu obsahující, s nápisem: „Okolí kr. wěnného města Králové Dworu nad Labem, kdež od p. Wacława Hanky památný Rukopus královský 16. Září 1817. nalezen byl.“ *

Při tak zpanilém, nekoristivém i čackém usilování o zvelebení blaha i slávy města uznalo vděčné královské měšťanstvo zásluhu welečenné páně Pelikánovy, oddawší se jemu s celou láskou a důvěrou. Protož nemálo se zarmoutilo srdce jejich, když se pověst roznesla, že jejich miláček má na jiné místo, totiž do Sezemic za raddu přijíti. I usnešeno zespalka, před odchodem jeho připraviti mudrnost, a za tou příčinou dne 13. Září t. r. wzdávaly mu při walném shromáždění měšťanstwa školní žáčky Gustinka Šejwlowá, Anna Kubská, Antonie Šejbalová a Marie Wěžnická, w obliku národních barev, we jménu všech spolužákyn i rodičův jejich tak pohnutelné díky za jeho působení pro víru, školu a národnost, že ani jedno oko z přítomných nezůstalo beze slz. U večer otěvřeno na rozloučenou diwadlo proslovem, S. C. Brdičkou složeným a předneseným, w němž panu radnímu we jménu mě-

* Tato mapičku buď o sobě buď na krabičce šňupací přilepenou muže, komu libo, dostati w lewné ceně w Králové Dvoře u knihaře domácího.

šanstwa vrelé díky wzdávány za něunawenou w zastávání úřadu pilnost, spravedliost a nekoristiost; na to provozován „Waldek“ páne Klieperův od domácích ochotníků nad očekávání zdare. Ráno dne 14. Září wyprowázeli odcházejícího spoludruha pan parkmistr Wěžnický a ostatní páni úřadníci od magistrátu půl hodiny cesty až na zmíněná rukopisem „Zelená Borka“, odkudž loncē se s nimi bolestně pobízel zpět na ty tři branné wěže, jenž, swědkowé někdejší pevnosti, sily a slávy toho města, k nebi welebně se pnou; žalostně wzblédal na ten starožitný děkanský chrám Mariánský, w němž rukopis zachován jest, na swatokřížský kostel, dle pověsti Bořivojem založený, na Zvičinskou a Žižkovu horu, kdež hradiolný hrđina z Trocnova, obléhaje Dwory Králové, táborem se byl rozhostil, ale bez porizení prý odtrhnouti musil.

Tak oslavily Králové Dwory nad Labem odchod muže ušlechtilého, pro obecné dobré, pro Boha, vlast a krále srdce své ochoťně obětujícího, oswědčivše tudy swou vlastní zpanilomyšlost a na jeho dawše, že umějí ceniť vzařených zásluh páně Pelikánových, jehož památka nikdy newyhasne w srdečech a letopisech jejich.

A však po tomto bolestném rozloučení očekávalo téhož dne pana raddu přeradostné vítání; neboť powěst chwalozwěstná sterými ústy rozhlašovala již napřed w Sezemických zásluhu páně Pelikánovy o Králové Dwory, pročež jej také Sezemičané s velikou slávou přijali, radujice se již napřed budoucímu jeho působení na obecní dobré. Tu když bylo po přisaze, kdežto nový pan radda měšťanstwo shromážděné ardečnými slowy napomenul, aby wérno Bohu, vlasti a králi u všech jeho pro blaho obecni před se braných podnikánič jej podporovalo, provodin jest do chrámu, Kramolinowou malbou znamenitého, při zwuku hudby ostrostřeleců městských za praporci czechovními jdoucích a u welebném znění zvonů, kdež důstojný p. děkan Marsálek „Přijď Swatý Duše“ před slavnými službami božími zahlaholiw potom „Tě Boha chwálime“ držel.

Že této oslavy, od měšťanů sezemických soubě prokázané, pan radda Pelikán hodna se učiní, není pochybnost; neboť jeho ušlechtilé a milolidské srdce nezná nad rozhojňování duševního a národního blaha w okresu činnosti své žádné wěsti a pochotnější rozkoše. Kéž by vlast naše wice takových šlechetných srdci měla!

Fr. Petera.

Z Rybník břiž Dobříše. (Zasvěcení modlitebnice.)

Dne 28. Září we swátek patrona českého sv. Wáclava dopřáno bylo zdejší osadě ewangelické augšburského vyznání, která co filiální podřízena jest pražské česko-ewangelické církvi, otěvřítí modlitebnici swou — která povolena jsouc od wysoké vlády dne 31. Ledna 1845. nyní po dvou letech jest dostavěna — a odbyváním w ní prvních služeb božích ji zasvětit. Po mnobá léta mueeli zdejší osadníci pobožnost swou vykonávati w biduň najaté světnici, s kterouž tohoto dne na wždy se rozloučili. Byli k té slavnosti přijeli důstojný pan superintendent Křišťálek a katecheta pražské německo-ewangelické církve dvojictihodný patř Růžička, kterýžto poslední společ s místním duchovním správcem, dvojictihodným panem Benešem panu superintendentovi asistovali. Průvod šel ze staré modlitebnice k nowé w následujícím porádku: napřed školní mládež, pak zpěváci a hudeči, potom bíle oděně a wěncem ozdobené děvče s klíčem, naposledy pak duchovenstvo, a sice uprostřed důstojný pan superintendent, w prawo dvojictihodný p. Beneš s kalichem a w lewo dvojictihodný p. Růžička se křtitelnicí; za nimi šli pozvaní k slavnosti místní ouředníci a jiné honorace, osadníci a množství jiných hostů, mezi nimiž spatřovalo se i nemálo Israelitů z Prahy a

z okoli. U vchodu do nové modlitebnice ověnčené děvče, přednesouc dříve několik příležitostních veršů, odewzdalo místnímu duchovnímu klíč, který jej zase panu superintendentovi podal. Tento po krátké, ale jaderné a dojímavé řeči modlitebniči otevřel, kteráto při zpěvu a troubení naplnovala se shromážděným lidem. Nyní počaly slavné služby boží odříkáváním od duchovních přiměřených žalmů, načež odzpívali osadníci nábožnou písň. Všekni tři přítomní duchovní měli pak jeden po druhém přiměřen té příležitosti řeči ke shromážděným osadníkům. Potom přijaty byly od pana staršího Beneše dvě ženské osoby do české, načež podávána byla osadníkům večeře Páně. Závěrek církevní té slavnosti činila národní písň: „Bože, zachové nám krále“, která, provázena jeho hudebními hlučkami dojem na shromáždění učinila. Při následující pak tabuli pronášeny byly přípitky JJ. C. K. MM., nejjasnejšímu domu císařskému, všem podporovatelům stavby té modlitebnice, na vzájemnou snašelivost atd., přičemž po každé zaznívaly hlučné intrady. Večeře propojena se slavností, an právě také posvícení se slavile, v tanecní ples. Tak skončil se vesele tento den, který zajisté všem osadníkům v blahé paměti potrvá.

Z Moraždowic.

(Swěcení školy, divadlo, vlastenecká slavnost.)

Dne 7. Září světila se zdejší nová škola, přičemž přítomen byl veliký zástup lidu, czechové s praporce, školní mládež, veškeré měšťanstvo i honorace, pan krajský komisař *Micke*, místní magistrát i vrchnostenský úřad. Obřad svěcení vykonával důstojný pan arcikněz a wičák maloborský, při kterém příležitosti ke shromážděnímu lidu jadrnou českou řeč měl. Potom zpívalo v kostele: „Té Boha chválíme“ a národní písň: „Bože, zachové nám krále“. Přes 40 hudebníků, skoro samých učitelů, provozovalo při tom wedení p. Šewčíka, ředitele zdejší kostelní hudby, výborné kusy. Po skončení slavnosti dávána byla v děkanském domě tabule, při kteréž pilo se na zdraví zeměpána atd., an stříleba z moždří a hlučná hudba wesele se ozývaly. Večeře dáván byl tanecní ples ku prospěchu chudých dítek, a tak se den tento slavný důstojně ukončil.

Dne 12. Září provozovali jsme Štěpánkou fraňku: „Posvícení v Kocourkově“ při přeplněném divadle. Dva dny na to dávali zdejší studující obvyklou v prázdninách merendu, ku kteréž se 345 osob shromáždilo. S tancom střídaly se české zpěvy wedení našeho výborného Šewčíka.

Co se smýšlení vlasteneckého dotýče, mohu říci, že u nás vlastně prospívá; každý den skoro scházíme se ku zpívání Erbenových i jiných písní, naše pak dívky horlivě sobě počínají a rády nás podporují. Uzávěr jsme též založili v našem městě českou knihovnu, o které, až na ni potřebné ouřední dovolení obdržíme, dálší Wám zprávu zašlu.

F. W. D.

Pražský denník.

Minulý týden vystoupila zpěvkyně p. Kolinská po hostinskou na zdejším německém divadle jakožto Marie ve zpěvohře „Dceera pluku“. Na začátku druhého jednání, kde Marie od markézky ke zpěvu jest wyzwána, vložila p. Kolinská velmi whodně naši roztomilou písň „Kde domov můj“, což jistě jest následování hedno. Či by v hlavním městě naši české vlasti nemohl i český zpěv wedle francouzské romance o Cyprisu zajímat místo důstojné? Písň došla pochvaly, a potlesk pocházel též se strany, na

které nebyvá vždy veliká přízeň k národním snažením českým.

B.

Trní a bodláčí.

Jistý pán, který se za svým povoláním z Prahy do Widné stěhoval, poslal sloužícího svého, aby mu v nádraží zakoupil místo pro jednu osobu a tři kufry. Sloužící byl pouhý Čech, ouředník dražní, u kterého místo pro svého pána objednával, pouhý Němec; což diwu, že jim těžko bylo se smluviti? I stalo se tedy, že dražní ouředník zapál tři osoby a jeden kufřík a na paděsátizlatouku podlé toho přebývající penize wrátil, podržev tříkráte tolik nežli měl. Když potom pán sám na nádraží došel a mejlku onomu výběrčímu vysvětlouval, žádaje nazpět penize za zbytečné dva listky, zhola byl odbyt, že by to bylo proti pořádku. My pak se tážeme, zdali to je v pořádku, když se na místa, na kterých zacházeti jest tak často s lidmi neumějí cíti jiný jazyk kromě svého materského, dosazují lidé toho jazyka nepovídají? a rádi bychom wěděli, podle jakého práva škodu powstalé mejlků trpěti má ta strana, která žádnou vlnu nemá, druhá pak strana z vlastní viny své mít prospěch a užitek.

S m ě s.

Prawdiwá anekdota. W jisté společnosti přišla mezi jiným také řeč na nové osvětlení plymem. Mluvilo se o jeho výhodách a též o tom, kterak se naporád počet oněch krámů a priwatních přibytků množí, v které si majetníci, učiněním smlouvy s osvětlujícím spolkem, plyn k osvětlení po troubách woditi dawají. Tuž jistá velmi wzdělaná paní podotknula s velikou naivností, že bezpochyby také majetníci ekipáži a fiakrové brzo toho prospěchu použijí k osvětlení kočárních luceren. D.

Dwornost i we smrti. Před nedávnešm umrel w Burešti Emanuel Furka, tlumočník při rakouském jednatelství, w sedmdesátém roce věku svého, pro spravedlnost swou a nezíštnost wůbec vážen. Jakožto zvláštnost připomíná se jeho poslední vůle. Byw totiž w životě povždy veliký citel krásného pohlawi wyžadal s obě vě svém pořízení, aby w ženském klášteře w Ziganestě byl pochován.

Návštěvi divadelní.

Zítra bude se v prospěch panny N. Mayerové pojří provozovati: „Sirotek z Jenawy, aneb: Zjewení a hrdelního soudu“: Cinohra s hudbou we 3 jednáních od Viktora, z francouzského od Kastellio, w českém překladu od W. Filipka. Hudba od J. rytíře ze Seyfriedu.

Nové knížky.

Pan Šimon z Wrchotice. Nástin ze začátku sedmnáctého století. Od Prokopa Chocholouska. W Praze 1847. Tisk a sklad Jarosl. Pospíšila. 8. 496 stran. (Z časopisu „Kwěty“ r. 1847.) Cena 30 kr. stř.

Theoreticko-praktické navedení k písennostem. Ku prospěchu školní mládeže sepsal Wincent D. Biba. W Praze 1848. Tisk a sklad Jarosl. Pospíšila. Wel. 12. 148 str. Cena 20 kr. stř.

Krátká odpověď.

Panu F. W. D. w H—ich: Spisek, o který jste nás žádal, při nejlepší vůli zaopatřiti Wám nemůžeme, an se ani w knihkupectví ani již u antikváru nenachází.

Red.

Číslo 125.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezaný.

Redaktor: J. B. Mały

(bytom č. 1050—8 pět dvař pět zemí).

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pětadvaceti týdnech za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

19. Října
1847.

Předplácí se na čtvrt
četa 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
houského mocnářství;
pálečně s patřičnou
obálkou 2 zl. [36 kr.]

Marko Králewič zruší swatbarinu. (Pokračování.)

Marko sáhne rukou do své kapsy
A wytáhne z ní třicet dukátů,
Které podá kosowské děwence:
„Tu máš třicet, sestřičko, dukátů,
Pak jdi do bílého svého dvora,
Žiwiž se, až se ti štěstí zjewí;
Jen mně okaž Arapowy dwory,
Chci za tebe platit swatbarinu.
Proč pak by mne také zhubil Arap,
Když já dosti, sestro, mám bohatství,
Žebych platit za vše moh' Kosovo?
Jak bych nebyl za se s swatbarinu?“
Děwenka mu počne vyprávěti:
„Nejsou dwory to, než stany šíré:
Pohled tamto dolů na Kosovo,
Kde se hedbávný ten prapor chvěje,
Tam je stan černého Arapina;
Kolem něho zelený plot jesti,
Celý plot jest blawami okrášlen!
Hle, teď tomu neděle již jesti,
Co prokláty Arap rozsekal jest
Sedmidesát a sedm jonáků,
Kosowanů, nešťastných ženichů.
Arap čtyřicet má služebníků,
Jenž na stráži kolem něho stojí.“ —
A když Marko tyto řeči slyšel,
Dobra Šarce velmi jest popudil,
Rozhnal Šarce dolů na Kosovo;
Od kopyta živý oheň létá,
Z nozder jemu modrý plamen šlehá.
Hněvem jede Marko na Kosovo,
Roní slze na hrdinské líce,
A skrz slze w hněwu takto mluví:
„Aj, hrdinské ty Kosovo rovné!
Čeho jsi se smutné teď dočkalo
Po knižeti našem weleslavém,
Že teď Arap twojim sudím? Jestli?
Hanby této nemohu já snéstí,
Ni žalosti veliké trpěti,
Že daň takovou ukládá Arap,
Že miluje naše mladé dívky,
Staroslavnou naši krew že przní!
Dnes wás, bratři draží, chci pomstítu,
Pomstítu wás nebo zabynouti!“ —
Jede Marko zrowna přede stany,
Uhlídá jej stráž tu Arapowa,
Černému pak Arapu tak prawi:
„Hospodáři, Arape zámorský!

Diwný rek sem jede na Kosovo
Na hrdinském koponi strakatém.
Dobra koně velmi jest popudil,
Od kopyta živý oheň létá,
Z nozder jemu modrý plamen šlehá;
Hotuje se na nás rek udeřit.“

Odvěti wášk Arapín jim černý:
„Děti moje, čtyřicet mých sluhů!
Neamí rek tea na nás udeřiti;
Musil kdesi nalezti děwenku,
Teď přichází, nese swatbarinu;
Žel mu je, že dát svůj statek musí,
Proto jonák jistě se rozpalil.
Než wyjděte před ohradu naši,
Na jonáka hezky tam počkáte,
Přede ním se tise uklonite,
Pod ním dobra koně uchwátite,
Wezmete mu koně a orpži,
Pustíte jej sem do mého stanu;
Nechci statek wzítí mu — chci blawu,
Bychom dobyli si jeho koně.“ —
Wypadli jsou Arapowi sluzi,
By pod Markem dobra koně wzali;
Když wášk zblízka uhlídali Marka,
Neosmíli se k Marku vyjít.
Pádi sluzi pôde stan Arapa,
Skrývají se za Arapa sluzi,
Ukrývají šawle pod své pláště,
By newiděl Marko jejich šawli.
Marko sám do ohrady pak vjede,
Přede stanem jest se Šarce ssedi,
K swému Šarci takto jest promlouvil:
„Chodíž, Šaro, sám jen po ohradě,
Já pak jdu do Arapova stanu;
Pospěš k stanu, pospěš k jeho wobodu,
Kdyby se mně snad zle wéstí mělo.“
Pak se odebral do stanu Marko.

(Dokončení.)

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

Peldřimowský otewřel list, a sotva se do něho
byl podíval, u velikém leknutí změnil na tváři
barvu. Začátek četl zlucha, nahlás následující: „Tak
též my, soud menší, na rozkaz císařského guberná-
tora knížete Lichtensteina přikazujem a nařizujem
jednomu každému, komuž wéděti slušno, na po-
ukázání toho listu wěrného a přičinlivého měšiana a

poddaného Jebo císařské a královské Milosti, Přibika Jeniška, lazebníka a ranhojice starého města Prahy, na jeho tajných wysílkách podporovati a chrániti a u vykonávání služeb, jaké jsme naň složili, jemu napomáhati a přispěti, ne wšak mu snad překážky na cestu klásti aneb snad zlomyslně na odpor se mu stawěti. Jestli by kdo tomuto našemu nařízení se zprotiwil a na úkor jednal, ten budiž na žalobu nadřečeného Přibika Jeniška městským pohunkem jat a do slušné vazby dán. Rada menšího trestního soudu. Kliment Radoldus, tajemník.“

„Hm, w takowych okolostech...“ jal se opět Peldřimowský mluvit, ale Žid mu skočil do řeči a zwolal: „Zjednán jste za špehyre, ne wšak za zloděje!“

„Zajisté ne,“ řekl na to Jenišek uštěpačně. „Abych ale waši zwědawost ukonejši, musím wám řici, že waš přibytek zvláště se mi líbí a to proto, že se v něm wseljaké roztomilé tajnosti kuji, které na denní světlo wyvésti hodlám.“

„Wyt také přibytky jiných lidí, špehujete,“ oslovila jej Tekla, „kterých se waš list netýká. Ku příkladu přibytek náš. Jsmeť těliko úvě nepatrne ženštyny a přec okolo našeho domu často jste již obcházel, jako byste též u nás po tajném zboží pátral. A ještě dnes, jakkoli jste se domějšlel, že nepozorován za náma kráčite, dobré jsme wás viděly a takočka newiditelně až sem doprovázely.“

„Newiditelně doprovázely!“ zwolal ošklivec horliwě. „Aj hle, ta panenka w krátkém čase w tom uměni walných pokroků učinila. Pane Peldřimowský, beru wás za swědka. Za příležitosti mně dosvědčíte, co jste nyní slyšel, totiž: že mne ta panenka a stará Kateřina newiditelně doprovázely.“

„Newim co tim chcete, Přibku,“ odpověděl obchodník.

„Hlouposti!“ zwolal Helimelech. „On jen chce lecjaky mi wýtočky swou ničemnost zamluvit. Ale Bůh mne zatrai, jestli se zítra ráno se žalobou u purkmistra nedostavim.“

„Zatracen budete na každý pád!“ zwolał Jenišek s hrozným smíchem. „Neboi wězte: wysoká rada trestního soudu mne ustanowila, abych odporníky jakéhokoli rodu a druhu, jenžto na úkor a na škodu vlády a náboženství protiwenství osnuji, wypátral a takowé jich bezhožné počinání u práwa udal. A poněvadž wim, prostoreký Žide, že potaji wseljaké nebezpečné náwštěwy přijmáte, i s odbujniki a s nepřátely vlasti přátelské schůzky míwáte, a jelikož jsem se i toho domákal, že we wašem, na cizi jméno upsaném domku, u sw. Apožky jistou osobu přechowáváte“ — při tom ukázal na starou Kateřinu — „jenžto se wěsthami, robením kouzelných tajtrliků a wařením pekelných liků zanáší a minulý týden i tuto mladou osobu k sobě přijala, aby ji wyučovala we hřišném uměni čarodějnictví — za tou přičinou uznal jsem za dobré,

přibytek wáš, to sídlo dábelských a zrádných pletich, všeomožně ohlédat a pozornost tajné raddy na obrátit. Za tou přičinou wešel jsem do waši zahrady a poslouchal zde u okna, a poněvadž jsem, abych lépe slyšeti mohl, trochu neopatrně na okno se přitiskl, rozmáčknul jsem je a srazil padajícím sklem waše koſliky se stolu.“

„A což ta waše ruka?“ tázal se Helimelech we zlosti, „kterážto se koſliků dotknula, zabloudila snad také neopatrností do okna? Ničemný lháři, teď se mi klid, sic tebe vlastní rukou odtud wytluču!“

Jenišek před ním ucounwa na prahu dveří zwolal: „Těš se, Žide! Pomsta a twoje zkáza jest moje heslo!“ S těmito slowy ze swětnice odkwapil.

3.

Na den 7. Prosince téhož roku strhl se k polednímu po městě velký shon. Nowý vladař kníže Karel Lichtensteinský blížil se w cele walného zastupu wojenského k předměstí pořickému. Nawzdor husté chumelici sněhu a mrazového již sewerního wětru sbíhal se přec ze všech stran a po všech ulicích lid, a zvláště na staroměstském náměstí před starou radnicí byla velká tlačenice. U weškerých wšak tlup shromážděněho zde lidstwa mrtvá panovala tichoſt, a w obličeji skorem každého jewila se jakasi truchliwá zádumčivost a bázeň toho co bylo očekávat. Wšechných zraky byly ku prašné bráne obráceny. Starobylá radnice byla mnichymi ozdobami, totiž skwostnými čalouny, pestrými korouhvičkami národních barev, wěnci a erbowými tabulkami bojně a rozmanité vykrašlena, nad gothicckými wraty séděl český lew w bilém poli, u nohou maje na znak skroušené pöddlosti českou korunu a bledou krwácejici lžiskou hlavu, a nad ním stály welikánská, požlátka wylepená slowa: „Vivat rex!“ Na kamenných stupních u wrat stálo as čtyřadvacet černě obléčených mužů w tiché rozprávce. Byli z wětšího dílu kmetové. Podle dlouhých akasimíkových pláštiků a širokých, velmi ozdobně wšívanych límců, zvláště pak podle poważliwého, důstojného způsobu, kterýmž se od weškerého zde shromážděněho lidstva lišili, snadne dalo se soudit, že jsou to páni konšelové staroměstské raddy. Nejstarší z nich, as osmdesátičetý muž, jehožto wprsi zlaty, tentý řetízek s kulatým halitem zdobil, velmi horliwě rozmloquval s panem Janem Peldřimowským, jenž se co konšel takéž we svém černém oděvu velmi důstojaňe pobýval.

(Pekračování.)

D e p i s y .

Z. Wykowie naříčí (Swěcení kostela) Den 9. Října byl den slavný a pamětný pro celé panství, ale obzvláště pro obec kožovskou a k tamější faře přináležející osadnšky, neb konala se toho dne slavnost posvěcení znova wystavěného chrámu Páně, sw. archandělu Michalovi zasvěceného.

Tento boží stan začal se na místě starého a již velmi chatrného kostela r. 1839. povolením zemské vlády z kostelní zámožnosti stavěti. Chrám tento plnosti a výtrvalostí občanů a osadníků ve čtyřech letech ku chvále a slávě boží a k největšímu radování se celé obce a všech zádušníků, jenž po ten čas obyčejných slavných služeb božích zbaweni byli (neb držely se tyto pod rezbitým stanem), skončen jest ke všeobecnému plesání osadníků.

Slavnost zasvěcení jeho, slavným průvodem okolo kostela počínající, vykonána byla od zdejšího i z okoli sem příslího ctihodného duchovenstva, v jehož čele byl důstojný pan wikář kozelský jakožto zástupce Ježiho biskupské Milosti vysoce urozeného pana Augusta Bartolomeje, u přítomnosti vršovského pana vrchního co zastupitele Ježiho Jasnosti pana Jana Adolfa knížete Švarcenberka, patrona a držitele toho panství, všech úředních osob a množství zdejších i cizopanských občanů, jenž z celého okolí se zde shromázdili; načež po posvěcení zewnitřního božího stanu ke svěcení jeho vnitřku se přikročilo, a zde od důstojného pana wikáře dojmímacími slovy držaná řeč zjewně důrazný dojem na shromázděný lid způsobila. Vršovský sídelní pan kaplan, František Hampejs, který pak na kazatelnu vstoupil, svým krásné a důkladné předneseným výkladem mysl svých četných posluchačů povznesl, ku konci pak řeči své všem podpárcům toho stavení za jejich výtrvalost, plnost a dobrou vůli všeobecně díky věnil, spolu zmínil se o velikých zásluhách welectihodného pana faráře kožovského, onoho střibrovlasého starce, jenž na té fáře mezi svěřeným sobě stádem byl sestárl a nyní tak vzácné slavnosti se dočkal. Bylě to okamžik pln dojemné vážnosti, w němž malo očí bez slzy zůstalo.

Velká mše svatá, jejž hlavní části hřmění moždří také dalšímu okolí se oznamily, skončila tuto památní slavnost.

Radowánkami a kwasy, při nichž se na zdraví pana patrona a pana biskupa připělo, druhé půldne se vyplnilo, a tak skončil se den, kteřížto zajisté z paměti zdejších občanů newyhyně. — Wlastislaw Lowosky.

Od Turnova. (Besedy. Wikář Marek.)

Každý pokrok u naší národnosti zaslubuje by oznamen byl; protož i mně bud dowoleno tuto zprávu uverejnit.

S potěšením mužeme tu předealist dva měsíce pohlédnouti, poněvadž nám všecky všecky radowánky přichystáno bylo. Neh obyčejně sbírka, že se jaro mladici ze staroslověné Prahy do utěšených Juhů českých navráti, sotva že několik blažených dnů v domácím okresu jim uplynou, tuť se již zřídí nějaká beseda, nějaký ples nebál, a to wždycky jen k nejakému ušlechtilému účelu a v duchu národním. Tak byla též dne 12. Září zřízena beseda na Proseči. Mnohý bude myslit, jak to mohlo být, že též v Proseči, která již na hraničích české-německých leží, česká beseda svůj vystáv stan rozbiila? To mohlo jen nekterým šlechetným mužům co děkovat, jako jest welectihodny pan farář Bartánek na Swětlé, napotom rychtář prosečský a j. Radostíš řeči zaplesal, "an mně české pozvání doručeno bylo na besedu, která se na samém Ještěru slavila." Myšlenkami se obíraje přijetí na vstanovené místo; v sále skvostně ozdobeném čáří nápis: „Až žije welectená společnost!“ Wše se již pěhybylo až radostném věselí a libá hudba českých sagotisk rozléhala: se, až za řadé hory na německé půdě ležíci. Nejprv byl mluvěn proslov od p. J. W. W. a druhý od p. J. H.; na to bylo deklamováno Rubešovo „Ženit nebo neženit“ (od p. J. M.), což velmi

k obveselení přispělo. Později zaznělo několik českých písni a „Wysoká hora“ od Sabiny končila tento společenský ples. W úplné spokojenosti se všecko rozešlo a každý sobě přál, by nám zase co nejdříve taková kratochvíl připravena byla. Čistý výnos byl určen na dobré české knížky. Také v blízkém Turnově byla dne 20. Září hlučná beseda držena, při které však jsem přítomen nebyl.

Dříve než svůj list skončím, musím ještě krátký nástin působení důstojného pana Antonína Marka, faráře a wikáře libuňského, podati. Tento šlechetný muž a proslulý český spisovatel stará se všechno o zušlechtění nižších škol, by se též láska k národu i mezi sprostými upewnilla. Tak uvedl nový, nyní panující pravopis do škol, ačkoliv mnohý učitel na to novotářství newlastenecky lál. Dáváti i všem w jeho vikářství se nacházejícím učitelům početní úlohy, které w ustanovený čas odváděti můsejí. Též zeměpis, o kterém dříve jen málo slyšeli bylo, uvedlo do obecních škol, a tak nyní malý kluk mnohem více ví, než mnohý starec; víš on, na kolik kraju, země české rozsáhlou, jaké řeky české luhy probíhají, a které hory nad českými údolími se vypínají. Musíme radostně vyznati, že málo tak zřízených škol se v Čechách nachází, jako pod působením tohoto wůbec milovaného vlastimila. Vrouci díky budeť tomuto welewázenému muži za tak výhodné snažení! J. W. Wolešnický.

Z. B. r. u. a. (Stavovská akademie.)

Mylná zpráva Pražských nowin o přenešení stavovské akademie budiž témito rádkami v následující způsob opravena. Dle usnesení stavu jest již polovic ústavy, stavitelství a gymnastika, r. 1846. do Brna přeložena a dům akademický w Holomouci prodán. Druhá polovice, tož jazykové a ekonomie, bude přenešena teprw potom, až nástupcové profesorů stavovských na universitě budou ustanoveni. To může trvat při vlastké professuře dvě, při ekonomii ze zvláštních příčin i více let; francouzská professura na universitě nebude, tedy se stav. professor na budoucí rok přestěhuje. Český professor bude povolán z příčiny Bočkovy pozůstalosti bud během nebo ku konci letošního školního roku. O přenešení univerzity jednalo se před 12 lety, usálo to ale a nyti o tom žádné řeči více není. Bylo by to ale štěstí pro studující, ano pro Morava.

L i t e r a t u r a.

Pautník, časopis obrázkový pro každého. Druhý ročník. Svátek 10.

Obsah: 1) Královský hrad w Praze od red. 2) Město Holomouc. (Dokončení první části.) 3) Wijimky z pověsti Tarantus od W. A. Sollohuba. Z ruštiny přeložil K. Stefan. Jest to zajímavý obrázek ze života ruského, předvádějící nám v kontrastu dva šlechtice, jednoho po starodávnu u výchování zanedbaného, z kterého však při zdravém jeho rozumu stane se dobrý wenkovský hospodář + druhého výchovaného po francouzsku, neapkojeného s sebou w celém světem, který teprw v cizině pozoruje, vlasti své a úctu k ní pocíti. 4) O Americe můjeb a Severoamerických Spojených obcích zvolal od J. Benoniho. (Dějepis Sp. Obcí Sew. Am. — Mexika — svob. Obci střední Ameriky — Kolumbie — Peru — Chile — Bolívie — Brasília — Paraguaye — Montevideo — osad Evropských a ostrovů Amerických.) Dostí pilně sestavovány to přehled historie evropských osad w tomto vzdáleném dílu světa, a tím vitanější, čím neznámější posud jsou podrobnosti tyto veliké části našeho obecenstva. 5) Loupežníci Arabští. Zajímavý to národopisní obrázek. 6) Smíšené zpráwy: Nowá škola w Záblati. — Nowé zwony w Česlavi. — Zpotřebování piva w Rakouském

* Proseč leží již na samém Ještěru.

mocnářství. — Wýtěžek hornictví a hutnictví v Čechách r. 1846. — Ústavy wzdělávací, výchovavací, humanitní a kláštery v Chorvatsku a Sławonsku od A. R. — Lidnost mocnářství Pruského. — Náhrobek biskupa Jana Leopolda z Haje ve Chrasti od A. R. — Zlomek dopisu z Terstu. — Česká bibliografie na rok 1847. — Umělecká číla. — Nekrolog S. B. Líndeho. — Rytiny představují krále bradu v Praze ze západní a ze severní strany.

Theoretico-praktické učivo k písemnosti. Ku prospěchu školní mládeže sepsal Wincenc D. Biba. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Cena 20 kr. stř.

Wšeobecná byla u nás až posud stížnost na nedostatek spisu takového, z kterého by se český živnostník naučil zhotovovat spisy, v nichž jeho každodenně potřebných, v kterémžto ohledu posavád, hlavně za příčinou nedostatečného školního navedení, tak daleko pozadu zůstává. Tomu nedostatku vyhověl chtěje výdal p. Biba navedení toho, hlavně dříve se předepsané pro školy německé knihy, což avšak z té příčiny chváli musíme, že tím snad usnadnil žádoucí uvedení spisu jeho do českých škol. Ostatně spisovatel i za svého mítoku přičinil a úlohu svou obratně a svědomitě vyvedl. Rozvržena jest knížka tato na dvě části, a méněj první jedná o přípravě k písemnosti, druhá o spisech vůbec, kteréžto opět na dvě se dělí, totž na dílopy a listy jednací. V druhé částce uvedeny jsou za příklad výzory všech písemnosti, o kterých jednáno, a v těchto příkladech spatřujeme hlavní zásluhu celé knihy, an tu na mnoze střelným výborem použito starých, jaderných vzorů, z nichž vane čistý, prímý český duch, nápadně ku prospěchu svému wynikaje nad nynější od Němců k nám uvedenou zamotanost slohu jednacího. Již proto zaslubuje spis tento pověšinutí, jmenovitě pak pozorný na činimě venkovské pány učitele. Obzvláště, jak i spisovatel sám v předmluvě vhodně podotknul, hodi se odrostlejší mládeži, navštěvující nedělní školy čili tak nazvané opakovací hodiny.

Kýž bychom i brzy dočkali se podobného náwodu ke zhotovování písemnosti k ourádám! Pejlák Právni sekretář dříve jest rozebrán, a kdyby nebylo jiného, nového spisu, i jeho druhé vydání dobré by vyhovělo této veliké potřebě.

Literatura ilirska.

W Budíne v tiskárně uniwersity pořánské vyšla knižecí pod titulem: *Rat (wojna) za srbský jezik i pravopis; napisao Danicic.* — Na mnoha místech Slované o pravopis se hásteli. Srbi vědli překáží jednak rusismy, jednak ta zamotaná a jen zdáličivě pravdivá zásada: „Pis tak jak vyslovuješ.“ Tím pravidlem kořeny jazyka se podkopávají, a sám slavný Wuč Stefanović, který se ho také drží, v hrubých nedůslednostech uwáží. Z těch sváru vidime, že i sama chválená cyrilitsina rozpaků a nesnází nezbaví, nýbrž že sworost jediná spasí, nesworost hubí, buď si abeceda čili pravopis více, neb méně dekonaly.

M. F.

Kronika času.

* We Frankfurte držela jednota proti trýzně zvítřat kwas o konském mase, při čemž jeden její výbor v obšírné řeči dokazoval, kterak požíváním konského masa veliký pokrok se stal, a se tím šlechetnému pokolení

** K dnešnímu číslu *Květu* jest gratis připojeno páně Hankovo „Ospravedlnění nejnovějších oprav českého pravopisu atd.“

zvírat připravuje bezstarostná budoucnost, když již nebudou potřebovat v zaslužilém stáří svém s kárami se tehati. Přípitek následoval za přípitkem; mnozí jinými bylo i pito na zdraví koní. We dvoře doufu stáli čtyři žandarmové, kteří chránili společnost před útokem řešení, jkého se obávali koňozrouti. Když pak body tyto pokojně a šťastně se skončily, druhého dne i hned následkem toho všecky akcie a papíry vzhůru šly.

* Pro jedno předměstské divadlo v Hamburce dramatické jest zavraždění wěvodkyně de Praslin, a provozuje se osm- i desetkrát za den.

* Francouzská vláda ustanovila zvláštní komisi, jež obírat se má otázkou, jakých prostředků uchopit se nejlépe ke zřizování obecních knihoven v říši.

* W Berlíně staví jeden vlnářní trojpatrový dům, který nic jiného obsahovat nebude než samé sklepy. Zvláštním spôsobem klemti dochází prý se we třetím poschodi ta sama teplota jako v podzemních sklepích a we všech třech poschodích položeno bude víno.

* Zvláštní obliby došla w Londýně nová řeška, nazvaná: „Kokteau“. Dávala se již více než stokrát. Herce, představující hlavní osobu, tak prý se vpravil do své role, že již ani mimo divadlo odvyknouti si nemůže koktání a přinucen jest hledat proti tomu lékarské pomoc.

* We Francouzích dělá jistý pan Ebelmen na lučební cestě rubiny, které se nicméně od přirozených učí. Mohly by se tyto pravem nazývat „falešné pravé rubiny“.

* Uherský sněm otevřen bude w Prešpurce dne 7. Listopadu.

* W Tunisu vykopali obrovské antické poprsí Junony. Od začátku diademu až k začátku prsou měří bezmála 5 střeviců. Bej Tuniský dal je darem francouzskému generálnímu konsulovi Delaportovi.

Národní hádanky.

1. Co běží a nemá nohy?
 2. Která voda je nejdražší?
 3. Které ryby jsou nejmenej?
 4. Co nemůže člověk povědít?
 5. Co bije a nemá ruky?
 6. Čeho je více ve vodě, ryb nebo kamene?
 7. Co jest černější nad krkawce?
 8. Svatý Matěj sekal ledy, kde nechal sekýru?
 9. Kde jsou nejvyšší horu?
 10. Kdy zaby začalo škodit?
 11. Komu se může nejbezpečněji tajemství svěřit?
 12. Kdo jde čeráky do lázně a čerwený z lázně?
 13. Co je na světě nejdělské?
 14. Cím se člověk neunaví?
 15. W kterém království není žádajich zlých lidí?
 16. Kdy plují husy?
 17. Co jest nejpodobnější k půlce jablka?
 18. Které žvýce jest nejpodobnější vlků?
 19. Jakých kamenej je nejvýše we vodě?
 20. Čím více jich je, tím méně vážejí. Co je to?
- (Rozluštění budoucně.)

Nowá kniha.

Napoleon Bonaparte, císař Francouzský. Od J. B. Moreho. Část první: Od narození Napoleonova až k obléjení Toulonu. W Praze 1848. List a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 16. 73 str. S rytou obálkou seš. za 8 kr.

Číslo 126.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) vydává po
půlletních týdnech za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁHADNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezané.

Redaktor: J. B. Mały

(Bytem č. 1060, přes dvůr při zemi).

21. Října
1847.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Marko Králewič zruší swatbarinu. (Bokoučení.)

Arap sedí, piše víno chladné,
Podává mu mladá je děwenka.
„Boží pomoc, drahý hospodář!“
Arap jemu krásně odpovídá:
„Zdráh buď, mládče, hrdino neznámý!
Pojď, jónáku, napíme se vína,
Pak mi powěz, proč jsi ke mně přišel?“
Ale wece Králewič mu Marko:
„Nemám času, s tebou pít vína,
A po dobru jsem ku tobě přišel,
Po dobru, že lépe být nemůže.
Wyprosil jsem si děwenku śwarnou,
Zůstali mi swatové na cestě,
Přišel jsem, bych přines' swatbarinu,
Bych dal jměti, vyplatil děwenku,
By mně někdo na cestě nestawil; —
Powěz mi, kolik je swatbarina?“

Arap krásně jemu odpovídá:
„To ti, wěru, ode dřavna známo!
Kdo se wdawa — dā dukátu třicet,
Kdo se žení — dā třicet a čtyry;
Ty mi statným zdás se být jónákiem,
Neuskodi, když jich sto zaplatíš.“

Marko sáhne rukou do své kapse,
Před Arapou tři dukáty hodí;
„Počkej mně, já wěce nemám jónáni.
Počkáš-li mi jeho do té doby,
Až se vrátím se děwenkou krásnou
Dospěli mně milostiv chec být —
Wšecky dary chci ti obětovat,
Tobě dary a mně jen děwenku.“

Síčí Arap jako zvije litá:
„U mně nikdy kaur * ouvérku nemá!
Nedás jóněni mi — mně se posmíváš.“
Pak uchopí, těžký buzdowan svůj,
Tříkrát prasť Králewiče Marka,
Udeří jej tříkrát a čtyrykrát.

Zasměje se tu Králewič Marko:
„Oj hrdine, Arapíne černý,
Zertuoš ty, č' oprawdu bijes?“

Síčí Arap jako zvije litá:
„Nežertuju, než oprawdu biju!“

* Tak jmenují s opovržením Turci Křesťany.

Překl.

Aló Marko počne k němu mluvit:
„A já, myslím, že smutně žertejš!“
A když, chlepe *, ty oprawdu biješ,
I já, nám nejaký buzdowanek,
Bych tě třikrát tři- a čtyrykráte.
Kolikrát ješ ty mne udeřil,
Tolikrát, ohci těbe udeřit.
Pak, ohci tamka na pole wyjíti
A poznouw, boj tu započíti.“
I uchopí Marko buzdowan svůj.
Udeří jího Arapa černého.
Jak jej jenom lehounce udeřil,
Urazil, mu od ramene hlavn.

Zasměje se tu Králewič Marko:
„Mhý Božel! za wše tobě chwála!
Kterak hblíte padla hlawa jeho,
Jak by na něm nikdy nebyvala.“

Tasi Marko šawl z pasu swého,
Přitečí se k Arapovým sluhům,
Rozseká čtyřicet jemu sluhů,
Ale čtyřicet nechce zahubiti,
Než zachowá sobě jich pro prawdu;
Nebut wšem chce prawdu zwéstowati,
Co se stalo s Arapem a Markem.
Wšecky hlavy z ohrady odklidil,
By nežrali jich orli, hawraui.

Pak ohradu pustou ješ ozdobil,
Ozdobil hlavami arapskými;
Arapovo bohatství sebrabal,
Čtyry sluhы jeho s sebou pojmul,
Kterých nechtěl dříve zahubiti,
Wyprawil je na Kosovo rowné,
Wyprawil je na wše čtyry strany:
„Kde děwenka jaká je na vdani,
Nechá hledá sobě hospodáře,
Nechá se prowda, dokud mladošt kwete;
A kde jónák jesti na ženěni,
Nechá se žení, nechá si milku hledá;
Již nestává wice swatbariny,
Marko wsem zaplatil swatbarinu.“

Wšeckni křičí, malí i velici:
„Bůh zachowaj Králewiče Marka,

* W originalu stojí: „more“. Toto slovo, původně cikánské, znamená w cikánském jazyku „bratra“. Srbové, kteří je od Cikánů převzali, podložili mu powržlivý smysl: „chlap“. Tak totiž mluví Turk s křesťanem, pán s otrokem.
Pozn. překl.

Který zemi ode zlého zbawil,
Který hnědé vlky a hawrany
Asiatskou nakrmil jest strawou,
Bud swobodna duše mu i tělo!“

Ptel. J. B.

Pražská čarodějnice.

(Pokračování.)

Také rudowlasého Přibika Jeníška bylo zde viděti. Ba oni byl jediný, jenžto se u weškerém zádumčivém shromáždění s welkou živosti a důležitostí na vše strany otácel — brzo se ocnul zde, brzo zas onde; zde zaklepal někomu známému ťaskawě a důvěrně na rameno, onde zas pošeptal jinému cos tajného do ucha; brzo se potutelně usmíval, brzo se zas nadutě šklebil a odfukoval, jakoby se byl právě s hrušky na smetistě destal. Zvláště w oděwu prozrazoval jakousi předuležitou setrnost, zakrsalému tělu na důstojnější chodidla pomoci, a wěru každý by se mu dnes byl podivil, komu se bylo dříve udalo viděti jej pod večer nového měsice w přibytku klenotníka Helimelecha. Měl na sobě pěknou černou kazajku z benátského sukna, široké, čerwenými pentlemi u kolenou staněná a podle španělského kroje vystržené kalhoty, wysoky, špičatý klobouk s pérem karmazinové barvy hrdě trůnil na jeho rudowlasé hlavě, a po boku mu wisel tenounký kord. Jakkoliwék si Jeníšek na svou tajeplnou důležitost zakládal, jakkoliwék lichotiwě a přitulně swůj klobouček smekal a boky swé podepíral — patrně bylo přec na jewě, že se mu každý wyhýbá a zvláště lidé vyššího stavu s welkou opovržlivostí od něho se odvračují.

Když pak zpozoroval, že swým žwástem a wtipem, swým vykládáním a dokládáním u nikoho třepeliwého wýslechu nenalezá, když pak se i přeswědčil, že se ho lidé štíti — poodešel na několik kroků dále a slídl po jiných obětech swé neunavené wýmluwnosti. I ocnul se nečadale před domem wedle radnice, tak řečeným na Smerhowě. Bylať zde Appolinowa krčma, sidlo všech dewatera žižniwých Muz, outočistě weselych studentů a bakalářů, prawy to hampejs swětské moudrosti a rozpustilosti. Prizemní okno bylo napolo otěvřené. Temný howor a řinčení cejnowých konvic ozývaly se z nízké klenuté swětnice. Jeníšek naklonil swé wyzwedačné ucho k otěvřenému oknu, ale w tom okamžení — ó běda tobě, nešastný Jeníšku! — vyřítila se z okna mohutná prawice a chytla jej právě za to samé ucho, které tak pilně do okna nastřkoval. Jeníšek sebou trhl a chtěl uskočit; nadarmo wšak, on byl chycen a dříve nežli se mohl zpamatovat, za pačesy uchvacen a vlečen do těsné klenby starobylého Šmerhowa.

„Wyzwedač!“ řvali pijáci a osypali jej s hroziwým hlukem jako včely wšetečného rušitele oulových pokladů.

„Lupus in fabula!“ zwolal tentýž, jenž byl Jeníška za ucho chytil a posud držel.

„Přibík Jeníšek!“ křiceli wšichni u welkém jitření.

„Chytili jsme lososa!“

„Zrádného lotra!“

„Dáblowa kmotra!“

„Pekelný roubek!“

„Ješterčí zoubek!“

„Vivat!“

Tak křicel a bouřil ráz na ráz jeden přes druhého. Jeníšek founěl a kňučel jak chycený tchoř w železné pasti. Smrtelný pot wystoupil mu na zsinale čelo, u huby stála mu pěna stonásobné ouzkosti — na celém těle trásl se jak osyka. Widěl se w doupěti Šwehlowých bratrů a swé vlastní wyzwedačné ucho w rukou samého Jana Šwehly.

„Šwehličku!“ jal se Jeníšek po malé přestávce, když se poněkud zpamatoval, prositi — „Šwehličku! půsíte mne, jsem posud tentýž, jaký jsem býval před bitwou na Bílé hoře — jsem posud wāš nejdokonalejší přítel! Kdybych se byl nadál, že wāš zde nalezu, byl bych wám černé na bílém nejdokonalejší důkazy mé nejdokonalejší wěrnosti a upřímnosti přinesl — byl bych wám —“

„Bulika powěsil na nos!“ zahřměl Šwehla a každý wlásek jeho dlouhých wousů wyježíl se mu zlostí jak štětina. „Božický, Kubíne — mluwte, do jakého skripce uwězníme toho proklatého lišáka?“

„Uřízněte mu hlawu,“ odtušil na to Božický s libezným wýrazem panické swé twáře.

„Ano, uřízněte mu tu lotrowskou palici, tak se mu aspoň nedostane toho potěšení, widěti nás na poprawišti,“ doložil Kubín, mladounký jeho soudruh.

„Fiat justitia, pereat mundus!“ zahřměl opět hlubokým hlasem Šwehla a zapadlé jeho oči svítily zápalem diwoké pomsty.

„Milosrdenství!“ křicel Jeníšek.

„Upokoj se, sladounký mastickáři,“ ozval se přiweičivým hlasem jiný ze společnosti. „Widimi ovšem na tobě,“ pokračoval tentýž dále, „že jsou twoje oči okýnka, kterýmž dábel často do tebe wstupoval; twoje uši komory, w kterýchž satanáš přečasto na wýslechu meškával; twoje ústa kowadlo, na kterémž pan Lucifer nescislněkráte železovády a lží překlepával; a twoje swědomí poduska, na kteréž kníže celého pekla nejpohodlněji si howi a se provaluje — slowem, tys dokonalý hříšník. — Za tou přičinou, mili přátelé, mám za to, že by byla wěčná škoda, kdybychom tak zvláštní wzorničemností a lotrowskwi nazmar uwedli — a soudím, že lip pochodime, když mu životy darujem, aby ho použil na polepšení swé duše. Potrestán musí wšak byti — a soudím, že nejlíp učiníte, když mu to jeho dlouhé wyzwedačné ucho uříznete a jako čestný penizek okolo krku zawěsite.“

„Ano, Šimon howří moudře!“ zwolalo asi čtvero blasů. (Pokračování.)

Obřady svatební Morlachů w Dalmacii.

(Ze Sewerni Wčely.)

Má-li otec vice dcer než jednu, newydá spíše mladší, až se byla starší dcera wdala. Tento obyčej se skoro u všech slowanských kmenů zachowává. Námluvci aneb známí ženichowi přijedou na pekných koních do domu newěstiny od blawy až do paty ozbrojeni. Tento zvyk pochází z prastarých časů, když ještě mezi Morlachy při takovýchto obřadech půtky povstávaly, podobné bitce Centaurů a Lapitů při svatbě Pritheusa. Množství z námluvčích bledě soob budě tělesnou silou aneb důrazným vtipem newěstu získati. Při takové příležitosti bývalo málo kdy bez krwavých rvaček. Jedna stará morlacká báseň upravuje, kterak wojwoda Janko Sebenski po třech přestálych zkouškách Jagru Temesvarorskou za ženu dostal. První zkouška, kterou mu bratři newěstini při notném hodování uložili, byla následující. Zarazil do země oštěp, na který jablko napichnulé pivali: „Zde máš, Janko, metu, nesrazíš-li jablko to, srazime tobě za tvou smělost blawu. Janku se nedal odstranit a přestál šťastně první zkoušku. Ještě mu zbyvaly dvě, totiž aby dewět koní přeskočil a mezi dewěti zakuklenými děvčaty svou newěsto poznal. Panoval tam však tenkrát zvyk, že si ženich jinou osobu mohl sebe postavit mohl. Zukulo, Jankův strýc, se hlásil, že v nadzvěhnených dvou zkouškách obstojí. Jedním skokem přeskočil dewět koní; třetí zkouška nebyla však tak lehká. Zukulo se ale nedal odstranit a přestál i tuto. Uveden do kola dewěti zakuklených děvčat rozprostřel v kole plášt, na který hrst zlatých prstenů hodil, zvolal strašlivým blasem: „Seber, milá diwko, newěsto Jankowa, tyto prsteny; opovážiš-li se ale některá z tých druhák ruku na ně vztáhnouti, blawu a ruku až po samé rámě jí jedním rázem svou šawls utna.“ Diwky, touto řečí mladého Zukuly polekané, upustily od svého záměru a newěsta pravá sebrala neohrožené prsteny z pláště.

Po spojení jinucha s děvčetem přivese se pro novou manželku košíček, naplněný lesními a mandlovými ořechy. Jeden díl rozdá námluvčím, ostatní hodi mezi hosty, na znamení, že v jejím budoucím hospodářství všechno bude *.

První den svatební sedí newěsta za zvláštním stolem se svými šwagry, ženich pak se svými námluvčími a ostatními pomocníky. Požvané ženy také sedí za zvláštními stoly. První, co se na stůl přinese, jest ovocé a sýr. Masa není žádný nedostatek, nebo jsou všechny stoly pečenými kozami, jehnaty, drůbeží a zvěřinou přeplněny. Paměti hodno však jest, že telecí maso se na stole ani neokáže. Nechut k tomuto masu pochází již ze starých časů, sám sw. Jeroným o tom se zmínuje.

Obřady svatební trvají kolik dní. Zrána se přinese každému přítomnému nádeba k uvnitř, do které jedenkaždý nějaký peníz, dar pro newěstu, hodi **. I také si newěsta čapky a voze hostů osvojí, které oni, ebtěj nebo něchtěj vyplatit musí. Ostatně obdrží newěsta od každého hosta dobrotolný dar w plátně a krawách. Takovým způsobem zwýšit se věno newěstino: „Při jídle se pusti všechno do

* U nás Čechů se přinese newěstě stromek w buchtu strčený, na kterém mandle, rozinky, ořechy, jablka atd. přivázány jsou. Newěsta stromkem zatřese a pamásky se od hostů schytají, načež ona ještě každému z hostů kouskem z té buchty, w níž stromek zapichnut byl, podá.

** Ten samý zvyk se w Čechách zachowává.

tance a mladý lid zpívá písni, w kterých se pohanští bohowé opěvají. (?) Jakmile newěsta svůj otcovský dům opustit má, počnou jí rodiče, odewzdávajice ji při tom ženichovi, lát a nadávat. „Neber s sebou tu daremnici,“ praví, „stojíš-li ale pořád na svém, tedy věz, že je twrdohlavá, nedobrá atd.“ Na to se obráti muž ke své mladé ženě říká: „No, ty jsi tedy takový kwítek, však já tě brzo spravím, já ti ťu tworou palci přejínačim.“ Powinnost jeho je, aby ji trochu spral, někdy jí jen pohrozí.

M. Č.

W záležitostech ocenění Štítného.

Wytknul jsem w č. 80. České Wčely pana Čuprovi (drží se při tom vždy věci samé a článku, nikoli osoby spisowatelowy) některé znamenité nedůstatky a chyby w jeho článku o Štítném, načež p. Č. za dobré uznal zvláštním způsobem w těchto listech č. 122. a 123. se vymluvati s patrným oumysem, aby nahromadiw mnoho slow nejvíce k věci samé nenalezejicích čtenáře od blawni věci odvrátil a slahostí svého článku, které jemu samému nyní po mém výkladu jistě patrně před očima stojí, ledajak zahalil a zamluvil. Proto však bych nikterak podruhé o věci nepatrne řeči nešířil, třeba se byl p. Č. ještě nešetrněji * cti mé osobu dotýkal; můj článek w č. 80. Č. W. jest jaśne a zřetelné psán, všude se místa p. Č. budú čistý citati, tak že se každý čtenář lehce bez všecky dalsích výkladů o všem sám přesvědčí může. Spolehaje se však bezpochyby na to, že jej we Kwětech po temných cestách jeho pronásledovati nebudu, a že minohy čtenář Kwětu můj článek we Wčele nečetl, dowolil si p. Č. se zvláštní svou neohrožeností mnohé nepravdy čtenářstwu Kwětu zrowna do oči postaviti, které by mnobý snad na újmu naši za prawdu měl; nedomyšleje se do p. Č. takové neohroženosti.

1) Kw. str. 488. lit. a. cituje p. Č. s obyčejným w tisku znamením úvodu cizí řeči následující slova jak by moje: „Paněwadž w jeho (p. Č.) článku žádná citata se nenalezají ze Štítného ostatních tiskem ještě newyšlých spisů a proto—je také ani nečetl“, kterýto mně ouškočně podstřelený nesmysl se w mém článku ani tak, ani dle smyslu nenalezá.

2) Ibidem o několik rádků výš píše p. Č., že jsem mu na nedospělost jeho práce žádné důvody neuvedl, kdežto jsem mu nedospělosti velmi hrubé; jako ku př. o humanismu, reformaci, národní-původní, definici klassického věku, od něho uwáděné nepravé původnosti Štítného atd., citováním stran a dobrým výkladem před oči postavil. Mimochodem pravime, že jsme mohli p. Č. množství jiných chyb wytkati; tak ku př. někde ani Štítnému nerozuměl, jako str. 276. plnost.

3) Str. 492. píše p. Č. takto: „Co konečně ještě p. Haw. tu a tam o Taboreitech ** atd. mluví, je pouhá lež; we článku svém twrdim já powšechnou sadu, kterou historie ducha lidského na biledni uvádí“ atd. A však píše p. Č. w Čas. Česk. Mus. 1847. II. 3. str. 252.: „Za klassičnost věku toho (t. j. Štítného) ručí však i to, že hned po Štítném učené hádky a roznišky na universitě a we vlasti vystaly, které, jak

* Ke cti p. Č. se chci domýšleti, že ani newí, jakého způsobu jest politické smýšlení Weitlingovo, s kterým mne také porownal, sice by takové porovnání redaktora jediného politického časopisu českého bylo při mém postavení k ouradům více než obyčejná zlomyslnost.

** Twrdil jsem totiž, že z nich udělal p. Č. učeností svou ochablé, duševně wysílené lidi a pohodlné skeptiky.

z historie ducha lidského vysvítá, vždy po silném duševním vysádání jako každá sofistika bud k pokolenímu skepticismu wedou bud k ochublosti a duševní vysílenosti. — Učme tedy p. Č. jakožto filosofa oště mysliti. Twrdi on tuto ne všeobecnou, nýbrž zcela speciální sedu, a sice tu, že byl Štítného wék klassický, a dokazuje ji jakými symptomy, které se po tomto klassickém wék objevily, tož učené hádky, sofistika a silné duševní vysádání, po němž následovala ochublost, duševní vysílenost a skepticismus. Po Štítném vptávádu následovaly hádky velké Husovy a jiných, po nich ale Táborci (kteří znamenitě dlouhó trvali!). Co tedy byli tito dle p. Č. jiného než pohodlní skeptikové, ochabli atd. Byli-li ale, jak p. Č. vymluowaje se: Kw. str. 492, praví, jen přechod k té ochublosti, tedy zas byli uwyhnutelně dle důslednosti ony táborské šarwásky jen učené hádky, sofistika a duševní vysádání, ovšem všechno s cepy! — P. Čupré! z tohoto nesmyslu newede nikudy stezicka na světo boží!

4. Čas. Česk. Mus. 1847. II. 3. str. 251. praví p. Č.: „Uminil jsem si... spisy našeho Štítného obúdati. Prozatím předkládám obecenstwu „Rozmluvy nábožné“ a „Knihy o sedmi vstupních“, pokud se totiž oboje we Wýboru z liter. české I. dílu nalezají, nebo odděleni tato jsou nejpřiměřenější k tomu, aby objašnili tehdejší stav filosofie všebe a i Štítného samého....“ Na to ale již pozapomenuu píše zas tentýž p. Č. Kw. str. 488: „Wskutku, kdo do spisu Štítného v české knihovně jen drobet nahledne, pozná, že Štítného ostatní spisy mimo „Rozmluvy nábožné“, které jsem v článku svém ocenili hleděl, z filosofického stanoviště posouditi docela nemožno...“ Jak se to srovnává? jednou p. Č. ocenil filosoficky dva spisy ne celé, podruhé zas ocenil jen celý jeden a ten druhý se již z filosofického stanoviště psoouditi nedal po dvou měsících. Kterak mohl p. Č. iici, že se z drobet nahlednutí do spisu Štítného již poznati může, že se nedají posouditi z filosofického stanoviště? Toť by se podobalo zázračné vswědoucnosti, kdyby mohl člověk nepřečta celý spis wěděti, co v něm není, již snad z pauhého nadpisu. Co pak právě v nadpisu „Rozmluvy nábožné“ ukazuje na filosofii, když p. Č. pouhým, citováním titulů, o kterém jinak něvíme, proč jej do své odpovědi postavil, dokázati chce nefilosofičnost spisu? Ubezpečujeme p. Č. a celé čtenářstvo, že kdo řádně a pilně celé spisy Štítného přeče (co ale p. Č. ovšem neudělal, opatrne se ale zjewnému tekoucímu významu všade vyhýbě), jistě najde právě mnoho podobných wěcí, jaké našel p. Č. (a sice blavě čtyry!) we Wýboru, neboť spisy jeho nesou na sobě všechny stejný ráz, a nemůž platiti o nich to, čím se p. Č. Kw. str. 488. (mluvě o bramborách, starých zwonech, cestopisu, o výkladu na epistles atd.) vysloviteli hledět.

Nejkrásněji se nám ale objevuje p. Č. ve výložkách, jimž členáte Květu str. 491. lit. b. bledi zaplňti, ačkoli něvědomí jeho strany bhučeniu a reformaci zřejmá do očí bije. Píše totiž Čas. Mus. str. 249: „Bylo to w druhé polovici XVI. stoleti, když tak nazvané studium humanistické jako nějaká jiskra elektrická duchem celé Evropy zatřásla.“ A ibid. str. 257. zase: „A wšak hned po časech Štítného počala shukastka sve staré rejdy provozovat a to nejprudčeji na univerzitě pražské, čím si ovšem velmi hlubokou ránu zasadila; nebo dříve než dvoě století uplynula, vystoupily, jak se na začátku hned podotklo, vlivnější humanismus a konečně — reformace církve.“ Ačkoli slova vystoupil, jiskra elektrická, zatřásla patrně do-

kasují, že klade p. Č. začátek humanismu w celé Evropě do druhé polovice XVI. wék, přece se nyní, když se někde do encyklopédie podíval, vytáčí, že myslí rozšíření skrze školy atd. Ale kdybychom i to p. Čovi. uvěřili, kterak se zas vytocí s reformací, když tedy „vystoupil humanismus“ w druhé polovici XVI. wék a „konečně“ reformace následovala?! Ovšem již jako bychom wěděli, že bude p. Č. počítat reformaci od Westfálského míru! — Ze p. Č. ale opravdu o humanismu a jeho historii ani prostředního poněti nemá, dokázal we své odpovědi nejlépe sám malinkou, ale pro takové lidi jako on jest velmi karakteristickou okolnosti. Prawí Kw. str. 491: „že Agricola sáhal do druhé polovice XVI. století“. Ovšem Agricola umřel 1555., ale ó neštěstí! tento Agricola byl jen purkmistr a městský fysikus w Chemnici w Sasích, psal „De mensuris et ponderibus, de re metallica, o hawírství atd. a nebyl žádný humanista; humanista Agricola (Rudolf) a pravý otec německého humanismu umřel ale již 1485.*! Tento Agricola wšak již byl professorem a rozšířoval we školách humanismus, a všichni skoro humanisté, které p. Č. sám odněkud wypsané uvádí, narozeni jsou již w XV. stoleti, a sice nejhlaňejší 1454, 1467. a 1448. Humanismus vystoupil již za časů Štítného a kweti zajisté již znamenitě ku konci XV. století.

Měli bychom sice ještě mnoho křivého z odpovědi p. Č. vyvrátiti, jako: „Národní jest vše, co w národě původně vzniklo“ — tedy národní švédský botanický systém, národní polský systém na nebi atd., pak e Platonu atd., a wšak doufáme, že prozatím toho dosti bude.

H. B.

Pražský deník.

* Dne 16. b. m. počala w měšťanské besedě opět týdenní čtení. Řadu jejich otvárel p. Fr. Hajniš humoristickým přednášením o začátcích, které všeobecně oblíby u posluchačů došlo a jež swým časem i w listech těchto pědáme.

* Dne 19. t. m. sešla se w Karlíně w hostinci „červené hvězdy“ četná společnost k rozloučení se s oblibeným spisovatelem deklamovánk, p. Fr. Rubešem, který posavádní místo oučinkování svého opouští a do Národa se syndikus se ubírá. Ngangena weselost panovala, český zpěv zazníval a pan dr. Gabriel s vroucna citem přednášel báseň, ke cti odcházejícemu příteli od p. B. Pešky složenou, kteráž tu i we mnoha tištěných exemplárech rozdávána byla. Bůh popřej milováněmu básničku šestí a zdaru w novém jeho postavení!) !

Návštěva divadla.

W neděli dne 24. října bude se ve vše prospěch p. J. N. Kapila ponejprv provozovati: „Syn chudého stotaneb: Cesta do blázince“. Vážná hra we 4 jednáních od J. Rezníčka. Cíverzpěvy od J. Balandy.

* Newinen jak se stala p. Č. zrovna w druhé polovici jeho učenosti tato nemilá náhoda s Agricolem, zdá se však, že užívá při spisování odpovědi neopatrně nějakého encyklopédického slovníku, jak na jeho Agricola přišel, hned w konci bledal rok umrti. Bylo wšak tam vše Agricola za sebou! Když ten pravý a humanista a za ním hned purkmistr chemnický. Jak nahmátl p. Č. umrtí purkmistrovo, zaráďoval se, že humanismus mohl trochu dalek natáhnouti! O důkladnosti filosofická!

Číslo 127.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezané.

Redaktor: J. D. Mały

(Bytom č. 1050—s přehledem přílohou).

23. Října
1847.

Casopis tento se ve skladu Pospíšilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydává po pálených trikrát za týden, w outery, we čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt leta 1 sl., na půlletá 2 sl., na celý rok 3 sl. 45 kr. stř. U c. k. postovních úhrada Rakouského mocnářství půlletá s patřenou obálkou 2 sl. 86 kr.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Uřízněte mu také nos!“ howořil jemný Božický.

„A wypíchněte mu oči!“ dožil mládounky, modrooký Kubín.

„A hodte pak wšecko na pánew nad podpouštěnu a dejte mu to snist!“ štěbotal libezně Božický.

„Milosrdenství!“ zwolal w přehrozné ouzkosti Jenišek.

„Milosrdenství!“ jal se opět Šimon mluviti, jenžto dříve náwrh byl učinil, aby se Jeniškovi toliko prawé ucho uřízlo.

„O šlechetný pane Lomnický!“ zwolal Jenišek, za ruku jej pojawi. „Waše moudrost je tak velká jako waše básnické nadání, waše srdce tak dokonalé jako waš rozum. O ráchte to tém pánum mohutnou swou wýmluvnosti dokázať a je přesvědčení, že mně křivdu čini, že jsem tak newinný jak beránek, a že by welký hřich a trest na sebe uwalił, kdyby mně ubohému jehnátku vlasu na hlavě zkřiwił.“

„Toliko ouško, sladounky pane Jenišku!“ řekl na to Lomnický.

„Celé ucho! Celé jeho oslowské ucho!“ křičeli ostatní.

W tom okamžení uchopil Šwehla Jeniška za prsa, a jakkoli se tento zdráhal, opíral, a paříkal, hodil jej na stůl až mu kosti praskaly, a než minulo několik okamžení, usízl mu medius laureatus, libezný Božický ucho, uwázal je na četřenou pentli a zawésil mu je okolo krku.

„A nyní jej postavíme na planýr!“ zwolal u velkém smíchu Šwehla.

„Postavíte jej na kašnu staroměstského náměstí!“ prohodil Kubín.

„Ano, na kamennou kašnu s nim!“ křičeli ostatní.

„A nás Šimon musí mu příkladnou řecí dátí po naučení, kterak se na světě rozšafně držeti měl,“ dokončil Šwehla.

Po těchto slovech wyřitili se wšichni s wel-

kým hlukem ze sednice a wlekli napořo mrtvého a krvácejícího lazebníka dawem shromážděného lidu ku kašne, posadili jej na kamennou židku a Lomnický se postavil wedle něho na lávku.

„Přibík Jenišek! Ten padouch! ten lotr!“ volali některí z lidu.

„Šimon Lomnický z Budče!“ křičeli jiní.

„Ticho!“ říval Šwehla.

„Ticho!“ křičeli ostatní.

Šimon Lomnický z Budče byl tehdy as paděsátičetný muž, prostřední, swalité postavy. Jeho tvář, rádlem osudných časů nemálo zoraná a palcičností vnitřních citů a bolu wysmáhlá, měla přeo do sebe něco welvi laskawého a přívětičného. W modrojasných očích mu swítila bodrá, pro vše dobré a spasitelné planoucí duše, a okolo napořo otevřených ust rozbihaly se potutelné wrásky dobrosrdečného úsměwu nad lidskou přewráceností. Na nose seděl mu hejl, zrádce jeho náchylnosti k dobrému českému piwu. A také jeho oděv prozrazoval podivina. Byla to šedivá kazajka, šedivé kalboty, šedivé punčochy a střevice, šedivý klobouk na šedivé blavé a dlouhy, široký meč na šedivém bandaléru. On se tak ohlékl do smutného oděvu po neslavné bitvě 8. Listopadu. Když si trochu byl odkašlal, obrátil se ke shromážděnému lidu, a hluhoce se pokloniv jal se s usměvavým pohledem takto mluviti:

„Drahocenni vlastenci a posluchači! Přisloví staré jest: že wšeliké řemeslo swou psotu nese — ale já tu něco změniti chtěl bych a takto pověděti: že wseliký stav swými psotami zaneprázdněn jest. Dobré lidé! Ráchte se jen ohlédnouti a pilně podívatati na toho zde sedicího, krvácejícího a bez prawého ucha naslouchajícího ranhojiče a mastičkáře Přibika Jeniška. Po celý život swýj od kolébky až do nyjšího přesmutného okamžení houpal se bez ustání na klamných wlnách lži, fortelů a pochlebenství. I dárilo se mu w tom wždy rozkošně i walně.“

Jedl a pil až mu praskaly dudy,
Wlast swou ctil a welebil wždy mezi sudy,
Mluvil stále skrze ústa swatá,
Jak by ukrajoval zlata;

O níkom nic dobrého nepověděl,
Zásluhy jiných vždy umenšiti hleděl.
Poříchu wšak došla naň pobroma velká,
Ničemný ten stav jej w psotu uwral
A pravé ucho z vlastní blawy mu strhl.
Protož, milí krajané! pilně naň pohlídjeťe
A příklad z jeho ničemnosti mějte:
Že bídny stav zas jen bidu přináší—
Že nikdo, byť i chytrák sebe větší,
Z hřichů a sejdů se nepotěší.
A protož mu, přátelé! požehnání dejte
A příkladnou mou řec vždy na paměti mějte.“
„Zabte ho!“ křičel lid u velkém jitření.
„Milosrdenství!“ zwolal Jeníšek a přewalil
se do kašny.

Již se chtěli naň shrnouti jak rozsápaní wlci — w tom wšak zawznělo zdaleka troubení a temné rachocení bubnů — a u Tejna zwedl se bluk a volání: „Již jdou!“ Lid se obrátil na jinou stranu. Wšecko se tlačilo k radnici, a jak stádo ovcí valila se celá tlupa w jediný kout protějších domů; a než minulo málo okamžení, wrazilo několik odenců na náměstí, lid před sebou rozhánejíc. Bubnů ryk a troubení se blížilo vždy více a více; w tom počaly staroměstské hodiny bit — celé to umělecké oustroji počalo řinčet a se pohybujat, jeho okýnka se rozlítly, kohout a pán počali se w nich točit, kostlivec zwonit a sedláci kroutili hlavami. W tu samu dobu vyjízděli saští kyrysnici z ulice, nejprvě Breinerský pluk, w jeho čele setník Doh Baltazar; na to malé oddělení císařských arkabuzářů, w jejich čele císařský plukouník, Španěl Don Martin Huerta. Za nimi skvostný wůz, w němž seděl císařský gubernátor kníže Karel Lichtensteinský w černém oděvu se rádem zlatého rouna. Za ním w druhém woze královstí komisař Bedřich Tálemborský, Adam Waldstein, Bořita Albenreit. We třetím woze dva řeholníci: Valerianus Magnus a František z Rozražowa. Jiná oddelení pěšího a jízdného branného lidu následovala.

„Pro Bůh!“ šeptal starý konšel Michna panu Peldřimowskému do ucha. „Toť je Španěl Huerta a Valerianus Magnus a Rozražovský!“

„Ba bohužel, tak jest!“ odtušil wzdychaje Peldřimowský.

„Pak se nám powede jako Prachatickým,“ dokončil Michna.

Mrtvé ticho panovalo po celém náměstí. Před radnicí rozstoupilo se vojsko na čtyry strany, wozy zůstaly přede wraty stát a výbor konšelů, w jeho čele Jan Kutnauer, hejtman starého města Prahy, přiblížil se u veliké skroušenosti se klaně k wozu knížete Lichtensteinského. Po straně městského hejtmana stál pan Mikuláš Diwiš, starší písar, majne na čerweném polštáři klíče starého města Prahy. Když pak Jan Kutnauer císařského gubernátora dlouhou latinskou řečí oslowil, o milost a zachování městských práv jej prose, když pak všichni konšelové wůz obstoupili, o milostivý rozsudek, o

odpuštění výstupků, jakých se město bylo dopustilo, velmi hlasně prosice: tu nebylo skoro na celém náměstí žádného oka, kteréž neslzelo, žádných prsou, které se ouzkostliwým tlukotem srdce těžce nezdwihaly.

Náměstník milostivě se uklonil, a prohodil několik chladných slow o spravedlnosti, o potřebném trestu a o milosti císařské, dal wozkovi znamení, aby jel dále, a než minula hodina, oznamovalo hojně střílení z pušek královského hradu, že císařský gubernátor tam dorazil.

4.

„Pán Bůh s námi, to je smutný den!“ pravil Peldřimowský, vcházej do světnice Helimelechova příbytku.

We světnici nebylo nikoho kromě Tekly, jenžto velmi smutně před sebe hleděla.

„Kde je Helimelech?“ tázal se pan Peldřimowský. — „I ty milý Božíčku! Co je wám, panno? Wy hledíte před sebe, jakobyste se chtěla se světem rozžehnat! Jste celá poděšena!“

„Kdož by se dnes neděsil?“ odtušila Tekla s hlubokým wzdechnutím. „Před hodinou wrazilo sem několik saských wojáků, a holdujice po celém domě odnesli několik stříbrných kofšků, které Helimelech dosti opatrne neukryl. To není wšak to nejhorsí. Paní Rebeka leknutím onemocněla a stará Katerina strachem utekla.“

„Ze utekla?“ tázal se we smíchu Peldřimowský. „Strachem snad, aby se ti newitaní hosté její krásy nedotkli?“

„Toho neštěsti nemá se co bát,“ pravila opět s lehkým úsměvem Tekla, „ale něco mnohem důležitějšího ji polekalo. Potkala se totiž nedaleko svého příbytku u svaté Aněžky s Přibíkem Jeníškem. Byl prý celý pokrwácený, a jedva že ji spatril, zwolal u velké wzteklosti: „Stará čarodějnica, také ty stojíš na mé černé tabulce, a bohdá se toho dočkám, až tě upáleji. Ty, Helimelech, Lomnický, Šwehla,“ a ještě jiných jmen napočítal, kterým se pomstít hodlá. Tím wyhrožováním všechna poděšena nedala se udržet a přemlouvala takéž mne, abych s ní prchla. Mne wšak poutají důležité příčiny a zvláště přísný rozkaz otce mého k mému nynějšímu outocišti, a děj se co děj, já odtud nesmím a nemohu.“ (Pokračování.)

D o p i s y .

Z Roudnice.

(Knihowna, kaplanowé pp. Hochmann a Pawla. Wzniadlání se círu národnosti. Železnice. Knížecí zbrojnice. Stříhování se do ciziny.)

Již před 10 lety zřídil tady knihownu bývalý zdejší kaplan p. Hochmann, která w posledním čase již okolo 500 swazků počítala, a to wšecko na svůj náklad, nebledě žádujého jiného užitku, také rozšíření oswěty. Chudším půj-

čoval knihy zdarma. Onť jest to, jehožto přičiněním a vedením mnoho akademí a divadelních představení se dávalo, jichžto čistý užitek chudým se dostal. On jest to, který národní cit u zdejších obyvatelů a zvláště v mládeži probudil. Za to ho ale také láska a náklonnost všech neminula, kterážto se v nejkrásnějším světle ukázala, když z tohoto svého stanoviště na jiné se odebíral. Při poslední jeho posvátné řeči všickni posluchači ani do velkého chrámu roudnického se většinou nemohli. Tu přišli lidé kolik hodin cesty, zanechavše práce (neb to bylo vedení den), by ještě jednou tvář svého mileného pastýře viděti a jeho ponaučení a poslední slova slyšet mohli. — Roudnice nezapomene nikdy, co pro ni učinil! — Přeněvadž ale p. Hochmann knihovnu svrchu zmíněnou s sebou wzal, by ji zase na svém místě upotřebil, tedy se wynasňal p. učitel Náhlowský, poznaje weledeležitou výhodu tohoto ústava, by nowou knihovnu v Roudnici, a to na výdsky zřídil. Hledal tedy dobrindice a našel jich. Obzvláště jmenovaná zaslhuje být porada učitelská v Praze, která mnoho swazků, asi okolo 100, knihovně darovala a tak základ její položila, přislibe ji i dale dle sil svých podporovati. Počet swazků vystoupil teď již za krátký čas asi na 250. Slíbilo též mnoho roudnických svoji podporu, kteréhožto slibu vyplnění od jejich zpanilomyslnosti očekáváme. Nejlépe by bylo, kdyby každý žemesnický pořádek se uwolil, každý rok něčím přispěti. Castokrát se mnoho peněz na všelijaké marnosti vybázi, proč by se nějaká částka neobětovala k užitku obecnímu? A právě pořádkové by se měli toho ujmout, neb tato knihovna se obzvláště k potřebě učedníkům otvěře; učedníci jsou to před jinými, kterým ku prospěchu bude, by nedělní čas daremnými věcmi netratili, by tu malíčkost, co ve škole získali, nezapomněli, nýbrž se více a více zdokonalovali a tak ve vědomostech a obzvláště v dobrých mravech pokračovali; učedníci jsou to, na něžto se obzvláště zřetel bral. A však i wy, drazí vlastimilové roudničtí, přispěte, jestli wám jen trochu záleží na oblažení vašich spolurodáků, přispěte dle svých sil, podporujte tento blahodatný ústav a vaše jména budou nejen v památní knize, nýbrž i ve srdečích všech, jenžto vaše dobrindice požívati budou, zapsána. A potřebi jest tady velice této knihovny, neb jest to poslední v tuto stranu české město. Pročež díky, vřelé díky, v tomto městě o naši národnost velmi zasloužilému p. Náhlowskému za tuto nowou oběť!

Velké zásluhy o Roudnici získá si též zdejší kaplan p. Pawla, který již dlouhý čas na dějinách roudnických pracuje a kterémuž velmi na ruku jest zdejší kníže z Lobkovic dal sem totiž přivést zbrojnici z Bíliny. Zde najdete v krásných pokojích zbroje všeho druhu, obzvláště ručnice od prvního wynálezu až do našich časů. Jest zde také viděti starou guilotinu, která z jednoho kláštera wzata jest, a že potřebována byla, jest viděti z krupějí krwe na ní lpících. Pak zde najdete mnoho wzorků všech druhů vojenských nástrojů, kolid morských a jiné pamětnosti.

Byla tu držána zkodška z českého jazyka a zpěvu ve škole israelitské, o nížto již i v těchto listech mnoho chvalitebného zmíněno bylo. Ale letos nebylo znamenati velkého pokroku ani ve zpěvu ani v literním cvičení. Příčinou asi jest změna v učiteli českém na krátký čas před zkouškou. A však nejen doufáme ale i přesvědčeni jsme, že budoucí rok nám krásnější pokrok poukáže...

Nad to se již tady všude krásné úkazy naši národnosti jewí. Literatura naše se tady velmi podporuje, každého časopisu, každé knihy se tady více vytisků odebírá. Abych nějaký příklad uvedl, jest tu 12 zakladatelů Matic české a ještě pět se jich uwolilo letos přistoupiti. Ale co diwného mezi tím jest, že nejvíce úřednictwo se k svému národu slowem i skutkem hlásí a měštané ještě mnoho pozadu zůstávají a více německému životu, jehož ani dobře neznají, přejí. Tak znám zde měšťanské, docela české domy, kde čtwery, patery německé časopisy čtou, český

pak sotva který jen podle jména znají. Ale doufáme, že přece časem se na jinou cestu obrátí. Hlahol materšký všude zaznívá, kde ještě před 3—4 lety každý, kdo jen podšlapky měl, již s Guttaum se wypinal. Ale teď již mnozí poznali pošetlost svoji a rádi ke své národnosti se přiznávají; obzvláště zde všecku chwálu krásná pleť zasluhuje.

We zdejší nově zřízené knifiru p. Řeháčka najdete Květy, Pautuška, Časopis českého Museum a všecky nákladem Matičným vyšlé knihy. Ještě bychom si přáli viděti zde Pražské Nowiny a Českou Wcelu. Též slíbil, jak z hodnowěrných úst jsem doslechl, p. Řeháček, že horejší síně podobíznaní našich výtečných mužů ozdobiti dá.

Na železné dráze se zde plně pokračuje. Dráha se zde powede okolo samého Labe, a z té příčiny přijde celé tak nazvané předměstí Bezděkow i mnoho domů v městě ke zboření, a tak Roudnice na výstavnosti nabude. Jak doslýcháme, má zde být nádraží druhé třídy, což by Roudnici na všecky způsob prospěšno bylo. K této dráze se upotřebuje kámen z našeho posvátného Rípu, který tím způsobem přijde o celé své mohutné boky, ježž mu tak krásnou podobu udělují. Na tomto vrchu slaví se každý rok na den sv. Jana církevní slavnost, a pravilo se na mnoha mísach, že se budoucně, obzvláště až železna dráha hotova bude, více národnější slavnosti bude.

Zdejší kníže zámek dostal letos do svého luna nový poklad. Jeho Jasnost kníže z Lobkovic dal sem totiž přivést zbrojnici z Bíliny. Zde najdete v krásných pokojích zbroje všeho druhu, obzvláště ručnice od prvního wynálezu až do našich časů. Jest zde také viděti starou guilotinu, která z jednoho kláštera wzata jest, a že potřebována byla, jest viděti z krupějí krwe na ní lpících. Pak zde najdete mnoho wzorků všech druhů vojenských nástrojů, kolid morských a jiné pamětnosti.

Škoda, nastokrát škoda, že zdejší krásné zámecké divadlo ladem leží.

Též odtud mnoho lidí hledá své štěstí v cizině. Tak za krátký čas se odtud mnoho rodin křesťanských i israelitských do Ameriky odstěhovalo. Teď začínají také do Polska chodit. Jeden tan koupil chalupu s 30 strychy polí za 90 zl. w. č. a po něm již dostal mnohý chut se tam obrátit.

W. S.

Literatura.

Časopis českého Museum 1847. Dílu II. sv. 4.

Obsah: Literatura lidu. Od Wacława Nebeského. Pod timto trochu nejasným titulem skrývá se rozbor některých kronik, povídek a starých románů, které tištěné v pokoutních tiskárnách „roku tohoto“ od kramářů na jarmarcích se prodávají nejnižší třídě čtenářstva. W tomto článku prvním jednáno „o sedini mudrcích“ a podán v krátkosti obsah povídek, v cyklu tom obsažených. — **O měření galvanických proudů od Františka Petřiny** (Pokračování.) — **Paměti kollegiatů kollegie Karlovky**. Od Wacsl. Tomka. (Pokračování.) Stělo by za to, aby tento tak zajímavý článek, jehož již tolikeré pokračování wyslo ještě vyděl, o sobě jako celek byl vydán. — **Rozepře mezi pány a rytířstvem a mezi městy za panování krále Vladislava II.** Od Jana Er. Wocela. Jest to takořka úvod ke článku následujícemu: **Žaloby měst na pány a rytířstvo z některých kusů jím škodných.** (Z archivu kutnohorského.) Sděluje P. M. Weselský. Pan Weselský zaslhuje všecku chwálu za svou pilnost, jakou používá archivu Hory Kutné k wýpisům z něho a uveřejňování listin důležitějších. — **Zacátkové českého umění.** Od J. Er. Wocela. (Pokračování.) Jedná hlavně o nádobách pohanských, jaké se we vlasti naši zhusta vykopávají. —

Zpráva o českém Museum. (Od počátku Července až do konce Září 1847.) — *Matrice česká.* Prispěvky měsice Září vobnášejí 650 zl. stř. — *Nové knihy.*

Pražský Posel. Dílo II. sv. 5.

Obsah: *Krištof Kolumbus.* — *Pan zeman z Nowých Dworů. Wesely housek.* — *Ze života Napoleona.* Starý weják. Malý bubeník. Snidaně. — *O komediji.* Nepatrné diškursy; neškodilo by, kdyby si jich i patrné osoby povšimuly. — *Slowa moudrosti*, to jest: Zlatá pravidla velikého boháče pana Jedlika z Hiltanova, kteráž uděluje svému jedinému synu a dědici. — *Staré české hrady.* Točník a Žebrák. (Konec vypravování.) — *Zrnicka.* — *Branibori w Czechách.* (Další vypravování.) — *Co se u nás děje?* Mana. Na výstrahu. Weleslawín. Nemocnice. O knihownách. — *Milovníkům českého zpěvu.*

Z vyčteného tuto obsahu patrné, že swazek tento dosíti jest rozmanitý. Nejvíce do života ouček tříd, pro které Pražský Posel psán, sába článek „o komediji“, živě líčíc předsudky proti brám divadelní lidí, nepokročilých se vzdělanosti věku, jakých posud, bohužel, ani mezi zámožnejšími obyvateli městskými i wenkowskými se nenechává. Zajímavé jest vypravování pamětnodných osudů Kolumbowých. Powídka wšak: „Branibori w Czechách“ nezdá se nám přiměřena spisu jako jest Pražský Posel, který by podávali měl toliko povídky kratší, nanejvýš ve dvou swazcích ukončené.

Umělecká zpráva.

Dříve než T. Mayer z Prahy odejel, dohotovil obraz Alfreda Meissnera, který nákladem Jana Hoffmanna z tištárny Šírový na světlo vydan bude.

Kronika času.

* Nejmladší vnuk Francouzského krále, nedávno teprw narozený syn wévody Aumalského, obdržel, jak známo, jméno wewody Guise. Proti tomu povstaly odporné hlasy v novinách francouzských, připomínající na mnohonásobné zlé, jaké rodina Guisů na Francouzsko druhdy uwalila, a vykládajíce to za zlou věstu budoucnosti, když se obnovují jména dávno zašlá tak nešťastného významu. Dle nejnovějších zpráv z Francouzské vyplňena již jest tato zlá věstba k zármutku sice rodičů nového wewody Guise, ale k upokojení všech, kteří se zlých následků pro vlast obávali, neboť mladý princ ve čtyřech nedělích po svém narození zemřel. Jest to první z četných vnoučat krále Ludvíka Filipa, jež zachvátila smrt.

* W Meklenburku, odkud slowutná hraběnka Ida Hahn-Hahnova pochází, žije teď básník von Damitz, který zpíval báseň o „Nádraží“ w Hagenowě.

S m ě s.

Mexiko jest jedno z nejbohatších měst na světě. Ohromné náměstí, celé mramorem dlážděné, otáčejí se všech stran nádherná veřejná stavění, z kterých nad jiné vyniká s jedinou strany kostel katedrální, stojící na místě dawné swatyně Azteků, s druhé palác vlády vystavěný na též místě, na kterém stál starožitný palác Montezumy. Poklady katedrálního chrámu nedají se wypočítati. Celý velký oltář obložen jest tlustými stříbrnými plochami, a všecky ozdoby na něm jsou z ryzého zlata. Mříž jej obtáčející jest 100 střeviců dlouhá a ulita ze smíšeniny zlata, stříbra a mědi. Po celém kostele rozestaveny jsou sochy, nádoby a svíčny obrovské velikosti, vesměs z drahého kovu. Kromě hlavního chrámu jest w tomto městě ještě

800 jiných kostelů, uvnitř naskrže zlatem, stříbrem i jinými klenoty bohatě ozdobených. A wšak veřejné tyto poklady jsou prý užívány u srovnání se soukromými poklady duchovenstva. Divadlo w Mexiku, velmi nákladně stavěné, může pojmiti 10.000 osob. Jiná významnost Mexika jest místo veřejné procházky, stromovím wysázené, o jehož bezpříkladné rozlehlosti možná uzavírat z toho, že tamé v srdci měří čtvrt mil. Každý večer shromáždí se tam nesčíslné množství nejskostnějších powozů. Nezřídká bývá tam 7—8000 jezdců a 2000 kočáru.

W Bruselu udala se před nějakým časem následující scena. Přišel do jednoho z ministerií pán, který nejsa docela w domě povědom něco hledati se zdál, an spatřil člověka, jenž se zdál patřiti do domu. „Kde je ministr kabinet?“ tázal se pán. „Ministr tady není,“ byla odpověd. — „To je možná,“ řekl pán, „ale jeho kabinet?“ — „Není tam nikoho, povídám vám, tedy...“ — „Wy mi nerozumíte; já se neptám po ministru, nýbrž po jeho kabinetu.“ — „Wšak já dobře rozumím, ale w nepřítomnosti ministru nepotřebuji vám jeho kabinet ukázat, a také toho neučiním.“ — „Opravdu neučiníte?“ — „Žádnou márou.“ — Wy jste tuze prýmý, to je bezké, ale kdo pak jste?“ — „Kdo jsem?“ opakoval muž wypna se, „já jsem vrátný ministerstwa!“ — „A já jsem ministr... nechcete mě, prosím, dowésti do mého kabinetu?“ (K vysvětlení toho budiž powědno, že w tu dobu právě w Belgii jiné ministerium nastoupilo.)

Literní návěští.

Známy jsou zásluhy nezapomenutelného Jana Swobody jak o naše opatrnovy, tak neméně o literatuře pedagogickou; pročež mnohemu snad vhoude bude dowěděti se, že právo nákladní na spisy jeho přešlo od jeho vdovy na knihkupectví *Kronbergra a Riwáče*, které se o nové jejich vydání stará. Wyšly až posud w druhém vydání:

Malý Čech a Němec, čili prwopocáteční české a německé cvičení w mluvení,

kteréž, jsouc 192 stran we 12. silné, prodává se za levou cenu 24 kr.;

Malý čtenář čili Čitančka pro malé dítky, 12, str. 72, w cenu 12 kr.

Též snížilo zminěné knihkupectví cenu Swobodový *Školky*, spisu to do více cizích jazyků přeloženého, prodávají ji na místě 1. zl. 20 kr. toliko za 30 kr. Rozumí se, že všecky tyto ceny jsou we stříbře.

Přípomenu tří.

Doba adventní se přibližuje. Kde se rorátní zpěvy až dosavad neozvaly, tam vysíláme toto krátké připomenu, které by jim rádo cestu prokleslilo. Nepochybujeme, že duchovní časopis „Blahověst“ wěc tu pěknou se světě bleděšť uváží a pojme. Zde budiž jen zminěno, že se *Roráte s průvodem warhan we skladu Jana Hoffmanna* prodávají za velmi laciný peníz, uvážíme-li úpravnost a objem toho díla, totíž 2 zl. 30 kr. stř. — Pouhý text *Rorátní* prodává se u Pospíšila za 8 kr.

Nowá knížka.

Nowá dobrá rada, čili návrhy, jak by se mohlo pomoc nouzi, která se nyní u nemalé částky pražského lidu zmáhá. W Praze 1847. W komisi vydové Schulzové. Wel. 8. 16 str. Cena 2 kr. stř.

Číslo 129.
14. ročník číslo.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Słowáky a Slezaný

Redaktor: J. B. M a l y

(Bytum č. 1050—8 přes dvůr při zemi).

**26. Října
1847.**

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116, vydáva po
půlletích titráte za
týden, w uterý, we
čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na čtvrt
letar 1 sl., na půlletá 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovných úřadů Ra-
kouského mocnářství
příležitě s patřičnou
obálkou 2 sl. 30 kr.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Hm!“ jal se Peldřimowský mluviti, pojawi jí přivětiwě za ruku. „Wždyj je také jiných lidí na světě, jenžto by milerádi weškerou silu swou na vaši ochranu wynaložili — a byi to i živobytí stálo. Jsem člověk upřímný a otěvřeného srdce. Tento dům nebude wám na dlouho bezpečným autočištěm, neboť jsem toho jist, že Jeníšek na Helimelecha řečo zlého zamejší a že byste sama w tomto skřipci uwáznouti mohla. Wími, a to mi swěřila stará Katerina a dilem také Helimelech, že zde u něho na zapřenou bydlite, a jak se i já domejším, jste nepochybě dcera některého wypovězence. Ale co škodi, uposlechněte mé rady, a bezpečnost i poklid brzo se wám zas wráti.“

„Já wám nerozumím, pane Peldřimowský,“ pravila Tekla.

„Brzo porozumíte,“ odněsil na to Peldřimowský poněkud na rozpaci. „Čas a nebezpečenství, kteréž wám hrozi, omluvi snad mou smělost. Musím se wám s něčím swěřiti, čeho bych byl raději na příhodnejší časy pondložil, až byste mne byla lépe seznala. Tak ale nemohu to déle odkládat; již wás prosím, abyste mě vlivně vyslechta. Widíte, panno Teklo, nejsem mládik — jak obyčejně říkáváme růžový mládenec, nýbrž usadly muž s masitými twářemi, tlustého těla, a wážim quhřenkem přes dvě stě liber. Tyto vlastnosti nenalezají ovšem u hezkých panen a paniček velkého zalibení, jsem ale ostatně, a to již sama víte, dobrosrdečný, poctivý člověk, s kterýmž je dobrě živu byti a obcowati, a který by, kdyby tomu Pánbůh chtěl, swou ženušku na rukou nosil a ji wšemí blahostmi a rozkošemi zahrnul, jakýchkoli měšianský stav a majetnost poskytuji. Protož se wás tāžu — ale nerače se na mne horsit a mluvte takéž upřímně se mnou jako já s wámi — zdali byste — zdali byste —“

Pan Peldřimowský wáznul a čerwenal se jak dozrávající jablko.

Tekla se lekla a sklopila oči.

Sklopení Tekliných očí dodalo mu nowé smě-

lesti a on konečně došepatal: „Zdali byste nechtěla státi se mou ženuškou?“

Po dlouhé přestávce jala se opět Tekla mluviti: „Milý, pane Peldřimowský, velice si wážim vaši dívery, kteroužto w moje ženské vlastnosti skladáte, a každá dívka šlechetového smejšlení musela by se tím uznati poctěna, když jí tak dokonalý a rózsafný muž jako vy ruku swou na manželský snatek podává. Než wsák, má-li se vaše upřímnost se stejnou upřímností potkat, tedy wám musím wyznat, za jakou příčinou vašemu namlouwání se wyhýbam — proč vaši manželkou byti nemohu. Za první jest moje wůle posud podrobena wůli otcové — a za druhé jest moje srdce již —“

„Zamluweno,“ dokončil smutně Peldřimowský.

„A abyste poznal,“ pravila Tekla dále, „jak velice si vašeho přátelského ochothenství wážim, tedy wězte: jsemě dcera hraběte Arnošta Mansfeldského a můj milounik je mladý důstojník w jeho wojskě, český pán Kochan z Prachowa.“

„Mansfeldova dcera!“ zwolał u hrozném pohledu Peldřimowský. „A já zpozdilec myslil podle vašeho vlivného, nad míru sprostounkého chowání, že mám náku městskou dcerku před sebou. A co se týče vašeho milounika, mladého Kochana z Prachowa, toho znám. Ach jak přečasto jsem se mu obdivoval, když se okolo mých oken projížděl — ach ano, ten je štíhlý jak jedle a krásay jak válečny bůh Mars. Nu, to jsem se s pěknou paradiš, s takovým wzorem všech mužských dokonalostí o závod w milkování se povaštět.“

„Wždyj mi budeš přítel,“ pravila Tekla, přivětiwě jej za ruku pojmuouc.

„Ach ano, přítel, drahá slečno,“ zwolał s opravdiou wřestí Peldřimowský, políbiw měkon jeji ručinku.

W tom okamžení wstoupil Helimelech do pokoje, a sice s truchlivým pohledem.

Tekla nejprvě jeho smutnost zpozorovala. „Wyi jste smutný, milý pane!“ pravila s patrným soucitem. „Jak se dari paní Rebere?“

„Spatně,“ odpověděl Helimelech. „Horkosti přibývá a lékař kroutí poważliwě hlavou.

„I toč je wěc mrzutá, weli mi mrzutá!“ zwolał Peldřimowský. „Práwě jsem wám chtěl nawrhnouti, abyste svých pět šwestek sebral a co nejrychleji z Prahy se vystěhowal.“

„Stěhowal? Co to prawite? A proč?“ tázal se Helimelech, weli mi přisně naň pokližuje.

„Nu, jsouť to tak moje myšlenky,“ prohodil na ta obchodník, mna si prawici čelo. „Obáwám se pro wás welkých nepríležitostí. Na radnici jsem zaslechl tak mimojdá a potají, že Přibík Jeníšek hned za příchodu pánu císařských komisáru celou litanií podezřelých a zjewné odbujných lidí výborům trestního soudu predložil a že se co nejrychleji na rozkaz nejvyššího purkrabího zatykat budou.“

„Na tom mi málo záleží,“ odpověděl Helimelech pokojně. „Nejsem si níčeho zlého wědom. A byť i některý ničemník žalobu na mne uwalil, mám čisté swědomí, a kde winy není, tam se nedá dokázati. A Jeníšek? Ten ničemník může se z toho těšit, že jsem jej z krádeže neobžaloval, které se na den cislewu chtěl dopustit.“

„Nu, přál bych, aby se wšecko k wašemu prospěchu dřílo, milý Helimelechu!“ doložil pan Jan Peldřimowský s výrazem dobrosrdečného přání. „Nade wšecko musíme se ale o to starati, kterak bychme slečnu Teklu wywedli z Prahy a jejímu panu otci odewzdali, neboť zde není déle jista.“

„Jakže, wy wité . . . ?“ tázal se s podivem Helimelech.

„Bohužel wšecko,“ odtušil obchodník s trpkým úsměvem. „Radím wšak, aby nyní slečna Tekla pro zlou náhodu a příhodu wznešené swé urozenosti na čas swého zde meškání se odíekla a jiné sprosté, měšiácké jméno na sebe přijala. Nejlíp byste učinil, milý Helimelechu, kdybyste ji snad chtěl přioditi jménem wašeho bývalého přítele Meroresa, který se lonského roku se swou rodinou dal pokřtit. Mohl byste, kdyby snad k nějaké poptávce přišlo, o Tekle říci, že je jeho dcera, že nechtěla podle otcovy wůle ku křesianské wíre přistoupiti a že se u wás na vychowání nachází.“

„Ba, moudrý pane Peldřimowský,“ howořil na to Žid, „to je moudrá rada. Otec její, jakkoli dwoký wojin, by si zoufal, kdyby snad Tekla, tento jeho poklad, k nějakému ourazu zde přišla. — To dobrá rada a w tom také setrváme.“

W tom okamžení bylo slyšeti kročeje wcházejících do domu lidí a několik hlasů. Peldřimowský, w každém ohledu podezřivý, ouzkostlivě se obrátil upnutým zrakem na dvěře se díval. W malo okamžených se otewřely a dva ozbrojeni objevili se na jich prahu, třetí w černém pláštiku wstoupil do světnice.

„Co tu chcete? Koho hledáte?“ zwolał Peldřimowský s patrným leknutím.

Otzázaný chropćicím hlasem takto jal se mluwiti: „Přicházíme we jménu tajného trestního soudu.

Uloženo jest nám, bez prútahu klenotníka Helimelecha a jakousi mladou ženštinu, jenžto se u něho potají zdržuje, zatknoti a do staroměstské šatlawy pod závory a zámky kličníka Barnabáše Zwonka odewzdati. Zde nás zatykací list. Klenotník Helimelech, jak mi powědomo, stojí přede mnou, a mladá ženština jménem Tekla též.“

„Co to prawite, muži?“ zwolał borliwě Helimelech. „Mne zatknoti? Boží zázrak! — Z jaké příčiny? Jste při rozumu, muži?“

„To je mejlka, Wokoune!“ prawil s třesoucim se blasem Peldřimowský.

„Nikoli, pane konšeli!“ odtušil ostře Wokoun, městský pohùnek. „Račte jen list přečíst a dokonale se přeswědčíte.“

Peldřimowský zmateně sáhl po listu, a jedva že se do něho podíval, zbledl jak stěna.

„Nu,“ jal se opět mluwiti Žid, „co se lekáte, pane Peldřimowský? Čtěte a sdělte mi přec, jaké outklady se newinnému člowéku strojí.“

Peldřimowský četl: „A jelikož na rozkaz nejvyššího náměstníka ustanovenému menšimu trestnímu soudu oznámeno a dobrým swědomím stvrzeno jest, že židovský klenotník a prodavač zlatého a stříbrného zboží, bydlící na poříci židovském na Zákupkách zwaném, wselijaké tajné a nedowolené schůzky a rozprávky s odbujníky we swém domě mívá; jelikož i dokázáno a stvrzeno, že we swém domě na nadřečených Zákupkách a taktéž i w jiném, na křesianské jméno do kněh zapsaném domečku u sw. Anéžky wselijaké podezřelé osoby přechowává, a jmenovitě jistou starou osobu jménem Katerinu, kterážto stařena se čarodějnými pletichami a praktikami zabývá, w nadřečeném domečku u sw. Anéžky w nájmu a příbytku drží a mimo ni ještě jinou, dokonce mladou, outlou osobu do domu přijal, kterážto se taktéž onou starou Katerinou w pekelném umění, w čarodějných wězech a kunstech wyučuje a cwičí — za tolikerymi přičinami wydáváme my, trestní soud menší, rozkaz, aby nadřečené tri osoby jaty a do šatlawy starého města Prahy w držení městského kličníka Barnabáše Zwonka odewzdány byly.“

František z Rozražowa,
judex in hereticis.“

Helimelech a Tekla zbledli a Peldřimowský hleděl před sebe tak smutně a skličeně, jakoby jej byla w obchodu nejwětší pohroma potkala. Podepsané jméno Františka z Rozražowa dokonce mu pomátl blawu, neboť dobře wěděl, že se takovým soudcem člowéku jedná o hrdlo.

„To musí být mejlka, Wokoune!“ odtušil opět Peldřimowský, „a já se co nejrychleji k panu purkmistrovi podívám.“

„To by byla daremná cesta,“ odtušil Wokoun poněkud s truchlivým pohledem. „Pan purkmistr

sám je do žaláře wsazen a s ním nás pan hejtman starého města Prahy Jan Kutnauer.“

(Pokračování.)

Dopisy.

Z Milána.

(*Studium slovanských literatur u Wlachů.*)

Pozornost, jakou cizí národnost, zvlášť ale Wlachové, od několika let na rozkwétající českou, jakož i vůbec slovanskou literaturu obracejí a každého v ni pokroku tak jako ve své vlastní sobě všímají, sledují a posuzují, jest nám potěšitelným důkazem, že ona sobě již českého místa mezi literaturami ostatních vzdělaných národů dobyla.

Dne 25. Dubna l. r. pozván byv ke schůzce Jednoty ku povzbuzení krásných věd a umění v Miláne velmi jsem byl potěšen, poznaw zábělost některých učených Wlachů v dějích a literatuře české, jakož i v jednom neb druhém slovanském nárečí. Mluvilo se mnoho a s úctou o nynějších korifejsích a mecenecích české literatury, o nadějně její budoucnosti, o českém průmyslu, o hudbě a zpěvu a mnohých jiných důležitých věcech. Vyznati se musím, že radostí jsem oplýval, pomyslil že v Medioláne, městě tak vzdáleném, národ italský, národ cizi, zásluby našinců tak spravedlivě oceniti zná!

Dr. Tenca četl velmi zajímavé pojednání o literatuře Slávů vůbec a o české zvláště, které se později v časopisu „Rivista Europea“ vytisklo. Končí se as těmito slowy: „Zajisté národ tak básnický, jehož zpěvy chowají v sobě tak bohatý poklad wznešených, v původní neporušené přirozenosti plynoucích myšlenek, jež hluboký proniká cit a tak důstojný oviwá duch, vřele naše účastenství zaslhuje. Jeho literatura (Čechů) tak stará a v život i v duši národa tak hluboko zakořeněná, která z hrobkového spánku, v němž po celá dvě století pohroužena byla, k novému životu probuzena v době toliko třiceti let nawzdroz všech protivných okolností na takový opět stupeň se povznesla, zaslhuje, abyhom zřetel svůj na ni obrátili a lépe s ní se seznámili. — A jakož jindy zvuky našich pěvců Ariosta a Tassona u slavných dvorů w Praze a we Waršawě w ústech zpanilých Slowanek — do jich nárečí přenesené — libezně zněly: tak nechť i nám zavítají ušlechtilé plody neporušené fantacie slovanské. A jelikož za našich dob literatury nemohou již — samy o sobě stojice — tak utěšeně rozkwéti, jako když wedle sebe sworně krácejice jedna druhé napomáhá: máme i my výtečné kvítky z cizích do květnice domácí literatury přenáseti a je pěstovati“ atd.

Dowěděl jsem se při té příležitosti, že Maffei, jeden z nejvýtečnějších vlašských básníků, chce nás Královorský rukopis do vlaštiny přenesti. Nápěvy z českých národních písni velmi se zdě líbí. — Marchese Cusani, velmi záběhlý v ilirském nárečí, wydává sbírku dalmatských písni, jakož i popsání Dalmacie. Dr. Danzi a dr. Tenca studují pilně slovanská nárečí, aby někdy jejich literaturu použiti mohli. Požádání byvše, abyhom jim dle možnosti nápomocni byli, uwolili se k tomu ochotně též pp. Mensinger a Maley.

Mezi vzácnějšími krajany, jenž nás letošního roku navštívili, nacházel se též p. Veith, výtečný hudební skladatel, pak městský stavitele správce p. Schöbl s rodinou, oba z Prahy; poslednejší prohlížel zdejší výborný ústav pompierů (ohněhasičů), jakýž se nyní tužm i w Praze zavésti hodlá *. Oba od naší skromné české spo-

lečnosti vlivně a se vši pozorností přivítáni byli a těžce se od nás rozloučili.

Jestě něco, a to pouze vlasteneckého. Jakého naděláte hluku, když se Wám někdy v českém městě český nápis wyskytne! co pak ale tomu řeknete, když Wás ubezpečím, že i w Miláne české nápis se nalezají? Dívte se! Ondyno procházejí se blíz Comské brány spatřím nápis šwabachem; zastavím se, a jak se zaradowalo srdce mé, vída že to český nápis! Zněl takto: „Zde se prodawa coralka sagna (půl žejdlíka) za 12 centezim“*. Co tomu říkáte, hejsme my zde švarní vlastencové?

Ant. Wyšek.

Slovanská zpráva.

Chorwatsko-slawonská učená společnost jakož i národní čítárna záhřebská potvrzeny jsou od J. C. M. na žádost stavu obou těchto království. Očekáváme, že vlastenské ústavy tyto blahodajně budou působiti na vyvinování a šíření se ducha národního.

Vlastenské umění.

(Dokončení.) W. dlně pana Engelberta Seiberta, který, jakkoliv cizinec, přeca jakožto u nás usedlý oponut bytí nesmí, viděli jsme četnou řadu historických podobizen a velmi zdařilých kompozicí, z nichž obzvláště tyto poslední každého, kdo uwáží, že twůrce jejich vlastně jenom podobiznování za obor uměleckého svého dučinkování si wyvolil, co nejpřijemněji překwapi. Podobizny představují slavné básníky a učence, jakož jsou: Roger Bako, Kopernik, Newton, Kepler, Leibnitz, Shakespeare, Cervantes, Ariosto, Dante, Gœthe, Schiller, Tieck, Immermann, Humbold, Schelling a j. Působení každého z těchto mužů naznačeno jest buď allegorií, wztuot z některého učeného jeho spisu anebo scenou z některého jeho básnického výtvaru. Nám obzvláště libily se sceny z písni o zwonu, z Gœthowa Fausta, z Immermannova Mérлина, z Tieckovy legendy o synech Oktavianových, z Cervantewowa Don Quixota a Shakespearowa Snu o swatojanské noci. Weškeré podobizny i naležející k nim komposice ustavoveny jsou pro knihovali siň knížecího Salmovského palácu w Panské ulici, kdežto sloužiti budou za ozdobu dvířek skvostně pracovaných skříní.

Právě an' článek tento dopisuji, dostaly se mně do rukou zajímavé památní peníze, pravé to mistrovské kusy umělecké, práce našeho w Římě žijícího krajana W. Seidana, z nichž jeden bit jest ke cti proslaveného malíře Kornelia, druhý ke cti Overbekově. Oba výtečné jsou jak původností wynálezu, tak i rázným rysem a dokonalým wywedením. Při té příležitosti nemohu nezmínti se též o jiném penizi, jejž nás Seidan již dříve byl zhotowil, a který na jedné straně okazuje rysy vůbec milovaného státního ministra brabéte Františka Antonina Kolowrata Liebsteinského, na druhé průčeli kostela rychnowského, od téhož s velikým nákladem obnoveného. Nápis zní: „Franc. Ant. comes de Kolowrat Liebsteinský sacram hanc eadem reconstruxit MDCCXLIII.“

Z dílny vlastenského našeho sochaře Josefa Marx právě poslána jest více než životní velikosti socha vitéze u Lipska, knížete Karla Švarcenberka, do Schönhofu w Žatecku, kdežto w tamějším hraběcím Černínském parku postavena býti má. O ostatních četných nowějších výtvo-

* My Pražeti ještě nicého o tom nezaslechlí, jakkoliv by již svrchovaný čas byl, pomyslili na lepší pořádek při hašení obnů.

Red.

* Přiliš chlubit se tím nesmíme, že se w Miláne toliko kořalka česky ohlašuje. Ostatně nápis, třeba nebyl klassický, spatnější není nežli množství českých nápisů w samé Praze.

Red.

rech Maxových zůstavují sobě promlawiti we zvláštním článku.

F. B. M.

Závěreční odpověď strany mého článku o Štítném.

Ku p. Hawličkům mistrným obratům we Kw. čísle 126. obsaženým vidím se nutno podati následující kratecké doplňky, aby mistrost ta tím spíše wynikla, a sice:

Ad 1) Citat ze Wcely č. 80.: „*Ctenářové Musejnika sotva mu* (p. Č.) *budou věděti, že se úkolu v ho-nosném nadpisu článku obsaženému dostati může jakýms takýms rozebiráním některých výjimků ze Štítného spisu, totiž obsažených w I. dílu Wýboru z literatury české; jistě že jiná příčina jest, proc se pan spis. jen těchto držel a na díla v celku (owšem ještě neuvedaná) neměl žádoucí ohledu.“ Nechť nyní čtenář rozhodne, zdali smysl v citatu mému porušen čili nic.*

Ad 2) „*Velmi hrubé nedospělosti*“, které mi p. Haw. důvody vytknouti hleděl, myslím, že jsem w první odpovědi své wyvrátil, a sice pro osobní přesvědčení p. Haw. zajisté dosti důkladné. Ostatní zde uvedené nedospělosti bud se we článku mém docela nenaalezají, buď je p. Haw. takovými důvody podepřel, jakými podepírá zde uvedený výrok o plnosti. Kdo důkazy chce mít, toho již musím žadati, aby do mého článku nahlédnu.

Ad 3) W uvedeném zde citatu twrdím dwě sady, jednu speciální a druhou pověschnou, což každý nepodjatý čtenář za prawé uzná. Nesmysl wšak, jež p. Haw. zde s takovou libostí (ty cepy se mu tak libí!) sám si tworí a kolem něho se kroutí, je w skutku nesmysl, jelikož ten, kdo cepami vlní, nemusí být již proto člověk klassický, t. j. duševně vzdělaný.

Ad 4) Zde mi vytknutý odpor je odporem jen pro p. Haw. a pro toho, kdo spisy Štítného a filosofii * tak zná jako on. Pro nestranného čtenáře uwádim jen tolik, že Štítného „*Knihy o sedmi vstupních*“ pouhý překlad ze sw. Augustina jsou, a že tedy w prvním citatu o dwou spisech Štítného wůbec a w druhém o jeho původním (odjinud nepreloženém) filosofickém spisu mluwím; napotom že Štítného „*Rozmluvy nábožné*“, i w rukopisech neúplné jsou a tedy že jsem o celém spisu ani mluviti nemohl ani nemluvil. Z malého nahlédnutí do ostatních Štítného spisů dá se ale tak dobré uhodnouti, že filosofie nejsou, jako se z trochy nahlédnutí do spisů o „starých zwonech“ uzavřít dá, že nejsou ökonomie. Zkrátka, pan Haw. tímto holým slovíčkářstvím jen zřejmě dokázal, že spisy Štítného, třeba že se zde řádným a pilným jich členem (!) honosí, docela nezná, a že tedy důvodové w mé první odpovědi, které on zajisté u sebe za prawé uznává, potud dokona we swé váze stojí.

Nejkrásněji se nám ale objevuje p. Haw. na swé honbě po slovíčkách, jimiž čtenáře Květu hledí zaslepiti, tam kde dva citaty z mého článku uwádí, aby newědomi mé strany humanismu a reformace potvrdil. Nebo každý wášnirostí nezaslepený, nestranný čtenář mého článku pozná, že mluwím hned na začátku swého článku o humanismu jen takud jím a Bakonovým empirismem *skolastika*

* Právě vyšel spis: *Sein oder Nichtsein der deutschen Philosophie in Böhmen 1847. Ein Beitrag zur Geschichte der utilistischen Tendenzen der Jetzzeit. Bevorwort und herausgegeben von Dr. Čupr. Prodává se w Pospišilově skladu a jiných kněkupectvích za 1 zl. 12 kr., u vydavatele na Malé straně w Nosticovském domě za 50 kr.*

zajikla (což přeče již na 4. rádku stojí), a nikeli o čase, když se humanismus ze Wlach reznácel; o čase tom, tedy o XV. století, mluwim ale w druhém od p. Haw. uvedeném citatu, čímž se ovšem všecky nesmysly, jež p. Haw. do slov mých sám vkládá, rozpadají. (Což kdyby se mi zachtělo na ten neb onen článek p. Haw. takovým slovíčkovým outok učiniti?) Ze p. Haw. ale opravdu o humanismu a jeho historii ani prostředního poněti nemá, dokázal we swé odpovědi nejlépe sám malinkou, ale pro takové lidi jako on jest velmi karakteristickou okolnosti. Prawi Kw. str. 504., že ode mne uvedený Agricola byl jen purkmistr a městský fyzikus w Chemnici w Sasích, že psal „*De mensuris et ponderibus, de re metallica*“ („*Romanorum et Græcorum*“ p. Haw. proto wynechal, aby to ostreji vy padalo) a že humanista Agricola (Rudolf) již 1485. umrel. Owšem w tem roku umrel humanista Agricola, ale ó neštěstí! tento Agricola nebyl ten jediný humanista Agricola, jako i p. Hawliček není jediný Hawliček, jenž na svět do nowin píše. Ode mne uvedený Agricola (jehož i mezi jinými n. p. Rottek we swé historii 3. B. S. 229. atd. mezi humanisty XVI. století uwádí) není nikoli bývalý purkmistr w Chemnici, nýbrž *Jan Agricola*, jenž z Eis lebenu pocházel, na tamějším gymnasium učil, Melanchthonůw velký přítel byl, wůbec k rozšíření humanismu dosti přispíval (viz: *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste von Erich und Gruber II. Th. S. 212. atd.*) a teprv 1566. * umrel. Tedy padá onen sprým, který si p. Haw. Kw. str. 504. tak utěšeně provedl, de cela na jeho hlavu!

Propouštím již p. Haw. s ostatními jeho kousky (tak k. p. myslí, že Linného system není národní šwédský wynález), a musím se jen upřímně wyznati, že inne při pře čtení jeho kritik, týkajících se mého článku, takový cit pojí jako malíře, když mu někdo we výstavě, nechápe myslénku obrazu jeho na rámcu a stafáži zlomyslně skrábe. Kdyby byl p. Haw. místo fukání na název mého článku a jiné podrobnosti, které k celku ani nepatří, jádra mého článku se chopil, totiž toho, co jsem o kráse pronesl, a kdyby to třeba jen jakž takž wyvrátili byl hleděl, snad by mne a jiné byl poučil anebo alespoň podnět dal k přemýšlení. Ale tak musí každý rozumný člověk jeho výběr we Wcely č. 80. jen za osobní zlomyslnost uznati. A s tím basta, milý pane Hawličku!

Dr. Čupr.

Kronika času.

* Až posud wi se o 47 osobách, které při onom neštěstí w Komárně, když se při wítání arciknížete Štěpána pod dawem lidstva most prolomil, smrt nalezly,

* O bohatosti národního Museum uherského swěči, že biblioteka jeho obnáší mimo rukopisy 130.000 swazků, sbírka pak minci na 200.000 zl. we stribře se cení.

* Newime jak se stala p. Haw. zřowna w prostředu jeho obratnosti tato nemilá náheda s Agricolem, zá se wšak, že užívaje při spisování odpovědi neopatrně nějakého encyklopédického slovníčku, jak na purkmistra Agricola přišel, který zároveň hawírství provozoval, zaradowal se nad pikantnosti wčeti té a po jiných Agricolách se již neobližel. Bylo wšak tam více Agricola za sebou, nejdříve Agricola Riman, potom A. humanista prwai (Budolf), A. humanista druhý (též lékař w XVI. stol.), A. purkmistr, A. (Martin, hudebník), hned po něm Agricola Jan, humanista třetí, a pak ještě mnozí jiní Agricоловé; nebo Agricola bylo tenkrát tolik jako nyní Schnell drž atd.

Číslo 129.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletích třikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezané.

Redaktor: J. B. Malý
(Bytem č. 1050—8 přes dvůr při zemi).

28. Ríjna
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patičkou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pražská čarodějnici.

(Pokračování.)

Tato zpráva Peldřimowského dokonce poděsila. Helimelech a Tekla poněkud se zase zpamatovali. Helimelech nejvíce Peldřimowského o to prosil, aby se u rady staral, by Tekla žádných protivensví a úkorů nezakusila mrzkostí a hrubstvím žalářníků, an její čistá, neporušená newinnost záhy na jeho přijiti a dosvědčiti se musí. Co však jeho vlastní osoby se tykalo, doufal, že se mu snad podaří, podezření a domněnky, ku kterýmž ovšem mnohé příčiny zavdal, svými penězi a tajnými poklady wyvrátit, a že lehce na swobodu přijde. I prosil tedy pohùnka Wokouna, vloživ mu několik stříbrných do ruky, o malé poshowení, aby se totiž jen s milenou svou manželkou Rebekou rozžehnatí a jí o všech přítomných okolnostech zprávu dátí mohl. „Neboj,“ doložil velmi smutně — „moje ubohá choi Rebeka nesmí se z cizích ust o našem neštěstí dowědět, a já ji uspokojím a ubezpečím, že zás brzo na swobodu přijde.“

Taktéž byla Tekla velmi odhodlána. Myslila, že nepotřebuje na dokázání své newinnosti nic méně a nic více nežli pouhou, holou prawdu mluviti, a že bude pak hned na místě propuštěna. Staré Kateřiny outék byl ji důsem tuze nemilou okolnosti, doufala ale, že na sta lidi, které Kateřina wylécila, a všickni sousedé swato-Aněžského okolí o jejím mrawném a nábožném chowání dostatečných důkazů podají. Když pak s Wokounem a se stráži odcházel, počal dobrosrdceň Peldřimowský slzeti a zapříšáhal se, že všecko wynaloží, aby je co nejdříve oswobodil. Helimelech mu na jeho ubezpečení vřele ruku stiskl a s nedůvěřivým wzdechnutím prohodil, že jsou to zlí časové, že nikdo jist není nehody, a aby sám hleděl, by w podezření neuběhl, jelikož by mu jeho přátelské ochotenství k Helimelechovu domu snadno od zlých lidí na zlé wyloženo byti mohlo, a chce-li jim prawým nápomocníkem byti, aby jen o to pečoval, by sám wšelikého podezření se zbawil. Peldřimowský provázel zajaté nawzdrojich domlouwání až k staroměstské radnici, a tu te-

prwa s nimi se rozloučiw ubíral se jinou stranou k jednomu ze svých příznivců a přátele.

5.

Helimelech a Tekla zavřeni byli we dwou nízkých, klenutých a však velmi vlnkých klenbách na přízemí staroměstské radnice. Malá zdíka dělila je od sebe, jenž nedosahovala ani ke stropu, tak že spolu mluviti mohli, ačkoli jeden druhého newiděl. A to jim bylo poněkud potěchou. Helimelech přirovnával bídny swůj stav a neštěstí, jakéž jej potkalo, k zajetí babylonskému a všecku swou důvěru skládal w milosrdenství jediného Boha, jenžto mučedníku swého wywoleného národu nedá mrzce zahynouti. Z jeho zbožných rozpráwek a talmudičkých powídek čerpala též Tekla velké útěchy — a utěšenější naděje perui ochvívala láhodnými obrazy její spánky w té truchliwé samotnosti, i doufala jak Helimelech, že zkoušení pozemské toliko tužitem jest cnostných, bohabojných srdcí. — Druhého dne nawštívil je w žaláři pan Peldřimowský. Byltě nad míru smutný, ačkoli se wšemožně přetvařoval a nuceně usmíval, aby swé wnitřní pohnutí ukryl. Oznámil Helimelechovi, že jsou na Jenískovo udání zatknuti, že se také Katerina stihá a že je za tři dni před soud postawi. Nade všecko však prosil Helimelecha, aby nižádným slowem Teklin stav a rod newyzradil, aby ji podle umluwy za onu židowskou dcerku wydával, a aby co možná o to dbal, u wýslechu při odpovidání s důkladností a bez podezření se zachowati. „Jestli se sám nezaplete,“ doložil pan Peldřimowský velmi důtkliwě, „tedy se nikomu ze soudeču nepodaří, dokázati wám jakožto Židovi přílišnou horlivost w záležitostech odbůjnické strany; neboj jest to stará prawa a naši páni o ní nepochybují, že Žid mimo peněz vlasti nezná. — Já wás owšem, drahý Helimelechu, lépe znám,“ howoril skleslym hlasem dobrosrdceň konšel dále, velmi pozorně ke dverím se ohlížeje; „wím, že naši českou vlast tak vřele milujete, jakobyste se w Israelu aneb nad Jordánem procházel — wím, že jste za minulé vlády lehkomyslného volence Faleského mnohých

oběti na oltář vlasti položil: ale w nynějších okolnostech nesmíte ani mrknutím oka wyzraditi, co wám vlastně w blawě a na srdci leží.“

Peldřimowský také Teklu potěsil přeradostnou nowinou. Oznámil jí totiž, že jest bezpečného, tajného posla do tábora plzenského wyslal, aby mladého pána z Prachowa zpravil, že se Tekla w Praze nachází a w jakých to zlých okolnostech. S díkúplným úsměvem stiskla mu studem se zardívající diwka prawici, a Peldřimowský nad míru potěsen, že ubohým wěznům přec malou krupějí čaky skličené duše porosil, mnohem pokojnější odešel, nežli byl přišel.

Čtvrtého dne byli wedeni k soudu. Okolo černě pokrytého stolu do okrouhlosti klenuté síně seděli soudcův: Valerianus Magnus, František z Rozražova, nejkrwawější to vykladačové mrtvého slova zákonu, pan Justus Gebhardus, juris utriusque doctor, a dva přísedici konšelové, pan Bohulib Stražický a na štěsti uwězněných nás dobrosrdečný pan Jan Peldřimowský. Stranou seděl jakožto žalobník Přibík Jeníšek se třemi swědky, bezpochyby napomahači jeho hanebného řemesla, a na prahu postranních dveří, do mučirny wedoucích, stála přepodivná, smutná postava w černém pláště. Byl to městský kat Prokop Pata, muž swalitě postavy, bledé tváře a nad míru přijemného, s jeho řemeslem w odporu jsoucího pohledu. Dva pacholci natahowali za jeho zády hlavy a s necitelnou lhostejností wywalowali na wězně swé opuchlé oči. Helimelech a Tekla stáli u prostřed síně. Mrtvé ticho. František z Rozražova jal se po dlouhé přestávce nejprvě mluvit. Byl to as padesátilétý, wysoký, mnohým postěním a bděním nad míru wyzábly muž, pravý to žiwoucí kostlivec, neboi na hlawě neměl takořka ani vlásku, a w jeho zažloutlém, scvrklém obličeji, jakoby w něm nebylo ani žilky, panovala pouze kostnatá, necitelná přísnost. Toliko w zapadlých mu očích pronikavý jiskřil se oheň fanatické duše, a na každého, kdo mu na blízku, sypal hrůzy pekelného soudu. Wedle něho w široké lenošce se provalující Valerianus byl zas naopak nejživější obraz břichopásného pohodli. Byl nad míru tlustý, weselého, wždy usmívajícího se pohledu a masité, čerwené tváře s notným lalochem. A přec, komuž, widoucimu ho tak pohodlně w té jeho usmívavé samolibosti seděti, bylo by jen we snách napadlo, že w tomto Bachusovi zasvěceném těle katanská vládne surovost a krwežizniwy chtič wlka?

František z Rozražova oslovil nejprvě chropaticím hlasem Helimelecha: „Žide Helimelechu! doneslo se o wás podezření a mnohými swědky se stvrdilo, že s odbùjnýký a zvláště s přátele ničemného Bedřicha Falckého si dopisujete a s nimi wyjednáváte, že hubitele naši vlasti penězi podporujete, a že jste se mnohých neslušných, našeho nejmilosrdejšího pána a krále se týkajících řečí dopustili. —

Za druhé: Přechowáváte we swém domě čarodějnice a jste sám se zlými duchy we spolku, neboi se wyzwědělo, že wšelijaké nowé fortele a chyrosti toho pekelného umění kujete a upřádáte, že jste kamen mudrců nalezl, jež ukrýváte w tajných skladbách vašeho domu, a že nesmírné wase bohatství od toho pochází. — Co odpovíte?“

„Co se týče první částky wašeho obvinění,“ pravil pokojně Helimelech, „musím wám podotknouti, že z mého dopisování odbùjnýkům a přítelům Bedřicha Falckého žádná zrada newyswita. A to mohu následowně dokázati. Za času vlády Bedřicha Falckého byl jsem totiž mnohým z jeho přátel a příznivců peníze půjčoval, a bohužel činil jsem to na swou škodu, poněvadž jsem musel. Wždyt wíte, fortel a zisk je našeho kmene práce a řemeslo. Kdož mi může tedy na zlé vykládati, že si se swými dlužníky dopisuju a že se o to stáram, abych zas ke swým penězům přišel? A moji dlužníci mají též příčinu mně psati a na moje otázky odpovídati, neboi walná část mých klenotů není mou majetností, nýbrž oněch pánů, a u mne toliko w zástatwě. — Na druhou otázku neodpowídám, poněvadž co Žid jen w jediného Boha wěřím a pekla neznám aniž jeho umění.“

„Mluvte wy, Jeníšku Přibiku,“ pravil na to František z Rozražowa.

„Welewázený, welemoudrý a welecnostný pane!“ jal se na to Jeníšek welmi skroušeně mluviti, „jsemětě wysokým ouřadem k tomu ustanoven a zvláštěm listem královského tajemnika Radolda na to místo potvrzen, abych wšemožným způsobem o to se snažil, po zjewnych i tajných neprátelích našeho nejmilosrdejšího pána a krále pátrati a na soud je poháněti; taktéž i kacíře, bohulající a jinou newěřici spřež stíhati a zajmati; taktéž i kouzly a jiným pekelným uměním se zabývající osoby špehowati a trestnímu soudu udáwati; a přisáhal jsem za příčinou toho swého ouřadu, že se podle swědomí a prawdy w tomto swém kouání a zaměstnání zachovati chci, pročež mi před weškerým soudem víra dána byti musí. — Na důkaz, že Žid Helimelech nepřítel vlasti a zrádec jest, odewzdal jsem welectěnému tajnému soudu psaný list s podpisem Arnošta Mansfelda, wůdcе neprátelského vojska u Plzne stojícího, a tento list byl mnou nalezen w Židově domku w mém sousedství u sw. Anézky, a sice nalezen při vyšetřování přibytku staré čarodějnice Kateřiny w den jejího outéku. — Co se pak týče jeho spolku s peklem, mohu wás ubezpečit, že jsem to na vlastní uši slyšel, když přitomnou mladou osobu, jménem Teklu, o swátcích pod zelenou wyučoval, kterak má čarodějně pruty zvané „lulaf“ svíjeti a wázati, že se wážou ze tří ratolestí, z jedné palmoné a dvou olšových, a že se w každý sedmý den, totiž na den sabatu do ruky berou a jich kouzlem na polní eurodu oučinkuje. Mimo to wím do-

zajista, že přitomná mladá osoba Tekla w ten samy večer, když jsem Helimelechůw podezřelý příbytek ohledával, ve společnosti staré Kateriny neviděna a newiditelná za mnou krácela a veřejně se z toho chlubila.“ (Pokračování.)

Tažení Žižkovo *.

1.

Jaký to w dwoji řadě
Přijízdí wozu tah?
S ním zástup, hle, oděnců,
Zahalen w hustý prach.

Nad cepy a palcaty
Powiwá korouhev;
„Kdož boži bojowníci“
Zazníwá hlucný zpěv.

Aj, zdwihe bouf swé blasy,
A zbraň zaříncí w to:
„Buď zdráw, nás Žižko wůdce,
Ty vlasti pawezo!“

2.

Kam strážník s hradní hlídky
Napíná děsný zrak?
On užírel okem ostrým
Žižkowé branných mrak.

Mohutných prsou silou
Uderí w troubu swou,
A zahřmí blasem we hrad,
Až zdi se otřesou:

„Zatlucte pěvné brány,
A chaso stav se w šík;
Neb těži na nás Žižka,
Ten litý kališník!“

3.

Walí se k hradu bouře,
Boj zhoubec ráži naň;
Kolkolem jej obnýká,
Krutou naň streje braň.

Již rochet děl a houfnic
Zdi hradeb boří w rum;
Již les se kopí, sudlic
Tře v húru k zákopům.

Tu hrad zasvitne w žáru —
Zlomín jest wšecken wzdor;
A „Zdráw buď Žižka wítěz!“
Zajásá diwy sbor.

J. L. Kendák.

D o p i s.

Z Bohuslavic. (Učitelská konference.)

Dne 14. Října b. r. držána byla opět půlletní učitel-ská porada ve střednictví opočeném, a sice pro bližší místnost ve Bohuslavicích, po předcházejících slavných službách božích, pak ve škole národních zpěvích, u přítomnosti důst. pana školdezorce Františka Hotýše a jeho dvou spoluředitelů pp. Witecká a Rojka w následujícím pořádku:

* Dá se dobré zpívati nápěvem písni: Der Winter-morgen od Fr. Šuberta.

Nejprvé četl a vysevoval četně shromážděnému učitelstvu wys. důstojný pan tajemník Witecký nejvyšší a wysoká, w posledním case wyslá, školnictvi se týkající nařízení, mezi kterými obzvláště opětší nařízení wysoce důstojné biskupské konzistorie královéhradecké, by se půlletní takovéto učitelské porady přísně držely a k nim všickni učitelové se scháseli, učitelům se na srdeč položilo; neboť w skutku již svrchovaný čas jest, aby páni učitelové ze dřimoty powstali a s duchem času mocně ku předu se hybajícím kráceli.

Dále čteny byly veřejně dané otázky na poslední pohotí, a sice:

1. Měl-li by školní učitel žáky swé také zeměpisu wyučovat, kdežto pol. zřízení škol jej k tomu neuvaže? — Co by se zvláště mládeži naší ze zeměpisu mohlo přednášeti?

2. Kterýto způsob psaní lidu wůbec jest priměrenější i užitečnější: starý-li normální čili nowý, tak zvaný Kie-słowský? Která z toho pro učitele povinnost wychází? a

3. Proč se muhým učitelům školním wychování jich vlastních dítěk obzvláště dařiti nechce?

A tato jsme u podaném vypracování mladšího učitelstva nabylí té milé přesvědčenosí, že neunawena pilnost činí zázraky, jinž se mnohý tupý diwi; podána jsou totiž dwě tak zdařilé vypracování, že se za hodna uznala, býti wys. důstojné konzistorii předložena, z nichž jedno a sice bysterského pomocníka Wacława Potučka od důst. pana Rojka, veřejně čteno a pochváleno bylo.

Konečně napomínil důst. pan školozorce podřízené učitelstvo ku plnemu čtení všelikých wychovatelství se týkajících spisů, ano i ku čtení časopisů, jenž na učiněné pokroky we wzdělání národním co rafije poukazují, nabídí se k ochotnému sdílení zkušenosti swé u wychovatelství mládeže, odkryl liboznám způsobem všeliké až posud trvající wady a nezpůsoby učitelské u wyučování a přednášení všech učitelů a některých zvláště, a když byl řeč swou dokončil, skončena jest půlletní porada se zpěvem: „Wše jen ku chwále“.

Ať řekne každý učitel, zdaž neslouží takováto schůzka k duševnímu prospěchu jeho? Ať nedíl o přemnoba jiných blahodatných následcích, jenž z půlletních konferencí učitelstvých plynou, uwodím k závěrce jen toto: učitelové poznají sami sebe a užijí polodení pravou duchovní zábawu we společnosti wzdělaných! A to stojí věru za mnoho!

Aleis Machek.

Diwadlo pražské.

Při posavádním stavu diwadla našeho zajisté nás nikdo proto kárat nebude, že mu stálou pozornost newěnujeme. Přičinu jsou na jewě a nejednou již byly vyřknuty, pročež je tuto opakovati za zbytečné pokládáme. Tak i w tomto nejnovějším běhu českých představení oponili jsme se zmínitni o nepodařilem původním kuse pana N. i ostatních ničim newynikajících hráč, očekávajice, až by se wyskytnul nějaký důležitější a důstojnější zjew, který by nám uložil povinnost k vlastenskému obecenstvu, wzítí jej w úvahu. Takovým pak opravdu zdá se nám být Syn chudého otce aneb Cesta do blázince od Řeznicka, kterýto kus w neděli dne 24. Října w prospech pana Lapila se provozoval.

Kdo vidí posavádní plody dramatické. Musy pana Řeznicka a přítemen byl též provozování tohoto nejnovějšího jeho kusu, zajisté přijemně musel býti prekwaben, wida, kterak p. Řeznický, opustiv posavádní dráhu dobrodružného romantismu, jiný, prawější směr nastoupil položením za základ práci swé vyšší, průvodní idey a wele-ním předmětu takového, kde se děj ze samé powahy osob wywinuje. A že p. Řeznický we zkoušce této — a bylať

to zajisté zkouška osudná — obstál, tím neomylně dokázal povolání své k básničtí dramatičkému, povolání, které mu při schopnostech jeho, bude-li jich, jak očekáváme, pilnými studiemi podporovati, pěknou budoucnost na poli tomto slibuje. Krátký obsah kusu jest následující: Karel Litow, syn chudobného měšťana, vrhl se neodolatelným pudem hnán na dráhu básnickou, proti vůli otcově, který by ráději viděl, aby se mladík uchopil něčeho porádného a pomáhal vyživovat četnou rodinu. Hlavně udržuje Karla na jeho dráze blouzničká lásku k slečně Wratislawě z Mirotína, jejíž samolibosti neobmezená oddanost mladého básníka lichotí, k němuž i skutečně podobnými city lne. Wýsledek provozování diwadelního kusu z péra Karlova rozhodnouti má nad jeho budoucností. Kus propadne; otec, kterého syn posud se skvělými nadějemi odkazoval na slavný jeho prospěch, přinucena se widí, odejmouti mu svou podporu, aby ostatní rodinu nezkracoval; Wratislawa, před jejíž samolibými zraky zbledl básnický lesk milovníka jejího, odvrátí se od něho; jediný přítel, diwadelní herec Kolisecký, wérně vytrvá při Karlowi, všechnož ho těše a ducha jeho pozdvihuje. Karel, wypovězen z otcovského domu, darmo hledá zaměstnání u welkoukupce Lichwičky, jehož bezecný návrh k falsování písemnosti s oproštěním zavrhně, až pak nouzi donucen takorka v zoufalosti přijmě u baronky z Lipova službu lokaje. Wratislava pak jest neř barončina a při návštěvě u této shledá se s opovrženým miláčkem svým Karlem. Následuje tu wašniwy wyjew. Wratislawa z počátku zaražití chce nízkého sloužícího panskou hrđostí, pozněnáhu však obměkčena outrpně sklání se k bývalému milovníku, oznamujíc mu, kterak tiseň neznamenitých okolností žádá nevyhnutelně rozloučení jejich. Karel klečí na kolenou před Wratislawou, an vstoupí náble baronka, a Wratislava, aby neprogradila známost svou s lokajem své tety, vyhlásí Karla za šíleného a co takového dá ho baronka odvezti do blazince. Zatím Wratislawa okolnostmi donucena podá newolnou ruku svou doktorovi Polenskému z Lukowa. Ji i baronku zahrnuje neštěstí syna svého hluboce dojaty otec Karlův trpkými výčitkami. Koliseckému podaří se sice vyprostiti příteli svého z blazince, ale tolika ranám osudu podlehly duch zachváti i tělo Karlowo. Zdraví jeho je na vždy podkopáno. Slezetný Kolisecký stará se oň co o bratra, osetruje ho v nemoci a nabádá ducha jeho k nové činnosti. Karel pokračuje šťastně na dráze básnické, jméno jeho se rozhlašuje a plody jeho docházejí chwalné pověsti. To však nemůže uléčiti churawé srdce, na němž nemilosrdně hryže čerw zklamane lásky, a při tom i tělo jeho -čím dalej tím více chladne. A však ani Wratislava není šťastna, neboť ji výčita probuzené svědomí spáchanou zradu nad wérným milovníkem a zkázu mladíkovi. Doktor Kořinek, který Karla léčí, přivede ji konečně k tomu, aby bývalého milovníka svého nawátičic z viny své se wyznala a za odpustění jej žádala, v tom, doufá, že srdce jeho lóku nalezne a útěchy, což nevyhnutelné jest k jeho pozdrawení. Mezi tím provozoval se propadlý Karlův kus jinde a tak velikého zalíbení došel, že Karel povolán jest se znamenitým platem co dramatičký básník k jednomu z předních zahraničních diwadel. Nowinu tu přinese mu wérný Kolisecký, a brzo na to objeví se i kající Wratislawa. Ale tolík štěstí najednou nesene Karel na těle nejvýše ochablý, přeplňené jeho srdce svým překypěním potrápá napnuté jeho životní sily a on skoná v náruči otce, příteli a milenky, vřele jej oplakávajících.

(Dokončení.)

Trní a bodláčí.

Náš krajan p. Schulhof, žák Tomáškův, udělal z nás opět Cikány. Wyšlo totiž u Jana Hoffmanna „Capriccio“ dle motiva „Ach není tu není“, a na titulu stojí „air bohemien“, což tolik znamená, jako: cikánský nápěw. O této nedůslednosti a neznámosti jazyka zminil se již mnohem dříve p. Fr. Doucha, ale nic to nepomohlo. Náš tatiček zůstane našim tatičkem a my jeho cikánskou rotou. Až teď ještě Balfego opera „Cikánca“ na jewistě vyjde, což se v krátkém čase státi má, a obecenstvo uslyší naši busískou w uvertúre, pak nám z cikánstwa ani Kytl nepomůže.

Kronika času.

* Mendelssohnův „Eliáš“ provozoval se nedávno w Berlině w privátní společnosti u Julia Sternia. Mezi obecnstvem byl též Mayerbeer, největší protiúčník jmenovaného kompositora. Zlou náhodou byla větší část zpěváku ochraptele a dojem byl jen poloviční. Veřejné provozování se již připravuje.

* Heffterova kniha: *Der Weltkampf der Deutschen und Slawen*, o níž i w těchto listech zmínka byla, nedělá u Němců velikého šestí. Heffter jest přílišný přepiatec w ohledu Slowanů, než aby kdo rozumný, třeba dosti zarytí Němec, přizvukoval jemu mohl. Tak ozval se proti němu hlas w časopise *Magazin für die Literatur des Auslandes*, který mu jeho snižování Slowanů zasloužené vytká. „Jest to vlastenectví velmi podřízeného způsobu,“ praví se tam mezi jiným, „které myslí, že ve své oraci pro domo sua všecko cizí jenom snižovat musí. Uznání vlastních předností dobré obstáti může wedle cizích.“ Slova to i u nás hodna uwážení. Ostatně jest to nový důkaz, kterak každá přepiatost slouží ke snadnějšímu uznání pravdy, která vždy nachází se uprostřed, stejně vzdálena od obou sobě protivných krajností.

* O rychlém povstání a wzrůstání měst w Sewardní Americe stůž tuto pamětný příklad. W jediném městě Cincinnati vystavěno jest během minulého roku 1375 nových stavení, mezi nimiž jsou čtyřy školy, jedna medicinská kolej, dva kostely a jedna synagoga. K tomu stavi se ještě katolický kostel a kaple.

S m ě s.

Čeští wandrovniči. Že chuť i sprostějších Čechů, navštěvovatí vzdálené krajiny, posud neutuchla, dokazují kromě jiných příkladu dva nedávno náu do rukou se dostalé listy českých remealníků. Jedeg z nich psán jest z města Bajruth w Sirii od krejčového tovaryše Josefa Seiffertlinga, rodilého z Holomouce, k strýci jeho; druhý pochází od rodilého Pražana, sedlářského tovaryše Wiléma Kříže, a poslan jest z Kahiry, hlavního města egyptského, rodicům jeho. Oba wandrovni jewi w listech svých velikou chuť, ještě dalej do světa se pustiti.

Soulie, francouzský nedávno zemřelý spisovatel, napsal s Dumarem stejné drama „Monaldeschi“. Soulie byl první; ale co neštěstí nechtělo, obecenstvo mu je až hrůza vypískalo. Aby se však Dumarsowi též tak newedlo, poslal Soulie 50 najatých drwoštěpů do diwadla, ne aby hvízdali, nýbrž aby pomohli tleskat, eoz se jím výborně podarilo. — Z takové kollegialnosti by si ledakdos mohl pěkný příklad vzít.

Nowá kniha.

Jan Slepý. Historický truhloděj w pěti jednáních. Od K. W. Slanského. W Praze 1847. Tiskem a w komisi a Jar. Pospíšila. 12. 118 str. Cena 20 kr. stř.

Číslo 130.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) wydawa po
příslušných titrárá za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

30. Října
1947.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały
(Bytem č. 1050—8 přes dvůr při zemi).

Vlast Slovanů.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Kde cár Lazar w slavném boji
Wykrwácel duši swoj?
W srbské zemi? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Tam kde umíraje Zriny
Nesmrtné konal činy?
Nad Dunajem? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Kde Jan Trocnowský swé wojo
W swaté wed' pro národ boje?
Na Wltawě? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Kde se Slowan w krvi brodil,
By Ewropu oswobodil?
Na Morawě? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Tam kde už nepozwolil,
Až poslední krápej prolil?
Tam nad Wislou? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Hoj, kde statné Slávy plémě
Swé rozkládá šíré země?
Tam kde Moskwa plamen zchwátil,
Jenžto swetu pokoj wrátil?
W zemi ruské? Wýše, wýše
Meze jsou slowanské říše.

Tam, kde jazyk Slávy syna
Na čest otču upomíná,
Mysl čilá, srdeč vřelé
Pro vlast koná činy smělé,
Pobratrence lásku pojí —
Tam slowanská říše stojí.

J. B.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

František z Rozražowa pošeptal něco swému
příseidicimu do ucha, a pan Justus Gebhardus počal
se Tekly následovně dotazovati: „Waše jméno?“

„Tekla Meroresowa,“ odtušila pro nepravdu
zardívající se diwka. — Peldřimowský změnil ouz-
kostí barwu, a sám Helimelech nepokojně sebou
hnul.

„Wy že jste židowka?!“ zwolal u welkém
podiwení chytrý právník Gebhardus.

„Ano!“ doložila s welkou odhodlaností diwka.
„Dcera Meroresowa, české královské komory po-
družného peněžnika, a poněvadž se dal na křesian-
ství, nechtěla jsem jej následovat, když se za Be-
dřichem Falckým do Braniborska odebral, a zů-
stala jsem raději w Helimelechowě domě na wy-
chowaní.“

„Aj, aj, aj, aj,“ mlaskal napolo spící Valerianus,
„a kde pak jste wzala, sladounká Israelitko,
tu libeznon českou wyfěčnost? Aj, aj!“

„W domě Helimelechowě“ — odtušila diwka,
„mluwí se čistou, jadrnou řeči.“

„Ba, při sám Bůh!“ jal se na to mluwiti He-
limelech, „w přibytku mém ozývají se toliko zvuky
českého, jadrného jazyka, a Mojžišovy knihy a
všecky proroky starého zákona čítame z Králické
biblí.“

„Aj, aj, aj, aj!“ mlaskal opět s potutelným
úsměvem Valerianus a mžoural po Tekle očima
s výrazem potaji probuzené choutky.

„Tomu steži uwěřime, milá panenko,“ jal se
na to nosaty Gebhardus mluwiti, „a předůwtipný
pan Valerianus Magnus jsou jiného mlnění a dostaly
se jim do rukou wselijaké důkazy, podle kterýchž
o was soudi, že jste dcerou některého odbûjnika,
jenžto se owšem za utíkajicím Bedřichem do Braniborska
odebrati musel. Ostatně záleží wšecko na
dwou zde sedicich nejdůstojnějších pánech soudcích.“

„Ano, záleží,“ pravil na to František z Rozražowa
a jeho zraky se zatemnily, jakoby se zalily
krwi. — „Nuže, Žide Helimelechu, majiteli kamene

mudrců, černokněžníku a odbůjníku — tobě, jakožto wychowateli toho děwčete v černokněžnictví, bude zajisté powědomo, jakého rodu a jména jest, a tobě jest nyní uloženo, wyznati před soudem královským, nač se tě tázati budem. — Kdo je tato diwka?"

"Ona to již řekla," odpověděl Helimelech.

"To je lež!" chropotal Rozražow s udušeným kašlem. "Dej jinou odpověd, Žide!"

"Ba při sám Bůh! na Abrahama, Isáka a Jakuba wám přisáhám, že nelhu!" zwolal Žid u velkém rozhorlení, jakoby se v prawdiosti swé uraženým cítil.

"Aj, aj, aj, aj," mlaskal na to Valerianus, "on nechce s prawdou wylezť."

"Wšak my mu ji vyštouráme," prohodil Rozražowský a stiskl jaksi wztekle scvrklé swé pysky. "Nuže, Žide Helimelechu, ještě jednou a naposledy se tebe tázem: wyznej prawdu, kdo je tato diwka a proč ji za Židovku wydávás?"

"Dcera Meroresowa!" doložil opět Žid s pevnou odhodlaností.

"Fiat justitia et pereat mundus!" šeptal do sebe František z Rozražowa. "Sladounký Bohumile Pato, chopte se toho Žida a wedte ho do mučirny."

Sotva že Rozražowský ta slawa domluvil, wrhl se oba pacholci za katem stojící jak rozsápané saně na Helimelecha a hodili mu prowazy okolo těla. Staroměstský popravní mistr Bohumil Pata posadil čerwenou čepičku na hlavu a dokořan otevřel železné dwéře u mučirny.

"Položte ho v náruč železné newěsty," řečtal se u hrozném smíchu Valerianus.

"To se nemůže, to se nesmí stát!" zwolal nyní pan Jan Peldřimowský s welkou horlivostí. "Račte mi dowoliti, weledůstojný a welemoudry pane z Rozražowa, abych wám na pamět uwedl, že nemáme právo nikoho mučiti, pokud se mu nedokázalo, že jeho wyznání sobě odporuje a že si lživě a podvodně počiná."

"Silentium, pane konšeli!" zwolal urputný František z Rozražowa a napnul se hrdě po celé swé vyšce. "Wy zde nesedite jakožto soudce, nýbrž jakožto powolný a nemluvný swědek královského tajného soudu. Na naše bedra toliko je složeno přetěžké břemeno rozsouzení a úsudku, naše neporušené swědomí, naše lidskými vásněmi nezkalena duše ručí za spravedliost weškerého našeho konání. — Wedte ho do mučirny!"

"Wšemohoucí Bože!" zwolala v přehrozné ouzkosti Tekla, a v trapliwých rozpacích, newědouco činiti, upnula zraky swé zoufanliwě na nešastného Helimelecha, jenžto v skutku u wznešeném poklidu duše s opovržením na katany pohlízel. Teklino wykřiknutí swrhlo jej na okamžik z mučednického ráje jeho sniwé obrazivosti v bídnu motaninu přítomných poměrů, a wšak nawzdor mukám, jenžto se jeho křehkému, stářímu a mnohou bolestnou

zkušenosti ochablému tělu strojily, pewně se v duchu swém odhodlal a ustanowil, že nížádným způsobem, ba i nejhorskými brůzami smrti wynutit si nedá wyznání o prawém stavu a jménu svěřené sobě diwky. Ba s usmiwawym pohledem obrátil se k Tekle a počal ji těšiti a jí domlouватi, aby jakožto prawewerna Israelka spolehala we wšemohoucnost Boha Jehowy, jenžto sedmero makabejských bratrů v nejkrutějším plamenu při zdrawí a dobré mysli zachoval — a při tom jí potaji pošepthal, aby se nicm nedala přinutit k wyznání, že je Mansfeldowa dcera; neboť tím wyznáním, tak doložil dobrý starec, ustrojila by sobě smrtelné lůžko.

Mezi tím dal Rozražowský znamení, aby Žida odwedli.

Peldřimowský chtěl to opět překazit, odwolávaje se na zákony císaře Rudolfa II., jenžto byl za posledních let swého panování zvláštním milostivým listem ustanowil, že za panování jeho, aniž za panování jeho nápadníků, a dědiců nikdo mučením, tělesným trápením a na hrdle pokutowaným být nemá, komuž by se driwe nebylo dokázalo, že se skutečně zemské zradě aneb jiného zlomyslného prušení cisarského majestátu aneb kacírských neřestí dopustil. Peldřimowský twrdil, že se posud o Helimelechovi níčeho nedokázalo, že toliko na udání docela nectného a nepočestného člowěka zajat a na soud pohnán, nyní pak přeukrutně mučen býti má bez všelikých důkazů a na pouhé domněni.

František z Rozražowa prohodil na weškeré námítky a důkladné řeči konšele Peldřimowského několik welmi urputných slow, a s potupným smíchem o milostivých a majestátních listech císaře Rudolfa welmi pohoršliwou zmíinku učinil. "Odwedte Žida do mučirny!" dokončil Rozražowský. "A wy, pane Gebharde, wezměte s sebou psací potřebu, abychom hned pilně napsali a zaznamenali, co z něho železná newěsta wymačká. Diwka musí jeho mučení přítomna býti, aby nabyla aspoň malé choutky o tom, co ji očekává, až na ni dojde."

Pacholci odwáděli Žida, když Pata laskavě pokynul diwce, aby následovala, a za nimi odebrali se František z Rozražowa, Valerianus Magnus, Justus Gebhardus a na zvláštní rozkaz Rozražowského také Pribik Jeníšek do mučirny. — Jan Peldřimowský ale poručil v tomto nešastném okamžení Helimelecha do rukou božích a spěchal welmi kwašně, pokud jeho tlusté tělo stačilo a jeho sily dovolovaly, na hrad pražský, hledati přitele a pomocníka w osobě náměstnika knížete Lichtensteinského, aby aspoň newinnou kroužku od bolestného mučení a trápení zachránil.

5.

Ouzké a příkré kamenné schody vedly do mučirny. Byl to nízký, klenutý sklep pod zemi. Uprostřed kroužku wisela svítlna přesmutně roz-

lévala světlo po weškerém nářadí toho strašlivého města. Na pravo wedle dverí ležela železná ne-wěsta, nescislnými krvavými škwrnami zazrzawělé oustrojí v podobě lidského těla, a po dutině, w kterouž se mučení odewzdany člowěk kladl, mnohými bodláky a špičatými hřebíky vykládané a opatřené. Podle železné newěsty stál kozlik, jiny to trápici nástroj v podobě zakulaceného werpánku, a koho do něbo uwázali, trápen byl mohutnými roubiky, jenžto masité a měké dily těla tak přeukrutně mačkaly a těsnily, že pak na dlouhý čas nelze bylo krvi, do přirozeného oběhu žil pohodlně se wrátit. Na lewo stál o stěnu podepřen žebřík, ve swých jednotlivých čátkách tak složený, že se bud dokonale zkrátit aneb zdloužit mohl. Na něj pevně býval uwazován mučedník, kdež se mu pak přebolestným způsobem swaly a žily roztabovaly a kosti lámaly. Nad žebříkem wisely na stěně kladiva, kleště, sekery, drátěné a železné čepice na stiskování lebky, wseljaké konvičky a lžice na nabíráni vařicího se olova. Stranou w koutě stál wysoký kotel na vaření wody, do něhož se nešlastnici házeli a za živa opařovali, a welká pánew s horoucím uhlím na pálení rozličných oudů těla.

Sotva že Helimelech s Teklou do mučirny wstoupil, zděsil se nad miru z toho přestrašlivého nářadí, jenžto poznenáhl ze všech stran co bezcitelní pekelní sužovatelé z pokoutních temností mučitelského sklípku vystupovalo a na oči se mu stavělo. Tekla se postavila wedle železné newěsty, skorem o ni se podpirajíc, a newěděla, jaké to strašlivé, krvavé nářadí jejího outlého, čistého těla se dotyká. Rozražovský a Valerianus posadili se na nízkou lawičku u prostřed sklípka, Gebhardus co krewní písar postavil se podle popravního mistra Bohumila Paty, kdežto Jenišek s pekelným úsměchem o weřeje se opiral a pronikavým, wšetečným zrakem celou mučírnou sbíhal a každý w ní se nacházející předmět zwědawě zpytovat a prohlízel. Byltě ustanoven podle swého umění za ranhojiče mučirny. Jemu nedaleko stál^{*} biřicové.

Po nedlouhé přestávce jal se na pokynuti nejvyššího sudiho Františka z Rozražowa Justus Gebhardus, písar krewní, mluvit: „Efraime Helimelechu, klenotníku starého města Prahy, dokázáno jest a stvrzeno mnohými swědky, že jste se hanebných, zlych wěci dopustil, a za tou přičinou byl jste jat, na soud pohnán a obžalován z trojí wěci: za prvé zradil jste tajným se spolčováním s odbújniki a nepřátely Jeho Císařské Milosti swou vlast a její zastavatele, za druhé dokázalo se na wás, že jste se oddal pekelným čárám a černokněžnictví — za třetí učinil jste ze swého domu hnizdo a outočistě vlasti nebezpečných osob a čarodějnic. Na wás nyní jest, odpovidati a ze všeho se wyznati, a jenom upřímným wyznáním získáte snad milost, že důstojný

trestní soud bez dlouhých průtahů a bez velkého mučení rozsoudí a wás rychle na upálení wydá.“

„Nelze mi takové wyznání učiniti,“ odtušil na to s velkou skormouceností Helimelech, „neboť jsem se takových wěci, z kterýchž mne winite, nedopustil; že s odbújniki si dopisuju a wyjednávám, děje se, jak jsem již prwé podotknul, za přičinou peněžného s nimi porownání, že wšak černokněžníkem jsem a že we swém domě odbújniki a čarodějnice přechowávám — to je hanebné očernění a směšná lež.“

„Wy se tedy nechcete wyznati?“ tázal se na posledy krewní písar.

„Nemám čeho bych wyznával,“ odtušil velmi truchliwě Helimelech. (Pokračování.)

Z e M ě m a.

Písek mešká mezi námi; nezávistal k nám co oreł, jenž po mohutném wýletu usedne, aby sobě pohověl, přibrál se jako ptáče, které zaplašeno střelou smrtici hledá bezpečného přístupku — ztratil milou družku, zpanilou choť, drahou matku dvou outlých dítek.

Bylo to na začátku letošního října, když oba manželé na vrchu k baworským hranicům se zastavivše ještě jednou zraky swé na milé Čechy upřeli; slunce svítilo jasně a drahá vlast objewila se w čárovém osvitu. Jakési děsne tušení zmocnilo se jemného ducha mladé choti, sepiaté ruce k české straně zdwihiac několikráté zvola: „O mé milé Česko! tebe widím naposledy!“ Po šesti nedělích wě Stuttgartě hrany prawdirost předtuchy potvrdily. * „Kdo nyní bude stírat hrnoucí se pot s planoucím čela wracujícího se večer z blučného jeviště w tichou domácnost, kdo hojiti rány zasazené ctilivému srdeci náwalem života? Kdo w tichotě osamělé pěstovat a odchowávat zpanilá robátká, co začín otec vitézně široké daleké kraje proletuje? Kdo oswirati soucitná ňádra proudicimu a kypicímu srdeci umělcovu?“ Kdo jej w cizích krajích pamatovali na milou matku, drahou vlast? Wzor ten zdárne dcery, choti, matky, přítelkyně zasluhuje od našich býti následován! Jen pozdě hluboká tato rána jemnému srdeci umělcovu zasazená wyhojena bude.“

Ptáče kwili, neštěbetá více,
I dwé mladých s otcem truchle stená;
Sípem klesla milá polovice,
Ejble! drahá máti, wěrná žena,
Krásou, enotou skwěle ozdobena.

Jako z teplých pásů něžný květ,
Odnešen jsa w cizi, chladné kraje,
Hlavu sklání, poznenáhla chřidne:
Ach! tak opustiwi český svět,
Nyje zdárna Česka pro swé ráje,
Až i touhou k vlasti swadne.

A. H.

Diwadlo pražské.

(Dokončení.) Z udaného obsahu patrno jest, k jakému druhu toto dramatické dílo náleží. Kdybychom je měli ouplně oceniti a wšecky jeho wady a nedostatky wytnouti, wzrostla by úwaha naše daleko nad meze listům témta wykázané. Neshodnosti s obyčejným životem a během wěci milerádi básníkovi odpouštěme, an základ kusu nepostavil

* Následující místo wyňato jest z pobřežní řeči pana legačního raddy Fr. Dingelstedta, choť zpěvkyně Lucrewé.

tyk, na náhodné zewnitřní zapletenosti příběhů jako spíše na vnitřní důslednosti charakterů jednajících osob, a právě toto jest, co při p. Řezičkovi chválíme a co nás k tomu přimalo, že jsme tenkrát pokus jeho zdařilým nazvali, daleci jsouce pokládati jej snad za dílo nějaké dokonané. My nejnovější tento kus Řezičkův posuzujeme totíž a ohledem na prvnější jeho dramatické práce, a tu shledáváme patrný pokrok jednak nastoupením pravějšího směru, jednak i důslednějším vyvinutím se děje ze sebe. že i ta téma všecko opět premonstře, tomu se nedívme, povídáme, že mladá, bujná obraznost nesnadno podrobuje se kráčení ve vyměřených mezech a stěží navyká uzdě střízlivé rozwahy. W celku jsou powahy hlavních osob dobré nastíněny, ději neschází vnitřní ku prawdě podobnost a dialog je živý, místy ovšem až příliš deklamatorský, tak že hra neprestává poutati pozornost divákowu. Hlavní ale zásluha knisu jest, že idea jeho základní skutečně jest poetická, čehož při predešlých pracích Řezičkůvch nebylo. (Zdali však předmět jest i dramatický, budíž na sobě po nichano.) Na tyto věci stavíme výrok v predešlém lístu preneseň, že Řeziček má skutečně povolání k dásniictví dramatickému, spolu však také opakuje, že mu nanejwýše potřebí schopnosti své plnými studiemi zdokonalovat.

Co se prowezewaní týče, musíme je v celku zdařilým nazvat, slušné při tom pominouce leckteré nedostatky patrně. Pan *Kolář* (Karel Lítov) a paní *Koldrová* (Wratislava) měli hlavní úkoly svěřeny a provedli je plně. Wedle nich zařadují chvalného uznání p. *Lapil* (starý Lítov) a p. *Sekyra* (Kolisecký). Všickni čtyři byli nejdřívní pochvalným tleskotem a wyvoláním poctěni. Po druhém jednání a ku konci byl wolán i básník.

Pražský denník.

* Před nedávnem vrátil se do Prahy, otciny své, pan *Josef Čapek*, jeden z četných hudebních umělců našich, absolvoval chovanec zdejšího konservatoria; procestoval co kapelník štýrské hudební společnosti celé severní Německo, Dánsko, Švédsko a Norwegsko a wydobyv si nejen co ředitel společnosti této, nýbrž i co nadány skladatel a umělec hudební všeobecné pochvaly. Znaje hudby milovnost krajánů svých i chlé také na domácím luhu českému umění získati uznání, jakého se mu v cizině v hojně mře dostalo, zamýšli budoucbo týdne zřídit dvě hudební večerní zábavy, při kterýchž mimo vlastní skladby koncertisty i výtečného F. Reissigera nejnovější, toliko v rukopisu chovanou řeckou ouvertúru slyseti budeme. Nadějeme se bojné návštěvy především proto, že p. J. Čapek sám jest výborný houslista a nejen jménem, nýbrž i duchem Čech. K. Štefan.

* Národní Museum jest již ouplně přestěhováno do č. 858-2 w Kolowratské trídě a dne 20. Listopadu bude se tam držet všeobecné schromáždění členů. Kdy bude otvřeno pro obecenstvo, svým časem se ohlási.

* Dne 31. října o 4. hodině odpoledne bude se provozovat první opera letošní v národním jazyku: *Oldřich a Božena* dle Ernsta od J. K. Tyla, hudba od Fr. Škrupá (staršího). Tato od našeho krajaná složená původní zpěvohra určena jest ku prospěchu panny *Cecilie Soukupové*, která si o českou operu zvláště zaslouhla a přizně obecenstva dobyla. První partie jsou kromě beneficiantky w rukou paní Hoffmannové, pp. Reichla a Strakatého. Není pochyby, že se s četným obecenstvem shledáme.

Kronika času.

* Jistý Irčan, Daniel Smith, wynalezł papírová zrcadla. Potřeš on totiž papír jakousi chemickou rozpustění, které zhusťnouc a uschnouc nejčistší kříšťálovou plachu čini. Taková zrcadla netoliko posavádáním skleněným a kovovým se wyrownají, nýbrž we mnichém ohledu nad ně i wynikají. Hlavní ale jejich přednost je, že se dají zavinout jako jiný papír, anž to co škodi jejich jemnosti a odřízivosti.

* W Amsterodámě uvádějí na věže k hodinám nového způsobu cifráky. Na těch pohybuje se jenom jedna cifra, která totíž minuty ukazuje. Z prostředu ale cifru číni asi ha půl sáhu železný sochor, na jehož konci upewněno jest číslo udávající hodinu právě minulou. Jakmile tluče nová hodina, couvne sochor nazpět a objeví se jiný s. novým číslem nynější hodiny. W noci okazují se tato čísla v průsvitném osvětlení.

* W Norwegsku, jehož zemské zřízení právem se nazývati může republikánsko-monarchickým, an tam ouplně rovnost všech stavů panuje a šlechty nižádné není, začal nynější král Oskar řád sw. Olafa, jehož udělením se mají odměňovati zásluhy jak občanské tak vojenské. Proti tomuto ústavu vznikla však ostrá polemika, an Norwežané, o svobodu svou se bojíci, vidí w ústavu tom jakýsi krok k zavedení aristokracie. Ba i to je uráži, že řád ten nosí jméno svatého katolické církve.

Rozluštění národních hádanek w č. 125.

1. Čas. 2. Kterou hospodský de vína leje.
3. Které mají ocas nejbliž u hlavy.
4. Ze umřel.
5. Hrom.
6. Ryb, neboť kamení je pod vodon.
7. Jeho peří.
8. Na topánku.
9. Kde jsou nejhļubší oudoli.
10. Když ho psi kousají.
11. Lháři, neboť jemu nikdo newěří.
12. Rak, když se uvarí.
13. Naděje.
14. Braním peněz.
15. W nebeském.
16. Když nedosáhne dna.
17. Drahá půle.
18. Vlčice.
19. Mokrých.
20. Díry w sýru.

Návštěvi.

Měsíční schůzka české průmyslní Jednoty držána bude w úterý 2. Listopadu b. r. o 6. hodině večer we shromáždění sále u sw. Hawla. — K pojednání budou:

- 1) Zpráva záležitostí od měsice října.
- 2) Nawrnutí hlavního ředitelstva ku zvolení některých činných spoluoudů.
- 3) Přednáška a návrh p. appelačního radky Šmidla z ohledu podílu Jednoty průmyslní při vyjednávání svých se státní vládou z ohledu předmětu průmyslnických.
- 4) Přednáška p. prof. Wiesensfelda: Sdělení zpráv o stavbách vodních zemí Santorienskou.

Hlavní ředitelstwo Jednoty ku pozbuzení průmyslu w Čechách.

Jelikož, jak z programu viděti, jednání teatrátě velmi zajímavé a důležité bude, nadělí se jest, že některý z oddílů w Praze příjemných schůzku tuhé návštěvě otevře.

Nowá kniha.

Obrazy světa, čili popsání rozličných národů, jejich životu způsobů, obycejů, mravů atd., jakož i rozličných krajin na naši země. Wydávány od Jana Slav. Tomička. W Praze 1847. Sklad kalkupectví Calwowa. Wšech 6 svazků cohromady seč. s ozdobou obátkou, bez rytip za 40 kr., w tuhé vazbě s rytipami za 1 zl. 40 kr. stř.

Číslo 131.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały
(bytem č. 1050—8 přes dvůr při semí).

2. Listopadu
1947.

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
pálelně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Rodina Nerudowa.

1844.

Listopad potřásal již swoje žlutolisté kadeře,
když jsem přijel do Brna.

Touha moje mne tam unášela rychleji nežli
parowůz. Dychtil jsem pohleděti na ohnisko, kdež
posud jenom jednotlivé jiskry svatého plamene dou-
tnají, kterýž nás Čechy již mocně zahřívá, když
pomyslíme na minulost a budoucnost. Ztrávil jsem
w tomto lúně nowě pučících nadějí několik utěšených
dní, jichžto obraz ale na jiné místo schowávám.—

Jednoho dne — z nescísných komínů městských
fabrik walila se mračna dýmu k nebesům a z těch
se tlačila za to hustá mlha k zemi — toho dne jsme
se procházeli se S. po Františkově. I nedbali jsme,
necitili jsme, že se hustý, drobounký déšť sype;
tak nás dojimala rozmluwa.

S. je rozený Slowák a byl toho času duchow-
ním pastýřem na Moravě; znal Štúro-Hurbanovské
plány, kteréž tenkráte po českém světě strašiti za-
činaly, a objewil se jakožto rytíř té samé barvy.
I já chtěl tenkráte tomu strašídlu zblízka do twáři
nahlédnouti — to byl wedle pohleděni na sesterskou
Morawu hlawni záměr cesty mé; což tedy diwu,
že jsme na první potkání o té wěci horliwě roko-
wati začali?

Tenkrát jsem arcí ještě to dítko neznal, ježto
Nowoslowáci již ku ktestu nésti se chystali; neznal
jsem jazyk, jímžto noworozeni celého národu blásati
chtěli. Museli jsem proti jich odpadličtí jenom wše-
obecně z dějepisního a jazykowého stanoviště bro-
jiti, a při tom uživati zbraně, kterouž prostý zdrawý
rozum k uhájení literární spojitosti do rukou klade;
ale přítel S. dokládal mi tou samou filosofii o roz-
drobowání, kterouž potom Štúr a Hurban na krám
wyložili a dle kteréž by posléze každá stolice slo-
wenská jinou literaturku miti mohla — tou mi doklá-
dal, že není pro lid slowenský jiného spasení, nežli
když se od českého jazyka odtrhne, a to prý hlaw-
ně — i kdyby wšechny jich filosofické zásady nic
neplatily — to prý hlawně za tou přičinou, poně-
wadž mu nerozumí, anebo vlastněji, poněwadž prý

Čechowé, welmi málo jich wyjímaje, tak píšou, že
jim Slowáci nerozumějí. Při tom paradowalo arcí
w každé sadě: Lid, lid a lid!

To mi wrталo trochu mozkiem! Což je platen
sklad wsi moudrosti we knihách, kterým lid neroz-
umí, když se má tento lid oswěcategori? — Byli-li a
jsou-li tedy wšickni ostatní Slowáci snad z nějaké
předpojatosti, snad ze starodáwného zvyku na dmylu,
pravice, že slowenský lid jazyku českému rozumí a
tudiž i nejdůležitější knihu žiwota, totiž bibli, w če-
ském jazyku čítá; bylo-li to wšechno pouhé, dlouhé
mámení: tedy s Pánem Bohem! okažte mu jinou
cestu, aby z bahnitého proudu vybředl; vložte mu
do kněh jazyk, kterýž je z něho wyrostly, z jeho
hlawy, z jeho srdce wybřeskly; pište aby wám roz-
uměl.

Já powołował horliwemu hajiteli interesu lidu
slowenského; neboi myslénkou na lid nechám se
rád ohnouti, a hájil jsem jenom prawdu, že sami
jeho krajané, kteří nejvíce na nesrozumitelnost, ba
i zmalátnělost jazyka českého naříkají, nejwětší winu
této zdánliwé wady nesou, protože posud snad ani
jednu knihu nenapsali, kteráž by byla okolnostem,
poměrům, wubec weškerému stavu lidu slowens-
kého přiměřena. Owšem, kdybych byl tenkrát
wěděl, jak bude ta jejich nowoslowencina znít a jak
budou její organy wypadat: byl bych byl měl ostřejší
zbraň w rukou!

Ale i pak bychme se byli snad bez posekání
rozešli, jakož jsme učinili onoho dne opouštějice
Františkov, w hlawní wěci jsouce u přátelském
srozumění.

Malý nádech hořkosti zmizel brzo w kole mla-
dých Morawanů, kteří mě swou náwštěwou potěšili,
potom we společnosti přitele Ohérala. Den byl pryč,
ani jsem se penadál.

Pod večer přišel Mikšíček. Wedl mě na wrch,
kdežto chrám sw. Petra trůní.

„Dnes uvidíte ještě dwě brněnské wzácnosti,“
ujíšťoval mě.

Já se téšil. Nízkými dweřmi wešli jsme do
ouzké, tmavé předsíně starobylého stavění, ze sině
do skrowného pokoje.

Skoro uprostřed stálo otěvřené fortepiano a na něm dvě horící svíčky; u něho sedělo asi sedmnáctileté osmileté děvčátko — ještě mladší stálo vedle něho s houslemi; na pulpité před malými muzikantkami ležel Beriotův koncert.

To byla první brněnská významnost — dcerušky p. Nerudy, budebníka při dotčeném hlavním chrámu.

On sám stál vedle fortepiana, když jsme vstoupili, a radostně nás uvítal. To samé učinily také dvě vlnidlo ženštyn. Jedna mi byla představěna jakožto domácí panička, druhá mladší, tuším že její příbuzná, byla mi uvedena jako jediná vlastenka v hlavním městě morawského markrabství.

To byla druhá významnost brněnská; o jiných pro tenkrát arci nemluvím.

Mladší Nerudova hleděla na mne svým živým očkem tak neokroženě, jakoby byla chtěla říct: No poškej, wšak uslyšíš! — a otec dal dceruškám brzo znamení. Byly na ten podvečerní koncert jako schwálne připraveny a jenom na nás čekaly.

Otec počal dávati takt a děvčátka spustily.

(Dokončení.)

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Nuže, in nomine Domini!“ zwolał František z Rozražowa s jiskřicími zraky. „Pato, konejte svou povinnost a posadte ho do kozlíka!“

Po těchto slouzech pokynul popravní mistr holomkům u kotle stojícím, a ti chopili Žida, swázali jej v kozla, a než minulo několik okamžení, ostříhal mu popravní mistr hlawu i bradu, rozepřel mu pak usta roubíkem k tomu připraveným uwázav mu jej šňůrou okolo krku, aby nemohl křičeti, pak jej holomci napolo swlikli a Pata počal ho trápit a mučit. I sewrel dubovými roubíky weškeré tělo jeho a prsty mu wložil do železného skřipce. Poznešáhu a vždy více a více swíral mu skřipcem prsty, a Helimelech ani neckal a newzdychal a trpělivě snášel muky. Hojně, krvi zalité prouhy vystupovaly mu na těle a z prstů mu za každým nehtem vystřikovala krew, on pak ještě bez wzdechnutí snášel a trpěl. Konečně se mu zalily oči krvi, jeho obličeji začal se černati a temný chropot ozýval se mu v krku. Na tyto strašlivé zvuky nesmírných jeho bolestí procitla ubohá Tekla z truchlivé swé zádumčivosti. Stojic dříve stranou a zastírajic si tvář, aby nebyla oučastna tak hrozného diwadla, postoupila nyní celá poděšena do předu. V tom okamžení potkaly se její zraky s wypoučlivýma očima nešťastného Helimelecha, a jeho zouflanlivý sténot zasáhl ouplněji jejího sluchu.

„Wsemohoucí Bože! Helimelechu!“ zwolał w nesmírném pohnutí. „Stůjte! Zadržte! Chci se sama ke všemu přiznat, z čeho jej winíte!“

„Amen, Pato!“ řekl polohlasně Rozražowský. Přibík Jeníšek stranou se checlitaje rovnal svou

mastičářskou truhličku. Popravní mistr zastavil kolo a holomci odwázali Helimelecha z kozla a položili jej celého bez sebe na slámu. Na pokynutí Rozražowského přistoupil Jeníšek k Helimelechovi a počal jej na těle masti potirati, rozmačkané prsty mu zawazowati a léky obkládati.

„Nuže, krásná panenko!“ howořil velmi lakavě pan Valerianus Magnus, „swalte s outlého srdička přetěžké břemeno hřichů a položte do našich rukou weškeré trápení, jenžto we wašich útrobách lomcuje, a powezte, jak s wámi a se Židem stojíme?“

„Welectený pane!“ odtušila na to Tekla s pevnou odhodlaností, „abyste poznal upřímnost mého smýšlení, a že nic tajného déle již skryvati nechci; abyste se přesvědčili, že bez wýtočků a pokrytí každé tajemství bych wám wyjewila, kdybych jich více než pouze jediné na duši měla; a abyste newinnému nešťastníku nekřiwili, jenžto se we smrtelných bolestech před wámi swírá, tedy se přiznávám, a wězte, že jsem —“

„Dcera Meroresowa,“ řeptal mdlym hlasem Helimelech.

„Nikoli, Helimelechu!“ zwolala Tekla v zánicení weškeré swé prawdilosti, a hojně proudy slzi tekly jí po lících. „Nikoli, tomu nedopustím, abyste s nemírnou šlechetnosti o to se pokousel, živobytí i wezdejsí spásu swou za mne obětovati; ba waše neustupná swéhrawost mne hrůzou dojímá, a musím se wyznati, že jsem —“

„Dcera Meroresowa!“ zwolał Žid třesoucim se hlasem, a zmořené jeho tělo se pozvedlo na slámě.

„Wložte mu jablíčko do ust,“ pravil na to s usměvavou přívětiostí Valerianus. „On zpiwá bez přestání stejnou notou, a takové zpiwání se mi nelibí. Dejte mu jablíčko, Pato, aby se do něho zakousal s weškerou swou swéhrawostí, a aby té libezné panence do řeči skákat nemohl. Již mluvte, zlatoušku, a netajte ničeho!“

Mezi tím wložil mistr popravní ubohému Židovi železné jablko do huby a řeminkem mu je upewnil za týlem.

Tekla jala se zase mluviti, a nawzdor ouzkostlivým zrakům, které nešťastný Helimelech náni upíral, nawzdor jeho prosebnému kýwání a žalostnému chropťení postoupila k sedátku dvou soudců a s klidným pohledem pravila: „Panové, nejsem Židovka, nýbrž prawowěří křestanka; nejsem čarodějnice, nýbrž obyčejná hřišnice, jako každý jiný člověk, a před wámi nedopustila jsem se žádného jiného výstupku krom toho, že jsem prawé swé jméno zatajila, a protož se nyní přiznávám, jsouc té naděje, že Helimelecha déle mučiti nebudeste — přiznávám se, že nejsem dcera Meroresowa, nýbrž dcera hraběte Arnošta Mansfeldského.“

„Mansfeldského?“ zwolali wšickni u velkém úžasu.

„Mansfeldského?“ opakoval po dlouhé představce František z Rozražowa. „Mansfeldského, nepřátelského wůdce u Plzně?“

„Ano, Tekla Mansfeldova, dcera polního wůdce u Plzně —“ dotvrdila dívka s výrazem odhadlané prawdivosti. A na to učinila wyznání, za jakou přičinou do Prahy přišla, a že byla takořka Židovi do zástavy dána, pokud její otec dluhy nezaplatí, kterýchž byl, za panování zimního krále u něho nadělal; že bydlela v Židově domku u sv. Anéžky se starou Katerinou u velké skromnosti a zvláště čtením svatého písma se zabývajíc; že stará Katerina je hodná, pracovitá, nábožná žena, jenžto se nejvíce wařením léčivých kořinků a mastí zanášela, tím wyžiwu svou vyhledávajíc; že Přibík Jeníšek, v sousedstvu jejím bydlici ranhojič, ji nenáviděl, poněvadž mnoho lidí v neduhách postavených k ní outočistě bralo a liky a wariva její kupovalo, a že tyž ranhojič ji pomstou vyhrožoval. Na to wyjewila Tekla, že Jeníšek na den židovského swátku cislew nazwaného potají do Helimelechowa přibytku přišel a klenotníkovi u okna stojící košíky ukrásti chtěl, a že pan konšel Peldřimowský, jenžto se právě v obchodnických záležitostech u Helimelecha nacházel, jej právě v tom okamžení spatřil, když se chtěl krádeže dopustit.

Jeníšek jí v tom skočil do řeči a dokazoval, že vícekráte potají přišel do Helimelechowa přibytku, poněvadž prý se s jistotou domejšlel, že to musí být pelech čarodějnickyých pletich, a že uprchlá stará Katerina hlavní jest čarodějnice, poněvadž se přesvědčil, že o letnicích nižádné noci nebyla doma, a že častokráté škulinami jejího okna na ni se díval, kterak o půl noci u kotle seděla a všeobecně nesrozumitelné písničky zpívala; Teklu prý také mnohdy kráte u ní sedávat viděl. Mimo to prý chodívaly k starému Helimelechovi přečasto na učení, a ten že musí být arcíčernoknižníkem, poněvadž prý v domě svém nesmírné poklady skrývá, aniž se kdo domakati může, odkud jich nabral.

„Mimo to,“ doložil Jeníšek, „uwedi jsem v pisemní žalobě velmi důležité okolnosti, podle kterých soudno se posoudit může, že se o jich kouzelnickém spolku pochybowati nedá. — Za prvé wyučoval Helimelech na den židovského swátku cislewou mladou ženštinu Teklu, kterak se kouzelný proutek „lulaf“ wázati má, kterymžto se zimní vláha do polních zárodků vluzuje a zas naopak odjímá; za druhé wyučoval Helimelech jiného zas. dne mladou ženštinu Teklu, kterak o swátcích „pod zelenou“ pán — jaký to pán, o tom se ovšem Žid nezmínil, ale každý spravedlivý Křesťan snadně se toho s brůzou domysliti může, že to jen sám ďábel byti musí — že tedy o těch swátcích sám pán soud nad wodami držiavá, a že w ten den každý zaswěcenec

podle liškého stínu poznává, kdo w tomto roce náhlou smrti se swěta sejdě. A za třetí učinila mladá ženština Tekla na den swátku cislewu w obydli Helimelechowa wyznání od sebe, že se starou Katerinou z domova u sw. Anéžky nepozorována a něviditelná za mnou krácela, když jsem se k Židovu přibytku na zwědy ubíral. Pan konšel Peldřimowský jest toho swědkem, a wzał jsem ho za slovo, když panenka to wyznání učinila.“

„Jakou máte odpověď na tu předůležitou a mnohými důvody stvrzenou žalobu?“ tázal se s pohledem zasmušilým přisný Rozražowský.

„Na tak bezdůvodné a lživé obžalování nedá se nic jiného odpovědit nežli:

Kdy za stůl sedá ohavnost,
Pozbývá barvy newianost,

odtušila Tekla: „Ostatně musím wám říci, že Helimelechovo tak nazvané wyučování w čarodějnictví nic jiného nebylo nežli poučování — a to na mou žádost — o wyżnamu slavnosti „pod zelenou“ a o reálných obřadech, jenžto se na den swátku cislew vykonávají. Co se wšak týká mojí newiditelnosti, prála bych si welice, abych tuto mocnost aspoň w nynějším okamžení do sebe měla — pak bych, na mou wiru! před wámi w tak bídňém stavu nestála.“

„Aj, aj, aj,“ zwolal Valerianus, „že byste zde nestála? Ulitla byste do čar, není-li pravda? Nezapírejte, sladounká slečno Mansfeldská!“

Rozražowský zptýval její sličnou postavu dívce jiskřicíma se zrakoma, a v tom okamžení zplnula w jeho krvežíznivé duši oplzlá, chlipná choutka, to její zpanilé, outlé týlko do kozlíka wsaditi a z bolesti jeho obnažených forem čerpati nasycení a rozkoše, jakých mu w náručí takových wděků nebylo souzeno vyhledávati. Ta myšlenka stala se také hned skutkem. Na jeho pokynutí chopili pacholci dívku.

„Wsemohoucí Bože!“ wykřikla w nesmírném poděsení Tekla.

Helimelech na slámě omdlel.

„Konejte svou powinnost, Pato! Do kozlíku s ní!“ welel chropivým hlasem Rozražowský.

„Přiznej se, holoubku, přiznej!“ štěhotal libzně Valerianus.

„Z čeho se mám wyznati?“ naříkala Tekla. „Jsem čistá a newinná, a o wsem tom, z čeho mne winíte, nemám toho nejmenšího zdání.“

W tom wšak ji vložil mistr popravní roubík do ust, aby nemohla křičeti, pacholci ji swázali a hořejším tělem obnaženou wsadili ji do mučícího nástroje. Kolo se počalo točiti, roubíky wstupovaly do těla, w tom — wrazil Peldřimowský do mučirny, celý udýchany a zapocený, a pánovitým hlasem zwolal: „Zadržte!“ Kolo se zastavilo a Peldřimowský podal Rozražowskému list s podpisem nejvyššího náměstníka knížeté Lichtensteinského. (Pokr.)

D o p i s .

Ze Mnišku. (O sbírání národních památek.)

Udalo se mně, shledati zde letos opět některé drobnůstky z básničti *našeho lidu*. Jest toho arci jenom po skromnu; nebo po mnoholetém sbírání *národních písni* a jiných našich památností na jednom a témž místě sotva více činiti možno, leč pakérovat. Nicméně i takové drobnůstky vždy ještě k zisku jsou; neboť i malé tyto snůšky a sbírky spojeny ve větší celek dobré působit mohou na silení národního smýšlení; toto pak, důstojným sobě počináním a zákonné cestou naporád dále se wywinují, napotom všechny jednotlivé života stránky v sebe pojímá a je tou cestou blaze prodechuje ku pěkným výsledkům *národní* vzdělanosti. Proto nelze dosti připomínat a opakovat, že by se posud a s účinnivým vytrwáním v každém hlavnějším místě některý přítel vlasti bedlivě o to zasaditi měl, aby se též *dále naporád* všecko národní sbíralo, pokud co tohoto druhu ke sbírání v skoři zbyvá. Na mnohých místech w tom ohledu již mnoho učiněno jest; zde i tam se ale ještě nalezají krajiny, kde posud ani první hlavní ženě podnikuuta nebyla, neku-li pakérování. A právě takové krajiny obyčejně velmi bohatý výsledek slibují; nebo více vzdáleny od cizijaské styčnosti také méně podvrženy byly kažidemu působení cizích živlů a proto původní národní ráz o menším porušení zachovaly. Zde pak zvláště až ku podiweni shledávali bývá, kterak si někdy nás obecný lid (zejž ten onen „vznesený“ jazyk „sprostým“ nazývá) velikou prawdu vložiti uměl w překrásné a w skutku básnické roucho hned powěsti, báchorky — wúbec pohádky, hned roztomilé písni. Čím více se veliká důležitost toho poznává, aby naše literatura *domácím* dechem všeestranně proživena a takto k prawému *národnímu rázu* přivedena byla: tím bedlivěji tedy o to usilovati třeba, aby se na veřejnost podávalo všecko, co během bud newšimavých bud naprosto záhubných časů po tu dobu nám zachráněno jest. *Dějepisní památky, národní písni, powěsti a báchorky, obzvláště obyčeje* — ty a podobné věci bedlivou pozornost a neuřawné snažení přátel našeho národu též na dálé bez ustání požadovati budou; ano i jednotlivá *slowa*, která jsouce u lidu w užívání do našich slovníků se ještě nedostala. Připomenutí to ani dosti často opakovat nelze. Mnohokráté znatel literatury mile překvapen bývá, když z ust rolníka anebo neodcizelého remeslníka slyší z nechádání význam správný a jadrný, pro který ve spisech hned ten hned onen výraz nawržen, brzo na to zase zamítnut a opět jiný podán jest, že následkem toho obyčejně bývá prawý „embarras de richesse“, čili jinák, že čtenář porady hledající pro množství významů na rozpárcích wázne, kterého z nich by se vlastně uchytili měl. Abych jen jednoho příkladu z mluvy obecné podal, zmíním se o německém „packen, aufpacken“. Máme ovšem k obvyklému „pakovat“ snad asi to samé právo, jako Francouz ke svému *paquet a bagage*, Angličan k svému *pack, packet, package* a *baggage*, a Wlach ke svému *pacco, pachetto* atd.; nalezá se ale pro onen ponět w jistém ohledu mezi našim lidem též význam původně český. Wida zde jedenkráte hrncírské nádobí nakládati, zaslechl jsem místo zohecného „pakovat“ slovo *namíti, namívat*, odkud odwozeno *námech*, etwas *Aufgepacktes*. Často zde mezi hrncíři slýchati bývá prýpověd: „prodati nádobí weliké spolu i s námcem, což tolik znamená, jako: prodati větší nádobí spolu s menším drobnějším, které w ono je „napakováno“ čili „namísto“. (Dokončení.)

Slowanské zpráwy.

* Na zemské kongregaci spojených království Chorwatského, Slawonského a Dalmatského w Záhřebě stalo se dne 23. Října přepamátné následující uzavření: aby národní jazyk těchto království w okresu jejich povyšen byl k veřejné a ouřední řeči při všech odvětvích správy zemské — s tou výminkou, aby platnost statutu od r. 1805., diplomatickou platnost latinského jazyka w královstvích těchto zákonně potvrzující, až do obdržení nejvyššího potvrzení wúbec, ohledem pak ouředních styčností království těchto s jurisdikceemi království Uherského zvláště we smyslu zákonného článku 3. 1844. udržena byla.

Dvé hodiny od rozličných řečníků s nadšením mluveno bylo pro jazyk národní. Žádný hlas nepozdvíhl se proti němu *. Když pak předseda jednohlasné swrchu uvedené usnesení wyslowil, blučně objewila se všeobecná radost a pri neustálém „*Zivio!*“ volání sypal se na zemské zástupce dešť básni a květin s krásných rukou vlasteneckých dám, které u velikém množství na galleriích sálu shromážděny s patrným nadšením poslouchaly rokování sněmu o nejdražší z národních interessů.

Uvedení národního jazyka do ouřadů, jak mile nejvyššího potvrzení dojde, bude mít pro spojená tato království následky neprehledné, ano směle twrditi můžeme, že to bude jejich nové narození. Jen tím, když jazyk národu, *wídě*, i w nejvyšších okresech veřejného života ouplnou platnost nachází, probudí se všeobecné oswědění národní, bez kterého každý národ podobá se trupu mrtvémou a všeliké snažení k probuzení jeho pouze galvanickým experimentum, které sice způsobují trhání w ozech jeho, ale živočiha vdechnouti celému tělu nemohou. Takto všeobecným, všecky stavy pronikajícím oswěděním wstupuje národ w řadu národů samočinných.

* Skrže nepokoje zde onde we Wlaších se objevili několik praporů braniciů w měsíci Září tam láhlo. Wlachowé s úžasem na tyto obrovské wojiny bledí, an taková tělesnost mezi nimi jest věc neslychaná. Ze 1400 mužů po celé cestě z Chorwatska do Milána jenom pět se ronenohlo, z nichž jeden umrel. Paměti hodno jest i to, že w celém praporu bylo jenom 16 mužů swobodných, ostatní wšickni jsou ženati.

* Nedávno se jedna společnost *wzdělaných* zpěv milovníků a též zpěvných Chorvatů ze Záhřebu na cestu pustila, aby bratry swé ilírské w Srbsku a Slavonsku zpíváním národních písni potěšila a tím cit národní w nich zbudila. Toto šlechetné podniknutí nad mýru dobré se jim podařilo, s wytržením byli slyšáni, se zármutkem vyprovázeni, kdekoliv se slyšeli dali. Nejvíce radosti způsobili w Bělehradě srbském, kde i kníže koncert jejich navštívil, pak w Pančevě, w Novém Sadě a w Mitrowici. — Tento skvělý příklad zasluguje následování! Kdy asi Čechy wysílati budou swé zpěvce, jichž tolik wýtečných mají, k podobným podniknutím?

Nowá knížka.

Kterak malý Štěpán otce svého hledá, aueb: Po divné gau cestu Páně. Powydka pro mládež podlé G. Mücke (je žbirký Nierijový) zčestnil Z. B. Malý. W Praze 1847. Čílem fujzecí arcibiskupské knihtiskárny. 12 120 stran. Ses. za 16 kr.

* Záhřebská maďaromanská stolice proti výslovnému nařízení královskému zemskou kongregaci zádnými deputovanými neobestala.

Číslo 132.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skledu Pospišilovu
(w Nowych aſejch
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
pálařích říkrate za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezaný

Redaktor: J. B. Mały

(Bytem č. 1050—8 přes dvár pět zemí).

4. Listopadu

1847.

Předplatí se na čtvrti
léta 1 zl., na pol. léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U cík. po-
stovních soudu. Rá-
kouského močnářství
půlletně s patřenou
obalkou 2 zl. 36 kr.

Rodina Nerudowa.

(Dokončení.)

Já poslouchal i žasnul jsem; — ale buďto že
mě obtížné horko we skrowném pokoji tísnilo anebo
že jsem byl celodenním bawením s přátele o zále-
žitostech národních na duchu zemulen — slowem:
nemohl jsem žádnou čistou pochoutku we hře mlá-
dých Nerudových nalezti.

Obě, zwlaště ten malý roztomily šotek s hou-
slemi, hrály již ovšem zbhězně až k ustrnutí; ale
mně nebylo přítom wolno; struny pod prstičkami
slabounké houslistky ještě pronikavě sténaly; ještě
bylo slyšet jak nerády, s jakým násilím zwuky
z nich vyklouzají . . . ještě jsem musel małoun-
kou Wileminu w duchu litovat. Nemohu za to; ale
jsem nepřítel násilného přehánění dětských sil, a tady
se mi to z dál o býti takové.

Clowek je pojednou s úsudkem hotow; meč
je snadno z pošwy wenku, zwlaště nad počátky umě-
leckými. Tu se již mnohdy nejnesmyslnější soudy
pronesly. Tu se bere kwašení ducha za jeho wy-
kwét, bolestný nárek prvního porodu za hotowou
piseň — a hloupst je hotowa. Znám několik pří-
kladů, kteréž by mohly k odstrašení sloužiti.

Tenkrát bych se byl malem sám něčeho po-
dobného dopustil; ale wina ležela mimo mne — byl
to unavný den.

„No, jak se wám libí naše morawská Mila-
nollka?“ ptal se mě přítel, kterýž nás byl také
k Nerudovům provázěl, když jsme se konečně zas
pod hvězdnatým nebem octnali.

Já krčil rameny; nechtěl jsem s barwou na
světlo; chwálit jsem arcímusel; jakožto děti
hrála Wilemina i Amalie ku podiu; — ale mo-
rawská Milanollka? — to newím. — Ted za to pykám.

1847.

Zase počínalo luppeni žloutnouti a pokryvalo
cestu přicházejicímu Listopadu. Tenkrát jsem to
pozoroval na našem Petřině a na sychrawém wy-
paru pražských ulic.

Najednou zahlidnu na rohu mezi strakatinou
přilepených cedul oznamení o koncertě Nerudových.

Ah! tedy jsou již tady. Nowiny jich příchod
již ohlašovaly; nowiny wyprawowały již o jejich
triumfach we Wídni, a nemejli se, také w Ber-
lině a Wratislawi.

Já byl nad míru žádostiv. Nebyly to sice již
po celém světě vyhlášené Milanoňky, ale pro mne
byly zájemnejším zjewením; pro Čecha musejí být
dwojnásobně witaným úkazem. Z jejich oslavu
padá paprsek na jich pospolné dědiny otcowské.

I ptal jsem se w duchu: Jak asi za ty tři leta
prospely? — Ba ani ne za tři, neboi we Wídni hrály
již před půl letem.

Konečně jsme stáli w sále. — Očekávání obe-
censtwa nezdalo se být veliké. „Zázračné děti“
wycházejí už z módy. Jsmej presyceni; jmenovité
udusily sestry Italky wšechn další interes. Což
mohlo po nich ještě přijiti? —

Tu vystoupily děvčátka w čerwených sukýn-
kách a w bílých kalhotkách. Menší jsem poznal na
prvni okamžení; — to byla ta blawička, ježto se
před třemi lety w Brně po mně otočila, když měla
Beriotuw koncert začít; to bylo to očko . . . tu
jsem poznal; a wšak nikoli, nepoznal jsem ji; jak
mile poprwe smyčcem trhnula; nepoznal jsem ji,
když se ji ze strun zwuky perliti začaly; když se
vlely, na perutich wětru za sebou létaly, čistě a
jistě, slně a jemně jako z housli nejprvnějších mi-
strů. Tu jsem ji nepoznál.

To může genius w outlé schránce lidské za pří-
časů, kterouž jmenujeme půl třetího leta! — Toho
se nenadál snad nikdo z přátel, když jsme Wile-
minu w Brně slyšeli — leda otec, kterýž tvář ducha
svého dítěte.

Já zde nepíšu referat. — Jdete a poslechněte
sami, jdete dozajista; jdete, abyste užasli a zaple-
sali; povídaj wám to učiniti nejen k wuli vlastní
swé duševní rozkoši, ale i k wuli přibuzné krvi,
kteráž proudí w žilách mladých umělců; — jdete a
zajásejte, jakož zajásali, kteří se byli hned k prvnímu
a druhému koncertu sešli. Zajásali prawim, a
mně se to zdálo být srdečnější a vřelejší nežli při
Milanollowých.

Nyní stojí wedle sester i bratr Viktor, malý

basetlista, kterého jsem ani neznal, a z pospolné bry jejich zaznivá oprawdu bratrský a sesterský souhlas.

O nechte je znít před námi často, ty milozwuky vaší hry — my se budeme v nich kochati! — Witejte nám, kwětiny z luhů moravských, vy nové ozdoby zpěvavého národu; witejte nám! — a když nás opustíte, když bude okolo vás hluk světostláwy zazniwati, když budete pod věnci svých vítězství odpočívati: pomněte i na domov, který se vám honosí! —

J. K. Tyl.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

7.

Na staroměstských hodinách odbila půlnoc. Po celém městě ležel hustě napadlý sníh a rozprostíral se v odblesku bledého měsíce jak bílé pohřební roucho na kamenném pomníku ubitého velikána. Mrtvé ticho panovalo we všech ulicích, a toliko mrázivý od seweru wichr lítal na ledových křidlech a přežalostně pískal a kňučel škulínami starobylých bání a komínů. — Na dwou však místech rozsáhlého, v hrobovém tichu pohřbeného města hlučné panovalo weselí: v síních a klenbách slavně osvíceného hradu pražského a v nizounké klenuté krčmě na Šmerhowě. Na hradě dával císařský náměstník českým stavům, jenžto se za časů domácích rozbroujů strany císařovy byli přidrželi, skvostnou hostinu, a mnoho se připjelo na zdrawí prawé wiry, krále a všech věrně smejšlejicích pánu.

W hospodě na Šmerhowě naopak slavilo se loučení Šwehlových bratrů, neustupných, swéhlavých to beranů, jenžto se mrawům, obvyklostem a rozumu tehdejsího věku všechně opirali a rohy swé do všeho, co jim odporného, strkali a v tom se rejpalí, zvláště pak s weselymi hostmi hradu na Wítkově nehrubě se srownáwali. W jich čele seděl a notně si popijel Jan Šwehla. Byl tě to mladý muž, skutečný to velikán, as sedm stfewiců wysoký — s dlouhými, černými wousy, mohutných pleci a hřimajícího hlasu. Jemu po boku seděl Šimon Lomnický, jenž byl ustanoven tlampačem celé společnosti. Podle něho seděl modrooký, líbezný, bělavlasý Božický, pak dále outly Kubín, hrbatý Borřita z Kamejku s bratrem Jaroslavem, Martin Fruewein z Podolí, syn výtečného pražského právníka téhož jména, Mikuláš Zub, šediwý to bakalař na wysokých školách pražských, jenžto celou Homerovu Iliadu nazpamét uměl, a konečně Melichar Teiprecht, nad miru diwoky to mladík, jenž na peruti fantastické obraznosti vždy v nedostihlé říši nejpodivnějších smyšlének lítal a se proháněl. — Mohlo se o společnosti na Šmerhowě říci, že je to do života uwedený tuk národního smejšlení, životní to žila celého národu, prawý leviatán, jenžto w

obrowské prawici konwici drží a ječmíkovým nápojem w utrobách, zlým osudem rozpálenou zoufalost zatápi a hasí. Sám Kilian Jitrnička, toho domu pán a hospodský s tyranskou swou dcerou Majolenu Jitrničkou hojně proléval slzy, že se přiblížila poslední hodina přátelského dobrodružství, že tito přeweselí mūsikanti a pijáci jeho Musam zaswěcená sídla na wždy opustí a do všech uhlů světa se rozpráší. Zvláště Majolena, walným tělem obdařená děva a Šwehlowa milenka, welké prolévala slze a rozmačkávala jednu po druhé na masitých twářích. — Bratři zpívali Lomnického poslední labuti a však přesmutnou píseň:

Amen, bratři Šwehly Jana,
Komedie již dohrána,
W našich zemích o ty doby
Chystají se jenom hroby.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Nám zde nepokvetou růže,
Zde nám nic už nepomůže,
Slunce nás zde nepuhřeje,
Woda nás zde nezaleje.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Kdo má otce, nech ho spáti,
Kdo má dítky, nech je hráti,
Kdo má bratra, nech ho ležet,
Kdo má ženu, nech ji běžet.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Již se, bratři, rozžehnejme,
Do ciziny utíkejme,
Tam si vykopáme hroby
Wlastní rukou, bez zloby.
Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Wšichni. Napíme se naposled,
Píme, bratři, píme jed!

Po této písni dali se všichni do hrozného pláče. Srdce i usta přetékaly usedawou žalostí, a se všech prstů a šosů kapalo jim pivo, až bylo na to přesmutné podíwání. Šwehla tiskl s přeukrutným vzličáním tlustou Majolenu na prsa, a řval při tom neustále:

Kdo má otce, nech ho spáti,
Kdo má dítky, nech je hráti,
Kdo má bratra, nech ho ležet,
Kdo má ženu, nech ji běžet.

Jitrnička zas křičel: „To newydržím! Utopím se raději w ležáku, nežli bych zde bez vás zahálel!“ Kubín a Božický přisáhali si jako Kastor a

Pollux večné přátelství, že nepůjdou z vlasti a že raději jak newinná jehňátká na oltář jejím zahynou.

Ta slouva padla jak nebezpečná jiskra do suché slámy. W tom okamžení skočil hrbatý Bořita z Kamjeka na stůl a jako rozsápaný lew začal rukama a nohami házet a pronikavým hlasem křičel neustále: „My zde zůstanem, my zde zůstanem, my zde zůstanem!“

Martin Fruewein a Mikuláš Zub leželi v náručí Šimona Lomnického a libali jej s upřímnou vřelostí roztouženého srdce.

(Pokračování.)

D o p i s y.

Ze Štáwnice. (Uvítání arciknížete Štěpána.)

Dne 12. Října očekávali jsme arciknížete Štěpána, který we své nové důstojnosti co královský náměstek po Uhrách cestuje. Nebudu Wám vypravovati o přípravách, jenž se děly před jeho příchodem; nechť Wám stačí to, co se všecko dělo, když již byl na místě. To wám budíz napřed povědino, že kdykoliv nějaká vysoce postavená osoba, jako císař atd. horní město navštíviti hodlá, nikdy se to za dne, nýbrž vždy večer státi musí. Arcikníže přijel po osmé hodině, a sice cestou od Bystřice. Brána byla krásně a wkusně ozdobena samými věcmi, jenž do hornictví sáhají. Před branou stáli měšťané štáwnictví po jízdecku, oděni w uheršký oděv a opásáni šawlí, již každý rozený Uher (wyjma sedláka) nositi smi. Rozzaté pochodně ozářovaly bránu, na jejimžto temeni se k. uheršký znak a prápory s národními barvami skvěly. Od brány, na hodinu cesty od města, kudy přijeti měl, až do města ke stavění nejvyššího horňho ouřadu stáli we dvou řadách horníci s rozžatými kahanci, majíc se dvojí bandu, která dosti zdalek hudební kusy přednášela. Když wznešený host k prvnímu oddělení hawířů, na silnici rozestavených, přijel, se šikovali se tito na dané kusem znamení w řady, uvítali Jej rázným „Glück auf!“ pozdívnuvše své kahance, a táhli s Ním do města. U nadřečeného ouřadního stavění, kteréž jako celé město oswětleno bylo, slezl, uvítán ode všech horních ouředníků, dvou arcibiskupů, tří biskupů a jiných duchovních, kteří Jej nahoru wedli, odkudž otevřeným oknem okolo táhnoucí řady hawířů zhližel. Napřed šla banda, pak přišli horníci. Představte si 3000 (já řku: tři tisice mužů a více, neb bylo 152 řad, každá z 21 mužů sestávající) w hawírské uniformě, která je dosti hezká, každého s rozžatým kahancem, jež, jakmile přišli k oknu, kde stál královský náměstek, pozdvihiли a srdečným „Glück auf!“ Ho uvítali — a můžete si představit dojem, jaký welkolepý ten pobled učiniti musel na každého diváka. Když přešli, postavila se banda před dům a hrála, an zatím wznešený host k tabuli zasedl. Nyní měla ale teprv následovati nejkrásnější část slavnosti. Víte, že je we Štáwnici slavná horní akademie, a ta nesměla zůstat pozadu za měšťanstvem a za hawíři. Jelikož zdejší občanské řízení akademiků se netýče a oni dle vlastních zákonů, kteréž žádné kontrole nepodléhají, se spravují, musela akademie něco podat, co by vše přewýšilo. A ona podala. Ale co podala, bylo tak jednoduché, a při tom tak krásné, tak welkolepé, že zirajícímu ponejprv na takový neobyčejný vyjed oči přecházely. Střed našeho akademického života je kavárna. Do ni nechodi žádný než akademik. Tam se vše vykoná, vyrowná, sprawi, co se akademických interesů týče. Akademie oswítila tedy celou kavárnu, opatřila ji znaky všech zemí rakouskému žezlu poddaných w transparentu, a napřed před kavárnou zho-

tovila lešení, na němž nesčíslné množství lamp zářilo. O 9. hodině shromázdili se akademikové před kavárnou we svých hawírských šatech, každý kabancem opatřený, a o desáté hodině tábli provázeni hudbou před ouřední dům. Naproti němu byla schwalně udělána stola. Akademikové přišli w největším vojenském pořádku w řadách a za stolou se ukryli. Na dané bubenem znamení vyšli jeden po druhém jako horní duchové, jenž z nitra země nahoru se dobývají, a před stavěním se postavili. Druhé znamení bubenem — a jako vyčarované bylo uzřiti kladivo a mlat z kabanců, an akademikové celou figurou svými osobami utvořili. Tu zavázal we stole zpěv od sboru akademického tam ukrytého, pořád dutě a temně, ale vždy se více a více přibližoval, až najednou zpěváci se ze stoly vyhrnuli, kde je celá sbromázděná akademie opakováním posledních dvou řádek té samé písni uvítala. Zpěv dozněl, a banda začala akademický marš. Marš přestal — třetí znamení — a akademikové stáli zase jinak postaveni, twořice svými uhoru pozdviženými kabanci hornické pozdravění: „Glück auf!“ Tu zavázal wenku zvláštní k tomuto složený zpěv, od sboru zpěváckého krásně a rázně proněšený. Když dozněl, postavili se zase akademikové do řady, a nyní počala celá akademie „ein Burschenlied“. Po skončeném zpěvu postoupili akademikové trochu do zadu, podali si wespolek ruce, spustili kabance a wznešeného hosta třikrát po sobě na rozloučenou po hornicku pozdravivše sešikovali se w řady, stáli chvíli, an banda hrála národní hymnu, a když přestala, odtáhli, zprozájeni hudbou provozující „Rakoczy-marš“. Tak to šlo až ke kafirné; tu se postavili akademikové do kruhu, zazpívali zase, provázeni hudbou, jinou písni, a dawše sobě rázným „Glück auf!“ dobrou noc rozešli se. — — —

Ze Miníšku. (O sbíráni národních památek.)

(Dokončení.) Podobné případy, jaké při bližším občowání s naším ještě neodrodilým lidem častěji se naskytují, o důležitosti takového i na dale nepřetržitého sbíráni wýznamu swědci. Od oněch wážených mužů, kteří z lásky k svému národu o jeho wzdělání šlechetně usilujíce, wědy wzdělávají w naši řeči materské, nemůžeme požadovati, aby naporád *samojedini* takové sbíráni po krajích podnikali; úloha ta náleží blavně tém, kteréž úřad a powolání po rozličných končinách vlasti rozptýlil. Sbíráni takové jest rovněž činem, lásku k vlasti oswědčujícím, a účinlivý přítel národu je jistě vždy rád podstoupí, byť i s nepohodlím a často i s velikými obtížnostmi spojeno bylo, které zvláště sběratele národních písni a pohádek zřídka minou, jak jsem ze zkušenosti sám poznal. Jsou pohřichu jistí ke wzdělaným sebe počítající lidé, kteří při své ohromné „wzdělanosti“ ani pochopiti nemohou, jak se člověk takovým prý „sprostáctvím, kramářským chamradím, babským žwástáním“ atd. obíratí může; zeptáš-li se jich ale, kde krasovědu čili esthetiku studovali anebo z které knihy se jí přiúčovali, aby tím básnickou cenu národních písni, báchorék a pověsti poznali: tuš obyčejný výsledek bývá, že tito „wzdělaní lidé“ ani newědi, co to esthetika anebo krasověda jest. Prawý wšak přítel svého národu takovými posměšky a útržkami se odstrašiti nedá we svém snažení, které s dobrým wědomím šlechetné a k oživení národního smyslu newyhnutelné věci byl započal a jemužto s nezwratnou vytrvalostí se oddává. I nejlepší věc své hance a tupitele mívá; vnejší pak pohrdání bylo již často příčinou tím větší vnitřní účinlivosti. Na chuděkém plamínku opovřené podkrovni světničky rozžehl se často posvátný oheň, blaze napotom svítici celým národum a je mile roznečucující k postupu na cestě wzdělanosti a mřawnosti. Kdo skryté něžné kvíti trhá, časem se arcí

též na kopřivách popálí; kdo chutně zdrawodatné owoce sbírá, i šklebiwým trním popichán bývá: tak je to rovněž při každém snažení o věc dobrou a šlechetnou. Ale kvítko s obtížemi nalezené tím více těší, owoce s namáháním sebrané pak tím lépe chutná: a tak i každé úsilí pro věc šlechetnou, byť i s nepříjemnostmi spojeno bylo, samo v sobě již péknou odvětu chowá. *Sťastné pak wýsledky*, byť i později teprv uznalost nastoupila, odměnu tu jestě zvyšuje a všecku práci bojně nahrazuje. Fr. Doucha.

Kronika času.

* W království Polském za posledních časů vlci a nedvědi náramně se množí, címž i w království Halickém počet těch drawých zvířat znamenitě vzrostl. Za příčinu se udává přísný rozkaz vlády ruské, dle něhož w Polště nikdo střílec zbraně mítí nesmí.

* Chrám sw. Žofie w Cařihradě, r. 1453. w mečetu proměněný, má nyní na rozkaz sultanův ouplně být obnoven. Sádra a wápno, kterým zlepeny jsou překrásné mozaiky a freska, budou nyní bedlivě odstraněny a tak opět přijdou na jeho ony přewzácné památky starobylého umění. Práce již započala a sultan sám často k ní dohlédá, jewě při tom veliké zalibení w umění. Ale jakými zraky patří budou fanatičtí Turci na křesťanské obrazy w machometánské mešteři! Chrám sw. Žofie jest starší než všecky křesťanské kostely, neboť pochází z časů císaře Justiniana. Obnovení jeho svěrého jest architektovi Fosatimu.

* Policie swobodného města Frankfurta jednoduchým způsobem opatruje obyvatelům plnowázny chléb, oznamujíc každý týden jména oněch pekařů, kteří pekou podle předepsané wáhy. - Owšem že se každý z nich všechně přičiní, aby nezawdal příčiny, pro kterou by jméno jeho w ohlášení pominuli.

* Wypočto se, že se w Londýně vychowává asi 12.000 dětí schwalné ku krádeži.

* Na zákonodární shromázdění státu Michiganu we Sjednocených obcích Seweroamerických wznešena jest žádost některých obyvatelů města Buffalo, aby dowoleno bylo mnohoženství. Žádostli jsme, co rozhodnou slowutní a opatrni zákonodárcové michiganští.

* Na poslední cestě prince Alberta po Skotsku přišel k němu mladík, který ho žádal o roční plat 500 liber a o nějakou dvorskou slečnu za manželku za tou příčinou — že je velice podoben manželu královnu.

* I we Francouzích wede se veliká stížnost na vandalismus, rušící starobylé stavitecké památky. W Paříži strhli několik historicky památných domů — mezi nimi i starý celestinský klášter, w uvníz nacházel se hrob Karla V. — k vůli pouhému srownání ulic; w Orleansu hrozil maire (představený městský), že se podékuje z ourádu, nesbourá-li se starodávní špitál, wzácná to památnka středověkého stavitelství, poněvadž prý zastiňuje vchod do hlavního chrámu, stavby velmi prostředního slohu — maire byl podržen a špitál sbourán; w Lyoně byl na rozkaz ministra k vůli rozšíření skotoléčitelské školy sbořen kostel, který pro velikou památnost svou ušetřen byl i w oněch dobách, když vše, co jenom náboženstvím zapáchalo, zkáze podlehalo; dominikánský kostel w Toulousu, chowající wzácná freska ze 14. století, w němž i Tomáš Aquinský pohřben leží, proměněn jest dílen w konírnu dílem w magacín, a což jiných ještě podobných příkladů se uvádí. — A však i obnovování starých památek více těmto škodi než prospívá, dějí se s bezpríkladnou nedbalostí. Tak we Sw. Diwiši (St. Denis) udeřil blesek do vrcholu věže ka-

tedrálního chrámu. I opravili věž tak nemotorně, že pro uvarování velikého neštěti netoliko tuto celou, nýbrž i průčelí chrámu strhnouti museli s nákladem sedmi milionů franků! Rovněž spätne opraveny jsou pod zodpovědnictvím ministra kultu katedrály w Rouenu a Contances; dva kostely pak, totiž w Brantonu a Sw. Maximinu, kterýto poslední pokládán byl za nejkrásnější w celé Provence, při obnovování spadly. U mnohých jiných prý se to každou chvíli očekává.

S m ě s.

Pytlácká anekdota. Nedaleko Lyonu vyšli si dva měšťáci do pole na zajíce. Jeden z nich měl při sobě písemní dowolení ke střílení, druhý je neměl. Wyskytl se na ně myslivec. Tu řekl ten, který měl dowolení, k druhu swému, aby pokojně zůstal stát, on sám ale že se dá na útěk; když pak se myslivec za ním pustí, aby šikovně uplácl. Stalo se tak, myslivec pustil se za utíkajícím a dohonil jej tázal se ho: „Máte, pane, dowolení střílet?“ — „Mám,“ odwece tázany a ukázal je myslivci. „Proč pak jste tedy utíkal?“ tázal se znova tento. „Chťel jsem vědět, který z nás umí lépe běhat,“ byla odpověď. Když pak se myslivec po druhém pánowi ohlízel, byl ten jí dawno přes hory a doly.

Několik sedláků si jednou stýskalo na desátek, jaký odwáděti musejí. „Wérte mně, sousedé, prial jeden z nejhoršich kříklounů, „oni by netoliko desátek, ale třeba třicátek vybrali, kdyby směli.“

Osudné nedorozumění. W poslední francouzské válce stál jeden Čech co zwídka na předstráži, an neprátelešky woják naň zwolal: „Qui vive!“ Nás krajan, tím slowem rozhněváu, prial: „Já ti povím, zdali chybí!“ a zamířil ručnici zastřelil ho.

Jistý Amerikán wyprawował, že znal muže takové velikosti, že to ani necítil, když ho w prstech u neho záblo. „Můj strýc byl ještě větší,“ odpověděl mu na to druhý, „chtěl-li sobě bradu holit, musel na žebřík wylezti.“

Národní hádanky.

1. Z oči wynutím slze, ale srdece nepohnu.
2. Co jest nejlepší u blechy?
3. Mluvíni, ale bez jazyku,
Bez plic natropím dost křiku;
Srdece mám, nic nemiluji,
S lidmi truchlim i se raduji.
4. Kdo by to rád, nemá to; kdo o to nestoji, ten to má.
5. W které wodě nejsou ryby?
6. Která paní nemá pána?
7. Co je u člověka nejborskí a nejlepší?
8. Který král je bez království?
9. Co je to za soudeček: je w něm dvojí víno a nikdy se nepomichá?
10. Jak těžký je měsíc?

Nowá kniha.

Welesławijn. Mrawoučná hospodářská kniha, gjz sepsal Mařtěg J. Eychra, Imramewsky, pař Ždárecky farář, při braňnicích českých na Moravě. Nakladem Dědictví Svatováclavského. Pro rok 1846. Číslo XVIII. W Praze 1847. Lístem knižecí arcibiskupské knihluſtárny w Semináři. 12. 372 stran. Cena 25 kr. stř.

Cílo 133.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydáva po
pálených tříkrále za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytem č. 1060—8 přes dvůr při zemi).

č. 11. listopadu

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
páleček s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pražská čarodějnici.

(Pokračování.)

„My zde zůstanem!“ řívalo jednohlásně celé shromáždění. Dlouhá, tichá přestávka následovala na tento hluk. V tom se ozvalo tiché klepání na dům.

„Klap, klap, klap!“ šeptal Lomnický a mrtvé ticho rozhostilo se po celé sednici.

„Klap, klap, klap! Již zas!“ šeptala Maja- lena v náručí Švehlové a objala jej ouzkostlivě.

„Nalekejte se!“ zwolał Švehla odhodlaným hlasem. „Poslowé trestního soudu netlukou tak polohlasně a jemně. To bude nějaký přítel. Otewřete, Jitrničko!“

Jitrnička, v opatrnosti a prozřetelnosti ztloustlý hospodský, nebyl hned s klíčem při ruce, nýbrž přistoupil k oknu a otvřel jeho okenici jal se tázati, kdo ještě v tak pozdní čas do domu se dobývá.

„Otewřete, otewřte!“ ozval se ouzkostným dechem udušený hlas. „Jsem přítel Lomnického z Budče. Otewřte! otewřte!“

„Pusite ho!“ zwolalé několik bratrů, a Jitrnička šel bez průtahu otvřít. Všickni hleděli s napnutou zvědavostí ke dveřím. Než minulo okamžení, vstoupil kwapným krokem v pláští zaobalený a hojným sněhem pokrytý cizinec do sednice, zůstal u dveří stát a zemljeným okem probíhal celou společnost. Obličeji měl silnými černými wousy zarostlý, a selský široký klobouk seděl mu bluboko v čele.

„Kdo jste?“ wolali bratři.

„Přítel vlasti!“ odtušil pevným hlasem cizinec. „Hledám Simona z Budče, jehožto jsem v jeho obydlí nenalezl, a tedy jsem myslil, že jej zde najdu, neboť dojista vím, že zde obyčejně Musu svou piwem napájí.“

„Ten hlas je mi povědomý,“ řekl na to Lomnický postoupiv ku předu.

„Šimone!“ zwolal cizinec se vší vřelostí probuzeného přátelství, odhodil plášt a klobouk a strhal si široké wousy s obličeje.

Byl to as třicetiletý muž, štíhlorostlé postavy

a nad míru šlechetné tváře, v jejížto tazích statečná, odhodlaná mysl s měkkostí srdce přelahodně souhlasila.

„Pro Bůh! Kochane z Prachowa!“ zwolał Lomnický.

„Kochan z Prachowa!“ křičeli ostatní s velkým podiwením, a v tom okamžení vrhnul se Kochan v náruč svého přítele Lomnického.

8.

Peldřimowský v šťastnou dobu do mučirny přikvapil. — Podarilo se mu u nejvyššího náměstníka milosti nalezti, že bez průtahu vyhotobil list toho rozkazu, aby se s vězny v trápení dále nepokračovalo, pokud se jim dokonalým swědomím jejich prowinění nedokáže. „A poněvadž,“ pravil náměstník k závěrce toho listu, „na obžalované důkladně vloženo jest obvinění, že se čarami a čarodějstvím zanášeli a wšeliké pletichy téhož umění wykonáwali — a to že jim nejtěžší winou souzeno jest — tedy nařizujeme a ukládáme menšimu trestnímu soudu, aby se v té věci docela podle majestátního listu slawné paměti císaře Rudolfa II. zachoval, jakýžto list wěrnému swému městu a residenci Praze onen welemoudrý císař na souzení čarodějníků a čarodějnic wydal a v listovně radnice staroměstské na wěčnou památku uložiti kázel.“

František z Rozražowa zašklebil se po přečtení této rádku velmi mrzutě. Na rozkaz soudců přinesl krevní písar Gebhardus z listovny nadřečený majestátní list, jenž chował se v podlouhlé černé skříně z ebenového dříví. Pan Peldřimowský otevřel s velkou ochotností skřínku a podal pergamenový list ke čtení panu Gebhardovi. Tento pak četl: „My Rudolfus druhý, z milosti boží císař Rímský, král Český etc. etc., stanowíme podle dobrého úsudku a dobrého rozvážení následující Naše minění a vůli, aby se dle obsahu toho Našeho listu zachovali Naši potomci a dědicové, a zvláště nástupcové w tomto Nám tak přemilém království. Jelikož za Našeho přebývání a residování we městech pražských došlo k Naši wědomosti, že po nějaký předlouhý čas velký počet poddaného Nám

lidu pro kouzla, čarodějství a jiná umění pekelná se zatyká a do wazby přichází; a jelikož se také vyšetřilo, že z většího dílu takoví zajati swévolně a za přičinou wselijakých osobních praktik a fortelů, bez winy a hodné příčiny do žalářů na mučení a trápení se odewzdávají, že tedy takový newinný lid z pouhé nenávisti a chtivosti peněz wseliké protivenství, tejráni w mučirnách, ba i ohawnou smrt snášeti musí — za tak předůležitou příčinou těchto neřestí a nespravedlivého konání usnesli jsme se po walném té věci přemítání na tom, za powinnost kladouce všem purkmistrům, konšelům a hejtmanům, aby se podle našeho nařízení a ustanovení zachowali. I udělujeme tedy z moci a milosti Naši císařské zwlaštní privilegium a právo čarodějnictví wáhy, městům pražským a týchž celému okolí, a sice s tím užitkem a výhodou, aby každá pro kouzly a čarodějství uwězněná osoba, buď mužského nebo ženského pohlaví, pakli na se wložené obvinění zapírá, na radnici starého města wedena, tam na wáhy wložena a wážena byla. A poněvadž bádáním cnostných, moudrých a pobožných mužů tolik se vyšetřilo, že zlý duch takovým osobám, jenžto se w jeho podružství a sloužení podaly, wselijaké přepodívné vlastnosti uděluje, jenžto se od vlastnosti jiných nábožných lidí lisi, a zwlaště přewelká lehkost těla na nich se značí a je zrazuje, a poněvadž se na soudech tolik usoudilo, že jmenovitě prawá čarodějnice nikdy přes třicet liber, pravý, dokonály čarodějnící nikdy přes padesát liber newáží — tedy nařizujeme a poroučíme, aby každá z kouzlů a čarodějství obviněná osoba na čarodějnictví wáhy wložena a wážena byla. — Jestli by pak tak nařknutá čarodějnice přes třicet liber wážila, a tak nařknutý čarodějnící přes padesát liber: mají se jeden jak druhý z wazby propustit a bez průtahu na swobodu dát. Taková jest Naše císařská a královská wule.

Dáno na hradě pražském léta Páně 1581. třináctého dne měsíce Dubna w outery welikonoční.

Rudolfus m. p."

Obličeje krwežizniwých pánu soudců roztálly se po přečtení toho listu na dlouhé lokte, a zwlaště Rozražowský přebíhal poznowu s welkou, němluvnou ochotnosti jeho obsah. Nedalo se proti tomu nic namíti. Za oněch časů Rudolfowých nacházely se soudy na čarodějnice a čarodějníky u velké hojnosti a důležitosti a každá i nejhlopejší žaloba dosačovala, nejrozšafnejšího a nejenostnejšího člověka jakožto čaroděje do žaláře a na hranici uwésti, a zwlaště w okolí pražském plejtwalo se takorka s takovými nesmyslnými žalobami a právními neřestmi. Císař Rudolf, nad míru vlivný a svých poddanych milovný pán, umínil sobě, zwlaště nabádáním moudrého pana Wiléma z Rožmberka, takowému pře-wrácenému konání konec učiniti, a wydal za tou přičinou onen nadřečeny majestátní list, použiw tím

způsobem předsudku samého lidu, aby se moření a palení z čar obžalovaných lidí přítrž učinila, poněvadž sotva člověka býti mohlo, jenžto by méně nežli třicet aneh padesáte liber wážil.

„A stalo se již často,“ jal se Rozražowský mluviti, „že se dle toho císařského ustanovení s obžalovanými zacházelo?“

„S dowolením, milostpane!“ odtušil na to kličník staroměstských žalářů Barnabáš Zwonek, scvrklý to mužíček s trudowitym obličejem, jenžto welmi poniženě u kamen stál a se ohřival. „Po celý ten čas mého ouřednictví newážila se ani jediná čarodějnica, a byl bych si to také za velké neštěsti pokládal, poněvadž moje babička wždycky říkávala, že w pražském okolí více čarodějnic se hnizdí nežli netopýrů. Za časů wšak mého předchůdce musila se mnohá fislena na wáhu posadit, a ono mu to také přinášelo pěkný užitek, poněvadž z každého kousku takové pekelné zwěře z městských důchodů patnáct grošů a sedm halířů dostával, a mimo to wědro piwa aneb čtyrmecitma pinet, a konečně i deset liber másla na mazání wáhy, aby nezrezawěla do příštího wážení.“

„A je wáha zde?“ tázal se s mrzutým pohledem Rozražowský.

„Ano,“ odtušil Zwonek, „ale docela zrezwělá a dávno již nemamazaná. Bude-li se ta panenka snad wážit, tedy bych prosil, kdyby se mi těch deset liber másla snad napřed —“

„Čarodějnic,“ jal se Valerianus zivaje mluviti — „čarodějnic jsem viděl již na kopy a pěknou hrstku jsem jich k upálení odsoudil; ale čarodějnictví wáhy — na mou víru! takového něco mi ještě nepřišlo pod nos. — Aj, aj, aj! jsem žádostiv, kterak ten instrument vyhlíží. Přineste wáhy, žalářníku, a uhledáme.“

Minulo několik okamžení nežli se Zwonek zas vrátil. Několik biřiců přinášelo wáhy. Byly to dosti podiwně sestavený nástroj. Na dubovém, mnohými řetězy a kolečky opatřeném sloupcí nacházelo se w rownowaze železné rameno, na němžto o čtyřech řetězích dubová čtyrhranná plocha wisela pro sezení wážící se osoby, s druhé strany toho ramena upewněny byly w rohu silné háky k zawěšení lotů, liber a kamenů. Na prostředním kolečku počítala se wáha až do nejmenší čtvrtce, a zas do centnýře, jak a mnoho-li se wážilo. — Wšichni se na wáhu welmi žádostivě dívali, a zwlaště pan František z Rozražowa s jakousi nedůvěrou a podezřivosti podiwný ten nástroj prohlížel. Pan Peldřimowský, jenžto každé jeho pohnutí, každý zádumčivého jeho oka hled s patrnou ouzkostliwoſtí provázel, ukázel mu na podstavku wyryta slova: „Toto-i jsou čarodějnictví wáhy, na rozkaz nejjasnejšího a nejmilosťnejšího císaře a pána Rudolfa druhého zhotovené od Wita Dlabače w Praze r. 1582.“ (Pokračování.)

Národní powěry w Čechách.

I. H a d h o s p o d á ř i k .

Byl pozdní letní večer. My děti sedely na zápraží, kde nám nás starý, dobrý Wáclaw krásné báchorky vypravoval. Bylo to jediné jméni, které od své staričké matky byl zdědil. My jeho slovům s jakousi pobožností naslouchali. Najednou jeden z nás wyskočil a počal křičeti: „Had, had!“ I my ostatní jsme rychle wyskočili, a někteří z nás, z prvního leknutí se zotawiwsze, hledali kameny křičice: „Zabte ho, zabte ho!“

„Probůh! co chcete dělat?“ zwolal starý Wáclaw; „což newíte, že to je had hospodářík?“

„Hospodářík nebo nehospodářík,“ wece nejsmělejší z nás, „my jej zabijeme, aby žádnemu neuškodil!“

„Zabiti jej chcete?“ wece ouzkostliwě dobrý sluh; „což newíte, že když hada hospodářka zabijete, tím i hospodáře, svého dobrého otce, usmrťte? Neboť vězte: had hospodářík, kterého jste nyní widěli, není obyčejný had, nýbrž on jakožto strážce pečlivě nad celým hospodárstvím bdi. Ublíží-li se mu, přestane o hospodárství pečovat, a tu nepomůže žádná práce, w domě není žádného požehnání a celé hospodárství hyne. A jestliže by měl někdo ten nešťastný nápad a zabil by hada hospodářka, dopustil by se těžkého hřachu; nebo zhyne-li had hospodářík, musí i hospodář do roka umřít. Toto vše mi vypravovala již má stará babička, a později mne i jiní hodnowérni lidé w tom potvrdili. Byl jsem ještě wesely mladý chlapík, když jsem w **icích u starého, dobrého hospodáře — dejž mu Bůh lehké odpočinut! — sloužil. Jedenkráte poklidu si dobytek seděl jsem před stájí na stříce. Najednou jede okolo mých nohou had. Já uchopim kopáč, chtěj ho zabiti. Můj starý dobrý hospodář právě šel přes dvůr, a wida co chci dělat, zkříkla na mne a ptal se mne: Wáclaw, proč pak mne chceš zabít? Já pohleděl na jeho upřímnou tvář, a tu mi napadlo, co mi má babička o hadu hospodářku povídala, i odhodil s osklivostí kopáč prosil jsem hospodáře za odpustení. On mi usmíval se zahrozil a odešel. Od těch časů jsem častěji viděl hada hospodářka, ale nikdy mi nenapadlo mu ublížit. Ostatně i on nezawdá žádnou příčinu ublížit mu, neboť jest zcela neškodný. Následující příběh mi moje nebožka babička vypravovala. Když ještě děcko byla, seděla jednou na dvoře a jedla z misky mléko. I přišel wám k ní také had hospodářík a prosebně jaksi na ni pohlízel. Chceš, hádku, také mléko? ptala se ho babička, a bez zdráhání jej nechala s sebou jist. A později si často jako dítě s ním hrávala, a on ji nikdy neuškodil. A však již walně nadešla noc; jindy wám budu více vypravovat, zatím dobrou noc!“

II. W ē e l y .

„Ubohá sousedka!“ prawila naše chůwa, přišedší právě od sousedky vdovy, kde na táckách byla, „pořád ji neštěstí pronásleduje. Pomyslete si jen: všecky ty krásné ouly wčel ji wymřely. Ubohá! tať musela mít uděláno!“

„Ze jí pomřely wčely?“ ptal se starý nás Wáclaw; „toho jest zajisté sama winna. Jistě že jim neohlásila smrt hospodářovi! Neboť když umře w domě hospodář, tu má hospodyně nebo někdo z domácích jít, třikrát na každý oul zaklepávat a wčelám smrt hospodářovi oznámit. Nestane-li se to, ponrou weškeré wčely do roka. O tom wás mohu z vlastní zkušenosti ujistit. Můj nebožtík tatiček — dejž mu Bůh radost wěčnou! — měl také několik oulů. Náhle umřel. My w našem zármutku jsme zapomněli jeho smrt milým wčelám oznámit, a hle! při nejbližším přehližení byly všecky mrtwy!“

Al. Járomír.

D o p i s .

Z Tismic.

Dne 11. Září b. r. doprovázelo množství jak domácích tak i wúkolních nábožných křesťanů na hřbitow ostatky wúbec wáženého pana Jana Čerweného, rolnika z Březan na panství škvoreckém.

Wlast w něm ztratila pro wše dobré horliwého a podnikajícího wlastence, obec příkladného souseda, jeho velmi pěkné spořádané hospodárství průmyslného hospodáře, jeho zdární synové starostliwého a dobrého otce, čtenářská společnost časopisů Pražských Nowin, České Wcely a Kwětu w Březanech svého horliwého powzbuзовatele a wúdce, a konečně tismická školní knihowna swého spolu-zakladatele, který jí nejen hotové peníze a mnoho pěkných knih na základ obětował, ale jí i stále podporoval.

On byl 64 roky star, otec čtyr synů, složitého a silného těla, pln života, a každý by se byl domnívati mohl, že sta let dočká.

Jeho smrti byl příčinou dlouhý a těžký žebřík, který při česání owoce od jedné strany stromu na druhou přenádal. Chtícího jej, an swah dolů bral, w rovnováze udržet, píchl ho, jak jsem z vlastních jeho úst slyšel, w zádech. Asi týden cítil píchaní, pak se těžce roznemohl a šestý den odebral se sw. svámostmi zaopatřen na wěčnost. Pokoj buď popeli jeho! — Kýž by aspoň w každé obci po Čechách bylo jednoho takového wlastence! pak by wěc naše národní radostnejší činila pokroky.

Fr. S. Kocourek.

Čtvrtá zpěvecká slavnost Srbů lužických.

Podle zprávy w časopisu „Tydženska Nowina“ kladené odbývala se letošní, tedy čtvrtá zpěvecká slavnost lužicko-srbské dne 8. Ríjna w Budysíně, opět we veliké hostinské sini „u třech lip“. Slavnost letošní postoupila dále ku předu tím, že se při ní jedna wětší původní skladba provozovala. Bylé to „Serbski kwas, wobraz ze žiwenja“ (Srbská swatka, obraz ze života), k němužto Sejler slova, Kocor hudbu složil, a který se od posavádnic lužicko-srbských skladeb tím liší, že již zasahuje w obor dramatického skladatelství s hledením živlu národního. Již hodnou dobu před započetím byla sín velikou silou posluchačů naplněna. Učitel Kocor řídil provozování, jehožto jednozpěvní částky čili sola byli přewzali zpěvkyně Anna Gudžina, Emilie Pfalová a Kristina Kocorová, pak zpěvci Cybla, Hatas, Pekar, Bajer, Ryčér z Wóslinka, Krečmar, Warko i též ředitel sám. Wšech zpěvců bylo ke stu, zpěvky osmnáctce. Posluchačům se velice líbila jak slavní tak hudební skladba tohoto „životního obrazu“, což i hlučná pochvala patrně osvědčovala. Druhého oddělení číslo 9. (So kózda žen̄ta njeradži“ atd., každá swatba se nedáří), w němužto Kocor jako samozpěvec vystoupil, muselo se na povšechnou žádost opakovat; tak též třetího oddělení číslo 9. (Naš nejeho džjed atd.) — Následující na to hostina spojila w přátelský spolek půl třetího sta účastníků. Mnohé slavně povolané připomínky se zde střídaly, jako: povolání „slawy“ mocnářům, lužicko-srbskou národnost chránícím; přání blaha wěrným synům a deerám swého národu, zakladatelům národních zpěveckých slavností a Matice lužicko-srbské, a wúbec wsem živitelům právěho srbského ducha, kterýž wede k národnímu wědomí a blahu. Pastor Sejler připomenul we zvláštní básni potřebu wzájemné lásky a swornosti, načež dr. Pfal přátelská slova pronesl na blaho oněch německých sousedů, kteří se Slowany we swatém blahomíru živí jsouce jejich snažením o národní wzdělanost neprekázejí a jim tedy při zjednávání sobě prostředků k této wzdělanosti

wedoucich spravedlnost prokazuji. Srbský howor a srbské zpěvy zwýšily i zde veselost četné společnosti. — Taneční ples byl napotom jako vloni započat Kocorowou skladbou „*Serbska meja*“, a udržel společníky v povšechné radosti až na konec, při kterém se obecně litovalo, že čas „*tak ručje pominky*“. Několik hostů přišlo na ples též v národním kroji. Na závěrek připomenuto ještě bylo, že při sporádání celé slavnosti velikou ohotu na jeho dali pp. J. E. Smoler, Imiš, Bartko, dr. Pšul a učitel Pekar, který poslední pro německé posluchače i překlad svrchu jmenované „*Srbské svatby*“ způsobil. Podawatel zprávy v Týdenních novinách končí těmito slovy: „Se spokojeností a velikým potěšením jsme tuto pro Srby tak důležitou slavnost dokončili, a dle všeho, co se posavádě pro Srbský a pro vědomí srbského lidu způsobilo, hledíme s veselou nadějí do budoucnosti.“ Fr. Doucha.

Literatura ilírská.

* We Wídni u Mechitaristů tisknou se „*Pěsme Branika Radičeviče*“ (temešvárského Srba). Cena 40 kr. stř.

* Demarchi-Rouquier, knihtiskár v Zadru, wydá místosné národní písne dalmatské od Šimona Ljubiće sebrané. Kniha bude velmi pěkná, prawopis řádný organický. W 8. 17 archů. Cena 1 zl. we stř.

Umělecká zpráva.

Pan Josef Sitzberger, mladý umělec z Mnichowa, meškající po nejaký čas v Praze, ustanovil sobě několik sošek, představujících slavné muže z naší starší historie, zhotoviti. Nyní právě dohotovil Komenského, a kdokoliv se chce do dílny tohoto umělce na rybářském nábřeží v č. 83. podívat, přesvědčí se, že nás Komenský krásně nápodobněn jest.

Pražský deník.

* W německém divadle chystá se ku provození „*Cikánka*“ od Balfe, pak „*Musketyři královny*“ od Halévyho. Též krajec nás Kalivoda zaslal z Donaueschingen nouou operu ke zdejší intendauci. Na příští týden očekává se představení „*Newesty Messinské*“ od Schillera. Při operě nastaly opět překážky, slečna Soukupova ochraptěla, paní Hoffmannová chce snad činost svou pouze k českým představením obrátit, a o nějaké nové zpěvyni pro kolovrané partie newi se posud nic jistého. — Při české operě bychom ráději pana Mayra někdy slyšeli, poněvadž se nám zdá, jakoby jeho zástupitel věc tu přiliš svědomitě neuvažoval.

* Alexander Dreyschock bude dávat své koncerty okolo 15. Prosinec. Jak slyšíme, jedná se prozatím o tři, kdy kterýmž uchystány jsou tři ouvertury, jedna od Tomáška, druhá od Veita, třetí od Ambrosa.

* Toho času přijde snad opět *Marietta Alboni* do Prahy, kteráž k jarní době v Paříži při operě zpívati má. Ted mešká we Wídni a odebere se do Paříže.

* Wýborný sochař Emanuel Max zotawiw a posílil se w českých lázních, z lásky k nimž swé bydlení w Rímě opustil, přišel do Prahy, kde po delší čas zdržeti se hodlá. Modeluje zde poprsí znamenitého karlowarského lázenského lékaře dra. Bechera, jebož ono lázeuské město ce swého nejwětšího dobrodince ctí. Z bronzu lité w Karlowarech postaveno bude.

* Professor Klicpera napsal zase nový diadelní kus, ježž naši zasloužilé paní Kolárové k jejímu prospěchu podal. Jmenuje se „*Česká Melusina*“. Tedy přijde tato

překrásná národní bácherka podruhé na naše české divadlo. Čtenářové naši snad se ještě pamatovat budou na stejnojmenný kus, ježž p. Kaška před dvěma neb třemi lety k svému prospěchu dával. Byl to první dramatický pokus p. Nurnbergů. Pan professor Klicpera přeložil dej do času zcela jiného, a jeho provedení jest velmi poetické.

* W pondělí ráno o sedmi hodinách opustil také poslední zde ještě pozůstalý batalion pěšího pluku Latour naše město, a pluk zůstane celý w Teresíně. Přebývání zde po delší čas, jakož i pro tu okolnost, že velmi mnoho vojáků téhož pluku w Praze a okolo Prahy zrozeno jest, stal se velmi oblíbeným. Odchod pluku tohoto z Prahy zavdal příčinu ke složení a vydání hudební práce, která od kohokoli slyšena, každému se libí. Jest to „*Loučení se s Prahou*“, mars pro fortepiano, šlechetným Pražanům v učitosti věnován od Jana Procházky. Mars ten je zvláštní a krásné do sebe má, že je ze samých národních s krásnými přechody složen, a jí proto od každého Čecha a zvláště od Pražanů povšimnuti zasluguje. Dostati ho lze we skladě Jana Hoffmanna za 10 kr. we stř., což, uwážime-li pěkué vydání, velmi levná cena jest.

* P. Swoboda, kapelní mistr prvního dělostřeleckého pluku, dává každou neděli hudební večerní zábavy w konviktském sále, které jak náleží provedeny jsou a plně se navštěvují.

* Cestuje Prahou pan Pišek zdržel se zde dva dny a hodlá z jara zde pohostinskou vystoupit.

* Milovníkům kostelní hudby uvádíme we známost, že se dnes 6. Listopadu o desáté hodině we chrámu Pán u sv. Jiljí (u Domopíkánů) čtvrtá mše od Cherubiniho do D dur provozovatí bude. Kdo dila velikého mistra tohoto zná a ví, s jakou výtečností žáci zdejšího pověstného konservatorium wedením swého proslulého ředitela p. Jana Kitla i tą nejtěžší díla s nejčistší opravností provozuj, jisté že neopomíne hudební pochoutky této oučastným státi. W.

Kronika času.

* Německo jednu z nejwětších svých notabilit, prvého vlasteneckého hrdinu a korisea všech pijáků piw ztratilo. Wyhlášený mnichovský piwopil Sulzbeck u vysokém stáří život svůj dokonal. Wypočítlo se zewrub, že za celý svůj dlouhý život k výrobě nepodobnou znamenitou summu 100.000 zl. stř. — w piwě propil.

* Shledalo se počítáním, že w sjednocených německých říších vice než desetkrát tolik od sebe často velmi rozrůzněných, dle prvního pobledu docela a dokona neprispěných nárečí se nalezá, než se jich w čas stavění babylonské věže nalezano. Dr. Firmenich w Berlíně přijal we swém nejnovějším vydání svých „*Germaniens Völkerstimmen*“ zouplna 505 německých nárečí, a přece kříž a hořekují jeho důkladní krajany, jakoby jím o kůži dězel, nad neoupiností Firmenichovou. Obzvláště to se mu za zlé pokládá, že přesibezu nárečí z okolí erfurtského do swé knihy nepřijal.

Nowá kniha.

Weleslawná císařovna Marie Terezie a pověsti w národu zůstavěnau nesmrtelný Gegj Syn Gíříšek Josef II. dle spisu Schirmerových, galoví i z mnohých jiných pramenů vyvážil a sepsal Fr. Boh. Tomáš. W Giudichovu Hradci. Číš a slad Aleisia Josefa Landfrasa. 1847. 8. 192 stran. Cena 24 kr. stř.

Číslo 134.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlletních týdnech za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytem č. 1050—8 přes dvůr při zemi).

**9. Listopadu
1847.**

Předpláci se na čtvrť
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obálkou 2 zl. 36 kr.

Pozvuk*

za

Jeho c. k. Wysostí Nejoswicenějším Pánem Arciknižetem

Š T Ě P Á N E M,

zeměsprávcem w království Českém;

do krajin podunajských

w první polovici měsice Listopadu 1847.

Motto: „Zůstaň s námi, neb se připozdíwá.“
Luk. 24. 49.

Pane, zůstaň s námi, neb se připozdíwá!
Tak zní po vší vlasti, kýži město, wes;
Pane, zůstaň s námi! šírem se ozývá
Opětne i hora, poloha i les.
Zůstaň! wolá šestnáctero krajů,
Zůstaň! wzývá srdece všeho stavu.

Děsný Listopad však chmurou zahaluje
Zarmoucenou vlast, i každé město, wes;
Obzor jasně naděje se zakaluje,
Hory křehnou, žloutnouť poloha i les;
Šestnáctero krajů smutkem se odívá,
W srdeci všeho stavu bolest se ozývá.

Prowoď Tě Bůh! když nelze Tobě dliti,
Kde věrná láska z lásky zkwétala,
Prowoď Tě Bůh! když nelze nám Tě mít,
Tě — hwězdu, jenž nadějně switala;
Prowoď Tě Bůh do pokarpatských vlastí,
Tam, zbrařený kde národ obeuje,
Tam z blaha twořeného poží hojných slasti,
Tam činy Twé ať štěstí wěncuje.
Pak wzdáleným, přej, hwězda Twá ať svítí,
A pewnou záštitou nám ručíž býti.

František Boh. Tomáš,
official při k. zemské účetnictví a c. k. guberniální
translatoř.

* Na žádost spisovatelova podáno bez proměny.

Red.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

Podle nápisu a swědectví klíčníka Barnabáše Zwonka, že se wáhy w opatrowání a stráži jeho wždy nacházely, nedalo se pochybowati o prawdivosti toho pro wézně weleduležitého nástroje, a když konečně pan Peldřimowsky vyborům trestního soudu dokázal, že nadrečený majestátní list císaře Rudolfa

i w nynějším okamžení w úplné platnosti se nachází, poněvadž byl hned po smrti císaře Matyáše, tak též i we zvláštním dopisu k měšťanstwu starého města Prahy s celým swým obsahem od Ferdinanda druhého uznán a potvrzen: z těchto důvodů a příčin nemohli soudcové proti tomu se opírat, aby se podle znění a platnosti onoho majestátního listu s Helinelechem a Teklou pokračovalo. Peldřimowsky dolehal na to, aby se dle nadrečeného rozkazu wě-

znům zadost učinilo, aby hned na místě byli wáženi. Rozražovský mu ale skočil do řeči a s velkou přísností doložil, že nikdo mimo soudce od císaře ustanovené práva si osobití nemůže, howořiti w záležitostech wěznů, o čase a wězech rozsouzení se tykajících, a že se podle swědomí a práva, ne wšak podle přátelských náchylnosti a přičin na soudu zachowati uminil. Na jeho pokynutí obnowila se přisaha swědků, přítomného zde Jeniška a jeho soudruhů, a s hroziwým hlasem, plamennou tváří a weleprísným pohledem wstoupil Peldřimowský jakožto starší konsel, v prawici nesa obraz ukřižovaného Wykupitele, zrowna k Jeniškovi a pewně mu w oči hledě jal se takto mluviti: „Jedenkaždy swědek má dobré wyrozuměti, jaké se od něho swědomí žádá, bedlivě to, co se jemu od úradu předkládá, k srdeci swému připustiti, aby duši swé ani také straně žádné neublížil, ale vykonaje s čistou, dobrou a weselou myslí přisahu potom prawdu wěrnou aby powěděl a zapsati dal. Nebo jako hrích jest klamati, tak hrích jest prawdu zatajiti. A má na to swědek pamatovati, že netoliko w onom swětě wěcne Pánbůh falešného swědka tresce, ale i zde časně. Protož jest wám uloženo, na mysli dobré rozwáziti, jakých wěcí swým swědomím stvrđiti máte, a dobré jeden každý na srdce si sáhni a zpytuj, zdali w něm se nehýbe ještěr zášti, nenávisti, mstišti prchliosti aneb docela není-li zakrsalé bludným, přewráceným smýšlením. Bůh hledí do vašich srdcí a bude vaším soudcem, a shledá-li, že jste falešné wydali swědectví, zabije vaši duši a uwede ji w pokutu, muky a trápení, zde časně a w pekle na wěky se wšemi zatracenci. A nyní přisáhej!“

Jenišek, jenžto byl pilně swým lewým jediným uchem naslouchal, vyplazil po skončené řeči pana Peldřimowského napolo swůj jazyk a oblízl jím swé wyduté pysky, jakoby byl spolkł něco chutného — a s usmívawou nestydatostí vložil prawici swou na boční ránu wyobrazeného Wykupitele a přisáhal — na zkázu Helimelechowu, na zkázu docela mu neznámé a newinné Tekly, a to z pomsty ku Kateřině, aby ji způsobil žalost, poněvadž se domniwal, že ubohou dívku wroucně a matersky miluje. Ostatní dva swědkové přiswědčili mu, že stará Kateřina zázraky konala na neduživých lidech, a že souseda Pětinožku, jenž byl do studně spadl a obě nohy do čista zlomil, tak dokonale wyhojila, že o Martinském posvičení na štwanici o závod běžel a wšecka telata vyhrál. Mimo to doswědčovali, že starou Katerinu dábel nawštěwoval w podobě welikého kocoura, že ho widěli často na komíně sedět s jiskřicima očima, a že pak ulíť, jak by byl do něho z ručnice střelil, když mimojdoucí kříž udělali. — A ještě o jiných wězech ti troupowé dosti nesmyslně mluwili a doswědčovali, že přečasto mladou ženštinu Teklu se starou Katerinou u

kotle seděti widěli, kterak se učila wařiti kouzelné nápoje a liky. — Po skončené přisaze a podaném swědectví byli propuštěni a soudcové se rozešli.

Čtvrtého dne po těchto událostech přišel Helimelech a po něm Tekla na wáhu a byli wáženi podle výroku majestátního listu — ale, pohřichu! na jich zkázu; nebož Helimelech wážil 29 a Tekla 28 liber.

•

Nedaleko kostela sw. Martina stál za onoho času pošmourý dům s dřevěným wýklenkem do ulice a čtyrhrannou wižkou. Železnými dveřmi přišlo se na šnekové schůdky a po těch se dostoupilo do zakulaceného pokojíka; w tom pak pokojiku, vykládaném dle tehdejsího způsobu dubovými, velmi ouhledně vyřezávanými tabulemi, vyhlíželo to podiwně, ba skoro poněkud hrozně. Uprostřed zadní stěny zrowna pod komínem stál wysoký kostliwec, wedle něho na dlouhé skříni wšelijaké skleněné veliké láhwice a břichaté průhledné konvičky ze skla křišťálového, a w těchto láhwích a konvích hemžilo se u walné směsici mnoho žabek, hádat, ještěrů a wšelijakých hlemejždů; ve wýklenku stála železná klec a w té kleci šoupalo se po koutech sedm netopýrů, a na bambulce té klece seděla bachranatá sůva s welikýma sviticima očima. Po zemi leželo u welkém neporádku velmi mnoho kněh w kožené wazbě rozličné welikosti, roztroušené papiry, nebesní a zemní koule, zeměpisné mapy a tabulky, pohozené kostky a kofliky, překáčená stolice — a uprostřed toho zmatku a neporádku seděl welký černý kocour a temně planoucíma zrakoma střílel po sůvě. Majitel toho wšeho seděl we wdelejší komnatě. Byl to pan Šimon Lomnický z Budče, za panování Rudolfa II. korunovany a ušlechtěny básníř, a proti němu seděl w rolnickém oděvu mladý Kochan z Prachowa, setník we wojskě Arnošta Mansfeldského a nyni w ouzkostech a nesnázech postavený milan zpanilé a za čarodějnici uznané Tekly. Jedwa byl bezpečným poslem pana Peldřimowského zpráwu obdržel, že se Tekla w Praze nachází, že je zatkнутa a z čarodějství obžalována, odhodlal se na rychlý skutek a bez dowolení swého wůdce opustil potaji plzeňský tábor a kwapil ku Praze. Nejprvnější jeho práce, jak mile do města přišel, byla hledati přitele Lomnického, i našel ho, jak dříve powědino, w hospodě studentů na Šternborek. (Pokračování.)

D o p i s y.
Z Příbrami.

Cestuje po Čechách navštívil jsem Příbram, právě když se tam posvícení wesele a živě slavilo. 18. Ríjna dánán byl od příbramských honoraciorů w tak nazvaném novém hostinci, asi půl hodiny před městem ležícím, pěkný bál. Přiznati se musím, že mne bohatý wěnec půvabných díwek, z jichž růžových rtů naše libezná materstina tak přelahodně plynula, nad míru překwapi. Orkestr byl

od příbramského hornického hudebního sboru velmi dobře obsazen. Ždejší hornická hudba náleží mezi nejlepší v zemi a má za své nynější zřízení c. k. raddovi panu z Lilienbachu nejvíce co děkovat. Sestává z padesáti mužů, z nichžto třicet každodenně dwakrát zkouškami se cvičí, o jichž wedení p. hutní kontrollor Procházka, bratr našeho váženého kapelního mistra, nemalé zásluhy si wydobyly. Prowedení od hornického sboru dávaných tanečních kusů a marsů je v skutku výborné, tak sice že nezbývá čeho více žádat. V posledních týdnech dávala se zde též od toho samého sboru Procházkova „Cesta Evropou“ s pomocí několika ochotníků několikrát s velkou oblibou. Kromě nového hostince nalezají se v Příbrami lázně, střelnice a kassino co zvláštní místa pro obveselení. V střelnici jest prostranný sál, jenž se k tanečnímu vyražení velmi dobře hodí, a dvě střílny, na nichž každoročně přes leto příbramští i jiní z lesnatého příbramského okoli sejn přišli výborní a cvičení střelcové krásné důkazy své cvičenosti střelecké podávají. Příbramské kassino má 4 pěkné pokoje a navštěvuje se od zdejšího ouřednictva a mnohých měšťanů, kteří je pod protektoratem p. z Lilienbachu založili. Nepřijemně ale na mne oučinkovalo, že mezi 18 časopisy v kassinné rozloženými jenom **jediný český**, Květy, se nachází. Co se řeči české týče, zdá se, že emancipace její i v Příbrami hodně prospívá. Jádro obyvatelstva jest české, a onech 5000 horníků a hutníků, vyjmouc několik z Jáchimských dolí sem přišlých, jichž děti ale české řeči docela mocny jsou, jest lid český. Vyšší stavové, honorace začínají se též naši české věci přidržovat; obzvláště zdejší a okolní duchovenstvo a učitelstvo krásný příklad zvelebování naší národnosti na jeho dřávě. Počet však onech zmalátnělců, kteří k české řeči přiznávati se nechtí, posud dosti veliký jest. Nalezněš zde onde ouředníčka nebo měšťánka, který, aby jen hodně vážně a vzdělaně wypadal, od toho sprostého zapíráni sebe ještě zcela neupustil. K věre nepodobno jest, jak w městě zcela českém ještě lidé být mohou, jenž hroby svých zemřelých přibuzných raději lidu nesrozumitelnými, nadutými nápisu we špatně němčině, nežli několika srozumitelnými dobrými českými rádky opatrují. Na zdejším hřbitově našel jsem mnoho hnusného nesmyslu, z něhož jsem si něco pro zvláštnost zaznamenal. Tak jsem čelil k. p. následující: *Hier Ruth Gott der Herr Gündlaf-fene Grufurthbare — f. f. Schmelzhütmeistr &c.*, pak zase na jiných pomníčích sáhodlouhé německé verše, jako k. p.:

*An ihrer Lebensblume nagte
Langer Krankheit banger Herzenogram*

atd. i jiné nesmyslné rýmy, které jenom w hlawě mládka, jenž mermomoci básničkem býti chce a každou kočku za Pegasa má, zrodili se mohou. Onehdy poznal jsem jednoho takového politování hodného mládka, jakých za našich dnů ovšem nemalá hrstka jest a jenž bez potřeby papír kazi, všem, kdo okolo nich jsou, za terč oušměšků sloužice. Tento nový Horimír se opovážil po krásné vlastenské látkce sáhnouti a napsati drama *Žížka vor Rabí*. Ostatně jest o štěsti mluviti můžeme, když takový nedouk český nepíše, an by naši zkwitající národní literaturu jenom pomníkem hanby obohatil, který se nicméně jiným, jak jsem se z několika slyšených scén přesvědčil, leč hrubou neznámostí dějů našich a surovosti smýšlení, newyznamenává. Žížka jest tam vyobrazen jako krvežíznivá šelma a tak podlý žhář, že ani na Spielberku rovného nenalezá. Napraw Bůh sám takové básnické duše!

Ludvík Šlechta z — yho.

Z Winaře.

Důstojný p. Josef Hlaváček, zdejší farář, o jehožto blahodějném působení ve škole zdejší letošní Květy zprávu nám podaly, povýšen jest za dozorce školního okresu brandejského. Zastával v tomto úřadě již po mnoha léta důstojného a welectěného stařečka p. t. p. Jos. Burga, děkana brandejského, jenž úřad ten pro staré své se sebe složil. Nemůžeme, znajíce neunavnou jeho činnost, nic víc nežli štěsti přáti školám a osadám, jejichž dítky pod dozorství jeho se dostaly. Prásnost, spojená s láskou, vlivností a spravedlivostí, jsou cnosti, které jej mimo výzornou jeho obezřivost a zkušenosť šlechtí. Blaze ale i učitelům, pilným totiž a s duchem času pokračujícím učitelům, jenžto jemu oučty z jednání a působení svého skládati budou! Uznání přičinění jejich je zajisté nemine a oni energického a spravedlivého zastavatele svých práv v něm naleznou. Kéž by učitelstvo o založení učitelské knihovny a o zaražení učitelských porad vroucnou žádost k němu wzneslo! Bůh jej posilněj v tomto novém úřadě, v tomto novém okresu působení jeho, aby těž na bedra jeho vložená sladkým břemenem mu byla!

Winařský.

Z Bohuslavic.

K dopisu odsud podanému v č. 129. Květu stůj tento dodatek: že referent oné zprávy při poradě ani *nebyl přítomen*, že *zázraků* docela nepozorujeme, ač powděčni jsouce každému pokroku, byť i skrownému, — že čtené vypracování nebylo chváleno, ale *wyvráceno a poopraveno*, — a že, wůbec podobné zprávy do veřejnosti se podávají *proti* vyslovené vůli ředitelů porad těchto, kteří, mohou-li účianě přispěti ke vzdělání učitelstva, ochotně a povinně se propůjčují, a však w přirozené skromnosti své jen uraženými se cítí, mají-li jiným šlechetným a oučinlivým mužům po Čechách i Moravě za wzor kladeni být.

Pravdomil.

Slowanská zpráva.

Z Wídne nám píšou ddto. 3. Listopadu: „Dneškem jest již wydáno 800 listků na první slowanskou besedu, to jest asi na 2000 osob. Místo sotva stačí, ačkoliv od výboru sál „u Šperla“ wolen jest. A ustavičně se ještě hlásí. Budoucí beseda bude se nepochybě dát na glacis, ne-li na Morawském poli!“

Umělecká zpráva.

S potěšením oznamujeme furore, jaké naše vlastenská zpěvkyně slečna *Klotilda Gaučová*, druhdy pravá ozdoba našich besed, w Opavě wzbudila. 19. Října vystoupila ponejprw jako Antonina w Donizettově „Belisaru“ na horká diwadelní prkna. Antonina jest zajisté pro dokonalou a zběhlou zpěvačku, neřku-li pro mladou začátečnici, která ponejprw před osudné diwadelní lampy vystoupila, velmi těžká úloha. Wýsledek, jakého slečna Gaučová dosáhla, byl znamenitý, neobyčejný. Již po první arii a pak na konci každého jednání hlučně byla vyvolána. O její hře mluvilo se co nejpriznivější, an tak dušeplna a při tom rutinována byla, že opavské obecenstvo ani věří nechtělo, že slečna Gaučová ponejprw na jewište vystoupila. A přece tomu tak; opravdičě schopnosti, pilnost a nadšení pro umění mohou ovšem mnoho. 23. Října vystoupila slečna Gaučová jako Agatha w „Čarostrelci“ a dobyla si ještě větší slávy. Tleskání nemelo ani konce, ano i ve zpívání hlasitými pochvalami přetrhována byla. Na třetí vystoupení určeni jsou Auberovy „Penězokaziči“.

Jednání průmyslní Jednoty.

Nebylo již dávno tak četné měsíční schůzky jako poslední, dne 2. t. m. držené; počet oudů sešlých se vzrostl až na 90, hostů bylo 42. Za to trvalo též jednání, začávší se po šesté, téměř do půl desáté, jsouc nejživějšími debattami vyplňeno, strany nichž jen litovati jest, za jedno že pro důležitější věc wyzvány nebyly, za druhé, že od některých oudů na místa se uvedly, jichžto se jak ze vnitřních ohledů Jednoty, jak z náležité šetrnosti k osobám a k jisté nad Jednotu postavené věci týkati neslušelo.

Zpráva o činnosti Jednoty za měsíc Říjen poskytovala bohatý obraz jejich snah; jest s radostí pozorovati, jak tento důležitý ústav cím dál hľouběji v život nás vráštá, a jestliže se do podrobnějšího wypočtení nepouštíme, stává se to jen proto, že právě tímto měsícem nic se newyskytlo, co by pozornost většího obecenstva na se wabiti mohlo. Není to na ujmou řečeno, ano naopak jest přáti, aby se činnost Jednoty co možná též hodně do podrobna rozcházela; nemůž být každá žila hlavní, mnoho žilek wynese však dobře za žílu. Bylo by ale přáti, aby se jednání Jednoty, jakož se v německém časopise jejím per extensum wydává; tak i česky se ohlašovalo; jen tímto způsobem může se Jednota udomácniti a všem průmyslníkům naši vlasti přiblížiti. Co jest platno českému průmyslníku, všli hned, že jakési průmyslní Jednoty stává, když s působností její obeznámen není a tak ani newi, co by u ní hledati mohl? — Jedno jediné nesmíme opominouti, a sice předběžné návrhy, že návrh k české průmyslní škole ředitelstwu od vlády sdělen byl s některými poznámeními, kteréž se na některé změny, částečně i na rozšíření původního plánu wztahuji, a na něž ona místnejšího vyjádření očekává; zajisté radostná zpráva, dokazující, jakého účastenství tento zámysl Jednoty i na vyšších místech dochází.

Co se samého jednání měsíční schůzky týká, učinilo nejdříve ředitelství návrh k volení tří účinkujících oudů, z nichž dva, pp. Huber, c. kr. konsul w Galacu, a Petřina, c. kr. professor siloskumu na pražských vysokých školách, většinou hlasů skutečně zwoleni byli, onen první na poděkování za důležité služby, jimž se jak českému průmyslu vůbec tak naši Jednotě zvláště propůjčil, a w naději na další jeho laskawou ochotnost; onen druhý pro výtečnost jeho w přírodních, s průmyslem tak úzce spojených vědách * a pro obětovnost, jížto se netolik w německé nedělní přednášky pro remesla a fysice zdarma uwázel, nýbrž i podobně české přednášky svou radou a pomocí podporovat uvolil. Třetí navržený měl při první ballotáži rovnost hlasů, při druhé 43 proti 47, tak že tedy propadl. Na to přednesl p. apellační radda Schmied návrh, čelící k tomu, aby se při vyjádřeních, od wys. vlády žadaných, i měsíčním schůzkám hlasu poprálo, o čemž ale rokování podle pravidel příští měsíční schůzce zůstaveno být muselo.

(Dokončení.)

Neštěsti na železné dráze.

Dne 4. b. m. okolo čtvrt na 9. zrána wrazili na sebe dvě řady vozů na osoby mezi Českým Brodem a Ouvaly, asi čtvrt hodiny od tohoto posledního místa, z nichž jedna přicházela od Pardubic, druhá od Prahy. Sražení toto bylo hrozné. Oba parowozy do sebe se wpracovaly a ještě se čtyřmi jinými vozy na kusy roztrženy

jsou. Darmo popisovali byčom přesmutný tento výjew; každý jej sobě sám nejlépe představí. Na místě o život přišly tři osoby: bývalý purkmistr kouřimský pan Šťastný, ředitel stroje Fallberg a topič Nowotný; více méně nebezpečné porouchaných počítá se ke 20, dlež s polámanýma nohami a rukama; z těch, jak slyšíme, dva w všeobecné nemocni již umřeli. Podívu hodno jest zachování jednoho vojenského důstojníka, který newěda jak očnul se na střeše jednoho wozu beze všeho ourazu. Mezi cestovateli, jenž jeli s pardubickou řadou, byl i známý velši části našich čtenářů welebný pan P. Šmidinger z Tažovic, který toliko něco málo na hlavě potlučen s velikou horlivostí a ducha přítomnosti raněně z wozu wynáel a vůbec dle možnosti vši sloužbu, při takovém neštěsti potřebnou, se propůjčoval. Jest to w krátkém čase podruhé, co šlechetného tohoto muže Prozřetelnost od blízké záhuby zachránila; vloni totiž za bouřlivé noci zabit jest před wozem, w kterém jel, kůň od stromu, který bleskem poražen na něj se sválil. Oznamujeme na žádest jeho všem, od nichž na této poslední cestě swé do Prahy nějaké komissi měl, aby strany zdraví jeho beze vši stroslosti byli, an poranění jeho jest nepatrné, čehož důkazem to, že tyto dny wesele se bavil w krahu přátel svých.

Snížení cen.

Milovníkům dramatické literatury a wenkowským pp. diwadelním ochoťníkům se oznamuje, že nakladatel páne Klicperových starších, w Hradci Králové tištěných her diwadelních na projevené od více míst přání ceny jich snížil, a tudý opatření subě těchto jaderných plodů našeho welezasloužilého básnika usnadněno jest. Budou se totiž od nynějska we skladu knih Pospíšilových prodávat

Klicperový Almanach dramatických her
 na rok 1825, obsahující činohry „Waldek“ we 3 jedn. a „Loketský zwon“ we 3 jedn., pak weselohru „Rohovín Čtverohý“ w 1 jedn. (místo 36 kr.) za 20 kr. stř.
 na rok 1826, obsah. truchlohu „Soběslav“ we 4, zpěvohru „Žižkův dub“ we 2, a dram. básen „Rok po smrti“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
 na rok 1827, obsah. weselohry „Ženský boj“ we 3 a „Prsteny“ w 1 jedn., pak dram. básen „Psaní Hasensteinovo“ we 2 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
 na rok 1828, obsah. historickou povídku „Točník“, weselohru „Tři hrabata najednou“ we 4 a „Weselohru na mostě“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
 na rok 1829, obsah. činohry „Jan za chrtu dán“ we 3 a „Loupež“ w 5, potom weselohru „Každý něco pro vlast!“ w 1 jedn. (místo 48 kr.) za 24 kr.
 na rok 1830, obsah. histor. povídku „Witek Witkowic“ a drama „Opatovický poklad“ we 2 jedn. (místo 36 kr.) za 20 kr.

Mimo to následují kusy téhož spisovatele:
 Božena, činohra w 3 jedn. s rytinou za 12 „
 Dvojčata, dram. básen w 6 jedn. „ 10 „
 Hadrián z Rímu, rytířská bra we 4 jedn. . . . „ 10 „
 Rod Swojanowský, truchlohra we 4 jedn. . . . „ 10 „
 Žižkův meč, fraška we 3 jedn. „ 10 „
 Spolu se také oznamuje, že výborný básnický román „Panna jezerní“, z Waltera Skotta od Čelakovského z angličiny přeložený, dostati jest nyní taméž za sníženou cenu 12 kr.

* Čtenářstvo zná znamenité pojednání p. prof. Petřiny w letošním Musejníku.

Číslo 135.
14. roční běh.

Casopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowem Městě č. 116. vydává po půlarsích tříkrát za týden, w outery, we čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(Bytem č. 1050—8 přes dvěr při zemi).

11. Listopadu
1847.

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřenou obalkou 2 zl. 86 kr.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

W nynějším okamžení byl nad míru smutný newěda si rady, jakým způsobem nešťastné milence pomoci poskytnouti a z rukou krvežízniwých katánů ji wyvésti. Sám Lomnický, jindy tak neunavený u wynalezání chytrých a rozumných obmyslů, nadarmo přemítal a hlavu si lámal, kterak by se nejlépe přetnouti dal tento přetruchliwý Gordiášuw uzel. W tom zaklepal někdo na dvéře, a než minulo několik okamžení, wstoupil Peldřimowský do pokojka.

„Myslil jsem si to, pane z Prachowa!“ pravil konšel hned při vcházení velmi truchliwě, „že wás zde naleznu.“

Kochan, jedwa že Peldřimowského spatřil, skočil wšeck poděšený se stolice a upnutým zrakem ouzkostliwého očekávání naň se díval.

„Zlé nowiny, zlé nowiny,“ pokračoval Peldřimowský; „Helimelech a Tekla byli dnes o šestnácté hodině wáženi — a — řec mu wázla a slze mu wstouply do očí.

„Wšemohoucí Bože!“ zwolał w zaufalství Kochan.

„Nuže, pane konšeli!“ jal se na to Lomnický mluviti, „co wám diblik mate koncept — snad přece, poněvadž nejsou z kwasnic aneb z pawučin utkané osoby, wážily nejméně 31 liber?“

„Ba bohužel newažily!“ odtušil na to Peldřimowský s udušeným pláčem; „Helimelech wážil 29, Tekla 28 liber; aneb jak to krewní písar počítal, Helimelech wážil jeden kámen a dewět wah, Tekla wšak jeden kámen a osm wah; a za tou přičinou uznali soudcové ménšího trestního soudu, že Žid Abraham Helimelech a mladá ženština, zowoucí se Tekla, dcera Arnošta Mansfeldského — oba w skutku dáblu a pekelným mocnostem oddané osoby jsou, že propadly hrdlem mistru popravnímu a že mají upáleni byti podle obsahu a práva krevního listu, na čarodějnky a čarodějnici wydaného.“

„Upáleni!“ vykřiknul pronikavým hlasem Kochan a sklesl polomrtwy na stolici.

„Upáleni!“ zwolał lidumilowny Lomnický, w pomateném úžasu zraky swé na Peldřimowského upíraje. „A kterak je možno, že newažil z nich nikdo třicet liber?“

„Hanebné šejdy! Lótrowství w tom wězí!“ zwolał opět horliwě Peldřimowský. „Jsem té wěci na stopě a dowěděl jsem se od samého kličníka Zwonka, že wáhy na rozkaz Rozražowského z jeho přibytku a strážnosti do jiné síně přenešeny byly, a sice za tou záminkou, poněvadž prý kolečka nástroje jsou zrezawélé a celé wáhy w bídém, nepotřebném stavu, a že musí být o to postarano, aby se naprawily a hojně olejem namazaly. A pomyslete jen, komu se wáhy do rukou dostaly? Nikomu jinému než Přibíkovi Jeníškovi.“

„Přibíkovi Jeníškovi?“ zwolał u stálém podivení Lomnický. „Pak není pochybnosti, že jednoouchý lazebník wáhy pokazil a tak nastrojil, žeby mu bylo možné hrstku pepře na centnýře a uher-ského wola na loty wážit. Ted ovšem nic nezbývá nežli nasadit klam proti klamu. — Dowolte, přátelé! podívám se k netopýrům a swé sůvě, zdali bych w jich společnosti na nějakou chytrou myslénku nepřišel a waše umorené srdička pak nepotěšil.“ S těmito slowy odešel z komnaty.

Peldřimowský snažil se nyní wšemožně na myslí poraženého Kochana z Prachowa opět pozdwihnouti a důtkliwě mu domlouwati, aby se před časem zoufalství nepodával, jelikož přítel Šimon wšecken swým tipem na to wynaloži, aby ho opět na wýsluni blahodadoucího míru wywedl. Kochan wšak si neustále počíval jak décko: plakal a škytal nad starou babičku, a jakkoliwék w okolnostech walečných neustupnou wždy se honosil odwahou, w nynějším okamžení podobal se w niweč poražené a kwiliči babě. Peldřimowského dojimalo jeho zoufalství již skoro nemile.

Lomnický se wrátil a wesele zwolał: „Přátelé! nepláče, nenaríkejte, nedělejte dlouhé lamentace; přiváším spásu! A Büh-li podniknuti naše požehná, wysunějem se celému menšímu trestnímu soudu a zpaníla Tekla octne se, mily Kochane, we wašem náručí jen to fikne. Slyšte nyní, co jsem si wymyslil, a na

wás, pane konšeli Peldřimowský, bude ovšem nejwice záležet, aby se všecko tak podařilo, jak si to přejeme. Wy máte jakožto ouřední pán wolného přístupu do radnice, do mučírny, do vězení zajatých, a mimo to máte doma několik měřic tolarů, kterýmž se kliče ke všem dveřím a ke všem lidským srdcím nalezají, a tak doufám, že vaši pomocí a pomocí dábla a mých netopýrů žádaného cíle dosáhnem, a že se budeme z toho welice těšiti a welice milowati.“ Když pak Lomnický svou řeč dokončil a svůj plán jim sdělil, jaký jeho šediwá ale chytrá, moudrá blawa wymyslila, zwedl se konšel Peldřimowský s velkou ochotností se sedadla a ještě v ten samý den kwapil na staroměstskou radnici a do žaláře ubohých wěznů. Poděsil se z jejich pohledu. Tekla wypadala nad míru bledá a trapným přemítáním velmi usoužená; Helimelech seděl na lawici a hleděl jako v necitelném vytržení před sebe, bez slzí v očích a bez promluvení slova. Jedwa že se rány na jeho těle počaly zacelovat, jedwa že poněkud sesílil a se zotavil: tu naň již nowá zas dopadla pohroma, nowé muky na poloumořené srdce. Přinesla se mu totiž do žaláře zpráva, že jeho wěrná, dobrosrdečná, přiwětiwá hospodyně a manželka Rebeka v Pánu zesnula a že ji není wice na tomto bludném světě. A wšak ta zpráva jej tak tuze neděsila, jako nešťastný osud spoluuvězněné s ním dívky. — A hle! Peldřimowský přinesl spásu. On jim wypráwěl o Lomnického podiwné smyšlénce, a Helimelechův napolo umrtwený obličeji přijal do sebe wýraz nowě procitujícího života, a Tekliny lice zarděly se ruméncem blahé naděje.

10.

Ušlo několik dní. Členové menšího trestního soudu seděli pohromadě, toliko Valerianus a krewní písar Justus Gebhardus nebyli přítomni. Rozražovský stál s Přibíkem Jeníškem u okna a velmi horlivě s ním howořil. Ten ničemník byl mezi všemi špehýři jeho miláčkem. — V několika okamženích vstoupil tlustý Valerianus Magnus do sednice, za ním krewní písar.

„Nuže, pane!“ zwolal Rozražovský, „přiznala se Mansfeldowa?“

„A jak dokonale a čistě!“ jal se na to s usmívavým pohledem Valerianus mluvit. „Mám z toho velké potěšení, že se nám opět podařilo, pravým, swobodným wyznáním a nejsvědomitějším soudem každému kacíři a newěticímu dokázať, že pan satanáš svoje rejdy a šejdy posud na světě wyvádí, a že právě zde u nás, v našich milých Čechách jeho pšenice tak libezně kwete, že se nedá ani od prawé, Bohu zalibené pšenice rozeznati. — Ale mluvil jsem jí do duše, až mi jazyk na dásních lplí, a potom se jako dudek na wejcích.“

„Nuže, wyprawujte!“ zwolal Rozražovský s velkou živostí.

„Bylo wčera pod wěčer,“ pokračoval Valerianus a founěl při tom jak starý kapr, „a zdejší klíčník Barnabáš Zwonek dal mi ve vsi ponižnosti zkázati, žeby si uwězněná čarodějnica, tak zvaná Tekla Mansfeldowa, welice přála, abych ji ponawštíwil a její wyznání wyslechl, poněvadž prý wždy wice a wice chřadne a schází, a že na sobě dokonale poty a předchůdce přisti své smrti cití, a že by se ráda ze wšeho wyznala, co jí na srdci leží, a s Bohem se smínila. I poslal jsem bez rozmejsleni pro krewního pisaře Gebharda, aby její wyznání napsati a zaznamenati mohl, pak jsme šli do bytu žalářníka Zwonka a ten nás k ní uwedl.“

„Nuže, dále, dále!“ zwolal opět netrpělivě Rozražovský, an Valerianus odkašlával a smrkal. „A ona wyznala?“

„Pouhý med!“ počal opět Valerianus. „Owsem já jsem ji welice přimlouval, domlouval a namlouval, a konečně jsem ji ukázal stráku na wrbě — řekl jsem ji totiž, jestli se ze wšeho wyzná, že se pro ni branice netoliko z dokona suchého dříví wystroji, anobrž že se také sláma přiloží, aby wšecko pěkným plamenem hořelo, a aby tím způsobem rychleji a pohodlněji shořeti mohla. Za tou přičinou pohnula se děwa w nejhlubších útrobách litostí a kajicnosti, a nyní začala se zpovidati, až mi usí radostí hrnely. Ona se přiznala, že je wyučená čarodějnica sedmé třídy, že ji stará Kateřina — a ta nám bohužel upláchla, bezpochyby komínem domu u sw. Anéžky na koštěti — w čarodějství pilně wyučovala, že ji naučila palečky plodit, jenžto se lihnou we wejcích dewatero neděl pod paždi nošených — a pak se přiznala, co mne nejwice těšilo, že je pan dábel čtvero ocasů jménem Adramelech naštěwoval a wseljaké rejdy a allotria s nimi tropíval. Tento dábel wšak nepřicházel we skutečné, oprawdiwé swé podobě, nýbrž w oděvu velmi skwostném a ozdobném: w černých kalhotách a kabátu stejné barvy se zeleným pláštíkem, na blawě maje špičatý klobouk s kohoutím pérem, a po lewém boku mu prý wisel dlouhý meč. Toliko obličeji a ruce byly wždy černé a učouzené jak u mourení, a lewou nohou pokulhával.“

„Aj, aj! — Podívejme se! — To není možná!“ wolali u velkém podivení přisídlici konšelé.

„Nepochopuji wšak,“ řekl Rozražovský, „proč se neudělala newiditelnou, když ji městský pohùnek Wokoun zatýkal?“ (Pokračování.)

D o p i s.

Z Moravy. (Ústav pro křرانce.)

V.

Ústavy wyjewuje se weřejná mravnost; ony odhalují nám stupeň obecného ducha, na jaký se národ hleděl powznesti; a že z wětšího dslu z oběti powstávají, wnikají swým působením a blahoslovnými převraty swými i w ony okresy života společenského a jizliwé wýrůstky jeho, kamž moc zákona, zewnitřek wice uspořadujících,

nemůže dosáhnout ani léčivou rukou přispěti. I neznáme v historii člověčenstva věku žádného, který by se honositi mohl tolikerými ústavy a tak četnými, nejrozmanitějším účelům zasvěcenými společnostmi, jako století nynější. Nebylo však také v žádném věku uwědomení všech ran naší moderní společnosti, všech tklivých bolestí a smutných bojů, z lůna života nynějšího wyrůstajících, tak živé a ode všech ovdù tak všeobecně cílené, jako právě za dnù našich. Kdežto století minulá hnala se více za vřeskem mečů a váleček, ponoruje se uwědomení nynější v *nitru* života a neunawnou pozorností nazírá v otvírající se jícn různých a zkázy plních žívlù, vždy patrnější silou a vždy mocnějším tlukem se ozývajících u dverí našich. I můžeme to wysłowiti beze všeho odporu, že *pau-perism* jest ten nejjizliwjší wýrůstek naší společnosti, že to onen červ, který vždy vniterněji hledá na samých kořenech života obecného, a tak vždy broznejí podmláskálu míru a pokoje a tudíž denně bolestnějším trpím zatarasuje onu cestu, na které jedině prospívat lze v blahu obecném. Zasluhují tedy i s druhé strany všechny ty výjedny snah obecných, které neštěstí toto od našich přibytkù odstranitou touží, všeobecnou pozornost naši, a to tím více, když se i v národu našem, v naší drahé vlasti vyjewují. Sem počítáme s radostí powstalý roku 1844. na Moravě spolek we prospěch propuštěných káranců; a ačkoliv už několikrát v listech těchto o něm zmínskou jsme byli učinili *, přec i nyní opět o jeho nadějném wzrůstu a vždy radostnějším rozkwetu vlastenskému čtenářstvu zprávu podati chceme, an právě spolek tento swé roční výkazy o pokrocích ústavu svého, v obecném shromáždění dne 31. Května 1847. veřejně čtené, tiskem byl wydal. Cítíme se k této povinnosti i z toho ohledu zavázání, že národní obecenstvo v materském jazyku o tomtéž spolku níčeho se nedovídá, a zajisté příslušno jest, i na tuto četnější část moravského obyvatelstva zřetel obrástiti.

Ačkoliv ústavy kárancové a jiné stejnorodé jednoty mnohdykrát nepotkávají se s tak šťastnými účinky, jakých sobě lidumil z nich přislibuje: přec o našem ústavu moravském všim právem říci musíme, že stejnou energií, jakou byl započat, na své blahonosné dráze vitézne počrauje a dle nově naskytlych potřeb činnost svou whodně rozšířiti hledí. I přízeň obecenstva k ústavu tomuto a oučastenství denně zrůstá. Tak dle nadřečených výkazů přistoupilo r. 1846. k jednotě 31. spoluoudů, mezi kterýmž jest 5 přispívajících s různou 60 zl. stř., 8 činných a přispívajících ročně 40 zl. stř., pak 18 činných a mezi těmito jeden s ročním příspěvkem 2 zl. stř., tak že počet všech spoluoudů pokročil koncem roku 1846. na 547. Ročních příspěvků přirostlo minulým rokem 117 zl. stř., tak že tímto přírůstem roční příjmy na 2331 zl. stř. se považovaly. Co se činnosti této jednoty kárancové týká, vykazuje roční její zprávy, že r. 1846. ústav činnost svou wěnoval 62 nově přistouplým kárancům, tak že počet všech až do Května 1847. od Jednoty přijatých 219 obnásel; mezi osměmi 62 r. 1846. nově přijatými bylo dle pohlawí 51 mužských, 11 ženských; příčinu menšího počtu u posledních v tom hledá dlužno jest, že osoby tohoto pohlawí s mnohem větší objížností zaopatřiti a v ochranu dátí lze, dílem i také v tom, že malou nadějí k polepšení poskytují. Dle starého bylo 51 přijato 30 let ještě nedosáhlých, a jenom 11, kterí již 30. rok byli překročili, protože jednota ze zkušenosti poznala, že prvnější s větším prospěchem na cestu mravní přivést se dají.

* Wiz Kwěty r. 1844. na str. 208., a r. 1846. na str. 415. a násle.

Co se provinění a zasloužilých trestů těchto 62 káranců dotýká, byl větší jich počet pro krádež trestu odewzdán; neb těchto bylo 31; zaháčivým a zpastlým životem trestu propadlých bylo 14; žebráním 8, zpronewěřením 4, ošisením 2, loupeži 1, zabitím dětí 2. Jak ale nesnadno obliomiti vůli v zločinstvu zakoreněnou, poznají čtenářové naši z toho, že v celém roku 1846. jenom jediný káranec za hodného uznán byl, z ústavu a ochrany jeho propuštěnu být, při čemž arci podotknouti musíme, že jednota v tomto ohledu tím zajisté výborným a na zkušenosti stanoveným náhledem wedenou se býti praví, že kárancové, porádným a mravným svým chowáním důkazy polepšení svého a swé rozsáhlosti poskytují, totéž skrze delší čas stvrđiti musejí, aby tak jejich budoucí blahobyt v lidské společnosti na dosti silných základech mohl založen být; neboť dokládá k tomu ve svých ročních zprávách jedota, že mimo tohoto čestné propuštěného bylo ještě 40 káranců, jichžto mravy sporádanými se byly okázaly; 28 jewilo jen nepatrých poklesků, 19 však potřebovalo ještě laskawé a neunawné ochrany ústavu, aby na cestě mravnosti mohli udržání být; 39 ale všelikou naději k polepšení zklamalo. (Pokračování.)

Literatura ruská.

* I we Warszawě již wycházejí spisy ruské všecku chwálu zaslubující. Pan Pawliščew, slavný znatel dějů ruských, člen rady párodí osvěty v cárství polském, nedávno první díl swého zeměpisu wydal, obsahující Ewropu. Ta kniha z nejnovějších a nejpůvodnějších pramenů jest sestavena a znamenitá tím, že krajům a místům slowanským dána jsou jména slowanská. Posud Ruse a Poláci cizích názvů užívali, čerpajíce wědomostí děje- a místopisné z knih německých. Tentýž spisovatel wydal we Warszawě také následujici díla: „Polska Istory“ jazykem ruským i polským, jenž do selských škol jest uvedena, „Istoričeskii atlas Rosiji“, a „chronografičeska karta Rossiju“.

* Cis. akademie nauk skládá se ze 47 ovdù. Oddeření čili výbor ruského jazyka a slowesnosti sestavením ruského slovníka se zanáší. Wloni se ho tisklo 63 archů, v nichž bylo 30.107 slow obsaženo, letos bude 207 archů tištěno s více než 100.000 slowy.

Literatura srbská.

* W Bělehradě srbském v knižecí knihtiskárně byla knižka obsahující stručný dějepis válek křížáckých pod titulem: „Krstosne wojne“. (Od Nikšice v 16. str. 28.)

* Tamtéž wyšel: „Josifa Milovuka prvi srbski računovoditel“ (oučet wedoucí). W ošmerce str. 64.

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení)

To by bylo, co bychom, pokud se našeho uznání týče, laskavým čtenářům sdělití měli; litujeme však, že přinuceni jsme ještě o něco jiného zavaditi, co by ovšem nejlépe jen mluwenp bylo zůstalo, čeho se ale, poněvadž již na trh veřejnosti přivezeno jest, i zde aspoň potud dotknouli musíme, pokud se k opravení některých křivých mínění a k udušení neučekávaných náruživostí zapotřebné vidi.

Měsíční schůzka dopustila se, v očích Bohemie a snad i té strany, kterouž její referaty zastupují, ukrutné chyby, hřichu do nebe wolajíceho, newděčnosti, jakouž svět a Bohemie ještě nespatriili: ona — skoro bojíme se te papíru posud newinnému svěřiti — ona tomu třetinu, jejž rediteli za činného úda nawrhlo, nejen všech svých 90 hlasů nedala, nýbrž i s jakousi většinou návrh tento odstranila.

Můžeme to jíž po Bohemii říci, že tento třetí byl p. dr. Makovická, muž, kterého si z tolikerého ohledu vážíme, jež ale, nikoli proto, že zvolen nebyl — neb což mu na tom právě záleženo —, nýbrž pro přílišnou a novčasné horlivost přátel jeho litujeme. Direkce motivovala návrh svéj strany něho zásluhami, kteréž si podávaje hojně referaty o činnosti průmyslní Jednoty do Bohemie, po kolik let byl ziskal; podotklo se ovšem také zčeřně, že na novém svém stanovišti v Krakově, ledačím Jednotě prospěšným se stáť přežitost mítí bude; poněvadž ale nic místnější okázáno nebylo, musíme tento připojek, jakož od zastavatelů návrhu ředitelstva mimo se pouštěn byl, tak i zde zůstavili a jen hlavního se přidrželi.

Základních pravidel §. 9. stanoví, že účinkujícími údy jsou ti, kteří „se zavázali, že budou práce pro Jednotu před se bráti.“ Jak se přitomný pád na toto určení uwěsti dá, jest těžko uhodnouti; i musíme již tedy odpornou naši stranu tam následovat, kde statuta přestavají a duch nad úzká papírová obmezení wzneseň wolné se rozprostírá. Není žádné pochybnost, že Jednota výsluní veřejnosti potřebuje; proto má také sezení také každou veřejnou, proto také svá jednání s větší úplnosti a bezpečností než jednotlivý referent aneb obyčejný časopis může; pořádne uveřejnuje, a je-li v tom ohledu co pohřešovat, jest jen to jediné, že se to výhradně německým jazykem stává; škoda že na to některý z oněch tak horlivých a upřímných milovníků veřejnosti nepřišel! Ale přidám ještě více: Jednota uvidí i ráda, budou-li se i jiní časopisové její činnosti všímati a obecestvo své s ní seznamovati. Aby si ale někdo podobnými referaty jakéhosi práva na spoluoudství získati měl, newidim leda snad tři případnosti wyjmaje: bud kdyby Jednota tak seslá a wetchá byla, žeby pro milosrdněství boží na nějaké nábožné vzpomnění čekati musila; bud kdyby si sama rady newědouc jako páni, když z radnice jdou, u své nejmilejší potřebné poučení si wzítí musila, aby podruhé aspoň moudřejší byla (zde by bylo ovšem nejlépe radu hned do rady wzítí); aneb posléze kdyby tyto referaty na obzvláštní a hadobýcejný způsob mocně záměrům jejím prospely. Myslím, že zde žádná z těchto případnosti nebyla. Že p. M. dobré psáti umí, že účastenství pro Jednotu jewil, že bez jistých zásloh není, nikdo mu neúpiral; že swobodně a bez listku před ústy psal, je pro jeho osobu chvalitebné, samo pro sebe ale nedostatečné, poněvadž ne na tom, že se swaboduě a bez obalu mluví, ale na tom, co se swobodně mluví, záleženo jest; žeby ale byl mit Umstift und Parteioligießt psal, jest twrzení, kteréž, obzvlášť co se druhého punktu týče, tolikerým pochybnostem podlehlá, že ani proud frasí páne Kreutzbergových nestačí, by je s této země do hlubin morských s sebou unesl. Ano je ze všeho pozorovat, že se zástupitelé p. dra. M. jen proto jeho tak ujmali, že při jejich straně stál, že jejich zámeni hajili! Ref. má úctu před každým osobním přesvědčením, ano, i pouhým míněním, pokud své meze nepřekračuje; povaha ústavů a jednot vyhledává wšak newyhutné, aby se osobní chut a osobní náhled proti obecnému uzavření spojojí načilly. To zdá se jistá částečka oudu průmyslní Jednoty málo znáti; ona byla jednou proti průmyslní české škole, ona wynalezla v této záležitosti tu věčnou památnou zásadu, že jazyk s promyslem, nic co činiti nemá, ona myslila, že jen ona určení Jednoty zná, — ona v tom we všem věrně setrvává. Kdož by jí to za zlé mítí mohl, kdyby se jen privátně v tomto oblažujícím wědomí své výhradní a svrchované moudrosti kochala! ale v jednání Jednoty neustále na věci ujednané klepati, swáry sotva

odstraněné opět obnovovat, a nad to za přičinami tak málo důležitými, to jest jednání, které se snad ledakams, jen ne do života veřejných ústavů a do jednot mužů hodi, kteří o obecné věci jednají.

Nowý referent Bohemie chtěl snad jednomu z oudu dodati, co on z velikosti zásluh p. dra. M. upíral, káraje jej z muže nehodného způsobu řeči a tváření se; kdybych byl zlomyslnější, řekl bych, že když předkova *swobodomyšlost* uznána nebyla, potomek makawějsích zásluh *prastřečnosti* si získati chce, tak oru ale jen radim, aby podruhé fantasii svou trochu více krotil, předewším ale podobných osobnosti, byl se kdy i skutečně wskytyly, mimo se pustil a „mimiku“ diwadelním referátum přenechal. Je-li ale takovým přítelem zewrubnosti, scházelo-li mu ještě něco, co by byl mobl černo do šeda malovat, proč ne-podotknul o tom, co hlavní hajitel zavrženého proti jednomu přijatému oudu pravil? Pak by bylo čtenárstwo Bohemie své lidi lépe posouditi mohlo. A wšak dosti již. „Sedec richte selbst über dieses. Gericht!“

K. Storch.

● vykání.

W posledním veřejném sezení berlínské akademie nauk četl slavný německý učenec a znatel řeči, Jakub Grimm, pojednání o vlastnostech německého jazyka. W pojednání tom ostře wytýkal jazyku německému mezi jinými vadami též jeho *pedantičnost*, která se prý hlavně jewi w ne-přirozeném způsobu, jakým se *promluweni k jiné osobě* činí. Sem naleží obvyklé slovo „*Sie*“, které w konversaci bráno bývá pro druhou osobu, ačkoli dle logických zásad vlastně jenom třetí osobu znamenati může. — Když i německý známenitý učenec neprírozenost takového způsobu mluwení wytýká, co k tomu asi řeknou oni Čechové, kteří nauejvýs uraženi bývají, když jim kdo místo neprírozeného a jazyku českému neprímeřeného „*Oni*“ nebo dokonce „*Woni*“ řekne přirozené, logické a čistě české „*Wy*“? Co k tomu řeknou ti, kteří každého, kdož by jim wykati se „opovážil“, hned za „českého blázna“ a nebo sprostého prý „newzdělace“ wykřikuji? Ubezí ti nemají we své obmezenosti arci ani pomyslení o tom, že w naši vlasti i tehdá, když ona wzdělaností svou nad okolní země vysoce wynikala, promluwení přirozeným „*Wy*“ se i při nejvyšších osobách za čestné považovalo, jako teď i francouzský žebrák svému králi jinak než *vous* (*wy*), anglická nádennice své královne jinak než *you* (*wy*) říkali nemůže. Kemu ale posledně uvedené důvody nestáčily, kdož i tím, co dr. Kampelik we svém spisu „*o vykání*“ praví, ještě přesvědčení nienabyl, má nyní důvod nowý, jež jeden z nejznamenitějších Němců sám podává.

D.

Kronika času.

* Alexander Dumas, nejplodnejší spisovatel pařížský, vystavěl si letohrad we sličném slohu de la Renaissance, kde všecka své bohatství a všecky drahotenné značenosti rozloží a na odiw postaví. Tuto villu z bílého pískovce nazval podle svého románu „Monte Christo“. Nedaleko ní stojí kaple, kde si dal do zdi wytetat jména všech svých spisů na věčnou památku. O marnosti světská!

* Před nedávnem se we Welkobritanské říši nařízení ohlásilo, že na každé lodi 100 mužů kazatel ustano-wen býti má. Aby se tomuto zákonu zadost učinilo a du-chowní se usporil, bere se na takou lodi jen 99 mužů.

* W Rímě a jeho okolí mají se čtyři řetězové mo-sty přes Tiberu stavěti.

Cislo 136.
14. roční číslo.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116, vydáva po
pálených tiskárnách za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(Vydání č. 1000—8 píšte dvěr při sem).

13. Listopadu
1847.

Předplácí se na čtvrti
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 36 kr.

O žalostech a těžkostech wšelijakých stavů.

(Čteno w měšťanské besedě dne 6. b. m.)

Každý člověk we světě má nějaké postavení, a to se jmenuje jeho stav; každý takový stav má nějaké radosti, awšak i nějaké žalosti; tuto pravdu mi ani onen odepřít není w stavu, kdo beze všeho stavu we světě stojí. A kdyby i takový stavu-prázdný člověk mně to odpirati chtěl, sám sobě by odporal; nebo jednak by mluvil o tom jako slepy o barvě, a jednak i jeho stav má nějaké žalosti i radosti. Radosti, poněvadž žádnému není podrobén, a žalosti, poněvadž jemu není žádný podrobén.—Projděme historii všech národů od potopy světa až k letošní drahote, i uhlídáme, že každý stav, od mesopotamských stavů až k našim, t. j. českým stavům, wšelijakých radostí a spolu i žalostí zakoušeti musí.

Projděme historii všech wysokých, nízkých, uměleckých, řemeslnických a neurčitých stavů, a přesvědčíme se, že se člověku w žádném postavení těžkostem vyhnouti nelze, a že každého někde něco tlačí, a byť to jen kurióko bylo. Poněvadž wšak každý rád druhému radosť závidí, tedy jedou o radostech druhého wěděti musí, umínil jsem si, w dnešním čtení jen o těžkostech wšelijakých stavů promluviti a do téhoto hořkostí jen trochu sladkosti přimíseti.

Mezi nejtěžší postavení w nynějších časech náleží stav člověka praktikanta: aby si zásluhy získal, musí být první na místě, musí pracovat za dva, trpělivost mít za tři, skromnost za čtyři, a když pět let došloužil, musí se w šestém roce pokládat za šťastného, když po sedmi letech se mu naděje dává, že w osmém roce klopotné služby adjutum dostane, s kterým ještě několik let čekati může. Není-li to hořké postavení, když člověk praktikant, jenž neustále pracuje a od rána až do večera we službě stojí, přece sedět zůstane. Jedinou radost mu působi naděje, že některého ze společníků swého utrpení přeskočit může, nebo jak to po německu jmenujeme,

že může preteriowat; a že cím déle sloužit bude, tím méně pracovat musí.

O těžkostech a žalostech manželského stavu mluvit, byla by marná, choulostivá a newděčná věc; marná věc, poněvadž bych žádného, kdo do manželského stavu wstoupiti mohl, o tom nepřesvědčil; choulostivá věc, poněvadž bych si i s nejkrásnějšími důkazy jen nepřízeň wydobyli, a newděčná věc, neboť by se mi právem namítnoti mohlo, že mluvím bez zkušenosti, a kdyby manželského stavu nebylo, že bych i já dnešní čtení přednášeti nemohl. Z téhoto třech důležitých příčin pomlčím o tom, při čemž mi opominouti nelze, že i radosti manželského stavu často přewahu mají.

Jednu těžkost manželského stavu wšak zamícti nemohu, a ta jest, že pan manžel, není-li kapitalista, k wůli vezdejšímu živobytí ještě něčím být musí, že sedy mimo manželský stav ještě do nějakého jiného stavu wstoupit musí.

W našem století jest volení stavu velmi důležitá věc; ženské neb krásné pohlawí má w tomto pádu velkou výhodu před námi; ono nepřijde nikdy do rozpaků, ono woli jen wždy stav manželský; ačkoli se zapříti nedá, že při panující hojnosti mužského pohlawí volení manžela také své těžkosti má. W novějších časech starostliwi rodiče tyto těžkosti předcházejí, a kde by dcera voliti měla, woli sami spoléhajice se na poslušnost milované dcerušky.

Mužské pohlawí strany volení stavu do velkých rozpaků přichází; neb každý stav má něco nepřijemného, což dílce volicimu w oči bije nežli výhody jeho.

Wezměme na příklad řemeslo. Staré příslowí nám praví: Řemeslo má zlaté dno. Tuit by každý myslil, že řemeslník hned zlatem plejhati může; není ale tak; má i ovšem řemeslo zlaté dno, ale málo kdo se dostane ke dnu; wětšina řemeslníků musí jen po vrchu plowat a na to zlaté dno se zdaleka dívat.

S jakými nesnázemi se musí ku př. mlynář potýkat; velká woda mu poláme kola, malá woda ho nechá na suchu stát, a w zimě mu zamrzne

struha; jsou-li hojné žně, hned chce každý mít lacinou mouku a žádný nepováží, že mlynář musí mít zásobu drahého obilí a že se mu ve mlejnici mnoho rozpráší; a pak ta pára, jakých starostí ta pp. mlynářům působí!

Podobných nesnází i pekař oučastným se stává; když weškeré člověčenstvo we sladkém spánku pohřízeno jest a dennim namáháním unavené oudy odpočinkem silí, přináší pekař w potu twáře obět nesmírnou a stará se, aby hladové obyvatelstvo ráno mělo cím se nasystit. Newděčni lidé wšak neuznávají tuto obět, nikdo nezpomeue na probdělé noce, a když jen obili o poznání spadne, již se od pekaře žádá, aby krejcarowou housku bylo zdaleka vidět.

Krejčí také mnoho wystojí, o tom nám již staročeská píseň swědectví dává, která praví:

Hrbatá se s krejčím hádá,

Že jí ušil křivá záda;

každý žádá od krejčího, aby šaty ušil, jak by je uhlí; a setvaže za několik dní sem tam pustí steh, již mu každý horkou jehlu předhazuje; a jak často onen, jehožto nabotu přikryl, jejžto od paty až k hlawě ošatil, ostane jeho věčným dlužníkem! A konečně jaká to mrzutá wěc, že jej každý pouhym krejčím nazývá, kdežto by wěděti měl, že má před sebou hotovitele lidských oděvů.

Hodinář má také málo weselych hodin; každý od něho žádá, aby hodiny šly věčně a žádný nepomysli, že dlouhá chůze i člověka rozumného unawi. Jednomu jdou hodiny tuze čerstvě, druhému zase zdlobhawě; hodinář musí tam, kde žádný nic newidi, něco vidět; a byť to jen trochu prachu bylo, a konečně se musí všechno starat o to, aby žádný neměl ani o kolečko miň, ani o kolečko wic.

Stavitel má také těžký stav; když se mu kousek zdi zboří, hned každý wi o tom co powidat; když wšak wystavi věčně pěvný dům, po dvou stoletích žádný jeho jméno newi. Za starých časů stavěl se nejmenší dům několik let; nyní se wystavi w jednom letě nejwětší dům, a sice tak uměle, že w prvním poschodi již se ostává, kdežto w druhém poschodi ještě zedník pracuje; to jest triumf nynějšího pěvného zdraví a sanitérních zákonů.

Jak těžké postavení má provazník! Kde w nynějším století všechno k u předu kráci, musí provazník na zpět kráčet, aby jen k u předu přišel.

I páni sládeči nezakusaj samých sladkostí; p. sládek třeba i mladinkou dívku za manželku pojal, hned ji každý pán starou nazývá; když hospodskému sebe vyboreňší piwo odwede a hospodský z pouhé křesťanské lásky toto piwo pokřti, hned padne wina na sládka, a žádný nepomysli, že pan starý se nemůže o to starat, aby jeho piwo ostalo po hanem.

I žebrákům se již tak newede jako za sta-

rých časů, kde ještě žádných chudých ústavů nebylo. Nynější žebrák musí být spokojen s malým wejdělkem, nebo každý ho odkazuje na welkou dráhotu, každý jej posilá o dům dál, a běda žebrákoví, který trochu silné oudy má, takového hned každý posilá na aizenbán, tam že kvete bojnost a chléb.

Jeden z nejnepříjemnějších stavů jest také stav posluchače; o těžkostech tohoto stavu není mi potřebí mluvit, poněvadž každý z laskavých posluchačů nesnáze tohoto stavu z vlastní zkušenosti zná; jediná radost tohoto stavu jest, že člověk neostane věčným posluchačem, o čemž se nyní zase laskaví posluchači přesvědčiti mohou.

Fr. Hajnič.

D o p i s.

Z Moravy. (*Ústava pro kárance.*)

(Pokračování.) Wšak ačkoliv jednota káranec, jak z tohoto krátkého výkazu patrno jest, na započátku dráze své pěvně pokračuje a tak mnohého mražně zpomi propadlého wyrwala z náročí konečné zkázy; přec osývaly se začasto hlasy mezi obecenstvem, jednotě we zdejší stránku to vykládají, že se pouze jen takových osob ujmí, které na cestě zločinstva se už byly očty, a že jen o takové péči vesti za dobré uznává, jichž život nějakým zločinem jest zpružen. Tyto mezi obecenstvem všechny kolujici náhledy ústavu nepríznivě projewil w nářečeném veřejném shromáždění šlechetu ochrance celého ústava, brněnský pan gubernator Rudolf hrabě zo Stadionu, který oswědčiv svou radost nad zdárnejším významem rozevzetem tohoto blahonošného ústavu, i to přání ještě připojil: „žeby to byla wěc nad mřu žádoucí, aby Jednota vysetřili hleděla takových prostředků, jakými by nejenom onemohla všechna pomoc poskytnuta být, jichžto život zločiny a jisým poklesky, na zkázu jsoucími lidské společnosti, poškvrněn jest, nýbrž kterými i o ony slásně mohlo by postarano být, které centu práva a dráhu zákonu posud neprekročivše, nouzí wšak skličení, bez práce jsouce rychlé pomoci potřebují; rozšířením činnosti své i na tyto opuštěnce a často bez vlastní viny hynouci a snad během u brány zločinu stojící dělníky že by jednota velké zásluhy sobě wydobyla.“ Námitka a návrh tento zbadily mezi shromážděnými oudy věkou pozornost, a jmenovitě pan. dr. Kalina w obsírnější úvaze o něm mluvět své pronesl, dokládaje, že ústava we prospěch propustěných káranou nikterak nemá w rovnováhu postaven být s ústavy pro zaopatřování chudých a s jiným stejnoreděním úkolu jednotami. U jednoty káranecové že převládá idea mražně; nejedná se dle úkolu jednoty této o zaopatření a podělení chudých, nýbrž o jiný důležitější a záhadnější úkol společenského a státního života; při ústavu tomto že se jedná se strany jedné o to, aby lidé, k záhubným sestrostem zavedeni, zločiny zprzněné a tudíž lidské společnosti nebezpečné, neustálým, osobním nad nimi běděním, neunavným wedením, a řízením hříšnich muklouností k dobrému postupně na dráhu zákoní a mražně přijedou byli; s druhé strany, aby titěž lidé, nad kterými stojí spravedlivou moc svých zákonů vykonává, od kterých lidská společnost se odstraňuje, zoufalství záhubnému v náruč neklesli, nýbrž aby jim možnost poskytnuta byla, k pořádné činnosti se navrátili a tak svůj blaho byt sobě usporádati a se ustáliti. Neboť tam že pomoc jest potřebnější, ano ze stanoviska humanitnosti i spravedlivější, kde

opuštěnec a bídák spolu vyhostěncem jest lidské společnosti a jejím strachem a zkázou, jako i ve středu mnoha chudobných dobročinná ruka tém zajisté pomoci svou dříve přispěje, kteří mimo své chudoby spolu i morovou hladou jsou skličeni. Z návrhu Excel. pana gubernátora jako ze mnoha jiných námitek, jednotě kárancové mezi obecenstvem činěných, že nicméně jasno wyswita nutná potřeba nového ústavu, který by mezeru nadřečenou mezi našimi dobročinnými ústavy vyplnit měl; nebo an k práci a k výdělku neschopní chudé ústavem pro zaopatření chudých poděleni bývají a propuštění káranci u jednoty kárancové laskawou pomoc nalezají; zůstává přec ona třída chudých bez zřetelu a ochrany dobročinnosti, kteří k práci sice schopni jsouce nicméně nepříznivými časovými okolnostmi, jakými právě fabriční a průmyslná města stíhané bývají, nedostatkem práce, nejtěžší nouzi odewzdání jsou. Tudiž že by žádný potřebu takového nového ústavu v pochybnost vzít nemohl, kterýž by v Brně tím potřebnější byl, an průmysl a obchod a tudiž i práce dělníků neustálým změnám ve městě tomto podrobeny jsou. K založení ústava takového nového směru že by zajisté jednota kárancová "nakleněna byla a před jinými k jeho vedení schopna; obtížné že jen to zdá se být, aby okres a město činnosti při tomtéž ústavu patřičně byly stanoveny, by činnost jednoho činnosti druhého nebyla obmezena a překážena, dále aby nová dostatečné zříďla pro tu to tak obšírnou činnost se otěvřela a spolu aby se ukázalo, jak nejjistěji vyhnouti se možno onomu ouskali, o které mnobý ústav ku mírnění chudoby zavadil a kterým konečně rozdrčen byl: že právě almužnami chudobu plodí a rozšírá. Po tomto výtečném celého návrhu uwážení ustanovil se pan dr. Kalina na tom, aby ze středu jednoty kárancové zvláštní komitét vyvolen byl, který by plán nového tohoto ústavu s vyjewením o tom svých náhledů a minění ředitelstvu předložil, konečné však uzavření o skutečném ústavu toho zavedení aby ponecháno bylo mimorádně swolnému všeobecnému sbrovádění. Návrh tento od přítomných ouđu jednohlasně byl přijat a i hned ke zwolení zvláštního k tomu komitétu přikrceno. I srovpáváme se we všem s nadzminěným p. drem. Kalinou, a něpíráme, že w skutku při časech w průmyslu tak měnlivých, při tom drabotou povšechnou skličených newyhunetná potřeba se naskytá takového ústavu, který by zřetel slasň obrátil na tuto den co den četnější třida obyvatelstva zvláště we městech průmyslných, kteří při nedušťatku práce zafalému neštěsti w ránu jesou odewzdáni. Třída dělníků těchto, kteří právý proletariát nynějšího týku činí, ve hrozném způsobu se množí a strašlivým náwalem dolchá více a více na Evropu. Zdali a jakým způsobem této tak povšechné a w jádru celé naší moderní civilisace zakoreněné nemoci jednotlivý ústav pomoci bude w stávce, newíme rozhodnouti; pročež velmi žádostivo jsme, jak komitét nadřečený tuto záhadnou otásku našeho společenského života rozprší; a neopomínejme čtenému obecenstvu, takováto vyvinutá a takové wýjedy obecného ducha se zvláště pozornost sledujícímu, věrné o tom správy podati.

(Dokončení.)

1. Výkoupení dluhu (Výkoupení z roboty)

Chvalitebná-ří to věc, když se všechny oznamuje, co kdo ve vlasti dobrého a blahopodněho se děje, dílem pro poznání nás samých a pokroku obecného, dílem k povzbuzení jiným: tedy zajisté v těchto annalech vlastenských neposlední místo zaujmí zpamětnyslná naše vrchnost, blenorodý pan Štěpán Langer. Wystavěl již dříve na své outraty nádhernou a prostrannou školu, jížto v celém Čáslavském kraji setva podobné se nachází, pak i chrám

Páně známeným nákladem překrásného vzdobivého nejnovějšímu šlechetnýmu skutečku dokázal, kterak tisícně pečeje několiko o duševní ale i tělesní blaho svých 1500 poddaných. Wystavěl sobě v srdečích jejich nepomíjitelý památku všechnosti reliuci roboty, jakou v městci Září letošního roku zavedl. Mát p. Langer při rozehlých třech dvorech několik tisíc tažných a ručních robotních dnů a od svého nastoupení statku Běly neustále přemýšlel, kterak by břemeno toto poddaným svým ulehčil. I ustavoval konečně výplatu za jeden den tažní roboty $11\frac{1}{2}$ kr., za den ruční 6 kr. ve stříbře, s tím však ulehčením, aby rolník, který se takto z roboty vykoupiti chce, toliko třetinu peněz hned položiti powinen byl, ostatní pak dvě třetiny za čas ze sta zdurkované dle možnosti své splácteti mohl. Tím způsobem může se celoláník, jenž 120—140 rakouských mér. polností osívá, 500 neb 600 sl., půlláník 250 neb 300 zl., čtvrtláník 125 neb 150 zl. na všechné časy z roboty vykoupiti. Která však obec společnými svými grunty robotu splácteti může a chce, takové v tom zpaníomyslný pán wolnost dává. že ale se na statku Běle mnoho baráčníků nachází, kteří žádných vlastních polí nemajíce obživu svou nacházejí v najímání obecních těchto gruntů, jenž každý šestý rok znova se zlicitují; tedy dobrotič, oka velikomyslné vrchnosti i na tyto chudasy pochlido a vymereny jsou každému baráčníku tři měřice rakouské k všechnemu užívání s tou jedinou povinností, aby v čas sennich a obilních činů vrchnosti několika dny ná pomocni byli. Počet těchto dnů ustavovanen bude po přijetí od baráčníků obecních gruntů a každý šestý rok smíkována s baráčníky obnovena, což však pouze proto dítí se má, aby povinnost tato v zapomenutí nepříšla; změna žádná w té povinnosti nenastoupí, pokud baráčník vymerené dny na panských polích a lukách rádu vykonávat bude. Můžete sobě pomyslit, jak rádi se baráčníci povinnosti této podrobili, nepočítavice se již obávati, že je při licitaci někdo přeplatí, a majíce vlastní půdu, o kteréž bezpečně a s uspokojením říci mohou: „Zde i naši prawnuci chléb svůj klidit a krawíčku svou pasti budou.“ I není jediného člověka na bělském statku, jenž by šlechetnou vrchnost svou nežehnal a vroucí modlitby za blaho její k nebi newysíšal. Při odchodu blahorečného p. Langra všickni jednobašně prosili dobrotičového pána, aby smlouvy co nejrychleji vyhotoveny a všeckou raději dnes nežli zítra skončeno bylo.

Jest pak dobročinnost společenou enosti šlechetné rodiny Langerowské, čehož na důkaz připomenut budíz křest nebožtíka bratra nynější vrchnosti, pana Františka Langra — o němž i w jednom z minulých ročníků Časopisu pro katolické duchovenstvo zmínka se děje — kterým k rozličným dobročinným a nábožným oučélům odkázal znamenitou sumu 20.260, pravim dvacet tisíc dvou set a ředeset zlatých we stříbře. Zpanilé duše jeho nezapomněla při tom ani na někdejšího svého mistra, u kterého se řemeslu sladownikému vyučil, za nějž založil fundaci msc na znamení vděčnosti — ažíz na místo, kde jeho i rodiče jeho tělesné ostatky odpočívají, ustanovilv ouroky z hřbitiny 500 zlatých we stříbře na opravu hřbitovních zdí, aby kolatornici souženi nebyly přivážením kamene, písku a vápna pod zásteron, že to má být na opravu hřbitova. A wér, wypadá to swaté pole u Cerekvic slušnějí, nežli mniché na jiných větsích panstvích. Béla, Hněvčowes a Cerekwice jsou swědkové, co přičinlivost, domáci pořádek, bratrská swornost a láska k Bohu dokázati mohou. Langerowé zanechají z toho, co mezoly svými wydobyli, svému po sobě wice, nežli mnichy, jenž po rodičích mnichem wice byl zdědil, pročž hones nomenque tuum laudesque semper manebant.

■ Míradae Králové.

Dne 10. t. m. udávala se výbídka k Praze oslavit naše voj. posádku slav. c. kr. pluku hejtěte Hochberg, totiž druhý hejtěl. Loučení může byť rovně tak poznáváno jeho při prvním.

P.

Slowanské správy.

* Jeho Milost Česká povolila ráčila, aby se chorvatko-slowanská společnost literární založila; s tou pak výměnkou, aby se některé články ústavní změnily a pozměněný základ vykázal. Zádaný výkaz poskytne jistina matice ilirskej, jejíž jeření nyní téměř 16.000 zl. ve stř. obnáší.

* Společnost literatury srbské v Bělehradě v sezónu svém dne 18. října o velevážných přednášech rokovala, z nichž co nejzajímavější dva zde uvádime. Jeho Jasnost kníže Alexander se svou radou své uzávřel, aby budoucí netoliko „Glasnik“, periodický spis té společnosti, dármo v knizecké tiskárně se tiskl, ale i z jiných knib, které společnost vydávat bude, aby se některý plat ilirský nebral. Taková podpora ovšem k časnosti podnáje; a deset rozličných větských a menších prací literárních téhož dne výbordan k prohlížení a posouzení se odevzdala.

M. E.

Pražský deník.

* Dne 14. b. m. bude v 10 hodin ráno v bývalé týnské škole držena generální schůzka soukromé Jednoty ku podporování podomních chudých, v kteréž wolení mají být noví ouďové do ředitelství.

* Téhož dne bude se ve prospěch naší výtečné paní Koldrové v divadle ponejprv provozovat: Česká Melusina aneb Krakonošova čarowná zařada, dramatická bájka v 5 jednáních od professoře W. Klicpery. Hudební skor duchů v třetím jednání složen jest od kapelního ministra p. Tušovice. Ze zvláštní echoty pro beneficantku přejala jednu osobu v tom kuse panna Libinská. Nadějeme se, že obecenstvo u vahém počtu se shromáždí.

* Opera od Kalivody, kterou co nejdříve uslyšíme a k nížto se probý již započaly, má titul „Blanda“, text je od Fr. Klada.

* O vánocích chce zdejší spolek hudebníků jak obyčejně zřídit velké oratorium. Povozenován má být Mendelessohnův „Paulus“. Doufali jsme, že uslyšíme téhož „Eliáše“, ale naděje nás zklamala.

* Dne 10. b. m., jakožto v podvečer narozenia Schillera, uchystalo ředitelství pražského německého divadla zvláštní dojímavou slavnostku ke stři velikého básníka. Dávala se téhož „Newěstu Messinská“ a větší divadelní úpravou; jakožto úvod a v mezidobách jednotlivých dějství provozovány byly hudební skladby rovněž velikého mistra Beethovena. Před započetím truchlobry přednášela herečka p. Freyová před poprani soňkou básníkovou „proslov“ k tomu dali od Rotha schwalné složený, který ku povzbuzení přítomných Pražanů se končil asi témito slovy: „Národe německý! učim sebe hodným svého Schillera.“

Trní a bodláči.

Dobре známo, co si některí spisovatelé a zvláště žurnalisté zabraní za práci dávají, aby dokázali, že Česká země není země česká, ale německá. Známo též, jakými jmény zde i tam pocteno bylo i hlavní město této naší České země, u. př. „německý Rím“ a podobnými. Zaslouhuje však povšimnutí, jakými důvody se takové

výroky podporují. Abý při udávání německých obyvatel mohl vlasti anebo našeho hlavního města počet větš wypadat, vywolet ten zvláštní velmi podivný prostědok, že i Čechoslovánci, kteří německy mluví umějí, jí proto za Němců se vyhlašují. Ačkoliv ani touto smyšlenou praxi se dokázati nedá, co se skrze ni dokázati zamýšlené, nendá se nám přece zbytečné, na bláznost takového počítání poukázat; a myslíme, že budou přemnoži poslání protestovat, když je některý spisovatel pouze proto k německému národu připočte, že německy umějí. Kdyby kníková zásada svou platnost měla mít, jak vellec by se tím rozmnožil národ francouzský! Když se v některém městě v Německu provozuje divadelní hra francouzská, jsou-li pak všichni přítomní francouzsky umějici Němci proto již Francouzi, aby stáli v tabulech ku statistice tého národu, i aby se k nim učinilo v divadle promluveni počestnými slovy „grande nation“? A co by se pak stalo s těmi ubohými, kteří vše reči umějí? Ti by sebe museli již věru na kousky rozložiti, aby statistiky sněch národy, kdežto reči znají, podělit mohli. Mužové, jako Mezzofanti, Šafárik, Pálzmaier a j. museli by zrovna v atomech do „tabul ku statistice“ národu po světě se rozprášili. — Nejdějte nad hlubokou dumyslnost dívoudů!

—z—

Kronika času.

* Nás čas ještě čas pokroku. Kdo by o tom pochyboval, nabude přesvědčení mezi jiným také z toho, že se kdesi již i „doktorové“ chápají swobodného umění koláčnické. Tak, obohatil jistý doktor Brocke, wéwodske-anhaltský osobní kuchař čili „Mundkoch“ německou literaturu znamenitým spisem „Der Kuchenbäcker“ (koláčník), který obsahuje dvě stě receptů k dělání všeho druhu koláčů, božích milostí, perníku a podobných věcí. Když „doktorové“ píšou o všezech koláčnických, snad se tehož dočkáme, že budou koláčníci psati o „všezech doktorských“. Co chcete více, wy dobrí lidé, kteří žádají pokrok! ..

* Hlawa koňožrouť v Berlíně pan Ludvík Reellstab mluví s tou samou kritikou, s tím samým nadšením, jako před lety o hudbě, umění a divadle psal, o zdravotě a dobré chuti polivek, koteletů a šunek atd. z kuinského masa. Inu ovšem! Rovně s rovným. Kdo by také mohl v Berlíně s takovým přesvědčením vystoupiti, jako Reellstab? Wždyž berlinské publikum kritiky pana Ludvíka Reellstaba dlouhá léta zažívalo, neméně i jeho drama: „Franz von Sickingen“, a houzewnější a bezchutnejší snad přece koňské maso nebude.

* W Paříži se umění až dosaváde dobře vypáčí. Jeden umělec (od wařecky a pekáče) — jeden z nejzblázenějších kuchařů pařížských provedal nedávno jedna ze svých neterí a dal ji půl milionu franků wěnu.

* Francouzský státní archiv koupil jedno psaní Napoléonovo, brabéti Prevencskému (potomkemu Ludvíkovi XVIII.) svědceti, jímž ho k odřeknutí se trůnu pohnout se snaží, za 25.000 franků.

Nowá kniha.

Valentín Duval, aneb: Gáč Novět sam od sebe i sám příde. Od E. Václava. (Je sbírky Němcovou.) Z němčiny přeložit F. B. Malý. V Praze 1847. Užití knižecí a cibulovité knihuřárny řízení Synt Bohumila Haase. 12. 126 str. Cena 16 kr. stř.

Číslo 137.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych siedzibach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: **J. B. Mały**

(bytem č. 1050 — přes dvár při řece.)

**16. Listopadu
1847.**

Předplácí se na čtvrt
děta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 36 kr.

S hlubokou bolestí oznamujeme nenahraditelnou ztrátu, jakou literatura naše vlastenská utrpěla úmrtím jejího patriarchy, pana Josefa Jungmanna, dra. filosofie, rytíře cis. řádu Leopoldova, jub. prefekta c. k. pražského akademického gymnasium, rádného ouda král. české společnosti nauk, činného ouda společnosti vlastenského Museum, ouda sboru musejního pro vědecké vzdělání řeči a literatury české, též skutečného a čestného ouda mnoha jiných učených společností, bývalého děkana fakulty filosofické a vysloužilého rektora c. k. univerzity pražské.

Umřel dne 14. Listopadu o půl hodiny po půlnoci na souchotiny w 75. roce věku svého.

Tělesné ostatky tohoto o vlast nesmrtelně zasloužilého muže budou dne 17. b. m. o $3\frac{1}{2}$ hodině s poledne z bytu jeho w Široké ulici na Wolšanské swaté pole k pohřbení odwezeny.

Památka pak jeho nezahyne w srdečních vděčných potomků, pokud po vlasti ozývati se bude hlahol česky.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Oh, na to jsem nezapomněl,“ jal se zas Valerianus mluviti. „Také to jsem z ní vyštoural — ačkoli zpočátku nechtěla s barwou wen, ale mně na tom záleželo, bych wyzwěděl, jakým způsobem čarodějnici a čarodějnici se zlými duchy se spolčují a na kterém místě se scházívají, a to bylo posud w demonologii tajemstvím. Nyní wšak jsem tomu přišel na stopu a musím wám říci, milí pánowé, že taková se zlými duchy we spolku a bratrstvu jsouci čeládka jednou w roce, a to sice w noci před sw. Janem Křítelem, na Milešovském vrchu se sjíždí a tam svoje obrady slawi. A aby se čarodějství oddaná osoba powětrím a newiditelně na onen vrch dostati mohla, nosí při sobě pekelný dárek nejvyššího knížete všech čertů — a tento dárek je malá škatulka, w níž je prasištá žiwoucí žába welmi pěkně wystrojená w zeleném kabátku a kalhotkách, kterážto k ustům přitisknutá z tlamičky zelenawou pěnu wypouští; tou pěnou pomazává se čelo, ramena, dlaně a paty — bezpochyby na posměch poslednímu svatému pomazání olejem — a tím pomazáním nabývá čarodějná osoba síly a mocnosti dō

sebe, newiditelnou se učiniti a plowati powětrím. — Na šestí neměla nadřečená Mansfeldowa právě w okamžení svého zatknutí tu pekelnou škatulku při sobě, zapomněvši ji w domečku u sw. Anéžky, a protož —“

W tom okamžení se otewřely dwěře a žalářník Barnabáš Zwonek wstoupil do síně, za ním pan Jan Pełdřimowský. Zwonek uklonil se před celým shromážděním velmi pokorně a oznamoval, že čarodějnici Tekla Mansfeldowa na soud přivedena bytí nemůže, poněvadž o půlnoci — o půlnoci —

„Co?“ tázal se nedočkavé Rozražowský.

Wšichni pozorně poslouchali.

„Poněvadž — o půlnoci umřela!“ doložil Zwonek.

„Tu to máme!“ zwolał Valerianus Magnus. „Co počneme ted s mrtvolou? Já se těšil jako dítě na její upálení. Co počneme s mrtvolou?“

„Ze umila?“ pravil opět Rozražowský.

„Ba neni diwu!“ jal se pan Peldřimowský mluviti. „Umrla dosti náhlou smrti. Podle wšeho, co mi poctivý Zwonek wyprawował, není pochybnosti, že umřela na černé peteče, welmi nakažlivou to nemoc, která, jak se všech stran doslýchám, právě za posledních dnů welmi škodlivě nejvíce.

w židowském městě, na Zácupkách a na Lodičkách se rozmáhá a podle mnohých úkazů a známeck co do škodlivosti tureckému moru se podobá.“

„Nejlíp učiníme,“ pravil opět Valerianus, „když ji nočního času z vězení wynéstí a na nejákém soukromném místě upalití dáme. A mimo to wrážíte mi vaši zprávou o černých petečech a o tureckém moru hrozné bodáky a nože do žaludku, tak že dostávám z toho povídání hryzení.“

„Upalte mrtwolu!“ zwolał Peldřimowský velmi horliwie.

„Nikoli, pane konšeli!“ odtušil na to Rozražowský, „bez soudu a bez rozsudku — tím by snadno sprawedlnost menšího trestního soudu w podezření uběhla a mnohé hany a potupy na sebe vybídla. Mimo to zavdali bychom sprostému lidu přičinu, tomu věřiti a powést rozšířowati, že se turecký mor w Praze wyskytl, a méně by snad tomu uwěřil, že mrtwou čarodějnici upalujeme, nežli morem zemřelou. Protož, soudím, bude nejlíp, nadřečenou čarodějnici Teklu na popravním místě we wsi tichosti zahrabati, a sice času nočního. A to se musí dnes státi, aby nám mrtwola déle neprekážela. Pan Peldřimowský wezme na sebe obstarání jejího pohřbu, a pan Přibík Jeníšek, právní ranhojič, bude mu w té věci náponocen. Ostatně o pacholky a truhlu postará se Zwonek.“

„Račte odpustit, domine venerabilis!“ wskočil mu Peldřimowský do řeči. „Jeden z pánů soudců musí být přítomen, když se mrtwola bude odvážeti. Musí být při tom právní svědek, zodpovídání bylo by pro mne příliš welké; člověk nemůže wědět, co všecko taková čarodějnice i po smrti natropit může. Zpočátku jsem se jí ovšem ujímal, poněvadž jsem neměl víru w čáry a čarodějnici; ale nyní mne pan Valerianus dokonale přesvědčil, a já tu těžkou práci za tou přičinou na svá slabá bedra newložím. Aspoň důstojný pan Valerianus musí být svědkem.“

„Dowolte, pane konšeli!“ howoril mrzutě Valerianus Magnus, „byl bych při tom zbytečný, poněvadž podle obsahu mého těla k černým petečům náchylnejší jsem nežli každý jiný člověk.“

„Nikoli, pane kollego!“ pravil přísně Rozražowský, „pan Peldřimowský mluví moudře; wám jakožto skoumateli čarodějství a skladateli demonologických spisů přísluší, čarodějnici i po smrti skoumati. Pan krewní písar wás doprovodí.“

„Bez wás, welewážený pane Valeriane, neudělám ani kroku do žaláře,“ doložil Peldřimowský.

„Nuže budíž!“ zwolał Valerianus, „pro spásu demonologie odvážim se na to.“

„Amen!“ dokončil Peldřimowský. „O půl dvanácté se sejdeme w příbytku Barnabáše Zwonka.“

11.

Přepodíwnou a wšak welmi šťastnou náhodou strhla se w té samé, k zakopání čarodějnici Te-

kly Mansfeldowy ustanovené noci nad městem přehrozná bouřka. Děši se lili jak z konwe, brom rachotil překrutně a při tom se tak hojně a diwoce blýskalo, jakoby nebe oheň ze sebe sypalo.

„To je w skutku pekelné powětrí, čarodějnac noc!“ pravil pan Peldřimowský, když se we spolectnosti pana Valeriana, krewního písare Gebharda a Přibíka Jeníška staroměstským náměstím k zadní fortě starobylé radnice ubíral.

„Čert nikdy nespi,“ odtušil bojácně Valerianus. „Kdo by se toho dnes ráno byl nadál: o poledni ještě šedivý mráz, a teď o půlnoci letní bouřka. Opatruj nás Bože! je to powětrí! Bojuj se jen, aby můj brich žádný blesk na sebe nepřitáhl.“

„Páč! teď uhodilo!“ wykřikl Peldřimowský a udělal znamení kříže.

„To je řwání zlého ducha!“ šeptal Justus Gebhardus, přitlačiw se ouzkostliw na tlustého Valeriana.

„Ba wěru, řwání zlého ducha!“ pokračoval Valerianus, „jenžto we lwim rouně člowěci duše obchází — quærens quem devoret. Již zas! Bůh buď s námi!“

Přibík Jeníšek se trásl jak osyka a modlil se při tom blasitě.

W několika okamženích dostoupili ke dverám. Kličník Zwonek jich očekával, a jak mile do jeho sednice wstoupili, dal hned znamení bíricovi, aby pospíšil na popravní místo a bez meškání vykopal jámu pro „zcepěnělou čarodějnici“, jak se ráci vyjádřili.

„Jakže, Zwonku!“ zwolał Peldřimowský, kličníka se rozhorliw, „teprw nyní posilaté jáma kopati? Neřekl jsem wám, že jáma již o jedenácté musí být připravena? Ti dva pacholci, které jste pro tu práci ustanowili, nebudou do půl noci hotovi — a půlnoc mine dřív nežli mrtwolu wywezem. Je kolečko při ruce?“

„Stojí na dvoře o jednom koni,“ odpověděl Zwonek poněkud wesele, i bylo na něm vidět, že se byl trochu hloub do sklenice podíval.

(Pokračování!)

D o p l s y.

z Wieden. (Beseda.)

Podávajíc správu o poslední w městci Březnici, zde držané slowanské besedě, byli jsme přání a zádoru projewili, aby w důležitých techto zábavách i pro budnost se pokračovalo. Prohlížejcę zpanilomyslni pp. vyborowé k tomu, kterak platně a blahodějně byly besedy tyto působily nejen na zdejší živel slowanský, připomínajc k wywinowaniu se wseslowanské wzajemnosti a přibližowani se k sobě různých kmenů zde žijicích Slowanů, nýbrž kteřak ony i přičinu zavdaly, že podle nich podobná vyžení we wice místech na Moravě se zavedlo; neopomněli ucházetí se o potřebné povolení k pokračování w zá-

bawah těchto, a obdrževše takové první opět besedu ke dni 6. Listopadu b. r. uspořádali.

Držána beseda tato v právě řečený den o 8. hodině večer v prostranné síní v hostinci „u Šperla“ na Leopoldově, a twrditi můžeme, že ona, co se zewnitřního uspořádání, okázlosti a salonové skvělosti, pak hojně návštěvy obecenstva dotýče — vydáno totiž přes 1200 vstupních lístků —, nad všecky dosavadé držané wynikla. Mezi přítomnými opět spatřiti bylo osoby ze všech knmen slowanských, z nejvyšších stavů: srbského knížete Michala Obrenoviče, tří knížata Čartoryjská, knížata Trubbeckého a Galicinu, brabéte Mniszka, horliwého zastavatele ilirskej národnosti, brab. Wojksyho, generala Šimunice a jiné vysoké statní úřadníky a velmože, pak množství slowanských i německých literatů, professorů, umělců a honoraciorů, mezi nimiž i starického krajanu našeho Jirrowce a několik welectených hostů z Prahy a Záhřebu, jmenovitě záhřebské poslance ke snemu uheraskému; pp. dra. Riegra, Gaje a j. w., wůbec osoby ze všech řádu společenských, každého stáří, mužského i ženského pohlaví, kteréto poslední tentokrát v nadobýcej hojném počtu se bylo sešlo. Wšak i co se kusů u večer tento předosazených týče, beseda tato za předešlými pozadu nezůstala, ovšem i tím, že tenkráte i deklamováno, nad ně wynikla. Přednášeny pak byly tenkráte tyto kusy: 1) Dva sbory, jeden wojenský k českému textu Jablonského od Wintra složený a druhý ilírský od Rusana; oba, co do skladby zdařile a rázně provedení jsouce, s všeobecnou pochvalou přijaty byly, poslední pak i opakován býti musel. — 2) Deklamowánska od Rubše: „Jakého bych nerada“, přednešená slečnou Krákorowou, rodilou Pražankou. Kus tento již proto, jak jsme výše podotkli, pro nás zajímavým byl, že to první deklamace, již jsme v zdejších slowanských besedách slyšeli; tím milejším a vítanějším nám wšak se stal, an tak zpanilými ústy, s tak něžným citem, prostomilou naivností, růžovým humorem a trefným výrazem, wůbec tak zdařile proveden byl, že nám ničehož vícemž přáti nezbývalo. Twrditi tudy netreba, že zpanilá řečnice od nadšeného obecenstva při opětném wyvolání hlučné pochvaly získala. Nadějeme se, že tato krajanka naše při tomto prvním svém deklamačním pokuse státi nezůstane, nýbrž i v druhých besedách podobným zdařilým a prostomilým přednášením nás obraduje, jakož i přejeme, aby budoucně též v ostatních nářečích slowanských deklamací slyšet se nám dostalo. — 3) Solozpěvy při piané. Z předešlých besed chvalně již známá krajanka naše slečna Sioatošowa (Hellwigowa) přednášela tyto národní písni: „Ach není tu, není“, „Žalo děvčě“, „Zelená se leuka“, „Zežulička kuká“, pak jednu písni schwalně od Dessaera k textu od Čelakowského složenou. Jsouci hned při prvním se objevení blučným potleskem přivítána, po prostomilém přednášení každé z písni těchto opět a opět hřmící pochvalou poctěna byla; wedle ní zpívali p. Wach Chmelenského „Děvě slouvenské“ a „Przepioreczka“ od Lešnického, p. Prokop, bývalý oud pražského divadla, písni slowáckou; „Bože můj“ a morawskou: „Holky, hoši, wérte mně“ a p. Bělčíký českou; „Slaty milenců“ od Aug. Růžičky a Skroupou: „Kde domov můj“, pak Nišskou od Wiesnera k textu od Vukotinovice. Jelikož všeckni tři jmenovaní krajané naši úkoly své zdařile provedli, tedy každému z nich hlučné pochvaly se dostalo. — 4) Týkaje se hudby nástrojní, přednášel p. Tedesco na piané variace na české národní písni: „Furiant“ a „Šly panenky silnic“ a p. Heindl na flétné variace na jednu národní srbskou a na českou „Zežuličku“, pak Karnewal benátský. Ze místrovská bra na piané krajana našeho všeobecnou pochvalou poctěna byla, to opakovati snad neni potřebi.

Ce se pak hry p. Heindla dotýče, vyznati musíme, že se nám dávno již neudálo tak výborné, klassické, ovšem čarowné hry na flétnu slyšeti, jako u večer tento, a tudy ani udáti newíme, kolikrát wywołan a kterak chwálým potleskem plesajícího obecenstwa vyznamenan byl.

Po skončení besedy — o 11. hodině přednášela kapela polského pluku hrab. Nugenta wedením kapelního mistra p. Slaby, krajana našeho a horliwého pěstitele hudby národu, v celém orkestru více skladeb slowanských, a sice: Lepu macu, Wintrowu Sláwu-kadrillu, mazur od pana Slaby schwalně k tomu a sice velmi zdařile složený a s všeobecným potleskem přijatý, Tiestrunkowu nowou „Přátelskou“, pak již známou Kochanku-polku, kolo ilírské, krawiaka, druhý mazur též schwalně p. Slabou k, přiležitostli této složený, Milada-polku od Gutmannsthala, kolo chorwatské a konečně národní písni: „Bože, zachowej nám krále“, kteráž k povšechné žádosti při všeobecném nadšení tříkráte opakována byla; načež obecenstvo okolo jedné hodiny s půlnoci v nejlepším humoru domů se rozešlo.

Konečně zprávu naší o besedě této nemůžeme opomenout jménem celého obecenstva wyjewiti naše vroucí díky všem u večer tento účinkujcím, jakož i p. Schweighofrowi, který jako dosavadé vždy, tak i tentokráte ku provázení výtečné piano byl zapůjčil; zvláště pak zpanitomyslným pp. výborům za ochotnost, obezřelost a pečlivost jejich, s níž oni k uspořádání utěšené zábavy této, k udržování při ní wzdor tak četnému obecenstvu dobrého pořádku a vyhovění všeobecným slušným požadavkům prohlíželi, při čemž se i nadějeme do zpanitomyslnosti jejich, že sobě nestíži brzo opět podobného, v tomto sídelním městě ve svém způsobu jediného národního vyražení nás účastny učiniti! (Dokončení.)

Z Moravy. (Ústav pro kárače.)

(Dokončení.) Za velmi důležité rozšíření činnosti Jednoty káračové považujeme założení ochronowny pro mrawne zpustlou mládež, o jejímž powstání jsme se byli zmínilii *. Założením ústavu tohoto, který co zvláště oddíl a vělej hlavního ústavu má považován být, učinila Jednota značný a veliký pokrok, jaký ode dawna sobě přál každý lidumil. Nebo jen tak předejíti možno silnější výbuch zkázných a hřichoplodných wašní, když už v oučtem wěku se bledí wšeliké náruživosti řídili a k prawému směru westi. Při letošním všeobecném svém shromáždění učinila Jednota i vzhledem toho ochranného ústavu znamenitou a velmi žádoucí změnu a opravu swého lonského návrhu, že totiž nejenom takové díky mají pod ochranu ústavu přijaty být, které následkem úředního vyšetřování v káznici trest swý byly vytrpěly, jak to w lonském shromáždění zavrhnuto bylo, nýbrž že i taková díky této ochrany mají se oučastňovat státi, které bez předcházejícího úředního vyšetřování musejí za mrawne zpustlé a zanedbané považovány být, o kterých Jednota přesvědčení nabyla, že když se jich laskavá ruka ústavu nevýme, mrawne zahynouti musejí; neboť i takové díky, byť i zákonnímu trstu ještě nebyly propadly, jsou od apolécnosti vylovený a samy sobě zanechány, tak že jim rošinej život žádne ochrany před další mrawní zpoustou poskytnouti nemůže. Takovým způsobem hledí ústav socialní nemoc hned w jejím kořenu léčiti, anto poklesky díttek zřídka k povědomosti úradů přicházejí a obyčejně od rodičů neb příbuzných pláštěm showiwawosti se přikrywají. I druhou optawu strany stáří přijmouti se majícoch mame za velmi whodnou a prospěšnou. Wloni uzavřela

* Wiz Kwěty r. 1846. na str. 420.

Jednota přijímati jen dítky 8—15leté; při letošním shromáždění i tu změna učiněna v tom způsobu, že dítky mladší nad osmý rok a starší nad patnáctý mohou v ochranu ústavu vzaty být. Anž zkušenost učí, že dítky méně než osmileté úradům k trestu odewzdány byly, a že bohužel i u dítěk mladších takový stupeň mravní zpustoty nalezli lze, kdežto aby v ní docela nezahynuly, nejrychlejší pomocí potřebí jest: nemohou tedy takové dítky na dráze hříšné zanechány, nýbrž musejí v ochranu vzaty být, která tím snadnejší jest a nadnejší, čím méně mravní nákaza mladou mysl byla zajmula. S druhé strany by to též bylo nedůsledné, dítky patnáctý rok překročivší od ochrany ústavu wyloučiti, když jich tělesné i duchovní vyvinutí tak zanedbaným se wyjewuje, že jako dítky nejoutlejšího věku ochranného vlivu potřebují. Zvláště, k založení zachranného ústavu pro zpustlou mládež v lanském všeobecném shromáždění zwolený komitét wydal nyní tiskem zásady, dle kterých by tento ústav měl zřízen být; i wyznáváme beze všeho přepinání, že zásady tyto, všeestrannou zkušeností a vytečnou soustavností vypracované, zahrnují v sobě v jadrné stručnosti všechno, co od důmyslných a zkušených v tom ohledu mužů, o jejichž zvláště poradu dotazováno, posud za vhodné a prospěšné bylo uznáno, by účel takových ústavů zajisté nesnadny mohl i blahodějně uskutečněn být. Nedovoluji nám meze listů těchto, podrobněji se zmínil o celé soustavě, jakou má ústav proniknut být, a my úkolu tonuto ve zvláštěm článku — snad v listech našeho Týdeniska — zadost učiniti chceme; zde jenom ještě to připojujeme, že celý organismus ústavu tohoto spočívati bude na základu života rodinného. Poněvadž ústav za účel své snahy vytknul *wychowání* mravně zpustlé a zanedbané mládeže, nelze jinak úkol tento vyplnití leč na základu života rodinného. Neboť život rodinný chowá v klidném láně svém všechny nadějně puky mravnosti; on jest pramenem jak nejčistších slastí, tak i wznešených činů a obecních cnotí. Toť bylo přičinou tak brzkého zániku mnohých ústavů stejněho směru, že howily pouhému zewnitřnímu, mrtvému formalismu; ústav, má-li žádoucí owoce přinášeti, musí životem, musí ideou proniknut být. Tento živoucí, vše pronikající střed má při našem ústavu být život rodinný, kterému jedině lze každého dle zvláště individualnosti wychowávat a v ladné harmonii i mysl i rozum i srdce wzdělávat. Pročež mají dle hlavní zásady této wychowanci ve zvláště rodině as 12 dětí odděleny být, každá se zvláštěm představeným, o svou rodinu všeemožnou péci wedoucim. W čele ústavu státi má dozorce, ze středu ouděl Jednoty kárancové wýwolem být majici; vedení všech domácích záležitostí, wychowání, učení všeckým pracem má odewzdáno být domácemu otci, v jehož rukou vlastně prospěch celého ústavu spočívati bude. Mezi pracemi, jakými wychowanci mají zaměstnáni být, dává se z mnoha důkladných příčin předek *hospodářským* pracem, které k rozvinutí tělesných sil i ku wzdělání ducha a srdece wychowanců uznati se musejí za nejspasnejsí. *

* W tom se srovnají úspory z částky zásady ústavu moravského s náhledy vyřknutými p. W. Wondrou v jeho vytečném článku: „Myšlenky o ústavu wychowawcím pro opuštěnou, zanedbanou mládež, a o hospodářské škole.“ Wiz Musejnák r. 1847. dílu II. sw. 1. na str. 78. a násled. — Jednota kárancová, která ku prospěchu zachranného ústavu až k 15. Květnu 3361 zl. 16 kr. str. byla sebrala, zakoupila už v ceně 200 zl. str. pole nedaleko

K tému, ale jen v obmezeném okresu, budou i wyučování ve všeckých řemeslech, jakož i práce v domácnosti potřebné připojeny.

Nezazlí nám snad čtenářstvo listů těchto, že oběrní jsme se zmínilo o výsledcích ústavu naší moravské vlasti, polepšení zpustlé mládeže jakož i propuštěných kárcanců za účel majicího; neboť myslíme, že v socialním životě, a jmenovitě v životě třídy pracující a bídou a chudobou stížené, očekávati dlužno muhonásobné přepravy. W tomto okresu lidské společnosti půda míru a pokoje denně více a více se podkopává, z obniště tohoto záhubné plameny vyšlehuji; zde tedy potřeba laskavého zitele a energické pomoci. Tudy všecké snahy lidské čnosti v tomto oboru se wyjewují a zasluhují zvláště pozornost naši. Konečně jen to přání wyjewujem, aby někdo z vlastenců našich důkladně zprávy nám podali nelikoval w jednom z národních časopisů o pokročilých ústavu pražského, aby tak ústav jeden nabyté své zkušenosí sděloval s druhým a stejně úkoly tím jistějším směrem se mohly uskutečňovat.

Karel Smídek.

Slowanská zpráva.

* Dle zprávy lublanských „Rokodelských novic“ Krajinci na mnoze čistě srbské písni národní zpívají. Podobným způsobem Chorvaté v dolních Rakousích a západních Uhřích písni slowácké a české milují a zpívají. Národ náš wzájemnosti se ujimal mnohem dříve než se o ní wzdělancům jen snilo.

Pražský deník.

* Dne 13. Listopadu drželo se nové volení rektora magnifica na rok 1848. Jako při prvním shromáždění se trvaly dvě a dvě fakulty po tříkráte na svém místě a oba kandidatové podání jsou pro stejnou hlasu k zemskému gubernium, aby konečně rozhodlo. —

Kronika času.

* W maďarském národním díjadle se v nejnovějším čase dvě pocty, za nejlepší maďarské drama a nejlepší maďarskou operu, udělily. První poctu obdrželo drama w 5 jednáních, „Baron a banquier“ od Karla Hugona (Börnstein). Toto pocitěné drama bude aspoň po čertech zdolouhawé, neb w celém znamenitě dlouhém kuse nepřichází nic wíc ani méně nežli tři jednající osoby. Pocet za operu dostal p. František Doppler, flétnista při národním díjadle, za svou operu „Hrabě Benjowský, nebo: Spiknutá na Kamčatce“, jejíž text podle známého Kotzebuova kuse pracován jest. P. Karel Hugo Börnstein jest Žid, Doppler Němec, a tito dva pánowé obdrželi maďarsko-dramatické pocty.

* Dne 4. t. m. zemřel w Lipsku mrtvicí opětne rečen Felix Mendelssohn-Bartholdy, muž w hudebním umění proslavený, o němž právem říci můžeme, že sobě rovného neměl. Těhož wečera prewozovalo se jeho oratorium „Elias“ a na perutích posvátných hlasů prorockých odwanul duch velkého genia ku věčným stanům.

Nowá kniha.

Věneček uvít třicetileté památky nalezení rukopisu Královského. Slaveno due 16. Září 1847 v Králové Dvoře. Od J. C. Brdičky, Královského. V Praze. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny. Cena 6 kr.

Lužanky (Augarten) w Brně, a stavby na tomto velmi krásném a zdravém místě brzo započaty být mají.

Číslo 138.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydáva po
půlarsích tříkráte za
týden, w utery, we
čtvrtek a w sobotu.

18. Listopadu
1847.

Předpláti se na čtvrti
léta 1 zl., na půltéca 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřičnou
obrázkou 2 zl. 96 kr.

Čechy, Morawany, Slováky a Slezaný.

Redaktor: J. B. Malý
(Bytem č. 1050—č pěs dveře při zemi).

S i z a na hrobě Josefa Jungmanna.

Kwělte Musy! milenec vás kloní
Starostliwou hlavu w wěčný sen;
Každé oko horké slzy roni,
Nastal přežalostný pro vlast. den.
Kdo bude tak pro ni pracovati!
Sbírat poklad bezcenných slow,
Kdo náwody, wzory podávati?
Má-li to s ním wjiti w tmawý row?

Odešli jsou wrstewniči jeho,
Dávno těla jejich w zemi tli,
Práhlíš widět plód úsilí swého;
Mnobjí z nich nedočkal ani kli.

Jungmannovi nebe jinak přeje,
Widěl plody. úsilností swé:
Zewšad úrodnější wláha wéje,
Síme puči, rasí, metá, tkwe.

A nám pamět jeho nezahyne;
Bylet wrelý Slowan, wěrny Čech,
Hle, anděl mu palmou slávy kyne:
Sláwa, sláwa! wolá množství všech.

W. Hanka.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Wyi jste čistý nedbalec, Zwonku!“ pravil opět Peldřimowský; „ted nám nic jiného nezbývá nežli zde ciwět, až se pacholci vrátí a mrtwolu na trakař odnesou. „Wyi jste snad přec na to dohližel, aby se nikdo mrtwoly nedotekl?“

„Ať mně kóza trkne! ani můj welký pawoak se ji nedotekl,“ odpověděl Zwonek. „Leží zdě we wedlejším sklipku, a toliko Žid Helimelech, jak jste sam dowoliti ráčil, u jejich nohou klečel a klučel jak starý kocour na scipánkách.“

„Pojdte, pánowé!“ pravil na to konšel, „podívejme se přec, kterak ta sciplá čarodějnice vyhliží.“

„I, i, to snad nemusí být,“ prohodil bázliwě Jeníšek.

„Musí to být!“ zwolał pánowitým hlasem Pel-

dřimowský, „a je to vaše povinnost, pane ouřední ranhojci a mastickáři, abyste pilně vyšetřili, zdali je dokonale mrtwa a zdali se na ní ani chloupu nehybe.“

Po těchto slověch pokročil Peldřimowský dále a otvěřel dveře. Byla to podlouhlá, nízká a vlnká klenba. Jediný polamáný stůl a několik nízkých dubových stoliček byly toho příbytku celé náradí. Na hořejším konci, zrovna proti dveřím, stálo nizounké lúžko slamou postlané, a na něm ležela mrtwola. Temně planoucí lampička na stole sporou rozlévala záři po začouzených stěnách toho smutného obydlí, a viděti bylo Teklu w bilém oděvu s bledou tváří. Oči měla docista skližené, a tmavé její vlasy, vyjímaje dvou kadeří, jenžto se jí po spánkách zatáčely, splývaly rozpustěné po obou stranách jejího těla skorem až na samá kolena. U nohou její postele seděl na nízkém trnožku Helimelech, s hlavou před sebe skloquenou. Sotva že sebou trochu pochnul, když Peldřimowský dveře otvěřel, anž zdál se pozorovati, že je mu více lidí na blízku.

„Jest mi díwno,“ jal se pan Peldřimowský mluviti, „že mrtwola takové čarodějnici pekelný puch ze sebe newydává, a že tak strašlivě newyhliží, jak bych se byl domejšel. Co myslite, domine venerabilis, a wy, páne Gebharde?“

Peldřimowský byl jediný, jenžto byl přes práh do sklipku wkrocil. Valerianus stál u dverí, Justus Gebhardus a Pribík Jeníšek pokukovali mu za zády přes rameno do klenby.

„Na mou wiru,“ howořil pan Peldřimowský, „ta dívka vyhliží jakoby byla ještě na živě; podívejte se jen, pánowé, na její pěknou bílou barvu.“

„To se mi nezdá,“ řekl na to Valerianus velmi pozorně zraky své na mrtwolu upiraje. „Za živá bylo to qwsem velmi zpanilé a jarobuňé stvoření — škoda že bylo satanášowou newéstou — ted ale znamenám, že je tuze změněna, a výraz její twáre dokonale prozrazuje hrůzy wěčného soudu a že snad se již nad ni wyklo strašlivé: Mene tekel upharsin!“

„Ba wěru,“ dosvědčoval Gebhardus, „to se mi také zdá. Oči a lice jsou wpadlé, pysky začer-

nalé. Pane Bože! jest to přece něco hrozného taková čarodějná mrtwola.“

„A co se wám zdá, pane ranhojíci?“ tázal se Valerianus Jeniška.

„Ba ano,“ odtušil tento, „není pochybností, že umřela na černé peteče, a snad morowou ranou; neboi ošklivý puch, jaký se nyní zde počiná rozmáhat, néomylným je důkazem, že mrtwola již začíná hnít, a w tak krátkém čase hnijou jen mrtwoly morowou ranou poražené.“

„W skutku,“ řekl na to Valerianus nos si zapávaje, „umrlčí puch začíná mi být nesnestelný.“

„Podiwno!“ podotknul s blekotajícím jazykem Zwonek. „Před hodinou wyhlížela mrtwola jako nejbělejší placka; toti musela se jen v tom čase změnit, co jsem u Wokouna korbilek piwa vyštouč. Pro Pána Boha, již zase hřní, a pacholci nebudou zajisté v tom dešti tak brzo hotovi.“

„Musíme počkat,“ pravil Peldřimowsky na stoličku sedaje. „Zatím si ukrátíme čas nějakým povídáním, a ačkoli jsme na blízku čarodějná mrtwoly, máme přec všichni dobré svědomí.“

„Ano, pane konšeli!“ řekl na to Valerianus, „powidejte nám zatím něco. Za obchodnickým řízením konal jste bezpochyby welké cesty a mnohozkušenosti jste nabyl.“

„Nuže tedy, pojďte do přední sednice a sedněte si, pánowé, ke mně,“ jal se pan Peldřimowsky hovořiti, „a budu wám o jedné události vyprávovat, na kterouž nezapomenu co živ budu. Dejte sem stolice, Zwonku, a položte několik polínek do krbu. Jednoho času musel jsem v obchodnických záležitostech do Slezska se vydat a přišel jsem do malého městečka u paty hor krkonošských — jak pak se jen to městečko jmenovalo? — nu, na tom nic nezáleží — přišel jsem do toho městečka a učinil jsem zastaveníčko u tamějšího kupce pana Kociána, bývalého mého přitele. Krkonošské hory, jak wubec známo, jsou u walné pověsti mnohem čarodějství a pekelných rejdu, a zwáště tak zvaná Krakonošova zahrada je prý hlavní residenci a sídlem wšelijakých dibliků, skalních duchů a lesních žinek, a mimo to rejdištěm čarodějníc, kam se v noci prvního Kwětna na posvícení sjíždějí, a má-li člověk bystré oko, může je dobře vidět za jasné měsíčné noci ze všech úhlů světa na košťatech. povětrím u velkých tlupách tahnouti, zrowna jak hejna kdákajících wran. — Ale nemejlímlí se, bije ted dwanáctá?“

„Ano, dwanáctá,“ přiswědčil Zwonek. „Ach, toj je hrůza, kterak hrom zas buráci!“

„Ano, je to hrozné!“ pravil Peldřimowsky. „Podiwné to povětrí měsice Ledna. Kde pak jsme zůstali — ano, u mého příchodu do krkonošského městečka. Přišed do hlavní ulice widim obywatele se všech stran přicházeti a ke kostelu se ubírat, zrowna jakoby neděle byla, a velmi živě mezi sebou rozprávěti, jakoby se něco velmi důležitého bylo přihodilo. I pomyslím sobě: Holla, co pak se to zde děje? Musíš se přec na to zeptat. Ptám se mimojdoucího člověka na příčinu toho welkého shonu, a ten mi řekl, že jakási w tom městečku bydlí stará šlechtická před třemi dny mrtwici raněna zahynula, že bude dnes pochowána, a že je wystawena v kostele, kde se za její duši mše držet budou. — Poněvadž jsem si pomysliti nemohl, žeby taková všední a obyčejná událost tolík hluku a shonu způsobiti mohla, dotazoval jsem se toho člověka — a byl to starý, přívětiwy pán — důtkliwej, a tu mi konečně řekl, že ta zemřelá paní u velké pověsti stála nejouhawnějšího čarodějnictví a že se takovka za mistryni všech čarodějníc w krkonošských horách považovala. A na důkaz toho uwáděl wšelijaké předuležité okolnosti. Tak ku př. držela prý we své domácnosti as dewět a čtyřicet černých koček, w jejichžto srsti prý nebylo nalezti ani jediného bílého chloupku. Časem prý přicházela dō jejího domu paděstá kočka, a to byl kocour nad uhel černější a tlustý a veliký skoro jako tele, s velkýma jiskřicima očima, a kdykoliv přišel, nastalo w tom domě přeweselé živobytí a nesmírný hluk z něho se nočního času ozýval až na půl mile cesty, a ačkoli nikdo z obyvatelů ani živé duše do domu jítí newiděl, - slyšeti bylo přec mnoho hudebního zvuku, housli, písň a trub, a k tomu se misilo neustálé kočičí mňoukání a bručení, zrowna jak to kočky měsice Března činiwaji. — Dále mi pak vyprávował ten starý pán o té staré dámě, že smrt na ni uhodila z přepodivné příčiny a že tak každý w městečku soudí. Pekelná smlouva, jakouž s dáblem byla učinila, před třemi dny prý vypršela, a pan satanáš bez okolků jí zakroutil krk; jimi wšak soudili, že musela proto zahynout, poněvadž se dle wýminek učiněné pekelné smlouvy nezachowala, a ta prý ji ukládala, o čarodějná neděli wšecky své kočky prohlížeti a každý bílý chloupek z jich srsti vytrhnouti. To se jí prý wždy podařilo, za posledního času wšak, když jí oči sesláblily, pochybila w té práci a přehlidla jen jedinky bílý chloupek, a satanáš té chyběcky použiw skočil po ni a — chňap — zlomil jí waz.“

„Nemo cum diabolo jocatur impune!“ pravil wážným hlasem Valerianus.

Ostatní s otěvřenou hubou hleděli na Peldřimowského a pišně jeho povídání poslouchali.

„I sel jsem tedy,“ pokračoval Peldřimowsky, „s tím starým pámem do kostela, abych se také na čarodějnici podíval. Mše právě začala. Kněží a ministranti byli w černých oděvích, oltář a stěny černým suknem pokryti. Uprostřed kostela stála na zvýšeném a černém aksamitem pokrytém lešení rámě s mrtvolou té čarodějně šlechtický, a wšecky ty hojně okrasny, swíce, erby a zlatem vykládaná

rakew byly důkazy o wznešeném urození a bohatství zemřelé.“

„A jak vyhližela ta mrtwola?“ tázal se šepataje Valerianus.

„Přeštrašliwě,“ odtušil Peldřimowsky, „a měla mnoho podobnosti s naší mrtvolou u wedlejším sklipku, toliko s tím rozdílem, že na jejím krku viděti bylo černé pruhy, a sice krví zateklé, jenž patrně svědčily, že byla dáblem uskrcena. — Slyšte ale dále! Mše začala. Wšecko se dělo jak při každé jiné mši velmi slušně a pořádně až do offertorium. Nyni ale — pomyslete, co se stalo. Sotva že u oltáře kněz slawa swatého obřadu při offertorium wyslowil, zwedla se mrtwola w rakvi a zvolala strašliwým, pronikawým hlasem: „Stojim na věčném soudu!“

„Pane Bože!“ zwolał ouzkostliwě Jeníšek a ostatní se křížovali. (Pokračování.)

D o p i s y .

Z Widně.

(*Tedesco. Gaj. Rauhowy historické obrazy.*)

(Dokončení.) O ostatních zdejších novinkách a zábavách společenských podáme bohdá budoucně obsírnějších zpráv. Tuto pak toliko podotkneme, že dotčený krajan nás p. Tedesco dva koncerty ke dni 24. Října a 6. Listopadu b. r. v době polední zde uspořádal, při čemž přednášejce po obékráte dílem vlastní dílem eizí skladby nejen mistrovským pianistou a hodným wychowancem našeho Tomáška, nýbrž i genialním skladatelem být se oswědčil. Jeho „concert fantastique“ s průvodem celého orkestru dwakráte přednášený, pak vybrné provedení wznešeného a obtížného „Capriccio“ od Mendelssohn-Bartholdyho nadobyčejnou sensaci u zdejšího hudby milovného obecenstva způsobil a všeobecné obliby a vážnosti jemu získaly.

Dále zmíniti se musíme o přátelské schůzce u večer dne 27. Října, k poctivosti zde meškajícího p. dra. Ludewita Gaje od Čechů, Morawanů, Chorvatů a Srbů držané; při čemž promluwiw jeden z přítomných tam Čechů o zásluhách, jichž tento welkodusný muž o oživení ilirské literatury byl sobě wydobył, a wyjewiwi jemu za to slušné díky, na důkaz šetrnosti, jakou národ český ku sbratřeným Ilirům wubec a Gajovi zvláště chowá, skwostný wýtisk básně k jeho oslavěnī schwalně složené a také již Českou Wěselou uveřejněně jemu podal, načež ostatek večera tohoto v přátelském howoru a jednání o vlastenských a literárních záležitostech slowanských stráven byl.

Týkaje se dále zdejších našich literárních a uměleckých nowinek, oznamujeme, že první swazeček zanimačných nowel a pověsti oblibeného morawského básnika p. Vinc. Furca nákladem knihkupectví Schmidha a Leona co nejdříve na světo wyjde a že pokračování w básmích Furchowych k tisku se připravuje, jakož i že se zde sbírka lyricko - epických básni mladého srbského básnika Radičeviče w tisku nachází; dále že již jedenkráte podotknuté wzorky mistrovské kowowé kašny, wewodou Friedlandským zřízené a nyní w Duchcove se nacházejí, dle wýkresů páně Hellichových ze zinku se lejí, konečně že tyto dny ze zdejší na slwo wzaté kamenopisní dílny p. Bauha první listy historicko-artistickeho dila, o němž jsme byli již také we Kwětech jedenkráte se zmínili: „Wyobrazení z dějin českých“ na světo wyjdou. Prohlížeje totíž p. Rauh k tomu, že nestává dosaváde dila, jenž by nezajímavější scény z historie české we wyobrazeních

nynějším uměleckým pokrokům a požadawkům přiměřených obsahovalo, ustanowil se na tom, obrazovou gallerii nejdůležitějších dějin českých wýdávati. Jakož pak on, co se volení scen historických dotýče, s muži u věci zbhlymi se srozuměl a artistické wywedení na slwo wzatým umělcům wlasteneckým, pánum Hellichowi a Lhotovi swěril: tu jistě očekávali se dá, že nám tudy dila se dostane, které každému milovníku české historie a příteli domácích krásných umění welewitaným bude a zdařilým wywedením w uměleckém ohledu a zewnitřní upravností a skwostností každému dílu toho druhu wne i doma dosaváde wydanému důstojně na bok se bude moci postaviti. Zhotoweny jsou první čtyry listy we velikém folio s českým, německým a francouzským podpisem, „Skupení českých kronikářů od Kosmasa až do Hájka“, „Přichod Čechů do vlasti“, „Wolení Kroka za soudce“, pak „Přemysla a Libuši“ představujice, a přeswědčeni jsme, že každý, kdož je uwídí, tomu, co jsme právě o podniknutí tomto chvalného byli podotklí, přiswědčiti přinucen bude. Osmělujeme se tedy wlastenecké obecenstvo na toto w artistickém i dějepisném ohledu důležité dílo pozorno učiniti přejice, aby hojuhého účastenství dosáhlo a tudy u jeho wýdávání — an vice obrazů, jako: Libušin soud, Čestmir, Rastislav wězeň a jiné již opět w práci se nacházejí — spěšně a rádně pokračovati se mohlo.

A. R. S.

Z Wršovic nad Ohří.

Welikolepé a skwostné hony, od Jeho Jasnosti knížete pána Jana Adolfa Šwarcenberka na jeho w Litoměřickém a Žateckém kraji ležicích panstvích, jmenovitě na Wršowském (w Litoměřicku) a Postoloprtském (w Žatecku), ku konci Října uspořádané, jsou důkazem hojnosti zwěre w zdejších krajinách. Při těchto honech přítomni byli Jeho Císařská Wýsost nejoswícenější pan arcivéwoda Karel Ferdinand, Jejich Jasnosti páni knížata Šwarzenberkowé, Jejich Jasnosti páni knížata z Lobkovic, Jeho Jasnost pan kníže Colloredo-Mannsfeld, Jeho Jasnost pan kníže Windischgrätz, Jejich Jasnosti páni knížata Taxis a Schönburg; pak wysoce urození páni hrabata Waldstein, Ledebour, Westphalen, Wengerský a mnozí jiní wysoci šlechticowé, kterížto swou přítomností welikolepost těchto s knížecí skwostností uspořádaných honů ještě zvýsili.

Na Wršowském panství zastřeleno bylo (dne 22. a 25. Října) 1418 zajíců, 24 bažantů a 146 korotví; na Postoloprtském (od 26. až do 30. Října) 5052 zajíců, 1079 bažantů a 1948 korotví, dohromady 6470 zajíců, 1103 bažantů a 2094 korotví, kterážto summa s připočítáním zastřelené neznamenitě a rozličného druhu zwěre walný součet 9723 kusů zwěre dosahuje; jen předposledního dne zabito bylo 2570 kusů, a posledního dne (na bažanty a korotve) 3061 kusů. Poważime-li četný počet pořádek držicích myslivců a jiných určených dozorců, pak skoro na 2000 silně honce a teprw pak nesmírný daw diwáků, poznáme těchto honů živost a welikolepost.

Wlastislaw Lowosský.

Z Mezimostí.

Čel jsem vícekráte we Kwětech zprávu o nálezu starožitnosti; i já se nedávno dopídlil o dálku takovém a slyšel jsem o tom z hodnowěrných ust následující.

František Kletečka, chalupník ze wsi Petrowska na statku Wiklantickém w Čáslawsku, panu baronu Puteani patřícím, obdržel od této swé vrchnosti powolení, u paneského dwora Petrowska několik for blíny si nakopati, ku které práci si den 28. Máje zwolil; když wšak as dvě stopy hluboko kopal, kopnul také do hliněné nádoby, která se i hned rozpadla; jen střepiny ukazovaly, že to byl hr-

ne, as dva mejtníky neb $\frac{1}{4}$ dol. rak. měrice obsahující, plný starých, ze stříbrného slabého plechu ražených mincí. Chalupník Kletečka užasnal nad tímto nálezem, a než se ze svého leknutí zpamatoval, wyskytnul se u něho neznámý wandrowní hodinářský towaryš, který si těch minci plné kapsy nabral, což i jiní domácí nedaleko pracující lidé udělali, tak že chalupníku Kletečkovi málo který peníz zůstal; on ale zbytek sebral a odewzdal jej na kanclář, vše co se stalo wyprawowaw. Ouřad Wiklantický zawolal ony domácí lidí, kteří si díl toho nálezu přivlastnili, a požádal pobrané mince nazpět; než wšak větsí částka byla již v rukou hebrejských.

L. P.

Ze Sezemie.

Dne 7. Listopadu provozovaly se zde „Wyzwedač“ a „Dva přátelé a jediný kabát“ k největší spokojenosti obecenstva. We hrani se bude pokračovat. Wytěžené peníze se obrátí k základu na knihovnu, která již skoro 100 swazeckých počítá. Zdářilý proslov byl od p. Pelikána sepsán, a prál bych, by se ujala ta slova jeho vřelá, upřímná: „By duch národní se zmáhal více
A pronikal slavné Sezemice!“

Karel Jiríček.

Slowanská zpráva.

Ludewít Štúr, redaktor Slowenských Nowin a Orla Tatranského, vyvolen jest od kr. swob. města Zwoleně za deputovaného ke sněmu uherskému.

Pražský denník.

Nynější doba českých diwadelních představení ukazuje se být zvláště ourodnou na původní práce dramatické; sotva tomu dva měsíce a již byly tři nové původní hry provozovány a na příští neděli již opět čtvrtá jest připravena. W neděli dne 21. Listopadu se bude totiž ve prospěch panny Rajské ponejprv provozovati: *Strakonický dudák*, aneb: *Hody diwých žen*, národní pohádka we 3 jednáních s hudbou, se zpěvy, tančením a skupením od J. K. Tyla; hudba od J. Balsudy, písne od J. Nešvadby. Tylovo jméno již za to ručí, že obecenstvo přijemné zábavy naditi se může, ba jak jsme doslechlí, zámejší „Strakonický dudák“ ještě větší přizně u obecenstvá si získali nežli „Pražská děvečka“. Ostatně bude toto představení i tím zanášnawé, že p. Balandu, člen zdejšího diwadelního orkestru, ponejprv co hudební skladatel na diwadle vystočí. K tomu je tato národní pohádka (nebo jak jiní říkají báchorka) kouzelní hra, a proto doufáme, že také četné obecenstvo přikouzlí, což pilné p. beneficante srdečně přejeme.

Kronika času.

* W hudebním světě prochází se krásná pověst o pozůstalých 12 symfoniích Mozartových, které dle svědectví znátele ruky jeho za pravé uznány jsou a o nichž lidé až posud mělo nevěděti. P. Černý je chce sedit na klawir a slibuje, že budou mnohem slavnější, než Haydnovy skladby.

* Jeden trnawsky měštan w Uhřích okrásl dvěře svého obydli následujícím nápisem: „Zídum a psům se vstoupiti zapovídá“ — a my počítame přece 1847 let od narození Kristova, 407 od vynalezení umění knihtiskářského, 311 od uvedení prvního žurnálu a 57 let od úmrtí císaře Josefa.

* Wýtečný německý malíř Lessing vyhotobil karton ke svému velkému obrazu „Hus na hranici“. Znatejové

jsou toho mínění, že taž malba všecky jeho ostatní výborná díla předčí.

* 13. Října stála w Berlině před soudem baronka Amalie z H., děvečka u jednoho truhláře w městečku Vierraden, manželská dcera před dávnem zemřelého soudního služebníka, pocházejícího dle ouředního vyšetřování ze staré šlechtické rodiny. Byla obžalována z kříwe příhony, a wšak co newinná propuštěna.

* W Angličanech činí nyní mnoho powyku, proces proti muži, jenž po jednoletém manželství svou paní smrti ztratil brzy na to s matkou její se zasnoubil. Rozepis posud rozhodnutia není, ale z obojího manželstva zůstaly děti, a sice z každého děvče. Přibuzenství těchto dětí jest dosti znamenité. Bába prvního děvčete jest totiž matkou jeho sestry, a následowně jest druhé dítě tetou své starší sestry.

Návěsti.

Cíname obecenstvo pozorno na *Nowy Pražský kalendář pro každého na přestupní 366 dni mající rok od Kristova narození 1848*. Spolu kniha pro zábavu a poučení pro duchovní, oředníky, umělce, řemeslníky, hospodáře a obchodníky. První ročník. W Praze, tiskem a nákladem synů Bohumila Haase. 4. Str. 192 za 24 kr. stř.

Kam žádná jiná kniha se nedostane, tam se dostane alespoň kalendář; patrně tedy, že dobré kalendáře mohou být mocnými hýbadly pokračující osvěty. Takový pak jest v plné míře i kalendář tento, letos ponejprv do života vstupující, jenž bohatosti a zajímavosti obsahu svého nad jiné daleko wyniká. Z článků, které v něm kromě obyčejných kalendárských se nalezají, zvláštěho podotknutí zasluhují: *Předpis na sumarní řízení w občanských rozepřech*, *Nejvyšší uslanovení J. c. k. Majestátu strany robot a desátků*, *Raditel pro domácnost*, *Lekářský raditel*, *Obležení od Švédů r. 1648*, pak více zábavných povídek, rozličné přípovědi na vážných a veselých cestách života sebrané, životopisy Jos. Jungmann a Františka Palackého, pamětnosti arcikněze Karla a Josefa, jakož i mnohé anekdoty ze života lidumilého cisáře Josefa II. atd. atd. Když pak ještě připomeneme, že sloh wůbec jest dobré český a nejsprostříšinu čteáři srozumitelný, k tomu pak cena velmi levá, nezbývá čeho by ještě při kalendáři tomto přáti bylo. Zasluhujet on všemu právem, aby co nejhojněji byl kupován.

Nové knihy.

Původní vlastenské povídky, pověsti a báchorky. Od Jos. Ehrenbergra. Swazek VI. W Praze 1848. Tek sklad Jar. Pospíšila. 8. 82 str. Cena 10 kr. *Kocourkow*, od Prokopa Chocholouška. Siv. 7. 12. 11 str. Cena 8 kr.

Kněžícník, aneb: Cítač nového žádona, přávceho Boha v píseckých kněžstvích výjev tagemství a kněžství geho sv. Štěpána celor očen j mi libožpěvně oslapující atd. S přípomou Rokyc a řeč Královéhradeckého vysopisu od roku 1586 a s možností k většině i domácí pobožnosti. Druhé, opomíjené, velkou částí novějších písni rozmaněně vybáni. W řadě Králové 1848. Tiskem a nákladem Jana Host. Polipressa. 8. 701 str. Na sprost. pap. za 48 kr., na výšku masiv. za 131 kr.

Obráz země České, čili Pohled na vlast Čechů. Od J. F. Polehradského (S mapou.) W Praze 1848. a sklad Jar. Pospíšila. 18. 177 str. Cena 10 kr.

Číslo 139.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowých alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
půlročích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1050—8 přes dvár při zemi).

**20. Listopadu
1847.**

Predplaci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pražská čarodějnica.

(Pokračování.)

„Jaké poděšení v kostele nastalo,“ wyprawowal Peldřimowský dále, „může si každý pomyslit. Některí utíkali z kostela, jiní zas tláčili se jak stádo ovci do koutů, a tolik dva srdnatí mužové měli tak mnoho smělosti, že se přiblížili k rakvi, w tom — se mrtwola zas položila a byla mrtvá jako prvé.“

„I to je hrozná ale velmi zajímavá kronika,“ pravil Valerianus s polovičním dechem. „Ale bylo by snad lépe, kdybyste nám konec té historie snad po pohřbu wedle ležící osoby sdělit chtěl; mně je při tom tak ouzko.“

„Není toho již mnoho,“ odpověděl Peldřimowský. „Sedněte si trochu blíže, abyste lépe všecko slyšeli. — Když se tedy lid,“ pokračoval zas Peldřimowský dále, „od prvního leknutí zpanatoval, wrátila se mu zas důvěra a smělost, jedenkaždý postavil se zas na svoje místo a kněz pokračoval dále we svaté mši. Právě se odzvilo pozdvihowání, kněz právě postavil kalich na oltář a jedenkaždý se právě požehnával ze země wstávaje, w tom — zwedla se mrtwola w rakvi po druhé a strašlivým, pronikavým hlasem zwolala až se celý kostel trásl: „Nade mnou se soudi!“

„Je-li možná?“ vykřikl Valerianus s patrným leknutím, poněvadž Peldřimowský poslední slova velmi hrmotně pronesl. Ostatní potili se hrůzou a vzdychali, jen Zwonek potají mezi wyprawowáním pozvedl za jarmarou korbel a notnými dousky owlazoval prahnoucí svůj jícen. Wichřice, kteráž heurku provázela, dostoupila nyní na stupeň největší diwokosti, okna řinčela neustále, blesk křížoval se za bleskem a hrom rachotil s nejhroznějším praskotem.

„Jaký hluk a powyk,“ jal se dokončiti Peldřimowský swoje povídání, „we chrámu Páně na to powstal, nedá se tak snadno wypovědít, a kdyby častokráté zwědawost lidská nebyla wětší nežli bázeň, byl by wšecken lid zajisté z kostela utekl, a já bych byl na mou víru také neotálel. Ale mrtwola, sotva že hrozná slawa z ust wypustila, po-

ložila se zas we wsi způsobnosti na máry a byla mrtvá jak prvé. Lid se zas upokojil a mše se končila velmi pořádně až k tomu okamžení, kdy se kněz u oltáře obráci a s rozpráhnutýma rukama volá: Ite missa est! Sotva byl ta slawa z ust wypustil, zwedla se mrtwola w rakvi s největší prudkostí a diwokostí a s wywalenýma očima a třesoucí se hlavou zwolala tak žalostivým a hrozným blassem, že to wjelo každému až do kostí: „Jsem od-souzena!“

A sotva že Peldřimowský ta slawa hrozným hlasem z ust wypustil, ozvalo se wenku na chodbě strašlivé praštění, a poněvadž se právě při tom zablysklo a hrom silně zarachotil, zděsili se přitomní welice, toho jsouce minění, že do radnice aneb do staroměstské věže uhodilo, a Zwonek ubíhal ke dveřům chtě se podívat co se stalo — w tom wšak se tyto rozskočily a sedm netopýrů wlítlo do sednice, okolo swěla a po stěně se honice. Za nimi wstupovala přepodiwná postava. Byl to nad míru wysoký muž w šarlatovém oděvu, pošitém zlatými portami a flindrlatkou. Na hlavě mu seděl špičatý klobouk, ozdobený dlouhým kohoutím pérem, krátký plášč z čerweného aksamitu splýval mu velmi pohodlně s beder a po boku mu wisel dlouhý blýskawý meč. Na první pohled byl by jej každý za statečného bojowníka měl — postava, chuze, oděv, všecko skoro tu doménku stvrzovalo, toliko obličeji a ruce byly černé jak u mouřeninů, a to bylo jiné. — Hned za ním skočily jiné dwě postavy do sednice, naskrze černé, s konskýma nohami, od zadu dlouhými ocasmi opatřené, a na černých blávách kroutily robama a wylazovaly jazyky, potom posadily se po obou stranách dveri na zem.

Nesmrně poděšení zachwátilo všecky zde přitomné, i padali jeden přes druhého a tláčili se do jednoho kouta. Barnabáš Zwonek ležel na bríše zády přikryt a odříkával otčenáš za otčenášem, Valerianus wypouštěl z bleketajících ust latinské modlitby na zaklínání zlých duchů a třepal nohami jak na zadek obrácená moucha, Gebhardus a Jeníšek ukrywali se jeden za druhého temně wzdychajice w přehrozné ouzkosti. Nejhůr si počíval Jan Pel-

dřimowsky. Jakoby jej byly weškeré pekla hrůzy zahrnuly, házel nohama a rukama, při tom rozdával na vše straný poličky a konečně uchopil Valeriana prawici za opasek jeho břicha a lewici Jeníška u krku a strhl je k sobě, jakoby se jich těly chtěl ohradit, a přehrozným hlasem zařval: „Chval každý duch Hospodina!“

Čerwený pán obrátil se k Peldřimowskému wztekle dupnul a temným, hlubokým hlasem odpověděl: „Já jej nechwálím!“ a mohutným krokem ubíral se ke dveřím wedlejšího sklípku. Dwére se otvěrly a všechných zraky obrátily se w tu stranu. Bylo tam všecko jak dříve na svém místě, až na Helimelecha, jenžto více neseděl u nohou postele, na kteréž mrtwola ležela, nýbrž na stolici wedle dveří. Čerwený pán zůstal na prahu státi. Po malé přestávce pozdwibl velmi důstojně a vážně swou prawici a pokývnul. Komu lze popsat hrázu, která se Valeriana a všech ostatních zmocnila, když viděli, že mrtwola na pokynutí čerweného pána na lůžku se zwedla a wysoko powztyčila. Čerwený pán pokývnul po druhé. Mrtwola vystoupila z postele. Čerwený pán pokývnul po třetí, a mrtwola ubírala se se zavřenýma očima a dlouhými kroky ke dveřím. A přišla až k čerwenému pánowi, políbila jej na černé čelo, a tento ji pojal prawici za ruku, lewici wšak uchopil jako násilím Helimelecha, stáhl jej se stolice a nyní s oběma odcházel, ani si nepovšimna ostatních ve smrtelných potech se brodících, a než minulo okamžení, nebylo slyšet ani krok.

Na zemi ležící ubožáci počinali teprw nyní sebíratí swých patero smyslů a chtěli utíkat z toho strašlivého místa, kdežto posud nad jich hlawami celé hejno čertíků — a byli to netopyrové — pekelné rejdy tropilo, ale, pohříchu! nedalo se pomyslit na ouťek — u dveří seděly posud ty dvě černé rohaté postavy, swými ocasy okolo sebe se ohánějice. Mimo to držel posud pan Peldřimowský swé sousedy u stálém zachwácení přehrozného strachu tak přepewně, že nemohli sebou ani pohnout, jakoby je chtěl uškrtit. Trvalo to několik okamžení. W tom wšak ozvalo se wenuku temné pískání — a hle! u dveří sedící diblici co nejrychleji se wzchopili a — fič! jedním skokem byli ze dveří pryč.

„Cum leo rugiens — diabolus circumeat mundum!“ blekotal Valerianus.

Peldřimowsky teprw nyní Valeriana a Jeníška pustil a dával rukou znamení, že mu nelze ani slova promluvit a že snad nebezpečenství ještě není docela odstraněno.

„Ach to je moje smrt!“ naříkal Jeníšek.

„A moje,“ prizvukoval Zwonek plachtivým hlasem a hledal za jarmarou korbilek. Tam wšak sedělo několik netopýrů a ti polekali jej na nowo.

Gebhardus také teprw nyní přicházel k sobě, on w skutku dlouhou chwili nemohl mluvit.

Valerianus byl nejposlednější u sebíráni swých smyslů. „Kdybych tyto hrůzy,“ jal se mluvit, „na vlastní oči byl newiděl, nikdy bych tomu newěřil — a to zůstane prawdou: Nemaluj nikdo čerta na stěnu.“

„Kdybych byl dnes,“ howořil do sebe Zwonek, „místo čtyr pinet sedm pinet, jak obyčejně čím, pil, nediwil bych se těmto zázrakům.“

„Nyní nám nic jiného nezbývá,“ jal se Valerianus po dlouhém přemejšlení mluvit, „než aby chom w bázni boží domu šli a zítra na radnici se shromáždili. Tato přepodivná historie, kterak čert čarodějnici pražskou wzal, musí se pěknými slowy napsati a pro wěčnou památku do listovny staroměstské raddy setrně uložiti.“

A to se také stalo za jitra druhého dne s velkou slávou a důležitostí. Toliko Rozražovský neustále wrtel hlawou a nikterak nechtěl tomu rozuměti. I poručil Jeníškovi, aby se pod ochranou španělského setnika Don Baltazara a jeho kyrynskú na cestu wydal, zdali by na berounské cestě pekelnou tu čeládku nedostihl. Jeníšek tak učinil, došel ale smutného cíle.

(Dokončení.)

Prostonárodní:

Babičko, staříčko, vdáte se ještě,
Chutě jen do mlýna na Přelouč běžte,
Poproste mlynáře, zda by čas neměl,
Aby wás, babičko, staříčko, přemlel!

Kdyby se wymlouval, že newí zcela,
Jak by se babička přemlýti měla:
Powězte, babičko, powězte hnedky,
Jak jste přemlýwala kmotry a tetky.

Pan mlynář z Přelouče, on není bloupý,
Babu-li přemele — dům w Praze koupí,
Na stárka udeří, mlýt we dne w noci,
Síč že mu wyškrabou babičky oči!

Joséf Burgerstein.

Něco o hudebnictví Slovanů.

T. Bulgarin díl we swém nowém spisu *Wospomina-nija* zwaném: „Poláci, podobně Bohemci *“, jsou národ hudební — a Bohemci proto jen přewyšují w hudbě všecka slowanská plemena, že mají w Praze konservatorium, rozšírujici wkus a wzdélawajici učitele.“ — Příčina, proč Čechowé nad jiné Slowany w hudbě wynikaji, zdá se nám w něčem jiném záležeti, nežli pouze w konservatorium pražském, neboť jinak by Poláci a leckterý jiný národ jen

* Nedávno radilo se nám, abychom přestali nazývat se Česi, a byli — horribile dictu — Bohmen. A titož, jinak nepříznivci nowotářství, poněvadž buď přesvědčeni ani subjektivního ani objektivního nemají, aneb je dle pohodlí ku škodě dobré smýšlejících zapírají, byli by radu tuto přijali, domnívajíce se, že wše dobré shora přichází; newěděli ale, jak se w domácím životě nazývati, a proto nejvíce rada se u nich neuvala. A hle! tu se nám naskytlo slovo, které by potřebě wyhowělo, jen že přichází z Ruska, a politika rownowáhy států, blaho Německa a celé Ewropy přikazuje, wystříhat se wšebe, co jako rafishe Einflüsse wyhliží! Škoda!

dobré konservatorium zřídit potřebovali, aby se v hudbě vyznamenali. A jak to vyhliželo s českou hudbou v po-měru k jiným národům, když v Praze konservatorium ještě nebylo? Myslime, že ne tuze špatně, kdežto za našich časů, kdežto hudební umění u nás zkvetá, veliká část dobrých, snad i výtečných hudebníků o pražském konservatorium ani newi a mnohem větší část žáků a učitelů hudebních wliwu jeho nepodlehá. To však na újmu ústavu toho řečeno nebuď, neboť úlohou jeho nebi ani být nemůže, aby svým působením všechny milovníky hudby bezprostředně zahrnoval. Úlohou jeho jest, schopnosti již přítomné, nadějně, důkladně pěstovati a k vyššímu stupni umění vzdělávat; schopnosti k tomu vzdělání ale, jsouce více vrozené nežli přijaté, nabýté, musejí být u velikém množství již v národu, v jeho powaze duševní, musejí činit část národního rázu, mají-li od národů cizích uznány a za značné vyhlášeny být. *Prawá tedy příčina toho, proč Čechové hudebním uměním nad mnohé národy prosluli, leží v četnosti kapacit hudebních, které do hromady (ne však jednotlivé zwlašť) toho dokázaly, že Čechové slují národem hudebním, a že toho zasluhují, o tom svědčí veliký počet hudebníků a hudebních umělců českých.*

A však málo by prospěly jednotlivcům a celku vůbec schopnosti tyto, kdyby nebylo jiných momentů, které jsou takřka podmínkou hudebnictví českého, a momenty tyto především jsou: *katolictví a wenkowské učitelství*.

Wubec známo, že všeliké umění náboženstvím odjakživa podporováno bylo, že stavitelství, socharství, řezbářství, malířství, hudba i zpěv, ano i básnické a dramatické umění mocného podnětu a bohatého předmětu v náboženství nalezaly a dílem ještě nalezají. To platí o náboženství pohanském jako i křesťanském, jmenovitě katolickém, které si obzvláště ve vytvařování, zpodobnění myšlének, v slavnosti a skvostnosti předmětů náboženských libuje a tudy nad jinou křesťanskou vyzaří všelikému umění široké pole k činnosti ♦ wywinutí poskytvalo. Za našich však dob, za kterých v srování se středním věkem ocháblá mysl náboženská ve vellkolepých dilech uměleckých jen velmi zřídka se ukazuje, za kterých wkus umělecký také v jiné stránky lidského života překročil, většího předmětového okresu nabyl, ba celého veskerenstva se zmocnil, *zůstala z tolikých umění vyznání katolickému skoro jen hudba, na kterou i za věků novějších víc než druhdy působi.*

Hudba a zpěv činí důležitou stránku našich služeb božích, a proto se také žádá, aby při každém farním kostele někdo byl, kdo by kostelní hudbu řídil. We všich a v menších městech bývá to vždy učitel, a proto musí být hudebníkem, chce-li být učitelem, byť jinak ku školnímu úradu sebe neschopnejší byl *. Učitel tedy má wedle vyučování mládeže v předmětech literních také řídit hudbu; o to ale žádný nedbá, kde wezme hudebníků — to jest jeho starost.

Pamatuje-li tedy na budoucnost svého úřadování, wycvičí si ze svých žáků, kteří se obyčejně samochutě k tomu blási, víc než potřebný počet hudebníků, při čemž mu pomocník svědomitě pomáhá, poněvadž leckdes za to od rodičů malou odměnu dostává, a později s výrůstky co

* Z toho patrně vysvití, že na školách wenkowských vyučování literní není hlavní věcí, poněvadž snaďnější jest dobrému hudebníku bez značných vědomostí stati se učitelem, nežli literné vzdělanému bez hudby, nemluvěco o pomocníku, kteremu žádoucí nad školu jít musí, poněvadž mu smyčec zhusta více vynáší nežli slabikář.

kapelník o musicu vydělává. *Hudba se stane školním předmětem.*

Takovým způsobem naučí se veliké množství mláděk hudbě, owszem ne vždycky dokonale a důkladně, ale první základ jest dán, mnoho ochotníků získáno, a mezi velkým počtem hlaw najde se leckterá dobrá, která vlastním cvičením doplní, čemuž bude od učitele naučila, aneb plnosti dorší, co jí na výtečných schopnostech schází, neříknu-li že se mnohem důkladněho nавedení a dobrého základu i od wenkowského učitele dostane. Větší část hudebníků, kteří v cizině za své umění uznání došli, pověst, že jsou Čechové národ hudební, ospravedlnili a rozmnázili, nabyla takovou cestou umění svého, neboť málo kterému z mnohočetných dobrých hudebníků a snad i umělců bylo dopráno vzdělání být v nějakém výtečném hudebním ústavu, nejakým mistrem znamenitým.

(Dokončení.)

D o p i s y.

Z Brandejsa nad Labem.

W čísle 134 „Kwětu“ podává se zpráva, že welebný p. Hlaváček, farář ve Winoři, na důstojenství arcibiskupského střídníka v okresku brandejském povýšen jest. Bez újmy hojácích zásluh, jichžto sobě dotčený p. farář o svou školu dobyl, prawdě povinnou daň dadouce ubezpečujeme, že ono návěští bezdůvodné, newčasné, ano i zlovolné jest. Neboť „ten starčeček, který posud úřad střídníka a školažorce brandejského zastával“, doposavad se ze své hodnosti nepoděkował, aniž pak s ní ssazen jest. Důstojný p. Antonín Burger jestliž muž nejlepších let, jenž dle svého, Bohu díky, jarého zdraví úřad svůj, by sobě oddechu nechtěl příti, ještě deset let zastával může. Důstojný p. Antonín Burger po čtyři a třicet let s takovou vytrvalostí, s takovým prospěchem svému úřadu dostál, že nejen od vlády velikým zlatým penízem zásluh ozdoben, ale i za čestného kanovníka we Staré Boleslaví povýšen jest a u všech svých představených, jsa senior vikářů v arcibiskupství, největší vážnosti požívá. Důstojný p. Burger jestliž i svých podřízených jak duchovních tak učitelů pravý otec, jenž si svou obezřelostí, hlaboucou zkušeností, svým mithým povzbuzováním lásku všechněch získal, tak že sobě upřímně přeji, by bo děbrodův Bůh při jaré jeho sile ráčil zachovati, by v úřadě, jenž mu dlouholetým zvykem lehčíký jest, ke zdaru mládeže a k prospěchu vlasti i cirkve dráhná ještě léta oučinkoval.

*

Ze Železného Brodu.

Na Hrubé Horce, wesnici příslušicí k panství Semilskému a k farní osadě města Železného Brodu v Boleslavsku, neměli osadníci žádného zvonku, který by jim hlásal doby náboženské.

Takový nedostatek opraviti odbodal se šlechetno-mylný kněz, oltářník par Josef Bareš, kaplan příchovský, rodič hrubohorský, pořídil zvon na vlastní výdaly pro rodilé swé. Dne 3. Října po obrádech posvěcení ve chrámu železnobrodském wezen jest posvátný ten dar z Brodu Železného we slavném průvodu velikého zástupu při střílení z moždřínu na Hrubou Horu as půl hodiny cesty vzdálenou, a tam na pewne od obce vystavěné zvonici po držané od šlechetného dárcce jadrné české řeči za-wěsen.

Jíž dávno nemoci střízený starčík otec ctného dárců žádal si vždy dočekati se té doby, kdežto by synem přislibený zvon svého města došel. A ble! dočekal se toho skoná dne 6. Října v Pánu, i jest mu prvnímu zvonění umíráčkem nově darovaným.

J. F. R.

Pražský denník.

Dne 17. Listopadu slaven byl pochreb otce literatury české *Josefa Jungmanna*. Již okolo třech hodin odpoledne hnuli se obyvatelé pražští do Široké ulice k tichému přibytku zwěčnělého, v němž tak neocenitelně mnoho pro milovanou vlast byl vykonan. Kdo by neznal přistřeši tohoto lidumila a strážce naší národnosti české? Kdo by nebyl chtěl ještě posledníkráte drahé ostatky jeho do rakyte klásti vidět a je s žehnáním k odpočinutí doprovodit? Byl tedy daw lidstva tu se seslého tak veliký, jaký na mnoha léta Praha newiděla. Připojil se ke studující mládeži třech zdejších gymnasií nesčíslný počet čtitelů jeho, láskou a oddaností ke zwěčnělému poután. Dříve však nežli z domova byl odnešen, pokropen byl od vysoce důstojného probošta svato-Witského chrámu Páně pana Pöllnera, při čemž píseň od Bedřicha Pešky složená a od výtečného Jelena v hudbu uvedená se zpívala, wýtisky pak mezi obecenstvo se rozdávaly. Pak táhl se průvod Širokou, Owoční a Kolowratskou třídou k nowoměstské bránce. Rakew, zdobenou znakem Leopoldova řádu, nesli literáti a měšťané, při čemž pedellowé čtyř fakult a university samé, jejichž děkanem i rektorem byl, pražská nová garda městská s hudebním sborem svým a četné duchovenstvo se zmíněným vysoce důstojným panem proboštem v čele poslední poetu zwěčnělému prokazovali. Mimo to provázeli raketé lidé všech stavů a powolání, aby říci mohli, že podílu brali na této owšem truchlivé národní slavnosti. Nebylo tu nikoho, komu by tichý zármutek ve tváři nebyl tkwél nad ztrátou muže, jenž co křišitel národnosti naší neocenitelné zásluhu si o vlast wydobyli; ano po lících mužných bojně se slze ronily pro toho, jenž tak inohným prokázal se šlechetným rádcem a laskavým učitelem. Na Wolsanském swatém poli pak vysoce důstojný pan kanovník Pešina, jenž tak mnohého zdárného syna vlasti k hrobu od drahých let doprovázel, přiměřená slawa nad zwěčnělým promluwiw při zpěvu též od p. Jelena skladaném a wedeném pohobil ono srdce, o něinž Kollár dí:

Byť i wyschlo lože Wltawino,
Twoje, dokud stane Slávie,
Jméno Jungmann vděčné bude jméno.

P.

Kronika času.

* W Niederradu u Frankfurta nad Mohanem možná se předplatit na večerní pítí městu jablečního. Za 8 kr. může každý po čtyři hodiny tolík městu jablečního pítí, jak mnoho jen chce a může.

* Wsickni majitelové domů we Warshawě dostávali od policie nařízení, aby, kdyby někdo z domácích nájemníků wousy nosil, je napomenuli, by je soubě bez prodlení uřezati dal. Přiházelo se před tím nezřídka, že policejní ministr zdejšincům i cizincům na policii bradu oholiti dával; od některého času ale jsou milosrdnějšími proti wousům, pročež se také mezi Židy a Křesťany velmi silně rozmanozily. W Rusku chodí newelaři w předepsaném kroji a musí wousy nosit, wolní lidé ale s wousy politicky podezřelými se stávají. Newí se, jaká tvář za wousy vězí.

* W Temesváru byli dne 13. Října o 6 hodinách ráno ti, jenž ještě w tu dobu we spánku sobě howili, způsobem newelmi přijemným z něho wybarcováni. Postele totiž se začaly vlnovitě pohybovat, blízko sebe wiseli předměty na stěnách do sebe wrážely, okna řinčela, dwěrě neobvyčejně wrzaly a stoly a sesle počinaly se pošupovat, co mezi tím méně ospalým již na nohou jsoucim od žaludku oškliivo se dělalo a závrať na ně šla, jakoby opili byli.

Teprw když všecko pominojo, přesvědčili se, že se to zemětřesením stalo. Mnozí chtili nejprvé ránu a pak vědět od východu k západu pokračující pohybování. Celý ten zjew trval asi deset sekund; načež povětrnost, až do této doby vlnká, pošmourá a deštiwa, w jasnu a přijemnou se proměnila.

S m ě s.

Nedávno zemřelý kardinál Micara jeda nedlouho před posledním volením papeže s kardinálem Lambruschinem w jednom woze do Andělského Hradu pravil: „Bude-li při volení papeže kníže pekla předsedou, budeste Wy papežem; hlasoval-li by lid, byl bych já jím; pakli ale nebe swou ruku k tomu přiciní, stane se jím Feretti.“ A Feretti se jím také stal.

Prostředeck proti běnosti. Hrozné následky, jest se po kousnutí vzteklého psa okazuji, jsouce přičinou bolestné snuti, dohánějí člověka, aby skoumal tajné mezi přírodní a hledal prostředky k vyhojení. Tuto dodán je nám předpis k léku, jakéhož se na panstvích Švarcenských proti běnosti užívá. Pochází od osadníka a u věřnost uveden jest od knížete pána, který majetku oznámeni značnou summu peněz udělil. Od dlouhých časů není prý tam slyšeti o wzniklé běnosti u člověka, a časté zásilky prášku zaopatrují nejen okoli, nýbrž i krajiny w Anglicku. — *Species ku prášku proti běnosti:* polej obecného (*Mentha Pulegium Linn.*) $\frac{1}{4}$ libry, satoryje (*S. hortensis*) $\frac{1}{4}$ lib., heřmánku (*M. chamomilla*) $\frac{1}{4}$ lib., listy z topolu vlaského (*Populus pyramidalis*) 4 loty. Slně m prášek a smíchej s dobrým brabantovým olejem. Co by třikrát na špičku nože wzal, tolik dej do žejdlíku teplého piwa a každé ráno užíwej. Pro psa ale dá se prášek do půl žejdlíku teplého mléka, pro koně na kus chleba, pro ostatní domácí zwirata do nápoje. Po užívání nesmí se po několik hodin žádného pokrmu přijímati.

O kostelní hudbě? We Wídni přichází od nejakého času do zvyku nechvalitelný způsob, že se úplně programy a návěští listky do kostelů, zvláště do jejich oratorií rozesílají, kdykoli se při službách božích ujáká nová hudební mše má provozovat. Časopisy tento zlá a naskrze neslušný zvyk velice kárají, a to wším právem. Nebo jewí se w takovém nezpůsobu lehkowážné smýšlení, které posvátnou hudbu snižuje w obyčejnou všední krahchwil. Zámrér kostelní hudby (owšem wedena-li s náležitou důstojností, ne však s onou bohužel často ledabylostí) jest jistě významný, totiž povznesení lidského ducha k citům nábožným, ne pak pouhé okvěšelení a vyplnění „prázdné hodiny“. Wšechno k swému; chrám pánemá nikdy zastupovat místo koncertního sálu! »

Fr. D.

Nowé knihy.

Israelitka. Drama we čtveru dějství od W. K. Klieperty. W Praze 1847. Nákladem J. A. Gabriela. 16. 168 str. Cena 24 kr.

Národní báchorky a powěsti od Boženy Němcové. Sw. VII. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 16. 181 str. Cena 12 kr. stř.

Gil Blas de Santillana. Příběhy španělského študenta w šestnáctém století. Od Le Sage. Přeložil J. K. Zbraslavský. Dílu I. sw. 1. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Wel. 12. Str. 1—144. Cena 20 kr. stř.

Číslo 140.

14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
d. 116) vydáva po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytem č. 1050—2 přes dvůr při zemi).

23. Listopadu

1847.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
stovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Karolina Pelclowá.

Nástin životopisný.

Podobá se jakoby nepříznivý osud pěvně na tom se byl nstanovil, aby během příštěho roku bolestných ran zasadil milé naši vlasti odejmutím jí více věrných synů, Chmely, Hněvkowského, Jawornického, Kaliny, Jungmanna a j. Do počtu obětí těchto, jež sobě osud wywolil, připočisti dlužno také Karolinu Pelclowu, prawnučku našeho vlastenského dějepisce Fr. Mart. Pelcla, dne 31. Srpna b. r. we Widni zemřelou. Nepodala ona ovšem až dosaváde obecenstwu žádných prací literárních; nic však méně při výtečných jejích duševních schopnostech a zpanilomyslném smýšlení pro budočnost od ní tím znamenitějšího působení na poli naši literatury očekávati se dalo, pročež také ztráty její nám tím více želeti jest. Nadějeme se tedy, že laskavém čtenářstwu nevhod nebude dowěděti se něčeho bližšího o této věrné dcerě vlasti naši, na niž Česká Wěela již před třemi lety obecenstwo naše byla pozorně učinila, pročež krátký nástin života jejího tuto u weřejnosti podáváme.

Karolina Pelclowá narodila se r. 1812. w Liběticích w Čechách, kde otec její Karel Pelcl hospodářským úřadníkem byl. Presazen byl později do Smiřic co sirotčí zemřel tam již 17. Dubna r. 1817. zůstavil své vdovu Konstantii se třemi dítkami: Karlem, Antoniem a Karolinou. Chtic tato wubec wzdělaná paní dětem svým, pokud možná, přiměřeného výchování udělit, odebrala se s nimi w Kwětnu toho samého roku do Prahy. Ačkoli w jí takliko, ož skromné pensi živiti se bylo, přeče wše možné o wzdělání dítěk svých pečovala, z nichž nejmladší, Karolina, přirozeným ostrovtipem, živostí ducha a nadobyčejnou paměti záhy wynikala, a sotva byla weřejnou školu nawštěwovati počala, pokroky w umění literární i všeobecnou pozornost na se obíracela. Najednou však na těle churaweli počala, anž lékařům vzdor wšemu námáhání podařiti se chtělo, přičinu nemoci této wypátrati a ji wyléčiti. Ouplných pět let trvala churawost tato, jenž ovšem na tělesné wywinowání Karolinino ško-

dliwě působila a školu nawštěwovati z většího dílu jí zbraňovala: nic však méně čilost a duševní její sily žádné ujmy trpěti se nezdaly.

Dosáhla takto jedenáctého roku stáří svého požila jedenkráte času letního lesního jahod, které, že byly delší čas w rezovaté měděné nádobě stály, násilně dáweni u ní způsobily. Při příležitosti této wyvrhla také zrůstou ještěrku, která bud při pití bud jinou náhodou se ji do žaludku byla dostala a, jak se domníváno, přičinou oné dlouholeté churawosti byla.

Aby se seslable tělesné sily Karolininy opět zotavily, vystěhovala se matka její k radě znamenitého tehdaž lékáre Pauera pro zažití zdrawějšího povětri r. 1822. na wenek, a sice do Žebráku, rodinného to místa zemřelého manžela svého. Přišedše do města tohoto seznámili se příchozí brzo s přednějsími tamními i okolními rodinami, mezi nimiž zvlášť rodina tehdejšího radního Seba Hněvkowského a točnického správce Tacheziho jim nakloněny byly. Karolina ale nejčastěji nawštěvowała dům Hněvkowského, téměr každodenně více hodin tam trávic. Zpozorowaw onen výtečné duševní vlohy a zvláště kromobyčejnou její ostrostipnost, rád se s ní bawiwal a knihy swé ke čtení ji půjčoval, při čemž pak ona naskrze toliko spisy obsahu wážného a ponaučného volila. Seznámiwi se nejprvě s dějinami českými z historie, pradědem svým w jazyku německém sepsané, čitala na to i dějepisy ostatních starších i novějších národů, zvláště pak také klassiky řecké a římské — w německých překladech — s nimiž, s takovou pilnosti se obirala, že některé z nich, k. p. Listy Senekovy, téměr naskuze, jisé alespoň z většího dílu nazpamět wěděla. — Dobou touto začala se též zabývati básničtvím, zaopatřila sobě příruční knihu o prosodii a rytmu německém jednajici a počala skládati básně rozličného druhu.

Hněvkowským byla ale brzo také pozornou učilna na literaturu českou a muže o její zvelebení tehdaž pracujici; jichž větší díl tenkrátě častěji dům Hněvkowského nawštěvovali, ku př. Jan a Wojciech Nejedlý, prof. Sedláček a j. w. Nezřídka divili se mužové tito výtečním jejím schopnostem,

které nyní, an se byly tělesné síly její poněkud zotavily, nadobyčejně se rozvinovaly. Pro její ostrostipost, zdrawý soud a vůbec při jejím outlém stáří podivu hodnou wzdělanost, jakož i tím, že byla prawnučkou muže o národní naši literaturu nejvýš zasloužilého, dávali oni zvláštní šetrnost na jeho k mladistvé diwce, a proto také obyčejně přitomna byla při jejich schůzkách přátelských a vlasteneckých rozmluváváních. Při takové přiležitosti častokrát prof. Sedláček u její přítomnosti hořce toužil na panující tehdáž u ženského pohlaví našeho netečnost k jazyku materskému a oblibování sobě pouze v nářecích cizích, nejedenkrát se slzicima očima zwolaje, zdali kdy ta doba přijde, že Češky také matersky svým jazykem mluvit a na místě cizích české písni zpívati budou. Dojalyť tužby tyto jemnocitné srdce Karolinino hluboce. I naučila se několik českých písni ke kytaře, a když Sedláček opět do Žebráku přišel, přednášela u jeho přítomnosti nápěvy tyto, címž on, wida přání své poněkud vyphněné, co nejradošněji překwaben a k slzám pohnut byl.

(Pokračování.)

Pražská čarodějnica.

(Dokončení.)

12.

Pekelná ta čeládka, jenžto se z vězení staroměstské radnice tak nakvap vyklidila, ubíhala za oné osudné a bouřlivé noci ku břehu nedaleko kláštera křížovnického, kdežto jich bezpečná, mohutnými wesiři opatřená pramice očekávala. Tak to všecko zjednal Peldřimowsky, a sice chytrou radou wěhlasného Lomnického. Na břehu shodili se sebe zakuklení, a aby nebylo o něm v Praze ani památky, hodili všecken šat na pramici. Z červeného pána se wyloupl Jan Švehla, z prvního rohatého čertika mladý pan Kochan z Prachowa, z druhého Šimon Lomnický z Budče. Helimelech našel na pramici větší a lepší díl svého statku, kterýžto mu na jeho udání Peldřimowsky z tajných skrejší šťastně wynesl. A nyní nastalo přezalostivé loučení. Kochan z Prachowa doléhal na Lomnického a Švehlu, aby s nimi uprchli, na mysl jím uwáděje nebezpečenství a nesnáze krvežiznivého wěku, a že se krutá chystá pohroma wsem odpůrcům císařovým.

Smutně, se slzicima očima odpověděl Lomnický: „Prisáhli jsme mezi sebou, že vlast neopustíme, a musí-li to být, tedy zahynem wespolek, sloužice potomkům za wzor, kterak bratrstvo Jana Švehly bratrsky se milovalo — wšickni za jednoho a jeden za všecky.“ A tak se rozešli.

Kochan, Teklu we svém náručí drže, wstoupil s ní do pramice, za ním Helimelech. Wesiři počali silnými rameny weslowati a šlo to ouprkem proti wodě až na Zbraslaw. Tam wystoupili na břeh,

w selských oděvích sedli na selský wůz a ujízděli po neschodných cestách k Plzni. K večeru třetího dne dorazili ke zříceninám rozdrancované wsi nedaleko Rokycan. Tu wšak přikwapilo na ně nové neštěstí. Don Baltazar, w čele císařských kyrysníků a prowázem jedno-uchým Přibíkem Jeníškem, právě se ubíral k městu a spatřil w pološeru nastávajícího večera k lesíku ujízdějici selský wůz. Bez průtahu mu zakročil cestu a s Jeníškem k němu přikwapi počal jej ohledávati. Jeníšek poznal Teklu a Helimelecha, a ačkoli se jich poněkud zděsil, ačkoli posud hrůzy předvíděrší noci w pomateném jeho mozku pohrávaly, třesoucim se blasem zwoval: „Chval každý duch Hospodina! To nejsou sedláci! To je stíbaná čarodějnica Tekla Mansfeldowa a Žid Helimelech. Třetí je bezpochyby ten dábel, jenžto je unesl.“

Wojáci obstoupili wůz a Don Baltazar kázal s velkým smíchem, aby se obrátil — zajať byli poznou ztraceni — w tom okamžení wšak vyřítilo se s druhé strany oddělení Mansfeldowa vojska. Mansfeld, jenžto se byl w Plzni, w Teplé, w Chebu a Jáchymových dolech upěvnil, wysílal bojná, ačkoli malá oddělení jízdného lidu na drancování do ouronějsích plánů české vlasti, a stávalo se častokrát, že takové loupežné tlupy jeho vojska až do samého okolí pražského zajiždely a wšemožné loupily a wraždily. Taková jízdná tlupa, wedena Nizzemšianem setníkem Megenem, přepadla nyní Baltazara a jeho kyrysníky právě w tom okamžení, když se chtěli se svou kořistí ku Praze ubírat. Krátký nastal boj. Baltazar musel se svými kyrysníky ucouvnouti a na útěk se dát, zanechaw wůz a — uhobhého, jednouchého Jeníška w zajetí vítězné Mansfeldovy roty.

Kochan z Prachowa oznámil se po skončené šarwátce setníkovi Megenovi, a tento zwoval u velkém podivení: „Nastojte, pane Kochane z Prachowa! wy zde, a námi osvobozen pro zlou přihodu! Bez dowolení nejvyššího wůdce opustil jste plzenský tábor a Mansfeld se tak welice nad tím rozhorlil, že wám přisáhal zkázu. Hned druhého dne wýdal poručení, abyste byl, šťastně-li wás lapíme, na wojenský soud postaven a bez průtahu oběšen.“

„Wšemohoucí Bože!“ zvolala Tekla na woze a klesla omdliwajíc w náruč Helimelechowu.

„Doufám, že mi odpustí Mansfeld,“ odtušil na to Kochan s diwkou se obíraje. „Je to ovšem pan přisný a w powinnostech wojenských neustupný; když se ale dowí, že jsem proti opustil plzenský tábor, abych jeho dceři zachránil životy, wynese snad mnou vlivnější ortel.“

Ještě toho samého večera dorazili do Plzni a hned byli před Mansfelda wedeni. Každý z členů může si snadně pomyslit, že Mansfeld pro milovanou dceru pohnul se w útrobách smilování a milujícímu Kochanovi wojenský jeho výstupek promí-

nul, a že dal místo něho oběsití – jednouchého Přibíka Jeniška, ranhojiče a špehyře pražského. Stalo se pak, že musel Mansfeldský se svým vojskem z Čech ustoupit, i odebral se do Falcu a tam se slavilo zasnoubení Mansfeldského setníka pana Kochana z Prachowa s dcerou Mansfeldowou, zpanilou to Teklou. Po nešťastných wojenských příhodách v Němcích a Čechách odebrali se naši hrdinové do Amsterodámu a žili tam pokojně z hojněho potomstva se radujíce. Helimelech tam zbohatnul na milionáře. Stará Kateřina, jenžto záhy z Prahy uprchla, wynášla se v Plzni a provázela Teklu co věrná služebnice na všech jejich cestách až do smrti.

Toliko na Lomnického a celé Švehlovo bratrstvo ukrutný dopadl osud. Hned třetího dne po učení pražské čarodějnice byli městským býrcem Wokounem zatknuti a pod zámky a závory klíčníka Barnabáše Zwonka odewzdání. Co se s nimi pak později dělo, toho se může každý dočísti v kronice české.

Něco o hudebnictví Slovanů:

(Dokončení.) Duševní powaha, ráz národu tedy činí jej hudby (a umění vůbec) milovným *; všavní život (náboženství — škola), často i občanské poměry, probouzejí a vzdělávají wrozené schopnosti k umění hudebnímu, a dostojní zasvěcenci jeho wesměs získají národu příjem hudebního. Dejte semeřanu více pohyblivosti, více ohné, prudší krew, dejte mu k tomu přiměřená náboženství a školy, při kterých hudba důležitým předmětem jest, a uvi-

* Odkazuju zde na národ italický, jež lehkorevná powaha, oheň ducha, dráždivost citu takřka pudí k hudbě, jenžto se jako pěkná stužka celým životem Italie proplétá. On zpívá doma, zpívá na procházce, i aby ještě ostatní čas podobným způsobem vyplnil, zawedl hudbu i zpěv v kostele a v divadle. Hudba kostelní a zpěvohra, vlastně wýkwěty, dítky ducha národního, působí zpět na něj a drží ho stále v pružnosti. Nieméně hudba nástrojová zůstává daleko za zpěvem, a příspady, aby wesky hošik, jak to u nás zhusta bývá, z not zpíval i na roh hrál, housti uměl a klarinet neb flautu pískal, patří mezi úkazy neslychané. A proč? Neú tam dosť weských škol, a hudba se při nich newzdělává, abych řekl, tak systematicky jako u nás. I v Německu pěstují hudbu hojně, ale co je u Italce výrodkiem ducha národního, plodem citu, jest u Němce následkem umu. Němec jest chladnější než Italec i nežli Slovan, nalezá tedy v sobě méně podnětu ke zpěvu a k hudbě, počítá ale budbu, a to právem, ke vzdělání, k æsthetickému životu, ku kalabotice, a proto hledí, aby se jí mládež učila. Taktak často docili uměm, co se u nás děje mimowolué, a co u nás wychází z lidu, wztahuje se tam více na třídy vyšší. I u nás děje se ve větších městech, kde se německý duch wedral, také tak; hudba a zpěv slouží za pokryvku, kteroužto wnitřní prázdnnotu zastiší, kterouž w salonech blýskati lze. Jaká to rozkoš pro matinku, když slečna dceruška sedne k fortepiánu, završská nějakou polku neb quadrillu, zakukrhá nějakou arii a celá společnost blučně zwolá: „Bravo! Gehy schön! Čine prächtige Polka! Čine köstliche Quadrille! Brillant!“ Blažený tento cit jest nepostizitelný a dosáhne nejvyššího stupně, když witézoslavná dceruška ku chwalořečivému pánu zašviholi: „Vous êtes très-bon, monsieur.“ Ó té převrácenosti!

díle, že i Laponce a Sibiřany bude možná nazvatí náromdem hudebním.

Słowani jsou národ hudební, jejich letora, jejich povaha duševní je k tomu veden; svědectví o tom dávají jejich melodické z lidu samého pošlé písni, které, ač u jednotlivých větví typu rozdílného, tu ráznost, tam rozmarnou bodrost, tu elegičnou záduščivost, tam dowádiwou weselost se karakterisujíce, přece wesměs okrouhlost tonů, harmonickou barvitostí a llbozvuhostí se vyznamenávají.

Ne všechny větve slowanské ale stejně v hudbě pokročily, a wůbec se dá říci, že Slowani jihovýchodní (Rusové, Bulhaři a Iliro-Srbové) za západními (Poláky, Čechoslovany a Lužičany) v hudebním umění zůstali. Příčinou toho jest, že u nich ony dva momenty, které jsme shrnu jako pomocné páky hudebnictví českého uwedli — náboženství a školy — takového působení nemají. Jak známo, jsou Slowani jihovýchodní více jak s tří čtvrtinou vyznání řeckého, které hudbu do chrámů nezawedlo a služby boží jenom při zpěvu odbyvá. Poněvadž ale mimo to weských škol velmi málo, organizace jejich z ohledu hudby jiná, také kultura lidu nepatrná: není u nich popudu vnitřního (wzdelanost) ani zvenčíjško (náboženství), ani příležitosti (školy a jiné ústavy) k učení se hudbě. Ruští dákowé (kostelní zpěvaci) zastávají ve všech jíko věc wedlejší tak dalece učitelství, že mládež čistí a psáti učí, majíce přede vším zpěv na zřeteli. Odtud i přichází, že zpěv dosť jest v Rusích rozšířen *, hudba ale nástrojová zanedbána bývá; odtud i přichází, že Rusové převýšeni jsou v hudbě od Poláků, kteří větší počet weských škol mají a jsouce vyznání katolického nejen příležitosti nýbrž i vnějšího podnětu k pěstování hudby ve swém mravném životě hojnějí nalezají nežli pokrevní sousedé jejich.

Mezi všemi Slowany jsme my Čechové weskými školami co do počtu nejlépe obdařeni; učitelům, kteří dva úřady zastávají, ukládá se zaměřené a prostředně vyučování v hudbě za povinnost, jiných příležitosti a ústavů k vyššemu hudebnímu vzdělání nachází se u nás více než v jiných krajích slowanských; schopnosti wrozených jest u nás nemálo, a z toho všeho wesměs vyplývá, že Čechové všecka slowanská plemena v hudbě převyšují. Dejte jiným Slowanům ty samé předměty, tu samou příležitost, a duch hudební, všem Slowanům stejně wrozený, bude se u všech stejnými výsledky honositi.

K. Štefan.

D o p i s .

Z Liptovského Sv. Mikuláše v Uhřích.

Mne patří Ludvík Štúr, wydawatel Slowenských Novin, obviňuje, že jsem jeho i se společníky we Květech a České Wěcele zlehčit, ocernit, do posměchu uwést usiloval, že jsem mezi Čechy a Slováky nešvary, nedorozumění natropil, že není potupy a posměchu, kterých by v mých dopisech do Prahy proti Slovácku nebyl užil, že i nejnovější zpráva Hawličkova o Tatřině to dosvědčuje.“ Na toto odpovidám, že co jsem we Květech veřejně s podpisem mého jména podal, to nejen je všein w čerstvě paměti, ale se vždy ještě i člatti nůže i vždy ještě platí, a že tam žádného ocernění, zlehčování ani posměchu není, to každý vidí, ale že to jsou na každodenní zkusenosti založené prawdy, které nikdo podvrátiti w stavu

* Ano i s budoucí wojenskou před nedávnem ještě závodil. Za panování zemřelého císaře Alexandra měl každý pluk (a snad posavád má) zvlášť sbor zpěváků, kteří nejen na pochodech s písťci a bubeníky se střídali, nýbrž i při veřejných zábavách hudbu zastávali.

není. Třebas se sám pan L. Štúr za křísitele, tworce, reformatora slowenské literatury, za vykupitele a spasitele národa slowenského má, to nám, kteří jsme ještě v něj neuvěřili, nebere práva, jeho počinání a kroky posuzovat a o nich své mínění veřejně pronášet. že by on nade všecky posudky a kritiky povýšen byl, to si snad osobovat nebude. Co pan Hawliček Pražské Nowiny a Českou Wěelu wydává, nebylo tam ani jednoho článku ode mne, a sčkoli jsem pana Hawlička v Praze byv i navštívil i v měšťanské besedě s ním roluvím, přece jsem mu posavád ještě nikdy ani literky nepsal. že jsem já, byv letos v Březnu v Praze, v měšťanské besedě Slowáky zastával a za Slowáky i jich řec hovořil, na to se i redaktor této Květu, pan Malý, bude moci ještě dobré pamatovali*. A i ta veřejně oswěđujeme, že kdyby páni Čechové větší pozornost na nás Slowáky obraceli, mohli bychom se ještě docela s Čechy amalgamisovati. Panu Ludvíkovi Štúroví tu též veřejně oswěđujeme, že při všem jeho rozhlašování vítězství slowenčiny nad češtinou v Nowinách ani polovic Slowáků důmyslnějších v Uhřích uení pro jeho způsob psaní, ale proti němu, ač právě on tém důmyslnost odpirá, ba o mně se byl jednou we Widni právě tak wyjádřil, že já nic neumím. že já panu Lud. Štúroví z upřímného srdce všebo wzniku a zdaru přeji, to jsem i tím dosvěđel, že jsem mu výše 50 předplatků na první pololetí jeho Nowin po Liptově nashledal a do Prešpurka poslal.

Já celé počinání Štúrovo tak považuji jako Bernolákovo, a i Bernolákova slowenčina nebyla takové extremum jako Štúrova; bude to za čas trvati i následowniků mítí a pak to zaujne, přestane, zmizí, ledva že stopy po tom zůstane. Já velmi bedlivě všecko, co Štúr píše a wydává, čitám i rozvažuji, ale svůj úsudek o všem pro sebe nechávám, neb to beztoho všecko budoucnost rozhodne, nač bychom se proto hněwali a hašterili? Já všecko, co na něco jsoucího slowenského vychází, v každé formě miluji a cítím, ale takové hlučnosti, sprostnosti, jako jsou kalendáře L. Medzihradského na roky 1847. a 1848., který se za kalendariografa Tatranského wydává, si knušim a ošklivím, jako každý člověk zdravý rozum majíc takové výtvory spíše hlavy si oškliviti musí. —

Obnovení úřadu Liptovské stolice, jako vždy tak i nyní 13. Října wypadlo velmi licho, hlava stolice nemá pevného stání a jen většinou blasů se řídí, třebas ta většina i něco neslušného žádala, všecko jí k vůli učini, byť to i obecnému dobrému škodné bylo. Lid ubohý nemá zde co jistí, obili, které se urodilo, málo podsýpá, zemanstvo aby chudobu opět podporovalo a peníze na ní skládal, a tu se mu ještě více úředníků připojilo, aby ještě více připrál a hejduků platilo; i ti, kteří se byli do mne r. 1846. zbojnicky dali, byli za to ještě povýšeni.

Kašpar Fejérpataky.

Kronika času.

* (Honi-anachronismus z marnosti umělecké.) W maďarském národném divadle dávala se nedávno honi-fráška, w níž král Matyás Kovinus hlavní osobou jest. W posledním jednání octnul se tento král w selské světnici, kde na trámě brožními lapidárními písmeny jméno dekoracího malíře s přídawkem „Epítetel 1847“ psané stálo, že to i krátkozraký z posledního místa bez lorgnett čísti mohl.

* Toto waženému panu dopisovateli dosvěđuje
Red.

* Již častěji jsme tu zprávu podali, jak daleko světem české výrobky, ba až do čínské nebeské říše přes vrchy a doly, přes řeky a moře přijdou. Kdo nezná faktorie českých skláren a obchodníků se sklem we všech zemích evropských, w Asii, Africe i Americe? Wšak nejenom se znamenitými drahocennými výrobky naši vlasti se přes moře obchod wede; i s nepatrými na pohled se totéž deje. Tak bylo nedávno čisti w nowo-yorkském žurnálu „Demokrat“ pochvalu zapalovátek a třecích fidibusů z fabriky Bernarda Fürcka v České Sušici — důkaz to, že Amerikáni oheň k zapalování hawanských cigar z Čech herou. Z privatních psaní jsme se dowěděli, že ještě před nedávna kdosi w americkém Nowém Orleanu znamenitě mužství holi s podobiznou Žižkou w rozličných krámcích viděl, a tyto hole se po několika dnech rozprodaly. Teď přijdu tedy hole s hlavou husitského wůdce u nowo-orlických modních kvůl a okolních osadníků v oblíbení.

S m ě s.

Wzájemnost národu Rakouského mocnárství. We Widni wrazili do sebe český učedník nesoucí dvě, a mladý Wlach, nesoucí na hlavě figury. Oba i bned světě na zem položivše dali se do sebe pěstmi. Čech nádával Wlachovi: „Zatracený Němče“, Wlach mu to odpácel kříče: „Maladetto Tedesco“. To widouc jedna bohyně popadla koště a rozháněla jím kluky wolajíc: „Gott aus dem ander, du ungarisches Wolf!“

Od rodiny w Pánu zesnulého

Josefa Jungmanná,

rytíře c. k. řádu Leopoldowa, jubilovaného prefekta atd.

W newyslowném hoří svém, jaké na nás ubohé Pia života a smrti dle nezpytatelných soudů svých dopustil rácil, odňaw nám w zemřelém dne 14. t. m. Josefu Jungmannovi naši hlavu a podporu, milovaného chotě i otce, poskytla nám velikou úlevu ta všeobecná milostivá a laskavá ochotnost, a kterouž přemnoží z weledůstojného duchowenstva, z urozené šlechty, z úředního důstojenstva, z učencův údů wysokých škol a z welectených pražských měšťanů zemřelému při pohřbu dne 17. t. m. poslední čest proukázel.

Wzdáwáme tedy nejpowinnější díky všem wznečinným a welecteným nahore jmenovaným stavům za všecky ty wažené kroky a obětované služby onoho truchlivého dne, a to tím víceleji, čím bolestnejší jest nám ztráta naše. Slzavé oko své obracujice k řediteli všehomira srdečně prosíme, by on všem zpanilomyslným mužům, jenž průvod zemřelého svou úsluhou neb přítomností ozdobovali, svých blažicích odmén zakusiti dal a je žalostných utrpení uchvatit rácil.

N á v ě š t i.

Dne 28. Listopadu bude beseda w hostinci Eggenbergu na Smíchově. Wýnos z té besedy obrátí se na založení knihovny. Lístky se wydávají za 10 kr. stř. we skladu knih Pospíšilových.

Stěnný kalendář

na rok 1848, w mal. 4., vyšel a skrze všechny pořadné knihkupece dostati se může we skladu knih Pospíšilových. Cena: na lepenku po obou stranách upewněn 10 kr., pouze na papíře buď k nalepení připraven, anebo ke složení na barevném papíře za 6 kr. stř.

Číslo 141.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkráte za
týden, v úterý, ve
čtvrtku a v sobotu.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Cílom č. 1060 — 8 přes dvěr při zemi).

25. Listopadu
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ká-
kouského mocnářství
páleně s patřenou
obálkou 2 zl. 56 kr.

Domácí hora.

Žádný newí, jak je milá
Ona modrá výšina,
O níž víme, že u paty
Tichá naše dědina.

Wrch ten jako starý známý
Pozdrawuje z domova,
Jako přítel, jenž svou věrnost
Do šedin až dochová.

Steji-li na něm obláček
U lehounkém pohnutí,
Zdá se, že to tam matička
W sladkém v náruč kynutí.

A když mráček se rozplývá
Po nebeském blankytu,
Zdá se, že k nám důše její
W toužném spěje pocitu.

Cež když ještě zwonek zazáří
Stejný, jako v otčině:
Tu duch letem holubiným
Chwátá k rodné končině.

Tak je pěvec, když ho vítá
Šedý Ještěd z daleka;
Znál ho, byť i v kouř se hallí,
Neb tam — jeho Itaka.

Na něm žije v zbožném světle
Duše česká, milená,
Bdí co stráže národnosti,
Neboť za ním — cizina *.

Ten pravici svou podává
Bratru, níž co bytuje,
Jenžto tichý co beránek
Láska českou zwěstuje.

A což níž a ještě níže?
Tam kolébka pěvcova **;
Co tam srdeč k půdě víže,
Newtěsná se — do slova.

W. Járomír Picek.

* Náš vlastenec Buriánek.

** Oujezd.

Karolina Pelclowá.

(Pokračování.)

Obírajíc se wedle ostatních ženských prací bá-
sněním, hudbou a čwičic se sama od sebe v rejso-
wání a malbě žila nyní Karolina spokojeně, jsouc
od každého, kdo ji blíže znal, čtena a milována.
Nedlouho wšak trvalo toto její domácí štěsti. Ne-
očekávaným, r. 1829. událym se úmrtím milované
matky swé postavení její velmi politování hodným
se stalo. Bez vlastního jméni, bez podpory od krew-
ních příbuzných, beze vši rady a pomoci stála tu
se sestrou swou zcela opuštěna. W smutném po-
ložení tom ujala se wšak wýš jmenovaná rodina
točnického správce Tacheziho osíralých sester a
poprála jim w domě swém pohostinského přístupku,
wynašažujíc se wšemožně, aby opuštěným sirot-
kům alespoň nějaké úlevy a útěchy způsobila.

Když byla Karolina se sestrou swou Antonií
nějaký čas u šlechetné této rodiny strávila, povolal
je bratr nebožtíka otce jejich do Prellenkirchenu,
vesnice to w Poděbradí na pomezí uherském ležící,
kde tehdy město hraničního celního výběrčího za-
stával. Rozzehnawše se se swými známými a s hro-
bem milované mateře opustily osírelé sestry s bo-
lestným srdcem na začátku měsice Května město
Žebrák, jenž pro hojná památky milým a drahým se
jim bylo stalo, a dostaly se 22. Května t. r. do
Prellenkirchenu k příbuzným, k dotčenému totiž ujci
a při něm žijící babičce swé. Jsouce zde we vesnici,
w pusté a osamělé krajině ležící, zcela neznámy a
od vlastních přátel ne příliš vlivně přijaty, bylo jim
na začátku tím bolestnejí něsti ztrátu pečlivé a
wzdělané matky. Brzo ale přivykly osamělému ži-
vobytí tomuto; zvláště pak Karolinin živý a číly
duch brzo nalezl w duševních zaměstnáních dosta-
čitelné zábavy.

Nedlouho na to prodala se sestra její Anto-
nie za J. Kratochvíla, správce na panství hraběte
Festeticse w Egedu w Uhřích, kam se brzo i Ka-
rolina odebrala, strávíši potom více let spokojeně
a příjemně w domě sestry swé. Obírala se nyní we

prázdnými hodinách čtem, básněním, hudebnou, rejsováním a malováním, jakož i lowením zwěre wodní a lesní, kteráž poslední zábawa jednou z jejich nejoblíbenějších se stala. Z doby této pochází i větší díl pozůstalých jejich německých pokusů básnických, maleb i výkresů. Zde se také seznámila s vice literaty, z nichž mnozí, pediuujíci se jejím výtečným schopnostem, jako ku př. nyní we Filadelfii žijící německý básník Ludwig, k její poctivosti pochvalné básně složili. Jsouc ona nyní pannou w úplném rozkwetu, krásného wzrostu, nadána všelikými vnadami tělesnými i duševními, obračela brzo wšeobecnou pozornost tamního obyvatelstva na sebe a nemalo zámožných mužů ucházel o ruku její. Držíc se ale pewně té zásady — jak se častokrát k sestře swé projewila — že by nebyla w stavu milovati muže, který by neměl w duševním ohledu nad ni přewahu, nepodala žádnemu z nich ruky swé.

Mezi tím wšak uměl manžel sestry její Antonie a ona byla přinucena opět k ujci swému do Mostu nad Litawou, kam on na odpočinutí se byl odebral, se navrátili. Zde seznámila se s Karolinou, jednou učitelkou řeči francouzské, z Wídne tam přišedší, a pro její výborné schopnosti a lahodné mravy zamílovala si ji tak, že ji k tomu přemlouvala, aby se s ní do Wídne odebrala. Jakož pak ji w domě ujcově mnohého příkori a nešetrnosti vytrpěti bylo, privolila k žádosti této tím spíše, an tudy přiležitosti najiti doufala, moci se s jazykem a literaturou francouzskou úplně seznámit a wedle toho o propůjčení sobě pensí u vyšších míst se ucházeti. — Přišedší r. 1844. do Wídne nadobýcejnou swou wzdělanosti získala sobě w krátkém čase přistupu do nejpřednějších domů šlechtických i úřadnických; ovšem pak i proto, že se výborně w krasořečnictví znala, štíhlého wzrostu a příjemné postavy byla, častokrát ji návrhy činěny, aby ke dwornímu diwadlu přistoupila, kteréhož podání ale neprijala.

Brzo po svém přijití do Wídne seznámila se také s několika vlastimilovnými mladšími Iliry. Jsouc jimi na nově oživěnou literaturu jiboslowanskou pozornou učiněna začala se obírat spisy Slovanstwa se tykajícími, hleděla se seznámit s jazykem ilirským, čitala časopisy i knihy w nářecí tom psané a překládala lecos z nich do němčiny. Jeden takový překlad, „Putnik“ od Preradoviče, vyšel také tiskem r. 1845. w časopise „Der Pilger“ tehdáž w Karlowci wydawaném, o čemž se tenkrát i Česká Wčela zmínila. — Wélmí zájimavou pro ni stala se nyní také idea wzmahající se významnosti wšešlowanské, o níž ona napotom častokrát a velikým nadšením mluvila, považujíci ji za jednu z nejdůležitějších požadavků k vyvinování se pravé osvěty mezi kmeny slowanskými. Zaslajic dár peněžitý pro Matici ilirskou, připojila k němu připis česky w tato слова:

„Patří k věci mnoho kvíti,
K velkým dílům mnoho lidí;
Našim bratrům ruku dáti,
Vice to než slovo plati!“
(Dokončení.)

Čertův pluh na Moravě.

Pověst.

W Zábrehách panoval někdy rod Tunklů, páni na Bručku. Mnoho krásných rybníků zdobilo krajino tu, kde podle pověsti za dobrodružného krále Jana Lucemburského wes Záwořice se propadla, a ještě podnes přy za jasna lze spatřiti vykukujíci křížek wéže kostelní.

Jiří Tunkl mladší, rytíř a pán na Bručku a w Zábrehách, byl náruživý milouník rybářství, a poddaní jeho byli wespěs rybáři a siláři. Veliká hráz rybníka záwořického byla na strhnutí. Tu mu napadlo, dáti ji celou wyzdit, což také s přísností neuprositelnou a velikou ukrutností w krátkém čase wywedl. Než rybník se stal pro něho jezerem slz a proklínání, a w brzce na to umrel w nejlepším věku. Zármutek mladé vdovy jeho byl neukojetelný, ona sedávala na osudné hrázi, ztrátu svou oplakávajíc.

Jednou wšak, když oči její po hladině bloudily, spatřila náhle nebožúka manžela svého, do ohnivého pluhu zapraženého a jezero orajícího. Hejno zlých duchů jej pohánělo ostrými biči ho šlebajíc a neustále wolajíc:

Bíte tobo Tunkla,
Až i woda žblunká.

Když služebnice leknutím do mříží padla, paní zase zkrisily, otázala se manžela svého, co učiniti má, aby duši jeho z drápů zlého ducha wyrobodila?

„Spasíš mě,“ odpověděl trýzněný rytíř, „když všecky kameny, které zde peddani moji w potu swém wyzdili, opět vlastníma rukama na místo jejich bývalé uložíš.“

„To není možná!“ zkríkla vdova rukama lomíc, načež celé zjewení zmizelo. Přišti den na to odebrala se do kláštera a umřela po několika letech ve swé klášterní osamělosti zanechajíc po sobě pověst svaté panny. Bedřich sw. pán z Tunklů.

Listy učitelům českým.

a) Kritický přehled Příteli mládeže, časopisu pro českoslovanské národní školy, roč. I.—XXI.

a) Články směrující k pověsechnému vzdělání učitelstva.

Měl bych nyní, pp. učitelové, dle slibu w. 21. listu (Kw. str. 111.) učiněnho o mazích myných učitelských školních jednatří; ponávadž ale wěc tato široká promluwení žádá, a jsem nyní jinak pracovní velmi zanechan, pojednám o školách našich w zvláštní brožurce, kterou budu na rok wydám a kde se obzvláště ohled vezme na naše budoucí městské školy u jejich porovnání se školami toho druhu u národně jiných. Hodlám tedy již pedatř. kritický

přehled výtečnějších článků Přítele mládeže, jak jsem to na str. 111. přislíbil, při čemž se však hned zmíniti musím, že nemíním o každé třeba dosti zajímavé malichernosti slov šířit; doufám však, že mi žádný co do rozsahu a podstaty znamenitější článek neušel. *O vadách a nedostatcích zminil jsem se již v listu jednacém.* Budu zde však dle wzoru hned v prvních listech vytknutého pokračovati.

Ku povšechnému wzdělání učitelou směruji tedy následující článkové:

a) *O wzdělání národního učitelewa skrze učitel-ské konference.* Od Stránského. (XVI, 2, 8.) Je to jeden z nejvýbornějších článků časopisu. „Dobré zřízené a náležité spravované konference přímo ke zdokonalení učitelů směřují (str. 121.). Učitel sám co do mravů i do rozumu svého je předmětem toho zdokonalení (str. 122.). Co však nade všecko, a čeho se zřízením učitelských konferencí dodělati žádáme, záleží v tom: aby učitelové rozumem dosihli ducha školy v jeho hlubokosti (str. 251.).“ Chtěli bychom doložiti: „a ducha času“, aby totíž učitel postupoval a neuvázl ve školní nauky.

b) *Učitelská rokování čili konference.* Od Reitingera. (XX, 2.) Spisovatel se zde velmi důklivě i zajímavě o větší wzdělání učitelů zasazuje. „Posud o wzdělání učitelů velmi poskrowné pečováno; půl roku, ba ani celý rok k úplnému wzdělání učitelstvých čekanců nestačí. K tomu bylo by třeba dobré přípravy, a po té teprw 2—3 léta pedagogické studium (str. 147.). I mladý učitel má po dokonalem wzdělání toužit; i jemu má být, jako ostatním jinochům, brána chrámu krásných umění a vědomostí otěvřena (str. 150.).“ Časopis, který takto miluje, a učitelstvo, které tak cítí (p. Reitinger je farní učitel ve Slatvětině), dodává zajisté chci dокnožti se prawd k opravě směrujících.

c) *O duševním wzdělání učitele.* Řec konferenční od Wacka. (XX, 1.) Pro učitele, prý, stačí, „aby měl důkladnou elementární známost všech naučných předmětů, jenžto k jeho vyučování (dle smyslu, „zákoně“) náležejí, aby pedagogice rozuměl a nábožnou mysl měl (str. 20).“ Toť ovšem skromné poždání! A však p. spis odpovídá sám sobě v jednom ze svých pozdějších článků (XXI, 1, str. 43.): *Mají-li se v národních školách mimo zákoně předepsaných i jiné učitečné předměty přednášet?* kde o to usiluje, aby učitel i mnoga jiných věd a nauk mocen byl, které žákům mimo předepsané předměty, třeba že „jen elementárně a snadničce“ (str. 52.) přednášeti má. Díwno i, že p. spis, ve svém „Obraze dokonalého učitele“ tak horlivě na rozšíření povšechné wzdělanosti učitelový narází; kteroužto v pojednání uvedeném mlčky pumíjí a nebo snad dokonce upírá. — Sém jestě náleží:

d) Šalciubo: *Prámluva k učitelstwu při školní konferenci* (XVIII, 2. [článek obecný]) a Nowákovo: *Prawá oswiecenost* (XI, 4).

O potřebě bibliothek školních, jenžto ovšem, jíž, od r. 1821. s přivoléním c. k. dvorské komisi nad studiem v biskupství Královéhradeckém ponawrhnutý a dílem i zařezeným Ještě, o způsobu, jak by se založit a rozmnžovati mohly, jedna jediný, a tice výtečný článek v r. XV, 3, 4. ed. *Pedagogia.* Ze článu náboženských patřily by as do oboru toho co do oboru: *Skody Poličnosti* a *božného života* při učitelstvém stavu. (XV, 3.) Pro svou důkladnost a logičnost: *Kuderyj. Co jest. Ituba každému člověku, když rozumu nabude, aby byl spasen, novohnaděně vědat a větli?* (XVI.) — Konečně Wáš, pp. učitelové, činíte pozor na hystré pojednávání od Jana Řepty (XIV, 3 — poslední to, jak myslím, dle

tohoto nověčního učitele): *Co pochází učiteli z hutě po hospodách?* Srow. §. 252. pol. zřiz. sk.

Hle, to je vše, co 23letý časopis *wychowatelský wýhradně* ku povzbuzení povšechného wzdělání učitelů podal; nebo všecko ostatní, co se v P. m. ještě nalezá, náleží ku školnictví anebo k jiným jednotlivým směrům. Musíme vyznati, že toho velmi málo jest. K učitelským konferencím, k zakládání bibliothek, každou pedagogických a jiných poučlivých a učlehčujících spisů mělo by se učitelstvo, zvlášť mladé, vice nabádati. Mezi jiným pohřesujeme v oddělení tomto pojednání o ústavech učitelských, tak nazvaných *seminářích*, anebo alespoň o tom, jak by se nastávali učitelstvu na vyšší stupeň wzdělanosti pomocí mohlo. Nechceme zde právě německé semináře chváliti, ale to je zřejmé, že pouhá prosperanda pro nynější věk také nepostačí. Snad že budoucně české městské školy nehodě této vyhoví.

Nowé cikánství!

Konečně se nám dostalo oné sladosti, kterou Květy w 129. čísle napověděly. Dne 19. Listopadu slyšeli jsme ponejprv pověstnou zpěvohru „Die Zigeunerin“, z anglického přeloženou, jejížto skladatel jest Balfe, hudebnímu světu z jiné zpěvohry již povědomý. Slyšeli jsme ji, slyšeli též její rozhlasenou uvěrturu, do které se naše česká píseň „Těšme se blaho nadějí“ až tak přepodivným způsobem dostala, jako sličná princezna do zaklenutého zámku zlých guchů, odkud nebude již wyswobozena, leda až se velením osudu zámek sám rozborí. Tato naše dějepisné karakteristická píseň v úvodu k Cikánce, provázená cikánským bubinkem a cikánskými rolničkami — jaká to nad uwěření zvláštní figurace! Je to opravdu k popukání, kterak si někdy zmatek ve hlawách lidíských s věční zahrává. — Ale ptejme se: odkud to přišlo, že anglický hudební skladatel českou píseň k Cikánce připlete? Nelze si takové zamordchání jinak wysvětliti leda tím, že Balfe asi do rukou dostal wydání této naší písni s francouzským nápisem „air bohémienne“, v kterém si mnozí hudební skladatelé nawiadov spakovanému našemu připomínají Hbojí, newědouce, že jen novzdechaný Frantouz nás Čechy tak jmenuje, francouzský wzdělanec ale mezi bohème (český) a bohémien (cikánský) rozdíl činí. Balfe, dostav takové wydání naší písni do rukou a její vlastní pravý původ znáti nemoha, musel nápis air bohémienne ovšem w tom smyslu vzít, w kterém jej každý brává, kdo známost písemního jazyka francouzského má, totíž we smyslu „cikánský“, a hodlaje tedy swou zpěvohru učětím původním, karakteristickým, pracíkanským vyšperkovati, měl zde wodu na svůj mlýn. Chtětě uvěrturu cikánským jménem oslaviti — a za to nám pěkné zapříli! — Taková roztomilá překvapení nám z toho pocházejí, když se nejen cizí ale i naši skladatele a wydavatele hudebních věcí, ač to dosti vytkýkame, přece pořád w tom „cikánství“ kochají. že nám francouzská luza cikantuje, jesti věc dálná; Němcí při vši své „důkladnosti“ činiwijsi často podobně, neboť, abykom překláda podali, byla ruská národní písni „Ja Cikanka molodoja“ jednou do němčiny přeložena „Síh bin ciu h b h m i s h“ Mädcchen; w vlastním wydání Balbiho „Zeměpisu“ (Compendio di Geografia, Torino 1840) nacházíme zvláštním čestěm výsledek, že Zingari (Cikán) jsou ti sami co Češi (Čechové); a myně se může také do anglických slovašků ko slova Gipsy (Cikán) přibrnouti synonymum „Čech“. A jakž jinak, když i hudebnici naší vlasti písni české tak milerádi po „cikánsku“ nadpisují! Teď by již jiného nic nescházelo než aby ještě obyvatelé hlavního města země české, když w uvěrtuji k obojí „Cikánce“ českou tu píseň uslyší, uvitajicim tleskáním ji sami

úřad.

za „opracovanou cikánskou“ uznali a říkajíc autorisovali, a takovýmto velice praktickým způsobem konečně sami před světem k tomu „cikánství“ se přiblázili. Fr. Douša.

Pražský deník.

Dne 20. b. m. držána byla generální schůzka společnosti Českého Museum pod presidentstvím Jeho Exc. hraběte Josefa Matyáše Thunia. Po přečtení jednatelské zprávy přikročilo se k rokání o změně statutu, v čemž až do páté třetí hodiny odpoledne se pokračovalo, aniž věc ta každou konci se přivedla. Odložena jest tedy schůzka na 27. Listopad k 10. hodině, při čemž také voliti se budou novi vyborové. Očekává se zajímavé jednání. Kromě čudu Museum i hostům přístup jest wolný.

Kronika času.

* Německé noviny přináší z Drážďan následující zprávu o jednom souboji: „Také něco romantického se u nás v Drážďanech za tohoto velmi prosaického času přihodilo, tolik soubor s výbuchem, což asi také znamenati má jako souboj na pistole. K našemu však upokojení připomíjeme, že to byli dva cizozemci, jeden spisovatel a jeden malíř, kteří si naše město každý pro svou šílenou zápasnickou pomatenost vyvolali. Prvnímu, tolik spisovateli, bylo při třetím zápasu roveno prostřeleno. Co k tomuto středověkému bláznowskému kousku přičinu dalo, není známo; a my za to máme, že tím obecnstvo také mnoho neztratilo. Na každý způsob jest souboj vždy důkazem, že ti, mezi kterými se takové směšné potýkání stává, uctivost k sobě samým ztratili, považujíce svůj život i sebe samé za příliš nepatrné.“ Dodáváme k té zprávě, že svrchu připomínaný první soubojovník podle kolující pověsti jest spisovatel německý z Čech pocházející. — ch —

* Westfalowé vynášli dacea nový způsob popty, jakou svého poslance u berlínského sněmu pana z Vincke oslavili. Při koulení kuželek jmenovali nejlepší hovení, když totéž všech důvěr padne: „Vinokeřebub“.

* Králejši Würtemberský mečka nejdříji v letech měsících na zámku Gottliebenu, náležejícím hraběti Beroldingenskému a asi půl hodiny od Kastnice vzdáleném. Zámek tento jest historicky původněho. R. 1250. byl od biskupa Eberharda vystavěn. V 15. století byl zde Jan Hus pojedán čas uveřejněn a Jeronymus Pražský trpěl brzy po něm zde, tehdy samý osud. I. papež Jan XXIII., trojnásobně koruny sněmem kostnickým zbabený, byl zde vězněn. 1633. měl zde general Horn své hlavní ležení.

S m ě s.

Engel, známý spisovatel, byl jedenkráte každou tabuli pozvan. Při jidlo přišla rozprávka, mezi jiným též na znameního Kooka, který na své cestě u vynaložil nových zemí o život přivezl. O tomto předmětu nejvíce psal. Pojednou též se kníže, by též v řec se vmlísil, následovně: „Přišel Kook na své první čestě o život, pane profesoro!“ — „Myslím že ano,“ odpověděl Engel, „přeče ale sedě z toho něco nedělal a nastoupil medky druhou.“

Kyselý chmel. Muž v hospodě seděl, na nakydale pivo, stěžoval: „Ano, kdo může za to,“ odpověděl sklepnič, „že letos chmel tak kyselý wzrostil.“

Jistému pánu služebník již dva dny domu nepřichází. Třetího dne přišla žena jeho a na otáčku: „Kde pak žil Jan?“ pláčivě dala za odpověď: „Dá! Wám použené ruku kbař a ukazuje, že žil.“

Wzácný dar. Žák svému učiteli láhev vína s témito slovy přinesl: „Pěkné poručení od mého otce a pan učitel má, sebě dát víno dobré chutnat.“ Učitel víno od školáka přijal odpověděl: „Rekni svému otci, že uctivě za ten dar děkuji.“ Načež žák ve své klouposti řekl: „Není toho třeba, neboť ho také darem dostal, ale jemu bylo příliš kyselé.“

Dobrá definice. Widouc několik herců po skončené zkoušce z divadla přes svoení trh jít, dala jistá hejčnárka následující definici divadelního herce: „Bože! takový herc je chlapík! Každý den je něco jiného, a přece neni nic.“

Předběžné ohlášení.

Pohodlného slovníku jest nám potřebí jako vzedělého chleba. Jungmannův pětidílový ohromný spis bude den ode dne vždy vzácnější, cena nedá se tak snadno snížit a o pohodl nelze mluvit při velkém kvartovém formátu. V té nouzi chtěli nám pp. Konečný a Jordan pomocí, ale bohužel nedošli veliké cti. Co se jim schopnosti nedostávalo, nahradili svrchovanou nesvědomitostí. Kritika oběma dle zásluhy odměnila, považujíc za svou pravinnost, warowati obecnstvo od jarmarečních fabrikátů v rouchu arcí dosti sličném. Ted máme daleko lepsi naděj, spatřiti za krátký čas zdařilý toho druhu spis, jímžto se nutné potřebě vyhoví. Fr. Šumawský připravuje úplný, správný a stručný slovník českoněmecký, který ve dverní tiskárně synů B. Haase nákladem jejich vycházeti bude. *Německo-český slovník* téhož spisovatele * dává dobré svědectví o schopnosti a upřímné vůli jeho, a ručí spolu za to, že i druhé dílo: *Slovník česko-německý* nynějším potřebám walně vzdělávajícího čtenářstva zadost učini. Šemawský, podporován jsa od mnohých literátorů, sebral pilně, co do pokladnice jazyka našeho v posledním desiletí přibylo. V jeho slovníku nalezne čtenář mnohem víc, než co Jungmann ve svém díle obsahnoti mohl. Za to wynecháno jest co se za zbytečné užhalo. Formát a tisk podobá se německému slovníku, tak že jedno dílo za doplněk druhého považovati možná. Wydávati bude se p swazech v ceně levné a v dobách přísně ustanovených. Protož nakladatelstvo za dobré uznalo, posečkati a oznamením až do skončení druhého sešitku, aby mělo jisté měřítko, jak brzy by celá práce k konci přivedena být mohla. My tedy jen předběžně oznamujeme, že s novým rokem rádně předpovídáme a jasný rozvrh celého podniku obecnstwu k vědomosti dán bude, jebuće dobré naděje, že se lhůty zachovají, poněvadž tisk, jak jsme na vlasti oči viděli, již nyní až k slova kočotacím pokročil. *

Nowá kniha.

Hunové u Mejbornu, aneb: Váh dopouští, ale neopouští. Dějepisná povídka z drahého starého, jenž mluví mládeži a dospělé čtenářstvo každé třídy. Podlé Gustava Rittera a Franta Boh. Tomšy. V Praze 1848. Tisk a slad Jar. Pospíšila. 12. 116 str. Cena 12 kr. st.

* Jde o plný prodloužený vydání se všeobecnějšími vydáními, a u vydavatele za 12 zl. st. Jakožto vydání abychom ohlásili, že doplněk k německo-českému slovníku nemůže vyjít až po ukončení ohlášeného tuto česko-německého titulu.

Číslo 142.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlletích třikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtk a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(Bytom č. 1050—2 ples dvac. při zemi).

27. Listopadu

1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 sl., na půlléta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství,
půlletně s patkou-
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ohlas želu ode Mže

pro

Jos. Jungmann.

Otče, otče, proč jsi nás opustil?!

Anděl smrti křídlem svým zašustil
Nad největším srdcem Slávie;
To dost místa nebude mit w hrobě,
Neb celý svět Slávů neslo w sobě —
Ty welebný, tichý Genie!

Kdyby láска mohla život vlisti,
Ty bys můslel byl zde věčně žít;
Tlouklot pro Tě srdeč, co je hvězd;
Každý stál před Tebou, jak by žádal,
Bys naň k požehnání ruce skládal
Na pouť, chrám kde české slávy jest.

Ted sirotci na Twém hrobě kleči,
Proudem slzí ránu srdce leči,
Ta wšak páli — čas ji nezhoji;
Zašlost slunce slowanskému světu,
A s ním swadlo tisíc jarních kwětů;
Jak pokvetou ty, jenž obstoji?

Sešli na ně záři z věčných rájů,
By zahrála je na tisíc májů,
By w ní každý kwět co hvězda stál;
Obletuj, ty vlastní strážce swatý,
Národností Tebou strom ujaty,
Posil těch, jenž strom ten pěsti dál.

A když někdy květiny ratolesti
Uvidí je k Twým tam stanům něsti —
Až jich žití strana wyzwuci —
Dívšej je okem tím neboským,
Jakým jsi žehnával duším českým,
Zavří je — w otcovské náruči.

Na Liblině.

J. Picek.

Karolina Pełcowa.

(Dokončení.)

Ze při této příležitosti zvláště také láška k žeci materské w ni procitla, twrditi netřeba; touživala nyni welice na to, že po odchodu z Čech wsi přiležitost zhoršena byla, moži se naučiti spisovnímu jazyku českému. Předewzala sobě tedy co nejpilnější učiti se mluvnici a prosodii české a seznámiti se úplně s vlastenskou literaturou. „Bude to ovšem“ říkala často, „mnohem snad podivno, že teprw w tak dospělém věku české mluvnici učiti se chci;

wšak ale i Góthe nebyl již více mladým, když se jazyku českému a srbskému učiti začal.“ Z mluvnice Žákovej učila se nyni pilně pravidlum jazyka materského, čitala časopisy i knihy české, obírala se vlastenským dějepisem a hleděla sobě wubec všech potřebných známostí získati, aby svým časem důstojně na poli domáci literatury vystoupiti mohla. Welikého potěšení myslí wždy pocitila, když se s některým slowanským literátem neb nadějeplným studujicím seznámila, ku př. s drem. Miklošicem, L. Štúrem, Preradovičem, Terebelškým, Kureticem, Peakovičem a j. w.; s velikým nadšením slychávala a čitala zpráwy o rozmáhání se života národního w Čechách i na Morawě, jakož i velikého brala podílu we vlastenském snažení we Wídni žijících Slowanů; a když se byly roku minulého slowanské besedy tam zřídily, bylo jedno z jejich nejwroucenějsích přání, aby — jsouc tehdy již churawá — jenom tólik sil tělesných zase nabyla, aby při zábavách těchto jedenkráte alespoň česky deklamovati mohla. Wubec myšlenka, aby w stavu byla w okresu sobě přiměřeném pro národní literaturu působiti, zanímala nyni všechnu mysl její. I twrditi se tu osmelujeme, že kdyby toto její přání se bylo uskutečnilo, práce její by se byly staly ne nepatrny přispěwky k obohacení naši mladistvé literatury. Kdo příležitost měl seznati její kromobyčejné vlohy, její něžný a hluboký cit, pevnost a duševní vytrvalost, její pro vše dobré a krásné hořící srdeč, tem jižtě stejněho s námi bude smýšlení.

Wšak ale jako témer žádost w živobytí jejím se newyplnila; tak i pláni toto nepriznivým osudem ztiařeno bylo. Začalaté opět churawěti a na těle chřadnouti, k tomu se témer nesnesitelné bolesti w hlavě připojily, které wzdor vši lékarské pomoci ouplně dvě léta ji trápily a všechno dalsí duševní namáhání nemožné činily. Při tom oslepla nejprvě na levé a potom i na pravé oko; tak že posledních šest měsíců života svého w úplné slepotě na lžízku strávila. Jakož ale wždy neouhonné a příkladný život byla wedla, tak i nyni všecky, nesnáze a bolesti, jenž poslední doby žití jejího ztrpčovaly, s podivu hodnou trpělivosti nesla; nerep-

tala nikdy na osud ji krutě pronásledující, nýbrž co pravá křesťanka ve vyšší prozřetelnost dívějíc, považovala vše dobré i domnělé zlé, jakého se ji kdy bylo dostalo, za prostředek, jebož ruka Nejvyššího používala, aby pozemšiana k lepšímu životu vychovávala a připravila. Tak skončila s křesťanskou oddaností poslední dny strastiplného žití svého, vykročivší dne 31. října b. r. po 7. hodině večerní z tohoto časného do lepšího života, krátce před tím dobu úmrtí svého sama předpověděvší a až do posledního okamžení smyslu svých mocná. Při předsevzetém na to rozptytvení mrtvoly její nalezen v levé mozkové komoře kromobyčejný rozžírávý výrůstek zwici vlastského ořechu, od něhož dle vyřčení lékatů její bolesti v hlawě jakož i slepota pocházely. Tělo její na to dne 2. Září na várinském sv. poli pochováno jest. — Pokoj budí jejímu popeli!

Konecice tento nástin životopisný nemůžeme opominouti zmínku učinit o šlechetné obětovavosti bratrů našich Hirů, jenž se, této od vlastních přibuzných bud pro jich vlastní nemožnost, bud nechtečnost opuštěné v posledních třech letech životy jejího ujali, a ji podporovali, vymohša ji nejen skromnou pensi u vyšších míst, nýbrž zaopatrujíce ji po celý ten čas literární i jinými hmotnými potřebami, jakož i o to pečujíce, aby v nemoci pomoci lékarské se ji dostalo a po smrti mrtvola její slušně pochřbena byla. Vrouci budtež jím tuto díky za zamilomyslnost jejich, s jakou oni, až tak díme, pěstovati a zaslechičovati se snažili tuto vzácnou květinu, aby svým časem niwy sbratřené jím literatury české krásliti v stavu byla!

Ant. Rybička Skutečský.

Walašská pověst o smrti.

Jednou povolal Pán světů smrt před obličeji svýj a pravil k ní: „Jdi do země Sedmihradské a v Korupi nalezně mladou ženu, vdovu a spolu matku dvou nedospělých chlapečků. Hodina její přišla, dostav ji před můj trůn.“

Smrt wydawši se na cestu přišla do Sedmihradská do Korupi, kdež i mladou ženu nalezla, jsoucí vdovou a matkou dvou nedospělých chlapečků.

Wstupiwsí do chatrče užela ji, ana právě oba kojence mlékem materským v plném blaženosti pocit kojila. I slistovalo se smrti těchto kojenců, aby jim matku odejmula, a wrátiwsí se nazpět do nebe wstoupila před Pána pravic outrpně: „Pane, ta, jenžto zemřít má, jest matkou dvou kojenců; kdož pak bude roubátko tato očetřovat, jestliže matku jím odejmu?“

I hněval se Pán nad nepodstítností smrti a sáhná do moře vynal skořápku, plynoucí po nesmršných vlnách mořských. „Kdo jest jejím otcem?“ ptal se neposlušné smrti, „kdo jest její matkou? kdo jejím bratrem neb kdo jejím přibuzným? Kdo

ji živi a opatruje? Žádná smrtelná ruka — jen mé wšewidoucí oko! A hle! cíjet a raduje se dle způsobu svého. Učinim-liž méně lidem než nedokonalému zvířeti? Jdiž a vyplň přikázání mé.“

Uznawši smrt moudrost nebeského otce šla do země Sedmihradské a vymezila mladou ženu z říše živých.

„Poněvadž jsi se však stala neposlušnou,“ pravil Pán k smrti, „protož ti na třicet let před trůn můj wstoupiti zapovidám.“

Smutně se rozloučila smrt s nehem a přišla na zem. Dlouho bloudila na této, až se dostala do země Walachů, která podle velké řeky Dunaje se rozprostírá. Na brezích této řeky nalezla pobožného Kaludéra poustevníka, který se tolikou modlitbou a prací zabýval. Tomu se najala smrt na pět let do služby; neb tak dlouho ještě musila se obličeje nebeského otce stríci.

A Kaludér byl pobožný, moudrý muž, u něhož smrti ničeho nescházelo; nebož nebylo mnoho práce a denně vypravoval ji Kaludér o všelijakých krásných a svatých věcech.

Po uplynulých pěti letech právě poslední den pravil Kaludér k smrti: „Naše opinče (sandály) jsou prošoustány; půjdem tedy do Bukureštu na trh, abychom koupili nových.“

Smrt se potají smála, nebož wěděla, že Kaludér druhého dne zemříti musí, a protož ji směšný byti se zdálo, že starec nowé opinče koupiti zámyšl.

Sli však oba do Bukureštu.

Když se ale druhého dne vrátili chtěli, zadřeni jsou nesmírným mazstvím lidu, jenž naplněval ulice. Uprostřed lidu jeli dva sliční mladíkové, první ozdoben zlatou korunou a třpytici se zbraní, druhý oděn v dlouhou kněžskou řízu, na jehož klidném obličeji zbožnost se zářila.

„Kdo jsou tito?“ tázal se poustevník, a tisice jásajících hlasů odpovídaly mu: „Kniže nás a bratře jeho, protopop (primas království)!“

Smrt ale poznala v těchto dvou mladých mužích kojence oné ženy, kterou před třiceti lety ze země v říše nadhvězdnou uwedla. A w pokorě wlebila w srdeci moc a milostiou prozřetelnost nebeského otce.

Přišla pak hodina poustevníkova. Mírně osvobodila smrt duši nábožného z pozemského těla a přivedla ji s sebou do výsoty nebeských a Pán veškerých světů přijal ji s radostným vzhledem znova mezi své nesmrtelné služebníky.

Wacl. II. Pok.

Listy učitelům českým.

22. Kritický přehled Přítel mládeže.

b. Články směřující k naukám, jichž je učitelská třeba mimo určité školní předměty.

Wětšího rozsahu wydobyła si w Příteli mládeže mimo pojednání ohledem na školní a mimoškolní pře-

měty; články jsou možně významné a velmi četné. Nalezají se zde:

a) Pojednání čisté - náboženská a historie biblická. Částka tato zaujímá téměř třetinu veškerého spisu, tedy téměř 28 sedmioarchových svazků. Nejvíce zde wynikají články důst. p. A. Strdnského (zwłaszcza kritika našeho školního katechismu n. XIII.) a Čenka z Wartenberka příběhy biblické (r. XIV., XV.). Co do obsahu zahrnují pojednání ta nejvíce analytické rozebrání a výklady katechismu, jako: *Desatero božích přikázání, kteráž děd vnučkum svým vykládá* (r. V., VI.). *O křesťanské spravedlnosti* (r. X., XI., XII., XXV., XVIII.). *O víře* (XIII.). *O světostech a víře* (r. XVI., XVII.) atd. Zvláštěho však povídavosti zaslubují: *Rozmluvy k vyučování dítěk v první třídě*. Od skladatele Jaromírova denníku. Pan anonymus je důmyslný pedagog; škoda že tak málo následovníků nalezá.

b) Dneselovi skumné i upotřebené. Potřeba psychologie pro učitele uznává se sice, jak jsem již podotkl, zde a onde v časopisu; podstatné pojednání psychologické se ale v skutku v něm nenalezá. Dneselovi Kampové totiž, jenžto se v mnohonásobných svazcích rozkládá, nestaci již ani pro děti, tím méně pro učitele, a nenáleží ani do časopisu, jelikož se za levný penz. v celku sjednatí dá. Co do dneselovi upotřebeného, již jsem dříve za hlavu vodu P. m. to uznali, že v pojednáních svých psychologických výsledků a výjemu málo žertí. Nejvíce bledí p. farář Nowák oswědomili si zákony psychologické, ač tenové, zvláště ve svém: *Střední síly života ve školách venkovských* (XVIII., 1.) a napotom: *Zdali možná při vychování ve venkovských školách ohled mítí na vlastnosti dítěk* (XIX., 2.). Nejvýtečnější článek v ohledu tomu je: Schamm: *O veliké moci návyku* (XX., 3.). Je však z němčiny přeložen.

c) Řec materská a sice prawomluva a prawopis. V ohledu prvním nechová časopis žádného pojednání, jakkoli by kritická porovnání našich mluvnic pro učitele zvláště výhodu měla. Prawopisní pojednání nalezájí se jen v r. XI., 3, 4; XII., 1, 3, 4. Powětorná filologičnost našeho národa jest tedy v P. m. slabě reprezentována.

d) Krasověda. Všeobecná pojednání o tom, co krásné jest, se zde ovšem nenašel. Z dobrovědy čili morálky najdete zde dvě výpracování, a sice: *Sokratický rozmlouvání o důležitějších předmětech mravnosti* (III., 2.) a pak: *První povinnost člověka k sobě samému: Zachovat sebe samého. Od Nowáka*. Z jiných krasoskumných odvětví nenašel se zde mnoho, tak ku př. o krasopisu není ani cak! Krasomluwa však pronikla: *Dobré a srozumitelné, klasicité a libohlasné vyslovování hodí se k uslechtění mravů. Od W. Nowáka* (XXI., 1). Rádný je to článek, jen že s jakýmsi salto mortale ku mravnosti přechází; čto se však velmi plýnně, jako všebec Nowákova dila, jenžto jakousi řečnickou urovnatostí vyniká. Všechnější článek je: *Prostředkové k dobrémruvnosti. Od Podstránského* (XX., 2.).

Zpěv a hudba, jak již lze bylo očekávat, velkého účastenství dosly. Soustavné pojednání v ohledu tomu je: *Harsa Sionská, aneb krátké pojednání o podstatě a historii katolických kostelních zpěvů. Od Wacka* (VI.). Mistrná to práce! Wúbec je důst. p. spis. co do historičnosti ve slohu a kombinaci velmi obratný, v datech též newywažitelný. Sem těž náleží *Norditów velmi zajímavý článek: O mbeném oučitkování zpěvů na srdece lidécké* (XV., 1., 2.). Zpěv při opakovacích hodinách, od Jušta (XIX.), a *Hudební dopisy a konferenční odpověď* (XVIII., 4.). Mimo to nachází se ado výzvy nářízení na zpěv a hudbu, písni ke zpěvu školních, veselých

a významostních nazbyt (a to často i s přidánými metrami); ano, a to věru kráčená myslénska, i ku kópi, školní, kdež i zpěvá ponawrženo. (Dokončení.)

22 Mraťec Králové.

Dne 21. t. m. přitáhl do naší pěvhosti první batalion c. k. pěšbo pluku hrab. Khevenhüller-Meč, jemužto ak matriční zaproti vylel a sbor měst. ostrostřelců se svou hudem až na Kuklena (hodiny, časy k uvítání vytáhl). Dne 23. dával dotčený sbor ostrostřelců hál ke cti nadrečeného c. k. sl. pluku. P.

Diwadlo pražské.

Dne 31. října dávala se v prospěch panny Soukupové „Oldřich a Božena“, romantická opera we 3 jednáních od Frant. Skroupa. O tomto vlastenském díle již při prvních provozováních před několika lety dostatečně povídaveno bylo, tak že je nyní kriticky rozebrati nepotřebujeme. Nám se jenom o provedení jedná; a to zaslubuje všecku chválu. Již uwertura se velmi líbila; v operě samé udělala ze všech hudebních částí nejvíce štěstí píseň Boženy v prvním jednání, sbor v druhém jednání; pak velikáarie Borowinové a finale. Panna Soukupová (Božena) připravila nám svým okouzlujícím hlasem, zpěveckou zlíností a priměreným jednáním velmi přijemné dvě odpolední hodiny. Kdyby ten výraz již nebyl tak zewsedněl, jmenovali bychom panu Soukupovou vším právem perlou našeho diwadla. Oldřicha dával p. Reichenbach s větší píkaostí a výnosnězáním, nežli účinkem; taž partie se nehodí pro jeho krásný hlas. Ona učinil všem požadavkům našim jako zpěvec zadost; jen si lepší rolli pro sebe volil měl. Pan Strakatý bleděl v namáhavé a méně vděčné partii vládyky Borowinové ukázat se co pravý sloup naší opery. Pani Hofmannová zpívala ze zvláště očotnosti Ládku, již také s patrnou píkaostí a velkou svědomitostí provědla; její hlas ale jest poněkud ochablý a ani užíváním morských lázní předešlé své svěžestí menabyl. Ostatně má paní Hofmannová výbornou zpěveckou školu a jest tak obratná, že ve vypomáhacích rollích při českých operních představeních vždy vítána bude. Jen by se neměla tuze do předu stavěti, an by to podobné následky mohlo: jiné v německých představeních. Pan Wolf zpíval Miloslava, myslivec hraběte Borowinu, velmi dobré. S uznalostí ještě připomenout musíme pp. Bravu (Domarad) a Illnera (Ronow), jakéž i pani Podhorskou (Samoborku). Milota a Smil, důvěrnici wěvody Oldřicha, dvěma choristy slabě obázeni byli. Od pána Grubingra, představujícího dworního blázna, zemřelému ovšem bravurní zpěv požadovateli, ano i některé distonace mimo jme pustili; radime mu ale pro budoucnost takové partie nepríjmati a s obecenstvem poslední galerie posunkami nekoretovat. Souhra byla vši chvály hodna. Ku konci vystoupení byli pan Skroup a zpěváci hlavních rollí. — Nyní ještě něco! We vlastenských koncertech násilně požadovateli lepší, volnější oděv, a proti tomu výslovy byli, když se nám čestí vládykové a páni ve vetchém a k tomu ne-karakteristickém oděvu predstavují. Zdá se, jakoby režie v úmyslu byla měla, naše předky jako barbary zobražiti. Ato! Hlavní zpěvové — dílmy vyjímcou — nedobrě oděni byli; pan Reichenbach vypadal v podezdívka jednání jako pan Skutarský, ne ale jako wěwoda český.

Dne 7. listopadu dávaly byly v prospěch p. Chaura „Doktor Faust“, drama v 5 jednáních od Augusta Klingemanna, přeložena od Jos. Kaj. Tyla. I o tomto kuse soud již dawno pronešen jest, že Klingemannovo zpracování pověsti o Faustu vzdor všech znamenitých doha padajících okyb moži všechni nejdramatičnější jest a

* Nejlepše se hodi. Metrický překlad našeho Tylaje je bedlivý, plynny a obratný. Představení bylo tak zdařilé, žež vzdka kdy která. Nejlepše se drželi p. Kolár (Fanet), paní Kolárová (Helena), p. Grabinger (Fauštův otec) a p. Šekyra (Familia Wagner). P. Chauer zapáchal trochu tuze Mefistofelem. Panna Rajská (Katerina) byla velmi chrapatiw a v nedobré mře. Studenti v Lipském pivném sklepě byli sami nebozí, rozkroucení, smrti oděvzdání blázinkové, ano i jichmluvci p. Kaška nepojal svou roli. Uspomínaný pečlivý bylo přiměřené. Přejeme si, aby výdacky tak pečlivé bylo jako tenkráte, když se v prospěch p. Chaura hrálo.

K. G.

Literatura ilirska.

* Vuk Stefanovič přeloživ nový zákon do srbského we Wídni u OO. Mechitaristů ho tisknouti dal; poněvadž se to ale dalo bez dovolení a schwäljen konsistore srbské w Böhbradě, kniha tato w knížectví srbském jest zapovězena.

* Slavný spisovatel slovinský Matěj Vertovec (wydal nawiedeni k sázení a opatrowání vjnic, pak lučbu) sbírku slovinských kázaní wydati hodlal.

* W Subotici vyšel srbský národní kalendář na přestupní rok 1848. pod titulem: *Zimzelen*. Jest to třetí ročník toho národního almanacha, jejž Alexander Andrić se stavaje a vydává.

* W Newém Sadu vyšlo: *Stari pčelar* (včelař), praktické návědení ke včelařství. Kniha, od c. k. setnika Čurčina sepsaná, od Jana Panteliće, direktora národních škol, wydana jest.

Kronika času.

* Telegrafy magnetické mimo určení své ještě jinou výhodu mají. Pozorovalo se totiž w Americe, že tyto telegrafy na blesk působí, na 50 i více anglických mil jej přitahujíce. Nowý to a zajisté velmi vitaný způsob bromoswodu!

* Při letošním hinduském processi do chrámu Jagernatského we východní Indii vrhlo se pět hindů na blízce pagedy pod kola obrovského vozu, w kterém bůžek venec byl, a nechal se na kasy rozdrtit. Kdyby anglické vojsko nebylo vyhrožovalo, že taková processi na všecky časy zakázána budou, podobně-li oběti nepřestanou, bylo by se ještě sto osob již pohotové jsoucí pod vozem kola vrhlo.

* Německé časopisy přináší následující zprávu. Až poté mohli we Francouzích Křesťané se Židovkou, které se pokrýt nedaly, toliko občanské manželství uzavírat. Dle nowého nařízení papeže Pia IX., od nedávna tam w užívání vešlého, může se takový snatek manželský w katolických kostelech uzavírat.

* Prostřední jeden francouzský spisovatel napsal ještě prostřednější román. Skládal se z obyčejných ingredicí moderního francouzského románu, jako: ze, vražd, cizoložství, podvodu a tém podobných peprých příprav. Nazýval se: „Nynejší Atreowci“ aneb jaksi podobné. Jewiště byly Angličany. Zpočátku si ho trubě nikdo neušímhl. Po nejakém pak čase objevil se w jednom pařížském časopisu list, který jako by z Londýna pocházel, někamne sa proli, tomu zpozazel, že tyž román bude všechno objevu, odkryvá tajnou historii jisté anglické rodiny. I oznamoval spisovatel téhož listu, že taž rodina francouzskému romanopiscu proces včelní a vši mocí na to naléhati bude, aby se pojistila nowellistovi. Ten list přišel, jak každý snadno pochepí, w brzce

do všech časopisů pařížských, a z těch do denníku ledýnských, jenž nemohly se wynamysliji, která rodina anglická by to asi byla, a na rozličné domněnky připadaly. Domysly anglických časopisů byly s novými připisy w časopisech pařížských opakovány. I přišlo to tak daleko, že i o nebezpečenství života romanopiscova se mluvilo. Časopisy francouzské postavily se na obranu tomu, jenž se vyhrožovalo, a metalý hromy na anglickou aristokracii. Angličané odpovídali na to neméně ostrými střelami, a tak se stalo, že pro tajnou zprávu o několika osobách deníkářská válka we dvou sídlech světa povstala. Wčas byli dychtiwi čisti ten román, jenž byl původem takového bláhu a pronásledování. Kniha měla známity odbyt, a teprw po rozkoupení druhého a třetího vydání přesvědčilo se obecnstvo, že román jest příliš jalový a že celý ten povyk žádného základu nemá a jenom na řeti spisovatelské se zakládá, který takovým způsobem jméno své rohlásiti a s patnámu románu svému odbyt zjednat chtěl.

S m ě s.

Trefná oplátká. Pekař potkal řezníka. „Pozdrav Bůh, sousede, odkud pak?“ — „Přicházím právě z tvého krámu, koupil jsem si tam bechník chleba.“ — „Bocha! kde pak jej máš?“ — „W kapce a westy.“ — Pekař mrzel tento trefný vtip; uzavřel tedy mu jej zplati. Potkají zase jednou řezníka ptal se ho s panskou usměvavou tváří: „Wišli pak také ty, odkud já přicházím?“ — „Ne!“ — „Z masných krámu, koupil jsem u tebe wolskou hlavu.“ — „Wolskou hlavu? kde pak ji ale máš?“ — „Pod čepicí!“ odpověděl pekař a odebíral se nad oplátkou toto nesmrnou radosti naplněn u vši vážnosti odtud.

Egypt. Jako Ewropané do našich Karlowar prozvá si chodi: tak na prsou choří Seweroameričané Egypt navštěvují, aby tam zdraví nabylí. O počátku tohoto jejich putování toto se vypravuje. Mladý jeden Američan, na neduh plení trpící, od lékáru do Neapole jest poslan, aby se powětřím Siren zhořil. Necítil ale ulehčení neduhy svého a již opět do vlasti se vrátili chtěl. Tu však návštěvili jej krajan jeho z Egypta přichozí a chválil pohodnost tamějšího pásma, pružnost povětrí a jeho prsa silou moc. Chorý jinoch i hněd tam plnil sobě předewzal a přepravil se w skutku do Alexandrie. A však ani zde nedal jeho se nebojil a on zoufale čím dál tám lip život svůj konat se odhadl. Šel a zašel až do písčité pouště a zde našel, co již tak dlouho marně hledal. Deq. ede dne sesíval, až zcela uzdraven jest. Tím blázen do vlasti se vrátil a knihu o tom sepsal, která zástera vydání se dokázala, a nyní všecko do Egypta cestovalo a cestuje přesvád.

Nejprvnější bursa povstala w Antorfe r. 1531. Na jejím místě stálo před tím staré stavění náležející rodině jejíž erb, tri měsce, nade dvermi visel. Dle tohoto erbu nazývalo se toto stavění jenom bursa (měsče), a název ten přenesen byl později na místo shromáždění kupeckých. Když za příkladem Antoru jiné obchodní města takové ústavy zakládaly, podrženo toto náhodné pojmenování, které nyní u všech národů w ohýce wešlo.

Dobrá příčina. Jistý farář opouštěje katedrálu, měl ke svým osadníkům řeč na rezidence. Wšickni srdečně plakali, neb farář byl w plném smyslu toho slova dokonalý člověk, jehomž řečen z příšorných nepříkával. Tu se ho osadníci ptali: „A proč také ty nepláčeš?“ — „Díky boží západu,“ odpověděl tázany.

Číslo 143.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlročích třikrát za
týden, w čtvrty, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁHÁVNÍK

pre

Čechy, Moravany, Slováky a Slezané.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1850—č pás dva při zemi).

30. Listopadu
1847.

Předplatí se na čtvrt
čas čsl., na půlročí 2
čsl. na celý rok 3 čsl.
45 kr. st. Uč. k. po-
stovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obalkou 2 čsl. 86 kr.

Nejlepší low.

Dvě arabských národních písni.

1.

Rdí se zore, a já již na dvoře,
Zasvitnul den, a já na low vyjel.
Na horu já, a za horu slunce:
Na hoře však pod zelenou jedlí
Usnula jest zpanilá dívčinka.
Pod hlawou má snopek jetelinu,
Na nádrzech dva holuby bělounké,
A na klině pestré má jelenče.

Já tu zůstal, já tu přenocoval,
Koně k jedli zelené uvázel,
Sokola pak ku jedlové wěti.
Koni dal jsem snopek jetelinu,
Sokolovi holuby dva bílé,
Swým pak chrtům pestré jelenče;
A mně zůstala dívčinka lepá.

2.

Krásná jabloň tuto jest wyrostla,
Celá jako perlou, drábekem,
Její koruna však sokol jasný,
Létajíc jitrem, večorem tam,
Létajíc, na horu patříč,
Kde dva bratři, bystří lwovi, lovi.
Starší ze dvou bratří, ten ulovil,
Ulovil jest srnu a jelenče,
Jelenče to s zlatými parohy.
A též mladší bratr ulovil jest,
Ulovil děwenku zlatoulasou.

Starší bratr k mladšímu pak wece:
„Aj ty bratře, nechť low svůj dělme.“
Mladší staršímu pak odpověděl:
„Podíl tvůj bud srna a jelenče,
Jelenče to s zlatými parohy;
A můj budíz dívka zlatoblawá.“

J. B.

Karel XII. a Petr Veliký.

Ze žpomínek T. Bulgarca.

Probaběžka moje, paní Onuchowská, byla ab-
dařena podivuhodnou, vzácnou, nepostizitelnou pa-
měti a pamatovala se nejen na všechny události ze
svého dětství a mládí, nybrž i na vše, cokoli ji
kdy silně dojalo v běhu celého života. Bylo jí dva-
náct let, když švédsky král Karel XII. r. 1700.

s vojskem swým tábl ze Smorgoni do Borisowa *. Právě za sto let po této události, když jsem u ní r. 1807. byl, vypravovala mně o Karlu XII., který několik dní bydlel w domě rodiců jejich; jakoby ho byla viděla také večer před tím. Zde následuje vyprávování její, ačkoli ne od slova k slowu.

„Když rodice moji zwěděli, že švédské wojsko jde do Rus na Malodečno, chtěli zajetí bloub do země a všechny swé drahé wěci prýc poslat, poněvadž staték nás ležel na hlavní silnici k Borisovu a Švédové strašliwi lupiči byli. W manifestech nazývali se Švédové našimi přátele a ochranci, i odírali každého do poslední nitky. Rusové také se nazývali našimi přátele a ochranci, i rovněž neštětili nás. Naši Poláci, držíce se tu strany Stanislava Leščinského, tu strany Augusta II., t. j. bud Švěda neb Moskala, drancovali nás hůr než cizi. Byl to těžký čas, a toliko milost boží uchránila tenkráte před záhubou zemí, otěvřenou pro jednoho i každého jako zájezdni krčma! Wšechny naše drábé wěci byly už složeny we wozích, a my čekali toliko na návěsti o přiblížení Švédů, abychom vyjeli zůstawišť dům na ledabylo osudu. Přítel otce mého, pan Wolowic, nacházející se u krále švédského, vypravil k nám zvláštního posla s návěstím, že w našem domě ustanoven jest byt pro Karla XII.

— „Král nás jistě neoloupi,“ řekl otce můj, „nybrž naopak, dá nám ochranu. Nač se potroukatati po cizích domech, zůstaňme zde!“ Matka moje byla srozuměna a my zůstaly. Rodice moji připravovali komnaty, dali i potáhnouti nábytek we dvou komnatách novým aksamitem a damaškem a zaopatřili se nejlepšimi potravními zásobami a vín, očekávajíce hosta, ačkoli ne zcela pokojně. Konečně nám dali wědět, že se Švédové už blíží, a večer přijelo k nám čtyryadvacet trabantů s důstojníkem, který u vrát dvě stráže na komnach postavil a nad vraty velký žlutý prapor se švédským znakem vyvěsil, na znamení, že zde králuw příbytek. Pro trabanty a důstojníka vykazaly se komnaty w okřídli, ale

* Tou samou cestou šel Napoleon se svým nešastným vojskem od Berzevity do Wilna r. 1812.

Šwédowé je nechtěli přijmouti a stráwili noc na dvoře wedle ohně, ano i koně neodsedlali, ačkoli noci byly ještě velmi chladné, an to bylo w polovici Března a zima roku toho dlouho trwala. Celou noc objízděli ustavičně trabanti kolem domu a po silnici, dávajíce si znamení a křídce ze vsí sily i spát nám nedadouce. S úsvitem tállo švédské vojsko mimo nás dům a při spuštění královského praporu tloukli na buben. Dva pluky pěchoty a několik eskadron jízdy zůstalo za naší stodolou polem ležetí, w stodole samé umístili se důstojníci. Matka, já i nebožky dvě moje sestry jsme se ustrojily; otec wzal na sebe svůj parádní kontus a my neodešly od okna, abychom krále uviděly na výstupku. Okolo poledne přišeli na dvůr dva švédští důstojníci, a za nimi voják na koni: „Snaď jsou to pobočníci švédského krále, tak bídne ustrojení?“ podotknul otec můj. Důstojníci slezli s koni, vešli do předsíně, pak do sálu s okny na zahradu; domácí nás správce sel jim naproti, poněvadž my všickni byli w jídelně, s okny na dvůr. Správce sdělil otoi, že se důstojníci těžou na domácího hospodáře. My šli všickni do sálu, poručivše služce dát znamení, když Karel přijede do vrati. „Jste vy domácí hospodář?“ tázal se zdvořile němčeky mladší důstojník. — „K službám; co ráčíte?“ odpověděl otec. — „Zde jest králuw přibytek, ráče nám ukázat komnaty Karlowy,“ wece důstojník. — „Cely můj dům i vše co w ném je k službám jeho Milosti,“ pronesl otec můj. — „Pro něj dost jedné komnaty,“ odpověděl důstojník; „ale prosím o dvě komnaty pro kancelář, pro královského ministra a pro dva pobočníky.“ — „Umistěte se jak vidíte, celý dům patří Ježi Milosti,“ odtosil otec můj. „Ale ráčíte wědět, kdy král přijede, abychom ho mohli jak se patří u výstupku přivítat?“ — Důstojník se usmál. „Wy jste bo již uvitálj — já jsem král.“ — My se zarazili. Otec můj se chtěl omlouvat, ale nenašel slow, i klaně se tolík wedl jej do parádních komnat. Jako teď vidím ho před sebou, toho strašného krále, o němž se tolik knih napsalo! Tři doi jsem se na něj dle libosti dívala. On vyděsil celý svět, ale sám byl mírný jak beránek, skromný jak jeptiška. Byl zrostu velmi wysokého, outly a trochu osmáhly. Oblíkej měl malý, zcela nesouměrný s celým tělem, až-i s hlavou. Sličný nebyl, a však nelze říci, že byl oskliwy, ačkoli dotíckovatý. Za to svitly temnotmodré oči jeho jako diamanty. Tenkráte každý, kdo německý kroj nosil, měl na hlavě ohromnou paruku, a to se zdálo pašim Polákům směšným i neslušným; ale švédský král nenesil paruku. Vlasy jeho byly barvy kaštanové*,

slabě napudrowané, krátké přistřížené, zvukané aeb wzhůru naježené a w tyle w malý vrkoc swázané. Zdál se byt velmi mladý *. Rytíce wždy w modrém kroji se žlatou podšívkou a s červeným límcem, we žlutých losích nohavicích a w ohromných botách s přewelkými ostruhami. Meč jeho, losi nohavice, rukavice sahajici k loktům, boty a ostruby nebyly zcela dle jeho zrostu, a my děvčata smaly se temuto góliatskému ozbrojení. Klobouk mosal malý, bez prem, ažo na oslém oděvu jeho nebylo ani svinky zlata neb stříbra. Rodiče naši ustanovené nám říkali: „Podívejte se na krále. Je to velký než, jako naši Jan Soběšký a Štěpán Bátorý!“ Otec můj, nemaje rád Němce, wažil si velmi Karla XII. proto, že vyhnal krále Augusta II. z Polska a posadil n stolec šlechtice Stanisława Leščinského.

„Za hodinu přijely dvě kočesky a dva kryté wozy s lidem královským. S tímto povozem přišli královský ministr ** a druhý pobočník. Mezi lidem královým byl také průvodci, a matka moje ptala se skrze něj komorníka, jaká jídla král nejvíce miluje. — Wšeliké pečené maso, weprwinu i zwěřinu, odpověděl komorník; ze zeleniny špinát a ze salátu pečřel a róutu. Čerstvého owoce teď není, máte-li ale citrony, dejte je na stůl, král je matuze rád. — A jaké víno pije král?“ tázala se matka. — „Žadné,“ odpověděl komorník; „král nepije ani víno, ani piwo, on pije jenom vodu.“ My měli všechno w zásobě; matka uměla také celý rok udržeti čerstvá jablka. — Oběd byl hotov we dvě hodiny a matka tázala se komorníka, na kolik osob přikáže král pokryti stůl. Komorník řekl o tom králi, a pak sdělit matece, že král bude jist u jednoho stolu s celou naší rodinou. To nás všechny těšilo a otec litoval, že bratři moji nebyli doma; byli tehdáž we Wilně w škole. Já nespustila oči s králem za čas stolu. Jedl s chutí, a obzvláště mu chutnala studená hlawá diwokého kance. Jedl chutě slaninu, a vůbec požíval mnoho chleba. Při obědu tázal se otce na polohu krajiny a řekl mezi jiným, že se wojna brzy skončí a že podá prostředky králi Stanisławu Leščinskému, wynabraditi Polsku, za vše, co utrpělo. — Před obědem přijeli ku králi tři generalové, které otec pozval zůstat s námi a jídla, a oni se také posadili ke společnému stolu. Všickni Šwédové pili rádně víno, chwálili je a nic se neostýchali před králem. On ale pil samou vodu, žvajkal ustavičně chléb a newšimal si druhých. S námi, t. j. se ženštinou, nepromluvit ani slovíčka, jenom pochlebil matce za „její hospodarství“, když slyšel, že jsou to jablka z naší zahrady. Druhého dne řekl komorník matce, že jest král se vším velmi spokojen, ale prosí, aby n stolu nebylo víc než čtvero jidet a oběd aby netrval déle než čtvrt.

* Bylo mu tøenkrát 26. let; narodil se roka 1662 v městci Červená.

** Hrabě Piper, padší do zajetí w bitvě u Pelliawy.

* Na mnohých podobiznách i v babitech voskových figur vyobrazují Karla XII. rousovlasým a zrostou malého. Nechávám w originálu vyprávování babity, o jehož pravdivosti jsem se přesvědčil za čas cestování svého we Švédsku. W domě hraběte Bragge viděl jsem podobiznu Karla XII. s kaštanovými vlasy.

hodiny. K večeru píl král sklenici sladkého mléka, daw do něho seší, a snedl hezký kousek chleba. — Celé ráno strávil mezi papíry. Komorník nám řekl, že král jen proto u nás tři dny se zdržel, aby zhotovil písemnosti, které se mají schvalit poslem do Švédska zaslati. Po obědě procházel se v zahradě ve velkém stromořadí se svým ministrem a my se divali na něj z besedy. — Při odjezdu daroval vlastnoručně otcí mému zlatou tabatérku se svým jménem z diamantu a poručil zaplatit vše, cokoli lid a koně jeho potřebovali. Otec můj byl tam uražen a řekl pobočníku, že jest šlechtic a ne bohospodský, že krále co hoda častuje a ne kramáří s právní zásobou a s píci. — Když jsme se dowěděli o nestěsti Karla u Pultawy, litovali jsme jej srdečně, ačkoli jsme neztratili naději, že se ještě uzdraví, a když nás došla zpráva o jeho smrti — plakali jsme všickni.

(Dokončení.)

Listy učitelům českým.

21. Kritický přehled Přítele mládeže.

(Dokončení.) e) *Přírodnictví*. a. Z přírodopisu: *Ovce* (V., 2.), *Kůň* (V., 4.), *Howězina* (V., 3.), od *Filcika*; *Hmyzové* (výtečný článek) od *Strnada* (XI., XII.); *Chřestevé* od *Nouwaka* (VI., 2.). Sem náleží též: *Stránského: Příroda co škola rozumu i srdece vzdělávající* (XIX., 1., 2., 4.). β. Ze žápozpytu: Nic, kromě několika astronomických vypracování a sice: *Nebe se svými divy* (VI., 4.; VII., 1., 3., 4.), od *Zieglera*. Neusporedané dílo; stručnější práce je: *U vlastaticích cíli kometách* od *Lhoty* (X., 4.). γ. Ze životospozpytu: Nic. δ. Včelařství a šepeřství pěstovaly se vše: *Nouwakové Besedy zahradnické* (X., XI.) hodily by se pro svou praktičnost a zajímavost zvlášt do škol nejdělních. Řepkovo *Navedení k zahradnictví* (XIII.) byl výborný začátek; škoda že se nepokračovalo. *Stromarství* od *Hrudeckého* (XII.) je dle měsíční práce určováno a proto k upotřebení velmi vhodné. *Rozmlouvaní o větvech* od *Kudry* (XIV.) hodí se pro dívky. ε. Hospodářství pověšené, které by učitelům mohlo násobně prospělo, a i pro hodiny opakovací dobré se hodilo, nedošlo v P. m. povšimnutí.

ƒ) *Zeměpis a statistika školní*. Pole to hojně úpravy nalezlo. *Zeměpis měnárství rakouského* je ve mnoha ročníkach (každ. V., VI., VII.) velmi obširně podán. Přehledy národů, lidostí a povětšin, zvlášt ale přehledy škol jsou velmi četné. Nejvíce vyniká v oddělení tomto školní veterán a publicista *Wacek* (Frant. Al., konz. rada, školní dozorce, děkan Kopidlenský atd.) svými teměř nesčitelnými čládky a článečky o školnictví a školáckých i domácích, se školními zprávami, rozličnostmi, novinkami a informacemi, jenžto od prvního vyjítia P. m. až do vyměšku, tedy v 84 číslech stojí článek, tvoří četnost p. spis. je znamenitá, je-li jaké spojení. Přítele m. a dívčího obecným, tedy je Wackem uprostředkováno. Škoda však, že důst. p. spis. tak výstředně principem

** Hrdinský tento panovník padl u věků mladistvým w 36. roce staré svého. I. 1718. 10. Prosince, při oblézení pevnosti Friedrichshall w Norvežsku, byw w příkopě jejim od některého z vlastních vojínů zrádně zastřelen. Podezření padlo na dva důstojníky, Sippiera a Megreta, rodilé Francouze, kteří snad od nespokojené šlechty k tomu uplatenci byli.

konserватivním proniknut jest! Nebo co nového uvidí, to opět zabní a sice časem důvody velmi nepostačitelnými. Tak na př. proti seminářům učitelským velmi horlivě (r. XX.) proto brojí, že by se u nás jen na újmu náboženství pěstovaly, poněvadž prý by se tak škola z církve Královstvy vyhostila; což nemůžno udržeti semináře w církvi Kristově? — Mimo to hledí důst. p. spis. vystavují te, co u jiných národů ohledem na školnictví charakter jest, aby obraz školy českých w tak uzpůsobeném rámci tím půvabněji vynikl; to však škodič. Lépe by bylo, kdyby spis. hezky po pedagogicku to vydešťoval, w čem nás vizit národní školy predčí, abychom w jakési samolibosti neocházeli, ale spíše ku předu se hnuli. Z Čech sp. od sp. evropsk. nejvíce dowídáme; mnoho i o škole kopidlenské (zvlášt VIII., 1., 2.: Historie farní školy kopidlenské. — Máme i historii školy českobrodské od Dundra VII., 4.; bez prál bychom si mít i historie jiných škol ve Vlasti, třeba kratčejí, jen povízy hojněj.). Nemohu nezmínit se zde o p. spisovatelewa setkání se s prof. Preslem v jednoti sám patřícím článku (XIX., 2., str. 134.), w němž se Preslův úsudek o českých *normalních* (viz Preslова Technologia w předm. str. VI) školách, že se w nich totíž mládež, někdy a někde „papouškovaří a díkoli myslí učit“, za hardý, nepravidlivý a nanějvýs neslušný uznává. A však, jak se často na tomto světě děje, mluví zde obě strany o něčem jiném, jelikož prof. P. v školách *normalních*, tedy o německých (českých pprnálež psond nemáme) vlivy, w nichžto se často použí Češi, vyučují, panu spis. stanou ale školy národní na myslí. Snad je tím winna podobnost slov. — Sem ještě patří článkové jsou: *O výchování dítka u Chinesů*, od *Ludwika* (V., 4.). Tu a tam některý přived z Jackschowa: *Jahrbuch atd. Napotom: Pamětní listové z obou Indie* (w přemnoha swazcích se vlekovci článek) a konečně *Wackovo* výborné pojednání: *Hlas z ciziny a opatrných* (XIII.).

g) Dějepis. *Zieglerův Dějepis Český* je stojící článek w všech ročnicích a swazcích z redaktorství památky spisovatele. W nejnovějších ročnicích podává *Neumann: Dějepis české země* (XX., XXI.), a však tuze po romantičku.

h) *Zákony zemské w záležitostech školních*. P. m. obsahuje všechny běžné výsle zákony w oblédu školním. Přali bychom však že dle a onde potřebný komentář a časem i jasné porovnání a spojení zákonů podél růžlých.

i) *Pojedoucí lékarská o zdraví a ohuravosti malých* (Jediny to a přeložený článek: *Učení o zdraví pro mládež w městských a venkovských školách* (XXI., 1., 2., 3. Bon Münnich.)

k) *Pěstování newidomé*. Pojednání w r. XV., 1., 2., Preklad z Diesterwegowa *Regesfer*.

Dopisy.

Z klatov.

Zpráva o smrti Jungmannové hološtěně nás zarazila. Víme, že k jeho oslavě nějčeho přidají neužízeme — zůstává si, w dílech svých sám nejslavnější památku — ale z lásky vlastenecké a z vděčnosti k muži tak nesmírných zásluh o celý národ zlidil zdejší Vlastencei, jichž počtu edět přibývá, že se dne 25. t. m. slavné requiem za svobodného dřádu. Zdejší dřáti p. děkan a arcikněz Frant. Jelinek sloužil slavnou mši svatou we farném chrámu Pána, kdežto se všijkní dříle Jungmannovi sešli. Nemalou potěcha, w měnu žáku, poskytl i v hojný počet spolušromážděných, mezi nimiž i vyšší úřednictwo; professorové gynasialoi, byli zde s mládeží, ano i z věku přijeli úředníci schvalné k této sice nenádherné ale srdečné slavnosti. Kýž by každý vlasteneck tak upřímně, pro národ pracoval,

kýž by každý své sily tak neunaveně vlasti a člověčenstvu obětoval jako tento otec literatury naší! Lehké budíž prachu jeho odpočinuti!

Na zdejším gymnasiu cvičí letos opět vysoce zasloužilý jeho prefekt, důst. p. M. Růžička, mládež studující v české muzeu.

Z PLANĚ. (Výjimek z listu přátelského.)

Ztráta otce našeho Jungmauna nás velmi žaločně dojala. Právě dnes jsme za něho drželi slavné requiem. Ku památku jeho celého národa zajistě ochotně přispívali bude, jakkoli on nejkrásnější a nejtrvanlivější památku vystavěl si sám obnovením literatury naší.

J. F. S.

Literatura.

Časopis českého Muzeum 1847. Dílu II. sv. 5.

Obsah: *Zeměznalecký přehled okolo pružského. Od Jana Krejčího.* Mladý spisovatel článku toho posavádními svými pracemi v oboru geognostickém mnoho pro budoucnost ve vědě této přislíbuje. Přidána jest k pojednání jeho na konci swazku mapa, od něho samého s velikou pilností vypracovaná. — *Wýpověď krále Wladislava na stížnosti stavu panského a rytířského proti mestům.* (Z archivu kutnohorského.) Doplněk sdělených té věci se týkajících listin ve swazku minulem: Žaloby měst na pány a rytířstvo atd. — *Paměti kollegiatů kollegie Karlovy. Od Wácl. W. Tomka.* (Pokračování.) Cím bliže konečnému pádu učení pražského následkem nešťastné bitvy bělohorské, tím truchlivější zajímavost nabývají paměti tyto. — *Začátkové českého umění. Od J. Er. Wocela.* (Pokračování.) — *Uwaha. Básně od Frant. Sušila.* Jest to posouzení vycházející ze stanoviště příliš stranného. — *Matica česká.* Příjem za říjen obhášl 1765 zl. — *Nové knihy.*

Paulínek. Drahý ročník. Sw. 2.

Obsah: 1) *Dívčí kámen, hrad v kraji Budějovském od Hanuše K.* 2) *Hajdukova smrt. Prawdiwy příběh bulharský z našich dob od Prokopa Chocholouška.* Zajímavá povídka ve známém způsobu tohoto spisovatele. 3) *O Americe wubec a Seweroamerických Spojených Obcích zvlášt od J. Benoniho.* (Dokončení. III. *Zeměpisný přehled. — Americké politické ustavy. Washington, Boston, Baltimore.*) Pro mnohého čtenáře obsahuje článek tento zajímavé poučení, ačkoli nemůžeme všemu věřit co tam stojí, na př. že je v Mexiku 200.000 stříbrných dolů a j. 4) *Wýjev ze života městské pošádky. Z francouzského od J. Benoniho.* 5) *Dve památné krajiny Moravské. I. Sněžník a hořejší dolina Moravy. II. Jeskyňe na Posořickém a Rajeckém panství v Brněnském kraji. Od Hanuše K.* 6) *Hůrka. Od C. Mistní pověst z pohanských časů.* 7) *Smiřené zprávy: Loretanský poklad v Praze od red. Nový farní kostel v Kožové. — Nový kostel v Stružnici. — Nová modlitebnice augsburgsk. vyznání v Rybníkách. — Noví školní domové v Borové, Horažďovicích, Děčíně, Vlásence a u sv. P. Marie Sněžné v Praze. — Hlavní škola chrudimská. — Česká bibliografie na r. 1847.*

Rytiny: 1) *Dívčí kámen nad Vltavou v Čechách.* 2) *Boston a Bunkershill v severní Americe.*

Původní vlastenské povídky, pověsti a báchorky. Se psal P. Josef Ehrenberger. Sw. 6.

Swazek tento zcela věnován jest památkám města Náchoda a obsahuje povídka: „Kowář s mečírem“, pak

dvě veršované pověsti: „Powýšení osady náchodské město“ a „Ztracená sázka“. S veršením se spisovateli nehrubě štastně daří, i při dosti příznivém předmětu tuž patrný jest zápas jeho s formou. Kowář s mečírem jest dosud zajímavá povídka z časů loupežného Koldy Náchodské.

Národní báchorky a pověsti od Boženy Němcové. Sw. 7.

Swazek tento obsahuje třináct báchorek, které však daleko nedostihují zajímavosti svou swazky předešlé. Část jsou plané wýrůstky vesnického vtipu bez výše významu, wubec pak totva kde znamenati lze jakéhosi osobního, nerclí národního rázu.

Pražský denník.

* Nedávno dávala Žofinská akademie hudební sbawu, která se opět jednou novostí skladeb vyznamenala. Teď počnou koncerty Cecilianské jednoty, které se až k provození Beethovenových symfonii povznesly, a v první polovici Prosince bude první koncert komorní Jana Hoffmanna, po němž pět jiných následovat bude. Již první pokus lonského roku byl přijat s velikou pochvalou; že k letos vše rozšířilo a zdokonalilo, o tom nepochybujeme. Před každým koncertem oznamuje zahraniční program i sobě zvláště.

* První koncert Alexandra Dreyschocka, jak prozatím ustánovalo, bude se dát v 9. hodině dne 11. Prosince. Jak čteme, zaměřuje si milovníci již sedadla a bledi alešpoň ku probě se dostati. Znatele jmenují krajem našeho beze všebo enthusiasmu prvním pianistou nyního věku.

* Taneční mistr Pohl obírá se již po nějaký čas finančně složil český národní tanec. Co znatele českých národních tančů přihlíží právě k tomu, aby ten tanec český ráz měl. Právě nyní složil kadrillu „společenskou“, která všude velké obliby dochází.

Nowé knihy.

M. Góglola Zábavné spisy. Swazek čtvrtý. W. Praha 1847. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. Str. 411—526 v 12. Seš. za 12 kr. stř.

Milovník Góglolova příběhového humoru nalezne i v tomto swazku uplněho uspokojení. Jim ukočena jest posavádní sbírka spisů Góglolových; obsahuje následující dvě nowely, jež také v sobě dostati možná:

Newsky prospekt. Z ruského M. Góglola přel. Kr. Stehla. Str. 56. Seš. za 7 kr.

Kyjewski školáci. Z ruského M. Góglola přel. Kr. Stehla. Str. 60. Za 8 kr.

Weskera tato sbírka Góglolových spisů k dostání jest i v jednom díle (stran 526 a seznám neznámějších slov) sestává v 1 zl. 12 kr.

Krása a výbornosti českoslovanského jazyka, jímž až 8 milionů lidí v Čechách a na Moravě, ve Slezsku a Slovensku mluví. Vybal dr. František Kampel. W. Praha 1847. Listem tñížce arcibiskupství kruhovým. 12. 72 str. Cena 12 kr. stř.

Pan Traube. Weselohra we třech jednáních. (Die povídky podobného jména [v Palečku].) Památku českých besed we Skalici r. 1847. W. Praze, we skladu J. Pospíšila. Str. 54. v 18. Seš. za 10 kr.

Číslo 144.
14. ročník běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

2. Prosinec
1847.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilova
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydává po
přílásích třikrát za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

Čechy, Moravany, Slováky a Slezané.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1060—3 pás dva pás zemí).

Předpláci se na čtvrt
číslo 1. ak., na půl léta 2.
číslo 1. ak., na celý rok 3. zl.
číslo 1. ak., 15 kr. ak. U. c. k. po-
stovních úřadů Ma-
kouského mocnářství
příležitě s patřenou
obálkou 2. sl. 86 kr.

Založpěw wérne Plzně nad hrobem Josefa Jungmanna.

Po ubledlé tváři sily plynou,
Sily hořké s očí matčiných,
Žalostné se z prsu vzdchy vlnou
Smučkem neskonálnym zoužených:
Wlast úplí nad ztrátoù syna svého,
Nade wšecky syny vzděseusůho,
Jenž ji maje wšecko miloval,
Celý život svůj ji věnoval.

Když raněna šípy protivníků
Na smrtevném leži stonala,
Když nepřátele již pěli díku,
Mucná Čechie že skonala:
Hle, tu Mladoň neúnavnou péčí
Dnem i nocí drahou matkou léčí;
Snaze jeho zehná světa Pán,
Matce naší nový život dán.

Nowá proudí w oudech jejich síla,
Jasný navráti se oku lesk,
Čerstwou krwi pne se každá žila,
W blahou naději se mění stesk;
Tož on zlibal matku walebenou,
Jeho péči zase uzdravenou,
A když velký úkol dokonal,
K odpočinutí se odebral.

Zemřel snad a není ho již více?
Na výzyky snad již opustil nás?
Zhasla národu snad jasná svíce?
Nezauzui k nám nikdy jeho blas?
Nikoli, on pro vlast mrtev není,
Žije w nesmrtnosti ozáření;

Pokud český nepřemine sluch,
Muži, k nám bude jeho duch.

Bdote pilne! oh nás napomíň,
Nejdří ještě řečka w běspěčí
Matka drahá; ještě se vypírá!
Hrdý senk wády bojov, kn. ačí;
Rozhodí zápasit wám s odporností!
Mužně věděte spravedlivý boj,
Byste zmohli nepřátele roj.

Sworni budete! spojenou jen silou
Dosáhnete cíle slavného,

Zwelebité zase matku svou,
Zbawíte ji bolu těžkého;

Nekaltež wic žádne srdeč wérne
Rozeprá a swáry malicherné;
Jeden za druhého pěvné stůj,
Zdání vlastní celku obětuj!

Tak k nám volá z nadehwězdné hle,
A svatý nám povždy jeho hlas
Stále znstí bude s nebes vyše,
Neuchvatí tokem svým ho čas;

Nad hrobem pak ruce si podáme
K sibi, že co zádá vykonáme;
Tak potrvá, pokud česká zem,
Jungmann vlasti strážným geniem.

Karel XII. a Petr Veliký.

(Dokončení.)

„Widěla jsem také soupeře Karlova, Moskowského cara Petra,“ pokračovala prababička. „Bylo to roku 1711., taktéž w polovici Března. We Slucku stál polní maršálek Seremetew (prababička mu říkala Seremet) a my přijeli s celou rodinou do Slucka, abychom žádali od něho bezpečnost, poselvadž jeho Kozáci a rozličný diwoky lid, Baškyrové a Kalmyci, strašné lapietví provozovali. Toho času roznesla se pověst, že sám cár bude we Slucku spolu s chotí svou, kterou tenkrát poprvé nazvali carici. W Polsku říkali, že nová carice jest rodem polská šlechtična z rodu zůstavšiho w Lijwonsku od česů Sigismunda a potom zehudlého. Všechny naše dámy byly tuze dychtivý výděti carici a domluvaly mužům svým, děti cárů být. K tomu cili ozdobili ohromný sal w Radziwillowské fabrice na pasy **, a připravili skvostnou

* Ze Kotzebuja I., manželka Petronka, pocházelá z rodu polského pána Skowronských, jest tak dobré známo a devěkázoano jako to, že slavná Marie Mnichovna pocházelá z rodu českého, jenžto w 16. století, že své vlasti do Polsky se wysíjował. Wiz. Paprockého a. Niečeckého, rodiopisy. To co Kotzebue a jiní Němcí o rodu slavné děviny Marie Mnichové (Kotzebue), znázrostí, jest helem poklidou we spisech a školských německých často upakováno.

** Fabrika tato na polské pasy, dávno již zanikla.

Takových různobarevných látek, zlatem a stříbrem prošitých, na viděl jasem, mlede jako w této fabrice. Ředitel její byl rozený Turek.

hostinu. Cár přišel s carici a se svými generály a důstojníky. Byl zrostu nad míru velkého, s černými wousy a orlím okem, jen že ohromná paruka tuze jeho sličnosti škodila. Byl v modrém vojenském kroji, iždál se být velmi šwihý a nenucený. Mluvil hlasitě, žertoval a smál se. Já se velice divila, že i cárův obličej rovněž jako soupeře jeho Karla u srownání se wzrostem zdál se být nesouměrně malý. Carice nebyla nikoli nehezka, měla velké černé oči a vnadná, jak sníh bílá ramena. Na sobě měla bílé atlasové saty s malinovým vyložením, napřed otěvřeným a s mašli, i byla samé diamanty a klénaty. Vlasy měla napudrowané, a nad vysokou přičeskou malou diamantovou korunku. Mluvila ustavičně polsky, ačkoli míchala do řeči slova ruská, a však německy vyjadřovala se dobře. Cár Petr uviděl mne přistoupil ke mně a pocháli v zrůst můj tázal se, kolik mně let, a pak připojil, checi-li se wdávat, že mně zaopatří ženicha podle mé výšky. Potom zawolał granátnického důstojníka, takového velikána, jaký on sám byl, a představil mně ho. Rozumějíc žertu odpověděla jsem, že napak checi muže malého. — „Abyste jej v rukou držet mohla, není-li pravda?“ řekl cár usmívaje se. „Ó wy Polky!“ S tím odemne odešel. Cár a carice tancovali polsky a zůstali u večeře. U stolu pil cár víno z velkého poháru na zdrawí krále polského Augusta II. a na zdar republiky, nazývají se přitelem jejím, a zacházel velmi přátelsky s Poláky. Naši pili na zdrawí cára, carice a ruského vojska. Jeden ze šlechticů našich, který se byl pořádně napil, pravil, kdyby se dočkal volení, žeby dal hlas cárku ke zwolení za krále polského, což se to muto velmi libilo, tak že pronesl přípitek na zdrawí polské šlechty. Potom byly proneseny přípitky na zdrawí dám, a konečně nás znamenity národní přípitek: Kochaj my se (milujme se). Když všickni dle starého obyčeje při tom vstali a začali se objimat a líbat, líbal se cár také a objímal se se všemi. Rozešli se pozdě domů, všickni mužší pořádné rozveseleni. Naši Poláci milovali tuze cára pro jeho populárnost, což jmenovitě v našem národním duchu leží, a stěžovali si na milostníka jeho knížete Menšikowa, který se newyznamenal nezíšnosti a všechny drahocennosti pobral i paní Ogin-ské, tetce pana Oginškého, nejmocnějšího přívržence cárova, bojovawšího za něj proti Švédům. Cár pravil, že se vše zlé děje proti jeho vůli a že to Menšikowu tak neprojde, že papi Oginšká vše nazpět dostane, co ji wzato bylo. Cár a carice zdrželi se ve Slucku pět dní, a já jej viděla denně na ulicích a v domě pana Chlewińského. Bez velké paruky byl sličný. Poznal mne při prvním potkání po bále a opětoval svůj žert, dokládaje, že musím být newyhnutelné granátnici jeho, t. j. chotí jeho obrowského kapitána. Ale přece se mně skromný a záduščiwý Karel lépe líbil.“

Ačkoli se Petru Welikému nepovedlo, provdati prababičku mou za sáhodlouhého granátníka, panovala přece v domě jejím opradowá granátnická subordinace.

Přel. K. Štefan.

D o p i s y .

Od Slezského poměří.

Byv pozván skvostným lístkem na den 7. Listopadu do česko-skalické besedy newáhal jsem i při svém stáři, v churavosti věci mně milé oučastným se státi. Přijeda též 7. List. do Skalice k Bílému lwu, kdež se beseda dříž, uzrel jsem zde již, ač teprv půl šesté hodiny bylo, veliké množství kočáru. Jda po schodech, kobercemi, květnami a zrcadly okrášlených k besednímu sálu, byl jen zde, jakož každý jiný host, vel. p. P. Ch. a jedním výborem uctivě uwítán a do garderobních pokojů odkázán, — dámy pak do zvláštních, pro wenkow až příliš skvostných toaletních pokojů — kdežto jsem jakož i we společských pokojích již množství besedníků nalezl. W 6 hodin se všecko hnulo do besedního sálu, an první oddělení besedy, totiž hudební akademie, začítí mělo. Než jaké to mě překwapení, jaký to liby úžas! To v okolí našem novědáno a neuslycháno! Celý ten veliký sál byl čalouny národních barev potažen a wypadal jako dost prostraný, skvostně osvětlený, z červených a bílých stužek uměl vywedený, obrazy našeho milovaného Zeměpána, aráwewody Štěpána a našich národních miláčků, zrcadly, kardinami a jinými ozdobami okrášlený vojenský stán. W přední síní byl mezi práporý a wěncem v průsvitném obram český korunovaný lew v přirozené velikosti a nad ním nápis: „Láska a swornost“. Hudební akademie, vedenia skalického vše dobré milovaného purkmistra pana J. Geislera, započala ouverturou ze Stradelly, na to následoval besední sbor od Jelena, pak koncert na housle od Berioti, pak deklamovánka od Jablonského: „Tři doby“, zdež přednesená panem Jindř. Böhmem, pak lowecký sbor od Skroupa, potom variace na housle od Kaliwody a konečně ouvertura z Jessondy. Skoličtí hudebnici dokázali, že chvíla v dopisu o jiřinkové slavnosti v letošní Wčeles nebyla lživá a že při dobré vůli a chuti obdiwení způsobiti mohou. I sbory ku všeobecné spokojenosti wypadly. Co n pak koncertu a variac na housle týká, jež p. Setner, vychowanec pražského konservatorium, nyní hudební učitel i Jeho Osw. pana hraběte z Lippe-Weissenfelda, přednesl, musím vyznati, že jest to mladý kouzelník, jenž svou uměleckou hrou každého, kdo jej slyší, tak opoutati zná, že na vše vezdejší zapomene. Dlužno také o tomto našem krajanu vyznati, že jest i šťastný skladatel hudební, tak máme od něho mimo několik tanecních kusů jednu velkou a dvě menší mše, jenž od znalců za výborné se považují.

Po akademii počal tanecní ples, mezi nímž deklamováno a zpíváno bylo. Panna A. Müllerová, přednesla: „Dlouhé vlasy“ od F.; p. M. Pitašová: „Muž a žena“; p. A. Hamzová: „Ženská rada“; p. B. Böhm: „Zbožný zlosyn“, p. J. Müller: „Moda“. Všecky deklamovánky byly dobré, předneseny a mile přijaty. Sberú bylo též několik vedením zdejšího p. purkmistra výborně zpíváno — ale přece jen: „Wae jen ku chwale“ ostává poměr nezamilevanějším sborem u nás. — Bratraká, to byla společnost a byli jsme tenkráte doma. Všecko bylo v sejlepším pořádku a naše velmi četné shromážděná krásná pleč, v národní barvy ustrojena, podělowána byla Poměříkami na českou besedu v České Skalici. Tolik hostů p. Steidler hostinský dle vlastního vyznání ani nepamatuje, ačkoliv u něho i jiřinkové slavnosti co nejčetněji navštěvovány bývají. Byli zde krome důst. duchovenstwa i vysoci šlech-

tici, na př. pan hrabě Bedřich Thun, hrabě Auersperg, Fišerovský, Talacko, Kinský a j., wojepští důstojníci, úřadníci až na několik mil vzdáli, měšťané, učitelové, spisovatelé a j. Taneční budba wedením chvalné známého pana Jos. Pitaše hrála u četně obsazeném orkestru až do rána nejnovější skladby, a mnohého i ze starých pánů až k ránu v tanci udržela. We všem vládl duch swornosti a lásky a zvláštní pořádek, za který pp. výborům slušná úcta a dík nalezi. Nic nás více nemrzelo, než že se o 6. hod. ráno již rozdívalo a tanec přestal. Za to se ale šampaňského na zdraví všech vlastimilovných Čechů nočně popijelo. Konečně musíme ještě připojiti, že příjem obnášel — jak jsem se později dowíděl — 174 zl. 24 kr. stříbra, z něhož se Matici 40 zl. stř. pro skalickou knihovnu doplatilo. Pánowé, jen brzy repetitie! k.

Z Příbrami.

Smutně zazněla do ouduší našeho zpráva o úmrtí patriarchy literatury naši a bolestně dotkla se srdece každého z nás! — Česká vzdělanost tak široko již rozšířila ratolesť své v městě našem, že každý zná velmi dobře jméno „Jungmann“, každý zná oceniti zásluhy tohoto starosty o národ a řeč jeho svatou. Nemůžeme se tedy diviti, že Wčela *, která první tuto smutnou zprávu nám přinesla, a pak několik psaní privátních z ruky do ruky se podávaly; každé slovo, vztahující se na jeho činnost a zásluhy, nalezovalo volného průchodu k srdeci, a v oku mnohých spatřili jsme trptytí se slzu, poslední to znamení úcty ku zvěčnělému. Ustanovilo se hned, že památce jeho drahé nějaký den se zasvěti, a vyvolil se k tomu den 24. listopadu. První myslénka k tomu vysla od welezasloužlého purkmistra našeho p. Bedřicha Mitšerlicha a důst. p. děkana P. Ondráka. Bylo tedy oznámeno, že requiem za duši nebožtíka na ten den držeti se bude. Sotva zpráva tato se roznesla, tuť hned p. Procházka, ředitel hudebního sboru horního, obětoval k requiem celou bandu, sestávající skoro ze 40 mužů, s tou žádostí, by se Mozartovo requiem přednášelo, an prý mistr mistra hoden jest; zpěvaci i výteční hudebníci jak z města tak i z okoli nabídli se, že sily své k oslavěně tohoto smutkového dne zapojí, ano i oddělení statečných střetců městských k setníku svému s prosbou snažnou přistoupilo, by jim dозвolenlo bylo, slavnost tuto přítomnosti svou okrášlit, což jim též od setníka, vděčného to žáka Jungmannova, ochotně dovoleno bylo. Nastal den ustanovený. Přijdouce o 10. hodině do kostela spatřili jsme velký oltář černě zastřený, a u oltáře jak domácí tak i duchovní z blízké Sv. Hory obřady posvátné vykonávali. Před oltářem na místě vyvýšeném stála rakve, jednoduše, však wkusně okrášlená, a vůči ní oddělení městských střetců v nejkrásnějším pořádku. Prostranný chrám byl takřka lidem přeplněn, blíz oltáře byl sl. magistrát shromážděn, školní mládež a mnoho — mnoho oředníků od báňského soudu, mnoho jiných upřímných vlastenců i vlastenek, poslední úcta vzdávajících zásluhy zvěčnělého a za duši jeho se modlících. Malo kde zůstal nepohnut. A tak jak on za živobytí svého oslavoval národ svůj, tak jej oslavuje v smrti ještě národ jeho. — Pokoj popeli jeho — duch ale jeho přebývají vždycky mezi námi!

Mimočudem budí ještě praveno, že plný naši Ondrák: tuž dny dokončil překlad Chateaubriandových *Médecinů* a nyní pracuje na pojmenování k tomuto klasickému dílu.

* Což se Květy neodberají v Příbrami? Přinesly by ony truchlivou tu zprávu stejněho dne se Wčelou.

Bed.

Ze Vlašimi.

Sladko jest odpočinouti po pilné konané práci, a každý upřímně vyřkne: „Odpocín v pokoji.“ Tato slova spisateli těch rádků jako tajná moc nějakého dobročinného ducha dojala, když ve čtverohlasu na rtech umírat; ale libeňě umírat se zdála dne 22. t. m., na který den zbožná památka zasloužilého o národnost českou pěstitele, Josefa Jungmanna, zpívanou mší svatou „da Requiem“ u nás se slavila. Swolalat obyčejná zde slavnost Cecilská všecky hudec a pěvce v chrámu oučinkující, i provozovali Taškovo Requiem v E moll. Krásnější nad krásné Requiem ale být se zdálo adagio II. čísla ze šestera čtverohher, skladeb Felice Giardiniowych, při posledním ewangelium se ozvali, mezi něž ve skladbách církevních šťastný Antonín Heller, zdejší učitel, umístil dojmivý čtverohlas na text: „W pameti věčné ostane sprawedliwy“, jež ukončil s udaným na začátku oučinkem čtverohlas: „Odpocín v pokoji.“ — lr —

Literatura.

Monika, tragedie ve třech jednáních od J. Kolára.

Dramatické básničtwi vůbec a tragedie zvláště v umění weškerém i v básničtwi samém nejvíce stojíce byly vždy a jsou méritkem vzdělanosti, zrcadlem ducha věku a věrnou, nelíčenou sestrou náboženství, které vždy v tragedii paprsky své metá, soustředí a jako podkladek tragedie čini. Dramatické básničtwi není vše; protože nejvíši jest, zároveň nejstarším poesie rozencem, ano napak jesti ono nejmladším z druhých svých bratří, jest jako pozdnátko, které se za zralejších a dospělejších rodíčů let narodí, ačkoli jeho símě zároveň se semenem bratří jeho zaseto a jeho zárodek již od prwopocátku v lůně materském spočíval a se utvárel. Mezi všemi národů * duch řecký, u vzdělanosti wysoko se povznesší, nejprvě twrdou škorápkou svou prolounil a v dramatickém básničtwi tak zpanil se rozwiniul, že až posud v dramatice mnohem od Řeků učiti se musíme. Neboť zde již člověk co swobodný, skutku schopný tworysta vystupuje, kdežto dříve co čerw v strachu před neskončenou mocností oné bytosti se chvěl, jež tajnou vládu ve weškerenstvu pozoroval. Ještě však scházela ona oblažující přichylnost a wzajemnost mezi Bohem a člověkem, ona víra v neskončenou Hospodina lásku ke stvoření svému s jedně a ona důvěra člověka k Bohu se strany druhé, posud vládnul neuprosný osud, jímž osoba tragická mané a často bezwinne zasáhnuta hynula. A však čeho duch řecký nedostíhl, to rozšířením křesťanství co svít všechno slunce národy osvítilo. Křesťanství jest to, kterým člověk k Bohu a Bůh k člověku se přiblížil, v němž Bůh nikoli v hráze, co neuprosný osud, nýbrž co pečlivý, laskavý otec lidí se jewi, jenž chce, aby člověk živ byl a sebe zdokonalit se snažil. Individuum zde sněle na dějiště života vystupuje, dícele svého dosici usileje a neustává dříve, až cíle dojde. Tu se však často stává, že patosem svým na jiné poměry života tohoto narazi, s nimi w boj wejiti musí a w něm padne; a to jest, w čem vlastně tragickost záleží, ne pak w pouhém vražství a samovražství, jakž toho dosti často w mnohých nezdářilých tragediích vidati musíme. U nás ovšem dosti časně (mastičkář) ** drama pudy našlo, ničméně pozdější

* Rozumí se takovými, jenž náležejí do oboru naší, t. evropské vzdělanosti, an u národu, jiný obor vzdělanosti tvorících, na př. Indù, básničtwi dramatické do starších časů sáká hežli u Řeků. Red.

** Pokus tento stojí příliš osaměle a poněm jest následováním oblíbených w tom věku po celé západní Evro-

náboženské rzezpre, jakož básniectví vůbec, tak i dramatiček zvláště zadusily. Teprw nyní w noworození literatury české dramatická Musa opět cítitlů a wzdělawateli nalezší, kteří však bohužel posud říci a sem tam i nepovolani jsou. Tím více zaradowali jsme se, když již při provození „Moniky“ na pražském dívadle dilo zdařilo a w něm vyšší směr jsme pozorovali. Milejší ještě nám bylo, když dilo samé de rukou jsme dostali a w blubinu jeho blíže nahlednouti přiležitost měli. Monika, dcér bratrem potlačeného otce, pěně předewsa sebě, že se škudej a potlačiteli rodiny své, Wérnostovi z Adlaru, pomstí. Tím způsobem nemohouc jináce sama o sobě spravedlnosti dopomoci se snaží. Wykoná skutečně na nepříteli pomstu děwno kojenou zastřelic ho. Tu však vystoupí proti ní právo, zemské a odsoudí ji, poněvadž proti zákonom jeho, jimž poddána jest, jednala, na pokutu k smrti. Toto jest prostá kostra a základ celé tragedie. Monika, právo rodiny své zastávajíc a za potlačení její dostiucinění a pokutu hledajíc, setká se we své jednotliwé a jednostranné oprávněnosti s právem obce a pôdlehne toto vyšší nad ní vladnoucí mocí na vrcholi blažia svého, totiž w ekamžení, když nad přemoženým protivníkem výčetství slavit blaženou budoucnost si slibuje. Básník sám vhodně pomér tento we sceně páté třetího jednání na soudě Moniky vyslovuje následujícími slowy:

Odolan (zwaw se stolu Moničin list).

A krwawy ten list je tebou psán?

Hypolit (zwolá).

To naše dědictví!

Monika.

Je to poslední wůle naší matky,
Tu jsem na jeho rána vložila.

Odolan.

Ó Moniko! cos to učinila?!

Monika.

Spravedliwy skutek jsem konala.

Odolan.

Spravedlnost se pomstou nesvěti.

Monika.

Swěti se právo ni zmařené rodiny.

Odolan.

Nad právem rodiny stojí však obce právo atd.
Situace tato osobní swobody a práva je trefná, ze života vztá, a velmi se podobá Sofoklowě Antigoně.
(Pekračování.)

Wlastenská zpráva.

Přičiněním důst. p. prefekta Zaupera na lyceum w Plzni zakládá se tam od několika dob zvláště museum, jehožto sbírky, jak slyšíme, den ode dne se rozmnoužují a sličně pořádají. Dlwno nám, že jsme o tému podniknuti, které za dosti důležité a následování hodně považujeme, až dosavad žádné obšírnější zprávy neobdrželi.

S m ě s.

Prawdomluwný hodinár. Do jistého městečka přijde cestující hodinár nabídí se tamějším obyvatelům ke správě hodin. Ze pak porouchaná kolečka dobré spravoval i za správu mnoho nežádal, dobyl si tolik pověsti, že jej i

pě tak nazvaných mysterií, než aby považován býti mohl u nás za začátek nějaké národní dramatické školy.

Red.

pan představený svou návštěvou poctil, žádaje by mu jeho zlaté repetýrky opravil. „I s radostí, wzacny pane!“ pravil hodinár, „vždyť jím beztoho mnoho neschází, však já wám je do rána *wyfouknou*, a stojím wám za to, že je více k hodináři nedáte.“ A wěru, ferina hodinár slouži svému dostál, repetýrky do rána *wyfoukl* a s nimi zmizel.

B.

Nowý druh pokrynu jest dle zprávy generálního konsula belgického w Peru, Bolivií a Ekuadoru rostlina koko, jenž prý w žádném ohledu bramborám neustupuje. Ona roste w krajinách nad Amazonskou řekou a jeho pobočními menšími řekami. Listi této rostliny jest prý nad míra záživné. Užívána byla již za panování Inků, a w Hořejším a Dolejším Peru jest až potud hlavní potrava největší části obyvatelstwa. Koko se velmi snadno pěstuje, a nepotřebuje žádných dalších příprav. Dosí na tom, když se rostlina ta živýká, a její záživná šťáva wyssaje. Též i w krajinách přilehajících k východní straně Andesů jak peruanských tak i bolivianských vůbec za pokrm se užívá. Počítá se tam k nejznámějším zemským plodinám a sbírá každé čtyry měsíce. Potvrzení toho nachází se we zprávě hraběti Castelnau učiněné a ministerstwu francouzskému předložené. Tam se dowídáme, že Indiani na několikadenní cestu se ubírají, nazapatriwse se nicím jiným nežli swazkem téhož listi. Zdá se, že tato rostlina brzo w Evropě hledána bude a že jmenovitě na delších cestách morských sloužiti bude moci za výdatnou potravu.

K historii zwonů. Dle souhlasného podání všech důvěrných historiků wynalezl okolo r. 400. biskup Paulinus z Noli w římské Kampanii ku prospěchu církve první veliké zvony; odtud latinské jich pojmenování nola = campanæ. Malé zvonky již dávno před tím wynalezeny byly. Teprw w 9. století staly se veliké zvony všeobecnými we východních krajinách skrze Benáčany. Na západě již dávno byly známy. Nejprvě připomíná jich historie při obležení Orleanu r. 659. Když francouzský král Lotar toto město velkým vojskem obehnal, rozkázal tamější biskup Lupus udeřit na všecky zvony kostela sv. Štěpánského, jichžto potud neslychaných zvuků bojovníci Lotarovi tak tuze se ulekli, že všichni we zmatku překáží a tak krále k odstoupení od města přinutili.

W záležitostech pomnika Jungmannowa.

Myšlenka, zvídki slavnému patriarchovi literatury naší důstojný národní pomník, vždy více ujmá se w myslích vlasteneckých, jenom o to ještě rozcházejí se mínění, kde by nejslušnejší pomník takový postaven být měl. Mnozí za to mají, aby se postavil w jeho rodišti w Hrdlicích, a při větě dostal se nám do rukou list pana z Hetzendorfu, vrchnáho na panství Křivoklátském, který k tomu konci ponávrhuje při samých Hrdlicích stojící wysokou, osamělou skálu, již na několik hodin vzdáli viděti lze, a kdyby návrh jeho přijat být měl, všeckou pomoc od sebe slibuje k vykonání té „zbožné povinosti“, jak se o tom vyjádřuje. Wěc to zajisté bedlivého uwážení hodná, a bylo by jenom přáti, aby w brzce k tomu cíli nějaký sbor sestoupil. Nebylo-liž by vhodné, aby w některý určitý den co mnoho mnoho přátel zemřelého a pěstitelů i zastavatele představili věci někde se seslo, jenž by společně o tom parodovali a výbor ze sebe wyvolili, který by se starati měl o důstojné vyvedení toho právě národního podniknutí?

Číslo 145.

14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospisilovu
(w Nowých alejich
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlarsích tříkráte za
týden, w outerý, we
čtvrtku a w sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezáni.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1060—8 pěs dvár při zemi).

4. Prosinec

1847.

Předplatí se na útržek
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Rakouského mocnářství
půlletné s patřícnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Na Labi.

(Pro sbor.)

Labe české, proude náš,
Wltawu jenž za choť máš,
K zpěvu reků tys šumíval,
Wítězné když kolazaznival
Wšem luhy, wšem lesy,
A ty písne a ty plesy
Wlny twoje nesly dál,
Až kde wichr a Baltem brál.
Kudys plynul, tam tě wital
Slowan na swých lučinách,
Tys radostně sebou zmítl
Po słowanských dolinách.
Nyní, krásný proude náš,
Břeh tam cizí obtekáš;
Huč tam pěce českým hlasem,
Snad se zbudi příštím časem;
Huč tam; huč, ty proude náš!

W. Jaromír Picek.

Začáteční čtení,

jednající o začátku a přednášené na začátku podzimních
čtení v měšťanské besedě započatých na den sv. Hawla.

»Aller Anfang ist schwer«, tak alespoň zní německé příslowí, které našim sousedům docela nezávidim; nebo z tohoto příslowí wyswitá, že u nich každý začátek velmi těžká wěc jest; a já bych wěru myslil, že národ s takovým příslowím, které již na začátku straší, nešťastný býti musí, kdyby zase jiné příslowí tuto ránu nezacecelilo; nebo sotva že tento těžký začátek učiněn jest, pokračuje každý neunawitelně k cíli, jsa již napřed ujištěn, že se žádaného konce dočká, kterého mu druhé příslowí připovídá, jenž praví: »Ende gut, alles gut.«

Přešťastný národ, který se takovým příslowím honositi může, jenžto mu šťastný konec předpovídá; my ubozí ani pro začátek ani pro konec příslowí nemáme, a to přece každý rozumný člověk uzná, že každá wěc od začátku začnout musí a že nic neutrá wěčně, že tedy i nejdělsí nowela se ukončit musí.

Jaké by to, ku příkladu, neštěstí bylo, kdybych toto čtení hyl nezačal, aneb kdybych nemohl nalezti konce! Takové neštěstí by se jinak předejiti

nedalo než aby někdo jiný jiné čtení začal, které by také ukončiti musel.

Z toho všeho wyswitá, že každá wěc začátek i konec mítí musí a že není každý začátek tak těžká wěc, jak by nás o tom na začátku pronešené příslowí rádo presvědčilo; o čemž nyní právě jednati miním. Dowoleno mi budiž, toto čtení na tři díly rozdělit, z kterýchžto první jedná o začátku, druhý díl obsahuje pokračování o začátku a třetí díl ukončí začátek tohoto pokračování. Aby wšak se žádný z laskavých posluchačů těchto tří dílů nezbrozil, již napřed ujistiti musím, že žádný díl nebude trvatí wěčně; a abych dokázal, že si posluchačům vážiti umím, začnu zrowna s druhým dílem, což tím snadněji učiniti mohu, poněvadž to, o čem jsem nyní mluvil, již začátek nebo první byl, jehožto nástupce jest

II. díl čili pokračování o začátku.

Dle začátku a konce člověčenstwo celé rozdeleno jest ve čtyry hlavní wětve a sice:

- 1) Jsou lidé, kteří při wšem jednání mají těžký začátek a těžký konec; pak
- 2) kteří mají lehký začátek a snadný konec;
- 3) kteří těžce začínají, za to ale hned jsou u konce, a konečně
- 4) jsou lidé, kteří velmi snadně začínají, za to se ale nemohou dopidit konce.

Do jedné z těchto wětví patříme i my Slowané a sice do poslední; naše začátky byly wždycky velmi snadné, konec všeho u nás velmi těžký. Jak nám z historie známo, museli se starí národní, a musejí se i nynější národní o své začátky hádat, a jak mnoho rozumu se při tom rozhází, dříve než nám ku příkladu Madari dokážou, odkud wzali svůj počátek! U nás to bylo všechno snadné; k nám se za onoho času, t. j. když jsme nepatřili ještě k německé říši, přistěhoval Čech, země naše se mu zalíbila, on se w ní usadil, a ejhle! hned jsme nazvali tuto zem Čechy a z nás se stali Čechové. Tito Čechové si wydobyli we wojnách se sousedy velkou slávu, a od toho dostali jméno: Slávové; sotva wšak že tato sláva trochu zhasla, začali naši předkové hned na všechno zapomínat a

nepřestali v tomto zapomínání dříve, až je na začátku tohoto století mužové o vlast zasloužili budit počali. Jak se tu začal každý diwit, jak si protíral každý ospalé zraky a otvíral uši, když zaslechl zase materské zwuky! Jaké tu bylo hemžení na našem Parnase; každý, kdo jen trochu si jazyk oblomil, hotowil písničky a básně, až se srdce smálo; tu bylo krásných začátků a začátečníků! tu bylo lásky a pásky, žalosti a radosti, ždání a zdání, vlasti a slasti, až nám uši zaléhaly; co se tu u Turecká w Litomyšli a na Horách Kutných papíru počernilo, ani popsati nelze. Ptám se nyní, nebyly to samé lehýnké začátky?

A co nyní všechno začínáme, a jak lehce si při tom počináme! Ale konec, konec, to je u nás těžká věc! Jen jediný příklad wywolím, abych dokázal, co jsem řekl. Jak snadný začátek měl plán k vystavění národního divadla, jak jsme již plesali a se radowali, jak jsme je v duchu stawěli, jedni na nábřeží; druzi zase jinde! jakou jsme měli starost, kdo bude direktorem a kdo rezsírem, několik českých herců už se učilo češtině; a hle, ten lehký začátek ještě není u konce, anebo spíše, my jsme snad s tímto plánem v konečných a ostane to při začátku. Snad proto, že je chtěli stawět na nábřeží, padl ten celý plán do vody, anebo tam nemohli najetí grunty a na písku se nedalo stawět. Co wšak škodi! nás konec ještě přece zde není, ačkoli by si to leckdo přál.

Lec zanechme těchto sladkých upomínek, a ohliďneme se po nynějších časech a stavech, jak to zde s těmi začátky vyhliží; jak lehký začátek k. p. měla nynější drahota, pořád jen přiskakovalo; a nyní s tímto hořkým hostem nemůžeme přijít ke konci, o skákání není žádná řeč; diwná to ženština, ta drahota, nahoru skácala a dolu sotva leze, jakoby měla ve střewicích olovo. Z toho si můžeme wzít velmi mravné naučení, že totíž každý skok je nebezpečná věc. Proto právě nyní já jen malý krok učinim: od drahoty ke spisovatelům. U těchto panuje také začasté nesmírná drahota; někdy we sáhodlouhém románu čtenář nepřijde na zdrawou myslénku, kdyby dával za ni třeba dukát; někdy w komické nowelle člověk není v stavu najetí wtipu, kdyby i pochodeň rozsvítil a všechny koutečky prohledal; a pak ty dlouhé začátky beze všech končů! Takový nowomodní spisovatel je právý kat; když se osoby jeho románu dostí natrápi a utrmácejí, tak že rozumný člověk ani pochopiti nemůže, jak to všechno snesly, a když se jich pak ještě zbavit nemůže, sešle na jednoho hrdinu náhlou smrt, druhého nechá zavraždit, třetí se otráví a čtvrtý se zaleje krwí. Kdyby takový spisovatel s takovými zásadami měl ovládnouti světem, měli by doktoři medicinæ velmi špatné výdělky; nebo takové nemoci, w kterých hrdinové našich románů umírají, doktorům málo užitku přinášejí, a já ještě nikde ne-

četl, že by hrdina nějaké nowelly byl umřel na součotiny, zimnice, žloutenu neb vodnatelnost; proto také doktoři medicinæ považují románopisce za škodného člena člověčenstva. A wšak doktoři medicinæ a práw, co se začátku a konce tyče, velmi jsou sobě podobni. Čím delší nemoci a čím delší soudy, tím lepší výdělky, a obojích doktorů umění začasté záleží jen w tom, jak by začátek nemoci a soudu tak uměle prodloužili, aby se konec tak brzo nepřiblížil. Který doktor to nečiní, toho se to netýká.

Nebylo by zde od místa, promluviti též o lehkém začátku a nesnadném konci wšelijakých ouředních pojednávání; poněvadž ale přesvědčen jsem, že již tuze mnoho o tom bylo napsáno a namluveno, a že můj hlas byl by hlasem volajícího na poušti, uzavřel jsem, tuto záležitost mlčením opomítnouti.

U zamilovaných je začátek nejlehčí a nejsnadnější; jediný pohled, bystré mrknutí oka, jedné tisknutí ruky w jediném bále, a láska již w srdeči hoří. K politování věru, že takový lehký začátek mívá také lehký konec. Nynější milovníci jsou praví začátečníci w lásce, to jest každý se hned zamiluje, nějaký čas hoří a blouzní, a když se rodiče milenky ptají, k jakému cíli a konci má tento zamilovaný začátek westi, tu sklopí blawu, přestane milovat a ostane tedy začátečníkem w lásce. To je také konec lásky, ale ne takový, o jakém se mu rodiče zmínilí. Takový konec lásky má být manželství; ne snad že w manželství láska často konec neschází, ale proto, že láska bez manželství musela by být nekonečná; a jak jsem již ze začátku pravil, na světě není nic bez konce.

Z té příčiny jest to právý nesmysl, když zamilovaní sobě přislibují věčnou lásku a neskončenou věrnost; to znamená asi tolik, jakoby jeden druhému řekl: Já tě tak dlouho milovat budu, dokud nepřestanu, a já ti tak dlouho ostanu věrná, dokud budu moct; něb nemožnost se od smrtelného člověka žádati nemůže.

Z té příčiny také jest to právý nesmysl, když člověk, který již hranice nejlepších let překročil, tedy již na konci zamilovaných citů stojí, teprv zamilovat se počíná; takový začátečník by měl pomyslit, že manželství we starých letech uzavřené nic jiného není nežli začátek nekonečných oklamání. A wšak manželství wůbec w nynějších časech je velmi těžká věc. Již ten začátek, čeho tu je všechno potřebí: zamilovaný se musí odříci vši poesie, a nemá-li vlastní dům, musí hledat kwartýr, při tom mu napadne činze, a to je pozemská prosa, která nyní velké překážky činí.

(Dokončení.)

D o p i s.
z Teplic.

Wčera dával u nás p. *Jan W. Hrbek* koncert na flétnu. Kusy, které jsme slyšeli, byly: adagio s variacemi od koncertisty; polonesa od Fürstenaua; fantasia od Berbiq; polonesa od Gellerta, vše mimo fantasii s průvodem kvartetta. Poněvadž já se k těm přiznávám, kteří na hudbě žádají, aby srdece a duši jímala, nezapírám, že velkým přítelem koncertů nejsem, v kterých se nám obyčejně jen neobyčejná rychlosť a krkolomný zápas s nakupenými nesnadnostmi na odiw staví, ale Wyšebradem se nehybe, jako jím Lumír hýbal. Toto násilné tahání hudby od přirozeného čele a šoupání s ní takměř do fabrik parou hnáných, tak již věku našemu v krvi vězi, že slova krásy a těžkost skoro za totožná aneb synonymická se berou, a kdo je za synonymická považovati nechce aneb nemůže, musí sebe samého tou myslénkou těšiti: že tomu nerozumí. Owšem praví mnohý, že hudba jest mluvou nejobecnější, kterouž ačkoli každý člověk mluviti neumí, přec každý jí rozumí, komu Bůh citelné srdce neodepřel; ale nás věk tomu chce, abychom sami na sebe vinu brali, když se nám řeč jeho nelibí. Z těch příčin nebyl mi koncert p. Hrbka tuze po chuti, a to tím méně, an jsem právě letos také p. Hartmannu z Mnichowa slyšel, který podobně na flétně, a to na flétně nového jakéhosi způsobu diwné swé kousky provozoval, až i dva tóny najednou pískal. Fletna má do sebe něco elegického a laškujícího, něco zádušníčivého, a proto nemělo by se jí nikdy užívat ku provedení krkolomných a lehkomyšlných kousků, ale měla by s námi bud laškovati a hrát aneb naříkat a plakati; kdo ji jinak užívá, probřešuje se, abych tak řekl, proti její přirozenosti. Pro tuto přirozenou vlastnost, zdá se mi, měla by flétna většem Slowanům zvláště milým nástrojem být, a Slowan by nejpřirozeněji na ni hrál měl, neboť celá jeho bytost má také cosi elegického a zádušníčivého do sebe. To uvažuje upokojil jsem se poněkud v naději, že p. Hrbek mimo odvážné skoky a chody a mimo zápas s nepřirozenými těžkostmi něco přednášeti bude, co by srdece jímalo, něco, veče se duše jeho vilia, v čem se obráží celá jeho bytost. I doufal jsem tím více, připomínaje si, že p. H. mimo národnost slowanskou ještě jiný živel elegický v sobě má — newidomost tělesnou — a že následně jeho widomá duše v nástroji tom tím rázněji se ozývati a mluvit bude. I doufal jsem, že okáže, w čem vlastně přirozenost flétny — sluší-li to tak pojmenovati — záleží, seč nástroj ten jest a jak umění k jeho přirozenosti použití lze. A w skutku, tentokrát jsem nedoufal nadarmo. P. Hrbek pojál přirozenost instrumentu svého dokonale, a proto neklade do něho ani nehledá w něm nicého co w něm není a přirozeně býti nemůže; ale co w něm jest, to podává s takovou něžností a s takovým citem, že hlubokému pohnutí ubrániti se nemožno. Zwuky z flétny jeho čisté a jasně se linoucí wnikají do nejvnitřnejší útroby, tak že se srdece w posluchači chvěje a duch se tají, a to nikoli trnútím nad neslychanou umělostí koncertanta, ale proto, že hra jest přirozená, že srdece k srdeci mluví a duše se opojuje nenaďšou sladostí. Ostatně jest p. Hrbek na svém nástroji dokonalý mistr, a kdo dle moderního wkusu rychlost, prstů a pohyblivost jazyka pohledával oheň, najdeš to u něho w plné mří, ač jak se zdá více si libuje w kusech významných než bujných, w kusech více elegických než weselych; každý ale, kdo přinese srdece citlivé, rozkoši se zaplní.

....k.

České Museum.

Dne 27. Listopadu ukončeno jest generální sbormáždání členů muzejních, w němž jednalo se o změně statut

a nový výborový odbor na místě vystouplého pana hraběte Františka Thuna mladšího se welli.

Návrhy k reformě statut, kteréž w běhu pětadvacítiletém jakožto něpriměrená našemu času, smejšlení a wzděláni shledána jsou, dle vynějších potřeb přednášel pan jednatel Palacký. Reformou takovou z potřeb národních vyplýnula nejedná se proti prvočinným základním pravidlům, jichž jádro a obsah jest, chrániti všechno druhu památky minulosti naší a k odiwu a wzdělání vystavovati veškeré přírodninstwo, z něhož průmyslný duch pro svá zpýtování hojně koristiti může. Při změňování statut těchto nejvíce ohled brán na naše národní záležitosti, ježto již takovými býti se prokazují, že w nich soudné oko klíčici se puk skvělejší budoucnosti pozorovati musí. Po přehlídnutí statut následovalo volení výbora, a zvolen jest velikou většinou jeho Jasnost kníže *Karel Swarcenberk*. Pak voleni jsou za čestné ody nás *Kollár* w Pešti a historik *Bæhmer* we Frankfurte.

Aby pak čtenářstvo naše známosti nabyla o působení tohoto důležitého vlastenského ústavu, podáváme tuto stručný výběr ze zprávy jednatelské p. Palackým přednášené. — Smrtí společnosti odňato bylo během tohoto roku 5 činných odborů, mezi nimiž J. C. W. arcikněz Karel a pref. Jos. Jungmann, pak 1 čestný a 4 přispívající odborů. Za to přistoupilo ke společnosti 7 činných a 6 přispívajících odborů. Dávnověké památky národního wzdělání hledány pp. Wocelem, Erbenem i farářem Krolmusem, z nichž první co sekretář archæologického výboru kustosství též sbírky po odchodu p. Hellicha přejal; druhý pak co assistent musejní výměnou několika nedůležitých pro nás písemností první posud známou oučední českou listinu od 8. Prosince 1380. z kr. pruského státního archivu pro Museum získal, poslední konečně mnoho starožitných památek na outraty musejní objevil.

Dále podána zpráva, že magistrát kr. města Trutnova s povolením wys. slaw. zprávy zemské starší částku svého archivu, pokud se na městská práva nepotahuje, Museum daroval. Doufáme, že příklad tento hojně následován bude.

Přírodnické sbírky též hojně obohateny byly, nejvíce však mineralogická.

Do knihovny přibyla tak zvaná Zebererská bibliotheka po posledním jejím majiteli rytíři Krtičkovi z Jaden, záležející z 3097 kněh, 73 rukopisů a 6 swazků map. Darem se seslo 14 rukopisů, 439 kněh, 13 obrazů, 2 atlasy a 17 map a plánů.

Do sbírky peněžné se seslo: 3 zlaté, 408 stříbrných a 446 měděných mincí.

Ku konci r. 1846. počítala Matice česká 1850 zakladatelů, a přijalo se 12.478 zl. 28 kr. stř. Veškeré jmění Matice obnášelo s koncem téhož roku 46.304 zl. 89 $\frac{1}{4}$ kr.

Ce se důchodů musejních týče, neskládaly se tenkráte oučty; toliko to p. jednatelem podotknuto bylo, že na nové stavení a zřízení ústavu musejního pod dozorstvím pana rytíře z Neuberka až do 29. Ríjna b. r. 43.893 zl. 6 kr. vydané bylo. Wys. slaw. pp. stavové obětovali 25.000 zl. na ústav, tedy bude musíti ostatní summa z ušetřených od r. 1822. peněz ano i ze základu samého dosazena být.

Koupením nového domu u prostřed města ležícího a vnitřním uspořádáním tohoto pro vlast veleďůležitého ústavu zkoušá nám pro budoucnost mnoha utěšená naděje, a jest jenom přáti, aby co nejdříve obecenstvu veřejně přistupným se stal.

P.

Čtenářská společnost na Smíchově.

Jest to dobrá známka našeho vlastenectví, že se především souží bnutí národnímu mravní základ dátí, že

směřuje k potřebám duševním, a tím sobě jakýsi ušlechtilý ráz udilí, který tím více účastníků wábí, tím už je pouť, čím zpaníjejší duch jej provádí. Duch tento blahodárný jewil se už při prvních buditelích národnosti naší a vladl i podnes vladne čelnějšími vůdci nadějněho duševního hnutí národa, a všeliké trídy lidu, jindy kouzlu jeho ne-podléhajícího, koři se mu a stál se samy v okres působení jeho, práhnuce po vědomostech a naukách, práhnuce po osvětě, kterou v pokročilém teprv věku konečně nalezají — ve vlastenectví. Aby však vnitřnímu nutkání snadněji vyhověli a cíle žádaného dosíli, sdružil se více stejně smejšlejících žve spolek a krácejí takto, silami svými wezpolelně se podporujíce, ku předu. Mužové dvacetí, třiceti- a víceletí stanou se žáky, kupují a čítají knihy zábavné i ponaučné a nahražují v dospělém věku, čeho jim za mládí ze všeljakých příčin podáno nebylo. Jaká to člost, jaká prožnost ducha, která po toliku letech neochábla a při všem tisni, při všem trudu života tak krásně a mocně se jewi! — Tak jsem to alespoň shledal u čtenářské společnosti na Smíchově, která asi před třemi roky takřka náhodou powstala a z malého počtu ovdů tak zrostla, že přítomně již přes třicet členů počítá a v chvalitebně počíná, že by dle ní i dle její rovněž té chwály hodné dražice — čtenářské společnosti v Karlíně — všechny jiné spolky téhož druhu řídit se měly. I zdá se nám, že se to i děje. Jako každá nová myšlenka, každá nová věc, potřebovaly i tak zvané „české společnosti“ tříbení a cílení, nežli jména čtenářské společnosti dostojné byly, i potřebují ještě ledčešos, nežli budou, kde by býti mohly. Než čekejme, nejhorskou dobu tyto české společnosti už přestaly, a ne-li jinde, tedy alespoň na Smíchově a v Karlíně dokázaly, že z nich něco býti může. Jako člověk jistý věk — tak zvaná hulvátská léta — přečkat musí, nežli se ukáže co v něm vězí: tak i české společnosti měly svou hulvátskou dobu, kterou už z větší části šťastně přestaly; a jako u člověka po této bujně, těkavě době nastane doba vážná, rozumná, doba mužství: tak by i české společnosti po přestále oné době vyložit měly všechny hrawé titernosti, počinat si vážně a mužně, jak toho věc sama žádá, a směřovati k cíli ušlechtilejšímu než k materialní, často až surové zábavě. Tím by prospely sobě i věci národní, nabily by vážnosti a staly by se důstojními reprezentanty ducha národního.

Proto nemůžeme než schwalovati směr, který na sebe wzala společnost na Smíchově, učiniwsí sobě zábavu duševní hlavní zásadou. Již při prvním počátku této společnosti usnesli se členové její, že kupování a čtení dobrých českých kněh má být předním ustanovením jejím, a dostali chvalitebně předsevzetí tomu*. Aby se však takřka k živému pramenu dostali, který by jim ustanoveně důkladných spisů poskytoral, uzavřeli složiti co jednota určenou sumnu do Matice české, a k snadnejšímu vyvedení chvalitebného záměru tohoto zřídili besedu, jejíž výnos účelu zde uvedenému obětován jest.

Beseda tato držela se dne 28. Listopadu na Smíchově, navštívěna jsouc přewělým počtem vroucích vlastenců, mezi nimiž i náš milý best z družné Moravy — Obéral — v krahu mnohých výtečníků našich: Hanky,

* Knihowna společnosti obsahuje téměř všechny plody novější literatury domácí, weskrz we slušné, pěvné vazbě.

Wocela, Zapa, Krolmusa a jiných se nacházel. I pp. Šimkatý a Mayer pocili besedu svou návštěvou a byli jí Ohéra, Hanka, Krolmus hlučným: „Sláva!“ uvítáni. Kmalému potěšení besedníků přednesli se známou očko Strakatý mimo jiné „Husitskou“ a „Kde domov mój?“ a p. Mayer „Za dnu mladosti“, začež se oběma bojného pítelek dostalo. I Jelendův sbor: „Vše jen ku chvále“ zazněl z ust několika dobré cvičených zpěváků, a všechny žertowné deklamacie, národní písni a čtverozpěvy sledovaly se s hudbou nástrojovou sboru měšťanských ostříleců. Při odchodu byla p. Strakatému na památku toho večera podána číše ne tak skvostná jako srdečně obětovaná, a hlučná „Sláva!“ doprovázela jej i všechny členy muže, jenž přítomnosti svou besedu oslavili, když besedu si opustěli. Každý odcházel s vřelým přání, aby Smíchovští pokračovali cestou nastoupenou a sloužili ke českému vlastenectví.

K. Stefan

Kronika času.

Na sněmu uherském mluvil J. Milost král Ferdinand národním jazykem *madarským*, chtěje dokázati, jak si jednoho každého národu říše své váží. To se od času Matyáše Korvína r. 1490. nestalo, i píšou Maďari, že to způsobilo jásání a právý všechn duši závrat, jakého se od té doby, co před Marií Teresii zaznělo pověstné „*Morianum pro rege nostro*“, nikdo ani domyslit nemůže.

Poeta za nowellu.

Chtěje české belletristice, ježíto rozhvět pro naši literaturu tak potřebný jest, nějakou aspoň, ač podle mých jen skrownou službou přispěti, umínil jsem si za nejlepší, do konce Září 1848 mně zaslannou původní nowellu, kteráž by asi 6 tištěných archů obnášela, poctu 10 duktů podat, spisovatelé právo nápotomního vydání zůstavují. Rukopisy zapečetěné, místo jména spisovatelského heslem zopatřené, mohou se ve Veithovském domě na Ovocném trhu v Praze odewzdati; k nim nech se připoji všechny obyčeje i lístek zapečetěný, na němž z wenku heslo rukopisu, vnitř ale jméno spisovatelskovo zaznamenáno bude. Rukopisy se co nejrychleji, a sice u nepřijatých i s lístky neodpečetěnými vrátí, pocta v Praze vyplatí.

M. Čermák,
farář v Libichově

Návěsti divadelní.

Zítra bude se v prospěch p. J. Kašky ponejprv přezovozat: *Posvícení v krkonošských horách*, čili: *Poslední prázdniny*, weselohra we 3 dějstvích od W. Klapery.

Nowá knížka.

Popsání králu, hradu, chrámu sv. Vítka a všech oddaných památností na Hradčanech v Praze. Sejal Karel Vladislav Zap. (Wyňato z Průvodce po Praze) W Praze 1848. Sklad Bedřicha Krečmara, knihkupectví S. 63 str. Cena 24 kr.

Krátká odpověď.

P. F. B. Bému: Básmičky Wače, až ne nejdříká, jsou přece jen pouhé zamílkované hříčky, jakých kdybychom podávali chtěli, mista by nestačilo v těchto lístech.

Red.

Číslo 146.
14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytem č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

Časopis tento se ve skladu Pospišilovu (w Nowych alejach na Nowém Městě č. 116) vydáva po půlročích třikrát za týden, w úterý, we čtvrtek a w sobotu.

**7. Prosince
1847.**

Předpláci se na čtvrt léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. poštovních ouřadů Rakouského mocnářství půlletné s patřenou obálkou 2 zl. 36 kr.

Z. Čteční čtení,

jednající o začátku a přednášení na začátku podzimních čtení v měšťanské besedě započatých na den sv. Hawla.

(Dokončení.)

Že právě o činži mluvím, připadá mi na mysl, že dnes světme swatého Hawla, znamenitý to den pro veškeré obyvatelstvo Prahy. Jakých tu dnes začátků bez konce! Mnohý, velmi mnohý domácí pán začíná se strachovat, zdali všechnu wypočtenou činži dostane; a ještě větší počet nájemníků začíná rozmejslet, kterak by činži zaplatili; tu zase mnohý nájemník začíná rozvažovat, kterak by na konec tohoto čtvrtletí činži nemusel platit. Na dnešní den přestává w Praze všechn rozdíl stavu a hodnosti; nebo celé obyvatelstvo jse, dělí jen na dvě tridy, t. j. domácí pán čili člověk, který bere, a nájemník neb člověk, který plati činži. Třetího stavu zde není, ledra bychme k tomu připočetli ony, kteří bud zůstanou dlužni aneb kteří mají zadarmo kwarty. W tomto pádu nám stará tradice wypřavuje, že mezi nájemníky takových umělců nalezáme, kteří za mnoholeté bydlení ani krejcaru činže neplati a kteří prý w černé knize domácích pánu zlatou literou zaznamenání jsou.

Jest to věru podivné, jakých umělců je mezi námi, o kterých se nám ještě ani nezazdalo. Kdybych je wypocísti chtěl, ani bych konce nenalezl. Na příklad uvedu jen jednoho umělce, který, ačkoli wášniwy kuřák, přece celý rok tabáku nekoupí. Tento umělec chodí po všech hospodách a kafirnách, neprosí, nežebře, ale bystrým zrakem přehlídkne podlahu, a kde jaký koneček nedokouřeného cigara spatří, zdvihne jej a schowá. Pak prý tyto konečky anebo spíše začátky doma susí, rozřeže a kouří, zajisté nejlacinější to a nejoriginálnější tabák. Tento umělec patří tedy wším právem do mého čtení, poněvadž se zabývá sbíráním začátků a konců.

I studenti slaví tuty dny začátek studií; a to je ten nejlehčí mně známý začátek. Filosofové začínají si kupovat dýmky, hole, brejle, učí se znáti kafirny, hospody a billiáry a jen tak mimochodem kollegium navštěvují. Na konec ani pomyslení;

k tomu je dost času, až začnou zkoušky; pak jsou tito libomudrcové se svou moudrostí u konce, poněvadž ani nezačali být moudrými.

Leč zanechme všelikých stavů a důstojnosti a obratme se jen ke člověku wůbec; zde se zase můžeme přesvědčit, jak snadný začátek má lidské živobytí; sotva že člověk přijde na svět, již má, kam by hlawu položil; každý ho nosí na rukou, co mu kdo na očích vidí, touží mu udělat; on nepotřebuje mluvit a všechno se k jeho prospěchu stane, a ještě jsem nikdy neslyšel, že by byl nowě na svět přišly člověk hladem zemřel. Takových dobrodiní se nám starším lidem nedostane. My často nemáme kam hlawu položit; nás nikdo nenosí na rukou; my často mluvíme dost dlouho a přece se nic nestane; často můžeme hladem umřít a přece neumřeme. A čemu se wšemu musíme učit, aby chme neumřeli hladem! A cím více swého ducha wycvičíme, tím těžší jest konec našeho živobytí; nebo právě méně wzdělaný člověk má lehčí smrt, poněvadž potřebuje jen málo ducha wypustit. Z té samé příčiny druhý díl mého čtení lehkého konce se dočkal, a následuje nyní

díl III., který obsahuje pravý konec wšeho začátku.

Já znám jen jednu věc na světě, která má konec před začátkem, a ta jest klubko nití; nebo když chceme začít rozwinoval, musíme hledat konec, bez konce není žádný začátek. Počítejte toto čtení též za klubko nití; já jsem jen proto tak dlouho rozwinoval, poněvadž jsem nemohl nalezti konec, a nyní, když jsem jej našel, pomyslím si snad mnohý z laskavých posluchačů: „Škoda, že nenašel konec dříve než začal.“

Fr. Hajniš.

Z Tarantasu

W. A. Sollohuba.

C i k á n i.

Iwan Wasilewič seděl w koutě komnaty w hospodě a o čemsi trudně přemejšlel. Knihu pocestních dojmů ležela před ním w nedotknuté bělosti.

„W skutku,“ myslil si, „proč se w životě

očekáwaní, tužby a přání naše nikdy newyplní? Myslís tak a stane se naopak, ano i ne naopak, nýbrž přijde něco jiného, neočekávaného. W obrazivosti okazuje se wše w jasných, příjemných a živých barvách, w oprawdosti ale sléwa se wše w jakémsi mlhavém chaosu škaredé skutečnosti. Tak na příklad chtěl jsem dlouho se procházeti na západě, ssati do sebe powětrí jihu, dívat se na moudré lidi našeho věku, prohlídnouti si zblízka evropskou oswětu, současnou slávu a wše, o čem lidé hlučku nadělají, o čem chvástají. I potloukal jsem se, po Evropě, widěl jsem mnoho hostinců, parních wozů, železnych drah, spatřil mnoho nudných jednot, ale nikde nenalezl jsem těch živých dojmů, jaké jsem očekával. W Německu jsem se obdivoval hluousti učených, w Italii trpěl jsem zimu, we Francii zprotiwila se mně nemravnost a nečistota. Wšude nalézl jsem mrzké bažení po penězích, hrubou samolibost, samé příznaky zkaženosti, a směšné přivlastňování sobě dokonalosti. I mimowolně zamiloval jsem si tenkráte Rus a odhodlal jsem se, zasvětit zřístatek dní svých poznání své vlasti. Wec to, myslím, chwalitebná a ne těžká.

„Ted ále jest tu otázka: jak ji poznati? Zpočátku uchopil jsem se starobylych památek, ale těch tu není. Myslil jsem poznati gubernských společnosti — gubernských společností není. Wšecko jest, jak se říká, formální. Život w sídelním městě — není život ruský a přijal od Evropy nejen nepatrnou wzdělanost, nýbrž i hrubé wady. Kde hledati Rusů? Snad u prostého lidu, w prostém wšedním stavu ruského života? Ale já jedu čtvrtý den, a poslouchám i naslouchám, hledím a vyhližím, ale dělej co dělej, ničehož nemohu pozorovat a zapsat. Kolem mrtwo; země, země, země toliko, že zrak od hledení umdlí; bidná cesta — cestou jedou wozy — sedláci se wadi. To jest wše — a tamto: poštovní dohližitel jest opily, šwáby lezou po stěně, políwka páchnie lojowou swíčkou. Nu, možno-li pořádnému člověku obírat se podobnými tretkami? A nejmrtznejší ze všeho jest, že na celém ohromném prostranství panuje jakási strašná jednotvárnost, která nad míru unawuje a oddechu nedá. Nic nowého, nic neočekávaného. Wše to samé, a zítra bude tak jako dnes. Zde jest poštovská štace, tam opět ta samá štace a tam ještě ta samá štace; zde jest starosta, který prosi na pálenku; a tam opět bez konce sami starostové, kteří prosi na pálenku. — Co budu psát? Nyni rozumím Wasiliu Iwanoviči. On měl pravdu, když mne ubezpečoval, že my necestujeme a že w Rusi cestovať nemožno. My jedem pouze do Mordas. Dojmy moje jsou ty tam!“ Tu se Iwan Wasilevič zastavil.

Do komnaty wešel majitel hospody, čerweny wysoký chlapík, kolem ostříhaný, s modrýma očima, s malou rusou bradou, w modrém armjaku, stáhnut čerweným pasem. Iwanu Wasileviči se bezdékly

zalíbil, radowal se w duchu nad sličností ruského lidu a pustil se hned do zwědawého howoru.

„Rekni mně, příteli — zde jest újezdní město?“

„Ano, je.“

„A co zde pamětného?“

„A co by zde, baťuško, mělo být pamětného? Myslim, že zde není ničehož.“

„Starých stawení zde není?“

„Pražádných. Leč to — byla zde dřevní ohraza, i abych řekl, nebyla k ničemu dobrá. Ale i ta minulého roku shořela.“

„Jistě že byla dávno wy... a?“

„Ne, ne tak dávno, ale dřevař tuze se nafukoval. Dobrě že shořela, tak.“

Iwan Wasilevič pohlídnu anliwě na hospodáře.

„Je zde mnoho obywatelů?“

„Nás městských dost, ale to jsou jen podřízení.“

„Měšianosta?“

„Ano, jak wám známo: měšianosta, sudi, tsprávnik a tak dále — celá kúpa.“

„A jak tráví čas?“

„Chodi do rady, pijou punš, bawi se kartičkami. Ale prohodil hospodář s úsměchem, „nyní jest u nás za městem cikánský tábor, usnesli se tedy chodit do tábora; zrovna jako moskewští páni aneb kupečtí synkowé. Tolik mají kuráže, až ku podiwa. Sudi hraje na housle, Artamon Iwanovič, přísedici, tančuje na bobku; nu, a chmelowinu nenechají stát. Wyrážejí se, a to je wšecko. Takovi jsou to lidé.“

„Cikáni! cikáni!“ zwolał radostně Iwan Wasilevič, wyskočiw se swé stolice. „Cikáni, Wasile Iwanoviči, cikáni! Prwni hlawa mých dojmů. Cikáni — lid diwoky, bezuzdý, kočující, jemuz těsně w městě, který chce do lesů, do svého tábora, do pole, do stepu, na plán. Jemu jest swoboda prwni blaženosti, prwni potřebou. Swoboda jest cely život jeho. — Jak se sem dostali?“

„Byli zajati, baťuško, na rozkaz ouřadu. Powídá se, že sekretář žádal od nich za propuštění po zlatém z kybitky. Wite, že potulování se zapovidá. Oni, bud z pošetlosti, aneb že opravdu neměli peněz, nedali nic; nu a teď sedí holoubkové, dowolte, jž šestý měsíc pod stráži.“

Zápal Iwana Wasileviče trochu se utíšil. Nicméně připravil swou knížku a jal se ořezávat tužku. (Pokračování.)

Listy učitelům českým.

28. Kritický přehled Přítele mládeže.

c) Články směřující k výchovatelství po všechném.

Tak jako jsou u stránky náboženské dříti p. Stránského s tetou wyznamenali, u publicistiky školní b. p. děk. Waekovi pochvalné se zmínili: dlužno i w oddělení této článků W. Nowaka (paha faráře z Mladočova) wyznamenými slovy podotknouti, ač ne tak pochvalnými. Ještě uám to arci do spisovatele velmi vzácnou, že w jakémisi řecení

ekém rozničení, s ohromou úprawou mluvy a jejich forem bráni nynější mládeži nesléněného, což ovšem povšechnou řečí snadněji vytknouti než w jednotlivých pádech uskutečnili; ale všeliké nové pokusy u wychowatelství „nowotářstvím a lichým mudráctwim“ nazývati, na vše cizí urputně rýti, slovička „filosof“ we smyslu „antikrista“ užívat, učitelstvo ke starým formám, ano i k holi nabádati: to je zasmušilost, to je (abych to slowy spisovatelskými vyslovil) nešolený hrach. Wše dobro whod. Nám jest nechutno vracovat se tam, kde zatemnělost předešlých století na všeliké časem i velmi brubé formalnosti twrdě držela! Naskytají se wšak w P. m. následující článkové z wychowatelství pověschenuho: *O nynějším domácím a veřejném vychování mimo pokladní k odzacení jeho chyb.* Od W. Nowáka (XIX., 3., 4.). Sloh je rohatý a látku zakroucená. Kodůvodnění tohoto výroku uvedem zde n. p. následující: „We všech téměr stavích rozjdá se zkaženost mrawů. Uprímnost, důvěra a věrnost vymízeji ze společenstva víc a vice. Ráz nynějšího mladistwa jest neposlášnost rodičů, učitelů a představených, jež až w odbýnost a zpurnost se pěvruhuje... dotěnost, směla neopatrnost, hrdá osobivost, nedostatek prawdomlawnosti, třesličné zvyky a powyky; opovážlivé sahání na cizi jmění a osobnost. Za času francouzského odbuje znika w přemnohých krajinách a stavích osklívůstka proti starobylosti a bažiost po nowotěni. Nejedni francouzští vystěhowanci doplazili se ne tak bohemyslosti a prawou eností jako spíše schytralosti... tu a tam úředních i školních míst a will do lidu lehkowážnost a u nás newídanou nákuazu mrawů; dle jejich nabádání odundal nás lid a dal co blatičký ošlapek na stranu staronárodní krov a stroj, pak starou prawou víru, nábožné mrawy a obyčeje atd.“ (str. 241.) Běda nám, že w takovém věku žijeme! Jaký úsudek potomstwo o nás asi pronese, až někdy článek tento čistí bude! Než těšme se, že takové bědování a na věk svůj naříkání we všech téměr stoletích se nalezá. Nebyla to právě francouzská revoluci, ježto staré nábožné mrawy zahnala, nýbrž mrawy a nemrawy panovaly před a po ni. Tak si již, abych příklad z hodně starého času uvedl, n. p. u římského spisovatela Plauta (Plauti Bacchides III., 3) jistý wychowatel naříká, že mu schowaneč tabulkou téměr hlavy roztržil; Aristophanes uvádí mladíka, ježto otcí svému noťně vypráskal; a přece byli Rímané a Rekovi co do kázně velmi vyhlášení národové. Z pozdějších let dali by se ještě jiné jeremiady uvesti. Co chci s tím wšak dokázati? Tolik, že to spatná - zásada u wychowatelství jest, hledati ideal lidské dokonalosti w *minulosti* (a touto myšlenkou je celý P. m. takřka proníknut); ideal ten stojí před námi, a proto ku předu hledíme! — Jinak vypadá p. spisovatelský stejnorođý článek z r. V., 4.: *O domácím vychování*, kde se z ewangelické pravdy: Kdo pohorší jednoho z malíčkých těchto atd. (Mat. 18., 6.) utěšené pojednání wyvinnuje. Zde wane duch lásky křestanské, ježto trpí, promine a opět promine; i forma je kulatější a sloh měrnější, nežli ona otesanost a zkristalizovaná ostrost, která až do krve zadírá. Tento psychologický úkaz dá se tím wyswětliti, že ono pojednání bylo 16. let před tímto psáno. Et nos inuitur in illis. Na slovo wzata utesanost slohu a myšlenky důvraleje se w nejnovějším pokusu p. spisovatelském: *Wariace na sedm propowědi sedmí mdců*, nebo vice not nežli textu. Hrány Wacławem Nowákiem, farářem Mladocovským. O článku tomu se později zmíním. — Napotom Wás, pp. učitelské, pozorov. činn. na výborný článek od Jos. Kučery w r. XXI., 2.: *Kterak si může učitel lásku a vážnost dítka vydaty?* Naložneta též w r. VIII., 1. článek: *O obyčejných chybách w odměnění žáků*, od Reslera. w r. XIV.:

Porownání oldžky, zdali škola ústav k vyučování unebo spolu k výchování. (Překlad. Otázka ta je již otřelá.) *Má-li se křesťanskému vzdělenství nejoutejší mládež vyučovat?* (VIII., 1.) Od Wacka. S tím souvisí důkladný článek: *Proč a jak se výchování dítka již od kolébky počinat má?* Od W. Nowáka (XI., 3.). Tak též: *O určení a vedení libovolné činnosti věku mladého*, (XIV., 1., 3., 4.). (Překlad Reichlowa článku dle novějších zásad wychovatelských uspořádaného.) Zvláštního povídání a uvážení zaslubuje wšak Wackovo zdalek pojednání: *Jakého nakládání požaduji se strany učitele výtečné hlavy mezi jeho žáky?* (X., 2.) Důst. p. spisov. zamítá Bell-Lankasterský způsob * vyučování žáků (o kterýžto se nyní prof. Girard we Šwejcarích odhadlaně zasaduje), a hledí jiným způsobem tak důležitému wychovatelskému stanovisti vyhověti. Sem ještě náleží: *Řec ku přátelům mládeže i ku mládeži.* Od W. Nowáka (XII., 4.); posléze tu a tam některý překlad z Jackschových: *Jahrbücher atd.*

Jaké nedostatky ohledem na výchování povšechné se w P. m. w skutku nalezají, doufám že jsem vytknul již w prvnějších řezech, zvláště tam, kde o tělesném cviku řec byla.

Literatura.

Monika, tragédie we třech jednáních od J. Kolara.

(Pokračování.) Nechě hnusnou kata postavou, ane ani myšlenkou na něho dilo své pokáleti, nechal básnik Moniku rukeu otecowou padneut, který za skutek svého též právu hrdelnímu podlehne **. Tø wšak jest spíše přívě-

* Bell-Lankasterská metoda je w rakouských školách dekretem nejw. koñ. nad stud. od 30. Září 1820. a 18. Března 1837. zavržena.

** Zaslechl jsem mnohé hlasy, pravici, že kus páne Koláru „nemorální jest“. Poněvadž tak zhusta o morálnosti a nemorálnosti dramatických děl křivé a newědomě se soudí, je potřebí, abyh zde o věci té předuležité slovo promluvit.

Kdo kus Koláru za nemorální pokládal, zajisté onen jediný skutek Moničin a otce jejího na zřeteli měl, totiž pouhé zavrždění Wěrnosti Monikou a probodnutí Moniky otcem bezé všeho potahu a poměru k dějům ostatním. Tu wšak twrdíme, že proto již celé dilo nemorální není, jináče by skoro žádne tragedie nebylo, která by morální byla, neboť w každé tragedii osoba tragická swým jednostranným jednáním neb domnělým osobním právem proti jiným poměrům života se provini, a tak by tragedie wůbec co záštita nemoravnosti arci z literatury wypovězena býti zaslubovala. Jediný tento zlý skutek tragedii celou nemoravnou nečini, ane relativně ani skutek tento nemorální není, což již z podstaty a karakteru tragedie pochází. Griepenkerl we svém: „Kunstgenius der deutschen Literatur des letzten Jahrhundertes“ atd. praví: „Eines der Hauptmomente der dramatischen Poesie ist das Moment des Bösen als die Verkehrung des Göttlichen, die eigentliche Basis der tragischen Muse; denn gerade aus dem Gegensatz des Göttlichen lässt sie die Hömmelsklärheit der Idee nur um so leuchtender her vorbrechen. Keine Kunst kann ein so grossartiges Schauspiel darstellen als die dramatische Poesie, wenn sie in ihren Charakteren die welthistorische Berechtigung des Bösen darstellt, es zeigt als das reizende und wirkende Prinzip der Geschichte, das dem Processe der Ideen vorangeht und ihn beschleunigt.“ K tomu dokládám, že právě w tomu zlém čin negativním wznešenost ducha a jeho swobodné vůle nejjistěji se jewi. Prawda ovšem, že moralista tota negativní bez rozpaků zavržne, povážit ale dlu-

sko mnohým neruší, neboť nejvíce v tom záleží, aby se spravedlnost na Monice vykonačila, t. j. aby za skutek svůj zemřula. Co se tedy vnitřní uspořádanosti tragedie nás týče, nemá co by pokračovalo. — Chodlostiwejí to vypadá s původností dle toho a to z té malické příčiny, protože o ni velice pochybowati přinucení jsme. Nebylo se to sice celého kusu, nedíme, že snad básník odnéku dle své zoska opsal neb preložil, tvrdíme ale pěvně, že si základní myšlenku a osoby skoro všecky z Byronova „Wernera“ vypálil, avože v prvním jednání mnohé scény skoro doslovně s nepatrými jen změnami preložil. V ostatních jednáních básník od Byrona se uchýlil a vlastní cestou šel.

(Dokončení.)

Kronika času.

* O německé filosofii mluví mnozí oswícení Němci ve stejném smyslu jako některí z našiněn, jinž se to ale za zlé bralo. Nedávno jsou četli: „Upusťte od tebe snáštiví a dojdete svobody! K rozmnožení doktrijnarního zmatku přidala filosofie notnou hystiku zaplňujíc uzel vždy hůře, jež nyní jedině mečem praktického rozumu přetíží. Zbavte své myšlení všechn scholastických frasí, a přítel a nepřítel, ten a onen padhou nabě akoko krku a budou pracovat vespolek na vinsel Páně.“

* Dr. Spitzer, direktor a professor i osobní lékař nynějšího sultana, slavil nedávno svatbu svou we Widni. On přivedl s sebou několik mediků z Čáhradu, kteří dle žádosti sultána na univerzitě vědenské k hodnosti doktorské povýšeni být mají. I svolenou k tomu, ale s tou výminkou, aby v Rakousku nepraktikovali. Stalo se to dobrým právem, neboť víme, že se ani doktorům rakou-

žno, kde zlé toto své město má, kde se děje a proč? k jakému účelu? Dilo umělecké však není žádne mravnícké pojednání, jeho, cíl jest jediné krása, a cíl tragedie zvlášť jest ukázati velikou spravedlnost a prozřetelnost božskou a vhođnost i dobrota uspořádání světa tohoto *, a proto kritik od básníka požaduje, aby s ně negativní vytvořil, anozmén vše své spokojenosti a plnály mu uděluje, čímž živejí a rázněji vypořádal, kterak duch lidský z mravní dráhy se wywinul. Básník ale postupuje ještě dále, nenechá ono negativní na jednom místě státi, nýbrž pořád výše je stoupati nechá, aby nejvyššího stupně dosáhnout. Tím blahožejí padlo. Tu slaví cnot triumf svůj, ta nastává doba, kde nadoženství s uměním se smíruje, kde moralista, básníku a radosti a se silou v oku ruku svou podává. Tak wydobyvá básník ze vrávy dějů a bojů mezi dobrem a zlem idei své vitézou palmu a proto nemá výtvar jeho tak zhola za nemorální prohlášen bytí. Z toho výsledku, že nadředený skutek nemorální z vyššího stanoviška posuzovat, třebaže na skutek tehdy s ohledem na vzdálený účel básníkům blöděti dlelo, že ono zlé, jeo proto se vytváří, aby pádem jeho cnot jasnejí se zaskvěla, aneb že skutek zlý nebo hřich v tragediích nikoli výtezem, nýbrž půraženým cnotou neprítilem jest, který ač vystouk na výsluní slávy se pôvzhessi, kpadkem směřuje svouj naplátka Tragedie, v které to jinde, v které by snad během nad cnotou zwítězil, aniz potrestan by dlel, než právě, a takové všem právem nemorální nazývána byti zaslouhuje. V tragedii Kolarové umíre Monika, za hřich svůj, idea — vyšší mocnost, zde právo obce — je smíreno a smíření spravedlnosti na konci díla nejvyšší jest vrchol slávy, řekně básníku dostoupit lze.

* ? — C. J. R. — Red.

ské říše tv residence praktikovati nedovolí, když ve Wiedni doktorát neodbyli.

S m ě s.

Arabové egyptští jsou vlivní, přívětiwi a dobrými. Pojkají-li cestujícího cizince, hněd jej pozdraví a jsouce velmi zwědaví na všecké vše se ptají. Rám prachu učini Araba blaženým, neboť Arab ještě stál, nesmí ale, protože Mehmed gysky, jímž pobral a stříleni zakázal. Nejistotnejší část z nich jsou lodiči. Platí se jim dobré, a ačkoli práce jejich nad povýšení těžká jest, přece ustavené jsou weseli. Přistaví-li na Nilu v hoři bliže eukalyptových sadů, hněd velké suché listí snášejí, ohniska zapalují a čím jasnější plamen hoří, tím větší radost. Tu si vydou kolem ohně a počnou zpivati. Egyptská trubka zmaří a neunavný předzpěvač pořád milejší a milejší noty vyješí. Všecky tyto písni jednají o láse a žádosti. Chermeli obsah jejich uhnout, na živé posuňky jejich blouděti nám třeba. Wásen se znába, posuňky ohnivějí všeckým sborem se provázejí, hlawy se sem tam kláti; přtom se všichni celým tělem smějí a bílé zuby jejich v tmavých a černých obličejí jen se lesknou. Na tom ak nemají dosti. Oheň blasitejší zapraská, novým lupením z eukalyptových sadů živen, lodičel shodí košile a skákají přes oheň, výskajice a diwoce a strašně prozpívajice. Komu nenapadnou při tom povídky z Robinsona Crusoe?

—sky.

N á w ē b t i.

Měsíční schůzka české průmyslní Jednoty držána bude dnes o 6. hodině večir we shromážděním sále u sw. Havla. — K pojednání budou následující předměty: 1) Zpráva o záležitostech Jednoty průmyslní v měsíci Listopadu. 2) Návrh hlavního ředitelstva, aby se časopis encyklopédický Jednoty průmyslní opět dle r. 1848 vydával. 3) Návrh hlavního ředitelstva z ohledu udělení zlaté medaille za výtečné zásluhy we sklárství. 4) Vyjádření hlavního ředitelstva z ohledu návrhu, při posledním shromáždění od appelačního raddy Schmidta předneseného. 5) Zpráva p. prof. Wiesenfelda o stavbě we wodě zemíou santoninské. 6) Zpráva p. Batky, o „gutta percha“.

Hlavní ředitelstvo Jednoty ku pozbuzení průmyslu v Čechách.

U Jana Hoffmanna vyšlo právě druhé vydání kých preludií na warhany od ředitele varhanické školy v Pláci, což pp. učitelům na wenuku milerádi we známě uvádíme.

We středu bude se we prospěch našeho vysoce ušloužilého zpěvce K. Strakatého provozovati: Don Juan zpěvohra we 2 jednáních, přeložena od S. X. Macháčka Hudba od Mozarta s původními recitativy.

Kdo by obraz „Radiště Josefa Jungmanna“ v Hradcičkách we výším počtu odchratí chtěl, cecík p. H. Šimek a franco bud v Pospišilovém skladě aneb v „Majestance“ ohlásit.

W Praze dne 5. Prosince 1847. — odložen. — Josef Ředstorff / — 11. 12. 1847. — v 10.00 hodin v jednališti 330/4. v Praze.

Nowá knížka. Posel Moravský, aneb Domácí městánky a ročník se lepat pro Čechy, Moravu a Slezsko na rok 1848. 12. ročník. S výrobou v města Česká v oči festi řezbami. W Brně u Františka Gašla. Cena 18.

Číslo 147.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydáva po
půlročních trikrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1050—3 přes dvůr při zemi)

9. Prosinec
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. st. U c. k. po-
stovních úřadů Rá-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Staročeská.

Bývali Čechové
Statni jónaci,
Bývali rekowé,
Muži co kwét;
Bývali, bývali,
Walcí, zpívali,
Tak jak znal svět.

Časowé, Čechové,
Jak se méníte!
Budte zas rekowé,
Jak wás znal svět,
Rekowé w smejšleni,
W lásce a dychtěni
Pro vlasti kwét.

W. Jaromír Picek.

Z Tarantasu

W. A. Sollohuba.
(Pokračování.)

We wedlejší komnatě bylo slyšeti těžký šum
mot kroků, a usmívající se tvář Wasila Iwanoviče
okázala se we dveřích.

„Cikáni,“ pravil; „haha, cikánky. Jsou to li-
šky! Jako na jarmarce nebo w Moskwě. Cikánky,
račte wédět, odwedli.“

„Cože? — A jsou hezké?“ připojil mžouraje
lewým okem a usmívaje se významně.

„Jsou wšelijaké,“ odtušil hospodář, „také hez-
ké. Steška je tak rozpustilá, na mouté prawdu, když
wypije . . . Strjapci*, cokoli w městě dostane, wse-
cko k ní doneše. Ze všeho prý se wydá. Nu, Ma-
treša jest pořádně děwöe. Natasja je křiklává a ne-
dotykatelná. Sudí prý slibil jí tisíc zlatých. Nepo-
třebuji, řekla mu, wašich tisíců. Nechte si je. A
hlas má jako slawik. To se musí říct, zpívají rá-
dně. Nu, chrete-li, můžete je sami slyset zpívat.
Jsou všeho asi půl werstu odtud. Libi-li se Wa-
šim Milosten, já wás mohu doprovodit.“

Iwan Wasilevič podíval se na Wasila Iwa-
nowiće.

Wasil Iwanovič podíval se na Iwana Wasileviče:

* Advokát.

„Půjdem,“ řekl Wasil Iwanovič.

„Půjdem,“ řekl Iwan Wasilevič.

Odebrali se.

Cestou se Iwan Wasilevič zastavil.

„A wšak,“ wece, „doufám, že tam žádného
z těch pánu nezastühnem?“

„Žádného,“ odpověděl průvodci. „Nyní je
sezemí.“

„Nu, tedy pojďme.“

U samého lemu lesa, kolem velikého pole,
jewil se cikánský tábor w malebném nepořádku.
Telehy (woziky) se šátky na způsob stanů u stromů
rozepiatými, přivázané koně, osmáhlé děti w peři-
nách, kouřící se hranice, ohyzdné stařeny w roztrhan-
ých šatech, skořicové tváře, rozechané vlasy,
wše wystupovalo ostře w tomto podiwném a di-
wokém obraze. Iwan Wasilevič byl velmi spoko-
jen, i ačkoli si před puchem Cikánu nos zapatí
musel, rozpoložily ho wady neobyčejné události a
naděje, že bude moci konečně knihu swou začítí,
k nejpříjemnějšímu showení.

Wasil Iwanovič se pachtí a kwapił.

Hej, wy umouněni!“ zwolal průvodci. „Wy-
lezte, certici, honem! Tuble páni k wám přišli.“

Cely tábor sebou hnul. Stařeny běhaly mezi
telehy a swolávaly mladé. Mladé rychle se při-
strojovaly za šátkami, děti skákaly, mužští klaněli se
hluboko a ladili kytary.

„Honem, honem, baby, páni čekaj!“ zwolal
wůdce. A zpod záclon vybrnula se tlupa cikánek
zamazaných, rozechaných, w cieowych špinawých
šatech, w roztrhaných růžových zástěrách.

Iwan Wasilevič byl zaražen. Jak! i mezi Cikány opanovaly ošklivé evropské módy! Jak! i oni nemohli podržeti swou prwobytnou twárnost? Ty tam jsou Chitany, Esmeraldy, Preciosy; Preciosa jest oděna jako parádnice na smolenském náměstí; Esmeralda w strakatých gazových šatech, ukradených w Basmanowé ulici. Ale to ještě není dost. Cikánky se omihly a najednou zapěly s roz-
ličnými úšklibky, s powšechným žalostným škwi-
tem — ne kočovní cikánskou píseň, nybrž ruskou ro-
mantci z vaudevillu. Kde tu jaká samobytnost a ná-

rodmoć? Kde je naleznete w Europě, když i Cikánky je ztratili?

Kniha pocestních zápisů wypadla Iwanu Wasilewiči z ruky.

Za to byl Wasil Iwanovič w unešení. Pokrčoval ramenama, podupoval nohou, ano i připravoval dosti ohaplawym hlasem a tonul w rozkoší. Cikánky obstoupily jej se všech stran. Ty, které nezpiwaly, nazývaly jej krasawičem, slunéčkem, hádaly mu ze dlani, a slibovaly mu nesmírné bohatství. Opila Steška tanecowała s rozepiatýma rukama. Matrena křičela jakoby ji na nože bral, a na jednou zatleskaly všechny do dlani a začaly Wasilu Iwanoviči dlouhá léta práti. A Wasil Iwanovič se usmíval, i zapomena na Awdotu Petrownu házel dwouhriwníky a čtvrtáky mezi chtivou tlapou.

„Tak, tak!“ volal. „Nanic. Nu, ted: „Hej, wy buláni aneb umíte-li: „Ty newérš, ty newérš“. Dobře! Nu, nějakou skočnou — takhle!“ Dobře! Wyborně! Jonacky! — Nanic! — Nu, wyrazili jste mnę. — Dost, děkuju! — Iwan Wasilewiči, aj, Iwan Wasilewiči, co stojíš jako zmoklá slepice? Podiwej se w prawo — widis ji w čerweném šátku? Ta by byla pro tebe, Natálka, ne? Jak se ti líbí? co?“

Iwan Wasilewič se zpočátku mrzel, a pak se zamyslil. Pohlídnul na Natálku.

Natálka byla nawzdor swého ošklivého oděwu opradu hezká. Welké černé oči svitily se jak blesk; osmáblé tably byly outlé a prawidelné, i zuby jak cukr bílé odrážely se ostře od malinových úst.

Iwan Wasilewič wyndal ze šátku na krku jehlici, a popoja ku krasawici prawil: „Natálko, ty jsi se narodila cikánkou; zůstaň cikánkou, nenos hloupé zástery, nepobrdej swým národem, nezpiwej ruské romance. Zpiwej swé domácí písne, a pro upamatování na mne wezmi mou jehlici.“

Cikánka zapichla honem jehlici do šátku, pohlídla na mladého člověka polou wesele polou zdumciwě a řekla mu tise: „Já miluju nase písne a budu tweu jehlici nosit. Já na té nezapomenu.“

Iwan Wasilewič odešel stranou, a bylo mu nemí proč ještě smutnej. Tak uběhlo několik minut.

„A jak zpiwají?“ tázal se za ním hlas.

Iwan Wasilewič se obrátil. Za ním stál jejich průvodci a díval se na něj potutelně. „Není-li pravda, že pekně zpiwají? Pánovi se to jaksi libí,“ prawil dále ukazujíc na Wasila Iwanoviče s ponutně stojícího mezi cikánkami, Jenžto znova do dlani zatleskaly, přejice dlouhá léta Wasilu Iwanoviči.

„Zpiwají pekně.“

Iwan Wasilewič nechtěl se ani mluvit ani zústat. S těžkem údvekem Wasila Iwanoviče, který při diwokém jásání přece se odhodlal opustit swé osmáhlé swůdnicu, a k závěrku hodil jim w unešení čerwenu bankovku.

Konečně se oba mláčeky wyprawili k výstavě domu.

„Nezpiwaji špatně,“ začal zase nepokojný průvodci. „Skoda jen, že ubožatka jsou pod stráži. Nu, ostatně sedí na čistém powětri w lesie, a ne jako já ne příklad seděl, abych řekl, w šatlawě.“

(Dokončení.)

Dopisy.

Z Berouna.

Jungmanna semřel! Pojděte všecku wěru!
Nástupcové jeho awařích stop.
Bede, Peška.

Tak zavzněl hlas z Libušina sídla a bolestně díl nejen všecky wěrny Čechy ale i bratry naše Slovany. Jakž neměla přesmutná zpráva tato i nás Berounany niniti, považujíc jej za swého krajanu; nebo w nedalekých Hrdlických narozen, w zdejším děkanském chrámu Pánu po-křtěn, navštěwoval po odbytí triwialky domácí * i hlawi školu zdejší. Jím se budou bonositi křtici i školní matky zdejší, co swět swětem sláti bude! Jak nás tedy zpráva tato z časopisu došla, i neměškali jsme o to se postaráti, aby se i zde za w Pánu zesnulého církvení obrady konaly a abychme mu alespoň tím lásku naši poslední překázali. Ke smutné této slavnosti byl ustanoven den sv. Kateřiny. Ráno sezwánělo se všemi zwony, o 3/4 u 9 sbromáždili se žáci zdejších škol we svých třídách, odkudž pak swými učiteli a direktorem wedeni byli do děkanského kostela, kdež slavné zpívané requiem s assistencí a paronymou se konalo. Po skončeném tomto obrádu obrátili se důstojný a wůbec milovaný nás dekan p. W. Lábler k lidu w dojemných slesech promluvil o nesmírných zásluhách zvěčnělého.

Upřímně wyznati musíme, že se tento pečlivy duchovní pastýř w celém okolí co výtečný řečník jest zná, že jsme ho ještě nikdy tak cestupně, tak dejemně milovní neslyšeli, a tudy nebylo diva, že wšickni, od dítěte až k starci, od outlé dívky až k otužilému wojuhu sice všem prolévali. Den tento zůstane nám zajisté památným, a přež vřelé díky jak wedkerému zdejšímu duchovenslu, plněmu učiteli zdejšího hudebního ústavu, který slavn Tomáškovo Requiem de C mol dával, jakéž i všem tam jenž echotně k oslavě této smutné slavnosti, výborný čtverospěvem se skončíši, nápodomci byli. J. Přib.

Ze Skalice nad Úpou.

Ledva že jsme bolestnou ztrátu našeho o vlast výsoce zaslouženého Jungmanna trudným srdečem všeckli, opustil nás muž milovaný, lichý, welezasloužlý, vlastimilovní, svou skromností Jungmannovi velice podobný Hurďák. Bylē to muž řídkých cností, miláček swých důstojných

*. Z triwialky hrdlické, jmenovitě za jejího učitele Josefa Seyda vyšel mimo našeho Jungmanna i následující od něho takřka wšickni zdarma učení mužové, p. Ant. Jungman, doktor w léčitelství a professor pedagogickém univerzitě pražské, welebný p. Ant. Vlasák, bývalý farář a sv. Štěpána w Praze, wel. p. Jan Jungmann, farář w Turnku a Unhošti, p. Frant. Albrecht, bývalý Jan Dr. p. Jan Albrecht, kněz církevní, Dominik Világ, bývalý magistr řečnický w Plzni a wel. p. Josef Vlasák, mynají zaslonoušil farář w Železné u Berouna, jemuž i za toto pohřbení znamenání powděčení jsme. Wěru mělo učitelství všecky, a takovými a toliku maži vykázati! Nož jakoe platilo wzař na toto swéle onen starčeky, teprv před tím, zemřelý učitel p. Bídu a pronásledování t.

apelebářský, miláček, mnoha vzdělých a znamenitých osob, zakladatel štěsti mnohých, zakladatel naší krásné květinárny a tak proslulých jirinkových slavností, horlivý redit bývalého zdejšího divadla a dobrodinec knihovny naší.

Dne 4. t. m. konaly se posvátní obřady pochobení tohoto zwěčnělého našeho dobrodince. Stad co Škádice trvá, slavnějšího pochodu neviděla. Množství duchovních pánských, sila nesmírná z celého Hradeckeho kraje zde shromážděného lidu, mezi nímž mnoho v důstojenství wysoko postavených úředníků, o vlast zasloužilých od nejstarších buditelů až k nejmladším horilitům národnosti českoslowanské slynuocích mužů, doprovázeli miláčka skalického na poslední pouti k hrobu. Zdařile provedený Tomáškový requiem hlásala v chrámu Páně „tuba míru“ pověst o svém, pokoje a míru, svornosti a lásky k bližnímu milovném, nyní zemřelém kazateli. Wel. p. Mach dotklivou řečí s kazatelny každého z přítomných k slzám pohnul, a zaslouženo by bylo, aby tato překrásná řeč tiskem se uvelejnula. Nad hrobem řečnil náchodský pan děkan. Krátký ale významu plný obsah jeho vážných slov doplnil truchlořec prvního, tak že jsme všechni v celé mře bolestnou ztrátu zwěčnělého vlastence, lidumila a milovaného Bohu celou duší oddaného pastýře duchovního cítili a želeli.

Odpočívej blaze, muži skromný, svatý!
Pro vlast, enost a víru celou duši znaty!
Krásiteli tichý národního blaha!
Tobě díky vzdává zavděcence snaha!

J. J. Melichar.

Z Jihlaví.

Na veřejný důkaz pravé úcty, vroucné lásky a věčné vděčnosti k nemrtelné zasloužilému, dne 14. Listopadu t. r. v Praze zesnulému panu Josefemu Jungmannovi drželo se 2. Prosluce zde v Jihlavě v chrámu Páně u sv. Ignacia slavné requiem za tohoto slavného a vzděleného arcioce literatury české. Wel. p. Ondřej Sommer, doktor filosofie a profekt zdejší církevní královského gymnázia, vykonal tuto památní slavnost s patrným zármutkem o svého vysoko cíleného, teď zwěčnělého soudruha. Cíhodnému knězi tomuto assistovali ochotní tři páni kooperatorové při filiálním chrámu Páně u sv. Ignacia, totiž pp. Vilém Rachlík, Urban Hájek a Rafael Kratochvíl. Hudbu výborně obsazenou řídil pan Jan Pokorný, zdejší regenschori a čestný měšťan, se vši zevrubností tak zdalek, že se mu pro jeho schopnost, zábělost a přičinlivost, jak i pro jeho při každé podobné příležitosti preukázanou včetnost všecka chválá dali musí. Pровozovalo se Witského requiem do Es, při čemž mnoho pánu ochetníků, mimo soudy zdejší hudební jednoty milerádo pomáhalo. Po skončených těchto službách božích zpívala se — a ta ponejprve, co snad Jihlavě stejí — veřejně česky kantata k tomu oučelu od zdejšího doktora lékarství Leopolda Fritze, horlivého a učeného vlastence, vlastně zhotovená, při kterémž zpěvu se obzvláště vyznačil pan Ferdinand Heller, zdejší čítatel při škole triviální, an svým přijemným tenorem velmi zajímavě oučinkoval na pobožné posluchačstvo. Velký otázka krásného tohoto kostela byl pro tuto smutnou slavnost kromě obyčejného črdobení také erben tis. králi říši Leopoldovi, a neveliký katafalk vyobrazením onoho nejkrásnějších důstojnosti okrášlen, jimiž zwěčnělý mř vlastenecky proti své neschválitné zásluhě od všechných čítadel, společnosti a vlastníků přečtené obdarován byl. U představ tak ohromného castřana dobro bylo napsáno: a) velké říši přeslavné jméno s tituly čenfeldský, co se jich na tomto období těšilo, v jazyku českém. Malba těchto erzob. vyvedla pan Křdovský na ponaučení pana doktora Fritze se vši plnosti velmi zdalek. Páni profesorové zdejšího gymna-

sia, z nichž pan katécheta wel. p. Anselm Schöberl vši horlivou láskou kostelní pořádek při této slavnosti veden, přítomni byli se svou svátečně oděpnou mládeží, z kteréž dospělejší rozsvícenými kostelními pochodněmi slavnost zvyšovali. Po kostele zde onde viděli bylo zdejší i čítací čítce (Slovany a Němců) v Pánu zásnulého mudrého.

Buduž tato památní slavnost patrným dokazem, že v Jihlavě bydlí Moravané a Čechové srdečně truchlili nad nenahraditelnou ztrátou, kterouž literatura česká bolestně cíti uložením se v chladný hrob zbuditele, zvelebitelé, wzdělawatele a otcovského zachowatele v temnotech již již bloudicího jazyka českého. Muozi zdejší Čechové, jenž se němčině sotva povrchně naučivše již se ostychají, ba stýdi amluviti materským přirozeným jazykem svým, a proto hrdaří nejdražším statkem, kteréhož od matky své zdědili, ti nechť se zardívějí vlastebni muže vysoko učeného a velké slávy dosáhšího proto, že jazyka svého materského se srdečnou vděčností až do svého skonání nanejvýš si váží a jemu věřen zůstal, a proto takových převzatěných důstojnosti hodným se stal.

Přijmětež pak všecky slechetné pánové, jenž ještě ko slavné památky za našeho zwěčnělého vlastního tak láskavě nápomočni byli, vroucené díky a budžet ubezpečení, že vaši Bohu milou ochotnost stále chovati budeme ve vděčných svých srdcích. M. K.

L i t e r a t u r a

Monika, tragédie ve třech jednáních od J. Kolára.

(Dokončení.) Již v hlavních osobách malého rozdělu mezi oběma kusey našezáme. Werner je nás Lambert, pronásledovaný a potlačený Strahlenheimem ježko Lambert Wérnostou. Místo Josefiny, choti Lambertovy, utváří p. K. starého sluhu Ondřeje a klade mu zhusta Jósefinu slova do úst. Gabor není nikdo jiný než Monika, zde jen to básník změnil, že z Gabora ženskou učil; konečně kdož by v Byronovu Idensteiu, správci starého zámku na pomezí českém, Kolarowa Rokosa, podivnou náhodou též správce starého zámku na pomezí českém, nepoznal? Děj Kolarův jako Byronův stejně za času třicetileté války, a co ještě dijnější, u obou v Čechách se koná. Dějiště jednání prvního we Werneru jest: síně pobořeného hradu na severních hranicích slezských. Bourliwá noc. Jednání I. Kolarovo děje se též we starobylé síní hradu starého a slyšetí wichr a bouřku. W kuse Byronově neprítel rodiny Wernerovy u starého hradu v rozvodněné řece tone a syn Wernerův ho wyswobodí; v Monice také se nepřítel rodiny Lambertovy v rozvodněné řece u starého hradu topí a syn Lambertův s dcerou ho wyswobodí. Ustanu od dalšího dokazování; kdo by zevrubaci o výroku mém se přesvědčit chtěl, toho na přečtení a porovnání obou dramat odkazuji a jen ještě několik scén z prvního jednání naznačenám, které p. K. skore do slova přeložil. Jsouk pak následujíci: 2., 3., 4., 6., 7., 11. Diwím se tím vise literárnímu tomuto podvodu, poněvadž přesvědčen jsem o všeobecné páně Kolarových, který nepotrebuje z výroku bráti, chce-li podstatu něco záderného. A všeak myslím, že ho k tomu přiměla vícero kvalnost a spěch, aby brzy kus k benefici své vyhotovil. Uverějuil jsem to pak proto, aby se budouče každý podobných podvodů vystříhal a nemyslil, že obecenstvo naše v literatuře cíti tak newědomé jest, že podvodu jistě vše nedomeká. Ostatně bylo by to jen bříšná přehovávavostí, sloučit literatuře naši jen k patipě a ke zkráze, když bychom takových podvodů něčením pomíjeli.

Prawil jsem, že p. K. v druhém a třetím jednání vlastní čestou děl, což v tom smyslu členár rozumí, že p. K. z myšlenky Byronovy dále něco jiného, kreativu,

s rozličnými změnami vytvořil. Zde tedy nám obledati dlužno, jak výmysliwým se básník v oddíle tomto ukázal a jak práci svou provedl.

Básník děl svůj zcela we vlastenskou půdu zakotvil a to w čase nejosudnějším národu našemu. Učinil Lambertu českým vyhnancom po bitvě bělohorské, postavou to, s jakou se v pěkné literatuře naší zde poprvé setkáváme. (?) A však ani toho zásluhu nemůžeme básníku zouplna přičísti, nebo se i we Werneru často na to narází, ano tam Werner též za vyhnance rakouského pekládán jest, tak že p. K. z podané látky vyhnance svého vytvořil aneb raději do-tvořil. Původnejší osoba jest šílený Hypolit, plně a důsledně provedená, takž i Monika, ona děva, w jejímž srdeči ostré dvě proti svou vládu mají: krvežíznivá pomsty chtivost a věrná, ohniwá milost k Odolanovi. Karakter její co tragicke osoby je rázně a důsledně proveden a zájimá veškeru pozornost a přízeň jak diváka tak čtenáře. Komický pak správce Rokos, ačkoli bez pohromy z Angličan do Čech přenešený, jest jako přivětiwá osa na palčivé poušti a svými dilem přeloženými dilem původními vtipy na rozmanitost lidských povah na tomto strakatém světě nás upomíná: wesely sprým wedle trpkosti, úkladnosti, pomety, wedle upřímnosti a lásky a wedle studené, pošmourné smrti! Odolan a jeho pomér k Monice, jakož i celé ukončení kusu jest původní a zásluhu zcela básníku připočisti dlužno. Připomenouti ještě powinno starého sluha Ondřeje, který jediný, jako Josefina we Wernerovi, hoře pána svého útěchou a soutrpností svou ulevuje. Pohnutlivá a krásná jest scéna 4. w 3. jedn., kde Ondřej pána svého nechce samého do žaláře pustiti. Podobně důrazná a krásná je scéna 7., kde blas Moniky Věrnosti strašně na soud ze spaní wyvolává, a pak vyprawowáním osudu rodiny své svědomí jeho krutě nučí. Jednotlivá jednání rázně se končí, swědčíce o diwadelní básníkově zkušenosti.

I musíme wyznati, že při všem vytknutém plagiátu nabyla literatura naše dramatická dilem Kolarovým pěkného přírušku. Pozůstává jen pronést přání, aby p. Kolář při Monice státi nezůstal, ale ještě častěji, a to původními plody dramatickými nás potěšíl. W. H. Kokořinský.

Slowanské zpráwy.

* Pražané snad pamatuji zde wystoupiwšho maďarského herkulesa Toldy-Janoše, neb alespoň vlasatou jeho podobiznu po všech rohách přilepenou. Tento silný Maďar vystoupil též w Budině wyzval k zápasu každého, chvástej se, že mu podlehnouti musí. Jeden slowenský mladík, Pawel Pyšný, přijal to pozvání; vyhrnuw rukáwy na jevište vystoupil a chlubným Maďarem o zem praštil.

* Professor římského práva na univerzitě pešťanské se roznemohl a pověstný srbský básník a redaktor Srbského letopisu doktor Ivan Sabotić jest jeho supplementem učelněn. Jest to chwalitebný příklad, že univerzita wyznavače wiry řecké, bud třeba na čas toliko, na katedru povolala.

Pražský denník.

* 1. Prosince shromázdila se filosofická fakulta a jmenovala k nastávající pětileté památní slavnosti naší univerzity náležejících *padesát* výtečných učenců čestnými doktory a čestnými spoluoudy (posledními ony, jenž již doktorové filosofie jsou), při čemž ještě to poznamenali musíme, že již dříve za čestné doktory wyvoleni byli J. C. W. arcikněze Štěpán, J. kn. M. pan arcibiskup pražský

swobodny pán Šreuk, a wysoce důst. pan Jakub Beer, křižawnický generalwelmistr. Welily se skvělé hvězdy wěd we všech zemích: Prof. H. L. Fleischer w Lipsku, Al von Humboldt, Justus Liebig, K. F. Neumann w Mnichově, Perz, Šelling, prof. Stenzl we Wratislavě — Arago, Cauchy, Cousin, Guizot — Rob. Brown, Buckland, Faraday — Aug. Mai, Melloni — Pogodin, Frehn, Jakobi, Šewirew, Westokow — A. Maciejowský — Berzelius — Oerstedt — Delarive (we Šwejcarzech) — F. von Siebold — Čelakovský, Palacký, Purkyně, Šafařík, Sommer, Zippe — A. von Baumgarten, Chmel, Endlicher, Ettinghausen, Hildinger, swob. pán Hammer-Purgstall, Ferd. Wolf — Frant. Unger w Hradci Štýrském — Carlini, Cesare Cantù, Litta-Christ. Doppler, Jan Kollar, hrabě Teleky — prof. Wolny.

* We čtrnácti dnech hawštíwi našli Prahu světoznámí tři automatové, zhotoveni od slavného Jaqueta Droz z la Chaux-de fonds. Jsou pak: plášť automat, krešť automat a automat pianistka. Tyto prawé diwy mechaniky již v encyklopediích a jiných časopisech zahraničních dle zásluhy oceněny jsou, pročež na ně vážené čtenářstwo pozorno činíme.

Návštěva.

Jan Hoffmann, chtěje mnohonásobným žádostem záhost učiniti, swoil k tomu, aby se *jednotliwé sešitky nového Vence* o sobě prodávaly. Ledakomus bylo obtížné celý ročník díla toho sobě objednat a najednou jej zaplatiti; jinému se opět některé zpěvy před jinými libily, k všem nimž však celý díl koupiti nechtěl; tomu všemu vyhoví se prodejem každého sešitku o sobě zvlášť, nebo dvojího tří kterýchkoli. Ochotnost, jakou nakladatel swrchu psany na rozšíření českého zpěvu wynakládá, zasluhuje opravdu všeestranného uznání. Každý sešitek bez rozdílu prodává se za 15 kr. stř.

W krátkém čase vyjdou u téhož nakladatele nové písni w ceně velmi laciné, a pak, což za velmi důležité považujeme, malá theoretico-praktická škola na housle, která wenkowským učitelům českým vyberne poslouží. Připravují se tři školy lehké a pochopitelné pro ostatní hudební nástroje, jichžto potřebu již dlouho cítíme. Že pan Blažek, professor wě zdejší warhanické škole, theorii hudy w jazyku českém k tisku připravuje, víme z jistého pramene, jsouce jemu již napřed k upřímným díkům zavázáni. Týž učitel zachází po mnohá léta s četnými pouze českými záky umění warhanického, i znáv on dobře velikou spisu takového potřebu. Maje před sebou wzory slowatné, Tomáška, Piče, Veita, přidrží se p. Blažek zajisté výboru dráhy téhož koriseú.

První koncert komorní Jana Hoffmanna připadá w pátek 10. Prosince o páté hodině w sále platejském. Zajímavý programm obsahuje: 1) Okteto od Mendelssohna pro 4 housle, 2 violy a 2 violoncela. 2) Quatuor od Cherubiniho Nr. 2 pro dvojí housle, violu a violoncelo. 3) Trio od Beethovena pro fortepiano, housle a violoncelo. Op. 97 da — B.

Nowá kniha.

Katolický Kancionál. Dle Gryčage vydělal, mnohými výsněmi, modlitbami a zvláštními pobožnostmi pro stolní mládež rozmnožil a wydal Tomáš Bečák, exposita w Kyjelovicích a nad Dědictvím Svatojaněškého. W Holomouci 1847. W komisi u Eduarda Hölzlá, kněžkupce. Srytmair. 8. 564 str. Cena 48 kr. stř.

Cílelo 148.

14. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilový
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydává po
půlletích v tiskárně za
týden, v úterý, ve
čtvrtek a v sobotu.

11. Prosinec
1947.

Čechy, Morawany, Slováky a Slezané.

Redaktor: J. B. Malý
(system č. 1000—2 písm. číslo písm. zemí).

Předplatí se na čtyři
léta: 1 Kč, na půlrok 2
Kč, na celý rok 3 Kč,
45 Kč str. Učebkou
štátních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletné s patřenou
obálkou 2 Kč. 36 Kč.

Z Tarantu.

W. A. Solohuba.

(Dokončení.)

P r s t e n.

„Ty jsi seděl w šatlawě?“ tázal se zwědawě Iwan Wasilevič.

„Seděl, pane, proč bych to neřekl? Seděl ne-winně.“

„A proč?“

Odrostly jinoch přejel si rusou bradu rukou, napravil si vousy a usmál se. Modré oči jeho zahorely obněm chytrosti a weselosti.

„Pro častnicha.“

„Jak to pro častnichu?“ skočil mu do řeči Wasil Iwanovič, směje se celým tělem; „pro ženu častního (čtvrtáho) dozorce? Je-li možná? Ale já vidím, příteli, tys sprymowník. Vyprawuj pak pro obweselení, příteli, jak to bylo. Dej slyšet swé kousky.“

„Dowolte, pane, povím wám to. Rácite wědět: já mám swou hospodu pro příchozí, i kolnu mám a sežo prodávám. Každý mně vítán, komu se libí, samowar wždy připraven, a nastojka * ta-kowá, ubezpečuju wás, že se jen obžnrete. To, rozumíte, jen tak k učtení, každému ji prodávat ne-smím — ale kdo bez hřichu před Bohem, bez winy před carem? Dobři lidé, Bůh jim dej zdrawí, na mne nezapomínají, a tedy ke mně wždy do hospody do-chažejí. A dôle, ráchte wědět, pane, mám krámeček se wšelikými wěcemi k wenkowskému obchodu. Ty jsou kroupy wšeliké, rukawice, pasy, chomouty, bice, sušené švestky, — jednám slowem, co jen patříba.“

„Jsou tomu asi dvě léta, když nám z města nowého častního poslali. Byl malý, kulatý, učiněny soudek, ne příliš moudrý, ale všichy prawdu řekl, rádně říká. „Oo, nám to —“ řekl jsem my, hosti, mně sebou, „že nám to za osklíkávání častního poslali! Ale co dělat? Třeba byl osklíkivý, jest přece častní! Nebylo pomocí — sli jsme jej uwítat; ten vzal libru čaje, onen homoli cukru, jiny jiného zboží ze svého krámu. Nelzele nepráti mu štěstí k jeho pří-

* Kořalka wšelikým kořením připravovaná.

jezdu. My tedy, kupci a měšťanstwo, přišli, jedni w ouředním kroji, druzi w novém kabátě, jak to obyčejoče bývá, s chlebem a selí, a stojíme u zdi. A často prochází se jako páv w chobotě a přijímá jen dary. Jako tedy se na to pamatuji; jak mne Fědka Sidurin štoučhá do boku: „Podívej se, weče, w dveřích vykuju častnicha. Aj, jak je bystrozráká!“ A wěru, proč bych se na ni nepodíval? nu, abyh prawdu řekl, častnicha byla jako makový kwět! Taková růžená, a oči jako uhlí jen se jiskří. Zlý duch mne popichl, já se upiatě podíval na krásku. Snad to pozorovala, bouchla dveřma — a byla ta tam.

„Od toho času, proč bych to neřekl, přišlo na mne newysłowné zlé: nespím, nejim, svět je mi lhostejný. Pouze na to myslím, jak se dostat k častnímu. Běžim: „Waše blahorodi, sousedowy prasata nedají pokoj, přikážte hospodari až je uwáže;“ tu zas: „Pomoči, waše blahorodi, parou se a chtějí, aby dostali darmo kořalky pit, řkouce, že jsou lid ouřadní. Co poručíte s nimi dělat?“ Tu zas: „Waše blahorodi, u stříkačky jest kolo zlámáno, na či outraty dáte je sprawit?“ Silu jsem toho wymyslil. Ale ještě to musíš nejak navlknout, když wiš, že častní leží nemocen. Klepám, klepám. Marie Petrowna wyjde w kacabajce. — „Co byste rád?“ — „Jeho blahorodi není doma?“ — „Je nemocen, hlava bo boli, trochu si lehl.“ — „Hm, on už wi — pičeň. Přijdu zas. Reknáte, že tady byl Iwan Petrow Thadejew za swymi záležitostmi.“

„A wida, brzy na to začala se Marie Petrowna již procházet okolo mého krámu a dávala se do řeči. — „Co je to, Iwane Petrowe, že nyní tak chladno?“ — „Je widět, jemnostpapí, že w noci mrzlo.“ — Aneb: „Jak jdě prodej, Iwane Petrowe?“ — „Dobře, nemohu si stěžovat.“

„Pusleze, začal sám častní ke mně do krámu dacházat. Přijde a odfukuje si: „Co to, příteli, já nosydušu jaksi. Nemáte pálenky, abyh se trochu zahřát?“ — „Jak bych neměl, waše blahorodi? ráchte se nápli na zdrawí. Je to wěru vyborná pálenka.“ Dám mu sklepíjku, dám mu druhou, dám mu tretí. Častní můj se tak zahřeje, že sotva domů dojde.

Takowym způsobem stal jsem se jeho nejsrdečnějším přitelem. Jednou také slyším: „Iwane Petrowici, přines něco zakousnout. Iwane Petrowe, večer tě zvu k sobě; napijem se trochu punše.“ Od rána do večera pořád mne zve k sobě. A já také potřeboval brzy to brzy ono. Častní jde ze wrat — já do wrat — slowem — “ Tu se wyprawę usmál a opět se odmlčel.

„Slowem — nu, nač tu mnoho řeči! Minul měsíc, minuly dva. Já sedím we swém krámě a prodávám jak obyčejně. Widim, častní jde a odfukuje si. Zavolám na Seňka: „Dej sem anysowky, častní jde.“ Častní wešel.

„Bud zdrow, Iwane Petrowe!“

„Mnoho zdrawi, waše blahorodi!“

„Co to, bratře, já se nastydnul jaksi. Nemáš něčím se zahrát?“

„Jak bych neměl!“ Tu wezmu skleničku a podám mu s poklonou prose, aby pil na zdraví. Ale on se najednou celý zardělý nadme a oči jeho stanou se jako cinowé lžice. Pane Bože! co se to s ním děje? Hledí mně na ruku a stojí jak zkamenělý. Já sám kouknu na ruku — Ach, jaké neštěstí, já zapomněl sundat obroučku!

„Musím vám říci, pane, že mně častnicha dala zlatou obroučku s modrým kvítkem a prosila mne nosit ji na památku, jen abych ji muži neukazoval.“

„Jakmile odešel, zpozoroval jsem hněd, že je zle; wezmu nohy na ramena a zrovna k častniče. „Běda, Marie Petrowno, běda, wemte si svůj prsten.“

„Sotva jsem se wrátil, již mne chytily tři drábowé za límc a wlekli mne do šatlawy. „Dowolte, já jsem kupecký synek, mne se nesmíte ani dotknout.“ Nic naplat, swázaли mně ruce a posadili mne do šatlawy, do wězení, a dali mně kleště na ruce. Jsem prý zloděj.

„Není hrubě weselo, pane, seděti w šatlawě. Bylo tam takové dušno, že jsem toho sotva snéstí mohl. Na rukou železa. Chceš ruce zdwihnout — nejde to; chceš lehnout — není kde; chceš jist — máš wodu a chléb. Nedej Pán Bůh přijti do šatlawy!“

„Tu se roznesla powěst po městě, že Iwan Petrow Thadějew ukradl častnímu zlatý prsten. Mne, chwala Pánu Bohu, dobrí lidé měli rádi. Sli prosit měšťanostu, aby on sám konal vyšetření. Měšťanosta náš, dobrý muž, sloužil w pěším pluku co poručík, šel sám k častnímu a wzal s sebou sekretáře od zemského řízení a strápcího (právního zástupce). Častní si dříve tak přihnul, žeby ani pět nespočítal. Poslali pro mne. Přivedli mne s invalidy jako přestupník. Byla mně hanba před lidem, ale nebylo pomoci. Častní dozorce té wini, wece měšťanosta, že jsi w jeho domě ukradl ženě jeho zlatý prsten s modrými kamínky.“

„Já jsem nikdy nic žádnému neukradl, waše wysokoblahorodi,“ díl já; „bylo-li kdy slyšet mezi

lidem, že Iwan Petrow Thadějew je — darebák a zloděj?“

„A častní se durdí: „Zloděj, zloděj! wérte mně, zloděj. Ještě wčera viděl jsem u Marie Petrowny na pravé ruce tu obroučku. Ale rače se sám zeptat.“ Častní přivedl ženu k měšťanostovi. „Nu, wece, třeba mne zabte, až do mne brom uderí, ještě wčera na tomto prstu byla — pfu do pekla! Jak se zde zas octla?“

„Jakou to obroučku?“ tázala se Marie Petrowna. Mně nikdo žádnou obroučku neukradl. Tu je prsten s karneolem, tu se safirem, tu ten zlatý s modrými kvítky. Styd se,“ prawila k muži, „tak se opit, až rozumu pozbydes!“

„Častní otěvřel hubu, byl tím víc pomaten, a měšťanosta, strápcí a sekretář mrkli na sebe a začali o věci jednat. Tu ale wyrazi najednou a začnou se chechat. Za břich se popadali. Mne pustili domů.“

„Tak se i vše skončilo. Měšťanosta řekl jen: „A ty, příteli, wezmi si z toho naučení. Nenos přstýnky a nechod za paničkami, nýbrž wezmi si do domu pořádnou hospodyně, která by u tebe na všecko pozor dávala.“

„Poslechnu,“ odpověděl jsem a šel jsem s Pámem Bohem domů. Jaká tu byla radost! Seňka, Sidor, wšickni sousedé, sami prawoslawni hodovali u mne do rána.

„Druhého dne wyjeli častní a častnicha z města.

„A já o nejprvnějším masopustě pojhal jsem ženu u souseda Sidora a ted tomu třetí rok,“ připojil Thadějew, „žijem, chwala Bohu, mohu říct sworně.“

Přel. K. Štefan.

Listy učitelům českým.

24. Kritický přehled Přítele mládeže.

d) Články týkající se kázně školní.

Žádám Wás, pp. učitelové, abyste si dříve přečetli co jsem o kázní školní povíděl w listu šestém a dílem i w jedenáctém. — W Př. m. nalezá se mnoho pojednání o kázní školní, zvlášť o sadě: *Kde kázeň, tu bázeň*; jso to dílem rozmluvy (rr. XIV., XVII., XIX.), dílem kázeň (XIII., XV.). Napotom se wyskytají hoju článkové školním trestu a jeho způsobu, o prostředcích ku cívi, listy kázně školní se týkající, na slovo již wzato „slovo o holi“ a jedno hezké pojednáníčko o tom, jak si učitel kásku dětakou získati může; konečně nepřehledné množství řeči příležitostních, zvlášť konferenčních,jenžto zahrnuj kázeň školní. Již jsem se w listu šestém zmínil, že otělost, wynášení a opakování myšlének bez plné potřeby je zvláštní ráz článků těchto. Mimo to objevuje se wabec w P. m., zvlášť ale we stránce této urputně dřízej při starém; tak se zde k. p. wede posud silná wojna proti filantropismu, kterážto pedagogická forma w nynějším světě wychovatelském pochována jest již asi třetí jinou formou pedagogickou.

Nejdůmyslnější a nejjadrnější článek w obleda toto je: *O veliké důležitosti posluženství kned w prvním dětinství, a kterak ho lze u dětí bezpečně docilit.* Od J. Fischer, prof. w lékarství (XX., XXI.); je však s němčiny přeložen. Wýtečnost a ráznost článku tebo wzná.

zvláště z bádání psychologického, což lze pozorovat nejlépe w XX., 2. Zde se nehází frasemi výchovatelskými, ba ani zde není citátů z písem svatých, jimiž ostatní sem patřící pojednání téměř přeplněny anebo raději přesoleny jsou, a přece se článek mile čte, protože nelpí na kůře, ale k jádru proniká. Jiná výtečnější pojednání w ohledu tom jsou: *Wackowa: Krátké pojednání o školní kázni* (XIII., 1.), a potom: *Trestání poklésků mimo školy zni-kých*. (Srow. §. 244. pol. zř. sk.) *Listy starého učitele Lidmila k učiteli mladému Budilipovi* od prof. *Stránského* (XVI.). Bystré pojednání od *W. Šimka: Chyby a nedostatky některých škol. Prostředek k výchování poslušných dětí*. Od *A. Stránského* (III., 3.). Dotčené již pojednáváním: *Jak si učitel lásku děti získati může*. Od *Macana* (V., 2.). Na str. 74. stojí: „Hledejte dítky, když není školy. We škole hledají dítky Wás, Vaše cvičení... Wy tedy krom školy hledejte zase je, hledejte jejich radosti, jejich vyrazení, jejich potěšení, tak i lásky jejich hledati budete, a jistě ji naleznete.“ Co nějakou číprou odliku uwádím zde *Duškowa: Smí-li učitel školní dítky libati?* (XVII., 1.)

P. Nowákowy * četné sem patřící články přilnuly však tím odhodlaněji k vytknutým již wadám. Abych ale ze křivdy winěn nebyl, uvedu zde to aneb ono ze článků těchto, aby tak zároveň vysvitlo, jak dalece se hnul od pravdy p. spisovatel. *Velmi w čas promluwené slovo o holi* (XVII., 4.). Při čtení tohoto článku napadl mi výrok jistého učitele, který na otázku, proč žáky nepřestále fláká, odpověděl: „Aby, dobrí-li jsou, w dobrém se trvali, jestli ale zlí jsou, aby dobrými se stali.“ Wér, as takový duch wane w tomto článku. Než poslyšme (str. 349., hned začátek): „Ještě oddíl výchovatelsví k hlasitému howoru přivádím, jeť mi oukolem, bých hodně po vědecku rozprávěl a psal jako nějaký filosof!... Měl bych, probnaw se po oboru možnosti, teprw k možnosti přistupovati, asi takto řeč weda: Možná, žeť hól k užitku: první díl pojednání; hól je skutečně užitečná: díl druhý. Ale já přejímám řeč na ten rozum: Hól jest skutečně k užitku, jeť tedy užitek možný být musí... (str. 251.). Hól se nesmí zavrhotati, a tam kde se zavrhlá, musí se opět zavést, neboť wýborně oučinkuje 1) na poznávacnost, 2) cílenost, 3) žádajícnost. Kosvěcování rozumu posluží hól jakožto pochodně **... (str. 353.). Kdyby se mi za mladu uchylowání, časoměř a časování bylo modřinami newšípilo, wér potud bych jim nerozměl.... (str. 357.). Timž způsobem zaházejme s témi, kterí citelností a smyslem omlévají: přikládejme totiž za tepla kožího sena na záda atd.... (str. 360.). Některé mudráky tohoto světa, jenž dětem až k swévolnosti wuli dávají a nesrownalými a nestvárnými návržky svými pěstounství i swá jména

* Pan farář Nowák je snad jediný ze spisovatelů P. m., jehož osobně znám, co člověka u kněze vysoce ctím a co přitele miluji; odtud to snad pochodi, že při ocenění jeho článků velmi pozorliv jsem, aby nestrannost posuzovatele úhony neutrpěla od citu přitele; jeho přízeň mne však, doufám, nemiluje, třeba že jeho náhledy výchovatelské nejsou náhledy mými. Wel. p. N. je pravý, jak říkáme, Staročeck a působí we svém okresu velmi blaženě i we věc národní. Když jeme as před 10 lety s Mikšíčkem a ještě s několika českou bibliothekou na gymnasium litomyšlském, o které ovšem nyní nic neslyšíme, zakládali, pomáhal nám nejen radoval ale i skukem.

** Ten samý spisovatel praví r. V., 4., str. 96: „Ke smíchu jest to, dělí proto trestati, když věc na wrub neuvění, vždyť jsme se museli všickni učiti...“ (str. 97.). „Střez se děti k učení tělesným trestem přidržovat atd.“

zhanobili, zejména uwáděti se ostýchám. Wšak abych staré plesniwe a oslizlé slivky neohříval, ale na odstrašenou nerozumou a nestydlosti ukázku dal, medle ať s povolením wuli mám, aspoň jednoho jediného nechatí po mudráku kdákat... (a tu se slova — *Götheho uwáděj!* později se Göthe ještě jednou „lichomoudrý kdákal“ nazývá str. 363.) ... (str. 364.). Není-li měkkého kartáče k vycístění kabátu, wezmi ostřejší; nejlépe ale učiniš, pakli jej dříve nálezitě wyklepeš.“ Jasné, ale w pedagogice docela neplatná argumentace a majore ad minus. — Na str. 366. přiownává se škola ku zwěřinci, kde se šelmy holí krotí. Naposled činí p. spis. swé prostosrdce a velmi zajímavé wyznaní w tato stówa (str. 369.): „Já jsem jakživ broznou wážnost miwal i pro hůl i pro toho, kdo ji potřeboval. On mně přicházel jako král, a hůl jako žezlo jeho.“ Mírnější a poučlivější je spisovatelské: *Pojednání pedagogické o školním trestu a školní kázni* (XV., 3., 4.), jen že se zde Wackovy myslénky (z XIII., 1.) dílem doslovně opakují. Wýbornější a i původnější vidí se být jeho: *Nauka o prostředcích, kterýmiž lze atd.* (XIII., 3., 4.). Tot se ovšem dalece liší od „hole“! Tak též (XIX., 2.): *Zdaž možná atd.*, jenžto wyniká jakousi zvláště psychologičnosti. Jinak to však zní o 6 let později, n. p.: *Křesťanská láska a lidumilství* (XVIII., 2.). Začátek: „An se křesťanstvím ode sta let diwy lásky konaji, čehož nemocnice, sirotčince, chrámů, klášterů a škol patrní úkazové a důkazové jsou, byť i lidstvo newdékem nekrásně mlčelo: tu překroutilo mezi tímto křesťanstvím blahodenstvím, mudractvím, toto opicátko křesťanství, aby do hlasu přišlo, křesťanskou lásku docela do jiných úmyslů, a tomuto swému batmatiliství dalo jméno lidumilství.“ A konec: „Slovem, lásky je křesťanská, lidumilství pohanství.“ Nebo z dušení *Strejčkowa* (XX., 4.) ... (str. 440.): „Ó chlapče! když bys kaplanem mým se stal, a očekávání mému doslál! Když by léta hrubianská, já řku léta učení vyššího, již byla uplynula! Tu se povídá, žeby člověku jednou z kopejka si vyhoditi třeba bylo atd.“... A jinde: „Kdybych měl srdeč sw. Wáclawa, sw. Vincentia, prasíl bych Kantowskou moudrostí o zem.“ Konečně nějakou variaci zabudem (z XXI., 2., viz list 23.) a sice huď ze začátku: „Zachowati míru, přichází vděk: tomu učí mudrc Kleobulus. Wšechno s míru, jsou jisté branice. Cnosc w prestřední mire stojí. Medium tenuere beati, inter utrumque vola: tak se to we všech jazyčích, we všech všudy koutech, po všechným zkušením a dějepisem rozeznává a ubožák, který si toto přesvědčení za prawidlo života newzař, pozdě bycha boni atd.“

Poznamenání. K listu 21. a sice ku I) náleží ještě pořádný článek, který jsem našel w r. XI., 1.: *Prostředkové ku prodloužení života w stále zdraví.* Mně se velmi líbí.

Jednání průmyslní Jednoty.

Členárstvo zná z programu w č. 146. podaného předměty, které pro měsíční schůzku, dne 7. t. m. držanou, uchystáv byly; pro dlouhé debaty však, jež zvláště návrh p. app. raddy Schmidta způsobil, musely poslední dva — zprávy p. prof. Wiesenfelda o užívání zeminy santorinské při vodních stavbách a p. Batky o „gutta percha“ — odloženy být, ačkoli se od šesté do desáté sedělo.

Hned čtení protokolu o předešlé měsíční schůzce zavdalo příčinu k několika obranám; p. app. raddy Schmidt wytýkal, že smysl jeho před měsícem učiněného návrhu chybě podán jest; p. baron Villani ohlásil, že hetow jest, co w předešlé schůzce strany zásluh sněb vlastně nezásluh pana dra. Makovičky twrdil, na žádost tehdyž projevrenou nyní dokázati, ku kterémuž oučelu zvláště vyprá-

cování pohotově měl. Namítnáno mu, že ona žádost toliko ode dvoře soudu vyšla, nikoliv pak od samé schůzky, a že není příčiny, proč by p. b. V. svůj hlas dále odůvodňoval aneb ospravedlnovat měl, s čímž když se nynější schůzka srozuměnou býti okázala, p. b. V. od své přednášky upustil.

W předešlé měsíci schůzce otázal se krasobarvíř p. Eiselt, zdali Jednota příštího roku průmyslní výstava zříditi zamýšlí. Ředitelstvo odpovědělo, že posud určitou odpověď dát nemůže, poněvadž na své dotazy k českým fabrikantům a větším průmyslníkům zevšad ještě odpovědi neobdrželo, podotklo však spolu, že mezi odpovědi již dosály některé nepříznivé jsou a p. Kreutzberg chtěl docela naději bráti, že by se výstava česká roku 1848. podařili mohla, poněvadž ve dvou letech opět hlavní výstava we Wídni být má, která prý průmyslníkům větších výhod slibuje. Když na to p. Eiselt namítl, že r. 1848., kde se 500letá slavnost universitu v Praze slavili mě, pro sbluk cizinců do Prahy této výstavě zvláštních výhod slibuje, když i od jiných na to okázano, že mnohé odpovědi průmyslníků výstavě velmi příznivé byly, výstava ona pro větší zvelebení oné slavnosti žádoucí jest, a průmysl pro ouzké své spojení s vědami při ní slušně zastoupen býti by měl: přestalo se na tom, aby hlavní ředitelství v nastávající měsíci schůzce další zprávu a návrh o záležitosti té učinilo. Litujeme, že se ani nyní ku konec přijít nemohlo, poněvadž vyžádané odpovědi ještě všecky nedošly; ty, které přišly, byly příznivé, a tak mějme naději, že tato pro čest našeho průmyslu tak důležitá věc aspoň v nastávající Lednové schůzce dobrě ukoncována bude. Hanba by bylo, kdyby naši průmyslníci tak ze všebo vlastenectví vyzutí byli, žeby pro nějakou útratu na své zásilky aneb dokonce proto, žeby menší peněžitý zisk očekávali, od podniknutí toho v době tak slavné se odebrali.

Návrh ředitelstva, aby se v německém průmyslním časopise Jednoty i na r. 1848. pokračovalo, byl jednohlasně přijat, ačkoliv se počet odběratelů v běžicím roce opět umenší, tak že se na r. 1847. škoda as 200 zl. stř. očekává; žádáno však, aby se co možná o knihkupecké ohlašování jeho dbalo. Na otázku, co se stran prostouárodního českého průmyslního časopisu * stalo, dána odpověd, že wysoké povolení k vydávání jeho ještě uděleno není, že však ředitelství o přirychlení této záležitosti prosebně již jednou zakročilo. Měsíční schůzka, uznavajíc velikou potřebu podobného časopisu, uzavřela ředitelství ještě zvláště zplnomocniti, aby se i v jejím jméně u wysoké vlády o to přimluwilo. (Dokončení.)

Divadlo pražské.

Dne 14. Listopadu v prospěch paní Kolárové ponejprv: Česká Melusina, aneb Krakonošova zahrada, dramatická národní báchorka v 5 jednáních od prof. Klicpera.

O kuse tomto na ten čas úsudek žádný wynéstí nemůžeme, a to proto, že ve dvou hodinách zoplněna proveden býti nemohl, an na ten krátce vyměřený čas tuze dlouhý jest. Musilo se tedy krátili a všelijak měnit. Bohdejž by se to ale tak bylo stalo, jak toho Musa Klicpera hodna jest, a s usporádáním kusu na poslední chvíli

* Známo, že když dřívější česko-německý prostornárodní průmyslní časopis „Nedělní listy“ pro nedostatek odběratelů dále vydáván býti nemohl, p. Jar. Pospíšil se nabídl, že vydávání podobného ale pouze českého časopisu pod dobledem Jednoty na se vezme.

nečekalo! Při tom všek znamenali jeme s potěšením moži skvělé stránky tohoto ač okusatého díla, konečný pak soud odkládáme, až je w původní jeho formě tištěné před sebou mít budeme. Kojíme se tou nadějí, že zaslouží vydawatel veškerých děl Klicperových, p. dr. Gabriel, dlohu nás na ně čekati nenechá. Co se obsahu jeho dětíce, podotknem jen toto: wůbec známou báchorku o krásné Melusině přeložil nás básník do krkonošských her, ozdobil ji zaujmavými episodami a přibásnil nový, velmi poetický, upokojující konec. Idea a vyvedení celku jsou dramaticky pěkné a pravidelné, karakteristika svéží, živá a pravidlivá, mluva květnatá. Nemilé nám však bylo pozorovati unavující délky obzvláště w exposici a w třetině, jakož i všeliké změtení w pátem jednání, což ovšem více k diwadelní ökonomii patří a ne tak básníku, jakož zkracovateli za vinu klásti se musí.

Co se provozem samého týče, nemůžeme moži chvalného říci. Když hlavní herci svou roli ani nazpamě se nenaucí, není možno, byť i ostatní všickni úlohy své dokonale zastávali, aby se nekulhalo a jiní spoluherci & nesnázi neuwaděli. Chyba ta padá na p. Grabingra a p. Kolára. Paní Kolárová co hlavní osoba neměla ovšem příliš vděčnou roli, a však ji ani tolik pilnosti neuwadila, jakou jindy nad jiné wyniká. P. Sekyra, p. Chaver, p. Lapis mezi pány, pak slečna Libinská a paní Skalá mezi dámmi pochvalné zmínky zasluhují. Sl. Libinská, pod kterýmž jménem velmi vážená diletantka skryta jest, osčinkovala tenkráte ze zvláštní úcty pro prof. Klicpera, ač těžkou úloha na se wzala, provedla ji přece s takovou pilnosti a zbhlostí, jak se u začátečnic sotva kdy pozoruje. Mluvíme zde we jménu mnohých přátel diwadla a zajisté i we smyslu celého obecenstva, wyjewime-li práv, aby sl. Libinská častěji swou hrou nás obradouvala. Její vystoupení na prknech při nynějších poměrech diwadelních jest přezádoucí.

K. H.

Pražský denník.

* Dne 4. b. m. otěvřen jest první parní mlýn w Praze, jež zdejší průmyslný nákladník p. Frant. Waiba w domě svém u Primasů rečeném, na Konském trhu, zřítil. Jest o čtvero složených na způsob lowosického, zván s rozličnými opravami stavěn. Mlýn i piwowár žene je diný parní stroj.

Návěští hudební.

Dnes 11. Prosince o páté hodině odpoledne bude první koncert Alexandra Dreysschocka, kapeluivo mistra při dvoře welkowéwody Hessen-Darmstadtského. Program: 1) Ouvertura k Melusině od Mendelssohna-Bartholdyho; pak píseň od Tomáška a Arie s orkestrem; oboje zpívá P. Versing. P. Dreysschrock hraje: první sadu ze Sonaty d. D-moll a Souvenir, pak Rondo s orkestem, Rhapsodie, kde nečue Introdukcí a vojenské rondo. Veškeré skladby jsou jeho vlastní práce.

Nowá kniha.

Wšeobecný český sekretář a právní přítel, kterýžto už všecky w lidském živobytí potřebné spisy, jazyk, psaní, zadání, smlouvy, křasfy, kwitance, významení, výsvedčení a jiné užitečné písemnosti bez cizí pomocí podlé zákonů w Čechách, na Moravě a we Slezsku platných zdělati a sepsati. Wydal J. N. Konečný. We Wídni 1848. U Petra Rohrmauna, c. k. dvorního knihkupecta. 8. XX a 384 str. Cena 1 zl. 40 kr. stř.

Číslo 149.
14. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116) vydáva po
půlletních trikrát za
týden, w outerý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(bytom č. 1060—2 přes dvůr při zemi).

14. Prosince
1947.

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Rak-
ouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ples w Petrowě.

Powídka z časů nowějších.

Z polstiny.

Není snad zanimawejšího podívání pro cestovatele w Rusku nad ples, jejž cár ročně ke cti narozenin swé manželky, cisařové Alexandry, slawi. Jesti to slavnost, lišici se již tím od jiných slavnosti dworních, že se tam wšecky stawy i národy ohromného císařství wpouštějí. Nemyslemež ale, jakoby tam nebylo příhrady, dělici vyšší tridy od nižších. Co zatím lid bez rozdílu má wolný wstup do parku, jsou dwěrē císařského palácu pouze pro dwůr i pozvané hosty otewřeny. Jakkoli ples ten wůbec bálem maškarním se nazývá, není tam přec nikdy oprawdiwých maškar, aniž tam někdo tančí. Celá podoba k maškaře záleží w tom, že každý, je muž tam wstoupiti wolno, má přeložené na rameno černé domino cu znamení pozvaného hosta.

Nawštíviliw před několika lety Rusko obdržel jsem w Petrohradě též jeden wstupní listek. Nádherný palác Petrowský, zamílováné někdy místo nešťastného cára Petra, leží na břehu záluwu čudského, asi pět našich mil od Petrohradu, slynouc swým pyšným parkem a uměleckými wodomety, což mu pomohlo k názvu „severního Versaillu“. Nejrychleji lze se tam dostati po moři z Petrohradu. Wšedše tedy večer okolo hodiny sedmé do jedné z parních lodí, přijeli jsme tam w deset hodin.

Wešli jsme dosti záhy do pokojů, chtice býti swědky nejzanimawejší časti slavnosti té. Weškeré sály byly přeplněny shromážděnými osobami z různých národů, žezlu ruskému podlehlych. Widěli jsme tam obyvatele Georgie, wyznamenávající se temnými, výraznými rysy twáře. Na sobě měli kafkany ze sukna šarlatového, wysoké, kožišinou obšité čepice; jedna pak z jejich kněžen měla dlouhé, vlečicí se roucho, bílé, průhledný wýstroj na hlavě a dlouhou záclonu, zakrývajici téměř celou její postavu. Krom těchto byli tam též dva kalmuci náčelníci w towaryštu kalmucké dámy, jejichž lice nám ony figurky připomínaly, kteréž widiwáme malované na čínských čajovních konvičkách; kroj je-

jich tatarský rovněž se podobal kroji obyvatelů „nebeské říše“. Důstojníci čerkeské gardy byli oděni w řetízkové brnění a ozbrojeni jatagany, luky i střelami. Bylo tam též mnoho Persanů we wysokých beránčích čapkách, skwostných rouchách z kašmíru a zlatem protkaného hedwábí. Nacházeli se tam Arméni, Turci, Tataři, Řekové a konečně reprezentanti weškerých národních krojů ruských.

Pohled na celé to skwélé shromáždění, obklíčené leskem nesmírného množství světel, poskytoval velmi čarowný dojem. Četné wojenské orkestry, w každém sále rozestawené, hrály střídavě swé diwomelancholické nápěwy ruské, až pak najednou wšecky zabřměly wojenským maršem — a tu se otewřely u konce horejších pokojů dwěrē, z nichžto vyšla rodina císařská; za ní sel zástup ministrů, komorníků a zahraničních wylanců. Císař jda napřed tančil se sestrou cisařové polonésu; za ním krácela cisařová, již provázel nejstarší její syn; za nimi šly párem princezny a ostatní oudové rodiny císařské.

Po každém návratě w polonésu podával císař jiné dámě ruku k tanci; mohly tedy wšecky přítomné dámy mít čest, tančiti s císařem.

Když takto císař často okolo nás wždycky s jinou dámou se procházel, zpozoroval jsem jednu od něho provázenou dámou; kteráž posavád pozornosti mé nebyla na se obrátila. Krása její byla tak dojmivá a swou zvláštností tak se lišící, že jsem si hned pomyslil, že jest cizozemka a snad chotí některého z cizích wylanců. Bylaté to paní wysokého zrostu, nejpůvabnější postavy, a příwětiwý její obličej měl ráz orientální. Pleť její wyznamenávala se onou bělostí, co tak krásně při swětle wypadá; černé, lesklé její vlasy wywoyovaly jestě více newšední bělost twáře, a husté obočí a dlouhé rasy velkých, krásných očí dodávaly jejím pohledům jakéhosi zvláštního wýrazu. Oděv její z indického mušlínů byl velmi jednoduchý, ale nákladný; jedinou její ozdobu stanovil wěnec z powojových listí ze smaragdů, kterýž otácel skráň její. Uprostřed tolika plápolajících per, strmících diamantů, skwoucích atlasoných rouch a různobarevných kwětin pařížské toalety ona jediná zdala se býti Musou, wston-

piwsi proto na chwili mezi daw lidstwa, aby mu básnického dodala půvabu; a co zatím wšecky twáre jiných dám hrdé-slavný jewily wýraz aneb witézosláwou se leskly, jak mile na ně oko wšewlädce pozrelo, ona jediná zachovala jednostejnou i pokojnou mysl i w tu chwili, když wšecky ostatní dámy živým ruměncem zplanuly neb třesot srdeč pocitovaly, w onu chwili totiž, když po několik minut císařovou rukou provázeny jsouce wšecko předčiti se zdaly, co jen ohromné kraje císařské mely nejznamenitějšího. Hleděla na to tak malo, jakoby podobné wýjewy ducha jejího ani se dotéci nemohly. Twář její jewila patrně jakousi zádumčiwou róztržitost, což mne k té myšlénce přivedlo, že srdce její žádného w tom podílu nemá, jsouc w dalekých stranách w něčem jiném zabráno.

Zwédawé leč nadarmo jsem se tázal, jak se ta krásná neznámá nazývá, a za nedlouho se mi ztratila s očí, anai hned po ukončení polónesy rodina císařská se wzdálila do zwláštních pokojů; kamž níkomu vjiti nebylo wolno, a my zatím odebrali se do parku, který w skutku čarowný poskytovával pohled. Uprostřed nesmírných pyramid a co hvězdami posetych sloupů trýskaly tisiceré wodomětů zdroje, metajice jasné prudy, kteréž wůkolem odbleskem třpyticich se světel ozářené poskytovaly tak čarowábný pohled, jakoby potoky topastí na wšecky strany se rozlévaly. W liby šumot wodomětů mísily se welmi libezně z otevřených oken palácu dolétajici zvuky hudební, tvořice s blukem hemžicího se dawu lidstwa welmi podivnou směsici hlasů. W jasnejším nad denní slunce swětle leskly se nejrozmanitější asiatské i ewropské oděwy i uniformy, které mezi nepřehlednými řady stromů se hemžily, a na kteréž patře mněl bych se byl za přenešena w kraj diwů, kdyby nesnesitelný západ loje, z množství rozvěšených lamp přicházející, nebyl mi připomínal, že se nalezám w kraji, kde luj a dehet blawním jest obchodu předmětem. Krom těch wšech přijemnosti postaráno ještě o rozličné jiné útěchy. Na mnoha místech byly postaweny krámy s rozličnými posilkami a zwlaště s proslulým čajem, bez něhož Rus obejti se nemůže.

(Pokračování.)

D o p i s y .

Z Báňské řáwnice w Uhřich.

I nás tu neočekávaná, žalostná zpráva o smrti Jungmannové náramně dojala. Sotva jeme w neděli dne 21. m. m. w časopisech tuto ohromující novinu přečili, hned po celé čítárne, w nížto směsice rozličných národností vtěsnána byla, zaznělo hlasité jako stvola ranící slovo: „Jungmann mrtew! Wzkrášitel české národnosti mrtew!“ Tu se wšickni hrnuli k časopisům, aby se o pravdivosti této slov přesvědčili, a když jistoty nabyla, tu bylo prowlávání, stesků a bědování. Tedy on se již k otčímu odebral, a my, kteříž jsme bo ještě před nedávnem viděli a zdaleka úctu mu wzdávali, jej více neuzrime; u nám zůstala bolest, nad jeho mochylou zaplakati. „Bratři!“

— volali jsme wespolek — „jak daleko naše sily stačí, máme památku zasnulého slušnou pocitu wzdati.“ Wšichni přiswědčili. Příštího dne seslo se u večeř několik svárych, ryzých hochů w síní, kdežto se obyčejně Čechové scházívali, aby se stali oučastnými slavnosti, kteráž ačkoliv byla jednoduchá, přece každého w nejhlebších útrobách dojmela. Před podobiznou Jungmannovou, w síní wyweselou, rozestawili jsme se w půlkruhu. — byl to svaty okamžik pro nás, když tak laskavě na nás wšechny pochlízel. Chwill panovalo hrobewé ticho; na to jal se jeden uklivit dojimavými slovy jeho neobsáhlé zásluhu podotknout. Pak se přednesla báseň k té příležitosti zwlášle složená. Po skončené básni zapívali jsme známou písni Villaně: „Wystěhovanec“. — To byla celá slavnost; nechť nám křjané naši nepředstírají, že jsme více neuvěřili; při zdejších okolnostech nedá se to jinak uspořádat. Wím dobré, ojsme ztratili — zajisté žádný z nás, který při té slavnosti přítomen byl, nepohnutý neodešel, daw si při tom swědectví, že zhná osudu, který mu w čase žiti dovolil, jenž mužu zbudil, klesající a umírající národnost z opovrženosti a z prachu zapomenutí w nový, krásný a bujarý život polowalských.

Pedotknouti ještě musím, že při této příležitosti té sláwa našich ještě žijících wýtečníků se opěvala, jako Šafářka, Palackého, Presla a j., kdežto se každému w známé písni:

Hej, slowanští synové,
Wěčně wěrni Sláwowé,
Tento pohár pěšawý
Šafářku na zdrávi!

přípitek hornickým způsobem přednesl. Zdař Bůh wsem sláwu naši vlasti rozmnožujícim!

Ze Sezemic.

Štastný měštan, jemuž právo wezen,
Zwolobens obec jesti hezlem.
J. Polák.

Též naše město proukávalo poslední křesťanskou úctu a lásku Josefu Jungmannovi; konalo se za w Pánu zasnulého dne 7. t. m. slavné zpívané requiem, začež w jménu všech upřímně smýšlejících veřejné vrélé dky skládám slavnému duchovenstvu a učitelstvu za jejich ochotu, jakož i sboru střeleckému, který tuto smutnou slavnost oslavil. — Živel národní se u nás mocně hýbe. Při roráte jsou letos welebné zpěvy úsvitní z času Karla IV. w nás chrám Páně uwedeny. Knihowna neboli základ knihovny již tak daleko pokročil, že se brzy bude moci lidu otěvřít. Její podpora, diwadlo, si statně počiná; dávalo se dne 11. Listopadu „Šnupka“, přede hrou se deklamovalo „Já jsem Čech“, po hře „Ženit než neženit“, a 5. Prosince „Pašerowé“. Obecenstvo si při rozcházení nic jiného nepřálo, než aby se jen opět a co nejdřív hrálo. I stanese. Diwadlo, knihowna — a za wšecky vlastenecké podnikání máme co děkovat našemu panu raddovi Josefu Polákovi, „té dobré a krásné duši“. Wed nás tedy daleky dobrý hospodáři, wed nás dale, třeba jsi zanedbané, laďem ležící pole přejal, wed nás dale, zemi más kyrou rozšířej oswětu, štěpuj lásku k vlasti, k Bohu a králi, chraň a uwěř jazyk nás do prwotní čistoty, a třeba si někdo wyjal, že se teď zde najednou „čestina drbe“, tomu odpovíme slovy Wildmannovými:

„Lew ni hřivou hne, ni dráp svůj hledá,
Když si z bláta na něj muška sedá.

Karel Jiříček.

Jednání průmyslní Jednoty.

(Dokončení.) Druhý návrh ředitelstwa byl, aby se p. Egermannovi, fabrikantu skleněného zboží w Haidě, za veliké jeho zásluby o sklárství čestný zlatý peníz udělil.

Pan Egermann věnoval celý svůj čiuný život a svou skoumavost ku zdokonalování sklářských výrobků; od něho pocházejí mnohé šťastné wynálezy, které českému umění a českému vkusu čest a dobrý trh i v nesnadných okolnostech získaly. K místnejšemu přesvědčení o výtečnosti fabrikátů páně Egermannových byl výbor jich schůzce na odiw postaven a pan Kreutzberg, delší, do podrobnosti jdoucí řeči návrh ředitelstva podporujíc, snažil se zvláště též okázati, že zvláště tuto tak důležitá wětew české fabrikace, kteráž první našemu průmyslu cestu za hranice otevřela a látku, téwér žádné ceny do sebe nemajíci, prací lidskou a uměním v peněžité cene tak znamenitě zvyšuje, za našich dob, kde tolik od soupeřství francouzského a anglického trpěti musí, čestnou uznání a podněcení hodna i potřebna jest. Návrh byl jednohlasně a s tím pránim přijat, aby se podání onoho penízu slavně stalo.

Rada přišla na zmíněny již návrh p. app. raddy Schmidta, stranu něhož se debata tak rozbíhala a nesadnila, že místo co bychom čtenáře labyrintem jejím po nějaké Ariodnинě niti wedli, raději na posavádních výsledcích přestaneime. Jak vědomo, žádá wysoká vláda w průmyslních záležitostech často rady a blasu Jednoty; dosavad dávají se taková vyjádření od ředitelství Jednoty, kteréž k tomu porady svých organů (výborů, representaci, wenkowských agentů) i jiných, pro to neb ono zvláště schopných oudů Jednoty používá a potřebné poptávky i jinde činí; měsíčním schůzkám dává se toliko zpráva o tom co se stalo, w zajímavějších neb důležitějších případnostech se i celé podání k vládě přednese. Bylo již za dřívějších časů, na měsíční schůzce i ve výročním shromáždění návrhováno, aby se podobné wěci, místo pouhého oznamování po jich odbytí, měsíčním schůzkám k poradě a k samému rozhodnutí předkládal; wětšině widělo se to však škodlivým zdržováním býti, tak že jen pouhé přání přijato bylo, aby ředitelství pokud možná bude hledělo, podobné vládě činěné návrhy před odesláním jich měsíčním schůzkám předněstí. Ze se tak ani jednou nestalo, bylo bezpochyby hlavní přičinou, že p. app. raddy Schmidt k místnejšemu svému návrhu se odhodlaw, učinil w něm rozdíl ten, že místo rozhodného hlasu, o něž se prvé jednalo, toliko žádal, aby při měsíčních schůzkách miněni jednotlivých oudů se wyslechla, a pokud by se ředitelstvo k nim nenaklonilo, ve zvláštěním protokolu wys. vládě podala. Pro návrh p. app. raddy, s tím neb oním rozdílem, mluvili pp. dr. Strobach a Kreutzberg, proti němu jednatel, pan hrabě Dejm, oudové ředitelstva p. Pomsel a p. welko-kupec Riedl, nejodhadlaněji pan baron Koc z Dobrše. Uváděno pro návrh, že se tím způsobem každá wěc všeestranněji proskoumá, měsíční schůzky nowé důležitosti, nowého života nabudou, že co platno zprávu o hotovém děvati, když co by kdo lepšího poraditi wěděl, za sebou zůstavili musí; — namítáno proti němu, žeby se tím všecko do nekoněna protáhlo, žeby se lhůty od wys. vlády stanovené nikdy dodržeti nemohly, že se ředitelství se vši pečlivostí snaží, aby všecko co nejdůkladněji ohledalo i ohledati dalo, že se i w Jednotě každý jednotlivý hlas wětšině pôdrobí musí a tedy i w ní opominat býti může. Okazováno napak opět na příklad průmyslní Jednoty we Wídni, kdež podobného zřízení bez ujmy wěci stává; odváděno ale tím, že Wídni w tom zákonem není, žeby se dříve okázati muselo, že se u nás podobná vyjádření hůře odbyvají, čemuž uwěřiti brání, že se wys. vláda tak ráda a bojně naší Jednoty ptává; okázáno na to, že by se podobná změna i samých statut Jednoty tknouti musela, což toliko výročnímu shromáždění zůstaveno jest. Celá debata měla něco nejistého do sebe, zvláště poněvadž i podpůr-cové onoho návrhu w členění svém, co by se vlastně

stali mělo, více méně od sebe se různili, až p. Trajan jakousi střední cestu nawihrli, kteráž oběma stranám aspoň jakéhosi vyhovění slibovala; radil, aby se podobné dotazy jednotlivým sekčím na týdních jich schůzkách sdělovaly, kdež wětší počet spoluoudů přiležitosti nabude méně svá o nich pronesti. Schůzka, již netrpělivá, wznesla na ředitelství, aby tento návrh k příštímu měsici připravila,

K. Št.

Alexander Dreyschock.

Tajné i zjewné osnowy podezřelého plemene, jemuž w cizině říkají „kamaraderie“ a kteréž založeny jsou na prawidlu: Dnes já pán a ty sluha, zejtra ty sluha, já pán, klesly opravdu až k nízké podlesti, což každému jasné proswitne, kdo jen ke skutkům všedního žurnalismu blíže přihlízel. Tuto sypkou půdu obešel A. Dreyschock tím, že po skončeném učení u mistra Tomáška každý vyšší pokrok umění swého cizímu a protož i méně strannému obecenstwu na posouzenou předkládal. Teprw když celá jeho mužně statná individualnost w nejsilnější formě uměl jeho vystoupenia bytu, wrátil se, oehwiwén slávou celé Evropy, do své vlasti, řka: „Wás jsem, k wám náležím, přijměto a poznejte mne!“ I přijali jsmé jej a počali poznávat, a úcta naplnuje dluži naši neodolatelným náwalem, jenž každého opanuje tam, kde se swrchovaná dokonalość jasnému oku zjewuje. Pyšná ruka národu zapise jméno jeho mezi oslavence a těm je důkazem, ozwe-ř se učestpačná soběnost seussední, která by nám ráda i velké skalky i vše-likou schopnost k nim upřala.

W sobotu 11. Proince dával Dreyschock první koncert, i pochybuji, že by kdo ještě wáhal, uznati jej za prvního pianisty nynějšího věku. U něho mohli bychom se jako u přírody tázat, které jest to nejwětší tajemství, a odpověd by zněla, že — patrné. Bez záwoje, bez lichých okras, bez zálužných hárwin stojí před námi umělec w nahé kráse, nejbystřejší oko nenajde poklesku a tím méně chytře naličeného klamu, každá fráze, buď si rhytem sebe rychlejší, postupování nejnoběžné nebo protívné, w prawé nebo w lewé ruce, ozve se i w nejskrownějších podrobnostech i w nejoutlejších vzdálinách, každý tón wyzní neposkrvněn w odměřené vobě. Ku podiu zouženy jsou meze pedalu, a chaotické efekty jeho zcela zamítnuty. Tato průzračnost hry Dreyschockovy na všech stupních od libodechého pianissima až k nejsilnějšímu fortissimu, která i nezkušený slouč čarownou jasnosti překwapije, může ne-slýchanož zvánu býti, zvláště jestli uwážme, že celý karakter jejíž dýše mužnou statečnosti a měron silou. Genialnost nějho krajaná nežádá od wás promítati té neb oné krajné výatrednosti, w nichž si tak nazvané démonické osoby libují, wydávajíce blesky za světlo, on zná jediné toliko privilegium, a to jest zákon krásy, jemuž aby zadost učinil, musí brawura býti dowsena a vládě jeho úplně podrobena. Dreyschock jest jediný, který žádne ruce, žádnemu prstu, žádnemu rytmu ani tempu nenadlehčuje, jeho oktavy budí úžas, jeho jistotu slove nezvratně, w zpěvu vzdaluje se koketajíci něhy tak šetrně, jako kalného vřesku w důrazných sadách — slovem, Dreyschock uznávaje zákon nad sebou wítězí nad zákonem, vystříhaje se krajností bohatne w mesicích, neoddávaje se wrtkému okamžiku staví pro dlouhou budoucnost. Sytá plnost jeho umělecké individualnosti nemůže najednou obsažena býti, i není pochybností, že se dalším vymýšlením vždy krásnějších vlastností jeho hry domádati budeme.

Po výborně provedené ouverturě ku pobádce „O krásné Melusině“ od Mendelssohna hrál Dreyschock první sadu ze své Sonaty do D-moll, byw před tím dlouho trwajícím srdečním potleskem uvítán, a pak rozkošnou me-

lodii „Souvenir“, v níž dokázal, jak dobré se i v moderní ~~nejdříve zná~~ Ostatní kusy byly: rondo s orkestrem, rhapsodie a vojenské rondo s úvodem; kromě těchto kusů, nemohla odolat mnohonásobnému volání obecenstva, přidal po prvním čísle rhapsodii a ku konci výtečnou improvizaci z českých písní národních. Weškery skladby byly jeho vlastní práce, jimiž se též co výtečný komponista prokázal. Místo zpěvu p. Versinga, který v operě zaměstnán byl, dávána jest ouvertura z opery „Oberon“ s neobvyčejnou živostí. P. Škroup starší dirigoval. *

Nálezy starožitnosti.

Horlivé přičinlivosti a pátravosti p. faráře Kroymusa poštěstilo se zase něco nového pro archæologii českou objevit. Místo nalezení jsou Klepce, vrch to mezi Limuzym, Radešinem, Horkou a Příšimasy. Do vrchu samého jest vchod žulový „Čertova wrata“ nazvaný. Týmž vchodem přijde se u prostřed Klepců k velikému kultátemu žulovci od ldu „Fúra sena“ jmenovanému. P. drowi. Spotovi, doprovázejicimu zasílatele p. far. Peteru i p. faráře Kroymusa, poštěstilo se na tuto skálu se vydrápati, na jejíž ploše 4 okrouhlé koňky mistrně do skály vykroužené palez. Takové podobu uměle a jemně vykroužené misky a okrínky se ještě na několika menších skalách tohoto vrchu spatřují, slouživší bezpochyby k obětem našich pohanských předků. Znamenajice, že země okolo „Fúry sena“ temně zni, dall zde kopali a našli popelnice v střepiny rozpadlé. Přáti by bylo, aby slavný Wýbor musejní nejakeho kreslítka k obrysowání jich poslal, dříve než všeobecnímu času podlehnu.

W Plzensku, na panství Pläsském, kacerowský učitel p. Jan Mayer našel před hradem Griespecku, v němž bydlí, měděný peníz Floriana Griespeka se znakem a nápisem: „Florian Griespeck auf Kacerow. Rom.“ Na druhé straně: „Khay. Mt. z. Cammer: Ratt in Behajm. 1554.“ We středu peníze stojí: Vinc. B. in bon. o Halv.

Opět v záležitostech pomnika Jungmannova.

We všech českých i německých novinách a časopisech projevuje se toužebné přání, aby nějaká památná na našeho neocenitelného Jungmannu se zřídila. O způsobu ale takové památky rozličná mínění se projevují, ač v celku každý něco zásluh zvěčnělého doslovného, trwanlivého, ba věčného si žádá. Nejvíce hlasů jest pro kamenný neb kovový pomník, který by našim potomkům slávu jeho u velkém národním díle zvěstoval. Náš zvěčnělý netoužil ovšem po hlučné slávě, w tichém rodinném ústupu za nejblouzenějšího se pokládaje; my však, jenž z pozehnaného úsilí jeho hojně koristiti můžeme a vykázanou od něho dráhou w osvětě národní dale pokračovali máme, za hanbu bychom si to pokládati musili, nedadouce veřejně všem národům věděti, kym on nám byl. Doufali jest, že slavná vrchnost panství křivoklátského, k němuž rodiště Jungmannovo Hudlice náleží, ke snažení národnímu, oslaviti totiž nejdzárnějšího syna svého věčnou památkou, se připoji, an pan vrchní z Hetzendorfu věc tu podporovati si umínil, jakž to české i německé časopisy oznámily. Mimto to jasny rod knížat Fürstenberků, od dávných dob svými lidemilenstvím proslavený, nynějším panujícím knížetem takového pána vlasti naší dle, který její blaho a okrasu snažně vyhledává a milostivě podporuje a jistě i k oslavě tohoto našeho vznětence nápojenec bude. Takovým pomníkem vděčnost svou prokázati národa doslovně jest, a vším právem se domnívati můžeme, že přispěvky

naše po celé vlasti tak bojné a vydatné budou, že kromě nádherného pomníku ještě ten neb onen dobročinný návrh veřejně i soukromně činěný wywesti možná bude. Jeden takový návrh čini též p. dr. Nekola, jež my tuto k uvízení sdělujeme. Šlechetný tento lidomil projewuje své přání, aby w Hudlicích w domě narození Jungmannova nemocnice pro tamější osadníky zřízena byla, an vůbec vědomo, že we wsi této 1200—1300 duši we 130 největších chatrných stavění mnoho chudobuho a nozneho ldu nalezá, nemajícího mnohdykráte ani slámy, na které by a po denní práci odpocinouti mohl. Přijdou-li k tomu ještě nemoci, jak býdný a politování hodný stav před očima násima se zjewí, kde často několik dětí po pozehnaných rodičích v jedné světnici pohromadě žije. Není divu, že užli se začasté epidemické nemoci, jinž mnichá obět za korist u dostane. Zakoupením a zřízením nějakého stavění (sou Jungmannova rodstvě) za nemocnicu, po něm nazvanou velikým dilem by takové nouzi spomožino bylo. K decenii toho postačil by snad kapitolka několika málo tisíců, a dotace lékaře zde odpadne, poněvadž lékař panství tamého zavázán jest w místech k němu náležejících nemoci bezplatně léčiti, a léky dilem na veřejné dilem na knížecí outraty se wydávají; a při tom všem jednalo by se w smyslu zwěčnělého, jenž každoročně nejen svým chudobám přibuzným, uýbrž i weškeré chudině svého rodstvě změnité oběti přinášel.

W ohledu projektu zrušení roboty budlických osadníků zpravuje nás vážený pan zasílatec, že nikdo tam robotu konati nemusí a že sedláci jenom nepatrnu činži oběti vrchnosti splácejí, pak žeby takovým zrušením roboty jenom majetnějším se pomohlo a opravdičné chudině v něm poslouženo nebylo.

P o d ě k o w á n í .

Wýborové besedy dne 28. Listopadu na Smíchově držené kladou si za čest, všem volečteným pánum, jež besedu svou přítomnost pocili, tímto své poděkování u jejich příznivou návštěvu projewiti a spolu we znakov uvesti, že příjem z téze besedy, 26. zl. 30 kr. we stříbrné obnášejici, účelu zpředu ustanovenému obětován jest, byť na 30 zl. stř. doplněn a w prospektu členárské společnosti na Smíchově do Matice české vložen.

Na Smíchově dne 8. Prosince 1847.

Wýborové besedy smíchovské.

N á v ē š t i .

Due 19. Prosince (4. neděli adventní) 1847 bude s wysokým povolením dávatí beseda w Lázni na Malé straně při hudbě a zpěvu národním, vedenou p. Františkem Swobody, kapelního mistra od 1. pluku dělostřelec, kdež se volečteně obecenstvo uctivě zve. Obsah programu: 1) Pozdrawení Slavjanů od Karla Hájka *. 2) Píseň: „Dej nám Pánbůh zdraví“ (starý menuet). 3) Pandurina skřinka, aneb: „Já jsem Čech“, od F. Rubeše. 4) Kolobánoční, národní písni. 5) Blbý Waněk, zchytralý lhář, od Ehrenbergra. 6) Národní písni. 7) Šert a dvacet, od W. Klícpury. 8) Národní písni. 9) Horiníkův skok, od F. Rubeše. 10) Národní písni. 11) Básník, od Rubeše. 12) Národní písni.—Začátek w 6 hodin večer. Vstupného 10 kr. na stř. Lístky prodávají se: na Malé straně u Jana Wišina č. 268., u Jana Fetky č. 3., u Ant. Janečka č. 58; na Starém městě u Prokopa Oliwy w Michalské ulici, u Ant. Fikla w Retzové ulici; na Novém městě u Eliáše w staré škole Štěpánské.

* Tato báseň se bude prodávat u kasy po 3 kr. sč.

Číslo 150.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
sklada Pospíšilovu
(w Nowych alejach
na Nowem Městě
č. 116), vydáva po
půlarsích třikrát za
týden, w outerý, w
čtvrtok a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały
(bytom č. 1050—8 přes dvár při zemí)

**16. Prosinec
1847.**

Predpláci se na čtvrt
léta 1 zl., na pál léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. str. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství
půlletně s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Ples w Petrowě.

(Pokračování.)

Po skončené u dvoru večeři wsedla rodina císařská spolu s pobočním komonstvem i zahraničními wyslanci do třinácti wozů, i projížděla se parkem pro podívání se na onu část lidu, co neměla do palácu přístupu. Bylté to konec slavnosti, po kteréž i my návrátili se na svou parolo, naplněnou ještě větším množstvím lidí než před tím. Ačkoli byl witr dosti přízniv a moře pokojno, plouli jsme přec nad obyčej zwolna; nebyl mi wšak čas dlouhý, maje za towaryše generála J..., jehož již dawno jsem byl znal a kterýž nyní swými powídka o viděných toho večera osobách přijemně nás bawil. Rozumí se, že jsem nemeškal zeptati se ho na dámou, jejížto zewnejsek tak mocně mne byl dojal. Popsal jsem mu důkladně twář i oděv a skončil jsem domněnkou, že nezdá se byti Ruskon.

„Mluvite, tušim, o hraběnce A...，“ odpověděl mi starý generál. „A přec jest to Ruska, dcera generála kozáckého a wdowa po jistém šlechtici z Moskwy, s kterýmž jsem někdy byl živ w přátelství. Pokud mi známo, nebyla ani za branicemi. Historie jejího pravidání podobá se románu. A kdybyste ji uslyšel, snadno byste si mohl onen wýraz její twáře wyswětliti. Její zádumčivost jest následkem skutečných událostí, ježto jí i smutnou jakousi slávu přinesly.“

Na mou žádost jal se pak generál takto wpravowati: „Asi před čtrnácti lety byl mladý hrabě A..., tehdaž poručník u císařské tělesné stráže w Petrohradě a jediný potomek jedné z nejwzácnějších rodin moskewských, za trest vykročení z podřízenosti na dvě léta do Kawkazu odeslán. Služba w těch krajinách jest velmi obtížná, a hrabě A..., wychowanému uprostřed mazlení a téměř asiatského přepychu, zdála se býti přisnější než wyhnání na Sibir. Přijda na místo svého určení musel si klásti za důvod zvláštní milosti, že jej přijali do domu velitele vojsk kawkazských, starého generála z krajinu donských Kozáků, jehož hlavní byt byl we Wlady-Kawkazu. Upřímná i otěvřená hostinnost,

s jakou jej zde přivítali, nahražovala mladému hraběti poněkud přepych sidelního města, jehož zde ne nalezl. Starý generál byl člověk prostodušný, jenž weškerý svůj život mezi Kozáky strávil neustále tím se chlubil, že noha jeho ani u dvora nepostála. — Jelikož w Petrohradě i w ruských domech zřídka po rusku se howoří a pouze směsice z francouzského, vlaského a německého jazyka panuje, lze se tedy diwiti, že w domě starého generála, hraběte P..., žádným jazykem nemluweno než jedině materinským. Mladému A..., jenž téměř zcela byl ruštinu zapomněl, zdálo se, jakoby do ciziny byl přijel, jakmile mu znění francouštini o ucho odbíjeti se přestalo. Rovněž jiné jeho zvyky a mrawy byly w patriarchálním domě starého generála stisněny, kdež sice bylo všeho hojnost, leč plýtvání a nádheru, jakož se to w sidelném městě děje, tam nikoli neznali.

Generál P... byl wdowcem. Choř jeho pocházel z plemene kawkazského, zemřewsi we kwetu wěku swého. Pozůstalé po ni potomstvo záleželo we čtyrech synech, kteři wesměs we wedeném někdy od otce pluku kozáckém sloužili, a jediné dceri, která tehdáž, když mladý hrabě do domu generálowa přišel, asi patnácte let majíc newšední swou krásou slynula. Jakkoli Elžběta, dívčího wěku již byla dospěla, měli ji přec ještě we wšem za malé děcko, i takž s ní též nakládali. Wychowání její bylo zanedbáno; nefwšednější wědomosti byly nad okres jejich představ; samotna jsouc i opuštěna wrostla w diwokém tom kraji jako diwoké lesní kwitko. Ale rovněž jako nejedno diwoké kwitko předčí swou přirozenou zpanilostí co nejpecíliwjí wypěstované wychowance zahříváren: tak i krásná Elžběta rozvinula se sama — díky pouze materské přírodě — w okouzlující děwu. A když mladý hrabě ponejprw Elžbětu ony kozácké tance prowaděti spatřil, zdálo se mu jakoby ani při petrohradském dvoře nikdy nic krásnějšího nebyl viděl.

Chlē sobě chwili zkrátit jal se mladý hrabě wzdělávat Elžbětu, uče ji jazyku francouzskému a německému i hudbě, a zpanilá učednice jewila takou schopnost, že po roce tělik ujmela co on. Jiný otec byl by předzwídal nebezpečenství, jakýmž podobná

důvěrná známost mezi dětinským téměř děvčetem a mladým i poněkud lehkomyšlným chlapíkem hrozí; a wšak nás starý generál, nemající žádné známosti světa a jsa podvěden svou pociťovou powahy prostotou, usnadňoval jim ještě sám přiležitost neustálého spolu obcování a nepozoroval nicého ani tehdáž, když mladý hrabě, dojat jsa neustále půwabněji rozkwétajici krásou učednice swé, poznenáhla tvář wážného učitele v pokornou tvář powolného milence změnil, a byvalá nenucená, otěvřená prostota Elžbětina v tesklivější pořád zádumčivost přecházela. Kdyby se bratři její byli nacházeli doma, tui zajisté láska ta v brzce byla by přišla na jeho; leč synové generálovi sloužili v Ukrajině, a po boku Elžbětině nebylo nikoho, kdo by ji ostříhal před láskou člověka, jehož veliké bohatství a rodinné poměry welkou mezi ním a Elžbětou činily mezera.

Oddána jsouc takto zcela vliwu, jakýž přítomnost milovaného jinocha na ni denně měla, blížila se Elžběta k propasti, k výžto ji pomalu mladý A... wedl, i nedomyšlela se nicého zlého, až bylo již příliš pozdě.

Zatím i druhý rok již uplynul, a mladý hrabě chystal se opustit místo svého vyhnanství, chtě se odebrati nejprvě ku své matce do Moskwy, a pak wstoupiti opět do vojenské služby w Petrohradě. Nesnáz Elžbětina při newyhnutelném tom rozloučení byla by odkryla jejich tajemství, kdyby mladý hrabě nebyl ji tím uspokojil, že proto jedině odjízdí, aby si wydobytl povolení matčino k zasnobení Elžbětinu, a že w brzce se nawráti. I nebyla to wymyšlená výmluwa, antě odešel w nezměnitelném záměru, že se bez meškání nawráti pro Elžbětu, jižto příliš miloval, aby neměl toužiti uzavřít s ní slib manželský. Na něštěstí wšak byl tak slabé powahy, že se snadně k čemukoli nakloniti dával; pročež nejednou nejlepší jeho záměry nowým dojmům ustupovaly. Wzdálen jsa z pohledu zpanilé Elžběty zapomněl, proč vlastně byl k matce přijel, a w tomto zapomenutí opět se pustil w rozpustilé rozkoše, jichžto po dvě léta byl zbaven. Nemeškal sic oznámiti matce svou žádost stranu Elžbětiny swatby, leč matka pevně se proti tomu záměru projevila, a lehkomyšlný syn nesměl déle na to ulehlat. Za tu powolnost ustanovila stará hraběnka wynahradit mu neobmezeným sňowívápím w jiném ohledu, i chlábolila jej denně nowymi záhawami, což způsobilo, že w mileaci Elžbětinu poslední zpomínky na patriarchální dům starého generála i na poměry, ježto jej k oném tisátmu vásly, poznenáhla zmizely.

Wděky jisté mladé kněžny, Olgy D..., bohaté a dávno již od mašky mladého hraběte za manželku jemu určené, dokonaly osatek, čeho matka nemohla.

Elžběta zatím očekávala w nejlepší důvěře splnění slibu milencova, leč, bohužel! dny, měsíce mijely, aniž on se navracoval, aniž wědomosti jaké

o sobě dával. Patrná se stala s ni změna. Stávala se neustále zádumčivější, ano i na zdraví pořád více chřadla; leč ani slůvko žaloby nenašlo se w jejich ústech. Znepokojeny tímto starý generál jal se pilně pozorovati dceru, a konečně počítaje čas, kdežto ta smutná změna nastala, dowěděl se příliš pozdě, že původem jejího utrpení byla bolest srdce.

Dlouho se zpěčovala Elžběta odkrytí pečlivému otcu swé poměry s mladým hrabětem, ale když pak wšeliká naděje spátně nawracujícího zmizela, wědouc že další ukryvání w brzce se stane nemožným, uvrhla se w té nesnázi k nohoum otcovým a slzic wyznala, že obcování s hrabětem nebylo bez viny.

Jakkoli generál P... w prvním zápalu hněvu proti svůdcí swého dítěte samou pouze pomstu odvádal, aniž myslil, žeby člověk, jenž tak hanebným způsobem práva hostinnosti se dotekl, byl hoden spojiti se s jeho rodinou: přece wšeliké příčiny mely jej později k tomu, že jinák si umínil, i napsal list k hraběti A... toho obsahu: aby vystupek, jehož se byl dopustil, napravil i splnil dané Elžběté slovo.

Neobdržew žádné odpovědi cítil se ještě více uražena, i pozval pak svých čtyřech synů, aby se rychle nawrátili do otcovského domu, jelikož důležitá rodinná záležitost přítomnosti jejich požaduje.

Synové přišli, a otec jim wšecko pověděl, co se bylo stalo, skončiv témoto slowy: „Moje děti, první myšlenka starého otce vašeho, dowěděvšího se o zhanobení dcery swé, byla, pospišiti do Moskwy i požádati krwawého zadostučiněni; leč myšlenka, že nešťastná vaše sestra neměla by již takového obrance, jakým jí jest otec, zdržela mne od toho překwapení; neboť kdybych já padl, zůstala by Elžběta sama se svou hanhou uprostřed světa. Nemoha tedy opustit ji w takém stavu, do vašich rukou skládám pomstu za její křivdu.“

Po těchto slowech uvedl jé do pokoje, kdežto bledá i k nepoznání změněná, nešťastná sestra na lůžku ležela. Zde ukázaw na její bolesti utrápené lice, zaklinal je třesoucím hlasem, aby ji nicého nemítili.

Tu přistoupili všichni čtyři bratři slavně k loži, a wzavšeji za ruku, kteroužto sobě při jejich vchodu byla tvář zakryla, polibili její bledé čelo, načež nejstarší z nich zwolal: „Elžběto Michalowno! nabuduž myslí, budeš pomstěna.“

Ale nejmladší, Iwan, jehož ona nejvíce z bratří milovala, schýlil se k ní, a líbaje s citem její líce šeptal: „Nepláč, dušinko Elžběto, dójdeš ještě útěchy.“

A Elžběta sklonila se mu na prsa, řekouc zticha: „Ó Iwane, bratre můj, zaklinám tě, neděl tvoje zlého.“

(Pokračování.)

D o p i s y.

Ze Chrudimě.

Dne 9. Listopadu bylo též u nás slavné Requiem od Witáska za našeho weleslowutného Jungmanna, a sice o 9 hodinách ráno v blavném chrámu držané. Hned za jitru sešla se v učiliště školní mládež, kdežto jí školní ředitel p. Jos. Mazáč mužnými a důtklivými slovy pilnost a činnost jakož i velké zásluhy tohoto proslulého muže na srdce kladl; a jeho důrazná slova tak na mládež oučinkovala, že sila suzu stříbala. Potom ubírali se žáci ve slušném pořádku do kostela, kdež hned po skončeném hlaholu žalné zvonících bran započalo se od místních vlasteneckých ochotníků a horlivých milovníků kostelní hudby slavné requiem, při němžto se mimo nescislné množství obecného lidstva i také chrudimské weleslowutné úřednictvo k větší slavnosti shromáždilo, i též městská ostrostřelecká garda v kostele v parádním oděvu den tento oslavovala.

Jest to opět jedna krásná perla pro korunu zásluh o vše národní obecné dobro horlivé se starajících Chrudimánů; kež by tak všecka naše česká města jako Chrudim jednou vůli k oučelu stejnemu zároveň pítila!

Z Milévsku.

Takových slavností, jaká se poslední dny m. m. u nás odbývala, velmi pořídku náš skromný a tichý venkovský život poskytuje.

Dne 29. Listopadu byl nejdůstojnější pan biskup Česko-Budějovický Josef Ondřej Lindauer, kterýžto den před tím v nadějkovském chrámu Páně pěkný oltář s obrazem překrásným sv. Trojice, od našeho výtečného malíře Kandlera za jeho meškání v Rímě malovaným, slavně posvětil, na pomezí panství Milévského od vrchnostenských pp. úřadníků slušně uvítán. V průvodu rychtářů a konzeli na koních sedicích, při střelbě z moždířů a hlučném hlaholu zvonů přiblížil se okolo 11. hodiny nás vrchní pastýř až k bývalému klášteru premonstráckému. Dále bral se skrze řadu zdejších pořádků s vlnajícími prapory k čestné bráně, nápisem: „Pozehnany, jenž se běre ve jménu Pánu! Mat. 20., 9.“ ozdobené, kdežto od zdejšího magistrátu a u dveří chrámových od shromážděného duchovenstva přijat, sředem zdejší mládeže při chorálním zpěvu: „Ecce sacerdos magnus“ k oltáři doprovoden své obřady vykonal.

W podvečerním šeru, když se nejdůstojnější pastýř městem, kdežto kapli na náměstí prohlížel, napřed do kláštera ubíral, bylo město skoro naskrz osvětleno.

Znamenitou měrou k slavnosti toho dne přispíval u večer držaný průvod s pochodněmi. O 6. hodině daly rány z moždířů znamení. Hned na to tállo se sborem hudebníků v řadách 42 černě oblečených měšťanů s pochodněmi od města ku klášteru — byloť to překrásné podívání — pod okna bytu Jego biskupské Milosti, kde se v polokruhu stávili. Na to zpívala se k té slavnosti zhotovená, od p. učitele W. Kypty do hudby sazená česká * báseň, která před tím v otiskách mezi přítomné rozdávána byla. Po skončeném zpěvu a opětném „Sláva“ volání průvod s budou v tom samém pořádku odtáhl.

Drahý den odbral se nejdůstojnější pan biskup po skončeném bijmowání zdejších osadníků do městské školy, na jejímž vchodu chvály ozdobeném nápis: „Láska ma-

* Mohl by snad někdo toto přídavné slovičko v dílu ze žesla českého města co zbytečně považovat; není však tomu tak, an se až dosavad při takových příležitostech i v městech naskrz českých, jak se k. p. v Táboru stalo, od duchovenstva německé básně našemu českou řec velmi milovnému nejdůstojnějšímu p. biskupovi obětuji.

lých Tebe, Otče, wita,“ zavěšen byl. Zkonška, též i řeči, k té příležitosti od dítek držané, ke spokojnosti Jego bisk. Milosti se odbyly.

Dne 1. Prosince odbral se nejdůstojnější wrehní pastýř po skončeném bijmowání v okolních osadách okolo 1. hodiny, provázen duchovenstvem a úřednictvem, do Táboru.

Pravdomil W-r.

Slovanské zprávy.

* Jeho Milost Císařská ustanovili ráčila stolci jazyka slovinského na gorickém lyceum.

* Nowě jmenovaný ředitel weškerých studií w mocnářství rakouském (wyjmouce Uhry), dosavadní hvězdár w Kremsmünsteru a nyní c. k. dvorský radha Marián Koller, slavný učenec, jest rozen z wewodství krajinského.

M. F.

Umělecká zpráva.

Prátelem umění jest opět krásné potěšení přichystáno, Tuty dnu dostala se do Prahy druhá, do Slawina určená socha, představující Elišku, poslední Přemyslovkyni, a ode dneška jest všechno uznání hodnou ochotnosti šlechetného vlastence, p. Ant. Veitha, obecenstvá k ně přistup dán. Jest vystavena jako dřívější socha we Veithovském domě na Ovocním trhu w 1. poschodi; čas k návštěvám určen od 10. hodiny dopoledne do 2. odpoledne, kteréž obnovení ohledem na krátké nyní denní světlo se stalo; vstupních lístků není žádných zapotřebí. — Spolu můžeme dátí milou zprávu, že třetí do Slawina určená a krále Jiřího představující socha přistítku jara již do Prahy se dostane.

— 0 —

Literatura ilirská.

* Drahotín Galac w Záhřebě vydá ouplný denník letosního veleddležitého sněmu království chorvatsko-slawonsko-dalmatského. Řeči držané budeu přidány také textem původním, t. j. latinským. Cena 1 zl. stř.

* W krátké wyjduo některé knihy slovinským podřečím, o nichž „Knihtiske in rokodelske novice“ předběžnou zprávu podávají. Jsou to následujici: Javornikovo razlaganje (wýklad) svetiga pisma; drobtince za novo leto 1848 (třetí ročník poučného a zábavného spltu pro mládež); Blaže in Nežika, v nedělní šole (Blažej a Anička w nedělní škole), druhé vydání. Pan Robida, spisovatel oblíbené knihy „Zdravo telo, narboljši blago“, končí právě knížku pro mládež; p. Majer w Celovci slibuje; Pravila kako izobrazevati (wzdělávat) ilirsko narěcje i v obče slavenski jezik. Pan Muršec w Hradci Štýrském wydal slovinsky mluvniel slovinskou. Wšecky tyto knihy wyjduo organickým pravopisem, který se po celé Iliri wšechně čí, zvláště nyu při weselém pohybování literatury slovinské.

Literatura srbská.

* W Bělehradě Srbském vyšla „Srbská lyra“, obsahující městské písni, wesele, milostné a hrđinské. Swazek první we 12. st. 93. Cena 10 kr. stř.

Divadlo pražské.

Dne 24. Listopadu w prospektu panny Rajské ponejprw: Strakožický dudák, aueb: Hody diwých žen, národní pohádka we 3. jednáních od J. K. Tyla.

Kdo z našich čtenářů nezná slavného hudebníka Šwabdu, který za oných temných časů, když ještě žádných divadelních a hudebních památek, žádných kritikantrů a práčů na klawír, mladých i starých Ole Bullu a Ernestu, žádných desíletých Lisztů a žádných úzás budících zázračných děl nebylo, po vlasti putuje, zpěvu a hudby milovné krajany

swé okouzlující hrou na dudy obveseloval? Třeba se mu i leuersery a bankovky jako nynějsím virtuosům nevypaly, naplněvaly přece lesknoucí se zmrzlíky a plecháče z kuhnoršských dolů jeho čepic, a třeba i bobkovým vénem ověnčeného místo vypráhnutých koňů nadšení obdivovatele umění z koncertu netáhl: slyšet bylo přece ze mnohé notné naflačené krémky jednohlasné: „Wýborně!“ a laskavý pohled mužského štíhlého děvčete s lanima bozkama splacoval umělou hrá jeho. P. Tyl pojal pověst tu národně a provedl ji tak, že po celý kus puntá. Pouhá látká její ale nepostávala na kus o třech jednáních a nenechala se dramaticky článcovat a spracovat, prečez vynechal skladatel mnohou zanímavou situaci, již šťastně s původní látkou spojil takový celek nám před oči předvedl, který co do národnosti a dramatičnosti ouplně spokojuje. On poslal svého Šwanda na cesty, nechal jej pomocí čarowných dud divy vykonat a jednu princeznu z nezhojtelné melancholie wyléčil. Za odměnu měl princezničku ruku obdržet. Při tak skvělém věnu začíná se Šwanda viklati ve swé věrnosti k Dorotce, dceruše hajnáho, již ze srdce miluje a které konečně přece věrným zůstane. Tato myslí, že Šwanda se ji nevěrým stal, nechce víc o něm věděti. Ze zousfalosti vrhne se tento do pustého života, ano nechá se tak daleko závesti, že dívým ženám a jiným čarodějnckým obludám o půlnoči k tanči hrá, a nechybi mnoho, že by čertu s tělem i duší propadl, kdyby věrná Dorotka jej zmužile newyswobodila. Sváťba všecko šťastně dokončí. — Prowození bylo velmi dobré. P. Grabinger nepřepínal tenkráte tak tuze a uměl vše nazpamět. Mezi herci oučinkovali ke zdářilému provedení p. Sekyra, p. Kaška a p. Chauer, mezi dámami pak paní Kolárová, paní Hynková, panna Rajská, panna Mayerová a panna Milinská.

Kronika času.

* Dle nejnovějších zpráv odebral se 2. Prosince o 4 hodinách na věčnost proslavený básník patriarcha arcibiskup Jagerský Ladislav Pyrker z Felsö-Eör v 76. roce věku svého v Neustädterhofu, v Salvátorské ulici ve Vídni. Naroden byl 2. Listopadu 1772. v Lánghu, v Uhřích, vstoupil r. 1792. do rakouského cisterciáckého řádu Lilienfeldského. R. 1818. stal se biskupem Spišským, 1820. patriarchem Benátským, 1821. skutečným tajouou rádu, 1827. arcibiskupem Jagerským. Nosil řád železné koruny, byl čestným doktorem filosofie v Jeně, spoluoud mnoha akademii, a r. 1847. i císařské akademie věd we Vídni. Jeho spisy jsou následující: Tunisiada, Perly posvátné, Rudolfia, Písne touby po Alpách, Legendy. Životopis jím samým sepsaný a již ohlášený se očekává. Dle swé vůle byl v Lilienfeldu pohřben.

* W Prasích počítá se mezi šlechtou pánu „von“ třicet tisíc.

* Master Musgrave, nynější arcibiskup Yorkský, který má přednost před každým wéwodou v zemi anglické, je syn pouhého krejčího.

* Kardinál L. rozesílal na rozličné obce papežského státu psaní, kterým je ke spojení modliteb svých s jeho: „aby Bůh papeže Pia IX. od zaslepení osvobodil“, vyzýval. Obdržev jedno takové psaní svatý Otec dal si hned kardinála zawolati. Tento se vymlouval nemocí; na to mu Pius vzkázal, že sám k němu přijde. Kardinál pošpišil si do Kvirinálu, kde papeže s osudným psaním v ruce užrel. „Wy snad uznáte, že dříve spat jiti nemohu, nežli bych Wám odpustil,“ bylo jediné pokárání Pia IX. Hodno, aby stálo wedle zwolání Titova: „Prátele, den jsem ztratil!“

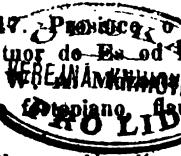
* Miss Burdett Coutts, o níž se pravilo, že so bude bráti wéwodu z Wellingtonu, vymyslila si blahodářnější dráhu života. Ona chce zpustlé newěstky, co kají Majdaleny, opět na dobrou cestu obracet, najawi k tomu zvláštní přibytek pro 20 schowanek. Známý Charles Dickens (Boz) prý se toho plánu horlivě ujmá. On a plukovník Chesterson jsou vrchními dohližiteli. Bez arci dobré pochodi, jestli nabere z osudu zabilidilých oněch použij půl koží předmětu k pohnutlivým románům.

S m ě s.

Zvláštní ouředníci. Mezi dvořany Perského krále byl před tím a snad až posud jest muž, jehož povinnost bylo, w jistý čas ženštyn haremu jakýmsi pasem měřit Nedostačovali, považováno to bylo za nesouhlasné s krášou, a taková kráska tak dlouho se postíti musila, až předložil outlost zase nabyla. — K někdejším dědičným ouřadům svaté říše nalezel také málo posud známý strážný dědičného ohnestráže, který po německu Feuerfeuer nebo Feuerisenamt se jmenoval. Práce takového ouředníka byla, na všech místech císařského ležení obecní a swětské opatrowat, aby císaři od něho nebezpečensví nebrozíle. Za Karla V. zastával tento ouřad na říšském sněmu pás z Plessen. Po vymření rodu toho přestal týž ouřad.

Swobodomyslnost předvěká. Když Karel II. trůn svých předků zase nastoupil, wywołil Killigrewa, jenž ho byl věrně do vyhnanství doprovázel, za komořího. Tenuto mláček krále svého tak swobodně mluviti a jednat mohl, že jiní ani na něco podobného mysliti si netroufali. Zacházejte neustále se svým mláčkem krále na práce swé často zapomínal. Jednoho dne přišel Killigrew co poutník přestrojen do královny komnaty. Diwě se krále tak podivnému obliče ptal se ho, co to znamená a kam jíši hodlá. „Do pekla,“ odpověděl Killigrew směle. „A co pak tam budete dělat?“ pokračoval Karel dále. „Já jdu pro Cromwella, aby se on záležitosti anglických ujmí, když nástupce jeho docela nic něchce,“ odwětil Killigrew.

Druhý koncert komorní Jana Hoffmanna

připadá w pátek 17. Prolog, o paté hodině odpoledne. Programm: 1) Quartet do E s. od Fr. Schuberta. 2) Quartet (s fugou) do WOE AN MICH, 3) Sextetto do Es od Onslowa Op. 30. fagot, flauta, kláriuet, rob, fagot a kontrabas.

Jednotlivé listky prodávají se u výše jmenovaného obchodníka, do sálů za 1 zl., na gallerii za 30 kr. stř.

O p r a w a.

Přehlidnutim se stalo, že w čísle 139 Kwětu této v článku ze Železného Brodu Hrbáčka udána jest na místě Malé Horky.

Nowé knihy.

Napoleon Bonaparte. Od J. B. Mařího. Část druhá. Od obležení Londonu až k výpravě do Wach. Tisk a slož Jar. Pošpišila w Praze. 12. Str. 13—116. (Se dvěma rytinami, představujícimi podobiznu Ludvíka XVI., frádu francouzského, a manželky jeho Marie Antonie.) Cena 6 kr. stř. **Gil Blas de Santillana.** Příběhy španělského studenta w XVI. století od Le Sage. Přeložil J. K. Zbraslavský. Dílu I. sv. 2. W Praze 1848. Tisk a sklad Jar. Pošpišila. Wel. 12. Str. 145—288. Cena 20 kr. stř.

Číslo 151.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospišilovu
(w Nowych alejach
na Nowém Městě
č. 116) vydává po
půlrokých tříkrát za
týden, w úterý, we
čtvrtek a w sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały
(bytem č. 1060 — 2 pás dvař při zemi).

18. Prosince
1847.

Předplácí se na čtvrt
léta 1 zl., na půl léta 2
zl., na celý rok 3 zl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
příležitě s patřenou
obálkou 2 zl. 86 kr.

Pěvcovo putování.

Dejte mi perutě,
Warite do ruky,
Ať mohu vylévat
Wysoko nad buky,
Wysoko nad hory,
Nad milé planiny,
Tam budu bledati
Slowanu dědiny.

Budu jím zpívati
O siré matici,
K lásce je buditi
K rozmilé vlastici,
Do hradu, do chyže
S warytem pospěju,
Jemně i hřimavě
Do duše zapěju.

„Jak nebe nad světem
Klene se jediné,
Páska tak soucitu
Wšechny ať obwine;
Slunce jak na nebi
Na wéky nezplane,
Nikdy tak na zemi
Nezhynou Slowané.“

W. Jaromír Piešek.

Ples w Petrowě.

(Pokračování.)

Wratiwše se z pokoje nemorné sestry uza-
wreli bratři, že jeden z nich bez meškání se ode-
bere na cestu do Moskwy, aby tam od swůdce Elž-
bětina požádal zadostučinění; leč nyní teprw po-
čala se w rodině hádka: kdo z nich čtyr má wěc tu
wykonati? an nejstarší stál na swém právu prwo-
rozenstwa a druzi tomu nechtěli. Otec jich upokojil
tím předložením: aby tálili losy, a pakliže ten, na
nejžto první los padne, w souboji s hrabětem zů-
stane, nechi druhý, tretí i čtvrtý nastoupí, dokawád
prowinilec zločin swůj smrti nezplatí.

Los wypadl na Iwana, a za několik hodin po
uzavřené úmluvě byl již se starým sluhou generá-
lowym na cestě, uhánče po kybitce dnem i nocí
k Moskwě. Jeda měl dosti času wymýšleti způsob,
jak by mohl hraběte wyzwati k souboji; nebot

znaje neuprositelnou přísnost ruských zákonů proti
soubojům byl přesvědčen, že kdyby se odpůrcova
rodina o původu dowěděla, kterýž jej přivedl do
Moskwy, zajisté by učinila kroky k předejetí souboje
i k zadržení wyzývajicího. Welice mu tedy na tom
záleželo, aby jednal co nejopatrnejí, zvláště an byl
ještě na rozpacích, máli přijela do Moskwy hraběti
napsati list, aneb osobně bez wyjewení jména se mu
předstawi. Co takto přemyšel, udeřil jej blesk
bezčetných kuplí ohromného města; uviděl se býti
u cíle swé cesty.

W Moskwě tatáž slepá náhoda, kteráž Iwana
P... za mstitele uražené cti sestřiny ustanowila, při-
šla mu opět nenadále na pomoc, odwratiwi wseliké
rozpaky, ježto jej na cestě trápily. Newiděli Iwan
nikdy mladého hraběte A...; leč listy, které Elžběta
bratra psávala, byly wždy přeplněny opisy přá-
telského jejího učitele, a mezi jinými zvláštnostmi
osobnosti jeho zminila se též o jedné malíčkosti,
kteráž by jiným obyčejným lidem spíše wadou se
mohla zdát; ji wšak, obdařené powahou romanti-
ckou a obrazností žiwou, byla nejchlubnější známkou
hrdinosti — znakem, lišícim jejího milence od
jiných obyčejných osob wojenských. W jedné wo-
jenské wýprawě proti nezkroceným Čerkesům ob-
držel byl hrabě A... hlubokou ránu do hlavy, kte-
ráž jej bez mála života nezbawila. Teprw po dlou-
hých bolestech přišel poněkud k sobě, a jakkoli rána
ta jej nehyzdila, přec mu w tom místě pozůstal pa-
trný znak, antě podél celé jizwy, jižto ostatně bujně,
černé vlasy zúplna zakrywaly, se sedivěl malý cho-
mač vlasů. Podivný ten odpór mezi bílým páskem
a ostatkem temných vlasů na první pohled každý
zpozoroval.

A mladý marniwý hrabě hleděl schwalcě k to-
mu, aby tu zvláštnost bylo viděti, domniwaje se
právem, že ona po sedivěl kader jest wětší pro
něho eti nežli kříž zlatý na prsou.

Po tomto znamení poznal jej též Iwan. Mladý
důstojník kozácký byl již znamenitou část objel, an
blíže se k slavné „zlaté bráně“ byl zadržen wyjíž-
dející z ní řadou kočárů. Žádný Rus jakéhokoli
stupně nepřejde tou branou, aby neodkryl hlavu před

zázračným obrazem Panny Marie, kterýž tam u vyklenku brány jest postaven. Když byly již koně přejely a Iwanův wozka se chtěl hýbat s mísou, ukázal se jakýsi elegantní jezdec na sličném anglickém koni; přijedla ke bráně sejmou klobouk a vzdálil se na druhou stranu. Již sama zpanilost koně a vyborná jezdová postava obrátila na se pozornost Elžbetylina bratra; leč jakás diwá radost zaleskla se mu w očích, když na odkryté blawé jezdové, pod lewou skráni, zpozoroval uprostřed temných vlasů jednu kadeř šediwou.

Již neměl pochybnosti, žež to swůdce neslavné Elžbety. Vyleza tedy co nejspěšněji z kybitky wzal na se tvář chladnou, a přiblížiw se k němu s onou zdvorilostí, jakou k neznámým osobám zachowávati se sluší, řekl: „Nemylim-li se, tedy jste hrabě Konstantin A...“

„Tak jest,“ odpověděl chladně poznaný hrabě.

„A já jsem Iwan P...“

„A což víte?“ tázal se hrabě.

„Obdržel jste list od generála P... čili ne? — Bylai w tom listě řeč o vašich s mou rodinou pomerech, o kterýchž dle mluviti nepotřebuji.“

„Nepochopuji,“ odwětl hrabě ještě hrdejí než dříve, „jaké máte právo, činit mi podobné otázky.“

„Pochopite, powím-li wám, že jsem Elžbetylín bratr, a že skutek wáš s mou sestrou je mi povědom. Či se chcete oženiti s mou sestrou?“

„Nemohu, ze wselijakých rodinových přičin.“

„Pakli že tomu tak, pane hrabě,“ dí Iwan potichu, aby od jiného nebyl slyšán, „tedy se musíte se mnou bít, a to bez problém.“

„Uwoluj se s ochotou,“ odpověděl hrabě, „leč dříve musím jet domů pro zbraň.“

„Není potřeba; mámte tu s sebou kordy i pistole. Zůstavuji wám výbor zbraně. Neslustím wás wšak s oka, dokud newykonám, proc jsem z Kawkazu do Moskwy přijel. Opustíte-li, pane hrabě, toto místo beze mne, budu tušiti, že zamejšlite ubezpečiti se před mou spravedliwou pomstou, žadaje policii o pomoc.“

„Muj pane!“ zwolał hrabě Konstantin s hněvem, antě nikdo posud o jeho odwaze nepochyboval — „kdybyste mne znal bliže, nesměl byste mne zajistě podobnou domněnkou uraziti. Uwoluj se co nejupřímněji dřti wám zadostučinění, jež ode mne žádáte; leč služ se, abychom w nějakém ústraní záležitost svou vykonali. Uwěříte-liž mému slowu?“

Iwan odpověděl, že rád se uwoluje; a wyškočiw na kybitku welel wozkovi jeti za hrabětem. Jeli wic než půl hodiny přes město, minuli brány městské, až pak se přiblížili k petrohradské silnici; tu se usínuli s cesty a hrabě zavedli svého socha do blízkého lesíku, kdežto stanuli. Vyjmuli zbraň z kybitky. Iwan poručil wozkovi, aby wyjeda za lesík tam na něho čekal, an zatím hrabě Konstantin pojistiw uzdu koni hnal jej bičíkem k městu.

„Což medle činite?“ tázal se ho Iwan.

„Posílám domů posla s návěstím o mé smrti, odpověděl hrabě chladně; „mám jakousi předtuše že souboj nás jednomu z nás neslavně se skončí.“

„Tož se může snadno státi. Wám sluší, pan hrabě, zbraň wywoliti,“ ozval se Iwan.

„Wybíram si tedy pistole; wystrélime na danznamení, oba najednou.“

„Na deset kroků?“

„Na tři, libí-li se wám!“ odwece wyzwany.

Po této sloveh odesli hlouběji do lesa; starý sluha Iwanův nesl za nimi pistole. Wybravše si tiché místo wyměřili odlehlost; stařec nabíl pistole a — aby nebylo žádného neopatrnosti podezření — položil je na zemi, ustoupil poněkud stranou, a nevpěli sokové sami si po jedné wzali. Stanouce naproti sobě jali se mísiti s nejhlađnejší lhostejnou, což záhubný předpovídalo oučinek; a když sloužid udeřením klobouku dal znamení, wystrélili oba tak současně, že jeden toliko hrmot polem se rozléhal. Iwan, jsa w samé srdeč střelen, padl hned, ani slova newyřkna; hrabě ještě chvíli stál, sloužici juz se domníval, že není raněn, ale najednou se mu vyřinula ústy krew, i' swalil se mrtev na zemi.

(Dokončení.)

Wenkowský školní pomocník piše swému příteli do Prahy.

Dne 1. Července 1847.

Milý příteli!

Tesknot, jaká se mne jsoucího od Teba tak vzdálena zmocila, nutí mne Tobě psát, Tobě srdeč své otevřít, rady a útěchy u Tobě hledati.

Jsem nyní teprw 4 měsice pomocníkem, ale ach! e jsem již přestáti musí, ani si pomyslit nemůžem. Ten náš pan farář, ba i pan kaplan, ano i ten školní dohližitel (je Ti to drbaný sedlák, také studoval), ti by celý den ve škole byli a člověk aby se jim od milostného rána až do božího večera dělal. A co za to? Nu, Ty wiš, mocho-lí pomocník má, když se k tomu ještě u pana principála struvatovi musí. Awšak abych do jiného nepríšel: hned jak jsem za pomocníka nastoupil, musil jsem jako blázen vše de běhat a se představovat — tu panu správci (ten je také powedený!), tu školnímu dohližiteli, tu tomu, tam onemu, a nejhůr mi bylo jíž w p. faráře; ten se mne plal se věci, o kterých se mi w preparandě ani nezdálo, a když jsem mu na ně nemohl odpovědít, jak myslil nob chlápu, tu kréll rameny a takový obličej k tomu dělal, až mi bylo ouzko. Kéž bych byl raději, myslil jsem, zůstal w Praze sumariči! Pak mi dělal kázání až mi uši zálehaly a propustil mne. Ale co?! Dnes bylo to tamé! Dohližitel ještě je wzorným učitelem a tu myslí, že již celou metodu snědl; já bych mu ale chtěl dát otázku, zehy ji ještě nezodpovídala! Ten mi také tak solil; potom mleval, poráde o nějakém učitelském semenjáti, kdyby přy da života vstoupilo, pak o učitelských poradách a knihownách a to jsem wice, a já na něj bleďel s otevřenou hubou... To, wach, nebylo ale ještě nic! Když jsem pak druhý den po představení se dětem wyučovat počal, pozoroval jsem kouzelníkou, že mě někdo za dvermi poslouchá; jde brzo acerwenal, brzo zblednal, blas se mi trásl a Panbáb wí ce jsem přednášel!

Pomyšli a představ si ale mě nesmírné leknutí, když na to p. farář (on to byl, jenž mne poslechval) do školní světnice vstoupil a to s tak suchým a přísným pobledem, že mno až mráz obézel. Chvíli tam pobýv dětem sám něco přednášel, zdá se mi že počátky početního umění, pak mi přikázal, bych k němu po škole přišel. (Od té doby přichází každý den do mě trídy, a já mohu vzdružit.) Celý den do mne nic nebylo. S jakou ouzostí jsem do té fary šel! Pan farář se mnou sice ještě jakž takž jednal, co mi ale řekl — nu, mimo, Tebe neřeknu to zajisté, co živ budu, nikomu: že prý nic neumím a že se musím teprv sám učít! Já — a nic neumět! Ty wš, jak housle hraju, jak klarinet a flétnu písákám a že na varhanы a basu též hmátnouti dovedu. Já se tedy na jeho řeč rozmrzel a řekl mu to. Tis je ale měl vidět! „To jste tedy šumář a ne učitel,“ vylezl si na mne, pak uesmírně lamentoval, že učitelství dosaváde s kantorativem spojeno jest, že prý toto odcizuje učitele škole, že mnohý jen na troubu a noty myslí a ne na výchovávání mládeže atd. — Hm! proč pak jsme se tedy učili hudebně? Co já musil zkousit, než jsem to přivedl k tomu, co umím! A to by nemělo být něčím? Hm! Když mi pak ještě notně vyzkoušel — mružel jeji to bezpochyby — tu obrátil a byl jako z másla, a já musel přislibiti, že každý čtvrtok k němu přijdu. Byl jsem u něho již čtyrykrát, ale zbláznil bych se vzdryky, když tam musím jít — musím, pomyslil si! — dříve pravil, chci-li, a nyní, že musím!

A když tam přijdu, tu mě čte a povídá z nějaké německé metody a já — wš, že jsem jen třetí trídu slyšel — já desátému slovu nerozumím. Tu on zase hubuje a naříká, že nemáme žádných českých výchovatelských knih, a že chtěme-li se něčemu přiučiti, v němčině to hledati musíme; mnohý ponocník, zvláště prý ale mnohý již starší učitel že německy dokonale neuví, a že tudy zůstává do smrti nedoukem.

Tak tam musím kolikrát dvě hodiny sedět!

Také někdy v neděli mne k sobě pozve — nu, to ještě projde, jest to k obědu. Ayáák i tu pořáde jen káše. A p. kaplan — ten jest týk takový, jenom že někdy přece něco k smíchu probodí. A což zmínim-li se o školařem doblížiteli — te máš vidět sedláka! Pánbůh wš, že se mi kolikrát zdá, jakoby ledacos více wěděl než já; a jak umí anluvit! jakoby te měl napsáno.

W domě by to ještě tak tak uslo, jenom že mne pořád co nějakého učedařka považujou. Pán káše, paní káše, první pomocník káše — ano paní mi tuble řekla, že prý musím jak v řeči tak v chowání, ano i u stolu způsobnější být. Jako bych byl nezpůsobný! Zůstával jsem v Praze přece u takové paní, která na komplimenty držela. Ty wš, že měla prádlo v jednom slavném hostinci a ta měla zajisté příležitost s pány uhlazenějších mřavů, než jacykých jest celé naše městečko, jednat a zacházet, a já snad také od ní něco pochybil! — Nu, já newím, jak to zde vydáni!

(Pokračování.)

Srbský překlad nového zákona.

Přičina, proč Slované řeckého vyznání posud žádáho překladu biblí do svých přirozených živých nářecí až posud neměl, co zatím vyznavači katolického a protestantského náboženství již od dávna mnoha dobrými překladovými do nynějších nářecí se honost, leží v tom, že Rúsové, Srbové a Bulharové do staroslovanského překladenu biblí jenom poněkud za vzdálenou od svých přírodních řečí a soubě dokonale srozumitelnou považují. Takovéto náhledy se strany Rúsu a Srbu jsou docela omyleň a u Bulharů jen polud pravdivé, pokud staroslovanská řeč pannonských Slovanů jakož i starých Bulharů byla, jednýmžto

národ skládajících. To ale nyní již neplatí, jelikož bulharština finskými, albánskými a tureckými slovy tak nakravášena jest, že ani jim staroslovanský překlad tuze srozumitelný být nemůže. W Rusku jest cyrilština, ačkoliv již od dávna novějšími ruskými výrazy proplítána, od živoucí řeči velmi vzdálena, tak že při nynějším stupni vzdělanosti noworuský překlad přezádoucím jest. Anglicko-ruská biblová společnost v prvních desíletích našeho věku překlad žaltáře a nového zákona w několika vydáních obstarala, až pod Šiškarem na představování praworuského duchovenstva tyto společnosti zapovězeny byly. Nowý zákon do bulharštiny od Sapunowa r. 1828. přeložený pro přimíchaný cizorodý žiweil neuspokojuje žádost dobrého překladu. O svůj národ tak vysoce zasloužilý Vuk Stefanović Karadžić dle usnešení se s anglicko-ruskou biblovou společností již r. 1820. nowý zákon do srbskiny přeložil.

Tento překlad dostal někdejší metropolita srbský Leontij, ovšem proti vší úmluvě, k přehlédnutí a očenění; tento ale jsa Řek a srbskiny nehrubě povědom poslal jej státnímu raddovi Athanasiowi Stojkovićovi, tenkráte w Bessarabii jako on meškaříštu. Wida tento, že řeč w překladu z lidu wzata jest, za spátný jej vyhlašit. Později vyhotovil Stojković na základě Vukem pořízeném nowý převod nového zákona pro Srby, který ale slátna jsa z ruštiny, srbskiny a cyrilštiny brzy zakázán byl. Brzo po zapovězení biblových společností w Rusku překlad Stojkovićův od anglického spolku w Lipšte doslowně vytisknutý od lidu čten byl, protože mu tento nerozuměl. W takových okolnostech pedweli se Vuk Stefanović, jemuž srbský národ za mlávniči a slovník, za kritickou sbírku příslowlí a čarokrásných svých písni, pak za národně psanou historii zavázán jest, přeložený nowý zákon prohlédnouti a do tisku jej podati. A tak výšlo dilo to l. r. u Mechitaristů we Wídni. Spisovatel vše vynaložil, aby dle slova i smyslu věrný překlad podal, jakž pak sotva mezi nynějšími Srby koho bude, kdo by se mu co do známosti srbskiny po boku postavili mohl. Bylo by se mělo očekávat, že kniha tato od souplementníku jeho na náboženské knihy tak chudých s radostí přijata bude, pohřichu wšak ani od rakouských Srbů ani w Bělebradě uznání nedošla, a w městě tomto i zakázána jest. Příčina toho, proč se znamenitý Stefanović s tak nebedným osudem potkal, neleží jistě wé wýbernému překladu, jak znatelové sami se wyjádřili, nýbrž pochází z nevědomosti tak zvaných vzdělanců, předewším pak od duchovních srbských, jenž w pohodlí si libujíči ničemu přiúcti se nechtí.

Rhytmomér pana V. N. Matochy.

Bývá nám časem svým vyčítáno, že si newšímáme toho, co nám Morava dobrého poskytuje, hledice toliko ku rozšíření domácího a nám nejbližšího. Nechci dlouho rozeváhat, právem-li se podezření to na nás uwaluje, anobrž skutkem raději napravit, co se kanedbalo.

Pán Matocha, čestný měšťan říšiawský a učitel na tamějším hudebním ústavu, prokázal hudebníkům dobrou službu sestavením laciného, jednoduchého a dle svědectví pražského i vídenského konservatoria dostatečně pravidelného rhytmonomu (časo- neb taktoméru). Leží přede mnou německé návěstí a popsaní, i zdá se, jakoby p. Matocha (dle jména stád někdo Nězech) na české obecenstwo pravidelný rhytmomér nechtěl, ačkoliv by se mu w tom křivdil.

W hudebně platí za větvi dalekou věc, aby se vědělo, jak rychle se kterýkoliv kus hrátí má. K tomu cíli slouží obyčejně jména andante, allegro &c., jejichžto význam ale dle sebe nemá žádoucí určitost. Protož snažili se

prudejší, wymyslití mechanické stroje ku přísnému určení rychlosti taktu.

Maisfůr metronom stal se newyhnutelnou potřebou při hudebním provozování, i nepochybujeme, že by již dále se byl rozšířil, kdyby jeho významná kvalitní mechanika nestala 8—10, ba i přes 20 zl. stř. Tím pohnut sestavil p. Matocha laciny taktometr dle G. Weberova udání. Na dřevěné liště jsou číslováné stupně, podle nichž se může hudebná šňůrka s olověnou kuličkou buď prodloužit nebo zkrátit, jak to obyčejné poznámení na začátku hudební skladby požaduje. Wisutá kulička vzdálí se asi 8 coulů na pravo neb na levo, pak se rychle pustí, aby wolně kywati mehlá. Ona udělá za minutu právě tolik kyvů, kolik číslo ukazuje, kam jsme háček zastrčili.

Tyto Matochovy taktometry jsou rozličné velikosti a úpravy, mohou i pro slepé zřízeny být, a nestojí nic více než 1 zl. neb 1 zl. 40 kr. stř. Ve skladu Jana Hoffmanna nalezá se hojná zásoba na výběr.

Připojeno jest wyswědčení a pochášení wynalezu toho od 23 hudby znalců z Wídně i z Prahy.

Slowanská zpráva.

Wečerní ilirské zábavy w Záhřebě w národní Dvoraně již počaly a budou se letošního roku na místě pátku každou středu držeti. Krásné uspořádání místnosti, hojně shromáždění krásné pleti, jednoduše a však výkonné ozdobené, výborná hudba pluku barona Koudelky společenskou zábavu tu zvyšují. Při nejbližší zábavě budou se provozovatí národní melodie od Zagorianského hudebního sboru, a při následujících besedách slyšet se dají cvičenci tamější hudební jednoty jak zpěvem tak i hudebou provozovanou. Konečně i p. Winterstein některé tanče dětské prováděti bude.

Pražský denník.

Kaliwoda, knížecí kapelu mistr z Donaueschingen, pobyl w Praze mezi krajany několik týdnů za příčinou své nové opery, která se v německém divadle dwakrát dálala. Největší vada zpěvohry, „Blanda, neb stříbrná briza“ zvané, jest Kindův chatrný text, jemuž se všechno teho nedostává, co k dobrému librettu potřebí. Uzávime-li jednotlivé skladby o sobě, najdeme w nich zajisté také pěkných stránek, že o schopnostech Kaliwodových nejpřiznivější souđ vydati musíme.

Fr. Štrouf (starší) složil hudbu k písni Jablonského: „Powzbuzení k zpěvu“, kterou jedně dámě z urozenstva českého do album věnoval. Nebude-li nic překážet, vyjde pěkná ta skladba také veřejně u J. Hoffmanna.

Kronika času.

Fanni Kemble, známá též Pražanům z koncertu we Waldsteinském sále, zpívá teď w Londýně a vystoupí we Shakespearově „Swatojanské noci“, aby se konečně suma doplnila, která k zakoupení domu onoho bánska až dosud není dostatečna. K smíchu jest arci, že teď hádky povstávají, zdali prý dům ten opravdu jest dům Shakespearův. Dá-li se archeologická kritika Angličanů ošidit, bude se John Bull za úsmačku skrabat, jako pan felčar, když vytrhl zdravý zub wedle rozeznaného.

Presidentská sesle swobodného pána Hammer-Purgstalla. J. Jasnost kníže Frant. Dietrichstein daroval presidentovi císařské vídeňské akademie věd skvostnou sesli k akademickým sezením. Tato sesle jest z bílého poliromaného dřeva a koly k pohybování opatřena, jen obě postranní spolehadla spočívají na sfynzech. Zadní spoleha-

do okrášleno jest znakem knížecím nejjemněji vyšitém; ostatní částky jsou temnočerveným aksamitem ozdobeny. Sesle tato jest opravdově nádherný mistrovský, klasické truhlárské a čalounické práce.

Možíš nálezce písmen jest název jednoho učného, na několik pokračování odděleného pojednání w dr. Schmidlowých rakouských listech, jenž, byť i všechno nedokázalo, přece svými archeologickými kombinacemi zajímav jest.

Theoretický kurs k naučení se říkalcowství. Tento kurs byl w posledním měsíčním shromáždění průmyslní jednoty hornorakouské panem Theodorem Horubostem navržen a jednolhasně přijat, an takové ústavy we Francouzích velmi prospěšnými se prokázaly.

W Londyně byla 7. Listopadu tak silná mlha, že ani po Temži se jezditi nemohlo. Wozy a pěši museli být pochodné doprovázeni. Na placech, kde veřejné powozy stojí, postaveni byli muži se smolnicemi w malé vzdálenosti od sebe, aby do sebe kdé nevráželi. I w Bruselu panovala w týž čas po tří dny taková mlha a mniché nemoci způsobila, tak že tam nyní o mnoho více lidí umírá. Jak známo, páchá se w Listopadu a Prosinci w Londýně nejvíce samovražd; pošmourná povětrnost přivádí na slezinné nemoci trpící Angličany velmi snadno k omrzlosti života a k samovraždě.

S m ě s.

Dýmka Soběského. Po zemřelém maršalovi Oudinotovi, knížeti Reggioském, nalezla se mezi jinými zvláštnostmi dýmka Soběského. Soběský ji daroval po osvobození Wídně r. 1683. na památku svého tam pobytu městu tomuto. Když podruhé Wíden wojskem Napoleonovým obsazena byla, darovalo ji město to na důkaz vděčnosti za udržení wzorného pořádku maršalovi Oudinotovi.

Kšeft adwokátův. Jeden ze slavných londýnských adwokátů umírá odkázel celé své jmění blazinci. W poslední vůli se takto vyjádřil: Celou svou majetnost nabyl jsem od bláznů, kteří rozepře wedli; slušno tedy, bych ji pozůstavil trpícím jejich bratrům.

I věrnost psova může nebezpečnou být. Jeden francouzský podloudník přišel nedávno věrnosti psova o život. Prudkou koliku dostav položil se celý zemlén do lesní cesty. Spatiřše jej několik lidí chtěli mu pomoci; pes ale nepustil nikoho k svému pánu. Konečně zahnali žandarmové psa moći, ale když podloudníka zdviblí, bylo již pozdě. Zánět se již ukázal a on zemřel w několika minutách.

Druhý koncert Alexandra Dreyschocka

w sobotu 18. Prosince o 5. hodině odpoledne w sále plátojském. — Program: 1. Pohřební mars (na smrt hudebního básnika) a Finale z třetí sonaty do Es-dur od Alex. Dreyschocka. 2. Loučení Jindřicha IV. od Gabriely d'Estreés od Tomáška zpívá p. Pernica. 3. a) Fugová sada we třech blasích. b) Capriccio. c) Souvenir (dle žádostí). 4. Dwě písne vojenské od Tomáška zpívá p. Pernica. 5. L'inquietude od Dreyschocka. 6. a) Rusálka vilavská, wénec z českých národních písni. b) Bravourová variace na „God save the Queen“ jen pro levou ruku od Dreyschocka.

Nowá kniha.

Dvě loutky, čili: Pracovitost a lenivost. Powídka pro malá děvčátka. Se 24 obrázkami. W Praze. Nákladem Bedřicha Krečmara. 16. 32 str. S černými obrázkami za 30 kr., s malovanými za 1 zl. 12 kr. stř.

Číslo 152.
14. ročník číslo.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezaný.

Redaktor: J. B. Malý
(bytem č. 1060—8 přes dvěr při zemí).

Časopis tento se ve skladu Pospišilova (w Nowych alejach na Nowem Městě č. 116) vydáva po pálařích trikrát za týden, w uterý, we čtvrtek a w sobotu.

**21. Prosinec
1847.**

Predpláti se na čtvrté léta 1 zl., na půl léta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. stř. U c. k. postavnich outadn Rakouského mocnářství půlletné a patnáctou obálkou 2 zl. 86 kr.

Wojenská.

Wíte, bratři, kde se to Nejkrásnej' umírá? —
Kde je kvítí nase to, Kde se plán otvírá.
Na zelených lučinách,
Na poli vši slávy,
Na vlastenských dolinách — Tam jsou pravé návy.
W šumu mečů veselém
Pokyne Morava,
Z šití sobě ustelem
Lože jak pro pána.
Místo pláče, kvílení
Slyšíš druhy jásat;
Slyšíš hrotů brincení
Vítězství kol blásat.
Naše slavné mohyly
Json pahorky vraků,
Jež jsme statně zhubili
Na vlastenském prahu.
Naše trzyby oslaví
Král a vlast a národ,
Pomnik w srdcích wystaví
Za ten slávy zárod.
Nuž teď víte, kde se to Nejkrásnej' umírá:
Tam kde kvítí nase to, Kde se plán otvírá.

W. Jaromír Pieck.

Ples w Petrowě.

(Dokončení.)

U matky hraběte Konstantina byla toho dne pozvána četná společnost k obědu; kněžna Olga, jsouc již za oud rodiny považována, přijela poněkud časověji. Problížela se s obyčejnou ženským mravností w zrcadle, ana ji nepokojná jaksi hraběnka několik uměle zhotovených květin do vlasů připínala. W tom se ozval na nádvoří paláce dusot koňských kopyt, a kněžna Olga radostně sebon trhnuce běží k oknu.

„Toi Konstantin!“ zwolala, „znám běh jeho oře; myslila jsem, že dnes poněkud dříve přijede.“

Za ní přiblížila se i hraběnka k oknu, leč tu uzřely obě cvalajícího koně bez jezdce. Uleknutí jejich bylo náramné.

„Syn můj nežije!“ zkřikla hraběnka bolestně. Jsa tehdy w Moskwě náležel jsem též k pozvaným hostům hraběčiným. Můj kočár zajel právě w tu samu chvíli před palác, když zadrželi koně. Od ustrnulých dám dowěděl jsem se příčiny jejich strasti. Ale mezi tím, co jsem je hleděl přesvědčiti o planosti jejich bázně, dowodě, že kům mohl utéci z místa, kde ho jezdec, svedší s něho, zůstavil — wešel zástup wojáků do paláce, nesoucích celé zkrácené tělo hraběte.

Nebudu ličiti celý ten wyjew smutný, jehož náhodou jsem se stal svědkem. Zawolání ranhojiči prawili, že hrabě ještě žije; nešťastná koule prohnala mu plíce i utkwěla w kosti páteřní, ale byla ještě slabá naděje, že může zůstat na živě. Leč toto vše zdálo se být příliš nejistou věci. Sám raněný, přisedlý poněkud k sohě, cítil, že se skonání jeho blíží, prose, aby co nejdříve mohl promluviti s matkou. Přivedli nešťastnou matku, i zůstavili ji s ním téměř celou hodinu bez swědků. Wyprawowali Konstantin celou tu přihodu, i spravil ji po první krátké důkladně o svých poměrech k Alžbětě.

Nyni teprw dowěděla se Konstantinova matka, jak svatá práva měla Elžbětu k synu jejímu, i wyjewila, že ke všemu swoluje, co by jen předešlou její přísnost wynahradit mohlo. Když pak lékaři oznámili, že není se co obávat brzké smrti, poslala hraběnka bez meškání na Kawkaz k generálu P..., ohlašujic mu we tklivých wyrazech událost tu, i prosic jej spolu, aby nemeškaje přijel s deerou do Moskwy, i aby dowolil synu jejímu aspoň poněkud nopraviti učiněnou Elžběté křivdu — zasnoubením se s ním, anol pouze tím způsobem dítě její práva ke jménu a jméni otcovu nabude.

Nedlouho po obdržení té zprávy přijel generál P... s Elžbětou. Konstantina zastali ještě na živě, leč stav zdravi jeho horsil se každým dnem tak patrně, že nejmenší opozdění generálowo na cestě bylo by zničilo splnění žádosti hraběčiny. Učinilit tedy s pospechem všecké přípravy, aby obřad swa-

tebni hned po přichodu generála odbyti se mohl. Přijeda pozdě w noci byl generál spolu s dcerou uweden hned do kaple w paláci, kamžto i ženicha na smrťelném lůžku zanesli. Nedowolili ani jedním slowem přivítati se milencům, obávajíce se, aby wzbuzené pohnutí nepřispíšlo raněného smrt a nezničilo jeho i matčiny zámery. Jak strastný bylté to wyjew pro diwku, nemajici ještě ani sedmnácte let! Jaká bolest opanovala její mladé, tklivé srdeč! Bratr, miláček její, zahynul rukou milencovou — a ona sama procé medle sem přišla! — Ejble! aby se zasnoubila s wrahem bratrowým! I zdalo se jí, jakoby krwawý stín jeho powstawał nyní před ní, zabraňujíc tomu swazku...

Cely obřad odbyl se uprostřed dušeného pláče přítomných osob. Jediná Elžběta ani jedně ne-wyronila slzy; city její byly tak bolesti tou ztupělé, že nepřipouštěly úlewy, jakou obyčejně slze poskytuji. Po vyřčení slibů a wyměnění prstenů wztáhl hrabě k newěstě ruku, řka: „Elžběto, manželko má, jediná ty milenko moje — odpusť mi — ach — odpusť — dokawád jest čas...“

Elžběta uvrhla sebou na lože, a když ústa její na ledovém líci hrabete spočinuly, pocitila úlewy; slzy jí tekly z očí, a po prvníkráte, zticha, téměř nedoslyšitelně, promluwili k sobě několik lkáním přetřhowaných slow. Potom nastalo hluboké ticho; a když mlčením tím ulekla hraběnka k loži přistoupila, chtic je rozloučiti — bylo již wěčné jejich rozloučení vykonáno. Konstantin byl již mrtvolou — a strnulá Elžběta stála nad ním jako socha bez citu.

Powidka má jest u konce. — Po nějakém čase porodila hraběnka Elžběta A... syna, a od té dohy poěala opět cítit chuť k živobytí.

Těžce by bylo wylíčiti všecky ty důkazy lásky, jakéž jí neustále matka zemřelého manžela jiwila. Zdalo se, jakoby wšelikou něžnost, s nižto někdy syna milovala, nyní mladistvé jeho vdově a jejimu dítěti s nadměrou obětovati si umínila. Elžběta byla pak od ní podle zákonu zemských adoptována, i žila pak neustále při ní, obklíčena jsouc přepychem bohatství, na kteréž lhostejně pohližela. Její jmění a zpanilost způsobily též, že nejznamenitější pánowé moskewští o její ruku se ucházelí, leč ona zůstala památce swé první lásky wérna; a od té doby, která ji najednou manželkou i vdovou učinila, neusmála se nikdy na mužské. — Dnes ukázala se hraběnka A... po prvníkráte u dvoru, a zajisté i posledně. Přijela do Petrohradu, aby swého malého syna odewzdala do cisarské školy kadetů i poděkovala cisaři, že mu přislíbil dátí stupeň důstojnika w témž pluku, w němž jeho otec sloužil.“

Tu skončil generál swé powidání. Po několika letech shledali jsme se jednou w Janově na zpěvohře, kdežto mi powěděl, že hraběnka A... nežije. Umřela na bolest plícní, již sobě tím přitáhla, že w zimním čase odhodlala se na cestu k otci swému

na Kawkaz. Zvláštní náhodou připadla její smrt na den jejího zasnoubení se s hrabětem — ano i w též kapli, kdežto se ten obřad vykonával. Dalai se tam dowesti, chtic wyslyšeti msi, na památku jejího nebožtíka muže čtenou, a rozčilena tak smutnou památkou odewzdala ducha uprostřed slavných hymn církveních.

Wenkowský školní pomocník piše swému příteli do Prahy.

(Pokračování a dokončení.)

Dne 1. Prosince 1847.

Jsem tomu velice rád, že jsem Ti hořejší lamentaci onehdy neodeslal, avšak činím to nyní, abys mě tehdejší smýšlení s nynějším srovnati mohl. Stydím se skutečně z ně! Chci ale napraviti, w čem jsem tebdáž pochybill. Jsem, wér mně, ten nejčastnější pomocník na světě! Pan farář jest mým učitelem, pán můj mým otcem a rádecem, p. správec se školním dohližitelem mými podporovatelem, a panu, ta jest mou druhou matkou. I můj kollega zkusenost swou se mnohodíli. P. farář má krásnou sbírku knih, kterých použili mi svobodno, nad to jsem každý čtvrtk u něho, kdežto mnohem užitečnému se přiučiti přiležitost mám. Ó jak velice jsem mu wděčnosti zavázán! Nyní teprw jsem přesvědčen, že jsem, wyjda z přepary, ně newěděl, nic, co se wychovatelství týká, co do života zasahuje, co duch času newyhnutelně požaduje. Trochu počitati, něco a to ještě dosti povrchně z mluvnice a z desopisu a trochu té písmenkářské methody — to bylo wše, čemu jsem se tam naučil; o přírodě, o děje- a zeměpisu, o potřebách w životě se naskytujících, o důslechově atd. ani zmínky! Nyní teprw pozuávám, co by semeně včetelské prospěti, jak tisícerý užitek by přinášeti mohl.

Swrchu uwedeným wědám se přiučiti mám nyní krásnou přiležitost, již také swědomitě, ano takorka lakotě používám. Nás p. farář stal se nyní wikářem; první, co zavedl, byly učitelské schůzky čili porady, jenž se každý měsíc u něho drží; sejde se totiž blížší učitelstvo — wzdálenější učitelové přicházejí jednou za čtvrt roku — a tu se jedná a rokuje brzy o tom brzy o jiném; brzy jak by se zakořenělé chyby a wady ze škol odstranily, jak by jim učitelstvo odvykatí mělo atd., brzy zas o tom, co by se ve školách nejprvě zavést i jak by se u přednášení toho pokračovati mělo; jindy zase, jak by se učitelové jak duševní tak tělesné schopnosti, vlohy a sily dítěk vyvinovati a wzdělávati měli a o mnoho jiném užitečném a potřebném, n. p. o názorném wyučování atd. se jedná, poukazuje, radí, nutí. — Nutí?! budeš se diviti. Ano, mnozí učitelové se ještě nutiti dají, a kdyby nemusili, snad by do porad ani nechodili. Avšak dá Bůh, že se časem všecko poddá, že se jak učitelové sami tak i rodiče dítěk do školy posílají přejinači. U nás to již jde; avšak p. farář, resp. p. wikář i p. kaplan, ti uinějí rodičům do duse a do srdce mluvit! a p. správec též nešetří slow, když u gho rychtáři schůzku mají. Naše obec také ale mezi všečmi co do pořádku a pilného posílání dítěk do školy wyniká; velikou zásluhu o to získal si ovšem nás školní dohližitel a spolu rychtář obce. Kéž by wšudy takových rychtářů bylo! I milostivá vrchnost naše se jak o dítěti tak i o nás laskavě stará; zjednala nám do školy krásné mapky k wyučování zeměpisu, pěkné wýkresy k wyučování přirodopisu i nástroje, k praktickému, jednoduchému wynárovnání polí atd., k čemuž se odrostlejší žáci wedou. Choc zde ještě i tělocvik zavést, a když jsem se p. wikáři zmínil, že z něho též něco znám, usmívaje se pravil:

„Wy budecie konečně našim všeumělem!“ a slova ta mne tak rozveselila, že jsem doma radostí s lokte výšky skákal.

Milostiwá vrchnost nám též služby přidala, k čemuž i obce ochotně přispěly, abychom (prý) nemusili šumariti, a komu z nás letošní zkouška nejlépe půjde, ten — jak jsem doslechl — dostane něco na povzbuzenou k další činnosti a pilnosti. Já letos bezpochyby zdstanu ještě pozadu.

Pan hrabě cbce v našem městečku odděliti školu od kruchty a ztrátu tím utrpenou nynějšimu i každému budoucímu učiteli nahradit. To by byla p. wikáři voda na mlejn! Již si to dawno prál, ano přání jeho jest, by se tak vůbec dělo. — Jest to ale také smutná prawda, že mnohý učitel i pomocník mimo hudebu velmi malých k učitelství a výchovatelské potřebných vědomostí má; tak mohu n. p. sáv sebe z prvejší doby uwěsti. Awšak jen tak hodného a zkušeného pána, tak dobrou a vzdělanou paní, tak otcovského rádce a učitele na duchovním představeném, tak milostivou a o školy dbalou vrchnost, jakýchž se mně dostala, pak hodnou porci dobré wůle, wytrvalosti, lásky a přichylnosti k svému stavu — a všecko se poddá.

Opětují, že jsem nyní velmi šťasten! Žij bláze a piš brzo
Twému W—ř—skému.

D o p i s .

z Wídne. (Beseda.)

Podávajíce zprávu o první letošní besedě slowanské projewili jsme přání, aby pp. výborové brzy opět podobné zábavy nás účastny učinili. Žádost tato vyplnila se dříve než jsme se nadíti mohli, an dotčenými vlastimilovnými pány již ke dni 11. Prosince druhá beseda slowanské uspořádána a opět v síních u Šperla u večer o 8. hodině držána byla. Wyznati pak vůbec musíme, že zpanilomyslní pp. výborové všeemožné k tomu prohlížeji, aby zábavy tyto k vyššímu účelu svému věc a vice se přibližovaly a jména prawých národních vyražení zaslubovaly. Tudy také zdejší besedy slowanské den ode dne většího účastenství u slowanského i ostatního zdejšího vzdělaného obecenstva nalezají, wyrownávajíce se netoliko co do zevnitřního uspořádání všem podobným zábavám, ovšem pak původním a národním rázem svým nad ně daleko wynikajíce. — Byly tedy opět u večer ten téměř přeplněny ozdobné a skvěle ozářené prostranné sině Šperlova hostince vybraným obecenstvem (vydáno tenkráte přes 1000 lístků vstupních) ze všech společenských tríd a úřadů i veškerých knenů slowanských. Spatřiti bylo zde knízete Milše Obrenoviče se synem Michalem a zetěm Nikolou z Rudny a ostatní rodinou, knížata Čartoryjská, hraběte Nugenta, syna zdejšího tureckého wyslance s komonstvem, vice zdejších šlechticů, ruského státního raddu a spisovatele Nadeždina, četných bulharských a bosenských velmožů a velkoobchodníků, vyšších ciwilních a vojenských důstojníků — mezi poslednějšími i welectněho p. prof. Buriana z Wíd. Nowého Města sem schwalně příseďšia a j. v.

Kusy u večer ten přednášené byly následující: 1) Sbor od Wojáčka ke wznešenému textu Klácelou: „Hlas z Blánka“; pak píseň Macháčkova „na vlast“ se sborovým průvodem od Škroupa. Oba sbory, co do skladeb výtečné a velmi význačné provedené, welice se libily a poslední, při němž dří solový náš výtečný tenorista pan Ander srdečejmě a libezně přednášel, opakovan; mimo to dvě národní chorwatské písni pro sborový zpěv p. Winterem přiměřeně uspořádané a pro lahodný obsah i různě provedené též opětované. — 2) Humoristická deklamovánka v jazyku polském slečnou Thulliérowou prostomile přednesena a s povšechným potleskem přijata. — 3) Dva kusy nástrojní: Fantasie na pianě, složena a přednášena p. Ha-kensöhlnerem, pak solo na harfu s bravurou, od p. Prallé,

krájana našeho a učiteli hudebního powěstné Jenny Lindowy, provedené. — 4) Týkaje se zpěvu přednášela sl. Rosettiova tři-polšté a dvě ruské národní písni, pak polskou „Lótka“ (Lodička) tak libezně a dojmavě, že zpánilá zpěvyně hlučným potleskem poctěna byvši písni ty dílem opakovali musela; dále zpíval p. Ander Pickowu „Kde vlast je má“, jemuž rovněž pro weskrz zdarilý a výrazný zpěv všeestranné pochvaly se dostalo, pak pochvalně známý p. Legal krajinskou píseň: „Zdravica“ od Potočníka s citem a dojemem. Konečně událo se nám u večer ten slyšeti i welectněho krajana našeho a zpěvce při pražském divadle p. K. Strakatého, jenž k učiněnému od pp. výboru sobě pozvání schwalně z Prahy sem byl přijel, čímž beseda tato zvláštní zanímavosti získala, ovšem i nad všecky ostatní wynikla. Wystoupiv po dva krátky wážený host nás u večer ten přednášel: Škroupovu klassickou a již znárodnělou: „Kde domov máj“, pak „Píseň husitskou“ a tyto národní: „Koulelo se, koulelo“, „Kdyby moje milá samé pentle byla“, „Hněwej ty se na mne“, „Zelená se louka“ a „Když jsem já ty koně pásl“. Byv již při prvním se objevení hřmícím potleskem a tisiceroblasym „Sláwa! Živio!“ přivítán, způsobil na to zpěvem svým takový dejem na obecenstvo, jaký wypsať nelze, a toliko připomínáme, že triumf, který u večer ten wážený zpěvec a jím i národní zpěv nás slavili, byl nade vše očekávání a nadšení plesajících posluchačů stupně dosávádo zde neslychaného dosáhl. Známo vůbec we vlasti naši, že p. Strakatý jest zpěvec per excellentiam národních českých písni, které jím nové, dosud necitěné lahody a významnosti nabývají. Toto méně proneslo i zdejší hudby milowné obecenstvo, jemuž se událo p. Strakatého tentokráte slyšeti, jsouc na rozpacích, má-li více síle, ohebnosti a výrazu hlasu jeho a cituplnému, lahodnému a tudy srdečejmennému přednášení se podivovat, čili v hodném a prostomilém obsahu jakož i ráznosti písni samých sobě libovati. Pročež zavázání se cílime (p. Strakatému za způsobená nám příliš příjemná okamžení k dílkům zvláštním, které tuto jménem všech Čechoslowanů zdejších pronašíme, ze srdece opakujíce slova našeho Čelakovského:

Radost a žel a sladkou tiseň
Kdo znás wyliti w českou píseň,
Tys bratr nás, tys bratr nás,
Ty w lásce naši potrváš!

K provázení na pianě — nástroji to z výtečné dílny ochotného p. Schweighofra — při nadjmovených písničkách propůjčil se laskavě p. Suchánek, jakož naproti tomu p. Winter řízení sboru ochotně na sebe přejal.

Po skončených zpěvích přednášel kapella staršího Straussa, jím samým řízena, od 11.—1. hodiny s půlnoci v celém orkestru slowanské národní plesy a jiné skladby, jako: Polku od Gutmannsthala, Nowý Mazur od Straussa, „Kytici“ z národních písni slowanských, od něho přiměřeně sestavenu a tudy wedle řečeného mazuru všeckráté opakovánou, a posléze při všeobecném nadšení národní hymnu „Bože, zachowej nám krále“, načež druhá tato beseda začíté k úplné spokojenosti každého přítomného se ukončila. — Jakož panujíci při zábavě této příkladný pořádek, služnost a okázalost salonoru a vůbec skvělý výsledek celé besedy opět patrně dokazuje, jak obezrele pp. výborové při jejím uspořádání a provedení sobě počinali: tedy jím i všem účinkujícím sláwa a zasloužené díky buďtež za jich zpanilomyslné wynaszažení a se obětování!

Ku konci zprávy této ještě podotknouti musíme, že k poctivosti p. Strakatého u večer před jeho odchodem z Wídne dne 14. t. m. v hostaci u Šperla od zdejších Slowanů uspořádána byla schůzka přátelská, kdež i všecky wznesených pánů a honoracionů — k. p. hrabata Nugent,

Lořangsais, staričký umělec náš Jirowec atd., příhodno bylo. Při představení této zpíváno opět dílem zdejšími zpěváky dílem vězeným hostem našim vše písni slovanských, jako: čtverohlas ilirský, „Břetislav a Judita“, „Když jsem já ty koně pásl“, několik busitských a j. w. a při přátelském hovoru a všeobecně panujícím dobrém rozmaru přednášeny četné přípitky p. Strakatému a slovanské vzájemnosti.

A. R. S.

Slovanské zprávy.

* *Manojlo Stefanović* a *Nikola Pejnović*, kuhářci v Bělehradě, nabízejí se weřejně k rychlému odběráni, rozestřání a oučtu zaprawení v záložnostech literatury srbské. Zdar Bůh! aby to lépe se powedlo než se posud na mnoha místech děje.

* Zpravili jsme čtenáře své, kterak v nouzi a hladu minulé zimy několik Černohorců k Turkům přeběho. Téměř všeckni skroušené do své vlasti se vrátili, a nezůstal tam žádný kromě jediného — *Markiši Plamence*, který odreknuv se jako Jidás víry své Turkem se stal a pašovi skadarskému oučelné rady dával, kterak by Turci netolikou nejlépe proti Černohorcům se brániti mohli, ale i nejprospěšněji sami na ně udeřili. O tom zrádci zaslechnuvali jeden mladý Srb, za živnosti svou v Cařihradě se bavíci, unil sebě tuto poškrvnu národu svého se sváta odpravili. Dal se na cestu do Skadaru, a dlouho tam čekali a slídit musel, než se mu příležitost uaskytla. Konečně čekal ve skrytí u cesty, kudy ten zlopověstný poturčenec přijetí musel. Plamence také přijel, ale s bratrem svým, a wrah neznaje ho a koho zabiti newěda na rozpacích váznu. Pomyslil sobě „buď co buď“ wypálil na jednoho z nich z ručnice, v níž dvě kůlky a kus sekáneho olova měl, a šťastnější než druhý. Ríman Mucius Scaevola v táboře Etrusků, Plamence do prostřed těla střelil, tak že za malou chvíli duši pastil. Wrab (mladý člověk, dwacetiletý) hned v Černé Hoře outočistě a slavné přivítání nalezl; neb vládyka ho nowě zavedeným penízem udatnosti, *Obilič* zvaným, ozdobil. O tom penízi již jsme se v těchto listech zmínili; na jedné straně jest obraz Miloše Obiliče, slovutného Srba, který při bitvě na Kosově sultana Amurata probodnuval sám sebe obětován; na druhé straně jsou slova: „Věra, sloboda — za hrabrost“. Osman paša skadarský nyní lituje ztrátu nejvěrnějšího a nejchytřejšího přívržence, lituje svých 80.000 zlatých střebra, které na uplacení Plamence a druhých Černohorců nadarmo wydal.

Pražský denník.

* Německá opera přijala dvě nová díla ku provozu od dvou krajanců. První jest: „Aurelia“, opera ve třech dějstvích od Hellera, která co nejdříve na jewistě přijde. Hudobní party jsou již rozdány. Druhá, jak se převí, je dílo direktora Kittla, text od Wagnera.

* Dne 23. b. m. o 10. hodině bude v kostele p. sv. Jakuba držáno slavné requiem za našeho zemřelého Josefa Jungmanna, sporádané od besedy měšťanské, jejichž čestným oučtem nebožtík byl. Hrobku bude dirigovati Ječen a čestnou stráž u katafalku činili budou městští granátnici.

Téhož samého dne v tu samu hodinu bude i ve Wiedni za téhož našeho korisea držáno slavné requiem, a sice ve dvorním farním chrámu u PP. Augustini, při kterémž oučinkovali bude 140 hudebníků.

W Králové Hradci držáno bylo requiem za Jungmanna dne 14. b. m. jakožto třicátý den po jeho úmrtí.

Kronika času.

* Španělské noviny Cadiz Nacional ujistují, že učenec Adolfo de Castro nedávno malé dílo z nára Michaela Cervantesa Saavedry nazvá. Stojí „El Buscapie“ a zahrnuje těmito slovy: Toto zajímavé malé dílo, Buscapie nazvané, kdež vede výtečných naučení všecky tojenné a novým světlém wěci od rozumného Hidalga Don Quixota de la Mancha vykonané obsaženy jsou, sepsáno jest slavným Cervantesem de Saavedra.

* Karel Steinbäuser, bremenský sochař, vyhotovil pěkné dílo v Rímě, „Psyche, w poutách“ které od některého známého za 1500 tolarů společně koupeno jest, aby bylo v umělecké sini čo dar od nich na věčnou památku postaveno.

* Arcibiskup Ladislav Pyrker, muž neobyčejně bohatý, měl ročních příjmů 300.000 zl. stř.

* We Wiedni dochází Flotov se svou novou operou „Martha“ veliké slávy. U nás se, bohužel! nemůže ani dátat, protože jsme se posud na žádnou altistku neznameli. Pro koloraturu zpěv chce se dát slyšet p. Wedemannova z Drážďan hned po novém roce.

* Německá historie ztratila svou nejstarší a nejzajímavější kapitolu o Hermannovi, dem großen Röden s jeho nejmilejším Thosneldou. Písou teď němečtí znatele dějin, že tehdejší boj proti Rimanům nebyl boj o svobodu, nýbrž že šlo Westfálem toliko o zachowání jich domácích zvyků bez obledna na ostatní Němců. Teď prý ueni „die große Hermannschlacht“ nic jiného nežli notná prance o posvícení, a trivialní ono nadšení teutonské rozpadá se, jak slouží a patří, v pouhé nic. — Notabene! to písou Němci z Westfálska; ne snad aby se potom řeklo, že si to některý Ultra-Čechoman vymyslil.

* Cis. akademie věd 25. Listopadu své oučinkování započala prvním sezením mathematicko - přírodozpytecí třídy.

Hrstka země, vržena do hrobu Františka Hurdálka od přítelé jeho J. F. S.

Odpočívej w pokoji, přileti drahý! Swadly vnašed jeřinky twé, zhubené mrazem jižliwým, uhadnul po nich laskavý pěstitel jejich. Jak krásně kwětily w zahrádce twé celému okoli vítané, jak se dařil zrůst, jak vynikal lepost jejich pod užlou rukou twoa! Když jitro letní vstalo, když se paprsky výcházejelého slunce jiskřily na posolených lících jejich, sestupoval joi s klidněho příbyku svého do zahrádky, jedně ústečky své, aby s množstvím neduhem skličená prsa posilnil. Tu se na té usmívah každé poupatko noworrozené, z otvírajícího se kalisika vdečné polibeni ti zaslal; radostí se ozářilo oko twé a ublížilice zarděly se lehkými čerwánky bláhového rita. Ty žil w kwětinách a srdeč twé bylo korenka květnaté, osponou zúrodnujícím pelem dobroty a lásky přátelské. I vše jde z něho semeno w materském lúně posvátné země a z toho wzrosté květ nowý, nesvadlý květ nebeský, v jehož krásce neocenitelné a newyzpytatelné duch twój se bude kochati powěčně. — Odpočívej! w „pokojí!“ Učeseny obraz smířné a citoplné duše twé postrávají w svéci mém; i já se za tehou odeberra.

Nowá kniha.

O robote a vykoupení se z roboty. Pro rodu jeho středo a moravštěho sepsal w jazyku českém a německém František Aug. Brauner, westl. práv doktor a bývalý vrchní i právní w Čechách. W Praze 1848. Nakladew Krebsgraff a Kliwáček. 8. 85 str. Cena 30 kr. (německé 36 kr.).

Číslo 153.
24. roční běh.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. B. Mały

(bytom č. 1050 — 2 přes dvěr pět zemí).

**23. Prosince
1847.**

Casopis tento se ve skladu Pospíšilovi (w Nowych silejach na Nowém Městě č. 116) vydává po půlletních trikrát za týden, w outery, we čtvrtek a w sobotu.

Předplácí se na číslo léta 1 zl., na příléta 2 zl., na celý rok 3 zl. 45 kr. att. U c. k. postovních úřadů Rakouského mocnářství půlletně s patřením obálkou 2 zl. 36 kr.

Zalkání nad smrtí Jungmannowou

od J. Kollára.

Nesmíš ještě, třesohlasá písni,
Mlčet w pozdních žpěvce šedinách,
Žaluj po horách i dolinách,
Co nám wzali osudové přísní:

"Mladou umřel!" — I mne bolekřísní
Citové w mé duše hlubinách
Ženou protlačit k té w kwětinách
Skryté urně se a w lidstva tisni.

O ty prachul! hodný aby máter
Sláva mohyly mu zkopila
Z Krkonoš, Uralu a Tater;

O ty ducha! jehož cnostmi všude
Sídla nebes tak 'se zlidnila,
Že již jiným sošvý mistra žbude.

Ataman Kunický.

Obraz z dějů kozáckých.
Z poltiny.

1.

Král Jan, muž přísné ruky ale vtipné hlawy, držel žežlo polské; ostrým šawlce schýlil krky bisurmanské *, potrestal zradu Valachů, odplatil najezdy tatarské a nezničil papíru andrušáského **, postupujícího čárovi Moskewskému Ukrajinu zadneprowskou s polowici Kozáctva; nýbrž tak snađno smlouwu tu pečeti svou potvrdil, jako kdyby se wěc točila mezi šlechtici o hraniče několika jiter země. Bezuzdá swéole pánů swobodou nadanych a pýcha několika atamanů nemohly ještě rozerват zcela pobratymstwo Kozáků s Polskou; časem se sice odvrátilo, hněd ale zase uchýlilo Kozáctwo ku swé matce vlasti, jako dcera nakwašená lidskými slowy a zavedená opoušti dům rodiony, záhy ale se upamatuje, pozná blud svůj a wraci se k srdečim,

* Tako jmenují Poláci Muhamédány: Turky a Tataři, a poněvadž tito největší byli nepřátelé Slovanů polských a ruských, jmenují každého nepřítele Bisurmanem. Zde slova užíváno w prvním smyslu.

** Úmluwa uzavřená mezi Moskwou a Polskou w Andrušewě I. P. 1667. příknula Moskwe celou Ukajinu zadneprowskou i město Kyjew.

Překl.

sobě powzdy otewřeným. Wšecko zapomenuto, wšecko puštěno w propast nepaměti; dva bratršti národové sjednocují se w jedno mohutné velké tělo a stawi swé hrozné čelo naproti obapolnému vrahu.

Ted ale smlouwou rozdvojil král Jan lid kozácký, zacházeje s ním jako s brawem; wětší tu něwoli metal w srdce, než kdyby se byl vrhnul na swobodu, wiru a tisícum hlaw dal padnouti mečem katovým.

We Hluchowě hučí zwony jako w den smutku, pod Pultawou Worskla silzami se dme, a od lewého břehu Dněpru po Donec a Nižowské stepy wzálili Kozáci hroziwě brwy na oči. Zpominají na bratry Lechy, bolestně jim srdce krwáci, a uražená pýcha wiże první pocit šlechetných pocitů a k pomstě pobádá.

Otcowé říkávali: Běda čeládce i hospodárství, kde žena vládne a muž tančí jako myš na řetízku; ale stokrát běda zemi, w které král je rukou a králowá hlawou. Dlouho Polska popláče nad tím panováním na pobled zlatým ale uwnitř cetkovým.

Na prawé straně řeky hlucho a teskno, ani šumných besed, ani weselych písni; neboi jak může tam být weselo, kde žalost rozloučení tězce tisní srdcí? Wěrni Polsce ale toužice po bratřích zadneprowských wztahuji k nim ruce swé a volají k sobě do obapolné matky vlasti.

Ataman Kunický vytrhuje ze slzí pluky regestrowé a kurení zaporžská, volaje jich ku Bílé cirkwi, a hned se břehy průkledně Rosy pokryly nízkým lesem kopí a kos, stádem keni a tlupami řidi bojowného. Ataman swołał starších, a wšed do prostřed shromáždění sejmů čapku, poklonil se wšem do kola a w tato slowa začal: „Pánové starší, pánowé bratři! Obdržel jsem list od krále a vlasti polské; bez wasi rady, bez wasého swolení nemohu aniž chci na čem se ustanovit; předewzal jsem si wám jej předložiti, a po přečtení uradíme se, jakou máme dát odpověd, jakých kroků máme wážiti. Pane pisaři, dejte se Wašnosti do čtení listu králowa!“

Skončil ataman a přikryl hlawu; písar vyňal ze záuadří list ovinutý w šat, rozbalil pergamén,

odkašlal si, odpliwnul a počal čisti: „Páne atamane Ukrajiny! nebezpečenství hrozí křesťanstwu a nestěstí, jakémž podlehl bratr náš císař německý, stísněný mečem bisurmanským, donutily nás k nahrnutí výpravy k cíli položení mezi moci církevhradské. Protož wyzýwáme we jménu vlasti polské a mému Wašnost pana atamana k držení s námi w této předsevzaté wojně. Wěrnost waše, bojownost a hotovost vojsk kozáckých jest nám dobré známa. Spoleháme se tedy, že po obdržení přitomného listu Wašnost pane atamane w čele celé pěchoty wytáhnete bez prodlení do Multan, kde spojíte s Petryčejkem, wěrným nám hospodárem této krajiny, drancowat a plenit začnete kraj podlehly vládě sultanova, a tím zatarasíte dráhu posilkám tahnoucím do Němec. Jezdectwo pak kozácké, da douc je pod velitelství jednomu z plukowniků, pošlete na čerwenou Rus, by se tam se mnou spojilo. Odewzdávajice waše zachowání pod ochranu Boha zůstáváme powždy wám přichylný král a pán — Jan III.“

Dlouhé nastalo mlčení: jazykem nehýbano, ale myslí w hlavách pracují jako včely w oulu, žádný jich spatřit nemůže, jak a co pracují; teprv když práci dokonaly, řeknou lidé: „Musily pracovat!“

Iwan, plukownik čerkaský, sedmdesáti letý stařec, pohlabil siwou bradu a wece: „Pánowé bratři! Otče atamane! Lépe by se slušelo na vlast polskou i na krále bojowného smazat skvrnu andrušewskou a shromáždit rozptýlené děti w lůnu matky Polsky: neb daremná wěc jest, spojiti se s Němcí. Ale co činit, když taková jest vůle vlasti polské! Pojdme na Bisurmany! Možná, že zásluhami wojenskými wydobudem sobě srdce bratři Lechů a po skončené výpravě sosnujeme druhou na bílého cara!“

Uznáni nalezla řeč tato, neb všickni jako jedním hlasem wolali širokými prsy: „Shodujem se! Shodujem se!“

„Teď, pánowé starší!“ wece ataman, „koho pojmenujem wůdcem jízdy?“

Tu znowa jako z umluvení ozvali se: „Mohyla, plukownika korsuňského pluku! Neboi on nejednou spustil se již we skočný tanec s Tatary, nejednou mrskal šawlí sedláky moskowské; on nejlépe powede jezdectwo a bojuje po boku Lechů nedopustí žádné hany na jméno kozácké!“

Wšickni křičeli, Mohyla se klaněl dokud starším. Skončila se rada krátká sice, ale plná následků; ataman wydal rozkazy k pochodu; starši se růžešli. Ataman sedl na koně svého a jel do Bílé cirkve.

W Konele pod dubovým hájkem stál dřevěný, čistě vybílený, střechá pokryta kálečcem, okolo kolny a chlévy, wzadu stodola a krajina

— a wšecko ohražené plotem ze chrásti, obtočené širokými zákopy.

Slunce zacházejíc metalo jasné ale smutné prsky, obyčejné paprsky to loučení; tak smut a citlivě leskne se oko milenky, když milému dá „dobrou noc“ do jitra; neb i jítro strašně wzdále jest pro srdce. —

Dobytok, časem řwa, wraci se domů z poboky nadmuté píci diw se nerozpuknou, a z wenu kraw mléko již kape; berani wlekou po zemi tloušťony, okrášlené bodláčím a jinou trawou; klobyl stepem běží a před nimi hřibata s ohony wzhůl wyzdvíženými cwalem harcuji jako šwadrona hajowná. Skřipají pluby, dřkataji brány, pohunci k práskají a oráci dumky zpívají. Na zápraží před domem sedí černooká ženština; ač již wstoupil krokem we wěk dospělejší, přece tak swěží je jako jaboda zralá a neprezrálá; zrůst ztepilý, usměvavý, zdrawá, jen wody se z nich napít. Ji po boku stál sedmiletý chlapec, očko temněsiwé, čtveračiwe wlas swětlý; když naň padl paprslek slunce, odrazil se jasnost w powětrí a jakoby korunu andělskou nad hlavou děcka toho maluje. Ani chwili neposílá na místo: tu ze zápraží na zem, tu ze země na stěny jako wewerka wylezá. Z očí matky září rádot; chlapec přiběhne, nastavi líčko, obdrží políbení a dále skáče. Náhle zůstal malý Sawka státi, postavil se na prsty, natáhnul krk a zkřiknul: „Matinko, matinko! newidiš, jak otec pádí na ryzce ku vratum?“

Pohlédla ženština, poznala jej a letěla k vratum. Ataman sedl s koně, hodil uzdu na sedlo, přiwinul k sobě ženu; ona wzájem se k němu tulí a takto prawi: „Bud mi wítán, drahy muži, Sawka první tebe spatřil; zůstaneš přece dlouho s námi?“

Malý klučík wyskočil otci na bedra a prstíky si pohrával we vlasech hawranich.

„Oj, nedlouho, Hano, nedlouho, synu, s wami pobudu. Jak se máte? Budte zdráwi! Takový jesti osud Kozáka. Vůle krále a vlasti polské káže nám jít na Bisurmany, sprostý Kozák nemůže se ji nepodrobit, což teprv ataman? Ženo, setři slzy s oka; synu, nezamračuj čelo! Dá-li Bůh, wrátim se k wam zdráw, bez ourazu; zasnoubí-li mne ale osud s mohylou, pamatuj, ženo, že jsi matkou toho dítěte; a jest z něho Kozák, a to swarný Kozák. Ted budte zdráwi! Kdybych déle s wami pobyl, srdečné by bylo přiši měkké a atamanovi nesluší se plakati.“

Poceloval ženu, poceloval syna, a ač počítává žal svůj, přec mu slza se třese na řasách; do sedla na koně, a ryzka cwálala tam, odkud připadala. Matka w slzách tone, Sawka škytá a vše se k obličeji Haninu a tytéž city obaplně moci žal zwětšuji, ale útěchy přinášeji srdcim.

(Pekračování.)

D o p i s y . Z Táboru *.

Wzácna, letos vše neočekávaná slavnost byla zde v prvních dnech b. m. držána. Dne 1. ve 3 hod. odpoledne střelba z moždiřů a střibrozwuký hlahol zwonů svolávaly obyvatele k dostojejnmu přijetí Jeho biskupské Milosti nejvyššího pastýře budějovického, p. Josefa Ondřeje Lindauera. Daw lidu hrnul se na znamení toto na cestu, kudy nejdůstojnější biskup, doprovázen weledůstojným probostem p. Karlem Halikem, bráti se měl. Před našimi starobylými bradbami, jenžto posud co památnici někdejší moci a slávy předků našich město zdobí, vystavěl se Jemu ke cti vitézoslavný oblouk, skrze něž vjezd svůj měl mít, opatřený lípou v poli a písměmi J. O. L., a tu jej walný zástup lidu toužebně očekával. Zde byl nejvyšší pastýř zvučným hlaholem trub a vřízením kotlů uvítán; pak se ubíral skrze řady rozestavěné školní mládeže a Židů s horou vyšlych na náměstí, kdež počeštění městště porádkové s práropy svými, nepřehledný zástup osadníků a městště ostrostřelci se swou daleko známou hodbou ke slavnému uvítání shromážděni byli. U hlavních dveří chrámu Páně čekali nejdůstojnějšího pastýře četné domáci a vůkolní duchovenstvo a slavný magistrát jakožto patron, a tu městště důstojný děkan p. Wojtěch Pöschl Jeho biskupskou Milost dojimavou latinskou řečí uvítal. Po vykonaném nábožném obřadu a prohlížení zdejšího smělou a gothicou stavbou proslulého chrámu byl nejdůst. pastýř doprovázen do příbytku v děkanství pro něj připraveného, kdež neunaveně až do pozdního večera poctu sl. krajsk. úřadu, sl. magistrátu, wel. duchovenstva a důstojníků vojenské posádky sl. c. k. pěšího pluku čísla 25. příjimal a prohlížením děk. kněž a listin se zaměstnával. Mezi stolováním provozovalo několik ochotníků ** k jeho příští p. Ant. Svatohř. školním řediteli, zvláště složené a tiskem vydané a od ředitele kúru p. Wojtěcha Krátkého ve zpěv uvedené kantate ***, jakož i několik sborů našeho Jelena. Dne 2. okolo 8. hod. odebrala se Jeho bisk. Milost mezi zvučným zwoněním a hodbou ve slavném průvodu do chrámu Páně, kdež po nejsvětější oběti, po níž wel. p. Frant. Hurský, katecheta v zdejší káznici, jadrné, slavností přiměřené kázání držel, svátost břemování udělowati rácela. Po skončeném obřadu nábožném nejdůst. pastýř, doprovázen četným duchovenstvem, navštívil naši hlavní školu, kdež w každé třídě krátkou řečí uvítán byw zkoušku předewzal, a chtěje se přesvědčiti, jaký prospěch oučila mládež v náboženství a v ostatním literním umění učinila, mnichům žákům sám otázky dával. Ku konci byli nejmraňejší a nejpilnější pěkným modlitebními knihami poděleni. Na to wrátil se slavný průvod do děkanství, kdež již pro vzácné hosti ekwostná hostina připravena byla, kterouž hudební sbor městských ostrostřelců provozováním výtečnějších skladeb rozličných hudebních mistrů ještě slavnější učinil. Přípalky byly pronášeny na blaho a

* Ačkoliž dopyisy bez udání jména zasílatele přijmati w obyčaji nemáme, něméně tuto jsme za hodně vznali wýminku učiniti, an i odjoud zpráveni jsme o nevášně nejdůstojnějšího p. biskupa Lindauera v Táboru.

** Práli býchom, aby naši výborny hudební a zpěvácky sbor dělati takovou potřebou měl pocitit oběť oblibili.

*** Bylo by slavnělo okrášlit, w jaké řeči moženo bylo toto kantata, aby býchom wěděli, jak dalece i pravidliwa jest důlka našeho dopisovatele z Milévka, w č. 150, latosných Kwětů. My ale spojujeme se b známém vlasteneckém smýšlení p. Svatoše domáváme, že w pouze českém městě přivítali vrchního pastýře z téhož národu pošlého a materstiny milowného zvuky českými.

Red.

zdraví Jeho bisk. Milosti, weledůst. p. probošta, sl. magistrátu co patrona, c. k. gubernatora a táborského krajského hejtmana, urozeného p. Františka Nagla z Königshofenu, důst. p. děkana a pak děkanského ostatního duchovenstva. Poslední přípatek učinila Jeho bisk. Milost na stavbu a zdar nového, zde již velmi potřebného školního stavení, kteréž se (prý) již budoucím rokem počítí má. Dne 3. okolo 8. hod. odebral se nejdůst. pastýř ve slavném průvodu do kostela, kdež po mši svaté z náboženství zkoušela se mládež školy klokotské a dražické sem povolaná; pak následovalo břemování školní mládeže a posléze dospělých. Konečně drželo se slavné Te Deum, po němž nejdůst. p. biskup dívčí školu navštívil a krátkou řečí w materstинě uvítán zkoušku držel, pilnó žačky odměnil a mládež otocovský k mrawopočestnosti a k bedlivému navštěvování školy napomínil. Na důkaz, že jako prawý otec i o nejoutlejší mládež peči wede, poctil svou přítomností též zdejší opatrónu malých dítek, kteroužto c. k. gubernatora a krajský hejtman p. František Nagl z Königshofenu založil a pod svou ochranou drží, kdež svou spokojenosť nad prospěchem malíčkých laskavými slovy projevil. Ostatek dne strávila Jeho bisk. Milost prohlížením jiných znamenitějších budov, zvláště bývalého Augustianského chrámu Páně. Před odjezdem, pamětliv zdejší chudiny, ráčil nejd. pastýř kromě jiných darů p. děkanovi 100 zl. w. č. doručiti s tím doložením, aby mezi stýdlivou chudou třídu rozdeleny byly. Dne 4. okolo 7. hod. nastoupil naš nejvyšší pastýř cesta do svého sídelního města Budějovic, zanechaje po sobě slavnou památku, jenž w srdečích zdejších osadníků nikdy nezanikne.

y-h.

Z Pecky.

Nelzeť zajisté bez hlubokého, jednak bolestného jednak i bláhového pohnuti srdce čisti ony četné zprávy z českých i moravských měst, jejichžto obyvatelé zvěčnělému miláčku swému Jos. Jungmannovi vřelou lásku a úetu svou tím na jeho dávají, že jako osiřelé dítky w chrámoch se shromažďují, aby Wseslítovníku při nejdražší oběti mše sw. za odňatého sobě Otce se pomodlili. Mnohý neznal a neuměl oceniti tohoto dobrindce národu svého, dokud ještě na živé byl; teprw nyní, když ho již není, když cítelelowé jeho tak velice pro něho truchlí — nyní teprw pozoren učiněn poznává a snad i sám ocenit dowede velikou ztrátu jeho. Ze tomu skutečně tak, přesvědčil jsem se i u Pecky; když totiž w neděli dne 12. b. m. důst. p. děkan Wendelin Dušek (známý to český literát) zpívaué requiem za jmenovaného w Pánu zesnulého vlastimila na den 14. t. m. ohlásil: tu mnohý s podivením se tázal, co by to za muže bylo a proč se mu taková sláva prokazuje. A tak teprw nyní o všem náležitě poučen a spolu k swědomitějšímu užívání hřivny swé wzhledem na vlast povzbuzen přicházel do chrámu, když swrchu ohlášeného dne důst. p. děkan nejsw. obět za duši zemřeleho vlastence Bohu přinášel, při něžto mu oba wel. pp. kaplani přisluhovali. Ze se k tomu konci den před tím na večer slavné wyzvánělo, netřeba podotknouti. Přičiněním p. učítela a ředitele okr. školy Štěpána bylo "Witáskovo Requiem" do Es zdůjde děváno. Díky erdečné hudebě, wzdány všem, kteří jakýmkoli způsobem přispěli k oslavě zesnulého milého vlasti naši oslavovatele; — a jeho popeli buď věčný pokoj' prán!

Diwadlo peckowské, pozdřímnouwši sobě nějaký čas, opět jako obnovenou silou ze spánku povstává. Dával se dne 17. Listopadu "Štěkawee" a na den 26. t. m. chystá se "Trufaldyn". Ze ochotnic peckovéti co do převodají úkolů svých vše než pouze začátečnice jsou, o tom swědčí mimo jiné zářile již před drábným časem převedení

Kliperová „Lokečského zwetu“ a jiných pro venkovská divadla nesnadných kusů, jakož i hojný vždy počet diváků nejen z městečka, ale při pohodlném počasí též z okolí ležících vesnic, což opět o vkuze zdejšího obyvatelstva svědectví dává. Nejlépe se při tom mají chudé školní dítky, jimž se za čistý výnos obuv na zimu kupuje. — Česká knihovna, r. 1840. vel. pp. J. Nowotný a J. Tobáškem zde založená, zpočátku mnoho krásného slibovala; nyní ale, bohužel, trpí na ubytí. — Čím to jest? čtenář? — ō, těch jistě nechybí! — Vlak mějme naději, že se to všecko opět napraví dřevnějšími zpanilomyslnými podporovateli jejimi!

P. †. ý.

Z Libichova.

Dne 9. Prosince bylo zde drženo slavné requiem za našeho zvěčnělého Jungmannu. Slavnost tato obřásla se česky i německy s kazatelou, lidu českého i německého byl plný kostel, domácí i cizí úředníci shromázdili se v hojném počtu, jakož i česká školní mládež. Rakov byla postavena u prostřed kostela, na ní ležel zemřelý ověnčený slavník, kostel byl černým suknem pokryt a svící hořelo všude kde jen svicnu bylo. Když se vel. p. farář Čermák k rakvi postavil, aby církvení obřady konal, počali mnozí, vidouce ho pohnutého, s ním spolu slzeti, a hezkou chwili trvalo, nežli byl v stavu funkce odbyvati. Při requiu zpívalo se: „Z blbokosti mé těžkosti“ velmi tklivě a vážně, což přítomné mocně dojalo. Byla to vůbec jedna z nejdojímavějších, nejpěknějších slavností, které se kdy v Libichově konaly. A tak jsme tedy i v německém Libichově vzdali úctu památce tohoto nesmrtelného otce naši vlasti.

Naše česká knihovna radostně prospívá; šlechetný p. Antonín Veit rozmnožuje ji každodenně znamenitě; za to však nese tato knihovna též hojně owoce, české knihy se pilně čítají. Mnohé dítky, použí Němci, chodi do české školy wehlowické, aby se také češtine přiucili, což jinou ovšem časem svým vhod přijde. Vlastenecká, všecko dobré štědrě podporující vrchnost naše dala pro chudší z nich školní knihy kupiti, aby v tomto dobrém svém předsevzetí tím radši vytrvaly a tím pilněji se učily.

—n—

Pražský denník.

Beseda občanská v Litzni na Malé straně 19. Prosince slavnost.

Uspořádání besedy této děkujeme nejhlučnejší neunávěmu horliwi v národním snažení našem p. W. Sumlorkovi. Již samo volení sálu na Malé straně, odkud se posud národní ples u velejnosi neozýval, svědčí o p. Sumlorkově praktičnosti, jakož i odvedlání výnosu peněžitého na podporu, jak dosluhává, dvou hodných, bez vlastní viny zchudlých rodin, lidumilou vlivnost jeho nám objevuje. Obecenstvo bylo tak četné, že jinak dosti prostranná si besední daleko nedostačovala, a zajisté dvě třetiny hostů sedadla se ani nedopfdly. Hudba střídající se s deklamacemi a se zpěvy národními i znárodnělymi, z větší části od ni též provázenými, byla provozována výtečným hudebním sborem c. k. dělostreleckého pluku hr. Kühigla pod správou statného kapelního mistra p. Svobodý. Mezi jinými pěknými skladbami přednášel se i wéneč národních písni p. kapelní mistrem sestavený, i zhádil takové nádlení, že nejhlučnejším všeobecným potleskem opakování výtečné skladby žádano bylo.

Jelikož na sobotu svátek připadá, bude se příští číslo Květu již v pátek po 4. hodině odpoledne vyjádřit.

Vydáváním a nakladáním Jar. Pospíšila v Praze.

Pan Karel Hájek, hořlivý vlastenecký živnostník, přednášel v chvalnou ochotou zvučným basem všechny zdařilých, k tomuto výčtu dle programu odhadovaných deklamovanek. První byla výtečná básně našeho Jablonského „Pozdravění Slováků“. Výtisky této básně ve formě velmi ozdobné prodávaly se u kasy. Časopis ji po prvním čísle na programu s velkým ohlášením jsem plítili, jeden výtisk sobě opatřil, neboť jsme nemyslili jinak, než že je „Pozdravění Slovjanů od Karla Hájka“ dílem nového autorida i půtce nati. Ale sklamána byla na děje naše, vidoucích že se stál i na programu i na báseň dvojí omyl. P. Hájek zapomněl předně podepsat, že jde „báseň od Jablonského“, a pak že on podepsaný než spisovatelem jejím, nýbrž že ji také přednášet bude. To však můžeme spíše omylem nazvat a omluviti, nežli většinu dlešíší myšlenku některých literátů našich, jenž by až kdy rádi cizi zboží za své prodali a celé články i s poznámeními z cizích jazyků překládajíce za původní jich spisovatele se vydávají.

Ples a jásání bylo neličené a všeobecné, hojně se provolávalo hlučné „Sláva“ národu našemu, národu slovenskému, p. Sumlorkovi a jiným náčelníkům našeho sněmu. Nikdo zajisté neodcházel ze sítě besední, jehož by byla ryzá národní zábava tato co nejúplnej neuspokojivě možném posud neprobuzeném vzbudila se zajisté, což sám po čase dobrého owoce slibující, myslénka, že to nemusí být záležitost tak nedůležitá, pro níž také srdci v horoucím zájmu plane.

Wit.

Dne 24. b. m. o 2 hodinách s poledne bude jakožto na středý den pro chowance Jednoty ku prospechu propřešených káranec v ústavu č. 522/3 postaven vánoční strom, při čemž p. katecheta ústavu učiní vánočnou řec k chowancům o významu svátků vánočních jakož i příčin, proč jim dobrodinci jejich tuto radost způsobují. Na to budou poděleny děti priměrny dary a pak odeberou se k obědu. Přístup k té malé slavnosti ješt každém volej, a zajisté velmi ji zvýší příjemnost četných kostů, jenž interesserují se o blaho a polepšení mladých těch pěvnicků.

W záležitostech Matice ilirske.

Zakladatelům Matice ilirske dává se na srozumění, že by bylo přáti, aby se všecky příplatky do nového roku sesly. V dopisu ze Záhřebu čteme, že tyto dny rozšíří se „Kola“ díl V. Za měsíc polomí vyjde časopis toho díl VI. a v krátké na to díl VII. Na konci Března 1848 vyjde Drobničova slovník ilirskeho svazek III. a v srpnu bude celé dílo ukončeno.

Třetí komorní koncert Jana Hoffmanna připadá na pondělek 27. Prosince o půl páté hodině odpoledne. Program: Quatuor od Beethovena do B-dur. Op. 18. — Trio od Mendelssohna Op. 66 na fortepiano, housle a violoncelo. — Dvoj-quatuor od Spohra do Es. Op. 77.

Nowé knihy.

Malý dárek dobrým dítčákům. 12 malovávaných obrázků, kruha, váz, za 20 kr.; 12 malovávaných a malých černých, jehož obrázků za 30 kr. Sklad Bedřicha Krejcara v Praze.

Barvy a zvuky. Původní práce od Vincencia Furchta. Swazek první. Ve Widni 1848. Nákladem knihkopeckého Šmidta a Leo. Wel. 16. 86 str. Cena 16 kr. stř.

Cílo 154.
24. roční běh.

Casopis tento se ve
skladu Pospíšilova
(v Nowych alejach
na Nowém Městě
a. 116) vydává po
příslušných tříkrátku za
týden, v úterý, ve
středu a v sobotu.

KWĘTY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý
(bytom č. 1050—8 přes dvěr při semí).

24. Prosinec
1947.

Předpláti se na čtvrt
letu 1 sl., na půl leta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních ouřadů Ra-
kouského mocnářství,
půlletně s patřičnou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ataman Kunický.

(Pokračování.)

8.

Wešly na Budák* šiky kozácké; pusto, němo před nimi i za nimi, kolkolem step a nebe. Není tam vidět twáři lidských, aniž slyšet jest blasu lid- ského: jenom sirý vlk daleko na planině zawyje, hawran wznášeje se nad hlavami odporné zakráče, had slizkým prsem zašustí po trávě, bystrý sumak ** splašený nenadále hýbá šuwarem ***, a dropi rozptylení po pahorcích jako stráže taborové bdějí nad bezpečím druhů pasoucích se v dolině. Kam se lidé podělí? Bojownici odtáhli s chanem k Widdni; starci, děti a ženy do Perekopu utekli.

Minuli Kozáci Budák a zůstavili ho takým, jakým ho nalezli: pustým, němým, mrtvým. Před nimi se rozprostírá pěkná, bohatá krajina; města se bělají; vesnice do věnce roztroušené mezi pahorky, vinice svými zlatými a rubinovými jahodami okolo sobě loutí; prameny čisté wody vinou se dolinami; lesíky stiněm wábí a stáda rozmanitého dobytka kryjí pole.

Zastavil ataman šiky své a takto k nim promluvil: „Bratři! u Kozáka nemí nic nepocheputelného: aneb debyt — aneb nebyt! Widite Budák“ — a ukázal rukou na pusté stepy — „widite Multany“ — a ukázal na kraj bohatý — „rowným učinit jeden kraj druhému, tato jest wule vlasti polské, tato jest wule krále!“

„Dobре, otče atamane!“ zkřiknuli Kozáci a v jejich křiku bylo cosi pekelného.

W powětrí bouře wypukla silná, prudká: ptáci daleko ulétli, stáda ovce bloutvějí do kraje uprchly, hromy třískaly jedou po druhém, wichr wylušta metal řídkým ale velkých krupějí deštěm. Kozáci usmívali se a přisáhali dostati slowu, jež dali atamanowi..

* Krajina, již jmenují Bessarabii, u Slováku slove Budák.

** Sumak — druh divoké kozy nad obyčej hbitý a lehký; nalezá se totíž ve velkých stepech Ukrajiny.

*** Šuwar — druh trávy na stepech; jest wysoká ta tráva a na slunci tak se třpytí, jakoby byla skřípná..

Přestala bouře — wešli Kozáci do Multan a při samém vchodu napadli tábor Petryčejka, hospodáře Multanského; po krátké radě mezi oběma wůdcí rožptylily se, jako paprský metané od slunce, na rozličné strany šiky kozácké a tlupy jezdecké Moldawanů. Ještě den neutekl, ještě se slunce neschýlilo, a již požár jako jedním velkým proudem rozprostřel se po Multanech a Walašsku. Kiserné sběrel — velikých fat domy plápolají, obyvatelé se stády utíkají křičice: „O Jasy, krásné Jasy, nebyly jste takové, než přišli Kozáci!“ Wojsko hospodáře Walašského jako pléwa wětrem se rozptylilo, spahowé a janičárové posádek dali se v nohy a prchali k Dunaji wřeštice: „Milost! Milost!“ U Kozáků není milosti! Kosa, jako britva ostrá, hlavy stíná a tažená ručnice daleko olovo nese, utíkajících dostihne. Šiky atamanovy cestu značí trupy bojowniků; kupy jízdecké hospodářové sekají bezbraně do šíji; potoky krwi se zbarwily a kurhany z kostí trupů nad povrchnosti země wyrwaly. Jako kobylky rozprostřely se široko daleko krajem walašským, sejice zrno smrti a zpustlosti.

Přesli starý Dunaj. Na hranicích Siliestrí spojilo se celé wojsko; Kunický a Petryčejko ruce sobě podali na znamení, že dobré podporoval bratr bratra. Kozáci zkřiknuli: „Otče atamane! co Kozák slibí, to splni. Pozri na Walaško, pozri na Multany! Nejsou-liž tak hladké, tak pusté jako Budák? Oko domorodců nepoznało by vlasti země, tak tam pusto, mrtwo, příserno!“

„Dobře, bratři!“ řekl ataman; „ale nemají konce dila kozácká, jako nemají konce oblaka; polem naší wýprawy jest celý svět, jak dlouhý tak široký. Widete bradby Siliestrí; potřeba i tam zavítat, aby dlohu na nás pamatováno!“

Zahoukly hlyasy ve šikách: „Nechť žije vlast polská! Nechť žije ataman! Smrt Bisurmanum! Po krátkém odpočinutí a rozdělení kořisti wojsko deseti drahami pustilo se ku Babadadži * pustosice cestou ohněm i mečem. Patnáctého dne sešly se ze

* Babadadži — jméno turecké, znamená „hora matka“. Nedaleko od města Siliestrí leží vrch, který tak se nazý-

wšech dráh oddíly pod branné zdí Babadadžské. Sídelní město Silištře zamknulo brány, násypy se pokryly moždří a bojovníky otomanskými. Kozáctvo mrzí se nad tím odporem a volá: „K outoku! k outoku!“

Ataman kynul svukou, cimbalista v kotel zařinčel a šiky jako vlny valily se na násypy a ku branám. Jednou jen moždře wypálily, zahrmely a nmlkly — brány se rozlítly — malinová korouhev Ukrajiny a bunčuk atamanský powiwa na náspech a Kozáci po ulicích jako kapustu sekají kosami hlawy newěticich. Ze zadu město zaskočí jízda multanská, seče mečem, zašlapuje kopytem prchající tlupy — ani jedné duše na živu nezůstalo; rozlilo se kolem i v městě široké jezero, sedlé, husté, blyště se temnočerwenou barwou, jako wory v něm leží v krvi trupy lidské. Kozáci a Moldawané brodí se po ulicích, obirají, olupují domy i mečety a s kořistí tábrou za město. Když se skončil plen, zapálili hlavně a rázem podpálili sto domů dřevěných. Praskání a třesk trámu, škvaření krve kypíci, a diwoké „Hurrá!“ vítězů sborem zpívalo piseň po hřebni Babadadži. Dým se kupil a zaletěl v oblaky nesa ve svém lúně ohniwy děši praskajících jisker. Hora Matka se svým špičatým temenem zmizela ve mlze dýmu a boky její zaplašuly ohněm hořících stromů. Orlici Dziudzien * křičeli žalostně dusice se a upalujice, a starí orlowé jako v zoufání krákali a létali v dýmu, nemohouce se odtrhnout od hnizda a dětí. Dlouhá léta uplynou, než Tatar ozdobí střelu perem z jejich ohonu, než obyvatel Silištře naplní měšec za to drahé zboží.

4.

Čtvrtý měsíc trvá wýprava, již čas táhnout ku hranicím Ukrajiny: již docházejí zprávy, že král Jan Videň oswobodil, že Mohyla s jízdou kozáckou očistil Uhry od nešwár musulmanských, že chan Perekopu tábne s hordou patnácte tisíců mužů ze Srbska k Budáku, ač poražený, přec hrozný. Silné mrazy pokryly zemi ledem, a sníh v hrubých kusech poletuje powětrím; k tomu mor počiná napadati vojsko.

Na to wše wůdcové obojetně patili; Petryčejko mentinou pustoši kraj a wraždi obyvatele, ataman zarazil tábor a upewnil ho v údolí Wali-tramba **, údolí to neštosti, kde Soběšký po dvanácti. Z tohoto vrchu přešlo jméno toto i na sídelní město Silištři.

* Dziudzien — druh orlů přehývajících koleno na koře Matce; péra jejich hodí se výborně k sestrám a mají tu vlastnost, že položené wedle jiných par jich záplas zůstávají. S nimi wedli obyvatelé Silištře silný obchod.

** Toto údolí se wše všechny powěstech lidu slovenského, bydlícího nad Dunajem, nazývá „údolím neštosti“. Tam dwakrát velkou ztrátu utrpěl Jan Soběšký, tam Kunicík pobíbil květ vojska, kozáckého, i Petr. Velký, tam strašně poražen jest od Turků.

kráte těžkých utrpěl poražek, prvníkrát v hejtmanu podruhé co kral. Kozáci nemilují toto čarodějné údolí, ale taková jest wůle otce atamana a wpoli tanči, skácej, jak watažka * káže. W čas míru jest starsích, w čas wojny slovo atamane jiskrové slovo boží; a kdyby i hlawu se naložit, měla, abyž těž třeba, stane se to bez reptání. Dva týdny w nečinnosti čekají Kozáci na příšti Petryčejku, a smí denně hlawu po blavě si héro v oběť. Ataman loket podepřen sedí u ohniska, Kozáci nezeptají, ab kluboce se rmožti.

Na začátku třetí neděle ukázala se rozestavěná po pahorkách strážim probající beze všechno pořádku jízda multanská, a ji w patách prenásledují ji mrak Tatarů. Ataman sestavil šiky a vysel v pole; utikajici stanuli. Hospodář se zbytky vojska swého ukryl se za jisté zákopy; Kozáci se vrátili a toho dne nebylo žádné šarvátky, telik w noci w tábore pohybowání, na wozy se klade kořist, klepaji se kosy, sprawují ručnice; s prvním svitem mají se dát w pochod. Napadl snih a ten jako perím pokryl; za svítání ještě husté a tisíce se sněží. Houl se tabor; ostatky jízdy multanské postupují prostředkem a po bokách tähne kozáctvo w četné šiky rozdělené; w prostředku šiků beba pleny, a po bokách, zpreda i vzadu točí se vojenské vozy; kola ewinutá sněhem co balvaný a obracejí.

Tak usli za čtvrt milie tichou dolinou. Náhle spatří před sebou w půlměsíce sešikované hordy tatarské; pohlédnou do zadu, i odtažad se harcovníci půlměsícem bliží, křivá linie se zwěstuje, křidlo s křidlem se pojí a již obtočily kolem šiky kozácké. Ataman káže uchopit se ručnic a ku předu postupovat. Zawál bunčuk chánůw, korouhev bílá jako hruby kus sněhu se mžhula, zahrála tabašana **, jedowaté střely deštěm se sypaly na Kozáctwo a mnohemu zhasily žiwota swici. Kozáci klekli za wozami, namířili pušky, wypálili a linie kolrowná, bladká roztřepila se a četné je spatřit otvary. Snih se zbarwil krví a pokryl se kožichy obrácenými na vrch podšívko. Znowa wyrownaly se hordy a střelami uwitaly šiky; znowa ručnice zahoukly a otěvřelo se kolo; stokrát napadli Tatari šiky, stokrát odehnáni jsou. Již wysli Kozáci z údolí, a rozwztekleni Tatari wřeštice: „Allah! Allah!“ s napřánoucími meči na šiky padli; koně prsaři do vozů wražili a na zad odskočili; nejeden Kossák wypáliv ručnicí uchopil kosu a zasáhl hlawu koňskou aneb leb Tatara a rozpoltil na dvě. Počaly prchati hordy, Kozáctvo wztekle ze šiků již wyskakovalo, křičí: „Zkolte, seče wrahy!“ Konečně jízda multanská vydala výzvu.

* Watažka — wůdce.

** Tabušana — tatarská hadba, záležející v kolbě. U chana nacházel se buďebník se stříbrnou kolbou, zlatou řenou w něj sloužilo za rozkaz. Bezvinná korouhev byla označována přítomnost chana w bitvě.

tatarské postila se do pronásledování jich. Ataman udusil zápal svůj; znalt on zradu tatarskou; znal jejich oušekou; kázal vrátit se do šíku a dále táhnout.

Vyšli ze zloděděných doliny se slávou a s bolestnou ztrátou; pět tisíc Kozáků lehlo v boji; větší část koristi shozenou s vozů a její místo zajali ranění bojovníci. Tatar třikrát tolík ztratil, ale síly jeho rostou, Kozákům nicéhož nepřibývá. Dolina nešťastná zaplnila se pahorky trupů lidských i koňských: tam člověk skonávající úpi, a v hlavách ostří pazoury orel a čeká až ducha wypustí; tu kůň všeče vnitřnosti po zemi a pronikavě říči, za ním hawření poskakují a trhají vnitřnosti jeho; tu hlava Kozáka, tam tulup (kožich) Tataru; tam nepřítel nepřitele v smrti objímá, svůj svého odstrkuje; o sněhu ani památky v dolině, tak roztlál krvi a teplou trupů. (Dokončení.)

D o p i s.

Z Moravy. (*Památnka Jungmannova.*)

VI.

Nedomníval jsem se, že, jako můj první letošní dopis započal bohatou zprávou o úmrtí Antonína Bočka, v květu životního věku národu a vědě příliš časnou smrtí edháteho, i svůj poslední dopis znamenitosti musí o ztrátě neuvažitelné, jakou ve zwěčnělém Jungmannovi neutrpěla jen vlast jedna, ale celá dalekosáhlá Slávie. Ten povzdech bohosmuzný, kterým ze všech srdc zasténala naše sestra Čechie, to stereohlasé tkliwého ohlasu i u nás na Moravě. Musíme hned napřed wyznať, že tento všeobecný suscit, to ucelené a vnuoci nadšení, jaké zjewilo se v Praze při pokřbu samém, jaké i v službách božích, za zwěčnělého ve všech téměř důležitějších místech konaných, jest uprostřed našeho národního snažení děj historický a patrné swědectví dává, jaké i nejpředpojatější nepřátelé naši národnosti stvrđili musejí, že národní snahy naše u vahém rozsahu vnikly we střed Hdu našeho. Když jsme četli dojemný popis slavného pokřbu Jungmannova, jak nám jej Pražské Nowiny podaly, zvláště když jsme v duchu se vmlítili v řady vlastimilů, kteří u hlubokém, bolestném mlčení naslouchali welebným slovům, jaké nad rakví zesnulého mluvil rozbolestným srdečem důstojný pan kanovník Pešina: i tu srdece naše mocnějším tlakem se zachvělo, a jakoby novou silou zatrásla se vtruba naše novým předsevzetím, obětovati všechny sily své prospěchům a blahu vlasti osírálé, a bezdéký vydral se nám z prsu jásot: „Aj, nezhyne více národ naš, národ, který tak vděčným, tak slavným způsobem cti a uznává zásluhy svých zastavatelů, kteří v nejtrudnější době nadějí v jeho budoucnost zachovali a vše v milou sbět přem přinesli!“ Ze pak bolestnou ztrátou celé Moravy rynává s námi cti, toho přejejím důkazem jest, že i ve mnohých čelnějších místech naši vlasti slavné requiem držáno bylo za zwěčnělého způsobem dojemným. Tyto pokřební slavnosti, pokud nám známo, držány byly mimo naše hlavní město i v Holomutci, v Jihlavě, v Iwančicích, a bezpochyby i ve mnohých jiných místech, odkud ani zprávy nás nadešly. Litají z plného srdce, že jsme za svým pověláním pokřební slavnosti v Brně odbyvatelné nemohli přitomen byti; přec ale nechci čtenářům dělů těchto odepřít popis této v skutku národní slavnosti, jak mi jej písemně podal jeden z přátele mých,

který o dojmu, jaký naň tato slavnost učinila, takto psal: „Ještě nikdy s takovou ochotou nenamáčím pero, abych Tobě něco popsal, jako zádané nakreslení dejmú, jaký učinilo na mne Requiem Mozartovo, za zwěčnělého Jungmanna v králově klášteře držané. Bylo to jako Bohem zřízeno, že jsem si právě v tu dobu do hlavního města se odebrati usmyslil, když vděční Moravané ustanowili, poslední, nejhlibší díky přinesti korifeovi tak velikánskemu znovu probuzenému vlasteneckti — obět oltáři.“

Dne 2. Prosince o 8. hodině ráno (bylo to ve čtvrtěk) zaznivaly za krásného zimního jitra žalostné tony zwonů klášterních po Starém Brně, a zwuků jejich povolní ubírali se sluhové Páně k hlavnímu oltáři, aby tam konali obět sv. v slzách díků a sladké bolesti. Te jdu tedy — okrasy našeho duchovenstva: w. p. d. Kinský, Jungmannů sovrařník, v prostřed, před ním pobočníci jeho, p. prof. Kaliwoda a p. Josef Těšík, a za nimi chlouba Moravy a ozdobou duchovenstva, posvěcený zpěvec Fr. Sušil. Jakmile v newysłowně tkliwých tónech, v lichých, dušených akkordech začal introitus náš Mozartovy a rozbolestně hlasové w rozumutněných zwucích jakoby prosebné zastonal: „Requiem eternam dona ei Domine!“ — ach, tu již nemohl utajit srdece naše bohu svého, aleso jsem si utíral s porosených očí a duše má zakrákala za tichým geniem zwěčnělého.

Před sebou viděl jsem posluchače obou roků filosofických, jež byl p. dr. B. Dudič k této slavnosti přivedl. Nejedno srdce z nich posilněno bylo tímto výjewem národní vety a vděčného oslavě zásluh národa věnovaných, a pobidnuto ke šlechetným snahám. Bylo zde i i jiných, jenž podílu brali, profesorů a jiných známenných osob ze všech téměř stavů. Huděbníků na kůru bylo totík, že už nestaciilo místa; pročež muselo jich mnoho odepjeti. Také jsem ale posud neslyšel tak zdařile provození tohoto mistrowského dřta arciofce hudby, jako tenkráte. Wěčně znamenité „Tuba mirum spargens sonum“ zatála každým srdcem, zvláště srdci slovanskými, jakové stály u oltáře Páně; starčeček Kinský plakal bolem nad ztraceným přítelem a zástupcem vlasti, jakož i otcem celé novější literatury! I my všichni bolestně dojali opustili jsme chrám, bol zářil z tváře každého, ale byl to bol, jehož slze k novým činům, k novým snahám pobízejí, a památku slavnosti této newyjde nikdy, nikdy z paměti naši! — Takovým způsobem alawili jeme památku Jungmannova; i přejeme že srdce, aby všechna ta silná předsevzetí, která se znala touto dobou w srdečích našich, w skuku obrátila se w obětovné snahy a velkodusné činy k slávě toho národa, jež zesnulý svou tichou, neunawnou činnosti probulil ze stoletého spánku a pro jehož slavné jméno zahorelo srdece jeho, jmenovitě pak, aby jednota a svornost ovála všechny, kteří službě národní se obětují; neboť k jednotě neustále pobádal, napomínal plamený duch jeho. W živé paměti tane nám skromná postava jeho, w živé paměti rozkošná chvíle, kterou jsme s několika přáty při svém navštívení Prahy r. 1848. w jeho společnosti ztrávili. Přišla mezi jinými řeč na mnohé a četné překážky, které se povzbuzení národnosti ze mnoha stran na Moravě kládou, pak i na Slováky a jich odpadnutí od spisovného jazyka českoslovanského, o kterémž právě tenkráte prvej zpráwy do Prahy zaznely, a doložili jsme, že i u nás na Moravě mnohá rozkolifetva w jazyku vznikají; aj, tu mezi řečí naši rozmařilla se celá tvář jeho, aža perila se mu w oku a třesavým hlasem, který swědčil o hlbobi bole, zvalat jakoby prosebně: „Jen jednota! jen svornost! vždyť naš spisovní jazyk českoslovanský jest vlastně moravský jazyk; vždyť bible králická jest nejvznešenějším pokladem literatury naši národní; vždyť Ko-

menský a jimi slovutní Moravané jsou našimi; vždyť jsem jeden žádce jednu řec majici!" Zabíkly hlaholy tyto, zanikla i ūta, z nichž zazněly; ale nyní při opětne bolestné zpomince opětujeme je, aby nad hrobem Jungmannovým, který jen v jednotě spářoval silu národu každého, zmizelo všecké stranné záští, abychom nad jeho hrobem podali sobě všichni svorné ruce, a nad jeho hrobem aby vztýčil se prapor jednoty a svornosti v národu onom, jež hned od počátku historie nejlítější pokroma byla ne-svornost a rozniklosti! (Pokračování.)

Slowanské zprávy.

* Dne 20. Listopadu umřel v Bělehradě Srbském 79 roků starý spisovatel srbský **Jáchim Kneć**, který celý život svůj literatuře věnoval přes čtyřicet knih srbských dílem původních dílem přeložených vydal a ještě několik v rukopise po sobě zanechal.

* Slavný magistrát kr. sv. města chorwatského Karlovce uzavření stavů spojených království chorwatského, slavonského a dalinského, dle něhož jazyk národní chorwatský ouřední a diplomatickým se stál má, již první vykonal, nařídil v sezení svém dne 13. Listopadu, aby od toho samého dne všecky registry, desky a protokoly výhradně chorwatsky se wedly, aby se na všecky ouřady duchovní i světské jenom chorwatsky psalo a jazyka latinského aby se jenom v dopisech s ouřady zahraničními užívalo. Nejvíce zásluhu při tomto slavném skutku vlasteneckém mají: p. J. Smendrovac, konsul, pp. A. Bernardić, M. Milćić a F. Schweitzer. Podebným způsobem i v městě Sisku ouřední záležitosti chorwatským jazykem se wedou.

* Sbírka pro národní Museum v Záhřebě nawiřená tím způsobem, aby každý obyvatel jen dvěma krejcarům stř. přispěl, již radostné výsledky jeví. Pan baron **Bede-ković**, kříževské stolice župan, za sebe, za svůj dům a poddané hotových 100 zl. stř. složil; neméně radostný pak jest příspěvek 27 posluchačů bohosloví v Štýrském Hradci, z nichž složilo pět po dvacet, 22 po desíti krejcarích stř. Ouhrnkem se posud sebral 796 zl. 10 kr. stř.

Jednání sboru pro řeč a literaturu českou.

Úmrtní našeho Jungmanna utrpěl i sbor tento maticní nenabraditelnou ztrátu. Jak známo, zastával v něm zwěčnělý v posledních letech ouřad jednatel, jemuž přidán byl co sekretář p. **Togek**. Uzavřením poslední prosincové schůzky nebude ouřad jednatel wice obsazen, nýbrž všecky povinnosti jeho vykonávat bude pan Tomek. Za nové oudy sboru voleni jsou v též chůzce pp. dr. Čejka, Erben a dr. Staněk. Dále svěřil sbor panu děkanovi Markovi jakožto dávnému příteli Jungmannova vepsání obširného životopisu jeho. Nejdůležitější však ustanovení jest následující: 1) aby se budoucně z přibývajících do Matice vkladů neukládala wice polovice, jako až posud se dálo, nýbrž toliko třetina, ostatní pak dve třetiny aby se na wydávání kněh obratily. Tím nová veliká výhoda poskytuje se netoliko zakladateľům Matice, kteří jestě wice knih do reka dostávat budou, nýbrž i spisovatelům samým, jinž rozšířenější pole člaností se otvídá. 2) Ustanovilo se, aby z onech dvou třetin ročních příjmů, jenž do wydajných peněz počítati se mají, wynákládalo se 5 ze sta na zvelebení musejní knihu-wny. S důvěrou očekáváme, že penize tyto obráceny budou na roznožení slowanské její části, čímž zajisté pomozeno bylo by opravdově, dávno bolestné cílené potřebě.

Pražský deník.

Dne 23. Prosince slavilo se slavné requiem za v Pánu zemřulého Jos. Jungmanna v kostele sv. Jakuba. Hojný počet čestlů jeho ze všech třídy obyvatelstva sešel až do prostranného, k smutečným slavnostem velmi přiměřeného chrámu ku prokázání jemu povinované úcty a vděčnosti. Nejdůstojnejší světicí pan biskup Tippmann vykonával s četnou assistencí u hlavního oltáře velikou mši, a postupně pak oltář často patřně welebné duchovensko w týž čas černou mši svatou. Slavný sber pražských městských granátníků dvěma řadama wedle zvěčnělého katafalku, ozdobeného jménem a znakem zwěčnělého a množstvím hořicích světel obstaraného, počestnost tuto svou přítomnosti zwýšil. Wýtečný nás Jelen řídil svou dobré známou záběhosť provozování od Helleru skládaného requiem, při němž oudové kapelly plaku Wellingtonova svými silami připívali. Před hlavním oltárem stál četný zástup černě oděných mladších literátů i jiných vlasti i otci našemu ze srdece oddaných mladých mužů s hořicimi svíčemi, doprovázejíci po skončených službách božích welebného pontifikanta ku hlavním chrámovním dverím, co zatím právě nábožný a dojemný čtverzpěv k Panně Marii zdařile se prowáděl. Pokoj popeli oslavence našeho, a duch jeho obletuj každou věrnou duši českou.

Powěry na štědrý večer.

Kosti po večeři sbírají děvčata a rozhazujou je na všecké strany; z které se jim hlas ozve, tam je jejich milý. Též chodívají trást plotem, aby se jím milý ozval, při čemž křičí: „Třesu, třesu tebou, ploto, Kde jsi můj milý, ozvi se.“

Anebo si napiše holka jména svých milovníků a dá si je tu noc pod hlavu, a čí jméno ráno newědomky vytáhne, toho dostane za manžela. Nebo si vyvolí ze svíček vyských barvy tak, aby pro sebe i pro každého mladého jinej barvu měla, dá pak kousek vosku každé barvy do skořápký na vodu, a která skořápká za její plave, tam dostane. Je-li na štědrý večer ještě trávník, vykrojí si každé děvče jeden důlek a tím výkrojkem ho obrácené zase přikryje; je-li do rána v něm brouk nebo létka, dostane vdovce, prázdný-li je, zemře tento rok. — Jeden z měsíčků dávají selky slepicím, aby jim dobře nesly. Kosti z ryb na štědrý večer dávají krávě při telení, aby jí nikdo neuškodil. Ráno chodívají hospodářové v košíku zahradu a křičí: „Kde se můj hlas rozejde, Wšude owoce bude.“

Kosti z ryb roznášejí se na pole, aby obili snětičné nebylo. Do studně hází se kus kousku a kousek jablka, by-tak rek zase dobrou vodítku dávala.

S m ě s.

Dva bratři Španielové, kteří od malířskosti vzdali od sebe odšoupení neustále po světě se hledali; nemají sebe aniž se najít mohouc, sešli se konečně náhodou v 1599. při oblézání Bejrutu. Oba byli vojáci, ale každý sloužil u jiného pluku. Náhodou uslyšel jeden z nich volati svého bratra jménem, i pospíšil k němu a přesvědčil se, že to v skutku dávno hledaný jeho bratr jest, vrátil se v jeho hruč. Oba bratři drželi se pevně objíti, na ně přišel děčová kordle a jednou ranou oba dva Alamy zabilila. Tak skončila smrt, co rozloučil život.

Bacu emdiel. pokáždě při zatmění měsíce, a nejmatoval se dříve, až když přešlo.

Číslo 155.

14. ročník dolo.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁBAVNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1000—8 píš dvař při sem).

28. Prosinec

1847.

Casopis jenlo se, ve
skledu a Peppitilem
(w Nowych alejach
na Nowem Mieście
č. 116) wydawa po
pälcerich tirkrate za
tyden; w czwartki, we
dwurtek a w sobotu.

Předplatí se na čtyři
lata 1 sl., na pálce 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. sč. U c. k. po-
štovních úřadů Ra-
kouského mocnářství
pálené s patřenou
obálkou 2 sl. 86 kr.

Ataman Kunický,

(Dokončení.)

5.

Wtrhly pluky kozácké do Walašska — kraj spustošeny, sníb pokryl rumy a popel, wšude hladko, rowno; ale nikde wessnice, ani dworu, ani stromu na obeň, ani zirna k jídlu; toliko sledy zwěre widět na bílém stepě; a Tataři vřešti jako rybáři, swijejí se do kola a pouštějí střely napuštěné jedem ještěrcím. — Hlad, zima, mor a broty tatarské po desíti niči Kozáky, wozy a bohaté pleny po dráze stát zůstávají; krvi značí se cesta zpáteční. Ataman pudi od sebe zoufalost, jako otec nad dětmi tak on bdi nad vojskem, rozčiluje, k wytrwalosti zbuzuje; jako wůdce pocítá a doblíží, jako sprostý Kozák válci. Capka jak řešeto probitá střelami, burka ne na jednom místě děrawá, a tělo jako čarownou mocí chráněno jest ode všech ran. Minulá Walašsko, minuli Multany, wtrhli na Budák, napadání dnem i nocí hordami Tatarů. A ač to krásné wojsko ukrajinské četné a bojovné změnilo se na 500 Kozáků: jednak hordy přes nezměji jich napadnouti mečem; zdaleka toliko barevni a střelami dráždi.

Nauka z nešťastné doliny nepřišla v nepamět. Když dopadli břehů Kodemy, odloučili se najezdenci tatarskí a v stepech zanikli. Petryčejko s nevelkým počtem vojska ku Kamennoi táhl, a ataman sotva se třemi sty Kozáků pustil se na Ukrajinu. Smutný jel, často wzdychal; ryzka sníb na cestě nozdrami zameta, často tiče wzlykala. Zlé to znamení, koník atamanův vždy čiprný a wesely musí předzvídat neštěstí:

Nad Kamionkou dostihli prvních stráží zaporžských křečen; němo se uwítali bratři, jedni se nevyplávají, druži nic neplawi o vojenské vypravě, tolíko setnik doručil atamanovi list od starších, přikazující, zrovna se odebrati do Bílé církve.. Ataman, pan všeobecný nad vojskem za hrušením, sotva wkročil do Ukrajiny, ve všem podlebat radě starších. Nebylo v listu ani hrozby ani hany, a přece Kunický pocitil mráz po celém těle; ryzka dwa-

krát se spiala, sotva že se neprekotila. Po wensicech Ukrajiny wycházejí obyvatelé witat otce atamana, ale uzrewše brstku Kozáků hubených, bledých, jako z onoho světa se wracujících, místo weselych písni slze roni, místo radostných wýkriků němě tisknou ruce. Konečně dorazili do Bílé církve; lid jim w ústrety newyšel, tolíko několik starších wykázalo kozákům byty, a jeden zavedl atamana do jizby, kde bylo sezení rady.

Kolem seděli na lawicích starcové w kožichách, siwými čapkami pokryté majice hlavy; w prostřed stůl, na něm ewangelium a kříž, a w koutě jizby seděl archimandrita w černé říze. Ataman wesel, poklonil se a řekl: „Pánowé starší, přicházim poslyšet vaši wůli.“

„Oče atamane!“ ozval se jeden ze starších; „kam se podělo wojsko Ukrajiny? Kam jsi dal kwět Kozáctwa?“

„Pánowé starší!“ mluvil ataman sejma čapku a stoje w prostřed s odkrytou hlavou. „Pýchá se zmocňuje člověka, když se zmínka činí o udatenství Kozáků, a srdce krwáci při upamatování na ty rány, jakých jsme utrpěli. Hrady a wensice zničeny, obyvatelé dvou krajů mentinou zahlazeni,— to jsou činy naše! — Mor, hlad, zima zničily naše wojsko, taková byla wůle Nejvyššího a moje neštěstí. Bůh a ostatek ochráněných Kozáků mi svědkem, že jsem prsa svá nezakryval, ruky nešetrě k obraně Kozáctwa!“

„Přisáhneš na to?“ ptal se opět týž starec.

„Přisáhu!“ odpověděl ataman.

Tu počal archimandrita čist formulii přísahy, a ataman přikleknul a polibiv kříž přisáhal na mučku Spasitelou, že sotou pravdu objevití chce. Potom vstal a od počátku, az do konce vyprávěl všecky podebnosti nešťastné vypravě. Starci k sňám pohnuti potřásali siwé hlavy, a když skončil, vyšli do druhé jizby. Ataman zůstal samoten, sklopil hlavu k zemi, podepřel se rukou o šawl a stál na místě jako socha neobjasněný. Po malé chwili otevřely se dvěrce, rada se vrátila a jeden z ní převzal slovo: „Ze zrády nestatečnosti té starší neobvinuji, oni cti twou mocnost, i věrno-

sti twé wzdáwají patříci uzaáni. Že ale doszawađe nestávalo příkladu w Kozáctwu, aby se wúdce wrátil ztratiw wojsko: ustanowila rada, aby se budoucne podobný wýpadek predešel, smrti káratí čin tento. Pročež zemřeš, otče atamane, mečem, ale zemřeš se wšelikou cti, a teprw po twé smrti wolen bude nowy ataman.“

Kunický powznał blawu, pokojně pohlédl na shromáždění a řekl: „Pánové starší! daleko ode mne jest, prositi snad o život; nechť se wyplní na mně soud wás; ale před smrtí přál bych ženu a syna spartiti a jím požehnati. Ustanowte den, dostavim se, za to rućim slowem Kozáka, slowem atamana!“

Několik hlasů ozwalo se smutně: „Otče atamane! máš co chceš času.“

Kunický odpowěděl: „Čím déle tím smutněji; co se vleće, neutěče; dosti dne jednoho; děkuji wám i za ten, pánowé starší; na shledanou!“ Wyšel, sedl na koně a odejel. —

Starcum radním slzy s oči se linou; těžky mají kámen na srdeci.

6.

W Bílém dvoře w obširné komnatě silny oheň hoří w kamnach, praská, stříká jiskrami a teplým plamenem wyráži na zewnitř; okolo se usadily ženštyny, a nejbliže ohni atamanichá. Malý Sawka w ložnici na ložečku spí jak zabity. Tresou se kolowrátky, len se smýká, nítka w prstech swiji a wteno wrčí na podlaze. Ženštyny brzy zpiwají, brzy wyprawují o upírech a čarodějích, a mezi nimi takowá rawnost, takowá swoboda w mluwení, žeby ani žádnemu na mysl newstoupilo, že mezi nimi jest žena atamana, náčelařka Kozáctwa. Hana, ač se časem usměje, přece znova smutkem zachmuří čelo; powést o těžké porázce, ač těchá, přec i k ní doletěla. Wšecky zpráwy potvrzují, že atamán živ a zdráw, ale ženě zůstala wždy dwojí bolest: jako ženy wúdcovy, a jako Kozačky.

Již se k palnoci bližilo, když psi na dwoře zaštěkali, na cestě zachrupal sníb pod kopytem a ozval se blas: „hop! hop!“ Haně se srdce zahwělo — blas to dobré známy, blas muže. Zkřikla „to on!“ a běžela ku dverím. Ale již starý Jakob wrata otvěřel, a ataman pokryt sněhem; jako strom jinim, u práhu potkal ženu, tiskl k sobě, poceloval a wešli do komnaty. Shodil s ramen burku, odpásal šawli a posadil se na stolici. Pohliží okem na ženu, na rodiné stěny; hluboko w oku pálí slza; neptá se ani na syna, — mlčí. Hana oti mlčeně wúdcovo — nesmí se ptát na nic, aby se nedotkla citlivé strany utrpěné porázky. Nějaký čas trwala ta tichost. Konečně ji ataman přerval ptaje se, co se dalo w čas jeho neprítomnosti? tázel se na nejmeňi podrobnosti, pak rozpráwěl o hospodárství, o lidech, kteří by byly lepší ochranou mohli byti synu jeho; wšecko to mluvil pekogně, ale s takowým

wýrazem, jakoby na dalekou cestu se odebral. Žena truchlila a weče: „Soad nečeká na tebe zase newá wýprawa? Drahý muži, čas jest, by sis odpočinul po takowych swizlech; čas jest, abychom ti osladily starosti té hnětoucí!“

„Ne wýprawa, milá ženo, mně tenkráte nemyсли tanę; ale člowěk smrtelný dnes žije, záta umřít může, a není na čase krmit chrtý, když se jù na low jede.“

„Pojd, pohled na Sawku, toho malého klučnu,“ wazala za ruku muže a tábla ho do ložnice, oswěcujíc swětem twar chlapečkowu. „Widiš, jak se na tebe usmívá? Prosí, abys s námi zůstal.“

Nebohá žena newěděla, že žhawé železo vráží do srdce otcowa. Ataman sehnul se na lůžko, přitisknal wousy na ústa dítěte, pokropil líce jeho slzou. Sawka se zachwěl a obrátil do podušky. Kunický rychle wylšel z ložnice a dlouhým krokem chodil po komnatě. Žena se ptá, zdali jist nebude; on odpowěděl: „Wečeřel jsem u souseda.“

„Nebo půjdeš na odpočinutí, milý?“

„Nemohu! s prvním svitem musím byti w Bílé cirkwi na radě starších!“ zachwěl se to mluwé, a pak zawolał Jakoba: „Wywed mi koně!“

„Kterého? otče atamane!“ ptal se sluha.

„Ryzku, dost již se pokrmila, nechci jiného; ona mi ještě tu službu proukáže.“

Polibil ženu, wazal burku, připásal šawli, přešel ještě několikrát komnatu, ještě pohleděl očima na stěny, na ložnici.

Haně smutno, blawu powznest nemůže, a aby se ji tresou w kolenách. Ataman uslyšel koně před domem, padl w náruč ženě swé, pozdwibl ji ke rám swým; náhle se wyrwal z objeti jejího, vyběhl se dveri, wyskočil na kůň, a když ho žena napomínila: „Wrať se brzy, neboi mně teskno, smutno!“ odpowěděl: „Jak Bůh dá, ublidáme se, abychom se více nerozloučili.“

Zpomněl na syna, sewřel koně ostruhami, a slzy padaly na burku. — Darmo ale nohou swíral ryzku ataman, darmo ji bičíkem švihal; ryzka swěsila blawn a zwolna se wzdalowała od rodiné wisky, stále w zad se ohlížejic. Kuaický plakal, truchlil. Nikdo ho newiděl . . . mohl tedy uzdu pusit swému žalu. A wěru, není to weselá wěc, opusit milovanou ženu, jediného syna, dédinu otcovskou i slávu atamana, a ubírat se kamž na onen svět, newěda proč a zač. — Mohl se sice poradit s Warkem a prehnout na Podol: ale tato myslénka dala od něho, slovo atamana svaté, a Kunický chcež do konce byt atamanem.

Již jasnost denní krajinou se rozprostřela. Na náměstí Bílé cirkwe shromážděni starší, představili neni člowěčka. W městě nic se nebylo, na tyto lidu těžká zpočívá bolest. Před staršími na dveřích mohutných kládách leží špalek, u něho jeteo tatarský s ohromným mečem w ruce.

Cwalem přiletěla ze stepu ryzka s atamanem. Ataman pokojný, smutný ssesl s koně, pustil uzdu, klepal koni na šíji na znamení svého požehnání, a stanul na místě.

„Pánowé starši! nechť se vyplní vůle vaše; syna wám poroučím do ochrany, nechaj slouží Kozáctwu a swobodě . . . nechaj jest štastnejší nad otce. Druhy mého neštěstí pozdrawte a sami žite štastně. Kozáctwo aij jest welké, swobodné!“ Řekl, přiklekl, položil hlavu na spalek . . . žádný ze starších neodpovídal atamanovi, slzy jim stály v očích. Otec rady tolíko zwolał: „Achmete, konej swou práci!“ Jatec ohrnul rukáwy až po ramena, pozdwił meč; meč zafíčel, padl . . . hlava atamanowa odletěla skákajíc po sněhu a trup přewálil se na znak. Přišlo několik Kozáků s nosidly a wzali tělo atamanovo. Starši po přisném soudu vrátili se domů se stísněným srdcem; ryzka bolestně zaržala, obrátila se a ewálala ku Konelu.

Přel. J. Budynský.

D o p i s.

Z Moravy. (Moravské kalendáře.)

(Pokračování.) Abychom swé úvahy o literární činnosti na Moravě doplnili, zbývá nám ještě zmínit se několika slovy o letošních moravských kalendářích. Snaha literatury věku nynějšího hledí ve všeckém oboru vědeckém a umění dosáhnout populárnosti a tak vrhnouti pečlivějšího svědomění i v nejnizší vrstvy obecnosti. Tuď i učení muževé, jinak svým duchem, nad lidem horujici, uznávají toho nyní nutnou býti potřeba, sestoupiti k lidu a klestiti dráhu, na které by k užitečným známostem dospěli a tak život svůj blaženějším učiniti mohli. Z toho stanoviska mají kalendáře v našich dnech důležité místo v literatuře, a jsou-li dobrým taktem wedeny, vhodnými orgány se státi mohou k pověschnějšímu rozšíření prospěšných vědomostí.

Ačkoli velmi žádouceno jest, aby obšírnější nějaký kalendář, jakým často zmíněná „Koleda“ býti měla, která však i letos ještě neuvede, u nás na světlo vydán byl co stručný sklad nejdůležitějších pro obecný život známostí: přece posud jen v třech kalendářích v obyčejném jako jiná léta rozsahu, u nás na Moravě vydaných, zvlášnku učiniti můžeme; jsou to: *Posel moravský, Domácí přítel a Kalendář hospodářský*, který vydán jest od c. k. společnosti mor.-sl. ku zvelebení rolnictví, poznání přírody a země. Beze všeho odporu zaujmá přednost mezi nimi „Posel Moravský“, sestavený i letos opět obratným porem p. prof. Al. Šembery. Kalendář tento u svém krápném usporádání, jak to potřebý obecného lidu požadují, jakož i vytřelostí jazyka může v tom ohledu za wzor povalován býti. Poznáme to nejlépe z vyčtení jednotlivých článků. První článek otvírá nám pohled do říše přírody, jedna o oboru světa, o rozdělení těles nebeských, o temperatuře vzdachu, o jasánuje odhad větry pocházejí a. jak táhnou, a poučuje, že bázen před bouřkou zbytěčná jest, a to vše tak srozumitelným způsobem a w tak jadrou mluví, že každý, i který odjinud věci téhoto povědom jest, čtením téhoto pojednání mile baviti se bude. Druhý článek ječna o rozličných prospěchách w polním a domácím hospodářství, w řemeslech a uměních. Tak mezi jinými obsahuje výtečné pojednání o zvelebení vinářství, o okraslování přibytků wenkovských a vůbec krajiny — pojednání

to, která zvláště od představených obcí uvážení zasluhuji; neb jak málo posud w kaledoatickém ohledu k okrášlení kraju i wenkovského života vůbec učiněno jest, není žádného tajno, jakož i nikdo nebude popírat, že na tomto poli zvláště duchovní správce a wenkovští úřadníci velmi blahonosného vlivu by dosáhnouti mohli. Zvláštěho přede vším pozoru a ryhleho uskutečnění přali bychom tužě pánč-spisovatelew o založení rolnických škol, jejichž newyhnutelná potřeba den co den se stává patrnější. Některé z článků, jednajících o hospodářství, pocházejí z péra na slovo wzatého pana dra. Helceleta, profesora hospodářství na wysokých školách holomouckých, a jméno jeho zajisté ručí za výtečnost téhoto pojednání, o kterých povětšině říci můžeme, že tu ničeho obsaženo není, co by rolník a hospodář sám lehkým způsobem sobě připravit a učiniti nemohl, aniž k tomu potřebí maje, jak w některých kalendářích pojednáváno bývá, jiných přírodních známostí a celých chemických apparátů. Zvláště obhádli dlužno celou tu národní tendenci, s kterou kalendář tento uspořádán jest, což dosvědčují články o známosti vlasti, jednající letos o městě Tárně, o království Českém, o královském hradu w Krakově atd., jakož i na-kreslení příběhů z historie vlastenské (letos o bitvě mezi Čechy a Morawany u Lodenic r. 1185., o králi Janu na Moravě r. 1311. a r. 1312., o hrdinském se bránění Morawany pod Vyšehradem r. 1420.). Znamenitou okrasou kalendáře tohoto jest však „Galerie znamenitých Morawanů“, která letos před oči vystavuje nesušné posud Adalha Hubera z Riesenbachu; ne sice spisy svými w jazyku českém, jáko duchem a smýšlením mezi výtečné Morawany náležícího Josefa Wratislawa z Monse, který na svůj věk dosti dobré historii moravskou sepsal; pak známého Julia Urbana rytíře ze Šwabenova a Antonína Bočka, může te národní historii právě tenkráte odnátné, když resultáty svých mozolných bádání vlasti podati chtěli; dále Antonína Al. Maňáka, jehož životopisný nákres z Posla moravského nedávno Česká Wčela podala. Z podání těchto stručných životopisů našich výtečných Morawanů, jichž sestavení w takové úpravnosti novelti snažně jest, zaslouží pan prof. Šembera v्रoudích dílků našich, an hledí tím zbadit pozornost a úetu k mužům w pravdě vlastenským, kteří by jinak při netečnosti — posud vzhledem všecku, co s národností splývá, příliš obyčejnou — zmizeli z paměti národu. — Na to následují: anekdoty, wtipné nápady, národní hádanky a pověry, ku kterým připojeny jsou básně a národní písni. Z právnictví jedná se letos o tom: jak se má zacházeti s kridatáři čili s dlužnky, jenž w konkurs padnou, jak o tom w nejnovější době nové zákony stanoveny byly. Z jiných, w kalendářích obyčejných článků wyjímáme ještě statistické sestavení počtu studujících na gymnasiích moravských a slezských r. 1845., o počtu studujících na gymnasiích českých téhož roku. Z vypočtení článků tak rozmanitých a znak praktičnosti na sobě nesoucích pozná nejlépe čtenářstvo výbornost tohoto kalendáře, který se podstatně liší od fabričních toho druhu prací, které jen hojností obrázků a pojednání bez ladu a skladu kupce přilákatí bude. We čtení kalendáře našeho každý, i wzdělaný, mile se baviti bude. — Lito jest nám, že o dvač estatiních kalendářích nemůžeme tak příznivý aoad pronést. *Domácí přítel*, ač se nazývá sám nejpřejnejším a nejužitečnějším kalendářem, přec tohoto honosného jména w plné mře nezaslubuje, zvláště co se čistoty jazyka týká. Články w dost velké rozmanitosti jsou sestaveny, ač dráhná jich část jest statistického obsahu a te suchým, pro lid nezáživným způsobem podána. My bychom, zvláště we článcích z němcinu přeložených, ryzejší a výtralejší mluvu sobě přali, bez tolka germanismů, jinž

často přehled nesrozumitelným se činí, jako k. p. w pojednání o ústavech dobročinných na Moravě a Slezsku, nebo w článku: „Přispěvky Moravy a Slezska k c. k. vojsku“ a jinde. Místo „Krátkého obrazu historie morawské“, kde as w 30 rádcích vlastně nic nepraveno, byl by p. episcopat lepé lidé posloužil, kdyby dle příkladu Posla morawského podal byl čtenářům svým nějaký děj slovutný z vlastenské historie a živými barvami a obšírnými slovy jej vyličil. Co má dálé prospěti lidu pojednání o jedovatých bylinách na Moravě, kde se 70 jedovatých rostlin jen dle jména vypočítává, aniž která z nich se obšírně popisuje? Powděčnejší jest článek: „O požívání hub“. Mezi články zábavnými nejlépe se nám líbil článek: „O Hanáčích“, ač by pro kalendář i tento článek měl populárnějším způsobem podán být. Deutáme, že pan pořadatel tehot kalendáře w budoucím ročníku tyto wady napraví, a hledě užívati jazyka čistého a srozumitelného raději původní práce nám poskytne, neboť raději, co wýtečného a zvláště pro lid přihodného, z našich národních časopisů wybere, a to tím více, an nám zajisté přiswědí, že w literatuře naši moravské posud tak skromně i těchto orgánů použili dležno wšechnými silami k většemu výzdy osvícení našeho národu; což i příčinou jest, že tak obšírnými slovy o našich kalendářích se zmínujeme. — Nejnepatrnejší mezi všemi jest Kalendář hospodářský, wydávaný mor.-sl. hospodářskou společností; neboť mimo arcis obšírné pojednání o lnu w dost úpravném a srozumitelném překladu podané neobsahuje nic více, než krátké úvahy o tak řečeném přená manny r. 1847. — Nejwětší rozšíření přejeme Poslu morawskému, o kterém nadějí se kojíme, že slovutný jeho skladatel — neboť w něm nejvíce původních článků — i w budoucích letech při svém nynějším, všechny jeho sily zaujmajícím souřadu pečlivou rukou se ho ujme a k jeho zvelebení vše co možného přičiní, aby tak nás lid aspoň jeden kalendář měl, dle jeho potřeb sestavený a národním duchem wedený. — Při této příležitosti, mlávice o našich moravských kalendářích, zmíniti se musíme též o Litoměřickém kalendáři, který také u nás w četných výtiscích se odebírá, a to z té příčiny, aby wydavatelstvo poznamenání výročních trhů moravských opravilo dle Posla morawského; neboť nejválunejší část jmen místních w pojmenování tak jest porušena a často temná, že Moravan, jazyka německého nepovědomý, w takovém názvosloví souběj nijak nebude moci poraditi. (Dokončení.)

Literatura.

Wšeobecný český sekretář a právní přítel, kterýžto učí všecky w lidském živobytí potřebné spisy, jako: psaní, zadání, smlouvy, kšasty, kvitance, oznámení, wysvědčení a jiné užitečné písemnosti bez cizí pomoci podlo zákonů w Čechách, na Moravě a ve Slezsku platných zdělati a sepsati. Wydal J. N. Končný. We Wídul 1848. U Petra Rohrmanna, c. k. dvorního knihkupce. 8. Str. XX s. 284. Cena 1 zl. 40 kr. str.

P. Konečný wí dobré, čeho potřebujeme a co by hojného odbytu nalezlo; škoda že také newí, seč sily jeho jsou. Nejjednodušší, čeho na českém Sekretáři, byť i „wšeobecným“ nobyl, žádati musíme, jest, aby aspoň český uměl, a toho jsme se při p. Konečném posud nedočkali, ačkoliv již český slovník, českou grammatiku a českou chrestomatii sepsal a wydal. Žádáš ovšem na této své nejnovější knize ku konci předmlawy: „Ať tedy co jen může sekretář tento působi (!) obratnost we slohu právníkem!“ Ale to by si byl musel p. K. dříve sám tu to obratnost způsobiti. Bohužel že ji ani w právníkém ani

w neprávníkém slohu nemá, ano že i grammatická správnost u něho na příliš slabých nohou stojí. P. K. vizejíž w prvním oddělení, kde se o listovním slohu (o obecných psaních) jedná: co náme od něho w druhém, právníkém oddělení očekávat, kteréž by i důkladněmu zástelleru jazyka u nás posud tolik nesnází činilo?

Wlastního sekretáře (nauku a příklady o psaních) edbyl p. K. na 68 stranách, z čehož třetina na titulce přichází. Co se může zde bledati? Celou nauku o slohu wúbec, o listovním slohu zvláště, o vnitřní a zevnitřní formě listů na 8 stran pro větší obecenstvo většnali, jest více než by největší mistr dowedl; p. K. se o tuto věku úlohu pokusil, usanadniw si ji vložením několika paragrafů z Jungmannovy Slovesnosti, bezpochyby poněvad ji za populární spis považoval. Nejobírnější jest ještě, jak zvěněno, nauka o titulacích (podle Hoffera), a však w ní jsou důležité věci (u př. pomér písceho k přijímatel listu atd.) vynechány, za to pak jiné uwáděny, kteréž se we spisu menšeho obsahu vynechati mely; bezpochyby důkladné poučení bylo by dárno bledati. Králi dává p. K. (str. 19.) jen titulaci „Waše Milost“ střídavě s: „Jejich Milost“; toto „Jejich“ se mu tak líbí, že jo (rowněj str. 19.) ještě častěji předpisuje, bezpochyby že „oni, pane, slyšeji“ říkáme. Podle str. 18 (o) jest titul „na knoži věbec a nížstí w duchovní správě ustanovené: Welebný Cíhodný!“ a podle str. 20, d „Waše Welebnost“ největší kněžský titul. Škoda že p. K., jak se z listu na str. 59 umístěného dowídáme, pojeduání o českých titulacích ed, které w časopise musejním (r. 1841. sv. 4.) umístěno jest, a w němž se nendležitost tohoto slova do titulac tak důvodně ukazuje. (Rownej e tom též časopis pro kněž. duch. r. 1841. sv. 4. a r. 1843. sv. 1.) S „excellendem“ „Wysokorodim“ koputuje p. K. „welebnězený“, s „Blaurodím“ (u př. u auditora) naopak „weleciéný“, ovšem pěněvadž o dobré poznání nížním jest. Ale dost teho! (Dokončení.)

Literatura ilírská.

* P. Michajlović w Nowém Sadě vydá svou nejnovější knihu tiskuouti dává pod titulem: „Zdravi rus“, jednající o bytnosti Boha, o stava člověka, o dnešovi a nesmrtevnosti. Cena 30 kr.

* Knihkupce nowosadský Stojanović wydá čtvrtý díl básní Luciana Mušického. Cena 1 zl. str.

Pražský deník.

* Nowá opera direktora Kittla při zdejším koncertoru jmenuje se *Bianca a Giuseppe*, aneb *Francouz a Nizzy*. Obsazení je četné, prawi se že všecku člověkou zdejšího operního spolku nalezli zaměstnání. Proby začaly tyto dny. Téhož skladatele druhá symfonie došla w Berlín chwalného pověmnosti. Tak piše alešpoh p. Rellstab.

* Cecilianák akademie provozovala nedávno operetu „Othello“ od dra. Ambrosa, druhou to práci (prvň je ouvertura „Genovefa“) téhož bobaté nadaného mladého kompositora. Přísluš posuzovatelé zmínili se v ní se všemožnou chwálou a od obecenstva byla potleskem oceněna, ano žádalo se i hned její opakování. Skladatel dígował osobně s dobrou rozwahou. Dr. Ambros jest rozený Čechem.

* Dne 30. t. m. budou se zařízením weleclib. p. G. G. winnera, faráře teynského, za nebožílska Jungmannu slavit ještě jedny requie w památném chrámu Tejnském, nejstarším to w celé Praze.

Číslo 156.
14. roční běh.

Časopis tento se ve
skladu Pospíšilovu
(v Nových alejích
na Novém Městě
č. 116) vydáva po
půlrokých tříkrát za
týden, v úterý, ve
středu a v sobotu.

KWETY.

NÁRODNÍ ZÁHÁVNÍK

pro

Čechy, Moravany, Slováky a Slezany.

Redaktor: J. B. Malý

(Bytom č. 1050—8 pěš dvár při semí).

**30. Prosinec
1947.**

Předpláci se na čtvrt
léta 1 sl., na půl léta 2
sl., na celý rok 3 sl.
45 kr. stř. U c. k. po-
štovních úřadů Rak-
ouského mocnářství
páleně s patřičnou
obálkou 2 sl. 36 kr.

Zchytralý sedlák.

Národní povídka.

Do hospody „u bílého wrabce“ přijel wozka Wáclaw. Radostně přivítal hospodský svého starého známého, i hospodská ve své strakaté zásterce a v zelených pantofličkách vyběhla z kuchyně uvitat hosta, jehož návštěva hezkých pár zlatých vynešla.

„Milý příteli!“ wece wozka hospodskému, poděkovav za přivítání, „tenkráte budu zase u vás svátky slavit.“

„Bude nás těšit,“ odpověděl hospodský, „že se zase jedenkráte déle u nás zdržíte. „Však rychle, Baruško!“ obrátil se k své ženě, „připrav něco k jídlu, pan Wáclaw bude mít hlad!“

„A co mu mám připravit?“ tázala se jeho drahá polovice; „dnes je štědrý den, a pan Wáclaw jest dobrý kresťan, i nebude zajisté chut dnes masitých pokrmů požívat.“

„To ne,“ odpovidal wozka, „awšak, víte co? udělejte mi as mandel wajec na mékko.“

Wáclaw ztrávil svátky vánoční v hospodě „u bílého wrabce“, a udělal pořádnost dále se uhrál. Awšak jakého diwu! On i pan hospodský, který dle starého zvyku všech hospodských rádeji něco připočítal než aby byl při oučtech na něco zapomněl, tenkráte ony wejce ve svých oučtech přehlédl. Teprw když několik bonů od hospody byl, zpomněl si Wáclaw na ony wejce a ve své tobolce si to zaznamenal v tom oumyslu, by, až zase zpátky pojede, tento dlub zaprawil.

Než mnohá léta nedálo se Wáclawovi k „bílému wrabci“ přijeti, což hospodského nemalo hnětlo, neboi se domnival, že se mu Wáclaw zpronewěřil a hojný wýdělek, který mu z jeho návštěv vyplýval, jinému dopřírá.

Teprw po sedmi letech zase jednou Wáclaw k „bílému wrabci“ přijel.

„Panu hospodský,“ pravil Wáclaw, jakmile do hospody přijel; „když jsem zde naposled byl, zapomněl jsem zaplatit mandel wajec, jež jsem zde

o štědrý den snědl. Protož až budeme zase oučty dělat, nezapomeňte ony wejce připočisti.“

„Dobre!“ odpověděl hospodský, potměšile se usmáv, „ja nezapomenu!“

Když pak spolu oučtowali, pravil hospodský: „Wy jste tu před sedmi lety snědl mandel wajec; z těch by bylo po roce mandel slepic, z těch zase velký počet wajec, z těch opět tolik a tolik slepic; z těch opět wejce,“ a wypočítal mu to tak, že ubohý Wáclaw ona sněděná wejce celým svým jménem zaplatiti musil.

I sel žalovat k ouřadu na tu nespravedlnost, ale tam již byl hospodský dobře sobě ustítl a ubohý wozka odesel s nepořízenou. An tak po silnici šel naříkaje si, dohonil jej sedlák, který spěchal na pole rozsívat.

„Co tak naříkáte, příteli?“ tázal se ho sedlák.

„Ach, jak nemám naříkat,“ odpověděl Wáclaw, „když jsem velikou nespravedlností o weškeré své jméně přišel!“ I wyprawoval sedlákovi své neštěsti.

„Nic si z toho nedělejte, příteli!“ wece mu na to sedlák, „jděte jen zpátky a řekněte, že jste nalezl přitele, který wás, poněvadž sám k tomu nedostatečen jste, u ouřadu zastávati chce. Zítra o desáté hodině že přijdu na ouřad.“

S netrpělivostí čekal Wáclaw druhého dne na ouřadě svého zástupce. Bilo deset, on nepřicházel, bilo jedenáct, on tu ještě nebyl.

O půl dvanácté přiběhl sedlák k hospodskému, který, jak to obyčejně u nás na weku bývá, spolu i řezníkem byl. „Panu hospodský!“ wece sedlák, „ja bych rád nějaké maso.“

Hospodský jej uwedl do krámu, kde jedna plec wisela.

„Co stojí tato plec?“ ptal se sedlák, udeřiv hospodského na rameno.

„Dvanáct zlatých!“ odpověděl hospodský.

Sedlák, nic neříkaje, sáhl do kapsy a vyplatil hospodskému 12 zlatých. Hospodský sňal plec se stěny, podávaje ji sedlákovi.

„Co mi tu dáváte?“ wece sedlák, „tu já nekoupil. Já koupil vaši plec, neboi na kterou jsem

uderil, tu jsem koupil!“ I počali se spolu hádati, až se i na ouřad dostavili.

„Myslís, že nemám nic jiného co dělat než na tebe čekat, hlupáku?“ osopil se na sedláka ouřadník.

„Račte odpustit, milostivý pane!“ odpovídal poníženě sedlák; „byl bych dříve přišel, ale musil jsem deset korečů brachu rozšírat. Selka naše, nevědouc, co má k obědu vařit, wzala mi od odměřeného hráchu čtvrtci, bylo čeladcem uvařila. Když jsem hráč rozsil, zpozoroval jsem, že mně čtvrtce schází. I jdu domů. Selka právě wysypala chásy hráč na stůl; já jej wzal a spěchal jsem zase na pole, bych ho rozsil. Protož ráče mi to opozdění odpustiti. Ten odvárený hráč musí se stát obzvláště dobrým; protož jej Wašnosti, až ho sklidím, darem dáti chci.“

„Co mně to powídáš? Myslís, že jsem tak hlapý, bych tomu věřil? Či myslís, že to je možná, aby wařený hráč wzešel?“

„To že není možná? Wždyž jste wy, moudrý pane, sám usouditi rácil, že se mohly z wajec, na měkké připravených, jež tento wozka snědl, kuřata wylíhnouti. Proč by nemohl tedy i wařený hráč wzejti?“

Pan správec se zarazil, rychle se ale zpamatoval, a we swé zlosti dal prawdomluvného sedláka zawrítí. Ten se ale tím odstrašit nedal, nybrž se na vyšší ouřad obrátil, který w tomto přepodiálném pádu učinil ten nález, aby správce nespravedlivý se swého ouřadu swržen byl, wozkovi aby se jméně jeho i s náhradou nawrátilo a hospodský aby powinnowan byl prodanou plec swou sedlákovi dát. Sedlák wšak se místo plece penězi spokojil, které, an zámožný byl, mezi chudé rozdal. J. B.—y.

D o p i s y.

Z Moravy. (*Týdeník a nowoslowenskina.*)

(Dokončení.) W tomto svém posledním letošním dopisu dowolte mi ještě ke konci, zraku svého ještě jedenkráte obrátiti na činnost celoroční naši Morawy. Co činnost národní tohoto roku před jinými lety znáti, jest počátek národních zábav čili národních besed, od studující naši mládeže w několika místech moravských k velké obecenstva oblibě obdýwaných. W nich nám aspoň zakmitla první záře nového werejněho života, stanoveného na základech ducha národního; a nadějeme se, že šlechetní jich podnikatelé i budoucí rokem opět w tak ušlechtilych zábavách pokračovati budou, odstrašiti se nedajice mnichy překázkami, jim w cestu kladenými. Literární činnost wšak tohoto roku okázala se nad minulý rok slabší, a posud nejčíleji se ukazuje w duchovenstvu. Nejdůležitější dílo, jakým Morawa letos národní literaturu w skutku obohatila, jsou: „Báseň od Frant. Sušila“, k jichž pochwale tu ještě jen to připomeneme, že, jak hám od jednoho přítele z Prahy psáno, i zwěčnělý Jungmann upřímnou, a to nadšenou radost nad témito výtečnými báseňmi wyjewil, při čtení jich často až k slzám pohnut jsa. Kromě tohoto básnického díla čestně též wytknouti musíme: „Historii církewní“, sepsanou od Jana Bílého, mladistvého ještě kněze, která co II. číslo Bibliotheky katolické, etih. p. Šulcem wydávané; právě nyní w Praze na světlo wyla. Co wšak za

wýjew, svými blahoslovnými následky nejdůležitější letošního roka, považujeme, jest povolení milostiwé vlády k wydávání národního časopisu, o kterém očekáváme, že jím w našem literárním životě nowá doba a bujařejší činnost započne. Z mnohočetných článků, ze mnoha stran do Týdeníka poslaných, uzávřiti lze, že toto počínání od celé vlasti s upřímnou radostí přijato bude. Pan redaktor Jan Ohéral složí nowým rokem redakci Moravie, kterou převezme pan Leitner, aby soustředil lépe swou literární činnost ji tometo tak důležitému podniku úplně a swědomitě obětovati mohl. My hned zpočátku důležitost časopisu na Moravě mezi jiným viděli jsme i také w tom, že—jako Morawa, co srdeč Čechoslovani, má wůbec úkol smířikyně—zwlaště národní Týdeník mnoho ke bližšimu spojení stejnokmenných národů přispěti může. Že w skutku náš probuzení národního života we vlasti naší má a bude Týdeník i tuto úlohu mít, nepochybujem.

Před nedávnem navštívili Brno pp. Hurban a Šeboda, horliví zastavatelé jažka nowoslowenského, a těž ohnivých debat jejich byl, jak o tom z Brna zprawieli jeme byli, ukázati příčiny tohoto jazykového sporu a jeho nutnost w nynější důležité době pro Slovensko. Že vlast posud o této národní záležitosti z mnohých stran a čas nad míru wášniwe psáno bylo a až posud světlejší objasnění sporu tohoto žádoucno jest, a to tím více, an Slovaci od zpočátku díla swého neustupují a celé toto utrhnutí už jako fait accompli považovati musíme: zdík se nám potřebné být, několik rádků z listu přátelského, o této záležitosti jednajícího, čtenářům našim podati: „Prvilk nám p. Hurban, že, jak dobré známo, maďarská, chtějic w království uberském samovládnou být, všechně se o to zasadila, aby řec jiných národů potlačila, zhubila a národy jinojazyčné, sobě odporné, si přivítala i tak uherský národ početně zwětšila. Aby Slovaci, do té doby beze všeho werejněho života jsouci, snažení maďarskému nepodlehli při tolka ze všech stran na ně něčiných útokách, newyhnutelně potřebí bylo a jedinou spásou se být okažalo, wzbudit v nich národní seběvědomost, by co samostatní proti Maďarům vystupovati se naučili. K těmuto cíli prý dříve ze vši sily prestředkem české řeči a literatury oučinkovali, jich namáhání ale bez následku zůstalo, anto zatím maďarskina cím dálé tím broznější si příhodila. Aby swé rodáky před konečným pádem uchovali a jich k seběvědomosti zhubili, chopili se řeči slowacké, řeč, které každý na Slovensku lépe než každý jiné porozumí. Od té doby prý powstal mezi Slováky nowý život, při maďarském povstal mocnější a bujařejší odpor, uvedeném a užíváním slovenštiny získali sebě katolické duchovenstvo, které do té doby, jsouci české řeči nepriznivé, nečečné bylo, nyní ale na wsem živý podsl běre; z této příčiny si získali dílem i slovenskou álechtu, která se vidi za maďarskou wydávala. Tímto probuzením národního života nyní již tolk mražně sily nabyla, že Maďari k základu přinutili, že w nynějších okolnostech namáhání maďarské zcela marné jest, a že sami Maďari nyní Slováky mimo národ we všech právach sobě rovný považovati počnuji. (?) Následkem toho probuzení že jest Štár za depozitovaného města Zwolenského wywolan. — Swatosvatého pan Hurban ujišťoval, že slovenština jen jakožto jediného spasitelného prostředku k probuzení národní samostatnosti a oživení werejně článosti použili, a že každou chwilu, jakmile tento účel dosáhnut bude, w českoslowenské řeči podíl hotovi jsou, že wšak w nynějších svých okolnostech jen jednatí nemohli.“ — I uzná zajisté Týdeník tuto úlohu Morawy, aby mezi témito kmeny we sporu postaveným jeko prostředkyně vystoupila a odporné strany smířila. Na tento čas zdá se nám věci nejmoudřejší být, wšechno rozhod-

čeného o též sporu psaní zcela se zdržet, až vlastní nad národy a jich osudy moc historická tuto otázku rozřeší a žádoucí mír na stálých základech ustanoví. — —

A tímto skončujeme letošní zprávy své o životě národním ve vlasti moravské; i rádi bychom nyní svolali nazpět vše ty žalostné i radostné city, které potrásaly útrobu naši, při jejich sepisování, a tak i v srdci čtenáře zbudili ten cit potěšitelný v budoucnost a tu pevnou naději, že na cestě zákonného geniusu národního u vysším vždy letu rozestří perutě své i na niwách moravských. Ačkoliv budoucím rokem Týdeník zprávy podávati neopomine o všesilém pokroku národního života, přece se nechceme rozloučiti s listy časopisu tohoto, do kterého jsme za celé desítiletí neustále zprávy přinášeli o všesilých pohybech národních, a vše, cím jsme se těšili, nad cím rmoutili, vše, co krásného a mnohoslibného z lúna vlasti prokwétalo, před oči laskavého čtenářstva předložiti a tak jak možná věrný obraz našeho veřejného i literárního života nakreslit se snažili. I miníme budoucím rokem v těchto svých úvahách a zprávách v časopisu tomto pokračovati a v krátkých aspoň nárysech vše s čtenářstvem listů těchto sdělowatí *, címž se genius vlasti moravské v nitru svém kochá a jakými činy touhy a snahy své uskutečňuje. Dejž Bůh, aby zora znova probuzeného života v bojných pareskách se rozila nad vlastí naši, aby mnohočetné činy šlechetné lásky národní vykvěly i budoucím rokem na půdě naši Moravy, a tak i naše zprávy rok od roku se stávaly hojnějšími a radostnějšími. Karel Šmídек.

Z Hradce Králové.

(Úmrť. Měsíc za Jungmanna. Vyúčování w. češtink. Divadlo.)

Řadu zasloužilých o vlast mužů, letošního roku smrť nám odňatých, ukončil weleučený a weledůstojný p. Jos. Müller, katedrálního chrámu Páně a kapitoly králové-hradecké insolovaný děkan, präses konsistoře, prodirektor biskupského alumnátu, kněz jubilátní atd. Lidmilovněho tohoto starosty tělesné pozůstatky jsme dne 20. Prosince u hlučném průvodu, wedeném našim nejdůstojnějším panem biskupem, k hrobu doprovázeli. Odpočívej v pokoji, muži šlechetný! jméno a zásluhy Twoje se budou mezi námi skvítí povzdy. — Na našeho Jungmanna se i zde mísí svatou a vroucí modlitbou zpomnělo. Předešlý měsíc četl tiché requiem ctih. p. Lichtenberg, gymnas. katechet, u přítomnosti pp. professorů a gymnasiální mládeže, což pro ni zajisté bez účinku nezůstane; dne 14. t. m. pak četl zpívané requiem w semiárském chrámu Páně obecenstwu známý wázený spisovatel český, důst. p. Ant. Stránský, rektor alumnátu. — Konečně podotknouti slušno, že Jeho Excellencí pan biskup wyučování w řeči a literatuře české panu drowi. Gabrielovi, professoru biblického studia, svěřil, který toto wyučování ráznou řečí započáv horlivě pokračuje. I na gymnasium se potřeba učení jazyku českému uznala; wyučují totiž pp. prof. Swoboda a vyšší a nadzvěněný p. Lichtenberg a nižší gymnas. třídy dwakráté týdně, začež Wám, zpanilomyslní mužové, we jmenu všech srdečně dékováno budiž; žádané owoce vaší snahy jistě Wás nenajde. Bohdejž by se i knihovnou, nebož. prof. Chmelou založenou, trochu hnulo! — —

Již po nějaký čas díl tu německá společnost herecká, u které se také nachází p. Krumlovský, známý nám co obratný herec český z bývalého divadla w Růžové ulici w Praze. Tento způsobil u reditele p. Mayerhofra, že se každou neděli a swátek wedle německého i český kus provozuje. Zpozorováno, že hry české wětší oblily nalezají i

že hojnější w takové dny návštěva bývá, ačkoli němečtí herci při vši přičinlivosti patrně s českou výslovností zápasiti musejí. Někdy přispívají také laskaví páni ochotníci.

L. P.

Z Čáslavi. (Jungmann.)

Kdežto zde po všecka léta, co Bůh blavni větev rodu Jungmannova, jediného totiž, statně již ku podpoře otcové na stupeň učenosti vystoupišiho syna w nejkrásnějším mužném věku se světa povolati ráčil, péč zdejšího welebného duchovenstva, chvalným sestoupením oučinného učitelstva a mnoha výtečných pánů ochotníků vždy na stědry den zpívaným requiem na muže toho zmíněno — jakž jinak nežli že zde i na slavného Jos. Jungmanna otce w domu Páně zpomenuto bylo? Den 16. měsice Prosince byl jest ten, na kterém se pobožnost chrámovní za onoho po weškeré vlasti želeného muže vykonávala. Jak u předvečer tak i dobou ranní se k službám božím hlučně wyzvánělo, a w hlavním chrámu Páně, kde rakew skvostné upravena a oswětlena stála, vykročilo o 10. hodině duchovenstvo, pro větší oslavu i několika sousedními rozmnoženo, k oltářům; na kůru pak jemná budba zwláště zvoleným dojímavým zpěvem od nadzvěněných, w každé podobné případnosti přeochotných pánů přednesena byla. Kdokoli k oslavě té i sebe méně ale srdečně rád přispěl, prokázal slušnou úctu onomu věčnému drahému, jenž po celý život počinál sobě co nejvěrnější syn přemilé vlasti.

W. W.

Z Wodňan.

Dne 9. Prosince t. r. bylo i w našem děkanském chrámu Páně držáno zpívané requiem s assistencí za zwěčnělého vlasti mládčka Josefa Jungmanna. Slavný magistr, školní mládež wedená učiteli svými a bojný počet obyvatel w všech tříd přítomni byli smutné této slavnosti. Bolestně želice ztrátu muže, jenž celý svůj život národu svému obětaval, tou útěchou se kojíme, že konečně i smrt jeho mocným bude národní snahy podporovatelem.

Literatura.

Wšeobecný český sekretář a právni přítel od J. N. Konečného:

(Dokončení.) Co se připojených, ovšem ne příliš hojných příkladů týká, odrekli jsme se již napřed i příklady dobrého slohu w nich hledati, měli jsme však za to, že aspoň myšlenky samé a porádek jich zadost učini; vždyť si mohl p. K. dosť wzorných listů z jiných sekretářů k překladu vybrati. Na neštěstí snažil se zde p. K. původním býti, aspoň zdá se nám nemožné, by se w německých listářích podobné zmordchaniny nalezti daly. Zde něco na pochoutku! (Str. 39.) „Wysokorodý Pane Hrabě! Milostivý pane! Nikoli ze zvyku to pochází, že w den slavnosti jmenin Vaši hraběcí Milosti k těm připočten býti chci, jenž swé přání pro Wašnostino (!) ustanovené dobro obětuji. Také to není přání, niož bych Vaši hraběcí Milosti obtížným byl, poněvadž by, kdybych je slovmi vyjádřiti jen chtěl, na swé ceně ztrátilo. Moje přání objevuje se před Tím, jenžto srdce lidské zpytuje, w swé plné hojnosti. Já se jen opováž ji, tímto na jeho dátí, jak čilý podíl ha blahu Vaši hraběcí Milosti, mého laskavého příznivce, beru, a opakovati, že s ustavičnou, neprotvářenou uctivostí jsem Vaši Hraběcí Milosti nejponíženější.“ W jiném psaní, abychom ještě něco uvedli, představuje (str. 49.) „chudý synek wesnický“ swému „Wysocě Wázenému hraběti“ a sice „z ponuknutí welkomyslného pana vrchního“, že mu Jeho Milost může pomoci, „když ho do swé služby přijmouti ráčit bude“, a že by za to „jeho rodičové, kdy-

* Nám a zajisté i čtenářstvu vděk!

Wyd.

by w hrobě o tom wěděli, Wašnostiny (t. j. hraběte) ruce libali.“ To jsou arci wzorní příkladové! Nezmíme však ještě jednu původnost pana K. mlčením opomenouti: jsou to česká jména, jež pod listy a písemnosti své wubec stawi a w nichž se wéru šťastné wynasnažil, komickou swou žílu okázati. Spisowatelé weseloher a frašek naleznou zde hojnou kořist pěkně pohromadě. Tu se Kateřina Nakyslá s Ferdinandem Hloupým žení, tam Hynek Slepý proti Hawlu Nadotému žaluje, tu potvrzuji opět kodicil Kunrad Děšť, Kilián Witr, Juliána Bourkova a Marek Mráz, samé jak viděti blizounké přibuzenstvo, tam darují si něco Karel Bezhlavý, Kašpar Bezhubý a Bruno Pecka, tu woní opět pod křastem Blažeje Buchta, Kašpar Keláč a Kristian Dolek; člověk hladový dostává tak právě, jak se říká, appetit na ten testament. A tak je toho krásného ještě mnoho, velmi mnoho w té knize.

Právnická částka jest, pokud jsme srovnávali, zkrá-cena podle známého německého sekretáře Hofferova, k čemuž p. K. na mnohých místech odwohlání na §§. ob. zá-koniku přidal; příkladu bylo by dost, kdyby jen správnější psány byly. Připojen jest přehled normálních dní a úřed-ních prázdnin, kolkovního patentu a poštovního zřízení, ta-belární porovnání rozličných mincí atd., a na konci nachází se ještě oběrnější poučení o všeobecné, s první rakouskou spořitelnou spojené zaopatřovně, pak sbírka některých ci-zojazyčných a právnických slow, kteráž ale velmi nestejně pracována jest. Dowěděli jsme se z ní také, že foremnost jest „vlastnost věci, když foremná jest“, fanatick že jest člověk, jenž se bez rozsudku nějakého směšného do-mnění přichytí, koncept že jest „uložený tah myslí“ atd.

Wydání jest pěkné.

—o—

Časopis českého Museum. 1847, Dílu II. sv. 6.

Obsah: *U hrobu Jungmanna. — Wýklad některých pomístních jmen u Bulharů. Od Pawla Josefa Šafaříka. — O měření galvanických proudů. Od Františka Petřiny. (Dokončení.) — Paměti kollegiatů kollege Karlowy. Od Węcsl. Wl. Tomka. (Dokončení.) — Začátkové českého umění. Od J. E. Węcela. (Dokončení.) — Jednání spo-lečnosti českého Museum ve 24. walném shromázdění dne 20. Listopadu 1847., obsahující: 1) Přednesení jedna-tele Františka Palackého. 2) Wýtaž z protokolu čtyřmecit-mého walného shromázdění. — Matica česká. Příjem v Li-stopadu: 2065 zl. — Nowé knihy. — Pocta za nowellu, wyszczepiona od vel. p. faráře Filipa Čermáka.*

Ke swazku tomuto přidáno jest kamenopisné vyobra-zení elektromagnetických strojů, náležejici ke článku pana prof. Petřiny, pak wýtaž z oučtu Matice české za r. 1846, jenž wykazuje jméni Maticeku ku konci roku toho na 46.304 zl. 59 $\frac{1}{2}$ kr. stř.

Wzdávaje nejrůznější díky všem, jenž mne we dwouletém mém oučinkowání při časopise tor-laskawé podporovali, odewzdávám redakci jeho zasloužilým spisowatelům a přátelům svým pp. Što-chowi a Zapowi, spolu s upřímným přáním, aby Kwety jejich wedením wždy wice prospívaly a zwelebowaly.

Spolu ohlašuji, že jsem wšecky rukopisy, které za mnou byly, nastupující redakci již odewzd-mezi nimi jmenovitě pokračování w „Listech k učitelům českým“, od spisovatele jejich p. dra. Čup-mně příliš pozdě doručené, tak že pro množství jiných důležitých přispěvků, s nimiž odkládati se dalо, timto rokem, jak bych sobě byl přál, článek ten ukončen být nemohl.

Psáno dne 29. Prosince 1847.

J. B. Malý.

 První číslo Kwetu na budoucí rok wyde 1. Ledna.

Pautník. II. ročník. Sw. 12.

Obsah: 1) *Wýlet z Prahy do Kutné Hory od r. (Se dvěma rytinami.) 2) Hajdukowa smrt. (Dokončení.) 3) Zpomínka na Korutany od Wil. Dušana. Článek zajímavý s vyobrazeným w textu známým prestolem, který za starodávna usazováni bývali w širém poli k žata Korutanské. 4) Dra. Kolenatého' wycoupení Kasbek dne 14. Srpna 1844. (Sděluje Karel J. Erben.) 5) Smíšené zprávy: Galvanický dalekopis. — Nowé školy w Mýté, Piasich, Polici, Hostouni a Newém Bydžowě. Národní školy w Čechách r. 1845. — Wýteček druhý kowů w Čechách. — Česká bibliografie na r. 1847. — Ulecko wytwarz. — Cizojačná díla. — Nekrolog J. J. Jusmannova od red. s vyobrazením jeho rodného domku. — Rtiny: 1) Chrám sv. Barbory w Kutné Hoře. 2) Chrám sv. Jakuba w Kutné Hoře.*

Literatura ilirska.

* Knihkupectví a knihtiskárna synů nebožtíka Žpana w Záhřebě novými silami a bodřejším živlem se ozují ohlašuje osmnáctero knih k tisku již přichystaných.

* Pan L. Firholcer, katecheta we Warażdině, mluvnicí chorwatsko-slawonskou pro mládež a začátečníky s psal a wydal. Sestawena jest dle prawidel Babuške Mažuraniče, wšim právem tedy souditi lze, že chwila Danici ji udělenou plnou mírou zaslhuje. Cena 30 kr. st.

Pražský deník.

Kdyby se wšecky touhy našich žurnalistů wyplnily došli bychom ledajaké okrasly a výhody w naší stoli Praze. Tu by byla bursa, tu hypoteční banka, tam občanská a Jungmannův pomník a rozkošný park na *dobytcím* (trhu (při tom by snad bylo chwaly hodno, aby se v weliké náměstí slušnější pojmenovalo), Jezovitská ulice zmizela a stala se Karlowou.

Návštěva.

Morawský „Týdeník“. Ačkolik jsme posud podrobně zpráv o způsobu wydávání a předplácení na tento čas z Brna neobdrželi: na mnohé k nám činěné dotazy protím oznamujeme, že se předplacení čtvrtletní 1 zl. 15 půlletní 2 zl. 30 kr., celoroční 5 zl. stř. přijímá w expedici našich listů čili we skladu Pospišilowu, i že postaráno bude aby se jednotlivá čísla co možná brzy po jich w Brně vyjít zde odebírat mohla.

